Digitized by Google

NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
8 K
31

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

32' 5

CONSILIA
SIVE
RESPONSA
EMINENTISSIMI
IVRISCONSVLTI
D. OCTAVIANI CACHERANI,
Patritij Aſtenſis, Comitis Rochæ Arazij, Domini Oſaſci, Magni Sabaudiæ Cancellarij.

INDICE, SVMMARIISQVE ORNATA, & aucta.

Nunc primùm in lucem Edita.

AVGVSTAE TAVRINORVM,
Apud hæredem Nicolai Beuilaquæ,
M D LXXXVIII.

OCTAVIA: CHACHE: D. OZASCI. C. OROCHE. ARAZ I

SERENISSIMO CAROLO EMANVELI DEI GRATIA SABAVDIÆ DVCI,

CAROLVS CACHERANVS Oſaſcus Comes Rochæ Arazij, & Senator Ducalis. S. D.

BEnemereri de multis, cum ipſum per ſe laudabile ſit, & glorioſum, Dux Sereniſſime; tum eò illuſtrius cenſeri debet, quò ad plures emanat vtilitas: vt qui ſua ſtudia in quamplurimis iuuandis ponunt, immortalitate digni videantur. Atqui haud ſcio, an alia in re vlla vtilius opera locari poſſit, quàm in litibus dirimendis, & componendis, quarum quaſi æſtu abſorpta hominum vita, diu quieſcere nequit. Quare præclarè mihi videntur facere illi, qui doctiſſimorum ſententias varijs in cauſis prolatas colligentes, hac ratione tanto malo mederi ſtudent. ſic enim fit, vt in quauis re, quæ in diſceptationem veniat, propoſito haud diſſimili exemplo, controuerſia omnis nullo negotio tollatur: Et in hoc quidem ſtudio, non vulgari cum laude, verſatus eſt olim pater meus Octauianus Cacheranus: edito etiam deciſionum iuſto ſatis volumine. cumque ſuſcepti laboris commoda, quæ in plurimos redundabant, ſtatim ferè perſpexiſſet; alterum volumen aggreſſus eſt, quod tamen ei non licuit perficere, cùm ad alia negotia animum transferre, & amicis eum de iure conſulentibus reſpondere cogeretur. Atque hac potiſſimum de cauſa, mutato conſilio, iuris reſponſis animum applicuit, ac primam conſiliorum partem explicare exorſus, immatura tamen morte præuentus, quod paulo ante inchoarat, ad exitum perducere non potuit. Quocirca cùm nihil gratius me paternæ pietati, ac memoriæ facere poſſe viderem, quàm ſi eiuſdem nomen ſatis quidem illuſtre immortalitati, quantum fieri poteſt, commendarem: eas lucubrationes, quæ ad me peruenerant, typis committere ſtatui. Memini enim, cùm ferè quod futurum erat animo diuinaret, identidem illum dicere ſolitum, acerbè, ſe atque grauiter ferre, quod inchoa-

to operi faſtigium imponere pra ætate, ac publicis negotijs non liceret. Cùm igitur de altero conſiliorum volumine excudendo cogitarem. Vnus tu Dux inuictiſſimè ſtatim occurruiſti, cuius nomini dicatum in hominum manus deueniet; vt tanto præſidio munitum, nihil eſſet, quod ſibi à quoquam cenſeret formidandum. Accipe igitur ea qua ſoles benignitate Princeps ſapientiſſime munus hoc, leue illud quidem, at non à leui in te obſeruantia profectum; ac non me ſolum, ſed parentis etiam mei in te voluntatis certiſſimum argumentum. Vale.

Ad Lectores.

VIR Perilluſtris Octauianus Cacheranus Aſtenſis, Rupis Araſij Comes, atque Ozaſchi oppidi Dominus, quem (vt multos ſolent) non familiæ & auorum ſplendor obcecauit, aut opum magnitudo preſſit, ne veram gloriç ſemitam perſpicue agnoſceret, & arduum virtutis iter ingrederetur, cui inſiſtens, conſtantiſsime ad altiſsimos gradus in patria ſummasq; dignitates euectus, vſque ad extremum vitæ exitum ingenti cum laude perſeuerauit: talem ſe iuriſconſultum, & iuſtitiæ ſacerdotem præſtitit, vt Senator primum, inde Præſes, poſtremo Cancellarius (quæ maxima eſt apud Sereniſſimos Duces Sabaudiæ dignitas) creatus, & ius integerrimè dixit, & totam Rempublicam grauiter & ſapientiſsimè adminiſtrauit. Huius quam aſſidua fuerint ſtudia, quam integra mens, quantumq; graues ſententiæ, & benemerendi de Republica deſiderium, egregium vobis teſtimonium fecerunt aureæ illæ ampliſſimi Pedemontani Senatus Deciſiones, quas compilauit, illuſtrauit, & edidit. eas enim tanto applauſu excepit quiſque, vt nunquam deficerent, qui anxiè quæritarent ſi quid aliud à tam celebri artifice elaboratum operis inueniretur, quorum efflagitatio fecit, vt grauiſſimus Senator Carolus filius, virtutum, & bonorum patris imitator, & hæres, raptim aliquot reſponſa collegerit, & nobis dederit emittenda. non multa quidem, cùm magno pondere rerum adminiſtrandarum præſſo conſulentibus vacare non concederetur, ſed ea tam exacta doctrina referta, tantaq; integritate reddita, vt nihil vobis gratius poſſe hac tempeſtate contingere exiſtimauerimus. Hæc itaq; qua animi propenſione ſolemus, & communi bono conſulere, & veſtris commodis inuigilare, non ſpernenda diligentia, ex ſcriptorum mendis vindicata, & copioſo indice alphabetico aucta, vobis exhibemus. Fruimini fœcundis hiſce laboribus, & lætis animis curam noſtram agnoſcite, & noſtris fauete progreſſibus.

DE LIBRIS DECISIONVM,
& priuatorum reſponſorum Oſaſci,

CARMEN,

MANFREDI GOVEANI CONSILIARII
ET SENATORIS DVCALIS.

HOS immortales Natos mortalis Oſaſcus
Nominis hæredes fecit, & ingenij.
Accepit primogenitus conſulta Senatus:
Poſthumus accepit propria vota patris.

Ad Librum reſponſorum.

O Patre felici partus felicior? ille
Dixit iura ſuis: edicit filius orbi.

IN LIBRVM CONSILIORVM Oſaſci Magni Cancellarij

AMBROSII OLLERII CASALENSIS EPIGRAMMA.

RECTVM Conſilium probatur eſſe
Quando illud ratione commouetur,
Quod prudentia procreatur ſagax,
Quodcunque experientia auxit ipſa:
His ſanè tribus extat vndiquaque
Tutum conſilium fidele multis.
Illis præditus vt fuit potenter
Oſaſcus populis Ducis fauendo.
Hinc tantum meruit decus bonorum,
Et ſummos adijt gradus honoris.
Res eſt ſacra quidem colenda iuſtis,
Sanum conſilium & ſalubre multis,
Tali conſilio viget viretque
Oſaſci liber hic refertus amplè,
Dignus, qui manibus teratur vſque.

EIVSDEM EPIGRAMMA IN LIBRVM DECISIONVM.

CONSILIA haud pereunt quondam deciſa Senatu,
Erumpunt tandem quæ latuere diu:
Namque bonum & verum vertuntur mutuò rectè
Sic deciſa valent vertere ſubdubia
Vnde cum valeat tantum deciſio cunctis
Quis non commendet facta labore breui?
Ingenij inuentum, virtus laudetur Oſaſci,
Qui per virtutem viuere nos moneat.

OCTAVIANI CACHERANI COMITIS ROCHAE ARAZII,

ET DOMINI OZASCHI, SABAVDIÆ CANCELLARII Iuriſconſulti Eminentiſsimi:

CONSILIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa quãdo apud prudētē & æquũ iudicē tractatur, diſputationes omittendæ ſunt, & ſola rei veritas inſpicienda venit.*
2 *Rei veritas ex fide geſtorum probatur.*
3 *Antiquitatis, territorij, & finium, probatio, ea melior eſt, quæ per publica fit inſtrumenta, quàm per teſtes, præſumptiones, & coniecturas, dummodo inſtrumenta de conſenſu partium, quæ pro tempore erãt, facta reperiantur.*
4 *Inſtrumentum publicum, ſi de aliquo contractu extat, tunc de eo dubitandum non eſt.*
5 *Inſtrumentum dicitur probatio probata, veritas apparens, & manifeſta.*
6 *Finium, & territorij vbi controuerſia inter communitates extat de terminorum poſitione, inſtrumenta fieri ſolent, quæ fines probant.*
7 *Argumentum à communiter contingentibus, in iure validiſſimum eſt.*
8 *Inſtrumentum ſi omnia ſolemnia & extrinſeca à iure requiſita contineat, de eo dubitandum non eſt.*
9 *Inſtrumentum, vt publicum, & ſolemne dicatur præcipuè continere debet appoſitionem nominis Domini, Anni, menſis, diei indictionis, loci, teſtium, ſubſcriptionis & ſigni Notarij.*
10 *Inſtrumenta antiqua fidem faciunt, adeò quòd in eis cõtenta in dubium reuocari non debent.*
11 *Inſtrumenta antiqua, multas iuris præſumptiones pro ſe habent, maximè quòd vera, & ſolemnia ſint.*
12 *Inſtrumentum ſimpliciter producens, aut copiam ſiue exemplum inſtrumenti, omnia contenta in inſtrumēto approbare cenſetur.*
13 *Inſtrumentum in executionem eius de quo factum apparet, factum præſumitur.*
14 *Inſtrumenta plura ſuper eadē re diſponentia, facta non præſumuntur.*
15 *Notarius nemo naſcitur, nec talis eſſe præſumitur, minusquè eius aſſertioni ſtandum eſt.*
16 *Antiquiſſimum factum illud dicitur, quod centum annorum metam excedit.*
17 *Notariatus qualitas ex antiquitate temporis præſumitur, & inſtr̄i rogitus, quo caſu probatio quaſi poſſeſſionis notariatus, & eius auctoritatis nõ requirit.*
18 *Exemplum ſiue tranſumptum ſtatuti, parte non vocata factum, licet in actis productum, non probat.*
19 *Notarios creare regulariter non poſſunt, niſi Princeps ſeu Magiſtratus eius.*
20 *Inſtrumenta notariorum, per ſtatuta communitatum annullari non poſſunt, ſed tãtum per Principem, aut eius Magiſtratum.*
21 *Inſtr̄a duo ſi facta reperiantur vnũ ſine die, aliud cum die certa, illud antiquius dr̄ quod diē certam habet.*
23 *Statutum in prohibitione actus, ſimpliciter diſponens, non intelligitur in dubio, diſponere, in caſu, in quo iuramentum interuenit.*
24 *Negatiuam allegans, illam probare debet, quando intentionis eius fundamentum eſt.*
25 *Negatiua cõtinēs quē nõ eſſe notariũ, per exhibitionē, & inſpectionē matriculæ notariorũ probari poteſt.*
26 *Inferior ſtatuere & ligare, aduerſus ſui ſuperioris auctoritatem regulariter non poteſt.*
27 *Princeps ea quæ iuris poſitiui ſunt tollere poteſt.*
28 *Principis præſentia omnem ſolemnitatem ſupplet, & inſinuationis defectum tollit, ac ſuſpicionem, & deceptionis allegationem.*
29 *Princeps alicui committendo, vt inſtrumētum recipiat ex hoc ſolo, eundem ſuum notarium publicum creare, & conſtituere, videtur, ſicut de doctore dicitur, qui Principis ſolo verbo Doctor creatur.*
30 *Doctor ſolo Principis verbo, cõſtitui & creari poteſt, ſicut, & Notarius.*
31 *Principes penes ſe viros nobiles, & iuris peritos, habere præſumuntur.*
32 *Falſa regulariter non præſumuntur.*
33 *Inuериſimilitudo quando iuri communi, vel naturæ contraria eſt ſuſpicionem falſitatis, contra inſtrumentũ antiquum, inducere poteſt.*
34 *Teſtes de auditu, contra producentem probant.*
35 *Notarius, teſtes & locum inſtrumenti, tam in principio quàm in fine inſtrumenti, apponere poteſt.*
36 *Ordinis præpoſteratio, in inſtrumentis, falſitatis ſuſpicionem non inducit.*
37 *Falſitatis ſuſpicio, cõtra inſtr̄m ex friuolis & leuibus ſuſpicionibus induci non debet, imo in dubio, vt falſitatis ſuſpicio tollatur interpretatio facienda eſt.*
38 *Diuerſa inter ſe bonam illationem non faciunt, & ex tali illatione arguere non licet.*
39 *Inſtrumētum, etſi in prothocollo Notarij, qui illud recepit regiſtratum non reperiatur, tamen iſtud partibus contrahentibus nocere non debet.*
40 *Inſtrumenti in publicam formam redacti fides, ex eo tantum non debilitatur, quòd Notarius illud in ſuo prothocollo, non poſuerit.*
41 *Inſtrumentum in publicam formam redactum, vires ſuas & probationis effectum non perdit, ex eo quòd de illo matrix non appareat.*
42 *Interpretatio pro validitate actus ſemper fieri debet.*
43 *Mandatum ex diuturnitate temporis etiam mille annorum non præſumitur, ſed contra nu. 45. & ſeq.*
44 *Doctoris dictum ſine lege loquentis, tutum non eſt.*
45 *Mandatum ex temporis diuturnitate præſumitur.*
46 *Filius vt hæreditatem ſibi delatam adire poſſit, neceſſe eſt vt patris mandatum præcedat*

quod præceſſiſſe ex diuturnitate temporis, 10. anno rum præſumitur.
47 Mandatum licet ex diuturnitate temporis regulariter non præſumatur, tamen ſecus eſt, quando antiquitas tanta eſt, quòd eius probatio propter antiquitatem impoſſibilis redderetur.
48 Mandatum ex antiquitate temporis præſumitur, vbi licẽtia & cõſenſus, ad validitatẽ actus requiritur.
49 Papæ conſenſum ad validitatẽ actus requiſitum, propter antiquitatem tẽporis interceſſiſſe præſumitur.
50 Mandatum ex diuturnitate temporis præſumitur quando vltra diuturnitatem aliæ coniecturæ, aliaque inditia concurrunt.
51 Mandatum ex diuturnitate temporis interceſſiſſe præſumitur, ſi de eo in inſtrumento per verba etiam enuntiatiua mentio fiat.
52 Verba enuntiatiua, licet ex ſe non probent, in antiquis tamen plenè probant.
53 Antiquitas inſtrumento enuntianti mandatum fidem dat, ita vt propter curſum tẽporis antiqui & mãdati enuntiationẽ, mãdatum interceſſiſſe præſumatur.
54 Mandatum præſumitur ex diuturnitate longi temporis, concurrente ſcientia, & patientia eorum quorũ intereſt.
55 Mandatum ex lapſu 30. annorum interceſſiſſe præſumitur.
56 Mandatum interceſſiſſe præſumitur ex concurſu quaſi poſſeſſionis cum diutina patientia.
57 Patientia diuturna, ſcientiam neceſſariò includit.
58 Patientia diuturna, quæ annexam ſcientiam habet, mãdatum præſumi facit.
59 Agens tamquàm procurator meus, me ſciente & patiente videtur a me mandatum habere, adeò quòd ſententia contra eum lata mihi nocet, licet de mandato non appareat.
60 Scientia, & patientia eorum quorum intereſt, iuncta temporis antiquitate, præſumi faciunt, actum fuiſſe ſolemniter, & validè explicatum.
61 Mãdatum interceſſiſſe præſumitur, ex veriſimilitudine, data diuturnitate temporis, nempe ſi perſonæ graues ſint, & de actu magni momenti agatur.
62 Soluens penſionem nomine alieno, præſumitur ſoluere de mandato eius pro quo ſoluit, cum veriſimile non ſit eum velle iactare ſuum.
63 Finium deciſio & terminatio, quando de eis controuerſia præceſſit, ad Principem ſpectat.
64 Finium deciſio, & terminatio dicitur eſſe de reſeruatis Principi tu. ſignum ſupremi Dominij.
65 Præſumptiones plures ſiue ſpecialia plura, ſuper vno met facto induci non debent.
66 Mandatum vbi præceſſit, ratificatio non requiritur.
67 Mandatum vbi interuenit, promiſsio de rato ſuperflua redditur.
68 Clauſula ratum & gratum, &c. in mandatis apponi ſolita, ſi omiſſa fuerit, mandatum inſufficiens non reddit.
69 Abundanter quæ fiunt, vitiare non ſolent.
70 Ratificatio mandati ita præſumitur ex lõgitudine temporis, ſicut mandatum ipſum.
71 Paria ſunt ratificationem fieri verbis vel factis, cum voluntas, ita verbis ſicut factis declaretur.
72 Voluntas ita declaratur verbis, ſicut factis, præſertim per actus ſucceſſiuos, & continuatos.
73 Facta verbis potiora ſunt, ad arguendam alicuius voluntatem.
74 Poſſeſſio pacifica cum diutina patientia, & ſcientia partis aduerſæ, inducit ratificationem trãſactionis.
75 Communitas ſoluendo aliquid virtute tranſactionis per ſindicos initæ, tranſactionem ipſam approbare & ratificare cenſetur.
76 Communitas ſoluens expenſas per ſindicum in lite factas, geſta per eum ratificare videtur.
77 Ratificatio ex ſcientia, & taciturnitate inducitur.
78 Antiquitas temporis omnem ſolemnitatem circa actũ interceſſiſſe præſumi facit.
79 Exemplum inſtrumenti, quando originali contrarium eſt, non probat, ſed originali ſtatur.
80 Inueriſimilia quæ ſunt, falſitatis ſpeciem oſtendunt.
81 Probatio, quæ fit per inſtrumenta, euidens dicitur & manifeſta, ac probatio probata non probanda, & veritas apparens.
82 Finium terminatio admittitur per præſumptiones & cõiecturas præcipuè in probandis confinibus antiquis, vbi de inſtrumentis ſuper plantatione terminorum confectis, non apparet.
83 Singula quæ non proſunt, ſimul iuncta iuuant.
84 Fama in antiquis, vim probationis habet.
85 Fama plenè probantur, confines antiqui.
86 Fama in his, quæ memoriam hominum excedunt, plenè probat.
87 Fines & territoria, per teſtes deponentes de auditu à maioribus, & prædeceſſoribus ſuis probantur.
88 Teſtibus deponentibus de confinibus, licet paſtoribus, & ſimplicibus credendum eſt.
89 Terminis ſigna habentibus, in dubio ſtandum eſt, licet partes quæ litigant, terminos non poſuerint.
90 Termini ſi antiqui ſint, inſtrumentoque conformes, mutati non præſumuntur.
91 Finium nomen ſi mutatum reperitur, tunc potius attenduntur confines, & rei qualitas demonſtrata, quam nomen proprium.
92 Dicta teſtium, neceſſariò concludere debent, aliàs non releuant.
63 Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat quomodo probetur, & quæ requirantur.
94 Teſtibus deponẽtibus de geſtis aliquibus in regione aliqua, non exprimẽdo certos terminos & confines deſignatos, non creditur.
95 Fama probata non releuat, niſi teſtis dicat, de Communi fama, & quòd ortum habuerit a perſonis fide dignis, non a ſuſpectis.
96 Probatio æquiuoca, indifinita, vel dubia, non releuat.
97 Indifinita in probationibus vniuerſali non æquipolet regulariter contra.
98 Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat, probari debet per teſtes, ad minus ætatis annorum 54.
99 Teſtis deponens aliquẽ poſſediſſe à 30. annis citra, non probat poſſeſſionem triginta annorum.
100 Teſtis deponẽs per auditũ, cõtra producentem probat.
101 Teſtis ſi ſit contrarius nõ probat, neutriusq; dicto eius ſtandum eſt.
102 Iudex originis vel domicilij, cõtra cõmittẽtes homicidium in alieno territorio, procedere, & proceſſum formare poteſt.
103 Teſtis deponens per verbum credit non probat.
104 Officiales hincinde contra homicidas pro homicidijs cõmiſsis in confinibus territoriorum, procedere poſſũt.
105 Poſſeſsio aliqua, ſeu quaſi poſſeſsio, per actus æquiuocos non acquiritur.

106 Teſtis

106 *Teſtis dicens quòd ex eius depoſitione ſperat commodum, vel incommodum non probat.*
107 *Teſti in eius depoſitione argumentanti, inferenti, aut iudicanti non creditur.*
108 *Vniuerſitas non quærit ſibi poſſeſſionem ex actibus particularium ipſius vniuerſitatis. Intellige ſi faciant nomine particulari, ſecus ſi vniuerſitatis.*
109 *Solutio cenſus non facit quin dominium in dubio ſit pleno iure ſoluentis cenſum, cùm regulariter per contractum cenſualem concedens omne ius ſuum, in recipien. transferat.*
110 *Teſtis deponens de eius credulitate non probat, & ſimiliter ſi per audire dici.*
111 *Teſtis bannitus propter homicidium non probat, & teſtis idoneus non dicitur.*
112 *Teſtibus deponentibus per dictionem aut, vel circa, ſiue per alia verba ambigua, & obſcura, non creditur.*
113 *Teſtes ſingulares non probant.*

CONSILIVM PRIMVM.

VIsis Actis controuerſiæ vertentis
inter Illuſtriſsimum, & Excellentiſ
ſimum Ducem Florentiæ, &c. vni-
uerſitatem, & homines terræ Bar-
gæ eius ſubditos parte vna, ac Illuſtriſsimum,
& Excellentiſsimum Ducem Ferrariæ, vni-
uerſitatẽ, & homines terræ Plebis, & Rochæ
Pellagi ex altera, prætextu iuriſdictionis, ter-
ritorij, proprietatis, & poſſeſſionis certæ &
determinatæ partis paſcuorum ſiue alpium
verruculæ, Fontanaziarum, & Montisalti ſci-
torum citra iugum alpium Montis Apenini
verſus Lombardiam, & defendentibus dictis
Duce Florentiæ, & Bargenſibus fines, & terri
torium ipſorum Bargenſium protendi vſque
ad terminos deſignatos, & denũtiatos per ip-
ſos Bargenſes, poſitos intra prædictas regio-
nes verruculæ, Fontanaziarum, & Montisal-
ti, & per conſequens ſupremum Dominium,
& iuriſdictionem prædicti territorij pertinuiſ
ſe, & pertinere præfato Illuſtriſſimo Duci
Florentiæ, illumque ab immemorabili tem-
pore, & citra fuiſſe, & eſſe in poſſeſſione ſeu
quaſi dictorum finiũ territorij, & iuriſdictio-
nis miniſterio ſuorum officialium, & ſubdito
rum, Contra verò contendentibus Duce Fer
rariæ, hominibusque Plebis, & Rochæ à pel-
lago eorum fines extendi vſque ad iugum al-
pium Montis Apenini, proinde ſupremũ do-
minium, & iuriſdictionem dictarum regionũ
verruculæ, Fontanaziarum, & Montisalti per
tinuiſſe, & pertinere prædicto Duci Ferrariæ
illumque miniſterio ſuorum officialium fuiſ
ſe, & eſſe in poſſeſſione ſeu quaſi dictorum fi-
nium territorij, & iuriſdictionis à tanto tem-
pore citra, cuius initij memoria non extat in
contrarium, perſpectis etiam motiuis, ſiue du
bijs contra Ducem Florentiæ, & Bargenſes
1 eleuatis: Quoniam cauſa † hæc apud pruden-
tiſſimum, & æquiſsimum arbitrum ſeu iudicẽ
tractatur omiſsis diſputationibus, & ſola rei
2 veritate inſpecta, quæ † ex fide geſtorum pro-
batur conſtantiſſimè defendo Ducem Flo-
rentiæ reſpectiuè meliora, & potiora iura fo-
uere, & propterea Laudum ſeu ſentẽtiam in
eorum fauorem proferri debere, ad quod de-
monſtrandum vtor infraſcripto argumento
ſeu ſillogiſmo.

Vbi de finibus antiquis, & territorio agitur
3 & diſputatur, melior probatio † ea eſt, quæ fit
per inſtrumẽta publica, præſertim de finibus
ipſis inter partes contendentes diſponentia,
quàm quæ fit per teſtes, præſumptiones, & cõ
iecturas: At in caſu quo de agitur Dux Florẽ-
tiæ, & Bargenſes probant eorum intẽtionem
per inſtrumenta vetuſtiſsima, inter ipſas par-
tes fines prædictos determinãtia, ergo ipſi me
lius eorum intentionem probant quam ad-
uerſarij. Maior huius argumẽti ſiue ſillogiſmi
propoſitio probatur ex text. in l. cenſus. ff. de
probatio. & in l. in finalibus, ff. fini. regund. tra
dunt communiter Doct. in cap. cùm cauſam
de probatio. vbi Bal. col. 2. verſ. ibi melius &c.
quem ſequitur Felyn. nu. 5. Dicens ꝙ in factis
antiquis nulla melior probatio reperiri po-
teſt quam per inſtrumenta: recurrendum eſt
enim ſecundũ eum ad memoriales antiquos
tamquam ad ſtipitem veritatis, qui in æternũ
permanent; & in terminis noſtris dicit idem
Bald. conſi. 468. qualiter probentur. col. 1. lib.
3. quòd in iſtis factis antiquis meliora ſunt in-
ſtrumenta quam teſtes, dum tamen inſtrumẽ
ta facta ſint de conſenſu partium, quæ pro tẽ-
pore erant, & in quorum locum nouelli ſuc-
ceſſerunt tamquam palmites ex radice, Idem
repetit in conſi. 420. verba Principis Montis-
ferrati, lib. 1. Socin. conſi. 187. col. 6. verſi. non
omitto, quòd ſuper iſtis factis, & in conſ. 166.
col. 2. verſi. pro hoc facit, lib. 2. Calcan. conſil.
90. nu. 3. Dec. conſi. 42. in 5. dubio, nu. 9. Hiero.
de Monte in ſuo tract. fini. regun. c. 60. nu. 1. &
alijs pluribus locis. Brun. conſ. 34. num. 3. & 4.
Pariſ. conſi. 104. nu. 41. & ſeq. vol. 1. Abb. conſ.
64. nu. 22. & ſequen. Crauet. conſi. 54. nu. 10. &
ſequen. & conſi. 31. in fine dicens poſt Bal. cõ-
ſil. 233. & 249. lib. 1. & 400. lib. 5. ꝙ vbi de con-
4 tractu extat inſtrumentum † non eſt dubitan
dum. Hinc dicunt communiter Doctores in
l. cùm precibus, C. de probatio. & in cap. licet
5 cauſam extra eod. titu. ꝙ inſtrumentum † eſt
probatio probata, veritas apparens & mani-
feſta. Ex quibus omnibus ſupradictis patet ma-
iorem propoſitionẽ iure probatam eſſe. Mi-
nor autem eiuſdem argumẽti propoſitio pro
batur ex duobus publicis inſtrumẽtis nomi-
ne Ducis Florentiæ, & Bargẽſium productis,
videlicet inſtrumento tranſactionis, & cõuen
tionis ſuper lite, & controuerſia dictorum fi-
nium, & territorij initæ inter ipſas vniuerſita-
tes Bargæ, Plebis, & Rochæ pellagi miniſte-
rio Syndicorum, & procuratorum ipſarum
vniuerſitatum corã Illuſtriſsimo Borſio tunc
Duce Ferrariæ dictarum terrarum Plebis, &
Rochæ Domino, & Magnifico D. Hierony-
mo Machiauello cõmiſſario nominatim de-
ſtinato a Republica Florẽtiæ terræ Bargæ tũc
Dña rogato ſer Benedicto de Pagninis nota-
rio publico Florẽtino anno 1457. die 2. men-

ſis Iulij,& altero inſtrumento videlicet fixio-
nis, & plantationis terminorum dictorum
confinium in executionem eiuſdem tranſa-
ctionis de mandato eorundem Ducis Borſij
& commiſſarij Machiauelli, eidem ſer Bene-
dicto de Pagninis notario fieri rogato, ſub
die 10. eiuſdem menſis Iulij Anni prædicti,
1457. Quod quidem inſtrumentum maximè
vrget ad probationem præcedentis tranſa-
ctionis cum communiter fieri ſoleant inſtru-
6 mēta poſitionis † terminorum vbi de finibus
agitur. l. inter Caſtellianum. & ibi gloſſ. ff. de
recept. arbitr. quam citat Hieron. de Mont.
7 cap. 17. nume. 4. Argumentum † enim à com
muniter contingentibus validiſſimum eſt, vt
late Eucrat. docet ſuis locis legalibus cap. 57.
De quorum quidem inſtrumētorum fide am
8 bigendum non eſt, tum quod † habeant om-
nia ſolemnia extrinſeca ad fidem publici in-
9 ſtrumēti requiſita, videlicet † nomen Domi-
ni, annum, menſem, diem, indictionem, locū,
teſtes, ſubſcriptionem, & ſignum notarij iux-
ta tradita in authen. de inſtrum. cautel. & fide,
& in authen. vt præponatur nomen Imperat.
& per Bart. & communiter alios in l. ſi quis ex
argentarijs. §. ſi initium nu. 5. 6. & ſequen. ff. de
eden. Felyn. poſt alios. in cap. 1. de fid. inſtrum.
latè Pariſ. conſi. 28. nu. 18. lib. 2. Tum quia anti
quiſſima ſunt, Nam vt inquit Curt. conſil. 76.
col. 2. verſ. ſed præmiſsis non obſtantibus, &c.
10 inſtrumenta † antiqua fidem faciunt, taliter
quòd iſtud non debet in dubium reuocari. Et
Curt. refert Pariſ. dicto conſi. 104. nu. 44. lib. 1.
11 Multum enim pro talibus inſtrumentis † an-
tiquis præſumitur, ꝙ ſint vera, & ſolemnia d. l.
cum precibus. C. de probatio. Bar. & commu
niter alij in l. admonendi, ff. de iureiur. Dec.
conſi. 36. nu. 6. Calcan. d. conſi. 90. nu. 4. Pariſ.
d. conſi. 104. nume. 65. lib. 1. cum alijs adductis
per Alciat. de præſumpt. reg. 3. cap. 13. num. 7.
Et prædictum vltimum inſtrumentum com-
probatur etiam ex confeſsione partis aduer-
12 ſæ reſultante, † ex productione copiæ ſiue in
ſtrumēti ſimpliciter facta. l. cùm precum. C.
de liber. cauſ. Ange. conſi. 132. quidam Nico-
laus, col. 2. Iaſ. conſi. 57. col. 4. vol. 1. latè Pariſ.
conſi. 125. nu. 20. & ſeq. vol. 1. Dicens iſtam eſ
ſe communem opinionem, & conſi. 79. nu. 3.
Et ex approbatione huius ſecundi inſtrumē-
ti ſequitur neceſſariò approbatio primi, in cu-
ius executionem fuit factum ſecundum, vt
ex eius lectura apparet, cum expreſsè de pri-
mo inſtrumento mentio fiat, idem tamen di
cendum eſt, etſi de primo mentio non fieret,
13 Nam cum de alio inſtrumento † non appa-
reat, præſumitur factum, in executionē eius
de quo apparet, vulg. l. quædam mulier. ff. de
rei vendicat. & l. 2. C. de acquir. poſſ. Barto. in
l. cum ſolus, col. fin. verſi. tertio caſu. ff. de vſu-
capio. Alex. conſil. 25. nume. 11. & ſequ. vol. 2.
14 Non enim plura † præſumuntur inſtrumen-
ta ſuper eadem re diſponentia ſecundum Sa-
lyc. poſt Bald. in l. 2. nu. 2. C. de error. aduocat.
Alex. conſi. 16. nu. 30. vol. 6. Iaſ. conſi. 62. nu. 2.
& 71. vol. 1. Pariſ. conſil. 27. nu. 43. vol. 4. Ex

* quibus patet iſtam eſſe *communem* ſententiam.
Neque ipſorum inſtrumentorum fidei no-
cent, quæ ex aduerſo obijciuntur, Nempè,
quod non conſtet dictum ſer Benedictum de
Pagninis, qui ea inſtrumenta recepiſſe legitur
fuiſſe notarium, neque talem eſſe præſumi,
15 cùm nemo naſcatur tabellio. † ſecundum
Specul. in titu. de inſtrumen. editio. §. reſtat vi-
dere. col. 8. verſi. & ſcias ꝙ tabellionatus offi-
cium, colum. 13. verſ. illud autem notandum
eſt, quod licet, &c. cum pluribus per Socyn. re
latis conſi. 33. col. 1. verſicu. 2. concluſio. lib. 1.
vbi dicit non credi in hoc, nec ſtandum eſſe
eius aſſertioni.
Quia reſpondetur, quòd vbi inſtrumenta
antiquiſsima ſunt, qualia ſunt iſta de quibus
agitur, metam centum annorum excedentia,
16 cuius temporis lapſu factum, † dicitur anti-
quiſsimum Innoc. in cap. veniens. de teſtib. &
in cap. quid per nouale de verbo. ſignificat. &
in terminis noſtris Hieron. de Mont. de finib.
regen. cap. 60. in fine, tūc ex temporis antiqui-
17 tate præſumitur qualitas † notariatus, & ideo
non requiritur probatio quaſi poſſeſsionis
notariatus, aut eius auctoritatis. Idem Innoc.
in d. cap. veniens, de teſtib. quem refert, & ſe-
quitur Bald. in aucten. quas actiones. col. fina.
verſi. ego dico. C. de ſacroſan. eccleſ. Anchar.
conſil. 213. colum. fin. Alex. conſi. 150. num. 8.
vol. 6. Fely. in cap. ſicut. nu. 29. de re iudic. Cra-
uet. ꝯſi. 274. nu. 14. Dec. ꝯſi. 36. nu. 3. & conſ. 42.
nu. 2. & Dec. refert, & ſequitur Alciat. de præ-
ſumpt. reg. 3. præſumpt. 13. nu. 16. idem Dec.
conſi. 638. nu. 6. Afflic. deciſ. 251. nu. 5. verſicu.
quid autem ſi vnum inſtrumentum, quòd
etiam voluiſſe videtur deciſ. 245. num. 4. Gui-
do. Pap. deciſ. 357. nume. 2. Nec ab his diſſen-
tit Crauet. de antiquit. temp. part. 3. ſectio. inci
pien. vidimus in genere, quid dicitur de anti-
quo nu. 10. & 11. Ex quibus etiam elicitur iſtā
* eſſe *receptam* ſententiam.
Non etiam fidei ipſorum inſtrumētorum
derrogat aſſertum ſtatutum Regienſe, prohi-
bens (vt aſſeritur) quoſuis notarios forenſes
nō deſcriptos in matricula Collegij notario-
rum Regienſium recipere aliqua inſtrumen-
ta in territorio Regienſi declarando nulla hu-
iuſmodi inſtrumenta.
Quia reſpondetur, primò de huiuſmodi
ſtatuto non legitimè conſtare. nam aſſertum
18 exemplum † in actis productum non probat,
cùm ſit parte non vocata ſumptum. iuxta
tradita per Docto. in authen. ſi quis in ali-
quo. C. de eden. & in capit. fi. de fid. inſtru.
Secundò reſpondetur, dato citra veri præ-
iudicium, quòd de eo legitimè cōſtaret, atta-
men adhuc inſtrumētorum prædictorum fi-
dem non tolleret, eo quòd de ſtatuētium po-
teſtate nō appareat, quibus ius commune re-
ſiſtit, vt non poſſint creare notarios, cùm hoc
19 ad ſolos Principes ſeu Magiſtratus † regulari
ter pertineat iuxta tradita per Oldra. conſ. 75.
20 Multoq; minus eorum Inſtrumenta † annul-
lare arg. not. in regul. eius eſt nolle ff. de regu.
iur. & in §. fi. in authen. de armis, gloſſ. in cap.
cùm

cum inferior. in verbo ligare, de maiorit.&
obedien.
Tertiò reſponderi poteſt non conſtare de
quo tempore tale ſtatutum conditum fuerit,
& cum de antiquitate ipſorum inſtrumento-
rũ appareat, non præſumitur tale ſtatutũ an-
tiquius ſed potius econuerſo.argu. notat. per
Bar.Bald.Salyc.& alios Doct. in l.de rebus.C.
de donatio.ante nupt. & in l. ſi debitor. C. de
priuileg.fiſc. concludentes quòd quando agi-
tur de prioritate duorum inſtrumentorum, il
21 lud dicitur antiquius † quod habet diem cer-
tam. ſequitur Socyn.iun. conſi.102.nume.18.
vol.3. His etiam accedunt notat. per Docto.
in l.1.in princip.vbi Iaſ.nume.4. & 5. ff. ſolut.
matrimon. Quòd quando duo inſtrumenta
22 † eodem die confecta reperiuntur, & in vno
apparet de hora diei, in alio non, præſumitur
anterius illud in quo apparet de hora, faciunt
etiam tradita per Ioan. de Plat. in l. 1. C. de
iur.fiſc.lib.10. quem refert, & ſequitur Felyn.
in cap. Paſtoralis nume.5.verſicu.2. allegaba-
tur.de reſcripr. Dicens quòd licet ibi præfera-
tur fiſcus prætendens rem ſibi obligatam ad-
uerſus alium, qui dicit ſibi donatam, ſi non ap
paret de prioritate, attamen non obſtante ta-
li priuilegio fiſci, ſi donatarius probet de tem
pore certo, & fiſcus de incerto, licet illud poſ
ſit ſe habere ad prius, & poſterius, tamen præ-
fertur donatarius, qui probat de tempore cer-
to. Sic ergo in caſu noſtro, cùm appareat de
tempore certo ipſorum inſtrumentorũ, tem
pus autem conditi ſtatuti ſit incertum, præ-
ferenda erunt inſtrumenta vti anteriora ſta-
tuto.
Quartò reſpondetur, ꝙ etſi conſtaret huiuſ
modi ſtatutũ eſſe anterius inſtrumentis, quod
non admittitur per prædicta, attamen illud
23 non extenditur † ad inſtrumenta iurata Ale-
xand.conſi.27. nume.14.conſi. 125.nume.10.
vol.1.& conſi.37.nu.24.vol.2.Pariſ.conſil.96.
nume. 100. & ſequen. libr. 1. poſt plures alios
per eum citatos, dicens iſtam eſſe communẽ
opinionem, Cagnol. in l. ſi librarius nu.43.ff.
de reg.iur.
Quintò etiam reſpondetur, quòd cùm pars
fundet ſe ex eo quod præfatus ſer Benedictus
non eſſet deſcriptus in matricula Collegij no
tariorum Regienſium eidem incũbebat pro-
24 bare hanc negatiuam, † cùm illa ſit fundamẽ
tum eius intentionis iuxta Doctrinam Barto.
in l.Actor.C.de probatio.& in l.hoc iure ff.de
verbor. obligat. Nam etſi ſit negatiua poteſt
25 tamen probari † per exhibitionẽ matriculæ,
vt nominatim decidit Bart. in l.fin. C. de reb.
cred.& alij cumulati in additio. ad Abbat: in
c.1.col.5.litera B.de fid.inſtrumen.
Sextò reſpondetur productum ſtatutũ non
extendere vires ſuas ad inſtrumenta recepta
per notarios ab Imperatore cõſtitutos, cùm
26 inferior non poſſit regulariter ſtatuere, † &
ligare aduerſus ſuperioris auctoritatem, vt in
cap.cùm inferior.de maiorit.& obedien.l.mi
nor autem Magiſtratus.ff.de minor. quæ iura
in ſimilibus terminis citat Roman. conſ.218.
col.2.verſ.ſed iniuſta, &c. quem citat Dec.cõ-
ſil.17.nume.2.
Septimò poſſet reſponderi præſentiã, con-
ſenſum, & auctoritatem Illuſtriſsimi Ducis
Borſij ſupplere defectũ illius matriculæ, Nã
hæc qualitas, quod notarius debeat eſſe de-
ſcriptus in matricula Collegij Regienſis dici
tur ſolemnitas à ſtatuto requiſita, & merè iu-
27 ris poſitiui, quam † Princeps ſui præſentia po
teſt ſupplere argum. notat. in l.omnium C.de
teſtam. quã citat ad hoc Iacob. à San. Georg.
in ſua inueſtit. in verb. Princeps verſic. vigeſi-
maſexta ſpecialitas. Præſentia Principis om-
nem ſolemnitatem ſupplet, & defectum inſi-
28 nuationis tollit, † nec non ſuſpicionem, &
fraudem, & allegationem deceptionis Alex.
in d.l.omnium in fin.& ibi Aret.in princip.C.
de teſtam.Pariſ.conſ.96.num.38.lib.1.Quini-
mo cum prædictus Princeps rogauerit ſer
Benedictum recipere prædicta inſtrumenta
in territorio Regienſi, vt ex clauſula Acta di-
29 cta geſta, † &c. apparet, ex hoc ſolo videtur
ſuum notarium conſtituiſſe argum. eorum
quæ ſcribit idem Iacob. à ſanct. Georg. loco
ſupra citato verſi.3.ſpecialitas, vbi poſt Ang.
in l.1.C. de ſenten.paſſ. dicit Principem poſſe
30 † ſolo verbo creare Doctorem ergo, & no-
tarium arguen. à maiori ad minus argu.auth.
multo magis.C.de ſacroſ.eccleſ.
Præterea cùm non ſolũ fuerit præſens Prin
ceps tranſactioni ſed in ea etiam interuene-
rit, & conſenſum, ac auctoritatem ſubditis
ſuis præſtiterit, nec non contenta in dicto in-
ſtrumento obſeruare promiſerit, & ſic contra
xerit, dicitur huiuſmodi inſtrumentum ple-
nam fidem facere teſte Socyn.dicto cõſi.287.
nume.7.poſt gloſſ.Butri.& Angel. per eum ci-
tatos, cui deſeruiunt quæ ſcribit Abb. in cap.
1.col.6.de fid.inſtrument. quòd quando cum
præſentia Principis interuenit actus poſiti-
uus, tunc difficultas, & ſolemnitas ſuppletur.
Nec fidei dictorum inſtrumentorum ad-
uerſantur coniecturæ ſeu præſumptiones cõ-
tra inſtrumenta prædicta in motiuis adductæ
videlicet non eſſe veriſimile Ducem Borſiũ
non habuiſſe ſecretarium, & quòd pateretur
inſtrumenta de confinibus recipi per notariũ
partis aduerſæ.
Si quidem reſpõderi poteſt, quòd etſi cum
31 Principe præſumantur adeſſe plures † viri
nobiles, & iuris periti iuxta notat. in d. l. om-
nium, C. de teſtamen. attamen in ſpecie, quòd
ſecum habeat ſecretarium ſeu notarium nõ
video hoc à iure præſumi, & cum iſtud ſit
32 facti, clarum eſt facta † regulariter non præ-
ſumi vulg. l. in bello.§.factæ.ff.de capt.& poſt-
lim. reuerſ. cum ſimil. & dato quòd habuiſſet
non proptereà tollitur quin notarius Flo-
rentinus, potuerit rogari de receptione dicti
inſtrumenti argumen.l.non hôc.C. vnd. legi-
tim. Non enim hæc prætenſa non veriſimi-
33 litudo † eſt iuri communi, vel naturæ con-
traria, prout eſſe debet ad inducendam ſu-
ſpicionem falſitatis contra inſtrumentum
antiquum, ex cumulatis per Tiraquel. in

præfatio. l. ſi vnquam nume. 60. C. de reuoc.
donatio.

Rurſus reſpondetur ad aliam prætenſam
non veriſimilitudinem ꝙ intra nonum diem
non potuerit fieri ratificatio tranſactionis, &
plantatio terminorum, Cum hæc omnia duo
bus diebus fieri potuerint, put, & facta appa-
ret dicta terminorũ fixio ex prædicto inſtru-
mento facto ſub die 10. Iulij, à parte per pro-
ductionem copiæ inſtrumenti, vt dictum eſt
probato, ac ex dictis teſtium partis aduerſæ vi
delicet, 4. 5. 14. & 17. deponentium de termi-
nis verruculæ, & de alijs diuidẽtibus fines Bar
gæ, & Plebis, qui teſtes, licet de auditu depo-
nant, attamen contra producentem probant
Roman. conſi. 104. & conſil. 57. nume. 3. in fi-
ne quem ſequitur Grauet. conſi. 201. nu. 7.

Vanum eſt etiam quod de diuerſitate ſtili
notarij obijcitur, quia ſtante diuerſitate loco-
rum potuit variè obſeruari, nec video iure
cautum notarium aſtringi, ſumere annum
Domini à natiuitate ſeu incarnatione, aut cir
cumciſione, vel reſurrectione, & quin poſſit
35 apponere teſtes, † & locum inſtrumenti in
principio vel in fine, argu. eorum quæ tradit
Barto. communiter receptus in l. ſi quis ex ar-
gentarijs. §. ſi initium nume. 33. ff. de eden. latè
Pariſ. conſi. 28. nume. 59. & ſequen. vol. 2. poſt
Anchar. Socyn. Corn. Felyn. & Dec. per eum
36 allegatos cõcludens præpoſterationem †. or
dinis conſueti non inducere ſuſpicionem fal
ſitatis, & nu. 50. dicit in dubio faciendam eſſe
interpretationem, vt ſuſpicio falſitatis tolla-
37 tur, quæ † non inducitur ex friuolis, & leui-
bus ſuſpicionibus.

Nec vrget allegata ſuſpicio, quæ adduci-
tur ex incongruitate ſeu repugnantia termi-
norum, qui nequiſſimè a Bargẽſibus demon-
ſtrati dicuntur, cùm terminis in inſtrumentis
deſcriptis, quia ex hac demonſtratione ter-
minorum ad fidem inſtrumentorum, tam-
38 quàm diuerſa † non fit bona illatio vulg. l. Pa
pinianus exuli ff. de minor. l. 4. § nihil cõmu-
ne ff. de acquir. poſſeſ.

Nec etiam obſtat, quod dicitur non appa-
rere prædicta inſtrumenta eſſe regiſtrata in
prothocollo ipſius Notarij, quia reſponde-
39 tur quòd talis omiſſio, † non habet nocere
partibus, & contrahentibus: nec iure cautum
reperitur, ꝙ inſtrumentum redactum in pu-
40 blicam formam † ſolemniter, vt eſt præſens,
non faciat fidem ex eo tantum, quod Nota-
rius non poſuerit illud in prothocollo, vt in-
quit Pariſ. conſi. 104. nume. 62. libr. 1. vbi poſt
Bald. Felyn. & Soc. quos refert dicit quòd in-
41 ſtrumentum † redactum in publicam for-
mam non propterea perdit vires ſuas, & effe-
ctum probationis ex eo quòd de illo matrix
non appareat. Et ex prædictis puto ſublata
omnia, quæ contra fidem inſtrumentorum
obijciuntur.

Data igitur fide inſtrumentorum prædicto
rum videndum eſt nunc de validitate conten
torum in eis: Et firmiſſimè teneo valere, cùm
42 ſemper fieri debeat interpretatio † pro vali-
ditate actus vulg. l. quoties. ff. de verb. obliga-
tio. & l. quoties. ff. de reb. dub. cum ſimil.

Nec aduerſus prædictam tranſactionem,
obſtat defectus mãdati ipſorum ſindicorum,
qui tranſigerunt ſuper terminatione confi-
43 nium, quod non præſumitur, † ex diuturni-
tate temporis etiam mille annorũ teſte Bald.
in l. 2. C. ſi ex falſ. inſtrum. & in l. 1. C. de reb.
alien. non alienan. cũ alijs pluribus cũ ſequen.

Quandoquidem licet huic obiectioni abũ-
dè ſatisfactum ſit à prudentiſſimis iurecon-
ſultis Reueren. Collegij Piſani, & alijs conſu-
lentibus, Adeò quod nihil vltra addi poſſit,
Attamen ne ſuperfluo aditus videar, non pi-
gebit ſaltem per modum ſubſcriptionis, ali-
qua dicere.

Reſpondetur itaque primò dictum Baldi,
44 † tutum non eſſe cum ſine lege loquatur, &
plures habeat contradictores, videlicet Man-
45 datum † ex diuturnitate præſumi, prout con-
trarium tenuit Dec. in l. 1. nu. 9. C. qui admitti,
& in pluribus Conſilijs videlicet in conſi. 199.
circa finem verſ. præterea etiam in mandato.
poſt Bald. ſibi contrarium quem refert in con
ſil. 287. in primis videndum eſt col. penul. ver-
ſicu. quoad ſecundum lib. 3. & Curt. ſenio. in
conſ. 76. ſuper motiuis, &c. quos etiam refert,
& ſequitur in conſi. 297. col. 1. verſ. nec obſtat
& latius hãc opinionem defendit idem Dec.
conſi. 496. col. fina. verſi. quia ſupra, vbi dicit
dictum Baldi non probari iure, & tenacius eã
tuetur in conſi. 638. col. 2. verſic. non obſtat ſi
dicatur, & Dec. refert & ſequitur Grauet. de
Antiquit. tempor. part. 2. ſectione incipien. ex
præmiſſis abſolutam habemus nume. 59, poſt
Iaſ. quem refert in l. ſciendum col. 8. verſic. li-
mitat D. Alex. ff. de verb. obligat. & in l. 1. col.
5. in 2. limitat. C. qui admitti, addit etiã Paul.
de Caſtr. huius ſententiæ eſſe in conſil. 84. viſa
dicta facti narratione, & hijs quæ circa finem
lib. 1. eandem ſequuntur etiam Gozad. conſi.
73. col. 4. & Beltran. conſi. 56. col. 3. vol. 3. Nec
ab hac opinione diſſentit Brun. de forma, &
ſolemnit. in articul. de probat. & præſump.
form. col. 11. verſi. prædicta reſtringuntur, alle
gans pro hac opinione text. in l. ſi filius. C. de
46 petitio. hæredit. vbi ad hoc, vt filius † poſſit
adire hæreditatem ſibi delatam oportet, ꝙ
præcedat mandatum patris. l. ſi quis mihi bo-
na. §. iuſſum, ff. de acquir. hæredit. & tamen ex
diuturnitate temporis, 10. annorum præſumi
tur præceſſiſſe mandatum, & ſecundum hanc
opinionem determinauit Rota teſte Caſſio-
dor. Decil. 3. tit. de procurat. cuius auctoritas
eſt maxima, vt dicit Ruyn. conſi. 35. nu. 18. lib.
1. quòd licet ex diuturnitate temporis regula-
47 riter mandatum † non probetur, attamen ſe-
cus eſt quando antiquitas eſt tanta, quòd pro-
batio eius propter antiquitatem redderetur
impoſſibilis. l. ſi arbiter. ff. de probatio. vt quia
lapſum eſſet tempus centum annorum, prout
in caſu noſtro. His accedit quod Aretin. ſcri-
bit cõſi. 36. col. 1. poſt gl. Angel. Butr. & Imol.
in locis per eum citatis, dicens ꝙ vbi requiri-
48 tur licentia, † & conſenſus ad validitatem

actus,

actus, præſumitur mandatum ex antiquitate
temporis, Hinc inferens licentiam, & conſen
49 ſum Papæ † requiſitum ad validitatem actus
præſumi propter antiquitatem temporis, ſe-
quitur Dec. conſi. 409. nu. 6. & ſequen.

Sed dato quod Baldi opinio eſſet commu-
nis, prout eam communem eſſe atteſtatur,
Grammat. Deciſ. 103. nu. 83. & Socy. iun. conſ.
56. nu. 5. vol. 1. Attamen ea non procedit, vbi
50 cum longitudine temporis † concurrũt aliæ
coniecturæ, & alia inditia quia tunc præſumi
tur mandatum Crauet. in loco proximè cita-
to. nu. 69. Rũin. conſi. 107. nu. 5. verſ. & licet ex
diuturnitate, libr. 4. vbi dicit, quòd licet ex
diuturnitate temporis ſola non præſumatur
mandatum, ſecundum Alex. poſt Bald. quem
allegat in l. qui ln aliena. in princ. ff. de acquir.
hæredit. nihilominus alijs concurrentibus cõ
iecturis præſumi, & probari dicitur mandatũ,
& dicit ſe putare ꝙ prudens & circumſpectus
iudex, qui ad veritatem intenderet, qualis eſt
Dominus arbiter hanc cauiloſam exceptio-
nem non admitteret. In caſu autem noſtro
cum antiquitate temporis cẽtum annorum,
propter quam ſolam deberet præſumi man-
datum, cùm illud tempus dicatur antiquiſſi-
mum, plures coniecturæ mandati præambu-
li concurrunt.

Prima illa eſt, quòd ipſius mandati mentio
enunciatiuè fit in ipſo inſtrumento trãſactio-
nis per illa verba, &c. prout de eorum manda
tis conſtat manu publici notarij, quo caſu per
51 talia verba enuntiatiua, † præſumitur manda
tum præceſſiſſe, concurrente antiquitate tem
poris, ita dictum Baldi limitat Dec. conſi. 36.
nu. 8. vbi dicit dictum Bald. in d. l. 2. verum eſ-
ſe quando ſimpliciter allegatur mandatum,
quod nulla ratione iuſtificatur, ſecus autem
eſt quando inſtrumentum narrat, & dicit ali-
quem habere mandatum, prout in caſu iſto,
quia tunc licet talia verba de ſe non probent,
attamen coadiuuantur ex concurſu antiquita
52 tis. Nam aliàs verba enuntiatiua, † quæ ex ſe
non probant in antiquis tamen plenè pro-
bant. & Dec. refert, & ſequitur Crauet. de an-
tiquit. tempor. part 2. in princip. in 2. ſublimi-
tat. nu. 1. poſt Gozadin. Purpur. Bal. Veronen.
Socy. & alios in locis per eum relatis. eundem
Dec. refert & ſequitur Boer. Deciſ. 281. nu. 17.
Cagnol. in d. l. velle nume. 19. dicens antiqui-
53 tatem † dare fidem inſtrumento enuntianti
mandatum, vt propter curſum tanti tempo-
ris interueniſſe præſumatur mandatum pro-
pter enuntiationem mandati in inſtrumento
antiquo factam. Idem tenet Socy. Iun. in ter-
minis noſtris conſi. 139. nu. 10. verſi. ſed quic-
quid. & in indiuiduo reſpondens in caſu no-
ſtro conſ. 146. nu. 9. & ſeq. vol. 3. Vant. de nul-
litat. ſenten. tit. quib. mod. ſenten. nulla defen.
poſſ. nu. 92. verſ. vel intelligere potes. Natt. cõ
ſil. 526. num. 7. & ſeq. poſt Bald. Butr. & Salyc.
Curt Iaſ. & Dec. per eum allegatos, Franciſ.
Viu. in ſuis communibus opinionibus in ver-
bo mandatum, nume. 1. 4. & 7. ex quibus patet
* hanc eſſe crebriorem * ſententiam.

Secunda coniectura eſt ſcientia, & patien-
tia ipſorum hominum, & vniuerſitatis terræ
plebis & Rochæ, quæ etiam concurrente an-
54 tiquitate † temporis facit præſumi mandatũ
ipſorum præceſſiſſe. ita dictum Baldi non pro
cedere hoc caſu tradit Balb. in tractat. de præ-
ſcriptio. in prima parte 3. partis principa. nu-
me. 37. verſ. vel poteſt aliter dici. Natta conſi.
55 126. nu. 13. imo præſumitur mandatum † ex
lapſu 30. annorum Brun. conſi. 95. col. 1. verſi.
quòd ſi dicatur. quem refert, & ſequitur Cra-
uet. de antiquit. tempor. loco proximè citato
56 nu. 67. vbi dicit mandatum † præſumi ex con
curſu quaſi poſſeſſionis cum diuturna patien
tia Gozad. conſi. 94. col. 11. At in caſu noſtro
quaſi poſſeſſio cum diuturna patientia con-
currit, quia ex forma conuentionis illi de ple-
be vſi ſunt paſculis Fontanaziarum alternis
annis, & paſſi ſunt Bargẽſes eodẽ modo vti:
ſciueruntque terminos fuiſſe poſitos, quod
quidem non niſi ex præcedenti titulo tranſa-
ctionis factum præſumitur iuxta tradita in d.
l. quædam mulier ff. de rei vendicatio. in l. 2.
C. de acquiren. poſſeſſio. cum alijs ſupra ci-
57 tat. Hæc autem diuturna patientia † neceſſa-
rio includit ſcientiam, l. quoties. la 2. ff. de ſer-
uit. titu. general. quem text. ad hoc not. Anto.
de Butr. in cap. peruenit col. 1. circa finem de
58 cenſib. At huiuſmodi patientia † quæ habet
annexam ſcientiam facit præſumi mãdatum.
l. qui patitur. ff. mandat. not. plenè Barto. in l.
quæ dotis colum. penul. & vlt. ff. ſolut. matri-
mo. ergo in caſu noſtro mandatum præſumi
tur. Hinc dicimus quòd ſi aliquis agat tam-
59 quàm procurator meus me ſciente † & pa-
tiente, videor ſibi mandatum dediſſe; &
ſic ſententia lata contra talem procurato-
rem mihi nocet, licet de alio mandato non
appareat: quia præſumitur ex ſcientia, vt plu-
ribus comprobat Afflic. Deciſ. 308. nume. 6.
7. 8. vant. de nullitat. ſenten. tit. quib. mod. ſen-
tent. null. defendi. poſſ. nume. 94. poſt Innoc.
Bald. Caſſiodo. Felyn. Alex. & Guidonem Pa-
pam per eum relatos. faciunt quæ notat Dec.
conſil. 409. nume. 6. & ſequen. quòd propter
60 ſcientiam, † & patientiam iuncta antiqui-
tate præſumatur pro ſolemnitate, & validi-
tate actus.

Tertium inditium ſiue tertia coniectura,
quæ hic iuncta cum longitudine temporis fa
cit præſumi ſolemnitatem mandati interue-
61 niſſe, eſt veriſimilitudo † qualitatis perſona-
rum quæ contraxerunt. Non enim veriſimile
eſt ſindicos, & procuratores vniuerſitatũ ac-
ceſſiſſe ad hunc actum tanti momenti, ſi mã-
datum non habuiſſent prout in terminis no-
ſtris dicit Dec. d. conſil. 42. in 5. dubio. col. 6.
verſ. 3. reſpondetur, & d. conſi. 36. nu. 8. verſic.
2. reſpondetur adducens quod in ſimili dicit
Rot. deciſ. 3. nota, &c. vbi dicitur, quòd ſi quis
62 ſoluit † penſionem nomine alieno præſu-
mitur ſoluere de mandato eius, pro quo ſol-
uit, cùm veriſimile non ſit eum velle iacta-
re ſuum, idem dicit Socyn. conſil. 46. nume. 3.
lib. 3. Gozad. conſil. 11. col. 4 quos refert, &

ſequitur

ſequitur Crauet. de antiq. tempor.d.2. par. in
princip.nume.65.idem ſequitur Viu.lib.com
mun. opinio. in verbo mandatum, nume. 6.
imo in caſu iſto hoc procederet etiam ceſſan
te antiquitate temporis, vt voluit Crauet. lo-
co præcitat. & in ſimilibus terminis reſpon-
dit Ruyn.conſi.97.nume.5.volum.4.& conſi.
35.num.21.vol.1.Et hæc multo magis locum
habent quando concurrit perſonarum quali-
tas,& dignitas, vt hoc caſu noſtro, in quo Il-
luſtriſsimus tunc Dux Borſius,& D. Hierony-
mus Machiauellus legatus excelſæ reipubli-
cæ Florentinæ affuerunt, quorum interuen-
tus inducit etiam præſumptionem mandati,
ſi quidem veriſimile non eſt quòd paſſi fuiſ-
ſent fieri coram ipſis actum fruſtrarorium,ita
in terminis noſtris conſiderat mādatum præ-
ſumi interueniſſe ob præſentiam,& interuen-
tum ſuperiorum Dec.d.conſil.42.col.6.verſi.
ſecundo reſpondetur, vbi dicit ſatis interue-
niſſe mandatum ex eo,quòd adfuit dominus,
qui potuit tamquàm Dominus fines ſubdito-
rum terminare, præſentia itaque, & conſen-
ſus ipſorum Ducis,& Commiſſarij auctorita-
tem tranſactioni præſtantium ſufficit, & om-
nem defectum mandati ſupplet, cùm potuiſ-
ſent ipſi propria auctoritate abſque interuen
tu ſubditorum fines prædictos terminare,
63 † imo ad ipſos Principes ſpectat controuer-
ſias finiū decidere, & terminare, vt dicit Cal-
can.d.conſi.90.num.7.argumen.l.quod Prin-
cipis.ff.de aqu.pluu.arcen.& cap.1.80.diſtinc.
ac cap.1.13.quæſt.1.cum pluribus ibi per eum
traditis,& ibi.nume.15. dicit ad ſolum Princi
pem hoc ſpectare, & non ad alios idque eſſe
64 de reſeruatis † Principi in ſignū ſupremi Do
minij,& Calcan. refert, & ſequitur Brixien. d.
tractat.de finib.regend.cap.2.nume. 11. quod
& ab ipſis Dominis factum in caſu noſtro ap-
paret, ex quo de auctoritate, imo & de ipſo-
rum Dominorum expreſſo mandato plan-
tati, & fixi fuerunt termini prædicti, prout ex
lectura ſecundi inſtrumenti colligitur,quo fit
vt nihil vltra quærendum ſit,cùm ab ipſiſmet
Dominis facta terminatio confinium dica-
tur cui ipſi conſenſum, & auctoritatem præ-
ſtiterunt, l. 1. §. omnia. C. de veter. iur. enu-
clean.

Non etiam obſtat qđ aduerſus eadē inſtru-
menta obijcitur, videlicet eiuſdem tranſa-
ctionis,& conuentionis ratificationem ex-
preſsè promiſſam fieri ab hominibus, & vni-
uerſitatibus, vtriuſque partis infra menſem
tunc proximum ſubſecutam non apparere,
nec factam præſumi, cùm ea quæ facti ſunt,
non præſumātur.l.in bello.§.factæ.ff. de capt.
& poſtlim. reuerſ. ne plures præſumptiones
65 † ſine ſpecialitates ſuper vno facto inducan-
tur contra l.1.C.de dot.promiſſ. ideo ex defe-
ctu ratificarionis promiſſæ,tranſactionē non
ſubſiſtere: eo, maximè quod præfati Illuſtriſ-
ſimus Dux Borſius, & Commiſſarius expreſ-
sè conuenerunt quòd facta approbatione, &
ratificatione tam per dictos homines, & vni-
uerſitates Bargæ quàm Rochæ pelagi, & ple-
bis de pellago, prout ſindici, & procuratores
conuenerunt infra menſem prædictum, ipſi
Domini etiam confirmarent, & ratificarent,
& quòd vbi per alteram ipſarum partium,vi-
delicet prælibari Illuſtriſsimi Ducis, & dictæ
Magnificæ Communitatis Florentiæ ceſſā-
tum fuerit ipſam approbationem, & confir-
mationem facere tunc in arbitrio alterius
partis remaneat eodem modo ab ipſa confir
matione,& ratificatione ceſſate, & ſic eo ca-
ſu omnia, & ſingula ſupraſcripta, pro nullis
infectis, & caſſatis habeantur, ac haberi de-
beant. Quo ſtante cum tranſactio prædicta
non appareat cōfirmata per ratificationem,
ſequitur eam tranſactionem, & omnia alia
inde ſequura, pro nullis, & infectis habenda
eſſe;quoniam hæc obiectio facili negotio tol
li poteſt.

Primò enim reſpondetur, quòd cum man-
66 datum † præceſſerit, vt ſupra probatum exti-
tit,non requirebatur ratificatio Alexan.con-
ſil.12.in fine lib.5.quem refert Crauet. conſil.
67 261.nume.2.Promiſſio † enim de rato ſuper-
flua eſt,vbi mādatum interuenit, iuxta notat.
in l. ſi procurator. ff. de condict. indebit. vbi
Paul.de Caſtr.col.2.verſicu.idem nota, &c.di
cit propterea ſuperflua eſſe verba, quæ in in-
ſtrumentis procuræ ponuntur,videlicet pro-
68 mittens † habere ratum, & gratum quicquid
actum per procuratorem fuerit, quæ verba,
etſi in inſtrumento non ſint poſita non pro-
pterea dici poteſt mandatum inſufficiens. idē
dicit ibi Iaſ.num.2.in 2.notab.& eſt glo. quam
Ang.ibi ſingularem appellat in l.ſi procurato
rem,in verbo ratum.ff.de procurator. Socyn.
iun.conſil.18. nu. 22. Sed in caſu noſtro man-
datum ſufficiens præceſsiſſe ad tranſigendum
probatum eſt, Ergo neceſſaria non erat, imo
potius ſuperflua promiſsio de ratificari faciē-
69 do,hinc dicitur quæ † ex abundanti fiunt non
vitiare.l.ſolent,ff.de regu.iur.cum ſimil.

Secundo dicitur,quòd ſicut ex longitudine
temporis præſumitur mandatum, maximè
iunctis alijs cōiecturis, vt ſupra probauimus,
70 ita ex longitudine † temporis præſumitur ra-
tificatio,Socy.conſi.46.nu.4.lib.3.poſt Ange.
& Alexan.quos refert in l.ſciendum,ff.de ver-
bor.obligatio.Pariſ.conſi.33.nume.61.vol.1.
Socy.iun.d.conſi.18.num.32.vol.3. poſt alios
plures quos ipſi referunt.

71 Tertiò reſpondetur paria † eſſe aliquid ver
72 bis, vel factis ratificari cùm voluntas † ita fa-
ctis declaretur ſicut verbis.l.Paulus reſpondit
ff.rem rat.haber.l.de quibus, circa finem.ff.de
legib.pulchra gl.in c.dilecti filij, el 2. in verbo
facto de appellatio.latè Pariſ.conſil. prælle-
gar.33.num.59.& ſequen.vol.1.præſertim per
actus ſucceſsiuos & continuatos Pariſ.conſi.
21.num.33.& ſequen.vol.4. latè Cagnol.poſt
Dec.in l. ſemper, qui non prohibet nume.20.
73 ff.de regu.iur. imo facta † verbis potiora ſunt
ad arguendum voluntatē alicuius,l. ſi tamen,
§. ei qui, ff. de ædilit. edict. cum ſimilibus per
Dec.adductis in d. c. dilecti filij in 2.notabil.
de appellat. at in caſu noſtro ratificatio per

vtramque

vtramque partem facto ſucceſſiuo, & conti-
nuato ſubſecuta apparet, ergo illa ſufficit.
quod autem factis etiam ſucceſsiuis, & con-
tinuatis fuerit ſubſecuta ratificatio, ex pluri-
bus demonſtratur. Primò ex eo quod pri-
mum caput dictæ tranſactionis loquēs de po
nendis terminis diuiſorijs iuxta modum in
tranſactione præſcriptum, fuit plenè per par-
tes obſeruatum, vt ex inſtrumento plantatio-
nis terminorum ſub die 10. Iulij apparet, itē
ex eo quòd modus vtendi paſcuis in tranſa-
ctione deſignatis alternis annis fuit ab ipſo tē-
pore hactenus ab ipſis contrahentibus obſer-
uatus. Itèm ex eo quòd concludenter proba-
tum eſt Bargenſes conſuetos incidere nemo-
ra in dictis locis. Quartò quia nulla ædificia in
tra prædictos terminos a tempore dictæ tran-
ſactionis citra cōſtructa probātur, prout nec
conſtrui conuentum fuerat. Ex quibus om-
nibus profecto ſatis ratificata dicitur dicta
tranſactio, quoniam iſtud non ex alio factum
dici poteſt quàm virtute tranſactionis prædi-
ctæ, iuxta notat. per gloſſ. Barto. & Bald. in d. l.
quædam mulier. ff. de rei vendicatio. Barto. in
l. cùm ſolus, col. fin. ver. 3. caſu, ff. de vſucapio.
& in l. Celſus, col. penul. verſi. quæro pone, ff.
eod. titu. Socyn. iun. d. conſi. 18. num. 31. vol. 3.
poſt plures per eum citatos, & nominatim in
caſu poſitionis terminorum in conſi. 139. nu.
11. & ſequen. & conſi. 146. vol. 3. vbi in hac no
ſtra facti ſpecie de iure reſpondet. Pacifica igi
tur poſſeſſio dictorum paſcuorum cum diu-
74 tina patientia, † & ſcientia inducit ratificatio
nem ipſius tranſactionis. Socy. conſi. 164. col.
fina. verſi. ſecundo quia poſt priuilegium. lib.
2. vbi dicit ex patientia poſſeſſionis hincinde
induci ratificationem tranſactionis. Crauet.
conſi. 55. nume. 2. & 5. Belon. conſi. 15. nume.
11. & conſi. 18. nu. 17. & ſequen. Alexan. conſi.
88. quoniam omne datum. col. penul. libr. 5.
quem refert, & ſequitur Dec. conſi. 29. num. 2.
verſicu. & quod dictum eſt. Pariſ. conſi. 33. nu.
6. & ſequen. lib. 1. Socy. iun. conſi. 48. num. 9. &
ſequen. vol. 2. facit, quod dicit Calcan. conſil.
101. nu. 4. quem refert, & ſequitur Crauet. con
75 ſil. 158. nu. 3. quod Communitas † ſoluendo
aliquid virtute tranſactionis initæ per ſindi-
cos cenſetur ipſam tranſactionem approba-
re, & ratificare Dec. conſil. 486. viſis col. fi. nu.
12. vbi poſt plures, quos refert dicit vniuerſita
76 tem † ſoluentem expenſas factas per ſindicū
in lite videri geſta per eum ratificare, imo cū
dictæ vniuerſitates Rochæ, & Plebis à pella-
go ſcientiam ſaltem præſumptiuè, ex ſupradi
ctis habuerint dictæ tranſactionis, & tacue-
rint, ex eo ſolo ratificaſſe dicūtur, ſecundum
Abb. conſil. 18. colum. 4. verſi. 3. dixi lib. 2. quē
refert, & ſequitur Crauet. conſi. 40. nume. 3. di
cens quòd vniuerſitas cenſetur ratificare lau-
dum prolatum inter eius ſindicum, & aliam
77 vniuerſitatem, ex taciturnitate † vniuerſita-
tis: quia ſecundum eum, à communiter acci-
dentibus præſumitur, ꝙ vniuerſitas copiam
habuerit inſtrumenti laudi per manus ipſius
ſindici, ex qua receptione cum taciturnitate
inducitur ratificatio. Quanto magis ergo in
caſu noſtro inducta cēſetur ratificatio ex quo
non ſolum ſcientia cum taciturnitate, ſed ex-
preſſa obſeruantia ipſius tranſactionis in-
teruenit.

Nec obſtat, quod dicitur ratihabitionē di-
cti inſtrumenti tranſactionis fieri debuiſſe cū
ſolemnitatibus iuris, & ſtatutorum terræ ne-
ceſſarijs, & ſic expreſsè: quia attenta antiqui-
tate temporis cum alijs ſubſecutis præſumi-
tur omnem ſolemnitatem interueniſſe, vt la-
te concludit Dec. dicto conſi. 409. per totum
& Socy. iun. conſi. 18. nume. 30. & ſequen. vol.
3. Præterea voluerunt partes ipſæ, & expreſsè
conuenerunt quòd etiam non ſequuta ratiha
bitione ab altera partium tranſactio, & con-
uentio firma maneret, licet contrauenieēs in-
curreret pœnā mille Ducatorum, vt legitur
in cap. incipien. quæ omnia, & ſingula, in verſ.
qua commiſſa vel non, &c. Qua clauſula ſtan
te dato, etiam quòd hactenus de ratificatione
non appareret, non ideò reſoluitur trāſactio,
iuxta notat. in l. qui fidem. ff. de tranſactio. &
in l. cum proponas, 2. C. eod. titu. Quinimo di
ci poteſt prædictos Plebanos, & homines ter
ræ Rochæ pluries incurriſſe dictam pœnam,
& modo incurrere, cum prædicto inſtrumen
to tranſactionis contraueniant, & Bargenſes
illam obſeruent. ita expreſsè ſentiunt Vital.
in tractat. clauſul. c. 3. Cott. in Memorial. inci-
piente clauſula rato manēte pacto. poſt alios
per eum allegatos.

Nec illuſtriſsimo Duci Ferrariæ, ipſiſq; Ple
banis, & Rochenſibus ſuffragatur, pactum fa
ctum inter præfatum quondam Ducem Bor
ſium, & Hieronymum Machiauellum legatū
ſeu Commiſſarium excelſæ reipublicæ Flo-
rentinæ, quod incipit quibus omnibus, &c.

Cum approbatio, & cōfirmatio dictorum
Principum reſpectiuè tam propter plantatio
nem terminorum à delegatis amborum Prin
cipum factam, quàm ob perceptionem fru-
ctuum, & poſſeſsionem dictorum bonorum
proinde obſeruantiam inde ſecutam, iuncta
temporis antiquitate, præſumatur ſubſecu-
ta, iuribus ſupra allegatis.

Præterea ſi accurate legātur dicti pacti, ac
clauſulæ reſolutiuæ verba, ex eis conſtat dictā
clauſulam reſolutiuam locum non habere,
niſi duobus concurrentibus, videlicet altera
partium non ratificante, qui caſus nō euenit,
cum vt ſupra dictum eſt præſumatur ratifica-
tio, & confirmatio, niſi dicamus eam nō ſecu
tā eſſe parte Illuſtriſsimi Ducis Ferrariæ, quo
etiam caſu adhuc non reſoluitur trāſactio ni-
ſi etiā Illuſtriſsimus, & Excellentiſsimus Dux
Florentiæ vellet ceſſare a dicta cōfirmatione
& ratificatione, ita nominatìm cautum in di-
cto cap. legitur.

Minus reſtagantur prædictis inſtrumentis
aſſerta exempla per partem producta tam-
quàm diuerſa ſint ab inſtrumentis à Bargenſi
bus productis.

Quandoquidem reſpondetur, quòd quan-
tum ad aſſertum exemplum prætenſi inſtru-
menti anni. 1454. à Plebanis ſeu Rochẽſibus
producti, dicitur illud nõ eſſe veriſimile, cùm
non conſtet de aliquo eius originali imo in
ſubſtantialibus aduerſantur inſtrumẽtis à Bar
genſibus productis: quo fit vt vbi exemplum,
79 † eſt contrarium originali, tunc exemplum
non probat ſed ſtatur originali Bart. in l. ſem-
pronius, proculo. ff. de leg. 2. In l. ſi quis ex ar-
gentarijs, §. prætor ff. de eden. at inſtrumẽtum
tranſactionis quod producitur originale eſt
ab eodem met notario qui illud recepit ſcri-
ptum, ergo illi ſtandum eſt. Et prædicti exem
pli inueriſimilitudo augetur, ex eo quod in
nullo corriſpondeat exẽplo inſtrumenti plã-
tationis terminorum etiã à parte producto,
multoque minus originali inſtrumento plan-
tationis prædictæ a Bargẽſibus exhibito, cum
prædicti termini plantati non cõueniant cum
terminis enuntiatis in dicto exemplo aſſertæ
tranſactionis anni 1454. Sed terminis deſcri-
ptis in inſtrumento tranſactionis anni 1457.
die ſecunda Iulij a Bargenſibus exhibito, &
ẽn inſtrumento plantationis terminorum ex-
preſsè relato. Nam in eo fit mentio de conuẽ
tione facta die 2. Iulij eiuſdem menſis Iulii, &
exemplum aſſertæ tranſactionis a plebanis
productum factum legitur anno 1454. die 7.
80 Septembris. Cùm ergo veriſimilia † non ſint
dicta exempla ſpeciem falſitatis oſtendunt
Bald. in l. 1. col. 3. C. de ſeru. fugit. Facit text. in
cap. quia veriſimile, de præſumptio. l. fina. C.
quod met. cauſ. cum pluribus relatis per Ti-
raquel. in l. ſi vnquàm, in præfatione num. 37.
C. de reuoc. donatio.

Firmata itaque fide, & validitate prædicto
rum inſtrumentorum liquida, & euidens ex
eis reſultat probatio intentionis ipſorum Il-
luſtriſsimi, & Excellentiſsimi Ducis Floren-
tiæ, & Bargenſium. Nam vt ſupra dictum fuit
81 probatio † quæ fit per inſtrumenta euidens
dicitur, & manifeſta, ac probatio probata nõ
probanda, & veritas apparens ſecundum Bal.
in l. Imperator la prima col. 2. ff. de ſtat. ho-
min. & eſt tex. in l. fin. iuncta glo. in verbo ma
nifeſtum. C. de reb. credit. & iureiur. in cap. li-
cet, & ibi Felyn. nume. 10. & Dec. in 13. notab.
de probatio. idem Felyn. in capit. ſignificaue-
runt, nume. 4. verſic. & ſic vult, ꝙ ſola produ-
ctio. &c. de teſti. plura ad hoc adducit Dec. cõ
ſil. 423. nu. 10. & ſequen. Pariſ. conſi. 10. nu. 20.
vol. 1. & conſi. 77. nu. 1. & 2. vol. 3. Soc. iun. con
ſil. 127. nu. 7. vol. 3. Ruy. conſi. 12. nu. 1. vol. 4. la
tiſſimè more ſuo Tiraquel. de retrac. ligna-
gier. §. 2. glo. 1. nume. 20. & tribus ſequen. præ-
ſertim accedentibus multis adminiculis, & ar
gumentis, quæ etiam per ſe ſola abſque alia
probatione ſufficerẽt in caſu noſtro, cùm in
probandis confinibus maximè antiquis, vbi
82 de inſtrumentis ſuper terminatione, † confi-
nium confectis non apparet, admittũtur præ-
ſumptiones, & coniecturæ d. c. cùm cauſam,
de probatio. l. in finalibus, ff. fin. regund. gloſſ.
in cap. ſi Papa in verbo probata de priuileg.
lib. 6. Dec. dicto conſi. 42. nu. 8. verſicu. his ta-
men non obſtantibus, & conſi. 146. nume. 14,
cum alijs per Pariſ. citatis d. conſi. 14. num. 42
lib. 1. & in his duæ probationes coniũguntur
83 quæ aliàs non coniungerentur, vt quæ † non
proſunt ſingula ſimul iuncta iuuent ita inquit
Arct. d. conſi. 42. col. 1. in fin. Socyn. d. conſil.
187. col. 3. in princip. libr. 2. cum alijs per Bri-
xien. citatis in ſuo tractat. fin. regund. c. 53.

Primum itaque adminiculum eidem pro-
bationi accedens eſt fama publica reſultans
tam ex prædictis inſtrumentis antiquis, quam
84 alijs ſcripturis productis: quæ † in antiquis
vim probationis famæ habent, vt inquit Cra
uet. conſi. 54. nume. 10. poſt Bald. Salyc. Paul.
de Caſtr. Aretin. Socyn. & Dec. in locis per
eum citatis, & in terminis noſtris Socy. d. con
ſil. 187. colum. 3. verſicu. ſecunda ratio, &c.
quam etiam ex teſtibus parte ipſorũ Bargen-
ſium examinatis deponentibus publicam fa-
mam eſſe fines Bargenſium protendi vltra iu
gum alpium vſque ad verruculam, per famã
85 † autem plenè probantur cõfines antiqui, vt
voluit Guid. Pap. deciſ. 193. verſicu. tertio pro
batur cum alijs quos citat Brixien. de finib. re-
gen. cap. 55. num. 10. & cap. ſequen. vbi num.
86 14. firmat concluſionem quòd fama † in his
quæ memoriam hominum excedunt, prout
in caſu noſtro plenè probat.

Secundum adminiculum reſultat, ex depo
ſitionibus teſtium deponentium ſe audiuiſſe
a patribus & auis, ac alijs prædeceſſoribus an-
tiquis ſibi dicentibus fines, & territorium Bar
genſium extendi vltra iugum alpium vſque
ad montem verruculæ, fines autem antiqui
probantur per huiuſmodi teſtes deponentes
87 † de auditu a maioribus, & prædeceſſoribus
ſuis, vt tradit idem Guid. Pap. d. deciſ. 193. ver-
ſicu. 6. probantur cum pluribus per eundẽ Bri-
xien. adductis de finib. regen. cap. fin. Accedat
quòd omnes teſtes deponunt ſe fuiſſe in locis
de quibus contẽditur, & ibi a patribus, & auis
ſuis demonſtratos ſibi fuiſſe terminos: quiuè
eis dicebant illos eſſe terminos diuiſorios fi-
nium, & territorij Plebanorum, & Bargen-
ſium, monentes propterea eos, ne fines, & ter
minos prædictos cum beſtiis excederẽt, quia
extra illos terminos, & limites, finis erat, &
territorium plebis, & Rochæ a pellago: credi
tur autem ſtantibus prædictis inſtrumentis hu
88 iuſmodi teſtibus, † qui ſunt Paſtores, & ſim-
plices imo in iſtis, quanto ſunt ſimpliciores
tanto ſunt credibiliores, vt inquit Bald. d. con
ſil. 468. in princip. lib. 3. & d. conſi. 420. colum.
2. libr. 1.

Tertium præmiſſis accedit adminiculum,
quòd duo termini, adhuc hodiè in locis præ-
dictis ſecundum formã prædictæ tranſactio-
nis, & plantationis terminorũ exiſtunt prout
ad oculũ Illuſtri D. Arbitro demonſtrari fue-
runt: Nempè primus in monte verruculæ, in-
ter nudam, & nemus, qui ſignatus cõſpicitur
vna Cruce ſculpta, alter vero in loco, videli-
cet propè aquam, quæ exit de lacu ſancto ten
dentem ad tagliolas tribus crucibus notatus,

Quibus

89 Quibus quidem terminis † ſigna habentibus,
in dubio ſtandum eſt, attẽtis præſertim dictis
inſtrumentis, dato etiam quod partes ipſe liti
gantes dictos terminos non poſuiſſent, vt in-
quit Corn.conſi.333.nu.12.libr.1.per d.l. in fi-
nalibus,ff.fini.regund. & l.2. vbi glo.C.eo.tit.
& Corn. refert & ſequitur Brixien. de fini. re-
90 gend.cap. 19. in princ. cum ſint antiqui, † in-
ſtrumentiſque conformes, nec præſumantur
mutati d.l.in finalibus,& d.l.2.vbi gloſ C.fini.
regun.Alciat.de præſumptio.reg.2. præſump.
3. in princ. & licet nomen loci ſiue regionis,
in qua eſt ſcitus terminus prædictus, qui in in-
ſtrumento dicit. A .imo *l'etto del piano*, non con
ueniat, quia hodie vocatur, *el piano delle Macine*,
attamen ex quo rei qualitas concordat ſuffi-
cit, etſi nomen non conueniat, iuxta tradita
per glo.Barto.& alios in l. ſi quis in fundi vo-
cabulo.ff. de leg.1. vbi enim fundi nomẽ à fi-
nibus diſcordat, vel ab alia rei veritate, tunc
91 confines † potius attenduntur, & rei qualitas
demonſtrata, quàm nomẽ proprium, & Bart.
refert,& ſequitur Brixien. d. tract. de finib. re-
gen.cap.85.in princ.poſt Parid. de Put. quem
refert de fin.ſeud.in cap. incipien. vbi diſcor-
dat,& per glo.notab.in d.l.ſi quis in fundi vo
cabulo.ſequitur Alexand.conſi.8. nume.8.&
ſequen.vol.4.Felyn. in cap. ſignificante. nu.7.
de reſcript.

Quartum quod additur adminiculum eſt
obſeruantia ipſius tranſactionis,& cõuentio-
nis, vt ſupra latè diximus, quæ etſi in omnibus
facto,& culpa aduerſariorum non fuerit con
tinuata, in pluribus tamẽ, & principalioribus
capitibus recepta fuit, vt antè abundè proba-
uimus: Nam in inſtrumento prædicto ſub 10.
Iulij a Bargenſibus producto conſtat de poſi-
tione, & plantatione terminorum iuxta for-
mam inſtrumenti præcedentis tranſactionis,
factæ die ſecunda eiuſdem menſis anni 1457.
Teſtibuſque vtriuſq; partis probatur Bargen.
vſos fuiſſe alternis annis imparibus, dictis pa-
ſcuis, ac teſtibus Bargenſium liquet eos, annis
quibus fruebantur locis prædictis, ibidem Cu
ſtodes deputaſſe, ligna in nemoribus intra di-
ctos terminos exiſtentibus pacificè & quietè
abſque contradictione alicuius a dicto tem-
pore,& citra incidiſſe, vltraquè iugum detu-
liſſe, Magiſtratuſque tam olim reipublicæ
quàm Ducis Florentiæ plures actus iuriſdi-
ctionales intra dictos terminos exercuiſſe, id-
que ex iuribus, & ſcripturis in actis productis
apparet: De quarum ſcripturarum fide ambi
gendum non videtur, poſtquàm vobis æquiſ-
ſimo arbitro oſtenſa fuerũt originalia, ex his
quæ adducit Afflic.Deciſ.28.num.5.per quos
quidem actus indubitati iuris eſt poſſeſſionẽ
territorij,& iuriſdictionis probati: ſecundum
Barto.in d.l.2.C.de acquir.poſſ.& in l.Titia.ff.
de ſolutio.Socyn.conſi.182.nu.19.

Nec Duci Florentiæ Bargenſibusque no-
cent, Ducivè Ferrariæ Plebanis, & Rochenſi
bus proſunt depoſitiones teſtiũ nomine vni-
uerſitatum Plebis & Rochæ pellagi examina
92 torum, cùm eorũ dicta † neceſſariò non con
cludant, prout iure concludere debẽt vulgat.
l.ad probationem dominij, vbi glo. & Doct.
C.de probatio. & cap.in præſentia extra eod.
titu. Et ad hoc demonſtrandum duas præmit
to concluſiones veras, vnam in iure, alteram
in facto: iuris enim certi eſt ꝙ ad probandam
93 præſcriptionem † vel poſſeſſionem tãti tem-
poris cuius initij memoria non extet in con-
trarium prout in caſu noſtro per partẽ dedu-
ctum fuit, teſtes debent deponere ꝙ ſemper
viderunt,& audiuerunt ita eſſe, nec vnquã au-
diuerunt vel viderunt contrarium, & ꝙ com
munis eſt,& ſemper fuit opinio, vox,& fama,
ꝙ ſic fuerit: & ꝙ non extat memoria in con-
trarium. Hanc formam tradit iuriſconſultus
in l.ſi arbiter, in fin.ff.de probatio.gl.fin.com-
muniter approbata in cap. 1. de præſcr.nu. 6.
Alex.conſi.136.nu.13.vol.2. Signorol.conſil.
70.nu.19 Balb.de præſcri. in 3.part. nu.31. Ia-
cob.a Sanct.Georg.de Homag.num.29.Pariſ.
conſi.27.nu.96.conſi.104.nu.12,& ſeq.& con
ſil.112.nu.22.vol.1.poſt Abb.Alex.Corn.Cu-
man.Felyn.& alios per eum relatos, Chaſſan.
in conſuet.Burgund.fol.28.nu.9. Ruy. conſil.
66.nu.22.vol.3.Curt.Iun.cõſi.61.nu.11.Pract.
Papien.in form.lib.in actio.cõfeſſor. in verb.
ſeruitus,nu.20.in fi.Fely.conſi.20.nu.8.Ex qui
bus patet iſtam eſſe veram, & *communem* con-
cluſionẽ. At in caſu noſtro, nullus ex teſtibus
aduerſariorum deponit ea forma præallega-
ta, vt infra patebit, ergo non probant.

Secunda concluſio in facto vera eſt, vt ex
actis probatur, nempe ꝙ Regiones verrucu-
læ, Fontanaziarum, & Montisalti de quibus
agitur latiſsimæ fuerunt & ſunt, vt nõ ſolum
contineantur intra terminos,& limites deſi-
gnatos in inſtrumentis tranſactionis & plan-
tationis terminorũ, & teſtibus à Bargenſibus,
& Plebanis pductis ſed etiã vltra ipſos termi-
nos verſus Plebem, & Rocham ac Fiumal-
bum. Et ex propoſitione facti ſequitur ꝙ teſti
bus qui indiſtinctè deponunt de aliquibus ge-
ſtis in regionibus prædictis, non exprimendo
intra terminos deſignatos credẽdũ non erit,
94 tamquàm non concludentibus,† vt nomina
tim concludit Socy.d.conſi.182.nu.20.Prædi
ctis igitur duabus concluſionibus ſic præpoſi
tis clarè demõſtrabo teſtes ex aduerſo exami-
natos nihil probare, quod noxium ſit prædi-
dictis Illuſtriſsimo Duci Florentiæ, & Bar-
genſibus.

Nam primus teſtis dum deponit ſe ſcire, ꝙ
iugum alpium Mõtis apenini diuidit Prouin
ciam Lombardiæ,& Fregnani a prouincia
Tuſciæ,& Bargenſibus, quia ſemper vidit,&
dici audiuit a ſenioribus, & quia eſt publica
vox,& fama, & ita tentum,& reputatum fuit
toto tempore contento in capitulo, non con
cludit de tempore immemorabili: quia non
dicit, ꝙ nunquam viderit nec audiuerit con-
trarium, & quod cõis ſit vox & fama, nec di-
cit ꝙ memoria non extat in contrariũ. Qui-
nimo ſuper quinto capitulo interrogatus re-
ſpõdit ꝙ poſſent extare dicti termini licet ip-
ſe nunquã viderit, ergo non concludit, vt no-
minatim

minatim tenet Signor. de Homod.cõſ.70.nu.
19.& licet deponat de publica voce, & fama,
95 attamen non deponit de cõmuni † ſama, &
ꝙ ortũ habuerit, a perſonis fide dignis & non
ſuſpectis prout deponere debuiſſet cap. quali
ter, & qñ de accuſatio. Bart.in l.de minore.§.
plurium.ff.de quæſtio.Dec. conſil.37.nu.9. &
10.Pariſ.in materia noſtra d.conſi.112.nu.25.
& ſeq.& d.conſi.104.nu.160.& ſequen.lib.1.

Quo vero ad aſſertos actus iuriſdictiouales
exactiones gabellæ,& regaliũ,ac inciſiones li
gnorũ ſactos & factas vt aſſeritur a magiſtra-
tibus, & hominibus ſubditis Duci Ferrariæ in
prædictis regionibus reſpectiuè nihil etiã cõ-
cludit, Quia non deponit qui eſſent dicti offi
ciales, quoſvè actus iuriſdictionales exercue-
rint præter exactiones dictorũ aſſertorũ Re-
galium,& gabellæ, nec à quibus exegerũt niſi
a Paſtoribus,& conducentibus ligna reſpecti
uè in genere neminẽ nominãdo, excepto ſal-
uatore, eius patre, quem dicit à quadraginta
quinq; annis conduxiſſe gabellas a Duce Fer-
rariæ,& eas exegiſſe, ac ipſum teſtẽ iã. 20. an-
nis elapſis fuiſſe conductorem,& exactorẽ di-
ctarum gabellarum, nec deponit in qua parte
regionum prædictarũ fuerint facta prædicta
reſpectiuè, & ideò cum ſimpliciter deponat
fuiſſe factos actus iuriſdictionales, & exactio-
nes in illis regionibus huiuſmodi probatio,
96 † tamquàm æquiuoca indifinita, & dubia nõ
releuat.l.non hoc.C.vnd.legit. c.in præſentia
de probatio. Potuerũt enim prædicta omnia
fieri in dictis regionibus verruculæ, Fontana-
ziarũ, & Montiſalti, ſed non in ea parte quæ
remanſit de indubitatis finibus plebis, & Ro-
chæ, & extra prædictos terminos deſcriptos
in prædictis inſtris, ergo non ↄcludit d.l. non
hoc.C.vnd.legit. Nam fundamentũ intentio
nis ipſorũ plebanorũ,& Rochenſiũ erat pro-
bare ꝙ aſſertos actus iuriſdictionis, & alios
exercuerint intra terminos deſignatos, quod
cum non ſecerint idcirco dr̃ non eſſe probatã
poſſeſſionem, ſeu quaſi iuriſdictionis alte-
riusvè iuris Ducis Ferrariæ, Plebanorũ,& Ro
chenſium reſpectiuè ita nominatim in ſimili
bus terminis rñdit Socy.d.conſi.187.num.20.
verſi. 2. principaliter eſt aduertendũ per text.
* cũ gl.& ibi Bar. *communiter* receptum in l. non
ſolum §.ſed vt probari.ff.de nou.oper. nunc.
& per tex.quem ibi ad hoc ponderant Bald.&
Saly.in l.1.C.ne ſeru. ex ſuo facto cũ pluribus
alijs iuribus per eum relatis. Simpliciter ergo
97 & indiſtinctè loquitur. Indifinita † autem in
probationibus non æquipolet vniuerſali. Fa-
ciunt notat.per Abbat.& alios in c.auditis.de
præſcr.Dec.in c.cùm omnes,in 2.lectura,col.
1.de conſtitutio.& in conſi.146.nu.13.conclu
dentes indifinitã in probationibus non æqui
polere vniuerſali. Et deponit hic teſtis de frui
tione paſcuorum Fõtanaziarum alternis an-
nis, & id dicit eſſe, quia dici audiuit ita fuiſſe
conuentum inter Bargenſes & plebanos, er-
go cõfirmat inſtrumentũ tranſactionis pro-
ductum à Bargenſibus, cùm de alio legitimè
non appareat,& eſt ætatis annorum.55. con-
ſobrinus . D. Bini.

Secundus teſtis nec etiam cõcludit de tem
pore immemorabili, ſed quòd ſunt. 15. aut 16.
anni quibus conuerſatus fuit ferè ſingulo an-
no vti paſtor in regionibus de quibus agitur
cum patre & auo, a quibus dici audiuit iugũ
Appenini diuidere Lombardiam a Tuſcia,&
quod citra iugum erat iuriſdictionis Ducis
Ferrariæ,& hæc erat opinio ſuorum anteceſ-
ſorum, & ſua, & quod ita fuit antiquitus ten-
tum,& reputatum à tãto tempore citra, quòd
non eſt memoria hominis in contrarium. Ex
quibus verbis non probat concludenter, vt di
ximus poſſeſſionem ſeu quaſi tanti temporis
cuius initij memoria non extat in contrariũ,
quia non dicit quòd ſemper ita viderit, & au-
diuerit ſic eſſe, ſed tantum quòd iam ſunt an-
ni 15.aut 16.quòd audiuit ab auo & patre, nec
dicit ita fuiſſe, & eſſe communem opinionẽ
& famam, & quod fama ortũ habuerit a per-
ſonis fide dignis,& nõ ſuſpectis, nec etiam cõ
cludit quoad ad exactionem Regaliũ & Ga-
bellarum, cùm deponat de tempore tantum
dictorum 15.aut 16. annorum dicẽs quòd ſol
uit Regalia,& Gabellas pro tempore quo te-
ſtis ipſe emit dicta Paſcua.& deponit, ꝙ vidit
Bargẽſes incidere ligna in dictis nemoribus,
& ea ducere ad terras dictas, *alle tagliole & alle
Fontanazze*, & trahere ligna a dictis Siluis in
Tuſciam: Et licet deponat ꝙ vidit Bargenſes
ſoluere gabellã non concludit: quia loquitur
indifinite, nec nominat ſoluentes: Quinimo
duo dicit, primo quod in paſcuis Fontanazia-
rum fuerunt facti Ronchi, & ex hoc colligi-
tur ꝙ Regio ad Fontanazias extenditur vltra
terminos deſignatos, cũ intra illos nulli fue-
rint effecti Rõchi propter vſum alternatiuũ.
Secundo dicit paſcua verruculæ eſſe priuato-
rum Plebis, qui ſemper eis vtuntur, & fruun-
tur, & in hoc aducttatur alijs teſtibus dicenti-
bus Paſcua verruculæ eſſe vniuerſitatis Ple-
bis, eſt ſubditus Reipublicæ Lucenſis, quæ litẽ
habet contra Bargenſes, filiusfamilias, ætatis
annorum 30. cuius dicta propterea non pro-
bant aliquid eſſe immemorabile, cùm ad id
98 probandum † requiratur ſaltem ætas, 54. an-
norum ſecundum Geminian. in c.1.col.4. de
præſer.in 6.Balb.de præſcrip.ſol.16.col.3.Pa-
riſ.d.conſi.27.nu.97.& cõſ.104.nu.124.vol.1.

Tertius teſtis pariter non concludit tem-
pus immemorabile, quia non deponit, quòd
ipſe teſtis nunquam viderit aut audiuerit con
trarium, & quòd non extet memoria in con-
trarium, nec de communi voce & fama, &
quòd ortum habuerit a perſonis non ſuſpe-
ctis, ſed dicit quòd ſemper audiuit a ſeniori-
99 bus, præſertim a patre, & alijs paſtoribus † a
30. annis citra, quo caſu non probat etiam
poſſeſſionem 30. annorum, ſecundum Bart.
* *communiter* receptum in l.Celſus.num.23.ff. de
vſucap. Dec. in cap. licet cauſam in 12. no-
tab.de probatio. quòd iugum montis apenini
diuidit Tuſciam a Prouincia Lombardie,
nec eſt eius ætatis, vt poſſit deponere de ali-
quo, de quo non extet memoria in cõtrariũ,
cùm

cùm dicat ſe eſſe ætatis annorũ 45. vel citca,
& quo ad ſolutionem regalium dicit,ꝙ quan
do duxit pecudes depaſcẽdas in Fontanazijs
ſoluit regalia,& ſic non concludit, quia non
apparet,quando duxerit pecudes,nec dicit in
qua parte Fontanaziarum, & quo ad ſolutio-
nem gabellæ pro lignis incíſis, non deponit
in qua parte regionum prædictarum fuerint
inciſa ligna, depoſuitq́ue ſe ſoluiſſe a tribus,
ſeu quatuor annis citra, & ſic nec etiam pro-
bat,& dum deponit, ꝙ vidit homines plebis
incidere ligna in illis regionibus,ſeu nemori
bus,addit ꝙ vidit incidere ligna ſubtus verru-
culam, quibus in locis vidit Plebanos ſemi-
nantes granũ,quod manifeſtè arguit inciſio-
nes lignorum,nõ fuiſſe factas in locis de qui-
bus contenditur, cùm eo caſu attento, ꝙ te-
ſtis ipſe deponit de vſu alternis annis Bargen
ſes ſequenti anno percepturi fuiſſent meſſem,
& ſic plebani ſeminaſſent, & Bargenſes meti-
uiſſent, ꝙ dicendum non eſt. Et dictus teſtis
vnum dicit ad comprobationem inſtrumen-
torum productorum a Bargenſibus, nam in-
terrogatus ſuper quinto capitulo, reſpondit
ſe dici audiuiſſe a paſtoribus, quòd ſaxum ſci
tum in nuda verrucula ſignatum vna cruce
erat terminus diuidens confines Plebanorũ,
& Bargenſium ab illo latere, quem terminũ
100 ſcit,& non alium: cui teſti† contra Plebanos
producentes credendum eſt,etiam quòd de-
ponat per auditũ, vt ſupra latè probauimus,
eſtq́ue Lucenſis,& deponit de lite inter Lucẽ
ſes,& Bargenſes,ætatis annorum 40.

Quartus teſtis,etiam non cõcludit aliquid
de tempore immemorabili, quia deponit tã-
tum de auditu a ſenibus,nihil dicens de dicto
tempore immemorabili, & quoad ſolutio-
nem regalium dicit nunquam vidiſſe Bargen
ſes ſoluere,& licet deponat quòd ſoluit, & ui
dit ſolnere regalia,& gabellas,non concludit
de quo tempore, cùm dicat ſoluiſſe quoties
duxit eius pecudes depaſcendas citra iugum,
& ſic non deponit quo tempore duxerit, &
dum deponit de ſolutione gabellarum pro li
gnis inciſis, non exprimit in qua parte dicta-
rum regionum, & deponit de ſolutione ab
eo facta, & a quodam Mauro annis ſex ela-
pſis,imo deponit, quod ſoluebat mercedem
paſcuorum Bargenſibus, pro anno ad eos
pertinente,& in multis iudicat,& non teſtifi-
catur:nec vidit aliquos actus iuriſdictionales
fieri a magiſtratibus Frignani, & interroga-
tus ſuper quinto capitulo, reſpondit vidiſſe
dictum terminum verruculæ, & dici audiuiſ-
ſe illum diuidere Plebem a Barga,& ſic com-
probat prædicta inſtrumenta militantq́ue fe
rè contra hunc teſtem quæcunque cõtra præ-
cedentes teſtes fuerunt oppoſita, eſt Lucen-
ſis,atteſtatur de lite,filiusfamiliâs,ætatis anno
rum 35.

Quintus teſtis, non concludit de tempore
immemorabili,dicit enim quòd ſuo tempo-
re per annos 20. diuerſis vicibus pauit pecu-
des ſuas in paſcuis,aliquando verruculæ, ali-
quando Montiſalti, & aliquando Fontana-
ziarum,& ſoluit regalia, & gabellas officiali-
bus Ferrariæ,non exprimens in qua parte di-
ctarum regionum paſceret, nec quibus annis
ſpecificè ſoluerit regalia, & gabellas: imo ex
depoſitione facta ſuper ſecundo & tertio ca-
pitulo videtur magis deponere de paſcuis, &
inciſione lignorum, extra prædictos termi-
nos,cum deponat de paſcuis verruculæ, quæ
pertinent Plebanis, & de inciſione lignorũ,
& ronchis factis in dictis regionibus,qui ron-
chi, vt ſtatim diximus,non fuerunt facti in pa
ſcuis Fontanaziarum exiſtentibus intra ter-
minum verruculæ, aſcendendo ad iugum.
Deponitq́ue de vſu alternis annis, quo ad pa-
ſcua,eſt Lucenſis,deponens de dicta lite,æta-
tis annorum 64.

Sextus teſtis,non concludit de tempore im
memorabili,nam deponit quòd ſunt 30. an-
ni præteriti vel circa, quibus dici audiuit iu-
gum montis Apenini diuidere Lombardiã,
a Tuſcia: & quando deponit de ſolutione re-
galium,& gabellæ, non dicit de quo tempo-
re,nec pro caſcis factis,lignisq́ue inciſis in di-
ctis locis de quibus agitur, ſed indefinitè lo-
quitur,quo caſu non probat, vt ſæpè dictum
fuit,eſtq́ue ætatis annorum 50.

Septimus teſtis,nihil penitus cõcludit quo-
ad tempus immemorabile,& quoad ſolutio-
nem aſſertorum regalium, non dicit de tem-
pore certo,nec quod ſoluerit pro paſcuis,de
quibus agitur,ſed indiſtinctè loquitur pro il-
lis paſcuis verruculæ,& Fontanaziarum, idẽ
dicitur reſpectu ſolutionis gabellarum, & de
ponit quod tribus, aut quatuor annis,citra vi
dit fieri ronchos in regione *delle Fontanazze*,
ex quo colligitur ipſum teſtem non loqui de
paſcuis Fontanaziarum, in quibus nulli ron-
chi effecti fuerunt,eſt Lucenſis, ætatis anno-
rum 20. & ſic non idoneus.

Octauus teſtis pariter, non concludit de
tempore immemorabili, imo dicit homi-
nes Coregliæ, ſubditos Lucenſium habere fi-
nes,& territorium citra iugum montis Ape-
nini,licet neſciat, an iure proprio, an ab alijs
recognoſcant,& quatenus dicit de ſolutione
aſſertorum regalium, & gabellæ, non depo-
nit de certo tempore, nec ſpecificè de regio-
nib. ſcitis intra terminos deſſignatos in dictis
inſtr̃is, imo de rõchis factis in p̃dictis regio-
nibus ab illis de Plebe,ex quo ſequitur quòd
dicatur deponere de parte ſita extra dictos
terminos, cùm in paſcuis Fontanaziarum,
de quibus agitur,nulli effecti fuerint ronchi.
Deponit pariter ſerras exiſtentes in illis re-
gionibus eſſe multum antiquas,eſt Lucenſis,
dicit de lite Lucenſium, cum Bargenſibus,
ætatis annorum 52. vel citca.

Nonus teſtis,ſimiliter non deponit de tem
pore immemorabili, nec de aliquo tem-
pore certo, ſed quòd in decimooctauo, ſeu
vigeſimo annis, quibus conuerſatus eſt in il-
lis regionibus emit paſcua Montiſalti, &
aliquando verruculæ: & deponit nunquam
duxiſſe eius Pecudes ad depaſcendum in pa-
ſcuis Fontanaziarum, proptereà non pro-

bat.eſt Lucenſis,ætatis annorum 30.
Decimus teſtis,non quoque deponit de tē-
pore immemorabili,nec de aliquo certo tē-
pore,licet deponat quòd vidit ea de quibus
deponit per tempus ſuæ memoriæ, quod eſt
50.annorum: nec deponit ſpecificè de tēpo-
re,nec in qua parte dictarum regionum: &
deponit de conductione paſcuorum ſacta iā
annis 15.elapſis,dicit pariter quòd ſerræ erant
antiquitus,nimisq́ue affectatè deponit,vt ap-
paret in reſponſione ad quintum capitulum.
eſt de fiumalbo, & ſic ſubditus comprehen-
ſus in tranſactione.
Vndecimus teſtis,nihil de eodem tempo-
re immemorabili concludit, & licet dicat ꝙ
durante ſpatio 10.aut 12. annorum, fuit Lo-
cumtenens D. Bini, & eo tpe coegit oēs pa-
ſtores depaſcentes pecudes in regionib. Fon-
tanaziarum,Montiſalti,& verruculæ ſoluere
regalia,& conducentes ligna in Tuſciam ſol-
uere gabellam, non tamen dicit, qn̄ incepe-
runt dicti 10.anni,& dicit ea facta fuiſſe annis
8.aut 10.Deponit et iam de vſu alternis annis,
& vidit incidere ligna,exprimens tempus præ
ciſum,ſcilicet de anno elapſo,nec deponit in
qua parte dictarum regionum, & quòd vni-
uerſitas Coregliæ Dominij Lucenſis, hēt pa-
ſcua citra iugum. Dicit tamen vniuerſitatem
Fiumalbi eſſe dominam illius paſcui, & licet
dicat quòd gabellatores Ducis Ferrariæ exi-
gunt generaliter regalia, & gabellas, non ta-
men concludit de quo tempore, vt ſupra di-
ctum eſt,& eſt de fiumalbo,ætatis annorū 55.
Duodecimus teſtis,Fiorauante ſimiliter nō
cōcludit circa tempus immemorabile dedu-
ctum.Deponit tantum de quodam actu iuriſ
dictionali facto anno 1529. & de alio facto
anno 1538.in loco dicto *ſtretaglie*,inter verru-
culam,& lacū ſanctum, & ſic intra terminos
contentos in dictis inſtrumentis. Dicit etiam
ab anno 1538. vſque ad annum 1547. fuiſſe
exactorem regalium, & gabellarum in omni
bus prædictis regionibus nomine Ducis Fer-
rariæ,in quibus actibus eſt ſingularis,& depo-
nit de paſcuo Coregliæ citra iugum, licet di-
cat credere eſſe de iuriſdictione Ducis Ferra-
riæ,& in tertio capitulo eſt contrarius ſecun-
do teſti dicenti paſcua verruculæ pertinere
ad priuatos Plebis a Pellago,qui eis vtebātur,
hic autem teſtis dicit ea eſſe vniuerſitatis, ab
101 eaq́ue fuiſſe vendita,quo fit vt neutrius † di-
cto ſtandum ſit,cum ſint contrarij. Alex. ꝯſi.
136.nu.4.lib.7.poſt Io. Andr.& alios quos re-
fert, & in ꝯſi.2.nu.10.eo.lib.7.Pariſ.ꝯſ.107.nu.
60.lib.1. Deponit ēt ſerras Fontanaziarū eſſe
antiquas,ac comprobat inſtrumentum tran-
ſactionis a Bargenſibus productum in eo qđ
ſuper tertio capitulo interrogatus, deponit
Bargenſes,& Plebanos vti paſcuis Fontana-
ziarum alternis annis,videlicet Bargenſes an
no impari Plebanos vero anno pari,& ita fa-
cta ſupputatione ab anno initæ tranſactionis
ſeruatum fuiſſe dignoſcitur,& ſic eius dictum
conuentioni,ſiue tranſactioni prædictæ con
uenit.eſt de fiumalbo annorum 59.

Decimustertius æquè non concludit de tē
pore immemorabili,& quo ad exactionē re-
galium, & gabellarum deponit ea ab anno
1557.vſq; ad annum 62.exegiſſe, nec non vi-
diſſe anno præterito, vnum condemnari ꝑꝑ
repertum ſal album, item multis teſtibus ad-
uerſatur in eo, quod dicit oēs pāſtores citra
iugum capere ſal in loco Plebis, ſeu Mutinæ,
aliàs capiebantur, & ꝯdemnabantur: & vidit
incidere ligna a Plebanis durantibus quinq;
annis quibus fuit publicanus,non exprimens
in qua parte dictarum regionum: imo præſup
ponit extra dictos terminos,dum deponit vi
diſſe fieri ronchos in confinibus verruculæ,&
Fontanaziarum,& ſubtus.eſt oriundus a Ron
donellata ſubditus Ducis Fertariæ,habens bo
na in loco Plebis. annorum 57.
Decimusquartus teſtis,nihil quoque de tpe
immemorabili deponit,neq; concludit reſpe
ctu iuriſdictionis, quam dicit exercuiſſe offi-
ciales Sextolæ,iam annis 30.vel circa, contra
quoſdam de Plebe, qui dicebantur occidiſſe
quendam Bargenſem, ſecus ſerras exiſtentes
ſupra Fōtanazias,quia rōne domicilij,& ori-
ginis homicidarum potuit cōtra ipſos in alie
102 no territorio delinquentes † formari proceſ
ſus l.1.C. vbi de cri.agi opor. Bar. in l. cūctos
populos.q.8.C.de ſum.tri. & fide cath. quem
in terminis noſtris refert, & ſequitur Socin.d.
conſi.187.col.7.ver. Item duæ aliæ inquiſitio
nes.lib.2.vnde iſta non eſt probatio conclu-
dens,& quo ad aliud homicidium,de quo te-
103 ſtatur,per verbum credit,deponit,quo † ca-
ſu non probat Pariſ.cōſ.104.nu.37.lib.1. poſt
Ange.Alex.Iaſ.& Crott.quos refert,dicitq́ue
fuiſſe factum ſubtus dictas ſerras. Prætereà cū
aſſerta homicidia dicantur cōmiſſa in confi-
nibus territoriorū potuit per officiales Ferra-
104 rien.procedi † iuxta tradita in c.3.de fo.cōp.
Quo verò ad exactionem regalium,& gabel
læ non concludit de tpe, nec pro quibus pa-
ſcuis,ſed ſimpliciter dicit pro pecoribus,quæ
paſcebantur a ſummitate alpiū citra, & pro-
ptereà non concludit,quo fit, vt per huiuſmo
105 di actus † æquiuocos non dicatur acquiſita
aliqua quaſi poſſeſſio iuriſdictionis ſecundū
Ant.de But.in c.fi.col.11. de cauſ. poſ. & pro-
prietat. relatum per Soci. in terminis noſtris
in præalleg.conſi.187.col.7.ver.& ſic ꝓbatio.
Quoad inciſionem verò arborum factam
per Plebanos, ēt deponit quod ab annis 20.
ſeu 25.citra,ideò non probat, nec ēt deponit
in qua parte viderit incidere,& teſtatur regio
nes verruculæ, & Fontanaziarum ſe protēde-
re vſque ad mediū miliare a loco Plebis. De-
ponit pariter, ꝙ iam 20.annis dici audiuit de
tribus terminis inter Bargam, & Plebē, & ſic
comprobat inſtrumenta tranſactionis, & plā
tationis terminorū a Bargenſibus producta.
eſt ætatis annorum 50. habitator Plebis, vbi
omnia bona ſua habet,& dicit ſe magnum dā
num paſſurum,ſi Bargenſes obtinerēt,quo fit
106 vt non probet, † cum incōmodum timeat,
& cōmodum ſperet, vt latè Pariſ. tradit poſt
plures quos refert d.conſi.104.nu.135.vol.1.
Deci-

Decimusquintus teſtis circa tempus im-
memorabile non concludit, neque reſpectu
illius aſſerti proceſſus, & ſic actus iuriſdictio-
nalis facti, vt aſſerit iam 30. annis elapſis, præ-
textu quorundam homicidiorum factorũ re-
ſpectiue a Plebanis, & Bargenſibus in dictis lo
cis: quia non dicit ſe vidiſſe dicta aſſerta ho-
micidia perpetrare, nec proceſſus formatos
legiſſe, de quibus conſtare deberet, per ſcri-
pturam vulg. cap. quoniam contra. de proba.
vbi glo. & Doc. dici ēt poſſunt quoad aſſerta
homicidia quæ proximè diximus, contra de-
cimumquartum teſtem. Præterea hic teſtis ar
107 gumentatur, infert, & iudicat † ideò ei non
creditur Imo. & Doc. in c. cùm cauſam, de te-
ſtib. Bal. in l. ſolam. col. 1. C. de teſtib. quos re-
fert, & ſequitur Crauet. conſi. t 34. num. 43. &
quoad ſolutionem regalium deponit, ꝙ vidit
paſtores Fontanaziarum ſoluere regalia, iam
annis 34. elapſis, & cùm indefinirè loquatur,
non concludit, vt ſupradictum, & non recor-
datur a quibus fuerint ſoluta regalia, & fieri
pōt quod id factum fuerit a Plebanis annis ad
eos ſpectantibus. Non ēt concludit quoad ſo
lutionē gabellæ prætextu abductionis ligna-
minum in Tuſciam, quia loquens de ſerris, &
nemoribus, non ſpecificè deponit de iis, de
quibus agitur, ſed indiſtinctè, & indefinitè lo-
quitur de ſerris, & nemoribus exiſtentiũ citra
iugum. Inſuper aſſerta ſolutio, ſiue exactio ga
bellæ a conducentibus ligna in Tuſciam fie-
bat, eo quia cōducentes lignamina in Tuſciã
in tranſitu pertingunt fines Rochæ a pellago,
quoniam via, quæ ducit in Tuſciam eſt ſinno
ſa, & tortuoſa, & neceſſe eſt per fines Rochæ
tranſire, prout concludentiſſimè probatum
fuit per omnes teſtes parte Florentinorum
examinatos. Quo verò ad inciſionem nemo-
rum ab illis de Plebe pariter, non concludit,
quia examinatus in loco Plebis dicit vidiſſe
incidere ligna ſurſum, per illa nemora verru-
culæ, Montiſalti, & Fontanaziarum, quæ cùm
ſint regiones latiſsimæ non concludit de lo-
cis contentioſis, quod etiam arguitur ex eo
quod deponit de ronchis, qui non fuerunt fa-
cti in paſcuis Fontanaziarum, & dum etiam
deponit ꝙ ipſe ſcidit arbores ſupra ſerras illo
rum de Plebe, & duxit ad eius ſerram, quam
emit, iam 25. annis elapſis, non concludit, cũ
ēt indefinitè loquatur, quoniam Plebani ha-
bent ſerras, extra terminos prædictos in parte
inferiori, vbi ēt ſuam ſerrã ſitam eſſe dicit.
Et dato ꝙ per iſtum teſtem, & etiã per alios
probatum diceretur homines Plebis incidiſſe
ligna in nemoribus exiſtentib. in locis de qui-
bus controuerſia eſt, (quod tamen negatur,)
attamen ex huiuſmodi inciſione iſtorum par
ticularium Plebis, non dicitur quæſita aliqua
poſſeſſio cōmunitati, & vniuerſitati Plebis,
quandoquidem vniuerſitas, non quærit ſibi
108 poſſeſſionem ex actibus particulariũ † perſo
narum ipſius vniuerſitatis, arg. l. pe. §. munici-
pes. ff. de acq poſ. cum aliis cumulatis per Pa-
riſ. conſ. præcitato 104. nu. 132. lib. 1. Negat ēt
fuiſſe factos ronchos in regione Fontanazia-
rum, quos fieri incepiſſe dicit a 20. annis citra
& quod Plebani ponunt cuſtodes anno quo
vtuntur, & pariter ꝙ ſerræ ſunt antiquæ. Quã-
tum verò ad ſolutionem gabellarum, de qua
in ſecundo capitulo, æquè non concludit de
certis perſonis, nec de certo tpe, minusq; de
locis contentioſis, & eſt habitator plebis ab
anno 1514. citra, & ætatis annorum 70.

Decimusſextus teſtis, quoad diuiſionem fi-
nium non concludit de tempore immemo-
rabili, & quantum ad inciſionem lignorum,
vltra iugum licet deponat de inciſione ligno
rum facta a Plebanis, per tempus 45. annorũ,
attamen non concludit, quòd ligna fuerint
inciſa in locis contentioſis, cùm indefinitè lo
quatur: Nam dicit quòd nemora verruculæ
& Fontanaziarum ſunt latiſſima, & ſe prætten
debant vſque ad vnum miliare propè Plebẽ,
& loquitur per verba præſentis temporis, *pa-
ghino, e fa paghare*, dicit ſe credere Bargenſes
incidiſſe in dictis nemoribus, & deponit de
vſu paſcuorum Fontanaziarum alternis an-
nis, nec non ꝙ Plebani ponunt cuſtodes in pa
ſcuis Fontanaziarum ſingulis annis, & in hoc
aduerſatur aliis dicentibus, quod anno ſpe-
ctante ad Bargenſes deputantur cuſtodes a
Bargenſibus, & ideo ei credendum non eſt.
Deponit etiam quòd Serræ in regione *alle ta-
gliole*, ſunt omnes extra terminum habentem
tres cruces, & in parte inferiori. Eſt habitator
Plebis, vellet Plebanos, pro debito obtinere,
& ſic non probat. l. teſtium. ff. de teſtib. eſt æta
tis annorum 75.

Decimusſeptimus teſtis, nihil concludit
reſpectu temporis immemorabilis, & loqui-
tur per audire dici, & dum deponit, quòd ab
anno 28. vſque ad 40. incidit ligna citra iugũ,
non concludit in qua parte. Dicitque quòd
oppidum Coregliæ habet paſcua citra iugũ.
Nec obſtat quòd dicit illos de Coreglia ſolue
re cenſum annuum vniuerſitati Plebis, quia
loquitur per verbum intellexit l. in ſumma. §.
idem Labeo. ff. de aqu. plu. arc. l. teſtium. C. de
109 teſtib. Accedat quod ſolutio † cenſus non fa
cit quin dominium, in dubio ſit pleno iure
ſoluentium cenſum, cùm regulariter per cō-
tractum cenſualē concedens in cenſum trãſ-
ferat omne ius ſuum, vt latè concludit Iaſ. in
l. 1. nu. 48. & ſeq. C. de iur. emphy. & quoad ſo-
lutionem gabellæ, pro lignaminibus non cō-
cludit de certo tempore. Dicitque ronchos
factos fuiſſe ſub verrucula à 30. annis ci-
tra, & ſic non probat. Deponit verò ſe audi-
uiſſe dici ab initio quo venit, vt habitaret in
loco Plebis, quod dicit eſſe ſpatio 40. anno-
rum confines Bargæ, & Plebis ſe proten-
dere propè verruculam ſpatio dimidii mi-
liaris, & minus. habitator Plebis ætatis, an-
norum 62.

Decimusoctauus teſtis, nihil penitus depo
nit, niſi de confeſſione cuiuſdam Mancini
Bargenſis, qui dixerat quòd ipſe incideret ſer
ram ipſorum de plebe.

XIX. Deponit de captura filii ſui facta a cō
mētarienſi Bargæ, qa inuētus fuerat die 11. in

Serra cuiuſdam Gianini cum bobus,vt abdu-
ceret ligna, & etiam de captura aliorum de
plebe,qui inde relaxati fuerunt ſolutis expen.
Vigeſimus teſtis eſt filius deciminoni te-
ſtis deponens de prædicta captura vigeſimi
primi. Non concludit quoad diuiſionem fi-
nium de tempore immemorabili,& loquitur
110 de credulitate,†& audire dici, & propterea
non probat. d.l.teſtium.C.de teſtib.d.l.in ſum
ma.§.idem Labeo.ff.de aqua plu. arcē. & per
Fely.in c.tam literis.ext.de teſtib. & per Parit.
d.conſi.104.nu.37.& 38.& deponit de quadā
captura beſtiarum facta 12. annis præteritis
cuidam de Monte Carlo dominij Ducis Flo
rentiæ, cui poſtea reſtitutæ fuerunt dictæ be-
ſtiæ. Et quātum ad ſolutionem regaliū quam
dicit factam a quodam Iacopeto, annis 40.
non dicit pro quibus paſcuis citra iugum,er-
go non probat,& quòd ipſe panit pecudes in
verrucula iam 10.annis elapſis,& in Monteal
to iam annis quinque aut ſex pariter nō pro-
bat poſſeſſionem,nec ēt longi temporis. Idē
dicitur de ſolutione gabellarum. Deponit is
de vſu alternis annis, eſt Lucenſis nulla aut
pauca bona habens ætatis annorum 60.
Vigeſimusſecundus teſtis non deponit cō-
cludenter de tempore immemorabili, & dū
deponit de ſolutione regalium,& gabellæ,nō
deponit de certo tempore,nec de locis cōten
tioſis, ſed indefinitè de locis citra iugum, &
dum dicit de quadam executione iuditiali fa-
cta in regione Fontanaziarū a miniſtris Sex-
tolæ iam octo annis elapſis, non concludit,
quia non reddit cauſam ſcientiæ, nec quòd
fuerit facta intra terminos contentioſos, &
deponit per verbum credulitatis, ideò non
probat,vt ſupra dictum eſt, imo dicit ſe nun-
quam aliquid habuiſſe agendum in paſcuis
Fontanaziarū, & quod minori tempore 20.
annorū citra fuit facta magna inciſio ligno-
rum,præſertim verſus dictas regiones,eſt ban
nitus a Ducatu Florentiæ propter homicidiū
111 †ideò non probat. d. l.teſtium.in prinic.& l.
ob carmen.§.fi.ff.de teſtib.filiusfamilias,æta-
tis annorum 33.
Vigeſimustertius teſtis deponit tātum ſu-
per incendio Serræ,ætatis annorum 33. ſecre-
tarius. D.commiſſarij Sextolæ.
Vigeſimusquartus, tantummodo de eodē
incendio deponit, eſt de loco Plebis, ætatis
annorum 41.
Vigeſimusquintus teſtis, qui fuit duodeci-
mus Fiorauante deponit de donatione ne-
morum Montiſalti intra certos terminos a
Plebanis facta Duci Ferrariæ per audire dici
ab anno 1551.citra,ideò non probat,vt ſupra
dictum eſt,dicitq; ſe conduxiſſe dicta nemo-
ra anno 1556.per ſex annos tunc futuros a ne
gotiorum geſtore Ducis Ferrariæ, quē noīat.
Vigeſimusſextus teſtis, qui fuit decimuſ-
quartus deponit quod 15.vel 22. annis præte-
ritis, vel circa dici audiuit in loco Plebis de
donatione facta Duci Ferrariæ nemorū Mō
tiſalti verſus Fontanazias, & excluſis Fōtana
zijs,& quòd vidit fieri carbones,pro vſu fabri
carum per annos quinque, aut octo, & ꝙ an-
nis octo cuditur ferrum in dictis locis dona-
tis,huic teſti quanta fides adhibenda ſit,tu ma
gis ſcire potes,cùm deponat per audire dici,
& de tempore incerto, nempe per dictionē
112 †aut,vel circa,& ſimilibus quo caſu nō pro
bat,ſecundum Panormitan.in cap.tuæ. extra
de deſponſat.impub.Iaſ.in l.& ſi poſt tres. nu.
7.& 10.ff.ſi quis cautio.Ruyn. conſi. 36. nu. 6.
* volum.4. & *communem* eſſe opinionem atteſta
tur Viu.commun.opin. in verbo teſtis depo-
nens per dictionem vel circa.
Vigeſimusſeptimus, qui fuit quindecimus
deponit de dicta donatione facta annis 30.vel
circa,cui dicit ſe fuiſſe præſentem.
Vigeſimusoctauus,deponit de eadem do-
natione facta iā annis 15.elapſis, & plus, & p
auditum, & ſic non probat, vt ſupra diceba-
mus:oriundus a Rōdonellata, cuius filius eſt
gener. D. Bini,ætatis annorum 54.
Vigeſimusnonus teſtis, de prædicta dona-
tione deponit facta, vt dicit 10. aut 12. annis
præteritis, & plus, & per auditū iam annis 12.
elapſis, eſt de Rōdonellata ætatis annorū 33.
Trigeſimus teſtis Hypolitus Malgutius ni-
hil dicit de tempore immemorabili, & licet
deponat ꝙ ab anno 1545. vſq; ad annū 1550.
vidit obſeruare quòd fiebant executiones ci-
tra iugum,attamen,nec etiam cōcludit, quia
potuerūt fieri extra dictos terminos, & erant
a iugo citra, imo deponit quòd cum volue-
runt capere Bargenſes deferentes granum in
Tuſciam ſe oppoſuerunt, & occiderunt vnū
de executoribus, cuius homicidij occaſione
fuit factus proceſſus, & quòd tunc temporis
erat lis, & differentia inter Bargenſes, & Ple-
banos,quæ nunc viget, audiuitq; dici de vſu-
fructu cōmuni inter Bargenſes, & Plebanos,
& dici audiuit publicè ab omnibus, ꝙ Com-
munitas,& particulares Plebis habebant Ser-
ras intra prædictos terminos. Deponitque de
exhibitione duorum inſtrumentorum publi-
corum,per Bargenſes anno 1547. facta, & de
copia ſupraſcriptorum inſtrumētorum ſub-
ſcripta per Peregrinum de Manzerijs, ſed nō
recordatur in qua carta eſſent ſcripta dicta
duo inſtrumenta,nec vidiſſe fieri copiam eo-
rum: & interrogatus dicit ꝙ iuditio ſuo, nec
ſibi,nec ſuo colligæ fuit oſtenſum aliqđ aliud
inſtrumētum,fuit aliàs delegatus a Duce Fer-
rariæ in hac cā anno 1547. ætatis annorū 52.
Trigeſimusprimus teſtis,Peregrinus Man-
zerius nihil quoque concludit de tēpore im-
memorabili,ſed deponit ꝙ ſunt anni 27. quo
tpe fuerunt a cōmiſſario Ducis Ferrariæ exa-
minati plures teſtes ſuper cōtrouerſia de qua
agitur,quos aſſerit depoſuiſſe ſummitatē mō
tis Apenini diuidere territoria Bargēſium, &
Plebanorum, & regiones controuerſas ſpe-
ctare Duci Ferrariæ,cui ſoluebantur regalia a
paſtoribus:deponit de dictis inſtrumentis pro
ductis per Bargenſes anno 1547. & copia per
eum ſumpta in loco Sextulæ, quod nō eſt ve-
riſimile:quia Bargenſes non permiſiſſent eo-
rum inſtrumenta originalia deferri ad lo-
cum

cum Sextulæ, & in poteſtatem aduerſariorũ Sextulæ, ætatis annorum 60.

Ex ſupradictis igitur teſtib. & iuribus ex aduerſo examinatis & productis reſpectiuè clarè patet non eſſe probatam aliquam poſſeſſionẽ, ſeu quaſi alicuius iuriſdictionis, ſeu territorij, alteriuſue iuris quod comp etere aſſeri tur Excellentiſs. Duci Ferrariæ, Plebanis, ſeu Rochenſibus intra terminos deſcriptos in prędictis inſtrumentis tranſactionis, & fixionis terminorum a Bargenſibus productis, cũ nullus prædictorum teſtium concludenter deponat de diſtinctione finiũ, poſſeſſione, ſeu quaſi tanti tpis cuius initij memoria non extat in cõtrarium, nec ẽt 30. annorum ante hanc nouiſſimam litem, multo minus 20. annorum ante cõtrouerſiam inchoatam de anno 1547. Nã ſi accuratè legãtur dicta teſtium partis aduerſæ, nullus eſt qui concludat poſſeſſionem, ſeu quaſi tpis immemorabilis, nec ẽt 30. annorũ, cum ſolum de ea videantur deponere aliquid infraſcripti teſtes, videlicet 12. teſtis dũ deponit de ea captura beſtiarum cuiuſdam hominis oriundi a Monte Carlo, per commiſſatiũ Sextolæ facta in paſcuis Fontanaziarum de quibus agitur anno 1529. & alijs actis iuriſdictionalibus quos dicit ſe exercuiſſe ab anno 1538. & ſeq. vſque ad annum 1547. quia quo ad oẽs prædictos actus conſiderato initio tpis huius controuerſiæ motæ, quod fuit vt dictũ eſt anno 1547. de qua lite ẽt deponunt plures teſtes Plebanorum, non includunt tp̃s 30. annorum: quoniã aſſertus actus anni 1529. fuit factus annis dũtaxat. 18. ante controuerſiam prædictam. Alij vero actus geſti anni 1538. facti fuerunt annis 10. ante prædictam litem, & contra eum opponitur non eſſe integrum teſtem, cùm ſit originarius Fiumalbi, eſtque ſin-
113 gularis ſ teſtis. l. iuriſiurandi. C. de teſtib. cap. licet ex quadam. ext. eod. titu. patiturq; alios defectus ſupra oppoſitos.

Nec etiam aliquid probat. 14. teſtis qui deponit de homicidijs perpetratis annis 30. vel circa, aut 35. elapſis, quia ex hoc non probat poſſeſſionem 30. annorum, cùm conſiderato tempore huius controuerſiæ inchoatæ anno 1547. ſolum præterierunt anni 10. aut 15. attẽto autem tempore reaſſumptionis huius litis cum dubium ſit eius teſtimonium, eo quod deponat de 30. annis vel circa, aut de 35. propterea non probat ſecundum Bar. in d. l. Celſus. in fi. ff. de vſucap. Alex. conſi. 89. nu. 2. vol. 5. vbi dicit non induci propterea præſcriptionem. Inſuper reſponderi poteſt, ꝙ quantũ ad homicidium perpetratum per homines Plebis dato ꝙ fuiſſet perpetratũ in loco alterius dominij, potuit iudex originarius, & domicilij procedere, vt ſupra dicebamus ſecundum Cy. & alios in l. 1. C. vbi de crimine agi oport. Bar. Bald. & alios. in l. cunctos populos. C. de ſumm. trinit. & fide Catho. Ang. in repetit. l. ſi vacantia. C. de bono. vacan. lib. 10. Quo verò ad homicidium perpetratum a Bargenſe, cũ dicat illud perpetratum in parte inferiori a ſetris Fontanaziarum, non cõcludit illud fuiſſe factum in locis de quibus agitur, & ideò cũ prædicti actus ſint æquiuoci, per eos non cenſetur acquiſita aliqua quaſi poſſeſſio iuriſdictionis, vt paulo ante diximus ex Butr. in cap. fin. de cauſ. poſſeſ. & proprietat. & Socin. in d. conſi. 187. colum. 7.

Nec pariter aliquid aduerſarijs præſtat 15. teſtis: dum deponit quod 34. annis elapſis, & plus ſtetit pro famulo ſaluatoris publicani an nis 4. quibus durantibus vidit eidem ſoluere regalia, & gabellas a paſtoribus, & alijs veniẽtibus circa iugum ad paſcua Fõtanaziarum, nam huiuſmodi probatio tamquam ambigua, & æquiuoca pariter non concludit, quia non dicit in qua parte Fontanaziarum, & habita ratione ad tempus inchoatæ controuerſiæ de anno 1547. deponit de actibus factis annis tantum. 17. elapſis, & non eſt integer cùm ſit habitator plebis, ac deponat de proprio intereſſe, & patitur alias oppoſitiones ſupra adductas.

Nec parti aduerſæ ſuffragatur. 16. teſtis deponens de annis 45. dicens durante tempore ſuæ habitationis in loco plebis, quod aſſerit eſſe per ſpatium 45. annorum, vidiſſe incidere ligna in nemoribus verruculæ. Montiſalti, & Fontanaziarum, quia non teſtatur vidiſſe incidere ligna in locis controuerſis, ſed indefinitè ac indiſtinctè loquitur, ideo eius probatio vti dubia non releuat. d. l. non hoc. C. vnd. legiti. Et attento tempore controuerſiæ inchoatæ nõ deponit niſi de 25. annis, nec huic teſti credendum eſt, tum quòd ſit incola plebis, tum etiam quòd dicat ſe male pro debito Plebanos obtinere victoriã huius cauſæ.

Nec etiam concludenter deponit de tempore 30. annorum 17. teſtis, dum teſtatur ꝙ ab anno 1528. vſque ad 40. incidit in dictis regionibus citra iugum, & pro lignis inciſis in dictis regionib. verruculæ, & Fontanaziarum ſoluebat pro licentia illis de Plebe, quia etiã is indefinitè loquitur, quòd incidit ligna in dictis regionibus citra iugum, & ſic potuit incidere extra loca contentioſa: nec deponit de certis annis includentibus neceſſariò tempus 30. annorum, dicit etiam ſe a 28. annis vſque ad 40. incidiſſe cuius dictum verificatur ſi incidiſſet tantum annis 28. & ſequentib. quo caſu certè non præteriiſſent. 30. anni a reaſſumptione huius controuerſiæ, multo minus ab anno 1547.

Non etiam probat de tempore 30. annorũ 21. teſtis deponens de ſolutione regalium facta a quodam Iacopeto, iam ſunt anni 40. cũ dicat quòd ſoluit pro paſcuis citra iugum, & ſic indefinitè, nec probat de 30. annis, ſi fiat relatio ad præfatum annũ inchoatæ litis 1547. Eſtque ſingularis, nulla vel pauca bona poſſidens, reliquorum verò teſtium nullus eſt qui deponat de dicto tempore 30. annorum, ita ꝙ conſtanter dicendũ ſit, non eſſe probatam aliquam poſſeſſionem, ſeu quaſi inductiuam alicuius præſcriptionis, ſeu iuris aduerſus iura competentia præfatis Illuſtriſs. Duci Florentiæ, & Bargenſibus virtute dictorum inſtru-

mentorum tranſactionis, & plantationis terminorum, nec non aliorum iurium a Bargenſibus productorum, tam reſpectu petitorij, quàm poſſeſſorij.

SVMMARIVM.

1 *Clanſula iurium reſeruatiua, nullum ius de nouo tribuit ſed ſi quod eſt ius tantum ſeruat.*

2 *Negatiua regulariter eſt improbabilis, hinc eſt quod teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua magis creditur, quam deponentibus ſuper negatiua.*

3 *Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur, quàm mille negantibus.*

4 *Præſcriptio non perfecta, ſiue ante litem motam non completa, præſcribentem non releuat.*

5 *Confinia inter communitates præſcribuntur, ſi tamen fines ſint limitati, & diſtincti, aliàs ſecus.*

6 *Præſcriptio iuriſdictionis longi temporis titulum, & bonam fidem requirit.*

7 *Bonam fidem non habere, vel habere, ſed de ea non apparere paria ſunt.*

8 *Fides mala ex ſcientia cauſata, præſcriptionem impedit.*

9 *Fides mala hæredes defuncti afficit, vt non poſſint propter defuncti vitium præſcribere.*

10 *Opinione a communi in iudicando, & conſulendo recedendum non eſt.*

11 *Fides mala ab initio impedit quamcunque præſcriptionem etiam longiſſimi temporis, imo immemorabilis.*

12 *Præſcriptio tam longi quàm longiſſimi temporis, quoad iuriſdictionem non procedit, niſi in ea concurrat ſcientia, & patientia Principis, contra quem præſcribitur, aut ſaltem ſuorum officialium.*

13 *Vectigalium & gabellarum impoſitioni non præſcribitur, niſi concurrat tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*

14 *Iuri paſcendi animalia, ac incidendi ligna in locis publicis, non præſcribitur niſi ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium.*

15 *Limita concluſionem prædictam non procedere, vbi de titulo apparet, quia tunc ſufficit longa, vel longiſſima præſcriptio.*

16 *Poſſeſſione hominum priuatorum, & ex eorundem actibus, an vniuerſitati ius aliquod, media præſcriptione quæratur, diſputatio inter Doctores, non indubia eſt.*

17 *Præſcriptionis exceptio odioſa, & rigoroſa eſt, iuri & naturali æquitati contraria, iniquum præſidium inducens.*

18 *Finium in controuerſiis, ea pars vincit, quæ antiquiorem poſſeſſionem probat, quando verò non conſtat de antiquioritate illa vincit, quæ habet titulum, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.*

19 *Poſſeſſio titulata tamquam magis iuſtificata, non titulata præfertur.*

20 *Poſſeſſio tanto iuſtior eſt, quanto magis a proprietate cauſatur.*

21 *Remedio retinendæ poſſeſſionis intentato, ille obtinere non poteſt, qui malæ fidei poſſeſſor eſt.*

22 *Poſſeſſio iunior titulo antiquo munita, & iuſtificata, præfertur poſſeſſioni antiquiori non titulatæ, ex quo per titulum clandeſtinitatis præſumptio tollitur.*

23 *Poſſeſſio iunior præſumitur clandeſtina, & vitioſa, etiam ſi ſit titulata, quando titulus poſt poſſeſſionem habitus eſt, ſecus ſi titulus eſt primò habitus, deinde poſſeſſio, quia tunc antiquiori præfertur.*

24 *Interdicto vti poſſidetis, ille obtinet qui probat de antiquiori poſſeſſione ſine titulo, etiam ſi aduerſarius probet defuncti poſſeſſionē cum titulo, dummodo titulus fuerit acquiſitus poſt antiquiorem poſſeſſionem ſecus ſi ante.*

25 *Poſſeſſionem, & titulum ſi vtraque pars probauit, illa vincere debet, quæ probauit antiquiorem titulum, propter quem etiam poſſeſſio præſumitur antiquior.*

26 *Petitorium regulariter poſſeſſorium abſorbet.*

27 *Vniuerſitas, non pōt condemnari pro delicto commiſſo, niſi appareat, ꝙ delictum fieri mandauerit, vel ſi non mandauit, ſaltem ex poſt facto ratum habuerit.*

28 *Iuriſdictio contra inferiorem a Papa, & Imperatore, ſpatio longi temporis, cum titulo tamen & bona fide, præſcribi poteſt.*

29 *Præſcriptio in iuriſdictione non procedit, niſi cōcurrat titulus iuſtus, vel putatiuus, iuſto errore cauſatus.*

30 *Tranſactionis titulus præſcribendi conditionem non transfert, ſi in ea non interuenit traditio, ſeu quaſi, quia tunc pro titulo non habetur.*

31 *Inſtrumentum vel alium titulum, qui impugnat, non poteſt eius vigore præſcribere, aut eo aliàs ſe iuuare.*

32 *Actus ſubſecutus ex cauſa præambula factus cēſetur.*

33 *Fallit dicta concluſio, quando actus eſt ſubſecutus longiſſimo temporis interuallo accedente.*

34 *Actus contra intentionem agentium operari non debent.*

35 *Duces, Marchiones, & alij non recognoſcentes Imperatorem, vel aliàs iura imperialia habentes, vt eſt Dux Florentiæ, poſſunt in ſuis ditionibus, quæ Imperator, in ſuo Imperio poteſt.*

CONSILIVM SECVNDVM ad Primum continuatiuum.

QVO fit vt tria Corrolaria ex præmiſſis neceſſario inferri dicamus: Primum erit, Clauſulam reſeruatiuam poſitam in dicto inſtrumento tranſactionis, videlicet ſaluo etiam, & reſeruato iure vtriuſque partis quo ad iuriſdictionem, nihil omnino operari in fauorem Ducis Ferrariæ, cùm nec ſcripturis publicis ſiue auctenticis, nec teſtibus fuerit probatum Ducem Borſium tunc Ferrariæ, & Mutinæ dominum tempore dictæ tranſactionis vel antè, aliquos actus in prædictis locis, quorum mentio in tranſactione fit exercuiſſe, ex quibus dici poſſit eidem Duci Ferrariæ, acquiſitam fuiſſe iuriſdictionem, qua probatione ceſſante certi iuris eſt clauſulam prædictam nullam iuriſdictionem tribuiſſe nec tribuere Ducibus Ferrariæ ſeu Mutinæ pro tempore
1 exiſtentibus, cum clauſula † reſeruatiua nullum ius de nouo tribuat, ſed ſi quod eſt tantum ſeruat. l. ſi in venditione. in fi. ff. commu. prædio. l. ſi quis legauerit. ff. de leg. 1. l. in lege. ff. de contrahen. emptio. cum alijs ſimilibus cumulatis per Crauet. conſi. 28. num. 8. conſi. 33. nu. 17. & 20. conſi. 127. nu. 7. poſt Bar. Ang. Oldrad. Alex. Veron. Socin. & Dec. per eum allega-

allegatos. Natta.conſi.636.num.197.& ſequ.
Gramat.deciſ.103.num.42.& in hoc caſu no-
ſtro Socin.Iun. d. conſi. 146.nu.25.vol.3. De
iure autem inclitæ tunc Reipublicæ Floren-
tiæ proinde Ducis eiuſdem, ſcripturis & teſti-
bus à Bargenſibus productis apparet. Et dato
quòd aliter non appareret de iuriſdictione
anteà competente vniuerſitati Florentiæ, in-
ficiari (niſi iniuria) nemo poteſt quin ei-
dem Reipublicæ vnà cum finibus & territo-
rio fuerit acquiſita ſuperioritas & iuriſdictio
in locis prædictis in inſtrumento plantatio-
nis terminorum deſſignatis, vt latiſſimè con-
cludunt Collegium Piſanum Auguſt. Berou.
Socin.Iun.& alij qui pro Illuſtriſ. Duce Flo-
rentiæ,& Bargenſibus ſcripſerunt,quib.addo
Hyeron.de monte cap.77. num.2.poſt Boer.
deciſ.227.nu.5.& quatuor ſequent. vbi plures
ad hoc adducit.

Secundum erit Corrolarium, nullam ab
Excellentiſſimo Duce Ferrariæ, Plebanis &
Rochenſibus, probatam fuiſſe præſcriptio-
nem tam reſpectu finium, quàm iuriſdictio-
nis alteriusúe iuris eiſdem reſpectiuè intra
prædictos terminos competentis: Nam ſi lo
quimur de præſcriptione tanti temporis, cu-
ius initij memoria non extat in contrarium
profectò ea probata non eſt; cùm vt ſupra di-
ximus, Teſtes de ea deponentes, concluden-
ter non deponant. Et dato quòd aliqui ex di-
ctis teſtibus, qui teſtati ſunt de tempore, cu-
ius initij memoria non extat in contrarium
formiter deponerent, (quod tamen negatur)
attamen de finibus tantum teſtantur, videli-
cet quòd fines Plebis, & Bargæ diſtinguuntur
iugo Montis Apenini. Quibus tamen in hoc
credendum non eſt,quia eorum depoſitio ve
ritati aduerſatur, Cum 3.4.14.& 17.teſtes Ple
banorum dicant ſe dici audiuiſſe iam pluri-
bus annis præteritis terminum verruculæ eſſe
diuiſorium finium Plebis & Bargæ,& id com
probatur ex dictis teſtium videlicet 30.& 31.
deponentium de anno 1547. vidiſſe inſtru-
mentum plantationis ſiue fixionis termino-
rum inter fines Bargæ, & Plebis, quibus te-
ſtibus ſtantibus probatur memoriam homi-
num ſtare in contrarium. Præterea teſtibus,
& inſtrumentis, à Bargenſibus productis pro
batur, & quidem concludenter, memoriam
extare in contrarium, quo fit vt firmior ſit
probatio, quæ concludit memoriam extare
in contrarium quam contraria, quia hæc ſu-
2 per negatiua, quæ † regulariter eſt improbabi
lis, illa verò ſuper affirmatiua fit,ita nomina-
tim concludit Nat.d.conſi.636.nu.105.& ſe-
quen. poſt glo. Ioan. Andr. & Geminia. per
eum citatos. Nam & magis creditur duobus
3 teſtibus † affirmantibus, quàm mille negan-
tibus.glo.in l.diem proferre.§.ſi plures.in ver
bo inde quæritur.ff.de arbitr.& in cap.1.in gl.
fin.de præſcriptio. in 6. cum pluribus relatis
per Curt.in tracta.de teſtib. concluſ.25.Boer.
deciſ.100.nu.5.cum ſimilibus.

Nec etiam eſt probata præſcriptio 30.an-
norum tam reſpectu continium aſſertæq; iu-
riſdictionis & exactionis regalium,& gabella
rum,quæ competere dicuntur Duci Ferrariæ,
quàm aſſerti iuris lignandi & paſcendi Pleba
nis, & Rochenſibus (vt aſſeritur) ſpectantis,
quia vt ſup. probatũ extitit, teſtes aduerſario
rum non concludunt pdictam præſcriptionẽ
præſertim perfectã ante litẽ motã, prout con
4 cludere debebant,cùm aliàs præſcriptio † nõ
perfecta non releuet præſcribentem ſecun-
* dum Barto. *communiter* approbatum in d.l.
celſus nu.27.& 28.ff. de vſucapio. Nam & ſi
5 confinia † inter Communitates præſcriban-
tur ſpatio. 30. annorum. l.fina. C. fin. regund.
Hier. de Mont. cap. 74. num. 6. poſt Paul. de
Caſt.per eum citatum, attamen id non pro-
cedit quando fines eſſent limitati, & diſtin-
cti, quia tunc præſcribi non poſſunt:ita limi-
tat. d. l. fina. Hier.de Mont.d.c.74.& c.76.nu.
2.5.6.15.19.& poſt glo.Archidia. Abba.Card.
Paris.de Puteo. Laud. Guido. Pap. Curt. Sen.
& Io. Lecirier.per eum allegatos per tex.in d.
l. finali.

Quo verò ad iuriſdictionem, deſtendimus
etiam non eſſe probatam præſcriptionem
iuriſdictionis, non quidem longi temporis,
6 cum requirat † titulum & bonam fidem,de
quibus hic non apparet, quinimo de mala fi-
de Ducis Borſij conſtat. Si quidem cùm non
appareat ipſum ante dictam tranſactionem
habuiſse iuriſdictionem in dictis locis, pro-
pterea iure dici poteſt ipſum Ducem Borſiũ
tempore dictæ tranſactionis bonam fidem
7 non habuiſſe, cum paria † ſint non habere,
vel habere,ſed non apparere. l. duo ſunt titij.
ff. de teſtam. tutel. l. in lege. ff. de contrahen.
emptio. cum ſimil. à Pariſ. cumulatis. dicto
conſi. 104.nu.2.vol.1. Non potuit igitur præ-
fatus Dux Borſius contrahens contra for-
mam dictæ tranſactionis ex poſt præſcribere
8 ſtante eius mala fide † cauſata ex ſcientia di-
ctæ tranſactionis, & plantationis termino-
rum cap. fin. de præſcriptio. cuius mala fides
9 † afficit Duces hæredes ſeu ſucceſſores vni-
verſales præfati Ducis Borſij, vt etiam ipſi
non poſſint præſcribere propter vitium de-
functi.vulga.l.cum hæres.ff.de diuerſ. & tem-
* por. præſcriptio. vbi *communiter* Doctor. latè
Balb.de præſcriptio.in 2.parte, 3. partis prin-
cipalis quæſt.12.col.5.& 6.vbi dicit iſtam eſſe
10 crebriorem ſententiam, à qua † in conſulen-
do, & iudicando non eſt recedendum, cui
addo Socin.conſ.203.nu.2. Hieron.de Mont.
d.cap.76.nu.4.Pariſ.d.conſi.27.nu.138. & ſeq.
11 vol.1. Et prædicta mala fides † ab initio im-
pedit quamcunq; aliam præſcriptionem lon
giſſimi ſeu etiam immemorabilis temporis,
* ſecundum veram, & *communem* concluſionem
per tex. in d.c.fina.de præſcript.Pariſ.d. conſ.
27.nu.139. & ſequen. Natt.d conſi.636. num.
12.& ſequen. poſt Io.Andr.Bald.Butr.Franc.
Ioann.de Nicol. Balb. & Pariſ. per eum alle-
gatos Porti.lib.3. commun. opinio. conclu-
12 ſio. 46. Prætereà in præſcriptione † iuriſdi-
ctionis longi ſeu longiſſimi temporis ſecun-
* dum magis *communem* opinionem requiritur
ſcien-

ſcientia, & patientia Principis, contra quem
præſcribitur, aut ſaltem ſuorum officialium,
vt in terminis noſtris ſcribit Dom. Hiero. de
Mont. cap. 77. nu. 6. & ſequen. Natt. conſi. 518.
nu. 6. poſt Bar. & alios per eum citatos, & hæc
etiam locum habent in præſcriptione iuris
exigendi aſſerta regalia, & gabellas ſiue vecti
13 galia, in quibus † tamen præſcribendis re-
quiritur tempus, cuius initij memoria nō ex-
tat in contrarium, vt latè concludit Balb. de
præſcript. in 2. parte. 5. part. principal. verſic.
tertia eſt quæſtio. affirmans hanc eſſe com-
munem opinionem. Berta. in tracta. de Ga-
bell. in prima part. num. 26. & ſequen. Hieron.
de Mont. d. c. 77. nu. 3. poſt Abbat. & Dec. per
* eum relat. ex quibus patet, hanc eſſe *commu-
nem* ſententiam. Idem dicimus quoad præ-
14 tenſum ius † ſiue facultatem incidendi ligna,
& paſcendi pecora intra terminos in dictis
inſtrumentis tranſactionis, & plantationis
terminorum deſcriptos, quod ius prætendūt
Plebani, & Rochenſes longiſſimo & imme-
morabili tempore præſcripſiſſe. Nam vt ſu-
pra iure demonſtrauimus nulla eſt formiter,
& concludenter probata præſcriptio, præ-
ſertim temporis immemorabilis quod cre-
briore Doctorum ſententia, vt proximè dixi
15 mus, receptum eſt, vbi titulus † non proba
tus requiritur in præſcribendis huiuſmodi iu
ribus, ſecundum glo. & Doct. in l. ſeruitutes.
ff. de ſeruitut. & in l. j. §. fina. ff. de aq. plu. arcen.
Abb. & alij. in cap. de quarta. de præſcriptio.
Balb. de præſcriptio. in 2. part. principal. q. 5.
poſt Corn. per eum allegat. Hieron. de Mont.
cap. 73. num. 6. poſt Bertr. Cepol. & alios quos
citat. Præterea omiſſa quæſtione an ex acti-
16 bus, & poſſeſſione † hominum priuatorū ali
quod ius vniuerſitati quæratur mediante præ
ſcriptione, cuius diſputatio non indubia eſt
ex his quæ latè ſcribit Paris. d. conſi. 27. nume.
101. & 4. ſequen. vbi partem negatiuam de-
fendit, & num. 110. & ſequen vol. 1. & quam
etiam tenet in præcitat. conſi. 104. nu. 132. eo.
lib. 1. Et admiſſo citra veri præiuditium, quod
formiter eſſet probata dicta poſſeſſio longiſ-
ſimi & antiquiſſimi temporis? attamen ex ea
ius aliquod vniuerſitati acquiſitum præſcri-
ptione dici non poteſt, propter ipſarum per-
ſonarum particularium, & vniuerſitatis ma-
lam fidem ab initio cauſatam ex dictis inſtru
mentis trāſactionis & fixionis terminorum:
vt latè pluribus iuribus, rationibus, & auctori-
tatibus probat idem Pariſ. d. conſi. 27. nu. 107.
& duobus ſequen. & num. 116. & tribus ſequ.
ac conſi. 101. nu. 98. nec non d. conſi. 104 nu.
132. lib. 1. poſt Bart. Imo. Com. Socin. & alios
quos refert Hieron. de Mont. d. cap. 77. nu. 4.
& 5. Ex ſupradictis itaque patet, nullam præ-
ſcriptionem obſtare Illuſtriſſimo Duci Flo-
rentiæ ac Bargenſibus, opitularique Excel-
lentiſſimo Duci Ferrariæ, Plebanis, & Ro-
chēſibus, eo maximè cùm huiuſmodi præſcri
17 ptionis exceptio † ſit rigoroſa, & odioſa, con
trariaque iuri, & equitati naturali: inducens
iniquum præſidium, præſertim vbi cauſa agi
tatur coram arbitro, & arbitratore proce-
dente (vt in caſu noſtro) ſecundum verita-
tem, & æquitatem Pariſ. d. conſi. 101. nu. 88. &
ſeq. vol. 1. poſt glo. Angel. Felyn. Balb. & alios
per eum citatos.

Tertium prædictis additur Corrolarium,
non eſſe ab aduerſarijs probata neceſſariò re-
quiſita ad obtinendum in remedio retinen.
intentato, videlicet ſe poſſidere tempore tur
bationis, & tempore intētati interdicti: prout
à iure requiritur §. hodie. inſtitut. de interdict.
Bar. in l. 1. §. fin. nu. 2. ff. vti poſſidet. c. licet cau-
ſam vbi Doct. extra de probatio.

Nec obſtat, quod dicitur ſufficere, ſi inten-
tans dictum remedium probet ſe aliquo tem
pore præterito poſſediſſe, & alleget ſe poſſi-
dere de præſenti, & continuo poſſediſſe tem
pore litis motæ, iuxta tradita per Alex. conſ.
88. nu. 18. vol. 5. & Afflic. Deciſ. 394. nume. 3.
& ſequ. quia prædicta procedunt, ſi Dux Flo-
rentiæ, & Bargenſes non allegaſſent, & pro-
baſſent ſe poſsediſse, præſertim medio tem-
pore, & etiam poſſidere, ita declarat Afflic.
d. deciſ. 394. num. 2. Sed demus vtranque par-
tem probaſse ſuam poſseſſionem tempore
litis conteſtatæ, dicimus melius probatam
eſse intentionem Ducis Florentiæ & Bargen
ſium, & propterea debere obtinere: Nam
ipſi probant de antiquiori poſseſſione tam
per teſtes aliàs examinatos ad æternam rei
memoriā; & nouiſſimè repetitos, quàm per
publica acta & inſtrumenta antiqua. Pleba-
ni vero non probant concludenter aliquem
actum poſſeſsorium de antiquo. Nam & ſi
aliqui teſtes conati ſint de aliquibus actibus
deponere, nullus tamen actus poſseſſionis
probatur ante annum 1529. Ex iuribus autem
& teſtibus Bargenſium probantur actus lōge
antiquiores, & propterea obtinere debent
attento maxime titulo antiquiſſimo tranſa-
ctionis prædictæ, iuxta tradita per Bart. in l.
ſi duo. col. 2. ff. vti poſsid. Alex. dicto conſi. 88.
nu. 7. vol. 5. Cæpol. cautel. 203. nu. 2. Felyn. in
d. cap. licet cauſam. 12. quæſt. de probatio. &
in terminis noſtris ita conſulēdo decidit Bal.
d. conſil. 420. verba Principis col. 1. in fin. lib.
1. & in præalleg. conſi. 468. Qualiter proben-
tur pertinentiæ. col. fina. lib. 3. vbi dicit, quòd
18 in controuerſia finium † ea pars vincit, quæ
antiquiorem poſſeſſionem probat, ſed ſi non
cōſtet quæ poſſeſſio ſit antiquior, & vna pars
habeat titulum altera verò non, tunc illa vin-
cit quæ habet titulum tam in petitorio, quàm
in poſſeſſorio referens Iacob. de Aret. ita de-
terminare in l. quoties. C. de rei vendic. ſentit
idem Bald. conſi. 428. ad euidentiam. col. fina.
lib. 1. Idem conſulendo decidit Aretin. conſi.
42. viſo conſilio col. fina. verſic. & quia prius
19 conſulens, &c. Poſſeſſio, † enim titulata præ-
fertur tamquàm magis iuſtificata, ſecundum
Bal. in l. qui accuſare. in vlt. notab. C. de eden.
20 Et tanto iuſtior eſt poſſeſſio, † quanto magis
a proprietate cauſatur, vt idem Bald. dicit in
l. data opera ad finem. C. qui accuſar. nō poſ.
quem refert & ſequitur Rip. in l. naturaliter.

§. nihil

§.nihil commune nu. 100. vbi etiam Iaſ.ff. de
acquir. poſſeſſ. vbi poſt Curt. quem refert in
conſi.74. dicit quòd imo ille qui iuſtificat poſ
ſeſſionem titulo debet obtinere, etiam quòd
aduerſarius probet poſſeſſionem per teſtes
plures numero.

Sed & ex alio prædictos Ducem Ferrariæ,
& Plebanos obtinere non poſſe in huiuſmo-
di interdicto dicitur, quia ſunt in mala fide vt
ſupra probatum eſt: Nam vt quis in tali inter-
21 dicto † retinendæ obtinere poſſit, neceſſe eſt
quòd bona fide poſſideat, ſi autem eſt malæ
fidei poſſeſſor obtinere non poterit: vt pluri-
bus comprobat Pariſ.d.conſi.142.num.66. &
67.lib.1. Poſt Paul.de Caſtr. Bart. Abbat. Curt.
Senio. & plures alios, quos refert.

Præterea dato ſed non conceſſo, quòd poſ-
ſeſſio Ducis Ferrariæ & Plebanorum eſſet an
tiquior poſſeſſione Ducis Florentiæ & Bar-
genſium, attamen auſim dicere, quòd cum
Dux Florentiæ, & Bargenſes probent eorum
poſſeſſionem ex titulo habito ante poſſeſſio-
nem aduerſariorum, ideo debet præferri eo-
22 rum iunior poſſeſſio † munita & iuſtificata ti
tulo antiquo poſſeſſioni antiquiori non titu-
latæ, cùm per titulum antiquum tollatur præ
ſumptio reſultans ex iuniore poſſeſſione, vi-
delicet quòd præſumatur clandeſtina, & vi-
tioſa, ita nominatim dicit Crauet. conſi. 258.
nume.20.verſi.quinto principaliter. & nu.21.
vbi dicit, id quòd dicitur poſſeſſionem iunio-
rem etiam titulatam præſumi clandeſtinam
& vitioſam, procedere quando ille titulus
23 † eſſet habitus poſt poſſeſſionem, ſecus ſi ti-
tulus fuiſſet primo habitus, deinde poſſeſſio
ſubſecuta, quia tunc præfertur iunior poſſeſ-
ſio iuſtificata titulo antiquiore. & hæc conclu
ſio videtur etiam de mente Alex. in d. conſil.
88.nume.7.verſi.plus dico. vbi poſt Bald. dicit
24 quòd in interdicto † vti poſſidetis, obtinet,
qui probat de antiquiore poſſeſſione ſine ti-
tulo, etiam ſi aduerſarius probet de iuniore
poſſeſſione cum titulo, dummodo ille titu-
lus fuerit acquiſitus poſt antiquiorem poſſeſ-
ſionem, Ergo ſecus erit ſi ante habitus fuerit.

Quòd ſi pars dicat, ſe quoque titulum habe
re, nẽpe diuiſionis factæ de prædictis regioni-
bus inter ipſas vniuerſitates & homines Ple-
bis & Rochæ a Pellago; & propterea ſuam
poſſeſſionem vti quoque iuſtificatam titulo
eſſe præferendam.

Reſpondetur primo, de huiuſmodi titulo
legitimæ non conſtare: Nam aſſertum exem
plum inſtrumenti diuiſionis à Plebanis pro-
ductum non probat, eo quod parte non vo-
cata ſumptum fuerit iuxta tradita in Authen.
ſi quis in aliquo. C. de eden. & in cap. fi. de fid.
inſtrum. Bart. & Bald. in l. 2. C. de teſtam. imo
de eius originali & protocolo non apparet,
neque conſtat eum, qui illud recepiſſe dicitur
fuiſſe notarium, & qui talis non præſumitur
niſi probetur, cùm non ſimus in antiquis iux-
ta notat. per Imol. & alios in cap. 1, de fid. in-
ſtrum. Specul. de Inſtrument. editione §. teſtat
videre. col.8. verſi. & ſcias quòd tabellionatus
officium cum pluribus relatis per Socy. d. con
ſil. 33. col. 1. verſi. 2. concluſio. lib. 1.

Secundo dato quòd de eo legitimè conſta-
ret, dicitur quòd huiuſmodi titulus ipſis Ple-
banis patrocinari non debet, tamquàm cau-
ſatus longè poſt ipſam tranſactionem, & plã-
tationem terminorum, cui ipſi Plebani &
Rochenſes interfuerant, in cuiuſquidem tran-
ſactionis præiuditium, & iurium ipſorum Bar
genſium diuiſio prædicta fieri non potuit, &
propterea non tenet. Et dato quòd teneret,
attamen cùm titulus tranſactionis ſit antiquiſ
ſimus, & longè ante aſſertum titulum diuiſio
nis, ideo præferri debet, & ex eo poſſeſſio Bar
genſium dicitur magis iuſtificata. facit quod
pulchrè ſcribit Bald. in l. poſt ſententiam. C.
de ſent. & interlocut. omn. iudic. quem refert
Rip. in d. §. nihil commune. nu. 100. ff. de acq.
poſſeſ. Felyn. in d. cap. licet cauſam. col.6. ver-
ſic. quarta cauſa victoriæ de probatio. dicens
quòd vbi vtraque pars probat poſſeſſionem
25 † & titulum, illa vincere debet, quæ probauit
antiquiorem titulum, propter quem etiã poſ
ſeſſio præſumitur antiquior.

Poſtremò extra omnem dubitationem eſ-
ſe videntur iura Ducis Florentiæ & Bargen-
ſium, cum vtraque pars remedia retinendæ
poſſeſſionis, & petitorij intentauerit, proſe-
cutaque fuerit, vt ex libellis, ſchedulis & alijs
iuribus hincinde productis clarè apparet, &
ſuper vtroque remedio factæ fuerint proba-
26 tiones, petitoriumq; † regulariter abſorbeat
poſſeſſorium. l. poſt ſententiam. C. de ſenten.
cap. 1. & 2. cap. Paſtorale. §. ſi vero, vbi glo. in
verbo, cauſa non deciſa. & cap. cùm dilectus,
de cauſ. poſſeſ. & proprietat. vbi communi-
ter Doct. ac melius de titulo, & iure proprie-
tatis dicti Illuſtriſsimi Ducis Florentiæ & Bar
genſium conſtet, quàm Excellentiſsimi Du-
cis Ferrariæ & Plebanorum, ideò vincere de-
bent. vt in terminis decidit Bald. conſi. 161. in
fine vol. 3. Rip. in d. §. nihil commune nu. 100.
ff. de acquir. poſſeſ.

Quod autem attinet ad caput incẽdij ſer-
ræ aſſerti Iohannini, Non video aliquid poſ-
ſe iure decerni: Quandoquidem dictus Iohan
ninus in compromiſſo comprehenſus non le
gatur, nec in hoc iuditio legitimè compa-
27 reat, nec conſtet vniuerſitatem † Bargẽſium
incendium commiſiſſe, aut fieri mandaſſe,
vel quatenus eius nomine factum fuiſſet rati-
ficaſſe, quibus ſtantibus condemnari non po
teſt vniuerſitas, iuxta vulgatam doctrinam
* Bart. *communiter* receptam in l. aut facta. §. non-
nunquam, nu. 10. ff. de pen. ideò ius erit aduer-
ſus incendiarios.

Concludo igitur priora & potiora eſſe iura
Illuſtriſsimi & Excellentiſsimi Ducis Floren-
tiæ, necnon Bargenſium, & propterea in eo-
rum fauorẽ pronuntiari debere, videlicet trã-
ſactionem inter partes ipſas inhitam de qua
in inſtrumento recepto a quodam Domino
Benedicto de Pagninis notarió die 2. Iulij an-
ni 1457. eſſe obſeruandam, & in eius obſer-
uantiam declarandum fines, & territorium
Bargen-

Bargenſium ſe protendere vltra iugum Montis Apenini vſque ad terminos verrucul $\ae$, & alios deſcriptos & deſignatos in prædicto inſtrumento tranſactionis, nec non alio plantationis terminorum recepto per eundem notarium die 10. Iulij prædicti anni 1457. a Bargenſibus productis. Qui quidē termini quoad non apparentes communi conſenſu partium infra tempus præſtituendum reponi debeant aliàs ex nunc dicto tempore elapſo iuxta modum & formā in prædictis inſtrumentis tranſactionis & plantationis terminorum præſcriptum pro repoſitis habeantur; Proinde iuriſdictionem, merum, mixtum imperium & regalia prædicti territorij ſpectaſſe, & pertinuiſſe ſpectareque & pertinere pleno iure prædicto Illuſtriſsimo & Excellētiſsimo Duci Florentiæ, ipſumque ac Bargenſes reſpectiuè in poſſeſsione ſeu quaſi finium territorij, iuriſdictionis, regalium, & aliorum iurium locorū de quibus agitur eſſe manutenendos: Necnō parti aduerſæ interdicendum eſſe, ne in futurum in prædictis iuribus & locis aliquam moleſtiam inferat, imo eandem condemnari ad quæcunque damna, & intereſſe occaſione vexationis, & turbationis præteritæ. Et ita iuris eſſe cenſeo ſaluo ſaniori iuditio.

DIXIMVS Prioribus noſtris Allegationibus, clauſulam reſeruatiuam iuriſdictionis poſitā in inſtrumento tranſactionis anni 1457. die 2. Iunij, nihil omnino opitulari Duci Ferrariæ, niſi facta probatione, ꝙ dicta iuriſdictio tunc ei competeret, cum reſeruatio nihil præſtet, niſi inueniat, quod reſeruatū eſt, iuribus iam allegatis. Nunc audio in controuerſiam iterum referri, iuriſdictionem in dicta clauſula reſeruatam probari parte Ducis Ferrariæ ex eo, ꝙ probati dicantur quidam actis iuriſdictionales facti ab officialibus prædicti Ducis per plures annos, ab anno 1529. citra in locis cōtētioſis, videlicet exactionis duorū Caſeorum pro ſingulo grege, a Paſtoribus depaſcētibus in dictis locis, & vectigalis ſiue gabellæ a vehentibus ligna ibidem inciſa vltra iugum Montis Apenini, tamquàm ex iſtis exactionibus probetur iuriſdictionem competiſſe Duci Ferrariæ tempore dictæ tranſactionis, qua probata dicatur probatus titulus ex dicta clauſula reſeruatiua, proinde probata præſcriptio decem ſeu viginti annorum cōtra præfatum Ducem Florentiæ ex his, quæ ſcribit Balb. de præſcriptio. in 2. part. 5. part. principalis col. 7. verſic. circa primam quæſtionem. concludens communem eſſe opinionem aduerſus Ducem, Marchionem, vel aliquem inferiorem a Papa, & Imperatore iuriſdictionem
28 † præſcribi ſpatio longi temporis cum titulo & bona fide.

Sed his non obſtantibus adhuc dicimus nō eſſe probatam aliquam præſcriptionem, præſertim longi temporis cōtra Ducem Florentiæ & vniuerſitatem Bargæ; Quia ad inducen-
29 dam huiuſmodi præſcriptionem † requiritur titulus iuſtus, verus, vel putatiuus cauſatus iuſto errore. l. Celſus. vbi Docto. ff. de vſucapio. Balb. de præſcript. in prima part. 3. part. principalis quæſt. 5. Sed dicta clauſula reſeruatiua non eſt habilis ad translationē ſeu acquiſitionem alicuius dominij, ſeu iuris, vt aliàs diximus, ergo non eſt titulus legitimus ad inducendam dictam præſcriptionem.

Quod autē dicta Clauſula reſeruatiua non ſit titulus habilis ad translationem ſeu acquiſitionem alicuius dominij, ſeu iuris; clarè patet ex iuribus aliàs allegatis, quæ præſertim locum habent ſecundum communem conclu-
30 ſionem in titulo tranſactionis, † quando nulla interuenit traditio ſeu quaſi, quia tunc non habetur, pro titulo, nec transfert præſcribendi conditionem, vt latè concludit Balb. in 1. part. 3. part. quæſt. 5. Nec arbitror prudentiſsimum arbitrum aliquem, vel alium iureconſultum, qui acta perlegerit, velle defendere Illuſtriſsimum Ducem Ferrariæ longo tempore præſcripſiſſe dicta iura virtute prædictæ clauſulæ reſeruatiuæ, cum ex actis paſsim cōſtet partem Ferrarienſem ſemper contendiſſe dictum inſtrumentum, in quo eſt deſcripta prædicta clauſula reſeruatiua eſſe de falſo ſuſpectum. Quo fit, vt nullo modo dici poſſit Ducem Ferrariæ præſcripſiſſe virtute dicti ti-
31 tuli, quem † impugnat, cap. ex eo. de reg. iur.

Præterea velle probare titulum ex prætenſis exactionibus ſubſequutis, eſſet inducere plures ſpecialitates ſeu præſumptiones, contra regulam l. 1. C. de dot. promiſsio. Prima ꝙ ex actibus poſſeſſorijs ſubſecutis ex interuallo ſeptuaginta annorū & vltra, præſumatur poſſeſsio, ſeu quaſi iuris ab initio contra Doctrinam Bal. *communiter* receptam in l. ex perſona. C. de probatio. & in l. ſi hi qui ff. ad l. Iul. de adulter. attenta præſertim probatione actuum iuriſdictionalium factorum nomine Excellentiſsimæ Reipublicæ Florentinæ ante dictam tranſactionem, de qua in iuribus parte Bargenſium nouiſsimè productis apparet. Alex. conſi. 81. nu. 3. vol. 7.

Secunda præſumptio induceretur videlicet, ꝙ actus prædicti lōgiſsimo tempore poſt ſequuti eēſcantur in executionem dictæ clauſulæ reſeruatiuæ facti, quod etiam iuri communi aduerſari puto, quia ſi clauſula reſeruatiua nihil operatur, niſi ad obſeruationem iuris præcedentis, quomodo non conſtito de dicto iure præcedenti erit verum dicere, actus ſubſecutos fuiſſe factos in executionem dictæ clauſulæ, quæ reſpicit ius præteritum non autem futurum?

Tertia erit ſpecialitas, ꝙ ex actis longè poſt factis inducatur titulus præcedens, præſertim is qui de ſe non eſt titulus, quod non video iure probari.

32 Nec obſtat quod dicitur actus † ſubſecutos præſumi ex cauſa præambula factos vulgat. l. quædam. C. de rei vendicat. l. qui aliena. §. ſi is qui putabat ff. de acquir. hæredit.

Quia prædicta procedunt, vbi conſtat de cauſa præambula. Sed in caſu noſtro non liquet

quet de aſſerta iutiſdictione præambula, &
clauſula reſeruatiua nihil de ſe præſtat, ergo
non procedunt in caſu noſtro, nec etiam lo-
33 cum habent prædicta, quando actus † ſequen
tes longiſsimo temporis interuallo ſacti fue-
runt ita declarat Alex. conſil. 25. nu. 9. vol. 2.

Nec video quomodo dici poſſit præſatos
actus exactionum caſeorum & gabellæ fuiſ-
ſe factos in executionem dictæ clauſulæ, cùm
pars ſemper contenderit dictam tranſactio-
nem nõ fuiſſe factam, & quatenus fuerit inita
34 eſſe inualidam, ideò non debent actus † ſub-
ſecuti operari contra intentionem agentium
vulg. l. non omnis. ff. ſi cert. pet. Et ex præmiſ-
ſis liquido dignoſcitur non obſtare Doctrinã
Balbi ex aduerſo allegatam, Cui etiã duobus
modis reſponderi poteſt. Primò non habe-
re locum in caſu noſtro, cùm nõ fuerit prout
requiritur probata ſcientia, & patientia Du-
cis Florentiæ, ſeu eius officialium, vt aliàs di-
ximus, & ſentit idem Balb. in d. 2. part. quintæ
part. principal. col. mihi 8. verſic. 2. principalis
quæſtio. Secundo poteſt reſponderi, id quod
dicitur ſpatio longi temporis cum titulo, &
bona fide præſcribi iuriſdictionem, & exactio
nem vectigalium aduerſus Duces, Marchio-
nes, & alios inferiores a Papa, & Imperatore,
debere intelligi de Ducibus, & Marchioni-
bus, alijsque inferioribus Imperatorem reco-
gnoſcentibus, & non habentibus iura Impe-
rialia & Regalia: Secus vero, de non recogno
35 ſcentibus † Imperatorem, vel habentibus iu-
ra Imperialia in ſuis ditionibus, vt eſt Dux
Florentiæ: quia de iſtis idem iudicatur in eo-
rum dominio, qđ de Imperatore in ſuo Impe
rio, vt ſentit idẽ Balb. in d. ſecund. part. quintæ
part. principal col. 2. verſicu. fallit ſecundum
Bart. & verſi. 2. quæſtio eſt vtrum ſuperioritas
verſic. & concludit Felyn. poſt Socyn. & alios
per eũ citatos, quibus poſſem plures alios cu-
mulare, quos gratia breuitatis prætermitto.

Quapropter cum prioribus allegationibus concludo nullam eſſe probatam præſcriptionem aduerſus Illuſtriſsimum Ducem Florentiæ & Bargenſes.

SVMMARIVM.

1 *Imperator iuris communis diſpoſitione inſpecta dicitur habere ſupremum dominium, & iuriſdictionem in omnibus bonis mundi.*

2 *Donare nemo poteſt quod non habet.*

3 *Priuatio habitum præſupponit.*

4 *Cronicorum libris maximè in antiquis paſſim creditur.*

5 *Finium & territorij cuiuſuis loci eſſe præſumitur id quod intra eius fines ſitum, poſitumque eſt.*

6 *Imperator ſi donat oppidum Eccleſiæ inferiori Eccleſia Romana ius ſuperioritatis ſibi reſeruare cenſetur.*

7 *Rex ſi concedat alicui caſtrum, cum omni iure quod habet, non tamen videtur conceſſum ius Regium ſiue ſuperioritatis.*

8 *Iuriſdictio non poteſt ſeparari ab origine vnde orta eſt, & cuius cauſa vigorem ſuum obtinet.*

9 *Iuriſdictio ſuprema dicitur ſacrum ſacrorum, & non eſt in marſupio Principis ſupremi vt cenſeatur illam à ſe abdicare velle.*

10 *Imperator non poteſt alienare terras Imperij, ita vt nullo modo Imperio ſubſint, niſi alienatio in Eccleſiam Romanam fiat.*

11 *Imperator donans Caſtrum, ſolum intelligitur donare ius priuatum, non autem conuenientia ſibi vt Imperatori, vt ſuprema eius auctoritas vel iuriſdictio.*

12 *Ducatu per ſupremum Principem conceſſo cum clauſula cum omni Imperio, & omni iure, nullo penitus reſeruato, non veniunt reſeruata Regia Maieſtati in ſignum ſupremæ ſuæ poteſtatis.*

13 *Leges aliud ſunt, & aliud Canones, vnde legum appellatione canones non veniunt.*

14 *Nomina quando diuerſa ſunt, vnum nomen appellatione alterius non venit.*

15 *Appellatio interponi debet ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum niſi conceſſum feudum eſſet per Imperatorẽ Eccleſiæ, quia tunc omiſſo Archiepiſcopo ad Imperatorem appellandum eſt.*

16 *Præſcriptio in iure ſupremi dominij Principis non cadit, quia illud ius nullo tempore præſcribi poteſt.*

17. *Collectæ & onera publica imponi poſſunt per Principem Secularem etiam in terris Eccleſiæ ſubditis, vigente tamen vtilitate, & neceſſitate publica, maximè pro expelendis hæreticis.*

CONSILIVM TERTIVM.

PLuribus iam annis præteritis de
iure interrogatus, reſpondi, &
etiam nunc reſpondeo Sere-
niſſimo Sabaudiæ Duci, & Co
mitatus Aſtenſis Comiti, ius
ei eſſe, in terris ſeu oppidis vaſ
ſallorum Epiſcopatus Aſtenſis intra limites,
& terminos dicti Comitatus conſtitutis, one
ra communem & publicam vtilitatem con
cernentia imponendi, & exigendi, Ad quod
probandum propoſui vnum in facto veriſſi-
mum, videlicet prædicta oppida ſeu munici
pia, quæ nunc dicuntur eſſe feuda Epiſcopa-
tus Aſtenſis priuſquàm ad Eccleſiam Aſten-
ſem peruenirent iuris eſſe Romani Imperij,
tam ex iuris communis diſpoſitione, qua
† omnia ratione ſupremi dominij, & iuriſ-
1 dictionis ad Imperatorem ſpectare dicuntur
& præſumuntur, niſi contrarium probetur,
vulg. l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. de iactu & l.
bene a Zenone. vbi glo. & Docto. C. de qua-
drien. præſcriptio. & in l. 1. C. de ſumm. Trini.
& fide Cathol. quàm ex inſtrumentis conceſ
ſionum ſeu donationum de dictis oppidis ab
Imperatoribus Epiſcopis Aſten. factarum;
Quæ conceſſiones ſeu donationes in neceſſa
rium antecedens præſupponunt rerum dona
tarum dominium penes præfatos Imperato
res concedentes ſeu donantes fuiſſe, Cùm re-
gulariter nemo † det quod non habeat. l. tra-
2 ditio. ff. de acquit. rer. domin. ca. quod autem.
de iure patron. cap. nemo plus iuris. de regul.
iur. in 6. & ibi glo. & Doct. facit regula. l. De-
cem. ff. de verb. obligatio. vbi priuatio † præ-
ſupponit

3 ſupponit habitum. & l.non videtur deſijſſe.
ff.de reg. iur. Nec non ex libro annualium &
ſtatutorum Aſtenſium collat.1.ca.44. & col-
lar.17.cap.50. in quibus prædicta oppida con
numerata leguntur inter oppida dicti Comi-
tatus, & comprobantur hæc ex libris Croni-
corum receptiſſimis, quibus † paſſim creditur
4 præſertim in antiquis, ſecundum Bar.& alios
Doct.in l.1.ff.ſi cert.petar.& in cap. inter dile
ctos. de fide inſtrumen. & in ſpecie de Comi-
tatu Aſtenſi Neuizan.conſi.12.nume.8. inter
conſil.Brun. cum ſimilibus. Item ex ipſa rei
euidentia, ex qua patet prædicta oppida eſſe
ſita conſtitutaúe intra fines & limires Comi-
tatus Aſtenſis, quo fit vt id quod intra fines
† alicuius dominij vel vniuerſitatis ſitum po
5 ſitumque eſt, ad illum dominum ſeu vniuer-
ſitatem pertinere præſumatur.l.Inſulæ italiæ.
ff.de iudic.l.æde ſacra.§.1.ff.de contrahen.em
ptio.cap.omnes Baſilicæ.16.quæſt.7.Brun.cō
ſil.34.nu.5. poſt Bald. & Socin. per eum alle-
garos, quos refert & ſequitur Socin.iun. con-
ſil.65.nu.68.& conſi.68.num.6.vol. 1. addens
Pau.de Caſt.in l.1.ff.de acq.poſſeſſ.Dec.conſ.
528.nu.2.Fran. Mar.in ſimilib.terminis in de-
ciſ.Delphina.q.455.nu.1.

His igitur præſuppoſitis ſequentem in iure
infero concluſionem, quòd & ſi diſputari poſ
ſit an in donatione generali alicuius caſtri, ſi-
ue curiæ facta ab Imperatore, veniant iuriſ-
dictio, merum & mixtum imperium, de qui-
bus non eſt facta ſpecifica mentio, ex his quæ
notantur per glo.Bald.& Doct.in cap.vnico.
quæ ſint regalia.& in cap.porro.de priuileg.&
alios cumulatos a Tiraquel. in repetir.l.ſi vn-
quam.in verbo libertis.nu.6.& pluribus ſeq.
attamen poſito quòd veniant, imo fuiſſent ab
Imperatoribus nominatim conceſſa, nihilo-
minus cum titulo donationis Epiſcopis Aſtē
ſibus fuerint donata; In dubio cenſentur Im-
peratores in illis reſeruaſſe ſibi ipſis ius ſupe-
rioritatis, & præcellentiam tex. eſt clarus in
cap.ſolitæ. verſ. quod autem ſequitur, de ma
iorita. & obedien. quo in loco legitur, Sum-
mum Pontificem non negare, quin Impera-
tor præcellat in temporalibus illos duntaxar,
qui ab eo recipiunt temporalia. Ita expreſsè
dicit non paruæ inter Canoniſtas authoritatis
Ioan.Andr.in addit.ad Spec.de iuriſdict.om.
iud.nu.17.in verbo Paſtoralis verſi. ſed ſi ta-
lis donatio. vbi expreſsè dicit, ꝙ ſi imperator
6 † donat, vel concedit aliquod oppidum ali-
cui Eccleſiæ inferiori Eccleſiæ Romanæ, ſem
per in dubio cenſetur ſibi reſeruaſſe ius ſupe-
rioritatis. Nam licet iuriſdictio tranſeat in
Eccleſiam donatariam, attamen ea ſemper
ita hæret oſſibus Imperij, quòd poterit per ip
ſum Imperatorem via recurſus exerceri.quā
concluſionem tacito Io. Andr. tenet etiam
Ang.in l.1.§.fina.in fi.ff.de offi.eius cui mand.
eſt iuriſdict.& Ioan. Andr. refert & ſequitur
Pau.de Caſt.conſi.126.col.1.verſi.breuiter di
ci poteſt.vol.2.quos citat, & ſequitur Card.
ſacri Palatij apoſtolici auditor cap. 1. de Ca-
pit. qui cur.vendid.col. 6. verſi. Si autem fie-
ret donatio alteri Eccleſiæ. Iaſ. plenè conſil.
123. per totum vol. 1. loquens in donatione
facta Epiſcopo Cenerenſi, addens Nicol. de
Vbald.aduocatum conſiſtorialem ita tenere
Boſſ.de crimin. leſe maieſt.nu.100. poſt Præ-
poſ.& Lauden. per eum citatos: quam con-
cluſionem latiſſimè deffendit. Franc. Marc.
in ſuis deciſionibus parlamenti Delphinat.
quæſt.455.num. 8. & ſequen. Cui deſeruiunt
quæ notantur per glo.fin.& Doct. in cap. Pa-
ſtoralis.de donatio. & Alex. conſil. 24.nu.23.
vol.5. Alberic.de Roſar.in l.fin.C.de iuriſdic.
7 omn.iudic. vbi dicit ꝙ ſi Rex † conceſſit ali-
cui caſtrum cum omni iure, quod ibi habet,
non videtur conceſſiſſe ius regium, quod ibi
habebat, ſi illud in ſpecie non fuiſſet veriſimi
liter conceſſurus. Idem tenuit Laud. de Prin
cip.num.115.Bald.in l.qui ſe Patris, colum.2.
verſi. Item in conceſſione.C.vnde liber.quo
loci inquit in conceſſione iuriſdictionalium
ſemper cenſeri reſeruatam authoritatem cō
cedentis, & in titulo de feudo March.in prin
8 cip. concludens iuriſdictionem † non poſſe
ſeparari ab origine, vnde orta eſt, & cuius cau
ſa vigorem ſuum obtinet: idq; comproba-
tur arg.not.in cap.loquitur, in §. Epſcopatus.
in illis verbis vnitas tamen ſeruatur integra
in origine.24.quæſt.1. Prædicta comproban-
* tur etiam ex *crebriore* opinione & interpreta-
tione Doct. in cap. intellecto. de iureiur. vbi
9 Bald.firmat iuriſdictiones ſupremas eſſe ſa-
crum ſacrorum, ideò non eſſe in marſupio
Principis ſupremi, quem refert & ſequitur
Felyn.in cap.ad audientiam.nume. 4. de præ-
ſcript. Et quod ſint ſacrum ſacrorum, dicunt
Bart.& idem Bald.in l.prohibere. §. planè. in
fin.ff.quod vi aut clam. imo dicit Bald. in d.c.
intellecto. & in l.1.nu.8.circa fin C.de hæred.
vel actio.vendit.quòd ſummæ iuriſdictiones
non ſunt in manu Principis. Didac. lib.pract.
quæſt.cap.14.num.1.in fin. Hinc ſcribit Iaſ.in
prælud.feud.nu.77.poſt Bald.& Lauden.locis
præcitatis. quòd quando Imperator alienat
expropriando & penitus à ſe abdicando ſupe
rioritatem, non tenet alienatio quo ad prædi-
ctam ſupremam ſuperioritatem. hoc etiam
dicit Pau.de Caſt.in d.l.deprecatio, num.6.ff.
10 ad l.Rhod.de iactu.quia Imperator † non po
teſt alienare terram Imperij quantum ad to-
talem alienationem, vt nullo modo ſubſint
Imperio, niſi alienatio fiat in Eccleſiam Ro-
manam. cap.fundamenta de electio.in 6. vbi
Doct. Et idem etiam expreſsè ſequuntur Gul
liel.de Cun.Bart.Bald.& Salic.in princip.ff.&
Iacob.Butrig.Bald.& Salic.in princip.C. Bal,
Ang.& Alex.in l.filio quem pater.ff. de lib. &
poſthum. poſt alios ibidem ab Alex.relatos,
& latè etiam tenet.conſi.24.nume.24.lib.5.&
idem firmat.Io.Baptiſt.à ſanct.Seuer.in l. cun
ctos populos.num.10.C.de ſum.Trinit.& fid.
Cathol. & in l.Imperium nu.35.ff.de iuriſdic.
omn.iudic.poſt Bald.conſil.ibi citato. Er præ
dicta procedunt, etiam ſi alienatio eſſet con-
cepta verbis generalibus, quia non veniunt
reſeruata Principi in ſignum ſupremæ pote-
ſtatis

ſtatis, teſte Rip. in l. obligatione generali. nu.
1. & 2. ff. de pignor. & hipothec. poſt Bald.
Alex. Felin. & Iaſ. locis citatis. Dec. in l. Impe
rium. num. 55. ff. de iuriſd. omn. iudic. His de-
ſeruiunt quæ ſcribũtur in deciſ. Pedemõ. 101.
num. 11. & 12. vbi poſt Abb. Luc. de pen. Lau
den. Dec. & Afflic. locis citatis concluditur,
quod in his quæ competunt alicui iure domi
nij, vel ſpecialis reſeruationis, concedendo
vnum ita intelligitur eſſe conceſſum, quòd
aliud remanens ex ipſa conceſſione non vio
11 latur, ideo Imperator † donans Caſtrum, ſo
lum intelligitur donare ius priuatum, non au
tem conueniẽtia ſibi vti Imperatori, ea enim
eius perſonæ cohærent. Paul. de Caſt. in l. de-
precatio num. 6. ff. ad l. Rhod. de iact. Luc. de
pen. in l. 1. C. de priuileg. Schol. lib. 12. & in l. 1.
col. 3. verſi. ſed pone. C. de veteran. eo. lib. 12.
quem refert & ſequitur moder. Pariſ. de feu.
§. 1. glo. 5. verſi. & fiet num. 53. & tribus ſequẽ.
vbi expreſsè poſt alios ibi citatos concludit
12 ꝙ in cõceſſione Caſtri, Ducatus, † aut Comi
tatus facta per ſupremum Principem cũ clau
ſula cum omni Imperio, & omni iure, nihil
penitus, reſeruato, non veniunt neq; inſunt
regalia, nec alia reſeruata Regiæ Maieſtati,
quia talia nõ ſunt alienabilia per Principem.
& num. 56. reprehendit Bald. qui contrarium
conſi. 201. pro Epiſcopo Boluaco conſuluit,
imo ſecundum aliquos etiam per contractũ
aut alio modo ab Imperatore in præiudiciũ
ſucceſſorum concedi non poſſunt. cap. 1. &
ibi Bald. quæ ſint Regal. & in tit. de pace con-
ſtan. verſic. amplius. quem refert, & ſequitur
Felin. in cap. 1. col. 4. verſi. 4. declara. de proba-
tio. & etiam ſi voluiſſet Imperator, nec hoc à
ſe abdicare potuiſset, per notat. in cap. 1. de
renuntiat. in glo. in verbo, & erat. Et multo
magis hæc in caſu noſtro vrgent, cùm expreſ
sè Imperatores donantes in dictis donationi
bus ſibi ipſis reſeruauerint dictam ſuperiori-
tatem, præſertim Henricus iij, in inſtrumen-
to confirmationis ſeu conceſſionis factæ an-
no 1041. ſeptimo calen. Februarij, cuius co-
pia fuit Romæ tranſmiſsà, quo nominatim
ꝓhibet cuiuis perſonæ magnæ vel paruæ ne
prædictum Epiſcopum, eiuſue ſucceſsores in
bonis donatis moleſtare ſine legali iudicio
præſumat, quæ verba, ſine legali iudicio,
propriè loquendo de ipſorum Imperatorum
ſeu eorundem Magiſtratuum iudicio intelli-
13 gi debent. Cum aliud ſint leges, † aliud Cano
nes cap. 1. de nou. oper. nuntiat. Bar. in l. Priui-
legia. C. de ſacroſ. eccleſ. & in tract. de Poteſt.
Eccleſiaſt. & ſecula. incerto authore cap. 82.
14 nu. 13. Nam cùm diuerſa ſint nomina, † vnum
non venit appellatione alterius. l. ſi idem. C.
de codicil. Idq; manifeſtè probatur ex impo
ſitione pœnarum cõtrauenientibus, quarum
dimidia Cameræ Imperiali non autem apo-
ſtolicæ applicatur, & in alia conceſſione pœ
nes D. Epiſcopum exiſten. vbi hæc verba le-
guntur, ſalua iuſtitia noſtra.

Nec obſtant, quæ poſt glo. not. Inno. Abb.
& Felin. in d. ca. ſolitæ: concludentes ab Epi-
15 ſcopis † eſsè appellandos Archiepiſcopos
etiam in ſententijs cauſarum temporalium,
per tex. in cap. Romana de appella. in 6. Quia
reſpondetur debere intelligi de ſententijs la-
tis in temporalibus in terris Epiſcoporum,
immediatè ſubditis Eccleſiæ Romanæ, ſecus
ſi dicti Epiſcopi titulo donationis habuerint
dictas terras ab Imperatore, quia tunc appel
latio ad Imperatorem interponi debet. Ita
expreſsè tenet Iaſ. in conſi. 123. vol. 1. poſt Ca
ſtren. & alios concitatos, quam opinionem
etiam ſequitur Fran. March. & alij ſupra rela-
ti. Item quia non procedunt contraria, at-
tentis dictis clauſulis reſeruatiuis, quarum vi-
gore legitur Hẽricum ſeptimum anno 1313.
die 6. Iunij ſuo reſcripto mandaſse Epiſcopo
Aſtenſi ſub pena indignationis, vt opem &
auxilium ferret Amedeo Comiti Sabaudiæ
in aprehendenda poſseſſione Ciuitatis & Co
mitatus Aſtenſis Donati eidem Amedeo
ann. 1313.

Rurſus reſpondetur, quòd iuxta mox re-
ſponſa obſeruatur in Epiſcoporum ſenten-
tijs intra dominium Sabaudiæ Ducalem præ
ſertim Archiepiſcopatus Taurinen. & Epi-
ſcopatuum Auguſtæ, hipporediæ, & Montis
regalis, & in omnibus vltramontanis.

Nec obſtat, quòd in terris Epiſcopi Aſten-
ſis fuerit præſcriptum contrarium, quia ad-
hoc reſpondet Iaſ. d. conſi. 123. col. fi. Ex qui-
bus concluſionibus neceſsariò ſequitur alia,
quòd ſicut Imperator ipſe, ſi prædictum Co-
mitatum Aſtenſem penes ſe retinuiſset quæ-
cunque onera ratione dictæ ſuperioritatis, &
ſupremæ iuriſdictionis dictis oppidis impo-
nere potuiſset. C. vectig. nou. inſtit. non poſse
& C. de indict. & ſuperindict. lib. 10. vt ſupra
probauimus; Ita prædicta omnia Sereniſſi-
mus Dux, & Comes tamquàm inueſtitus per
petuo de dicto Comitatu cum omnibus rega
libus, in eo poteſt omnia facere, quæ Impe-
rator in ſuo Imperio poteſt Iaſ. cõſi. 227. col.
8. & conſi. 136. num. 4. vol. 4. Curt. Iun. conſil.
100. nu. 3. Rip. lib. 2. reſpon. cap. 3. in fi. & Soc.
conſi. 166. num. 1. & 2. vol. 2. cum alijs conge-
ſtis in deciſ. Pedemont. 155. nu. 1. Præſertim
attentis priuilegijs Imperialibus a ſancta ſede
Apoſtolica confirmatis, quibus vicarius per
petuus Imperialis in tota ſua ditione, proin-
de in dicto Comitatu, & nominatim in Diœ-
ceſi Aſtenſi conſtituitur, illiq; eandem reue-
rentiam, & obedientiam ab epiſcopis debe-
ri mandatur, quæ Imperatori præſtanda
eſſet.

Nec prædictis aduerſatur allegata præſcri-
ptio non recognoſcendi Imperatores, pro-
inde Comites Aſtenſes in ſuperiores, Cùm
multis modis reſponderi poſſit. Primo: quia
16 ius † ſupremi dominij nullo tempore præ-
ſcribi poteſt. l. comperit vbi glo. & Doct. C.
de præſcrip. 30. vel 40. annor. quam in termi
nis noſtris citat Iaſ. d. conſi. 113. col. fina. ver.
nec prædictis habet obſtare. vol. 1. poſt Bald.
in authen. quas actiones. C. de ſacroſ. eccleſ.
& in l. Imperium, col. 8. verſ. limita iſtam con

cluſionem.ff.de iuriſd.omn.iudic.& ibi in addit.Felin.in c.cum te col. 5. verſic. quia nulla præſcriptio, de re iudic. Guid.Pap.q. 416.

Sed quia prædictus articulus dubitabilis eſt ex adductis latè per Felin.poſt Abb. in ca. cùm non liceat.num. 10. vſq; in fi. de præſcriptio. & per Balb. de præſcriptio. in 2.part. 5. part. principalis quæſt. 2. concludentes opinionem affirmatiuã videri crebriorem, ideò ad ſecundam reſponſionem deueniendum eſt; videlicet impediri præſcriptionem propter malam fidem: nam cùm Epiſcopi Aſtẽſes, qui pro tempore fuere, ſciuerint donationes ab Imperatoribus factas continere clauſulas reſeruatiuas ſuperioritatis, de quibus ſupra ſcripſimus, certum eſt ex tali ſcientia induci malam fidem, quæ impedit omnem præſcriptionem tam de iure ciuili, quàm Canonico.vulg.c.fin.de præſcriptio.cui deſeruit tex.in l.cùm notiſſimi.§.fi.C.de præſcript.30. vel 40.annor.

Quòd autem ſcientiam habuerint dictarũ clauſularum probatur euidenter, quia inſtrumenta donationum Imperialium, in quibus inſertæ leguntur dictæ clauſulæ reſeruatiuæ fuerunt penes Epiſcopos Aſtenſes, & hodie adhuc exiſtũt apud modernum Epiſcopum, prout eſſe etiam præſumuntur arg.notat.in l. 1.§.quod penes.ff.de fide.& nominato.& hæred.tutor.& curat.

Rurſus reſpondetur aſſertam præſcriptionem non fuiſſe perfectam, quinimo interruptam, ſaltem reſpectu prædicti iuris imponẽdi, & exigendi onera dictis oppidis Eccleſiæ Aſtenſis, cùm proponatur pro notorio Sereniſſimũ Ducem a x. xx. xxx. xl. l. annis elapſis, & a tanto tempore citra, cuius initij memoria non extat in contrarium iuncto tempore ſuorum anteceſſorum Comitum, fuiſſe & eſſe in poſſeſſione ſeu quaſi imponendi, & exigendi onera, præſertim continentia publicam vtilitatem à villis, terris, oppidis, ſeu hominibus ipſarum Epiſcopatus Aſtenſis, prout ab alijs feudatarijs dicti Comitatus ſciẽtibus, patiẽtibus imo & conſentientibus Epiſcopis pro tempore exiſtentibus, nec non hominibus dictorum oppidorum, ſicq; fuiſſe declaratum reſcripto Regio anno 1516. cuius copia etiam fuit tranſmiſſa: Quæ exactiones dubio procul interruperunt omnem præſcriptionem cap.illud autem.de præſcriptio.glo. in verbo, per executorem. in l. ſicut, vbi & Bar.C.de præſcript.30.vel 40.anno. His deſeruiunt quæ ſcribit Felyn.in cap.cùm nobis. nu. 3.verſi.Inferiori tamen.de præſcriptio. vbi dicit quod inferior qui acquiſiuit talia præſcribendo contra Principem, poſſet ea perdere præſcriptione communi. Quæ omnia facilè probari poterant, & poſſunt tam per teſtes quàm ſcripturas, quibus probatis in tuto ſunt iura prædicti Sereniſſimi Ducis non obſtantibus allegatis per Albã ſuis conſi. 62. 63. & ſequen. Cum diuerſæ poſſint adduci rationes de vno caſu ad alium præſertim in verbis donationum Imperialium, & quia Duces Mediolani non erant in poſſeſſione exigendi per longiſſima tempora, prout deducitur in caſu noſtro extare Sereniſſimum Sabaudiæ Ducem, in multiſq; pungi poſſunt eius dicta præcipuè dum æquiparat donationem factã eccleſiæ Aſtenſi donationi factæ Eccleſiæ Romanæ, quæ æquiparatio a iure reprobatur vt in authen. quas actiones. C. de ſacroſ.eccleſ. & per Ioan. Andr & alios Doctores ſupracitatos: quòd autem publicæ vtilitatis imo neceſſitatis gratia fuerint impoſita huiuſmodi onera ſiue munera, omnibus liquidiſſimè conſtat, cùm potiſſima ac finalis cauſa indicẽdi onera ipſa ea fuerit, vt zizaniam Hæreticæ prauitatis, quæ iã in Pedemontana, Aſtenſiq; regione pullulauerat, & ſerpebat, eradicaret, & ſibi ſubditos ac finitimos ſub ſanctæ, & ortodoxæ Romanæ Eccleſiæ obedientia pro
17 poſſe contineret, quo caſu vtilitate, † & neceſſitate vrgente, & præſertim prædicta nec dignitas aliqua, nec priuilegium, aut ipſamet Religio a collectis, & muneribus excipitur nec excuſatur Dyn.& Rayn.de Forliu.Bal. & Imo. in l. ſi ex toto. in princip.ff. de leg. 1. & not.idem Bald.in l.iubemus.nume.1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & Barto. in l.1.in fi. C.de oper.libet.ſequitur Flor.in d.l.iubemus. Ant. de Butr. in ca.peruenit extra de immunit.Eccleſ. & not. idem Bald.in l.quod ad præſens. C.de Murileg. lib. 11. & per Angel. in l. diuus, per illum text. ff. de petit. hæredit. quod ſequitur apoſtil. ad Bald. in d.l. iubemus. In verbo neceſſitatis. C. de ſacroſanct. eccleſ.

Concludo igitur Sereniſſimum Ducem & Comitem Aſtenſem fuiſſe, & eſſe in poſſeſſione ſeu quaſi imponendi, & exigendi onera præſertim publicam vtilitatem reſpicientia à terris vaſſallorum Epiſcopi Aſtenſis, & propterea in ea non debere moleſtari, ſed manuteneri prout ſperat.

SVMMARIVM.

1 *Actor dicitur ille, qui alium ad iudicium vocat ſeu trahit.*

2 *Reſcripti manutentionis executio dicitur actus extraiudicialis, & non facit cenſeri manutentum eſſe actorem, niſi pars aduerſa ad id citata ſit, vel iudex interueniat.*

3 *Actor qui ſit, & qui reus ex principio cauſæ cognoſcitur, vnde qui alium ad iudicium trahit actor dicitur.*

4 *Agere prohibitus non cenſetur excluſus ab exceptione & defenſione, limita tamen concluſionem vt ibi.*

5 *Iudicium mutatio, aliam eſſe cauſam vel iudicium non facit.*

6 *Appellatio non immutat quin actor originarius per appellationem remaneat actor.*

7 *Mandatum in cauſa producens, procuratorio nomine comparere cenſetur, licet id præciſè non dicat.*

8 *Agens debet præuenire in adimplendo promiſſa alias malè agit contra partem ad obſeruantiam.*

9 *Locata rei locatori mercedem retinere licet, quando locator primò loco locationis inſtrumento contrauenit.*

Man-

10 Mandato quantumuis generali nunquam cenſetur con ceſſa facultas qua mandatarius poſsit incidi facere mandantem in pœnam ſeu periurium, aut aliam rem illicitam.
11 Cauſa quando reducitur ad non cauſam perinde eſt ac ſi ab initio non fuiſſet.
12 Cauſa ceſſante ceſſat effectus.
13 Rem & pretium ſimul retinere eſt contra æquitatem & legem ſcriptam.
14 Excipiendo multa conſequi poſſunt, quæ non agendo.
15 Fruſtra quis, quod ſibi debetur petit, ſi non impendit quod ipſe debet.
16 Dies executionis reſcripti attendi debet, non autem dies conceſſionis eiuſdem.
17 Reſcripti ſupputatio fieri debet inſpecto tempore præſentationis, non autem conceſſionis eiuſdem, & ſic attenditur dies præſentationis non dies datæ.
18 Ordo intellectus, ordini verborum præferendus eſt.
19 Annus ſecundum morem Romanum, a die Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, computari debet.
20 Ius ſuperueniens pendente iudicio ex cauſa tamen de præterito, in iudicio deduci poteſt, & ſuper eo condemnatio ſequi.
21 Oblatio tempore incongruo, & poſt ius quæſitum parti facta, offerentem non releuat.
22 Oblatio verbalis inualida dicitur.
23 Oblatio verbalis etiam in iudicio facta, non ſufficit.
24 Debitor qui ante ſolutionem, pignoratitia actione egit, licet rectè non egerit, tamen ſi in iudicio pecuniam offerat, debet & rem pignoratam, & quod ſua intereſt conſequi.
25 Offerat, verbum adiunctum accuſatiuo, pecuniam, ſtrictè intelligi debet & de naturali & reali pecuniæ oblatione, non de verbali.
26 Creditoris abſentia a loco ſolutioni deſtinato, debitorem excuſat, ne abſentia durante in mora eſſe dicatur.
27 Fallit concluſio ſi creditor ibi Procuratorem ad pecuniam recipiendam reliquit.
28 Debitor non excuſatur à mora propter abſentiam creditoris à loco ſolutioni deſtinato poſt ceptum iudicium, ſed ſolum ante.
29 Debitor licet non conſtituatur in mora non ſoluendo in loco ſolutioni deſtinato propter abſentiam creditoris, non tamen a debito liberatus dicitur.
30 Pacto facto in eius fauorem quilibet renuntiare poteſt.
31 Conductor non ſoluens mercedem locationis tempore conuento a conductione expelli poteſt.
32 Depoſitum factum tempore incongruo, non releuat deponentem.
33 Depoſitum non dicitur legitimè factum niſi depoſitarius ſe obliget ad reſtituendum depoſitum creditori.
34 Iuramentum moræ purgationem non admittit.
35 Moræ purgationem æquitas Canonica admittit.
36 Aequitas Canonica quòd mora purgari poſſit, de iure ciuili locum non habet.
37 Aequitas canonica in foro contentioſo locũ non habet, ſed tantum in foro pœnitentiali.
38 Aequitas canonica quòd mora purgari poſſit non procedit in iuramento promiſſorio, vel vbi mora eſt geminata, aut lis conteſtata, aut ſi de conſiderabili creditoris intereſſe agitur.
39 Iuramentum promiſſorium habet vim continuæ interpellationis, ita vt mora ſecundum communem opinionem purgari non poſſit.
40 Moram purgare non poteſt, qui tenetur ex parte ſua aliquid adimplere, niſi prius adimplenda offerat.
41 Mora quòd æquitate canonica ſuadente purgari poſſit ſanè intelligi debet, videlicet ſi celeri ſatisfactione purgetur.
42 Moræ purgatio licet iudicis arbitrio relinquatur, tamẽ arbitrium duo menſes a die moræ excedere non debet aliàs creditor grauari diceretur, qui propterea appellare poſſet.
43 Locator non poteſt expellere eum qui a conductore conduxit, ſi ipſe primo conductori ſoluit, quamuis primus conductor locatori non ſoluerit, Limita. tamen concluſionem duobus modis vt ibi.
44 Conductor ſecundus à locatione expelli poteſt ſi nec ipſe, nec primus conductor, mercedem locationis locatori ſoluerunt.
45 Locator ciuiliter & naturaliter poſſidẽs, poteſt expellere quemlibet detentorem, etiam cauſam habentem ab eo qui cauſam à locatore habet.
46 Locatori competit interdictum retinendæ poſſeſſionis aduerſus ſecundum conductorem habentem cauſam a primo conductore, non tamen poteſt eum expellere propria auctoritate.
47 Emphyteota primus ſi fecit ſecundum emphyteotam de voluntate domini directi, & neuter ſoluit canonem, vterque a Domino directo expelli poteſt.
48 Iure datoris reſoluto, & ius acceptoris reſolutum cenſetur.
49 Interlocutum quod eſt ab eodem iudice diffinitiua ſententia reuocari poteſt.
50 Poſſeſsionis commoda multa ſunt, & inter cætera fructuum perceptio.
51 Sententia delegati a Senatu ita media cautione non obſtante appellatione interpoſita executioni demandari debet, ac ſi ipſiuſmet Senatus eſſet.
52 Sententia lata in poſſeſſorio, quacunque appellatione aut ſupplicatione non obſtante executioni demandari debet.
53 Aequalitas in iudicijs ſeruari debet.

CONSILIVM QVARTVM.

ET ſi ex lectura actorum, cuilibet oculato iudici liquere poſſit ſentẽtiam in fauorem Illuſtriſsimi Cardinalis Altaemps ritè & rectè prolatã fuiſſe, attamẽ quo munus iudicantis explerem iuxta notata per Felyn. in cap. dilectus, nume. 3. de reſcript. mihi viſum fuit ad veritatis cognitionem paucula infraſcripta adducere: pro quorum comprobatione præmitto Reuerẽdiſs. D. Bernardinum Caluum, & Nob. Bernardũ Caſtagnam eſſe in dicta cauſa originales actores, cùm clarè pateat ipſos primo in ius vocaſſe M. D. Iuſtum vicomercatum, etiam tamquàm præfati Illuſtriſsimi Cardinalis procuratorem, proponendo Caſtagnam virtute locationis eidem a dicto. D. Caluo factæ, eſſe in poſſeſſione & tenuta bonorum præpoſituræ Vezolani manutenendum, petens inhiberi dicto D. iuſto & alijs quibus expedierit, ne ipſum Caſtagnam turbent, & moleſtẽt in dicta

poſſeſsione citra iuditialem cognitionem,
idque clarè legitur in precibus & reſcriptis a
Caſtagna obtentis.

Primò ſub die quinta Iunij, quo mandatur
citari D. Iuſtum ad diem quintam poſt præ-
ſentationem reſcripti compariturum coram
Illuſtriſsimo Senatu, dicturum cauſas, quare
ſupplicata Caſtagnæ fieri non deberent, man-
dando intereà ipſum Caſtagnam non mole-
ſtari in tenuta bonorum, de quibus ſupplica-
tur: Cuius reſcripti vigore die Decima ſexta
Iunij, fuit ad diem vigeſimam primam eiuſ-
dem menſis citatus D. Iuſtus, qua die Caſta-
gna aliud reſcriptum obtinuit, quo commit-
titur Senatui vt in dicta cauſa procedat, parti-
buſque iuſtitiam miniſtret. Et huius poſterio-
ris reſcripti præſentatio inſtante Caſtagna fa-
cta legitur præfato D. iuſto die vigeſimo ſex-
to dicti menſis Iunij. Item ex alijs precibus a
Caſtagna Senatui porrectis, & reſcripto ac or
dinatione ab Excellentiſsimo Senatu die vi-
geſimo quinto menſis Iunij obtẽtis, & in per-
ſonam præfati D. Iuſti die 26. Iunij exequu-
tis, quibus mandatum legitur partibus vt cõ-
pareant die vigeſimoſeptimo dicti menſis Iu-
nij inhibitionibus in fauorem D. Caſtagnæ la-
xatis, in ſuo robore remanentibus: qua die vi-
geſimoſeptimo Iunij virtute prædictarum li-
terarum & ordinationis coram Senatu com
paruit Caſtagna, dicens ſe in prædicta cauſa
ſupplicantem, producens porrectam ſuppli-
cationem, & literas, necnon alia reſcripta ab
eo obtenta, & duo inſtrumenta locationum,
ac inſtrumentum procuræ D. Calui, apochã
& comparitionem, cum alijs iuribus, petens
ſe diffinitiuè manuteneri, in dicta conductio-
ne, & inhiberi parti ne eum moleſtet. Et ex
aduerſo comparuit D. Iuſtus tamquàm is, cõ-
tra quem fuit ſupplicatum, fidem faciens de
eius mãdato, cuius virtute ſubſtituit Iacomel-
lum, petens copiam productorum per Caſta-
gnam cum termino opponendi ſibi tradi,
Quibus auditis Senatus decreta copia produ-
ctorum aſſignauit Iacomellum ad opponen
dum, & recognoſcendum literas miſſiuas, &
apocham. Ex quibus omnibus manifeſtè li-
quet prædictos Caluum & Caſtagnam in hac
cauſa fuiſſe & eſſe originales actores, quia ipſi
primò Illuſtriſsimum Cardinalem ſeu D. Iu-
1 ſtum eius procuratorem in iudicium † voca-
uerunt, & traxerunt vulg. l. in tribus. ff. de iudi.
cap. forus. §. accuſator. & §. reus, de verb. ſigni-
fica. cum alijs pluribus cumulatis a Roma. cõ
ſil. 217. Bart. in l. libertus. ff. de in ius vocan. &
in l. de pupillo. §. fina. nu. 2. & 3. ff. de nou. ope.
nunciatio. quos refert & ſequitur Dec. conſil.
43. nume. 5. verſ. ſed prædictis reſponderi po-
teſt. & conſi. 487. nu. 10. & conſi. 680. in fine.

Nec obſtat, quod dicitur nomine præfati
Illuſtriſsimi Cardinalis fuiſſe ſub die ſecunda
Iunij obtentum reſcriptum Ducale, quo mã-
datur Cardinalem manuteneri in poſſeſſione
dictæ præpoſituræ, & bonorũ, inhibẽdo om-
nem moleſtiã, & ſub die decima octaua eiuſ-
dem menſis fuiſſe manutentum. Quòdq; præ-
fatus D. Iuſtus vti procurator Illuſtriſſimi Car
dinalis die quarta Iunij expreſsè inhibuerit
Caſtagnæ, ne vlterius ſe impediret in dictis bo
nis, quæ omnia contendit Caſtagna, præſtitiſ-
ſe occaſionẽ parti agenti pro defenſione ſuo
rum iurium ad principem recurrendi, & obti
nendi prædicta reſcripta, ac in ius vocandi di-
ctum D. Iuſtum, mercedemque retinendi,
quia hæc facilè tolluntur.

Nam quod attinet ad executionem reſcri-
2 pti manutentionis, cùm ſit † actus extraiudi-
cialis teſte Alexan. in l. 4. §. ſi ex conuentione,
col. 2. ff. de re iudi. præſertim cùm ad eam vo-
catus non fuerit Caluus, aut Caſtagna, vt con-
cludit Pariſ. in c. cùm inter. de exceptio. poſt
Fely. & Dec. ibi. & multo magis prætenſa in-
hibitio facta ſub die 4. Iunij, cùm legatur fa-
cta à dicto D. iuſto, & in domo propria Caſta
gnæ nullo iudice interueniente, ſequitur ex di-
ctis actibus extraiudicialibus non fieri, quomi
nus prædicti Caluus & Caſtagna, qui non cita-
ti in ius vocarunt D. iuſtum, dicantur origina-
les actores, d. l. in tribus, cum alijs ſupra allega
tis per Roma. d. conſi. 217. qui loquitur in for-
tioribus terminis, videlicet in eo qui captus
prætendebat capturam fuiſſe illicitam. Alex.
in d. l. libertus. col. 2. reprobata opinione Bu-
trij in cap. cùm inter. de exceptio. Fely. in cap.
intelleximus. nu. 4. & 5. de iudic. Dec. in d. cap.
cùm inter col. 6. in fin. & col. 7. in princ. de ex-
ceptio. alioquin ſequeretur quòd agẽs actio-
ne iniuriarum, vi bonorum raptorum, legis
Aquiliæ, furti, & remedijs retinendæ ſeu recu-
perandæ poſſeſſionis, & regulariter alijs actio
nibus contra non obſeruantem promiſſa nũ-
quam diceretur actor, quia facto aduerſarij
non obſeruantis prouocatur ad agendum:
quod dicere quantum iuris diſpoſitioni ad-
uerſetur, vnuſquiſque mediocriter iudicare
poterit.

Nec etiam in contrarium pugnat, quod di-
citur, præfatum D. Iuſtum impetraſſe reſcri-
ptum, quo fuit citatus Caſtagna coram iudi-
cibus delegatis proceſſurus in dicta cauſa vſ-
que ad ſententiam diffinitiuam.

Quia non propterea Caſtagna, qui primò
citauerat D. Iuſtum coram Senatu deſinit
eſſe actor, nec D. Iuſtus reus d. l. libertus vbi
Bart. quem refert & ſequitur Felyn. in d. cap.
intelleximus. nu. 5. verſi. Item eo ipſo, quibus
accedunt quæ ſcribit Dec. in d. cap. cùm inter
col. 5. verſi. & quia ad iudicandam, de excep.
vbi iuribus per eum allegatis concludit ad iu
3 dicandum aliquem eſſe reum, † vel actorem
debere inſpici principium cauſæ. facit quod
ſcribit Iaſ. in d. l. libertus. verſi. limita iſtam re-
gulam, poſt Innoc. in cap. ſi verè circa finem,
de ſenten. excommunicat. quo loci poſita re
4 gula, quòd prohibitus agere, † non cenſeatur
excluſus ab exceptione, & defenſione; eam li-
mitat non procedere, quando defenſio conſi
ſteret in reconuentione: quam limitationem
declarat debere intelligi, ſi reconuentio eſſet
ex alia cauſa, quam ex ea qua ipſe cõuenitur,
ſecus ſi ex eadem cauſa; quia tunc adhuc dici-
tur

tur reus. ſed in caſu noſtro cauſa quam proſe-
quitur D. Iuſtus coram Illuſtriſsimis delega-
tis eſt eadem, quæ fuit intentata per Caſtagnã
coram Excellentiſſimo Senatu, ergo adhuc
remanet reus D. Iuſtus. Nec mutatio iudicũ
5 † facit aliam eſſe cauſam vel iudicium. vulg. l.
proponebatur. ff. de iudic. Cui accedit text. in
l. ſi quis cùm totum. §. ſi ancillam. ff. de exce-
ptio. rei iudic. & hæc comprobantur ex notat.
in l. hi qui. C. de appellatio. & in c. in præſen-
tia. de renunciatio. vbi dicitur per appellatio-
6 nem † non immutari, quin actor originarius
remaneat actor.

Quod autem D. Caſtagna comparuerit,
actusque fecerit nomine ſuo, & tamquam
procurator D. Calui, legitur in dicto primó
memoriali tento ſub die vigeſimaſeptima
Iunij: in quo inter cætera iura ibidem produ-
cta exhibuit dicti D. Calui mandatum genera
le cum libera, rogatum die decimoſeptimo
Iulij milleſimo quingenteſimo ſexageſimo
octauo, & licet in dicto memoriali non dixe-
rit ſe comparere procuratorio nomine Cal-
7 ui, attamen producendo mandatum † cenſe-
tur etiam eo nomine comparere, teſte Bart.
* *communiter* recepto in l. poſt dotem, nu. 12. ff. ſo
lut. matrimo. quem ibi ſequitur Alexan. & la-
tè Iaſ. nu. 72. & pluribus ſequen. Pariſ. plura in-
ra ad hoc adducens in conſi. 117. nu. 29. vol. 1.
& id clarius apparet ex mandato ſpeciali ad
hanc causã locationis dictæ præpoſituræ Vez
zolani proſequendam rogato die ſeptimo Iu
lij, & per Caſtagnam die decimotertio eiuſ-
dem menſis Iulii producto.

Nec aduerſatur, quòd poſtea in ſequen-
tibus memorialibus reſpectiuè non fuerit
expreſsum, quod ageretur nomine dicti
Calui.

Quia cùm per productionem dictorũ man
datorum actus tunc facti cenſeantur etiã pro-
curatorio nomine dicti Calui facti iuribus ſu-
pra allegatis, dicitur actus ſequentes, etiam ꝙ
dictum non fuerit eos fieri nomine dicti Cal-
ui, cenſeri debere eo nomine factos, ex doctri
na Bart. in l. ita ſtipulatus. §. Griſogonus, nu. 8.
ff. de verbo. obligatio. quem refert & ſequitur
Alex. in l. 1. §. nunciatio. col. 3. ff. de nou. oper.
nunciat. & ibi Iaſ. nume. 3. & in l. mater nu. 29.
C. de rei vendicat. quos citant & ſequuntur
Ruyn. conſi. 47. nume. 7. & conſi. 61. nume. 34.
vol. 5. Pariſ. conſi. 107. nu. 39. vol. 3. Nata con-
ſil. 636. nu. 68. & prædicta ſine dubio clara red
duntur etiam ex cedula à Caſtagna die 4. Au-
guſti producta incipien. *il Signor Giuſto Vico-
mercato* in illis verbis, *maggiormente che detto
Caſtagna in tutto queſto fatto repreſenta la perſona del
detto Caluo condutore eſſendoui legitimo procuratore.*
Vt acta docent, & in ordinatione Illuſtriſs.
Delegatorum prolata ſub die vigeſima ſe-
ptembris proximè præteriti, qua pronuncia-
tum legitur præfatum Caſtagnam compare-
re tam nomine proprio, quàm procuratorio
præfati Calui, quæ ordinatio tranſitum fecit
in rem iudicatam, cùm ab ea non appellaue-
rit Caſtagna.

Præſuppoſito igitur (ſtantibus præmiſſis)
pro conſtanti D. Caluum & Caſtagnam re-
ſpectiuè fuiſſe, & eſſe originales actores, ſequi
tur vera iuris diſpoſitio & regula, ipſos acto-
res præſertim Caluum nõ potuiſſe agere nec
iuuari (ſtante maximè partis oppoſitione) in-
ſtrumento locationis a præfato Illuſtriſsimo
Cardinali eidem Caluo factæ, niſi prius obſer
uaſſet eius parte cum iuramẽto promiſſa text.
eſt vulg. in l. Iulianus, §. offerri. in illis verbis,
nulla ex empto actio eſt. vbi gloſſ. Barto. &
* *communiter* Doct. ff. de actio. emp. latè Dec. con
ſil. 119. col. 1. & conſil. 421. poſt Innoc. Barto.
Bald. Paul. de Caſtr. Anchar. Fulgoſ. Alex. &
Ant. de Canar. per eum allegatos. Afflic. de-
ciſ. 220. nu. 4. Pariſ. conſi. 33. num. 77. vol. 1. His
famulatur text. in l. ædiles etiam in fin. ff. de
ædilit. ædic. ex quo text. Bald. in l. ædem. col. 1.
verſ. 2. caſu C. locat. Dicit ordinem eſſe, quod
8 agens † præueniat in adimplendo. Natt. con-
ſil. 50. nu. 4. & ſequen. Cùm igitur dictus Cal-
uus, non ſoluerit mercedem conuentam ſuis
terminis præfixis iuxta per eum cũ iuramen-
to promiſſa, ſequitur neceſſario nullã ſibi ex
dicto inſtrumento locationis cõpetere actio
nem, & quatenus cõpetiiſſet exceptione non
implementi excludi, iuribus ſupra allegatis.

Nec etiam ipſi Caluo prodeſt, & Illuſtriſsi
mo Cardinali nocet, quod ex aduerſo allega-
tur, videlicet præfatum Cardinalem miniſte-
rio præfati D. Iuſti ſui Procuratoris primo cõ
traueniſſe dictæ locationi, & proprio iura-
mento, attenta ſecunda locatione facta per
D. Iuſtum procuratorem Cardinalis Domi-
nico de Magiſtris, & dicta inhibitione facta
prædicto Caſtagnæ de ſe non impediendo de
9 bonis dictæ Præpoſituræ, quo caſu † licuiſſe
dicunt eidem Caluo mercedem retinere iux-
ta tradita per Bald. poſt gloſ. in l. ſi traditio. C.
de actio. emp. & in l. cũ proponas. C. de pact.
quia hæc tribus modis tolli poſſunt.

Primò iure negari poteſt Illuſtriſsimũ Car
dinalem cõtraueniſſe eius promiſſioni, quia
ipſe nõ fecit locationem Dominico de Ma-
giſtris, nec inhibitionẽ dicto Caſtagnæ, cùm
legantur factæ à dicto D. Iuſto virtute cuiuſ-
dam mandati generalis prædicti D. Cardina-
10 lis, in quo mandato † quantumuis generali
non cenſetur conceſſa facultas, qua mãdata
rius poſſit facere mandantem incidere in pœ
nam, ſeu periurium, aut aliquam rem illicitã,
l. ſi procurator, §. Celſus ait. vbi Bart. nume. 7.
* Alex. & *communiter* Doct. ff. de condic. indeb.
Bart. in l. de pupillo. §. fina. in princ. ff. de nou.
oper. nunciatio. Felyn. in cap. 1. nume. 8. vt lit.
non conteſt. poſt Bart. Bal. Abb. Imol. & Ro-
man. per eum citatos, & talem poteſtatẽ non
fuiſſe conceſſam præfato. D. Iuſto virtute præ
dicti generalis mandati, ſæpiſſimè & expreſsè
affirmauit pars aduerſa, vt legere eſt in preci-
bus a Caſtagna porrectis die vigeſima quinta
ac in cedula producta die vigeſimaſeptima
Iulii, & clarius in dicta cedula incipiẽte, *il Sig.
Giuſto.* producta die 4. Auguſti, vbi nomina-
tim dicit & benè, per generale mandatum de

quo in actis non potuiſſe D. Iuſtum contra-
uenire dictæ locationi, nec facere incidere
D. Cardinalem in periurium, imo requiri ſpe
ciale mandatum. Cùm ergo D. Iuſtus virtu-
te dicti generalis mandati non potuerit con-
trauenire prædictæ locationi, ſequitur neceſ-
ſariò quod ex dicta inhibitione facta Caſta-
gnæ, & locatione facta prædicto Dominico
de Magiſtris tamquam geſta præter formam
mandati, & a non habente poteſtatem, non
poteſt dici Illuſtriſsimum Cardinalem con-
trauenisſe dictæ locationi.

Secundò reſponderi poteſt dato & nõ con
ceſſo, quòd ex tenore dicti mãdati fuiſſet cõ-
ceſſa facultas D. Iuſto locandi Dominico de
Magiſtris &, inhibendi Caſtagnæ modo ſu-
pra relato, attamen quoniam præfata loca-
tio, & inhibitio non habuerunt effectũ, cùm
ſublatæ fuerint ex reſcriptis Ducalibus laxa-
tis ſub diebus 20. & 21. Iunij, & ordinatione
Excellentiſſimi Senatus lata die 25. eiuſdem
menſis, quibus mandatum, & ordinatum le
gitur Caſtagnam non debere moleſtari, nec
turbari in tenuta bonorum prædictæ Præpo-
ſituræ, donec aliter fuiſſet ordinatum, & ipſis
reſcripto & ordinationi dicti D. Iuſtus & Do
minicus obtulerint miniſterio Bernardini de
Magiſtris eorum negotiorum geſtoris ſe pa-
ratos parere, vt videri poteſt in relatione fa-
cta die 25. Iunij, perſeueraueritque D. Caſta-
gna in tenuta dictorum bonorum, ſequitur
ꝙ locatio, & prohibitio factæ à D. Iuſto per-
inde ſint ac ſi factæ ab initio non fuiſſent. arg.
l. penult. in fi. & l. ſequen. ff. de cõdict. ſine cauſ.
* vbi Bar. & *communiter* Doctores. Andr. de Iſer.
in rubr. quæ ſint Regal. col. fin. in princip. Ti-
raqu. in tract. Ceſſante cauſa part. 1. nu. 215.
11 concludentes. quòd vbi cauſa † reducitur ad
non cauſam, perinde eſt ac ſi ab initio non
fuiſſet. Nam poſtquàm virtute dictorum re-
ſcriptorum, & ordinationis fuerat moleſtia,
& turbatio ſublata, proinde cauſa retentio-
nis mercedis ceſſaret, conſequens eſt vt ceſ-
12 ſante † cauſa retentionis mercedis ceſſare
debuerit ipſa retentio. vulg. regula cap. cùm
ceſsante. de appellatio. cum pluribus cõcor-
dantibus citatis per Tiraquel. in d. prima par-
te num. 11. & ſequen. ita ꝙ poſtea non licuit
D. Caſtagnæ, tam nomine proprio, quàm di-
cti Calui proſequi remedium intentatum, ꝙ
manuteneretur diffinitiuè in dicta tenuta, niſi
ſoluta mercede ſaltim termini cadentis in fe
ſto ſancti Ioannis Baptiſtæ tunc præterito,
alioquin ſequeretur vnum abſurdiſſimum, ꝙ
ipſi Caluus, & Caſtagna poſsent in tenuta di-
ctorum bonorum perſeuerare, fructuſq; eo-
rum percipere, & interea mercedem non ſol
13 uere, & ſic rem † & pretium retinere contra
æquitatem. l. curabit. C. de actio. empt. l. Iulia-
nus. §. ſi ex vendito. ff. de actio. empt. c. conque
ſtus. de vſur. quæ etiam locum habet in con-
tractu locationis, & conductionis. Alex. con
ſil. 121. nu. 4. vol. 5.

Nec ipſos actores deffendit ꝙ præfatus D.
Iuſtus poſt dicta reſcripta, & ordinationem
Senatoriam adhuc moleſtiam intulerit præ-
dictis Caluo, & Caſtagnæ inſtando fructus pe
nes colonos ſequeſtrari, & ipſi Iuſto remitti,
& vlterius contenderit dictos actores expelli
a dicta locatione: Quia hæc iure peti potue-
runt, ſcilicet fructuum ſequeſtratio, ac dicto
rum agentium a locatione expulſio, præſer-
tim ex iure ſuperueniento Illuſtriſsimo Cardina
li ob ſolutionem mercedis non factam in ter-
mino præterito, vt infra latè demonſtrabi-
mus. Nec ipſis actoribus proſunt oblationes
& depoſita facta, cùm legitimè non fuerint
facta, vt infra etiam clarè probabimus.

Tertiò reſponderi poteſt, admiſſo citra ve
ritatis præiuditium, ꝙ parte Illuſtriſsimi Car-
dinalis fuiſset primò contrauentum, adhuc
repetitur, quod ſupra dictum eſt, videlicet
præfatis Caluo & Caſtagnæ actionem ex di-
cto inſtrumẽto locationis non competijſſe,
niſi antequam agerent adimpleuiſſent, quæ
adimplere Caluus cum iuramento promiſe-
rat, iuribus ſupra adductis. Nam quamuis po
tuiſſent, ſi contra eos nomine Illuſtriſſimi
Cardinalis actum fuiſſet, excipere de inobſer
uantia, & contrauentione Cardinalis, & ſic eo
caſu retinere mercedem, donec per Cardina
lem agentem fuiſſet obſeruatum, non tamen
ipſi potuerunt agere aduerſus Cardinalem
ad obſeruantiam contractus, & interea mer-
cedem ſiue pretium retinere iuribus iam di-
ctis; Quibus deſeruit alia iuris regula; ſcilicet
14 multa conſequi excipiendo, † quæ non con-
ſequitur agendo. hanc regulam in terminis
ferè noſtris videlicet in contractu emptio-
nis, & venditionis ponit glo. in verſi. poteſt. in
l. ſi in emptione. §. item ſi emptor. per illum
tex. ff. de contrahen. emptio. fruſtra enim quis
15 † quod ſibi debetur petit; ſi nõ impẽdit, quod
ipſe debet. l. ædiles. in fin. ff. de ædil. ædi. & Pau.
de Caſtr. in d. §. offerri. nu. 1. & 2.

Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ tempore obtento
rum reſcriptorum nundum venerat dies ſan-
cti Ioannis Baptiſtæ præfixa ſolutioni, ideò
non tenebatur offerre: Quia ſi attendimus
prout de iure attendi debet dies exequutionis
16 † dictorum reſcriptorum, conceſſorum, ſub
diebus 20. & 21. factæ Domino Iuſto, die 25.
Item dies ordinationis Senatoriæ videbimus
omnia facta die vigeſimaquinta Iunij, & ſic
lapſo die ſancti Ioannis ſtatuto ſolutioni di-
midiæ partis mercedis. ſi autem obſeruamus,
præſentationem dictorum reſcriptorum fa-
17 ctam Senatui prout attendere † debemus iux
ta notat. per Felin. in cap. cæterum. nu. 11. de
reſcript. legitur præſentatio facta die 27. Iu-
nij, qua die fuit factus primus actus iuditialis,
ſeu primum memoriale coram Illuſtriſsimo
Senatu, & ſic præterita die ad ſoluẽdum mer-
cedem præfixa, qua die petijt Caſtagna ſe ma
nuteneri diffinitiuè, nulla facta oblatione,
quam tamen facere tenebatur iuribus ſupra
allegatis.

Præterea non eſſet forſan errare ſi dicere-
tur, ꝙ primus terminus ſtatutus ſolutioni mer
cedis erat iam præteritus tempore dictæ pro
hibi-

hibitionis, & locationis factæ a dicto D. Iuſto
dictis Dominico, & Caſtagnæ reſpectiuè,
Quia ſi ſpeciamus verba conuentionis, nec-
18 non ordinem intellectus, † qui ſemper præ-
ferendus eſt ordini verborum, teſte Bald. in l.
fina. col. 6. verſ. item ordo intellectus. C. de hæ
red. inſtituen. per tex. in l. talem. ff. eo. tit. cui fa
mulatur tex. ad literam. in l. nec enim ratio. ff.
de ſolutio. Alex. conſi. 161. nu. 3. vol. 3. quem
refert & ſequitur Pariſ. conſi. 31. in fin. vol. 3.
Clarum eſt enim primum terminum datum
ſolutioni mercedis veniſſe in diebus feſtis Na-
talibus dicti anni 1569. qui verè præcedunt
diem Diui Ioannis Baptiſtæ eiuſdem anni
1569. Nam & ſi ſecundum ordinem deſcri-
ptum in dicto inſtrumento terminus cadens
in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ 1569. ſit pri-
mo ſcriptus, quàm terminus ſtatutus in feſtis
Natalibus eiuſdem anni 1569. attamen ex or-
19 dine intellectus incipiendo annum † a nati-
uitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti iuxta mo-
rem Romanorum, ſecundum quem rogatũ
legitur prædictum inſtrumentum locationis
indubium eſt terminũ ſtatutum in feſtis Na-
talibus dicti anni 1569. præcedere terminum
præfixum in feſto ſancti Ioãnis Baptiſtæ eiuſ-
dem anni 1569. quo ſtante ſequitur, ꝙ tempo
re locationis, & prohibitionis factæ a dicto
D. Iuſto iam Caluus contrauenerat promiſ-
ſioni iuratæ non ſoluendo in feſtis Natalibus
anni 1569.

Sed demus ordinem ſcripturæ eſſe obſer-
uandum, & iudicium inchoatum fuiſſe ante-
quam dies primæ ſolutionis veniſſet, adhuc
deffendimus, ꝙ adueniente termino ſtatuto
ſolutioni pendente iudicio, & ipſo Caluo nõ
ſoluente iuxta promiſſa cum iuramento po-
20 tuit a locatione expelli, quia ius † ſuperueniẽs
pendente iudicio ex cauſa de præterito, po-
teſt in iudicio deduci, & ſuper eo condẽna-
tio ſequi. l. ſi rem alienam mihi. §. fin. ff. de pi-
gnorat. actio. cum alijs ſimilibus citatis ibi in
glo. & in l. non poteſt. ff. de iudic. Alber. in l. 1.
nu. 4. ff. de condict. ſine cauſ. Alex. in l. exitus.
col. fina. ff. de acquir. poſſeſſ. & in terminis lo-
cationis facit tex. in l. ſi quis fundum. §. fin. ff.
locat. Alex. conſi. 105. num. 14. in fin. & ſeq. &
num. 25. & ſequen. vol. 3. & conſi. 127. colu. 1.
verſi. 2. reſpondeo. vol. 5. Alber. de Roſat. in l.
& an eadem. §. actionis. ver. Item quæro quid
ſi propoſui. ff. de except. rei iudic. & in l. ſi con
ſtante. §. fina. num. 1. ff. ſolu. matrim. & ibi Ca
ſtren. num. 4. verſi. nec obſtat. Capel. toloſ. q.
30. Capic. deciſ. 16. nu. 6. & ita alias iudicauit
Rot. de anno 1547. die 4. Nouembris in cau-
ſa cuiuſdã varoſini, & porti, & de anno 1551.
die quarta Nouembris in cauſa quorundam
de Bentiuolis prout vidi ſcriptum in libro De
ciſionum Rottæ ſcripto per Illuſt. Senatorem
a Ponte dum romæ reſſideret.

Nec actores iuuant oblationes factæ per
ipſorum alterum videlicet dictum Caſtagnã
die vigeſimo Iulij, & quarto Auguſti, quia fue
21 runt factæ † incongruo tempore, & poſt ius
quæſitum Illuſtriſsimo Cardinali ob ſolutio-
nem non factam tempore conuento, item
22 fuerunt verbales, † & propterea inualidæ.
Bar. in l. acceptam. col. 1. C. de vſur. & in l. præ
tor. §. ſi quis paratur circa finẽ, ff. de nou. oper.
nunriat. Alex. conſi. 130 nu. 12. & pluribus ſe-
quen. vol. 4. poſt Barto. Bal. Angel. Ancha. &
Roman. per eum citatos, & conſi. 131. nu. 7.
eo. vol. Socin. iun. conſi. 34. nu. 12. & ſequen.
vol. 1. Natt. conſi. 31. num. 6. late. Dom. Rol. a
Valle. conſi. 53. num. 17. & octo ſequen. & nu.
36. quo conſilio ad contraria reſpondet. &
pro hac opinione, quòd non ſufficiat verba-
23 lis oblatio † etiam in iudicio videtur text. ex-
preſſus in d. l. ſi rem alienam mihi §. fina. ff. de
pignorat. actio. quo loci Vlpianus cenſet de-
24 bitorem † qui ante ſolutionem egit pignora
titia, licet rectè non egerit, tamen ſi offerat in
iudicio pecuniam debet rem pignoratam, &
ꝙ ſua intereſt conſequi: cui accedunt tex. in l.
ſi cum militantibus. in fin. C. de reſtitut. milit.
& in l. 3. iuncta glo. in verbo inferenti ideſt ſol
uenti quod debuerat. C. de iure fiſc. & in l. 1. in
illis verbis, & id quod ex cauſa iudicati debes
exolueris. C. de fid. inſtrum. & iur. Haſt. fiſcal.
25 lib. 10. Nam illud verbum, offerat, † adiũctum
accuſatiuo pecuniam, debet ſtrictè intelligi,
ideſt de naturali, & reali oblatione pecuniæ,
arg. not. per Bart. in l. ſolutionis. nu. 1. ff. de ſo-
lutio. & Alex. conſi. 95. nu. 5. vol. 3. & in d. l. ædi
les. in fin. ff. de ædilit. edict. vbi iureconſultus
vtitur verbo, præſtat, quod eſt verbum facti.
Et ex prædictis iuribus, patet non eſſe tutam
opinionem tenẽtium in iudicijs ſufficere ob-
lationem verbalem, quæ opinio etiam ſi ve-
ra eſſet non haberet locum in caſũ noſtro, cũ
non fuerint factæ oblationes tempore con-
gruo. Nec iuuari poſſunt ipſi actores quòd
ſolutiones debebant fieri Romæ, a qua vrbe
tempore ſolutionis præfatus D. Cardinalis
26 aberat, cuius abſentia † ſtante non poterat
Caluus dici in mora, iuxta doctrinam Barto.
* *communiter* receptam in l. item illa ff. de con-
ſtitu. pecun.

Si quidem licet præfatus D. Cardinalis tẽ-
pore prædicto abeſſet ab vrbe, attamen ha-
27 bebat ibidem procuratorem † ad recipiendã
pecuniam, quod ſufficit ſecundum Alex. cõſ.
210. col. fin. verſi. & an eidem, & verſic. præte
reà dictus. vol. 6.

Secundò poteſt reſpõderi doctrinam Bart.
28 procedere quoad inducendam moram † an-
te ceptum iudicium, ſecus autem poſt iudi-
cium inchoatum, quia tunc debitor non ex-
cuſatur a mora, cùm dies cepti iudicij vim in
terpellationis habeat. ita reſpondet Alex. di-
cto conſi. 210. num. 1. & 3. per tex. in l. ſi homi-
nem. ff. manda. In l. ratio. §. ſi per venditorem.
ff. de actio. empt. & notat. in l. vinum. ff. ſi cer-
tum petatur.

Tertiò reſpondetur doctrinam Barto. non
procedere, quando debitor ageret ex contra-
ctu, vltro citraq; obligatorio, quia & ſi in ter-
29 minis Bar. debitor † non conſtituatur in mo-
ra non ſoluendo in loco deſtinato ſolutioni,
propter abſentiam creditoris, non tamen eſt
libe-

liberatus a debito, ideo agendo ad obſeruan-
tiam contractus debet ipſe prius adimplere,
quod ſi non fecerit actio eidem non compe
tit.d.§.offerri cum alijs ſuper citatis.

Quartò reſponderi poteſt, doctrinam Bar.
in d.l.item illa.non habere locum in caſu no-
ſtro.Nam cum pactum de ſoluendo Romæ
fuerit ſactum in fauorem Illuſtriſſimi Cardi-
30 nal is potuit† illi renunciare.l.penult.C.de pa
ctis.cap.dilecti.de ſoro competen. & vbique
glo.& Doct.prout illi renuntiauit conſtituen
do D.Iuſtum procuratorem, etiam ſpecialẽ
ad exigendum pecuniam eidem Cardinali
debitam, cui procuratori rectè ſolui poterat
l.ſolutum.§.ſolutam.ff.de pig.actio. & quem
D.Iuſtum dicti Caluus,& Caſtagna, pro pro-
curatore præfati Cardinalis ad huiuſmodi
mercedem exigendam recognouerunt, &
acceptauerunt ſoluendo illi aureos decem
in præſenti ciuitate in deductionẽ dictæ mer-
cedis debitæ pro anno 1568. vel 1569. quo fit,
vt non poſſit ſe a mora excuſare, ſi non ſol-
uerunt reſiduum in feſto Sancti Ioannis Ba-
31 ptiſtæ,& propterea à cõductione† potuerunt
expelli.l.quæro §.inter locatorem.ff.locat.c.
propter ſterilitatem §. verum. & cap. potuit
etiam.eo.tit.iuncta gloſ. Alex.conſi. 105. nu.
12.& 14.in fine,& ſeq.volum.3.& conſi. 131.
nu. 1.& ſeq. vol. 4. Cagnol.in l.ſi quis maior.
nu.51.& ſeq.C.de tranſac.poſt Bal.Alex.Felſ.
Iaſ.Ferrat. Parpal.& Ripam per eum citatos
Boer.cõſi.13.nu.17.poſt Inn.Bar.Iaſ.& Alex.
per eum citatos.

Nec ipſos actores releuant prætenſa depo
32 ſita† tamquàm facta incongruo tempore l.ſi
ſolutionis.cum alijs ibi in glo.citatis.ff.de ſo-
lution.Iaſ.conſi.9.nu. 15. vol. 1. quibus addo
tex.in terminis.in l.Celſus.ff.de recept.arbitr.
vbi habetur quòd ſi quis intra certum tempus
aliquid dare promiſerit,nec datum erit licet
poſtea offeratur,attamen pœna ſemel com-
miſſa non euaneſcit. Nam qui promittit cer-
* to termino ſoluere duo ꝓmittit, ſcilicet ſol-
uere,& certo termino ſoluere. Accedat quòd
depoſitum factum, ſub die vigeſimaſecunda
auguſti fuit inſufficiens,quia debebat fieri ſal-
tem de ſcutis 140.& non ſuit factum, niſi de
ſcutis 64.& parcellæ productæ per actores ad
probandam ſolutionem dicti termini ſancti
Ioannis Baptiſtæ ꝯcernunt onera anni 1568.
Quod autem prædictum depoſitum fuerit
inſufficiens clarè patet ex ſecundo depoſito
ſcutorum 76. facto die vigeſimaſeptima Se-
ptembris,nec fuerunt legitimè facta,quia de-
33 poſitarius † non ſe obligauit ad depoſitum
reſtituẽdum ipſi D.Cardinali creditori, pro-
ut ſe obligare tenebatur ſecundum Iaſ. in di-
cto conſi.9.nu.15.verſ.4.quod talis depoſitio
vol.1. & quia facta poſt proteſtationes iuris
quæſiti præſato Illuſtriſs.Cardinali. Item op-
ponitur dicta depoſita eſſe inualida,cùm non
pure, ſed ſub conditione facta fuerint, dum-
modo, Cardinalis ceſſet a moleſtia,vel patia
tur vti,& frui rebus conductis: quæ conditio
etiam ſi ſit intrinſeca irritat oblationem, &
depoſitum,ſecundum Bar.in l. ſi ſoluturus.in
fi.ff.de ſolutio.quem refert, & ſequitur Sarr.
in Annot.ad Matheſil.ſing.127.num.8.Iaſ.in
d.conſi.9.nu.15.ver.quia &c.licet Bar. non ci
tet. Et dato citra veri præiudicium, quòd de-
poſita fuiſſent legitimè facta,attamen non re
34 leuant actores,attento iuramento, q̄d † non
* admittit moræ purgationem,ſecundum *com-
munem* concluſionem de qua per Bar.& alios,
in l.ſi quis maior.C.de tranſactio. & in l. ſi in-
ſula.vbi Rip.nu.9.& ſeq.ff.de verb.oblig. Ma-
theſil.ſingul. 50.& ibi in additio.vbi plures re-
feruntur Crauet.conſi.246.num.4.& 5.quod
præſertim dicit procedere quando eſt facta
oppoſitio non implementi, & ex ijs tollitur
obiectum quod fieri poſſet de §.fina. Inſtitu.
de perpet.& tempor.actio. quia debet intelli
gi in caſu, in quo mora purgari poteſt. ſecus
quando purgari non poteſt.

Nec præfatos Caluum, & Caſtagnam de-
35 fendit prætenſa æquitas† canonica, quæ mo-
ræ purgationem admittere videtur. Cum plu
ribus modis poſſit reſponderi.

36 Primò quòd dicta æquitas † non habet lo-
cum de iure ciuili,quod ſeruari debet,præſer-
tim in hac ciuitate.ita reſpondet Alex. conſi.
105.nu.9.& ſeq.vol.1.& conſi. 131. nu. 2.vol.
4.Crauet.d.conſi.246.nu.4.

Secundò reſpondetur dictam æquitatem
37 † canonicam non habere locum in foro con
tentioſo,ſed in pœnitentiali.teſte Roman.ſin
gul.449.cum ibi cumulatis in addit.Pariſ. cõ-
ſilio 19.nu.241.vol.2.poſt Bal.Ange. & Alex.
per eum citatos.

38 Tertiò dicimus dictam æquitatem† canoni
cam non procedere in iuramento promiſſo-
rio,vel vbi mora eſſet geminata,aut lis conte
ſtata,ſeu ageretur de aliquo conſiderabili in-
tereſſe creditoris.l.mora.ff.de vſur.cum ſimi
libus.ſic reſpondet poſt alios,per eum citatos
Rip.in l.ſi inſulam,nu.70.77.90.& ſequẽ.ff.de
verbo.oblig.& in repetit.l.fina. C. de reuocã.
donatio.Pariſ.d.conſi.19.nu.239.& 240.ſequi
tur Alciat.reſponſ.101.nu.9.& ſequen. ſed in
39 caſu noſtro adeſt iuramentum † promiſſo-
rium,quod habet vim continuæ interpella-
* tionis,ſecũdum *communem* opinionem de qua
in deciſi.Senat.Pedemon.49.num.7.& lis fuit
conteſtata ante oblationes,& depoſita facta,
agiturque de conſiderabili intereſſe Illuſtiſs.
Cardinalis,propter egregiam ſummam fru-
ctuum,& magnum eorum valorem: ſumuſ-
que in foro contentioſo, & ciuitate non ſup-
poſita eccleſiæ,quo ad temporalia,ergo præ
dicta æquitas canonica in caſu noſtro locum
non habet.

Quartò dici forſan poſſet dictam æquita-
tem canonicam,locum non habere quando
is,qui vult aliquid conſequi ex aliqua diſpoſi
tione, ſeu contractu tenetur ſui parte aliqua
præſtare,& adimplere, quia iſto caſu qui de-
40 bet primò adimplere, † non poteſt moram
purgare arg.nor.a Pariſ.d.conſi.19.num.236.
& ſeq.poſt Bar.Bald.Alex.Aret.Iaſ. Io. Crot.
Corn.& Afflic. locis per eum citatis Alciat.
d. te-

d.reſponſ.101.num.10. At in caſu noſtro Caluus,& Caſtagna volunt conſequi virtute dicti inſtrumenti locationis manutentionem in tenuta bonorum cõductorum, ergo prius ipſi debebant offerre mercedẽ promiſſam, quod cum non fecerint, non potuerunt moram purgare poſtea offerendo,& deponẽdo.

41 Prætereà dato quòd mora† de æquitate canonica purgari poſſet, id debet intelligi ſi celeri ſatisfactione purgetur. d. cap. potuit. de
42 locat. quod tempus,†& ſi arbitrio iudicis relinquatur, attamen huiuſmodi arbitrium nõ debet excedere duos mẽſes a die moræ, aliàs diceretur grauare creditorem, qui poſſet appellare. Ita tenet Rip. in d.l. ſi inſulam. nu. 36. ff. de ver. ob. poſt Bal. Anch. Iaſ. & Deci. per eum citatos.

Nec Caſtagna defenditur a doctrina Bal. in l. ædem. col. 2. verſic. ſed pone locaui. C. loca.
43 vbi dicit locatorem, † non poſſe expellere eum qui a conductore, virtute poteſtatis a locatore attributæ conduxit, ſi ipſe primo conductori ſoluit, quamuis primus conductor locatori non ſoluerit: quia multis modis reſpõderi poteſt.

Primò iura per eum adducta non probare eius ſententiam. Nam l. cùm eſſent ff. de ſeruit. ruſticor. prædior. parum conuenit dictis. Bald. tex. autem in l. ſolutum. §. vnde ſi domũ. ff. de pignor. actio. licet prima facie videatur probare ſententiam Bald. dum ibi dicitur bona ſecundi cõductoris inuecta, & illata in domo locata non cenſeri hypothecata, niſi in eam ſummam in quam domum conduxit, tamquàm in ea tantum cum domino ædium tacitè conueniſſe videatur, & pactio primi conductoris non proficiat domino ædium, ſed ſua propria, ſcilicet tacita, & ſic videtur ibi tex. ſecundum conductorem non obligari, nec affici pactione primi conductoris, ſed ſua tantum tacita, attamen ſi accuratè legetur, nihil pro opinione Baldi facit, quia ibi nõ dicitur quòd ſi nec primus, nec ſecundus conductor ſoluit domino ædium, eo caſu nõ poſſit ſecundus conductor expelli a domo tota, ſi totam conduxit, vel a parte, ſi partẽ tantum conduxit, loquitur enim de hypotheca duntaxat ſecundi locatoris.

Secundò reſponderi poteſt Baldi opinionem debere intelligi in terminis in quibus loquitur, videlicet vbi ſecundus conductor
44 †ſoluit primo conductori, licet primus non ſoluerit locatori, ſed in caſu noſtro, non apparet dictum Caſtagnam prætenſum ſecundum conductorem ſoluiſſe Caluo primo cõductori, ergo eidem Caſtagnæ non conuenit doctrina Bal. cum eius verba non cõueniant vulg. l. 4. §. toties ff. de dam. infec.

* Tertio reſpondetur doctrinam Bal. *communiter* reprobari. Nam ipſemet Bal. contrarium tenet in l. certa formã. in fi. C. vt in poſſeſ. leg.
45 vbi dicit locatorem †ciuiliter, & naturaliter poſſidentem poſſe expellere quemlibet detentorem, etiam cauſam habentem ab eo q cauſam a locatore habet, & licet citet Barto. contrarium tenentem. in l. 1. §. neceſſariò. colum. 1. verſi. & ex iſtis. ff. ſi ventr. nomin. mul. in poſſeſſ. miſſ. ſit, quem corruptum habeo, & ſic legendum puto, & alius ſolummodo detinet iuſtè, non a poſſidente, ſed ab alio tunc poſſidente. Attamen ſi accuratè legetur Bart. apparebit non aduerſari opinioni Bal. in d. l. certa forma. niſi in eo quod tenet habentem cauſam a primo conductore poſſe expelli a primo locatore propria eius auctoritate, cuius opinionem eo tacito ſequitur Alex. dicto conſi. 131. & ſequen. volum. 4. Quam tamen improbat Bar. dicens debere experiri interdicto vti poſſidetis. concedit ergo Bart. in hoc
* *communiter* receptus primo locatori † compe-
46 tere interdictum retinendæ poſſeſſionis aduerſus ſecundum conductorem habentem cauſam a primo conductore. d. §. neceſſariò. l. hæc autem. §. ſi. in fi. ff. quib. ex cau. in poſſeſ. eatur. & ſic ſtante hac doctrina Bart. iure potuit Illuſtriſſimus D. Cardinalis excipiendo petere ſe manuteneri in poſſeſſione bonorũ dictæ præpoſituræ, expulſis dictis Caluo, & Caſtagna habente cauſam ab eo. & pro hac opinione adduci poteſt deciſio in ſimilibus terminis Iaſ. in l. 2. num. 150. verſi. puto quod iſta ſit veritas. C. de iur. emphy. vbi concludit,
47 quòd quando primus emphyteuta† fecit aliũ ſecundum emphyteutam de volũtate domini, & neuter ſoluit canonem, vterque poteſt a domino expelli. Et hæc multo fortius procedunt in caſu noſtro, in quo dominus Caſtagna egit etiam iure proprio virtute prætenſæ ſubconductionis eidem a dicto Caluo factæ, cuius prætextu prætendit ſe a præfato Illuſtriſſimo Cardinali conduxiſſe dicta bona, vt latè deducit in cedula producta die 4. Auguſti, & dato citra veri noxiam quòd ex locatione facta Caluo nulla orta eſſet obligatio, nec actio inter Illuſtriſſimum Cardinalem, & Caſtagnam, cùm propter defectum ſolutionis mercedis Caluus a conductione ſententia expellatur, conſequens eſt, vt reſoluto iure Calui, cenſeatur reſolutum ius dicti Caſtagnæ, ex
48 vulg. regula reſoluto iure† datoris cenſeri reſolutum ius acceptoris, de qua in l. lex vectigali. ff. de pigno. cum ibi cumulatis in additionibus Bar. quem ſequitur Iaſ. in d. l. 2. nu. 150. verſi. ad idem latè Tiraq. de retract. §. 3. gloſ. vnic. num. 9. & ſeq. Cagnol. in repetit. l. 2. nu. 199. C. de pac. int. empt. & vend. Crauet. conſi. 299. num. 4. & in deciſ. Senat. Pedemont. 156. nu. 10. & ſeq. præſertim cùm dictus Caſtagna in iudicio interuenerit, vt latè cõcludit Dec. conſi. 187. nu. 2. &c.

Nec mouere debet interlocutoria prolata die vigeſima Septembris, qua legitur interlocutum D. Caſtagnam iudicio pendente non eſſe moleſtandũ in tenuta dictorum bonorũ, eorumque fructus eidem præſtita cautione eſſe relaxandos: Quia cùm non eſſet proceſſus inſtructus, vt poſſet diffinitiua ſentẽtia proferri, ſed duntaxat ad audiẽdũ ordinationẽ ſuper reuocatione ſequeſtri, & relaxatione fructuum dietim aſſignata, fuiſſetque iã aucto-

ritate

ritate Senatus iudicio pẽdente Caſtagna manutentus, potuiſſentque actores plura deducere, & comprobare ad elidendum intentionem Illuſtriſſimi Cardinalis: conſentaneum viſum fuit iudicibus delegatis interloqui, prout interlocutum legitur. At poſtquàm deduxerunt quicquid voluerunt, & cauſa ipſa fuit ad ordinandum, & ius ſi commodè fieri poſſet inſtructa, & cognitum nihil nomine agentium deductum, & probatũ fuiſſe quod intentionem præfati Illuſtriſſimi Cardinalis perimeret, æquum pariter viſum fuit diffinitiuè in dicta cauſa pronuntiare: quod nec mirum videri debet, cùm id quod interlocutum
49 † eſt, ab eodem iudice diffinitiua ſententia reuocari poſſit. ex notat. in l. quod iuſſit. ff. de re iudicata.

Concludo igitur ritè, & rectè fuiſſe pronuntiatum Illuſtriſſimum Cardinalem legitimũ, & titulatum poſſeſſorem præpoſituræ, & bonorum *vezzolani* eſſe diffinitiuè in eorum poſſeſſionem, non obſtante dicta locatione manutenendum, dictumque Caſtagnam ad fructuum reſtitutionem compellendum, cùm
50 inter cætera commoda † poſſeſſionis, ſit perceptio fructuum, vt latè ſcribit Rip. in repet. cap. ſæpe. col. 2. de reſti. ſpo. poſt Bar. in l. & ex diuerſo. ff. de rei vendi. Quæ quidem ſententia, & ſi ab ea fuerit appellatum, ſeu ſupplicatum executioni demandari, ſaltem media cautione debet infraſcriptis fundamentis.

51 Primò quia præfati iudices delegati † fuerunt ſubrogati loco Senatus, quo caſu eorum ſententia, ita exequi debet, ac ſi per Senatum fuiſſet prolata, ex regula l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. quæ etiam locum habet quando perſona ſubrogatur loco perſonæ Anchar. conſi. 421. Chiaſſ. conſil. 51. nu. 1. verſic. 7. facit poſt Bar. in l. decernimus. C. de aquæduc. lib. 11.

52 Secundò quia lata in poſſeſſorio † l. vnic. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer. appellat. & ibi gl. & Doc. latè in deciſ. Senat. Pedemon. 25.

53 Tertiò, vt æqualitas † in iudicijs ſeruetur. l. fina. vbi gl. & Doc. C. de fruc. & lit. expen. cap. nouit. de iudic.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum iudex deferre debet inſpectis circumſtantijs perſonarum, & cauſa, quandoque actori, & quãdoque reo.

2 Excommunicatus in cauſa audiri non debet, quando agit.

Limita concluſionem non procedere in appellatione, quia appellatio eſt defenſio, a qua excommunicatus non expellitur. vide ibi. nu. 3.

3 Appellatio eſt defenſio, & ab ea excommunicatus excluſus non dicitur.

4 Cauſa, eſt res in dicendo poſita, cum impoſitione certarum perſonarum, actoris ſcilicet rei, & iudicis.

5 Iudicium in denuntiatione noui operis per iactum lapilli ceptum non dicitur, ſed debet incipere a citatione vide ibi, & nu. 6

6 Actionum omnium inſtituendarum principium ab ea parte incipere debet qua prætor edicit de in ius vocando, & ſic a citatione.

7 In ius vocare aliquem non dicitur, qui Principi, aut præſidi libellum, aut ſupplicationem dat.

8 Libelli conuentionalis datio etiam in iudicio facta non facit videri dantem in ius aliquem vocare, niſi nuntius mittatur.

9 Reus neceſſarius dicitur is qui ſpecialiter, per nuntiũ, aut per literas vocatur ad iudicium, vel quando citatio generalis certum genus perſonarum reſpicit.

10 Reus voluntarius dicitur quando citatio eſt facta generaliter de quocunque, qui comparere voluerit, vel ſpecialiter cum clauſula tamen ſi citatus ſua intereſſe putauerit.

11 Actores veri dicuntur, qui de actibus merè extraiudicialibus, vt eſt inhibitio reſcripti obtenti conquæruntur.

12 Actor dicitur ille, qui diffinitiuè in poſſeſſione ſe manuteneri petit.

13 Executio actus merè extraiuditialis dicitur quando citatio non præceſſit.

14 Officium iudicis ad executionem non ſe extendit, quæ factum extraiudiciale dicitur.

15 Doctoris dictum ſecundum legem, quam allegat intelligi debet.

16 Executio quæ præcepto iudicis cauſa non cognita, & parte non vocata fit, actus iudicialis non eſt.

17 Actum eſſe iudicialem auctoritas iudicis non facit, niſi partis citatio, & cauſæ cognitio etiam interueniat.

18 Actus omnis qui a iudice fit iudicialis dici non poteſt.

19 Citatio realis dicitur, quando perſona capitur, & detinetur.

20. Perſonæ captura, ſine iudicis commiſſione regulariter fieri nequit.

21 Tertius ſciens litem inter aliquos verti, vel ſententiam prolatam fuiſſe non citatus comparens, & pro ſuo intereſſe aliquid fieri petens, actoris partibus fungi dicitur.

22 Creditor pecuniam debitam oblatam accipere nolẽs, ſi pignus vendicare vult, offerre, conſignare, & deponere debet.

23 Oblatio verbalis in iudicio facta, ſecundum aliquos doctores ſufficit, quando expreſsè creditor oblatam pecuniam recipere recuſat.

24 Oblatio verbalis tunc ſufficiens dicitur quando purè, & ſimpliciter fit, ſecus ſi ſub aliqua cõditione etiam intrinſeca.

25 Oblatio verbalis tempore incongruo facta non valet.

26 Oblatio in iudicio facta offerentem non releuat, ſi iuramentum interuenit, quia iuramentum ad factum præciſè obligat.

27 Soluere qui cum iuramento promiſit, compenſationem petere non poteſt, quia præciſè ſoluere tenetur.

28 Facto vbi opus eſt verba non ſufficiunt.

29. Probatio nulla maior eſt, quàm partis aduerſæ confeſſio in iudicio facta.

30 Literas tranſmiſſas non acceptans, verum impugnans ex illis ſe iuuare non poteſt.

31 Literas tranſmiſſas qui acceptare vult, illas cum ſuis qualitatibus acceptare tenetur.

32 Ratificatio generalis mandato generali comparatur, & ſicut per mandatum generale non venit illicitum, ita nec per ratificationem generalem.

33 Cauſa limitata limitatum effectum producit.

Factum

34 *Factum non dicitur, quod non durat.*
35 *Factum iudicis, & multo magis Principis, factũ partis cenſetur.*
36 *Ius ſuperueniens iudicio pendente ex cauſa de præterito in iudicio deduci poteſt, & ſuper eo ſententia ferri.*
37 *Doctorem ſine lege, & ratione loqui erubeſcentia eſt.*
38 *Inſtrumentum qui dicit nullum, non negat inſtrumentum fuiſſe factum.*
39 *Inſtrumento impugnato quandoque quis ſe iuuare poteſt regulariter tamen contra.*
40 *Inſtrumentum impugnans eo ſe iuuare non poteſt, niſi ante ſententiam ab impugnatione deſiſtat.*
41 *Inſtrumenti impugnatio per partem aduerſam acceptari debet, aliàs impugnatio impugnanti non obeſt.*
42 *Contrarius non dicitur qui a confeſſione impugnata recedit.*
43 *Reus exceptionibus contrarijs in iudicio vti poteſt, ſecus crederem de actore in actionibus contrarijs per not. in l. 1. C. de fur.*
44 *Bona eccleſiæ in generali obligatione non veniunt.*
45 *Locationis merces per conductorem debita loco pignoris retineri poteſt, propter moleſtiam conductori illatam Fallit tamen concluſio, vt ibi.*
46 *Conductor qui locationis mercedem tempore conuento non ſoluit, propria auctoritate per locatorem expelli poteſt.*
47 *Conductor, qui cum iuramento promiſit, mercedem ſoluere ceſſans cadit a iure ſuo, & per totum tempus locationis expelli poteſt, licet in vno tantum termino ceſſauerit.*

CONSILIVM QVINTVM.

QVamnis putem ex prioribus
allegationibus, ſi accuratè le-
gãtur ſublata eſſe omnia mo-
tiua ex aduerſo adducta, atta-
men ad clariorem motiuo-
rum ſolutionem nominatim
reſpondendum duxi.
Et primò ad ea quæ ſcribit Dec. in c. cùm
inter. col. 5. ver. & quia ad iudicandum reum,
vel actorẽ principium cauſæ inſpicitur duo-
bus modis reſpondeo.
Primò quòd glo. 3. in cap. ex inſinuatione.
in verb. clerici. de procurat. allegata per Dec.
non dicit id ad quod allegatur, ſed dicit quòd
inſpectis circumſtantijs perſonarum, & cau-
1 ſæ iudex debet deferre iuramentum † quan-
doque actori quandoque reo, ex quibus ver-
bis non video quomodo eliciatur, quòd ex
principio cauſæ cognoſcatur, quis ſit actor,
& quis ſit reus. nec etiam probatur dictum
Decij in allegato cap. ſignificauit. cum gloſ.
de exception. quinimo potius videtur proba
ri contrarium, quia attento principio cauſæ
capitulum ibi erat originalis actor, & propte
2 rea † non debuiſſet audiri in cauſa appellatio-
nis tamquàm excommunicatum, cap. intelle
ximus. de iudic. & tamen auditur, cùm appel-
3 latio † ſit defenſio, a qua excommunicatus nõ
expellitur, & in hoc eſt caſus ſingularis, vt di-
cit ibi Abb. Non probant igitur iura allegata
per Decium eius dictum, niſi defendendo il-
lum intelligamus de principio cauſæ, acci-
piendo cauſam, prout coram iudice propo-
nitur parte vocata. cap. ſorus. verſ. cauſa a ca-
ſu. iuncta glo. in verbo cauſa. de verb. ſignific.
4 quæ dicit quòd cauſa † eſt res in dicendo poſi
ta cum impoſitione certarum perſonarum,
actoris ſcilicet, rei, & iudicis, & facit tex. in l.
poſtquàm liti. C. de pact. & in l. cauſas, vel li-
tes. & ibi gloſ. & communiter Docto. C. de
tranſactio. & tex. in cap. ex parte veſtra. iuncta
5 glo. fin. de verb. ſignifi. vbi per iactum † lapilli
in denuntiatione noui operis, non dicitur ce-
ptum iudicium ſeu lis. His accedit tex. in d. l.
in tribus, vbi ad hoc vt cognoſcatur, quis ſit
reus, aut actor, non attenditur quis præbuerit
cauſam liti, ſed quis primo ad iudicium ad-
uerſarium prouocauit. quod etiam compro-
batur ex d. cap. ſorus. verſicu. accuſator. vbi
accuſator vocatus eſt, quaſi cauſator, quia ad
cauſam vocat eum quẽ appellat, & hæc coa-
diuuantur ex eo quod dicitur omnium actio
6 num † inſtituendarum principium ab ea par-
te incipere qua prætor edicit de in ius vocan
do, & ſic a citatione. §. fi. Inſtitu. de pœn. teme
rè litigant. Bar. in l. 1. ff. de in ius vocan. At in
caſu noſtro Caſtagna fuit primus, qui in ius
vocauit, & citari fecit D. Iuſtum vti procura-
torem Illuſtriſſimi Cardinalis, vt ex actis ap-
paret, ergo ipſe eſt actor, & non Dominus Iu-
ſtus citatus.
Nec obſtat reſcriptum a Domino Iuſto
obtentum ſub die 2. Iunij, quia cum nec gene
raliter, nec ſpecialiter fuerit vocatus aut cita-
tus Caſtagna a Domino Iuſto, non poteſt di-
ci Caſtagna reus voluntarius, vel neceſſarius,
tex. eſt expreſſus in l. libertus aduerſus. ff. de in
ius vocan. quo loci Paulus Iureconſultus cen
7 ſet eum qui libellũ † Principi, vel Præſidi dat
in ius vocare non videri. & gloſ. 1. ibi in fine
8 dicit, quòd libelli † conuentionalis datio non
facit, vt quis videatur in ius vocare, niſi nun-
tius mittatur. faciunt notat. per Doct. in l. 1. &
2. C. quand. libel. Princip. dat. & per Dec. in d.
cap. cum inter. col. 5. verſ. circa primam quæ
ſtionem. vbi poſt Innoc. & Docto. concludit
9 quòd is dicitur reus † neceſſarius, qui ſpeciali-
ter vocatur ad iudicium, vel quando citatio
generalis reſpicit certum genus perſonarum,
10 voluntarius † autem quando citatio eſt facta
generalis de quocunque qui comparere vo-
luerit, vel ſpecialiter cum clauſula, ſi citatus
ſua intereſſe putauerit, at virtute dicti reſcri-
pti Dominus Caſtagna, non fuit ſpecialiter,
nec generaliter vocatus, ergo reus neceſſa-
rius, ſeu voluntarius dici non poteſt. nec erat
citandus, cùm non poſſet contradicere dictæ
manutentioni Illuſtriſſimi Cardinalis veri, &
titulati poſſeſſoris dicti beneficij, prout nec
contradixit, imo expreſsè conſenſit, vt mul-
tis in locis in actis apparet, præſertim in ſup-
plicatione porrecta die 25. Iunij, & in cedula
producta die 4. Auguſti, vbi fatetur Cardina-
lem eſſe legitimum, & titulatum poſſeſſorẽ
bonorum locatorum, & non habere contra-
dictorem

dictorem in dicta poſſeſſione. Cùm igitur di-
ctus Caſtagna, is fuerit qui primò citare, & in
ius ſpecialiter vocare fecerir Dominum Iu-
ſtum, antequàm Illuſtriſſimus Cardinalis vir-
tute prædicti reſcripti, ſub dicta die 2. Iunij
manuteneretur, cuius executio facta legitur
die 18. Iunij D. aurem Iuſtus vigore reſcripti a
Caſtagna die 5. Iunij obtenti, & die 16. Iunij,
& ſic per duos dies ante dictam manutentio
nem exequuti citatus fuerit, negari iure non
poteſt prædictum Caſtagnam eſſe originalẽ
actotem & Dominum Iuſtum reum neceſ-
ſarium.

Nec prædicta tolluntur ex allegatis in mo-
tiuis in verſic. præterea ſi inſpiciatur ſupplica
tio; Quia ibi dicta aduerſantur ſcriptis paulo
ante in præfatis motiuis, in verſiculo, nam illi
verè dicuntur actores &c. vbi expreſsè dici-
11 tur quòd illi dicuntur veri actores, † qui con-
quærũtur de actibus merè extraiudicialibus,
ſed intimatio facta per Dominum Iuſtum
D. Caſtagnæ die 4. Iunij, & ſic die præcedenti
reſeriptum a Caſtagna obtenrum eſt merè
actus extraiudicialis, ergo cum Dominus
Caſtagna motus ex prædicta intimatione pe-
tat in ſuo reſcripto ſub die 5. Iunij obtento in
hiberi ſe moleſtari, nec turbari in ſua pacifica
12 poſſeſſione, & tenuta dicitur actor, † præſer-
tim petens ſe diffinitiuè manuteneri, vt in ca
ſu noſtro. & l. 1. ff. quod vi aut clam. & l. 1. C. ſi
per vim vel alio mod. §. retinendæ, & §. hodie
Inſti. de interdict. & Dec. in cap. intelleximus.
colum. 4. verſicu. tertia concluſio. de iudic. ex
aduerſo allegatus probat hanc concluſionẽ,
dum dicit, quòd excommunicatus non con-
uentus, & ſic non citatus petens principaliter
tenutam aduetſario datam retractari, tam-
quam non legitimè datam repellitur, cũ tunc
dicatur actor, ſecus ſi conuentus, & ſic citatus
petat miſſionem ſactam contra eum reuoca
ri, quia tunc dicitur reus. d. cap. forus. §. reus.
id etiam tenet Dec. dicto conſi. 43. nu. 1. verſi.
ſed prædictis reſponderi poteſt. cum alijs in
allegationibus adductis. Et quòd executio
13 † ſit actus merè extraiudicialis, quando non
præceſſit citatio tenet Pariſ. dicto cap. cùm
inter. num. 31. poſt Felin. & Dec. cum quibus
concordat Alex. in d. §. ſi ex conuentione, cu
jus dictum non tollitur ex reſponſione in mo
tiuis data, videlicet ꝙ executio in caſu Alexã.
eſſet merè extraiudicialis quoniam nulla iu-
dicis auctoritas, aut mandatum interuenetat.
Quia ſalua pace Domini motiuantis, hoc nõ
14 dicit Alex. ſed dicit quòd officium † iudicis
non ſe extendit ad executionem, quæ eſt fa-
ctum extraiudiciale l. 2. C. de executio. rei iudi
catæ. Intelligendo igitur dictum Alex. ſecun-
15 dum legem † allegatã, prout intelligi debet,
ex doctrina Bart. in l. non ſolùm. §. liberatio-
nis. ff. de liberat. legat. & alios citatos a Cur. ſe
nio. conſil. 65. colum. 3. Executio ſecundum
Alex. dicitur factum extraiudiciale, etiam ſi
fiat auctoritate, vel præcepto iudicis. d. l. 2. Et
16 dicere quòd executio † quæ fit præcepto iudi-
cis cauſa non cognita, & ſic parte non voca-
ta ſit actus iudicialis eſt dicere contra tex. in l.
1. C. de executio. rei iudic. & ſcripta a Pariſ. lo
co ſupra citato poſt Felin. & Dec. vbi conclu
17 dit auctoritatem iudicis † non facere actum
eſſe iudicialem, niſi interueniat partis ciratio.
nec Bald. in motiuis allegatus in addirio. Spe-
cul. in tit. de executio. ſenten. verſic. ſententia
lata dicit id ad quod adducit. videlicet quòd
actus executionis ſenrentiæ ſit mixtus, & par-
ticipet de iudiciali actu, ſed dicit quòd q exe-
quitur per miniſtrum dicitur ipſemet exequi,
& quòd qui exequitur eſt quaſi miniſter, ſed
ex iſtis verbis non bene infertur ergo actus
executionis eſt mixtus, & participat de iudi-
18 ciali, quia non omnis actus † qui a iudice fit
iudicialis dicitur, vt notat. per gloſ. in verbo
grauatum. & ibi Doctor. in cap. concertatio-
ni. de appellatio. in ſexto, quæ retorquetur. fa-
ciunt notat. in d. l. 1. C. de executio. rei iudica.
Patet igitur Dominum Caſtagnam dici acto
rem, cùm primus in ius vocauerit Dominũ
Iuſtum, ex cumulatis etiam per Roman. in di
cto conſi. 217. quæ non tolluntur ex reſpõſio-
ne in motiuis data, quia aut volumus attende
re executionem, & effectum reſcripti cõmit-
tentis manutentionem, & ſic manutentionẽ
ipſam, & tunc ita actus manutentionis poteſt
dici pfectus, ſicut actus carcerationis, & hoc
caſu dicta de carcerato locum habeut in ma-
nutento, quia vterque eſt actus perfectus. aut
volumus conſiderare reſcriptum nudum an-
te aliquam executionem, & tunc certi iuris
eſt Dominum Iuſtum, non poſſe dici actorẽ,
d. l. libertus aduerſus. cum alijs ſupra allega-
tis. Præterea ſi ille qui aliquo inſtante fuit ca-
19 ptus, quo caſu † dicitur realiter citatus, teſte
Bald. in l. ſi quando. in 12. quæſt. C. de teſtibus
20 quod † non poteſt ſine iudicis commiſſione
regulariter fieri, iuxta doctrinam Imol. in c.
quoniam contra. in verbo citationes. & ibi
Butr. & Imo. de probatio. & Bald. loco proxi-
mè citato. Specul in tit. de accuſat. §. 1. faciat
citare eum qui illum fecit capi, dicendo prin-
cipaliter capturam illicitam, & propterea eſ-
ſe reuocandam dicitur actor, quanto magis
diceretur actor ſi nondum carceratus, & ſic
nec verbaliter nec realiter citatus peteret licẽ
tiam, ſeu decretum de carcerando reuocari,
& nullum declarari. Nam Roman. in d. conſ.
ad hoc, vt ille qui petit capturam, vel tenutã
reuocari, & nullam declarari dicatur actor,
vel reus, non fundat ſe in eo quòd actus ſit p-
fectus, vel imperfectus, ſed ſolùm conſiderat
an fuerit citatus ad iudicium, & hoc caſu di-
catur reus, vel non fuerit citatus, & tunc dica
tur actor eſſe, prout etiam conſiderant com-
muniter Doctores. Et hæc comprobantur ar
gumento notat. in l. ſi perluſorio. ff. de appel,
21 quo loci habetur quòd tertius † ſciens litem
inter aliquos verti, vel ſententiam prolatam
fuiſſe, & ſtimulatus propter dictam litem, vel
ſententiam non citatus compareat pro ſuo
intereſſe, & petat aliquid fieri, dicitur fungi
partibus actoris, quod etiam expreſsè do-
cet Bal. in auth. nunc ſi hæres. col. 2. verſ. ſi ter-
tius

tius non vocatus compareat. C. de litigioſ.
quem refert & ſequitur Crauet.conſi.14. qui-
bus accedit Dec.in d.cap.cum inter.colum.8.
verſicu.non obſtat quòd ſtimulatus, & verſic.
non obſtat quòd in appellationem, vbi re-
probat dictum Abb. in motiuis allegatum in
d. capit. dilecti. in fin. de maiorit.& obedien.
dicens cõtra Abba.eſſe communem opinio-
nem.& Dec.ſequitur Pariſ.in d.capit.cum in-
ter.nu 31. & quod tertius non citatus compa-
rens pro ſuo intereſſe ſungatur partibus acto
ris probat text.in cap.veniens, 2. verſicu. ſub-
diaconus noſter.iuncto verſic.cùm igitur.vbi
Papa mandat illi ſubdiacono, qui vti tertius
comparebat, vt ſuam intẽtionem probaret,
quod certè munus actoris eſt, non rei, vulg.l.
qui accuſare. C. de eden. At cum in caſu no-
ſtro. D. Caſtagna non fuerit nec ſpecialiter
nec generaliter citatus, ſed ipſe pro iure & in-
tereſſe ſuo fecerit primo citare D. Iuſtũ, ne-
gari iure non poteſt quin Caſtagna ſit actor,
& D. Iuſtus reus.

Sante igitur hac concluſione in iure & fa-
cto vera, quòd D. Caſtagna tam ſuo quàm
procuratorio nomine Calui fuerit, & ſit in
hac cauſa actor, hinc alia reſultat vera & *com-*
* *munis* concluſio quòd conductoribus non cõ
petat actio ex conducto, niſi ipſi primo ob-
ſeruauerint, & præſtiterint per eos, præſertim
cum iuramento promiſſa d. §. offerri. & d.§.
inter locatorem. l. ædiles etiam in fin. ff. de
ædilit. ædict. cum alijs iuribus & auctoritati-
bus in prioribus allegationibus in verſicul.
præſuppoſito igitur, &c. adductis. At D. Cal-
uus & Caſtagna tpe ordinationis per Senatũ
auditis Aduocatis partium ſub die 25. Iunij
prolatæ, multo magis tpe primi memorialis
ſub die 27. eiuſdem menſis Iunij iam erant de
bitores ſaltẽ medietatis mercedis ꝯuentæ, &
per ipſum Caluum Illuſtriſsimo Cardinali
cum iuramento promiſsæ, quam non ſol-
uerunt, nec præſtiterunt, ergo non potuerunt
agere.

Nec ipſis actoribus opitulantur ea quæ in
motiuis in verſi. ſed demus. & in verſi. ſequen
ti adducuntur.

Quia omiſſa diſputatione an diſpoſitio. §.
offerri. & aliorum ſimilium locum habeat
parte opponente vel non, cũ multi non me-
diocris auctoritatis iurecõſulti tenuerint agẽ
tem à Principio debere offerre, quorum ſen-
tentia comprobatur in l. ædiles etiã, ff. de ædi-
lit. edict. & in l. ſi cum militaribus. C. de reſtit.
milit. Dec. conſil. 421. nu. 7. & ſequ. cum alijs
cumulatis a D. Rol. a Val. conſi. 53. nu. 31. vol.
1. Dico in caſu noſtro fuiſſe in ſpecie oppoſi-
tum de inobſeruantia Calui conductoris, de
qua oppoſitione apparet in cedula incipien.
Meſſer Bernardo ſubſcripta Philippo Bucci pro
ducta die. 13. Iulij & in alia incipiente *il legiti-*
mo procuratore. ſubſcripta *Gio. Antonio Bellacom-*
ba, die 20. Auguſti exhibita.

Nec actores defendit prætenſa oblatio ver
balis facta in cedula incipiente *Meſſer Bernardo*
ſubſcripta Ellia, producta die 20. Iulij qa mul
tis modis reſpondetur.

Primò prædictam oblationem non fuiſſe
factam antequàm ipſis actoribus opponerẽt
de inobſeruantia promiſſorum à Caluo, vt in
motiuis proponitur, ſed poſt vt in dicta cedu
la producta die. 13. Iulij clarè apparet, ergo
non obſtat motiuum.

Secundo reſpondetur oblationem verbalẽ
* non ſufficere ſecundum magis *communem* opi-
nionem, de qua latè per Alex cõſi. 130. nu. 11.
& ſeq. vol. 4. & latiſſimè p D. Rol. a Val. d. ꝯſi.
53. nu. 11. vol. 1. & pluribus ſequentibus. cum
alijs cumulatis in prioribus allegationibus, in
verſ. nec actores iuuant oblationes, vbi mul-
tis iuribus, & auctoritatibus probauimus non
ſufficere verbalẽ oblationẽ, quibus addo Bal.
ita expreſsè tenentem, etiam vbi creditor re-
cuſat accipere in d. l. acceptam. col. 1. verſi. ex
his nota. & col. 2. verſ. modo venio ad oppo-
ſitionis, & ibi Barbat. & pro hac opinione eſt
tex. expreſſus qui cauillari nõ põt in l. inuicẽ.
22 C. de compenſatio. vbi creditore † accipere
nolente ſi debitor vult pignus vendicare dẽt
offerre, conſignare, & deponere, cui accedit
tex. in l. fi. C. debit. vẽdit. pignor. imped. nõ poſ
ſe & in authen. dos data. C. de don. ant. nup. &
vbiq; Doct. præſertim Bal. & Saly. ex qbus pa-
tet iſtã eſſe verã, & crebriorẽ opinionẽ. Nec
vis eſt faciẽda in dicto Alex. in d. l. qui Romæ
in prin. quia Alex. eſt ſibi ꝯrius multis in locis,
præſertim dicto conſi. 130. & intellectus Ra-
phael. in d. l. qui Romæ. in prin. ꝙ oblatio ibi
fuerit verbalis, & propterea ſufficiat quia cre
ditor recuſauerat recipere, eſt diuinatiuus, &
* *cõter* reprobatur ſecundum Aretin. Socy. Iaſ.
& Alciat. in d. l. qui Romæ. eſt contra tex. in d.
l. inuicem. C. de compenſatio. & in l. fi. C. de-
bit. vendit. pignor. non imped.

Tertiò reſponderi põt Alex. in d. l. qui Ro-
mæ, & alios tenentes oblationem verbalem
23 † ſufficere debere intelligi, & procedere qñ *
expreſsè creditor recuſaret recipere, prout ẽt
dicit Iaſ. nu. 20. & eſt dictũ Bal. in l. 1. col. 2. C.
ne lic. tert. prouoc. quem refert Catel. Cott.
poſt Alex. & alios in verbo oblatio, ſed in ca-
ſu nr̃o nõ apparet dñm iuſtum præſertim tpe
prætenſæ oblationis expreſsè recuſaſſe pecu-
niam recipere, ergo non ſufficit verbalis ob-
latio.

Quartò reſpondetur id quod dicitur verba
24 lem oblationem † ſufficere, tũc locum habe-
re quando verbalis oblatio fit purè & ſimpli-
citer, ſecus ſi ſub aliqua conditione etiam in-
trinſeca, vt puta ſi dictum eſt ſoluam merce-
dem ſi locator patiatur vti, quia tunc non ad-
mittitur talis verbalis oblatio ſecũdum Bart.
& Caſtr. in l. ſi ſoluturus. in fi. ff. de ſolutio. Iaſ.
conſi. 9. nume. 15. verſicu. quinto quia depo-
ſitum cum alijs allegatis in dictis allegatio-
nibus, At in caſu noſtro oblatio fuit facta
cum conditionibus in ea appoſitis, ergo non
valet.

Quintò reſpondetur prædictam verbalem
25 oblationem † debuiſſe fieri ſaltem tempore
* cõgruo. ita ꝯcludunt Alex. & oẽs Doctores, in

d. l. qui Romæ, & in l. acceptam. C. de vſur.
Bart. in l. creditor. ff. de ſolutio. Sed in caſu no
ſtro non fuit facta tempore debito, ergo non
releuat oblatio.

Sextò reſpondetur in contrarium adducta
non procedere: vbi quis iurauit ſoluere, quia
26 iuramẽtum † obligat præciſè ad factum. cap.
Debitores, & cap. ad noſtram, de iureiur. vbi
latè Fely. glo. in l. ſi pecuniam, in verbo neceſ
ſe. ff. de condict. cauſ. dat. cauſ. non ſecuta. vbi
latiſsimè Iaſ. nu. 22. & pluribus ſequẽtibus. vn-
27 de non poteſt compenſare † ſecundum ma-
* gis *communem* opinionem de qua per Viuium
in ſuis commun. concluſio. in verbo compẽ-
ſatio. & in verbo iuramentum iudiciale, ſi er-
go non poteſt compenſare multo minus ver
28 botenus offerre, quia vbi opus eſt facto † ver
ba non ſufficiunt vt in motiuis.*

Nec exceptioni Domini Cardinalis aduet
ſatur quod in motiuis dicit, videlicet ipſum
Cardinalem fuiſſe primum qui contrauenit
inſtrumento locationis, ideo non poſſe ſe iu
uare inſtrumẽto, aut arguere Caluũ de inob-
ſeruantia. l. qui fidem. ff. de trãſactio. quia ſcri-
pta in motiuo ſatis abundè cenſentur ſublata
ex adductis in primis allegationibus a verſic.
Nec ipſi Caluo prodeſt. vſq; ad verſiculum,
nec actores iuuant. quorum ſumma hæc eſt.
Primo negando Cardinalem contraueniſſe
locationi factæ caluo: locationẽ verò a D. Iu-
ſto factam Dominico de Magiſtris, & inhibi
tionem D. Caſtagnæ non afficere Cardinalẽ,
iuribus ibidem allegatis, quod etiam pars ex-
preſsè fatetur in cedulis ibidẽ deſignatis, quo
29 fit, vt nulla ſit maior probatio, † quàm partis
confeſsio. vulg. l. generaliter C. de non nume.
pecun. cap. per tuas de probatio. Et quam par
tis confeſſionem procurator Cardinalis ex-
preſsè acceptauit, vt in cedula producta die.
20. Auguſti legitur, ideò ipſi parti nocet ſecun
* dum glo. *communiter* receptam in cap. cùm ve-
niſſent, de eo qui mittitur in poſſeſ. cauſ. rei
ſeruand. quam citat, & comprobat Fely. in c.
capitulum. nu. 13. de reſcrip.

Neque obſtant aſſertæ literæ familiares Il-
luſtriſsimi Cardinalis ſub diebus 2. Maij, &
2. Iunij.

Quia locatio facta dicto Dominico non
fuit facta vigore dictarum literarum familia
rium ſed virtute prætenſi mandati ideò mi-
litat regula, l. multum intereſt. C. ſi quis alt. vel
ſib. & cap. cùm ſuper. de offic. deleg. Secundò
reſpondetur Caſtagnam nõ acceptaſſe dictas
literas, verum impugnaſſe, quo fit vt ex illis
30 † nõ poſſit ſe fundare ex regula cap. ex eo de
reg. iur. in 6. Felyn. latè in d. cap. capitulum. nu
me. 11. & duob. ſequen. Tertiò reſpõderi po
31 teſt prædictas literas † debere acceptari cum
ſuis qualitatibus, ſecundum Doctrinam Bart.
* *communiter* receptam in l. Aurelius. §. idẽ quæ-
ſijt. ff. de liberat. legat. Butr. poſt Innocen. in
capit. cùm olim, colum. 2. verſicu. ſi autem
vult ſupplere. de cenſib. ſed in dictis literis fa-
miliaribus die 11. Iunij data dicitur facultas
D. Iuſto locandi, eo quia Caluus non obſer-
uauerat promiſſa, Ergo cum dicta qualitate
debent acceptari dictæ literæ familiares. Ex
præmiſsis igitur demõſtratur Illuſtriſſimum
Cardinalem non cõtraueniſſe locationi an-
tequàm Caluus contrauenerit.

Nec nocet ratificatio de qua in inſtrumen
to mandati ſub die octaua februarij proximè
præteriti, quia duobus modis reſponderi
poteſt.

Primò quòd pars non poteſt ſuper dicta ra
tificatione ſe fundare, cum impugnet inſtru-
mentum, in quo continetur dicta ratificatio.
d. cap. ex eo. de reg. iur. Bart. in l. poſt legatum.
ff. de his quib. vt indign. Secundo quia ratifica
tio prædicta eſt generalis, vnde ſicut manda-
tum generale non compræhẽdit aliquid per
quod mandans incideret in periurium, & in
rem aliquam illicitam. l. ſi procurator. §. Cel-
ſus ait vbi Barto. nume. 7. & communiter Do
cto. ff. de condict. indebit. cum ſimilibus cita-
32 tis in allegationibus, ita ratificatio † genera-
lis, quæ mandato comparatur cap. ratihabi-
tionem, de reg. iur. in 6. non compræhendit il
licita. Vltimo reſpondetur ratificationẽ præ-
dictam reſtringi ad geſta per D. Iuſtum corã
quibuſcunque iudicibus. At inhibitio facta a
D. Iuſto die 4. Iunij. D. Caſtagnæ, & locatio fa
cta Dominico de Magiſtris die 14. Iunij non
fuit facta coram aliquibus iudicibus, ideò nõ
veniunt in dicta ratificatione limitata. vulg. l.
in agris. ff. de acquir. rer. domin. vbi expreſsè
33 dicitur quòd limitata cauſa † limitatum pro-
ducit effectum.

Secundò tolluntur ſcripta in motiuo quia
ſublata fuit inhibitio à D. Iuſto facta D. Ca-
ſtagnæ die 4. Iunij, pro nihiloq; habita fuit lo-
catio facta Dominico de Magiſtris, & D. Ca-
ſtagna fuit in tenuta bonorum conductorum
donec aliter fuiſſet ordinatum manutentus,
vt in reſcriptis obtentis die 20. & 25. Iunij de-
bite executis, vt ex actis manutentionis per
Reynerium receptis apparet, & pars ipſa fate
tur in cedula incipiente *glie d'auertire* produ-
cta die 4. auguſti, vbi nominatim dicit atten-
ta forma dictorum reſcriptorum, & ordina-
tionis prolatæ dicta die 25. Finitum fuiſſe poſ
ſeſſorium ſummarium in fauorem ipſius Ca-
ſtagnæ, & ipſum Caſtagnam eſſe in poſſeſſio-
ne dictorum bonorum, ſaluaquè eſſe iura Il-
luſtriſsimo Cardinali in petitorio. Et propte-
rea omnia reducta fuiſſe perinde ac ſi nulla
inhibitio, locatio, aut moleſtia à D. Iuſto fa-
cta fuiſſet, iuribus in dictis allegationibus
citatis. quibus addo regulam. l. item. §. quòd
ſi actor ff. quod cuiuſque vniuerſit. no-
34 min. vbi non dicitur factum † quod non du-
rat, Ergo cenſeri debet pro infecta inhibitio
& locatio a D. Iuſto facta, cùm non dura-
uerit, ſed fuerit reuocata per reſcripta Prin-
cipis, & ordinationem Senatus, ac executio-
nem inde ſubſecutam. quæ omnia veluti ſi
ab ipſo, D. Iuſto reuocata fuiſſent cenſeri
dẽnt ex regula. l. amota. vbi Bart. ff. de euictio.
35 vbi factum † Iudicis multo magis Principis
cenſetur factum partis. Nec. D. Caſtagnam iu
uat

tat quod in motiuis dicitur de moleſtia illata
per D. Iuſtum litigando poſt dictam ordina-
tionem & executiones in fauorem, D. Caſta-
gnæ factas, & per conſequẽs quòd non fuerit
in pacifica poſſeſſione ſeu tenuta bonorũ cõ
ductorum, iuxta notat. per Fely. in d. cap. cùm
Ioannes, nu. 33. de fid. Inſtrum.

Quia reſpondetur, vt in allegationibus in
verſic. ſed demus ordinem ſcripturæ, præter-
tim per notat. in l. ſi quis fundum §. final. ff. lo-
cat. Alexand. conſil. 105. nume. 25. & ſequen.
volum. 3. vbi expreſsè loquitur de iure ſuper-
uento locatori aduerſus conductorem ob
ceſſationem ſolutionis primi ſemeſtris pen-
dente iudicio. Capell. Toloſan. quæſtio. 30.
cum alijs in dictis allegationibus citatis. ex
quibus patet indubitatam eſſe iuris conclu-
36 ſionem, quòd ius † ſuperueniens pendente
iudicio ex cauſa de præterito poteſt in iudi-
cium deduci, & ſuper eo ferri ſententia, iu-
ribus ibidem allegatis. Quibus non obſtat
dicere quòd non procedunt in terminis no-
ſtris, cùm non videam adduci rationem qua-
re non militant &c. & dici ſolet quòd eru-
37 beſcimus † cùm ſine lege & ratione loqui-
mur. §. conſideremus. authen. de trien. & ſe-
miſ. Et id pars fatetur in cedula incipiente,
il Signor Giuſto, in verſicul. *vedendoſi &c.* pro-
ducta die 4. Auguſti & prædicta multo for-
tius procedunt in caſu noſtro, vbi antequàm
partes in iudicio comparerent iam dies ſo-
lutionis mercedis venerat & ceſſerat, vt ex re-
ſcripto ſeu ordinatione ſub die 25. & petitio-
ne ipſorum agentium facta die 27. Iunij, ma-
nifeſtè liquet.

Nec ipſis Caluo & Caſtagnæ ſuffragatur id
quod in motiuis dicitur, videlicet, D. Iuſtum
ab initio impugnaſſe inſtrumentum locatio-
nis, ideo non poſſe ſe eo iuuare, ſecundum
Barto. in d. l. poſt legatum. ff. de his quib. vt in-
dign. Quia pluribus modis reſpondetur.

Primo, negando prætenſam impugnatio-
nem dicti inſtrumenti ab initio ante litem
conteſtatam.

Secundò, dato quòd in cedula incipiente
Meſser Bernardo, ſubſcripta Philippo Bucci.
producta die 13. Iulij D. Iuſtus dixerit dictum
inſtrumentum nullum, attamen non negauit
38 factum fuiſſe, ſed dixit nullum, † addita ra-
tione quia pars non probauit Cardinalem
tunc habuiſſe titulum & poſſeſſionem dicto-
rum bonorum, qua ratione ceſſante prout
in caſu noſtro verè ceſſabat reſpectu tituli in
actis producti; nec non poſſeſſionis vigore
conſtituti in inſtrumẽto appoſiti, in quo etiã
Caluus ſe fundat, poteſt ſe iuuare impugnans
39 † inſtrumento impugnato, vt plenè conclu-
dit Felyn. in cap. Capitulum. nume. 13. verſic.
limita octauò. de reſcript. per text. in capit. ex
parte Decani, & ibi Doct. præſertim Imol. de
reſcript.

Tertiò reſpondetur regulam prædictã pro-
40 cedere niſi impugnans † deſiſtat ab impu-
gnatione ante ſententiam, ita concludit Fe-
lyn. in d. capit. Capitulum. nume. 9. verſicu. li-
mita quartò. poſt Bart. Butr. Bellam. & alios
per eum citatos. At in caſu noſtro deſtitum
fuit ab impugnatione dicti inſtrumenti an-
te ſententiam, vt in pluribus locis, maximè in
cedulis productis die 20. & penultimo augu-
ſti: Ergo poteſt ſe inſtrumento prædicto non
obſtante impugnatione iuuare, & ſic exci-
piendo petere Caluum expelli a conductio-
ne, cùm non obſeruauerit promiſſa cum iu-
ramento.

Quartò reſpondetur partem non poſſe ſe
fundare in aſſerta impugnatione quam non
acceptauit, quod requirebatur ad hoc vt im-
41 pugnatio † præiudicaret impugnanti, vt latiſ-
ſimè concludit Felyn. in d. cap. capitulum, nu
me. 11. & duobus ſequen. Quapropter ex præ
dictis reſponſionibus tolluntur etiam ea, quæ
in motiuis dicuntur, videlicet diſpoſitionem
§. offerri, & aliorum ſimilium iurium intelli-
gi quando agitur de obſeruantia & inobſer-
uantia contractus, & etiam tolluntur ea quæ
de varietate & contrarietate dicuntur: faciunt
quæ ſcribit Bald. in l. ſi quis teſtibus. col. 2. C.
de teſtib. vbi dicit quòd recedens à confeſſio-
42 ne † impugnata non dicitur contrarius, quæ
contrarietas aliunde in reo admittitur, cùm
43 poſſit reus † exceptionibus etiam contrarijs
vti, iuxta notat. per Dec. & Cagnol. in l. nemo
ex his. ff. de reg. iur.

Non obſtat ꝙ in fine motiuorũ dicitur Illu
ſtriſſimum Cardinalem attento iuramẽto co
gi præcisè ad obſeruãtiam locationis, & Cal-
uum poſſe retinere mercedem donec impe-
dimẽtum tollatur, cum bona Cardinalis fue-
rint hypothecata ex notat. per Socyn. conſil.
9. vol. 4. quia multifariam reſpondetur.

Primò, prædicta procedere excipiendo, nõ
autem agendo, cùm actor vt ſupra diximus
debeat prius adimplere, & ita loquitur Socy.
in d. conſi. 9. nume. 9. Nam in caſu Socyn. co-
lonus habens bona locationis hypothecata
pro obſeruatione locationis conueniebatur
a ſingulari ſucceſſore, qui volebat eum expel-
lere, ideo nimirum ſi poteſt rem hypotheca-
tam pro tempore conductionis retinere, at-
tento præſertim quod ad nihil tenebatur co-
lonus. In caſu verò noſtro Caluus colonus
agit, & tenebatur ſoluere mercedem pro ter-
mino iam præterito tempore litis motæ &
cõteſtatæ, Bonaque conducta tãquàm Eccle-
44 ſiæ non veniebant in generali obligatione l.
1. §. eam rẽ. ff. quæ res pignor. oblig. non poſſ.
cap. nulli de reb. eccleſ. non alienan. Ergo ſu-
mus in caſu diuerſo a conſil. Socyn.

45 Et ſi dicatur mercedem † debitam poſſe reti
neri loco pignoris propter moleſtiam illatã
a D. Iuſto.

Ad hoc reſpondetur prout ſupra reſpon-
ſum eſt, videlicet id non procedere quando
conductor agit, cùm tunc debuerit offerre, &
in caſum recuſationis deponere. d. §. offerri.
cum ſimilibus. Cardinalemq; nullam intuliſ-
ſe moleſtiam ante moram Calui debitoris,
quia ſtante potuiſſet propria auctoritate Cal-
uum expellere. Nam quod dicitur locatorẽ

qui cū iuramento promiſit manutenere conductorem in re conducta, ab ea non poſſe eū expellere; debet intelligi dūmodo conductor ſoluat mercedem terminis conuentis, aliàs ſi
46 non ſoluit† poteſt expelli propria auctoritate, d.§.inter locatorem.l.ædem.C.locat.c.propterea ſterilitatem.§.fi.c.potuit.§.fi. extra eo. tit. Et quamuis in prædictis iuribus fiat mentio de lapſu biennij, attamen loquuntur quando conductor promiſit ſoluere ſimpliciter ſine iuramento, ſecus ſi cum iuramento, quia
47 tunc ad hoc vt conductor† cadat a iure ſuo, & poſſit expelli a toto tempore, ſufficit quòd ceſſauerit ſoluere in vno termino. Alex. cōſi. 105.nu.4.& 9.vol.5.& clarius conſi.85. vol.1. poſt Bal. quem ſequitur Felin. in c. querelam. nu.8.ver.item dicit Bal. de iureiu. Thom. Ferrat.caut.20.num.4. & ex iſtis tolluntur ea quæ obijciuntur.de tex.in l.ſi quis domum. §. 1. & in l.ſi fundus. verſic.ſimiliter.ff.locat. Poſſem etiam negare Neguſan. nu. 2.membr.2. part. prin.nu.7.& 8.dicere id ad quod allegatur, & ſi diceret eſſet contra tex.in d.§.offerri.

Concludo igitur Illuſtr. Cardinalem dici poſſe non fuiſſe primum, qui contrauenerit instrumento locationis factæ Caluo ex inhibitione facta a D.Iuſto D.Caſtagnæ die 4.Iunij, & locationis factæ ab eodem D.Iuſto Dominico de Magiſtris die 14.Iunij. Et quatenus dici poſſet Cardinalis prædictarum inhibitionis & locationis prætextu contrauenisse, dicitur eas fuiſſe ſublatas reſcriptis Principis, & Illuſtriſſimi Senatus, quorum auctoritate fuit manutentus Caſtagna, & ſtantibus præſertim dictis reſcriptis non potuiſſe ipſos Caluum, & Caſtagnam tamquàm actores petere ſe manuteneri diffinitiuè, & inhiberi de cætero moleſtari in tenuta bonorum cōductorum, niſi prius ipſi actores obſeruaſſent per ipſum Caluum cum iuramento promiſſa, & ſoluiſſent mercedem debitam in feſto Sancti Ioannis Baptiſtæ, a qua ſolutione cùm ceſſauerint ab omni eorum iure ceciderunt, proinde potuerunt ab Illuſtriſſimo Cardinali expelli, & per conſequens benè fuit a primis delegatis iudicatum, & malè appellatum, ſalua melius ſentien. cenſura.

SVMMARIVM.

1. *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*
2. *Omiſſum eſſe intelligitur quicquid aſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, niſi palam verbis exprimatur.*
3. *Extenſio in contractibus conuentionalibus de perſona ad perſonam, aut de re ad rem, fieri non debet.*
4. *Omiſſum in contractibus tam reſpectu rei, quàm loci, temporis, & perſonarum quod eſt, pro omiſſo habetur, proinde ſuperaddi non poteſt.*
5. *Interpretatio in contractibus ſtricta fieri debet, præſertim ne aliorum, quàm contrahentium obligatio inducatur.*
6. *Obligatio ad inuitum, & ignorantem regulariter non ſe extendit.*
7. *Res inter alios acta alijs non nocet neque proficit.*
8. *Contrahens nomine alieno ei nullum ius quærit, nec eū obligat.*
9. *Contrariorum & correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio.*
10. *Oppoſitum idem operatur in oppoſito quod propoſitum in propoſito.*
11. *Simulatio contractus omnino deduci, & probari debet, nec ſufficit ſi ex poſt facto ſuperueniat.*
12. *Paria ſunt quid non eſſe, vel eſſe, ſed non apparere.*
13. *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
14. *Simulatio contractus coniecturis, & præſumptionibus probatur.*
15. *Poſſeſſionis continuatio ex parte venditoris poſt perfectam venditionem ſimulationis coniecturam efficacem inducit.*
16. *Inueſtitura ſi appareat, ex iuſta cauſa præambula facta præſumitur.*
17. *Titulum qui habet a Domino alicuius territorij, videtur etiam habere conceſſionem acquirendi poſſeſſionē bonorum in illo territorio conceſſorum.*
18. *Poſſeſſio præſumptionem iuris poſſidentis inducit.*
19. *Titulus potius præſumitur verus quàm ſimulatus, vt delicti, & fraudis præſumptio euitetur.*
20. *Contractus ſimulati nulla eſt qualitas, nullaque ſubſtantia, proinde ex eo aliquis effectus ſequi nequit.*
21. *Confeſſio negotiorum geſtoris quòd ſolutio ſit de pecunia domini, ſi extraiudicialiter facta ſit, ſine iuramento, & abſente domino non probat neque domino nocet.*
22. *Pecuniæ ſimplici numeratione, & ſolutione per negotiorū geſtorem facta abſente domino extraiudicialiter, & ſine iuramento actio & obligatio domino non oritur.*
23. *Quitationis inſtrumentum præcedentis contractus confirmationem inducit, proinde ſimulationis præſumptio excluditur.*
24. *Literæ familiares poſt mortem ſcribentis exhibitæ regulariter plenè non probant.*
25. *Literæ familiares non probant, niſi iuſtificentur ſcripta, & ſubſcripta ab eo cuius eſſe dicuntur.*
26. *Literæ familiares vt probent neceſſe eſt teſtes peritos deponere vidiſſe ſcribere literas ab eo cuius eſſe dicuntur.*
27. *Comparatio literarum probationem concludentem non inducit, niſi facta ſit coram iudice, & teſtes deponant cum iuramento, parte præſente vel monita.*
28. *Literæ ex quibus comparatio fit debent habere teſtimonium officialis Archiuio præſidentis, atteſtātis quòd de ſcripturis Archiuij publici ſint.*
29. *Comparationis literarum de fide minuitur quando de diuerſitate atteſtationum peritorum conſtat.*
30. *Locator quando actione reali ex inſtrumento locationis principaliter contra conductorem agit, ex dicto inſtrumento dominium, vel poſſeſſio non probatur.*
31. *Locator ſi actione reali contra tertium agat ex inſtrumento locationis dominium, aut poſſeſſio non probatur.*
32. *Dominium vt probetur non ſufficit titulus venditionis, interuentus pretij, & poſſeſſio, niſi ſit longi temporis, deſcriptio in extimo, & inſtrumentum diuiſionis, ſed requiritur etiam quòd venditor tempore contractus rei venditæ dominus fuerit.*
33. *Locatio & venditio eiſdē iuris regulis conſiſtunt, proinde diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum cenſetur.*

Dicta

34 *Dicta Doctorum ſecundum leges, & Doctores quos al legant intelligi debent.*
35 *Locatio ſola non eſt ſufficiens ad probationē dominij, reſpectu locantis, ſed alijs concurrentibus ſuffuit.*
36 *Locatio longi temporis iuncto titulo dominium inducit, quod ex præſcriptione cauſatur.*
37 *Dominium ex præſcriptione longi temporis acquiritur.*
38 *Dominium ex titulo locationis iuncta poſſeſſione longi temporis etiam miniſterio colloni probatur.*
39 *Poſſediſſe tempore contractus probare debet, qui dominium ex poſſeſſione probare vult.*
40 *Exempla licet regulam non reſtringant, tamen mētem ſcribentis declarant.*
41 *Penſionis ſolutione poſſeſſio aut dominium in præiudicium tertij poſſidentis non probatur.*
42 *Glo. in c. cum Bertoldus in verbo quodam iure. dicens ex ſolutione penſionis non probari dominium aut poſſeſſionem in præiudicium tertij poſſidentis, eſt communiter approbata.*
43 *Locationis ſeu emphyteuſis titulo, & penſionis aut cēſus ſolutione dominium aut poſſeſſio in præiudicium tertij poſſidentis non probatur.*
44 *Emphyteuſis conceſſione & penſionis perceptione dominium concedentis non probatur, quando conſtat quod tempore ſolutionis alius poſſidebat.*
45 *Dominium in odium poſſidentis, probatum dici nequit, ſi penſionis perceptio continua ſaltem decem annorū non probatur.*
46 *Confeſſio aliquorum alijs nocere non debet.*
47 *Probatio præſumptiua circa poſſeſſionem, & dominiū contra tertium quomodo intelligi debeat.*
48 *Dominium directum ex inſtrumento diuiſionis non probatur.*
49 *Recognitio facta per tertium non nocet alteri tertio cauſam a recognoſcente non habenti.*

CONSILIVM SEXTVM.

LEctis dubijs a prudentiſſimo Iureconſulto D. Federleo Copalloto iudice appellationis cauſæ vertentis inter Magnificos D. de Strocijs, ſeu eorum hæredes actores, & Illuſtriſs. Philippum Eſtenſem Marchionem S. Martini conuentum excitatis, nec non diſertiſſimis reſponſis doctiſſimorum Iuris prudentum qui pro prædicto Illuſtr. D. Marchione ſcripſerunt, nilque intactum, indiſcuſſumúe reliquerunt, in eorum opinionem trāſire cogor, cùm ex illorum ſcriptis manifeſtè appareat ſententiam iudicis a quo appellatum extitit, nec ritè, nec rectè fuiſſe prolatam. Nam quo ad actorum rititudinem attinet, cùm in motiuis nihil de ea propoſitum legerem, ideo in illa vti diſertè diſcuſſa immorandum non putaui, quinimo me remittendum duxi prout remitto, ad ea quæ a prædictis iureconſultis ſcripta fuere. Quo verò ad rectitudinem & iuſtitiam cauſæ concluſiuè loquendo cenſeo cum præfatis prudentiſſimis viris nullum dominis de Strocijs eorumúe hæredibus cōpetijſſe aut competere ius agendi aduerſus quōdam Illuſtr. Sigiſmondum Eſtenſem patrem dicti D. Marchionis, proinde nec contra ipsū D. Marchionem, quoniam arguendo a ſufficienti partium enumeratione vulg. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. Aut dicimus intentatam fuiſſe a Strocijs actionem perſonalem aduerſus præfatum D. Sigiſmondum, vti filium, & hæredem quondam Illuſtr. Herculis Eſtenſis, ad ſolutionem cenſus, ſeu canonis, aut mercedis ducatorum quinquaginta duorum, & quartariorū duorum vini, ſingulis annis ipſis de Strocijs virtute inſtri rogati a quondam Iacobo Gillino notario Ferrarienſi anno 1503. die 2. Iunij ſoluēdi. Et hoc caſu certi iuris eſt ipſos D. Strocios, & eorum hæredes nullam habuiſſe, aut habere actionem perſonalem aduerſus p̄fatum quōdam D. Herculem, ſeu D. Sigiſmondum eius filium ēt ſi probaretur ipſum fuiſſe patris hæredem, cùm in dicto inſtrumento nulla penitus fiat de dictis D. Hercule, & Sigiſmōdo mētio, minusq; probetur illos fuiſſe hæredes Nicolai de Arpa in dicto inſtrō nominato, aut ab eo cauſam in dictis bonis habuiſſe, vulg. l.
quicquid aſtringendæ. ff. de ver. ob. vbi Celſus
2 iureconſultus ſcribit quòd quicquid † aſtrin-
gendæ obligationis cauſa dictum eſt, id niſi
palàm verbis exprimatur omiſſum eſſe intel-
3 ligendum eſt, & in contractibus, † non debe-
mus conuentionem extendere de re ad rem,
nec de perſona ad perſonam. l. fideiuſſores. §.
pro Aurelio. ff. de fideiuſſo. Dec. conſ. 201. nu
me. 2. Accedit tex. in l. ſi ſtipulatus. §. Griſogo-
nus. & ibi glo. 1. in fin. & communiter Docto.
ff. de verbo. obligat. & in l. vnica. §. ſi verò ad
deficientis. C. de caduc. tollen. conſil. 75. nu-
mero 8. volum. 4. & conſi. 64. num. 6. vol. 3. di
cens regulam eſſe quòd quicquid omittitur
4 † in contractibus pro omiſſo habetur re, lo-
co, tempore, & perſonis. Et ſtricta fit interpre
5 tatio † præſertim ne inducatur alterius quam
6 contrahentium obligatio, in quam † regulari-
ter nemo inuitus, aut ignorans incidit l. ſolu-
tionem. ff. de ſolutionib. cap. quæris. de conſe
7 cra. diſt. 4. facit regula. C. res † inter alios acta
alijs non nocere. in rubr. & nigr. Quinimo ſi
prædictus Nicolaus Arpa in prædicto met in
ſtrumento dixiſſet, prout non dixit ſe contra-
8 here † nomine ſuo, & præfati D. Herculis, nul-
lum ius dicto D. Herculi acquiſiuiſſet, nec eū
in aliquo obligaſſet. vulg. l. multum intereſt.
verſic. ſi verò ab initio. & l. penult. & l. fina. C.
ſi quis alter. vel ſib. & ibi glo. & Docto. & in-
ſtitu. de inutil. ſtipul. §. ſi alium daturum. & §.
ſequen. Sicut igitur ex prædicto inſtrumento
nulla actio, nullumúe ius acquiſitum dici po-
teſt præfato Domino Herculi, ſeu eius hære-
dib. aduerſus prædictos Dominos de Stro-
cijs, ita econtra nulla actio ipſis Strocijs nata
dici debet aduerſus præfatum Dominū Her-
culem, ſeu eius hæredem, vt contrariorum
9 † ſeu correlatiuorum eadem ſit diſpoſitio,
10 idemque operetur oppoſitum † in oppoſito
quod propoſitum in propoſito, vulg. l. fi. §. fi.
ff. de leg. 3.

Nec mouere dēt aſſerta ſimulatio p̄dicti in

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſtrumenti a ſtrociis propoſita, cùm tollatur
ex multis reſponſionibus a præfatis Clariſſi-
mis doctoribus appoſitè, & exactè datis. Nec
enim video deductum fuiſſe, & fratres de ſtro
cijs, aut eorum hæredes probaſſe aliquam ſi-
mulationis ſpeciem, prout erat neceſſarium
11 †præſertim ſimulatè actum fuiſſe inter eos,
& præfatum Dominum Herculem, ab initio
prædicti contractus, quòd nomen Arpæ ſcri-
beretur in inſtrumento dicti contractus, qui
tamen teuera fieret cum dicto Domino Her
cule, quod omnino erat probandum, ex Bal.
& Alex. in l. ab Anaſtaſio. C. manda. deciſio.
Pedemon. 42. in fine, quibus addo Simon. de
præl. conſi. 120. num. 42. & ſequen. poſt Alex.
Cæpol. Dec. Pariſ. & Cagnol. locis præcitatis.
Rolan. a Val. conſi. 6, nume. 28. volum. 3. & cõ
ſilio 40. num. 29. vol. 2. Natta. conſi. 628. num.
17. & tribus ſequen. concludentes non ſuffice
re, ſi ex poſt ſuperueniat, quo fit vt non facta
tali probatione dicatur non extare aliquam
12 ſimulationem, cùm paria †ſint non eſſe, vel
eſſe ſed non apparere, vulg. l. duo ſunt Titij.
ff. de teſtamen. tutel. cum ſimilibus. Non pro
bato igitur dicto tractatu præcedenti, ſequi-
tur non eſſe aliquam ſimulationem, ideò nõ
13 entis †nullas eſſe qualitates, vulg. l. eius qui. §.
penul. ff. ſi cer. pe. l. ſi ſeruum. §. ſi modus. ff. de
contrahen. emptio.

14 Et ſi dicatur ſimulationem †probari conie
cturis, & præſumptionibus, ex Bald. in l. 3. C.
plus val. quod agit. quàm quod ſimul. cõcip.
quem ſequitur Dec. poſt alios conſ. 583. nu. 3.
& duobus ſequen. quarum coniecturarũ, ſeu
præſumptionum, prima proponitur ex eo,
quod præfatus Dominus Hercules, poſt præ-
dictum contractum cum Arpa anno 1503.
remanſit in poſſeſſione dictorum bonorum
vſque ad eius mortem, quæ continuata poſ-
15 ſeſſio †inducit efficacem coniecturam ſimu
lationis, teſte Dec. d. conſi. 587. colum. 3. verſ.
ſecundo efficax, &c. Secunda coniectura re-
ſultare dicitur ex literis familiaribus a præfa-
to Domino Hercule prædicto Domino Ni-
colao anno 1505. ſcriptis, quarum vt legitur
in motiuis, præſupponitur ſacram fuiſſe legi-
timam comparationem. Tertia coniectura
ex ſolutione facta prædicti cenſus, ſeu fictus
de pecunia Domini Herculis, de qua in in-
ſtrumento quietationis aureorum 150. roga-
to anno 1506. Quarta coniectura ex allegaro
inſtrumento diuiſionis. Quinta ex aſſertis re-
cognitionibus prati, & Arpæ.

Reſpondetur quòd omnes prædictæ conie
cturæ tolluntur ex accuratè ſcriptis a præfatis
Magnificis Iuriſperitis. Nam quoad aſſertã
longiſſimam continuationem poſſeſſionis
bonorum de quibus agitur, reſpondetur mul-
tis modis.

Primò hanc non eſſe ſufficientem conie-
cturam ad præſumendam ſimulationẽ con-
tractus, quia ſi eſſet vera diceretur ſuperue-
niſſe poſt contractum, quod non ſufficit, vt
ſupra probauimus.

Secundò reſpondetur prædictam conti-
nuationem poſſeſſionis non eſſe ſufficientẽ
ad præſumendum contractum ſimulatum.
Natta dicto conſi. 628. nume. 15. & tribus ſe-
quen. poſt Barto. & Pariſ. ac Caſtren. locis
præcitatis.

Tertiò poteſt reſponderi, quòd cum pro-
ponatur ex actis conſtare Illuſtriſ. & Excel-
lentiſ. Herculem Ducẽ Ferrariæ anno 1501.
inueſtiuiſſe Illuſtriſ. Sigiſmondum ſeniorẽ,
patrem prædicti Herculis de oppido, & terri-
torio Caſtellarani cũ terris, pratis, & latius vt
in prædictæ inueſtituræ inſtrumento contine
tur, dicimus prædicti Sigiſmondi ſenioris, de-
inde præfati Illuſtriſ. Herculis eius filij, & hæ
redis, nec non & Sigiſmondi iuniotis in dictis
bonis poſſeſſionem præſumi acquiſitam, &
16 continuatam ex dicta inueſtitura, † veluti ex
iuſta cauſa præambula. vulg. l. quædam mu-
lier. de rei vendicat. l. 2. C. de acquir. poſſeſ. &
vbique glo. & Docto. Socin. conſi. 15. nume.
7. volum. 4 cum ſimilibus allegatis per ſupra-
ſctiptos D. conſulentes. faciunt, quæ ſcribit
Alex. conſi. 25. num. 9. & tribus ſequen. vol. 2.
Et ſi dicatur dictas ll. quædam mulier. & l. 2. lo
qui quando ille a quo quis habet titulum poſ
ſidebat, ſed in caſu noſtro non probatur Illu
ſtriſſimum Ducem Ferrariæ tempore dictæ
inueſtituræ dicta bona poſſidere, ergo nõ ha-
bere locum dictam præſumptionem, argu-
mento eorum quæ ſcribit Brun. conſi. 1.

Ad hoc reſpondetur duobus modis. Pri-
mò ex quo non probatur prædicta bona tem
pore dictæ inueſtituræ fuiſſe ab alijs poſſeſſa,
præſumendum eſt prædictum Ducem vti do
minum totius territorij Caſtellarani ea poſ-
ſediſſe tempore prædictæ conceſſionis, & in-
ueſtituræ. l. æde ſacra. ff. de contrahen. emptio
ne l. inſulæ Italiæ. ff. de iudic. vbi Bald. & Doc.
Brun. conſi. 34. quem refert, & ſequitur Socin.
iun. conſi. 65. nume. 68. & conſi. 68. num. 6. vo-
lum. 1. poſt Bal. Caſtren. & Socin. locis citatis
cum alijs ſimilibus iuribus, & auctoritatibus
a dictis D. Iureconſultis allegatis.

Secundò reſpondetur ex doctrina Bart. in
l. cùm ſolus. nume. 4. in fin. ff. de vſucapio. vbi
17 notanter dicit, quòd ſi ille †a quo quis habet
titulum non poſſidebat, vel dubitatur an poſ
ſederit vel non, quia nihil eſt probatum, tunc
occaſione dicti tituli præſumitur poſſidere,
quia eo ipſo quod titulum concedit, videtur
etiam concedere quod a quocunque poſſeſ-
ſionem dictorum bonorum acquirat. l. ſi res.
vbi glo. ff. de rei vend. Sed in caſu noſtro præ-
fatus Dominus Sigiſmondus ſenior, & poſt
eum Hercules, & ſucceſſiuè Sigiſmondus iu-
nior, & Illuſtriſ. Philippus Marchio prædi-
ctorum hæres, & ſucceſſor præſumuntur poſ
ſediſſe, & poſſidere reſpectiuè prædicta bona
virtute, ſeu occaſione pdictæ inueſtituræ. ſo-
18 let. n. dici ꝙ poſſeſſio †inducit præſumptionẽ
iuris poſſidentis. Socin. iun. dicto conſi. 68. nu
me. 2. volum. 1. Multo fortius prædicta proce
dunt in caſu noſtro attenta depoſitione triũ
teſtium. 5. 7. & 8. de continuata poſſeſſione
prædictorum bonorum Sigiſmondi ſenioris,
Hercu-

Herculis, Sigiſmondi Iunioris, & Illuſtriſs. Marchionis deponentium.

Et ſi replicetur ſupradictā cauſam præambulam etiam præſumi ex aſſerto contractu ſimulato, triplicatur quòd cum appareat de titulo vero, & proprio, & apparenti, potius at
19 tendendus, & præſumendus† eſt verus quam ſimulatus, vt euitetur præſumptio delicti, & fraudis.arg.l.merito.ff.pro ſocio.Soc.d.conſ. 25.nu.7.vol.4.cum ſimi. citatis ab Alciat. de præſump.regul.3.præſumpt.1.

20 Præterea cum vt diximus contractus†ſimulati nulla ſit qualitas, nullaque ſubſtantia, non poteſt ex eo aliquis effectus præſumi. l. nam & ſi §.poſt defectum.ff.de iniuſt. rupt. & irrit. fac.teſtamen.

Nec vrget ſecunda coniectura deſumpta ex aſſerta ſolutione ducatorum 150. de quibus in inſtrumento quitationis factæ a præfato D. Carolo, dicto D. Nicolao Arpa anno 1506. ab aduerſarijs producto, in quo narratur prædictos aureos 150.fuiſſe ſolutos de pecunia Domini Herculis.

Quandoquidem non probatur ex dicto inſtrumento prædictos ducatos 150. fuiſſe de pecunia præfati D.Herculis, cùm non ſit ſtandum confeſſioni, & dicto aſſerti Ioannis Ludouici de Attaruſio, confitentis ſe habuiſſe dictos ducatos 150. a quondam Bartholomeo Rugolletto enuntiato negotiorum geſtore præfati D. Herculis, de dinarijs eiuſdem D.
21 Herculis, ex quo dicta confeſſio† legitur facta ſine iuramento, & extraiuditialiter, dominoque Hercule abſente, quibus ſtantibus nō ꝓbat, nec nocet dicto domino Herculi, eiuſque hæredibus ex dicta vulg.regula, res inter alios acta &c. cum alijs pluribus iuribus, & auctoritatibus abundè a præfatis D.conſulentibus adductis. Et dato citra veri præiudicium quòd præfati 150.ducati fuiſſent ſoluti a dicto Nicolao confitente eos eſſe de pecunia prædicti domini Herculis, imo magis dictus D. Hercules fuiſſet præſens, & ſoluiſſet de ſua pecunia prædicto D. Carolo, non propterea ex prædicta numeratione, & ſolutione aliqua actio, aut obligatio nata dici poſſet inter ipſum D.Herculem, & fratres de Strocijs l. 1. 3. & l.multum intereſt. §. nam ſi quidem l. pen. & l.fina. C.ſi quis alter. vel ſib. ſub alt. nomin. vel alien. pecun. emer. & vbique glo. & Doct. quibus concluditur ex ſimplici numeratio-
22 ne,† & ſolutione pecuniæ nō dari actionem, & obligationem, quod præſertim in caſu noſtro ꝓcedit, in quo quitatio, & liberatio a ſolutione dictorum ducatorum 150. fuit facta expreſsè præfato Nicolao in obſeruantiam prædicti inſtrumenti facti anno 1503. de quo fit mentio in dicto inſtrumento quitationis.
23 † ex quo inſtrumento inducitur præcedentis contractus confirmatio, proinde tollitur omnis ſimulationis præſumptio, ex adductis deciſ.Pedemon.36.nu.16.

Nec etiam admitti debet, tertia præſumptio, ſeu coniectura, quæ ſumitur ab allegatis literis familiaribus dicti Domini Herculis, ſcriptis præfato Domino Nicolao Arpæ die 16.Maij.1505.

24 Quia prædictæ literæ † non probant. l. inſtrumenta.& l.ſeq.C.de probatio.l.fi. in prin. ff.de leg.2. cap. 1. & 2. de fide inſtrumen. præſertim cùm exhibitæ fuerint poſt mortem aſſerti Domini Herculis.arg. notat. per Rom. & Iaſ.quos refert, & ſequitur Rip. in l. admonendi.num.137.de iureiur. Accedat quòd nō
25 probantur ſcriptæ,† ſeu ſubſcriptæ manu dicti Herculis: nec aſſerti periti deponunt ſe vi-
26 diſſe† Dominum Herculem ſubſcribentem prædictas literas, quod probandum erat teſte Socin.conſi.274. col. 10. quem refert Rip. in d.l.admonendi num. 104. verſic. ſexto, exigitur, & num. 106. Alex.conſi.239.num. 5. & ſequen.volum.6. Afflic.deciſ.181. Nec compa
27 ratio† literarum operatur probationem concludentem dictarum literarum, rationibus & iuribus adductis per D. conſulentes, præſertim cùm non fuerit facta a iudice, nec aſſerti periti iurauerint ſecundum formam a iure traditam, & parte non vocata, ideò nulla l.cōparationes.vbi Bald.C.de fid.inſtrumen. Nec apparet aſſertas literas, ex quibus fit comparatio fuiſſe ſcriptas a dicto quondam D.Her-
28 cule. Nec habent teſtimonia officialis † præſidentis Archiuio, quòd ſint de ſcriptutis prædicti Archiuij, ideo non probant. ſecundum Bal.in d.l.comparationes col. 3. & in Authē. ad hæc.C.eod.titu.cap.ad audientiam.de præſcriptio. & ibi Doc. maximè Felin. & Dec. & in deciſ.Pedemont.69. nume. 2. & 3. & diminuitur etiam de fide aſſertæ comparationis
29 † ex diuerſitate atteſtationū peritorum a partibus electorum. Et dato quòd probaretur prædictas literas fuiſſe ſcriptas a præfato Domino Hercule, attamen Domini de Strocijs ex dictis literis nullam poſſunt ſumere coniecturam quòd D. Hercules aliquid cum eis egerit, geſſerit, aut contraxerit ex quo inter eos dici poſſit nata actio, & obligatio. Imo contrarium arguitur fundamētis a prædictis Iureconſultis deſcriptis præſertim ex illis verbis, *circa la dimanda che vi fa miſſer Carolo Strozzo, del fitto di quella poſſeſſione di Caſtellarano &c.* ex quibus verbis manifeſtè apparet contractum factum cum dicto Arpa, non fuiſſe ſimulatū, quoniam ſi fuiſſet ſimulatus non petijſſet D. Carolus fictum a dicto Arpa, ſed a Domino Hercule.

Et cùm ex prædictis poſt deſertè ſcripta a præfatis D.conſulentibus liquidè demonſtretur nullam actionem perſonalem competijſſe prædictis de Strocijs aduerſus D.Sigiſmondum iuniorem, ſeu Illuſtriſſimum Marchionem virtute dicti contractus emphyteutici facti anno 1503. ſequitur prædictam firmatam concluſionem noſtram veriſſimā eſſe.

Aut volunt dicti aduerſantes fuiſſe intentatam rei vendicationem, tamquàm ex dicto inſtrumento locationis, ſeu emphyteuſis iuncta ſolutione fructuum triennij ſit probatum eorum dominium. Et in hoc etiam cum præfatis D.conſultoribus cenſeo, non eſſe probatum

tum

tum dictorum agentium in bonis prædictis
dominium aliquod aduerſus præfatum Sigiſ
mondum Iuniorem,eiusúe hæredes, quoniã
certi iuris eſt quòd quando principaliter lo-
30 cator†agit contra conductorem actione rea
li,tunc non probatur dominium, nec poſſeſ-
ſio ex inſtrumento locationis.l.ad probatio-
nem.C.locat.& l.ad probationem. C.de libe
ral.cauſ.& cap.inter dilectos §.cæterum. de fi
de inſtrument. & vbique gloſ. & Docto. ita
* *communem* eſſe dicit opinionem Villalob. lib.
4.commun. opinio. verſicu. dominium non
probatur cùm alijs a dictis conſulentibus ci-
tatis,quæ concluſio multo magis procedit ſi
31 locator†agat contra tertium gloſ.& Bart. in
l.ſi quis conductionis. C. de locat. His acce-
dunt quæ vult Alex.conſi. 10.nu.1. & ſequen.
vol.4.& conſi.182.num.1.& duob.ſequen.vo
lum.7.quem citat,& ſequitur Gribald. lib. 4.
commun.opin.in verbo dominium proban-
dum &c. Atteſtantes communem eſſe opi-
32 nem quòd ad probandum dominium † non
ſufficit titulus vendicationis, interuentus pre
tii, poſſeſſio (modo non ſit longi temporis)
deſcriptio in extimo, & inſtrumentum diui-
ſionis, ſed vltra prædicta etiam requiritur ꝙ
venditor tempore contractus fuerit domi-
nus rei venditæ. Quibus ex auctoritatibus cla
ra reſultat deciſio iſtius cauſæ. Cùm igitur eiſ
33 dem iuris regulis† conſiſtat locatio & vendi-
tio l. 1.& 2. ff. locat. non aduerſantur quæ di-
cunt Pariſ.Ruin.& alij in motiuis allegati, qa
34 ſanè debent†intelligi, & ſecundum leges, &
Doctores quos allegant, teſte Bart. in vulg. l.
non ſolùm.§.liberationis.ff.de libe.lega.cum
ſimilibus cumulatis a Curt.Senior. conſi. 65.
colum. 3. Nam in primis a præfatis Pariſ. &
Rimin.allegatus Barto.in l. ad probationem.
C.locat.qui vt argutè aduertunt Domini Cõ
35 ſultores,& ſi ibi dicat locationem† ſolã non
ſufficere ad probationem dominij, ſed cum
alijs ſufficere, attamen declarando quæ ſunt
illa alia, ponit exemplum ſi aliquis locauit
36 fundum Titio,qui†longo tempore tamquã
colonus locantis coluit,& probat titulum,at
tento titulo iuncta poſſeſſione longi tempo
37 ris inducitur præſcriptio, ex qua† acquiritur
dominium:ideò nimirum, ſi probato titulo
38 locationis,& poſſeſſione †longi temporis ẽt
miniſterio colloni probatur dominium, &
Barto.refert & ſequitur Alex. conſi. 12. num.
3.colum.4.Rip.in l.rem quæ nobis num. 4. ff.
de acquir. poſſeſ. & eſt tex. in c. cùm contin-
gat.& ibi Panormit.de decim. At in caſu no-
ſtro non quidem probatur talis longa poſſeſ-
ſio,imo nec probatur quod tempore contra-
39 ctus† poſſiderent illi de Strocijs,quod proba
re debebant, ex adductis a Grat. reſponſ. 90.
nu.14.& 15.poſt alios citatos.Verum proba-
tur Dominum Herculem tunc poſſidere. &
40 licet exempla†non reſtringant regulam,atta
men declarant mentem ſcribentis, in quibus
terminis loquitur. c. ſedes apoſtolica. de re-
ſcript.gloſ.in clem.non poteſt de procurato.
Io. Crot.conſi.133.num.9. Quinimo ex ſolu
41 tione penſionis†non probatur poſſeſſio,nec
dominium in præiuditium tertij poſſidentis,
iuribus & auctoritatibus per D. Conſulentes
latè cumulatis Ruin.conſi. 14.num.6.verſi. &
iſtud etiam.vol.4.idem ſentit Felin.in c. cum
Bertoldus.num.28.de ſen.& re iudic.poſt Ca-
42 ſtren.conſi.præcitat.glo. †ordinaria *communi-*
* *ter* approbata.in dicto cap.cum Bertoldus.in
verbo quodam iure. & ibi communiter Do-
cto.præſertim Felin.num.c. 25. & duobus ſeq.
poſt alios per eum relatos.& Docto.in l.quã-
uis.§.1.ff.de acquir. poſſeſ. Ex quorum dictis
* colligitur vera, & *communis* concluſio ac do-
43 ctrina,quòd ex titulo locationis†ſeu emphy-
teuſis,& perceptione penſionis,ſiue canonis,
aut cenſus non probatur poſſeſſio,nec domi-
nium in præiuditium tertij poſſidentis:quam
concluſionem etiam firmat Anton.Gabriel.
lib.3.commun.opinio.in titulo de locat.con
cluſ.4.in fin.& plenius num.5.& 9.poſt plures
ibi citatos. & hanc opinionem expreſsè etiã
tenet Ruin.dicto conſi.14.nu.5.& ſeq. vol. 4.
in motiuis allegato,concludens quòd per cõ
44 ceſſionem†in emphyteuſim,& perceptionẽ
penſionis non probatur dominium conce-
dentis,quando cõſtat quòd tempore ſolutio-
nis alius poſſidebat,loquens in eccleſia, quæ
probauit titulum, & poſſeſſionem continuã
quaſi ſeptuaginta annorum,ergo ſi non pro-
45 batur perceptio penſionis † continua ſaltem
per decennium non dicitur probari domi-
nium in odium poſſidentis Rip. in d.l. rẽ quæ
nobis.num.48.& hæc declaratio munitur ra-
tione naturali, quia alioquin eſſet in poteſta-
te duorum facere inſtrumentum locationis,
ſeu cõceſſionis in emphyteuſim de re ab alio
poſſeſſa,& confiteri penſiones ſolutas,proin-
de priuare tertium ſuis dominio, & poſſeſſio
ne, quod eſſet iniquiſſimum, quia confeſſio
46 †aliquorum nõ debet alijs nocere l. nam &
poſtea §.fin.& l.ſequen.ff.de iureiuran. cap.1.
de confeſſ. At in caſu noſtro conſtat quòd
præfatus Dominus Hercules tempore dictæ
locationis,ſeu emphyteuſis factæ anno 1503.
poſſidebat bona de quibus agitur, & poſt ip-
ſum Dominus Sigiſmondus eius filius, ergo
ex dicto inſtrumẽto ſolutionis alijsq; inſtru-
mentis factis inter alias perſonas non proba-
tur dominium ipſorum de ſtrocijs aduerſũs
præfatum Dominum Sigiſmondum, & eius
ſucceſſores.

Non obſtant quæ in motiuis adducuntur
de probatione præſumptiua etiam cõtra ter-
47 tium,quia debent intelligi†quando quis poſ-
ſidet de præſenti & incidenter de dominio de
ducitur, ſecus ſi principaliter deducatur de
dominio,& de præſenti non poſſidet, ſed ter-
tius conuentus poſſidet.ita reſpondet Alexã.
d.conſi.10.nu.3.& ſeq.vol.4.Rip.latè in d.l.rẽ
quæ nobis.nu.52.& trib.ſeq. ff. de acqui.poſſ.

Vel poteſt reſponderi prædictam opinio-
* nem *communiter* reprobari teſte Alexan. conſi.
182.num.1.vol.7.poſt gl.& communiter Do
cto.in l.cum res.C. de probatio. vbi reprobat
opinionem Bald.ibi.

Nec

Nec mouere dẽt allegata quarta præſumptio ex eo quòd dicitur aſſertum directum
48 dominium † fuiſſe poſitum in quodam inſtrumento diuiſionis in partem vnius ex dictis de Stroeijs, ex adductis per Alex. in terminis. d. conſi. 182. I. verſicul. ibi quamuis ſit productum inſtrumentum. vol. 7. Nec contra vrgẽt aſſertæ recognitiones factæ a prato, & Arpa reſpectiuè; quia non nocent tertio non habẽti cauſam a recognoſcente, vulga. l. cenſualis. & l. ſi functiones. vbi Bal. C. de dona. poſt Spe. Bal. Soc. & Cor. locis citatis.

Concludo igitur prætermiſſa præſcriptione longiſſima cum prædictis prudentiſſimis Iureconſultis nullam actionem perſonalem, aut realem competiiſſe ipſis D. de Stroeijs aduerſus præfatum Dominum Sigiſmondũ Iuniorem, multoque minus contra prædictũ Illuſtriſs. D. Marchionem prætextu dictorum bonorum de quibus agitur, & propterea malè fuiſſe per iudicem a quo iudicatum, bene verò appellatum, & facientes quod ipſe facere debebat eſſe abſoluendum a petitis ipſum Illuſt. D. Marchionem cum victoria expenſarum ſub correctione &c.

SVMMARIVM.

1 *Poſtliminij ius etiam in pace locum habet.*

2 *Remedium recuperandæ poſſeſſionis ad hæredem ſpoliati tranſit.*

3 *Pacis Pedemontanæ capitulis inter cætera continetur omnia iure belli capta, prioribus dominis reſtitui debere.*

4 *Conſtituto in inſtrumento appoſito ciuilis, & naturalis poſſeſſio acquiritur.*

5 *Filia iuris communis feudorum diſpoſitione inſpecta a feudo regulariter excluditur.*

6 *Feudo alicui pro ſe, & liberis deſcendentibus maſculis conceſſo, non cenſentur per inueſtituram nominati tranſuerſales, præſertim aſcendentes primi acquiſitoris, & multo minus fœmina.*

7 *Conceſſio quælibet in dubio ſecundum formam ſupplicationis facta intelligi debet.*

8 *Feudali in materia, hæredum appellatio ad maſculos tantum porrigitur.*

9 *Feudali in materia conceſſionis verba attẽdi debent, non recognitionis vaſalli, tamquam incidenter, & in executionem præcedentis conceſſionis facta.*

10 *Verba inaduertenter emiſſa, diſpoſitionem, & ſimplicem probationem non inducunt.*

11 *Verba quæ ex conſuetudine notariorum appoſita magis præſumuntur quàm ex partium voluntate, probationem, & diſpoſitionem non inducunt.*

12 *Conceſſionis feudalis diſpoſitio ſolum operatur reſpectu perſonarum pro quibus reperitur inueſtitura recepta, non pro alijs.*

13 *Feudum antiquum dicitur reſpectu attaui, qui in quinto gradu eſſe dicitur.*

14 *Tranſuerſales vltra ſeptimum gradum ad feudum non admittuntur.*

15 *Feudum ſi ſit antiquum, & de acquirente ad tranſuerſales tranſitum faciat, ad illud tranſuerſales vltra ſeptimum gradum non admittuntur.*

16 *Feudorum iuris communis diſpoſitione inſpecta incapax eſt mulier.*

17 *Feudalia eſſe bona ab eo concludenter probari debet qui illa vendicare vult, & a communi patre agnationes proceſſiſſe.*

18 *Feudalia bona regulariter inalienabilia ſunt, proinde vaſallus de his teſtari nequit.*

19 *Verba pleno iure, ſine aliqua diminutione interpretantur.*

20 *Verba pleno iure, directum dominium ſine diminutione important.*

21 *Bona feudalia impropriè dicuntur, quæ alienabilia ſunt, & de his vaſallus teſtatur.*

22 *Feudum proprium, & verum inſtitutionem hæredis, aut ſubſtitutionem non admittit.*

23 *Scriptura propter diſtantiam locorum, & breuitatem temporis de falſo redargui poſſunt.*

24 *Scriptura quæ veriſimilitudinem pro ſe non habet, falſitatis imaginem continere dicitur.*

25 *Falſitatem inſtrumenti ad oſtendendam in ciuilibus probatio per veriſimile, vel non veriſimile ſufficit.*

26 *Iudices in cauſis pro deprehendenda veritate veriſimilitudinem maximè conſiderare debent.*

27 *Iudices in veriſimilibus fidem præſtare non debent.*

28 *Scriptura non habens rogitum, ſignum, & ſubſcriptionem notarij, falſitatis ſuſpitione non caret.*

29. *Scriptura non habens ſignum, ſubſcriptionem, & rogitum notarij priuata eſſe dicitur, & nullam fidem facit.*

30 *Inueſtitura feudi quæ a Camera, et ab Archiuio publico deſumpta eſt fidem facere dicitur.*

31 *Scriptura reperta in archiuio publico ad hoc, vt fidem faciat tria continere debet, quòd archiuio publico præpoſitus ſit officialis, quòd habeat teſtimonium authenticum, & quòd officialis eſſe de ſcripturis archiuij publici atteſtetur.*

32 *Archiuio ſcripturarum publico officialis publicus præponi debet.*

33 *Scripturam qui in archiuio publico repertam dicit, & ideò eſſe authenticam, bonam conſequentiam non facit.*

34. *Exemplum ſimpliciter ſumptum de ſcriptura exiſtente in archiuio publico, non probat.*

35 *Princeps ſi inueſtiat aliquem de bonis de quibus alius fuerat inueſtitus, ſi non appareat, quæ ſint illa bona conceſſio nihil valet, & inueſtitura pro non facta habetur.*

36 *Inueſtitura facta alicui de bonis quæ aliàs tenebat, licèt de iure ſubſiſtat, tamen niſi certificentur bona prædicta, ad nihilum reducitur.*

37 *Inueſtitura feudi ſe reſtringens ad ſucceſſores more patriæ capaces, ad maſculos tantum extenditur.*

38 *Filius primogenitus quòd ſolus ſuccedat in feudis fratribus ſuis excluſis per Principem ſuperiorem recognoſcentem fieri non poteſt.*

39 *Feudum qui ab alio accipit, nõ poteſt illud alteri alia lege dare, niſi ea qua ipſe habebat.*

40 *Vaſallus feudum recipiens pro ſe, & ſuis hæredibus non cenſetur acquirere pro agnatis, ſaltem illis ad quos feudum ſui natura tranſire non poteſt.*

41 *Feudum conceſſum in feudum nobile & gentile, fœminarum excluſiuum eſſe dicitur.*

42 *Feudum pro recipiente, & ſuis hæredibus conceſſum pro maſculis tantum conceſſum intelligitur.*

43. *Relatum in referente cum omnibus ſuis qualitatibus eſſe dicitur.*

Feudum

44 *Feudum cenſetur alienabile, & diſponibile quando in inueſtitura continetur clauſula ad faciendum quicquid vaſallo placuerit.*

45 *Hæredum & ſucceſſorum appellatione, tam ex forma decretorum dominicalium, quàm iuris communis diſpoſitione, fœminæ non veniunt.*

46 *Feudo conceſſo, iuxta morem patriæ, vocati maſculi, & fœminæ excluſæ cenſentur.*

47 *Verba in præfationibus poſita, cauſam finalem oſtendunt.*

48 *Clauſulæ antecedentes maioris efficaciæ ſunt, & magis tendunt ad declarationem, & determinationem ſequentium clauſularum, quàm econtra.*

49 *Antecedens non ſapit naturam ſequentis, ſed ſequens antecedentis, cuius ad ſequentia virtus quadruplex eſt, ſcilicet declarandi, ſupplendi, ampliandi, & reſtringendi.*

50 *Hæres factum defuncti improbare non poteſt.*

51 *Feuda ad naturam primæuā, & propriam feudorum de facili reuertuntur, præſertim quando de forma larga ad ſtrictam tranſitus ſit.*

CONSILIVM SEPTIMVM.

PRudentiſſimi & æquiſſimi patres. Quoniam in hac controuerſia ab Illuſtriſſ. quondam Sebaſtiano a Montebello Comite Intermontium aduerſus Magnificum Procuratorē Patrimonialē Sereniſſ. Sabaudiæ Ducis noſtri, ac ſuper Illuſtr. Andream Prouanam Dominum Leynici, & Catherinam eius vxorem Comites Fruzaſchi, plura nomine actoris ad fundandam eius intentionem propoſita leguntur, quæ tamen iuri & facto aduerſari, legitimisque exceptionibus partis conuentæ elidi dicuntur: idcirco quæ hincinde ex fide geſtorum probantur ſcribere volui. vt illis perſpectis, & cognitis facilè poſſitis iuſtum pro more proferre iudicium iuxta l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſid.

Duo igitur ab actore ſubordinatē intentata leguntur interdicta poſſeſſoria: Nempè recuperandæ & adipiſcendæ. Adipiſcendæ quidem duplici ex capite, altero ex perſona quōdam Domini Caroli a Montebello Comitis Fruzaſchi vltimi defuncti, virtute capitulorū pacis, cuius vim eam eſſe de iure dicit, vt quod Belli calamitate ablatum fuit, id pacis lenitate reſtitui debeat. arg. l. vni. in princip. C. de caduc. tollen. Proindè quemadmodum iuri belli poſſeſſione bonorum ſuorum ſpoliatus fuerat prædictus Carolus ita iure quodam poſtli-
1 minij, quod † etiam in pace locū habet. l. poſtliminij. & l. in bello. in princip. ff. de capt. & poſtlimin. reuerſ. ad dictam poſſeſſionem reſtitui debuerit: quā etſi morte præuentus conſequi non potuit, interdictum tamen illam recuperandi, ad actorem vti eius hæredem tranſmiſerit. Cùm iure cautum eſſe dicatur
2 remedium † recuperandæ poſſeſsionis ad hæredem tranſire l. 3. in fin. ff. de vi & vi arma. capitu. ſignificauerunt. de teſtib. Socin. in l. rem quæ nobis. colum. 8. ff. de acqui. poſſeſ. quibus iuribus accedit tex. in l. hæreditas nihil ff. de reg. iur. Et huic iuris diſpoſitioni deſeruire vi-
3 detur capitulorum pacis † Pedemontanæ expreſſa diſpoſitio, qua omnia iure belli capta prioribus Dominis reſtitui mandatur.

Altero & ſecundo capite petit ſe reſtitui in poſſeſſionem bonorum ex perſona propria ipſius Domini actoris, & hoc ſequētibus medijs Primò vigore aſſerti conſtituti poſiti in inſtrumento ꝯuentionis factæ de anno 1529.
4 cuius † virtute dicit acquiſitam fuiſſe naturalem, & ciuilem poſſeſſionē l. quod meo. vbi Barto. & Docto. ff. de acquiren. poſſeſ. latè Tiraquel. de conſtitut. poſſeſ. in 2. parte ampliatione 11. poſt alios per eum relatos, quibus addi poſſunt Alex. & alij ab eo citati. in l. exitus. colum. fina. ff. de acquir. poſſeſ. cap. venerabilem. §. eo igitur. de electio. Bal. conſi. 145. num. 4. & ſequen. volum. 6. Bart. in l. in illa. in fin. ff. de verbo. oblig. & in l. ſi inter ff. de reb. dub. Secundò vigore infraſcriptarum inueſtiturarum, & cōceſſionum. Tertiò quia prima cauſa eſt in ſucceſſione filiorum & filiarum l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu.

Sed reſpondetur quòd dato probaretur dictos ſubſtitutos prædeceſſiſſe, attamen perierunt relictis liberis ſuperuiuentibus, & etiam in dicta ſubſtitutione vocatis, locaque Baſtitæ in permutatione nominata poſſidentibus, quo caſu clarum eſt conditionem fideicommiſſi eueniſſe, ſubſtitutionemque non fuiſſe caducam. Pariſ. conſi. 99. nu. 11. & 12. & conſ. 38. nu. 2. & ſeq. vol. 2.

Reſponderi etiam poteſt actorem, & multo magis Illuſtriſſ. eius filiam non admitti ad ſucceſſionem dicti feudi Sancti Secundi, ſed
5 excludi † iuris communis feudorum diſpoſitione inſpecta, cùm præfatus Carolus fuerit Inueſtitus de dicto feudo pro ſe, & liberis de-
6 ſcendentibus maſculis. Quo fit † vt non cenſeantur nominati trāſuerſales præſertim aſcēdentes primi acquiſitoris, multo minus fœminæ prout eſſet in caſu noſtro, ſi talem ſe eſſe pars agens probaſſet. §. ſi autem. & §. hoc autem. de his qui feud. dar. poſſ. & cap. 1. de ſucceſ. feud. in prin. & §. ſi. cap. 1. de content. inter me, & Dom. de portio. feu. c. 1. de benef. frat. c. 1. de ſucceſ. fen. vel grad. ſucceſ. in feu. c. 1. de nat. feu. cum pluribus ſimilibus.

Nec aduerſatur quòd dicitur in prædicta inueſtitura non fieri mentionem de liberis maſculis, ſed de liberis 14. ſimpliciter.

Quia reſpondetur debere intelligi de liberis maſculis iuxta formam ſupplicationis, ſe-
7 cundum quam † intelligitur facta conceſſio. c. inter dilectos. §. cæterum. vbi Bald. & Felin. colum. 4. de fide Inſtrumen. Iaſ. in l. Gallus. §. idem credendum. nume. 10. ff. de lib. & poſth. Dec. conſi. 192. num. 5. & conſi. 403. nume. 15. quæ interpretatio procedit attenta materia
8 feudali, † in qua dictio hæredibus de maſculis intelligitur. c. 1. §. & ſi clientulus. de alie. feud. & c. 1. §. ſimiliter. de leg. Corrad.

Non obſtat clauſula poſita in inueſtitura facta

facta præfato Carolo de anno 1534. qua prædictus Carolus recognoſcit ſe tenere prædictum locum Sancti Secundi in feudum antiquum auitum,& paternum.

Quandoquidem multis modis reſpondetur. Primò dicta verba non eſſe poſita in con
9 ceſſione feudi,quæ † ſemper attenditur, iuribus ſupra citatis,ſed ſunt poſita in recognitione a Carolo vaſallo facta, & ſic quodammodo incidenter, & in executionem præcedentis conceſſionis,& veluti inaduertenter, quo
10 caſu†diſpoſitionem non inducunt, nec ſimplicem probationem.arg.notat.in c.1.in fi.de præbē.quam ad terminos noſtros citant Modern. Pariſ.de feud.tit.1.§.6.num.85. Dicique
11 poteſt ex conſuetudine † notariorum potius fuiſſe appoſita,quàm partium voluntate. argum.eorum quæ ſcribit Bar.quem plures ſequuntur de clauſula codicillari. in l. 1. nu. 10. ff.de iur.codicil. Dec. in terminis. conſi. 193. colum. fina. Item reſpondetur arg. notat. in clem.1.in fin.de præbend.quam ad terminos noſtros citant Modern. Pariſ.de feud.titu.1.§. 6.num.85. faciunt quæ ſcribit Iaſ.conſi. 65.in prin.vol.3.

Secundò reſpondetur dato quòd eſſent poſita in conceſſione, ſolum operantur reſpe
12 ctu perſonarum † pro quibus reperitur recepta inueſtitura,& ſic ꝑ dicto Carolo, & eius liberis,& deſcendentibus maſculis.Ita expreſſè tenet Paul.de Caſtr.conſil.154.incipien. ꝙ iſtud feudum. Alex.conſi.10.nu.6.& 9.verſic. eo quia inueſtitura illa.volum.3. quem refert & ſequitur Socin.conſi.10.num.17.inter conſil.Brun.idem Brun.conſi.25.num. 2. appoſitè Iaſ.conſi.152. verſi. ſolùm ergo iſti fratres. vſque in fin.volum.4.Cur.Iun.conſi. 1.num. 13.& 14.& conſi.133.num.28.& ſequen.rubr. conſi.10.num.6.Cæphal.conſi.133.nume.28. & ſequen.Ruin.conſi.5.num.3. vſque in finē. volum.1.Et ex his redditur dubia, & non tuta opinio Nattæ conſi. 967.num.23. vbi videtur tenere contrarium. Cuius tamen opinio poſito quòd eſſet vera, non procedit in caſu noſtro,præſertim propter pactum adiectum in inueſtitura,videlicet quòd ſi contingeret præfatum Dominum Carolum decedere ſine liberis maſculis, ad præfatum Ducem, & eius ſucceſſores reuerteretur prædictum feudum.

Tertiò reſpondetur quòd in caſu noſtro nihil opitulatur parti agenti dicta clauſula, quia poteſt verificari in præfati Caroli attauo, in
13 quo † feudum poteſt dici antiquum,cùm ſit in quinto gradu. Et tamen non fuit communis agnationis pater,ideo pars agens non admittitur,etiam dato quòd probaretur tritauū fuiſſe vtriuſque lineæ communem parentē. Ita nominatim ſcribunt modern. Pariſ. in d. §.5.num.83.

Quartò reſpōderi poteſt admiſſo citra veri noxiam quòd vocati eſſent tranſuerſales dicti Caroli primi inueſtiti, dicitur D. actorē quatenus aliquo agnationis gradu eidem Carolo iungatur, illum eſſe vltra ſeptimum gra
14 dum,quo caſu †non admittuntur tranſuerſales.§.hoc quoque.de his qui feud.dat.poſſ. & c.1.§.his verò deficientibus.de ſucceſ. frat. & grad.ſucced.in feud.Cephal.d.conſi. 133. nu. 26. & ſequen. poſt Afflic. Curt. & Gozad.per
* eum allegatos quibus accedit *communis* Doctorum concluſio quòd in feudo antiquo
15 quando feudum†de ipſo acquirente faceret tranſitum in tranſuerſales, non admittuntur niſi vſque in ſeptimum gradum. Ita tenent Alex.Iaſ.& Dec.in l.certum.C. vnd. legitim. Laud.conſi.119.colum.3.inter conſi.Brun.& alij quamplurimi relati a D.Rolan.a Val. cōſilio 32.nume.22.& conſi.10.num.21.volum. 3.quos hic referre tedioſum eſſet Nat. exactè conſi.634.nume.5.At pars agens etiam dato quòd ſecundum propoſita probarentur ſinguli gradus agnationis non probat ſe eſſe intra ſeptimum gradum agnationis præfato quondam Domino Carolo acquiſitori primo loci Sancti Secundi, ergo ad illud feudū admitti non debet, auctoritatibus ſupra citatis,ex præmiſſis igitur apparet nullum ius cōpetijſſe Domino Sebaſtiano in dictis bonis Sancti Secundi. Multominus ipſi filiæ de iure
16 communi†feudorum omnino incapaci. Afflic.deciſ.324.nu.3.

Idem dicendum eſt de caſtro, & bonis Al
17 pignani,quæ†non probantur (vt neceſſe eſt) concludenter fuiſſe feudalia penes aliquem, qui fuerit pater communis agnationis prædicti Caroli,& ipſius partis agentis. Nam dato quòd verum eſſet quondam Gullielmum de Montebello fuiſſe patrem Vmberti, & Bonifacij iuxta enuntiata in aſſerto inſtrumento diuiſionis factæ anno 1317.die 12. Auguſti,ex dicto inſtrumento apparet ipſum Gullielmū patrem ea poſſediſſe, & habuiſſe vti bona hæreditaria,& alienabilia,& hoc demonſtratur, quia quatenus liquere poſſit dictum Gullielmum patrem poſſediſſe aliqua bona in dicto loco Alpignani,non conſtat illum de prædictis bonis fuiſſe inueſtitum. Quinimo de his tamquàm de rebus allodialibus, ſaltem feudalibus improprijs,& alienabilibus teſtatum fuiſſe, & ea reliquiſſe præfatis filijs, excluſis
18 Gullielmo,ſcilicet,& Amedeo,quod†facere iure non potuiſſet,ſi vt feuda propria illa poſſediſſet.cap.1.de ſucceſ. feud. quod comprobatur ex eo, quia diuiduntur inter prædictos Vmbertum, & Bonifacium fratres vti hæreditaria patris, perueneruntque in portionem
19 dicti Bonifacij pleno iure. quæ verba†interpretantur ſine aliqua diminutione.vt per Iaſ. conſi.128.nume.4.volum.4.latè Soc.conſi.1. nume.14.& ſequen.vol.4.vbi poſt Bart. Bald. Angel. Hoſtien. Alex. & Ruin. per eum cita
20 tos concludit verba pleno iure † importare directum dominium ſine diminutione. latè Felin.in c.auditis.nume.4.& pluribus ſequen. de pſcriptio. Cui interpretationi deſeruiunt illa verba adita,proprietatis,ſcilicet,& poſſeſſionis,& directi dominij: Comprobatur etiā
21 dicta bona eſſe feudalia impropria † ex teſtamēto dicti Bonifacij facto anno 1327.in quo inſtituto particulariter Gullielmo filio in q-

buſdam

buſdam bonis, inſtituit eius hæredem vniuer-
ſalem etiam in bonis feudalibus ventrē vxo-
ris,& eidem ſubſtituit Philippum Principem
Achayæ, quem profectò ſubſtituere non po-
22 tuiſſet ſi fuiſſet feudum† proprium, & verum
c.1.de ſucceſ.feud.

Nec pars agens poteſt aliquod fundamen-
tum ſumere in aſſerta inueſtitura Bonifacij
facta,vt legitur eodem anno 1317.die 16.Au-
23 guſti. Quia dicta ſcriptura † non caret ſuſpi-
tione falſitatis propter diſtantiam locorum
in quibus facta leguntur dicta duo inſtrumen
ta , & breuitatem temporis ab aſſerto inſtru-
mento diuiſionis facto apud Chamberiacū
die 12.Auguſti,ad dictam inueſtituram factā
eodem anno, & die 16. eiuſdem menſis Au-
guſti in Caſtro Pinerolij, & ſic tribus diebus
tantum intermedijs inter diem 12.& 16. Quo
breui tempore veriſimile non eſt dictum Bo-
nifacium a Chamberiaco Pinerolium acceſ-
24 ſiſſe ideò imaginem† falſitatis dicitur habere
l.ſcripturæ.vbi Bal.C.de fide inſtrumen. Dec.
conſi.94.nume.2.dicens ad probandam falſi-
25 tatem † alicuius inſtri in ciuilibus ſufficere
probationem per veriſimile, vel non veriſi-
mile Bal.in l.in exercendis.colum.2.C.de fid.
inſtrument. quem ad hoc nominatim citat
Socin.conſi.28.num.9.volum.3.Tiraquel. la-
tè in repetitione l.ſi vnquam. in præfatio. nu-
me.28.C.de reuoc.donat. faciunt quæ ſcribit
Are.conſ.9.colum.2.quem refert,& ſequitur
26 Crauet.conſi 61.num.9.quòd iudices† maxi-
mè conſiderare debent veriſimilitudinem in
deprehendenda veritate,teſte Ancha. conſil.
27 25.vbi dicit iudices† non debere dare fidem
non veriſimilibus. & falſitatis ſuſpitio auge-
tur ex eo quòd dicta inueſtitura omnino ad-
uerſatur inſtrumento prædictæ diuiſionis, in
quo expreſsè dicitur. Item inter prædictum
Bonifacium, & Vmbertum conuentum eſt
quòd ipſo Boniſacio decedente ſine liberis
maſculis eidem in prædictis bonis Fruzaſchi
ſic in portione obuentis ſuccederet dictus Vm
bertus,& liberi maſculi excluſis filiabus, quæ
dotari deberent. In prædicta verò alia inueſti
tura vocat dictus Bonifacius eius prædictas fi
lias in dicto feudo Fruzaſchi, item & aſcen-
dentes maſculos & fœminas,cùm tamen ne-
minem aſcendentem tunc viuentem habe-
ret niſi Margaritam matrem,quam veriſimi-
le non eſt voluiſſe ad dictum feudum venire.
Creſcit etiam dicta ſuſpicio quoniam aſſerta
28 ſcriptura† caret rogitu,ſigno, & ſubſcriptio-
29 ne notarij, quorum defectus † facit ſcripturā
eſſe priuatam,vt nullam fidem facere poſſit,
ſecundum Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §.ſi
initium.ff.de eden.Felin. & alij in c. 1.de fide
inſtrumen.cum alijs ſimilibus cumulatis a Pa
riſ.conſi.27.col.1.& 2.volum.2.Bocr.deciſio.
37.nume.10.

Nec fidem dictæ inueſtituræ præſtat quod
30 dicitur illam† eſſe ſumptam a Camera, & ſic
ab archiuio publico, quo caſu dicitur fidem
facere.authen.ad hæc.C. de fide inſtrumen.c.
ad audientiam.de præſcrip.c.cùm cauſam.de
probatio.& vbique Doctores.

Quia multis modis reſpondetur. Primò ꝙ
31 ad hoc vt ſcriptura † reperta in archiuio pu-
blico fidem faciat tria ſaltem ſunt neceſſaria.
32 Primum quòd archiuio † ſit præpoſitus offi-
cialis publicus. Secundum quòd huiuſmodi
ſcriptura ſit poſita inter ſcripturas auctēnti-
cas. Tertium quòd dicta ſcriptura habeat teſti
monium auctenticum ab officiali archiuio
præfecto,qui officialis archiuio præfectus at
teſtetur eſſe ſcripturas archiuij. Ita concludūt
Abb. Aret.& Dec.in d.cap.ad audientiam.de
præſcrip.in d.c. cauſam. de probatio. Corne.
conſt.142.litera A.volum.3.Dec.conſil.458.
nume.51.vbi dicit non valere conſequentiā.
33 Hæc ſcriptura † reperta eſt in archiuio publi-
co,ergo eſt auctentica. At in hac ſcriptura
producta non apparet de ſupradictis requiſi-
tis,ergo non probat. Præterea dicimus non
eſſe productam aliquam ſcripturam archiuij
Ducalis, ſed tantum productum exemplum
ſumptum ex ſcriptura exiſtente in archiuio,
34 quo caſu† non probat, teſte Caſtren.in d.au-
then.ad hæc nume.4.in fin.C.de fide inſtrum.
Sed demus dictam inueſtituram fidem face-
re,dicimus adhuc ex dicta inueſtitura nihil ſe
qui reſpectu Caſtri, meri & mixti imperij, &
aliorum bonorum Alpignani a dominis cō-
uētis poſſeſſorum,cùm in ea non dicatur, in-
ueſtiuit de Caſtro mero & mixto imperio,&
alijs iuribus, & bonis Alpignani, ſed dicitur
tantum quòd inueſtiuit eundem Bonifacium
de omnibus rebus & poſſeſſionibus feudali-
bus,quæ dominus Gullielmus tenebat,& con
ſueuit in feudum tenere a dicto Principe A-
chayæ in Alpignano,& poſſe, in caburro, &
territorijs eorundem: ex quibus verbis nihil
dicitur conceſſiſſe,niſi probet pars agens quæ
bona prædictus Gullielmus in feudum a di-
cto Principe in territorio Alpignani tenuit,
& poſſedit. Ita nominatim decidit Bald. in c.
1.nume.5.verſi. pone Comes concedit Titio
in feudum.de feud.guard.quem refert, & ſe-
quitur Iaſ.in l.ſi ſic.nu.19.ff.de leg.1.per illum
tex.faciunt quæ ſcribit ibi Barto. poſt Dyn. in
* fin. & Paul. de Caſtr.quem ſequuntur *commu-
niter* Docto.Oldr.conſi.164.Alexand. conſil.
28.nume.89.& conſi.187.nume.10.volum. 2.
& in l.locus ff.de acquiren.poſſeſ.Aret.conſ.
164.Socin.conſi.96.nume.11. verſicu. præte-
reà lib.1.& conſi.167.nume.20.verſicu. circa
quartam.Crauet.conſi.293.nume. 5. Calcan.
cōſ.49.nu.1.Feli.in c.2.nu.11.de reſcri.Afflic.
de feu.non haben.prop.natu.feu.num. 15. Ex
* quibus omnibus patet *cōem* & veram eſſe con
35 cluſionem ꝙ ſi Princeps † inueſtiat aliquem
de bonis,de quibus alius fuerat inueſtitus, ni-
ſi appareat quæ ſint bona de quibus alius fuit
inueſtitus nihil valet conceſſio, & habetur ꝓ
non facta. Idem expreſsè dicit Nar.conſ.514.
num. 31.poſt Signorol.conſi. 10. Quòd inue-
36 ſtitura † facta alicui de bonis quæ aliàs tene-
bat,& poſſidebat licet inueſtitura valeat, ta-
men niſi certificantur bona prædicta reduci-
tur ad nihilum dicta inueſtitura. & ſimilem
deci-

deciſionem ſcribit tenere Aret. conſil. penul.
D.Rolan. a Val. conſi. 2. nu. 19. & ſeq. vol. 3.
Cùm igitur ex præcedentibus inueſtituris
appareat dictum Gullielmum nunquam fuiſ
ſe inueſtitum de dicto loco,& bonis Alpigna
ni, ergo parti agēti nihil præſtat dicta inueſti-
tura Bonifacij. Et hæc videtur ſufficere ad ex-
cludendum partem agentē a bonis Alpigna-
ni. Et poſito citra veri præiudiciū, ꝙ legitimè
cõſtaret prædictum Gullielmū fuiſſe inueſtitū
de dicto loco Alpignani, attamen ex iuribus
productis nomine partis conuētæ, præſertim
inſtrumento conuentionis factæ inter præ-
dictum Philippum Principem Achayæ, &
communitatem ac Homines Alpignani an-
no. 1320. die 6. Septembris, apparet plura
prædia ruſtica fuiſſe donata ab ipſa vniuer-
ſitate ipſi Philippo Principi, ipſumque
Principem, iure fuiſſe dominum ac poſſeſ-
ſorem caſtri & loci Alpignani, & per conſe-
quens bona ipſa reuerſa fuiſſe ad dominum
directum, conſolidatumque vtile dominium
cum directo, quod comprobatur ex inueſtitu
ra facta a Iacobo Principe Achayæ filio di-
cti Philippi anno 1337. die prima Februarij
cuidam Gullielmo de Montebello, filio alte-
rius Gullielmi domini Montisbelli pro ſe &
ſuis hæredibus deſcendentibus maſculis, &
cum clauſula, vt faciat quicquid voluerit in
perpetuum, nulla facta mentione aliquarum
aliarum inueſtiturarum præcedentium. Ex
qua inueſtitura conſtat mutatam fuiſſe for-
mam aſſertæ inueſtituræ Bonifacij aliosque
non deſcendentes a dicto Bonifacio fuiſſe in-
ueſtitos, ſcilicet Gullielmum filium Gulliel-
mi. D. Montisbelli, de quo etiam fit mentio
in alio inſtrumento mandati ad faciendum
fidelitatem per homines Alpignani prædi-
cto Gullielmo inueſtito anno 1337. die 9.
Martij. ex quibus inſtrumentis apparet diuer-
ſos fuiſſe dominos locorum Fruzaſchi & Al-
pignani, quod etiam probatur ex prætenſo
inſtrumento inueſtituræ factæ aſſertis Ioanni
& Georgio de Montebello de Caſtro, loco,
& pertinentijs Fruzaſchi anno 1338. die 24.
Martij, in qua inueſtitura nulla fit mentio de
loco Alpignani:& nimirum cùm alius vide-
licet dictus Gullielmus eſſet de Alpignano
inueſtitus, & per conſequens dictum feudum
non remanſiſſe in ſua prima forma, ſed no-
uam ſuſcepiſſe, teſte Afflic. de vaſal. decrep.
ætat. nume. 11. Quod etiam liquet ex eo quod
37 ſequentes inueſtituræ † ſe reſtringunt ad ſuc-
ceſſores de more patriæ capaces, proinde ad
maſculos tantum, vt legere eſt in inueſtitura
ſuſcepta per Philippum ſuo & fratrum nomi
ne de Alpignano, & Fruzaſcho anno 1473.
8. Martij, & in inueſtitura pdicti Caroli facta
anno 1531. die 3. Septēbris a parte agēte ſim-
plr pductis, & in alijs inueſtituris de qbus fi-
des fiet. Ex prædictis igitur clarè probatur lo-
cum Alpignani eſſe extra omnem controuer
ſiam, ad illumque parti agēti præſertim filiæ,
attētis maximè quæ infra de bonis Fruzaſchi
dicentur, nullum ius competere.

Quo verò ad bona Fruzaſchi Cùm in actis
non legatur producta aliqua inueſtitura aſſer
ti Gullielmi patris dictorū Bonifacij, & Vm-
berti, nec de alia anteriore appareat, conſe-
quēs eſt aſſertam inueſtituram Bonifacij an-
no 1317. 16. auguſti, (ſi inueſtituræ nomen me
retur) eſſe primam, contra quam multa a par
te conuenta opponuntur.
Primò ſcripturam productam, nullam fidē
facere, cùm vt proximè dictum fuit careat ro
gitu, ſubſcriptione, & ſigno notarij.
Secundò, dato ꝙ eſſet auctentica, dicimus
Philippū de Sabaudia, qui de dictis bonis ſal-
tem in vniuerſali ſeu generali cōceſſione Co
mitatus Principatus Pedemontium a Comi-
te Sabaudiæ, quem in directum dominum, &
ſuperiorem recognoſcebat, fuerat inueſtitus,
vt notorium eſt & in fine inueſtituræ legitur,
non potuiſſe ea forma inueſtire prædictū bo-
nifacium, & alterare diſpoſitionem iuris cōis
feudorum, ac vocare aſcendentes & collate-
rales fœminas in perpetuum. Ita nominatim
ſcribit Curt. ſen. cõſi. 10. col. 29. poſt gl. & Alex.
per eum citatos. Brun. cōſi. 97 nu. 7. arg. notat.
per Felin. in c. nonnulli nu. 27. de reſcr. & per
Doct. in l. minor autem Magiſtratus. ff. de mi-
nor. Quibus deſeruiunt quæ ſcribit Natt. con-
ſil. 127. nu. 1. & ſeq. vbi dicit recognoſcentem
38 † ſuperiorem non poſſe facere, ꝙ primogeni
tus filius ſuccedat in feudis. & hæc comprobā
tur ex notat. in c. 1. §. ſimiliter de leg. Corrad.
39 vbi dicit, qui feudum † ab alio accepit nō po
teſt alij alia lege dare, niſi qua ipſe habebat.
Tertiò opponitur contra dictam inueſtitu-
ram ex ea nullum ius agnatis tranſuerſalibus
dicti Bonifacij in dictis bonis Fruzaſchi fuiſſe
acquiſitum, ſecundū Alex. conſi. 10. nu. 6. vol.
3. vbi argumento notat. in l. ſi mihi, & titio. ff.
de verb. obl. poſt Odofr. Bal. & Salicet. per eū
40 citatos concludit ꝙ vaſſallus † recipiens non
potuit acquirere niſi pro ſe & hæredibus ſuis,
imo ſi expreſſam feciſſet mētionem de agna
tis haberetur pro non adiectis, ſcilicet illi ad
quos feudum ſui natura non tranſibit, niſi nō
mine illorum tamquàm eorum procurator,
vel negotiorum geſtor recepiſſet, & hoc vlti-
mo caſu ſequuta fuiſſet ratihabitio. & Alex.
refert & ſequitur Iaſ. in l. ſtipulatio iſta. §. alte-
ri & ibi Alciat. nu. 11. & ſeq. ff. de verb. obl. Pi-
ſaur. in vol. Conſil. feud. conſ. 116. nu. 14. Curt.
de feud. in 2. part. verſ. ſecunda cadit neceſſa-
ria concluſio. vbi dicit Doctores ita cōiter te
nere. Ruin. conſi. 5. nu. 3. & ſeq. vſque in fi. vol.
1. poſt plures citatos, De qua tamen opinio-
ne ego dubito, ex adductis per Nattam conſi.
467. nu. 12. & pluribus ſequentibus.
Quartò reſpondetur, ꝙ licet inueſtitura Bo
nifacij habeat relationē ad quandā inueſtitu-
ram Gullielmi patris; verum quia extāt plura
inſtrumēta vnum rogatum anno 1307. die 3.
Nouembris, quod refert aliud inſtrumentum
inueſtituræ dicti Gullielmi de bonis Fruza-
ſchi rogatum eodem anno 1307. die 24. Apri
lis, in quo dicitur prædictum Gullielmum
fuiſſe inueſtitum de bonis Fruzaſchi in feu-

41 dum nobile & gentile proinde † excluſiuum
fœminarum, ſecundum Bald. conſil. 327. nu-
me. 2. verſicul. alij magni Doctores volum. 3.
Zazi. conſil. 11. num. 10. lib. 1. Item, & aliud in-
ſtrumentum inueſtituræ factæ eidem Gulliel-
mo eodem anno 1307. die 17. auguſti de Ca-
ſtro, & territorio Ronchaliæ in augumētum
feudi Fruzaſchi pro ipſo Gullielmo, & hære-
42 dibus ſuis, & ſic maſculis † tantùm, iuxta no-
tat. in cap. 1. §. etſi clientulus. de aliena. feudi.
cum innumeris ſimilibus, ideò prædictas prio
res inueſtituras dicimus eſſe obſeruandas vul
gat. iuribus. Et ſi dicatur extare aliam inueſti-
turam dicti Gullielmi de anno 1306. reſpon-
detur fieri non potuiſſe in præiudicium præ-
cedentium. Et dato quòd potuiſſet, dicitur
prædictam inueſtituram Bonifacij omnia cō
tenta in dicta paterna inueſtitura continere,
43 cùm relatum † ſit in referente cum omni-
bus ſuis qualitatibus vulg. Laſſe toto. ff. de hæ-
red. inſtituen. cum ſimilibus citatis a Dec. con
ſil. 63. nume. 6. & conſil. 182. nume. 4. At in in-
ueſtitura Gullielmi anni 1306. ſi exhibetur, in
verbis diſpoſitiuis eſt ſcripta cum clauſula, &
44 quicquid placuerit faciendum &c. quæ † ope
ratur quòd feudum cenſeatur alienabile, &
diſponibile Alexan. conſi. 189. nume. 8. vol. 2.
poſt Bald. de feud. non haben. propr. natur.
feud. in verbo dederunt, vbi Afflic. 2. Curt.
ſen. conſil. 49. nume. 79. in fin. Curt. Iun. conſ.
4. nume. 1. Iacob. a ſanct. Georg. de feud. verſ.
ita etiam colum. 1. Brun. conſi. 38. nume. 1. &
ſequen. Grammat. conſilio nono, numero
14. poſt plures alios per eum citatos. Ergo
& dicta clauſula dicitur repoſita in aſſerta in-
ueſtitura Bonifacij, Proinde feudū illud con-
ceſſum fuiſſe impropriū, alienabile, & diſpo-
nibile apparet, & talis facultas non ſolùm ip-
ſi Bonifacio ſed etiā hæredibus conceſſa cen-
ſetur. Bald. in d. tit. de feud. non haben. propr.
natur. feud. in verbo ipſe, & ibi Afflic. & com-
muniter Doctores. Quòd autem prædictus
Bonifacius ac alij ſucceſſores in dictis bonis
Fruzaſchi, etiam ſi probaretur deſcendiſſe a
dicto Bonifacio habuerint dictam clauſulā
pro repetita, & eius virtute exiſtimauerint
poſſe de dictis bonis ad eorum placitum di-
ſponere, clarè patet. Primò ex inſtrumento
tranſactionis & diuiſionis bonorum, & hæ-
reditatis prædicti quondam Gullielmi, & in-
ter vmbertum & Bonifacium fratres, & filios
prædicti Gullielmi. In quo inſtrumento re-
fertur teſtamentum dicti Gullielmi excludēs
Gullielmum & Amedeum etiam filios legiti
mos, & naturales dicti Gullielmi. Qui circū-
ſcripta dicta clauſula ad habendum, & facien
dum quicquid placuerit &c. erant admitten-
di pro rata cum prædictis vmberto & Bonifa
cio, quos hæredes inſtituit vniuerſales in om-
nibus bonis & etiam feudalibus, & altero de-
cedente ſine liberis maſculis ſubſtituit ſuper-
ſtitem, ad quem remaneant, & iure ſubſtitu-
tionis deueniant dicta bona excluſis fœmi-
nis, quæ deberent dotari in pecunia, quæ ſub-
ſtitutio fuit repetita in dicto inſtrumēto diui-
ſionis & tranſactionis ab ipſis vmberto, & Bo
nifacio factæ: qui liberauerunt ſe inuicem de
omnibus cōmunicationibus iuris & rationis,
quæ vna pars contra aliam occaſione præ-
miſſorum habere poſſet. Item ex teſtamen-
to dicti Bonifacij condito de anno 1327. in
quo Gullielmetum hæredem in quibuſdam
bonis Caburri inſtituit, in alijs autem omni-
bus bonis allodialibus & feudalibus, & ſic
etiam in bonis Fruzaſchi inſtituit ventrem
Margaritæ ſuæ vxoris, ſcilicet ſi maſculum
aut maſculos pareret, ſi autem pareret fœ-
minas eas inſtituit in certa quantitate. Qui-
bus maſculis ſeu fœminis decedentibus ſi-
ne liberis ſubſtituit Principem Achayæ, Qui
notitiam habens teſtamenti prædicti a Boni-
facio conditi, & ſubſtitutionis in eo con-
tentæ de anno 1337. die prædicta Februarij,
& ſic annis decem poſt conditum teſtamen-
tum à dicto Bonifacio fecit donationem, &
inueſtituram de bonis Fruzaſchi Gullielmo
filio Gullielmi domini Montisbelli de quo ſu
pra, dum de loco Alpignani tractauimus mē-
tionem facimus, pro ipſo & eius hæredibus
maſculis. Ex quo tria elliciuntur: primum
prædictum Iacobum prætendere ius in dictis
bonis Fruzaſchi tam virtute dicti teſtamen-
ti ſeu ſubſtitutionis, quam aliorum contra-
ctuum initorum cum dicto Bonifacio. Se-
cundum, quod viuente dicto Bonifacio erat
quidam Gullielmus filius alterius quondam
Gullielmi de Montebello, domino dicti lo-
ci. Tertium, ex dicta inueſtitura maſculos
tantum eſſe vocatos. Idem etiam colligitur,
ex altera inueſtitura ſumpta a Georgio ſuo &
Ioannis fratris nomine de bonis Fruzaſchi
anno 1375. in feudum nobile, antiquum,
& paternū nulla penitus facta mentione trāſ-
uerſalium nec fœminarum: Item ex inue-
ſtitura dictorum Georgij & Ioannis fratrum
anno 1378. pro ipſis & eorum hæredibus &
ſucceſſoribus nulla etiam habita ratione fœ-
minarum, ſed facta relatione ad prædi-
ctam inueſtituram Iacobi Principis Acha-
yæ, quæ tantum maſculos vocat: Item ex
inueſtitura facta anno 1402. Georgio, &
Ioanni fratribus condominis Fruzaſchi pro
ipſis, & eorum ſucceſſoribus, vt moris eſt,
& ſecundum bonos mores & conſuetudi-
nes patriæ: Item ex inueſtitura facta dicto
Georgio pro ſe, & eius hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus anno 1418. quorum appellatio-
45 ne † tam ex forma decretorum Domini-
calium, quam iuris diſpoſitione non ve-
niunt fœminæ: Item ex inſtrumento do-
nationis locorum Fruzaſchi, & Alpigna-
ni facta a Deſiderio patruo Bertolino ne-
poti anno 1507. die 25. Ianuarij, in quo de-
clarantur fœminæ penitus incapaces dicto-
rum feudorum, quæ donatio fuit confir-
mata a Carolo Duce eodem anno 25. Mar-
tij, quæ declaratio etiam fuit facta per Con-
ſilium Ducale anno 1510. in cauſa inter præ-
dictum Bertolinum, & quondam vxo-
rem Domini Aymonis de publicis Præſidis
Sabau-

Sabaudienſis, Item ex multis inueſtituris a
ſucceſſoribus in dicto feudo reſpectiuè ſum-
ptis, quarum aliquæ ſunt a parte agente pro-
ductæ, in quibus expreſsè dicitur quòd inue-
ſtiuntur vaſſalli pro ipſis, & eorum hæredi-
bus, & ſucceſſoribus de more tamen patriæ
46 capacibus. qua clauſula † ſtante cenſentur
omnino fœminæ excluſæ, & Maſculi tantum
vocati, cùm de more ſeu conſuetudine pa-
triæ notoria maſculi ad ſucceſsionem feudo-
rum admittantur, De qua conſuetudine in in-
diuiduo in caſu noſtro extant iudicata, & au-
tenticæ ſcripturæ ſupra relatæ, Item ex inue-
ſtitura facta Bertolino, & Carolo anno. 1524.
qua deſcendentes ipſorum maſculi dūtaxat,
ſeruato ordine primogenituræ vocantur, vt
in pluribus locis dictæ inueſtituræ legitur. Et
primò in præfatione, in illis verbis, vt ipſe &
ab eodem ortum habentes maſculi primo-
47 geniti &c. quæ verba † licet in præfatione di-
cta ſint, cauſam tamen finalem reſpiciunt
vulg. l. final. ff. de hæred. inſtituen. Secundò in
diſpoſitione in illis verbis, liberis maſculis, &
quibuſcunque deſcendentibus, tam ex ipſo
Bertolino patre, quàm ex Carolo filio, & de-
ſcendentibus eorundem ſecundum ordinem
primæ genituræ de qua infra. Item in illis ver
bis, In comitatum erigimus pro ipſo domi-
no Bertolino, & ſucceſſiuè Domino Carolo
eius filio, & deſcendentibus eorundem ſecun
dum ordinem primogenituræ de qua infra,
Item in illis, eiſdem & ſuis prædictis ſucceſ-
ſoribus, Item in verſicu. adijcientes, & ſta-
tuentes quòd ius primogenituræ & ſucceſſio-
nis primi Comitis & aliorum Comitum ab
eo deſcendentium cuſtodiri debeat. Item in
verſicu. ipſo verò Carolo ante patrem mo-
riente ſine liberis maſculis. D. D. Bertolini
naſcituris, & ſic ſucceſſiuè &c. Et hæc fortius
clariusque probantur ex inueſtitura in qua
inueſtiuit dictum Bertolinum pro ſe filioque
prænominato, nec non deſcendentibus eo-
rum ſecundum ordinem dictæ primogeni-
turæ, nulla penitus collateralium facta men-
tione.

Nec obſtat verſiculus incipiens, ita tamen
quod is qui Comitatum obtinebit. In illis
verbis, & ſucceſſiuè ſinguli proximiores, &c.
Ex quibus verbis pars agens dicit ipſis Ber-
tolino, & Carolo morientibus ſine liberis vo
catos fuiſſe tranſuerſales proximiores, quia
illa verba attentis multiplicatis clauſulis præ-
cedentibus loquentibus duntaxat de deſcen-
dentibus ipſorum Bertolini, & Caroli, debēt
intelligi de proximioribus qui tamen ſint de
deſcendentibus ipſorum Bertolini, & Ca-
48 roli. Nam Clauſulæ † antecedentes maio-
ris efficaciæ ſunt, & magis tendunt ad de-
clarationem, & determinationem ſequen-
tium quàm econtra. Ita nominatim dicit
Bartol. in l. quiſquis. nume. 1. ff. de leg. 3. per
illum text. quem refert & ſequitur Iaſ. con-
ſil. 79. colum. 1. verſicu. & iſta clauſula. vol. 3.
Idem Barto. in l. ſtipulatus. §. Griſogonus. ff.
de verbor. obligatio. Aretin. conſil. 18. co-
lum. 2. facit regula. l. ſi ſeruus plurium. §. fina.
ff. de lega. 1. Hinc Bald. in l. quoties prin-
cipali. in fin. C. de fideicommiſſ. per illum
49 text. notat quòd antecedens † non ſapit na-
turam ſequentis, ſed ſequens antecedentis,
Cuius quadruplex eſt virtus ad ſequentia,
ſcilicet declarandi, ſupplendi, amplian-
di, & reſtringendi, vt not. Iaſ. conſil. 69.
colum. 1. in fin. volum. 2. poſt Bald. conſil.
357. nume. 1. verſicul. Nam præcedentium
volum. 5. Et hæc interpretatio comproba-
tur ex verbis ſubſequentibus, videlicet mo-
dis & formis ſupra ſpecificatis & expreſſis.
Sed ſupra ſpecificatum expreſſumq; non eſt
niſi de liberis, & deſcendentibus à prædi-
ctis Bertolino & Carolo, ergo de proxi-
mioribus deſcendentibus ab ipſis intelligen-
dum eſt, cùm relatum ſit in referente cum
ſuis qualitatibus, vulg. l. aſſe toto ff. de ac-
quir. hæred. cum alijs ſupra citatis: quibus
addo text. in l. ſi ita. & l. in teſtamento. ff. de
conditio. & demonſtratio. l. 2. §. eodem mo-
do ff. naut. caupon. & ſtabul. & ibi glo. Aret.
conſil. 156. colum. 2. in princip. poſt Barto.
& alios per eum adductos. Item ex verbis
inueſtituræ, cum ſolum facta legatur ip-
ſi Bertolino pro ſe filioque prænominato,
nec non deſcendentibus eorum, ſecundum
tamen ordinem primogenituræ, vt prædi-
ctum eſt. Et prædicta ſine difficultate pro-
cedunt attenta forma expreſſa, de qua in
dicta conuentione facta inter prædictos quō-
dam Dominos Bertolinum patrem, & Ca-
rolum filium Dominos Fruzaſchi ex vna
parte, ac prædictum quondam Dominum
Sebaſtianum de Montebello ex alia parte an-
no 1529. die 21. Iunij ab agente producta,
in qua partes prædictæ pluribus in locis ex-
preſsè conuenerunt bona de quibus ibi, in-
ter quæ extat Comitatus Fruzaſchi debere
remanere in linea maſculina dictorum con-
trahentium, & quòd ſi extarent aliquæ filiæ
congruè dotari deberent habita ratione qua-
litatis filiæ, patrimonij, & familiæ de Mon-
tebello. Cum igitur deceſſerit prædictus
Carolus Comes Fruzaſchi ſine liberis ma-
ſculis, proindè linea maſculina ambo-
rum defecerit, conſequens eſt vt Illuſtr.
D. Iachetina filia prædicti Sebaſtiani non
admittatur ad prædictum Comitatum, præ-
ſertim ſi faciat ſe hæredem patris, cuius
50 † factum improbare non poteſt, vulg. l.
l. cùm a matre. ff. de rei vendicatio. & hæc eo
51 magis procedunt cùm feuda † de facili re-
uertantur ad naturam primæuam, & pro-
priam feudorum. Afflic. in titu. de feud. ſine
culp. non amitten. numero ſexto præſer-
tim quando de larga forma fit tranſitus ad
ſtrictam, per notat. a Gullielm. in ſuis. no-
tabil. in 4. notabil. nume. 43. & 55. facit re-
gula. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. verſicul.
fina. ff. de pact. Et ſi dicatur Dominum Seba-
ſtianum patrem. D. Iachetinæ debuiſſe tam-
quàm maſculum admitti; reſpondetur ad-
uerſus prædictum. D. Sebaſtianum obſtare

alias exceptiones ſupra, & infra oppoſitas. Præterea poſitio citra veri præiudiciũ, quòd D. Sebaſtianus pater debuiſſet admitti, attamen cùm deuenerit ad eum caſum à quo incipere non poteſt, non eſt admittenda fœmina propter defectum perſonæ. argum. notat. in l. pluribus § etſi placet, vbi Barto. in fin. ff. de verbor. obligatio. quem refert & ſequitur Signorol. in conſi. 9. nume. 8. Competuntquè parti conuentæ aduerſus fœminam exceptiones Dolo facis petere quod reſtitutura es. l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur.

Quintò dicitur non eſſe probatum concludenter partem agentem nec quõdam D. Carolum eſſe deſcendentes a prædictis Vmberto, & Bonifacio reſpectiuè.

Cùm igitur prædictus Carolus deceſſerit ſine liberis ab eo deſcendentibus, Sequitur Comitatum prædictum Fruzaſchi eſſe deuolutum ad directum Dominum, & ſic conſolidatum vtile dominium cum directo, Proinde partem agentem præſertim filiam nullum ius habere in dicto feudo Comitatus, eiquè obſtare exceptionem defectus dominij præſertim vtilis, ac dolo facis petere quod reſtituturus es, & propterea ei non competere remedium reintegrandæ virtute capitulorum pacis. Et ita iuris eſſe concludo, ſalua rectius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Delegatione iudicibus ſimpliciter ad cauſam facta, facultas cognoſcendi, & decidendi tam in petitorio quàm in poſſeſſorio conceſſa intelligitur.*

2 *Reſcriptum in dubio iuxta tenorem ſupplicationis conceſſum intelligitur.*

3 *Geſta poſt ſententiam à ſententia dependẽtia, cum ſententia connexitatem habere dicuntur.*

4 *Iudex poſſeſſorij, iudex petitorij eſſe debet.*

5 *Petitorium diſcuſſo poſſeſſorio, actore inuito quandoque proponi poteſt.*

6 *Sententia interlocutoria dicitur non diffinitiua, quando in illa appoſita ſunt illa verba alio non apparente, &c.*

7 *Diffinitiua ſententia reſpectu ſummarij poſſeſſorij dici poteſt.*

8 *Lite cum procuratore conteſtata, licet moriatur Dominus non propterea finitur inſtantia, nec procuratoris mandatum.*

9 *Geneologiam, conſanguinitatem, & proximitatem aliquorum ad legitimè probandam, ſinguli gradus ab vtroquè latere probari debent.*

10 *Conſanguinitas antiqua ex verbis enuntiatiuis vnius inſtrumenti non probatur, ſed plura inſtrumenta in ſingulo gradu requiruntur.*

11 *Agnationis probatio aut præſumptio ex verbis enuntiatiuis inſtrumenti in præiudicium tertij non inducitur, niſi metam centum annorum excedat.*

12 *Antiquum vt quid dicatur vel de antiquo tempus centum annorum requiritur.*

13 *Opinione Doctorum à communi, in iudicando, & conſulendo non eſt recedendum.*

14 *Opinio Doctorum tenentium tempus antiquum dici iudicis arbitrio, non autem per tempus certum, & diffinitum communiter damnatur.*

15 *Diſtinctio, & diuiſio faciliorem cognitionem negotij quo de agitur reddit.*

16 *Protocollum a quo extractum eſt inſtrumentum ſi non habet ſignum tabellionatus, aut manuale notarij, autenticum non dicitur.*

17 *Inſtrumẽtum aut exemplum ab alienis protocollis parte non vocata ſumptum, fidem non facit.*

18 *Inſtrumentum in actis non productum non releuat, nec ſuper eo iudex fundamentum facere poteſt.*

19 *Inſtrumentum nullam fidem facit quando teſtibus, rogitu, & ſigno tabellionatus notarij caret.*

20 *Inſtrumentum in vna parte falſum in totum falſum præſumitur.*

21 *Teſtamentorum pluralitas, eadem præſertim die, non præſumitur.*

22 *Probatio neceſſariò concludere debet, aliàs non releuat.*

23 *Probationum in materia, verba ſecundum ſubiectam materiam, aut in potentiori ſignificatu non accipiuntur, ſed neceſſariò concludere debent.*

24 *Fratris dictio etiam in fratre vterino verificari poteſt.*

25 *Probatio quando dubia eſt, contra producentem interpretatio fieri debet.*

26 *Rogitus notarij eſt de ſubſtantia inſtrumenti, adeò quod eius defectus fidem inſtrumenti tollit.*

27 *Inſtrumentorum collatio legitimè facta non dicitur, ſi non apparet originalia eſſe de manu & literatura Notariorum, qui illa recepiſſe dicuntur.*

28 *Confeſſio qualificata, & limitata non poteſt per partem diuidi, & in parte acceptari, in parte verò non, ſed cum ſuis qualitatibus acceptari debet, vel in totum repudiari.*

29 *Confeſſio in fauorem confitentis acceptari dicitur.*

30 *Procuratoris confeſſio facta in cauſa merè poſſeſſoria, non nocet domino in cauſa petitoria.*

31 *Confeſſio domini in cauſa poſſeſſoria nocet ei in cauſa petitorij, ſecus ſi procuratoris confeſſio ſit.*

32 *Procurator non habens ſpeciale mandatum, ſed tantum generale, non poteſt facere confeſſionem, quæ Domino præiudicet, niſi ſit facta in modum contentioſæ iuriſdictionis, & iuſſus iudicis præcedat.*

33 *Confeſſio etſi in iudicio emiſſa, ſi à parte acceptata non ſit confitenti non nocet, & aduerſariò non acceptanti non prodeſt.*

34 *Confeſſio etiam in iudicio emiſſa ante acceptationem partis reuocari poteſt.*

35 *Procurator ſi non habeat ſpeciale mandatum ad ſic confitendum, licet confitendo Domino præiudicet, tamen cùm ad eius notitiam confeſſio peruenerit abſq; alia erroris probatione eam reuocare poterit.*

36 *Cognomina eadem plura non faciunt neceſſariò omnes de illo cognomine eſſe de vna eademmet agnatione, & ab vno communi parente deſcendiſſe.*

37 *Adam omnium hominum primus parens eſt.*

38 *Cognominis ſeu domus eiuſdem plures repetiuntur, qui tamen nullo penitus gradu agnationis ſeu cognationis iunguntur.*

39 *Feudo in recto, & antiquo, aliqui ad ſuccedendum non admittuntur, niſi probent deſcendiſſe a primò inueſtito, qui fuerit communis pater tàm defunctorum, quàm*

quàm eius qui ſuccedere vult.

40 *Vir dicitur ille, qui 25. annorum ætatem excedit.*

41 *Inueſtiturarum, & perſonarum inueſtitarum diuerſitas, ſtipitis diuerſitatem inducit.*

42 *Dicenti & alleganti onus probandi incumbit, non autem neganti.*

43 *Præſumptio in his quæ ſunt facti non cadit.*

44 *Probationes iudici regulariter arbitrariæ ſunt.*

45 *Qualitas ſine ſubiecto non datur.*

46 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*

47 *Paria ſunt aliquid allegare & non probare, & nihil allegare.*

48 *Iudex in his quæ ſunt facti ſupplere non debet.*

49 *Probationes iudici arbitrariæ non ſunt ſed teſte Coraſio concludentes eſſe debent, aliàs fruſtra Doctores allegarent & contenderent teſtes probare vel non probare.*

50 *Iudicis arbitrium ad caſus a iure determinatos nõ extenditur.*

51 *Probationes licet iudici arbitrariæ ſint, arbitrium tamen a iure regulari debet.*

52 *Confeſſio geminata in quocunque contractu exceptionem non numeratæ pecuniæ excludit.*

53 *Dotes fuiſſe ſolutas per geminatam confeſſionem probare ſufficit, licet in Decreto contineatur, dotes fuiſſe ſolutas conſtare debere.*

54 *Hæres contra cõfeſſionem dotis receptæ per defunctum factam, minusq; contra ſuam propriam venire non poteſt.*

55 *Prohibitio teſtatoris quando cũ prohibitione legis concurrit alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni fideicommiſſi fieri non poteſt, etiam in caſibus a iure communi permiſsis, & ſic pro dote reſtituenda.*

56 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

57 *Scripturam teſtamenti, aut contractus, aut aliam producens contenta in ſcriptura fatetur vera, & illa approbare dicitur.*

58 *Præſumptionem iuris contra ſe habenti credendum non eſt.*

59 *Citatus perſonaliter comparere debet, & quatenus infirmus ſit per procuratorem.*

60 *Impedimentum ex culpa allegantis proueniens eum nõ excuſat, quia ſibi non alijs imputare debet.*

61 *Iudex non requiſitus officium ſuum impartiri non debet.*

62 *Clauſula quod fœminæ aſcendentes ſeu collaterales per inueſtituram ad feudum rectum vocentur, inſolita eſt, & falſitatis ſuſpicionem inducit.*

63 *Clauſula quòd fœminæ aſcendentes ſeu collaterales ad feudum rectum, & proprium admittantur, diſpoſitioni iuris communis feudorum repugnat.*

64 *Corrigere quis ſe breui interuallo vel incontinenti non cenſetur, nec veriſimile eſt contrahentem a priori contractu recedere voluiſſe.*

65 *Adiuncti ratione verba naturam ſuam mutare poſſunt.*

66 *Res vna, vel duæ adiunctæ tamen, diuerſo iure cenſeri non debent.*

67 *Inueſtitura in dubio ſecundum iuris communis feudorum diſpoſitionem, aut ſaltem patriæ cõſuetudinem facta præſumitur.*

68 *Inueſtitura primæ formæ per ſucceſſorem mutari non poteſt, maximè quando inueſtiens iura Principis non habet, ſed alium in ſuperiorem recognoſcit.*

69 *Viuere quiſque vſque ad centum annos præſumitur.*

70 *Hominis vita per præſumptionem iuris probatur, cùm quiſque vſque ad centum annos viuere præſumatur.*

71 *Præſumptio iuris onus probandi contrarium eius quod præſumitur in aduerſarium transfert.*

72 *Reus conuentus excipiendo non tenetur probare aliquem viuere, qui allegatur mortuus.*

73 *Iudicandum eſt ex his quæ ex actis conſtant, non ex alijs.*

74 *Conſtituto ciuilis & naturalis poſſeſſio acquiritur, probato tamen quòd conſtituens tempore conſtituti poſſideret.*

75 *Traditio ex conſtituto reſultans, ficta non vera traditio dicitur.*

76 *Conſtitutum conſtituentem a reali & actuali traditione rei non liberat.*

77 *Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. Regula tamen hæc nonnullas limitationẽs patitur.*

78 *Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati quando eſt diuerſæ qualitatis & naturæ à natura rei in cuius locum ſubrogatio fit.*

79 *Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati quando plus vel minus reperitur expreſſè diſpoſitum in ſubrogato, quàm in eo in cuius locum ſubrogatur.*

80 *Clauſula ad habendum faciendũ & quicquid placuerit diſponen. per ſubſequentem clauſulam reſtringi poteſt.*

81 *Verba vt aliquid operentur intelligi debent, non quod iocoſa ſint.*

82 *Repugnantiam in ſe contractus continens nihil valet.*

83 *Repugnantiam in contractibus, vt vitentur interpretatio benigna facienda eſt.*

CONSILIVM OCTAVVM.

ET ſi exiſtimem, dubia nouiſsimè aduerſus partem originaliter cõuentam excitata, potius alia de cauſa quàm quod prudẽtiſſimis iudicibus difficultatem ingerãt, fuiſſe propoſita, cùm ex iuris allegationibus nomine Magnifici procuratoris Patrimonialis, & Illuſtr. D. Iugalium de Prouanis in actis productis, ſublata appareant, attamen, vt veritas tamquam ſæpius agitata magis eluceſcat, Illuſtribusque iudicibus pro poſſe ſatisfaciam ſingulis dubijs reſpondendum duxi.

Quo igitur ad primum dubium inhæreo reſponſioni diſertè à Doctiſsimo. D. Antonio Sola, cauſæ patrono in eius allegationibus incipientibus, ad motiua excitata, &c. factæ, videlicet iudicia ante & poſt ſententiam prolatam ſub die. 22. Martij 1567. facta tam reſpectu iudicum quam partium, eſſe legitima, & valida. Iudicum quidem attenta forma primi reſcripti delegatorij ſub die 30. Aprilis. 1565. laxati, quo DD. delegatis committitur cognitio, & deciſio in prima inſtantia quarumcunquè differentiarum & iurium,

quæ Illuſtr. DD. Sebaſtianus Comes inter-
montium , & Andreas Prouana Domi-
nus Leynici ratione Comitatus Fruzaſchi,
& bonorum,ac hæreditatis quondam.D.Ca-
roli Comitis Fruzaſchi reſpectiuè habere
1 prætendunt. ex qua delegatione † ita ſimpli-
citer ,& generaliter facta certi iuris eſt cenſe-
ri commiſſam cognitionem , & deciſionem
quarumcunque controuerſiarum vertentiũ,
& quæ verti poſſent occaſione bonorum de
quibus agitur ,tàm reſpectu petitorij , quàm
poſſeſſorij text.eſt expreſſus in capitu. 1. & ibi
gloſſ.in verbo indiſtinctè. de ſequeſtr. poſſeſſ.
& fruct. Cumulatis cum ſimilibus a Vant. in
titu. quib. mod. ſentent. null. defend. poſſit.
nume.68.Bald conſil. 104. nume.3. volum.5.
quem refert & ſequitur Natt. conſil. 653. nu-
me. 5. Et hæc ſimplex & generalis delegatio
probatur ex lectura precum , iuxta quarum
2 tenorem in dubio debet intelligi reſcriptum
conceſſum,cap.inter dilectos.§.cæterum. vbi
Docto.de fid. inſtrument. in quibus precibus
indiſtinctè petiit committi cognitionem , &
deciſionem differentiarum vertentium inter
ipſas partes , quæ differentiæ erant tàm reſpe-
ctu petitorij quàm poſſeſſorij, vt in compro-
miſſo de quo in actis ſol. 176.& ſequen.appa-
ret præſertim in illis verbis, *ſi in detta cauſa ver-
tente come in tutte le altre che da quella dependeran-
no per conto del Contado di Fruzaſcho , beni , & here-
dità , del fu Conte di Fruzaſcho &c.* Clarum eſt au-
3 tem geſta † poſt dictam ſententiam depẽdere
& habere connexitatem cum cauſis propoſi-
tis ante dictam ſententiam,& quod agitur de
eiſdem hæreditate , & bonis de quibus anteà
agebatur , ergo ad hanc cauſam quatenus di-
uerſa a prima dici poſsit , etiam extẽditur de-
4 legatio. Et id comprobatur,quia iudex † poſ-
ſeſſorij debet eſſe iudex petitorii. capit. 1. de
cauſ. poſſeſ. & proprietat. vbi gloſſ. in verbo
ſub vno &c. Reſpondet ad id quod dicitur ni-
hil commune eſſe inter petitorium,& poſſeſ-
ſorium. Accedat quòd partes ipſæ præſertim
poſt præfatam ſentẽtiam ſiue ordinationem
ingreſſæ ſunt merita petitorii , vt in multis
memorialibus , & præcipuè etiam in cedulis
productis die 26. Aprilis & ſecũda Iunii 1567.
Legitur . Nec obſtat quòd Dominus inter-
montium ſæpius proteſtatus fuit nolle ingre
di merita petitorii : Quia cùm delegatio fue-
rit facta ſuper omnibus differentiis, potuit ſal
tem poſt dictam ſententiam proponi petito-
5 rium, † ipſo actore inuito.l. neque fœmina.l.
ſi reus.ff.de procurator.l. inter ſtipulantem.§.
ſi ſtichum,ff.de verb.obligatio.

Quo verò ad ipſos procuratores præſer-
tim Femellum, ſatis clarè patet ex inſtrumen
tis mãdatorum ipſum eſſe legitimum in cau-
ſis poſſeſſoriis,& petitoriis tunc mot s & mo-
uendis,vt ex dictorum mandatorum lectura,
& aliis prædictis in allegationibus deductis vi
dere eſt. Ex quibus patet præfatum Femellum
eſſe Dominum litis ſiue dicamus dictam ſen-
6 tẽtiam eſſe interlocutoriã, † attentis illis ver-
7 bis , *altro non apparente* , vel diffinitiuam † re-
ſpectu ſummarii poſſeſſorii , ſiue dicamus
poſt dictam ſententiam eſſe intentatum ple-
narium poſſeſſorium , aut petitorium , quod
verius arbitror ſi deducta,& producta hincin
de conſiderentur , ſuper quibus partes petie-
runt iuſtitiam miniſtrari.

Nec obſtat quòd Femellus attenta morte
Domini intermontium dicat ſe non eſſe am
plius procuratorem, nec Dominũ litis, ideo
non poſſe reaſſumi cauſam in eius per-
ſonam.

Quia contrarium in iure verum eſt.l.nulla.
C.de procurato. quo loci expreſsè dicitur,
8 quòd lite † cum procuratore conteſtata licet
moriatur dominus non propterea finitur in-
ſtantia,nec procuratoris mandatum. Quibus
ſtantibus præcipuè allegatis a Domino Sola
puto euaneſcere primum dubium.

Secundò autem dubio, videlicet quòd Do
minus intermontium ſtãtibus præſertim no-
uiter poſt dictam ſententiam productis, dè-
buerit mitti in poſſeſſionem loci Fruzaſchi
ſaltem ex beneficio.§. t. ſi de feud. fuer. con-
trouer.inter.Dom.& agnat.in vſib.feud. Præ-
ſupponendo in prædicto dubio ꝙ aſſerta de-
ſcendentia Caroli & Sebaſtiani a quondam
Gullielmo de Montebello primo inueſtito
& prætenſæ agnationis ipſorum Sebaſtiani &
Caroli communi patre ſit probata.

Reſpõdeo, quòd ſi accuratè omnia inſtru-
menta in actis producta legantur,non proba
tur concludenter geneſis dictorum Sebaſtia-
ni & Caroli a prædicto Gullielmo. Ad quod
demõſtrandũ repeto illas tres cõmunes con
cluſiones in prioribus allegationibus propo-
ſitas. Quarum prima eſt, ꝙ in probanda Gene
9 ſi, † Conſanguinitate,& proximitate aliquo-
rum debent ſinguli gradus ab vtroque latere
probari. text. ſunt expreſſi in c. licet ex quadã
verſicu. & ab vtroque latere ſingulos gradus.
de teſtib.cap.tua de conſanguin.& affinitat.&
vbiquè Docto.Dec.conſi. 321.nume.6.quem
rogo videri poſt Bal. Anchar. Abbat.& Card.
per eum citatos Fulgoſ.conſi. 184. nume. 1. &
ſequen. Lanfranch. in c. quoniam contra. in
verbo teſtium depoſitiones.col.pen. verſicu.
ſubſequenter eſt videndum de probatio. Ale-
xan.conſi.82.nume.3.& ſeq.vol. 1.quas refert
& ſequitur Alciat. de præſumptio. regul. pri-
ma cap. 28. in fin. cum ſimilibus cumulatis a
Tiraquel. de tractat. lignag.§. t. glo. 16. nume.
1.& 6.Natt.conſi. 338.nume. 3. & ſequen. vbi
concludit non ſufficere probari , ꝙ aliqui ſe
nominauerint pro conſanguineis, niſi cõcur-
rat conſanguinitas vera per ſingulos gradus,
quæ ex vtroque latere probetur D. Roland. a
Vall.conſi.73.nume.22. in fin. & ſequen. vol.
3.quæ concluſio multo fortius procedit in ca
ſu noſtro, in quo nulli teſtes,nec etiam de ſa-
ma fuerunt examinati ſuper huiuſmodi de-
ſcendentia, ſed ſolum pendet ex verbis enun-
tiatiuis inſtrumentorum.

Secunda communis cõcluſio eſt, ꝙ in pro-
10 banda conſanguinitate † antiqua ex verbis
enuntiatiuis inſtrumentorum antiquorũ non
ſufficit

ſufficit vnum inſtrumentum antiquum in ſin
gulo gradu, ſed plura requiruntur in proban-
do aliquid eſſe de antiquo ex verbis enuntia-
tiuis, vt concludit Alex. conſi. 50. nu. 5. & 6. &
conſil. 89. nume. 2. & 3. vol. 5. vbi dicit vnum
vel duo inſtrumenta non ſufficere. Socin. con
ſil. 266. colum. 2. verſic. nec etiam obſtat præ-
fatum inſtrumentum, & nume. 11. & 12. Are-
tin. in c. cùm cauſam. col. 6. verſi. debes etiam
de probat. poſt Bald. in l. optimam. C. de con-
trahen. & cōmitt. ſtipul. & alios citatos a Iaſ.
conſ. 81. loquen. in terminis noſtris Crauet. de
antiquit tempor. in prima parte nu. 76.

Tertia concluſio eſt, ꝙ ex verbis enuntiati-
uis inſtrumentorum nictam centum anno-
rum non excedentium, non inducitur agna-
11 tionis † probatio, nec præſumptio, præſer-
tim, in præiudicium tertij, ita nominatim te-
net Iaſ. poſt plures per eū citatos, quē etiam
præcor videri conſi. 81. num. 2. & 3. & Dec. d.
conſil. 321. nu. 11. loquen. in terminis noſtris,
* & probāt eorum opinionem ex *crebriore* Do-
12 ctorum ſententia, qua tempus † centum an-
norum requiritur, vt aliquid dicatur de anti-
quo. hanc eſſe communem opinionem affir-
mant Alexan. & Iaſ. in l. cùm aliquis. C. de iur.
deliberan. poſt Innoc. Imol. Panormit. Butr.
& alios locis citatis. Idem Alexā. d. conſil. 89.
nume. 2. vol. 5. latè Felyn. in c. veniens nu. 16.
de teſtib. Crauet. conſi. 146. atteſtans hanc eſ-
ſe communem opinionem, addens Paul. de
Caſtr. Dec. & Curt. Iunio. ita etiam tenuiſſe. &
de antiquit. tempor. in prima parte nume. 2.
Ruin. conſi. 34. nume. 11. vol. 1. conſil. 151. nu.
17. vol. 4. Pariſ. conſi. 104. nume. 41. vol. 1. Soc.
Iun. conſi. 56. nume. 19. & ſeq. vol. 2. atteſtans
hāc eſſe communem opinionem, quam etiā
crebriorem affirmat Cagnol. in l. velle. nu. 2.
13 ff. de reg. iur. dicens ab ea in iudicādo † & cō-
ſulendo non eſſe recedēdum, reiecta opinio-
14 ne † illorum, qui dicunt eſſe arbitrio iudicis.
& hāc eſſe communem teſtatur Suarez in ſuo
Teſaur. recept. ſenten. in verbo antiquum eſt.

Quòd autem ſinguli gradus non ſint legiti-
mè probati apertè ex actis demōſtratur, cùm
ad probandum præfatam deſcendētiam à di-
cto Gullielmo primo, Videam a Femello ter
tantum fuiſſe producta iura, ſcilicet bis ante
ſententiam ſub die. 10. decembris 1565. & ſub
die. 13. maij. 1566. Tertiò poſt ſententiam ſub
die 2. Iunij. Ex quibus prætenſis inſtrumentis,
ſi diligenter obſeruentur legitimè oppoſita
contra ipſorum fidem, non probant deſcen-
dentiam dictorum Caroli, & Sebaſtiani a præ
15 dicto Gullielmo, verum quia diuiſio † ſeu di-
ſtinctio faciliorem reddit negotij de quo agi-
tur cognitionem. §. igitur, vbi gloſſ. in verbo
partiri. in proœmio inſtitutio. & in l. 1. ff. de ex
ceptio. ideo à prætēſa linea Sebaſtiani inchoā
dum putaui. Et omiſſis primis duobus gradi-
bus, videlicet vmbertum fuiſſe filium præfati
Gullielmi, & Gullielmum filium vmberti cō
tra quos gradus poſſem aliqua adducere: Ve-
nio ad tertium gradum, ſcilicet an Ioānes de
quo in deductione genealogiæ a parte produ
cta die 13. Maij. 1566. fuerit filius dicti Gulliel
mi filij dicti vmberti. Et conſtanter teneo di-
ctum gradum non eſſe probatum, cùm ad il-
lius probationem duo tantum fuerint produ
cta inſtrumēta in cedula exhibita poſt ſenten
tiam die 2. Iunij 1567. quorum primum eſt te
ſtamentum prædicti Gullielmi. 1347. die 22.
Septembris, in quo dicitur, ꝙ inſtituit Ioannē
filium ſuum in bonis Greyſiaci. Contra quod
16 inſtrumētum opponitur protocollū † a quo
dicitur extractum non habere ſignum tabel-
lionatus, nec Manuale, & ſic legitur ſcriptum
in copia tradita Dominis conuentis, vnde ni-
17 hil valet. Secūdum inſtrumentum † eſt exem-
plum aſſertæ recognitionis cuiuſdam Petri
Berroti anno 1379. Leuatum per quendam
Georgium de Ponte ab alienis protocollis
parte non vocata, proinde fidem non faciēs
vulg. authen. ſi quis in aliquo. C. de eden. Qui-
nimo deſignatio dicti inſtrumenti fit tamquā
fuerit inſtrumentum receptum per quendam
Bouetum de Ponte, & tamē exemplum pro-
ductum dicit a protocollis Berteti de Ponte.
Quo fit vt nec iſte tertius gradus probetur le-
gitimè, ſaltem per duo inſtrumenta, vt a iure
requiritur, ſicut ſupra probauimus, & licet in
deſignatione cuiuſdam arboris genealogiæ
citentur ad probandum hunc tertium gradū
duo alia inſtrumenta, videlicet. 1380. & 1391.
attamen inſtrumentum de anno 1380. nō eſt
18 productum † in actis, proinde non releuat.
Aliud verò de anno. 1391. nullum verbū con-
tinet quod Ioānes fuerit filius Gullielmi. Nec
etiam eſt ſufficiēter probatus quartus gradus
videlicet Guigonem fuiſſe filium dicti Ioan-
nis ex eo quod ad illum gradum probandum
duo dūtaxat fuerint ſub dicta die 2. Iunij pro-
ducta inſtrumēta, quorum primum eſt inſtru
mentum teſtamenti præfati Guigonis, confe
cti anno 1391. die 12. Iulij, in quo narratur
Guigo filius Ioannis: item ex quodam inſtru
mento prætenſæ recognitionis cuiuſdam Ia-
cobi de Montebello anno 1445. die 10. Apri-
lis in quo in verbis enuntiatiuis narratur Gui-
gonem filium Ioannis, quod quidem inſtru-
19 mentum † nullam fidem facit, cùm careat te
ſtibus, rogatu, & ſigno tabellionatus nota-
rij, vt ex eius lectura videri poteſt, & per con-
ſequens vnum tantum ſupereſt inſtrumentū,
quo caſu non eſt probatus talis gradus, ex ad-
ductis in ſupraſcripta ſecunda concluſione.

Et quamuis in aſſerta arbore addantur alia
duo inſtrumēta, ſcilicet. 1380. & 1464. Nihilo-
minus illud de. 1380. non legitur productum,
& in alio de 1464. nulla mentio fit quòd Gui-
go fuerit filius Ioannis. Deduxit etiam a di-
cto Guigone genitum fuiſſe Gullielmum, &
ſic quintum gradum, quem conatur demon-
ſtrare, Primo ex dicto quodam inſtrumento
prætenſæ tranſactionis factæ anno 1464. in
quo narratur Antonium Iacobum, & Gulliel
mum, eſſe fratres, & filios primi Guigonis,
quod quidem inſtrumentum non caret ſuſpi
cione falſitatis propter inſtitutiones, & ſubſti
tutiones particulares, & vniuerſales, quas re-
fert

fert fuiſſe factas a præſato Guigone in ſuo vl-
timo teſtamento de ſupranominatis fratri-
bus,& tamen ſi accuratè legetur teſtamẽtum
prædicti Guigonis factum de anno 1391. die
12. Iulij ſupra a parte productum,apparet nul
las de dictis fratribus fuiſſe in dicto teſtamen-
to factas inſtitutiones & ſubſtitutiones parti-
culares ſeu vniuerſales,nec ipſos fuiſſe nomi-
natos,ſed fuiſſe inſtitutum poſthumũ, & ſub-
ſtitutos quoſdam de Brocardis, & ſic alterius
20 agnationis, quo fit vt inſtrumentum † in vna
parte falſum in totum præſumatur falſum.
Barto. in l. ſi ex falſis, circa fin. C. de tranſactio.
vbi Alex. Et ſi dicatur fuiſſe factum aliud te-
ſtamentum, reſpondetur de eo non appare-
21 re, & pluralitatem † teſtamẽtorum non præ-
ſumi teſte Iaſ. conſil. 62. nume. 2. & conſil. 71.
nu. 1. in fin. vol. 1. Præſertim eadem die. Item
producitur quodam inſtrumentum teſtamẽ-
ti cuiuſdam Iacobi confectum anno 1476.
die 14. Iunij, in quo prædictus Iacobus nomi-
nat prædictum Gullielmum eius fratrem, cui
inſtrumento opponitur non eſſe de antiquo
ſecundum prædictam tertiam communem
concluſionem, attento præſertim tempore
productionis factæ anno 1566. Nec ex dicta
nominatione video concludẽter probari ip-
ſum Guigonem fuiſſe Patrem Gullielmi ter-
tij, Nam in aſſerto inſtrumento anni 1476. nõ
ſcribitur Gullielmum ipſum fuiſſe filiũ Gui-
gonis, ſed tãtum aſſeritur ipſum Gullielmum
eſſe fratrẽ Iacobi teſtatoris, filij prædicti Gui-
gonis, ex qua aſſertione neceſſario non ſequi-
tur eſſe filium Guigonis, cùm potuerit Gul-
lielmus frater dicti Iacobi eſſe frater vteri-
nus, quo caſu gradum ſucceſſibilem in feu-
22 dis non probaret, quoniã probatio † neceſſa-
rio concludere debet authen. qui ſemel. C. de
probatio. cap. in præſentia, eod. titu. de proba
tio. Dec. in terminis probationis graduum
agnationis d. conſil. 321. num. 6. & ſequen. vbi
nume. 10. dicit quòd in materia probationis
23 † verba non accipiuntur ſecundum ſubiectã
materiam, nec in potentiori ſignificatu, ſed
neceſſariò concludere debent. Cùm igitur di
24 ctio frater † poſſit etiam intelligi de vterino.
25 ſequitur quòd debet fieri interpretatio † con
tra producentem: ita nominatim ſcribit Ale-
xan. conſil. 86. nume. 4. verſicu. cùm ergo, vol.
1. facit regula. l. veteribus. ff. de pact. Et ſic con
cluditur nec hunc quintum gradum eſſe pro-
batum. Proponit etiam pars aduerſa ſextum
gradum, ſcilicet quendam Carolum fuiſſe fi-
lium dicti Gullielmi. ad quod probãdum duo
tantum inſtrumenta produxit, videlicet di-
ctum teſtamentũ prædicti Iacobi anno 1476.
die 14. Maij in quo enunciatur Carolus filius
Gullielmi, & teſtamentum prætenſi quondã
Iacobi iunioris de anno 1513. die 6. Maij, qđ
nõ eſt ſignatum ſigno Tabellionatus, quæ in-
ſtrumenta non ſunt de antiquo, præſertim aſ-
ſertum inſtrumẽtum anni 1513. quod eſt tan
tum de annis 52. vſq; ad litem motam de an-
no 1565. & ſic non probant, vt in tertia con-
cluſione probatur.

Quod autẽ Dominus Sebaſtianus fuerit fi
lius prædicti Caroli, & ſic in ſeptimo gradu a
præſato Gullielmo primo, ꝯtendit pars agẽs
probari ex inſtrumento dicti teſtamenti aſſer
ti Iacobi iunioris anno 1513. die 6. Maij, &
per conſequens vnico, & nõ de antiquo, quo
caſu non probat, iuxta ſupraſcriptam ſecun-
dam & tertiam concluſionem. Caretque, vt
ſupra dictum eſt ſigno Tabellionatus notarij.

Et ex ſupradictis liquidò patet non eſſe le-
gitimè probatos ſingulos gradus præſertim,
3. 4. 5. & 7. deſcendentiæ prædicti Sebaſtiani a
prædicto Gullielmo primo.

Geneſis verò prædicti Caroli vltimò defun
cti a prædicto Gullielmo primo ordine in-
fraſcripto ab actore deducitur videlicet Bo-
nifacium prædictum fuiſſe filium dicti Gul-
lielmi primi: Et ad hunc primum gradum ve-
rificandum leguntur a parte agẽte producta
duo tantum inſtrumenta. Primum videlicet
inſtrumentum præfatæ diuiſionis inter vm-
bertum, & Bonifacium, item inſtrumentum
aſſertæ inueſtituræ a prædicto Bonifacio de
dicto anno 1317. die 16. Auguſti, productum
die 10. Decembris 1565. Cui quidem inſtru-
mento inueſtituræ nulla eſt danda fides, cùm
careat rogitu nomine, & ſigno notarij, Eſtq;
exemplum leuatũ vt aſſeritur ab alienis pro-
tocollis, ſeu regiſtris.

Nec obſtat quòd a Femello petatur fieri
collatio. Quia facta non releuaret poſito, ꝙ
exemplar ſeu aſſertum protocollum vnde
ſumptum eſt exemplum productum concor-
det cum exemplo, ſi quidem non apparet, ꝙ
dictus notarius fuerit rogatus de dicto inſtru-
26 mento, cuius defectus † ex *receptiſſima* Do-
* ctorum ſententia de qua teſtatur D. Rolan. a
Val. conſi. 26. nume. 12. & tribus ſequen. vol.
3. & conſi. 32. num. 28. & pluribus ſequen. vol.
2. tollit fidem inſtrumenti; Præterea infra de-
monſtrabitur non eſſe de nouo concedendũ
quod fiat aſſerta collatio.

Proponit deinde præſatum Bonifaciũ ge-
nuiſſe Ioannem & Georgiũ, & ad id proban-
dum duo tantum inſtrumenta leguntur pro-
ducta die 13. Maij 1566. Primum inueſtituræ
dictorum Ioannis, & Georgij anno 1378. die
24. Martij, quod inſtrumẽtum caret nomine,
& ſigno notarij, eſtq; leuatum ab alienis regi-
ſtris parte non vocata, & in dicto inſtrumen-
to ne quidem verbum vllum de dicto Boni-
facio, nec etiam in inſtrumento facto anno
1405. die 9. Nouembris. Et ſic ſecũdus gradus
a dicto Gullielmo non eſt legitimè probatus.
Nec etiam concludẽter probatur tertius gra-
dus, videlicet quondam Ibletum, & Rodul-
phũ aſſertos fratres fuiſſe filios prædicti Geor
gij. Quoniam etſi ad hoc probandum produ
cta videantur quatuor inſtrumenta, primum
1406. in quo nullum verbum quòd aſſerti
fratres eſſent filij Georgij, ſecũdum de anno
1442. in quo nec verbum aliquod de dicto
Georgio. Tertium de anno 1451. in quo nul-
lum etiam verbum de dicto Georgio legitur.
Quartum de anno 1458. in quo enuntiatur
prædictos

prædictos Ibletum, & Rodulphum eſſe filios Georgij de Montebello, ex quo veluti vnico, vt ſupra multis auctoritatibus oſtendimus, non probatur eſſe gradus agnationis, ſeu deſcendentiæ.

Non probatur etiam quartus gradus, videlicet Antonium fuiſſe filium Rodulphi cum vnum duntaxat inſtrumentum anni 1473. fuerit productum quod eſt leuatum, a prætenſis alienis regiſtris parte non vocata, vt requirebatur. iuxta not. in vulg. auth. ſi quis in aliquo. C. de edén. Nec fuit facta collatio, licet ad illam faciendum fuerit Femellus Aſſignatus dicta die 3. Maij, & licet in actis legatur quodam exemplum ſub anno 1480. attamen nõ fuit productum, caretque omnibus ſolemnitatibus a iure requiſitis, quo fit vt nullo modo ſit probatus hic quartus gradus.

Quod vero Bertolinus fuerit filius Antonij, ſimiliter non probatur ex prætenſis inſtrumentis, non quidem ex aſſerto inſtrumento anni 1483. die 19. Februarij, cùm careat nomine, ſubſcriptione, & ſigno notarij. Nec etiam ex prætenſo inſtrumẽto 1496. cùm in eo vnũ ne quidem verbum legatur quod Bertolinus fuerit filius dicti Antonij, eſtque leuatum ab alienis protocollis parte non vocata, prout etiam ſunt aſſerta exempla prætenſorum inſtrumentorum 1501. & 1502. quorum nec facta ſaltem legitimè collatio fuit, prædictaq; inſtrumenta non ſunt de antiquo, iuribus ſupra proxime citatis. Et ſi dicatur concedendam eſſe collationem a Femello poſt dictã ſententiam requiſitam, reſpondetur non debere iure concedi, quoniam bis ante dictam ſententiam fuit Femellus aſſignatus ad faciẽdum prædictam collationem, vt videre eſt in memorialibus tentis ſub diebus 10. & 11. Decembris 1565. quo fuit productum exemplũ aſſertæ ìueſtituræ Bonifacij. & 13. Maij. 1566. quo fuere exhibita alia exempla. Accedat qđ collationi prædictæ faciendæ renuntiauit ſaltem tacitè Femellus, ex quo ante dictam ſententiam pluries inſtetit ius dici, actaq; ad eum effectum iudicibus exhibuit. arg. notat. in l. a procedente. C. de dilatio. Et ſi replicetur collationem prædictam fuiſſe factam, vt legitur in teſtimonialibus ſub die octaua Ianuarij 1566. multifariam reſpondetur. primò Femellum non produxiſſe dictas teſtimoniales. ſecũdò dato quòd illas produxiſſet dicitur non eſſe legitimè factam collationem, cùm ex ea
27 †non conſtet aſſerta originalia eſſe de manu & literatura notariorum, qui dicuntur illa recepiſſe, quo caſu non probant. teſte Rolan. a Val. conſi. 32. nu. 13. & ſeq. vol. 2. poſt Alex. & Cagnol. per eum citatos.

Nec obſtat aſſerta confeſſio de qua in cedula producta die 27. Iulij 1566. Quia multis modis reſpondetur. Primò confeſſionẽ prædictam eſſe qualificatam, & limitatam. Nam in primis expreſsè negauit actorem habuiſſe eundem ſtipitem cum Carolo, quem dicit deſcendiſſe a quodam Georgio, quem conſtanter negat deſcendiſſe a Bonifacio & Gulielmo primo, ideo non poteſt dicta confeſſio
28 †per aduerſarium diuidi, & in partem acceptari ſine ſuis qualitatibus, vt apertè concludit Socin. conſi. 294. in fin. poſt Bar. & Abbat. locis citatis. Roman. conſi. 167. colum. 2. verſicu. quarto &c. & conſi. 353. colum. fin. verſi.
29 vnde ſuccedit, quod ſemper confeſſio † in fauorem confitentis acceptari dicitur teſte Cæphal. conſi. 90. nume. 54. poſt Cæpol. Dec. & Zucard. per eum citatos. Præterea nihil ſatetur de deſcendẽtia Sebaſtiani a Gullielmo primo, cuius ſinguli gradus non fuerunt legitimè probati, vt ſupra clarè probauimus. Secũdo reſpondetur dictam confeſſionem procu
30 ratoris† tamquàm factam in cauſa merè poſſeſſoria non nocere domino in cauſa petitoria, in qua nos ſumus. ita reſpondet Alexã. in apoſtil. ad Barto. in l. certum. §. ſed an ipſos. in verbo non præiudicare. ff. de confeſ. Dec. cõſilio 146. num. 15. poſt Specul. Butr. Abba. & Aret. locis citatis, dicens in hoc eſſe differen-
31 tiam inter cõfeſſionem procuratoris† & Domini. Cur. Iun. conſi. 41. num. 15. Accedit gloſſa. in authen. Item poſſeſſor. C. qui potio. in pignor. haben. Tertiò reſpondetur dictam confeſſionem fuiſſe factam a procuratore
32 †non habente ad hoc mandatum ſpeciale, iõ non nocere Domino, etiam ſi haberet generale, præſertim quando non eſt facta in modum contentionis iuriſdictionis, vt putà non præcedente iuſſu iudicis ad reſpõdendum, vt in caſu noſtro. Bald. in cap. ſuborta in primo notab. per illum tex. de re iudic. latiſsimè in l. 1. colum. 15. verſic. his præmiſſis. C. de confeſ. Barto. in l. certum. §. ſed an ipſos. num. 2. ff. de confeſ. & ibi Alex. in apoſtil. quem refert & ſequitur Aufrer. in addit. Capel. Toloſ. quæſt. 391. Alex. conſi. 86. num. 4. & conſi. 222. col. 4. circa finem. volum. 2. & concl. 66. num. 22. volum. 6. Felyn. in cap. 1. nume. 15. poſt Abba. vt lit. non conteſt. non procedatur. latiſſimè Parif. conſi. 115. nu. 21. & ſeq. vol. 1. Florian. in l. proinde. nu. 2. ff. ad l. Aquil. Quartò reſpondetur dictam confeſſionem non fuiſſe a parte acceptatam, imo improbatam, vt in cedula
33 incipiente *ſuperflua*, quo caſu† non nocet cõfitenti, nec aduerſario nõ acceptanti prodeſt. Ita concludit Alexan. conſi. 20. num. 1. & ſeq. volum. 4. Pariſ. dicto conſi. 115. num. 31. poſt Bar. Bald. Alex. Innoc. & Fely. per eum allegaros adducens regulã. c. ex eo. de reg. iur. in 6. Cæph. d. conſi. 90. nu. 55. & ſequen. poſt plures Doctores locis citatis. Quintò reſponde-
34 tur dictam confeſſionem† fuiſſe reuocatam, præſertim ante aliquam acceptationẽ, quod fieri potuit ſecundum Innoc. in c. 1. nu. 17. vt lit. non conteſt. non procedat. & ibidem Fely. nu. 16. Aufrer. in addi. Capel. Toloſan. q. 391. Alex. conſi. 86. nu. 4. vol. 2. & conſi. 91. num. 7. vol. 6. & in d. appoſtil. ad Bar. in verbo nõ præiudicat. verſicu. adde ſecundum Imo. vbi ex-
35 preſse dicit quòd ſi procurator † non habeat ſpeciale mandatum ad ſic confitendum, & confiteatur, poſito quod Domino præiudicet, tamen ſi fiat Domino abſente, cùm ad eius

eius notitiam peruenerit poterit reuocare
abſque alia probatione erroris, prout in caſu
noſtro factum fuit. ſequitur Aret.d.conſi.13.
col.fi. Sextò dicitur dictam confeſſionem Ia
comelli non poſſe præiudicare Domino pro
curatori patrimoniali S. A. a qua cauſam ha-
bet Dominus Leynici, qui procurator in me-
moriali ſub die 3. Maij 1567. expreſsè non cō-
ſentit deductis a partibus in præiudicialibus
S. A. & ſecunda Maij eiuſdem anni expreſsè
reuocat dictam confeſſionem.

Nec parti agenti opitulatur quòd vterque
ipſorum Sebaſtiani, & Caroli dicantur de co
gnomine, ſeu agnatione de Montebello, quia
36 ex hoc † non neceſſariò infertur quòd deſcen
derint ab vno communi parente primo inue
ſtito.l. neque natales. C. de probatio. niſi vel-
37 lemus aſcendere vſque ad Adam † omnium
hominum primum parentem. Nam vide-
38 mus multos † eſſe eiuſdem, vt dicitur domus,
ſeu cognominis, & tamen nullo penitus gra-
du agnationis, ſeu cognationis eſſe coniun-
ctos, & aſſerta conſequentia præſertim non
procedit quando tractatur de ſuccedēdo, ma
ximè in feudo, quod præſupponitur rectum
39 & antiquum: quo caſu † debet probari primū
inueſtitum fuiſſe communem parentem tam
defuncti quam eius qui ſuccedere vult. Et ne
exempla longè petamus videmus quod in in
ſtrumento diuiſionis de anno 1313. nominan
tur duo teſtes, videlicet Dominus Petrus de
Montebello, & Aymarus Dominus Caſtri-
noui de intermontibus, & tamen clarum eſt
eos deſcendiſſe a prædicto Gullielmo primo
inueſtito, & clarius id probatur ex inſtrumen
to inueſtituræ loci Alpignani facto de anno
1337. in quo legitur inueſtitus quondam no-
bilis vir Gullielmus de Mōtebello filius quō-
dam Domini Montisbelli. Nam cum Gul-
lielmus filius inueſtitus excederet tunc æta-
40 tem † 25. annorum, quod probatur ex illa di-
ctione, vir l.1. vbi Barto.ff.de minor. cogimur
fateri Gullielmum patrem dicti Gullielmi in
ueſtiti non deſcendiſſe a prædicto Gullielmo
aſſerto patre dictorum Vmberti, & Bonifa-
cij. Quinimo ſi conferamus prætenſum inſtru
mentum quitationis Margaritæ vxoris quon
dam Vmberti de anno 1333. 24. Septembris
cum prædicto inſtrumento inueſtituræ Alpi-
gnani de anno 1337. apparebit ipſa inſtrumē
ta continere manifeſtam repugnantiam, cū
in dicto inſtrumento 1333. aſſeratur Gulliel-
mus Dominus Montisbelli filius dicti Vm-
berti Domini Montisbelli, & in dicto inſtru-
mento 13:7. enuntiatur Gullielmus de Mon
tebello filius quondam Gullielmi Domini
Montisbelli, & tamen ab vno inſtrumento
ad aliud non intercedunt niſi quatuor anni.
41 Et ex diuerſitate inueſtiturarum, † & perſona
rum inueſtitutarum inducitur diuerſitas ſtipi-
tis. arg. notat. per Iaſ. conſi. 87. vol. 3. Et id etiā
demonſtratur ex inſtrumento inueſtituræ no-
uiſſime a parte originaliter conuenta produ-
cto, & confecto anno 1375. in quo legitur
quoſdam Georgium, & Ioannem fratres Do
minos Fruzaſchi fuiſſe filios cuiuſdam Ioan-
nis Domini Fruzaſchi, quòd ſi filij Ioan-
nis ergo non Bonifacij, vt pars agens dedu-
cit, & qui vult dicere Ioannem Patrem dicto
rum Georgij, & Ioannis fratrum fuiſſe filium
42 Bonifacij id probare † debet d.l.2.ff. de proba
tio.l. actor.C.eod.titu.d.c.licet ex quadam. de
teſtib. & c.tua de conſan. & affinit. nec in hoc
43 cadere poteſt aliqua præſumptio, † cùm ſit fa
cti. vulg. l. in bello. §. factæ.ff. de captiu. & poſt-
limin. reuerſ. l. ſi emancipati. C. de collatio.
vbi latè Cagnol. cum ſimilibus citatis a Dec.
in l. quatenus. nu. 2. Cagnol. nu. 7. & ſeq. ff. de
regu. iur.

Nec mouere ſuper Illuſtr. iudices debet
44 quod dicitur probationes † eſſe arbitrarias.

Quandoquidem duobus modis reſpondetur.
Primò quòd cum reſpectu huius gradus,
ſcilicet quòd Ioannes pater dictorum Geor-
gij, & Ioannis fuerit filius Bonifacij nulla pe-
nitus ſit facta probatio, non poteſt ſuper ea
cadere aliquod arbitrium, quoniam non da-
45 tur qualitas † ſine ſubiecto. l. 2. vbi Bald. ff. de
46 vſufruct. & non entis † nullæ ſunt qualitates. l.
eius qui in prouincia. ff. ſi cert. petat. Paria
47 enim ſunt aliquid allegare, † & non probare,
& nihil allegare l.1.ff. ſi quadrup. paup. feciſſ.
dicat. & ibi glo. in verb. dicatur. Afflic. deciſi.
22. nume. 31. imo nec pars hoc allegat. Ideó
48 iudex † non debet ſuppleri in his quæ ſunt
facti.

Secundò reſpondetur non eſſe ſimpliciter
49 verum quòd probationes † ſint arbitrariæ, te-
ſte Coraſio. in l. admonendi, nu. 96. ff. de iure-
iur. imo debent eſſe concludentes. l. neque na
tales. C. de probatio. l. non hoc. C. vnde legiti.
l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tutel. quæ iura
faciunt in materia noſtra c. in præſentia. de
probatio. l. ad probationem ſeruitutis. C. de
probat. Alioquin ſuperfluo Doctores in ſuis
conſilijs contenderent teſtes examinatos in
cauſis, in quibus de iure reſpondent non pro-
bare, vel ꝓbare, ſi probatio a iudicis arbitrio
omnino penderet. Et hoc præſertim locum
habet quando ſumus in caſu determinato a
iure qualiter ſit facienda probatio, quando-
50 quidem ad caſus determinatos † a iure nō ex
tenditur iudicis arbitrium. tex. eſt expreſſus in
l.1.§. expilatores. ff. de effractor. & expil. Spec.
de off. omn. iudic. §. fi. nu. 17. in fi. Dec. in d.c. ſe
des. col. 3. ver. in glo. 3. de reſcr. poſt Bal. in l.1.
ff. de iure deliber. quos refert & ſequitur Viu.
lib. 2. commun. opin. c. 26. At in caſu noſtro
eſt a iure determinatum eſſe probandos ſin-
gulos gradus, vt ſupra in prima concluſione
oſtendiſſe arbitramur, ergo ad caſum noſtrū
non extenditur dictum arbitrium. Niſi velle-
mus dicere, & erit tertia reſponſio, quòd etſi
51 probationes † ſint arbitrariæ, attamen arbi-
trium a iure regulari debet. ita dicit Bartol.
* *communiter* receptus in extrauagan. ad reprimē
dum Abb. in c.1. de dilatio. & in c. cùm Ioan-
nes. col. antepenul. de fide inſtrumē. latiſſimè
Marſil. in l. quæſtionis modum. nu. 68. & plu-
ribus ſequen. vbi plures adducit. ff. de quæſtio.

Sua-

Suarez.in ſuo tract. recept. ſent. in verb. arbi-
trium.

Ad tertium dubium continens non debe-
re reſtitui dotes Illuſtriſs. Domi. Caterinæ co
mitiſſæ Fruzaſchi tamquàm verè non fuerint
ſolutæ, reſpondetur hoc dubium tolli ex iuri-
bus productis tam nomine præſati Domini
Sebaſtiani, quàm præfatæ Domin. Caterinæ.
Et Primò ex aſſerto inſtrumento conuentio-
nis factæ inter prædictos quondam Sebaſtia-
num & Carolum verſi. Item conuenerunt quod
dotes mulierum. ab actore producto, quo ca-
uetur quòd dotes vxorum ipſorum contrahē
tium etiam futurarum, quas legitimè, & ſine
fraude conſtabit fuiſſe ſolutas, poſſint & va-
leant aſſignari, & iure hypothecæ vſq; ad rea-
lem reſtitutionem collocari in prædicto Co-
mitatu Fruzaſchi, poſſitque fieri augumentū
dotis, & tale augumentum ſimiliter aſſigne-
tur, collocetur, & reſtituatur vt ſupra. At con
ſtat legitimè & ſine fraude dotis præfatæ Illu-
ſtriſs. D. Caterinæ fuiſſe ſolutas &c. ergo &c.
Quòd autem conſtet legitimè, & ſine fraude
fuiſſe ſolutas liquidò probatur ex inſtrumen-
to Dotali a præfata Domina Caterina exhibi
to, & etiam ex inſtrumento teſtamenti præfa-
ti Caroli ab actore producto, in quibus præfa
tus Carolus pluries confeſſus fuit ſibi ſolutas
fuiſſe præfatas dotes, ex qua multiplicata cō-
feſſione, ſecuta præſertim morte præfati Ca-
roli legitimè dicitur probatum dotes fuiſſe
ſolutas, ſaltem in odium præfati Caroli, & Se
baſtiani eius hæredis. l. in contractibus. C. de
non nume. pecu. Afflic. deciſ. 105. 337. & la-
tius deciſ. 402. poſt Barto. & alios in auth. ſed
iam neceſſe. C. de donat. ante nupt. Felyn. in c.
ſi cautio. nu. 39. & pluribus ſequen. de fide in-
ſtrument. Suarez. in verbo confeſſio gemina-
ta, concludentes communem eſſe opinionē
52 quòd confeſſio † geminata in quocunque cō
tractu excludit exceptionem non numeratæ
pecuniæ. Hancque opinionem dicit Crebrio-
rem Anton. Gabriel. lib. 3 commun. opinio.
in tit. de iur. dot. cap. 4. Et ſi dicatur quòd ex
forma Decreti Ducalis debet conſtare dotes
vere fuiſſe ſolutas, in caſu autem noſtro non
conſtare dotes fuiſſe realiter ſolutas. Ergo nō
eſſe locum reſtitutioni dictarum dotium, re-
ſpondetur multis modis. Primò quòd per illa
verba legitimè conſtiterit in Decreto Duca-
li poſita non requiritur maior probatio quā
requireretur a iure communi in illa materia.
Ita reſpondet Rip. in l. ſi conſtante. nu. 16. ff.
ſolu. matrimo. poſt Bar. Bal. & Dec. per eum
53 allegatos. At in probanda ſolutione † dotium
ſufficit probatio per geminatam confeſſio-
nem vt proximè probauimus, quibus addo
Crauet. conſi. 125. nu. 2. concludentem poſt
54 multos citatos hæredem † non poſſe venire
contra confeſſionem defuncti. & hæc proce-
dunt in confeſſionibus factis inter maritum,
& vxorem, & alias coniunctas perſonas, vt
pulchre concludit Natt. conſi. 684. nu. 8. poſt
Salic. Angel. & Alex. ac Iaſ. locis citatis. veri-
ſimileque eſt Dominum Carolum, qui ſplen-
didè, & forſan plus quàm in redditu haberet
expendebat recepiſſe dictas dotes, & quod
eas habuiſſe bis confeſſus non fuiſſet niſi rea
liter recepiſſet, ergo &c.

Secundò reſpondetur ex aduerſo adducta
procedere quando eſſemus in ſimplicibus
terminis Decreti. Secus quando cum decre-
to concurreret promiſſio partium, vt in di-
cto inſtrumento conuentionis inter prædi-
ctos quondam Carolum, & Sebaſtianum de
anno 1529. factæ apparet. arg. notat. in authē.
res quæ. C. commun. de legat. vbi quando cū
55 prohibitione † legis concurrit prohibitio te-
ſtatoris non poteſt fieri alienatio rei ſubiectæ
reſtitutioni, etiam in caſibus a iure permiſſis,
& ſic reſtituendæ dotis, nec locum habet di-
cta authen. vt prohibitio teſtatoris aliquid
operetur. idem ergo dicendum eſt quando
cum permiſſione legis, ſeu Decreti concur-
rit permiſſio contrahentium, quia tunc pari-
ter non habet locum ſpecialis prouiſio decre
ti, vt ſpecialis prouiſio contrahentiū aliquid
56 operetur, ex quo contrariorum † eadem eſt
diſciplina, & idē operetur propoſitum in pro
poſito quod oppoſitum in oppoſito. vulga. l.
fina. §. fina. vbi Bar. & Doc. ff. de le. 3. Dec. cōſi.
656. nu. 1. & in ſimilibus terminis reſpondet
Natt. conſi. 684. nu. 2. Alioquin nihil operare
tur prædicta conuentio, contra l. ſi quando ff.
de leg. 2. cùm ea ceſſante ex forma Decreti
vbi probatur dotes verè fuiſſe ſolutas poſſit
fieri reſtitutio illarum cum augumento in bo
nis feudalibus.

Tertio reſpōdetur nos eſſe extra omne du-
57 bium attenta confeſſione partis, quæ † reſul-
tat ex productione teſtamenti præfati Caroli
a parte facta. vulg. l. cùm precum. C. de libe-
ral. cauſ. cum ſimilibus cumulatis a Iaſ. conſi.
57. nu. 3. Accedat quòd pluries præfatus Seba
ſtianus obtulit ſeparatum ſoluere, & reſtitue-
re dictas dotes, ergo legitimè eſt probata di-
cta ſolutio.

Quod autem attinet ad prætenſa iura præ-
dictæ D. Iachelinæ prætenſæ filiæ præfati Se-
baſtiani proinde ad contenta in quarto du-
bio, reſpondeo iure negari non poſſe ſaltem
eſſe imponendum perpetuum ſilentiū quo-
ad ipſum Femellum Dominum litis, & ſen-
tentiam contra illum ferendam afficere ip-
ſum D. Iachelinam perſonaliter vocatam &
contumacem, iuxta notat. in l. ſæpe ff. de re iu
dic. cui non erat, nec eſt danda aſſerta petita
dilatio ſex menſium, tamquàm à iure com-
muni, Decretis Dominicalibus, & ſtilo exor-
bitans, præſertim cùm cauſæ per eam allega-
tæ non ſint verè, quia non conſtat de aſſerta
allegata infirmitate. Nec enim fuit reperta in
lecto iacēs. Et quoad aſſertas ſcripturas quas
dicit pœnes ſe non habere, non ei eſt creden-
58 dum, cùm præſumptionem † iuris contra ſe
habeat. arg. l. 1. §. quod penes. ff. de fideiuſ. &
hæred. tut. præcipue in cauſa tam graui, pote-
59 ratque imo debebat vti citata † etiam in ca-
ſum infirmitatis per procuratorem compa-
rere, iuxta notāt. per Bar. in l. quicunque. C. de
procu-

procuratot. Nec etiam conſtat in actis, nec
ab aliquo allegatur de aliquo impedimento.
Iudexque in his quæ ſunt facti, prout proximè
diximus ſupplere non poteſt, & dato quòd al:
60 legaretur, & de eo conſtaret † ſibi, & non alijs
imputare debet. l. quod quis ſua culpa. ff. de
reg. iu. c. damnum. eo. tit. in 6.

Succedit quintum dubium, videlicet, quòd
vbi pater fuiſſet admittendus ipſa quoque ad-
mitti deberet attento tenore aſſertæ inueſti-
turæ factæ Bonifacio de anno 1317. quod du-
bium facilè tollitur ex infraſcriptis. Primò,
quòd ipſa Domina Iachelina, non compa-
rente per ſe, vel per procuratorem, proinde
61 non petente non debent iudices † irrequiſiti
impartiri eorum officium. vulga. l. 4. §. hoc
autem ff. de damno infecto. Secundò dicitur
nullum poſſe fieri fundamentum in dicta in-
ueſtitura, quia ſit ſuſpecta de ſalſo, quæ ſu-
ſpitio ex multis reſultat. Primò ex breuita-
te temporis & diſtantia locorum inter inſtru
menta diuiſionis, & dictæ inueſtituræ de qui-
bus latè ſcripſimus in primis allegationibus.
Secundò ex aſſerta clauſula, ac etiam aſcen-
dentibus & collateralibus, tam maſculis quã
62 fœminis, quæ quidem clauſula † videlicet
quòd fœminæ aſcendentes, ſeu collaterales
dicti Bonifacij vocentur ad dictum feudum
eſt inſolita, ideò ſalſitatis ſuſpicionem indu-
cit. gloſ. Bald. & Angel. in l. ſi quis ſub condi-
tione. ff. de condit. inſtitutio. Iaſ. in l. 1. §. is vi-
detur nume. 4. ff. ſi quis iuſdicen. non obtem-
pera. & in l. teſtamentum. nume. 3. & 4. C. de
teſtamen. Dec. conſil. 399 num. 1. Crau. conſ.
28. nume. 5. Natt. conſi. 124. nume. 12. Alciat.
reſponſ. 162. nume. 12. quòd autem dicta clau-
ſula ſit inſolita maximè in ea parte in qua vo
cat fœminas aſcendentes, & collaterales ma
63 nifeſtè apparet, quoniam eſt † contra com-
munem, & propriam naturam feudorum
tam ex diſpoſitione iuris communis quàm
Decretorum Dominicalium, repugnatque
prioribus inueſtituris. Nec apparet de aliqua
inueſtitura eo modo & forma conceſſa. Non
enim habebat dictus Bonifacius aliquẽ aſcen
dentem tunc viuentem niſi aſſertam Marga-
ritam matrem, vt in dicto inſtrumento diui-
ſionis legitur. Et non eſt veriſimile quod
Princeps inueſtiens id in ſui præiudicium
contra propriam feudorum naturam, prima-
rumque inueſtiturarum tenorem conceſſe-
rit. Præſertim cùm dictus Bonifacius hoc
non requiſiuiſſet, ſed tantum ſe inueſtiri iux-
ta modum & formam inueſtituræ paternæ,
quam infra demonſtrabimus fuiſſe factam
tantum pro deſcendentibus maſculis. Tertiò
augetur ſalſitatis ſuſpitio, quia dicta clauſula
ex diametro pugnat contra conuenta in di-
cta diuiſione, in qua nominatim inter ipſos
contrahentes conuentum legitur, quòd mo-
riente dicto Bonifacio ſine liberis maſculis,
ſuperſtite dicto Vmberto, ſeu eius liberis, ſuc
cedere deberet dictus Vmbertus, ſeu eius li-
beri maſculi. quod quidem pactum corrue-
ret ſi eſſet vera dicta inueſtitura, quod non eſt
credendum. Non enim eſt veriſimile quòd
64 dictus Bonifacius tam breui interuallo † triſi
dierum, & ſic quaſi incontinenti voluerit re-
cedere a priori contractu l. nam ad ea. ff. de
condition. & demonſtration. quam ad ter-
minos noſtros adducit Crauet. conſilio 56.
nume. 19.

Concludo igitur ex præmiſſis non eſſe dan
dam fidem dicto inſtrumento veluti de ſalſo
ſuſpecto, vt concludit Crauet. dicto conſi. 56.
nume. 20. & ſequen. ſed dato & non conceſſo
quod prædictum inſtrumentum eſſet verum,
& ſolemne adhuc conſtanter teneo nullum
ex eo ius competere præfatæ Dominæ Iache
linæ. Quoniam prædicta inueſtitura relatio-
nem habet ad inueſtituram Gullielmi patris,
de qua conſtat inſtrumento publico confe-
cto anno 1301. 17. Auguſti in actis producto
ſub die 30. Ianuarij, proximè præteriti, quod
inſtrumentum licet ſonet in inueſtituram fa-
ctam de villa & loco Ronchaliæ in augumen
tum feudi Fruzaſchi, attamen expreſsè in eo
dicitur quod dictum feudum Fruzaſchi fue-
rat iam conceſſum præfato Gullielmo pro
ſe, & hæredibus in feudum nobile, gentile, &
antiquum, proinde excluſiuum fœminarum
cap. 1. §. & ſi clientulus de alienat. feud. vbi
communiter Docto. Zaſi. conſil. 11. nume.
50. volum. 1. Nec dici iure poteſt prædicta
verba in gentili, nobili, & antiquo feudo nõ
debere referri ad feudum Fruzaſchi, ſed ad
locum Ronchaliæ cùm ſint poſita in eadem
oratione, & reſpiciant illos genitiuos in au-
gumentum feudi Fruzaſchi conceſſi &c. Et
id etiam dignoſcitur ex repetitione dicto-
rum verborum inferius facta, reſpiciente lo-
cum Ronchaliæ. Præterea dato quòd debe-
rent referri ad locum Ronchaliæ, attamen
cùm dicta inueſtitura fuerit facta de loco
Ronchaliæ in augumentum feudi Fruzaſchi
iam conceſſi, dicimus feudum Fruzaſchi ſi
de eius inueſtitura non conſtaret præſumi
eſſe eiuſdem naturæ cuius eſt feudum Ron-
chaliæ coniunctum, cùm ratione adiuncti
tollatur omnis dubitatio, teſte Pariſ. conſil.
43. nume. 50. volum. 3. poſt Bald. & Alexand.
per eum citatos Afflic. deciſio. 307. nume. 25.
Socin. Iun. conſil. 167. nume. 26. volum. 2. con
65 cludentes ratione adiuncti † verba muta-
re naturam ſuam. & id rationi congruit, ne
66 diuerſo iure † cenſeatur feudum Fruzaſchi
a feudo Ronchaliæ eidem adiuncto. vulga. l.
cum qui ædes. ff. de vſucapio. cap. quia circa.
67 de priuileg. Et cùm in dubio inueſtitura † præ-
ſumatur facta ſecundum iuris communis
feudorum diſpoſitionem, aut ſaltem patriæ
conſuetudinem Oldrad. conſilio 159. quem
refert & ſequitur Brun. conſil. 81. in fin. idem
Brun. conſil. 80. nume. 3. & 4. Pariſ. latè con-
ſilio 13. nume. 30. & 31. volum. 1. Sigiſmon.
conſilio 1. nume. 45. & ſequentibus, & nume-
ro 129. poſt alios per eum relatos, qua pri-
ma inueſtitura prædicti Gullielmi, ſic præ-
ſumpta ſtante, certi iuris eſt illam Bonifa-
cij non valere, nec eſſe ſeruandam, cùm non

potue-

68 potuerit mutari † forma primæ inueſtituræ. Afflic. de conuent. inter Domin. & vaſal. de inueſtit. nume. 22. & ſequen. Dec. conſi. 195. poſt Iſern. Barto. Bald. Paul. de Caſtr. Abba. Cardin. & Alexand. per eum citatos. Pariſ. conſil. 2. nume. 24. volum. 1. vbi multos adducit Rolan. a Val. conſil. 50. nume. 60. vol. 3. poſt alios relatos, Dec. conſil. 85. nume. 3. & 4. quod multo magis locum habet quando inueſtiens non habet iura Principis, ſed alium in ſuperiorem recognoſcit. Curt. Senio. conſ. 50. colum. 29. poſt gloſ. & Alexand. per eum citatos. Brun. conſi. 97. nume. 7. arg. notat. per Felyn. in cap. nonnulli. nume. 27. de reſcript. & notat. in l. minor autem magiſtratus. ff. de minor. quibus deſeruiunt quæ ſcribit Natt. conſil. 117. nume. 1. & ſequen. vbi dicit recognoſcentem ſuperiorem non poſſe facere quòd primogenitus ſuccedat. At Philippus Princeps Achayæ inueſtiens recognoſcebat comitem Sabaudiæ in ſuperiorem, vt ex iuribus in actis productis apparet, ergo non potuit fœminas aſcendentes, & collaterales contra iuris communis feudorum, & Patriæ conſuetudinem ad ſucceſſionem feudi vocare. Et id manifeſtè colligitur ex ſubſequentibus inueſtituris a parte productis, in quibus dicitur pro ſe & hæredibus de more tamen patriæ capacibus, quæ veniunt ad declarationem primæ, teſte Dec. dicto conſilio 193. nume. 6.

Ex quibus concludo præfatam Dominam Iacheſinam nullum ius habere in dictis bonis Fruzaſchi attenta etiam eius qualitate, de qua in actis, & ſic ſublatum quartum dubiū.

Supereſt reſpondere ſexto dubio reſpicienti bona Alpignani ſaltem clauſi. Quod dubium tollitur ex reſponſionibus datis dubio excitato reſpectu bonorum Fruzaſchi, quæ gratia breuitatis non repetuntur. Quibus ceſſantibus dicitur ex aſſerta inueſtitura non probari dictum Bonifacium fuiſſe inueſtitum de aliquibus bonis etiam Clauſi, cùm in ea non dicatur quòd inueſtiuit de Caſtro mero, & mixto Imperio, & alijs iuribus & bonis etiam Clauſi Alpignani, ſed dicitur tantum quòd inueſtiuit eundem Bonifacium de omnibus rebus & poſſeſſionibus feudalibus, quæ Dominus Gullielmus tenebat, & conſueuit in feudum tenere a dicto Philippo in Alpignano & poſſe, in Caburro & territorijs eorundem, ex quibus verbis nihil dicitur in feudum conceſſiſſe, niſi probet pars agens quæ bona prædictus Gullielmus in feudum a dicto Philippo in territorio Alpignani tenuit & poſſedit. Ita nominatim decidit Bald. in capitu. 1. nume. 5. verſicu. pone Comes concedit Titio in feudum. de feud. guar. quem refert & ſequitur Iaſ. in l. ſi ſic. nume. 19. ff. de lega. 1. per illum text. faciunt quæ ſcribit ibi Barto. poſt Dyn. in fin. & Paul. de Caſt. quem
* ſequuntur *communiter* Doctores. Oldrad. conſilio 164. Alexand. conſilio 28. numero 8. 9. & 11. & conſilio 187. numero 10. volum. 2. & in l. locus. ff. de acquiren. poſſeſ. Aretin. conſilio 164. Socin. conſil. 96. nume. 2. & conſil. 67. nume. 20. verſicu. circa quartam. Crauet. conſil. 293. nume. 5. Calcan. conſil. 40. numero 1. Iaſ. conſil. 166. colum. penultim. verſicu. non obſtat dicta ſententia. volum. 4. Felyn. in cap. 2. nume. 2. de reſcript. Afflic. de feud. non haben. propr. natur. feud. nume. 15. Dominus Roland. a Val. conſilio 46. nume. 63. & pluribus ſequentibus volum. 1. Ex quibus omni-
* bus patet *communem* & veram eſſe concluſionem, quòd ſi Princeps inueſtiat aliquem de bonis de quibus alius fuit inueſtitus nihil valet conceſſio, & habetur pro non facta idem expreſsè dicit Natt. conſil. 514. nume. 31. poſt Signorol. conſilio 10. Quòd inueſtitura facta alicui de bonis quæ talis tenebat & poſſidebat, licet inueſtitura valeat, tamen niſi certificentur bona prædicta reducitur ad nihilum dicta inueſtitura. & ſimilem deciſionem ſcribit tenere Aretin. conſil. penult. Dominus Roland. a Val. conſi. 2. nume. 19. & ſequen. vol. 3.

Cùm igitur ex præcedentibus inueſtituris appareat Dominum Gullielmum nunquam fuiſſe inueſtitum de dicto loco, & bonis Alpignani, ſequitur parti agenti nihil præſtare dictam inueſtituram Bonifacij. Quinimo vt prioribus allegationibus plenè demonſtrauimus dicta bona Clauſi conſtat fuiſſe poſſeſſa a Gullielmo tamquam allodialia, vt ex prætenſo inſtrumēto diuiſionis dignoſci poteſt, ergo non in feudum.

Reliquum eſt vt vltimo dubio reſpicienti locum Sancti Secundi reſpondeamus. pro cuius ſolutione vltra ea quæ adduximus in prioribus allegationibus dicimus ponderanda eſſe verba inſtrumentorum, ſcilicet permutationis, & teſtamenti prædicti Antonij Chiamponis in permutatione relati. Nam in dicto teſtamento Antonius inueſtiuit Carolum de Montebello filium Bertolini eius hæredem vniuerſalem, & eo decedente ſine liberis maſculis eidem ſubſtituit in bonis Caſtri Baſtitæ Benedictum, & Franciſcum de Chiamponis & ſuos, in quo quidem teſtamento nullam quoad præfatum Carolum video appoſitam conditionem, niſi in ſubſtitutione eidem facta; ſi ſine liberis maſculis deceſſerit, quòd autem hæc fuerit conditio de qua intellexerint permutantes clarè exprimitur in dicto permutationis inſtrumento, in verſiculo ita tamen, & taliter quòd dicta villa Sancti Secundi redeat &c. & in illis verbis aduenientibus conditionibus adiectis in teſtamento Anthonij Chiamponis, caſu quo decedat idem Magnificus Dominus Carolus ſine liberis, quæ quidem conditio, videlicet quòd præfatus deceſſerit ſine liberis euenit, vt ex actis liquet, & partes ipſæ fatentur. Nec in caſu noſtro requiritur, nec Domini conuenti ſe fundant quòd ſubſtitutio dicto Carolo facta habuerit effectum, ſed requiritur tantum, & in hoc Domini conuenti ſe fundant, quòd prædicta conditio ſi Carolus deceſſerit ſine liberis euenerit.

F Nam

Nam in permutationibus dictum non fuit
aduenientibus ſubſtitutionibus, tunc enim
probabiliter dubitari poſſet quòd deberet in-
telligi de ſubſtitutione quæ habuerit effectũ,
ſed dictum eſt aduenientibus conditionibus,
& exprimit quæ nam ſit conditio cuius euen-
tus ſpectatur, videlicet caſu quo Magnificus
Dominus Carolus decederet ſine liberis. Di-
uerſa enim ſunt conditio & ſubſtitutio: quo-
niam eſt dare euentũ dictæ conditionis abſq;
eo quòd ſubſtitutio habuerit effectum, vel
quia deceſſerint ſubſtituti ante conditionis
euentum. l. vni. §. nam ſi ſub conditione. C. de
caduc. tollen. vel quia ſubſtituti hæreditatem
ex ſubſtitutione adire noluiſſent. Satisfactum
ergo dicitur pacto permutantium ex quo pro
batum eſt dictam conditionem, ſcilicet Ca-
rolum deceſſiſſe ſine liberis, eueniſſe. Præte-
reà cùm probatum ſit, & partes ipſæ vt diximus
fateantur Carolum ſine liberis deceſſiſ-
ſe, & ex prædicto teſtamento conſtet tempo-
re dicti teſtamenti prædictos Benedictum, &
Franciſcum de Chiamponis eſſe in rerum na
tura, præſumũtur adhuc viuere tempore mor
tis præfati Caroli, quæ fuit de anno 1559. Cũ
quis præſumatur viuere centum annis. l. fi-
na. C. de ſacroſanc. eccle. vbi Iaſ. nume. 13. &
31. dicit iſtud eſſe commune dictum, & com-
munem regulam poſt Angel. Imol. & Mo-
dern. per eum citatos Dec. conſi. 575. nume.
10. poſt glo. Barto. Imol. Alexan. Corne. Cu-
man. & Barbat. locis citatis, dicens durum eſ-
ſe ab hac opinione recedere Socin. Iun. conſ.
26. nume. 12. & ſequen. volum. 2. concludens
70 probari vitam † alicuius per præſumptionem
prædictam, niſi probetur contrarium, & ta-
71 lem præſumptionem † transferre onus pro-
bandi in aduerſarium. Bero. conſi. 129. nume.
10. & 11. volum. 1. Ex quibus apparet hanc eſ-
* ſe *communem* regulam, & opinionem, licet ali-
qui tenuerint contrarium. Quæ communis
opinio ſine difficultate procedit in reis exci-
72 pientibus aliquem viuere, quia tunc † non te-
netur vitam probare; vt expreſſe dicit Port.
lib. 1. commun. opinio. cap. 11. verſicu. limi-
ta tamen. poſt Socin. in l. ſi inter virum. ff. de
rebus dub. quod etiam ſentit Bero. d. conſilio
129. nume. 10. circa finem volum. 1. & expreſ-
sè dicit Belo. conſilio 30. nume. 5. At in ca-
ſu noſtro Illuſt. Iugales de Prouanis, & Ma-
gnificus Procurator Patrimonialis ſunt rei, &
poſſeſſores, ergo ad partem agentem ſpectat
ſubſtitutos, quos tempore teſtamenti conſtat
fuiſſe viuentes, ante mortem præfati Caroli
probare periiſſe.
73 Præterea cum ex actis † iudicandum ſit, di-
cimus ex actis non apparere quondam Sere-
niſsimum Ducem permutantem fuiſſe in rea
li, & actuali poſſeſsione dicti caſtri Baſtitæ,
& eo caſu competere parti conuentæ aduer-
ſus partem agentem vti hæredem prædicti
Caroli permutantis, ne dum exceptionem
rei actualiter non traditæ, vulga. l. Iulianus.
§. offerri. ff. de actio. emptio. cum ſimilibus,
verum etiam retentionem rerum in permu-
tationem datarum l. 1. in fine. ff. de rerum per-
mutatio.

Nec obſtat aſſertum conſtitutum. Quo-
74 niam etſi ex conſtituto † acquiratur ciuilis, &
naturalis poſſeſsio probato quòd cõſtituens
poſsideret tempore conſtituti, attamen tra-
75 ditio † reſultans ex conſtituto eſt ficta. vulga.
l. quod meo. ff. de acquiren. poſſeſ. vbi Do-
ctores. quo caſu conſtitutum non liberat con
76 ſtituentem a reali & actuali † traditione, iuri-
bus & auctoritatibus cumulatis in deciſi. Pe-
demont. 36. nume. 5. & ſequen. quæ gratia bre-
uitatis non repeto. Ideo ex præmiſsis incon-
gruè ad caſum noſtrum adaptatur regula, quod
77 ſubrogatum † ſapit naturam ſubrogati, quæ
nonnullas patitur limitationes in caſu noſtro
vrgentes. videlicet non procedere quando
78 ſubrogatum † eſt diuerſæ qualitatis, & naturæ
a natura rei, in cuius locum fit ſubrogatio. ita
limitat Socin. in c. veniens. nume. 15. de accu-
ſatio. quem refert & ſequitur Anton. de Ga-
briel. lib. 6. de reg. iur. concluſ. 2. num. 66. 76. &
80. At alterius qualitatis & naturæ eſt locus
Sancti Secundi, quia feudalis quàm ſit locus
Baſtitæ, qui eſt omnino allodialis, ergo non
habet locum dicta regula. Secundò limitatur
79 non habere locum † quando plus vel minus
reperitur expreſsè diſpoſitum in ſubrogato
quàm in eo, in cuius locum ſubrogatur, teſte
Dec. in cap. ex ratione. colum. 12. verſic. non
obſtat quod terminus. de appellatio. poſt Ca-
ſtren. loco citato, & alijs cumulatis ab Anto.
de Gabr. loco proximè allegato num. 77. At
in caſu noſtro plus, & aliter diſpoſitum fuit
reſpectu loci Sancti Secundi, quàm loci Ba-
ſtitæ, ergo non habet locum dicta regula. Et
id comprobatur multis iuribus adductis a Si-
giſmond. conſilio 11. a nume. 10. vſque ad
nume. 20.

Nec optimis iuribus Sereniſs. Ducis, & ha-
bentium cauſam ab eo aduerſatur clauſula
poſita in dicta permutatione, ad habendum,
& quicquid placuerit faciendum &c.
80 Quia dicta clauſula † limitatur & reſtringi-
tur a ſubſequenti clauſula, ita tamen &c. l. ita
tamen. & l. Lucius. §. qui habebat. vbi gloſ. ff.
ad Trebel. l. ita tamen ff. ſi ager. vectig. vel em
phyteut. petatur. Dec. conſi. 227. num. 6. quem
refert & ſequitur Crauet. conſil. 25. nume. 26.
poſt Barto. & Bald. locis citatis, Bero. conſil.
102. nume. 17. volum. 2. & conſi. 178. num. 12.
volum. 1. Ideo facultas quæ videtur data ex
dicta clauſula ad habendum &c. cenſetur re-
ſtricta a prædictis verbis ſubſequentibus ita ta-
men &c. videlicet faciant de dicto loco San-
cti Secundi quicquid placuerit, ita tamen quod
decedente dicto Domino Carolo ſine liberis,
locus Sancti Secundi ad Ducem reuertatur.
Cùm igitur Carolus deceſſerit ſine liberis, er-
go debet ad Dominum redire, non obſtante
dicta clauſula. ad habendum &c. quæ intelli-
gitur dummodo Carolus non decedat ſine li
beris, quòd ſi deceſſerit ſine liberis ad Du-
cem reuertatur, aliàs ſuperfluò fuiſſet ap-
poſita dicta clauſula, ita tamen, & quòd

non

81 non eſt dicendum, quia verba † intelligi
debent vt aliquid operentur c. ſi Papa de pri-
uileg. in 6. l. ſi quando ff. de leg. 1. Et ſi dicatur
quod ſtante dicta clauſula ita tamen &c. mo-
do quo ſupra intellecta, fruſtra & ſine effectu
videretur appoſita clauſula ad habendũ &c.
Reſpondetur imo dictam clauſulam multos
potuiſſe operari effectus. Primo ꝙ ſi aliena-
tio fuiſſet facta ab ipſo Carolo, vtique duran-
te vita ipſius Caroli fuiſſet valida, itẽ & poſt
mortem eo caſu quo periiſſet relictis liberis,
qui propterea ſtante prædicta clauſula non
potuiſſent contrauenire alienationi paternæ,
& iuſta ratione fuit appoſita dicta clauſula
ita tamen &c. Alioquin eueniente caſu ſub-
ſtitutionis propter deceſſum Caroli ſine libe-
ris, prout euenit, potuiſſent ſubſtituti vendi-
care iure ſubſtitutionis Caſtrum & bona Ba-
ſtitæ, quo caſu priuaretur Dux contra omnẽ
æquitatem, & permutantium mentem, & ver
ba Caſtro & bonis Baſtitæ, nec non & oppi-
do Sancti Secundi. Et niſi prout ſupra dixi-
mus, intelligamus prædictas clauſulas, coge-
mur fateri neutram illarum tamquam conti-
82 nentes manifeſtam repugnantiam † valere.
vulga. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. quam
83 † omnino vitare debemus, ex abunde ſcriptis
in ſimilibus terminis in decis. Pedemon. 164.
nu. 5. vſque in fi. quæ poterit ſi libet videri.

Et ex præmiſſis puto ſublata omnia dubia aduerſus partem originaliter conuentam excitata, & propterea illam eſſe diffinitiuè tam reſpectu petitorij, quàm poſſeſſorij cùm impoſitione perpetui ſilentij abſoluendam a requiſitis Bartholomæi Femelli procuratoris, & domini litis a quondam Domino Sebaſtiano de Montebello actore intentatæ, cum declaratione quod ſententia in dictum Femellum proferenda afficiat præfatam D. Iachelinam citatam & contumacem. & iuſdicendo ſuper proceſſu ſeparatim facto aduerſus præfatam Dominam Iachelinam legitimè citatam, eſſe declarandum diffinitiuè eidem nullum ius in bonis de quibus agitur competere, attenta præſertim illorum, & præfatæ Dominæ Iachelinæ qualitate, de qua in actis cum victoria expenſarum.

SVMMARIVM.

1 *Rei plenè & perfectè demonſtratæ fruſtra alia adijcitur demonſtratio.*

2 *Comites, Marchiones, & Duces, qui de ipſis dignitatibus ab Imperatore inueſtiti perpetuò ſunt, poſſunt regulariter in illis, quæ Imperator in terris immediatè ſibi ſuppoſitis poteſt.*

3 *Dominium in vniuerſo poteſt eſſe vnius vt Imperatoris, ſed rerum particularum poteſt eſſe alterius, & aliorum.*

4 *Comes ab Imperatore inueſtitus perpetuò de Comitatu potius æquiparatur Principi quàm præſidi.*

5 *Dux Sabaudiæ fuit creatus vicarius Imperialis cum plenitudine iuriſdictionis & poteſtatis Imperialis.*

6 *Dux Sabaudiæ poteſt onera indicta, & ſuperindicta noua ſubditis ſuis mediatis & immediatis imponere, præſertim ob iuſtiſſimas cauſas, vtilitatem publicam reſpicientes.*

7 *Onera publica indicta, ſeu ſuperindicta ſubditis per Sabaudiæ Ducem etiam tempore pacis, ob cauſam tamen vtilitatem publicam reſpicientem imponi poſſunt.*

8 *Collectæ ex cauſa iuſta vtilitatem publicam reſpicientes etiam tempore pacis imponi poſſunt.*

9 *Subditus ratione iuriſdictionis tenetur iurare fidelitatem, & nominatim vitam, membrum, & honorem Principis cuſtodire.*

10 *Vaſallus in iuramento fidelitatis debet promittere vitam, membrum, & honorem Domini ſui cuſtodire.*

11 *Subditorum appellatione de proprietate ſermonis veniunt feudatarij, qui dominum recognoſcunt.*

12 *Dominus feudi propter fidelitatem rei feudalis præſtitam, in vaſallum iuriſdictionem habet.*

13 *Fidelitatem qui ratione bonorum præſtare tenetur, vaſallus eſſe dicitur.*

14 *Iuramentum quid indiuiduum dicitur.*

15 *Vaſallus magis dicitur eſſe ſubiectus Domino quàm alius ſubditus ratione iuriſdictionis, quia vaſallus non ſolum ratione nudi exercitij iuriſdictionis, ſed etiam reſpectu feudi, & ſic certæ rei ſubiacet.*

16 *Vaſalli de iuriſdictione inueſtiti ſunt iudices ordinarij territoriorum de quibus inueſtiti ſunt.*

17 *Subditi ordinarij ratione iuriſdictionis ſubijciuntur iuriſdictioni principis, ad quem a ſententijs vaſalli appellatur.*

18 *Imperator ſecundum aliquos Doctores non dicitur habere iuriſdictionem in perſonam vaſalli aliunde ratione domicilij non ſubditi.*

19 *Vaſallus dicitur ſubditus ratione feudi, vt ad priuationem agi poſſit.*

20 *Subditus ratione domicilij ſeu originis delinquens in territorio Domini poteſt citari per edicta, vel voce proclamatis in territorio Domini laxata vt perſonaliter compareat.*

21 *Opinio legiſtarum eſt ſeruãda in terris Imperij, & opinio canoniſtarum in terris eccleſiæ.*

22 *Citationem licet omnino tollere Princeps non poſſit, modum tamen aliquem citandi tamquàm iuris poſitiui tollere poteſt.*

23 *Citationis finis eſt vt citatio ad notitiam citati deueniat, & comparere, & ſe defendere poſſit.*

24 *Modus curandus non eſt, dummodo effectum habeamus.*

25 *Comparitione etiam per nuntium facta, omne vitium citationis purgatum dicitur.*

26 *Delinquentes abſentes ex conſuetudine patriæ Pedemontanæ citantur per edicta voce præconia publicata, vt perſonaliter compareant, quæ conſuetudo attendi, & obſeruari debet.*

27 *Illuſtris perſona citari perſonaliter non poteſt. Intellige tamen in actione iniuriarum, ſed pro criminibus publicis perſonaliter citari poteſt.*

28 *Imperator ad præiudicium tertij, vel ad derogationẽ iuris communis reſcribere non intelligitur.*

29 *Inferius nullum ſtantibus terminis diſcretiuis id quod ſuperius eſt participat.*

30 *Vaſallagium quandam ſeruitutis ſpeciem præ ſe fert.*

31 *Allodium, & feudum tamquàm contraria in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt.*

32 *Vaſallus eſſe non poteſt, & æqualis Domino ſuo in eodem feudo.*

33 *Priuilegium exemptionis a iuriſdictione non intelligitur ratione delicti vel quaſi.*

34 *Verba illa exemptionis omni priuilegio non obſtante &c. non debent intelligi de priuilegio clauſo in corpore iuris, ſed de priuilegio indulto per Principem viuentem.*

35 *Priuilegium exemptionis habens, vt ſub certo tantũ iudice reſpondere teneatur, illud in loco contractus, delicti vel quaſi perdit.*

36 *Actione in rem quis conueniri poteſt in loco vbi res ſcita eſt, non obſtante quolibet priuilegio exemptionis, & tam ratione delicti vel quaſi quàm ratione contractus vel quaſi.*

37 *Ius commune vbi non prodeſt, ibi nec priuilegium prodeſſe poterit.*

38 *Exempti conueniri poſſunt ratione contractus, vel delicti non obſtantibus priuilegijs exemptionis.*

39 *Dux Sabaudiæ ab Imperatore inueſtitus fuit de Comitatu Aſtenſi, & Marchionatu Cenæ cum dignitatibus, & iuribus regalibus & Imperialibus. quo fit vt de cauſis ſuorum vaſallorum Imperator, vel eius delegati cognoſcere non poſſint.*

40 *Rex Franciæ aliàs ab Imperatore de Comitatu Aſtenſi inueſtitus fuit.*

41 *Vaſallus de cauſis ciuilibus, & criminalibus occurrentibus in territorio ſuo dicitur priuatiuè inueſtitus, quo ad directum dominum.*

42 *Clauſula ex certa ſcientia Principis, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis in præiudicium tertij non operantur.*

43 *Priuilegia ſubreptitia (quæ dicuntur quando aliquid exprimendum, non exprimitur,) nihil valent.*

44 *Imperatorem appellare non licet omiſſo medio.*

45 *Delegato ad delegantem appellandum eſt.*

46 *Cauſa in propria nemo ſibi regulariter iuſdicere debet.*

47 *Cauſa in propria iudicare poteſt, qui iura Imperialia habet.*

48 *Princeps de mero & mixto Imperio, & de omnimoda iuriſdictione etiam Imperiali inueſtitus, de quacunque cauſa criminali cognoſcere poteſt, & bona delinquentium publicare.*

49 *Cauſæ feudales feuda ipſa reſpicientes per pares curiæ cognoſci, & terminari regulariter debent.*

50 *Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi de amiſſione feudi principaliter non agitur, ſed in conſequentiam.*

51 *Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi conſuetudo patriæ extat quòd per alium, vt per ſenatum, vel conſilium cognoſcatur.*

CONSILIVM NONVM.

QVamuis ſuperfluas eſſe exiſtimem has meas allegationes, cùm ex diſertiſſimis ſcriptis Illuſtriſs. Dominorum Caroli Lucernæ, & Petrini Bellii iam lectis abundè petitionibus Illuſtriſſimi Marchionis Finatij in precibus inuictiſſimo Cæſari aduerſus Sereniſſimum Sabaudiæ Ducem Dominum noſtrum enarratis, reſponſum fue-
1 rit, fruſtraque rei † plenè & perfectè demon-
ſtratæ alia adijciatur demonſtratio, l. 1. ff. de in integrum reſtitutio. Attamen vt iuſſibus eiuſdem Sereniſſimi Ducis Paream, veluti poſt prudentiſſimos meſſores ſpicas colligens infraſcriptas communes concluſiones proponendas Duxi, omiſſa ampliore diſputatione propter temporis anguſtiam.

* Prima igitur erit *communis* concluſio, Du-
2 ces, † Marchiones, ac Comites, qui de Ducatibus, Marchionatibus, ſeu Comitatibus ab Imperatore ſunt perpetuò inueſtiti regulariter in ſuis Ducatibus, Marchionatibus, & Comitatibus poſſe ea, quæ Imperator in territorijs ei immediatè ſuppoſitis poſſet: hanc concluſionem expreſsè firmat Paul. de Caſt. conſi. 196. colum. 3. ſuper primo dubio. volu. 2. Brun. loquens in Comitatu Aſtenſi conſil. 45. nume. 18 & ſequen. poſt Iſern. Barto. Bal. Angel. Pau. de Caſtr. Imo. Barb. Cuman. Alexand. & plura iura per eos allegata. Ioan. de Sancto Iulian. inter. conſi. Brun. conſil. 3. nume. 7. & ſequen. concludens quòd licet Imperator qui recognoſcitur reſpectu totius Comitatus ſit directus Dominus in vniuerſo, attamen reſpectu ſingulorum vaſallorum, & hominum Dux, ſeu Comes inueſtitus directum Dominium, omne Imperium iuriſdictionem, ac plenitudinem poteſtatis habet.
3 fieri enim poteſt vt Dominium † in vniuer-
ſo vnius ſit, rerum autem particularium alterius. Iaſ. in l. ſi hæredis ſeruus. ff. de lega. 1. Idem tenet Dec. conſilio 191. nume. 1. Curt. Iun. conſil. 1. nume. 29. & 30. & conſil. 61. nume. 8. & 9. vbi loquitur in Ducibus Mediolani, & Mantuæ, & teſtatur hanc eſſe communem concluſionem Socin. Iun. conſil. 92. nume. 3. volum. 2. Pariſ. conſi. 1. nume. 25. & ſequen. & conſi. 25. nume. 53. volum. 1. Aegid. Boſſ. de crimin. læſæ Maieſtat. nume. 54. & ſequen. & in tit. de Regal. num. 5. & de Ducibus Sabaudiæ ſcribit Socin. conſi. 4. nume. 23. volum. 3. quem refert & ſequitur Pariſ. d. conſi. 1. num. 39. volum. 1. Iacob. a Sanct. Georg. in ſua inueſtitu. in verbo Carolus Dux. verſicu. Dubitatur etiam Iaſ. conſi. 227. colum. 8. Pariſ. conſi. 69. nume. 3. volum. 1. Purpur. in l. 1. nume. 225. & 240. ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſdict. & in rubr. ff. de iuriſdictio. omn. iudic. nume. 18. & ſequen. His accedunt quæ ſcribit Ruyn. conſi. 130. in fin. & conſi. 134. nume. 9. volum. 5. poſt Bald. in l. exemplo. C. de
4 probatio. quod Comes † inueſtitus de Comi-
tatu potius æquiparatur Principi quàm Præſidi, & præmiſſa præſertim procedunt vbi in inueſtituris mentio facta ſit de iuribus Imperialibus, & regalibus, attentaque Principum Italiæ longiſſima conſuetudine omnibus notiſſima, de qua teſtantur prædicti Doctores. Et prædictis omnibus quæ vrgentiſſima ſunt ceſſantibus, adhuc dicitur iura Imperialia, & Principis habere Sereniſs. Dux in dicto Comitatu virtute priuilegiorum Imperialiũ, quibus vicarius Imperialis perpetuus cũ plenitudine iuriſdõnis, & ptãtis Cæſareæ cõſtituitur,

vt

vt ſuo loco demonſtrabitur Iaſ. in l. conuen-
tionum.nume.7.verſic.3.limita.ff.de pact.Ro
man.conſi.59.colum.2. quem refert & ſequi-
tur Felyn.in cap.quæ in eccleſiarum. num. 33.
de conſtitut.plene Cuman. conſi. 153. & 162.
& ſentit Iacob. in ſua inueſtit. in verbo vica-
rius perpetuus. nume.8.& ſequen.Neuiz.con
ſilio 25.num.1. Cùm igitur Sereniſſimus Dux
ſit perpetuò ab Imperatore inueſtitus de di-
cto Comitatu cum dignitate Comitali iuri-
bus Imperialibus, & regalibus,creatusq́ue vi
5 carius † Imperialis cum plenitudine iuriſdi-
ctionis & poteſtatis, ſequitur neceſſariò, ip-
ſum eſſe ſupremum, & directum Dominum
vaſallorum, & aliorum hominum reſpectiuè
in dicto comitatu exiſtentium.

Ex prædicta concluſione alia oritur, rece-
6 ptiſſima, videlicet ipſum Ducem † & Comi-
tem potuiſſe noua onera indicta, ſeu ſuper-
indicta ſubditis ſuis mediatis & immediatis,
& per conſequens hominibus Murialdi, Pa-
roldi, & Saliſeti imponere, præſertim ob
iuſtiſſimas cauſas vtilitatem etiam publicam
concernentes.l.vnic.C.de ſuperindict.lib. 10.
vbi Barto. Bald. Angel. Ioan. de Plat. & ple-
niſſimè Luc.de Penn. plura ad rem noſtram
ſpectantia ſcribens in l.fina.colum.1. verſicu.
ſecundo quæritur.per illam legem. C. de qui-
7 bus muner.lic.ſe excuſar. lib. 10.dicens id † fie
ri poſſe etiam tempore pacis. & in l. contra.
colum. 8. verſicu. pone etiam exemplum. C.
de re milit.lib. 12.quem refert & ſequitur Pa-
ri.conſil.25.nume.63.& ſequen. & nume. 72.
& ſequen. volum. 1. ponens iuſtas cauſas im-
8 ponendi † collectas etiam tempore pacis, quæ
caſui noſtro adaptari poſſunt.latè Natt. con-
ſilio 380.Gemin.conſil.116.num.6.Docto.in
c.1.quæ ſint regal. præſertim Afflic. in verbo
extraordinaria.nume. 23. Rip. lib. 2.reſponſ.
cap.4.nume.2.Accedat quòd vltra iuris com
munis diſpoſitionem, & vniuerſalem Prin-
cipum Italiæ conſuetudinem, longiſſimam-
q́ue ſubditis onera imponendi poſſeſſionem,
id facere expreſsè Cæſareijs priuilegijs in Co-
mitatu Aſtenſi conceſſum fuit. Hinc fit vt ip-
ſis ſubditis Murialdi, Paroldi, & Saliſeti ne-
phas fuerit impoſitioni talis, cui reliqui om-
nes etiam eccleſiaſtici conſentiunt reſiſtere,
qua rebellione cauſante licitè fuit in eos vti
rebelles animaduerſum.

Item, ex prima concluſione inferri poteſt
tertia, videlicet præfatum Marchionem ra-
tione feudorum quæ tenet a Sereniſſimo Du
ce & Comite, ac fidelitatis præſtitæ eius eſſe
ſubditum, quæ concluſio probatur infraſcri-
9 pto argumento. ſubditus † ratione iuriſdictio-
nis tenetur iurare fidelitatem, & nominatim
vitam, membrum, & honorem Principis
cuſtodire.cap.vnic.in fin.qual.vaſal.iurar. de-
10 beat fidelit. At vaſallus † in iuramento fide-
litatis promittit vitam, membrum, & hono-
rem Domini directi cuſtodire, vt in titulo de
forma fidelitatis. & expreſſius in tit. de nou.
form.fidelit.& id præſtitit dictus Marchio, er
go ſubditus dicetur iuriſdictioni Domini Co
mitis.& ita tenuit Socin.conſi.272.colum.fin.
verſic.Item in decreto, vbi nominatim dicit
11 appellatione ſubditorum † de proprietate
ſermonis venire feudatarios, qui recogno-
ſcunt Dominum. & videtur de mente Affli.
in titu.qualiter vaſallus iurar.deb. fidelitat.co
lum.4.verſic.ſed propriè loquendo.vbi dicit
12 Dominum directum † propter fidelitatem
præſtitam rei feudalis habere iuriſdictionem
in vaſallum.& ſequitur Crauet.conſi.201.nu-
me. 17. concludens eum qui ratione bono-
13 rum † tenetur iurare fidelitatem eſſe ſubdi-
tum ſimpliciter & generaliter: quandoqui-
dem non poſſit eſſe pro parte fidelis, & pro
14 parte non cùm iuramētum † ſit indiuiduum,
ſecundum Bald. in cap. 1. §. cùm autem. co-
lum.2.de controuer.inueſtit. & huius opinio
nis videtur Abb.in dicto cap. cæterum. num.
7. verſicu. Item vaſallus, dum dicit vaſallum
15 † magis eſſe ſubiectum Domino, quàm alius
ſubditus ratione iuriſdictionis. quia vaſallus
ſubiacet non ſolum ratione nudi exercitij iu-
riſdictionis, ſed etiam reſpectu feudi, & ſic
certæ rei. quæ opinio comprobari poteſt ex
16 eo quod dicitur vaſallos † de iuriſdictione in-
ueſtitos eſſe iudices ordinarios territoriorū.
de quibus ſunt inueſtiti Innoc. in c. cæterum.
colum.2.de iudi.Barto.in l.ſi vni.num.8.ff.de
re iudic. Abba.in c.prudentia.nume. 12. ff. de
offic.ordin.Brun.conſi.103.nume.4.ſed ordi-
17 narij † ratione iuriſdictionis ſubijciuntur iu-
riſdictioni Principis, ad quem a ſententijs va-
ſalli appellatur, ergo inficiari non poteſt ſe
eſſe ſubditum ratione iuriſdictionis.vide Me-
noch.conſi.99.

Sed quoniam aduerſus prædictam opinio-
nem pugnare videtur clem. paſtoralis. §. de-
nique.de re iudicat.vbi ratione feudi non di-
18 citur Imperator † habere iuriſdictionem in
perſonam vaſalli, aliunde non ſubditi ratio-
ne domicilij, & ibi latè Cardin. Oldrad.conſi.
43.nu.8.& ſeq.Soc.conſi.27.nu.2.Afflic.in tit.
qualit.vaſal.iurar.debe.fidelitat.col.1.Alciat.
reſpon.460.nu.2.& Nat. 445. Aegid. Boſſ. de
crimin.læſæ Maieſtat.nu. 106. vbi reſpondet
ad concil.Socin.272. Dicens id quod dicitur
vaſallum eſſe ſubditum debere intelligi ra-
tione feudi. & ita communiter tenere Do-
ctores.pro quibus ſtat tex.in d.clem. paſtora-
lis. verſic. rurſus. in illis verbis, ratione regni
prædicti notoriè ſubditus, cùm propriè & ve-
rè ſubditus quis dicatur ratione domicilij,
* iuxta gloſ. *communiter* receptam in clem. vnic.
in verbo ſubditos. in fine, de foro competen.
quam ordinariam dicit Felyn.in capitu. fina.
nume.23.eod.titu. Boſſ. de crimi. læſæ Maie-
ſtat. nume. 95. Burſat. conſilio 16.numero 1.
Idcirco tutum non erit inhærere primæ opi-
19 nioni, niſi dicamus quòd vaſallus † dici-
tur ſubditus ratione feudi, vt poſſit agi ad
priuationem feudi, vt concludit Dominus
Roland. a Val. conſilio 1. numero 30. vo-
lumine tertio, poſt Socin. & alios per eum
relatos.

Quarta erit concluſio, ꝙ vaſallus qui nō eſt

20 ſubditus†ratione domicilij , ſeu originis de-
linquens in territotio Domini poſſit citart
pet edicta,vel voce proclamatis in territorio
Domini laxata,& executa, vt perſonaliter cō
pareat.hæc concluſio probatur in l.omnes.§.
executoribus.verſicu.vtrum ſit. C. de epiſc.&
cler.& l.2.C.de off.præfec.vrb.& ibi Bal.verſi.
ego alitet dico.Paul.de Caſt.num. 4. Salic. &
Alber.nu.6.& authen.qui ſemel.vbi Barto.C.
quomod.& quand.iud.idem Bar.in extrauag.
ad reprimendū in verbo per edictum.in prin-
cip. & verſic. ſed an prædictis. & verſicu. ſed
certè.per tex.in c. 1. §. contrahentes de foro
comperen. in 6.& in l. 1.§.præſides.num. 3. ff.
de requir.reis. Aretin.conſi.135.num.3.Dico-
* que hanc eſſe *communem* legiſtarum opinionē,
* licet Canoniſtæ *communiter* contrarium tenue-
rint quoad condemnationem perſonæ , pro-
ut idem Aretin.tenet conſi.58.col.1. & 2. per
tex.in clem.paſtoralis.vbi Cardin. & commu
niter Canon. de re iudic. & opinionem legi-
ſtarum tenent Socin.conſi.187.col.8.ver.præ
tereà præſertim quo ad effectum diſtringen-
di bona ipſius citati.& in c.poſtulaſti in ſecun
do principali articulo,verſi. Dominus meus.
de foro competen. & ante ſupraſcriptos Ol-
drad.conſi.88.in fin.vbi dicit quòd ſicut Hen
ricus Septimus voluntariè tullit ſententiam
contra Regem Robertum , ita Clemens Pa-
pa voluntariè reuocauit . vt in cle. paſtoralis.
de re iudica.Felyn. in c. quoniam frequenter.
nu.14.vt lit.non conteſt. pariter dicit opinio-
nem legiſtarum eſſe huiuſmodi citationes
poſſe fieri,non ſolum in crimine læſæ Maie-
ſtatis , ſed etiam in alijs delictis Ruyn. conſi.
65.nu. 8. vol. 5. Quo fit vt dici poſſit in terris
21 Imperij†eſſe ſeruandam opinionem legiſta-
rum , in terris verò eccleſiæ opinionem Ca-
noniſtarum,iuxta doctrinam Barto.in l. priui
legia.C.de ſacroſan.eccleſ. & in terminis no-
ſtris Oldrad. conſi. 88. in fine. Accedat quod
Princeps in teſcripto ſtatuit modum citan-
di,videlicet voce præconis,& per affixionem
copiæ teſcripti in loco vaſalli , quod facere
22 potuit,cùm & ſi non poſſit Princeps† tollere
citationem omnino , d.clem. paſtoralis.po-
tuit tamen mutare modum citandi tanquam
iuris poſitiui,vt expreſsè tenet Oldra.d.conſi.
43.nu.1.circa fi.Ang.& Alex.in l.ſi ſic.in prin.
ff.de leg.1.quem refert & ſequitur Sayſ.in l.vt
vim.col.1.verſic. Item limita prædicta.ff. de
iuſti. & iur. plures adducens Doctores.& col.
17.verſic.limita tamen.Grammat.vol.30.nu.
2.& ſequen.poſt Ancha.in dicta elem. paſto-
ralis. notab. 24. & Felyn. in cap. dilecti.de ex-
ceptio.

Prætereà in caſu noſtro res extra omnem
dubitationē videtur. Nam cùm finis citatio-
23 nis †ſit, vt deueniat ad notitiam citati,vt poſ-
ſit comparere,& ſe defendere.clem. cauſam.
§.verum.de electio.l. conſentaneum & auth.
qui ſemel. C. quomodo & quando iud. Ol-
drad.dicto conſi.43.num.1.& 7. citans tex. in
l.ſed & ſi pupillus §.præſcribere. ff.de inſtito.
& in l. ſemper §. hoc edictum. ff. quod vi aut
clam. Et cùm citatio de qua Marchio con-
queritur deuenerit ad eius notitiam , vt ap-
paret in cōparitionibus ab eius procuratore
ad hoc conſtituto factis, vt in dictis precibus
Cæſari porrectis legere fas eſt , ergo non eſt
24 curandum de modo †citationis dummodo
habeatur eius effectus. Ita expreſsè tenet Ro-
man.conſil.450.facit glo.fina.in l.ſi mater.C.
de inſtitu. & ſubſtitut. ſub condit. fact. quod
dictum ad terminos citationis adducit So-
cin.de citat. articul. 20. quæſtio. 30. quem re-
fert & ſequitur poſt plures relatos Neuiz. la-
tè hanc materiam explicans conſi. 70. nume.
10.& ſequen. vſque ad nu. 23. incluſiuè, con-
25 cludens per comparitionem† etiam per nun
tium factam,eſſe purgatum omne vitium ci-
tationis.& prædicta multo magis procedunt
ſtante notoria conſuetudine huius patriæ ,
26 qua† paſſim citantur quicunque delinquen-
tes abſentes voce Præconis, & per edicta , vt
compareant reſponſuri,quæ conſuetudo de-
bet attendi Barto. in authen. qui ſemel. nu-
me.14.C. quomodo & quando iudic. Socin.
de citat.articu.4.quæſtio.4. Boſſ. in titu.de ci-
tatio.nume.17.& 22.Vanr.de nullitat. ſenten.
ex defect. citatio. nume. 129. Et hæc omnia
comprobantur priuilegio Imperiali conce-
dente facultatem animaduertendi in non
ſubditos . Nec Marchionem defendit di-
gnitas perſonæ , tamquam ſit Illuſtris quæ
27 †non poſſit perſonaliter citari. §. in ſumma.
Inſtitu. de iniur. cum ſimilibus in glo. notat.
Quia prædicta millitant in actione iniuria-
rum , ſecus verò, vbi Illuſtris perſona cita-
tur pro criminibus publicis , ſi quidem tunc
tenetur perſonaliter comparere.l.fina.in prin
cip.C. vbi Senat.vel Clariſs. & l. tunc conue-
nit. & ibi gloſ. C. de accuſat. At Marchio de
criminibus publicis inquiritur , vt in reſcri-
pto citatorio legitur , ergo tenetur perſona-
liter comparere.

Nec Marchioni ſuffragatur prætēſum Im-
periale priuilegium Ferdinandi Imperato-
ris, quia quod attinet ad conſtitutionem Im-
perialis vicariatus ea cenſetur facta citra præ
iuditium iuris competentis Sereniſſimo Du-
ci noſtro tam ex iuris communis diſpoſitio-
ne,quam priuilegijs Imperialibus. l. 2.§. me-
ritò.& §.ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco
publico , vbi in ſpecie dicitur Imperatorem
28† non cenſeri reſcribere ad præiudicium ter-
tij, vel ad derogationem iuris communis l.
reſcripta.C.de precib.Imperat.offeren. latiſ-
ſimè Iaſ.in l.fina.num.19.& plurib. ff.de con-
ſtit. Princip. & in l. quoties. C. de precib. Im-
per. offeren. dicens non eſſe in præiudicium
tertij priuilegium obſeruandum. Ioā. Neuiz.
inter conſil.Brun.conſil. 12. num. 131.& plu-
rib.ſequen.Brun.conſi.88.nume.3.& 4. Pariſ.
conſi.6.num.14.& ſequen.Felyn.in c.cauſam
quæ. de reſcript. Quinimo reſpectu feudo-
rum quæ dictus Marchio tenet a Duce non
potuit conſtitui Vicarius Imperatoris , cùm
29 nullum inferius † ſtantibus terminis di-
ſcretiuis participet id quod ſuperius eſt, te-

ſte

ſte Bald. in procem. fend.nume. 33. poſt Ari-
ſtotel.quem refert,& ſequitur Curt.Senio.cō
ſil.65.colum.5.circa med.pe r eum allegatum
Nam fieri non poteſt vt in eodem feudo vaſ
ſallus ſit ſuperior vel par Domino ſuo. quan-
30 do quidem vaſſallagium † quandam ſeruitu-
tis ſpeciem præ ſe ſert,vt tradit Iacob.a ſanct.
Georg. in verbo dictique vaſſalli promiſerūt
recognoſcere.nume.7.per text.in l. ſi cuius.§.
& vſusfructus.& ibi gloſſ.in verbo oportet.ff.
de vſufr.Bald.conſil.327.nume. 5. & 9. vol.1.
Dec. conſil. 468. nume. 7. ſicut enim feudum
31 † & allodium vti cōtraria in eodem ſubiecto
eſſe non poſſunt. vt concludit Paul. de Caſtr.
32 conſi.179.col. 3. Ita vaſſallus † non poteſt eſ-
ſe vaſſallus & æqualis Dño in eodem feudo.
Quod vero ſpectat ad caput exemptionis,
vt non poſſit conueniri Marchio niſi coram
Cæſare vel delegatis ab eo.
Dicitur huiuſmodi priuilegium nō eximе-
re Marchionem a iuriſdictione præfati Du-
cis, ſeu eius delegatorum ratione feudorum,
contractuum, & delictorum ſeu quaſi facto-
rum in territorio Ducis.Quoniam priuilegiū
33 † exemptionis a iuriſdictione nō intelligitur
ratione delicti vel quaſi, vt eſt text.in authen.
qua in Prouincia.C.vbi de crim.ag.oport.vbi
34 Barto.nu. 1. inquit ꝙ illa verba † omni priui-
legio non obſtante &c.de quibus in text. non
debent intelligi de priuilegio clauſo in corpo
re iuris, ſed de priuilegio indulto per Princi-
pem viuentem,vt ibidem etiam glo.ait in ver
bo illic cui alia ſimilis eſt in l. hæres abſens.
vbi etiam Barto.ff. de iudic. Idem Barto. in l.
2.§.legatis.ff.eod.tit.Salyc.in d.authen. qua in
prouincia.nume.4. dicens habentem priuile-
35 gium † exemptionis vt ſub certo tantum iudi
ce reſpondere teneatur, illud in loco contra-
ctus, delicti vel quaſi perdere. Abb.in c. quia
colum.fina.de iudic.& ibidem Felin. nume.2.
& 3. Imo tali priuilegio non obſtante poteſt
36 tamen conueniri † non tantum ratione deli-
cti vel quaſi,verum etiam ratione contractus
vel quaſi in loco vbi res eſt, quæ petitur per
actionem in rem,vt Bald.inquit.in eadem au
then.qua in prouincia,in primo notabil.ſub-
iungens rationem eſſe quia vbi non prodeſt
37 ius commune † ibi nec Priuilegium prodeſ,
ſe poteſt Alber.in d.auth.qua in Prouincia:&
in d. l. hæres abſens. nume. 6. ff. de iudic. in-
38 quiens quód exempti † etiā conueniuntur ra
tione contractus vel delicti non obſtantibus
priuilegijs exemptionis. Et præmiſſa multo
magis procedunt in caſu noſtro,cùm Sereniſ
39 ſimus Dux † fuerit inueſtitus ab Imperatore
de Comitatu Aſtenſi, & Marchionatu Ceuæ
cum dignitatibus Comitali & Marchionali,
Iuribus regalibus & Imperialibus, quo fit vt
Imperator eiusvè delegati non poſſint co-
gnoſcere de cauſis vaſſallorum & aliorū exi-
ſtentium in dicto comitatu & Marchionatu,
vt latè concludit Pariſ.conſi.1.num.97.& plu
ribus ſequen.vol.1. vbi plures Doctores hanc
concluſionem ſequentes citat.quem refert &
ſequitur Rolan.a Val.conſi.88.nume.3.vol.1.
poſt Curt.Anchar.& Alexan.per eum allega-
tos Neuiz.conſi.99.nume.3.& duob. ſequen.
40 loquens in Rege † Franciæ inueſtito de Co-
mitatu Aſtenſi ab Imperatore. Et his accedit
* *communis* concluſio qua dicitur vaſſallum † eſ
41 ſe inueſtitum priuatiuè quoad directum Do-
minum de cauſis ciuilibus & criminalibus oc
currētibus in territorio ſuo vt latè tenet Cur.
iun.conſi.2.num.1.poſt Bal.Landr.Præpoſit.
& Io.Fabr.facit tex.in c.Imperiali.§. illud.de
prohibit.feud.alien.per Federi.Felin. in c. Pa-
ſtoralis,num.3.de off.ordin.poſt Abb. in cap.
cæterùm,de indic. vbi idem Felin. col.1. in fi.
quos refert & ſequitur Brun.conſi.31. num.3.
Pariſ.conſi. 2.nu.18.& ſequen.vol.2.Sic igitur
in caſu noſtro nō poteſt Imperator ſe intro-
mittere in cauſis prædictis, etiam pro primis,
& vlterioribus appellationibus, cùm Dux ſit
de illis plenè inueſtitus. Næc obſtant clauſu-
læ ex certa ſcientia,motu proprio, plenitudi-
ne poteſtatis,& non obſtantibus &c. Quia di-
42 ctæ clauſulæ † non operãtur in præiudicium
tertij Pariſ.conſil. 1. a nume. 74. vſque ad nu.
97.excluſiuè vol.1.quem refert & ſequitur Pi-
ſau.in d.ↄſi.117.inter ↄſi.Brun.nu.194.& pluri
bus ſeq. poſt innumeros Doctores per eos ci-
tatos. Addi etiam poteſt prædicta priuilegia
eſſe ſubreptitia, cùm Marchio non expreſſe-
rit Imperatori oppida Murialdi, Paroldi, &
Salyceti eſſe de Comitatu Aſtenſi, & ea tene-
re in feudum a prædicto Duce, vti Comite
43 Aſtenſi,& propterea † non valere priuilegia,
verùm Marchionem illis gaudere non poſſe
vulg.c. ſuper literis. de reſcrip. cum ſimilibus
argum.notat.per Rip.lib.2. Reſponſ. cap.24.
nume.4. & ſequen. Et hoc magis dignoſcitur
ex declaratione Imperiali inde ſecuta qua di-
citur per conceſſionem dictorum priuilegio
rum Marchioni conceſſorum non eſſe dero-
gatum iuribus & priuilegijs Ducis, prout & a
iure non intelligitur. l. vnica. §. ſi quæ vero
pragmaticæ.C.de iuſtin.Cod.confirm. quem
ad hoc citat Paul. de Caſtr. cum alijs iuribus
per eum citatis conſi.187.colum. fina. vol.2.
latè Galiaul. in l. Centurio. col.28.ff. de vulg.
& pupil.ſubſtitut.
Ex quibus omnibus apertè demonſtratur
Marchionem Finarij iure non potuiſſe Cæſa
rem appellare refragante iuris communis,in-
ueſtiturarum,ac priuilegiorum Duci conceſ-
ſorum diſpoſitione. Cùm incerti iuris non ſit
etiam circumſcriptis inueſtituris & priuile-
44 gijs non debuiſſe Cæſarem † appellare omiſ
ſo medio, & ſic Duce vulg.l. Imperatores.ff.
de appellat.& ibi Imol.in primo notab.& Al
ber.in princip.Bart.in l.1. §. ſi quis in appella-
tione nume.6.ff.de appell.Iaſ.in l. qui Romæ.
§.Scia.nume.10.ff de verb.obligat. poſt Bald.
in c.dilecti 3. de appellat. vbi Dec. colum.pe-
nult.Franciſ. March. dec.346.Dec. in c. inter
cæteras,colum.2. de appellat. eo maximè, ꝙ
iudices vltimarum appellationum a quibus
prætendit ſe grauatum Marchio fuerint dele-
gati a Duce, quē propterea appellare debuit
Marchio, ex vulg. regula qua cauetur a dele-
gato

45 gato † debere delegantem appellari.l. vnica.
C.qui pro ſua iuriſdic.iud.dar.darivè poſſunt.
l.1.vbi Bar.ff.qui.& a quo.appell. ſir Ang.poſt
Bart.in l.præcipimus.C.de appell. quos refert
& ſequitur in terminis noſtris Brun. cõſi. 102.
col.1.vbi loquitur in vaſſallis qui erant de pri
mis appellationibus inueſtiti. Ergo multo
magis militat in Duce, qui de omnibus ap-
pellationibus, & ſuperioritate quo ad ipſos
vaſſallos eſt inueſtitus. quæ quidem iuris com
munis diſpoſitio corroboratur priuilegijs
Imperialibus, quibus nominatim omnino iu
riſdictionem, Dominium, Imperiũ quæ ſeu
quod Cæſareæ Maieſt. ex lege, iure, conſtitu-
tione, ſeu edicto competere poſſunt Duci cõ
ceditur exercere, vt ſit tamquàm ſubrogatus
à Cæſare; & eius vice & poteſtate oĩno ſun-
gatur, Ita quòd ab ipſo Duce ad Cæſarem ap-
pellare, ſupplicare, & recurrere nemini liceat.
Quibus omnibus ſtantibus liquidiſſimè pa-
tet delegatos a præſato Duce potuiſſe iure
cognoſcere de cauſis a Duce delegatis.

Nec obſtare diſpoſitionem l. vnicæ. C. ne
46 quis † in ſua cauſ.iudic.& ius ſibi dicat. Tum
quia non dicatur cauſa propria ſed publico-
rũ iudiciorum, tum etiam ſi de propria cauſa
ageretur poſſet de ea cognoſcere. Nam cùm
Dux Sabaudiæ in terris ſuis dicatur iura Im-
peralia habere, ſupremumque Dominiũ, &
47 iuriſdictionẽ poterit † in propria cauſa iuſdi
cere.l. & hoc Tiberius. ff. de hæred. inſtituen.
vbi Barto.& Alb. Idem Bart. & Salyc. num.3.
in l.vn.C.ne quis in ſua cauſ. ſibi ius dicat Bal.
in l.reſcripta.col.2.verſic.non ergo C. de pre-
cib. Imperat.offeren. Paul.de Caſtr. in l.proxi
mè nume.4.ff.de his quæ in teſtam.delen. Ale
xan.in l.eſt receptum.ff. de iuriſdict. omn. iu-
dic. Afflic.in titu.quæ ſint regal.in prin.nu.95.
Brun.conſi.19.in princip.& latius in conſ.45.
col.4.verſicu. ſed his non obſtantibus. Iacob.
de ſanct.Georg.in verbo Princeps.col.7.ver-
ſic.49. ſpecialitas. Alber.in l. ſi paterfamilias.
nume.2.ff. de hæred. inſtituen. Cum enim in-
48 ueſtitus Princeps † aliquis eſt de mero mixto
Imperio, & omnimoda iuriſdictione etiã Im
periali, poterit de quacunque cauſa crimina-
li ipſe cognoſcere, & delinquentem condem
nare, & per conſequens eorum bona publica
re, vt not. Alexan.conſi.13.num.12.vol.6. per
text.in l.ſi quis forte.§.ſi quos. ff. de pen. cum
alijs ibi per eum allegatis. Ex quo fundamen-
to tolluntur ea quæ ſupra in contrarium ad-
ducebantur, quòd ad Sereniſſimum Ducem
non ſpectet cognitio, nec dicatur in propria
cauſa ius ſibi dicere.

Nec etiam Duci obſtat quod dicitur cau-
49 ſas † in reſcripto Ducali deſcriptas, veluti ſeu
da ipſa reſpicientes debuiſſe cognoſci per pa-
res curiæ, iuxta titulum de controuerſ. feudi
apud pares terminand.& de prohibit.alienat.
feud. per Feder. §. prætereà & per tradita per
Innoc.& alios in c.cæterum, de iudic.

Quia duobus modis reſponderi poteſt. Pri
50 mò prædicta non procedere vbi † de amiſ-
ſione feudi principaliter non agitur, ſed in cõ-
ſequentiam. iuxta ſcripta per Boſs. in titu. de
for.competen.nu. 139. & 173. poſt Gullielm.
de Cun. Iſern.& Alexan.per eum relatos. Se-
cundò reſponderi poteſt conſuetudinem hu-
ius patriæ eſſe in contrarium, videlicet con-
trouerſias inter vaſſallum & Dominum ra-
tione feudi non ſolere cognoſci à paribus Cu
riæ, ſed per Cõſilia & Senatum, vt idem Boſs.
teſtatur dicto titulo de foro competen. num.
74. poſt Bald. Iacob. de ſanct. Georg. & alios
per eum relatos.

Concludo igitur ſtantibus prædictis præfa-
tum Marchionem fuiſſe legitimè citatum, ob
eiuſque contumacias pœnas rectè & ritè de-
claratas, ipſumque non iure Cæſarem appel-
laſſe. ſub cenſura tamen Illuſtr. Dominorum
Conſilij ſtatus.

SVMMARIVM.

1 *Dos materna per mortem filiæ, ſuperſtite marito, & nepte ex filia, ad auum non reuertitur.*
2 *Patri ius exigendi dotem nõ competit, ſi ſtipulatus eſt illam reddi filiæ ſuæ, aut hæredibus ſuis, ſed ipſis pro quibus ſtipulatio interpoſita eſt.*
3 *Neptis ab auo in re propria ipſius neptis inſtituta, & ſibi per ſtipulationẽ Aui quæſita, præterita reputatur vt teſtamentum rumpere poſſit.*
4 *Inſtitutio filij in bonis ipſius filij a patre facta non valet.*
5 *Inſtitutio filij in re aliena facta non valet, & teſtamentum patris tamquàm inofficioſum impugnari poteſt.*
6 *Dos materna in bonis patris vel aui ac alienum reputatur.*
7 *Auus non habet neptem in poteſtate ſua, ſi pater neptis viuit, ſed in patris poteſtate eſſe dicitur.*
8 *Dotis Dominium apud auum neptem dotantem nõ eſt, ſed penes patrem neptis, ſi auus dotem reddi filiæ aut hæredibus ſuis ſtipulatus eſt.*
9 *Inſtitutio de bonis proprijs teſtatoris facienda eſt.*
10 *Legitima de bonis proprijs teſtatoris, non de alienis relinquenda eſt.*
11 *Collatio de bonis quæ reperiuntur tempore mortis in hæreditate teſtatoris fieri debet non de alijs.*
12 *Conſuetudo generalis pro lege habetur.*
13 *Filius quod capit vigore legis, vel conſuetudinis, aut de voluntate patris conferre non tenetur.*

CONSILIVM DECIMVM.

ILLVSTR. Patres. Et ſi cauſa iſta
D. Mariæ Porchinæ non videatur
requirere ampliores allegationes
ad demonſtrãdum quòd ſit in eius
fauorem iudicãdum, Nihilominus vt magis
ſatisfaciam voto ipſius Porchinæ infraſcri-
pta pauca ſubijciam.

Primò Patres, eſt aduertẽdum quòd hic ſu-
1 mus in caſu in quo dos † iſta materna nõ fuit
reuerſa ad auum per mortem ipſius matris,
& præſertim ſuperſtite marito ipſius matris,
& ſuperſtite filia nepte aui tempore teſtamen
ti, & mortis ipſius aui teſtatoris, adeò ꝙ actio

aliqua

aliqua non potuit competere ipſi auo teſta-
tori ad ipſam dotem per opinionē Dyn. quæ
* magis *communis* & æquior reputatur per om-
nes Docto. in l. poſt dotem, & per Bartol. &
Odofr. in 4. quæſt. ff. ſolut. matrim. & per Iac.
de Beluiſ. per text. in l. inter ſocerum. §. cùm in
ter. ff. de pact. dotal. Bald. in conſil. 307. part. 4.

Quod magis cōfirmatur quia in inſtrumen
to dotali matris mortuæ ipſe auus eſt ſtipula-
tus proui communiter fieri ſolet dotem reſti
tui filiæ & hæredibus ſuis, non ipſi ſoli dotan-
2 ti, quo caſu patri † non competit ius aliquod
ad ipſam dotem, ſed tantum filiæ, & hæredi-
bus. vt per Dyn. cuius lectura eſt approbata, in
d. l. poſt dotem, & probatur in l. ſi cum dotem
in princip. cum ibi notat. eod. titu. ff. ſolut. ma
trimon. & in l. Pomponius Philadelphus ff. fa
mil. erciſcun. & l. 1. C. de inoff. teſtamen. & vt
habetur in l. quoties. cum ibi notat. ff. ſolu. ma
trimon. & ſic de dicta dote non potuit in te-
ſtamento diſponere. Quæ opinio confirma-
tur per Specul. in prædicto caſu in titu. de dot.
poſt diuort. reſtituen. §. formatis. num. 9. lib. 4.

Secundò animaduertendum eſt quòd attē-
3 ta facti qualitate, ꝙ iſta Neptis † reperit inſti-
tuta ab auo in re propria ipſius neptis, & ſibi
quæſita per ſtipulationem aui, per quā ſtipula
tionē auus eſt excluſus ab omni iure, & actio-
ne, ꝙ illi competere potuiſſet ad ipſam dotē,
vnde tali ca u iſta neptis pro præterita reputa
4 tur, cùm talis inſtitutio † facta in re propria fi
lij non valeat, vt per glo. in l. 3. §. ſed vtrum. ff.
de minor. & Bald. conſi. 93. lib. 3. Caſtren. con
ſil. 455. lib. 2. Alexand. conſi. 20. libr. 3. Crauet.
conſi. 142. nu. 10.

Quod confirmatur quia dici poteſt, ꝙ tali
5 caſu facta fuerit inſtitutio † in re aliena, quæ
non valet: quo fit vt teſtamentum impugna-
ri poſſit tamquam inofficioſum. l. omnimo-
do, & l. ſancimus. C. de inoff. teſtamen. & ꝙ ſit
facta in re aliena in caſu noſtro clariſſimum
6 eſt, vt docuimus, & etiam quia dos † materna
æs alienū reputatur, vt probatur ex l. prætor.
§. emancipati ff. de collatio. bonor. & per Bar.
in l. vt iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. libert.

Tertiò eſt aduertendū quia iſta neptis per
mortem matris non fuit tempore mortis in
7 poteſtate ipſius aui, † nec eius bona cùm ſu-
peruixerit pater neptis auo, in cuius patris po
teſtate erat ipſa neptis, & eius bona, vt inſtitu.
de patr. poteſtat. §. ſi quis igitur. Vnde talis in-
ſtitutio fuit facta in re aliena, & non valet, &
8 dominium dotis † erat apud patrem iſtius ne-
ptis. l. doce ancillam. C. de rei vendic. l. de his.
ff. de iur. dot.

Quartò conſideratione dignum eſt, ꝙ in ca
ſu noſtro dici nō poteſt quòd legitima fuerit
relicta ipſi nepti a teſtatore de bonis proprijs
ipſius teſtatoris, cùm ei fuerit relicta pro legi-
tima dos materna quæ nō erat in bonis ipſius
teſtatoris, propter dictam ſtipulationem fa-
ctam in ipſo inſtrumento dotali, ex qua abdi-
cauit auus à ſe omne ius, & omnem actionē,
quæ ſibi competere potuiſſet ad dictam dotē
extantibus liberis, vnde dicta dos non poteſt
in legitimam imputari, cùm ſit æs alienum, vt
diximus: prout etiam habetur in l. in ſuis. ff. de
liber. & poſthu. & in l. maximum vitium. vbi
Docto. C. de liber. præter. & not. in authen. ex
cauſa. C. eod. titu. in quibus locis traditur, ꝙ
9 Inſtitutio eſt faciēda † in bonis proprijs teſta
10 toris, & quòd legitima † in ſpecie eſt de bo-
nis proprijs, & non alienis relinquenda, vt in
d. l. omnimodo. C. de inoffic. teſtam. & l. Papi-
nianus. §. quoniam. ff. eod. tit. l. ſcimus. §. reple
tionem. C. eod. titu.

11 Quintò eſt aduertedū quod collatio † de-
bet fieri de bonis, quæ reperiūtur tēpore mor
tis in hæreditate & bonis teſtatoris tantum, &
nō in alijs bonis, vt iam in allegationibus de-
monſtrauimus, ſed iſta dos nunquam fuit nec
eſſe potuit in bonis teſtatoris vigore alicuius
ſtipulationis, actionis, ſeu iuris, ergo non eſt
conſerenda.

Vltimò quòd non ſit in caſu iſto conferen
da per iſtam neptem vltra alios allegatos fir-
mat Iacob. Port. in conſil. 131. Attento etiam
ꝙ iſta dos eſt quæſita ipſi nepti vigore ſtipula-
12 tionis, & conſuetudinis † generalis, quæ pro
lege habetur, adeò ꝙ non eſt conferenda. Nā
13 filius † non tenetur cōſerre illud quod capit
vigore legis, vel conſuetudinis, vel de volun-
tate patris, vt in caſu iſto. vt per Crauet. con-
ſilio 194.

Et opinio contraria procederet quādo dos
fuiſſet reuerſa ad dotantem ex eo, ꝙ filia do-
tata reuerſa fuiſſet per mortem mariti in po-
teſtate dotantis, vel ſi non fuiſſet interpoſita
dicta ſtipulatio in inſtrumento, & non aliter.
Et ita dico & conſulo iuris eſſe ſalua rectius
ſentientis cenſura.

S V M M A R I V M.

1 *Veritas ſæpius agitata magis ſplendeſcit.*
2 *Veritas notando & diſputando benè & optima ratione cognoſcitur.*
3 *Clauſula codicillaris concepta per verba reſpicientia futurum tempus, an rupto teſtamēto agnatione poſthumi ignoranter præteriti, fideicommiſſum operetur.*
4 *Teſtamento rupto natiuitate poſthumi, Codicilli, ad teſtamentum pertinentes etiam rumpi dicuntur.*
5 *Codicilli ad teſtamentum pertinere dicuntur ſiue ante teſtamentum ſiue poſt facti reperiantur, & ſiue expreſsè ſiue tacitè confirmati fuerint.*
6 *Donatio inter viuos fideicommiſſo potentior eſt, quia voluntate duorum nititur, fideicommiſſum verò vnius tantùm.*
7 *Donatio inter viuos natiuitate filiorum donantis reuocatur.*
8 *Clauſula codicillaris in teſtamento militis, in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus, nihil operatur.*
9 *Clauſula codicillaris, an ex notariorum conſuetudine apponi ſoleat, vel potius ex teſtatorum mente.*
10 *Teſtatorem codicillando & teſtando matrem ſuam filijs ſuis & deſcendentibus prætuliſſe in dubio non præſumitur.*
11 *Teſtamento materno, in quo hæres extraneus inſtitutus fuit ex cauſa præteritionis filij poſthumi ignoranter*

facta

ſactæ rupto, hæreditas materna ad filium pertinet.

12 Teſtamentum, in quo filius eſt ignoranter præteritus an valeat, & quid ſi teſtamentum a principio non valeat vel ex poſt facto.

13 Teſtamentum multis de cauſis poteſt non valere aut infirmari, ſiue hæres ante teſtatorem deceſſerit, vel quia hæreditatem non adierit vel repudiauerit, aut propter delictum incapax efficiatur, quibus caſibus clauſula codicillaris locum habere poterit.

14 Clauſula codicillaris multis in caſibus locum habere poteſt.

15 Conſequentia bona non eſt, verba generalia ſunt, ergo quemlibet caſum comprehendunt.

16 Clauſula codicillaris ſecundum gloſ. in authen. ex cauſa. C. de liber. præterit. nihil operatur, quando teſtamentum ex cauſa præteritionis poſthumi rumpitur, ſed ſolum quando ex defectu ſolemnitatis.

17 Clauſula codicillaris poſthumo etiam ignoranter præterito fideicommiſſum operatur.

18 Codicillos ab inteſtato facere, & clauſulam codicillarem in teſtamento apponere paria ſunt.

19 Codicilli ab inteſtato facti agnatione poſthumi ignoranter præteriti non rumpuntur ſicut nec teſtamentum in quo clauſula Codicillaris appoſita eſt.

20 Codicilli qui non poſſunt operari ex teſtamento, tacitè ab inteſtato facti videntur.

21 Paria ſunt in codicillis ab inteſtato venientes rogare, vel in teſtamento clauſulam Codicillarem apponere.

22 Fideicommiſſum peti non poteſt ex teſtamento quod de iure non valet, niſi ſuccedentes ab inteſtato rogati probentur.

23 Clauſula codicillaris operatur, vt omnia in teſtamento relicta ab inteſtato debeantur.

24 Clauſula Codicillaris tantum importat quãtum expreſſa relictorum repetitio ab inteſtato facta.

25 Clauſula Codicillaris poſita in teſtamento quod poſtea eſt inualidum operatur fideicommiſſum, perinde ac ſi nominatim fuiſſet rogatum in codicillis a venientibus ab inteſtato.

26 Paria ſunt non extare teſtamentum, vel extare ſed ꝙ poſteà ruptum ſit.

27 Æquiparatorum eadem eſt diſpoſitio.

28 Clauſula codicillaris operatur quòd venientes ab inteſtato vocati & grauati hæreditatem hæredi ſcripto reſtituere cenſeantur.

29 Clauſula Codicillaris poſthumo etiam ignoranter præterito fideicommiſſum operatur, præſertim ſi teſtator ſupervixit & potuit mutare teſtamentum & nõ mutauit. & hæc magis communis opinio doctorũ eſt & nume. ſeq.

31 Legis ad voluntatem in dubio recurrere debemus, quæ eſt vt teſtamenti verba ſequamur.

32 Alex. ab Imol. in conſulendo pater veritatis dicitur.

33 Clauſula Codicillaris vera debet cõcipi per verba præſentia & futura ſi nõ valet vel valebit &c. & operatur quotieſcunque teſtamentum iure teſtamenti valere non poteſt.

34 Clauſula ſi non valet iure teſtamenti valeat iure Codicillorum facit diſpoſitionem vno iure tantum valere, vnde ſi iure teſtamenti valere poteſt, iure Codicillorum non valebit.

35 Ratio quæ generalis non eſt, & generaliter non concludit bona dici non poteſt.

36 Pactum à duorum pendet voluntate, quo hæreditas dari non poteſt.

37 Argumentum de pacto ad codicillos non valet.

38 Donatio inter viuos & ſi natiuitate poſthumi irritetur, non tamen natiuitate poſthumi rumpuntur codicilli ab inteſtato facti.

39 Donatio inter viuos a fideicommiſſo inter cætera differt, quia donatio perfecta regulariter nõ reuocatur, niſi natiuitate poſthumi, ſed fideicommiſſum aliјs modis tacitè & expreſsè.

40 Clauſula ſi diuerſos vel contrarios effectus operantur, ab vna ad alteram bonum argumentum non fit.

41 Termini quando non ſunt pares, argumentum ab vno caſu ad alium non procedit.

42 Argumentum a caſu proſpecto a teſtatore ad caſum non proſpectum non valet.

43 Clauſula codicillaris potius ex teſtatorum mente præſumpta, quàm ex notariorum conſuetudine apponi ſolet.

44 Clauſula codicillaris ex teſtatorum mente, non ex notariorum conſuetudine appoſita cenſetur, quando teſtatoribus, & teſtibus lectam fuiſſe conſtat.

45 Actum, verbum in ſcriptura poſitum actus perfectionem importat.

46 Clauſula de quibus omnibus iuſſum fuit fieri inſtrumentum &c. in inſtrumentis apponi conſueta, ad omnia præcedentia in inſtrumento cõtenta refertur.

47 Notarij cenſentur rogati a contrahentibus clauſulas in inſtrumentis apponi ſolitas apponere quo fit vt illas apponere teneantur.

48 Grauamen iniunctum filio hæredi inſtituto de reſtituendo hæreditatem, debet intelligi ſub conditione ſi filius vocatus, ſine liberis deceſſerit.

49 Expreſſi & taciti par virtus eſt.

50 Clauſula codicillaris, ſi non valet vel valebit &c. eſt huius virtutis vt cẽſeatur teſtator cogitaſſe de omnibus cauſis rumpendi teſtamentum, & ſic etiam de natiuitate poſthumi.

51 Finem qui ſibi præpoſuit & omnem modum quo ad finem peruenire poteſt præpoſuiſſe cenſetur.

52 Clauſulam codicillarem, qui in teſtamẽto ponit, omnes ſucceſſionis ſpecies grauare intendit.

53 Teſtatoris generalis cogitatio idem operatur, quòd ſpecifica eius conſideratio.

54 Negatiua potentius negat quàm affirmatiua affirmet.

55 Generalis diſpoſitio omnes caſus includit.

56 Diſpoſitio generalis omnem caſum etiam ſpecialem comprehendit.

57 Voluntas prima durare præſumitur, niſi de contrario appareat.

58 Teſtamentum quod paganus antequàm miles efficiatur iure communi facere voluit, non valet iure militari, niſi aliquo facto miles iure militari velle valere declarauerit.

59 Hæredi recuſanti fideicommiſſum incumbit probare teſtatoris voluntatem eſſe mutatam.

60 Paria ſunt ſcire vel ſcire debere.

61 Filij teſtatoris a teſtatore magis dilecti quàm mater eius cenſentur.

62 Præſumptiones & veriſimilitudines quãdo de veritate apparet capiendæ non ſunt, quia in claris coniecturis opus non eſt.

63 Teſta-

63 Teſtator in dubio propter parentum commune votum ad eius hæreditatem potius proprios filios quàm matrem vocare voluiſſe præſumitur, ſed filijs ſine liberis deficientibus potius matrem quàm teſtatoris vxorem vocaſſe cenſetur.

64 Matri quando pereunt filij teſtatoris ſine liberis piè relinqui debet.

65 Vxor ad hæreditatem mariti ab inteſtato niſi poſt decimum agnatorum & cognatorum gradum non vocatur.

66 Mater teſtatoris non omnino extranea hæres dicitur, licet ſua hæres non ſit, ſicut ſui hæredes ſunt filij.

67 Mater teſtatoris propriè & ſtrictè loquendo ſua hæres non dicitur, quia in teſtatoris poteſtate non reperitur.

68 Mater teſtatoris ratione coniunctionis ſanguinis ipſi teſtatori propria hæres dicitur.

69 Mater teſtatoris ipſi teſtatori largo & certo modo ſua hæres dici poteſt, non tamen proprie loquendo.

70 Mater primum gradum aſcendentium tenet. Cuius viſcerum pars ſunt filij.

71 Filij dicuntur pars viſcerum matris.

72 Teſtamenta liberorum erga parentes, & teſtamenta parentum ergo liberos in iure ad paria iudicantur.

73 Teſtator quo ad effectum ſucceſſionis maiorem affectionem habere præſumitur ad ſibi proximos veluti matrem ſuam, quàm ad proximos filij ſui per fideicommiſſum grauati.

74 Proximus conſideratur reſpectu perſonæ teſtatoris, nõ autem reſpectu perſonæ in fideicommiſſo grauatæ.

75 Clauſula omni meliori modo &c. in teſtamento appoſita operatur quòd ſi actus non poteſt valere eo modo quo ſit, quod ſaltem valeat omni alio modo quo diſponens actum facere potuiſſet.

76 Clauſula omni meliori modo, &c. in inſtrumento appoſita omnes defectus ſupplet.

77 Clauſula omni meliori modo &c. in teſtamento appoſita operatur quòd teſtator, non videatur ſe ad ſpecificata tantum reſtrinxiſſe, ſed ad alia etiam non ſpecificata potius ſe extendiſſe.

78 Clauſula omni meliori modo &c. operatur poſthumos in teſtamento præteritos à teſtatore vocatos cenſeri.

79 Actus ſi non valet eo modo quo expreſſus eſt effectum ſortietur eo modo quo validè fieri potuiſſet ſi clauſula omni meliori modo &c. in ſcriptura appoſita ſit.

80 Clauſula omni meliori modo &c. in teſtamento appoſita fideicommiſſi inductionem operatur ſicut clauſula codicillaris.

81 Teſtator ſi inſtituat hæredem vnum ex parentibus ſuis in teſtamento, quod etiam voluit valere in vim codicillorum, ſi contingat inſtitutum non obtinere hæreditatem ex teſtamento, poterit eam capere in vim fideicommiſſi virtute dicta clauſula codicillaris.

82 Commiſſarium ſuſpectum allegare cum iuramento ſufficit.

83 Commiſſarij geſta poſtquàm ſuſpectus allegatus eſt iure ciuili non ſubſiſtunt, quinimo nulla ſunt, etiam ſi de teſtium depoſitionibus agatur.

84 Teſtes debent iurare ad banchum iuris, vel iuxta monitionis formam aliàs eorum depoſitiones nihil valent.

85 Paria ſunt aliquid clàm facere vel palàm, ſed tali modo aut tam ſero quòd obuiaturus prohibere non poſſit.

86 Victricus dicitur eſſe in primo affinitatis gradu, ideò in cauſa priuigni non probat.

87 Teſti ſingulari ratione loci & tẽporis credi non debet.

88 Teſtis ſingularis dicitur in verbis cùm alio modo deponit, quàm per alios teſtes dicatur, quo ſit vt nulla fides ei ſit adhibenda.

89 Confeſſione alicuius in probanda teſtes ſingulares in loco ſeu in tempore non recipiuntur nec coniunguntur.

90 Teſtis qui interrogatus de verbis formalibus eſt varius à verbis depoſitis in prima depoſitione non probat.

91 Teſtis interrogatus non reddens cauſam ſcientiæ non probat.

92 Teſtis ſpurius fide dignus tamquam infamis non eſt.

93 Teſti propter eius nimis affectionatam depoſitionem credi non debet, vt ſi dicat che la parte ha torto, vel quid ſimile.

94 Teſtis patruelis vel creditor eius partis pro qua deponit teſtis idoneus non eſt.

95 Teſtes ſingulares etiam ſi eſſent mille tantum valent quantum ſi eſſet vnus ſolus, & ſic non probant.

96 Teſtatoris ad probandam contrariam voluntatem tres teſtes conteſtes idonei requiruntur.

97 Teſtator ſi dicat nolo teſtamentum quod feci valere, vel ſimilia verba, non propterea infirmatur teſtamentum ſolemniter factum.

98 Teſtatorum voluntates hominum dictis ſine verbis facilè ſubuerti non debent.

99 Literæ quibus alicuius animi effectus exprimitur regulariter codicillorum vim non obtinent.

100 Teſtamentorum & codicillorum in deſtructione eadem ſolemnitas requiritur, quæ in eorundem conſtructione exigitur.

101 Verba iactantia præſentibus teſtibus ad id non vocatis emiſſa, diſpoſitionem & obligationem non inducunt.

102 Teſtator ſi condito teſtamento ſuperuixit nato poſthumo ignoranter præterito, & potuit mutare teſtamentum & non mutauit, clauſula tunc codicillaris per verba futuri temporis concepta fideicommiſſum operatur.

103 Mutatio teſtamenti in facto conſiſtit, & facta factis non verbis ſimplicibus tolluntur.

104 Facta factis non verbis ſimplicibus tolluntur.

105 Verba ad proxime præcedentia referri debent, non ad remota, maxime ſi alias feſtinata correctio ſequeretur.

106 Bartolus quandoque ſibimet ipſi in ſuis ſcriptis contrarius fuit.

107 Gloſa magna eſt auctoritas.

108 Clauſula codicillaris repetitionem legatorum & fideicommiſſorum a venientibus ab inteſtato operatur.

109 Loqui ſine lege in his quæ à iuris deciſione pendent erubeſcentia eſt.

110 Vir nobilis & gnarus leges & iura ignorare non præſumitur.

111 Lege clementior aut prudentior nemo eſſe, aut demonſtrare ſe debet.

112 Iudices ſecundum leges non iuxta eorum cõſcientiam iudicare debent.

113 Poſt-

113 Poſthumo ignoranter præterito ſua legitima debetur quando teſtamentum virtute clauſulæ codicillaris ſuſtinetur, & hæreditas hæredi ſcripto per fideicommiſſum reſtituitur.

114 Matri in bonis filij legitima debetur non trebellianica, quando hæreditas per fideicommiſſum reſtituitur.

CONSIL. VNDECIMVM.

ET ſi præcedentibus iuris allegationibus facile vobis Clariſſimis & Doctiſſimis iureconſultis liquere poſſit ſenentiam Illuſtr. Dominorum delegatorum primæ appellationis in fauorem Illuſtr. D. Ludouicæ ſolariæ originaliter conuentæ ritè & rectè probatam fuiſſe,
1 attamen quoniã veritas † ſæpius agitata magis ſplendeſcit cap. graue. 35. quæſt. 9. Notan-
2 doquè & diſputando † benè & optima ratione cognoſcitur l. fina. §. mixta. ff. de muner. & honorib. Ideò exiſtimaui quæſtionem prædictam licet ob Doctorum contrarias ſententias difficilem, quotidianam tamen, & pulcrã tertio plenius & diligentius tractare. In qua diſcutienda primo partem negatiuam præmittam, ſecundò partem affirmatiuã tuebor, Tertiò contrarijs reſpondebo, calculumque addam. Enixè rogans præſtantias veſtras, vt accuratè velint cuncta ſcrutari, quoniã in cognitione terminorum veritas huius quæſtionis conſiſtit.
3 Quæſtio igitur noſtra eſt, An clauſula † codicillaris de qua in teſtamẽto quondam Domini Petri Orliti filij prædictæ Dominæ Ludouicæ concepta per verba reſpicientia futurum tempus, rupto dicto teſtamẽto agnatione Gabrielis poſthumi ignoranter præteriti, poſt cuius Natiuitatem teſtator annis circiter tribus ſuperuixit, potuitque mutare ſeu tollere dictam clauſulam, & non mutauit operetur fideicommiſſum, ſaltem mortuo ſine liberis prædicto Gabriele filio, ſuperſtitibus nobili Delphina ipſius pupilli matre, nec nõ prædicta Illuſtr. D. Ludouica auia paterna hærede in prædicto teſtamento inſtituta.

Et prima facie videbatur dicendum clauſulam prædictam non operari fideicommiſſũ. l. 1. C. de Codicil. qua cauetur rupto teſtamen
4 to † natiuitate poſthumi codicillos ad teſtamentum pertinentes etiam rumpi, Et tunc di-
5 cuntur codicilli † ad teſtamentum pertinere, ſiue facti fuerint ante, ſiue poſt, ſiue ex eo expreſſè fuerint confirmati, ſiue tacitè: ita declarat gl. ibi quam ſequitur Bart. & cæteri Doct. in d. l. 1. & hanc opinionem tenuit Bart. in l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codicil. & conſilijs infra citatis, quam duobus argumentis comprobare nititur, quorum primũ eſt huiuſmodi. Do-
6 natio † inter viuos potentior eſt fideicõmiſſo, quia nititur voluntate duorum l. 1. C. de
7 pact. vbi glo. At donatio † inter viuos reuocatur natiuitate filiorum. l. 1. C. de reuoc. donatio. Ergo multo magis fideicommiſſum.

Secundo hoc argumento nititur. In teſtamento militis ineſt clauſula ſi teſtamentum non valet iure communi valeat iure militari
8 l. 3. ff. de teſtam. milit. Clauſula † autem huiuſmodi non operatur in teſtamento militis, in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus. l. ſi cùm in vtero. ff. de teſtam. milit. & l. qui iure. ff. eod. titu. Ergo idem videtur dicẽdum in teſtamẽto pagani, in quo eſt expreſſa dicta clauſula codicillaris ſi nõ valet vel valebit &c. Et hanc opinionem dicit Barto. procedere ma-
9 ximè ſi hæc clauſula † ponatur de conſuetudine notariorum. Quam ſequitur, & totis viribus conatur defendere Aret. conſil. vlt. col. 2. & 3. vbi dicit huius opinionis eam eſſe ratio-
10 nem, quia teſtator † in dubio teſtando & codicillando præſumitur nõ prætuliſſe matrem filijs & deſcendentibus ipſius teſtatoris. argumen. l. cùm acutiſſimi. in fin. C. de fideicommiſ. l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. & l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. adducens pro hac opinione text. quem dicit continere caſum clarum in l. cùm matre ff. de inoff. teſtamen. vbi rupto
11 teſtamento † materno quo fuerat inſtitutus extraneus, ex cauſa præteritionis ignoranter factæ, ad filium hæreditatem maternam pertinere Diuus Adrianus decreuit. citat etiã. l. ſicut certi. l. ſi cum in vtero. C. de teſtam. milit.
12 quibus legibus habetur teſtamẽtum † in quo filius poſthumus eſt ignorãter præteritus alijs inſtitutis hæredibus minimè valere. concludens hanc rationem æquè procedere ſiue teſtamentum a principio nõ valet, ſiue ex poſt facto; & ſic ſiue clauſula codicillaris ſit cõcepta per verba præſentis temporis tãtum, ſiue etiam futuri, vt in caſu noſtro, adducit pariter text. in l. qui graui. ff. de iure codicillor. qua l. habetur filiam poſt mortem patris natam in codicillis ad filium ſcriptis, quibus libertates dederat ignoranter præteritam non grauari dictis codicillis, ſed libertates a ſolo filio præſtari debere.

Nec obſtare dicit Aretin. col. 2. in prin. verba reſpicientia futurum tempus.
13 Quia cùm teſtamentum † prædictum poſſit nõ valere alijs ex cauſis quàm ex cauſa præteritionis poſthumi ignorãter præteriti, vt puta ſi hæres perierit ante teſtatorem, vel poſt mortem hæreditate non adita, aut repudiauerit hæreditatẽ, ſeu efficiatur incapax propter delictum: quibus caſibus poterit habere locũ
14 prædicta clauſula † codicillaris, propterea dicit non valere conſequentiam; verba generalia poſſunt comprehendere aliquem caſum, Ergo hunc comprehendunt. Reſpondet etiã Aret. duobus modis ad d. l. ſi quis cùm teſtamento. & l. ab inteſtato. ff. de iure codicillor. vt ibi per eum.

Nec prædictam opinionem dicit non procedere quãdo teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, potuitque mutare teſtamentum & non mutauit: tamquàm eo caſu dicta clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum.

Quoniam ſecundum Aret. non propterea

quòd

quód teſtator ſuperuixit videtur matrem fi-
lio proprio prætuliſſe, niſi expreſſe aut aliqui-
bus inditijs declarauerit velle teſtamentum,
ſeu clauſulam prædictam valere. l. idem quæ-
rit. l. Tribunus. l. filiusfamilias. verſic. ſed ſi qui
dem ff. de milit. teſtament. & in authen. vt fa-
ctæ nou. conſtitutio. §. cùm non infringi. cum
ſimilibus allegatis per eum. vbi inter alias ra-
tiones hanc citat, quia teſtator ſciebat diſpo-
ſitione legis ruptum eſſe teſtamentum & co-
dicillos agnatione poſthumi, ideò teſtamen-
tum non mutauit. Et hæc multo magis in ca-
ſu noſtro vrgere videntur attentis dictis ali-
quorum teſtiũ examinatorum parte D. Del-
phinæ, qui de aliquibus verbis a teſtatore poſt
natiuitatem poſthumi prolatis, ſcientiam ru-
pturæ dicti teſtamenti propter natiuitatem
præfati filij continentibus. Et pro hac opi-
nione negatiua citãtur ab Aduocatis. D. Del-
phinæ infraſcripti Doctores. Primo gloſſ. in
auth. ex cauſa. C. de liber. præterit. quæ dicit
16 clauſulam † codicillarem nihil operari quan
do teſtamentum rumpitur ex cauſa præteri-
tionis, ſed tantũm quando ex defectu ſolem-
nitatis. quam gloſſ. vt refert Corn. ibid. nume.
152. ſequutus eſt Cin. in l. ex ea. ff. de teſtam.
Gullielm. de Cun. in l. fin. C. de codicil. quem
Gulliel. de Cun. in ſpecie Domini Aduocati
partis aduerſæ dicunt ſecutum fuiſſe opinio-
nem dictæ glo. Albert. Galeot. in Margarita
ſua in titu. de teſtamen. verſicu. pone quæſtio-
nem de facto. Specul. in tit. de inſtrument. edi-
tione. §. compendioſé. verſicu. pone quidam
fecit teſtamentum. Ioan. Andr. ibidem in ad-
ditio. dum ſimpliciter ſe remittit ad quæſtio-
nem Alberti Galleot. Barto. l. 1. nume. 10. de
iure codicillo. & in conſi. 210. & 235. quidam
nomine lapus. Bald. in l. ſi totas. C. de inoffic.
donat. & in conſi. 387. quædam Domina. nu-
me. 3. lib. 5. & conſi. 424. libr. 4. Tindar. prone-
pos Barto. affirmans Gaſparem Calcan. ap-
probaſſe conſil. Bartol. Angel. in l. idemque
erit. de teſtamen. milit. in l. 1. de iure codicil. &
in conſi. 108. iſta quæſtio principaliter. Colle-
gium Peruſinum relatũ ab Ang. in d. l. idemq;
erit. Aret. in d. conſi. vltim. & in l. Titius. ff. de
liber. & poſthum. Soci. d. conſil. 93. dicit hanc
opinionem magis æquam, fauorabilem, & ſe-
cundum mentem teſtatoris denique eſſe cõ-
munem. & refert quoſdam Senatores Senen-
ſes ita iudicaſſe. Socin. Iun. conſil. 153. vol. 2.
Alexand. conſil. 4. viſo tenore. nume. 6. libr. 1.
Ioan. Andr. in addit. ad Bald. in l. 1. C. de iure
codicil. & in cap. Rainaldus. car. 53. de teſta-
men. Signor. de homod. conſi. 172. ſer Anto-
nius. Curt. Iun. in authen. ex cauſa nume. 70.
C. de liber. præterir. Card. Zabar. conſil. 20. Io.
Baptiſta a Sanct. Seueri. relat. ab Aretin. d. cõ-
ſil. vltim. Iaſ. in authen. ex cauſa. C. de liber.
præterit. nume. 70. Duo Senatores Ducis Me-
diolani vt ibidem refert Iaſ. ita iudicarunt.
Rip. in l. ſi vnquam. quæſtio. 21. C. de reuoc.
donat. Vit. Neapol. in tractat. Clauſul. cap. 24.
colum. 12. Io. dilect. de teſt. Ruin. conſil. 2. &
6. volum. 3. Cagnol. in repetit. d. authen. ex
cauſa. Ign. ibidem. Iul. Clar. de teſtamen. quæ-
ſtio. 46.

Opinionem verò affirmatiuam, videlicet
17 dictam clauſulam † codicillarem operari fi-
deicommiſſum poſthumo etiam ignoranter
præterito defendunt iura, rationes, & aucto-
ritates infraſcriptæ.

Et primo argumentum munitiſſimum, &
iudicio meo in expugnabile hac forma pro-
18 poſitum. Paria ſunt in iure codicillos † ab in-
teſtato facere, & clauſulam huiuſmodi codi-
cillarem (videlicet ſi teſtamentum non valet,
vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicil
lorum) in teſtamento apponere. At codicilli
19 † ab inteſtato facti non rumpuntur agnatio-
ne poſthumi ignoranter præteriti, Ergo nec
dicta clauſula codicillaris. Maior Sillogiſmi
propoſitio probatur in l. ſi iure. C. de manu. te
ſtam. quam ad id citat nominatim Alber. in
d. authen. ex cauſa. nume. 33. verſicu. præterea
rogare. quem ſequitur Bald. ibi colum. 4. ver-
ſicu. ſicut enim. per text. in l. Lucius. §. filiusfa-
milias. ff. de leg. 2. & in colum. penul. verſicul.
Nam ſicut codicillando ab inteſtato. & in l.
qui filio. §. 1. verſiculo ſecundo nota. ff. de hæ-
red. inſtituen. vbi per illum text. iuncta gloſſ.
20 expreſſè dicit quod codicilli † qui non poſ-
ſunt operari ex teſtamento tacitè videntur
facti ab inteſtato. Angel. in d. Authen. ex
cauſa in fin. & in conſilio 108. numero pri-
mo verſiculo Din. verò Cin. & Bartol. in fin.
Imol. in d. l. qui filio. §. ſeruus. numero ſecun-
do ff. de hæred. inſtituen. & in l. filio præte-
rito. columna octaua, de liber. præterit. Petr.
de Bellapert. in l. 1. verſiculo & ſic teſtamen-
tum. C. de codicil. Corn. in d. authen. ex cau-
ſa. numero 153. vbi multis iuribus conclu-
21. dit paria † eſſe rogare venientes ab inteſta-
to, & adijcere dictam clauſulam codicil-
larem, aſſerens Bartol. Bald. & Doctores
ita tenere. & Alexand. ibi columna ſepti-
ma verſiculo ſed certè hæc reſponſio. per
text. in d. l. ex teſtamento. iuncta gloſſ. fi-
* nal. *communiter* approbata. C. de fideicõmiſſ.
22 in qua lege dicitur fideicommiſſum † pe-
ti non poſſe ex teſtamento quod de iure
non valet, niſi ſuccedentes ab inteſtato
probentur rogati. & gloſſ. in verbo pro-
bantur. dicit id probari eo ipſo, quod in te-
ſtamento dixit; ſi non valet iure teſtamen-
ti valere volebat iure codicillorum. & Cin.
vbi expreſſè dicit paria eſſe rogare venien-
tes ab inteſtato, & dicere ſi non valet. &c.
quod etiam expreſſe tenet Aretin. in l. ex
ea. §. primo in princip. ff. de teſtament. vbi
ſummando text. dicit clauſula codicilla-
23 ris † facit vt omnia relicta in teſtamento
debeantur ab inteſtato. & in primo nota-
24 bili notat, quòd clauſula † codicillaris tan-
tum importat, quantum expreſſa repetitio
relictorum facta ab inteſtato. & citat gloſſ.
in dicta l. ex teſtamento dicens de. hoc eſ-
ſe text. clarum in l. final. C. de codicill.
Ergo eſt text. in dicta l. ex teſtamento ex-
25 preſſius iuncta dicta gloſſ. quod clauſula

codicillaris poſita in teſtamento quod po-
ſtea eſt inualidum, operatur fideicommiſſū;
perinde ac ſi nominatim fuiſſet rogatum a
venientibus ab inteſtato. quod etiam proba-
tur in l.codicillis.§.fin.& ibi gloſſ.ff. de lega.2.
Et ratio huius paritatis ea eſſe poteſt, quia
26 etiam paria † ſunt non extare teſtamentum,
vel extare ſed quod ſit ruptum,l.1.ff.de iniuſt.
rupt.& irrit. fact. teſtamen.& l.2.§.1.ff. quem-
admod. teſtamen. aperian. Port. conſil. 106.
nume. 72. Minor autem Sillogiſmi propoſi-
tio videlicet quòd codicilli ſimpliciter ab
inteſtato facti non rumpantur natiuitate
poſthumi ignoranter præteriti, probatur
in l. ſi quis eum nullum. & in l. qui graui, vbi
gloſſ.& l.conficiuntur.§. 1. in fin. l. ab inteſta-
to.& l.penultim. ff. de iure codicil. cum ſimi-
libus, conſequentia verò licet de ſe pateat
27 probatur, quia æquiparatorum † eadem eſt
diſpoſitio. vulg.l. ſi quis ſeruo perſuaſit. vbi
gloſſ.C.de furt. Et ratio euidens eſt, quia per
28 prædictam clauſulam † cenſentur venien-
tes ab inteſtato, quorum numero venit
poſthumus) vocati, & rogati, ac grauati
hæreditatem reſtituere hæredi ſcripto. ita
* expreſſè dicit Bartol. *communiter* approbatus
in d.authen. ex cauſa in fin. per text. in l. poſt-
humus.§.fin. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. fact. te-
ſtament. vbi plures concordantes adducit.
Angel.d.conſil.108.nume. 1.verſicu. Din. ve-
rò. vſque in fin. Socin. in conſil. 140.nume.
5.Nicol.Bellam.conſil. 53.numero 17. & ſe-
quen. March. Ant. Baue. in repetit. l. cum fi-
lio.nume.162.ff.de legat.1. citans gloſſ. in d.l.
ex teſtamento.& alij omnes Docto.infra pro
hac opinione citati. Pro qua adducuntur
textus in l. generaliter. §. ex teſtamento. de
fideicommiſſ. libert. & in d. l. ex teſtamento.
C. de fideicom miſſ. quibus legibus iunctis gl.
notatur communiter a Doctoribus clauſu-
lam codicillarem operari effectum fideicō-
miſſi,filio ignoranter præterito. Et hanc opi-
nionem conſtāter tenuerunt infraſcripti Do
ctores. Odofr. quem citat Specul. in titul. de
inſtrument. edit. §. Compendioſè nume. 18.
verſicul. Item vide Specul. loco proximè al-
leg.Cin. in authen.ex cauſa colum.fina. verſi-
cul.niſi ponerentur verba futuri temporis. Ia
cob.de Beluiſ.relatus a Bart.in d.l.1. in 6.quæ-
ſtio. & pluribus alijs præſertim ſi potuit mu-
29 tare teſtamentum † & nō mutauit. Nicol. de
Matteſi.relat.a Bald.in d.authen.ex cauſa & a
Corn.conſ.118.litera M,volum.2.Din.& om
nes tunc moderni relati a Bartol. in d.6.quæ-
ſtio.& ab Alexan.Iaſ.& Corn. in d. authen. ex
cauſa.& dicto conſil.118.volum. 3. Beltrand.
d.conſil.150.nume.4.in 2.parte 3.volum. qui
omnes concludunt quòd communis opinio
Doctorum antiquorum eſt, quòd dicta clau-
30 ſula † codicillaris operetur fideicōmiſſum,
etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi
ignoranter præteriti Franciſ. de Ramponib.
relatus ab Imol.in l.filio præterito, colum. 4.
& 11. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. fact. teſtament.
& a pluribus alijs Oldrad.de Pont.conſil.149.
nume.2. Bartol. in l. qui filiabus. in princ. nu-
me.6. ff. de lega. 1. & in auth. prædicta ex cau-
ſa.nume.24.& 25. Bald.in l. 1. ff. de iure codi-
cill. in authen. ex cauſa. colum. penultim. C.
de lib.præterit.& in l.fina.colum.penult.C.de
codicil.vbi dicit vnum notatu dignum,quòd
31 in dubio † debemus recurrere ad volūtatem
legis, quæ eſt vt ſequamur verba teſtamenti.
Alber.de Roſat.in d. authen. ex cauſa. nume.
57.& ſequen. & in l. fina. nume.4. de codicil.
Salic.in d.l.fina.nume.18.verſicu.7. quæro.C.
de codicil. Angel.in authen. ex cauſa. colum.
fina.conſi.51.nume.4.& conſi.99. omnes Do
ctores. Ciues & Forenſes tunc Peruſij com-
morantes tempore Angel.iuxta quorum cō-
ſilium fuit iudicatum Peruſij,vt refert Angel.
d.conſil.99.Paul.de Caſtr.in l.1.nume.2.C.de
poſthum.hæred.inſtituen.& conſil.15. & 271.
volum.2.& l.ſicut certi nume.7.in fin. & con-
ſil. 200.& conſil. 375. nume. 5.& ſequen. vo-
lum. 1. in fin. quibus in locis conſtanter dicit
hoc procedere quando teſtator nato poſthu
mo ſuperuixit, potuitque mutare teſtamen-
tum & non mutauit. Imol.in l.filio præteri-
to.colum. 9.verſicul. ſed re vera. ff. de iniuſt.
rupt.& irrit.fact.teſtamen.Corn.in d.authen.
ex cauſa.nume.46.51.& ſequen.& conſil.195.
colum.penult.& fina.volum. 1. vbi dicit Do-
cto. ita communiter tenere, & reſpondet ad
contraria.& conſil.118. litera R, vſque in fin.
volum. 2. tenet hanc opinionem affirmati-
uam; præſertim quando teſtator ſuperuixit,
& potuit mutare teſtamentum, & non muta-
uit. Iacob.de ſanct. Georg. in authen. ex cau-
ſa. numero 27.vbi in fine poſt Alexand. dicit
hanc opinionem eſſe communem, & ideò
non eſſe tutum ab ea recedere. Abb. in con-
ſil. relatis a Corn. d. conſil. 118. Raph. Cu-
man.citatus a Corn.d.conſil.118.litera R, Io.
de Monte Sperello. in d. authen. ex cauſa. di-
cens Doctores ita communiter tenere. quē
refert & ſequitur Corn. d. conſil. 118. colum.
fina.Fulgoſ.in d. Authen. ex cauſa. nume. 14.
& 15.Roman.conſil. 122. verſicul. præmiſſis
non obſtantibus, vbi dicit præſertim id pro-
cedere ſi teſtator ſuperuixit,potuitque muta-
re teſtamentum,& non mutauit. Alexand. in
conſulendo & legendo Pater veritatis latè
in dicta authen.ex cauſa.col. 8. verſicul. quic-
quid dicant.conſil.123.nume.8.volum. 1.cō-
ſil. 142.nume.5.volum.2. & alijs pluribus con
ſilijs, vbique defendens iſtam opinionem eſ-
ſe magis communem, Maximè ſi potuit &
non mutauit teſtamentum, Andr.Barbat. cō-
ſil.6.colum.penul.& fina.vol. 3. & in additio-
ne ad Bald.in l.fina.colum.penult.C.de codi-
cil.vbi dicit quòd apud Bononiam conſuluit
dictam clauſulam operari fideicommiſſum.
omnes Doct.Paduæ & Ferrariæ,qui ſe ſubſcri
pſerunt dicto conſil.6.Barb.qui ibi & in addi-
tionibus ad Bald. in l.fi.col.pen.C. de codicil.
teſtatur talem eſſe communem opinionem.
Io.Petruc.relatus a Barb.d.conſi.6. Ang. Are
tin. inſti.de codicil.in princip. Dicens Bartol.
fuiſſe ibi contrarium, & ſæpius conſuluiſſe
contra

contra eum. Ioan. Petr. de Ferrarijs in ſua pra-
ctica in forma libelli pro leg. rei ſingul. in ver
ſicu. nec valet nec valebit. & verſicu. nec va-
lere Guid. Pap. quæſt. 323. referens & ſequens
Ferrarium loco proximè citato. Capell. To-
loſ. quæſt. 455. Aufre. in additione ad dictam
Capell. Toloſan. dicit quaſi omnes Doctores
tenere iſtam opinionem affirmatiuam. Be-
nedict. in c. Rainutius, verſi. in eo teſtamento
nume. 242. affirmans Doctores ita communi
ter tenere. Et in verſicu. ego puto hoc verum
niſi &c. addit. ad Barto. in d. l. 1. in 6. quæſtio.
ff. de iure codicil. affirmans ibi Barto. com-
muniter reprobari Iaſ. in l. qui filiabus, nume.
33. ff. de lega. 1. vbi etiam dicit Bartol. in d. 6.
quæſtio. communiter reprobari. Idem Iaſ.
in d. authen. ex cauſa. nume. 25. loquens quan
do teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſu-
peruixit, & potuit mutare teſtamentum, &
non mutauit. & nume. 24. in princip. dicit
quòd magis communis opinio eſt contra
Barto. in d. 6. quæſtio. Stephan. Beltran. con-
ſil. 130. nume. 1. in prima parte primi volum.
& conſi. 150. nume. 4. in 2. parte 3. volum. vbi
dicit, non eſſe in iudicando & conſulendo ab
hac opinione recedendum, præſertim quan-
do teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſta-
mentum, & non mutauit. aſſerens iſtam eſſe
magis communem opinionem. Claud. Ma-
red. Petrus Comelij & Thomas Pelliſſoni re-
lati a Beltran. conſil. 10. in 2. parte primi. vol.
Ludou. Bologn. conſi. 73. vbi dicit Barto. fuiſ
ſe ſibi contrarium & communiter damnari
in d. l. 1. quæſtio. 6. ff. de codicil. Dec. conſil.
242. & 490. reſpondens ad adducta in contra-
rium. Poteſt etiam adduci Aretin. ſibi con-
tratius in l. Titius colum. final. verſicu. & ad l.
ſi vnquam C. de reuoc. donatio. vbi expreſsè
dicit quòd propter verbum valebit, apparet
quòd teſtator cogitauit in genere teſtamen-
tum poſſe rumpi natiuitate poſthumi. Curt.
Iun. conſil. 150. nume. 12. & in authen. ex cau-
ſa, nume. 72. maximè ſi teſtator ſuperuixit, &
potuit mutare teſtamentum, & non mutauit.
Crauet. conſi. 34. nume. 2. & conſil. 67. nume.
2. præcipuè ſi potuit, & non mutauit teſtamē-
tum. Ruin. conſi. 19. nume. 8. verſicu. ſed præ-
miſſis non obſtantibus, volum. 3. dicens hanc
eſſe communem opinionem, præſertim ſi te
ſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamen-
tum, & non mutauit. Pariſ. conſi. 60. nume. 20.
cum pluribus ſequen. vbi num. 23. dicit id po-
tiſſimè procedere quando teſtator ſuperui-
xit, & potuit mutare teſtamentum, & nō mu-
tauit. & nume. 28. dicit communem opinio-
nem eſſe contra conſil. Soci. 93. & Barb. idem
Pariſ conſil. 61. nume. 14. 15. 16. 19. & 24. &
conſil. 64. nume. 13. vſque ad nume. 27. & ſe-
quen. volum. 2. Socin. Iun. conſil. 3. nume. 27.
& ſeq. vol. 4. & conſil. 29. nume. 15. volum.
3. dicens Doctores communiter tenere hanc
opinionem, præſertim ſi ſuperuixit teſtator,
potuitque mutare, & non mutauit teſtamen-
tum. Ioan. Baptiſta Caſulan. in ſubſcriptione
ad conſi. Socin. iun. 128. nume. 257. volum. 1.
affirmans iſtam opinionem eſſe commu-
nem. Gratt. reſponſ. 112. nume. 25. & ſequen.
dicens Bartol. in d. 6. quæſtio. communiter re
probari Villalob. in ſuis commun. opinio-
nibus in litera C, nume. 67. ſequens Dec. con-
ſil. 490. Benedict. de Benedict. conſil. 106. &
115. affirmans iſtam eſſe communem opi-
nionem Rip. reſponſ. 128. nume. 19. verſicul.
tamen limita. vbi ſcribit ſe limitare dicta per
eum in repetit. l. ſi vnquam. in 21. quæſtio. C.
de reuoc. donat. & conſil. ſequen. nume. 14. &
dicit hanc eſſe magis communem opinio-
nem, præcipuè ſi teſtator ſuperuixit, & non
mutauit teſtamentum. Alciat. reſponſ. 350.
Ballio. in repetitione d. authen. ex cauſa. nu-
me. 78. defendens hanc opinionem eſſe ma-
gis communem Bero. conſil. 16. nume. 30. &
conſil. 17. nume. 27. & duobus ſequen. vol. 2.
& vbique conteſtatur iſtam eſſe receptiorem
ſententiam, & ab ea in iudicando & conſu-
lendo non eſſe recedendum. Silua. conſil. 14.
nume. 14. atteſtans iſtam eſſe communem
opinionem. Cephal. conſil. 138. nume. 32. &
ſequen. volum. 1. dicens iſtam eſſe commu-
nem, præſertim ſi teſtator ſuperuixit, & non
mutauit teſtamentum. Ioan. Crott. conſil. 66.
vbi ſimiliter atteſtatur de communi. Ema-
nuel. Suarez. in ſuo Theſaur. Recept. ſentent.
in verbo præteritio filiorum. nume. 243. & ſe-
quen. Tiraq. in Repetitione l. ſi vnquam. ver-
ſicul. Donatione largitus nume. 269. & ſe-
quen. argumen. l. Placet & l. ideoque. ff. de li-
ber. & poſthum. & l. qui iure ff. de milit. teſta-
men. His accedit Curt. Sen. conſil. 75. In fin.
vbi generaliter dicit quod virtus clauſulæ co
33 dicillaris † ſi non valet vel valebit &c. ope-
ratur quotieſcunque teſtamentum non poſ-
ſet valere iure teſtamenti. Et ex ſupraſcriptis
Doctoribus nume. 59. videtis iſtam affirma-
* tiuam opinionem indubitanter *crebriorem*, &
excedere negatiuam ferè in duplo, & etiam
triplo, ſi de negatiua dememus Doctores lo-
quentes quando clauſula eſt concepta per
verba futuri temporis, & quando teſtator
ſuperuixit, potuitque mutare teſtamentum,
& non mutauit.

Supereſt modo reſpondere ad iura, & argu
menta in contrarium adducta, quibus ſubla-
tis in tuto erit affirmatiua & crebrior ſnīa.

Non obſtat igitur Primo text. in l. 1. C. de
codicil.

Si quidem reſpondetur dictam legem
cum ſimilibus procedere quando a princi-
pio vtrumque ſcilicet teſtamentum & co-
dicilli valebant, & codicilli ad teſtamen-
tum pertinebant, eorumque validitas a te-
ſtamenti validitate pendebat, tunc enim
rupto teſtamento natiuitate poſthumi co-
dicilli veluti acceſſorij, & ad teſtamen-
tum pertinentes pariter rumpuntur, ſecus
autem ſi locus non erat codicillis, niſi in
caſum inualiditatis teſtamenti, vt puta ſi
dictum ſit ſi non valeat iure teſtamenti va-
leat iure codicillorum. Quia hoc caſu clau-
ſula codicillaris nō dependet a teſtamēto, cū

tantum incipiat operari quando nõ valet te-
ſtamentum. Ita expreſsè dicunt Petr. de Bel-
lapert. & Paul. de Caſtr. in d. l. 1. nume. 2. verſi-
cul. requiruntur etiam. & verſicul. Item requi-
ritur tertium. C. de codicill. Alex. ibi colum.
1. verſicul. & ideo vbi teſtamentũ habet clau-
ſulam codicillarem. & col. 2. verſic. ſed mihi
videtur quem refert & ſequitur Com. in d. l. 1.
nume. 5. & in d. authen. ex cauſa. ad quem ſe
remittit, & ſequitur Iaſ. in d. l. 1. nume. 1. & hu
ius reſponſionis euidens eſt ratio, quia cùm
dicta clauſula codicillaris fuerit poſita caſu
quo non valeret teſtamentum, potius dice-
retur contraria, aut ſaltem diuerſa à teſta-
mento quàm acceſſoria, ſeu pertinens ad
teſtamentum Alexand. d. l. 1. colum. 2. verſi-
cul. ſed mihi argumen. notat. in l. cùm propo
nas. C. de hæred. inſtituen. faciunt notata per
Bartol. in l. fina. nume. 4. C. de codicill. vbi di-
34 cit quòd clauſula † ſi non valet iure teſtamen
ti valeat iure codicillorum facit diſpoſitio-
nem vno iure tantum valere. Quia ſi poteſt
valere iure teſtamenti non valebit iure codi-
cillorum. quẽ refert & ſequitur Curt. Senio.
conſi. 75. colum. fina. verſi. vltim. confirman-
tur præmiſſa. poſt eundem Bart. in d. l. 1. in 2.
quæſt. ff. de iure codicill. Cùm igitur vt ſupra
in maiori propoſitione noſtri argumenti cõ-
cludenter probauimus, clauſula hæc codicil-
laris perinde habenda ſit ac ſi codicilli ab in-
teſtato facti fuiſſent, conſequẽs eſt in caſu no
ſtro locum nõ eſſe diſpoſitioni d. l. 1. C. de Co
dicill. ſed l. ab inteſtato. ff. de iure codicill. cũ
ſimilibus, & ſic ꝙ natiuitate Gabrielis Poſthu
mi non fuit ruptum teſtamentum.

Nec obſtant quæ à Bart. ſcribuntur d. l. 1. in
6. quæſtio. ff. de iure codicillo. cuius argumen-
tum primum ſumitur ex l. ſi vnquam C. de
reuoc. donatio.

Quandoquidem multis modis reſponde-
tur. In primis negãdo rationem maioris pro-
poſitionis argumenti, videlicet quod poten-
tior ſit donatio inter viuos fideicommiſſo, eo
quòd duorum voluntate nitatur, Cùm hæc ra
35 tio non ſit generalis † prout eſſe debet, & ſic
non bona. Quoniam nonnunquàm poten-
tius eſt fideicõmiſſum quod pendet a volun-
tate vnius, ab eoque obliquè poteſt relinqui
36 hæreditas, quam pactum † quod a duorum
pendet voluntate, quo hæreditas dari non po
teſt. l. hæreditas. C. de pact. conuent. & ꝙ non
37 valeat argumẽtum † de pacto ad codicillos
eſt ſingul. gloſſ. in l. qui graui. circa fin. verſicu.
Item arg. contra ff. de iure codicillo.

Secundò & melius reſpondetur negando
conſequentiam quam facit Barto. dum dicit
donationem inter viuos reuocari ſuperue-
nientia filij d. l. ſi vnquàm. C. de reuoc. dona-
tio. ergo & fideicommiſſum quod reſultat ex
clauſula codicillari, quia hæc conſequentia,
ſalua reuerentia tanti viri, & eorum qui eum
ſequuntur, a iure non probatur, Cùm & ſi
38 donatio † inter viuos facta irritetur natiuita-
te filij d. l. ſi vnquam. attamen natiuitate filij
non rumpuntur codicilli ab inteſtato facti
d. l. ſi cùm nullum, l. ab inteſtato & l. penult. ff.
de iure codicil. cum ſimilibus ſupra citatis.
Hanc reſponſionem tenet Imol. in d. l. filio
præterito. colum. 10. verſi. & maximè etiam.
Clauſula autem codicillaris de qua agitur
æquiparatur codicillis ab inteſtato factis, vt
ſupra latè probauimus; Ergo de donatione
ad dictam clauſulam codicillarem nõ valet
argumentum.

Tertiò reſpondetur vt per Imol. in d. l. filio
præterito. colum. 10. verſicul. Item non ob-
ſtantibus maximè. l. ſi vnquam, vbi tres re-
ſponſiones adducit, quarum potior videtur
illa in qua ponit rationem diuerſitatis inter
39 donationem inter viuos † & fideicommiſ-
ſum, videlicet quoniam donatio inter viuos
tamquam perfecta regulariter non poſſit re-
uocari, & propterea lex voluerit prouidere,
fideicommiſſum autem poſsit expreſsè ſeu
tacitè reuocari.

Quartò reſponderi poteſt ſecundum Bal.
in l. fina. colum. penult. verſicu. Item non ob-
ſtat: l. ſi vnquam. vbi dicit ideò in d. l. ſi vn-
quam reuocari donationem, quia donans
non prouidit in caſum in quem donatio
rumperetur, prout prouidetur in dicta clau-
ſula codicillari ſaltem in genere. quam re-
ſponſionem refert & ſequitur Aretin. in l. Ti-
tius col. fin. verſic. & ad l. ſi vnquam ff. de libe.
& poſthum.

Nec ſupradictæ ſententiæ aduerſatur Bar-
toli ſecundum argumentum factum de clau-
ſula ſubintellecta in teſtamentô, quod miles
deſtinauerat facere iure communi, & ante
deceſſerat, quam teſtaretur, quæ clauſula ex
verbis Barto. eſt huiuſmodi; ſi teſtamentum
non valet iure communi valeat iure milita-
ri, & tamen tale teſtamentum iure milita-
ri factum rumpitur natiuitate poſthumi igno
ranter præteriti, iuribus per eum allegatis ar-
guendo, de dicta clauſula ad clauſulam codi-
cillarem expreſſam in teſtamento pagani, vi-
delicet ſi non valet vel valebit iure teſtamen-
ti, valeat iure codicillorum.

Quia ſi terminos iuris vt oportet diligen-
ter obſeruabimus, manifeſtè cognoſcemus
magnam extare diuerſitatem inter prædi-
ctas clauſulas, illaſque diuerſos imo non-
nunquam contrarios effectus operari; ideir-
40 co ab altera † ad alteram non ſubſiſtere
argumentum. vulg. l. final. ff. de calumnia-
to. Diuerſitas autem patens eſt, quia clau-
ſula ſi teſtamentum non valet iure com-
muni valeat iure militari ſubintellecta in
teſtamento, quod miles deſtinauerat facere
iure communi, & morte præuentus non
fecit, de qua in l. 3. ff. de teſtamen. milit.
non facit teſtamentum militare valere iu-
re fideicommiſſi, etiam ſi dicta clauſula
eſſet expreſſa, ſed teſtamentum militare
ſemper valet iure directo etiam ſi filij iam
nati, vel poſthumi fuiſſent ſcienter præteriti,
Cùm huiuſmodi præteritio in teſtamento mi
litari pro exhæredatione habeatur d. l. ſicut
certi in princ. C. de milit. teſtamen. Clauſula
autem

autem ſi non valet iure teſtamenti valeat iu-
re codicillorum poſita in teſtamento pagani
facit diſpoſitionem valere iure fideicommiſ-
ſi filijs iam natis, ſiue poſthumis ſcienter præ-
teritis, ſecundum Bartolum & communiter
Doctores in authen. ex cauſa. C. de liber. præ-
terit. vel exhæred. & in d. l. 1. in 5. & 6. quæſt. ff.
de iure codicillo. Ergo de vna ad alterã clau-
ſulam non bene infertur.

Et ſi dicatur argumentum Bartoli loqui in
teſtamento militari, in quo poſthumus eſt
ignoranter præteritus, arguendo hoc modo,
quód ſicut natiuitate poſthumi ignoranter
præteriri teſtamentum militare, in quo eſt di
cta clauſula ſi non valet iure communi va-
leat iure militari, rumpitur, d. l. ſicut. in verſic.
Ita ſi ignorans, & l. ſequen. idem pariter di-
cendum videatur in teſtamento Pagani, in
quo eſt poſita prædicta clauſula codicilla-
ris &c.

Ad hoc replicatur adhuc non valere præ-
dictum argumentum, nec conſequentiam, qa
41 termini † nõ ſunt pares; procederet enim ar
gumentum ſeu conſequentia hoc modo, Te-
ſtamentum militare rũpitur agnatione poſt-
humi ignoranter præteriti, ergo etiam teſta-
mẽtum Pagani, ſed arguere prout arguit Bar.
a ruptura teſtamenti militaris, quod valuit iu-
re directo, ad rupturam clauſulæ codicillaris
ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat
iure codicillorum, non puto iure fieri poſſe,
propter apertam rationis diuerſitatem. Quia
in teſtamento militari rupto natiuitate poſt-
humi ignoranter præteriti teſtator non pro-
ſpexit caſum teſtamenti rumpendi natiuita-
te poſthumi ignoranter præteriti, de quo ca-
ſu proſpectum fuit ſaltem in genere in teſta-
mento, in quo poſita eſt dicta clauſula codi-
cillaris. Ita nominatim ad l. ſi cùm in vtero.
reſpondet Bald. in d. l. fina. colum. penult. ver-
ſic. non obſtat. C. de Codicil. quinimo ſi in te-
ſtamento iure militari facto, in quo poſthu-
mus fuit ignoranter præteritus, aliqua eſſent
verba etiam generalia, ex quibus dici poſſet
militem teſtantem voluiſſe diſpoſita in dicto
teſtamento militari deberi ab inteſtato quiſ-
quis hæres ſibi naſceretur, tunc huiuſmodi te-
ſtamentum militare non rumperetur natiui-
tate poſthumi ignoranter præteriti. l. qui iu-
re. ff. de teſtamen. milit. cum ſimilibus. ſic in
caſu noſtro ſtãte prædicta clauſula, in qua ſal-
tem in genere apparet de animo teſtatoris
grauandi venientes ab inteſtato ad reſtitutio-
42 nem hæreditatis, Ergo de caſu † proſpecto
ad caſum non proſpectum non bene infer-
tur. Alias tres reſponſiones ad d. l. ſicut certi.
& l. ſi cùm in vtero. ponit Imol. in l. filio præ-
terito. col. 5. verſic. Item non obſtat. d. l. ſicut.
quem refert & ſequitur Corn. in d. authen. ex
cauſa. nume. 43.

Nec præmiſſis aduerſatur quod dicit Bar.
videlicet dictam clauſulam codicillarem, &
aliam omni meliori modo &c. ſolere poni
de conſuetudine notariorum, & non de men
te teſtatoris.

Quia *communis* opinio † eſt in contrarium,
43 vt atteſtantur prædicti Doctores tenentes
opinionem affirmatiuam. quibus addo Curt.
Iun. in d. authen. ex cauſa. num. 74. Neuiz. con
ſil. 28. nume. 14. & ſequen. quæ ſine difficulta-
44 te procedit quando dictæ clauſulæ † fuerunt
lectæ teſtatoribus & teſtibus, prout in caſu no
ſtro, teſte Port. lib. 4. Commun. opinio. cap.
18. in fine. quòd autem dictæ clauſulæ fuerint
lectæ & publicatæ teſtatori & teſtibus proba-
tur ex illis verbis actum &c. quia important
45 † perfectionem actus. Neuizan. latè conſi. 26.
nume. 42. & in terminis Beto. conſi. 16. nume.
46 23. volum. 2. & clarius ex illa clauſula † poſita
in fine inſtrumenti, ſcilicet de quibus iuſſum
fuit per eundem teſtatorẽ mihi notario ſubſi
gnato fieri publicum inſtrumentum &c. quæ
referuntur ad omnia præcedentia, vt latè con
cludit Pariſ. conſil. 28. nu. 51. & ſequen. vol. 2.
Ex quibus manifeſtè apparet teſtatorem etiã
rogaſſe notarium de prædictis clauſulis, codi-
cillari & alia omni meliori modo & for-
ma &c. Præterea hæc confirmantur ex com-
muni concluſione de qua per eundem Port.
lib. 4. commun. concluſionum in verbo nota
rius. & clauſulæ &c. quo loci multis auctorita-
47 tibus concludit Notarium † cenſet rogatum
omnes clauſulas conſuetas apponi in inſtru-
mento apponere, & ſic illas apponere te-
neri.

Nec huic concluſioni nocent adducta per
Aretin. d. conſi. vltim. videlicet quód teſtator
teſtando & codicillando in dubio non præſu
matur voluiſſe præferre matrem filijs deſcen
dentibus ipſius teſtatoris, argumen. l. cùm
acutiſſimi. C. de fideicommiſſ. l. generaliter.
C. de inſtitut. & ſubſtitut. l. cùm auus ff. de
condi. & demonſtrat. cum multis modis poſ-
ſint tolli.

Primò negando legem illam procedere in
codicillis ab inteſtato factis, qui non rumpun
tur natiuitate poſthumi. d. l. ab inteſtato cum
ſimilibus ſupra allegatis, & per cõſequens nec
locum habere in teſtamento, in quo eſt præ-
dicta clauſula codicillaris, Cùm vtroque caſu
iuris diſpoſitione ſeu præſumptione cenſean
tur venientes ab inteſtato rogati reſtituere hæ-
reditatem hæredi ſcripto, & ſic eum velle præ
ferre venientibus ab inteſtato, & propterea
magnam eſſe rationem diuerſitatis inter ca-
ſum dictæ legis & noſtrum. Nam ibi nomi-
natim erat inſtitutus filius teſtatoris, & graua-
tus reſtituere poſt mortem ſuam cuidam no-
minato, Quo caſu lex præſumit huiuſmodi
grauamen fuiſſe ex veriſimili mente teſtato-
ris factum ſub conditione, ſi filius inſtitutus
decederet ſine ſobole, quibus ſtantibus vide-
tur teſtatorem voluiſſe ſuam poſteritatem
prætuliſſe alienæ, d. l. cùm acutiſſimi. Nec cen
ſentur filij poſiti in conditione rogati ſeu gra
uati. quæ præſumptio non militat in caſu no-
ſtro, quando vel facti ſunt codicilli ab inteſta
to, vel in teſtamento inſtitutus eſt alius quàm
deſcendens, & eſt appoſita dicta clauſula
ſi non valet vel valebit iure teſtamenti,

valeat iure codicillorum, Quia per huiuſmo-
di clauſulam vt ſupra probatum fuit, venien
res ab inteſtato, quorum numero venit poſt-
humus d.l.generaliter.§.ex teſtamēto, iuncta
glo.cenſentur grauati reſtituere hæreditatem
hæredi ſcripto. Ita expreſsè dicit Imol. d. col.
8.verſ.& per prædicta Corn.in d.auth. ex cau-
ſa nu. 51. & alij ſupra citati, quos non repero.
Inſuper retorquetur text.in d.l. cùm acutiſ
ſimi, & adducii pro Illuſtr. D. Ludouica hoc
argumentum; Dicitur enim in ea l.grauamen
48 † iniunctū filio hæredi inſtituto de reſtituen-
da hæreditate debere intelligi ſub conditio-
ne, ſi ſine liberis deceſſerit, id eſt ſi filius voca-
tus ſine liberis deceſſerit: quo caſu cenſet Im-
perator locum eſſe reſtitutioni, at in caſu no-
ſtro Gabriel filius vocatus ab inteſtato & gra-
uatus virtute dicta clauſulæ codicillaris deceſ
ſit ſine liberis, ergo locus eſt reſtitutioni ex.
expreſſa diſpoſitione dictæ legis.
Et ſi dicatur in caſu d.l. filius erat expreſsè in
ſtitutus & grauatus, teſtamentumq; non rum
pebatur, in caſu autem noſtro poſthumus fuit
ignoranter præteritus, & teſtamentum fuit
ruptum.
Reſpondetur quòd per prædictam clauſulã
codicillarem poſthumus cenſetur ab inteſta-
to vocatus, & grauatus d.l.ex teſtamento. iun
cta glo.C.de fideicommiſſ.cum alijs ſupra al-
legatis, Ergo idem dicendum eſt quod in ex-
49 preſſa inſtitutione, & grauamine, cū † par vir
tus ſit taciti & expreſſi vulg. l. cum quid. ff. ſi
cert. petat Nec obſtat l.2.ff.de leg.3.qua caue-
tur ex filio præterito fideicōmiſſum relinqui
non poſſe: Quia illa lex non procedit quãdo
generaliter ſeu ſimpliciter fideicommiſſum
relictum eſt a venientibus ab inteſtato, vt quã
do inteſtamento eſt poſita dicta clauſula co-
dicillaris, vt ſupra probaui. Ita ſentit glo. in d.
l.2.circa finem.& in l.1. §. ſciendum in verbò
non admittitur.eod.titu.quam ſequitur vbiq;
Barto & Alex.in l.ſi Patrono.§.actiones. col.
5.in princip.ff.ad Trebellia.
Non obſtat tex.in l.cùm mater.ff. de inoff.
teſtamen. Quia tribus modis reſpondetur.
Primò vt reſpondet Imol.in d.l.filio præte
rito.col.10.verſic.non obſtat etiam prædictis
l.cùm mater.
Secundò reſpondetur vt per Corn. in d. au-
then. ex cauſa nume. 46. verſicu. item facit l.
cùm mater.
Tertiò quia in teſtamento de quo ibi nul-
lam legimus factam mentionem de aliqua
clauſula codicillari.
Ad l.ſicut certi.& l.ſi cùm in vtero.C.de te-
ſtam. milit. ſatis reſponſum fuit ſupra, prout
etiam reſpondetur ad argumenta Bartoli.
Nec Aretini opinio iuuatur. l. qui graui. ff.
de iure codicill.
Quia in codicillis, de quibus in illa lege nõ
erant venientes ab inteſtato expreſsè ſeu taci
tè grauati præſtare libertates relictas; quod
eſt quando ſimpliciter ſunt facti codicilli d.l.
ab Inteſtato.& d.l.qui graui. arguendo à con-
trario ſenſu, ſed nominatim erat grauatus fi-
lius, ad quem codicilli erant ſcripti, Ideò ni-
mirum ſi poſthuma non tenetur dictas liber-
tates præſtare, ſed a ſolo filio debentur. Ita re-
ſpondet Imol.d.l.filio præterito.col.8.verſic.
& ſi nominatim non erãt relicta. Nec iuri con
ſona eſt reſponſio Aretini, quam facere niti-
tur colum. 2.in prin.verſi. & quo ad primum,
ad id quod contra eius opinionem adduceba
tur, videlicet quòd quãdo verba clauſulæ co-
dicillaris ſunt concepta etiam per verba futu
ri temporis non videbatur comprehendi ru-
ptura teſtamēti, quæ fit natiuitate poſthumi,
concludēs quòd licet verba illa generalia ſui
natura poſſint comprehendere caſum ruptu
ræ teſtamenti natiuitate poſthumi, attamen
non comprehendere, & propterea non vale-
re conſequentiam verba poſſunt comprehē-
dere hunc caſum, ergo comprehendũr: Quia
ſalua pace Aretini & aliorum, qui eum ſequũ
tur, dicunt expreſsè cōtra text.in l. ſi quis cum
nullum. & l.ab inteſtato ff. de iure codicillo.
quibus iuribus habetur codicillos ab inteſta-
to factos vocare hæredes ab inteſtato, & com
prehendere etiam poſthumos, ita vt natiuita
re eorum, etiam ſi fuerint ignoranter præteri
ti non rumpantur Codicilli, & id comproba-
tur ex gloſſ. iuncto text.in d.l.generaliter.§. ex
teſtamento ff.de fideicommiſs. libert. ſufficit
enim in genere & implicitè de poſthumo co
gitare. Ita expreſsè dicit Bald. in d. authen. ex
cauſa.col.4.in fin. verſic. Item in teſtamentis.
50 quia per prædictam clauſulam † nō valet vel
valebit, teſtator cogitauit de ruptura teſtamē
ti, & proſpexit contra omnes cauſas rumpen
di, ergo in genere & implicitè cogitauit de na
tiuitate poſthumi. quæ eſt vna cauſa rumpen-
51 di, quia qui cogitat de fine † cogitat etiam de
omni modo quo poteſt ad finem perueniri;
ſufficit enim generaliter & implicitè cogita-
re. argumen. l.placet.& l.ideoq;. ff. de liber. &
poſthum. Iſta ſunt dicta Bald. qui col. ſequen.
circa principium ver. Item qui codicillarem.
dicit quòd qui ponit clauſulam codicillarē
52 † omnes ſucceſſionis ſpecies grauare inten-
dit. argumen. l.cum pater.§.filijs matrem.ff.de
leg.2. Idem ſentit in l.fina. col. penul. verſicu.
ſed quæro nunquid.C.de codicil. Alber. in d.
authen.ex cauſa.nume.34. circa fin. & nume.
37.& in l.fina.num.4.C.de codicil. Corn. in d.
authen. ex cauſa, num.47.& 54.in fin. Paul. de
Caſtr.in l.1.nume.2.C.de poſthum. hæred. in-
ſtituen. Imol.in l.filio præterito.col. 8. verſic.
& per prædicta idem Aretin. in l. Titius. col.
fin. verſicu. nam propterea per verbum vale-
bit apparet quòd teſtator cogitauit in genere
poſſe in futurum rumpi teſtamentum natiui-
tate poſthumi. Crot.d.conſi.66.num.6. & ſeq.
vbi dicit quòd idem operatur generalis cogi
53 tatio † teſtatoris quod operat ſpecifica eius
conſideratio. l.qui iure ff. de teſtam. milit. ſe-
quitur Dec.conſi.490.nume.5.& 6. per multa
per eum citata dicens hæc verba negatiua nō
valebit, æquipolere vniuerſali. Cum poretius
54 negatiua † neget quàm affirmatiua affirmet,
iuribus per eum citatis. Hæc comprobãtur ex
regula

regula de qua in l. in fraudem. §. fina. in fi. ff. de
55 milit. teſtamen. vbi generalis diſpoſitio † om
nes caſus includit. & gloſſ. fina. dicit ſcilicet vt
vlla non ſit exceptio. ſequitur Dec. conſi. 5. nu
me. 2. & conſi. 48. nume. 2. & Sign. conſi. 9. nu.
26. Scribit ex iuribus per eum allegatis genera
56 lem diſpoſitionem † includere omnem ca-
ſum etiam ſpecialē. Et prædicta clauſula ſine
ſcrupulo procedit quādo teſtator ſuperuixit,
& potuit mutare teſtamentum, & dictā clau-
ſulam, & non mutauit, Tūc enim præſumitur
in eadem voluntate voluiſſe perſeuerare. arg.
tex. in l. in fraudem. §. teſtamētum. ff. de milit.
teſtamen. cum ſimilibus ſupra citatis. Nec in
contrarium vrget reſponſio Aretin. d. conſil.
vltim. col. 2. fundata in l. idemque erit. & in l.
ſi filiusfamilias. ff. de milit. teſtam. quia ſi con
ferantur leges illæ, cum l. qui iure. & l. ſequen.
ad quas continuatur. d. l. idemque erit nō pro-
bant intentionem Aretini. Nam in lege qui
iure. & duabus ſequētibus: quoniam cautum
alijs legibus erat teſtamentum militare rum-
pi agnatione poſthumi ignoranter præteriti,
l. ſicut & l. ſequen. C. eod. titu. & l. ſi filiusfami-
lias. in prin. & verſic. ſecundum quæ. ff. de mi-
lit. teſtam. tamquàm hoc caſu præſumeretur
volūtatem militis fuiſſe velle hæredi in teſta-
mento militari ſcripto præferre poſthumum
per errorem in teſtamento militari præteri-
tum, ponit iureconſulius caſus in quibus ceſ-
ſat prædicta diſpoſitio, & ſic caſus in quibus
teſtamentum militare natiuitate poſthumi
ignoranter præteriti non rumpitur. Primum
ſi teſtator hoc animo fuit, vt vellet quiſquis
ſibi naſceretur exhæres eſſet. Secūdum ſi poſt
teſtamētum militare aliquem arrogauit, ne-
posvè ſucceſſit in locū ſibi arrogati; Tertium
ſi poſt natiuitatem poſthumi maluit eodem
teſtamento durante decedere. Iſtis enim caſi-
bus cautum eſt legibus prædictis non rumpi
teſtamentum militare natiuitate poſthumi
ignoranter præteriti, ideò nimirum ſi in caſu
d. l. idemque erit. & l. ſi filiusfamilias. teſtamē-
tum militare ruptum natiuitate poſthumi nō
reconualeſcit ex præſumpta voluntate mili-
tis, ex eo ſolo quòd miles præteritus poſt na-
tiuitatem poſthumi ſuperuixerat, Sed requira
tur aliquod militis nouum factum, quo appa-
reat illum velle teſtamentum militare ſubſi-
ſtere, qa voluntas dicti militis in quo de poſt-
humo non cogitauit in genere nec in ſpecie,
iuris præſumptione vt diximus, fuit velle ex-
cludere poſthumum, quem errore præterie-
rat, & propterea vt tollatur hæc præſumpta
57 voluntas, quæ † durare præſumitur niſi de cō
trario appareat, requiritur quòd miles aliquid
de nouo faciat, & tunc tale factum valet, qua-
ſi de nouo factum. d. l. ſi filiusfamilias, l. tribu-
nus. & l. Titius ff. de milit. teſtamen. Nec ſuffi-
cit ſola ſuperuiuentia militis ad probandam
mutationē voluntatis, quæ iuris præſumptio-
ne non cenſetur mutata. Hæc probantur in
d. l. Tribunus. & l. Titius. quibus cauetur teſta-
58 mentum † quod paganus antequàm miles ef
ficeretur voluit facere iure communi, nō va-
lere Iure militari, niſi aliquo facto miles de-
clarauerit id velle iure militari valere. Ecce er
go quòd dictis iuribus clarè probatur non præ
ſumi mutationem voluntatis, quinimo in ea
perſeueratum. l. cum qui. ff. de probat. l. cum
hic ſtatus. ff. de donatio. Afflic. deciſ. 381. num.
4. At in caſu noſtro propter prædictam clau-
ſulam codicilarem teſtator voluit diſpoſita
in dicto teſtamento ſi non valerent iure teſta-
menti valere iure Codicillorum, & ſic habere
effectū fideicōmiſſi iuribus & auctoritatibus
ſupra allegatis, ideò qui vult dicere hanc te-
ſtatoris voluntatem ex dicta clauſula Codi-
cillari eſſe mutatam probare debet iuribus
prædictis. quibus adde tex. clarū in l. Lucius. §.
fina. ff. de leg. 2. & iſtis ſic ſtantibus colligitur
59 ex dicta. l. ad hæredem recuſantem † fideicō-
miſſum præſtare incumbere onus probandi
teſtatoris voluntatem eſſe mutatam, & conſe
quenter non aduerſatur. §. non enim infringi.
in Authen. vt fact. nou. cōſtitutio. Cùm dicta
clauſula codicillaris ab initio fuerit ritè facta,
& ex ea appareat de mente codicillantis, Ideò
poteſt retorqueri. præſertim in verſ. quamob-
rem ab initio factum rectè &c. Crot. d. conſ.
66. nu. 17. & pluribus ſequentibus.

Et ſi dicatur prout dicit Aretin. quòd ideo
non mutauit teſtamentum, quia ſciebat nati-
uitate poſthumi ruptum eſſe teſtamentum,
Ad id replicatur quòd ſi ſciebat natiuitate
poſthumi ruptum eſſe teſtamentum, vtique
60 etiam ſciebat, ſeu ſcire debebat quæ † paria
ſunt. l. quod te mihi dare oportet. ff ſi cer. pe-
tat. dictam clauſulam codicillarem non rum-
pi natiuitate poſthumi ignoranter pteriti d. l.
ab inteſtato. cum ſimilibus ſupra allegatis. Ita
expreſſe reſpōdet Imol. in d. l. filio. col. 8. verſ.
& pro hoc facit & verſ. ſed reuera.

Nec in caſu noſtro videtur vrgere ratio
qua mouentur Aretin. & alij doctores tenen-
tes contrariam opinionem, videlicet verſimi
le eſſe ſi teſtator cogitaſſet ſe ſuſcepturum fi-
61 lios, quòd eos † tanquam magis dilectos, non
autem matrem inſtituiſſet, & veriſimile eſſe
quemlibet ita reſpōſurum, & ſic pro expreſſo
habere deberi. iuxta gloſ. notab. in l. tale pa-
ctum. ff. de pact.

Quoniā ſtante prædicta clauſula reſpicien-
te tempus futurum, qua ſecundum crebrio-
rem Doctorum ſententiam, teſtator in gene-
re cogitauit de ruptura teſtamenti, etiam nati
uitate poſthumi, fruſtra quærimus de præ-
62 ſumptionibus † & veriſimilitudinibus, Cùm
in claris non ſit opus conjecturis. vulg. l. con-
tinuus. §. cùm ita. ff. de verb. obligatio.

Secundo reſponderi poteſt poſito teſtato-
63 rem † in dubio propter parentum cōmune
votum præſumi potius ad eius bona & hære-
ditatem proprios filios quàm matrem velle
vocare, vulg l. nam & ſi parentibus. ff. de inoff.
teſtamen. & l. cùm ratio. ff. de bon. damnat. cū
ſimilibus. Attamen veriſimile eſt quòd ſi Pe-
trus teſtator fuiſſet interrogatus quid ſi ipſi te-
ſtatori naſceretur filius, qui poſtea decedat
ſine liberis an malit eius bona & hæreditatem
ad ip-

ad ipſius teſtatoris matrem quam vxorẽ, ma-
trem filiorum peruenire, vtique reſpõdiſſet
potius velle ad eius matrem quam ad vxorẽ
64 peruenire, Cùm matri † quando pereunt filij
ſine liberis piè relinqui debeat. d. l. nã & ſi pa-
rentibus. & l. ſi quis a liberis. §. a milite. ff. de li-
ber. agnoſcen. & l. 1. ff. de leg. præſtan. & tot.
65 titu. ff. ad ſenat. conſult. tertul. vxor † autem
niſi poſt decimum agnatorum & cognatorũ
gradum non vocatur l. 1. C. vnd. vir. & vxor.
His accedunt notata in l. in teſtamẽto & ibi
glo. fina. ff. de fideicommiſſ. libertat. Iaſ. in l.
non dubium nume. 6. & ſeq. C. de teſtamen.
Plura ad hoc citantur in Annotat. ad Alcia-
tum de præſumpt. reg. 1. cap. 28. quibus addo
Io. Coraſium in repetitione l. hæreditatem.
num. 10. C. de impub. & alijs ſubſtitutio. Soc.
conſi. 23. num. 21. Non enim omnino extra-
66 nea hæres dicitur mater, † quæ & ſi ſtrictè &
67 proprie loquẽdo tamquam in poteſtate † te-
ſtatoris non exiſtens nõ dicatur ſua hæres, at-
68 tamen ratione coniunctionis ſanguinis † di-
citur propria hæres ipſi teſtatori. l. 1. vbi eſt
text. clarus. C. de annon. Ciuilib. lib. 10. & cer-
69 to modo mater † dici poteſt ſua hæres. l. ſi fi-
liusfamilias & ibi glo. & Ang. ad ſenat. conſ.
Tertul. latè Caſſan. in Conſuetud. Burgon. in
titu. de ſucceſſ. Rub. vng. Chaſcum hable. §. 3.
a ſes vrays heretiers. per totum, & ibi dicta locũ
70 habent tãto magis in matre, † Cùm ipſa pri-
mum gradum aſcendentium teneat, & cuius
viſcerum pars ſunt filij. c. afferte. de præſum-
71 ptio. † His accedunt quæ ſentit Ant. de Butr.
conſi. 15. nu. 1. & ſequen. vbi multis iuribus ad
72 paria iudicare conatur teſtamenta † libero-
rum erga parentes, & teſtamenta Parentum
erga liberos. Et quo ad effectum ſucceſſionis
73 præſumitur teſtatorem † maiorẽ habere af-
fectionem ad ſibi proximos, quàm ad proxi-
mos filij grauati. Ita dicit nominatim Iaſ. con
ſil. 4. in princip. & Socyn. Iun. conſil. 126. nu. 8.
vol. 1. quod comprobatur ex communi con-
cluſione de qua per Fabium Acorambonũ
poſt Bar. in repetitione. l. hæredes mei. §. cum
ita, nume. 4. & ſequen. ff. ad Trebel. quòd pro-
74 ximus † conſideratur reſpectu perſonæ teſta-
toris, non autem reſpectu grauati in fideicõ-
miſſo. Rui. conſ. 142. nu. 8. 15. & ſequen. vol. 3.
Et hæc opinio, videlicet quòd in caſu noſtro
interrogatus reſpõdiſſet velle matrem ipſius
teſtatoris mortuo filio ſine liberis ſibi ſucce-
dere, vltra prædictam clauſulam codicillarẽ
comprobatur ex alia clauſula ſubſequẽti, ſci-
licet p̃dicta valere voluit oĩ meliori modo
& forma quibus melius valere poterit, cuius
75 clauſulæ † tanta eſt vis, ꝙ ſi actus nõ põt vale
re modo quo fit, operatur quòd valeat omni
alio modo, quo diſponens actum facere po-
tuiſſet. Ita dicit Roman. d. conſi. 122. col. 1. in
fin. Socin. conſi. 142. ad nu. 5. & 10. conſil. 173.
nume. 4. Aret. conſil. 17. col. 3. verſic. non ob-
ſtat clauſula. Crauet. conſi. 326. num. 15. Dec.
conſi. 11. nume. 20. conſil. 14. nu. 2. & duobus
ſequen. & conſi. 77. nume. 4. Rui. conſi. 12. nu-
76 me. 13. & duobus ſeq. dicens dictam clauſulã
ſupplere omnes defectus, & conſil. 47. nu. 20.
vol. 2. & conſi. 146. nume. 16. vol. 3. vbi dicit
77 clauſulam † prædictã operari ꝙ teſtator non
videatur ſe ad ſpecificata tãtum reſtrinxiſſe,
ſed ad alia etiam nõ ſpecificata, ſubintellecta
tamen ſe referre Crauet. conſi. 326. nume. 15.
Gozad. conſi. 21. nume. 8. ſcribens virtute di-
78 ctæ clauſulæ poſthumos præteritos cenſeri
vocatos. & conſi. 46. nume. 26. poſt Card. So-
cin. & Alexan. dicit prædictam clauſulam eſ-
ſe tantæ efficaciæ vt ſi actus non poteſt vale-
re eo modo quo agitur, valeat ſaltem eo mo
do quo poteſt. Fulgoſ. conſil. 43. nu. 3. verſicu.
Rurſus conſiderandum, & conſi. 79. nume. 2.
verſic. tertiò comprobatur. quem refert & ſe-
quitur Curt. iun. conſi. 72. nume. 8. vbi expreſ-
ſe dicit virtute dictæ clauſulæ veniẽtes ab in-
teſtato cenſeri vocatos, & proinde habendũ
eſſe ac ſi id quod erat exprimendum ad vali-
ditatem actus fuiſſet expreſſum. & conſil. 73.
nume. 22. Nominatim dicẽs. quòd licet actus
79 † ſit expreſſus vno modo & eo modo non
poſsit effectum ſortiri, cenſeatur eo modo fa
ctus quo validè fieri potuiſſet & cõſi. 179. col.
2. quem refert & ſequitur Bellon. conſ. 53. nu.
17. Berro. conſi. 4. nume. 5. conſi. 82. nume. 12.
vol. 2. Port. conſi. 36. nume. 25. & ſequen. At ſi
in dicto teſtamento fuiſſent expreſsè vocati
& grauati venientes ab inteſtato, & per con-
ſequens poſthumi d. l. generaliter. §. ex teſta-
mento. ff. de fideicommiſſ. libert. indubiè ſu-
ſtineretur inſtitutio in vim fideicommiſſi, er-
80 go virtute dictæ clauſulæ † omni meliori
modo, &c. dicitur expreſsè inductum fideicõ
miſſum, Proinde grauatus poſthumus ſeu do
mina Delphina eius mater reſtituere hæredi
tatem Illuſtr. Dñæ Ludouicæ auiæ paternæ.
Nec vrget replicatio quam faciunt Domi
ni Aduocati Dominæ Delphinæ; videlicet
iſtam ſecũdam veriſimilitudinem de matre
non eſſe conſiderabilem, tamquam ſatis ſit
teſtamentum ex veriſimili mente teſtatoris
propter natiuitatem filij fuiſſe ruptum, Nec
debere cõſiderari quid poſtea ſecutũ fuerit.
Quia hæc procederent vbi res remanſiſſet
intra terminos teſtamenti, tunc enim rupto
teſtamento ex poſt non conualidatur, ſecus
verò quando in defectum teſtamenti eſt po-
ſita clauſula codicillaris, de qua ſupra, quo-
niam tunc conſiderauit in genere teſtator ca
ſum rupturæ teſtamenti natiuitate poſthumi,
& prouidit, vt ſupra probauimus. quibus ad-
do text. in l. fina. §. ſi quis vero. C. de Codicill.
81 vbi teſtator † inſtituit vnum ex Parentibus
ſuis in teſtamento, quod etiam voluit valere
in vim codicillorum, ſi contingat Parentem
inſtitutum nõ obtinere hæreditatẽ ex teſtõ,
poterit eam obtinere in vim fideicommiſ-
ſi virtute codicillorum, Et his maximè acce-
dit text. iuncta glo. in l. poſthumus. §. fina. ff. de
iniuſt. rupt. & irrit. fact. teſtament. faciunt quæ
ſcribit Pariſ. conſi. 75. nu. 68. & ſequen. vol. 2.
Et eo magis ita reſpondiſſet teſtator ſi cogi-
taſſet vxorem ſuſcepturam, prout ſuſcepit ſo
bolem ex foreñſi, & penitus incognito, quem
igno-

ignoramus an ſit vir.

Nec Dominæ Ludouicæ Solariæ nocet ꝙ
dicitex aliquot teſtibus parte Dominæ Del-
phinæ examinatis probari Dominum Petrũ
teſtarorẽ nato præfato Gabriele poſthumo
dixiſſe ſe tenere prædictum teſtamentum nõ
ſubſiſtere propter ſubſecutum matrimoniũ,
& natiuitatem dicti Gabrielis, Quia multifa-
riè reſpondetur.

Primò ꝙ examen primum à D. Valqueria
prætenſo delegato ſeu commiſſario factum
eſt nullum, tum quo ad teſtes examinatos
82 † poſt quàm fuit allegatus cum iuramẽto ſu-
83 ſpectus, quo caſu † ab eo geſta iure ciuili non
tenent. vulg. l. apertiſſimi. C. de iudic. iuncta
glo. ibi. latè Alexan. conſi. 89. colum. 2. verſi.
quintò probatur. & ſequen. vol. 1. Cùm etiam
84 ſecundus quartus & 5. teſtes † iurauerint non
ad banchum iuris iuxta monitionis formam,
ſed in platea, quæ ampliſſima eſt, etiam ante
portam dicti banchi, quod intra dictam por-
tam ſitum eſt, & fieri poteſt ꝙ procurator
D. Ludouicæ intra dictam portam & ſecus
banchum ſtaret, & non viderit commiſſariũ
quando in plateà ante portam dicti bãchi iu-
ramenta dictis teſtibus detulit. quo fit vt mili
ter Doctrina Bartol. communiter recepta in
l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. Ex quo
85 text. ellicitur ꝙ paria † ſunt clàm facere vel
palam, ſed tali modo vel tam ſero quòd ob-
uiaturus prohibere non poſſit. Et quartus te-
ſtis iurauit die. 6. Decembris, quæ erat dies fe-
ſtus Diui Nicolai feriata. Et ſi proſpiciatur
prædictum examen, videbitur quantum pro-
perè proceſſit dictus delegatus, & nullis peni
tus factis interrogatorijs. Ideo nimirum ſi
ſub die nona Ianuarij 1570. fuit lata ordina-
tio, qua ordinatum legitur teſtes examinatos
parte Dominæ Delphinæ debere repeti, ita ꝙ
ad longum deponerẽt abſq; relatione ad pri-
mam depoſitionem, quam tamen liceret pe-
tere eis legi. Et ſi dicatur prædictam nullitatẽ
eſſe ſublatam ex repetitione dictorum teſtiũ;
Ad hoc reſpondeo ꝙ Chriſtoforo Berſatori
non eſt credẽdum, quia noluit in repetitione
ad longum deponere iuxta ordinata, licet ſæ-
pius a Commiſſario eſſet monitus deponere,
ſed tantũ ſe referre voluit ad primam depoſi
tionem contra formam dictæ ordinationis.
ex quo argui põt q̃ta fides ſit ei adhibẽda. Et ſi
ei crederet reſpectu primæ depoſitionis fru-
ſtratoria fuiſſet ordinatio, qua declaratum
fuit teſtes eſſe repetendos, ita ꝙ non deberẽt
ſe referre: nec depoſitioni Berſatoris vltra p̃-
86 dicta credi debet, cùm ſit Victricus † Domi-
næ Delphinæ, & ſic in primo affinitatis gra
du quo caſu non probat Alexand. conſi. 133.
87 nume. 8. vol. 1. & ſingularis † ratione loci &
temporis, qa deponit de dictis in domo pro-
88 pria, & etiam in verbis, † cùm alio modo de-
ponat quam per alios teſtes dicatur. ita quod
nulla fides eſt ei adhibenda. Nec pariter Ber-
nardo Canali deponenti de verbis dictis per
præfatum Petrum teſtatorem in quadam via
eũdo ad pratum Merleti, cùm in ſuo dicto ſit
ſingularis in loco & tempore, quo caſu vt di-
ctum eſt, non probat Alexan. conſil. 94. nu. 4.
vol. 6. Iaſ. in l. admonendi nu. 256. & ſequen.
verſicu. credo ex prædictis vbi nominatim di
cit, quòd in probanda alicuius confeſſione
89 † ſeu dicto teſtis ſingularis in loco & tempo-
re non recipitur nec probat, minusque con-
iungitur. quod etiam voluit Felin. in c. licet ex
quadam nume. 2. in princ. & col. penul. verſic.
2. reſtringenda circa fin. de teſtib. Alex. conſi.
68. nume. 8. volum. 3. cum multis ſimilibus. Et
interrogatus de verbis formalibus eſt varius
90 † à verbis depoſitis in prima depoſitione,
quo caſu non probat teſtis. Alexan. cõſi. 111.
num. 8. volum. 3. Feli. in d. c. licet ex quadam,
colum. 4. circa medium. Item deponit ꝙ Pe-
trus ita loquebatur Burlandoſſi, & quod q̃n
Petrus dicebat prædicta verba ipſi teſti, idem
teſtis erat annorum ſexdecim, & dicit ꝙ non
adhibebat mentem verbis prædicti Petri. Ge-
rardus verò de Ferrarijs nõ fuit repetitus cul-
pa partis, quia non præſentatus a Dominã
Delphina iuxta ordinata. Barbara vxor Ga-
ſpardi granæ in repetitione variata prima
depoſitione, præſertim in verbis formalibus
91 de quibus fuit interrogata nec reddit † ratio-
nem ſcientiæ licet interrogata, vnde non pro
92 bat. eſtque ſingularis, & filia ſpuria † Domini
Antonij Berſatoris, proinde infamis, & ſic fi-
de non digna. c. teſtimonium vbi Felin. de te-
ſtib. Antonio Freſiæ non eſt credendum pro-
93 pter eius nimis affectionatã † depoſitionẽ,
de qua apparet in repetitione in principio in
illis verbis, *Che la Signora Ludouica capitulata in quella cauſa hà gran torto, & che la può allongare, ma non ſcampare* eſt ſingularis ratione temporis
94 & loci, patruelis † & creditor Dominæ Del-
phinæ, vt ipſe atteſtatur, & conſequenter non
probat. iur. bus vulgar.

Cum igitur prædicti teſtes ſint ſingulares
ratione temporis, & loci, & verborum non
probant; etiam ſi eſſent mille, Tantum enim
95 mille † valent quantum vnus; Alexan. conſi.
13. nume. 20. volum. 1. latè conſil. 21. nume. 2.
volum. 4. cum infinitis ſimilibus. Et quòd nõ
ſufficiant teſtes ſingulares probatur argu. tex.
in l. ſancimus, verſic. ſin autem teſtator tantũ
modo dixerit. C. de teſtam. vbi cauet ad pro-
bandam contrariam teſtatoris voluntatem
96 † tres teſtes idoneos & cõteſtes requiri. Ergo
multo minus duo ſingulares, & non integri
non ſufficiunt.

Secundò reſpondetur dato & non conceſ-
ſo, quòd teſtibus D. Delphinæ eſſet credendũ
quoad prædicta per eos teſtificata, attamen
eorum dicta non concludenter probarẽt vo-
luntatem teſtatoris fuiſſe, ꝙ dicta clauſula co
dicillaris nihil operaretur, ſed cum teſtamen-
to prædicto natiuitate dicti filij poſthumi eſ-
ſet rupta argu. notat. in §. eo autem ſolo. iun-
cta glo. in verbo voluerit. Inſtit. quib. mod. te
ſtamen. infirment. vbi glo. expreſſè dicit, ꝙ ſi
97 teſtator † dixit ſimilia verba. Nolo teſtamen
tum quod feci valere, non propterea infirma
tur teſtamentum. Cui accedit text. in l. mili-
tis

tis codicillis.ff.de milit. teſtamen. & in l. ſan-
cimus. verſic. ſinautem teſtator tantummo-
do dixerit.C.de teſtament.& in l. diuus.§. cæ-
terum.ff.de milit.teſtamen.repetit.in §. cæte-
rum.inſtitut.eod.titu. & vbique gloſſ. & ratio
cur ita dictis legibus caueat ea adducit, quia
ſi ſimilibus verbis ſtaretur, facilè poſt mortẽ
alicuius inuenirent qui ſimilia dicerent, quo-
98 rum dictis hominum voluntates † ſubuerte-
rentur, quod eſſe non debet. argumen.l. 1. C.
de ſacroſanct. eccleſ. Et hæc comprobantur
argum.l.literæ, verſic. vel animi affectus. ff. de
99 iure codicil. vbi literæ † quibus animi affe-
ctus exprimitur vim codicillorum non obti-
nent, Ergo ſicut non obtinent vim codicillo-
rum, ita nõ poſſunt operari codicillorum de-
100 ſtructionẽ: Cùm eadem ſolemnitas † requi-
ratur in deſtructione codicillorum & teſta-
mentorum, quæ requiritur in conſtructione,
vt in ſimilibus terminis reſpondet Natt.in re-
petitione l. hac cõſultiſſima.§. ex imperfecto
nume.220.C. de teſtamen: poſt Barto. in l. fi-
deicommiſſum C. de fideicommiſſ. facit re-
gula de qua in authen.econtra.C.de repud.cũ
ſimilibus citatis in Deciſ. Senat: Pedemont.
53.nume.10.& ſequen. faciũt ad hæc quæ ſcri
bit Barto.in l.fina.ff.de teſtament. & in l.1.§.ſi
quis.ff.de verbo.obligatio. nume. 3. vbi dicit
101 ꝙ ſi quis ab aliquibus interrogatus † aliqua
verba iactantia dixit præſentibus teſtibus ad
id non vocatis, illa verba non inducũt diſpo-
ſitionem argumen. l. fina. ff. de teſtament. &
ibi Iaſ.his accedit tex.in l. obligationum ſub-
ſtantia.in fin.ff.de actio.& obligatio.

Prætereà vt ſupra probauimus, commu-
nis eſt opinio de qua atteſtãtur pluſquam. 22.
102 Doctores, quòd ſi teſtator † ſuperuixit nato
poſthumo, & potuit mutare & non mutauit
teſtamentum, quod tunc clauſula codicilla-
ris concepta per verba futuri temporis, ope-
103 ratur fideicommiſſum, mutatio † autem te
104 ſtamẽti eſt facti, facta † verò factis non ver-
bis præſertim ſimplicibus tolluntur, er-
go &c.

Nec fundamentum aliquod validum fieri
poteſt in dictis Doctorum ex aduerſo citato-
rum.& primò glo.in d.authen.ex cauſa.C. de
liber. præterit. Quia multis modis reſpon-
detur.

Primò quòd glo. prædicta in finalibus ver-
bis dicit contrarium eius pro quo allegatur,
teſte Curt.Iunio.ibi.nume.68.in fin. poſt Bal.
per eum allegatum.

Secundò quòd glo. prædicta non loquitur
quando clauſula codicillaris erat concepta
per verba futuri temporis, ſed per verba præ-
ſentis temporis tantum, vt in verſicu. ſed po-
ne. ita expreſsè eam declarat Spec. in d.§. cõ-
pendioſè, nume. 18. vbi dicit ſecus eſſe ſi di-
ctum ſit, valet vel valebit. in caſu autem no-
ſtro clauſula codicillaris eſt concepta per ver
ba præſentis & futuri temporis, ergo non no-
cet gloſſ. prædicta propter diuerſitatis ra-
tionem.

Tertiò reſpondetur gl. illam eſſe commu-
niter reprobatam tam per antiquos, quàm
per modernos, teſte Barto.in l.1.quæſt.5.ff. de
iure codicil.Bald.conſi.170.num.7.vol.5.Iaſ.
latè in d.authen. ex cauſa. nume. 33. vbi dicit
hoc non habere dubium. & ſequuntur com-
muniter modern. ibi latè Socin. Iun. conſil.
107.nu.24.vol.1.

Citantur Gulliel.de Cun.in l.fina.C.de Co
dicil.& Cyn.in l.ex cauſa ff.de teſtamen. tam-
quam ſequentes prædictam glo.quos non ha
beo, ideò nõ credo eos ita loqui, & quatenus
ita loquerentur tolluntur ex reſponſionibus
contra prædictam gl.adductis. quinimo Cin.
tenuit contrarium in d. authen. ex cauſa cir-
ca fin. in illis verbis, niſi ponerentur verba
reſpicientia futurum tempus, valet vel vale-
bit, &c.

Adducitur etiam Alber.Galeo, quem non
vidi niſi relatum in additionibus Io.Andr.ad
Specul.in allegato.§.compendioſè.nume.22.
verſicu. pone quidam. quo loco non video ꝙ
aliquid pro opinione negatiua cõcludat. Po-
teſtque loqui & intelligi quando clauſula co-
dicillaris eſt concepta ſolum per verba præ-
ſentis temporis, ſeu quando teſtator non ſu-
peruixit diu nato poſthumo.

Allegatur itidem Specul.in d. verſic. pone
quidam.qui ſanè intellectus non probat id ad
quod adducitur, quia non loquitur quando
clauſula codicillaris fuit concepta per verba,
valet vel valebit, ſi ad proximè præcedentia
105 referatur, prout referri † debet, præſertim
ne videatur incontinenti voluiſſe ſe corrige-
re ab illis, quæ affirmauit nume. 18. verſicul.
Item vide.

Prætereà in d. verſicu.pone quidam.loqui-
tur expreſsè quando poſthumus natus eſt poſt
mortem Patris, quo caſu non militãt ea quæ
in caſu noſtro vrgent, videlicet quòd teſtator
ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, &
non mutauit. Item quærit Specul.nunquid vi
uente poſthumo poſt mortem patris teſtato-
ris legata peti poſſint. Nos autem ſumus in
caſu quo mortuus eſt poſthumus, inter quos
caſus magna eſt differentia, vt infra dicetur.

Citatur ſimiliter Ioan. Andr. referens Al-
bert.Galeo.cui reſpondetur vt ſupra ad Alb.
Galeo.

Ad Bart.in d.l.1.in 6.quæſt.ff. de iure codi-
cillo. & in conſilijs ex aduerſo citatis tribus
modis reſpondetur.

Primò Bart. non loqui quando teſtator
poſt natiuitatẽ poſthumi ſuperuixit potuit-
que mutare teſtamentum, & non mutauit.

106 Secundò Bart. † fuiſſe ſibi contrarium in
d.l.qui filiabus.nume.6.ff. de leg. 1. & in d. au-
then.ex cauſa.num.24.vbi ſequitur Din. loco
proximè citato.

Citant Bald.in l.ſi totas. C. de inoff. donat.
& conſi.387.quædam Domina vol.1.

Cui reſpondetur prout fuit reſponſum ad
Bart. præſertim quod eſt ſibi contrarius in d.
l.1.ff. de iure codicil. & alijs in prioribus alle-
gationibus citatis. Ideo nimirum ſi in d. con-
ſil.387.parum ſibi cõſtat, ſuadeatque cauſam
eſſe

eſſe concordandam. Et licet ibi dicat magnã
107 eſſe auctoritatem † gloſatoris tamen con-
ſil. 170. nume. 7. volum. 5. dicit gl. in d. authen.
ex cauſa communiter reprobari. Cumulant
quendam Tindarum pronepotem Barto. re-
ferentem Gaſpar. Galder. approbaſſe conſil.
Bart. Item quendam Andream craſſum Piſa-
num quos ſimpliciter refert Soc. d. conſil. 93.
Nec vidi illum Tindarum ſubſcriptum conſi
dijs Bart. quo verò ad Gaſpar. Calder. non re-
peri illum dicentem prout exaduerſo ci-
tatur.

Connumerant Angel. in l. qui iure. ff. de te-
ſtam. milit. & conſi. 108. colum. 2. verſi. venio
ad ſecundum, Cui duobus modis reſponde-
tur. Primò ꝙ loquitur quando clauſula codi-
cillaris erat tantum concepta per verba præ-
ſentis temporis, vt videre eſt in d. cõſi. in ver-
ſic. ergo deficit illa cõditio ſi non valet. Cùm
hoc caſu non dicatur cogitaſſe de omni ſpe-
cie rupturæ teſtamenti natiuitate poſthumi,
quia ſtatim valet teſtamentum, ſecus verò te-
net Angel. ſi clauſula prædicta reſpiciat tem-
pus futurum, vt in caſu noſtro, Cùm tunc ſal-
tem in genere cogitauerit de ruptura teſta-
menti natiuitate poſthumi. Ita expreſsè tenet
idem Angel. conſi. 99. colum. 1. verſicu. ſi au-
tem eſſet illa clauſula, ſi non valeret vel non
valebit, quo caſu dicit iſtam opinionem eſſe
veriorem, & ſecundum eam ita fuiſſe iudica-
tum de conſilio quaſi omnium Doctorum
ciuium & Forẽſium Peruſij commorãtium.
Idem expreſsè dicit Ang. in d. authen. ex cau-
ſa colum. fina. verſicu. diligenter tamen attẽ-
de vſque in finem, vbi nominatim dicit per
108 hanc clauſulam codicillarem † induci repe-
titionem legatorum & fideicommiſſorum a
venientibus ab inteſtato.

Secundo reſpondetur ꝙ idem Ang. etiam
vbi dicta clauſula eſſet ſolum concepta per
verba præſentis temporis, tenuit operari fi-
deicommiſſum in poſthumo ignoranter præ-
terito, conſil. 51. nu. 4. verſi. tandem aliàs con-
ſultus tenui.

Additur conſilium Collegij Peruſini rela-
tum ab Angel. in d. l. qui iure. Cui conſilio nõ
poſſum reſpondere quia non vidi, & fieri po-
teſt illud loqui quando clauſula codicillaris
eſſet concepta per verba præſentis temporis
tantùm, prout loquitur Angel. quo caſu non
aduerſaretur caſui noſtro. Præterea nõ eſt cu-
randum de dicto conſilio Collegij Peruſini,
poſtquàm idem Angel. d. conſi. 99. dicit quòd
in caſu quo agebatur de clauſula codicillari
habente verba reſpicientia futurum tempus,
fuit de conſilio quaſi omnium Doctorum tã
ciuium quàm forenſium Peruſij commoran-
tium iudicatum contrarium.

Pro hac opinione negatiua allegãt etiam
Paul. de Caſtr. conſi. 88. præclarus & egregius.
& conſi. 68. Bert. de Peruſ. quæ conſilia credo
Dominos Aduocatos in fonte non vidiſſe.
Quia ſi ea legiſſent non citaſſent cùm apertè
faciant in contrarium. Nam d. conſ. 58. quod
habeo ſub nume. 15. vol. 2. & in caſus poſitio-
ne incipit præclarus & egregius. aliàs incipit
incipiendo a ſecundo quæſito, multis iuribus
& rationibus concludit clauſulam codicilla-
rem per verba futuri temporis operari fidei-
commiſſum, etiã poſthumo ignoranter præ-
terito, dicens hoc præſertim procedere quan
do teſtator ſuperuixit poſt natiuitatem poſt-
humi, & potuit mutare, & non mutauit teſta-
mentum. & conſilium illud Paul. de Caſt. pro
opinione affirmatiua allegauit Socin. conſil.
93. nume. 6. circa finẽ volum. 4. Aliud verò
conſi. Paul. de Caſtr. 56. Bartol. de Peruſio.
quod ego habeo in primo volum. nume. 20.
incipiens clarum eſt teſtamentũ, in fine con-
cludit quòd quando teſtator diu ſuperuixit,
potuitque mutare teſtamentum, & non mu-
tauit, tunc dicta clauſula operatur fideicom-
miſſum.

Pro hac opinione etiam adducitur Soci. in
d. conſil. 93. qui multa allegat, quæ tamen in
contrarium loquuntur, vt legere fas eſt nu. 9.
dum citat Bald. in authen. ex cauſa in 7. quæſt.
Paul. de Caſt. in conſi. prædicto incipien. Bar-
tol. de Peruſio & maior pars dictorum quos
adducit loquuntur in clauſula codicillari cõ-
cepta per verba præſentis temporis dũtaxat,
nec loquuntur quãdo teſtator ſuperuixit poſt
natum poſthumum, potuitque mutare teſta-
mentum, & non mutauit. & in penul. col. di-
cit quòd non auderet eligere aliquam par-
tẽ, niſi eſſet fretus auctoritate Aretin. ſui præ-
ceptoris.

Aggregatur Socin. Iun. conſil. 153. volum.
2. ſed contrarium tenuit conſi. 3. num. 27. vol.
4. vbi dicit communẽ eſſe pro parte affirma-
tiua, & conſi. 29. nu. 15. vol. 3. Ideò de eo curã-
dum non eſt.

Addunt etiam Alexan. conſi. 41. vol. 1. qui
ſi in fine cõſilij † videatur nõ firmat dictã opi
nionem, Ideò dicit ſe in ea nõ vim facere &
propterea non meretur allegari pro opinio-
ne negatiua. Nec dici poteſt contrarius, Cùm
in d. authen. ex cauſa. & conſi. 123. nu. 8. vol. 1.
& alijs pluribus conſilijs aliàs allegatis con-
ſtanter teneat opinionem affirmatiuam eſſe
magis communem. Ideò illi adhærendum
eſt, cùm ab omnibus dicatur Pater veri-
tatis.

In conſil. verò Barbat. nume. 60. volum. 2.
fieri non debet fundamentum quia contra-
rium tenuit in additio. ad Barto. in d. l. 1. quæ-
ſtio. 6. ff. de iure codicillo. & clarius in addi-
tio. ad Barto. in l. fina. colum. penult. C. de co-
dicil. vbi dicit ꝙ Bononiæ conſuluit dictam
clauſulam operari fideicommiſſum, & quod
exiſtens Ferrariæ omnes Doctores Ferrariæ
& Paduæ ſe ſubſcripſerunt eius conſilio, &
etiam contrarium expreſsè tenuit ipſe Barb.
conſil. 6. colum. penult. & fin. vol. 3. vbi reſpõ
det ad Barbat. in d. l. 1. quæſtio. 6. ff. de iure co-
dicillo.

Citatur pariter pro hac opinione negatiua
Bertran. conſi. 170. volum. 1. & 71. volum. 7.
Super quibus nihil validi ſuperedificari po-
teſt. Tum quia idem Bertran. contrarium ex
preſsè

preſsè tenuit conſi.130.nume.1.volum.1. vbi
dicit magis communem opinionem eſſe ꝙ
clauſula codicillaris operetur fideicommiſ-
ſum, quam opinionem affirmatiuā receptio-
rem dicit conſi.150.nume.4.in 2.parte.3. vol.
concludens opinionem affirmatiuam præſer
tim procedere, ſi teſtator ſuperuixit, potuitq;
mutare teſtamentum, & non mutauit. proin-
de non eſſe ab hac opinione in iudicando re-
cedendum, & conſi.10.in prin. in 2. parte pri-
mi vol. expreſsè dicit non eſſe dubium quin
opinio affirmatiua ſit magis communis, &
dum dicit opinionem negatiuam poſſe pro-
cedere quando teſtator eſt iuris ignarus, re-
ſpondetur id iure non probari, & erubeſcen-
109 tia † eſt ſine lege loqui. §. conſideremus. au-
then. de trien. & remiſſ. Cum quilibet præſer-
110 tim vir † Nobilis & gnarus, prout erat teſta-
tor noſter præſumatur leges, & iura non igno
rare. l. leges ſacratiſſimæ, C. de legib. l. conſti-
tutiones. & l. fina. C. de iur. & fact. ignorant. l.
regula. ff. eod. titu.

Cōſil. vero Signor. ex aduerſo adducto tribus modis reſpondetur.

Primò ꝙ multa iura allegat quæ nō loquūtur quando clauſula eſt concepta per verba futuri temporis, præſertim num. 4. dum citat glo. in authen. ex cauſa. ſed & nonnullos pro eius opinione adducit, qui contrarium ſentiunt, vt Specul. in d. §. compendioſè verſicu. Item, vide. qui verſi. eſt, nu. 18.

Secundo reſpondetur Signor. nō loqui vbi teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamētum, & non mutauit.

Tertio reſpondetur Signor. pro Nepote ex filia conſuluiſſe, quia ipſe nepos præteritus agebat, eiusque aduerſarij erant hæredes hæredis inſtituti, & per conſequēs quo ad ipſum teſtatorem de cuius hæreditate agebatur, penitus extranei, Imo expreſſe dicit Signor. col. fina. verſicu. Item ſciat D. Conſultor. quòd ſi tempore quo conſuluit viueret Albertus Nepos ex fratre, hæres inſtitutus nunquam ſcripſiſſet nec pro vna nec pro altera parte. Et ſi conſiderentur rationes per eum adductæ in d. colum. fina. faciunt in caſu noſtro pro matre teſtatoris inſtituta, quæ eſt in primò gradu aſcendentium, & cōtra ipſam D. Delphinam penitus extraneam quo ad ipſum teſtatorem reſpectu ſucceſſionis. C. vnd. vir & vxor. Præterea fuit ſibi contrarius Signor. in conſil. allegato per Bal. & Imol. in l. filio præterito. ff. de liber. & poſthum. quo caſu vna cum collegio Mediolanenſi dicitur tenuiſſe clauſulam codicillarē operari in præteritione poſthumi.

Nec eſt vis facienda in dicto Curt. Iun. in auth. ex cauſa. nu. 70. quia reſpondetur duobus modis.

Primo ꝙ idē Curt. ibi. nu. 72. diſputādo de limitatione loquēte de ſuperuiuētia teſtatoris poſt natiuitatem poſthumi, & non mutantis teſtamentum, dicit ſibi magis placere opinionem, quòd tunc clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum. & idem Curt. Iun. contrarium tenuit conſi. 150. nume. 12. & ſequen. vbi dicit quòd communis eſt cōcluſio quòd quando teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit, quòd tūc clauſula codicillaris operatur fideicommiſſum in teſtamēto rupto agnatione poſthumi ignoranter præteriti.

Subiungitur conſil. Zabar. vigeſimum, Cui reſpondetur illud loqui quando nato poſthumo teſtator morbo præuētus nō potuit mutare teſtamentum, vt in ſpecie facti ibi propoſita apparet, verſic. deinde præuentus teſtator morbo, &c. Ergo ſi non fuiſſet morbo præuentus, & potuiſſet mutare teſtamentum, & non mutaſſet contrariū forſan tenuiſſet. Præterea non reſpondet ad ſupra adducta in contrarium, & cōtra eum eſt communis opinio.

Similiter citatur conſilium Io. Baptiſtæ a Sancto Seuerino, cui non reſpondeo, quia illud non vidi, poſſunt tamen reſponſiones ad conſilium Aretini datæ accōmodari. Iaſ. autē in d. authen. ex cauſa. malè allegatur pro opinione negatiua, tum quia apertè fateatur magis communem opinionem eſſe contra Bartol. in d. l. 1. 6. quæſt. ff. de iure codicillo. vt ibi atteſtatur. num. 24. verſicu. ſed breuiter dico. quod etiam firmat idem Iaſ. in l. qui filiabus, nume. 33. ff. de leg. 1. Tum etiam quia Iaſ. ibi. nume. 25. in princip. & in fine in d. authen. ex cauſa. Limitat dictam opinionem Barto. non procedere quando teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit.

Quo verò ad prætenſam ſententiam duorum Senatorum a Iaſ. citatorum parū curandū eſt de ea, præſertim cùm iudicauerint contra communem ſententiam.

Nec curandum eſt de Igneo in d. authen. ex cauſa. attentis reſponſionibus datis ad conſil. Aretin. & contra Igneum eſt communis opinio, vt ipſe atteſtatur nu. 255. in fine.

Minusq; aduerſatur dictum Ripæ in repetitione d. l. ſi vnquam. quæſt. 21.

Quia limitat opinionem Bart. in d. quæſt. 6. non procedere quando teſtator ſuperuixit nato poſthumo, potuitque mutare teſtamentum & non mutauit. quam limitationem magis affirmat conſi. 128. & ſequen. vbi dicit iſtā eſſe communem concluſionem. ideò retorquetur argumentum.

Vitalino autem loco ex aduerſo citato reſpondetur tribus modis.

Primò quòd non loquatur quando clauſula codicillaris eſt concepta per verba futuri temporis.

Secundo illū loqui quando teſtator ſuperuixit, potuitque mutare teſtamentum & non mutauit.

Tertiò quòd fundat ſe in conſil. Bart. quod communiter reprobatur.

Non obſtat Ruin. quia eſt ſibi contrarius.

Nec vrgere debet auctoritas Cagnoli in d. auth. ex cauſa.

Quia ipſe ibi nume. 146. dicit Doctores cōmuniter tenere limitationem prædictam, ꝙ ſi teſtator ſuperuixit, & non mutauit teſtamentū, tūc clauſula prædicta operatur fideicommiſſum

missum

miſsũ poſthumo ignorãter prӕterito, & nu.
149. verſi. retenta tamen, dicit difficile eſſe
obtinere in practica contradictam limitatio
nem, cùm Doctores illam cõiter ſequantur.
Nec etiã mouere debent ſcripta à Dño Iulio
Claro quia cõis opinio eſt, in contrarium.

Accedat quòd omnes Doctores qui opi-
niõnem negatiuam tenuerũt loquuntur quã-
do poſthumus ipſe, & ſic deſcendens à teſta-
tore prӕteritus agit contra inſtitutum in teſta
mento, ſiue eiuſdem ſit gradus, ſiue vlterioris
reſpectu teſtatoris. Nos autem ſumus in caſu
in quo poſthumus extraneus hӕres quo ad ip-
ſum teſtatorem agit contra Matrem teſtato-
ris ab eo inſtitutam, inter quos caſus multũ
intereſt, vt per ſignor. d. conſi. 171. & Iaſ.
conſi. 4. in princip. nume. 1. vol. 1

Nec aduerſus hanc opinionem mouere
debet aſſerta ratio, qua aliqui ſe eſſe clemen-
111 tiores, & prudentiores lege † demonſtrare
cònantes, contra text. in l. proſpexit ff. qui,
& à quib. & in §. oportet Authen. de iudicib.
112 & ſecundum eorum conſcientiam, † non
iuxta leges iudicaturos, aduerſus tex. in §. om-
nis autem iudex. in authen. de iudicib. & in l.
illicitas. §. veritas ff. de offic. Prӕſid. ducun-
tur, videlicet abſurdum videri quòd propter
clauſulam filius poſthumus prӕteritus ſtatim
cogatur reſtituere hӕreditatem hӕredi ſcri-
pto in teſtamento, quia ſi vera, & vrgens eſ-
ſet dicta ratio vtique pariter locum haberet
in codicillis ab inteſtato factis; Quoniã etiã
poſſet dici videri abſurdum, quod propter
dictos codicillos ab inteſtato factos poſthu-
mus ſtatim cogeretur reſtituere hӕreditatẽ
nominato in dictis codicillis, & ſic codicilli
rumperentur natiuitate poſthumi ignoran-
ter prӕteriti, quòd tamen eſt falſum d. leg. ſi
quis cùm nullum, & l. ab inteſtato ff. de iur.
condicillo. cum alijs ſupra allegatis; Cùm igi
tur tã per codicillos ab inteſtato factos quam
per dictam clauſulam conſeantur venientes
ab inteſtato, quorum appellatione venit poſt
humus, rogati reſtituere hӕreditatem nomi-
natis in teſtamento ſeu codicillis, vt ſupra la-
tiſſimè probauimus, & ſic ſaltem in genere, &
implicitè vocati, & grauati dicantur, non poſ
ſunt dici omnino p̃teriti, nec eis ſit iniuria, cũ
113 habeant ſuam legitimam, † multo magis ſi
legitimӕ iuncta ſit trebelianica. Alioquin
ſimiliter dici poſſet clauſulam codicillarem
nihil operari poſt humo ſcienter prӕterito,
cùm eo caſu teneretur ſtatim reſtituere, & per
cònſequens ſecumdum prӕdictos etiam eis
fieret iniuria, quod tamen eſt falſum ſecun-
dum Bart. & communiter Doctores in d. l. 1.
ff. de iure codicillo. & locis ſupra citatis.

Concludo igitur in caſu noſtro prӕdictam
clauſulam codicillarem operari fidei comiſ-
ſum, haneque fuiſſe, & eſſe veriorem, & cre-
briorem Doctorum ſententiam. Proinde be-
nè ſuiſſe per Illuſt. Iudices in cauſa appellatio
tionis in fauorem Dominӕ Ludouicӕ origi-
naliter conuentӕ iudicatum excepto forſan
in ea parte qua Trebelianicam Delphinӕ Ma-
114 tri adiudicarunt, Cui † tantum legitima ſe-
cundum magis receptam ſententia debetur,
& malè ad vos appellatum ſeu ſuplicatum
ſaluo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula quòd ius, & iuſtitia ſuper propoſitis in libello omni meliori modo miniſtretur, &c. intentando, &c. operatur cenſeri intentatum omne remedium agenti competens, quòd tamen ex narratis elici poteſt*

2 *Decretis Sabaudiӕ antiquis moderniſuè in cauſis eſſe procedendum ſummariè, ſimpliciter, & ſola facti veritate inſpecta mandatur.*

3 *Clauſula, quòd miniſtretur ius, & iuſtitia ſuper propoſitis omni meliori modo, &c. operatur à feudatario cenſeri intentatũ remediũ. §. Titius, ſi de feudo fuer. controuerſ. int. Domin. & agnat. ſeu actio ex conſuetudine feudorum, vel rei vendicatio, aut alia quauis ex narratis, & actis reſultans.*

4 *Feudum eſſe antiquum auitum, & paternum ex inueſtituris, & recognitionibus ipſius feudi, ac ex poſſeſſione anteceſſorum probari poteſt.*

5 *Cedulas, prӕces, aut inſtrumenta producens niſi illa animo impugnãdi exhibeat, cõtenta in eis fateri vera eſſe, & comprobare cenſetur.*

6 *Tranſuerſales agnati in feudo nouo regulariter non ſuccedunt.*

7 *Laudemium pro bonis allodialibus non ſoluitur, ſed pro feudalibus aut emphiteoticis.*

8 *Confeſſionibus multiplicatis partis aduerſӕ in iuditio emiſſis, nulla probatio melior eſſe poteſt.*

9 *Probatio nulla maior eſt confeſſionibus partis aduerſӕ in iudicio emiſſis prӕcipuè iuratis.*

10 *Bona quӕ non apparent regiſtrata, & pro eis onera ſoluta feudalia non allodialia prӕſumuntur*

11 *Bona feudalia in dubio de feudo antiquo, Auito, & paterno eſſe prӕſumuntur.*

12 *Feudalia bona eſſe ſi probatum fuit, prӕſumptio iuris quòd antiqua ſint, & non à patre feudatarij, ſed ab eo qui pater agnationis fuit habita dicuntur.*

13 *Abſolutio à iuramento obreptitia, eo quòd non ſit expreſſum quod exprimendum erat, nullius momenti eſt.*

14 *Abſolutio à iuramento ad effectum agendi non tollit probationem reſultantem ex confeſſionibus, in quibus iuris prӕſumptio militat.*

15 *Alienatio bonorum feudalium antiquorum per patrẽ facta in prӕiudicium filij non tenet.*

16 *Hӕres ob confectionem inuentarij ſolemnis facto defuncti contrauenire poteſt.*

17 *Inuentarij ſolemnis confectio hӕredi omnes ius ſuũ, etiam in bonis feudalibus conſeruat.*

18 *Feudum hӕreditarium dicitur mixtum, & feudum non ſimplex ſed ſecundum quid.*

19 *Feudum receptum pro ſe, & hӕredibus, feudum mixtum dicitur,*

20 *Conſenſus, & renuntiatio metu facta, & prӕſtitus reſpectiuè non valent.*

21 *Reuerentia paterna ſine minis, vel ſӕuitia patris ſufficit ad prӕſumi faciendũ iuſtum metũ in filio, vt conſenſus renuntiantis, & contractus reſcindatur.*

22 *Renuntiatio facta per filium patri data enormi lӕſione reuocari debet, non obſtante iuramento prӕſtito,*

etiam non probatis minis, vel verberibus.

23 *Ius in ſpe conſiſtens radicatum in inueſtituris antiquis, vel alia cauſa de præterito, cõſiderabile, & probabile dicitur.*

24 *Ius in ſpe ex contractu quæſitum tolli non poteſt.*

25 *Preces patris ad filium quoad reſciſionem contractus, metui æquiparantur.*

26 *Decretum officialis præcipitanter, & cauſa non cognita interpoſitum nihil valet.*

27 *Debita ex quibus ad alienationem bonorum non obſtante prohibitione legis, ſtatuti, vel Decreti deuenitur, aliter quàm per partium aſſertionem probari debent.*

28 *Neceſſitas ex qua ad alienationem bonorum non obſtante prohibitione legis, ſtatuti, aut Decreti deuenitur, verè probari debet, non fingi, & ſic cauſæ cognitionem præcedere neceſſe eſt.*

29 *Partium aſſertioni non ſtatur quando aliquid ſine aliqua cauſa fieri aut expediri non poteſt, ſed alio modo probari debent, quæ à partibus aſſeruntur.*

30 *Partium aſſertiones vbi faciunt contractum, vel negotium eſſe licitum, quòd aliàs à iure improbatum eſſet, nihil valent huiuſmodi verborum cautiones, imo ex his iuris circumuentio arguitur.*

31 *Aſſertioni alicuius etiam per inſtrumentum ſtandùm non eſt, quando aſſerens actum liberè expedira non poteſt, quia tunc aſſertio in fraudem legis facta præſumitur*

32 *Aſſertioni partium ſi ſtaretur debita fingi poſſent contra l. cum hi. §. ſi cùm lis. ff. de tranſactio.*

33 *Eccleſiæ bona ex ſimplici partium aſſertiõne debitorum alienari non poſſunt, ſed verè debita probari debent.*

34 *Aeris alieni narratio pro alienatione bonorum obtinenda non ſufficit, ſed aliter probari debet.*

35 *Falſitas in aliquibus ex narratis ſubreptionem reſcripti, & licentiæ alienandi inducit.*

36 *Creditor licet vendat pignus tamquàm creditor, adhuc tenetur edocere ſe eſſe creditorem, & ſi non edocuerit perinde habetur ac ſi non eſſet creditor.*

37 *Iura vbi aliquid allegant concedunt intelliguntur non de ſimplici allegatione, ſed de probatione ſimul.*

38 *Alienatio feudi regulariter prohibita eſt, niſi ex cauſis in Decretis, expreſſis, & præcipuè Philiberti Sabaudiæ Ducis, & Blanchæ Duciſſæ.*

39 *Acquirens rem prohibitam alienari, neceſſitatem alienandi fuiſſe probare debet.*

40 *Notarij, & partium aſſertioni non ſtatur, quando de præiudicio tertij agitur.*

41 *Alienanti rem prohibitam alienari ob æs alienum, vel in caſum aliàs permiſſum credendum non eſt, niſi de neceſſitate, & ære alieno verè appareat.*

42 *Alienationis iuſta cauſa pro re aliàs alienari prohibita verè probari debent, aliàs non tenet iudicis decretum ſuper alienatione interpoſitum.*

43 *Bona feudalia pro reſtitutione dotium ex Decreto Blãcæ Sabaudiæ Duciſſæ alienari poſſunt, dotes tamen verè ſolutas fuiſſe conſtare debet.*

44 *Mariti confeſſio veram dotis numerationem non probat.*

45 *Confeſſio ſola mariti etiam iurata veram dotis numerationem non probat, & aliàs vbi actus verus requiritur ſola confeſſio nihil proficit.*

46 *Vxor agens hypothecaria per tertium creditorem excludi poteſt, ſi virtute confeſſionis dotis à marito etiam ante matrimonium factæ agat, & aliter de vera dotis numeratione non appareat.*

47 *Authen. res quæ C. commun. de leg. diſpoſitio, in dote confeſſata locum non habet, niſi de vera dotis numeratione, & ſolutione appareat.*

48 *Dotis confeſſio per maritum facta fraudis præſumptionem excludit, ſi ante matrimonium facta ſit, vel ex interuallo ſpei numerationis renũtiatum ſit, aut lapſa ſint tempora oppon. exceptionem non numeratæ pecuniæ, vel ante confeſſionem promiſſio præceſſerit.*

49 *Abſurda omnino vitanda ſunt.*

50 *Cauſa debitorum voluntariè contractorum non debet eſſe fauorabilior cauſa cauſata pro reſtitutione dotium omnino neceſſaria.*

51 *Vaſſali confeſſio quòd ære alieno onuſtus ſit, vel quod receperit pretium feudi venditi nihil valet, niſi pretium verè ſolutum, & debità verè contracta probentur*

52 *Patri omnia bona vendenti, & pretium recepiſſe confitenti in præiudicium, legittimæ filiorum non creditur, ſed aliter pretium verè receptum, & ſolutum fuiſſe conſtare debet.*

53 *Feuda ex Decreto Ducali Sabaudiæ pro ſolutione debitorum, ex neceſſitate tamen per Vaſſallum contractorum, alienari poſſunt, ſecus verò ſi debita voluntaria ſint.*

54 *Decretum iudicis interpoſitum ex aliquibus cauſſis iuſtis, & ex aliquibus iniuſtis in totum corruit.*

55 *Metus reuerentialis filij erga patrem ob conſenſum in contractu alienationis bonorum præſtitum, ob præſentiam agnatorum purgatus non dicitur, quia potentior eſt præſũptio metus quàm purgationis*

56 *Filius iure Diuino patrem reuereri tenetur.*

57 *Filius iure naturali patrem reuereri tenetur.*

58 *Filius iuris ciuilis diſpoſitione inſpecta in patris poteſtate eſſe dicitur.*

59 *Præſumptio iure Diuino, naturali, & ciuili munita, contraria præſumptione à iure tantum ciuili introducta non tollitur, ſed probationes apertiſſimæ exiguntur.*

60 *Præſentia cum intelligentia eſſe intelligitur.*

61 *Agnati quando in actu in quo interueniunt intereſſe, & vtilitatem habent, eorum præſentia ad præiudicium minoris, vel alij alienare prohibiti, nihil operatur.*

62 *Agentium actus vltra eorum intentionem non operantur,*

63 *Dictio, expreſsè, in materia correctoria iuris cõmunis propriè, & ſtrictè, & ſic de expreſſis in indiuidio, vel ſaltem ſpecialiter, non autem in genere intelligi debet.*

64 *Conſenſus limitatus limitatum effectum producere debet.*

65 *Interpretatio illa capi debet quæ veriſimilis eſt, vt quanto magis fieri poſſit à iuris communis diſpoſitione recedatur.*

66 *Verba in reſcripto conceſſionis licentiæ alinandi bona feudalia vid. vt ſatisfiat creditoribus appoſita, de neceſſarijs non voluntarijs debitis intelligi debent.*

67 *Clauſula reſcripti, ſi preces veritate nitantur, probationem veram non aſſertionem ſupplicatorum requirit.*

68 *Conſenſus iuſto errore cauſatus non tenet, quo fit, vt conſentienti non noceat,*

69 *Interp̃tatio ſtricta fieri dẽt vbi de correctiõe iuris cõis*

feu-

feudorum agitur.
70 Debitum non dicitur neceſſarium quando habet principium voluntarium.
71 Debitor quis dicatur neceſſarius, & quis voluntarius.
72 Debitum ex contractu mutui voluntarium non autem neceſſarium dicitur.
73 Feudalia bona pro mutuis, & alijs ſimilibus debitis alienari non poſſunt, quæ ſunt debita à principio voluntaria.
74 Paria ſunt non eſſe, vel eſſe ſed non legittime probari.
75 Factum allegantem non excuſat niſi probetur
76 Feuda Patriæ Pedemontanæ diuidi, & pro parte alienari pro ſatisfactione debitorum neceſſariorum poſſunt, & ob aliã neceſſitatem virtute decreti Ducalis.
77 Donatio facta per Patrem filio propter eius merita nõ valet quatenus meritis non commenſuratur, ſed ſolũ in eo quod meritis correſpondet.
78 Executores teſtamenti nõ poſſunt alienare bona teſtatoris vltra quàm ſit neceſſe, ſiue neceſſitas vrgeat.

CONSILIVM XII.

ET ſi arbitrer dubias quæſtiones
aduerſus Illuſt. D. Hectorem
vtilem condominum Noni,
in cauſa per eum contra ſpectabilem D. Dominicũ Pellicerium intentata propoſitas
apud æquiſſimos iudices, præ
ſertim ex his quæ appoſitè ſcribit. D. Crauetta
abſolutas eſſe, attamen, vt veritati, & D. Hectori requiren. ſatisfaciam, pro reſponſione
dictorum dubiorũ infraſcripta paucula ſcribenda duxi.

Ad primũ igitur motiuum reſpondetur illud tolli ex pluribus petitionibus, preſertim
ſcriptis fol. 47. & 54. contentis in cedulis nomine Domini Hectoris productis, præcipuè
in cedulia incipiente il Sig. Hettore, producta
die vigeſima Aprilis anni. M.D.LXII. in qua
narrata alienatione bonorum de qua agitur,
eorumque natura, & alijs, quæ ad reſciſſionem alienationis pertinent, perijt ſuper narratis, & propoſitis ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari intẽtando omnia remedia eidem magis vti
1 lia. Qua narratione, & cõcluſiõe, ac clauſula †
ius, & iuſtitiam miniſtrari, nec non decretorũ
Ducalium Sabaudiæ antiquorum, & nouorũ
2 forma, quibus † mandatur in cauſis ſummariè
ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta procedi debere, ſtantibus, omne reme-
3 dium † agenti competens, quod ex narratis
elici poteſt intentatũ dicitur. Iaſ. in §. omniũ.
nu. 147. Inſtit. de Action. & in l. petens num. 5.
& ſequen. C. de pact. Socin. conſi. 39. numero
18. volum. 1. Dec. conſi. 221. nume. 4. & in terminis noſtris materiæ feudalis cõſi. 445. nu. 22
Ita quòd dici poteſt ex dicta Clauſula intẽtata
actio ſiue condictio ex Beneficio. §. Titius. ſi
de feud. fuer. controuer. int. Domin. & agnat.
cap. 1. de alienat. feud. pater. ſeu actio ex conſuetudine feudorum, vel rei vendicatio, aut
alia quæuis reſultans ex his quæ ex actis probantur, & ſic ſublatũ apparet primũ motiuũ.

Secundùm motiuum tollitur ex eo, quòd
actis probatur bona vẽdita ad quæ agitur eſſe
feuda antiqua, auita, & paterna, id què demonſtratur ex inueſtituris antiquis, & recognitionibus productis, ac nouiſſima ſuſcepta
a prædicto quondam Domino Claudio producta fol. 67. in quibus legitur anteceſſores
Domini Hectoris fuiſſe inueſtitos de caſtro,
villa, territorio, terris, pratis, & grangijs No-
4 ni. Quibus † Inueſtitura, & recognitionibus
ſic ſtantibus, ac probatione quòd dicta grãgia
fuit poſſeſſa ab anteceſſoribus Domini Hectoris ſequitur iuncta iuris communis diſpoſitione, eſſe concludenter probatum dictã grãgiam cum predijs adiacentibus eſſe feudum
antiquum. Curt. Iun. conſi. 140. num. 9. & ſequen. Iaſ. conſi. 102. conſi. 27. num. 24. & 129.
vol. 1. poſt plures per eum citatos. Natt. cõſil.
460. nu. 8. & pluribus ſequentibus Ruin. conſi.
26. num. 7. Socin. Iun. conſi. 65. num. 68. Alba
conſi. 64. nu. 70. quos omnes rogo legi in hoc
articulo, quia tollunt omnem difficultatem.
Præſertim iunctis probationibus, ac multiplicatis confeſſionibus ipſorum conuentorum reſultantibus ex productione iurium, & ſcripturarum ipſius partis originaliter conuentæ, de
5 quibus in actis, cùm producens preces, † cedulas, inſtrumenta, & alias ſcripturas, niſi illa
animo impugnandi producat cenſeatur fateri, comprobare, & confirmare in eis contenta vera eſſe, vulg. l. cum precum. C. de liberal.
cauſ. cap. cùm olim. §. fin. de cenſib. & vbique Doct. Abb. conſi. 52. in 3. dubio vol. 2.
Zaſ. conſi. 12. num. 49. Nam in præcibus in inſtrumento venditionis inſertis, & Regi à quõdam Domino Clandio ſub diebus. 4. & 18. Nouembris M.D.L.VII. porrectis, fatentur bona ipſa eſſe feudalia, & ad eorum ſucceſſionẽ
vocari filium, & eo defuncto proximiores
agnatos, Ergo citra cauillum negari non poteſt dicta bona eſſe feudalia antiqua, & Pater-
6 na, non autẽ noua, cùm in feudo nouo † trãſuerſales regulariter non ſuccedant, iuxta notat. in tit. de fratribus de nou. benef. inueſtit.
& de duob. fratr. a capit. inueſtitis Socin. iun.
conſil. 73. num. 21. vol. 1 Item in ipſo inſtrumento venditionis facto die. 29. Nouembris
eiuſdẽ anni. M.D.L.VII. tam Claudius venditor, quàm ipſi Pellicerius, & Spinellus emptores fatentur cum iuramento dicta bona
eſſe feuda antiqua, auita, & paterna. Item in
præcibus Sereniſſimo Duci porrectis die. 25.
Septembris. M.D.L.VIIII. fol. 6. & in cedula fol. 59. & in cedulis fol. 112. & 104. ac 126.
7 vbi etiã allegãt ſolutionẽ Laudemij, quòd †
nõ ſoluitur ꝑ bonis allodialibus, & produeũt
inueſtituram Pellicerio cõceſſam à Sereniſſimo Duce Anno M. D. L. VIIII. die 20.
8 Decembris, quibus † multiplicatis confeſſionibus, vt diximus certe nulla melior
probatio. eſſe poteſt. capitulo per tuas de
probatio. lege generaliter Codice de non
numerat. pecunia. Latè Iaſ. in l. cùm te. num.
5. C. de tranſactio. Rolan. a Vall. conſi. 71.

nume.40. & ſequen. volum. 2. poſt alios per
duum rellatos. Hypol. in rubr. de prob. nu.
64. & 101. & in materia feudali Cur. Iun.
conſi. 140. nu. 3. & ſequen. Zaz. conſi. 1. nu. 25
& ſequen. volum. 1. Sil. poſt alios per eum
rellatos conſi. 57. nume. 15. & ſequen. Afflic.
Deciſ. 164. nume. 3. & ſequen. Neuiz. conſi.
50. nume. 32. & ſequen. loquentes in confeſ-
ſionibus geminatis, & concludentes id præ-
9 ſertim procedere ſi co nfeſſiones † fuerint in
ratæ, prout fuerunt in dicto inſtrumento vē-
ditionis, vbi Dominus Claudius Venditor,
& Pellicerius emptor cum iuramentis aſſer-
uerunt omnia, & ſingula in dicto inſtrumen-
to contenta fuiſſe, & eſſe vera, quæ quidem
confeſſiones iuuantur ex eo quòd no n appa-
10 ret dicta bona † fuiſſe regiſtrata, nec pro eis
onera ſoluta. Natt. dicto conſi. 460. nume. 15.
& 16. Ergo ex premiſſis pr obatum eſt, dicta
bona feuda eſſe antiqua.

Et dato quòd cōtrahentes ipſi faſsi fuiſſent
ſimpliciter bona ipſa eſſe feudalia, non ex
preſſo quòd eſſent antiqua, auita, & paterna,
11 adhuc in dubio † præſumerentur antiqua,
text. eſt expreſſus in cap. 1. verſi. ſi verò Do-
minus de ſucceſſ. fratr. quem Bald. ibi dicit
eſſe ad hoc mirabilem, & eſt ſimilis text. in
cap. 1. in princip. ſi de feud. fuer. controuerſ.
inter Dom. & agnat. & vbique co mmuniter
Doctores. Dec. conſi. 269. nu. 5. & conſi. 445
nume. 5. poſt Bald. Alexan. Cur. & Socin. per
eum allegatos. Iaſ. conſi. 114. nume. 2. vol. 1.
Piſau. conſi. 114. nume. 137. inter conſi. Brun.
Zaz. conſi. 13. nume. 5. & 6 vol. 1. Curt. iun. de
feud. in prima part. quæſt. 8. colum. 4 in fine.
& colum. ſequen. Neuiz. conſi. 10. nume. 4.
Alb. conſi. 78. nume. 17. cùm igitur dicta
12 bona † probentur feudalia, præſumptio eſt
quòd ſint antiqua, ergo illa habet Hector ab
eo, qui fuit agnationis pater, non autem ab
ipſo patre. Curt. Iun. in quæſt. 8. col. 1. Nec
huiuſmodi probatio reſultans ex multiplica-
ta confeſſione tollitur aſſerta abſolutione à
iuramento, & periurio à parte impetrata, tū
13 quià obreptitia † eſt ex eo quòd tacuit ſupra
ſcriptas multiplicatas confeſſiones tàm in iu
ditio quam extra factas, cùm etiam abſolu-
14 tio † à iuramento ad effectum agendi non
tollat probationem reſultantem ex confeſſio
nibus, cùm quibus iuris præſumptio militat,
nec aliquod ius Domini Hectoris. Oldrad.
conſil. 120 Latè Didac. Couaru. variar. re-
ſolutio. lib. 1. cap. 4. nume. 6. & ſequen.

Data igitur probatione quòd bona ad que agi-
tur ſint feuda antiqua ipſius Domini Hecto-
15 ris, ſequitur quòd non tenet alienatio † à
Claudio patre facta in Præiuditium dicti He-
ctoris filij cap. 1. de allenat. feud. patern. cap.
1. de ſucceſſ. feud. & cap. 1. §. titius. ſi de feud.
fuer. controuerſ. int. Domin. & agnat.

Nec obſtat ipſum Domin. Hectorem eſſe hære
dem dicti Domini Claudij venditoris, quia
16 confectio inuentarij † conſeruat eidē omne
17 ius ſuum, etiam ſi feudum † eſſet mixtum,
ideſt hæreditariū non ſimpliciter, ſed ſecun-
18 dum quid, ex *crebriore* * Doctorum ſententia
de qua latè per Domin. Crauet. ſuo reſponſo
pro genero nume. 481. vbi plures Doctores
hanc concluſionem firmantes citat. quibus
addo infraſcriptos eandem opinionem ſe-
quentes, videlicet Iſern. in tit. an agnat. vel
filius. col. 1. verſi. ſi dixit Titio, & hæredibus
quem ſequitur ibi Aluar. & præpoſit. col. 3.
verſi. nota text. Bald. in l. qui ſe patris. col. 6.
verſi. ſed ſi eſt antiquum C. vnd. liber. Cuman.
conſi. 163. nume. 4. Dec. conſi. 208. col. 3.
verſi. prætereà conſiderandū eſſe conſi. 445.
nume. 56. & conſi. 468. nume. 29. & ſequen.
refferens, & ſequens Bald. in d. l. qui ſe patris
quem etiam ſequitur Iaſ. conſi. 136. nume.
5 volu. 4. Iacob. a S. georg. verſi. & cum pa-
cto de non alienan. nume. 43. & in leg. fina.
in princip. nu. 7. C. de iure deliber. Afflic. in
præludijs feud. col. 28. verſi. nec reperitur a-
liqua lex. Curt. iun. in 4. part. verſi. tertia
regula. col. 3. verſi. limita prædictam conclu
ſionem Brun. conſi. 18. nume. 16. & conſi. 80.
nume. 15. poſt Iacob. de Beluiſ. in tit. ſi de
feud cōtrouerſ. inter. Domin. & Agnat. §. ti
tius. circa finem. ſocin. iun. conſi. 42. num. 8
19 vol. 3. vbi nominatim dicit feud. † receptū
pro ſe & hæredibus eſſe feudum mixtum, at-
tamen magis participare de feudo ex pacto,
& prouidentia, & tamquàm tale debere con
ſiderari; & propterea inuentarium iuuare.
Zaz. de ſucceſſ. feud. col. 4. verſi. quinto limi-
ta. & de feud. alienat. col. 8. verſi. niſi inuen-
tarium feciſſet. Port. in ſuis communibus
concluſionibus lib. 3. cap. 8. col 3. verſi. quid
in feudo antiquo. vbi ſequitur Paris conſ. 10.
nume. 6. & ſequen. vol. 1.

Ex quibus omnibus patet iſtā eſſe *veram*,
* *& receptiſſimam* ſententiam, & propterea
etiam eſſe ſublatum tertium, & quartum
motiuū. Nec Domino Hectori nocet quin-
tum argumentum, quòd contra eum fit de
eius conſenſu, & iurium ſuorum renuntia-
tione. quia ſi Illuſt. preſtantiæ veſtræ eorum,
vt ſolent rectis oculis omnia ſcrutabuntur,
reperient Domino Hectori minori, & vix
quindecimū annum àgenti non obeſſe, nec
parti prodeſſe conſenſum, & renuntiationē
prædictā, iuribus, & rationibus infraſcriptis.

Primo quia ea leguntur facta in Caſtro No
ni, in domo paterna, ac in preſentia patris
venditoris, quo fit, vt non teneat dictus con
20 ſenſus, † & renuntiatio tamquàm metu facta
cùm *communis* ſit concluſio, quòd data enor-
21 mi læſione, ſola reuerentia † paterna ſine mi
nis, vel ſæuitia patris ſufficit ad præſumendū
iuſtum metum vt conſenſus renunciantis, &
cōtractus reſcindatur. ita nominatim ſcribit
Dec. in cap. cauſam matrimonij col. 3. verſi.
& concluſio ſuprafacta limitatur, &c. poſt
Paul. de Caſtro. Anchar. Rutr. & Calder. per
eum citatos, & adducit ſeipſum conſi. 86. nu.
6. vbi poſt plures dicit data enormi læſione
22 renuntiationē † factam patri reuocari debe-
re non obſtante iuramento, hancquè con-
clu ſionem firmarunt Socinus conſilio 263.
nu. 4.

nume.4.& ſequen.Ruin.conſi.170.num.16.&
pluribus ſequen.vol.1.poſt Bald. Ioan. Andr.
Caſtren.Io.Bapt.Aretin. & Soci. per eum ad-
ductos.Soci.iun.conſi.47.nu. 31. & ſeq.vol.3.
Curt.Iun.conſil.141.nume.2.Alba.conſil.77.
nume.21.& conſi.89.nu.5.& conſil.110.nu.4.
vbique affirmans iſtam eſſe communem opi
nionem Didac.par.3.cap.quamuis.de pact.in
§.4.nu.7.Grammat.deciſ.103.num.49. & ſeq.
Capit.deciſ.159.nu.34.verſ. ſed quando adeſ-
ſet metus &c.concludentes non eſſe neceſſa-
rium probare minas ſeu verbera. quos om-
nes præſertim Socin.Dec.Ruin.Socin.iun.ro
go videri, quia multa ad caſum noſtrum fa-
cientia adducunt: At Dominus Hector ex di-
cto conſenſu & renũtiatione priuatur re feu-
dali,in qua ex forma inueſtiturarum antiqua
rum erat ſucceſſurus, renuntiauitque iuri hi-
pothecæ ſibi competenti in dictis bonis vir-
tute dotium maternarum,& per conſequens
enormiſſimè læditur, ergo reſcindi debet di-
ctus conſenſus,renuntiatio,& contractus.

Nec obſtat quod dicitur ipſum. Dominũ
Hectorem non poſſe dici læſum, cùm ius ſibi
competens in bonis feudalibus tãtum in ſpe
conſiſtat.

23 Si quidem cùm huiuſmodi ius † in ſpe cõ-
ſiſtens ſit radicatũ in inueſtituris antiquis, &
ſic ex cauſa de præterito dicitur conſiderabi-
le & probabile.Ita in terminis noſtris reſpõ-
det Ruin.conſil.3.nume.2.6.& colum. fi. vol.
1.Cuius dictis accedit Dec.conſi.107.col.fin.
verſicu.nec obſtat quod ante euentum condi
tionis. & ibi poſt Bald.in l.ſi conſtante.col.fi.
24 C. de donatio.ant.nup.dicit quòd ius † in ſpe
ex contractu quæſitum tolli nõ poteſt. Idem
dicit conſi. 468. nume. 26. Zaz. de feud. alie-
nan.colum.18.verſi.cùm enim. & ante Ruin.
& Dec.ſic reſpondet Oldrad.conſi.224.num.
27.& ſequen.

Quo verò ad hypothecam ſibi competen-
tem in dictis bonis reſpectu dotium materna
rum, Nemini dubium eſt illud eidem Domi-
no Hectori tunc fuiſſe acquiſitum, & propte-
reà eius renuntiationem magno ei damno eſ
ſe. Præterea dici poteſt ex dicto inſtrumento
probari metum, & non ſpontaneam volun-
tatem D.Hectoris, cùm tunc rogatus a patre
legatur de conſentiendo dictæ venditioni, &
renuntiando prædictis ſuis iuribus,quæ quidẽ
25 preces † quo ad reſciſſionem cõtractus æqui-
parantur metui,teſte Socin.dicto conſil. 263.
nume.8.poſt Innoc.Bart.& Io. Baptiſt. Seue-
rin.per eum allegatos.

Nec obſtat aſſertum Decretum a delegato
interpoſitum, cùm illud facilè tollatur ex re-
ſponſionibus datis a Domino Crauetta in re-
ſponſo ſuo.num.155.247. & pluribus ſequen.
Præſertim quod eodem tempore & præcipi-
26 tanter fuerit interpoſitum,† cauſa nõ cogni-
ta,iuxta formam iuris, & literarũ Ducalium.
Cui addo q̃ latè ſcribit Alciat. de præſumpt.
reg.3.cap.10.per totum, maximè nu.6. & ſeq.
Nam parum circumſpectus & prouidus legi-
tur dictus delegatus, cùm non cõſtito ſibi de
cauſis alienationis niſi ex aſſertione vendito-
ris, vt apertè ex inſtrumento probatur, ad de-
creti interpoſitionem deuenerit, cui aſſertio-
ni partium credere nõ debuit, nec nunc crẽ-
di debet, cùm aliter quàm per aſſertionem
27 † partium conſtare debeat de debitis, & alijs
neceſſitatibus, etiam ſi eſſemus inter caſdem
perſonas,præſertim vbi principaliter de debi
tis agitur,per ea quæ ſcribit Bar.in l.ſi fortè.in
fi.ff.de Caſtren.pecul. quem refert & ſequitur
Felin.in c.Eccleſia ſanctæ Mariæ.de cõſti.Iaſ.
pluribus ad hoc cumulatis in l. ſi donatione.
nu.4.& ſeq.C.de collatio. quos refert & ſequi
tur Dec.conſi.20.nu.3.& conſi.60.col.2.& la-
tiſſimè in ſimilibus terminis in conſi.403.nu.
17.18.& ſeq.vbi nominatim dicit ꝙ cum pre-
tium rei venditæ ſaltem in totum non ſit da-
tũ creditoribus, prout ſupplicario iudicabat,
indubitanter gratia videtur ſubrepta, & talis
contractus eſt ſimulatus & inualidus. & eum
refert in terminis dictorum Decretorum Du-
calium Neuiz.d.conſi.10.affirmans neceſſita
28 tem † debere probari non fingi. l. fideicom-
miſſa.§.ſi rem.de leg. 3. addens propterea de-
bere præcedere cauſæ cognitionem,ſecundũ
Angel.in l.diuus in prin.ff.de pet.hæred.Dec.
in c.cùm Romana de appellatio.col.1.vbi di
cit ꝙ quando aliquid fieri non poteſt ſine ali-
29 qua cauſa,tunc aſſertioni † partium nõ ſtatur
his accedunt quæ ſcribit Alex. conſi.21.nu.8.
& conſi.136.vol.1.conſi.202.col.2.vol. 2. Iaſ.
conſi.24.nu.17. & in vſibus feudorum nũ. 90,
vbi ex pluribus per eum allegatis dicit certiſſi
mam eſſe regulam, quæ nũquam fallit, ꝙ vbi
30 aſſertio partium facit cõtractum † vel nego-
tium eſſe licitũ, quod aliàs eſſet a iure impro-
batum,certè tales verborũ cautiones, vel hu-
iuſmodi partiũ enuntiationes nihil probant,
nec eis ſtandum eſt. imo ex talibus verbis cir-
cumuẽtio iuris aperitur. his adſtipulantur quæ
idem Iaſ.ſcribit conſi.227.col.3.verſi.3.facit.
poſt plures Doctores per eum adductos,con
31 cludens non eſſe ſtandũ aſſertioni † alicuius,
quando non poteſt liberè actũ exercere, quia
tũc ſuſpecta eſt,& in fraudem legis facta præ-
ſumitur. Accedunt quæ ſcribit Crauet. conſi.
175.& ſeq.& quæ latiſſimè ſcribuntur in no-
uiſſimis additionibus ad ſing.Guid.Pap. quæ-
ſtio.377.per tres colum. quæ poſt hæc ſcripta
32 vidi. Si enim aſſertioni † partium ſtaretur fin-
gi poſſent debita, contra.l. cùm hi. §.ſi cùm
lis ff.de tranſactio.Curt.iun.conſil.24.colum.
2. Huc pertinent quæ de alienatione rerum
33 Eccleſiæ † adducit Paul. de Caſtr. conſil. 74.
colum.2.verſicu. ſecundo videndum eſt. vo-
lum. 1. Concludens non ſufficere narratio-
34 nẽ † æris alieni,ſed debere probari.quod etiã
voluit Dec.conſil.142.num.4. & 6. affirmans
35 falſitatem † in aliquibus ex narratis inducere
ſubreptionem reſcripti & licentiæ alienandi.
Iſtis proxima ſunt dicta Bart.in conſil.90. nu.
10.in fin.per tex.in l.1. C. credito. euictio. pi-
36 gnor.non debet.quòd ſi creditor † vendat pi-
gnus tãquã creditor, attamẽ adhuc tenet do-
cere ſe eſſe creditorẽ, & ſi nõ docuerit pinde

habetur ac ſi non eſſet creditor.per quē text.
ita concludit Socin.d.conſi.92.colum.penul,
vol.3.& ſupradictis conueniūt ea quæ ſcribit
Alexan.conſil.26.nume.21.volum.6.ꝙ vbi iu
37 ra † concedunt aliquid alleganti ſactum ali-
quod, intelliguntur non de allegatione ſola,
ſed quòd probetur ita verum eſſe. Nam cùm
38 regulariter prohibita ſit alienatio † ſeudi niſi
ex cauſis in Decretis expreſſis, vt in Decreto
Philiberti nominatim prohibetur, debet de
eis aliter conſtare quàm per verba enunciati
ua partiū.Curt.Sen.cōſ.49.col.9. ver. & dico.
poſt Bar. Bal.Alex.per eum citatos Dec.cōſ.
60.col.2.& d.ꝯſi. 142.nu.4. vbi expreſsè dicit
39 acquirētē † rē prohibitā alienari debere pro-
bare neceſſitatem alienandi fuiſſe.& nume.6.
dicit quòd quādo agitur de præiudicio tertij
40 † non eſt aſſertioni Notarij & partium ſtan-
dum.Barto.in l.1.num.4.C.de fid.inſtrumen.
& iur.haſt.Fiſcal.libr.10.quem refert & ſequi-
tur Crauet.conſi.88.nume.20.Alexan. conſil,
101,nume.11.& 12.volum.4.& conſil.55.nu.
3.4.& 5.volum.5.Pariſ.conſi.100.col.2.vol.1.
latiſsimè Natt.conſil.552.nume.3.& duobus
ſequen. concludens poſt quamplurima iura
per eum allegata,non eſſe credēdum alienan
ti etiam ſi ſit pater, rē regulariter alienari pro
hibitam,& certis caſibus permiſſam, ꝙ ob æs
alienū, vel in caſum permiſſum alienauerit.
Idem Natt.in repetit.authen.quod ſine, quæ-
ſtio.10.C. de teſtamen. per text. optimum in
l.qui teſtamentum.ff.de probatio. Bellon. cō
ſil.16.nume.2.verſi.& in prohibitis, & in præ-
miſſis concordant dicta Caſtr.conſi.74.nu.4.
volum.1.Felin.in rubr.de probat.num.3. poſt
Barto.in l.1.C.de fid.inſtrumen.& Bald.in au-
then.matri & auiæ.C.quand. mul. tutel. offic.
fung.poſſ. dicentes ꝙ quādo aliquid poſitum
eſt in conditione, cēſetur datum pro forma,
41 & nō ſufficit † præſumptiuè probare. quibus
omnibus adſtipulatur doctrina Bart. commu
niter approbata in l.1.num.3.C. de præd. De-
curio.ſine decret.non alienan.lib.10.ꝙ cauſæ
42 alienationis † debent probari, alias nō tenet
iudicis decretum. quod etiam videtur diſpo-
ſitum in decreto Blancæ, dum in caſum reſti-
43 tutionis † dotium vult debere legitimè con-
ſtare dotes verè fuiſſe ſolutas, & ꝓpterea non
ſufficere dotium receptarum confeſſionem.
Cui arrident text.in l.1.C.de donat.ant. nupt.
& in l.1.C.de dot.caut. non numerat.vbi con
44 feſſio † mariti nō probat veram dotis nume
rationem: faciunt quæ ſcribit Iaſ.conſi. 172.
volum.2.vbi in fine poſt Barto.Bald. & Alex.
dicit ꝙ vbi requiritur actus verus, ſola confeſ
45 ſio † non ſufficit. quod procedit etiam ſi con
feſſio fuiſſet iurata. Bald.in authen. ſi qua mu-
lier.colum,2.C.ad Velleian.per not. in l. cùm
quis decedēs.§.Titia.de leg.3. Idem tenet Ro
man,conſi.445,colum.fi. in 3. dubio affirmās
46 tertium conuentum excludere vxorē † agen
tem hypothecaria virtute confeſſionis dotis
factæ a marito etiam ante matrimonium, de
cuius dicti veritate nunc non diſputo. & his
etiam adſtipulantur quæ idem Iaſ. not. in au-
then.res quæ. colum. penul. verſicu. nono li-
mita.C.commun.de legat. concludens diſpo
47 ſitionem illius authen. † nō procedere in do
te confeſſata.Guid.Pap.conſi.140. in fi. quod
etiam tenet Angel.in authen.de reſtitut. & ea
quæ parit in vndecim.men.colum. penul. ver
ſicu.vnde ſi maritus.Ergo idem dicendum eſt
in alijs debitis neceſſarijs, vt de eis verè con-
ſtet,& non per ſolam cōfeſſionem de qua in
inſtrumentis exaduerſo productis, quæ om-
nia ſonant in ꝯfeſſionē non in numerationē.

Nec in cōtrarium vrget quod aliqui argu-
tè quidem dicere voluerunt, videlicet Decre
tum in dotium reſtitutione requirere veram
ſolutionem dotium ad euitandam præſum-
ptionem donationis, quæ induceretur ex con
feſſionibus maritorum: quia hæc conſidera-
tio non eſt generalis, cùm nō habeat locum
præſumptio donationis & ſic fraudis in con-
48 feſſione † receptionis dotis factæ ante matri-
monium, præſertim ſi ex interuallo eſſet re-
nūtiatum ſpei futuræ numerationis, vel lapſa
eſſent tempora opponendæ exceptionis nō
numeratæ pecuniæ, vel ante confeſſionem
præceſſerit promiſſio.l.fina.in authen.ibi po-
ſita.C.de dot.caut.non numerat. Socin.in l.1.
colum.3.verſicu.tertia concluſio.ff.ſolut.ma
trimon.Docto.in l.in contractibus.C.de non
numerat.pecun.latè Afflic.Deciſ.402.num.2.
3.9.& 10.vſque in fin.Rub.conſil.72.& tamen
in dicto caſu non admitteretur alienatio feu-
di niſi dotes probarentur verè ſolutæ,vt con-
cludit Sigiſmon.conſil.22.per totum.vbi cō-
ſuluit in ſimili decreto ſeu pragmatica ſan-
ctione. ergo idem dicendum eſt in alijs debi-
tis confeſſatis, alioquin duo ſequerētur abſur
49 da † omnino vitanda.l.nam abſurdum. ff. de
bon. libert. Primum quod fauorabilior eſſet
50 cauſa † debitorum voluntariè cōtractorum,
ſi in his ſufficeret ſola confeſſio, quàm cauſa
reſtitutionis dotis, quæ eſt omnino neceſſa-
ria,& a iure priuilegiara,in qua requiritur pro
batio veræ ſolutionis. Secundum abſurdum
ſequeretur,quia eſſet reperta via fraudandi fi-
lios & agnatos conficiendo plura inſtrumen
ta,in quibus confiterentur ſe eſſe debitores di
uerſarum perſonarum ex diuerſis cauſis ſor-
ſan confictis, vt in ſimili dicit Barto.in d.l.1.
nume.4.C.de fid.inſtrumēt.& iure haſt. fiſcal.
lib.10.per text. in l. doli exceptio. ff. de noua-
tionib.Natt.conſil.162.num.5. Ex quibus cla
51 rè patet non ſufficere confeſſionem † vaſſal
li venditoris quòd ſit onuſtus ære alieno, nec
de receptione pretij feudi venditi,ſed oporte
re probare pretium fuiſſe realiter ſolutū. arg.
notat.per Anchar.conſi.vltim.colum.2.verſ.
3.dubitatur.poſt glo. Barto. & Bald. per eum
citatos,quem ſequitur Corn.conſi.243. litera
B,volum. 2. quod cōprobatur ex his quæ no-
tat Iaſ.in l.1.num.4.& 5.ff. de eo per quem fa-
ctum erit.& in authen.vnde ſi parens,num.1.
& 3.C.de inoff.teſtament.& in l.nā & poſtea.
§.ſed & ſi quis.ff.de iureiur.vbi poſt Bart. Spe-
cul.Ioan.Andr.Butr.Panor.Alexan.Ioan. de
Plat. & Cæpol. per eum allegatos concludit
in præ-

in præiudicium legitimæ † filiorum non eſſe
ſtandum confeſſioni patris vendentis omnia
bona,& cōfitentis pretium recepiſſe, ſed op-
portere probare pretium. fuiſſe realiter rece-
ptum & ſolutum. quod etiam voluit Lance-
lo.Dec.in l.ſi conſtante.colum.8.ff.ſolut.ma-
trim.Alexand.conſi.57.nume.1.& 2.volu.5.
dicens id etiam procedere in confeſſione pa-
tris iurata, ergo multo magis debet probari
pretium fuiſſe realiter receptum & ſolutum
quando eſt radicatum in prædictis bonis ſeu-
dalibus, virtute primæ inueſtituræ, vt ſupra
probauimus. Prætereà ſi accuratè Illuſtr.præ-
ſtantiæ veſtræ ſcrutabuntur debita narrata in
dicto inſtrumento venditionis reperient.ſe-
rè omnia eſſe merè voluntaria, pro quibus ex
53 forma decretorum ſeuda † alienari non poſ-
ſunt, præſertim debitorum contractorum ex
cauſa mutui, maximè reſpectu prætenſi credi
ti ipſius Pelicerij ſcutorum 400. de quo non
conſtat, niſi per nudam aſſertionem vendito-
ris & emptoris. Item ſcutorum.450. Thomæ
de termo vti recederet ab inſtrumento em-
ptionis fructuum dictæ grangiæ pro ſex annis
futuris, a qua fructuum venditione nullum vi
deo vrgere caſum, cur recedere cogeret Clau
54 dius venditor. Cùm igitur decretum † fuerit
interpoſitum ex aliquibus cauſis non iuſtis,
etiam dato & non conceſſo, ꝙ aliquæ cauſæ
eſsēt iuſtæ in totum corruit. Afflic.deciſ.218.
nume.4.Curt.Iun.conſi.118.nume.10.& ſeq.
Aleiat.d.præſump.10.num.9.Natt.conſ.172.
nume.7.Pariſ.conſi.100.nume.32.& ſequen.
volum.1. poſt alios per eum allegatos ex qui
* bus patet iſtam eſſe *communem* opinionē. Nec
55 metus † reuerētialis dici poteſt purgatus pro-
pter præſentiam aſſertorum agnatorum, cū
potentior cēſenda ſit præſumptio metus re-
uerentialis erga patrem præſentem, quā pur-
gationis dicti metus ob præſentiam agnato-
56 rum. Nam iure diuino filius † patrem reuere
tur eique obedire debet. Exod.c.20. Deuto-
ron.capit.5.Paul. ad Epheſ.c.5.& ad Colloſſ.
57 capit. 3. quod † etiam iure naturali indictum
eſt l.veluti ff.de iuſtit.& iur.& iure ciuili filius
58 † eſt in poteſtate patris. inſtitu. de patr.pote-
ſtat. §. 1. & ibi gloſſ. Cùm igitur hæc præſum-
ptio veluti iure diuino, naturali, & ciuili mu-
59 nita ſit, non tollitur † per præſumptionem
præſentiæ affinium & amicorum, introductā
a mero iure ciuili, ſed requirit apertiſſimas
probationes.l.non eſt veriſimile.& ibi glo.in
verbo præſumptione, verſicu. nam quando-
que,& ſequen.ff.de eo quod met.cauſ. Præte-
reà ratio quare metus, fraus, & dolus ceſſare
præſumantur propter præſentiam amicorū
& affinium eſt, quia amici & affines diligētes
præſumuntur eſſe ne dolus, fraus,& metus cō
trahenti inferatur.d.l.nō eſt veriſimile. Cùm
igitur metus reuerentialis erga patrem inſit a
natura, ergo vbi non erunt diligentes ne me-
tus, dolus, aut fraus fiat, nō militat legis diſpo
60 ſitio. Nam præſentia † intelligitur cum in-
telligentia.l.coram.ff.de verbo.ſignific.gloſſ.
ſing.in l.tutor ff.de bono.poſſeſſ.Card.in cap.
fina. col. penult. de maior. & obedien. At in
caſu noſtro agnati qui fuerunt præſentes non
curarunt intelligere an vera eſſent aſſerta de-
bita in inſtrumento vēditionis expreſſa, pro-
inde an cauſæ venditionis eſſent verè & legi-
timè, ergo eorum præſentia ſine intelligentia
non purgat metum reuerentialem reſultan-
tem ex cōtractu facto cum patre, enormiter
lædente filium conſentientem. Dec.d.c. cau-
ſam matrimonij. colum. 2. verſicu. ſecundo
allegat.& colum. 3. in princip. Et multo mi-
nus æſtimanda eſt præſentia dictorum agna-
torum, quia pro eorum, non autem Domini
Hectoris intereſſe & vtilitate interuenerunt,
& conſenſerunt, vt alienatio fieret. Nam Re-
ueren. Dominus Philibertus patruus habuit
ex dicta alienatione aureos ducentum, quos
faſſus eſt ab emptoribus habuiſſe. Alijs vero
agnatis promiſerunt emptores aureos.120.
pro ſolutione cuiuſdam prætenſi eorum cre-
diti, & propterea paruiſacienda eſt dicta præ-
ſentia, vt in ſimilibus terminis rñdet Natt. cō
61 ſil.162.nu.22. Accedat quòd præſentia † agna
torum non ſuit adhibita vt aſſiſterent cōſen-
ſui Hectorijs filij, ſed pro eorū intereſſe & vti
62 litate, quo fit vt actus agentium † nō operen-
tur vltra eorum intentionem. vulg.l.non om
nis. ff. ſi certum petatur. & ex his ſoluitur 6:
motiuum.

Prætereà circumſcripto dicto metu reue-
rentiali adhuc dicitur conſenſum prædictum
non nocere Domino Hectori, cùm reſtringa
tur ad cauſas expreſſas in ſupplicatis, vt appa
ret ſol.21. At in ſupplicationibus Regi porre
ctis,& in inſtrumento venditionis per tenorē
inſertis, duæ dūtaxat cāæ exprimuntur, videli-
cet in prima ſupplicatione ſub die 4.nouem-
bris vt ſatisſaceret Reuerendo Domino Phi
liberto fratri, in ſecunda verò ſupplicatione
ſub die 18.nouembris. vt parere poſſet iudica
tis & iniunctionibus pœnalibus parte Regiæ
Maieſtatis factis. Aliæ autem cauſæ ſcilicet
vt ſatisſaceret creditoribus ſuis ſunt generi-
cæ,& nō poſſunt propriè & ſtrictè dici expreſ
sè. Ideò ad eas non poteſt reſerri conſenſus.
Nam cùm ſimus in materia correctoria iuris
communis ſeudorum, prohibentis alienatio
63 nem bonorū ſeudaliū, dictio expreſsè † de-
bet intelligi propriè & ſtrictè,& ſic de expreſ-
ſis in indiuiduo, vel ſaltem ſpecialiter, nō au-
tem in genere.§.ſi verò expreſſim. in authen.
de hæred.& Falcid.& §.illud.in auth.de trien.
& ſemiſſ. & vtrobique Ang.& Roman.in au-
then.Similiter C.ad l.Falcid.per text. in l.fina.
in verbo expreſſim ſancimus.C. de indict. vi-
duit.tollen.facit glo. in c. inquiſitores. in ver-
bo expreſsè.de hæretic.in 6.& in materia ſeu-
dali text.eſt in tit.de ſucceſſ.feud.in fine. Cùm
64 igitur limitatus ſit conſenſus, † ergo limita-
tum dicitur producere effectū vulg.l. in agris.
65 & hæc interpretatio † veriſimilis eſt, & capi
debet, vt quanto minus fieri poſſit recedatur
a iuris communis diſpoſitione ſeudorum, &
decretorum Dominicalium, præſertim Bla-
ncæ, & Filiberti prohibētium alienationem,
niſi

niſi in certis caſibus, ſcilicet pro conſtituẽdis
vel reſtituendis dotibus, aut alijs debitis neceſ
ſarijs perſoluendis, quæ decreta ad vnguem
mandauit Rex obſeruari. quæ cùm non fue-
rint ſeruata, ex quo apparet, ꝙ vt plurimum
pro debitis voluntarijs, nõ autem neceſſarijs
fuerit facta alienatio, conſequens eſt eam nõ
valere.

At demus citra veri præiudiciũ, quòd præ-
dicta verba pro cauſis in ſupplicatis expreſſis,
comprehẽderent etiam verba illa generalia
ꝙ eſt debitor plurium perſonarum, & illa vt
ſatisfaceret creditoribus ſuis. &c. non propte
66 reà debent intelligi † de omnibus creditori-
bus indifferenter, ſed de neceſſarijs tantum, ſe
cundum formam decretorum, ad quæ expreſ
ſam relationem habuerunt & ſupplicans, &
Princeps licentiam alienandi cõcedens, vt in
dictis precibus & reſcriptis legi poteſt, & ſic
ad debita neceſſaria. & dato ꝙ de omnibus
debitis intelligi poſſent (quod negatur) infi-
ciari tamen non poterit quin de dictis debitis
debuerit verè conſtare tempore venditionis,
& non credi aſſertioni venditoris & empto-
ris, vt ſupra in reſponſione ad decretum latè
67 probauimus, præſertim ſtãte clauſula † reſcri
pti Regij, ſi preces veritate nitantur, quæ pro
bationem non aſſertionem requirit. c. ſuper
literis. de reſcript. vbi Doctores. Verùm cum
tunc non conſtiterit præſertim dicto Hecto-
ri, de dictis debitis, nec etiã nunc liqueat non
68 tenet conſenſus, † veluti cauſatus iuſto erro-
re prouveniente ex aſſertione vẽditoris, & em
ptoris in inſtrumento venditionis, vt in-
fra in reſponſione ſequentis motiui proba-
bimus.

Nec aduerſatur Domino Hectori ſeptimũ
motiuum.

Quandoquidem cum decreta præſertim
Blancæ requirant debita, quorum prætextu
alienatio bonorum feudalium fieri poteſt, eſ-
ſe neceſſaria, cum ſint correctoria iuris com-
69 munis feudorum, in quibus † fit ſtricta inter-
pretatio. vulg. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. geſt.
de propriè & ſtrictè neceſſarijs intelligi de-
bent, vt latè per D. Crauettam & alias coplo
ſas allegationes, quæ exhibebuntur (ſi expe-
diet) demonſtratum, & per Excellẽtiſſimum
Senatum, ac alios iudices in ſimili cauſa dele
gatos iudicatum fuit. Verum debita ferè om-
nia pro quibus legitur facta dicta alienatio,
non erant ſtrictè & propriè neceſſaria, cũ ha-
70 berent principium † omnino voluntarium
Iaſ. in authen. præterea. num. 19. & ſequen. C.
vnd. vir & vxor. vbi declarat quis dicatur de-
71 bitor † neceſſarius, & quis voluntarius, Diſer
tè Ludou. Zuarez. in tract. de las arras nume.
72 77. & ſequen. dicens debitum † quod habuit
initium voluntarium, vt in contractu mu-
tui, largiſſimo modo dici voluntarium.
Tiraquel. de retract. Lignagier §. 1. ou æqui-
polant, glo. 14. nume. 15. vbi dicit debitũ non
poſſe propriè dici neceſſariũ quando habuit
initium voluntarium. Ergo bona feudalia
73 † pro mutuis & alijs ſimilibus non potuerũt

alienari, cum ſint debita a principio volunta
ria. l. ſicut. C. de actio. & obligatio. & maximè
pro deſcriptis in inſtrumento venditionis, de
quibus legitimè non conſtitit, nec cõſtat, præ
ſertim de aſſerto credito Pelicerij ſcutorum.
74 400. Paria † enim ſunt non eſſe, & eſſe ſed nõ
probari. vulg. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtament.
tutel. & propterea reſpectu aſſertorum debi-
torum, de quibus legitimè non cõſtat, dicitur
alienationem eſſe factam ex falſa, aut ſaltem
iniuſta cauſa, prout etiam iniuſtiſſima eſt cau
ſa vt ſolueretur illi termo de Viconouo ſum
ma aureorum. 450. eo quia diſcedebat a con-
tractu venditionis fructuum dictæ grãgiæ ſex
annorum futurorum, pro quorum fructuum
venditione receperat in deductionem maio
ris ſummæ conuentæ ſcutos 400. duntaxat, vt
legitur in inſtrumento a parte producto, ſol.
79. recepto die prima octobris eiuſdem anni
1557. & ex hoc demonſtratur non ſolum eſ-
ſe falſam cauſam reſpectu aureorũ. 50. quos
non conſtat dictum quondam dominũ Clau
dium recepiſſe, ſed etiam falſam eſſe aliam
allegatã cauſam, quod fuerit facta alienatio
vt etiam prouideret de alimentis ſibi & ſuæ
familiæ, quia ſi habebat illos aureos. 400. rece
ptos, a Termo, ergo poterat ex eis ſibi & fami
liæ ſuæ de alimentis prouidere. Et ſi dicatur
quod eos expendiderat ſoluendo ſuis credi-
toribus, vel in alium vſum, Reſpondetur hoc
non probari, nec præſumi, cum ſit facti, quod
75 factum † non releuat allegantem niſi probe
tur. vulg. l. in bello. §. factæ. ff. de captiu. &
poſtlim. reuerſ. nec eſſe veriſimile, ꝙ eos con
ſumpſerit intra duos menſes, qui vix exiſtunt
a die prima Octobris vſque ad diem vẽditio-
nis de qua agitur, & ſi ſoluit ſuis creditoribus
ergo falſa eſt cauſa venditionis, ſaltem reſpe-
ctu creditorum quibus ſolutum fuit. Nec di-
ci poteſt alios habuiſſe creditores quam de-
ſcriptos in inſtrumento venditionis, quia id
non probatur, nec præſumitur, Item alia cau-
ſa euidenter falſa eſt, cùm non conſtiterit legi
timè de aſſerto credito ſcutorum 200. præten
ſi Capitanei Petri de Mõtealbano. Quinimo
ex iuribus & actis a Pelicerio ꝓductis die 10.
Decẽbris M. D. L X V. legatur in ipſius quõ-
dam Domini Claudij fauorem plura iudica-
ta fuiſſe prolata, quorum occaſione non de-
bitor ſed creditor effectus fuit, Et propterea
non debuerant nec potuerunt dicta bona feu
dalia alienari pro dictis iudicatis.

Stantibus igitur prædictis falſis ſeu iniuſtis
cauſis, conſequens eſt conſenſum & ratifica-
tionem etiam iuratam non nocere Domino
Hectori, veluti præſtitum iuſto errore, cauſa-
to, ex aſſertione patris venditoris & Pelicerij
emptoris. l. ſi quis affirmauerit. & l. quod ven-
ditor. ff. de dol. gloſſ. ordinaria in l. 2. in verbo
recté. ff. quãd. de pecul. actio. annal. eſt. quam
citat & ſequitur Barto. conſil. 90. nu. 11. quem
refert & ſequitur Dec. conſi. 318. nume. 4. Pa-
riſ. conſi. 72. nume. 59. volum. 1. poſt Bartol.
Alexand. & Dec. per eum allegatos Calcan.
conſil. 17. colum. pen. quos refert & ſequitur
Crauet.

Crauet.conſi.157.nume.14.Ruin.conſil.137.
nume.11.& ſequen.volum.3.Alb.conſi.9.nu.
50.vbi firmat iſtam eſſe communem opinio-
nē, Et dato citra veri præiudicium, ꝙ poſſet
conſtare de aliquibus iuſtis, & neceſſarijs cau
ſis, attamē apparet illas nō aſſendiſſe ad ſum-
mam pretij feudi alienati, & alienatio nō fuit
commenſurata cum prætenſis debitis, prout
fieri debebat, vt cōcludit in ſimili caſu Dec.
conſi.30.nume.3.verſic.non obſtat.& clarius
conſi.63.colum.fin.in princip.& conſil.638.
colum.fin.per text.in cap.quod pro neceſſita
te.1.quæſt.1.& Barto.in l.1.§.nunciatio num.
25.ff.de nou.oper.nuntiat. Dec.conſi.587.nu.
5.& d.conſi.403.nume.18.latè in l.1.num.35.
& ſequen.ff.de offic.eius cui mand.eſt iuriſd.
Gratt.reſponſ.140.nume.52.libr.1.& videtur
bon.text.in l.fina.in verſicu.quare etſi.ff.de
exercitor.quem ad terminos noſtros adducit
Bald.d.conſi.332.volum.1.& conſi.20.in fin.
volum.1.Natt.d.conſi.162.num.2.& ſequen.
loquens in alienatione feudi Ciſternæ, dicens
ratione naturali manifeſtum eſſe feudum nō
poſſe dici alienatum ob æs alienum in ea por
tione quæ æs alienū excedit.& reſpondet con
ſil.Bald.75.volum.1.quod conſilium retor-
76 quetur, quia feudū † de quo agitur prout alia
feuda huius patriæ Pedemontanæ poterant
diuidi, & pro parte alienari. & his quadrant di
cta Alexan.conſi.4.nume.9.volum.3.& quæ
dicit Corn.conſi.189.colum.3.volu.4.Pariſ.
conſi.77.num.70.vol.1.faciunt ſimiliter quæ
77 ſcribit Alex. de donatione † facta a patre fi-
lio ꝓpter eius merita, vt valeat quatenus cō-
menſuratur ipſa donatio meritis, & nō vltra.
in l.ſi donatione colum.2.verſicu.iuxta prædi
cta quæro.C.de collatio.& quæ notat Bald.in
l.fin.§.ſin autem legata.C.de bonis quæ liber.
78 vbi executores † teſtamenti non poſſunt ven
dere vltra quam ſit neceſſe, & hæc fuit mens
Principum ſtatuētium, vt ex decreto Ducis
Philiberti in vltimis verbis etiā dignoſcitur.
Ideo quatenus fuit facta vltra ſummam æris
alieni ſubſiſtere nō poteſt iuris communis &
decretorum diſpoſitione refragante. imo in
totum corruit vt ſupra demonſtrauimus.

Nec contra Dominum Hectorem pugnāt
octauum & nonum motiuum, cum ex reſpō
ſionibus datis per dominum Crauettam faci
lè tollantur, præſertim quia pronunciatio aſ-
ſertarum literarum familiarium facta die 10.
Ianuarij.1561.fol.63.fuit in perſonam Nico-
lai Angeſiæ, quem non conſtat ex actis fuiſſe
legitimum Procuratorem D. Hectoris mi-
noris.

Nec etiam nocet vltimum motiuum, cū
bona feudalia de quibus agitur, nō vendicen-
tur ex pacto luendi, Nec vti hæres Claudij,
ſed iure proprio tamquam vocatus ex anti-
quis inueſtituris quo caſu nō tenetur ad reſti-
tutionem laudemij ſtante inuentario.

Ex quibus omnibus videntur ſublata om-
nia motiua ſubtiliter tamen excercitata. Et ſic
pronunciandum fore in fauorē prædicti Dñi
Hectoris, ſalua tñ cenſura rectius ſentientis.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus fauori pro ſe introducto renuntiare poteſt.*

2 *Fiſcus qui in locum proſcripti ſucceſſit iudicium coram illo iudice proſequi poteſt, coram quo cum proſcripto ceptum fuit.*

3 *Inſtantia contra proſcriptum incboata in fiſcum tranſit, quando fiſcus in bonis proſcripti vniuerſaliter ſuccedit.*

4 *Inſtantia cepta cum delinquente cui fiſcus ſucceſſit ſecundum aliquos Doctores in fiſcum non tranſit.*

5 *Fiſcus vniuerſalis ſucceſſor condemnati dicitur, ex quo iura actiuè & paſſiuè in eum tranſeunt.*

6 *Pupillus ſiue agat ſiue conueniatur legitimam perſonam ſtandi in iudicio, niſi tutore auctore nō habet.*

7 *Tutor per inquiſitionem datus in cauſa pupilli actorē conſtituere non poteſt, nec aliquo modo adminiſtrare, niſi prius pupillum & eius bona defendere promiſerit & iurauerit.*

8 *Tutor pro pupillo vtilia facere & inutilia prætermittere, antequàm adminiſtrare incipiat promittere debet.*

9 *Tutor ante adminiſtrationem inuentarium de bonis pupilli facere debet.*

10 *Sententia contra pupillum non legitimè comparentem lata, ipſo iure nulla eſt.*

11 *Nullitas quando ex actis euidens eſt, quandocunque tam ante ſententiam quàm poſt opponi poteſt.*

12 *Nullitas quando ex actis euidens eſt, etiam poſt 30. annos opponi poteſt.*

13 *Reſtitutionem in integrum alicuius actus qui petit, actum ratificare cenſetur.*

14 *Sententiam iniuſtam qui dicit, etiam de nullitate agere videtur.*

15 *Iniuſtitia nulla maior eſſe videtur quam actorum nullitas.*

16 *Verbum retractari ſententiam vel arreſtum multas interpratationes habet.*

17 *Expreſſum quid dicitur quod verbis generalibus etiā exprimitur.*

18 *Loquendi communis vſus in qualibet diſpoſitione attendi debet.*

19 *Sententiam infirmari & reſcindi ſi petitum eſt, etiam nullitas ſententia propoſita videtur.*

20 *Sequentia præcedentia declarant.*

21 *Animus præcedens qualis fuerit ex ſequentibus declaratur.*

22 *Clauſula quòd procedatur ſola facti veritate inſpecta & ſummariè pro iuſtitia, operatur quòd ſuper deductis & probatis in proceſſu, licet non petitis in precibus ſeu libello, ſententia ferri poſſit.*

23 *Pupillus in cauſa minus legitimè defenſus dicitur, quando interueniens pro eo præſtitus legitimus non eſt.*

24 *Nullitas deduci poteſt & reſtitutio in integrum ſimul peti.*

25 *Appellans à ſententia nulla illam confirmare non dicitur.*

26 *Minori in integrum reſtitutio non competit, niſi de læſione ex ſui facilitate, aut aduerſarij caliditate edoceat.*

27 *Sententia ipſo iure nulla effectum aliquod validū producere nequit.*

28 *Mater ſi cum filio eadē ruina vel naufragio intereat, filio ſuperuiuere cenſetur.*

29 ater

29 *Pater hæreditatem filij ſibi delatam, non tamen additam ad eius liberos nō tranſmittit, & multo minus ad fratrem ſuum.*

30 *Mater hæreditatem ſibi delatam, non tamen additam ad eius liberos non tranſmittit, & multo minus ad fratrem ſuum.*

31 *Ius adeundi hæreditatem in bonis noſtris eſſe non dicitur, & hac ratione hæreditas non adita non tranſmittitur.*

32 *Ius adeundi hæreditatem eſt ius quærendum, & ideo alteri non acquiritur, quia hæreditas non adita non tranſmittitur.*

33 *Hæreditas non adita regulariter non tranſmittitur.*

34 *Hæres cuiuſcunque impediti ex iuſta cauſa hæreditatem adire, reſtitutionem in integrum ad adeundum ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa, obtinere poteſt.*

35 *Filius quicquid acquirit regulariter patri acquirit, niſi pater in mortis articulo exiſtat.*

36 *Acquiſitio momentanea ſiue pauco tempore duratura conſiderabilis non eſt.*

37 *Momentanea ſiue pauco tempore duratura in conſideratione eſſe non dicuntur.*

38 *Hæreditas propriè delata intelligitur quā quis adeundo conſequi poteſt.*

39 *Hæreditatem prius tranſmittere quàm habere præpoſterum eſt.*

40 *Hæreditatem paternam infans ex potentia ſuitatis ad matrem tranſmittit.*

41 *Legis Pantonius ff. de acquir. hæredit. diſpoſitio, tribus tantum caſibus locum habet.*

42 *Hæres abſens ex cauſa legationis quæ neceſſaria dicitur, reſtitutionem in integrum ad hæreditatē adeundam habet, ſed & ſi ex alia cauſa dumtamen probabili propter abſentiam hæredis inſtituti abſens fuerit.*

43 *Hæreditatis non agnitæ nulla tranſmiſſio fit, niſi in caſibus a iure expreſſis.*

44 *Reſtitutionis in integrum beneficij tranſmiſſio nulla fit, niſi in caſibus a iure ſpecificatis.*

45 *Aequitas inducta in vno caſu contra iuris regulas, ad alium caſum extendi non debet, licet eadem ratio ſubſit.*

46 *Regula iuris tanquam carocio inhærendum eſt.*

47 *Specialia extendenda non ſunt.*

48 *Legis Pantonius ff. de acquir. hæreditat. beneficium ad caſus in lege non expreſſos, contra iuris regulas extendi non debet, etiam ſi rationis identitas in vtroque caſu concurrat.*

49 *Hæreditatem ignorans probabiliter ſibi delatam, ante aditionem moriens regulariter ad eius hæredem beneficium reſtitutionis in integrum ad adeundum non tranſmittit.*

50 *Hæredi eius in cuius perſona ſubſtantia ſeu ſubiectum aditionis cadere non pōt, quia ſenſus, animus, & voluntas deficiebant, reſtitutio ad adeundum non datur.*

51 *Reſtitutio in integrum aduerſus ea quæ caſu fortuito ſiue facto eueniunt non datur.*

52 *Mors repentina caſus fortuitus dicitur.*

53 *Hæreditas aſcendentium etiam non adita in deſcendentes regulariter tranſmittitur.*

54 *Extenſio ex identitate rationis in materia exorbitanti, dummodo fauorabilis ſit fieri poteſt.*

55 *Reſtitutionis in integrum remedium ad adeundam hæreditatem intra annum à die notitiæ mortis eius, de cuius hæreditate agitur, intentari debet.*

56 *Anni vtilis loco, quo iure veteri reſtitutio in integrum ad adeundam hæreditatem concedebatur, nouo iure quadriennium ſucceſſit.*

57 *Libellum pro obtinenda reſtitutione in integrū ad adeundam hæreditatem intra quadriennium præſentare non ſufficit, ſed litis etiam conteſtatio neceſſaria eſt.*

58 *Lis tunc conteſtata dicitur, non ſtatim cum libellus ſeu ſupplicatio porrecta eſt, ſed cùm iudex per narrationem negotij cauſam audire capit, & partes merita cauſæ ingreſſæ ſunt.*

59 *Lis conteſtari non poteſt, niſi partibus legitimè comparentibus.*

60 *Præſcriptio quadriennij ad adeūdam hæreditatem per præſentationem libelli aut ſupplicationis ſine litis conteſtatione interrupta dici nequit.*

61 *Præſcriptionis interruptio ex ſola citatione ſecundum aliquos cauſatur.*

62 *Præſcriptio completa dicitur licet deficiāt pauci dies, quia parum pro nihilo reputatur.*

63 *Fatale quadriennij non ſolùm petitioni reſtitutionis in integrum, ſed etiam finiendæ liti datum eſt, quo fit vt cauſa intra quadriennium finiri debeat.*

63 *Inſtantia coram Parlamento regio regulariter non currit.*

64 *Inſtantia coram Parlamento Regio in præiudicium actoris currit, quando actor ſibi incombentia non fecit.*

65 *Quadriennium ad petendam reſtitutionem in integrū ad adeundam hæreditatem, a die ſcientiæ mortis tantum currere incipit.*

66 *Caſus notabilis ſcientia vel notitia præſumitur non ignorantia, præcipuè in affine eius cui caſus contigit.*

67 *Coniunctus ſanguine notitiam vel ſcientiam mortis coniuncti in patria habere præſumitur.*

68 *Quilibet de prouincia ſcire præſumitur ea quæ publicè & notoriè in alia parte prouinciæ facta fuerunt.*

CONSILIVM XIII.

IN controuerſia inter Magnificos Dominos Procuratorē Patrimonialem, & Aſcanium Riualbam hæredem quondā Domini Franciſci de Federicis mora, plures diſcutiēdi propoſiti fuerūt articuli, Quibus abſolutis apparebit quis contendentium potiora iura foueat.

Primo igitur quæſitum extitit, An Dominus Procurator Patrimonialis iudicium euidentis nullitatis actorum corā Illuſtriſſimo Parlamento Regio inter Marchum Antoniū Vagnonum & prædictum Franciſcum de Federicis geſtorum, Arreſtiq; inde anno 1548. Subſequuti a prædicto Domino Marcho Antonio apud Illuſtriſſimum Senatum contra dictum quondam Dominum Franciſcum de Federicis intentatum, proſequi potuerit. Et omiſſis diſputationibus quæ a Doctoribus fiunt in quæſtione an inſtantia cōtra proſcriptum

ptum inchoata trãſeat in fiſcum, qui propter
delictum in omnibus bonis dicti Marci An-
tonij proſcripti ſucceſſit, in qua Doctores va
riè ſcripſerunt teſte Alexan. in l. ſi conſtante.
§.fina.ff.ſolut.matrimon. Arbitror opinionẽ
Barto. ibi dicentis ſpeciale eſſe in fiſco, quia
* habet ſuos iudices, *crebriorem* eſſe: Nã etſi Do-
ctores ibi magis communiter improbare vi-
deantur rationem Bar. Attamen in alijs locis
citatis per Alexan.d.§.fina.colum.1.verſi. hic
dicebat. Sequuntur Bart.dictum & rationem,
ex quorũ dinumeratione defendi poteſt con
cluſionem Bart. eſſe communiter receptam,
præſertim ſi eidem addiderimus Soci.conſil.
46.nume.21.volum.4.Roder.Suarez.in repe-
titione.l.quoniam in priori.C.de inoffi. teſta-
men.limit.10.ſol.21.Boſſ.de reſtitut. quæ fit a
princip.num.10.de bonor.publicat. num.24.
& in titu.de fiſ.& eius priuileg.num.44. Laud.
de fiſc.quæſt.112. Barto. in l.fin. nume.8.ff.de
in integr.reſtitu.minor.Alexan.in additio.ad
Barto.in l.creditor.ff.de ſolutio.Bald. de Pac.
Conſtan.§.ſanè.quos Alexan.ibi col.2.verſic.
ideò pro euitatione contrarij citat, vbi coniũ
git ſolutionem Bart. cum ſolutione Ioan. de
Imol. Tandem diſtinguit an fiſcus ſuccedat
actori, & hoc caſu non tranſeat inſtantia, an
verò ſuccedat reo, & tunc trãſeat, rationibus
per eum adductis, quæ diſtinctio fuit primo
Roman.colum.4.verſicu. aliàs autem memi
ni me dixiſſe. Quapropter ſtante ratione Bar.
vera quòd ſit ſpeciale in fiſco, potuiſſet fiſcus
1 † fauori ſuo renunciare.l.penult.C.de pact.&
2 perſeuerare apud eundem iudicem † coram
quo cæptum fuerat iudicium. l. vbi cæptum.
ff.de iudic. Nec ſilentio prætereundum exiſti-
maui multos magnæ auctoritatis iureconſul
tos tenuiſſe inſtantiam contra proſcriptum
3 inchoatam in fiſcum † tranſire, quando vni-
uerſaliter ſuccedit in bonis proſcripti. hanc
opinionem tenent Alber.in d.§.fina. poſt Ia-
cob. de Rauen. & Roffred. per eum citatos
Roman.colum. 4. verſicu. nunc verò melius
conſiderans. Felin.in cap.quia G.col. 2. verſi.
omnino obſtat quod dicitur de fiſco. de iu-
dic. vbi Dec. col. pen. dicit iſtam opinionem
eſſe in puncto iuris probabilem, & eam tenuiſ-
ſe Iacob.de Rauen.Rayn.de Forliu.Roma.&
Cin.per eum citatos, & reſpondet ad d.§.fin.
videturque de mente Bellam. in d. c. quia G.
nume.5.

Prætereà dato quòd vera eſſet ea opinio,
4 ſcilicet inſtantiam † cæptam cum delinquen
te non tranſire in fiſcum, attamen cùm om-
nia iura actiuè & paſſiuè in eundem fiſcum
5 vniuerſalem ſucceſſorem tranſeant, l.2.C. ad
l. Iul. de vi priuat. cum ſimilibus cumulatis a
Roman.conſil.73.& 93.Paul. de Caſtr. in d.§.
fina.nume. 2. potuit dicta inſtantia a fiſco re-
nouari; ſeu de nouo inchoari, ſecundum glo.
* ordinariam *communiter* receptam in l. mutari
ff.de procurator. vbi Bart.& Bald. Idem Bart.
in l.1.nume.6.verſi.hoc præmiſſo.& ibi Bald.
& Angel.C.de ſenten.& interlocut.omn.iud.
Felin.in c.venerabilis.nume.12.de iudic.& in
cap.fin.num.2.de probatio. Afflic. deciſ.262
num.7. & 8. At in caſu noſtro omnia fuerunt
repetita vt apparet in memoriali reaſſum-
ptionis cauſæ ſub die 21.Februarij 1568. Ergo
legi ſatisfactũ eſt. Accedat quòd & reſcriptis
Ducalibus nominatim etiam committitur
cognitio huius cauſæ Illuſtriſsimo Senatui,
Ideo ex prædictis omnibus patet non obſta-
re oppoſitionem quæ fit, ꝙ inſtantia non trã
ſierit in fiſcum.

Secundus articulus eſt, an iure fuerit inten-
tata nullitas actorum coram Parlamẽto Re-
gio geſtorum, nec non arreſti inde ſubſecuti,
petitaq; reſtitutio in integrum aduerſus ſpo-
lium cauſatum virtute prædicti arreſti. Et cõ-
cluſiue loquendo videtur defendi poſſe iure
fuiſſe propoſitam nullitatem euidentem, ac
ſubordinate petitam reſtitutionem in inte-
grum aduerſus ſpolium cauſatũ propter præ
dictum arreſtũ, & alia inde ſequuta ad quod
comprobãdum præmittuntur infraſcriptæ iu-
ris deciſiones.
6 Prima ꝙ pupillus † ſiue agat ſiue conuenia
tur legitimam perſonam ſtandi in iudicio ni-
ſi tutore auctore nõ habet l.1.2.& fina.C. qui
legitim. perſon. ſtand. in iudic. hab. vel non
cum ſimilibus.
7 Secũdo, ꝙ tutor † datus per inquiſitionem
non poteſt actorem conſtituere, nec aliquo
modo adminiſtrare, niſi inter alia promiſerit
& iurauerit pupillum & eius bona defende-
8 re, & vtilia † facere ac inutilia prætermittere.
l.fina.§.omnem. vbi Doct. C. de adminiſtrat.
tutor. Alexan.conſi.129.nume.3.volum.1.in-
9 uentariumq; † fecerit latè Vant.de nullit. ſen-
tent.& inhabilit. & defect. mand. comparen.
nume.148.cui addo Boer.quæſt.53.num.5.&
Rebuf. de ſenten. prouis. articul. 2. gloſſ. 2.
nume. 7.

Prædictis concluſionibus ſic præmiſſis ſe-
10 quens formatur argumentum; ſententia † la
ta contra pupillum non legitimè comparen-
tem eſt ipſo iure nulla, d.l. 1. C. qui legit. per-
ſon.ſtand.in iudic.non habe.l. non eo minus.
C.de procurator.& l.ſi tutor.C. in quib. cauſ.
in integ.reſtitut.non eſt neceſſ. Aret.conſi.29.
colum. 10.verſicu. ſed his non obſtãtibus, At
Marcus Antonius tempore dictorum acto-
rum, & arreſti erat pupillus, & non legitimè
comparuit, cũ ex actis non appareat præten-
ſum Dominum Iacobum de Ripalta aſſertũ
tutorem promiſiſſe & iuraſſe pupillũ & eius
bona defendere, vtiliaque facere, & inutilia
prætermittere, inuentariumque feciſſe, iuxta
iuris communis & Illuſtr.curiæ expreſſam di-
ſpoſitionem. Ergo iure fuit propoſita dicto-
rum actorum & arreſti nullitas. multo magis
etiam petita in Integrum reſtitutio in poſſeſ-
ſionem bonorum, a qua auctoritate prætenſi
arreſti nulli ſpoliatus fuerat.
11 Prædictaque nullitas † cùm ſit euidens ex
actis, poteſt quandocunque tam ante ſenten-
tiam quàm poſt opponi l. licet. C. de procu-
rator.cap.in noſtra eod.tit.& vbique Docto-
12 reſimo etiam poſt triginta † annos, vt latè
conclu-

concludit Balb. de præſcrip. in 4. par. 4. partis. princip. quæſt. 32.

Etſi dicatur non fuiſſe propoſitam nulli-
tatem, imo videri Marchum Antonium rati-
13 ficaſſe † arreſtum petendo reſtitutionem ad-
uerſus dictum arreſtum, ſecundum gl. in l. cũ
minor. in princ. in verb. neque ſtipulatione. &
in §. 1. in verbo prouocauit. ff. rem rat. haber.
& argum. eorum quæ dicit glo. in d. l. licet. cir
ca fin. per text. in d. l. cum minor.

Reſpondetur quòd ſi accuratè perſpician-
tur preces & reſcriptum impetratum, intenta
ta vtraque remedia nullitatis & iniquitatis vi
debuntur.

Primo in medio concludendi dum propo-
nit prætenſum arreſtum grauamen & læſio-
nem ei attuliſſe contra ius & æquum, quæ ver
ba etiam comprehendunt nullitatem, & ſic
tititudinem Bald. in l. ſcire oportet. §. penult.
ff. de excuſatio. tutor: concludens, ꝙ qui dicit
14 ſententiam † iniuſtam, etiam videtur agere
de nullitate imo nulla maior eſt iniuſtitia
15 † quàm nullitas. Bellamer. concluſ. 343. poſt
Innocen. in capitu. dilecto. de appell. vant.
in tit. quid ſit nullitas & vnd. dicat. facit vulg.
l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudicar. & text. in
l. 1. ff. de iniuſt. teſtam. Item ex illis verbis tam
ratione mali regiminis &c. qui genitiuus ma-
li continet iniquitatem & nullitatem. argum.
notar. per Barto. in l. ſi expreſſim. nume. 8. in
fin. ff. de appellat. Item ex concluſione dicta-
rum præcum, in qua petit prætenſum arreſtũ
16 retractari. quod verbum † multas habet in-
terpretationes teſte Luc. de penn. in l. 2. C. ne fi
ſcus &c. lib. 10. Ex quibus patet expreſsè fuiſſe
propoſitam nullitatem, cum etiam expreſ-
17 ſum † id dicatur quod verbis generalibus ex-
primitur, vt latè Curt. Seni. conſi. 49. col. 15.

Præterea ſecundum communem vſum lo
18 quendi, qui † in qualibet diſpoſitione atten-
di debet. l. librorum. §. quod tamen Caſſius. ff.
de leg. 3. Alexan. conſi. 49. in fin. volu. 3. Pro-
miſcuè vtimur iſtis verbis annullari, irritari, &
retractari, & ſæpe confunduntur, & accipiun-
tur vnum pro alio. Hinc videmus quòd Bart.
in d. l. ſi expreſſim. in pluribus locis vtitur his
19 verbis, ſententiam † nullam infirmari, & re-
ſcindi. & notatur in rubr. ff. quæ ſent. ſine ap-
pellat. reſcind. & in d. l. ſi tutor. in fine. C. in
quib. cauſ. in integ. reſti. non eſt neceſſ. & hæc
præſertim locum habent quando apparet de
voluntate proferentium verba, vt in caſu no
ſtro, in quo cõſtat Marchum Antonium vo-
luiſſe & nullitatem & iniquitatem intentare
& proſequi, vt in cedula infra citata apparet,
20 ſequentia † enim præcedentia declarant, &
21 qualis fuerit animus † præcedens. l. ꝗ filiabus.
ff. de leg. 1. §. Pauonum. inſtitu. de rer. diuiſio.
Barto. conſi. 59. Item in illis verbis, & vberius
prouideri prout Exc. V. videbitur. Et in reſcri
pto prouiſum fuit inter alia, quòd aliàs Sena-
tus ageret & faceret prout nouerit pro iuſti-
tia expedire, procedendo ſummariè &c. ſola
22 facti veritate inſpecta, quæ clauſula † opera-
tur, vt ſuper deductis & probatis in proceſſu,
licet non petitis in precibus ſiue libello, poſ-
ſit ferri ſententia. Alexan. in l. ſi ita ſtipulatus.
§. Chriſogonus. colum. 6. ff. de verb. obligar.
Hipol. ſingul. 272. At in actis in cedula inci-
piente *con fondamento.* ſubſcripta *Rrgbino Peſcha*
Nominatim deducitur & opponitur de nul-
litate euidenti dicti arreſti, ratione minus legi
timi interuentus comparentis pro ipſo Mar-
cho Antonio, & ſuper nullitate inſtatum eſt
& petitum iuſtitiã miniſtrari, quo illegitimo
23. interuentu † ſtante pupillus dicitur non legi
timè defenſus. argum. notar. in l. 1. vbi Barto.
& Doct. C. de ſenten. aduerſus. fiſc. latis retra-
ctan. lib. 10. Ergo ex prædictis dicitur intenta-
ta nullitas.

Minus obſtat, ꝙ petendo reſtitutionem in
integrum videatur ratificaſse dictum arreſtũ
d. l. cum minor. in princip. & §. falſus. & ideo
non poſſit intẽtari nullitas. Cum duobus mo
dis poſſit reſponderi.

Primo vt ſupra dictũ eſt, videlicet eſſe de-
24 ductam nullitatem, † & petitam reſti utio-
nem, quod fieri poteſt. c. conſtitutus. vbi Do-
ctores. de reſtitutio. in integr. Guid. quæſt. 143.
Paria ſunt.

Secundò reſpondetur non benè inferri ex
principio d. l. cùm minor. ad caſum noſtrũ,
propter diuerſitatem facti & rationis. nã ibi
a minore fuerat cõſtitutus procurator ad exi
gendum, qui Procurator promiſerat debito-
ri minorem ratum habiturum, & ſic conſen-
ſum ipſius minoris, adeò quod a principio
omnia erant valida, ſolum deficiebat ratifica
tio minoris, quæ videtur induci ex petitione
reſtitutionis in integrum, & ideò erat ſatisfa-
ctum promiſſioni de rato, ſecus in caſu quo
ſententia eſt ipſo iure nulla propter illegiti-
mum interuentum tutoris ſeu actoris. d. l. ſi tu
tor. & ſic ex alio defectu quàm cõſenſus, quo
caſu per petitionem reſtitutionis in integrũ
ſeu appellationem non conualidantur acta,
glo. Barto. & Docto. in d. l. ſi tutor. C. in quib.
cauſ. in integr. reſtitut. non eſt neceſſ. iuncta. l.
ſi expreſſim. verſi. vnde ſi quis. ff. de appell. vbi
25 ſi quis appellauerit a ſententia † nulla non di
citur illam confirmare. & ita expreſsè ponit
Barto. in d. l. ſi expreſſim. in princip. in vltima
oppoſit. poſt gloſſ. & latè Dec. in cap. dilecto.
colum. penul. de appella. poſt plures Docto-
res per eum citatos. Ex quibus apparet iſtam
* eſſe *communem* ſententiam.

Nec obſtat quod dicitur ex ordinationi-
bus Regijs tolli remedium nullitatis vltra
biennium.

Quia non procedunt vbi euidens eſt nulli-
tas ſeu iniquitas, reſultans ex inſpectione acto
rum Ruin. conſi. 196. nume. 13. volu. 1. & con
ſil. 29. nume. 2. volum. 5. poſt Docto. per eum
citatos Rebuff. in terminis de literis ciuilibus.
gl. 3. cum cumulatis in Deciſ. Pedemon. 142.
nume. 3. & ſequen. quibus addo Alexand.
conſil. 77. nume. 10. & ſequen. volum. 3. &
Neuiz. conſil. 41. nume. 44. Balb. de præſcript.
in 4. part. princip. quæſt. 12. verſicu. trigeſimo
ſecundo quæro.

Non

26 Non obſtat quod dicitur minori†nõ com
petere reſtitutionem in integrum, niſi edo-
ceat de læſione,& ſic ex ſui facilitate aut cali
ditate aduerſarij fuiſſe læſum l.quòd ſi minor
§.1.& l.non omnia.cum ſimilib.ff. de minot.
Si quidem dicta iura procedunt data ritu
dine geſtorum cũ minore, ſecus verò vbi nõ
ritè geſta ſint, iuribus ſupra allegatis, quib. ad-
do tex.& ibi Doc.in l.pe.C.ſi aduerſ.rem iudi
cat.& in l.contra pupillum ff.de re iudi. Cùm
igitur geſta & arreſtum prolatum contra præ
dictum Marcum Antonium ſint euidẽter ip-
27 ſo iure nulla, †ergo nullum poſſunt contra
eum producere effectum, quo fit vt debuerit
Marcus Antonius, ſeu Fiſcus in poſſeſſionẽ
bonorum qua fuit virtute prætẽſi Arreſti nul
liter prolati ſpoliatus, cum fructibus à die
ſpolij reſtitui.
Quod verò attinet ad articulum rectitudi-
nis, & ſi ſtantibus præmiſſis ſuperflua videret
eius diſputatio, attamen vt aliquid de eo tan-
gamus, duo proponuntur eſſe capita. Alterũ
concernens prioritatem mortis Carlotæ ma
tris, vel Caroli filij, & in hoc ſatis abundè di-
ctum eſt in allegationibus D. Aduocatorum.
Alterum verò continens remedium reſtitu-
tionis in integrum ad adeundum ex æquitate
l.Pantonius.ff.de acqui.hære.
Et in hoc articulo præſuppoſito ꝙ præſu-
28 matur Carlotam matrem ſuperuixiſſe †Ca-
rolo infanti eadem ruyna cum matre defun-
cto iuxta l.qui duos.§.fi.in fin.& l.ſi mulier cũ
impubere ff.de reb.dub.attamen ex quo dicta
Carlota mater non adiuit hæreditatem filij
infantis, dici non poteſt illam, ius adeundi ad
Franciſcum de Federicis fratrem tranſmiſiſ-
ſe.vulg.l.quoniam ſororem.C. de iur. delibe-
ran.l.vnica.§.in nouiſſimo.C.de caduc. tollẽ.
l.apud hoſtes C.de ſuis & legitim.Crauet.cõ-
29 ſil.37.nu.4.vbi dicit patrem †hæreditatem fi-
lij ſibi delatam, quam non adiuit ad eius libe-
ros non tranſmittere.Soc.iun.conſi.18.num.
30 41.vol.1.concludens matrem† hæreditatem
ſibi delatam,& non aditam non tranſmitte-
re ad eius liberos, multo minus ad fratrem,
cùm ſimilib. Et rationem adducit Bald.in d.l.
31 quoniam ſororem.quia talis hæreditas, †ſeu
ius adeundi non eſt in bonis noſtris l. pretia
rerum ff.ad l.Falcid.cui rationi accedit Bart.
in l. is poteſt.ff.de acqui.hæred.quo loci dicit
32 ius†adeundi eſſe ius quærendum, ideo alteri
33 non acquiri, quia hæreditas †non adita non
tranſmittitur.
Tota igitur difficultas erit, an in caſu noſtro
in prædictum Franciſcum fratrem ex perſo-
na Carlotæ ſororis defunctæ trãſmiſſum fue-
rit remedium, ſeu beneficium reſtitutionis in
integrum ad adeundum hæreditatem Caroli
infantis, ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta
cauſa,& æquitate l.Pantonius ff.de acquiren.
hæred. quæ iuſta cauſa in eo duntaxat conſi-
ſtit, quòd prædicta Carlota eadem ruina cum
filio infante obierit,& per conſequens infan-
tis hæreditatem adire non potuerit.

Et in hac quæſtione prima facie videretur
dicendum reſtitutionis beneficiũ fuiſſe tranſ-
miſſum prædicto D. Franciſco hæredi dictæ
Carlotæ, ex dictis Bar.conſi.178. in fi.& in l.q
duos nu.5.ver.idem dico.ff.de reb.dub.vbi di
34 cit hæredem† cuiuſcunque impediti ex iuſta
cauſa adire hæreditatem poſſe impetrare re-
ſtitutionem ad adeundum, ex clauſula gene-
rali, ſi qua mihi iuſta cauſa.arg.d.l.Pantonius.
& Bar.ſequi videntur Pau.de Caſt.ibi.nu. 2.&
3.& in d. l. Pantonius.nu.8.Soc.in l.qui duos.
præallegata col.11.ver.quarto quia:& appoſi
tè in d.l.ſi mulier ff.de reb.dub. Alex. conſilio
86.col.1.in fi.vol.3.citatur etiam pro hac opi
nione Bal.in l.vnica d.§.in nouiſſimo. col. fi.
verſ.aut deceſſit caſu fortuito. C. de caduc.
tollen.& in l.1.col.1.ver.tu dic.de reſtitu. mi-
lit.& quidam Petr.de Rip. inter conſilia Bal.
conſi.155.vol.4.
Contraria tamen opinio in caſu noſtro, du
plici ex capite defendi poſſe videtur.
Primò quia poſito matrem ſimul cum in-
fante eadem ruina periſſe, dici tamen poteſt
ad eam filij infantis hæreditatem delatam nõ
fuiſſe.arg.tex.in l.fina.C de bonis quæ liber.iũ
cta glo. vbi dicit quòd licet regulariter quic-
35 quid acquirit filius †patri acquirat, attamen
id non procedit quando filius acquirit patre
exiſtente in mortis articulo, & ratio eſt, quia
36 talis acquiſitio † eſſet apud eum momenta-
nea, ideo non conſiderabilis, ſecundum Bal.
in d.l. fi. Cuius dicta comprobãtur ex his quæ
latè cumulat Hipol.Marſil.in repetit. l. fina.
num.155.ff.de iuriſd.omn.iudic.vbi plura ad-
37 ducit ad demonſtrandum momentanea†nõ
eſſe in conſideratione, & hæc redduntur fir-
miora ex eo quod hæreditas tunc propriè de
38 lata intelligitur quam †quis adeũdo cõſequi
poteſt l.delata ff.de verb.ſignifica. Barto. in l.
ventre.& ibi Imo.col.1.ff.de acqui. hæredita.
Alex. in l. cum antiquioribus.circa fin. C.de
iu.delibe.Dec.conſi.55. At in caſu noſtro di-
cta Carlota moriens hæreditatem conſequi
non potuiſſet, quia adire non poterat l. ab
omnibus §.cùm quidam ff.de leg.1.l.fina.vbi
glo.& Doct.ff.quand.dies legat.cedit Bart. &
Imo.in l.fina.nu.2.ff.de condit. inſtitut. con-
uenit tex. in l. nolle. & in l. is qui hæres. & l.is
poteſt.cum l.ſequen.ff.de acqui. hæredit. igi-
tur prædicti infantis hæreditas matri delata
non fuit,& propterea conſequens eſt vt reſti
tutionis ad adeundum beneficium ad fratrẽ
eius non tranſmiſerit: arg. notat. in l. non ſo-
lum.in prin.ff.de reſtitu. in integr. & per Bald.
in d.l.ſi infanti.col.penul. vbi dicit prepoſte-
39 rum eſſe prius hæreditatem †trãſmittere quã
habere, quod comprobat Salic.in l.1.num. 8.
C.de reſtitu. milit. per regulam l.nemo.ff.de
reg. iur.
Secundò demus paternam infantis hære-
40 ditatem, †ideſt ius adeundi ſecundum Barto.
in l.ſi infanti num.10.C.de iur.deliber. & in l.
ventre num.13.& 18.ff.de acquir.poſſeſ.Car-
lotæ matri, præſertim ex potentia ſuitatis ſe

cundum communem opinionem de qua per
glo. Barto. & Docto. in d. l. ventre. latè Dec.
conſi. 331. nu. 5. delatam ſiue delatum fuiſſe,
attamen adhuc iure defendi pōt Carlotam
(ex quo dictam hæreditatem non adiuit) nō
tranſmiſiſſe ad D. Franciſcum fratrem ali-
quod ius adeundi, ſeu beneficium reſtitutio-
nis in integrum, ex æquitate d. l. Pantonius. ff.
de acquiren. hæredi. Ad quod probandū præ-
41 mitto legem † Pantonius, loqui in tribus caſi-
bus tantum, videlicet quando hæres erat ab-
42 ſēs ex cauſa legationis, & † ſic neceſſaria. ſecū
do quando hæres erat abſens ex alia cauſa
probabili, & petebat ſe reſtitui ad adeundum
hæreditatem ex generali clauſula, ſi qua mihi
iuſta cauſa, & in his duobus caſibus ex conſti-
tutione diui Pij Imperatoris dabatur contra
iuris regulas reſtitutio in integrum. Quam
conſtitutionem Iureconſultus ex humanita-
te dicit eam procedere in caſu in d. l. propo-
ſito, videlicet quando hæres inſtitutus erat
abſens ex alia cauſa quàm legationis, etiam
ſi non ageretur de hæreditate matris, propter
iuſtam ignorantiam cauſatam ob probabi-
lem abſentiam hæredis inſtituti. velle autem
extendere iterum contra regulas iuris æqui-
tatem dictæ legis ad quoſcunque ignorantes
probabili cauſa, cauſata aliter quam propter
abſentiam, videtur id iure fieri non poſſe. Ita
tenuerunt Bald. in l. 1. quæſt. 24. C. qui admit-
ti. iunctis his quæ ſcribit in l. ſi infanti. præalle
gata colum. antepenul. & ſequen. vbi nomi-
43 natim dicit nullam fieri hæreditatis † non
agnitæ contra iuris regulas tranſmiſſionem,
niſi in caſibus ſpecificatis in iure. Idem dicen
dū videtur in tranſmiſſione dicti beneficij re-
44 ſtitutionis † in integrum, vt non fiat contra iu
ris regulas niſi in caſibus a iure ſpecificatis. &
Bald. refert & ſequitur Alex. conſi. 163. num.
1. & ſequen. vol. 2. hanc opinionem etiam tē
nuit Ancha. conſi. 362. col. 1. ver. ideo aduer-
45 ſus omiſſa. dicens quod æquitas † inducta in
vno caſu contra iuris regulas, non debet ad
alium caſum extendi, licet eadem ratio ſub-
ſit. & colum. ſeq. verſi. ex perſona verò, dicit
opinionem Barto. quæ eſt quòd poſſit peti re
ſtitutio, non habere pro ſe text. expreſſum,
contrariam autem habere caſum expreſſum
in d. l. ſi infanti, & regulam iuris pro ſe. Et re-
ſpondēdo ad l. Pantonius dicit ibi eſſe caſum
ſpecialiſſimum. Et licet in caſu Anchar. poſ-
ſit imputari aliqua culpa petenti reſtitutionē,
attamen iura & rationes per eum allegatæ
poſſunt aptari in caſu ignorantiæ, aliter cau-
ſatæ quàm in caſibus expreſſis in d. l. Panto-
nius. & in fine dicit opinionem Bald. in d. l.
ſi infanti, in conſulendo & iudicando conti-
nere maximam æquitatem; eandem opinio-
nem etiam ſecutus eſt Cumanus conſi. 130.
nume. 2. 4. 5. & ſequen. poſt Barto. Bald. & Ia-
cob. de Beluiſ. per eum citatos, dicens ſtan-
46 dum eſſe regulæ † iuxta gloſ. in l. omnis diffi-
nitio. ff. de reg. iur. tamquam Carrotio, & ſpe-
47 cialia † non eſſe extendenda. & nume. 5. & 6.
reprobata diſtinctione Bald. in dicto §. in no-
uiſſimo, ſequitur opinionem Iacob. de Bel-
uiſio; necnon Barto. & Bald. in d. l. ſi infanti
expreſsè concludentes non eſſe extenden-
dum ſingulariter beneficium d. l. Pantonius,
48 & non debere fieri extenſionem † contra iu-
ris communis regulas a paritate rationis, re-
ſpondetque ad l. qui duos. ff. de rebus dubijs,
dicens ſe ſolitum ſequi hanc opinionem,
quam etiam ſequutus videtur Fulgoſ. conſi-
lio 84. numero 2. & 3. Loquens in caſu quan-
do vnus poſt alterum illico deceſſit, quam
pariter ſequitur Imol. in d. l. ventre. colum.
8. verſicu. Item hic occurrit dubium. vbi ex-
preſſe dicit quòd quando quis probabiliter
ignorans ſibi delatam fuiſſe aliquam hæredi-
49 tatem † moritur antequam adeat, non tranſ-
mitti remedium reſtitutionis in integrum ad
eius hæredem: quia tunc probabiliter igno-
rans videtur caſualiter quodammodo perde
re hæreditatem. Ideo non eſt iuſta cauſa con
cedendæ reſtitutionis. & reſpondet ad l. Pan-
tonius, vbi etiam idem videtur tenere col. 2.
verſicu. nota propter abſentiam. Eandem
opinionem tenet expreſsè Aretin. in d. l. Pan-
tonius. colum. 6. verſicu. nunc autem conſi-
derando diligentius. quo loci dicit nulla lege
caueri quòd præſens, cui delata eſt aliqua hæ
reditas, ſi moriatur infra tempus intra quod
non potuit deliberare vtrum adeunda eſſet
hæreditas, tranſmittat beneficium reſtitutio-
nis in integrum ad adeundum. Imo dicit eſſe
contra tex. in d. l. Pantonius. Hanc opinionē
ſimiliter ſecutus eſt Salic. in l. 1. num. 7. verſi.
ad ll. in contrarium adductas. C. de reſtitu. mi
50 lit. vbi dicit hæredi † eius in cuius perſona
non poteſt cadere ſubſtantia, aut eſſentia, ſeu
ſubiectum aditionis, quia ſenſus, animus, &
voluntas defficiebant, non datur reſtitutio ad
adeundum. & reſpondet ad d. l. Pantonius. &
d. l. qui duos. & numero 10. dicit quòd caſus
fortuitus mortalitatis non eſt iuſta cauſa con
cedendi reſtitutionem in integrum. Et opi-
nio iſtorum multo magis procedit in caſu
noſtro, ſcilicet quòd beneficium reſtitutio-
nis ad adeundum hæreditatem Caroli infan-
tis ex perſona matris, & d. l. Pantonius, non
cenſeatur tranſmiſſum ad fratrem hæredem
dictæ Carlotæ, quia ſecundum communiter
Doctores in d. l. Pantonius, & Bal. in l. 1. co-
lum. 1. verſicu. tu dic quòd quando C. de reſti-
tut. milit. læſio ibi erat ſaltem cauſata in vita
hæredis inſtituti, qui propter ignorantiam
cauſatam ob iuſtam abſentiam, ſeu ſaltem
non culpabilem, & mortem ſuperuentam
non adiuit hæreditatem delatam, quam ta-
men potuiſſet prius adire ſi ſciuiſſet ſe inſtitu
tum, & per conſequens petere reſtitutionem
in integrum ad adeundum, ſi lapſum fuiſſet
tempus. Ita ſentire videntur Imo. in d. l. Pan-
tonius. col. 2. verſic. nota propter abſentiam
iunctam cum morte. & verſi. nam tunc pro-
pter illam, & circa fin. ver. in glo. conſtituiſſe.
ſequitur ibi Pau. de Caſt. nu. 6. vbi nominatim
dicit

dicit quod ſola mors quæ ſuperuenit non eſt
cauſa concedendi reſtitutionem, aliàs quili-
bet decedens hæreditate non adita tranſmit-
teret beneficium reſtitutionis in integrum, ꝙ
eſt falſum.
51 Et pro hac opinione facit quia reſtitutio
in integrum non datur aduerſus ea, quæ for-
tuitò ſiue fato veniunt. l. verum. §. ſciendum.
52 ff. de minor. mors † autem præſertim repen-
tina, eſt caſus fortuitus. l. Iulianus. ff. qui. & a
quib. manum. bonus text. in l. milites. in fine.
C. de teſtamen. milit. glo. & ibi Angel. & Chri
ſtoph. Port. §. 1. inſtit. de capit. diminut. & in
terminis noſtris Salic. in d. l. 1. nu. 9. C. de reſti-
tut. milit. dicit caſum fortuitum mortalitatis
non præſtare iuſtam cauſam concedēdæ re-
ſtitutionis: quod etiam videtur ſentire Socin.
conſi. 153. nu. 33. verſicu. ex quo text. datur in-
telligi. & Imol. in d. l. ventre. col. 8. verſicu. in
illis verbis. videtur enim tunc ignorās caſua-
liter perdere hæreditatem.

Et ex præmiſſis ſatis liquere poteſt equita-
tē d. l. Pantonius, in caſu noſtro locū nō hr̄e.

Non obſtat Bart. in d. conſi. 178. in fin.

Quandoquidem loquitur in hærede pupil
li, nos autem ſumus in hærede Carlotæ maio
ris, inter quos eſt diuerſa ratio, ideo diuerſum
ius. argum. l. illud. ff. ad l. Aquil. Idem reſpon-
detur ad Bar. in d. l. qui duos. cui etiam reſpon
det Salic. in d. l. 1. C. de reſtitut. milit. Præterea
Barto. dicit de quocunque impedimēto ex in
ſta cauſa, ſed negamus mortem repentinam
præſentis præbere iuſtam cauſam conceden-
dæ reſtitutionis in integtum, vt ſupra proba-
uimus.

Ad Paul. de Caſtr. in d. l. qui duos. dum di-
cit, ꝙ totus mundus ſequitur illam opinionē
reſpondetur, ꝙ loquitur in hærede minoris,
& quando læſio non erat cōpleta viuente mi
nore, imo ſi diligenter ponderentur eius ver-
ba nu. 3. verſi. ſed poſtquàm. aliter videtur ſen
tire in maiore, & etiam in d. l. Pātonius. nu. 8.
Qui ne videatur ſtatim ſibi ipſi aduerſari de
bet intelligi ſecundum ea quæ dixit. nu. 6. vbi
dicit, ꝙ mors non eſt cauſa concedendæ reſti
tutionis. alias quilibet decedēs hæreditate nō
adita trāſmitteret bn̄ficiū reſtōnis in integrū,
qđ dicit eſſe falsū, & intelligit qū bn̄ficiū re-
ſtōnis cōpetijſſet in vita defuncti, quia tūc po
tuiſſet trāſmittere aliàs non. l. nō ſolū. ff. de in
integ. reſtitut. & in l. 1. C. de reſtitut. milit. & ita
reſpondetur ad conſil. Alex. 86. vol. 3. Ad con
ſilium autem Petri de Ripa inter conſil. Bal.
conſi. 155. vol. 4. facilis poteſt dari reſponſio,
ſcilicet ibi ideò locum eſſe trāſmiſsioni, quia
agitur de hæreditate auiæ aſcendentis delata
53 matri, † quæ etiā non adita regulariter tranſ
mittitur in deſcendētes, ex diſpoſitione l. vni.
C. de his qui ant. aper. tabul. nec ibi aliquid di
citur de remedio reſtitutionis in integrum ex
æquitate. d. l. Pantonius.

Nec vrget reſponſio Soci. in d. l. ſi mulier.
vbi a paritate rationis æquiparat impedimen
tum cauſatum a ſimultanea morte, & impe-
dimentum cauſatum propter abſentiā, duo-
bus fundamētis. Primò quia licet materia di-
catur exorbitās, attamen cùm fauorabilis ſit,
54 extenſio † fit ex identitate rationis, ſecundū
Barto. in l. ſi conſtante in 9. quæſt. primæ part.
ff. ſolut. matrimon. Secundò fundat ſuum di-
ctum æquiparando fundamentū facti cauſa-
tum à caſu, & impedimētum cauſatum facto
tertij, quo ſtante fit trāſmiſsio hæreditatis nō
aditæ. l. ſcriptus hæres. ff. de Carbon. edict. &
ibi glo. & Bart. in l. ventre. ff. de acquir. hæred.

Quoniam quo ad primam rationem atti-
net, reſpondetur ex adductis per Anchar. Sa-
lic. Cuman. Fulgoſ. & alios per eos citatos lo-
cis ſupra allegatis. Secundum vero fundamē-
tum quod fit de æquiparatione impedimenti
cauſati caſu fortuito, ad impedimentum cau-
ſatum facto tertij, puto iure reprobari d. l. ve-
rum. §. ſciendum. ff. de minorib. vbi reſtitutio
non datur aduerſus ea quæ caſu, ſiue fato ve-
niunt, & tamen datur quando impedimen-
tum cauſatur facto tertij d. l. ſcriptus. Barto. &
communiter Docto. in d. l. ventre. vbi caſum
d. l. ſcriptus. ponūt pro vno caſu inter regulas
exceptiuas a regula generali; ꝙ hæreditas nō
adita non trāſmittatur, inter quos caſus exce-
ptiuos non eſt caſus, l. Pātonius, ideo de vno
ad alium non valet argumentum. quo fit vt
ex præmiſſis negari non poſſit eſſe ſuſtenta-
bilem de iure opinionem tenentium æquita-
tem l. Pantonius. non extendi vltra caſus ibi
expreſſos, & ſic ad caſum noſtrum.

Sed demus citra veritatis offenſionem re-
medium petitionis reſtitutionis in integrum
ad ius adeundi ex æquitate. l. Pantonius. com-
petijſſe Domino Franciſco hæredi prædictæ
Carlotæ, attamen illi remedio tempore ſaliē
litis conteſtatæ ſeu pro cōteſtata habitæ, præ-
ſcriptum fuerat, quod infraſcriptis fundamē-
tis demonſtratur.

Primò quia ſecundum opinionem Anch.
in d. conſ. 162. colum. 1. & Imol. in d. l. ventre.
colum. 5. verſicu. ſecundo poteſt dici argum.
l. 1. C. de reſtitut. milit. D. Franciſcus intra an-
num a die notoriæ mortis dictæ Carlotæ, de-
buit intentare prædictum remedium reſtitu-
55 tionis, † quod cum non fecerit conſequens
eſt vt illi remedio tunc præſcriptum dice-
retur.
56 Secundò admiſſo quòd loco anni † ſubro-
gatum eſſet quadriennium iuxta. l. fina. C. de
tempor. in integr. reſtitut. peten. attamen dici
tur illud non fuiſſe etiam intentatum legiti-
mè intra dictum quadriēnium, cum ex dictis
teſtium nomine Marci Antonij tunc pupilli
examinatorum, caſus ruinæ Caſtri vici, proin
de mortis ꝓdictæ Carlotæ euenerit anno præ-
cedenti annum rupturæ primarum inducia-
rum, quæ fuerunt factæ anno 1542. & per cō-
ſequens caſus ruinæ contigit anno 1541. Lis
autem fuit inchoata anno 1546. die 12. Apri-
lis & ſic poſt perfectum quadriennium.

Tertiò dato quòd ruina prædicta contigiſ-
ſet die. 3. Maij. 1542. prout aliqui firmare vo-
luerunt, nihilominus cum iuris diſpoſitione
non ſufficiat intra quadriennium libellum

57 † proponere, ſed lis conteſtari debeat, d. l. fi-
na. in illis verbis ad interpretandum conteſta
58 tionem, & ibi cõmuniter Doctores, lis † au-
tem tunc conteſtata dicatur, non cùm ſim-
plex libellus ſeu ſupplicatio porrecta eſt, ſed
cum iudex per narrationem negotij cauſam
audire cœpit, & ſic partes merita cauſæ ingreſ
ſæ fuerunt. l. 1. vbi glo. & Docto. C. de litis cõ-
teſtat. in caſu autem noſtro quatenus lis con-
teſtata dici poſſet, ea non fuit conteſtata niſi
die 17. Maii. 1546. Qua Boglianus prætenſus
actor D. Marci Antonij pupilli ſe à petitis li-
berari inſtetit, proinde confecto quadriẽnio,
Ergo dicto remedio iam præſcriptum erat.

Quartò dici poſſet litem illam nunquam
59 fuiſſe legitimè conteſtatam, cùm lis † conte-
ſtari non poſſit niſi partibus legitimè compa
rentibus. At prædictus Boglianus nunquam
pro dicto D. Marcho Antonio pupillo, vt ſu-
pra in principio diximus, legitimè compar-
60 uit, Ergo interrupta præſcriptio † quadrien-
nij dici non poteſt, deficiente dicta litis con-
teſtatione. Teſte Pariſ. conſil. 32. nume. 10. &
ſequen. volum. 3. poſt gloſſ. Abbat. Bald. Fe-
lin. & Balb. per eum citatos. Et poſito quòd ſola
61 citatio † attendi deberet, attamen cùm lega-
tur facta minus legitimè quoad ipſum Mar-
chum Antonium infantem ſeu pupillum,
non operatur interruptionem præſcriptio-
nis ſecundum Pariſ. d. conſi. 32. nume. 8. & 9.
vbi nume. 6. & 7. addit quòd quando ad perfi-
62 ciendam præſcriptionem † deficiunt pauciſ-
ſimi dies, (ponens exemplum de decem & ſe
ptem diebus) non debent cõſiderari quomi-
nus præſcriptio dicatur perfecta. Nã dici ſo-
let quòd parum pro nihilo reputatur. latè Ti-
raq. in tractat. de iudic. in rebus exiguis verſi-
cu. ſexageſimò nonò, vbi dicit iſtam eſſe cõ-
munem opinionem, ſed in caſu noſtro a die
2. Aprilis qua legitur facta citatio vſque ad
finem quadriennij quod omni caſu finiebat
3. Maij. 1546. non ſupererant vltra 22. dies er-
go habenda erat præſcriptio pro completa
& perfecta.

Quinto prædictis omnibus ceſſantibus,
quæ multum vrgere videntur, dato quòd in-
tra quadriennium lis cõteſtata fuiſſet, debuit
etiam intra dictum quadriennium finiri, aliàs
extinguitur prædictum remedium, niſi a reo
fuerit actor impeditus. l. penult. verſic. ſin ve-
rò huiuſmodi. & in d. l. fina. in illis verbis ad
interponendam conteſtationẽ, finiendamque
litem. & clem. 1. de reſtitutio. in integr. in illis
verbis, & cauſa reſtitutionis huiuſmodi finiri
debet intra quadriennium continuũ. & vbique
glo. & Docto. glo. in cap. 1. in verbo quadrien
nij. de reſtitut. in integr. libr. 6. & alij cumulati
per D. Bellacumbam: quibus addo Alexand.
conſi. 62. num. 2. & conſi. 223. nu. 3. & ſequen.
volum. 6. quem refert, & ſequitur Alciat. re-
ſponſ. 160. nu. 17. vbi poſt Paul. de Caſtr. dicit
63 fatale † quadriennij non eſſe ſolum datum
petitioni reſtitutionis, ſed etiam finiendæ liti
& eſſe ei imputandum ſi ſe in tempore arcta-
uit, & tam ſero petijt ſe reſtitui vt non potue
rit cauſa intra quadriennium expediri. argu.
l. 2. §. ſi quis. ff. ſi quis caut. & in terminis noſtris
eſt bonus tex. in l. penul. C. de tẽpor. in integr.
reſtitu. peten. in illis verbis quæ intra ſpatium
receptum anguſtari nequeunt. & in alijs ver-
bis ſi in confinio legitimi temporis petantur
Gomeſ. in §. rurſus col. pen. verſ. & fortius quia
d. l. fina. inſti. de actio.

Et ſi dicatur non eſſe imputandũ ipſi acto-
ri ſi vltra quadriẽnium cauſa fuit protellata,
ſed Illuſtr. Parlamẽto Regio coram quo in-
64 ſtantia † regulariter non currit.

Ad hoc reſpondetur ſecundum copioſè al
legata Domini Bellacũbæ, præſertim quod
adducta in contrarium procedunt, quando prædi-
65 ctus actor † intra quadrienniũ ſibi incumben
tia fecitſet, ita quod nihil eidẽ imputari poſ-
ſit, ſecus ſi ſuas probationes & incumbentia
intra quadriennium nõ fecit iuribus & aucto
ritatibus ſupra allegatis. At in caſu nr̃o pars
actrix diſtulit facere ſibi incũbentia vſque in
diem. 18. Settembris 1546. qua die fuerunt pu
blicati prætenſi ſui teſtes, & iam erant elapſi
ſex menſes poſt finitum quadrienniũ, Et vſque
in illam diem nihil imputari potuit parti cõ-
uentæ, nec Illuſtr. Curiæ Parlamenti, quæ nõ
potuiſſet etiam ſi voluiſſet ſentẽtiam profer-
re, cum ad id acta non eſſent inſtructa culpa
ipſius actoris, qui nundum ſuã intentionem
probauerat, ideò illi qui in confinio quadrien
nij expectauit reſtitutionis remedium inten-
tare imputandum eſt d. l. penul. Alciat. & alij
ſupra citati.

66 Et ſi replicetur quadrienniũ † nõ incipere
currere niſi à die ſcientiæ mortis. D. Carlotæ.

Reſpõdetur iuris præſumptione Dominũ
Franciſcum habuiſſe incontinẽti, aut ſaltem
intra pauciſſimos dies ſcientiã mortis prædi-
ctæ Dñæ Carlotæ, & plurium perſonarum in-
ſimul interfectarum, attento notorio caſu di
ctæ Ruinæ Caſtri vici, & mortis prædictæ D.
Carlotæ, & multarum perſonarũ, non tãtum
in oppido vici, ſed etiam in ciuitate Montis
Regalis, in qua fuerunt ſepulta cadauera, &
conſequenter per totam hãc patriam Pede-
montanam, & alias circumuicinas. Nam ve-
66 riſimile † eſt caſum illum tam notabilem, &
a noſtris ſeculis in hac patria non auditũ de-
ueniſſe tunc ſtatim in notitiam Franciſci fra-
tris vtrinque coniuncti prædictæ Carlotæ. Et
ſi ſtatim ſcientiam non habuit nemo tamen
negabit quin intra octauum aut decimũ diẽ
a die mortis ſaltem habuerit. Cuius caſus no-
torietate ſtante tollitur omnis præſumptio
ignorãtiæ, & oritur præſumptio ſcientiæ, ma-
ximè in vnico fratre vtrinque coniuncto, tex.
eſt expreſſus in l. octaui. ff. vnd. cognat. vbi di-
67 citur non eſſe veriſimile † tam coniunctum
ſanguine defuncti mortem ignoraſſe. l. de tu-
tela. C. de in integ. reſtitut. minor. Alex. conſi.
163. nu. 3. vol. 2. in l. 2. C. qui admitti, & l. quo-
niam ſororem. C. de iure deliber. præſertim
quando mors contingit ex facto tam notorio &
notabili Pariſ. conſ. 23. nu. 209. vol. 1. latiſſimè
Grammat. deciſ. 36. nu. 6. & pluribus ſeq. vbi
num. 20.

68 nume. 20. dicit quòd quilibet † de Prouincia
præſumitur ſcire ea quæ publicè fuerũt facta
in alia parte prouinciæ. Cagnol. in rub. C. qui
admitt. nume. 32. faciunt cumulat. a Boſſ. de
rapin. nume. 26. & ſequen. Cuius etiam ruinæ
& mortis notorietatem ſæpius faſſus fuit D.
Franciſcus.

Ex quibus omnibus tollit regula. l. verius
ff. de probat. & in ſimilibus terminis dicit glo.
fina. in l. ſi tutor. C. de peric. tutor. Qua pro-
pter ex prædictis puto defendi poſſe ſenten-
tiam Senatoriam fuiſſe ritè & rectè prola-
tam. Salua tamen rectius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ab Imperatore pro accipiente, hæredibus & ſucceſſoribus & quibus dederit conceſſum, an ſit proprium vel improprium.*

2 *Vaſſallus cum hominibus ſubditis onera publica pro prædijs feudalibus, an ſubire teneatur.*

3 *Feudum pro recipiente, hæredibus ſucceſſoribus, & quibus dederit conceſſum, propriam feudi naturam non habet.*

4 *Feudum pro recipiente, hæredibus ſucceſſoribus, & quibus dederit conceſſum, in illis capitibus in quibus non eſt alterata natura feudi, propriam feudorũ naturam retinet, & ſecundum eiuſdem conſuetudines, & terminos regulatur.*

5 *Vaſſallus Imperatoris vel alterius Principis iura imperialia habentis pro bonis feudalibus, prò quibus ſeruitium perſonale præſtatur collectas publicas hominibus ſubditis ſoluere non tenetur.*

6 *Feudum ab Imperatore vel alio Principe iura imperialia habente pro recipiente hæredibus ſucceſſoribus, & quibus dederit conceſſum præter quàm in alienatione, quæ per illa verba libera eſſe videtur, propriam feudi naturam retinet.*

7 *Vaſſallus pro bonis feudalibus ad collectas non tenetur.*

CONSILIVM XIIII.

PROPONITVR in facto inui-
ctiſſimum Cæſarem conceſ-
ſiſſe in feudum Caſtrum, ter-
ritorium, & prædia cuiuſdã
loci cum mero & mixto im
perio, ac omnimoda iuriſ-
dictione, cum clauſula pro ſe, hæredibus &
ſucceſſoribus, & quibus dederit. Hinc quæri-
1 tur an tale feudum † ſit proprium vel impro-
2 prium. Item an pro prædijs feudalibus † va-
ſallus teneatur ſubire onera publica cum ho-
minibus ſubditis. Et omiſſis diſputationibus
cum apud Doctiſsimos iudices res agi pro-
ponatur, veras duntaxat & communes con-
cluſiones citabo.

Et quo ad primum articulum clarũ eſt hu-
3 iuſmodi feudum † non habere propriam na-
turam feudi. Nihilominus cenſeri debere iu-
re feudi per text. apertum & ibi Doct. in cap.
vnico de feud. nõ haben. propriam naturam
feudi. Et ratio quare iure feudi cenſeatur, eſt
euidens, quia in alijs capitibus in quibus non
eſt alterata natura feudi, retinet tale feudum
4 † propriam naturam, & regulatur ſecundum
regulas, & conſuetudines feudorum, vt latè
concludit Curt. in tractat. de feud. in prima
part. in 6. quæſtio. princip. colum. 4. verſic. ſed
circa præmiſſa inſurgit pulcra vſque in fi. So-
cin. conſi. 257. nume. 4. Dec. conſil. 193. col. 3.
verſicu. 2. præmitto.

Quod verò ad ſecundum articulum perti-
* net. Pariter eſt *communis* concluſio, quod vaſſallus
5 † Imperatoris vel alterius Principis iura im-
perialia habentis pro bonis feudalibus, præci
puè pro quibus ſeruitium perſonale præſta-
tur, cum hominibus ſoluere collectas non te
netur. Ita decidit Andr. de Iſern. in titu. quæ
ſint regal. in verbo plauſtrorum colum. 2. ver
ſicu. hoc non poſſet dici de feudatario. & ibi
Afflic. nume. 22. Luc. de Penn. in l. agros. col.
2. C. de fund. limit. lib. 11. Guid. Pap. deciſ. 385.
vbi dicit ita fuiſſe iudicatum, Brun. latè conſi.
103. poſt Iacob. de ſanct. Georg. in tractat. de
homagijs col. penult. verſicu. item dixi. Ioan.
Iacob. de Piſauro in volumine conſil. in ma-
teria feudali conſil. 117. nume. 123. & ſequen.
6 Cum igitur huiuſmodi feudum † retineat
propriam naturam feudi in omnibus præter-
quàm in alienatione, cuius facultas videtur li
berè cõceſſa ex illis verbis & quibus dederit,
ſecundum Curt. in dicto tract. in 4. part. prin-
cipali verſicu. quinto quæro. Sequitur quod vaſ-
7 ſallus † pro eo non tenetur ad collectas, iuri-
bus proxime allegatis. Et ita ter cenſuit Sena
tus Excellentiſsimi Ducis Sabaudiæ habi-
to voto conſumatiſſimi iuriſconſulti Nico-
lai Balbi Præſidis in cauſa Dominorum Mar
chionum Cæuæ contra vniuerſitatem illius
oppidi. Et in cauſa Dominorum Azellij con
tra etiam communitatem eiuſdem loci, Ac
Nobilium Strambini contra homines Strã-
bini. Et ita ego ſentio & cõcludo in caſu pro-
poſito feudi Romagnani ſalua tamen rectius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſarius vniuerſalis vt actionibus vtilibus experiri poſſit reſtitutione ſaltem verbali nõ facta, ſufficit quod fieri faciat citationem per proclama generale, an quis hæredis grauati hæres eſſe velit.*

2 *Fideicõmiſſarius vniuerſalis facta citatione per proclama generale, an hæredis grauati quis hæres eſſe velit, remedium l. fina. C. de edict. diu. Adrian. tollen. intentare poteſt, & alia etiam proponere ac ſi reſtitutio verbalis facta foret.*

3 *Tertij poſſeſſores bonorum fideicommiſſi non ſunt particulariter citandi quando fideicommiſſarius vniuerſalis pro reſtitutione fideicõmiſſi facienda agit, ſed proclama generale ſufficit.*

4 *Actus petitionis quod fideicommiſſario vniuerſali fideicommiſſum reſtituatur, principaliter contra tertios bonorum poſſeſſores fideicommiſſi nõ dirigitur.*

5 *Citandi illi nominatim ſunt, qui actui gerendo cõtradicere vel conſentire poſſunt, alias non.*

6 *Proclamata generalia pro reſtitutione fideicommiſſi impetrata ſufficiunt, nec citatio tertiorum bonorum*

poſſeſſorum neceſſaria eſt.

7 Fideicommiſſario vniuerſalis remedium, l. fina. C. de edict. diu. Adrian. tollen. competit.

8 Sententia lata pro reſtitutione fideicommiſſi ad fauorē fideicommiſſarij vniuerſalis facit ius quoad omnes non prætendētes. ſimile ius, dummodo per proclama generale citati fuerint.

9 Regula res inter alios acta alijs non nocet, nonnullas limitationes patitur.

10 Regula res inter alios acta alijs nō nocet, procedit quo ad plenum præiudicium & plenā probationem, ſed quale quale præiudicium ac præſumptionem inducit.

11 Probationes inter alios & in alia cauſa facta quo ad non vocatos præſumptionem & ſemiplenam probationem inducunt, adeò quòd iuramentum ſuppletiuum deferri poteſt.

12 Præſumptio ſeu ſemiplena probatio ex cōfeſſione partis aduerſa corroborari poteſt.

13 Aſſerens aliquid intentionem aſſerentis fateri non dicitur.

14 Aſſerens aliquid cum adiectiuo quod aſſerens probus ſit, intentionem aſſerentis probare dicitur.

15 Gerens ſe pro deſcendente alicuius, illius deſcendentiā fateri dicitur, quo fit vt deſcendētia inducta & probata quaſi poſſeſſio videatur.

16 Cauſa ſi ſummariè & ſola facti veritate inſpecta decidenda committatur, iudex probationi veriſimili & perſuaſiuæ credere poteſt.

17 Iudex probationi veriſimili & perſuaſiuæ licet nō neceſſariò concludenti credere poteſt, ſi cauſa ſummariè & ſola facti veritate inſpecta decidenda committatur.

18 Examen parte non vocata factū licet non valeat, probatio tamen teſtium veriſimilis eſt, & apud bonos viros, & ſola facti veritate inſpecta procedentes, cōcludere debet.

19 Alienationis geminata probibitio fideicommiſſum inducit.

20 Fideicommiſſum ex probibitione alienationis inductum dicitur, ſi domum in agnatione ſua remanere voluit.

21 Fideicommiſſo inducto rei fideicommiſſariæ alienatio fieri non poteſt, & ſi fiat non valet, adeò quòd dominij translatio impeditur.

22 Fideicommiſſo inducto alienata reuocari per fideicommiſſarium poſſunt.

23 Vxores ducere ante 25. annum adoleſcentibus non congruit.

24 Argumentum, à communiter contingentibus in iure validum eſt.

25 Viuere vltra centum annos nemo præſumitur.

26 Vxoribus ad expectandum maritum abſentem ſeptennium datur, quo elapſo alium maritum licitè ducere poſſunt.

27 Maritus mortuus præſumitur quando intra ſeptennium ad domum ſuam & vxorem non reuertitur.

28 Dictio quondam, præſumptionem mortis eius qui aſſeritur fuiſſe in rerum natura inducit.

29 Factum non præſumitur, ſed ab allegante probari debet.

30 Legato per legatarium non acceptato præſcribi poteſt.

31 Legato per legatarium non acceptato & præſcripto, ſequenti in gradu ad acceptandum locus fit.

32 Præſcriptio longi temporis in rebus fideicommiſſo ſubiectis & alienari probibitis locū non habet, quando alienatio à probibito facta fuit.

33 Præſcriptio longiſſimi temporis ſecundum Paul. de Caſtr. in bonis fideicommiſſarijs locum ſibi vendicat.

34 Præſcriptio longiſſimi temporis currere incipit poſtquàm conditio ſeu dies ſub quibus fideicommiſſum factum fuit cecidit, non ante.

35 Regula l. 1. § fina. C. de annal. exceptio. in omni præſcriptione locum habet.

36 Præſcriptio longiſſimi temporis in omnibus contractibus & vltimis voluntatibus, in quibus aliquid ſub die vel conditione diſpoſitum eſt, niſi prius dies vel conditio euenerit, currere non incipit.

37 Agere non valentibus nihil imputari poteſt.

38 Fideicommiſſum quando conditionale, vel in diem incertam vt mortis alicuius poſitum eſt, tunc præſcriptio longiſſimi temporis niſi poſt purificatam conditionem, & diei incertæ aduentum currere non incipit.

39 Præſcriptio probata non dicitur ſi initium præſcriptionis probatum non reperitur.

40 Præſcriptio longiſſimi temporis perfecta non eſt, niſi fuiſſe continuam probetur, ſaltem reſpectu primorū decem annorum.

41 Præſcriptio longiſſimi temporis perfecta non eſt, & præſcribentem non releuat, niſi de ſcientia fideicommiſſariorum appareat.

42 Patientia ſcientiam neceſſariò præſupponit, quia ignorans pati non dicitur.

43 Ignorans pati non dicitur, quia patientia ſcientiam præſupponit.

44 Præſcriptio longiſſimi temporis tempore pupillaris ætatis non currit, ſed dormit.

45 Præſcriptionis longiſſimi temporis in computatione, tempora pupillaris ætatis detrahenda ſunt.

46 Teſtes in dubio conteſtes non præſumuntur, ſed potius ſingulares.

47 Filio viuo patre agere non valenti præſcriptio non nocet, quod procedit etiam ſi agens eſſet hæres defuncti, contra quem eſt præſcriptum.

48 Minori agenti ex capite iuſtæ ignorātiæ aduerſus præſcriptionem longiſſimi temporis reſtitutio in integrū danda eſt.

CONSILIVM XV.

PRO ſolutione dubiorum ſubtiliſſimorum nouiſſimè excitatorū præmiſſo, quòd ad hoc
1 vt fideicommiſſarius † vniuerſalis poſſit vtilibus actionibus experiri, non facta ſibi reſtitutione ſaltem verbali, ſufficit ꝙ petat diſcuſſionem fieri per aliqua proclamata generalia, an quis velit eſſe hæres hæredis grauati, & nemine comparente tranſeunt in eum ipſo iure omnes actiones, auctoritate l. penult. §. fina. C. ad Trebellian. Ita dicit expreſsè Bar. ibi verſi. venio ad ſecundum per tex. in l. ſi eo tempore. C. de remiſſ. pign. & vbique Salic. & Alexan. conſi. 32. colum. fina. volum. 3. Aretin. conſi. 37. col. fina. verſic. quibus exploſis,
2 Poteſtque tunc † intentare remedium. l. fina. C. de

C.de edict. Diui Adrian.tollen.& omnia alia
ac ſi reſtitutio verbalis facta eſſet, vt conclu-
dit Rub.conſil.64.poſt Barto. Angel. Fulgoſ.
Corn.Io.de Anchar.& Aretin. per eum rela-
3 tos,& in huiuſmodi remedio † non ſunt citā-
di nominatim tertij poſſeſſores bonorum fi-
deicommiſſo ſubiectorum, quia talis actus
4 † petitionis vt fideicommiſſum vniuerſale
reſtituatur, non dirigitur principaliter cõtra
ipſos tertios poſſeſſores.Siquidem non obti-
nent aliquem gradum proximitatis cum gra
uato, ita vt poſſit eius hæreditas ad eos perti-
nere, Ergo ſufficit, ꝙ generaliter per procla-
mia citentur.Salic. & Barbat. in d.l. ſi eo tem-
pore.& Barto.in l. ſi quis inſtituatur.§. item ſi
conditioni.ff.de hæred. inſtitution. & ibi Alex.
in Apoſtil.vbi dicit ꝙ per talem citationẽ ge-
neralem fundatur iudicium. Et ad hoc facit
Doctrina Bald. in l, nam ita Diuus. in princi.
ff. de adoptio. relatus per Barbat. in additio.
ad Barto.in d.l. ſi eo tempore. ꝙ illi nomina-
5 tim ſunt citandi † qui poſſunt conſentire vel
contradicere alias non.latè Iaſ.in l.decem nu
me.38.& ſequen.ff.de verb.obligat.Alex.con
ſil.86.nume.1.volum.2. & faciunt notat. per
Barb.conſi.18.col.3.volum.1.Sed in caſu no-
ſtro reſtitutionis fideicommiſſi iſti tertij poſ
ſeſſores non habebant nec habent quod ap-
pareat) ius conſentiendi vel contradicendi
quominus fieret reſtitutio fideicommiſſi vni
uerſalis, Ergo non requirebatur eorum parti-
cularis citatio, ſed ſufficit generalis per pro-
clamã, vt concludũt communiter Doctores
in d.l. penult. Ex quo ſequitur ꝙ talia genera-
6 lia proclamata † faciunt plenam fidem con-
tra eos, qui nominatim non fuerunt citati,
quia non debuerunt citari, vt concludit Bal.
in l.neque Natales.C.de probatio.& ſequitur
Alexan. in d. l. ſi eo tempore. latè Iaſ. in l. ne
quicquam.nume.36. ff. de offic.proconſul.&
legat. Alioquin malè dicerent communiter
Doct.ꝙ in tali remedio de quo in d.l. penult.
C. ad Trebell. ſufficiat generalis citatio per
proclama, ad hoc vt in fideicommiſſariũ ip-
ſo iure ſint translatæ actiones. Peiusque dice-
7 rent quòd dicto fideicommiſſario † compe-
teret remedium l.fin.C. de edict. Diui Adria.
tollen.vt dicit Bar.in l.penul.C.ad Trebell.in
fine & alij ſupra allegati.

Sed in caſu noſtro coram iudice fuit pro-
ductum fideicommiſſum, facta proclama-
ta, probatumque ipſi iudici Petrum Turtam
agentem eſſe nepotem grauati, nemoq; cõ-
paruit q ipſius grauati vellet hæres eſſe, ergo
militat diſpoſitio d.l.penul.C.ad Trebel. Po-
tiſſimè in rebus de quibus agit a grauato alie-
natis, in quibus non eſt neceſſaria reſtitutio,
ſed fit ipſo iure, ſecundum glo.fin. d. §. penul.
& ſic tamquam hæres Dominici teſtatoris
per fideicommiſſum potuit aduerſus poſſeſ-
ſores bonorum fideicommiſſo ſubiectorum
agere, vt latè concludit Aretin.in d. conſi.37.
colum.fina.poſt Bart.in d.l.penult.C. ad Tre-
bel. Et cùm probauerit requiſita in tali reme-
dio vt in alijs allegationibus deductum fuit,
8 debet in eo obtinere. Et hæc ſententia † facit
ius quoad omnes non prætendentes ſimile
ius Salic.in l,fina.nume.3.C.de petit. hæredit.
Ioan.Fabri latè in §.præiudiciales. colum.pe-
nult. Inſti.de actio.

Sed quia iſte Petrus turta non ſolum agit
ad dictas domos tamquam fideicommiſſa-
rius vniuerſalis, ſed etiam tamquam eorum
fideicommiſſarius particularis; Videndũ eſt
an ſit probatũ, ꝙ iſte Petrus turta in hoc par-
ticulari iudicio probauerit, quòd ſit de deſcẽ-
dentibus Petri turtæ hæredis grauati. Et vide-
tur dicendum comprobatum eſſe.

Primò ex depoſitione teſtium examinato-
rum in cauſa vniuerſalis reſtitutionis.
9 Nec obſtat, ꝙ ſit res † inter alios acta, ideo
non noceat.
10 Quia regula † procedit quoad plenũ præ-
iudicium, & plenam probationem, ſed tamẽ
inducit qualequale præiudicium, vt puta præ
ſumptionem.l.ſi duo patroni. in princ. & ibi
glo.in verbo habiturum.Barto. & Salic. ff. de
iureiuran.gl.in cap. dilectus. in verbo dantes.
de Simon. Alexan.conſi. 86.colum.2. volum.
2.& dicit Dec.poſt Barto.& alios per eum re-
latos in conſi.42.num.11.ꝙ talis præſumptio
11 † eſt adeo potens, ꝙ probationem ſemiple-
nam inducit, & ſic poterit deferri iuramentũ
ſuppletiuum.comprobat Socin.conſi.149.nu
me. 8. volum. 1. Et hæc ſemiplena probatio
multo magis poteſt ꝓcedere in caſu noſtro,
in quo non poſſunt iſti tertij poſſeſſores dice
re, ꝙ non fuerint citati, ſtantibus ſaltem gene
ralibus proclamatibus.

Prætereà corroboratur hæc præſumptio
12 † ſeu ſemiplena probatio ex confeſſione ad-
uerſantium, de qua in cedula incipiente, iſte
Turta, producta ſub die 18. Iunij. 1547. vbi ex-
preſſè fatetur, ꝙ ipſe Petrus ſecundũ eius pro-
bam aſſertionem eſt de deſcendentibus quõ-
dam Petri Turtæ, non autem Odoardi. Nam
13 licet per illud ſubſtantiuum aſſertionẽ † non
videretur fateri intentionem aſſerẽtis, vt not.
Felin.in cap. iurauit. de probatio. attamen in
caſu noſtro dicendum eſt reſultare approba-
tionem eorũ, quæ Petrus aſſeruit propter il-
14 lud adiectiuum probam, † quaſi velit dicere
id quod aſſeuerauit Petrus Turta dicendo ſe
eſſe ex deſcendentibus quõdam Petri Turtæ,
& non Odoardi probum eſt, ideſt benè dictũ.
Et hæc eadẽ videntur reperita in cedula pro-
ducta ſub die 24. Nouembris 1548. incipiẽte,
non debuerat, in qua cum iuramẽto malitiæ
& calumniæ propoſuit pro notorio, ꝙ Domi
nus Petrus Turta ſe geſſit & gerit pro deſcen-
dente quondam Petri Turtæ, Ex qua geſtio-
ne † tamquam quid facti.l. Labeo.§. geſtum,
ff.de verbo.ſignific. videtur inducta & proba
ta quaſi poſſeſſio deſcẽdentiæ prædicti quon
dam Petri, quæ ſufficeret. iuxta latè notat.per
Dec.conſi.54. per totum & Felin. in cap. per
tuas. de probatio.

Ex præmiſſis igit maximè omnibus ſimul
iunctis, dicitur probatũ Petrum Turtã agen-
tem eſſe de deſcendẽtibus Petri Senioris, hæ-
redis

redis grauati. & facit regula.glo.fina. in l.2. in
princip. ff. de excuſatio. tutor. & in cap. cùm
cauſam de probatio. quæ præcipnè procedit
16 in caſu noſtro, in quo cauſa † committitur
cognoſcenda ſummariè, & ſola facti veritate
17 inſpecta, quo caſu iudex † poteſt credere pro
bationi veriſimili, & perſuaſiuæ vt concludit
Aretin.conſi.126.poſt Bald.in l. ſolam. C. de
teſtib.Quos refert & ſequitur Iaſ.in l. certi cō
dictio.§.nummos nume. 32.ff. ſi cert. petatur
Dec.conſi.11.nume.20.& in d. conſil. 54. nu-
18 me.2.vbi fortius dicit, ꝙ licet examen † factū
parte non vocata non valeat, probatio tamē
illorum eſt veriſimilis, & debet concludere
apud bonos viros procedentes ſola facti veri
tate inſpecta, maximè alijs concurrentibus,
prout in caſu noſtro concurrunt, & præcipuè
citatione generali per proclamata.

Prætereà dato & non conceſſo, quòd Pe-
trus Turta agens non probaretur eſſe de de-
ſcendentibus quōdam Petri Turtæ ſenioris,
negari non poteſt, prout nec pars negat, ſed
vbique fatetur, quin ſaltem ſit de domo & Pa
rentella illorū de Turtis, & proximior in gra-
du ſuccedendi ipſi teſtatori, cum nemo alius
comparuerit qui ſe talem profiteatur, licet
fuerint facta proclamata, Nec probatur aliū
extare proximiorem: Quo caſu vocatur ad
prædictas domos ſaltem ex vltimò gradu
ſubſtitutionis, vt latiſſimè concludit Iaſ. ferè
in ſimilibus terminis in conſi.34. colum.3.&
4.volum.1. poſt alios per eum relatos. & in l.
is poteſt.colum.penult.ff.de acquiren. hæred.
Socin.in l.ſi inter.colum.fin.ff.de reb. dubijs,
19 Quæ ſubſtitutio fideicommiſſi † etiam quòd
non fuiſſet expreſſa, fuiſſet tacitè inducta per
geminatam prohibitionem alienationis do-
20 morum, de quibus agitur cū cauſa, quia † ſci-
licet eas voluit ſemper remanere in agnatio-
ne de Turtis.l. filiusfamilias. §. diui el 2. & ibi
Barto.& communiter Doctores.ff.de lega.1.
latè Socin. in l.qui Romæ.§.cohæredes.num.
13.ff.de verb.obligatio.& conſi.227. nume.6.
Dec.conſi.337.nume.4.& ſequen. & propter
21 talem prohibitionem † fieri non potuit hu-
iuſmodi alienatio.Secundum Bart.in d.§. di-
ui.nu.6. & ipſo iure impeditur dominij trans-
latio.vt concludit Barto.in l.ſi ita quis.§.ca le
ge nume.5.& 6.ff.de verb. obligat. & poſſunt
22 alienata † reuocari auth. res quæ. C. cōmun.
de leg.Soc.in d.§.cohæredes.

Non obſtat quòd non ſit probata mors,
quondam Odoardi Turtæ primi fideicom-
miſſarij.

Quia de cōtrario apparet in actis. Nam te-
ſtamentum in quo continetur legatū domo-
rum de quibus agitur, fuit factum de anno
1475. quo tempore dictus Odoardus erat in
partibus vltramarinis, & præſupponebatur eſ
ſe eius ætatis, vt poſſet habere filios, & ſic ſal-
23 tem 25. † annorum, cùm ante dictum tēpus a
cōmuniter contingentibus non ſoleant ado-
loſcentes ducere vxores & habere filios, & va
24 let argumentum † a communiter contingen
tibus.l.certi §.ſi nummos.ff.ſi cert.petat.Bald,
in l. conuenticulam. C. de epiſcop. & cleric.
Euerar.latè in locis legalibus cap.63.& ſic cō
putatis illis annis 25. ſi viueret Odoardus age
25 ret annum 103. quo tēpore † viuere iure non
præſumitur.l.fina.C.de ſacroſ.eccleſ.

Accedat quia de tempore teſtamenti non
erat certum eum viuere imo dubitabatur de
eius vita, vt in illis verbis de quibus in dicto le
gato, ibi ſi viuit & ſi non viuit &c. Quo caſu
cum non ſolum fuerit lapſum ſeptenniū, ar-
26 gumento ſeptēnij quod † datur vxoribus ad
expectandum maritum, ſed & lapſi ſint vltra
ſeptuaginta anni, & dictus Odoardus non ve
nit nec habetur notitia de eo, præſumptio
27 † eſt quòd ſit mortuus, vt concludit Barto. in
d.§.mortuum. quem refert & ſequitur Alex.
conſi.4.nume.18.volum.2. quod etiam com
probatur ex cōfeſſione partis de qua in cedu-
la incipiente, iſte Turta. producta ſub die 18.
Iunij 1547. in illis verbis ſubſtitutionis factæ
quondam Odoardo, per quam dictionem
28 quondam † alio nō apparente in dubio pro-
batur Odoardum eſſe mortuum, vt cōcludit
Alexan.in l.1.§.1.colum.1.verſi.adde tamen.
ff. de nou. oper.nuntiat. Item aduertēdum eſt
quòd dicta ſubſtitutio non ſolum fuit facta
Odoardo ſub conditione ſi decederet ſine fi-
lijs, ſed etiam ſi non veniret a partibus vltra-
marinis, vbi tunc erat, quæ conditio euenit,
quia non probatur per aduerſantes illum ve-
29 niſſe, nec id præſumitur, cùm ſit facti † l.con-
ſilio.§.quæſitum.ff.de curat. furioſo. imo præ
ſumitur adhuc abſens.Alexand. conſil. 92. in
fin.volum.5.

Vlterius præmiſsis omnibus ceſſantibus,
quæ tamen militant, etiam ſi viueret dictus
quondam Odoardus, cùm non appareat ip-
30 ſum acceptaſſe legatum † diceretur præſcri-
ptum contra eum, ſecundum Soci.conſil.63.
colum.3.verſi.præterea hanc.vol.1.quem re-
fert & ſequitur Balb.in tractat.præſcriptio. in
3.parte principali quæſt.10. colum.pen. verſ.
31 tertio limitatur. & feciſſet locum † ſequenti
in gradu.argumen. notat. in l. licet. C. de iure
deliberan.

Supereſt nunc reſpōdere ad exceptionem
præſcriptionis oppoſitam, & licet in priori-
bus allegationibus credam ſatis ſufficienter
reſponſum fuiſſe, attamen vltra ea quæ ibi di-
cuntur,

Reſpondeo.Et primo quoad præſcriptio-
32 nem † longi temporis clarum eſt quòd non
habet locum in rebus fideicommiſſo ſubie-
ctis, & alienari prohibitis, quando alienatio
fuit facta a prohibito prout in caſu noſtro l.
fina. §. ſed quia. §. ſin autem ſub conditione.
C.commun.de leg.l.2. C. de vſucap. pro em-
ptore.plura cumulat Corn.conſil. 294. litera
N, volum.3.& communiter Docto.in d.§.di-
ui.in penult. quæſt. Barto. & dicit ibi Rip.nu.
113.quòd iſta eſt communis opinio.

Sed difficultas eſt quoad præſcriptionem
longiſſimi temporis, quia ſecundum Paul.de
Caſtr.in d.l.fina.§.ſed quia colum.fina. verſic.
adde aliam vtilitatem. quem refert & ſequi-
tur

tur Alexan.conſi.49.nume.1.volum. 3. Iaſ. in
d.§.diui. colum.fina.& ibi Rip. nu. 114. Balb.
de præſcriptio.in 5.part.5.part.principal.ver-
33 ſicu. quinto quæro. poteſt habere locum † in
iſtis fideicommiſſis.

Contrariam tamen opinionem videtur te
nuiſſe gl.in d.§. ſin autem in verbo longi tem-
potis.vbi dicit ꝙ illud generaliter procedit &
allegat text. in l. cum notiſſimi. §. illud. C. de
præſcriptio.30.vel 40.annor.& idem videtur
tenere gl. in §. illud. in verbo contractibus. &
videtur ſequi Curt.licet glo.non alleget in au
then.res quæ nume.7.C.commun.de legat.

Ego puto opinionem Pauli de Caſtr. & ſe-
quatium eſſe verã eo modo quo ipſi loquun-
tur, videlicet quód incipiat currere præſcri-
34 ptio † longiſſimi temporis poſtquàm condi
tio ſeu dies certa vel incerta, ſub qua fuit fa-
ctum fideicõmiſſum euenerit. Sed antequàm
conditio vel dies certa aut incerta fideicom-
miſſi euenerit nulla penitus currit præſcri-
ptio,etiam lõgiſſimi temporis, per regulam
35 † l.1.§.fina.C.de annal. exceptio. quæ locum
habet in omni præſcriptione. Ita expreſsè di-
cit Paul.de Caſtr.Alex.& Balb.in locis præal-
legatis. & pro eorum opinione eſt text. in d.l.
fina.§.ſin autem. in illis verbis conditione im
pleta.C.commun.de legat.& clarius in d.§.il-
lud.iuncta gloſſ. in verbo contractibus.vbi in
36 omnibus contractibus † & vltimis voluntati
bus, in quibus ſub aliqua conditione, ſeu die
certa vel incerta aliquid diſponitur,tunc præ-
ſcriptio longiſſimi temporis incipit currere
quando conditio ſeu dies certa, vel incerta
euenit.Et hoc rationi naturali congruit, quia
37 ante conditionis vel diei euentum † nihil im
putari poteſt non valentibus agere.d.l. 1. §. fi.
C.de annal.exceptio. Balb. de præſcriptio. in
6.part.princip.col.6.verſicu.21.& 22.Præſup-
poſito igitur ꝙ in rebus ſubiectis fideicõmiſ-
ſo non habeat locum etiam conditione im-
pleta,longi temporis præſcriptio, fruſtra de
ea in caſu noſtro agimus. Sed videndum eſt
an ſit probata poſſeſſio longiſſimi temporis.
Et concludo omnino non eſſe probatam.
38 Nam cùm fideicommiſſum † de quo agitur
ſit conditionale, vel in diem incertam, ſcil-
cet mortis Petri grauati, non incipit currere
dicta præſcriptio niſi poſt purificatam condi
tionem,& aduentum diei incertæ, & ſic mor
tis Petri d.penul.§.& d.§. illud. Cæterum nul-
lus teſtis deponit de certo tempore mortis di
cti Petri, Ergo nõ poteſt probari præſcriptio
longiſſimi temporis, quia non probatur ini-
39 tium præſcriptionis, † vt concludit Balb. in
l.Celſus.in 4.part.princip.col.11.ff. de vſuca-
pio.poſt Barto.& alios per eum relatos.

Secundo dato & non conceſſo ꝙ eſſet pro
batum tempus mortis dicti quondam Petri,
& quód a dicto tempore vſque ad tempus li-
tis motæ eſſent lapſi triginta anni, adhuc in
caſu noſtro non eſſet probata præſcriptio lõ-
giſſimi temporis,quia non eſt probata conti-
40 nua † poſſeſſio primorum decẽ, viginti, &
triginta annorum, cùm requiratur probatio
primi 11.21. Anni vt ↄcludit Matthesil. ſing.
117.quem refert & ſequitur Alexan. in Apo-
ſtil.ad Bart. in d.l. Celſus. nume. 21. ff. de vſu-
capio.& Balb.ibi in 4.part. principal. colum.
4.in fin.

Et dato citra veritatis præiudicium, ꝙ eſſet
probata poſſeſſio continua 30.annorum, at-
tamen in caſu noſtro non eſt probata præſcri
41 ptio, cùm non ſit probata ſcientia † fideicõ-
miſſariorũ, quæ in caſu noſtro requiritur ad
inducendam præſcriptionem in bonis fidei-
commiſſo ſubiectis,& alienari prohibitis, vt
concludit Bart.in d.§.diui. in penult. quæſt. in
illis verbis ſcilicet patiẽdo præſcribi videtur
42 a conſentire. Patientia † enim neceſſariò ſcien
43 tiam præſupponit,quia ignorans † non dici-
tur pati,ſecundum Barto.in l.1.§.hoc interdi-
ctum num. 10.ff.de itin.actuque priuat. & hoc
expreſsè tenet Alexan.in d.§.diui.col. penul.
verſ.tetigit hic Bar.ſequitur ibi Io.de Monte-
ferr.col.39.& Ruin.col.74.

Quartò principaliter etiam ſi eſſet proba-
tum concludenter de poſſeſſione 30. vel 40.
annorum, adhuc non diceretur probata per-
fecta præſcriptio; quia detrahẽdum eſſet tem
44 pus pupillaris † ætatis tam patris iſtius Petri
agentis, quàm ipſius Petri, etiã ꝙ cum defun-
45 cto eſſet inchoata, quo tempore † dormiuit
& non cucurrit præſcriptio. ſecundum Balb.
de præſcr.in prima part.6.part. princip. verſi.
23.colum. 13.& verſic.ſecunda concluſio.per
totam illam concluſionem,per l. ſicut. C. de
præſcrip.30.annorum.Curt.iun.conſ.8. num.
4.Quo tempore ſubducto nõ eſt probata præ
ſcriptio triginta annorum etiam quód teſtes
deponerent de poſſeſſione continua. 40. an-
norum,quam tamen non probant, cùm etiã
46 ſint ſingulares † ſi accuratè põderent, prout
etiam in dubio non præſumuntur conteſtes,
vt concludit Balb.in d.l.Celſus.colum. 51.&
ſequen.poſt Bart.& alios per eum relatos.

Quinto admiſſo citra veritatis præiudiciũ
ꝙ præſcriptio longiſſimi temporis probare-
tur perfecta cũ patre iſtius Petri agẽtis, etiam
47 ante ipſius natiuitatem,attamen non † noce
ret modo agenti, & tunc non valẽti agere vi-
uo patre,& multo fortius antequàm naſcere-
tur,per d.l.1.§.fin.C.de annal. exceptio. Dec.
conſi.38.colum.3.verſicu. tertio conſideran-
dum eſt.& latè in conſi.498.nume.19. vſq; ad
24. excluſiuè. Balb. de præſcriptio.in prima
part.6.part.princip.verſicu.21.& 22.Rip.in d.
§.diui.nume.116. vbi etiam dicit iſtud proce-
dere etiam ſi agens eſſet hæres defuncti, con-
tra quem eſt præſcriptum.

Sexto præmiſſis omnibus ceſſantibus, quo
rum tamen vnumquodque maximè vrget,
48 reſtitui debet Petrus agens minor † ex capite
iuſtæ ignorantiæ aduerſus præſcriptionẽ lon-
giſſimi temporis, vt concludit Balb. de præ-
ſcriptio.in 4.part.4.princip.quæſt.29.Ioan.de
Monteferrat.in d.§.diui.col.4. latè Crauet.cõ
ſil.201.nu.34.& ſequen.

Puto igitur ex prædictis ſatis eſſe reſpõſum
aduerſus ſubtiliſſima argumenta ſuperius ad-
ducta.

ducta. Et ideò eſſe pronunciãdum in caſu iſto prout conſuluit Paul. de Caſtr. quem omnibus præmiſſis perfectè vidi, in conſil. 247. volum. 1. ſecundum Guidonem Papien. vbi ferè in ſimilibus terminis conſuluit, & ad oppoſita reſpondet. Quare rogo legatur totum eius conſilium. Et prædicta omnia ſint dicta ſub cenſura Mag. veſtrarum.

SVMMARIVM.

1 *Feudum hæreditarium dicitur quando de hæredibus in inueſtitura mentio fit.*
2 *Feudum conceſſum ad habendum, tenendum, & faciendum quicquid inueſtiti voluerint, in omnes alienabile dicitur.*
3 *Feudum conceſſum ad contrahendum, & diſponẽdum, etiam per viam vltimæ voluntatis, in omnes alienabile dicitur.*
4 *Geminatio præcedentia auget & declarat.*
5 *Clauſula in executiuis inſtrumenti ad augendum poſita auget & declarat, ſicut ſi eſſet in clauſulis diſpoſitiuis poſita.*
6 *Interpretationes ſeu reſtrictiones in claris fieri non debent.*
7 *Feudum poteſt eſſe ex prouidentia concedentis, & ſimiliter per contractum vel vltimam voluntatem alienabile.*
8 *Inueſtituræ tenor is eſt qui feudi naturam demonſtrat.*
9 *Inueſtituræ primæ tenor potius attendi debet quàm conſuetudines feudorum.*
10 *Pacta appoſita in inueſtituris feudorum obſeruanda ſunt, etiam ſi contra feudi naturam ſint.*
11 *Feudum alienabile poteſt alienari & tranſire cũ qualitate feudali.*
12 *Feudum in parte poteſt eſſe alienabile, & in parte ex prouidentia concedentis inalienabile.*
13 *Prouidentia duplex, in inueſtitura feudi conſiderari poteſt, hominis ſcilicet & legis.*
14 *Hominis prouiſio legis prouiſionem ceſſare facit.*
15 *Feudum quando eſt mixtum, volens in eo ſuccedere, primi acquiſitoris hæres mediatus vel immediatus eſſe debet.*
16 *Feudum hæreditarium mixtum dicitur quando in prima inueſtitura de hæredibus & ſucceſſoribus primi acquiſitoris mentio fit.*
17 *Dictionis vt ſupra, natura eſt referre & repetere omnes qualitates præcedentes.*
18 *Intellectus ille ſumẽdus eſt per quem ſuſtinetur actus, non autem ille qui propter repugnantiam & contrarietatem actum perire facit.*
19 *Intellectus ille ſumendus eſt ne ſuperfluo in inſtrumento verba appoſita videantur.*
20 *Feudum conceſſum cum clauſula ad habendum, &c. & cum clauſula ad contrahendum, & diſponẽdum pro recipiente & eius hæredibus & ſucceſſoribus, alienabile in quoſcunque etiam extraneos dicitur.*
21 *Clauſula ad habendum &c. & clauſula ad contrahendum etiam per viam vltimæ voluntatis, tanquam in diſpoſitiuis inueſtituræ poſita, operantur quod feudum alienabile dicatur.*
22 *Verba clara quæſtionem voluntatis non admittunt.*

CONSILIVM XVI.

VISIS verbis inueſtituræ, de feudo Certi factæ Illuſtr. quondam Domino Io. Frãciſco Capino per Marchioniſſam Montisferrati, puto ſine dubio feudũ poſſe alienari, & conſidero quatuor.
Primo quòd mentio hæredum habetur in
1 dicta inueſtitura, quo caſu † feudum dicitur
hæreditarium. Rub. conſi. 100. nu. 4.
Secundo ꝙ conceditur ad habendum, tenẽ
dum, & faciendum quicquid &c. quo caſu
2 † alienabile dicitur in omnes. cap. 1. de feud.
non haben. propr. natur. feud.
Tertio quòd in ſpecie ad contrahendum
3 †. & diſponendum etiam per viam vltimæ vo
luntatis legitur conceſſio facta, quæ gemina-
4 tio † auget & declarat præcedentia, argum. l.
Baliſta ff. ad Trebell.

Quarto ꝙ in indiuiduo dicitur, ita & taliter ꝙ inueſtitus eiuſq; hæredes & ſucceſſores diſponere poſſint in futurũ, ſicut poterat Dominus ante inueſtituram.

Et licet primo illa mentio hrdũ, & ſecũda ꝯſideratio ex verbis ad habẽdum tenẽdũ &c. poſſent pati difficultates doctiſſimè conſideratas ab Illuſtriſſimo Præſide in ſua deciſione, attamen iuncta tertia clauſula quæ in ſpecie declarat poteſtatem conceſſam eſſe contrahendi de feudo, de eoq; diſponendi etiã in vltima voluntate, res clara vr̃, atq; ſpecificata: quo caſu ceſſant omnes reſtrictiones in cõtrarium cogitatæ. Et licet videantur iſta omnia poſita in clauſulis executiuis, tamen conſiderandum eſt ꝙ hic vltra mentionem hæredum adeſt non ſolum clauſula ad habẽdum tenendum &c. in qua poſſunt procedere omnia in contrarium allegata, ſed vltra præmiſſa geminata adeſt ſpecialis conceſſio diſponendi per contractum ſiue vltimam voluntatem, quæ conuentio & licentia perſiſtunt. Et
quamuis videatur etiam in executiuis dicta
5 clauſula † nihilominus eſt poſita ad augen-
dum, quo caſu auget, & declarat. ita Ruin. cõ-
ſil. 117. num. 7. verſ. nec obſtat ꝙ dicatur. lib. 1.
Cæphal. conſi. 40. nu. 14.

Sed ſit citra veri præiudicium præmiſſa iura pati aliquam difficultatem, clariſſima res tamen efficitur ex alia clauſula ad id poſita in indiuiduo, videlicet ita & taliter ꝙ inueſtitus, ſuique hæredes & ſucceſſores poſſint de dicto feudo diſponere prout Princeps ipſe poterat ante donationem, quo caſu deciſio Senatoria non repugnat, quæ in dubio loquitur vbi tantum adeſt ſimplex clauſula quibus dederit. Et eo modo tollitur quod dicit Rub. & Natt. in cõſilijs contra allegatis: Quia præſupponũt in ſuis caſibus ſimplicia illa verba ad habendum &c. vel quibus dederit, Sed hic ſunt geminata, imo quadruplicata, quo caſu in claris non recipiũtur interpretationes nec reſtrictiones. glo. & Docto. in l. quicquid adſtringendæ. ff. de verb. obligat. l. continuus. §.

cum

eum ita.ff.eod.titu. Aym.conſi. 294.nume.16.
verſi.tertio Principaliter.
Poſtremo norãdum eſt quòd Rub. & Nat.
in ſuis ſubtilibus reſtrictionibus, (quæ fortè
poſſent procedere in diſpoſitione legali non
in diſpoſitione hominis) improbantur cum
Bald.per Excellentiſſimum Rol.à Val: in ſuo
tracta.de lucr.dot.q.54.nu.19.23. & 27. vſque
in finem quæſtionis, cuius dicta vidẽda ſunt.
7 Nec debet videri abſonum quòd feudũ† ſit
ex prouidentia, & quod ſit alienabile per con
tractum, aut per vltimam voluntatem: qa cer
8 tum eſt in iure quod inueſtituræ tenor † is eſt,
qui naturam feudi demõſtrat, & ad tenorem
9 primæ inueſtituræ † ſemper recurrimus, pò-
tius quàm ad conſuetudines feudorum, quia
10 pacta apposita† in inueſtituris, ſunt obſeruã-
da, etiam ſi ſint contra naturam feudi, eſt tex-
tus expreſſus in capitu. 1. de ſeudo. non ha-
bent.propriam natur. feudo. Nat. conſi. 49.
num.9. Et quotieſcunque vniuerſalis hæres, &
ſucceſſor non diſponit inter viuos, neque in
vltima voluntate, tunc locus erit prouidẽtiæ,
& ſucceſſioni maſculorũ & ſucceſſiue aliorũ,
vt dr̃ in inueſtitura, ſi vero fiet diſpoſitio ceſſa
bit prouidentia arg.l.quandiu ff. de acq.hære.
Nec obſtat quod dicitur ſaluo iure feudi,
11 quia n̄ eſt incõueniens† quòd alienetur feu-
dum, & tranſeat cum qualitate feudali. Imo
de hoc videtur eſſe tex.in d. cap. 1. in fin. de
feud.non haben.propr. natur. feud. & poteſt
12 feudum †eſſe in parte alienabile, in parte ve-
ro ex prouidentia, vt dicit magis communẽ
Clar.de feud.q.9.verſic. quandoque & tertio.
13 Imo in inueſtitura† duplex conſideratur pro
uidentia, hominis ſcilicet & legis, vt ibidem
verſi cu.& in hoc propoſito, & non eſt incon
14 ueniens, vt prouiſio hominis † faciat ceſſare
prouiſionem legis l.fina.C.de pact. conuent.
cum ſimilibus.
Ex quibus concludo feudum Cerri poſſe
alienari, ita quòd feudum in emptorem tran
ſeat ſub vinculo tamen iuramenti fidelitatis,
prout erat in prima cõceſſione. Hæc ſub cor-
rectione &c.
Suprafcriptæ opinioni Doctiſſimi Iurecõ-
ſulti D. Conſtantij Philippi Accedo, videli-
cet feudum Cerri eſſe feudum mixtum, pro-
15 inde volentem in eo † ſuccedere debere eſſe
hæredem mediatum vel immediatum primi
acquiſitoris. Idque probatur ex quamplurj-
mis clauſulis in Inſtrumento donationis fa-
ctæ die prima Septembris anni 1531. in quib.
tam in diſpoſitiuis quàm in executiuis fit mẽ
tio de hæredibus, & ſucceſſoribus quondam
Illuſt.D.Io.Franciſci Capini primi acquiſito
ris. Quæ verba crebriore ſentẽtia operantur
16 vt feudum †cẽſeatur hæreditarium mixtũ,
iuxta latè, cumulata in deciſ. Pedemont. 164.
num.2. nec obſtant quæ num. 3.ibi ſcripta le-
guntur, quia in caſu noſtro dicta verba, etſi
non ſtatim addita fuerint illis verbis pro ſe,
& filijs maſculis, & fœminis, attamen ſunt po
ſita inter verba diſpoſitiua, quo fit vt prima
verba pro ſe, & filijs maſculis &c. Intelligi de
beant pro ſe, & filijs maſculis & fœminis, ſci-
licet hæredibus, & ſucceſſoribus. & hæc in-
terpretatio, ſeu ſubauditio ꝓbatur ex dictio-
ne vt ſupra, poſita ſtatim poſt illa verba hære
dibus & ſucceſſoribus ſuis, cuius dictionis
17 † ea eſt natura, vt referat, & repetat omnes
qualitates præcedentes. ſecundum Doct.cita
tos in d. deciſi.Pedemont. 164. nu. 13. quibus
addo Pariſ.conſi.19.num.67.& ſeq.volum.2.
Socin.iun.conſi.170.nume. 32.volum.2.Cæ-
phal. conſilio 44.nume. 3. & iſte intellectus
18 † ſumendus eſt vt donatio quæ periret pro-
pter repugnantiam, & contrarietatem quam
in ſe contineret l. vbi repugnantia. ff. de re-
gulis iuris, potius valeat quàm pereat l.quo-
19 ties ff. de rebus dubijs. & ne ſuperfluò † to-
ties cenſeatur in dicto inſtrumento facta
mentio hæredum & ſucceſſorum, contra re-
gulam l.ſi quando ff.de leg.1.Crau.conſ.105.
nu.7.deciſ.Pedemon.141.nu.4.
Accedo pariter in ſententiam dicti D.Cõ-
20 ſtantij quòd feudum† prædictum ſit alienabi
le tam per contractum, quàm per vltimam
voluntatem.& id probatur ex tribus clauſulis
ibidem appoſitis. Primò ex illa clauſula ad ha
bendum, & quicquid placuerit faciẽdum ſal-
uo tamen iure feudi. Secundo expreſſius in il-
lis verbis, ad contrahendum, & diſponẽdum
etiam per viam vltimæ voluntatis. Tertiò ex
alia ita, & taliter quòd prædictus D. Io. Fran-
ciſcus, & eius hæredes & ſucceſſores, vt ſupra
poſſint facere, & diſponere de dictis bonis do
natis prout nos, & præfatus Illuſtr. Marchio
facere & diſponere poteramus ante præſen-
21 tem donationem, quæ clauſulæ † præſertim
illa ad habendum, &c. iuncta alia ad contra-
hendum, &c. etiam per viam vltimæ volunta
tis &c. cùm ſint poſitæ in diſpoſitiuis operan
tur quòd feudum ſit alienabile. cap. 1. de ſeud.
non haben.propr. natur. feud. & ibi Docto.
alijque citati in deciſ. Pedemont. 164. nu. 1.
Nec huic interpretationi obſtare videntur
quæ ſcripſimus in eadem deciſ. 164. nume. 5.
& ſequentib.
Quia procedunt & intelligi debent quan-
do ex clauſulis ſubſequentibus induceretur
manifeſta contrarietas, & correctio præcedẽ
tis diſpoſitionis, put erat in caſu illo, in quo
primus acquirens feudum fuerat pro ſe, &
ſuis filijs maſculis tantum inueſtitus, ita quod
finita linea maſculina ad ipſum Ducem inue
ſtientem, & eius ſucceſſores feudum reuerte-
retur, qua diſpoſitione ſtãte erat omnino pro
hibita alienatio in extraneos. In caſu autem
noſtro expreſsè eſt facta inueſtitura pro ſe, &
filijs maſculis, & illis defficientibus pro fœmi
nis, & fœminis defficientibus pro nepotibus
ex fratre, quibus omnibus addita fuit dictio
hæredibus & ſucceſſoribus, vt ſupra probaui-
mus, & adiecta ſtatim clauſula ad habendum
& contrahendum, & diſponendum etiam p
22 viam vltimæ volũtatis, quæ verba † cùm ſint
clara non admittunt quæſtionem voluntatis

l.non

l.non aliter.& l.ille aut ille §.cùm in verbis.ff. de leg.3.cum ſimilibus cumulatis à Tiraquel. in l.ſi vnquam §.libertis num.5, & 6. C.de reuocan. donatio. Et niſi ita intelligamus eſſet deſtruere diſpoſitionem tituli de feud. non haben.propr.natur.feud. Et ita puto iuris eſſe ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 Laudi ſiue ſententia arbitramentalis validitas duo continere debet capita, videlicet rititudinis & rectitudinis.

2 Sindicatum ſiue mandatum vniuerſitatis debere fieri in loco communi & ſolito, ſono tuba aut campana, ſiue voce praconis iure cautum reperitur, aliàs non valet.

3 Notario ſiue actorum ſcriba referenti per aliquem nuntium citationem factam fuiſſe non creditur, niſi de relatione nuntij appareat.

4 Sindicatum ſiue mandatum vniuerſitatis non valere, niſi omnia capita domorum prius citata fuerint, certi iuris eſt.

5 Capita omnia domorum ante ſindicatum vniuerſitatis citari debent vbi de cauſa ardua agitur, aliàs mãdatum non valet.

6 Vniuerſitatis in congregatione vbi de cauſa vniuerſitatis ardua agitur dua partes ex tribus capitum domorum interuenire debent.

7 Mandati fines diligenter cuſtodiendi ſunt, quo fit vt exceſſus mandatum vitiet.

8 Laudum extra tempus compromiſſi latum eſt, nullum.

9 Compromiſſi prorogatio per arbitros facta partibus nõ intimata non valet.

10 Teſtibus iuramentum delatum alio die quàm aſſignato, facit examen & iuramentum nullum eſſe.

11 Teſtes examinati ſine delatione iuramentorum nihil valent.

12 Commiſſarius deputatus ad examinandum teſtes aliũ loco ſui ſubdelegare non poteſt, ſed & de ſubdelegatione ei non creditur niſi appareat.

13 Inſtrumentorum etiam publicorum exempla parte non vocata ſumpta fidem non faciunt.

14 Inſtrumenta etiam publica aduerſus illos qui in illis inſtrumentis non interuenerunt non probant., ſed ſolum inter contrahentes, & eorum haredes.

15 Noctua Athenas ad ferenda non ſunt, quia aquam ad mare deferre eſſet.

16 Dictio, & pracedentia æquè principaliter copulat & coniungit.

17 Dictio, & qualitates adiectas in pracedentibus perſonis repetit.

18 Verbum, decedens ſine prole, praſupponit decedentem decedere in atate adulta, qua filij ſuſcipi poſſint.

19 Diſpoſitio omnis praſupponit ſubſtantiam, & qualitatem actus de quo agitur.

20 Antecedens qui ponit omnia ad id conſequentia ponere videtur.

21 Dictionis, vt ſupra, natura eſt facere repetitionem omnium qualitatum pracedentium.

22 Media ex pracedentibus, & ſequentibus declarantur.

23 Aetas teſtabilis in pupillo verificari nequit.

24 Argumentum à ſtatuto ad laudum à partibus emologatum valet.

25 Res vbi dubia eſt interpretatio contra ſe fundantem in verbis fieri debet.

26 Res vbi dubia eſt in fauorem reorum pronuntiandum venit.

CONSILIVM XVII.

EX actis agitatis coram Illuſt. D.arbitris electis ab Illuſt.D. Lelio Scarampo Comite Camini,& vniuerſitate dicti loci, principalis quæſtio proponitur, an præfatus D. Lelius, ius habeat tam virtute cuiuſdã ſententiæ arbitramentalis prolatæ a quondam Theodoro Marchione Montisferrati anno 1390. quàm cuiuſdam prætenſæ poſſeſſionis, ſeu quaſi & conſuetudinis præſcriptæ, percipiendi tertiam partem bonorum pupillorum defunctorum. Super qua quæſtione dicitur a præfatis D. arbitris in fauorẽ dicti D. Comitis prolatum laudum, de cuius validitate tractandum eſt, quæ duo continet capita
1 †rititudinis ſcilicet & rectitudinis l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi. Nam quo ad rititudinem opponitur aduerſus ſindicatum ſiue mã
2 datum compromittendi, illud †non eſſe factũ in loco communi, & ſolito, nec ſono tubæ aut campanæ, ſeu voce præconis, iuxta ſolitũ l.2.& l.nominationum.C.de decurio. lib.10. vbi glo.Bart.Ioan.de Plat.& Docto. & in l.2. ff.de decret.ab ordin.facien.Bart. in l. omnes populi.nu.16.ff.de iuſt.& iu. Nec hanc ſolemnitatem defendit prætenſa citatio, quam notarius aſſerit fuiſſe factam a Iacobo Fricha prætenſo nuntio Curiæ dicti loci, quia non conſtat de relatione dicti nuntii, & non creditur
3 notario †referenti citationem fuiſſe factã per talem nuntium niſi conſtet de relatione nuntij. Pariſ.conſi.31.nu.13.& ſeq.vol.4. Nec ap-
4 paret omnia capita †domorum fuiſſe citata, prout citari debebant d.l.2.C.de decur.lib.10. Bar. in l.nulli.in fi.ff.quod cuiuſque vniuerſit. nomin.& ibi Caſtrẽ. nu. 8. Præſertim cùm de
5 cauſa †ardua ageretur Felin.in c.cum omnes. nu.22.extra de conſtitutio.
6 Item opponitur ꝙ in ea cõgregatione †nõ apparet interueniſſe duas partes de tribus capitum domorum, prout eſſe debebat. vulg.l. nulli. & l. ſeq.ff. quod cuiuſque vniuerſit. nomin.l.quod maior.ff.ad municip. & ibi gl. & Doct.latè Dec.in d.c.cùm omnes.col.8.verſ. poſtremo in iſta materia.
Tertiò obiicitur quòd formam mandati exceſſerunt prætenſi procuratores, & ſindici,
7 quo caſu geſta †non valent.vulg. l. diligenter ff.mandat. Cum virtute mandati tempus cõpromiſſi eſſet tantum per menſem cum poteſtate prorogandi per tantundem, & non vltra, & tamen in compromiſſo ſtatutum eſt tempus ſex menſium.
Præterea dato quòd in mãdato fuiſſet præfixum tempus ſex menſium, attamen cum vl

timus actus prædictorum actorum legatur fa
ctus ſub die 28. Nouembris 1570. qua die no-
mine vniuerſitatis quædam ſcriptura ſatis
ampla cum copioſis iuris allegationibus fuit
producta, nec video factam aliquam aſſi-
gnationem ad audiendum ius, ſeu laudũ pro-
ferri, nec etiam diem prolati laudi, ſed tan-
tum literas intimationis dicti laudi die 28. In-
lij 1571. veriſimileque ſit dictam intimatio-
nem fuiſſe factam intra decimam diem a die
laudi prolati, conſequens eſt laudum fuiſſe
prolatum extra tempus dictorum ſex men-
8 ſium, proinde compromiſſum † eſſe nullum l.
ſi cùm dies §. ſi intra diem. & l. Labeo. cum ſi-
milibus. ff. de recept. arbitr. Et ſi dicatur lau-
dum fuiſſe prolatum intra tempus proroga-
tionis, reſpondeo non apparere de dicta pro-
rogatione. Et poſito quod extaret, non vi-
9 deo partibus † intimatam fuiſſe, prout intima
ri debebat, ſecundum Bald. Salic. & alios Do-
cto. in l. eorum §. Apoſtolos. ff. de appellatio.
Felin. in cap. cum olim. colum. 8. verſic. nota
tertio. de ſentent. & re iudic. latè Dec. conſilio
39. nu. 1. & 2. vbi dicit iſtam eſſe communem
opinionem.

Peccant etiam dicta acta ex parte dicti Co-
mitis, cùm non conſter de poteſtate D. Ca-
milli Becij prætẽſi procuratoris dicti Domi-
ni Comitis.

Adducitur etiam nullitas examinis nomi-
ne Domini Comitis facti, quoniam quoad
10 presbyteros legitur iuramentum † delatum
alio die quàm aſſignato, & ſic nulliter l. aut
qui aliter. vbi Bart. ff. quod vi aut clam. Idem
obijcitur aduerſus teſtes laicos, de quorum
11 iuramentorum delatione † in copia tranſ-
miſſa non apparet. Video duntaxat dictos
teſtes inchoatos examinari die 24. Iulij, & ta-
men prima dies aſſignata ad videndum de-
ferri iuramenta teſtibus laicis cadebat ad 22.
Iulij. & in domo Illuſtr. Præſidis, nec apparet
quòd præſtita fuerint iuramenta in dicta do-
mo, & per ipſum Dominum Præſidem dela-
ta, iuxta aſſignationem factam, ideò obſtat
doctrina Bar. in d. l. aut qui aliter. quem re-
fert, & ſequitur Dec. conſ. 449. nume. 1. fue-
runtque examinati per D. Gullielmum Medã
aſſertum commiſſarium ſubdelegatum, de
12 cuius ſubdelegatione † nõ apparet, nec ei cre
ditur, & in omnem caſum non valeret. vt latè
ſcribit præfatus Illuſt. Præſes D. Rol. à Val. cõ
ſilio 94. nu. 34. vſque in fi. vol. 2. poſt alios per
eum citatos quibus addo Guido. Pap. quæſt.
126. Iaſ. conſi. 155. num. 5. vol. 4. Boer. deciſio.
158. nu. 4. quos refert & ſequitur Vant. de nul-
litat. ſentent. ex defectu citationis num. 43. Pa
riſ. conſi. 61. num. 7. vol. 4. Bero. conſi. 179. nu.
9. & ſequen. vol. 2. Nat. conſi. 143. num. 4. atte
ſtantes iſtam eſſe communem opinionẽ. Et
hæc ſufficere deberent ad tollendum proba-
tiones factas per teſtes, ſtantibus maximè op-
poſitionibus factis aduerſus perſonas dicto-
rum teſtium.

Quo verò ad prætẽſa inſtrumenta ſumpta
a filcijs, ſeu notulis quõdam Dominici Raba
cini, & quondam Bernardini Candij certum
13 eſt fidem non facere, cum ſint exempla † ſum
ptà parte non vocata. vulg. authen. ſi quis in
aliquo. C. de eden. c. cum P. Tabellio de fide
inſtru. vbi communiter Doctores.

Quod verò pertinet ad quatuor inſtrumen
ta recepta per Ioannem Antonium Boſcum
ab anno 1566. citra. nullum ius tribuunt Do-
14 mino Comiti aduerſus alios † in dictis inſtru
mentis non interuenientes. vulg. reg. de qua
in rubr. & nigr. C. res int. alios. act. alijs non
præiudicat. & cap. non debet alteri. de regu-
lis iuris.

Nec ex dictis inſtrumentis poteſt dici in-
troducta aliqua præſcriptio, multoq; minus
conſuetudo, cùm non ſint probata extrema
requiſita ad probãdam aliquam præſcriptio-
nem, ſeu conſuetudinem, quo fit vt circum-
ſcriptis aſſertis inſtrumentis, & dictis teſtium,
ſolum diſceptandum ſit ſuper interpretatio-
ne, & intellectu præſatæ ſententiæ arbitramẽ-
talis Illuſtriſsimi quondam Theodori Mar-
chionis Montisſerrati. In quo articulo non
duxi multum eſſe elaborandum, cùm diſertè
fuerit diſcuſſus a Doctiſsimo Iureconſulto
D. Io. Thoma Gualla, cuius ſcriptis ſi aliquid
15 addere vellem eſſet noctuas † Athenas adfer-
re. Cum eo tamen conſentio, nempè pupil-
los non eſſe in dicta ſententia arbitramenta-
li comprehenſos, quoniam ſi prædictæ ſen-
tentiæ duo prima capita, (quorum ſecũdum
ad primum continuatur) inſpicimus, id cla-
rè ex verbis, & mente expreſſa dictæ ſenten-
tiæ ſiue laudi dignoſcitur, ex eo quod ſuper
facto ſucceſsionum propoſito, videlicet ſi
aliquis homo de Camino, vel de finibus, ſeu
qui ibidem habitat, vel habitabit deceſſerit
ſine prole legitima, & in ætate teſtabili, & c. le
gitur in prædictis duobus primis capitibus
præfatum Illuſtriſsimum Marchionem di-
ſtinguere, quòd aut talis ſine prole, & in æta-
te teſtabili decedens vult condere teſtamen-
tum, & hoc caſu teneatur inſtituere Domi-
num Camini in tertia parte bonorum ipſius,
exiſtentium in finibus Camini, ſi autem ali-
quis de dicto loco et finibus deceſſerit in æta
te teſtabili, & ſine prole legitima nullo con-
dito teſtamento, tunc Dominus Camini ha-
beat tertiam partem dictorum bonorum. In
vtroque tamen caſu ſiue teſtatus ſiue inte-
ſtatus decedat duo coniunctim præſuppo-
nuntur, ſcilicet quòd decedat in ætate teſta-
bili, & ſine prole legitima, quæ duo etiam
præſupponi debent in verſiculo ſequenti, in
illis verbis, & idem intelligatur in furioſis, &
mentecaptis, & in alijs perſonis inteſtabi-
libus, decedentibus ſine prole legitima vt
ſupra.

Quod probatur primo ex illa dictione, &,
16 quæ præcedentia copulat † ſiue coniungit
æquè principaliter l. Titiæ textores. §. nihil. ff.
de lega. 1. vbi Barto. & Doctores, & repetit
17 qualitates † adiectas in præcedentibus per-
ſonis. argum. l. Seiæ. §. Caio. ff. de fund. inſtruc.
& inſtrumen. lega. latè Are. conſi. 1. col. pe. &

vlt.quem refert & ſequitur Ruin.conſi.15.nu
me.8.volum.1.
Secundò in illis verbis, decedentibus ſine
18 prole legitima, quæ verba † præſupponunt ꝙ
decedens poſſit habere prolem, & ſic quòd
decedat in ætate adulta, vt nominatim dicit
Bald.in l.ex tribus.colum.2.verſicu. idem cre
do C.de inoffi.teſtamen.arg.notat.in l.credē-
dum.§.1.& ibi glo.ff.qui pet.tutor.Nam om-
19 nis diſpoſitio † præſupponit ſubſtantiam, &
qualitatem actus de quo agitur, & qui ponit
20 † aliquid omnia ad id conſequentia ponere
videtur l.diuus.& ibi Bart.& Bald.ff. de milit.
teſtamen.
21 Tertiò ex dictione vt ſupra, † cuius natura
eſt facere repetitionem omnium qualitatū
præcedentium l. 1.§.deinde. & §. ex hoc edi-
* cto.vbi Barto. *communiter* approbatus ff. de po
ſtul.Dec.conſi.182.nume.5.& conſi. 287. nu-
me.10.Pariſ.conſi.19.num.67.& ſequen.vo-
lum.2.At in præcedentibus capitibus dictum
eſt de ætate teſtabili, ergo pupilli cenſentur
excluſi.
Quartò coadiuuatur prædicta interpreta-
tio ex verſiculo immediatè ſequenti, incipiē.
& idem intelligatur de hominibus Camini,
in illis verbis, decedentibus ſine prole legiti-
ma,& ſine teſtamento,quæ verba vt prædixi-
mus includunt neceſſariò ætatem puberem:
hinc fit vt dictus verſiculus præcedens, & idē
intelligatur de furioſis, intelligi debeat ſecun
dum qualitates in antecedentibus, & ſequen-
tibus poſitas,cum ex præcedentibus, & ſequē
22 tibus declarentur † media l.3.ff.de libe.& po-
ſthum.l.ſi ſeruus plurium §.fina. ff. de lega. 1.
Iſern.in rubr.quæ ſint regal.in princ & quem
ibi refert, & ſequitur, ac multis iuribus com-
probat Afflic.num. 2. & ſic de ætate teſtabili,
23 quæ † in pupillo verificari nequit.
Quintò poſſent comprobari prædicta ex
verſiculo. Item dicimus & declaramus, quod
ſi aliquis homo qui non ſit de Camino,& de-
ceſſerit inteſtatus,capiendo largo modo ver-
bū inteſtatus &c. Quia ex illis verbis apparet
ꝙ Illuſtris. Marchio arbiter ſiue arbitrator
notam habebat propriam verborum ſignifi-
cationem,ideò de induſtria poſuit illa verba
largo ſumpto vocabulo, quæ non addidit in
dicto verſiculo,& idem intelligatur de furio-
ſis,& per conſequens non de impuberibus in
tellexerit.l.1.in princip.& verſicu.planè ff. de
ſuis & legitim. Villalob.lib.commun. opin.in
verbo pupillus ex propria ſignificatione poſt
Barto. & Boer. per eum allegatos. præſertim
cùm diſpoſitio de qua in dicto verſic. ſit con-
tra ius commune l.quæ contra ff. de legibus.
Alexan. pater veritatis in l. generaliter col. 3.
& ſeq.C.de inſtit.& ſubſtitu.ſub condi.fact. &
licet loquatur in ſtatuto,attamen idem dicen
24 dum eſt in laudo † a partibus emologato.arg.
notat. per gloſ.in rubrica C de decret. decu-
rio.libro 10. attenta præſertim rationis iden-
titate.
Vltimò negari non poteſt ex præmiſſis, &
maximè exactè per D.Guallam allegatis,rem
25 eſſe dubiam, quo fit † vt ſumenda ſit in-
terpretatio contra ſe fundantem in verbis.
vulg.l.veteribus.ff.de pact.& ita pronuntian-
26 dum † eſſe in fauorem reorum vniuerſitatis.l.
fauorabiliores.ff.de regu.iur.præſertim cum
hęc interpretatio reducat nos ad terminos iu
ris communis,contraria vero iuri communi
aduerſetur.
Et ita iuris eſſe cenſeo,ſalua melius ſentien
tis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob inſtrumenta de nouo reperta, ſi tranſiuit in rem iudicatam reuocari non poteſt.*
2 *Sententia quæ tranſitum fecit in rem iudicatam, ob teſtes de nouo repertos reuocari non poteſt.*
3 *Sententia lata vigore iuramenti neceſſarij ob inſtrumenta de nouo reperta, reuocari poteſt, ſed id iure quodam ſpeciali.*
4 *Exceptio quæ non oſtendit ſententiam nullam, & originem ante ſententiam habet, in exequtione ſententiæ opponi non poteſt.*
5 *Emptor ſciens rem emptam eſſe alienam non amittit pretium ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit.*
6 *Emptor ſciens rem emptam eſſe alienam non ſolum ad pretium agere poteſt, ſed etiam ad id quod intereſt, ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit.*
7 *Solutio nomine proprio magis quàm alieno facta intelligitur.*
8 *Solutio ex præcedenti titulo in dubio facta intelligitur.*
9 *Diuerſa bonam illationem non faciunt.*
10 *Scientia cum aliquo actu ſubſecuto ratihabitionē præcedentis actus inducit.*
11 *Actum ad impugnandum proprium contractum in dubio nemo facere cenſetur.*
12 *Inducta ad vnum finem contrarium effectum operari non debent.*
13 *Renuntiatio ſtrictè interpretanda eſt.*
14 *Vendens rem duobus, aut rem inſolutum vni datam alteri etiam vendens, incidit in pœnam ſtelionatus, quæ criminalis iudicis arbitrio dicitur.*
15 *Iuribus ſuis in dubio nemo renuntiare cenſetur.*
16 *Iuribus futuris, & quæ nundum competunt, nemo renuntiare cenſetur.*
17 *Renuntiatio de beneficio facta nunquàm ad ius futurum extenditur.*
18 *Filiæ renuntiatio ad ſucceſſionem fratris vel aliorum poſt renuntiationem obuenientem non extenditur.*
19 *Renuntiatio ad ius futurum nunquam extenditur.*
20 *Contrariorum regula eſt, vt vno retento alterum dimittatur.*
21 *Contrarium ex contrario cognoſcitur.*
22 *Solutio renuntiationem non infert, niſi in his quæ ſolutioni repugnant.*
23 *Præſuppoſita in motiuis vel alibi verificari debent, aliàs non releuant.*
24 *Argumentum a contrarijs ſumi poſſe in iure certū eſt.*
25 *Argumentandi modus, & genus in iure admittitur.*
26 *Propoſitum in propoſito idem operari debet quod oppoſitum in oppoſito.*
27 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
28 *Contrariorum contrarij ſunt effectus, maximè vbi contrarietas circa ſubſtantialia, non circa accidentalia verſatur.*

Gemi-

29 *Geminatio, & pregnantia verba operantur quòd diſpoſitio trahatur ad omnem caſum, ad quem alioquin ex natura actus trahi non poſſet.*
30 *Ex particularibus generaliter inferrè iure non admittitur.*
31 *Illationem facere ex ſeparatis, & penitus diuerſis iure non admittitur.*
32 *Cauſa limitata limitatum effectum producere debet.*
33 *Sequentia ex præcedentibus interpretationẽ recipiunt.*
34 *Actus agentium vltra eorum intentionem operari non debent.*
35 *Mendax in pœnam mendacij omni beneficio ſibi alioquin a iure indulto priuatur.*
36 *Poſſeſſor qui reſpondendo interrogatorijs partis aduerſæ mentitur, reſpondendo ſe non poſſidere, omni poſſeſſione ſtatim priuatur.*
37 *Fauore alicuius inducta in eius odium retorqueri non debent.*
38 *Emptor moroſus in ſolutione pretij erga venditorem ad vſuras ſiue intereſſe tenetur.*
39 *Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi non alijs imputare debet.*
40 *Damnum pati non dicitur, qui volens damnũ patitur.*
41 *Dolus reſultans ex eo quod qui clarius loqui debuerat ſuppreſſiſſet non ſupprimenda, ſi damnum cauſatur, non auditur doloſus conquærens.*
42 *Dolus vendentium culpæ venditoris præponderat.*
43 *Cauſa ceſſante ceſſare debet effectus nundum præcipuè conſumatus.*
44 *Verba contrahentium otioſa eſſe tollerabilius eſt, quã quòd ex eis quis indebitè grauetur.*
45 *Experientia eſt rerum magiſtra.*
46 *Homines ſæpe de facultatibus ſuis amplius ſperant quàm in his ſit.*
47 *Ratio naturalis vbi adeſt & apparet, pro comprobatione aliquid allegare infirmitas eſt intellectus.*
48 *Ratione a naturali nemo ſubduci poteſt.*
49 *Paria ſunt aliqua inſufficienter, & cum mendacio exprimere, vel non exprimere.*
50 *Interpretatio contra eum qui & apertius, & fidelius loqui poterat & locutus non eſt, facienda venit.*
51 *Deceptis non decipientibus iura ſubueniunt.*
52 *Lucri & damni par ſemper ratio non eſt, quia potius fauendum eſt his qui tractant de damno vitando, quàm alijs de indebitè lucrum captando.*
53 *Scriptura licet probetur alicui oſtenſa, niſi etiam iuſtificetur quòd fuerit tota perlecta, vera notitia de ea inducta non dicitur.*
54 *Vendens ſcienter rem alienam ignoranti, re euicta tenetur non ſolum pretium receptum reſtituere, ſed etiã quanti emptoris interſit rem non fuiſſe euictam. Proinde de euictione licet de euictione promiſſum non fuerit.*
55 *Facti proprij & recentis ignorantiam aut obliuionem allegare iure non admittitur.*
56 *Obliuio in facto decem annorum præſumitur.*
57 *Teſtibus deponentibus inuериſimilia credendum nõ eſt.*
58 *Teſtes per eundem præmeditatum ſermonem deponere non debent, & ſi deponant eis non creditur.*
59 *Ratihabitio regulariter retrotrahitur.*
60 *Ratihabitio non retrotrahitur, quando ratificans in aliquem dolum, ſeu pœnam incideret.*
61 *Emens ſcienter rem alteri iam inſolutum datam, vel venditam re, & pretio carere debet.*
62 *Scientia vel conſenſus quando certo, & determinato tempore requiritur, tunc ratificatio etiam expreſſa ſuperueniens non retrotrahitur.*
63 *Scientia ſuperueniens cum aliquo actu approbationem actus præcedentis inducit.*
64 *Vendens ſcienter emptori etiam ſcienti rem alienam & promittens expreſſe de euictione, re actualiter euicta iuxta conuenta de euictione tenetur.*
65 *Euictio quando cauſatur facto emptoris tunc venditor non tenetur de euictione, niſi ſpecialiter euictio promiſſa ſit, etiam vbi res euinceretur facto emptoris.*
66 *Emptor ſi poſt contractum venditionis ſuſcipiat expreſſè in ſe periculum rei venditæ, tunc talis ſuſceptio operatur quod ſuſcipiens teneatur de caſu fortuito cõtingente etiam culpa alterius partis.*
67 *Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio.*
68 *Venditor ex natura venditionis de euictione regulariter tenetur.*
69 *Venditor ſi de euictione promittat quocunque modo, & caſu res euincatur, talis promiſſio operatur vt de euictione teneatur etiam ſi res vendita culpa, & facto emptoris euincatur.*
70 *Venditor tenetur de euictione, quando res euincitur culpa emptoris, ſi id nominatim vel per æquipollens promiſit.*
71 *Conuentio contra naturam actus valet, vt quis in plus vel minus teneatur quàm de iure obligatus ſit.*
72 *Pretium receptum ad minus reſtituere debet, qui aliquo caſu de euictione in ampla forma non tenetur.*
73 *Locupletari aliena iactura nemo debet.*

CONSILIVM XVIII.

PRo defenſione iurium Magnifi. D. Stephani Palliani, in primis conſiderandũ eſt ſententiæ Excellentiſſimi Senatus executionem reuocari non poſſe, nec eam aliquo modo eſſe reuocãdam ob teſtes poſt eam latam examinatos,
1 quia ſententia † ob inſtrumenta de nouo reperta ſi tranſiuit in rem iudicatam reuocari
2 non poteſt, & minus propter teſtes † de nouo repertos, vt eſt caſus in l. ſub ſpecie. C. de re iudic. & in l. Imperatores. ff. eo. tit. & ibi omnes
3 notant ſpeciale eſſe in ſententia † lata prætextu iuramenti neceſſarij, vt ob inſtrumenta de nouo reperta retractetur, quoniam non eſt lata ex ordinarijs probationibus, & ideo reuocatur, vt dicitur in l. admonendi. ff. de iureiur. Secus vero eſt quando lata eſt ſententia abſq; iuramento neceſſario, nam illa neque ꝓpter inſtrumẽta, neque ob teſtes nouiter repertos reuocari poteſt. & ita declarat Bart. in d. l. admonendi. in 3. oppo. & ibi Iaſ. in ſecunda lectu. ſub num. 56. in 3. parte glo. dicit communiter ita omnes tenere, & alij ibi ſequuntur.
Vnde non video quomodo poſſit deueniri ad reuocationem ſentẽtiæ Excellentiſſimi Senatus, aut eius executionis.
4 Præterea hæc non eſt exceptio † quæ poſſit opponi contra executionem ſententiæ, quia non demonſtrat eam nullam, & habet originem ante ſententiam, & ideò poſt eam latam opponi non poteſt. iuxta l. peremptorias. C. ſenten. reſcind. non poſſ. & declarat Barto. in

l.1.in 2.colum.præſertim ſub num.6. C.de iu. & fact.ignorant. & ideò minus opponitur ad reuocandam executionem. Et videndum eſt ne ſententia ſi qua contra primam ferreretur ſit futura nulla iuxta l.1.C.quan. prouoc. non eſt neceſſ. & ibi Barto. & alij tradunt præſertim cùm dicta teſtium modicũ imo nihil releuent venditores. Recto enim oculo intuentibus manifeſtè apparet hanc eſſe meram cauillationem inuentam ad fruſtandum ipſum D. Stephanum, vt pretium reſtituat.

Nam poſito etiam quòd Magnific. D.Ste-
5 phanus ſciuerit † prædium quod emit venditum fuiſſe Gabiano, ipſe non poteſt amittere pretium rei, cùm expreſsè ſtipulatus ſit de euictione, iuxta l.ſi fundum. C.de euict. l.ſi fratres C.commun. vtriuſque iudic. & ita ibi omnes declarant. & Iaſ.in l.vlt.§.emptor.nume. 2. & ibi Paul. Caſtren. in fine qui legit illum §. cum §.ſed quia C. commun. vtriuſque iudic.
6 imo agit emptor † ſciens rem alienam non tantum ad pretium, ſed ad id quod intereſt.

Cæterum quoniam quædam inania opponuntur, videndum eſt qualia ea ſint.

Opponitur igitur quòd Magnificus D. Stephanus approbauerit contractum Gabiani petendo dilationem ad ſoluendum, deponendoque pecuniam ipſi debitam, iuxta l.ad ſolutionem C.de re iudic. & ita purgauerit etiam dolum commiſſum a Damianis.

Sed ad iſtud reſpõdetur quòd D. Pallianus neque approbauit contractum, neque ſi approbauiſſet prohiberetur agere de euictione, quòd non approbauerit contractum patet; quia petitio dilationis ad ſoluendum, & depoſitum pecuniæ debitæ reſpiciebant ipſius obligationem, quæ erat vt partem pretij ſolueret Gabiano, & ſic ſi petijt dilationem eam inſtetit vt tardius ſolueret, ſed propterea non infertur quòd contractum initum cum Gabiano approbauerit. Imo cùm ipſe emiſſet creditur depoſuiſſe nomine ſui debiti, quia
7 ſolutio† magis intelligitur facta nomine proprio quàm alieno. iuxta l.4.ff.de ſolutio. & ex
8 ſuo præcedenti titulo † iuxta tradita a Bart. in l.2.nume.2.C.de acquir.poſſeſſ. Non ergo rectè infertur petijt dilationem, & depoſuit pecuniam, ergo contractum cum alio initum approbauit, quia ex propria obligatione id feciſſe cenſetur, & non ex aliena, nec ex diuer
9 ſis bona † fit illatio.l. Papinianus exuli. ff. de minor.

Non obſtat d. l. ad ſolutionem. Quia ibi debitor qui debebat ex condemnatione ſententiæ non poterat petere ex alia obligatione, quàm ea quæ deſcendebat ex ſententia, vnde neceſſariò petendo dilationem pecuniæ in qua eſt condemnatus, eam videtur approbare. Sed iſtud non præſumitur in caſu noſtro vt dixi, cum ex propria obligatione delationem petijſſe cenſeatur.

Non obſtat quòd ſuperueniens ſcientia,
10 † cum aliquo actu inducat ratihabitionem, vt tenet Barto.in l.quo enim §.1.ad fin.ff.rem rat.habe.

Quia illud verum eſt ſi actus ſit talis, qui aliud non poſſit operari niſi ratihabitionem, veluti cùm quis retinet literas obligationis contractæ, nam eas retinendo obligationem comprobare videtur, quandoquidem ad aliud retentio literarum referri non poterat. & ita loquitur Dec. conſilio 98. in fine. Sed aliud fuit in caſu noſtro, vbi depoſitum, & dilationis petitio ad aliud referri poterant; & ea capienda eſt interpretatio, quæ magis prodeſt ipſi deponenti, quia nemo intelligi-
11 tur facere actum † contra ſe, neque ad impugnandũ ſuum contractum iuxta l. miles ff. de
12 re mili. & inducta † ad vnum finem non poſſunt operari contrarium effectum. iuxta l.legata inutiliter ff. de lega. 1. & l. legata inutiliter. ff. de adimen. legat. Præſertim quia re-
13 nuntiatio † ſtrictè eſt interpretanda l. ſi domus.ff.de ſeruitu.vrbano. prædio. & Aretin. in conſi. 161.incipien.verum eſt quod communis.col.3.

Nec obſtat quòd ſcientia ab initio tollat actionem de euictione, & etiam ſuperuenientia ſcientiæ.

Quoniam iſtud eſt verum niſi quis nominatim ſtipuletur de euictione, vt tradunt omnes, & præſertim Salice. in d. l. ſi fundum. & poſt Paul. Caſtren. Iaſ. in dicto §. emptor. l. vltima. C. commun. de legatis, vt ſupra dixi.

Non obſtat quòd licet venditores promiſſerint de euictione, non tamen ſpoponderint ob eam culpam quæ prouenit ex facto aduerſarij, quia iſta eſt oppoſitio quæ nihil releuat. Nam cùm ipſi promiſerint de euictione ſunt omni caſu obligati, & quod Dominus Pallianus, ſciuerit alteri venditum fundum, iſtud non poteſt inducere liberationem ab euictione, cùm etiam ſcienti ob promiſſionem quis de euictione teneatur: quia ex hoc non ſequitur aliqua deliberatio obligationis, neque eſt lex quæ hoc dicat, aut ratio naturalis quæ iſtud ſuadeat, neque id poteſt purgare dolum venditorum, quo ipſi eſſent puniendi criminaliter ex crimine ſtelliona-
14 tus, vendendo † rem duobus, aut inſolutum alij datam alteri vendendo, vt eſt caſus in l. 3. §.1.ff.de crimin.ſtelliona. nec vnquam viſum eſt quod ob id quod quis ſciat aliquem deliquiſſe, aut dolo vſum eſſe, ipſe eum purget aut puniatur.

Et ex hoc ceſſat quod ex dicta petitione dilationis & depoſito videatur D. Pallianus renuntiaſſe pacto euictionis, & reſtitutionis pretij. Quoniam vt dixi id non poteſt inferri, cùm hæc tenderent ad confirmationem ſui contractus, & ſolutionis pretij quod debebat. ſi enim ſoluo pretium debitum, non ſequitur quòd renunciem pacto euictionis, alioquin ſequeretur quòd omnes qui emunt & ſoluunt pretium, etiam ſcientes rem alienam, non poſſint agere de euictione, contra d.l.ſi fundum. Et in dubio etiã non eſt capien-
15 da præſumptio † ꝙ quis renuntiet iuribus ſuis iux.l.ſi cũm aurũ ff.de ſol. l. cum de indebito.

ff.de

ff.de probatio. Ad quid enim debebat renun
tiare actioni de euictione, & iura ſua remit-
tere?

Præterea cùm res nundum fuiſſet euicta
non poterat renuntiare iuri futuro, quia fu-
16 turis iuribus, † & quæ nundum competunt,
nemo renuntiare cenſetur. iuxta capitu. 2. &
ibi omnes canon. not. extra de renuntiatio.
17 vbi renuntiatio † facta de beneficio nun-
quam extenditur ad ius futurum. & idem te-
net Angel. in conſilio 51. & Aretin. in dicto
18 conſil. 161. qui tenent fillæ † renuntiationem
non extendi ad ſucceſsionem fratris, vel alio
rum, quæ ſibi poſtea obuenit. facit quod tra-
dit Barto. in l. vltima §. 1. ff. ad Tertul. & Aret.
in conſilio 17. in fine primi dubij verſiculo.
Item nec prohiberetur, vbi vult renuntiatio-
19 nem † nunquam extendi ad ius futurum, &
idem Domini de Rot. in deciſio. antiq. deciſ.
179. aliàs eſt concluſio tertia ſub Rub. de pa-
ctis incipien. vtrum filia. Dominic. de Sanct.
Geminia. in cap. quamuis. in fin. de pact. in 6.
Bald. in conſilio 437. colnm. 2. verſiculo, ſed
quod eſt, Ludo. Bologn. in conſil. 35. colum.
penulti. verſicu. vel & ſecundo. Dec. in con-
ſilio 433. nume. 11. & in conſi. 533. ad fin. & in
l. pactum num. 9. C. de collatio. Corn. in conſ.
191. nume. 5. vol. 4. cum multis ſimilibus quæ
poſſent adduci.

Non obſtat l. penulti. de leg. commiſs. vbi
poſt diem legis commiſſoriæ præſtitutum ſi
venditor petat pretium legi commiſſoriæ re-
nuntiaſſe videtur. Nam ibi alia ratio eſt, quia
illa erant contraria, videlicet quòd eſſet inem
ptus fundus, & pretium deberetur tamquàm
de empto, & regula eſt quòd in contrarijs
20 † vno retento dimittitur alterum, & ex hoc
21 † cognoſcitur contrarium, vt dicit gl. in l. ſed
& ſi pupillus. §. penult. in verſicu. ſi inſtitoria.
de inſtitu. & in §. neque antem. in Authent. de
mand. princip. & probatur in l. hæc verba §. il
le aut ille ff. de verborum ſignification. & ita
declaratur in deciſion. Pedemont. 91. ſub nu-
22 me. 19. vbi dicitur ſolutionem † non inferre
renuntiationem, niſi in his quæ repugnant ſo
lutioni, & quòd non inducitur renuntiatio ni
ſi in his quæ directò contrariantur ſolutioni
factæ. & ita declarat Felin. in cap. cum acceſ-
ſiſſent. nume. 30. de conſtitu. & Dec. in conſil.
638. nume. 11. Sed quòd emptor deponat pe-
cuniam, & petat dilationem non contrarian
tur obligationi euictionis, quia poteſt ſtare
quòd deponat pretium, & tamen euicto præ-
dio velit agere de euictione, prout faciũt om
nes emptores, qui licet ſoluant pretium nun-
quam tamen renuntiant actioni, quam ha-
bent de euictione.

Vnde ex his ſequitur quòd neque Magnifi.
Domin. Stephanus Pallianus, comprobauit
contractum Gabiani, neque ſi comprobaſſet
prohiberetur agere de euictione, vt latius ſu-
pra fuit oſtenſum.

Aliud Conſilium in eadem materia.

CIrca nouiſſimè excitatas dif
ficultates, quòd vendens
ſcienter ementi etiā ſcien-
ter rem alienam, & promit
tens de euictione expreſsè,
omnino teneatur emptori
etiam ſcienti ſaltem ad re-
ſtitutionem pretij, niſi aliquis caſus particula
ris aliquo modo, vel aliqua certa perſona ex
cepta fuerit, quia tunc caſus particulariter ex-
ceptus ad vnguem obſeruari debet, vt ſcilicet
nec euictio p̃ſtetur, nec pretij reſtitutio fiat,
per tex. in l. qui libertatis. ff. de euictio. multis
modis exornatum per Tiraquel. in tractat. de
retract. lignag. §. 12. in glo. 1. nu. 14. cum mul-
tis alijs concordan.

Reſponderem primò tex. illum iuncta glo.
& allegatis Doctorum locis, loqui in caſu à
noſtro longè diuerſo, & ſeparato. Nempè in
caſu quo pacti eſſent contrahentes ne vendi-
tor teneret de euictione, & ſic quando pactũ
eſſet negatiuè conceptum, non ſolum gene-
raliter, ſed ſpecialiter. At in noſtro caſu nul-
lum pactum reſpectu euictionis legitur nega-
tiuè conceptum, ſed è contra verba pacti ſunt
affirmatiuè concepta, quòd ſcilicet teneatur
venditor de euictione quomodocunque con
tingente, etiam ſi culpa emptoris continge-
23 ret, ergo cùm præſuppoſita † in motiuo non
verificentur, prout deberent l. mancipia. vbi
gloſ. C. de ſerui. fugit. l. Lucius. de mili. teſtam.
Soc. in l. 1. §. ſi is qui quadraginta colum. 2. ff.
ad Trebel. Roman. ſing. 489. Dec. conſi. 90. &
conſi. 251. nume. 6. Alexan. conſi. 64. ad finem
lib. 1. Sed potius contrarium, ſequitur &c.
24 Si dicatur argumentum † ſumi poſſe à con-
trarijs, vt ſicuti in pacto negatiuè concepto
illa ſpecificatio certi caſus, & cauſæ, ac perſo-
næ operatur & auget vim negatiui pacti, vt
nec ad pretij reſtitutionem venditor tenea-
tur, ſic a contrarijs arguendo, quod argumen-
25 ti † genus in iure valere non ambigitur l. & ſi
contra tabulas ff. de vulg. & pupil. l. 1. ff. de his
qui ſunt ſui vel alien. iur. l. 3. §. fina. ff. de lega. 3.
colligetur argumentum, quòd affirmatiua pa
ctio per quam conuenit vt venditor tenere-
tur de euictione, virtute ſpecificæ, & expreſsæ
cauſæ & modi ob quam, & quem ſequi eui-
ctio poterat, etiam ſcilicet ſi euictio cõtinge-
ret ex defectu, & culpa emptoris, debet magis
venditorem ligare, vt idem operetur propo-
26 ſitum † in propoſito quod operari damus op
poſitum in oppoſito l. fina. in fi. vbi Bart. ff. de
lega. 3. idem Barto. in l. inter ſtipulantem. §. ſa-
cram nume. 3. & 4. ff. de verbo. obligatio. l.
inter ſocerum. §. cùm inter. ff. de pact. dotal.
l. ſi ex toto. in princip. ff. de lega. 1. cum pro-
pè infinitis quæ cumulari poſſent, de quibus
apud Tiraquel. de retract. lignag. §. 12. gloſ pri
27 ma nume. 16. & vt contrariorum † eadem
ſit diſciplina, ſintque contrariorum contra-
rij effectus l. & ſi contra ff. de vulga. & pupil.

l.diem §.ſtari ff.de arbitr.maximè,vbi contra-
rietas verſatur circa ſubſtantialia, non circa
accidentia,vt per Barto. in d.l. inter ſtipulan-
tem.§.ſacram.nume.4.prout contingit in ca-
ſibus noſtris motiuato & contingenti, er-
go &c.Et tanto magis id procedit quia in ca-
ſu noſtro in verbis pacti promiſſorij euictio-
nis affirmatiuè conceptis, non ſolum adeſt
ſpecialis expreſſio certi caſus, & cauſæ, in
quam omnino pars venditrix volebat teneri
de euictione, quando ſcilicet culpa, & defe-
ctu emptoris contigiſſet, ſed inſuper adſunt
verba prægnantia, & geminata, quocunque
modo dicta euictio ſequeretur. Per quæ ver-
29 ba † trahitur promiſſio ad omnem caſum, ad
quem alioquin trahi non poſſet ex natura
actus.glo.in l.cum pœna. ff.de arbitr. vbi Bo-
logn.& Docto. Ange.§.fina.verſicu.& eſt ad-
uertendũ.in fin.Inſtitut.de emptio. & vendit.
faciunt quæ in ſimili congerit Illuſt. D. Præ-
ſes a Valle conſilio 54. a numero 39. vſque
ad fin.volum. 3. Quæ exuberantia verborum
non erat in caſu oppoſito, de quo in mo-
tiuo,ſcilicet d.l. qui libertatis. licet in vtro-
que caderet ſpecialis expreſſio certæ cauſæ,
ergo &c.

Nec obſtare videtur quòd venditrix pars
obligauerit ſibi emptorem ad ipſam indem-
nem releuãdum a Gabiano, quaſi quòd hinc
inferatur reſpectu cauſæ, & perſonæ Gabiani
emptorem promittendo indemnitatem no-
luiſſe euictionẽ ſibi præſtari, quia vltra quòd
huiuſmodi illatio eſſet dura, & non neceſ-
ſaria, eſſet enim inferre ex particularibus
30 † generaliter, quod non admittitur, ſi dicere-
mus promiſit emptor indemnitatem reſpe-
ctu memorati creditoris ex ſimplici chiro-
grapho, ergo quoquo modo ſequatur euictio
a latere talis expreſsè perſonæ indemnitas
omnino erit per emptorem venditori præ-
ſtanda, hunc enim modum inferendi iura
ſpernunt.gloſ.in l.2.in verbo & ideo ff.de pa-
ctis.Barto.in l.legitima.colum. 2. verſicu. ve-
nio ad ſecundam ff. eodem titulo, de pact. l.
pater filium.§.fundum.ff.de leg.3.vulg.l. non
hoc.C.vnde legitim.& l.neque natales.C. de
probatio. Item quia inferre de caſu expreſ-
ſo in contractu emptionis & venditionis præ
dictæ ſcilicet hipothecæ ex chirographo, ad
caſum dationis inſolutum tam malitioſè ſup
preſſum, qui dicitur poſtea emerſiſſe, eſſet
31 inferre ex ſeparatis † & pœnitus diuerſis, con-
tra l.Papinianus exuli ff.de minor.Inſuper eſ-
ſet inferre a ſecundum quid tali, ad ſimplici-
ter tale, quod pariter in iure non admittitur
Bar.in l.hoc legatum ff.de leg. 3. Alex. in l. ſi
mater.in princ.C.de ſucceſ.edict. vbi Dec.nu
me.3.in materia præſertim ſtricta, vt in con-
tractibus.

Deberet quoque limitari & reſtringi ad
cauſam expreſſam, nempè reſpectu hypote-
cæ ex chirographo reſultantis, de qua ſpecifi-
ca, & ſola mentio facta inter contrahentes
32 fuerat.arg.regulæ quòd limitata cauſa † limi-
tatum producat effectum l. in agris ff. de ac-
quir.rer.dom.l.1.§.Iulianus.ff.de itin.actuque
priuat.cum ſimilib.

Facit quia ſi ex præcedentibus ſequentia
33 † recipiunt interpretationem, ſequitur quòd
cùm in præcedentibus venditores mentitos
fuiſſe conſtet, ſubſequuta promiſſio indem-
nitatis ad terminos mendacis & dolo, expreſ
ſæ cauſæ chirographarij debiti reſtringenda
34 ſit. Alioquin actus † hominum vltra eorum
intentionem operarentur, contra l. non om-
nis ff.ſi cer.pet.

Accedat quòd ipſius inſtrumenti lectura
probat reſtrictionem de qua ſupra, fuiſſe ex-
preſſis contrahentium verbis factam ſi vi-
deatur inſtrumentum, ergo ab illa receden-
dum non eſt.

Secundò principaliter reſpõdeo retorquẽ-
do tex.cum doctrinis, & gloſ.& ſcribentium
in d.l.qui libertatis.ff.de euictio. Et dico con-
cluſionem in ſubtiliſſimo motiuo, firmatam
non procedere quoties venditor ſic paciſcẽ-
do, & ad ſpeciales caſus deſcendendo dolo
verſatus fuiſſet, quia tunc parum illi prodeſſe
poſſet eius expreſſa, & ſpecifica pactio. Quini
mo ea non obſtante teneretur nihilominus
de euictione, quantum velimus negatiuè, &
ſpecificè cõcepta pactionis verba forent, põ-
derando tex.in eadem l.qui libertatis.in verſi-
culo, qui autem in traddendo, cum duobus
verſiculis ſeq.& præcipuè in verſic.quid ergo
ſi iuſſum.ibi nonne in conditione mentitur,
& ſic ille aureus tex. in diuerſis ſuis reſponſis
in pœnam mentientis vult non tenere pactũ
liberatorium euictionis, & vult eum qui men
titur teneri de euictione etiam in caſu ſpecia-
liter excepto, in quo (circum ducto dolo &
mendatio) alioquin non teneretur. Sed in ca-
ſu noſtro iſti Domini vendentes mentiri do-
loſè ſunt, quòd ſcilicet ius quòd prætenderet
Gabianus contra bona, quæ vendebantur eſ-
ſet ius hipotecæ ex chirographo reſultans, nõ
autem eſſet datio inſolutum iam facta, vt la-
tè iam deductum fuit, ergo mendacium hoc
eis adminiculari non debet, ſed obeſſe. In pœ
35 nam enim mendacij priuatur mendax † om-
ni beneficio a iure ſibi alioquin indulto, per
ea quæ congerit Iaſ.in §.omnium.nu.86. inſti
36 tut.de actio. vbi poſſeſſor † qui reſpondendo
interrogatorijs mentitur, priuatur ſtatim
omni poſſeſsione. Idem Iaſ. in §.item ſi quis
in fraudem numero 79. Inſtitut. eodem titu-
lo, de actio. Igitur etiam ſi eſſemus in caſu d.
l. qui libertatis. in quo expreſsè conuentum
foret ne tenerentur vendentes de euictio-
ne quam ſequi contingeret a latere dicti Ga-
biani, idem dicendum eſſet. Multo magis
ſtantibus rebus prout ſtant. Attento nem-
pe quod nos verſamur in pacto econtra af-
firmatiuè concepto in fauorem merum em-
ptoris, per quod voluere venditores de eui-
ctione teneri ex quacunque cauſa illam ſe-
qui contingeret, etiam ſi culpa, & defectu
emptoris per ſupra deducta. Aliàs indu-
cta in fauorem emptoris pactio prægnan-
tibus, & exuberantibus verbis concepta re-

torque-

37 torqueretur † in eius odium contra regulam.
l.quod fauore.C.de leg.l.1.§.accedit.C. de rei
vxor.actio.l.in ratione. la ſecunda §. tametſi.
ff.ad l.Falcid.

Et ſi diceretur ꝙ illa promiſſio indemnita
tis alioquin nihil foret operatura, ſi hunc ef-
fectum illi addimimus, vt ſcilicet non tollat
euictionis præſtationem & pretij reſtitutio-
nem, quod abſurdum videtar.

Reſpōdetur quod imo ſatis operatura fue-
rat ſi non mentiti venditores fuiſſent, Quia il
lius virtute cogi poterat D. emptor ſoluere
Gabiano, & omnem moleſtiam quā Gabia-
nus fuiſſet illaturus venditoribus pro conſe-
cutione hypothecarij crediti cogi poterat
emptor virtute pacti in ſe & ſuis ſumptibus ſu
ſcipere: vel poterant venditores vti ſua lege
38 aduerſus emptorē † moroſum, & ab eo vſu-
ras petere. l. ſi per emptorē. §. quòd ſi fundū.
de actio.empt.vbi glo.in verbo lege ſua.

Præterea demus ꝙ nihil eſſet operatura, ha
berent venditores quod ſibi imputarēt, quia
39 doloſè mentiti fuerunt. Damnum † enim qđ
quis ſua culpa ſentit ſibi debet nō alijs impu-
tare.l.quod quis ff.de regu.iur. Nec Pati dam-
40 num † dicitur, qui volēs patitur.l. ſi rem alie
nam.§.omnis.ff.de pignor.actio. in finalibus
verbis l.1.§.intelligitur & l.quæritur §. fina. ff.
de ædil. edict. vbi eſt pulcher textus noſtro
41 propoſito ſeruiens, ibi dolus † reſultās ex eo
quod qui clarius loqui debuerat ſuppreſſiſſet
non ſupprimenda, ſi damnum cauſatur non
auditur conquerens.

Nec obſtat ſi dicatur huiuſmodi euictionē
42 ſecutā eſſe culpa emptoris, Quia dolus † ven-
dentiū culpæ cuiuſcunque emptoris præpon
derat l.ſi obſtetrix.ad fi.ff.ad l. Aquil. Ror. de-
ciſ. 48. incipien. valet citatio &c. Qui dolus
reſultat ex eo, ꝙ tacuerunt venditores cōtra-
ctum dationis inſolutum, de quo non pote-
rant ignorantiam prætēdere ſi verus ſuberat.
Crauet.conſi.83.nu.3.& conſi.142.num.20.&
conſi.172.nu.5.& 192.nu.14.

Confirmatur cōcluſio, quia ceſſante cauſa
ob quam promiſſa indemnitas fuerat, nimirū
ſi otioſa promiſſio remanſiſſet, ſed cauſa ob
quā reſtricta promiſſio indemnitatis fuerat,
fuit quia diceretur Gabiano deberi aureos.
200. pro quibus hypothecata forēt bona quæ
vendebantur, quæ cauſa ceſſauit, quia repertū
dicitur non ſcuta ducentum deberi, ſed partē
bonorum inſolutum datam: Ergo ceſſante
43 cauſa † ceſſare debet effectus nundum maxi-
mè conſumatus. vulg. c. cùm ceſſante extra.
de appellat. l. adigere §. quamuis. de iure pa-
tronat. maximè quando ageretur de damno
vitando Barto.in l.non dubium.num.9. C. de
legib. Corn.conſi.145.colum.penult. verſi. &
inſuper libr. 4. Item quia tollerabilius eſt ver-
44 ba † contrahentium fore otioſa, quàm ꝙ ex
illis quis indebitè grauetur, prout grauaretur
dubio procul dominus Pallianus ſi & re &
pretio careret.

Non obſtat, ſi diceretur nō releuare quod
venditores Baptizauerint contractum datio-
nis inſolutum pro contractu hypothecæ, eo
quia eadē facilitate, & via diſſoluebatur vnū
atque alterum.

Quia reſpondeo dato ꝙ eadem facilitate,
non tamen eodem periculo ſubiectus remā-
ſiſſet Dominus emptor contractui ſimplicis
hypothecæ, quo dationi inſolutum, quia ſi de
ſola hypotheca actum fuiſſet nō poterat Ga-
bianus niſi creditum ſuum conſequi, nec ti-
meri poterat euictio, quod ſecus fuit in da-
tione inſolutum ob morā modiciſſimi tem-
45 poris. Et experiētia † rerum magiſtra docet,
quàm facile ſit moroſum fieri, etiam ſine cul
pa & dolo promittentis, ſoluere notabilē ma
ximè pecuniarum ſummam intra certū diē.
46 Sæpe enim de facultatibus ſuis amplius quā
in his ſit ſperant homines. §. præualuiſſe inſti.
quib. ex cauſ. manumit. non licet. Iaſ. in §. Itē
ſi quis in fraudem. nume.48. Inſtitu. de actio.
vnde fit, ꝙ quilibet ſenſatus difficilius ſubie-
ciſſet ſe vni quàm alteri contractui, Ergo nō
idem ius vtrobique conſtituendū eſt. & hoc
dictat nobis ratio naturalis. Et ad hoc cōpro-
47 bandum aliquid allegare † conari infirmitas
eſſet intellectus, Ariſtot. relatus ab Angel. in
conſi.275.colum.final.& alibi Bald. dicere ſo
48 litus eſt, quòd a ratione naturali † nemo ſub-
duci poteſt. vt refert & ſequitur Iaſ. in l. illam.
nu.10.C.de collatio.

Ad id quod dicitur præcedentia magis in-
fluere ad declarationem ſequentium, quàm
econtra per l.ſi quis. vbi Bar.& alij.ff.de leg. 3.
Reſpondetur & huic argumento per retor-
quutionem, quod imo ſi ex præcedentibus ſe-
quentia recipiunt declarationem & determi
nationem, ſequitur ꝙ cum in præcedenti-
bus venditores mentitos fuiſſe conſtet, ſubſe
cuta promiſſio indemnitatis ad terminos
mendacis & dolo expreſsè cauſæ Chirogra-
pharij crediti reſtricta cenſenda ſit. Ne alio-
quin actus agentium operentur vltra eorum
intentionem, contra l.non omnis. ſi cer.pet.

Negatur deinde, ꝙ ſucceſſiuè dicitur nēpe
indemnitatem per D. Pallianum promiſſam
cenſeri præſtitam in omni caſu, quo indem-
nitas foret neceſſaria, & maximè vbi illā cau-
ſari contigiſſet culpa eius. Quoniam imo
probabilius videt̄ dicere, ꝙ promiſſio indem
nitatis dolo, & mentitis verbis, ac mentito
oneris alieni nomine extorta fuerit, & ſic ad
cauſam expreſſam reſtringenda, vt limitata
cauſa limitatum producat effectum.d.l.qui li
bertatis. ff. de euictio. & in locis ſupra citatis.
Tum maximè quia iſta reſtrictio expreſſis ver
bis facta per contrahentes fuit, ſi videatur in-
ſtrumentum, & ſic interpretari iuuat ſecundū
iuris communis regulas.

49 Prima quia inſufficienter † & cum menda-
cio exprimere & pœnitus non exprimere pa-
ria ſunt l.1.§.penult.iuncta glo. ibidem in ver
bo edere.ff.de eden. cum concordan.

Secunda quia in dubio interpretatio faciē-
da ſit contra eum, qui poterat & fidelius, &
apertius loqui, & ſic locutus non eſt vulg.l. ve
teribus.ff.de pact.

Tertia

51 Tertia quia deceptis † non decipientibus
iura ſubueniũt.l.2.ff.ad Velleia.l.fœminis.vbi
gloſſ.C.eod.
52 Quarta quia fauendum † his eſt qui tractãt
de damno vitando potius quam his qui de lu
cro indebite captando.l. fina. §. ſi vero. C. de
iur.deliber.

Quod demum dicitur pactum ſtipulatæ re
ſtitutionis precij in caſum euictionis, non cõ
prehendere cauſam euictionis ſequutæ facto
Gabiani, ex veriſimili contrahentium mẽte,
& Palianum poſt habitam veram ſcientiam
inſolutum dationis geminas impetraſſe dila-
tiones a Gabiano, ex quibus vtriuſque con-
tractus veram ratificationem induxerit, Tol-
litur, quia negatur præſuppoſita ſcientia, nec
tam concludenter probata admittitur ſi vi-
deantur deducta in contrarium.

Præterea dato & non cõceſſo quòd per no
tarium oſtenſum illi fuerit aliquod præten-
ſum inſtrumentum, quod tamen ſemper ne-
gatur, quia non verum ſed falſum & cõmen-
titium eſt, attamen non dicitur, ꝙ illud aſſer-
tum inſtrumentum eſſent duo, prout duo in
actis exhibita fuere, nec ꝙ eſſet in tali forma
ſcriptum, vt non poſſet non præſtari illi fides,
quin potius crederet D. Paleanus magis viuæ
voci ſecum teſtato contrahentium, & referẽ-
tium qualitatem crediti, quod prætẽderet Ga
bianus contra ipſos.

Vltimò data & non conceſſa oſtenſione di
cti inſtrumenti, quæ illi facta dicitur abſenti-
bus venditoribus, poſſibile eſt ꝙ plenam noti
tiam dominus Palianus non habuerit ex illa
perfunctoria vnius inſtrumenti oſtenſione. ar
gu. Doctrinæ Anchar. in conſ. 372. in 3. dubio
principali. quem refert & comprobat Tiraq.
in tractat. retract. Lignag. §. 1. glo. 10. nu. 104.
vbi firmat quòd etiã ſi probetur alicui oſten-
53 ſum Corpus ſcripturæ † niſi etiam probetur
ꝙ perlecta tota ſcriptura fuerit, non ſequitur
notitiam de illa inductam fuiſſe. Et hoc ma-
gis admitti in caſu iſto debet, in quo mendi-
cati illi teſtes loquuntur de oſtenſione vnius
tantum inſtrumenti, & tamen ad probãdum
dationem in ſolutum duo inſtrumenta neceſ-
ſaria fuere.

Sequitur ergo ex his ni fallor diluta ſatis
manere motiua prædicta. ſub cenſura tamen
& correctione Excellentiſſimi Senatus.

Aliud Conſilium ad præcedentem materiam continuatiuum.

PRO ſolutione dubiorũ no-
uiſſimè aduerſus Magnificũ
Iuris vtriuſq; Doctorem Do
minum Stephanum Palianũ
in cauſa a Dominis fratribus
de Damianis contra ipſum
intentata, argutè excitatorum, cùm lis ipſa
apud prudentiſſimos & æquiſſimos iudices
tractetur, infraſcriptis duobus tantum argu-
mentis, & quidẽ mea ſñia ſolidis, vtẽdũ duxi.

Primum huiuſmodi proponitur. vendens
54 † ſcienter rem alienam ignoranti re euicta te
netur non ſolum reſtituere pretium receptũ,
ſed etiam quanti emptoris interſit rem non
fuiſſe euictam, proinde de euictione etiam ſi
promiſſa non fuerit. l. ſi prædium. l. non dubi
tatur. l. ſi cõtrouerſia §. ſin autem. C. de euict.
l. fina. §. fina. C. commun. de legat. §. fina. inſtit.
de empt. & vendit. l. emptorem. §. fina. l. ſeruũ
quem. §. fina. ff. de actio. empt. l. 1. l. venditor. l.
re euicta. ff. de euictio. cum pluribus ſimilibus
& vbique glo. & Docto. Capr. in ſuis Regul. c.
87. num. 199. & 200. & ratio eſt, quia dolo ver-
ſatur ſciens rem alienam vendens ignoranti.
At fratres de Damianis prædium Bartholo-
meo Gabiano prius inſolutũ pro aureis cen-
tum traditum ſcienter vendiderunt præfato
D. Stephano Palliano ignorãti prædictam da
tionem inſolutum, ergo de euictione tenen-
tur. Quod autem ſcirent ſe dictum prædium
prius inſolutum dediſſe prædicto Gabiano
probatur ex ipſo inſtrumento dationis inſo-
lutum ab ipſis vẽditoribus factæ anno 1560.
die. 19. Auguſti, cuius ignorantiã aut obliuio-
55 nem veluti facti † proprij & recentis, nõ ex-
cedentis tempus ſeptem menſium, clem. 1. de
ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. iure allegare non poſ
ſunt. l. quamquam. ff. ad Velleia. l. magnam in
fin. C. de contrah. & committen. ſtipul. quam
ad hoc citat Bald. in l. cum rem alienam. col.
fina. C. de lega. l. plurimũ. ff. de iur. & fact. ign.
notatur in l. fina. ff. pro ſuo. & in l. peregrè. ff.
de acquir. poſſeſſ. latè Capr. reg. 79. nume. 1. &
ſequen. Quod verò Dominus Stephanus em-
ptor tempore venditionis prædictam inſolu
tum dationem ignoraret, probatur primo iu
56 ris præſumptione, qua facti † alieni ignoran-
tia præſumitur. l. verius. ff. de probation. cap.
præſumitur de regu. iur. in 6. & vbique glo. &
Docto. Capr. de reg. 79. num. 10. cum alijs cu-
mulatis deciſ. Pedemont. 73. num. 5. poſt Ale
xand. Socin. & Iaſ. Bertran. ibi citatos. Secun-
do ignorantia emptoris probatur eo, ꝙ ipſi
venditores in dicto inſtrumẽto vẽditionis fa-
ctæ Domino Stephano cum iuramẽto aſſer-
uerunt prædictum prædium tunc fuiſſe hypo
thecatum prædicto Gabiano, pro dicta ſum-
ma aureorum centum, affirmantes de prædi-
cta hypotheca conſtare quadã Apocha, quæ
quidem hypotheca dationi inſolutum aduer
ſatur, cùm ex hac ſequuta traditione domi-
nium retineatur, iuribus vulgaribus, ex illa ve
rò trãsferatur. vulg. l. traditionibus C. de pact.
Merito igitur dictam dationẽ inſolutũ igno-
rauit emptor. Et ſi dicatur ſcientia præſumi-
tur ex eo, ꝙ emptor cautè ſibi voluerit proui-
dere per promiſſionem euictionis, de qua in
dicto inſtrumento. Reſpondetur contrarium
eſſe in iure verius. l. penul. C. de euictio.

Non obſtat quòd dicitur Dominum Ste-
phanum emptorem ante Kalendas Auguſti,
proinde antequã veniſſet dies ſolutioni præfi-
xus, ſciuiſſe prædictum prædium fuiſſe titulo
dationis inſolutum, non autem hypothecæ
Gabiano traditũ, & ab eo petijſſe tempus ad
ſoluen-

ſoluendum dictos ſcutos centum prædicto
Gabiano, & per conſequens dationem inſo-
lutum ratificaſſe, l. ad ſolutionem. C. de re iu-
dicat. dolumque venditorum propterea fuiſ-
ſe purgatum, quoniam multis modis reſpon
detur.

Primò non eſſe concludenter probatam
aſſertam petitionem prorogationis ſolutio-
nis centum aureorum, ſi accuratè legantur di
cta duorum teſtium, qui videntur atteſtari
de dicta petitione prorogationis, quorum at
teſtationes non probant dictam petitionem
ex multis, & præcipuè ex oppoſitis in cedula
incipiente ordinatum.

Secundo quia eorum dicta non ſunt veri-
ſimilia, cum deponãt de actu ſacto annis de-
56 cem iam decurſis, quo tẽpore † præſumitur
obliuio vulg. l. peregre. ff. de acquir. poſſeſſio.
cum concordan. de quibus per Socin. conſil.
57 38. nume. 17. volum. 1. Ideo eis † non eſt cre-
dendum l. teſtium. §. 1. in illis verbis, & ex tem
porę veriſimilia. ff. de teſtib. videnturque ſerè
58 deponere per eundem † præmeditatum ſer-
monem, contra text. in d. §. 1. Reſpectu autem
prætenſæ ſecundæ prorogationis ſunt omni-
no ſingulares.

Tertio poſito quod legitimè de dicta peti-
tione prorogationis conſtaret, Reſpõdemus
& negamus ex ea induci aliquam ratificatio-
nem prædictæ dationis in ſolutum, cũ potius
cenſeaț petita reſpectu obligationis proprie
præfati Domini Stephani, qui in inſtrumẽto
ſuæ emptionis promiſerat venditoribus ſol-
uere ſcutos cẽtum prædicto Gabiano Kalen-
dis Auguſti tunc ſequuturis, ob dictam datio-
nem inſolutum. argumen. l. & magis. ff. de ſo-
lutio. & id demonſtratur, quia ex ſua obliga-
tione tenebatur ſoluere kalendis Auguſti, ex
inſtrumẽto vero dationis inſolutum, ſiue pa-
cti luendi poterant fratres de Damianis redi-
mere intra diem 19. Auguſti. Et dato ꝙ peti-
tio prorogationis dilationis poſſit ad vtrum-
que inſtrumentum, dationis ſcilicet in ſolutũ
& hypothecæ referri, debet tamen fieri inter-
prætatio contra prædictos fratres, vt non cen
ſeatur facta ratificatio dictæ dationis inſolu-
tum, per l. veteribus. ff. de pact. & id compro-
batur ex eo, ꝙ prædicta datio inſolutnm non
fuerit facta eius nomine. meritò non potuit
ratificari cap. Ratum. de reg. iur. in 6. Dec. in l.
ſemper qui non prohibet. ff. de regu. iur. Phi-
lipp. Franch. in cap. ratihabitione. nume. 5. eo.
tit. potius enim nouus conſenſus dicitur quã
ratihabitio. teſte Franch. in d. c. ratum. in 2. no
tab. poſt glo. & Bald.

Quarto reſpondemns dato ꝙ ex ea induce
retur ratificatio prædicti inſtrumẽti dationis
inſolutum, non propterea valere conſequen-
tiam, ergo cenſeatur ſententiam ratificaſſe, &
talem ratificationem retrotrahi ad tempus
venditionis factæ dicto D. Stephano, ita vt tẽ
pore emptionis præſumatur emptor habuiſ-
ſe ſcientiam aſſerti contractus dationis inſo-
lutum. Quoniam etſi regulariter ratihabitio
59 † retrotrahatur l. ſemper qui nõ prohibet. &
l. hoc iure. §. deiecit. ff. de regu. iur. cap. ratiha-
bitionem. de regu. iur. in 6. cum ſimilibus, at-
60 tamen non procedit † quoad effectum vt ra-
tificans incidat in aliquem dolũ ſeu pœnam.
argum. notat. per Bartol. in l. 1. §. ſed etſi quis.
nume. 2. verſicu. tu vero dicas. ff. de vi & vi ar-
mat. quem refert & ſequitur Dec. in d. l. ſem-
per. nume. 2. verſicu. Bart. tamen Philip. Fran.
d. cap. ratum. num. 3. At in caſu noſtro ſi talis
ratificatio retrotraheretur ad tempus vendi-
tionis factæ Domino Stephano, argueretur
eius dolus tẽpore eius emptionis, ex quo di-
ceretur ſcienter emiſſe rem alteri iam inſolu-
tum datam, & ſic alienam, proinde incurre-
61 ret pœnam, quia priuaretur † & re & pretio.
d. l. ſi fundum ſciens. C. de euictio. iunctis alijs
allegatis a Gozad. conſi. 24. num. 7. ergo non
retrotrahitur talis ratihabitio, ſeu potius con-
ſenſus.

Accedat ꝙ ſcientia rei alienæ in emptore
ad effectum vt venditor non teneatur de eui-
ctione, nec ad reſtitutionem pretij, requiritur
ꝙ interueniat tempore emptionis. d. l. ſi fun-
dum. cũ ſimilibus, ergo ſcientia ſuperueniens
non retrotrahitur: ita expreſsè dicit Frãch. in
d. cap. ratihabitionem. nume. 5. verſicu. tertio
62 requiritur. vbi quando ſcientia † vel conſen-
ſus requiritur certo & determinato tempo-
re, tunc conſenſus vel ratificatio etiã expreſ-
ſa ſuperueniens non retrotrahitur. Et ex his
tollitur argumentum quod fit de ſcientia ſu-
peruenienti, ad ſcientiam interuenientem tẽ-
pore contractus emptionis. Proinde non ad-
nerſatur Doctrina Barto. in l. qui enim. ff. rem
63 rat. haber. qui & ſi dicat ſcientiam † ſuperue-
nientem cum aliquo actu inducere approba-
tionem præcedentis actus, Tamen non dicit
hanc ſciẽtiam retrotrahi ad tempus actus ap-
probari, præſertim in caſibus in quibus ratiha
bitio non retrotrahitur. Ideo pariter vanum
videtur diſputare de æquiparatione ſeu diffe-
rentia inter dolum & culpam.

Et ex prædictis apparet non eſſe purgatum
dolum venditorum, qui ſciẽter rem alienam
ſub falſo titulo hypothecæ Domino Stepha-
no ignoranti vendiderunt, & ſublata eſſe du-
bia propoſita, ad inducendam ſcientiam Do-
mini Stephani emptoris, reſpectu rei alienæ
tempore emptionis. & propterea Dominos
fratres vẽditores teneri de euictione. Ad quã
pariter tenentur etiam data ſcientia prædicti
Domini Stephani emptoris tempore prædi-
ctæ emptionis.

Ad quod demonſtrandum vtor infraſcri-
64 pto ſecundo argumento, vendens † ſcienter
emptori etiam ſciẽti rem alienam, & promit
tẽs expreſsè de euictione tenetur emptori re
actualiter euicta, de euictione iuxta conuen-
ta, At in caſu noſtro poſito, ꝙ fratres de Da-
mianis ſcienter vendidiſſent præfato Domi-
no Stephano Palliano, ſcienti prædium ruſti-
cum prius inſolutum per eos cuidã Gabiano
traditum, promiſerunt tamen de euictione in
ampla iuris forma, dictumque prædium rea-
liter fuit euictum, Ergo prædicti fratres ven-
ditores

ditores de euictione tenentur. Maior argu-
menti propoſitio probatur in l.apud celſum.
§.item Labeo ſcribit. ff. de contrahen. empt.
in l.emptorem.§. fina. verſicu. niſi ſortem.ff.
de actio.empt.l.apud priorem.verſicu.ſin au-
tem venditor.C.de ædilit.edict.l. ſi fratres.C.
commun.vtriuſque iudic. l. ſi fundum ſciens.
C.de euictio. cum concordan. in gloſſ. addu-
ctis,quibus addo glo.in l. 1. in verbo emptor
ff.de euictio .Bald.conſi.337. nume. 10. in fin.
volum.1.Iaſ.in l.fina.§.fina.nume. 2. C.com-
mun.de legat.& fideicommiſſ. Alexand.con-
ſil.109.nume. 5.vol.4. Vital. in tractat. clauſ.
colum.47. verſicu. quid ſi ipſe emptor fuiſſet
ſtipulatus duplum.Bened.Capr.reg. 87. num.
249. Fabian. de empt. & vendit. quæſt.6. col.
16.in fin.plures cumulat Tiraquel. de retract.
Lignag.§.12.in verbo tranſporte.nume.12.&
13.Afflic.in tit.quib.mod.feud.amittat.§.rur-
ſus nume.8.& 10.verſicu.23.& in titu. de inue
ſtitu.de re alien.fact.nume.1.Natt.conſi. 181.
nume.8.Didac.lib.3. Variar.reſolu.c.17.nu.1.
conueniunt quæ ſcribit Alexan.conſi.67.col.
fina.verſi. vel etiam poteſt reſponderi. vol.2.
Minor autem propoſitio probatur ex lectu-
ra inſtrumenti prædictæ emptionis, Ergo de
euictione tenentur prædicti fratres vẽditores,
etiam dato, quòd emptor ſciẽter emerit rem
alienam.

Nec prædictæ cõcluſioni aduerſantur text.
in l.cum proponas.& in l.fundum.vbi Barto.
ff.de euictio. quem ſequitur Capr. dicta con-
cluſ.87.nume.260.& ea quæ ſcribit Alexan.in
conſi.84.nume.2.& ſequen.vol. 6. Quibus lo-
65 cis habetur quòd quãdo res euincitur † facto
emptoris, tunc venditor non tenetur de eui-
ctione,& prout latius ibi.

Quia prædicta non procedunt vbi ſpecia-
liter promiſſa eſt euictio etiam ſi res vendita
euincatur culpa & facto emptoris, prout pro
miſſa fuit in caſu noſtro. ita loquitur Alexan.
in d.conſi.67.colum. fina. verſi. quantum ve-
ro pertinet. volum.2.& in d.conſi.84. num. 6.
vbi poſt Bart.& Ang.in l. ſed & ſi quis.§. quæ-
ſitum.ff.ſi quis cautio. ponit doctrinã, quòd
quando is qui ex natura actus tenet ſuſcipere
in ſe periculum caſus fortuiti, vt puta ſi em-
66 ptor † poſt contractum vẽditionis ſuſcipiat
expreſsè in ſe periculum, tunc talis ſuſceptio
operabitur vt ſuſcipiens teneatur de caſu for-
tuito contingẽte etiam culpa alterius partis,
ſic in venditoribus iſtis dicendum eſt, vt cor-
67 relatiuorum † eadem ſit diſpoſitio l. 1. C. de
cupreſſ.& lu.daph. libr. 12. Et ſic quòd tunc ſi
68 venditor † qui regulariter ex natura vẽditio-
nis tenetur de euictione.l.emptorem.§.qui ſu
pra iuncta gloſſ.in verbo omnes.ff. de action.
69 empt. cũ alijs vulgar. promittat † de euictio-
ne quocunque modo & caſu res euincat,ope
rabitur hæc promiſſio vt teneatur de euictio-
ne etiam ſi res vendita euincatur culpa & fa-
cto emptoris. & prædictam doctrinam Bart.
ſequitur Socin.conſi.70.nu.3.lib.3.

Et hæc multo fortius procedunt ſi vẽditor
70 † nominatim ꝓmiſit de euictione, etiã ſi res
vendita euinceretur culpa & defectu empto-
ris.ita expreſsè tenet Alexan.d.conſi.67.num.
6.verſic. quia tamen in inſtrumento. volu. 2.
prout idem Alexan.ſic ſentit.d.conſil. 84. nu.
6.verſic.neque etiam obſtat.volu.6. Ad quod
71 facit quod dicitur valere conuentionẽ † con
tra naturam actus, vt quis in plus vel minus
teneatur quàm de iure obligatus ſit,vt latè cõ
cludit Dec.in l.contractus. nume. 6. de regul.
iur.notatur in l.epiſtola.§.pactum. ff. de pact.
l. 3. verſicul. ſin autem venditor. ff. de ædilit.
edict. At in dicto inſtrumẽto venditionis vẽ-
ditores expreſsè cũ iuramento promiſerunt
Domino Stephano emptori de euictione,
etiam quòd ipſa euictio ſequeretur culpa &
defectu ipſius D. Stephani, ergo de euictione
tenentur.

Et poſito citra veri præiudicium, ꝙ non te
nerentur venditores de euictione,negari iure
72 non poteſt quin ſaltem † obligentur ad reſti-
tutionem precij recepti.l. emptorem.§.fin.ff.
de actio. empt. Dec. conſil. 102. in fin. Fab.in
tracta.de empt.& vendit.quæſt. 8.verſi.2.quæ-
ro Ruin.conſi.94.colum.5.verſic.quarto etiã.
volum.1.Didac.loco ſupra citat. nu. 1. Alio-
73 quin locupletarentur † dicti venditores cum
iactura prædicti Domini Stephani, cõtra tex.
in d.l.emptorem.§.fina.verſi. neque enim bo
næ fidei contractus.& l.nam hoc natura.ff. de
condict. indebit. & l. iure naturæ. ff. de regu.
iur.c.locupletari eod. titu. in ſexto.præſertim
ex proprio dolo.

Concludo igitur ex prædictis diluta eſſe ſu-
pradicta argumenta, & ſententiam latam ad
fauorem prædicti Domini Stephani iuridicã
fore,& omnino confirmandam.ſalua melius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Verba indiſinita reſponſiua ſecundum petitionem præ cedentem intelligi debent.*

2 *Priuilegia,reſcripta,inueſtituræ,& conceſſiones Principum in dubio ſecundum tenorem ſupplicationum intelligi debent.*

3 *Conceſſio Principum ſecundum tenorem ſupplicationis intelligi debet, maximè ſi ibi adſit participium annuens.*

4 *Voluntatem enixam & deliberatam concedentis geminatio verborum arguit.*

5 *Qui totum dicit nihil excludit.*

6 *Scriptura referens in ſcriptura relata contineri dicitur.*

7 *Clauſula promittentes obſeruare omnia & ſingula ſupraſcripta operatur relationem contrahentium cen ſeri factam ad omnia in inſtrumento contenta, & tam incidenter & enunciatiuè quam diſpoſitiuè expreſſa.*

8 *Clauſula in fine poſita quando talis eſt quæ ſe expreſsè refert ad omnia præcedẽtia, tam ad proxima quàm remota etiam in principio poſita referri debet.*

9 *Clauſula qua petitur ſuper omnibus & ſingulis iuſtitiam miniſtrari, operatur intelligi debere concluſionem ſuper omnibus narratis,& in petitione deductis factam eſſe.*

10 *Conceſſio Principis ex cauſa remuneratoria facta latiſſimè contra principem concedentem interpretari poteſt.*

11 *Beneficium alicui conceſſum propter eius benemerita iuri non aduerſatur, & reale non perſonale dicitur.*

12 *Diminutionem operari non debent quæ in augmẽtum inducta ſunt.*

13 *Feudum hæreditarium qui aſſequi vult hæredem primi inueſtiti aut vltimi vaſſalli eſſe oportet.*

14 *Subſtitutus largo modo hæres dici poteſt.*

15 *Paciſcens quilibet non ſolum ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus proſpicere voluiſſe cenſetur.*

16 *Iuris idem de hærede eſſe debet quod de defuncto, etiã ſi de hærede mentio facta non fuerit.*

17 *Nominato aliquo & eius hæres nominatus videtur, & ſi de hærede mentio facta non reperiatur.*

18 *Contractus ad hæredes etiam in materia feudali regulariter tranſeunt.*

19 *Liberis prouidere commune Parentum votum eſt.*

20 *Feudum alicui conceſſum, & eius hæredibus & deſcendentibus in infinitum conceſſum intelligitur, dato etiam quòd de hæredibus mentio facta non ſit.*

21 *Verba in quibus aliquis eſt ſpecifice nominatus, & conuentum quod aliquid faciat ad ſui beneplacitum, pactum perſonaliſſimum continere dicuntur.*

22 *Obligans ſe ne aliquid faciat, obligatur, & eius hæres ne id faciat.*

23 *Pactum factum quod pignus vendi poſſit licet creditoris perſona duntaxat comprahenſa ſit, nihilominus ad hæredes creditoris extenditur.*

24 *Debitori conceſſa facultas vendendi pignus cenſetur pariter eius hæredi conceſſa, licet de hærede mentio facta non ſit.*

25 *Regulis generalibus non ſemper vtendum eſt.*

26 *Iuris communis regulæ in materia feudali attendendæ non ſunt, vbi in liberis feudorum deciſio ſpecifica haberi poteſt.*

27 *Licentiam teſtandi alicui concedi, & diſponendi in quamcunque perſonam de bonis feudalibus paria ſunt.*

28 *Inueſtitus de feudo pro ſe & ſuis hæredibus quibuſcunque de feudo ad libitum diſponere poteſt.*

29 *Inueſtitura feudalis facta pro hæredibus quibuſcunque operatur quòd feudum improprium & ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſmiſſibile ſit.*

30 *Verba & infraſcriptis, operantur relationem ad omnia inferius ſcripta cenſeri factam.*

31 *Verba ſupraſcriptis & infraſcriptis perinde operantur ac ſi nominatim quæ infra & ſupraſcripta ſunt in eadem oratione exprimerentur.*

32 *Verba vt aliquid operentur intelligi debent.*

33 *Copula ſiue dictio, &, regulariter inter diuerſa ponitur.*

34 *Dictio alij, ſimilitudinem præcedentium denotat.*

35 *Dictio alius, ſimilitudinem præcedentium aut ſubſequentium non denotat, quando clauſula ſubſequens vel antecedens ſic intelligendo ſuperflua redderetur.*

36 *Dictiones relatiuæ in omnibus diſpoſitionibus omnes qualitates præcedentes repetunt.*

37 *Conceſſio feudalis quæ ad aliam conceſſionem præcedentem relationem habet, cum eiſdem qualitatibus & conditionibus in præcedentibus deſcriptis intelligi debet.*

38 *Conceſſio feudalis quæ ab alia originem ſumit, talis cenſeri debet qualis illa prima eſt.*

39 *Relatiuum quis vel qui, licet ſit relatiuum ſubſtantiæ, tamen etiam refert omnes qualitates, conditiones, & tempora ad quæ diſponens ſe referre voluit.*

40 *Inueſtiens ſecundo loco iuxta formam primæ inueſtituræ, omnes qualitates primæ inueſtituræ repetijſſe cenſetur.*

41 *Verba contractus ſunt forma contractus.*

42 *Inſtrumenti tenor & forma inſtrumenti idem ſunt.*

43 *Inueſtitura cenſentur facta ſecundum conditiones & pacta in primis, & antiquis inueſtituris appoſita.*

44 *Pacta ex conuentione legem accipiunt.*

45 *Res vna & eadem diuerſo iure cenſeri non debet.*

46 *Feudi impropria natura ex pacto proueniens, omni naturæ feudorum ex iuris communis feudorum diſpoſitione reſultanti præualet.*

47 *Tenor inueſtituræ ſemper obſeruandus eſt.*

48 *Pacta trahunt feudum extra terminos feudi ad terminos pactorum, omnique iuri & naturæ feudum derogant.*

49 *Pactum immunitatis in inueſtitura poſitum, pars inueſtituræ dicitur.*

50 *Oppoſitum in oppoſito id quod propoſitum in propoſito operari debet.*

51 *Relata in inſtrumento referente cenſentur appoſita in inſtrumento relato.*

52 *Rem recipiens ſub ea conditione quam alius habuit, intelligitur recipere ſub eiſdem pactis & oneribus quibus alius habebat.*

53 *Verba licet aduerſatiua, aliquando tamen iungunt & præcedentium repetitionem inducunt.*

CONSILIVM XIX.

VIſis inſtrumentis inueſtiturarum Caſtri cum pertinentijs Veſimarum ab Illuſtriſſimis Marchionibus Montiſferrati, quondam Ioanni Scarampo primo inueſtito, deinde Dominis Ludouico & Alexandro fratribus ac Illuſtr. Ioan. Franciſco vltimo defuncto omnibus de Scarampis conceſſarum, necnon teſtamẽti præfati D. Ioan. Franciſci, ac reſponſis prudentiſſimorum iuriſconſultorum, qui pro Illuſtr. hæredibus dicti quondam Domini Io. Franciſci exactè reſponderunt, ſecundum ea quæ proponuntur tota difficultas caſus noſtri in infraſcriptis articulis reſidere videtur.

Primo an inueſtitura facta ab Illuſtriſſimo quondam Io. Iacobo Marchione Montisferrati dicto Domino Ioanni Scarampo pro ipſo & hæredibus ſuis, intelligi debeat iuxta petitionem prædicti Ioannis, qui petijt ſe inueſtiri pro ſe & quibuſcũque hæredibus ſuis maſculis etiã extraneis; an verò ſimpliciter pro ipſo Ioanne & hæredibus ſuis, id eſt maſculis deſcendentibus, iuxta tex. in cap. vnico. §. etſi clientulus, de alienat. feud. cum ſimilibus adductis a Pariſ. conſi. 22. nu. 5. vol. 1.

Et concluſiuè loquẽdo omiſſis diſputationibus,

1 nibus, cenſeo cum prædictis Doctiſſimis Iu-
reconſultis prædicta verba † indefinita debe-
re intelligi ſecundum petitionē prædicti Ioā-
nis.cap.inter dilectos.§.cæterum.de fid.inſtru
ment.vbi Felyn.colum.4. Dec.conſi.33.nu.1.
Socin.conſi.6.numē.55.Pariſ.conſi. 20.num.
8. volum. 2. poſt Barto. Butr. Abb. Felyn. &
Dec.per eum citatos.deciſ. Pedemon.23.nu-
me.44.bonus text.in §. præterea Inſtit. de inu-
til.ſtipular.& in l.ſi defenſor. §. qui interroga-
tus.ff.de interrog.actio.per quæ iura ita reſpō-
det in ſimilibus terminis Ruin.conſi.43.nu.8.
& 9.& conſi.154.nume.7.vol.1. Crott.conſil.
27.nume.10.per text.in l.1.C. de diuerſ. reſcr.
vbi etiam Iaſ. quem refert.& ſequitur Socin.
Iun.conſi.95.nume.8. & 57. volum.3. Gozad.
conſi.41.nume.16.Alba.conſi.4.num.24. qui
2 omnes concludunt reſcripta, † priuilegia, &
conceſſiones Principū in dubio intelligi de-
bere iuxta tenorem ſupplicationū.quod præ-
ſertim locum habere debet quando in con-
3 ceſſione † adeſt participium (annuens) con-
ſenſum & conceſſionem petitorum ſignifi-
cans.l. mulierem. vbi glo. & Bald. C. de ado-
ptio.præſertim in caſu noſtro, in quo bis re-
petitum eſt dictum participium annuēs, quæ
4 geminatio † magis enixam Marchionis con
cedentis voluntatem demonſtrat.vulga.l. cū
ſcimus.vbi Bart.C.de agricol. & cenſi.lib.11.
& l.Baliſta.ff.ad Trebel.Dec.conſi.23.num.4.
Illuſtr.D.Rolan.a Vall. conſil.5.nu.21. vol.1.
Et quod ſic conceſſerit Io.Iacobus dignoſci-
tur ex eo quod plus conceſſerit Ioanni quā m
petiuiſſet, vt videre eſt in dicta inueſtitura, dū
concedit prædictum locum Veſimarum in
feudum antiquum, auitū, & paternum, quod
non fuerat petitum.Item ex eo ꝙ Regalia, &
ea quæ ipſi Marchioni in ſignū ſupremæ po-
teſtatis & ſuperioritatis competebant, videli
cet omnes appellationes, ſupplicationes, que
relas, & recurſus hominum dicti loci.Veſi-
marum a ſe Marchio abdicauit, & in ipſum
Ioannem eiuſque hæredes tranſtulit.Quapro
pter ſicut ſupplicationi dicti Ioannis quo ad
ea quæ ad ipſum Marchionem in ſignum ſu-
premæ poteſtatis & auctoritatis pertinebant
annuit, multo magis dicendum eſt voluiſſe
concedere prædictum feudum pro ipſo Ioā-
ne & eius quibuſcunque hæredibus maſculis
etiam extraneis, ex vulga.regula.l. non debet.
ff.de regu.iur.& cap.cui licet.eod.titu. in 6. &
huiuſmodi interpretatio confirmatur ex illa
clauſula geminata promittens præfatus Il-
luſtr.Marchio pro ſe hæredibus & ſucceſſori-
bus ſuis, dicto Ioanni ſtipulanti & recipienti
pro ſe & hæredibus ſuis, prædicta omnia &
ſingula habere rata & grata, perpetuoque at-
tendere & obſeruare, nullo vnquam tempo-
re ꝯtrafacere vel venire ſub obligatione om-
nium bonorū ſuorum: At inter prædicta om-
nia & ſingula extat ſtipulatio Ioannis ſtipu-
lan.pro ſe & quibuſcūque hæredibus ſuis ma-
ſculis & extraneis, Ergo in cōceſſione etiam
intellexerunt de hæredibus quibuſcūque.vul-
5 gata.l.Iulianus.ff.de lega.3.ibi qui † totum di-
cit nihil excludit.cap.vt circa.§. 1. & ibi gl. in
verbo omnia & ſingula.de electio.in 6.Bar.in
l.ſi cui.§.1.ff.de lega.1.Nam cum dicta verba
ſint relatiua ad omnia & ſingula præcedētia,
contenta in prædicto inſtrumēto, perinde eſt
ac ſi omnia & ſingula præcedentia ſpecifica-
ta fuiſſent, quia illud dicitur expreſsè contine
6 ri in ſcriptura † referente quod continetur in
relata.vulga.l.aſſe toto.ff.de hæred. inſtituen.
D. Rolan. a Val. in ſuis terminis loquens de
dicta clauſula conſi.1.nume.71.volum.3.Ne-
uiz.conſi 8.nume. 27. & ſequen. poſt Alexan.
& alios per eum citatos. Pariſ.conſi.32. num.
100.latè conſi.97.nume.91. vol.1. Ruin. con-
ſil.137.nume.6.volum.1.Socin.iun.conſi.44.
nume.57.volum.3. concludentes prædictam
7 clauſulā † referri ad omnia præcedentia, quæ
continentur in dicto inſtrumento, ſiue enun
ciatiuè & incidenter, ſiue principaliter & di-
ſpoſitiuè ſint expreſſa.& dicit Bero.cōſi. 191.
8 nume.1.ꝙ clauſula † in fine poſita quando ta-
lis eſt quæ ſe expreſse refert ad omnia præce-
dentia, debet referri ad omnia tam proxima
quàm remota, & in principio poſita: & per il-
la omnia præcedentia reſtringuntur & decla-
rantur. His deſeruiunt quæ ſcribit Alex. con-
9 ſil.38.nume.1.volu. 3. ꝙ clauſula. † ſuper qui-
bus omnibus & ſingulis petit iuſtitiam mini-
ſtrari, operatur vt intelligatur eſſe facta con-
cluſio ſuper omnibus narratis, & in petitione
deductis. Et prædicta interpretatio in caſu
10 noſtro ſumenda eſt, ex qua cōceſſio † legitur
ex cauſa remuneratoria facta, propterea ipſa
conceſſio latiſſimè contra concedentem in-
terpretari debet, ex communi Doctorū con
cluſione de qua per Rol.a Val.conſ.50.num.
44.volum.3.poſt Gulliel. Alexan. Pariſ. Grat.
Ruin.Gram.& Socin.Iun. in conſilijs ibi cita
tis.Operaturque feudum eſſe improprium, &
tranſmiſſibile etiam ad fœminas, ex latè ad-
ductis a Dominis conſulentibus.quibus addo
Pariſ.conſi.4.nume.7. & ſequen. & conſil.11.
nume.44.& pluribus ſequen. volum. 1. Card.
Simo.conſi.35.nume.10.& ſequen. inter con
ſilia Marchionalia.Burſat.conſi. 4. nume. 18.
& ſequen.poſt Socin.conſi.89. nu.13. & duo-
bus ſequen.volum.3. vbi concludit ꝙ benefi-
11 cium † conceſſum alicui propter eius bene-
merita non aduerſatur iuri, ideo non eſſe per
ſonale ſed reale, & reſpondet ad l.1. in fin. ff.
de conſtitut. princip.

Et ꝙ conceſſio Ioanni facta pro ſe & hære
dibus debeat intelligi ſecundum petitionem,
videlicet pro hæredibus quibuſcūque, corro-
boratur ex pacto in dicta inueſtitura expreſ-
ſo, quod interpoſitum fuit vt maiore poteſta
te diſponendi de dictis bonis Veſimarum po
tiretur Dominus Ioannes, quā fruebatur vir-
tute dictorum verborum quibuſcunque hæ-
redibus, propter dictionem, maſculis, additā
in petitione, qua ſtāte fœmina dicebatur ex-
preſse excluſa. vt ergo præfatum Ioānem de
ſe benemeritum Marchio inueſtiens maiore
gratia condonaret, pactus eſt ꝙ dictus Ioan-
nes poſſet teſtari & diſponere de dictis bonis
in eius

in eius vltima voluntate in quamcūque per-
ſonam,etiam extraneam , ſub qua vniuerſali
dictione etiam fœmina cēſetur incluſa , quæ
prius propter dictionem maſculis additam
dictioni vniuerſali,quibuſcunque,erat exclu-
12 ſa. Ne igitur inducta in augumentum, †& fa-
uorem prædicti Ioánnis virtute dicti pacti re
dundent in eius odium & diminutionem, cō
tra l.nulla iuris ff.de legib.& l.quod fauore.C.
cod.titu.l.legata inutiliter ff. de adimen.lega.
debemus interpretari dictum pactum,vt non
tollat virtutem dictæ Clauſulæ , pro quibuſ-
cunque hæredibus maſculis , quæ locum etiā
haberet nullo facto teſtamento , ſeu diſpo-
ſitione .

Concludo igitur cōceſſionem prædictam
pro dicto Ioanne , & eius hæredibus factam,
intelligi debere ſecundum petitionem dicti
Ioannis ,.ideſt pro quibuſcunque hæredibus
maſculis præfati Ioannis , & per conſequens
vbi nullum condidiſſet teſtamentum Ioan.
Franciſcus pro filio maſculo dictæ D. Clau-
diæ, dicti Ioannis abnepote, cenſeretur virtu-
te prædictæ clauſulæ vocatus.

Nec obſtat quod dici poteſt prædictum fi-
lium maſculum non poſſe admitti ad feudū
veſimarum,cùm non ſit hæres dicti Ioannis,
nec Io.Franciſci , ex quo mater , eum gradu
conſanguinitatis,& ſubſtitutionis præcedit ,
13 oporteréque eum qui ad feudum † prædictū
admitti vult hæredem eſſe primi , aut vltimi
vaſalli;ex communi concluſione de qua per
Curt.Iun. conſil. 1. nume. 13.Brun.conſil.18.
nume.14.Gozad.d.conſi.8.num.30.cum mul
tis ſimilibus.

Quia multis modis reſponderi poteſt.

Primò ex reſponſione de qua per Dec.cō-
ſilio 208. vbi inquit id quod dicitur eum qui
vult habere feudum hæreditarium oportere
eſſe hæredem primi aut vltimi inueſtiti, debe
re intelligi ſi hæreditas fuerit ei delata , quòd
ſi nō fuerit delata poſſe aſſequi feudum quā-
uis re ipſa non fuerit hæres.& Decium refert
& ſequitur Pariſ. conſilio 23. nume. 185. vo-
lum. 1.

Secundò reſpondetur prædictum filiū ma
ſculum D. Cludiæ largo modo poſſe dici hæ
14 redem,†cùm fuerit ſubſtitutus l. 1.ff. de vulg.
& pupil. Ideò in eo verificari illa verba hære-
dibus quibuſcunque. & quælibet teſtatoris di
ſpoſitio eo caſu valet,ex latè cumulatis a So-
cin.Iun.conſi.22.nu.22.& 23.vol.1. D. Rol. a
Val.conſi.79.nu.23.& ſequen.vol.2.poſt plu-
res per eum allegatos.

Secundus articulus erit , poſito citra veri
noxiam quòd illa verba conceſſionis, in feu-
dum pro ipſo Ioanne,& hæredibus ſuis , non
debeant intelligi ſecundum prædictam peti-
tionem , ſed ſimpliciter, ideſt pro hæredibus
maſculis deſcendentibus,iuxta tex.in d. c.1.§.
& ſi clientulus.de alienat.feud. An virtute di-
cti pacti in cōceſſione appoſiti potuerit præ-
fatus quondam Dominus Ioā. Franciſcus te-
ſtari,& diſponere prout diſpoſuit,proinde ſo
rorem,& ſucceſſiue eius filios ſuo teſtamēto
ad prædicta bona feudalia vocare.

Et concluſiuè loquendo dicimus præfatū
D. Ioan. Franciſcum potuiſſe ſic diſponere
infraſcriptis fundamentis.

Primò quia regulariter vnuſquiſque paci-
15 ſcens†cenſetur non ſolum ſibi,ſed etiam hæ
redibus ſuis proſpicere voluiſſe l. ſi pactum
ff.de probat. cum ſimilibus allegatis ibi per
glo.& Iaſ.in l.2.§.item ſi in facto num.2.ff. de
verb.obliga. vbi ponit regulam,dicens idem
16 iuris†ſemper eſſe debere de hærede quod de
defuncto , etiam ſi de hærede mentio facta
non fuerit:facit dictū Bal. in l.1.col.1.C.quor.
17 bonor.quòd nominato†Titio eius hæres etiā
nominatus videatur, quem refert & ſequitur
Dec.conſi.262.num.5.Hinc dicit Natt.conſi.
216. nume. 12. regulare eſſe quòd contractus
18 †tranſeant ad hæredes. & in materia feudali
eſt tex.in cap.1.de duob.fratrib. a capit. inue-
ſtit.iuncta glo.quæ allegat.d.l.ſi pactum.idem
ſentit Iſern.in tit.an agnat.vel filius col. 1.ver
ſicu.& quando conceditur Titio intelligitur
etiam de hæredibus.Natt.conſi.663. nume.5.
Præſertim ſi hæredes ſint de liberis , ea ratio-
19 ne quoniam illis † prouidere commune pa-
rentum votum ſit l.nam & ſi parentibus ff.de
inoffi.teſtamen.& l.ſcripto.ff.vnde libe. cum
ſimilibus.Et in materia feudali cap. 1. §. cùm
verò Couradus. iuncto §. hoc quoque ſcien-
dum. in fin. de his qui feud. dar. poſſ.vbi feu-
20 dum†alicui cōceſſum intelligitur & eius hæ-
redibus deſcendentibus in infinitum conceſ-
ſum,etiam dato quòd de eis non fuerit facta
mentio.& hæc in caſu noſtro indubiè proce-
dunt, in quo nominatim præfatus Ioannes
non ſolum pro ſe ſtipulatus eſt,ſed etiam pro
ſuis hæredibus,quorū ſuperflua fuiſſet in hoc
nominatio , niſi etiam illis diſponendi facul-
tatem concedere voluiſſet . quo fit vt nomi-
nis proprij in dicto pacto inſertio dicatur fa-
cta non vt pactum prædictum eſſet perſona-
le , ideſt ad perſonam ipſius Ioannis tantum
reſtrictum , ſed vt demonſtraretur perſona
cum qua pactum fuerat factum l. iuriſgen-
tium.§.pactorum. verſic. plerunque enim. ff
de pact.cum ſimilibus in glo.citatis ibi.

Nec in caſu noſtro repugnant illa verba
21 †dictus Ioannes , & ad ipſius beneplacitum ,
tamquàm faciant pactum eſſe perſonaliſſi-
mum ex cumulatis per Cagnol.in l.2. verſicu.
lo ſecundo principaliter.C.de pact. inter em-
pto . & vendito. & Natt. conſilio 163. 164.
& 165.

Quoniam in contrarium vrgent multa iu-
ra præſertim tex. in l. ſtipulatio iſta. in princi-
pio verſiculo,ſed ſi ſe obligat.ff.de verborum
22 obligatio. vbi ſi quis ſe obligauit † ne ip-
ſe faciat , obligatur etiam eius hæres ne fa-
ciat.& In l. ſi neceſſarias.§.de vendendo.ff. de
pigno. act. quo loci habetur quòd ſi in pacto
23 †facto de vendendo pignore creditoris per-
ſona duntaxat ſit comprehenſa , attamen hu-
iuſmodi pactum etiam extenditur ad hære-
des. His accedit text.in l.ſicut §.ſi debitori. ff.
quib. mod. pign. vel hipothe. ſoluitur. vbi ſi

24 conceſſa ſit debitori † facultas vendendi pi-
gnus, cenſetur pariter eius hæredi, de quo nõ
fuerat facta mentio conceſſa. Et non eundo
25 per regulas † generales videtur tex. in termi-
nis noſtris in cap. vnic. de feud. non haben.
propr. natur. feud. vbi præſupponitur quod
in inueſtitura ſeu conceſſione feudali erant
ſcripta huiuſmodi verba, & ipſe, & ſui, & cui
ipſe dederit habeant, &c. Et tamen illa ver-
ba, & cui ipſe dederit ibi poſita, extenduntur
etiam ad eius hæredes. ita ſentit Afflic. ibi co-
lum. 1. verſicu. Item ſcias. & verſicu. idem di-
cas. & in titu. ſi de feud. fuer. controuerſ. inter
Domin. & agnat. §. feudum ea lege nume. 1.
Dec. conſilio 680. nume. 3. in fine. iuncto nu-
mero 8. vbi feudum fuerat conceſſum cum
poteſtate alienandi ad voluntatem primi in-
ueſtiti, & tamen alienatio fuerat inde facta, a
nepote primi inueſtiti, & nihilominus con-
cludit alienationem tenere. Pariſ. conſil. 85.
nume. 14. in fine. & nume. 20. verſicu. ſed in
caſu noſtro. volum. 4. Adducitur in terminis
a Dominis conſulentibus Illuſtr. Dom. Ro-
lan. à Val. conſil. 55. nume. 54. poſt Iaſ. Dec. &
Natt. locis ibi citatis, & Carol. Malat. in con-
ſilio 65. inter conſilia Siluani. Cùm igitur ha-
26 beamus tex. in libris feudorum † decidentem
caſum noſtrum, fruſtra recurrimus ad regu-
las iuris communis Bal. & Aluar. in cap. 1. de
ſucceſ. feud. quos ſequitur Zazius conſilio
15. nume. 39. volum. 2. Comprobarique po-
teſt hæc ſententia ex adductis a Soc. iun. conſ.
83. num. 4. 5. & 6. volum. 4. vbi æquiparat li-
27 centiam † alicui concedi teſtandi, & diſponẽ-
di de bonis feudalibus in quamcunque perſo
nam cui ipſe voluerit, vel quòd fuerit inueſti-
28 tus † pro ſe, & ſuis hæredibus quibuſcunque;
At in caſu noſtro fuit præfato Ioanni con-
ceſſa licentia teſtandi, & diſponendi de dictis
bonis in quamcunque perſonam ad eius be-
neplacitum, ergo perinde eſt ac ſi fuiſſet Ioã-
nes inueſtitus pro ſe, & hæredibus quibuſcun
29 que. Verum inueſtitura † facta pro hæredibus
quibuſcũque operatur quòd feudum ſit ſem-
per improprium, & tranſmiſſibile ad quoſ-
cunque hæredes, etiam penitus extraneos, ex
cumulatis a Socin. Iun. conſi. 72. nume. 22. vo
lum. 1. Bero. conſi. 65. nume. 57. 58. & ſequen.
vol. 1. Ruin. conſi. 16. num. 5. volum. 1. D. Ro-
lan. à Val. d. conſi. 79. nu. 23. 29. vol. 2. Igitur &
feudum veſimarum eſt improprium tranſ-
miſſibile, & diſponibile in quoſcunque hæ-
redes, præſertim in ſororem, & eius filios ma
ſculos.

Et quòd dicta facultas teſtandi, & diſponẽ-
di conceſſa fuerit non ſolum prædicto Ioan-
ni, ſed etiam hæredibus ſuis, clarè probatur
ex illis verbis diſpoſitiuis in inueſtitura poſi-
tis, ita & taliter quòd amodo in antea dictus
Ioannes, & hæredes ſui teneat, habeat, & poſ-
ſideat, ſeu quaſi dictum Caſtrum, terram, &
villam, cum dictis pertinentijs, & aliis infra-
ſcriptis, imo ferè incontinenti poſt dicta ver
ba legitur appoſitum prædictum pactum cõ
ceſſionis facultatis teſtandi & diſponendi de
prædictis bonis. Prædictusque Domi. Ioan.
Franciſcus erat deſcendens, & hæres media-
tus prædicti Ioannis primi inueſtiti, ergo ha-
bebat tenebat, & poſſidebat prædicta bona
veſimarum cum prædicta facultate de eis te-
30 ſtandi & diſponendi, quoniam verba † illa &
alijs infraſcriptis, poſita in eadem oratione
conceſſionis feudi etiam factæ hæredibus, ha
bent relationem ad omnia inferius ſcripta
cum eorum qualitatibus Barto. in l. qui libe-
ris. §. hæc verba numero 7. ff. de vulgar. & pu-
pilla. & conſilio 7. nume. 1. quem refert, & ſe-
quitur Iaſ. conſilio 15. numero 2. concluden-
tes quòd quotieſcunque in aliqua diſpoſitio-
31 ne ponuntur iſta verba † infraſcriptos, vel
ſupraſcriptos, important ac ſi nominatim
quæ infra vel ſupraſcripta ſunt, in eadem
oratione exprimerentur Pariſ. conſilio 93.
numero 24. & ſequen. volum. 1. Dec. conſilio
423. nume. 5. Celſ. conſil. 120. num. 18. Butſat.
conſi. 24. num. 21. poſt alios per eum citatos.
& ita, &c.

Et ſi dicatur debere referri ad proxima in-
fraſcripta, videlicet ad illa verba cum om-
nibus ſuis emolumentis, reſpondetur ad ea
non debere referri, cùm dicta verba veniant
nomine redditυum, prouentuum, & perti-
nentiarum, de quibus, ſupra iam dictum erat.
vt igitur prædicta verba alijs infraſcriptis,
non ſint ſuperflua, ſed aliquid operentur
32 † iuxta l. ſi quando, ff de lega. 1. debent refer-
ri ad dictum pactum, & alia infraſcripta.
33 quod demonſtratur, quia copula etiam † re-
gulariter ponitur inter diuerſa. ex notat. in
rubrica de iuſtitia & iure, & de iur. & facti
ignoran.
34 Nec refragatur dictio alijs, † adiecta dictio-
ni infraſcriptis, tamquàm infraſcripta debeãt
eſſe ſimilia præcedentibus, ex gloſ. in l. ſi fugi-
tiui. C. de ſeru. fugiti.

Quia dicta gloſ. habet aliam gloſ. in con-
trarium in l. non ſolum. §. quæritur. in verbo
creditores ff. de poſtulan. quam cum pluri-
bus ſimilibus citat Hipol. de Marſil. in rub. de
probatio. nu. 120.

Prætereà non procedit prædicta glo. quan
35 do clauſula † ſubſequens ſuperflua reddere-
tur, vt in caſu noſtro, teſte Felin. in capitu. ſe-
des. columna 9. verſiculo, ſeptima declara-
tio. de reſcriptis. Poſſent & alia multa ad-
duci pro reſponſione, quæ breuitatis gratia
omittuntur.

Inſuper omnis in caſu noſtro tollitur ſeru-
pulus, & difficultas attento tenore inueſtitu-
rarum poſt prædictam inueſtituram Ioan-
nis primi acquiſitoris, eiuſque hæredibus, &
ſucceſſoribus conceſſarum, præſertim D. Lu-
douico, & Alexandro patri, & patruo reſpe-
ctiuè præfati D. Io. Fräciſci vltimò defuncti,
necnon & ipſi D. Io. Franciſco, quibus inue-
ſtituris apertè legitur prædictos fuiſſe a Du-
cibus Mantuæ vti Marchionibus Montiſfer-
rati reſpectiue inueſtitos de prædicto feudo
his modis, & formis quibus inueſtiti fuerunt
eorum prædeceſſores.

At

At eorũ prædeceſſores, maximè præfatus
Ioannes, fuerunt inueſtiti cum facultate te-
ſtandi,& diſponendi de dicto feudo in quam-
cunque extraneam perſonam, vt ex lectura
dictæ primæ inueſtituræ apparet, ergo eodẽ
modo & forma cum dicta facultate teſtandi,
& diſponendi dicuntur inueſtiti prædicti ſuc-
ceſſores, præſertim præfatus quondam Ioan-
nes Franciſcus.argumẽto tex.in l.3.§. eodem
modo.& ibi gloſ.ff.naut.caup.& ſtabul.l. a fi-
lio.§.teſtator.in fin. verſiculo. nam ſi eodem
modo ff.de alimen.& cibar.legat.quæ iura ci-
tat Aretin.conſilio 156. colum. 2. in princip.
verſicu.ſubſtituit enim Franciſco eodem mo
do. dicens hoc eſſe regulare in omnibus di-
36 ctionibus † relatiuis, quòd repetant omnes
qualitates in præcedentibus inueſtituris, de
quibus conſtat, relatas. Bero.conſil.66. nume.
3. volum. 1. quo loci dicit quòd quando in
37 conceſſione † fit mentio de conceſſionibus
eiuſdem rei præcedentibus, a quibus conceſ-
ſio de qua agitur deriuationem habet, debet
intelligi cum eiſdem qualitatibus, & condi-
tionibus in præcedentibus deſcriptis l. lega-
tum ſub conditione ff. de adimen. legat. Et
38 quia hæc cõceſſio † à prima originem ſumit,
ergo talis cenſeri debet qualis eſt illa prima
l. ſi ego §. ſi tamen ff. de publica. cum ſimi-
libus.

Confirmantur prædicta ex adductis a Nat-
ta conſi.676.num.8.& D.Rol.a Val.conſi.58.
numero 23.volum.3.poſt Paul.de Caſtr. con-
ſilio 283.lib. 1. ſecundum nouam impreſſio-
39 nem, quòd licet relatiuum † quis vel qui, ſit
relatiuum ſubſtantiæ, non tamen facit relatio
nem ad ſolam ſubſtantiam ſui antecedentis,
ſed etiam ad omnes qualitates, conditiones,
modos,& tempora, ad quæ diſponens ſe re-
fert d.l.a filio.§.teſtator.ff.de alimen. & cibar.
legat Quibus accedit Pariſ.conſil.9. num.16.
& ſequen. volum. 1. latè more ſuo Tiraq. de
leg. connubia. in verbo exprez. gloſ. 7. nu-
me.182.& 183. Bello. loquens de illis verbis
ea forma conſi.23.num.1.2.& 3. Bald. conſil.
331.verſicu.in contrarium videtur. & verſic.
ſequentib. volum. 2. concludens quòd inue-
40 ſtiens † ſecundò iuxta formã primæ inueſtitu
ræ, videtur omnes qualitates primæ inueſtitu
ræ repetiiſſe.& dicit Curt.Senior.conſi.49.co
41 lum.2.verſi.nimirum. quòd verba † contra-
ctus ſunt forma contractus. & col. ſequen.
42 ſentit tenorem inſtrumenti, † & formam in-
ſtrumenti idem eſſe. Comprobanturque hæc
43 quia in dubio inueſtituræ † cenſentur factæ ſe
cundum conditiones, & pacta in primis, &
antiquis inueſtituris appoſita. ita expreſsè di-
cit Bero.conſi.77.nume.28.& 29.vol.1.arg.c.
1.de fra.de nou.benef.inueſtit.cum ſimilibus,
poſt Pau.de Caſt.& Alexan. per eum citatos.
Bar.in l.ſi mihi,& Titio. ff.de verb. obli. & ibi
Alex.col.6.

Nec mouere debet quod aliqui motiuan-
do dicere voluerunt, videlicet illa verba mo-
dis, & formis &c. non referri ad prædictum
pactum, ſed ad principalem diſpoſitionem,
ſcilicet dedit & conceſſit dicto Ioanni ſtipu-
lanti pro ſe,& eius hæredibus, in feudum no-
bile antiquum, auitum,& paternum, non au-
tem ad pacta prædicta tamquàm acceſſoria.l.
ſi quis nec cauſam.ff.ſi cer.pet.

Quoniam reſpõdeo dictam inueſtituram
Ioannis,& ſi multa pacta contineat, vnicam
44 tamen eſſe, & ſumere legem † ex conuentio-
ne vulg.l.1.§.ſi conueniat ff.depoſit. Io. Cald.
de feud. conſilio 11. Nec debere diuerſo iure
45 † cenſeri.vulg.l.eum qui ædes. ff. de vſucapio.
quod eueniret ſi ſolum ad prædictum primũ
caput infeudationis fieret relatio, quia reſpe-
ctu dicti primi capitis diceretur propriam
feudi naturam habere: reſpectu autem præ-
dicti pacti impropriam. quæ quidem impro-
46 pria natura † ex pacto reſultans, potius atten-
di debet, & præualet omni naturæ feudorũ,
ex iuris communis diſpoſitione reſultanti. di
cto cap. 1. de feudo.non haben. propr. natur.
feud. Et id eſt quod vbique legitur, tenorem
47 inueſtituræ † ſemper eſſe obſeruandum,& pa-
48 cta trahere † feudum extra terminos feudi ad
terminos pactorum, derogareque omni iu-
ri, & naturæ feudorum, ex cumulatis in deci-
ſione Pedemontana.22.num.2.& 20. Quibus
addo Illuſtr.D.Rolan.a Val.conſil.79.nume.
19.& ſequen.volum.2.Natt.conſ.49.num.19.
Cæphal.conſi.29.nu. 6. Quo fit vt pacta in di-
cta inueſtitura facta nõ conſiderentur vti ac-
ceſſoria, ſed vt principalia, cùm feudi pro-
priam naturam ſuperent, & potentiora ſint
ipſa propria natura feudi, quo caſu non pro-
cedit regula d.l. ſi quis nec cauſam. ita decla-
rat Marſil.in pract.crimin. §. ſequitur nu.20.

Accedat vt ſupra diximus relationem de-
bere fieri cum omnibus ſuis qualitatibus, &
conditionibus.& faciunt quæ ſcribit Alexan.
conſi.30.num.4.in fi.vol 5.quod pactum im-
49 munitatis † poſitum in inueſtitura de qua ibi,
eſt pars inueſtituræ. ſic in caſu noſtro pactum
tribuens facultatem teſtãdi de feudo veſima-
rum eſt pars dictæ inueſtituræ.Bero.cõſi. 157.
num.6.vol. 2. per text.in l.fundi partem ff. de
contrahen.emptio.& in conſi.153.nume. 51.
& 52. volum. 1. vbi reſpondet ad id quod di-
citur attendi debere cõtractum principalem,
& num.70.

Et hæc ſimiliter comprobantur argum.no
tat.in l.1.§.fina. ff. de lega. 3.quo loci habetur
50 idem operari oppoſitum † in oppoſito quod
propoſitum in propoſito. ſicut igitur ſi in in-
ueſtitura Ioannis primi acquiſitoris fuiſſet pa
ctum adiectum, quòd ipſe Ioannes non poſ-
ſet alienare dictum feudum, nec de eo diſpo-
nere in quamuis perſonam, etiam in agnatũ
proximiorem,& in inueſtitura Ioannis Fran-
ciſci deſcendentis a dicto Ioanne nihil dictũ
fuiſſet de prædicta prohibitione, ſed tantũ ꝙ
inueſtitur Io.Franciſcus iuxta modum, & for
mam prædictæ inueſtituræ, non potuiſſet Io.
Franciſcus alienare dictum feudum, nec de
eo diſponere, etiam in agnatum proximio-
rem, perinde ac ſi dicta prohibitio eſſet ex-
preſſa in inueſtitura Ioannis Franciſci, ex

quo relatum cenſetur eſſe cum omnibus qualitatibus in referente, ſic pactum in inueſtitura Ioãnis expreſſum quòd ipſe poſſet de dicto feudo Veſimarum teſtari & diſponere in quamuis etiam extraneam perſonam, cenſeri debet virtute dictorum verborum poſitorum in inueſtitura, iuxta modum & formã prædictæ primæ inueſtituræ, expreſſum, in dicta inueſtitura Io. Franciſci, vt idem operetur oppoſitum in oppoſito quod propoſitum in propoſito. Et quia inueſtitura Ioannis relata cenſetur eſſe cum omnibus ſuis qualitatibus & pactis in inueſtitura Io. Franciſci referente, iuribus allegatis, quibus addo Pariſ. conſi. 2. num. 51. & octo ſequen. dicen. quòd relatio nedum refert ſubſtantiam, ſed etiam omnes qualitates. & conſil. 5. num. 6. volum. 1. expreſſè innuit quòd quando in inueſtitura ſequẽti dictum eſt quòd fit iuxta tenorem antiquarum inueſtiturarum, debet huiuſmodi inueſtitura ſequens intelligi ſecundum qualitatem antiquarum, ad quas fit relatio. & conſil. 23. nu. 66. & ſeq. eod. vol. 1.

Nec aduerſatur declaratio adiecta in inueſtitura facta anno 1567. die 9. Octobris, qua declaratur, ꝙ ſi reperiatur vnquam inueſtituras primas in aliquo alteratas fuiſſe ſine ſpeciali gratia in inſtrumento expreſſa, non cenſeatur aliquo modo præiudicium factum. S. Excellentiæ neque ſucceſſoribus, Quia multiſariè reſpondetur.

Primo propter dictam relationem factam ad primam inueſtituram, virtute dictorum verborum, his modis & formis quibus ſupra, nõ eſſe in aliquo alteratam inueſtituram primam, verum cenſeri eſſe in poſterioribus referentibus cum omnibus ſuis qualitatibus inſertam, iuribus ſupra proximè allegatis. quibus addo Bero. conſil. 121. num. 2. volu. 1. vbi nominatim dicit ꝙ omnia contenta in inſtrõ
51 relato † dñr eſſe appoſita & repetita in inſtrumento referente. & citat text. in l. 2. ff. de coniung. cum emancip. liber. vbi Barto. nominatim ex illo text. inſert quòd ſi talis rece-
52 pit † rem illa conditione qua habuit talis, intelligitur eiſdem pactis & oneribus recipere. quem refert & ſequitur Iaſ. in l. debitori. nu. 2. C. de pact. quem citat Neuiza. conſil. 55. nu. 1. dicens illa verba hac lege vel pacto, poſita in contractibus importare modum.

Cùm igitur in inueſtitura Io. Franciſci dicatur his modis & formis, quibus fuerunt inueſtiti prædeceſſores, perinde eſt ac ſi dixiſſet his pactis, quo caſu nemini dubium eſt prædictum pactum facultatis teſtandi de feudo Veſimarum adiectum in inueſtitura Ioannis primi acquiſitoris, dici poſitum in inueſtitura Io. Franciſci, proinde illum potuiſſe de dicto feudo teſtari prout teſtatus eſt.

Et ſi dicatur primam inueſtituram alterari in hoc, quòd facultas teſtandi & diſponendi de dictis bonis feudalibus, de qua in dicta prima inueſtitura, erat reſtricta ad perſonã prædicti Ioannis, ex poſterioribus verò inueſtituris extẽderetur ad ſucceſſores in dicto feudo. Reſpondeo nullam fieri extenſionem, ſed eo modo, & forma, ac ſub his pactis quibus fuit facta Ioanni primo, dicitur etiam facta Ioanni Franciſco, quod fieri potuit, cum hoc non eſſet prohibitum ex prima inueſtitura. Alioquin cogeremur fateri ꝙ ſi Marchio inueſtiuiſſet prædictum Ioannem pro ſe & eius filijs maſculis tantum, cum poteſtate alienãdi in quamcunque perſonam, & contigiſſet feudum ob defectum maſculorum aperiri Domino Marchioni, & alium inueſtiri his modis & formis quibus fuerat inueſtitus prædictus Ioannes, cum prædicta tamen declaratione, ꝙ propterea nouiſſimè inueſtitus nec eius filij non poſſint vti illa facultate alienandi conceſſa in prima inueſtitura, cum illa eſſet reſtricta ad Ioannem & eius filios tãtum, quod dicere ab omni iure & ratione aberat.

Secundò reſpondetur facultatem teſtandi & diſponendi conceſſam in prima inueſtitura, non eſſe reſtrictam ad prædictum Ioannẽ tantum, ſed compræhendere omnes eius deſcendentes, vt ſupra probauimus.

Tertiò reſpondetur prædictam declarationem non referri ad dictam facultatem teſtandi & diſponendi, ſed ſolum ad ea per quæ reſtringeret ſuperioritas honor, & iuriſdictio Principis, vt apparet ex illis verbis, Itẽ ex eo
53 quod regalia &c. quæ † etiam ſi aduerſatiua ſint, iungunt tamen & repetitionem inducũt, ex cumulatis a Boer. quæſtio. 146. num. 10. veniuntque ad declarationem præcedentium. vulg. l. qui filiabus ff. de legat. primo At propter dictam facultatem teſtandi & diſponendi non reſtringitur ſuperioritas, honor, & iuriſdictio Principis, cum ex dicta prima inueſtitura ad quemcunque tranſeat feudum prædictum, ſaluo ſemper iure feudi & ſuperioritatis tranſeat d. c. 1. de feud. non haben. propr. natur. feud. Ergo declaratio dictum pactum non reſpicit.

Concludo igitur præſatum quondam D. Io. Franciſcum ex forma & tenore dictarum inueſtiturarum, potuiſſe teſtari & diſponere de dicto feudo & bonis Veſimarum, prout diſpoſuit, proinde Illuſtrem D. Claudiam vti hæredem eſſe mittendam & miſſam manutenendam in poſſeſſione dictorum bonorum, amoto Procuratore fiſcali & alio quocũque illegitimo detentore. Salua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ſiue conſuetudo quibus cauetur teſtamentũ coram minori numero ſeptem teſtium fieri poſſe, de iure ſubſiſtit, quia numerus 7. teſtium ſolemnitas eſt a iure ciuili introducta.*

2 *Filius per reſcriptum Principis legitimatus, ſicut legitimus & naturalis ſimpliciter beneficio l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto. C. de teſtam. gaudet.*

3 *Statutum loquens de vna perſona aliam non comprahendit, quando ex illa comprahenſione reſultaret vnam perſonam excludere aliam defuncto magis proximam & dilectam.*

4 *Filia legitimata a patre magis dilecta quàm ſororis*

vis filij cenſetur.

5 *Statutum diſponens quòd alia ſtatuta ad literam intelligantur, nullam extenſionem ex identitate vel maioritate rationis recipit.*

6 *Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.*

7 *Fratres & eorum filij agnationem patris conſeruant, non autem ſorores, nec illarum filij etiam maſculi.*

8 *Maſculinum non concipit fœmininum quando inter vtrumque diuerſa ratio viget.*

9 *Maſculinum in ſtatutis fœmininum non concipit.*

10 *Statutum loquens de maſculino ſi iuris communis correctorium ſit, ad fœmininum non extenditur.*

11 *Legis ſeu ſtatuti promiſio quando iuris communis correctoria eſt, ad perſonam in ſtatuto vel lege nominatam tantum porrigitur, non ad alias.*

12 *Statutum quo libera teſtandi facultas tollitur, iuris communis correctorium eſt.*

13 *Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringens ſtrictè intelligi debet.*

14 *Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringens, niſi in caſibus in eo expreſſis locum non habet.*

15 *Caſus in ſtatuto non expreſſus omiſſus dicitur, & in iuris communis diſpoſitione remanet.*

16 *Filij per reſcriptum Principis legitimati, in caſu inteſtati nihil a filijs legitimis & naturalibus differunt.*

17 *Teſtamento vnicuique libera facultas eſt, de rebus ſuis diſponendi prout vult.*

18 *Spurius per reſcriptum Principis legitimari poteſt, & teſtamento inſtitutus ſuccedit ad praiudicium venientium ab inteſtato, licet in reſcripto contineatur quòd eſſet citra praiudicium venientium ab inteſtato.*

19 *Ius accreſcendi etiam in coniunctis re & verbis locum habet.*

20 *Ius accreſcendi ſucceſſorio edicto potentius eſt, & illud excludit, quia coniunctus in inſtitutione vel legato alium excludit, qui aliàs ex diſpoſitione legis venire poſſet.*

21 *Teſtati ſiue teſtamenti cauſa, inteſtati cauſam ceſſare facit.*

CONSILIVM XX.

VISIS Exemplis legitimationis Mariæ filiæ quondam Petri Feij ciuis Sauonæ, ac ſtatuti dictæ Ciuitatis ſub titulo de ſucceſſ. ab inteſtato, allegationibusquè Doctiſsimi iureconſulti Domini Alexandri Sorleoni, Omiſſa quæſtione an dicta legitimatio iure ſubſiſtat, quia abundè, diſerteque a prædicto Domino Alexandro diſcuſſam video, cuius opinio comprobatur auctoritate prudentiſſimi iureconſulti D. Rolan. a Vall. conſi. 82. nume. 12. & pluribus ſequen. & conſi. 96. libr. 3. Vaſch. in l. ſi quando. nume. 65. & ſequen. C. de inoffic. teſtamen. Paul. Lancel. inter conſi. vltima. voluntat. cõſil. 176. num. 15. & ſequen. Ant. Gabriel. lib. 6. in titu. de legitima. concluſ. 5. & 7. aſſumo articulum concernentem validitatem teſtamenti prædicti Petri Fey, nec non diſpoſitionem dicti ſtatuti Sauonenſis. In quo articulo vtroque in capite opinioni prædicti D. Sorleoni vti iure conſonæ inhæreo, videlicet teſtamentum prædictum iure ſubſiſtere, & porrigere effectum ad bona vbique ſita, etiam ſi in eo non legantur rogati ſeptem teſtes, nec obſeruatæ aliæ ſolemnitates a iure ciuili introductæ, attenta lege Regia, ſtatuto ſeu conſuetudine ciuitatis Valentiæ, in qua confectum dicitur prædictum teſtamentum, ex Doctrina Barto. communiter recepta in l. cunctos Populos. nume. 21. verſic. tertiò quæro. & tribus nume. ſequentibus. C. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. cũ alijs a prædicto Domino Sorleo-
1 no citatis, Quibus lege Regia † & conſuetudi
ne caueri aſſeritur, teſtamenta fieri poſſe cum
minori numero teſtium, quam a iure requira
tur. Et præcitatis Doctoribus addo Alexand.
conſi. 128. nume. 3. verſic. licet aliud eſſet. vo-
lum. 1. quem refert & ſequitur Cagnol. in l. fi.
nume. 28. ff. de iuriſd. omn. iudic. Viu. libr. 17.
commun. opinio. verſicu. ſtatutum vel con-
ſuetudo diſponens, q̃ teſtamentum. Pariſ. cõ-
ſil. 68. nume. 16. 25. & ſequen. volu. 3. poſt plu-
res per eum citatos, affirmans ita communi-
ter à Doctoribus concludi. quam etiam com
munem dicit Vaſch. lib. 1. §. 2. de teſt. por. nu.
20. lib. 3. §. 21. limit. 6. & 7. nume. 4. poſt quam-
plures per eum allegatos. quæ concluſio ſine
2 difficultate procedit in filio † legitimato per
reſcriptum Principis inſtituto in teſtamẽto,
in quo etiam habet locum diſpoſitio. § ex im
perfecto l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen.
ſecundum Lancellott. d. conſi. 176. nume. 42.
poſt Dec. & Bened. locis citatis.

Quod verò attinet ad ſtatutũ Sauonæ, certi iuris eſſe exiſtimo filios ſororis non comprehendi in dicto ſtatuto ad excluſionem filiæ legitimatæ, & a patre inſtitutæ, iuribus & rationibus a Domino Sorleono citatis, præſertim adductis ab Alex. conſi. 45. per totum volum. 7. quem refert & ſequitur Pariſ. conſi. 59. nume. 44 in fin. & ſequen. volu. 3. vbi poſt Anchar. Alexan. Curt. Senio. locis citatis affir
3 mat quòd ſtatutum † loquens de vna perſo-
na non comprælendit alium, quando ex illa
compræhẽſione reſultaret vnam perſonam
excludere aliam magis defuncto proximam
& dilectam. At nemini dubium eſt prædictã
4 Mariam † patre inſtante legitimatam eidem
eſſe proximiorem & magis dilectam, quàm
ſororis filios, Ergo ad huiuſmodi filios ſoro-
ris non extenditur ſtatutum, nec cẽſentur ſub
illis verbis, fratrum filios, in ſtatuto expreſſis,
compræhenſi. quod præſertim locũ ſibi ven-
dicat ſtante alio ſtatuto, quo cauetur ſtatuta
5 intelligi debere ad literam, quo caſu † nullã
penitus recipiunt extenſionem, etiã ex iden-
titate vel maioritate rationis, iuribus a Domi
no conſultore allegatis. quibus addo Socin.
in terminis noſtris conſil. 1. nume. 102. vol. 1.
Pariſ. latè conſi. 49. nume. 90. volum. 3. Et quæ
ſcribit Bald. in l. teſtamenta omnia. C. de teſta
6 men. q̃ ſtatuta † tantum diſponunt, quantum
loquuntur, maximè ob euidentem diuerſita-

7 tis rationem, quoniam per fratres † & eorum
filios conſeruatur agnatio, Secus verò per ſo-
8 rores & earum filios. qua † diuerſitate ſtante
maſculinum non concipit fœmininum, præ-
9 cipuè in ſtatutis, † vt multis auctoritatibus cō
probat Anto. Gabri. libr. 6. de verb. ſignificat.
nume. 48. & 49. Et id præſertim procedit quan
10 do ſtatutum † de cuius extenſione agitur cor-
rectorium eſt iuris communis Bald. in l. ſi ve-
rò. §. de viro ff. ſolut. matrim. vbi nominatim
11 dicit, ꝙ quando prouiſio legis † vel ſtatuti eſt
correctoria iuris communis, refertur ſolum
ad perſonam nominatam. Quem refert & ſe
quitur Guid. Bon. conſi. 64. nume. 14. & 15. in-
ter conſil. vltimarum voluntatū, at cùm præ-
dictum ſtatutum ſit correctorium iuris com-
12 munis, cùm per illud † tollatur libera teſtan-
di facultas, ergo extendi non debet, teſte Pa-
riſ. conſi. 59. nume. 23. & ſequen. & nume. 41.
volum. 2. concludente citatis multis Docto-
13 ribus ſtatutum † reſtringens liberam teſtandi
facultatem ſtrictè debere interpretari, & non
14 habere locum † niſi in caſibus in eo expreſ-
15 ſis, & caſus non expreſſos † a ſtatuto intelligi
omiſſos, & remanere in iuris communis di-
ſpoſitione. At ſtatutum prædictum vt ſupra
diximus liberam teſtādi facultatem patribus
volentibus hæredes inſtituere filios eorum le
gitimatos a iure conceſſā reſtringit, vt non
poſſint inſtitui hæredes niſi in tertia parte ſtā
tibus aſcendentibus, fratribus, ſeu eorum fra-
trum filijs, meritò non extenditur ad ſororis
filios, qui in iuris communis diſpoſitione re-
manent. qua ſtante ſiue ſimus in caſu inteſta-
16 ti, quo indubitati iuris eſt filios † per reſcri-
ptum Principis legitimatos nihil a filijs legiti
mis & naturalibus differre, §. ſit igitur licentia
in authen. quib. mod. natur. effici. legitim. & §.
ſi quis ergo filios legitimos. verſicu. ſit igitur
licentia. in auth. quib. mod. natur. effician. ſui
Proinde patri legitimāti ſuccedere. §. quibus
connumerari. Inſtitut. de hæredit. quæ ab in-
teſtat. deſer. cumulatè Damaudher. in ſuo
Enchiridio parium aut ſimilium iuris, in ver-
17 bo legitimatus. Siue ex teſtamento, quo † li-
bera eſt vnicuique de bonis ſuis facultas ſicut
vult diſponendi. §. diſponat in auth. de nupt.
l. in re mandata. C. mandat. quod procedit
18 etiam in inſtitutione ſpurij † legitimati, etſi
in legitimatione dictum eſſet citra præiudi-
cium venientium ab inteſtato, vt multis au-
ctoritatibus comprobat. dict. Lancel. con-
ſil. 175. & 176. inter conſil. vltim. voluntatum
ſequitur Gribald. lib. 10. commun. opinio. ver
ſicu. legitimatus cum clauſula limitatiua.

Præterea cum in propoſita facti ſpecie le-
gatur prædictum Petrum Feij ſuo teſtamen-
to ſibi hæredes vniuerſales æquis portioni-
bus inſtituiſſe dictam Mariam eius filiam legi
timatam, & Alexandrum Raymōdum dictæ
Mariæ maritum, dato citra veri præiudicium
quòd ex dicti ſtatuti diſpoſitione non potuiſ-
ſet Pater filiam legitimatam in nihilo, vel ni-
ſi in tertia parte hæreditatis inſtituere, atta-
men ex quo prædicti Maria & Alexander in
19 dicta hæreditate ſunt coniuncti † re & verbis,
dicimus ſextantem qui circumſcripto ſtatu-
to ex teſtamento iure accreſcendi pertineret
præfatæ Mariæ, ſtante verò ſtatuto ab eo ex-
cluderet, dicto iure accreſcendi ſpectare Ale
xandro cohæredi in alia dimidia inſtituto. l.
vnica. §. in his itaque. C. de caduc. tollen. l. 2.
C. de bonor. poſſeſ. ſecund. tabu. l. re coniun-
cti. ff. de leg. 3. & vbique glo. & Docto. cum ſi-
milibus citatis a Franciſ. Duar. in tractat. de iu
re accreſcend. lib. 2. cap. 2. latè Cagnol. in rub.
quando. non peten. part. peten. accreſc. nu-
mero 38.

Et ſi dicatur dictum ſextantem vigore ſta-
tuti reſtitui debere agnatis ſeu cognatis proxi
mioribus. argu. notat. in l. 1. C. de ſecund. nup.
& in l. 2. C. de natur. liber.

Reſpōdetur ſtatutum prædictum loqui &
intelligi debere quando nullus alius eſſet co-
hæres inſtitutus, quo caſu non habet locum
ius accreſcēdi, ſed aſcendētes, aut fratres, ſeu
filij fratrum in beſſe venirent ab inteſtato. Se-
cus verò vbi datus eſſet cohæres, vt in caſu
noſtro, quia tunc ad Alexādrum cohæredem
iure accreſcendi deuolueretur, iuribus ſupra
allegatis: ita in terminis tenet Bald. in l. eam
quam. colum. fina. verſicu. modo iuxta prædi
cta quæro. C. de fideicommiſſ. per text. in l. ſi
Titio & mæuio. §. Iulianus. ff. de leg. 2. quem
refert & ſequitur dicens perpetuò eſſe notan
dum ad limitationem. l. 2. C. de natur. liber.
Alexan. in l. ex aſſe colum. fina ff. ad l. Falcid.
quod etiam tenet Dec. licet Bald. & Alexand.
non referat in l. ius noſtrum. in fin. ff. de regu.
iur. Conueniunt quæ ſcribit idem Bal. in l. vni
ca §. in primo. colum. 1. verſicu. quæro an inu
tilis. C. de caduc. tollen. Et facit quod dicitur
20 ius † accreſcendi eſſe potentius ſucceſſorio
edicto, & ipſum excludere, vt latè tenet Ca-
gnol. in repetitione l. vnicæ num. 34. & 39. C.
quand. non peten. part. peten. accreſc. poſt
21 alios per eum citatos, & cauſam teſtati † fa-
cere ceſſare cauſam inteſtati. vulg. l. quandiu.
ff. de acquirend. hæredit. l. quandiu. ff. de regul.
iur. & l. 1. C. de bono. poſſeſſ. ſecundum tabu.
& vbique glo. & Docto.

Et ita ex præallegatis prout ſupra per nos
concluſum eſt iuris eſſe cenſeo. ſalua melius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 Statutum excludens creditorem a petitione debiti poſt decennium debita iurata non comprahendit.

2 Iuri introducto principaliter in fauorem priuati, & ſecundariò in fauorem publicum, cum iuramento renunciari poteſt.

3 Iuri introducto in odium alterius cum iuramento quis renunciare poteſt.

4 Præſcriptio 30. annorum in fauorem priuati principaliter introducta eſt, licet ſecundariò in fauorem publicum.

5 Præſcriptio in odium negligentis principaliter introducta eſt.

6 Præſcriptionis 30. annorum beneficio cum iuramento re-

to renunciari poteſt.

7 *Iuramentum vim litis conteſtationis habet, actionemque ſicut ipſa litis conteſtatio perpetuat.*

8 *Litis conteſtatio actionem perpetuat, ita vt præſcriptio etiam 30. annorum non procedat.*

9 *Conteſtatio litis actionem vſque ad 40. annos perpetuat.*

10 *Iuramentum ſecundum naturam contractus cui interponitur intelligi debet.*

11 *Iuramentum ſuſcipit omnes conditiones ſiue tacitas ſiue expreſſas contractus ſuper quo præſtatur.*

12 *Actioni perſonali præſcribitur ſpatio 30. annorum cum bona fide, ſecundum aliquos Doctores, non obſtante iuramento de obſeruando promiſſa a debitore præſtito.*

13 *Debitoris iuramentum de obſeruando promiſſa actionem vſque ad 30. annos perpetuat.*

14 *Pacto ſeu promiſſioni etiam iurata de vendendo ſeu retrouendendo in perpetuum & quandocunque, ſpatio 30. annorum præſcribitur.*

15 *Iuramentum recipit omnes conditiones tacitas & expreſſas actus ſuper quo interponitur.*

16 *Iuramentum a iure interpretationem ſumit.*

17 *Iuramentum in plus non extenditur quàm extendatur virtus promiſſionis.*

18 *Iuranti ſe habere vſumfructum eatenus actio competit & durat, quatenus duraret ſi verè vſufructum haberet, non vltra.*

19 *Iuramentum reſtringi debet vt quanto minus fieri poteſt iurantem obliget.*

20 *Obligationis materia vbi tractatur ibi ſtricta interpretatio facienda eſt.*

21 *Renunciatio beneficij cum iuramento de iure præterito non de futuro intelligitur.*

22 *Doctores debent intelligi ſecundum leges quas allegant.*

23 *Statutum malam fidem & ſic peccatum inducens non valet.*

24 *Iuramentum iudiciale litis deciſiuum, ſeu extraiudiciale delatum a debitore creditori, qui iurauit ſe eſſe verum creditorem, actionem vſque ad triginta annos perpetuat.*

25 *Iuramentum præſtitum a debitore, qui expreſſè, vel tacitè, ſeu præſumptiuè propter iuramentum renuntiauit præſcriptioni, omnem præſcriptionem etiam 30. vel 40. annorum impedit.*

26 *Iuramentum præſtitum ſuper obſeruantia contractus operatur quòd ſi debitor ſit in mala fide, id eſt habeat ſcientiam rei alienæ, nunquam præſcribat, etiã ſi per centum annos ſtaret.*

27 *Debitor qui eſt in mala fide, id eſt habet ſcientiam rei alienæ, ſiue debiti proprij, nunquam præſcribit, etiã ſi per centum annos ſtaret.*

28 *Debitor qui eſt in mala fide, etiam ſi ſine iuramento promiſerit nunquam præſcribit, quia mala fides omnem præſcriptionem impedit.*

29 *Mala fides debitoris non ſolum 30. vel 40. ſed etiam centum annorum præſcriptionem impedit.*

30 *Mala fides debitoris etiam ſine iuramento omnẽ præſcriptionem impedit.*

31 *Debitor qui eſt in bona fide poſitiua, quia non in ſolo temporis curſu ſe fundat, ſed in alijs, ex quibus veriſimiliter potuit credere eſſe ſatisfactum creditori, debitum præſcriptione lõgiſſima præſcribere poteſt.*

32 *Præſcriptio bonam fidem habens omni iure tam diuino quàm humano admittitur, etiam vbi procederetur ſecundum æquitatem. & nu. 33.*

33 *Debitor ſub conditione præſertim incerta; ante conditionis aduentum propriè & vere debitor non dicitur, & nume. 34. & 35.*

34 *Dotis cauſa priuilegiata eſt, vt in ea ex bono & æquo procedendum ſit.*

35 *Dotis cauſa licet priuilegiata ſit præſcriptionem tamẽ admittit.*

36 *Iuramentum operatur quòd vbi dies certa conſtituta eſt, non requiratur interpellatio ad conſtituendum debitorem in mora.*

37 *Debitor ſub conditione purificata conditione non conſtituitur in mora, niſi ſciuerit vel ſcire debuerit conditionem eueniſſe.*

38 *Debitum iuratum vbi dies certa ſolutioni appoſita nõ eſt interpellationem requirit.*

39 *Conductor probare debet ſe impeditum fuiſſe vti & frui re conducta, & id locatori denuntiare, ad hoc vt aduerſum locatorem experiri poſſit.*

40 *Conductor ſi non denuntiat locatori impedimenta ſibi in re conducta data, veriſimile eſt quòd impeditus non fuerit.*

41 *Iactare ſuum velle nemo præſumitur.*

42 *Cauſa qualibet apparens etiam ſi ſit iniuſta, bonam fidem in præſcriptione tribuit.*

43 *Bona fides in dubio præſumitur niſi mala probetur.*

44 *Mala fides coniecturis & ex qualitate facti probatur.*

45 *Bona fides ex coniecturis & qualitate facti probatur.*

46 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

CONSILIVM XXI.

CVM ſecũdum propoſita teneretur Illuſtr. quondã Philibertus Ferrerius Dominus Cãdelli, nepos Illuſtriſſimi & Reuerẽdiſſimi Cardinalis Bonifacij Ferrerij, ſoluere Magnifico Georgio Gromo aureos tres mille, ex cauſa dotiũ Magnificæ Margaritæ eius ſororis, & vxoris dicti Domini Georgij, & pro earum ſolutione prædictus Cardinalis anno 1526. prædicto Domino Georgio acceptanti dediſſet redditus & fructus loci Crouæ, percipiendos ſingulis annis quoad dictæ dotes integrè ſolutæ fuiſſent, conuentum legitur eodẽ anno 1526. inter prædictos Dominos Philibertum, & Georgium, ꝙ caſu quo impediretur dictus Dominus Georgius a prædicto Cardinali ꝑcipere dictos fructus ante perfectam ſolutionẽ dictarum dotium, obligatus eſſet Dominus Philibertus prout ita cum iuramento promiſit ſoluere prædicto Domino Georgio reſiduum dotis non ſolutæ: mortuo autem Domino Philiberto anno 1560. prædictus Dominus Georgius Illuſtr. Beſſum Ferreriũ modernum Marchionem Meſſerani dicti Domini Philiberti filium anno 1564. in ius vocauit, petens illum ad ſolutionem reſidui dictarum dotium condemnari.

Quæſi-

Quæſitum fuit dato ipſum eſſe hæredem
patris, an dici poſſit prædictæ actioni ſpatio
30. annorum non obſtante iuramento præ-
ſcriptũ eſſe: a cuius quæſtionis diſputatione
lubens abſtinuiſſem, cum multos magnæ Do
ctrinæ Iurecõſultos, præſertim Doctiſſimum
Rolan. a Vall. conſi. 25. volum. 2. etiam abun-
dẽ tractaſſe perlegiſſem, niſi Doctorum pu-
gnantes ſententiæ, & veritatis indagandæ ſi-
tis ad id me impelleret. Ad cuius cognitionẽ
in primis Doctores qui præd. ctas opiniones
reſpectiue tenuerũt, citabo, Deinde rationes
quibus mouentur ſub compendio referam.
Poſtremo calculum meum addam.

Pro opinione igitur negatiua quòd non
præſcribatur ſpatio 30. annorum, quando de-
bitor iurauit obſeruare contenta in ipſo con-
tractu plures citat D. Rol. a Vall. d. conſil. 25.
nume. 19. 20. & ſequen. volum. 2. quos gratia
breuitatis modò non refero, cùm infra illos
nominatim relaturus ſim. Quibus addi poſ-
ſunt Capell. Tholoſ. quæſt. 220. & ibi Aufrer.
Gozad. conſi. 100. nume. 14. Pro qua opinio-
ne videtur vrgere alia concluſio relata, a Por
tio in ſuis communibus opinionibus libr. 1.
cap. 10. vbi poſt Angel. Roman. Iaſ. Felyn. &
alios per eum relatos concludit, ſtatutum
1 † excludens creditorem a petitione debiti
poſt decennium non comprehendere debi-
ta iurata. Mouentur prædicti Doctores tribus
potiſſimum rationibus.
2 Prima quod iuri † introducto principali-
ter in fauorem priuati, & ſecundariò in fauo-
rem publicum, renũtiari cum iuramento po
teſt. argu. notat. in cap. cùm contingat. de iu-
reiuran.
3 Secunda quia iuri † introducto in odium
alterius cum iuramento renũtiari poteſt, cap.
ſignificante. de pignorib. ſed præſcriptio tri-
4 ginta annorum principaliter † eſt introducta
in fauorem priuati, licet ſecundario in fauo-
rem publicum, vt notant Docto. in l. nemo
5 de leg. 1. & in odium † negligẽtis. Balb. de præ
6 ſcript. in 2. part. princip. quæſt. 1. Ergo ei † re-
nuntiari cum iuramento poteſt.
Tertia & quidem fortior ratio adducitur,
7 quia iuramẽtum † habet vim conteſtationis
litis, perpetuatque actionem ſicut litis conte
8 ſtatio † l. ſed etſi reſtituatur §. 1. ff. de iudic. &
l. nam & poſtea §. ſi is qui temporali ff. de iu-
reiur. vbi Barto. Angel. & communiter Do-
9 ctores. At litis conteſtatio † perpetuat actio-
nem vſque ad quadraginta annos l. fina. C. de
præſcript. 30. vel 40. annor. Ergo & iuramen-
tum. Et tenentes hanc opinionem reſpondẽt
ad contraria. Et Primò non obſtare quod ex-
aduerſo dicitur d. §. ſi is qui temporali l. nam
& poſtea. ff. de iureiur. debere intelligi in iura-
mento iudiciali tantum. Quia Paul. de Caſtr.
in d. §. ſi is qui temporali. illum intelligit indi-
ſtinctè in iuramẽto iudiciali & extraiudiciali
ſiue voluntario, qui intellectus fuit Iacob. Bu
trig. vt refert Bart. Angel. & Iaſ. in d. §. ſi is qui
temporali.
Nec etiam aduerſari dicunt quod dicitur
10 iuramentum † intelligi debere ſecũdum na-
turam contractus cui interponitur, ſuſcipe-
11 reque omnes conditiones † expreſſas ſiue ta-
citas contractus ſuper quo præſtatur, & quod
non operatur vt in plus iurãs teneatur quam
teneretur ſi non fuiſſet iuratum. l. fina. C. de
non nume. pecun. cum ſimilibus.

Quia ad hæc & alia reſpondent Petr. Ge-
rard. & D. Rol. a Val. locis ſupra citatis.

Contrariam opinionem quòd præſcriba-
tur ſpatio. 30. annorum cum bona fide actio-
12 ni perſonali † non obſtante iuramento a de-
bitore præſtito, de obſeruando promiſſa, te-
nuerunt Guid. Pap. quæſt. 199. nume. 2. in fin.
& ſequen. quem citat & ſequitur Gulliel. Be-
nedict. in repetitione c. Raynutius. in verbo
teſtamentum. nume. 41. Cæpol. 13. cautel. 20.
13 vbi dicit iuramentum † debitoris perpetuare
actionem vſq; ad 30. annos. Felin. in rubr. de
præſcript. nume. 15. verſic. 4. fallit. Cagnol. in
repetitione l. 2. nume. 87. verſi. opinio tamen
Angel. & nume. 90. verſicul. nec obſtat. C. de
pact. inter empt. & venditor. Et huic opinio-
ni videtur accedere concluſio, quòd pacto
14 † ſeu promiſſioni etiam iuratæ de vendẽdo,
ſeu retrouendendo in perpetuum & quãdo-
cunque, præſcribitur ſpatio 30. annorum. quã
cõcluſionem dicit veriorem & crebriorem,
ab eaque in iudicando & conſulendo non eſ-
ſe recedendum Balb. de præſcript. in 4. part. 5.
part. princip. quæſt. 3. poſt Ang. Anchar. Bal.
Iaſ. & Feli. per eum allegatos. quam ſequitur
Rub. conſi. 3. nume. 7. Addens Sayſel. Gozad.
Fulgoſ. Crot. Sicul. & Io. Puteum eam tenuiſ-
ſe, & ab ea non eſſe recedendum Boer. deciſ.
182. nume. 7. atteſtans hanc eſſe communem
Didac. lib. 1. variar. reſolut. cap. 9. num. 7. poſt
Roder. Suarez. in repetitione l. poſt rem. in 2.
nota. verſicu. conſidera vltimo. ff. de re iudic.
qui deſertè hunc articulum explicat. Socin.
Iun. conſi. 145. nume. 62. dicẽs propter aucto-
ritatem Doctorum per eum citatorum iſtã
eſſe communem opinionem Cephal. conſil.
44. nume. 12. Addens Dec. Rui. & alios ita te-
nere. Rebuff. de mercat. ad minut. venden. ar-
tic. 1. gloſſ. vlt. nume. 9. Petruc. de viribus iura-
menti. effectu 21. in fi. Parpal. in l. 2. colum. 3.
verſicu. ego do vobis pro illatione. ff. ſolu. ma
trimo. Mouentur prædicti Doctores, quia iu-
15 ramentum † regulatur ſecundum naturam
actus ſuper quo interponitur, & recipit om-
nes expreſſas & tacitas conditiones. l. fi. C. de
non nume. pecun. & l. ſi vnquam. C. de reuo-
can. donatio. c. peruenit. c. quemadmodum
16 de iureiur. interpretationemque † a iure ſu-
mit. cap. veniens. & cap. venientes. & vbique
glo. & Docto. de iureiur. Bald. in l. fina. verſic.
Item in dubio. C. de non num. pecun. Suarez.
loco ſupra citato nume. 6. & ſic debet intelli-
gi ſi petitum fuerit intra legitima tempora, ſe
cundum prædictos Doctores. Quinimo dicit
Bald. conſi. 464. nume. 6. volu. 1. quem refert
& ſequitur Curt. in addit. ad Alexan. & And.
Poma. in addit. ad Bart. in d. §. ſi is qui tempo-
rali, ꝙ nullo iure ciuili ſeu Canonico cauetur
quod

quod iuramentum perpetuet actionem vltra
ſuam naturam datam a lege, aliàs fruſtra a le-
ge eſſent introductæ interrumptiones præſcri
ptionum. Quibus accedunt quæ ſcribunt Ale
xand. conſi. 28. nume. 10. volum. 1. Dec. conſi.
240. num. 3. poſt Oldrad. Ang. Roman. & Ale
xan. locis citatis. Neuiz. conſi. 21. nume. 11. &
conſil. 32. nume. 14. Natt. conſi. 263. nume. 7.
17 Concludentes iuramentum † in plus non ex-
tendi quam extendatur virtus promiſſionis.
pro quorum dictis videtur tex. in l. ſed etſi poſ
ſeſſori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiur. vbi iu-
18 ranti † ſe habere vſumfructum eatenus com
petit actio & durat quatenus duraret ſi verè
vſumfructum haberet & non vltra. & in l. ſi li-
bertus ita iurauerit. ff. de oper. libert. quibus
deſeruiunt ea quæ ſcribit Ioan. de Silua de iu-
reiur. in 2. part. quæſt. 2. num. 5. quod iuramen
19 tum † debet reſtringi quantum poteſt vt mi-
nus obliget iurãtem. quia vbi tractatur de ob-
20 ligatione † facienda eſt ſtricta interpretatio.
c. 1. de iureiur. in 6. & quando renuntiatur ali-
21 cui beneficio † cum iuramento intelligitur
de iure de præterito non de futuro. c. cùm in-
ter. vbi Abb. de renunciatio. At virtus promiſ
ſionis de retrouendendo, ſeu alterius obliga-
tionis regulariter non extenderetur vltra 30.
annos. l. ſicut cum ſimilibus. C. de præſcri. 30.
vel 40. anno. ergo nec iuramentum. Et tenen
tes hanc opinionem dicũt non nocere ratio-
nes ex aduerſo adductas. Et primo ꝙ iuri in-
troducto principaliter in fauorem priuati, ſe
cundariò in fauorem publicum cũ iuramen-
to poſſit renuntiari, Quia ex hac ratione ne-
ceſſariò non ſequitur ergo actio ſit perpetua
& impræſcriptibilis, cùm hæc omnino ſepa-
rata ſint. Prout etiam parum vrgere videtur
ſecunda ratio, cum in caſu noſtro non quæra
tur an eum iuramẽto poſſit præſcriptioni re-
nuntiari, ſed an iuramentum promiſſorium
ſimpliciter præſtitum de obſeruãdo promiſ-
ſa, perpetuet actionẽ, & impediat præſcriptio
nem. Iccirco de vno ad aliud neceſſariò non
infertur. argumen. l. fin. ff. de calumniat. Nec
aduerſari dicunt tertiam rationem, iuramen-
tum ſcilicet perpetuare actionem, tamquàm
habeat vim litis conteſtationis, Quia text. in
d. l. ſed etſi teſtituatur. §. fina. ff. de iudic. & in d.
l. nam & poſtea. §. ſi is qui temporali. ff. de iu-
reiuran. in quibus Doctores tenẽtes primam
opinionem fundant eorum ſententiam, lo-
quuntur in iuramento iudiciali litis deciſiuo.
non autem in extraiudiciali. Ita rñdet Alber.
in. d. §. ſi is qui temporali. poſt Andr. & Gul-
lielm. de Cuneo. Sequitur Bald. ibi in primo
notab. Et licet glo. Bart. & alij magis commu
niter extendant ad iuramentum extraiudicia-
le & voluntarium, intelligunt tamen in iura-
mẽto quod defertur a debitore creditori, qui
iurat ſe eſſe creditorem, vt ex lectura Bartol.
Angel. Alexan. Iaſ. & aliorum in d. §. ſi is qui
temporali. videri fas eſt. & Barto. in l. 2. in fin.
ff. de iureiur. & ibi Andr. Poma. in addit. Au-
fre. ad Capell. Tholoſ. d. quæſt. 220. latiſſimè
Roder. Suarez. in repetitione d. l. poſtrẽ. præ-
ſertim nume. 6. vſque in fin. vbi diſertè diſpu-
tat quæſtionem hanc, conſtituens differentiã
inter iuramẽtum litis deciſiuum vel delatum
a debitore creditori, & iuramentum præſtitũ
a debitore, quod obſeruabit contẽta in inſtru
mento, vt primis duobus caſibus perpetuet
actionem vſque ad 40. annos, lege ſic cauẽte,
ad inſtar litis conteſtationis, Tertio verò caſu
non perpetuet. quod etiã voluit Felin. in rub.
de præſcriptio. nume. 5. verſicu. 4. fallit. vbi ſe-
quitur Angel. d. conſi. 55. concludens ſecus eſ
ſe in iuramento præſtito ſuper obſeruantia
contractus. quam diſtinctionem etiam vide-
tur ſequi Cagnol. in repetitione l. 2. nume. 87.
verſicu. opinio tamen. & nume. 91. verſic. nec
diximus. C. de pact. int. empt. & vendit. & alij
proximè citandi. & in dicto iuramento dela-
to a debitore creditori quòd eſt verus credi-
tor loquuntur Bartol. & omnes Docto. in d.
§. ſi is qui temporali. Felyn. in c. fina. nume. 7.
de præſcriptio. Gozad. d. conſi. 100. nume. 14.
& alij cumulati per D. Rolan. a Vall. d. conſil.
25. num. 19. ſi eos intellexerimus vt debemus
22 ſecundum Doctores † & leges quas allegant.
teſte Barto. in l. non ſolum. §. liberationis ver-
bo. ff. de liber. legat. cum ſimilibus cumulatis
a Curt. Senio. conſi. 65. col. 3.

Nec obſtat Alexand. in l. nemo. col. penul.
verſic. putarem tamen. ff. de leg. 1. & ferè om-
nes alij cumulati a D. Rolan. a Vall. d. conſil.
25. nu. 30. quibus addo Caſſan. in conſuetud.
Burgun. Rub. 13. §. 8. nu. 2. in fi.

Quia loquuntur quando expreſsè eſt iura-
tum ſuper pacto derogante præſcriptioni. ita
nominatim reſpondet Fell. in rub. de præſcri
ptio. nume. 15. verſi. quartò fallit. quem refert
& ſequitur ibi Alciat. num. 24. Ruin. in repet.
d. l. nemo poteſt. colum. 30. verſic. præcedens
tamen opinio. quos ſequitur Cagnol. in d. l. 2.
nume. 87. verſic. opinio tamen Ang. & Parp.
in d. l. 2.

Neque aduerſatur concluſio Portij de ſta-
tuto diſponente, quòd ſi creditor non petat
creditum ſuum intra certum tẽpus amittat
creditum, quòd non habet locum in credito
iurato, ſi quidem omiſſa diſputatione an hu-
iuſmodi ſtatutum valeat, de qua latè per Bar.
in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. Abb. &
Docto. in cap. fina. de for. competen. Roma.
in l. ſequitur. §. ſi viam. nume. 7. ff. de vſucapio.
Iaſ. conſi. 7. volum. 1. Corn. conſi. 328. volum.
1. latè Tiraq. de præſcriptio. §. 1. glo. 2. conclu-
23 dens ſtatutum † malam fidem & ſic peccatũ
inducens non valere, Reſponderi poteſt ſtatu
tum illud exorbitare a diſpoſitione iuris com
munis, ideo nimirum ſi ſtrictè debet intelli-
gi, nec extendatur ad credita iurata ſequendo
ſcripta Doctorum.

Quapropter putarem ego prædictas opi-
niones fœdere diſtinctionis, vt eſſe debet poſ
ſe hoc pacto conciliari, quòd aut loquimur
24 in iuramento † iudiciali litis deciſiuo, ſiue ex-
traiudiciali delato a debitore creditori, qui iu
rauit ſe eſſe verum creditorem, & his duobus
caſibus iuramẽtum perpetuat actionem vſq;

ad 40. an-

ad 40.annos, cum habeat vim litis conteſtationis, ſecundum Bart. Angel.& communiter Doctores.in d.l.nam & poſtea.§.ſi is qui temporali.& in l.2. ff. de iuteiu. aliosquè cumulatos a D.Rol.a Val.nu.30.præalleg.conſi.25.

25 Aut loquimur in iuramento † præſtito a debitore, q expreſsè renuntiauit præſcriptioni cum iuramento, vel tacitè ſeu præſumptiuè propter aliqua verba in promiſſione iurata appoſita, vt puta ſemper, quandocunque, perpetuò,& ſimilia, & tunc nō currit præſcriptio, ſecundum Alexand.& alios interpretes in d.l.nemo.ff.de leg.1.& in l.2. C. de pact.int. emp.& vendito. ac cæteros Doctores citatos a D.Rol.d.conſi.25.nu.19.

26 Aut verò loquimur in iuramento † ſimpliciter præſtito ſuper obſeruantia contractus, in quo debitor promiſit cum iuramento obſeruare contenta in inſtrumento,& tūc diſtin
27 guēdum eſt, Aut debitor † eſt in mala fide vera propter ſcientiam rei alienæ, & hoc caſu nullo tempore etiam centum annorum præſcribitur. non quidem propter iuramentum, ſed propter malam fidem etiam ſine iuramē
28 to † cap. fina. vbi communiter Doctores. de præſcriptio. Et propter malam fidem ita loquitur Capel.Tholoſ.Pet.Ger.Pariſ. in c. ſi diligenti nume.11.de ſor.comp & alij ferè om
29 nes. Et ex hac cōcluſione, q mala fides † impediat non ſolum.30.& 40. ſed etiam cētum annorum, & totius temporis præſcriptionē, vana & erronea redditur concluſio illa quòd iuramentum perpetuet actionem vſque ad 40.annos, de qua per Soci.iunio.d.conſil.145. & Port.cap.10. cùm vt ſupra dictum eſt mala
30 fides † debitoris, etiam ſine iuramento, impediat præſcriptionem.& profectò admiratus fui quòd in hoc tantum inſudent Doctores.

Nec obſtat.l.fina.C.de præſcrip.30. vel 40. anno. Quia loquitur ſecundum iura codicis, quæ non requirunt bonam fidem in præſcriptione longiſſimi temporis. Nos autē ſequimur ius Canonicum, vt euitetur peccatum.

31 Aut debitor † eſt in bona fide poſitiua, vt puta quia veriſimiliter potuit credere eſſe ſatisfactum creditori, & ſe liberatum ex aliqua ſaltē veriſimili cauſa, orta aliter quàm ex ſolo temporis lapſu, vt puta ſi non eſſet obligatus, niſi eueniente aliqua cōditione, ſeu facto alicuius tertij aut creditoris, cuius notitiam non habuiſſet, Quia tunc dicetur eſſe præſcriptum ſpatio.30.annorum, Cùm eo caſu nulla negligentia, aut culpa, ſeu ſcientia rei alienæ poſſit imputari obligato, ita nominatim decidit Abb.in c.quod clericis.nume.43.de for. competen.& cap.fin.nume.3.de præſcriptio. quem refert & ſequitur Socin. conſi. 203. nume.2. poſt Hoſtien. per eum relatum. Cuma. conſil.67.Corn.conſi.277.litera C, & ſequen. volum.4. quos ſequitur Bened. vadi in additio ad Felin.in d.cap.fin.nu.3.

Et ſi dicat dictū Abb. improbari ab Imol. Felin.& Pariſ.in d.cap.fin. Reſponderi poteſt duobus modis. Primo opinionem Abb. *receptiorem* eſſe, vt ex dinumeratione prædictorum Doctorum dignoſci poteſt.

Secundo reſpondetur Felin. & alios loqui quando in obligato aderat mala fides, quia obligatus ſciebat ſe debitorem, ſecus autem ſi in obligato adeſſet bona fides poſitiuè, qa tunc præſcribitur ſpatio triginta annorum non obſtante iuramento. Ita tenet Pariſ. in d. cap.ſi diligenti nume.11.& in c.fina. num.18. in fi.de præſcriptio. Ex Doctrina Bart.in l.ſed etſi lege.§.ſcire.num.4.ff.de petit.hæred.Præ
32 ſcriptio † enim bonam fidem habens omni iure diuino & humano, admittitur, vt latè cō cludit Balb. de præſcript. In prima parte primæ part.princip.quæſt.5.colum.fina.Docto. communiter extra de præſcript.Natt. conſil. 230.nume. 3. latiſſimè Tiraq. de præſcrip.gl.
33 2.etiam vbi proceditur † ſecundum æquitatem, ſecundum Felyn.in c.ex parte 2.in 2.notab.de offic.deleg.Natt.conſi.315.num.17.& ſequen.& conſi.531.nume. 2.& pluribus ſeq. Alciat.in rubr.de præſcriptio.nume. 5.& ſeq. vbi dicit hoc etiam procedere in dote, † in
34 qua procedit ex bono & æquo. l. iure ſuccurſum.ff. de iure dot. Et tamen in dote † etiam
35 habet locum præſcriptio.l.in rebus.§.omnis. C.de iur.dot. At in propoſita facti ſpecie probatur bona fides poſitiuè, ergo cucurris præſcriptio.30. annorum. Quòd autem bona fides probet poſitiuè apparet, Quia Dominus Philibertus non obligabatur niſi ſub conditione, ſcilicet eo caſu quo impediretur Dominus Georgius percipere fructus Crouæ, quo caſu & non aliter voluit teneri pro ſumma annuali, pro qua fructus non percepiſſet, quo fit vt non cenſeatur verus debitor ante euentum conditionis,& ſic antequā eueniret prædictum impedimentū. Nam debitor ſub conditione præſertim incerta, nō dicitur propriè & verè debitor, ſecundum Barto. Dec.R p.& Curt.Iun.in l.1.ff.ſi cert.petatur. Nec poſſet dici in aliqua mora, culpa, ſeu peccato niſi habita notitia impedimēti per veram interpellationem ſecundum Barto. Alber. Ang. Paul. de Caſtr.& Alexan.in l. quoties in diem. ff. de verb.obligatio.in l.quod dicimus. in fin.ff. de ſolutio.& in l.ita ſtipulatus.num.49. & ſeq. ff. de verbor.obligat.gloſſ.1. communiter receptà in l.quod te ff.ſi cert.pet.

Nec obſtat, q purificata conditione non requirebatur interpellatio propter iuramen
36 tum, † ſecundum Iaſ. in d.l. quod te. poſt Io. Andr. & alios citatos. Quia loquuntur & ita
37 debent intelligi, quando debitor † ſciuit conditionem eueniſſe, vt ex lectura prædictorum Doctorū videre eſt. & ita expreſsè notat Iaſ. in d.l.quoties.nume.4.ff.de verbo. obligatio. vbi expreſsè dicit, q ad hoc vt euentus conditionis conſtituat debitorem in mora requiritur, quòd ſciat vel ſcire debuerit cōditionem eueniſſe.

Præterea non eſt tuta illa opinio, q in debi
38 to iurato † vbi non eſt dies certa non requiratur interpellatio, ex his quæ notat Curt. iun. in d.l.quod te.nume.26.& duobus ſeq. Quinimo cum prædictus D. Philibertus nō teneretur

tur

tur niſi in euen um conditionis incertæ, non
ſat fuiſſet purificata cōditione cum interpel-
lare, ſed debuit D. Georgius fidem facere de
euentu ſeu implemento conditionis.l.fin.§.1.
C.de bon.auctoritat.iudic.poſſiden.quem ad
hoc citat Rip.in d.l.quod te.nume.64. & ſeq.
& ita videtur in terminis noſtris reſpondiſſe
Alexand.conſi.127.colum.2.verſic. ſimiliter
non obſtat.vol. 5. Quo loci nominatim ſcri-
39 bit.ad conductorē † ſpectare probare ſe fuiſ
ſe impeditum,& id denuntiare locatori.facit
text.in l.Item quæritur.§.exercitum. ff. locat.
40 Nam veriſimile eſt ipſum cōductorem † nō
fuiſſe impeditum,cùm non denuntiauerit im
pedimentum.quo ſtante poterat conſequi re
ſiduum ſibi debitum,quod præſumendū non
41 eſt voluiſſe iactare † vulg. l. cùm de indebito.
42 ff.de probat.Nam quælibet cauſa † apparens
etiam ſi ſit iniuſta, tribuit bonā fidem in præ-
ſcriptione.Natt.conſi.522.num. 17. poſt glo.
Bald.& Alexan.per eum citatos. Cùm igitur
proponatur in actis non conſtare legitimè ꝙ
præfatus D.Georgius fuerit impeditus,& da-
to quòd conſtaret fuiſſe impeditum, attamē
non dicitur conſtare præfatum D. Philibertū
durantibus.34.annis quibus vixit poſt dictam
promiſſionem,habuiſſe notitiam dicti impe
dimenti, inficiare iure nemo poterit,quin ha
buerit iuſtiſſimam cauſam credendi dictū D.
Cardinalem paſſum fuiſſe dictum D. Geor-
gium vti & frui re locata, proinde D. Geor-
gium perſeueraſſe in perceptione fructuum
vſque ad integram ſolutionem dictæ dotis,
nec fuiſſe impeditum à dicto Cardinali.

Iccirco conſequens eſt dicere & cōcludere,prout concludo eſſe probatam bonam fidem Domini Philiberti,& ſic eſſe præſcriptū actioni prædictæ. arguen. a contrario ſenſu
43 in d.cap.fina. quæ † etiam in dubio præſumi-
tur niſi mala probetur.l.penult.C.de euict.cū
ſimilibus Tiraquel.de præſcript.§.1.glo. 2. in
verſi.bona autem fides Villalob. in ſuis com
mu.opin.in verbo bona fides. præſertim vbi
apparet de cauſa iuſta, & nominatim tenet
Dec.conſi.272.num.9.Natt.conſil.522.num.
17.poſt glo.Bald.& Alex.per eum citatos Al-
ba.conſil.28.nume. 2. & duobus ſequen.poſt
Barto.Bald.Abbat.Alex.& Dec.per eum cita
44 tos. Nam ſicut mala fides † probatur conie-
cturis & ex qualitate facti.l.1.in fin.& ibi glo.
ff.de except.l.dolum C.de dolo.ſic & bona fi-
45 des † ex qualitate facti ꝓbatur, vt contrariorū
46 eadem † ſit diſciplina. Ita etiam nominatim
in terminis præſcriptionis ſentit Balb. de præ
ſcrip.in 2.part.3.part.princip.quæſt.1.& ita iu
ris eſſe cenſeo ſalua melius ſentientis cēſura.

SVMMARIVM.

1 *Numerus ſingularis pluralitatem regulariter non patitur, ſed in vno tantum verificari poteſt.*

2 *Fideicommiſſa odioſa dicuntur.*

3 *Subſtitutio nouiſſimè defuncto facta, ad primum defunctum non extenditur.*

4 *Liberos plures qui habet, quibuſdam ſubſtituere poteſt, quibuſdam verò non.*

5 *Subſtitutio facta vni ad alios non extēditur, ſed tamquàm caſus omiſſus in iuris communis diſpoſitione remanet.*

6 *Numerus pluralis duobus non vno tantum regulariter contentus eſt.*

7 *Fideicommiſſum onus eſt.*

8 *Fideicommiſſum cùm ſit odioſum, extenſionem de vno caſu ad alium non admittit.*

9 *Fideicommiſſum de vna perſona ad aliam extenſionē non admittit.*

10 *Subſtitutio illa quæ in teſtamento non reperitur, facta dici non debet.*

11 *Subſtitutio ſimpliciter poſt mortem plurium inſtitutorum facta, non tamen in tota hæreditate, nec vltimo morienti fideicommiſſum inter honoratos non inducit.*

12 *Verbum ſuos, in inſtitutione & ſubſtitutione poſitum, intelligitur primo de liberis & deſcendentibus ipſorum inſtitutorum & ſubſtitutorum, inde de alijs hæredibus.*

13 *Fideicommiſſum ex præſumpta teſtatoris mente inter inſtitutos deſcendentes inducitur, quando poſt mortem omnium inſtitutorum a teſtatore deſcendentiū, ſubſtitutio vniuerſalis facta eſt.*

14 *Fideicommiſſum reciprocum requirit ſubſtitutionem eſſe factam in tota hæreditate, & vltimo morienti expreſsè, vel virtualiter, ex iuris diſpoſitione, & ex coniectur ata taſtatoris mente.*

15 *Verba poſita in inſtitutione in ſubſtitutione repetita cenſentur.*

16 *Subſtitutio ſimpliciter facta ſine aliqua relatione, in tota hæreditate facta intelligitur.*

17 *Oratio indifinita vniuerſali æquipolet.*

18 *Subſtitutionem facere poſt mortem omnium inſtitutorum vel vltimo morienti paria ſunt.*

19 *Teſtatoris ſi de clara diſpoſitione & voluntate appareat, vlterior voluntatis quæſtio, aut interpretatio neceſſaria non eſt.*

20 *Teſtati cauſa inteſtati cauſam ceſſare facit.*

21 *Teſtator ſi ad plures ſubſtitutionum gradus progreſſus eſt inter inſtitutos & eorum filios, fideicommiſſum inductum cenſetur.*

22 *Numerus ſingularis ex identitate rationis concurſum plurium admittit.*

23 *Legis commodiſſimè ff. de liber. & poſthum. diſpoſitio non procedit, quādo in caſu omiſſo eadem ratio quæ in expreſſo viget.*

24 *Caſus omiſſus pro omiſſo non habetur, ſed expreſſo ſimilis eſt, quando in caſu omiſſo eadem ratio quæ in expreſſo viget.*

25 *Ratio vbi eadem viget ibi idem ius ſtatuendum eſt.*

26 *Dictio ſi quis, ſingularis numeri eſt, & tamen quandoque in pluribus verificari poteſt.*

27 *Subſtitutio facta vni perſonæ ad aliam nō extenditur, quando certa perſona nominatim facta eſt, ſecus ſi indifinitè vel generaliter, ſeu per verba collectiua, aut alia quæ cuilibet inſtituto conuenire poſſint.*

28 *Argumentum de tempore ad perſonas in iure vrgentiſſimum eſt, etiam in materia ſubſtitutionum.*

29 *Subſtitutio non habens ſpecificam relationem ad certum tempus, de quocunque tempore generaliter intelligi poteſt.*

30 *Teſtator habens plures filios & filias, vniuerſales hæredes filios inſtituens, filias verò particulares, fa-*

uore

nore agnationis conſeruanda id feciße cenſetur.

31 *Legis, Boues. §. hoc ſermone ff. de verb. ſignificat. diſpoſitio quòd debeat intelligi de prima vice non de pluribus alijs, non habet locum quando de mente diſponentis apparet, quòd in pluribus vicibus locum habere voluerit.*

32 *Sermo & diſpoſitio ſimplex licet per primum actum adimpleatur tamen id non procedit quando per primum actum diſponentis menti ſatisfactum non eſt.*

33 *Teſtator ſi hæredibus inſtitutis duos antiquiores de agnatione ſubſtituat, licet de proprietate verborum ſubſtitutio in duobus primis antiquioribus verificari deberet, tamen ex coniecturata teſtatoris mente in alijs antiquioribus ſequentibus verificari poteſt.*

34 *Pluralis numerus quandoque in vno tantum verificatur.*

35 *Pluralitas quandoque in ſingularitates reſoluitur.*

36 *Pluralitas in ſingularitates eo maximè reſoluitur quando in ea plures effectus conſiderantur.*

37 *Pluralitas in ſingularitates reſoluitur vbi eſt eadem ratio in ſingularitatibus quæ in pluralitate.*

38 *Pluralitas in ſingularitates reſoluitur etiam in materia ſubſtitutionum.*

39 *Lex, hæredes mei §. cùm ita. ff. ad Trebel. loquitur in nepote teſtatoris in conditione poſito, non autem propriè ſubſtituto.*

CONSILIVM XXII.

IN teſtamento quondam Nobilis Dioniſij Dadæ ciuis Mediolanenſis ſic ſcriptum fuiſſe propooitur. In omnibus autē alijs eiuſdē nobilis teſtatoris bonis mobilibus & immobilibus, actionibus & rationibus quibuſcūque, & in quacunque ſpecie exiſtāt, de quibus ſuperius nō ordinauit nec legauit, hæredes ſuos vniuerſales ſibi inſtituit, & ore proprio nominauit & oominat nobiles Stephanum, Io. Iacobum, & Bezanzonum Dadam eius filios cariſſimos, naturales, & legitimos, ac poſthumum ſeu poſthumos ex dicta nobili Ioanna naſcituros & ſuos, quemlibet ipſorum æquali portione: Et ſi vnus ex dictis filijs decederet ab humanis ſine liberis naturalibus & legitimis ex ſuo proprio corpore, & de legitimo matrimonio procreādis, ſibi ſubſtituit alios ſuperuiuentes, & poſthumum ſeu poſthumos & ſuos, quēlibet ipſorum æquali portione. Et ſi omnes dicti filij & poſthumi decederent ab humanis ſine liberis naturalibus, & legitimus, ex ſuis proprijs corporibus, & de legitimo matrimonio procreandis, ſibi ſubſtituit ſupradictam Antoniam eius filiam cariſſimam, & poſthumam ſeu poſthumas & ſuos, æquali portione. Et ſi dicta Antonia & poſthuma & poſthumæ & ſui decederent ab humanis ſine liberis naturalibus, & legitimis, ex ſuis proprijs corporibus, & de legitimo matrimonio procreandis, ſibi ſubſtituit dictam nobilem Frāciſcam eius filiam & ſuos.

Mortuo dicto teſtatore proponitur deceſſiſſe Io. Iacobum vnum ex dictis filijs inſtitutis, relicto Iacobo eius filio, & teſtatoris nepote. Deinde deceſſiſſe Stephanum nullis relictis filijs: ſuperſtitibus Bezanzooo fratre & dicto Iacobo filio fratris, nec non Antonia & Franciſca ſororibus prædictis, Poſtremo perijſſe Bezanzonum ſine liberis, ſuperuiuentibus prædicto Iacobo nepote ex fratre, ac dictis ſororibus.

Quæſitum fuit, an prædictus Iacobus nepos virtute alicuius ſubſtitutionis admitti debeat ad ſucceſſionem prædictorum Stephani & Bezanzoni ſine liberis defunctorum; An verò locus ſit ſucceſſioni ab inteſtato, ita vt prædictæ ſorores ad eam admittantur.

In qua quæſtione non ab re fuiſſet videre totum teſtamētum propter inſtitutiones particulares, & alias clauſulas forſan in eo appoſitas, ex quibus clarior redderetur teſtatoris voluntas, attamen ſecundum ea quæ trāſmiſſa fuerunt & proponuntur, vt infra reſpōdendum duxi.

Prima igitur fronte viderētur dicēdum locum oon eſſe alicui fideicommiſſo in fauorē prædicti Iacobi in portionibus ſpectantibus prædictis Stephano & Bezanzono fratribus, ſed ſubſtitutioni factæ de Antonia. l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. Crau. conſil. 161. nume. 1. verſicul. ſed præmiſſis non obſtantibus. aut ſaltem ſucceſſioni ab inteſtato. l. vel ſingulis. ff. de vulg. & pupil. & per conſequens prædictas Antoniam & Franciſcam ſorores ad ſucceſſionem dictorum fratrum ab inteſtato vna cum dicto Iacobo æqualibus portionibus admittendas eſſe, argumentis infraſcriptis.

Primò quia teſtator non duobus ſeu pluribus inſtitutis, ſed vni tantum ſubſtituit, dum dixit & ſi vnus ex dictis hæredibus inſtitutis
1 decederet ſine liberis &c. Numerus † autem
ſingularis pluralitatem non patitur. l. fina. ff.
ad Trebel. capit. gaudemus. de diuort. Diuus
Paul. ad Gallar. capitu. 3. verſicu. non dicit ſeminibus, quaſi in multis, ſed ſemini ſuo, quaſi
in vno, quod præſertim procedere debet in
2 fideicommiſſis † tamquam odioſis. Barto. in
l. 1. §. ſed ſi certū. ff. de vent. in poſſeſſ. mitten.
At in caſu ꝓpoſito oon de ſucceſſione vnius
tantum, ſed duorum agitur, ergo ſubſtitutio
ad hunc caſum extendi non debet. d. l. vel ſingulis. in fin. ff. de vulg. & pupil. vbi ſubſtitutio
3 facta nouiſſimè defuncto, non extenditur ad
primum defunctum, ergo facta vni nō extenditur ad alios. concordat l. qui plures liberos.
eod. titu. qua lege habetur, quòd qui plures li-
4 beros † habet quibuſdam poteſt ſubſtituere
5 & quibuſdam non. Iccirco ſubſtitutio † facta
vni ad alios non extenditur, ſed tamquam caſus omiſſus remanet in iuris cōis diſpoſitione. vulg. l. commodiſſime. ff. de lib. & poſthu.
Et dato ꝙ haberet locum ſubſtitutio, debet
reſtringi ad Stephanum, in cuius perſonam
venit caſus ſubſtitutionis. vulg. l. Boues. §. hoc
ſermone.

ſermone ff.de verbor.ſignific. Crauet.d. con-
ſil.161.nume.9.
Secundò pro prædictis ſororibus vrgere
videtur, poſito quòd attentis verbis ſubſtitu-
tionum Bezanzonus & Iacobus nepos cenſe-
rētur ſubſtituti Stephano, quod nihilominus
Bezanzono non dicetur ſubſtitutus Iacobus,
cùm non vnus tantum ſed plures legātur ſub-
6 ſtituti. Pluraliſque numerus † duobus, non au
tem vno ſit contentus.l.vbi numerus.ff.de te-
ſtib.l.in illam §.fina.ff. de verbo. ſignific. cap.
pluralis loquutio.de regul.iur.in 6. cum ſimi-
libus Dec.conſil. 532.nume. 6. Ideò Iacobus
qui vnus eſt, ex dicta ſubſtitutione ſuccedere
7 non poteſt. Nam cùm fideicommiſſum † ſit
onus.l.ſi arrogator.ff.de adoptio.l. cohæredi.
§.cū filiæ. ff. de vulg. & pup. ꝓinde odioſum,
8 idō in eo † non fit extēſio de vno caſu ad aliū,
9 multo minus de perſona † ad perſonam. iux-
ta latè tradita per Aretin.in l.Gallus.§.& quid
ſi tantum in 4.colum. verſicu.2. addo ff. de li-
ber. & poſthu. Et in materia ſubſtitutionum
10 communis eſt regula, ꝙ illa ſubſtitutio † quæ
in teſtamento non reperitur non debet dici
facta.Socin.iun.conſi.176.nume.8.poſt Soci.
& Galiaul.locis citatis. volum. 2. Cùm igitur
Bezanzono ſine liberis defuncto non ſint ſu-
peruiuentes fratres, ſed tantū Iacobus nepos,
ſequitur huiuſmodi caſum tamquàm omiſ-
ſum remanere debere in diſpoſitione iuris
communis.
Non obſtat quòd per ſecundum gradum
ſubſtitutionis, in quo ſcriptum legitur, & ſi
omnes dicti filij decederent ſubſtituo Anto-
niam, videatur inter ipſos inſtitutos induct ū
fideicommiſſum l. Titia Seio §. Sela libertis.
ff.de leg.1.Socin.in l. hæredes mei. §. cùm ita
col.3.verſicu.aliquando tertiò & vltimo ff.de
condit.& demonſtrat.
Quia cōtraria opinio dicitur receptior vt
latè ſcribit Socin.iun.conſil.176.nume. 8. vſ-
que in fin.volum.2.& in repetitione d.§. cùm
ita num.14.Port.in ſuis commun.opinio.lib.
4.cap.34. vbique concludentes crebriorē opi
11 nionem eſſe, ſubſtitutionem † factam ſimpli-
citer poſt mortem plurium inſtitutorum, nō
tamen in tota hæreditate, nec vltimo moriē-
ti, non inducere fideicommiſſum inter ho-
noratos.
Prædictis tamen non obſtantibus contra-
riam ſententiam in caſu propoſito puto de
iure veriorem, & menti teſtatoris amicam, vi-
delicet prædictum Iacobum teſtatoris nepo-
tem, dictis eius patruis ſine liberis defunctis
fuiſſe ſubſtitutum, Proinde bona dicti teſtato
ris fideicommiſſo ſubiecta, eidē Iacobo vti
fideicommiſſario pertinere. Et ad ita cenſen-
dum moueor infraſcriptis fundamentis.
12 Primò ex illis verbis & ſuos, † poſitis in in-
ſtitutione & ſubſtitutionibus vniuerſalibus
reſpectiuè, quæ communi Doctorum inter-
pretatione debēt intelligi primò de liberis &
deſcendentibus ipſorum inſtitutorum & ſub
ſtitutorum, inde de alijs hæredibus. teſte Cra-
uet.conſi.22.nume.1.poſt Caſtren. Alex.Dec.
& Brun.per eum citatos.Rub.Alexand. con-
ſil.141.nume.4. Qua interpretatione ſtante
conſequens eſt præfatum Iacobum nepotē
prædicti teſtatoris ex Io.Iacobo eius filio, eſ-
ſe comprehenſum, & vocatum ſub illis ver-
bis & ſuos, in primo gradu ſubſtitutionis vni-
uerſalis etiam deſcriptis.
Secundo corroboratur hæc opinio noſtra
ex illa Doctorum concluſione, qua cauetur
13 fideicommiſſum † ex præſumpta teſtatoris
mente induci inter inſtitutos deſcendentes,
quādo poſt mortem omnium inſtitutorum
deſcendentium à teſtatore eſt facta ſubſtitu-
tio vniuerſalis. hanc opinionem dicit magis
communem Pariſ.conſil.43.nume.24. & plu
ribus ſequen.præſertim num.33.quam etiam
ſequitur Socin.iun.conſil.151. & 180. num.8.
& 11.& 4. ſequen. volu. 2. poſt plures per eos
citatos.& plenius conſi.110.num.35. volum.
3.idem ſentit in d.§.cum ita.nume. 23. in fin.
& eam ſequitur Caſſ.conſi.67.nu.13.Iaſ.conſ.
33.nu.1.& 21.vol.1.
Nec obſtat, ꝙ imo ſecundum magis rèce-
ptam ſententiam duo ad inducendum huiuſ-
14 modi reciprocum fideicommiſſum † neceſ-
ſariò requirantur. videlicet ꝙ fiat vltimo mo
rienti, item in tota hæreditate. Quia reſpōde-
tur ſatis eſſe, ꝙ prædicta interueniant virtua-
liter & interpretatiuè ex iuris diſpoſitione, ex
coniecturata mente teſtatoris, præſertim ſi
ex verbis expreſſè elliciatur. ita reſpondet Pa
riſ.d.conſil.43.nume.53.& ſequen. Socin.iun.
d.conſi.151.nume.6. & 9. volum. 2. & conſil.
110.nume.30.volum. 3. Quòd autem virtua-
liter & interpretatiuè prædicta duo interue-
nerint clarè patet. Nam quòd dicta Antonia
fuerit in tota hæreditate teſtatoris ſubſtituta
apertè probatur ex contextu verborum inſti-
tutionis vniuerſalis, & ſubſtitutionum ſequē-
tium, Dicitur enim in inſtitutione vniuerſa-
li, in omnibus autem alijs bonis mobilibus &
immobilibus, actionibus & rationibus qui-
buſcunque, hæredes ſuos vniuerſales inſtituit
Stephanum, Io.Iacobum, & Bezanzonū eius
filios, & ſuos. Deinde in ſecundo gradu ſubſti
tutionis continuando dicitur. & ſi omnes di-
cti filij deceſſerint ſine filijs ſubſtituit Anto-
niam. quod intelligi debet. virtualiter ſcilicet
in omnibus bonis in inſtitutione vniuerſali
comprehenſis. nec enim illud verbum ſubſti
tuit, aliud ſuppoſitum habere poteſt quàm in
omnibus bonis, in qbus inſtituerat hæredes
15 vniuerſales, quæ verba † cenſentur repetita
in ſubſtitutione. text. ſunt aperti in l. cohære-
di §.qui diſcretas.ff.de vulg. & pupil. & in l.1.
C.de impub.& alijs ſubſtitutio.& vbique Do-
cto.Dec.conſi.412.num.1.verſi. & hoc idem
dicendum eſt in ſubſtitutione.Pariſ.conſi.18.
nume.75.volum.2 & clarius conſi.73. nume.
17. poſt Corn. & Dec. per eum citatos. quos
refert & ſequitur Port.conſil.55. nume. 77. &
conſil.10.nume.15.& 16.Ruin.conſi.160. nu-
me.24.volum.2.Iaſ.conſi.33.colum.fin. ver-
ſicu. quia & ſine relatione. volum. 1. vbi ex-
16 preſsè dicit quòd ſubſtitutio † ſimpliciter fa-

cta ſine aliqua relatione, intelligitur facta in
tota hæreditate.argum.l. ſi quis ita hæredem.
& l.quòd ſi Mæuius.ff.de hæred.inſtituen. His
accedit Cuman.conſil.3.num.3. per regulam
17 quòd indefinita † æquipolet vniuerſali. l. ſi
pluribus.ff.de leg.2.vbi Barto.Port. conſi. 46.
nume.30.& ſequen.

Cùm igitur hæc virtualiter & ex legis in-
terpretatione tacitè inſint, perinde eſt ac ſi
fuiſſet expreſſa.vulg.l.3.ff.de lega.1. l. cū quid
ff.ſi certum petatur, & huic fundamento non
vidi a Doctoribus in dictis locis reſponſum.

Quod verò ſit facta vltimo morienti etiā
probatur, ex quo legitur facta poſt mortem
omnium hæredum inſtitutorum ſi deceſſe-
rint ſine liberis. Paria enim ſunt iuxta multo-
rum Doctorum opinionem, facere ſubſtitu-
18 tionem † poſt mortem omnium inſtituto-
rum, vel vltimo morienti. Iaſ.conſil.33.num.
2.volum.1.Pariſ.d.conſil.43.nume. 53. vol.2.
Rub.Alexand.conſi. 2. nume. 7. & 10.Socin.
iun.conſil.151.nume.6.vbi poſt Curt. Iun. di-
cit iſtam eſſe communem. & conſil. 180. nu-
me.13.volum.2.poſt Bartol.Caſtren.& Alex.
per eum citatos & plenius conſil. 110. nume.
35.volum.3. vbi quamplures citat.

Et dato quòd contraria opinio crebrior
eſſet ex his quæ ſcribunt Socin. iun. d. conſil.
176.volum.2. & in repet. d. §.cùm ita. nume.
14.Port.in ſuis commu.opin.libr.4.d. capitu.
34. & Ant. Gabriel. etiam in ſuis commun.
opinio.in titulo de ſubſtitutio.capitu. 1. atta-
men in caſu propoſito hæc noſtra ſententia
ſine difficultate procedit, attenta expreſſa vo
luntate teſtatoris, de qua in primo gradu ſub-
ſtitutionis, quo teſtator diſpoſuit, ꝙ ſi vnus
ex dictis filijs inſtitutis decederet ſine liberis
legitimis & naturalibus, ſubſtituit ſuperuiuen
tes & ſuos, qua ſubſtitutione ſtante, cùm de
19 clara diſpoſitione teſtatoris † appareat vlte-
rior non cadit voluntatis quæſtio ſeu inter-
pretatio.l.ille aut ille.§.cùm in verbis.ff.de le-
gat.3.l.pediculis §.Labeo.ff. de aur. & argen.
legat.l.continuus.§.cùm ita ff. de verb. oblig.
cum ſimilibus.

Et hæc expreſſa ſubſtitutio comprobatur
ex eo quòd in ſecundo gradu ſubſtitutionum
vniuerſalium teſtator reſpectiuè ſubſtituit
Antoniam eius filiam particulariter inſtitu-
tam, ſi omnes dicti filij ſine liberis decederēt,
ergo extantibus aliquibus ex dictis filijs hære-
dibus vniuerſalibus, inter quos comprehen-
ditur Iacobus nepos, illam non ſubſtituit.
vulg. l. ſi purè. ff. de adimen. legat. ſed filios
inſtitutos, inter quos eſt Iacobus, vti magis di
lectos excluſis fœminis cenſetur ſubſtituiſſe.
arg. disertè notatorum per Capram in ſuis
regul. in titu. de ſubſtitutionibus. in 4. ſpecie
nume 23.& 6.ſequent. Pariſ.conſil. 70. nume.
9.& pluribus ſequen.volum.2.Socin. Iun.con
ſil. 110. nume. 16. volum. 3. Crauet. conſil.
113.nume. 3.verſicu. quarta coniectura. Nec
poſſunt dictæ filiæ venire ab inteſtato ad præ
20 ſentem hæreditatem, cùm cauſa teſtati † fa-
ciat ceſſare cauſam inteſtati. l. quandiu. ff. de
acquiren. hæredit. cum ſimil.

Confirmantur hæc ex eo quod teſtator
21 † progreſſus eſt ad plures ſubſtitutionum
gradus, quibus ſtantibus dicitur inductum
inter inſtitutos, & eorum filios fideicommiſ-
ſum. teſte Anchar.conſil.74.colum.fina. ver-
ſicul. vel ſaluando gloſſ. quem refert & ſequi-
tur Alexand.conſil.64.nume.4. verſicul. cor-
roborantur prædicta volum.5. quos citant, &
ſequuntur Pariſ.conſi.77.nume.21.poſt Curt.
Senior. Barbat. & Soci. locis citatis. Crot. con
ſil. 58. nume. 22. Socin. iun. conſil. 110. nume.
28.volum.3.Hugo.diſſ.conſil.20.nume.22. &
47. Idem ſentit Ruin.conſi.22.nume.2. vol.2.
Hinc fit vt ſtantibus prædictis coniecturis
quamplurimis, certi iuris ſit dictum Iacobū
nepotem debere admitti ex fideicommiſſo
excluſis ſororibus. Ita tenent Corn. conſil.
273. colum. 2. volum. 4. Socin. iun. d. conſil.
110. nume. 28. verſicul. & licet de hoc dicto.
& nume. ſequen. volum. 3. Crauet. d. conſil.
143. in fin.

Non obſtant in cōtrarium adducta. Et pri-
mò quòd ſubſtitutio ſit facta vni, & per con-
ſequens numerus ſingularis pluralitatem nō
admittat. d. l. fina. ff ad Trebel. cum alijs ſupra
citatis.

22 Quia hoc † non procedit vbi eadem eſt ra-
tio. ita in ſimilibus terminis reſpondet Cra-
uet. conſil.161.nume.4. poſt Iaſ. Dec. & Cal-
can. locis citatis. bonus text. in l. 1. verſicu.
quamuis ſingulari ſermone. ff. de aſſignat. li-
bert. & in l. 1. §. itē hoc interdictum licet ſingu
lariter, ff. quod falſ. tutor. author. cum concor
dantibus ibi per glo. in verbo ſingulariter, al-
legatis.

Suprascriptæ reſponſioni famulatur limi-
tatio quæ datur ad regulam d.l. commodiſſi-
23 me † ff. de liber. & poſthum. vt non procedat
illius legis diſpoſitio quando in caſu omiſſo
24 eſt eadem ratio, quia tunc caſus † omiſſus
non habetur pro omiſſo, cum ſit ſimilis ex-
preſſo. vt multis auctoritatibus comprobat
Crauet conſil. 130. & conſil. 326. nu. 9. & 10.
25 At in caſu noſtro eadem eſt ratio † ſubſti-
tuendi omnibus filijs inſtitutis decedentibus
ſine liberis, ſicut vni, ergo idem iudicandum
eſt vulgat. l. illud. ff. ad l. Aquil.

His deſeruiunt quæ ſcribit Alexand. conſi.
109. volum. 7. vbi inſtitutis hæredibus pluri-
bus filijs fecit ſubſtitutionem in hæc verba. ſi
quis eorum deceſſerit ſine liberis ſubſtituo ſu
peruiuentes, & concludit ſubſtitutionem cen
ſeri debere factam ſingulis decedentibus ſine
26 liberis, & tamen illa dictio ſi quis, † eſt ſingu-
laris numeri.

27 Nec obſtat quòd ſubſtitutio † facta vni per
ſonæ non extendatur ad aliam d. l. vel ſingu-
lis cum alijs ſupra allegatis. Quia loquuntur
quando certæ perſonæ nominatim eſt facta.
argumen. l. cum ab vno. ff. de lega. 2. Secus ſi
non certæ perſonæ, ſed indifinitè vel gene-
raliter, ſeu per verba collectiua aut alia quæ
cuilibet inſtituto conuenire poſſunt, prout
ſunt verba illa, ſi vnus ex filijs, quæ in quolli-
bet

bet filio verificari poſſunt.argum. l.vnum ex
ſamilia.in princip.ff.de lega. 2. Id etiam pro-
batur arguendo de tempore ad perſonas,
28 quod argumentum† vrgentiſſimum eſt in iu
re,etiam in materia ſubſtitutionum l.qui plu
res ff.de vulga.& pupilla.Barto. in l. centurio
numero 27.verſic.pro alia opinione. eodem
titu.Euerar.latè in ſuis locis legalibus capitu.
37.loquendo in materia ſubſtitutionis. Qua-
29 propter ſicut ſi eſſet facta ſubſtitutio † non
habens ſpecificam relationem ad certum
tempus,generaliter de quocunque tempore
deberet intelligi, & ad quodcunque tempus
referri.teſte Crot.conſilio 58.numero 18. cui
deſeruiunt quæ ſentit Capr. in ſuis regul. in
titu.de ſubſtitutio. in 5. ſpecie nume. 109.&
123.ergo idem dicendum venit quando ſub-
ſtitutio eſt vni ex filijs inſtitutis facta,non ha-
bita relatione ad certam perſonam. Et pro
ipſo Iacobo maximè vrgent q̄ ſcribit Ruin.
conſilio 150.nume.1.& 2.volum.2. quem re-
fert & ſequitur Domi.Rolan.a Val.conſi.70.
nume. 29. & ſequen. volum. 3. poſt alios per
30 eos relatos, quòd quando teſtator † habens
plures filios & filias, filios inſtituit hæredes
vniuerſales,filias verò particulares præſumi-
tur ſic feciſſe fauore agnationis conſeruan-
dæ,ità quòd ſi dictis filijs ſubſtituit deſcenden
tes,præſumitur quòd ſicut in inſtitutione præ
dilexit filios ſauore agnationis,ita prædilexe-
rit in ſubſtitutione,vt præferantur filiabus.
31 Nec in contrarium pugnat.l.†boues.§.hoc
ſermone ff. de verborum ſignificatio. cùm
non procedat quando clarè apparet de men-
te diſponentis Cæp. in dicto §. hoc ſermone.
colum. 4. verſicu. & per hoc tertio limitatur.
concordat Doctr.Bald.in l.fideicommiſſa.§.
ſi quis decem ff.de leg. 3. quo loci dicit quòd
32 licet diſpoſitio†& ſimplex ſermo adimplea-
tur per primum actum, & in illo verificetur,
dicto §.hoc ſermone, attamen fallit quando
per primum actum non eſt ſatisfactum men-
ti diſponentis.& Bal. refert.& ſequitur Ruin.
conſilio 203. nume. 12. verſicu. & ad confir-
mationem.volum.2. At in caſu noſtro appa-
ret teſtatorem voluiſſe omnibus ſuis filijs in-
ſtituris ſubſtituere, & non vni tantum, vt ſu-
pra latè probauimus, ergo in caſu noſtro nō
procedit diſpoſitio d.§.hoc ſermone.
Supraſcripta comprobantur ex adductis a
Ruin.dicto conſilio 203.numero 12. volum.
2.vbi poſt Anchar.conſilio 27.dicit quòd ſi a
teſtatore hæredibus inſtitutis ſubſtituti ſunt
33 duo antiquiores†de agnatione teſtatoris, li-
cet ex proprietate verborum deberet intelli-
gi de duobus primis antiquioribus dicto §.
hoc ſermone. Nihilominus ex coniecturata
mente teſtatoris vocantur pariter alij duo
ſequentes duabus rationibus. Prima quia te-
ſtator habuit domum ſiue agnationem in
conſideratione. ſecunda, quia illos duos a
principio nomine proprio non vocauit. &
Anchar.ſequuntur Roman.conſilio 438. co-
lum.penul. Crott. conſi. 58. nume. 28. Alber.
conſi.51.nu.2.& 3.ſeq.D.Rol.à Val. d. conſi-
lio 70.nume.31.volum. 3.
Nec aduerſatur quod dicitur filios ſuperſti
tes,& ſuos fuiſſe ſubſtitutos, proinde plures,
qui ſermo cùm ſit pluralis numeri in vno ve-
rificari non poteſt d.l.vbi numerus. ff. de te-
ſtibus.
Quandoquidem dicta verba, ſubſtituit a-
lios ſuperuiuentes & ſuos, intelliguntur qua-
tenus erunt ſuperuiuentes, vnde ſi vnus dun-
taxat ſupereſt, in eo tantum habebit locum
ſubſtitutio, attenta præſertim mente teſtato-
ris. Ita in terminis noſtris reſpondet Alexan.
conſilio 109.nume.6.& pluribus ſequen. vo-
lum. 7. vbi multis iuribus, & auctoritatibus
34 probat numerum † pluralem in ſubſtitutio-
nibus verificari in vno,reſpondetque ad con
traria, & nominatim ad l. fina. ff. ad Trebel.
quem refert & ſequitur Pariſ.conſilio 37. nu-
mero 52. & ſequen. volum. 2. Nam cum ab
initio aptitudine,& potentia pluralitas potue
35 rit verificari, reſoluitur dicta pluralitas † in
ſingularitates,vt in terminis ſimilibus reſpon
det Ruin.conſilio 104.num.10.& 11.& con-
ſilio 85.nume.6. Nam regulare eſt pluralita-
tem reſolui in ſingularitates, vt multis iuri-
bus & auctoritatibus defendit Tiraquel.in re-
petitione l.ſi vnquam. in verbo ſuſceperit li-
beros. nume. 244. & multis ſequen. C. de re-
36 uoc.donatio.quando in ea † conſiderantur,
vt in ſubſtitutionibus fieri ſolet, diuerſi effe-
ctus.Barto.in dicto §. cùm ita nume. 3. & ibi
Socin.Iun.nume.58.Pariſ.conſilio 30.nume.
18.& duobus ſequen.volum. 2. quod præſer-
tim procedit vbi eſt eadem ratio, vt multis
auctoritatibus comprobat Tiraq. in dicta re-
petitione d. l. ſi vnquam. in verbo ſuſceperit
liberos.nume.261.C.de reuocan.donatio. &
38 in materia ſubſtitutionum† Curt. Iun. conſi.
128.num.6.& ſeq.quem refert & ſequitur Pe
trus Fich.Clarem.in lib.4.commun. opin. in
verbo, pluralitas.
39 Non obſtat l.hæredes†mei.§. cùm ita ff.ad
Trebel. Quia ibi non erat ſubſtitutus nepos
teſtatoris, ſed tantum in conditione poſitus,
ideo nimirum ſi Claudia neptis ſubſtituta
admittitur ad portionem nouiſſimè defuncti
ſine liberis,ex coniecturata teſtatoris mente.
At in caſu noſtro Iacobus nepos teſtatoris
ex filio, fuit non ſolum poſitus in conditio-
ne, ſed etiam in diſpoſitione, & ſubſtitutio-
ne, per illa verba & ſuos, vt ſupra probaui-
mus,ergo,&c.
Concludo igitur locum eſſe fideicommiſ-
ſo in fauorem prædicti Iacobi, & propterea
hæreditatem præfati Dionyſij Dadæ eidem
pertinere, eſſeque diuidendam in infraſcri-
ptum modum, videlicet in tres partes æqua-
les, quarum vna ſiue triens totius hæreditatis
erit præcipua præfati Iacobi ex perſona eius
patris cohæredis. Alia pars ſiue triens ſpecta-
bat Stephano. Et alia tertia pars ſiue triens
pertinebat Bezanzono.
Triens autem ſiue tertia pars totius quæ
ſpectabat Stephano mortuo, ab īteſtato ſine
liberis, ſuperſtitib. Bezanzono frē, Antonia,

& Franciſca ſororibus, ac Iacobo nepote ex fratre, diuidi debet etiam in duas partes, quarum altera ſpectat prædictis Bezanzono, & Iacobo iure fideicommiſſi, altera verò, id eſt dimidia dicti trientis, veluti ſpectans præfato Stephano ratione ſuæ legitimæ, & trebellianicæ, in quibus grauari non potuit l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſtament. diuidenda erit in quatuor partes, videlicet in Bezanzonum fratrem, Antoniam, & Franciſcã ſorores, ac Iacobum nepotem ex fratre.

Bona verò quæ obuenerunt Bezãzono nouiſſimè ſine liberis defuncto, diuidi debent in infraſcriptum modum, ſcilicet quòd dimidia ſui trientis, item dimidia dimidiæ portionis Stephani, quæ ipſi Stephano iure fideicommiſſi obuenit ſpectent inſolidum prædicto Iacobo, vti fideicommiſſario l. Titius. cum glo. fina. ff. de leg. 3. iuncta l. Marcellus §. quidam liberis. vbi Barto. ff. ad Trebel. Alexand. conſi. 109. in fin. volum. 7. latè Pariſ. conſi. 36. nume. 22. & conſi. 48. nume. 20. volum. 2. poſt plures per eum citatos, affirmans iſtam eſſe communem opinionem.

Reſiduum autem bonorum dicti Bezanzoni diuidatur in tres partes æquales, quarum duæ aſſignentur ipſis ſororibus, tertia verò prædicto Iacobo. Et ita iuris eſſe cenſeo ſub correctione rectius ſentientis.

Laudarem tamen & hortarer partes ipſas ad euitandas lites, & omnia incõmoda, quæ ex litibus oriri ſolent controuerſiam prædictam eſſe amicè componẽdam, ſcilicet duas partes bonorum, & hæreditatis præfati Dioniſij eſſe adiudicandas ſororibus ipſis, vnam vero præfato Iacobo.

SVMMARIVM.

1 *Veritatem præ oculis ſemper habere debet aduocatus in conſulendo, & multo magis iudex in iudicãdo, præcipuè in materia feudali.*
2 *Dictio hæredibus, non adiecta aliqua qualitate, in materia ſubinfeudationis feudalis tam ad maſculum, quàm ad fœminam referri poteſt, quando adeſt clauſula ad faciendum, & diſponendum prout inueſtito placuerit.*
3 *Fœmina ex ſimplici, & propria feudorum natura ad feudum non admittuntur, niſi ſpecialiter dictum ſit ad eas feudum pertinere debere.*
4 *Feudalium inueſtiturarum tenor ſemper obſeruandus eſt, propriæque feudorum naturæ derogat.*
5 *Inueſtituræ tenor feudum extra propriam feudorũ naturam trahere poteſt.*
6 *Feudum conceſſum cum facultate ſubinfeudandi, adiecta clauſula ad faciẽdum quicquid facere placuerit, poteſt alteri concedi ſub ea lege quam inueſtitus imponere voluerit, modo id iure feudi faciat.*
7 *Dictio, hæredibus, in feudis ſimpliciter poſita, de maſculis tantum intelligitur.*
8 *Fœmina ad bona comprehenſa in ſubinfeudationibus factis pro ſubinfeudatis, & eorum hæredibus vtriuſque ſexus admittitur.*
9 *Relatum cum omnibus ſuis qualitatibus, & conditionibus regulariter in referente eſſe dicitur.*
10 *Relatum etiam in materia feudali cum omnibus ſuis qualitatibus in referente eſſe dicitur.*
11 *Subinfeudationes loquentes de inueſtito, & eius hæredibus ſimpliciter, vel ex eo legitimè deſcendentibus, ad fœminas non extenduntur, ſed ad maſculos tantum.*
12 *Interpretatio in dubio ſecundum ſubiectam materiam fieri debet.*
13 *Subinfeudantes, & ſubinfeudati in dubio iuris diſpoſitioni ſe conformare voluiſſe cenſentur.*
14 *Domini directi in feudo melior conditio fit quando inueſtitura feudalis de maſculis tantum intelligitur.*
15 *Domini directi in feudo deteriorem conditionem vaſallus facere non poteſt.*
16 *Vaſallus nihil vltra conuenta in feudo ad præiudiciũ Domini directi facere poteſt.*
17 *Illicitum vt euitetur ſemper in dubio interpretatio fieri debet.*
18 *Contrahentium mens, ſemper potiuſquam verba attendi debet.*
19 *Paria ſunt non eſſe, vel eſſe, ſed legitimè non apparere.*

CONSILIVM XXIII.

Viſis actis litis vertentis inter Illuſtr. Dominum Carolũ Gonzagam, & Illuſt. Filias quondam Domini Haymi itidem Gonzagæ, necnon iuribus hincinde tã in prima inſtantia quàm in cau-
1 ſa appellationis productis, veritatem † ſemper præ oculis habens, vt in materia feudali nos docet text. in cap. vnic. in fin. de content. inter Domin. & vaſal. de inueſtit. feudo. prætermiſſiſque de induſtria ſuperfluis diſputationibus, cum iuditium apud prudentiſſimos viros agatur. Video huius controuerſiæ cardinem totum verſari circa bona contenta in inſtrumentis ſubinfeudationum, quibus dicitur pro ſe, & hæredibus, non adiecta aliqua qualitate vtriuſque ſexus, ſeu maſculis,
2 vel fœminis, quæ paria † ſunt. teſte Pariſ. conſ. 12. nu. 4. & conſi. 21. nu. 8. vol. 1.

Ad cuius difficultatis declarationem præmitto infraſcriptas, & quidem notiſſimas cõcluſiones.

Prima concluſio eſt, quòd ex ſimplici, &
3 propria natura feudorum fœminæ † ad feudum non admittũtur, niſi ſpecialiter dictum fuerit ad eas feudum pertinere. capit. 1. §. hoc autem notandum. de his qui feud. dar. poſſ. cap. 1. de feud. fœmin. cap. 1. §. filia verò. de ſucceſ. feud. & cap. 1. §. ad filias verò. de ſucceſ. fratr. vel grad. ſucced. in feud. cum innumeris ſimil.
4 Secunda concluſio eſt, tenorem † inueſtiturarum ſemper eſſe obſeruandum, & derogare propriæ feudorum naturæ, trahereque feu-
5 da † extra proprios terminos. iuribus etiam a præfatis prudentiſſimis Iureconſultis adductis. & in deciſ. Pedemont. 23. nume. 2. & 20. quibus addo Illuſt. Præſidem a Vall. conſ. 79. nu. 18. & ſequen. vol. 2. Natt. conſi. 49. numero 19.

ro 19.Celſ.conſilio 26.numero 17.
Tertia eſt concluſio, quòd quando conceſ
6 ſum eſt feudum† cum facultate ſubinſeudan-
di, adiecta in verbis diſpoſitiuis clauſula,& ſa
ciendum quicquid facere placuerit ſaluo iu-
re feudi, poteſt ſic inueſtitus alteri ſubinfeu-
dare, & legem quam velit rebus ſubinfeuda-
tis imponere, modo iure feudi id faciat. text.
eſt in c.1.de feud.non haben.propr.nat.feud.
vbi Paris de put. de feudo. reintegrat. capitu.
95.Socin.conſilio 9.nume.34.volum.1. Curt.
de feud.in 4.part.reg.2.quæſtio.5.Brun. conſi
lio 38.num.1.& ſequen.Crauet. conſilio 256.
numero 4.verſiculo breuiter puto.& verſicu.
tamen quando apponuntur illa verba ad fa-
ciendum,& diſponendum &c. Alcia.reſpon.
138.nume.3.Grat.reſponſ. 9. nume. 140. poſt
Alber.Bald.Angel.Alexand. Iaſ. & Deci. per
eum allegatos qui omnes loquuntur de di-
cta clauſula, & quicquid placuerit facien-
dum &c.
Quarta eſt concluſio, quòd in feudis regu-
7 riter dictio,† hæredibus, ſimpliciter poſita in-
telligitur de maſculis.tex.eſt expreſſus in cap.
1.§. & ſi clientulus. de alienatio. feud. & §.
profectò.de leg.Conrad.in illis verbis, quod
intelligi debet de ſolis maſculis.& ibi gloſ. &
Afflic.nu. 15. & vbique interpretes, & alij cu-
mulati a Pariſ. conſilio 23. numero 115. vo-
lum. 1.
Prædictis concluſionibus ſic firmatis, pro-
ponitur in facto,& id ab vtraque parte admit
titur, Illuſtriſſimum Ludouicum Gonzagam
ſeu alium Marchionem Mantuæ, ante annũ
1452.fuiſſe inueſtitum a Reuerendiſſimo Epi
ſcopo Mantuano de curia Podij cum omni-
bus eius prædijs, iuribus,& pertinentijs in feu
dum honorificum, perpetuum,& antiquum,
cum poteſtate ſubinſeudandi,& faciẽdi quic-
quid placuerit. Qua inueſtitura ſic ſtante po-
tuerunt vt prædiximus prædicti ſubinfeudan-
tes legem quam voluerunt in ſubinfeudatio-
nibus dicere, iuribus ſupra in tertia allegatio-
ne ſiue concluſione adductis. Proinde ſubin-
feudare, ſeu ſubinueſtire pro recipientibus,&
eorum hæredibus maſculis tantum, ſeu vtriuſ
que ſexus, vel pro hæredibus ſimpliciter.
Hinc fit quòd cum probatum per inſtrumen
ta ſubinſeudationum hincinde in actis produ-
cta appareat, deſcendentes illius primi inue-
ſtiti cum prædicta facultate ſubinfeudandi,
& faciendi quicquid illis placuerit, varias &
diuerſas ſubinſeudationes, varijs & diuerſis
perſonis feciſſe, conſequens eſt vt prædictæ
ſubinfeudationes non eodem, ſed diuerſo iu-
re cenſeantur l. interpoſitas. C. de pact. & l. ſi
maritus quondam.C.de dona. inter virum &
vxo.cum ſimil.
Quoniam quo ad bona comprehenſa in
8 ſubinfeudationibus† factis pro ipſis ſubinfeu
datis,& eorum hæredibus vtriuſque ſexus, vel
pro hæredibus maſculis & fœminis, certi iu-
ris eſt fœminas, proinde prædictas filias hæ-
redes, præfati quondam Domini Haymi ad
dicta bona eſſe admittendas. capitu. 1. §. fina.
in titu. Epiſcop. vel Abba. cap. 1. de eo qui ſibi
vel hæred. ſuis maſcu.& fœmin. & cap. 1. de
duobus fratr. a capit. inueſtit. & vbique gloſ.
& Docto. Pariſ. conſil. 9. nume. 27. & ſequen.
volum. 1.
Quo verò ad bona contenta in ſubinſeuda
tionibus factis ipſis ſubinſeudatis ſtipulanti-
bus pro ſe,& eorum hæredibus maſculis tan-
tum, incerti etiam iuris non eſt fœminas, &
per conſequens prædictas filias non eſſe ad-
mittendas Docto.capitu.1.§.filia verò.de ſuc
ceſ. feud. cum alijs iuribus in prima conclu-
ſione adductis.
Quo autem ad bona deſcripta in ſubinſeu
dationibus factis ipſis ſubinueſtitis ſtipulanti
bus pro ipſis,& eorum hæredibus ab eis legi-
timè deſcendentibus ſimpliciter, nullis addi-
tis qualitatibus, ſcilicet maſculis tantum, vel
vtriuſque ſexus, vel pro maſculis,& fœminis,
diſtinguendum exiſtimo, quod aut loquun-
tur de bonis comprehenſis in ſubinfeudatio-
nibus ſe referentibus ad certas præcedentes
ſubinſeudationes, illa demonſtrando per an-
nos menſes,& dies,& nominatim qui eas re-
ceperunt,& de iſtis ſubinſeudationibus idem
puto quòd de ſubinſeudationibus relatis, cũ
9 relatum† regulariter ſit in referente cum om
nibus ſuis qualitatibus & conditionib. vulga.
l.aſſe toto.ff.de hæredi.inſtituen. Dec. conſil.
10 47.Pariſ.in materia feudali conſi.5.nume.5.
& 6.volum.1.cum ſimil. Exempli gratia, ali-
quæ ſubinfeudationes ſe referunt ad præce-
dentes nominatim demonſtratas, continen-
tes ſubinueſtituras factas pro ſe,& eorum hæ
redibus vtriuſque ſexus, vel maſculis & fœ-
minis,& hoc caſu ſubinfeudationes referen-
tes debent intelligi pro ſe, & eorum hæredi-
bus vtriuſque ſexus, vel maſculis & fœminis,
quod idẽ eſt, vt ſupra diximus, quo caſu præ-
dictæ filiæ cenſentur vocatæ ad bona conten
ta in inueſtituris referentibus.
Aut ſubinfeudationes relatæ loquuntur, de
maſculis tantum, & de maſculis tantum de-
bent intelligi ſubinſeudationes referentes. Et
ab huiuſmodi bonis filiæ ſunt excluſæ, non
ſolum a iure communi feudorum, vt dixi-
mus in prima concluſione, ſed etiam ex præ-
dictarum ſubinfeudationum forma.
11 At ſi aliquæ ſint ſubinfeudationes† loquen-
tes pro ſe, & hæredibus ſimpliciter, multoq́;
magis ſi dicatur ex eo legitimè deſcendenti-
bus; non facta aliqua relatione ad certas præ-
cedentes inueſtituras, ſed in genere, vel facta
relatione ad inueſtituras etiam loquentes de
hæredibus ſimpliciter, tunc attento quòd ap-
paret præcedentes ſubinueſtituras variè fuiſ-
ſe conceſſas, ita quòd certitudinaliter non
poteſt ſciri ad quas ſit facienda relatio, cen-
ſeo verbũ, hæredibus, debere intelligi de ma-
ſculis. dicto §.& ſi clientulus. cum ſimilibus
ſupra in 4.concluſione citatis. proinde filias
non eſſe admittendas ad bona in dictis inue-
ſtituris referentibus deſcripta.
12 Et prædicta interpretatio† in dubio ſumen-
da eſt, præſertim quãdo addita ſunt verba ex

eo legitimè deſcentibus, quæ attenta ſubie-
cta materia feudali debent intelligi iuris di-
ſpoſitione de maſculis d.§.& ſi clientulus. cũ
ſimi. Cui iuris diſpoſitioni præſumuntur ſub-
33 infeudantes† & ſubinfeudati ſe voluiſſe con-
formare.teſte Marc. Mant.conſi.333. num.4.
poſt Paul.de Caſt. Aluar.& Socin.per eum al-
34 legatos.Tum maximè quia intelligendo † de
maſculis tantum fit melior conditio directi
35 Domini,quam † deteriorem vaſallus facere
non poteſt. ex Bald.in cap.1.§.illud. nume.1.
verſicu. caue tibi de prohib.feud.alienat. per
Federic.& conſi.331.verſicu.præterea ad hoc
facit.volum.5.& Afflic.in cap.1.num.1.quib.
mod. feud. amittatur, concludens vaſallum
36 †nihil vltra conuenta poſſe facere in præiudi
cium Domini. Et ſemper debet fieri interpre
37 tatio† vt euitetur illicitum. vulga. l.meritò ff.
pro Soc.Pariſ.conſi. 51. num. 23.vol.4.Ruin.
conſi.34.num.9.vol.2.cum ſimil. At ſi ſubin-
feudationes loquentes de hæredibus ſimpli-
citer intelligerentur de maſculis & fœminis,
poſito,citra veri præiudicium quòd ſubinfeu
dans fuiſſet inueſtitus a directo Domino pro
ſe,& hæredibus maſculis,& fœminis,fieret in
ſubinfeudatione deterior cõditio directi Do-
mini, quia plures fœminæ vocarentur ad ſuc
ceſſionem feudi,quàm vocabantur ex prima
inueſtitura. vt igitur nõ fiat præiudicium Do-
mino directo , & quanto magis fieri poteſt
non recedatur a diſpoſitione iuris commu-
nis feudorum,dictio hæredibus , in ſubinfeu-
dationibus poſita,intelligi de maſculis tantũ
debet,non autem de maſculis & fœminis. Et
hæc interpretatio comprobatur ex mente
ſubinueſtientis, & ſubinueſtiti , de qua appa-
ret inſtrumento rogato per Io. Franciſcũ de
Ottonis anno 1570. ſeptima Decẽbris a ver-
ſiculo eundem Mag. Dominum Haynium,
vſque ad verſicu. coram eo cum debita reue-
rentia.excluſiuè, quo loci legitur contrahen-
tes apertè conſtituere differentiam inter ſub-
infeudationes quæ fiunt pro ſe , & hæredibus
vocatis in inueſtituris , de quibus fit mẽtio in
inſtrumento 1560. Et ſubinueſtituras loquen-
tes pro ſe,& hæredibus vtriuſque ſexus, tam-
quàm prædictæ ſubinfeudationes ſint inter ſe
omnino diuerſæ.

Ex quibus euidenter demonſtratur ipſos
38 contrahentes† (quorum mens ſemper atten
denda eſt potius quàm verba l. ſi fundus ff. de
contrah.emp.glo.in l.ſi in venditione.in fi.ff.
commu.prædio.cum ſimil.cumularis a Dec.
conſi.48.num.6.) intellexiſſe ſubinfeudatio-
nes loquentes de hæredibus ſimpliciter, eſſe
diuerſas ab inueſtituris loquentibus de hære-
dibus vtriuſque ſexus,vel pro maſculis,& fœ-
minis,ideò diuerſam cenſeri debere naturam
d.l.interpoſitas.C.de pact.l.Papinianus exulr.
ff. de minor. l. filio. in fi. ff. de legation. & ſic
fœminas cenſeri excluſas a præfatis bonis
feudalibus.

Et ex prædictis redduntur vanæ omnes di-
ſputationes, & interpretationes quæ fiunt de
cap.1 §.profectò.de leg. Conrad. & de cap.1.
§.item eadem lege.de not. feud. Et quod feu-
dum ſit ſui origine fœmineum, membra ve a
capite regulentur , quia prædicta locum non
habent quando expreſſè conceſſa eſt primo
inueſtito,& eius hæredibus facultas ſubinfeu-
dandi , cum poteſtate faciendi quicquid vo-
luerit iure feudi,& apparet de mente contra-
hentium , quoniam tunc ea lege qua habuit
primus inueſtitus & laxiore,multo magis ſtri
ctiore potuerunt fieri ſubinfeudationes,mo-
do ius feudi ſit ſaluum primo Domino d.c.1.
de feud. non haben. propr. natur. feud. cum
alijs ſimilibus a Doctiſſimis Iureconſultis,
qui pro Illuſtr. Domino Carolo ſcripſerunt
collectis.

Accedat ex actis non apparere de aliqua
inueſtitura antiqua , qua conſtet primum in-
ueſtitum ab epiſcopo fuiſſe inueſtitum pro
ſe & hæredibus vtriuſque ſexus , & propterea
ſuperfluum eſſe diſputare an attendenda ſit
prima inueſtitura,ſi de ea non liquet,cum pa-
39 ria† ſint non eſſe , vel eſſe & non legitimè ap-
parere l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tutel.
cum ſimil. latè cumulatis a Damhoud.in ſuo
Enchiridio parium &c.verſicu. eſſe ſine pro-
batione.& verſic.eſſe inapparenter.

Et ita ex his, vt ſupra cenſeo dictas fœmi-
nas eſſe excluſas,& iudicarem ſi iudicium mi
hi committeretur,ſaluo ſaniore iudicio.

SVMMARIVM.

*1 Quitationes & renuntiationes quæ fiunt ab Equiti-
bus,ſiue fratribus Hyeroſolimitanis, aut aliam reli-
gionem ingreſſuris de iure ſubſiſtunt, præſertim ſi iu-
ramentum interueniat.*

*2 Renuntiatio & quitatio ſpontè facta , in qua enormis
læſio non interuenit,reuocari non poteſt.*

*3 Filijs quo ad bona allodialia viuente patre nullum
ius formatum etiam ratione legitimæ competit.*

4 Legitima filij ſpes viuente patre conſiderabilis nõ eſt.

*5 Legitima filij inſpicitur, & computatur habito reſpe-
ctu ad tempus mortis patris, & ad valorem bonorũ
tunc exiſtentium.*

*6 Miles Hyeroſolimitanus, vel alia eccleſiaſtica perſo-
na religionem ingreſſura,de bonis paternis , & ma-
ternis quitationem ad fauorem fratrum ſuorum fa-
cere poteſt,& huiuſmodi perſonæ ad feudum non ad-
mittuntur.*

*7 Filius naturalis etiam legitimatus ad bona feudalia
non admittitur,ſtantibus præſertim filijs legitimis &
naturalibus.*

*8 Læſione enormi probata renuntiationes , & quitatio-
nes quæ fiunt reuocari poſſunt. Læſione verò non pro-
bata firmæ remanent.*

*9 Ius filij quod in ſpe habet in bonis feudalibus in inue-
ſtituris antiquis radicatum,conſiderabile di-itur.*

*10 Eccleſiaſtica perſona, & Eques Hyeroſ-imitanus ad
ſuccedendum in feudo , & bonis fe-alibus non ad-
mittuntur.*

*11 Paria ſunt aliquid fieri in tempore inhabili, vel habi-
li,ſed in tempus inhabile conferri.*

*12 Filiorum præteritio non r-apit teſtamentum paternũ
ſi in teſtamento claus-a codicillaris adeſt.*

*13 Tranſactio data enormi læſione ex parte fratris mi-
noris*

noris natu, veluti metu reuerentiali fratris maioris, & dolo re ipſa facta, eſt ipſo iure nulla, & inualida, iuramento appoſito non obſtante.

14 *Iuramentum enormiſſima læſione probata nihil operatur. Abſolutio tamen a iuramento obtineri debet.*

15 *Adminiſtrator alienorum bonorum tenetur rationē de adminiſtratis reddere, & reliqua reſtituere, alias cō tra eum in litem iurari poteſt.*

CONSILIVM XXIIII.

VIſis exemplis inueſtiturarū Imperialium locorū Nouelli, & Monriſclari &c. & teſtamenti quondam Domini Antonij Carretti Cōdomini prædictorum locorum, renuntiationis, ſeu remiſſionis factæ a Reueren. Fratre Ioann. Georgio, milite Hyeroſolimitano bonorum paternorum & maternorum Illuſt. Bernardo & Fabricio eius fratribus prædicto quondam Domino Antonio eorum communi patre, præſente & conſentiente, proteſtationisque dicti Dominij Fabritij Carretti, & tranſactionis inter prædictos fratres ſubſecutæ, quitationis ſeu liberationis per præfatum Dominum Fabricium factæ Domino Cæſari eius fratri naturali de adminiſtratis per eum, necnon allegationibus Magnifici D. Lazari Barrati Iureconſulti clariſſimi, tranſeo in eius ſententiam. Cuius ordinem ſequendo, dico communem eſſe opinionem huiuſmodi remiſſio
1 nes,†& renuntiationes bonorum, quæ a dicto
D. Io. Georgio, & alijs fratribus religionem
Hyeroſolimitanam, vel aliam reſpectiuè ingreſſuris in fauorem fratrum factæ fuerunt, præſertim ſi iuramentum, & patris conſenſus interueniat iure ſubſiſtere, iuribus a præfato Domino Lazáro allegatis, quibus addo Pariſ. conſi. 69. nu. 20. & ſequen. vſque in finem, & conſi. 94. nu. 9. & ſeq. volum. 3. vbi ad multa quæ in contrarium adduci poſſet reſpondet. Et hæc communis concluſio vrget in ca-
2 ſu noſtro, cum in eo †conſiderari non poſſit
aliqua enormis læſio, rationibus & auctoritatibus a præfato D. Conſulente adductis. Nam quo ad bona allodialia paterna clarum eſt fi-
3 lijs †nullum in eis viuente patre ius formatū,
etiam ratione legitimæ, ex propria perſona competere poſſe d. l. 1. §. ſi impuberi. ff. de collat. bonor. vbi Bald. dicit non eſſe conſidera-
4 bilem ſpem legitimæ † viuente patre l. cùm
quæritur. vbi Doct. C. de inoff. teſtamen. Dec. latè conſil. 19. Et hæc ratio reſpicit omnes fratres remittentes & renuntiantes. Nam legiti-
5 ma †inſpicitur habita ſolum conſideratione
ad tempus mortis patris §. item cùm quæritur. inſtitu. ad Falcid.

Quo verò ad bona feudalia, cùm ſint propria & recta crebrior Doctorum ſententia
6 eſt, militem† Hyeroſolimitanum, vel aliam
eccleſiaſticam perſonam ad ea non admitti, vt latè probauimus in deciſ. Pedemont. 27. nu. 4. & 18. quibus addo D. Rol. a Vall. conſil. 23. nu. 39. vol. 1. Hosbechium de feud. par. 12.
7 nu. 137. Item nec filium †naturalem etiam le-
gitimatum, ſtantibus præſertim legitimis, & naturalibus. §. naturales. & ibi communiter Doct. ſi de feud. fueri. controuerſ. int. domin. & agnat. latè Moder. Pariſ. de feud. tit. 1. gloſ. 1. nume. 38.

Reſpectu autem bonorum maternorum, non video probatam aliquam, nec quidem enormem læſionem, conſiderato præcipuè onere impoſito Dominis fratribus, quibus remiſſiones, & renuntiationes factæ fuerunt. Nam cùm Domina Sarra mater dictorum Io. Georgij, Bartholomæi, & Bernardi haberet duntaxat in bonis nonaginta iugera terræ in finibus Cereſolarum ſatis ſterilia, & pauci valoris, & florenos quatuor centum in pecunijs, ipſique Domino Ioan. Georgio ex dictis prædijs non competerent niſi iugera triginta, quæ non ſunt redditus annui aureorum triginta, eique debeantur aurei annui 35. & vlterius alimenta, conſequens eſt, eum non fuiſſe læſum, ſed lucrum percepiſſe ex dicta remiſſione, & renuntiatione. Quo fit vt non proba
8 ta enormi læſione † firmæ remaneant prædi-
ctæ remiſſiones & renuntiationes.

Nec præmiſſis aduerſantur quæ ſcripta leguntur in deciſio. Pedemont. 179. nu. 7. vide-
9 licet ius†quod filij in ſpe habent in bonis feu
dalibus radicatum eſſe in dictis inueſtituris antiquis, & propterea eſſe cōſiderabile & probabile. Quia ibi dicta procederent quando tēpore ſucceſſionis prædicti filij eſſent habiles ad ſuccedendum in feudo, vt puta ſi tempore mortis patris circumſcripta renūtiatione eſſent ſucceſſuri in feudis, ſecus ſi eo tempore non eſſent ſucceſſuri, quandoquidem tūc res deuenit ad eum caſum a quo incipere nō po-
10 terat, quia Hyeroſolimitanus† vel alia eccle-
ſiaſtica perſona, aut aliàs inhabilis nō poteſt ad ſuccedendum in feudo admitti, cùm per ingreſſum religionis omne ius quod in ſpe habebant amiſerint, vt ſupra probauimus,
11 paria †enim ſunt aliquid fieri tempore inha-
bili, vel habili, & conferri in tempus inhabile. l. quod ſponſæ. vbi Bar. C. de dona. ante nupt. cum ſimil. cumulatis a Natt. in repetitione §. ex imperfecto nu. 15. l. hac conſultiſſima. C. de teſtament.

Et ex præmiſſis tolluntur quæ de metu reuerentiali aduerſus remiſſiones, & renuntiationes prædictas opponuntur.

Comprobantur hæc attento teſtamēto pa
12 terno, cui nō obſtat prætenſa præteritio †præ
dictorum Dominorum Io. Georgij, Bartholomæi, & Cæſaris, ſtante præſertim clauſula codicillari, vt latè probat Dominus Lazarus, cuius opinio ſuſtinetur etiam ex doctri
* na Barto. *communiter* recepta in l. 1. in 5. quæſt.
ff. de iur. codicil. & ex his quæ ſcribit Natt. in repe. d. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto nu. 120. C. de teſtamen.

Quod verò ſpectat ad trāſactionem inter prædi-

prædictos fratres factā anno 1565. die 3. Au-
guſti, ſi conferantur inſtrumenta remiſſionū
& renuntiationum factarum in fauorem Do
mini Fabritij, & teſtamenti paterni, cum præ-
dicto inſtrumento tranſactionis, liquidiſſimè
apparebit prædictum D. Fabricium ex dicta
tranſactione fuiſſe enormiſſimè læſum; Quo
niam in inſtrumentis remiſſionis & renuntia
tionis per D. Io. Georgium factæ, tenebatur
Dominus Fabritius ſingulis annis ſoluere ci-
dem D. Io. Georgio aureos decem & ſeptem
cum dimidio, & in caſum reditus ab inſula
Melitæ præſtare vltrà dictam ſummam dimi
diam alimentorum. Et in teſtamēto paterno,
legatus eſt vſusfructus cuiuſdam villæ ſcitæ
in finibus Nouelli, in tranſactione verò ple-
no iure remittitur rus quoddam cum prædijs
ibi deſignatis. Item eidem remittitur rata iu-
riſdictionis, cum tamen nullum ius in feudis
haberet. Item nonnulla prædia ruſtica in eo-
dem inſtrumento deſcripta. Item promiſit
ſoluere eidem Domino Georgio Aureos an
nuos 85. Quæ quidem omnia ſimul iuncta cla
rè demonſtrant dictum D. Fabricium fuiſſe
& eſſe enormiſſimè ex dicta tranſactione læ-
13 ſum. Qua enormiſſima læſione † ſtante, cùm
legatur facta fratri maiori natu a minore an-
norum 25. conſequens eſt eam veluti metu
reuerentiali, & dolo ſaltem re ipſa factam eſ-
ſe ipſo iure nullam & inualidā, iuribus & au-
ctoritatibus a D. conſulēte cumulatis, quibus
deſeruiunt notat. in l. ſi quis eum aliter ff. de
verbor. obliga. in l. eleganter in princip. ff. de
dolo in l. ſi ſuperſtite. §. fina. C. eod. titu. & in l.
2. C. de reſcind. vendit. vbi latè Cagnol. nu. 81.

Nec obſtant renuntiationes cum iuramen
to factæ, Quia ea facilitate qua inductus fuit
ad tranſigendum eadem facilitate renuntia-
uit. vt not. Docto. & nominatim Iaſ. in d. l. ſi
quis cùm aliter. ff. de verbor. obligat. Et iura-
14 mentū † data enormiſſima læſione nihil ope
ratur, vt latè concludit Cagnol. in d. l. 2. num.
98. C. de reſcind. vendit. Ruin. conſi. 170. num.
16. & ſequen. vol. 1.

Laudarem tamen obtinendam eſſe abſolu
tionem a iuramēto, & periurio ſi aliquod in-
curſum eſt.

Upereſſet aliquid dicere de liberatione fa-
cta Domino Cæſari curatori & adminiſtrato
ri bonorum Domini Fabricij, Verum quia
abundè a prædicto D. Lazaro reſponſum vi-
deo; ideò ad eius ſcripta me remitto. ſolū ad-
do ad eorum comprobationem quæ ſcripſi
in deciſ. Pedemon. 57. nume. 31. & pluribus ſe
quen. vbi multis rationibus & auctoritatibus
probauimus huiuſmodi quitationes & libera-
tiones de adminiſtratis eſſe īualidas, & ꝓpte-
15 reà adminiſtratorem † alienorum bonorum
teneri rationē reddere, & reliqua reſtituere,
& contra eum in litem iurari poſſe. & ita iu-
ris eſſe cenſeo, ſaluo ſaniori iudicio.

S V M M A R I V M.

1 *Demonſtrationem rei ſatis demonſtratæ addere fru-
ſtratorium eſt.*

2 *Stuprum in vidua vtroque iure Ciuili & Canonico pro
hibitum eſt.*

3 *Stuprum in vidua commiſſum delictū punibile, & pu-
niendum dicitur.*

4 *Stuprum quamuis de iure canonico prohibitum ſit, ſi
tamen inter laicos adimpleatur iudici eccleſiaſtico
iuriſdictionem non tribuit.*

5 *Laici per iudicem ſuum ſecularem puniendi ſunt, &
clerici per iudicem eccleſiaſticum.*

6 *Clerici per iudicem eccleſiaſticum non per ſecularem
puniendi ſunt.*

7 *Eccleſiaſtici inter laicos ſe intromittere non debent.*

8 *Iudex eccleſiaſticus pro ſtupro etiam inter laicos com-
miſſo, ſe intromittere poteſt ratione peccati, vel
alias in iudicis ſecularis negligentiam.*

9 *Legatus eccleſiaſticus non poteſt niſi in negligentiam
iudicis ſecularis in foro contentioſo cognoſcere, &
ſtupratores viduarum punire.*

10 *Iudex eccleſiaſticus non poteſt inhibere iudici ſecula-
ri ne procedat contra ſtupratores laicos, quia facul
tas inhibitionis a iuriſdictione & ſuperioritate
pendet.*

11 *Inhibitionis facultas a iuriſdictione & ſuperioritate
dependet.*

12 *Excommunicationis pœna ſiue interdictio, ſine cauſa
cognitione ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini
laxari non debet.*

13 *Compatris & commatris coitus iure Canonico probi-
bitus eſt.*

14 *Coitus inter compatrem & commatrem etiam de iu-
re ciuili prohibitus eſt, & per iudicem laicum puni-
ri poteſt.*

15 *Stuprum in commatre grauius punitur propter illam
qualitatem adiectam, quæ iure ciuili & Canonico
prohibita reperitur.*

16 *Principalius quod eſt conſiderari debet, non id quod
minus principale eſt.*

17 *Meretricis coitus de iure ciuili punibilis non eſt. ſi ta-
men commiſſus eſt per compatrem a iudice eccleſia
ſtico puniri poteſt.*

18 *Summus Pontifex in omni iudicio ſe intromittere po-
teſt, quia per totum orbem habitu iuriſdictionem
habet.*

19 *Papa concurrit in iuriſdictione cum omnibus iudici-
bus, & vbi ipſe incipit cognoſcere omnes alij iudi-
ces ſilent.*

20 *Summus Pontifex & Imperator conſiderari poſſunt
vt excedentia & excesſa, quia ſummus Pontifex
eſt maior dignitate, Imperator autem adminiſtra-
tione.*

21 *Summus Pontifex Chriſti Vicarius dicitur, omneſque
poteſtates, & imperium, ac imperatorem creat.*

22 *Imperator a ſummo Pontifice approbari & confirma
ri debet, alias ſua electio non tenet.*

23 *Imperator de his quæ ad iuriſdictionem ſummi Pon-
tificis pertinent ſe intromittere non debet, nec
econtra.*

24 *Statuta in imperatore in cæteris principibus auctori-
tate imperiali fungentibus qualis eſt Dux Sabau-
diæ locum habeant.*

25 *Dux Sabaudiæ imperiali auctoritate fungitur.*

26 *Papa in iuriſdictione cū ſuis iudicibus ordinarijs con-
currit, ſecus autem cum alijs, vt vaſſallorum iu-
dicibus.*

27 *Papa poteſt ſe intromittere in omni negotio laicali, in
foro*

foro tamen pœnitentiali,non contentioſo.

28 *Stupratores per iudicem laicum & eccleſiaſticum puniri poſſunt.*

29 *Iudex ordinarius laicus poſt cognitionem iudicis eccleſiaſtici ſtupratores denuo inquirere & punire poteſt.*

30 *Poteſtas quæ ad actum deduci non poteſt fruſtatoria dicitur.*

31 *Comprobatiſſima varijs allegationum cumulationibus comprobari non debent.*

CONSILIVM XXV.

VISO elegantiſſimo reſpon
ſo Excellentiſſimi Domini
Octauiani Ozaſchi Cancel
larij Sabaudiæ meritiſſimi,
& inter iureconſultos con-
ſultiſſimi, tametſi quicquã
1 ſatis demonſtratæ rei † ad-
dere fruſtra ſit, vt inquit Vlpianus in l. 1. in fi.
ff. de dot. præleg. quo themate exorditur Bal.
conſil. 329. lib. 1. & conſi. 323. libr. 2. Soci. con-
ſil. 67. lib. 1. Soci. iun. conſi. 30. lib. 1. Viſus ſum
nihilominus mihi ipſi nõ ſatisfacere, niſi nõ-
nulla ſubijcerem, quæ data opera ab eo omiſ
ſa fuere, quaſi poſt optimi meſſoris terga ſpi-
cilegium collecturus, vt inquit Alexan. con-
ſil. 34. in princip.

Dixerim igitur in caſu noſtro præſupponi
ſtuprum cum vidua commiſſum, quod deli-
2 ctum † prohibitum eſt vtroque iure ciuili &
canonico. §. Item lex Iulia. inſtitu. de publ. iu-
dic. in rubr. extra de adult. & ſtupr. ideo puniẽ
3 dum † vt notat. Boſſ. in tractat. de coitu dam-
nat. Caclalup. in authen. ſi qua illuſtris nume.
22. ad ſenatumconſult. Orficia. Iodoc. in ſua
praxi crimin. in titu. de ſtupr. Et quamuis ſtu-
4 prum † ſit prohibitum de iure canonico, ta-
men nõ ſubeſt in eo ſi inter laicos adimplea-
tur aliqua qualitas, quæ tribuat iuriſdictionẽ
iudici Eccleſiaſtico, & per conſequens laici
5 † puniuntur per iudicem ſuum, & Clerici per
6 iudicem † eccleſiaſticum. Et inter laicos non
7 poſſunt ſe intromittere eccleſiaſtici. † glo. in
cap. nos inter. de purgat. canon. Abb. in cap.
cùm ſit. in fin. de for. competen. quem ibi ſe-
quuntur Annan. Socin. & Felin. Niſi vellent
8 ſe intromittere † ratione peccati, vel alias in
negligentiam iudicis ſecularis, vt ibi decla-
rant præmiſſi Doctores. & in capit. nouit de
iudic.

Sequitur ex hac concluſione quòd Reue-
9 rendiſsimus Legatus † citra negligentiam iu-
dicis ſecularis cognoſcere iudicio contentio
ſo, & punire non poteſt hos conſtupratores.
Si igitur non debuit cognoſcere nec punire
10 proculdubio non potuit inhibere † ſub excõ
municationis pœna iudici ordinario ne pro-
cedat contra cõſtupratores, quia facultas in-
11 hibitionis † dependet a iuriſdictione & ſupe
rioritate. cap. tuam de ordin. cognitio. cap. la
tor. c. ſuam. qui filij ſint legitimi. ſed cum Re-
uerẽdiſsimus Legatus nullam in caſu noſtro
iuriſdictionem habeat in illum iudicem ordi-
narium, inhibitio non tenet, vt elegantiſsimè
ſcripſit præfatus D. Cancellarius. Cuius ſentẽ-
tia adiuuatur ex diſpoſitione Concilij Tridẽ-
tini ſeſsio. 9. titu. de reformatione generali
can. 3. Prohibentis ad excommunicationis
12 † interdictionem nõ eſſe citra cognitionem
deueniendum.

Nec obſtat ſi dicatur inter illos intercede-
re ſpiritualem cognationem, cùm illa eſſet
commater ſtupratoris. Et præterea cum coi-
13 tus † inter compatrem & commatrem iure
canonico prohibeatur. cap. 1. de cognat. ſpi-
rit. libr. 6. & a iure ciuili non ſit conſideratus,
per conſequẽs cognitionem huius delicti ad
eccleſiam ſpectare iuxta Doctri. Abbat. &
aliorum Docto. in d. c. cùm ſit. in fin. de for.
competen.

14 Reſpondetur, quòd hic coitus † eſt etiam
prohibitus de iure ciuili. l. ſi quis alumnam. C.
de nupt.

Item dicitur quòd non agitur ex hoc deli-
15 cto, ſed ex ſtupro. Et quamuis ſtuprum † ag-
grauetur ex hac qualitate, tamen conſidera-
16 tur id quod eſt principalius † l. verũ. ff. de fur-
tis. Dec. in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. petat.
Alexand. conſi. 119. colum. 2 libr. 5. & allega-
ta in contrarium procedere poſſent, ſi illa vi-
17 dua alias fuiſſet meretrix, † cum qua compa-
ter fornicatus eſſet, quia de iure ciuili fornica
tio nõ eſt punibilis, a iudice eccleſiaſtico coi-
tus puniretur ratione dictæ qualitatis.

Non obſtat ſi dicatur quòd licet eccleſia-
ſticus non poſsit cognoſcere in ſimilibus de-
lictis, tamen in caſu noſtro eſt ſummus Pon-
tifex qui cognoſcit, poſtquam de eius man-
dato Reuerendiſsimus Legatus cognouit. c.
ſanè de offic. delegat. cap. qui per alium. de
regul. iur. in 6. Alexand. in rubr. ff. de offic. eius
cui mandat. eſt iuriſdict. Et certum eſt quòd
ſummus Pontifex poteſt ſe intromittere in
18 omni iudicio, attento † ꝙ habet iuriſdictio-
nem per totum orbem habitu. Docto. in d.
capit. nouit de iudic. Afflic. in conſtitutione
offic. nume. 6. de offic. Magiſtri Camerarij.
capitu. cuncta per mundum. 9. quæſtio. 3. &
19 concurrit † cum omnibus iudicibus. & vbi
ipſe incipit cognoſcere ſilent omnes iudi-
ces capitu. Paſtoralis. de offic. ordinar. vbi
Felyn.

Ad hæc reſpondetur præuia proteſtatio-
ne facta per Dec. in conſil. 544. nume. 8. &
conſil. 606. quòd conſiderandi ſunt ſummus
20 Pontifex † & imperator quaſi vt excedentia;
& exceſſa, quia ſummus Pontifex eſt maior
dignitate, imperator autem adminiſtratione
vt declarant Docto. in capitu. 1. quis dicatur
21 Dux. &c. Modò ſic. licet ſummus † Pontifex
habeat iuriſdictionem habitu tamquàm Vi-
carius Chriſti per totum orbem, & ſit lumi-
nare maius, cuius ſplendore radiant omnes
poteſtates, & Imperiũ habeat iure proprio,
22 Imperator autem a Pontifice, a quo † appro
batur & confirmatur. capitu. venerabilem. de
electio. cap. ad Apoſtolicæ. de re iudic. libr. 6.

Clem. Romani. de iureiu. tamquam admiſ-
ſus ad partem curarum Imperij. Alciat. con-
ſil. 370. in fin.

Verum facta admiſſione diſtinguūtur iuriſ
dictiones. cap. quoniam, vbi gl. & Archidiac.
10. diſtinct. cap. cùm ad verum cap. duo ſunt.
capitu. ſi Imperator. 96. diſtinct. Adeò quòd
ſummus Pontifex non poteſt ſe intromitte-
re in adminiſtratione iuriſdictionis Impera-
toris. capitu. cauſam. qui filij ſint legitim. &
D. Noſter Ieſus Chriſtus prohibuit Petro
eius Vicario ne in his ſe intromitteret. Inquit
enim Ioannes capitu. 18. Mitte gladium tuū
in vaginam. & Matth. capit. 27. Conuerte gla
dium tuum in locum ſuum. Quibus auctori-
tatibus moti ſunt Doctores ad concluden-
dum ne poſſit ſummus Pontifex cognoſce-
re de his, quæ pertinent ad iuriſdictionem in
iuriſdictione imperatoris, Nec imperator
23 † de his quæ pertinent ad iuriſdictionē Pon-
tificis. Abb. & poſt eum cæteri in d. capit. no-
24 uit de iudic. Modò ſic. Quod ſtatutum † eſt in
imperatore habet locum in cæteris Principi-
bus. d. cap. cauſam. & præſertim in his qui fun
guntur imperiali auctoritate qualis eſt Dux
25 † Sabaudiæ Iaſ. conſil. 227. libr. 2. Præmiſſis
ſtantibus reſpondetur ad ea, quæ ſupra in con
trarium allegata fuerunt, quòd licet habeat
Pontifex iuriſdictionem habitu, tamen actu
habere non poteſt, vt ſupra concluſum eſt.
Aliàs eſſet ordinem & ſtatum vniuerſalis Ec-
cleſiæ perturbare vt dicunt Doctores; Et
26 quod concurrat † eſt verum cum ſuis iudici-
bus ordinarijs, non autem cum alijs, vt vaſſal
lorum. Felin. d. cap. Paſtoralis. de offic. ordi-
na. Curt. iun. conſil. 2. Natt. conſil. 580. Brun.
conſi. 27. nume. 18. & conſil. 47. Berous. conſi.
117. nume. 8. libr. 3. Si igitur ſummus Ponti-
fex in his quæ ſunt fori ſecularis non debet ſe
intromittere in iuriſdictione Principis ſecu-
laris, reſtringenda eſt facultas per eum con-
ceſſa Reuerendiſſimo eius Legato, vt proce-
27 dat † in foro pœnitentiali, ne perturbata
cenſeatur iuriſdictio Sereniſſimi Sabaudiæ
Ducis.

Et per conſequens omnia geſta per eun-
dem Reuerēdiſſimum legatum extra forum
pœnitentiale quo ad hos conſtupratores eſſe
nulla. Et vbi etiam valeat cognitio adhibi-
ta per Reuerendiſſimum legatum, certum
28 eſt quòd iudex † laicus poteſt etiam ipſe
cognoſcere, & illos punire in pœnam iuris
communis, quæ citra dubium maior eſt im-
poſita per dictum Reuerēdiſſimum legatum,
& ita per text. in capitu. fœlicis. de pœn. lib. 6.
conſuluit Bald. conſil. 260. conſil. 292. libr. 3.
conſil. 31. 292. 402. 403. libr. 4. & conſi. 124. lib.
5. in l. placet. C. de ſacroſanc. eccleſ. Pau. Caſt.
conſil. 18. libr. 1. Abb. Aret. Anan. Socin. &
Felin. in capitu. de his de accuſatio. Abb. cap.
tuæ. de procurat. Alciat. cap. 1. nume. 128. de
offic. ordina. Io. Baptiſt. de ſanct. Seueri. in l.
cunctos Populos, nume. 26. & ſequen. C. de
ſum. Trinit. & fid. Cathol. Anchar. in regula
ea quæ de regul. iur. in 6. Clarus. in ſua Praxi
Criminali. §. fin. quæſtio. 57. nume. 13. Didac.
lib. 2. capitu. 10. nume. 8. Variar. reſolu. Tiraq.
in tract. de pœn. cauſ. 25. num. 4. Allegati per
dictum Excellentiſſimum D. Cancellarium
Iſern. in cap. 1. in verbo bona quæ ſunt rega-
lia. Afflic. d. cap. 1. in verbo pœnarum nu. 10.
& in conſtit. mult. leg. nume. 7. de crimine ſa-
crilegij, Et ita tenendum eſt quicquid ſibi vo-
luerit Boer. deciſ. 289.

Ex iſtis ruiſus confirmatur quòd ſi iudex
29 † ordinarius poteſt iterum cognoſcere & pu
nire, quòd non poſſit Reuerendiſſimus lega-
tus inhibere, alias fruſtratoria eſſet poteſtas,
30 † quæ ad actum deduci non poſſet. In reli-
31 quis ne videar comprobatiſſima † compro-
bare varijs allegationum cumulationibus
tranſeo ſola ſubſcriptione cum opinione
Domini mei Colendiſſimi memorati Can-
cellarij ſaluo. &c.

SVMMARIVM.

1 *Princeps ex ſuo contractu etiam cum ſubdito inito obligatur.*

2 *Princeps a contractu cum ſubdito etiam ſuo inito, eo inuito niſi ex cauſa publicam vtilitatem reſpiciente, recedere non poteſt.*

3 *Contractus omnes cum principe facti bonæ fidei naturam habent.*

4 *Princeps in ſuis contractibus cum ſubdito initis tamquàm priuatus conſideratur.*

5 *Rex ſeu princeps inuitis hominibus Caſtrum vel villam ſibi ſubiectam alteri inferiori ſubijcere nō pot.*

6 *Princeps an de plenitudine poteſtatis ſuæ contractui cum ſubdito inito contrauenire poſſit.*

7 *Princeps ſicut non poteſt contractum tollere, ita nec minuere.*

8 *Princeps an poſſit ſuo contractui contrauenire, ſi adeſt clauſula non obſtante &c. & clauſula de plenitudine poteſtatis.*

9 *Princeps ſi contrahat cum oppidis & oppidanis ſibi ſubiectis quòd non poſſit illa alienare, ſi contraueniat contractus nullus erit, & poterit Princeps ea propria auctoritate reaſſumere.*

10 *Princeps ſucceſſor & hæres ex contractibus prædeceſſorum ſuorum obligatur.*

11 *Principes contrahentes eorumque ſucceſſores proprios & prædeceſſorum contractus cum ſubditis factos regulariter obſeruare tenentur.*

12 *Prohibitio alienationis cum generali bonorum hypotheca ius alienandi tollit.*

13 *Vaſſallus inueſtitus & eius deſcendentes bonorum feudalium vtile dominium habere dicuntur.*

14 *Alienationis appellatione conceſſio in feudum venit, per quam vtile dominium transfertur.*

15 *Princeps vel alius directus Dominus de primis cognitionibus cauſarum intra territorium vaſſalli vertentium ſe intromittere non poteſt.*

16 *Dominium vtile quod eſt penes vaſſallum effectus directi dominij dicitur.*

17 *Subditus ſubditi mei meus ſubditus non dicitur.*

18 *Feudi alienatione prohibita, an conceſſio in feudū prohibita cenſeatur.*

19 *Marchio iuris communis feudorum diſpoſitione inſpecta ſubditos ſuos inuitos alicui inferiori ſubijcere non poteſt.*

20 Feu-

20 *Feudum per vaſallum alteri in feudum concedi non poteſt, quando cum prohibitione legis. prohibitio hominis, ideſt conuentio de non alienando concurrit.*

21 *Vaſallus feudum ſibi conceſſum alteri in feudum concedere, & ſubinfeudare non poteſt, quando cum prohibitione legis pactum de non alienando concurrit.*

22 *Conſuetudo ex vnico actu ſine inueſtitura non inducitur.*

23 *Poſſeſſio vera & actualis per inſtrumentum inueſtituræ probari non dicitur, quia poſſeſſio verbalis & abuſiua nuncupatur.*

24 *Inueſtitura feudalis poſſeſſionem verbalem, & abuſiuam non veram, & actualem inducit, & neceſſaria eſt traditio, & poſſeſſionis apprehenſio ad vtile dominium inueſtito acquirendum.*

25 *Probatur minimè hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe.*

26 *Poſſeſſio eius eſt effectus vt ſine ea præſcriptio induci nequeat.*

27 *Legem rebus ſuis quam quiſque vult ad libitum imponere poteſt.*

28 *Princeps promittere poteſt ſe eiusque ſucceſſores penes eorum Cameram aliquod Caſtrum, Oppidum, vel Ciuitatem perpetuò retenturos, & in alium non tranſlaturos, taliſque promiſſio valet.*

29 *Inueſtitura feudi citra præiudicium iuris tertij conceſſa ſemper intelligi debet.*

30 *Præſcriptio propter malam fidem induci non poteſt.*

31 *Mala fide ſtante nulla præſcriptio currit.*

32 *Præſcriptio vt valeat, ante litem captam perfecta, & completa eſſe debet.*

33 *Præſcriptio locum habere non poteſt, quando cū prohibitione alienationis hominis per pactum, & legis prohibitio prout in feudo concurrit.*

34 *Mala fides ex ſcientia rei alienæ, & inſtrumenti deſuper confecti cauſatur, quæ omnem præſcriptionem impedit.*

35 *Fidelitatem erga dominum vtilem vaſallum, ſubditi ſui facere tenentur.*

CONSILIVM XXVI.

Viſis actis controuerſiæ a Magnifico Procuratore Fiſcali Illuſtriſſimi; & Excellentiſſimi Ducis Mantuæ, nec non a ſindico vniuerſitatis loci Tōgi Montisferrati, aduerſus Magnificos Nattas vaſallos, & vtiles dominos prædicti loci, & Caſtri Tōgi mottæ: iuriſq; allegationibus à Doctiſſimis Iureconſultis pro actoribus ſcriptis, video huius cauſæ cardinē in eo verſari an ſcilicet ſtante pacto de quo in inſtrumento conuentionis inter quondam Theodorum ſecundum huius nominis Marchionem Montisferrati, & vniuerſitatem prædicti oppidi Tōgi anno 1382. die 11. Octobris initæ, quo præfatus Marchio promiſit vniuerſitati prædictæ perpetuò dictum locū, & Caſtrum Tōgi ad ſuam propriam Cameram retinere, dictumque locum in alium non trāſferre, iure potuerit quondam Io. Iacob. Marchio prædicti Theodori filius, & hæres anno 1435. die 27. Martij inueſtire Henrietum Nattam ſtipulantem pro ſe, & eius deſcendentibus maſculis, de dictis Caſtro & loco Tōgi; cum mero mixto Imperio, ac omnimoda iuriſdictione, & latiùs, vt in prædicto inſtrumēto inueſtituræ continetur.

Et prima facie videretur dicendum præfatum Io. Iacobum, multo magis eius hæredes & in Marchionatu ſucceſſores potuiſſe prædictis Henrieto, & eius ſucceſſoribus in feudum dare Caſtrum, & locum cum aliis pertinentiis Tōgi, non obſtante dicto pacto rationibus, & fundamentis in ſimili caſu a Iaſ. conſilio 227. colum. 3. & ſequen. vſque in fin. adductis, qui mouetur plurimis fundamentis, quæ gratia breuitatis non refero, quorū nonnulla caſui noſtro conuenire videntur. quem refert, & ſequitur in eadem ſpecie facti conſulens Soc. conſi. 4. vol. 1.

In contrarium verò vrgent quæ abundè, & exactè a præfatis peritiſſimis Iureconſultis, pro procuratore Marchionali, & vniuerſitate Tōgi adducuntur: Præſertim quòd præfata in feudum conceſſio, & Inueſtitura a Ioannes Iacobo Marchione facta Henrieto Nattæ, eiuſque deſcendentibus maſculis, non potuerit in præiudicium dicti pacti, & contractus facti inter prædictum Theodorum Marchionem, ac præfatam vniuerſitatem Tōgi fieri, quod duabus veris, & receptiſſimis concluſionibus ſimul iunctis probatur.

1 Quarum prima eſt. Principem † obligari
ſuo contractu etiam cum ſubdito inito, & ab
2 eo † recedere non poſſe parte inuita, niſi ex
cauſa publicam vtilitatem principaliter reſpicientē. Ita nominatim tenent Cyn. & com
muniter legiſtæ in l. digna vox. C. de legib. latè
Fely. in cap. 1. num. 1. 2. & 3. de probatio. poſt
Innocen. Bald. Barto. Butr. Imo. Abb. Cardi.
Roman. & alios locis citatis, cōcludens Prin
cipem ex contractu inito cum ſubdito obli-
3 gari, omneſque contractus † cum Principe fa
ctos habere naturam bonæ fidei. Principeſq;
4 † in contractibus cōſiderari tamquàm priua
tos. & nume. 4. dicit poſt Doctores locis per
5 eum adductis, regem ſeu Principem † nō poſ-
ſe inuitis hominibus Caſtrum, vel villam ſibi
ſubiectam alteri inferiori ſubijcere. quem ſe-
quitur Dec. dicto cap. 1. colum. 1. 2. 4. & 5. af-
6 firmans, Principem † etiam de plenitudine
poteſtatis non poſſe contrauenire cōtractui
cum ſubdito facto. D. Roland. a Vall. diſertè
conſi. 66. nume. 33. & ſequen. vol. 2. poſt plu-
res modernos citatos, vbi nu. 5. dicit id etiam
procedere non obſtante clauſula de plenitu-
dine poteſtatis. & conſi. 45. num. 8. & ſequen.
volum. 2. teſtatur hanc eſſe communem opi-
nionem modern. Pariſ. conſil. 41. nume. 10.
Natt. conſi. 591. nume. 9. concludens quòd ſi-
7 cut Princeps † non poteſt contractum tolle-
re, ita non poteſt minuere Crauet. plenè de
antiquit. tempo. in prima parte num. 8. & ſe-
quen. vbi num. 17. verſic. quid dicendum. ſcri
bit Principem contrauenire non poſſe ſuis
contractibus, etiam de plenitudine poteſta-
tis.

tis & latè in conſil. pro vniuerſitate Sauilliani cõtra Dominos Purpuratos inueſtitos de loco Leuandiſij. nu. 54. & 5. ſequen. loquens
8 etiam ſtantibus clauſulis † non obſtante &c. & plenitudinis poteſtatis. Celſ. Hugo. conſil. 23 num. 30. & 33. Cantiuncula conſ. 16. num. 30. verſicu. quæ quidem promiſſio. & 7. num. ſequen. vbi nume. 37. cenſet Principem etiã de plenitudine poteſtatis non poſſe contrauenire ſuo contractui. Ruyn. conſi. 7. num. 30. & ſequen. volum. 1. Socin. Iun. appoſitè, & in terminis noſtris conſi. 78. num. 1. & multis ſequen. volum. 1. vbi num. 8. reſpondet contrarijs. latè conſil. 60. num. 17. & ſequen. volu. 3. Villalob. commun. opin. lib. 14. verſicu. Princeps obligatur per ſuam contractum. vbi ex hac communi concluſione poſt Felyn. & Deci. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutio. Pau. de Caſtr. in d. l. digna vox. C. de legib. Rup. in repetitione d. cap. per veſtras. infert ad caſum noſtrũ, videlicet quòd ſi Princeps
9 † contrahat cum oppidis, & oppidanis ſibi ſubiectis quòd non poſſit illa alienare, ſi contraueniat contractus nullus erit, & Princeps, contrahens poterit propria auctoritate reaſſumere, non obſtante quòd in alienatione eſſet appoſita clauſula de plenitudine poteſtatis. Abunde & cumulate Tiraq. de iure primogeniturae quæſtio. 35 num. 19. & quatuor ſequentibus. Burſat. conſi. 78. num. 6. & conſi. 36. nume. 47.

Ex quibus omnibus iunctis alijs quæ a præfatis conſumatiſſimis Iureconſultis ſcripta ſunt, patet hanc eſſe veram, & indubiam iuris concluſionem.

Secunda etiam recepta concluſio eſt, Prin-
10 cipes † contrahentes eorumque ſucceſſores, præſertim iure ſanguinis, maximè ſi ſint antecesſorum contrahentium hæredes, obligari ex prædeceſſorum contractibus, quibus non ſecus quàm contrahentes ipſi contrauenire non poſſunt. quæ concluſio probatur ex late adductis, & cumulatis in deciſ. Pedemontana. 139. nume. 2. & ſequen. vſque in fin. quibus addo Dec. cap. primo præalleg. colum. 5. verſicu. ſecundo nota. de probatio. D. Roland. à Val. d. conſi. 45. nume. 13. lib. 3. Ruyn. d. conſilio 7. nume. 31. volum. 1. Burſat. d. conſilio 36. nume. 47.

Quibus duabus concluſionibus ſic ſtantibus, propono infraſcriptum argumentum iu
11 dicio meo vrgens & fortè. Principes † contrahentes, eorumque ſucceſſores regulariter tenentur proprios, & eorum prædeceſſorum contractus cum ſubditis factos obſeruare, & non poſſunt illis contrauenire, ſeu ab eis recedere. iuribus ſupra in prædictis concluſionibus allegatis. At Theodorus Marchio pro ſe, & eius ſucceſſoribus cum hominibus Tongi conuenit, & promiſit penes eius Cameram retinere, & in alium non transferre dictum locum Tongi. Per inueſtiturã autem, & inueſtituras a Io. Iacobo Marchione, filio & hærede præfati Theodori, alijsque Marchionibus præfato Henricto Nattæ, eiusque hæredibus de dictis Caſtro, loco, & bonis Tongi factas, nõ ſeruatur prædictus cõtractus: verũ eidem contrauentum eſt. ergo prædictæ inueſtituræ in prædictorum hominum præiuditium iure fieri non potuerunt: ſtante præſertim hypotheca bonorum dicti Theodori Marchionis, de qua in dicta conuentione cum Theodoro facta. teſte Socin. Iunio. dicto conſi. 78. nume. 8. & 9. vol. 1. poſt alios citatos. Crauet. conſi. 241. num. 9. Et hanc opinionem veriorem, æquiorem, & receptiorẽ teſtatur Emanu. Suarez. in ſuo Theſaur. recept. ſentent. ſuper verbo ꝓhibitio alienationis, concludens
12 prohibitionem alienationis † cum generali hypotheca tollere ius alienãdi. Quòd autem ex dicta inueſtitura, & alijs ſubſecutis fuerit contrauentum dicto pacto apertè probatur,
13 cùm per illas † fiat alienatio, ſeu translatio vtilis dominij dicti Caſtri, & loci Tongi in dictum Henrietum Nattam, & eius deſcendentes inueſtitos cap. vnic. de controuerſ. int. vaſal. & alium de benefic. & ibi gloſ. penult. & Bal. & in c. 1. §. præterea. nu. 2. de Capit. Conrad. Cur. Iun. de feud. in prima parte verſ. ſexto principaliter. Iaſ. d. conſi. 227. col. 4. verſic. ſecunda ratio. ideò conſequens eſt prædicti Caſtri, & loci Tõgi in alium quàm Marchionem, ſeu eius Cameram, ſaltem vtilis dominij translationem, & alienationem factã fuiſ-
14 ſe, cùm translationis, ſeu alienationis † appellatione veniat etiam propriè alienatio vtilis dominij, proinde conceſſio in feudum, per quam vtile dominium transfertur d. glo. pen. non. tex. in auth. de non alien. aut permutan. res. eccleſ. §. alienationis. Afflic. in rit. quibus mod. feud. amit. verſi. aut ſi libellario. nu. 8. & 15. verſi. ſecundo modo. Neminem enim ſani iudicij arbitror negaturum huiuſmodi infeudationem a Io. Iacobo Marchione Henrieto Nattæ eiusue ſucceſſoribus factam, eſſe in alium dicti loci, Caſtri merique, & mixti Imperij, ac omnimodæ iuriſdictionis translationem, cùm vera ſit, & recepta ſententia homines prædictos, qui ante erant immediatè ſubiecti Marchioni, effectos fuiſſe propter prædictam inueſtituram ſubditos immediatos dictorum Dominorum de Nattis, qui de primis cognitionibus cauſarum ciuilium, & criminalium dictorum hominum, priuatiuè quo ad Marchionem inueſtientem, inueſtiti
15 dicuntur. quo fit vt directus Dominus † non poſſit de dictis primis cognitionibus ſe intromittere, nec manum apponere ad res intra territorium vaſalli ſcituatas, ea ratione quia cùm vaſallus iura vtilia cum effectu habeat,
16 vtileque dominium † dicatur effectus directi dominij, ideò Domino directo præferri debere. Oldra. conſi. 220. nu. 16. & ſeq. col. 4. ver. ſecunda ratio Bal. in l. 1. q. 43. ff. de rer. diu. latè Brun. conſi. 27. nu. 18. Iaſ. d. conſ. 223. col. 4. verſi. ſecunda ratio. Curt. Iun. conſi. 2. poſt tracta. feud. Pariſ. conſi. 8. nu. 30. vol. 2. D. Rol. a Val. conſi. 75. nu. 15. poſt plures citatos lib. 2. Quod autem ex inueſtitura prædicta præiudiciũ fiat hoïbus Tõgi manifeſtè patet, cũ ante infeu-

infeudationē ſoli Marchioni ſubditi eſſent,
poſt verò etiam ipſis vaſſallis, & ſic pluribus
quod quàm durum & perniciosum ipſis ho-
minibus ſit, refert Neuiz.d.conſi.12.num.94.
& 95. poſt alios locis citatis. Afflic. in d. §. ea
lege nu.1.de leg.Conrad. Et hæc maximè pro
cedunt attenta opinione Iaſ. conſil.8.nu.58.
17 inter conſi. Brun. ꝙ ſubditus † ſubditi mei nō
ſit meus ſubditus, de cuius veritate nunc tra-
ctandum non duxi.

Nec in contrarium pugnat quod iure com
18 muni feudorum, alienatione feudi † prohibi
ta non cenſeatur prohibita conceſſio in feu-
dum.c.1.qual.olim feud.poter.alien.& capit.
1.§.ſimiliter.de lege Conrad.cum ſimil.

Quoniam prædicta iura non procedunt
quando per contractum Princeps promiſiſ-
ſet nō alienare rem demanialem, prout erat
Caſtrum & oppidum Tongi, ſed ſemper eā
retinere in demanio, vt in caſu noſtro. Quia
tunc tam ipſe quàm eius in Principatu ſuc-
ceſſor tenetur ſeruare contractum. Ita nomi-
natim ſcribit Afflic.in d.titu. de leg. Conrad.
§.ex eadem lege.nume.1.in fin.quo loci vide-
tur deciſio caſus noſtri. Natt.conſi.512.num.
23.loquens in terminis noſtris. Et ratio eſt in
promptu, quia hoc caſu cum prouiſione le-
19 gis, qua prohibetur Marchioni † ſubditos in-
uitos ſubijcere alteri inferiori, cap.1.§. præte-
reà.de prohib.feud.alien. per Feder. Felyn. in
cap.1.nu.4.de probatio.appoſitè Crauer.con
ſil.54.& 241.nume.6.& tribus ſequen. Ruin.
conſi.1.nume.9.volum.4. Neuiz.d.conſil.12.
nume.71.Gomez.inſtitu.de actio.§. item ſer-
uiana.nume.91.cum ſimil. cumulatis a Pariſ.
conſi.22.nume.70.& duobus ſequen. volu. 1.
Ferd.Loaz.in repet.§.Diui.l. filiusfamilias.ff.
de leg.1.vbi dicit glo.in l.inuitus.ff.de fideicō
miſſ.libertat. eſſe communiter approbatam,
& Docto.ita communiter tenere in c. dilecti
de maior.& obedien. Ex quibus, iunctis aliis,
a prædictis iureconſultis citatis conſtat hanc
* eſſe *communem* concluſionem, concurrit dicta
conuentio, & ſic hominis prohibitio. Quo ca
20 ſu quando cum prohibitione legis † concur-
rit prohibitio hominis, tunc etiam prohibe-
tur in feudum conceſſio. Ita in terminis no-
ſtris decidit Bald.in d.capitu.1.§.prætereà vo-
luerunt. verſicul. quæro ſi eſt appoſitum pa-
ctum.de prohib.feud. alien. per Feder. quem
refert & ſequitur Ferdin.Loaz. in repetit. l. in
quartam.ff.ad Falcid.nume.105.quo loci idē
tenet Socin.iun.nume.77.D.Rol.a Vall. con-
ſil.70.nume.72.volum. 3. poſt alios per eum
relatos.Port.conſ.1.num.31.& ſequen. Imo.
conſi.54.nume.1.& 42.Natt.conſi.481. num.
16.& duobus ſequen.Cæphal. conſ.121.nu.4.
& conſi.133.nume.65. vbi nominatim dicit,
ſi cū prohibitione legis nominatim ſit adie-
ctum pactum de non alienando, vaſſallus
21 † tunc nō poterit alium infeudare licet aliàs
poſſet remota prohibitione legis. Celſ. Hug.
conſi.46.nume.16.Menoch.conſi.95.nu.124.
& ſequen.concludentes quòd ſi prohibitioni
alienationis a lege addita eſt prohibitio ho-
minis, tali caſu alienatio fieri non poteſt etiā
in caſibus a iure permiſſis.

Non obſtant in cōtrarium adducta. Et pri-
mo allegata conſuetudo Marchionum Mō-
tisferrati infeudandi prædictum Caſtrum &
locum Tongi, cum mero mixto imperio &
omnimoda iuriſdictione. Quandoquidem
aut loquūtur de enūriata conſuetudine ante
dictum pactum, & hoc caſu cum ex actis non
appareat niſi de vna inueſtitura facta Oliue-
rio Turcho anno 1357.die 19.Februarij, iure
dici non poteſt ex vnica inueſtitura induci cō
22 ſuetudinem, † Barto.in l. Mela.§. ſi alimenta.
ff.de alim.& cibar.legat.quem refert & ſequi-
tur Alexan.conſil.5.nume.11.volum.5. Dec.
conſi.222.nume.10. poſt alios per eum rela-
tos, Barto.& Docto.in l.de quibus.ff.de legib.
& in l.vnic.C.quæ ſit long.conſuetud.

Accedat quòd per prætēſam inueſtituram
23 † non probatur præfatum Oliuerium Tur-
chum actualiter ſeu realiter poſſediſſe prædi
ctū Caſtrum, & locum Tongi, cum huiuſmo
24 di inueſtitura † dicatur verbalis & abuſiua
poſſeſſio.capit.1.quid ſit inueſtit.ex qua ſola
non ſecuta reali traditione non acquiritur
vtile dominium inueſtito. Fulgoſ.conſil.vlti.
nume.1.verſicu. ſuper comparitione. Pariſ.
conſil.15.nume.5.volum.1.vbi plures citat.
Afflic.d.capitu.1.quid ſit inueſtitura: Nec va-
let conſequētia ex inueſtitura facta extra rem
in feudum conceſſam, ad actualem poſſeſſio
nem ipſius rei. Gulliel.a Perno.de feud.in pri-
mo notab. nu.50. poſt Iſern.& Cin. per eum
25 citatos. Non enim probat † hoc eſſe quod
ab hoc contingit abeſſe vulg.l. non hoc. C.
vnd. legitim. cum ſimil. ſine qua poſſeſſione
26 † præſcriptio induci non poteſt. vulg. cap. ſi-
ne poſſeſſione.de regu.iur.Sigiſm. in materia
feudali conſi.29.nu.7.

Prætereà poſito ꝙ conſueuiſſent Marchio
nes Montisferrati Caſtrum & locum Tōgi in
feudum concedere, attamē cum vel defectu
lineæ, vel alia aliqua iuſta cauſa apertum ac
cōſolidatum fuerit vtile dominium cum di-
recto, vt ex lectura inſtrumenti prædictæ con
uentionis anno 1382.factæ demonſtratur, po
27 tuit tunc Princeps † legem quam voluit di-
ctis Caſtro & loco, ad ipſum pleno iure perti
nentibus, imponere vulg.l. in re mandata.C.
28 mandat. cum ſimil. Proinde promittere † ſe
eiusque ſucceſſores perpetuo retinere penes
eorum Cameram, & nunquam in aliū trans-
laturos prædictum Caſtrum & locum Tōgi.
Præſertim cum promiſſio non alienandi eſ-
ſet conformis diſpoſitioni iuris communis,
vt ſupra probauimus.

Aut loquimur de conſuetudine ſeu præ-
ſcriptione introducta ex ſequentibus inueſti-
turis, & tunc dicimus prædictas inueſtituras
non potuiſſe concedi in præiudicium præce-
dentis pacti, iuribus ſupra in prima & ſecūda
concluſione citatis. Intelligique debent præ-
29 dictæ inueſtituræ † citra ꝑiudiciū iuris tertij.
Soc.iun.ꝯſi.110.nu.16.& 25.& cōſil.112.nu.3.
vol.2.vulg.l.2.§.merito.& §.ſi quis à Principe.

ff. ne quid in loc.publ. Brun. conſ.13. cum ſi-
milibus.

30 Præterea nõ potuit induci pſcriptio † præ-
dictorum Marchionum propter eorum, (ſit
cum reuerentia dictum) malam fidem, Cum
ex actis appareat dictum Io. Iacobum, nec
non Ioannem eius filium, alioſque Marchio
nes reſpectiue habuiſſe notitiam inſtrumenti
prædictæ conuentionis & pacti, qua mala fi-
31 de † ſtante nulla currit præſcriptio. vulg. c. fin.
de præſcript.

Aut loquimur de enunciata præſcriptione
ipſorum Dominorum de Nattis, Et hoc caſu
cũ non videã illam legitimè & concludenter
probatam, præſertim quòd fuerit vt oppor-
32 tuit perfecta † ante præſentem litem motã,
* ſecundum Bart. *communiter* approbatum in
l. Celſus nu. 27. & ibi latè Balb. col. 48. de vſu-
cap. conſequens eſt in ea nullum poſſe fieri
fundamendum, qua probata etiam non ad-
uerſaretur, rationibus & auctoritatibus a præ
dictis Dominis iureconſultis appoſitè addu-
ctis. præſertim cùm non potuerit præſcribi
33 † ſtante perpetua prohibitione alienationis
prædictorum hominum a lege & homine fa-
cta iuribus per prædictos Doctores allegatis,
quæ præſcriptio aliunde perfici non potuit
propter ipſorum de Nattis malam fidem,
34 † cauſatam ex ſciẽtia dictæ conuentionis &
pacti, cum Thedoro facti: quæ ſciẽtia proba-
tur ex inſtrumento tranſactionis factæ an-
nõ. 1435. die. 3. Maij, a Dominis de Nattis in
actis producto fol. 125. in quo fit relatio ad
dictum inſtrumentum conuentionis factæ
cũ prædicto Thedoro, quod propterea cenſe
tur eſſe in referente. vulg. l. aſſe toto. ff. de hæ-
red. inſtituen. Hinc fit quòd ſicut habuerunt
penes eos prædictum inſtrumentum tranſa-
ctionis anni. 1435. referens, ita etiam præſu-
mantur habuiſſe & habere penes eos inſtru-
mentum dictæ conuentionis anni. 1382. rela-
tum, aut ſaltem eius notitiam, idcirco, indu-
ctam eſſe malam fidem, & propterea nullam
cucurriſſe præſcriptionem.

Nec vis facienda eſt in conſiliis Iaſ. & So-
cin. tum quia Inueſtitura loci Summæripæ
Boſchi multas clauſulas continebat, videli-
cet ex certa ſcientia, de plenitudine poteſta-
tis, & non obſtantibus. &c. Item plures fide-
35 litates † dictorũ hominũ Summæripæ erga
vtilem Dominum, nec non feloniam ab ip-
ſis hominibus erga Ducem Sabaudiæ com-
miſſam, quæ omnia ceſsãt in caſu noſtro, Er-
go ex ibi ſcriptis ad caſum noſtrum inferri
non poteſt. vulga. l. Papinianus exuli. ff. de
minor.

Inſuper non obſtantibus prædictis cõſiliis
fuit in pdicta cauſa Summæripæ ter in fauo-
rẽ Procuratoris fiſcalis & vniuerſitatis Sum-
mæripæ iudicatum per Conſilium tunc Tau-
rini reſidens anno 1478. die 23. Ianuarij & 21.
Iulij & tertiò per Conſiliũ reſidens cũ Duce
anno 1499. die. 2. Maij. quas ſententias legi.

Concludo igitur cum prædictis conſuma-
tiſſimis iureconſultis pactum de quo in in-
ſtrumento dictæ conuentionis factæ anno
1382. eſſe obſeruandum, non obſtante inueſti
tura facta anno 1475. & aliis inde ſequutis, ſal
ua ſaniore ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Feudum regulariter amore & nõ pecunia recepta conſtituitur.*

2 *Feudum beneficium gratuitum eſt.*

3 *Feudum pecunia emi & comparari poteſt. & hac parte ſemota proprij & recti feudi naturam obſeruare poteſt.*

4 *Feudum pecunia venditum regulariter per concedentem reuocari non poteſt.*

5 *Princeps qui aliquem de feudo inueſtiuit, eundem ſine culpa ſua deueſtire non poteſt.*

6 *Vaſſallus ſine culpa ſua feudo per Principem priuari non poteſt.*

7 *Venditio iuris gentium contractus eſt, & per Principẽ reuocari non poteſt.*

8 *Placita ſemel obſeruari debent.*

9 *Princeps contractum a ſe factum aliquo modo reuocare non poteſt.*

10 *Princeps alicui dominium rerum ſuarum auferre non poteſt, ſiue directum ſiue vtile dominium ſit, niſi iuſta cauſa ſubſiſtat.*

11 *Infeudatio per Principem facta, quando in magnam ſtatus ſui diminutionem non tendit, valida eſt, ſecus ſi in magnum Regni præiudicium ſit.*

12 *Princeps ſi prohibetur alienare, non tamen prohibetur infeudare, quia per infeudationem directum Dominium retinetur, vtile verò conceditur.*

13 *Infeudatione directum dominium retinetur, vtile verò conceditur.*

14 *Præſcriptio longiſſimi temporis omnem defectum ſupplet.*

15 *Præſcriptione longiſsimi temporis omne ius tollitur.*

16 *Princeps quando rem feudalem ad ſe reuerſam alicui concedit, de nouo infeudare non dicitur.*

17 *Infeudare rem ſolitam infeudari licitum eſt.*

18 *Res quæuis facilè ad naturam ſuam reuertitur.*

19 *Feudum de menſa Principis factum dicitur, cum poſt reuerſionem 30. anni lapſi ſunt.*

20 *Bona Principis & de eius menſa ſola deſtinatione non fiunt, ſed incorporatio requiritur.*

21 *Dux Sabaudiæ de omnibus & ſingulis ciuitatibus, oppidis, & caſtris quæ in Pedemontana regione exiſtunt, ab imperatore inueſtitus eſt.*

22 *Vaſſallus non poteſt rem quam recognoſcit ab imperatore alteri in feudum concedere, niſi concedat cum bona fide æquali, & ſub eiſdem met qualitatibus & conditionibus quibus ipſe prius retinebat.*

23 *Vaßallus feudum vendens nihil agit. & alienatio deſuper facta in præiudicium ad feudum ſuccedentiũ non tenet.*

24 *Agnati vaſſalli qui deſcenderunt. a communi ſtipite, etiam ſi tempore alienationis feudi nundum nati ſint, tamen ad reuocationem alienationis admittuntur.*

25 *Feudum non obſtante præſcriptione etiam centum annorum reuocari poteſt, vbi emptor ex titulo emptionis ſe tuetur.*

26 *Præſcriptionem nullam currere priuilegio concedi poteſt.*

27 *Inue-*

27 Inueſtitura feudi intra annum & diem a morte vaſſalli vel domini directi numerandum, peti debet.
28 Infeudatio pecunia mediante fieri poteſt. & ſubinfeudatio in perſonam eiuſdem conditionis fieri debet.
29 Via vna ſi aliquid prohibitum reperiatur alia concedi via non debet.
30 Vaſſallus per Dominum directum feudo emptitio pretio reſtituto priuari poteſt.
31 Feudalia bona ad rationem quatuor pro centenario reſpectu redditũum in Pedemontana patria extimantur.
32 Princeps ſucceſſor infeudationem a prædeceſſore ſuo factam obſeruare non tenetur.
33 Iuriſdictio ciuitatis, Imperium, caſtra & oppida inter regalia numerantur.
34 Regalia vt ciuitates caſtra, oppida & ſimilia ſi alienentur per ſucceſſorem reuocari poſſunt.
35 Princeps de cõſilio trium ſtatuum omnes alienationes per prædeceſſores ſuos de bonis Cameræ ſuæ factas, reuocare poteſt.
36 Infeudatio in præiudicium Domini directi vel agnatorum facta non tenet, ſed reuocatio permittitur.
37 Princeps qui ſuperiorem non recognoſcit, licet in aſſumptione coronæ non alienare iuret, nihilominus bona Principatus ſubinfeudare poterit.
38 Præſcriptio quoad bona feudalia obſtante prohibitione Federici imperatoris non currit.
39 Feudum quando ob feloniam ad Dominum reuertitur, ſi iterum alteri per Dominum concedatur, feudum nouum dicitur.
40 Errans faciendo actum errore ductus ſibi non præiudicat.
41 Princeps cum alijs in re aliqua partem habens etiam minimam, totam rem alienare poteſt, dummodo precium pro parte ſocijs ſpectans reſtituat.
42 Dominus directus feudi ſi partem in feudo cum vaſſallo habeat an totum feudũ ad ſe vaſſallo pretio oblato auocare poſſit.

CONSILIVM XXVII.

SPECIES facti ſic eſt. De anno.
Dominus Sigiſmõdus de Rotariis Dominus Loci Podiuarini
ob Feloniã cõmiſſam in Ducẽ
Sabaudiæ eius ſupremũ Dominum, fuit priuatus feudo dicti loci & illud ad
Ducem fuit deuolutum, qui illud diu poſſedit. Demum ſuccedente tempore idem Dux
Amedeus oppidum vendidit Franciſco de
Rotariis precio ſcutorum. 17. mille, & in eo
emptorem inueſtituit, vt apparet inſtrumento ad hoc recepto.

Nunc autẽ Sereniſſimus Dux intendit reuocare dictam alienationem, & feudum ad
ſe trahere, Quæritur an poſſit.

Hæc quæſtio difficilis cum ſit, prima fronte viſus ſum inclinare in illam ſententiam
quòd Dux Noſter Sereniſſimus nõ poſſit feudum illud venditum & conceſſum per eius
tritauum reuocari.

Et ad euidentiam præmitto, quòd licet re-
1 gulariter feudum † amore & non pecunia re-
cepta conſtituatur. cap. 1. de feud. dat. in vic.
2 leg. commiſſ. quia feudum † eſt beneficium
gratuitum. cap. 1. in quib. cauſ. feud. amittat.
3 Tamen poteſt etiam emi † & pecunia com-
parari. Sonsbec. in ſuo tractat. part. 2. Et ſe-
mota hac parte in antiquis feudũ ipſum ob-
ſeruat naturam recti & proprij feudi. Zazius
in ſuo tractat. in tit. de feud. degeneran. nu. 19.
Brun. conſ. 14.

Modò accedo ad rem ipſam. Aut nos con
tendimus Oppidum ipſum fuiſſe conceſſum
in feudum mediante pecunia, vel aliàs fuiſſe
4 venditum. Primo caſu † reuocationem impe
dire videtur text. in cap. 1. de nat. feud. vbi di-
citur quòd natura feudi illa eſt, vt ſi Princeps
5 † inueſtiuerit aliquẽ de feudo, non poteſt eũ
deueſtire ſine culpa. c. 1. de feu. ſin. culp. non
ammitten. & per hæc iura concludunt Do-
6 ctores quod non poteſt Princeps † vaſſallum
feudo priuare ſine cauſa. gloſ. cap. 1. §. fina. de
his qui feud. dar. poſſ. vbi Bald. Alex. cõſ. 124.
lib. 1. Brun. conſ. 1. nu. 18. conſ. 76. col. 4. lib. 1.
Iaſ. conſ. 177. lib. 2. Leonar. inter Conſ. Brun.
conſ. 114. Secundo autem caſu non eſt etiam
permiſſa reuocatio, quia illa conceſsio nitti-
7 tur ex contractu venditionis quæ † eſt con-
tractus iuris gentium. l. ex hoc iure. ff. de iuſt.
& iur. in quo cum interuenerit venditoris &
emptoris conſenſus, conuenit vt quæ ſemel
8 placuerunt † obſeruentur l. 1. ff. de conſtit. pe-
cun. l. 1. ff. de pact. Naturali neceſſitate obſer-
uationem ſuadente. l. ſicut. C. de actio. & obli-
gat. l. in commodato. §. ſicut autem. ff. commod. Iaſ. conſil. 45. lib. 1. Crauet. conſ. 264. Et
9 concludunt Doct. quòd Princeps † non po-
teſt contractum a ſe factum aliquo modo re-
uocare. in l. digna vox. C. de legib. & in cap.
quæ in Eccleſiarum. de conſtitutio. Iaſ. conſi.
1. lib. 1. & conſ. 86. lib. 3. Socin. conſi. 78. col. 1.
lib. 1. Brun. conſil. 51. Alba conſil. 67. Crauet.
conſi. 135. & conſi. 241. col. 2. Non poteſt etiã
10 ab alio Dominium † auferre ſiue ſit domi-
nium directum, ſiue ſit vtile, niſi cauſa iuſta
ſubſiſtat. l. 2. vbi Bar. C. de fund. patrimo. lib.
11. Alex. conſi. 3. lib. 5. Caſtren. conſi. 229. viſis
& conſideratis omnibus. lib. 1. & tanto magis
dicendum eſt quòd ſtare debeat hæc infeuda-
11 tio, † poſtquàm non eſt facta in diminutio-
nem ſtatus, quo caſu tenent Docto. validam
eſſe alienationem. Secus autem ſi eſſet in ma-
gnum præiudicium Regni Barto. in l. 3. §. pla-
nè. ff. quod vi aut clam. Crauett. conſil. 54. Iaſ.
conſi. 56. libr. 1. & conſi. 10. libr. 3. Dec. conſil.
191. in princip. Afflic. cap. 1. in princip. nu. 33.
de his qui feud. dar. poſſunt. Zaz. in tractat. de
feud. diuiſ. num. 2. Quinimo concludunt. Do-
12 ctores quòd ſi Princeps † prohibetur aliena-
re, non prohibetur infeudare, quia per infeu-
13 dationem † retinetur directum dominium,
& vtile conceditur. Abba. conſil. 3. col. penul.
lib. 2. Alexan. conſil. 1. col. 5. libr. 5. Afflic. cap.
1. tertio nota nu. 17. de prohibit. feud. alienat.
per Feder.

Vlterius vbi etiam dici aliquid poſſit, con-
firmata tñ eſt dicta infeudatio ab alijs princi-
pibus, & lapſa eſt lõgiſſimi temporis præſcri-

 ptio,

14 ptio,quæ † omnem defectum ſupplet. capit.
ſuper quibuſdam,§. prætereà de verbor. ſign.
Angel.in l.hoc iure.§.ductus aquæ. ff. de aqu.
quotid.& æſtiu.Dec.conſ.6.46.85.496.& 498.
Crauet.conſi.251.Iaſ.conſi.4.lib.1.& poſt la-
pſum tantum tempus nihil quæri aut diſputa
15 ri poteſt, quia tollitur † omne ius l. omnes.
vbi Angel.C.de præſcrip. 30.ann.Soci.in con
ſil.54.colum.3.lib.1.conſi. 2. colum. 4.libr.3.
Iaſ.conſi.209.lib.2.
Adde quòd vbi ſubeſſet aliqua difficultas,
16 illa tollitur, quia Princeps † non de nouo in
feudat, ſed rem feudalem ad ſe reuerſam, &
quam minimè retinere poterat,concedit,ꝙ
iura admittunt.Grammat.conſil.47.nume.8.
Nam tunc iterum infeudat,quod licitum eſt.
17 vt res † facilè ad naturam ſuam reuertatur.l.
ſi vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pact.Curt.de
feud.in 2.parte quæſt. 4. & quæſt. 5. Feder. Se-
nen.in cap.1.in titu.Epiſcop.vel Abb.in vſib.
18 feud. Et tanto magis cum feudum † nūdum
factum eſſet, vt ita dixerim,cùm nundum præ
teriti eſſent triginta anni. Iſern.in c. 1. in prin.
de his qui feud.dar.poſſunt.
Hæc ſunt in effectu quæ pro hac parte fa-
ciunt, & quidem vrgentia ſunt.
Sed præmiſſis non obſtantibus contraria
opinio defendenda eſt.
Et ad euidentiam præſuppono quòd feudū
loci Podiuarini poſtquā fuit deuolutum ad
Ducem Sabaudiæ, fuit etiam incorporatum
in alijs bonis regalibus, quæ poſſidebat ille
Dux Sabaudiæ. Et iſtud verum eſſe apparet ex
priuilegio conceſſo ipſi Oppido,in quo Dux
promittit oppidum ipſum apud ſe retinere,
20 nec vnquam alienate. Nec ex ſola † deſtina-
tione bona fiunt de dominio Principis. Bart.
in l.ſi vacantia.C.de bon.vacan.libr.10.Curt.
in tract.feud.in 2.parte quæſt.5.Afflic.in cap.
1. in princip. verſicul. tertio nota. nume. 24.
de prohibit.alienat.feu.per Feder.Guid. Pap.
quæſtio.154.
21 Secundo præſuppono quòd Dux † Sabau-
diæ inueſtitus eſt de omnibus & ſingulis ciui-
tatibus,oppidis,& Caſtellis,quæ ſunt in Pede
montana regione ab imperatore, & quòd ip-
ſe recognoſcit ipſa oppida ab imperatore in
feudum, vt conſtat pluribus inueſtituris, quæ
data opera vidi.
22 Tertio præſuppono quòd vaſſallus † non
poteſt rem quam recognoſcit & recognouit
ab imperatore alteri in feudum concedere,
niſi concedat cum bona fide æquali, & ſub
eiſdemmet qualitatibus & cōditionibus qui-
bus ipſe tenebat a ſupremo Domino cap. 1.
§. ſimiliter de leg. Conrad. Iacob. de Sanct.
Georg.in ſuo tract.feud.col.2. verſicu. ſubin-
feudatario aliàs non tenet.
23 Quarto præſuppono quòd vaſſallus † ven-
dens feudum nihil agit, & alienario nō tenet
in præiudicium ad feudum ſuccedentiū. cap.
1.de prohibit.feud.alienat.per Lothar. cap.1.
de prohibit.feud. alienat. per Feder. & cap.1.
de alienat.feud.patern. & quòd omnes agna-
24 ti, † qui ab eodem ſtipite deſcenderunt, etiā
ꝙ tunc tempore alienationis non eſſent nati,
nec etiam tempore mortis alienantis,tamen
admittantur ad reuocationem alienationis
Bart.in l.item prætor. de ſuis & legitim. Dec.
conſi.445.Tiraq.in tract.retract. prima parte
glo.9.nume.90.
Quinto præſuppono quòd non currat ali-
qua præſcriptio etiam centum annorū, quin
25 poſſit feudum † reuocari, vbi emptor ex titu-
lo emptionis ſe tuetur. Docto. in c.1. de pro-
hibit. feud. alienat. per Federic. vbi Reynal.
Sonsbec.in tract.feud.in 12.parte nume. 150.
cum ſequen.& in parte 13.nume.131. Nec in
caſu noſtro obſtat diſpoſitio de qua in §. Ti-
tius.ſi de feud. def. conten. fuer. Quia aliena-
tio eſt facta in extraneum Iaſ.conſil.159.col.
2.& conſi.7.libr.3.in fin.Habet etiam Sereniſ-
26 ſimus Dux noſter priuilegium,cuius † virtute
nulla contra eum præſcriptio currit.
Iſtis itaque præſuppoſitis. Dico quòd cum
Princeps noſter non ſit hæres illius Amedei,
licet ſit ſucceſſor, poterit dicere nullam præ-
dictam alienationem & feudum reuocare,ſi-
ue oppidum prædictum fuerit in feudum cō-
ceſſum,ſiue venditum d.§. Titius, & cap.1.de
alienat.feud.pater.Abb.conſi.26. Sonsbec. in
ſuo tractat.in parte 13.nume.122. & 174. Bal.
conſi.16.lib.1.
Quia aut volumus dicere, ꝙ illa conceſsio
fuit ſubinfeudatio, & tunc quia fuit facta in
perſonam quæ non eſt eiuſdem conditionis
cuius erat Dux, infeudatio non tenet, niſi fa-
cta ſit cum conſenſu agnatorum, & ſubinue-
27 ſtitus inueſtituram † a ſupremo domino in-
tra annum & diem petierit. c. 1. §. ſi verò. vbi
Aluar. & Præpoſit. qualit. olim feud. alien.
poter.
Aut firmamus ꝙ ſit venditio, & pariformi
ter non valet, & reuocatio permittitur. cap. 1.
de alienat.feud.patern.
Aut dicimus ꝙ eſt contractus mixtus, ideſt
28 infeudatio † mediante pecunia. Et quia in
vtroque prouiſum eſt alienationem non va-
lere & reuocationem concedi, idem affirmā-
dum eſt procedere in caſu mixto. Iaſ.in l.filiæ
textores. nume. 20. de leg. primo, & non de-
bet dici alienationem quæ eſt prohibita, illā
eſſe permiſſam ſi pecunia interueniat. c. cum
quid de regu.iur.in 6.Iaſ.conſi.20.lib. 1. Crau.
29 conſi.197.nu. 9. ibi prohibitum vna via † alia
concedi non debet.
30 Item ꝙ Dominus poſsit feudo † priuare
vaſſallum ſaltem reſtituto pretio, eſt text. ad
literam in cap.1.de natur.feud, verſicul. vel ſi
emerit, ſi illum referas ad omnia ſupradicta
prout referri poteſt.
Præterea vbi dici poſſet quod de iure prin-
ceps reuocare non poſſet, tamen illam infeu-
dationē de plenitudine poteſtatis reuocare
poſſet.
Quia illa infeudatio licet ſit cōtractus ce-
lebratus data pecunia, nihilominus quia eſt
initus cum ſubdito, & mediāte pecunia, quæ
non æquiualet ſeu correſpondet redditibus,
qui in feudo percipiuntur habita ratione ad
quatuor

quatuor pro centenario, vt communiter fit
31 de bonis feudalibus † in noſtris regionibus,
ſemper poteſt reuocari, quia vt priuilegium
& gratia reputatur Caſtr. in l. ſi mihi. §. in lega-
tis. de leg. 1. Socin. conſi. 87. nume. 12. libr. 3. Et
iſtud fundamentum conceſsionis reuocatæ
procedit in eo qui feudum cōceſſit, ergo mul
32 to magis in ſucceſſore † admittitur, cum ſta-
re non debeat illi infeudationi, vt ſupra di-
cebam.

33 Rurſus conſtat quod iuriſdictio, † imperiū
ciuitatis, caſtra & oppida inter regalia nume-
rantur. cap. 1. quæ ſint regalia capit. 1. de pac.
Conſtant. Io. Montan. in tractat. tit. quæ inter
34 regal. habean. Verum regalia † ſi alienentur
poſſunt ſemper a ſucceſſore reuocari. Bal. in
cap. 1. in verbo amplius. de pac. Conſtant. Fe-
lin. in cap. 1. de probat. Campeg. inter conſil.
Brun. conſi. 2. & conſi. 12. nu. 12. Ergo &c.

Tandem ꝙ concedatur reuocatio huius lo-
ci ſic deduco. Nam verū eſt quòd Dux Ame-
deus de anno 1414. Oppidū Podiuarini vni-
uit cum ſuis bonis patrimonialibus, & illud
tenuit & poſſedit ꝑ multos annos, quod dein-
de alienauit de anno 1432. Demum Ludoui-
cus filius dicti Amedei de anno 1470. de con
35 ſilio † trium ſtatuum cancellauit & reuoca-
uit omnes alienationes factas per eius patrē
& auum, vt conſtat publicis actis, ergo fruſtra
hodie diſputamus de hac reuocatione aliena-
tionis, cum iam illi fuerit derogatum. Fateor
tamen quòd Ludouicus in ſua derogatione
promittit pretium reſtituere, quod vbi Sere-
niſſimus Dux reſtituere velit, nō video quòd
illi vaſſalli habeant aliquam excuſationem.

Concludo igitur quod non poſsit reuoca-
tio impediri.

Non obſtant modo ea quæ pro parte con-
traria allegaui.

Et primo non obſtat quòd vaſſallus non
poſsit priuari feudo niſi conuictus culpa. c. 1.
de natur. feud.

Quia iſtud fundamentum non procedit in
caſu noſtro, ſed in ſuo, in quo infeudatio va-
leat. Sed ſi non valeret à principio, quia facta
36 † in præiudicium Domini vel agnatorum, il-
la non teneret, & reuocatio permittitur. d. §.
Titius. Sonsbec. d. §. ſi verò.

Non obſtat ſecundum argumētum quod
hæc infeudatio non reuocatur: quia eſt con-
tractus ſecūdum Iaſ. in prælud. feudor. & Zaz.
de origine feudi.

Quia reſpondetur quòd contractus facti a
Principe ſunt ſeruandi ab eo & eius hæredi-
bus. verum ſi fiat de re feudali, quæ de ſui na-
tura tranſeat in poſteriores non valet, & de-
ſcendentes non ſunt obnoxij obſeruare, vt ſu-
pra probaui. Si autē fieret contractus vel tran
ſactio ſuper alia re & negotio, admitti poſſet
quod ſucceſſor teneatur ad obſeruantiā. Bal.
Caſtren. & Alex. in l. fi. C. de tranſactio.

Non refragatur tertium argumentum, ꝙ
valeat illa infeudatio, cùm non ſit in detrimē-
tum regni. Si quidem procedit in Principe
37 qui † ſuperiorem non recognoſcit, & nō re-
tinet Principatum cum oppidis in feudum.
Nam tunc poterit in feudum dare. Et licet ex
ſuo iuramento præſtito in aſſumptione Co-
ronæ impediretur alienare, tàmen infeudare
poteſt, vt in contrario argumento dicitur. Ve-
rum ſi oppida retineat in feudū, vt facit Dux
Sabaudiæ, tunc militat concluſio præmiſſa.
Alex. & Iaſ. in l. 1. C. vnd. lib.

Non obſtat argumentum de præſcriptio-
ne, quia illa ſublata eſt ex priuilegio conceſſo
Ducibus Sabaudiæ ab imperatore Maximi-
liano per quod tollitur omnis præſcriptio.
38 Reſpondetur etiā quòd præſcriptio † non
currit obſtante prohibitione Federici illam
inchoari. Alex. conſi. 3. lib. 5. Crauet. cōſi. 146.
Afflic. d. §. Titius. nu. 3.

Non obſtat ꝙ hæc nō eſt noua infeudatio.
Quia imo eſt noua infeudatio. Nam quādo
39 feudum † reuertitur ad Dominum ob felo-
niam vaſſalli, ſi iterum Dominus deſcenden-
tibus concedat in feudum, erit nouum feudū.
Zaz. in tractat. feud. part. 2. nu. 2.

Non obſtat ſi dicatur ꝙ modernus Sereniſ-
ſimus Princeps inueſtiuit modernos Domi-
nos Podiuarini de dicto loco, & ſic conſenſit
alienationi factæ per ſuum tritauum, & pro-
pterea excludatur a poteſtate reuocandi d. §.
Titius. Quia reſpondeo ꝙ Princeps noſter in-
ueſtiuit dictos nobiles errore ductus, ꝙ illa
40 donatio eſſet reuocata, Ergò errans † ſibi nō
præiudicauit. Nihil enim magis contrarium
eſt cōſenſui quàm error. l. nihil. & l. cuius per
errorem. ff. de regu. iur. & l. ſi procurator. ff. de
acquir. rer. domin. l. ſi per errorem. ff. de iuriſ.
omn. iudic. quinimo in dicta inueſtitura ſibi
reſeruauit omne ius ſi aliquod competebat.
Propterea dico ꝙ per renouationem inueſti-
turæ factæ per Ducem noſtrum, nullum ius
eiſdem Dominis attributum cenſetur.

Et ita ſublatis argumentis in contrariū po-
ſitis remanet firma cōcluſio, ꝙ Princeps poſ-
ſit de iure & de plenitudine poteſtatis feudū
illud reuocare, & ita tranſeo.

Rurſus addo quod princeps noſter habet
partem duodecimam iuriſdictionis & feudi
dicti loci Podiuarini virtute ſucceſsionis Ga-
ſparis Borgarelli, qui deceſsit nullis relictis li-
41 beris. Modo ſic. quando Princeps † cum ali-
quo partem habet ratione cuiuſlibet etiā mi-
nimæ partis, poteſt totam illam rem aliena-
re, dummodo reſtituat pretium pro parte ſo-
ciis ſpectans. l. 1. C. de venden. reb. fiſcal. cum
princip. commun. libr. 10. Afflic. in capit. 1. in
princip. nume. 88. quæ ſint regal. & in cap. 1. in
princip. nume. 9. de fratrib. de nou. benef. inue
ſtit. Sed in caſu noſtro Princeps vult vendere
partem ſuam, & partem aliorum vaſſallorū
communitati, Ergo poterit reſtituendo illis
pretium pro eorum parte feudi. Non nego
quin in ſimili caſu Doctores controuertant,
42 quando dominus † feudi habet partem cum
vaſſallo, an poſsit totum auocare offerendo
pretium vaſſallo pro ſua parte, ſed ſi Domi-
nus ſit Princeps vt in caſu noſtro, a nullo du-
bitatū vidi quin princeps poſsit ratione par-

tis totum auocare reſtituendo pretium. & ita
cenſeo ſalua rectius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Communi a Doctorum opinione in iudicando recedere periculoſum eſt.*
2 *Teſtator filijs primi gradus hæredibus inſtitutis Trebellianica detractionem prohibere non poteſt.*
3 *Arbitri æquitatem rigori iuris præferre debent.*
4 *Trebellianica detractionem filijs primi gradus hæredibus inſtitutis prohiberi nõ poteſt, etiam ſi duæ quartæ detrahendæ ſint.*
5 *Filij primi gradus hæredes inſtituti vel ab eis deſcendentes, duas quartas hæreditatis detrahere poſſunt, illiſque teſtator trebellianicæ detractionem prohibere non poteſt.*
6 *Vnius incluſio alterius excluſio eſt.*
7 *Trebellianicæ prohibitio expreſſe fieri debet ne detrahatur, aut ſaltem talibus verbis, quæ niſi in detractione trebellianicæ, aut falcidiæ verificari non poſſint.*
8 *Trebellianica ab hærede filij primi gradus inſtituti & per fideicommiſſum grauati detrahi poteſt, licet inuentarium non confecerit.*
9 *Trebellianicam non amittit hæres per fideicommiſſum grauatus, licet inuentarium non confecerit.*

CONSILIVM XXVIII.

ET ſi quæſtio propoſita an teſtator poſſit filijs primi gradus hæredibus inſtitutis prohibere detractionem trebellianicæ, propter Doctorum varia argumenta & opiniones, quorum nonnulli etiam ſibi ipſis parum conſtant, alias viſa fuerit ardua, vt liquet ex diſerte ſcriptis a Pico in l. in quartam num. 272. vſque ad nume. 283. Berenghar. a nume. 304. vſque ad numerum 323. ff. ad l. Falcid. & plenè a Port. Imol. conſi. 92. a nume. 18. vſque in finem, alijſque qui in hanc quæſtionem hincinde ſcripſerunt, attamen omiſſis diſputationibus communem ſequentes abundè ſcripſerunt doctiſſimi iureconſulti qui pro vtraque
parte reſponderunt, inhærẽdo communibus
1 ſententijs, a quibus † in iudicando recedere
periculoſum eſt. Et concluſiuè reſpondendo
* dicimus hodiè *crebriorem* eam eſſe ſentẽtiam,
2 teſtatorem † non poſſe prohibere filijs primi
gradus hæredibus inſtitutis trebellianicæ detractionem. Hanc enim magis eſſe receptam eſſe affirmant omnes infraſcripti Doctores, ferè omnes a conſumatiſſimis iureconſultis contra ſubſtitutos ſcribẽtibus citati, & nominatim Dec. conſil. 81. nume. 5. verſic. ſed rectè conſideranti. poſt Bald. & alios per eum relatos, dicẽs pro opinione Baldi extare rationes
3 efficaces, & habere æquitatem, quæ † coram
arbitris apud quos cauſa agitur prævalere debet. Quam etiam magis communiter approbatam dicit Iaſ. in l. Marcellus. nume. 55. & ſequen. ff. ad Trebell. poſt Roman. ibi, affirmantem ita fuiſſe iudicatum Florentiæ. Curt. iun. conſi. 70. nume. 16. Rip. in l. nemo poteſt. nu. 52. & ſequen. ff. de leg. 1. Pariſ. conſ. 1. num. 19. Alba. conſi. 7. nume. 6. affirmans hanc eſſe veriorem & magis communem: quã ſimiliter communem teſtatur Neguz. de pignor. in prima parte 8. part. princip. nume. 31. & ſequen. Neuiz. conſi. 1. nume. 9. verſicu. ſexto facit. in quo conſil. a nume. 3. verſicul. prædictis non obſtantibus. vſque in finem conſilij abũdè tractat hanc quæſtionem. Et hanc opinionẽ defendit Bero. conſi. 93. nume. 65. & conſil. 137. nume. 16. volum. 2. Socin. iun. latiſſimè conſi. 331. nume. 420. & 58. volum. 1. conteſtans hãc opinionem eſſe veriorem, æquiorem, & crebriorem quicquid alij dixerint, & reſpondet contrarijs. & conſi. 28. nume. 2. volum. 2. repetit eam eſſe in puncto iuris veram, æquiſſimã, ac communem, & pro ea fuiſſe iudicatum apud Veronam. Et conſil. 112. nume. 3. vol. 3. Cagnol. in l. Papinianus. §. meminiſſe. nu. 11. dicens ſemper vidiſſe ita ſeruari. ff. de inoffic. teſtament. exactè Port. Imol. d. conſ. 92. num. 44. & ſequen. vſque ad nu. 56. vbi poſt plures Doctores citatos dicit hanc opinionem eſſe veriorem æquiorem, & crebriorem, aſſerens Rotam ita cenſuiſſe. Nec non tempore ſui reſponſi ſecundum hanc opinionem fuiſſe in ciuitatibus Ferrariæ, & Regienſi iudicatũ, reſpondetque contrarijs. Clar. de teſtament. q. 63. D. Rol. a Val. conſi. 12. num. 6. vbi in numeros citat. & conſi. 31. nume. 29. volum. 1. Natt. conſi. 145. nume. 23. & conſi. 528. nu. 35. Celſ. Hugo. conſi. 24. nume. 18. Burſar. conſi. 44. nu. 19. poſt plures modernos per eum allegatos, dicens ſemper ita fuiſſe in Senatu Mãtuæ obſeruatum Card. Berg. in addit. ad Bart. in l. Papinianus. §. vnde nume. 33. ff. de inoffic. teſtament. aſſerens opinionem hanc ſibi ſemper placuiſſe, & eſſe magis cõmunem. & ego ſemper vidi eam in hac Pedemõtana Patria ob-
4 ſeruari, quæ procedit etiam vbi duæ † quartæ eſsent detrahendæ, ſecundum ferè omnes
prædictos Doctores.

Ex quibus omnibus patet iſtam magis receptam eſſe, ideo in iudicando ſequẽdam. Et propterea cenſeo Reuerendum Cõſortium hæredem mediatum prædicti Cæſaris Lombardi, filij & hæredis primi gradus prædicti
5 Iſnardi teſtatoris iure poſſe † ex perſona prædicti Cæſaris Lombardi detrahere duas quartas, ſcilicet legitimam & trebellianicam, proinde dimidiam bonorum prædicti quondam Iſnardi teſtatoris eo maximè cũ iure deffendi poſſit, ex prædicto teſtamento non fuiſſe a prædicto teſtatore prohibitam prædicto Cæſari filio hæredi inſtituto detractionem alicuius legitimæ, & trebellianicæ. Quoniam ſi accuratè legatur teſtamentum, prohibitio detractionis non filio inſtituto, ſed Guardiano & Henrico agnatis, eiuſque deſcendentibus ſubſtitutis duntaxat facta legitur, ſi & poſtquã bona & hæreditas dicti teſtatoris ad eos reſpectiuè peruenerit. Quinimo ex expreſsa prohibitione detractionis, & alienationis dictorũ

bonorum

bonorum facta tantum ipſis ſubſtitutis,conij
cere poſsumus teſtatorem noluiſſe eam pro-
hibere filio hæredi inſtituto , cum ipſi teſtato
ri facile fuiſſet ſi voluiſſet ita filio inſtituto de
tractionem trebellianicæ prohibere,ſicut ſub
ſtitutis prohibuit. At cùm ſubſtitutis non au-
tem filio inſtituto prohibuerit detractionē,
non alia ratione id factum exiſtimare debe-
mus, niſi quia ſciebat filio primi gradus iure
non poſſe prohibere trebellianicam,ſubſtitu
tis autem ſic . Ita nominatim cenſet Port.d.
conſi.92.num.84. & quatuor ſequen. facit re-
gula.l.cùm prætor.ff.de iudic.cū ſimil. ex qua
6 elicitur quod vnius † incluſio alterius eſt ex-
cluſio.

Accedat poſito citra veri præiudicium , ꝙ
prohibitio detractionis trebellianicæ potuiſ-
ſet fieri liberis primi gradus,debuit tamen eſ-
7 ſe expreſsa,† aut ſaltem concepta talibus ver
bis quæ nō poſſint verificari niſi in detractio-
ne Falcidiæ ſeu trebellianicæ , vt puta ſi dictū
ſit ſine detractione.ex abūde allegatis per Dò
ctiſſimos iureconſultos pro Reuerendiſſimo
Conſortio ſcribentes.præſertim Port.d. con-
ſil.92.nume.84.& pluribus ſequen.quibus ad-
do Angel.in authen. ſed cum teſtator. col. 1.
C.ad l.Falcid.Oldrad.conſi.248.nume.4. Bel-
lamer.conſi.26.Anib.in reper.l.nemo poteſt.
nume.192.& pluribus ſequen.ff.de leg.1. Ne-
uiz.conſi.2.nume.52.verſi. tertio limita. poſt
Iaſ.conſil.84.lib.1.& conſi.146.colum.4. lib.
4.nume.84.& pluribus ſeq. A cuius trebellia-
8 nicæ detractione non debet priuari Reueren.
Conſortius,cum illam habeat ex perſona Cæ
ſaris Lombardi filij & hæredis primi gradus
dicti teſtatoris,ſecundum opinionem multo
rum citatorum a prædictis iureconſultis:quā
ſequutus eſt Senatus Pedemōtanus dicta de-
ciſ.147.& communem etiam dīt Soci.iun.in
lib.commun.opinio.verſicu.trebellianica ex
communi obſeruantia Bero.conſi.93. nume.
77.volum.2.latiſsimè Burſat.conſi.44. nume.
9 19. verſicu. nec per eum amittatur † etiam ꝙ
nullum inuentarium confecerit. Quæ opinio
præſertim locum habere debet ſtante ſtatuto
Bergomenſi,rationibus & fundamētis a præ-
dictis iureconſultis allegatis. & ita vtſupta iu-
ris eſſe cenſeo, ſalua melius ſcientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudalis primæ inueſtituræ tenor ſemper attendi debet.*
2 *Feudum rectum hæreditarium mixtum quomodo dicatur,& conſtituatur.*
3 *Hæredes filij & filiæ ex inueſtitura feudali prima vocati, faciunt feudum dici hæreditarium mixtum.*
4 *Feudum hæreditarium rectum mixtum dicitur illud, quod ex pacto & prouidentia primi concedentis & primi acquirentis prouenit.*
5 *Feudum rectum hæreditarium mixtum qui aſſequi volunt,hæredes mediati vel immediati primi vaſſalli acquirentis eſſe debent .*
6 *Feudum rectum & antiquum teſtamentariam vaſſalli diſpoſitionem non admittit.*
7 *Feudo recto & antiquo exiſtente,per vaſſallum deſcendentibus in inueſtitura comprehenſis præiudicari non poteſt.*
8 *Pater ſua vltima diſpoſitione , vel inter viuos filijs in inueſtitura virtualiter comprehenſis in feudo præiudicare non poteſt.*
9 *Filius primogenitus in feudo paterno fratres ſuos ſecūdo genitos non excludit , licet ex decreto Principis primogenitus tantum vocetur.*
10 *Inferior qui ſuperiorem recognoſcit,contra ius commune conſtituere non poteſt,quamuis perpetuam dignitatem habeat.*
11 *Decretum Principis iuri communi contrarium iuſtum & bonum dici non poteſt.*
12 *Decretum aut edictum Principis publicari debet , & in ſenatu recitari,alids non ligat.*
13 *Lex,edictum,& Principis conſtitutio niſi publicentur non valent.*
14 *Lex quæ in loco non obſeruatur ſubditos non ligat.*
15 *Statuta moribus vtentium non approbata attendi non debent.*
16 *Tranſactio ob enormiſſimam læſionem etiam reſpectu dubij litis euentus reſcindi poteſt.*
17 *Læſione enormiſſima ſtante tamquam dolo reipſa,(qui dolo ex propoſito æquiparatur)tranſactio facta reſcindi poteſt, & iuramento appoſito non obſtante.*
18 *Dolus reipſa in tranſactione interueniens,ſtante enormiſſima læſione dolo ex propoſito æquiparatur , & vtroque in caſu reſciſſioni locus eſt.*

CONSILIVM XXIX.

IN hac controuerſia Illuſtr. Do
minorum Philippi,Io. Ludo-
uici, & Gabrielis fratrum filio
rum quondā Domini Io.Tho
mæ de Conſtantia Condomi-
ni Coſtigliolarū , video totius
negotij difficultatem reſidere
in perſcrutando naturam feudi, validitatē te-
ſtamenti paterni, ac Decreti Marchionalis.

Et concluſiue loquendo, Quo ad naturam
1 feudi attinet,ſi obſeruamus tenorē primæ in-
ueſtituræ factæ anno 1215. qui ſemper & præ
cipuè attendi debet.cap.vnic. in fin. de duob.
fratrib.a capit. inueſtit. vbi communiter Do-
cto.alijq; cumulati in deciſ.Pedemon.23. nu-
me.2.& 20.Quibus addo D.Rol.a Vall. conſ.
79. nume. 18. & 19.volum.2.Natt. conſil. 49.
nume.19.Celſ.conſi.26.num.17.Cæphal.con
2 ſil.29. nume. 6. Cogor fateri feudum † Coſti-
gliolarum eſſe feudum rectum hæreditariū
mixtum, Cum Vulielmus de Conſtantia pri-
mus acquirens fuerit inueſtitus de dictis bo-
nis feudalibus in feudum rectum, & liberum,
per ſe ſuoſque hæredes, filios & filias,& eorū
hæredes legitimos. quæ dictiones (hæredes)
3 † ſi illis addantur aliæ,ſcilicet filios & filias,ex
crebriore doctorum ſententia operantur ſeu
dum dici hæreditarium mixtum, ideſt habens
4 naturam feudi † ex pacto & prouidentia , &
hæreditarij, propter illa verba hæredes , quo-
5 rum reſpectu ſucceſſores † debent eſſe hære-
des mediati vel immediati primi acquirentis.
ex la-

ex latè adductis in deciſ. Pedemont. 139. nu.
14.& Deciſ.161 .nu.1.& 2.quibus addo Cam-
peg. inter conſil. Brun. conſi. 11.col.4. Brun.
conſi.24. Aleiàt.in l. quod dicitur nume.25.ff.
de verbo.obligatio.& reſponſ.180. Soci. iun.
conſi.112.nume.10.& 14.& conſi.114.nume.
8.& ſequen. volum.2. Et ex his ſequitur quòd
cũ prædictũ feudũ tã ex verbis prædictæ inue
ſtituræ, quàm ex ſui eſſentia, ex quo iam an-
nis plus tricentum acquiſitum ſit, antiquiſſi-
6 mum dici debeat, propterea † diſpoſitionem
teſtamentariam prædicti quondã D.Io.Tho-
mæ patris dictorum filiorum non valere, nec
præiudicare ipſis Io. Ludouico, & Gabrieli
fratribus, ex text.in cap.1.de ſucceſſ.feud. vbi
communiter interpretes ac alij ſupra citati.
Quibus accedunt ꝙ dicitur in feudo antiquo
7 † prædeceſſores nõ poſſe præiudicare deſcen
dentibus in inueſtitura comprehenſis. Alex.
conſi.104.col.1.verſi.ſolum, lib.4.Dec.conſi.
395.colum.1.Ruin.conſi.7.nu. 23. & ſequen.
volu.1. & quæ abundè ſcripta & collecta ſunt
in vltima deciſ.Pedemont.nume.20.vbi mul
tis rationibus & authoritatibus concluditur,
8 patrem † non poſſe ſua diſpoſitione inter vi-
uos, vel in vltima voluntate præiudicare filijs
in inueſtitura virtualiter comprehenſis.

Quod verò ſpectat ad edictum ſeu decretũ Marchionale, vocãs duntaxat primogenitos excluſis alijs ſecundo genitis, prætermiſſis his quæ diſputationis gratia in medium adferri poſſent, poſitò, ꝙ conſtaret legitimè de aſſerto decreto Marchionali.

Concludo illud non nocere fratribus ſecũ
9 do genitis, † Quominus æquis portionibus
ſuccedant in feudis paternis cum primogeni
to, vt nominatim & in indiuiduo in termi-
nis prædicti decreti, & in feudo Ternauaſij
concludit Doctiſſimus conciuis meus Natt.
conſil. 179. per totum, concludens, prædi-
ctum decretum nõ valere defectu cauſæ effi-
cientis, & reſpondet ſex fundamẽtis quæ poſ-
ſent pro defenſione validitatis decreti allega
ri. Idem ſentit conſi.402.num. 7. & multis ſe-
quen. Loquens de Duce Mantuæ, & conclu-
dens ꝙ duplici rõne non valeant huiuſmodi
decreta. Prima, rõne ſtatuẽtis, qa inferior qui
10 † ſuperiorẽ recognoſcit, (vt in caſu noſtro)
non poteſt conſtituere cõtra ius commune,
quamuis perpetuam habeat dignitatem. Se-
cunda, ratione ipſius ſtatuti ſiue decreti, quia
11 non iuſtum † & bonum, ex quo eſt iuri com-
muni contrarium.l.quod nõ ratione.ff. de le-
gib. l. Ambitioſa. ff. de Decret. ab ordine fa-
cien. Poteſt etiam contra prædictum Decre-
12 tum † opponi non fuiſſe legitimè (vt opor-
tuit) promulgatum. auth. vt fact. nou. conſti-
tutio. Debuit enim in Senatu recitari & pu-
blicari, argumen.l.1. in princip.ff.de reb.cor.
& l.vnic.in fin.C.de caduc.tollen.& l.leges ge
nerales.C.de legib. cap. 1. de poſtulat. prælat.
& vbique Doct. Abb.conſi.35.volum.1. Ale-
xan.conſi.35.per totum volu.3.& conſil.181.
nume. 12. & ſequen.volum. 6. Cagnol. in l.1.
nume.62.ff.de origin.iur. Pariſ.conſi.171. nu-
me.5.& ſequen.volu.4. concludentes legem,
13 † edictum, & conſtitutionem non valere ni-
ſi publicentur, vt nominatim in terminis pri-
uilegij, ſiue ſtatuti nouiter conditi, tenet Ale-
xan.conſi.6.nume.4.& ſequen. volum.1. latè
D.Rol.a Val. conſil.8.nu.21. & pluribus ſeq.

Aduerſari etiam videtur prædicto Decre-
to, quod dicitur illud nõ obſeruari, præſertim
in ipſo loco, Caſtro, & bonis feudalibus Co-
ſtigliolarum, & in alijs quã pluribus locis feu-
14 dalibus, quo † ſtante non nocet. l. de quibus.
in fin.ff.de legib.in authen.de fideiuſſ. in prin.
& in authen.quib.mod.natur.effician.ſui.§.vl
tima ſiquidem.cap.denique.§.fin.diſtin.4. Fe-
lin.in rubr.de treug.& pac.col.penult.& fi.vbi
* eſt glo.ordinaria quam approbant *communiter*
Doctores Iaſ.in l.rem non nouam.num. 4. &
ſequen.C.de iudic. Canon. communiter in c.
fin.de conſuetud.Socin.conſil.61.nu.4.vol.3.
15 cõcludẽtes ſtatuta † moribus vtentiũ nõ ap-
probata, attẽdi non debere. ita ẽt expreſsè te-
net D.Rol. à Vall.d.ↄſil.8.nu.30.& ſeq.vol.3.

Quo verò ad Dominum Io. Ludouicum
16 tranſigentem, cum ex ipſa tranſactione † &
alijs iuribus liqueat ipſum fuiſſe enormiſſi-
mè læſum, etiam reſpectu dubij litis euentus,
cum ex ea priuetur tota portione eidem de-
bita in bonis feudalibus de quibus agitur, cõ-
17 ſequens eſt enormiſſima læſione † ſtante vi-
ribus non ſubſiſtere prædictam tranſactionẽ,
ſed tamquàm dolo re ipſa interueniente, qui
18 † æquiparatur dolo ex propoſito factam, re-
ſcindendam eſſe, non obſtante iuramẽto, ex
vera & receptiſsima ſententia de qua per Do
ctores appoſitè cumulatos, quos breuitatis
gratia non hic transcribo, in deciſ.Pedemon.
41.nume.1.2.& 3.

Cenſeo igitur prædictos fratres actores eſ-
ſe admittendos ad eorum portionem in præ-
dictis bonis feudalibus, non obſtante Decre-
to Marchionali, teſtamento paterno, & præ-
dicta tranſactione ſaluo meliori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Feuda recta & propria per vaſſallum donari, aut in dotem pro filia dari non poſſunt.*

2 *Alienationis rei feudalis prohibitio fortior & ſtrictior eſt, quam rei minoris aut fideicommiſſo ſubiecta, vel eccleſiæ.*

3 *Fideicommiſſaria bona reſtitutioni ſubiecta ex cauſa dotis, etiam non ſeruatis ſeruandis alienari poſſunt, ſecus verò de feudalibus contingit.*

4 *Res prohibita alienari, pro dote vendi poteſt, ſicut res minoris.*

5 *Minoris bona pro dote vel dotis cauſa alienari poſſunt, ſicut bona eccleſiæ.*

6 *Eccleſiæ bona pro dote vel dotis cauſa alienari poſſũt.*

7 *Feudalia bona de iure communi etiam dotis vel alia neceſſaria cauſa alienari non poſſunt, ſicut poſſunt res eccleſiæ, minoris, & aliæ per hominem alienari prohibitæ.*

8 *Prohibitio alienationis fortior & ſtrictior eſt in feudo quàm in re minoris, vel eccleſia, aut aliàs per homi nem alienari prohibita.*

9 *Legis, cum a matre. C. de rei vendicat. diſpoſitio locum*

non

non habet, quando factum defuncti eſt inualidum, & a iure reprobatum.

10 *Legis.cum à matre.C de rei vendicat.diſpoſitio locum non habet quando factũ defuncti, tendit ad priuandum hæredem ab eo, quod ſibi a lege vel facto anteceſſorum debetur.*

11 *Hæres nonnullis caſibus factum defuncti improbare poteſt, maximè ſi inuentarium confecit, & iſtis modis limitatur l.cum à matre C. de rei vendicat.*

12 *Filij ex prima inueſtitura vocati feudalia bona pro dote alienata recuperare poſſunt, maximè ſi pretium dotium realiter ſolutarum reſtituere offerant.*

CONSILIVM XXX.

VISIS ſpeciе facti, libello, nec non exemplis aliquarum inueſtiturarũ mihi tranſmiſſis, ſecundum ea quæ proponuntur, cẽſeo ius competere Illuſtr. filijs maſculis quondam D. Euſtacij de Salutijs, vẽdicandi & recuperãdi prædia feudalia de quibus in dicto libello, ab Illuſtr. Lucretia vxore, & Laura filia quõdam, Domini Gabrielis Patrui ipſorum filiorum poſſeſſa, non obſtãte aſſerta trãſactione ſeu inſolutum datione, cum proponantur prædicta bona fuiſſe conceſſa primis & vlterioribus inueſtitis agnationis de Salutijs, ſtipulantibus pro ipſis & eorũ hæredibus maſculis, ex legitimis matrimonijs procreatis, in feudum nobile, antiquum, auitum, & paternum: Quo caſu ſiue dicamus eſſe feudalia ex pacto & prouidentia: ſiue hæreditaria mixta, ſeu ſecundum quid, hoc eſt ꝙ filij qui volunt ſuccedere in feudo debeant eſſe hæredes mediati ſeu immediati primi inueſtiti, quod verius eſſe exiſtimo, ex adductis latè in deciſ. Pedemon. 161. nume. 1. & 2. quibus addo Afflic. deciſ. 195. nume. 7. atteſtantem ita pluries fuiſſe iudicatum, præſuppoſito etiã pro conſtanti prædictos filios maſculos eſſe deſcendentes & hæredes mediatos primi inueſtiti de agnatione de Salutijs, & immediatos cùm beneficio tamen legis & inuentarij prædicti quondam Domini Euſtachij patris, ex prædictis primis inueſtituris, certi iuris eſt eos poſſe vendicare & recuperare prædicta bona feudalia alienata in dictas mulieres. §. Titius filios. & ibi communiter Docto. ſi de feud. fueri. controuerſ. inter Dom. & agnat.

Quibus non obſtat aſſerta tranſactio ſeu datio inſolutum, pro enuntiatis dotibus, cum
1 feuda † propria & recta prout huiuſmodi nõ
poſſint donari, nec in dotem pro filia dari. vulg. §. donare. Qualiter olim feudum poterat alien. Curt. de feud. in 4. parte principal. regul. prima, quæſtio. 4. præſertim in fine. Quandoquidem fortior & ſtrictior ſit prohibitio
2 alienationis rei feudalis, † quam rei minoris,
aut ſubiectæ fideicommiſſo, aut eccleſiæ, vel alienari prohibitæ: Hæc enim ex cauſa dotis etiam non ſeruatis ſeruandis alienari poſſũt,
3 vt de re reſtitutioni ſuppoſita habemus in au-
then. res quæ. C. cõmun. de legat. & in re pro-
4 hibita † alienari per Barto. & alios in l. filiusfa-
milias. §. diui. ff. de leg. 1. Opizo. latè in repet. d. §. diui. colum. 74. & pluribus ſequen. & de re
5 † minoris eſt glo. ordinaria in l. lex quæ tuto-
res. in verſic. vel in dotem, C. de adminiſtrat. tutor. quam ad hoc notat Fab. in ſuo tractat. de empt. & vendit. in quinta parte colum. 27.
6 & in rebus † Eccleſiæ in authen. hoc ius por-
rectum. C. de ſacroſ. eccleſ. & in capit. nulli de
7 reb. eccleſ. non alienan. feudum † verò de iu-
re communi etiam dotis vel alia neceſſaria cauſa alienari non poteſt. d. §. donare. & §. neceſsitate. qualit. olim feud. alienar. poterat Dec. in cap. quæ in eccleſiarum. in 6. notab. de conſtitutio. Socin. d. conſi. 19. nume. 13. & 14.
8 Et fortiorem † in feudo eſſe prohibitionem
dicit Bal. in d. §. Donare. Crauet. conſi. 24. nume. 11. poſt Dec. & Socin. per eum allegatos Neuizan. conſi. 10. nume. 4. poſt Lauden. in d. §. Titius filios. Dec. conſi. 445. nu. 34. Soci. iun. conſi. 72. nu. 37. & ſequen. vol. 1.

Nec filijs agentibus nocet aſſerta tranſactio, ſeu datio inſolutũ ex regula l. cùm a matre. C. de rei vendicat. Quia non habet locum
9 diſpoſitio dictæ. l. † cum a matre. quando fa-
ctum defuncti eſt inualidum, & a iure repro-
10 batum, ſeu tendit † ad priuandum hæredẽ ab
eo quod ſibi debetur a lege, vel facto anteceſ-
11 ſorum, aut ſi filius † hæres fecit inuentarium,
vt probatur ex latè adductis in Deciſione Pedemont. 180. quæ breuitatis gratia non tranſcribo. At in caſu noſtro prædicta datio inſolutum eſt inualida, & contra iuris communis feudorum diſpoſitionem, iuribus ſupra citatis, tenditque ad priuandum prædictos filios a bonis feudalibus, eiſdem ex inueſtituris anteceſſorum, non autem patris alienantis debitis, feceruntque vt proponitur inuentarium, ergo eis nõ nocet prædicta datio inſolutum, nec diſpoſitio. d. l. cum a matre. ex appoſitè adductis in d. deciſ. 180. & 181. num. 13. vſque in fin. vbi plures citantur, præſertim Soci. iun. omnino vidẽdus, cùm decidat caſum noſtrũ conſi. 112. per totum, vol. 2.

Et multo fortius audiri debent prædicti fi-
12 lij † in eorum requiſitis, cum offerãt ſe dotes
realiter ſolutas reſtituere d. §. Titius.

Et Ita cenſeo eſſe pronuntiandum in fauorem prædictorum filiorum ſaluo meliori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Breuitas apud Doctos & graues viros commendatur.*

2 *Vectigalis noui impoſitio de ſummo Imperio eſt, ac de ſoli principi reſeruatis.*

3 *Vectigalis noui impoſitio ex Principis conceſſione etiam inferioribus a Principe competere poteſt.*

4 *Vectigal inter regalia connumeratur.*

5 *Inueſtitus de mero & mixto imperio cum omnibus regalijs, an vectigalia noua imponere poſſit.*

6 Rega-

6 *Regalium expreſſio in genere, & in ſpecie eſſe poteſt.*

7 *Tranſactio de re feudali ſine conſenſa ſaperioris facta non valet, maximè vbi vaſallus ius feudale remitteret.*

8 *Vaſallus licet regulariter ſuper re feudali tranſigere poſſit, nihilominus id non procedit quando iura vaſalli ſuper feudo liquida ſunt.*

9 *Agnatis ſucceſſoribus vaſalli per vaſallum tranſigendo praeiudicari non poteſt. quod procedit etiam ſi agnati ſciuiſſent huiuſmodi tranſactionem, & non contradixiſſent.*

10 *Contractus factus per principem ſuper regalibus ſucceſſorem non ligat.*

11 *Fidem non ſeruanti fides non eſt obſeruanda.*

12 *Promiſſio factum alienum continens regulariter non valet.*

13 *Promiſſio facti alieni propter iuramentum interpoſitum valet.*

14 *Promiſſio facti alieni valet, vbi promiſſioni pœna adijcitur.*

15 *Pedagiorum nouorum impoſitio de iure communi prohibita eſt.*

16 *Vaſallus cum mero & mixto imperio, ac omnimoda iuriſdictione inueſtitus, in loco illo noua pedagia imponere non poteſt.*

17 *Baro ſuperiorem recognoſcens in ſua baronia nouas gabellas indicere non poteſt.*

18 *Sabditi a vaſallo plus ſolito granari non debent, etiam ſi ipſe plus ſolito a rege grauaretur.*

19 *Vectigal nouum per verba quantumcunque generalia, & ampla conceſſum non intelligitur, niſi expreſſè concedatur.*

20 *Vectigalis noui imponendi facultas ex conceſſione ſuperioris, aut ex conſuetudine tanti temporis cuius initij memoria non extat, vaſallo competere poteſt. debet tamen ſemper iuſta, & rationabilis cauſa adeſſe.*

21 *Vectigalia noua imponi niſi ex iuſta, & rationabili caaſa non poſſunt.*

22 *Princeps ſine iuſta cauſa nouum vectigal imponens mortaliter peccat.*

23 *Pedagia, & gabellæ ſine iuſta cauſa impoſita licitè fraudari poſſunt.*

24 *Vectigalia, & pedagia ex iuſta caaſa imponi dicuntur, ſi talis cauſa publicam neceſſitatem, & vtilitatem, concernat.*

25 *Vectigalibus in imponendis publica vtilitas inſpici debet.*

26 *Princeps ſubditis ſuis collectas, ſeu talleas imponere niſi ob publicam neceſſitatem, & vtilitatem non poteſt.*

27 *Epiſcopus clericis ſuis, ſeu toti clero caritatiuum ſubſidium ſine conſenſa capitali, & ipſius cleri imponere non poteſt.*

28 *Princeps pablica neceſſitate ceſſante a ſubditis ſuis inuitis caritatiuam ſubſidium extorquere non poteſt.*

29 *Princeps pedagia indicere, vel alijs facultatem indicendi niſi propter neceſſitatem, & vtilitatem publicam concedere non debet, alids mortaliter peccat.*

30 *Vaſallus pro maritanda filia vel pro feudo redimendo, collectam imponere, & proprios ſubditos granare non poteſt, niſi ex pacto, vel conſuetudine aliter cautum ſit.*

31 *Subditi Baronum, & Comitum pro maritandis eorum filiabus collectis granari non poſſunt, niſi id ex pacto vel conſuetudine habeant.*

32 *Filiarum Baronum, vel Comitum onus maritagij a ſubditis ſupportari non debet, niſi conſuetudo ita ſe habeat.*

33 *Princeps pro maritanda filia ſua, vel aliud ad honorem ſuum faciendo, collectam ſubditis ſuis imponere non debet, cum ſatis ſolutione onerum annualium grauentur.*

34 *Princeps nouum onus ſubditis ſuis ſuperaddere non debet, niſi propter ſummam neceſſitatem.*

35 *Nobiles & Domini terrarum ſabditis pro filiabus ſuis maritandis, vel pro feudo redimendo, collectas imponere non poſſunt, niſi conſuetudo, vel pactum tale ius tribuat.*

36 *Pedagiorum & vectigaliũ impoſitiones odioſæ ſunt, & a iure communi prohibita.*

37 *Vectigalium in exactione ſtrictiſſima fieri debet interpretatio, adeo quòd de vno caſu ad alium, vel de vna perſona ad alteram, extenſio fieri non debet.*

38 *Vectigalium ſtatutum quia ratione caret extẽſionem de ſimilibus ad ſimilia non admittit.*

39 *Concedens expreſſe rem vnam, aliam prohibuiſſe cenſetur.*

40 *Vaſallus pro redimendo feudo, vel pro terra emenda ſabditis ſuis collectas imponere non poteſt.*

41 *Vaſallus ſi habeat pecuniam, & ſciat dominum ſuum indigere, vt ſoluat creditori cui promiſit, illam erogare, & Domino ſubuenire non tenetur.*

42 *Succeſſor in feudo an ex tranſactione prædeceſſoris ligetur.*

43 *Confeſſio non ſolum confitenti ſed ſucceſſori ſuo nocet.*

44 *Verba enuntiatiua ſiue narratiua in antiquis conſuetudinem probant.*

45 *Verba enarratiua principaliter propter ſe, non propter aliud incidenter emiſſa, etiam in factis recentibus plenè probant.*

46 *Verba enuntiatiua in antiquis notorium facti permanentis inducunt.*

47 *Verba enuntiatiua propter ſe principaliter, non incidenter emiſſa dicuntur, quando contrahentes ſuper narratis eorum intentionem fundant.*

48 *Verba narratiua per ſe principaliter non incidenter prolata dicuntur, quando conceſſionis fundamentum ſunt, & in illis concedens vim facit.*

49 *Verba narratiua per ſe principaliter non incidenter prolata dicuntur, & probant, quando ad aliud non terminantur, nec alium finem niſi ſe ſe reſpiciunt.*

50 *Notorium aliam probationem non requirit.*

51 *Vectigalium ſeu pedagij immunitas, & liberatio ex conſuetudine, ſeu præſcriptione acquiri poteſt, etiam vbi licitè, & cum caaſa imponeretur.*

52 *Immunitas non ſoluendi pedagia, & vectigalia præſcriptione 10. annorum acquiri poteſt.*

53 *Pedagium priuato ex principis conceſſione competere poteſt, & ab eo immunitas 10. annis ſimiliter præſcribi poteſt.*

54 *Pedagij receptio, & exactio præſcriptione 10. annorum acquiri poteſt.*

55 *Contrariorum eadem diſciplina eſſe debet.*

56 *Præſcriptio cuius initij memoria in contrarium non extat, etiam contra Imperatorem ad præſcribendam libertatem operatur.*

57 *Interpretatio contra volentem imponere, ſeu exigere vectigalia in dubio fieri debet.*

58 *Vectigalium ſtatuta reſtringi debent, vt quanto minus fieri poteſt iuri communi derogent.*

Prin-

59 *Principis mens talis eſſe cenſetur qualis de iure eſſe debet.*

60 *Princeps ea velle cenſetur quæ iura volunt.*

61 *Princeps ius alienum ſiue tertij tollere, aut lædere non cenſetur.*

62 *Transfactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris quando de iure valeat.*

63 *Transfactio ſuper re feudali, ſine licentia ſuperioris valet, quando vaſallus tranſigendo feudum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit, quia tunc alienare non dicitur.*

64 *Vaſallus feudum alienare non dicitur, quando tranſigendo feudum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit.*

65 *Transfactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris ſinceré, & bona fide facta de iure ſubſiſtit.*

66 *Conſenſum ſuperioris interceſſiſſe propter antiquitatẽ temporis præſumitur.*

67 *Eccleſiaſtica rei in alienatione ſolemnitatem extrinſecam interueniſſe propter antiquitatem temporis præſumitur.*

68 *Eccleſiaſticæ rei in alienatione tractatus, & capituli conſenſus interuenire debent.*

69 *Transfactio quando ſucceſſorem in feudo liget, & agnatis præiudicet.*

70 *Contractus quaſi præſumptus ex longeuo vſu, & continua obſeruantia inducitur, a quo etiam principi ſine cauſa recedere non licet.*

71 *Promiſſio prohibitiua facti alieni quando propter iuramentum, & pœnam appoſitam teneat.*

72 *Promiſſio prohibitiua facti alieni comprehendit illas tantum perſonas, quas promittens prohibere poterat non alias.*

73 *Commune communantias vendens, promittensque ab omni homine defendere, intelligitur de eo quem prohibere poteſt, non de facto ſocietatis, quam prohibere nequit.*

74 *Euictionem promittens pro omni homine, pro facto ſui principis non tenetur, quia principem prohibere non poteſt.*

75 *Subditus principi dicere non poteſt cur ita facis?*

76 *Principis proprij de facto, & perſona pauca dicenda ſunt.*

77 *Principis facto per ſubditos obuiari non poteſt.*

78 *Principis a poteſtate quæ pendent apud ſubditos impoſſibilia cenſentur.*

79 *Principis factum inter caſus fortuitos reputatur.*

80 *Caſus fortuitus reputatur factum principis, vnde qui euictionem promiſit, pro facto principis non tenetur.*

81 *Obligans ſe ad caſum ex facto principis prouenientẽ, non obligatus cenſetur.*

82 *Obligatio facta pro facto principis iuramento non firmatur.*

83 *Obligatio facta pro facto principis non valet, quia continet impoſſibile, ad quod nemo tenetur.*

84 *Impoſſibilium nulla eſt obligatio.*

85 *Promiſſione in quacunque auctoritas principis ſemper reſeruata cenſetur.*

86 *Iuramento in omni ſuperioris auctoritas ſemper excepta cenſetur.*

87 *Transfactio ſtricti iuris eſt, ſtrictéque ob id intelligi debet.*

CONSILIVM XXXI.

IN hac controuerſia occa-
ſione vectigalis noui orta
inter commune, & homi
nes loci Garrexij, & Illuſ.
Scipionem Carretũ Do-
minum Zuccarelli, pau-
cis agendum puto, tum
quia copioſe ſcripſit præ-
ſtantiſſimus lector D. Guido Pãcirolius, adeò
vt nihil addi poſſit, & ſola ſubſcriptio ſuffi-
ciat, tum etiam quòd cauſa coram Doctiſſi-
mis, & æquiſſimis Rotæ Romanæ auditori-
1 bus tractetur, apud quos breuitas † commen-
datur, & omnia iura ſunt aperta. Viſis ergo pri
uilegijs, & inueſtituris Imperialibus ipſius
Domini Scipionis, nec non inſtrumento tran
ſactionis, & conuenrionum inter prædeceſſo
res ipſius Domini Scipionis, & dictum com-
mune & homines ac nobiles dicti loci Garre
xij initarum de anno 1417.

Videtur primo (vt aiunt) aſpectu dicẽdum,
prædictum Dominum Scipionem potuiſſe
imponere nouum vectigal, ſeu pedagium de
quo agitur, & illud a forenſibus, & ab ipſis de
Garrexio tranſeuntibus exigere, non obſtan-
te tranſactione prædicta. Nam licet impoſi-
2 tio, ſeu inſtitutio noui vectigalis † ſit de ſum-
mo Imperio, & de reſeruatis ſoli principi,
tot. tit. C. nou. vectigal. inſtitui non poſſe. & l.
vectigalia. ff. de public. & vectigal. & vbique
per Doctores. attamen ex conceſſione princi
3 pis † etiam inferioribus competit, vt tradunt
Doctores in locis præallegatis. & in c. ſuper
quibuſdam. §. prætereà. de verb. ſignificat. &
in l. inter publica. §. publica vectigalia. ff. de
verb. ſignificat. Conceſſio autem in caſu no-
ſtro apparet, ex eo quod huic vaſallo conceſ
4 ſa ſunt etiam regalia, inter quæ † vectigal con-
numeratur. vt in c. 1. iu prin. quæ ſint regal. vbi
5 Doctores notant, & inueſtitus † de mero &
mixto Imperio cum omnibus regalijs habet
omnes regalias de quibus in d. c. 1. vt determi
nat Bar. in no. l. 1. C. de bon. vacan. lib. 10. vbi
etiam Ioan. de Placent. & communiter alij. &
hoc verum non ſolum quando princeps in
conceſſione vtitur in genere vocabulo, rega-
lium, ſed etiam vbi expreſſis aliquibus rega-
lijs in ſpecie ſubijciatur, & cum alijs iuribus
quibuſcunque, cæteræ quoque regaliæ cõceſ-
ſe cenſentur, vt per Aegid. Boſſ. in tit. de rega-
lijs. nume. 23. poſt Roman. Afflic. & alios ibi
relatos, at in caſu noſtro in inueſtituris, ſeu pri
uilegijs conceſſis huic vaſallo, & anteceſſori-
bus ſuis, maximè in inueſtitura Caroli quarti,
6 non ſolum eſt expreſſio † regalium in genere,
ſed etiam in ſpecie pedagiorum, ſeu vectiga-
lium, ergo &c.

Nec videtur obſtare tranſactio, ſeu conuẽ-
tio qua anteceſſores Domini Scipionis pro-
miſerunt nullam gabellam, nullumque peda
gium imponere, & colligere ab hominibus
dicti

dicti loci Garrexij, Quia huiuſmodi tranſa-
7 ctio † & promiſſio vti facta de re feudali ſine
conſenſu ſuperioris, non videtur ſubſiſtere,
præcipuè vbi vaſallus tranſigendo remittit
ius feudale, quod eſt clarum, & liquidum, ex
tradditis per Docto. in cap. vaſallus. de benef.
inueſtit. & tit. ſi de feu. defun. ſuer. controuerſ.
& in cap. 1. de controuerſ. int. vaſal. & alium.
de benefic. & per Iacob. de Sanct. Georg. in
ſua inueſtit. in glo. in verbo. & cum pacto de
non alienan. col. 3. ver. ſecundam concluſio-
nem. vbi limitat communem concluſionem
8 quæ habet quòd vaſallus † poſſit regulariter
transigere ſuper iure feudali ſine cõſenſu Do-
mini, vt non procedat quando iura vaſalli ſu-
per feudo ſunt liquida, quia tunc non poteſt
ſine licentia Domini remittere. At, in caſu
noſtro ius inſtituendi, & exigendi vectigalis
quod habent vaſalli Imperatoris inueſtiti de
feudo Zuccarelli, eſt clarum & liquidum, er-
go tale ius tranſigendo remittere illis de Gar
rexio non potuerunt ſine licentia Imperato-
ris. Et vbi talis tranſactio, ſeu remiſſio tene-
ret, non tamen prædeceſſores tranſigẽtes po-
9 tuerunt præiudicare vaſallis agnatis † ſucceſ-
ſoribus in feudo. ſecundum Iſern. Aluar. &
alios in d. c. ſi vaſallus. ſi de feud. quos refert,
& ſequitur Iacob. a Sanct. Georg. loco proxi-
mè citato. colum. 4. verſicu. quæro nunquid
talis tranſactio. vbi ait hoc procedere etiam
ſi agnati ſciuiſſent illam tranſactionem, quia
non neceſſitantur ad contradicendum. Cum
prædictis tenet etiam Curt. de feud. tit. ex qui-
bus cauſ. feud. amittatur. in prima regul prin-
cip. quæſt. 7. verſic. nunquid autem in caſibus,
& ad hoc faciunt tradita per Doctores in ca-
pitu. 1. de probatio. vbi inter alios Felyn. ſub.
num. 5. verſicu. quarto declara. & Dec. col. 4.
verſic. ſic etiam ſi contractus. vbi aiunt quod
10 contractus † factus per principem ſuper rega
libus de quibus in d. cap. 1. quæ ſint regal. non
ligat ſucceſſorem.

Accedat prædictis quòd ex parte illorum
de Garrexio non obſeruatur tranſactio prædi
cta, quia in loco Garrexij exigitur nouum ve-
ctigal ab hominibus Zuccarelli, contra for-
mam ipſius trãſactionis, in qua promiſerunt
nobiles Garrexij quòd pariter ipſi non impo-
nent aliquod vectigal, nec exigent ab illis de
Zuccarello, nec permittent imponi, vel exigi
per aliquam perſonam cuiuſuis conditionis.
Et ideo cum permittant quòd per Sereniſſi-
mum Ducem Sabaudiæ exigatur ibi vectigal
proculdubio non obſeruant tranſactionem,
& conſequenter non tenetur, & ipſe D. Sci-
11 pio obſeruare, quia non ſeruanti fidem † fides
non eſt obſeruanda. iux. l. cum proponas. &
ibi gloſ. & Doctores. C. de pactis. cum ſimi-
libus.

12 Non obſtat quòd hæc promiſſio † conti-
neat factum alienum, ideo non teneat, vt in
l. ſtipulatio iſta habere. ff. de verborum obli-
gationib.

13 Quia imo valet propter iuramentum † in-
terpoſitum ſecundum Ludouic. Roman. Ale
xand. Iaſ. & alios communiter in d. l. ſtipula-
tio iſta. & Aretin. in §. verſa vice. & in §. ſi quis
alium. inſtitut. de inutil. ſtipulat. licet contra-
rium, & malè teneat ibi Ioan. Fabr.

14 Præterea valet etiam promiſſio † facti alie-
ni; vbi promiſſioni adijcitur pœna. d. l. ſtipu-
latio iſta. & dicto §. verſa vice. & vbique glo.
& Doctores. At in caſu noſtro appoſita eſt
pœna quingentorum florenorum boni auri,
ergo, &c.

Sed prædictis non obſtantibus cenſeo Do-
minum Scipionem non poſſe iſtud vectigal
imponere, & maximè illis de Garrexio.
15 † Nam de iure regulariter prohibita eſt talis
pedagiorum impoſitio & exactio. vt C. nou.
vectigal. inſtitu. non poſſ. & d. l. vectigalia. ff.
de publican. & vectigal. & dicto capitu. ſuper
quibuſdam. §. præterea. de verborum ſignific.
16 Et vaſallus † inueſtitus cum mero & mixto
imperio ac omnimoda iuriſdictione non po
teſt in loco ſuo inſtituere noua pedagia. vt
per Iacob. de Sanct. Georg. in ſua inueſtitur.
in d. gl. cum mero & mixto imperio. colum.
penult. verſic. ſed vlterius dubitatur. & per Fir
ma. in tract. de gabell. in prima parte. num. 14.
poſt Salic. quem refert. in l. vectigalia. C. nou.
vectigal. inſtitui non poſſe. vbi loquitur in Ba
17 rone † recognoſcente ſuperiorem, quòd non
poſsit in ſua Baronia nouas gabellas indice-
18 cere, eo quia (inquit) non põt ſubditos † ſuos
plus ſolito grauare, etiamſi ipſe plus ſolito a
rege grauaretur. & per verba quantumcunq;
generalia, & ampla non cenſetur conceſſum
19 ius inſtituendi nouum vectigal, † niſi expreſ-
sè concedatur, ſecundum Imol. conſilio 21.
quem refert Boſſ. in titu. vectigalia qui poſsit
imponere. nume. 9. & ita conſuluit Bal. conſi.
243. incipien. ius percipiendi pedagium. lib.
20 5. & Cuma. conſi. 162. in fi. & vbi tale ius † ſeu
facultas competit vaſallo, aut ex conceſsio-
ne ſuperioris, aut ex conſuetudine tanti tem-
poris, cuius initij memoria non exiſtat in con
trarium, iuxta d. cap. ſuper quibuſdam. §. præ-
terea. de verb. ſignificat. attamen id non poſ-
21 ſet niſi ex iuſta † & rationabili cauſa. ſecundũ
Iſern. in tit. quæ ſint regal. col. 2. verſi. quid er-
go. & verſi. hæc pedagia. ſequitur Afflic. in d.
tit. in verbo. regalia ſiue vectigalia. ſub. nu. 2.
22 verſi. & prædicta vera ſunt. Et Princeps † im-
ponens nouum vectigal ſine iuſta cauſa mor
taliter peccat. vt dicit Innoc. in cap. innoua-
mus. de cenſib. quem refert Iſern. & Afflic. in
locis proximè citatis. vnde licitè huiuſmo-
23 di gabellæ, ſeu pedagia † ſine iuſta cauſa im-
poſita fraudari poſſunt. iuxta Anchar. in re-
gul. poſſeſſor. colum. 16. verſic. quartò quæri-
tur. de reg. iur. quem cum multis alijs refert &
ſequitur Felin. in cap. 1. ſub. num. 41. verſicu.
alius eſt caſus quando ceſſat cauſa. de con-
24 ſtitutio. Et iuſta cauſa † eſt quæ publicam ne-
ceſsitatem, & vtilitatem concernit. vt vult
text. in l. 1. C. nou. vectigal. inſtit. non poſſe.
ibi vtilitatem communem intuens. vbi Salic.
notat.

25 notat. dicens quòd in vectigalibus † imponē
dis publica vtilitas inſpicitur. Iacob. a Sanct.
Georg. in tractat. de Homag. colum. 10. verſi,
nunc quæro. vbi poſt Bald. Alber. & Ange. ibi
26 relatos, ait Principem † non poſſe ſubdi-
tis ſuis imponere collectas ſeu talleas, niſi ob
publicam neceſſitatem & vtilitatem. Ceſſan-
te verò publica neceſſitate ſicut epiſcopus
27 † non poteſt clericis ſuis, ſeu toti clero impo
nere caritatiuum ſubſidium ſine conſenſu ca-
pituli, & ipſius cleri, c. cùm Apoſtolus. extra
28 de cenſib. ita Princeps † ceſſante publica ne-
ceſſitate non debet poſſe a ſubditis ſuis inui-
tis extorquere caritatiuum ſubſidium. & dicit
Guid. Pap. in conſi. 65. in prin. ꝙ nec Princeps
29 † poteſt vel debet pedagia indicere, nec ali-
cui concedere facultatem indicendi, niſi pro
pter neceſſitatem vel vtilitatē publicā, quin
peccet mortaliter: quòd ſi non pōt princeps
multo minus poterit inferior. vnde patet ꝙ
licentia ſeu conceſſio ſuperioris indicēdi no
uū vectigal, intelligitur ſcilicet iuſta ſubſiſten
te cauſa, & quæ publicam vtilitatem & neceſ
ſitatem concernat. Cauſæ autem, quæ addu-
cuntur per D. Scipionem videlicet pro mari-
tandis ſororibus, & pro emendo ſeu redimen
do feudo, non ſunt iuſtæ cauſæ, vt quia nō pu-
blicam ſed priuatam ipſius concernunt vtili-
tatem. Nam de iſtis cauſis nō poteſt vaſſallus
30 † collectam imponere, & proprios ſubditos
grauare, niſi ex pacto vel conſuetudine, ſecū-
dū Io. And. in additio. ad Specul. titu. de feud.
§. quoniam ſuper homagijs, verſic. & nota ꝙ
vaſſalli comitum. vbi cōtra ſpeculatorem ait
quòd nō reperitur iure cautum quòd ſubditi
31 Baronum † vel Comitum teneātur pro præ-
dictis caſibus iuuare Dominum. & Bald. in ca
pit. 1. §. ſimiliter. de cap. Conra. dicit ꝙ ſubditi
32 † non tenētur ad onus maritagij filiarum do-
mini, niſi conſuetudo ita ſe habeat. & Pau. de
Caſtr. in l. neminem. C. de ſacroſ. eccl. inquit,
33 ꝙ ſi princeps † vult maritare filiam ſuam, vel
aliquid facere ad honorem ſuum, dicunt Do
ctores ꝙ nō debet propter hoc imponere gra
uamen ſubditis, quia ſatis grauantur in ſoluen
do fiſco onera ſua annualia, vnde non debet
34 aliud onus † ſuperaddi, niſi propter ſummā
neceſſitatem. ſequitur Iacob. a ſanct. Georg.
in inueſtitura ſua in verbo cum mero & mix-
to imperio. colum. 4. verſicu. ſed an talis no-
bilis, & in titu. de Homagijs colum. 8. & 9. vbi
35 ait ſe cōſuluiſſe quòd nobiles † Domini Ter-
rarum hominibus & ſubditis non poſſint im
ponere collectas pro prædictis cauſis. & hoc
niſi conſuetudo vel pactum tale ius tribuat ip
ſis nobilibus. prædictis addo Guid. Pap. conſi.
1. num. 13. poſt Cin. quem refert in l. 2. C. quæ
ſit long. conſuetud. ꝙ ſi non poteſt vaſſallus
pro prædictis cauſis adiutorium petere a pro-
prijs ſubditis, & eos in tali caſu grauare, quan-
to minus poterit onerare foreneſes & non ſub
ditos. Nam vbi alias iſte vaſſallus haberet tale
ius ex conceſſione imperatoris imponēdi &
exigendi collectas & vectigalia, iſtud poſſet a
ſubditis ſuis tantum, non autem a non ſubdi-
tis exigere. vt expreſſè dicit Guid. Pap. dicto
conſi. 1. nume. 13. in fin. prout ita expreſsè cā-
tant eius priuilegia, in quibus imperator con
cedit ꝙ ꝑ maritādis filiabus, & honeſta dote
eis conſtituenda, ſubditis ſuis datium impo-
nere, & certam pecuniarum ſummam ab eis
recipere poſſint. Dum ergo concedit ꝙ ſub-
ditis datium imponere valeat, ergo a nō ſub-
ditis non poterit. argum. l. cum prætor, cum
ibi notat. per gl. & Docto. ff. de iudic. imo cū
huiuſmodi conceſſio loquatur pro maritan-
dis filiabus, non debet extendi ad caſum pro
maritandis ſororibus: quia talis conceſſio cū
concernat facultatem faciendi impoſitiones
36 Pedagiorum † & vectigalium, quæ ſunt odio
ſæ, & a iure communi prohibitæ, vt C. noua
vectig. inſtitu. non poſſ. & per Guid. Pap. con-
ſil. 65. in princip. & conſi. 150. etiam in princ.
37 ſtrictiſſima † fieri debet interpretatio, &
nullo modo fieri debet extenſio ad alios ca-
ſus, & alias perſonas præter expreſſas. facit
quod dicit Boſſ. in titu. de vectigal. nume. 11.
38 poſt Aretin. ibi relatum, quòd ſtatutum † ve-
ctigalium, quia ratione caret, non trahitur de
ſimilibus ad ſimilia. Et licet Alexand. conſil.
35. volum. 2. ponat caſum, & conſuluerit pro
vaſſallo volēte imponere collectam pro ma
ritanda ſorore, quem ſimpliciter refert Iac. a
ſanct. Georg. de Homag. colum. 9. circa prin-
cip. attamen iſta opinio non eſt ita ſimplici-
ter recipienda, ſed intelligi debet iuxta decla
rationem Chaſſan. in conſuetud. Burgun. rub.
1. §. 4. nume. 8. 9. & ſequen. vbi ait ꝙ tunc fra-
ter poterit cogere vaſſallos pro filia maritan
da ſi pater viuens petierit, ſecus ſi nō petierit
dum viueret. Alia verò cauſa quæ allegatur ꝑ
D. Scipionem, ſcilicet pro emendo ſeu redi-
mendo feudo, illa nō eſt expreſſa in dicto pri
uilegio, ſed tantum pro maritandis filiabus,
39 & ſic cum de illa † tātum dicatur, de hac pro-
hibuiſſe cenſetur. vt in ſimilibus terminis di-
cit Bald. in d. §. ſimiliter. de capitul. Conrad. al
legat. l. vltim. C. de pact. conuent. De iure autē
hæc non eſt iuſta cauſa imponendi vectigal,
40 † & grauandi ſubditos, ſecundum Doctores
ſupra allegatos, maxime Ioan. Andr. in addi-
tio. ad Specul. loco ſupra citato, per text. in c.
licet vaſſallus. ſi de feud. fuer. controuerſ. vbi
41 text. dicit quòd licet vaſſallus † habeat pecu-
niam, & ſciat Dominū indigere vt ſoluat ſuo
creditori, cui promiſit & iurauit ſoluere, non
tenetur ipſe vaſſallus ſubuenire Domino, ſi
ergo vaſſallus non tenetur ſubuenire Domi-
no, nec ſoluere debita Domini. multo minus
debet teneri præſtare ſubſidium, quando vult
emere terram. quo fit vt ex prædictis cauſis,
nec etiam propriis ſubditis imponere datiū
aliquod ſeu vectigal iſte vaſſallus poſsit. Ab
illis vèro de Garrexio etiam ſubſiſtente qua-
cunque iuſta cauſa, quæ non ſubeſt, nullo mo
do poteſt exigere nouū vectigal de quo agi-
tur, propter tranſactionem & conuentionē
prædictam, ab anteceſſoribus ipſius Domini
Scipionis initam, quæ ligat etiam ipſum
42 Scipionem ſucceſſorem † iuxta tradita ꝑ Do-

ꝺo.in c.1.de probatio.& in l.digna vox.C. de
legib.& in l.Cæſar.ff.de publican. & hanc eſſe
veram & communem opinionem atteſtatur
Iaſ.conſi.1.colum.3.verſicu. circa ſecundum
dubium.vol.1.& conſ.10.nu.1.& ſequen.vol.
3.cum multis alijs per nos relatis deciſ.Pede-
mont.139.nume.12. Et hæc tranſactio & con
uētio eſt cū cauſa ibi expreſſa, videlicet quia
homines Garrexij conſueti ſunt & fuerūt re-
tro actis temporibus eſſe franchi,liberi,& im
munes a quacunque præſtatione, & ſolutio-
ne pedagij & gabellæ &c. prout Dominus Ca
rolus tunc Dominus Zuccarelli cōfitetur, aſ-
ſerit,& affirmat,vt ibi dicitur:& ſic patet ꝙ iā
tunc temporis iſti homines erant immunes
& franchi a ſolutione cuiuslibet pedagij, vt
43 prædictus Carolus fatetur,quæ cōfeſſio † no-
cet ipſi Domino Scipioni ſucceſſori, vt opti
mè deduxit præſtantiſſimus Doctor Domi-
nus Pancirolius, & erant franchi & immunes
ex conſuetudine,vt dicitur in illis verbis, con
44 ſueti ſunt & fuerunt.quæ verba † enuntiatiua
ſeu narratiua optimè probant conſuetudinē,
cum ſimus in antiquis. vt etiam probat idem
Doctor, & eſt notiſſimum, & ſine dubio in
caſu iſto,vbi iſta verba ſunt emiſſa principali-
ter propter ſe, non autem incidenter propter
45 aliud,quo caſu † plenè probant, etiam in fa-
ctis recentibus.l.ex hac ſcriptura.vbi Barto.&
communiter Doctores.ff.de donatio. & in
46 antiquis † notorium inducūt facti permanē-
tis,vt dicit Aimo de antiquit. tempor.part.1.
cap.incipien.Propoſitum noſtrum.in fi. poſt
Bal.& Dec.per eum relatos. quòd autem ſint
emiſſa principaliter propter ſe patet, ꝗa ſunt
47 prolata & habent ſe † per modum cauſæ ad id
quod in inſtrumento continetur, & ſuper nar
ratis fundatur intentio contrahentium, vt de
clarat idem Aimo conſi.233.ſub num.3. ver-
ſicu.& dicitur fundari intentio principis.& di
cto tractat.de antiq.tempor.in d. §. propoſi-
tum.nume.16.& 17.poſt Angel.Ant.de Butr.
& Alexan.in locis ab eo relatis, declarās etiā
poſt Aretin.in conſi.23.colum. 2. in ſecundo
48 dubio,ꝙ dicuntur principaliter emiſſa † pro-
pter ſe quando ſunt fundamentum cōceſſio-
nis, & ſuper eis concedens ſe fundat ad cōce-
dendum, quod eſt idem quod ſupra, vel poſt
49 Bald. ibi relatum dicuntur emiſſa † propter
ſe quando non terminantur ad aliud, nec re-
ſpiciunt alium finem niſi ſe ſe. Quæ omnes
declarationes conueniunt verbis de quibus
agitur,ideo dicūtur principaliter emiſſa pro-
pter ſe,& ſic plenè probant,etiam in non anti
quis, vt ſupra probauimus. Vnde patet ſatis
probari pro parte iſtorum hominū, imo no-
50 torium † eſſe, & opus non eſt alia probatio-
ne, quod ex conſuetudine ſeu præſcriptione
51 acquiſita eſt ipſis immunitas † & liberatio a
ſolutione cuiuslibet pedagij ſeu vectigalis,
vbi illud licitè & cum cauſa imponeretur.l.li-
citatio. §. earum rerum. & l. ſi publicanus. §.
fina.ff.de publican.& vbique gloſſ. & Docto.
gloſſ.etiam in d.l.ſi publicanus. §. 1.& ad ac-
52 quirendum libertatem † non ſoluendi ſuffi-
cit tempus 10. annorum, quando pedagium
53 † competit priuato ex principis cōceſſione,
prout in caſu noſtro prætendit Dominus Sci
pio. Ita Barto.ſentit in d.l. ſi publicanus.§.fin.
qui licet loquatur in volente præſcribere re-
54 ceptionem ſeu exactionem † pedagij, idem
tamen eſt,& multo fortius in præſcribente li-
bertatem, ſeu immunitatem, vt cōtrariorum
55 † eadem ſit diſciplina, prout ita in caſu con-
trario arguit Salic.in l.vectigalia,colu. 2. ver-
ſicu. quæro an ius exigendi. C. nou. vectigal.
inſtit.non poſſe. & quòd pedagij ſeu vectiga-
lis exactio tollatur ſpatio 10. annorum con-
ſuluit Guid.Pap.in conſi.56.in fin.argumen.l.
1.C.de nundin. cum ſimilibus per eum addu-
ctis.& ita multi ſenſerunt, quos allegare non
expedit, Quia hic concurrit tempus cuius ini
tij memoria non extat in contrarium,quo ca
56 ſu † præſcriptum eſſet etiam aduerſus ipſum
imperatorem, ſecundum Barto.in d.l.ſi publi
canus.§.fin.& Salic.in d.l.vectigalia.cum mul
tis qui adduci poſſent.

Concluditur itaque non poſſe Dominum
Scipionem iſtis hominibus de Garrexio im-
ponere, & ab eis exigere vectigal ſiue peda-
gium, imo nec etiam ab alijs.

Nec obſtant in contrarium adducta. Quia
omnia remanēt ſublata ex ſupra allegatis, &
quibus etiam ſingulatim reſpondetur.

Et primo ad id quod dicebatur D. Scipio-
nem fuiſſe inueſtitum de regalijs, & in ſpecie
de pedagijs leidis &c. Reſpondetur multipli-
citer. Primò conceſſionem ſeu inueſtituram
intelligi debere de gabellis,& pedagijs,ſeu ve
ctigalibus tunc temporis exiſtentibus, & im-
poſitis, non autem quòd noua vectigalia ſeu
pedagia imponere poſſēt. Itē de pedagijs ſeu
vectigalibus exigendis a ſubditis, nō autem à
non ſubditis. Et hæc interpretatio debet fieri,
quia huiuſmodi exactio ſeu impoſitio peda-
giorum cum ſit odioſa,& a iure prohibita re-
ſtringi debet,vt ſupra dicebamus, iuxta tradi-
ta per Doctores in l.ſi verò.§.de viro. ff. ſolut.
57 matrimon. & fieri debet interpretatio † con-
tra volentem imponere ſeu exigere vectiga-
lia. vt dicebat Corn.conſi.199.colum.4.volu.
1.quem refert & ſequitur Boſſ.in tit. de vecti-
galib.nume.10. vbi etiam ait poſt Socin. per
58 eum relatum, ꝙ ſtatuta † de vectigalibus de-
bent reſtringi, vt quāto minus fieri poſſit de-
rogent iuri communi.

Secundo reſpondetur quòd vbi conceſſa
cenſeretur facultas imponendi noua vecti-
galia, id tamē intelligi debet dummodo ſub-
ſit iuſta cauſa, quæ publicam vtilitatem & ne
ceſſitatem concernat, quia de iure aliter fieri
non poteſt,vt ſupra probauimus,& talis cen-
59 ſetur eſſe mens † principis, qualis de iure eſſe
60 debet,& cēſetur velle, quæ † iura volūt. §.om
nis.in authen. de iudicib. Et ideo non cenſe-
tur voluiſſe quòd iſti vaſſalli poſſent pro libi
to eorum voluntatis, & ſine iuſta cauſa hæc
vectigalia indicere, prout in caſu noſtro vel-
let iſte vaſſallus.

Tertio etiam reſpondetur, conceſſiones
ſeu

ſeu priuilegia prædicta non afficere iſtos ho-
mines de Garrexio, Quibus nõ modo ex tran
ſactione, ſed ex cõſuetudine ſeu præſcriptio-
ne tanti temporis, cuius initij memoria non
exiſtit, acquiſita eſt immunitas ac libertas nõ
ſoluendi huiuſmodi vectigalia. Vnde eorum
61 ius † nullo modo tollere, aut aliter lædere vo
luiſſe cenſet imperator. l. nec auus. C. de eman
cipat. liberó. l. 2. §. meritó. & §. ſi quis a Princi-
pe ff. ne quid in loco pub. cum ſimil.

Non etiã obſtant quæ aduerſus tranſactio-
nem adducebãtur. Et primò quòd dicebatur,
62 tranſactionem † ſuper iure feudali non vale-
re ſine licentia ſuperioris.

Reſpõdetur enim quòd imo valet, vt ſunt
text. expreſsi in d. §. ſi vaſſallus. de beneficio.
ſuo. titu. ſi de feud. defunct. controu. fuer. inter
Domin. & agnat. & expreſsius in d. cap. vnic.
de controuerſ. inter vaſſall. & alium de bene-
fic. inueſtit. & vbique per Doctores. & præſer-
63 tim hoc eſt verum quando vaſſallus † tranſi-
gendo feudum non transfert, ſed ius feudale
64 apud poſſeſsorem dimittit, quia tunc † non
dicitur alienare, vt declarat Bald. in d. c. vnic.
de controuerſ. inter vaſſal. & alium de bene-
fic. quem refert & ſequitur Iacob. de feud. in
verbo. & cum pacto de non alienan. col. 2. in
fin. & ſequen. in princip. At in caſu noſtro per
iſtam tranſactionem nullum ius feudale, re-
ſpectu ſolutionis vectigalis translatum fuit in
alium, ſed ius non ſoluendi vectigalia ſeu pe-
dagia quod penes iſtos de Garrexio fuerat, di-
miſsum eſt, idq; ſincere & bona fide factum
fuit, eo quia conſueti fuerant eſſe immunes,
liberi, & franchi a quacunque præſtatione, &
ſolutione vectigalis ſeu pedagij, vt in ipſa trã
ſactione dicitur. Vnde huiuſmodi tranſactio
65 † ſincerè & bona fide facta tenet, abſque alio
conſenſu ſeu licentia ſuperioris. vt d. c. vnic.
de controuerſ. int. vaſſal. & alium de benefic.
& ibi Docto.

Prætereà vbi alias fuiſſet neceſsarius con-
ſenſus ſuperioris (quod tamen non puto) præ
66 ſumitur † propter antiquitatem temporis in-
teruenisse. l. ſi filius. C. de petit. hæredit. vbi gl.
& Docto. dicentes eum text. ad hoc ſingula-
rem & notandum. Alexand. conſi. 79. num. 4.
libr. 1. vbi multis id comprobat. & per Ay-
mon. de antiq. tẽpor. part. 3. §. vidimus in ge-
nere. nume. 25. vbi poſt eundem Alexan. nec
non Socin. Dec. & alios per eum relatos, di-
67 cit quòd præſumitur † ſolemnitas extrinſeca
propter antiquitatem temporis in alienatio-
68 ne rei eccleſiaſticæ, puta tractatus, † & con-
ſenſus capituli. iuxta c. ea noſcitur. de his quæ
fiunt a prælat. ſine conſenſ. capit. & c. perue-
nit. cum glo. de empt. & vendit.

Nec etiam obſtat quod dicebatur hanc trã
69 ſactionem † non ligare ſucceſsorem in ſeu-
do & non præiudicare agnatis, Quia imo li-
gat etiam ſucceſſorem, vt diximus ſupra, ex
traditis per Docto. in capit. 1. de probatio. in
l. digna vox. C. de legib. quæ opinio multo
magis vendicat ſibi locum in caſu noſtro, in
quo ſecundum ea quæ proponuntur, prædi-
cta tranſactio hactenus fuit confirmata ex
longæuo vſu & continua obſeruantia. Ex
70 quibus quidam quaſi præſumptus contra-
ctus † inducitur, a quo etiam principi ſine
cauſa recedere non licet, vt dicebamus dicta
deciſ. Pedemon. 139. nume. 12. poſt Afflic.
Paul. de Caſtr. & Iaſon. ibi relatos. Et quod di
citur per Iacob. & Curt. in locis ex aduerſo al-
legatis, tranſactionem non præiudicare agna
tis, verum eſt vbi feudum vel ius aliquod feu-
dale per tranſactionem remittitur, ſeu trans-
fertur. Sed hic nullum ius feudale remittitur
aut transfertur, ſed homines Garrexij in ſua
quaſi poſſeſſione & libertate non ſoluendi,
in qua erant, conuerſantur, & nullum ius exi-
gendi & imponendi vectigalia quoad homi-
nes Garrexij erat penes vaſſallos Zuccarelli,
ſed potius ſi quod fuiſſet id totum fuerat ſub-
latum & extinctum præſcriptione. Ideò nullũ
præiudicium ſucceſsoribus factum dici po-
teſt per tranſactionem.

Vltimò non obſtat quòd homines Garre-
xij non obſeruent tranſactionem, quia cum
in tranſactione promiſerint quòd non per-
mitterent per aliquos homines ſeu perſonas
cuiuſcunque conditionis exiſtant, impone-
re colligere, & innouare aliquod datium, ſeu
pedagium in loco Garrexij, contra illos de
Zuccarello, profecto prohibere debent, &
nullo modo permittere ꝙ in ipſo loco Gar-
rexij exigatur vectigal pro parte Ducis Sabau
diæ ab illis de Garrexio, quod tamen non fa-
ciunt ideo &c.

Nam ad hæc reſpõdetur, poſito quòd hæc
71 promiſsio † prohibitiua facti alieni teneat,
propter iuramentum & pœnam appoſitam
prout ex aduerſo dicebamus, nihilominus
72 promittentes in hac promiſsione † cẽſentur
excluſiſſe factum perſonarum quas prohibe-
re non poterant, & comprehendi tantum il-
los quos prohibere poterant. l. fluminum. §.
quamquam. ff. de damn. infect. vbi Bald. dicit
eum text. ſingul. & inducit ad quæſtionem ſi
73 commune † vendidit communãtias, & pro-
mittit defendere ab omni homine, intelligi-
tur (inquit) quòd defendat de iure. Item de
facto ab eo quem poteſt prohibere, nõ de fa-
cto ſocietatis, quam non poteſt prohibere.
glo. in l. inter ſtipulantem. in verbo habere.
ff. de verbor. obligatio. quam ibi ſequuntur
Bartol. & cæteri *communiter* & in l. ſtipulatio
iſta habere licere. eodem titul. Aimo. Crauet.
in conſi. 233. ſub nume. 3. verſicu. tertio argui-
tur. poſt Iaſon. quem refert in d. l. ſtipulatio
iſta colum. 4. in fin. ſic ergo cenſentur voluiſ-
74 ſe excludere factum principis, † quem prohi
bere non poſsunt. Non enim poteſt ſubdi-
75 tus † loqui ad principem cur ita facis? Bald.
in prælud. ſeudo. colum. 9. verſicul. ſed pauca
76 de principe † dicamus. quem cum multis
aliis refert Iaſ. in l. 1. colum. ſecunda in prin-
cip. ff. de conſtitut. princip. cum multis re-
latis per Aimon. in d. conſil. 233. in princip.
77 vbi ait quòd facto Principis † prouideri nõ
poteſt, quia ea quæ pendent a poteſtate

O 2 princi-

78 Principum † cenſentur apud nos impoſsibi-
lia.l.apud Iulianum.§.conſtat.ff.de legat.1.&
79 factum principis reputatur caſus fortuitus.l.
80 Lucius. ff. de euictio. & ibi idem Aimo re-
fert Bald. dicentem notabile verbum, quòd
81 non poſset quis ſe obligare † ad caſum ex fa-
cto principis prouenientem, quia talis obli-
gatio continet peccatum, & daret mate-
riam delinquendi, quòd quis ſe obliget con-
tra factum principis, adeò quod inquit ta-
82 lis obligatio † non firmatur iuramẽto, quod
eſt notandum. Vnde ſequitur quod vbi in tali
promiſsione cenſeretur incluſum etiam fa-
83 ctum Principis, talis obligatio † nõ teneret,
84 eo quia contineret impoſsibile † l. non ſolũ.
ff.de actio.& obligatio.§.ſi impoſsibilis.inſti.
de inutil.ſtipulatio.

85 Accedat prædictis quod in quacunque
promiſsione † intelligitur ſemper reſeruata
auctoritas ſuperioris, vt tradunt omnes
in l. fina. ff. qui ſatiſda. cogan. & per Curt.
Iun.in conſil. 137. nume. 7. & Alexand. con-
ſil. 16. nume. 32. libr. 5. facit text. in cap. ve-
nientes: extra de iureiuran. vbi habetur quod
86 omni in iuramento † ſemper cenſetur exce-
pta auctoritas ſuperioris. & ibi glo. & Doct.
Feder. de Sen. conſi. 61.

Præterea reſponderi etiam poteſt ꝙ tran-
87 ſactio † eſt ſtricti iuris. §. actionem autem.
inſtitut.de actio. l. quicquid adſtringendæ. ff.
de verbor.obligatio.cum ſimil.ideo reſtringi
debet ad homines ſeu perſonas volentes in-
nouare, ſeu imponere, & exigere pedagia,
ſeu gabellas, in ipſo loco Garrexij ad vtilita-
tem, & commodum ac pro parte hominũ,
ſeu dominorum dicti loci Garrexij. Sed da-
citum ſeu vectigal quod nunc exigitur in ip-
ſo loco eſt ad vtilitatem, & commodum,
ac ex parte Principis, qui illud pro bono pu-
blico in vniuerſa patria impoſuit, & ab eiſ-
met de Garrexio exigit, ergo &c.

Quare concludo vectigal nouum de quo contenditur non poſse imponi, nec exigi per D.Scipionem Carretum Dominum Zuccarelli, ab illis de Garrexio, vt ſupra probauimus. & ita iuris eſse ſaluo ſaniori iudicio &c.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſa particularia & vniuerſalia inter ſe valde differunt.*

2 *Fideicommiſſa vniuerſalia & particularia etiam reſpectu competentia iudicis differunt.*

3 *Fideicommiſſa particularia ibi peti debent, vbi res ſitæ ſunt, vel hæres domicilium habet.*

4 *Fideicommiſſa ſi plura & diuerſarum particularium rerum ſint, vnumquodque fideicommiſſum coram iudice territorij vbi res ſita ſunt, vel hæres grauatus domicilium habet, non coram alio iudice peti debent.*

5 *Fideicommiſſum rerum particularium ibi peti non debet, vbi maior pars bonorum exiſtit, ſed vbi ſingulæ res ſitæ ſunt.*

6 *Verbum ſingulalium bonorum vniuerſale dicitur.*

7 *Feudi iudicium vniuerſale dicitur, quia ſub feudo tam res corporales, quam incorporales variarum qualitatum eſſe poſſunt.*

8 *Iudicium vniuerſale certi feudi ad alia bona quæ non ſunt de illo feudo non extenditur.*

9 *Hæreditas licet ſit nomen vniuerſale, tamen quãdo hæreditas alicui legatur, legatum particulare dicitur.*

10 *Legatũ vnius hæreditatis, licet hæreditas nomen vniuerſale ſit, ad aliam tamen hæreditatem non extenditur.*

11 *Iudicium ſuſcipiens coram aliquo iudice facit eum ſuum iudicem, licet aliàs non ſit, niſi de incompetentia proteſtetur.*

12 *Iudex in fideicommiſſo vniuerſali quis competens ſit.*

13 *Iudex qui pronunciauit in fideicommiſſo vniuerſali etiam reſpectu bonorum extra ſuam iuriſdictionem ſitorum, quando exequutionem ſententiæ ſuæ alij iudici remittere poſſit.*

14 *Domicilij ratione quis ſortitur forum illius iudicis, in cuius territorio domicilium ſitum eſt.*

15 *Clauſula ſaluo &c. in ſcriptura appoſita, dicta in præcedentibus modificat & reſtringit.*

16 *Sententiæ & arreſti verba ſtrictè intelligi debent.*

17 *Sententia plus inferre non debet, quam ex ea neceſſariò inferatur.*

18 *Verba ſententiæ ſtrictè intelligi debent.*

19 *Sententiæ verba ad intellectum quem ex lata ſignificatione habere poſſunt, extendi non debent.*

20 *Sententia omiſſum cenſetur quicquid in condemnatione expreſſum non eſt.*

21 *Sententia ſtricti iuris eſt.*

22 *Literæ requiſitoriæ pro exequutione ſententiæ quando ad alium iudicem mittendæ ſint.*

23 *Actus agentium vltra eorum intentionem operari non debent.*

24 *Neglectum videtur id quod facilè exprimi poterat, & expreſſum non fuit.*

25 *Verba promiſſionis de ſtando alicui ſententiæ, de ſententia rectè & ritè lata, non de alia intelligi debent.*

26 *Appellatio ſeu ſupplicatio caſum & ſententiam ad terminos litis conteſtatæ reducit.*

27 *Arreſtum Parlamento regij reuocari, & nullum declarari poteſt.*

28 *Sententia ſiue arreſtum parlamenti regij, ſaltem media cautione exequutioni demandari debet.*

29 *Sententia lata ab incompetenti iudice media cautione exequutioni demandari non poteſt, etiam ſi a parlamento Regio proceſſerit.*

30 *Sententia ab incompetenti iudice lata ipſo iure nulla eſt, etiam ſi a Rege ſuperiorem non recognoſcente prolata fuiſſet.*

31 *Caſtri & fortalitij reſtitutio pendente ſupplicatione ad ſuperiorem fieri non debet, quia illius recuperatio difficilis dicitur.*

32 *Caſtrum ſeu aliud fortalitium in lite & controuerſia poſitum cognitione pendente partibus remitti non debet, ſed ſub ſequeſtro penes ſuperiorem retinendum eſt.*

CON-

CONSILIVM XXXII.

EXPEDIRET (quo firmius iu
dicium ſuper his de quibus
interrogamur proferre poſ
ſimus) videre teſtamenta,
codicillos, & donationem
Honorati, ac Io. Anthonij
de Laſcharis, Nec non Illu-
ſtriſſimi Renati de Sabaudia, cum fieri poſſit
fideicommiſſa in prædictis teſtamentis, codi
cillis, & donatione reſpectiuè contenta præ-
ſertim a Comitibus Tēdæ Laſcharis relicta,
& in enuntiato arreſto a perilluſtr. Parlamen
to Aquenſi prolato relata, eſſe certarum re-
rum, in diuerſis regionibus ſitarum, proinde
particularia.l.cogi.verſicu.ſed & ſi miles. ver
ſicu.& quamuis. ff. ad Trebell. l. cum filius.§.
Lucio.ff. de leg.2. nō autem vniuerſalia om-
1 nium bonorum ſeu hæreditatum prædictorū
2 teſtatorum, inter quæ † multum intereſt, etiā
reſpectu competentiæ † iudicis. ex notatis in
rubr.C.vbi fideicōmiſſ.peti poteſt.& in rubr.
3 C.vbi de hæred.agi oport. Quoniam ſi parti-
cularia † ſunt, ibi peti debēt vbi res ſitæ ſunt,
vel vbi hæres domicilium habet.l. quod lega
tur. verſicul. ſi autem. & ibi gloſſ. magiſtra in
verbo a legatario.l. ſi fideicommiſſum.§. ſed
& reſcriptum eſt.ff.de iudic. Cin.& Docto.in
d.l.vnic. C.vbi fideicommiſſ.pet. poteſt. facit
text.in l.fina.C.vbi in rem actio exercer. deb.
& in l.fina.C.commun.de legat. cum ſimilib.
4 Ideò ſi plura & diuerſa fideicommiſſa † ſint
certarum rerum particularium, ſitarum ſub
diuerſis iuriſdictionibus, conſequens eſt vnū
quodque fideicommiſſum a iudice territorij
vbi res fideicommiſſariæ ſitæ ſunt, vel vbi hæ
res grauatus domicilium habet.& nō ab alio
iudice iudicari.iuribus ſupra allegatis. Quibus
addo text.in l.ſed & ſi ſuſceperit.§. ſed & ſi ea
res quæ per fideicommiſſum.& ibi glo. Bar-
to.& Docto.ff.de iudic.vbi fideicommiſſum
alicuius rei certæ mobilis vel immobilis ibi
5 peti debet, vbi res eſt, & reiicitur exceptio † qđ
fideicommiſſum petatur vbi maior pars bo
norum eſt, licet ſecus ſit in fideicommiſſo
vniuerſali.

Nec mouere debet prædicta fideicommiſ
ſa dici debere vniuerſalia, cum fuerint facta
6 de bonis feudalibus, quod verbum † eſt vni-
uerſale, ſecundum Docto.in tit.de Capit. qui
cur.vendid.

Quia poſito quod petitio alicuius feudi fa-
7 ciat iudicium † dici vniuerſale, tamquam ſub
tali feudo ſint multæ res corporales, incorpo
rales, & variarum qualitatum, attamen iudi-
8 cium † vniuerſale reſpectu certi feudi nō ex-
tenditur ad alia feuda, ſiue bona, quæ nō ſunt
de illo feudo. Sicut videmus quando teſtator
legat alterius hæreditatem ſibi acquiſitā, ga
9 tunc & ſi hæreditas † ſit nomen vniuerſale at
tamen legatum dicitur particulare. d. l. cum
filius.§. Lutio.vbi Barto.nume.2.ff. de lega.2.
Idem Barto.in d.l. cogi. §. ſed ſi miles. ff. ad
10 Trebell. Et legatum vnius hæreditatis † non
extenditur ad aliam hæreditatem. ſic legata
ſeu fideicommiſſa rerum & oppidorum exi-
ſten.in Prouincia, & in aliis regionibus, non
extenduntur ad fideicommiſſa bonorū exi-
ſten. in Liguria, & in Italia, in qua eſt comita-
tus Tendæ: Quo fit vt hoc caſu non fuiſſet cō
petens iudex Parlamentum Aquenſe, reſpe-
ctu dicti Comitatus Tendæ, ſiti extra iuriſdi-
ctionem dicti Parlamenti.iuxta notat. in l. fi.
ff.de iuriſd.omn.iud. vbi communiter Doct.

Et ſi dicatur D. Durfeæ ſuſcepiſſe iudicium
etiam reſpectu Comitatus Tendæ, corā præ-
dicto Parlamento Aquenſi, & in illud con-
11 ſenſiſſe, ideo † eſſe iudicem competentem.
l.ſed & ſi ſuſceperit.in princ.vbi glo.Barto.&
Doct.ff.de iudic.

Reſpōdetur prædictum D. Durfeæ in ſuis
reſponſionibus & replicationibus negare ſe
conſenſiſſe Parlamento Aquenſi reſpectu di
cti Comitatus Tendæ, verum ab eius cogni-
tione ſemper reſpectu dicti Comitatus decli
naſſe, iugiterque proteſtatā de prædicti Par-
lamenti incompetentia reſpectu dicti Comi
tatus. Quod comprobatur ex clauſula in con
cluſione libelli præfati D. Actoris poſita, ſal-
uo ſcilicet iure ipſi actori reſpectu aliorum
bonorum ſitorum extra regionem Prouin-
ciæ, ſibi prouidendi prout & ſicut eidem per-
tinet quæ verba negare non poſſumus quin
reſtringant petitionem ad bona in Prouincia
ſita. Quo fit vt ſi prædicta fideicommiſſa
ſint particularia ſeu certorum bonorum, cer
ti iuris ſit ſententiam latam a Parlamento
Aquenſi non extendi ad fideicommiſſum co
mitatus Tendæ ſiti extra dictam Prouinciā,
prout ad dictum Comitatum non extendi di
xerunt actor in concluſione libelli, ac Parla-
mentum in dicto arreſto.

At ſi fideicommiſſa ſint vniuerſalia, quē-
admodum vniuerſalia eſſe in facti ſpecie ꝓ-
ponitur, tunc iudex domicilii eius qui conue-
nitur, vel vbi res fideicōmiſſo ſubiectæ ſunt,
aut maior pars earum exiſtunt, competens
dicetur d. l. vnic. C. vbi de hæred. agat. & d.l.
vnic.C.vbi fideicom.peti oport.& vbique gl.
& communiter Docto.& in l.fina.C. de edic.
diu. Adria.tollen. vbi Barto. nume. 13. in ver-
ſicu.circa ſecundum.poſt gloſ. ibi dicit quòd
12 id quod ſupra dixit iudicem † in fideicōmiſ-
ſo vniuerſali, quando aliqua bona compre-
henſa in fideicommiſſo, extra territorium iu-
dicantis exiſtunt, debere pronuntiare, fidei-
commiſſariū eſſe mittendum in poſſeſſionē
dictorum bonorum extra ſuum territorium
exiſtentium, & ſcribere pro exequutione iudi
ci loci vbi res ſitæ ſunt, debet intelligi quando
pſona ꝯdictoris ſubeſt iuriſdictioni illius iudi
cis qui pronuntiauit, tunc enim rōne perſo-
13 næ poteſt pronūtiare † fideicommiſſarium
eſſe mittendum in poſſeſſionem, & exequu-
tionē remittere iudici loci vbi res ſitæ ſunt.
argumen.notat.in l.fi.C. vbi in rem act. exer-
cer.debe.& Barto.ſequuntur ibi Corn.nume.

19.Dec.conſi.31.verſic.in fine glo. Curt.Iun.
nume.60.Iaſ.nume. 17.poſt Bald.Salic.& Ca-
ſtren. citan. Fulgoſ. ibi colum. 5. dicentem ꝙ
talis pronuntiatio pertinet ad iudicē loci vbi
res ſcitæ ſunt , At in caſu noſtro comitatus
Tendæ non eſt ſuppoſitus iuriſdictioni Parla
menti Aquenſis, vt partes ipſæ ac Parlamen-
tum prædictum admittunt. Nec præfata D.
Durfeæ habet domicillū in Prouincia , Ergo
prædicta ſententia rem reſpectu prædicti Co-
mitatus Tendæ non afficit.

Sed demus prædicta fideicōmiſſa eſſe vni-
uerſalla, præfatamque D. Durfeæ ratione do-
14 micilij † ſubiici iuriſdictioni prædicti Parla-
menti, adhuc dici poteſt prædictam ſententiā
non comprehēdere prædictum Comitatum
Tendæ, cum præfatus D. actor in ſua petitio-
ne qua periit declarari fideicōmiſſa eſſe aper
ta in ſui perſona, & D. Durfeæ cōdemnari ad
reſtitutionem bonorum fideicommiſſis ſub-
iectorum, ſe reſtringat ad bona in Prouincia
exiſtentia, ibi nominatim deſcripta. Imo ex-
preſsè, ſaltem in genere, a ſua petitione exclu-
dit Comitatum Tēdæ, dum dicit ſaluo dicto
Domino actori reſpectu aliorum bonorum
ſcitorum ſeorſum ſeu extra Prouinciam, iure
ſibi prouidendi ita & ſicut eidē pertinet. quæ
15 quidem clauſula † ſaluo &c. modificat & re-
ſtringit quæ dicta ſunt in præcedentibus. l. ſi
debitor. §. 1. in illis verbis niſi ſalua cauſa pi-
gnoris. & ibi gloſſ. & Docto. ff. quib. mod. ius
hipothec. ſoluat. Dec. conſi. 42. num. 6. vbi di-
cit per dictionem , ſaluo, reſtringi præceden-
tia. quod expreſſius firmat Angel. conſil. 290.
colum. 2. verſicu. & hoc importat. & idem di-
16 citur in dicti Parlamenti ſententia, Cuius † li-
belli & ſententiæ verba ſtrictè intelligi debēt.
l. penult. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. l. 1.
C. de ordin. iudic. & l. 2. C. de ordin. cognitio.
per quæ iura notat Barto. in l. Iulianus. nume.
3. ff. de condict. indebit. quem refert & ſequi-
tur Dec. conſi. 43. nume. 4. conſi. 322. nume. 1.
Alexan. conſi. 108. nume. 2. volum. 5. ꝙ ex ſen
17 tentia † plus inferri non debet quàm ex ea ne
ceſſariò inferatur. Bonus text. in l. ſi quis à libe
ris. §. ſi vel parens. ff. de liber. agnoſcen. verba
18 † enim ſententiæ debent intelligi prout ſo-
19 nant, & ſtrictè, nec extendi † ad intellectum
quem ex lata ſignificatione habere poſſent. l.
1. C. ſi plures. vna ſentent. fuer. condemnat.
Abb. in cap. dilectus. nume. 2. de offic. ordina.
Cæpol. in rubr. de verbor. ſignifica. num. 151.
Iaſ. in l. centeſimis. §. fina. colum. penult. ff. de
verbor. obligatio. Rip. in l. 2. nume. 26. C. de
eden. Curt. Senio. conſ. 74. colum. fin. & Curt.
Iun. conſil. 153. nume. 19. & facit quod ſcribit
Dec. conſi. 442. nume. 8. & conſi. 607. nume. 7.
20 quod omnino cenſetur omiſſum † quicquid
in cōdemnatione expreſſum non eſt, ſtrictiq;
21 iuris † eſt l. 1. iuncta gl. C. ſi aduerſ. rem iudic.
cū alijs cumulatis a Tiraq. de retract. Lignag.
§. 1. gloſſ. 19. nume. 182. Crauet. conſi. 188. nu
me. 1. & 6. Poterat enim prædictū Parlamen-
tum, imo debebat (ſit ſemper cum reuerentia
dictum) ſi arbitrabatur fideicōmiſſa eſſe vni-
uerſalia, continentia ſub ſe reſtitutionem hæ-
reditatum dictorum teſtatorum, pronuncia-
re præfatum D. actorem eſſe mittendum in
poſſeſſionem prædicti Comitatus Tendæ ,
tamquam comprehenſi in dictis fideicom-
miſsis vniuerſalibus , & cōdemnare prædictā
D. Durfeæ hæredē grauatam ad reſtitutionē
22 dicti comitatus, concedendo literas † requi-
ſitorias pro executione dicti arreſti ad ſupe-
riorem dicti Comitatus. ſecundum Barto. in
d. l. fina. C. de edict. diu. Adria. tollen. & Doct.
in l. a Diuo pio. §. ſententiam. ff. de re iudic.
Verum cum non pronunciauerint ſuper di-
cta miſſione & reſtitutione prædicti Comita
tus , nec laxauerint literas requiſitorias pro
executione dicti arreſti , conſequens eſt vt ad
Comitatum præfatum noluerint extendi ar-
reſtum antedictum, prout nec extendi debet,
23 cum actus † agentium vltra eorum intentio-
nem operari non debeat. l. non omnis. ff. ſi
certum petatur.

Præterea ſi ponderetur forma promiſsio-
nis Sereniſſimi Domini Sabaudiæ Ducis, qui
loquitur per verba futuri temporis, illa intel-
ligenda eſt de ſententia poſt dictam promiſ-
ſionem proferenda. At prædictum arreſtum
erat menſe iam elapſo ante prædictam pro-
miſſionem prolatum, vt ex dicti arreſti prola
ti die 13. Septembris 1574. & dictæ promiſſio-
nis factæ die 14. Octobris eiuſdem anni, lectu
ra apparet. Ergo de dicto arreſto iam prolato
nō intellexerūt partes. vulg. l. quicquid aſtrin-
gendæ ff. de verbor. obligatio. Quinimo veri
ſimile eſt quòd ſi de arreſto iam prolato intel
lexiſſent, de eo vtique mentionem feciſſent,
præſertim p̄dictus actor , cui facilè erat illud
Sereniſſimo Duci referre. quod cùm non fe-
24 cerit quaſi neglectum † videtur l. item, apud
Labeonem, §. hoc edictum. ff. de iniur. Afflic.
Deciſ. 3. nume. 9. poſt Barto. & Alexand. locis
citatis.

Et poſito citra veri noxiam quòd illa ver-
ba in promiſſione Sereniſſimi Ducis poſita,
videlicet *feront iuges par iuſtice par iuges, com-
petentes* &c. Poſſent referri ad ſententiam iam
prolatam, attamen debet intelligi de ſenten-
25 tia † ritè & rectè prolata, non de alia. l. 4. §. cō
demnatum. ff. de re iudic. & quæ nō ſit aliqua
appellatione ſeu ſupplicatione ſuſpēſa , cum
26 appellatio † ſeu ſupplicatio reducat caſum
ad terminos litis cōteſtatæ. l. vnica. ff. nil no-
uar. appellat. pendent. cum ſimil. At in caſu
noſtro præſupponitur a dicto arreſto ſuppli-
catum, & de nullitate dictum , Ergo dici non
poteſt. fuiſſe iudicatum , cum poſſet dictū ar-
27 reſtum † reuocari, aut nullum declarari. quo
caſu non eſſet in poteſtate prædicti Sereniſſi-
mi Ducis dictum Comitatum reſtituere præ-
dictæ D. Durfeæ, quæ tūc de Sereniſsimo Du-
ce iure conqueri poſſet, ſi Caſtra prædicta ar-
rēto dicto iudicato remitterentur D. Admi-
ranti.
28 Et ſi dicatur ſententiam † Parlamenti de-
bere

bere executioni demãdari ſaltem media cautione, iuxta formam auth. quæ ſupplicatio. C. de preci. impe. offe.

29 Reſpondetur ſententiam† prædictam non mereri executionem, cùm præſupponatur ab incompetentibus iudicibus prolatã, ideo
30 nullam. †tot. tit. C. ſi a non competen. iudic. Afflic. deciſ. 283. quem refert & ſequitur Pariſ. conſilio 98. nume. 24. volum. 3. concludentes. id procedere etiam ſi a Rege non recognoſcente ſuperiorem fuiſſet prolata.

Accedat quòd cùm agatur de reſtitutione Caſtri, & ſic fortalitij, non debet fieri remiſ-
31 ſio pendẽte ſupplicatione, cùm ea facta †difficilis eſſet recuperatio. ex notat. in l. fin. C. de edict. diui. Adria. tollen.

Concludimus igitur attentis prædictis, præſertim forma promiſſionis præfati Sereniſſimi Ducis, Comitatum Tendæ non eſſe remittendum alicui dictarum partium. verum ſub
32 ſequeſtro†& cuſtodia præfati Sereniſſimi Ducis retinendum, donec per iudices competentes, aut a partibus eligendos fuerit iudicatum cui reſtitutio ſit facienda.

SVMMARIVM.

1 *Senatus in his quæ iuris ſunt nihil dubitat, quia omnia iura ſcit.*
2 *Amici iniſtæ preces reſpuenda non ſunt.*
3 *Prædium eſſe hypothecatum, vel inſolutum datum, tã in iure quàm in facto multum differt.*
4 *Datio inſolutum ab hypotheca ſiue a pignore multum differt.*
5 *Hypotheca translationem dominij in eum cui prædium hypothecatum fuit non operatur, ſed penes debitores hypothecatæ rei dominos, dominium remanet.*
6 *Pignoris quæſtio ab intentione dominij ſeparata eſſe dicitur.*
7 *Datio inſolutum cum conſtituto duos effectus producit.*
8 *Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio.*
9 *Hypotheca ſolutione eius quod debetur tollitur.*
10 *Datio inſolutum in accipientem dominium transfert.*
11 *Res ſua ſibi hypothecata eſſe non poteſt.*
12 *Venditio de re aliena facta in præiudicium tertij cuius res eſt non tenet.*
13 *Venditor in venditione ne de euictione teneatur conuenire poteſt.*
14 *Stipulatio & promiſſio certæ rei vel cauſæ prætextu facta, ad aliam rem vel cauſam non extenditur.*
15 *Promiſſio indemnitatis præſtandæ ſtricti iuris eſt, vnde quicquid re, tempore, loco, & perſonis omittitur, pro omiſſo habetur.*
16 *Indemnitatis promiſſio ſtricti iuris eſt, adeò quòd in ea quicquid re, tempore, loco, & perſonis omittitur, pro omiſſo habetur, nec extenſio de perſona ad perſonam, vel de re ad rem admittitur.*
17 *Sententijs Senatus propter reuerentiam ſtandum eſt.*
18 *Sententia a qua non fuit appellatum vel ſupplicatum tranſitum in rem iudicatam facit.*
19 *Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit, inter litigantes pro veritate habetur.*
20 *Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit, a litigantibus impugnari non poteſt.*
21 *Sententia ſi tranſitum in rem iudicatam fecit, ab ea recedendum non eſt, dato quòd contra ius litigatoris eſſet.*
22 *Verba hominis vniuerſalia nullam reſtrictionem patiuntur.*
23 *Satisfactio integra illa dicitur, quæ ſine aliqua diminutione vel detractione fit.*
24 *Promiſſio euictionis, & promiſſio indemnitatis paria ſunt.*
25 *Paria ſunt promiſſio euictionis, & promiſſio indemnitatis.*
26 *Promiſſio euictionis reſpectu vnius cauſa expreſſa, ad euictionem ex alia cauſa factam non extenditur.*
27 *Promiſſio indemnitatis occaſione vnius cauſæ expreſſæ, ad damnum ex alia cauſa illatum non extenditur.*
28 *Ignorantia rei alienæ præſumitur niſi ſcientia probetur.*
29 *Emptor rem emptam venditoris credidiſſe non alienam præſumitur, niſi ſcientia rei alienæ probetur, nec in culpa eſſe dicitur licet prius non inueſtigauerit.*
30 *Dolus venditoris culpa emptoris præponderat.*
31 *Venditor ſciens rem venditam alterius eſſe, conueniensque ad aliquod onus ſe non teneri, ſi emptorem de qualitate rei certiorem non fecit, nihilominus tenetur.*
32 *Venditor rem alienam vendens, & hanc qualitatem tacens, animo circumueniendi emptorem proceſſiſſe cenſetur.*
33 *Pactum ne venditor de euictione teneatur, cùm ſciret cauſam propter quàm res euinceretur, ſi tacuit non prodeſt.*
34 *Venditor conueniens, vt de euictione non teneatur, nec ad pretij reſtitutionem, ſi ſciens rem alienam vendidit propter dolum de euictione tenetur, & multo magis ad pretij reſtitutionem.*
35 *Proœmij verba ſi vera non ſunt, tunc diſpoſitio ſequens irritatur.*
36 *Factum aliter ſe habens quàm ex proœmio oſtendatur, diſpoſitionem ſequentem nullam reddit.*
37 *Narrata in diſpoſitiuis verbis ſi vera non ſunt diſpoſitionem nullam reddunt.*
38 *Factum ad falſam relationem aduerſarij detecta falſitate reuocari poteſt.*
39 *Commodum ex propria falſitate quis aſſequi non debet.*
40 *Dolus commiſſus in vendendo non purgatur in redimendo.*
41 *Dolus commiſſus a venditoribus prædij alieni, propter ſcientiam emptori ſuperuentam purgatus dici non poteſt.*
42 *Emptæ rei pretium emptor retinere poteſt, ſi euictionẽ in limine contractus imminere videt.*
43 *Mora vltima illa eſt, quæ magis nocet.*
44 *Tempus initi contractus, non aliud conſiderandum eſt.*
45 *Debitor ex cauſa in appocha contenta in mora non cõſtituitur, niſi prius appocha aut illius exemplum per creditorem exhibitum fuerit.*
46 *Contractuum pluralitas non præſumitur.*
47 *Actus qui geritur ſi præiudicium alicuius reſpicit, tũc ſcientia ſimplex in illo ſuperueniens approbationem non inducit, ſecus ſi cum ſcientia alius actus ſuperueniat.*
48 *Inſtrumentum legẽs quando dicatur de eo notitiam habere, & illud approbare vel non.*
49 *Retrouendere aliud eſt, & aliud promiſſio de retrouendendo.*

Vendi-

10 *Venditores iactura emptorum locupletari iura non admittunt.*

CONSILIVM XXXIII.

ET ſi rem dubiam nouiſſimè
aduerſus Magnificum Do-
minum Stephanum Palianũ
doctiſſimum Iurecõſultum
excitatam, potius diſputatio
nis quàm deciſionis gratia
propoſitam arbiter, cũ pro
1 comperto habeam Illuſtr. Senatũ † in his quæ
iuris ſunt nihil dubitare, quia omnia ſcit, ita
vt vanum exiſtimem rei dubiæ propoſitæ de
iure reſpondere. Eo maximè quod ex ſcriptis
præfati D. Stephani omnia oppoſita diluta
2 remaneant. Attamen ne amici † iuſtas petitio
nes reſpuere dicar, viſum fuit aliqua ſcribere,
eiuſque reſponſiones imitari poſſe.

Dico igitur l. qui libertaris. ff. de euictio. ac
Docto. ex aduerſo adductos nihil exceptioni
D. Paliani aduerſari.

Ad quod demonſtrandum præmitto, (&
in hoc rogo prudentiſſimos iudices anima-
duertere,) multum ſcilicet inter ſe tam in iu-
3 re quàm in facto differre, quod prædium † ru-
ſticum de quo agitur fuerit nomine hipothe
cæ Gabiano, dictorum fratrum de Damianis
prætenſo creditori aureorum centum, ex cau
ſa contenta in quadam appocha, obligatum,
aut quod prædictum prædium a dictis fratri-
bus de Damianis dicto Gabiano pro ſumma
4 aureorum centum inſolutum datum † fuerit;
Quoniam ſi hypothecæ nomine obligatum
extitit, certi iuris eſt per huiuſmodi hypothe-
5 cam † non fuiſſe dicti prædij in dictum Gabia
num dominium tranſlatum, ſed illud penes
dictos fratres debitores remanſiſſe l. ſi debi-
tor l. alienatio. ff. de contrahend. empt. l. 1. §.
cum prædium. in illis verbis, quoniam quæ-
6 ſtio pignoris ab intentione dominij ſepara-
tur ff. de pignor. & vbique gloſ. & Doctor. l. ſi
rem alienam. §. 1. verſic. propriè pignus. ff. de
pignorat. actio. Cantiuncula. conſi. 35. nu. 22.
& ſequen. Proindè dictos fratres iure potuiſ-
ſe prædictũ prædium præfato Domino Ste-
phano, ſalua hypotheca dicto Gabiano com
petenti, vendere & traddere. Si verò dicimus
prout rei veritas eſt, prædictum prædiũ fuiſſe
a prædictis fratribus datum inſolutum Gabia
nõ creditori, pro ſumma dictorum aureorũ
7 centum, clarum eſt in iure ex hac datione † in
ſolutum facta cum conſtituto poſſeſſorio,
duos effectus oriri. Primus erit liberationis
dictorum fratrum a dicto Gabiano, tam re-
ſpectu perſonalis, quam hypothecariæ actio-
8 nis, cùm ſolutione † eius quod debetur omnis
tollatur obligatio. Inſtit. quib. mod. tollit. ob-
9 ligat. in princip. & de hypotheca. † l. fideiuſſor
qui pignora. l. grege. §. etiam. vbi Barto. ff. de
pigno. l. ſi rem alienam. §. omnis. ff. de pigno.
act. cum ſimi.
10 Secundus effectus ex prædicta datione † in-
ſolutum eſt tranſlationis dominij dicti præ-
dij in dictum Gabianum. vulga. l. traditionib.
C. de pact. iuncta l. quod meo. in princip. ff. de
acquir. poſſeſ. & his quæ notat Bald. in l. ea le-
ge. C. de condic. ob cauſ.

Qua dominij acquiſitione ſtante, neceſſa-
riò ſequitur fuiſſe extinctam hypothecã, cùm
11 res ſua † ſibi hypothecata eſſe non poſſit l. ſi
rem alienam bona fide. ff. de pignorat. actio. l.
neque pignus. ff. de regu. iur. Et hoc caſu non
tenet venditio facta Domino Paliano in præ
12 iudicium Gabiani. vulg. l. rem alienam. ff. de
contrahen. empt. vbi gloſ. & Docto. Afflic.
loquens in datione inſolutum deci. 369. nu. 1.
& ſequen.

Item præmitto diuerſa etiam omnino eſ-
ſe in iure & facto, quod Dominus Stephanus
emptor promiſerit dictis venditoribus ſe eos
ſeruaturum indemnes & illæſos, occaſione
prædictæ ſummæ centum aureorum, perſol-
uendæ prædicto Gabiano ex antedicta cauſa,
& ſic contenta in appocha, in inſtrumento
venditionis factæ Domino Paliano relata,
aliud & omnino diuerſum quòd præfati ven
13 ditores † non teneantur de euictione pro di-
ctis aureis centum perſoluendis præfato Ga-
biano, ex cauſa contenta in appocha: quia in
primo caſu emptor ſua promiſſione obliga-
tur præſeruare indemnes venditores occaſio
ne dictæ ſummæ perſoluendæ Gabiano, ex
antedicta cauſa. Secundò verò caſu ad nihil
obligatur emptor erga dictos venditores.
14 Et hæc comprobantur quia ſtipulatio † &
promiſſio facta prætextu certæ rei vel cauſæ
non extenditur ad aliam rem ſeu cauſam. l.
emptor. §. Lucius. ff. de pact. l. ſi de certa. C. de
pact. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verbo. obli.
& vbique glo. & Doct. facit regula l. in agris.
ff. de acqui. rer. domin. & in terminis promiſ-
ſionis indemnitatis Socin. conſi. 70. nume. 5.
volum. 3. vbi expreſſè dicit promiſſionem
15 † indemnitatis eſſe ſtricti iuris, & in ea † quic-
16 quid re, tempore, loco, & perſonis omitti-
tur, pro omiſſo haberi. Cum igitur promiſſio
indemnitatis fuerit a præfato Domino Ste-
phano emptore facta occaſione duntaxat ꝓ-
dictæ ſummæ aureorum centum, perſoluen-
dæ præfato Gabiano, creditori ipſorum fra-
trum ex antedicta cauſa, ſcilicet contenta in
appocha in prædicto inſtrumento emptio-
nis enuntiata, clari iuris eſt, dictam promiſ-
ſionem non extendi ad alios ducentum au-
reos, ſolutos dictis fratribus vẽditoribus pro
parte pretij dicti prædij venditi. Nec ad cau-
ſam, ſeu caſum promiſſionis euictionis a di-
ctis fratribus factæ præfato Domino Stepha-
no. Nec ad ipſam euictionem ſubſecutã vir-
tute inſtrumenti dationis inſolutum, cũ hæc
vt ſupra dictum eſt, ſint omnino diuerſa, &
ſeparata, prout pro diuerſis, & ſeparatis ha-
buit Illuſt. Senatus Marchionalis duabus ſuis
ſententijs, ſeu ordinationibus, altera ſub die
21. 1570. Altera verò die 22. Martij 1572. quæ
eſt conformis primæ quoad ſummam aureo
rum 185. ex quibus apparet quod non obſtan

te di-

tedicta prōmiſſione indēnitatis, facta a præ-
fato Domino Paliano,& in eodem inſtrumē
to emptionis in actis producto comprehen-
ſa, condemnarunt præfatos fratres ad reſti-
tuendum eidem Domino Stephano aureos
185.ab eo receptos, non obſtante dicta pro-
miſſione indemnitatis facta a Domino Pa-
liano, & in prædicto inſtrumento contenta.
Quis enim tam ſtolidi iudicij erit qui dicere
aut cogitare vellit, quòd ſi obligatio qua præ
fatus Dominus Stephanus promiſit præſer-
uare indemnes præfatos fratres, occaſione
dictæ ſummæ, perſoluendæ præfato Gabiano
ex antedicta cauſa, contineret caſum exce-
ptum a præfata vniuerſali, ſeu generali pro-
miſſione euictionis, facta a præfatis fratribus
dicto Domino Stephano, quòd Illuſtr. Sena-
tus Marchionalis in quo tot doctiſſimi &
prudentiſsimi Iureconſulti ſedent, id non co
gnouiſſet,& in dictis ſententijs, ſeu ordinatio
nibus declaraſſet, videlicet prædictos vendi-
tores non teneti ad reſtitutionem dictæ ſum-
mæ aureorum centum, tamquam eſſet caſus
exceptus ab vniuerſali,& generali promiſsio
ne euictionis, prout contrarium pronuntia-
runt, condemnando dictos vendirores ad in-
tegram reſtitutionem dictorū aureorū 185.

Et ſi dicatur a prædictis ſententijs fuiſſe
ſupplicatum.

Reſpondetur non fuiſſe ſupplicatum ex eo
capite, quòd caſus promiſsionis indemnita-
tis contineret caſum exceptum a generali
promiſsione euictionis, ſed quia dictum fue-
rit in prædictis ſententijs euictionem ſecutā
fuiſſe culpa venditorum, quibus quidem ſen-
17 tentijs†propter reuerentiam Senatus ita dicē
tis ſtandum eſt. vt in ſimili dicit Afflic. deciſ.
45.nume.4. verſic. & illa lata fuit per ſacrum
Conſilium. vſque in finem. eo maximè quòd
a poſteriore non appareat ſuiſſe ſupplicatū,
cùm in ſupplicatione porrecta ſub die 22.
Martij 1572. non fiat mentio niſi de ſenten-
tia, ſeu ordinatione prolata anno 1570. die
21. Nouembris,& alia vltima ſententia, cùm
18 ab ea†non fuerit ſupplicatum, propterea trā-
19 ſitum fecerit in rem iudicatam, quæ†pro ve-
ritate inter litigantes habetur, nec impugna-
20 ri†poteſt l.ingenuum. ff. de ſtat. homin. l.res
iudicata.ff.de reg.iur. Afflic. deciſ. 13. nume.
21 28.& ab ea†non eſt recedendum, etiam quòd
contra ius litigatoris eſſet l.1.C.de re iudicat.
c.cùm inter.§.quamuis. de ſent. & re iudicat.
& vbique glo.& Docto.cum ſimil. citatis ab
Afflic.deciſ.47. nume. 2. liquido ex prædictis
apparet prædictam promiſsionem indemni-
tatis non poſſe dici continere pactum reſer-
uatiuum, quo nominatim dicti fratres conue
niſſent nō teneri de euictione erga D. Stepha-
num emptorem, ſi contingeret rem euinci
occaſione non factæ ſolutionis dictorum cē-
tum aureorum præſato Gabiano. & per con-
ſequens non habere locum diſpoſitionem d.
l.qui libertatis.ff.de euictio. Aliaque ex aduer
ſo adducta. Quinimo expreſsè, ſaltem verbis
generalibus,& virtualiter, apparet dictos fra-
tres voluiſſe teneri de euictione etiam quod
prædium venditum euinceretur ob non fa-
ctam ſolutionem dictorum ſcutorum centū
a præfato D. Stephano, vt multis in locis di-
cti inſtrumenti legitur. Primò ex illis multi-
plicatis verbis quouiſmodo, qualitercūque,
& quotieſcunque. Item in illis verbis promi-
ſerunt quod vbi ſequeretur modo aliquo eui
ctio dicti prædij, in totum, ſeu in parte, iuſtè
vel iniuſtè, aut alio quouiſmodo euincere-
22 tur. quæ†verba vti vniuerſalia hominis nullā
reſtitutionem recipiunt. ex latè per nos cita-
tis in deciſ. Pedemont. 169. num. 4. & 5. Qui-
bus addo Illuſtr. D. meum Rol. à Val. conſil.
55. nume. 45. & ſequen. volum. 3. Conciuem
noſtrum Marc. Ant. Nat. conſi. 525. num. 23.
& ſequen. Item & clarius in illis verbis, & pre
tium rei venditæ & euictæ in integrum redde
re & reſtituere ipſi Domino Stephano, cum
omnibus & ſingulis damnis. Item expreſsius
in illis verbis, per pactum expreſſum volue-
runt dicti fratres non poſſe dicere vel oppo-
nere quod ipſa euictio fuerit ſecuta culpa
aut defectu ipſius Domini Stephani, nec ali-
quid allegare quominus teneantur ad præ-
miſſorum omnium integram ſatisfactionē,
quia ſic inter partes ipſas conuentum extitit.
Cùm ergo expreſsè conuenerint teneri om-
ni caſu de euictione, & ad integram reſtitu-
tionem pretij accepti, etiam ſi contingeret
euictionem ſequi culpa,& defectu ipſius Do
mini Stephani, quæ culpa, & qui defectus cū
indiffinitè ſcribantur non debeant referri ad
culpam,& defectus in inſtrumēto expreſſos,
ex notat. in l. doli clauſula. ff. de verbo. obliga
tio. vix in alia culpa & defectu verificari poſ-
ſunt, quàm in eo in quo D. Stephanus dictos
aureos centum præſato Gabiano, vel alios
80. debitos Ioan. Iacobo Sacco ſuis tempo-
ribus non perſoluit, ſequitur neceſſariò quòd
caſus non ſolutionis dictorum centum au-
reorum nullo modo dici poſsit a dicta pro-
miſsione euictionis exceptus. Alioquin fru-
ſtra fuiſſet conuentum quòd qualitercūque,
quouiſmodo, etiam ſi culpa & defectu Do-
mini Stephani, prædium venditum euincere-
tur, teneantur dicti fratres venditores ad inte
gram reſtitutionem pretij recepti. Nō enim
eſſet integra ſatisfactio receptorum, ſi non
reſtituerent dictos aureos centum receptos.
23 Cùm integra ſatisſactio†intelligi debeat ſine
aliqua diminutione & detractione l.fin. C. ad
l. Falcid. §. non autem. in authen. de hæred. &
falcid. Alexand. conſi. 201. nume. 7. volum. 6.
latiſsimè Boer. quæſtione 44. numero 31. &
ſequentibus.

Nec eſt bona illatio, vt proximè ſcripſi-
mus (ſit ſemper cum reuerentia motiuantis
dictum) dicere Dominus Stephanus promi
ſit releuare indemnes dictos fratres erga Ga-
bianum, occaſione dictæ ſummæ perſoluen-
dæ ex antedicta cauſa contenta in appocha,
ergo caſus non ſolutionis eſt exceptus a pro-
miſsione euictionis.

Nec l. qui libertatis. ex aduerſo allegata po
teſt

ſeſt congruè adaptari ad caſum promiſſionis indemnitatis, cum loquatur, & ita ab omnibus Doctoribus interpretatur, quando promiſſio eſt facta affirmatiuè reſpectu alicuius certæ cauſæ, vt puta ſi in caſu noſtro dictum fuiſſet promittimus de euictione, ſi prædium euincatur defectu ſolutionis dictorum centum ſcutorum ex cauſa cōtenta in appocha. Nam hac promiſſione de euictione ſtante, cùm ſit facta affirmatiuè reſpectu certæ cauſæ, ſi fuiſſet euictum prædium ex alia cauſa, quàm defectu ſolutionis dictorum aureorū centum ex cauſa prædicta, non tenerentur venditores ad pretij reſtitutionem. vel ſi fuiſſet facta promiſſio de euictione negatiuè videlicet nollumus teneri de euictione ſi contingeret prædium euinci ob non factam ſolutionem dictorum centum ſcutorum. His enim caſibus diceretur caſus reſpectu dictorum ſcutorum centum non ſolutorum exceptus a promiſſione euictionis. Ita intelligunt d.l. qui libertatis. Barto. ibi. & Bald. in l. 1. colum. fina. verſicu. tertio non operatur effectum. C. de pericul. & commod. rei vendit. Roman. ſingul. 387. cum alijs cumulatis a Tiraquel. de retract. lignag. §. 12. in verbo. tranſporté. glo. 1. nume. 14. Natt. conſi. 181. nume. 7. & 8. Doctiſſimus Didac. Couar. lib. 3. varia. reſolut. capitu. 17. verſicu. at ſi ita conuentum ſit.

Nec obſtat ſi dicatur quòd ſtantibus præmiſſis ſine aliquo effectu poſitum fuiſſet dictum pactum promiſsionis indemnitatis occaſione prædictæ ſummæ perſoluendæ.

Quoniam reſpondemus dictum pactū magnum potuiſſe operari effectum, ſi veritas facti extitiſſet prout ab ipſis venditoribus narratum fuit, videlicet quòd prædium vēditum Domino Paliano fuiſſet duntaxat nomine hypothecæ obligatum præfato Gabiano pro dicta ſumma aureorum centum. Et in caſum ſolutionis non factæ Calendis Auguſti egiſſet Gabianus actione perſonali contra præfatos fratres obligatos ad ſolutionem dictorū aureorum centum, cum damnis, expenſis, & intereſſe, hoc enim caſu tenebatur Dominus Stephanus emptor præſeruare indemnes, & illæſos dictos fratres erga prædictum Gabianum, tam reſpectu ſummæ principalis, quàm damnorum, expenſarum, & intereſſe.

Item poterat dictum pactum alium effectum ſortiri & operari, ſtantibus veris per ipſos fratres narratis, videlicet ſi verè prædicti fratres fuiſſent obligati ſoluere dictos centum aureos Gabiano intra Calendas Auguſti, ſub hypotheca dicti prædij, & in caſum ſolutionis non factæ dicta die Calendarum ex tunc dictum prædium cenſeretur traditum, & datum inſolutum pro dictis aureis centum præfato Gabiano. Nam & hoc caſu obligatus fuiſſet D. Palianus præſeruare indemnes dictos fratres ab omni dāno quod paſſi fuiſſent occaſione prædictæ dationis inſolutum ſubſecutæ, propter non factam ſolutionem dictorum aureorum centum dicta die prima Auguſti. At quia non erant vera narrata ꝑ ipſos fratres, videlicet quòd dictus Gabianus eſſet tempore vēditionis factæ D. Paliano creditor dictorum fratrum ſummæ aureorum centum, ex aliqua cauſa contenta in quadam appocha, nec etiam erat verum quod prædium venditum D. Paliano eſſet ꝓ aliquo debito ipſorum fratrum hypothecæ nomine obnoxium dicto Gabiano, cùm tēpore venditionis factæ D. Stephano iam eſſet ſatisfactum dicto Gabiano, & hypotheca ſi aliquam antea Gabianus habuiſſet, per dationem inſolutum eidem Gabiano factam ſublata fuiſſet, ideo non obligabatur Palianus emptor ex alia cauſa, quàm in inſtrumēto expreſſa, præſeruare dictos fratres indemnes, & illæſos. d.l. quicquid aſtringendæ. cum alijs ſupra citatis. & argum. notat. in d.l. qui libertatis. arguendo a promiſſione euictionis
24 † ad promiſſionem indemnitatis, quæ vtique
25 paria † ſunt, ex citatis in deciſ. Pedemont. 48.
nu. 8. quibus addo Pariſ. conſi. 109. nu. 38. vol.
26 1. Nam ſicut ibi promiſſio † euictionis reſpectu vnius cauſæ expreſſæ non extenditur ad
euictionem factam ex alia cauſa, ita promiſ-
27 ſio † indemnitatis occaſione vnius cauſæ, nō
debet extendi ad damnum illatum, ex alia
cauſa. Concordat regula quòd actus vltra intentionem agentium non operantur. vulga. l.
non omnis. ff. ſi cer. peta. Nec præſumitur di-
28 ctus emptor † ſciuiſſe dictum prædium fuiſſe
prius datum inſolutum Gabiano l. verius. ff.
de probatio. Alexan. in terminis noſtris conſilio 14. num. 2. verſi. ad quod oſtendendum.
29 vol. 5. vbi nume. 3. dicit emptorem non dici
eſſe in culpa ſi non inueſtigauit. & dato quòd
in aliqua culpa fuiſſet, tamen hoc ſibi non no-
30 ceret, quia dolus † cōmiſſus per præfatos fratres tacendo dictam dationem inſolutum factam, & exprimendo aliam cauſam non veram, præponderat culpæ ipſius emptoris ſi
aliqua fuiſſet l. ſi mora ff. ſol. matrimo. l. item
ſi obſtetrix. ff. ad l. Aquil. cum ſimil. ibidem
per Alex. citatis, qui expreſſè multis iuribus
31 probat, quòd ſi venditor † ſciens rem eſſe alterius illam vendidit, & conuenit ſe nolle ad
aliquod onus teneri, quinimo habere aureos
centum ſine aliquo onere, attamen ſi non
certiorem reddidit emptorem ſpecialiter de
qualitate rei venditæ, nempè quòd eſſet alterius, huiuſmodi taciturnitas adſcribitur do-
32 lo ipſius venditoris, & præſumitur † animo
circumſcribendi, & circumueniendi emptorem tacuiſſe l. 1. §. penult. & fina. ff. de action.
empti. cum ſimil. per eum citatis. Idem repetit conſi. 95. num. 2. eod. vol. 5. Corn. conſil.
226. litera A, volum. 2.

Vrget text. & iudicio meo ineultabilis in l. tenetur. §. finali. ff. de action. empti. cuius epitome ſecundum Bartol. eſt huiuſmodi.
33 Pactum † ne quis venditor de euictione teneatur, non prodeſt venditori, qui ſciuit cauſam propter quam res euinceretur, & tacuit d. l. emptorem. §. denique & §. finali. ff.

de

actio. empt. vbi Vlpianus ſequens Mutij &
34 Iuliani ſententiam cenſet venditorem † qui
conuenit non teneri de euictione, nec ad re-
ſtitutionem pretij certis caſibus, attamen ſi
ſciens rem alienam vendidit, quia dolo fecit,
ideoque ex empto teneretur, proinde de eui-
ctione, multo magis ad reſtitutionem pretij
recepti. & Alexan. refert. & ſequitur Crauet.
conſil. 192. nume. 13. & ſequen. Bero. conſil.
158. nume. 30. 46. & ſequen. volum. 1. Tiraqu.
de retract. Lignag. §. 12. glo. 1. nume. 14. alle-
gans text. & ibi Barto. in d. l. tenetur. § fin. ff. de
actio. emp. His accedunt quæ appoſitè ſcribit
D. Præſes a Vall. ſuo conſi. 49. num. 61. vol. 1.
quòd quando narrata in prooemio alicuius
35 diſpoſitionis † non ſunt vera, tunc diſpoſitio
36 irritatur, quia factum † aliter ſe habēs, quàm
ex prooemio oſtendatur, reddit diſpoſitionē
nullam. Ergo multo magis prædicta proce-
37 dunt quando narrata † in diſpoſitiuis nō ſunt
vera. His adſtipulantur quæ citat Abb. conſil.
9. nume. 50. & ſequen. poſt Barto. & alios per
38 eum relatos, quicquid factum † eſt ad falſam
relationem aduerſarij, detecta falſitate reuo-
cari poteſt, ne quis ex ſua falſitate commodū
39 † conſequatur l. ne ex dolo ff. de dol. mal. cō-
ferunt per nos ſcripta in deciſ. Pedemōt. 179.
nu. 16. & quæ Crauet. ſcribit conſi. 142. nu. 20.
& conſi. 172. nu. 5.

Nec dictos venditores defendit ſciētia rei
alienæ ſuperuenta emptori, per aliquot men
ſes poſt dictam venditionem, Quia ex huiuſ-
modi ſcientia non purgatur dolus, qui ab ini
tio in ipſo contractu dationis inſolutum in-
teruenit, vt in prioribus demonſtrauimus al-
legationibus. quibus addo text. in terminis in
l. 1. §. ſi rem depoſitā. ff. depoſit. quem Bart. ſic
40 ſummat. Dolus † commiſſus in vendendo,
non purgatur in redimēdo. ſic in caſu noſtro
41 dolus † commiſſus a vēditoribus prædij alie-
ni per venditionem, non poteſt dici pur-
gatus propter ſcientiam ſuperuentā empto-
ri, quòd venditores rem alienā vendidiſſent.
Quinimo habita dicta ab emptore ſciētia rei
alienæ, dicimus tunc dolum venditorum fuiſ-
ſe detectum, & à domino Paliano emptore
cognitū. Cui propterea ſtatim vbi ſciuit præ-
dium ab eo emptum, non quidem hipothe-
cæ nomine, ſed dationis inſolutum titulo, cū
translatione dñij & poſſeſſionis Gabiano tra-
42 ditum, iure licuit non ſoluere † prædicto Ga-
biano dictos aureos centum, cum videret eui
ctionē prædij empti imminere in limine cō-
tractus. l. penult. §. fina. ff. de pericul. & com-
mod. rei vendit. l. ſi poſt perfectam. C. de eui-
ctio. & vbique glo. Bar. & Doct. Capr. Regul.
87. nu. 206. Et huic fundamento nō video bo-
nam reſponſionem dari poſſe.

Et ſi dicatur cōtra D. Palianum vrgere quæ
obijciuntur, nempè quòd ſi die prima Augu-
ſti ſoluiſſet, non potuiſſet Gabianus ab ipſo
Paliano dictum prædium euincere, ſtāte pro-
miſſione a Gabiano facta de retrouendendo
prædictum prædium ipſis fratribus vendito-
ribus, ſoluentibus aureos centum intra diem
19. prædicti menſis Auguſti l. 2. C. de pact. int.
43 empt. & vendito. Et propterea moram † præ
dicti D. Paliani tamquàm vltimam einoce-
re. l. illud ff. de pericul. & commod. rei vēdit.

Ad hæc reſpondetur nullam culpam poſſe
44 adſcribi D. Paliano, ſi tempus † cōtractus da-
tionis inſolutum ipſi Gabiano factæ, nec nō
venditionis eiuſdem prædij. D. Paliano ſubſe-
cutæ vt oportet cōſiderabimus. l. 1. §. ſi ſeruus
depoſuit. ff. depoſit. l. ſi filiusfamilias. in prin.
ff. de verb. obligatio. cap. dudum. cum alijs ibi
illatis de electio. cum ſimil. per nos Cumula-
tis deciſ. Pedemon. 177. num. 26. & a Cantiun-
cul. conſi. 35. num. 19. Nam cùm vt ſupra pro
bauimus non eſſet obligatus D. Palianus em-
ptor niſi & prout in appocha, & ex cauſa in ea
contenta, certè dicere non poſſumus D. Pa-
lianum fuiſſe in mora ſoluendi dictos ſcutos
centum, niſi prius prædicti fratres enūtiatam
apocham prædicto D. Paliano, aut ſaltē eius
45 exemplum exhibuiſſēt. † l. Titius hæres. ff. de
actio. empt. Iaſ. inſtit. de action. §. actionum.
nu. 150. his deſeruiant ſcripta a Crauet. conſi.
145. nume. 2. per text. in l. 1. C. cred. euict. pi-
gnor. non deber. quòd venditor debet manu-
tenere omnia quæ aſſeruit, ergo in caſu no-
ſtro debuerunt venditores demōſtrare Apo-
cham, vt emptor ſcire poſſet cauſam conten
tam in apocha, & ſi per eā rectè ſolueret Ga-
biano. Alloquin non ſoluendo in illam cau-
ſam, ſed in aliam, nō fuiſſet liberatus emptor
a promiſſione & obligatione ſua. Et ſi dica-
tur non præſumi alium contractum initum
inter prædictos fratres venditores & Gabia-
num, quàm illum de quo in inſtrumento da-
tionis inſolutum, oſtenſo prædicto D. Palia-
no, prout aſſerti teſtes venditorum nomine
46 examinati teſtati fuerunt, † cū pluralitas con
tractuum non præſumatur. Iaſ. conſi. 71. nu. 5.
& conſi. 104. nu. 90. vol. 1.

Reſpondetur huiuſmodi præſumptionem
tolli confeſſione ipſorum fratrum. auth. ſed
iam neceſſe. C. de donat. ant. nup. Capr. d. Re-
gul. 87. nu. 182. & ſequen. latè Alciat. de præ-
ſumpt. in 2. part. cap. 1. nume. 3. & ſequen. con
feſſi enim fuerunt dictum Gabianum tūc eo
rum creditorem eſſe, & ex cauſa contenta in
apocha, quæ eſt omnino diuerſa ab aſſerto in
ſtrumento dationis inſolutum, ideo non te-
nebatur credere prætenſo notario, aſſerenti,
præſertim abſentibus vēditoribus, inſtrumen
tum oſtenſum eſſe apocham de qua in dicto
inſtrumento venditionis factæ eidem D. Pa-
liano, quia nec tenebatur credere dictos fratres
non eſſe obligatos ex alia cauſa, quàm in di-
cto inſtrumento dationis inſolutum conten-
ta. argumen. not. per Bart. in l. quod te nu. 15.
ff. ſi cert. pet. ſtante præſertim confeſſione di-
ctorum fratrum, aſſerentium ſe obligatos ex
cauſa contenta in dicta apocha.

Accedat quòd D. Palianus non poteſt dici
habuiſſe veram ſcientiam prædicti inſtrumē-
ti dationis inſolutum, ex prætenſa dicti inſtru
menti lectione, curſim ab aſſerto notario fa-
cta, iuribus a Domino Paliano citatis. qui-
bus

bus addo Iaſ.conſil.159.colum.penult..verſi-
cul,tertio principaliter.& ſequen.& alios rela
tos deciſ.Pedemont.176. nume. 3. & ſequen.
& Bart. ex aduerſo allegatum in l. quo enim.
§.rem haberi.nume.1.ff.rem rat.haber.vbi ex
47 preſsè dicit quòd quando geritur actus, † qui
poteſt reſpicere præiudicium alicuius,tunc il
lius ſcientia ſimplex ſuperueniens non habe-
tur pro approbatione actus,ſed pro improba
tione. Si verò ſcientia ſuperuenit cum ali-
quo actu, vt cum præſentatione literarum
vel inſtrumenti, tunc ſi is de cuius præiudicio
tractatur recipit prædictas literas ſeu inſtru-
mentum,cenſetur approbare, ergo ſi non re-
cipit dicetur improbare. At in caſu noſtro
48 prædictum inſtrumentum † dationis inſolu-
tum non fuit præſentatum prædicto Domi-
no Paliano,nec illud recepit,Ergo nõ appro
bauit. præſertim cum non fuerit ſibi lectum
per habentem mandatum, ſiue poteſtatem a
venditoribus ſic legendi prædictum inſtru-
mentum.argumen. not. per Franch. in cap.3.
in 5.notab.de iureiu.in 6.

Prætereà demus prædicto D.Paliano fuiſſe
exhibitum prædictum inſtrumentũ, & ipſum
legiſſe, imo & confeſſum fuiſſe contenta in
eo eſſe vera, & illa approbare, Non propte-
reà ſequitur, ergo cenſetur obligatus ſoluere
dictos aureos centum pro luitione dicti præ-
dij inſolutum traditi Gabiano, cum illi non
teneretur ſoluere dictos aureos centum ex
alia cauſa, quam contenta in apocha in in-
ſtrumento emptionis relata, vt ſæpius dixi-
mus. Nec aſſertæ prorogationes petitæ a
Domino Paliano eidem aduerſantur, ſi re-
ſponſiones in prioribus allegationibus ſcri-
ptæ legentur, quæ gratia breuitatis non repe-
tuntur. Ex quibus etiam demonſtratur ſcri-
pta a Dec. loquente de ratificatione in con-
ſilio 367. & 486.non procedere in caſu no-
ſtro.

Et prædicta comprobantur, quia poſito
quòd D. Palianus emptor ſoluiſſet dicta die
prima Auguſti prædictos aureos centum Ga
biano, non proptereà poterat præcisè cogi
Gabianus ad retrouendendum prædictum
prædium inſolutum acceptum, cum aliud ſit
49 retrouendere † aliud promittere de retrouen
dendo.latè Crot.conſil.12.nume.8. & latiſſi-
mè multis rationibus, iuribus, & auctoritati-
bus diſerte ſcribit & receptiſſimam eſſe ſen-
tentiam dicit Illuſtr. D. Præſes a Vall.conſil.
69.nume.12.& ſequen.vſque ad nume.30.vo-
lum.3.quam comprobat Viu.libr. commun.
opinio.verſic.vendens rem cum pacto Fran-
chandi. Præſertim a Paliano, cum ei aliquæ
actiones a venditoribus non fuerint aduerſus
Gabianum ceſſæ, Nec ei ex perſona propria
aliquod ius aduerſus prædictum Gabianum
competebat.

Concludo igitur poſt ſcripta Domini Ste-
phani ſententias,ſiue ordinationes Illuſtr.Se-
natus ſupra citatas, præſertim vltimam eſſe
obſeruandas. Proinde pecuniam acceptam
a Domino Paliano integraliter iuxta promiſ-
ſa eſſe reſtituendam. Non obſtantibus ex ad-
uerſo adductis, cũ nulla lege Diuina vel hu-
50 mana caueatur pdictos venditores † debere
locupletari cũ Domini Paliani iactura, quod
fieret ſi pretium ſolutum retinerent. Ipſe au-
tem Palianus pretio & prædio ab eis empto
careret,contra omnem æquitatem & iuſtitiã.
Et ita vt ſupra iuris eſſe cenſeo ſalua Illuſtr.Se
natus cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Oppida & vici proprios fines habere præſumuntur.*
2 *Villa præſertim infeudatæ proprios fines habere præſumuntur.*
3 *Territoriorũ diſtinctio ex eminentiſſimis & vetuſtiſſimis terminis comprobatur, præſertim ſi termini patentes ſint.*
4 *Termini territoria,iuriſdictiones, & fines diuerſorum locorum ſeparatos, & diſtinctos reſpectiuè eſſe oſtendunt.*
5 *Finium diſtinctio inſtrumentis probari poteſt.*
6 *Diſtrictus & territoria,ac ſimiles dictiones in ſe iuriſdictionem continent atque oſtendunt.*
7 *Cohærentians territorium ſi datur pro conſorte, alteri territorio, territoria illa ſeparata dicuntur.*
8 *Cauſa limitata limitatum producit effectum.*
9 *Inſtrumenta antiqua fines & territoria diuerſorum locorum ſeparata eſſe plenè & concludenter probare poſſunt.*
10 *Territoria & diſtrictus diuerſorum locorum quando ſeparatam iuriſdictionem habeant.*
11 *Vendere rem alienam ſcienter nemo præſumitur.*
12 *Canonis ſeu cenſus ſolutio in recipiente directum dominium & ſuperioritatem arguit.*
13 *Territoria & bona illius eſſe dicuntur cui canon ſiue cenſus ſoluitur*
14 *Solutio canonis aut cenſus in recipiente dominium & ſuperioritatem eſſe probat,præcipuè ſi ratione feudi ſoluatur.*
15 *Bannorum campeſtrium & pœnarum impoſitio ac exactio iuriſdictionem ex parte imponentis & exigentis probat.*
16 *Edicta & priuilegia ipſo iure comprobari poſſunt.*
17 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſsio ex conſtitutione officialium,& campariorum,& pœnarum exactione probatur.*
18 *Superioritas & iuriſdictio mulctarum & pœnarũ indictione,& exactione, ex parte imponentis & exigentis probatur.*
19 *Vectigalium impoſitio & exactio ex parte imponentis & exigentis dominium & ſuperioritatem probat.*
20 *Inueſtitura ab imperatoribus conceſſa iuſtam & legitimam præſcribendi cauſam præſtant, ac verum titulum concedunt.*
21 *Poſsidendi & præſcribendi iuſtam cauſam inueſtituræ ab Imperatore facta præſtat.*
22 *Iuriſdictio temporalis tota imperatoris regulariter eſſe dicitur.*
23 *Regiſtra ſiue extimationum libri a notario publico recipi debent,alias ſcriptura priuatæ dicuntur.*
24 *Liber extimorum ſiue bonorum regiſtratorum niſi a publico*

a publico notario receptus ſit, & ſolemnia habeat, priuata ſcriptura dicitur.

25 *Regiſtrum non proficit regiſtranti, nec nocet alijs, niſi his qui regiſtrationi conſenſerunt.*

26 *Cataſtratio ſiue bonorum regiſtratio niſi his qui regiſtrationi conſenſerunt non nocet.*

27 *Ciues generali conſuetudine circumſcripta, ex iuris cõis diſpoſitione collectas in ea Ciuitate in qua inhabitãt ſoluere dẽnt, & pro bonis alibi ſitis, modò bona tributaria non ſint, & ſub eodem Principe ſubſint.*

28 *Genitiui natura dominium eſt ſignificare.*

29 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*

30 *Homicida carcerati ex iuris communis diſpoſitione hodie bona nõ confiſcãtur, ſed in corpore tñ punitur.*

31 *Homicida abſenti & in contumaciam condemnato, pœna tantum pecuniaria imponenda eſt, non autem bonorum confiſcatio, iuris cõis diſpoſitione inſpecta.*

32 *Confiſcatio bonorum propter contumaciam citati vigore ſtatutorum, ſeu conſuetudinis fieri poteſt.*

33 *Sententia condemnatoria contra homicidam abſentem iuris cõis diſpoſitione inſpecta proferri nõ poteſt.*

34 *Confiſcationis bonorum ſñia in cõtumaciã prolata, ad bona extra territorium iudicantis ſita nõ extenditur.*

35 *Poſſeſſio momentanea, & cum perceptione fructuum non continuata conſiderabilis non eſt.*

36 *Locatione & rei locata mercedis perceptione dominium, ſeu quaſi poſſeſſio non probatur.*

37 *Imperium merum & mixtum, ac omnimoda iuriſdictio tanto tempore cuius initij memoria non extat in contrarium præſcribi poteſt.*

38 *Princeps quilibet imo priuata perſona in terris eccleſia iuriſdictionem temporalem præſcribere poteſt.*

39 *Regna & Ciuitates ſpatio cẽtũ annorũ præſcribi pñt.*

40 *Præſcriptio centum annorum tam contra Imperatorẽ quàm contra Papam currit.*

41 *Præſcriptio centum annorum etiam in his quæ ratione ſupremi dominij, & ſuperioritatis debentur, contra Imperatorem currit.*

42 *Præſcriptio centum annorum patientiam & ſcientiam eius contra quem præſcribitur non requirit.*

43 *Fines cuiuſuis loci temporalis ſpatio 30. vel 40. annorum præſcribuntur.*

44 *Impreſcriptibilia de iure præſcribuntur ſpatio tanti temporis cuius initij memoria non extat in cõtrariũ.*

45 *Præſcriptione tanti tpis cuius initij memoria nõ extat in cõtrariũ præſcribũtur etiam ea quibus ius reſiſtit.*

46 *Poteſtas ſuprema ſpatio tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium præſcribi poteſt.*

47 *Incluſio vnius alterius eſt excluſio.*

48 *Dictio pleno iure, reſpectu dominij, & vſusfructus regulariter intelligitur.*

49 *Separatorum illatio bona non eſt.*

50 *Sententia ad illam non vocatis non nocet.*

51 *Rei conuenti ad fauorem in dubio pronuntiandũ eſt.*

CONSILIVM XXXIIII.

VISA facti ſpecie litis vertentis inter Ciuitatẽ Maſſæ, & Illuſt. D. Plõbini, occaſione iuriſdictionis Caſtrorũ, ſeu Oppidorũ Vallis, & Mõtionis, an ſcilicet ſit iuris ciuitatis Maſſæ, vel p̃fati Illuſt. Dñi Plõbini, p̃dictorũ locorum legitimi poſſeſſoris & vtilis Dñi, viſisq́; iuris allegationib⁹ prudẽtiſſimorũ Iuriſcõſultorũ q pro Dño Plõbini diſertè ſcripſerũt, ſm ea q̃ proponunt, cẽſeo iuriſdictionẽ p̃dictorũ locorũ ad p̃fatũ Illuſt. Plõbini Dñm nõ aũt ad Ciuitatẽ Maſſæ ſpectare & pertinere, rationibus & fundamentis a prædictis Iureconſultis adductis præſertim infraſcriptis.

Primo qdẽ qa ex iuris cõis diſpoſitione re
1 gulariter q̃libet oppida † & vici ꝓprios fines
hr̃e p̃ſumunt. vulg. l. penul. vbi Doct. C. de in-
ſti. & ſubſt. ſub cõd. fact. l. cũ pr̃. §. fi. in illis ver-
bis, vicos q ꝓprios fines hẽbant. ff. de leg. 2. l. ſi
qñ. C. de bon. vacan. li. 10. & in l. qcunq;. C. de
fund. limit. li. 11. Pau. de Caſt. ꝯſi. 139. vol. 1. in
prin. poſt Inn. Io. And. Bar. per eum citatos. &
2 hæc præſumptio † iuuat generali obſeruantia,
præſertim in oppidis, ſeu villis infeudatis.
Sedò p̃dicta iuris p̃ſumptio & p̃dictorũ ter-
3 ritoriorũ † diſtinctio ꝯprobat ex eminentiſſi-
mis, & vetuſtiſſimis terminis, adhuc vt ꝓpo-
nit patẽtibus, inter territoria Ciuitatis Maſſæ,
& dictorũ Caſtrorũ Vallis, & Mõtionis poſi-
tis, quibus terminis ſtãtibus clariſſimi iuris eſt
4 territoria, † iuriſdictiones, & fines ꝓbari ſepa-
ratos, & diſtictos eſſe. teſte Caſtren. ĩ l. ex hoc
iure. nu. 24. ff. de iuſt. & iur. Bal. ꝯſi. 459. in prin.
vol. 3. & conſi. 420. nu. 1. vol. 1. faciũt notat. in
l. 2. ff. de term. mot. & in c. forus. de verb. ſign.
5 Tertio dictorũ finiũ † diſtinctio coadiuuat
inſtr̃is infraſcriptis primo ex inſtr̃o dationis
inſolutũ factæ a Gigno & Bindo fratribus de
Todinis ciuibus Maſſæ, cuidã Peppo Chino-
rio certæ portionis Caſtrorũ dictorũ Vallis
& Mõtionis, iuriſdictionisque & pedagiorũ,
ſeu vectigaliũ eorũdẽ, anno 1340. recepto. à
quodã notario Maſſæ, p̃ſentibus teſtib. Maſ-
ſanis. In quo inſtr̃o deſcribunt ꝯfines dictorũ
Caſtrorũ, & locorũ, ĩter quos dat ꝓ ꝯfine ter-
ritoriũ, & diſtrictus Ciuitatis Maſſæ. Enũtia-
turq́; p̃dictũ inſtr̃m fuiſſe rogatũ ĩ diſtrictu lo
6 ci vallis. Quæ qdẽ dictiones diſtrictus † & ter-
ritoria ĩ ſe ꝯtinẽt iuriſdictionẽ. l. pupill⁹. §. ter
ritoriũ. vbi Cæpo. & Alciat. ff. de ver. ſig. Fely.
in c. Rodulphus. n. 15. & 17. de reſcr. latè Boer.
q. 227. nu. 7. poſt Bar. Bal. Caſtr. Dec. & alios ꝑ
eũ relatos. Soc. Iun. conſi. 146. nu. 6. & 7. vol. 3.
Quod inſtr̃m refert & ꝯfirmat alio inſtr̃o da-
tionis factæ ꝓ Bartholomæo Vechiano hr̃de
p̃fati Peponis Dñi Plõbini ſextæ partis indiui
ſæ dictorũ locorũ Vallis, & Montionis, anno
1434. Itẽ alio ĩſtr̃o rogato anno. 1473. In quo
ẽt enuntiat inſtr̃m vẽditionis factæ a quondã
Dñis Cõte Alberto de Todinis, Dño Gerar-
do Dño Plombini de dicto Caſtro, Vallis, &
Mõtionis, cũ iuriſdictione. in quo inſtr̃o dat
ẽt ꝓ ꝯfine territoriũ. diſtrictus Ciuitatis Maſ-
7 ſæ. Cũ igit territoriũ, † & diſtrictus Maſſæ det
ꝓ ꝯfine & cohærẽti territorio, & diſtrictui Val
lis, & Mõtionis, ꝯñs eſt vt nõ cõprehẽdat ꝯfi-
nes & territoriũ dictorũ Caſtrorũ. ex vulg. re-
gula l. in agris. ff. de acqui. rer. dom. vbi limita-
8 ta cãt † limitatũ ꝓducit effectũ. de qua materia
latè ſcribit Fely. ĩ c. cũ ordinẽ n. 4. & ſeq. de re-
ſcr. & ꝑ Iaſ. ĩ l. age C. de trãſa. Natt. ĩ ſimilibus
terminis in ꝯtrouerſia finiũ plebis Pellagi iu-
riſdictionis Ferrariæ, & vici Bargæ ditionis
Florẽtiæ ꝯſil. 672. n. 26. verſ. quartò ꝓbat. Et cũ
ſint plura ĩſtr̃a, † & antiqua ꝯcluderet dicunt

P pro-

ꝓbari fines, & territoria dictorũ locorũ, eſſe
diſtincta a finibus & territorio Maſſæ. ex cre-
briore ſniã tã Canoniſtarũ de qua latiſſimè p
Fely.in c.cũ cãm.de ꝓbatio.ꝗ Legiſtarũ, pſer-
tim Bal.& Iaſ.in l.cũ aliquis.C.de iure delibe.
Areti.ↄſi.42.Soc.ↄſi.166.& 187.Dec.ↄſ.42.nu.
8.& duobus ſeq.Natt.d.conſi.672.nu.37.
10 Si ergo territoria † & diſtrictus Vallis & Mõ
tionis fuerũt & ſunt diſtincta, & ſeparata a di-
ſtrictu, & territorio Maſſæ, neceſſariò ſequi-
tur iuriſdictionem hærẽtem dictis territorijs
eſſe ſeparatã & diſtinctã a iuriſdictione Ciuita
tis Maſſæ, ex adductis a Boer.dicta quæſt.227.
Quartò ꝓbaꝰ cõcludẽter iuriſdictionẽ pdi-
ctorũ locorũ Mõtionis, & Vallis nõ ptinuiſ-
ſe, nec ſpectaſſe vniuerſitati Ciuitatis Maſſæ,
ex inſtris vẽditionũ dictorũ Caſtrorũ, cũ iuriſ
dictione & territorijs. Primo a Roberto de
Todinis de Maſſa cuidã Rozzo de Sachetis
de Florẽtia anno.1336.Secundo a quadã Dña
Emilia de Maliuoltis Senẽſe, relicta a quõdã
Bindo de Todinis, cuidã Cõti Alberto de To
dinis, emẽti p ſe, & Antonio eius fratre quaſ-
dã partes dictorũ Caſtrorum anno.1379.Ter
tiò anno.1400.In quo pdictus Contes Alber-
tus ſuo, & noie dicti Antonij fatetur habuiſſe
aureos.1400.a Dño Gerardo Leonardo, Do
mino Plũbini, quos pmiſit cõpẽſare in ptio
dictorũ Caſtrorũ, Vallis, & Montionis. Itẽ ex
dicto vẽditionis inſtro facto anno 1473. Quæ
qdẽ vẽditiones fuerunt factæ de dictis Caſtris
cũ territorio, & iuriſdictione. Ex quibus vẽdi-
tionibus, & alienationibus factis a pdictis pri-
uatis pſonis, iũctis alijs adminiculis, veriſimi-
le eſt pdictas iuriſdictiones, & territoria non
ſpectare vniuerſitati Ciuitatis Maſſæ, ſed pdi-
ctis vẽditoribus. pſertim ſi ĩ inſtris eẽt cla ↄſti
tuti, vt ĩ terminis ferè nrĩs tenet Soc.d.ↄſ.187.
nu. 1. 2.4.12.& 13. poſt Bar. & alios p eũ cita-
11 tos. Nemo.n.ſciẽter † pſumit vẽdere rẽ alienã
iuxta notat.I l.ſi fundũ ſciẽs.C.de euic.cũ ſim.
Quintò ↄprobaꝰ iuriſdictionẽ pdictorũ Ca
ſtrorũ, Vallis, & Mõtionis nõ ptinuiſſe dictæ
vniuerſitati Maſſanæ, ex quatuor inſtris qta-
tionũ ſolutionũ factarũ ab Epis Maſſanis, pdi
ctis fratribus de Todinis, nec non Iacobo, &
alijs Plũbini Dñis cẽſus, ſeu canonis annui de
biti p dictis villis cũ earũ iuriſdictione Epo-
patui, ſeu Eppo Maſſano. Quorũ inſtrorũ pri-
mũ rogatũ legiẽ de anno 1390.ſm vero 1400,
Tertiũ 1406. Quartũ 1442.quorũ cenſuũ, ſeu
canonũ ſolutiones occaſione iuriſdictionũ
dictorũ locorũ Vallis, & Montionis, manife-
ſtè arguũt pdictã iuriſdictionẽ ſpectaſſe, reſpe
ctu ſaltẽ directi dñij, Epis Maſſanis p tpe exi-
ſtẽtibus, nõ aũt ipſi Ciuitati. Cũ ſolutio cano-
12 nis † in recipiẽte arguat directũ dñiũ, & ſupe-
13 rioritatẽ, & ꝙ bona † quorũ occaſione fit ſo
lutio ſint de territorio illius cui ſoluiꝰ. Ita in
terminis nrĩs ſentit Soc.d.conſ.187.n.7.& 12.
Abb.ĩ c.ſi.ĩ 4.notab. de cauſ. poſſeſ. & ꝓprie-
tat. & ↄſi. 103. Alex.ĩ l.quoties, §. ſi ↄductor. ff.
de acq.poſſ.& in cõſi.35.nu.4.vol.4.Barb. latè
ↄſi.11.col.6.vol.2.faciũt notat.in l.1.2.& ſi.C.
de iure emphyteo. qđ multo magis ꝓcedit ſi
14 ſolutio † fiat rõne feudi, vt apparet ex inſtro
rogato anno 1462. In quo narraꝰ quõdã Ge-
rardũ Plũbini Dñm habuiſſe ĩ feudũ a pdicto
Epo, & ciꝰ anteceſſoribus dicta Caſtra Vallis,
& Montionis, & pp defectũ lineæ maſculinæ
pdicti Dñi Plumbini reuerſum fuiſſe directũ
dñium dictorum Caſtrorum ad ipſum Epm.
Sextò ↄfirmaꝰ intẽtio, & ius Dñi Plumbini
ex priuilegijs, ſeu edictis ab eius anteceſſori-
bus Dñis Plũbini, & dictorũ Caſtrorũ, Vallis,
& Mõtionis laxatis anno 1454. imponẽtibus
15 & exigẽtibus pœnas, † ſeu mulctas dãna dãti-
bus in pdijs priuatorũ dictorũ Caſtrorũ, Val-
16 lis, & Montionis. Quæ qdẽ priuilegia † & edi-
cta ipſo vſu fuerũt cõprobata. In quorum edi
ctorũ, ſeu priuilegiorũ exequutione a pfato
tpe citra, & pſertim ab anno 1481. vſq; ad tps
pſentis litis motæ, fuerũt a Dñis Plũbini ↄſti-
tuti ſaltuarij, & cuſtodes finiũ dictorũ Caſtro-
rũ, cũ põtate accuſandi, & denũtiãdi, ac capiẽ
di armẽta, & pecudes dãna dãtes in pdictis ter
17 ritorijs. vt ex pluribus ꝓceſſibus apparet. Qui-
bus actibus † ↄſtitutionũ officialiũ, ↄdẽnatio-
nũ, & exactionũ pœnarũ, ꝓbaꝰ poſſeſſio, ſeu
quaſi iuriſdõnis, pſertim in antiquis. Soc. ĩ ter
minis d.ↄſi.187.nu.19.Bal.ↄſi.251.col.fi. verſi.
ſed Papiẽſes ẽt.vol.5.Natt.in ſimilibus termi
nis ↄſi.672.n.5.& qnq; ſeq. Quorũ priuilegio-
rũ notitiã habuerũt Ciues, & Magiſtratus Maſ
ſani, vt ex deſtinatione legatorũ dictæ Ciuita-
tis, ad Dñm Camillũ Appianũ ꝓprietatis poſ
ſeſſorẽ dictorum Caſtrorum, ex iure habito a
Dño Iacobo Dño Plũbini, ex cõpoſitione,
ſeu ↄcordio anno 1535. ſubſequutis apparet,
& demõſtraꝰ ex qrella ꝓpoſita a cõſilio gene
rali hominũ loci Subereti Dño Plũbini occa
ſione dãnorũ datorũ per armẽta, ſeu pecudes
in territorio dictorũ Caſtrorũ, quorũ pœna-
rũ, ſeu mulctarũ indictionẽ, & exactionẽ cer-
18 ti iuris eſt ꝓbate ſuperioritatẽ, † & iuriſdictio
nem eſſe penes exigentem dictas pœnas &
mulctas, iuribus ſuper allegatis.
Septimò ↄfirmaꝰ pfati Dñi Plũbini inten-
tio, ex pluribus inſtris & iuribus, ex qbus appa
ret Dños Plũbini reſpectiuè, a tanto tpe citra
cuius initij memoria non extat in ↄriũ, tã p ſe
ꝗ p magiſtratus & officiales ab eis deputatos,
habuiſſe, tenuiſſe, & poſſediſſe, ſeu quaſi, me-
rũ & mixtũ Imperiũ, ac omnimodam iuriſdi
ctionem, in pdictis locis, Vallis, & Mõtionis,
vectigalia ẽt exigẽdo, & alia exercendo, ꝗ ad
veros Dños & legitimos poſſeſſores ſpectãt
& ptinẽt, ſciẽtibus, ſeu ſcire valentibus, ac pa-
tiẽtibus, & nõ ↄdicẽtibus ciuibus, decurioni-
bus, & magiſtratibus Ciuitatis Maſſæ. Ex qui-
19 bus actibus † pſertim exactionis vectigaliũ,
ꝓbaꝰ iuriſdictionẽ pdictorũ Caſtrorũ ſpecta-
re Dño Plũbini.l.vectigalia. C.de vectigal.ꝗ
in terminis nrĩs citat Soc.d.ↄſi.187.nu.3.& 15.
poſt Bal.Sali. & Abba.p eũ allegatos. Natt.in
terminis noſtris d.conſi.672.n.2.& ſequentib.
Octauò ↄprobãꝰ oĩa iueſtituris Diuorũ im-
peratorũ p tpe exiſtẽtiũ, pſertim Maximilia-
ni anno 1509. & aliorũ Imperatorũ ſubſequẽ
tiũ, vſq; in pſens, ſciẽtibus, patiẽtibus, & non
ↄdicẽtib. ciuibus, & magiſtratibus Maſſanis.
Quibus inueſtituris cõſtat Dños Plũbini ſuc-
ceſſiuè

ceſſiuè fuiſſe inueſtitos de p̄dictis Caſtris, Val
lis, & Mōtionis, cū mero & mixto Imperio,
oīmoda iuriſdictione, ac territorio. Quas qui
20 dē inueſtituras ab Imperatoribus factas † ne-
mo iure inficiari pōt, iuſtā & legitimā cām ac
titulū p̄ſtitiſſe Dn̄is Plūbini poſſidēdi, & p̄ſcri
21 bēdi † p̄dicta Caſtra, cū eorū ptinētijs, & terri
torijs, aduerſus Ciuitatem Maſſæ, & recogno
ſcēdi Imperatores occaſione dictorū Caſtro
22 rū. Cū oīs iuriſdictio † regulariter ſit Impera
toris. vulg. l. bene a Zenone. C. de quadr. p̄ſcr.
cū ſimi. cumulatis a Natt. ꝯſ. 636. nu. 42. & ſeq.
& expreſſius in ſimil. terminis. nu. 56. & 2. ſeq.
poſt Inn. Bal. Ang. Sali. Abb. Alex. & Areti. lo
cis citatis. Cantiuncula. conſi. 16. nu. 83.

Ex qbus oībus ſupradictis manifeſtiſſimè
apparet, & probat̃ q̄ plurimis fundamentis, ra
tionibus, iuribus, & auctoritatibus eſſe ſunda-
tam intentionem Illuſtriſ. D. Plumbini.

Nec dictæ intentioni refragantur quæ in
ꝯriū in dicta ſpecie ſacti pro Ciuitate Maſſæ
adducuntur. Et primo enuntiatus liber exti-
23 mationum † prædictæ Ciuitatis Maſſæ.

Quia reſpondetur tripliciter.

24 Primò loco, poſito q dictus liber † eſſet re
ceptus a notario publico, vt requirit̃. arg. not.
p Bar. in l. qdā. §. nūmularios. ff. de eden. Alex.
ꝯſi. 135. col. fi. & ꝯſi. 206. vol. 2. habereq; ſolē-
nia a iure requiſita, ad eſſe ſcripturæ publicæ,
& auctēticæ, attamen nihil adhuc nocet, qm̄
25 ſiue pfeſſio † aut deſcriptio de qua in dicto li
bro fuerit facta ab agētibus noīe vniuerſitatis
Maſſæ, ſiue facta a p̄fato Cōte quōdā Alberti,
ſeu alijs priuatis pſonis, clarū eſt non nocere
26 † niſi recognoſcētibus, & his q ꝯſenſerunt de-
ſcriptioni æſtimi. vulg. l. cēſualis, C. de donat.
Roma. ꝯſi. 275. Alex. ꝯſi. 10. n. 4. vol. 4. Bal. in l.
qdā in ſuo. in fi. ff. de ꝯdi. inſtit. Guid. Pap. q. 24.
latè Rip. in l. ſi aliquā rē. nu. 39. 40. & 41. ff. de
acq. poſſ. Soc. Iun. conſi. 176. nu. 20. & duobus
ſeq. Pariſ. conſi. 104. in fi. vol. 1. vbi atteſtatur
iſtam eſſe communem opinionem.

Præterea cùm nō appareat fuiſſe a ciuibus
Maſſæ impoſita, & exacta aliqua onera poſ-
ſeſſoribus p̄diorū dictorū locorum Vallis &
Mōtis, ꝯñs eſt nō pbari aliquā poſſeſſionē iu-
riſdictionis, ſeu quaſi Ciuitatis Maſſæ, in ho-
mines dictorū Caſtrorū. arg. notat. in c. inter
dilectos. §. p inſtrā. de fid. inſtru. Socin. d. conſi.
187. nume. 12. Bal. & Doc. communiter poſt
Bar. in l. ſi pater. ff. de act. empt.

Secūdo rn̄det̃ ex p̄dicta pfeſſione ſeu reco-
gnitione neceſſariò non inferri iuriſdictionē
in dictis Villis, Vallis & Mōtionis, earumq̄ue
territoria ptinere, & ſpectare Ciuitati Maſſæ,
cū ex lectura p̄fati libri appareat ibi deſcripta
eē oīa bona mobilia & immobilia, intrinſe-
ca & extrinſeca, oīum & ſingulorū hoīum &
pſonarū terræ, Burgi, ciuitatis Maſſæ. Si ergo
ſunt deſcripta extrinſeca territorij ciuitatis
Maſſæ, ꝯñs eſt ex dicta profeſſione & extima-
tione nō argui ad iuriſdōnem & territoriū di
ctæ Ciuitatis. qđ ēt pbat̃ ex doctrina Bart. cōi-
ter recepta ī l. vnic. nu. 33. & 2. ſeq. C. de mu-
27 lier. & in quo loc. vbi cōcludit Ciues † alicu-
ius Ciuitatis ex diſpoſitione iuris cōis, circū-
ſcripta gn̄ali ꝯſuetudine, debere ſoluere colle
ctas in ciuitate in qua habitāt, ēt pbonis alibi
ſitis, mō alibi non ſint tributaria. ſequit̃ Ruin.
ꝯſi. 111. nu. 7. vol. 5. Præſertim ſi ſub eodē prin-
cipe Ciuitas Maſſæ & dicta Caſtra fuiſſent. So
ci. ꝯſi. 129 poſt Bar. & alios p eū citatos. facit
q̄ ſcribit Hipol. in l. fi. nu. 187. ff. de iuriſ. omn.
iudi. Et q territoria vallis & Mōtionis eſſent
ſeparata a territorio Maſſæ clarè probat̃ ex di
cto libro in illis verbis, territorij vallis & Mō
tionis. Ergo loca vallis & Mōtionis habebāt
28 territoria ppria, cū genitiuus † pprie impor-
tet dn̄iū. Bar. in rubr. ff. de non. oper. nūc. nu. 2.
& in l. 1. §. in hac actione. nu. 2. ff. vi bon. rapt.
Floria. in c. quia G. nu. 1. de iudi. & in terminis
nr̄is Soc. ꝯſi. 74. nu. 9. & 10. poſt Bar. Bal. Imol.
Roma. & Butr. per eum adductos.

Nec pariter repugnat allegata p̄ſcriptio ſi-
ue ꝯfiſcatio bonorū, cū apprehēſione poſſeſ-
ſionis bonorū ꝯfiſcatorū facta anno 1320. p̄-
textu allegati homicidij. Quia duobus modis
reſpondetur.

Primo nō ꝯſtare legitimè de dicta ſn̄ia præ
cipue q fuerit ritè & rectè plata. iuxta l. 4. §. cō
dēnatū. ff. de re iud. & q nō fuerit ritè & rectè
lata dignoſci pōt arguēdo a ſufficienti partiū
29 enumeratione. qđ argm̄ † in iure valet. vulg.
l. patre furioſo ff. de his q ſunt ſui vel alien. iur.
Nam aut dicimus fuiſſe proceſſum ꝯ aſſertos
homicidas detētos & carceratos, & tūc clari
iuris eſt nō debuiſſe pſcribi ſeu cōfiſcari eorū
bona. cū ex iuris cōis diſpoſitione hodie pro
30 homicidio † nō imponat̃ pœna ꝯfiſcationis
bonorū. vulg. auth. bona dānatorū. C. de bon.
dānat. Aut dicimus fuiſſe pceſſū ꝯ dictos ho-
31 micidas † abſentes, & in eorū ꝯtumaciā: tunc
iure cōi niſi pœna pecuniaria imponi nō poſ
ſet. vulga. l. abſentē. ff. de pen. Aut proceſſum
32 fuit ad ꝯfiſcationē † bonorū pp ꝯtumaciā, &
virtute ſtatutorū ſeu conſuetudinis Ciuitatis
Maſſæ, & eo caſu ēt certi iuris eſt ī p̄dictos ho-
33 micidas nō potuiſſe ſn̄iam † ꝯdēnatoriā pfer
ri. vulg. l. abſentē. ff de pen. Aut dicimus ꝯ p̄di
ctos homicidas pceſſū fuiſſe in eorū ꝯtuma-
34 ciā, tāquā in abſentes, quo fit vt ſn̄ia † cōfiſca
tionis bonorū in cōtumaciā plata nō exten-
dat̃ ad bona ſita extra territoriū iudicātis. l. fi.
ff. de iuriſ. om. iud. Bal. in l. executionē. col. 10.
C. de executio. rei iudi. Alex. ꝯſi. 26. nu. 2. & 3.
vol. 1. & de hac qōne latè Hipol. in d. l. fi. a nu.
186. vſq; ad nu. 194. Iul. Clar. de teſtam. q. 21.
verſi. aut verò talis condemnatus.

Scđo rn̄deri pōt, p vnicū actū iuriſdōnis, &
in certas pſonas nō acquiri quaſi poſſeſſionē
iuriſdōnis in alijs actibus & pſonis. ex Doctri-
na Bar. in l. 1. §. ſi qs hoc interdicto. nu. 1. ff. de
itin. actuq; priua. quem refert & ſequitur Feli.
in cap. licet cām. in 7. notabil. de probatio.

Accedat q illa poſſeſſio fuit momētanea,
& in ꝯtumaciā, & nō ꝯtinuata cū perceptione
35 fructuū, quo fit vt nō ſit ꝯſiderabilis † arg. no
tat. p Hipol. in l. fi. n. 155. & ſeq. ff. de iuriſ. om.
iudi. Nec locatione ſine pceptione mercedis
36 pbat̃ dn̄iū ſeu quaſi, nec poſſeſſio c. inter di-
lectos. §. p īſtrā. de fid. īſtr. Natt. d. ꝯſi. 672. n. 20.

Tertio rn̄det̃, dato & nō ꝯceſſo q tpe p̄di-

ĉti homicidij & ɔfiſcationis factæ anno 1320.
Ciuitas Maſsæ habuiſset merũ & mixtũ Im
periũ,& oĩmodã iuriſdõnẽ, in p̃dictis caſtris,
attamẽ potuerũt dñi Plũbini iũcto tpe ſuorũ
p̃deceſsorũ p̃ſcribere, p̃ſertim ſpatio tpis im-
37 memorabilis,p̃dictũ merũ & mixtũ imperiũ,
† & oĩmodã iuriſdictionẽ aduerſus p̃dictã ci-
uitatẽ Maſsæ,p̃cipuè recognoſcendo impera
torẽ in directũ & ſupremũ Dñm. Bald. in l.2.
col.4.ver.6.q̃ro.C.de ſeruit.& aqu.expreſsè di
38 cẽs quẽuis Principẽ, † imo priuatã p̃ſonã poſ
ſe p̃ſcribere iuriſdictionẽ tpalẽ in terris eccle
ſiæ.& col.5.ver.& Bal.refert & ſequit̃ Balb.de
p̃ſcriptio.in 1.parte 5. part.prin.q.2.Pariſ.ĩ c.ſi
diligẽti.nu.12.poſt Abbat.de p̃ſcrip. Affirmãs
39 Ciuitates & Regna † p̃ſcribi ſpatio cẽtum an-
norũ.latiſſimè idẽ Balb.de p̃ſcrip.in 2.parte 3.
part.princ.q.6.col.4.& duabus ſeq. Dec.cõſil.
85.col.1.Aluar.de pac.iuram.firman.col.2.in
fi.& col.3.Abb.in c.ſi diligẽti.nu.9. de præſcr.
& in c.ſuper qbuſdã.§.p̃tereà.de ver.ſign. in c.
p venerabilẽ.nu.10.p illũ tex.qui fil. ſint legit.
Alex.latè ɔſi.24.nu.13.circa fi.vol.5.ɔcludens
40 p̃ſcriptionẽ † cẽtũ annorũ currere ɔ̃ Papam
& Imperatorẽ.& ɔſi.11.nu.10.vol.7.Zabar.in
cle.Paſtoralis.§.ait.n.2.& 3. de re iudi. Bart. in
l.infamẽ.in fi.ff.de pub.iud.& in l. hoſtes ff. de
captiu. & poſtlim. reuerſ ɔcordat auth. quas
actiones.& ibi cõiter Doct. C. de ſacroſ.eccl.
Alber.in l.fi.col.2. & ſeq.C. de iuriſd.om.iud.
Iaſ.ɔſi.7.nu.1.Soc.Iun.ɔſi.76.nu.40.52.63.vol.
1.& ſeq.ſcribẽs de p̃ſcriptione Marchionatus
Mõtisferrati.& cõſi.61.nu.10. & pluribus ſeq.
vol.3.vbi nu. 18. & ſeq. loquit̃ de p̃ſcriptione
41 † cẽtenaria ɔ̃ eccleſiã & Imperatorẽ,ẽt reſpe
ctu eorũ q̃cis debent̃ rõne ſupremi dñij & ſu-
perioritatis, atteſtãs hãc eſſe cõem ɔcluſionẽ.
& ɔſ.6.n.16.& 17.eo.vol.3. Alb.ɔſi.64.n.91.&
ſeq.Rui.ɔſi.803.n.4.vol.5. Natt.cõſi.98.nu.10.
42 ɔcludẽs nõ requiri ſciẽtiã † & patientiã eius ɔ̃
quẽ p̃ſcribit̃. Ergo multo magis procedit vbi
interuenit ſciẽtia & patiẽtia aduerſarij, & titu
lus ſaltẽ putatiuus, vt in caſu nr̃o, qua ſciẽtia
data ſufficit eõe tp̃s,& ſic 40.annorũ ibi, & di-
cto ɔſi.672.nu.22.& ſeq.vbi ɔcludit fines præ-
43 ſcribi † ſpatio 30. & 40. annorũ.Iacob. Man-
del.latiſſimè ɔſi.64.nu.43.vſq; ad nu.56.91.&
ſeq.poſt Balb.Io.Andr.Abbat. Butr. Paul. de
Caſtr.Ang.Alex.Calder.Dec.& Afflic.p eum
adductos,multa ad caſum nr̃m adducens,cõ-
ſtãter tenẽs nõ eſſe neceſſariũ,ſtãtibus p̃dictis
inſtr̃is, pbare ſciẽtiã & patientiã. Chaſſan. de
cõſuet.Burgund.in rubr. *des foreſt paſturages*. §.
44 octauo nu. 2. vbi dicit q in p̃ſcriptibilia † de
iure p̃ſcribunt̃ ſpatio tãti tpis cuius initij me-
moria nõ extat in ɔ̃riũ. Boer.deciſ. 39. nu. 11.
& 12. Grat.ɔſi.9.n. 41. loquẽs ĩ p̃ſcriptione cẽ
tenaria Alc.ɔſi.199.nu.54. & 55. vbi ad multa
ɔ̃ria rñdet, loquẽs ẽt in p̃ſcriptione Mõtisfer-
rati ɔ̃ Marchionẽ Saluciarũ.Pariſ.cõſil.23.nu.
193.& ſeq.vol.1.Brun.ɔſ.45.nu.6.& ſeq. Curt.
Iun.ɔſi.20.nu.6. dicẽs ſpatio tãti tpis cuius ini
45 tij memoria † non extat in ɔ̃riũ p̃ſcribi poſſe
ẽt ea, qbus ius reſiſtit.qd̃ pariter voluit Rubr.
ɔſ.21.nu.7.latiſſimè Craue. de antiq.tẽpor. in
4.part.nu. 201. verſi. ɔ̃riũ qd̃ imo p̃ſcribat̃ ſu-
46 prema põtas † ſpatio tãti tpis. qd̃ ẽt ſequitur
moderni Pariſien.de feud.§.7.nu. 18. Boſſ. in
tit.de regal.nu.21, latiſſimè Reſt. Gaſtal. ĩ ſuo
tractatu de imperatore q. 54. Corſet. de po-
teſt Regi.q.101.Port.Imol.ɔſi.87.nu.6.& mul
tis ſeq.Bero. ɔſi.136.nu.9. & multis ſeq. vol.3.
* Ex qbus patet hãc eſſe *receptiſſimam* ſententiam.
Cæterũ qd̃ attinet ad fundamẽtũ qd̃ ſumit̃
ex allegato pceſſu, facto corã p̃tore Piſarum
anno 1322. ɔ̃ quẽdã Duciũ Comitẽ de Caſta-
gneto,in quo ɔdẽnatus dr̃ dictus Ducius ad re
laxãdũ paſcua dictorũ Caſtrorũ cõitati Maſ-
ſæ, cui ptinere dicebant̃ pleno iure, Dicimus
illo fundamẽto potius deſtrui q̃ fundari intẽ-
tionẽ Ciuitatis Maſſæ, cũ p̃ſupponat iuriſdi-
ctionẽ dictorũ Paſcuorũ tũc fuiſſe penes p̃to-
rẽ piſarũ, Qd̃ ɔprobat̃ ex edicto emanato an-
no 1319. In quo enunciat̃ Caſtrũ & locũ Mõ-
tionis eſſe de maritima ciuitatis Piſarũ, quo
fit vt eodẽ tpe non potuerit eſſe apud ciuitatẽ
Maſſæ.argu.notat.in l. ſi vt certo. §. ſi duobus
vehiculũ.ff.cõmodat,vbi gl.Bar. & Doct.con
cordat regula l.cũ p̃tor ff.de iud.c,nõ ne. de p̃-
47 ſump. ibi vnius ĩcluſio † eſt alterius excluſio.
Nec aduerſant̃ dictiones pleno iure, Quia
48 reglr̃ † intelligunt̃ reſpectu dñij & vſusfruct9,
vt p Feli.in c.auditis.n.6.de præſcr. poſt Bal.&
alios locis citatis.Nec ex hmõi pleno iure,in-
fert ad iuriſdictionẽ, put in caſu nr̃o patet, in
quo vidimus iuriſdictionẽ eſſe penes p̃torẽ Pi
ſarũ iudicantẽ,& dñiũ adiudicari vniuerſitati
Maſſæ, & propterea ex ſeparatis non inferri
49 † vulg.l.fi. ff. de calumniat. cum ſimilibus.
Scdo rñdet̃ poſt p̃dictos iurecõſultos, Aſſer
tã ſniam(poſito q de ea † legitimè ɔſtaret) nõ
nocuiſſe Domino & vniuerſitaribus dictorũ
Caſtrorum. Multo minus Illuſt. Dominis Plu
bini non vocatis. ex vulg. regula de qua in l.
fin.C.quib.res iudicat.non nocet.
Tertio rñdet̃ oĩa p̃dicta eẽ ſublata per p̃ſcri
ptionẽ titulatã quadraginta annorũ, multo
magis cẽtũ annorũ de qua ſ. latè ſcripſimus.
Cõcludo igit̃ intẽtionẽ ciuitatis Maſſæ nõ
eſſe iuſtificatã, verũ potius q̃ plurimis legiti-
mis exceptionibus eliſam, pinde p̃fatũ Illuſt.
Dñm Plũbini abſoluẽdũ,& ĩ pace dimittẽdũ.
51 p̃ſertim cũ partib9 rei † fungat̃.l.fauorabilio-
res.ff.de reg.iur.cũ ſim. Salua meliore cẽſura.

SVMMARIVM.

1 *Filij maſculi poſiti in conditione ex teſtamento aui pa terni, vocati non cenſentur.*
2 *Filios maſculos in condõne poſitos, ex teſtõ vocatos nõ cenſeri, magis cõis & crebrior Doctorum opinio eſt.*
3 *Res iudicata pro veritate habetur.*
4 *Filij maſculi in condõne poſiti, ex teſtõ vocati cenſentur quando per teſtõ ẽ in aliquo grauati reperiũtur.*
5 *Filij maſculi in cõditione poſiti ex teſtõ vocati cenſentur, ſi teſtator plures gradus ſubſtitutionum fecit.*
6 *Filij maſculi in conditione poſiti ex teſtamento aui paterni vocati cenſentur, ſi ſubſtitutio vltimo ex hæredibus inſtitutis ſine filijs morienti facta ſit.*
7 *Filij maſculi in cõdõne poſiti ex teſtõ vocati cenſent̃, ſi p̃hibitio alienationis bonorũ cã adiecta facta ſit, vt quia bona in agnatione teſtõris remanere voluerit.*
8 *Qualitas poſita in legatis, in inſtitutione vniuerſali, repetita non cenſetur.*

9 Regula. l. qui filiabus. & l. ſi ſeruus plurium §. fina. ff. de leg. 1. quibus caſibus non procedat.
10 Filij poſiti in conditione cenſentur poſiti in diſpoſitione in legatis, non in ſubſtõnibus vniuerſalibus.
11 Legata & inſtitutiones vniuerſales quando differant.
12 Illatio bona ex ſeparatis fieri non poteſt.
13 Teſtator tunc bona in agnatione ſua conſeruare voluiſſe cenſetur, quando plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis fecit.
14 Subſtitutio tacita, imo etiam expreſſa de gradu in gradum, & de perſona ad perſonam non extenditur.
15 Subſtitutio facta per illa verba, videlicet eo caſu &c. operatur vt ſubſtitutio ad alium caſum quàm ſpecificatum non extendatur.
16 Teſtator filijs ſuis & hæredibus prouidere voluiſſe cenſetur, nõ autem illos pluribus oneribus grauare.
17 Teſtator plus diligere nepotẽ quã filiũ nõ præſumitur.
18 Ius potentius eſt in cauſa immediata, quã in mediata.
19 Ius potentius eſt in cauſa, quàm in cauſato.
20 Agnatio per maſculos nõ aũt per fœminas cõſeruatur.
21 Præſumptiones plures vnam tollunt.

CONSILIVM XXXV.

VISA ſpecie facti ꝓpoſita, nec nõ reſponſo acutiſſimi ingenij viri, Cæſaris Cãbiani iureconſulti, ſenatoriſq; prudentiſſimi exactè conſcripto, ſpicas poſt ipſum diſertiſſimum meſſorẽ colligendo non poſſum niſi cum eius opinione, veluti veriore & crebriore ſentire, ſcilicet Carolum Griglietum, Iuliani Griglieti filium in conditione poſitum, in vniuerſali ſubſtitutione Iuliano hæredi inſtituto facta a Claudio Philippo Griglieto dicti Caroli auo paterno, non fuiſſe eidem Iuliano ſub illis verbis, & caſu quo idem Iulianus decederet ſine filijs maſculis, expreſsè nec tacitè ſubſtitutũ.
Quandoquidem vera & *receptior* ſit ſententia
1 filios † maſculos poſitos in conditione non
2 eſſe teſtamento vocatos, prout eam † veram
& magis receptam teſtantur Doctores citati a prædicto D. conſulente. quibus addi poteſt D. Rolan. a Val. Præſes Senatus Montisferrati meritiſſimus conſil. 51. volum. 3. vbi latè de hac materia tractans adducit Doctores vtriuſque partis. ex quorum dinumeratione apparet ſupraſcriptam opinionem negatiuam eſſe crebriorem, cum pro affirmatiua citet 25. Doctores, pro negatiua autem 36. quibus ſi addiderimus Natt. conſi. 551. num. 9. & Bero. conſi. 11. nume. 20. volum. 2. verſicu. ſecundo non obſtat, ac Henricum Ferrandet in addit. ad Guid. Pap. quæſt. 184. indubium eſt negatiuam opinionem veluti 39. Doctorum auctoritate comprobatam, eſſe veriorem & crebriorem. Ideò ab ea in iudicando & cõſulendo non eſſe recedendum, vt nominatim in quæſtione noſtra dicit Pariſ. conſi. 86. nume. 14. & ſequen. volum. 2. vbi etiam expreſsè dicit opinionem Guid. Pap. quæſt. 184. & Dec. conſi. 270. tenentium contrarium nõ eſſe veram, eique aduerſari communem opinionẽ, eo maximè quia ita iudicatum fuit cõtra Guidonis opinionem per Parlamentum Gratio-
3 nopolitanũ. & res iudicata † pro veritate habetur. l. res iudicata. ff. de reg. iur.

Qua communi opinione ſtante, & ſi non eſſet in caſu noſtro diſputandum, nihilominus non ab re eſſe putaui reſpõſiones a ſupra D. conſulente fundamentis exaduerſo adductis datas ſummatim repetere.

Non obſtat igitur primo Dec. d. conſi. 270. & alij in contrarium adducti. Quia ſi accuratè perlegentur eorum reſponſa, clarè apparebit ipſos non motos fuiſſe ad reſpondẽdum prout reſponderunt, propter ſolam qualitatẽ maſculinam, poſitam in conditione, ſed etiã propter alias coniecturas ex verbis teſtamentorum, ſuper quibus conſuluerunt reſultan-
4 tes, vt puta quia teſtator maſculos † poſitos
in conditione grauauerat, vel plures gradus
5 ſubſtitutionis vniuerſalis † in teſtamento fe-
6 cerat, aut ſubſtitutionem vltimo moriẽti † ex
pluribus hæredibus inſtitutis fecerat vel prohibitio alienationis bonorum hæreditariorum, cauſa adiecta quia volebat teſtator di-
7 cta bona remanere † in ſua agnatione, ſiue familia ipſius teſtatoris, ſcripta erat. Ideo nimirum ſi concurrentibus prædictis coniecturis, & qualitatibus, aut pluribus ex eis, reſponderunt in eorum facti ſpecie inductum fuiſſe tacitum fideicommiſſum, propter coniecturatam mentem teſtatoris, reſultãtem ex verbis teſtamentorum. Quarum cõiecturarum nulla legitur in noſtra ſubſtitutione vniuerſali interueniſſe, propter ſolam qualitatem maſculinam in conditione poſitam, quæ nõ eſt potens ad tollendam diſpoſitionem gl. communiter approbatæ in l. Lucius ff. de hæred. inſtituen. vt nominatim reſpondet Pariſ. d. conſil. 86. nume. 16. & 17. & conſi. 87. num. 26. & 4. ſequen. volum. 2. poſt Paul. de Caſtr. Alexan. capr. Cuman. Socin. Corn. Curt. & Dec. per eum citatos, quos ſequitur Henri. Ferrãd. loco ſupra citato. & alij ſupra pro opinione negatiua adducti.

Nec prædictis aduerſatur quòd in legato in eodem teſtamento ipſi Carolo relicto, pluries habita fuerit mentio de maſculis, pluresque gradus ſubſtitutionis facti, in quibus maſculi non ſolum poſiti ſunt in conditione, ſed etiam vocati & grauati fuerint, & propterea idem dicendum videri in dicta ſubſtitutione vniuerſali ex regula. l. qui filiabus. & l. ſi ſeruus plurium. §. fina. ff. de leg. 1.

Quia adhæc reſpõdetur, quòd licet filij maſculi ſint poſiti in cõditione, & vocati in vno capitulo priore vel poſteriore, nõ propterea dicuntur vocati in alio capitulo, in quo duntaxat ſunt in conditione poſiti. ita nominatim reſpondet Pariſ. d. conſi. 86. nu. 40. poſt Alex. Bened. Capr. & Soci. quos citat. & clarius conſil. 87. nume. 39. vſque ad nume. 53. incluſiuè volum. 2. vbi per multa iura & auctoritates di-
8 cit cõem eſſe ꝯcluſionẽ ꝙ qualitas poſita † in
legatis, nõ cenſet repetita in inſtitutione vni-
9 uerſali. & diſertè rñdet ad regulã † l. q filiabus.
& l. ſi ſeruus plurium. §. fina. ff. de legat. 1. & ad alia in contrarium adducta. ideo videnda ſunt dicta conſilia, quæ comprobantur ex

 ſingulari

ſingulari limitatione data ad dictam glo. in l.
Lucius.per Petrum Gerardum ſingul.61.poſt
Angel.in l.in legatis.C.de legat. & alios ibi in
10 additione allegatos, ſcilicet filios † poſitos in
conditione in legatis, cenſeri vocatos, ſecus
in ſubſtitutionibus vniuerſalibus, & aſſignat
11 rationem diuerſitatis inter legata, † & inſtitu
tiones vniuerſales.facit regula.l.fina.ff.de ca-
lumniat, l. Papinianus exuli. ff. de minor. vbi
12 ex ſeparatis † non fit illatio. Quinimo cùm te
ſtator in legato facto Carolo progreſſus fue-
rit ad plures gradus ſubſtitutionis, propter
13 quos † cenſetur ſecundum aliquos Doctores
voluiſſe conſeruare bona legata in agnatio-
ne, in ſubſtitutione autem vniuerſali vnum
tantum gradum ſubſtitutionis fecerit, nõ eſt
dicendum quòd pariter in dicta ſubſtitutione
vniuerſali voluerit facere plures gradus ſub-
ſtitutionis ipſi Iuliano, quia ſi hæc voluiſſet
vtique feciſſet.quod cùm non fecerit noluiſ-
ſe præſumitur.vulg.l.vnic.§.ſin autem ad deſ-
ficientis.C.de caduc.tollen. & ibi Doct.
Nec mouere debet id quod aduerſus præ-
dicta audio replicari, ſcilicet quòd teſtator
non fecerit in ſubſtitutione vniuerſali plures
gradus ſubſtitutionis,quia putabat ſatis fuiſſe
prouiſum per primum gradum ſubſtitutio-
nis, & quod idem feciſſet teſtator ſi fuiſſet in-
terrogatus.

Quoniam, (ſit pace & reuerentia replican-
tium dictum) iuri aduerſatur huiuſmodi re-
plicatio, cum certi iuris ſit, non ſolum taci-
14 tam, ſed etiam expreſſam ſubſtitutionẽ † non
extendi de gradu in gradum, nec de perſona
in perſonam. vt communiter cõcludunt Do
ctores relati a Dec.conſi.287.nu.7.Pariſ.cõſi.
86.num.34.& ſequen.& conſi.87.num. 12. &
17.& conſi.89.nu.11.& 18.D.Rol.a Val. cõſi.
56.num.24.& conſi.59.num.39.volum.3.Præ
ſertim ſtantibus illis verbis eo caſu &c. quæ
15 † operantur vt ſubſtitutio non extendatur ad
alium caſum, quàm ſpecificatum. Dec.d. cõſ.
287.num.11.& alij cumulati a D.Rol. a Vall.
conſi.59.num.10.volum.3.Imo ſi teſtator in-
terrogatus fuiſſet an plures gradus ſubſtitutio
nis vniuerſalis Iuliano filio, & hæredi vniuer
ſali inſtituto facere vellet, prout plures gra-
dus ſubſtitutionis in legato facto Carolo ne-
poti fecerat, veriſimile eſt quòd reſpondidiſ-
ſet ſecundum iuris diſpoſitionem. Bald. in l.
precibus.colum.14.C. de impub. & alijs ſub-
ſtitu. per tex.in l.duo ff.de acqui. hæredit. Pa-
riſ.conſi.89.num.26.volum.2.Ius autem præ-
16 ſumit teſtatores † velle prouidere filiis, & hæ-
redibus, non autem illos grauare plurib.one-
ribus l.filijs matrem.& l.ſeq.C.de inoff. teſta-
men.l. Titia. §. qui inuita.& l.vnum ex fami-
lia.§.ſi rem ff.de leg.2. Bald. in d.l. precib.col.
10.in fin.verſic.3.hoc probatur. C. de impub.
& alijs ſubſtit.latè Crauet.conſi.167.num.14.
At dicere quòd ſi Claudius teſtator interroga
tus fuiſſet, an vellet dictum Carolum etiam
eſſe Iuliano ſubſtitutum poſt eius mortem,
eſt inducere fideicommiſſariam ſubſtitutio-
nem, proinde onus l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.
de vulg.& pupil.& d.l.precibus.vbi Bal. verſi.
ſupra citato.Pariſ.d.conſi.86.nu. 26.& conſi.
ſeq.num.13.Ergo veriſimile eſt quòd non ita
reſpondiſſet.

Quinimo dato, & nõ conceſſo quòd etiam
plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis feciſ-
ſet, proinde filios in conditione poſuiſſet, nõ
propterea ſecũdum magis communem opi-
nionem filij poſiti in conditione cenſentur
vocati.ita crebriorem dicit Rol.a Val. dicto
conſi.51.nume. 9. vol. 3.vbi plures Doctores
adhoc citat.

Præterea non eſt præſumẽdum quòd Clau
17 dius Philippus teſtator † plus dilexerit Caro-
lum nepotem, quàm Iulianum filium. arg. l.
publius.§.fina.ff.de conditio. & demonſtrat.
& l.ſi viua matre.C.de bon.matern.& eorum
quæ ſcribit Paul.de Caſtr.& Fulg. in l. 1. C.de
18 conditio.inſer.potentius enim ius † eſt in cau
ſa immediata, quàm in mediata: & in cauſa
19 † quàm in cauſato. iuxta notat. per Paul. de
Caſtr.& Docto.in l.digna vox.C.de legib. At
ſi dixerimus ex illis verbis ſine liberis maſcu-
lis, Carolum fuiſſe ſubſtitutum Iuliano patri
cogeremur fateri nepotem ſubſtitutum eſſe
magis dilectum, quia ipſi Carolo nepoti nul-
la etiam tacita legitur facta ſubſtitutio vniuer
ſalis, & ſic non grauatus, & per conſequens
omnia bona Claudij excepta legitima, Iulia-
no debita eſſent in diſpoſitione Caroli, Iulia
nus autem filius, & hæres grauatus eſſet reſti-
tuere Carolo omnia præter legitimam, & ſic
minùs dilectus, quod dicendum non eſt, iuri-
bus ſupra citatis.

Et ſi dicatur Iulianum fuiſſe magis dilectũ
quia inſtitutus fuit.

Reſpõdetur quòd ex quo cõgebatur Clau-
dius pater Iulianum filium inſtituere, Carolũ
autem nepotem non, idcirco conſiderabilis
non eſt talis inſtitutio, cum effectu ipſo re-
ſtringeretur ad legitimam, ita reſpõdet Paul.
de Caſt.d.conſi.406.vol.2. verſi. reſpondetur
ſecundum impreſſionem Papienſem. quem
refert & ſequitur Dec.conſ.15.col.2.ver.non
obſtat ſi dicatur.

Nec locum habere poteſt enuntiata alia
coniectura ſumpta ex eo quòd cum teſtator
ſubſtituerit Iuliano hæredi eius filias, multo
magis cenſeri debeat voluiſſe eidem Iuliano
ſubſtituere Carolum filium. Quia ſatis ſubla-
ta eſt ex reſponſione Domini conſultoris.

Accedat quòd ſi vera eſſet hæc coniectura
cogeremur fateri falſam eſſe communẽ con-
cluſionem de qua per gl. communiter appro
batam in d.l.Lucius.videlicet quòd filii poſi-
ti in conditione non cenſeantur ex teſtamen
to vocati. At glo.ipſa eſt communiter a Do-
ctoribus, recepta, ergo prætenſa coniectura
vera non eſt. Ad quod demonſtrandum ſatis
erit inſtantiam allegare. iuxta gloſ. in cap. ſi-
cut vrgeri.1.q.1. fingamus Claudium Philip-
pum inſtituiſſe Iulianum eius filium hæredẽ
vniuerſalem, & eidem decedẽti ſine filijs ſim-
pliciter ſororem ipſius teſtatoris, aut alium
extraneum ſubſtituiſſe, conditionemque fi-
deicom-

deicõmiſſi defeciſſe, quia filius inſtitutus deceſſerit relictis filio vel filia, vtrum hoc caſu filius vel filia dicti inſtituti poſiti ſimpliciter in conditione cẽſeri debeant ſubſtituti Iuliano patri & hæredi inſtituto, certè ſecundum hanc coniecturam dicendum eſſet filium vel filiam ſuperſtitem cenſeri debere patri ſubſtitutos, quia ſi filio inſtituto ſubſtituit ſororem ipſius teſtatoris, vel alium extraneum, multo magis ſecũdum prædictam coniecturam videtur voluiſſe ſubſtituere filium, ſeu filiam dicti inſtituti, quos duntaxat in conditione poſuit. At ſecundum veram & communem cõcluſionem de qua in dicta gl. filij poſiti in cõditione non cenſentur ſubſtituti, ergo nõ eſt vera aſſerta coniectura.

Nec aduerſus D. Philippum Griglietũ ſubſtitutum a præfato quõdam Iuliano Griglieto vrget alia aſſerta coniectura, quòd maſculi poſiti in conditione, proinde Carolus cenſeatur ſubſtitutus, tamquam qualitas illa maſculinitatis in cõditione poſita, iuris præſumptione adiecta cenſeatur fauore maſculorũ, ea ratione vt bona teſtatoris remaneant in
20 eius agnatione, † quæ per maſculos non autem per fœminas conſeruatur l. t. verſi. publicè enim intereſt. ff. de veni. inſpicien. cũ ſimil. & niſi ita intelligeremus dictio illa, maſculis, diceretur ſuperfluo appoſita.

Quia hæc coniectura etiam tollitur ex abũdè reſponſis per D. conſulentem, videlicet qualitatem maſculinam operari quod maſculi duntaxat ipſius Iuliani excludant quoſcunque ſubſtitutos ipſi Iuliano, qui pariter a filiabus excluderẽtur, ſi filij ſine qualitate maſculina poſiti eſſent in conditione, ita nominatim reſpondet Pariſ. d. conſi. 86. nu. 15. poſt Caſtren. in l. 1. C. de condit. inſert. & conſil. 87. nume. 33. volum. 2. Idq; ſatis eſſe, vt quanto minus fieri poſſit nõ grauetur Iulianus filius & hæres, iuribus ſupra allegatis.

Præterea dato quòd propter illam qualitatem maſculinam præſumeretur teſtator voluiſſe conſeruare bona in agnatione ſua, attamen hæc præſumptio in caſu noſtro pluribus & quidem vrgentioribus præſumptionibus, imò verius probationibus tollitur. Nam plu-
21 res præſumptiones † vnã tollunt. l. Diuus. vbi Bar. ff. de in integ. reſtit. & l. ſi qui adulterij. C. ad l. Iul. de adulter.

Prima itaque præſumptio eſt, quia ſicut ſupra diximus, Claudius auus plures gradus ſubſtitutionis expreſſe fecit in legato facto præfato Carolo, non ſolum ponendo maſculos in conditione, ſed etiam eos expreſsè vocando & grauando, per quos plures gradus ſecundũ multorum opinionem cenſetur teſtator voluiſſe conſeruare huiuſmodi bona in agnatione, vnde veriſimile eſt, quòd ſi omnia alia bona in inſtitutione vniuerſali comprehenſa, voluiſſet conſeruare in agnatione, ſimiliter plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis feciſſet, & non ſolum maſculos poſuiſſet In cõditione, ſed etiam eos expreſsè vocaſſet & grauaſſet, & cum id non fecerit, præſumptio vrgens in contrarium ſumi debet, ſcilicet teſtatorem noluiſſe conſeruare bona hæreditaria in agnatione ſua, ita expreſsè reſpondet Pariſ. d. conſi. 86. nu. 30. & conſi. 87. nu. 28. & ſeq. volum. 2.

Secunda præſumptio, ſeu probatio eſt, quòd ipſe teſtator noluerit dicta bona conſeruare in agnatione de Griglietis, quia cùm ex dictis teſtamentis Claudij aui, & Iuliani patris reſpectiuè probetur, tempore teſtamẽti dicti Claudij fuiſſe in rerum naturam Alexandrum, dicti Claudij ex filio prædefuncto nepotẽ, nec nõ alios de agnatione ſeu familia de Griglietis, & illis præteritis Claudium auum, & teſtatorem ſubſtituiſſe dicto Iuliano tam ipſius Iuliani, quàm Claudij teſtatoris filias, & filios earum, per quas certi iuris eſt, iuxta ſcripta Ioan. And. in addit. ad Specul. in rubr. de ſucceſſ. ab inteſtat. & Docto. in l. maximum vitium. C. de libe. præterit. non conſeruari agnationem teſtatoris, & ſic de Griglietis, neceſſario ſequitur prædictum Claudium noluiſſe, etiam quod filios maſculos Iuliani poſuerit in conditione, conſeruare eius bona hæreditaria in agnatione de Griglietis.

Concludo igitur cum præfato Doctiſſimo conſulente, maſculos in conditione poſitos ex crebriore Doctorum ſententia non cenſeri ex teſtamento vocatos. Proinde Carolum Griglietum poſitum in conditione, in vniuerſali ſubſtitutione a Claudio Philippo auo paterno Iuliano filio & hæredi inſtituto, non fuiſſe tacitè eidem Iuliano eius patri ſubſtitutum, attenta præſertim clauſula eo caſu &c. & alijs vrgentiſſimis præſumptionibus, & cõiecturis ex dicto teſtamento auito contra ipſum militantibus. & ita iuris eſſe cenſeo ſaluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Tutor & curator quilibet tempore decreta & ſuſcepta adminiſtrationis pupillum ſe defenſurum, vtilia facere, & inutilia prætermittere, cum iuramento & obligatione bonorum ſuorum promittere debet.*

2 *Tex. in l. fin. §. ſed quod antiquitus. C. de curat. furioſ. licet loquatur in curatore furioſi, attamen in omnibus tutoribus, & curatoribus etiam locum habet.*

3 *Tutela quibus caſibus & defectibus inualida, & cauſa nulla cenſeatur.*

4 *Tutor non ſeruans a iure requiſita in adminiſtratione, pupillo non præiudicat, & actus pupillo præiudiciales non valent.*

5 *Tutores teſtamento aut per inquiſitionem dati, ſatiſdare non tenentur, alia tamen a iure requiſita præſtare tenentur.*

6 *Tutores teſtamentarij pupillis vtilia facere, & inutilia prætermittere, ac eos defendere iurare debent, alias geſta ab eis non valent.*

7 *Tutores teſtamentarij ſtatim ſuſcepta tutela inuentarium bonorum pupilli facere debent, ſaltem per notarium cum duobus teſtibus, alias res pupillares iure adminiſtrare non poſſunt, nec actorem conſtituere.*

8 *Inuentarij confectio per teſtatorem remitti poteſt.*

9 *Tutor ante confectum inuentarium nihil rectè adminiſtrare*

ſtrare valet, niſi quod nec modicam dilationem expe-ctare poteſt.

10 Vniuerſalis negatiua non põt verificari in parte vna, ſed concurſum omnium requirit.

11 Verbum oportet neceſſitatem inducit.

12 Verbum gerere, per ſe vel alium ſignificat.

13 Dictionis, niſi, natura eſt inducere exceptionem, & regulam in caſu non excepto firmare.

14 Proceſſus a tutore ante confectionem inuentarij factus, quibus caſibus ſit nullus, & quibus validus.

15 Tutor non poteſt conueniri, nec experiri in iudicio vel extra inuentario nundum confecto & perfecto.

16 Geſta a tutore ante confectionem inuentarij communi calculo inualida ſunt.

17 Tutor ob ignauiam & negligentiam, vt ſuſpectus remoueri poteſt.

18 Tutor qui non confecit inuentarium, vt ſuſpectus remoueri debet.

19 Tutor teſtamẽtarius adita hæreditate ſtatim tutor eſt.

20 Tutor legitimus ſtatim mortuo patre pupilli, tutor eſt quia lex eum tutorem facit.

21 Tutor datiuus ſtatim poſtquàm datus eſt, tutor eſt, tenetur tamen ante adminiſtrationem inuentarium facere.

22 Sententia lata contra tutorem, qui non fecit inuentariũ pupillo non nocet, ſed ipſo iure nulla eſt.

23 Argumentum a ſpeciali in iure validum eſt.

24 Tutor ante confectum inuentarium pupillo vtilia facere poteſt, & præparatoria ad inuentarium conficiendum, ac tempore peritura, aliàs ſecus.

25 Actoria facta per tutorem quibus caſibus nulla ſit.

26 Pupillus contra quẽ nulliter in iudicio proceſſum fuit, indefenſus dicitur.

27 Acta & ſententia contra pupillum lata, quibus caſibus ipſo iure nulla ſint.

28 Citatio facta die feriata ad diem non feriatam an iure valeat, & de conſuetudine valet.

29 Actuario & notario cauſa atteſtanti de commiſſione ſibi facta an credi debeat.

30 Teſtes ſine interuentu adiuncti præſentati, a commiſſario examinati, nulliter recepti dicuntur.

31 Teſtium idoneitas vel incapacitas tempore præſtiti iuramenti, non examinis inſpici debet.

32 Actus omnes iudiciales, inſtrumentorum productione excepta, diebus feriatis facti nulli ſunt, & pro non factis habentur.

33 Laudum latum vltra formam compromiſſi non valet.

34 Laudum latum vltra formam compromiſſi nullum eſt, & ratificari non poteſt.

35 Laudum extra tempus compromiſſi vel ſtatuti prolatum, nullius eſt momenti.

36 Compromiſſi prorogatio ab arbitratoribus facta, partibus non intimata, de iure non valet, licet in compromiſſo auctoritas prorogandi data fuerit.

37 Laudum nullum ratificari non poteſt.

38 Laudum vel compromiſſum ſi nullitatem patiantur, pupillo aduerſus ea reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria.

39 Perſonarum de legitimatione, uel illegitimatione prius tractandum eſt, quàm de meritis cauſæ.

40 Notarij errore quandoque in inſtrumentis minus ſcribitur, quàm dictum ſit.

41 Teſtis varius, & indigens fide, propter varietatem temporis dicitur.

42 Qualitates nullæ ſunt non entis.

43 Inſtrumento teſtamenti ſtandum eſt, niſi de contrario appareat.

44 Inſtrumentum publicum, & ſolemne probatio probata, & veritas apparens dicitur.

45 Teſtes varij non probant.

46 Verba directa, & verba communia quoad inſtitutiones, & ſubſtitutiones valde inter ſe differunt.

47 Teſtis falſus in vno capite etiam ſeparato, cenſetur etiam falſus in alijs capitibus, propter iuramenti indiuiduitatem.

48 Teſtes teſtamentarij niſi deponant de toto tenore teſtamenti, non probant illud quod deponunt.

49 Falſitatis ſuſpicio in cauſis ciuilibus pro falſitate habetur, ad repellenda dicta teſtium de falſo ſuſpectorum.

50 Reſtitutionis in integrum beneficium ad hæredes tranſitorium eſt.

CONSILIVM XXXVI.

VIſa ſpecie facti cõtrouerſiæ vertentis inter admodum Magnificas Ioannam, & Ricardam filias quondam D. Claudij Philippi Griglieti, & Illuſt. hæredes quondam D. Caroli Griglieti præfati Claudij Philippi ex Iuliano filio nepotis, necnon qõnibus nobis ꝓpoſitis, ordinẽ ipſarum ſequendo, duab. primis, quibus quæritur an præfati Caroli Griglieti tutores teſtamentarij, qui tempore decretæ a iudice adminiſtrationis, aut quouis alio non promiſerunt cum iuramento pupillum defendere, eiuſque vtilia facere, & inutilia prætermittere, nec inuentarium fecerunt, ſaltem iuxta formam a teſtatore præſtitutam, iure potuerint ad cauſam & litẽ retroactis annis a prædictis Ioanna, & Ricarda aduerſus præfatum Carolum pupillum intentatam, validè & legitimè actorem conſtituere, teneatq́ue dicta actoris conſtitutio, poſito quòd & ipſe actor præmiſſa cum iuramento non promiſerit. Reſpondeo prædictos tutores iure non potuiſſe conſtituere dictum actorem, proinde illegitimam & inualidam fuiſſe dicti actoris conſtitutionem, & hoc duplici ex capite. Primo ex defectu poteſtatis dictorum tutorum conſtituentium. Secundo ex defectu ipſius actoris conſtituti. Nam quod ad primum caput attinet, dicimus actoris conſtitutionẽ eſſe nullam & inualidam, propter omiſſas ab ipſis tutoribus tempore ſuſceptæ adminiſtrationis ſolemnitates a iure requiſitas, cùm certi iu-
1 ris ſit omnem tutorem † & curatorem teneri,
& obligatum eſſe tempore decretæ, ſeu ſuſce-
ptæ adminiſtrationis, cum iuro, & ſub obliga
tione bonorum ſuorum promittere ſe defen
ſurum pupillum, eiuſque vtilia facturum, &
inutilia prætermiſſurum. tex. eſt expreſſus vbi
communiter Doct. in l. de creationibus. C. de
2 epiſco. audi. repetitus. in l. fi. † §. ſed quod anti-
quitus C. de cur. furi. qui licet loquantur in
curatore furioſi a parentibus dato in teſta-
mento, attamen locum etiam habent in
omni-

omnibus tutoribus & curatoribus.vt in auth.
quod locum.C.de cur. fur, & in authen, vnde
ſumitur.§.fin.gl.in d.l.de creationibus.in ver-
bo conſcripto.verſicu,& eſt hodie hoc com-
mune. Barto.in l.legitimos.nume, 7. verſicul.
Tertium quod requiritur, ff. de leg. tuto. vbi
expreſsè dicit, quod id quod introductũ fuit
in d.l.de creationibus.in curatore furioſi, ex-
tenſum eſt per d.authen. ad omnes tutores &
curatores, quod etiam expreſsè dicit gloſſ. in
princ.in verbo idonei verſic. item debent iu-
rare iſti omnes.inſtitu. de ſatiſda. tuto. & glo,
in l.tutor,qui repertorium. in verbo oportet
ff.de adminiſtr. tut. puto tamen quòd abſque
extenſione id probetur eadem l. de creationi
bus.in illis verbis, ad ſimilitudinem tutorum
pupilli & curatorum adulti.& hæc concluſio
etiam probatur ex text.in l. fin. §. omnem.C,
de adminiſt.tut.vbi imperator cenſet omnes
tutores teneri promittere ſe defenſionẽ pro
pupillis ſuſcepturos. quẽ ad hoc allegat Bart.
in d.l.legitimos.nume.8.verſi.quintum quod
requiritur, dicens propter præmiſſorum de-
3 fectum fuiſſe cancellatas † multas tutellas.
quem refert & ſequitur Iaſ.conſil.4. nume. 4.
volum.3. concludens poſt plures alios per eũ
relatos Barto.in d l.legitimos.eſſe communi
ter approbatum.quod etiam dixit in l.prætor
nume.9.ff.de nou.oper.nuntia. & ibi commu
niter Docto. idem ſentit ſequendo Bart. So-
cin.Iun.conſi.22.volum.2.conſil.148.num.8.
& duobus ſeq. vbi poſt plures cumulatos cen
4 ſet tutorem † non ſeruantẽ prædicta, vti non
habentem adminiſtrationem, non poſſe pu-
pillo præiudicare, & actus pupillo præiudicia
les non valere.idẽ affirmat Sebaſtianus Van-
tius de nullitate ſenten. ex defectu & inhab.
manda.compare.nume.148.Cor.conſil.164.
litera 5.volum.4.Rebuff.de ſent.prouiſ. art.2.
glo.2.nume.7.Natta conſi.214.nume.13.Vil-
lalobos in ſuis communibus opi. in litera T,
in fi.poſt Iaſ.& Brunum per eum citatos. Nec
obſtat quòd aliqui dicere voluerunt prædictã
concluſionem non habere locum in tutori-
bus teſtamentariis, quia hanc limitationem
non video iure probari, ſolum enim legi tu-
5 tores † teſtamento aut per inquiſitionem da-
tos non teneri ſatiſdare inſtitut. de ſatiſda. in
princ.cum ſimil.ſed a prædictis promiſſioni-
bus, & aliis requiſitis, ad quæ tenentur cæteri
tutores & curatores non ſunt immunes. qui-
nimo de tutore teſtamẽtario expreſsè legunt
text.in d.l.fin. C. de curat. furioſi.glo.in Inſtit.
de ſatiſda. tuto. in princ. nam cum in text. ibi
dictum fuiſſet tutores teſtamẽto ſeu ex inqui-
ſitione datos non teneri ſatiſdare, glo. ibi ex-
preſſe dicit iſtos omnes tutores debere iurare
bene agere, ideſt non prætermittere vtilia pu-
pilli d.§.fin.in authen.vt hi,qui oblig. accedit
text.in d.l.fina.§. omnem defenſionem. In il-
lis verbis, omnes tutores Barto. in d. l. legiti-
mos.nume. 7. vbi etiam dicit de omnibus tu-
toribus &c. quod ſi omnes tenentur promit-
tere vt ſupra, ergo & teſtamentarii. argum. l.
Iulianus.ff. de leg. 3.cum concordantibus al-
legatis per Alexan.in iſtis terminis conſi.163.
nume.1.volum.5. & in tutoribus teſtamenta-
riis ita reſponderunt Iaſ.d.conſil,4. volum.4.
Socin.Iun.d.conſi.148.volu. 1, quo fit vt ma-
nifeſtè appareat veram & receptam eſſe iuris
6 concluſionem, tutores † teſtamentarios tene
ri promittere ſe vtilia pupillo facturos,& inu
tilia prætermiſſuros, pupillumq; defendere,
quibus non ſeruatis geſta per eos in pupilli
præiudicium non tenere.
7 Secundò tenebãtur prædicti tutores † ſtatim
ſuſcepta tutela inuentarium bonorum pupil-
li, ſaltem ſecundum formam a teſtatore præ-
ſcriptam, videlicet per notarium cũ duobus
teſtibus facere, quod cùm non fecerint, iure
non potuerũt pupillares res attingere, ſeu ad-
miniſtrare. proinde nec actorem conſtitue-
re. vulg.l.fin.§.illo procul dubio.C.arbit.tute.
qui loquitur in tutore teſtamentario in illis
verbis, niſi teſtatores inuentarium conſcribi
8 vetauerint. ergo ſi teſtatores † nõ vetauerint
tenentur facere inuentarium l, actione. C. de
tranſac.clarius in d.l.de creationibus.verſi. &
inuentario cum omni &c. Et ibi gl. in verbo
circũſcripto.& communiter Docto.l. tuto-
res.C.de admini.tutor.iuncta gloſſ.ibi, bonus
text.in l.tutor,qui repertorium.in princ. ver-
ſicu.nihil itaque gerere. &c.vbi iurecõſul.no-
9 minatim dicit tutorem † nihil poſſe gerere
ante confectum inuentarium, niſi quod nec
modicam dilationem expectare poſſit. ſi ni-
hil gerere poteſt, ergo nec in iudicio compa-
rere per ſe vel per aliũ; præſertim ſi pupillus
10 damno afficiatur, cum aduerbium nihil, † cõ
tineat vniuerſalem negatiuam. l. ſi is qui du-
centa.§.vtrum.ff.de reb.dub.& verbum opor
11 tet, † inducat neceſſitatem.l.cùm oportet.C.
12 de bonis quæ libe. Et verbum gerere, † ſigni-
ficet per ſe vel per alium. l. item §. geſſiſſe. ff.
de adminiſtrat.tuto. Ergo nec actorem con-
ſtituere. quod comprobatur ex dictione niſi,
13 ibi poſita, cuius † natura eſt inducere exce-
ptionem, & firmare regulam in caſu non ex-
cepto l.nam quod liquidæ.§.fi. ff. de pen. leg.
Deci.in cap.cùm ſit Romana.colum.2.de ap
pell.faciunt notata in d.l. actione. C. de tran-
ſact. gloſſ. in d.l.tutor. in verbo cùm oportet.
quam Bart. ſic ſummat. contra tutorem qui
non facit inuentarium iuratur in litem,& an-
tequam faciat non poteſt adminiſtrare niſi
quæ dilationem non recipiunt.idem ſentit in
l.legitimos.in princip.nume, 7. ff. de legitim.
tuto. & nume. 22. dicens quòd tutor non de-
bet aliquid gerere ante factum inuentarium,
& Barto.ſequitur Alexand.in d.l.tutor qui re-
pertorium addens Bal. idem tenentem in l. ſi
tutor.C.in quibus cauſis in integ.reſtitut.non
eſt neceſſ. idem tenet Capell. Tholoſ. q. 288.
14 expreſsè affirmans proceſſum † factum a tu-
tore agente ante confectionem inuentarii eſ
ſe nullum vel annullandum, niſi in tribus ca-
ſibus, videlicet in his quæ dilationem non re-
cipiunt, aut præcedunt confectionem inuen-
tarii, vel in his ex quibus pupillus nullum dã-
num patitur.& ita fuiſſe concluſum & iudica-
tum,

tum. quem refert & ſequitur Boeri. deciſ. 53.
15 nume. 5. concludens tutorem † non poſſe cō
ueniri nec experiri in iudicio vel extra, inuen
tario nundum cōfecto & perfecto. poſt Bart.
Corne. & Sali. locis citatis. Rui. conſil. 108. nu.
7. & 15. volum. 1. loquens in tutore teſtamen-
tario. Alc. reſpon. 164 nume. 9. vbi dicit om-
nes ita tenere in d. l. fin. C. arbi. tute. Bero. con-
ſil. 164. nume. 15. & 16. volum. 2. Vantius loco
ſupra citato. Socin. Iun. d. conſil. 148. nume. 5.
& 9. volum. 1. & d. conſi. 22. nume. 3. volum. 2.
16 vbi dicit geſta † a tutore ante confectionem
inuentarij, communi calculo eſſe inualida.
quod etiam expreſſe dicit Bart. in l. 1. num. 7.
ff. de cura. bonis dando. & in l. fin. C. de alim.
pup. præſtan. quem refert & ſequitur Angel.
Are. in §. præterea. colum. 29. & 32. Inſtitut. de
excep. Nec in contrarium mouere debēt ſcri
pta Barto. quem multi ſequuntur in d. l. tutor
qui repertorium. colum. 2. nume. 7. vbi dicit,
tutorem poſſe ante confectum inuentarium
admitti ad agendum, cùm multis modis tol-
lantur. Primò quòd debeant intelligi ſecun-
dum quæſtionem propoſitam, videlicet quā-
do tutor neglexit per plura tempora facere
inuentarium, & poſtea fecit, tamquam tunc
poſſit agere, quamuis inuentarium non fue-
rit ſtatim ſumpta tutella factum, prout mox
fieri debebat. d. l. tutores. C. de admini. tutorū.
hanc reſponſionem ſentit Ruin. d. conſi. 108.
nume. 15. circa fin. volu. 1. ſed quoniam Bart.
in verſicu. ſed ſi adminiſtrauit &c. expreſſè di
cit quòd ſi tutor adminiſtrauit antequam fa-
ceret inuentarium; nihil poteſt obijci inuen-
tario, quia tutor eſt, & poteſt facere, ſed pōt
vt ſuſpectus accuſari, ideo ad aliam reſpōſio-
nem tranſcūdum eſt, videlicet prædicta Bar-
toli ſcripta eſſe contra expreſſam iuris diſpoſi
tionem, de qua in d. l. tutor qui repertorium.
in princ. & in d. l. fin. §. illo proculdubio. & cō-
tra communem opinionem gloſarum & do-
ctorum ſupra citatorum, & ipſiuſmet Barto.
ſcripta in d. l. tutor qui repertorium in princ.
nume. 22. & 27. & in l. legitimos. num. 7. & 10.
ff. de leg. tuto. nec leges per eum citatæ pro-
bant eius dicta, quia l. hæc enim. §. qui nihil. ff.
17 de ſuſpec. tutor. dicit tutores † qui ob ignauiā
& negligentiam nihil geſſerunt, poſſe remo-
ueri vt ſuſpectos, licet accuſari nō poſſint. &
18 in tutore † qui non fecit repertorium quod
remoueri debeat vt ſuſpectus, eſt text. expreſ-
ſus in l. 3. §. tutores qui repertorium. ff. eodem
titu. nec Bartolum tuetur ratio per eum allo-
gata, ſcilicet quòd ante confectum inuenta-
rium ſit tutor, quia non eſt bona illatio, nec
recte arguitur dicere tutor eſt antequam fa-
ciat inuentarium ſeu ſatiſdet, ergo poteſt an-
te confectionem inuentarii, ſeu præſtitam ſa-
tiſdationem adminiſtrare d. l. tutor. vbi expreſ
ſe dicitur tutorem ante confectum inuenta-
rium nihil gerere oportere & in §. illo pro-
culdubio. quo nominatim tutoribus prohi-
betur ne audeant res pupillares attingere, vel
vendicare ante confectum inuentarium. qui-
bus iuribus apertè probatur tutorē teſtamen-
tarium ſeu alium non poſſe adminiſtrare an-
te confectum inuentarium, & tamen ſunt tu-
19 tores, qui teſtamentarius tutor † eſt tutor ſta-
tim adita hæreditate. l. ſi nemo. ff. de teſt. tu-
20 te. legitimus † ſtatim mortuo patre, quia lex
eum facit tutorem. l. legitimos. ff. de leg. tut. &
21 datiuus † ſtatim poſtquam eſt datus. C. de tu-
to. & curato. datis ab his. per totum & tamen
prædicti ante confectum inuentariū non poſ
ſunt adminiſtrare. iuribus prædictis. ita nomi-
natim declarat Barto. in l. 1. nume. 2. ff. de tu-
tel. vbi ad confirmationem prædictorum ci-
tat. l. 3. 4. & fi. C. de tut. & cura. qui nō ſatis. Et
æquiparat quo ad hoc qđ tutor nō poſſit ad-
miniſtrare, ſiue is ſit tutor q tenebat ſatiſdare
& nō ſatiſdedit, ſiue ſit tutor q inuentariū ɔfi-
cere tenebat, & non cōfecit, & vtroq; caſu di-
cit non poſſe adminiſtrare, licet tutores ſint.
Idem ſcribit Barto. in l. muto. §. 1. in fi. ff. de tu
tel. per quem text. notat quod antequam tu-
tor ſatiſdet tutor dicitur, ſed adminiſtratio di-
fertur, donec ſatiſdederit, & adeo difertur di-
cta adminiſtratio, quòd ſi ante præſtitam cau
tionem in iudicio fuerit tutellari nomine, ſen
tentia contra eum lata nō nocet pupillo, ſed
eſt ipſo iure inualida & irrita. tex. eſt expreſſus
in l. 3. C. de tutore vel cura. qui non ſatidc. ar-
guendo igitur a tutore qui tenebatur ſatiſda-
re & non ſatiſdedit, ad tutorem qui tenebatur
facere inuentarium & non confecit, ſequitur
22 quòd ſententia † lata contra prædictos tuto-
res Caroli Griglieti, qui non confecerunt in-
uentarium, non nocuit ipſi pupillo, ſed eſt in-
ualida, & ipſo iure nulla d. l. 3. & id in terminis
inuentarij non confecti voluit expreſſè Spec.
in titulo de excep. & replica. §. dicto de dilato
rijs. nume. 24. citant text. in l. fi. C. in quib. cau.
reſti. in integ. non eſt neceſſ. & hæc compro-
23 bantur per locum a ſpeciali, a quo † ſumptū
argumentum eſt in iure validum. l. quod verò
contra, & l. ius ſingulare. ff. de leg. cum alijs cu
mulatis per Euerardum. c. 68. ſpeciale autem
eſt in caſibus de quibus per Bart. in d. l. 1. ff. de
tutel. in d. l. legitimos. in fi. & in l. tutor qui re-
pertorium. in princ. & Capell. Tholoſ. quæſt.
288. & in l. fin. vbi glo. C. de tut. & cura. qui nō
24 ſatiſd. videlicet in rebus † tempore perituris,
præparatorijs ad inuentarium conficiēdum,
& in pupillo vtilibus & non præiudicialibus,
quæ omnia tutor poteſt ante confectionem
inuentarij gerere, ergo in alijs regulariter ſe-
cus eſt. Ideo vt euitemus Bartolum a contra-
rietate & repugnantia, debemus ſcripta Bar-
toli intelligere iuxta eiuſdem interpretatio-
nem, de qua in d. l. 1. in princ. nume. 2. ff. de tu-
te. vbi dicit quòd tutor poteſt quædam admi-
niſtrare antequam conficiat inuentarium, vi-
delicet tempore peritura, aut pupillo vtilia.
ſequitur Alexand. d. conſil. 163. colum. fin. vbi
declarat quomodo intelligatur id quod dici-
tur de rebus exigētibus modicam dilationem
Ruin. conſi. 108. nume. 3. & hæc eſt ſolida con
cluſio & amplectenda vt euitentur contra-
rietates

rietates in dictis Bartoli.

Non obſtat quòd in caſu noſtro fuerit a teſtatore remiſſa confectio inuẽtarij, quia omiſſa diſputatione an requiratur quòd teſtator ſpecialiter prohibeat inuentarium fieri d.§. illo proculdubio. in illis verbis, niſi teſtatores ſpecialiter inuẽtarium conſcribi vetauerint. quod videntur tenuiſſe Sali. in d.§. illo &c. Roland. in tractatu vltim. volunt. Rubri. 30. num. 17. Angel. de Gambelli. in tractat. de teſtam. verſicu. tutores Io. And. in addi. Specul. in tit. de tutoribus. §. generaliter, verſic. hoc autem notandum referens Marti. Silin. ita tenuiſſe. Areti. & ibi Moder. à Monteferrato ac Imol. in l. nemo. ff. de leg. 1. Angel. Areti. in §. præterea. colum. 27. Inſtitu. de excep. quæ expreſſa prohibitio non legitur in teſtamento Iulliani Griglietti, reſpõdetur Iullianum teſtatorem non prohibuiſſe ſeu remiſiſſe ſimpliciter cõfectionem inuentarij, ſed duntaxat ſolemnitates a iure communi in confectione inuentarij requiſitas: quinimo teſtatorem expreſsè voluiſſe fieri inuentarium, ſufficere tamen quod recipiatur per vnum notarium cum duobus teſtibus, & ſic hanc formam ſubrogauit loco formæ a iure in confectione inuentarij præſtitutæ. Et propterea eius naturam in reliquis ſequi debere vulg. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caution. cùm igitur expreſsè teſtator voluerit inuentarium fieri, & recipi per notarium cum duobus teſtibus, & illud non fecerint tutores, reſultat vera & communis Docto. concluſio dictos tutores non potuiſſe adminiſtrare, agere, vel conueniri; proinde, nec prædictum actorem conſtituere. & per conſequens conſtitutionem dicti actoris, nec non proceſſum, & omnia cum eo facta eſſe iure nulla. iuribus & authoritatibus ſupra citatis.

Quod verò pertinet ad ſecũdum caput nullitatis dictæ conſtitutionis præſati actoris ex eius defectu, quia etiam non promiſit pupillã defendere, eiuſq; vtilia facere, & inutilia prætermittere, ſimiliter dicimus dictam actoriã
25 † eſſe nullam ita expreſsè firmat Spec. in titu.
de acto. ab vniuer. tuto. vel curato. conſtitu.
num. 10. quem refert & ſequitur Sebaſti. Vantius titu. ſupra citato nu. 145. cui actori etiam opponi poſſunt quæ latè ſcribit Areti. in d. §. præterea col. mihi. 30. Inſti. de exceptio.

Concludo igitur ex vtroque capite tam tutorum quàm actoris conſtituti, nulliter fuiſſe
26 proceſſum contra prædictum pupillum, † &
propterea fuiſſe indefenſum, argum. notat. in l. 1. in princ. C. de ſenten. aduer. fiſc. lat. retrac.
27 libr. 10. & per conſequens acta † & ſententiã
aduerſum eum latam eſſe ipſo iure nullam l. ſi tutor. C. in quib. cauſ. reſtit. in integ. non eſt neceſſ. l. in dubium. C. de tut. & cur. qui non ſatiſd. l. penul. C. ſi aduerſus rem iudi. & vbique gio. & Docto.
28 Tertiæ quæſtioni an citatio † facta die feria
ta ad diem non feriatam valeat, reſpondeo iuxta ſcripta per Abba. in c. conqueſtus. nu. 20. de ferijs cũ ſimil. cumulatis a Vantio de nulli. ſenten. ex defectu citationis num. 46. qui tenent de conſuetudine talem citationem valere.

Quartæ quæſtioni an notario ſeu actuario
29 † cauſæ credatur de commiſſione ſibi facta
a iudice examinandi teſtes, reſpondeo nõ credi. ex notatis per Afflict. in deciſ. Neapo. 317. nume. 2. verſic. contrarium fuit concluſum. & nume. ſeq. Guid. Pap. quæſt. 126. Iaſ. conſil. 155. nume. 5. volum. 4. Boeri. deciſ. 158. nu. 4. poſt plures per eos citatos. quos refert & ſequitur Vanti. de nulli. ex defe. citationis num. 93. latè D. Rol. a Valle conſi. 94. nu. 34. vſque in fin. volum. 2. affirmans hanc eſſe crebriorẽ ſententiam. quam ſequitur Berous expreſsè conſil. 179. nume. 9. & ſeq. volum. 2. vbi dicit Doctores ita communiter tenere in cap. quoniam contra de probat. Natta conſil. 143. nume. 4. copioſè Cæpha. conſi. 113. nu. 2. & pluribus ſequent.

30 Quintæ reſpondeo teſtes † ſine interuentu
adiuncti nomine Caroli pupilli præſentati examinatos à prætenſo commiſſario ſeu delegato ad examinandum cùm adiuncti aſſiſtentia, cenſeri debere eſſe nulliter receptos, defectu formæ nõ ſeruatæ. l. diligẽter. ff. mãd. cap. cùm olim de offic. deleg. cap. cùm in plures. de offic. deleg. in 6. cum ſimil. cumulatis a Vanti. de nulli. ſenten. ex defectu iuriſd. dele. nume. 36. & 91. & duobus ſeq. Pariſ. conſil. 57. nu. 47. volum. 4. & in ſimilibus terminis Craue. conſi. 182. nume. 10. vbi loquitur de clauſula procedat cum interuentu ſeu aſſiſtentia adiuncti. faciunt quæ ſcribit Alci. reſp. 409. ferè per totum & ideo huiuſmodi teſtibus fidẽ non eſſe adhibendam.

Sextæ reſpondeo attendẽdum eſſe tempus
31 † præſtiti iuramenti non autem examinis.
Boer. deciſ. 294. nu. 19. & 20. poſt D. de Rotta. & alios per eum relatos. Hipol. ſing. 113.

Septimæ reſpondetur ex l. omnes dies. verſicu. his adijcimus, & verſic. noſtris etiam diebus. C. de ferijs, & cap. fin. verſicu. cæteriſque ſolemnitatibus quas ſinguli Epiſcopi in ſuis dioceſibus &c. de ferijs & vbique Docto. iun-
32 cta l. fin. C. eod. tit. videlicet omnes actus † iu-
diciales, inter quos cõnumerantur inſtrumẽtorum productiones cap. quoniam cõtra de probati. factos dictis diebus feriatis, eſſe nulliter factos, ideo haberi pro non factis. vulga. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cog. gio. in l. non diſtinguemus in verbo compromiſſa. ff. de recept. arbi. & argumento nota. in l. non dubium. C. de legi.

Concludo igitur attentis his quæ ſupra in 1. 2. 4. 5. & ſeptima quæſtione ſcripſimus, proceſſum aduerſus dictum Carolum pupillum factum, & quæcunque in eo geſta, cõcernentia præiudicium pupilli, eſſe ipſo iure nullũ, & pro infecto haberi debere.

Quo verò ad quæſtiones concernentes cõpromiſſum a duobus tutoribus in executionem ordinationis aſſerti iudicis factum, laudumque inde ſequutum, reſpondeo præmiſſa multis defectibus affici. Primo quia dicti duo tutores veluti non habentes legitimam adminiſtratio-

niſtrationem, ex cauſis ſupra in reſponſione ad primam & ſecundam quæſtionem data, non potuerunt validè compromittere. Secũdò quia dicti tutores exceſſerunt formam ordinationis & ſtatuti, ad quod ordinatio ſe refert, quo cauetur quòd eligantur arbitratores, & amicabiles compoſitores, & in dicto compromiſſo fuerunt electi etiam vt arbitri, inter quos magna eſt differentia. Item dicto ſtatuto cauetur tales amicabiles compoſitores debere omnem operam præſtare partes concordandi; quod aliud nõ ſonat niſi quòd conſenſu partium rem componant, & ſic q partes In idem concordent ſeu conueniant l. 1. in princ. ff. de pact. & niſi partes in idem cõueniant, non poſſunt dici concordare. ſed in caſu noſtro prædicti arbitri, ſeu arbitratores pronuntiarunt pro vt eis viſum fuit, abſque eo quòd partes eſſent concordes, ergo non obſeruarunt formam ſtatuti. quo fit vt laudũ ſit nullum. ita in ſimilibus terminis ſentit Deci. conſ. 434. nu. 6. Tertiò quia arbitratores electi pronuntiarunt contra formam compromiſſi, cùm ſolùm fuerit compromiſſum de lite vertente ſuper publicatione teſtium examinatorum ſuper ſubſtitutione, & tamen laudũ legitur prolatum in meritis prætenſæ ſubſtitu-
33 tionis. & ſic vltra † formam compromiſſi, cõtra l. quid tamen. §. fi. & l. ſeq. §. plenum compromiſſum. & in l. non diſtinguemus § de officio ff. de recep. arbi. c. cùm dilectus. de arbit. & vbique Doct. Dec. conſi. 11. col. 3. verſicu. & ideo. & d. conſi. 434. nume. 8. vbi poſt mul-
34 tos Doc. citatos dicit laudum † eſſe nullum, nec poſſe ratificari. latè Rebuf. de arbi. & arbitrato. art. 1. glo. 14. num. 4. & ſeq. poſt Alexan. Soci. & alios per eum relatos. Soci. Iun. conſi. 87. num. 1. vol. 3. latiſſimè & qui videndus eſt, ſcribit Pariſ. conſi. 24. num. 95. & ſeq. per duas
35 col. vol. 2. Quartò quia laudum † prolatum, extra tempus in ſtatuto præfixum, contra l. ſi cùm dies. §. ſi intra diem. l. Labeo. cum ſimil. ff. de recep. arbi. Nec iuuatur ex eo quòd in compromiſſo dictum ſit quòd poſſent arbitratores tempus compromiſſi per tantundẽ proferre ſeu prorogare, & quod laudũ prolatum fuit intra tempus prorogationis, & a tu-
36 toribus emologatum, quia prorogatio † ab arbitratoribus facta, non fuit partibus intimata, ideo non valuit, ſecundum communem opinionem de qua per Bal. Salic. & alios Doctores In l. eos §. apoſtolos ff. de appel. Feli. in c. cùm olim. col. 8. ver. nota. tertiò de ſenten. & re iudic. poſt plures per eum allegatos. latè Dec. conſi. 39. num. 1. & 2. vbi dicit iſtam eſſe communem opinionem, & conſi. 430. nu. 9. ver. ſecundo principaliter. nec comprobatur ex ratificatione dicti laudi, quia vt ſupra dixi-
37 mus, laudum † nullum ratificari non poteſt.

Nec conualidatur ex prætenſa auctoritate quæ videtur data in teſtamento Iulliani dictis tutoribus tranſigendi & compromittendi; quia debent intelligi ſeruatis ab ipſis tutoribus de iure ſeruandis, præſertim a teſtatore iniunctis, vt inuentarium per notarium corã duobus teſtibus receptum conficerent, alias adminiſtrare, & ſic compromittere, ſeu tranſigere non potuerunt, iuribus ſupra citatis. Præterea aſſerti laudi adhuc vrget nullitas ex exceſſu compromiſſi, & quia non fuit intimata prorogatio, vt ſupra probauimus.

Quapropter concludo attenta nullitate
38 compromiſſi † & laudi, aut alterius ipſorum non opus fuiſſe nec eſſe aliqua reſtitutione in integrum. argumento l. ſi tutor. C. in quibus cau. reſti. in integrum non eſt neceſ. d. l. pe nul. C. ſi aduer. rem iudic. nec prouocare l. cùm ex eo dic. C. quan. prouo. non eſt neceſ. Ideo de prædictis omnibus nullitatibus, & defectibus tamquam præiudicialibus tangentibus illegi-
39 timationem perſonarum † dictorum tutorũ, & nullitatem compromiſſi ac laudi prius cognoſcendum eſſe l. quoniam Alexãdrum. C. ad l. Iuli. de adult. Ang. Areti. in §. præiudiciales. col. 3. verſi. item exceptio quæ tangit perſonam. Inſti. de actio.

Quo verò ad merita cauſæ principalis poſito citra veri præiudicium quòd ſupraſcriptæ nullitates non militarent, quæ tamen vrgentiſſimæ ſunt, & ſufficiunt ad victoriam aduerſus præfatas dominas ſorores obtinendam, reſpondeo prætenſam ſubſtitutionem a præfatis ſororibus propoſitam (videlicet quòd Glaudius Philippus earum pater in ſuo teſtamento inſtituerit Iulianum eius filium hæredem vniuerſalem, & poſt eum eius liberos maſculos, & caſu quo decederet ſine liberis maſculis, aut poſt eum eius liberi maſculi decederet ſine liberis maſculis, tunc & eo caſu teſtator ſubſtituit præfatas filias Ioannam, & Ricardam, & eorum filios maſculos, errore-
40 que notarij † fuiſſe minus ſcriptum, quàm dictum iuxta l. errore. C. de teſtam.) non eſſe legitimè & ſufficienter probaram. ad quod demonſtrandum ſequentem propono ſilogiſmum; quotieſcunque agitur de probãda ſubſtantia voluntatis & diſpoſitionis teſtatoris, & notarius dicitur errore omiſiſſe ſcribere talem voluntatem, id probari debet ſeptem te-
* ſtibus. Doctrina eſt Bar. *communiter* approbata poſt glo. ibi in l. cùm proponebatur. num. 3. ff. de leg. 2. quam refert & ſequitur Sali. in l. errore. num. 3. & ibi Alex. colum. fin. verſi. vltimo quæritur per quot teſtes. C. de teſti. poſt Rayne. Bal. Ang. Sali. Fulg. per eum relaros, & ibi Iaſ. num. 7. & ſeq. dicens diſtinctionem Bar. in d. l. cum proponebatur. communiter approbari. ſequitur Socin. conſi. 51. nume. 7. in fi. & ſeq. volum. 3. vbi dicit Doctores ita communiter tenere. Anchar. conſi. 337. col. 4. Dec. in terminis noſtris conſi. 105. num. 3. & 5. verſic. ſimiliter teſtis. affirmans poſt Alex. hanc eſſe communem opinionem. Craue. conſi. 25. nume. 14. & 15. Soc. Iun. conſi. 133. nu. 9. loquens de ſubſtitutione vol. 2. per tex. in l. hac conſultiſſima in princ. C. qui teſtam. fac. poſ. vbi eſt tex. clarus, cui accedit text. in l. hac conſultiſſima. §. per nuncupationem. C. de teſtam. At ſubſtitutio ſupra propoſita de qua agitur, nõ probatur ſeptem teſtibus, vt infra patebit, ergo

go non eſt legitimè & ſufficienter probata.
Quòd autem in caſu noſtro non extent ſeptẽ
teſtes probantes dictas Ioannam & Ricar-
dam fuiſſe ſubſtitutas filijs dicti Iuliani ſi de-
cederent ſine liberis, & conſequenter Ipſi Ca-
rolo, clarè apparet, Quoniam ex exẽplis atte-
ſtationum aſſertorum teſtium examinatorũ
ſuper dicta ſubſtitutione, aliàs tranſmiſſo-
rum reperio tertium teſtem Modon. Chiam-
bolin deponentem de teſtamento facto,
a Glaudio Philippi quatuor aut quinque
diebus ante feſtum Diuæ Magdalenæ, quod
celebratur die 22. Iulij. teſtamentum verò
productum rogatum legitur die. 29. Iulij,
quo fit vt propter diuerſitatem temporis
41 † euidenter appareat ipſum non depo-
nere de aliqua ſubſtitutione facta tempo-
re teſtamenti recepti die 29. Iulij, ideo
eſſe ſingularem, & indignum fide l. teſtium.
C. de teſtib. Crauet. conſilio nono nume-
ro decimoſeptimo poſt Bald. Caſtren. &
Anchar. locis citatis. Item in exemplo
atteſtationis Vrbani Vaſſarat quinti teſtis
non legitur ipſum aliquid deponere de
ſubſtitutione dictarum ſororum facta filijs
d. Iuliani, ſed tantum de ſubſtitutione fa-
cta ipſi Iuliano decedenti ſine filijs, qui ca-
ſus non euenit, cùm deceſſerit ſuperſtite
Carolo, ergo ſublatis prædictis duobus te-
ſtibus verum erit dicere non extare ſep-
tem teſtes deponentes de allegata ſubſti-
tutione. Item ſunt aliqui teſtes dicentes
notarium recitaſſe prædictas ſubſtitutiones,
non autem teſtatorem, & aliqui teſtato-
rem nihil loquutum fuiſſe. quòd ſi teſta-
tor non recitauit dictas ſubſtitutiones, ni-
hilque loquutus eſt, ergo non fecit prædi-
42 ctam ſubſtitutionem, quia non entis † nul-
læ ſunt qualitates. l. eius qui §. penult. ff. ſi
certum petatur. capitu. bonæ. 1. vbi gloſſ.
de elec. his ſic ſtantibus liquidiſſimè. con-
ſtat non eſſe legitimè & ſufficienter proba-
tam ſubſtitutionem prædictam, ideoque
43 ſtandum eſſe inſtrumento † teſtamenti re-
cepti, & ſubſcripto ab Anthonio de Bi-
44 turitis, cùm ſit publicum, † ſolemne, ve-
rum, probatio probata, & veritas appa-
rens. vulgata. l. cùm precibus. vbi Bald. C.
de probat. cum ſimilibus. latè Pariſ. in termi-
nis conſilio vigeſimo octauo, nume. 17. & ſe-
quen. vol. 2.

Nec obſtant quæ ſcribit Socin. Iun. con-
ſilio 189. volum. ſecundo, & conſilio deci-
moſeptimo numero quintò, volum. tertio,
cùm in caſu ſuo eſſent octo teſtes conteſtes
in ſubſtantia & effectu inſtitutionis de qua
ibi agebatur. in caſu autem noſtro non ſunt
ſeptem teſtes, & ſic in legitimo numero de-
ponentes de dicta ſubſtitutione, ſuntque va-
45 rij † circa ipſam ſubſtitutionem de qua li-
tigatur, ergo legitimè non probant. & per
conſequens retorquetur Socin. Iun. in d. con-
ſilio 189. numero vigeſimoquinto, & quin-
que ſeq. Quod autem ſint varij circa. d. ſub-
ſtitutionem patet, quia primus deponit de
ſubſtitutione facta per verba directa, videli-
cet fecit hæredes. aliqui verò dicunt per ver-
ba communia, & per verbum ſubſtituo, in-
46 ter quæ verba † magna eſt differentia, ſecun-
dum Bartol. communiter approbatum in l.
centurio. numero 43. ff. de vulgar. & pupilla.
Bald. in l. fina. colum. fina. verſicu. exemplum
de verbis directis & obliquis. Item vt ſupra
diximus aliqui dicunt Claudium Philippum
teſtatorem non recitaſſe dictam ſubſtitutio-
nem, ſed notarium. Aliqui autem dicunt
teſtatorem ordinaſſe dictam ſubſtitutionem,
Et aliqui deponunt teſtatorem nihil loquu-
tum fuiſſe. Item aliqui deponunt dictam
ſubſtitutionem factam ſub duplici gradu &
conditione, videlicet ſi Iulianus decederet
ſine liberis maſculis, ſeu eius liberi ſine li-
beris. Aliqui tantum deponunt de vno
gradu & vna conditione, ſcilicet ſi liberi
Iuliani deceſſerint ſine liberis, tunc ſubſtituit
dictas filias. Item aliqui dicunt quòd ſubſti-
tuit dictas filias, & earum liberos maſculos
indiſtinctè, Alij dicunt maſculos primoge-
nitos. quo fit vt negari iure non poſſit prædi-
ctas varietates concernere ſubſtantiam di-
ctæ ſubſtitutionis. Præterea in caſu Socin.
notarius examinatus in iudicio criminali &
in tormentis dixit inſtitutionem de dicto
comite fuiſſe factam, & ſic comprobauit
depoſitiones teſtium, de ea deponentium,
vt ſcribit Socin. in d. conſilio 189. numero
quingenteſimoquarto. in caſu verò noſtro
notarius conſtanter deponit pro teſtamen-
to producto, nihil dicens de aſſerta ſub-
ſtitutione, & diſſentit a prædictis teſtibus
quo ad præfatam ſubſtitutionem, teſtimo-
niumque notarij comprobatur atteſtatio-
ne Ioannis Bernois, qui ſcripſit teſtamen-
tum, ideo illis credendum eſt, cùm ne-
mo veritatem melius nouerit ipſis notario
& Bernois, quibus etiam ſi ſoli affirma-
rent credendum eſt, vt expreſsè ſcribit So-
cin. Iunio. d. numero quingenteſimoquar-
to poſt Paul. de Caſtr. & Tinda. locis citatis.
quod etiam expreſsè dicit Dec. conſilio
105. columna finali, verſiculo ſexto, & vlti-
mo poſt Bartol. & Alexand. per eum alle-
gatos. Item in caſu Socin. Teſtamentum
erat ſcriptum contra ſtylum notarij, teſtes-
que de directo deponebant contra teſta-
mentum, & erat maxima ſuſpicio falſita-
tis dicti teſtamenti: in caſu autem noſtro
omnino ſecus eſt, quia teſtamentum pro-
ductum, eſt ſecundum ſtylum notarij, te-
ſteſque non deponunt contra d. teſtamen-
tum, nec contra illud allegatur ſuſpicio
falſitatis, licet aliqui dicant prætenſam ſub-
ſtitutionem fuiſſe omiſſam aſſerto errore
notarij. Item in caſu Socini teſtes dice-
bant dictum teſtamentum non eſſe illud
quod teſtibus fuerat lectum & publicatum,
vt legitur, numero nonageſimotertio, in ca-
ſu autem noſtro omnes ferè teſtes prædi-

cti approbant. d. teſtamentum, probaturque notarius homo bonæ vocis conditio-
nis & famæ; defendi etiam iure poteſt, quòd
cùm nonnulli ex dictis teſtibus manifeſtè
dicant falſum in aliquibus capitibus prin-
cipalibus, ſeparatis à prædicta ſubſtitutio-
ne, vt in primis allegationibus adnotaui-
mus, etiam præſumatur falſum dixiſſe quo
ad præfatam ſubſtitutionem: quia verior
* & *crebrior* eſt Doctorum ſententia quòd te-
47 ſtis † falſus in vno capite etiam ſeparato
cenſetur falſus in omnibus, propter vni-
tatem & indiuiduitatem iuramenti capitul.
ſi ad ſcripturas. vbi gloſſ. diſtinctio. nona. ca-
pitul. teſtimonium de teſtib. Socin. Iuni. la-
tè conſilio quadrageſimo numero decimo,
vſque ad decimūſeptimū latiſſimè conſilio
quadrageſimoprimo, a numero quarto, vſ-
que in fin. volumine ſecundo, & conſilio
132. numero ſeptimo, & pluribus ſequent.
volumine tertio poſt Alexand. Felin. Iaſ. De-
ci. Pariſ. Beltran. Ruin. & quàm plurimos
alios per eum relatos vbique affirmans
hanc opinionem eſſe crebriorem & reſpon-
dens contrarijs. Crauett. conſilio ſexto nu-
mero decimoquarto, & decimonono, &
conſilio nonageſimonono, numero octauo,
Crot. conſilio octuageſimoquinto, numero
octauo, Porti. conſilio nonageſimoquarto,
numero vigeſimoſexto. Natta conſilio 415.
numero quarto; Grat. reſpon. ſeptuageſi-
moquarto numero octauo, & tribus ſequen.
libro primo D. Roll. a Valle conſilio ſeptua-
geſimotertio, numero decimoſecundo vo-
lumine primo. & falſitatis dictorum teſtium
ſuſpicio magis arguitur ex eo, quod inter-
rogati de alijs ſubſtitutionibus contentis in
d. teſtamento reſpondent ſe non recorda-
ri; cum eodem contextu, & tempore aſ-
ſerantur factæ, & eſt veriſimile quod ſi-
cut reminiſcebantur dictæ ſubſtitutionis, ita
memoria commendaſſent alia contenta in
teſtamento Deci. d. conſilio centeſimoquin-
to, quem refert & ſequitur Crauet. conſilio
115. numero vndecimo, & conſilio 134 nu-
mero decimotertio, poſt Bald. Iaſo. & Cor.
per eum citatos. Grat. reſponſ. ſeptuageſimo-
quarto, numero decimotertio, & hoc com-
probatur Doctrina Bald. in l. cum antiquitas,
verſicul. & ſic nota. C. de teſtamen. vbi per il-
48 lum text. dicit, quòd niſi teſtes † teſtamenta-
rij probent totum tenorem teſtamenti, nihil
probant, etiam illud quod deponunt, & eum
ibi ſequitur Barb. in addi. citãs Butrium idem
voluiſſe in capitu. nihil. de verborum ſignifi-
catione, idem Barb. conſilio octuageſimo,
volumine quarto, & Bald. ſequitur ibi Caſtr.
& Alexand. qui licet ponat quandam limita-
tionem, attamen conſilio 177. numero ſexto,
verſiculo, ſecundo principali fundamento. ſe
quitur ſimpliciter Bald. cuius opinionem di-
cit etiam ſequutū fuiſſe Anch. loco citato, &
Baldi concluſionem refert & ſequitur, non
obſtante dicta limitatione Iaſ. in d. l. cùm an-
tiquitas. numero nono, & vigeſimo, citans
Rom. idem tenentem conſilio octuageſimo.
Grat. Reſpon. nonageſimotertio, numero
decimotertio, & reſponſ. 135. numero vige-
ſimo libro primo, Pariſ. conſil. 146. numero
decimoquarto volum. quarto, pro hac opi-
nione facit gloſſ. in l. Lucius ff. de his qui not.
infam. Hæcque ſuſpicio augetur ex memo-
riali, ſeu ſcriptura inſtructionis teſtium, qua-
liter deberent deponere, producta parte di-
ctarum ſororum, iūcta depoſitione duorum
teſtium examinatorum, vt proponitur nomi
ne Caroli, atteſtantium de confeſſione vnius
ex teſtibus examinatis nomine dictarum ſo-
rorum, quòd non recordabatur de dicta ſub-
ſtitutione, niſi fuiſſet reductus ad memoriam
de dicta ſubſtitutione.

Prædictis igitur ſic vt ſupra ſtantibus nega-
ri non poteſt (poſito quòd nō probaretur fal-
ſitas dictorum teſtium) quin ſaltem inducant
49 ſuſpicionem falſitatis, quæ † pro falſitate in
cauſis ciuilibus habetur. ideo reijcienda eorū
dicta, vt in terminis concludit Soc. Iun. d. con
ſil. 132. nu. 12. vol. 3.

Non obſtat §. ex imperfecto l. hac conſul-
tiſſima C. de teſtam. quia reſpondetur vt per
Deci. d. conſil. 105. nū. 5. verſi. non obſtat. §. ex
imperfecto. & nume. 8. & ſequen. & conſilio
349. nume. 9. poſt Rom. & alios per eum ad-
ductos. latè Soci. Iunior conſi. 147. a num. 33.
vſque ad nume. 45. incluſiue vol. 2. affirmans
hanc opinionem eſſe magis receptam & re-
ſpondet ad contraria & conſilio 88. nume. 3.
vol. 3. vbi nume. 4. dicit hoc præſertim pro-
cedere quando eſſet ſuſpicio falſitatis allega-
tæ voluntatis teſtatoris. Rubeus conſi. 6 col.
2. per totam. At in caſu noſtro eſt ſuſpicio fal
ſitatis aſſertorum teſtium, ex multis contra-
rietatibus & coniecturis contra ipſos teſtes
reſultantibus, vt ſupra demonſtrauimus, er-
go, &c. poſſet etiam reſponderi quòd Clau-
dius Philippus voluerit facere & fecerit ſuū
teſtamentum ſolemne, in quo clarè apparet
de ſua ſolemni volūtate, & cùm de illo roga-
uerit recipi inſtrumentum per d. notarium vi
detur voluiſſe voluntatem ſuam non poſſe
probari teſtibus. Ita expreſſe dicit Pariſ. con-
ſilio vigeſimooctauo, numero vigeſimo vo-
lumine ſecundo, poſt Paul. de Caſtr. Alexand.
& Feli. per eum citatos. præſertim cùm illud
multo tempore, poſt eius rogitum penes ſe
retinuerit, nec aliquid in contrarium fecerit.
argum. notatorum in l. Trebatius, & in l. Ti-
tius. ff. de milit. teſt.

Quapropter præmiſſis omnibus ſic ſtanti-
bus cenſeo ſuper Illuſtres hæredes Caroli Gri
glieti eſſe abſoluendos, tam ex capite dictarū
50 nullitatum, quam ex capite reſtitutionis † in
integrum, quod ad ipſos hæredes tranſitoriū
eſt l. non ſolum. ff. de reſtitu. in integ. ita con-
cludit Soci. Iunior. d. conſilio quadrageſimo,
numero decimooctauo, volum. 2. ſalua ſa-
niori ſententia.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pulchra quæ ſunt bis terque repeti poſſunt.*
2 *Donatio monaſterio ædificando quando fieri poſſit, & iure ſubſiſtat.*
3 *Donationes alicui monaſterio ſeu Eccleſiæ factæ rectoribus & Monachis eiuſdem factæ cenſentur.*
4 *Legatum factum eccleſiæ, rectori & adminiſtratori eiuſdem factum eſſe intelligitur.*
5 *Donatio facta eccleſiæ valet, ſi notarius pro Eccleſia ſtipuletur.*
6 *Diſpoſitione in quacunque, ſiue in vltima voluntate, ſiue inter viuos, potius mentem & effectum, quàm verba attendere debemus.*
7 *Verba ſæpe impropriam ſignificationem ex ſubiecta materia aſſumunt.*
8 *Verba ſecundum ſubiectam materiam intelligi & reſtringi debent.*
9 *Effectus potiusquàm verba ſpectandus eſt.*
10 *Contractus effectus potiusquam verba ſemper ſpectandus eſt.*
11 *Conſtituti poſſeſſorij clauſula dominium, & poſſeſſionem transfert.*
12 *Conſtituti poſſeſſorij virtus ad eum transfertur, ad quẽ verba conſtituti diriguntur.*
13 *Animus donãtis qualis fuerit ex clauſulis in donatione poſitis cognoſcitur.*
14 *Poſſeſſionem quis retinere præſumitur iure proprio, non alieno.*
15 *Donationis titulus ad dominij tranſlationem habilis eſt.*
16 *Verbum vnum ex alio declarationem reſtrictionemq́; recipit.*
17 *Verbum habeant, duas ſignificationes habere poteſt videlicet iure dominij tantum, & ratione poſſeſſionis tantum.*
18 *Verba quæ habent plures intellectus in potentiori ſignificatu capi debent.*
19 *Verbum habere, cum effectu intelligi debet.*
20 *Verbum gaudere, denotat actum, ſeu effectum concernentem beneficium illius, ad quem tale verbum dirigitur.*
21 *Verba ad vtendum & fruendum, in temporali donatione poſita, ius plenæ proprietatis in donatarium transferunt.*
22 *Verba hæc teneant & poſſideant, ciuilem & naturalem poſſeſſionem ſignificant.*
23 *Poſſeſſionis commoda plura ſunt, & inter cætera acquiſitionem dominij mediante præſcriptione cauſat.*
24 *Verba debent intelligi cum effectu, vt aliquid operentur.*
25 *Clauſula ad habendum tenendum & poſſidendum, plenum dominium denotat; præcipuè ſi ſubſequatur clauſula ſine contradictione.*
26 *Vniuerſalis negatiua omnem ſpeciem impedimenti & contradictionis excludit.*
27 *Verbum dedicare, quando præcedit titulus habilis, dominij tranſlationem ſignificat.*
28 *Verbum aſsignare, dominij tranſlationem ſignificat, quando titulus habilis præcedit.*
29 *Scriptura priuata & informis ſaltem operatur vt declaretur qualis fuerit animus diſponentis, in actu præcedenti valido.*
30 *Notarij ſtipulatione acquiritur ei, pro quo ſtipulatur.*
31 *Verba nomine quo ſupra, repetitiua præcedentium dicuntur.*
32 *Repugnantia & abſurditas in ſcripturis vt euitetur interpretatio fieri debet.*
33 *Singula ſingulis prout congrue fieri poteſt referri debent, vt abſurditas & contrarietas vitetur.*
34 *Dictio de cætero tempus futurum, indeterminatum cõprehendit.*
35 *Rei propriæ obligatio regulariter non datur.*
Prædia, ex quorum fructibus certa quantitas eſt pro alimentis aliquibus aſsignata, ſunt pro illa ſumma hipothecata.
36 *Domini plures eiuſdem rei eodem tempore inſolidum eſſe non poſſunt, ſicut nec poſſeſſores.*
37 *Rei augmentum ſiue commodum proueniens ex natura rei, aut tempore, vel opera domini ad ipſum dominum ſpectat.*
38 *Poſſeſſor bonæ fidei fructus ſuos facit.*
39 *Opus pium an in alium vſum commutari poſsit.*
40 *Princeps ea quæ a contrahentibus aut teſtantibus diſpoſita ſunt, mutare non poteſt.*
41 *Pontifex Maximus Opus pium in aliud opus pium cõmutare poteſt.*
42 *Haſpitalitatis opus pium cum elemoſina iungitur.*
43 *Clerici in ſuſceptione peregrinorum & hoſpitum inuigilare debent.*

CONSILIVM XXXVII.

PERLECTIS prudentiſſimorum iuriſconſultorum Polictonij mediæ Barbæ, & Hieronymi Montij Senatorum Illuſtrium, nec non Magnifici Franciſci Ludouici faſſati Aduocati eximii, diſertiſsimis reſponſis, facti propoſitis, cum omnia quæ excogitari, ſcribiq́ue potuerunt diſcuſſa legerim, melius me facturum exiſtimaueram manum potius retrahere quàm admouere: At deuictus præceptis eius, cuius iuſſa non capeſcere nephas eſ-
1 ſe putaui, tum quoniam quæ pulchra † ſunt (vt in prouerbio fertur) bis, terque repeti debent, viſum fuit ea, quæ a prædictis conſumatiſsimis viris in infraſcriptis articulis, quos magis præiudiciales eſſe arbitratus ſum, plenè digeſta fuere, iterum referre.

Primus igitur articulus erit, An proprietates prædiorum vrbanorum & ruſticorum in inſtrumentis donationum a Io. Galeatio vice comite Mediolani Duce Annis 1396. & 1400. factarum, cenſeri debeant Monaſterio, Priori, & monachis Cartuſienſibus in vniuerſo, An verò pauperibus laicis donatæ.

In quo articulo omiſsis diſputationibus conſtanter opinionem præfatorum iuriſconſultorum vti veram & iuri cõſonam ſequor, videlicet ꝓprietates prædictas Monaſterio, Priori, & Monachis, nõ aũt pauperibus donatas fuiſſe. Nã ꝙ attinet ad p̃dia donata ꝓ dote, & ex cã dotis dicti monaſterij, q̃ Dux p̃dictus voluit eſſe annui redditus florenorum 25000.

de qua donatione conſtat inſtrumento roga
to die 15. Aprilis 1396. Cum omnia eius ver-
ba tam enunciatiua quam diſpoſitiua ſonent
in fauorem ipſorum Monaſterij, Prioris, &
Monachorum, nulla penitus pauperum facta
mentione, non video quòd in ea, tamquàm
iure liquidiſſima inſiſtendum vlterius ſit. eo
præſertim quòd ab aduerſantibus non fiat
controuerſia, quin dictorum prædiorum fue-
rit monaſterio donata proprietas, quæ tam
ex ipſis donationis conſtitutione, iuriſque
communis diſpoſitione. vt in authen. vt nul-
lus. Fabric. Orat. Dom. in rubr. & nigr. & cap.
cùm ſicut. de conſecrat. Eccleſ. vel altar. cum
ibi notat. per gloſſ. & Docto. quàm ea reſcri-
pto ſeu Bulla Nicolai Pontificis Dat. Romæ
anno 1451. quinto die Nouembris liberè ſi-
ne onere & contradictione ſalua eſſe debet
Priori, & monachis.
2 Nec obſtat donationem † ipſam tamquàm
factam monaſterio ædificando non valere. c.
Abbate ſanè. §. nec pro eo de re iudi. in 6.

Quia iſta non procedunt attenta ſtipulatio
ne notarij. ita reſpondet Berou. poſt glo. Bar.
& alios per eum citatos conſil. 21. nu. 1. 12. &
pluribus ſeq. vol. 2. vbi latè tractat materiam.
d. cap. Abbate ſanè.

Quod verò pertinet ad proprietates præ-
diorum donatorum de quibus in inſtrumen-
tis rogatis annis. 1396. die 6. Octobris & 1400.
die vltima Octobris, quæ eiuſdem ferè modi
& formæ eſſe leguntur, in quibus aduerſantes
potiſſimum eorum conſtituunt fundamen-
tum, conſtanter teneo ſententiam prædicto-
rum iuris prudentium iuri conſonam eſſe. vi-
delicet dominia dictorum prædiorum dona-
torum in Monaſterium, ſeu Priorem, & mo-
nachos Cartuſiæ, non autē in pauperes tranſ-
lata fuiſſe. Ad quod probandum pro conſtan
3 ti propono donationes † alicui monaſterio,
ſeu eccleſiæ factas rectoribus & Monachis cē
ſeri factas iuribus per Dominos conſultores
allegatis. quibus accedunt notata in l. 2. ff. de
acquiren. poſſeſſ. in l. municipibus. ff. de con-
dit. & demonſtrat. in l. municipes intelligun-
tur ff. ad municip. & de incol. & in tot. titu. ff.
quod cuiuſque vniuerſit. nomin. cum alijs cu-
mulatis per glo. in l. iuribus. ff. de reb. dub. & in
terminis donationis factæ monaſterio, quòd
intelligatur facta Priori, monachis, ſeu mo-
nialibus, præſertim vbi in inſtrumento eſt fa-
cta mentio Prioris & Monachorum, vt in ca
ſu noſtro reſpondit Berou. conſil. 21. nume.
33. & ſequen. volum. 2. poſt Bartol. Abb. Cu-
man. & Socin. per eum allegatos. & in legato
4 † facto eccleſiæ, quod intelligatur factum re-
ctori, & adminiſtratoribus Pariſ. conſi. 50. nu-
me. 25. volum. 2. Neuiz. conſ. 55. num. 12. poſt
Geminia. in capit. ſi ciuitas. de ſenten. excom-
5 mun. lib. 6. Atque prædictæ donationes † fue-
runt factæ monaſterio ſeu Eccleſiæ Cartuſiæ,
notario ſtipulante, & acceptāte nomine mo-
naſterij & Eccleſiæ, vt ex lectura apparet, Er-
go Priori & Monachis factæ dicuntur.

Quod comprobatur infraſcripto ſilogiſ-
6 mo. In quacunque diſpoſitione † ſiue inter
viuos, ſeu in vltima voluntate, potius men-
tem & effectum quàm verba attendere debe-
mus. vulg. l. fina. C. quæ res pignor. oblig. poſſ.
l. promittendo in princip. ff. de iur. dot. Ideò
7 ſæpiſsimè videmus verba † impropriā ſigni-
ficationem aſſumere, ex ſubiecta materia, &
8 ſecundum eam † intelligi & reſtringi. l. ſi vno,
vbi gloſſ. Barto. & Docto. ff. locat. l. ſi inſulam
ff. de præſcript. verb. cap. conſtitutus. de relig.
domibus cum alijs ſimil. cumulatis per Alex.
conſi. 43. nume. 21. & ſequen. volum. 4. Natt.
conſil. 112. nume. 5. & Tiraquel. in repetit. l. ſi
vnquàm in verbo reuertamur. nu. 37. & ſequ.
C. de reuoc. donat. Hinc dicimus effectum po
9 tiuſquam verba † ſpectandum eſſe. Bal. in l. in-
ſula. ff. de præſcipt. verb. l. 2. §. ſed ſi ſint ſui. ff.
ad ſenatuſconſult. Tertul. Bald. in l. id qđ pau-
peribus. colum. 1. C. de epiſcop. & cleric. Ro-
man. diſertè conſil. 509. colu. 4. vbi ſex funda-
mentis probat ſemper eſſe conſiderandum ef
10 fectum contractus † potiuſquam verba. quē
refert & ſequitur Bellon. conſil. 21. nume. 1. &
ſequen. vbi plures ad hoc citat. Accedit tex. in
l. cuius effectus. & ibi gloſſ. Dec. & Cagnol. ff.
de regu. iur. At ſi effectum donationum dicta-
rum proprietatum conſideramus, apparet il-
lum Priorem & Monachos, non autem pau-
peres reſpicere. Ergo ipſis Priori & mona-
chis, nō autem pauperibus dicetur dictorum
prædiorum donata proprietas. Quòd verò ef
fectus donationum prædictarum proprieta-
tum dictos Priorem & fratres concernat, ex
allegatis per D. conſulentes apparet, & ma-
11 ximè ex clauſula conſtituti † poſſeſſorij, & a-
lijs ſubſequentibus, ſignificantibus tranſlatio
nem poſſeſſionis, & Dominij dictorum bo-
norum in priorem & fratres, ad quos conſti-
12 tuti † poſſeſſorij verba diriguntur. Dec. conſi.
22. 239 colum. 4. & 247. colum. 1. Ex quibus
clauſulis ſubſequētibus declaratur qualis fue-
13 rit donantis animus † in actu & verbis præce-
dentibus. argum. notat. per. Dec. in ſimilibus
terminis conſil. 653. nume. 6. Nam conſtitu-
tum poſſeſſorium in donationibus adiectum,
nominatim legitur poſitum nomine prædi-
ctorum prioris & Monachorum, quouſque
dicti prior & fratres poſſeſſionem adepti fue-
rint corporalem prædictorum prædiorum,
quam accipiendi & retinendi dictis priori &
monachis licentiam conceſſit. Cuius virtute
poſſeſſionem realem poſtea aſſecuti ſunt, ha-
ctenuſque retinuerunt nomine tantum ipſo-
rum Prioris & monachorum, ex cauſa dicta-
14 rum donationum, prout etiam à iure † præ-
ſumitur. l. 2. de acq. poſſeſſ. & l. quædam mu-
lier. ff. de rei vendicat. Qua poſſeſſione præſer
tim antiquiſſimi temporis ſtante, præcedenti-
15 bus prædictis titulis donationum, † habilibus
ad dominij tranſlationem §. ſi quis non Do-
mino. & §. per traditionem. Inſtitui. de rer. di-
uiſio. cum ſimil. acquiſitum dicitur prædictis
Priori & monachis dominium dictorū præ-
diorum. vulga. l. traditionibus. C. de pact.
l. ſi in agris. ff. de rei vendicat. quod clarius
demon

demonſtratur ex clauſula quæ ſtatim prædi-
ctum conſtitutum poſſeſſorium ſubſequitur.
videlicet taliter fecit prædictus Dominus præ
ſentem donationem quòd de cætero dicti
Prior & fratres habeanr, gaudeāt & teneāt, ac
poſſideant, ſupradictas proprietates, vt ex ip-
ſis pro ſatisfactione voluntatis prædicti Do-
mini, & p̄dictis denarijs ſingulis annis diſpo-
nendis, fructus, redditus, prouentus, ac obuen
tiones ipſarum poſſeſſionum habeant, & per
16 cipiant. quæ verba ſimul iuncta, cùm vnū † ex
alio declarationē reſtrictionemq; aſſumat. l.
ſi ſeruus plurium. §. fina. ff. de leg. 1. c. ſedes. de
reſcrip. Roman conſi. 62. volum. 1. verſicu. ex
hoc igitur verbo &c. Dominij trāslationem
important. Quoniam etſi verbum habeant,
17 † duobus modis dici poſsit, ſcilicet iure do-
minij tantum, & ratione poſſeſsione tantum.
l. habere. ff. de verb. ſignificat. Attamen in po-
18 tentiori ſignificatu † capi debet. Argu. notat.
in l. 1. ff. ſi ager vectigal. vel emphyteot. petat.
& in l. filiusfamilias. §. fina. ff. de donatio. §. ſed
quoties. Inſtitu. de iur. natur. gent. & ciuil. cap.
penul. de ſent. excommunicat. & ſic iure do-
minij. & in caſu noſtro etiam iure poſſeſsio-
nis propter clauſulam conſtituti, & alia ver-
ba adiecta. Quod comprobatur, quia verbū
19 habere, † debet intelligi cū effectu. l. nomen.
§. habere ff. de verbor. ſignificat. vbi Alciat. di
cit effectum eum eſſe, vt quis habeat ex perſo
na ſua, vtque momentanea aut eluſoria non
ſit acquiſitio. cap. cùm ciuitas. de ſenten. ex-
communicat. in 6. & notat. per Archidia. in
cap. ſi gratioſè. de reſcri. in 6. At ſi diceremus
proprietatem dictorum prædiorum fuiſſe do
natā prædictis pauperibus, profectò ſine vtili
tate aliqua vel commodo, proinde ſine ali-
quo effectu concernente commodum dicto
rum Prioris & fratrum, dicerētur Prior & fra
tres habere prædictas proprietates, nudi-
què miniſtri cum labore damnoſo, con-
tra mentem & verba ipſius donatoris effice-
rentur.

Hæcque interpretatio coadiuuatur ex ver-
bo gaudeant, quod ad maiorem corrobora-
tionem donationis factæ ipſis Priori & fratri
bus cenſetur poſitum. Ex doctrina Bald. in l. ſi
habitatio. ff. de vſu. & habitat. quem refert &
ſequitur Alexan. in conſi. 214. nume. 2. vol. 6.
20 dicens verbum gaudere, † denotare actū ſeu
effectum concernentem beneficium ſeu cō-
modum illius, ad quem tale verbū dirigitur.
Iaſ. in l. cùm hi. §. ſi vno. nume. 4. ff. de tranſa-
ctio. quos citat, & ſequitur Rui. conſi. 222 nu-
me. 9. volum. 1. facit text. in c. relatum. de præ-
ben. & dignitat.

Quibus deſeruiunt quæ leguntur apud di-
uum Matthæum capit. 5. gaudete & exultate
quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.
& apud diuum Ioannem capitu. 16. cor ve-
ſtrum gaudebit, & gaudium veſtrum nemo
tollet à vobis. Quod tamen tolleretur, ſi dicta
bona dicerentur donata pauperibus qui eo
caſu dictis bonis gauderent, non aūt Prior &
fratres.

His famulantur quæ ſcribit Roman. con-
ſilio 229. in fin. quod verba hæc ad vſum & ad
21 vtendum, † poſita in temporali donatione,
ius plenæ proprietatis in donatarium trans-
ferre intelliguntur. Iuribus per eum allega-
tis, Ergo multo magis ſi donationi per-
petuæ.

22 Præmiſſa comprobantur ex alijs verbis, te-
neant † & poſsideant, quæ poſſeſsionem ci-
uilem & naturalem ſignificant. Iuribus vul-
gar. cumulatis per Barto. & alios Docto. in l.
naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren.
poſſeſsio. Alexand. in l. ſtipulatio iſta §. hoc
quoque ff. de verbor. obligatio. & Rip. in cap.
ſæpe. de reſtitutio. ſpoliat. Cuius poſſeſsionis
23 † commoda plura ſunt. Nam inter cætera
cauſat acquiſitionem dominij mediante præ
ſcriptione. capitu. ſine poſſeſsione, de regul.
iur. in 6. Felin. in capitu. 1. de præſcriptio.
gloſſ. in authen. niſi tricennal. C. de bon. ma-
tern. Rip. in d. capitu. ſæpe. nume. 2. verſicu. vn
decima poſſeſsio. fructuum perceptionē &
acquiſitionem, ſecundum Bartol. in d. §. nihil
commune. num. 12. Rip. in d. capitu. ſæpe. nu-
24 me. 2. decimum eſt. Quæ verba, † gaudeant,
teneant, & poſſideant, etiam debent intelligi
cum effectu, vt aliquid operentur, ex vulga.
Doctrina de qua in l. ſi quando. ff. de legat. 1.
capitu. ſi Papa. de priuileg. in 6. cum alijs cu-
mulatis a Pariſ. conſilio 26. nume. 122. vol. 2.
Et hæc interpretatio augetur ex ſequenti clau
ſula, vt ex ipſis ſcilicet proprietatibus pro ſa-
tisfactione voluntatis prædicti Ducis, & pro
prædictis denarijs ſingulis annis diſponen-
dis, prædicti Prior & fratres fructus, redditus,
& prouentus, ac obuentiones ipſarum poſ-
ſeſsionum habeant, & percipiant, ſine con-
tradictione prædicti Domini, eiusque hære-
dum, ſed cum ſua ſuorumque hæredum legi-
tima defenſione, ab omni perſona, eccleſia,
Collegio, & vniuerſitate. Ex qua clauſula
iuncta præſertim præcedenti, nihil profectò
citra cauillum deſſumi poteſt, niſi prædictum
Ducem voluiſſe donare prædictas proprieta-
tes dictis Priori & fratribus pleno iure, tam
reſpectu proprietatis, quàm poſſeſsionis per
ceptioniſque omnium redituum, & fructuū,
ſine contradictione quacunque, vt in ſimili-
bus terminis concludit Pariſ. conſil. 33. nu-
me. 21. volum. 3. vbi poſt Bartol. & Socin. per
25 eum citatos, cōcludit clauſulam, † ad haben-
dum, & poſsidēdum, plenum dominium de-
norare, addita præſertim clauſula ſine con-
26 tradictione, quæ cùm ſit vniuerſalis † om-
nem ſpeciem impedimenti & contradictio-
nis excludit. capitu. ſolitæ. de maiorit. & obe-
dien. Pariſ. conſilio 121. numero decimo-
quarto volum. 1.

Et præmiſſa clariora redduntur ex prætenſa
ſa ſcriptura aſſerti teſtī prædicti Ducis, circa
principiū, in illis verbis, & prædictus Dux di-
ſpoſitus eſt dedicare & aſsignare dicto Mo-
naſterio poſſeſsiones & bona, quæ ſunt annui
redditus florenorū. 5500. mō & forma de qb9
in primo inſtrumento. quæ verba quādo præ

cedit cauſa ſeu titulus habilis ad dñij transla-
tionem, vt puta donationis d. §. ſi quis a non
domino inſtitu. de rer. diuiſ. & §. 1. inſtitut. de
donat. denotant dominium, & dominij trãſ-
27 lationem: vt de verbo dedicare, † habemus
in auth. ingreſſi, vbi Barto. & alij. C. de ſacroſ.
eccleſ. & in l. ſi nundũ. vbi Bal. C. de furt. Alex.
28 ꝯſi. 81. vol. 1. & de verbo aſſignare, † eſt tex. in
l. aſſignare. ff. de verb. ſignif. Bar. communiter
receptus in l. ſi conſtante in 2. q. 4. part. nu. 93.
& ſeq. ff. ſolut. matrim. Bal. in l. ordo. col. pen.
verſicu. quæro vtrum per verbum aſſignare.
C. de execut. rei iudicat. Iaſ. latè in l. ſi fundum
per fideicommiſſum. num. 1. ff. de leg. 1. Dec.
conſi. 643. nu. 1. cum ſimil. cumulatis per Cæ-
pol. in d. l. aſſignare. Pariſ. latè d. conſ. 33. num.
26. & ſeq. vol. 3. poſt Bar. Alex. Iaſon. & Corn.
per eum citatos. Neuiz. conſ. 84. num. 7. Natt.
conſi. 596. nu. 5.

Nec nocet dictam ſcripturam eſſe pri-
uatam, carereque debitis ſolemnitatibus
a iure requiſitis, proinde nullam fidem fa-
cere.

Quia etſi nihil operetur quo ad diſpoſitio-
nem, tamquàm informis & imperfecta, iuri-
bus citatis a prædictis Iureconſultis operatur
29 † tamen vt ex actu inualido & informi decla
retur qualis fuerit voluntas in actu præceden-
ti valido. vulg. l. fina. ff. de reb. eor. l. 3. §. fin. vbi
gl. ff. de adim. legat. Bart. in l. in teſtamento. ff.
de fideicommiſſ. & in l. gerit. nume. 18. ff. de
acquiren. hæredit. Iaſ. conſi. 227. col. 10. verſi.
decimoſexto facit. vol. 2. Dec. conſi. 21. nu. 1.
verſi. non obſtat etiam. & nume. 6. Felin. in c.
cùm venerabilis num. 75. de exceptio. & aper
tius hæc probantur in codicillis factis anno
1402. die 25. Auguſti in illis verbis, dedicat &
aſſignat Monaſterio & eccleſiæ Cartuſienſi.
Item in illis, prouidit dicto Monaſterio. & in
illis, cum datis & aſſignatis per prædictũ Do-
minum Ducem prædictis Monaſterio & Ec-
cleſiæ Cartuſienſi.

Ex quibus omnibus manifeſtè apparet, ex
mente & ex verbis dictorum inſtrumentorũ,
Proprietates & dominia dictorum prædiorũ
fuiſſe donatas & translata pleno iure Mona-
ſterio, eccleſiæ, Priori, & Monacis Cartuſiæ,
non autem pauperibus. Fateor tamen cum
prædictis Doctiſſimis viris ſub certa lege, mo
do, & obligatione fuiſſe donatas prædictas
proprietates Monaſterio ſeu Priori & Mona-
cis Cartuſiæ, videlicet quòd ſingulis annis a
Priore & Monacis diſpenſentur & diſtribuan
tur Floreni decem mille, percipiendi ex fru-
ctibus & redditibus dictarum proprietatum
eo ordine, videlicet primo in fabricam Mo-
naſterij & eccleſiæ Cartuſiæ, Secundo perfe-
cta dicta fabrica in ſatisfactione eorum quos
conſtabit eſſe legitimos creditores prædicti
Ducis & eius anteceſſorum, Tertiò pauperi-
bus Chriſti laicis; non autem Clericis ex qua
lege & modo in donationibus adiecto, cẽſeo
ipſis pauperibus eſſe donatos annuos flore-
nos decem mille, non autem proprietates. ar-
gum. notat. per Guid. Pap. quæſt. 264. & pro di

ctis florenis. 10. millibus competere pauperi-
bus condictionem, ideſt perſonalem obliga-
tionem & actionem aduerſus Priorẽ & Mo-
nachos ex notarij ſtipulatione. l. legem. l. cũ
res. C. de donat. & notatur in l. 1. & l. quoties.
C. de donat. quæ ſub modo. Item expreſſam
& ſpecialem hipothecam in dictis bonis. de
qua infra dicemus.

Nec ſupradictis aduerſatur quod in inſtru-
mentis dictarum donationum legitur, factas
donationes dictarum proprietatum notario
ſtipulanti & acceptanti etiam nomine paupe
30 rum, proinde ex ſtipulatione notarij † acqui-
ſitum fuiſſe ipſis pauperibus dominium. l. id
quod pauperibus. C. de epiſc. & cleric. & quia
in clauſula conſtituti, & in pluribus locis ſe-
quentibus apparet eorum factam mentionẽ
31 fuiſſe, ꝓpter illa verba † nomine quo ſupra,
quæ ſunt repetitiua præcedentium. l. quidam
cum filium. verſi. præterea. ff. de verbo. oblig.
& propterea ipſis pauperibus dicitur acquiſi-
tum dominium in dictis bonis. d. l. quoties. C.
de donat. cum alijs per nos citatis in deciſ. Se-
nat. Pedemont. 33. nu. 12.

Quia ſi accuratè ſcrutabimur mentem &
verba contrahentium, dicemus, vt euitetur
32 repugnantia † & abſurditas in dictis inſtru-
mentis iuxta notat. in l. vbi repugnantia. ff. de
33 reg. iur. ſingula † ſingulis prout congruè fieri
poteſt referri debere, & ſic quòd ſtipulatio fa-
cta a notario nomine monaſterij & pauperũ
intelligi debeat reſpectiue, videlicet ꝙ dum
loquitur de donatione & translatione domi-
nij ipſarum proprietatũ, ſtipulatio & diſpen-
ſatio ſe referat ad Monaſterium, Priorem, &
fratres. Dum verò loquitur de pactis, conuen
tionibus, & modis diſtribuendi & diſpenſan-
di ſingulis annis decem millia florenorũ, refe
rantur ad fabricam, ad creditores legitimos,
& ad pauperes reſpectiuè.

Et hæc diſtinctio clara demonſtratur ex il-
la clauſula, taliter facit prædictus Dominus
prædictam donationem quòd de cætero di-
cti Prior & fratres quo ſupra habeãt, gaudeãt,
teneant, & poſſideant dictas proprietates vt
ex ipſis fructus habeant, & percipiãt pro præ-
dictis denarijs ſingulis annis diſponẽdis, quia
illa dictio, taliter, diſpoſitionem in qua pro-
fert, ad expreſſa reſtringit. teſte Philip. Frãch.
in cap. eos. nume. 6. de temp. ordin. & illa di-
34 ctio, † de cætero, tempus futurum indetermi
natum comprehendit. cap. 1. vbi glo. de poſtu
lat. prælator. in 6. clem. 1. vbi Card. quæſt. 17.
de vſur. cap. decætero. de ſentent. & re iudic.
Roman. conſi. 379. colum. 1. verſic. 2. propter
verbum decætero. Felin. in capit. fina. nu. 5. de
conſtitut. Alexan. conſil. 91. nu. 17. vol. 1. ſi er-
go Prior & fratres taliter in futurum omni tẽ
pore debẽt habere tenere, & poſſidere dictas
proprietates, eiſq; gaudere, & ex ipſis fructus,
& redditus habeant, & percipiant, pro prædi-
ctis decem millibus florenis ſingulis annis di-
ſpenſandis, conſequens eſt ipſis priori & fra-
tribus dictas proprietates donatas, earumq;
dominium in eos, non autẽ in pauperes trãſ-
latum

latum fuiſſe, pauperibus verò bona prædi-
cta, pro ſumma decem mille florenorum &
in eos in cauſam alimenrorum ſingulis annis
per prædictos Priorem & Monachos diſtri-
buendorum, ipſo iure remanere hipotheca-
ta.l.2.in fin.& l. Lucius.ff. de alimen. & cibar.
legat.l.in cuius.ff.de annu.legat.& in l.cum hi
§.idem eſt etſi ager. ff. de tranſactio. per quæ
iura dicit Roman.conſi.388.colum. t. verſic.
vnde inſurgit concluſio. eſſe iuris concluſio-
nem, prædia ex quorum fructibus certa quan
titas pro alimentis aliquibus perſonis præſtā-
dis eſt aſſignata, remanere pro prædicta ſum-
ma tacitè obligata. quæ hipotheca etiam ex-
preſſa dicitur ex eo quod prædictus Dux vo-
luit ſemper dicta bona donata remanere ob-
ligata etiā pauperibus, pro diſtributione an-
nua dictorum decem mille florenorum. quo
fit vt ipſorum pauperū propria dici non poſ
35 ſint, cùm regulariter rei † propriæ non detur
obligatio.l.neque pignus.ff.de regu.iur. Alio-
quin ſi diceremus dictas proprietates fuiſſe
donatas, pauperibus, ſimiliter dicēdum eſſet
fuiſſe donatas creditoribus prædicti Ducis, &
omnibus aliis quorum intererat, & in futurū
intereſſe poterat, cùm eadem oratione con-
tineantur argumen.l.iam hoc iure.ff.de vulg.
& pupil.& l.cum qui ædes.ff. de vſucap. quod
dicere cum prædictis Doctiſſimis viris abſur-
dum exiſtimo. cogeremurq; fateri plures ea-
36 rumdem rerum † eodem iure & tempore eſ
ſe dominos, & poſſeſſores in ſolidum. cōtra
l.ſi vt certo.§.ſi duobus, &c.cum ſimil. ibi per
glo.& Docto.adductis ff.commodat.

Concludo igitur ex omnibus ſupraſcriptis
prædia vrbana & ruſtica de quibus in dictis
inſtrumentis, fuiſſe donata: earumque domi-
nia in Priorem & Monachos, non autem in
pauperes laicos fuiſſe tranſlata, ipſiſque tan-
tum pauperibus poſt perfectam fabricam, &
poſtquam ſatisfactum erit creditoribus legi-
timis, & non ante, actionem perſonalem ad-
uerſus priorem & Monachos, ac hipotheca-
riam aduerſus poſſeſſores dictorum bonorū,
competere.

Ex præmiſſis ſequitur neceſſariò & correla
riè deciſio ſecundi articuli. videlicet, præſup-
poſito pro conſtanti bona prædicta ſub pa-
ctis & modis in inſtrumentis deſcriptis, Prio-
ri & fratribus Cartuſiæ pleno iure donata &
tradita fuiſſe, pauperibus autem donatos fuiſ
ſe florenos annuos decem mille, & pro eorū
redditu remanere pignori obligata, omne au
gumentum, & quicquid ex redditibus & fru-
ctibus dictorum bonorum partum fuerit, id
omne dictis Monaſterio, priori, & Mona-
chis, non autem pauperibus acquiſitum eſſe,
dicendum eſt, iuribus per prædictos conſulen
tes allegatis. Quibus addo text. qui videtur in
terminis, in l.Lucius.ff.de alimen. & cibar. le-
gat.Guid.Pap.quæſtio.8.& quæ ſcribit Afflic.
deciſ.270.nume.4.& 5.poſt glo. & Bal. per eū
allegatos, concludens omne augumentum
37 † ſiue commodum proueniēs ex natura rei,
aut tempore, vel opera domini, ad dominū
ipſius rei pertinere & ſpectare, bonus text. in l.
cùm ex donatione ff. de donat. vbi cū de do-
natione agitur, neque partus nomine, neque
fructuum, neque penſionum, neque merce-
dis vlla donatio facta eſſe videtur: quia dona
tarij proprij efficiuntur. Nam cùm prior &
Monachi fuerūt titulo donationis effecti Do
mini dictorum prædiorum dato & non con-
ceſſo quòd etiam pauperibus poſt perfectam
fabricam fuiſſet eorū facta donatio, attamen
conſequens eſt, vt interea fructus ſequantur
prædictos Priorem & Monachos. l. fructus. l.
ex diuerſo.ff.de rei vendicat.cum ſimil.cumu
latis per Tiraq.in terminis noſtris in repetit.l.
ſi vnquam. in verbo reuertatur nume. 279. &
quinque ſequen.& nume. 287.poſt Rip.& plu-
res alios ſuo more citatos. Modern. Pariſ. de
feud.§. 30.& ſequen. quibus accedit commu-
nis concluſio, de qua latiſſimè per Doctiſſi-
mum Dida. Archiepiſcopum lib. 3.cap. 3. va-
38 riar.reſolut. bonæfidei † ſcilicet poſſeſſorem
facere fructus ſuos.& propterea clariſſimi &
indubitati iuris eſſe, quicquid ex fructibus, ſeu
redditibus dictorum bonorum a Prioribus,
& Monachis pro tēpore exiſtentibus acquiſi-
tum fuit, prædictis Monaſterio priori, & Mo-
nachis non autem pauperibus, & laicis pleno
iure ſpectare & pertinere.

Supereſt tertius articulus: An a ſummis Pō
39 tificibus potuerit opus pium † Decem mille
florenorum ſingulis annis in pauperes laicos
diſtribuēdorū, in alium vſum commutari. In
quo articulo ſcrupulum ingerere videtur tex.
in l.teſtamentum.C.de teſtamen. & in l.ſi do-
nationum.C. de reuoc. donat. & quæ ſcribit
Dec.conſi.413.nume.13.& 14.Crauet. conſi.
492.nume.1.& ſequen.pluraque alia Doctiſſi
mè a Dida.lib.3.variar.reſol.cap.6. num.5. &
ſequen. cumulatis, quibus cauetur, Principē
40 † non poſſe mutare aut reſcindere ea, quæ a
contrahentibus vel teſtantibus diſpoſita fue-
runt.

Quibus tamen non obſtantibus cōſtanter
cum ſupradictis dominis iurecōſultis teneo
41 ſummos Pōtifices † iure potuiſſe prædictos
decem mille florenos pauperibus laicis ſin-
gulis annis diſtribuendos, in Monaſterij & Ec
cleſiæ fabricam, aliosque pios vſus conuerte-
re.clem.2.verſ.ſalua tamen ſedis Apoſtolicæ
auctoritate.Bened.Capr. in ſuis regul. cōcluſ.
112.nume.71.& ſequen.Lup. in repetit. rubr.
de donat.int.vir.& vxor.§.47.Didac. loco p-
ximè citato. colum.7.verſi.eodem pacto Ro
manus Pontifex.Berou.d.conſil.21. nume. 6.
Præſertim ſi in Bullis Apoſtolicis ſint adie-
ctæ clauſulæ ex certa ſcientia, motu proprio,
plenitudine poteſtatis, & non obſtantibus. Se
cundum Bald.Angel.& Paul.de Caſtr.in d.l.ſi
teſtamentū. Quibus addo in terminis Bened.
Capr. d. concluſ.112. nume. 31. & 37. Crau.
d.conſi.492.in princip.& colum.fin. Maximè
ſi commutatio fiat in vſum Hoſpitalitatis,
42 quæ † affinitate iungitur cum elemoſina, in-
terque genera ſeu ſpecies caritatis, pietatis, &
miſericordiæ connumeratur. teſte Diuo Ma-
theo

theo cap. 25. Hoſpes eram, & ſuſcepiſtis me. Diu. Paul. ad Roman. cap. 12. Hoſpitalitatem ſectantes. ad Thimot. cap. 3. in princip. oportet Epiſcopum hoſpitalem eſſe. Et cap. 5. Hoſpitio recepit. Ad Titum c. 1. ſed hoſpitalem. ad Hebr. cap. 13. Caritas & fraternitas maneat in vobis. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. per hanc enim patuerunt quidam Angelis hoſpitio ſuſceptis, vt legitur Geneſi cap. 19. & Diu. Petr. Epiſtola. 1. cap. 4. Hoſpitales eſtote inuicem ſine murmuratione. vt latè habetur. 42. diſtinct. cap. 1. 2. & 3. vbi concluditur in hoſpitalitate non eſſe habendum delectum perſonarum, quoniam non ex vita eorum qui hoſpites recipiunt mercedem retributurus eſt Deus, ſed ex voluntate, & honorificẽtia multa, & miſericordia, & bonitate. lege enim naturæ hoſpitales eſſe debemus. teſte Diu. Auguſt. Pſalm. 57. facit text. in capit. offerebat. 32. quæſt. 7. & cap. quoniam quicquid 16. quæſt. 1. quo loci legitur clericos † ſuſceptione peregrinorum & hoſpitum inuigilare debere. in cap. 1. & 2. diſtinct. 85. vbi qui non eſt hoſpitalis non poteſt ad Epiſcopatum promoueri. & in cap. quia tua. 12. quæſtio. 1. His accedunt quæ ſcribit Beat. Anton. Archiep. Floren. in ſua ſumm. in 4. part. titu. 5. capit. 18. de Miſericordia. §. 4. vbi de ſeptem generibus elemoſinæ corporalis tractat, & inter cætera connumerat hoſpitalitatem, citans, carmen illud, viſito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo, &c. quod etiam refertur in ſumma Ang. in verbo Elemoſina nume. 9. Quibus authoritatibus fit vt clarè liqueat gratiſſimam ſanè fuiſſe Deo optimo maximo hoſpitalitatem. Proinde ab aduerſantibus malè reprehendi & corrigi Priorem & Monachos Cartuſiæ pro tempore exiſtentes, quòd honorificè & ſine delectu perſonarum hoſpitalitatẽ exercuerint.

Quapropter cum prædictis Doctiſſimis & celeberrimis iureconſultis cẽſeo dominia bonorum tam in inſtrumentis donarionum & codicillorum comprehenſorũ, quàm ex redditibus dictorum bonorum, opera, & miniſterio dictorum Priorum, & fratrum acquiſitorum, translata fuiſſe pleno iure in Priorem & Monachos Cartuſiæ. Pauperibus verò ſecundum ordinem in inſtrumẽtis donationum & codicillorum præſtitutum, acquiſitam obligationem & actionem aduerſus dictos priorem & Monachos ad diſpenſandum & diſtribuendum in ipſos pauperes laicos pro ſumma florenorum decem mille annuatim. Nec non & hipothecam in dictis bonis donatis. Romanoſque Pontifices iure potuiſſe dictos decem mille florenos annuos in pauperes erogandos, in alios vſus pios, præſertim hoſpitalitatis commutare.

Hortor igitur huic opinioni aduerſantes, vt iuxta præcepta diui Paul. ad Thimoth. cap. 4. & diui Chriſoſt. in Epiſtola ad Hebr. doctrinam relatam in cap. quieſcamus. 42. diſtinct. a curioſis quæſtionibus, ſcrupuloſa, cauteriataque conſcientia, abſtineant & quieſcãt, verum vt Monachos oportet teſte Auguſt. in Pſalm. 99. G. quotidie in hymnis in orationibus, & in laudibus Dei viuant, manibus ſuis laborent, cum lectione. iugiter res illis ſit, quicquid illis a pijs fratribus præcipitur & infertur, cum patientia, humilitate, & Caritate obſeruent, & accipiant, non ſint alijs odioſi moleſtiue, cæteros anxietate ſua non turbent, nõ murmuratores, ne eis dicatur quod ſcribitur. Eccleſ. 33. Præcordia fatui ſicut rota carri. qđ dictum ad Monachos murmuratores, inquietos, elatos, alijs non conſentientes refert Auguſt. Pſalm. 132. Ecce quàm bonum. col. fina. Quod ſi fecerint, laudem apud homines & Deum Optimum Maximum cui honor ſit & gloria, inuenerint. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Allodialia bona eſſe, non feudalia a iure præſumitur.*
2 *Filiorum prima cauſa in ſucceſſione eſt.*
3 *Feudi proprij & ſimplicis fœmina incapax eſt.*
4 *Feudi proprij & ſimplicis ad eſſentiam, quæ requirantur.*
5 *Feudi proprij ad eſſentiam ſeptem requiruntur, quorum vno deficiente feudum improprium efficitur.*
6 *Acquiſitio prima & eiuſdem tenor, in feudis ſpectandus eſt.*
7 *Venditio aliud eſt, & aliud in feudum conceſſio.*
8 *Vendens, concedens, ſeu dans rem in feudum, ſi non retineat penes ſe directum dominium, omittit vnum quod ad eſſentiam recti feudi neceſſarium eſt.*
9 *Dominij directi retentio in conceſſione feudi neceſſaria eſt.*
10 *Proprietas nihil aliud quàm directum dominium ſignificat.*
11 *Vaſſallo quando proprietas feudi conceditur, a natura feudi receditur.*
12 *Poſſeſſionis appellatione tam ciuilis quam naturalis poſſeſſio venit.*
13 *Coniecturis locus non eſt quãdo ex multiplicatis verbis de contrahentium mente conſtat.*
14 *Fidelitatis præſtatio ad plura & diuerſa ſe habere poteſt, videlicet ratione domeſticitatis, ſubiectionis, & bonorum quæ ab alio recognoſcuntur.*
15 *Fidelitatis præſtatio recognitionem feudi neceſſariò non infert.*
16 *Homagij & fidelitatis præſtatio, in dubio feudum deſignare videtur.*
17 *Principaliter quod agitur, non quod ſecundariè ſemper in contractibus attendi debet.*
18 *Feuda ſi impropria ſint, in his fœmina ſuccedunt.*
19 *Feudum franchum dicitur non ſolum quando expreſſa mentio facta ſit quòd franchum ſit, ſed etiam quando directum dominium & omnis proprietas infeudatur.*
20 *Feudum franchum non deſinit eſſe propter reſeruationem vel præſtationem iuramenti fidelitatis.*
21 *Fœminæ in feudo francho ſuccedere poſſunt.*
22 *Feudum improprium dicitur quando de eo integrum pretium a domino receptum eſt.*
23 *Feudum ſi [illegible] tium ſit, in eo fœminæ ſuccedere poſſunt, & [illegible] capaces ſunt.*
24 *Feudum [illegible] tium ad fœminas tranſit.*

25 *Fœmi-*

24 *Fœmina in feudo habente mixtam naturam alterius contractus ſuccedere poſſunt.*

26 *Fœmina ex habilitatione Principis ſuperioris ad feudum admitti poſſunt.*

27 *Feudum a Domino emptum naturam allodialem ſapit.*

28 *Feudum emptitium ad inſtar aliorum bonorum hæreditariorum eſt.*

29 *Feudum ſi eſt emptum, & conceſſum etiam ob beneme rita primi acquirentis, in eo fœmina admittitur.*

30 *Fœmina vbi in feudo ſuccedere poteſt, vt in feudo improprio, per ſubſtitutum ſeruitia perſonalia Domino directo præſtare poteſt.*

31 *Fœmina per ſubſtitutum iuramentum fidelitatis præſtare poteſt.*

32 *Fœmina ex conſuetudine ad feudum contra iuris communis feudorum diſpoſitionem admitti poteſt.*

33 *Feudum emptitium feudo francho æquiparatur, & ad vtrunque fœmina admittitur, non obſtante iuramento fidelitatis ſiue tacite ſiue expreſſè vocetur.*

34 *Feudum licet liberum & franchum concedatur, tamen vaſſallus tenetur ad ea quæ in cap. 1. qualit. vaſſa. iur. deb. domin. fidelitat. continentur.*

35 *Feudi proprij & improprij in conceſſione iuramentum fidelitatis, præſtari debet, niſi tale iuramentum expreſſe remiſſum ſit.*

36 *Hæredum & ſucceſſorum appellatione in feudo improprio fœminæ veniunt.*

37 *Vaſſallus poteſt alium ſubinfeudare ſub eiſdem pactis, quibus primus vaſſallus acquirens accepit.*

38 *Vaſſalli ex generali Lombardiæ conſuetudine per ſubſtitutum ſeruire poſſunt.*

39 *Lombardia regio quæ ſit.*

40 *Vaſſalli in Italia per ſubſtitutum Domino directo ſeruire poſſunt, vel dimidiam fructuum vnius anni dare, & nu. ſeq.*

42 *Iuramentum fidelitatis eſt ſubſtantia feudi.*

43 *Fœmina quod etiam vocata non ſuccedat in feudo ſtantibus maſculis qualiter intelligatur, & nu. ſeq.*

45 *Agnatus ad feudum hæreditarium non admittitur, niſi ſit ſaltem mediate hæres primi acquiſitoris.*

46 *Feudum antiquum vel iure antiqui conceſſum non poteſt habere agnatus niſi ſit hæres primi acquirentis.*

47 *Agnatum aſpirantem ad feudum non ſufficit eſſe hæredem ſanguinis niſi ſit etiam hæreditatis, & quæ ſit ratio ibidem nu. 48.*

49 *Feudum hæreditarium exigit hæreditariã qualitatem.*

CONSILIVM XXXVIII.

VISIS actis controuerſiæ vertentis inter Magnificum Dominum Lelium Rottarium agentem ad recuperationem Caſtri & pertinentiarum Monticelli, ac Magnificas Dominas Hellenam & Iuliam ſorores pupillas, filias & hædes ab inteſtato quondam Dñi Philippi Rottarij Comitis monticelli conuentas, dictumque Caſtrum Monticelli cum pertinentijs poſſidentes. Perſpectis etiam dubijs aduerſus prædictas filias excitatis: Exiſtimo earum iura eſſe in tuto poſita, & proinde pronuntiandum benè a primis iudicibus delegatis apoſtolicis iudicatũ, malè vero appellatum fuiſſe.

Ad quod demonſtrandum in primis ſciendum eſt cuius qualitatis ſint prædicta bona;
Quoniã ſi dicimus illa eſſe allodialia, prout
1 de iure † præſumũtur, ex latè ſcriptis p Brun.
conſ. 1. nume. 1. & 2. Grat. Reſponſ. 3. nume. 8.
& pluribus ſequen. lib. 1. Alciat. de præſumpt.
reg. 1. capit. 3. loquentes in comitatu. & Abb.
conſi. 3. nume. 1. in 2. parte. Socin. iun. cõſi. 76.
nume. 48. volum. 1. ſcribentes de Marchionatu Mõtisferrati cum innumeris ſimil. Et hoc
caſu certi iuris eſt dictas filias omnibus alijs
excluſis, liberè ſuccedere: Cum prima cauſa
2 † ſucceſſionis ſit liberorum. l. 1. & 2. ff. de ſuis
& legitim. & vulg. auth. ceſſante. & in corpore vnde ſumitur. C. de legitim. hæredibus. ſi verò dicimus prædicta bona eſſe feudalia, diſtin
guendum eſt. Aut enim contendimus ea eſſe
3 feuda propria † & ſimplicia, & hoc caſu indubitati iuris eſt, dictas ſorores vti fœminas non
eſſe dicti feudi capaces. §. hoc autem notandum. in titu. qui feud. dar. poſſ. cum concordãtibus citatis a Dec. conſi. 208. nume. 2. quæ au-
4 tem requirantur ad eſſentiam feudi † proprij,
diſertè ſcribit Curt. Iun. in ſuo tractat. feud. in
prima part. 6. part. princip. colum. 15. verſi. in
quibus In effectu. poſt alios per eum relatos.
quem refert. & ſequitur Paris. conſil. 4. nume.
13. volum. 1. vbi nominatim dicit ſeptem ad
5 eſſẽtiam feudi † proprij requiri, quorum vno
deficiente feudum efficitur improprium.

At ſi defenderimus eſſe allodialia, aut ſaltẽ
feuda impropria, vt ex infraſcriptis patebit,
indubium eſt prædictas filias dictorum bonorum eſſe capaces, & propterea in eis iure
hæreditario excluſo aduerſario ſuccedere debere: Quod autem allodialia cenſenda ſint li-
6 quidò patet, ſi primam acquiſitionem † factã
de dictis bonis ab illis fratribus Rotarijs in actis productam (vt debemus) obſeruauerimus. l. 1. §. non ſolum. ff. depoſit. l. vnic. §. fina.
C. de imponen. lucrat. deſcrip. lib. 10. & argu.
capit. 1. §. ſi verò circa fin. de ſucceſſ. fratr. &
grad. ſucceden. in feud. cum ſimil. cumulatis
per Angel. conſil. 110. nume. 6. verſic. & ideò
cõcludo. latè per D. Roll. à Vall. conſi. 67. nume. 1. & ſequen. volum. 1. Cephal. conſi. 12. nume. 1. & ſequen. Cuius acquiſitionis tenor eſt
huiuſmodi. videlicet, Anno 1376. quidam Robertus Cardinalis & legatus Apoſtolicus vendidit, & titulo puræ & legitimæ venditionis
tradidit, & donauit nomine Pontificis & Romanæ Eccleſiæ, Dominis Perciualli, Aymoneto, Andreæ, & Antonio fratribus de Rottarijs ſtipulãtibus pro ipſis, & hæredibus, & ſucceſſoribus eorum, Caſtrum & villam Monticelli, ac dimidiam loci Caſtagneti, cum omnimoda iuriſdictione alta, media, & baſſa, cũ
mero & mixto Imperio. Quæ verba puræ &
legitimæ venditionis repugnant & aduerſantur conceſſioni in feudum. Cum aliud ſit pu-
7 ra & legitima venditio, † & aliud conceſſio
in feudum, teſte Oldrad. conſi. 159. num. 3. Cuius dicta licet loquantur in donatione, attamen militant in venditione. & eum refert, &
ſequitur Rol. a Vall. conſi. 1. nume. 50. verſic.
ſeptimo

ſeptimo pro hac.& conſi.85.numc.54. verſic.
vltimò accedit.volum.4. vbique aſſerens opi
nionem Oldradi cõmuniter teneri, poſt plu-
res Doctores ibi relatos. Item repugnant illa
verba totali Dominio vtili & directo,cũ ple-
na Signoria & dominatione, cum omniq́ue
Dominij temporalis exercitio, cũ omni pro-
prietate & poſſeſſione,& cum omni & pleno
iure,& actione dictæ Romanæ,& Aſtenſi ec-
cleſiæ competenti. Quibus verbis ſic ſtanti-
8 bus clarè apparet prædicta bona non eſſe feu
dalia,ſeu allodialia,quia ſi vendens,†conce-
dens,ſeu dãs in feudum non retinuit penes ſe
9 directũ dominium,quod†eſt vnum de neceſ-
ſarijs requiſitis ad eſſentiam feudi, teſte Curt.
Iun.loco proximè citato.Soc.Iun.conſil. 76.
nu.45.vol.1.cum ſimil.a Cæph.congeſtis. cõſ.
1.nu.15.& ſequen.poſt plures Doctores'pcũ
citatos,non poſſunt eſſe nec dici feudalia.

Quinimo cùm totale directũ, & vtile Do-
miniũ,omnemq́; proprietatẽ & actionẽ, om-
neq́; ius Romanæ,& Aſtẽſi eccleſiæ ante præ-
dictam venditionem ſpectans,& pertinens in
dictos Dominos emptores tranſtulerit, non
poſſunt dici feudalia. Dec.conſi.498.numc.1.
Alba.conſi.64.nu.29.& 30.Menoch. latè con
ſil.2.num.254.conſi.87.num. 32. poſt alios ibi
relatos plenè Rol.à Val.d.conſi.1.nu.17.& 50
verſ.ſeptimo.& conſ.85.nu.23.vſque ad num.
55.volu.4.vbi multis fundamentis, & auctori
tatibus probat ſimilẽ contractum potius eſſe
venditionem,quam conceſſionem in feudũ.
Burſ.conſi.4.nu.6.& 3.ſeq.vbi plures citat.

Accedit q́ in dicto inſtrumento venditio-
nis facto anno 1376. die 2. Iunij,nulla penitus
fit mentio de feudo. Quo fit,vt non feudum
ſed venditio,iuxta verborum tenorem cẽſen
da ſit.l.ad probationem dominij.C.de proba
tio.l.ſancimus.C.de fideiuſ.cum ſimil. citatis
à Rolan.in terminis noſtris d. conſi. 1.nu.17.

Nec mouere debet quod dicitur verba præ-
dicta rotale,directũ,& vtile dominium, debe-
re intelligi de exercitio directi dominij,vel di
rectarum actionum,vel q́ habeant directũ do
minium Caſtri,& dictorum bonorũ in parti-
culari,in vniuerſo verò pertineat epiſcopo,&
eccleſiæ Aſtenſi,vt ſcribit Curt.loco ſupradi-
cto verſi.poſſet tamen ſecundum modernos.

Quia reſpondetur non ſolum fuiſſe transla
tum exercitium directarũ,& vtilium actionũ,
omniſq́; dominij,ſed etiam totale,directum,
& vtile dominium, & plenam probationem.

Secundò reſpondetur id quod dicitur debe
re intelligi de exercitio directarum actionum
procedere,ſi in caſu noſtro fuiſſet dictum dũ-
taxat de ceſſione ſeu tranſlatione directarũ,&
vtiliũ actionũ,prout dictum tantũ fuiſſe præ-
ſupponitur in illa conceſſione Principi Tarẽ
tino facta, de qua ſcribit Curt. ſed in caſu no-
ſtro non ſolum fuit facta ceſſio , & tranſlatio
directarum,& vtilium actionum,ſed etiã fuit
venditum,ceſſum,& translatum totale domi-
nium directum,& vtile bonorum vẽditorum
quod fieri potuit, ex expreſſa vel interpretati-
ua voluntate concedentis,ſecundum Bald. in
plud.feud.verſi.pone directum.num.19. Cur.
Iun.de feud.in prima parte,colum.18.verſ. in
contrarium tamen. Item fuit vendita omnis
10 proprietas,quæ†nihil aliud ſignificat quam
dominium directum.l.naturaliter.§.nihil cõ-
mune.ff.de acq.poſſeſſio.Iaſ. in l. huiuſmodi.
§.ædes num.6.ff.de lega.1.Grat.reſponſ.9.nu.
83.& ſequen.& Bald.in prælud. feud. expreſſe
dicit quod quando conceditur proprietas va-
11 ſallo,†receditur a natura feudi.idem Bal. in ti
tu.de his qui feud.dare poſſ.in verſi. Marchio
num.26.& ſeq.Item fuit tranſlata omnis poſ-
12 ſeſſio † ſub qua comprehenditur etiam ciui-
lis ſpectans concedenti.l.1.§.ex contrario.vbi
glo.de acq.poſſ.Afflic.in q.42.& 23.Iaſ.in d.§.
ædes.nu.1.Item omne ius, competens eccle-
ſiæ Romanæ & Aſtenſi;Quibus ſtãtib.omnis
proprietas cenſetur vendita. vulg.l. Iulianus.
ff.de leg.1.quã l.ad terminos noſtros citat Bur
ſat.conſi.4.num.6.& 7.poſt alios locis citatis.
Nat.conſi.683.nu.7.& 8.Cum igitur appareat
ex tot verbis multiplicatis de expreſſa mente
13 contrahentiũ,†locus nõ eſt cõiecturis.vulg.l.
continuus.§.cum ita.ff.de verb.obli.l.generā-
li.§.idem quæſijt.ff.de vſufruc.legat.& vbique
glo.& Docto.Curt.iun.loco ſupra citato vbi
dicit quòd ex quo conſtat de volũtate partiũ
res eſt expedita.

Et ex prædictis tollitur etiam illud quod di
citur de clauſula poſita in contractu venditio
nis,incipiente volumus tamen &c. qua con-
uentum legitur quòd non obſtante venditio-
ne,teneantur emptores fidelitatis homagium
ratione dictorum epiſcopo Aſtenſi præſtare,
tamquàm ex hac reſeruatione arguatur con-
ceſſionem eſſe feudalem.

Quia ad hæc reſpondetur quòd cum præ-
14 ſtatio fidelitatis†poſſit ſe habere ad plura di-
uerſa,videlicet ratione domeſticitatis, ſubie-
ctionis,& bonorum quæ ab alio recognoſcũ-
tur,vt in tit.qual.iur.deb.vaſ.fidelitat.neceſſa-
15 riò non infertur † ad recognitionẽ feudi.Ro-
lan.a Val.d.conſi.1. nu. 51. & multis ſequent.
vbi num.57.& 58.poſt plures citatos conclu-
dit,quòd licet præſtatio fidelitatis & homagij
16 †in dubio videatur deſſignare feudum,ab iſta
tamen præſumptione receditur, quando con
ſtat ex verbis de alio contractu, vt in caſu no-
ſtro,in quo ſunt verba expreſſa , importantia
venditionem,& non feudum.Burſat.d. conſi.
4.num.13.poſt alios ibi relatos.Boer.conſilio
65.num.81.poſt Oldra.& Bal.conſiliis allega-
tis.Et hoc probatur ex prædicto inſtrumento
venditionis, verſic.quibus hominibus & ſub-
ditis &c.vbi mandatur hominibus,& ſubditis
dictorum locorum venditorum , vt ratione
vẽditionis dominij,& iuriſdictionis præſtent
prædictis fratribus emptoribus fidelitatis iura
mentum. Et dato quòd prædicta reſeruatio
præſtationis iuramenti fidelitatis, deſſignet
bona eſſe feudalia , attamen reſpondetur, vt
per eundem Rolan.d conſi.1.num.40. verſic.
quintò & ſexto,num.ſequen.& nume.65.& 3.
ſequen.& d.conſi.85.nu. 55.& ſeq.præſertim.
num.67.verſic. quia reſpondetur quòd ſi na-
tura

tura feudi. vbique concludens poſt plures ibi
allegatos, quòd quando pro maiori parte, &
in pluribus natura feudi alterata reperitur, vt
in caſu noſtro, per ea quæ prædicta fuerunt,
tunc de tali feudo non iudicatur vti de feu-
do, ſed vti de donatione, vel alio contractu.
Aretin. conſi. 14. verſic. nec obſtat prædictæ
concluſioni. ita Bero. conſi. 65. nu. 26. & ſequē.
& num. 49. & ſequen. & appoſitè. num. 78. vol.
17 l. Cùm in contractibus † ſemper ſit attenden-
dum quod principaliter agitur. vulg. l. ſi quis
nec cauſam. in princip. ff. ſi cert. petatur. cum
ſimilib.

Sed poſito quòd dicta bona dicerentur feu
dalia, attamen negari iure nō poteſt, quin ſint
18 feuda omnino impropria, in quibus † fœminæ
ſuccedunt, idque probatur ex multis.

Primò ex eo quòd feudum Monticelli ſit
19 feudum franchum. Quoniam feudum † fran-
chum non ſolùm dicitur quando ſit expreſſa
mentio quod ſit franchum, ſed etiam quando
infeudatum eſt directum dominium, & om-
nis proprietas, dato quòd non ſit ſcripta di-
ctio, franchum. Ita nominatim dicunt Bal. in
l. ſi plures. col. mihi. prima verſi. dicitur autem
franchum. C. de condi. inſer. poſt Ioann. Mo-
nach. in cap. Abbate. de re iudic. in 6. quæ re-
fert, & ſequitur Alex. conſi. 30. num. 24. verſic.
& quando actum eſt. ex toto quod proprietas
transferatur. volum. 1. Iacob. a San. Georg. in
quæſt. feud. num. 7. Felin. in c. in præſentia nu.
45. de probatio. Iaſ. conſi. 57. num. 2. ver. Item
quando ex pacto actum eſt quòd proprietas.
lib. 1. Ruin. conſi. 18. num. 12. verſic. franchum
quoque. & num. 13. volum. 1. Adde Aret. dicto
conſi. 14. Cæph. conſi. 1. num. 20. Berou. conſi.
65. num. 44. in fin. volum. 1. Burſat. d. conſi. 4.
nu. 8. poſt Amb. de Vigna. & Chriſto. de Mal.
locis citatis.

* Ex quibus patet iſtam eſſe veram, & *commu-*
nem opinionem, feudum dici franchum quan
do directum dominium, & plena proprietas
20 eſt translata. Nec deſinere eſſe frāchum † pro-
pter reſeruationem, & præſtationem iuramē-
ti fidelitatis, iuxta contenta in noua, & antiqua
forma fidelitatis. quibus addo Tiraq. in rēpe-
tit. l. ſi vnquam. in verſicu. donatione largitus.
num. 339. poſt plures ibi citatos. Burſ. dicto cō
21 ſilio 4. nu. 11. & 2. ſeq. At fœminæ † ſuccedunt
in feudo francho, teſtibus Ruyn. conſi. 38. nu.
7. & 8. volum. 1. Cæph. d. conſi. 151. nume. 27. &
multis ſequen. Menoch. conſi. 65. nu. 32. poſt
Bald. Roman. & Alex. Barbat. Alciat. ac Ruin.
locis deſcriptis, dicentes iſtam eſſe magis re-
ceptam opinionem. Burſat. d. conſi. 4. num. 4.
poſt Alcia. Zaz. Thom. de Mathe. Moed. per
eum citatos, feudumque Monticelli eſt feu-
dum franchum, ergo in eo ſuccedere debent
prædictæ filiæ.

22 Secundò quòd ſint feuda impropria † proba
tur propter iuſtum & integrum pretium a Do
mino ſuſceptum, cuius receptio facit feudum
eſſe improprium. vt latè Iaſ. d. conſi. 57. nu. 7.
Cur. Iun. in dicta prima parte col. 18. & 19. quē
refert & ſequitur Pariſ. conſi. 4. nu. 30. & conſi.
23. num. 4. vol. 1. Crauet. conſi. 293. in princip.
cum alijs cumulatis per Anton. Gabriel. lib. 3.
commun. opinio. in tit. de feud. cap. 2. num. 1.
Natt. dicto conſi. 683. nume. 4. & duobus ſeq.
Burſat. dicto conſi. 4. nume. 5. poſt plures ibi
relatos.

Poſito igitur pro conſtanti feudum Monti
celli propter emptionem & translationē om
nis directi, & vtilis dominij, proprietatis, & iu-
ris ſpectantis eccleſiæ Romanæ, & Aſtenſi,
eſſe improprium, ſuccedit alia concluſio, ſci-
23 licet, prædictas filias in eo † tamquàm empti-
* tio & improprio ſuccedere debere, cum *cre-*
brior ſit Doctorum ſententia fœminas feudi a
Domino iuſto & integro pretio empti, eſſe
capaces. Hanc opinionē tenet Oddo. in ſum-
ma in rubric. qui poſſ. ſucced. in feud. Bal. in c.
ſignificauit. in 2. col. de reſcript. refert Goffre.
ita tenuiſſe. quos ſequitur Roman. ſing. 184. &
conſi. 367. colum. pen. verſic. 4. quem citat, &
immitatur Corn. conſi. 16. litera H. volum. 1.
Curt. Sen. conſi. 49. col. mihi 7. verſic. vltimo
quia, vbi allegat Innoc. Iacob. de Beluiſ. Iſern.
& Bal. ita tenere. quam opinionem etiam ſe-
quitur Alex. in l. verum. verſic. adde quod ve-
rum eſt. ff. de verbo. obliga. Iaſ. conſi. 114. nu. 1.
verſic. Item quando feudum eſſet per pecuniā
emptum. conſi. 152. nume. 3. & ſeq. volum. 2. &
conſilio 217. colum. 4. verſicu. & tale feudum
24 † improprium tranſit ad fœminas. vol. 4. Soc.
25 conſi. 257. col. 3. vbi tenet fœminas † ſuccede-
re in feudo habente mixtam naturam alterius
contractus. Io. Campeg. inter conſi. Brun. con
ſilio 2. num. 6. & 7. Brun. conſi. 14. num. 2. Dec.
conſi. 208. num. 5. conſi. 390. num. 7. 8. & 15. aſ-
firmans hanc eſſe magis communem opinio
26 nem, & non opus eſſe habilitatione † ſuperio-
ris. conſi. 424. num. 1. & conſi. 269. num. 6. Cur.
Iun. de feud. in tertia parte colum. 4. verſi. ſex-
to limitate. dicens, Doctores ita communiter
tenere in titu. de feud. dat. in vicem legis com-
miſſoriæ. Rub. conſi. 110. num. 3. & 12. Caſſan.
in conſuetud. Burg. in rub. En choſes feudales
§. 5. num. 77. vbi refert & ſequitur Roman. &
Curt. Iun. locis ſupra citatis. Pariſ. conſi. 4. nu-
me. 38. & ſeq. volum. 1. Gozad. conſi. 9. nu. 55.
poſt Iacob. de Beluiſ. Iſern. Bald. & Roman. lo
cis citatis. & conſi. 10. num. 47. conſi. 56. nu. 19.
Rip. lib. 1. reſponſ. cap. 1. nume. 75. & ſeq. Ruin.
conſi. 15. num. 2. & 3. & conſi. 18. num. 18. vol.
1. & conſi. 25. num. 13. volum. 2. Alcia. reſpon.
163. num. 16. & reſponſ. 176. vbi dicit feudum
27 † a domino emptum ſapere naturam allodia-
lem. Natt. conſi. 159. num. 24. & tribus ſequen.
vbi num. 5. citat Bal. conſi. 56. vol. 3. Idem iudi
28 care de feudo empto † quod de alijs bonis hæ-
reditarijs. quem refert & ſequitur Cæph. conſ.
3. num. 115. & conſi. 96. nu. 30. volum. 1. Port.
conſi. 2. num. 5. & 6. licet ipſe in ſuo caſu reſpō
deat contrarium propter multas qualitates
adiectas in inueſtitura fœminarū excluſiuas.
Cantiuncula conſi. 19. nume. 14. & ſeq. Berou.
conſi. 23. num. 16. volum. 1. dicens hanc opi-
nionem eſſe crebriorem. quam etiam magis
communem, & veram dicit Iul. Clar. lib. 4. ſen
tent.

tent.recept.§.feudum.quæſt.73.verſi. ſed quid
in feud.empt.Gribald.lib.3.commun.opinio.
in verbo feudum.verſi.in feudo emptitio.Fer-
ret.conſi.108.num.5.Anton,Gabriel.lib.3.cō
mun.opinio.de feud,concluſ.3.num.1.vbi plu
res citat. Franc.Burſ.dicto conſi.4.num.15.&
ſequen.vbi poſt alios citat quendam Dionyſ.
Pontan.in conſi.Bleſ.quæſt.46.Card.Simone-
ta conſi.35.num.7.In volumine conſiliorum
Marchionalium, & hæc communis conclu-
ſio indubia eſt,quando primus titulus eſt ven-
ditionis, pretiumque præponderat gratiæ. vt
doctè ſequitur D.Rol.a Val.conſi. 23. num.3.
26.& ſequen.Ex quibus patet iſtam eſſe veram
* & *crebriorem* ſententiam,quicquid aliqui in cō-
trarium cenſuerint.Et prædicta opinio multo
magis procedit quando vltra integrum pre-
29 tium,conceſſio ſeu venditio in feudum † eſt
facta ob benemerita primi acquirentis, quia
tunc admittitur fœmina.Dec.dicto conſ.390.
num.10.Pariſ.conſi.4.num.7.& ſequen. vol.1.
ita concludit Cardi.Simon dicto conſi.35.nū.
10.& ſequen. poſt plures per eum citatos. D.
Rol.a Vall.dicto conſi.1.num.39 Cæphal. di-
cto conſi.1.num.19.37.& ſequen.Burſat.dicto
conſi.4.nume.18.& ſequen. At in caſu noſtro
inueſtitura facta prædictis primis acquiſitori-
bus vltra prædictum pretium, fuit facta ob be
nemerita primorum acquirentium,qui a ma-
nibus hoſtium eccleſiæ Aſtenſis dicta bona
recuperauerunt,vt ex ipſa inueſtitura clarè ap
paret, ergo iſtæ filiæ ſunt capaces dictorum
bonorum.

Et ſi dicatur prædictam opinionem nō pro
cedere,quando fuit factum pactum,quòd nō
obſtante dicta venditione præfati acquiſito-
res,& eorum hæredes, ac ſucceſſores tenean-
tur præſtare fidelitatis homagium epiſcopis
Aſtenſibus.Anton.Gabriel.d.cap,3.nu.8.

Reſpondeo vt ſupra nume.13. verſic. Et ex
prædictis tollitur.vbi demonſtrauimus oppo-
ſita non procedere in feudis improprijs, præ-
ſertim in feudo francho, cuius omne domi-
nium directum, & vtile fuit iuſto pretio em-
ptum, & ob benemerita primi acquirentis
æquiualentia conceſſum.vt in caſu noſtro. In
quibus feudis fœmina poteſt ſuccedere,vt ſu-
pra latè probauimus. ita reſpondet Pariſ. di-
cto conſi.4.num.21.& 5.ſequen. conſi. 12.nu,
27.& pluribus ſequen.& nu.33. volum.1. poſt
Alex.Socin.Curt.Iun. Afflic. & alios locis ci-
tatis,cōcludens quòd in caſibus in quibus fœ-
30 mina poteſt ſuccedere † in feudo, vt quando
eſt improprium,cenſetur habilitata ad præſtā
dum per ſubſtitutum ſeruitia perſonalia, ad
quæ tenetur ex forma iuramenti fidelitatis.
31 Nam vulgare eſt quòd quando fœmina † ad-
mitti poteſt ad feudum, licet præſtet iuramen
tum fidelitatis,ſeruiet per ſubſtitutum. Specu.
de feud.§.quoniam. nu.41. qui licet loquatur
quando fœmina admittitur ex conſuetudine,
attamen idem dicendum eſt quando fœmina
ex alio iure admitteretur, auctoritatib. ſupra
adductis. Quibus addo Menoch conſi.65.nu.
35.& pluribus ſequen.poſt Pariſ.Cor.& Ruin.
conſi.13.num.13.& multis ſequen.volu.1.vbi
reſpondet ad id quod dicitur multas eſſe ratio
nes propter quas fœmina non admittitur ad
feudum, concludens vnam tantum eſſe fina-
lem,vt ibi per eum.& num.18. poſt alios plu-
res citatos,vbi loquitur in feudo emptitio, qd
32 † æquiparat feudo francho, & in vtroque di-
cit fœminam admitti, non obſtante quòd te-
neatur ad iuramentum fidelitatis. & num. 16.
33 dicit prædicta procedere ſiue † expreſsè ſiue ta
citè fœmina vocetur. quam etiam ſequitur.&
refert Cæphal.d.conſi.1.num.2.& 28. latè con
ſilio 151.num.24.& pluribus ſequen.poſt mul
tos Docto.& reſpondet ad contraria. Et hæc
confirmantur ex adductis a D. Rol. a Vall. di-
cto conſi.23.nume. 144.verſic.& quia habens
feudum.& num.ſequen.vbi poſt plures Doct.
34 concludit quòd licet feudum † liberum & frā-
chum concedatur, tamen ne conceſſio feudi
repugnantiam contineat,dicendum eſt vaſal-
lum teneri ad ea quæ continentur in c.1. qual.
vaſal.iur.deb.Do.fidelit.& duobus tit. ſequen.
quorum capitulorum diſpoſitio & forma re-
gulariter obſeruatur in omni feudo proprio
35 & improprio,niſi præſtatio iuramenti † fideli
tatis fuerit remiſſa. Ita concludunt Doctores
præfatis locis ſupra citatis.& in dicto capit. 1.
qualit.vaſal.iura.deb.fidelit. & duobus capitu
lis ſequen.

Et hæc multo fortius procedunt quando in
inueſtitura feudi improprij, eſt facta mentio
pro acquirente & eius hæredibus,ac ſucceſſo-
ribus, quorum appellatione tunc fœminæ
36 † veniunt.Quoniam eo caſu non cenſetur ele
cta induſtria perſonæ,vt nominatim dicit Bal.
poſt Cyn.in l.quiſquis.colum.1.C.de epiſc. &
cler.quem refert & ſequitur Cardin.Alexand.
in cap.1.§.& quia.qui feud.dar.poſſ.quos citat
& imitatur Iaſ.conſi.227.colum.3.verſic.quar
to principaliter lib.4 Afflic.in tit. de prohibit.
feud.alien.per Federic.§.firmiter.nu.6. Felyn.
in c.in præſentia.nume.26.de probatio.Brun.
conſi.16.num.3. Addens prædictis Barbat.&
Ancha.Pariſ.dicto conſi.23.num.38. poſt So-
cin.& Dec.locis citatis,vol.1. Hieron. Scurp.
conſi.140.num.16. 17.& 20. dicens iſtam eſſe
communem opinionem,& ab ea non eſſe re-
cedendum in iudicando & conſulēdo.Ferret.
dicto conſ.108.num.4.& 5. Cæphal.conſ.151.
num.42.& d.conſi.1.num.32.& ſequē. vbi nu.
37.aſſignat vrgentem rationem quare fœmi-
na admittat in huiuſmodi feudo improprio,
quia per ſubſtitutum ſeruire poteſt.quod pro-
37 batur,quoniam videlicet vaſallus † poteſt aliū
ſubinfeudare, ſub eiſdē pactis, quibus primus
vaſallus acquirens accepit. cap.1.§.ſimiliter.
de leg. Conrad. Ergo per ſubſtitutum ſeruire
poteſt.Et id adiuuatur ex generali conſuetudi
38 ne Lombardiæ,quia poſſunt vaſalli † ſeruire p
ſubſtitutum.cap.1.§.ſimiliter.& ibi glo.in ver
bo tertiam partem.de cap.Conrad. quem ad
terminos noſtros citat Cæphal.d.conſi.1.nu.
39 68.Regio autem Lombardiæ † continetur Al
pibus, Appenino,Pado,& Thedo Bononien-
ſi fluminibus,intra quos limites eſt locus Mō-
ticelli,

ticelli,ergo & dictæ filiæ poſſunt per ſubſtitu-
tum ſeruire. Et dato quod locus Monticelli
non eſſet cōſtitutus in regione lombardiæ, ne
gari citra veritatis offenſionem non poteſt,
40 quin ſit in Italia, in qua † huiuſmodi facultas
poſſe per ſubſtitutum ſeruire, iure communi
feudorum vaſſallis cōceditur. c. Imperiale. §.
firmiter.& ibi gl.Bal.& communiter Doct.de
prohibit.feud.alienat.per Feder. vbi eſt tex.ex
preſſus quòd in Italia & Allemania eſt in po-
41 teſtate vaſallorum † ſeruire Dominis per ſe,
vel per ſubſtitutum acceptabilem Domino,
vel dimidiam fructuum feudi vnius anni Do-
mino ſubminiſtrare.

Et ex prædictis puto omnia dubia propoſi
ta,ad excludēdum fœminas à ſucceſsione feu
di eſſe ſublata præſertim etiam ſi eius reſpe-
ctu præſtatur iuramentum fidelitatis, in qua
42 conſiſtit feudi † ſubſtantia, auctoritatibus ſu-
pra citatis. Et prædicta multum vrgent in feu-
dis dictæ eccleſiæ Aſtenſis, ex quo prædictus
epiſcopus concedendo dicta feuda & alia,nū-
quàm fuit nec eſt ſolitus exigere ea, quæ con-
tinentur in tali iuramēto fidelitatis. Ita in feu-
do eccleſiæ veronenſis reſpondet Pariſ.conſi.
12.num.31.vol.1.

Præterea dici poſſet, ex aduerſo allegata p-
cedere,& loqui in feudis propriis, ſecus in feu
dis improprijs, in quibus ſuccedunt fœminæ.
Pariſ.d.conſ.4.nu.35.vol. 1. vt in caſu noſtro,
rationibus,fundamentis, & auctoritatibus ſu-
pra adductis, quæ non repetuntur tedii euitan
di cauſa.

43 Non obſtat quòd ſtantibus maſculis † fœmi
na etiam vocata non ſuccedat. c. 1. de eo qui
ſib. vel hæredib. ſuis maſcul. & fœmin.

Quia reſpondetur id non procedere in feu-
44 do improprio.† Pariſ.d.conſ.4.nu.37.& duo-
bus ſequen. volu. 1. loquens in feudo empto.
Rol.à Val.conſ.67.nu.21.vol.2.poſt alios rela
tos,& de hoc videtur tex.in d.c.1. In fi. verſic.
alij dicunt,vbi expreſſe dicitur, ꝙ quando feu-
dum fuit acquiſitum de Paterno allodio, vt
in caſu noſtro, tūc per filiam dēt recognoſci.

Nec aduerſatur principium dicti capituli,
quia ibi feudum licet eſſet acquiſitum pro hæ
redib. maſculis & fœminis, attamen non præ
ſupponitur acquiſitum de Paterno allodio,
prout proponitur in d.cap.1. Hæc ergo inter-
pretatio,& diſtinctio ſumenda eſt, vt euitetur
repugnātia principij & finis dicti cap. l. adeo.
§.cùm quis.verſ.ea tamen media ſententia. ff.
de acquir. rer.domin.cum ſimilibus cumula-
tis deciſ. Pedemont. 21.n.16.& deciſ.162.n.8.

Secundò reſpondetur, ꝙ cum prædictus D.
Lelius interrogatus reſponderit, ſe nō eſſe hæ-
redem dictorum primorum acquirentiū, nec
ſcire ſe deſcendere ab illis primis acquiſitori-
bus, feudumque de quo agitur ſit acquiſitum
pro ipſis acquirētib.& eorum hæredib. & ſuc-
ceſſoribus, & ſic hæreditarium ſecundum cō-
munem opinionem, nō poteſt ad illud admit
ti, cùm communis & indubitata ſit cōcluſio,
45 Agnatum † ad feudum hæreditarium non de
bere admitti, niſi ſit hæres mediatus vel imme
diatus primi acquiſitoris. Ita nominatim te-
nent Curt.Iun.conſi.1.num.13. poſt Io.And.
Pau.de Caſt.& alios in l.ſi Patroni.ff.ad Treb.
Alciat.& Præpoſit.in c.1. de eo qui ſib. & hæ-
red. ſuis. & reſpondet ad clauſulam tanquàm
de feudo auito,& paterno, concludens poſt
Alc.qui alios citat conſ.10.nu.8. & ſeq. vol.3.
clauſulam prædictam reſtringi & limitari ex
illa clauſula hæredib.& ſucceſſoribus, vt opor
teat eos loqui & intelligi quod hi qui ad di-
ctum feudum admitti volunt,debeāt eſſe hæ-
redes mediati vel immediati primi acquiren
tis.Brun.conſi.18 nu.14. Gozad. conſi. 26.nu.
26.conſi.8.nu.30.Iaſ.conſi. 9. nu. 8. Socin.ſen.
conſi.10.à nume. 11. vſq; ad 17.incluſiuè inter
conſilia Brun.vbi poſt Alc.d.conſ.10.& alios
reſpōdet ad clauſulam in feudum antiquum,
& antiquiſſimum, videlicet operari ꝙ feudū
tanquàm antiquum tranſeat ad agnatos hæ-
redes,non autem ad Agnatos non hæredes,&
ſupradictos Doctores refert & ſequitur Cam-
pegius conſi.2.nu.53.& conſ.11.à nu. 3. vſque
ad nu. 6. vbi eandem dat reſponſionem & in-
terpretationem ad illa verba, in feudum anti-
quum.Hanc cōcluſionem ſequuti ſunt Brun.
conſi.24.nu. 8. expreſſe loquens in feudo anti
46 quo,† & conceſſo iure antiqui feudi,ad quod
non admittitur agnatus niſi ſit hæres primi
acquirentis.& conſ.80 nu.24. Dec. conſi. 390.
nu.5.Afflic.in tit.an agnatus vel fil. nu. 1. & 9.
Pariſ.conſi.1.nu.5.& ſeq.latè conſ.2. nu. 25.&
conſi.3.nu.17.& ſeq.vol. 1. vbi poſt plures per
eum citatos concludit hanc eſſe veram, & cō
munem ac indubitatam concluſionem, refe-
rens omnes p̄dictos Doctores, & plures alios:
& latius conſi.23.nu.167.& plurib.ſeq. eodem
lib.1.& conſi.1.nu.134.vol. 2. vbi iterum con-
firmat iſtam eſſe veram & cōem concluſio-
nem.conſi.51.nu.31.& ſeq.vol.3.Crauet.conſ.
297.nu.5.verſ.Nam quando conceditur. Affir
mans hanc eſſe communem opinionē.Ruin.
conſ.1.nu.12.conſ.5.nu.3.& 8.vol.1.Soc.Iun.
conſi.95.num.76. & ſeq.vol.3.Neuiz.conſi.9.
nu.9.& conſ.10.nu.15.Grati.reſponſ.4.nu.42.
lib.1.Natt.conſ.159.nu.2.& 5.& conſi.464.nu.
23.conſ.634.nu.9.& ſequen.conſi.683.num.2.
Siluan.conſi.15. nu.49.& latè conſi.30.nu.14.
& pluribus ſequen. Iul. Clar. de feud. quæſt. 9.
verſicu ſed quæro an oporteat. Viuius in ſuis
commun.opinion. in verſi. feudum hæredita
rium. Villalob.in verb.feudum.n.21.D.Rol.à
Valle, conſi. 2. nu. 39. conſi.3.num.77.& 115.
conſi.23.num.44.& conſ.47.nu.40. & ſequen.
vbi nominatim poſt alios citatos tenet non
47 ſufficere eſſe hæredem † ſanguinis, ſed debe-
re etiam eſſe hæredem hæreditatis. conſi. 67.
num.8.vol.1.& conſi.67.num.4.volu. 2.conſi.
30.nume. 19. & ſequen. volum. 3. Affirmans
hanc eſſe communem opinionem.Math.Gri
bald.lib.3.commun. opinion.in verbo feudū.
verſic. & feudum hæreditarium. & Ratio eſt
quia voluit inueſtitus primus prouidere ſeu
proſpicere hæredibus ſuis. Brun. latè. d.conſ.

24. Natt. d. conſ. 634. nu. 8. Alciat. reſpon. 178. num. 3. & pluribus ſequen. vbi contrariis reſpondet, & reſponſ. 186. nu. 2. & ſequen. & ex prædictis apparet non eſſe veram opinionem aliquorum tenentium ſufficere agnatum deſcendere ab aliquo, qui ſit communis pater agnatus; licet non ſit eius hæres mediatus vel immediatus. Quamuis & in caſu noſtro Do. Lelius dixerit ſe neſcire an deſcenderit ex primis acquirentibus prædicta bona.

Non obſtat quod dicitur debere intelligi ſi poſſet eſſe hæres, iuxta conſi. Dec. 208. in fin. Pariſ. conſi. 23. nu. 185. vol. 1.

Quia in contrarium eſt veritas vt per Brun. conſ. 18. nu. 14. conſi. 40. nu. 3. Pariſ. conſ. 1. nu. 5. conſi. 2. num. 28. & 29. vol. 1. Natt. conſ. 464. nu. 21. conſi. 683. nu. 1. vbi pulchram rationem
49 addit, videlicet qa in feudo † hæreditario qualitas hæreditaria eſt neceſſaria ad acquirendũ feudum. D. Rol. à Val. conſ. 23. num. 52. & 53. lib. 1. conſi. 67. nu. 29. & ſequen. lib. 2. conſi. 5. nu. 21. vol. 4. vbi multos citat.

Præterea poſito quod cõtraria opinio Decii in d. conſ. 208. eſſet crebrior, attamen non procedit in caſu noſtro, in quo & ſi D. Lelius non poſſet eſſe hæres præfati Domini Philippi vltimò defuncti, debet tamen probare ſe hæredem mediatũ vel immediatum primorum acquirentium, & ſe ab eis deſcendere: qđ cùm non fecerit, quinimo in cedula in actis producta fol. 48. dixerit ſe non eſſe hæredem dictorum primorum acquirẽtium, & ſe ignorare an prædicti primi acquiſitores fuerunt aliquando in rerum natura, & ignorare an ipſe D. Lelius ab eis deſcenderit, debet à ſuis requiſitis depelli, & prædictæ filiæ abſolui vt in ſimilibus terminis reſpondit Natt. conſi. 247. nu. 9. & conſi. 634. nu. 2. & ſequen. poſt Bal. Aluar. & modern. per eum citatos.

Quo fit vt ex præmiſſis, præſertim hoc vltimo fundamento, putem ſublata omnia dubia, merita cauſæ concernentia. Et ita iuris eſſe cenſeo ſub correctione.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa in qua de diſſolutione matrimonij agitur grauiſſima dicitur.*
2 *Matrimonium carnali copula coniugum confirmari, & perfici debet.*
3 *Matrimonij inter fideles contrahendi cauſæ duæ principales ſunt, prolis, legitimæ ſ. procreandæ, & fornicationis vitandæ.*
4 *Vxorem propriam vnuſquiſque habere debet fornicationis vitandæ cauſa.*
5 *Sacramentum matrimonij in remedium euitandæ fornicationis etiam conſtitutum dicitur.*
6 *Mariti impotentia ad copulam carnalem cum vxore matrimonium diſſolui poteſt.*
7 *Effectus ceſſare debet finali cauſa ceſſante.*
8 *Matrimonium ob impotentiam mariti naturalem vel accidentalem carnali copula non confirmatum nec perfectum diſſolui poteſt, et vxor alium virum ducere.*
9 *Mariti vel vxoris ad carnalem copulam impotentia, eorum confeſſionibus iuratis probari poteſt.*
10 *Confeſſio geminata magis vera præſumitur, præcipuè ſi iudicialis ſit.*
11 *Mariti impotentia ex maleficis artibus cauſata diſſolui poteſt matrimonium, ſi vltra triennium duret.*
12 *Iura generaliter, & indiſtinctè loquentia, generaliter & indiſtinctè intelligi debent.*
13 *Copula carnalis conſumata dici non poteſt, niſi per ſeminationem ordinariam.*
14 *Maleficia ſunt facti, & facta præſertim delictum redolentia non præſumuntur.*
15 *Confitenti, & alleganti propriam turpitudinem credendum non eſt.*
16 *Allegare aliquid non ſufficit, ſed alleganti incumbit onus probandi.*
17 *Frigidus, & maleficiatus in iure æquiparantur.*
18 *Maleficium præſumitur perpetuum, quando vltra triennium durat.*
19 *Matrimonij ad ſeparationẽ, an neceſſario probatio virginitatis requiratur.*
20 *Matrimonium ex impotentia viri poteſt ſeparari, etiã in vidua.*
21 *Neglecta videntur quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notentur.*
22 *Impotentia coeundi cauſata ex maleficio perpetuo, matrimonium diſſolui poteſt.*
23 *Mulieri adulteræ non cogitur vir debitum præſtare, idẽ dicendum eſt in viro fornicante.*
24 *Viro fornicanti non cogitur vxor debitum præſtare.*
25 *Matrimonium propter adulterium alterius coniugis quoad thorum ſeparari poteſt.*
26 *Sententia diuortij matrimonij vt proferri poſſit, quæ requirantur.*

CONSILIVM XXXIX.

IN hac controuerſia, quæ tam ob perſonarum quàm rei de qua agitur qualitatem, grauiſſima dici poteſt, cum de diſſolu-
1 tione matrimonii † inter Illuſ. P. & I. virginẽ iam nouem ferme annis exactis contracti, tractetur, nunc tantum articulum, (in quo negotij noſtri cardo verſatur) tangere viſum eſt.

An ſcilicet ſolutioni prædicti Matrimonij locus ſit, eo quod prædictum matrimonium vtriuſque coniugis confeſſione, iunctis aliis probationibus & coniecturis, de quib. in actis, nunquam ob mariti impotentiam carnali co-
2 pula (vt oportebat † c. cum innitatur. c. in omni, & ſequen. 27. quæſt. 2. & c. 1. verſic. his ita reſpondetur. 33. quæſt. 1. & vbique glo.) confirmatum & perfectum fuerit.

In qua quæſtione prætermiſſa recitatione terminorum generalium de quibus diſertè & ſummatim præpoſit. in rubr. & in c. quod ſedem. de frigid. & malefic. ſcribit. Viſis actis, arbitror diſſolutioni prædicti matrimonij locum eſſe.

Ad

Ad quod demonſtrandum, præmitto duas
conſtitui principales,& finales cauſas matri-
3 monij† inter fideles contrahendi,nempe pro-
lis legitimæ procreandæ, ac fornicationis eui-
tandæ cauſa, vt quoad prolis procreationem
habetur Geneſ. cap. 1.& 2. in fin. pſalm. 127.
vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus do-
mus tuæ,filij tui ſicut nouellæ oliuarum in cir
cuitu menſæ tuæ. Ad idq́ue nos natura docet,
teſte Caliſtrato I.C.in l.liberorum §.fina. ff.de
ver.ſig.in auth.de nupt.in princ.

Et de ſecundo quòd fornicationis euitandæ
cauſa etiam fuerit introductum matrimoniū,
habemus apud Diuum Paulum ad Corinth.in
cap.6.& 7.verſ.propter fornicationem autem
4 vnuſquiſque vxorem† ſuam habeat. cap. hac
ratione.& ſequen.31.quæſt.1.Reſpectu autem
vtriuſque cap.nuptiarum.27.quæſtio.1.capitu.
quoniam 31.quæſt.1.cap.ſicut.§.his ita reſpon
detur.vſque in finem.& cap.ſequen.& cap.ſo-
let.32.quæſt.2.& vbique gloſ.& Docto.in cap.
fina.in verbo inſtituto.de frigid.& malefic.Pa
normit.in cap.fraternitatis.num.16.Præpoſit.
in cap.conſultationi.in 2.notab.eodem tit.Di
ſertè Beat.Anton.in ſua ſumma lib. 3. de im-
ped.matrimon.cap.1.§.6 in princip. & de im-
pedimento erroris circa perſonas in princip.
Doctiſſimus Didac.Couar. in lib.4. Decretal.
in 2.parte cap.1.§.vni.num.6.& 7. improbans
5 eos qui dixerunt ſacramentum† matrimonij
non fuiſſe etiam conſtitutum in remedium
euitandæ fornicationis Port. Imol. conſi. 85.
num.13.

6 At in caſu noſtro propter mariti† impoten
tiam ceſſant prædictæ cauſæ finales matrimo-
nij,teſte Panormit.in d.c.fraternitatis.nu. 16.
præpoſit.col.6.ver.ſoluit Hoſtienſis. Ergo ceſ
ſare & ſolui debet matrimonium Et hoc argu
mento ad diſſolutionem matrimonij vtitur
Capel. Tholoſan. q. 380.col.pen.ver. nec ob-
ſtat c.licet ex quadam.de teſtib.

Quod comprobatur ex trita regula, quòd
7 ceſſante cauſa† finali debet ceſſare effectus l.in
omni.vbi Barto.ff.de adoptio. cap. poſt tran-
ſlationem.§.cæterum de renunciat.vbi glo. in
verbo ceſſante.dicit,quòd ſi propter aliquam
cauſam fiat diſpenſatio,vel aliquid ſimile,ceſ
ſante cauſa ceſſat quod factū eſt ex cauſa.acce
dit text.in cap.cum ceſſante de appellat. cum
ſimil.cumulatis a Tiraq.in ſuo tractatu ceſſan
te cauſa prima parte.num.12.& 13.quæ regu-
la etiam in foro conſcientiæ procedit, vt ibi
per Tiraquel.num.18.

Et in terminis noſtris, quòd quando legiti-
8 mè probatur ob impotentiam mariti† natura-
lem vel accidentalem nunquam carnali copu
la fuiſſe confirmatum,& perfectum matrimo
nium,diſſolui poſſit,& vxor alium virum du-
cere,ſunt tex.aperti in c.quod autem.in princ.
& §.ecce impoſſibilitas 27. q. 2.& in cap.1.in
fi.c.quod autem.c.requiſiuiſti.ver.quod ſi mu
lier 33.q.1.c.laudabilem. c. fi.de frigid.& ma-
lefic.& vbique glo.& Doc. Ex quibus iuribus
patet ſententiam illorum Theologorum, &
Canoniſtarum qui dixerunt matrimonia legi
timè contracta per verba de præſenti nō poſ-
ſe ex quauis cauſa ab homine diſſolui, eſſe
erroneam.

Videndum igitur eſt,an in caſu noſtro præ-
dicta impotentia mariti copulandi cum præ-
fata Dom.I.eius vxore, ſufficienter probetur,
ita vt prædictum matrimoniū diſſolui poſſit.

Et concluſiuè loquendo, arbitror eſſe ſuffi-
cienter probatam impotentiam ad effectum
præfatæ diſſolutionis,attentis infraſcriptis.pri
9 mo vtriuſque coniugis confeſſionibus † iura-
tis & geminatis, ex quibus inducitur præſum
10 ptio† vera eſſe quæ confeſſi ſunt, vt in termi-
nis noſtris dicit Afflic.deciſ.236.nu.3.verſic.&
maximè cū fuit pluries geminata.& inter con
ſilia matrimonialia conſi.16. nu. 3. præſertim
ſi confeſſiones ſint iudiciales.& conſi.19.nu.6.
eod.lib.conſil.matri.iurarunt enim & cōfeſſi
fuerunt prædicti coniuges, quòd iam nouem
annis contraxerunt matrimonium, & cohabi
tantes omnem operam præſtiterunt vt carna
li copula matrimonium confirmaretur, nec
potuerunt commiſceri iunctis tot propinquo
rum ſeu vicinorum iuratis atteſtationibus, at-
teſtantibus & confirmantibus dictorum con-
iugum confeſſiones.Qui propinqui (in quorū
numero poſſunt eſſe parentes, cum teneant
primum gradum aſcendentium.§.primo gra-
du.Inſtit.de grad.cognat.Præpoſit.in d.c.lau-
dabilem.col.1.) debent iurare de credulitate,
videlicet quòd credunt præfatos coniuges ve
rum iurare.teſte gloſ.in d. cap.laudabilem. in
verbo vterque.quam ſequitur Præpoſit.ibi.co
lum.pen.Abb.in c.1.nu.5.& c.fi.nu.10. in fi. de
frigid.& malefic.& ibi Præpoſit.col.6.ver.quæ
iurabit.Beat.Anto.lib.3.titu.1. de impotentia
coeundi.§.3.ver.ſin autem non ſit euidens &
in additione ad ſummam Angel.in verbo ma
trimonium 3.ver.impedimentum.16.num.2.
in verbo.ſeptimam.Ergo diſſolui poſſet præ-
dictum matrimonium.Tertiò quòd a die cele
brati matrimonij, & ceptæ habitationis lap-
ſum ſit triennium d.c.requiſiuiſti.verſicu. hoc
autem.iuncta glo.in ver.quod ſi mulier.in ver
bo ſeptima manu.33.q.1.& ibi Arch.nu. 6. ſe-
quitur Panormi.in c.fi.nu.2. & ibi Franciſcus
de Doctoribus in addit.Præpoſit.in dicto cap.
laudabilem.In princip.colum.2.verſicu.nota.
ſexto,& in cap.1.col.1.verſ.quandoque nulla
apparent ſigna.eo.tit.

Et ſi dicatur prædicta debere intelligi de im
potentia naturali, quæ concludenter probari
non poteſt d.c.laudabilem.Non autem de im
potentia accidentali ex maleficio c.ſi quis ac-
cipit.verſi.ecce quòd impoſſibilitas.33.qō.1.
11 Qua impotentia † maleficis artibus cauſata
ſtante,non ſoluitur matrimonium niſi lapſo
triennio ſanari non potuerint.c.fi.33.quæſtio.
1.& cap.fina. de frigid.& malefic. Quod qui-
dem triennium ſecundum aliquos incipere
debet a die hortationis faciendæ a prælato. d.
c.fina.verſi.hortandi ſunt.iuncta glo.1.& fina.
33.quæſt.1.Butr.in d.cap.fin.nume.8.de frigid.

& maleſic. poſt Hoſtien. & Henric. Boich.
12 Reſpondeo iura † ſupra allegata generaliter
& indiſtinctè loqui, ideo generaliter, & ſine di-
ſtinctione debere intelligi. vulg. l. de pretio. ff.
de publicia. in rem actio. & in terminis noſtris
ſic ſentit. Abb. in d. c. fi. num. 4. & 7. de frigid. &
maleſic. pulchra gio. in c. 2. in verbo generali-
ter. de coniug. leproſor.
Secundò reſpōdetur in caſu noſtro ex actis
non apparere legitimè, an natura vel a male-
ficio ſit cauſata impotentia ipſius mariti. Nā
cùm vterque fateatur nunquàm cōſumatum
fuiſſe matrimonium per carnalem copulam,
13 quæ † conſumata dici non poteſt, niſi per
ſeminationem ordinariam fiat. cap. fina. de
ſponſal. Beat. Anton. d. lib. 3. tit. 1. de impoten.
coeun. §. 2. in fin. Marito dicenti ſe dubitare
impotentiam copulādi cum vxore fuiſſe cau-
ſatam a maleficio, & ſe habere potentiam co
gnoſcendi aliam, non eſt credēdum. teſte In-
noc. in dicto cap. fina. circa fin. de frigid. & ma
leſic. quem ibi ſequitur Præpoſ. colum. 2. circa
14 finem. Nam cùm huiuſmodi maleficia † facti
prohibitiui ſint, facta autem præſertim deli-
ctum redolentia non præſumantur. vulg. l. in
bello. §. captæ. ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. l.
meritò. ff. pro ſoc. Ergo dicta impotentia non
præſumitur ex maleficio.
Nec mouere debet quòd maritus dicat ſe
carnaliter cognouiſſe ante matrimonium cō
tractum quaſdam mulieres in patria Sabau-
diæ, & a paucis dieb. citra in hac ciuitate quan
dam meretricem, in actis nominatam, ex qua
rum copula vult inferre impotentiam non eſ-
ſe naturalem, ſed accidentalem ex maleficio
cauſatam.
Quia reſpondetur non eſſe credendum di-
15 cto Domino P. tum quia turpitudinem † ſuā
alleget, propterea non credatur. cap. inter di-
lectos. de donat. vbi Abb. & Felin. in capitu. 3.
loco num. 6. & ſequen. de præſumpt. & in ter-
minis noſtris Præpoſ. in dicto c. laudabilem.
colum. 3. verſicu. quæro pone &c. Cum etiam
16 non ſufficiat aliquid allegare, † ſed quod dici-
tur debet probari. vulga. l. 1. & ibi gio. ff. ſi qua-
drup. paup. feciſſ. dicat. l. actor. C. de probat. l.
ei qui dicit. ff. eod. titu. Præſertim cùm non no
minet præfatas mulieres, verum recuſet eas
nominare.
Quo verò ad aſſertā meretricē in actis no-
minatā, dicimus ēt copulā cum ipſa non eſſe
concludenter probatam, attenta præſertim
dictæ meretricis atteſtatione iurata, negantis
ſe fuiſſe a præfato Dom. P. carnaliter cogni-
tam, quinimo fateatur ſe præmio ſeductam
ad dictam copulam fatendum. Cuius depoſi-
tio iuncta depoſitione Capitanei S. & alijs
coniecturis ex actis reſultantibus, quemlibet
occulatum iudicem in maximam ſuſpicionē
mouere debet, aduerſus præfatum maritum.
Ideo non probata copula cum alia muliere,
non eſt præſumendum impotentiam coeun-
di cum præfata vxore hactenus perueniſſe ex
maleficio.

Præterea poſito quòd probaretur prædi-
ctum Dom. P. coijſſe cum prædictis mulieri-
bus, & præſertim cum dicta meretrice, atta-
men non valet conſequentia, talis cognouit
carnaliter quandam mulierem iam corruptā,
& ab homine cognitam, ergo potuit carnali-
ter cognoſcere & deflorare virginem. cum
maior potentia requiratur in reſerandis clau-
ſtris pudoris alicuius virginis, quàm in cogno
ſcenda muliere corrupta, multo magis mere-
trice, cuius nulla ſunt pudoris clauſtra, ſed om
nia aperta. & hoc argumento vtitur Beat. An-
tonin. in ſua ſumm. lib. 3. tit. primo de impot.
coeund. verſic. ſi autem impotens eſſet. &c. &
huius rei teſtes eſſe poſſunt ſenes. Sed demus
citra veri noxiam, confeſſione vtriuſque con
iugis, vel alio modo conſtare dictam impotē
tiam fuiſſe ex maleficio ante ſeu tempore cō-
tracti matrimonij cauſatam, adhuc dicimus,
quòd ex quo durantibus dictis nouem annis
triennio continuo ſimul habitauerunt, nec
opus matrimonij, (licet ſæpius tentauerint)
vnquam tamen, vt ipſi coniuges cum iuramē-
to ſæpius teſtati ſunt, perfecerint & conſuma
uerint, ſi prædictæ confeſſiones iuratæ com-
probentur iuramentis ſaltem duorum pro-
pinquorum, aut vicinorum, vbi ſeptem repe-
riri non poterant, & a die matrimonij contra-
cti, & ceptæ cohabitationis lapſum ſit trien-
nium, & a dicto maleficio ſanatus non ſit, de-
bet prædictum matrimonium diuortij ſen-
tentia diſſolui, ita vt liceat præfatæ D. I. alteri
nubere. d. cap. fina. verſicu. quod ſi forte. iun-
cta gloſ. 1. verſicu. ſed ſi vterque fateretur. 33.
quæſtio. 1. cap. laudabilem. §. nos vero in præ-
ſenti. vbi gloſ. in verbo frigidiras, idem dicit
de maleficio quod dicitur de frigiditate cap.
fina. & ibi gio. pen. de frigid. & maleſic. & vbi-
que Docto.
Nec obſtat quod dicitur triennium debere
incipere a monitione d. c. fi.
Quia in contrariū eſt veritas, & *crebrior* do-
ctorum ſententia pro qua ſtat text. in dicto ca-
pitu. laudabilem. verſicu. nos verò. in illis ver-
bis, & à tempore celebrati coniugij, ſi frigidi-
tas probari non poterit, cohabitent per trien-
nium. Et licet text. loquatur de frigiditate, at-
tamen gloſ. in verbo frigiditas. idem intelligit
17 de maleficiato. † ſimilis eſt gloſ. penult. in ca.
fina. eod. titu. & clarior text. & quaſi in indiui-
duo caſus noſtri in dicto cap. fina. in illis ver-
bis; & conſtiterit vobis præfatum virum &
mulierem intra præfatos octo annos per con
tinuum triennium inſimul habitaſſe &c. pon-
deranda enim ſunt illa verba intra octo an-
nos, qui iam erant elapſi, antequàm vxor con
quæreretur; & tamen cenſet ſummus Ponti-
fex quòd ſi conſtiterit virum & mulierem ſi-
mul habitaſſe per triennium, intra prædictos
octo annos, ipſis cum ſeptima manu propin-
quorum iurantibus ſe commiſcere carnaliter
non potuiſſe, proferatur ſententia diuortij in-
ter eos. & p̄dictis iuribus accedit tex. in auth. de
nup. §. per occaſionē ex nuptiarum tpe. vbi dr̄
trien-

triennium currere ex tempore nuptiarum. Et hanc opinionem tenuerunt glo. præalleg. Inno.in d.c.fin.de frigid.& malefic.in fine.vbi expreſſe dicit,non eſſe neceſſe hoc caſu triennium ſpecialiter aſſignari propter experientiam copulæ carnalis, ſed ſufficit quomodocunque ſimul triennio cohabitauerint. quem refert & ſequitur Panormit.in dicto cap. fina. num. 12. addens idem tenere Vincent. & Abbat.dicentes ſuſſicere quòd per triennium cohabitauerint ſiue ante,ſiue poſt.Hanc opinionem etiam tenet Cardinal.Zabar. in dicto capitu.fina.nume.4.verſicu.quæro, quo tempore. incipiat triennium. concludens quòd quomodocunque habitauerint triennio ſufficit. & improbat opinionem illorum,qui dicunt triennium debere incipere a tempore quo fuit ſtatutum. Hanc opinionem etiam ſentit Anton.de Butr.ſibi contrarius. in dicto capit. laudabilem. nume.10. concludens poſt gloſ. ibi triennium incipere a die celebrati matrimonij,& ceptæ cohabitationis. Et opinionē Panormit. refert & ſequitur Capel. Toloſan. dicta quæſtio.380.colum.fin. dicens Vincent. Goffred.& Abba.eam tenuiſſe.quam etiam tenet Præpoſit.in dicto cap.fina.colum.3. verſi. quæritur hic quando incipiat currere triennium. & illam etiam ſequitur Barto. in dicto §.per occaſionem. in authen. de nupt. Beatus Anton.in dicto lib.3.titu.primo, de impoten. coeun.dicto §.tertio, verſicu. ſed ſi poſtquàm coniuges.

Hac igitur concluſione vti vera & crebriore ſtante, dicimus quòd ex quo probatum eſt impotentiam duraſſe triennio a die ceptæ co-
18 habitationis,præſumitur maleficium † perpetuum.Ita concludunt glo.in dicto cap. fraternitatis.in verbo diuinum miraculum.verſicu. vel poteſt dici. quam ſequitur Archid. in dicto cap.fina.33.quæſtio.1.Præpoſ. in dicto capitu.fraternitatis.colum.6. de frigid. & malefic.Beatus Anton.in lib.3. in titu. 1. de impotent.coeund.§.3. verſicu. nota. ſecundum Petrum. vbi ponit rationem quare præſumitur perpetuum. & Præpoſ. loco proximè citato colum. 17. in princip. dicit, quòd huiuſmodi maleficium præſumitur præceſſiſſe matrimonium.quod etiam affirmat in capitu.fina. colum.2.verſic.not. Panormit. idem tenet Butr. colum.3.verſicu.& ideò in dubio videtur præceſſiſſe. & ita dicit fuiſſe concluſum Capel. Tholoſ.quæſtio.380.colum.penultim. ſequitur ſumma Angel.in verbo matrimonium.3. §.impedimentum 16.nume.16.vbi dicit hanc opinionem magis communiter teneri. & reſpondet ad id quod dicitur in dubio eſſe præſumendum pro matrimonio. & ſum. Angel. refert & ſequitur Aufrer.in d. quæſt. 380. Capel.Tholoſ.

An autem in caſu noſtro ſit neceſſaria viſitatio.D.I.prædictæ,exiſtimarem non eſſe neceſſariam,cùm non agatur, imo nec allegetur aliqua impotentia ipſius vxoris, ſed viri duntaxat.ita ſentit Panormit.in dicto capitu.fina. nume.10.in fin.dum poſt Io.Andr.dicit quòd
19 ad ſeparationem matrimonij † neceſſariò nō requiritur probatio virginitatis. quod intelligendum puto quando non allegatur impotētia vxoris,ſed viri tantum. Ita videtur ſentire Beat.Anton.in d.§.3. verſic. ſed videtur quòd quando allegat impotentiam mulieris &c.

Et hæc comprobantur,quia ſi matrimoniū eſſet contractum cum vidua,& allegaretur impotentia viri naturaliter vel ex maleficio, dubium non eſſet quin, & hoc caſu propter viri
20 impotentiam † diſſoluatur matrimonium, & tamen viſitatio in ea eſſet inutilis. facit quod ſcribit gloſ.fina.in fin.in dicto cap.fina. de frigid.& malefic.vbi expreſsè dicit, quòd ſi alterum omittatur ex ibi propoſitis, nihilominus valet ſententia ſeparationis. quam gl. ſequuntur ibi communiter Docto. vbi Præpoſit. colum.3.verſicu.ſuper tertia glo.poſt Io.Andreā dicit,quòd id quod inquit gl. ſi alterum omittatur,intelligas alterum ſcilicet probatio virginitatis per aſpectum,tunc vera eſt gloſſa, videlicet quòd valet ſeparatio, etiam ſi omiſſa fuerit viſitatio vxoris.Et hoc videtur comprobari ex his quæ ſcribit idem Præpoſit.in dicto cap.fina.colum.penult. Aut ſunt in plena ætate 18.annorum.dicens tum ſufficere iuramentum coniugum,& propinquorum. idem ſentit Butr.in dicto cap. fina. colum. 2. verſicu. ſi autem vterque confiteretur, ſufficiunt iuramēta propinquorum.vbi dicit iſta eſſe neceſſaria, reliqua autem de cautela.

Supereſt videre an ſtantibus prædictis confeſſionibus iuratis ipſorum coniugum, ac iuramentis propinquorum, & lapſu triennij a die contracti matrimonij, & ceptæ cohabitationis neceſſarium adhuc ſit quòd Reuerendiſſimus Archiepiſcopus iudex antequàm ſententiam diuortij inter præfatos coniuges proferat, iniungat eis vt agant pœnitentiam de commiſſis, & ea peracta cohabitent per tempus arbitrio præfati Reuerendiſsimi Archiepiſcopi ſtatuendum, ad effectum ſi fortè placeat Deo, vt opus matrimonij conſumarent.

Et videretur dicendum hanc iniunctionem debere præcedere.c.ſi.33.q.1.c. fina. de frigid. & malefic.

Quibus tamen non mouentibus arbitror in caſu noſtro non eſſe neceſſariam huiuſmodi iniunctionem,cum(vt ſupra diximus) prædicta tria, videlicet confeſſio coniugum iurata, iuramenta propinquorum, ſeu aliorum confirmantia prædictas confeſſiones, & lapſus triennij a die ceptæ cohabitationis ſufficiant ad proferendam diuortij ſententiam. & hoc notatur in dicto cap.fina.§.fina. de frigid. & malefic. vbi ſummus Pontifex, & ſi plura in literis ad eum tranſmiſſis fuiſſent narrata, videlicet diutina cohabitatio octo annis elapſis,confeſſio coniugum iurata, confirmatio cum iuramento propinquorum, inſpectio vxoris per matronas expertas, inquiſitio per parochiam an maritus aliquam cognouiſſet, iniunctio pœnitentiæ de commiſſis, & noua confeſſio coniugum, quòd poſt iniunctionē

non potuerant commiſceri, attamen in d.§.fi.
in quo Papa reſpondet literis tranſmiſſis, &
narratis in eis, repetit duntaxat tria ex ſupra-
ſcriptis narratis, videlicet quòd conſtet ipſos
coniuges cohabitaſſe per triennium, & nõ po
tuiſſe commiſceri, quòd & ipſi id iurent, tertiò
quòd confeſſio coniugum confirmetur a ſe-
ptem propinquis, & ſi dicatur ſummum pon-
tificem in d.§.fi. præſupponere omnia alia de-
bere interuenire, vt demonſtratur ex illis ver-
bis, ſi eſt ita, quaſi velit dicere ſecus ſi non
eſt ita.

Reſpondetur ſummum Pontificem per il-
la verba ſi eſt ita, laudare factum iudicis ſcri-
bentis, qui omnia prædicta obſeruauerit, non
autem quòd omnia neceſſariò requirantur,
alioquin ſicut expreſſit prædicta tria, ita expreſ
ſiſſet alia quatuor, videlicet inſpectionẽ mu-
lieris, inquiſitionem per parochiã, iniunctio-
nem pœnitentiæ, cum noua cohabitatione,
quæ cùm non expreſſerit, præſertim prædictã
iniunctionem pœnitẽtiæ. quaſi neglecta vidẽ-
tur l. apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de in-
iur. vbi quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter
notentur, videntur quaſi neglecta. Affli. deciſ.
111. num. 9. Idcirco glo. fina. in d. cap. fina. de
frigid. & malefic. non immerito dicit, quòd ſi
alterum omitteretur nihilominus valet ſentẽ
tia. & illam gloſ. ſequitur Panormit. ibi. nu. 19.
Card. in fin. poſt Inno. dicens ibi nullum fuiſ-
ſe ſtatutum tempus. Butr. nu. 3. in fin. præpoſit.
colum. 3. verſic. ſuper tertia glo. poſt Io. Andr.
per eum allegatum. & idem ſentit Capel. Tho
loſ. d. q. 380. in fi. vbi dicit videri concludendũ
quòd ſufficiat coniuges in triennio in experiẽ-
tia copulæ coniugalis fuiſſe, etiam abſque præ
cepto & aſſignatione.

Comprobantur hæc infraſcripto ſillogiſ-
22 mo. per impotentiam † coeundi, cauſatam ex
maleficio perpetuo, poteſt diſſolui matrimo-
nium. d. c. fin. de frigid. & malefi. At in caſu no
ſtro impotentia coeũdi eſt cauſata maleficio
perpetuo, ergo diſſolui poteſt matrimoniũ.
Quod autem maleficium ſit perpetuum pro-
batur ex coniugum geminata, & iurata con-
feſſione, confirmata iuramento antiquorum,
qui haberi potuerunt, iuncto lapſu triennij a
die contracti matrimonii, & ceptæ cohabita-
tionis. Ex quibus omnibus ſaltem ſimul iun-
ctis inducitur ex crebriore Doctorum ſenten-
tia præſumptio, quòd maleficium præceſſerit
matrimonium, & quòd ſit perpetuum, iuribus
& auctoritatibus ſupra in verſi. hac igitur con
cluſione vti vera, allegatis. præſertim ex Beat.
Anton. in lib. 3. c. 12. §. tertio. vbi nominatim
dicit in ſeparando maleficiatos ſimiliter pro-
cedendũ eſſe, ſicut in ſeparando ineptos pro-
pter frigiditatem. & verſicu. poſtquàm coniu-
ges, concludit; quòd poſtquàm coniuges per
triennium ſimul cohabitauerunt, dantes ope-
ram carnali copulæ, & non perfecerunt, ma-
leficium præſumitur perpetuum. & ſic ſepara-
bitur matrimonium. d. cap. laudabilem. & in
verſic. nota ſecundum Petrum &c. dicit, quòd
maleficium poſt triennium præſumitur per-
petuum, non quidem quia illud nõ poſſit tol-
li vel a Deo, vel opera Diaboli, ſed quia non
poteſt tolli opere humano, quæ ratio etiam
militat in impedimento frigiditatis, quod a
Deo non ab homine tolli poteſt. Et tamen in
eo non requiritur poſt lapſum triennij iniun-
ctio noua de tentando ſi poſſent commiſceri.
Et ex præmiſſis tollitur argumẽtum quod fit,
dum dicitur maleficium nõ dici perpetuum,
quoties ſanari poteſt. At maleficium etiam
triennale, a Deo ſanari poteſt. ergo non dici-
tur perpetuum. Quia maior huius argumenti
propoſitio negatur, cum ſecundum commu-
nem Docto. ſententiam de qua ſupra, malefi-
cium durans triennio præſumitur perpetuũ.
Nec valet conſequentia, impedimentum po-
teſt a Deo ſanari, ergo non eſt perpetuum. Ad
quam tollendam ſat erit dare inſtantiam, quæ
eſt quòd impedimentum frigiditatis poteſt a
Deo ſanari, & tamen perpetuum iudicatur. d.
c. laudabilem. cum multis ſimil.

Ex præmiſſis igitur patet non eſſe neceſſa-
riam iniunctionem, ad effectum vt videatur ſi
commiſceri poſſent, attẽto etiam vt ex depo-
ſitione iurata ipſius mariti legitur ipſum ieiu-
naſſe, pluries Deum oraſſe, Elemoſinas contu
liſſe, & Miſſas celebrari feciſſe, vt tolli poſſet
prædictum impedimentum, & nunquam fuiſ-
ſe ſublatum. Et multo magis hæc noua coha
bitatio ad effectum prædictum non videtur
neceſſaria, præcipue cùm præfata Do. Iſabella
poſſit illam recuſare, attentis fornicationibus
quas maritus cum iuramento confeſſus eſt cõ
miſiſſe poſt contractum matrimonium, ne
coinquinetur fornicatione mariti. capit. dixit
Dominus 32. quæſtio. 1. ſumm. Ang. in verbo
debitum. num. 7. cum ſimil. cumulatis a Dida.
in 4. decretal. 2. part. c. 7. nu. 4. Qui licet loqua-
23 tur in muliere † adultera, cui non cogitur vir
debitum præſtare, idem tamen dicendum eſt
24 in viro † fornicante, cum quo ad hæc ad paria
iudicentur vir & vxor. c. ſi quis vxorem. 32. q.
1. & c. ad hæc. 32. q. 5. & vbique gl. & Doct. Ad
25 quod facit quòd dicitur matrimonium † ſepa-
rari poſſe quoad thorum propter adulterium
alterius cõiugis. Math. c. 5. & 19. Abb. & Doct.
in cap. maritus. de adulter. & ſtupr. cap. gaude-
mus. de diuort. Port. Imol. conſi. 19. num. 74.
Hinc dicitur potius eſſe ſuſtinendam ſenten-
tiam excommunicationis quàm per carnale
commertium peccatum operari mortale. c.
inquiſitione. §. 1. de ſen. excom.

Concludo igitur poſito quòd ex actis con-
ſtet præfatos coniuges confeſſos cum iuramẽ
to fuiſſe ſe a die contracti matrimonij, & ce-
ptæ cohabitationis triennio cohabitaſſe, &
operam dediſſe vt carnali copula prædictum
matrimonium conſumarent, & perficerent,
& non potuiſſe, & quòd dictorum coniugum
confeſſio atteſtationibus ſeptem propinquo-
rum, (ſi tot reperire potuerunt) iurantium ſe
credere dictos coniuges vera confeſſos fuiſſe,
roborata eſt: & quod triennium a die ceptæ
cohabitationis lapſum ſit, iure poſſe diuortij
26 ſententiam † proferri, alijs ſolemnitatibus de
quibus

quibus in dicto.capitul.fina. de frigid. & maleſic.omiſſis. Præſertim ſi cum prædictis concurrat fama iuxta gl. communiter receptam in c. requiſiuiſti in verbo ſeptima manu. pro qua vrgent not.in c. illud. & in cap. tertio loco. de præſumpt. Et ita ſentio ſalua cenſura Illuſtr.& Reuerendiſſimorum legati Apoſtolici & Archiepiſcopi Taurinẽſis, ac aliorum melius ſentientium.

SVMMARIVM.

1 *Sermones generales ſunt faciliores, particulares verò veriores.*
2 *Alienatio ad certum tempus prohibita, poſt id tẽpus permiſſa videtur.*
3 *Prohibitio expreſſa tacitam ceſſare facit.*
4 *Hominis prouiſio legis prouiſionem tollit.*
5 *Prohibitio alienandi aliquando etiam reſpectu legitimæ facta cenſetur.*
6 *Minoribus ex diſpoſitione legis interdicta eſt alienatio bonorum ſuorum.*
7 *Prohibitio alienationis bonorum a lege indicta, quando cum prohibitione hoĩs concurrit fortior eſt, quia prohibitio legis non ſtatim inualidat alienationem, ſicut prohibitio legis & hominis.*
8 *Prohibitio teſtatoris expreſſa alienationem bonorum ſtatim inualidat.*
9 *Argumentum a contrario ſenſu debet ſumi limitatè, reſpectu eius duntaxat quod in ſenſu directo continetur.*
10 *Permittere expreſsè, & expreſsè non prohibere paria non ſunt. Imo inter ſe valde differunt.*
11 *Argumentum a contrario ſenſu ad derogationem iuris communis ſumi non debet.*
12 *Argumentum a contrario ſenſu in diſpoſitione negatiua, ſeu prohibitiua teſtatoris ſumi non debet.*
13 *Dictiones negantes actum certi temporis, non ponunt.*
14 *Argumentum a contrario ſenſu nunquàm ſumitur, quando ita ſumendo inducta ad vnum finem cõtrarium operarentur.*
15 *Prohibitio alienationis expreſſa per hominẽ, vbi additur prohibitioni legali illam non tollit, ſed ampliat, & operatur quòd alienatio fieri non poſſit etiam in caſibus a iure permiſſis.*
16 *Augumentum quæ inducere debent, extinctionem non operantur, ne inducta ad vnum finem contrarium operentur.*
17 *Teſtatoris prouiſio expreſſa, prouiſionem legis regulariter ceſſare facit.*
18 *Teſtatoris prouiſio expreſſa, prouiſionem legis ceſſare non facit, quando prouiſio legis de iure communi inducta eſt.*
19 *Regula quòd hominis expreſſa prouiſio legis prouiſionem ceſſare faciat, non procedit. quãdo tacitum & expreſſum concurrunt, adcò quòd tacitum nihil operatur.*
20 *Hominis prouiſio prohibitiua, quando legis prouiſionẽ imitatur, tunc mixta prouiſio dicitur, & effectus augetur.*
21 *Viuentis non datur hæreditas neque hæres.*

CONSILIVM XL.

VISIS verbis inſtitutionis particularis, nec non ſubſtitutionis fideicommiſſariæ, prohibitionisq́; alienandi bona relicta intra vigeſimum annũ, a quondam Philippo Rochetta teſtatore, Simoneto eius filio legitimato factis, & præſuppoſita alienatione cuiuſdam domus eidem Simoneto relictæ, viſis etiam iuris allegationibus pro vtraque parte ſcriptis, Et ſi negare non poſſim in quæſtione propoſita multa diſputando adduci poſſe; attamen nec etiam iure inficiari poſ-
1 ſum ꝓtermiſſis ſermonibus generalibus † vti
facilioribus, & aſſumptis particularibus veluti verioribus, dominos actores fideicommiſſarios ius fouere. Ad quod demonſtrandum ſummatim ea quæ pro emptore allegantur referam. Inde fundamenta Dominorũ agentium citabo, vltimo contrarijs reſpondebo.

Primo igitur pro emptore proponitur argumentum a contrario ſenſu hoc modo, Teſtator prohibuit eius filio Simoneto, quòd infra dictam eius ætatem annorum viginti, nõ poſſit nec valeat de dictis domibus modo aliquo diſponere pro eiuſdem voluntatis arbitrio, ergo a contrario ſenſu poſt dictam eius ætatem permittitur ꝙ poſſit & valeat pro libito ſuæ voluntatis diſponere, Et hoc argumentum in caſu iſto comprobatur ex regula, l.pater.§.fundum.ff.de leg.3. quam Barto. ibi
2 ſic ſummat. Alienatio † ad certum tempus
prohibita, videtur poſt id tẽpus permiſſa. cui regulæ accedunt.l.Imperator. ff. de poſtulan. l.ſtatuliberum.§.ſtichum & Pamphilum.ff.de leg.2.l.qui cum vno.§.ad tempus.ff. de re milit.l.cùm prætor.ff.de iudic.cum ſimil.in gl.citatis.& latè per Tiraq.de retract.conuentio.§.1.nu.44.& duob.ſequen.

Secundò adferunt pro emptore aliam re-
3 gulam, ſcilicet expreſſam prohibitionẽ † fa-
cere ceſſare tacitam, prouiſionemque homi
4 nis prouiſionem † legis tollere.l.cùm ex filio.
§.1.ff.de vulg. & pupil.l.fina. C. de pact. conuent.Ruin.in terminis noſtris conſi. 121. vol. 3.Ergo ſecundum eos expreſſa teſtatoris prohibitio diſponendi de dicta domo, facit ceſſare tacitam prohibitionem legis.

Tertiò huic opinioni fauere dicunt clauſulam in fine dictæ inſtitutionis particularis poſitam, Qua teſtator hæredibus inſtitutis prohibuit, ne quid faciat quominus dictus Simonetus liberè, & pacificè habeat, conſequatur, teneat, & poſſideat dictas domos. quæ verba videntur continere licentiam alienandi.

Vltimò hanc opinionem comprobant auctoritate Alex.conſi.39.nume.5.volu.1.conſil.55.lib.3.Iaſ.conſil.173.libr.2.& conſil.132.volum.3.Crot.conſi.61.Pariſ.conſi.25.vol.1.Socin.iun.conſi.163.& 188.volu.1.Rui.conſi.112.& 132.186.volum.2.conſi.121. volum.3.

Alciat.

Alciat.conſi.483.nume.13.Alb.conſil.41.nume.3.& cuiuſdam Franciſ.Marſil. in conſil.7. in epitome quæſt.21. Rotæ Bononien.

Nec contra hanc opinionem pugnare aſſerunt.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.& l.non ad ea.ff. de condit.& demonſtrat.cùm fideicommiſſum poſſit locũ habere ceſſante alienatione.Hæc in ſumma ſunt fundamenta,quibus mouentur Doctores,qui hãc partem pro emptore defendunt.

Quibus tamen non obſtantibus cenſeo cõ-
* trariam opinionem eſſe veriorẽ & *crebriorem* vt ex diſertè allegatis a Magnificis & prudentiſſimis Iureconſultis,qui pro fidcicommiſſarijs ſcripſerunt dignoſcitur.

Ad quod demonſtrandum cum ipſis propono,dictam expreſſam prohibitionem alienationis, cenſeri factam fauore dicti Simoneti,ac dictorum hæredum ſubſtitutorum,ad diuerſos tamen effectus. Simoneti quidem , vt imbecilitati intellectus ipſius conſuleret teſtator.l.1.ff.de minor.& l.nec in ea.ff.ad l. Iul. de adult.l.fina §.filijs matrem.C. de bon. quæ liber.l.filijs matrem. C. de inoffic. teſtam. cum pluribus ſimil.Bero.conſi.22.nume. 27. volu. 2.& adeò fuit fauore minoris, vt durante hoc tempore prohibitio alienandi cenſeatur facta etiam reſpectu legitimæ.l.2.C. de vſucap. pro empt.Barto. in l.cùm ex filio. ff. de vulg. & pupil.Iaſ.in repetit.§.diui.nume.17.l.filiusfamilias.ff.de leg.1.Dec.conſi.442. nume. 18. verſicu.nec conſtitutioni ſupradictæ.vbi poſt plures Doct.per eum citatos, reprobata opinione Aret.conſi.19.dicit iſtam eſſe communem opinionem.Rub.conſi.98.nume. 1. & 2. Bero. in cap. Raynutius. nume. 190. de teſtament.Hæredum autem Subſtitutorum fauore dicitur etiam facta dicta expreſſa prohibitio alienationis , attento fideicommiſſo præcedenti,quo eidem Simoneto hæredi particulari inſtituto,quandocunque ſine liberis decedenti,vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum ſubſtituit fratres ipſius teſtatoris, hæredes vniuerſales inſtitutos. Et quamuis in dicta prohibitione alienationis domus de qua agitur,non expreſſerit cauſam aliquam,vel ꝙ eam faceret fauore hæredum ſubſtitutorum, attamen cùm ſtante fideicommiſſo,ſi nõ fuiſſet facta prædictæ domus alienatio, peruentura erat in caſu fideicõmiſſi ad ipſos hæredes eidem Simoneto ſubſtitutos , cenſetur dicta prohibitio facta fauore etiam ipſorum hæredum fideicommiſſariorum.Ita expreſsè ſenſit Bart.communiter receptus in l. filiusfamilias.§.diui.nume.3.ff.de leg.1.poſt glo. & Cin. per eum citatos. & ibi communiter Docto. Idem Bart.in l. pcto. in prin.ff.de leg.2. quem refert & ſequitur Alb.conſ.7.nume.13. Gratt, Reſponſ.17.nume.16.& 17. libr.1.& reſponſ. 21.nume.14.& ſequen.lib.2. Quinimo, attentari poſſet ſecundum aliquos dictam prohibitionem principaliter eſſe factam fauore fideicommiſſariorum, cùm quo ad ipſum mino-
6 rem † eſſet a lege prouiſum,& interdicta alienatio,l.lex quæ tutores.C.de adminiſtra, tuto.

Ita nominatim ſcribit Ruin.conſi.132. nu. 6. volum. 2. Et hoc apertè dignoſcitur , Quia ſi intra dictum vigeſimum annum præfatus Simonetus prædictam domũ alienaſſet, ſtatim dicti hæredes potuiſſent petere reſcindi præfatam alienationem.l.cùm pater.§.libertis. vbi gloſſ.Barto.& Docto.ff.de leg.2.cum ſimil.infra citatis, ergo eorum fauore etiam facta dicitur.Ita nominatim dicit Paul. de Caſtr.in d. §.diui.nume.5.verſi. t.quando per illum text. in verſi.quid ſi liberis.

Et ſi dicatur videri ſuperfluum prædictam prohibitionem quo ad ipſos hæredes, attento fideicommiſſo, continente tacitam prohibitionem.

Reſpondeo fortiorem eſſe prohibitionem
7 † alienationis , quando cum prohibitione legis concurrit prohibitio hominis, quã quãdo eſt ſola prohibitio legis,quia ſola prohibitio legis non ſtatim inualidat alienationem. l.fina.§.ſin autem ſub conditione. in princ. & verſicu. ſin autem auaritiæ cupidus. C. commun.de legat.in authen.res quæ eod. tit. & ibi gloſſ.& Docto.Dec.conſi.123. in princip. te-
8 ſtatoris autẽ expreſſa prohibitio † ſtatim inualidat & annullat alienationem.l.fina. C. de reb.alien.non alienan.l.cùm pater.§. libertis. vbi Barto.l.pcto.§.prædium.& ibi gloſſ.in verbo voluntaria.& §.fratre.ff.de leg.2.& vbique gloſſ.& Doctores Paul.de Caſtr.d. conſi. 263. Iaſ.in l.filiusfamilias.§.diui.nume.66.& 68.ff. de leg.1.poſt Imol.& Alexan. ibi, quos refert & ſequitur Bero.conſi.22.nume.32.volum.2. Crott.d.conſi.61.nume.18. & 19. Dec. conſi. 38.nume.4.Gratt.d.reſpon.21.nume.10.& ſequen.lib.2.latè D.Rollan.a Val.conſi. 81. nume.17.volum.1.Cæphal.conſi.133.num.161. Ex quibus liquidè apparet hãc expreſſam prohibitionem etiam concernere commodum & fauorem dictorum hæredum ſubſtitutorum.

Hanc opinionem quòd poſt dictam ætatẽ viginti annorum duret prohibitio tacita a lege inducta,expreſsè tenuerunt Paul. de Caſtr. Dec.Socin.iun.Ruin. & deciſ. Pedemont. locis a præfatis. D.conſulentibus citatis. quibus addo Pariſ.conſi.31.nume.39.conſi.55. num. 16.volum.2.conſi.16.num. 46. & duobus ſeq. vol.3.Iaſ.d.conſi.173.col.penul.verſ.non obſtat tertium.

Non obſtant in contrarium adducta.

Et primo argumentum a contrario ſenſu ſumptum.

Quia vt concludunt prædicti Doctores debet ſumi limitatè, & eius reſpectu duntaxat, quod in ſenſu directo continetur , & ſic ad limites verborum ſcriptorum. auctoritatibus per ipſos allegatis. quibus addo Dec. conſil. 110.nume.5 Crauct.conſi.202.nume. 11. Sed ſumendo argumentum ad limites verborum poſitorum in ſenſu directo,ſic ſumi debet.Dicitur in verbis expreſſis,volẽs & expreſſe prohibens quòd infra dictam eius ætatem poſſit & valeat diſponere de dictis bonis, Ergo poſt dictam ætatem annorum viginti expreſſe nõ

prohi-

prohibet diſponere, non autem ſumi debet
vt ex aduerſo ſumitur, videlicet ergo poſt di-
ctam ætatem annorum viginti, expreſsè per-
mittit diſponere Nam hoc modo ſumptum
argumentum non eſt ad limites verborum
ſcriptorum, cum in ſenſu directo nullum ſit
verbum permiſſiuum Differunt enim inter
ſe teſte Dec. dicto conſi. 386. colum. 3. expreſ-
10 sè permittere, † & expreſſe non prohibere.
poteſt enim aliquid non expreſſe prohiberi,
& tamen non dicetur expreſſe permiſſum, vt
in caſu noſtro Demus nõ fuiſſe expreſſe pro
hibitam alienationem bonorum fideicom-
miſſo ſubiectorum, Dicemus ne propterea
fuiſſe expreſſe permiſſam? certe non, ſed reli-
ctum in diſpoſitione iuris communis, Ad cu
11 ius derogationem non ſumitur † argumentũ
a contrario ſenſu, vt in ſimilibus terminis no-
ſtris nominatim ſcribit Ruin. conſil. 132. col.
2. vol. 2. Cui accedunt quæ ſcribit Dec. d. con-
ſil. 110. nume. 1. verſi. & ideò argumentũ. &c.
12 Præſertim in diſpoſitione negatiua † ſeu pro
hibitiua teſtatoris. Secundum Bal. in l. 2. C. de
condit. inſert. quẽ refert & ſequitur Dec. con-
ſil. 38. colum. 3. verſicu. & iſto caſu Iaſ. in d. l. 1.
nume. 54. verſic. 4. limitatur. ff. de offi. eius cui
mandat. eſt iuriſdict. Io. de Nigr. num. 69. ver-
ſicu. 3. limitatur. vbi per text. & ibi per Abb.
in cap. quod dicitur, de verbo. ſignific. expreſ
13 ſe dicit quod dictiones negantes † actum cer
ti temporis, non ponunt. quibus deſeruiunt
quæ cumulate leguntur ſcripta in decis. Pede-
mon. 178. nume. 7. vbi poſt plures Docto. ibi-
dem citatos, præſertim Purpur. in d. l. 1. num.
14 682. concluditur quòd argumentum † a con-
trario ſenſu nunquàm ſumitur, quando ita ſu
mendo inducta ad vnum finem contrarium
operarentur.
Non obſtat l. pater. §. fundum. ff. de leg. 3. &
l. Imperator. ff. de poſtul. vbi prohibita ad tẽ-
pus poſt tempus permiſſa cenſentur.
Quia omiſſis nonnullis alijs reſponſioni-
bus, quæ accommodari poſſunt, ſatis nobis
ea erit, quæ a Paul. de Caſt. & alijs Doct. a præ
dictis Dominis conſulentibus citatis adfer-
tur. videlicet quòd in iuribus ex aduerſo alle-
gatis expreſſa prohibitio hominis non con-
currit cum aliqua legali tacita, quia in dicto.
§. fundum. nullum ex illis verbis, ita enim fiet,
inductum fuit fideicommiſſum. Secundum
Barto. ibi. In l. verò Imperator. nec etiam ex-
tat aliqua prohibitio legalis, Ideò nimirum ſi
expreſſa prohibitio ad tempus, poſt tempus
inducit permiſſionem. cum eo tempore nul-
la ſit prohibitio. Ita nominatim reſpondent
Paul. de Caſtr. Dec. & omnes alii pro hac opi
nione allegati. Et huic reſponſioni congrue
deſeruit communis concluſio, qua cauetur
15 quòd quando hominis prohibitio † expreſ-
ſa, additur prohibitioni legali, illam non tol-
lit, ſed ampliat, & operatur quòd alienatio fie
ri nõ poſſit in caſibus a iure permiſſis. Ita ex-
preſſe dicit Imol. in d. §. diui. col. 1. poſt Bar. &
alios per eum citatos. quem ſequitur Iaſ. nu.
23. & 30. late Natt. conſi. 481. nume. 16. & ſeq.
poſt plures ibi cumulatos D. Roll. a Vall. con
ſil. 81. nume. 18. & pluribus ſequen. vol. 2. Cæ-
phal. conſi. 121. nume. 4. & conſi. 133. num. 71.
& ſeq. Bald. in l. ſi arrogator. col. 3. de adopt.
appoſite Afflic. in cap. 1. quæſt. 22. verſi. & pro
iſta opinione. de prohibit. feud. alienat. per
Feder. Si igitur prohibitio hominis expreſſa,
legalem prohibitionem ampliat, & vltra eã
operatur, conſequens eſt vt non faciat illam
ceſſare, cum regulare ſit vt inducta ad augu-
16 mentum † extinctionem non operentur, ne
inducta ad fortiorem prohibitionem operẽ-
tur permiſſionem. l. legata inutiliter. ff. de adi-
men. legat. l. nulla iuris ratio. ff. de regul. iur.
cum ſimilibus.
Non obſtat quòd dicitur expreſſam proui
17 ſionem teſtatoris † facere ceſſare prouiſio-
nem legis. argum. l. cùm ex filio. §. 1. ff. de vul-
ga. & pupil. l. fina. C. de pact. conuent.
Quia vltra quatuor reſpõſiones a Dec. cõ-
ſil. 386. relatas, quas non repeto, poteſt addi
quinta, videlicet prædicta nõ procedere quã-
18 do prouiſio legis † eſt inducta de iure com-
muni, quia tunc per expreſſam prouiſionem
hominis nõ eſt receſſum a prouiſione legis.
Ita tenet Iaſ. in l. 2. nume. 143. C. de iure em-
phyt. poſt glo. Bart. & alios per eum citatos,
vbi plures ponit limitationes ad dictam regu
lam. Barto. in l. 1. §. vnde quæritur. nume. 7. ff.
de publican. & vectigal. quem refert & ſequi-
tur Aret. in d. l. cùm ex filio. & Iaſ. loco ſupra
citato. Idem ſentit Alexand. conſi. 152. nume.
3. volum. 4. & in terminis noſtris Grat. reſpõſ.
22. libr. 2. num. 17. vbi dat aliam reſponſionẽ,
ſcilicet prædicta procedere quando expreſ-
19 ſum † & tacitum cõcurrunt, adeò quod tacitum
nihil operatur, ſed in caſu fideicommiſſi ex-
preſſum non ita operatur quod excludat vi-
res taciti, ſed vltra comprehendit, vt ibi per
eum. Ergo &c.
His congrue accedit doctrina Bald. *communi-
niter* recepta in d. l. ſi arrogator. colum. 3. verſi.
aut legem prohibentem. ff. de adoptio. vbi di
20 cit quòd quando prouiſio hominis † eſt pro
hibitiua, & imitatur prouiſionem legis prohi
bitiuam, tunc dicitur mixta prouiſio legis, &
hominis, Nam ex pluribus prohibentibus au
getur effectus prohibitionis. Hæc ſunt verba
Baldi. Sed in caſu noſtro regulariter iure com
muni res ſubiecta fideicommiſſo prohibetur
alienari; iuribus ſupra citatis. Quibus addo
Grat. d. reſponſ. 22. in fin. Ergo prohibitio te-
ſtatoris non tollit, ſed auget prohibitionẽ le-
gis. & proptereà non militat diſpoſitio. d. l.
cùm ex filio. §. filio impuberi. Proinde nec
quæ dicit Alexan. conſil. 55. nu. 10. Quia non
loquuntur in materia a lege prohibitiua, ſed
permiſſiua, & in iure longè differunt ſi a lege
aliquid permittatur, & cũ permiſſione legis
concurrat hominis permiſſio, vel lex ali-
quid prohibeat, & cum prohibitione le-
gis concurrat prohibitio hominis, vt di-
ſertè concludit Bald. in d. l. ſi arrogator.
Ex cuius doctrina poteſt ad omnia in con-
trarium adducta reſponderi. facit quod no-
tatur

tatur ex l. ſi ſocius. ff. de teſtament. manumiſſ. quo loci Paul. Iureconſul. dicit non eſſe nouum aut incognitum aliquid competere vario iure, ex diſpoſitione Hominis ſcilicet & legis.

* Nec huic noſtræ imo verius *crebriori* ſententiæ reſſiſtit Iaſ. conſ. 173. cum vt prædicti Doctiſſimi conſulentes ſcripſerunt, loquatur in ſpecie facti, in qua teſtator poſt prohibitionē alienandi intra tempus. 33. annorum, expreſsè, & nominatim permiſerat filijs hæredibus inſtitutis poſſe alienare quouis modo bona fideicommiſſo ſubiecta, vt in themate conſilij legere eſt. Quinimo ſi dictum conſilium accuratè legatur, manifeſtè videbimus illud probare opinionem noſtram, vt in col. penult. circa fin. verſ. non obſtat tertium, vbi reſpondendo ad obiectionem quæ fiebat de prohibitione alienationis tacita, reſultante ex fideicommiſſo, dicit quòd iſtud procederet niſi in caſu ſuo in ſequenti capitulo poſt prohibitionem alienandi intra. 33. annum, adeſſet clauſula ſpecialis, quòd poſt ætatem. 33. annorum dicti filij poſſent alienare, vult ergo expreſſe ibi Iaſ. ꝙ poſt dictos annos. 33. intra quos fuit facta prohibitio alienandi, non potuiſſet fieri dicta alienatio propter fideicommiſſum, niſi fuiſſet facta ſpecialis permiſsio poſt dictam ætatem, & ſic retorquetur Iaſ. d. conſ. 173. qui etiam non meruit ex aduerſo allegari in conſ. 132. vol. 3. ſed puto errore allegatum ſub eo numero, cū forſan voluerit citare ſub. nu. 31. col. 3. verſic. tertio facit. volu. 3. ſed nec etiam obſtat, cum ibi ſubſtitutio tantū pupillaris eſſet, ideo poſt pupillarem ætatem potuit diſponere, & ſic nihil loquitur in terminis noſtris.

Nec curandū eſt de conſilio Crotē. 61. in dicta deciſ. Pedemont. citato, cum vnum in iure præſupponat quod pace tanti viri dictum ſit, erroneum eſt, videlicet ſubſtitutionem fideicommiſſariā non durare poſt tempus prohibitioni alienationis præſtitutum, & quod dicta ſubſtitutio ſit Coarctata tempore viginti quinque annorum, & poſt illud expirauerit, vt expreſsè dicit Crott. nu. 2. 14. & 21. vbi vult dictæ ſubſtitutioni locum duntaxat eſſe ſi fiat alienatio intra tempus prohibitum, & grauatus, ſine liberis Maſculis deceſſerit, & nu. 29. & 31. quo loci expreſsè ſcribit illa verba, quandocunq; deceſſerint, debere intelligi ipſis tamen decedentibus intra viginti quinque annos. quæ interpretatio quantum ſit abſona, poterit quilibet mediocriter Doctus iudicare: ꝙ autem prædicta ſint erronea patet, quia ab omnibus Doct. etiam a tenentibus alienationem poſt tempus ſubſiſtere, reprobatur, dum nominatim dicunt fideicommiſſum tunc locum habere alienatione non ſecuta poſt tempus prohibitum, aliàs ſecus.

Allegatur pro emptore Alba conſ. 41. nu. 3. quem ego non video in d. conſi. vel alio aliquid ad caſum noſtrum afferentem. Alcia. pariter in d. reſpon. 48 3. nu. 13. non ſuffragatur, cum loquatur quando expreſſe erat permiſſa alienatio poſt 30. annos, vt ibi Clarè legitur. nu. 1. iuncta. l. actione. C. de tranſactio. & citat Iaſ. d. conſi. 173. qui in terminis expreſſæ permiſſionis loquitur. In quibus etiam loquitur Soc. Iun. conſi. 163. nu. 36. & ſeq. vol. 1.

Non aduerſatur Ruin. conſi. 112. vol. 2.

Quia non fuit facta in caſu ſuo prohibitio minori, fauore ipſius minoris, ſed fuit facta maiori, qui non fuit prohibitus alienare vſq; ad certam ætatē ipſius met prohibiti, ſed minoris. quinimo ſentit ibi nu. 8. expreſsè, quòd quando eſt facta prohibitio, poſt ipſum tempus non cēſetur permiſſa alienatio, ſed durat tacita legalis prohibitio propter fideicōmiſſum. quem citat, & ſequitur Paul. de Caſtr. d. conſi. 263. quo fit, vt retorqueri poſſit Ruin. cōtra emptorem, prout retorquetur in conſi. 132. num. 4. & 5. vol. 2. licet ipſe in caſu ſuo teneat contrarium propter dictionem niſi, cuius virtute dicitur data licentia poſt tempus prohibitum. Nec curandum eſt de dictis ab ipſo Ruin. conſ. 121. nu. 8. & ſeq. volu. 3. cum illi congruè fuerit reſponſum per clariſſimum iureconſultum P. Alexādrum Sorleonum, & Angelum Rochettam.

Prætereà Ruin. fundat dicta ſua in erroneo fundamento, poſito in regula. l. quæ ab initio. ff. de regu. iur. quam neſcio videre quomodo ad terminos noſtros trahat, cum verum ſit ab initio ſubſtitutionem fideicommiſſariam ſubſiſtere, vt omnia iura, & omnes Doct. ab ipſo Ruin. allegati in hoc paradoxo conſentiunt. Ex quibus ſublata remanent omnia quæ in contrarium adducebantur.

Quo verò ad ſecundum dubium, an filii hæredum ſubſtitutorum cenſeantur vna cum ipſis parentibus vocati ordine ſucceſſiuo, me remitto ad latè per nos ſcripta in deciſ. Pedemont. 81. & ibi dicta, quæ multo magis in caſu noſtro procedere arbitror, attentis verbis eorum hæredes, quæ non poſſunt verificari viuē
21 tibus primis ſubſtitutis, quia viuentis † non eſt hæres neque hæreditas, concludo igitur venditionem dictæ domus nullam eſſe, cum fideicommiſſum fuerit purificatum. Proinde reſtituendam fore Dominis fideicommiſſariis. iuxta not. in d. l. fin. §. ſin autem auaritiæ cupidus. C. commun. de legat. Et ita iuris eſſe ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudum cuiuſuis dignitatis etiam regalis, ob deffectū lineæ eorum, qui ad feudi ſucceſſionem vocabantur defficiens, ad directum Dominum pleno iure reuertitur, & feudum eſſe deſinit.*

2 *Feudalia bona tranſeuntia ad directum Dominum, feudalia eſſe deſinunt.*

3 *Libertas non recognoſcendi Imperatorem, etiam tempore immemorabili praſcribi non poteſt, ſed ſolum contra alios inferiores.*

4 *Obedientia, & ſuperioritas de vno ſuperiore ad alium tranſlatiuè præſcribi poteſt.*

5 *Inferior poteſt præſcribere exemptionem, & libertatem contra ipſum ſuperiorem immediatum, vt ipſi non ſubſit, ſed immediatè Papæ aut eccleſiæ Romanæ.*

Impera-

6 *Imperator loca & oppida ſui ſtatus citra tamen tertij præiudicium vnire poteſt.*

7 *Imperator loca & oppida vnita ſui ſtatus citra tertij præiudicium ſeparare poteſt.*

8 *Actui pro quo res ad primordialem ſuam naturam reuertitur fauendum eſt, ac illi ſtandum.*

9 *Vicus cognoſcitur eſſe de Dominio alicuius ciuitatis ex eo, quod onera in dicta ciuitate ſubijt.*

10 *Oppidum non eſſe ſub Dominio alicuius ſtatus ex eo cognoſcitur ſi ſtatus illius onera publica nō ſubijt, eique non reſponderit.*

11 *Verba conſtitutionis cui non conueniūt, nec etiam eius diſpoſitio conuenit.*

12 *Conſtitutiones & diſpoſitiones a iure communi exorbitantes ſtrictè intelligi debent interpretationemq; paſſiuam a iure communi recipiunt.*

13 *Adiuncti ratione dubitatio interpretationis rei de qua agitur aliquando tollitur.*

14 *Tempus immemorabile vim priuilegij & ſpecialis cōceſſionis, ac contractus habet.*

15 *Probatio debet eſſe de neceſſario contingentibus, quia non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe.*

16 *Hæres factum defuncti improbare non poteſt.*

17 *Donationes a Principe facta in ſtatu Mediolani nō valent, niſi à ſenatu confirmata fuerint.*

18 *Gratia & remiſſiones a Principe factæ in ſola Principis voluntate conſiſtunt, & a Senatu confirmari debent.*

19 *Contractus propriè ille dicitur, qui eſt vltro citroque obligatorius.*

20 *Contractus feudalis non eſt donatio, ſed contractus vltro citroque obligatorius.*

21 *Donationis appellatione ſimplex & pura donatio tantum venit.*

22 *Donatio remuneratoria ſimplicis & puræ donationis nomine non venit.*

23 *Conſtitutiones prohibentes alienationem aliquarū rerum, ad alienationes quæ ex cauſa remunerationis fiunt non extenduntur.*

24 *Edicta prohibitoria contra benemeritos non eſſe prodita dici ſolet.*

25 *Donationis remuneratoriæ 44 effectus a Tiraquel. ponuntur.*

26 *Donatio remuneratoria irreuocabilis eſt.*

27 *Argumentum a coniunctione duarum legum forte & validum eſt.*

28 *Donatio excedens ſummam legitimam, ſi non ſit inſinuata in eo quod excedit, pro non ſcripta habetur.*

29 *Donatio remuneratoria etiam excedens ſummam legitimam, videlicet aureorum 500. inſinuationem non requirit.*

30 *Donatio Principis remuneratoria, inſinuatione ſiue confirmatione Senatus non eget.*

31 *Donatio remuneratoria non propriè donatio, ſed merces damni paſſi dicitur.*

32 *Imperator vaſſallos Imperiales inuitos aut ignorantes alteri Principi inferiori ſubmittere non poteſt, contra formam contractus feudalis.*

33 *Contractus quando eſt vltro citroque obligatorius, ab eo per alterum ſolùm ex contrahentibus recedere non licet.*

CONSILIVM XLI.

Viſa ſpecie facti controuerſiæ inter Regium ſeu Ducalem Procuratorē ſtatus Mediolani, ac Illuſtr. Io. Andream Auriam Ianuenſem vertentis, occaſione bonorum feudaliū quōdam Comitis Fliſci, ob crimen læſæ Maieſtatis, ab ipſo Comite commiſſum, Imperiali fiſco proſcriptorū, Et deinde a Diuo Carolo quinto Imperatore Illuſtr. quondam Andreæ Auriæ Principi Melphæ in ſolatium cædis in Ioānetum Auriam eius nepotem perpetratæ, & triremium direptarum donatorum; lege dicta vt ea bona in feudum a ſacro Romano Imperio recognoſceret, & de eis tam inter viuos quam in vltima voluntate in beneficium filiorū dicti quondam Ioanneti diſponere poſſet, viſis pariter inueſtituris dictorum bonorum a Diuis Carolo quinto, & Ferdinando Imperatoribus reſpectiuè factis, nec non perlectis iuris allegationibus diſertè a prudentiſſimo iureconſulto Magnifico Petro Baptiſta Mareſano conſcriptis, Cenſeo iura prædicti Illuſtr. Io. Andreæ eſſe validiora & potiora iuribus Regij ſeu Ducalis Procuratoris.

Ad quod demonſtrandum præmitto, receptiſſimam eſſe Doctorum ſententiam, quòd
1 quando aliquod feudum † cuiuſuis dignitatis etiam Regalis exiſtat, ob defectum lineæ eorum, qui ex inueſtitura ad feudi ſucceſſionem vocabantur, ad ſupremum & directum Dominum inueſtientem aperitur, non iure ſucceſſionis, ſed proprio & pleno iure reuertitur, conſolidaturque vtile dominium cū directo, Ita quod deſinit eſſe feudū apud ipſum ſuperiorem. Hæc concluſio probatur in cap. 1. de benef. fratr. & per Afflic. deciſ. 361. num. 35. Socin. Iun. in terminis noſtris loquentem in feudo Guaſtallæ conſi. 91. num. 24. volu. 2. poſt alios ibi relatos. vbi expreſsè ſcribit hoc caſu ſuperioritatem, & ius Imperatoris non poſſe cōſiderari niſi quatenus eſt apud ipſum vti Cæſarem, & non vti Ducem Mediolani. Quam opinionem etiā ſequitur Crauet. conſil. 293. nume. 10. & duobus ſequen. vbi num. 11. defendit in eadem perſona non poſſe conſiderari dominium vtile, ſeparatū a directo, & dominium directum non poſſe eſſe in feudatarium ſui ipſius, concludens poſt Bartol. Bald. & Iaſ. locis citatis, quòd quando bona
2 feudalia † tranſeunt ad directum dominum, deſinunt eſſe feudalia.

Stante igitur prædicta concluſione vera & recepta, neceſſariò infertur illud directum Dominium particulare quod pertinebat quondam Illuſtriſſimo Franciſco Sfortiæ vltimo Mediolani Duci, reſpectu vaſſallorum ſuorum, de quo directo Dominio ſcribit Brun. conſil. 8. nume. 52. & ſequen. poſt Bartol. Bal. Angel. Flori. & Imol. per eum allegatos, fuiſſe ob

ſe ob mortem prædicti Franciſci Sfortiæ Du-
cis Mediolani ſine liberis maſculis vltimò
defuncti, reuerſum & apertum iure proprio
ac pleno, Diuo Carolo quinto Imperatori,
conſolidatumq; vtile Dominium quod præ
fato Duci Franciſco in Ducatu reſpectu vni-
uerſi Ducatus competebat, quod ad prædi-
ctum Imperatorem in vniuerſo Ducatu per
tinebat. vt nominatim ſcribitur in libro con-
ſtitutionum ſtatus Mediolani in rubr. de con
ſtitutio: Propterea quæcunque feuda quæ a
prædicto Duce Mediolani mouebantur, non
dici moueri ab Imperatore tamquàm ſucceſ
ſore in Ducatu Mediolani, ſed ab ipſo Impe-
ratore, vt Imperatore & domino proprio,
plenoque iure dicti Ducatus. Quo fit vt quæ-
cunque feuda quorumcunque vaſſallorum
dicti quondam Ducis, quæ ob eius mortem
ſine liberis quo ad directum Dominium fue
runt aperta & deuoluta Imperatori, & inde
ex aliqua cauſa iure ſuperioritatis, & ſupremi
Dominij, vt puta proſcriptionis fuerunt re-
uerſa & aperta ipſi Cæſari, vti ſupremo & di-
recto Domino, ad eundem dicantur ſpecta-
re, & pertinere pleno & proprio iure: ita q de
eis diſponere ſicuti de rebus proprijs poteſt.
l. in re mandata. C. mandat. Socin. iun. d. con-
ſil. 91. nume. 25. Proinde ea in feudum prædi-
cto Principi Melphæ dare, & ea lege vt ad
eius legitimos hæredes tranſmitteret. vel in
beneficium filiorum dicti Ioannetini liberè
diſponeret. Ex notat. in c. vn. de feud. March.
vel Ducat. & in capit. vni. de Benef. fratr. & in
cap. vni. de feud. nõ haben. propr. natur. feud.
Natt. conſil. 64. colum. 2. verſicu. plenum eſt
autem. lib. 3. Brun. conſi. 6. nume. 9. Et prædi-
cta multo magis procedunt reſpectu feudo-
rum, pro quibus Duces Mediolani Viceco-
mites vel ſfortiades nunquam vti directi Do
mini fuerũt recogniti a Fliſcis vel ab alijs, ve
rum ſemper poſſeſſa fuerunt vti feuda Impe
rialia, vt proponit̃ fuiſſe loca Garbanæ, Grõ-
danæ, & Varghi. quorum locorum non ſolũ
Vaſſalli, ſed etiam homines ſubditi pro tem-
pore exiſtentes, poſito quòd aliquo tempo-
re recognouiſſent Duces Mediolani (quod ta
men negatur) potuerunt dicto longiſſimo tẽ
pore, multo magis immemorabili præſcri-
3 pſiſſe libertatem † non recognoſcendi ipſos
Duces Mediolani, aliumue directum Domi-
num aut ſuperiorem, prætcrquàm Cæſarem.
iux. notat. per Abbat. poſt glo. & Innoc. in ca-
pitu. cum non liceat. nume. 13. & ſequen. de
præſcript. quem ſequitur ibi late Cardin. in
fin. & Pariſ. num. 42. dicens omnes Doctores
communiter concludere ſuperioritatem &
4 obedientiam † præſcribi poſſe translatiuè, de
vno ſuperiore ad alium. quod etiam diſerte
diſputando tenet Balb. de præſcript. in prima
part. 5. part. princ. quæſt. 12. colum. 1. vbi con-
5 ſtanter affirmat inferiorem † poſſe præſcribe
re exemptionem & libertatem contra ipſum
ſuperiorem immediatum, vt ipſi non ſubſit,
ſed immediate Papæ, & Eccleſiæ Romanæ,
per text. in c. cum olim. de priuileg. & in cap.
cum perſonæ. eod. tit. lib. 6. & colum. ſequen.
dicit hoc procedere quando tales allegantes
exemptionem fuerunt a Papa habiti & repu-
tati vt immediate ſubiecti eccleſiæ Roma-
næ, dicens huiuſmodi exemptionem & liber
tatem præſcribi ſpatio quadraginta annorũ,
multo fortius immemorabili. Idem ergo di-
cẽdum eſt in caſu noſtro, præſertim reſpectu
dictorum trium locorum Garbanæ, Gronda
næ, & Varghi, de quibus prædicti Auriæ fue-
runt a Diuis Carolo quinto, Ferdinando, &
Maximiliano Imperatoribus, tamquam de
feudis a ſacro Romano Imperio dependen-
tibus inueſtiti, proinde habiti & pertractati
vti vaſalli immediate Romani Imperij, &
homines dictorum locorũ vti mediate ſubdi
6 ti ipſi Imperatori. Cuius † proprium erat op-
pida & loca citra tertij præiudicium vnire, &
7 vnita † ſeparare, teſte Barto. in l. vni. C. de Me-
tropol. Berrit. quem refert, & ſequitur Brun.
conſil. 54. nume. 4. & ſequen. Curt. iun. conſil.
108. nume. 5. Socin. iun. d. conſi. 91. num. 4. &
ſequen. volum. 2. Et eo magis accipienda eſt
interpretatio pro prædicta ſeparatione, & exẽ-
ptione, ac libertate, cùm per eam dicta loca,
quatenus appareat illa aliquãdo fuiſſe ſuppo
ſita Ducibus Mediolani, redeant ad ſuam pri-
mæuam naturam, ſub Imperatore ſcilicet, a
quo in Duces Mediolani parte fiſci Regii di-
cuntur deueniſſe. Nam fauendum eſt actui,
8 † & pro eo ſtãdũ eſt, pro quo res reuertit̃ ad
primordialem naturam. l. ſi vnus. §. pactus ne
peteret. vbi Barto. & Docto. ff. de pact. cap. ab
exordio. 35. diſtin. & in terminis noſtris Soci.
iun. d. conſi. 91. nume. 11. & conſi. 104. nume.
14. volum. 2. Et dicta ſeparatio, exemptio, li-
bertatiſque præſcriptio, comprobatur ex eo,
q vt proponitur prædicta oppida nunquam
aliqua munera ſeu onera præſertim ordina-
ria, Dominij Mediolani ſubierunt. Nec ali-
quod prædictorum oppidorum ſubiectum
fuit, nec in præſens ſubijcit iuriſdictioni ma-
ioris magiſtratus alicuius ciuitatis, Ducatus
Mediolani, prout ſubijciebantur, & adhuc
ſubijciuntur alia oppida vaſallorum, vt pro-
batur in libro dictarum conſtitutionum, in ti
tu. de feud. in princip. quæ omnia probant op
pida ſupra citata non fuiſſe nec eſſe de Duca-
tu Mediolani.

Quoniam ſicut ad recognoſcendum vicũ
9 † aliquẽ eſſe de Dominio alicuius ciuitatis,
id dignoſcitur ex eo quod in dicta ciuitate
onera ſubijt vicus ille. l. qui ex vico. ff. ad Mu-
nicip. & de incol. §. ſi quis igitur. in auth. quib.
mod. natũt. effician. ſui quẽ ad hoc citat Ale-
xan. conſi. 35. nume. 3. volum. 4. & conſil. 43.
nume. 3. & ſequen. volum. 1. late Felin. in cap.
cum Bertoldus. nume. 28. de re iudicat. Ita e
10 contrario, probatur aliquod oppidum † non
eſſe ſub Dominio alicuius ſtatus, ſi eius one-
ra non ſubijt, eique non reſpondet. Cùm igi-
tur vici prædicti nũquàm ſubierint onera Du
catus Mediolani, conſequens eſt vt in Duca-
tu non comprehendantur. Hinc fit vt prædi-
cto Illuſtr. Io. Andreæ non aduerſentur De-

creta

creta ſeu conſtitutiones Ducatus Mediolani,
quia intelligi debent de feudis prædicti Duca-
tus, quæ ſubijciunt officio, & iuriſdictioni ma
ioris Magiſtratus, & ſubibant onera vectiga-
lium, aliorumque Daciorum dicti Ducatus.
idque probatur ex conſtitutione poſita ſub ti-
tu. de feudis. in princip. in illis verbis, non in-
telligatur derogatum conſtitutioni maioris
Magiſtratus. Item in verſic. parique modo in
eis locis exigantur, prout ante conceſſionem
exigebatur. Item in illis verbis poſitis in §. poſ
ſunt tamen iuſdicentes. & in fine ꝯſtitutionis.

Ex quibus omnibus apertè demonſtratur
conſtitutionem loqui de feudis, quæ ſubijcie-
bantur iuriſdictioni maioris magiſtratus, & in
quibus ante conceſſionem ſeu dationem in
feudum, exigebantur nomine Ducis prædicta
dacia, ſeu vectigalia & onera. Nam alijs feu-
dis quæ non ſubijciebantur iuriſdictioni offi-
cij maioris magiſtratus alicuius ciuitatis Du-
catus Mediolani, & in quibus feudis nũquam
exacta fuerunt, nec tempore conceſſionis exi
gebantur onera taxus æquorum, ſalis, Botta-
tarum, & aliorum Daciorum Ducalium, non
conueniunt verba cõſtitutionis, ideo nec eius
diſpoſitio conuenire poteſt. vulg. l. 4. §. toties.
ff. de damn. infect. Nam cùm prædictæ conſti-
12 tutiones † exorbitent a iuris communis diſpo
ſitione, ſtrictè debent intelligi, & recipiunt in-
terpretationem paſſiuam a iure communi. vt
latè ſcribit Bartol. communiter receptus in l.
omnes Populi. nume. 60. ff. de iuſtit. & iur. Iaſ.
in authen. præterea nu. 14. C. vnd. vir & vxor.
Curt. Sen. conſi. 79. colum. 3. circa fin. Et pro-
pter illa verba addita maioris Magiſtratus, &
alia poſita in dicto verſicu. parique modo in
eis locis exigantur prout ante conceſſionem
exigebantur, tollitur omnis dubitatio de qui-
bus feudis debeat intelligi prædicta conſtitu-
tio, ex notat. per Bald. in l. precibus. colum. 12.
verſicu. cùm ergo. C. de impub. & alijs ſubſti-
tutio. Alexand. in l. recuſari. §. filius. circa fin. ff.
ad Trebel. quos refert & ſequitur Pariſ. conſi.
43. nu. 50. vol. 3. Concludentes ratione adiun-
13 cti † tolli omnem dubitationem interpreta-
tionis rei de qua agitur. & per conſequens di-
cta conſtitutio debet intelligi de feudis ſubie-
ctis officio maioris Magiſtratus, & in quibus
ante conceſſionem exigebantur prædicta da
cia, & onera nomine Principis, quorum neu-
trum probatur fuiſſe in caſu noſtro, verũ po-
tius ſecundum ea quæ proponuntur, in con-
trarium extat veritas. quo fit vt non obſtet cõ
ſtitutio Mediolani ſcripta lib. 4. ſub tit. de one
ribus. quæ multis rationibus non viget in caſu
noſtro. loquitur enim reſpectu bonorum Do
minij Mediolani, vt in illis verbis, teneantur
contribuere vniuerſa loca huius dominij, &
pro bonis pro quibus conſuetum erat ſolui
onera, vt ex illis verbis teneantur ad ſolutio-
nem onerum his modo, & forma prout tene-
batur ille cuius erant bona, & in eo loco vbi
ſolui conſuetum fuerat pro huiuſmodi bo-
nis. Item ex verſ. vel communitatis & loci cũ
quibus onera ſuſtinebant. At loca de quibus
agitur, præcipuè prædicta tria, nunquam fue-
runt de Dominio Mediolani, & nunquã ſubi-
uerunt aliqua onera Ducalia cum aliquo alio
loco dicti Dominij, nec vti ab alijs diſtincta
& ſeparata, ergo. &c.

Accedat ꝙ in dicta conſtitutione de oneri-
bus, excipiuntur hi quorum priuilegia ex vſu
longiſſimi temporis exemptionem a prædi-
ctis oneribus interpretata fuerunt; At in caſu
noſtro prædicta oppida non ſolũ longiſſimo
14 tpe, ſed etiam immemorabili, qd habet † vim
conceſſionis, & priuilegij, ac cõtractus, vulg. l.
hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqu. quotid. &
æſtiu. c. ſuper. §. præterea. de verb. ſign. cum ſi-
mil. non ſubiuerũt dicta onera; Ergo in dictis
locis non procedit prædicta conſtitutio. præ-
ſertim cùm dicta tria loca nullo tempore fue-
rint de Dominio Mediolani, licet forſan ali-
quando a Ducibus Mediolani detenta, inde
tamen reſtituta ſuis Dominis prioribus.

Nec valet argũ ſeu conſequentia, Dux Me
diolani tali tpe poſſidebat talia oppida, ergo
erant de Dominio Mediolani. Cũ nõ probet
15 † hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe. vul-
gat. l. non hoc. C. vnd. legitim. videmus enim
Regem Hiſpaniarum poſſidere Regna Nea-
polis, & Siciliæ, & alia plura, & tamen non eſ-
ſe de Dominio Hiſpaniarũ: ſic in caſu noſtro
ex eo quòd aliquis Dux Mediolani aliquo tẽ-
pore tenuit prædicta loca non ſequitur, ergo
erant de dominio Mediolani.

Et ſi dicatur Diuum Carolum quintũ poſt
donationem factam prædicto quõdam Prin-
cipi Melphæ de prædictis locis, donaſſe ſeu in
feudum cõceſſiſſe Sereniſſimo Philippo eius
filio Ducatum Mediolani, cum omnibus in
eo contentis, aliàs a Venzilao Imperatore do
natis Io. Galeacio Duci Mediolani, & propte
reà in eo Ducatu cenſeri comprehenſa prædi
cta oppida.

Reſpondeo poſito quòd de eis legitimè cõ
ſtaret, illas non comprehendere bona ſeu op-
pida prædicto quõdam Principi Melphæ do-
nata & in feudata. ex notat. in c. vni. de capit.
qui cur. vendid.

Præterea dico non apparere Duces Medio
lani aliquando poſſediſſe legitimo tempore
præſertim prædicta tria oppida, verũ illa ſem-
per fuiſſe tenta & poſſeſſa a Fliſcis, & ſuis præ-
deceſſoribus tamquàm feuda Imperialia, nõ
autem Ducalia.

Et prædicta ſine difficultate locum ſibi ven
dicare debent in caſu noſtro, in quo negotiũ
eſt cum prædicto Sereniſsimo Catholico Re
ge, hærede vniuerſorũ bonorum, ac virtutũ,
& præſertim liberalitatis, & munificentiæ Di-
ui Caroli quinti eius patris, cuius facta impro
bare iure non põt nec debet. vulg. l. cùm a ma
tre. C. de rei vendic. cum ſimil. præſertim cùm
ex eius perſona Dominium Ducatus Medio-
lanenſis habeat titulo lucratiuo. l. ex qua per-
ſona. ff. de regu. iur.

Quod verò obijcitur prædictum Illuſtr. Io.
Andream Auriam non eſſe admittendum ad
ſucceſsionem prædictorũ bonorũ feudaliũ,

ex diſpoſitione prædictæ conſtitutionis,poſi-
tæ ſub titu. de feudis. §. ne beneficiorum me-
moria &c. vocantis tantùm ad ſucceſſionem
feudi deſcendentes primi acquirentis per li-
neam maſculinam,facilè tolli poteſt.

Primò vt ſæpius dictum fuit prædictã con-
ſtitutionem vti a regulis iuris cõmunis exor-
bitantem,non habere locum niſi in feudis Du-
calibus Dominii Mediolanenſis, & quoad
ſubditos ex dicto Dominio. vt ex lectura præ-
dictæ conſtitutionis clarè dignoſcitur, præſer
tim in §.pari modo non concludantur ſubdi-
ti huic Dominio. &c. Nos autem eſſe in feu-
dis merè Imperialibus, a Dominio Mediola-
nenſi ſegregatis.

Secundo reſponderi poteſt prædictam con
ſtitutionem loqui vbi tranſuerſales agnati ve
nirent duntaxat iure tranſmiſſionis, ſecus au-
tem vbi expreſsè vocati eſſent ex prima inue-
ſtitura, vt in caſu noſtro, quia tunc non iure
tranſmiſſionis,ſed iure proprio,& ex perſona
propria venirẽt,iuribus appoſitè allegatis per
prædictum D.Paptiſtam Marezanum. quibus
addo Iaſ.conſil.113.nume.3.& 4.Dec. conſil.
239.nume.50.

Tertiò reſpondetur prædictis omnibus quæ
vrgẽtiſſima ſunt ceſſantibus, caſum noſtrum
omnino exceptum eſſe a prædicta cõſtitutio-
ne,vt expreſsè probatur in verſi.bona publica
ta de quibus libera facultas diſponendi & ac-
quirendi conceditur.

Nec intẽtionem Domini Regis ſeu Duca-
lis fiſci procuratoris defendit conſtitutio,qua
17 cauetur donationes † à Principe factas nõ va
lere, niſi a Senatu fuerint confirmatæ. Quia
multifarie reſpondetur.

Primò conſtitutionem prædictam eſſe im-
poſitam ſtatui Mediolani, vt ex inſcriptione
voluminis legitur. At dicta loca non ſunt de
ſtatu Mediolani,ergo.&c.

Secundo reſpondetur prædictam conſtitu-
tionem loqui duntaxat de actibus, qui potiſſi
mè dependent a ſola Principis voluntate, &
ſic vnius, vt puta in pura donatione, q̃ in do-
nantis voluntate ſita eſt.l. in hac ſacratiſſima.
verſicu. atque vt ipſa donatio. l. necambigo.
C.de donatio.l.abſenti.ff.eod.titu.capit.ſi tibi
abſenti.de preben.in 6.& idem de remiſſioni-
18 bus,gratijs, † ac indulgentijs, quas certi iuris
eſt in ſola Principis voluntate & auctoritate
conſiſtere.tot.titu. de conſtitut. Princip. ff. C.
& ext. At nos ſumus in inueſtituris, & ſic in cõ
19 tractibus † vltro citroque obligatorijs.cap.1.
de forma fidelit. & in tit. qualit. Domin. pro-
priet.priuet,Iaſ.latè d.conſi.227.colum.4.ver-
ſicu. 1. quia &c. cum alijs cumulatis a Piſaur.
conſil.114. nume. 202. & plurib. ſequen. inter
conſil. Brun.Stephan.Bertran.conſil.15.nu.8.
in parte primi volum. vbi poſt Bald. in cap.
intellecto de iureiur. expreſſim ait contractũ
20 † feudalem non eſſe donationem, ſed contra
ctum vltrò citroque obligatorium Socin.con
ſil.10.nume.21.inter conſil.Brun.Curt. Iun.de
feud. in prima parte quæſtio. 9. & 11. Gozad.
conſil.26.nu.41. Ergo non nocent dictæ con-
ſtitutiones,tamquam a iure communi exorbi-
tantes, & propterea ſtrictè intelligendæ.

Tertiò reſpondetur,dato citra veri præiudi
cium quòd donationem continerent prædi-
ctæ inueſtituræ,attamẽ adhuc huiuſmodi do-
natio non comprehenderetur in donationi-
bus,de quibus in dictis conſtitutionibus men-
tio fit.Cùm ſimpliciter de donis loquantur,&
21 ſic de donationibus † puris & ſimplicibus.la-
tè Tiraq.in d.l.ſi vnquam.in verbo donatione
largitus.nume.1.C.de reuocan. donatio. Nos
autem ſumus in donatione ſeu inueſtitura re-
22 muneratoria, quæ † non venit appellatione
ſimplicis & puræ donationis, ex abũdè citatis
a Tiraquel.in dicto verb. Donatione largitus.
nu.2. & ſequen. dicens iſtam eſſe communem
opinionem.Idcirco ad eam non extenduntur
dictæ conſtitutiones.arg.notat.per Iaſ.d.con-
ſil.227. verſicu. 8. & in authen. res quæ in 5. li-
mitat.C.commun.de legat.late Bart.in repet.
rubr.C.de reb.alien.non alienan.Socin. Iun.d.
conſil.91.nu.15.& ſequen.Tiraq.in d.verſi.do
natione largitus.num.27.45.& 46.concluden
23 tes conſtitutiones † prohibentes alienationẽ
aliquam rerum, non extendi ad alienationes
quæ fiunt ex cauſa remunerationis. Hinc ſcri-
bit Socin.Iun.d.conſi.91.nu.20.poſt Bald.con
ſil.53.volum.2.quòd pro regula dici ſolet edi-
24 cta † prohibitoria non eſſe prodita contra be
nemeritos. Et hæc corroborantur ex his quæ
late ſcribit Tiraquel.in d. verſicul. donatione
largitus.num.15.& ſequen.vſque ad num.65.
25 ponens.44.effectus huius donationis † remu-
neratoriæ,& inter cæteros quòd illud quod re
26 uocabile † eſt, fit irreuocabile, ſi factum fuit
propter benemerita.

Comprobãtur hæc infraſcripto fundamẽ-
to, arguendo a coniunctione infraſcriptarũ
27 legum,quod argumẽtum † eſt forte.l. Gallus.
§.ille caſus indifficilis. vbi Barto.& Doct.ff. de
liber.& poſthum.videlicet de text.l.ſancimus.
in princip. verſic. aliquam verò quantitatem.
C.de donatio.iunct. l. Aquilius. & ibi gloſſ. in
verbo non meram.Barto. Alber.& cæteri Do
cto.& l.ſi pater.§.fina.ff.de donatio. Nam in l.
ſancimus. verſicu. Aliquam verò. dicitur do-
28 nationem † excedẽtem legitimam ſummam
tunc præſtitutam, ſi non fuit inſinuata, in eo
quod excedit pro non ſcripta haberi debere.
in d.verò.l.Aquilius.& l.ſi pater. §. fina. nota-
tur per Barto.& alios Docto. & Alexan. con-
ſil.216.nume.2.volum.2.& conſ.113.num.51.
volum. 6. dicitur leges ſeu conſtitutiones lo-
quentes de inſinuatione donationũ exceden-
29 tium † legitimam ſummam, ſcilicet aureorũ
quingentorum, non comprehendere dona-
tiones remuneratorias, cùm hæ non indigeãt
inſinuatione. quod innumeris auctoritatibus
comprobat Tiraq.in d.verſicu.donatione lar
gitus.nu.47.D. Roll. a Vall.latè conſil.13.nu.
27. volum. 1. vbi hoc ponit pro vera & com-
muni concluſione. Reuerendiſſimus Cardi-
nal.Simoneta in vol.conſil. pro Illuſtriſſimis
D.Mantuæ in cauſa Marchionatus Mõtisfer-
rati conſil.25.nu.10. & pluribus ſeq. Ita in ca-
ſuno-

ſu noſtro dicendum videtur ꝯſtitutiones præ-
dictas loquentes ꝙ donationes Principum de
beāt offerri Senatui, & ab eo cōfirmari, alio-
quin pro nullis, & non ſcriptis, & conceſſis ha
beantur; non habent locum in hac donatio-
30 ne, † ſeu conceſſione remuneratoria, facta
in ſolatium nepotis interempti, & triremium
direptarum, de qua in prædicta conceſſione,
& inueſtitura, quæ non eſt ſimpliciter dona-
31 tio, † ſed potius merces eximij damni paſſi
appellanda eſt d.l.ſi pater.§.fi.ff.de donatio.

Cæterum quia a Regio ſeu Ducali Procu-
ratore dicitur, Diuum Carolum quintum in
donatione ſeu cōceſſione facta Ducatus Me
diolani Sereniſſimo Philippo Hiſpaniarum
Regi eius filio, facultatem dediſſe cogendi
quoſcunque vaſallos Imperiales locorū ſci-
torum in Diœceſi Tortonenſi, & per conſe-
quens prædictum Illuſtr. D. Andream Auriā
occaſione prædictorum locorū ad recogno-
ſcendum ipſum Regem immediatum Domi
num, idcirco obiectio ſequentibus modis fa-
cilè tollitur.

Primo loco, poſito ꝙ ita conceſſum fuiſ-
ſet in prædicta donatione ſeu conceſſione ha
ctenus non viſa, prædictum Diuum Carolum
32 iure † nō potuiſſe in præiudicium dictorum
vaſallorum Imperialiū, illos inuitos & igno-
rantes alteri Principi inferiori ſubmittere, cō
tra formam contractus feudalis cùm eo initi,
a quo ſolus recedere non potuit, Cùm eſſet
33 † vltro citroque obligatorius. iux. notat. in c.
1.de probatio. cum alijs ſupra allegatis.

Secundo reſpondetur ꝙ cū prædictus Prin-
ceps Auriæ, & alij in cōceſſione & inueſtitu-
ra vocati reſpectiuè poſt mortē prædicti Di-
ui Caroli, adducti virtute prædictæ donatio-
nis & inueſtituræ dictorum locorū, bona fide
& iure obtinuerint inueſtituras pro dictis lo-
cis a Sereniſsimis Imperatoribus Ferdinādo,
& Maximiliano ſucceſſiuè, non debet nunc
prædictus Illuſtr. Ioānes Andreas cogi ad re-
cognoſcendum prædictum Regem, inſcio &
forſan inuito moderno Imperatore, de cuius
directo & ſupremo Dominio ac auctoritate
principaliter tractatur.

Tertiò rūderi pōt, dato citra veri præiudi-
cium prædictū Sereniſſimū Regem poſſe co-
gere dictum D. Io. Andream ad recognoſcen
dū ipſum regē immediatum Dūm, attamen
nō proptereà ſequit, ergo prædicta loca ſunt
de Dominio ſeu Ducatu Mediolanēſi, ita qđ
ſubijciant oneribus, ac Magiſtratib. dicti Du-
catus adſtringantur, cùm omnino ſint hæc ſe-
parata, & diuerſa, ex qbus de vno ad aliud non
infertur. vulg. l.fi.ff.de calumniat. & l. Papinia
nus exuli ff.de minor.

Concludo igitur non eſſe cogēdum prædi-
ctum Illuſtr. Io. Andream ad recognoſcendū
prætextu dictorū locorum, aliū in ſupremū,
& immediatū Dūm, quàm Cæſarem. Homi-
neſque dictorum locorum omni caſu nō eſ-
ſe cogendos ad ſubeundum onera, præſertim
ordinaria dicti Ducatus, verū a prædictis om
nibus ipſos vaſallos & homines reſpectiuè eſ
ſe abſoluendos & liberādos, ſalua ſemper cen
ſura Illuſtriſſimi Senatus, cuius correctioni
me ſubmitto.

SVMMARIVM.

1 *Iureconſultus ſecundum ea, quæ ex fide geſtorum probantur reſpondere debet.*

2 *Ius ex actoris perſona metimur, & ſic a petitione actoris incipiendum eſt.*

3 *Actoris petitio priuſquàm conuenti exceptio diſcuti debet.*

4 *Cauſa poſſeſſorij prius diſcuti debet quàm petitorij, niſi principis reſcripto in vtroque ſimul procedendum eſſe mandatum foret.*

5 *Poſſeſſorij cauſa etiam in materia feudali priuſquam petitorij diſcuti debet.*

6 *Exceptio altiorem & longiorem indaginem requirens, an miſſionem in poſſeſſionem impedire poſſit.*

7 *Hæres ſiue ex teſtamento ſiue ab inteſtato in poſſeſſionem bonorum etiam feudalium, quæ defunctus tempore mortis ſuæ poſſidebat, mitti debet.*

Quæ concluſio procedit ſiue agnatus defuncti poſſidebat ſiue non nume. 8.

9 *Principis ab ordinatione quòd aliquis in poſſeſſionem mittatur ſupplicare non licet.*

10 *Appellatio vel ſupplicatio ab ordinatione de mittendo in poſſeſſionem non datur.*

11 *Agnatus poſſidens feudum, quando miſſionem in poſſeſſionem fiendam de hærede ſcripto impedire poſſit.*

12 *Priuilegium niſi ſubſcriptionem & ſigillum Principis habeat, priuatum & inualidum dicitur.*

13 *Priuilegijs antiquis non creditur ſi ſigilla conſumpta ſint, vel enormem fracturam patiantur.*

14 *Locus loci an deſcribi debeat in priuilegijs & inſtrumētis, & an ſufficiat ſi dicatur Dat. in tali Diœceſi.*

15 *Priuilegium aut aliam ſcripturam ſemel improbans, ex ea poſtea ſe iuuare non poteſt.*

16 *Scripturam producens ſibi præiudicat, etiam ſi ſit res inter alios acta.*

17 *Priuilegia Principum Pedemontium ex conſuetudine a Principibus ſubſcribi & ſigillari ſolent.*

18 *Diſpoſitione in omni voluntas cum poteſtate concurrere debet, aliàs altero deficiente diſpoſitio corruit.*

19 *Primogenituram in ſuo ſtatu erigere non poteſt, qui alium in ſuperiorem recognoſcit.*

20 *Primogenituræ & ſucceſſionis omnium bonorum de iure communi baſtardus incapax eſt.*

21 *Princeps in feudo inhabilē inueſtiendo eundē habilē facere cēſetur, ſed inferior a Principe id facere nequit.*

22 *Princeps inferior & qui alium in ſuperiorem recognoſcit, contra ius commune ſtatuere non poteſt, aut legi derogare.*

23 *Nullum quod eſt confirmari non poteſt.*

24 *Princeps infeudans ſine conſenſu vocatorum ex inueſtitura, formam primæ inueſtituræ tollere aut alterare non poteſt.*

25 *Feudo licet in nouo, ex mero pacto & prouidentia concedentis conceſſo, per vaſallum cum conſenſu Domini, liberis ex prima inueſtitura vocatis, præiudicari non poteſt.*

26 *Feudi in conceſſione pacta etiam inſolita & contra propriam naturam feudorum, apponi poſſunt.*

27 *Feudum quando ex pura gratia concedentis cōceſſum eſt pater filijs præiudicare non poteſt.*

28 *Feudatarius primus acquirens an primogenitu-*

 ram

ram in feudo conſtituere poſſit.

29 *Oppoſitum in oppoſito idem operari debet quod propoſitum in propoſito.*

30 *Diſpoſitio per quam fit redditus ad primæuam naturã fauorabilis, & obſeruanda, etiam in tertij præiudicium.*

31 *Totum dicens nihil excludit.*

32 *Diſpoſitio efficacior redditur ex geminatione, reiteratione, & triplicatione actus & contractus, ita vt contra actum ex interuallo triplicatum nihil opponi poſſit.*

33 *Error in actu vel contractu geminato aut triplicato nõ præſumitur.*

34 *Primogenitura an per diuiſionem bonorũ tolli dicatur.*

35 *Feudum ſemel diuiſum perpetuò diuiſibile durat.*

36 *Diuiſio bonorum quid operetur inter diuidẽtes & alios ſucceſſores.*

37 *Lex quando circa plura in eadem oratione diſponit, diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum videtur.*

38 *Eques ſiue frater Hieroſolimitanus feudi incapax eſt.*

39 *Primogenitura an ex prohibitione alienationis bonorũ inducatur, & quid alienatione ſecuta.*

40 *Primogenitura contra iuris communis diſpoſitionem eſſe dicitur.*

41 *Filij omnes æqualiter ad ſucceſſionem patris ex iuris diſpoſitione vocantur.*

42 *Priuilegia ſtricti iuris ſunt, & ſtrictè intelligi debent.*

43 *Prædia ſi ſeparata ſunt, vnum ſub appellatione alterius non venit.*

44 *Legis fina. C. de edict. diu. Adria. tollen. beneficium cedi poteſt.*

45 *Tranſmiſſibile quod eſt ad hæredes, & id ceſſibile pariter eſt.*

46 *Clauſula ad habendum tenendum, principaliter in inueſtitura diſpoſita non alterat.*

47 *Corrigere incontinenti quis ſe non cenſetur.*

48 *Donatio quando per ſuperuenientiam filiorum reuocata cenſeatur.*

49 *Laudum prolatum inter alios alijs non nocet.*

50 *Laudum propter læſionem enormiſſimam obtenta abſolutione a iuramento reſcindi poteſt.*

CONSILIVM XLII.

PRæceptis Sereniſſimi Domini noſtri iubẽtis vt in hac Illuſtrium Philippi & Claudij fratrum de Sabaudia, controuerſia, votum noſtrum ſcriberemus, parere cupientes, operepretium arbitramur, quò calculi noſtri rationes reddamus, iuriſcõſulti normam in l. Illicitas. §. veritas. ff. de
1 offic. Præſid. ſequi, & ſecundũ ea † quæ ex fide geſtorum probantur reſpõdere. Verum cùm
2 ex actoris perſona ius † metiri debeamus: l. 1. & 2. ff. ſi pars hæred. petat. Primò petitiones
3 † ipſius D. agentis, deinde Domini conuenti exceptiones ſummatim præmittendas duximus.

Petijt igitur Dominus Claudius originalis actor primis ſuis precibus ſe mitti in poſſeſſionem dimidiæ partis omnium bonorum allodialium & feudalium aui, patris, matris, fratris, & patrui, illaque vt communia diuidi, Dominumque Philippum fratrem condemnari ad reddendam rationem fructuum perceptorum indebitè, & ius & iuſtitiam miniſtrari. Cui fuit reſcriptũ conceſſum 29. Iunij 1560. vt parte vocata mitteretur in poſſeſſionem prædictorum bonorum pro dimidia. in cuius reſcripti exequutionẽ delegatus vocato Domino Philippo, iuxta formam reſcripti, ſumptis informationibus ſuper poſſeſſorio patris, patrui; & quondam Io. Franciſci Domini Caburri, miſit procuratorem prædicti Domini Claudij in poſſeſsionem dimidiæ partis bonorum Panchalerij, Ozaſchi, & Caſtri Reyneri, non obſtantibus exceptionibus a Domino Philippo oppoſitis, videlicet Primogenituræ in locis Raconiſij, Meglabrunæ, & Caburri, præſcriptionis, teſtamenti Domini Ludouici fratris, necnon ratificationis laudi per ipſum Dominum Claudiũ factæ. Et cùm delegatus vellet ad miſſionem in poſſeſſionem bonorum Raconiſij Meglabrunæ, & Caburri procedere, fortius cõtradixit Dominus Philippus, producendo ad præmiſſorum probationem quædam iura, petendo ſe remitti S. Altitudini. Quorum omnium occaſione deſtitit cõmiſſarius ab vlteriori exequutione remittendo ipſas partes coram S. Altitudine. Quæ auditis partibus in his quæ ꝓponere & deducere voluerunt, iterum ſuo reſcripto. 14. Septembris accedente conſilio Procerum ordinauit, vt citra præiudicium iurium ipſarum partiũ in petitorio, mitteretur D. Claudius in poſſeſſionem pro dimidia prædictorum bonorum Raconiſij, Meglabrunæ, Caburri, & omnium aliorum petitorum. Deinde laxatũ fuit aliud reſcriptum. 21. prædicti menſis Septembris, quo mandatur vt compareant partes ipſæ coram Illuſtr. Senatu & Præſide Cameræ, propoſituræ & exhibituræ quæcunque eorum iura, vt eorum audita relatione poſſet S. Altitudo quod iuſtum eſſet pronuntiare. Cuius reſcripti virtute comparuerunt partes ipſæ, & iura inferius deſignata reſpectiuè exhibuerunt, cũ proteſtatione per ipſum D. Claudium ſæpius facta, quod non intendebat ingredi petitorium, niſi prius diſcuſſo poſſeſsorio. Contra verò excepit D. Philippus, contendens eſſe ſimul procedendum & cognoſcẽdum in vtroque remedio, poſſeſsorio ſcilicet & petitorio, deducendo in vim capitulorum antiquiſſimam obſeruantiam primogenituræ; & alia plura ad corroborationem ſuarum exceptionum, de quibus infra ſuis locis dicetur. 14

4 Primus igitur articulus eſt, an determinanda ſit cauſa poſſeſsoria tamquàm inſtructa, an verò differenda donec fuerit etiam cognitum in petitorio. Et concluſiuè loquendo, cũ reſcripto Ducali mandatum nõ fuerit vt cauſa petitoria & poſſeſsoria ſimul & ſemel terminari deberet, ſed quòd vnuſquiſque de iuribus ſuis edoceret, & D. Claudius ſemper proteſtatus fuerit nolle ingredi petitorium, niſi diſcuſſo poſſeſsorio, & facta executione ordi-

ordinationis Ducalis. Cùmq; cauſa poſſeſſo-
ria ſit inſtructa, cauſa verò petitorij ꝑpter de-
ducta & replicata ipſius agentis, ac capitula
quæ à reo ad probandum admitti petuntur,
requirat altiorem & longiorem indaginem,
dicimus debere prius cognoſci de cauſa poſ-
4 ſeſſoria. † vulg.iurib. l.ordinarij.C.de rei ven-
dicat.l.incerti.C.de interd.cap.2.& cap.paſto-
ralis. de cauſ. poſſeſs. & proprietat. & vbique
Docto. & in remedio quorum bonorum bo-
nus text.in l.fina.C.quor.bonor. & in materia
5 feudali.† §.inter filiã. ſi de feud. fuer. contro-
* uerſ. inter Dom. & agnat. gloſſ. *communiter* ap-
probata in c.1.de controu. inter maſ. & fœm.
de benef.Dec.conſi.424.& 498.num.1. & ſeq.
cum pluribus concordantibus. Et huius voti
fuit Senatus, cauſam ſcilicet poſſeſſoriam eſ-
ſe prius determinandam.

Secundus erit articulus, an probata ſit intẽ-
tio Domini Claudij, vel exceptione eliſa. Et
omiſſis ſuperfluis diſputationibus, Dicimus
probata extrema requiſita, videlicet ipſum eſ-
ſe filium legitimum & naturalem quondam
Bernardini communis patris. quod etiã Do-
minus Philippus frater pluribus in locis pro-
feſſus eſt. Item patrẽ poſſediſſe bona ad quæ
agit. verum reſpectu bonorum allodialium
quæ pater tẽpore eius mortis tenebat & poſſi
debat, cum ex actis appareat patrem deceſſiſ-
ſe relictis quinque filijs maſculis, videlicet Lu
douico, Carolo, Philippo, Ioan.Franciſco, &
Claudio, conſtetque Ludouicum deceſſiſſe te-
ſtatum, & ſibi hæredem vniuerſalem inſtituiſ-
ſe Philippum, nec appareat alios duos fratres,
videlicet Carolum, & Ioan.Franciſcum ſe hæ
reditati paternæ immiſcuiſſe, Certè horũ duo
rũ portio accreuit pro dimidia Domino Phi-
lippo, & altera dimidia Domino Claudio, Ex
diſpoſitione.l.vnic.C.quand.non petent. par.
petẽt.accreſc. Et propterea deberet mitti Do-
minus Claudius titulo vniuerſali in poſſeſſio-
nem omnium bonorum, quæ pater poſſide-
bat tempore mortis pro duabus partibus ex
quinque, cum vnam habeat ex perſona pro-
pria, alteram ex perſona prædictorum duo-
rum fratrum. Reliquis tribus partibus eodem
titulo vniuerſali remanentibus penes Domi-
num Philippum, Cùm vnam habeat ex perſo
na propria, aliam ex teſtamẽto Ludouici fra-
tris, & tertiam ex perſona aliorum duorũ fra-
trum inteſtatorum. Et præmiſſa reſpectu bo-
norum allodialium vt prædictum eſt.

Quo verò ad bona feudalia, cùm in eis te-
ſtamentum Domini Ludouici regulariter nõ
valeat, cap.1.de ſucceſſ.feud. ſitque Dominus
Claudius ex iuris communis diſpoſitione ca-
pax feudorum, dicitur miſſionem in poſſeſ-
ſionem pro dimidia in eis fuiſſe legitimè con
ceſſam, & propterea ordinationem de qua in
reſcripto ſub die 14. Septembris proximè præ
teriti, in bonis allodialibus pro duabus parti-
bus ex quinque, in bonis verò feudalibus pro
dimidia exequendam eſſe, Non obſtantibus
exceptionibus a Domino Philippo oppoſi-
tis, Et deductis, quæ cùm requirant altiorem
6 & longiorem indaginem, † aut extrinſecam
probationem, non poſſunt impedire prædi-
ctam miſſionem. & huius ſententiæ fuit Sena
tus, motus ex vera & communi concluſione,
7 quòd hæres † ſiue ex teſtamento ſiue ab inte-
ſtato debet mitti in poſſeſſionem bonorum,
quæ defunctus tenebat tempore eius vitæ &
mortis, etiam feudalium.l.1. & l. ſequen. ff. &
C.quor.bonor.glo.Barto.& communiter Do
cto.in l.2.& fina.C.de edict.diu. Adria. tollen.
§.inter filiam.§.defuncto.ſi de feud.fuerit cõ
trouerſ.inter.Dom.& agnat.glo.1. in d.cap.1.
ſi de feud.fuer. controuerſ. int. maſcul. & fœ-
min. de benefic. quæ loquitur ſiue agnatus
8 † aduerſarius poſſidebat, ſiue nõ. quam ſequi-
tur ibi Bald.& Laud.Curt.in ſuo tractat. feud.
in 3.part.quæſt.1.& 21.& conſi.41.num.5. vbi
dicit iſtam eſſe communem opinionem, &
non habere contradictorem.Dec.conſi.424.
& pluribus alijs conſilijs Brun.conſi.1.nu.4.&
15.& Camp.conſi.2.nume.8.& 9. inter conſil.
Brun. qui omnes loquũtur in filia, vel alio ex-
traneo hærede, contra quos eſt iuris commu-
nis feudorum diſpoſitio, Ergo multo magis
eorum dicta habent locum in Domino Clau-
dio filio vndecunque feudorum capace. Af-
flic. deciſ. 119. Et eo magis mitti debet cum
Principis decreto cauſa cognita, & acceden-
te voto procerum, ordinatum fuerit eum eſ-
9 ſe mittendum, à qua ordinatione † non licet
ſupplicare l.fina.ff.de appella.& l.quiſquis.C.
quor.appell.non recipian. vbi glo. dicit illam
l. procedere in quocunq; poſſeſſorio. & dato
10 quòd liceret ſupplicare, † non debet impedi-
ri miſſio.l.vnic.C.ſi de moment. poſſeſſ. fuer.
appell. & ibi communiter Docto. Bartol. &
Angel. in l. 2. ff. de appellat. recipien. Afflic.
deciſ.269.

Nec obſtare videtur id quod aliqui Doct.
voluerunt in d. §. inter filiam. & aliquibus in
locis ſupra allegatis, ſcilicet præmiſſa non ha-
bere locum quando agnatus poſſidens offert
incontinenti per modò conſtet modò agatur
edocere de iure ſuo, excluſiuo intẽtionis agen
tis, & quòd in caſu noſtro D. Philippus frater
poſſidens produxit priuilegium prædictum,
factum cum vniuerſitate Raconiſij, cum con
ſenſu Ludouici communis patris agnatio-
nis, primi acquirentis, & confirmatũ ab Ame
deo Duce, in quo continetur primogenitura
in dictis locis Raconiſij & Meglabrunæ exclu
ſiua penitus aliorum filiorum.

Quia reſpõdetur prædictam limitationem
recipere ab ipſis Doctoribus aliam ſublimi-
tationem, videlicet eam non procedere quan
do exceptio propoſita, & iura producta requi
runt altiorem indaginem, ob replicationes fa
ctas, & iura ab agente exhibita, confluctumq;
iurium productorum, ita reſpondet nomina-
tim Dec.conſil.588.nu.12. Idem ſentit Cam-
peg conſil.2.inter conſil.Brun.nu.12. Gozad.
conſi.7.nu.13.faciunt notat.in l. 2. C. de edict.
diui Adria.toll.& dicta per Paul.de Caſt.in l.ſi
de vi.nu.4.ff.de iudic. Quòd aũt in caſu noſtro
exceptiones a Dño Philippo ꝓpoſitæ requi-

rant altiorem indaginem, videtur apertè de-
monſtrari ex infraſcriptis replicationibus, &
oppoſitionibus ab agente aduerſus iura a reo
producta factis.

Et primò contra prædictum priuilegium,
quòd ſit ſcriptura priuata fidem non faciens,
cùm non habeat ſolemnia requiſita ad eſſe
12 priuilegij, † videlicet epiſtalma ſiue ſubſcri-
ptionem Principis, & ſigillum, quæ dicuntur
requiri vt priuilegium probet. l. ſacri affatus.
C. de diuerſ. reſcript. & in l. benè a Zenone. C.
de quadrien. præſcrip. & in cap. inter dilectos.
de fid. inſtrument. & vbique Doctor. Abb. in
cap. cùm cauſam. colum. 2. de probat. vbi per
text. in d. c. inter dilectos. dicit non credi priui
13 legijs † antiquis ſi ſiglila ſint conſumpta, vel
enormem patiantur fracturam vt latè Alex.
conſil. 150. vol. 6. poſt Bald. & Ang. per eum al
legatos. quos refert & ſequitur Crauet. conſil.
277. col. 1. Pariſ. conſi. 114. col. 2. vol. 1. qui om
nes loquuntur in priuilegijs antiquiſſimis.

Opponitur etiam loci certi defectus. Nam
14 & ſi non requiratur locus loci, † attamen lo-
cus debet eſſe certus. vt puta in tali ciuitate ſi-
ue oppido, & nõ ſufficeret dicere in tali dioe-
ceſi. Felin. in capitu. 1. nume. 6. de fid. inſtru-
ment. Sed in priuilegio prædicto dicitur Da-
tum in Piacenti loco qui locus omnino eſt
incertus, Ergo defectu loci poteſt de fide du-
bitari.

Quod priuilegium videtur etiam claudica-
re, ex eo quòd actum fuit vt apponeretur ſigil
lum paruum, & tamen non apparet fuiſſe ali-
quãdo appoſitum, Nec id fuit deductum, quo
caſu non probat. Alexand. d. conſi. 150. nume
ro quinto, volum. ſexto. Conueniunt dicta
Barto. in authen. ſi quis in aliquo. nume. 6. &
7. C. de eden. poſt Innocen. in cap. cùm olim.
de priuileg.

Diminui etiam videtur fides priuilegij ex
eo, quòd in ſubſequentibus inueſtituris nulla
penitus eſt facta mentio de dicto priuilegio
& confirmatione. quo fit vt reddatur ſuſpe-
ctum dictum priuilegium. Abb. in capit. inter
dilectos. colum. 2. verſicu. in omnibus autem
Imperialibus. per illum text. de fid. inſtrum.

Augetur prædicta ſuſpicio ex alijs proceſſi-
bus productis per reum, ad comprobandum
fidem priuilegij prædicti, in quorum altero fa
cta productione dicti priuilegij & aliorum iu-
rium a Sindico vniuerſitatis Raconiſij, in qua
dam cauſa contra ipſum D. Philippum, ipſius
procurator oppoſuit aduerſus prædicta iura
de ſcriptura priuata, & fidem non facere. quo
fit vt nunc videatur non poſſe ſe iuuare dicto
15 priuilegio, † quod nixus eſt improbare. capit.
ex eo. de regu. iur. in 6.

Nec refragatur quòd ſit rés inter alios acta,
16 Quia producẽdo † ſibi præiudicauit, Cum vi-
deatur approbare in eo contenta. iux. not. per
Bald. & Docto. in l. cùm precum. C. de liber.
cauſ. glo. Barto. & Docto. communiter in l. 1.
§. editiones. in verbo die & conſtit. ff. de eden.
authen. ad hæc. C. de fid. inſtrument. & in cor-
pore vnde ſumitur. Iaſ. cõſi. 57. col. 4. vol. 1. Ex
quibus omnibus inficiari non poteſt dubiam
reddi fidem dicti priuilegij, & confirmationis
ſubſecutæ, accedẽte præſertim notorio ſtylo
& conſuetudine, vt priuilegia Principum no-
17 ſtrorum ſubſcribãtur † à concedentibus, & ſi-
gilentur eorum ſigillo. Hinc fit vt non miran-
dum ſit, ſi ab Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Carolo
Domino & Duce noſtro non fuerint confir-
mata prætenſa priuilegia, licet ſuper hoc ſæ-
pius requiſitum appareat.

Et dato citra veri præiudicium quòd priui-
legium eſſet ſubſcriptum & ſigillatum, obijci
tur illud inualidũ eſſe defectu poteſtatis, quæ
18 † in omni diſpoſitione vnà cum volũtate re-
quiritur, Quorum altero deficiente corruit di
ſpoſitio. l. multum intereſt. C. ſi quis alter. vel
ſib. cap. cùm ſuper, de offic. deleg. pulchrè Bal.
conſi. 326. nume. 2. & ſequen. volu. 1. Nam &
ſi dictus Ludouicus Princeps Achayæ aliquẽ
capacem infeudare, aut potius ſubinfeudare
de prædictis locis Raconiſij & Meglabrunæ
potuiſſet, iuxt. notat. in cap. 1. in princip. de his
qui feud. dar. poſſunt, attamen non potuit, cũ
reſpectu dictorum locorum recognoſceret
Ducem Sabaudiæ in ſupremum & directum
Dominum, conſtituere in eis Primogenitu-
19 ram, † & vocare baſtardum de iure incapacẽ.
20 §. Naturales † ſi de feud. fuer. controuerſ. int.
Domin. & agnat. Nam quamuis Princeps in-
21 ueſtiendo inhabilem † videatur habilitare,
hoc tamen non poteſt inferior, cùm non poſ-
22 ſit ſtatuere † vel facere contra ius commune,
nec legi derogare l. normam. C. de offic. præ-
fect. prætor. cap. cùm inferior, & ibi gl. & Do-
cto. de malor. & obedien. Curt. ſen. conſil. 20.
volum. 1.

Nec dicta primogenitura videtur compro
bari ex prædicta confirmatione Amedei.

Quia vltra morſuras iam propoſitas aduer
ſus eius fidem, Cùm careat ſigillo & ſubſcri-
ptione, & vlterius ſe reſtringat ad franchiſias
eidem confirmationi ſubannexas, de quibus
non appareat, adhuc dicitur prædictam con-
firmationem videri nihil præſtare, quia quod
nullum eſt confirmari non poteſt. l. obligatio
§. tutor. ff. de author. tutor. l. nam ſi ſub condi-
tione. verſicu. poſt defectum. & ibi gloſſ. ff. de
iniuſt. rupt. & irrit. fact. teſtamen. Curt. iun. cõ-
ſil. 100. nume. 6. & in terminis noſtris faciunt
dicta per Abbat. in d. capitu. inter dilectos. co-
lum. 2. verſic. cum ergo priuilegium. Sigiſ. cõ-
ſil. 3. nume. 24. & ſequen. Et dato quòd valeret
confirmatio priuilegij prædicti, attamen non
valet niſi vt noua conceſſio, & attẽditur tem-
23 pus confirmationis, † non autem priuilegij. l.
adoptio non iure facta. & ſequen. ff. de ado-
ptio. Barto. in l. obſeruare. ff. de offic. Procon-
ſul. Dec. conſil. 367. nume. 4. Pariſ. conſil. 19.
vol. 1. Ruin. conſi. 196. nu. 4. vol. 1. Hinc ſequit
ꝙ prædicta primogenitura velut habens vires
a die ꝯfirmationis, nõ noceat nec præiudicet
dño agẽti, vocato ad ꝑdicta feuda ex pacto &
24 prouidẽtia cõcedẽtis, cũ verus Princeps † in
feudans, iure non poſſit ſine cõſenſu vocato-
torum ex inueſtitura, tollere ſeu alterare pri-
mam

mam formam inueſtituræ. Bald. latè conſil.
326. volum. 1. quem refert & ſequitur Socin.
conſi. 10. num. 23. inter conſi. feud. Brun. conſ.
1. nu. 23. conſ. 4. nu. 3. Dec. conſi. 468. nu. 18. &
conſi. 498. nu. 14. & ſequen. ſed Dominus agẽs
eſt vocatus ex primis inueſtituris conceſſis de
anno 1418. & 1419. in actis productis, ergo in
eius præiudicium non potuit per dictam con-
firmationem alterare formã prædictarum in-
ueſtiturarum præſertim cùm etiam Ludoui-
cus primus inueſtitus non interfuerit prædi-
ctæ confirmationi, nec ei conſenſerit. Nec cõ
ſenſus præſtitus franchiſiæ conceſſæ ab Illuſt.
Principe Achayæ de anno. 1414. porrigit effe-
ctum ad hanc confirmationem, de qua non
apparet eum habuiſſe notitiam. arg. l. ſi de cer-
ta. C. de tranſactio. l. cùm aquiliana. ff. de tran-
ſactio. & c. veniens de iureiuran. Et dato quòd
conceſſiſſet, non potuit præiudicare filijs ve-
nientibus ex gratia & prouiſione conceden-
tis, cum communis videatur concluſio, quòd
25 in feudo † etiam nouo, conceſſo ex mero pa-
cto & prouidentia cõcedentis, non poſſit per
vaſallum cum conſenſu Domini præiudicari
liberis vocatis. ita communem dicit Alexan.
conſi. 106. & ſequen. vol. 4. poſt Dy. Iacob. Bu
trig. Bar. Bal. Ang. Pau. de Caſt. Salic. Feder. de
ſen. & Ludouicum Roma. per eum allegatos.
& Alex. refert & ſequitur Curt. ſen. conſi. 25.
Iacob. de ſanct. Georg. in ſua inueſtit. feud. in
verſi. & cum pacto. nu. 2. poſt Iſer. Aluar. Io.
Ray. & Iacob. de Ardie.

Nec repugnat quod idem Iacob. à ſanct.
Georg. ſcribit loco ſupra allegato nu. 16. quia
intelligendo eum ſecũdum iura quæ allegat,
loquitur quando in inueſtitura à principio ita
conuentum fuerat, cum tunc quæcunque pa-
26 cta † poni poſſint, etiam contra propriam na
turam feudorum. cap. vni. de feud. non habẽt.
prop. natur. feud. cum ſimil. Hanc etiam opi-
nionem ſequutus eſt Præpo. poſt Bal. & alios
per eum relatos in cap. imperialem in prin. de
prohibit. feud. alienat. per Federic. & eã in ſe-
quitur Curt. in tractat. de feud. in 4. parte quæſ.
penult. verſi. quid ergo concludemus. & col.
ſequen. vbi poſt longam diſputationem hu-
ius quæſtionis concludit poſt Aret. in l. apud
Iulianum. §. ſi quid alicui. ff. de leg. 1. ꝙ quãdo
27 feudum † eſt conceſſum ex pura gratia conce
dentis, vt in caſu noſtro, pater non poteſt præ-
iudicare filiis. Quam diſtinctionem etiam ſe-
quitur Corn. conſ. 37. litera. l. cõſ. 51. litera. A.
& conſi. 282. litera. P. vol. 3. Dec. conſ. 339. nu.
5. & ſequen. & reſpondent ad doctrinam Bar.
in l. qui Romæ. §. flauius. ff. de verb. obligatio.
Socin. Iun. conſ. 72. num. 35. vol. 1. & pro hac
opinione facit Doctrina Bar. in l. iureiurandi.
§. ſi liberi. col. 2. verſic. veritas eſt. ff. de oper. li-
bert. Quòd autem huiuſmodi feuda Raconi-
ſij & Meglabrunæ fuerint cõceſſa ex pacto &
prouidentia legitur in inſtrumentis legitima-
tionis ſeu habilitationis, ac inueſtiturarum in
actis ꝓductis, in quorum primo videlicet ha-
bilitationis, de anno. 1418. coniunctus [illegible]
admodum Illuſt. quondam Dux Amedeus
iterum cõfirmauit inueſtituras factas p Illuſt.
Ludouicum Principem Achayæ, Ludouico
baſtardo de feudis Raconiſij, Meglabrunæ,
Pãchalerij, Ozaſel, Caſtri Reyneri. Et vlterius
ne lex poſſet præmiſſis inueſtituris in aliquo
refragari, prout poterat per §. naturales. ſi de
feud. fuer. controuerſ. int. Domin. & agnat. le-
gitimum fecit & habilem prædictum Ludoui
cum, quòd poſſet prædicta infeudata per ſe &
vniuerſos & ſingulos eius filios maſculũ vnũ
vel plures & filiorum filios, tenere & poſſide-
re, ſub pactis & cõditionibus, videlicet quòd
deficientibus filiis vno vel pluribus maſculis
prædicti Ludouici baſtardi, feuda prædicta re
uertantur ad prædictum Ducem & eius ſuc-
ceſſores. Item quòd filiæ dotentur in quanti-
tate, quæ tamen poſſet capi in prædictis bonis
infeudatis. Quæ quidem pacta & cõditiones
promiſit prædictus Ludouicus legitimatus
obſeruare cum iuramento, non obſtantibus
quibuſcunque iuribus & priuilegiis in contra-
rium facientibus, quibus omnibus expreſsè re
nunciauit. & idem diſponitur in alio inſtrumẽ
to inueſtituræ de anno. 1419. in quo præfatus
Ludouicus habilitatus ſub prædictis pactis &
conuentionibus ſuſcepit inueſtituram loco-
rum prædictorum Raconiſij, Meglabrunæ,
Panchalerij, Ozaſci, Caſtri Raynerij, & modio
rũ 60. grani debiti ab vniuerſitate villæ frãchę.

Et admiſſo citra veritatis præiudicium ꝙ
prædictum priuilegium primogenituræ eſſet
auctenticum, & quòd Ludouicus baſtardus
28 tanquam primus acquirens † potuiſſet con-
ſtituere primogenituram, & præiudicare alijs
filiis, recedendo à prima inueſtitura, tamen
etiam ſequitur, quòd ex poſt cum cõſenſu ve-
ri directi Domini, potuit recedere à prædicta
primogenitura, & præiudicare primogenitis,
redeundo ad primæuam & propriam naturã
feudorum, qua omnes filij æqualiter vocan-
29 tur, cùm idem operetur oppoſitum † in oppo
ſito quòd propoſitum in propoſito. l. fin. §. fi.
ff. de leg. 3. & in terminis noſtris hoc videtur
tenere Gulielm. à Perno. in 4. notab. à nu. 42.
vſq; ad nu. 48. Et id ratione ſuadetur, quia di-
30 ſpoſitio † per quam fit redditus ad primæuã
naturam eſt fauorabilis, & obſeruanda, etiam
in præiudicium tertij. cap. ab exordio. & ibi gl.
antepenult. 35. diſtinct. quem ad terminos ſuc
ceſsionis in feudis adducunt Brun. conſ. 1. nu.
37. Socin. conſ. 10. nu. 31. inter conſi. Brun. fa-
ciunt notat. per Butri. in c. olim. colu. fina. de
verb. ſignificat. Quod autem receſſerit prædi-
ctus Ludouicus, à primogenitura, & voluerit
redire ad propriã naturam feudorum, & voca-
re omnes liberos, euidenter demonſtratur ex
prædictis inſtrumentis inueſtiturarum de an-
no. 1418. & 1419. in quibus ſunt vocati omnes
& ſinguli liberi, ſiue ſit vnus, ſiue ſint plures,
cum clauſula derogatoria, non obſtant[illegible] qui
buſcunq; iuribus & priuilegiis in contrarium
facientibus, quibus omnib[illegible] expreſſe renun-
tiauit Ludouicus baſt[illegible] cum iuramento,
ergo renuntiaſſ[illegible] priuilegio primoge-
31 nituræ [illegible] omne † dicit nihil excludit.
vulg.

vulg.l.Iulianus.ff.de leg.1.cum ſimil. quæ qui-
dem duo inſtrumenta ſupradicta corroboran
tur alio inſtrumēto inueſtituræ de anno. 1430.
In quo prædictus Dux Sabaudiæ in augumen-
tum omnium antea infeudatorum inueſtiuit
prædictum Ludouicum legitimatum pro ſe
& ſuis filijs maſculis,& filiorum filiis maſculis
in perpetuum,de omnibus iuribus eidem Du-
ci ſpectantibus vigore duarum ſententiarum
prolatarum in & ſuper locis Panchalerij &
Ozaſci,in feudum ligium,nobile, antiquum ,
auitum , & paternum , ſub forma pactionum
& conuentionum factarum de prædicto an-
no.1418.ſupra expreſſarum.ex quibus inueſti-
turis,& pactionibus,& renuntiationibus tripli
catis ac iuratis,& cum clauſulis derogatoriis ,
manifeſtè apparet de deliberato , exuberanti-
que animo non ſolum ipſius Ducis inueſtien-
tis , ſed etiam Ludouici inueſtiti , vt ad prædi-
cta feuda admitterentur omnes liberi.quæ tri-
33 plicatio † & iteratio reddit diſpoſitionem ef
ficaciorem , operaturque vt contra actum ex
interuallo præſertim triplicatum, nihil oppo
ni poſſit,nec error præſumitur. Bart. in l. cum
ſcimus.C.de agricol.& cenſit. lib. 11. Bal.in l.
Baliſta.ff.ad Trebel.& in procemio. ff. Dec.conſ.
10.nu.5.conſ.23.nu.4.conſ.18.nu.5.Fel.latè in
c.ſi cautio.nu.39. & etiam pluribus ſequen. de
fide inſtrumento.

Item videtur probari receſſus à prædicta pri
34 mogenitura † ex diuiſione facta inter Franciſ-
cum & Ludouicum fratres , & filios prædicti
Ludouici legitimati, cum promiſsione reſpe
ctiuè de euictione & quietatione in forma , vt
conſtat inſtrumento diuiſionis de anno. 1461.
35 Quo fit vt feudum † ſemel diuiſum perpetuò
duret diuiſibile.Socin.latè conſ. 165. num.17.
faciunt notat.per Bar.in l.pater.§. quindecim.
ff.de leg.3.& in l.1.nu.8.C.de imponen.lucrat.
deſcript.lib. 10. Nam ex huiuſmodi diuiſione
36 † oriri dicitur quædam inter diuidentes per-
mutatio , vt id quod à perſona vnius deuenit
ad alterum , dicatur eſſe loco illius portionis
per alterum alteri traditæ. Bar.in l. cum pater.
§.euictis.& §.hæreditatem. ff. de leg. 2.cum ſi-
mil.cumulatis per Tiraq. de retract. §.32.gl.1.
nu.38. Et hæc adiuuari videntur ex inueſtitura
Claudij aui, vocantis quoſcunque hæredes de
more patriæ capaces , ſed Claudius agens eſt
capax de more patriæ,& de iure communi,er
go vocatus dicitur , eo maximè quòd prædi-
ctæ inueſtituræ vniformiter reſpiciunt prædi-
cta omnia loca , ergo pariformiter dicuntur
determinare.l.nam ex hoc iure. ff.de vulga. &
pupil.Bart.in l. prætor ait. §. cetrq; differentia.
in princip. ff. vi bon. rapt. vbi expreſsè dicit q
37 quando lex † diſponit circa plura in eadem
oratione,diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſi-
tum in alio.& cum reus petat ſe admitti ad p-
bandum obſeruantiam primogenituræ,cogi-
mur fateri hanc exceptionem requirere altio-
rem indaginem. Porro agētem filium eſſe in-
tereà pro rata mittendum in poſſeſſionem.
Quamuis attentari poſſit ex actis conſtare de
inobſeruantia dicti priuilegij formam inue

ſtiturarum, & diuiſionis , aliorumquè iurium
in actis productorum obſeruamus , ex quibus
apparet Ludouicum baſtardum duos filios
ſuſcepiſſe,Franciſcum ſcilicet, & Ludouicū ,
quis autem eorum fuerit primogenitus, & tan
quàm primogenitus inueſtitutus non cōſtat.
Nulla enim legitur inueſtitura ab aliquo ipſo
rum ſuſcepta , ſed tantum conſtat de diuiſio-
ne inter eos facta,nulla penitus facta mentio-
ne Primogenituræ,& loca Raconiſij, Megla-
brunæ , & modia ſexaginta quatuor grani de-
bita à communitate villæ franchæ obueniſſe
præcipua Domino Franciſco, & eius hæredi-
bus;loca verò Caburri , & Ozaſij, fuiſſe præci-
pua prædicti Ludouici & eius hæredum. Et ta
men ſi prædictas primogenituras inſpicimus
debuiſſet Franciſcus (ſi erat primogenitus) ha
bere præcipua virtute dictæ primogenituræ
prædicta loca Raconiſij, Meglabrunæ , & Ca-
burri,& ea accipere pro ſe & eius primogeni-
tis,iuxta formam primogenituræ,non autem
pro hæredibus ſimpliciter . Ex hoc Franciſco
natus eſt D.Claudius vnigenitus, auus Domi-
norum litigantium,qui ſuſcepit inueſtituram
pro ſe & hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcū
que de more tamen patriæ capacibus , in feu-
dum nobile,antiquum , auitum,& paternum,
ex Claudio p̄dicto nati ſunt Bernardinus pa-
ter litigantium , & Antonius Ludouicus ,pa-
truus,de cuius Bernardini inueſtitura non ap-
paret , licet conſtet eum poſſediſſe bona Ra-
coniſij , & Meglabrunæ inſolidū , ſed dicitur
hoc fuiſſe quia Antonius Ludouicus frater,vi
uente Claudio patre ingreſſus fuerat religio-
nē fratrum Hieroſolimitanorum vt ex actis
38 probatur,& propterea incapacē † feudi Rui.
conſ.103.nu.3.propterea viſum fuit inſtrumē
tum non tamen productum,in quo prædictus
Antonius Ludouicus viuente patre volens in
gredi prædictam religionem renuntiauit om
nibus bonis in fauorem fratris .

Ex Bernardino autem nati ſunt prædicti D.
Ludouicus.Carolus Philippus , Io. Frāciſcus,
& Claudius, quorum Ludouicus proponitur
primogenitus , de cuius inueſtitura hactenus
in actis non apparet,licet viſa fuerit, & loqua
tur prout inueſtitura Claudij aui , videlicet p
ſe & hæredibus quibuſcunq; de more tamen
patriæ capacibus, in feudū nobile,antiquum,
auitum,& paternum:quæ quidem inueſtituræ
an contineant primogenituram poterit quis
ſani capitis iudicare.

Ex Ludouico verò filio prædicti Ludoui-
ci baſtardi , natus eſt Io. Franciſcus Dominus
Caburri, qui deceſſit nullis relictis liberis ma-
ſculis, inſtituto Sereniſſimo Duce noſtro hæ-
rede,de cuius Io. Franciſci Inueſtitura non ap-
paret. Accedat quod dicitur locū Meglabru-
næ non includi in primogenitura , cum ex ſo-
la prohibitione alienationis extra vnum ge-
nus perſonarum, non iudicatur primogenitu-
39 ra , † præſertim non ſequuta alienatione arg.
notat.in l. peto.§.fratre.vbi glo. & Bart.col.2.
Bal Paul. de Caſt. & communiter Doct.ff.de
leg.2.Socin. conſi. 227. col. 4. Dec.conſi.377.
nu.9.

nu.9.dicens hanc eſſe communem.Ruyn.cō-
ſi.92.nu.28.vol.3.Socin.Iun.conſ.163.nu.8.&
ſequen.vol.2. dici etiam poteſt quòd præmiſ-
ſis omnibus ceſſantibus,quæ maximè vrgent,
cū primogenitura non loquat̄ niſi de Caſtris,
locis, & iuriſdictionibus dictorum locorum
Raconiſij, & Meglabrunæ, non veniunt alia
prædia vrbana & ruſtica, etiam quòd ſint feu-
40 dalia,cum primogenitura † tanquàm contra
diſpoſitionem iuris communis, quo omnes
41 filij † æqualiter vocantur ad ſucceſſionem,ſi-
ue ſit prætorium,l.1.C.vnd. liber. & ff. de bo-
nor.poſſeſ.contra tab.ſiue ciuile.l.inter filios.
C.famil. erciſcund. authen. in ſucceſſione. C.
de ſuis & legitim. ſiue ſit ius commune feudo
rum,cap.1.de ſucceſſ.feud.ſtrictè debeat intel
ligi,præcipuè in tertij præiudicium. Bart. in l.
fin.ff. de conſtitut. princip. faciunt quæ in ter-
minis feudi refert & ſequitur Gulielm. à Pern.
conſi.14.nu.25.& 26.inter conſi. feud. & adſti
pulatur. l. quicquid adſtringendæ. ff. de verb.
obligatio.& regula.l.quod verò.ff.de legib.l.ſi
42 verò.§. de viro.ff. ſolut.matri. priuilegia † cū
ſunt ſtricti iuris, ideo ſtrictè intelligenda.l.2.§.
meritò.& §.ſi quis à Principe. ff. ne quid in lo-
co public.l.ſi quando. C. de inoffi. teſtament.
Bald.conſ.355. in primo vol.præſertim ſi præ
43 dia † prædicta ſint ſeparata.arg.l.eo iure.§. ſta
bula.ff.in quib.cauſ.pign.vel hipoth.tacitè cō
trahat̄ quē ad hoc citat Cirier. de primogenit.
lib.2.q.4.col.6.facit reg.l.in agris. ff.de acquir.
rer. Domin. quibus famulantur ſcripta Ruin.
conſ.1.nu.3.

Quo verò ad locum Caburri, videtur etiā
dici poſſe intentionem Domini agentis pro-
batam,ex beneficio.l.fi.C.de edict.Diu.adria.
tollen.Attenta ceſſione eidem facta per Sere-
niſſimum Ducem noſtrū inſtitutum, ſeu vul-
gariter ſubſtitutum in teſtamento.Io. Franciſ
ci,Domini Caburri, in actis ꝓducto, & quod
44 cedi potuerit beneficium. d. l. fi. † tenet Bald.
conſi.106.& 186.col.3.vol.1.quem refert & ſe
quitur Tiraq.de retrac.lignag.§.26.gl.3.nu.19.
Nam cum beneficium.d.l.fi. ſit tranſmiſſibile
45 † ad hæredes Bar.in d.l.fi.col.3.quem refert &
ſequitur Dec.conſ.588.nu.2.ergo & ceſſibile.
arg.l.1.§.hoc interdictum hæredi. ff.de vi & vi
armat.& c.ſignificauerunt. vbi Abb. in 3. no-
tab.de teſt. & notatur per Socin. in l. rem quæ
nobis.ff.de acquit.poſſeſſ.& per Crauet. conſ.
191.num.2. Tiraq.loco ſupra proximè citato
nu. 29. Et ceſſante ceſſione adhuc mittendus
eſt ab inteſtato, cum exiſtat in eodē gradu, &
inueſtitura prima facta de loco Caburri ſit ex
pacto & prouidentia, pro ſe & liberis omnib.
maſculis. Quod dignoſcitur ex eo quòd vult
vnumquemque liberorum teneri ad homa-
gium pro parte eis contingente.

Nec obſtat clauſula ad habendum, & quic-
quid inter ipſos voluerint diſponendum,quia
46 per eā non alterantur † principaliter diſpoſi-
ta.Dec.conſi.193.col.fin conſ.521.num.14.&
rub.conſi.110.nu. 5. & ſequen. Signor.de Ho-
mod.conſ. 10. Et hæc interpretatio ſumenda
eſt, ne inueſtiens qui vocauit liberos deſcen-
dentes de maſculo in maſculum duntaxat, vi
47 deatur incontinenti ſe corrigere, † contra. l.
nam ad ea ff. de condit. & demonſtrat. Socin.
conſi.43.nu.14.& 15.vol.4.

Non obſtat donatio facta à Io. Franciſco
Domino Caburri,Domino Ludouico Anto-
48 nio. quia ea eſt reuocata † per ſuperuenientiā
filij.l.ſi vnquam.C.de reuoc.donat.

49 Nec etiam obſtat laudum † prolatum inter
Dominum Philippum, & quondam Anto-
nium Ludouicum Patruū,quia eſt res in alios
acta,contra formam compromiſſi facti, vt aſ
ſeritur nomine etiam ipſius rei.

Nec iuuatur aſſerta ratificatione iurata, q̄a
ſtante forma decreti de donationibus mino-
rum,prohibentis donationes omnium bono
rum factas à minoribus, niſi ſeruata certa ſo-
lemnitate,& tollentis fidem inſtrumenti,non
dicitur conſtare de dicta ratificatione. Bal. in
tit.de pace.iur.firmat. col. 3. Alex. conſi. 125.
colum.2.volum.1.

Et dato quòd conſtaret ſtante enormiſſi-
50 ma læſione,† & abſolutione à iuramento ob-
tenta,deberet veluti doloſa ſaltem re ipſa re-
ſcindi.arg.notat.per Dec.conſi.11.& 39.

Et ex his conſtat negotium requirere altio-
rem indaginem, ideo Dominum Claudium
interea mittendum eſſe in poſſeſſionem, ſal-
tem pro dimidia petita. Nec eſſet os in Cœlū
ponere ſi proponeretur prædictum feudum
Caburri ob defectum maſculorum deſcen-
dentium à prædicto Domino Caburri defun-
cto, eſſe deuolutum & apertum Sereniſſimo
D.D.noſtro Duci,attenta forma primeuæ,in
ueſtituræ factæ prædicto quondam Ludoui-
co & eius liberis maſculis, de maſculo in ma-
ſculum deſcendentibus duntaxat.

Ex quibus omnibus inficiari non poteſt ex-
ceptiones propoſitas requirere altiorem &
longiorem indaginem,& propterea Dominū
Claudium agentem iuxta formam ordinatio
nis ſuæ Celſitudinis eſſe pro dimidia petita
mittendum in poſſeſſionem bonorum, de q̄-
bus agitur,prout cenſuit Senatus ſalua cenſu-
ra ſuæ celſitudinis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditione an confuſa ſit actio tutelæ, & curæ adeunti competens.*

2 *Hæres creditor defuncti an præſumatur inſtitutus animo compenſandi cum debito necne.*

3 *Præſumptiones & coniectura in claris locum habere non poſſunt.*

4 *Compenſatio an reſpectu totius debiti vel partis tantū facta cenſeatur.*

5 *Adminiſtrationis redditionem quilibet qui adminiſtrauit reddere tenetur ex neceſſitate ſui officij.*

6 *Adminiſtrationis redditio tutorem aut curatorem pupilli debitorem eſſe, neceſſariò non includit.*

7 *Actio competens pro adminiſtratione tutelæ vel curæ quicquid in reliquatu eſt comprehendit.*

8 *Antecedenti deſtructo & conſequens tolli neceſſe eſt.*

9 *Tutor decedens ſi pupillo quotam bonorum ſuorum relinquat, conditione adiecta ne tutelæ actionem moueat.*

deat, ſi agnoſcat legatum & inde petat, exceptione re pelli poteſt.

10 *Hæreditatem adiens oneribus hæreditatis ſe adſtringit.*

11 *Creditor hæres inſtitutus à debitore grauari poteſt, vt in falcidia totum debitum imputet.*

12 *Maritus dotis debitor ſi vxorem hæredem inſtituat animo compenſandi cum dotis debito, & vxor adeat, dotem poſtea petere non poteſt.*

13 *Creditor cui à debitore res pignori obligata legata eſt animo compenſandi, ſi legatum agnoſcat, inde creditum petere nequit, etiam ſi creduum ad plus aſcẽdat.*

14 *Inſtitutio hæredis facta animo compenſandi totum debitum, debiti petitionem excludit.*

15 *Clauſula pro omni eo, vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit.*

16 *Legatum poteſt alicui fieri cum onere non petendi quod ei debetur & valet legatum, licet plus in credito quã in legato contineatur.*

17 *Teſtator legando creditori ſuo, vel eundem hæredem inſtituendo, an legare vel inſtituere cenſeatur animo compenſandi nec ne.*

18 *Ignorantiam præſumptionis à iure introducta allegans audiri non debet.*

19 *Hæres ignorantiam codicillorum allegare non poteſt.*

20 *Codicillorum ſcientia in hærede præſumitur.*

21 *Clam illud fieri dicitur quod ita fit, vt in notitiam eius cuius intereſt venire non poſſit.*

22 *Hæres non poteſt allegare ignorantiam defuncti, tanquàm ignorantia ſit de conſiſtentibus in animo, quæ per hæredem declarari non poſſunt.*

23 *Ignorantia eſt de conſiſtentibus in animo. quæ per hæredem reſpectu defuncti declarari non poteſt.*

24 *Conditio ſeu grauamen an in codicillis imponi poſſit.*

25 *Codicillorum ea eſt natura vt conditionem vel grauamen, (quibus hæreditas adimatur) non recipiant, alias verò conditiones ſic.*

26 *Teſtamento quæ facta ſunt codicillis declarari poßunt.*

27 *Teſtatores communiter ignorare ſolent quid ſit conditio, ideo interpretandum eſt verba potius modum quã conditionem continere.*

28 *Verba illa, ea conditione, in teſtamento appoſita pro onere accipi non debent, ſed quòd potius modũ quàm conditionem contineant.*

29 *Hæres adeundo hæreditatem etiam cum beneficio legis, quando ſibi in credito ſuo præiudicet.*

CONSILIVM XLIII.

IN hac controuerſia inter Illuſtr. D. Albertum Bobam, hæredem fideicommiſſarium quondam Illu. D. Hieronimi Bobæ eius aui materni, ac Illuſt. Dominam Ioannam Rottariam, vxorem & hæredẽ olim Illuſt. D. Bernardini Bobæ, hæredis directi & fideicommiſſo grauati præfati D. Hieronimi, ſuborta, cui petitur vt de iure reſpõdeã, libenter abſtinuiſſem, niſi Dominæ Ioãnæ tertius cognationis gradus, Domini autem Alberti & Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Cardinalis Bobæ eius patrui reuerentia me ad id cõpelleret. Viſis igitur inſtrumentis teſtamẽti & codicillorum prædicti D. Hieronimi, nec non iuris allegationibus hincinde diſertè ſcriptis;
1 omiſſa quæſtione an aditione † hæreditatis prædicti Domini Hieronimi à Domino Bernardino facta, ſit confuſa actio tutelæ & curæ eidem Do. Bernardino competens, ſuper qua multa poſſent ſcribi, præſertim ſtante forma fideicommiſſi poſiti ſub conditione, ſi inſtitutus deceſſerit ſine filiis, de qua ſcribunt Anch. conſi. 365. col. 4. verſi. Item multum conſiderandum eſt. & Socin. Iun. conſi. 173. nume. 10. & ſequen. vol. 2.

Prætermiſſaq; etiam in caſu noſtro tanquã
2 ſuperflua diſputatione an animo † compenſandi cum debito ipſius D. Hieronimi teſtatoris inſtitutus præſumatur prædictus D. Bernardinus, cum in dictis codicillis expreſſe legatur Dominum Hieronimum inſtituiſſe eius hæredem Dominum Bernardinum animo compenſandi dictam inſtitutionem cum obligatione tutelæ ſeu curæ, quam idem D. Hieronymus tenebatur reddere, ratione adminiſtrationis bonorum D. Bernardini per eum geſtæ, & nominatim prohibuiſſe ne ipſe vel hæredes ſui poſſint dictam redditionem rationis adminiſtrationis ab hæredib. prædicti Domini petere, & caſu quo peterent, tunc pro omni eo in quo prædictus D. Hieronimus cauſa dictæ adminiſtrationis debitor remaneret, fie-
3 ret cõpẽſatio &c. Et propterea in claris † locũ non eſſe præſumptionib. ſeu cõiecturis. vulg. l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. obl. l. generali. §. idem quæſijt. 2. ff. de vſu. & vſufr. legat.

Illud duntaxat diſcutiẽdum putaui, an præ-
4 dicta compẽſatio † cenſeri debeat facta reſpectu totius debiti, an verò proportionabiliter pro ſumma pro qua reperitur debitor dictus D. Albertus Boba prædicti Domini Hieronimi hæres fideicommiſſarius, fieret redditio rationis dictæ adminiſtrationis. Et concluſiuè loquendo ſecundum ea quæ proponuntur videtur dicendum totius debiti factam fuiſſe cõpenſationem, ad quod probãdum præmitto non conſtare quondam Dominum Hieronimum Bobam tempore codicillorum ſeu eius mortis prætextu dictæ adminiſtrationis, eſſe debitorem dicti Domini Bernardini, alicuius certæ quantitatis vel rei, ſed tantum redditionis rationis dictæ adminiſtrationis. Ad quam
5 redditionẽ † ex neceſſitate ſui officij tenebatur. l. 1. §. officio. ff. de tutel. & ratio. diſtrahen. cum ſimil. adductis à Pariſ. conſ. 21. nu. 55. vol.
6 2. Quæ quidem rationis redditio † neceſſariò non includebat dictum tutorem ſeu curatorẽ eſſe debitorem pupilli ſeu adulti, cũ fieri poſſet quòd reddita ratione eſſet remanſurus creditor; vel quod nihil aut parum eſſet in reliquatu. l. cùm ſeruus. cum concordantib. ff. de condit. & demonſtrat. cùm igitur attentis verbis expreſſis dictorum codicillorum compẽſatio ſit facta cum actione tutellæ ſeu curæ ipſi Domino Bernardino, competenti ad redditionem rationis prædictæ adminiſtrationis,
7 quæ quidem actio † comprehendit quicquid ex redditione rationis in reliquatu eſſe poteſt.

d.l.

d. l. cùm ſeruus. in fin. & ſic totum debitum ſi
quod in reliquatu erat futurum, conſequens
eſt compenſationem prædictam cenſeri fa-
ctam etiam reſpectu totius reliquatus, poſito
quòd in plus aſcenderet quàm hæreditas reli-
cta: quia ſublata actione tutelæ ſeu curæ ad red
dendum rationem de adminiſtratis tanquàm
neceſſarium antecedens, cenſetur etiam ſub-
latus omnis reliquatus, cum deſtructo antece
8 denti † tollatur & conſequens. l. cùm principa
lis. ff. de reg. iur. & cap. cum acceſſorium. cod.
tit. Et pro hac opinione quod totius debiti cē
ſeatur facta compenſatio, vrgent tex. qui vidē
tur in terminis in l. tutor decedens. ff. de liber.
legat. qua nominatim cauetur, quòd ſi tutor
9 † decedens reliquerit pupillo quotam bono-
rum, ſub conditione ſi hæredibus ipſius tuto-
ris tutelæ cauſa non mouerit controuerſiam,
& ipſe Pupillus quotam bonorum accepraue
rit, deinde actionē tutelæ aduerſus tutoris hæ-
redes intentauerit, repelli poſſit doli mali ex-
ceptione, ſic in caſu noſtro, cum ex dict s co-
dicillis appareat dictum Do. Bernardinum à
prædicto Hieronimo hæredem inſtitutum, ita
quòd ipſe vel ſui hæredes non poſſint petere
ab hæreditate ipſius Domini Hieronimi ali-
quam redditionem rationis tutellæ, ſeu curæ
per dictum D. Hieronimum adminiſtratæ, cō
ſtetque prædictum D. Bernardinum hæredita-
10 tem prædictam adiuiſſe, † proinde inſtitutio-
nem accepraſſe, ſequitur ꝙ ſi Domina Ioan-
na hæres prædicti Domini Bernardini volue-
rit intētare actionem, vel opponere exceptio-
nem redditionis rationis, poterit doli mali ex
ceptione ſeu replicatione repelli, idem caue-
tur in l. ſi debitor. ff. ad l. falcid. vbi creditor
11 † hæres inſtitutus à debirore poteſt à teſtatore
grauari vt in falcidia totum debitum imputet
& id comprobatur. l. cùm ab vno verſ. nā aut
ſuo iure & verſ. eadem erunt. ff. de leg. 2. vbi ar
gumento, à contrario ſenſu probatur, ſi mari-
12 tus † debitor dotis, eius vxorem hæredem in-
ſtituat animo compenſandi dotem petendā
cum inſtitutione, & vxor hæreditatem acce-
ptauit, non poterit poſtea dotem petere, & ra-
tionem ibi ponit iureconſ. quia vxor aut ſuo
iure, & ſic ſua dote, aut iudicio mariti, proin-
de hæreditate contenta eſſe debebat, ſic in ca-
ſu noſtro, cùm Dominus Bernardinus acce-
ptauerit hæreditatem Domini Hieronimi te
ſtatoris, non poteſt Domina Ioanna eius hæ-
res, agere vel excipere de prædicta redditione
rationis, cùm deberet Dominus Bernardinus
altero eſſe contentus, facit etiam tex. in l. cre-
ditorem. eo. tit. vbi argumento pariter à con-
13 trario ſenſu expreſſe cauetur creditorem † cui
à debitore res pignori obligata legata fuerat,
ita quòd compenſare deberet creditum cum
re legata, & rem legatam acceptauit, non poſ
ſe poſtea creditum petere. & gloſſ. ibi dicit id
procedere etiam ſi creditum ad plus aſcēdat.
iuribus per eam allegatis.
Confirmantur prædicta ex. l. ſi compenſan
di. C. de hæred. inſtituen. quam Barto. Bald.
14 Angel. & Alex. ſic ſummant. inſtitutio † facta
animo compenſandi totum debitum, petitio
nem debiti excludit. At in caſu noſtro inſtitu-
tio fuit facta animo compenſandi cum toto
debito per prædicta, ergo &c. Et cum ſupradi-
ctis iuribus concordant tex. in l. ſi adulta. C. de
hæredit. actio: & in l. ſi vxor. C. de bon. autho-
rit. iudic. poſſiden. in authen præterea. in fin. C.
vnd. vir. & vxor. & in c. officij. de teſtam. Hanc
cōcluſionem tenuit Alex. poſt alios per eum
relatos in d. l. ſi compenſandi. & conſ. 132. nu.
2. vol. 2. Dec. conſ. 299. nu. 13. latè Ruin. conſi.
79. per totum vol. 2. vbi æquiparat prohibitio
nem ne plus petere poſſit, & illa verba pro om-
ni eo &c. Cagnol. in conſi. 28. inter conſi. Por-
15 tij, vbi dicit nō dubium eſſe, an legatum † poſ-
ſit alicui fieri cum onere non petendi quod ei
debetur, etiā quod pluris ſit creditum, quàm
legatum. Socin. Iun. appoſitè conſi. 173. vol. 2.
vbi ad multa quæ in contrarium adduci poſ-
ſunt reſpondet. & loquitur de illa clauſula pro
16 omni eo &c. quæ † cùm ſit vniuerſalis omnia
comprehendit. vulg. l. Iulianus. in princip. ff.
de lega. 3.
Nec obſtat allegata ignorantia oneris im-
poſiti in dictis codicillis, quia animaduerten-
dum eſt, dato quòd in teſtamento D. Hieroni-
mus, non dixerit expreſsè quòd animo com-
penſandi cum dicta obligatione redditionis
rationis inſtituebat Dom. Bernardinum, atta-
men id à iure præſumitur, cùm ad prædictam
redditionem rationis ex neceſſitate officij à le
ge eſſet obligatus. d. l. 1. §. officio ff. de tutel. &
ratio. diſtrahen. cum ſimil. Pariſ. conſ. 2. num.
55. vol. 2. & per conſequens eſſet debitor ne-
17 ceſſarius, quo caſu inſtitutio † & legata à de-
bitore facta cenſentur animo compenſandi
cum ipſa obligatione. iux. notat. in auth. Præ-
tereà. C. vnd. vir. & vxor in l. ſi cùm dotem. §.
cum pater. ff. ſolut. matrim. & per Bar. in l. hu-
iuſmodi. §. cùm pater. ff. de leg. 1. Quo fit vt D.
Bernardinus allegare nō poſsit ignorantiam
18 † dictæ p̄ſumptionis à iure introductæ. Ruin.
d. conſi. 79. vol. 2. Pariſ. conſi. 2. num. 40. vol. 3.
vbi nu. 42. & ſequen. expreſsè dicit inſtitutum
19 † non poſſe allegare ignorantiam codicillo-
rum, cum codicilli trahantur ad tempus teſta
menti, & eodem tempore videantur facti, & à
teſtamento cenſeantur in omnibus confirma
20 ti. & nu. 44. ſcribit ſcientiam † codicillorum
in hærede præſumi, cùm publicè conditi & ce
lebrati fuerunt, quod fieri dicitur quando de
codicillis legitur confectum publicum inſtru
mentum. Bar. in l. non intelligitur. §. tacitè. ff.
de iur. fiſci. in l. in fraudē. ff. de his quib. vt in-
dign. Pariſ. conſ. 34. nu. 9. vol. 2. Ruin. conſi. 14.
nu. 2. vol. 3. & conſ. 149. nu. 42. vol. 5. Et propte
reà dici non poteſt codicillos clam fuiſſe fa-
21 ctos, quia clam † illud fieri dicitur, quod ita fit
vt in notitiam eius cuius intereſt venire non
poſſit. Bar. in l. fina. C. de his qui ex public. ra-
tioci. pecun. mut. accep. lib. 10. quem refert &
ſequitur Soc. Iun. conſ. 76. nu. 53. vol. 2. Quæ
ſcientia præſertim in caſu noſtro præſumen-
da eſt, ex quo notarius qui de teſtamento, ro-
gatus fuit, & de codicillis rogatus legitur.

Poteſt

Poteſt & ſecundo reſponderi, Dominam
Ioannam vti hæredem Domini Bernardini
non poſſe allegare dicti Do. Bernardini igno-
22 rantiam, tanquàm ignorantia † ſit de conſi-
23 ſtentibus in animo, quæ † per hæredem decla
rari non poſſunt. argum. notat. per Bart. in l. in
ter ſtipulantem. §. 1. nume. 1. vbi communiter
Doct. ff. de verb. oblig. latè Natt. conſ. 439. nu.
8. poſt Bart. Alex. Barb. & Rottam ibi citatos.
Nec aduerſari videtur quod dicitur condi-
24 tionem ſeu grauamen † illud non potuiſſe ad-
di in codicillis. §. penult. inſtit. de codicil. quia
illud procedit quando per additionem condi
tionis in eius defectum adimeretur hæreditas,
ſed in caſu noſtro propter defectum cõditio-
nis non adimitur hæreditas, ſed alio modo p-
25 uidet: prouiſio enim teſtatoris † hoc caſu fa-
cit ceſſare prouiſionem legis, inducta ex præ-
ſumpta mente teſtatoris à contrario ſenſu. l.
fin. C. de pact. conuent.
Præterea dici poteſt non fuiſſe adiectam in
codicillis conditionem, ſed potius factam de
clarationem eius, quòd tacitè in teſtamento
inerat, ſcilicet inſtitutionis factæ animo com
penſandi, vt ſupra probauimus. Nam clarum
26 eſt in iure, facta † in teſtamento, in codicillis
poſſe declarari. Pariſ. d. conſ. 2. nu. 41. & conſ.
34. nu. 50. vol. 2. Ergo non habet locum adem
ptio hæreditatis. arg. not. in l. filiusfamilias. §.
Diui. 2. ff. de leg. 1. & in l. fi. ff. de his quæ pœn.
nomine. Berou. conſi. 65. nu. 1. vol. 2.
Vel reſponderi poteſt prædicta verba in co
dicillis poſita, potius, modum quàm cõditio-
nem continere, ſecundum Bart. in l. quib. die-
bus. §. termilius. nu. 5. ff. de conditio. & demon-
ſtratio. quem citat Alex. conſ. 102. nu. 2. & plu
27 ribus ſequen. vol. 1. vbi dicit teſtatores † com
muniter ignorare quid ſit conditio. quem re-
fert, opinionem eorum ſequens, Iaſ. in termi-
nis noſtris in l. debitori nu. 2. C. de pact. vbi di-
28 cit verba illa ea conditione, † nonnunquàm
accipi pro onere, & aliquando non.
Nec præmiſſis obſtat quod D. Bernardinus
non ſimpliciter, ſed cum beneficio legis & in-
uentarij hæreditatem D. Hieronimi adiuerit:
quo caſu videatur ſibi ſua iura conſeruare vo-
luiſſe, quia reſpondetur quòd cùm prædictus
29 Do. Bernardinus ſciret, vel ſcire deberet † ſibi
competere dictam actionem, ad reddendã ra
tionem adminiſtrationis ſuorum bonorum,
& in teſtamento D. Hieronimi fuiſſe ipſi Ber-
nardino decedenti ſine liberis ſubſtitutum fi-
lium primogenitum prædictæ Illuſt. Do. An-
næ, in inuentarioque dixerit ſe illud facere de
omnibus bonis, iuribus, actionibus, nominib.
creditorum hæreditatis prædicti Domini Hie
ronimi, & tamen in numero creditorum præ
dictæ hæreditatis nullam fecit mentionem
pretenſi ſic magni crediti, ideo dicitur illud re
miſiſſe & neglexiſſe arg. l. item apud labeonẽ.
§. Hoc autem edictum. ff. de iniur. cum ſimil.
cumulatis per Afflic. deciſ. 3. nu. 9. veriſimile
enim eſt quòd ſi voluiſſet ſaluum ſibi eſſe ius
aſſerti ſic magni crediti, illud in dicto inuenta
rio expreſſiſſet.

Videtur igitur concludendum præfatum
D. Albertum eſſe liberatum à prædicta reddi-
tione rationis, eique reſtituendam eſſe hæredi
tatem prædicti quondam Dom. Hieronimi,
Saluo ſaniore iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Hæres conſcientiam & animum defuncti declarare non poteſt.*
2 *Ignorantiam allegans ſuper ignorantia iuramentum præſtare debet.*
3 *Iuramentum ſuper facto alieno præſtari non poteſt.*
4 *Scientia ex coniecturis probari poteſt.*
5 *Hæreditatem adiens, aut eius hæres, ex capite ignorantiæ, aduerſus aditionem reſtitui in integrum nõ poteſt, niſi læſionem, quæ reſtitutionis in integrum cauſa eſt, probet.*
6 *Reſtitutio in integrum aduerſus aditionem hæreditatis non datur, niſi læſio probetur.*
7 *Probatio læſionis debet fieri per eum, qui læſionem allegat.*
8 *Actio tutelæ data & accepta continet.*
9 *Modi diffinitio quæ ſit.*
10 *Codicillis directo hæreditas admi nequit, ſed indirectè per viam fideicommiſſi poteſt.*
11 *Hæres ſemel factus non poteſt deſinere eſſe hæres.*
12 *Datum ſub conditione, contraria conditione ademptum cenſetur.*
13 *Clara quæ ſunt, coniecturas non recipiunt.*
14 *Voluntas præſumpta ceſſare debet, quando veram habemus.*
15 *Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt nihil operari regula, fallit ſi alio modo exprimantur quàm inſunt.*
16 *Hæres inſtitutus animo compenſandi cum debito, iuſſus cedere actionem, in plus poteſt grauari, quàm honorari.*

CONSILIVM XLIIII.

ADuocatus Dominæ Ioan
næ in ſuis primis allega-
tionibus mentionem fe-
cit codicillorum Domi-
ni Hieronimi; & tamen
nihil tetigit de ignoran-
tia Domini Bernardini,
Nunc videns ſublata fun
damenta priora, confugit ad allegandũ igno-
rantiam, quæ tuta conſcientia adduci non po
teſt, cùm Dominus Bernardinus ipſorum co-
dicillorum notitiam habuerit. Et confidimus
D. Ioannam pro ſua probitate id minimè ne-
gaturam. Et ſi opus fuerit, ni fallor, probabi-
tur. Sed dato, & non conceſſo Dominum Ber-
nardinum ignoraſſe codicillos, & ipſi licere ſi
viueret propriam ignorantiam allegare, non
tamen admittimus, nec videmus quomodo
D. Ioanna illius defuncti ignorantiam huiuſ-
modi allegare poſſit. Cum enim ſit de his
quæ in animo conſiſtunt, ſuccedit certa con-
1 cluſio, quòd hæres † ea declarare non poteſt. l.
Pomponius ſcribit. §. fina. cum ibi notat. ff. de
rei vendicat. Doct. in l. inter ſtipulantem. §. 1.
ff. de

ff.de verbo. obligatio. Iaſ. poſt alios in l. poſt
dotem.nume.50.ff.ſolut.matrimo.Natt.con-
ſil. 439. nume. 8. Et hoc etiam ſuadetur ex eo,
quia ſi Dominus Bernardinus adhuc viue-
2 ret,& ignorãtiam † allegaret,poſſet ab eo exi-
gi iuramentum. l. cum de indebito. circa me-
dium.ff.de probatio.gloſſ.in §.aliæ. Inſtitut.de
actio. Iaſ.in l.pro hærede.in princip.nume.15.
ff. de acquir. hæredit. At Domina Ioanna in
facto mariti, & ſic alieno, iſtud iuramentum
3 † præſtare,aut ſubire nequit. Ergo &c.

Rurſus,& ſic ſecundo loco,adducitur in op
poſitum quòd ſubſunt veriſimiles coniecturæ
D.Bernardinum de eis notitiam habuiſſe,fue
runt enim facti in ciuitate Caſalis, vbi ipſe D.
Bernardinus legebat, coram notario & quin-
que teſtibus, non clauſi ſed aperti, eo magis
ꝙ ſuperuixit Domino Hieronimo per quin-
quennium & vltra, & de eis apud exteros, ad
quos non pertinebat, cognitio habebatur, &
ipſe creditum ſuum in inuentario per eum,li-
cet nulliter confecto,non adiecit. Ex quibus
4 quidem coniecturis arguitur ſcientia. † iuxt.
notat.in l.qui Romæ.§.duo fratres.per Bart.&
alios.ff.de verbor.oblig.

Tertiò quia non eſt verũ dicere hæres igno
rauit codicillos, ergo non tenetur ſeruare di-
ſpoſitionem in eis contentam.Quandoquidẽ
in contrarium adſit text.in l.cætera.§.fin.cum
l.ſequen.ff.de legat.1.melior text. in l. quidam
ita.§.ſi quis filium.vſque in fin.legis.ff.ad Tre-
bel.quem text. dicit Iaſ. mirabilẽ in l. ſi ſeruũ.
in fin.ff.de verb.oblig.

Quarto loco(& hic aduertatur) facit, quia
ex quo D. Bernardinus, adiuit hæreditatem,
5 † non poteſt ipſe,minuſque eius hæres, ex ca-
pite ignorantiæ reſtitui aduerſus eam aditio-
nem alio non facto, ſed requiritur quòd pro-
6 bet læſionem,quæ † eſt cauſa reſtitutionis.iux.
text.in l.nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iure-
iur.& l.verum.§.ſi locupleti.ff.de minor.Ale-
xand.conſi.21.colum.penult. verſi. alia ratio-
7 ne volum.1.Quæ probatio † incumbit Domi
næ Ioannæ,ſi ea ſe iuuare intendat. l. ei qui. ff.
de probatio.cum ſimil.Eruntque in hac quæ-
ſtione plura neceſſaria, & maximi momenti
conſiderãda, locuples videlicet hæreditas do-
8 mini Hieronymi, prætenſa actio † illa tutelæ
implicita,quæ continet data & accepta. Item
onus adiectum reſtituendi nõ ſimpliciter,ſed
ſub ea conditione ſi Dominus Bernardinus li
beros non habuiſſet, quæ conditio vtique de
facili poterat non ſubeſſe,ſed euaneſcere, Ae-
tas quoque Domini Bernardini, qui ab ea die
aditionis, iuxta computationem iuriſconſul-
ti in l.hæreditatum. ff. ad l. Falcid. poterat ſu-
peruiuere per 25.annos & vltra. Quæ præmiſ-
ſa nedum omnia, ſed ſingula tollunt quæ de
læſione adduci poſſunt per Dominam Ioan-
nam. Quinimo cùm D. Bernardinus ſciret ſe
in teſtamẽto onere fideicommiſſi grauatum,
volueritque bona Domini Hierouymi hære-
ditario nomine poſſidere, vtique declarauit
ſe hæreditatem ipſam ſuo aſſerto credito præ
ferre maluiſſe. Alioquin actionem tutelæ in-
ſtituiſſet,creditum liquidare curaſſet, & bona
ſibi iure dominij adiudicari obtinuiſſet, pro-
prioque nomine ea poſſediſſet, vel ſaltẽ pro-
teſtando pro huiuſmodi actione retinenda ſi-
bi cauiſſet,& proſpexiſſet,ſicque euitaſſet fru-
ctuum compenſationem, ac fideicõmiſſi re-
ſtitutionem,ſi vt ex aduerſo aſſeritur, quanti-
tas crediti excederet,vel abſorberet hæredita
tem Hieronymi,& per conſequens, ſi non ab-
ſorbet,apparet ex ea aditione nullam ſupereſ
ſe læſionẽ, quæ nouiſſimè proponi poſſit. Ex
quibus tollitur primum fundamentũ de præ-
ſumpta ignorantia, in perſona Domini Ber-
nardini,reſpectu codicillorũ de quibus ſupra.

Secundum fundamentum ex aduerſo pari-
ter allegatum, non nocet Domino Alberto.
Nam admittimus hæreditatem codicillis di-
rectò minimè dari vel adimi poſſe, ſed nega-
mus id in caſu noſtro factum eſſe. Non enim
hic reperitur aliqua conditio appoſita,ſed po-
tius modus,vt colligitur ex dicto Bar.in l. qui-
bus diebus.§.termilius.ff.de condit. & demon
9 ſtratio. vbi ponit diffinitionem modi, † & in
ſpecie præſupponit hanc quæſtionem,& eam
ſoluit. quo circa ceſſat obiectum de illis ver-
bis codicillorum ſub hac conditione &c.

Prætereà, & ſic ſecundo, adducitur, ꝙ licet
hæreditas codicillis directò adimi nequeat,id
tamen per viam fideicommiſſi poteſt. l. 2. C.
de codicil. ſed hic, quatenus in caſu aliquo,
Dominus Bernardinus diceretur priuatus hæ-
reditate,cenſeretur vigore codicillorum gra-
uatus eam reſtituere, quia fauore fideicom-
miſſarij. ea conditio, ſi conditio eſt, adiecta
fuit. Barto. & alij in l. Paterfamilias. ff. de hæ-
red.inſtituen.in l.vxorem.§. hæres. ff. de leg. 3.
Alexand.conſi.57.volum.2.Et quòd iſto caſu
hæreditas directò adempta dici non poſſit, lu
ce clarius demonſtratur. Nam aut Dominus
Bernardinus ſciens factos codicillos, & in eis
contẽta, hæreditatem repudiaſſet ant audiuiſ-
ſet,ſi repudiaſſet, non diceretur vtique adem-
pta a teſtatore hæreditas,quam ipſe facto ſuo
omiſiſſet.Si verò audiuiſſet, quia a ſeipſo red-
ditionem rationis exigere nequiuiſſet, certè
hæc prohibitio cenſetur,& dici debet facta in
caſum reſtitutionis fideicommiſſi, quo tem-
pore non poteſt dici adempta hæreditas dire-
11 ctò,quoniam ſemel factus hæres † non poteſt
deſinere eſſe hæres, iuribus notiſſimis.

Non obſtant in contrarium adducta,videli
12 cet quòd datum ſub conditione, † ſub cõtra-
ria conditione cẽſeatur ademptum.Quia hic
negamus aliquam ſubeſſe conditionem.

Prætereà reſpondet, & ſi ſubeſſet conditio,
illud procedere quando non eſt declaratum
per diſponentem quid ſub contraria cõditio-
ne agendum ſit.l.ſi legatum. ff. de adimen. le-
gat.ſecus vbi eſt declaratum, quia tunc in cla-
13 ris † non eſt opus coniecturis. l. continuus.§.
cùm ita.ff.de verbo.obligat. Ceſſat enim præ-
14 ſumpta voluntas, † poſtquam habemus ve-
ram.Barto.in l.talis ſcriptura. §. 1. in fin. ff. de
leg.1.vtiq; noluit D. Hieronymus in caſu no-
ſtro vt ſub contraria cõditione hæreditas adi-

matur, ſed voluit quòd fructus compenſentur.

Non obſtat ꝙ iſtud tacitè inerat, quãquidem negatur, inerat enim alio modo quam foret expreſſum. Nam tacitè inerat vt fructus compenſarentur pro concurrenti quantitate l.quod de Bonis.§.quod auus.ff.ad l.falcid.ſed hic fuit expreſſum quòd compenſentur pro omni, & toto eo &c. quæ verba important & operantur iuxta notat. in l.ſi compenſandi. C. de hæred. inſtituen. vt aliàs dictum fuit. Et id quod dicitur expreſſionem eorum quæ tacitè inſunt nihil operari, fallit, & non proce-
15 dit, † ſi alio modo exprimantur quàm inſint. l.ſi ita legatum.§.illi ſi volet.ff.de leg. 1.& in l. 3.ff.eo.In ſumma quicquid dictum ſit, in his, codicillis virtualiter nihil aliud actum eſt, niſi quòd legata eſt liberatio, quæ proculdubio codicillis legari poterat.

Tertium verò fundamentum, quod nititur auctoritate Salic.in l.fi.C.de his quæ ſub mod. facilè tollitur.

* Nam *communis* opinio eſt in cõtrarium, iux. notat.in d.l.ſi compenſandi.& in l.ſi cùm dotem.§.ſi pater.ff.ſolut. matrimon.& videatur Ruin.in conſi.79.col. 2.vol.2.vbi diſtinguit, & in tertio membro ſuæ diſtinctionis determi-
16 nat caſum noſtrum, quòd ſcilicet hæres † inſtitutus animo compenſandi pro omni & toto eo &c.Et iuſſus cedere actionem, potuit in plus grauari quàm honorari: faciunt quæ dicunt Barto. & alij in l. Imperator.§. cùm quidam.ff.de leg.2.per tex.in l.cùm pater.§.meus eod.tit.

Quartum & vltimum quod ſupereſt, fundatur ſuper inuentario, ſed nihil penitus obſtat, cum inuentarium ſit nullum, vt demonſtrabitur ſi opus fuerit, ſed quia ex aduerſo in eo nõ ſit magna vis, ideo abſtinebimus, ne tempus fruſtra conteramus apud virum grauem, aliũde ſatis occupatum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſionis retinẽdæ in interdicto is vincere, dẽt qui poſſeſſionem nec vi, nec clam, aut precario ab aduerſario tempore litis conteſtatæ detinet.*
2 *Clandeſtinitas poſſeſſionis ex iuſtis & veris titulis tollitur.*
3 *Poſſeſſio ſeu quaſi in remedio retinendæ tempore litis conteſtatæ probari debet.*
4 *Proclamata facta contra iuris diſpoſitionem, clandeſtiné indicta præſumuntur.*
5 *Princeps etiam directum Dominium habens, aliquem actum iuriſdictionale quoad primas cognitiones cauſarum, in territorio vaſſalli facere non poteſt.*
6 *Vaſſallus, quo ad cognitionem primarum cauſarum, inueſtitus cenſetur de iuriſdictione ad Principem directum priuatiuè.*
7 *Cauſa proxima & immediata, & cauſa remota & mediata vbi concurrunt, ſemper proxima attendi debet.*
8 *Poſſeſſio violenta reijcienda eſt.*
9 *Iuribus in incorporalibus nullum ius acquiritur, vbi aliquis vi vel clam poſſidet.*
10 *Iuriſdictionis omnimodæ appellatione merum & mixtum imperium, ac ius venandi venit.*
11 *Caſtro cum pertinentijs & omnimoda iuriſdictione conceſſo, merum & mixtum imperium venit.*
12 *Ius venandi & prohibendi venationem, ſub conceſſione omnimodæ iuriſdictionis venit.*
13 *Clauſula reſeruatiua ius illæſum præſeruat.*
14 *Clauſula reſeruatiua, ſuperiora modificat atque reſtringit.*
15 *Poſſeſſionem antiquiorem in interdicto retinendæ qui probat, obtinere debet, quia poſſeſſio iunior clandeſtina & vitioſa præſumitur.*
16 *Poſſeſſio iunior in interdicto retinendæ, an reſpectu antiquioris poſſeſſionis clandeſtina & vitioſa præſumatur.*
17 *Remedia poſſeſſoria cedi poſſunt.*
18 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*
20 *Remedium reintegrandæ his qui à poſſeſſione facto ſuo iurato, ceciderunt, non datur.*
21 *Pena & mulcta indicta ex prohibitione aut edicto Principis, in territorio vaſſalli vaſſallo competunt.*
22 *Pena, & mulcta pecuniaria, & confiſcationes bonorũ iuriſdictionis, merique, & mixti imperij fructus ſunt, & ei cuius iuriſdictio eſt, ſpectant etiam in crimine læſæ maieſtatis. nu. 23.*
24 *Vaſſallus inueſtitus cum mero & mixto imperio, de quibuſcunque criminibus cognoſcere poteſt.*
25 *Vtile dominium qui habet, omnem effectum directi Dominij conſequitur.*
26 *Imperij meri nomine, bonorum confiſcationes comprahenduntur.*

CONSILIVM XLV.

VIſis actis litis vertentis coram Illuſtr. Senatu Marchionali, inter Mag. Procuratorem Cameræ Marchionalis, & Illuſt. D. violant Bobbam, vti tutricẽ & curatricem Illuſt. Do. Emilij & Bonifacij eius, & Illuſt. quondam Veſpeſiani Bobbæ filiorũ, Selligo intentatum fuiſſe hincinde interdictũ retinendæ poſſeſſionis ſeu quaſi prohibendi, indicta mulcta, venationes in finibus & territorio Caliani, in quo interdicto conſtanter defendo, Dominos fratres de Bobbis obtinere debere, infraſcriptis & quidem vrgentiſſi-
1 mis fundamentis. Nam in interdicto † retinẽdæ poſſeſſionis is vincere debet, qui poſſeſſionem nec vi, nec clam, nec precario ab aduerſario tempore litis conteſtatæ detinet. At Domini fratres de Bobbis non vi, nec clam, aut precario ab Excel. Duce ſeu Illuſt. Camera Marchionali tempore litis conteſtatæ detinent, & poſſident, ſeu quaſi, ius prohibendi venationes in finibus & territorio Caliani, ergo vincere debent. Maior argumenti propoſitio conſtituitur in tex. aperto in §.hodie. Inſtit.de interdict.& in l.vni. C.vti poſſidetis quibus iuribus cauetur eum in interdicto vti poſſidetis vincere debere, qui nec vi, nec clam, nec precario

cario ab aduerſario detinet:minor autem pro
batur ex iuribus nomine ipſorum fratrum in
actis productis, ex quib. liquidisſimè patet In
quondam Illuſtrisſimam Annam Marchio-
niſſam, tam virture donationis, quàm legati,
fuiſſe trâslatum dominium Caſtri & villæ Ca-
liani cum omnimoda iuriſdictione, & quibuſ
cunque iuribus, & pertinentijs ſuis, ipſamque
donatariam & legatariam fuiſſe in poſſesſio-
ne ſeu quaſi miniſterio ſuorum Caſtellano-
rum faciendi proclamata prohibitoria vena-
tionum, in finibus & territorio Caliani. Dein-
de prædicta omnia titulis oneroſis tranſtuliſ-
ſe, vendidiſſe, ceſsiſſe, & remiſiſſe p̄dicto quon
dam Domino, Veſpeſiano, proinde in dictos
eius filios & hæredes, illosque in poſſeſsione,
ſeu quaſi ſic prohibendi pariter perſeueraſſe.
Igitur conſequens eſt ipſos vincere debere. d.
§. hodiè. & d. l. vni. C. vti poſsidet.

Quib. non obſtant allegata à prædicto Do-
mino procuratore, videlicet clandeſtinitas di
ctarum prohibitionum venandi. Cum ex di-
2 ctis titulis omne vitium clandeſtinitatis † tol-
latur. vnlg. l. clam poſsidere. ff. de acquir. poſ-
ſeſsio. quam ad hos terminos citat Socin. in l.
rem quæ nobis col. 8. ff. de acquir. poſſeſſ. Rip.
in cap. ſepæ num. 28. de reſtitu. ſpoliaro. Rub.
conſ. 4. nu. 3. D. Crauet. latè conſ. 258. num. 21.
& ſequen.

Nec obſtat ſi dicatur non eſſe probatum
3 prædictum poſſeſſorium † ſeu quaſi tempore
litis conteſtatæ, quia ſi videantur iura à dictis
Dominis fratribus producta, præſertim pro-
ceſſus formatus per Caſtellanum Caliani, cũ
ſententia prolata contra Millanum de Milla-
nis, conſtabit ipſos fratres tempore litis conte
ſtatæ fuiſſe in poſſeſsione ſeu quaſi dicti iuris
prohibendi: præterea dato citra veri præiudi-
cium, non eſſe probatam præcisè poſſeſsionẽ
tempore litis conteſtatæ, ſatis eſt quòd probe-
tur ante, & allegetur, continuata vſque ad tem
pus litis conteſtatæ teſte Alex. conſ. 88. nu. 18.
vol. 5. Socin. conſ. 59. num. 8. verſ. ſed ad hanc
obiectionem. volu. 4. poſt Petr. & Cyn. in d. l.
vni. C. vti poſsid. prout factum legitur in ca-
ſu noſtro.

Nec his aduerſantur proclamata facta per
prætenſos Capitaneos Marchionales, ex qui-
bus prædictus Do. Procurator Marchionalis
contendit ſibi acquiſitam fuiſſe poſſeſsionẽ,
ſeu quaſi, prohibendi dictas venationes, in ter
ritorio Caliani. ſiquidem reſpondetur quòd
4 cum dictæ proclamationes † fuerint factæ cõ
tra iutis diſpoſitioem, præſumuntur violẽtæ,
& clandeſtinæ, ideo ſubcumbere debet Do.
procurator Cameræ d. §. hodie & d. l. vnic. C.
vti poſsidet. vbi glo. & communiter Docto.
Quòd autem dictæ proclamationes fuerint
contra iuris diſpoſitionem factæ, liquidò di-
gnoſcitur ex communi concluſione, qua Ca-
5 uetur Principem † etiam habentem directum
Dominium non poſſe ſe intromittere, nec ali
quem actum iuriſdictionalem facere in terri-
torio vaſſalli, quo ad primas cognitiones qua
runcunque cauſarum, ciuilium ſeu crimina-
6 lium, cùm cenſeatur vaſſallus † inueſtitus de
iuriſdictione reſpectu primarum cognitionũ
priuatiuè quo ad ipſum, Principẽ. quam con-
cluſionem vti receptiſſimam ponit Curt. Iun.
conſi. 2. nu. 1. Brun. conſi. 31. nu. 3. Grammat.
Deciſ. 30. nu. 2. & ſequen. Pariſ. conſ. 8. nu. 30.
vol. 1. Socin. Iun. conſi. 126. nu. 4. & ſeq. & nu.
35. vol. 3. Berou. conſ. 74. nu. 8. & 10. vol. 1. Do-
ctiſſimus conciuis meus Natt. conſ. 408. nn. 1.
& 7. Prudentiſſimus D. Rolan. à Val. Præſes
Marchionalis meritiſſimus conſ. 48. nu. 22. &
pluribus ſequen. vol. 2. poſt plures per eum ci-
tatos. facit tex. in cap. Imperialem. in illis ver-
bis, vt ſingulorum ſtatus iugiter ſeruetur illæ
ſus. iuncto. §. illud. de prohibit. feud. alienat.
per Federic. quem ad hoc notat Abb. in cap.
cæterum. col. 3. de iudic. Quæ concluſio mul-
to magis locum habere debet, vbi Princeps
directum Dominium ſibi non retinuiſſet. Et
hæc comprobantur alia communi concluſio
ne relata per Cur. Iun. d. conſ. 2. nu. 4. quem re-
fert, & ſequitur Do. Rol. à Val. d. conſi. 48. nu.
29. quòd quando concurrant cauſa proxima,
ſeu immediata, & cauſa remota, ſeu mediata,
7 ſemper attendi debet cauſa proxima; † & im-
mediata; At in caſu noſtro ex donatione & le
gato prædicti Illuſtriſſimi Gullielmi Marchio
nis fuit translatum Caſtrum & oppidum Ca-
liani cum omnimoda iuriſdictione, iuribus,
pertinentijs, & emolumentis quibuſcunque,
in præfatam quondam Illuſtr. Annam vxorẽ,
& ab ipſa iuſtis titulis & oneroſis in dictum
quondam Dominum Veſpeſianum, eiusque
filios, & hæredes, ergo ad eos vti ad cauſam
proximam & immediatam, non autẽ ad Mar-
chionem ius ſpectat prohibendi dictas vena-
tiones. quo fit vt tanquam violenta reijcien-
8 da ſit prædicta poſſeſſio † Excellentiſsimi Du
cis, prout multis rarionibus & auctoritatibus
reijciendam dicit Natt. d. conſi. 408. nnm. 1. &
ſequen. vſque in fi. vbi nu. 15. in ſimilibus ter-
minis dicit dictam quaſi poſſeſſionẽ vti vio-
lentam nihil operari, & eſſe nullam, quia in
9 huiuſmodi iuribus † incorporalibus nullum
ius acquiritur, vbi aliquis vi, vel clam poſsi-
det. l. 1. C. de ſeruit. & aqu. cum alijs per eum ci
tatis, concludens propterea non poſſe Princi-
pem dicere quòd fuerit in poſſeſsione iſtius
iuris, cum ius huiuſmodi nunquam fuerit in
eſſe formatum.

Etſi dicat in donatione ſeu legato facto p̄-
dictæ Illuſtriſsimæ Marchioniſſæ de Caſtro,
& omnimoda iuriſdictione, cum quibuſcunq;
pertinentijs Caliani, non venire ius venandi,
reſpondetur contrarium eſſe verius, cum ap-
10 pellatione omnimodæ iuriſdictionis † ve-
niat merum & mixtum imperium, ſecundum
glo. in clemen. 1. in verbo omnimoda. de for.
competen. Aretin. in l. ſi duo. colum. 3. in prin
cip. ff. de acquir. hæredit. Felyn. in c. graue nu.
4. de offic. ordina. latiſsimè Pariſ. conſil. 9.
num. 3. & ſequen. vſque ad num. 21. incluſi-
uè volum. 1. vbi multis auctoritatibus com-
probat, quòd conceſſo Caſtro cum pertinen-
tijs, & iuriſdictione, præſertim omnimoda,

cenſetur conceſſum merum & mixtum Impe
rium.appoſitè D.Rol.à Val.conſ.42. num.16.
& pluribus ſequen. volu. 2. atteſtans hanc eſſe
communem opinionem.quod conſilium ro-
go videri, quia determinat hanc controuer-
ſiam in fauorem ipſorum fratrum,& reſpon-
det ad multa in contrarium adducta. Et ꝙ ſub
12 omnimoda † iuriſdictione veniat ius venan-
di,expreſsè tenet Dec.conſ.197.num.3. in fine
verſi. præterea per dictam glo. in verbo om-
nimoda.

Accedat quòd in dictis proclamatibus no-
mine Principis factis,ſemper reſeruatum fuit
ius vaſſallorum,quibus nullo modo voluerũt
13 præiudicare. quæ clauſula † reſeruatiua præ-
ſeruat ipſis vaſſallis ius illæſum.l. ſi debitor. ff.
quib.mod.ius vel hipoth.ſoluatur.modificat-
14 que ac reſtringit † ſuperiora.Dec.conſ.42.nu.
12.& conſ.656. nu.6.

Nec obſtat quod à prædicto Domino pro-
curatore allegatur, videlicet eſſe probatam
15 ſuam antiquiorem poſſeſſionem, † quod ſuf-
ficere dicitur ad obtinendum in hoc interdi-
cto, cum data antiquiore poſſeſſione iunior
16 † præſumatur vitioſa & Clandeſtina, ſecundũ
Bar.in l.1.in fi.ff. vti poſſidet. quia reſponderi
poteſt, Imo probatam eſſe ſuam antiquiorẽ
poſſeſſionem ſeu quaſi, ex depoſitionibus te-
ſtium parte dictorum fratrum examinatorũ,
iuncto tempore prædictæ Illuſt.Dominæ An-
næ Marchioniſſæ, quæ eiſdem fratribus mini-
ſterio Veſpeſiani patris ceſſit & remiſit om-
nia iura, & actiones eidem Marchioniſſæ in
dicto territorio Caliani competentia, & per
17 conſequens remedia poſſeſſoria, † quæ cedi
potuerunt, teſte Soci.in l. rem quæ nobis. col.
7.in fine.verſ.vltimo dubitari poteſt.ff.de acq.
poſſeſ.qua ceſſione ſtante arguendo à ſufficiẽ
ti partium enumeratione, quod argumentũ
18 † validum eſt, vulg.l.patre furioſo.ff.de his qui
ſunt ſui vel alien.iur.aut Dominus procurator
cameræ prætendit probare aſſertam ſuam an
tiquiorem poſſeſſionem, ex prohibitionibus
factis ante dictam donationem, ſeu legatum,
factum à Gullielmo Marchione prædictæ Il-
luſt.Annæ Marchioniſſæ, & de hac poſſeſſio-
ne ſeu quaſi non ag tur, quia dato quòd de ea
probaretur, tamen ſublata cenſeri debet pro-
pter dictam donationem,& legatum, ex vul-
gata regula de qua in l.quæritur.§.venditor.ff.
19 de ædil.edict. & quia remedium † reintegran-
dæ non datur his qui ceciderunt à poſſeſſione
facto eorum iurato.vt latè concludit Socin.in
d.l.rem quæ nobis.col.6. verſ. quinto dubita-
tur. Aut loquimur de poſſeſſione ſeu quaſi ꝓ-
hibendi venationes poſt dictam donationem
ſeu legatum. Et tunc ſi accuratè legantur acta,
apparebit de antiquiore poſſeſſione ſeu quaſi
prædictæ Illuſt. donatariæ ꝓcipuè ex actis fa-
ctis per Ioannem de cleridis Caſtellanum Ca
liani anno. 1549.

Item reſpõderi poteſt, dato quòd legitimè
probaretur poſt prædictam donationem &
legatum, mandato Principis fuiſſe factas in
territorio Caliani aliquas prohibitiones vena
tionum, ante dictum annum. 1549. attamen
ex illis tanquàm vi, & contra conceſsionis ip-
ſius Principis, proinde contra iuris diſpoſitio-
nem factas, dici non poſſet aliquam poſſeſſio
nem Principi acquiſitam fuiſſe. iux. traddita
per Natt.d.conſi.408.nu.15.& ſequen.

Præterea demus dictas prohibitiones no-
mine Principis factas, ſubſiſtere, nihilominus
20 certi iuris eſt pœnas † ſeu mulctas dictarum
prohibitionum ſpectaſſe & pertinuiſſe præ-
dictæ Illuſt. donatariæ,& legatariæ, proinde di
ctis D.Veſpeſiano, eiusque filijs & hæredibus,
habentibus cauſam & ius ab ea, ex iuſtis titulis
ſupra citatis. Quoniam receptiſsima eſt iuris
21 concluſio omnes mulctas † pœnas pecunia-
rias,& etiam cõfiſcationes bonorum, eſſe fru
ctus & emolumenta iuriſdictionis, meriq; ac
mixti Imperij, ad eumque cum earum cogni
tione ſpectare & pertinere debere, cui iure ꝓ-
prio iuriſdictio, merumq; & mixtum imperiũ
ſpectat.Bar.Paul.Caſtren.& Alex.in l.fin.ff.ſo
lut.matrimo.Alex.in l.diuortio. §. ſi ſundum.
col.penult.verſ.& faciunt eod.tit. poſt Barto.
Bal. Angel.& Anchar. per eum allegatos. Iaſ.
in l.Imperium.nu.8.& 10.ff.de iuriſdict.omn.
iudic.vbi Purpur.num.60. Præpoſi. in prælud.
feud. nu.17.Iſern.licet confusè loquatur in tit.
de pac. tenend. verſ.ſi verò aliquis.in fin.& in
verſ.hæreditatem Bald. conſ.306.vol.4. Guid.
22 Pap.quæſt.26.loquens in crimine † læſæ maie
ſtatis. Afflic. in tit. de prohibit. ſeud. alien. per
Federic.§.illud nu.16.Crauet. conſi. 128.nu.3.
Brun.dicto conſ.31.num.2.& ſequen. Iacob.à
Sanct.Georg.in ſua inueſtitura, in verbo cum
mero & mixto Imperio.nu.8. poſt Iſern.Præ-
poſit.& Afflic.in d. titu. de pace tenen. & eius
violat. locis ſupra citatis. & §. ſi quis aliquem
23 nu.16.vbi dicit inueſtitum † cum mero Impe
rio, poſſe de quibuſcunq; criminibus cogno-
ſcere, quod etiam firmat Fulgoſ. conſ. 1. per
totum addens.nu.3.poſt Bald.per eum allega
24 tum, quòd omnem effectum † directi Domi-
nij is habet, qui habet vtile Dominium. Alex.
conſi.13.num.10.vol. 6. Angel. de Maleſic.in
verbo & bona publicantur.num.11.& ibi Au-
guſtin. Arimin.in additio.nam cum ſub nomi
25 ne meri Imperij † compræhendantur bono-
rum confiſcationes, vt concludunt Doct. in l.
Imperium.ff.de iuriſdict.omn.Iudic.& nomi
natim Riminal.col.20.conſequens eſt vt con
ceſſo mero imperio, cenſeantur conceſſæ cõ-
fiſcationes bonorum. Boſt.de Princip.nu. 42.
D.Rol.à Val.d.conſi. 42. num. 25. & latius.d.
conſ.48. nume. 26. & duobus ſequen. ex qui-
* bus patet iſtam eſſe *communem* & indubiam cõ-
cluſionem.

Nec aduerſus prædicta pugnat quòd dici-
tur prædictum Illuſtriſ. Gulielmum Marchio
nem non potuiſſe donare aut legare prædi-
ctum Caſtrum,& territorium Caliani, cum iu-
riſdictione, & pertinentiis prædictæ quon-
dam Illuſtriſſimæ ſuæ vxori. quandoquidem
in contrarium eſt veritas, cum hæc non ten-
dant in magnum Principis detrimentum, vt
demonſtratum legitur prioribus iuris allega-
tionibus.

tionibus. quibus addo Barto. conſi. 196. incipien. ciuitati Camerini. num. 2. Alber. in l. digna vox. l. C. de legibus. Signor. conſi. 26. Bald. in l. 2. verſ. nota tamen. C. de commun. rer. alien. & conſ. 159. vol. 3. Corſet. de poteſt. & excel. Reg. in 4. & 75. quæſt. Dec. conſi. 191. nu. 1. & 2. Brun. conſ. 51. nu. 1. Pariſ. conſ. 27. nu. 3. & ſequen. vol. 1. Ruin. conſi. 25. num. 16. vol. 1. Affict. in tit. quæ ſint regal. col. 7. Pet. Belluga. in ſuo princip. ſpicileg. rub. 8. in 3. & 4. pagin. Reſtaur. gaſtald. in tractat. de Imperatore. qu. 104. Ex quibus patet hanc eſſe *receptiſſimam* concluſionem, à qua in iudicando & concludendo, niſi iniuria, recedi non poteſt.

Concludo igitur eſſe manu tenendos dictos fratres de Bobbis in poſſeſſionem ſeu quaſi prohibendi dictas venationes, & interdicendam vim & moleſtiam illis fieri.

SVMMARIVM.

1 *Emptor cōdemnatus qui arbitratur habere bonam cauſam, tenetur appellare, & appellationem proſequi, vt de euictione agere poſſit.*

2 *Condemnatus nomine ſuo, ſi hoc tendat ad incommodum alienum appellare tenetur, et appellationem proſequi.*

3 *Emptor qui non habebat neceſſe appellare, ſi appellauit, & bonam cauſam intra fatalia non eſt proſecutus, ad auctorem, & ſic venditorem reuerti non debet.*

4 *Emptor in dubio à ſententia contra eum lata appellare non tenetur, ſi tamen appellauerit appellationem proſequi debet.*

5 *Emptor ſi prius appellauit à ſententia contra eum lata non poteſt poſtea venditor appellare.*

6 *Emptor regulariter litigare et defendere tenetur, aliàs de euictione agere non poteſt.*

7 *Emptor poſt denuntiationem litis venditori factam, litem proſequi tenetur.*

8 *Pacta quæcunque contra naturalia & accidentalia contractus appoſita valent, & obſeruari debent.*

9 *Pactum quo remittitur emptori neceſſitas litem denuntiandi, & proſequendi, ac appellandi, licet ſit contra naturalia contractus emptionis, tamen obſeruari debet.*

10 *Pacta conuenta ſeruare humanæ fidei conuenit.*

11 *Fidem promiſſam fallere pergraue eſt.*

12 *Iuſtitia nulla maior eſt, quàm illa quæ ex pacto oritur.*

13 *Contractus ex conuentione legem accipiunt.*

14 *Emptionis & venditionis natura, venditor de euictione tenetur, licet de euictione expreſſe promiſſum non fuerit.*

15 *Venditor ſi cum emptore conuenit vt non teneatur de euictione, nec ad pretiſ reſtitutionem, conuentio valet, & ad neutrum tenetur.*

16 *Emptor quando in caſum euictionis ad pretiſ reſtitutionem agere non poſſit.*

17 *Emptor lite pendente regulariter de euictione contra venditorem agere non poteſt, ſed demum lite à tertio mota finita.*

18 *Emptor lite à tertio mota pendente de euictione contra venditorem agere poteſt, ſi de hoc expreſſe conuentum fuit, aliàs non regulariter.*

19 *Emens ſcienter rem alienam de euictione agere non poteſt, niſi euictionem ſibi deberi expreſſe ſtipulatus fuerit.*

20 *Donator de euictione pro re donata non tenetur, niſi expreſſe hoc promiſerit.*

21 *Emptor non poteſt de euictione regulariter agere, niſi litem legitimè & debito tempore denuntiauerit.*

22 *Emptor non tenetur litem venditori denuntiare, ſi pacto denuntiandi neceſſitas remiſſa ſit.*

23 *Emptor per denuntiationem litis, non eximitur à proſecutione litis, niſi talis proſecutio remiſſa ſit.*

24 *Emptorem litem venditori non denuntiare, vel denuntiare ſed non debito tempore, paria ſunt.*

25 *Emptor non tenetur appellare, & appellationem proſequi ſi inter ipſum & venditorem conuentum ſit ne ad id teneatur.*

26 *Emptor ſi in cauſa ſuccumbat, tenetur appellare, & appellationem proſequi, niſi appellandi neceſſitas remiſſa ſit.*

27 *Emptor ex quo appellauit non tenetur appellationem proſequi, ſi appellandi neceſſitas remiſſa ſit.*

28 *Pacta leges frangunt.*

CONSILIVM XLVI.

IN quæſtione propoſita, an Magnificus Dom. Franciſcus Barcha Iureconſultus Saonenſis, aliquorum prædiorum vrbanorum & ruſticorum emptor, q à ſententia contra eum in fauorem euincentis prolata appellauit, teneatur (non obſtante pacto in inſtrumento venditionis appoſito) appellationem interpoſitam, & forſan introductā proſequi, ita quòd ſi non proſequatur eidem aduerſus venditores actio de euictione, & ad recuperandum expenſas in quacunque inſtantia factas, non competat, primo aſpectu videbatur dicendum teneri ad proſequēdum prædictam appellationem interpoſitam, & forſan introductam, cum vera ſit & receptior ſen
1 tentia, emptorem † condemnatum qui arbitratur habere bonam cauſam, teneri appellare, & appellationem proſequi, ſecūdum Bar. in l. ſi procuratorem §. ſi ignorantes. nu. 3. ff. mandat. & in l. inuitus. nu. 8. C. de procurator. vbi nominatim dicit quòd quando quis dam-
2 natur † nomine ſuo, tamen hoc tendit ad incō modum alienum, tūc cogitur appellare, & appellationem proſequi, & ſic debere intelligi l. herennius. §. Caia. ff. de euictio. At emptor condemnatur noīe ſuo, ad incommodū venditoris, ergo tenetē appellare, & appellationē proſequi. & Bart. refert & ſequitur Dec. conſi. 74. num. 3. quæ opinio confirmari videtur ex tex. in d. l. Herennius. §. fina. iuncta glo. in verbo appellauit. & ſequen. Quo loci Herennius

 Modeſti-

Modeſtinus iureconſultus cenſet, quòd ſi em-
3 ptor † qui non habebat neceſſe appellare, ap-
pellauit, & bonam cauſam intra fatalia non
eſt proſecutus, ad authorem, & ſic venditorē,
reuerti non debet. & per illum text. iunct. glo.
ita tenet Alex. conſi. 117. nu. 3. volu. 7. Capr. in
ſuis regul. c. 87. nu. 28. quem ſequitur (eis tamē
non citatis) Ruyn. conſ. 84. num. 3. vol. 5. vbi
poſt Bar. & alios per eum citatos nominatim
4 dicit, quòd licet emptor † in dubio non tenea
tur appellare à ſententia contra eum lata, d. l.
Herennius. §. fina. ſi tamen appellauerit, tene-
tur eam proſequi, ratione ibi allegata, quod
etiam firmat Didac. lib. 3. variar. reſolutio. c.
17. nu. 9. verſ. & tamen ſi appellauerit tenetur
appellationem ipſam proſequi. poſt Salic. &
Imol. per eum allegatos. Natt. conſ. 208. nu. 1.
& ſequen. vbi expreſſe dicit, quod laudat ꝙ
emptor omittat appellationem, quia ſi appel
lauerit teneretur appellationem proſequi. Et
id videtur confirmari alia ratione, quam ad-
ducit Ruin. d. conſ. 84. quòd quando, emptor
5 † prius appellauit, non poteſt venditor appel-
lare. arg. text. à contrario ſenſu in l. ab executo
re. §. alio. ff. de appellat. Ergo ne emptoris cul-
pa & negligentia venditori noceat, dicēdum
videtur emptorem teneri appellationem ip-
ſam proſequi. Et id comprobatur ex generali
6 regula, quod emptor † tenetur litigare, & def-
fendere, alioquin non poteſt de euictione age
re. vulg. l. emptor. C. de euictio. quod procedit
7 † etiam ſi denuntiauerit litem venditori, quia
non ſolum tenetur denūtiare, ſed etiam facta
denuntiatione litēm proſequi. Capr. d. regul.
87. nu. 234. poſt gl. & Doct. in l. ſi ideo. ff. de eui
ctio. ſic in caſu noſtro dicendum videtur, ꝙ li-
cet ex forma pacti non teneatur appellare, at-
tamen ex quo appellauit teneatur appellatio-
nem proſequi.

Prædictis tamen non obſtantibus, cenſeo
in caſu noſtro contrarium de iure eſſe verius;
proinde prædictum Dominum Franciſcum
emptorem non teneri appellationem proſe-
qui, verum poſſe de euictione, & ad expenſas
in quauis inſtantia factas, contra venditores
agere. Ad quod demonſtrandum præmitto.
8 Quòd quæcunque pacta † appoſita contra na
turalia, & accidentalia contractus valēt, & ob
ſeruari debent, ſecundum gl. magiſtram com-
muniter receptam in l. pacta conuenta. ff. de
actio. empt. latè Curt. de feud. in 1. parte quæſ.
6. colu. 5. verſ. pro contraria parte. Natt. conſ.
9 114. nu. 8. & ſeq. quo ſit vt pactum † in præfato
inſtrumento appoſitum, quo remiſſa eſt expſ-
ſe emptori neceſſitas litem denūtiandi, appel-
landi, & appellationem proſequendi, licet ſit
contra naturalia cōtractus emptionis; valeat
cum nihil tam congruum humanæ fidei ſit;
10 quam conuenta † ſeruare. l. 1. in fi. & l. iuriſgē
tium. §. prætor ait. ff. de pact. & econtra nihil
11 tam graue eſt, quàm fidem † fallere. l. 1. ff. de
conſtit. pecun. quod & ſacris literis compro-
batur Pſal. 77. verſ. & auerterunt ſe, & non ſer-
uauerunt pactum &c. Prouerb. ca. 25. Nubes,
& ventus, & pluuiæ non ſequentes, vir glorio
ſus, & promiſſa non ſeruans. Rol. à Val. conſi.
100. nu. 21. lib. 3. vbi citat Bal. in conſ. 366. vol.
3. dicentem, nullam eſſe maiorem iuſtitiam
12 † illa, quæ ex pacto oritur, contractus † enim
13 ex cōuentione legem accipiunt. vulg. l. 1. §. ſi
conuenerit. ff. depoſit. glo. magna in l. pacta
conuenta. ff. de contrahen. emptio. cum ſimil.
Hinc in terminis emptionis & venditionis vi-
demus, quòd quamuis de natura emptionis
14 † & venditionis ſit, venditorem teneri de eui-
ctione, etiam ſi hoc expreſſum non fuerit. l. 1.
§. ſciendum. ff. de euictio. l. non dubitatur. C.
eod. tit. cum ſimil. attamen ſi conuentum fue
15 rit venditorem † non teneri de euictione, imo
nec ad pretii reſtitutionem, valet conuentio,
16 vt non teneatur de euictione, nec ad pretij † re
ſtitutionem l. emptorem. §. fin. verſic. ibidem
ait. & verſi. niſi forte vbi gl. in verbo. & ſi quis.
ff. de actio. empt. & vendit. Iaſ. in l. ſtipulatio
iſta. nu. 11. ff. de verb. obligat. Pract. Papien. in
form. libell. in cauſa venditionis. verſ. promit-
tens de euictione. in princip. cum ſimil. cumu
latis a Tiraq. de retract. lignag. §. 12. num. 10. &
11. Item legimus quòd & ſi regulariter lite ad
17 uerſus emptorem † a tertio mota pendente,
non poſſit agi de euictione. l. qui rem. l. ſiue in
libertatem. C. de euictio. & l. euicta. & l. ſi plus.
§. mota. ff. eod. tit. Nihilominus hoc fallit quā
18 do actum fuiſſet, quòd mota lite, † re nundum
euicta, poſſet emptor de euictione agere. d. l. ſi
ue in libertatem. & glo. in d. l. qui rem. appoſit.
Benedict. capr. in ſuis regul. cap. 87. num. 204.
Grat. reſponſ. 135. num. 8. lib. 2. Et prædictis de
19 ſeruit, quòd & ſi emens † ſcienter rem alienā,
nō poſſit agere de euictione, nihilominus po
teſt, ſi euictionem ſtipulatus fuerit. l. ſi fundū.
vbi glo. & Doctor. C. de euictio. Capr. d. cap.
87. & præmiſſis proximum eſt quòd dicitur
20 donatorem † non teneri de euictione, niſi ex-
preſsè hoc promiſerit. l. 2. & l. quoniam. C. de
euictio. l. ad res donatas. ff. de ædili. edic. Capr.
d. reg. 87. nu. 265.

His & illud accedit, quod dicitur, quòd licet
21 cautum ſit emptorem, à quo res empta † ven
dicatur, non poſſe aduerſus venditorem age-
re de euictione, niſi emptori legitimè & debi-
to tempore litem denuntiauerit. l. auctorem.
& l. ſequen. C. de euictio. l. 1. C. de pericul. &
commod. rei vendit. cap. fina. vbi glo. & Doc.
extra eod. tit. Doct. in l. 2. §. voluntatem. ff. ſo-
lut. matrimon. Capr. d. reg. 87. num. 215. 218. &
22 duobus ſequen. attamen ſi pacto † remiſſa eſt
denuntiandi neceſſitas, non tenetur denuntia
re. l. Herennius. in princip. ff. de euictio. Socin.
reg. 117. num. 5. Pract. Papien. in forma libelli
in cauſa venditionis verſic. Promittens de eui
ctione. in verſic. Nec tamen per hanc denun-
tiationem. vbi expreſſe dicit, quòd emptor
23 † per renuntiationem non eximitur à proſe-
cutione litis, niſi eſſet talis proſecutio remiſſa.
Capr. d. reg. 87. num. 22. vbi hoc caſu parificat
24 ſi non fuerit denuntiatum, † vel fuerit denun-
tiatum, ſed non debito tempore. ſic in caſu no
ſtro dicendum eſt, ſcilicet poſito quòd em-
ptor appellaſſet, teneretur que appellationem
proſequi

proſequi, iuribus ſupra in contrarium addu-
ctis, ad id tamen non tenetur, ex quo inter par
25 tes † conuentum eſt, ꝙ non teneretur appella
re, nec appellationem proſequi, iuribus ſupra
citatis. quibus in terminis noſtris addo pract.
Papien. in forma libelli in cauſa venditionis.
col. 2. verſi. & ſi quidem ipſe emptor ſubcum
26 bat. vbi nominatim dicit quòd empror † ſi
ſubcumbat, tenetur appellare, & appellationẽ
proſequi, niſi ſit neceſſitas appellãdi remiſſa.
Idem & ſi remiſſa ſit proſequẽdi. Capr. d. cap.
87. in fin. vbi ſublimitat omnes fallentias præ-
cedentes, dicens eas non habere locum quan
do per venditorem ex conuentione hæc re-
miſſa fuerunt, vel eis renuntiatum fuit d. l. He-
rennius. in princip. & per conſequens etiam
ſublimitatur decima fallentia, vbi expreſsè di
27 cit emptorem † ex quo appellauit teneri pro-
ſequi appellationem, vt nõ habeat locum di-
cta fallentia quando remiſſa eſt neceſſitas ap-
pellandi, & appoſitionem proſequẽdi. quam
ſublimitationem etiam ponit Pract. Papien.
loco ſupra citato, colum. 3. verſicu. & proce-
dunt prædicta niſi per pactũ expreſſum &c.
At in caſu noſtro fuit a venditoribus expreſſe
remiſſa neceſſitas appellandi, & appellatio-
nem proſequendi, ergo illam proſequi non
tenetur emptor.

Non obſtant ſupra in contrarium adducta, Quia loquuntur in terminis iuris communis, nos autem ſumus in pacto, propter quod intelligitur receſſum a iure communi. iurib. ſupra pro hac opinione citatis. Natt. conſil. 382. numero 11.

Nec aduerſatur ratio allegata per Ruin. d. conſi. 84. argum. a contrario ſenſu ex text. in l. ab executore. §. alio ff. de appellatio. videlicet quòd venditor non poſſit appellare quando emptor appellauit. Quia & ſi non poſſit appellare, poteſt tamen appellationi emptoris inhærere, eique aſſiſtere, & in effectu ea omnia agere, quæ poſſet facere ſi ipſe appellaſſet. Ita nominatim ad prædictum conſil. Ruin. 84. reſpondet Ceph. conſi. 106. nu. 18.

Concludo igitur prædictum Dominũ emptorem non teneri proſequi prædictam appellationem, verum poſſe de euictione agere contra prædictos venditores, ab eiſque repetere quaſcunque expenſas in hac cauſa factas. Salua meliori cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula inſolita dolum in contractu interceſſiſſe præſumi faciunt.*
2 *Contrahens cum minore ſine iuris ſolemnitate in dolo præſumpto eſſe cenſetur.*
3 *Pacta inſolita apponens, contràctum doloſum facere cenſetur.*
4 *Dolus præſumptus, & dolus re ipſa, quoad reſciſionem contractus, æquiparantur.*
5 *Authen. ſacramẽta puberum. C. ſi aduerſ. vendit. quando locum non habeat.*
6 *Curatorem habens minor, ſine curatore contrahere non debet.*
7 *Conductor non ſoluens mercedem tempore conuento, ſtatim & ipſo iure propter iuramentum præſtitum, a tota conductione cadit.*
8 *Contractus quòd deficiat ipſo iure, vel ſine aliqua interpellatione, aut quòd moræ purgationi locus non ſit, paria ſunt.*
9 *Agens ſecundum naturam contractus & ex legis permiſſione, contra proprium contractum venire non dicitur.*
10 *Contractum allegans & ſuper eo ſe fundans exceptione implementi non ſecuti ex parte contractum allegantis, repelli poteſt.*
11 *Contractus tam excipiendo quàm agendo reſcindi poteſt, iuramento non obſtante.*
12 *Legis, ædem. C. locat. intellectus.*
13 *Locator a locatione domus recedere poteſt, ſi poſt locationem vxorem ducat, & eo caſu, ac alijs in l. ædem. C. locat. expreſſis conductorem expellere poteſt.*
14 *Reſtitutio in integrum propter minorem ætatem, & læſionem copulatiuè datur, aliàs non.*
15 *Læſio quæ interuenit tempore contractus, non alia conſideranda eſt.*
16 *Contractibus in ſucceſſiuis, in quibus aliquid de futuro explicandum venit, inſpiciẽdum eſt quod euenire poteſt, & ſemper intelligitur clauſula rebus ſic ſe habentibus.*
17 *Clauſula rebus ſic ſe habentibus quomodo in contractu intelligatur.*
18 *Læſio quæ poſt contractum euenit aliquando attenditur.*
19 *Lex, eum qui ædes. ff. de vſucapio. & l. cùm eiuſdem. ff. de ædilit. edict. quomodo intelligi debeant.*
20 *Parti quæ apertius ſibi prouidere potuit & non prouidit imputandum eſt.*
21 *Lex, ædem. C. locat. ſecundum gloſſ. ibi etiam in colono procedit.*
22 *Legis verba cui conueniunt & eius diſpoſitio conuenire debet.*
23 *Res vna & eadem ex diuerſis reſpectibus & cauſis, diuerſimodè cenſeri poteſt.*
24 *Beſtia vendita ſi morboſa reperiatur, a contractu venditionis recedi poteſt.*
25 *Contractum qui pro parte reſcindere vult audiendus non eſt, ſed in totum reſcindi, vel in totum confirmari debet.*
26 *Liquidum per illiquidum differri aut ſuſpendi non debet.*
27 *Ignorantia legum in minore præſumitur.*
28 *Specialia multiplicanda regulariter non ſunt.*
29 *Specialia multa licet principaliter conſiderata tollerãda non ſint, tamen in conſequentiam poſſunt.*
30 *Neceſſitatis caſus legi non ſubijcitur.*
31 *Alienatio neceſſaria ſub generali prohibitione legis nõ continetur.*
32 *Verba generalia ad terminos iuris communis, & ſecundum naturam contractus, intelligi debent.*
33 *Locator poteſt expellere conductorem quando re locata pro ſe indiget.*
34 *Verba potius ſuperflua indicanda ſunt, quàm quòd iuri communi derogent, & naturæ contractus repugnent.*
35 *Verborum multiplicatio non neceſſaria, rerum ſubſtantiam non immutat.*
36 *Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt nihil operatur.*
37 *Locatoris ſucceſſor ſingularis an teneatur ſtare colo-*

no per

no per locatorem poſito.
38 *Iuramentum in contractu appoſitum, tamquàm acceſſorium ad principalem obligationem, ſecūdum eam intelligi debet.*
39 *Iuramentum omnes conditiones, exceptiones, ſubanditiones, & limitationes recipit, quas contractus ſuper quo fuit interpoſitum, recipere ſolet.*
40 *Iuramentum, ſicut contractus ſuper quo interponitur, debet intelligi cum clauſula rebus ſic ſtantibus.*
41 *Iuramentum de non contrauenīēdo, debet intelligi cum clauſula ſi alia cauſa de nouo non ſuperueniat.*
42 *Factum lege permittente pœnam non meretur.*
43 *Denominatio a digniori facienda eſt.*
44 *Prædia vrbana ruſticis prædijs digniora ſunt.*
45 *Dignum quod plus eſt ad ſe minus dignum trahit.*
46 *Colloni & inquilini nomine qui veniant.*
47 *Nomen rei conuenire debet.*
48 *Locator expellens conductorem a domo locata virtute l.ædem. C. locat. non tenetur ei de alia domo prouidere, aut damna & intereſſe reſarcire.*
49 *Legis ædem. C. locat. diſpoſitio habet locum in cauſa neceſſaria, ſuperuenta poſt contractum, non in voluntaria.*

CONSILIVM XLVII.

PLura ꝯcurrunt ad defenſionem ordinationis latè per Excellētiſſimum Senatum in fauorē Domini Hectoris Perrachij, contra D. a Prato quæ ex actis probata reſultant.

In primis nullitas contractus locationis, ratione doli præſumpti in eodem a prato commiſſi, vt qui ſciens prudensque dictum Perrachium minorem eſſe, & habere curatorem, ſine iuris ſolēnitatibus contraxerit, & qui pœnam grauiſſimam centum aureorum, clauſulamq; donationis, & plures alias inſolitas in eodem cōtractu apponi curauerit. Ex quibus
1 † dolus præſumitur vt in contrahente † ſine
2 iuris ſolemnitate probatur ex deciſione Excellentiſſimi Senatus Pedemon. 109. nume. 5.
3 & 9. & in apponente pacta † clauſulas inſolitas, colligitur ex glo. & Bald. in l. ſi ſub conditione. ff. de condit. inſtitut. Dolus autem præ-
4 ſumptus, † & re ipſa, æquiparantur quoad reſciſionem contractus, vt ex eiſdem deciſ. probatur, ſcilicet ex deciſio. 41. nume. 3. vbi fit atteſtatio de opinione communi: ſcientia verò dicti a prato probatur ex propria eius confeſſione, & ex inſtrumentis per eum productis, omiſſo quòd iure idem præſumitur per l. qui cum alio contrahit. vbi latius Docto. ff. de regul. iur. Quo caſu non habet locum authen.
5 † ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vendit. vt validetur contractus iuramento aliàs nullus,
6 ex diſpoſitione l. ſi curatorem † habens. C. de in integr. reſtitut. minor. vt expreſſe notat ibi Alber.

Secundò defenditur ex defectu ſolutionis penſionis, ſeu mercedis in terminis conuen-
7 tis. Et clarum eſt conductorem † non ſoluentem mercedem, ſtatim & ipſo iure, propter iuramentum præſtitum in contractu, cadere a tota conductione, vt expreſſe cenſet Alexan. conſil. 85. incipien. non puto volum. 1. Accedente etiam ꝙ in contractu eſt appoſita dies, & pœna, & promiſſio eſt facta minori, quæ per ſe eundem effectum pariūt, ſcilicet quòd
8 ipſo iure contractus † deficiat, ſine aliqua interpellatione, aut purgationi moræ locus nō ſit, vt de primo eſt tex. in l. magnam. C. de cōtrahen. & committen. ſtipulat. notat. in capit. potuit. de locat. & conduct. De ſecundo eſt text. in l. minorum. C. in quib. cauſ. in integr. reſtitut. non eſt neceſſ. & notat Socin. in conſil. 57. nume. 43. part. prima. Nec excuſari poteſt quin expellatur, propter conditionem & pœnam adiectam contractui, in caſum ceſſationis, quoniam appoſita cēſetur in fauorem locatoris. ideò non immutat, nec alterat ob-
* ligationem præcedentem. per gloſſ. *communiter* approbatam in l. 2. in verbo repellere circa med. C. de iur. emphiteot. & not. Alex. in conſil. 132. In cauſa & lite. in prin. vol. 4.

Nec etiam ea ratione excuſandus eſt, quòd dictus Perrachius agendo ad reſciſionem locationis videatur prius contractui contraue-
9 niſſe, Quoniam qui agit † ſecūdum naturam contractus, & ex legis permiſſione, non dicitur venire contra contractum. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. Quo ceſſāte nihilominus tenebatur idem de prato cōductor adim-
10 plere contractum † ex ſui parte, cum ſemper ei qui vult ſe fundare ſuper cōtractu obſtet exceptio implementi non ſecuti ex parte ſui ipſius, per regulam c. ex eo. de regu. iur. in ſexto. Quo caſu non minus agendo, quàm excipien-
11 do ipſe contractus † indiſtinctè reſcinditur, per ea quæ not. in l. cum proponas. C. de pact. & expreſsè dicit Corn. in conſi. 121. ad fin. verſicu. non obſtat. volum. 1. & conſi. 291. ad fin. lib. 3. etiam non obſtante iuramento. cap. peruenit. el 2. de iureiur. Ruin. cōſi. 136. col. 3. vol. 5. Gozad. in conſi. 31. nu. 4. & 5.

Tertiò principaliter & in ſpecie fundatur dicta ordinatio ſuper diſpoſitione. l. ædem.
12 † C. locat. & cap. propter. in fin. eod. titul. ext.
* quam glo. omnes ſcribentes *communiter* & indiſtinctè procedere concludunt, quando quis
13 indiget habitatione † ob cauſam matrimonij, & conducēdæ vxoris, cum eo caſu, & alijs ibidem expreſſis, videatur tacitè actum inter partes, vt ipſis euenientibus liceat locatori cōductorem expellere, vt volunt Bald. in addit. ad dictam l. ædem. in primo notab. & Salic. in princip. poſt cæteros ſcribentes.

Quartò & vltimo fundamentum habet ex
14 abundāti, ſuper remedio reſtitutionis † in integrum, ratione minoris ætatis, & læſionis ipſius Hectoris, Qua læſione ſtante, & probata ex neceſſitate dicti matrimonij, & proprij vſus, cū præſertim illa probatio admiſſa per Excellentiſſimum Senatum fuerit, & facta ſit ſeparatim, & diſtinctè ab alijs cōcernentibus reſciſionem totius contractus, reſtitutio in integrum

tegrum, cæteris paribus, denegari non potuiſſet.
15 Nec obeſt eam læſionem † tantum conſi-
derandam eſſe quæ interuenit tempore con-
contractus.per l.habitationum. ff. de pericul.
& commod.rei vendit. & l.3.§. diui. ff. de iur.
16 fiſc. Quia in contractibus † ſucceſſiuis, in qui
bus aliquid venit explicãdum de futuro inſpi-
citur quod euenire poteſt, & ſemper intelligi-
17 tur clauſula † rebus ſic ſe habentibus, vt in ter
minis dicit Natt.in conſi.548.nu.36.37.vol.3.
18 & ideò non minus attenditur ea læſio, † quæ
poſt contractum, quam quæ in ipſo cõtractu
interuenit. Barto.in l.inter ſtipulãtem.§. ſacrã.
ff.de verbo.obligatio.& in l. Nã poſtea quam.
§.ſi minor.ff.de iurciu.

Quibus ſtantibus non obſtant in contrariũ
per partem allegata. tamen ſigilatim reſpon-
dendo, Quo ad primum in ordine, quod dedu
19 citur ex regula. l. † eum qui ædes. ff. de vſuca-
pio. & l. cum eiuſdem, cum ſimil.ff.de ædilit.
edict. In primis dicitur, quòd ſi ex præmiſſis
cauſis locus eſt reſciſioni totius locationis,
multo magis pars tolli poterit. ex regula au-
then.multo magis.C.de ſacroſanct.eccleſ.l.in
toto.ff.de reg.iur.facit regula.l. quæ de tota.ff.
de rei vendicat.

Vel & ſecundò reſpõdetur ceſſare dictum
fundamentum ex ratione ſuperius allegata, ꝙ
tacitè inter partes videatur actum de expul-
ſione ipſius conductoris in caſibus.d.l. ædem.
quæ ratio vna ſemper & eadem eſt, ſiue loca-
tio facta ſit de domo ſimpliciter, ſiue de ea &
20 alijs bonis mixtim: quòd cum pars † præuide
re potuerit, imputandum eſt illi quare ſibi in
ipſis caſibus apertius non prouiderit. argu. l.
veteribus.ff.de pact. in ſimili notat. Salicet. in
d.l.ædem poſt med. præſertim cùm ſecũdum
opinionem gloſſ. In ipſa l.in verbo verſata eſ.
verſicu. ſunt ergo quatuor caſus. quæ compro
bari videtur ex dictis Imol. in d. cap. propter.
nume.25.& Alexand.in conſil.187. nume. 10.
volum.2. cum alijs etiam ſcribentibus qui in-
diſtinctè loquuntur circa eam, videlicet quòd
21 ipſa lex † procedat etiam in colono, maximè
cum conueniant in ipſo etiam aliæ cauſæ, vi-
delicet malæ verſationis in re locata, & pen-
ſionis non ſolutæ, vt per omnes ibid. Et cui
22 conueniunt verba legis, † conuenit & eius di
ſpoſitio.l.quod conſtitutum.ff. de milit. teſta-
ment.l.4.§.toties.vbi notat.ff. de damn. infec.
Et cùm ſeparata ſit ab alijs bonis, diuerſamq;
ac ſeparatam cauſam habeat, non eſt incõue-
niẽs vt diuerſimodè in ea ſtatuatur, ſuper qua
vt dictum fuit, admiſſæ & factæ ſunt probatio
nes ſummariè, & ſeparatim, vt ſeparatim etiã
cauſa ipſius decideretur. Nam clarum eſt etiã
23 vnam & eandem rem † ex diuerſis reſpecti-
bus, & cauſis, diuerſimodè cenſeri poſſe l.mi-
les.§.pro parte.ff.de leg.2. multa Tiraquel. de
vtroq.retract.§.1.glo.18.nume.23. & in termi
nis contractus eſt tex.vbi Bal.in l. ſi paternam
nume.2.C.ad Velleya.ad idem in l. ab Anaſta
ſio.vbi etiam Bart.ad fi.C.mandat.

Text.autem in l.cùm eiuſdem.& l.plerunq;
cum ſimil. in contrarium retorquentur, vt
quemadmodũ per ipſas leges ratione vnius
24 rei morboſæ † licitum eſt reſilire a toto con-
tractu venditionis, etiam quo ad alias res non
morboſas, ita idem dicendum ſit in caſu præ-
ſenti, vt cùm ob neceſſitatem deductã reſcin-
datur locatio reſpectu domus, ita etiã reſcin-
di quo ad alia bona debeat, vt in ſimili caſu
in terminis locationis arguit Alexan. conſil.
105.nume.24.volu.3. Idem colligitur ex con-
ſil.Imol.39.in cõtrarium allegato. Præſertim
cùm etiam in illis militet eadem ratio neceſ-
ſitatis, quòd ſcilicet ſine maximo incommo-
do ſui & familiæ, ſicut ipſa domo, ita & bonis
locator carere nõ poſſit, qui ſi ſciuiſſet ſe ma-
trimonium contracturũ veriſimiliter quem-
admodum domum ipſam, ita pari ratione bo
na prædicta locaturus non fuiſſet. Quibus om
nibus moti iuriſcõſulti in eiſdem legibus de-
terminarunt, contractum in totum reſcinden
dum. Ad idem tendunt Tiraquel. & aliorum
dicta in locis in contrarium allegatis, vt ſi qs
25 velit contractum † venditionis, aut alium in-
diuiduum & vniformem, pro parte, ex cauſa
aliqua reſcindere, audiendus non ſit, niſi velit
vel totum reſcindere, vel pretium totius rei
refundere. a quibus nec diſſentit idem Perra-
chius in prædictis terminis de quibus loquun
tur, ſed ipſe contendit in caſu diuerſo, & con-
trario, vt qui agat ad reſciſionem totius con-
tractus ex diuerſis cauſis, quarum vna liquida
eſt, altera illiquida, illudque tantum conten-
26 datur, liquidam † per illiquidam diferri aut
ſuſpendi non poſſe. vt in ſimili dicitur in l.fin.
C.de compenſatio.& notat. Bar.in l.4.§. con-
demnatum.ff.de re iudi. vltra quod argui non
poteſt ex legibus contrarijs ad caſum præſen-
tem, in quo militat longè diuerſa ratio, quia
ibi lex reſiſtit emptori, volenti contractum
reſcindere quoad rem morboſam, hic autem
lex, & conuentio tacita aſſiſtunt locatori ex-
pellenti ex iuſta cauſa, ergo, &c.

Ad ſecundum, deductum a veriſſimili, ſimi
liter reſpondetur retorquendo vt ſupra, quòd
dictus Hector veriſimiliter non locaſſet do-
mum, nec prædia ſi matrimonium futurum,
& neceſſitatem prædictã cogitaſſet. Leuitas
27 autem & ignorãtia † in minore præſumitur.
l.cùm de indebito.ff.de probatio.l.1.ff.de mi-
nor. Non ſic dici poteſt in dicto a Prato ma-
iore, cui culpæ adſcribendum eſſet, quare præ
dicta facilè futura non præuidiſſet, & propriã
conuentionem, ac leges ignorare ſe fingeret,
contra l.pennlt.C.de iur.& fact ignorant. & l.
leges ſacratiſſimæ.C. de legib. & ideo ratio d.
l.cùm eiuſdem.nempe quòd idem a prato nõ
fuiſſet conducturus prædia ſine domo Caſtri,
de qua manifeſtè conſtare debere iureconſul-
tus inquit, nec probatur, nec in eo, veriſimili-
ter cadere poteſt, qui in loco plebis, vltra ip-
ſam domum ſeu Caſtrum de quo contendi-
tur, multa alia ædificia cõiuncta areæ, parata
ad vſum & habitationem Colonorum, ex di-
cta locatione detinet, quæ a dicto Caſtro &
domo diſtincta & ſeparata ſunt, Nec commu
ne ali-

ne aliquid inter ſe habent. Et vlterius idem à
Prato proprias ædes, ruſque habet prædijs cō
ductis vicinum: propterea veriſimile non eſt
quod abſtinuiſſet ea de cauſa ab ipſorum præ-
diorum conductione, a quibus pendet com-
modum & vtilitas ipſius contractus: non autē
e domo quæ cum nihil ad Agrorum culturā
pertineat, parum commodi adfert conducto
ri & conſequenter eum a dicta conductione
diſtrahere veriſimiliter non potuiſſet.

Non obſtat etiam tertium fundamentum
28 quod ſpecialia † non ſint multiplicanda, Quo
niam negatur multa ſpecialia concurrere in
caſu præſenti, ſed vnum illud eſt, quod ad re-
mittendum domum conductam tenetur con
ductor ex natura contractus, & ex tacita con-
uentione, vt omnes prædicant in ipſa lege
ædem, quam dictum eſt indiſtinctè procede-
re, ſiue per ſe ſimpliciter domus locata ſit, ſi-
ue ſimul cum bonis, cum in vtroque caſu mi-
litet eadem ratio neceſſitatis. Vltra quòd dici
29 ei poteſt multa ſpecialia † etſi non principali-
ter, in conſequentiam tamen tollerari. l. ſub
conditione. ff. de ſolut. l. qui in vtero. ff. de ſtat.
homin. cum ſimil.

Minus obſtat quartum fundamentum ſu-
per Doctr. Angel. in d. l. ædem.

Quoniam in primis in inſtrumēto nullum
tale pactum adeſt de non expellendo, quod
expreſsè & neceſſariò ab ipſo requiritur, ſed
tantum de manutenendo in forma iuris, & de
non faciendo aliquem contractū de ipſis bo-
nis. quæ verba nihil inferunt ad caſum neceſſi-
tatis, & alios reſeruatos in eadem lege. Nec
etiam inferre poſſunt, quoniam caſus neceſſi
30 tatis † non ſubijcitur legi c. quanto. extra de
conſuetud. l. vt gradatim ff. de munerib. & ho
31 nor. Hinc alienatio † neceſſaria non contine
tur ſub generali prohibitione. l. cùm fideicom
miſſum. ff. de fideicommiſſ. libertat. l. peto. §.
1. ff. de leg. 2. Quia prohibitio cenſetur appoſi-
ta voluntati, non autem neceſſitati. l. pater in
princip. ff. de leg. 3.

32 Præterea reſpondetur, quòd verba † gene-
ralia ſemper reſtringuntur ad terminos iuris
communis, & ſecūdum naturam contractus
intelligenda ſunt. l. quæro. §. inter locatorem.
33 ff. locat. quæ eſt, vt locator † poſſit expellere
conductorem, quando indiget re locata. vt in
terminis noſtris per multa ſimilia compro-
bat Natt. conſi. 25. poſt princip. in prima par-
34 te. Ita vt potius ſuperflua † iudicanda ſint,
quàm quòd iuri communi derogent & natu-
ræ contractus repugnent. vt per multa iura &
exempla comprobat Gozad. in conſi. 63. a nu
me. 19. vſque ad nume. 21. in terminis locatio-
nis. ſed amplius & melius in conſi. 74. ferè per
totum. Nec enim immutat ſubſtantiam rerū
35 † non neceſſaria verborum multiplicatio. l.
pediculis. §. Labeo. ff. de ſuppellect. legat. l. quæ
36 dubitationis. ff. de regul. iur. & expreſſio † eo-
rum quæ tacitè inſunt nihil operatur. l. nō re-
ctè. C. de fideiuſſ. l. 3. ff. de leg. 1.

Propter quas rationes ceſſat quintum fun-
damentum, factum ſuper regula. l. ſi quando
ff. de lega. 1. & propterea falſa reputatur dicta
Doctr. Angeli per multos famoſiſſimos Do-
cto. præſertim per Molineum in additio. ad
Dec. in cap. paſtoralis. in princip. extra de ap-
pellatio. & in conſi. 667. alijſque locis quam-
pluribus. in quibus de hac materia ſcripſit, &
in conſuetud. Pariſien. §. 22. nu. 3. & 4. & etiam
per Didac. in libr. 2. variar. reſolut. in capitu.
15. quo loci tractat, An ſingularis ſucceſſor
37 † teneatur ſtare colono. nume. 4. & ſequen. &
etiam per dictum Natt. in conſi. ſuo 416. nu. 2.
& 3. vſque ad num. 9. volum. 2. in quibus locis
per multa iura, rationes, & auctoritates con-
fundunt dictam Angeli ſententiam.

Nec aliquid plus facit iuramētum in inſtru
mento appoſitum, Quia tamquàm acceſſo-
39 rium ad principalē obligationem, † ſecundū
eam intelligitur. cap. quemadmodum. vbi no
tat. de iureiu. l. fina. C. de non numerat. pecun.
Propterea ipſam obligationem augere non
poteſt, ſed ad terminos ipſius reſtringit. Qui-
39 nimo recipit omnes conditiones, † exceptio
nes, ſubauditiones, & limitationes, quas ipſe
contractus, & obligatio, ſuper qua interponi-
tur, recipere ſolet. vt colligitur ex dicta deciſ.
Pedemōt. vltra iura prædicta videlicet. deciſ.
41. nume. 5. & 6. & deciſ. 94. nume. 4. & 92. a nu
me. 5. vſque ad 10. & in terminis non obſtare
recenſet idem Natt. d. conſil. 416. nume. 7. ex
auctoritate Alber. in d. l. ædem. & aliorū mul-
torum qui ibi referuntur. Ideo intelligitur cū
40 clauſula † rebus ſic ſe habentib. & ſtantibus,
quemadmodum contractus. c. breui. de iure-
iur. glo. in cap. quemadmodum. in verbo con-
ditio. eod. tit. Corn. conſi. 126. col. 2. vol. 1. vbi
41 inquit quòd iuramentum † de non contraue
niendo, intelligi debet cū clauſula, ſi alia cau-
ſa de nouo non ſuperuenerit. & per multa cō-
probat Silua. in conſi. 40. nu. 7. & 8. cum infini-
tis quæ adduci poſſent, ſi neceſſe foret.

Ad ſextum, dicitur falſum eſſe præſuppoſi-
tum, videlicet quòd adſit aliqua prætēſa pro-
miſſio, & obligatio de non expellendo, & ꝙ
comprehendat caſum iuris, de quo agitur,
quando aliqua eſſet, vt ſuperius latè probatū
eſt. Ideo conſequens eſt falſum. l. Lucius & l.
generaliter. §. ſi quis tutorem. ff. de fideicom-
miſſ. libert. l. neque enim. §. ſi ſeruum. ff. de mi-
lit. teſtam. Quoniam nec pœna, nec aliquod
intereſſe debetur, vbi expulſio procedit ex di-
cta cauſa, & alijs de quibus in dicta l. ita expreſ
ſè notat glo. in l. ſi de fundo. in verbo retinere.
C. eod. titu. locat. & expreſſius & clarius deter
minat Natt. in d. conſi. 25. nu. 6. & in alio con-
ſil. 416. nume. 9. cum alijs per eum ibidem cu-
mulatis. quibus non repugnat dictum glo. in
ipſa l. ædem in verſicu. corrigere. ſi bene inſpi-
ciatur, quia nullum verbum quo ad hoc, fa-
ctum de pœna & intereſſe, aliàs iniqua eſſet ta-
lis opinio, tamquam repugnans regulæ iuris,
42 quæ eſt ꝙ factum † lege permitten. pœnam
non meretur. iuribus vulg.

Concluditur igitur ordinationem Excel-
lentiſſimi Senatus iuſtitiæ & æquitati maxi-
mè conſonam eſſe, firmamque, & integram

relictam

relictam ab impugnationibus contrarijs.
Sequentes autem noui intellectus, ex qui-
bus pars innititur inuertere diſpoſitionem.d.
l.ædem.& defenſionem ſuam conſtruere, cō-
tra ipſam ordinationē, etſi tollantur omnino
ex præcedentibus, nihilominus ſordeſcere in
facto de quo agitur apertè oſtendi poteſt.
Et quo ad primum vnico verbo tollitur, ſi
verum eſt, prout ſupra clarè probatum fuit,
dictam. l. procedere tam in colono quàm in
inquilino,quo ceſſante cum æquè principali-
ter mentio de domo in inſtrumento facta ſit,
43 denominatio † eſſet faciēda a digniori.l.quæ-
ritur.ff. de ſtatu homin.Digniora que lōgè ſint
44 vrbana prædia † ruſticis, vt ex ordine titulo-
rū colligitur,& ad ſenſum patet.Et quod ma-
45 gis dignum † eſt ſemper trahat ad ſe quod eſt
minus.l.quæ religioſis.ff.de rei vendic. Inquili
ni potiusquàm colloni, conductori nomen
dandum eſſet, ea etiam ratione accedente, q
46 nomen inquilini † latius patet, & generalius
eſt,cum eius appellatione contineatur, & qui
in ciuitate,& qui in villa habitat: coloni autē
appellatio eum tantum includat qui in villa
eſt agri collendi gratia, ſecundum Imol. &
Alexand.in l.qui pignoris.ff.de acquir.poſſ. &
clarius per Angel. in l. certi iuris. in fin. C. lo-
cat. pro qua opinione prodeſt, potiusquam
officiat text. & exemplum traditum in dictis
allegationibus contrarijs, inquantum præſup
ponitur aream, quæ ruſtica eſt, contineri ſub
appellatione vrbani prædij.Sed parum eſt cū
ræ dicto Hectori quo nomine, coloni ne, an
inquilini velit nuncupari dictus a prato con-
ductor,dummodo domum prædictam vrba-
nam reſtituat. quæ cùm ſeparata ſit à ruſticis
ædificijs, nec quicquam cum eis cōiunctum ha-
beat, ſemper vrbana nuncupabitur. Nec ea
qualitas ex perſona habitantis tolli, aut im-
mutari poterit l. ſi quis in fundi vocabulo. ff.
de leg. 1.
Et tāto minus excuſari poterit dictus a pra
to quòd non teneatur ad dictam reſtitutionē
ſi ſe collonum profitebitur. Quoniam cùm in
loco ſint domus collonicæ ſatis aptæ & com
modè ad habitationem collonorum, vt ſu-
pra dictum eſt,ipſi illic habitandū erit, vbi cæ
teri colloni eiuſdem profeſſionis & nominis
47 ha bitare conſueuerunt,vt rei nomen † cōue-
niens ſit.§.eſt & aliud.inſti.de donatio.
Ad ſecundum reſpondetur breuiter, non
procedere. Quoniam is intellectus omnino
aduerſatur ſententiæ glo.in d. l. ædem. & in c.
propter & omnium ſcribentium in ipſis lo-
cis, & alibi, vbi de hac materia tractant, qui
exemplificāt cauſam neceſſariam eſſe, ſi quis
vxorem duxerit; quam vnuſquiſque ita neceſ
ſariam iudicabit, vt nulla maior, & magis fa-
uorabilis, & apta ad locationem reſcindendā
dari poſſit, in qua concurrūt omnia extrema
per partem conſiderata, & deducta, in dictis
allegationibus, videlicet quòd dicta cauſa eſt
de nouo orta,& longè poſt cōtractum, & ſic
non fuit præuiſa,nec præuideri potuit per ip-
ſum Perrachium,cuius mens longè tunc abe-
rat a matrimonio contrahendo, & a commu
niter accidentibus clarū eſt caſum matrimo-
nij ſæpiſſimè inopinatò, & ex tempore con-
tingere.
Nec verum eſt quod ex aduerſo præſuppo
48 nitur,locatorem, † tali neceſſitate vrgente,ſi
velit inquilinum expellere teneri illi tradere
aliam domum ad habitādum,vt expreſsè vo-
lunt Cardina.& Imol.in d.capit.propter.alle-
gātes ad hoc propoſitū dicta p Natt. in d.con
ſil. 25. nume. 6. quemadmodum non tenetur
ad aliquod intereſſe,vt ſupra clarè probatum
eſt,ita nō teneatur ad aliud. Et ſi teneretur ad
talem prouiſionem domus,per indirectū ob-
ligaretur ad ipſum intereſſe,quod eſſe non de
bet. l. 1. C. de natur. liber. l. ſi per impreſſio-
nem. C. de eo quod metus cauſa. cum ſimi-
libus.
Conſilium autem ſiue reſponſum Alciat.
157. in contrarium allegatum, nihil facit ad
propoſitum, imo nec verbum quidem de fa-
cto deducto, & controuerſo in eo contine-
tur. Tamen mirum non eſſet Alciatum, quē-
admodum cæteri in multis, ita in re hac ali-
quando æquiuocaſſe, propter rationes & au-
ctoritates ſuperius allegatas, quod tñ creden-
dum non eſt ipſum feciſſe, cum forte in caſu
diuerſo aliquid tale reſpōderit,vt puta in col-
lonia,aut domo ruſtica,quæ ſub appellatione
prædiorum continetur, & ſine qua prædia ip-
ſa colli, & cætera neceſſaria ad ipſam culturā,
& fructuum collectionem commodè expli-
cari non poſſunt.l.fundi.ff.quib.mod.vſusfru.
amittat.l.fundi.ff.de verbor. ſignific. ad idem
facit tex.in l.ſi ita.§.fin.ff. de fund.inſtruct. Nō
autem in domo vrbana, quæ nihil ad ea perti
net.Sed inde fuit viſum aliud cōſil. 137. quod
nec ad rem facit,Quia loquitur in diuerſis ter
minis,nempe in locatore volente exercere ar
tem pannorum & lanæ, in appotheca locata,
qui actus ab Alciato potius iudicatur volun-
tarius quàm neceſſarius, & conſequenter ceſ-
ſat ibi cauſa neceſſitatis, requiſita ex diſpoſi-
49 tione d. l. ædem. † Ratio autem quæ in codē
conſil. quinto loco per eum adducitur, non
procedit in locatione de qua agitur, per ea
quæ in præcedentibus latè deducta ſint.
Animaduertēdum eſt etiam, pro excluſio-
ne dicti a Prato maximè facere illud quod in
ſecundo fundamento ſuperius allegatum eſt,
videlicet quòd ipſe non poteſt inniti, & ſe
fundare ſuper dicto inſtrumento, & contra-
ctu,cui manifeſtò contrauenit,non adimplen
do quæ erant adimplenda ex ſui parte. Vnde
obſtat ſibi exceptio oppoſita ex dicto cap. ex
eo. de regul. iur. in 6. cum alijs iuribus ibi cu-
mulatis ad hoc propoſitum. quare locus eſſe
poſſet expulſioni eiuſdem a tota cōductione.
Confirmanda eſt igitur dicta ordinatio, &
habenda eſt ratio expenſarum, vt aliàs petitū
fuit, ratione temerariæ oppoſitionis dicti a
Prato.& ita iuris eſſe cenſeo ſalua rectius ſen-
tientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Alluuionis incrementum quod pendente tempore retrouenditionis prouenit, an commodo emptoris, vel potius venditoris cedat.*

2 *Res aucta eiuſdem eſt naturæ & iudicij, cuius eſt incrementum, & acceſſio.*

3 *Dotale illud fit, quod per alluuionem prædio dotali adijcitur, & eadem actione repetitur.*

4 *Rei legatæ quod per alluuionem adijcitur, legatarij cõmodo cedit.*

5 *Rei pignori obligatæ quod per alluuionem accreſcit, pignori obligatur.*

6 *Alluuionis incrementum vſufructuarij cõmodo cedit.*

7 *Alluuionis incrementum emphyteutæ commodo cedit.*

8 *Partis idem eſt iudicium, quòd & totius.*

9 *Alluuionis incrementum, pars prædij cui accreſcit, dicitur.*

10 *Emptione per retrouenditionem reſoluta, omnia in priſtina cauſa eſſe cenſentur, ac ſi venditio nunquàm facta extitiſſet.*

11 *Pactum de retrouendendo qui habet, emptor dicitur.*

13 *Alluuionis incrementum emptoris commodo cedit.*

14 *Noſtrum quod eſt, ſine facto noſtro a nobis auferri non poteſt.*

15 *Emptoris commodo cedit quod per alluuionem fundo empto accreſcit.*

16 *Pactum debet reſtringi ad tempus contractus, & ad rẽ tunc præſentem, & in eo deductam.*

17 *Agentium actus vltra eorum intentionem non operantur.*

18 *Commoda eum ſequi debent, quem incommoda ſequuntur.*

19 *Grauatus in vno, in alio releuari debet.*

20 *Emptoris incommodo cedit interitus rei emptæ.*

21 *Petere iniuſtum eſt id, cuius contrarium quis non eſſet poſtulaturus.*

22 *Retrouenditio præcedentem venditionem præſupponit, vnde quod in venditione non continetur, nec in retrouenditione comprehendi poteſt.*

23 *Alluuionis acquiſitio ex iure gentium deſcendit.*

24 *Flumina vice cenſitorum ſunt, quia vni adijciunt, alij verò auferunt.*

25 *Acquiſitio quæ per alluuionem fit, non ex contractu, ſed ex ſententia iuris gentium deſcendit, quæ confeſtim in iudicatum tranſit.*

26 *Acquiſitio quæ per alluuionem fit, acquiſitioni factæ per vaſſallum titulo emptionis de feudo æquiparatͬ.*

27 *Vaſſallus ſi ſua pecunia aut induſtria feudum adaugeat, ad maius ſeruitium erga Dominum vltra ſolitum non tenetur.*

28 *Acquiſitio per alluuionem, fit illorum, qui poſſeſſores ſunt prædiorum quibus alluuio accreſcit.*

29 *Acquiſitio per alluuionem, fit vxoris, ſi fundus dotalis ſit inextimatus, ſi vero extimatus mariti lucro cedit.*

30 *Partis & totius idem eſt iudicium, vbi eadẽ eſt ratio; ſecus vbi diuerſa, quia ibi diuerſum ius ſtatuitur.*

31 *Pars ſequitur totũ, in toto integrali, ſecus in toto quantitatiuo, quod diuiſionem & ſeparationem recipit.*

32 *Argumentum totius ad partem, vel ecõtra non valet, quando totum & pars diuerſo iure deferuntur.*

33 *Differentia maxima eſt inter pactum legis commiſſoriæ adiectionis in diem, redhibitoriam, & promiſſionem de retrouendendo.*

34 *Fructus emptorem ſequuntur.*

35 *Pacto legis commiſſoriæ, & adiectionis in diem, cõtractus ipſo iure reſoluitur, ſecus in pacto de retrouendendo, quia ibi noua venditio neceſſaria eſt.*

36 *Venditio aliud eſt, & aliud promiſſio de vendendo.*

37 *Promiſſione de vendendo nullum ius reale aut dominiũ acquiritur, ſed ſolum ius perſonale.*

38 *Contractus emptionis & vẽditionis vltro citroque eſt obligatorius, a quo neutri partium poſt eius perfectionem reſilire licet.*

CONSILIVM XLVIII.

QVæritur an incrementum allu-
1 uionis † quod prouenit pen-
dente tempore retrouẽditio-
nis cedat commodo emptoris, an vẽditoris, ita vt veniat in reuẽditione. Et in gratiam venditoris hæc adferri poſſe videntur.
2 Et primò, incrementum & acceſſio † ad rẽ, eiuſdem ſunt naturæ & iudicij, cuius eſt res aucta & principalis. igitur quemadmodum fundus ſub pacto retrouenditionis cadit, ita & quod alluuione illi eſt adiectum. quod ſequentibus confirmatur, & primò ex text. in l. inter ſocerum. §. cũ inter. ff. de pact. dotalib. ibi nec ſeparabitur portio dotis additamẽti cauſa data: ſecundo ex l. 4. ff. de iure dot. Fit enim do-
3 tale † quod alluuione prædio dotali adijcitur, & eadem actione repetitur. l. etiam. C. de iure
4 dot. Tertio ſic, quia quod rei legatæ † per alluuionem adijcitur, legatario cedit. l. quod in rerum. §. ſi quis. ff. de leg. 1. quod & in reliquis acceſſionibus obſeruatur. l. ſi ex toto. in princip. ff. de leg. 1. l. cùm aurum. circa fin. ff. de aur. &
5 arg. legat. Quarto ſimiliter in re † pignori obligata, qđ acreſcit per alluuionẽ pignori obligatur l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignor. actio. l. ſi fundus. in princip. ff. de pignor. Quin-
6 to ſic & in fructuario, † ad quem commodũ alluuionis ſpectat. l. item ſi fundi. §. ſed ſi inſula. ff. de vſufruct. Sexto itidem & in vaſſallo
7 §. ſi quis de mãſo. de cõtrouerſ. inueſt. in vſib. feud. Septimo nec aliter contingit in emphy-
8 teota. † glo. in l. de quibus. ff. de legib. & in l. 1. vbi communiter Doct. C. de iur. emphyteot. Iſern. Bald. Aluarot. & Afflic. in d. §. ſi quis de manſo.
9 Secundò idem eſt iudicium partis, † quod & totius. l. quæ de tota ff. de rei vendicat. incre-
10 mentum autem alluuionis † pars predij dicitur, igitur &c. Probatur autem primo ex text. in l. ſi ego. §. idem ait. ibi, & pars quæ per alluuionem accreſcit. ff. de publicia. in rem act. Secundò ex l. ſi Titio. ff. de vſufruct. ibi, quoniam portio fundi, velut alluuio portioni, perſonæ vſusfructus adcreſcit. Tertiò ex l. item ſi fundi. §. ſed ſi inſula. ff. de vſufr. ibi, licet proprietati accedat. Et ita argumentatur in alia tamen quæſtione Natt. conſil. 286. colum. 1. & 2. &

ante

anteeum Iaſ. extra quæſtionem propoſitam
conſil. 126. col. 1. circa fin. libr. 4. poſt Barto. in
tractar. de flumin. & Tiberia. increm. in verbo
noſtro. in prin. & in verbo acquiritur, & in ver
bo alluuionem. & Bald. in rubr. de rer. diuiſ.
colum. 12.
11 Tertiò reſoluta emptione per retrouendi-
tionem, omnia ſunt in priſtina cauſa, tãquàm
ſi venditio nulla facta extitiſſet. l. cùm autem
§. 1. ff. de ædilit. edict. l. voluntate. in fina. verb.
ff. quib. mod. pign. vel hipoth. ſoluat. l. 2. iunct.
l. item quod dictum eſt. ff. de in diẽ addictio.
Quo argumento vtitur Tiraquel. ad fin. tit. de
retract. conuentio. quæſt. 14. nume. 92. In quæ-
ſtione propoſita.
12 Quartò is qui habet pactum † de retrouen-
13 dendo emptor dicitur, emptoris † autem eſt
incrementum alluuionis. l. 2. C. de pericul. &
commod. rei vendit. Quo præcipuo argumẽ
to nixus, pro venditore decernit in quæſtio-
ne propoſita Gozad. in l. 2. nu. 178. C. de pact.
int. empt. & vendit.
In contrariam autem ſententiam pro em-
ptore ſequentia adducuntur.
Et in primis, regula iuris eſt, id quod noſtrũ
14 † eſt ſine facto noſtro a nobis auferri nõ poſ-
ſe. Itaque ſi probauerimus incrementum allu
uionis emptoris fieri, nec cõtineri in promiſ-
ſione de reuendendo, ab emptore inuito non
aufereretur.
15 Emptoris autem fieri acceſſionẽ † alluuio-
nis probatur ex. l. id quod. ff. de pericul. & cõ-
mod. rei vendit. ex §. ſed ſi poſt emptionem.
inſtitu. de empt. & vendit. ex l. Iul. §. ſi Titius.
ff. de action. empt. ex l. ex mille. ff. de euictio.
Verbis autem pacti de reuendendo non cõ
prehendi apertum fit, quia de incremento aut
acceſſione nil dicitur, Nec etiam ex ſenten-
16 tia, quia pactum † reſtringitur ad tempus con
tractus, & ad rem tunc præſentem, & in eo de
ductam. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. in
lege fundi. ff. de contrahend. empt. l. Rutilia
pollo eod. titu. vbi Proculus ait, ego exiſtimo
eatenus lacum, quem emit Rutilia polla ve-
niſſe, quatenus tunc fuit. & proculdubio actus
17 † agentium vltra eorum intentionẽ non ope
rantur. l. non omnis. ff. ſi cert. peta.
Secundò, Nihil iam naturæ congruum eſt,
18 quàm eum † ſequi commoda, quem ſequun-
tur incommoda reg. ſecundum naturam. de
regul. jur. l. 1. §. pro ſecundo. C. de cadu. tollen.
19 & qui in vno grauatur † in alio releuari de-
bet. l. cũ exceptione. §. ſi quis homo. C. quod
met. cauſ. l. eum qui. ff. de iureiur. At periculũ
20 interitus † eſſet emptoris vt tot. titu. de peri-
cul. & commod. rei vendit. ff. & C. igitur ad
eum ſpectabit commodum alluuionis. & ita
argumentatur Cagnol. in repetit. l. 2. nume. 9.
C. de pact. int. empt. & vendit. Abſona autem
& abſurda videtur ea conſideratio, quòd re-
torqueri poſſit argumentum, nimirum quòd
interitus rei ſit damno venditoris, quia non
poterit amplius redimere, aut diminutam
redimet. Quandoquidem venditori nihil
abeſſe videatur, quia pretium quod ſuccedit
loco rei recepit, emptor autẽ maximè, quia
ab eo abeſt rei pretium. vnde irrefragabilis
videtur ratio iſthæc in emptoris gratiam.
Tertiò. Iniuſtum eſt quod quis id petat, cu-
21 ius contrarium † non eſſet poſtulaturus. ele-
gans eſt text. in l. penul. C. de ſolut. Itaque qua
ratione quis re interempta tota, vel pro par-
te, non eſſet pretiũ emptori reſtituturus, Eadẽ
re adaucta non eſſe audiendũ, æquiſſimũ eſt.
Quartò Id non cadit ſub pacto reuenditio-
nis, quod venditum non eſt. Retro enim ven-
22 ditio † præſupponit præcedentem venditio-
nem. Verum incrementum quod per allu-
uionem prouenit, venditum non fuit, quia
nundum extabat. Igitur non comprehende-
tur ſub pacto retrouenditionis.
Nec obſtat quod propter rem vẽditam vi-
deatur adiectum.
23 Quoniam reſpõdetur acquiſitionem † per
alluuionem deſcendere ex iure gentiũ. l. adeo.
§. prætereà quod per alluuionem. ff. de acqui.
rer. domin. Et hunc modum argumentandi
24 verum eſſe, certum eſt. Flumina † ſi quidem
vice cenſitorum ſunt, quia vni adijciunt, alij
auferunt. l. ergo §. alluuio. ff. de acquiren. rer.
domin. Hinc Bald. in rubr. de rer. diuiſ. nume.
25 21. tradidit acquiſitionem † quæ per alluuio-
nem fit, non ex contractu, ſed ex ſententia iu-
riſgentium deſcendere, quæ confeſtim tranſit
in iudicatum, & Afflic. in d. §. ſi quis de man-
26 ſo. æquiparat nume. 15. Acquiſitionem † quæ
per alluuionem fit, acquiſitioni quam per em
ptionem vaſſallus facit, vt quemadmodum ſi
27 ſua pecunia, † aut induſtria feudũ adaugeat,
non tenetur ad maius ſeruitium, ita nec ſi per
alluuionem creſcat.
Et hanc ſententiam, quòd incrementum al
luuionis, pendente tempore retrouenditio-
nis, non veniat in reuẽditione, tãquàm æquio
rem amplexi ſunt Cagnol. in d. l. 2. nume. 94.
C. de pact. int. empt. & vendit. & Siluan. conſi.
70. Hancq; ego ſequor, Quæ verior etiam de
iure apparebit, vbi his quæ adducta ſunt in op
poſitum, reſponſum fuerit.
Ad primum igitur argumentum, quòd ac-
ceſſio eiuſdem ſit naturæ & iudicij, cuius eſt
res principalis. Reſpondetur, & admittitur
antecedens, negatur tamen cõſequens, & re-
torquetur argumentum. Quoniam quem-
admodum fundus emptus ad emptorem per
tinet, ita & quòd illi adijcitur per alluuionẽ,
pertinebit. Si quidem ea quæ per alluuionem
28 † acquiruntur, illorum fiunt, qui poſſeſſores
ſunt. l. fina. C. de alluuio. & eodem iure quo
quis poſſidet, eodem acquiritur. Nec vllo iu-
re probatur, vt ei qui nullum ius habet in re,
qualis eſt is cui promiſſum eſt de retrouen-
dendo, vt inferius probabitur, per alluuionẽ
29 acquiratur. Itaque ſi fundus dotalis † ſit in-
extimatus, per alluuionem acquiritur mulie-
ri. l. 4. ff. de iur. dot. & eadem actione repeti-
tur. Si verò ſit æſtimatus quod fundo accre-
ſcit, viro accreſcit. l. cum dotem. C. de iure

dot. Et hoc perpetuum eſt, vt ſi ſine iure proprietatis res poſſideatur, domino acquiratur per alluuionem, vt tot. tit. C. de alluuio. & pa-lu. ſiue quaſi domino, vt l. ſi ego. §. idem ait ff. de publicia. in rem actio. ſi vero iure vſuſfructus, quoad vſumfructum fructuario quæratur. l. item ſi fundi. §. hinc vicinus. ff. de vſufruc. Quoad proprietatem domino. Si iure pignoris creditori, quoad obligationē, quoad proprietatem debitori. l. ſi inter. §. ſi debitor. ff. de pignor. l. ſi fundus. in princip. eod. titu. ſic & in vaſſallo, quod per alluuionem adijcitur feudo, iure feudi ad eum ſpectat. §. ſi quis de māſo. ſi de inueſtit. feud. controuerſ. fuer. Et licet gloſſ. in d. §. communiter ſit recepta, vt atteſtatur Ruin. 7. & 12. circa fin. lib. 4. quæ voluit incrementum alluuionis pertinere ad vaſallum, procedit tamen quo ad vtile dominium, & iure feudi, vt in text. nō etiam quoad directum. ſic & in emphiteota, vt quod alluuione adijcitur ipſi quæratur quoad vtile dominium. Itaque quo iure quis rem poſſidet, eodem & incrementum alluuionis. Hoc ſtante quemadmodum vt fundus retrouendatur requiritur conſenſus emptoris, qui illius effectus eſt dominus, ita, vt pars adiecta retrouendatur, requiritur cōſenſus illius. Res enim noſtra ſine facto noſtro a nobis auferri non debet. vt in primo argumento huius partis deduximus: ſed in incremento, vt retrouendatur, nullus eſt conſenſus adhibitus, vt in fundo, conſequentia igitur non tenet. Valeret autem vbi ita concepta eſſet, incrementum eſt eiuſdem naturæ cuius res aucta, igitur quemadmodum res aucta poteſt retrouendi, ita & incrementum. Hinc Bald. in d. §. ſi quis de manſo. nume. 3. verſi. oppono, nam lege Caue tur. ſi de feud. fuer. controuerſ. reſpondit, ꝙ acceſſorium ſit eiuſdem naturæ, intelligi debere de augumento conuentionali, vt in l. inter ſocerum. §. cùm inter. ff. de pact. dotal. Secus de emergenti, in quo conſenſus partium non reperitur.

Secundò reſpondetur, Idem quidem eſſe iu-
30 dicium acceſſorij & principalis, partis † & totius, vbi eadem eſt ratio, ſecus ſi diuerſa. gloſſ. notab. in clem. ſi vna. verſiculo defenſor. de reb. Eccleſ. non alien. & in l. qui hominem. de ſolutio. Iaſ. in l. qui ſine. ff. de condict. ſine cauſ. & in l. iuriſgentium. §. adeo. ff. de pact. Diuerſa autem hic eſt ratio incrementi, & fundi, ſi quidem fundus promiſſus eſt retrouendi, & habet conſenſum emptoris, incrementum vero alluuionis nequaquàm.

Ad ſecundum argumentum, de toto ad partem, reſpondetur vt ſupra ad primum, videlicet obtinere vbi eadem eſt ratio. & reſflectitur, vt quemadmodum requiritur cōſenſus in toto, ad alienationē totius, ita & in alienatione partis.

31 Nec refert quòd pars † totum ſequatur. Quia id intelligi poſſet in toto integrali, non in toto quantitatiuo, quod recipit ſeparationem & diuiſionem, quemadmodum fundus: quum tot ex vno fieri poſſint fundi, quot deſtinatione patriſfamilias conſtituūtur. l. quod in terum. §. ſi quis poſt de leg. 1. & tam pro parte, quàm integrè vendi poteſt. l. fundi partem. ff. de contrahen. empt.

Secundò reſpondetur, Non valere argu-
32 mentum † totius ad partem, quando totum & pars diuerſo iure deferuntur. Pariſ. in addit. ad Bartol. in l. quæ de tota. ff. de rei vendicat. At hic fundus acquiritur emptori ex contractu emptionis, incrementum autem per alluuionem, vt ſupra dictum fuit igitur, &c.

Ad tertium, quòd reſoluta emptione omnia reducantur tamquàm ſi nulla venditio facta foret, Reſpondetur maximum eſſe diſcri-
33 mē † inter pactum leges commiſſoriæ, Addictionis in diem, redhibitoriam, & promiſſionem de retrouendendo. Quoniam per pactum de retrouendendo, etiam oblato pretio non reſoluitur contractus ipſo iure, nec dominium transfertur, ſed eſt neceſſaria noua venditio, & rei traditio, ſecundum communem opinionem Doct. de qua atteſtatur Alexand. conſi. 10. lib. 1. Corn. conſi. 96. colum. vltim. lib. 1. & plures recenſet Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glo. 7. nume. 12. Effectus autem quòd non reſoluatur contractus is eſt, vt fructus & acceſſiones eodem iure cenſeantur. l. 2. in fi. C. de in diem addictio. Emptoris enim fiunt, & non reſtituuntur. l. 2. vbi Bald. & Caſtren. C. de pact. inter empt. & vendit. gloſſ. in cap. illo vos de pignorib. Tiraq. cumulatè gl. 11. §. 5. de retractu conuentionali, vbi rationē
34 adducit, Quia † fructus ſequuntur emptorem iure dominij, tamquàm verè & plenè Dominum, nec fit reſolutio contractus, at in pacto
35 † legis commiſſoriæ, & addictionis in diem, contractus reſoluitur ipſo iure, & non eſt neceſſaria noua venditio, vt in promiſſione de retrouendēdo, vnde & fructus & acceſſiones omnes reſtituuntur. l. quod dictum eſt. & l. Imperator. ff. de in diem addictione & in l. cum fundus. in princip. de lege cōmiſſoria. Itidem in redhibitoriæ contractu, quia pro non confecto habetur, vnde meritò quicquid accedit rei, aut propter rem in priſtina fit cauſa. Nam & fructus ipſi reſtituuntur vēditori, & emptori vſuræ pretij præſtantur. l. 1. §. ſi quid autem. & l. illud. verſicu. an & vſuras pretij. ff. de ædilit. edict. Non itaque valet argumentum de pacto legis commiſſoriæ, addictionis in diem, & redhibitoriæ, ad promiſſionem de retrouendendo.

Ad quartum & vltimum argumentum, quod fuit Gozad. quòd is qui habet pactū de retrouendendo, dicatur emptor, ad quē pertineat incrementum alluuionis, Reſpondetur ſalua reuerentia erraſſe eum in terminis. Quoniam negatur quòd ſit emptor, Aliud enim eſt promiſſio de vēdendo, & aliud venditio.
36 † l. 1. C. de pact. pignor. gl. i l. in bonæfidei nu. 3. ff. de eo quod cert. loc.

Hinc Imperator in l. 2. C. de pact. int. empr. & vendit. actionem præſcriptis verbis, aut ex vendi-

vendito, ei dari voluit, cui eſt promiſſio facta de retrouendendo, non autem ex empto, ſentiens ſanè pactum non conficere emptionē, quia tunc illi daretur actio ex empto, non ex vendito. §. pretium inſtitut. de emptio. & vendit. l. ex empto. ff. de actio. empt. Quam actionem ex vendito voluit Imperator illi dari ex primo & præambulo contractu venditionis. vt ait Tiraq. de retract. cōuētio. §. 1. gl. 1. nu. 2.

Mirum autem in modum differũt promiſ-
37 ſio de vēdendo, † ab ipſo contractu emptio-
38 nis & venditionis, ſi quidem contractus † ip-
ſe emptionis & vēditionis vltro citroque eſt obligatorius. Inſtit. de empt. & vendit. in princip. & de obligat. ex conſenſu eir. fin. l. Labeo lib. 1. ff. de verb. ſignific. A quo neutri partium licet reſilire poſt eius perfectionem. Poteſtq; emptor cogi ad ſolutionē pretij. vnde æquiſſimum eſt ad emptorem ſpectare commodum alluuionis, ſicut & incommodum detrimenti. At in promiſſione reuendendi, promiſſor tantum obligatur, & alter ſuo relinquitur in arbitrio. Quare abſurdum foret, vt ſi quid extrinſecus prædio adijciatur, illius lucro cederet, Qui ſi res interiret aut deterior fieret ad redimendum cogi non poſſet. Itaque apertũ ſit erroneum fuiſſe Gozadini argumentum.

Sublatis itaque his quæ contra emptorem adducebantur, Cùm iuris apertiſſimi ſit incrementum alluuionis ad emptorem pertinere, qui Dominus verè & plenè eſt rei emptæ, & promiſſio de reuendendo referēda ſit ad rem emptam, & ad tempus cōtractus, Nec res ſua alicui ſine eius facto ſit auferenda, videtur dicendum incrementum alluuionis, quod non reperitur promiſſum retrouendi, ad emptorē pertinere.

Et hanc ſententiam amplexus eſt tāquàm de iure veriorem Senatus in cauſa Domini Caroli de Liſio: & DD. Stephani & Roberti de Scagnello referente Illuſtr. D. Theſauro.

SVMMARIVM.

1 *Dominus directus vaſſallos inuitos, & ius ipſorum alienare, & in alium transferre regulariter non poteſt.*

2 *Dominus directus ſi vendat vaſſalitium tantum, non tenetur vaſſallus inuitus emptori fidelitatem facere, ſecus ſi vendat totam rem, & iura feudalia.*

3 *Vaſſalli inuiti an cum vniuerſitate territorij, in Principem inferiorem alienari poſſint.*

4 *Vaſſalitij vaſſallis inuitis alienatio tenet, vbi conſuetudo ſic alienandi viget.*

5 *Conſuetudo ſi generalis & notoria ſit, ſufficit quòd allegetur. Nec ſuper ea aliqua probatio neceſſaria eſt.*

6 *Poteſtas & voluntas omnes actus canonicant, quorum altero deficiente actus corruit.*

7 *Vaſſalli inuiti, & ius ipſorum, per Dominum directum in alium transferri non poſſunt. Quod procedit ſiue alienatio fiat in inferiorem, ſiue in parē, ſiue in ſuperiorem nume. 8.*

9 *Dominus non cogitur habere vaſſallum quem nō vult, ita vaſſallus non cogitur habere in Dominum quem non vult, præſertim ſi hoc ei eſſet indecorum.*

10 *Vaſſallus per Dominum male tractari non debet.*

11 *Vaſſalli dignitatem Dominus directus tueri debet, vel ſaltem conſeruare, non deteriorem facere.*

12 *Imperator ſtatum veterum vaſſallorum minuere non poteſt.*

13 *Dominus directus ſi fecit inueſtituram, ſiue cambium, de beneficio ſui militis, vel Baronis, ſine conſenſu illius cuius eſt beneficium, pro infecto habetur.*

14 *Dominus directus feudi formam antiquitus conſtitutā mutare non poteſt.*

15 *Ius nouum efficitur, quando aliquid additur vel detrahitur.*

16 *Nouatio per interuentum nouæ perſonæ fieri ſolet.*

17 *Libertatem ſuam cuique deteriorem fieri pergraue eſt.*

18 *Alienatio, vbi alias fieri poſſit, concurrente prohibitione legis & hominis fieri nequit.*

19 *Voluntate ceſſāte, de poteſtate diſputare ſuperfluũ eſt.*

20 *Alienatione in generali Curiæ, Caſtri, & territorij, non veniunt vaſſalli, quibus Princeps aliquid in feudũ conceſſit.*

21 *Mediolani, conſuetudo viget, quòd Dominus poſſit alienare vaſſallos inuitos, dummodo alienatio fiat in æqualem, vel maiorem.*

22 *Regula exceptio, regulam in caſibus non exceptis firmat.*

23 *Vaſſallus quando in inferiorem alienatur, grauiorem ſeruitutem pati dicitur.*

24 *Alienatione vniuerſali de bonis feudalibus, & nō feudalibus, per Dominum directum facta, vaſſalli & eorum iura in venditione etiam veniunt.*

25 *Conſuetudo, quæ eſt irrationabilis non valet, neque ligat.*

26 *Conſuetudo eſt quid facti, & qui eam allegat probare debet.*

27 *Conſuetudo de caſu ad caſum, vel de perſona ad perſonam, aut de loco ad locum non extenditur.*

CONSILIVM XLIX.

VISIS allegationibus præſtantiſſimorum virorum Guidonis Pācirolij, & Iacobi Berretæ, nec non Bernardini Murræ pro Nobilibus de Zuchis emiſſis, ſuperfluum exiſtimaui poſt eos verba facere, Quoniā ipſi abundè & doctè quæ ad rem hāc pertinēt attigerunt. Attamen precibus deuictus, nō potui non morem gerere, & pauca hæc ſcribere in gratiam Nobilium de Zuchis.

Et in primis ſubijciam aliqua quæ contra ipſos nobiles facere videntur, ex quibus videretur dicendum iſtos nobiles de Zuchis cenſeri comprehenſos in alienatione facta Dominis de Adurnis, de loco, & territorio Siluani inferioris, & teneri ad iuramētum fidelitatis.

Primò quia alienatio hæc cenſetur facta (vt mihi præſupponitur) de toto, & vniuerſo loco, & territorio Siluani. quo ſtante ſucce-
1 dit cōcluſio, quòd licet Dominus † vaſſallos
inuitos, & ius ipſorum regulariter alienare, & in alium transferre non poſſit, capiti §. ex eadem. vbi Docto. de lege Conradi & capitu. 1.

§.prætereà Ducatus.de prohibit.feud.alienat.
per Federi. Attamen poteſt cum vniuerſitate
territorij eos alienare ita Bald.in d.§.prætereà
Ducatus. colum.fina.verſicu.nota quòd Do-
minus.& in l.1.ſub nu.9.verſic. ſed ſi ego ven-
do. C.commun. de legat. vbi poſt Iacob. de
2 Aren.ait quòd ſi dominus † vendat vaſſalitiũ
tantum,non tenetur vaſſallus inuitus iurare fi
delitatem emptori, nec eum recognoſcere,
ſed benè ſi dominus vendat totam rẽ, & om-
nia iura feudalia. Alexan.in l.2.nume.29.ff.ſo-
lut.matrimon.& conſi.25.colum.fina. libr. 5.
Panormit.in cap.auditis.ſub nume.21.verſic.
Idem dico in feudo.de præſcrip. Iaſ.in l.ſi nõ
ſortem.§.libertus.colum.9.verſi. limita iſtam
conclusionem.ff.de condict.indebit. vbi poſt
plures ibi relatos ait, quòd cum vniuerſitate
3 † territorij poſſunt vaſſalli inuiti alienari in
inferiorem, etiam ruſticum.

Secundò ad cõfirmationem prædictorum
facit etiam, quòd vbi alienatio eſt facta de lo-
co,& territorio, cum iuribus, & pertinentijs,
tunc includuntur etiam vaſſalli, & ius ipſorũ,
& omnia quæ ſunt de iuribus & pertinentijs
territorij.ita Afflic.poſt Andream de Iſern. li
mitando illum text.in capitu.1.nume.2.verſi.
4.fallit de Cap.qui Cur.vendid. At in caſu no
ſtro alienatio forte erit facta cũ omnibus iuri
bus,& pertinentijs,quia vt inquit ibi Afflic.ita
hodie communiter fiunt venditiones feudo-
rum,ergo &c.

Tertiò etiam adducitur,ꝙ licet,vt ſupra di-
cebamus,non teneat alienatio feudi,ſeu vaſſa
4 litij † vaſſallis inuitis, attamen valet, vbi eſſet
conſuetudo in oppoſitum, ſecũdum Abb. in
cap.auditis.nu.21. de præſcriptio.& probatur
in d.cap.1.§.ex eadem.de leg.Conrad.Iaſ. cõ-
ſil. 227.col.antepen. verſi. quinto dicitur libr.
2.Natt.conſi.367.nu. 12. At in patria Montis-
ferrati præſupponitur extare hanc conſuetu-
dinem,quòd Marchiones olim ſolebant ſimi
les alienationes facere de terris,Caſtris, & vil
lis,cum hominibus,& vaſſallis, & quæ habue-
runt effectum non obſtante contradictione
hominum,& vaſſallorum, vt videtur atteſta-
ri idem Natt.d.conſi.367.num.6.vbi ait quòd
5 cùm huiuſmodi conſuetudo † ſit generalis,&
notoria, ſufficit eam allegare, neque opus eſt
alia probatione. ſecundum Bald. in l. filiusfa-
milias.§.veterani. ff. de ꝓcurat. in l. Iubemus.
C.de iudic. Alex.in l.vnic.circa prin.C.vt quæ
deſunt aduocat. Ergo præſuppoſita tali cõſue
tudine,tenet hæc alienatio.

Prædictis tamen non obſtantibus, tranſeo
cum opinione prædictorum præſtantiſſimo-
rum virorum,videlicet iſtos nobiles nõ com
prehendi in dicta alienatione, neque compel
li ad præſtandum iuramentum fidelitatis, ne-
que ratione feudi, neque etiam iuriſdictionis.
& hoc tam ratione deficiẽtis poteſtatis,quàm
etiam voluntatis Principis alienãtis, quæ duo
6 voluntas † ſcilicet & poteſtas canonicãt om-
nes actus,vt in terminis dicebat Bald. in con-
ſil.326.Rex Romanorum nu.2.lib. 1. Poteſta-
tis enim defectus probatur ex vera & cõmuni
7 concluſione,quæ habet ꝙ Dñus vaſſallos † in
uitos, & ius ipſorũ alienare, ſeu alteri delega-
re,& transferre non poteſt.c.1.§ prætereà Du
catus.in fin.de prohib.feud. alienat. per Fede-
ric.vbi gloſſ.& Docto.in c. 1. §.ex eadem. de
leg.Conrad.glo. & ibi etiam Doct. in l. ſi non
ſortem.§.libertus. ff. de condict. indebit. & in
l.inuitus.ff.de fideicommiſſ.libert.& hanc opi
nionem diſputãdo ſuſtinuit Azo, cuius diſpu
tationem refert Neuizan. inter conſi. feud.d.
conſi. 12.col. 20.in fin. & ſequen. & ne in alle-
gationibus immorer me remittã ad multos,
quos idem Neuiz. ibi refert hanc opinionem
tenentes. Multos etiam in hãc ſententiã con-
gerit Tiraq.in ſua repetitione. l. ſi vnquàm. in
verbo libertis num.8.C. de reuocan. donatio.
& hanc eſſe communem atteſtatur Curt. de
feud.in 6.parte col. 1.quæſt.2.& Portius qui &
plures alios refert in ſuis commun. cõclu.libr.
5.conclu. 21. Et hanc concluſionẽ multi Do-
8 cto. ꝓcedere † intelligũt, ſiue alienatio fiat in
inferiorem,ſiue in parem, & ſuperiorẽ, prout
hanc opinionem indiſtinctè procedere vo-
luit Cyn. in d. l. 1. & ibi etiam Salic. C. de no-
uat.& Io.Fabr.in §. 1. col. 2. inſtit. de aſſignat.
libert. & licet in hoc plures contrariũ teneãt,
attamen quòd in inferiorem fieri non poſſit,
omnes conſentiunt. & hoc multis rationibus
probat in terminis Bald. in conſi.97. Proponi
tur ꝙ Domini libr. 3. quem etiam in terminis
refert Brun.conſi.168.col.4. verſ. & in primis.
Nam indignum eſſet vaſſallo, & indecorũ ha
bere dominum inferiorem,ſeu inæqualẽ prio
9 ri Domino,& ſicut Dominus † nõ cogitur ha
bere vaſſallum quẽ non vult,ita vaſſallus non
cogitur habere in Dñm quem non vult, præ-
ſertim ſi hoc ei eſſet indecorum arg.l.filius. ff.
de condit.inſtitu.& l.nepos proculo.ff. de ver
10 bor.ſign. Item quia non debet vaſſallus † ma-
lè tractari per Dominum,ſatis autem videtur
malè tractari,ſi cogat ſeruire,forte ei,cui non
decet.l.operæ ff.de ope.libert.Nam dignitatẽ
11 vaſſalli † Dominus tueri debet, non macula-
re,ſed augere,vel ſaltem conſeruare, non mi-
nuere,nec eius conditionem deteriorem face
re.argum.l.a.ff.ſolut.matrimo.& l.1.ff. de no-
uatio.Addo eundem Bald.in terminis conſil.
327.Pridie.nume.4.lib.1.vbi ait quòd Impera
12 tor † non poteſt mutare ſtatum,nec minuere
honorem veterum vaſſallorũ. & hoc inquit
eſt expreſſum in authen. de referend. ſacr. pa-
lat.§.prætereà.& ibi idem Bald.nume.8.verſi.
videtur igitur. concludit, quòd ſi Dominus
13 † fecit inueſtituram,vel cambium de benefi-
cio ſui militis, vel Baronis, ſine cõſenſu illius
cuius eſt beneficium pro infecto habetur. vt
in capit.2. quo temp. mil.& c.1.§. nam ſi quis.
14 qui ſucceſſ. teneant. Nã ſicut Dominus † non
poteſt auferre, ita nõ poteſt mutare formam
antiquitus conſtitutam. l. quidam decedens.
ff. de adminiſtrat. tutor. Nam cum aliquid
15 additur vel detrahitur, nouum ius † efficit.
l.ius ciuile.ff.de iuſtit.& iur.& l.1.§.cũ adijcit ff.
de verb. oblig. & per interuentũ nouæ perſo
16 næ fieret q̃dã nouatio,† vel adiectio nouatiua

inſtit.

Inſtitu.quib. mod. tollit. obligat. §. prætereà.
Quod eſſet non ſine magna indignatione vaſ
ſalli, maximè quando eſt nobilis & antiquus,
qui nouam ſeruitutem aſpernatur.ſicut & na-
18 turaliter ineſt hominibus † non fieri libertatē
ſuam deteriorem.l.1.ff.quar. rer.actio.non de
tur in §. quæ onerandæ. Multa alia adducun-
tur ad comprobationem huius concluſionis,
quæ non refero,cum videri poſſint apud ſcri-
bentes.

Prætereà non modo ex lege legis vaſſalli,
vaſſallus non poteſt inuitus alienari, & in aliū
transferri per Dominum, ſed in caſu noſtro
etiam hoc non poteſt Dominus Dux Mātuæ
ex lege connentionis, per anteceſſores Mar-
chiones factæ cum anteceſſoribus nobilibus
de Zuchis,per quam conuentum extitit,quòd
ipſi nobiles nec eorum iura alienari vllo vn-
quam tempore nō poſſint, ſed quòd ſemper
& omni tempore remaneant immediatè, &
ad manum ipſius Marchionis & ſucceſſorū:
Quam cōuentionem ſeruare tenetur Domi-
nus Dux Mantuæ iuxt.tradita per Doct. in ca.
1.de probat.in l.digna vox. C. de legib. & per
Dominos conſulentes latè id etiam compro
batur.Concurrente autem conuentione pro-
hibitiua alienationis, cum diſpoſitione iuris
communis, & ſic duplici vinculo,ſuccedit cō
cluſio quòd in caſibus ſpecialibus, in quibus
19 aliàs alienatio † de iure fieri potuiſſet,concur
rente dicta prohibitione hominis, nō poſſit,
iuxta.tradita per Bart. in l.filiusfamilias.§.Di-
ui.ff.de leg. 1.& in auth.res quæ. vbi Iaſ.C.cō-
mun.de leg.& in terminis Rip. d.reſponſ. nu-
me.21.poſt Bald.quem refert in terminis in l.
ſi creditor. §.fina. ff. de diſtract. pignor.& per
Iaſ.conſi.227. colum.2. verſicul.tertiò prædi-
cta.lib.2.

Concluditur ergo ex prædictis alienationē
hanc non includere iſtos Nobiles de Zuchis,
vaſſallos Domini Ducis, ex defectu poteſta-
tis.Loquimur autem de ordinaria, non de ab
ſoluta prout in ſimili dicit Neuiz.d.conſil.12.
colum.12.verſicu.ſecunda ratio principalis.

Voluntatis verò defectus manifeſtè appa-
ret, ex literis Domini Ducis, vt in facto præ-
ſupponitur, quibus declarat venditionem de
dicto loco & territorio Siluani cenſeri, & in-
telligi debere citra præiudiciū iurium & inue
ſtiturarum nobilium de Zuchis, quos inueſti-
ri debere intendit pro eorum feudis ab ipſo
Duce, & non ab ipſis Adurnis emptoribus.
Vnde ceſſante voluntate, ſuperfluum eſt di-
ſputare de poteſtate,& iuxta dictam volunta-
tem Domini Ducis, in alienatione facta non
expreſſe actum eſt,nec dictum de ipſis nobili-
bus,vt præſupponitur in facto,quia inſtrumē-
tum alienationis non vidi. quo ſtante ſucce-
20 dit regula,quòd in generali alienatione † cu-
riæ, Caſtri, & territorij,non veniunt vaſſalli,
quibus Princeps aliquid in feudum cōceſſit,
quando non fuit expreſſe dictum. capitu.1. in
princip.de Capit.qui Cur.vendid. §.in genera
li.ſi de feud.fuer.controuerſ.int.Dom. & vbi-
que gloſſ.& Docto.& per Bald.in l.1. in fin.ff.
de rer.diuiſ. & in l. in teſtamento. C. ad l. Fal-
cid.& in terminis ita conſuluit Brun. conſilio
168.colum. 2.lib.2.vbi multis rationibus & ar
gumentis hoc comprobat, ad quē me remit-
to vidēdum. & quia hoc etiam per Dominos
conſulentes multis rationibus demonſtratur,
ideo breuitati conſulendo vlterius non in-
ſiſto.

Solum ſupereſt contrarijs reſpondere, ex
quorum ſolutione ſuprascripta firmiora &
veriora apparebunt.

Non obſtat itaq; dum primo dicebamus,
ꝙ licet vaſſalli inuiti per ſe alienari, & trans-
ferri non poſſint, ſecus tamen ſit cum vniuer
ſitate territorij.

Quia reſpondetur primò, quòd cōtrarium
tenuerunt plures,præcipuè Aluarot. in cap.1.
§.ſi quis.Quo tempor. miles.& Felyn. in cap.
dilecti. colum. 2.verſicul. intellige primo. de
maiori. & obedien. quos refert & ſequitur
Rip.d.reſponſ.25.nume.15.vbi ad hoc ponde
rat text.in d.§.ex eadem.de leg.Conrad.vbi di
citur quod Domino non licet feudum aliena
re ſine voluntate vaſſallorum, niſi Mediola-
21 ni, † vbi Dominus poteſt alienare, dummo-
do totum alienet æquali,vel meliori. Ponde-
rat Rip. exceptionem factā de Mediolanenſi
Domino, modo totū alienetur, ergo in alijs
locis ſtabit regula quod non licebit, etiam ſi
22 totum velint alienare,quia exceptio † firmat
regulam in caſibus non exceptuatis.l. quæſi-
tum.§.denique.ff.de fund.inſtruct. cum ſimil.
& rationes q adducuntur militant, ſi bene cō-
ſiderentur,etiam vbi alienatio fit cum vniuer
ſitate. Et quoad hoc cum Rip.in effectu tran-
ſit etiam Natt.d.conſi.567.nume.4. verſic. eſt
verum.Addo prædictis Neuzian.d.conſil.12.
col.22. verſic. non obſtat quod imo potuerit.

Secundo reſpondetur quod vbi contraria
opinio verior eſſet, attamen etiam illa proce
deret, dummodo vaſſalli grauiorem ſeruitu-
tem non patiantur. Ita loquitur Bald. in d.§.
Prætereà Ducatus.colum.fin.de prohib.feud.
alienat.per Federic.& probat text.in d.§.ex ea
dem.de lege Conrad. Certū eſt autem,quod
23 vaſſallus † quando alienatur in inferiorem,
dicitur pati grauiorem ſeruitutem, quia vbi
vnum tantum Dominum immediatum ha-
bet,duos haberet.

Tertio etiam reſponderi poteſt,quod dice
24 retur alienatio † cum vniuerſitate,vbi vendi-
ta fuiſſent omnia bona feudalia,& non feuda
lia, tunc enim ſub illa uniuerſali uenditione
benè uenirent uaſſalli,& iura eorum feudalia.
Ita declarat Rip. d. reſponſ.25. ſub nu.15. uer-
ſicu.& licet quædam.dicens ita intelligi debe-
re Bald. Alex. & Panor. ex aduerſo allegatos.
& niſi ita intelligeremus ſtare uel practicari
minimè poſſet diſpoſitio d. §. ex eadem. qui
loquitur de alienatione feudi inuitis uaſſallis

Reſpondetur & quarto,prædictam conclu
ſionem exaduerſo adductam,procedere & in
telligi de uaſſallis ratione Curiæ ſeu domici-
lij,& non habentibus feudum,Non autem de
uaſſallis ratione feudi: ꝓut in caſu noſtro agi-

tur. Ita Bald. in l. 1. nume. 9. C. de condict. inſert. vbi format quæſtionem, an vendita curia, videantur venditi vaſſalli, & reſpondet, aut ſunt vaſſalli ratione Curiæ, & videntur vẽditi, Aut ſunt vaſſalli non ratione Curiæ, ſed alia ratione, & tunc non videntur venditi. Ita inquit intelligitur cap. 1. de cap. qui cur. vendi. vbi etiam Afflic. nu. 9. verſic. ſed nunquid vendita Curia.

Non etiam obſtat quod ſecundo loco dicebamus de alienatione facta de loco, & territorio, cum iuribus, & pertinentijs, ex Afflic. in d. cap. 1. de cap. qui Cur. vendid.

Si quidem contrarium tenet Rip. d. reſpon. 25. nume. 15. verſicu. quia reſpondetur. vbi ait concluſionem ſupra firmatam, quòd vaſſalli inuiti non poſſint alienari, procedere etiam quando Dominus alienat Caſtrum, ſiue ciuitatem, cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis. quod probat ex Aluar. & Felin. ibi relatis.

Secundò reſpondetur, quòd cum per infeudationem in iſtos nobiles ſactam, de bonis & rebus feudalibus, cenſcātur dicta bona, & res feudales ſeparata ab vniuerſitate bonorum, quæ habet Dominus in ipſo loco, vt in ſimili conſiderat Brun. d. conſilio 168. colu. 2. verſi. facit quia. & colum. penulti. verſicu. reſpondetur. Ideo non poſſunt dici de pertinentijs ipſius territorij.

Tertiò etiam reſpõdetur, quòd vendito Caſtro, ſeu territorio, cum iuribus & pertinẽtijs, cenſentur etiam vẽditi vaſſalli, & ius eorum, niſi aliud ex coniecturis appareat. Ita declarat idem Afflic. in d. capitu. 1. nume. 2. verſicu. quartò fallit. de capit. qui curiam vendi. poſt Ioann. de Imol. quem refert in l. 1. §. municipes. ff. de acquirend. poſſeſſ. At in caſu noſtro aliud apparet, non ex cõiecturis, ſed ex expreſſa voluntate, & declaratione Domini Ducis alienantis, vt ſupra dicebam, ergo, &c.

Non etiam obſtat quod tertio loco dicebamus de conſuetudine alienandi, etiam inuitis vaſſallis, Quia reſpondetur, quòd vbi de huiuſmodi cõſuetudine appareret, talis conſue-
25 tudo † vti irrationabilis non valeret, ſecundũ Neuiz. d. conſi. 12. colum. 22. verſicu. non obſtat quòd prædicta. Idem tenet expreſsè Afflic. in d. capitu. 1. colum. 2. circa fin. verſiculo ſed an conſuetudo. vbi ex prædictis per Gemin. & Moder. Peruſ. ibi relatos ait, quòd ſi conſuetudo permittit quod Dominus feudi poſſit alienare feudum, ſine conſenſu vaſſallorum, attento quod per talem alienationem ſunt grauati vaſſalli, quia efficerentur vaſſalli Regis & Baronis, vbi ante alienationem erãt ſolum vaſſalli Regis, certè non videtur iuſta talis conſuetudo. Item quia ille in quem alienatur feudum, non ita iuſtè eos tractabit ſicut facit Rex, vt docet experientia.

Reſpondetur etiam, quòd licet in patria Mõtisferrati præſupponatur, quòd olim Marchiones ex conſuetudine fuerint ſoliti alienare, & in feudum concedere Caſtra, & villas, cũ hominum fidelitatibus, ita iſta conſuetudo reſtringitur, & intelligitur de vaſſallis ratione Curiæ, ſeu domicilij, prout ita loquitur Nat. d. conſilio 367. numero ſexto. Secus autem de vaſſallis ratione feudi, prout in caſu noſtro agitur, quia de huiuſmodi conſuetudine non conſtat, neque extare præſupponitur. Et ideò emptor, qui eam allegat debet probare, quia
26 eſt quid facti. † capit. 1. de conſtitut. libro ſexto Bartol. in l. 2. C. quæ ſit long. conſuetud. & in l. ornamentorum. ff. de aur. & argen. legat. Ita reſpondet Rip. d. reſponſ. 25. nume. decimoſeptimo, verſiculo vnde emptor. vbi etiam ait, quod nec ſatis erit probare, quòd Domini ſint ſoliti alienare Caſtra, niſi etiam probet quòd alienauerint inuitis hominibus, & vaſſallis, ex cõſuetudine. Ergo ex alienatione Caſtri cum vaſſallis ratione Curiæ, non rectè arguitur nec infertur ad conſuetudinem alienãdi vaſſallos ratione feudi, etiam eis inuitis.
27 Conſuetudo † enim non extenditur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, aut de loco ad locum. vt per eundem Rip. ibi. numero decimoctauo, poſt Barto. & alios per eum relatos.

Ex quibus remanet firma & illæſa concluſio per nos ſupra firmata.

SVMMARIVM.

1 *Contumaci audientia denegari debet, donec expenſas in quibus condemnatus fuit, perſoluerit.*
2 *Petitioni iuri conſonæ annuendum eſt.*
3 *Iudices, qui petitioni iuri conſonæ annuere prætermittunt, & parti in expenſis condemnatæ, & contumaci, non ſoluenti, audientiam denegare non curarunt, de propria ſubſtantia reſarcire tenentur.*
4 *Forenſis, & in patria nulla bona poſſidens, de expenſis refundendis in caſum ſuccumbentiæ cauere tenetur.*
5 *Cautio de expenſis refundendis in caſum ſuccumbentiæ, per forenſem agentem, & in patria nulla bona poſſidentem, præſtari debet.*
6 *Interrogari poteſt pars an velit vti aliqua ſcriptura, & reſpondere cogitur, præcipuè ſi in actis legitimè producta non legatur.*
7 *Scripturam in iudicio producens non ſeruata forma a ſtatuto indicta, nihil producere dicitur.*
8 *Inſtrumentorum alienorum inſpiciendorum facultas, parti in iudicio petenti fieri & concedi non debet.*
9 *Pars aduerſans ad exhibitionem ſuorum iurium cogi non poteſt.*
10 *Inſtrumentum ſi quis propria pecunia a notario redimat, proprium redimentis efficitur, etiam ſi alterius vtilitatem contineat, & illi edere, aut remittere non tenetur.*
11 *Inſtrumentum proprium occultans, per quod intentio aduerſarij probaretur, inique agere non dicitur, nec dolum committere.*

CON-

CONSILIVM L.

SVper Illuſtr.& æquiſſimi Do
mini, Viſis nouiſſimè propo
ſitis & petitis, à Petro Lom-
brayo actore, & Illuſt. Sena-
tore Drago conuento, nec
non aſsignatione, à ſuper Il-
luſtri. DD. VV. facta, etſi putem ſuperfluum
eſſe iuribus demonſtrare, quæ nam debeant
eſſe partes veſtræ, cum omnia ſint vobis nuda
& aperta, attamen vt iuſto deſiderio Domini
collegæ ſatisfaciam, infraſcripta paucula pro
defenſione iuriũ ipſius adducere viſum fuit.

Incipiam igitur à nouiſſimè per ipſum D.
Senatorem requiſitis. Primò quòd denegetur
audientia prædicto Petro Lombrayo, veluti
1 contumaci, † eo quia non ſoluit expenſas, in
quibus extitit condemnatus, etſi illas ſoluere
præuia taxa eidẽ iniunctũ fuerit, tempuſque
iniunctionis lapſum ſit, cui quidem petitioni,
2 † vti iuri conſonæ annuendũ eſt. vulg. l. ſanci-
mus. C. de iudic. vbi Bart. & cõmuniter Doct.
præ ſertim Iaſ. nu. 3. & 5. vbi citat cõcordantes
& in l. iuſiurandũ & ad pecunias. §. ait prætor.
nu. 2. ff. de iureiur. facit tex. in cap. fina. iuncta
glo. fina. de reſcript. Dec. conſ. 34. nu. 6. Marſil.
in repetit. l. de vnoquoque num. 197. & pluri-
bus ſequen. ff. de re iudi. quinimo dicitur in d.
3 l. ſancimus. in fine. quòd ſi iudices † prætermi-
ſerint, tenẽtur de propria ſubſtantia reſarcire.
Idem dicit gloſſ. fina. in d. cap. fin. de reſcript.
Debent igitur ſuper Illuſtriſſ. iudices denega-
re audientiam Petro Lombrayo, donec inte-
gre ſoluerit prædictas expenſas.

Secundo petit Do. Senator conuentus per
4 Lombrayũ actorẽ † forenſem, & nulla bona
in hac patria poſſidentem, caueri de expenſis
refundẽdis in caſum ſuccumbentiæ, quæ pe-
5 titio † etiã iuri cõſentanea eſt. Authen. genera-
liter. & in corpore vnde ſumitur. C. de epiſc.
& cleric. & ibi communiter Docto.

Tertiò petit Dominus Senator Lombrayũ
cogi ad reſpondẽdum ſuo interrogatorio, an
intendat prætenſa atteſtatione Illuſtriſ. Can-
zellarij & aliorũ ſuper Illuſt. iudicũ, de qua in
interrogatorio, ab ipſo Lombrayo iudiciali-
ter producta vti, & videtur iuſta petere, cũ ha-
6 ctenus prædicta atteſtatio, † in qua aliquod
fundamentũ Lombrayus facit, nõ legatur ab
ipſo in actis legitimè producta. Nã certa for-
7 ma aliquid in iudicio producẽs, † à iure ſtatu-
ta non ſeruata, aliquid producere nõ dicitur
iuxta Doctri. Pau. de Caſt. in l. fin. C. de fid. in-
ſtrument. & aliorũ cumulatorũ in Deciſio. Se
natus Pedemont. deciſ. prima. nu. 50. & ſequẽ.

Quartò aſſignatus D. Senator ad exhiben-
dum iura enuntiata in dicta atteſtatione, vel
dicendum cauſas quare illa exhibere, non te-
neatur, dicit, & quidem iure, ſe non teneri ea
exhibere, cum neque iuris, neque æquitatis ra
tio permittat, vt alienorum inſtrumentorum
8 † inſpiciendorum poteſtas fiat. l. qui accuſare.
C. de eden. & l. nimis graue. ff. de teſtib. vbi di-
citur, nimis graue eſſe quod petitur, partem
9 † aduerſam vrgeri ad exhibitionem iurium,
per quæ ſibi negotium fiat. & hæc eſt receptiſ
ſima concluſio, de qua per Bar. & alios Doct.
in d. l. qui accuſare. vbi Iaſ. nu. 2. notat, quòd ſi
10 aliquis † propria pecunia redimat aliquod in
ſtrumentum à notario, dicitur ſuum propriũ,
etiam ſi alterius vtilitatẽ contineat. Ideo non
tenetur illi edere. Hinc nu. 3. poſt Bal. Salic. &
Modern. Infert, quòd occultãs proprium in-
11 ſtrumentum, † per quod probaretur intentio
aduerſarij, non inique facit neque committit
dolum. Quæ concluſio etiam à Canoniſtis re-
cipitur, de qua latè per Dec. cap. 1. col. 7. & ſe-
quen. de probatio.

Concludo igitur Lombrayo eſſe audientiã
denegandam donec ſoluerit expenſas, in qui-
bus condemnatus apparet. quo facto teneri
cauere de iudicatum ſoluendo in caſum ſuc-
cumbentiæ, debereque reſpondere interroga
torio Domini Senatoris, & ipſum Dominũ
Senatorem non eſſe cogendum edere prædi-
cta inſtrumenta. Salua ſemper cenſura Illuſt.
DD. VV.

SVMMARIVM.

1 *Cambia & recambia quando illicita ſint, & quando licita.*

2 *Cambia licita ſunt, quando in præmium periculi, & ſecundum generalem conſuetudinem mercatorum capiuntur.*

3 *Mutuans pecuniam quando pro ea licite lucrum ſine cambium accipere poſſit.*

4 *Lucrũ pecuniæ ratione dubij euentus licitum dicitur.*

5 *Cambia & recambia ex conſuetudine generali in ciuitate Ianuæ fiunt.*

6 *Vſuræ ab omni iure ſunt prohibitæ, & conſuetudo etiã vniuerſalis, ad fauorem vſurarum introducta non valet.*

7 *Conſuetudo mala illicitum de licito non facit.*

8 *Intereſſe certum, ad rationem de quinque pro centenario, pro pecunijs mutuatis, facit contractum eſſe illicitum.*

9 *Vſura committitur in mutuo, cùm ſorti principali aliquid accedit, quocunque nomine acceſſio nuncupetur.*

10 *Intereſſe per teſtes, non per coniecturas probari debet.*

11 *Contractus quo quis pecuniam mutuat, pacto adiecto quòd ſors cum intereſſe cambiorum, & recambiorũ, ac quinque pro centenario, ſoluantur, manifeſte vſurarius dicitur.*

12 *Intereſſe non poteſt probari iuramento damnum & intereſſe paſſi, vel pacto cum eo inito de ſtando eius iuramento, ſed per teſtes vel legitimas ſcripturas probari debet.*

13 *Creditor cui datur pignus cum facultate vendendi poſt tempus ſtatutum ſi vſuræ creſcant tenetur ſtatim lapſo tempore pignus vendere.*

Creditor ſi poſt præfixum tempus vſuræ creſcant tenetur ſtatim pignus vendere ibid.

14 *Fideiuſſor renuntians beneficio de principali prius cõueniendo fit reus principalis.*

15 *Duorum reorum is prior conueniendus ad quem conſtat vere pecuniam perueniſſe.*

CON-

CONSILIVM LI.

VIſa ſpecie facti, instrumento-
que in eo relato, necnon re-
ſponſionibus, prudentiſſi-
morum iuriſconſultorum
Illuſt. Petri Belli & Magnifi
ci Baptiſtæ Surdi, Conſtan-
ter cum ipſis cenſeo contra-
ctum de quo in dicto inſtrumento continere
improbum fœnus, ſeu interuſurium, cambia-
1 que † ac recambia in eo conuenta, eſſe omni-
no illicita, idcirco dellendum & annullandũ,
infraſcriptis rationibus & fundamentis.

Primo quidem quia tunc demum cambia
2 † ſunt licita, quando capiũtur in præmium pe
riculi, & ſecundum generalem conſuetudinẽ
mercatorum, quod periculum in plurib. con-
ſiſtere poteſt, in miſſione ſcilicet pecuniarum
de loco ad locum, in valore earum, cum ali-
quãdo plus valeat in loco numerationis quã
in loco in quem deſtinatur earum reſtitutio,
ſiue reſponſio, & ſic nonnunquàm de ſorte
amittitur, quo fit vt propter huiuſmodi du-
3 bium, an mutuans † pecuniam, ſit aliquid vltra
ſortem lucraturus, vel de ſorte amiſſurus, di-
cantur licita cambia. Nam ratione dubij euẽ-
4 tus lucrum † quod ſuperuenit cenſetur licitũ.
textus eſt expreſſus in l. ea lege. & l. ea pactio-
ne. C. de vſur. & cap. in ciuitate. & cap. fina. de
vſur. latè & doctè hanc materiam tractat Bea-
tus ille Antonius florẽtinus in ſua sũma Bar.
2. tit. 1. §. 48. & 49. Roma. conſi. 238. col. 1. & 2.
At in caſu noſtro nullum poteſt conſiderari
nec ſubeſſe periculũ, nec ratione tranſmiſſio-
nis, nec valoris pecuniæ mutuatæ, & ſic ſor-
tis, tum quia mutuum eſt factũ Ianuæ, vbi ip-
ſe Dominus Franciſcus Cigola Domicilium
continuum tenebat, ibiq; reſtitui pecunia mu
tuata debebat, cum etiam Dominus Franciſ-
cus ſibi cauerit per receptionem pignoris, &
fideiuſſoris, tam reſpectu ſortis, quàm interu-
ſurij, vt ex inſtrumento apparet, ergo illicita
eſt conuentio prædicta, quo ad dicta cambia.
& multo magis, recambia, etiam quod reſpe-
ctu eorum eſſet dubium an mutuans pecuniã
eſſet aliquid lucraturus vel nõ. Ita nominatim
dicit Roman. d. conſi. 238. col. 1. verſicu tertio
hanc ſententiam. poſt Bal. in l. 1. C. pro ſocio.

Nec obſtat quod forſan Dominus Franciſ
5 cus allegabit, ſcilicet conſuetudinem † vniuer
ſalem eſſe in ciuitate Ianuæ ſimiles cõtractus
faciendi, quandoquidem multis modis re-
ſpondetur.

Primo quod hæc conſuetudo non eſt pro-
bata, prout probari debuiſſet. l. 1. C. quæ ſit
long. conſuetud.

Secundo dato quod eſſet probata, reſpon-
detur Doct. ſcribentes de dicta conſuetudine
loqui & intelligi debere de conſuetudine ge-
nerali omnium locorum, in quib. cambia ſo-
lent exerceri, & de conſuetudine quæ non ad-
uerſatur iuri Diuino, naturali, & Canonico, ac
Ciuili, non autem de cõſuetudine vnius loci,
quæ omni iuri eſt contraria, nec poteſt dici
vniuerſalis, ſeu generalis conſuetudo, ſed po-
tius abuſus, corruptela, & vetuſtas erroris.

Tertio reſpondetur huiuſmodi conſuetudi
nem, ſi conſuetudinis nomen meretur, etiam
ſi vniuerſalis vel generalis, eſſet, non valere, tã
6 quam in fraudem vſurarũ, † ab omni iure ꝓ-
hibitarum introducta, & per conſequens non
eſſe obſeruandã c. mala conſuetudo. diſtinct.
7 8., vbi glo. dicit malam conſuetudinem † non
facere de illicito licitum, concordant. c. pe-
nul. & vltim. eadem diſtinct. 8. & alia doctè cu
mulata ab illo Magno Theologo & Canoni-
ſta fratre Bernardino Buſto in ſuo Roſario,
ſermone. 26. litera. 10. Ita reſpondet Roman.
d. conſi. 238. col. fina.

Secundo loco principaliter vſuraria cen-
ſenda eſt conuentio de qua agitur, quia vltra
prædicta cãbia & recambia, voluit prædictus
Dominus Franciſcus ſibi à debitore ſolui vnũ
aureum, & quartum alterius aurei, pro quoli-
bet centenario, & quolibet foro, ſub prætextu
quarundam expenſarum & prouiſionum, qđ
8 intereſſe † cum ſit certum, & ad rationem de
quinque pro centenario, facit contractum eſ
ſe manifeſtè vſurarium non probato quod tã
ti fuerit expenſum in aſſertis expenſis & pro-
uiſionibus, vt nominatim ſcribit Bar. Anton.
in d. 2. part. ſuæ ſummæ tit. 1. de vſur. §. 50. quo
loci dicit, talem cõtractum non eſſe cambiũ,
prout aliqui cambium nuncupant, ſed ma-
gnam & expreſſam vſuram eſſe, quia lucrum
ſperatur ex mutuo, quod pertinet ad vſuram,
9 quæ committitur cum aliquid ſorti principa
li accedit, quocunque nomine nuncupetur. c.
conſuluit. cum ſimil. de vſur. & 14. quæſtio. 3.
per tot Roman. d. conſ. 238. col. 2. verſi. tertio
præſupponendum eſt. Alex. d. conſi. 61. nu. 11.
latè D. Rol. à Val. in fortioribus terminis cõſ.
55. nu. 10. vſquè in fin. poſt plures per eũ cita-
10 tos vol. 2. Intereſſe † enim debet probari per
teſtes, non autem per coniecturas. cap. dilecti
filij. iuncta gl. de ſor. competen. Ex quibus ap-
paret quod quando quis dat, ſeu mutuat pecu
niam, pacto adiecto quod ſors cum intereſſe
cambiorum, & recambiorũ, & vlterius quin-
que in quælibet centena ſoluantur, manifeſtè
eſſe vſurarios, & Doct. tenentes contrarium,
videlicet huiuſmodi contractus non eſſe vſu-
rarios, & illicitos, ſed eſſe contractus innomi-
natos, & licitos, maximè erraſſe, & quærere vt
ſcribit Beat. Antonin. loco proximè citato ex
cuſationes in peccaris. Quo fit, vt neminem
Chriſtianum, æquum, & rectum iudicem eſſe
putem, qui iudicaturus ſit huiuſmodi contra-
ctus eſſe licitos, in quibus creditor accepta ſe-
curitate ſortis, & interuſuriorũ, vacuus ab om
ni periculo ſtipulatus fuerit vltra dictam ſor-
tem, & interuſuria cambiorum, & recambio-
rum, aliquam certam ſummã ſingulis annis,
& ſingulis nũdinis ſibi ſolui, prout in caſu no-
ſtro factum legitur. in quo prædictus D. Fran
ciſcus ſtipulatus fuit ſibi ſatisfieri vltra ſortẽ
cambia, & recambia, vnum aureum & quar-
tum alterius in ſingula cẽtena. quæ ſtipulatio
profecto

profecto execrabilis eſt, & quã crudeliſſimã
& impiam Modern. Pariſien. in tract. de vſur.
quæſt. 506. appellant. dicuntque magiſtratus
qui eas tollerant & pro eis iudicant, grauiſſi-
mè peccare, quod etiam expreſſe dicit Bu-
ſtus in d. Sermone 26. litera 10. tamquàm cõ-
tineant improbum fœnus, ab omni iure re-
probatum. vt latè probatum legitur deciſ. Pe-
demont. 137. nu. 6. vſque in fin. Et hæc ſatis eſ-
ſe deberent ad annullandam dictam conuen-
tionem reſpectu cambiorum, recambiorũ,
& alterius interuſurij.

Nec prædicto D. Franciſco prodeſt, quod
forſan allegat, videlicet conſtare de aſſerto
damno paſſo, ſeu lucro ceſſante, reſpectu cã-
biorum, recambiorum, & illius intereſſe de
vno & quarto alterius aurei in ſingula centũ,
attenta forma dicti inſtrumenti, in quo debi-
tor, quo ad præmiſſa conſenſit ſtare ſimplici
verbo cum iuramento dicti Domini Franci-
12 ſci. Quia non obſtante tali pacto † & iuramẽ-
to, non eſt credendum dicto Domino Franci
ſco, niſi aliter probet de dicto dãno paſſo, &
lucro ceſſante, vt multis iuribus & auctorita-
tibus probat Dec. conſil. 83. nume. 3. quem re-
fert & ſequitur Marſil. In ſua practica crimin.
§. principium. nume. 9. Aliàs facilè eſſet repe-
rire viam contrahendi in fraudem vſurarum.

Præterea dato & non conceſſo quòd præ-
dictus contractus ſubſiſtere poſſet, ex vi dicti
abuſus, ſeu malæ conſuetudinis, attamen attẽ
ta forma inſtrumenti prædicti, præſertim fi-
dejuſſionis præſtitæ in perſonã prædicti Do-
mini Bernardi Spinolæ, non potuit, neque po
teſt Dominus Franciſcus actor iure agere cõ-
tra principalem debitorem, multo minus ad-
uerſus ipſum fideiuſſorem pro prætenſis in-
teruſurijs paſſis, poſt annum ſolutioni ſortis,
& interuſuriorum præteritorum ſtatutum, cũ
13 lapſo anno † teneretur ſtatim creditor ven-
dere dicta pignora, & ſibi ſoluere tã pro ſorte
quàm vſuris, ſeu cambijs, & recambijs præte-
ritis, nec iure potuit differre venditionem pi-
gnorum, vt maiorem conſtitueret ſummam
cambiorum, recambiorum, & vnius aurei cũ
quarto alterius pro centenario, iuribus & ra-
tionibus a prædictis Dominis conſulentibus
appoſitè adductis. Ad quorum cõprobatio-
nem addo text. ſingularem & in terminis no-
ſtris iunct. Doctr. Paul. de Caſtr. ibi in l. inter
creditorem. ff. de fideiuſſ. quo cauetur ꝙ quan
do debitor dat pignora creditori, & illi conce
dit licentiam alienandi pignora, adiecto pa-
cto, quòd ſi minoris veniſſet, quàm quod ſor-
tis & vſurarum nomine deberetur, id credito
ri redderetur, hoc caſu creditor tenetur ſta-
tim poſt ſtatutum tempus ad ſoluendum, di-
cta pignora vendere, & ad id cogi poteſt. & ſi
non vendit, non poteſt cõuenire debitorem,
nec fideiuſſorem. Ita expreſsè notat ex illo
text. Paul. de Caſtr. ibi, quem refert & ſequitur
Pariſ. in terminis noſtris conſi. 91. nume. 15. &
ſequen. vſque in fin. volum. 1. dicens Doctri.
Paul. de Caſtr. hactenus, a nemine fuiſſe impu
gnatam, & per eàm tolli quæ ſcribit Dec. con
ſil. 12. Cuius opinionem etiam in caſu datio-
nis inſolutum, de quo loquitur Dec. reprobat
Socin. iun. conſi. 41. volum. 3. & D. meus præ-
ſes Balbus conſil. 22. nume. 9. & ſeq. nundum
impreſſo. At in caſu noſtro, & ſi data lega-
tur licentia vendendi gemmas poſt annum,
attamen eſt adiectum prædictum pactum ꝙ
fideiuſſor ſolueret creditori quanto minoris
venderentur gemmæ pignori datæ, quàm ꝙ
ſortis & interuſuriorum ſupradictorum no-
mine deberetur, vt in obligatione fideiuſſoris
apparet. Ergo non obligatur debitor, multo-
minus fideiuſſor, cui etiam aliæ competunt
exceptiones, videlicet quòd etſi præfatus Do-
minus Spinola renũtiauerit beneficio de prin
cipali prius conueniendo, & ſic effectus fuerit
14 cum principali reus † debendi, & propterea
vterque ſit inſolidum obligatus, attamen quã-
15 do ſunt plures rei † debendi, ſi in veritate con
ſtat pecuniam ad vnum tantum perueniſſe, il
le tantum primò conueniendus eſt, vt multis
iuribus & auctoritatibus comprobat Marſil.
ſing. 2. quod præſertim procedit quando renũ
tiatũ non eſt Epiſtolæ Diui Adriani, & ceden-
darum actionũ, prout in caſu noſtro, in quo
nec etiam interuenit iuramentum, ſi copia in-
ſtrumenti eſt ex fide ſumpta. Ita notat Marſil.
in rubr. de fideiuſſor. nume. 27. & duobus ſeq.
poſt alios per eum relatos.

Concludo igitur præmiſſis ſtantibus con-
tractum prædictum veluti continens fœnus
improbum, eſſe nullum declarandum, ſeu re-
ſcindendum, præfatumque Dominum Ber-
nardum Spinolam fideiuſſorem eſſe cum vi-
ctoria expenſarum abſoluendum. Et ita iuris
eſſe cenſeo. ſaluo &c.

SVMMARIVM.

1 *Feudi prima inueſtitura obſeruari & attendi debet.*

2 *Feudum proprium ex pacto & prouidentia primorum contrahentium dicitur, quando pro primo acquirente, eius filijs, & deſcendentibus tantum maſculis, conceſſio facta legitur.*

3 *Feudum ad hoc vt ſit ex pacto & prouidentia primorum contrahentium quæ requirantur.*

4 *Princeps ſucceſſor primi feudum concedentis, & vaſſallus ſucceſſor primi vaſſalli acquirentis, formam primæ inueſtituræ in præiudicium deſcendentium vocatorum mutare non poſſunt.*

5 *Primogenitura in præiudicium deſcendentium, ex prima inueſtitura, pacto & prouidentia cõtrahentium vocatorum, erigi non poteſt.*

6 *Inueſtitura & bonorum confiſcatio ex falſa cauſa facta, inualida redditur.*

7 *Pupilli culpam committere non poſſunt, ob quam feudo priuari valeant, præcipuè confiſcatione.*

8 *Feudo in hæreditario quis non admittitur, niſi vltimi vaſſalli defuncti ſit hæres.*

9 *Clauſula tamquàm de feudo antiquo & paterno, reſtringitur ex alia clauſula hæredibus & ſucceſſoribus, quæ facit feudum eſſe hæreditarium.*

10 *Verba illa in inueſtitura poſita, quòd feudum ſit antiquum, & antiquiſſimum, operantur quòd feudũ trãſeat ad agnatos hæredes, non ad agnatos non hæredes,*

des, ſi

des, ſi conceſsio facta pro ſe & hæredibus legatur.
11 *Feudo conceſſo iure antiqui feudi, agnati ad illud non admittuntur, niſi ſint hæredes, ſi conceſſio pro primo acquirente, & hæredibus facta ſit.*
12 *Feudo in hæreditario non ſufficit quod agnatus ſit hæres ſanguinis, ſed debet eſſe hæres hæreditatis.*
13 *Agnatus qui vult ad feudum hæreditarium admitti nō ſufficit quòd deſcenderit ab aliquo qui ſit communis pater agnationis, ſed debet eſſe hæres vltimi vaſſalli defuncti.*

CONSILIVM LII.

VISIS iuris allegationibus Magnifici & Doctiſſimi iureconſulti Io. Iacobi Ciualerij, in quibus omnia copioſè & diſertè diſcuſſa video, Non poſſum niſi cum eius opinione, veluti iuri conſentanea ſentire. Quandoquidem certi iuris ſit, feudum Caſtri & pertinentiarum lo-
1 ci Lu, ſi primam Inueſtituram † anno 1448.
die 3. Iulij factam obſeruamus, prout debemus, iuxta copioſè ſcripta per prædictum D. conſulentem, quibus addo per nos cumulata in deciſ. Pedemon. 23. nume. 2. & 20. eſſe feu-
2 dum † proprium, ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium. cum legatur conceſſum ipſis primo inueſtitis, & cuiuslibet eorũ filijs, & deſcendentibus maſculis. quæ forma
3 † facit feudum eſſe ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium. ex abundè citatis per prædictũ D. Io. Iacobum. quibus addo alios Docto. relatos in deciſione Pedemont. 161. nume. 1.

Quibus ſtantibus receptiſſima eſt Doctorũ
4 ſententia, Principem ſucceſſorem † primi cōcedentis, & vaſſallum ſucceſſorem primi acquirentis, iure non potuiſſe mutare formam primæ inueſtituræ in præiudicium deſcendentium, ſiue agnatorum, habētium ius in ſpe radicatum in prima inueſtitura, auctoritatibus abundè a prædicto Domino conſulente adductis. quibus addo Dec. conſi. 498. nume. 12. & 17. Curt. iun. conſi. 1. num. 8. & 2. ſequen. Io. Campeg. conſi. 11. nume. 1. inter conſil. Brun. loquentes de Marchione Montisferrati. & in fortioribus terminis Pariſ. latè conſil. 106. nu. 2. & 3. vol. 1. Card. conſi. 92. col. 2. Aluar. conſil. 57. nume. 3. & ſequen. inter conſil. Brun. Neuiz. conſi. 11. nume. 6. Port. conſi. 65. nume. 4. & ſequen. & nume. 8. & ſequen. Ex quibus pa-
* tet iſtam eſſe *receptiſſimam* ſententiam, & propterea non obſtante aſſerta primogenitura
5 † facta anno 1513. iſtos omnes Patrueles eſſe æqualiter admittendos ad dictum feudum Lu, de quo in inueſtitura facta de dicto anno 1448.

Nec aduerſat inueſtitura facta anno 1467. Cùm illi abundè reſponſum fuerit per prædictũ Dominum conſulētem, præſertim illam fuiſſe factam ex falſa cauſa, videlicet propter confiſcationem dictorum bonorum feuda-
lium, ob prætenſam culpam filiorum Danie-
6 lis primi inueſtiti pupillorum, quo caſu † redditur inualida, teſte Socin. Iun conſil. 110. nume. 22. volum. 2. & Card. in ſimilib. ferè terminis conſi. 92. colum. 5. verſic. tertio obijcitur. & colum. ſequen. vbi dicit nullam poſſe in pu-
7 pillis † culpam conſiderari, pp quam potuerit dictum feudũ cōfiſcari. Nam Danielis patris, nulla fuit cauſa confiſcandi, fuit enim dum vixit, deuotiſſimus & Cariſſimus Marchioni, Poſt eius autem mortem Margarita mater dictorum pupillorum, ante prætenſam cōfiſcationem, nomine dictorum filiorum pupillorum inueſtituram obtinuit, vt ex lectura prædictæ inueſtituræ anni. 1467. apertè legit. quo fit vt culpa aliqua non fuerit ab illis pupillis commiſſa. Ergo ſequitur cauſam dictæ confiſcationis falſam fuiſſe, & propterea inualidã eſſe prædictam inueſtituram.

Quod verò pertinet ad dictam ordinariã cōpoſitionem, & alia donata a Io. Georgio, Marchione Danieli Bobbæ anno 1530. ſatis concludenter ex allegationibus Domini Io. Iacobi probatum eſt pertinere ad Illuſtr. Emilium Bobbam, hæredem a Domino Bernardino Iuniore vltimo defuncto inſtitutum. Non
8 enim ad illa † poteſt quis admitti niſi ſit hæres, ſecundum communem concluſionem, de qua per Curt. Iun. conſi. 1. num. 13. poſt Io. Andr. Paul. de Caſtr. & alios, in l. ſi patroni. ff. ad Trebell. Aluar. & Præpoſit. in capit. 1. de eo qui ſibi & hæredib. ſuis. & reſpondet ad clauſu-
9 lam † tamquã de feudo antiquo, auito, & paterno, concludens poſt Alex. qui alios citat, conſi. 10. nume. 8. volum. 3. clauſulam prædictam reſtringi & limitari ex illa clauſula hæredibus & ſucceſſoribus, vt oporteat eos, qui ad dictum feudum admitti debent, eſſe hæredes mediatos, vel immediatos dicti primi acquirentis. Et licet ſat eſſet adduxiſſe prædictas auctoritates, præſertim apud prudentiſſimos iudices, attamen vt requirenti ſatisfaciã, viſum fuit Doctores qui hanc concluſionem vti veram & receptam tenuerunt, quos vidi, citare.

Hanc igitur ſecuti ſunt in eadem ſpecie facti cum Curt. Iun. conſulentes inter conſi. Brun. Iaſ. conſi. 9. nume. 8. Socin. Senior. conſil. 10. a num. 11. vſque ad num. 17. incluſiuè, vbi poſt Alexan. d. conſi. 10. & alios, reſpondet ad clau-
10 ſulam in feudum antiquum, & antiquiſſimũ, expreſsè dicens illa verba antiquum, & antiquiſſimum, operari quòd feudum tamquam antiquum tranſeat ad agnatos hæredes, non autem ad agnatos non hæredes. & ſuprafcriptos Docto. refert & ſequitur Campeg. conſi. 11. a nume. 3. vſque ad nume. 6. incluſiuè. vbi eandem dat reſponſionem, & interpretationem ad illa verba, in feudum antiquum. Hãc concluſionem etiam ſecuti ſunt Brun. conſil. 1. nume. 60. conſil. 18. nume. 14. & conſil. 24. nume. 3. expreſsè loquẽs in feudo antiquo, &
11 conceſſo iure antiqui feudi, ad quod † nō admittitur agnatus niſi ſit hæres, ſaltẽ primi acquiſitoris. & conſi. 80. nu. 24. Campeg. conſi. 2. nu. 53. Dec. conſ. 390. nu. 5. Pariſ. conſi. 1. nu. 5.
& ſe-

& ſequen.latè conſ.2.nu.17.25.& 4. ſequen. & conſi.16.nu.12.& ſequen. vol. 1. vbi poſt plures per eum citatos concludit hanc eſſe verã, & communem, ac indubitatam concluſioeẽ, referens oẽs prædictos Doct.& plures alios,& latius conſ.23.ou.167.& ſequen. eod. lib. 1. & conſi.1.nu.34.vol.2.vbi iterum confirmat iſtã eſſe communem opinionem, & veram concluſionem.Ruin.conſ.1.nu.12.conſ.5.ou.3.& 8.vol.1.Socin.Iun.conſ.95.num.26.& ſequen. vol.3.Neuiz.conſ.9.nu.9. & conſ.10.num.15. Grat.reſpon.4.nu.42.lib.1.Natt.conſ.119.nu. 2.& 5.& conſ.464.nu.23.conſ.634.nu.9.& ſeq. Silua.conſ.15.nu.49.& latè conſ. 30. ou. 14.& pluribus ſequen.Iul.Clar.de feud.quæſ.9.verſ. Sed quæro an oporteat. Viui. in ſuis communibus concluſio. in verbo feudum hæreditarium. Villalob.in verbo feudum.nu.25. Illuſt. & mihi ſemper obſeruandiſsimus, Rol.à Val. conſ.2.nu.39.conſ.3.nu.77.& 115.conſ.23.nu. 44.& ſequen.& conſ. 97.nu. 40. & ſequen. vbi
12 nominatim poſt alios citatos † tenet, non ſufficere eſſe hæredem ſanguinis, ſed debere etiã eſſe hæredem hæreditatis.& ratio eſt, quia inueſtitus primus prouidere ſeu proſpicere hæredibus ſuis voluit. Brun.latè d.conſ. 24. Natt. d.conſ.634.nu.8.Alciat.reſpon. 178.oum.3.& pluribus ſequen. vbi ad contraria reſpondet. Et ex ſupradictis apparet non eſſe veram opinionẽ cõi aliquorum, tenẽtium ſufficere agoa-
13 tum † deſcendere ab aliquo, qui ſit communis pater agnationis.

Non obſtat quod dicitur debere intelligi ſi poſſit hæres eſſe, iux.conſ.Dec.205.in fine. quia io contrarium eſt veritas, vt per Brun. conſ.18.nu.14.Pariſ.conſ. 1.nu. 5. conſ.2.nu. 28.& 29.vol.1.Natt.conſ.464.nu.21. Do.Rol. à Val.conſ.23.& 53.lib.1.conſ.67.nu. 29.& ſequen.vol.2.

Ex quibus omnibus puto eſſe pronuntiandum in fauorem prædicti Domini Emilij. Salua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium carnali copula non conſumatum, & denuntiationibus ſacri Conſilij Tridentini non præcedentibus celebratum, viribus non ſubſiſtit, ſed diſſolui poteſt.*

2 *Matrimonia ſiue nuptiæ ſine conſenſu legitimo non fiunt.*

3 *Proteſtationes voluntatem proteſtantis declarant.*

4 *Matrimonium libere contractum non dicitur, quando ſponſa à Parrocho interrogata an matrimonium contrahere vellit, nihil reſpondit, imo manum retrahit.*

5 *Facta potius quàm verba ad mentis declarationem attendenda ſunt.*

6 *Facta ſi verbis repugnant, potius facta quàm verba attendi debent.*

7 *Conſenſus momentaneus aliquando in conſideratione habendus non eſt.*

8 *Factum non dicitur quod non durat.*

9 *Metus amiſſionis omnium bonorum, metui mortis æquiparatur.*

10 *Matrimonium metu contractum ipſo iure non valet.*

11 *Metus minor ſufficit in muliere, quàm in viro.*

12 *Matrimonium ex diſpoſitione ſacri Conſilij Tridentini tres denuntiationes præcedere debent, diebus feſtiuis diſcretis, & inter miſſarum ſolemnia, aliàs non tenet.*

13 *Statutum vel lex aliquid certo modo præmio fieri præcipiens, formam præciſam, & ſubſtantialem inducit, qua non ſeruata actus nullus eſt.*

14 *Actus factus forma ſtatuti non ſeruata nullus eſt, licet ſtatutum vlterius procedendo actum non annullet.*

15 *Iudicãdum eſt ex his quæ ex actis conſtant, non ex alijs de quibus in actis non apparet.*

16 *Teſtes in celebratione matrimonij rogari debent.*

17 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*

18 *Remedia duo ſi circa vnam rem concurrant, de efficaciori, & potentiori intelligendum eſt.*

19 *Statuti ſeu decreti verba ſuperflua, aut ſine aliquo effectu eſſe non debent.*

20 *Matrimonia inuita malos exitus producere ſolent.*

CONSILIVM LIII.

VIſo proceſſu Ioannæ filiæ quondam Ioannis Ruffi, agẽtis ad diſſolutionem aſſerti matrimonij per eam, vt dicitur, cum Ioanne Stephano Ianutio, celebrati, licet carnali copula non conſumati, dicimus eſſe iudicandum iuxta ipſius agentis petitionem, proinde pronuntiandum
1 prædictum matrimonium † viribus non ſubſiſtere, veluti metu, & non ſeruatis legitimis denuntiationibus à ſacroſancta ſinodo Tridentina præſtitutis. Ad quod demonſtrandum in
2 fraſcripto vtor ſilogiſmo. Matrimonia † ſiue nuptiæ ſine cõſenſu legitimo non fiunt. vulg. l.nuptias.ff.de reg.iur.cap veniens.1.& 2. cap. conſultationi. de ſponſal. ca. matrimonium. c.ſequen.c.omnes.27.quæſt.2.c.fina. de ſponſal.cum ſimil.& vbique Doct. At in caſu noſtro non interuenit legitimus conſenſus, ergo non fuit, nec eſt matrimonium.

Quod autem non interuenerit conſenſus legitimus probatur concludenter ex teſtibus, qui in hoc omnes conueniunt, ꝙ ipſa Ioanna ante matrimonium ſæpius dixit & proteſtata fuit, quòd non cõſentiret huic matrimonio, tunc futuro, tum quia præfatus Ioannes Stephanus ſibi diſplicebat, tum maximè quia ad illud metu amiſſionis omnium bonorum ſuorum tunc exiſtentium penes grauem virũ, & vt pareret illius precibus, quem verebatur, deueniebat. Idem etiam & conſtanter dixit in continenti, & ſæpius poſt aſſertum matrimonium celebratum. De quibus quidem proteſtationibus & dictis tam ante quàm poſt prædictum matrimonium concludenter deponunt teſtes examinati, & atteſtatur prædictus Ioannes Srephanus. quæ proteſtationes volũtatem ipſius Ioannæ declarant. glo. in l.qui in aliena.§ fin. in verbo fallens. ff. de acquir. rer. Domin. Innoc. in cap. cùm M. de conſtitutio. c.conſultationi.& ibi Cardina.in 4.Notab.de ſponſal.

ſponſal. quos in materia noſtra refert Mart.
gare.conſ.15. num. 36. Inter conſ. matrimon.
Nec etiam liber fuit conſenſus in ipſa cele-
bratione prætenſi matrimonij, dum bis à Par-
rocho interrogata an vellet contrahere dictũ
4 matrimonium, † nihil reſpondit, imo manũ
retraxit quando parrochus annulum digito
imponere voluit, vt ex teſtibus, & ipſius Par-
rochi atteſtatione apparet, quæ omnia mani-
feſtum diſſenſum demonſtrant.

Nec attendendum eſt, quòd inde tertio in-
terrogata reſpõderit ſemel, quod ſic, quia ad
declarationem mentis, magis attendẽda ſunt
5 facta † quàm verba. vulg. l. Paulus. ff. rem rat.
haber. l. ſi tamen. §. el qui. ff. de ædilit. edic. Soc.
Iun. conſ. 98. nu. 13. & ſequen. vol. 1. poſt An-
char. & alios per eum relatos, dicens quòd ſi
6 facta † verbis repugnant, magis attenduntur
facta, quàm verba. His deſeruiunt quæ legun-
tur in ſacris literis, Populus hic labijs me ho-
norat, cor autem longe eſt a me, Item ore fa-
tentur Chriſtum, factis autem negant. cũ mul-
tis ſimil. quibus aperte demonſtratur facta po
tius quàm verba eſſe attendenda.

7 Accedat quòd ille conſenſus, † qui elicitur
ex illa reſponſione affirmatiua, fuit momen-
taneus, ideo non habendus in cõſideratione,
8 cum non dicatur factum † quod non durat. l.
item eorum. §. quod ſi actor. ff. quod cuinſq;
vniuerſ. nomin. cum ſimil. citatis ab Hypol.
in l. fin. nu. 162. ff. de iuriſd. omn. iudic. & num.
155. & ſequen. vbi multa de actu momẽtaneo
ſcribit, At in diſſenſu ſemper perſeuerauit, &
perſeuerat, ergo iſte continuatus diſſenſus, nõ
autem momentaneus conſenſus attendẽdus
eſt. & in terminis noſtris videtur tex. in c. con-
ſultationi. §. 1. de ſponſal. quem citat Alexan.
conſ. 99. nu. 13. vol. 3. facit tex. in c. diuortium.
de pœnit. diſtinct. prima.

Quod autem metus præcedens amiſſionis
omnium bonorum ſuorum de quo deponũt
omnes teſtes, dicatur iuſtus probatur, quia me
9 tui † Mortis æquiparatur. cap. 2. de his quæ vi
vel metu. cauſ. fiunt vbi gloſ. & Doct. Bar. in l.
ſi ob turpem. nu. 6. ff. de condict. ob turp. cauſ.
Gramma. Deciſ. 18. nu. 11. Socin. Iun. conſ. 77.
nu. 34. & ſequen. vol. 1. poſt plures per eum ci-
tatos. Hypol. Marſil. in l. furem nu. 6. & 7. ad l.
Cornel. de ſicar. & in materia noſtra matrimo
niali Mart. gare d. conſ. 18. nu. 18. Quo metu
10 ſtante, firma eſt concluſio matrimoniũ † ip-
ſo iure non valere. cap. Gemma. de ſponſal. &
ibi Doct. Barbat. conſ. 54. nu. 10. vol. 1. Qui qui
11 dem metus † minor ſufficit in muliere. Alba.
conſ. 77. num. 4. Et hoc ſolum fundamentum
ſufficiens dicitur ad diſſoluendum prædictum
matrimonium. Quod alio etiam ex capite de
clarandum eſt nullum, nempe quoniam non
præceſſerunt tres denuntiationes, quæ præce-
dere debebant, iuxta formam Sacri Concilij
Tridentini, ſub titulo de reformatione matri-
monij, quo cauetur quòd ter à proprio con-
trahentium parrocho, tribus continuis dieb.
feſtiuis in Eccleſia, inter miſſarum ſolemnia,
publicè denuntietur, inter quos ſit contrahen
dum matrimonium, & nullo patefacto impe-
dimento ad celebrationem matrimonij, in
faciem Eccleſiæ, procedatur, quæ quidem ſo-
lemnitates non fuerunt, vt oportebat obſer-
uatæ, cum non fuerint factæ dictæ tres denun-
tiationes, tribus continuis diebus, feſtiuis, in
eccleſia, inter miſſarum ſolemnia, ſed tantum
duæ, & duobus duntaxat diebus feſtiuis, inter
miſſarum ſolemnia, tertia vero denuntiatio
fuit facta eadem die ſecundæ denuntiationis,
non inter miſſarum ſolemnia, ſed poſt horã
24. qua hora pauci in Eccleſia conuenire ſo-
lent. Nec matrimonium prædictum in faciẽ
eccleſiæ ſecundum prædicti concilij formam,
ſed in eccleſia prædicta iuxta Altare, & nullo
temporis interuallo intermedio, ſed inconti
nenti à dicta denuntiatione fuit celebratum,
vt ex atteſtatione Parochi liquet, nec interue-
niente libero & mutuo ipſorum contrahen-
tium conſenſu, contra cap. vbi non eſt cõſen-
ſus vtriuſque. 30. quæſt. 2. Sed potius diſſenſu,
ſaltem re ipſa; vt ex eadem atteſtatione per-
penditur. Cuius quidem concilij forma non
12 obſeruata, certi iuris eſt † prædictũ matrimo-
nium viribus non ſubſiſtere, verum irritum eſ
ſe & pro infecto haberi debere. Ita in Arela-
tenſi concilio expreſſe cantum eſt cap. Nul-
lum ſine. 30. quæſt. 5. cui appoſitè famulatur
vera & receptiſſima iuris concluſio quod quã
13 do lex † vel ſtatutum præcipit aliquid fieri
certo modo præuio, inducit formam præci-
14 ſam, & ſubſtantialem, & actus factus † forma
non obſeruata eſt nullus, etiam quòd lex, ſiue
ſtatutum non procedat vlterius annullando
actum; hæc cõcluſio probatur multis iuribus
& auctoritatibus cumulatis per nos in Deciſ.
Pedemont. 165. nu. 4. vſque in fin. præſertim
nu. 8. 9. 11. & 13. quæ gratia breuitatis non repe
to. Quibus addo D. Rol. à Val. conſ. 72. nu. 54.
& multis ſequen. vol. 3.

Et ſi dicatur ex diſpoſitione dicti concilij
non irritari prædictum matrimonium, etiam
ſi omittantur prædictæ ſolemnitates, ſed ſo-
lum quãdo matrimonium fuit factum aliter,
quàm præſente Parrocho, & duobus aut tri-
bus teſtibus.

15 Reſpondetur, cùm ex actis † iudicandum
ſit, vulg. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. Præſid. l.
de qua re. ff. de re iudicat. cum alijs cumulatis
præallega. Deciſ. Pedemonta. nu. 39. Non con
ſtare, ex geſtorum fide, matrimonium prædi-
ctum fuiſſe celebratum coram duobus, aut tri
16 bus teſtibus, qui rogari † debuerunt teſte gl. in
cap. Noſtrates. in verbo innouatis. 30. quæſt. 5.
Roman. ſingul. 717. Dec. conſ. 310. nu. 1. poſt
Barb. d. conſ. 54. cum alijs adductis conſi. 82.
nu. 35. inter conſil. matrimonia. Et poſito quod
de teſtibus conſtaret, propterea non tollitur
quin matrimonium contractum non ſeruata
forma à concilio ſtatuta ſit nullum, etiam quod
decretum non procedat vlterius ad annulla-
tionem matrimonij, iuribus ſupra citatis.
Nam cùm prædictum Decretum ſuper refor
matione matrimonij, fuerit factum vt effica-
cius aliquod remedium adhiberetur aduerſus
cos,

cos,qui contra interdicta Eccleſiæ matrimonia contrahebãt, certè redderetur ſuperfluũ, & inefficax, niſi dicamus ſacrum Concilium voluiſſe irritare matrimonia contracta contra ipſius Decreti formam, Quoniam ſi dicimus matrimonia celebrara nõ ſeruata forma prædicti Concilij viribus quidem ſubſiſtere, ſed ipſis contrahentibus pœnitentiam eſſe imponendam, iux. diſpoſita in Lateranẽſi ſeu generali Concilio de quo in capit. fina. §. fina. de ſponſal. relato in prædicto Decreto Tridentino, pfecto de nullo efficaciori remedio prouidiſſet Decretum Tridentinum, Cum dicta pœna pœnitẽtiæ à iure communi eſſet impoſita. At cùm Concilium Tridentinum voluerit efficacius remedium adhibere, vt verbis eius expreſſis demonſtratur, Nec aliud remedium efficacius ad interdicenda matrimonia illicita, quã ipſa irrita decernere inueniri poterat, vt metu annullationis matrimonij contrahentes ab illicitis matrimonijs abſtineant, Cùm nihil magis inefficax ſit, quàm non eſſe,
17 quia non entis † nullæ ſunt qualirates. l. eius qui ff. ſi cert. pet. conuenit quòd de Iuda Iſcariotes dicitur bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille. Ergo de hoc remedio veluti ef
18 ficaciori & potentiori † intelligendum eſt. argum. notat. in l. 1. ff. ſi ager. vectig. vel emphyteor. perat. & cap. ſi Papa de priuileg. in 6. ver-
19 ba enim Decreti, ſeu ſtaturi † non debent eſſe ſuperflua, aut ſine aliquo effectu. vulg. l. ſi quãdo. ff. de leg. 1. Bald. in rubr. C. de cõtrah. emp. Alex. conſi. 83. nu. 9. vol. 4.

Concludo igitur eſſe pronuntiandum iuxta prædictæ Ioannæ petitionem. Proinde dictum matrimonium, tãquàm metu & ſacri Concilij Tridentini ſolemniratibus non ſeruatis celebratum, nullaque copula confirmatum annullari debere, attento præſertim dictorum Ioannæ & Io. Stephani conſenſu, de quo in actis. & ita faciendum putarem, ne ma
20 lus exitus † qui de inuitis matrimonijs ſolet prouenire, ſequatur d. l. cum locum de ſponſal. & ita iuris eſſe cenſeo, ſaluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Commendæ religionis Hieroſolymitanæ ſacro ordini in vniuerſo quoad dominium & poſſeſſionem ſpectant, non particulari perſonæ, iure priuato.*
2 *Commendæ quare ſic nuncupentur.*
3 *Commendæ Hieroſolymitanæ quãdo per ceſſionem vel reſignationem de vna perſona ad aliam tranſit, tunc illorum fructus per nouum adminiſtratorem duobus annis receptori dictæ religionis perſolui debent.*
4 *Interdictum reſtituendæ poſſeſſionis quando competat.*
5 *Commendatarius, prior, ſeu Baijliuus nouus ſi de duobus primis annis de fructibus Commendæ Religioni reſpondere recuſat, eiuſdem Commendę poſſeſſione priuatus dicitur.*
6 *Interdicta omnia, licet in rem videantur concepta, vt tamen ipſa perſonalia eſſe cenſentur.*
7 *Interdicta ideò perſonalia eſſe dicuntur, quia is qui tenetur aliquo interdicto, obligatus eſt ad id, quod in eo interdicto venit.*
8 *Remedium adipiſcendæ poſſeſſionis an cum alijs remedijs concurrere poſſit, & quid ſi appoſita ſit clauſula, ius & iuſtitiã, an omnia remedia ſimul tentata cenſcantur.*
9 *Acquirendi poſſeſſionem animum qui habet, multo magis acquiſitam retinere velle cenſetur.*
10 *Poſſeſſio poſſeſſioni cumulari poteſt.*
11 *Præſtationibus pro annuis, an aliquod interdictum poſſeſſorium competat.*
12 *Hieroſolymitanæ religionis receptor propria auctoritate poſſeſſionem commendarum, quæ ad fructus pro duobus primis annis poſt reſignationem aut ceſſionem tenentur, accipere poteſt.*
13 *Poſſeſſionem qui propria auctoritate accipere poteſt, multo magis & auctoritate iudiciali id facere valet.*

CONSILIVM LIIII.

EX iuris allegationibus argutè ab Illuſtr. & Prudentiſſimo iurecõſulto Domino Petrino Bello, in cauſa poſſeſſionis commendarum, locorum Montiſcalerij, & Candiolij vertente, inter Illuſtriſſimum Cardinalem sfortiam, enuntiatum cõmendatarium & Reuerend. Receptorem ſacræ Religionis Hieroſolymitanæ cõſcriptis, duæ proponuntur concluſiones. Prima, nullũ ſacro illi ordini Hieroſolymitano competere in dictis commendis remedium, ſeu interdictum poſſeſſorium.

Secunda, Sereniſſimum Dominum & Ducem noſtrum Sabaudiæ, dato quòd interdicta poſſeſſoria competerent, nihilominus in interdicto adipiſcendæ poſſeſſionis prædictarũ commendarum, nomine præfatæ Religionis intentato, cognoſcere nõ poſſe, iuribus & fundamẽtis in prædictis allegationibus exactè deſcriptis, quæ gratia breuitatis tranſcribenda non duximus. præſertim cùm ex infraſcriptis qualia fuerint eius fundamenta ſatis dignoſci poſſit.

Quibus tamen non vrgentibus, cõtrarium verius eſſe exiſtimo. ad quod probãdum duo præmitto, quæ a partibus admittũtur. Primũ videlicet dictas commendas de quarum poſſeſſione agitur eſſe de commendis ſanctæ Religionis Hieroſolymitanæ, & membris, ſeu pertinentijs prioratus Lombardiæ eiuſdem Religionis.

Secundum, ꝙ ſtatuta, decreta, ſtabilimenta, cõſuetudines, prædictæ ſanctæ Religionis habentur, tenentur, & obſeruantur pro iure ſcripro, & lege, ſtantibus præſertim confirmationibus Apoſtolicis, quibus dicuntur conſtitutiones, & leges Apoſtolicæ. l. t. §. omnia enim noſtra facimus. C. de veter. iur. enuclean. gl. fi.

in cap. 1. de tr anſactlo. Ita quòd omnes Bay-
liuij, priores, & commendatarij dictis ſtatutis,
legibus, & conſtitutionibus ſubijciuntur, & li-
gantur, iux. notat. in §. ius autem ciuile. & in §.
ex non ſcripto. Inſtit. de iur. natural. gent. & ci
uil. & in l. 1. C. de conſtitutio.

Quibus ſtantibus vera & indubitata reſul-
tat iuris concluſio, iura ſcilicet poſſeſſoria, &
petitoria, ipſi religioni in dictis commendis
competijſſe, & competere, iuribus & rationi-
bus infraſcriptis.

Et primò quia dictarum conſtitutionum
1 diſpoſitione expreſsè cauetur, omne ius † do-
minij, proprietatis, nec non aliud quodcun-
que, & per conſequens poſſeſſorij, in quibus-
uis Bayliuatibus, Prioratibus, & commendis
prædictæ religionis, ſoli ſacro ordini in vni-
uerſo, non autem alicui perſonæ iure priuato
ſpectare, & pertinere, ſed ipſis perſonis quo fa
cilius & commodius prædicti Bayliuatus,
prioratus, & commendæ gubernari poſſint
ſolam adminiſtrationem Commendatam
fuiſſe, & propterea vulgariter commendæ
2 † nuncupari. Ita nominatim ſancitum legi-
tur in libro ſtatutorum, ſeu ſtabilimentorum
prædictæ religionis, ſub tub. de communi æra-
rio titulo 5. cap. 1. quod conforme eſt iuri cō-
muni. l. iubemus. in fin. C. de ſacroſan. eccleſ. l.
raptores. §. ſi autem diaconiſſa. verſ. Eccleſia
verò omnem proprietatem, & plenam poſ-
ſeſſionem. C. de epiſcop. & cleric. Guid. Pap.
quæſt. 355. Abb. & Felin. in cap. conſtitutus. de
reſcript. Pariſ. conſi. 24. num. 5. & ſequen. vol.
1. facit text. in cap. nemo de elect. in 6. latè in
terminis noſtris Cæphal. conſ. 97. num. 15. &
ſequen. volum. 1. vbi de commendis ſacræ re-
ligionis Hieroſolimitanæ diſertè ſcribit, ita
quòd quilibet prior, Bayliuus, commendata
rius, & adminiſtrator, qui poſſeſſionem actua-
lem dictorum prioratuum, Bayliuatuum, &
commendarum ipſi ſacro ordini reſtituere re
cuſaret, dici poteſt prædictam religionem poſ
ſeditricem, in ſua poſſeſſione turbare, & mo-
leſtare: præſertim ſi iuſtam cauſam non reſti-
tuendi non haberet. l. ſi quis rem vendam.
ff. de acquiren. poſſeſ. & l. ſi quis conditio-
nis. C. locat. l. & ſi coloni. C. de agricol. &
cenſit. lib. 11.

Et ſi dicatur Illuſt. Cardinalem iuſtam ha-
bere cauſam non reſtituendi poſſeſſionem di
ctæ præceptoriæ tanquàm eidem fuerit proui
ſum per reſignationem præcedentis prioris
Lombardiæ prædefuncti, reſpondetur poſito
quòd cōſtaret de dicta reſignatione facta præ-
dicto Illuſtriſſimo Cardinali, de qua tamen
hactenus legitimè non conſtitit, nihilominus
adhuc remanet prædicta poſſeſſio ſaltem ci-
uilis, pœnes prædictum ſacrum ordinem. iux.
latè tradita per Pariſ. d. conſi. 24. volum. 1.
cum ſimil.

Præterea cum expreſsè cautum ſit in dicto
titulo de communi ærario cap. 5. quod eue-
niente caſu, quo aliquis prioratus, Bayliua-
tus, vel commenda perueniret per ceſſionē,
vel reſignationem de vna perſona in aliam;
3 tunc ærarium dictæ religionis † gaudere de-
beat fructibus dictorum bonorum, duranti-
bus duobus annis, quos fructus nouus admi-
niſtrator teneatur ſoluere receptori religio-
nis, niſi dictus receptor maluerit ipſe dictos
fructus recolligere, vel aliis locare: cumque
præfatus Dominus receptor ſine iuſta cauſa,
de qua appareat, ab agentibus nomine prædi-
cti Illuſt. Cardinalis, impeditus fuerit percipe-
re dictos fructus contra formā dictæ conſtitu
tionis, iure negari non poteſt dictam religio-
nem eſſe turbatam in ſua poſſeſſione, proin-
de quin dicto receptori nomine præfatæ reli-
gionis competierit, & competat interdictum
4 reſtituendæ † poſſeſſionis. vulg. cap. redinte-
granda. 3. quæſt. 1. Pariſ. d. conſi. 24. Docto. in
cap. ſæpe de reſtitut. ſpoliat. Quinimo expreſ-
ſe ſancitum legitur in dicto tit. cap. 15. quòd ſi
5 aliquis Bayliuus, † vel commendatarius re-
ſtiterit dicto receptori, quominus percipiat
prædictos fructus, ſint priuati poſſeſſione di-
ctorum prioratuum, & commendarum.

Et ex his tolluntur ea, quæ de perſonali a-
ctione ex aduerſo allegantur, contra quæ pu-
gnat text. in l. 1. §. interdicta omnia. ff. de in-
terdict. ſeu extraord. actioni. quæ pro his com
6 per. vbi iureconſultus cenſet interdicta † om-
nia, licet videant concepta in rem, vi tamen
ipſa perſonalia eſſe & gloſ. in verbo vi tamen
7 ipſa, dicit interdicta † eſſe perſonalia, quia is
qui tenetur aliquo interdicto, eſt obligatus ad
id quod venit in eo interdicto. Nec enim hic
tractamus de aliqua actione, quæ afficiat fun
dum, ſed quòd ſacra religio reſtituatur ad poſ
ſeſſionem ſuam, qua fuit ſpoliata propter re-
ſiſtentiam factam receptori. Iuribus ſupra
allegatis.

Nec etiam aduerſantur, quæ ſcribit Dec. di
cto conſi. 400. num. 8. verſic. non obſtat dum
dicitur, quia ſumus in diuerſis terminis. Nam
in caſu Decii ex ſtatuto illo, de quo loquitur,
aliquis non lucrabatur fructus alicuius præ-
dii, niſi eſſet miſſus in tenuta bonorum, & ſic
ex illo ſtatuto non dicebatur acquiſita poſſeſ-
ſio, niſi actualiter fuiſſet apræhenſa. iux. l. 3. in
princip. l. quod meo & l. cum hæredes. ff. de
acquiren. poſſeſſio. At in caſu noſtro non ſim
pliciter quærimus, an ex eo quòd virtute ſtatu-
torum ſacræ religionis debeantur fructus duo
rum annorum, iure (vt dicunt) mortuario
cenſeatur acquiſita poſſeſſio dictarum com-
mendarum, quia fateor aliud eſſe ius percipiē-
dorum fructuum, aliud poſſeſſionis, ſed dici-
mus apud illum ſacrum ordinem in vniuerſo
fuiſſe Dominium & poſſeſſionem prioratus
Lombardiæ, & membrorum, ſaltem miniſte-
rio commendatariorum.

Et ſi dicatur fuiſſe intentatum à Domino
8 receptore remedium † adipiſcendæ, quod cō-
currere non videtur cum aliis remediis.

Ad hoc reſpondetur; omnia remedia fuiſ-
ſe intentata, attenta præſertim clauſula ius &
iuſtitiam miniſtrari &c. in fine petitionis poſi
ta, & decretorum Dominicalium forma, qui-
bus cauetur in cauſis procedi debere ſola fa-

cti

ſti veritate inſpecta. Nam qui habet animum
9 † acquirendi, multo magis videtur velle acq-
ſita conſeruare, & recuperare, ac poſſeſſio-
10 nem † poſſeſſioni cumulare, quod iure fieri
poteſt. Caſſiod. de reſtitut. ſpol. Deciſ. 4. col.
final. poſt Bar. & alios per eum citatos.

His ſtantibus fruſtra quæritur, an pro an-
11 nuis præſtationibus † competat aliquod inter
dictum poſſeſſorium, de qua quæſtione ali-
quid tactum eſt in Deciſ. Pedemonta. 99. nu.
47. & ſequen.

Præterea dato citra veri præiudicium, ꝙ
aliquod interdictum poſſeſſorium non com-
peteret præfatæ religioni, negari tamen niſi
iniuria non poteſt, quin Domino receptori
12 † prædicto ius fuerit ingrediendi, & appræhen
dēdi ꝓpria auctoritate, nomine prædictæ re-
ligionis, poſſeſſionem dictarum commenda
rum, quoad effectum recipiendi fructus duo-
rum annorum, non obſtante quauis reſigna-
tione, ſeu renuntia. Ita enim nominatim in
dicto titulo de commun. Ærario cap. 36. cau-
tum eſt, & auctoritate apoſtolica, nec non Du
cali, cum expreſſa derogatione cuiuſuis con-
ceſſionis in contrarium faciendæ, confirma-
tum legitur. Ergo multo magis auctoritate iu-
diciali licuit capere. authen. multo magis. C.
de ſacroſ. eccleſ.

Ex his tollitur quod dicitur non compete-
re aliquod interdictum poſſeſſorium, ſed con
dictionem ex lege quia poſito quòd compete
ret condictio ex dicto ſtatuto, attamen talis
condictio datur ad appræhendendum poſ-
ſeſſionem.

Quod verò pertinet ad ſecundum caput
principale, de competentia iudicis, latius non
* inſiſto. Quia *crebrior* opinio Canoniſtarum
& legiſtarum eſt, quòd iudex inferior laicus,
ne dum Princeps, poſſit cognoſcere in reme-
diis poſſeſſoriis beneficiorum, præſertim reti
nendæ & recuperandæ poſſeſſionis, vt proſe-
cuti ſumus in Deciſ. Pedemont. 116. nu. 1. Iuri
bus & auctoritatibus ibi citatis ergo &c.

Ex quibus arbitramur concluſionem no-
ſtram paulo ante firmatam, fore veram, iuridi
cam, & ſequendam. Saluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Debitor voluntarius legans creditori, animo compen-ſandi legare non cenſetur.*
2 *Frater ſororem dotare regulariter non tenetur.*
3 *Frater ſororem dotare tenetur ſi aliunde non habeat ſo-ror vnde ſe dotet.*
4 *Hæreditatem ſponte adiens, ad onera defuncti, & ſic hæreditaria ſe obligat.*
5 *Frater dotans ſororem, animo donandi dotare cenſe-tur.*
6 *Actus agentium vltra eorum intentionem non ope-rantur ſi actus eſſet nullus, vel inualidus. nume-ro 7.*
8 *Pater debitor filiæ, ſimpliciter dotem promittens, de ſuo, non autem animo cum debito compenſandi dotaſ-ſe cenſetur.*
9 *Inſtrumentum non probat, niſi appareat illum qui in-ſtrumentum recepit tempore rogitus inſtrumenti nota rium fuiſſe.*
10 *Donatiò ſeu repudiatio legati facta in fauorem ab-ſentis, non ſecuta ratificatione inualida eſt.*
11 *Mater pro filÿs regulariter ſtipulari non poteſt.*
12 *Stipulatione notarÿ non acquiritur abſentibus, niſi ſe-cuta ratificatione re integra, per eum, cuius nomine ſtipulatio facta legitur, non per hæredes. nume-ro 13.*
14 *Alienatio, forma ſtatuti non ſeruata facta, ipſo iure nulla eſt.*
15 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione in iu re validum eſt.*
16 *Teſtes ſubditi examinati in cauſa Domini ſui, ſuſpecti ſunt.*
17 *Donare aut remittere ius ſuum, dicitur iactare, aut per-dere.*
18 *Tutores habentes plenam & liberam adminiſtratio-nem, pupilli bona donare non poſſunt, quia donare eſt perdere.*
19 *Statutum ſi requirat auctoritatem alicuius, illa de-bet præſtari tempore actus, & idem de conſilio, ſecus de conſenſu, quia etiam poſt factum præſtari po-teſt.*
20 *Conſilium factum præcedere debet.*

CONSILIVM LV.

PROPONITVR in facto, quondam Ioannem Adurnum ſeniorem ab inteſtato relictis Ioanne Iuniore, & Beatrice eius filiis, legitimis, & naturalibus deceſſiſſe, dictumq; Ioannem Iuniorem ſuo teſtamento, legatis aureis quatuor milibus Beatrici ſorori, tempore nuptiarum ſoluēdis, ſibi hæredes vniuerſales inſtituiſſe quondam Antoniotum, & Hieronymum de Adurnis. mortuo verò Ioanne fratre, prædictam Beatricē præfatis hæredibus vniuerſalibus abſentibus, dictum legatum repudiaſſe, remiſiſſe, & donaſſe. Indeque Franciſco Marchioni Scaldaſolis nupſiſſe, & eidem Marchioni ab Antonioto prædicto fuiſſe ſolutos aureos ſex mille nomine dotis prædictæ Beatricis, nulla prædicti legati, & repudiationis, ſeu donationis præfatæ facta mentione.

Quæritur de duobus.

Primò, an legatum à dicto Ioanne Iuniore Beatrici ſorori factum cenſeatur animo compenſandi cum dote eidem à fratre vt proponitur debita, relictum.

Secundo, an dicta repudiatio, remiſſio, ſeu donatio à Beatrice facta iure teneat, ſtante præſertim diſpoſitione ſtatuti Ianuenſis, ſub rubrica quòd contractus minorum, & mulierum valeant vt infra.

Et quod ad primum quæſitum attinet, ſe-
cundum ea quæ proponuntur, reſpondeo le-
gatum prædictum non debere iudicari fa-
ctum animo compenſandi cum dote. Ad
quod demonſtrandum infraſcripto vtor ſil-
1 logiſmo. Debitor † voluntarius legans credi-
tori, non cenſetur animo compenſandi lega-
re. l. creditorem. ff. de legat. 2. l. vni. §. ſcien-
dum. C. de rei vxor. actio. Barto. in l. ſi cum do
tem. §. ſi pater. ff. ſolut. matrimon. Neuiz. con-
ſi. 62. num. 22. & ſequen. Corn. conſi. 292. lite-
ra. D. volum. 1. latè Iaſ. in Authen. præterea
num. 18. & pluribus ſequen. C. vnd. vir & vxor.
At quatenus Ioan. Adurnus frater & teſtator
dici poſſet debitor Beatricis ſororis, erat vo-
luntarius, quia regulariter non tenetur frater
2 † dotare ſororem. l. cùm plures. §. cùm tu-
tor. & ibi gloſ. & Docto. ff. de adminiſtrat. tu-
tor. Ergo legatum quatuor mille aureorum
ſorori factum, non cenſetur animo compen
ſandi relictum.

Nec aduerſatur glo. fina. in l. non omnis. C.
de adminiſtrat. tuto. & Bart. in procem. ff. nu.
14. cum alijs cumulatis à Tiraquel. de iure pri-
3 mogeni. quæſt. 62. nu. 1. tenentes fratrem † te-
neri dotare ſororem. quandoquidem intelli-
gi debent ſi aliunde ſoror non haberet vnde
ſe dotet. Ita interpretantur Bart. & reliqui Do
ctores in d. §. cum tutor. diſertè Campeg. de
dot. part. 1. quæſt. 28. Tiraquel. d. quæſt. 62. nu.
10. Boet. deciſ. 129. num. 7. quibus deſeruit tex.
in l. ſi quis à liberis. §. ſed & ſi filijs. ff. de liber.
agnoſcen. Sed prædicta Beatrix poterat aliun-
de habere dotes, cum eſſet hæres pro dimidia
Ioannis patris ab inteſtato defuncti. Qui dũ
vixit fuit magnæ auctoritatis, multaque bona
mobilia & immobilia in locis Siluani ſupe-
rioris, & inferioris, ac alibi poſſidens, in eius
hæreditate relicta, ad quam præſumitur dictã
Beatricem vna cum prædicto Ioan. fratre vo
caſſe. vulga. l. maximum vitium. C. de liber.
præterit. junct. l. conficiuntur. in princip. ff. de
iure codicil. Ergo frater eam dotare non tene
batur. & per conſequens non cenſetur legaſſe
animo compenſandi cum debito, quod non
erat. quia non entis nullæ ſunt qualitates, pro-
inde nec compenſatio. vt in ſimil. terminis re-
ſpondet Neuiz. d. conſ. 62. num. 28. in fi. potuiſ
ſet enim Ioannes frater Beatricem ſororem,
ſi ad eam dotandam egiſſet, repellere, oppo-
nendo exceptionem illam eſſe hæredem pa-
tris pro dimidia, ideo non teneri eam dotare.

Poſſet etiam dici, quòd ex quo dictus Ioan.
frater, patris hæreditati ſponte ſe immiſcuit,
propterea ſua aditione ſeu immixtione effe-
ctus fuerit debitor voluntarius. Quoniã adeũ-
4 do † dicitur ſe ſponte obligaſſe ad onera de-
functi, & ſic hæreditaria. l. 3. in fin. ff. ex quibus
cauſ. in poſſeſ. eat. l. ex maleficiis. §. hæres. ff. de
actio. & obligatio. vbi glo. & Doct. quæ iura
ad terminos noſtros citat Corn. conſ. 292. lite
ra E. & ſequen. vol. 1.

Cui deſeruiunt quæ dicit Bar. in d. §. ſi pater.
nu. 4. verſi. ſolutio, teſtator inſtituendo vide-
tur voluntariè incidere in illam obligationẽ.

Et præſumptio ſiue coniectura quòd non ani-
mo compenſandi, ſed donandi legauerit ſo-
rori, appatet ex eo, quòd legatum eſt factum
ſorori vtrinque coniunctæ, & dilectæ. l. procu
la. ff. de probatio. l. ſi ſeruus. ff. de donat. int. vir
& vxor. Corn. d. conſ. 292. litera. N. vol. 1. & eſt
text. expreſſus in d. l. vni. §. accedit. & §. ſequen.
5 C. de rei vxor. actio. vbi frater † Dotans ſoro-
rem cenſetur animo donandi dotare.

Et ſi dicatur dotes ab Antonicto altero co
hærede ſolutas Franciſco Marchioni Scalda-
ſolis, marito dictæ Beatricis, præſumi ſolutas
animo compenſandi cum prædicto legato,
ex notatis per Alex. conſ. 100. num. 24. vol. 2.
reſpondeo illud in dubio procedere, quando
non appareret quòd animo donandi, ſeu cõ-
penſandi dotem ſoluiſſet, tunc enim præſu-
mitur dotaſſe vt ſe liberaret à debito. At in ca
ſu noſtro non eo animo dotes marito Mar-
chioni ſoluit Antonietus, cohæres, vt ſe libe-
raret à prædicto legato, cùm veriſimiliter ſe li
beratũ ſciret, propter prædictam repudiatio-
nem, & remiſſionem prædicti legati, ideo nõ
poteſt dici quòd animo compenſandi dota-
6 uerit, quia actus † agentium non operatur vl-
tra eorum intentionem. l. non omnis. ff. ſi cer.
7 petat. quod procedit etiam ſi actus † eſſet nul
lus, ſeu inualidus. l. fina. ff. de reb. cor. latè Iaſ.
poſt Barto. & alios per eum citatos, conſ. 227.
col. 2. verſ. ſextodecimò facit. & talis animus
non compẽſandi, etiam demonſtratur ex eo,
quòd in dicto inſtrumento dotali nulla peni-
tus eſt facta mentio prædicti legati, nec præ-
tenſæ repudiationis, ſeu donationis. arg. eor.
quæ notan. in l. fina. C. de dot. promiſſ. vbi pa-
8 ter † debitor filiæ ſimpliciter promittens do-
tem, cenſetur de ſuo, non autem animo com
penſandi dotaſſe. & arg. eorum quæ in ſimil.
terminis ſcribit Socin. conſ. 100. nu. 13. vol. 3.
Et hæc multo magis vrgere videntur in caſu
noſtro, in quo prædictus Antonietus non Bea
trici, ſed eius marito promiſit, & ſoluit prædi
ctas dotes. Alex. d. §. ſi pater. col. 4. verſic. & ad
dictam. l. ſi pater pro filia quem ſequitur Iaſ.
ibi nu. 20. verſ. vel ſecundum Imol. poſt Are-
tin. ibid.

Secundo dubio reſpiciẽti validitatem præ-
dictæ repudiationis, & donationis dicti legati,
omiſſa quæſtione an prædictum inſtrumentũ
probet contenta in eo, cũ non appareat enun
tiatum Albertum Coſtam, qui de dicto inſtru
9 mento † repudiationis, & donationis rogatus
aſſeritur, fuiſſe tẽpore rogitus dicti inſtrumen
ti notarium, ex quo in literis teſtimonialibus
legalitatis non dicitur ipſum Albertum fuiſſe
notarium tempore rogitus inſtrumenti, ſed
tempore cõceſſarum teſtimonialium, proin-
de longe poſteriori à tempore rogitus dicti
inſtrumenti, quo caſu non probat qualitatem
notariatus tempore dicti inſtrumenti, arg. no-
tat. per Angel. conſ. 1. nu. 4. Alex. conſ. 133. nu.
3. vol. 1. & Iaſ. in l. 1. nu. 3. in fi. C. de teſtament.
præſuppoſita tamen fide dicti inſtrumenti, re-
ſpondeo prædictam repudiationem, ſeu do-
nationẽ nõ eſſe validam, multiplici ex capite.

Primo

10 Primo quidem, quia facta † Antonieto &
Hieronimo adurnis abſentib. quo caſu cum
non conſtet de aliqua ratificatione ſubſequu-
ta,nullum ius fuit ipſis abſentibus acquiſitum.
arg. notat. in l. non ambigi. C. de donatio. &
in l.abſenti.ff.de donatio.

Nec hæredibus dictorum fratrum prodeſt
ſtipulatio eorum matris,cùm mater regulari-
11 ter † non poſſit ſtipulari filijs, ſecundum Bar.
in l.quod dicitur.num.8. ff.de verb.obligatio.
cum quo dicit ſimpliciter tranſire Doct. Iaſ.
ibi.nu.28.& Alciat.nu.30.

12 Nec etiam prodeſt notarij ſtipulatio, † pro
abſentibus facta,quia ex communi opinione,
de qua teſtatur Alciat.in cap. cum contingat.
nu.112.& ſequen. de iureiur. ſtipulatione no-
13 tarij † non acquiritur abſenti ius,niſi ſecuta ra
tihabitione,quæ fierire integra per ipſos do-
natarios, non autem per hæredes debuit, vt
per Alciat.ibi.

Secundò rñtur,prædictā remiſſionē,ceſſio-
nem,& donationem non ſubſiſtere,cùm fue-
rit facta non ſeruata forma prædicti ſtatuti Ia-
14 nuenſis, irritantis † ipſo iure huiuſmodi con-
tractus factos non ſeruata forma ibi præſcri-
pta ex latè ſcriptis in Deciſ.Senat.Pedemont.
165.nu. 4. vſque in fin. quibus addo Iaſ. conſi.
85.volum.3.Dom.Rolan.à Val. conſi. 73.nu.
40.volum.2.

Quod autem non fuerit ſeruata prædicta
forma liquidò patet, arguēdo à ſufficienti par
tiū enumeratione.l. patre furioſo.ff.de his qui
ſunt ſui vel alien. iur. Nam cùm proponatur
præfatam.D.Beatricem tempore prætenſe re
miſſionis, & donationis, fuiſſe minorem.25.
annis,vt ex ipſo inſtrumento elicitur, aut dice
re volumus ipſam fuiſſe tempore dictæ dona-
tionis minorem quindecim annorum, & tūc
manifeſtum eſt donationem prædictam eſſe
nullam, quia non apparet eidem Beatrici do-
nanti fuiſſe cōſtitutum aliquem tutorem ſeu
curatorē, vt requirebatur ex diſpoſitione ſta-
tuti prædicti, verſi.minores autem ſcilicet ma
ſculus minor. 17. annis, & fœmina minor 15.
Aut dicimus illam fuiſſe maiorem annis. 15.
& tunc etiam non apparet ſolemnitates re-
quiſitas in contractibus mulierum minorum
annorum.25.maiorum tamen annis.15.fuiſſe
obſeruatas, videlicet quòd cum & de conſilio
duorum ex meliotibus propinquis ipſius Do-
minæ Beatricis fecerit prædictam temiſſio-
nem,& donationem. Non enim apparet fuiſ-
ſe perquiſitos, aut citatos aliquos ꝓpinquos,
prout perquiri debebant, vt ex illo verbo inue
niri, demonſtratur, quod ſui proprietate im-
portat præcedentem perquiſitionem. §. con-
ceptum. in illis verbis, furtiua res quæſita in-
uēta ſit. Inſti.de obligatio. quæ ex del. naſcun.
Cui alludit Ouid. Metamorphos.2. Tu non in
uenta reperta es.

Quo ſtante, non perquiſitis dictis propin-
quis, contractus eſt nullus. argumento notat.
per Bal.in l.1.col.penult.verſ.quid ſi ſtatutum
requirit. C. qui admitt. Quod autem haberet
ꝓpinquos agnatos & cognatos, ſatis ex actis
conſtat,habebat etiam matrem proximiorē,
cuius conſilio debebat contrahere.

Et ſi dicatur illam tanquam fœminam non
compræhendi in ſtatuto prædicto,ex adductis
ab Angel. in l. ſuggeſtioni. in principio. C. de
verb.ſignifi.& à Bal.in d.l.1.col. penult. C. qui
admitti. vbi Barbat. in apoſtil. reſpondeo præ
dicta poſſe procedere in alijs fœminis,ſecus in
matre. in qua aliter ſtatuitur. argumento no-
tat. C. quando mul. tutel. off. fung. poſſ. per
tot. Nec erat credendum aſſertioni ipſius fi-
15 liæ, & notarij, aſſerentium † dictā Beatricem
carere propinquis in loco Siluani, & circun-
uicinis,& quoſdā ibi nominatos ab ipſa, fuiſſe
aſſumptos vti duos proximiores vicinos, ex
latè cumulatis Deciſione. Pedemonta. 172.
per tot. cui addo in ſimilibus terminis Socin.
conſ.23.nu.13.& ſeq.vol.4.

Nam debebat fieri inſtrumentum ſepata-
tum,ex quo iudici liqueret quod facta perqui
ſitione in loco Siluani, & alijs circunuicinis,
nulli inuenti fuerunt propinqui. Item quòd
prædicti duo vicini erant tales,quales require
bantur ex forma ſtatuti teſte Bar.in l.1.num.2.
C.de fid.inſtrument.& alijs citatis dicta Deciſ.
Pedemonta.172.nu.10.

Accedat quòd prædictis duobus vicinis
non erat danda fides, tum quia erant ſubditi
16 † dictorum donatariorum, quorum vtilitati
veriſimile eſt dictos vicinos voluiſſe conſule-
re, cum etiam non vera iurauerint, videlicet
ſe credere remiſſionem, & donationem præ-
dicti legati quatuor millium aureorum, factā
à prædicta Beatrice potius eſſe, & cedere ad
vtilitatem, & beneficium præfatæ Dom. Bea-
tricis, quàm ad eius damnum, quod alio non
apparente veriſimile non eſt. Cùm remittere
17 & donare, † præſertim tam egregiam quanti-
tatem, nihil in compenſatione accepto, ſeu
ſaltim promiſſo, ſit magis ſuum iactare, quàm
propriam vtilitatem tueri.arg.l.cùm de inde-
18 bito.ff.de probatio.Hinc videmus tutores † ha
bentes liberam & plenam adminiſtrationem
pupilli,nō poſſe donare, quia hoc non eſt vti-
le pupillo.l. Lucius.§.fina.ff.de adminiſtrat.tu
tor.cum alijs notat.per Bald.conſ.78.vol.2.

Tertiò & vltimò reſpondetur, prædictam
remiſſionem,ceſſionem,& donationem,ſtan
te dicto ſtatuto non valere. Cùm fuerit ſacta
ipſis Antonieto & Ieronymo fratrib. Patrue
libus, proinde proximioribus agnatis ipſius
Beatricis,quorum conſilio,Beatrix, ſi alijs do
nare vel remittere voluiſſet,agere debebat, lō
ipſis facta non tenet. ita ſentit gloſ. poſt Bart.
in l. 1.num. 5. & 6. ff. de auctorit. tutor. quem
ibi ſequitur Alexan.in apoſtil.magna.colum.
fina.verſi.vnde concludo & in l.1.§. fuit quæſi
tum.ff.ad Trebel.poſt Bal. Cuman. Innocen.
Roman.& Paul.de Caſt.locis citatis. Socin.d.
conſi.23.num.15.& ſequen.Felyn.in c.edoce-
ri.colum.8. verſic. ſimiliter dicit Barto. de re-
ſcript. Addens Abbat. ita etiam tenere in cap.
ſicut. in fin. de iureiurand. Deci. in l. penult.
numero 2. ff. de offic. aſſeſſo. Iaſ. in d. l. 1.
§. fuit quæſitum. numero 4. & ſequen. ff.

ad Treb. affirmans hanc eſſe crebriorem ſententiam. pro qua vrget euidens ratio, qua moti fuerũt ſtatuẽtes ſic ſtatuere, videlicet, ne minores præſertim mulieres, propter earum fragilem ætatem, & debile iudicium, cum alijs cõtrahendo res proprias in earum damnum perderent, quod facile fieri non poſſet, ſi contrahere, niſi accedente conſilio duorum propinquorum, non valerent, quos ſicut veriſimile eſt non fuiſſe præſtaturos eorum conſilium prædictæ Beatrici volenti alijs donare dictos quatuor mille, ita veriſimile non eſt, eos fuiſſe conſenſuros eidem Beatrici, vt ipſis agnatis prædictos aureos quatuor mille donaret, arg. notat. in rubr. ff. quod quiſque iur. & licet multi Doct. poſt Angel. in d. l. 1. §. fuit quæſitum. teneant huiuſmodi contractus tenere, cõ
19 ſtituentes differentiam an à ſtatuto † requiratur propinquorum conſenſus, aut auctoritas, tanquam conſenſus poſſit poſt factum præſtari, attamen eorum dicta non procedunt in caſu noſtro, in quo ſtatutum requirit conſiliũ,
20 quod † ſemper debet factum præcedere. l. Titium & mæuium. in princip. ff. de adminiſtrat. tutor. vbi Bar. & in l. ſi autem plures. ff. de aqu. pluu. arcen. vbi Alex. Bal. in d. l. 1. col. antepenult. verſ. Item ſi ſtatutum requireret conſilium cũ alijs ibi in addit. citatis. Cuman. conſ. 55. vbi de iſtis verbis de, & cum conſilio loquitur. Item loquitur Ang. & alij in conſenſu paterno, præſtito filio cum ipſo patre contrahẽti, propter ſummam confidentiam quam habet lex de patre, vt concludit Alex. conſ. 106. col. fina. circa fin. vol. 1. quæ confidentia non ita viget in illis agnatis, propinquioribus, ergo de patre ad alios non valet argumentum.

Et prædicta cõcluſio comprobatur expreſſe ex dicto ſtatuto, verſiculo niſi ad beneficiũ ipſius patris. quo loci nominatim diſponitur, quòd ſi contractus fieret ad beneficium eius, cuius conſenſus requirebatur in contractu minoris, eo caſu requiratur cauſæ cognitio, ſup vtilitate ipſius minoris, aliàs cum patre factus non teneat. Ita limitat dictum Ange. Cuman. in d. §. fuit quæſitum. quem ibi ſequitur Sayſel. in fin. Hinc infertur quòd ſi ex diſpoſitione ſtatuti contractus factus cum patre, de quo lex multum confidit, requirat cauſæ cognitionẽ, aliàs contractus ſit nullus, id procedit multo magis ſi fiat cum patruelibus. arg. auth. multo magis. C. de ſacroſ. eccleſ.

Concludo igitur prædictam remiſſionem, & donationem factam de prædicto legato, à prædicta Beatrice minore, dictis eius patruelibus non valere. & ita iuris eſſe cenſeo, Salua Prudentiſſimorum cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Legitima matris in bonis filij, an ſit tertia pars eius portionis, in qua ab inteſtato ſucceſſura fuiſſet, an verò omnium bonorum.*
2 *Matris legitima non eſt tertia tertiæ, ſed tertia omnium bonorum filij defuncti, quando cum fratribus & ſororibus ab inteſtato, ſuccedit.*
3 *Paria ſunt non extare, vel extare ſed non ſuccedere.*
4 *Legitima matris an ſit detrahenda de melioramentis factis per filium in bonis feudalibus.*
5 *Melioramenta in bonis feudalibus ad eum ſpectant, qui ea fieri fecit, vel ad eius hæredem.*
6 *Melioramentorum in bonis feudalibus factorum idem eſt iudicium, quod de alijs bonis hæreditarijs.*
7 *Legitima an de feudo empto & alienabili detrahi poſſit.*
8 *Qualitas ſine ſubiecto non datur.*
9 *Legitima matris in bonis filij an æs alienum minuat, vel in totum tollat, & quid ſi inuentarium confectum non fuerit.*
10 *Hæres præſertim extraneus, adiens hæreditatem, & nõ conficiens inuentarium, vltra vires hæreditatis tenetur, & integra legata ſatisfacere debet.*
11 *Legitima matris in bonis filij dicitur eſſe in credito.*
12 *Argumentum a fortiori, ſeu maiori ratione, in iure validum eſt.*
13 *Hæres non conficiens inuentarium integra legata, & fideicommiſſa, etiam quòd tranſcenderent ſubſtantiam defuncti, ſoluere tenetur.*
14 *Legatarij largo modo creditores dicuntur.*
15 *Legitimæ debitæ matri in bonis filij, iura potiora ſunt, quàm legatorum, & fideicommiſſorum.*
16 *Legitima in detractione nullum ius conſiderari poteſt, quia legitimæ grauamen imponi nequit.*
17 *Legitima matris in bonis filij, legatis aut fideicommiſſis etiam pijs locis factis, non minuitur.*
18 *Hæres non conficiens inuentarium res hæreditarias ſubtraxiſſe præſumitur.*
19 *Ratio vbi eadem eſt, ibi idem ius millitare debet.*
20 *Legitima vt plurimum de corporibus debetur.*
21 *Legitima quota bonorum eſſe dicitur.*
22 *Bona ære alieno deducto dicuntur.*
23 *Hæres creditor hæreditatis, ſi conficiat inuentarium, creditum non amittit, aliàs ſic.*
24 *Legitima matris in bonis filij dicitur quota bonorum, ad hoc vt creditores præferantur, ſed in alijs dicitur quota hæreditatis, ita vt legatarijs, fideicõmiſſarijs, & hæredi non conficienti inuentarium mater præferatur.*

CONSILIVM LVI.

DVbijs aduerſus Illuſt. Dom. Robertum Rottarium agẽtem contra hæredes quondam Domini Ioãnis Adurni Iunioris propoſitis, cùm lis ipſa apud conſumatiſſimos Iudices agatur, non multis ſcriptis, ſed concluſiuè duxi eſſe reſpondendum.

Primo igitur dubio, Quo quæritur quanta eſſe debeat legitima Eleonoræ matris, in bonis Ioannis Adurni Iunioris filij prædefuncti, cùm præſupponatur filium deceſſiſſe ſuperſtitibus duabus ſororibus, & matre, An ſcilicet eſſe debeat tertia tertiæ, in qua iure communi ſucceſſura fuiſſet ab inteſtato, an verò tertia omnium bonorum, Reſpondeo ꝙ etſi Bart. in repetitione l. pater filium. nume. 14. verſic. ego vero. ff. de inoffic. teſtament. quem refert & ſe-

& ſequitur Berengar. in repetitione l. in quar-
tam.nume. 13.ff.ad l.Falcid.teneat legitimam
1 † matris eſſe tertiam eius portionis, in qua ab
inteſtato filio ſucceſſura fuiſſet, quando cum
matre in filij ſucceſſione concurrunt fratres,
ſeu ſorores,& ſic tertia tertiæ, attamen cõtra
* Barto.extat *crebrior* Docto.ſententia, legitimã
2 † ſcilicet matri deberi habito reſpectu ad om
nia bona defuncti. hanc opinionem tenuerũt
Bald.in auth.nouiſſima. in 8. quæſt. Salic.in 9.
Iaſ.nume.49. poſt Oldrad. & Angel. per eum
citatos.C. de inoffic. teſtament. Fabr. de Gio-
chis in repetitione d. auth. nouiſſima. nume.
42.& tribus ſequen. Anth.de Roſſ.in tracta.de
ſucceſſ.ab inteſtato.nume.236.& ſequen. poſt
alios ab eis adductos. Et hæc opinio ſine du-
bio procedit in caſu noſtro, altero ſtatuto ex-
cluſiuo filiarum, quo ſtante ſuccedit Doctr.
Barto.in repetit.d.l. pater filiam. in 3. notabil.
3 videlicet,paria † eſſe non extare, vel extare &
non ſuccedere. At ſi non extarent ſorores, le-
gitima matris eſſet tertia totius, Ergo &c. &
Barto.refert. & ſequitur Fulgoſ. conſil.35.nu.
2.verſ.in oppoſitum..

4 Secundo dubio, An legitima † ſit detrahen
da de melioramentis factis in bonis ſeudali-
bus, Reſpondeo eſſe detrahenda, cùm dicta
5 melioramenta † pertineãt & ſpectent ad eũ,
qui ea fieri ſecit, ſeu ad eius hæredes, cùm de
6 dictis melioramentis † iudicet ac de alijs bo-
nis hæreditarijs.cap.1.§. ſi vaſſallus. vbi Iſern.
Bald.Aluar.& Afflict. in tit. hic finitur lex &c.
Guid.Pap.quæſt.169.nume.1.Brun.conſi.105.
nume.7.& conſil. ſequen. nume. 2. poſt Bald.
Alexand.Iaſ.& modernos per eum allegatos.
quos refert & ſequitur Pariſ.conſil. 23. nume.
90.volum.1.& conſi.28.vol.3. vbi loquitur in
legitima.Ruin.conſil.24.nume.10. vol. 1. Al-
ciat.reſponſ.176.in fin.Roll.a Vall.conſil.28.
nume.29.& ſequen.vol.1.Port.conſi.21.num.
39.& 45.Berous ferè in ſpecie caſus noſtri con
ſil.73.nume.39.volum.1. vbi ſcribit de melio-
ramẽtis factis per Dominos de Adurnis in Ca
ſtris Siluani, & Caſtelletti, de quibus agitur.

Tertio dubio, an legitima ſit detrahenda
ratione pretij, quo feudum Siluani emptum
fuit, Reſpõdeo in detractione dictæ legitimæ
7 habẽdam eſſe rationẽ † dicti pretij, cum præ-
dictum feudum Siluani ſit hæreditarium, &
alienabile, ſecundum eius naturam, de qua la-
tè ſcribit Berous d.conſi.73.volum.1. Ita ſen-
tit Barto.in l.1.§.nec Caſtrenſe.nume.6.ff. de
collat.bonor.quem refert & ſequitur Alexan.
conſi.19.nu.7.& ſeq.& nu.17. Berous.conſil.
113.nu.36.& duobus ſeq. poſt Bartol. Salic. &
Alexand. locis citatis.

Succedit quartum dubium, videlicet, quòd
etſi ex re iudicata debeatur quondam Domi-
næ Eleonoræ matri legitima in bonis Io. Iu-
nioris eius filij prædefuncti, attamen attentis
illis verbis, deductis deducendis, in ſententia
poſitis, nec non iuris diſpoſitione, dicitur in
motiuo tam grande extare æs alienum, quod
eo detracto tota hæreditas reabſorpta rema-
nebit, proinde nulla erit detrahẽda legitima,
8 quia ſine ſubiecto † nõ datur qualitas.l.2.vbi
Bald.ff.de vſufruct.

Pro cuius dubij reſolutione quæritur, an æs
9 † alienum minuat, vel in totum tollat legiti-
mam. Verum cum proponatur nullum fuiſſe
confectum inuentarium de bonis & hæredi-
tate prædicti Ioannis Iunioris, conſtanter re-
ſpõdeo eius hæredes teneri ad dictæ legitimè
integram ſatisfactionem, ac ſi nullum extaret
æs alienũ. & moueor infraſcriptis argumẽtis.

10 Primo quia hæres † præſertim extraneus,
adiens hæreditatem,& non conficiens inuen-
tarium, tenetur vltra vires hæreditarias, etiam
de propria ſubſtantia, omnibus creditoribus
hæreditarijs integra debita ſatisfacere. l. fina.
§.etſi præfatam.§.in computatione. à contra-
rio ſenſu. §. ſin vero poſtquàm adiuerint.§.cũ
verò.& §.ſi quis autem temerarij.C. de iur.de-
liberan.& in authen.de hæred. & Falcid.§. fiat
igitur inuentarium. & in auth. ſed cùm teſta-
tor.C.ad l. Falcid. & vbiquè gl. & Docto. An-
gel.in l.1.§.hæc ſtipulatio. col. 1. & 3. aſſerens
iſtam eſſe communem cõcluſionem ff. ſi cui
plus quàm per leg.Falcid. Burſ. conſi. 3.nu.44.
Porcel.tractat.de inuent.cap.4.num.2. At ma
11 ter eſt creditrix † reſpectu ſuæ legitimæ, cum
ei ſit ſecundum naturam in bonis filij præde-
functi debita. §. primum itaque in authen.de
hæred.& Falcid.l.nã & ſi parentibus.ff. de inof
fic.teſtamen.l.cùm filium.l.liberi.§. ſin autem
mater.C. de inoffic. teſtamen. cum alijs ſimil.
Ergo eidem, ſeu eius hæredi tamquàm credi-
tori, eſt integrè per hæredem dicti Ioannis Iu-
nioris ſoluẽda, dato quòd æs alienum totam
hæreditatem abſorberet, cùm æri alieno hæ-
res non confecto inuentario de propria ſub-
ſtantia debeat in ſolidum ſatisfacere. quo ar-
gumẽto in terminis noſtris vtitur Porcell. de
inuentario capit.quinto nu.1.

Secundò, prædicta cõcluſio corroboratur
12 a fortiori, ſeu maiori ratione, quod in iure va
lidiſſimum eſt, quod ſic proponitur. Hæres nõ
13 conficiens inuentarium † tenetur ſoluere in-
tegra legata, & fideicommiſſa particularia,
etiam quod legata & fideicommiſſa tranſcen
derent ſubſtantiam defuncti, iuribus proximè
citatis tex.eſt expreſſus in authen. de hæredib
& Falcid. vbi glo. in verbo creditoribus dicit
14 legatarios † dici ſaltem largè creditores, per
text.in l.creditores.& in l.ſi cui.ff. de verbo. ſi-
gnific.Paul.de Caſtr.cõſi.187. col. 1. & conſil.
189. incipien. quia dubia.col.2.vol.2. Porcel.
de inuentario cap.4.nu.12.

At fortiora & potiora ſunt iura legitimè
15 † debitæ matri, quàm legatorum, fideicom-
miſſorumque, ergo multo fortius legitimæ ſa
tiſfaciendum eſt. Quod autem potiora ſint iu
ra legitimæ apparet, quia in detrahẽda,& me-
16 tiẽda dicta legitima † omne onus detrahitur.
l.quoniam in prioribus.C. de inoffic. teſtam.
text.eſt cùm pulchra glo.in authen. de hæred.
& Falcid.§.ſi verò expreſſim.in verbo hæredẽ
& vbique Bartol. & Docto. Nec fit detractio
17 † aliquorum legatorum ſeu fideicommiſſo-
rum, etiam piorum. Auth.ſimiliter.vbi glo. &
Docto.

Docto.C.ad leg.Falcid. glo. Barto. & Docto. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcop.& cleric. quos refert & ſequitur Ruin. conſil.57. nume.3.& 5. volum. 2. Imo in cumulo patrimonij,ex quo detrahenda eſt legitima, ita habenda eſt omnium legatorum ratio, ac fideicommiſſorum, ac ſi facta non fuiſſent. l. fina. §. in computatione.C. de iur. deliber.l. omnimodo §.imputari.C.de inoffic.teſtamen.l. Papinianus.§.ſi quis impubes.vbi glo. Bart.& Docto.ff.de inoff.teſtamen. Fulgoſ.conſil.95.nume.3.Berengar.in repetit.l.in quartam. num. 118.ff. ad l. Falcid. & ratio eſt præſumptæ ſub-
18 tractionis, † reſultans aduerſus hæredes non conficientes inuentarium,reſpectu rerum hæreditariarũ,de qua in §.ſancimus. & in §. ſi verò non fecerit inuentarium. de hæred. & Falcid.& per Fulgoſ.conſi.81.colum.2.& 3. verſ. ad nota.poſt Bal. in l. filium quem habentem. C. famil. erciſcund. propter quam motus eſt legislator grauare hæredem non conficientẽ inuentarium, ad ſoluendum ſolida legata, & fideicommiſſa,aliaque debita particularia, & ita militat in legitima, ſicut in legatis & fidei-
19 commiſſis, ergo idem ius † ſtatuendum eſt l. mind.ff.ad l.Aquil.l.interpoſitas.C.de pact. Et hæc noſtra, imo verius Docto. concluſio cõprobatur ex eo, quod vt plurimum legitima
20 † debetur de corporibus,& ſic in ſubſtantia.l. ſcimus.§.repletionem.C.de inoffic.teſtamen. cum alijs citatis in deciſ.Pedemont. 148.num. 13.Aes autem alienum conſiſtens in quantitate genus eſt,Genus verò non deminuit corpora, & ſic ipſam legitimam.ita notabiliter decidit Angel.in d.l.1.§.hæc ſtipulatio.col.mihi 7. verſ.ſubſequenter eſt videndum.ff.ſi cui pluſquam per leg.Falcid. Paul.de Caſtr.conſi.187. incipien.dubium quod facit.colum.2.& conſil.189.incipien.quia dubia.col. 2. vol. 2. quos refert & ſequitur Ruin.d.conſi.57.nu.6.& duobus ſequen.vol.2.

21 Nec obſtat quod dicitur, legitimam † eſſe quotam bonorum.l.cùm quæritur.C.de inof-
22 fic.teſtament. Bona † autem dici deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona. ff. de verbor. ſignificatio. Ergo æs alienum prius eſſe deducendum.

Quia prædicta procedũt reſpectu aliorum creditorum, qui propter culpam, ſeu dolum hæredis non conficientis inuentarium non debent amittere ſuum creditum, item reſpe-
23 ctu ipſius hæredis † creditoris conficientis inuentarium,vt non amittat ſibi debitum.l.fina. §. in computatione. C. de iure delibet. Secus verò ſi non conficiat inuentariũ, quia in eius pœnam ſatisfacit alijs creditoribus, & ſoluit integra legata,etiam de proprio, Ergo multo fortius legitimam matri debitam. Ita ſentit. Angel.in d.§.hæc ſtipulatio.colum.3. & antepenult. faciunt quæ ſcribit Dec.in l.hæres inſtitut.colum.fina.verſicu.replicare poteſt. C. de impub.& alijs ſubſtit.vbi poſt Bal. Ang. Paul.
24 de Caſtr.& Aretin.ait legitimam † dici quotã bonorum quoad hoc, vt creditores præferãtur, ſed in alijs dici quotam hæreditatis.ſequitur Vaſq.in prima part.lib.2.§. 20.nume.22.& ſequen.quos refert & ſequitur Franciſ. Burſat. conſi.9.nume.13.& aduertendum eſt, ne æquiuocemus in intelligentia terminorum, quia cùm Doct. loquantur de non detrahenda legitima reſpectu legatorum vel fideicommiſſorum particularium, vel reſpectu fideicommiſſi vniuerſalis, loquuntur de legitima debita hæredi, qui non confecit inuentarium, nos autem de legitima debita alteri, qui non ſit hæres.

Concludo igitur pro reſolutione huius dubij, legitimam eſſe tertiam omnium bonorũ hæreditariorum quondam Ioannis Adurni, debitam Eleonoræ matri, eidem eſſe integrè ſoluendam, non habita ratione aliquorum legatorum aut fideicommiſſorum, ſeu alicuius æris alieni, quibus omnibus hæres etiã de propria ſubſtantia integrè debet ſatisfacere, ex quo Inuentarium non fecit. Et ita vt ſupra concluſum fuit, iuris eſſe cenſeo, ſaluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Dotes an de bonis feudalibus reſtitui poſſint.*

2 *Dotes de bonis feudalibus ſimplicibus & proprijs, reſtitui non poſſunt, ſecus verò de feudis hæreditarijs & improprijs.*

3 *Feuda hæreditaria & impropria ad inſtar bonorum allodialium ſunt.*

4 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*

5 *Feuda vt dicantur hæreditaria, quæ requirantur, & quæ impropria & alienabilia.*

6 *Feudum vt dicatur proprium ex pacto & prouidentia, quæ requirantur.*

7 *Feudum hæreditarium mixtum ſecundum quid, quando dicatur.*

8 *Feudum quoad modum ſuccedendi, vbi ſucceſſioni locus eſt, poteſt eſſe ex pacto & prouidentia, & ſic proprium, & aliunde poteſt eſſe improprium & alienabile.*

9 *Feudalibus bonis a primis contrahentibus pacta quæcunque apponi poſſunt, etiam quòd propriè feudorũ naturæ derogarent.*

10 *Imperator contractus, & ea quæ ſunt iuris gentium in præiudicium tertij tollere non poteſt.*

11 *Dotis cauſa ſemper & vbique præcipua eſſe debet.*

CONSILIVM LVII.

POſtquàm dubia nouiſſimè aduerſus Illuſtr. Frãciſcam Biragham excitata, virtualiter materiam priorũ dubiorum continere vidẽtur, non ab re erit reſponſiones primis dubijs datas repetere, Quãdoquidem eiſdem morbis,eandem medicinam adferre deceat.

Proponitur ergo tã in primis, quàm in nouiſſimis dubijs, prædictæ Dominæ Franciſcæ

dotes

1 dotes† in bonis feudalibus, quæ quondam Io.
Franciſcus Pellicius dictæ D. Franciſcæ marítus tenuit, & poſſedit in finibus & territorio Bruzaſchi, eidem reſtitui non debere. cap. 1. §. donare. qualit. olim feud. alien. pote. vbi communiter Doct.

Huic eñ dubio, in quo totius controuerſiæ noſtræ cardo verſatur reſpondemus, ex aduerſo adducta loqui & procedere in feudis ſim-
2 plicibus † & proprijs, ſecus verò in feudis hæ-
3 reditarijs & improprijs, cum de eis† iudicetur
tanquàm de allodialibus, & alijs bonis hæreditarijs ſecundum Bald. conſi. 56. nu. 1. & 2. vol. 3. Dec. conſ. 390. col. fina. verſi. ſecus eſt in feudo hæreditario. & conſ. 680. num. 8. poſt Iſern. Bart. Bald. Anchar. & Alex. locis citatis. Pariſ. conſ. 22. nu. 20. conſ. 23. nu. 55. vol. 1. Soc. Iun. conſ. 72. nu. 4. vol. 1. poſt Bal. & Iaſon. per eum adductos. Natt. conſ. 216. nu. 1. conſ. 464. num. 22. & conſ. 683. Rol. à Val. conſ. 42. nu. 27. vol. 1. Cæphal. conſ. 3. nu. 115. At dicta bona Bruzaſchi, quatenus feudalia dici poſſint, ſunt feuda hæreditaria & impropria, ergo de eis idẽ iudicandum eſt vti de allodialibus, & alijs bonis hæreditarijs prædicti quondam D. Io. Frãciſci. Quod autẽ ſint feuda hæreditaria & impropria, proinde alienabilia, ſatis ex actis liquet, arguendo à ſufficienti partium enumera-
4 tione: quod argumentum † in iure validũ eſt.
vulg. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. Nam aut quærimus de bonis feudalibus de quibus in inſtrumento venditionis, ſeu inſolutum dationis factæ quõdam Gullielmo Pellicio primo acqſitori, rogato anno. 1529. die penultima octobris, & altero inueſtituræ die 18. Ianuarij. 1530. Et quo ad hæc bona iure inficiari non poteſt, feuda prædicta eſſe hæreditaria & impropria, quod probatur ex tenore dicti inſtrumenti, confecti anno. 1529. in quo legitur dicta bona titulo emptionis, & inſolutum dationis pro iuſto pretio fuiſſe data & tradita in feudum prædicto Io. Gullielmo, ſtipulanti pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis deſcendentibus maſculis, & maſculis deficientibus pro fœminis, & omnibus prædictis deficientibus pro proximiori agnato, adiecta clauſula ad habendum, & quicquid eidem Io. Gullielmo, & hæredibus, ac ſucceſſorib. ſuis vt ſupra, placuerit faciendum, cum pacto ꝙ poſſent Illuſt. Marchiones dicta bona redimere, & ſoluendi Illuſt. Marchionibus canonem annuum aureorum centum: quæ omnia, præſertim ſimul iuncta, ex receptiſſima Doctorũ
5 ſententia operantur feuda † effici hæreditaria
impropria, & alienabilia. cap. 1. de feud. non haben. propr. natur. feud. vbi cõmuniter Doc. Iaſ. conſi. 57. nu. 7. Pariſ. conſ. 4. num. 30. vol. 1. Cur. Iun. de feud. in prima parte quæſt. 8. nn. 6. Bald. d. conſ. 56. vol. 3. Natt. d. conſ. 683. num. 4. & tribus ſequen. Cæphal. d. conſ. 3. num. 115. Cum aliis cumulatis in prioribus allegationibus, quæ gratia breuitatis non repetuntur.

Nec in contrarium pugnant clauſulæ, pro ſe, ſuiſq; filiis maſculis, & eis non exiſtentibus pro filiabus, & omnibus deficientibus quòd proximiores agnati ſuccedant. per quæ verba
6 videtur dictum feudum † eſſe ex pacto & pro-
uidentia; quia reſpondeo illis verbis eſſe addẽdas illas dictiones hæredibus & ſucceſſoribus, toties in dicto inſtrumento venditionis, ſeu dationis inſolutum, & in prima inueſtitura repetitas. Quæ verba, attentis maximè multis aliis pactis appoſitis, conſtituunt feudum hæ-
7 reditarium † mixtum, ſecundum quid. teſte
Crauet. conſi. 131. col. 3. & conſ. 197. nu. 5. Pariſ. conſi. 23. num. 62. 67. 77. & 189. vol. 1. Cum multis aliis congeſtis in Deciſ. Pedemon. 161. num. 1. & 2. Gullielm. à Perno. in ſuis Notab. feud. nu. 81. Burſ. conſ. 3. nu. 1.

Secundo reſpondetur, non inconuenire, ꝙ
8 feudum † quoad modum ſuccedendi, vbi ſuc-
ceſſioni locus erit, cõtineat certam formam, eoque reſpectu dicatur ex pacto & prouidentia, & aliunde ſit improprium, & alienabile, iux. notat. in cap. 1. in rit. de eo qui ſibi & hæredib. ſuis maſcul. & fœmin. & in cap. 1. de feud. non haben. propr. natur. feud. Natt. d. conſil. 683. num. 2. Clarum enim eſt in iure à primis
9 contrahentibus † quæcunque pacta, etiam ex
tranea, rebus in feudum dandis poſſe apponi eaque derrogare propriæ naturæ à iure communi feudorum introductæ. d. c. 1. de feud. nõ haben. propr. natur. feud. vbi Doct. cum ſimil. cumulatis in Deciſione Pedemont. 23. nu. 2. & 20. Port. conſ. 6. nu. 38. Cæphal. d. conſ. 3. nu. 51. quo fit vt ille modus ſuccedendi præſtitutus, non operetur quominus illa verba ad habendũ, & quicquid faciẽdum, prout dicto Gullielmo & eius hæredibus & ſucceſſoribus placuerit, præſertim cum ſint poſita in verbis diſpoſitiuis, ſortiantur effectum ſuum, quin ſcilicet feudum ſit alienabile. Iacob. à S. Georg. in ſua inueſtitura verſ. ita etiam quòd ipſi vaſſalli. Curt. de feud. in 4. part. princip. in 2. regula princip. in 5. quæſt. Burſ. conſ. 38. nn. 3. & 4. Dec. conſ. 390. nn. 8. appoſitè Crauet. d. conſi. 256. nu. 4. verſi. breuiter puto. & nu. 5. Ex prædictis igitur clare demonſtratur bona Bruzaſchi de quibus in dicto inſtrumento venditionis, ſeu inſolutum dationis factæ anno. 1529. eſſe feuda impropria, & alienabilia.

Et ſi dicatur mutatam videri naturam prædictorum bonorum, propter inueſtituram factam de anno 1532. die 12. aprilis, in qua nullum verbum de hæredibus & ſucceſſoribus, nec de venditione, aliiſque clauſulis appoſitis in inſtrumento venditionis, & primæ inueſtituræ, reſpondeo quòd cum in dicta inueſtitura de anno 1532. fiat relatio ad prædicta inſtrumenta venditionis, & primæ inueſtituræ, ergo relatum cenſetur eſſe in referente cũ omnibus ſuis qualitatibus. vulg. l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtituen. cum ſimil. Bart. in l. 1. ff. de receptat. Dec. conſ. 47. nu. 1. in fin. & conſi. 63. num. 6. Hugo. Diffu. conſ. 43. num. 7. conſ. 120. numero 20.

Cum igitur ex prædictis clarè appareat bona prædicta Bruzaſchi, præſertim dictum cenſum ordinarium, eſſe feuda hæreditaria, impropria, & alienabilia, conſequens eſt, vt de

eis

eis idē iudicetur quod de rebus allodialibus, & alijs bonis hæreditarijs, proinde comprehēdi in hipotheca, maximè vniuerſali dictorum bonorum, & propterea in eis pro dictis dotibus eſſe faciendam ſatisfactionem.

Aut agimus de cenſu ordinario ſcutorum centum, ab vniuerſitate Bruzaſchi Illuſtriſſimis Marchionibus ſingulis annis ſolui ſolito, de quo in reſcripto Marchionali donationis dicti ordinarij cenſus anno 1531. die 15. Martij facto. Et certiſſimum eſt illum non fuiſſe a principio conceſſum in feudum, ſed titulo puræ, meræ, & ſimplicis donationis ipſi Io. Gulielmo, pro ſe, & eius hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcunque, & quibus dederit, quo caſu dicitur mere allodialis.

Et ſi dicatur cenſum prædictū fuiſſe, attenta inueſtitura facta de anno 1532. die 12. Aprilis, effectum feudale. Reſpōdeo quòd etſi per prædictam inueſtituram prædictus cenſus ordinarius dici poſſit effectus feudalis, attamen cùm prædicta inueſtitura, reſpectu dicti cēſus ordinarij, nominatim & expreſsè ſe referat ad præfatam donationem prædicti cenſus ordinarij, perinde eſt ac ſi omnia & ſingula cōtenta in dictis inſtrumentis donationis eſſent inſerta, & ſcripta in prædicta poſteriore inueſtitura referente. d. l. aſſe toto. cum alijs ſuperius allegatis. quibus addo Pariſ. conſi. 7. nume. 33. conſi. 19. nume. 70. & ſequen. & pluribus alijs vol. 2. Ruin. conſi. 114. nume. 16. & ſeq. vol. 3. Socin. Iun. conſi. 79. nume. 57. & ſequen. conſi. 144. nume. 33. vol. 3. Gozad. conſi. 57. num. 16. & ſequen. Natt. conſi. 204. nu. 12. Cæphal. conſil. 16. nume. 22. & ſequen. Quo fit vt perinde ſit, ac ſi in dicta inueſtitura fuiſſent expreſſa, quæ legūtur in dicta donatione, videlicet pro ſe & hæredibus quibuſcunque & quibus dederit. quæ verba communi omniū calculo feudum ſimpliciter hæreditarium, improprium & alienabile conſtituunt. vt teſtatur Iul. Clar. in §. feudum. in libr. ſent. recept. quæſt. 9. verſi. hoc præmiſſo.

Nec aduerſus prædicta vrget aſſerta declaratio Cæſarea, qua omnes alienationes & cōtractus facti a quondā Illuſtriſſimo Io. Georgio Marchione Montisferrati declarātur inualidæ, Quia poſito citra veri præiudicium, ꝙ de dicta declaratione legitimè in actis conſtaret, multis modis reſpondetur.

10 Primò Imperatorem † non potuiſſe tollere & infringere inueſtituras, alienationes, & contractus, etiam in alios legitimè factos, ſaltem parte non vocata, in præiudicium eius, cui ius ex ipſo cōtractu erat acquiſitum, cùm ſint iuris gentium iux. notat. in l. fin. C. ſi contr. ius vel vtilit. public. c. 1. de feud. ſine culp. non amitten. Vaſch. quæſt. Illuſtr. Perſon. libr. 2. in præfat. numē. 40. Natt. conſi. 512. nume. 8. 20. & ſeq. & conſi. 590. num. 20. & 22. Roll. à Vall. conſi. 13. nume. 33. & pluribus ſequen. volu. 3. Qui licet loquantur in cōtractibus factis cum Principe, attamen iura & rōnes allegatæ multo magis militant in ꝯtractibus aliorū. Auth. multo magis. C. de ſacroſ. Eccleſ. & hoc argumento in iſtis terminis vtitur Natt. conſi. 268. nume. 8. latiſſimè Campeg. conſil. 2. a num. 15. vſque ad nume. 23.

Secundò reſpōdetur Imperatorem expreſsè, & in indiuiduo confirmaſſe prædictam vēditionem, ſeu dationem inſolutum, de qua in inſtrumento confecto anno 1529. Necnō extinctionem, ſeu remiſſionem cēſus annui, de qua in reſcripto Illuſtriſſimi Gullielmi Marchionis conceſſo de anno 1530. die 26. Iulij, quæ non comprehenduntur in aſſerta generali Cæſarea declaratione. vulg. l. Doli clauſula. vbi Barto. & Docto. ff. de verbor. obliga. Dec. conſi. 289. col. 6. verſi. 4. ſimpliciter &c. bonus text. in l. cum in teſtamento. §. fina. ff. de vulg. & pupil. ſubſtitutio.

Et licet in dicto Cæſareo reſcripto non legantur confirmata niſi inſtrumenta confecta de anno 1529. & 1530. nullaque penitus facta mentione donationis dicti cenſus ordinarij, attamen ex veriſimili mente etiam cōfirmaſſet Cæſar prædictam donationē, ſi requiſitus fuiſſet. Nam ſi confirmauit alienationem, & inueſtituram Caſtri, & aliorum bonorū Bruzaſchi, longè maioris æſtimationis prædicto ordinario cenſu, multo magis ꝯfirmaſſet prædicti cenſus ordinarij donationem. argumēto auth. multo magis. C. de ſacroſ. Eccleſ.

Tertiò reſpondetur à prædicta Imperiali declaratione cenſeri receſſum propter inueſtituram factam de anno 1546. die 17. Septembris ab Illuſtriſſimis & Excellentiſſimis Ducibus Mantuæ prædicto Io. Gullielmo Pelicio, & eius ſucceſſoribus, modis & formis de quibus in prioribus omnibus contractibus, & inueſtituris, receptis per Ambroſium de Turre Marchionalem ſecretarium, de quibus ſupra abundè ſcriptum fuit.

Concludo igitur poſt tot prudentiſsimos iureconſultos, qui pro præſata Domina Franciſca disertè ſcripſerunt, eidem eſſe reſtituendas, eius integras dotes, cum donatione propter nuptias, iuxta formam pactorum doralium, ſeu conſuetudinem patriæ Montisferrati, & ita æquiſsimum Senatum facturum exiſtimo, & habiturum rationem quòd quōdam Illuſtriſſimi Marchiones Montisferrati Bonifacius, & Georgius, receperunt tā in pecunia, quàm in alijs rebus, conſumptis in cauſam vtilem & neceſſariam, præcipuè alimentorum dictorum Marchionum, a prædicto quōdam Io. Gullielmo Pelicio aureos bis mille & octo centum, Quos non liceret hæredibus dictorum Bonifacij, & Io. Georgij cum bonis prædictis Bruzaſchi retinere in graue damnū prædictæ Dominæ Franciſcæ, ius habentis in dictis bonis prætextu ſuarum dotium, quarū cauſa ſemper & vbique præcipua eſſe debet. L. 1. ff. ſolut. matrimo.

SVMMARIVM.

1 *Filia cum patre hæredes inſtituta, An cenſeantur ſimul vocata vel ordine ſucceſſiuo.*

2 *Filij inſtituti cum patre cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo,*

ceſſiuo, & ſic poſt mortem patris, non cum patre, quando inſtitutio eſt facta per verba ſingularis numeri.

3 *Subſtitutio inſtitutionem declarare poteſt.*

4 *Filiorum inſtitutorum cum patre quando ſimul concurrunt, quę portio eſſe debeat.*

5 *Hæredum inſtitutorum actio, cum ea parte hæreditatis quam adeunt confunditur, & reciproca actiones mutua compenſatione tolluntur.*

CONSILIVM LVIII.

ANno 1556. quondam Magnificus Baptiſta de inſula ciuis Ianuenſis ſuo teſtamento inſtituit ſibi hæredem vniuerſalem Mag. Dominum Stephanum ipſius teſtatoris fratrē, & ſuos.

1 Quæſitum fuit an filiæ † dicti Stephani cen
ſeantur ſimul vocatæ cum dicto Stephano ea
rum patre. Cui quæſtioni concluſiuè reſpon-
deo, filias eſſe vocatas ordine ſucceſsiuo, &
non ſimul cum patre. Ita in terminis noſtris
reſpondet Crauet. conſil. 22. nume. 1. & 3. poſt
multos Docto. per eum citatos. Cuius opinio
multo magis procedit in caſu noſtro, in quo
2 dicitur quod inſtituit † eius fratrem hæredem
vniuerſalem, & non loquitur per verba plura
lis numeri. Et hac etiam ratione motus ita ex-
preſsè tenet Dec. conſi. 205. nume. 2. verſi. ſed
dato. Nam ſi voluiſſet filias dicti D. Stephani
inſtituere ſimul cum ipſo Stephano, vtique
vſus fuiſſet verbis pluralis numeri, videlicet
hæredes vniuerſales, prout vſus fuit in ſubſti-
tutione facta eidem Stephano Fratri. Poteſt
etiam colligi hanc fuiſſe mentem dicti teſta-
toris inſtituere hæredem inſolidum prædictū
D. Stephanum eius fratrem, quia eidem, non
3 autem filiabus ſubſtituit † nepotes ex aliis fra
tribus, liberis Domini Stephani duntaxat in
conditione poſitis, Quibus veluti minus dile-
ctis veriſimiliter etiam ſub eadem conditio-
ne ſi ſine liberis deceſsiſſent, ſubſtituiſſet di-
ctos nepotes, ſi ipſas filias cum patrę inſti-
tuiſſet.

Præterea ſi conſiderabimus effectum dictæ
quæſtionis, videtur vana huiuſmodi quæſtio.
4 Quia poſito quòd filiæ † ſimul fuiſſent cū pa
tre inſtitutæ, Cum hoc caſu eis non compete-
ret niſi dimidia pro virili, alia autem dimidia
ſpectaret Stephano patri, iuxta notata ꝑ Ale-
xan. & alios in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de li
ber. & poſthum. cuius ipſe tres filiæ æquis por
tionibus ſunt hæredes, ſequitur quòd pro por-
5 tione hæreditaria † vniuſcuiuſque ſit confuſa
actio. l. ſi adulta. C. de hæredit. actionib. cum
ſimil. & per conſequens mutua compēſatio-
ne ſint extinctæ reciprocæ actiones, & ita iu-
ris eſſe cenſeo, ſalua melius ſentientis cen-
ſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudo ineſt contractus, in quo vltro citroque naſcitur obligatio.*

2 *Inueſtitura feudali, tanquàm actui perfecto, nihil addi neque detrahi, niſi de partium conſenſu, poteſt, quia beneficijs iuuari, non decipi nos oportet.*

3 *Principum diſpoſitiones ab omni malitia & diminutione remota eſſe debent.*

4 *Feudum contractus nominatus dicitur, & in eo pœnitentia, neque reuocatio non datur.*

5 *Feudo conceſſo cum aliquo territorio mero, mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione, etiam prima appellationes veniunt.*

6 *Regalium ſub conceſſione & ſignificatione, etiam appellationes comprehenduntur, imo & maiora.*

7 *Vſu ſubſecuto qualis fuerit animus præcedens declaratur.*

8 *Principum ſucceſſores an teneantur obſeruare ea, quæ à ſuis anteceſſoribus conceſſa fuerunt.*

9 *Hæres factum defuncti improbare non poteſt.*

CONSILIVM LIX.

PErlectis inueſtituris ab Illuſtriſſimis Marchionibus Mōtisferrati Paleologis, nec non ab Illuſtriſsimis & Excellentiſsimis Ducibus Mantuæ pro tempore exiſtentibus reſpectiuè, olim Aymoneto Rotario primo acquiſitori loci Guarenæ anno 1379. & ſucceſsiuè eius deſcendentibus vſque ad Illuſtr. Theodorum Rottarium anno 1506. de Caſtro, loco, territorio, mero, mixto Imperio, omnimoda iuriſdictione, & alijs pertinē-tijs Guarenæ, conceſsis, video ex inueſtituris annorum 1379. 1419. 1449. 1484. vltra conceſſionem meri, & mixti imperij, & omnimodæ iuriſdictionis, eſſe conceſſas regalias. Ex alijs verò ſex inueſtituris ſequētibus annorū 1506. 1519. 1528. 1538. 1546. & 1560. quarum tres ab Illuſtriſsimis Marchionibus Paleologis, tres verò poſteriores ab Excellētiſsimis Ducibus Mantuæ conceſſæ leguntur, animaduerto expreſsè concedi regalias, & primas appellationes. Quibus inueſtituris ſic ſtātibus, certi iuris eſt inueſtituram conceſſam prædicto Illuſtr. Theodoro, anno 1567. debere fieri cōformē præcedentibus inueſtituris, præſertim Illuſtriſſimorum & Excellentiſsimorum Ducū Mantuæ, non additis illis verbis, & alio quocūque iure noſtro, & hæredum ac ſucceſſorum noſtrorum ſemper ſaluo. Item & illa clauſula, Hac etiam declaratione adiecta, vſque ad verſicu. qua quidem inueſtitura excluſiuè &c. Cū prædicta verba & clauſulæ non fuerint ſcripta in præcedentibus inueſtituris, nec addi poſsūt ſine vtriuſque partis conſenſu. Quia in feudo
1 † ineſt contractus, in quo vltro citroque naſci
tur obligatio. cap. de forma. 22. q. 5. relatum in citi.

titu.de forma fidelitat.Felin.in cap. quæ in Ec
cleſiarum nu.6.de conſtitutio.Campeg.conſ.
2.nu.17.& ſeq.inter conſi.Brun.vbi dicit ꝙ in-
2 ueſtituræ † feudali, tãquàm actui perfecto ni-
hil addi,neque detrahi,niſi de conſenſu partiũ
poteſt.& ꝙ beneficijs iuuari non decipi nos
oportet.& nu.19.poſt Bal.& Roman. dicit, ꝙ
3 Principum † diſpoſitiones debent eſſe ab om
ni malitia, & diminutione remotæ. quæ om-
nia repetit. Leon.Piſau.inter conſil.Brun.con
ſil.114. num. 202. & plurib. ſequen. poſt mul-
tos Doct.per eum allegatos.
His accedunt quæ ſcribit Iaſ. conſi.8.nu.32.
4 quo loci dicit feudum † eſſe contractum no-
minatum, ideò in eo non dari pœnitentiam,
nec reuocationem.
Nec præmiſſis aduerſatur, quòd in priori-
bus quatuor inueſtituris factis à Marchioni-
bus Paleologis Aymoneto, & alijs de Rotta-
rijs, non reperiantur conceſſæ primæ appella
tiones,ideò prædictas inueſtituras non potuiſ
ſe alterari per poſteriores.
Quoniam reſpondetur, quòd conceſſo in
5 feudum † aliquo territorio cum mero,mixto
Imperio, & omnimoda iuriſdictione, etiam
veniũt primæ appellationes. Ita multis ratio-
nibus & auctoritatibus concludit Cardinal.
Pariſ.conſil.8.nume.32.& plurib. ſequen.vol.
1.vbi reprobat ſcripta Iacobin. a San.Georg.
in ſua inueſtit.feud.verſicu.cum mero, & mi-
xto Imperio.num.10.Quam opinionem mul
tis fundamentis & iuribus etiam defendit Iaſ.
conſi.161.nume.1.per totum.vol.2. Et poſito
quòd hæc opinio redderet dubia, ex his quæ
diſertè ſcribit Illuſtr.D.Roll.a Vall.conſil.75.
nume.19.vſque in fin.lib.3. Attamen ſine diffi
cultate procedit in caſu noſtro,in quo tam ex
prima, quàm ex omnibus ſubſequentibus in-
ueſtituris,expreſsè conceſſæ legũtur Regaliæ,
6 † ſub quarum ſignificatione comprehendun-
tur etiam appellationes, imo & maiora iux.
not.in d.cap. vn. quæ ſint Regaliæ. & dato ci-
tra veritatis præiudiciũ quòd ſubeſſet aliqua
dubietas, attamen ea ſublata eſt ex antiquiſſi-
7 mo vſu † ſubſecuto,quo declaratur qualis fue
rit animus contrahentium præcedẽs. argum.
l.ſemper in ſtipulationibus. vbi Dec.& Ca-
gnol.ff.de regu.iur.§.Pauonum inſtitu. de rer.
diuiſio.Bar.conſi.59.& multo magis ex ſex in-
ueſtituris ab anno 1506.vſq; ad annum 1560.
quibus conſtat fuiſſe factas inueſtituras cũ Re
galibus,& primis appellationibus, Quo fit vt
ſublata cenſeantur omnia quæ exacte ſcripta
leguntur ab Illuſtr. D. Præſide a Vall. dicto
conſil.75.
Nec petitioni Illuſtr. Theodori repugnat
quòd dicitur, Marchiones Paleologos & Illu
ſtriſſimos Duces Mantuæ non potuiſſe con-
cedere Regalias, & primas appellationes in
præiudicium ſucceſſorum. Quia reſpõdetur,
quòd ex quo modernus Dux poſſidet prædi-
ctum Marchionatum virtute primæ inueſti-
turæ factæ quondam Illuſtriſſimis Federi-
co & Margaritæ iugalibus eius parentibus,
8 & proinde tamquàm ſucceſſor † eorum, qui
inueſtiuerunt prædictum Theodorum cum
Regalibus,& primis appellationibus, nõ poſ-
ſe ipſorum inueſtituras tollere, ſed eas ad vn-
guem obſeruare debere. ca. 1.qui ſucceſſ.feud.
dar.tenean.in fi.vbi communiter Doct.iunct.
alijs cumulatis in Deciſ.Pedemont.139.num.
11. & ſequen. vbi multis contrarijs reſponde-
tur. Quibus addo prædictum Illuſt. Præſidem
conſ.13.nu. 36. & ſequen. plures allegãtẽ vol.
3.Et hæc præſertim procedunt ex quo moder
nus Dux eſt hæres prædictorum Ducum inue-
9 ſtientium, quorum factum † improbare non
poteſt.vulg.l.cùm à matre.C.de rei vendicat.
& ipſemet Dux eo modo & forma, ac ſine il-
lis verbis & clauſula anno,1560. inueſtiuerit.
Concludo igitur prædictam inueſtituram
de anno, 1567. eſſe faciendam iuxta formam
& tenorem ſaltem,inueſtituræ factæ de anno,
1560.ſublatis,& nõ ſcriptis illis verbis, & alio
quocunque iure noſtro ſemper ſaluo. Item &
Semota illa clauſula,hac etiam declaratione.
Et ita iuris eſſe cenſeo,ſalua Cenſura prædicti
Illuſt. præſidis,& alterius melius ſentientis.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum duodecim numerus, an ab omnibus muneribus,etiam patrimonialibus parentes eorum excuſet.*
2 *Filiorum duodecim numerus,ſecundum aliquos Doctores, priuatum parentem ab omnibus muneribus non excuſat,ſed ſexdecim liberi requiruntur. Hæc tamen opinio reprobatur.*
3 *Filiorum duodecim numerus, parentem decurionem ab omnibus muneribus tam patrimonialibus, quàm perſonalibus excuſat, ſecundum communem Doctorum opinionem.*
4 *Opinionum nouarum inuentores eſſe non debemus.*
5 *Iura iuribus concordari debent, ad contrarietatem vitandam.*
6 *Immunitatis conceſſio indiffinitè facta, ad munera realia non refertur, vbi remiſſio ab homine fit, ſecus ſi à lege.*
7 *Legis in diſpoſitione latior fit interpretatio, quàm in diſpoſitione hominis.*
8 *Munerum perſonalium onus ſubire non tenetur, qui quinque filios habet.*

CONSILIVM LX.

IN quæſtione propoſita, an
numerus duodecim libero-
rum excuſet & liberet parẽ-
tes ab omnibus muneribus,
etiam patrimonialibus, &
ab his quæ perſonis ꝓ reb.
indicuntur, licet in priuato
variè Doctores ſenſerint, quorum aliqui vo-
2 luerunt numerum duodecim liberorum † non
ſufficere,ſed ſexdecim requiri, ad prædictam
immunitatem conſequendam, communem
tamen opinionem in contrarium eſſe aliqui
atteſtantur,quòd imo,etiam in priuato,nume
rus duodecim liberorum immunitatẽ præ-
ſtet,tam à patrimonialibus, quàm à perſonali
bus

bus muneribus ita ſentit Ruin. conſ.124.nu.6.
vol.4.Rol.a Val.conſ.66.nu.35.vol.1.& latius
conſi.52.nu.3.volu. 2. poſt plures ibi per eum
allegatos. & hanc eſſe veritatem dicit Salicet.
in l.ſi pater.nu.4. C. quand. prouoca. non erit
neceſſ.nec diſtinguit ſit decurio vel non.

Hæc igitur controuerſia ceſſat in decurioni
3 bus, qui † à muneribus tam patrimonialibus,
quàm perſonalibus, & ab his, quæ perſonis & rebus indicuntur, propter numerum duode-
cim liberorum liberantur, ſecũdum *communem*
Doct. ſententiam, cui nemo contradicit. Et
ſic in caſu noſtro propoſito, parte Domini
Franciſci Guiciardini, ciuis & decurionis Al-
benſis, hæc cõcluſio indubitatè procedit, quæ
ex tex. probatur in l.ſi quis decurio, pater.12.li
berorum.C.de Decurion.lib.10.quem tex. ſic
interpretatur ibi glo.Bar. Bal. Lucas de Pœn.
Iacob. Rebuff.& Io.de Platea.glo.in d.l.ſem-
per §.demonſtratur in verbo ſexdecim. ff. de
iur.immunitát.& Alber.in d. §. demonſtratur.
Ang.Aretin.Inſtit.de excuſatio. tutor.§.1.nu.
4.vbi ita fuiſſe obtentum Bononiæ & Floren
tiæ atteſtatur.& ibidem Port.& Iaſ.in additio.
Imol.conſ.77. vbi conſuluit in caſu contingẽ
te in ciuitate Aſtenſi.Guid.Pap.quæſt.401.Io.
de Anania conſ. vltimo & ibi Ludouicus Bo-
logn.in addition.Alex.conſi.123. nu.3. vol.5.
Iaſ.in l.ſciendum.§.fina.nu. 3.ff. qui ſatiſd.co-
gant. Ruin.conſi.127. nu. 3. verſ. ſed iſtis non
obſtãtibus vol.4. vbi inquit omnes Doct.hoc
admittere in Decurione.Rol.a Val. conſi.66.
num.35.volum.1.& conſ.52.num.3.volum.2.
vbi generaliter loquitur in quibuſcunq;, tam
in decurione ſcilicet, quàm in priuato, quo fit
vt ex ſupradictis auctoritatibus conſtet mani-
feſtè hanc eſſe *receptiſſimam* Doctorum ſenten-
tiam, quam ſequendam eſſe omninò ſentio,
reiectis ſingularibus aliorum opinionibus, vt
expreſsè dicit Iaſ.in allegat. l. ſciendum.§.fin.
nu.7.ff.qui ſatiſd.cogan.Ioan. Faber.in proœ-
mio, inſtitut.admonens nos, ne nouarum opi
4 nionum † inuentores eſſe vellimus.relatus per
Natt.conſ.149.nu.7.

Nec obſtant tex.qui in contrarium allegari
ſolent, ſcilicet.l.neque.C. de muner.patrimo.
lib.11.l.1.C.de his qui num.libero.ſe excuſ.co.
lib.& l.2. §. quæ patrimoniorum. ff. de excuſ.
muner. quia licet allegati text. generaliter lo-
quantur quòd numerus liberorum non excu-
ſet à muneribus, quæ patrimoniorum ſunt, ta-
men reſtringi debent quoad numerum quin-
que liberorum, non autem extendi ad nume-
rum duodecim liberorum, de quo.l.ſi quis de
5 curio.expreſſim loquitur, ad hoc vt iura † iuri
bus concordentur. Ita ſentit Io. de Platea. in
d.l.1.C.de his qui num.libero.ſe excuſ.& in al
legata. l. neque. C. de muner. patrimo. lib.10.
vbi tex. illum indefinitè loquentem intelligit,
& reſtringit ad numerum quinq; liberorum.
Ita etiam ad dictam.l.neque. reſpondit Guid.
Pap.quæſt.401.

Neque obſtat etiam ſi dicatur dictam. l. ſi
quis Decurio.C.de Decurio.non comprehẽ-
dere patrimonialia munera, cum indiſtinctè
6 † de munerib. loquatur, quorum appellatio-
ne non comprehendũtur patrimonialia, per
text. in l.qui immunitatem. C. de muner. pa-
trimon.lib.10. vbi conceſsio immunitatis in-
difinitè facta, non refertur ad munera realia.

Quia illud verum eſt vbicunque ſimplici-
ter ſit remiſsio munerum ab homine, tunc
enim ſtrictè intelligitur de muneribus perſo-
nalibus tantum, nõ de patrimonialibus, ſecus
eſt vbi ſumus in legis diſpoſitione, quia in ea
7 latior † ſit interpretatio, quàm in diſpoſitione
hominis. vt not.Bald.in l.quiſquis.nu.4. C. ad
l.Iul.Maieſtat.Dec.conſil.258.nu. 9. Eo enim
caſu vbi de legis interpretatione agitur, mune
rum appellatio generaliter intelligitur; maxi-
mè vt contrarietas legum, vel ſuperfluitas cui
tetur. quæ ſanè ſuperfluitas induceretur, ſi eo
modo text.in d.l.ſi quis Decurio.interpretare
mur, vt loquatur de perſonalibus, non de pa-
trimonialibus muneribus, cum reſpectu per-
8 ſonalium † numerus tantum liberorum quin
que ſufficiat.l.1.C. de his qui num. liber. ſe ex-
cuſ. qua lege cum prouiſum fuerit ſuper per-
ſonalibus, ad ea tantum l. ſi quis decurio. re-
ſtringi non debebit.

Poſſent & aliæ adduci reſponſiones, quas
conſultò prætereo, cum per ſe res clara ſit, &
nullam patiatur difficultatem, vt ex ſupra ad
ductis liquet.

SVMMARIVM.

1 *Exemplatio priuilegij legitime fieri non poteſt, niſi par-tis, cuius intereſt, citatio in exemplatione interueniat.*

2 *Legitimatio per comitem Palatinum facta non ſubſiſtit, ſi de originali priuilegio legitimationis non conſtat.*

3 *Legitimatio non valet, quando de eius obreptione vel ſubreptione apparere poteſt.*

4 *Argumentum a maiori ad minus negatiue in iure frequens & fortiſſimum eſt.*

5 *Legitimatio quæ per ſubſequens matrimonium fit, maior eſt legitimatione facta priuilegio ſeu reſcripto Principis, & alio quocunque modo.*

6 *Fictio plus quàm veritas operari non poteſt, quando defectu materia ſubiecta, ſecundum veritatem aliquid induci non poteſt.*

7 *Legitimandi ſpurios conceſſa facultate, non poſſunt legitimari ſpurij, quibus ius diuinum vel naturale repugnat, ſed tantum ſpurij a lege ciuili ſeu poſitiua improbati.*

8 *Legitimati reſcripto Principis, quibus obſtat impedimentum a iure diuino cauſatum, non ſunt, nec eſſe poſſunt vere legitimati, ſed potius diſpenſati.*

9 *Comiti Palatino conceſſa facultas ſpurios legitimandi, non extenditur ad ſpurios, quibus obſtat impedimentum a iure Diuino cauſatum, quod eſt, quando tempore natiuitatis inter eius parentes matrimoniũ eſſe non poterat.*

10 *Imperator non poteſt legitimare natum ex his, inter quos matrimonium eſſe non poterat, ex prohibitione iuris diuini, vt natum ex coniugato & ſoluta.*

11 *Legitimandi conceſſa facultas, ad diſpenſandi fa-*

cultatem non extenditur.

12 *Legitimatio eſt fauorabilis, diſpenſatio verò odioſa.*

13 *Ius in ſpe conſiſtens quando ſit conſiderabile.*

14 *Legitimatio reſpectu bonorum feudalium requirit conſenſum agnati, ad quem feudum eſſet reuerſurum, aliàs ei non præiudicat.*

15 *Legitimationis cauſa generales ſunt, quia primæuo iure omnes legitimi naſcebantur.*

16 *Legitimatio, quando ſit ab inferiore à Principe, cauſa concernens fauorem publicum, vel magna literatura requiritur.*

17 *Legitimandum eſſe bona indolis eſt cauſa ſufficiēs legitimationis in Principe, ſecus in inferiore.*

18 *Legitimationis data inualiditate, bona ad eum pertinent, qui ab inteſtato ſucceſſurus fuiſſet.*

CONSILIVM LXI.

VISIS inſtrumentis legitimationis & teſtamenti à quondam Illuſtriſſimo Domino Ludouico Scarampo factis, nec non allegationibus Doctiſſimi iure conſulti, & Illuſtr. Senatoris Domini Anthonij Bellacombæ, abundè exacteque ſcriptis, quibus velle aliquid addere eſſet faſcibus ſolem illuſtrare, cogor ſecundum ea quæ proponuntur eius concluſiones, veluti iuri conſonas ſequi. Nam certi iuris eſt, tenorem allegati Imperialis priuilegij, conceſſionis facultatis legitimandi filios ſpurios, inſertum in dicto inſtrumento legitimationis, non probare, nec fidem aliquam facere aduerſus Illuſt. Ioan. Franciſcum Scarampum, nepotem ex fratre dicti Ludouici, nòn interuenientē in dicto inſtrumento legitimationis, vt multis probatur auctoritatibus à Domino Bellacomba, & à Portio in ſuis communibus opinio. libro 1. concluſ. 43. in ampliat. 31. cumulatis, vbi concludit in exem
1 platione † priuilegij requiri partis citationem. quod etiam voluit Dec. conſil. 338. & 393. Quibus deſeruiunt, quæ in terminis noſtris ſcribit Pariſ. conſil. 3. numero 10. & ſequentibus conſil. 4. numero 6. conſil. 12. numero 133. & ſequentibus conſil. 32. numero 123. & ſequentibus volum. 2. & Berou. conſil. 177. numero 71. & ſequentibus volum. 2. vbi etiam expreſſe dicit, non ſufficere quòd oſtendantur plura inſtrumenta legitimationum factarum virtute prædictæ conceſſionis, de alijs perſonis. Cagnol. in authen. ſi quis in aliquo numero 63. C. de eden. Quibus deſeruiunt quæ de inſertione tenoris alicuius priuilegij, ſeu reſcripti, abunde citantur per nos in Deciſione Senatus Pedemonta. 169. numero 1.
2 Hinc fit, vt non conſtito de originali † dicti priuilegij, non ſubſiſtat prædicta legitimatio.

Secundò, dato quòd de prætenſo originali
conſtaret, dicimus prædictam legitimatio-
3 nem † corruere, propter ſubreptiones & obreptiones diſertè deductas per Dom. Bellacombam, præſertim quòd non fuerit expreſſum præfatum Antonium tempore legitimationis eſſe infantem, imo præſuppoſitum maiorem infante, vt ex illis verbis in legitimatione poſitis, videlicet, ſperantque quòd ipſe Dominus Antonius tanquàm benè nutritus, & bonæ indolis reſpectu incontinentiæ, neceſſariò elicitur, quæ qualitates non poſſunt eſſe in infante. Ita nominatim ſentit Anchar. conſ. 241. volum. 2. verſic. his præmiſſis quem refert & ſequitur Ioan. Crotus conſ. 60. nume. 18. & ſequen. vbi conſuluit in ſimili legitimatione Natt. conſ. 368. nume. 9. Curt. Iun. conſil. 75. num. 5. celſus vgo conſ. 73. nume. 20. & 21.

Tertiò, non ſubſiſtit dicta legitimatio defe-
4 ctu poteſtatis, arguendo à maiori † ad minus negatiuè, quod in iure frequens eſt & fortiſſimum. c. ſicut ergo 8. quæſt. prima. cap. ſi Paulus. 32. quæſt. 5. c. cùm in cunctis. de electio. & ibi Doct. quo argumento vtitur gloſ. in l. 2. C. in quib. cauſ. in integ. reſtit. nō eſt neceſſ. quod argumentum ſic deducitur. Nam potentior,
5 & maior eſt legitimatio † quæ fit per ſubſequēs matrimonium, quàm illa quæ fit priuilegio, ſeu reſcripto Principis, aut quouis alio modo. ca. tanta in princip. qui fil. ſint legitim. cum alijs per nos citatis in Deciſ. Senat. Pedemonta. 119. num. 19. Tiraquel. de iure primogenit. quæſt. 34. num. 53. & Pariſ. conſ. 13. num. 39 & ſequen. volum. 2. At per ſubſequens matrimoniū, etiam ſi mortua prima vxore prædicti Domini Ludouici, ab eo cum dicta Margarita matre dicti ſpurij, contractum fuiſſet, non legitimaretur dictus Antonius ſpurius. d. cap. tanta. latè in Deciſione Senat. Pedemon. 119. num. 19. Afflict. in tit. ſi de feud. fuer. controuerſ. inter Domin. & Agnat. § naturales. in vltimo Notab. num. 10. Berou. conſi. 166. nu. 3. & pluribus ſequen. volum. 2. Iunctis alijs allegatis per Dominum Bellacombam. Ergo per reſcriptum, ſeu priuilegium Imperatoris, legitimari non potuit prædictus Antonius.

Et huic argumēto facit quod dicitur, fictio-
6 nem † non poſſe plus operari quàm veritatē, quando propter defectum materiæ ſubiectæ non poteſt ſecundum veritatem aliquid induci. tex eſt in l. ſi paterfamilias. in fin. & l. ſeq. ff. de adoptio. quem citat Bar. in l. eius qui. nu. 4. & 5. ff. ſi cert. petat. Iaſ. ibi poſt Alex. in l. ſi filiusfamilias. num. 2. ff. ſi cert. pet. Socin. conſi. 23. num. 16. volum. 1. & in d. deciſ. Pedemont. 119. num. 19. ſicut ergo dictus Antonius non potuiſſet legitimari per ſequens matrimonium dictorum Ludouici & Margaritæ, ſi illud contraxiſſent, multo minus potuit legitimari per aſſertum reſcriptum.

Nec obſtant illa verba generalia, ſeu vniuerſalia, quoſcunque ſpurios &c. Quandoquidem conceſſa facultate alicui legitiman-
7 di † quoſcunque ſpurios, non tamen pote-

rit

rit legitimare ſpurios, quibus ius diuinum ſeu
naturale repugnat, ſed tantum ſpurios à le-
ge ciuili, ſeu poſitiua improbatos. Ita expreſ-
ſe dicit Bal. poſt glo. penult. in l. filius à patre.
§. fin. verſicu. generaliter. in illis verbis, qua-
licunque ſtatu. ff. de liber. & poſthum. &
ibi Iaſ. nume. 2. poſt Angel. Imol. Cuman. &
Alex. per eum citaros, & alios de quibus in di-
cta Deciſ. Pedemonta. nu. 8.

Et hæc concluſio comprobatur alia com-
muni concluſione, de qua per Deci. conſil.
338. num. 3. & ſequen. latè in dicta Deciſ. Pe-
demonta. 116. num. 13. & 14. & Rol. à Val. d.
conſ. 86. num. 47. volum. 1. à dicto Domino
8 Bellacumba citatos, videlicet, legitimatos † re
ſcripto Principis, quibus obſtabat impedimẽ-
tum à iure Diuino cauſatum, non eſſe, nec di-
ci poſſe verè & propriè legitimatos, ſed po-
tius diſpenſatos. Dec. conſ. 393. num. 10. Hinc
9 fit vt conceſſa alicui Comiti † Palatino facul-
tate legitimandi ſpurios, non cenſeatur con-
ceſſa facultas diſpenſandi ſpurios, quibus ob-
ſtat impedimentum à iure Diuino cauſatum,
prout eſt in caſu noſtro, in quo tempore con-
ceptionis & natiuitatis dicti Antonij, nullo
modo potuiſſet eſſe matrimonium inter di-
ctum Dominum Ludouicum, & Margaritã
vxoratam. Ita nominatim decidit Pariſ. d.
conſ. 12. num. 29. & duobus ſequen. poſt plu-
res Doct. per eum citatos Berou. conſ. 176. nu.
39. & ſequen. volum. 2. vbi poſt Hoſtien. Ioan.
Andr. Butr. & Paul. & Caſtr. locis citatis, dicit
10 Imperatorem † ipſum non poſſe legitimare
natum ex his, inter quos non poterat eſſe ma-
trimonium ex prohibitione legis Diuinæ, &
ponit exemplum in nato ex coniugato & ſo-
luta. quòd etiam expreſſe ſentit Ioan. Crot. d.
conſ. 60. num. 21. At in dicto priuilegio Impe
11 riali ſola facultas legitimandi † quoſcunque
ſpurios conceſſa legitur, ergo in ea non cen-
ſetur conceſſa facultas diſpenſandi. & ratio
12 in promptu eſt, quia legitimatio † eſt fauora-
bilis, diſpenſatio vero odioſa. c. 2. de fil. præsbi
tero. Ita concludit Dec. d. conſ. 338. num. 3. &
5. & conſ. 393. num. 10. poſt Caſtren. Anchar.
& Corn. per eum citatos. Pariſ. conſ. 1. nu. 53.
& conſ. 2. num. 21. volum. 2. Ideò de vna ad
aliam non rectè inſertur vulg. l. fina. ff. de ca-
lumniato. apoſitè in terminis noſtris Curtius
iun. conſ. 75. num. 8. & 9. Berou. expreſsè dicto
conſ. 179. nu. 42. vol. 2. Pariſ. conſ. 8. nu. 23. & ſe
quen. vol. 2.

Quartò, corruit dicta legitimatio, quia legi
tur facta ſine iuſta cauſa, in præiudicium dicti
Domini Io. Franciſci nepotis ex fratre non ci
tati, habentis ius in bonis feudalibus virtute
13 antiquæ inueſtituræ, quod ius † licet eſſet in
ſpe, tamen erat conſiderabile, cum eſſet radi-
catum in cõtractu dictæ antiquæ inueſtituræ,
vt multis auctoritatibus comprobat Domi-
nus, Bellacomba. Quibus accedunt cumulata
per Io. Crot. conſ. 90. num. 19. 20. 25. & ſequen.
aliaque per Math. Brun. inter conſi. vltima.
volunt. 175. num. 14. poſt plures per eum cita
tos, & in Deciſ. Pedemonta. 179. nume. 7. &
Modern. Pariſ. de feud. titu. 1. §. 8. gloſ. 1. num.
39. verſ. Sed adhuc, & num. ſequen. vbi poſt
Lud. de ſar. & Zazium locis citatis, expreſsè
14 dicit in legitimatione † requiri conſenſum
agnati, ad quem feudum eſſet reuerſurum,
alioquin ei non præiudicare legitimationem
Dec. conſ. 425. num. 9. & 10. poſt plures ibi re-
latos. quod etiam voluit Socin. Iun. conſ. 95.
num. 34. & plurib. ſequen. volum. 3. vbi num.
45. & 47. & 52. dicit hæc præſertim procedere
in feudo antiquo, de quo non fuit facta men-
tio in legitimatione, cuius qualitatis taciturni
tas, facit legitimationem eſſe ſubreptitiam, ad
ducens ad hoc Ruin. conſ. 39. num. 13. volum.
1. ita tenere, & num. 54. reſpondit ad id quod
obijci poſſet fuiſſe narratum in legitimatione
extare filium ex fratre, qui non facta legitima
tione erat ſucceſſurus in feudo. Quo ſtante
non debuit ſine iuſta cauſa, & non conſentiẽs
priuari ſuo iure, vt latè comprobat Dec. conſ.
393. num. 11. poſt Bald. Butr. Anchar. Alex. &
Curt. ibi citatos. Pariſ. d. conſ. 12. nume. 153. &
plurib. ſequen. vbi num. 163. dicit rationes, ſeu
cauſas generales, ꝓpter quas fit legitimatio,
15 præſertim illa, ꝙ primæuo iure naturæ om-
nes naſcebantur legitimi, nõ eſſe conſiderabi-
les. Idem expreſsè dicit Curt. Iun. conſ. 75. nu.
3. & 4. Quo loci nominatim inquit Doc. com
16 muniter tenere, quòd quãdo inferior † à Prin
cipe facit legitimationem, requiritur cauſa
concernens fauorem publicum, vel magnam
literaturam. & Curt. refert & ſequitur ſoarez.
in ſuo Theſaur. recept. ſentent. in litera l. verſ.
legitimandi poteſtatem adeptus. citãs Didac.
de ſponſal. in 2. parte cap. 8. §. octauo nu. 6. &
vltimo. quod fuit de mente Socin. Iun. d. cõſ.
95. num. 47. volum. 3. Berou. conſ 175. nu. 24.
25. 31. in fi. & 32. & 33. volum. 2. vbi nomina-
tim dicit, quòd illæ cauſæ quòd legitimandus
17 † ſit bonæ indolis, & præ ſe ferat ſpem virtu-
tis, & quòd nihil peccauit, nec portare de-
beat iniquitatem patris, non ſunt iuſtæ, & pro
pterea non ſufficiunt in legitimatione facta à
Comite Palatino, qui non poteſt legitimare
niſi ex veris, & iuſtis cauſis, alioquin non va-
let legitimatio. ita expreſsè dicit Berou. d. con
ſil. 179. num. 46. poſt Bald. Alexan. & Præpo-
ſit. per eum allegatos. Ioan. Crot. d. conſi. 60.
num. 30. & ſequen. & conſ. 99. num. 3. & conſ.
144. num. 33. & hæc multo magis procedunt
quando legitimatio fieret poſt mortem Im-
peratoris concedentis facultatem legitiman-
di, ſub ea forma, qua legitur conceſſa in caſu
noſtro, videlicet, de plenitudine poteſtatis
Imperialis, quæ non habet effectum, niſi ex
nuda Imperatoris voluntate, quæ ceſſat mor-
tuo concedente. Ita in terminis noſtris de iu-
re reſpondit Alciat. reſponſ. 201. num. 14. 15.
& 59.

Quintò non habet effectum dicta legitima
tio quo ad bona ſcita in comitatu Aſtenſi, &
Marchionatu Montisferrati, cum ſint ſubie-
cta Principibus habentibus iura Imperialia
in prædictis Comitatu & Marchionatu, in
quib. ea poſſunt, quæ Imperator in ſuo Impe-

 rio,

ſio, vt multis auctoritatibus probat Dominus Bellacomba. Quibus addo Alciat. dicto reſponſ. 201. nu. 22. loquentē in legitimatione facta per Papam in terris Ducis Ferrariæ. & nume. 26. reſpondet ad clauſulas derogatorias, & ad plura alia. Signor. de Homod. conſi. 219. Dec. conſi. 557. colum. fina. Pariſ. conſil. 2. nume. 13. 17. 18. volum. 2. Nenizan. conſi. 99. nume. 4. & 5. vbi allegat Decretum Aſtenſe, quòd nullus poſſit impetrare legitimationē ſine licentia Principis.

Stante igitur inualiditate dictæ legitimationis, corruunt donatio, & legata ipſi Antonio a prædicto Domino Ludouico facta. ex latè deductis per D. Bellacombam. quibus conueniunt quæ in ſimilibus terminis ſcribit Berou. d. conſil. 176. nume. 46. & ſequen. volum. 2. Math. Bru. inter conſil. vltim. volunt. 175. nume. 39. vbi concludit data validitate legitima
18 tionis † hæreditatem pertinere ad venientes ab inteſtato. & Io. Dil. Dur. inter dicta conſil. vltim. volunt. 174. nume. 3. & ita iuris eſſe cenſeo, ſalua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Filio per patrem donata ex cauſa futuri matrimonij, conferri alijs fratribus & cohæredibus non debent, nec in legitimam imputari.*

2 *Donatio ſimplex, & non conditionalis, ſeu ob cauſam, quæ ſit.*

3 *Donatio tunc conditionalis, ſeu ob cauſam dicitur, quādo reſpicit fauorem & commodum donantis, & non excludit liberalitatem.*

4 *Conditio ſi non reſpiciat donantis commodum, ſed futurum euentum, tunc dicitur vera donatio ex liberalitate donantis, non conditionalis.*

5 *Donatio ſimplex facta deſcendenti ab aſcendente non confertur, niſi in duobus tantum caſibus.*

6 *Donata à patre filio vt efficiatur clericus non conferuntur.*

7 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale in iure validum.*

8 *Pater quod titulo donationis dat filio, non imputatur in legitimam, ſecus verò ſi non expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat.*

9 *Donata filijs a patre inter viuos non conferuntur, nec imputantur in legitimam.*

10 *Paria ſunt actum à principio eſſe purum, vel conditionalem, ſed poſtea purificatum.*

11 *Verba per ſe & eius hæredes, in donatione poſita, quid operentur.*

12 *Clauſula omni meliori modo, quid operetur.*

13 *Verba promiſſionis facta per donantem, de non inferendo moleſtiam donatori, & eius hæredibus, in rebus donatis, quid operentur.*

13 *Lis & moleſtia in re aliqua quando inferri dicatur.*

14 *Hæres quilibet pro portione hæreditaria contra factum defuncti, non ſolum agere non poteſt, imo ſi agat exceptione repelli poteſt.*

15 *Euictionis quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*

16 *Hæres contra factum defuncti venire non poteſt, etiam ſi ius ei ex perſona ſua propria competat.*

17 *Clauſula geminata in contractibus appoſita, videlicet, promittunt contrahentes cum iuramento attendere, & obſeruare contenta in inſtrumento, quid operetur.*

18 *Paria ſunt aliquid exprimere verbis, aut exprimere rebus, aut factis.*

19 *Paria ſunt aliquid exprimere nomine proprio, vel circumlocutione per indubitatas circumſcriptiones.*

20 *Paria ſunt aliquid exprimere virtualiter, vel tacite.*

21 *Inuentarij confectio hæredi ius ſuum conſeruat, & operatur ac ſi hæreditatem non adiuiſſet.*

CONSILIVM LXII.

RErlectis inſtrumētis donationis quorundam prædiorum vrbanorū & ruſticorum à quondam Euaſio Bellono factæ Paulo Emilio, eius filio primogenito, ex cauſa matrimonij, tunc cum Domina Bartholomea della Salla contrahendi, Ac teſtamenti præfati quondam Domini Euaſij, nec non prudentiſſimorum iuriſcōſultorum Franciſci Bugiellæ, Io. Baptiſtæ Riſichi, & Io. Iacobi Ciualerij reſpōſis diſertè conſcriptis, Requiſitus de ſubſcriptione, Non poſſum niſi in eorum ſententiam, veluti iuri conſonam deſcendere. videlicet, bona Paulo Emilio a patre ex cauſa tunc futuri matrimonij cū prædicta Domina Bartholomea contrahendi do
1 nata, † nō debere alijs fratribus cohæredibus teſtamentarijs conferri, nec in legitimam imputari, iuribus & rationibus a prædictis conſulentibus abundè adductis. Præſertim quia præ
2 dicta donatio † ſit ſimplex, & non conditionalis, ſeu ob cauſam, prout eam eſſe talē multis rationibus & auctoritatibus defendit Crauet. d. conſil. 85. ab ipſis conſulentibus allega
3 to. vbi num. 2. Concludit, donationem † tunc dici conditionalem, ſeu ob cauſam, quando cauſa reſpicit fauorem, & cōmodum donantis, & non excludit liberalitatem, quem refert & ſequitur Viu. lib. 4. commun. opinion. verſicu. Donatio ſub conditione. vbi dicit ꝙ quā
4 do conditio † non reſpicit donantis commodum, ſed futurum euentum, tunc huiuſmodi conditio non impedit quominus dicatur vera donatio, Quia non cenſetur donans moueri ad donandum contemplatione illius caſus, ſed ex ſua liberalitate. Non tamen vult donare niſi caſus eueniat. Sequitur Tiraquel. in repetit. l. ſi vnquam. in verbo donatione largitus. nume. 45. & iſto caſu non confertur regulariter. vulga. l. illud. §. fina. C. de collatio. vbi Bartol. & communiter Doct. Quem tex. Ale
5 xand. ita ſummat. Donatio † ſimplex facta deſcendenti ab aſcendente non cōfertur, niſi in duobus caſibus, ſcilicet, ꝙ ita a donāte expreſſum ſit tpe donationis, vel ꝙ petens collationem,

nem,habeat dotem,vel donationem propter
nuptias,quam teneatur conſerre. At in caſu
noſtro cauſà matrimonij cõtrahendi adiecta
donationi, non reſpicit commodum ſeu fa-
uorem patris donantis,Nec excludit liberali-
tatem,licet fuerit facta in euentum ſubſequu-
ti matrimonij, ergo non debet conferri, nec
etiam in legitimam ſtante iuramento imputa
ri.Crauet.conſi.126.num.2.qui licet loquatur
6 in donatione †.facta filio, vt efficiatur cleri-
cus, idem tamen dicendum eſt ſi fuerit facta
vt filius matrimonium cõtrahat. Cùm valeat
7 argumentum † de matrimonio carnali ad ſpi
rituale.latè Euerard.ſuis locis legalibus capit.
33.Et Crauet. refert & ſequitur Viuius d.lib.4.
Commun.opinio.verſic.Donatio facta a pa-
tre filio.verſic.& donatio iſta.Idem tenet Ale
xand.conſil.142.nume.18.volum.2.poſt Bart.
in l.1.§.ſi parens.ff.ſi quis a Parent.fuer. manu
miſſ.concludentes per text.in d.l.ſi quando.§.
& generaliter.C.de inoffi.teſtam. quòd quan-
8 do pater † titulo donationis donat filio, non
computatur in legitimam, ſecus ſi pater non
expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat.
quos refert.& ſequitur Iaſ.in l.ſi quando.§.&
generaliter nume.3.verſicu.ſecundo nota.C.
de inoffic.teſtam.& Iaſ. refert. & ſequitur Vil-
lalob.lib.4.commun.opinio.verſic. in iſtis do
nationibus factis per patrem filijs. verſicu. &
nota quòd ſtante dicta lege vbi expreſsè dicit
9 quòd donata † filijs inter viuos non conferũ-
tur,nec imputantur in legitimam.Quam opi-
nionem ſequitur,affirmans eſſe communem,
Gribal.lib.4.commun. opinio. poſt Alexand.
d.conſil.8.nume. 1. & ſequen. vol. 2. Eandem
ſententiam pariter quo ad imputationem in
legitimam ſequuntur Domini Roll. à Vall.
conſil.11.nume.32.volum.3.& ſi ſecus ſentiat
quoad collationem, & Berengar. in repetit.l.
in quartam.nume.87.& ſequen.ff.ad l.Falcid.
licet & ipſe num.73. teneat donationem à pa-
tre factam filio contemplatione matrimonij
non eſſe ſimplicem, ſed ob cauſam, cuius con
trarium verius eſt, ex Crauet. & alijs ſupra ci-
tatis.

Prætereà poſito quòd eſſet donatio ſub cõ
ditione,vel ob cauſam, non ne cum cauſa ob
quam fuit facta donatio ſit ſequuta, dicetur
purificata donatio,certè ſic.l.1.§.quod ſeruius
l.ſi donatarius.ff.de condict.cauſ. dat. Quo fit
vt de ea idem iudicandum ſit quod de dona-
10 tione pura,quia paria † ſunt actum eſſe a prin
cipio purum,vel conditionalem,& poſtea pu
rificatum teſte Bald. in l. cùm teſtamento. in
fin.C.de manumiſſ.teſtamen.Ruin.conſi.139.
nume.7.volum. 2. cum ſimil. congeſtis a Da-
moud.in ſuo Enchitid.Parium verſicu.Actus
purus & purificatus.& verſicu. cauſa extincta.
& verſicul. Contractus purus, & contractus
conditionalis. At ſi donatio de qua agitur
fuiſſet a principio pura, non veniret con-
ferenda, iuribus ſupra allegatis. Ergo nec iſta
conditionalis purificata.

Rurſus præmiſſis ceſſantibus, quæ tamen
vrgentiſſima ſunt, meo & quidem puſillo iu-
dicio,ſine difficultate videtur caſus noſter, at-
tenta virtuali prohibitione collationis bono-
rum donatorum,reſultante ex verbis in dicto
inſtrumento multiplicatis.

Et primo dum prædictam donationem fe-
cit per ſe ſuoſque hæredes, quæ verba dicun-
tur etiam afficere & obligare ipſius donantis
hæredes ad obſeruãtiam donationis.l. 2.§. Itẽ
in facto.& l.4.in princ.& vbique Docto.ff. de
verbor.oblig.cum ſimil.

Secundò ex illis verbis, donat titulo dona-
tionis Paulo Emilio ſtipulanti pro ſe & ſuis
hæredibus. Quibus ius mortuo donatario in
bonis donatis acquiſitum dicitur d.l.2.§.fina.
& l. ſequen. l.ſtipulatio iſta in princip.& §. ſi-
cut.& vbique Barto. & Docto. eodem titulo.
11 quæ quidem verba † per ſe & hæredes ſuos,
& alia pro ſe & hæredibus ſuis, redderentur
omnino vana, & ſine effectu operandi. con-
tra.l.ſi quando.ff.de legat. 1. ſi locus eſſet præ-
tentiæ collationi, Quoniam nec hæredes do-
nantis obligarentur pro eorum portione,nec
hæredes donatarij perciperent integrè bona
donata,contra iuris diſpoſitionem,& mẽtem
contrahentium, qui voluerunt bona donata
ſemper & perpetuò eſſe ipſorum donatarij,&
eius hæredum reſpectiuè.

Tertiò ex illa clauſula omni meliori mo-
do &c. quæ operatur vt actus valeat eo mo-
do quo melius valere poteſt.latè Alex.conſil.
80.nu.3.& ſeq. vol. 5. quem refert & ſequit in
terminis donationis Dec. cõſi.14.nu.3.conſil.
74.nume.4.Celſ.Vgh.conſil.120.num. 54. At
melius valeret donatio præſuppoſita prædi-
cta prohibitione collationis, Ergo cum tali
prohibitione facta cenſeri debet.

Quartò ex illa clauſula, Ita quòd de cætero
poſſit & valeat ipſe Paulus Emilius,& eius hæ
redes de dictis rebus,bonis, & iuribus ceſſis,&
donatis,agere, & diſponere, tamquàm de re-
bus proprijs,finito tamen vſufructu. At data
dicta collatione, nõ poſſet prædictus Paulus,
eiusve hæredes de dictis bonis donatis de cæ-
tero agere,& diſponere,quod eſt contra men
tem contrahẽtium, Ergo collationi prædictæ
locus eſſe non poteſt.

Quintò, colligitur prohibitio dictæ colla-
tionis ex illis verbis,& pro præfatis bonis do-
natis prædictus Dominus Euaſius promiſit
prædicto D. Paulo Emilio nullam vnquàm
litem, moleſtiam, aut controuerſiam infer-
re,directè, nec per indirectum, Quinimo di-
cta bona defendere ab omni perſona, & præ-
dictum Paulum Emilium cæteris, facere po-
12 tiorem, & anteriorem, quæ verba † ope-
rantur vt nec ipſe, nec eius hæredes, hæ-
redúmue ſucceſſores controuerſiam faciant
prædicto Paulo Emilio, eiúſue hæredibus
in rebus donatis. text. eſt expreſſius in d.l. ſti-
pulatio iſta.§.ſed quatenus.ff.de ver.obl.ſicut
igit Euaſius donator pro pdictis bonis aliquã
litem,moleſtiã, ſeu cõtrouerſiã inferre nõ po
tuiſſet, verum tenebatur ipſum, & eius hære-
des præ cæteris potiorem facere, & anterio-
rẽ,ſic iure non poſſunt hæredes prædicti Eua-

ſij aliquam moleſtiam , & controuerſiam
in dictis bonis prædicto Paulo Emilio infer-
re,quin potius tenentur illum præ cæteris po-
tiorem,& Anteriorem facere , ergo collatio-
nem petere nõ poſſunt.Cùm per eam lis, mo
13 leſtia, † & controuerſia inferretur dona-
tario.

Sextò, arguitur prohibitio collationis ex
promiſſione euictionis expreſſe á prædicto
Euaſio donatore pro ſe & ſuis hæredibus præ-
dicto Paulo Emilio præſenti,ſtipulanti pro ſe
& hæredibus ſuis , facta:qua promiſſione eui-
ctionis ſtante,certi iuris eſt quemlibet hæredē
14 † pro portione hæreditaria , non ſolum non
poſſe agere,ſed ſi agat repelli exceptione , per
regulam de qua in l. vendicantem. ff. de euict.
15 .Ibi quem de euictione † tenet actio, eundem
agentem repellit exceptio . Quæ regula locũ
habet etiam ſi hæres ageret ex iure ſibi com-
16 petenti , ex ſua perſona propria, † modo tale
ius eidem vti hæredi cõpetat.l. 2.§. ex his.vbi
Iaſ.num.3.verſ.2.per illum tex. ff. de verb.ob-
ligatio. At ius petendæ collationis bonorum
dictorum, non competit niſi quis ſit cohæres
vniuerſalis. tot. titu. C. de collatio.ergo peti,
nec opponi non poteſt dicta collatio , facit
tex.in l.4.§.ſi is qui duplam. vbi Bart.& Doct.
ff.de verb.obligatio.

Septimò huiuſmodi prohibitio collationis
rerum donatarum ſimiliter apertè elicitur ex
17 illa clauſula geminata , † promittunt cum iu-
ramento perpetuò obſeruare dictam dona-
tionem,illamque ſemper & perpetuò habere
ratam,gratam validam, & firmam , attēdere-
que,& in aliquo non contrauenire,dicere,vel
opponere,aliqua ratione, occaſione,vel cau-
ſa,de iure,vel de facto , ēt ſi de iure poſſet. &c.
quæ verba ſemper & perpetuò,denotant tem
poris infinitatem.ex adductis à Cæphal. conſ.
40.nu.5.& 13.Quæ quidem clauſulæ etiam ob
ligant prædictos hæredes ad eorum obſeruan
tiã iurib. vulg. ſupra adductis , & cùm ſint vni-
uerſales, omnes caſus,qui in vniuerſo poſſint
comprehēdi,complectuntur. teſte Natt. cõſ.
525.nu.23.& ſequen.Burſ. conſ. 86.num.13.&
pluribus ſequen. Quib. clauſulis ſaltem ſimul
iunctis attentis, manifeſtè apparet prædictum
Euaſium donanrē voluiſſe bona donata ſem-
per & perpetuò ſpectare, & pertinere ipſi Pau
lo Emilio donatario,eiuſue hæredibus,& pro
hibuiſſe omnem litem,moleſtiam,& contro-
uerſiam fieri prædicto Donatario in dictis bo
nis donatis , Proinde etiam collationem di-
ctorum bonorum donatorum alijs fratri-
bus .

Nec dicatur talem prohibitionem debere
18 expreſſe fieri,quia paria † ſunt exprimere ver
bis,& exprimere rebus aut factis : & exprime-
19 re aliquid nomine proprio , † vel exprime-
re circumlocutiuè per demonſtrationem,vel
indubitatas circunſcriptiones ; & exprimere
20 virtualiter † & tacitè , vt diſertè & plenè
ſcribit Damouder. in ſuo Enchirid. Par. aut
ſimilium verſiculus exprimere rebus & ver-
bis. exprimere circumlocutiuè .& expreſſio
tacita poſt quamplurimos Docto. per eum
citatos.

Qua prohibitione virtualiter ſtante, patet
dictam collationem non eſſe faciendam , ſi-
ue donatio ſit ſimplex , ſiue ob cauſam.auth.
ex teſtamento.C.de collatio.Et propterea nõ
aduerſantur auctoritates in contrarium alle-
gatæ , quia nõ loquuntur in donatione in qua
clauſulæ prædictæ eſſent conſcriptæ , ex quib.
donantis mens clara depræhenditur.

Et hæc multo magis locum habere debent
21 ſtante inuentario, † cuius confectio conſeruat
omne ius eidem Paulo Emilio , competens ,
ita vt ex aſſerta additione hæreditatis, nullum
damnum ſentire debeat.d.l.fina. §. etſi præfa-
tam.& §.licentia.vbi communiter Docto. C.
de iur. delibet. cum ſimil. à prædictis Domi-
nis conſulentibus citatis. Et facit hæredem
cenſeri in eo ſtatu in quo eſſet,ſi hæreditatem
non adiuiſſet.Secundum Iaſ.in d.l.fi.§. in com
putatione,nu. 7. verſi. ſed melius.de iure deli-
ber.quem refert & ſequitur D. Rol.à Val.cõſ.
73.nu.2. vol. 1. At ſi hæreditatem non adiuiſ-
ſet,non eſſet locus collationi, cum non com-
petat niſi per viam exceptionis.

Nec obſtat declaratio facta a patre in eius
teſtamento , quia debuit fieri tempore dona-
tionis.d.l.penult.§.illud.in fine. C. de collatio.
l.perfecta.C. de donatio. quæ ſub mód. Alex.
d.cõſ.8.nu.2.Berengar.in d.l.in quarta. nu. 88.
verſ. arbitror.Gratt. reſpon.7. nume.42.& ſe-
quen.lib.2.

Nec nocet aditio hæreditatis facta à Paulo
Emilio , quia inuentarium legitimè confectũ
conſeruat omnia eius iura, vt ſupra diximus.
Accedat quod Generalis approbatio teſta-
menti, ex communi de qua teſtatur Ant. Ga-
briel.lib.6.commun.opinio.de legitima con-
cluſ.1,nu.7.& concluſione. 8.nu.2. poſt alios
per eum citatos,non præiudicat filio. aſſerens
hanc eſſe communem.

Concludo igitur cum prædictis Doctiſſi-
mis iurecõſultis,bona donata ſpectare prædi-
cto Domino Paulo Emilio donatario , pro-
inde conferenda non eſſe , legitimamque in
bonis hæreditarijs eidem deberi,Salua peritio
re ſententia .

SVMMARIVM.

1 *Hæredes aui & patris an teneantur reddere rationem adminiſtrationis per parentes in bonis vniuerſitatis facta.*
2 *Generalia verba quid operentur , & an adminiſtratores defunctos,comprahendant.*
3 *Adminiſtratorum rerum publicarum , hæredes an ad reddendam rationem adminiſtrationis factæ per defunctum cogi poſſint.*
4 *Defunctus & eius hæres iuris fictione vna & eadem perſona reputantur.*
5 *Filij ſunt pars corporis, & viſcerum patris.*
6 *Statutum ſi mandat carcerari debitorem, ad hæredem debitoris extenditur.*
7 *Hæredes quo ad actiones ciuiles, & rei perſecutorias ,*

qua

quæ ad defunctos ex contractu, aliaue cauſa peruenerunt, tenentur.

8 *Hæredes adminiſtratorum rerum publicarum, actionibus ciuilibus conueniri poſſunt.*

9 *Hæres ex delicto defuncti conueniri non poteſt.*

10 *Citatio per edictum an afficiat certos citandos.*

11 *Citatio per Principem tolli non poteſt, certũ tamen modum citandi, vt per edictum inducere poteſt.*

12 *Citationis illegitimæ ſi pars notitiam habeat, perinde ligatur ac ſi citatio legitima fuiſſet.*

13 *Citationis defectum, comparitio partis citatæ purgat.*

14 *Vniuerſitas quando procuratorem conſtituere vult, ſingula capita domorum vniuerſaliter & collegialiter congregari neceſſe eſt.*

15 *Clerico, ad reuocationem rei eccleſiæ male alienatæ, actio competit.*

16 *Populari cuilibet ad recuperationem bonorum, & pecuniarum ad rempublicam pertinentium, actio competit.*

17 *Offerens ſe defenſioni litis admitti debet.*

18 *Principis intereſt reſpublicas bene gubernari, bonis ſuis non priuari, male ablata reſtitui, neminem cum alterius iactura locupletari, & ius ſuum vnicuique tribui.*

19 *Reipublicæ qui ſemel rationem geſtæ adminiſtrationis reddidit, an denuo ad illam reddendam compelli poſſit.*

20 *Quitatio & liberatio geſtæ adminiſtrationis ita demum valet, ſi ratio fuit rectè perfecteq; reddita, aliàs non.*

21 *Decurionum duæ partes ex tribus interuenire debent, aliàs actus non valet.*

22 *Librorum publicatio, exhibitio, & oſtenſio inter ſe differunt.*

23 *Ratificatio debet fieri cum illis ſolemnitatibus, quæ in actibus ratificatis requiruntur.*

24 *Decurionum totus ordo repræſentatur per duas partes ex tribus decurionum.*

25 *Contractus in conſtructione maior ſolemnitas non requiritur, quàm in diſſolutione.*

26 *Taleæ in impoſitione duæ partes ex tribus decurionum interuenire debent.*

27 *Inconueniens allegare, ſoluere non eſt.*

28 *Inſpici non debet quod factum eſt, ſed quod fieri debebat.*

29 *Multa fieri prohibentur, quæ ſi fiant, & non opponatur tenent.*

30 *Taleæ debent imponi ad ratam regiſtri vniuſcuiuſque perſonæ ſingularis.*

31 *Ratificare aliquid factis, plus eſt quàm ratificare verbis tantum.*

32 *Tutoris ſecundi confeſſio & liberatio an proſit primo tutori, ne denuo ad reddendam rationem teneatur.*

33 *Teſtator tutorem à redditione geſtæ adminiſtrationis liberare poteſt.*

34 *Rerum ſuarum quilibet moderator eſt & arbiter.*

35 *Tutor ſecundus an poſſit liberare primum tutorem à redditione, rationis, & poteſt ſi ratio legitime reddita ſit, aliàs non.*

36 *Confeſſio ſola facta per eum, cui reddenda erat ratio, an ſufficiat ad liberandum obnoxium redditioni rationis.*

37 *Adminiſtrationis redditio actualis eſſe debet, & confeſſata non ſufficit.*

38 *Iuramentum quando actum inualidum non validet.*

39 *Iuramentum illam tacitam conditionem habet, vt ſemper ſuperioris auctoritas reſeruata cenſeatur.*

40 *Princeps contractus iuratos tollere non poteſt.*

41 *Intereſſe proprio quilibet renuntiare poteſt.*

42 *Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt.*

43 *Facta non præſumuntur niſi probentur.*

44 *Adminiſtrationis redditam rationem qui dicit, probare debet.*

45 *Iuramento purgatiuo quando locus non ſit, & quid ſi præſumptio iuris ſit contra iurare volentem.*

46 *Libri rationum adminiſtrationis rerum alienarum quando exhibendi ſint, & an qui allegat eorum amiſſionem probare debeat per teſtes, vel per iuramentum purgatiuum.*

47 *Probatio per iuramentum non admittitur, quando agitur de magno præiudicio.*

48 *Inſtrumentum in iudicio ſemel exhibitum, ſi iterum petatur exhiberi, an denuo exhibendum ſit.*

CONSILIVM LXIII.

ETſi ex iuris allegationib. nomine Capitum Domorum & fiſci, aduerſus omnes adminiſtratores & eorum hæredes iam exhibitis, ſublata putem omnia argumenta ad defenſionem dictorum adminiſtrarorum appellantium excitata, attamen poſtquàm pro dubijs datæ ſunt allegationes Aduocatorum partis conuentæ, non ab re eſſe exiſtimaui pro defenſione noſtræ ſententiæ ſingulatim dubijs excitatis, ſequendo ordinem proceſſus, reſpondere.

Et primo ad id quod opponit, nos delegatos non potuiſſe virtute reſcripti delegatorij compellere Dominos fratres vnquàm hære-
1 des † eorum patris & aui reſpectiuè, ad reddẽdum rationem adminiſtrationum prædictorum parentum, de bonis vniuerſitatis Bugellæ, & villarum mandamenti, tanquam tale reſcriptum ſit criminale, ſeu ſaltem mixtum, reſpondetur quòd ſi accuratè legantur reſcripta delegatoria tam nobis quàm Illuſt. Generalibus ſindicatoribus facta, præſertim reſcriptũ Dat. Ripolis die. 5. Iulij. 1561. & in Illuſtriſſimo Senatu præſentatum, videbitur ex certa ſcientia, plenitudine poteſtatis, auctoritate abſoluta Principis, nobis attributa plenaria poteſtas indiſtinctè & generaliter perſequendi, examinãdi, & inueſtigandi veritatem adminiſtrationum rerum publicarum & cuiuslibet rei ad prædictas adminiſtrationes pertinẽtis, & generaliter contra illos qui habuerunt adminiſtrationem bonorum vniuerſitatis prædictæ ex quauis cauſa, cum ſuis depẽdentibus, incidentibus, emergentibus, acceſſorijs, annexis, & connexis, nec non procedendi & compellendi quoſcunque olim adminiſtratores ad redditionem rationum, etiam quòd eas reddidiſſent, de eiſque quitationem reportaſſent cum interuentu iudicis, ſeu auctoritate ipſius Sereniſſimi Ducis, ſeu quondam Illuſt.

&

& Excellentiſſimi eius patris, non obſtantib.
quibuſuis legibus, ſtatutis, decretis, & conſtitu
tionibus, quibus expreſsè derogatur. ſub qui-
2 bus verbis generalibus, † indefinitis, ſeu potius
vniuerſalibus, dubium non eſt omnes admini
ſtratores tam viuentes, quàm defunctos veni-
re. vulg. l. ſi pluribus. ff. de leg. 2. l. Iulianus. ff. de
leg. 3. cum ſimil. Ita in ſimil caſu ſentit Beltr.
conſ. 90. col. 5. verſ. ad quod etiam facit tenor
eius reſcripti in 2. parte 2. vol. in quo manda-
3 batur olim adminiſtratores † cogi, & compel
li, ad redditionem rationis, & tamen etiam
agebatur contra hæredes eorum, qui admini-
ſtrarunt, vt apparet in d. conſ. col. 2. circa fin.
in illis verbis, tam viui, quàm hi qui ab hoc ſe
culo deceſſerunt. & col. 5. nu. 2. In illis verbis,
ac etiam hæredes olim ſindicorum, & hoc iu-
ri conſonum eſt, quia procedendo contra hæ
redes, dicitur procedi contra ipſos defunctos
adminiſtratores, & exactores, cum defunctus
4 & hæres † iuris fictione ſint vna, & eadem per-
ſona, vt in auth. de iureiur. à morien. præſtit. in
princip. l. fina. C. de impub. & aliis ſubſtitutio.
& vbique glo. & Docto. præſertim ſi ſint filij,
5 qui † ſunt pars corporis & viſcerum patris. l.
cùm ſcimus. in fi. & ibi Lucas. de Penn. C. de
agricol. & cenſit. lib. 11. latè Tiraquel. in repet.
l. ſi vnquam in præfatio. num. 5. & ſequen. fa-
ciunt quæ ſcribit Bart. in l. poſtulante in prin-
6 cip. ff. ad Trebel. quòd ſi ſtatutum † mandat
carcerari debitorem, extenditur etiam ad hæ-
redem. quem refert & ſequitur Dec. conſ. 536.
7 nu. 2. Nam certi iuris eſt, hæredes † prædicto-
rum defunctorum, quoad actiones ciuiles, &
rei perſecutorias, cogi poſſe, & teneri, ad red-
ditionem rationum, pecuniarum publicarũ,
quæ ad defunctos, quorum ſunt hæredes, ex
aliquo contractu, aliaue cauſa peruenerunt;
vt multis iuribus probatum legitur in ſexta cõ
cluſione dictarum allegationum, quibus addi
poteſt tex. in l. lege Iulia peculatus. §. lege iu-
lia de reſiduis. iunct. l. fina. ff. ad l. Iuliam pecu-
la. & de reſid. & in l. ex iudiciorum. ff. de accuſa
tio. & vbique gloſ. & in l. vnic. C. ex delict. de-
8 funct. quibus locis habemus hæredes † admini
ſtratorum rerum publicarum poſſe conueni-
ri actionib. ciuilibus, cum in his quæſtio prin-
cipalis ablatæ pecuniæ moueatur, nec agatur
ad pœnam, quo caſu dicitur merè ciuilis, vt
latè tradit clarus in ſua pract. crimin. §. fi. quæſ.
1. verſ. quartus caſus. Ideo nõ ſumus in caſu de
quo loquitur idem clarus loco ſupra citato,
verſic. tertius caſus. Quia vt ſupra dictum fuit,
non agitur ad pœnam contra hæredes, ſed ad
reſtitutionem pecuniarum publicarum, iuri-
bus proximè allegatis, quibus accedit tex. in l.
lucius. in fi. & ibi glo. ff. de iure fiſc.

Nec aduerſat Deciſ. Pedemonta. 152. cum
loquatur in diuerſis terminis, imo retotque-
tur ibi. nu. 8.

9 Præterea titulus. C. ex delict. defunct. † hæ-
red. non conuen. non procedit in caſu noſtro.
d. l. fina. ff. ad l. Iul. pecul. cum aliis ſupra allega
tis, ideo in hac ciuili actione idem ſtatuitur in
hærede, quod in defuncto. Et ex ſupraſcriptis
tollitur dubium, an nos delegati potuerimus
procedere aduerſus hæredes defunctorum,
qui bona reipublicæ adminiſtrarunt, recepe-
runt, nec reſtituerunt. ſaltem cùm legitimè ap
pareat alia omnia aduerſus clauſulas ex certa
ſcientia, & alias clauſulas oppoſita, non ſub-
ſiſtere.

Nec in caſu noſtro procedit quod obiici-
10 tur de defectu citationis, tãquàm citatio † per
edictum non afficiat certos. Cum multis mo
dis tollatur hoc.

Primo, quia prædicta citatio per proclama
ta, publicata, fuit nominatim mandata in re-
ſcripto delegatorio. quo ſtãte valet huiuſmo-
di citatio per edictum, vt concludit Felin. in c.
fina. num. 13. verſ. conſidera etiam. vt lit. non
conteſtat. non procedat. Et non putamus Do
minos conuentos, & pro eis ſcribentes velle
Principis poteſtatem inficiari, qui & ſi ſecun-
11 dum alios non poſſit tollere citationem, † po
teſt tamen modum citandi conſtituere, præ-
ſertim per edictum ſecundum Bart. in extra-
uag. ad reprimendum in verbo per edictum,
& per Doct. in c. fina. vt lit. non conteſtat. non
procedat.

Secundò reſpondetur, quòd cùm multi fue
rint adminiſtratores, rectores, & exactores
pecuniarum ad rempublicam pertinentium,
potuerunt per edicta, ſeu proclamata citari.
Bart. in d. extrauag. ad reprimend. in d. verbo
per edictum. & in verbo citatum. quem refert
& ſequitur Iaſ. in l. decem. nu. 43. verſ. limita
tamen ſingulariter. ff. de verb. obligatio.

Tertiò reſpondetur, hæc omnia tolli ſi pars
12 habuerit ſcientiam citationis † illegitimæ, qa
propter huiuſmodi notitiam ligatur, ac ſi legi
tima fuiſſet citatio. Roman. conſ. 410. verſic.
ſecundò quod quamuis. per tex. in clem. cau-
ſam de electio. & id ſine difficultate procedit,
quando illegitimè citatus comparuit, quia cõ
13 paritio † ſeu præſentia purgat omnem defe-
ctum citationis, vt latè concludit Vantius in
tit. quibus mod. ſenten. null. repar. poſſit. nu.
116. poſt plures Doct. per eum citatos.

Nec actis ſententiæ noſtræ nocet allegata
inualiditas mandati dictorum. 800. capitum
domorum, non vniuerſaliter congregatorũ.
quia cum in dicta redditione rationum tracte-
tur etiam de præiudicio ſingulorum, potue-
runt ſingulariter conſtituere procuratorem.
Ita dicit Bald. in l. 1. col. 2. verſi. quinto quæri-
tur. ff. de offic. conſul. Nam etſi vbi vniuerſitas
14 † voluiſſet conſtituere procuratorem, opor-
tuiſſet ſingula capita domorum fuiſſe vniuer-
ſaliter, & collegialiter congregata. d. l. ſicut. &
l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuerſit. nomin. atta
men etiam iure potuerunt dicta capita domo
rum ſingulariter pro eorum, & reipublicæ in-
tereſſe procuratorem conſtituere, ad peten-
dum dictam redditionem rationum, & recu-
perandum bona reipublicæ ablata. Iuribus in
fine primæ concluſionis allegatis. Quibus ad-
15 di poteſt, quòd ſicut cuilibet clerico † compe
tit actio ad reuocationem rei malè alienatæ,
c. ſi quis præsbyterorum. de rebus. eccleſ. non
alienan.

alienan. Felin.in c.cum olim. de teſtamen. Ita
16 cuilibet de populo † actio, comperat ad recu
perationem bonorum, & pecuniarũ ad rem-
publicam pertinen.

Accedat quòd in mandato facto ſub die
15. Aprilis. 1569. apparet prædictos procurato
res fuiſſe à Decurionibus, & capitibus Domo
rum collegialiter congregatis, præuia ratifica
tione geſtorum cõſtitutos: quo fit vt cùm fue-
rit admiſſus ſindicus, imo quodammodo ſe
17 liti obtulerit, † ceſſare debeant omnia prædi-
cta. l. is, qui ſe obtulit. ff. de rei vendicat. Neuiz.
conſ. 43. nu. 6. verſ. quintò reſpondetur.

Prætereà vt latè demonſtratur in ſecunda
concluſione, potuit Sereniſs. Dux committe-
re huiuſmodi modum procedendi ex officio,
etiam nemine inſtante iurib. ibidem allegatis,
& dicere fiſci interuentum eſſe impertinentẽ,
tanquàm eius non interſit huiuſmodi ratio-
nes reddi, præſertim ab hæredibus. D. Exacto-
rum, putamus id ioco nõ ſeriò dictum, cum
18 omnibus liqueat Principis † intereſſe reſpu-
blicas bene gubernari, bonis ſuis non priuari,
malè ablata reſtitui, neminem cum alterius ia
ctura locupletari, ius ſuum vnicuique tribui.

Nec dictos fratres appellantes defendit id
quod dicitur, reſcriptum delegatorium non
compræhendere adminiſtratores, ſeu exacto-
res pecuniarum publicarum, aut hæredes eo-
rum, qui de adminiſtratis & exactis rationes
reddiderunt, & quitationes, ſeu liberationes
multiplices in actis productas reportarunt,
quibus quidem quitationibus dicunt ſe libera
tos, quitatos, & ſecuros fuiſſe prædictum Do.
Capitaneum, & eius Dominos hæredes, & ꝓp-
pterea non debere iterum compelli rationẽ
19 † reddere iterum. l. 2. C. de iur. fiſc. l. 2. C. de a-
poch. public. lib. 10. & in l. in omnibus. §. fina.
ff. de diuerſ. & tẽporal. præſcriptio. cum ſimil.
per Fulgoſ. conſ. 130. & Bertr. dicto conſ. 90. in
ſecunda parte. vol. 2. citatis.

Quia dictæ leges, & omnia alia iura ac Do-
20 cto. dicentes prædictas quitationes † liberare,
& ſecuros facere exactores; ſeu eorum hære-
des, loquuntur, & ita intelligi debent, quando
ratio fuit ritè, rectè, & perfectè reddita, & qui-
tationes legitimè factæ fuerunt, vt multis iuri
bus & auctoritatibus probatur in vltima con-
cluſione: quibus additur Barto. in d. l. 2. C. de
apoch. public. in princip. vbi Angel. dicit duo
requiri, ſcilicet quòd reddatur ratio, & inde q-
tatio fiat. quos refert & ſequitur Bertr. d. conſ.
99. nu. 6. quod aduerſus Dominos appellãtes
retorquetur. Quoniam Bertrandus præſuppo
nit, vt apparet ex capitulis ibidem propoſitis,
ad quæ probãdũ ſe petiit admitti, quòd ſingu
lares illæ perſonæ, pro quibus poſtulabat, poſt
annos adminiſtrationum finitos, obtulerunt,
exhibuerunt, & realiter tradiderunt rationes,
& computa de receptis & datis coram ſindi-
cis, auditoribus, ad id electis & nominatis, qui
ſindici & auditores receperũt, & audiuerunt,
palparunt, & examinarunt diligenter, & pro-
be computa, & rationes, & latius vt in d. conſ.
verſ. Item & quòd ipſi, & quilibet eorundem,
poſt annos finitos. & colu. 5. verſ. ſed his non
obſtantibus, vbi prædicta iura allegat, conti-
netur, & vtinam quæ Bertran. obſeruata fuiſſe
ſcribit, probarẽtur fuiſſe à Rectoribus, & ad-
miniſtratorib. Mõtiſreg. obſeruata, qm̃ tuti ac
ſecuri extitiſſent, & vos ſup illuſ. Patres, ac nos
primi iudices ab hoc Tedioſo munere im-
munes fuiſſemus. At ſicut non obſeruata fue-
runt, cõſequens eſt ibi dicta in caſu noſtro nõ
militare vulg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. la
tè Hypol. marſil. ſing. 339. non enim legitimè
apparet rationes prædictas fuiſſe realiter, ritè,
rectè, & plenè redditas, cum de reali exhibitio
ne aliquorum librorum, ſuper quibus fuerunt
à ratiocinatorib. ad id electis & deputatis po-
ſitæ & expunctæ rationes, non conſtet. Nam ſi
diligenter videbuntur quitationes à Dominis
conuentis, productæ, apparebit illas non fuiſ-
ſe ſolemniter, nec legitimæ factas. Prima eñ
de anno 1543. die 10. Iulii legitur à viginti qua
tuor Credendariis Montiſreg. incluſis ꝑtenſis,
clauari is quarundam artium mecanicharum,
de quorum poteſtate non conſtat, facta. Nec
apparet quòd in ea interuenerunt duæ partes
21 ex tribus Decurionum, prout à iure requiri-
tur. l. nulli. ff. quod cuiuſq; vniuerſitat. Nomin.
l. quod maior. ff. ad municip. l. nominationũ.
C. de Decurio. lib. 10. & vbique glo. & Docto.
Bart. & Doct. in l. omnes populi. nu. 16. ff. de iu
ſtit. & iur. latè Bertran. conſ. 145. nu. 1. & 2. in 2.
parte vol. 2. Hinc notanter dicit Pau. de Caſtr.
in d. l. nulli nu. 7. verſ. Item non ſufficeret. poſt
Bar. in l. fina. nu. 4. C. de præd. Decurio. lib. 10.
quòd non ſufficit ſi in inſtrumento dicatur,
congregato Conſilio generali niſi in eo dica-
tur, in quo duæ partes vel vltra fuerunt. Nec
conſtat quòd aliqui, præſertim ibidem nomi-
nati, fuerint à Decurionibus, electi ad audien
dum, & expungendum rationes, nec quòd ali
qui libri rationum tunc fuerunt oſtenſi & ex-
hibiti. nec enuntiatio & relatio ad aſſertos li-
bros rectoratus dicti Domini Capitanei anni.
1540. probat libros rationum fuiſſe exhibitos,
non conſtito de relatis præſertim cum incer-
ta & generica ſit relatio. Arg. notat. in authen.
ſi quis in aliquo C. de edend. & per Paulum de
Caſtr. in l. fina. nu. 3. C. de fid. inſtrumen. Alex.
conſ. 6. nu. 6. & ſequen. vol. 4. Nec illa verba pu
blicata fuit ratio, poſita in dicto inſtrumento
quitationis, probant neceſſariò tunc fuiſſe fa-
ctam realem exhibitionem, & oſtenſionem
22 dictorum librorum, † cùm differãt inter ſe pu-
blicatio, & exhibitio, ſiue oſtẽſio. c. cum C. &
à verſ. tum quia iuramenta. de ſentent. & re iu
dicat. & ibi nominatim Imol. nu. 10. Eſtq́ue di
cta quitantia quoad alia non concernentia re
ctoratum dicti anni. 1540. generalis, & conti-
nens ſolam aſſertionem, ſeu confeſſionem,
nec apparet Decuriones ibidem nominatos
poteſtatem quitandi, & liberandi prædictum
Dominum Capitaneum habuiſſe. Eiſdem de-
fectibus peccant aliæ duæ quitationes anno-
rum, 1548. & 1553. Maioribus vero mendis
laborãt quitationes factæ annis. 1544. & 1551.
Cum in prima ſeptem tantum credendarij,

in

in altero verò, vndecim duntaxat Decuriones
interuenerint, & quidem omnes ad redden-
dum rationes de adminiſtratis & exactis ob-
noxij, qui inuicem nulla eis nec à iure, nec ab
ordine Decurionum conceſſa poteſtate, ſe ſe
quitarunt & liberarunt, quorum quitationes
non conualidantur propter interuentum aſ-
ſertorum conſulum villarum mandamenti,
cùm non appareat eos fuiſſe tales quales ſe aſ-
ſeruerunt, & habuiſſe à credendarijs ſeu capi-
tibus domorum dictarum villarum poteſta-
tem quitandi, & liberandi prædictos admini-
ſtratores, & exactores pecuniarum publica-
rum, multo minus aſſerendi ſeu confitendi pe
cunias fuiſſe ſolutas, prout confeſſi ſunt, & in
multis aſſerunt non veriſimilia, vt ex earum
lectura dignoſci poteſt.

Nec prædictæ quitationes confirmantur ex
aſſertis ratificationibus villarum, quia patiun
tur eoſdem defectus oppoſitos aduerſus ipſas
23 quitationes, cùm in ratificationibus † obſer-
uari debeant ſolemnitates, quæ in actibus rati
ficatis requiruntur vt latè in Deciſ. Pedemôt.
166. nu. 13. demonſtratur. At in quitationibus
& remiſſionibus, poſito quòd ab ordine De-
curionum duntaxat potuiſſent fieri, debuerũt
interuenire duæ partes ex tribus Decurionum
ergo ratificationibus dictarum quitationum
pariter debuerunt interuenire duæ partes ex
tribus Decurionum. Et ſi dicatur quòd in qui-
tatione facta per Ocl. non ſolum Creden-
darii, ſed etiam capit a vicinantiæ, ſeu domo-
rum interuenerunt, qui videntur potuiſſe qui-
tare & liberare debitorem vniuerſitatis.

Ad hæc reſpondetur, non conſtare quòd
ibi interuenerint duæ partes ex tribus Capitũ
domorum, quia non dicitur quòd qui ibidem
aderant facerent, ſeu eſſent duæ partes, ex tri-
bus Capitum Domorum, prout iure dicen-
dum erat. Secundum Bar. Caſtren. & alios ſu-
pra allegatos. Sed dicitur quòd ibidem nomi-
nati repræſentant duas partes ex tribus Capi-
tum Domorum. Quo fit vt non ſit ſatisfactũ
34 legi, cum aliud ſit duas † partes adeſſe præſen-
tes, quæ repræſentant totum ordinem. d. l. no
minationum. C. de Decurio. cum aliis ſupra
citatis; & aliud ſit quòd præſentes repræſen-
tent duas partes ex tribus Decurionum. Nam
ſi repræſentant duas partes de tribus, non ſe-
quitur ergo repræſentant totum Conſilium,
multo minus totam vniuerſitatem.

Nec Dominos conuentos iuuat quod dici
tur collectas ſeu æqualantias, de quarum ex-
actione agitur, fuiſſe ab eodem inſufficienti
numero Decurionum impoſitas, à quo fue-
runt factæ prædictæ quitationes, & propte-
reà aſſertas quitationes eo ex capite non de-
bere improbari, cum non maior requiratur
25 ſolemnitas † in diſſolutione, quàm in conſti-
tutione contractus. Secundum Barto. in l. om
nes populi. colum. 3. num. 33. quæſt. 3. ff. de
iuſtit. & iur. Quia multis modis reſponderi
poteſt.

Primo in hoc argumento eſſe æquiuoca-
tionem, dum præſupponitur prædictas quita-
tiones eſſe diſſolutiones, ſeu diſtractiones
impoſitionum collectarum, ſeu æqualantia-
rum, quinimo potius ſi legitimè factæ fuiſ-
ſent, dicentur executiones, & comprobatio-
nes dictarum impoſitionum. Diſſolutio au-
tem ſeu diſtractio impoſitionum æqualantia
rum tunc diceretur, ſi idem numerus Decu-
rionum diſſoluiſſet, ſeu reuocaſſet prædictas
impoſitiones, ita expreſſe loquitur Bart. in d. l.
omnes populi. nu. 33.

Poſſet etiam retorqueri prædictum argu-
mentum, quia in impoſitionibus æqualan-
26 tiarum † debẽt ſaltem interuenire duæ partes,
ex tribus Decurionum. d. l. nominationum.
Cum aliis ſupraſcriptis. Ergo eadem ſolem-
nitas, & ſic duæ partes ex tribus, debuiſſent
ſaltem interuenire in dictis liberationibus. Et
dicere quòd non interuenerunt in impoſitio-
27 nibus, eſt allegare † inconueniens, quod non
28 eſt ſoluere. Non enim ſuſpicimus † quod
fit, ſed quod fieri debet: poterant enim im-
probari dictæ impoſitiones, ſi oppoſitum
fuiſſet fuiſſe minus legitimè impoſitas, ſed
quia non oppoſitum, imo ab omnibus rati-
ficatæ fuerunt, ideo ſubſiſtunt, cum multa
29 fieri † prohibeantur, quæ ſi fiant, & non op-
ponatur tenent vt pluribus iuribus compro-
bat Iaſ. in l. patre furioſo. numero 17. & mul-
tis ſequentibus. ff. de his qui ſunt ſui vel alie-
nan. iur.

Secundo reſponderi poteſt, diuerſam eſſe
rationem inter impoſitionem æqualantia-
rum, & liberationem ſeu remiſſionem debi-
torum, ideò variè à iure eſſe ſtatutum. l. in-
terpoſitas. C. de tranſactio. l. illud. ff. ad l. a-
quil. & §. fina. in Authen. de æqualit. dot.
Nam in imponendis collectis ſeu æqualan-
tiis agitur de actu neceſſario, aut ſaltem vtili
reipublicæ, videlicet de exigendis pecuniis à
30 ſingularibus perſonis pro rata regiſtri † vniuſ-
cuiuſque, ad effectum vt creditoribus vniuer-
ſitatis ſatisfiat, & per conſequens liberetur re-
ſpublica ab obligationibus, & propterea va-
lent dictæ impoſitiones, etiam ceſſantibus ſo
lemnitatibus argum. notat. per Felin. in cap.
cauſam numero 8. de iudic. & in capit. cum
olim. num. 3. de teſtibus. Hipol. marſil. in re-
petit. rubr. C. de probat. num. 210. ſecus verò
in caſu dictarum quitanciarum liberationũ,
ſeu remiſſionum factarum, prædictis admini
ſtratoribus, & exactoribus pecuniæ publicæ,
cum in eis tractetur de damno vniuerſitatis,
ſeu reipublicæ. d. l. Imperatores. ff. de pact. &
d. l. præſes. C. de tranſactio. Ideò ab impoſi-
tionibus æqualantiarum; arguere ad quitatio
nes ſeu liberationes factas exactoribus earum
non vrget argumentum. l. fina. ff. de calum-
niat. & l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.
25. annorum.

Præterea reſponderi poteſt, prædictas im-
poſitiones æqualantiarum fuiſſe comproba-
tas & ratificatas non ſolum à Decurionibus,
& conſiliarijs Montiſreg. & villarum manda-
menti, ſed etiam à ſingulis capitibus Domo-
rum, tam Montiſregalis, quàm villarum
man-

mandamenti, ſaltem ipſo facto, cum vnuſ-
quiſque dictas æqualantias pro rata ſibi ſpe-
ctante, & villæ mandamenti etiam in vniner-
ſo pro rata cuiuslibet villæ ſoluerint. Pluſ-
31 que ſit facto † ratificare quàm verbis. l. Pau-
lus. ff. rem rat. hab. pulchra gloſ. in cap. dilecti.
in verbo, facto de appellatio. Prædictas au-
tem quitationes & liberationes non apparet
fuiſſe ratificatas, & approbatas, nec verbis à
legitimo numero Decurionum ſeu creden-
dariorum capitum Montiſreg. & villarum di-
ſtrictus, nec facto à ſingulis Decurionibus,
Capitibusque Domorum. Quinimo contra-
dictum apparet, vt in actis legitur. Ergo etiam
ex hoc capite de impoſitionibus æqualantia-
rum, ad liberationes, & remiſsiones exacto-
ribus earum factas, non valet argumentum.

Quo fit vt præmiſſis attentis, ſatis clarè de-
monſtretut eos, qui dicunt ex huiuſmodi qui-
tationibus, remiſſionibus, & confeſſionibus
probari rationem legitimè fuiſſe redditam, &
propterea valere, & liberare exactorem à red
denda iterum ratione, longè in iure & facto
errare. Nec Ruin. d. conſil. 69. volum. 2. pro
reis adductus dicit, minusque ex eius ſcriptis
argui poteſt, quòd confeſſio ſecundi tuto-
32 ris, † qui quitauit tutorem, & fatetur etiam
eum reddidiſſe rationem, liberet eundem
ab vlteriori redditione rationis. Bene fate-
tur Ruin. colum. 2. reſpondendo ad d. l. ſi
quis rationes. ff. de liberatio. legat. quòd te-
33 ſtator † poteſt liberare aliquem à redditione
rationis adminiſtrationis prætenſæ, ſed infer-
re à remiſſione facta per teſtatorem admini-
ſtratori bonorum ipſius teſtatoris, qui erat
34 moderator † & arbiter ſuarum rerum. vulg. l.
in re mandata. C. mandat. ad liberationem
35 & confeſſionem à ſecundo tutore, qui † non
poteſt liberare primum tutorem ſeu curato-
rem à redditione rationis, ſiue adminiſtratio-
nis, niſi ea legitimè reddita. d. l. non omni. C.
de adminiſtr. tutor. l. pactum curatotis. C. de
pact. cum ſimil. & multominus ad remiſſio-
nes & confeſſiones aſſertorum Decurionum.
l. Imperatores. ff. de pact. & l. præſes. C. de tran
ſactio. cum alijs allegatis in vltima concluſio
ne, non eſt bona illatio, imo arguere ex diuer-
ſis, quod iure non admittitur. l. fina. ff. de ca-
lumniator.

Nec Socin. d. conſ. 190. dicit id ad quod
pro Dominis conuentis adducitur, videlicet,
36 ſolam confeſſionem † factam per eum, cui
reddenda erat ratio, ſufficere ad liberandum
obnoxium redditioni rationis. Imo dicit con
trarium, ſi diligenter perlegetur num. 4. & 5.
in conſ. 159. quæ conſilia rogo videri, vna cũ
conſiliis Pariſ. Ruin. Rol. à Val. & Beroy alle-
gatis in dictis allegationibus, ac Deciſione Pe
demontã. 58. num. 31. & ſequentibus. Ex qua
apparet ita fuiſſe iudicatum per Excellentiſs.
Senatum, contra Matrem primam tutricem,
non obſtante quitatione & liberatione in am
pla, cum pacto de amplius non petendo, à ſe-
cundo tutore facta.

Præterea dato quòd ex aduerſo adducta de
confeſſione redditionis rationis, eſſent vera,
quod tamen non admitto, cùm vt in prædi-
ctis allegationibus probatum eſt, redditio ra
37 tionis † debeat eſſe actualis, & non confeſſa-
ta, attamen id procederet quando confeſſio
eſſet facta ab his, qui habebant poteſtatem
recipiendi, & diſpungendi rationes, nec non
liberandi ſeu quitandi exactores, & admini-
ſtratores pecuniarum publicarum, ſed in ca-
nu noſtro confeſſiones, quitationes, & libe-
rationes prædictæ non probantur factæ à per-
ſonis habentibus dictam auctoritatem & po-
teſtatem, ergo non procedunt ex aduerſo ad-
ducta.

Nec conualidantur aſſertis iuramentis, quia
cum aſſertæ quitationes, & remisſiones pro-
hibeantur fauore reipublicæ, & ſic alterius,
38 † iuramentum in eis, interpoſitum non vali-
dat actum inualidum. gloſ. 1. & Doct. in cap.
ſi diligenti. de for. competen. cum alijs Cu-
mulatis in Deciſ. Pedemonta. 172. num. 21. &
pluribus ſequen.
39 Præterea in iuramento † ſemper intelligi-
tur reſeruata auctoritas ſuperioris. cap. ve-
nientes & ibi gloſ. de iureiur. l. qui iurato. ff.
qui ſatiſd. cogan. & id qd dicitur Principẽ nõ
40 † poſſe tollere contractus iuratos, intelligit ſi
facti fuerunt ab habentibus poteſtatem, & tra
41 ctantibus de eorum ſolo intereſſe, cui † re-
nuntiare poſſunt. l. penult. C. de pact. & niſi
iuſta cauſa ſubſit. d. l. qui iurato. & in termi-
nis noſtris, quòd dictæ quitationes, & libera-
tiones non ſubſiſtant, etiam ſtante iuramen-
to expreſsè dicit Pariſ. d. conſ. 89. nu. 40.

Ad id autem quod dicitur, attentis dictis
confeſsionibus, quitationibus & liberationi-
bus, præſumi rationem ritè, & rectè redditam
fuiſſe, ita quòd qui vult dicere rationem non
fuiſſe legitimè redditam probare debet, re-
ſpondetur, & expreſſe negatur ex dictis con-
feſsionibus & liberationibus præſumi ratio-
nem redditam fuiſſe, quia vbi opus eſt facto,
42 † verba non ſufficiunt. nec iura contentan-
tur aſſertionibus, vt ſcriptum legitur in vlti-
ma concluſione. Nam rationem reddere, ſui
proprietate duo continet, primum in facto,
ſcilicet rationum libros exhibere, & legen-
dos oſtendere. Secundum in dando ſeu in da
tione, ideſt reſtitutione reliquatus, ſi expun-
cta ratione reſtet debitor. d. l. cùm ſeruus. cum
ſimil. ff. de condit. & demonſtrat. facta autem
43 † non præſumuntur. vulg. l. in bello. §. captæ
ff. de captiui. & poſtlim. reuerſ. l. ſi emancipa-
ti. C. de collatio. Imo qui dicit rationem red
44 ditam † fuiſſe, debet in ſcriptis probare tex. eſt
in l. qui ſub conditione. ff. de condit. & demõ-
ſtrat. l. apparitores. vbi Bart. C. de exactor. tri-
but. lib. 10. Ita nominatim reſpondet Dom.
Rol. à Val. d. conſ. 49. numero 50. & tribus
ſequentibus. Debent igitur libros exhibere,
& reexhibere, vt cognoſcatur an ratio red-
dita fuerit plenè, vel non perfectè, quod
dignoſci non poteſt niſi editis libris,
ad

ad quorum exhibitionem compelli poſſunt adminiſtratores,vel eorũ hæredes, vt expreſſe dicit Pariſ.d.conſ. 89. num. 17. & plurib. ſequent.vol.1.& alij ſupra citati.

Nec excuſantur conuenti quòd offerant ſe
45 ſe purgaturos † iuramento,quòd non habent
dictos libros,quia in concluſione ſexta,cui addi poſſunt Doct.citati in deciſ.Pedemont.79.num.3.Satis demonſtratum fuit, non eſſe admittendos ad huiuſmodi iuramentum cum præſumptionem iuris habeant contra ipſos, quòd penes eos ſint libri rationum adminiſtrarionum rerum publicarum, à patre factarum.d.l.1.§.quod penes tutorẽ. ff. de fideiuſſ. tutor.cum aliis allegatis in d.concluſione ſexta,quibus addo Ruin.conſ.69.nu.4.vol.2.

Nec aduerſus prædicta vrget Doctr. Bar. in l.ſi quis ex argentarijs.§. an hæredi. ff. de eden. & in l.fina.num 8. poſt gloſ. C. de fid.inſtrum. quem ibi ſequitur Bald. Angel.Salic.& Pau.de Caſtr.diſtinguentes quòd aut reus,qui pro ſua defenſione allegat caſum, ſeu amiſſionem di-
46 ctorum librorum,† ad illorum exhibitionem
obligatus erat ex contractu vel quaſi, & tunc debet probare caſum, ſiue amiſſionẽ rei, vel ſe non habere,manifeſtis quidem probationibus,& non per iuramentum.Si autem non obligabatur, ſed ſolo iudicis officio poterat cõpelli exhibere, tunc poteſt probare amiſſionem rei iuramento præſtando ſecundum formam.d.l. fina. quia ſtante prædicta diſtinctio-
* ne *communiter* recepta, non debent ad iuramentum admitti prædicti Domini conuenti,cum adminiſtratores, ſeu exactores pecuniarum ad rempublicam pertinentium obligantur ex ſuo contractu vel quaſi ad confectionem, & exhibitionem librorum rationum.d.l.1.§.officio.& ibi Bart.ff. de tutel. & ration. diſtrahen. gloſ.in Clem.vnica. §. cæterum. in verbo rationum de vſur. Imol.conſ. 65. num. 2.& alij cumulati in 4.concluſione. Ergo aliter probare debent ſe non habere dictos libros, quàm per iuramentum, maximè cùm agatur de magno præiudicio, quo caſu non admittitur
47 probatio per iuramentum † ita expreſsè dicit
Paul.de Caſtr.conſ.357.verſ.Sed vbi ageretur de magno præiudicio.vol.2. poſt Bart.& Speculat.per eum allegatos,& Salic. in d.l.fin.nu. 6.poſt glo.in d.clem.vnica.§.Cæterum.in verbo compellendos.de vſur.

Præterea in d.l.fina. C. de fid. inſtrumen.di-
48 ctum inſtrumentum, cuius † exhibitio petebatur,
fuerat ſemel productum in iudicio,& ei fides impoſita,quo caſu non tenebatur iterum exhibere,niſi aduerſarius contra quem exhibitum fuit prædictum inſtrumentum, petierit illud iterum exhiberi, quia intendit illud de falſo redarguere,nec etiam pertinebat ad petentem,ſed in caſu noſtro non apparet prædictos libros rationum fuiſſe aliquando legitimè exhibitos,eiſque fidem impoſitam extitiſſe, pertinentque dicti libri ad rempublicam, ergo non habet locum dicta.l.fina.

Accedat quòd cùm ex conſignatione plurium dictorum librorum Io. Michaeli Patono vti commiſſario, & Ioan. Franciſco Scaglono,notario publico recipienti, per prædictum quondam Dominum Capitaneum facta, appareat prædictos libros rationum ibidem deſſignatos,ſtatim à prædicto Domino Capitaneo fuiſſe retractos, eo quia allegaret in dictis libris extare originalia aſſertarum quitationum, quos libros promiſit repræſentare ad omnem Sereniſs. Ducis noſtri & ſuorum officialium mandatum, vt in dicta conſignatione legitur,& ex actis conſtet Dominos cõuentos prædicta originalia quitationum, & alias ſcripturas tam coram nobis, quàm Excellen. veſtris produxiſſe, nemo recti iudicij negabit,dicta originalia,alio nõ apparente, fuiſſe ab ipſis Dominis conuentis diſſuta,& extracta ex dictis libris rationum, in quibus erant conſuta, & inſerta, & per conſequens penes eos extitiſſe, & ſic eos teneri ad formam prædictæ ſententiæ contra eos latæ.

Ex quib. arbitramur forè plenè diluta omnia ex aduerſo adducta, & ſententiam ipſam fore confirmandam in omnibus ſuis partibus & ita iuris eſſe, ſalua potiori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio vt valeat præcedere debet diffamatio inquiſiti amplia vt nu.2.& 3.*

4 *Socius ſeu particeps criminis non facit ſufficiens indicium ad inquirendum & nu.28.*

5 *Indicia à remotis & mediatis non ſunt ſufficientia ad inquirendum & ibi declaratur limitatio Angeli in l. ſi vacantia.*

6 *Iudex indebite formando inquiſitionem & indebite detinendo tenetur ad ſumptus litis & alia damna.*

7 *Inquiſitio non tenet ſi ſit facta à iudice incompetenti.*

8 *Prorogatio iuriſdictionis in criminalibus locum non habet quando per inquiſitionem proceditur.*

9 *Iudices competentes in cauſa feloniæ contra vaſſallum ſunt pares curiæ.*

10 *Vaſſallus non ſubditus niſi ratione feudi propter feloniam nulla alia pœna poteſt puniri quam priuationis ipſius feudi.*

11 *Vaſſallus non ſubditus niſi ratione feudi non dicitur cõmittere crimen leſæ maieſtatis.*

12 *Vaßallus propter feloniam non ſtatim perdit feudum ſed requiritur ſententia.*

13 *Feudum improprium ex eiſdem cauſis non amittitur quibus amittitur feudum rectum & proprium.*

14 *Principium ſeu origo & cauſa cuiuslibet rei ſpectanda.*

15 *Vaſſallus aliquid faciens contra dominum pro iure ſuo conſeruando excuſatur neque feudo priuatur.*

16 *Feudi priuatio ob feloniam tunc inducitur quando per dolum felonia committitur.*

17 *Cauſa qualibet etiam temeraria & fatua excuſat à dolo.*

18 *Vaſſallus abnegationem feudi extraiudicialem reuocare poteſt.*

19 *Ratificatio in delictis retrotrahitur & mandato comparatur.*

20 *Teſtium receptio & examinatio in criminalibus delegari non poteſt alteri maxime notarios ſed debet iudex in criminalibus per ſe eos examinare amplia, vt conſuetudo*

ſuetudo in contrarium non valeat num. 21.

22 *Teſtes recepti parte non vocata non valent nec probant imo nec faciunt indicium.*

23 *Citatione facta ad certũ locum & tempus ſi actus fiat alio loco vel tempore, actus non tenet.*

24 *Teſtes iurare debent præſente parte producente, alias iuramenti delatio non tenet.*

25 *Iudex, & notarius idẽ eſſe non põt in cauſis grauiorib.*

26 *Iudex nimis animoſe pcedẽs cẽſetur ſuſpectus & n. 49.*

27 *Teſtium examinator ſuſpectus eſſe non debet.*

28 *Teſtes ſocij ſeu participes delicti de quo inquiritur non probant etiam in caſibus exceptis.*

29 *Indicium ſufficiens non faciunt duo aut plures teſtes ſocij criminis & quando intelligatur.*

30 *Teſtium defectum numerus non ſupplet quando teſtes ſunt omnes inhabiles.*

31 *Dies commiſſi delicti neceſſario probari debet quando illa in inquiſitione ſeu accuſatione fuit deducta.*

32 *Menſis in inquiſitione ſicut & in accuſatione neceſſario deduci & probari debet & nu 34.*

33 *Teſtis deponens de tempore & loquens per verbum circiter vel circa non probat tempus.*

34 *L. libellorum. ff. de accuſ. ſolemnitates ita requiruntur in inquiſitione ſicut in libello accuſatorio.*

35 *Teſtes pauperes repelluntur in criminalibus nec dicuntur omni exceptione maiores.*

36 *Teſtes ad probandum feloniam debent eſſe omni exceptione maiores.*

37 *Teſtis indicans cenſetur ſuſpectus.*

38 *Teſtis animoſe deponens cenſetur ſuſpectus.*

39 *Teſtis oſtendens affectionem non probat.*

40 *Teſtes non probant quando non recitant plene factum nec plene recordantur. & nu. 60.*

41 *Teſtes ſuſpecti cenſentur quando dicunt non recordari de eo de quo verisimiliter, recordari deberent.*

42 *Inquiſitio ſi formetur de mandato & non probetur mãdatum ſed probetur de alio puta de inſtigatione reus abſoluitur.*

43 *Mandatum ad illicita & inhoneſta factum nunquam præſumitur. & nu. 50.*

44 *Præſumitur ſemper pro inſtrumento quando habet ſolemnia, & pro notario qui ſcripſit.*

45 *Teſtes contra inſtrumentum debent optime concludere & rõnem ſufficientem adducere etiã non interrogati.*

46 *Teſtes ad reprobandum inſtrumentum inducti debent eſſe omnino idonei & omni exceptione maiores & ita articulari debet & probari nu. 47.*

48 *Teſtis deponens ſuper facto ex quo reſultat contra eũ opprobrium vel vituperium non probat.*

49 *Iudex nimis rigoroſe procedens redditur ſuſpectus.*

51 *Procuratoris actus per modum voluntariæ iuriſdictionis factus domino præiudicat.*

52 *Homo hominis mei non eſt homo meus.*

53 *Opiniones doctorum ambiguæ excuſant ab expenſis.*

54 *Verba debent interpretari, vt potius excludant delictum nu 57. & falſitatem nu. 58.*

55 *Verba teſtis debent intelligi modo licito.*

56 *Verba in pœnalibus benignius interpretanda.*

59 *Teſtis debet deponere de eo quod percipit non intellectu ſed ſenſu.*

61 *Diſpoſitio generalis reſtringitur ad ſuam cauſam.*

62 *Dictum generale regulatur a ratione & cauſa.*

63 *Immunitas generaliter ab omnibus oneribus conceſſa comprehendit bellica, & alia etiã publica vtilitatis.*

64 *Priuilegia cõceſſa propter merita habẽt vim cõtractuũ.*

65 *Inueſtitura eſt contractus hincinde obligatorius.*

66. *Princeps non præſumitur habere iuſtam cauſam quãdo vult recedere a contractu per ſe inito.*

67 *Princeps niſi ex cauſa vtilitatis publicæ non poteſt recedere a contractu ſuo.*

68 *Immunitas reſcripto conceſſa quando valeat. L. omnium. C. de vectigal. qualiter intelligẽda ibidem.*

CONSILIVM LXIIII.

VISA extrinſecus magna mole pceſſus inquiſitionalis à Mag. lactun culatore ſeu Capitaneo iuſtitiæ Montisferrati tã ex mero eius officio q̃ inſtante procuratore fiſcali aduerſus Illuſt. D. Alfonſum Spinulã ciuẽ originarium & incolã ciuitatis Sauonæ Dñij Ianuenſis formati, in eã veni ſuſpicionẽ, ex tã prolixo proceſſu vix fieri poſſe, quin aliquid animaduerſione dignũ ꝙ præfatũ D. Alfonſum probaretur, ſed intrinſecus perlectis diligenter actis, oẽm ſuſpicionẽ antea conceptã abieci, & in eã trãſiui ſñiam, præfatũ D. Alfonſum ex magna illa actorum farragine alicuius Criminis reũ non probari: quo fit, vt nõ admirari nõ potuerim virũ nobilẽ ab Illuſt. parentib. natũ, bonis morib. imbutũ, diuitem & Deũ timentem triennij fere ſpacio in carcerib. duriſſimis detineri, qđ mihi ſemper citra certã ſcientiã Illu. & Excell. Ducis Mantuæ iuſtitiæ, & æquitatis amantiſſimi, & obſeruãtiſſimi factũ fuiſſe pſuaſi. cuius veluti Principis boni munus eſt, vaſallos ſuos præſertim innocentes (inter quos D. Alfonſus cõnumerandus eſt) ab oĩ iniuria tueri atq; defendere. Qua de re & ſi ex ſola geſtorũ lectura ſatis appareat de pdicti D. Alfonſi innocentia, adeo, vt circunſcriptis oĩb. defenſionib. quæ per eũ fieri poſſunt in indubitato caſu abſolutionis ſit, & propterea ſupfluũ putarẽ multis allegationib. vti: attamen magnorũ virorũ eidẽ D. Alfonſo neceſſitudine & ſanguine coniunctorũ precib. deuictus, recuſare non potui pro iuſtitia pugnare, & veritatẽ eorũ quæ ex fide geſtorum probantur, veluti oĩum fortiſſimam demonſtrare, qua pfatus D. Dux, aut eius Ill. Senatus & qui in hac cã futuri ſunt iudices aperte cognoſcent, & digito tangent, ipſum D. Alphonſum oĩ culpa, & crimine vacuũ, immerito, & iniuria detẽtũ tãdiu fuiſſe & adhuc detineri, ad qđ demõſtrãdũ, antequã criminũ capita, de quib. inquirit, diſcutiamus, de validitate ipſius inquiſitionis aliquid ſcribere putaui, & concluſiue, ac breuiter quãtũ fieri poterit procedẽdo, exiſtimo inquiſitionẽ non legitime ſm iuris diſpõnem

1 factam fuiſſe; Primo ex eo † qđ nulla de ijs, de quib. inquiritur pceſſerit diffamatio, quæ pcedere debet iuxta formã traditã in c. qualiter, & qñ el 2. de accuſa. & in c. licet Hely. de ſimo. cũ multis concordantib. adductis p Marſiliũ in ſua practica. §. conſtãte. nu. 12. vbi dicit, plura eſſe, quæ inquiſitionẽ præcedere debẽt, q̃ ſi nõ pcedant reddũt ipſã inquiſitionẽ, & pceſſum, nullũ, & inualidũ, & inter cætera pcedere primo dẽt fama, ſeu infamia ipſius rei, alias inqt, inquiſitio non procedit, dicens ibi poſt ſpecu

la.quem refert in tit.de inquiſitione. §.vidēdū
col.3.in prin.qđ intantū hoc eſt verū.qđ licet
teſtes ꝓducti ſuper tali Inquiſitione ꝓbent cri
men ꝯtentū in ipſa inquiſitione, de quo inqui
ſitus non erat diffamatus,tñ inquit,tales teſtes
inquiſito non ꝑiudicant, Idem ſcribit Grama.
conſi.38.nu.25.poſt eundē ſpecula.& Bal.per
eū relatos.& conſi.35.nu.50. vbi multis iurib.
comprobat , ꝙ ad validitatē inquiſitionis de
beat præcedere diffamatio,& vltra allegatos,
id ēt firmat Io.de Annan.conſi.58. viſa inqui
ſitione in princ.Fulgo.conſ.135.in cā, col.pe.
verſi.nouiſſime vero,vbi air, non poſſe proce
di ad inquiſitionem deficiente fama,& ea legi
timè non probata,& conſi.173. in cā inquiſi-
tionis col.j.verſi.ſed diuerſam inſiant, & Fulg.
cum plurib.alijs refert & ſequitur Dec. conſi.
189.col.fin.in prin.& conſi.175.col.2. verſi.ſe
cundo principaliter,dicens ibi In verſi. nō ob
2 ſtat,† qđ ēt ſi ex cōmiſſione Principis,& con-
ſcientia ipſius procederetur ad inquirendum,
nihilominus adhuc non valeret inquiſitio nō
præcedēte diffamatione rei inquiſiti, qđ tñ in
telligendum eſt,vt ibi per eum,& p Alex.cōſ;
180.nu.11.lib.1.Rol.à Valle conſil. 16. nu.10.
lib.1.latiſſime & appoſitè conſil. 94.nu.26. &
ſeq.& conſi.57.nu.9.vol.4. vbi citat ſexdeclm
Doctores ita tenentes & aſſerentes illam eſſe
cōem opinionem , & affirmans, huiuſmodi
famam oportere legitime probari iuxta tradi
ta per Bar.& alios in l.de minore in §.tormen
ta.ff.de quæſt. & à perſonis honeſtis & fide di-
gnis, & nullo modo ſuſpectis omni exceptio-
ne maioribus procedere & originem habere
dēt,vt dicunt præfati Doctores maxime Ful.
go.d.conſi.135.Crau.conſ.41.in prin.vnde nō
ſufficit qđ in capitulis inquiſitionalibus dica-
tur prout cōiter fit,videlicet, fama publica ꝑ-
cedente.non quidem à ſuſpectis , & maleuo-
lis,ſed fide dignis perſonis,quia talia verba nō
probant famam,& ortum habentem a perſo-
nis fide dignis , niſi aliter conſtet teſte Dec. d.
conſi.256.col.fi.poſt Fulgo.Signo.& Alex.in
locis ibi relatis.Marſil.d.§. conſtante num. 15.
in fine & nume. 16. Marant. de ord. lud. in 6.
par. de inquiſitione nume. 19. 20. & 21. Iul.
Cla.in ſua pra.criminali.§.fi.quæſtio.6.colum.
antepenul.

Et non obſtat qđ in caſu noſtro D. Capita-
neus iuſtitiæ procedit ex puro mero & ſibi in-
cumbenti officio,vt in ipſa inquiſitione dici-
3 tur , † quo caſu ſecundū aliquos nō requiritur
qđ præcedat aliqua diffamatio, prout ita limi
tat cōem concluſionem Ang.in l.ſi vacantia,
col.19.verſ.de quinto articulo.C.de bonis va
can. libr. 10. quia vt dicit Egid. Boſſ. in titul.
de inquiſitione nu. 21. poſt Cæpoll. quē refert
Ang.in d.l.ſi vacātia.peſſimè loquitur, & eius
limitatio cōiter reprobatur , vt eam latè Im-
probat Marſi.in d.§.Conſtante ſub nu.22. ver.
modo redeundo, & ꝫ Ang.eſſe cōem opinio
nem atteſtatur Rol.conſi.24.in fi.& d.cōſi.57.
nu.28.vol.4.addens D.Quiri.& Franc.Burſ.ita
tenere,dicens poſt Hoſt.Auguſt. Rumin. Gād.
Barba.& Hiero. Cucal.qđ nemo iudex ſit vn-
quē tātæ audaciæ, qñ inquirit ꝫ perſonam de
maleficio, ēt ex puro & mero officio qđ for-
met inquiſitionem niſi præcedente infamia,
quos refert & ſequitur Clarus loco ſupracita-
to verſ.idem etiam.

Nec mouere dicitur ſi dicatur , qđ licet in
caſu noſtro non præcedat diffamatio; præce-
dunt tñ indicia ꝫ D. Alfonsū,vt patet ex mul
tis teſtib.examinatis,quæ quidem indicia dicū
tur ſufficere ad inquirendum & eſſe loco dif-
famationis,ſecundum Ang.Aret.in tract. ma
leficio.in verbo fama publ.col 2. verſic. & tene
menti qđ ſi tpe . Quia rñdetur In caſu noſtro
non extare indicia ſufficientia ad inquirendū
ꝫ dictum D.Alfonſum.quia,aſſerti teſtes exa-
minati parte fiſci vltra qđ ſunt periurij, viles,
& pauperes,vt infra ſuo loco dicetur faciunt
ſe participes delicti per eos propoſiti vt infra
4 ēt patebit.†Socij autē ſeu participes criminis
nullum faciunt indicium l.qñ liberi. C.de te-
ſtib.l.fi.C.de accuſatio.In fine,ibi nemo igitur
de proprio crimine ꝯfitentem ſuper conſcien
tia ſcrutetur aliena,& vbiq; Doct.& in ſpecie,
qđ non faciant indicium ſufficiens etiam ad
inquirendum tradit Fulgo. d. conſilio 136.
incip.ſuper eo col.vl.& conſi.173.in cā inqui
ſitionis col.1.Io.de Anna.d.conſi.58. col.2.di
cens,qđ cōſcius ſeu ſocius criminis ſiue ſit ac
cuſator,ſiue denunciator, ſiue teſtis,nihil pro
bat,& cū prædictis tranſit Dec. conſi.189. nu.
7.ver. nec ēt ad dictū & col.fi.verſ.nec obſtat
qđ In proceſſu,quē refert, & ſequitur Marant.
loco ſupra citato,nu.23. & idem Dec. conſil.
175.col.2.verſi.ſecūdo dato,Marſi.in d.§.Cō-
ſtante ſub nu 92.verſi. vlterius tene menti , &
in §.diligenter nu.67. vbiq; dicens , qđ licet in
aliquibus caſib.ſocius criminis admittatur ꝫ
ſocium, tñ pp dictum ſocij criminis iudex nō
poteſt formare Inquiſitionem ꝫ ſocium cri-
minis,Rolan.conſi.73.in prin. lib.1.poſt Mar
ſil. Alex. Cur. & Ruin. in locis relatis,dicens,
quod ſocius criminis ſecūdum communem
opinionem inculpando, ſiue accuſando ſo-
cios nullum facit indicium, niſi In caſibus ex-
ceptis,qui enumerantur per gl.In d.l.fin. C.de
accuſa.in verbo cōſcientia , inter quos nullus
reperitur de his , de quibus in præſenti caſu fit
inquiſitio,& idem Rolan.multis,iuribus & au
thoritatibus comprobat quod ſocius crimi-
nis non faciat etiam ſufficiens indicium ad in
quirendum,in conſ.16.num.4.5.& ſeq.eo.lib.
& latè per Marſil.in §.diligenter nu.59.& plu-
rib.ſequen. & quod nec etiam ad inquirēdum
faciat indicium ſufficiens tenet idem Rol. di-
cto conſ.16.ſub nu.7.verſi.non obſtāt,modo,
vbi ait , hanc eſſe veram & receptiorem Do-
ctorum ſententiam,imo plus dicit,quod ſi be
ne inſpiciatur gl.in d.l.fi.de accuſatio. quæ nō
loquitur niſi in caſibus exceptis, & tamen etiā
vult , quod ad hoc , vt dictum ſocij faciat ali-
quam præſumptionem,requiritur quod con-
tra nominatum, ſeu inquiſitum præcedat ali-
qua alia præſumptio,prout illam glo. ponde-
rat Ruin.conſi.146. col.penul. in fine volum.
5.& multo minus in caſu noſtro faciunt indi-
cium

cium iſti teſtes, cum etiam in multis alijs ſint
defectuoſi,& ſuſpecti, vt latè infra demonſtra
bitur in diſcurſu depoſitionum ſuarum. Præ-
terea iſta indicia quæ reſultant ex iſtis teſtib.
5 ſunt à remotis, & mediatis, † quo caſu non
procedit limita. Angel.in dicto tracta.de ma-
lefi. quod per indicia poſſit procedi ad inqui-
ſitionem, quia illa ſuccedũt loco diffamatio-
nis,ita ipſum Angel.declarat Marſil.in d.§.cõ
ſtante nume.19. vbi ait,quod limitatio prædi-
cta Angeli,& reſtrictio eſt vera, quando præ-
cedunt indicia propinqua de ipſo maleficio,
quia tunc ex talibus indicijs propinquis non
poteſt dici quod non cõſtet de infamia ipſius
rei, ſecus autem inquit vbi præcederent indi-
cia mediata, & remota ab ipſo maleficio, qa
ex talib. indicijs remotis, & mediatis non po-
teſt rectè dici quòd oriatur infamia rei de ma-
leficio,ſed potius quædam ſuſpicio, & Marſi-
lij declarationem refert quoque & ſequitur
Rolan.conſil.24.num.89.lib.1.vbi etiam dicit
poſt eundem Marſilium, quem refert in con-
ſil.79.col.3.in princ. quòd opinio Angeli pro
cedit vbi adeſſent indicia ſufficientia,alias ſe-
cus. At in caſu noſtro iſta indicia vltra quod
ſunt inſufficientia, ſunt etiam remota, quia
dum dicunt teſtes, quod fuerũt inducti ad pro
teſtandum per Franciſcũ Tortum, quod non
cognoſcebant Dominum Ducem Mantuæ
in eorum Dominum, ex hoc non reſultat in-
dicium propinquum de maleficio,de quo in-
quiritur Dominus Alfonſus videlicet quod
ipſe mandauerit,quod ita ipſi homines prote
ſtarentur. & vbi fuiſſent inducti per Tortum,
non tamen ſequitur ergo fuerũt inducti à Do
mino Alfonſo:& idem dicendum eſt de præ-
tenſa reſiſtentia facta commiſſario, & militi-
bus, & exemptione captiuorum ab eorũ ma-
nibus.nam ex dictis teſtium deponentium,de
huiuſmodi reſiſtentia nihil poteſt inferri con
tra Dominum Alfonſum, niſi à remotis. Cũ
itaque in caſu noſtro nulla præceſſerit diffa-
matio contra D. Alfonſum, minuſque indi-
cia ſaltem ſufficientia,ſequitur nullam eſſe &
non legitimè factam hanc inquiſitionem, &
conſequenter ipſum indebitè & iniuſtè ad ſim
plex dictum iſtorum teſtium ſuſpectorum,nõ
fide dignorum,fere triennio detentum, & ad-
6 huc detineri,† & iudex temere & indebitè for
mando inquiſitionem, & indebite detinendo
tenetur ad ſumptus litis, damna, & intereſ-
ſe,ac iniuriã ex allegatis per Marſil.in dicto.§.
Conſtante nume.94.& Bald.in capit.finem li-
tibus nume. 9. de dolo. & contum. qui dicit,
quod iudex male inquirens punitur in expen-
ſis Marant.de ordine iud.in 6. parte nume. 21.
verſicu.alias autem ſi iudex, vbi poſt Patid.de
Put.de ſindicatu in verbo inquiſitio.col.2.ait,
quod ſi iudex ſine fama inquirit, vltra quod
inquiſitio impugnatur, tenetur ipſe iudex in-
quiſito ad expenſas.& præſumitur contra iu-
dicem de calumnia. Cũ igitur nulla præceſſe-
rit diffamatio, conſequẽs eſt prædictã inquiſi-
tionem eſſe nullam & inualidam teſte Dom.
Rolando a Valle dictis conſilijs ſupra citatis
contendẽs id obſeruari in patria Mõtisferrati.
Sed alio etiã capite huiuſmodi inquiſitio
non tenet detentioque D. Alfonſi eſt iniuſta;
7 eo quia facta ab incompetenti iudice. † nam
ad validitatem inquiſitionis etiam requiritur
quod iudex poſſit de crimine cognoſcere, &
habeat iuriſdictionem in eum, contra quem
inquiritur, alias inquiſitio non tenet l.1.C.ſi a
non compet. iud.& ext.de for.competen.per
totum Marant. de ord. iud.in 6. parte nu. 102.
Amed.de Caſtell.in tract.de ſindicat.num.30.
vbi enumerat requiſita ad ſubſtantiam inqui-
ſitionis.& primum requiſitum ponit iſtud,vi-
delicet, quod iudex ſit competens.ſecundum
autem requiſitum dicit eſſe, quod inquiſitus
ſit ſubditus ratione originis,domicilij, vel de-
licti l.1. & authen. qua in prouincia. C. vbi de
crim.agi oport.& iſtud pro ſecundo requiſito
ponit etiam Gand. in ſuo tracta. malef. rubr.
quomodo de malefi.cognoſca.per inquiſitio
nem §.reſtat colum.2.verſicul.ſecundo quod
ille talis, accedit Angel.de malefic. in verbo
hæc eſt quædam inquiſitio.nume.50.verſicul.
primo requiritur, & verſicu. ſecundo requiri-
tur, vbi dicit, quod ex parte rei contra quem
inquiritur, requiritur quod ſit ſuppoſitus iuriſ
dictioni inquirentis, quoad illud crimen, aut
ratione loci,aut ratione delicti, aliàs non poſ
ſet contra eum inquirere,c. ſi diligenti de for.
compet.& idem Angel.nume.70.verſic.ſi au-
tem opponeret,& ibi Augu.in additio. dicens
quod licet reus non oppoſuerit de incompe-
tentia, & crimen confeſſus fuerit dummodo
non ſcienter reſponderit,debet abſolui, & ibi-
dẽ poſt Angel.& Cæpol.quos refert,ait,quod
reus non videtur conſentire in iudicem pro-
cedentem per inquiſitionem, & dicit Bald. in
capitu.fin.nume.2.verſi.parium ſuorum.C.ne
de ſtat.defunct.quem refert Cantiuncula con
ſil.27.in fine, quod omnis actus, qui fit a iudi-
ce incompetenti, videtur fieri ſine ordine, &
etiam ſine citatione,Natta conſi.82. nume. 5.
& ſequen.poſt gloſſ.& Felin. locis citatis, vbi
nume. 5.vnum dicit notatu dignum, & a pau-
8 cis cognitum, videlicet † quod in criminali-
bus, quando proceditur per viam inquiſitio-
nis non habet locum prorogatio iuriſdictio-
nis,citans ita tenere Inno.Iaco.de Anna.Bal.
Alex.Soci. poſt Nellum atteſtantem hanc eſ-
ſe communem opinionem, quam etiam di-
cit tenere Cæpol.conſi.59.nume.12. & ſeq. &
d.conſi.82.iuribus,& authoritatibus citatis,di-
cit,quod error iuris & imperitia impedit pro-
rogationem iuriſdictionis. At D. Alfonſus
proculdubio eſt iuris imperitus, ergo nõ pro-
rogauit iuriſdictionem D. Capitanei, in caſu
autem noſtro D. Capitaneus iuſtitiæ non eſt
iudex competens,nec ratione criminum,nec
etiam ratione perſonæ inquiſiti, ergo ex
hoc capite incompetentiæ non tenet inquiſi-
tio, Nam cum ſecundum ea quæ proponun-
tur in capitulis inquiſitionalibus, agatur de
enunciata fœlonia D. Alfonſi, de aſſertis de-
lictis reſpicientibus feuda proinde, ad amiſ-
9 ſionem & priuationem feudorum † pares

curiæ in tali cauſa ſunt iudices competentes
capitu. vn. de controuerſ. feud. apud par. cur.
term. cap. vni. an ille qui inter. fra. dom. ſui &
c. vni. an apud iud. vel cur. dom. & vbique glo.
& doct. c. Imperialem. §. vltimo & ibi Bal. nu.
1. de prohib. feud. alien. per Feder. idem Bald.
conſi. 327. nu. 8. lib. 1. & conſi. 188. factum tale
eſt, in fine volum. 1. vbi dicit, quod iudex vaſ-
ſalli eſt per ſe, quia feudum proprios habet iu-
dices, iuribus prædictis, Curt. in tract. de feud.
in vlt. parte fol. vlt. verſi. tertia principalis, Cel
ſus conſil. 26. nume. 31. & multominus eſt iu-
dex competens idem D. Capitaneus, quia D.
Alfonſus non eſt ſubditus ratione originis ſeu
domicilij Illuſt. & Excellen. D. Ducis, ſed tan-
tum ratione dictorum feudorum: quo caſu
nullam habet in eum iuriſdictionem ratione
10 perſonæ, † quo fit vt ratione horum de qui-
bus inquiritur, vbi vera eſſent, quod omnino
negatur, nulla alia pœna poſſet ei imponi quã
priuationis ipſorum feudorum, quæ ab ipſo
D. Duce tenet, per text. in clem. paſtoralis in
ver. denique, iuncta glo. in verbo ſubfuit de re
iud. vbi abũde Card. & cæteri doct. & latè etiã
per Oldra. conſi. 43. col. 3. verſic. circa ſextam
quæſtionem, dicentẽ quod ex hoc, quod vaſ-
ſallus feudum teneat a domino, non datur do
mino imperium in ipſum vaſſallum, quia alia
ratione quam feudi non ſit ſubditus, quia eſt
quidam contractus, in quo quis alteri obliga-
tur. vt in titu. de noua forma fidel. non autem
imperium conceditur, quod ſatis dicit colligi
ex no. per Inno. in c. poſtulaſti de foro com-
pet. & notabiliter dicit idem Innoc. in cap. cæ
terum, circa finem verſi. & nota de iudic. quẽ
ibi ſequuntur Ioan. And. & cæteri doct. quod
dominus feudi nullam habet iuriſdictionem
in vaſſallum niſi reſpectu rei feudalis, & ideo
nunquam imponetur vaſſallo alia pœna, quã
priuationis feudi, & hoc dictum Innocentij
cellebre appellat Natta conſi. 445. num. 9. lib.
2. poſt glo. Ioan. And. & Specu. locis citatis &
ante eum Socin. conſi. 27. nu. 5. & ſeq. lib. 3. vbi
etiam allegat ad hoc glo. in cap. 1. in §. porro.
in verbo iuſtitiam. quæ fuit prim. cau. benef.
amit. nec non Iacob. de Belu. Bald. Specul. &
Imo. in locis ibi relatis, Alcia. reſpon. 460. nu.
2. & reſpon. 451. nume. 3. Afflic. in titu. qualit.
vaſſal. iur. debe. fidel. col. 1. Capic. Deciſ. 162.
nume. 12. & ſeq. vbi & num. 14. verſi. ſecundo
quia, dicit, quod talis vaſſallus non poteſt plus
perdere, quam feudum, Sigiſmon. conſi. 5. nu-
me. 41. in fine, & nu. 42. & dicit Cephal. conſil.
18. nume. 43. lib. poſt Bald. quem refert in præ-
ludijs feudorum nume. 12. quod vaſſallus pro-
pter fœloniam ex lege feudi plus pati non po
teſt, quam priuationem ipſius feudi, latiſſime
Gigas in ſuo tracta. de crimine læſæ maieſta.
titu. qualiter & à quibus crimen læſæ maieſta.
committa. quæſtio. 68. poſt Bald. Marſ. Ruin.
Boer. Barba. Cæpoll. & alios ibi relatos con-
11 cludens, † vaſſallum non ſubditum niſi ratio-
ne feudi, non dici committere crimen læſæ
maieſtatis offendendo ipſum principem, &
ibi nume. 6. improbat limitationem Ignei ibi
relati, qui hanc communem concluſionem
limitabat non procedere, quando non ſubdi-
tus, ſubditos Imperatoris vel alicuius princi-
pis ad defectionem ipſius Principis ſolicitaue
rit, vt a ſuo Principe deficerent, ſeu rebellarẽt,
quia nec etiam hoc caſu dicitur committi cri
men læſæ maieſtatis per non ſubditum, vt ibi
per eum Boſſ. in titu. de crim. læſæ maieſta. nu.
106. & ſeq. vbi dicit, quod feudatarius ſolum
eſt ſubditus ratione feudi, vt poſſit agi ad pri-
uationem feudi duntaxat, & non aliter, prout
ita dicit declarare Cardi. & cõmuniter alios
in dicta clem. paſtoralis de re iudi. & nouiſſi-
me Roland. a Valle. conſi. 1. nume. 26. & plur.
ſequen. lib. 3. poſt Gram. Dec. Pariſ. Corn. Ale
xand. eundem Boſſ. Cæphal. & plures alios in
locis ibi relatis, & qui hanc eſſe communem
doct. ſententiam dicit, in conſi. 4. in princ. lib.
1. & latè conſi. 15. nu. 7. vol. 4. & poſt eum Iul.
clar. in ſua practica §. læſæ maieſtatis ver. quã-
doque vidi dubitari, quæ multo magis proce-
dere debent in vaſſallo non ſubdito principis
inferioris recognoſcentis ſuperiorem, prout
in caſu noſtro, quo caſu contra talem princi-
pem non dicitur proprie committi crimen
læſæ maieſtatis, etiam per eius ſubditum ra-
tione originis, vel domicilij, ſed largo modo,
& impropriè, vt tradit idem Gigas dicto tra-
cta. & dicto titu. quæſtio. 29. poſt Brun. quem
refert conſi. 28. colum. 2. in princip. quod ante
eos voluit Bar. in tract. qui ſint rebelles. in ver-
bo rebellando, quem refert Deci. conſil. 410.
in fin. dicẽtes, quod ſolum videtur reus crimi-
nis læſæ maieſtatis verè, & propriè qui Impe-
ratorem offendit, non qui inferiorem, quod
ſi non dicitur committi verè & propriè cri-
men læſæ maieſtatis etiam per ſubditum con-
tra Principem recognoſcentem ſuperiorem,
ergo quoad non ſubditum niſi ratione feudi
nullo mõ nec proprie poterit dici committi
tale crimen aduerſus huiuſmodi Principem
inferiorem, qualis eſt D. Dux Mantuæ, qui re-
cognoſcit ſuperiorem prout de eo exempli-
ficat idem Gigas. d. quæſt. 29. qua concluſione
ſic ſtante ſequitur in caſu noſtro nõ poſſe cõ-
ſiderari crimen læſæ maieſtatis in D. Alfonſo
quoad Dominum Ducem Mantuæ: & mul-
tominus poteſt dici commiſſum aliquod cri-
mẽ læſæ maieſtatis, cũ agatur de offenſa quæ
non reſpicit perſonam Domini ſed tantum
feudi videlicet aſſertam ab negationem ſupe
rioritatis, & poteſtatem imponendi noua ve-
ctigalia, ob quã nulla alia pœna poſſet impo-
ni quam priuationis ipſius feudi, & extra eam
pœnam nullam habet D. Dux iuriſdictionem
in ipſum D. Alfonſum, quo fit, vt indebite, &
contra ius detineatur idem D. Alfonſus maxi
me tam longa nempe, fere triennali detẽtio-
ne in prædicta arce ciuitatis Caſalis & in duris
carceribus, ſed ciuiliter cum eo agendum eſ-
ſet & ſaltem extra vincula de prætenſa fœlo-
nia cognoſcendum.

12 Aliud quoque præmittendum eſt, † quod
in caſu fœloniæ, & ingratitudinis non poteſt
Dominus directus ſtatim apprehendere feu-
dum,

dum,& ad manus ſuas reducere, ſed requiritur ſententia, eo quia non ipſo iure fit priuatio, ſed cauſa cognita,& vaſſallo de culpa cõuicto c.ſi.quo temp.mil.inueſt. pet. deb. & in tit.de mil.vaſſal.qui Contu. eſt c. 2. & de feud. ſine culpa non amit. & c.imperialem §. Inſuper de prohib.feud.alien.per Feder. & vbique doct.Iacob.à Santo Georgio in ſua inueſtitura in verſic. & promiſerunt domino ſuo præſtare ſeruicia colum.penul.verſic. vlterius quæro,& in verſic.qui quidem uaſſalli promiſerunt non committere feloniam colum.2. verſic.6.quæro Alex.conſi. 103.num.16. verſi. & videmus.libr.1.vbi. & nu.7.ait, quod etiam quando pœna imponitur ipſo iure, antequã poſſit attentari executio pœnæ, debet ferri declaratoria cap. cum ſecundum vbi docto. no. de hære. libr.6. & in capitu. licet epiſcopus de præbend.eodem libr.6.Idem Alexand. conſil.92. nume.22. & 23. libr.6. quem refert Port.libr.1.comm.opin.conclu.2. in fine, late Curt.in tracta.de feud.parte 4.titu.ex quib. cau.feud.amit.colum.75.verſi.poſt enumeratas cauſas priuationis, Moder.Pariſ.in conſuet.Pariſien.§.30.quæſt.6. num.23. & queſt.7. num.27.affirmantes hanc eſſe veram, & communem omnium doctorum ſententiam, concludentes etiam, quod vbi confiſcatio,& priuatio fit ipſo iure, tamen non niſi præcedente ſententia declaratoria debet res occupari, & apprehendi d.capitu.cum ſecundum.& d.c. licet epiſcopus & dicit Gram.deciſ.18.nume. 20. verſic. nec omittendum cenſeo, & deciſ. 105.num.58.& ſequ.poſt Iſem.& Bal.quos refert, quod in hoc caſu feloniæ nullo pacto licet ab executione inchoare, vaſſallo non audito, nec ipſo aliter per prius de culpa conuicto, cum Princeps de iure minime poſſit auferre poſſeſſionem & dominium feudi vaſſallo non audito nec conuicto, Celſus omnino videndus.d.conſil.26. nu.31.& ſeq. Capic. Deciſ.162.nume.15.dicens,quod donec feratur ſententia priuatiua contra vaſſallum retinebit vaſſallus dominium vtile, quod tranſit in hæredem,Gigas in tracta. de crim.læſæ maieſta.ſub tit.de pœn. committ. crim.læſæ maieſta.quæſt.5.nume.9.concludens ex Baldo & Cardinali in locis relatis, quod nec etiam in crimine læſæ maieſtatis vaſallus priuat feudo ipſo iure, ſed expectanda erit ſententia, & hanc eſſe communem opinionem atteſtatur Natta conſil.93.ſub num.3 in fin. libr.1. & Iul.Clar.in §.feudum quæſt.62. vbi poſt Alex. Curt.Iaſ.& Mod.Pariſ.ait hanc eſſe veram, & communem omnium ſententiam, quod propter quamcunque cauſam ammittendi feudum, ſiue propter negationem, ſiue propter non petitam inueſtituram infra tempus debitum, ſiue etiam propter feloniam, nunquam amittitur feudum ipſo iure, ſed tantũ poſt ſententiam, excepto ſolo caſu alienationis factæ irrequiſito domino, quo caſu feudum amittitur, & ad dominum reuertitur ipſo iure, adde prædictis Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 3. §. 8. ſuper verbo, commiſe n'a point de lieu.nu.2.& plurib.ſeq.vbi etiam ait, quod vaſſallus qualemcunque culpam committat feudo priuari deber per ſententiam,quod procedere vult, etiam in caſu alienationis factæ irrequiſito domino, declarando vt per eum, imo etiam ſi notoria & euidens eſſet culpa, nihilominus adhuc requireretur ſententia declaratoria, & priuatiua, & ante eam vaſallus feudo priuari non debet, ita no.Bald.in ca.1.per illum text. & poſt eum Præpoſ. in tit. qualiter Dom. proprie. priuet. addo etiam prædictis Cantiunculam conſil. 27. nume.83.84.16t. 103.poſt Socin.conſil.4. nume.13 volu.3.Afflict. Deciſ.392. nume.18. & ſeq.Curt.Sen.conſil.49.col.18.70,& 73.Cephal.conſi.301.nu.122.& quinque ſeq.Socin. Iun.conſil.115.num.9. & duob. ſequ. volu.2. Ruin.conſi.37.num.4.vol.1.D.Franciſ.Burſa. Mantua. in conſil.49.num.13. qui poſt plures quos refert ait, quod vaſallus nunquam feudi vel iuris ſui poſſeſſione priuatur pendente lite, etiam ſuper commiſſo feudi, ſed in poſſeſſione ſua conſeruatur,& num.17.verſic.quini mo,poſt Alex.Rolan.a Valle & alios dicit,ad hanc priuationem deueniri non poſſe,niſi ſententia condemnatoria præcedat, dicit quoque notabiliter Bald.in ca. cæterum ſub.nu.6. de iud. quod vbicunque in feudis fit mentio de amiſſione feudi intelligitur, culpa & conuicto iudiciario ordine, vt in cap. quicunque aduocatur de pace tenenda. nemo enim inquit inauditus priuandus eſt, vel ſpoliandus, faciunt quæ ſcribit Sigiſmond. conſil.47.nu. 9. & 8.ſeque.vbi plura adducit in caſu noſtro urgentia, quibus ſic ſtantibus ſequitur, quod contra D. Alfonſum Inquiſitum de felonia non debuit de facto procedi ad apprehenſionem feudi per Ipſum D.Ducem, prout apprehenſum & occupatum extat caſtrum Planæ nullo præcedente legitimo proceſſu, & ipſo D.Alfonſo inaudito, nec aliter de culpa conuicto,& nulla præcedente ſententia priuatiua, & præmiſſa multomagis procedere deberent in iſtis feudis de quibus agitur, quæ non ſunt vera & propria feuda, ſed impropria, nempe habita ex tit. oneroſo permutationis, & quæ ſunt conceſſa pro ſe hæredibus quibuſcunque, & quibus dederit, quo caſu feudum non eſt verum & rectum, vt habetur in titu.

13 de feud. non haben. propr. nat. feud. † vnde in tali fundo Improprio vaſallus non priuatur eo ex illis cauſis, ex quibus ſolent priuari vaſalli feudo vero & recto, vt notabilr ait Iaſ. ĩ l.ſi pecuniam colum.5.verſicu. ſecundo amplia iſtam regulam ff. de cond. ob cauſ.poſt Bald.ab eo relatum & poſt eundem Iaſ.ita tenet Crauet. conſil.6. num. 109. vbi ex eodem Iaſ.nec non Bald.& Decio.in locis relatis, ait in ſimilibus terminis,quod dum doctores dicunt vaſallum priuari debere feudo ob feloniam, intelligi debere in feudo vero & proprio, quod eſt quando gratis conceditur, ſed ſi interuenit precium, tunc non eſt feudum verum & proprium, ideo inquit vaſallus non poterit priuari tali feudo ex cauſis ex quibus

alij vaſſalli feudo vero & proprio priuari poſſunt, quod tamen, pro nunc non firmo, quia tex. videtur in contrarium in d.c. vnico de feu. non haben. propr. nat. feud. vbi habetur, quod feudum conceſſum pro ſe, & quibuſcunque dederit, licet virtute illorum verborum poſſit alienari ſine voluntate domini, attamen tale feudum eſt amiſſibile ex eiſdem delictis & culpis ex quibus verum feudum amittitur, ſed ſatis eſt quod non amittitur niſi vaſſallo de culpa conuicto, & præcedente ſententia priuatiua, vt ſupra diximus.

Ex præmiſſis igitur concludo præfatum D. Alfonſum maxima cum iniuria fuiſſe detentum, & feudis ſuis cauſa non cognita & diffinita ſpoliatum & adhuc iniuſtè detineri inquiri, & ſpoliari, quod ſole clarius eſſe demonſtrabimus diſcutiendo ſingula capita ſeu crimina quibus præfatus D. Alfonſus inquiritur & detinetur.

14 Verum † cum cuiuſque rei origo & cauſa ſemper ſpectanda ſit. l. 1. in prin. ff. de orig. iur. l. ſi procuratorem in princ. ff. mandati & l. 1. §. ſi ſeruus depoſuit ff. depoſit. cum à primordio tituli poſterior formetur euentus l. vnica §. fi. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. x. cum ſimilibus, ideo initium originem, & cauſam huius inquiſitionis formatæ contra D. Alfolſum conſiderare oportet.

Sciendum ergo eſt in facto, prout ex proceſſu inquiſitionali fiſci probatur, homines dictorum locorum Planæ Cagnæ Iuſuallæ & Degi virtute inueſtiturarum & priuilegiorũ ipſi Domino Alfonſo & ſuis anteceſſoribus conceſſorum fuiſſe & eſſe immunes liberos & exemptos ab omnibus & ſingulis ſubſidijs, collectis, præſtitis, & alijs oneribus quibuſcunque per ipſum Marchionem, & eius hæredes & ſucceſſores imponendis reſpectu dictorum locorum vllo vnquam tempore, ac ex quauis cauſa cogitata & incogitata, & nullatenus teneri, nec cogi poſſunt ad illorum ſeu partis eorum ſolutionem: quarum quidem conceſſionum, priuilegiorum conuentionum, & inueſtiturarum vigore, cum turbarentur homines dictorum locorum à miniſtris præfati D. Ducis volentibus imponere dictis hominib. & locis nouum vectigal vulgo nuncupatum dacitum tratæ forancæ ad Illuſt. Senatũ Marchionalem recurſum habuerunt, à quo binas ſententias in eorum fauorẽ vocato fiſco marchionali reportarunt, quibus declaratum fuit dictos homines immunes & exemptos à quibuſcunq; oneribus, exiſtere & eos non teneri ad ſolutionem dicti vectigalis nouiter impoſiti per ipſum Do. Ducem in vniuerſa patria Montisferrati, quæ quidem ſententiæ tranſitũ fecerunt in rem iudicatam & reſcripto Ducali fuerunt confirmatæ. Et tamen pactis & contractib. inueſtiturarum, nec non ſententijs & reſcriptis prædictis non obſtantibus, & contẽptis, multa inde dictis hominib. & vniuerſitatibus prædictorum quatuor locorum nominatim tacta fuerunt præcepta, quatenus ſoluerẽt dictum dacitum, ſeu vectigal & illud in locis prædictis exigi permitterent, quibus præceptis dicti homines ſemper ſeſe oppoſuerunt, & tam ipſi, quam idem Dominus Alfonſus pro defenſione & conſeruatione iurium ſuorum, & immunitatis prædictæ proteſtati ſunt, nolle conſentire impoſitioni dicti vectigalis in locis prædictis, quæ proteſtatio valet & conſeruat priuilegia in futuro vt in ſimilibus terminis reſpondit Rip. lib. 2. reſponſ. 25. nu. 24. per text. & ibi Bar. in l. 1. C. de his qui ſpont. mun. ſub. & poſt Bald. Panor. & Iaſ. locis citatis, & tandem de facto fuit impoſitum, & à prædictis hominibus contra inueſtituras, & ſententias prædictas exactum, quibus ſtantibus indubitati iuris eſt licuiſſe, & Domino Alfonſo, & hominibus non parere imo reſiſtere aſſertis officialibus dicti Domini Ducis, ac proteſtari, prout proteſtatum apparet in inſtrumentis

15 productis, † cum pro conſeruando & tuendo iure id factum fuerit, ideo excuſandus eſſet D. Alfonſus & etiam homines ex glo. magna. in §. item ſi delator, in verbo, perdit verſ. item adhuc excuſatur, quam ibi not. Alua. col. antepen. quæ fuit prima cau. benefi. amit. quæ ait, quod ſi vaſſallus pro iure ſuo tuendo aliquid faciat, ob quod aliàs eſſet feudo priuandus excuſatur, & illam gl. ac Alua. refert & ſequitur Brun. conſi. 190. col. antepenult. verſ. ad quod facit lib. 2. nouiter impreſſo, & in ſimili tradit Nata multis iuribus poſt Calder. conſ. citato, Dec. conſ. 256. num. 1. loquens de quibuſdam verbis dictis contra tunc Ducem Mantuæ per quendam nobilem: quod maxime verum eſſe debet ſi agatur de tuendo & conſeruando iure feudali ex pactis in contractu inueſtituræ comprehenſis, prout in caſu noſtro, quæ pacta ſeruare tenetur dominus directus, nec pōt ea alterare, nec mutare eorum naturam modos, & conditiones Rip. d. lib. 2. reſpon. c. 25. nu. 4. & 13. Et prædicta comprobantur ex ſcriptis à Cantiuncula d. conſ. 27. num. 84. vbi dicit, vaſſallum cum domino litigando poſſe opponere de litis pendentia, & ſe defendere, ergo multo magis potuerunt Dominus Alfonſus & homines prædictorum locorum ſe tueri rebus iudicatis. His deſeruiunt, quæ refert Boeri. quæſti. 304. poſt Fabium & Luc. de pen. ſubditos poſſe reſiſtere de facto dominis iniuriam eis facientibus, & col. penul. verſ. quoniam ſicut dicit, ꝙ ſicut ſubditi debent ſua iura ſeruare ſuis dominis, ita ipſi domini debẽt ſeruare iura ſua eorum ſubditis his. conueniunt quæ ſcribit Menoc. conſi. 28. nume. 19. vbi expreſſe dicit, quod quis non dicitur inobediens, quando iure nō tenetur obedire, qui enim iure contendit non dicitur inobediens. l. reſcripta. C. de precibus Imp. offeren. & quæ ſcribit Celſus conſ. 60. num. 9. vbi multis iuribus probat, quod vaſſallus à quo Dominus vult ſeruitia indebita extorquere poteſt ad ſuperiorem recurrere, itaque aduerſus Dominum Ducem pacta & conuentiones non ſeruantem & abſque cauſa à contractu ſuo recedentem Dominus Alfonſus proteſtando & reſiſtendo pro iure ſuo conſeruando excuſatur

tur

tur, & nulla in hoc fœlonia ei aſcribi poteſt,
aut abnegatio feudi, vt ob eam feudo priua-
ri debeat, & multominus alia pœna plecti
16 † cum priuatio feudi ob fœloniam vel abne-
gationem tunc demum inducatur, quando
per dolum fœlonia committitur in domi-
num c.ſi.de prohib.feud.alien.per lotha. Rol.
conſ.18.num.13.tradunt Bal.Alua.& Præpoſ.
in §.vaſſallus el 1.ſi de feud.ſuer. contro.inter
Dominum.& agna. Iacob. à Santo Georgio
in verſic. qui quidem inueſtiti promiſer. non
committ.felon.colum.9.verſi.11.cauſa, quos
referunt & ſequũtur Moder.Pariſ.in conſuet.
Pariſ.d.§.30.nu.5.verſ.hæc enim omnia, alle-
gantes vltra prædictos Angel.Rapha.Cum.&
Zaſ in locis ibi relatis,& ad dominum ſpectat
probare,quod doloſè vaſſallus feudum dene-
gauerit,& fæloniam commiſerit vt in d.§.vaſ
ſallus,ſi de feud.fuer. contro. inter D.& agna.
& §.fin.in fine de lege Corradi & cap.fin. quo
temp.mil.& vbique Docto.dum hæc iura ge-
neraliter volunt quod in omni cauſa amiſſio-
nis feudi probandum ſit de dolo, At in caſu
noſtro nullus dolus probatur imo iuſtiſſima
cauſa adeſt, quæ Do. Alfonſum nec non ho-
mines ab omni dolo proinde delicto excu-
ſat,iuxta gl. præallegatam in d.§.item ſi dela-
17 tor,quæ fuit prim.cau. benefi. amit. † nam in
criminalib. quælibet cauſa etiã iniuſta, fatua,
& temeraria excuſat à delicto & pœna gl. in l.
1.in fin. de abigeis in l.plagi la 2.C.de leg.flau.
de plag.& in ſimili Nata conſ. 338. nu.11.lib.
2.& conſ.197.nu.2.& 3.lib. 3.Neuiza.conſ.61.
nu.45. cum ſimilib. citatis à Cantiuncula cõſ.
33.nu.17.Crauet.conſ.6.nu.90.& conſ.319.nu.
14.Cæpol.conſ.criminali.21. ſub num.30.vbi
ait quod quoties quis mouetur ad aliquid fa-
ciendum propter aliquam cauſam, ſiue iuſtã,
ſiue etiam iniuſtam, non dicitur eſſe in dolo,
vt eſt caſus notabilis ſecundum eum in l. igi-
tur.§.1.ff.de lib.cau.Alb.conſ.9.num. 52.Me-
noch.conſ.2.nu.133.& ſeq.& nu.354.38.num.
16.& ſeq.loquens de crim.læſæ Maieſt.Afflic.
deciſ.31.ſub nu.3.& deciſ.360.nu.6.Boer. De-
ciſ.168.nu.11.& Deciſ.403.nu.9.Gramat. De-
ciſ.5.nu.25.& Deciſ.29.nu.16.Port.conſ. 147.
nu.29.ex quibus patet hanc eſſe veram & in-
dubitatam concluſionem, & licet regulariter
iuris error non excuſet,attamen vbi agitur de
dolo quælibet ignorantia etiam iuris excuſat
glo.in d.§.ſi.de lege conradi.quam cum mul-
tis alijs citat Cæpoll. d. conſ. 30. multos alios
concordantes refert Tiraquel.tracta.de pœn.
cauſa. 43. num. 2. quod ſi iniuſta cauſa etiam
beſtialis, vt dicunt Doctores excuſat à deli-
cto & conſequenter à pœna, quanto magis
excuſabit iuſta cauſa, vt in caſu noſtro atten-
tis inueſtituris & rebus iudicatis, quæ pro ve-
ritate habentur. l.res iudicata. ff. de regulis
iuris.

18 Præterea † vaſſallus qui extraiudicialiter ne
gauit feudum vel eius qualitatem poteſt ta-
lem negationem reuocare, & præcedentem
culpam ſeu dolum vbi ſubeſſet per reuocatio
nem purgare, vt per Bald. Alua. Præpoſ. &
alios in d.§. vaſſallus, ſi de feud. fuer. contro.
inter Domin.& Agna. Deci. conſi. 138. nu-
me. 5. & 6. & conſi. 442. num. 20. & 23. cum
alijs relatis Deciſ.Pedemontia. 29.num.14. At
in caſu noſtro ex proceſſu inquiſitionali re-
ſultat aperta & clara confeſſio eiuſdem Do.
Alfonſi palam confitentis ſe eſſe vaſſallum
eiuſdem Domini Ducis reſpectu dictorum
locorum,& pro illis feudis ipſum Dominum
Ducem in ſuperiorem recognoſcere, ergo
vbi conſtaret de negatione aliqua etiam do-
loſe facta, quod tamen negatur, illa cenſere-
tur reuocata: quo fit vt poſt talem reuocatio-
nem liquido conſtet illegitimam & iniuſtam
fuiſſe præfati Domini Alfonſi detentio-
nem.

Sed quorſum eundem Domin. Alfonſum
ab aſſertis delictis ſeu criminibus fæloniæ ex-
cuſare contendimus, ſi eum aliquam fæloniã
aut delictum commiſiſſe non conſtat? Viden
dum eſt ergo, an fiſcus qui loco accuſatoris
ſuccedit c.qualiter & quando de accuſa. cum
multis cumulatis à Rollan.conſi. 30.num.15.
lib. 2. intentionem ſuam aduerſus Dominum
Alfonſum probauerit, iuxta reg. l. qui accuſa-
re C.de edendo adeo, vt ex proceſſu inquiſi-
tionali formato, nullis adhuc præſtitis defen-
ſionibus, dicatur conſtare de aſſertis crimini
bus, quæ ei imputantur.

Aſſumendo igitur primum caput inquiſi-
tionis, cui etiam connexa ſunt ſecundum, ter-
tium, & quartum veluti ad eãdem materiam
pertinentia, putat procurator fiſci marchio-
nalis probatam eſſe eius intentionem ex plu-
ribus teſtibus eo inſtante examinatis, qui vi-
dentur concludere, quod ipſi teſtes fuerunt
præſentes quibuſdam proteſtationibus factis
per conſiliarios & iuratores locorum Planæ
Iuſuallæ, Cagnæ, & Degi reſpectiuè, quas pro
teſtationes dicunt fuiſſe huiuſmodi, videlicet
quod dicti homines conſiliarij, & iuratores di
ctorum locorum inducti fuerunt, per Franciſ
cum tortum procuratorem, & commiſſariũ
dicti Domini Alfonſi ad proteſtandum, pro-
ut proteſtati ſunt, quod non cognoſcebant
Dominum Ducem Mantuæ in eorum Domi
num, nec alium niſi præfatum Dominum Al
fonſum, & quod ita etiam idem Tortus no-
mine dicti Domini Alfonſi proteſtatus fuit,
quas quidem proteſtationes fuiſſe factas de
mandato dicti Domini Alfonſi conatur fiſ-
cus comprobare ex atteſtatione quatuor te-
ſtium deponẽtium, quod idem Dominus Al-
fonſus poſt factas dictas proteſtationes protu
lit verba, de quib. in quinto capite inquiſitio
nis erga Ioannotum Caudam in ciuitate Sa-
uonæ audientibus teſtibus, cum inter eos ha-
beretur ſermo de dictis proteſtationibus &
de reſiſtentia facta militibus ſeu baleſtreriis
dicti Domin. Ducis dicendo, *queſto e vn ga-
lant'huomo che ha detto che non conoſce al-
tro patrone che me nel luogo di Pianna*, Ex
quibus verbis contendit fiſcus non ſolum in-
duci negationem feudi & ſuperioritatis di-
cti Domini Ducis Mantuæ quoad ipſum Do
minum

minum Alfonſum, ſed etiam approbationem ſeu ratificationem proteſtationum factarum per dictos homines & negationis ſuperioritatis, ab ipſis factæ ad ſolicitationem dicti Franciſci Torti, quam ratificationem, vbi de mandato non appareret, dicit ſufficere
19 † quia retrotrahitur, etiam in delictis & mandato comparatur l. 1. §. deieciſſe, verſi. ſed & ſi cum quis ff. de vi & vi arma. c. 1. de homicid. in 6. & c. cum quis de ſenten. excommu. eod. lib. 6. & vbique gloſſ. & Doctor. Oldra. conſil. 199. colum. 3. verſ. ſed dato quod mandatum, vbi ait, ratihabitionem induci, ex quo quis ex poſt facto ſciuit, & non contradixit, debuit enim inquit ſi ſibi factum diſplicebat, cum ſciuit, interponere proteſtationem contrariæ voluntatis, alioquin videtur habere ratum, & hoc inquit eſt generaliter verum in geſtis per procuratorem ad id mandatum non habentem: ſic ergo in caſu noſtro licet de mandato Do. Alfonſi non appareret, attamen cum exinde dicatur ſciuiſſe geſta per Franciſcum tortum, & homines prædictos, & proteſtationem contrariæ voluntatis non introduxit, videtur ratum habuiſſe non ſolum tacitè ſed expreſſe, dum per prædicta verba oſtendit non diſplicuiſſe, ſed placuiſſe quod ita fuiſſet proteſtatum, iuribus ſuprà citatis. neque eidem Dom. Alfonſo prodeſſe dicunt inſtrumenta proteſtationum per eum exhibita inſtante dicto procuratore fiſci: in quibus non apparet, quod ita fuerit proteſtatum, prout teſtes atteſtantur, neque vlla fit mentio abnegationis ſuperioritatis dicti Dom. Ducis, quia cum per omnes teſtes prædictos parte fiſci examinatos dicatur, ita fuiſſe dictum & proteſtatum, prout ipſi deponunt, ideo cum appareat aliter ſcriptum quam dictum, vel plus dictum, & minus ſcriptum, ſequitur prædicta inſtrumenta proteſtationum remanere falſa, & reprobata ex traditis per Doctores in cap. cum Ioannes hæremita de fide inſtrumen. in l. in exercendis. C. eodem tit. dum dicunt, quod inſtrumentum reprobatur non ſolum ex teſtibus deſcriptis in ipſo inſtrumento, ſed etiam non deſcriptis, qui tamen præſentes fuerunt, licet non deſcripti, prout in caſu noſtro omnes teſtes examinati atteſtantur ſe fuiſſe præſentes & ita fuiſſe dictum & proteſtatum, & interrogati dicunt quod ſi aliter ſcriptum reperiretur ſe pro certo tenere talia inſtrumenta eſſe falſa, vt expreſſe continetur in octauo capite inquiſitionis, & quod eis inſtrumentis falſis ſcienter vſus eſt Dominus Alfonſus vt deducitur in nono capitulo inquiſitionali. Ex quibus quidem teſtium atteſtationibus arbitratur procurator fiſci probatam eſſe & iuſtificatam intentionem ſuam contra Dominum Alfonſum circa hæc quatuor capita inquiſitionis prætenſæ fælonia ſeu infidelitatis, nec non falſitatis prædictorum inſtrumentorum proteſtationum contra eoſdem notarios & ipſum D. Alfonſum.

Verum præmiſſis non obſtantibus dicimus nihil de contentis in primis quatuor capitulis inquiſitionalibus probatum eſſe aduerſus dictum Dominum Alfonſum nec plene nec ſemiplene, & ideo ſuccedere regulam l. qui accuſare C. de edendo, etiam quod reus nihil præſtiterit. Nam ſuper iſtis primis quatuor capitulis inquiſitionalibus leguntur examinati triginta teſtes, quos ſicut & omnes alios ſuper omnib. aliis in inquiſitione contentis examinatos nulliter fuiſſe exiſtimo. Primo, quia, examinati & recepti leguntur per aſſertos notarios ex commiſſione ſeu delegatio-
20 ne eiuſdem Dom. Capitanei iuſtitiæ: † quod tamen de iure fieri non potuit in criminalibus, in quibus debet iudex ad ſe adduci facere teſtes & ipſemet examinare, non autem illorum examen alteri committere, authen. apud eloquentiſſimum. C. de fid. inſtru. & in corpore vnde ſumitur §. & quoniam ver. hæc omnia, vbi dicit text. quod in criminalibus cauſis, in quibus de magnis eſt periculum, omnibus modis debent apud iudices præſentari teſtes, ad idem eſt tex. in l. 3. §. idem diuus, ibi. nam ipſos interrogare ſoleo, ff. de teſtibus & in auth. vt defunct. ſeu fun. cor. & vbique gloſſ. & doctores, & per canoniſtas in capit. cum cauſam el 2. de teſtibus. vbi inter alios Felin. num. 21. firmat concluſionem cum aliquibus limitationibus, quarum nulla hic militat. & per eoſdem doctores in cap. quoniam contra de probatio. in clemen. 1. vbi gloſ. in verbo ciuili de offic. delega. & per Marſil. in l. de minore in §. plurium num. 9. ff. de quæſtio. & per Boſſ. in tit. de oppoſitio. contra teſtes num. 16. vbi poſt multos ibi relatos dicit, in effectu hanc eſſe concluſionem in criminalibus, vt iudex à ſeipſo debeat examinare non autem hoc alii committere, dicta authen. apud eloquentiſſimum, Viuius qui atteſtatur hanc eſſe communem opinionem in ſuis communibus opinionibus in verbo teſtium examinationem. vbi plures refert dicens, quod imo iudex non poteſt alteri iudici ſeu eiuſdem ſeu alterius territorii examinationem teſtium committere. Iuli. Clar. lib. 5. inter commu. opinio. verſic. criminales. vbi dicit communem opinionem doctorum in l. 1. ff. de offic. eius cui mandata eſt iuriſdict. iudicem ord. cui mandata eſt iuriſdict. cauſarum criminalium meri & mixti imperij non poſſe dictas cauſas alteri delegare ſeu cõmittere, quia dicitur tunc electa induſtria perſonæ iudicis. & hæc concluſio adeo eſt vera
21 † vt conſuetudo in contrarium non valeret, ita vult glo. in cap. teſtes in verbo ſed præſentes 3. quæſt. 9. ad quam ſingulariter aduertit Feli. in d. cap. cum cauſam d. num. 21. in fine verſic. & videtur ampliare de teſtibus. eandem glo. refert quoque & ſequitur Auguſti. in additio ad Ange. de malefic. in verbo, qui iudex ſtatuit terminum num. 33. verſic. & amplia prædicta, & in additio ad Abb. in capit. 1. ſub num. 7. de teſt. cogen. vbi ſcribens additionem illam dicit prædictam glo. ſingularem & nunquam vidiſſe illam ad hoc ab aliquo allegari, ſed à prædictis fuit etiam ponde-

rata

rata imo dicta concluſio procedit etiam ſi teſtes eſſent extra prouinciam, & iuriſdictionem prout videntur probare dicta authen. apud eloquentiſſimum & alia iura ſupra adducta, quæ indiſtincte loquuntur, & dum in eis habetur, quod in ciuilibus tantummodo cauſis de prouincia in prouinciam, ſiue de vrbe ad vrbem; ſiue ab vrbe in prouinciam, poſſit committi receptio, & examinatio teſtium, in criminalibus autem omnibus modis teſtes apud iudices præſentare, vt dicit tex: in d. §. & quoniam verſi. hæc omnia, & ita tenet Salice. in dicta authen. apud eloquentiſſimum, col. 2. verſic. quæro quid dicimus hodie &c. poſt Cyn. ibi quem etiam refert & ſequitur Abb. in d.c. cum cauſam nume. 22. verſi. ego vltra alios & verſi. ſed ego, vbi pro hoc adducit gl. quam dicit notab. quam etiam ſupra adduximus in dicto cap. teſtes. 3. quæſt. 9. quæ dicit quod in cauſa criminali ſemper teſtes debent eſſe præſentes, & aperte hoc velle dicit etiam glo. relatam ad tex. in c. conſtitutus de fideiuſſo. vbi idem Abb. eandem opinionem tenet, ſed in hoc quod etiam quando teſtes ſunt extra prouinciam non poſſit committi eorum examinatio communis videtur in contrariũ, vt per Felin. poſt plures quos refert in dicto c. cum cauſam nu. 25. verſ. ſed mihi placet Aug. in additio ad Ang. loco præcitato nume. 34. verſi. ſed contrariam partem, & Boſſ. in d. titu. de oppoſitio. contra teſtes num. 25. verſi. & limitat, vbi ait, quod quando teſtes ſunt in alieno territorio, tunc ſcribuntur litteræ ſubſidiales ad hoc iudici illius territorij, & licet iudex cauſæ non examinet eo caſu, tamen ſatis eſt vt examen fiat per alium iudicem, qui etiam debet ponere vacillationes, trepidationes, & vultus qualitatem, & ibi in verſic. non fit tamen &c. declarat huiuſmodi commiſſionem non debere fieri indiſtincte iudici alterius territorij, ſed tantum habenti merum & mixtum imperium, poſt Bal. & alios per eum relatos dicens idem Boſſ. poſt Lanfran. de oria. quem ibi refert, quod etiam hoc caſu ſi ipſe eſſet iudex cauſæ conaretur pro viribus per literas ſubſidiales, vel ex authoritate ſenatus vbi eſſemus ſub eodem Principe, quod teſtes ad ſe venirent, & hoc vbi teſtes eſſent extra iuriſdictionem ipſius iudicis, ſi vero eſſent in iuriſdictione, tunc ipſe iudex debet examinare, non autem poteſt alteri committere. At in caſu noſtro teſtes non erant extra iuriſdictionem, imo nec extra prouinciam, ergo non potuit committi eorum receptio alteri maxime priuatæ perſonæ nullam iuriſdictionem habenti, & facit ad hoc quod pulchre ſcribunt gloſ. & Hoſtien. in c. præſentium. in §. teſtes ſuper verbo interrogatoria, de teſtib. in 6. quæ inuehit in iudices, qui committunt examinationem teſtium notariis & ſimplicibus perſonis, cum in propria perſona ipſos audire deberent, allegat dictum authen. apud eloquentiſſimum, & nimirum, quia cum in probationibus tota vis cauſæ conſiſtat potius deberent alia committere, quam teſtium examinationem idem dicit Abb. in d. c. cum cauſam colum. fin. quod in ciuilibus id fieri non debet, nec poteſt, quantominus in criminalibus, vbi de magnis eſt periculum, vt dicit tex. in d. §. & quoniam verſi. hæc omnia in authen. de teſtibus. & vbi aliquo caſu quando teſtes ſunt in iuriſdictione, & intra prouinciam fieret delegatio huiuſmodi etiam in criminalibus, illa tamen fieri non poſſet niſi ex cauſa neceſſaria, vt dicit idem Boſſ. loco præcitato num. 26. verſic. & ſic non ex cauſa ſimplici, & per Ange. de maleſi. in verbo qui iudex ſtatuit terminum num. 23. vbi quod in criminali iudex non poteſt per alium teſtes audire, vt de hoc dicit eſſe caſum in dicta authen. apud eloquentiſſimum & ibi gl. & doct. quod eſſe verum dicit, niſi ex iuſta cauſa, vt puta ſi ſunt alterius territorij, vel niſi iudex eſſet impeditus iuſto impedimento infirmitatis, vel abſentiæ vel alia iuſtiſſima cauſa, tunc inquit bene admitteretur, quod teſtium examinatio poſſet alteri demandare, & valeret, alias non, quod dicit notandum, quia inquit ignari iudices maleficiorum committũt notario ſuo teſtium examinationem, quia non valet At in caſu noſtro nulla penitus concurrit cauſa nec iuſta nec neceſſaria committendi huiuſmodi examinationem teſtium, ergo &c. neque cauſa præſumitur niſi probetur. Io. de Ami. conſ. 109. nu. 15. quo conſ. col. 1. & 2. plura ad caſum noſtrum facientia adducit: quo fit vt nulliter omnino recepti dicantur omnes teſtes in hac cauſa inquiſitionali examinati per aſſertos notarios, Cicognonum Nouareſiũ, & Gulielmum de portis ex delegatione Do. Capitanei, & hoc ſolum fundamentum ſufficeret ad ſubuertendum totam hanc machinam inquiſitionis formatæ contra Dom. Alfonſum inquiſitum.

Secundo vltra prædicta ſunt etiam nulla dicta iſtorum teſtium examinatorum ſuper prædictis quatuor capitulis inquiſitionalib. Nam ex prædictis triginta teſtib. qui examinati ſeu recepti fuerunt per aſſertum notarium Cicognonum, vndecim ſunt ab eo recepti & repetiti in loco Iuſuallæ ſub quindecima martij anni 1574. & totidem in loco Cagnæ ſub decimaſexta eiuſdem menſis, & illis omnibus delatum iuramentum non vocato eodem Do. Alfonſo, aut eius procuratore ad videndum
22 iurare teſtes, & dandum interrogatoria, † quo ſtante certiſſimi iuris eſt, quod iſti nihil omnino probant vulgata l. ſi quando C. de teſtib. l. Iudices. C. de fid. inſtrum. ibi, ſub vtriuſque partis præſentia, & in cap. 2. extra de teſtibus ibi admonendus eſt ſemper aduerſarius, & vbique gloſ. & Doct. & huiuſmodi teſtes examinati parte non citata, nedum non probant ſed nequidem faciunt qualequale indicium contra Domin. Alfonſum, vt probat text. in d. cap. 2. in prin. ibi nullius momenti, quem ad hoc ponderat ibi Abb. num. 14. & Felin. num. 3. verſi. primo vt procedat, poſt Barto. & Innocen. ibi relatos Alex. conſi. 180. num. 8. lib. 2. poſt Salic. & Barto. per eum relatos & hoc

verum etiam ſi ageret de crimine læſæ maie-
ſtatis ex allegatis Deciſ. Pedemontа. 79. ſub
num. 18. verſic. nec etiam facit indicium poſt
Bat. Hyppol. Carrer. Dec. Salice. Alex. & plu-
res alios ibi relatos. & prædicta procedunt &
ſi iudex procedat ex officio vt per Felyn. in d.
cap. 2. num. 5 & etiamſi cauſa fuiſſet commiſ-
ſa expedienda omni iuris ſolemnitate omiſ-
ſa, vt per eundem Felyn. ibi num. 5. cum aliis
relatis dicta Deci. 70. nu. 18. in fine, quibus ad-
do Boſſ. dicto titu. de oppoſitio. contra teſtes
num. 34. verſic. & vbi cauſa committitur, vbi
poſt Abbat. quem refert conſi. 46. volum. 2.
ait, citationem hanc non poſſe omitti etiam
per Principem. Neque in caſu noſtro obſtat
limitatio Ant. de Butr. in dicto cap. 2. volentis
prædicta iura non procedere, quando proce-
ditur per viam inquiſitionis vt tunc non re-
quiratur citatio partis in examinatione te-
ſtium, ſecundum eum per tex. in c. qualiter &
quando. §. debet, de accuſatio. quia hæc limita
tio Ant. de Butr. communiter reprobatur, vt
late per Abb. in d. c. 2. nu. 8. vbi rñdet ad tex. in
dicto c, qualiter & quando §. debet & ibi late
in additio. ad eundem Abb. vbi etiam Felyn.
num. 9. poſt Barto. in l. fi. in fine ff. de quæſtio.
& plures alios relatos dicta Deciſ. 79. nume.
19. vbi poſt eundem Felyn. nec non Socin. &
Brun. relatos probatur, teſtes non poſſe recipi
ſine citatione partis, etiam ſi eſſemus in caſi-
bus in quibus proceditur argumentis, & præ-
ſumptionibus. & hanc eſſe communem opi-
nionem atteſtatur Viuius in ſuis communi-
bus opinionibus in verbo teſtes non poſſunt
examinari, poſt Bal. Ang. Salic. Marſil. Foller.
Dec. & alios plures per eum relatos. dicens
quod communis pratica ita obſeruat.

Non minus etiam ſunt nulliter examinati
alij teſtes aliorum locorum videlicet vigin-
tiduo examinati in loco Degi per eundem
notarium ſubdicta die 15. martij & tres in lo-
co Planæ, die 17. eiuſdem, quia licet facta fue
rit monitio ſeu citatio eidē Domino Alfon-
ſo ad comparendum in dicto loco Degi in
domo habitationis Vincentij tagliedri in qua
fit hoſpitium, die lune 15. dicti menſis martij
hora tertiarum ipſius diei, & die mercurij 17.
hora pariter tertiarum in loco Planæ, & in do
mo communis eiuſdem loci ad videndum
deferre iuramentum quibuſcunque teſtibus
tam repetendis quam de nouo examinandis
parte fiſci, & tunc in dictis locis præſentan-
dum interrogatoria, attamen non apparet
quod idem notarius fuerit ea hora tertiarum
in loco Degi nec in loco Planæ, imo nec etiā
quod in locis locorum in monitione com-
prehenſis, & aſſignatis teſtibus iuramenta de-
tulerit, ſed potius expreſſo apparet, quod in a-
lijs locis diuerſis ab illis aſſignatis in citatio-
ne idem notarius iuramenta detulit teſtibus,
& illos examinauit, videlicet in loco Degi in
domo Angelini Barberotti ſita in via verme-
nali: cum tamen Do. Alſonſus fuerit citatus
ad comparendum in domo Vincentij taglie-
dri, & in loco Planæ idem notarius detulit iu-
ramenta in caſtro eiuſdem loci, vbi tamen
Domin. Alſonſus fuerat aſſignatus ad com-
parendum in domo communis ipſius loci:
23 † quo ſtante actus delationis iuramentorum
fuit nullus & inualidus ex vulgata doctri. Bart.
in l. aut qui aliter ff. quod vi aut clam, cum
multis ibi relatis in additionibus ad eum &
Bar. cum pluribus alijs refert Feli. in c. 1. num.
22. de iud. vbi ait quod ſi citatio fit ad vnum
actum vel ad vnum locum vel ad vnum tem
pus, puta ad audiendum ſententiam tali hora,
ſi actus fiat alio loco vel alio tempore non va
let & citatus non dicetur contumax, idem Fe
li. in c. conſuluit col. 1. nu. 2. & 3. de offi. deleg.
dicens poſt eundem Bar. necnon Ant. de Butr.
Bal. & Ange. quod iudex quando citat in vno
loco vel in vna hora, & facit actum in alio, di-
citur ex hoc actus factus non citata parte. Præ
terea non apparet quod in actu delationis iu-
ramenti prætenſis teſtibus fuerit præſens pars
producens teſtes nempè procurator fiſci, quo
24 inſtante examinabantur, † quo caſu, nec
etiam valet delatio iuramenti, nec dicta iſto-
rum teſtium, ſecundum glo. in dicta l. ſi quan
do, in verbo, introducit. C. de teſtibus. quæ di-
cit, quod quando teſtes iurant, ſi vtraque pars
eſt abſens non contrahitur hermodicium
nec teſtes teſtificantur, & illam glo. ſingul. ap-
pellat Lanſran. de oriano in c. quoniam con-
tra in verbo teſtium, colum. 2. verſi. quæro ſex
to de probatio. poſt Raphael. Fulg. quem re-
fert in l. j. C. quomodo & quando iudex, vbi
ait, quod ex hoc fecit irritare in ciuitate Pa-
duæ mille proceſſus, & mille dicta teſtium, ad
do prædictis Signorol. conſ. 249. col. 2. quem
refert & ſequitur Boſſ. in tit. de oppoſitio. con
tra teſtes nu. 36.

Accedat prædictis & alia nullitas euidens,
ſcilicet quod idem notarius cui facta fuit de-
legatio duplici officio fungebatur, videlicet
25 & iudicis, & ſcriptoris † quod fieri non po-
teſt, maxime in cauſis grauioribus, iuxta tra-
dita per Bart. in l. iubemus §. ſane el 1. nume.
13. C. de ſacroſant. eccleſijs. Innoc. in c. cum
à nobis de teſtibus & in terminis per Fely. in c.
cum cauſam num. 30. in fine. eod. tit. de teſtib.
vbi ait, quod notario non poteſt committi
quod examinet articulos, & interrogatoria,
compellat teſtes, & iuramenta deferat, & ſi-
milia, quia ſi ipſe habet tanquam notarius a-
ctorum ſua manu ſcribere acta, non poſſet eſ-
ſe notarius, & iudex in eodem actu, quod di-
cit diligentiſſime notandum, tradunt doct. in
c. quoniam contra, vbi inter alios idem Feli.
in 1. notabili & colum. pen. num. 54. de pro-
batio. & ibi etiam Abb. num. 30. dicit quod no
tarius non poteſt effici iudex in receptione
teſtium, vt quia habeat examinare capitula,
interrogatoria arctare, & compellere teſtes,
vt ſic ſit notarius & delegatus, at in caſu no-
ſtro non ſimpliciter fuit deputatus nudus mi-
niſter ad examinandum teſtes ſed etiam iu-
dex ſuper receptione ipſorum teſtium, vide-
licet ad compellendum teſtes teſtificari & il-
lis iuramenta deferendum & aſſignata para

ad præſentandum interrogatoria coram eo;
quod eſſe non potuit, Et ex hoc patet quod
nimis animosè proceſſit iſte notarius, & affe-
ctionem maximam oſtendat ad cauſam ſuſti-
nendo duplicem perſonam delegati ſcilicet
& notarij, & eius affectio ſeu animoſitas aper
tè deregitur ex eo, quod eodem met die in ci-
tatione præfixa proceſſit ad citationem te-
ſtium, delationem iuramentorum, & illorum
examinationem, cum tamen ſaltem ex vrba-
nitate & æquitate expectandũ fuiſſet, & diffe-
rendum in diem ſequentem, vt dicit text. no-
tab. in cap. conſuluit. de offi. deleg. ibi, in diem
alteram æquitate ſuadente poteris expectare,
vbi doctores notant: imo cum etiam procu-
rator fiſci eſſet abſens, quo inſtante fiebat ci-
tatio, & teſtium repetitio, vt in literis citatio-
nis dicitur, circunducta erat citatio, & denuo
altera erat iteranda, ſed iſte examinator vtra-
que parte abſente, & nemine inſtante eadem
die quindecima Martij in loco Iuſuallæ vn-
decim teſtes citari fecit, iuramenta detulit. &
examinauit ſeu reperijt, deinde eodem die ad
locũ Degi perexit quod diſtat à loco Iuſuallæ
per quinq; miliaria. & ibi pariter viginti duos
teſtes citari iuſſit, illis iuramen. detulit, & om-
nes examinauit, quod mihi impoſſibile vide-
26 tur: † quo fit, vt nimis animoſus in proceden-
do & affectionatus appareat, & ideo ſuſpe-
ctus, vt per Crauet. conſi. 2. num. 6. in fine poſt
Præpoſi. quem refert in cap. poſtremo. col. 6.
poſt med. verſicu. quinquageſſimaoctaua de
appella. Dec. conſi. 189. ſub num. 15. verſic. &
27 iſta videtur cauſa. † & notarius examinator te
ſtium debet eſſe non ſuſpectus, vt dicit gl. no-
ta. in §. & quod ſæpe in verbo, artificij, in au-
then. de trien. & ſemiſſ. quam ſingul. dicit Bal.
in cap. quoniam contra ſub nume. 12. verſicu.
& ſcias de proba. & in l. apertiſſimi in 3. nota-
bili de iud. dicens, quod ſicut lites debent pro-
cedere ſine ſuſpicione iudicis, ſic & ſcriptura
inquit debet procedere ſine ſuſpicione tabel-
lionis, allegat not. in dicto §. & quod ſæpe, Lã
fran. in dicto cap. quoniam contra, in verbo,
recuſationes colum. 3. verſ. item notarius exa
minator teſtium, addo eundem Bald. in l. 1. in
1. notab. ver. & idem eſt quando tabelliones.
C. de relatio. & in l. comparationes. col. vltim.
verſic. & ſcias quod quando C. de fide inſtru-
men. Angel. in l. obſeruandum. ff. de iudic. vbi
ait, quod examinator teſtium aut notarius de
bet eligi non ſuſpectus, vnde quanta fides ſit
adhibenda iſtis atteſtationibus per huiuſmo-
di notarium receptis iudicantium arbitrio re
linquo iuxta l. 3. in §. tu magis ff. de teſtib. Io.
de Ana. d. conſi. 109. num. 2. & pluribus ſeqnẽ-
tibus, & ex prædictis nullitatibus ſaltem ſimul
iunctis liquido patet de nullitate aſſerti exa-
minis.

Tertio principaliter contra iſtos teſtes op-
ponitur, quod vbi prædicta ceſſarent, adhuc
tamen omnino repelli debent ex qualitate
perſonarum ipſorum teſtium, cum nihil om-
nino probent, quoniam ſunt omnes ſocij, ſeu
participes criminis, quatenus delictum dici
poſſet id de quo agitur, nam omnes teſtes vti
conſiliarij ſeu iuratores dictorum quatuor lo
corum Iuſuallæ Cagnæ Planæ, & Deghi, di-
cunt, ſe inductos fuiſſe per Tortum procura-
torem & Commiſſariũ D. Alfonſi ad prote-
ſtandum, prout & ita proteſtati ſunt, non co-
gnoſcere Illuſtriſſimum & Excellentiſſimum
D. Ducem Mantuæ, & Marchionem Mon-
tisferrati in eorum Dominum & patronum,
ſed tantum D. Alfonſum Spinulam, & multi
ex ipſis deponunt dixiſſe multa alia ad offen-
28 ſam ſuperioritatis dicti D. Ducis, † & ideo ni-
hil probant vulgata l. quoniam liberi C. de te-
ſtib. l. fina. in fin. C. de accuſatio. l. ſi filium C.
de liber. cau. cap. 1. cum glo. 2. extra de confeſ.
& vbique per glo. & Docto. nec faciunt indi-
cium contra D. Alfonſum, vt ſupra probaui-
mus in initio conſultationis, & hoc verum
etiam in caſibus exceptis, de quibus in gloſ. in
dicta l. fi. C. de accuſatio. nam etiam in his ſo-
cij criminis non faciunt ſufficiens indicium,
niſi alia concurrant indicia ſeu adminicula,
ſecundum glo in d. l. fina. vt ſupra etiam dice-
bamus ex Rolan. conſi. 16. nume. 8. & alijs ibi
relatis, & in practica non eſſe recedendum ab
illa glo. tradit Auguſt. in additio. ad Angel. in
verbo fam i publica. ſub nume. 31. quia eſt ita
declarata, & approbata per Gand. & Guid. de
Suza. qui fuerunt magni pratici in maleficijs,
idem vult Alex. conſi. 89. nu. 10. lib. 3. vbi poſt
Salicet. quem refert in d. l. fina. ait, quod aſſer-
tio delinquẽtis ẽt in caſibus in quib. põt inter
rogari de ſocijs non facit indicium ſufficiens
ad torturam, idem Alexand. conſi. 128. in fine.
lib. 4. & conſi. 124. in fine lib. 6. & hoc pro no-
tabili commendat & perpetuò menti tenen-
dum dicit Hypolit. ſingu. 209. incip. ſocius cri
minis, Grãmat. deciſ. 28. nu. 11. & pluribus ſe-
quentibus, vbi & num. 17. & ſequen. poſt And.
de Iſer. quem refert, ampliat iſtud procedere,
etiam ſi inculpatus ſeu nominatus eſſet malæ
conditionis & famæ, vnde poſt Alex. Rafael.
Cuma. Deci. Feli. & alios ait, quod talis aſſer-
tio ſocij criminis, ſeu quale quale indicium
ex ea reſultans per probationem bonæ famæ
eliditur etiã in caſibus exceptis, in quibus po-
teſt ſocius criminis interrogari de ſocio: in
caſibus autem non exceptis, ne dum non pro-
deſt dictum ſocij criminis, ſed nec vllum indi
cium facit, idem Grãma. conſi. 39. nume. 2. &
nume. 15. vbi ſimiliter poſt multos ibi relatos
ait, quod confeſſio ſocij criminis contra ho-
minem bonæ famæ non operabitur quic-
quam. Si itaque ex ſimilibus teſtibus non po-
teſt reſultare indicium ſufficiens neque ad in-
quirendum, neque ad torturam, multominus
ergo poterit reſultare ſufficiens probatio nec
plena, nec ſemiplena ad cõdemnandum, aut
puniendum, & hoc eſt ſine dubio vt tradunt
præfati doctores maxime Alexan. conſil. 128.
in fin. lib. 4.

Et ſi dicatur prædicta procedere, vbi eſt di-
ctum vnius tantum ſocij criminis, ſecus vbi
29 ſunt plures prout in caſu noſtro, † quia tũc ex
pluralitate teſtium ſatis ſufficiens reſultat in-
dicium

dicium, quia numerus ſupplet defectum, ad
quod facit tex.in l.3.in §.tu magis, ibi alias nu
merus teſtium ff.de teſtib.vbi glo.in verbo nu
merus quæ dicit numerum ſupplere quod de-
ficit in fide,& ita in ſpecie prædictam conclu-
ſionem in teſtibus, qui ſunt participes crimi-
nis,limitat Boer.deciſ.319.colum.4. vbi alios
citat,dicens, quod licet quando vnus teſtis ſo
cius criminis deponit contra ſocium,eius di-
ctum non ſit ſufficiens ad torturam niſi con-
currentibus aliis,vt per Salicet. in dicta l.fina.
in fine, C.de accuſatio. tamen hæc opinio li-
mitatur non procedere, vbi eſſent duo teſtes
quamuis participes criminis, quia tunc dictũ
eorum eſt ſufficiens, at hic plures teſtes con-
currunt quam duo ergo &c. Sed ad hoc re-
ſpondetur vna cùm Domi. Rolando in con-
ſilio 16.nume.18.verſic.nec obſtat lib.1.quod
limitatio Boerij poſſet procedere, quando ta
les teſtes depoſuiſſent in tortura, alias ſecus,
vel quando eſſemus in caſibus exceptis & ſpe
cialibus, ſecus in caſibus non exceptis, in qui-
bus teſtis ſocius criminis non poteſt interro-
gari de conſocio, & vlterius ſecundum eum
Boerius male loquitur,quia doctores loquun
tur etiam in caſu in quo plures teſtes concur-
runt participes criminis,& inter alios Fulgo.
conſil.173.in caſu inquiſitionis. colum.2. vbi
ait,quod interrogati rei criminum de ſe con-
feſſi in criminibus non exceptis præſumptio
nem non faciunt contra eum, contra quem
minime interrogari potuerunt, & rationem
adducit;quia tales de ſe confeſſi turpes perſo-
næ ſunt, quibus non eſt credendum ſine tor-
mentis,& quod plus eſt loquitur de pluribus
teſtibus ſociis criminis, quod non faciant in-
dicium etiam ad inquirendum, quanto ergo
minus ad torquendum,neque ad condemnã-
dum,prout nec etiam quãdo concurrunt duo
teſtes ad dictum ipſorum poſſit inquiſitio for
mari, conſuluit etiam Dec.conſi.189. colum.
fina. verſicu. nec obſtat quod in proceſſu, &
Marſil.conſi.78.colum.4. verſic. quinimo di-
co, quem refert & ſequitur Grammat.dicto
conſi.35.ſub nume.52.& dicta deciſio. 28. ſub
nume.17.verſic.& plus ſubdit,vbi poſt Andr.
de Iſer. quem refert, ait, quod etiam ſi plures
eſſent confitentes de nominato ſatis videtur
probatum quo ad hoc tantum, vt de indiciis
detur tunc copia ipſorum parti, vt iuuet ſe,
probando talia per quæ eneruetur efficacia ta
lium confeſſionum, & iura prædicta quæ di-
cunt ſocium criminis repelli loquuntur in nu
mero plurali maxime text. in d.l.quoniam li-
beri C.de teſtib.ibi.ſi ſocii & participes crimi-
nis non dicantur, non plus ergo probant aut
faciunt indicium ſufficiens ſi ſint plures, quã
ſi vnus tantum, nec numerus hoc caſu ſup-
plet, quia omnes ſunt infames, & ſic inhabi-
30 les†,quo caſu numerus non tollit inhabilita-
tem,neque ſupplere poteſt probationem, ita
ad hanc regulam reſpondet Natta conſi.354.
nume.6.poſt.Alexan.quem refert in l. ſi quis
ex argentariis in §.1. ff. de edendo. Accedat
quod vltra hunc defectum alios etiam patiun
tur,ex quibus etiam redduntur inhabiles,quia
ſunt omnes viles perſonæ abiectæ, & paupe-
res, vt infra in diſcurſu apparebit, quo caſu
nec poſſunt eſſe idonei teſtes in cauſa crimi-
nali.l.non nulli ff.de accuſatio. Alexan.conſi.
15.nume.2. libr.3. cum multis aliis relatis per
Roland.dicto conſi.16.num. 22. Minus etiam
obſtat ſi dicatur,quod aliunde etiam ſunt indi
cia,imo probationes ex aliis teſtibus,qui non
ſunt participes, ſeu ſocii criminis, nempè ex
quatuor aliis,qui adhibiti fuerunt pro teſtibus
eiſdem proteſtationibus,videlicet Laurentio
Boydo, qui fuit aſſumptus pro viro probo &
coram eo facta proteſtatio in loco Cagnæ,
Auguſtino Porro, qui fuit adhibitus teſtis in
proteſtatione facta in loco Planæ,& Cagnæ,
& Dominico Bogiano, & Franciſco Bacino
teſtibus adhibitis in proteſtatione facta in lo-
co Degi, & Romano minuto teſte adhibito
in proteſtatione facta in loco Iuſualiæ, qui &
ipſi omnes videntur concludere,quod in præ-
dictis locis reſpectiue fuit proteſtatum per iu-
ratores,& conſiliarios,quod ipſi non cogno-
ſcebant D.Ducem Mantuæ in eorum Domi-
num & patronum, ſed tantum D. Alfonſum
Spinulam,& qui cum non ſint de proteſtanti
bus,ſed potius teſtes adhibiti, & ſic approbati
illis videtur fides adhibenda, adeo vt iunctis
ſupradictis teſtibus, ſatis ſufficiens probatio
reſultare videatur ad probationem dictarum
proteſtationum,de quibus agitur,ſed reſpon-
detur,quod nec iſti teſtes quicquam probant
ſaltem concludenter. Nam quantum ad Lau
rentium Boydum, & Auguſtinum Porrum
deponentes de proteſtatione facta in loco
Cagnæ & Planæ, non concludunt in tempo-
re, eo quia proteſtatio loci Cagnæ in 4. capi-
tulo inquiſitionali dicitur rogata ſub 12. No-
uembris 1573.& tamen iſti examinati ſub 4.
Ianuarii 1574. dicunt videlicet Laurentius
Boydus ſimpliciter de menſe Nouembris,
alius vero Auguſtinus Porrus,dicit quod fuit
de menſe Octobris, vel Nouembris, & ſic al-
ternatiue loquendo non probat, quia alterna
tiua parit obſcuritatẽ l. prætor edixit §. quod
autem ff.de iniur.ita in ſimili Aret.conſil.121.
colum.2.in fi.& circa tempus factarum prote
ſtationum in capitulis deductũ,nec per iſtos,
nec per alios teſtes ſupradictos probatur, vt a
31 fiſco proponitur, † imo cum in capitulis in-
quiſitionalibus fuerit etiã appoſita dies, qua
factę fuerunt dictæ proteſtationes neceſſario
debuit probari dies.argum. l. habebat ff.de in-
ſtitu.actio. vbi per illum text. in ſpecie ita te-
nent Barto.& Bald.dicentes, quod quando in
accuſatione vel inquiſitione apponitur dies
commiſſi delicti,tunc,quia apponens videtur
ſe aſtringere ad illum probandum, ideo ſi nõ
probat abſoluitur reus accuſatus vel inquiſi-
tus,iidem Barto.Bald.Paul.de Caſtro & com-
muniter alii in l. Pantonius, in §. rei perduel-
lionis ff.de acqui.hæred.vbi etiam expreſſe di-
cunt,quod vbi in accuſatione, vel inquiſitio-
ne deducitur dies, liquido debet probari de
die,idem Bar.in l.is qui reus,nu.9.ff.de accuſa.

Felin.

Felin.in capitulo qualiter & quando colum-
na ſecunda de accuſatio.Bald.in conſi. 68. ad
euidentiam in fin. lib. 3. Angel.in tractatu de
malef. in verbo de anno præſenti. nu. 3. verſ.
ſecundo quæro, vbi ait quod ſi dies apponа-
tur per accuſatorem, vel inquirentem, & non
probatur, omnia vero alia probētur dicit, qđ
reus debet abſolui, quia licet de neceſſitate
hoc apponi non debuit, tamen ſi apponatur
ſibi imputet ſi non probet, ſequitur ibi Augu-
ſtinus in additio. poſt eoſdem Bartol. Baldum
necnon Angel.& Imol.& Roma. per eum re
latos, quinimo dicit poſt Bald. quem refert in
l. 2. C. de probatio. quod ſi in libello dicitur
delictum fuiſſe factum de tali hora puta x. &
probatur de xj. hora, non poteſt ſequi condē-
natio, quia aliud eſt delictum, limitat tamen
idem Angel. hanc concluſionem non proce-
dere, quando in libello ſeu inquiſitione appo
neretur clauſula, non ſe aſtringens &c. quia
tunc inquit propter illam clauſulam nō eſſet
obligatus ad probandum diem, ſed hic non
adeſt clauſula prædicta, ideo neceſſario de-
buit probari dies in inquiſitione deducta, pro
ut eam quoque probari debere tradit Boſſ. in
tit. de inquiſitione nume. 39. poſt Bald. Iaſon.
Com. Aret. & alios ibi per eum relatos, cum
ergo in inquiſitione deducatur ſpecificè dies,
nullus tamen eſt ex teſtibus qui de die depo-
32 nat, imo nec etiam probatur mēſis † qui ne-
ceſſario deduci in inquiſitione & probari etiā
debet iuxta l. libellorum vbi Bartol. & alij ff.
de accuſat. quod autem non probetur patet.
nam quantum ad proteſtationem factam in
loco Planæ de qua in ſecundo capitulo inqui
ſitionali in quo dicitur, quod fuit facta de an-
no 1573. vltimo Octobris, ſuper ea exami-
natus Ioannotus Viualdus ſub vigeſimater-
tia martij. 1574. dicit illam fuiſſe factam poſ-
ſunt eſſe tres menſes tunc proxime præteriti
in circa, alij vero teſtes examinati ſub die pri-
mo Aprilis 1574. videlicet Antonellus pera
& Petrus Chiarlonus dicunt quod poſſunt eſ-
ſe à quatuor menſibus in circa, & ſic patet, qđ
quantum ad hanc proteſtationem tātum ab-
eſt vt teſtes probent de menſe in inquiſitione
deducto, quod immo errēt & falſo deponant.
ſimiliter quoad proteſtationem factam vt di-
citur in loco Deghi in qua in quarto capitu-
lo inquiſitionali de anno 1573. vltima Octo-
bris, ſuper ea etiā examinati Dominicus Balu
tius, Guillielmus minutus, & Ioannes Pillo-
tus ſub duodecimo Ianuarij 1574. dicūt, quod
poſſunt eſſe duo menſes tunc proximè præte
riti & ſuper eadem examinati Dominicus Bo
gianus, Franciſcus Bacinus Bartolomeus mi-
nutus, Ioannes Romanus, & Ioannes Porrus
qui omnes ſub octaua Februarij milleſimo-
quinquageſimo ſeptuageſimoquarto dicunt
poſſe eſſe duos menſes proxime præteritos
vel circa: & quoad proteſtationem loci Ca-
gnæ quæ in eodem quarto capitulo inquiſi-
tionali dicitur facta die 12. Nouembris 1573.
ſuper ea examinati Henricus moraglius, Go-
ra Cornarettus, Bartolomeus Terrinus, ſub
decimanona Ianuarij 1574. dicunt illam fa-
ctam fuiſſe poſſunt eſſe duo menſes tunc pro-
xime præteriti, vel circa. Dominicus vero
Ghionus examinatus ſub 9. Februarij eiuſdē
anni. 1574. dicit fuiſſe factam à duobus men-
ſibus tunc proxime fluxis, in circa & alij duo
teſtes, videlicet Sanellus Gallus, & Stefanus
de valle nihil deponunt de tempore, nec mi-
nus concludunt teſtes circa tempus proteſta-
tionis loci Iuſuallæ, quæ in 3. capitulo inquiſi-
tionali dicitur facta die 13. Nouembris anni
1573. ſuper quā inter alios Romanus minu-
tus, qui dicitur vocatus pro teſte illi proteſta-
tioni, examinatus ſub octaua Februarij 1574.
dicit illam factam fuiſſe a duobus menſibus
tunc proxime præteritis, vel circa, & ſub no-
na eiuſdem Februarij ſuper eadem examina-
ti Baptiſta textor Melchio Bonifacinus, Hie-
ronimus Aſteſanus, Manfrinus Marencus, &
Conradus ſirius, iſti omnes dicunt pariter illā
factam à duobus menſibus præteritis vel cir-
ca. Et ſic nullus deponit ſpecificè de menſe in
33 dictis capitulis inquiſitionalibus deducto, † &
vlterius deponunt per dictionem circa, quo
caſu non probant, vt eſt text. In cap. fin. de de-
ſponſa. impub. & ibi glo. in verbo circiter, &
Docto. & per Alexan. conſi. 149. num. 17. lib.
5. vbi ait, quod quando teſtis deponens de tē-
pore deponit per dictionem, vel circa, nun-
quam dicitur concludenter probare, prout
hanc eſſe communem opinionem atteſtatur
Iaſ. in l. etſi poſt tres nu. 7. & 10. ff. ſi quis cau-
tio. nam dictio circa, ſeu circiter refertur ad
modicam quātitatem puta duorum aut triū
dierum, vt dicit glo. in dicto cap. fin. quam ibi
approbant Anto. de Butr. Ioan. Andr. & cæte
ri doctores, vnde in caſu noſtro non poteſt
adaptare, vbi teſtes circa tempus errant de in-
tegro menſe, & aliqui ad minus de dimidio
menſe vt facta ſupputatione apparet. Ex præ-
dictis ergo patet nō probari tempus in inqui-
34 ſitione deductum, † quod probari non mi-
nus in inquiſitione quā in accuſatione requi-
ritur, ſecundum formam dictæ l. libellorum
& ſi non probetur abſoluitur reus, & per Bar.
in l. 2. §. ſi publico nu. 12. ff. de adulte. vbi con-
cludit annum & menſem & alias ſolennita-
tes l. libellorum. ita requiri in inquiſitione, ſi-
cut in accuſatione, præter inſcriptionem ad
pœnam talionis, & late per Feli. in d. c. quali-
ter & quando in §. debet col. 2. de accuſatio.
Marant. de ord. iud. in 6. parte nu. 35. poſt An-
gel. Bar. Bal. Alex. Io. de Anna. Abba. & eun-
dem Felin. ab eo relatos, & hanc eſſe com-
munem opinionem dicit Boſſ. in tit. de inqui
ſitione nume. 90. dicens, quod ſi non probe-
tur tempus in inquiſitione deductum reus ve
nit abſoluendus. Et multo minus conclu-
dunt circa tempus prædicti teſtes qui non
ſunt de proteſtantibus ſed fuerunt pro teſtib.
in dictis proteſtationibus reſpectiuè aſſum-
pti. & inter cæteros Laurentius Boydus, qui
deponit de proteſtationibus Cagnæ, planæ, &
Iuſuallæ: & dicit quod de menſe Nouembris
ſi bene meminit fuit requiſitus per Franciſcū

tortum, vt vellet ire ſecum ad locum Cagnæ,
prout iuit & ibi facta fuit proteſtatio, & quod
eadem die reuertendo à loco Cagnæ ad locũ
Planæ fuit ibi rogata alia proteſtatio ſimilis
tenoris, & ſic ſecundum hunc teſtem prote-
ſtationes loci Cagnæ & Planæ eſſent factæ &
rogatæ ſub eadem die, & tamen in capitulis
inquiſitionalibus dicitur, quod proteſtatio
Cagnæ fuit facta ſub duodecima Nouem-
bris; proteſtatio vero Planæ fuit ſub vltima
Octobris, imo iſte teſtis eſt mendax & falſus,
quia volens reddere cauſam ſcientiæ dicit,
*la publicatione delle ſuddete proteſte fu fata & ſtipu-
lata dalli notari reſpetiuamente di eſſe rogati nel modo
& forma & con quelle parole di offeſa alla ſuperiori-
ta di ſua Eccellenza come di ſopra ho depoſto et di que-
ſto ne ho freſca memoria, per eſſer ſolamente paſſa-
to poco piu di vno meſe dopo tal ſtipulatione*, &
tamen à die ſtipulationum prædictarum ma-
ximè loci Planæ, quæ facta dicitur ſub vltima
Octobris vſque ad diem quartam Ianuarii
qua fuit examinatus, intercedunt pluſquam
duo menſes, & vlterius iudicat non autem de-
ponit dum dicit proteſtationes fuiſſe factas &
ſtipulatas cum illis verbis offenſiuis ſuperiori
tatis ſuæ Eccellentiæ, quo caſu non probat,
vt infra dicemus. Prædicti vero alii vide-
licet Auguſtinus Porrus Franciſcus Bacinus,
Dominicus Bogianus, & Romanus minu-
tus teſtes, vt aſſerunt adhibiti prædictis
proteſtationibus reſpectiuè non ſunt idonei
35 teſtes, † quia omnes iſti ſunt pauperrimi
non habentes vltra quinquaginta aureos
in bonis quo caſu dicuntur pauperes & re-
pelluntur: in criminali. dicta l. nonnulli. ff. de
accuſatio. l. teria in principio. ff. de teſtib. ibi,
an locuplex vel egens, & in §. ſancimus. in au-
then. eodem titul. de teſtibus. & vbique gloſſ.
& docto. Alexan. dicto conſi. decimoquinto
numero ſecundo libro tertio poſt Cyn. Ioan.
Andr. Specu. Bald. & Salice. per eum relatos.
Angel. dicto tractatu de maleſi. in verbo, qui
iudex ſtatuit terminum. numero ſeptimo &
ibi in additio. ad eum, & hoc maxime proce-
dit in caſu noſtro, vbi agitur de probanda in-
36 gratitudine ſeu fœlonia vaſſalli, † quo caſu te
ſtes debent eſſe omni exceptione maiores &
ſummæ fidei, vt dicit text. in cap. primo quot
teſtes ſint neceſſarii ad probandam ingratitu.
& ibi doctores Menoch. de arbitr. iudi. libro
ſecundo quæſtione nonageſimaſexta nume-
ro ſexto. vbi alios citat, & infra ſuo loco dice
mus. Non omitto, quod inter alios Auguſti-
nus Porrus ſe ſuſpectiſſimum reddit ex ſua de
poſitione, adeo vt nihil omnino fidei merea-
tur. dicit in deponẽdo hoc modo, *ſopra il fatto
delle proteſtationi publicate nel luogo di Piana, & Ca-
gna con offeſa della ſuperiorita del Illuſtriſſimo & Ex-
cellentiſſimo Signor Duca di Mantua Marcheſe di Mon-
ferrato, non poſſo far di meno che in virtu de giuramen-
to che V. S. mi ha dato, non dica la verita, & in* dela-
tione iuramenti iurat cum proteſtatione, quod
nunquam reuocabit hanc ſuam depoſitio-
nem, vti veram. primo enim iudicat, non au-
tem deponit, vt ſupra dicebamus de Lau-
rentio Boydo, prout etiam fere omnes alij
teſtes deponunt fuiſſe recitatas proteſtatio-
nes cum verbis offenſiuis ſuperioritatis &
37 alti Dominij Ducis. † vnde non probant,
quia officium teſtis eſt ſimpliciter narrare
factum non iudicare, vt per Bartol. l. qui
teſtamento. §. ſi. ff. de teſtam. Deci. con-
ſilio. 256. ſub numero quarto verſic. non
obſtat & conſilio 189. colum. tertia ver-
ſic. ſed ad iſta verba poſt eundem Bartol.
quem refert in l. quid tamen, in §. ſi arbi-
ter. ff. de arbitr. cum ſimilibus, quod enim
verba illa de quibus deponunt eſſent offen-
ſiua ſuperioritatis & alti dominij Ducis,
iſtud eſt iudicare, & ex hoc teſtes iſti nimis
animoſe ſe ſe oſtendunt, dũ aiũt. *che quando nel
luogo di Cagna ſi congregorono alquanti conſiglieri di
eſſo luogo dico quel maggior numero che all' hora ſi puo
te hauer, iui furono indutti eſſi conſiglieri dal detto Frã-
ceſco Torto à proteſtare nel modo che ſi conteneua in
vna minuta di proteſta che egli diede a publicare à Gio.
Battiſta Tocco alhora podeſta de Cagna, & mi ricordo
molto bene anzi ſono certiſſimo che publicãdo eſſo torto
detta proteſta ſi diceua in eſſo, che detti huomini proteſta
uano di nõ conoſcere ſua Eccellenza ĩ loro ſignore & pa
drone, ma ſolamente il Signore Alfonſo.* Ecce quam
animoſe & audacter deponat iſte teſtis adeo
48 † vt ſuſpectiſſimus ob id iudicetur, prout ta-
lem ſuſpectiſſimum appellat Iaſon. conſilio
centeſimo ſexageſimoſeptimo columna ter-
tia verſic. Item dictus Nicolaus, & columna
penultima verſiculo item vt in ſuperioribus
libro quarto Alexan. conſilio decimoquinto
columna prima verſicu. & tanto magis libro
tertio cum multis relatis per Crauet. conſil.
ducenteſimo quadrageſimonono ſub nume.
quarto verſiculo, ſaltem negari non poteſt,
& ſuſpicio in iſto teſte ex immodica affectio
ne oſtenditur ex illa proteſtatione in delatio-
ne iuramenti facta, dum proteſtatur, quod nũ
quam reuocabit hãc ſuam depoſitionem vti
veram. Item etiam dum in reſponſione ad
interrogatorium dicit, *ſe piu ſapeſſi piu direi ſi
come ho fatto a dire quanto di ſopra ho detto*, ex qui-
bus omnibus immodica affectio detegitur in
39 iſto teſte, † cuius ratione repellitur omnino.
l. fin. ff. de teſtibus Deci. conſilio centeſimo-
quinto columna quarta verſiculo accedit e-
tiam poſt Cin. Flor. Abba. Imol. Bartol. &
Alexand. in locis ab eo relatis. Crauet. di-
cto cõſilio ducenteſimo quadrageſimonono
ſub numero nono verſicul. præterea affectio
nate deponit. Corne. conſilio trecenteſimo
quadrageſimoprimo columna penultima,
poſt med. libro primo cum ſimilibus. Alius
teſtis Franciſcus Bacinus adhibitus, vt dici-
tur pro teſte in proteſtatione Deghi nihil cõ
cludit, dicit enim, *che fu chiamato per teſtimonio
ad vna proteſta fatta per li giuratori & Conſiglieri
del Deggo ne la quale ſe bene mi raccordo ſi con-
teneua che loro giuratori & conſiglieri non conoſce-
uano ſua Eccellenza, ma ſolamente il Signor Al-
fonſo Spinula in loro patrone & Signore, con non ſo che
proteſta per conto di certo dacito de che hora non mi
raccordo.* prætera iſti omnes teſtes & etiam
ſupra

ſuptaſcripti loquentes de iſtis proteſtationi-
bus deponunt per eadem verba & quaſi per
vnum & eundem, ac præmeditatum ſermo-
nem loquuntur. Nam omnes reſpectiue di-
cunt quod fuerunt inducti a proteſtare *ſi come*
proteſtorono di non conoſcere il Duca di Mantua per no-
ſtro ſignore & patrone ma ſolamente il Sigor. Alfonſo
Spinula & cõ altre parole de quali non mi racordo, quo
fit vt ſuſpecti cenſeantur l. 3. §. j. ff. de teſtib. ibi
vtrum vnum eundemq; præmeditatum ſer
monem attulerint, & omnes non plene reci-
tant factum, quia dicunt fuiſſe proteſtatũ per
iuratores & conſiliarios dictorum locorum
reſpectiue, *che non conoſceuano il S. Duca de Mãtoua*
per ipro Signore & patrone, con altre parole de quali nõ
40 *mi raccordo*. † vnde cum non plene recorden-
tur, nec recitent plene factum non probant,
ſecundum gloſ. in l. Lucius. in verbo, debeãt
ff. de infam. quæ dicit, quod fides non adhibe
tur teſti, qui non depouit plenè factum. Alex.
conſi. 33. num. 21. lib. 3. dicens quod teſtibus
non recordantibus plenè, vel non plene reci-
tantibus factum, non creditur eis, & conſi. 88.
in fine libro quarto conſil. 94. nume. 1. lib. 6.
conſi. 148. num. 7. lib. 5. Natta conſi. 196. num.
5. & conſi. 177. num. 6. lib. primo cum multis
ſimilib. qui allegari poſſent, & nimirum quia
cum omnia vnico contextu geſta ſunt, debẽt
veriſimiliter de omnibus recordari, neq; eſt
ratio, cur magis de illis verbis recordeotur,
quàm de aliis. cum unico contextu omnia
41 ſint geſta † vnde ex hoc teſtes reddũtur ſuſpe-
cti ſecundum Bald. in l. presbyteri col. 1. C de
epiſcop. & cler. quem refert Deci. conſi. 505.
colum. penul. verſ. ſimiliter quartus teſtis, Iaſ.
in l. præſcriptione col. 2. verſicul. adde etiam
Baldum. C. ſi contra Ius vel vtilit. public. vbi
ait, quod teſtis, qui dicit ſe non recordari, quã
do veriſimiliter debet recordari punitur de
falſo, & hos refert, & ſequitur Crauci. conſil.
215. numero 11. & conſi. 9. num. 9. vbi ex Cor
neo ibi relato ait, quod teſtis dicens ſe non re
cordari de eo, de quo veriſimiliter recordari
debet, dicitur ſuſpectus, & conſil. 134. nu. 12.
vbi ex eodem Bald. Dec. & Iaſ. dicit, tales te-
ſtes ex hoc reddi ſuſpectiſsimos, Boſſ. de op-
poſitio. contra teſtes num. 95. Accedat prædi
ctis quod in inquiſitione deducitur quod Do
minus Alfonſus commiſit & mandauit Frã-
ciſco Torto quem ſuum conſtituit procura-
torem & commiſſarium ad eius nomine pro
teſtandum in dictis locis Planæ Cagnæ Iuiual
læ, & Degi, quod homines dictorum loco
rum non cognoſcebant nec noſcere intende
bant Illuſtriſſimum & Excellentiſsimum D.
Ducem Mantuæ & Marchionem Montisfe-
rati pro ſuo Domino & Principe, & qui Tor
tus in exequutionem dicti mandati ita prote-
ſtatus eſt in dictis quatuor locis, & ſic prote-
ſtationes prædictæ factæ dicuntur de manda-
to ipſius Dom. Alfonſi. & nomine ipſius per
Franciſcum Tortum, quod tamen non pro-
batur, nullus enim teſtium dicit quod Fran-
ciſcus Tortus de mandato Dom. Alfonſi &
eius nomine proteſtatus fuerit, prout in inqui
ſitione deducitur, ſed ſimpliciter dicũt ipſos
homines inductos fuiſſe per ipſum tortum ad
proteſtandum prout proteſtati ſunt, quod
non cognoſcebãt Illuſtriſſimum & Excellen
tiſsimum Dominum Ducem Mantuæ in eo
rum dominum & patronum, ſed tantum D.
Alfonſum Spinulam, quo fit vt, cum in in-
quiſitione deducatur, quod de mandato D.
Alfonſi factæ ſint proteſtationes, & de man-
dato non probetur ſequi debeat abſolutio, ex
his quæ tradit Bald. in terminis in l. hæc ver-
ba, columna ſecunda verſic. procedamus vl-
42 terius ff. de his qui not. infam. vbi ait, † quod
ſi quis ſit inquiſitus de mandato, & probetur
de inſtigatione inquiſitus debet abſolui, quia
non fuit probatum delictum in inquiſitione
deductum Alex. conſi. vltimo in princ. libro
ſecundo poſt gloſ. Innocent. Bartol. & alios
per eum relatos. allegat ad hoc. l. habebat. ff.
vi bono. rapto. ſed debuit allegari. l. habebat.
ff. de inſtito. idem Alexan. conſil. 128. in prin.
libro quarto Deci. conſi. 256. numero 9. ver.
tertio principaliter, vbi poſt eundem Alexan.
Bald. nec non Cyn. Iacob. de Aretin. & Bart.
per eum relatos, ait, quod ſi delictum cũ
certa qualitate intentatum ſit, & illa qua-
litas non probetur, ſequi debet abſolutio,
quia non videtur probatum delictum quod
deductum eſt.

Præterea ex inſtrumento mandati facti in
Franciſcum Tortum commiſſarium, & pro-
curatorem ſuum ad proteſtandum in actis
producto legitur data ſpecialis, & certa for-
ma ad proteſtandum nomine dicti Domin.
Alfonſi. ex qua quidem forma nulla reſultat
abnegatio ſuperioritatis, & feudi dicti Domi
ni Ducis Mantuæ, ſed potius expreſſa demon
ſtratur confeſsio ſuperioritatis & feudi dicti
Domini Ducis, & iuxta eiuſdem mandati for
mam idem Frãciſcus Tortus proteſtatus fuit,
vt ex quatuor inſtrumentis proteſtationum
factarum nomine eiuſdem D. Alfonſi in di-
ctis locis, in proceſſu exhibitis apparet, quæ
tantum continent, quod Dom. Alfonſus nõ
conſentiebat impoſitioni daciti ſeu vectiga-
lis in dictis locis in præiudicium iurium ſuo-
rum, non autem ad faciendum aliquam ab-
negationem feudi ſeu ſuperioritatis, nec ad
inducendum homines ad abnegandum pari-
ter ſuperioritatem Domini Ducis prout, nec
43 ita mandaſſe præſumitur, † quia mandatum
ad illicita, & inhoneſta factum nũquam præ-
ſumitur. l. nam & nocere & l. ſeq. ff. de pactis.
l. ſi procurator & ibi Bart. ff. de condi. indeb. l.
ſi pater. ff. de ijs quæ in fraud. cred. Bald. & alij
poſt eum in c. 1. vt lite non conteſt. Alex. cõſ.
32. nume. 12. verſicu. in dubio autem volu. 2.
Nata conſi. 438. num. 15. & conſi. 493. nu. 17.
44 lib. 3. † & cum inſtrumenta prædicta manda
ti & proteſtationum inde ſequutarum habe-
ant ſolemnia, & ſic ſint publica & authentica,
omnis præſumptio ſtat pro illis, & quod con
tenta in eis ſint vera, & dicuntur veritas appa
rens, & manifeſta vt in l. cum precibus C. de
probationib. Dec. conſi. 423. nume. 10. & ſeq.

Alcia.late de præſumptio.reg.3.c.13.cum in-
finitis alijs qui adduci poſſent, nec præſumi-
tur tabelliones aliter vel minus ſcripſiſſe quã
dictum ſit, iuxta tradita in l.errore C.de teſtã.
in l. cum proponebatur de lega. 2. Guid.pap.
quæſtio. 540. incip. teſtes examinati & quæ-
ſtione. 129. vbi ait, non præſumi notarios
aliud ſcripſiſſe, quam eis fuerit dictum, & in
iunctum, quia inquit tabellio nõ præſumitur
aliter facere, aut ſcribere, nec ſcripſiſſe, niſi
ſicuti fuit rogatus de ipſo actu ſcribẽdo, quia
non præſumitur exceſſiſſe fines mandati, ſed
fideliter ſcripſiſſe, & ita etiam tecitaſſe ſibi in
iuncta vt eſt text. expreſſus in cap. ad audien-
tiam de præſcript. ibi, nec credentes ipſum
ſcriniarium cum iuratus ſit officium ſuum fi-
deliter exequi aliud ſcripſiſſe quam diceretur
& in c.illud in fine de præſumptio.ibi, præſer-
tim ſi præſcriptum inſtrumentum ab eo con
ditum fuerit qui officium ſuum fideliter ad-
impleuit.

Neq; aduerſus inſtrumenta prædicta quic-
quam faciunt dicta aſſertorum teſtium di-
uerſum deponentium a contentis in dictis in
ſtrumentis ex quorum dictis prætendit fiſcus
inſtrumẽta prædicta cenſeri reprobata, Quia
45 † ad hoc, vt teſtes deponentes contra inſtru-
mentum, vel aliter fuiſſe dictum, quam ſcri-
ptũ dicantur reprobare inſtrumentum, de-
bent in primis optime concludere, vt tradũt
communiter doctores in dicto cap.cum Ioã
nes de fid.inſtrumen. in l. exercendis. C. eod.
tit. Dec.conſi. 101.colum. 1. verſic. non ob-
ſtat ergo, Menoch. de caſibus arbitra.lib.2.ca
ſu.105. num.2.poſt Abb.Iaſ.& Alex. quos re-
fert dicens, quod licet in omnibus teſtes ſem
per concludere debeant, præcipue tamen in
caſu iſto quando deponunt contra inſtrumẽ-
tum concludere debent, & vlterius ſufficien
tem rationem dicti ſui reddere debent, etiam
non interrogati, vt per Felin.in dict. c. cum
Ioannes.num.42. in 3.declaratione poſt Bal.
Abba. Imol. & alios ibi relatos. Dec. dicto.
conſi. 101.col.2.verſic.& ad confirmationẽ;
& per Menoch. loco proxime citato num.3.
At in caſu noſtro iſti teſtes minime conclu-
dunt contra dicta inſtrumenta, maxime circa
tempus, quo facta & rogata fuerunt dicta in-
ſtrumenta proteſtationum, nam dicunt ſim-
pliciter aliqui quod circiter vno menſe ela-
pſo, alij quod circiter vno menſe & dimidio
& alii circiter duobus menſibus elapſis, & ſic
dicta illorum non reſtringuntur ad tempus di
ctorum inſtrumentorum, vt in terminis con-
ſiderat Dec.dicto conſi. 101.colum. 1. verſic.
prædicta comprobantur. Nam cum tempus
ſit de ſubſtantia contractus, & inſtrumenti de
bent de eo præciſè deponere, & in eo concor
dare alioquin non intelligentur teſtes de in-
ſtrumento de quo agitur, ſed de alio, quia præ
ſumitur pluralitas actuum & inſtrumento-
rum vt euitetur falſitas, imo debet expreſſe
articulari de vnitate, alioquin præſumetur
pluràlitas vt per Dec. dicto conſi. 101. colũ.
fin. in fine. Et nedum circa tempus, ſed nec
etiam circa contenta in dictis inſtrumentis
concludunt, nam aliqui dicunt fuiſſe prote-
ſtatum, quod homines non cognoſcebant
dominum Ducem Mantuæ in eorum domi
num, & patronum, ſed tantum D. Alfonſum,
aliqui vero, quod fuit proteſtatum per ho-
mines ſe non cognoſcere alium patronum
ſeu Dominum in prædictis locis, præter D.
Alfonſum, quæ quidem diuerſa ſunt, quo fit
vt nullo modo dicantur concludere. Præte-
46 rea † teſtes ad reprobandum inſtrumentum
inducti debent eſſe idonei, integri, & omni
exceptione maiores, vt volunt omnes docto
res in dicto cap. cum Ioannes, vbi inter alios
Felin.nume. 44. in quinta declaratione poſt
multos, quos refert ait, quod teſtes reproban-
tes inſtrumentum debent eſſe vndiq; idonei,
& omni exceptione maiores, & non ſuffice-
ret quod alias eſſent ſimpliciter idonei, ſecun
dum Calder. Abba. Imol. & alios ibi relatos,
& per Salicet.in dicta l. in exercendis.C. de fi-
de inſtrumen. Alex.conſi. 43. nume. 24. & 37.
lib.4.vbi poſt Bald.ibi relatum ait, quod etiã
leuiſsima exceptio repellit eos. Dec.dicto cõ
ſilio 101.col.penul.verſi.prætorea conſidera-
ri debet conditio; & qualitas, & hoc ſine du
bio procedit in teſtibus non deſcriptis in in-
ſtrumento prout in caſu noſtro, vt per Me-
noch.de arbitr. Iud. dicto lib. 2. caſu 105. ſub
nu.7. dum reprobat opinionem Iaſ. & Cep.
volentium iſtud etiam procedere in deſcri-
ptis in inſtrumento, ſed in nõ deſcriptis om-
nes concedunt quod debeant eſſe omni exce
ptione maiores, vt per eundem Menoch. ibi
nu. 33. poſt Curt. Socin. iun. Boer. Crauet.
Gramat. Didac. & alios ibi relatos. vnde ſe-
cundum Angel.& alios in l.j. §. ſi quis neget.
ff. quemadmod. teſtam. aper. quem refert &
ſequitur Alexan.conſi. 43.num.24.verſi. qui-
nimo ſecundum Angel.& nu. 31. verſ.tertio
reſpondeo lib.4.& Corn.conſi.261. num. 14.
47 & nu.24.lib.4.† fuiſſet expreſſe articulãdum
& probandum de bona fama, & legalitate te
ſtium, & ſi teſtes laborant aliqua ſuſpicione,
tanta eſt fides, quæ datur a iure inſtrumento,
quod non probant, licet alias probarent, pro
ut hanc qualitatem eſſe articulandam, & pro-
bandam tenet quoque Socin.conſil.274. col.
9. verſicul.poſtremo dico lib. 2. at in caſu no
ſtro neque articulatum, neque probatum eſt
de bona fama, & legalitate teſtium deponen
tium aduerſus prædicta inſtrumenta proteſta
tionum, ſed potius ex eorum depoſitionibus
conſtat eos non eſſe omni exceptione maio-
res, tum quia ſunt varii, & non concluden-
tes, vt ſupradiximus, tum etiam, quia omnes
deponunt ſe proteſtatos fuiſſe non cognoſ-
cere D.Ducem in eorum dominum & patro
48 num, & ita fuiſſe ſcriptum, † & ſic deponunt
de facto proprio, ex quo reſultat contra eos
opprobrium, ſeu vituperium. quo caſu non
probant nec dicuntur integri teſtes, vt tradũt
doctores in capitu. inſuper & in c. cum a no-
bis de teſtibus vbi inter alios Felin. nu. 5. poſt
Ioan.And.& Ant.de Butr. quos refert, tradit

opti

optimam & regularē doctrinam, quod nun-
quam ſit adhibenda fides teſti deponenti ſu-
per facto, ex quo poſſit eidem laus vel vitu-
perium adſcribi, & loquuntur doctores de fa
cto, quod non ſit delictū, multominus ergo ꝓ
babunt deponendo ſuper facto, quod ſit deli-
ctū & ſic firma remanet fides dictorū inſtru-
mentorum, & quod ita fuerit dictū, & prote-
ſtatum, prout in eis continetur & non aliter.

Neque obſtat, quod ex quo notarij, qui di-
cta inſtrumenta receperunt fuerunt citati, &
non comparuerunt ex hoc redduntur dicta
inſtrumēta ſuſpecta. Quia reſpondetur, quod
cum ex actis appareat D. Capitaneum iuſti-
tiæ ſolere iniuſte incarcerare, imo etiam tor-
quere, prout multos in hac cauſa incarceraſſe
multos etiam ad tormenta poſuiſſe conſtat,
iuſta fuit cauſa, & iuſtus metus alijs non
comparendi vt per Barto. & alios poſt eum
in l. de pupillo in §. ſi quis ipſi prætori num. 14.
& ſequen. ff. de nou. oper. nuncia. Alexand. cō
ſil. 144. volum. 2. & in ſimili Neuiz. conſil. 61.
num. 36. vnde ex tormentis illatis teſtibus, &
alijs abſque aliqua cauſæ cognitione, & ex re-
petitione ipſorum reiterata in tormentis pa-
49 tet, † quod D. Capitaneus nimis animoſe pro
ceſſit, vt merito ſuſpectus fuerit Dec. conſil.
189. num. 15. verſi. & quia etiam fuit proceſſū
ad torturam Præpoſi. in cap. poſtremo colu.
6. poſt medium verſic. quinquageſima octaua
de appellatio. quem refert Crauet. conſil. 2.
num. 6. vbi idem dicit de teſte nimis animoſe
deponente, merito ergo fuit iuſta cauſa timo
ris non comparendi, prout ipſi ob ſuſpicionē
iudicis non comparuiſſe proteſtati ſunt vt in
actis legitur. Non ſolum ergo pro D. Alfonſo
ſtat & legis & naturæ præſumptio, illum non
mandaſſe, prout ex parte fiſci prætenditur, ſed
etiam pro eo ſtant inſtrumenta prædicta, &
mandati, & proteſtationum, quæ veritatem
continent. Teſtes autem ex aduerſo examina-
ti, qui deponunt de proteſtationibus factis ni-
hil omnino officiunt eidem D. Alfonſo, tum
quia illis non eſt fides adhibenda ex ſupra al-
legatis, tum etiam, quia non dicunt quod ita
fuerit proteſtatum nomine eiuſdem D. Alfon
ſi per ipſum Tortum procuratorem, niſi Lau
rentius Boydus. 25. teſtis, cui tanquam vnico
& ſingulari nulla eſt fides adhibenda. l. iuriſ-
iurandi C. de teſtibus. cap. cum a nobis & cap.
nuper, extra eodem titu. & contra eius dictū
ſtant inſtrumenta prædicta proteſtationum,
pro quibus magis præſumitur iuncta præſum
ptione iuris, & vlterius iſte teſtis falſum depo
nit, quia vt ſupra diximus deponit, quod de
menſe nouembris fuit rogatus per dictum
Tortum procuratorem ad ſe transferendum
ad locum Cagnæ vt intereſſet proteſtationi fa
ciendæ nomine, & de ordine, D. Alfonſi pro-
ut ſe tranſtulit, & quod ibi in dicto loco Ca-
gnæ facta fuit proteſtatio, & ex inde ꝗ eadem
die ſe tranſtulerunt ad locū Planæ, vbi ſimili-
ter fuit facta alia proteſtatio eiuſdem teno-
ris, & ſic ſecundum eius depoſitionem prote-
ſtatiōes factæ in loco Cagnæ, & Planæ eſſent
factæ ſub eadem die & eodem menſe, quod ta
men eſt falſum, vt ex inſtrumentis apparet,
quia proteſtatio facta in loco Cagnæ eſt ſub.
12. Nouembris, proteſtatio vero facta in lo-
co Planæ legitur facta ſub vltima octobris,
quo fit vt nihil omnino probet contra D. Al-
phonſum, maxime in quātum dicit fuiſſe pro-
teſtatum per Tortum nomine eiſdem Domi
ni Alfonſi quod non cognoſcebat Domi-
num Ducem Mantuæ pro tali quod poſſit
imperare eidem D. Alfonſo in dictis locis Ca
gnæ, Planæ, Degi, & Iuſuallæ, quod nemo alio
rum teſtium deponit, ſed tantum ſimpliciter
dicunt ſe fuiſſe inductos per eundem Tortum
ad proteſtandum prout proteſtati fuerunt ſe
non cognoſcere alium dominum vel patro-
num in locis prædictis præter prædictum D.
Alfonſum, vel vt alij aiunt, ſe proteſtatos fuiſ
ſe non cognoſcere Dominum Ducem Man-
tuæ pro eorum domino in dictis locis, ſed tan
tum D. Alfonſum, neque dicunt quod Tor-
tus eos induxerit ad ita proteſtandum nomi-
ne D. Alfonſi, vnde licet Tortus eſſet eius pro
curator, & dato citra veri præiudicium, quod
vere induxerit eos ad proteſtandum prout ip-
ſi teſtes deponunt, non tamen ſequitur neque
præſumitur quod de mandato eiuſdem Do-
mini Alfonſi id fecerit, quia, vt ſupra diximus
50. † mandatum nunquam præſumitur ad illici-
ta, quib. addo Bald. in conſil. 98. incip. Beto-
nus. nume. 7. lib. 1. vbi ait, quod mandatū non
præſumitur niſi probetur, etiam ſi delictum
committatur per famulum vel amicum per
text. in cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpol. &
not. per Bart. in l. 1. §. familiæ. ff. de publica. cū
ſimilibus ſupra adductis, & multominus præ-
ſumitur, cum de mandato aliter facto appa-
reat, vnde factum ipſius procuratoris illicitū
non debet eidem D. Alfonſo nocere, nec præ
51 iudicium afferre, quia quilibet † actus factus
per procuratorem per modum voluntariæ iu
riſdictionis nunquam præiudicat domino. l.
certum. §. ſed an ipſos vbi Bar. & doct. ff. de cō
feſſ. Cepol. conſi. 21. ſub nu. 9. verſi. item nō eſt
probatum. dato itaque quod vera eſſet prote-
ſtatio facta per homines & inductio per Tor-
tum ad ita proteſtādum, nulla fœlonia, ſeu in
gratitudo dici poteſt probata per prætēſos te-
ſtes contra D. Alfonſum.

Neq; obſtat quod D. Alfonſus habuit ratā
proteſtationem hominum prædictorum per
verba prolata Sauonæ laudādo Ioannottum
caudam, & dicendo, *queſto e ſtatto vn galant'homo
piu de gl'altri che detto che ha nō conoſce altro patrone
che me nel logo di Pianna*, ex quibus verbis nō mo-
do induci videtur ratificatio abnegationis ſu-
perioritatis factæ ab hominibus, ſed etiam ex
preſſa abnegatio ipſius D. Alfonſi, vt ſupra in
contrarium dicebamus, Quoniam huic obie-
cto reſpondebitur infra, vbi de quinto capi-
te inquiſitionis agetur, in quo in ſpecie fit
inquiſitio de huiuſmodi ratificatione, ideo ibi
reſeruo.

Sed eſto citra veri præiudicium, quod pro-
teſtationes eo modo quo teſtes deponūt cō-

ceptæ, & recitatæ fuiſſent ſuaſione Franciſ-
ci Torti Procuratoris, hominesque dictorum
locorum, ita fuiſſent proteſtati, adhuc tamen
nihil propterea punibile ex eo, aduerſus præ-
dictos homines, & multominus aduerſus ip-
ſum Dominum Alfonſum reſultaret, cum
dictæ proteſtationes in aliquod delictum nõ
ſonent, nam dum ipſi homines dicunt, & pro-
teſtãtur ſe non cognoſcere Dominum Du-
cem Mantuæ pro eorum domino in prædi-
ctis locis Planæ Cagnæ Iuliuallæ & Deghi,
ſed tantum D. Alfonſum, ſaluantur ex conclu-
52 ſione quæ à multis recipitur, † quod homo
hominis mei non eſt homo meus, ſicut va-
ſallus vaſalli mei, & libertus liberti mei non
eſt vaſallus, aut libertus l. Modeſtinus ff. de
verborum ſignification. vbi gloſſ. nota. di-
cit, nota hic argumentum, quod vaſallus
vaſalli, non eſt primi vaſallus, ſimilis eſt
gloſſ. l. de acceſsionibus in verbo, debet ff. de
diuerſ. & tempor. præſcript. quæ dicit, quod
ſi ego ſum tuus vaſallus, & tu alterius non ſe-
quitur, ergo ego ſum vaſallus illius, idem te-
net gloſ. in cap. 1. §. illud in verbo, priuetur de
prohibit. feud. aliena. per Feder. ſpecula. in tit.
de feudis §. quoniam, verſicu. quatuordeci-
mo, vbi expreſſe dicit, quod licet vnus Baro
ſit homo ligius Regis tamen homines Ba-
ronis non ſunt homines Regis, per dictam l.
Modeſtinus, & l. ſi quis liberis §. ſi quis a liber-
ti, vbi etiam expreſſe Barto. ff. de liber. agnoſ-
cen. idem Barto. in l. Claudius colum. fin. ver-
ſic. ſecundò caſu ff. de pignorat. actio. Bald. in
l. 1. numu. 9. verſic. contrarium dico C. com.
de lega. & in cap. paſtoralis colu. 1. verſic. hic
collige, de officio ordina. vbi ait, quod ſubdi-
tus ſubditi mei, non eſt meus ſubditus & in ca.
cum dilecti ſub num. 6. de dolo, & contuma-
cia dicit, quod ſicut nuncius nuncij mei, non
eſt meus nuncius, ſic famulus famuli mei, &
vaſallus vaſalli mei, non eſt vaſallus meus, &
melius idem Bald. in cap. cæterum colum. fi.
verſicu. quæro ſi feudatarius de iud. vbi for-
mat quæſtionem. Si ego ſum feudatarius Re-
gis, deinde de meo feudo acquiſiui plures feu
datarios, nunc vertitur quæſtio inter eos, quę
ritur vtrum cognoſcam ego inter eos, an do-
minus Rex, & videtur quod dominus Rex,
quia nihil penes me remanſit, ſecus ſi reman-
ſiſſet, ſeu reſeruaſſet, in contrarium videtur in-
quit, quia reſeruatur mihi fidelitas vaſallo-
rum meorum, eo quia vaſallus meus non eſt
vaſallus Regis, & ſicut debitor debitoris mei,
non eſt meus debitor, quia cum eo nullum
pactum habeo, ita vaſallus vaſalli mei, nõ eſt
meus vaſallus, quia ſecum non pepigi, & Bal.
ac Specu. & alios refert, & ſequitur Iaſ. in con-
ſilia feudalia Bruni conſil. 8. colum. pen. verſi.
in propoſito ergo, & eandem tenet Barthol.
Scaramp. inter conſil. eiuſdem Bruni conſil.
103. colum. 5. verſi. item & ſi ius haberent, di-
cens poſt Goffred. & Specul. ibi relatos, quod
vaſallus vaſalli, non eſt ſuperioris vaſallus,
ſed ordine ſucceſſiuo ſibi inuicem præſtare
debent fidelitatem, & ſeruicia ex eadem re,
& nihil cõmune vltimus cum primo, & hoc
multis ſimilibus comprobat, dicens etiam ex
Hoſtien. quem refert in ſumma titu. qui filij
ſint legitimi. §. qualiter, quod ſuperior, non
habet ſe aliqualiter intromittere de ſubditis
inferioris, & hanc eſſe communem & rece-
ptiorem ſententiam dicit Cagnol. in l. conſi-
lij. §. ſoci mei. ff. de reg. iur. vbi poſt eoſdem
Bal. Iaſ. Brun. nec nõ Felin. Soci. Iacob. à San-
to Georgio, & Curt. ibi relatos, tandem fir-
mat concluſionem, quod vaſallus vaſalli
mei etiam ratione eiuſdem rei feudalis, pro-
priè dici non poteſt vaſallus meus, & nouiſ-
ſime eandem opinionem tenet Menoch. con
ſil. 32. nume. 38. & ſequent. addo etiam prædi-
ctis Neuiza. conſil. 61. nume. 10. Caſſan. in con
ſuet. Burgund. rub. 1. §. 4. verſic. en haulte iuſti-
cè nume. 1. & 2. vbi ait, quod licet vaſallus ſit
ſubiectus baroni habenti altam iuſtitiam, &
ſic homo ſuus ratione vaſallagij, tamen ho-
mines dicti vaſalli licet ſint ſub eius iuriſdi-
ctione, & poteſtate quoad iuriſdictionem al-
tam, non ſunt eius homines. & per hanc con-
cluſionem pulchrè determinabat Iacob. à Sã-
to Georgio in tracta. de Roydis colum. penul.
verſic. nunc formo, ex Bald. quem refert in ti.
de pace conſtan. colum. penul. verſi. hæc ſunt
nomina, quod dominus ſuperior non poteſt
cogere homines comitis tenentis ab eo feu-
dum, ſibi iurare fidelitatem, quia inquit ho-
mo vaſalli mei non eſt homo meus, & in ti. de
homagijs idem Iacobi. colum. 10. verſic. ſed
hic cadit poſt Ioann. Blanchi in ſua ſumma
titu. quib. mod. feuda ammittant. ſtante ergo
hac communi concluſione, nullum dici po-
teſt ineſſe delictum in proteſtationibus prædi-
ctis, quatenus ita conceptas fuiſſe probaretur,
quia ipſi homines non ſunt homines Domi-
ni ducis, ſed D. Alfonſi, ideo non peccaſſent
dicere, quod non cognoſcunt ipſum D. Du-
cem pro eorum domino. Et licet aliqui con-
tra prædictam communem concluſionem te
neant, vt per Natam conſ. 487. libr. 3. vbi alios
refert, attamen in omnem caſum ſufficeret
ad excusãdum homines a delicto, nam ſi quæ
libet cauſa etiam iniuſta vt ſupra probauimus
excuſat ex glo. in l. 1. in fine ff. de abigeis, cum
aliis ſimilibus, imo iuris error, & ignorantia
excuſat, vt per Cepol. conſil. criminali. 21. nu.
30. quanto magis opinio communis excuſa-
bit, ita Natta conſil. 412. nume. 13. & 14. libr.
53 2. vbi ait, † quod ſi ambiguæ opiniones docto
rum excuſant ab expenſis, Specula. in titu. de
expenſ. §. nunc videndum colum. 1. Angel. &
alij in l. properandum §. ſinautem alterutra
C. de iud. multomagis excuſare debent ab o-
dioſa pœna, quæ ſola continet duritiem l. ſer-
uus ea lege ff. de ſerui. export. Ang. §. 1. inſti. de
oblig. quæ ex delicto. vel quaſi naſ. doctores
communiter in rub. C. de pœn. iud. qui male
iudicauit.

Præterea benigna interpretatione ſaluari
poſſunt dicta teſtium, & proteſtationes, qua-
tenus probarentur, vt non ſonent in deli-
ctum, & non ſint aliquo modo offenſiua,

ſeu

ſeu abnegatina ſuperioritatis D. Ducis, quia
dum teſtes depònunt, quod homines dice-
banr, & proteſtabantur non cognoſcere D.
Ducem Mantuæ.nec aliam pro eorum domi
no., ſed tantum D. Alſonſum, intelligi de-
bent, & interpretari, quod non cognoſcunt
D. Ducem pro eorum domino ſcilicet im-
mediato, & illa verba, ſed cognoſcunt tan-
tum D. Alfonſum in eorum dominum.intel-
ligi debent, & interpretari in eorum dominũ
ſcilicet immediatum, vt euitetur delictum l.
54 merito ff pro ſocio,nam † verba,quæ poſſunt
ſe habere ad delictum, & non delictum de-
bent interprerari pro non delicto, Barto. in l.
non ſolum §. ſed vt probari vbi Alexand.mul
tos concordantes allegat.ff.de nou.oper.nun
riatio.& idem Alexã. conſi.188.num.7.libr.7.
vbi poſt glo. quam refert & Gul. de Cun. in l.
55 1.C.de his quib.vt indign.ait, † quod quando
verba teſtis poſſunt intelligi modo licito, &
illicito,ſemper debent intelligi modo licito,
ideo inquit, ſi teſtis deponit, quod Titius di-
xit, ego vlciſcar de tali, iſta verba debent in-
telligi de vindicta licita & permiſſa, ideſt, vl-
ciſcar per viam iuris & Bald. cum pluribus
alijs refert Deci. in conſil. 189. num. 5. & in ſi-
mili dicebat idem Bald.conſi.98. incip. Beto-
nius colum.fina.verſi.item eſt aduertendũ, lib.
1.quod ſi probetur, quem ſe iactaſſe de expel-
lendo aliquem de poſſeſſione,iſta iactatio de
bet intelligi de expellendo modo licito, &
per viam iuris,non autem de facto,& Bald.cũ
multis alijs ſimilibus refert Grauet.conſi.244.
col.fin. verſic. alibi ſcribit Alexand. & prædi-
ctis bene conueniunt ſcripta per Dec. conſil.
256.in cauſa inquiſitionis,vbi ſcribit,quod cũ
D. Marchio Mantuæ iuſſiſſet abduci quoſ-
dam carceratos de terra Aſſulæ, & quidam
dominus Paris Mantuanus prætor in abdu-
ctione illorum carceratorum dixiſſet alta vo-
ce in publico, ipſum D.Marchionem malefa
cere,& quod illud facere nõ poterat, & quod
non erat per illos de Aſula tollerandum, in-
quirebatur ille D.Paris de crimine ſedicionis,
& quod per illa verba concitauerat tumul-
tum,& ſedicionem in terra Aſſulæ,contra ſta
tum,& perſonam Marchionis,& quod etiam
cum ipſi homines terræ Aſſulæ conquereren-
tur, ſibi impoſitum magnum onus pecunia-
rum,idem Paris cœpit acclamare,Ruina,Rui
na, reſpondit Deci. ex illis verbis non induci
concitationem, & tumultum, & non cenſe-
ri dicta ad concitandum homines, quia dicen
do,quod D.Marchio Mantuæ non poterat il-
lud facere,intelligi debet, quod non poterat
ſubaudi, de iure, & illa verba, quod non erat
tollerandum, intelligi debent non tolleran-
dum,ſcilicet, de iure, quia iuriſdictio Aſſulæ
erar ſeparata a iuriſdictione Mantuæ, & ita
illa verba eſſe interpretanda iuxta no. per glo.
Gul.de Cun. Paul.de Caſtro & Alexand. in di-
cta l. 1. C.de his quibus vt indign.& quia in du
bio interpretatio ita fieri debet,ut euitetur de
lictum, & ſimiliter, quòd illa verba, Ruina
Ruina, non censẽtur dicta ad concitandum
tumultum, & ſedicionem contra Marchio-
nem, quia quatenus referrentur ad Ruinam
Marchionis,potuit ad ita dicendum moueri
bono zelo, moleſte ferendo exactiones pe-
cuniarum, quas faciebat Marchio in terra Aſ
ſulæ, cogitando, quod ſæpenumero Princi-
pes propter exactionem pecuniarum a ſub-
ditis perdunt ſuos ſtatus, & in dubio illa ver-
ba ita eſſe interpretanda, vt delictum excluda
tur,& cum Deci. in eadem ſpecie facti conſul
uit quoque Iaſ.conſi. 167.libr.4.vbi defendit,
quod illa verba dicta per D. Paridem potius
cenſeri debent dicta ad ſedandum tumultum
quam ad concitandum, quia dicendo, quod
non erat tollerandum, intelligi debet, ſed re-
currendum ad ipſum Marchionem de iure,
& cum ſint ambigua, & multipliciter intelli-
gibilia, debent taliter intelligi, quod ſint exclu
ſiua delicti, quia in dubio non debet præſumi
delictum: in eodem quoque caſu conſuluit &
ad defenſam illius inquiſiti Ruin. in conſil.
145.libr. 5.bene etiam faciunt ſcripta per Na-
tam in conſi. 592.nu. 10.& ſequ.libr. 3. qui de-
fendendo quondam D. Petrinum Bellum, ab
inquiſitione cõtra eum formata, quod in qui-
buſdam literis per eum ſcriptis, contra D. Du
cem Mantuæ, pro ciuitate Albæ patria ſua in-
ter cætera continebatur, quod Marchiones
Montisferrati ſemper conati ſunt tollere, &
imminuere priuilegia ciuitatis Albæ, reſpon-
dit Natta quod illa verba non debent intel-
ligi dicta ad ſpretum & offenſionem Mar-
chionum videlicet, quod per uim & impreſ-
ſionem conati ſunt tollere, & minuere priui-
legia Albenſium, ſcilicet ex cauſa, vel conſen
tientibus ipſis Albenſibus, quibus fuerant con
ceſſa, vnde inquit, cum conatus poſſit intelli-
gi de bono & malo conatu, debet intelligi de
bono conatu, & non de malo, & ibi multis ſi-
milibus exemplis comprobat, dicens colum.
56 fin. † quod non conuenit ſumere uerba in
deteriorem partem, ſed ſemper in pœnalibus
cauſis benignius eſt interpretandum l. factum
§. in pœnalibus. ff. de reg. iur. & idem Nata ad
defenſam D. Vicentij Belli fratris eiuſdem
Domini Petrini etiam in eadem cauſa inqui-
ſiti in conſil. 595 eod. libr. 3: referens Deci.
Iaſ.& Ruin. locis ſupra adductis, defendit au-
thoritate prædictorum, quod ſcripta, & dicta
per ipſum D. Vicentium, quæ videntur ſona-
re in offenſam D. Ducis Mantuæ, cenſeri de-
bent dicta & ſcripta bono animo, & zelo, &
in conſil. 597. in eadem ſpecie facti multa
adducit facientia ad propoſitum, dicens ibi
57 nume. 9. † quod vbi verba ſunt ambigua ſu-
per quibus fundatur inquiſitio, interpretatio
fit ſemper, quæ excludat delictum. idem Nat-
ta conſil. 412. nume. 19. in fine & num. 17. verſ.
ſed huic obiecto, & nume. 20. lib. 2. vbi quod
in caſu ſuo, verba quædam, quæ dicebantur
prolata per D. Bartolomeum inquiſitum cau-
ſa vlciſcendi, videlicet quod ſatis erat eos ca-
ſtigare cum ſex baſtonatis, non debere intel-
ligi prolata ita abſolute cauſa vlciſcendi, ſed
conditionaliter, ſcilicet quathenus illi reſi-
ſterent,

ſterent, & ita poſſunt accipi, quod cauſa de-
fendendi dicta fuerint, ſicut cauſa vlciſcen-
di: non enim inquit debet præſumi deli-
ctum, quia intellectus hominis debet eſſe be-
nignus, vt inquit Bald. in l. moueor, per illum
text. C. ſi ſeru. expor. veneat. his ſamulantur
quæ ſcribit Petr. Folerius conſi. 139. nume. 17.
& ſeq. in primo thomo conſil. Criminal. con-
cludens poſt Corn. conſil. 101. numero 25. lib.
ſecundo Gramat. Deciſ. 18. nume. 5. Roman.
conſil. 68. & Barto. in l. non ſolum. §. ſed &
probari. ff. de nou. oper. nuncia. quod ſemper
capienda eſt coniectura, vt excludatur de-
lictum, etiam vbi concurreret coniectura
includens delictum, & numero 20. dicit,
58 †, quod ſi eſt aliquod verbum aptum impor-
tare falſitatem, & non importare, fit inter-
pretatio, vt non importet, Cephal. conſil.
75. numero 8. Cur. Sen. conſil. 69. colum. 2. in
fine. Et hæc interpretatio in caſu noſtro pro-
batur ex contentis in 4. capitulo inquiſitio-
nali, cuius verba conſideranda ſunt teſte
Barto. in l. ſi in rixa. num. 11. ff. ad l. Cornel. de
ſicariis. Dicitur enim in dicto 4. capitulo,
quod Tortus nomine D. Alfonſi recitauit in
loco Gagnæ proteſtationem, quod homines
Gagnæ, & Deghi reſpectiue erant homines
immediati ipſius D. Alfonſi, & quod dicti ho
mines non habebant alium in dominum,
præter ipſum Dominum Alſonſum, ſcilicet
immediatum, nec in eorum dominum im-
mediatum noſcebant D. Ducem Mantuæ:
nam hæc verba contra fiſcum producentem
interpretanda ſunt, maxime ad excluſionem
delicti argum. l. veteribus ff. pactis, & ſic,
quod cum ipſi homines ſint immediati ho-
mines Domini Alfonſi, non cognoſcebant
D. Ducem Mantuæ pro eorum domino im-
mediato. Adiuuatur etiam ex depoſitione
trium teſtium eiuſdem fiſci videlicet Petri
Chiarloni qui ſimpliciter dicit fuiſſe dictum,
*che il S. Alfonſo ſolo era noſtro patrone, & il S.
Duca di Mantoa non douea ne potena mettere ca-
rigo alcuno*. Item Stephani de valle, & Ioannis
viualdi, qui deponunt ſimpliciter fuiſſe pro-
teſtatum, quod homines non cognoſcebant
in dictis locis alium dominum, quam D. Al-
fonſum, nam dicendo ſimpliciter non co-
gnoſcere alium dominum intelliguntur de
alio domino immediato, qualis eſt ipſe
D. Alfonſus, quia dictio, alius eſt expreſſiua
& repetitiua alterius eiuſdem qualitatis, ſe-
cundum glo. in l. ſi fugitiui C. de ſerui. fugiti.
in cap. ſedes de reſcript. & vbique doctores,
& per ſupradicta patet, quod multi teſtes de-
ponentes, quod illa verba proteſtationum
de quibus deponunt ſunt offenſiua authorita
tis, & ſuperioritatis D. Ducis decipiuntur, &
temerariè deponunt, imo iudicant, cum ex
prædictis patet in aliquo nõ lædere, nec offen
dere authoritatem, aut ſuperioritatem Du-
59 cis, vnde nullam fidem faciunt, † nam teſtis
debet deponere de eo quod ſenſu corporis,
non de eo quod intellectu percipit, quia iſtud
non eſt teſtificari, ſed iudicare, ideo eius di-
ctum nihil valet ſecundum Barto. in l. qui te-
ſtamento §. fin. p illum text ff. de teſtamen.
& in l. prima in prin. in 2. notab. ff. de his quæ
in teſtamen. delentur, & in ſimilibus terminis
Dec. d. conſil. 256. ſub nume. 4. verſicu. non
obſtat etiam, & in eodem caſu Iaſ. dicto con-
ſil. 167. colum. 3 verſicu. item ſupradicti teſtes
iudicant, & colum. 6. in princ. verſi. ſed vt di-
xi, & colu. pen. verſic. quia reſpondetur. vnde
iſti teſtes nimis animoſe deponunt, propte-
rea ſunt ſuſpectiſſimi, vt ſupra diximus, & Iaſ.
refert Crauet. conſ. 249. ſub num. 4. ver. ſaltem
negari non poteſt, Alexand. conſ. 154. colu. fi.
verſi. & nimis animoſe deponebat, libr. 5. Ro
lan. conſ. 7. nume. 2. lib. 1. cum multis ſimili-
bus qui adduci poſſent, & vlterius cum dicant
fuiſſe dicta alia verba offenſiua, de quibus nõ
recordantur, prout generaliter omnes dicunt
fuiſſe dicta multa alia verba de quibus non re
cordantur, non eſt eis fides adhibenda, quia
non recordantur plene, nec recitant plene ſa-
ctum glo. in l. Lucius in verbo debeant. ff. de
infam. vbi doctores notant Alexand. conſil.
60 33. nume. 21. libr. 3. vbi ait, † quod quando te-
ſtes non recordantur plene vel non recitant
plene ſactum non creditur eis, & conſil. 88. in
fine lib. 5. conſi. 94. nume. 1. lib. 6. conſi. 148. nu.
7. libr. 5. Natta conſi. 177. nu. 6. lib. 1. conſ. 196.
nu. 5. eodem lib. poſt dictam glo. necnon Bal.
& Roma. per eum relatos.

Poſtremo etiam dico quod quatenus illa
verba, che non *il S. Ducca di Mantoa in loro Signo
re & patrone*, intelligerentur etiam reſpectu
ſuperioritatis, & alti dominij ipſius Ducis (qđ
negatur) adhuc tamen delictum aliquod
non continerent, aut offenſam in D. Du-
cem, quoniam debent reſtringi, & referri ad
cauſam, & rationem ob quam fuerunt dicta
illa verba, & factæ proteſtationes ab ho-
61 minibus, † nam diſpoſitio quelibet genera-
lis debet reſtringi ad ſuam cauſam, vt pluri-
bus probat Crauet. conſil. 196. ſub numero
3. verſicu. & facit ratio, quæ habet vnius cuiuſ
que rei initium & cauſam ſpectandam eſſe
vulgata l. vnica circa finem C. de imponen.
lucra. deſcriptio. libr. 10. l. verum ff. de furt. cũ
ſimilibus allegatis, in glo. in l. legata inutiliter
in verbo, interuenit ff. de adimen. lega. vbi di-
cit, nota ſpectandum fore, quare aliquid fiat,
bonus text. in cap. intelligentia, & ibi glo. de
verbo. ſignifica. cauſa autem, & ratio in caſu
noſtro eſt, quod cum ipſi homines virtute
priuilegiorum, & conuentionum, ſeu pacto-
rum ſint immunes, & franchi ab omnibus
oneribus, & D. Dux vellet in dictis terris im-
ponere dacitum, ſeu vectigal exigendum,
etiam ab hominib. dictorum locorum, hoc
ideo ipſi homines, vti immunes & franchi
proteſtabantur nolle conſentire, *che in eſſi lo-
ghi ſi meteſſe alchun poſtiere per eſigere il dacito
di S. Ecc.* prout omnes teſtes dicunt præci-
puæ Antoninus Gandulfus, & Antonellus Pe
radicentes quod Dominicus Siccus publica-
uit proteſtationem dicendo, *che non ſi intende-
uano di admettere in queſta terra poſtiere alcuno che*

riſcoteſſe

riſcoteſſe dacito a nomme di Sua Ecc. & quando
l'haueſsimo admeſſo ſarebbe ſtato contra noſtra vo-
lonta & forzatamente. & Petrus chiarlonus, q di
cit fuiſſe proteſtatum, *che iui non s'intendenano*
d'ammettere nuno che riſcoteſſe dacito a nome di ſua
Eccelenza, vnde dicendo ijdem homines in ea
dem proteſtatione, quod non cognoſcunt
D. Ducem pro eorum domino, iſtud dictum
refertur, & reſtringitur quod non cognoſcūt
ipſum in dominum reſpectu impoſitionis di
cti daciti, ſeu vectigalis, quia reſpectu illius
D. Dux nullam habet proteſtatem & ſupe-
rioritatem in eos, cum per immunitatem il-
lis ex contractu conceſſam cenſeatur a ſe ab-
dicaſſe omne ius ſuperioritatis ratione one-
62 rum, & ita † dictum generale regulatur, & re-
ſtringitur a ratione, & cauſa l. cum pater §.
dulciſſimis de leg. 2. & dictum teſtis reſtrin-
gitur, & regulatur a ratione, quam adducit ſe-
cundum Bald. in l. contienticulam colum. an-
tepenul. C. de epiſcop. & cler. in l. data opera
colum. 8. C. qui accuſa. non poſſunt, quem re
fert Alexand. conſi. 20. nume. 9. lib. 2. vbi ad-
ducit ad hoc dictā l. cum pater §. dulciſſimis,
& no. per Innoc. in cap. cum cauſam quæ in-
ter, de teſtib. idem Alex. conſi. 29. nume. 2. lib.
7. & non modo diſpoſitio generalis reſtringi-
tur ex ratione expreſſa, ſed etiā ex tacita iuxta
Deci. in ca. ſugeſtum in 2. notabili per illum
tex. de appellatio. & Iaſ. in l. non dubium col.
7. C. de legib. quos refert Aymo. conſi. 33. nu.
9. vbi ait, quod hoc ſine dubio procedit quan
do alias ſine reſtrictione indebite quis dam-
num pateretur ex Ang. & Abbate. in locis ibi
per eum relatis, multo ergo magis procedit
in pœnalibus, & odioſis in quibus fit ſtrictiſſi-
ma interpretatio, iuxta tradita in l. ſi vero in §.
de viro ff. ſolu. matrimo. & maxime omnium
hic, vt euitetur delictum, vt ſæpè diximus. in-
ſpecta ergo cauſa, & ratione dictarum prote-
ſtationum, verba prædicta, quod non cognoſ
cebant D. Ducem in eorum dominum ad ip-
ſam cauſam & rationem reſtricta, nullum cō
tinent delictum, nec abnegationem vniuerſa
lis ſuperioritatis, & alti dominij continent,
ſed tantum ſunt negatiua ſuperioritatis quo-
ad impoſitionem collectarum, & dacitorum
de quibus tunc tractabatur, quibus ipſi homi-
nes ſunt immunes, & franchi, non modo ex
diſpoſitione iuris, vt ſupra dicebamus ex
Iacobino a Santo Georgio in tractatu de ho-
maggijs. colum. 10. verſic. ſed hic cadit, & ver
ſicu. ad id quod dixi, poſt Aluarot. & Iſern.
ibi relatos, ſed etiam ex diſpoſitione homi-
nis, nempe ex conuentione ipſius Principis
cum Domino Alſonſo, & eorum prædeceſ-
ſoribus inita, quo ſtante cum duplici iure ni
tantur, iuris ſcilicet, & hominis, vbi alias ali-
quo caſu potuiſſent de iure collectari, & gra-
uari onere ſoluendi dacita, puta pro neceſſa-
ria defenſione ſtatus principis, propter im-
munitatem eiſdem competentem ex diſpoſi
tione ipſius Principis, nullo caſu poſſunt ab
ipſo Principe collectari, & grauari onere ſol-
uendi dicta dacita, etiam in caſibus alias a iu-
re permiſſis, arg. eorum quæ tradunt docto-
res in authen. res quæ C. com. de lega. in l fi-
liusfamilias in §. diui ff. de lega. primo quod li
cet bona reſtitutioni ſubiecta poſſint in cer-
tis tantum caſibus a iure permiſſis alienari, tā
men ſi vltra prohibitionem iuris, accedat
etiam prohibitio teſtatoris, tunc non pote-
runt alienari, etiam in caſibus alias a iure per
miſſis, & hoc maxime verum eſſe in caſu no-
ſtro, placet nō extra rem demonſtrare in fra ſ.
63 fundamento, † immunitas ab omnibus & qui
buſcunque oneribus cogitatis, & incogitatis
in contractu conceſſa, quæuis onera bellica
ſeu publicam vtilitatem concernentia com-
prehendit, At immunitas conceſſa homini-
bus prædictorum locorum fuit conceſſa in
contractu ab omnibus, & ſingulis ſubſidijs,
collectis, præſtitis, & alijs quibuſcumque one-
ribus ex quauis cauſa, & occaſione cogitata
& incogitata ab Illuſt. Marchionibus impo-
nendis, ergo quæcunque onera belli ſeu publi
cam vtilitatem concernentia complectitur:
Maior argumenti propoſitio probatur ex cu-
mulatis Deciſ. Pedemon. 59. nume. 15. & De-
ciſ. 91. nume. 10. & 11. quibus addo Alexand.
conſi. 193. num. 15. volum. 2. Crot. cōſi. 63. nu.
34. & ſequen. Felin. in cap. accedentes. col. fin.
verſic. nona concluſio de præſcript. Alcia. re-
ſpon. 168. nume. 11. vbi dicit, huiuſmodi con-
uentionem extendi ad caſus inſolitos. Natta
conſi. 66. num. 9. & ſeq. conſi. 347. nu. 8. verſic.
quarto fortius, & pluribus ſequentibus. vſque
in finem & conſi. 486. nu. 20. Roian. à valle cō
ſil. 5. nu. 35. & plurib. ſeq. lib. 1. conſi. 76. nume.
13. & ſeq. vol. 2. & conſi. 13 nu. 50. & ſeq. volu.
3. Cephal. conſi. 58. nume. 38. Burſa. conſi. 16.
num. 44. & pluribus ſequen. vbi num. 49. affir-
mat, Principem contrauenire non poſſe etiā
de plenitudine poteſtatis, quod etiam dicit
Cephal. dicto conſi. 58. num. 85. qui omnes cō
cludunt, ſimilem immunitatem in contractu
conceſſam extendi ad quæcunque onera bel-
lica, ſeu vtilitatem publicam reſpicientia. Mi
nor argumenti propoſitio ſcilicet, quod di-
cta immunitas ſit conceſſa in contractu, pro-
batur ex inſtrumentis priuilegiorum propter
64 merita conceſſorum † quæ vim contractus
obtinēt teſte Crauet. poſt alios per eum rela-
tos de antiq. tempo. in prima parte nume. 19.
& Tiraquell. in repet. l. ſi vnquam, in verbo
donatione largitus nume. 14. Port. Imol. lib.
5. commun. opin. cap. 19. colum. 3. verſi. & di-
citur in contractum tranſire, poſt Aret. Ioan.
de Silu. Ruin. & Gramat. locis citatis, Burſa. la
te dicto conſ. 16. n. 56. & ſeq. vbi expreſſe poſt
Roian. a Valle conſi. 76. volum. 2. dicit, huiuſ-
modi priuilegia non reuocari, præſertim cū
inueſtituris rogatis annis. 1532. 1534. 1547.
1542. & 1567. quarum in ſpecie facti tranſ-
miſſa fit mentio, fuerint repetita, quo fit vt
pars inueſtiturarum dicantur, argumento l.
fundi partem ff. de contrahen. emptio. & in
terminis noſtris Cephal. dicto conſil. 58. nu.
83. & in ſimilibus terminis immunitatis Alc.
conſi. 30. numero 4. verſic. quinimo lib. quin-
to. quod

to quod multo magis procedit in caſu noſtro
cum in inſtrumento conceſſionis dictæ im-
munitatis expreſſe cautum legatur, Marchio
nem concedentem voluiſſe dictam immuni-
tatem eſſe inſertam in prædicta inueſtitura.
65 nam, † cum inueſtituræ in feudum ſint con-
tractus, vltro citroque obligatorij cap. pri-
mo de forma fidelitatis Felin. in cap. quæ in
eccleſiarum nume. 62. de conſtit. Camp. inter
conſi. Brun. conſil. 2. numero 17. & 19 Iaſ. cõ-
ſil. 8. nume. 32. Piſaur. inter dicta conſi. Brun.
conſil. 114. numero 202. Afflic. deciſ. 335.
nume. 16. idem dicendum eſt de contentis in
inueſtituris prædictis. conſequentia vero ne-
ceſſario ſequitur, nempè non poſſe imponi
dictis hominibus aliquod onus, & per con-
ſequens vectigalia Trattæ foraneæ, ita con-
clũdunt omnes doctores ſupra nominati.
Quod autem prædictum vectigal ſeu dacitũ
Trattæ foraneæ ſit onus, neminem ſani iudi-
cij arbitror id negaturum, quandoquidem
in ſolutione pecuniæ conſiſtit, quo caſu one-
ra realia naturaliter dicuntur, teſte Bald. con-
ſil. 402. volum. 5. nec aduerſatur id quod dici-
66 tur † Principem, poſſe ex iuſta cauſa tollere
ſuos contractus, & in Principe præſumi iuſtã
cauſam, præſertim ſi aſſerat ſe ex cauſa publi
cæ vtilitatis a contractu recedere, dato quod
de cauſa non appareat, ex notatis per Cin. &
doctores in l. fin. C. ſi contra ius vel vtilit. pu-
blic. cum ſimilibus cumulatis per Felin. in ca.
quæ in eccleſiarum nume. 60. de conſti. quia
dico ex aduerſo adducta non procedere, quã
do Princeps eſt obligatus ſuo contractu, cum
tunc in dubio non præſumatur iuſta cauſa,
ſed de ea apparere debeat, alias de facili poſ-
ſet Princeps ſemper tollere omnes contra-
ctus, aſſeuerando ſe ex iuſta cauſa recedere,
vel alterare contractum, ita expreſsè ſentit
Felyn. in dicto capit. q̃ in eccleſiarum nume.
62. poſt Bald. Abba. & Roma. per eum cita-
tos, vbi nume. 64. verſicu. & aliud notabile di-
ctum, & nume. 66. verſic. tamen forte attenra
re poſſet, dicit, quod vbi alicui ex aliqua cau-
ſa licitum eſt a regulis iuris recedere, non ſuf-
ficit talis præſumptio cauſæ, niſi illa exprima
tur, quod intelligendum eſt, ſi vera appareat
arg. l. 1. ff. ſi quadr. paup. feciſſe dicatur iuncta
67 glo. 1. † & quelibet cauſa non eſt ſufficiens vt
princeps poſſit recedere a ſuò contractu, ſed
cauſa debet concernere fauorem publicum
principaliter, ita ſcribit Felin. in terminis no-
ſtris dicto capit. quæ in eccleſiarum numero
27. poſt multos doctores per eum allegatos,
Crauetta de antiqui. tempor. in prima parte
nume. 17. verſic. quid dicendum poſt Bar. Ol-
dra. Caſt. Deci. Felin. & Iaſ. per eum allegatos
D. Roland. a Valle d. conſi. 1. num. 78. vbi di-
cit, cauſam debere eſſe neceſſariam pro de-
fenſione patriæ, vt puta ſi Princeps fuit inua-
ſus, & timor ſit ſubitaneus, & improuiſus.
Burſa. d. conſi. 16. num. 73. verſicu. tertio dici-
tur. & nu. 76. & ſequen. vbi expreſſe poſt Soci.
Cur. Iun. Pariſ. & D. Rolan. a Valle dicit, ne-
ceſſitatem, vel vtilitatem publicam debere eſ
ſe præciſam, cui aliter nec prouideri, nec oc-
curri valeat, niſi per onus noniter impoſitum
quam quidem cauſam manifeſtum eſt, tem-
pore impoſitionis prædictæ Trattæ foraneæ,
nec in præsẽti vigere, ideo ceſſare quæ ex ad-
uerſo dici poſſunt, vt in ſimili concludit Burſ.
d. conſi. 16. nume. 76. verſi. quæ cum in præſen
ti poſt Ruin. Cepha. & Menoch. per eum cita-
tos. & niſi ita dicamus, facile eſſet, vt ſupra di-
ximus cuilibet Principi pro arbitrio ſibi præ-
texere, & aucupari cauſam, propterquam ſi
in contrarium adducta eſſent vera, poſſet paſ
ſim a contractibus proprijs recedere, & priua
torum bona auferre.

Nec in contrarium pugnat. l. omnium. C.
de vectigal. & cõmiſs. vbi exemptio a vecti-
galibus reſcripto Principis conceſſa, non te-
net cum præſumatur ſubreptitia: quia reſpõ-
68 detur. Primo † dictam. l. omnium procedere
in immunitate conceſſa in ſimplici reſcripto
ad partis inſtantiam obtẽto, abſque eo, quod
appareat de Principis concedentis expreſſa
voluntate, vt ex lectura d. l. dignoſcitur. nos
autem ſumus in conceſſione immunitatis, in
qua apparet de expreſſa Principis volunta-
te: ergo non habet locum prædicta legis diſ
poſitio. vulg. l. 4. §. Toties. ff. de damn. infect.
quod autem de voluntate Principis appa-
reat, probatur ex illis clauſulis triplicatis in
conceſſione immunitatis & in dictis inue-
ſtituris appoſitis, ſcilicet ex certa ſcientia,
motu proprio, & de plenitudine poteſtatis,
in terminis noſtris Alexand. dicto conſil. 30.
nume. 10. volum. 5. vbi expreſſe dicit clauſu-
lam ex certa ſcientia habere vim clauſulæ, nõ
obſtan. & D. Rolan. a Valle conſi. 61. numero
39. volum. 3. vbi dicit ex prædictis clauſulis ꝓ
bari enixam Principis mentem & nume. 46.
ſcribit clauſulam de plenitudine poteſtatis,
eſſe validiorem clauſula, non obſtante, acce-
dunt, quæ leguntur Deci. pedem. 39. num. 17.
& pluribus ſequ. Et ſi dicatur, prædictas con-
ceſſiones, & inueſtituras non loqui de immu-
nitate conceſſa a vectigalibus, ſed a ſubſidijs,
collectis, præſtitis, & alijs ſimilibus oneribus
inter quæ non videntur contineri vectigalia,
Ad hoc reſpondeo prædictam conceſſionẽ
comprehendere etiam immunitatem, à ve-
ctigalibus imponendis, quod probatur ex il-
lis multiplicatis dictionibus vniuerſalibus,
omnibus & ſingulis, quibuſcunque, vllo vn-
quam tempore, quauis ex cauſa, & occaſio-
ne, tam cognita, & cogitata quam non, quo-
rum tanta eſt vis, vt etiam comprehendant
ea, quæ alias non comprehenderentur, & quæ
requirerent ſpecialem mentionem, & con-
ceſſionem iuribus, & authoritatibus adductis
abunde per Tiraque. more ſuo in tracta. de re-
trac. lignager. §. primo gloſſ. 7. nume. 20. & plu
rib. ſequen. quibus addo text. apud Diuum
Paulum ad Hæbre. capit. 2. in illis verbis, om-
nia ſubieciſti ſub pedibus eius, in eo enim,
quod omnia ei ſubiecit, nihil dimiſit non ſub
iectum, & Felin. in cap. ſedes. nume. 5. in 3. 4.
& 5. decla. de reſcrip. Ruin. in conſi. 111. nu. 2.

volum.1.Dominus Rolan.a Valle dicto cõſil.5.num.35.& pluribus ſeq.lib.1.conſ.55.nu.45 & ſeq.volum.3.Cepha.late in terminis noſtris conſi.58.num.2.& pluri.ſeq. & nume.39.& ſeq.poſt plures per eũ citatos. latiſſ.Burſat.d.conſi.16.num.48.& quinque ſequenti.Nec aduerſatur dictio,aliis,quæ eſt repetitiua ſimilium,vulg.l. ſi fugitiui. C. de ſer.fugi. Felin.in d.cap.ſedes num.6.quia reſpondetur,quòd cũ hæc dictio,aliis,ſit iuncta ſigno vniuerſali quibuſcunque, ideo non reſtringit diſpoſitionẽ ad ſimilia,ſed includit maiora expreſſis, vt in terminis probat pluri.iurib.& authoritatibus Rolan.d.conſi.5.nume.45.vſque ad nume.51.& conſi.61.nume.39.& ſequen.eo. lib. prætere a dico,quòd onus vectigalis & onera ſubſidiorum, & collectarum ſeu publicarum functionum æquiparantur,& diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in aliis,dicta l.omnium, quæ loquitur tã de collectis, ſeu publicis functionibus, quã de vectigalibus. ita ſentit Bal. in d.l.omnium in fin.vbi æquiparat collectas, dacita,& gabellas, & eſt de mēte gloſſæ. t.ibi, dum allegat.l.omnes.C.de ann.& trib.lib.10. quæ loquitur de publicis functionib. in genere.D.Rolan.a.Valle.d.conſi.1.nu. 10. volu. 2. per tex. in c.1.quæ ſint regal.

Secundo reſpondetur.d.l. omnium loqui in immunitate conceſſa per reſcriptum & ex mero priuilegio, nos autem ſumus in immunitate conceſſa ex contractu iuribus adductis per Alexand.conſi.1.num.38.& duobus ſequ. volum. 5.& hanc interpretationem ſcilicet, quod in immunitate prædicta comprehendãtur vectigalia, fecit Illu. Senatus Marchionalis duabus ſuis ſententiis,quæ tamen quantum ad reſtrictionem de qua in ipſis ſententiis videlicet, quòd homines prædictorum locorũ cenſeantur tantum immunes quoad fructus in finibus dictorum locorum perceptos, non nocent hominibus prædictorum locorum non vocatis nec interuenientibus in dictis ſententiis.C.quibus res iud.nõ noce.l.1.& 2.& late Curt.ſeni.conſilio 73.colum.prima.& 2.late Felin.in capitulo cauſam quę el 1.de teſtib. Nam ſalua Reuerentia Illuſt. Senatus huiuſmodi reſtrictiua ad fructus collectos in finib. dictorum locorum, iure fieri non poteſt cum prædicta immunitas ſit perſonalis conceſſa hominibus prædictorum locorum,non autem rebus, ſeu fructibus in eorum agris perceptis,& ſi realis, nec Illuſt. Senatus potuit facere quod immunitas perſonalis ſit realis, & econtra.l.2.ff.de vſufr.ear.rer.quæ vſu conſumun. in illis verbis, nec enim naturalis ratio authoritate Senatus immutari poteſt, quia impoſſibile eſt, appellatiua rerũ mutare nomina.l.ſi quis in fundi.in princip. ff.de lega.1. quę iura ad terminos noſtros ciat Natt. con. 447.numero 16.vbi expreſſe dicit, quod Senatus nec ſtatutum non poteſt facere quod munus perſonale ſit mixtum, & econtra.Nec ipſis hominibus aduerſatur quod Illuſt. Dominus Alfonſus tanquam hæres, & repreſentãs perſonã Franciſci Spinolæ cuius miniſterio prædicti homines acquiſiuerunt dictam immunitatem, acquieuerit ſententiis ſenatorijs & propterea præiudicauerit prædictis hominibus,arg. nota. per Barto. in l. qui Romæ.§. Flauius. ff. de verbo.obliga. quoniam ad prædictam doctrinam Barto. reſpondeo ex ſcriptis Decij conſi.58.nume.1.& ſequen. & conſil. 239.nume. 5.verſic. ſed breuiter his non obſtantibus.Iaſ. conſi.213.nume.3.& 4.libr.ſecũdo poſt alios per eos citatos.vel etiam reſpõderi poteſt,doctrinam Bart. procedere poſſe ſi cum Io. Franciſco primo aquiſitore actum fuiſſet,ſecus vero ſi cũ ejus hærede qui factũ defuncti tacite vel expreſſe infringere non poteſt. l.cum à matre. C. de rei vendica. cum ſimilibus. In propoſito ergo cum per principẽ nullo caſu dicti homines collectari nec grauari poſſint onere ſoluẽdi dacirũ ſeu vectigal de quo tunc agebatur, potuerunt ratione oneris eiuſdem daciti & aliorum onerum citra delictum & offenſionem aliquam dicere ꝙ non conoſcebant Dominum Ducem Mantuæ,pro eorum domino.& ſic ex omnibus ſupradictis concluditur Dominum Alfonſum & etiam ipſos homines eſſe in caſu abſolutionis a contentis in prædictis quatuor primis capitulis inquiſitionalibus.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ſubdelegare non poteſt.*
2 *Teſtes ſe referentes ad informationes ſeu depoſitiones inualidas non probant.*
3 *Teſtes examinati non citata parte non probant.*
4 *Teſtes viles non probant, & ibi quòd Birroarij nõ ſunt idonei, & integri teſtes*
5 *Teſtes non probant, ſi non fuerint examinati ſuper interrogatoriis partis.*
6 *Teſtium examinatio ſuſpecto delegari non debet.*
7 *Teſtium examinatio in criminalibus delegari non poteſt, & idem in ciuilibus arduis.*
8 *Tempus deduci & probari debet in inquiſitione, ſicut in accuſatione.*
9 *Teſtis qui iudicauit non probat quia deponere ſuper facto non iudicare debet & nu. 26.*
10 *Mulieres in criminalibus non admittuntur in teſtes.*
11 *Minores non ſunt idonei teſtes in criminalibus.*
12 *Socij ſeu participes criminis non probant, nec faciunt inditium, & nu. 27.*
13 *Teſtes omni exceptione maiores eſſe debent in criminalibus. & nu. 34.*
14 *Legis vel ſtatuti diſpoſitio contra delinquentem, vt habeat locum debet prius de delicto plene conſtare.*
15 *Interpretatio ea eſt facienda, vt euitetur delictum.*
16 *Cauſa qualibet etiam iniuſta excuſat à delicto.*
17 *Verba offenſiua in principem prolata non puniuntur.*
18 *Excuſſio captiuorum à manibus familia delegati de cuius poteſtate non conſtat, non punitur.*
19 *Delegato ſeu cõmiſſario procedere non conceditur, niſi docto de ſua commiſſione.*
20 *Dominus non poteſt de primis cauſis vaſallorum ſuorũ ciuilibus nec criminalibus ſe intromittere, nec cognoſcere.*
21 *Eximens captum de mandato iudicis incompetentis non punitur.*
22 *Felonia contra vaſallum probari debet, quinque teſtibus, & non minus.*

Teſtes

23 Teſtes vbi requiruntur omni exceptione maiores, tunc debet hoc articulari, & probari, & nu. 24.

25 Teſtibus non creditur quorum repelluntur auctores.

28 Teſtis qui ſe vltro ingerit, et offert eſt ſuſpectus.

29 Teſtis affectionem habens ad cauſam omnino repellitur.

30 Teſtis periurus omnino repellitur.

31 Teſtis dicto non ſtatur nec primo nec ſecundo cõtrario, quando in vtroque interuenit iuramentum.

32 Teſtis dicto non in tortura quando ſit ſtandum.

33 Periurium tollitur & purgatur per tormenta in ciuilibus, ſed non in criminalibus.

35 Ratificatio in delictis, vt valeat & ratificans obligetur quæ requirantur.

36 Factum approbare quis poteſt, & qualitatem facti improbare.

37 Actum gerere in dubio quis cenſetur nomine ſuo non alieno.

38 Dictio, alius, eſt expreſſiua & repetitiua eiuſdẽ qualitatis.

39 Verba quæ poſſunt ſe habere ad delictum, & non delictum debet interpretari in non delictum.

40 Præſumptiones duæ, vbi concurrũt, vna excluſiua & alia incluſiua delicti, ſemper attẽdi debet excluſiua.

41 Verba dubia quæ intentione fuerint prolata ſtatur declarationi proferentis cum iuramento.

42 Factum idem quando non eſt punibile quolibet tempore, tunc debet exprimi, & probari illud tempus, quo factum eſt punibile.

43 Dolus probari debet, quando agitur contra receptatorẽ quia receptare in ſe non eſt delictum.

44 Receptator vt puniatur de receptatione requiritur, quod deducatur & probetur, quòd ſcienter receptauerit.

45 Vaſallus ſi accuſetur de felonia, quod amiciam copulauerit, cum inimicis, debet per dominũ deduci, & probari, quod fuerit amicitia copulata in damnũ, & iniuriã dñi.

46 Ratificatio et mandatũ ad delinquẽdũ nõ præſumitur.

47 Inquiſitio cõtra ratũ hẽtẽ maleficiũ quomodo formãda.

CONSILIVM LXV.

DESCENDO nunc ad quintũ inquiſitiõis caput in quo inquiritur idem D. Alfonſus quod cũ de anno 1573. & die 27. Octob. Bartolomeus de maggiori tubicen Ducalis, & Marchionalis, iuiſſet ad locum Planæ pro exequẽdo literas ſuæ Excellẽtiæ in materia daciti, & illas pſentaſſet Iohãnoto code, & ille eas acceptare refutaſſet & vlterius prupiſſet ĩ hæc verba, *che non conoſceua il S. Duca di Matoua, et che nõ ſapeua chi ſi fuſſe*, ob quæ verba fuiſſet trãſmiſſus Gulielmus de Portis cõmiſſarius dñi Capitanei Iuſtitiæ, cum ſatellitibus; ſeu Baleſtreriis vt detineretur dictus Iohãnotus, & ita captiuatus fuiſſet cum Valentino Coda, factaque fuiſſet reſiſtẽtia ipſis baleſtreriis, ita vt captiuos minime conducere potuerint ad ciuitatem Caſalis, & cum de hac reſiſtentia fieret ſermo in ciuitate Sauonæ, & in domo Domini Alfonſi, & narraretur ſucceſſus dictæ reſiſtentiæ, & ſciret D. Alfonſus prædicta omnia de quibus ſupra, nedum ipſum Ioannotũ codam non redarguit idem D. Alfonſus, & curauit, vt plecteretur ratione tantæ temeritatis, & rebellionis incurſæ, verum ipſum Iohãnotum electum à cõmune loci Planæ, vna cũ alijs deputatis reſpectiuè à communitatibus locorum Cagnæ Deghi & Iuſualle, ibi ſimul exiſtent. laudauit, quod bene egerat, dum dixerat, quod non cognoſcebat ſuam excellentiam, nec alium in dominum præter dictum Dominum Alfonſum, & ponendo manum ſuper humeros prædicti Iohannotti dixit idẽ D. Alfonſus in hæc verba, ſeu æquipollentia (*Queſto e ſtato vn galant'homo piu che ogni altro hauendo detto, che non cognoſce altro patrone che me* ratificando, & approbando ipſam rebellionem & delictum prædictum: quæ ratificatio, & approbatio ſpeciali mandato æquiparatur, & ipſam rebellionem idem D. Alfonſus etiã incurrendo, committẽdo prædicta ſcienter & dolosè: hæc ſunt verba inquiſitionis huius quinti capitis, ſuper quo examinatus legitur aſſrenatus numerus teſtium vltra triginta, videdũ eſt ergo primo, an probetur illum Iohannotum codam dixiſſe prædicta verba Tubicini, de quibus in inquiſitione videlicet, *che non conoſceua il S. Duca di Mantoa, & che non ſapeua chi fuſſe*. ſecũdo an probetũ fuiſſe factam reſiſtentiam dictis commiſſario, & baleſtreriis, ſeu biroariis, & exemptio captiuorũ per vim de manibus eorum. Tertio an Dominus Alfonſus protuliſſe probetur verba illa laudatoria, & approbatoria, de quibus in inquiſitione, videlicet, *queſt'e ſtato vn galant'homo, piu che ogni altro hauendo detto che nõ cognoſce altro patrone che me*, quarto an illa verba ſonent in delictum, & ex illis cenſeatur inducta ratificatio, & approbatio delictorũ de quibus ĩ inquiſitione, ſed antequã ſuper iis dicta teſtium examinemus, videndum prius eſt de validitate examinis eorundem, quos nõ minus nulliter examinatos exiſtimo, quam alios, de quibus ſupra in præcedentibus capitibus diximus: nam tres ex iſtis teſtibus examinati leguntur pro informationibus habendis per Baptiſtam de Leuo aſſertum vicegerentem de cuius poteſtate, & commiſſione non apparet, videlicet Petrus ſcaſſus, Laurentius Boydus, & Dominicus Bogianus, quatuordecim verò alij examinati etiam leguntur pro informationibus habendis per quendam Iohannem Voglinum notarium de Ponzone tãquam ſubdelegatum Nicolai Ci-
1 cognoni ſubdelegati D. Capitanei Iuſtitiæ† qui ſubdelegare nõ poterat. l. more maiorum. ff. de iuriſdict. omn. iud. l. fi. ff. de offic. eius. & l. a iudice. C. de iud. & vbique glo. & Docto. vnde huiuſmodi informationes tamquam ab incõpetentibus iudicibus ſumptæ ſunt nullæ; & inualidæ, toto tit. C. ſi a non comp. iud. ita in ſimili Aymo conſil. 115. ſub nume. 6. verſicu. & primo conſidero, vbi nume. 7. ait, quod præſuppoſita nullitate talium informationum, perinde eſt, ac ſi nullæ omnino ſumptæ fuiſsẽt quia, nihil & inualidum æquiparantur, vnde
2 infert, †quod ſi teſtes deinde repetantur, & ſe referant ad huiuſmodi informationes, de quibus legitimè non apparet, quoad iuris effectũ

nullo

nullo modo probant ſecundum Barto. Bald.
& alios per eum relatos & in ſpecie Soc. con-
ſil.40. colum. 1. circa finem libr. 3. ſed, quod
magis eſt, in caſu noſtro iſti teſtes examinati
per prædictos, non fuerunt poſtea iudiciali-
ter & ſolemniter repetiti vocata parte, niſi
Laurentius Boydus, & Dominicus Bogia-
nus, qui leguntur repetiti per eundem Cigo-
gnonum ſubdelegatum, ſed in ea repetitio-
ne, non ſe referunt depoſitioni per eos factæ,
coram illo aſſerto vicegerente ſuper conten-
tis in hoc capite inquiſitionis, ſed ſe referunt
alteri depoſitioni per eoſdem factæ coram
eodem Cigognono delegato ſuper conten-
tis, in præcedentibus capitulis inquiſitionum
concernentibus materiam proteſtationum;
quo fit vt iſti nihil omnino probent, & ſuper
eis non ſit inſiſtendum. Quo vero ad alios
teſtes, quinque leguntur examinati pro infor
mationibus habendis per ipſum Domin. Ca-
pitaneum Iuſtitiæ, qui ſunt Gulielmus portis
aſſertus eius commiſſarius, & quatuor birua-
rij ſeu baleſtrerij ſtipendiati, qui cum eodem
commiſſario tranſmiſſi dicuntur ad captiuan
dum Iohannottum eodam; iſti pariter non le
guntur iudicialiter, & ſolemniter examina-
3 ti ſeu repetiti, † ideo nec etiam probant. l. ſi
quando. C. de teſtibus cum ſimilibus ſupra ad-
ductis: quibus addo Barto. in conſil. 228. inci-
piente Catherina. nume. 5. & vbi fuiſſent for-
4 miter examinati; adhuc tamen † non proba-
rent propter eorum vilitatem. §. ſi vero igno-
ti in authen. de teſtibus. Lanfran. in cap. quo-
niam contra, in verbo teſtium depoſitiones.
colum. 17. in principio verſ. quid de biroario,
de teſtibus. vbi ait, quod huiuſmodi biroarijs
multum diminuitur de fide, nec ſunt integri te
ſtes propter eorum vilitatem, vnde non ſunt
idonei teſtes pro poteſtate in ſindicatu, & per
Bal. & alios in l. a. C. de teſtibus. & ſunt ſtipen-
diarii, quo caſu etiam repelluntur, vt per eun-
dem Lanfr. loco proxime citato colum 22.
verſi. quæro tertio, vbi dicit quòd ſtipendiarij
cum ſint infames infamia facti, non poſſunt
eſſe teſtes in cauſa criminali, & vlterius ex eo-
rum depoſitione redduntur ſuſpecti, & affe-
ctionati nimis, quia appellant homines, con-
tra quos deponunt, rebelles & inter alios Dio
niſius Bonifacius, qui dicit in hæc verba,
(il rumor fu tale di quelli rebelli che ſi crede-
uamo di reſtarli morti auanti che fuſſe apertá
la porta. & fu piu che non ſo dire a V. S. la fu-
ria di eſſi homini) & Iacobus de Mede dicit
in hæc verba, (& non fu puoco che ſe apaſſi-
mo dalle mani di quelli rebelli che non ne a-
mazaſſero con altro che con parolle) vnde
facile patet, quod non modo propter immo-
dicam affectionem, quam oſtendunt ſed etiã
propter præſumptum odium & inimicitiam
repelluntur. Deponunt etiam ſuper contentis
in hoc capite quatuor, aut quinque teſtes exa
minati per prædictum Gulielmum de Por-
tis, etiam virtute delegationis eidem factæ
per Capitaneum iuſtitiæ, qui nulliter quoque
examinati fuerunt, eo quia ſub 29. Martij
1574. facta fuit monitio, ſeu citatio Domin.
Alfonſo ad comparẽdum coram eodem co-
miſſario in Caſtro Planæ die vltima Martij,
& videndum deferre iuramenta teſtibus, &
præſentandum interrogatoria, dicta die aſſi-
gnata præſentata fuerunt interrogatoria pro
parte Domin. Alfonſi in proceſſu inſerta fol.
82. & petitum quod ſuper eis examinator te-
ſtes interrogaret, & tamen eadem die idem
comiſſarius teſtes examinauit, & die ſequenti
eoſdem repetiit prætermiſſis prædictis inter-
5 rogatoriis, † vnde omnes teſtes per eum exa-
minati, qui ſunt ſeptem nihil probant, ſecun-
dum Ioan. And. Ant. de But. & alios in c. cum
cauſam el 1. de teſtibus. vbi inter alios Felin.
ſub num. 3. verſi. quibus addo, ait, quod ſi pars
dedit interrogatoria & omittatur petitio ſu-
per eis nihil valent atteſtationes eo quod ſint
omiſſa interrogatoria, Curt. in tracta. de teſti-
bus. concluſ. 53. addo tex. in c. præſentium. §.
teſtes, ibi, ſecundum partis aduerſæ interroga
toria diligenter examines, de teſtibus. in 6. vbi
gl. in verbo, interrogatoria. Vnde iſte exami-
nator ſcienter omittens interrogatoria ſuſpe
ctus cenſetur, cui nullo modo delegari de-
buit examinatio, & receptio teſtium in hac
cauſa, cum eidem, & ſuis militibus biroariis
prætendatur facta reſiſtentia, & ereptio capti
uorum de manibus, & idem vti teſtis in hac
6 cauſa examinatus fuit, † teſtium autem re-
ceptio, & examinatio ſuſpecto committi
non debet ſecundum glo. ſingula. in authen.
de trient. & ſemiſſ. in §. & quod ſæpe, in ver-
bo, artificis, & diximus ſupra poſt Lanfranc.
& Bal. in locis ibi relatis, quib. addo eundem
Bal. in l. ſcire in §. ſemper autem. ff. de turo. &
cura. dat. ab his, quem refert Boer. Deciſ. 258.
num. 7. quod intellige in caſibus, in quibus po
teſt delegari examinatio, & receptio teſtium,
7 puta in ciuilibus, † nam in criminalibus non
poteſt, vt ſupra late probauimus multis iuri-
bus, & authoritatibus, quibus accedit Didac.
lib. 2. var. reſolut. c. 13. ſub num. 9. verſi. verum
cum teſtis, vbi hanc concluſionem procede-
re vult etiam in cauſis ciuilibus arduis, dicens,
quod etiam in illis maxime expediret, & eſſet
reipublicæ valde vtile in quibuſcunque con-
trouerſiis lege ſanciri ne per ſolum tabellio-
nem teſtes examinentur, ſed per iudicem, &
quod etiam in ciuilib. arduis non poſſit com-
mitti examen tabellioni, ita iudicauit, Par-
lamentum Neapolita. vt refert Capitius Dec.
90. ſed in caſu noſtro delegatio iſta, vltra
quod contra ius fieri non potuit, facta etiam
fuit perſonis ſuſpectis: octo etiam alios teſtes
examinauit ſuper contentis in hoc capite Ni-
colaus Cicognonus, virtute nouæ delegatio-
nis eidem factæ ſub 6. Martii 1575. qui facta
prius citatione, & monitione eidem Do. Al-
fonſo ad eorum eo comparendum in ciuita-
te Aquarum, & videndum eiſdem teſtibus de
ferri iuramenta pro repetitione eorum ha-
benda & præſentandum interrogatoria ſi vo
luerit ad diem decimam tertiam Menſis
Maij hora tertiarum, eoſdem tamen teſtes re-

petijt, & illis iuramen. detulit ſub quatuorde-
cima eiuſdem. Menſis, hora nonæ, & ſic etiam
nulliter ex vulgata doctr. Bar. ſupra adducta in
l. aut qui aliter ff. quod vi aut clam, quem cum
multis alijs refert Feli. in c. 1. colum. fin. num.
22. de iudi. cum ſimilibus, & cum iam antea
pro parte Domin. Alfonſi fuerint data in-
terrogatoria & in ſpecie ſuper contentis in
iſto quinto capite, vt patet in proceſſu d. fol.
82. nihilominus eoſdem teſtes examinauit
prætermiſſis ipſis interrogatorijs, & ſic ex præ
miſſis patet, omnes hos teſtes nulliſſime exa-
minatos fuiſſe.

Sed dato citra veri præiudicium eoſdem
fuiſſe legitimè receptos, adhuc tamen con-
tenta in hoc capite inquiſitionali probari per
eos non video, & in primis eſt aduerten-
dum, quod cum varia delicta deducantur in
hoc capitulo inquiſitionali, varia quoque
tempora conſiderari debent, & tamen in in-
quiſitione tempus tantum deducitur quo Io-
hannotus cauda verba protuliſſe dicitur con-
tra tubicinem, de quibus in ipſa inquiſitione,
videlicet de anno 1573. 27. Octobris. de
alijs autem in eadem inquiſitione deductis
nullum tempus deſignatur, vnde huiuſmodi
8 inquiſitio non procedit. † quia in inquiſitio-
ne ſicut & in libello annus & menſis deduci,
& probari debet, alias inquiſitus venit abſol-
uendus vt ſupra diximus ex. l. libellorum. ff.
de accuſa. vbi Barto. & in l. 2. §. ſi publico ff.
de adulte. & per Felin. Aret. & alios in d. cap.
qualiter & quando, de accuſatio. & eſt com-
munis, vt atteſtatur Boſſ. in titu. de inquiſitio
ne num. 90. cum alijs ſupra adductis, quibus ac
cedit Barto. dicto conſi. 228. num. 1. vbi, quod
liquere debet de loco & tempore commiſſi
delicti, & ſicut libellus continere debet præ-
dicta, ita etiam confeſſio rei. ſed nec etiam
per iſtos teſtes probatur tempus in inquiſitio
ne deductum, quo Iohannotus cauda verba il
la protuliſſe dicitur erga tubicinẽ, imo nec ip-
ſum delictum, videlicet quod dixerit tubici-
ni, *che non conoſce il Signor Duca di Mantoua,
& non ſaper chi ſi ſia.* Nam de iſtis verbis,
& tempore deponunt Salomon cauda, &
Antonius Gandulfus, examinati ſub octaua
Martij 1575. qui tamen nihil omnino pro-
bant, nec concludunt, quia dicunt, nempe Sa-
lomon cauda, quod poſſunt eſſe quindecim,
aut ſexdecim menſes proximè præteriti, vel
circa, *che per ordine come inteſi del Sereniſſimo,
Signor Duca di Mantoua di Monferrato, fu man-
dato a de tener Gioannoto coda mio fratello,
da certo comiſſario & birri per cagione che eſſo mio
fratello haueſſe detto certi puochi giorni prima per
ordine dil Signor Alfonſo Spinula, come ſi diceua,
di non conoſcere ſua Altezza ne altro patrone e ſu-
periore di queſto luogo che eſſo Signor Alfonſo,* &
ſic patet, quod quantum ad tempus non con-
cludat, ex allegatis in præcedentibus, neque
etiam concludat circa verba, quia dicit *co-
me ſi diceua* non autem dicit de certa ſcien-
tia, quod ipſe fuerit præſens, & audiuerit, alter
vero teſtis Antoninus Gandulfus dicit, *quan-
do venne il Trombetta con il Comiſſario à Pisnus à
publicar vna certa crida à nome di ſua Altezza,
che pono eſſere da quindece, à ſedece meſi paſſati
in circa io non mi trouai preſente à detta publicatio-
ne, ma ben inteſi dire publicamente per queſta ter-
ra, che Giannoto coda ſe gl'era oppoſto, con dire che
in queſto luogo non conoſceua egli il Sereniſſimo Si-
gnor Duca di Mantoua & di Monferrato, ne altro per
patrone ſaluo eſſo Signor Alfonſo,* nam iſti duo vidẽ
tur contrarii circa tempus, quia primus dicit
de tempore, quo captiuati fuerunt Ioanno-
tus cauda & valentinus & quod poſſunt eſ-
ſe à quindecim, aut ſexdecim menſibus, al-
ter autem dicit, poſſunt eſſe a quindecim
aut ſexdecim menſibus quod Iohannotus
cauda ſe oppoſuit tubicini, & dixit verba
prædicta, vnde ſecundum eos iſta duo vi-
derentur facta eodem tempore, cum tamen
diuerſis temporibus commiſſa præſuppo-
nantur, & habito reſpectu ad tempus in in-
quiſitione deductum ſunt vltra ſexdecim
menſes, quod verba illa prætenduntur di-
cta per Ioannotum tubicini, vt facta ſup-
putatione apparet, & vlterius circa verba
deponunt diuerſum à contentis in inquiſi-
tione, quia in ea ſimpliciter dicitur, Iohan-
notum caudam dixiſſe Tubicini che non co-
gnoſce il Signor Duca di Mantoua, & non
ſaper chi ſi ſia, quæ verba ſi bene conſide-
rentur non ſonant in delictum prout infra
ſuo loco demonſtrabitur, teſtes autem iſti
referunt Iohannotum dixiſſe, *che in queſto
loco non conoſceua il Signor Duca di Mantoua &
Monferrato, ne altro per patrone ſaluo il Signor
Alfonſo,* quæ quidem dicta diuerſa ſunt in-
ter ſe, vnde iſti duo teſtes vltra deducta in
inquiſitione deponentes nihil probant & cir-
ca eos non puto eſſe vlterius inſiſtendum,
ipſe vero Iohannotus cauda deponit dixiſ-
ſe prædicta verba Tubicini, cui in hoc non
creditur, tum quia quatenus illa verba deli-
ctum continerent ipſe eſſet particeps, ſeu
ſocius criminis, & declaratus rebellis, vt ap-
paret in actis, tum etiam, quia ex eius de-
poſitione ſuſpectiſſimus redditur, vt infra
dicetur, pro nunc tantum dico, quod ipſe
vltra contenta in inquiſitione deponit, quia
in ea dicitur, quod ipſe Iohannotus prorru-
pit, in hæc verba, *che non conoſceua il Signor
Duca di Mantoua, & non ſapeua chi fuſſe,* prout,
& ita refert Tubicen eum dixiſſe, quæ verba
non ſonant in delictum, vt ſupra diceba-
mus, ipſe autem dicit, diſſi *publicamente,
ad alta voce per obedir al detto Signor Alfonſo che
non conoſceua il Signor Duca di Mantoua, Mar-
cheſe di Monferato per patrone, ne ſapeua che ſi
fuſſe.* & hæc dixiſſe, *in eſequutione de la men-
te dil detto Signor Alfonſo qual era di non conſen-
tire ad alcun'atto che fuſſe fatto in detto luogo a no-
me di detta ſua Altezza,* & ſic iudicat iſte
teſtis, non autem deponit prout in multis
alijs partibus ſuæ depoſitionis idem facit,
9 † vnde nec etiam probaret, ex allegatis ſu-
pra, quibus accedit in terminis Brun. con-
ſil. 27. circa finem verſic. & quod magis iudi-
cant

cant quam deponunt, & ex multis alijs redditur iſte teſtis ſuſpectiſſimus: ideo ſola lectura ſuæ depoſitionis ſufficiet ad eum repellendum, cuius depoſitio eſt in proceſſu fol. 88. de huiuſmodi verbis deponit etiam Marcus Pogius examinatus per prædictum Iohannem de Voglino notarium de Ponzone aſſertum ſubdelegatum Nicolaij Cicognoni delegati; qui qdem Marcus dicit ſe fuiſſe præſentem, & audiuiſſe Ioannotum caudam dicentem Tubicini ſicuti non cognoſcebat Domin. Ducem pro ſuo domino & non cognoſcit alium dominum præter Domin. Alfonſum, ſed iſte eſt minor videlicet 19. ann. quo caſu non eſt idoneus teſtis l. in teſtimonium. ff. de teſtibus glo. in l. inuiti, & ibi docto. eod. titu. & non deponit de tempore: & diuerſum deponit ab eo, quod refert Tubicen, ideo nec etiam probat, ſolus ergo Tubicen remanet, qui de huiuſmodi verbis ſibi per ipſum Iohannotum dictis deponit, cui vti vnico & ſingulari non creditur, vulgata l. iuriſiurandi C. de teſtib. c. veniens & c. licet in fin. extra eod. titu. cum ſimilibus, patet ergo ex prædictis non probari quod primo loco deducitur in hoc capite inquiſitionis, videlicet Iohannotum caudam ea verba dixiſſe Tubicini, prout in ipſa inquiſitione deducitur.

Circa vero ſecundum, quod in eadem inquiſitione deducitur, videlicet, quod tranſmiſſo commiſſario, & Baleſtrerijs pro captiuando illo Iohannotto cauda propter prædicta verba, fuerit eiſdem commiſſario, & Baleſtrerijs facta reſiſtentia, & per vim erepti de eorum manibus captiui videlicet Iohannotus, Valentinus cauda, licet multi teſtes ſuper eo videantur deponere, nihil tamen probatum reſultat. nam quantum ad ipſos milites, ſeu Baleſtrerios non exiſtimo eſſe vlterius circa eos inſiſtendum, tum quia parte non vocata examinati fuerunt, tum etiam, quia illis non eſt aliquo modo credendum propter eorum vilitatem, vt ſupradiximus, ſimiliter non opus eſt verba facere de alijs quatuor decim teſtibus ſuper hoc capite examinatis per Iohannem Voglinum aſſertum ſubdelegatum, cum illi etiam parte non vocata depoſuerint, & vlterius, ex ipſis qua-
10 tuordecim, ſeptem ſunt mulieres, † quæ in criminalibus non admittuntur vt per Alex. conſ. 11. colum. penul. in fi. lib. 1. cum multis alijs citatis per Alcia. reg. 1. præſumpt. 47. niſi veritas aliter haberi non poſſit, quia tunc admittuntur in ſubſidium, vt per eundem Alci. & in additio. ad eum dicta præſumpt. 47. num. 3. quod quomodo intelligatur declarat pulchre Rol. a Valle conſ. 24. nu. 67. & ſeq. lib. 1. poſt Alex. Dec. Marſil. Pariſ. & Corn. per eum relatos, vltra quod alias multas exceptiones patiun-
11 tur iſtæ mulieres, † quia ex eis aliquæ ſunt minores 25. annis, quo caſu eorum dictum non valeret vt ſupradiximus ex l. in teſtimonium. ff. de teſtibus & per Alex. conſi. 64. num. 2. lib. 1. cum alijs per eundem Rol. adductis dicto conſi. 24. num. 66. Reliqui autem teſtes, videlicet octo prædicti examinati, per prædictum Cigognonum inter quos eſt dictus Iohannotus, nihil etiam probant, quia ipſi omnes dicunt feciſſe reſiſtentiam dicto commiſſario, & militibus, & vi exemerunt captiuos de eorum manibus, & ex hoc contra eos fuit proceſſum, & declarati fuerunt rebelles, & banniti, vt patet in proceſſu, vnde eis non creditur
12 † quoniam ſunt Socii criminis, vbi talis reſiſtentia, & exemptio captiuorum eſſet illicita, & delictum contineret, dicta l. quoniam liberi. C. de teſtib. l. ſi filium. C. de lib. cauſ. cum ſimilibus ſupra adductis, & ſine dubio non probant ad condemnandum, vt ſupradiximus. nā ſi non faciunt ſufficiens indicium contra ſocium, etiam in caſibus exceptis, niſi alia concurrāt adminicula vt ſupra dicebamus. ex gl. & Sali. in l. fin. C. de accuſ. ergo probationem ad condemnandum nullo modo faciunt, & hoc eſt clarum, & vlterius alios patiuntur defectus, nam tres ex ipſis videlicet Franciſcus Porellus, Petrus bonis, & Petrus Bertonaſus ſunt viles perſonæ pauperrimi dicentes habere in bonis 10. & alter quinquaginta aureos quo caſu non ſunt idonei in criminalib. l. nōnulli. ff. de accuſ. cum ſimilib. alias adductis, & ex eorum dictis redduntur ſuſpecti, audacter & animoſe deponentes. ex adductis ſupra quibus addo in ſimilib. terminis Brun. dicto conſ. 27. circa finem verſi. & quod nimis animoſe deponant, nam inter alios, Salomon cauda, & Franciſcus Porellus proteſtantur in fine ſuæ depoſitionis in hæc verba, *io ho detto la verita, & ſempre ſono per mantenerla in ogni luogo doue ſaro domandato*, & vltro ſe offerunt, ſicut faciunt etiam omnes alii dicentes, *io ho detto la verita, & ſe mi raccordaro di altro ſono ſempre apparecchiato de dire la verita ſi come ho detto hora.*

Ex quibus apparet iſtos teſtes omnino nō probare & non eſſe omni exceptione maiores
13 † prout requiritur in criminalib. vt per Alex. conſi. 70. lib. 1. quem refert Dec. conſ. 189. ſub nu. 3. cum ſimilib. & potiſſimum in caſu iſto contra Do. Alfonſum, vbi agitur de fœlonia, ſeu infidelitate per tex. in c. vni. & ibi doctores titu. quot teſtes ſint neceſſarii ad proban. ingrat. feud. ex prædictis ergo apparet, non probari aſſerta delicta in hoc quinto capite deducta, de quorum ratificatione ſeu ratihabitione agitur, vnde fruſtra tractatur Domin. Alfonſum aſſerta delicta ratificaſſe, de quibus non apparet, neque de ratihabitione teneri poteſt, niſi prius delictum quod ratificatum dicitur commiſſum fuiſſe conſtet, ex tradditis per Iaſ. in l. ſi quando in 4. notab. poſt Bald. ibi. C. vnde vi. vbi per eum text.
14 dicit, † quod vbi lex, vel ſtatutum aliquid diſponit, vel inducit contra delinquentem, adhoc vt diſpoſitio l. vel ſtatuti habeat locum, debet de illo delicto plene conſtare, vnde infert ibi Bald. quod ſi ſtatuto caueatur quod contra homicidas poſſit iudex certo modo procedere, puta ſine indiciis, opportet ſtatim conſtare plene homicidium eſſe factum, & quod homo ſit occiſus,

& facit ad hoc doctri. Barto. in l. diuus, per il-
lum text. ff. de teſtamen. milit. dicens, quod ſi
ſtatuto caueтur, quod contra inſtrumentum
nihil poſſit opponi, oportet prius conſtare
quod ſit inſtrumentum, & Barto. ad hoc pro-
poſitum cum pluribus alijs citat Dec. conſil.
410. num. 6. & 7. & alibi de hoc dicemus, ſed
etiam admiſſo citra veri præiudicium, quod
contenta in hoc capite probarentur, nihil ta-
men punibile ex eo reſultaret. nam quantum
ad prædicta verba prolata per Iohannotum
erga illum Tubicinem, eo modo prolata quo
per ipſum tubicinem refertur, vt in proceſſu
fol. 1. & in capitulo inquiſitionali deducitur,
videlicet, che non cognoſceua il Sig. Duca di
Mantoua, & che non ſapeua chi ſi fuſſe, vtiq;
iſta verba poſſunt intelligi, vt non ſonent in
delictum, videlicet de cognitione & ſciencia
corporali, vt quia nunquam viderit ipſum
Domin. Ducem, ideo recte dixit, che non co-
15 gnoſceua il S. Duca, prout & † ita interpreta-
ri hæc verba debent vt euitetur delictum ex. l.
merito. ff. pro ſocio & tradditis per Barto. in
l. non ſolum §. ſed vt probari ff. de nou. oper.
nuncia. cum multis alijs ſupra adductis, qui-
bus accedit Dec. conſi. 189. num. 5. poſt eun-
dem Bart. necnon Bal. Alex. Roma. & Abba.
ibi relatos & in ſimili Brun. dicto conſil. 27.
col. 2. verſi. & licet, & verſi. & pariter debe-
mus interpretari, pro quo facit ſecundum eun
dem Brun. ibi, quod in dubijs facienda eſt in-
terpretatio contra fiſcum l. nō puto, vbi Bart.
ff. de iur. fiſc. & vlterius, vbi illa verba videren
tur temerariè, & petulanter prolata, & in con-
temptum Domin. Ducis, attamen nec adhuc
eſſent punibilia, tum quia ille Iohannotus iu
ſta & collorata cauſa motus prorupiſſe vide-
tur in illa verba, cauſa enim eſt, quia literæ
quæ per tubicinem præſentabantur præcipie-
bant, quod ſolueretur per homines loci da-
citum prædictum ſeu vectigal, contra for-
mam inueſtitutarum, priuilegiorum, & ſen-
tentiarum vt ſupra diximus in in primo reſpō
16 ſo, vnde ſuccedit vulga. reg. † quod quælibet
cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo & à deli-
cto, vt per glo. & Doct. in l. ſi plagij. C. de plag.
cum multis alijs concordantibus ſupra ad-
ductis, & per Brun. dicto conſi. 27. colum. pe-
nul. verſi. tertio attentis, tum etiam quia huiuſ-
modi contemptus ſeu temeritas eſt verba-
lis, non habens aliquam admixtionem facti
17 in offenſionem D. Ducis, † ideo ex illis verbis
rebellis dici non poterat, neque vlla pœna
plecti. l. 1. C. ſi quis Impe. maled. ita in ſimili
Brun. d. conſi. 27. colum. penul. verſi. quinto
iſta prohibitio & col. fi. in princip. & ex his ſe-
quitur, quod non iuridica erat captura eiuſdē
Iohannotti propter illa verba ab eo temere
& petulanter, vt dicitur prolata, & ideo reſi-
ſtentia, & ereptio ſeu exemptio facta de ma-
nibus militum biroariorum, quatenus de ea
conſtaret licita fuit, aut ſaltem non eſt puni-
bilis, & eximentes deliquiſſe non dicuntur
l. 1. verſi. officius, ibi, non deliquit, qui eximit
ff. ne quis eum qui, vbi Bald. Fulg. Alex. & Iaſ.
notant, vnde minus iuridice contra homines
reſiſtentes, & eximentes fuit proceſſum, vt
pote, quod vt dicitur rebelles, & læſæ maie-
ſtatis rei fuerint ob talem reſiſtentiam, ſeu ex-
emptionem, cum, vt inquit Brun. prædicto
conſi. 27. colum. 2. verſi. plus eſt, poſt Io. Fabr.
Iaſ. & plures relatos, etiam ſi quis eriperet de
carcere Principis aliquem detentum, non ita
paſſim incideret in crimen læſæ maieſtatis,
iniuſta quoque erat captura, eo quia non ap-
parebat legitimè de commiſſione illius aſſer-
ti comiſſarii Gulielmi de portis volentis ab
ducere captiuos, cum de comiſſione quam di-
cebat ſe habere à Domino Capitaneo iuſti-
18 tiæ fidem non fecerit. † ideo licite & impune
potuit eidem reſiſti & capti per eum potue-
runt de eius manibus via facti eximi, ex trad-
ditis per Ange. & Roma. in d. l. 1. in princip. ff.
ne quis eum qui, & ibi Iaſ in l. 3. §. quod prætor
colum. penul. verſi. vltimo quærit Bart. dicen-
tes, quod quando captura iniuſta fit per dele-
gatum, tunc ſi non oſtendat literas ſuæ comiſ-
ſionis licite poteſt ei reſiſti, & eximens capti-
uum non punitur, ita in terminis Brun. dicto
conſi. 27. colum. penul. verſi. & primo, & con-
ſi. 141. in prin. lib. 2. nouiter impreſſo, & nimi-
19 rum quia † comiſſario ſeu delegato non
conceditur procedere, niſi fidem faciat de
ſua comiſſione. l. 1. C. de mand. princ. bonus
tex. argum. de rebus ad perſonas à maioritate
rationis in l. prohibitum. C. de iur. fiſc. lib. 10.
vbi conceditur facultas ſubditis reſiſtere & ar-
cere officiales volentes aliqua bona ſubdito-
rum ſine Principis comiſſione capere, ergo
multo magis ſi perſonas, traddunt Doctores
in cap. cum in iure de offic. delega. & licet in
caſu noſtro aliqui teſtes dicant, quod aſſertus
comiſſarius oſtendit ſuam comiſſionem, at-
tamen non ſufficit ſimplex oſtenſio, ſed de-
buit legitimo debuit fieri copia eiuſdem ſuæ
commiſſionis prout, ita ampliando decreta-
lem, cum in iure, traddit ibi Felin. num. 6. ex
gloſ. in cap. porro de priuileg. maxime cum
fuerit idem comiſſarius expreſſe requiſitus co
piam ſuæ aſſertæ comiſſionis tradere, prout ip-
ſe met atteſtatur in ſua depoſitione, dicens,
quod venerunt duo homines de loco qui ab
eo petiierunt copiam ſuæ comiſſionis, & idē
deponunt Iacobus de Mede, & Blaſius de Lo-
de milites, ſeu baleſtrerii eiuſdem comiſſarij,
& Iohannes muſſus teſtis qui dicit (che Mae-
ſtro Manello dimandaua la copia della co-
miſſione) & non probatur, quod fuerit trad-
dita copia, prout & rationabile fuiſſet, quia
non licebat de facto ſubditos extrahere in
præiudicium iuriſdictionis Domin. Alfonſi,
20 niſi appareret ex qua cauſa, † quia de pri-
mis cauſis ſubditorum ipſius Domin. Alfon-
ſi nec ciuilibus, nec criminalibus non pote-
rat Capitaneus iuſtitiæ imo nec Domin. Dux
ſe intromittere, nec de eis cognoſcere Bal. in
l. 1. colum. 5. verſi. quadrageſimo tertio quæri
tur. ff. de rer. diuiſio. cum pluribus relatis De-
ciſ. Pedemont. 29. num. 8. quibus addo in ſimi
li Neuiz. conſ. 61. num. 11. Gram. Deci. 30. nu-
me.

me.8.9.& ſeq. præcipuè nu. 11. vbi poſt plures
relatos concludit Do. directum non poſſe in
terra baronis ſibi ſubiecti aliquem actum iuriſ
dictionalem exercere, niſi in defectum iuſti-
tiæ inferiotis. Nat. conſ. 408. per rotum. lib. 2.
& nouiſſime Plot. inter conſilia criminalia vl
timo impreſſa conſ. 13. nu. 29. quod præcipuè
verum eſt in iſtis terris Dom. Alfonſi, de qui-
bus ipſe eſt inueſtitus cum mero mixto impe
rio, & omnimoda iuriſdictione, & omnib. ap-
pellationibus priuatè ad ipſum dominũ Du-
cem, ita quod idem D. Dux non poſſit cogno
ſcere, nec ſe intromittere, niſi in certis caſibus,
vt in inueſtituris legitur: Vnde non debuit aſ-
ſertus comiſſarius procedere ad aliquam rea-
lem citationem, ſeu capturam ſubditorum
Dom. Alfonſi, ſed debuit copiam ſuæ comiſ-
ſionis, ſi quam habebar tradere officiali Do-
mini Alfonſi, vt videret, an licitè poſſet exe-
qui ſuam comiſſionem, & ex qua cauſa id fie-
ret, & an ex cauſis in inueſtituris permiſſis,
quia Dom. Capitaneus extra illos nullam ha-
bet iuriſdictionem: Vnde ex perſona quoque
iudicis captura erat iniuſta; ideo licita fuerat
reſiſtentia, & eximentes non merebantur pu-
niri, vt per Ang. & alios poſt eum in d. l. 2. ff. ne
21 quis eum qui, vbi ait, † eximentes non puniri
quando captura fuit facta de mandato non
habentis iuriſdictionem ſuper hoc: & ſic exceſ
ſit terminos iuriſdictionis ſuæ allegat text. in
dicta l. prohibitum. C. de iure fiſci lib. 10. qui-
bus omnibus ſtantibus non eſſet amplius inſi-
ſtendum ſuper prætenſa ratificatione, de qua
principalitet inquiritur Domin. Alfonſus, in
hoc quinto capite, ſed vt omnibus propoſitis
ſatisfiat, dico non etiam probari Domin. Al-
fonſum illa verba protuliſſe, de quibus in in-
quiſitione, videlicet *queſto e ſtato vn'galant'huo-
mo hauendo detto che non conoſce altro patrone
che me* & ſic fœloniam aliquam non comiſiſ-
ſe, prout præſupponitur; Et in primis aduer-
tendum eſt, vt ſupra ſæpe polliciti ſumus di-
22 cturos, † quod ingratitudo ſeu fœlonia con-
tra vaſallum probari debet quinque teſtibus,
& non minus, & qui ſint ſummæ, & integræ
opinionis, & fidei, ac vt dicitur, omni ex-
ceptione maiores, vt eſt text. in cap. vnico
in tit. quot teſtes ſint neceſſa. ad proband. feu.
ingrat. vbi omnes feudiſtæ præſertim Bald.
Præpoſ. Marti. Lauden. & alij poſt Iacob. de
Beluiſ. & Iacob. de Ardizo. & Nicola. de Nea-
pol. ibi relatos per Præpoſitum, qui & ratio-
nem decidendi ad eum text. adducit, quod
ideo requiruntur quinque teſtes, & ſummæ,
ac integræ opinionis, vt cautius agatur cum
vaſallo, ne de facili forte per viles, & redem-
ptos teſtes poſſint domini vaſallos priuare
ſuis feudis, ideo ſtatutum eſt, vt non pau-
cioribus, quam quinque teſtibus idoneis; &
ſummæ, ac integræ opinionis fieret talis pro-
batio fœloniæ, quæ ratio fuit Aluaroti, licet
eum non alleget, & licet glo. in d. c. vnico du-
bitet, an ille tex. ſit authenticus, & cum ea etiã
Moder. Pariſien. in conſuetud. Pariſien. §. 30.
num. 52. attamen, omnes præfati doc. tenent
contrarium, & quod ille text. habeatur pro
lege vſu approbata tenet etiam Iacob. à San.
Georgio in ſua inueſtitura in verbo, qui qui-
dem vaſalli promiſerunt non comittere fæ-
loniam colum. 15. circa medium verſic. nunc
quæro quot teſtes, dicens vlterius, quod, ex
quo lex expreſſe requirit iſtos quinque teſtes
in caſu fæloniæ eſſe ſummæ, ac integræ opi-
23 nionis, & omni exceptione maiores, † ideo
debet hoc expreſſe articulari, & probari ex
Ange. & alijs in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemad-
mod. teſtamen. aperian. quod dicit menti te-
nendum, quia ipſe in ardua quæſtione facti
cuiuſdam nobilis ex Marchionibus de Car-
retto fecit eum abſolui, eo quod non fuerat
articulatum & probatum teſtes eſſe omni ex-
ceptione maiores, prædictis addo Iul. Clar.
in §. feudum, quæſt. 60. qui dicit illum text.
in d. cap. vnico, eſſe authenticum, & quod
eſt lex, & pro lege debet ſeruari, & quod ita
communiter tenent doctores poſt Beltrand.
conſi. 115. num. 32. lib. 2. in 2. parte, & ita fuiſ-
ſe determinatum in parlamenro Grationo-
politano refert Guid. Pap. quæſt. 180. & ibi in
addit. Anto. Gabriel. lib. 18. commun. opi-
nio. in verbo, teſtes ad probandam ingratitu-
dinem, vbi ait, illum text. communiter tene-
ri pro authentico. prædictis accedit Natta cõ-
ſil. 174. num. 22. ver. verum autem, & num. 23.
vbi dicir, quod quidquid iura feudorum in ta-
libus diſponant, tamen liquidiſsima ſemper
requiritur probatio, vt pœna committatur,
ſiue legalis, ſiue conuentionalis, nec tunc in-
certus teſtis, & ambiguus auditur, nec ſuſpi-
cio aut coniectura admittitur Bald. in c. 1. qua
24 liter dom. propr. feud. priuet. & quod † quan-
do lex requirit teſtes optimæ opinionis, quod
tunc debeat articulari & probari Socin. tenet
conſi. 274. colum. 9. verſi. poſtremo dico lib. 2.
Dec. conſi. 37. ſub nume. 8. verſ. & quando te-
ſtes, & ſub num. 10. verſ. præterea, & tertio. At
in caſu noſtro non interuenit legitimus nu-
merus teſtium, prout requiritur in probatio-
ne fæloniæ, & iſti qui depoſuerunt de prædi-
ctis verbis contra Domi. Alfonſum non ſunt
integræ, & ſummæ opinionis, ac omni exce-
ptione maiores, prout nec id articulatum, &
probatum eſt, ideo non probant. Nam ex om-
nibus teſtibus tres ſunt, qui deponunt de audi
tu, & non dicunt à quo; nempè dictus Anto-
nellus Gandulfus, Valentinus Bouis, & Petrus
Chiarlonus, ideo non probant iuxta not. in l.
teſtium C. de teſtibus in l. 2. §. Labeo de ac-
qua pluuia arcen. cap. tam literis extra de te-
ſtibus prout deponit etiam Marchus Pogius
teſtis de auditu ab ipſo Iohannoto coda, ſed
Iohannoto codæ nulla eſt fides adhibenda,
ergo nec etiam huic teſti deponenti de audi-
25 tu ab ipſo Iohannoto, quia † teſtibus non cre
ditur quorum repelluntur authores ea. frater-
nitatis de hæret. cap. nullus. 3. quæſt. 4. Aymo
conſ. 6. num. 67. & conſ. 112. nume. 13. & poſt
multos per eundem relatos in conſi. 41. num.
2. Ille vero Iohannotus coda nullam penitus
fidem meretur. nam ex eius depoſitione red-

ditur ſuſpectiſſimus, vt ſupra etiam dicebamus, quia non deponit, ſed iudicat, dum dicit, quod vti locumtenens, & in exequutionem mentis Dom. Alfonſi, quæ mens erat de non conſentiendo, & de non recognoſcendo Dom. Ducem Mantuæ in dictis locis, abſtulit proclama parte eiuſdem Do. Ducis affixum muro, & dixit ſe non cognoſcere dictum dominum Ducem pro domino in dictis locis, & de eo quod egerat ſcripſit Domin. Alfonſo, qui nihil ei reſpondit, veluti is, qui inuenit ſe bene ſatisfactum iuxta deſiderium ſuum, ideo eidem non reſpondit, & vt verbis illius vtar, *à guiſa di colui che tacendo conferma*, & ibi dum dicit, *che il detto* Sig. Alfonſo *hauiſſe à caro l'oppoſitione ch'io feci al commiſſario, & trombetta ſi dimoſtrà, & ſi giuſtifica chiaramenti per le parole, che egli piu volte m'ha detto in queſto ſoggietto*, & ibi poſt multa argumenta facit tandem illationem, dum dicit, *di modo che dalli ſudetti atti, & altri ſucceſſiui, non poſſo ſe non credere che detto Signor Alfonſo moſtraſſe d'hauer hauuto à caro quello che da me fu fatto; & detto contra detto commiſſaro in comprobatione di la ſua mente collaudando col meggio delli ſudetti atti effettuati tutto il ſeguito*, & ibi dum deponit de illis verbis ſibi dictis, *queſto è ſtato un galant'huomo piu delli altri* &c. quod ea verba Dom. Alfonſus ſibi dixit, *per demonſtrare che eſſo ſignore haueà hauuto per bene che da me fuſſe ſtato fatta la reſiſtenza alli detti commiſſarii*, ecce quam obnoxiè conetur oſtendere quod Domi. Alfonſus ap-
26 probauit, & ratificauit eius verba, † ideo non probat, vt per Innocen. & Doct. in cap. cum cauſam de teſtibus. Barto. conſil. 113. nume. 6. in l. qui teſtamento. §. fi. ff. de teſtament. Bald. in l. ſolam col. 1. C. de teſt. Alex. conſi. 114. nu. 17. lib. 4. & conſi. 132. num. 25. lib. 5. Dec. conſ. 256. num. 5. poſt Bart. Alex. & alios, cum pluribus relatis per Crauet. dicto conſi. 41. nume. 4. & conſi. 134. num. 43. quem refert Simon de Pretis conſ. 38. nume. 18. & multum audacter & animosè deponit, vt ex eius depoſitione apparet ex qua animoſitate redditur ſuſpectus, vt ſepe diximus & multis auctoritatibus probauimus; quibus accedit Alex. conſil. 134. col. fin. verſi. & nimis animosè deponebat. lib. 5. idem Crauet. conſi. 2. nu. 6. poſt Anchar. Corn. Bruni. & Præpoſit. per eum relatos, & talem teſtem ita animosè deponentem dicit ſuſpectiſſimum Iaſ. conſ. 167. colum. penul. lib. 4. quem refert idem Crauc. conſi. 249. ſub num. 4. verſicu. ſaltem negari non poteſt, Menoch. conſ. 31. num. 27. & 28. poſt alios ibi citatos. Præterea laborat & iſte eodem morbo, quo & alii; quia deponit de facto, ex quo eidem reſultat vituperium, & eſt particeps criminis & contra eum fuit proceſſum, & fuit pronunciatus rebellis, & ipſemet fatetur ſe deliquiſſe, & petit veniam, ac ſe ſubmittit bonæ gratiæ Dom. Ducis, ſe tamen exonerat, quia dicit, *che lo ha fatto per obedire al Signor Alfonſo, & ne domanda perdono del ſuo fallo, poi che ſi vede chiaramente non eſſer proceduto per niuna mia colpa, & ibi, me ſottometto humilmenti alla bona gratia di ſua Altezza, ò al caſtigo che li piacerà di darmi conoſcendomi come ho detto la colpa non eſſer ſtata mia, ma di eſſo Signor Alfonſo, &*
27 *ſuoi agenti*, † quo fit vt omnino non probet ea-pitur. veniens el primo. vbi docto. de teſtibus. Menoch. conſi. 98. nume. 14. & 15. poſt Caſt. Deci. Crauet. & Tiraquel. locis citatis, ſeipſum quoque ingerit & offert ad deponendũ, dum dicit in fine *ſe di alchuna altra coſa la qual poſsi portar preiudicio alla ſuperiorita, & alto dominio di S. A. in queſto luogo mi veiro à raccordare, in neſſun tempo non mancarò di dir la uerita co-*
28 *me ho fatto hora* † ſuſpectus eſt autem qui ſe ingerit. l. quæ omnia. §. 1. vbi gloſſ. in verbo, ſuſpectus & ibi docto. ff. de procurato. & l. vxori. §. 1. ff. ad l. Cornel. de falſ. Alexand. conſi. 154. ſub num. 11. verſ. ex quibus apparet lib. 5. vnde maximam affectionem ſe habere demonſtrat ad hanc cauſam, quia nimis eſt auidus & animoſus ad teſtificandum, vt in ſimili dicit Alexan. conſi. 15. num. 5. in fine, &
29 num. 4. lib. 3. & † teſtis affectionem habens ad cauſam omnino repellitur Alexan. conſ. 146. in cauſa, & lite col. penul. lib. 5. Dec. conſ. 105. colum. 4. verſ. accedit etiam poſt Cy. Florian. Abbat. Imo. Barto. & alios, ibi relatos. & col. 310. colum. 2. verſic. vlterius etiam concurrit, vbi poſt Abba. quem refert, dicit eſſe regulam communem, quod teſtes propter affectionem repelluntur, an ergo iſte teſtis ſit integræ & optimæ opinionis, ac omni exceptione maior, iudicantium arbitrio relinquo iuxta. l. 3. §. 1. verſ. tu magis ſcire potes. ff. de teſtibus.

Nec etiam integræ fidei & ſummæ opinionis ſunt alii duo teſtes, videlicet Conradus Syrius, & Dominicus Balurius, pariter deponentes de prædictis verbis prolatis per ipſum Domin. Alfonſum, nec non de proteſtationibus ſactis per Tortum, nam & hi generales exceptiones patiũtur, quas etiam alij ſuſtinent; quia dicunt ſe inductos ad proteſtãdum, prout proteſtati ſunt non cognoſcere, ſcilicet dominum Ducem pro eorum domino in dictis locis, & ſic participes & ſocij criminis, & ſuper eorum facto deponunt, ex quo reſultat contra eos vituperium, & ſe exonerant quia dicunt, quod non conſenſerunt dictis proteſtationibus offenſiuis ſuperioritatis Domi. Ducis, neque credunt quem quam alium conſenſiſſe niſi quia aliter fieri non poterat.

Præterea iſti duo teſtes eorum dictum reuocarunt Sauonæ etiam cum iuramento, vnde neutri dicto neque primo, neque ſecundo eſt ſtandum, quia ſunt varii. & etiam quia per-
30 iuri, † ob quod vterque repellitur a teſtimonio Alex. conſi. 81. ſub num. 19. verſi. deponit etiam lib. 3. poſt Anto. de Butr. Barto. Abb. Pet. de Anch. Ang. & alios ibi relatos, dicens ibi poſt eundem Bart. quod imo tales teſtes incidunt in falſum, & licet in hoc aliqui teneant contra Bart. volentes quod per hoc non dicantur conuinci de falſo, tamen inquit, nemo negat quod eis nõ creditur tanquam integris

teſtibus,

teſtibus, & in conſil. 154. nume. 11. libr. 5. di-
31 cit hoc † multo magis eſſe verum, quando in
vtroque dicto interuenit iuramentum tam in
depoſitione iudiciali, quam extraiudiciali, &
ſic de neceſſitate teſtis fuerit periurus, & pro-
pter periurium repellitur cap. teſtimonium,
& cap. ſicut, de teſtib. idem Alex. conſi. 132. nu
me. 5. lib. 4. dicens, quod vbicunque agitur de
præiudicio alterius quam deponentis ſemper
ſecundum dictum varium a primo facit, vt nō
poſſit ferri ſententia pro eo q ſe fundat ſuper
eo dicto, quia fides eius dubitatur. Crauet. con
ſil. 6. nume. 14. in fine & num. 15. vbi ex eodem
Alexan. & Gomeo quos refert ait, quod quan-
do vtrunque dictum teſtis & iudiciale, & ex-
traiudiciale eſt iuratum, & vnum contrarium
alteri, tunc non creditur, nec primo, nec ſecū-
do dicto, ratione periurij, ob quod repellitur
teſtis de neceſſitate à teſtimonio, & idem di-
cit ſub nume. 44. verſic ſed dicit aliquis, & nu.
46. poſt Bald. in conſilijs ibi per eum relatis,
Menoch. de arbitra. iud. lib. 2. caſu 108. nume.
23. poſt eundem Crauet. nec non Dec. Bald.
Roland. a Valle & Ferra. quem dicit ſcriptum
reliquiſſe, ſe bis in iudicio Patauij obtinuiſſe.
Felin. in d. cap. teſtimonium num. 19. de teſti.
ponens concluſionem quòd periurus quan-
tumcunque emendatus non admittitur in te-
ſtem neque in ciuili neque in criminali quia
talis teſtis caret eo quod eſt potiſſimum in te-
ſte ideſt veritate q̄ in teſte debet eſſe pura &
ſimplex cap. pura 3. quæſt. 4. quod præſertim
procedit quando teſtis eſt periurus in concer-
nentibus negotium deductum in iudicio Feli.
in cap. licet cauſam colum. 5. in 9. not. de pro
ba. Clar. in ſua pract. criminali in verbo periu-
rium verſic. repellitur etiam periurus, vbi plu-
res citat. præſertim gl. cōiter receptā in c. per
tuas de Simonia Simon. de præt. conſ. 178. nu
me. 24. & 25. poſt Saly. Corn. Tind. Auffrer.
Gram. Fulg. Deci. Alci. Clar. & Viui. locis cita
tis concludens nec facere indicium ad inqui-
rendum. Neque obſtat quod iſti teſtes in tor-
tura confirmarunt primum dictum iudiciale
in ciuitate Caſalis, & reuocarunt aliud eorum
dictum factum in ciuitate Sauonæ, & propte-
rea ſtandum eſſe dicto ipſorum in tortura l. ſi
poſtulauerit. §. ſed ſi negauerit, vbi Barto. ff. de
adulter. & idem Bartol. in l. eos ff. de falſ. quia
32 Reſpondetur, hanc cōcluſionem, † quod ſte-
tur dicto teſtis in tortura procedere, quando
teſtis eſt ſimpliciter varius, ſecus autem quan
do eſt etiam periurus, quia tunc teſti etiam in
tortura teſtificanti non creditur contra ter-
tium, quia ratione periurij eſt omnino inhabi
lis, ita idem Crauet. d. conſil. 6. nume. 16. poſt
Dec. quem refert conſi. 189. colum. 6. verſicu.
nec obſtat, quia etiam ibi num. 47. dicit, illam
concluſionem procedere in ciuilibus, ſecus
vero in criminalibus, & Crauet. refert cū plu-
ribus alijs, & ſequitur Rolan. a Valle. conſi. 16.
nume. 11. & 12. libr. 1. dicens, quod licet in cau
ſa ciuili, periurium, aut infamia teſtis purge-
tur per torturam, & ſtetur dicto teſtis in tortu-
ra, ſecus tamen eſt in cauſa criminali, & con-
ſil. 73. nume. 12. & Burſa. conſi. 79. num. 11. vbi
poſt eundem Rolan. & Viuium atteſtatur de
communi, & regula eſt, quod teſti periuro nū
quam creditur, & doctores ſimpliciter, & in-
diſtinctè loquuntur, ac generaliter ſiue periu-
rus teſtificetur in tortura, ſiue non, ergo gene-
raliter debent intelligi l. de precio ff. de pub. in
rem actio. & eadem videtur ratio, ſiue depo-
nat in tortura, ſiue ſine tortura, nā vbi eſt per-
iurus iuramenti religio nulla in eo conſidera-
ri poteſt, ideo ſine iuramento videtur depo-
nere, & cui dubium, quod ſi teſtes deponerēt
etiam in tortura ſine iuramento, non proba-
33 rent, ita dicit idem Crauet. ibi num. 48. † nam
licet periurium tollatur per tormenta in ciui-
libus l. ob Carmen §. penul. ff. de teſtib. §. ſi ve-
ro, in authen. cod. titu. attamen non in crimi-
nalibus, in quibus aliud ſeruatur, vt inquit Me
noch. de arbitra. iud. caſu 108. num. 15. in fine,
poſt Bal. & Cæpha. ibi relatos, alio modo etiā
hanc concluſionem limitat idem Crauet. di-
cto conſi. 6. nu. 48. quæ & conuenit caſui no-
ſtro, videlicet quod dum doctores dicunt ſtan-
dum eſſe depoſitioni factæ in tortura, quādo
teſtis eſt contrarius, debent intelligi, quando
ſolum obſtat defectus contrarietatis, qa quan-
do diſputatur de aliquo ſemper præſupponi-
tur habilitas ex alio capite, vt ibi exemplificat
idem Crauet. in legatario, an poſſit eſſe teſtis
in teſtamento intelligitur, & præſupponitur,
quod aliunde extra cauſam legati ſit habilis,
ſic in propoſito quando doctores dicunt ſtan
dum eſſe diſpoſitionis teſti in tortura ob con-
trarietatem, intelligi debet, ſi aliud nō obſtet,
& ſi aliunde ſit habilis, ad eo quod ſolum ob-
ſtet defectus contrarietatis, alioquin ſequeren-
tur multa abſurda, vt ibi per eum, & inter alia,
vnum videlicet, quod ſocius criminis depo-
nens in tortura indiſtincte fidem faceret con-
tra inculpatos, ſi tortura purgaret omne vi-
tium. vnde cum iſti teſtes in caſu noſtro vltra
quod ſunt contrarij, & periurij, aliunde etiam
non ſint habiles, vt quia ſocij criminis, dicen-
dum nō eſt, quod tortura purget omnes iſtos
defectus, & in omnem caſum huiuſmodi te-
ſtes non ſufficerent, cum quinque requirantur
ad minus, vt ſupra dicebamus. & vlterius non
poſſunt dici omni exceptione maiores, ob
multos eorum defectus præſertim contrarie-
tatem, ſeu varietatē, vt per Alcia. de præſum-
ptio. reg. 2. præſumptione 29. nu. 7. cum mul-
tis alijs relatis per Menoch. de arbitra. iud. lib.
2. caſu 10. nume. 27. & tamen in iure clarum
34 eſt †. in criminalibus teſtes eſſe debere omni
exceptione maiores, & hoc debere articulari
& probari Cæph. conſi. 438. nu. 54. & 55. poſt
gl. Bald. Sali. Caſtren. Are. Soc. Iun. Io. de Ana.
& Marſi. locis citatis.

Sed eſto, citra veri præiudicium, quod pro-
baretur D. Alfonſum illa verba protuliſſe nō,
tamen ex hoc ratificaſſe dici poteſt prædicta
delicta, videlicet illa verba Iohannotti Caui
de, & reſiſtentiam factam militibus, ſeu exem
ptionem factam captiuorum. nam cum non
probetur prædicta eius nomine facta fuiſſe.
non

non potuiſſet idem D. Alfonſus ratum habe-
re quod nomine ſuo geſtum non eſt ex regula,
35 ratum habere de regul.iur. in 6. † nam ad hoc
vt ratificatio in maleficijs teneat, duo requirũ-
tur, primum, quod illud ſit geſtum nomine
meo, ſecundum quod illud ratum habeam,
tamquam geſtum nomine meo, & ſi vnum
iſtorum deficeret ratificatio non teneret, nec
obligaret, ita Bartol. in l. 1. §. ſed ſi cum quis,
poſt gloſſ. ibi in verbo, ratum. ff. de vi & vi ar-
ma. idem Bartol. in l. 1. nume. 4. C. qui admitt.
Angel. Bald. & Salicet. in l. non ideo minus C.
de accuſatio. idem Bald. in l. obſeruati. §. poſt
hæc colum. 5. verſicu. trideclmo quæritur, ff.
de officio proconſul. & lega. Paul. de Caſtr. in
conſil. 423. nume. 28. & ſeq. volu. 1. ſecundum
primam impreſſionem. Corn. conſi. 224. col.
fin. volum. 4. Natt. conſilio 499. numero 5.
cũ multis ſimilibus adductis Deciſ. Pedemon.
138. nume. 17. & ſequen. vbi poſt Petr. de An-
char. ibi relatum dicebamus, quod ratihabi-
tio mandato comparatur, quando quis habet
ratum delictum ſuo nomine commiſſum,
prout ſuo nomine factum eſt, ſi autem non
vt factum eſt ſuo nomine, ſed tamquam deli-
ctum contra illum commiſſum, forte ſibi ma
liuolum gaudet, & lætatur tunc ex hoc non te-
netur tamquam ratum habeat, argumento
36 eius, quod dicitur, quia † poteſt quis approba
re factum & qualitatem facti improbare, vt
per Deci. conſi. 612. nume. 5. verſicul. non ob-
ſtat quod patres videtur approbaſſe, poſt Bar.
Bald. & Paul. de Caſtro. in locis relatis, & ad
ſciendum aliquid fuiſſe geſtum nomine alicu-
ius, neceſſe eſt, quod in ipſo actu geſtionis, ge-
rens aſſerat ſe facere nomine illius, cuius no-
mine actum gerit, vt dicit Sali. in d. l. non ideo
minus nume. 34. C. de accuſatio. & Bal. in l. ob
hæc verba, colum. fina. verſic. iuxta hoc quæ-
ro. ff. de his, qui not. infam. & Aret. conſil. 165.
colum. 4. verſicu. nec dicat aliquis, quos refert
37 Natta conſil. 494. num. 13. & 14. † in dubio au
tem qlibet magis actũ gerere videtur ſuo no-
mine, quã alieno l. & magis ff. de ſolutio. l. Pa-
pinianus. ff. mandati cum ſimilibus adductis
per eundem Nattam ibi nume. 14. verſicul. in
dubio autem, idem Natta conſi. 595. num. 13.
& 14. lib. 5. vbi & num. 15. poſt eundem Aret.
ait, quod quando nullum præceſſit mãdatum
in genere ſola ſcientia ſuperueniens, & non
contradictio non facit, vt delictum videatur
haberi ratum, quod procedit etiãſi de illo deli
cto poſtea gaudeat & lætus ſit, quia tunc non
videtur ratificare, vt nomine ſuo geſtũ, quod
etiam repetit in eadem ſpecie facti in conſil.
597. nume. 4. eod. libr. in caſu ergo noſtro ge-
ſta per Iohannotum Caudam, & alios homi-
nes, non fuerunt geſta nomine ipſius domini
Alfonſi, prout nec ipſi homines ea eius nomi
ne feciſſe, & geſſiſſe dicũt, imo ex teſtibus pro-
batur geſta fuiſſe nomine proprio ipſorum
hominum, & communis, prout atteſtatur ip-
ſe comiſſarius in literis ſuis ſcriptis ad Capi-
taneum iuſtitiæ, in quibus dicit, *che tutti eſſi ho-
mini gli reſpoſero, hauemo ferrato noi la porta tutti d'ac
cordo à nome della communita*, & *in ſua depoſitione*
idem dicit, & Dionifius Bonacius vnus ex mi-
litibus ipſius commiſſarij, nec non Petrus
Scaſſus, qui deponunt, quod homines re-
ſpondebant, *ſemo noi tutti à nome noſtro, & del-
la communità, che hauemo ſerrata la porta*, & ita
expreſſe deducitur in capitulis inquiſitiona-
lib. formatis contra homines, vt in pro-
ceſſu fol. 8. Vnde cum geſta fuerint nomi-
ne alterius, & non D. Alfonſi, nec etiam
appareat, quod ipſe D. Alfonſus ratta ha-
buerit tamquam nomine ſuo geſta, ergo
non concurrunt requiſita adhoc, vt ex ali-
qua ratificatione agi poſſit contra eum, da-
to quod ſcientiam habuiſſe probetur, & de
illis geſtis gaudere viſus fuerit, quod omnino
negatur.

Poſtremo dico, quod imo prædicta verba
de quibus atteſtantur teſtes dicta fuiſſe per D.
Alfonſum erga Iohannotum Caudam, vide-
licet *queſto è ſtato vn galant'homo piu delli altri
hauendo detto, che non conoſce altro patrone che
me, nel luogo di Piana*, non ſonant aliquo
modo in delictum, quia vt in primo reſpon-
ſo diximus poſſunt, & debent intelligi, *che
non conoſce altro patrone* ſubaudi immediato,
che me, & ſic intelligi debent de alio domino
vtili & immediato, qualis eſt ipſe D. Alfon-
ſus, quod in dicto loco non cognoſcãt alium
præter eum, non autem debent intelligi de do-
mino directo, & mediato, quod ſuadetur ex
38 dictione, altero, † quæ eſt expreſſiua ſeu re-
petitiua ſimilitudinis & qualitatis gloſſ. in l. ſi
fugitiui C. de ſeru. fugit. in cap. ſedes de reſcr.
& vbique docto. dum ergo dicit, *che non conoſce
altro patrone* ſubaudi, *ſimile al S. Alfonſo*, & ſic
vtili domino ſeu immediato, non autem de-
bent intelligi de omni domino, etiam dire-
cto, & contra producentem & ſe fundantem
in eis ſunt interpretanda dicta teſtium argu-
mento l. veteribus ff. de pactis, quæ interpre-
tatio eo maximè eſt recipienda, cum per eam
inducatur excluſio a delicto. l. merito. ff. pro
39 ſocio capitu. dudum, de præſumptio. † quia
verba, quæ poſſunt ſe habere ad delictum, &
non delictum ſemper interpretanda ſunt, vt
delictum excludatur, vt latè diximus ſupra
in præcedenti reſponſo, ex Bartol. in l. non
ſolum. §. ſed vt probari. ff. de nou. oper. nun
tia. accedat, ibi dictis, Iaſ. in l. 1. colum. 6. C. de
ſer. fug. dicens quod, conſilium, quod poteſt
ſe habere ad bonum, & ad malum, debet
interpretari in meliorem partem, & multa ſi-
milia congerit Marſil. in l. 1. nume. 68. & plu-
rib. ſequen. C. ad legem Cornel. de ſicar. &
Alciat. de præſumptio. reg. 3. præſumptio. 1.
Aymo conſilio ſexto, numero 126. & conſil.
9. nume. 20. & ſequen. & in ſimilibus termi-
40 nis Gramat. deciſ. 18. nume. 5. dicens, † quod
quando duæ concurrunt præſumptiones,
quarum vna eſt excluſiua delicti, & alia inclu-
ſiua ſemper attendenda erit excluſiua ex Bar-
to. Roma. Abba. & alijs relatis, quia ſemper
inquit attendi debet via, vt excludatur deli-
ctum per naturalem præſumptionẽ, quæ eſt,
vt ne-

vt nemo delinquat, nec delinquere præſumatur l. merito. ff. pro ſocio, qui & eadem dicit in conſi. 31. nume. 12. & voto. 10. nume. 30. & ſequenti & dicit Cæpoll. conſil. 21. ſub nume. 12. verſic. & ideo cum illa verba, quod verba quæ potuerunt eſſe prolata ita ex bona, ſicut ex mala cauſa, non debemus in dubio interpretari mala, maximè ad finem, vt quis dicatur deliquiſſe, vt l. merito. ff. pro ſocio. addo ẽt prædictis Cæphal. conſi. 324. nu. 28. & ſequentibus. vnde in caſu noſtro cum verba prædicta dato quod probarent prolata, poſſint optime capi in bonum ſenſum, & non in malum, debent interpretari, vt excludant delictum, & non modo hæc interpretatio admittitur ex qualitate verborum, quæ ſunt dubia, ſed etiã ex mente, & intentione ipſius D. Alfonſi proferentis quatenus ab eo prolata probarentur, qui non ea intentione illa protulit tamquam laudaturus, ſeu ratificaturus factum improbũ illius Ioannotti, ſed potius per ironiam reprehenſiuè prolata cenſerentur, tamquam quod maleſecerit idem Iohannotus illud dicere, & facere reſiſtentiam officiarijs, & cum ab eius animo dependeat, qua intentione illa verba dixerit, an ad laudandum, ſeu ratificãdum, vel potius ea protulerit ad reprehendendum, &
4 tãmprobandum, † ſtandum eſt declarationi ipſius proferentis cum iuramẽto. ita Dec. dicto conſil. 256. nume. 9. per glo. in §. aliæ inſtitu. de actio. in capit. paſtoralis de excep. cum aliis ſimilibus ibi per eum adductis, & Grama. dicto voto. 10. nume. 28. Natta dicto conſil. 505. nume. 20. in fine, & nume. 21. vbi ex Bald. quem refert, ait, quod conſilium quod poteſt veriſimiliter ſe habere ad bonum & ad malum, ille qui dat cõſilium poteſt illud interpretari, imo inquit abſque interpretatione hominis, lex interpretatur in meliorem partem, ſæpe d. l. merito. ff. pro ſocio, quod etiam repetit in eadẽ ſpecie facti conſi. 597. nume. 22. lib. 3. facit tex. in l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iud. ſed hãc declarationem D. Alfonſus fecit pluries in actis, quod nulla verba protulit ad offenſionem D. Ducis, ſeu eius ſuperioritatis neque quod laudauit, aut approbauit factum nec dictum illius Iohannoti Caudæ, ideo eius interpretatio ſumenda eſt, quod autem non ad approbandum, ſed potius ad improbãdum eius dictum, vel factum idem D. Alfonſus ea verba protulerit, id non modo præſumitur ex ſupra allegatis, ſed veriſimile eſt, ex qualitate & moribus ipſius: nam, vt inquit Bald. in l. 1. col. 4. verſic. & nota. C. de ſerui. fugit. relatus per eũdem Nattam dicto conſil. 505. num. 21. ex perſonis, cauſis, & moribus, & animoſitate loquẽtis dicta penſamus l. metum non iactationibus. ff. quod met. cauſ. l. 1. ibi, ex perſonis dicta penſamus l. metum nõ iactationibus. ff. quod met. cauſ. l. 1. ibi, ex perſonis dicta penſamus C. ſi quis Imper. maledix. veriſimile autem nõ eſt, ipſum D. Alfonſum virum nobilem, & ditiſſimum, a ætate iam maturum, voluiſſe aduerſus ipſum D. Ducẽ inſurgere, & eius ſuperioritatem abnegare, cui quidem Duci fuit fidelis vaſſallus, & in omnibus eidem obſequentiſſimus, & anteceſſoribus ſuis, neque vnquam quicquam in ipſum D. Ducem molitus eſt, vt in ſimili cõſiderat idem Natta dicto conſi. 505. nume. 21. & conſi. 597. n. 21. eodem lib. 3. & Aymo dicto conſi. 6. nu. 20. verſi, ſecũdo principaliter dico, concluditur itaque eundem D. Alfonſum eſſe pariter in indubitato caſu abſolutionis a contẽtis in hoc quinto capite inquiſitionali.

Ex ſupradictis ſublatum quoque remanet aliud caput inquiſitionis huic connexũ, quod eſt in proceſſu fol. 70. a tergo in quo inquiritur D. Alfonſus, quod cõtinuando in ratificatione delicti prædictæ rebellionis incurſæ per Iohannotum Caudam, & Manellum Galinũ eos receptauit in eius domo, & palacio in ciuitate Sauonæ, & eis dedit alimenta, auxilium & fauorem præſtando rebellibus ſuæ Excellẽtiæ contra formam fidelitatis per eum præſtitæ, & contra contenta in ea, crimen infidelitatis, & fœloniæ incurrendo, committendo prædicta doloſè tractate, & ſcienter contra ius & iuſtitiã, & in vilipẽdium ſuperioritatis ſuæ Excellentiæ. nam vt in præcedentibus diximus, cum in prædictis nullum crimen rebellionis conſideretur, ſed licita fuit reſiſtẽtia, & exemptio captiuorum de manibus militum, male ergo contra prædictos reſiſtentes fuit proceſſum, & rebelles, ac banniti pronunciari iuſte non potuerunt, & conſequẽter licitè fuiſſent recepti per ipſum D. Alfonſum, quathenus ita probaretur, ſed nec etiam contenta in hoc capite probantur ſaltẽ, modo quo deducuntur, nam ſuper hoc capite deponũt tres teſtes examinati pro informatione habenda per prædictum Cigognonum notarium delegatum, & repetiti per prædictum Nouarcſium alium legatum, videlicet Nicolaus Muſſus, Iohannes Muſſus, & Iohannes Caligarius, quorum primus deponit de auditu ab ipſis Iohannoto, & Chiazlono, dicens *che eſſendo in Sauona per mei negotij ho incontrato alcuna volta Giouannotto Coda, & Maeſtro Manello Gallino, & ſalutandoſi trà eſſi, & me come amici li adimandauo come la faceuano, & eſſi mi reſpõdeuano, che la faceuano bene, & che erano trattenuti & ſpeſati in caſa del Signor Alfonſo con li altri ſeruitori*, vnde non probat, ſicut nec probarent ipſi Iohannotus & Manellus, a quibus dici audiuerunt. Alij verò duo teſtes dicũt ſimpliciter, vidiſſe in domo Domini Alfonſi in ciuitate Sauonæ, prædictos Iohannotum & Manellum & eos ſtare, & habitare continuè in domo ipſius D. Alfonſi ſumptibus ſuis, inquantum, ipſi dicebant, & ſic nec probant, quod viderint eos edere & bibere & habere alimenta, in domo niſi de auditu ab ipſis, imo Iohannes Caligarius dicit ſimpliciter vidiſſe prædictos Iohãnotum, & Manellum in domo prædicti D. Alfonſi, & quod Manellus prædictus cõtinuam moram facit in domo eiuſdem D. Alfonſi & ſubiungit, *ho anco inteſo dire che detto Giouannotto ſtaua publicamente in detta caſa, però io non l'ho mai viſto ni mangiar, ni beuere in eſſa caſa*, & ſic etiã iſte deponit de auditu nec dicit, a quibus. Et vlterius

non

non dicũt de quo tempore eos viderint in ip-
ſa domo, & ſic potuit eſſe quod eos viderint
ante ſententiam, & antequam eſſent publicati
rebelles, & bãniti, & ſic tempore licito, prout
& ita præſumeretur ad euitãdum delictum ex
trita doctrina Barto. in d. l. non ſolum in §. ſed
vt probare. ff. de noui oper. nunciat. vbi ait
42 † quod quando vnum & idem factum nõ eſt
punibile quolibet tempore, debet exprimi, &
probari illa pars temporis in qua factũ eſt pu-
nibile, & ibi multa exempla adducit, pluresc õ
cordantes refert ibi Alexand. in additio. & in
conſi. 52. nume. 1. lib. 3. Felin. & cæteri docto-
res. in c. auditis de præſcriptio. Alciat. de præ-
ſumptio. reg. 3. præſumptione prima. nume. 2.
& faciunt quæ latè diximus ſupra in præceden
ti reſponſo, cum ergo nõ deducatur, nec etiã
teſtes dicant, quod iſti banniti fuerint recepti
in domo D. Alfonſi poſt ſententiam præſumi-
tur quod tempore licito, & ſic ante publica-
tionem, & pronunciationem banni fuerint re
cepti imo in caſu noſtro ceſſat præſumptio,
quia teſtes probãt, quod fuit antequam publi-
catentur rebelles, & banniti, quia quilibet ex
ipſis teſtibus dicit, ſe illo mane audiuiſſe pu-
blicare eoſdem Iohãnotum Caudam, & ma-
giſtrum Manellum ſono tubæ in loco Planæ
pro rebellibus ſuæ Excellẽtiæ, vnde ſi illo ma-
ne tantum fuerunt publicati rebelles, ergo dũ
dicunt eos vidiſſe in ciuitate Sauonæ, & in do
mo D. Alfonſi, iſtud fuit antequam publica-
rentur rebelles & bãniti, & hoc ſufficeret. ſed
ad abundantem cautellam dicitur non etiam
probari, quod doloſè tractatè & ſcienter re-
ceptauerit in vilipendium ſuperioritatis ſuæ
Excellentiæ prout in capitulo inquiſitionali
43 deducitur, nam † dolus probari debet, alias
reus abſoluitur, vt in inquiſitione inquit Dec.
conſil. 256. colum. penul. verſic. ſecundo prin
cipaliter poſt Bald. quem refert conſi. 163. præ
ſuppoſito ſtatuto. libr. 3. maximè verò in ter-
minis receptationis, quia receptare in ſe non
eſt delictum, vt in terminis tradit Bald. in l. qui
cunque, in primo nota. C. de ſeruis fugit. vbi
ait, quod ad hoc, vt quis puniatur de recepta-
tione requiritur dolus & eſt ratio inquit, quia
receptatio eſt de natura boni, quia natura co-
gnitionem conſtituit inter homines, & vnum
ad alterius ſubſidium induxit, vt not. ff. de iuſt.
& iur. l. vt vim, & dolus arguitur, ex ſcientia,
44 † vnde probari debet ſcientia receptantis ſe-
cundum glo. notab. in l. 1. vbi Bart. & Alexan.
in additionib. ff. de receptat. qui ait, tunc de-
mum receptatorem teneri, quando fuit ſciẽs,
& hoc neceſſario probari debet, quia præſu-
mitur ignorantia l. verius. ff. de probatio. late
idem Barto. in l. omnes. C. de agricol. & cenſ.
lib. 10. vbi ait, quod ille, qui præſtat auxilium,
& fauorem exbannito nõ punitur virtute ſta
tuti diſponentis, quod præſtans opem, exban
nito priuetur manu, niſi in inquiſitione ſit de-
ductum, quod præſtitit ei opem ſciens eũ eſſe
bannitum, & illud neceſſe eſt etiam probare,
& per Arer. conſi. 121. in præſenti, cum multis
alijs relatis per Rolan. à Valle. conſil. 45. nu. 7,
& plurib. ſequent. lib. 1. & per Boſſ. in titulo de
rapinis nume. 16. & plurib. ſequentibus, Et ad-
miſſo citra veri præiudicium, quod huiuſmo
di receptatio fuiſſet facta ſcienter, & poſt ban
num publicatum, non tamen probatur quod
eos receptauerit in ſpretum ſeu vilipendium
ſuæ Excellentiæ, prout etiam deducitur in in-
quiſitione, quod etiam probari neceſſario de-
bet, ex traditis per And. de Iſern. in capitu. 1. §.
porro quæ ſit prima cauſa benef. amit. & poſt
eum Iacob. à S. Georgio in ſua inueſtitura in
verbo, qui quidem inueſtiti promiſſ. non co-
mitt. fœlon. colum. 4. verſicu. & ex hoc infert,
45 qui dicunt, † quod quando agitur contra vaſ-
ſallum de fœlonia, quod copulauerit amici-
tiam cum inimicis domini, non ſufficit domi
num probare copulationem inimicitiæ cum
inimicis ſuis, niſi etiam probet, quod hoc fe-
cit in iniuriam & damnum ipſius domini, nõ
autem incumbit vaſſallo onus probandi ne-
gatiuam, quod talis amicitiæ copulatio non
fuit in damnum & iniuriam, & eſt ratio, quia
copulare amicitiam non eſt de genere malo-
rum, imo eſt operepretium, & virtuoſum. l. la
tæ culpæ. §. amicos. ff. de verbor. ſignif. imo eſt
præceptum diuinum, vt patet eccleſiaſt. cap. 7.
circa princ. noli pro amico eſſe inimicus pro
ximo tuo. at in caſu noſtro tãtum abeſt, quod
probentur receptationem hanc fuiſſe factam
ad iniuriam & vilipendium ſuæ Excellentiæ,
quod imo ex prædictis teſtibus probat, quod
in domo fuerunt receptati prædicti Iohanno-
tus, & Manellus, vt ſe iuuaret D. Alfonſus ſer-
uitio, & opera ipſorum, maxime verò ipſius
Manelli, quia erat Faber Lignarius, & ita de-
ponunt teſtes dicentes, *& detto maeſtro Manello
lauoraua del ſuo meſtiere in detta caſa, qual era di mae-
ſtro da ligname, & detto Iohannotto ſi andaua tratten-
do facendo qualche ſeruitio per caſa quãdo li era coman
dato*, prout ita præſumitur ad euitãdum deli-
ctum iuribus ſæpe adductis. Et per Brun. d. cõ-
ſil. 27. col. 2. verſic. & licet in criminalibus vbi
ex Bal. quem refert ait, quod debemus præſu-
mere pro eo quod delictum excuſat.

Succedunt ex ordine ſextum, & ſeptimum
caput, quæ ſunt quoque huic quinto cõnexa,
& ab eo dependent, ſuper quibus non inſiſten
dum puto, cum in eis deducta non reſpiciant
D. Alfonſum, niſi inquantũ dicitur, quod om
nia præſumuntur ratificata per ipſum D. Al-
fonſum, & ſeptimo capite dicitur, quod om-
nia ibi deducta præſumuntur geſta & facta de
mandato eiuſdem D. Alfonſi, quod ab omni
46 iure eſt alienum, † quia ratificatio delicti, &
mandatum ad delinquendum nunquam præ
ſumuntur niſi probentur, vt ſupra in primo re
ſponſo probauimus, nam in criminalibus nõ
eſt iudicandum ex præſumptionibus, ſed pro-
bationibus luce meridiana clarioribus l. fi. C.
de proba. canonizata 2. quæſt. vltima c. ſciant
cuncti & vbique gloſſ. & Docto. & multo mi-
nus hic præſumpta ratificatio conſiderari po-
teſt, cum nec vera vbi probaretur valeret, nec
obligaret, quia non deducitur nec probatur,
quod aſſerta congregatio armatorum de qua
in ſexto

in ſexto capite, facta vt dicitur per Frãciſcum Tortum, quam inquirens vocat conuenticulam, & concitationem ſeditionis, fuerit facta nomine eiuſdem D. Alfonſi, & quod illam D. Alfonſius ratam habuerit, tanquam factam nomine ſuo, quæ neceſſario requiruntur ad hoc, vt quis ex ratihabitione teneatur, vt pluribus ſupra probauimus, & pro cautela tradit Angel. de malef. in verbo, & Semproniũ Rodulfi. nume. 34. vbi inſtruit iudicẽ, vt ſummat pro cautela, quando vult inquirere contra ali-
47 quem, quod maleficium ratum habuit, † vt deducat in inquiſitione, qualiter fuit commiſſum delictum nomine illius, & quod poſtea ille ſentiens, ratum habuit tanquam ſuo nomine geſtum, ſed neque in hoc capite, neque in alijs in quibus inquiritur D. Alfonſus de ratificatione deducitur, nec probatur, quod maleficia ſint commiſſa nomine eiuſdem D. Alfonſi, ideo nec præſumpta, nec vera ratificatio locum habere poteſt. Sed nec etiam contra ipſum Franciſcum Tortum probatur, put deducitur, quod ipſe ſeditionem cõcitauerit, & conuenticulam fecerit hominum armatorum ob malam cauſam, videlicet, vt Iohãnotum & Valentinum caudam eriperet de manibus commiſſarij & militum, & ipſos occideret quatenus captiuos dimittere nollent, quia teſtes ſuper hoc capite examinati dicunt ſimpliciter ſe fuiſſe requiſitos ab ipſo Torto, vt vellent cum eorum armis ire ſecum ad locũ Planæ, & duo ex ipſis teſtibus videlicet Vincentius Tagliedrus, & Benentus Piontius in proceſſu fol. 37. dicunt, ipſum tortum non dixiſſe cauſam ob quam volebat eos conducere ad locum Planæ, & ſic cum non probetur cõgregationem armatorum fuiſſe ob malam cauſam prout deducitur, præſumitur potius quod ob bonam cauſam, & ad finem licitum facta fuerit, conuenticulæ autem ſiue congregationes cenſentur illicitæ & puniuntur, quando ad finem illicitum, & ob malam cauſam fiunt l. conuenticulam C. de epiſcop. & cleri. & §. conuenticulas in titu. de pace iuramen. firman. cum ſimilibus, ſecus autem ſi fiant ob bonam & licitam cauſam, quia tunc cenſentur permiſſæ, vt per Doct. in dicta l. conuenticula, & d. §. conuenticulas, vbi inter alios præpoſ. colum. 2. verſicu. ſecus autem ſi propter aliquod licitum, & col. 3. verſi. 1. caſu, vbi ait, quod per finem illicitum iudicatur quod congregatio ſit licita, & per finem illicitũ, quod ſit illicita, vnde congregatio armatorum pro defenſione rerum eſt licita, vt per gloſſ. & ibi Docto. in l. 3. §. cum igitur, in verbo continenti ff. de vi & vi arma. Boſſ. in titu. de crimin. læſæ maieſta. nume. 23. vbi ex Bart. Inno. & Pau. de Caſtr. quos refert, ait quod licet priuato facere congregationem gentium, & pugnare cũ alijs pro defenſione rei ſuæ, multo magis ergo pro defenſione perſonæ, vt inquit præpoſi. in d. §. conuenticulas. colum. 2. argum. l. 1. C. quando liceat vnicuique ſine iud. ſe vendica. tradunt doctores in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure & vbi probaretur in caſu noſtro congregationem armatorum fuiſſe factam ad eum finem, & ob eam cauſam, vt ſcilicet captiuos per vim eriperet de manibus militum, attamen huiuſmodi cauſa non cenſetur illicita, quia vt in præcedentibus probauimus, iſta captura erat iniuſta, tam ratione delegati de cuius commiſſione non apparebat legitimè, quam etiam iudicis delegantis, & cauſæ ob quam fiebat captura, & conſequenter licita erat exemptio, ſeu ereptio captiuorum: Vnde ſi licita fuit exemptio, licitum quoque fuerat cõgregare homines ad faciendũ talem exemptionem, ſeu ereptionem captiuorum, Ita in ſimili arguit Bald. conſil. 319. incipiẽte decreto domini lib. 2. quem refert & ſequitur Crau. conſi. 4. nume. 14.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio de falſo debet continere locum & tempus cõmiſſi delicti.*
2 *Teſtes contra inſtrumentum deponentes quod ſint omni exceptione maiores articulari & probari debet.*
3 *Probatio maior, & efficacior requiritur quando agitur de probando eo quod habet præſumptionem pro ſe.*
4 *Teſtes contra inſtrumentum de falſo deponentes debẽt optime concludere circa locum & tempus.*
5 *Falſitas non præſumitur in notario ſi minus ſcriptum reperiatur in inſtrumento quam dictum ſed potius præſumitur error.*
6 *Falſitas ſine dolo non committitur, ideo probari debet dolus.*
7 *Cauſa qualibet etiam iniuſta excuſat a dolo in crimine falſi.*
8 *Falſitas nemini præiudicialis non punitur.*
9 *Falſo inſtrumento vtens punitur ſi ſciens falſum vtatur.*
10 *Inſtantia perempta ſolius principis gratia inſtauratur.*
11 *Teſtis in cauſa propria deponere dicitur quãdo ad eum pertinere poteſt commodum vel incommodum.*
12 *Teſtis propter affectionem vel odium etiam præſumptum repellitur & nu. 26.*
13 *Teſtis officium eſt deponere non iudicare.*
14 *Clauſulæ inſolitæ reddunt inſtrumentum ſuſpectum & præſumptionem fraudis inducunt.*
15 *Teſtis non probat vbi non intelligit quod ſit id ſuper quo deponit.*
16 *Inſtantia incipit a die litis conteſtatæ.*
17 *Teſtis concludentem rationem dicti ſui etiam non interrogatus adducere debet in criminalibus & numero 29.*
18 *Teſtimonium de auditu non probat & nu. 27.*
19 *Inſtantia a decretis vel ſtatutis municipalibus inducta poteſt prorogari licet inſtantia de iure communi non.*
20 *Delictum commiſſum eſſe conſtare prius debet antequam contra delinquẽtem procedatur ſiue per inquiſitionem ſiue per accuſationem.*
21 *Homicidium commiſiſſe ſi quis fatetur puniri tamen non debere ex illa confeſſione niſi plene conſtet de cadauere occiſi.*
22 *Teſtis pauper cenſetur in cauſa criminali qui non hẽt in bonis vltra quinquaginta & quid in ciuili nu. eo.*

23 Te-

23 *Teſtis idoneus non eſt ſolicitator in cauſa.*
24 *Teſtis deponentis ſuper facto proprio ex quo eidem laus vel vituperium adſcribi poteſt non creditur.*
25 *Teſtis deponens per verbum, ſibi videtur, non probat.*
28 *Pro ſententia præſumitur lapſo biennio & non conſtito de appellatione & nu. 13.*
30 *Teſtes non probant famam etiam ſi dicant & quod ita publice dici audiuerint.*
32 *Inferior a Principe etiam legatus de latere non poteſt reſcribere cum clauſula ſummarie ſimpliciter &c. limita. vt nu. 33 & ſequen.*

CONSILIVM LXVI.

ACcedo ad alia capita inquiſitionis, & capio octauum in ordine, cui annexum eſt nonum, in quibus dicitur quod Ioan. Dominicus ſiccus & Baptiſta Toccus notarij, qui receperunt inſtrumenta proteſtationum falſo mutarũt, quod in dictis proteſtationibus continebatur, & ſicuti ſcriptum erat, quod homines locorum prædictorum non noſcebant ſuam excellentiam in dominum, illa verba leuarunt, & ſine illis verbis inſtrumenta proteſtationum ediderunt in publicam formam, licet cũ dictis verbis fuerint dictæ proteſtationes rogatæ, committendo prædicta doloſè & fraudulenter, & animo occultandi veritatem. Et prædictus D. Alfonſus dictis proteſtationibus ſic falſo mutilatis ſcienter vſus eſt, & de eius mandato mutilatas fuiſſe præſumitur, cum tractetur de eius commodo & incommodo, hæc ſunt verba inquiſitionis horum capitum, quæ pro maiori parte ſublata remanent ex his, quæ diximus in primo reſponſo ſuper primis quatuor capitulis inquiſitionis concernentibus proteſtationes prædictas, ideo non eſt multum ſuper his inſiſtendum, vnum tamen vltra prædicta
1 addo † quód inquiſitio hæc de falſo non procedit, quia eſt ſine loco & tempore: nam licet Ang. de Maleſ. in verbo, falſario nu. 37. dicat non eſſe neceſſe quod in inquiſitione & accuſatione de falſo, apponatur locus, & tempus per gl. inſt. de pub. iud, & Bal. in c. 1. quib. mod. feud. amitt. attamen contrarium tenet Auguſti. in additio. ad eundem Ang. loco citato, dicens prædictam gl. non dicere id ad quod allegatur, & hanc opinionem ſequitur Boſſ. in titulo, de inquiſitione nu. 91, poſt Bal. ſibi contrarium & Aret. per eum relatos, idẽ Boſſ. in titul. de falſ. nu. 77. & reſpondet ad fundamentũ quo mouentur tenentes contrariũ, videlicet, quia falſitas eſt delictum, quod ſecreto committitur, nam etiam adulterium eſt delictum occultũ, vt traditur in c. præterea de teſtibus. & in l. 2. §. idem Labeo. ff. de acqua pluuia arcend. & tñ in eo requiritur expreſſio loci, & tẽporis l. libellorum. ff. de accuſatio. etiam quando proceditur per inquiſitionem, vt cõſulendo tenuit Bal. conſ. 428. incip. inquiſitio lib. 5 his accedunt quæ ſcribit Clarus in ſua practica. §. fin. quæſtio. 12. ver. dixi exprimendum & verſi. dixi etiam, quæſt. 31. ver. de anno præſenti & vbique atteſtatur eſſe cõmunem opinionẽ. ſed circunſcripta forma inquiſitionis, non etiam probatur falſitas prout deducitur, quoniam, vt in primo reſpõſo diximus, teſtes deponentes de huiuſmodi proteſtationibus dicentes, quod inſtrumẽta proteſtationum fuerunt recitata & rogata cum illis verbis de quibus in inquiſitione, nõ ſunt omni exceptione maiores, prout requiritur ad reprobãdum in-
2 ſtrumentum & arguendum de falſo, † imo articulari, & probari debet eos eſſe tales, vt pluribus ibi probauimus, quibus accedit Dec. cõſil. 37. ſub nu. 8. verſ. & quãdo teſtes Boſſ. in tit. de falſis. nu. poſt eundem Dec. nec non Are. Cur. Iun. Alex. Barb. Capo. Soc. Cor. & alios ibi relatos, & hoc in teſtib. non inſtrumentarijs procedit ſine dubio, & ratio adducitur, qa maxima eſt præſumptio pro notario, & eius inſtrumento capit. ad audientiam de præſcriptio. l. cum precibus. C. de probatio. & habetur in l. ſi quis decurio C. de falſ. Alcia. de præſumpt. reg. 3. præſumptio. 13. in principio &
3 nume. 7. † ideo ad elidendam hanc præſumptionem fortiores & validiores probationes requiruntur l. vlt. ff. quod met. cau. Dec. conſi. 75. col. 4. verſi. quibus tamen & conſil. 105. ſub nu. 4. verſic. cum ergo iſta probatio & conſil. 177. in princip. ac conſi. 94. nu. 4. verſi. quia reſpondetur, vbique concludens poſt Spec. Bal. Alex. & Abba. per eũ relatos, quod vbi probatio fit contra illud, quod non eſt veriſimile, & habet præſumptionem iuris pro ſe, tunc maior & efficacior probatio requiritur, & ꝙ contra inſtrumẽtum & notarium fortiores & validiores probationes requirãtur propter præſumptionem, quæ eſt pro eis tradit Alcia. de præſumptio. reg. 3. nu. 2. Menoch. de arbitra. iud. libr. 2. caſu 105. nu. 33. & ſeq. & nouiſſimè Franciſ. Becci. conſi. 78. num. 10. & 11. vbi multos concordantes refert concludens ꝙ in crimine falſi probatio debet eſſe ſtrictior, quam
4 in alijs criminibus, vnde † debent teſtes deponentes contra inſtrumentum de neceſſitate concludere falſitatem, & rationem concludẽtem adducere etiam non interrogati vt & ibi dicebamus in primo reſpõſo præcipue vero circa locum & tp̃s celebrati ſeu cõfecti inſtrumenti vt per Dec. d. conſil. 101. col. 1. circa finem, Iaſ. conſi. 13. col. 4. verſ. ſecundo pro eadẽ parte lib. 3. cũ pluribus relatis per Menoch. d. caſu 105. nu. 34. vbi ait quod iſti teſtes debẽt optime concludere dicentes ſe fuiſſe illo tp̃e, & hora, illo in loco, in quo inſtrumẽtum fuit celebratum, & per Boſſ. in dicto tit. de falſi. nume. 49. & ſeq. at in caſu noſtro teſtes ſuper huiuſmodi inſtrumentis proteſtationum neceſſario non concludunt falſitatem, quia licet, vt ipſi dicũt, fuerint factæ proteſtationes per homines cum illis verbis, *che non cognoſceuano il Signor Duca di Mantoa per loro patrone*, non propterea ſequitur, ergo inſtrumenta proteſtationum,

tionum, in quibus non ſunt iſta verba, ſunt fal
ſa, & notarij illa ab ipſis inſtrumentis mutila-
runt, doloſè, & ſciēter, prout dicitur in inqui-
ſitione, imo quatenus ita eſſet, quod tamē ne-
5 gatur † iſta non eſſet falſitas, ſed potius errore
omiſſa illa verba præſumerentur, iuxta tradi-
ta in l. errore C. de teſtam. Bartol. in l. quoties
§. ſed ſi non. ff de hæred. inſtitu. vbi ex illo tex.
colligit optimum argumētum pro excuſatio-
ne notarii, vt ſi vnum fuerit dictum per con-
trahētes, vel per ipſum notarium dum verba
contractus ponebantur, & aliter reperiatur
ſcriptum, non præſumitur factum falſo, ſed er
rore, & ibi Alex. in additio. multos concordā-
tes refert, & poſt eum alij & per Alcia. de præ
ſumptio. dicta præſumptio. 13. nume. 10. vbi
ex Bartol. Felin. Anchar. Comme. Aret. Alex.
& Dec. ait, quod ita præſumitur pro notario;
vt ſi reperiatur aliud ſcriptum, quam dictum
non tamen præſumitur falſitas ſed potius er-
ror, Angel. de malef. in verbo falſario, in prin.
Boſſ. in d. titu. de falſis. num. 56. & 68. cum mul
tis alijs ſimilibus, relatis per Franciſ. Becci. d.
conſi. 78. num. 13. vnde neceſſario probari de
bet prout deducitur in inquiſitione, quod do-
loſè notarij illa verba ab inſtrumentis prote-
6 ſtationum mutilarunt, † quia falſitas ſine do-
lo non committitur l. nec exemplū C. de falſ.
vbi gloſſ. & Doct. Ang. de malef. in dicto ver-
bo, falſario, in principio & ibi Aug. in additio.
Alcia. d. præſum. 13. nu. 11. Iul. Clar. in ſua pra
ctica criminali in §. falſum. col. 14. verſi. excu-
ſatur autem, vbi de communi atteſtatur, poſt
Soc. Iun. quem refert conſi. 39. nume. 83. lib. 2.
Franciſ. Becci. d. conſi. 78. nu. 16. & ſeq. & eſt
regulare in criminalibus, vt nunquam quis pu
niri poſſit niſi dolus interueniat, vt per Barto.
in l. 1. §. 1. nu. 1. ff. ſi quis teſta. lib. & commu-
nem eſſe ſentētiam doctorum dicit Iul. Clar.
in dicta practica criminali. §. fin. circa princi-
pium. At hic nullus omnino dolus probatur
contra Notarios prædictos, quod ea verba le
nauerint, ſ u mutilauerint animo ſcilicet oc-
cultandi veritatem, prout in inquiſitione de-
ducitur, ergo & c. imo qđ magis eſt, vbi de ta-
li mutilatione conſtaret, quod omnino nega
tur iuſta fuiſſet cauſa ea leuandi, ſeu mutilan-
di, & idem D. Alfonſus mandare potuiſſet, qđ
leuarentur, & mutilarentur, eo quia erant præ
ter, & vltra, imo contra formam mandati ip-
ſius D. Alfonſi facti in ipſum Tortum ad fa-
ciendum proteſtationes, in quo non dicitur
quod homines proteſtarentur, quod non co-
gnoſcebant Dominum Ducem pro eorum
domino, & ideo excauſarentur ab omni dolo,
7 † a quo quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat
vt in terminis dicit Angel. de malef. loco ſu-
pra relato. in princip. vbi ait, quod ſine dolo,
& propoſito ſuo tale delictum falſitatis non
cōmittitur, & a dolo quis excuſat quibuſcun-
que excuſationibus vel præſumptionibus etiā
iniuſtis vt l. igitur §. 1. ff. de lib. cau. & l. fi. & ibi
Barto. ff. de abig. hic cauſa cum fuiſſet iuſta,
non modo excuſaret, ſed omnino ceſſare fa-
ceret dolum in notarijs: non omitto ēt;, quod
dato, ſed non admiſſo, quod probaretur ali-
qua falſitas reſultans ex tali mutilatione ver
8 borum, attamē, † licet eſſet in omittēndo, nul
lum tamē damnum ex hoc nec præiudicium
infertur alicui, punibilis non eſſet iuxta tradi-
ta per glo. Bart. & alios. in l. damus C. de falſis,
idem Barto. in l. qui in rationibus ff. eodem ti-
tul. cum pluribus concordantibus relatis per
Dec. conſi. 175. col. 7. ver. præterea & ſecundo
Ang. dicto tractat. de malef. in verbo falſario
nu. 3. vbi ait, habendum pro ſundamento ve-
ro, quod de falſitate quis puniri non poteſt, ni
ſi talis falſitas ſit alicui nocitura, nam ſi alteri
damnum nō inferat, licet falſum commiſſum
ſit, & doloſè, tamen talis falſitas non punie-
tur. quod dicit perpetuo notādum, & per Iul.
Clar. in d. §. falſum col. 14. verſic. item excuſa-
tur, vbi ait, dictam glo. in l. damus. eſſe ſingula-
rem & communiter approbatam & ibi poſt
Alex. Barba. Soc. Didac. ſoler. Viuium & plu
res alios ait, hanc eſſe communem opinionē
& nouiſſime Fran. Becci. d. conſi. 78. numero
14. 15. & plurib. ſequen. quod autem nullum
in illis verbis eſſe poſſit præiudicium D. Du-
cis, patet ex his, quæ latè diximus in primo re-
ſponſo, vbi probauimus nullum delictum pu
nibile ineſſe illis verbis quatenus ita in prote-
ſtationibus concepta fuiſſent, ideo in hoc qđ
fuerint leuata nullum præiudicium conſide-
rari poteſt, nec D. Ducis, nec alterius, & mul-
tominus poteſt dici præiudicialis, cum etiam
ſi dicta fuiſſent, & per illa quantum ad D. Al-
fonſum induceretur abnegatio feudi, poſſet
tamen D. Alfonſus talem abnegationem re-
uocare vt ſupra etiam probauimus in primo
reſponſo, ſed non ſuper hoc inſiſtēdum, cum
nullo modo probetur talis mutilatio verbo-
rum doloſè facta per notarios, & multomi-
nus quod D. Alfonſus mandauerit, & falſum
eſt in iure quod præſumantur de eius manda-
to huiuſmodi verba mutilata, eo quod illis in
ſtrumentis proteſtationum vſus ſit, & quia de
eius commodo, vel incommodo tractetur,
quia non ſponte vſus eſt, ſed compulſus præ-
ceptis Capitanei iuſtitiæ, vt in proceſſu appa-
ret, & vlterius † ex vſu ſimplici inſtrumenti
9 falſi non inducitur præſumptio falſitatis, niſi
probetur quod ſciens vtatur, & ſic neceſſario
probari debet ſcientia, vt per Iul. Clar. in d. §.
falſum col. 8. verſ. vtens falſo inſtrumēto, poſt
Boſſ. in titu. de falſ. nu. 155. qui alios referūt, &
per Dec. conſi. 175. col. pen. verſic. nono non
obſtat, & omnis præſumptio ceſſat quod D.
Alfonſus madauerit ita fieri, cum non pro-
betur ita factum, prout deducitur in inquiſi-
tione, ideo ſequi debet abſolutio.

Decimo loco eidem Dom. Alfonſo obij-
citur, quod omnibus viis illicitis conatus ſit
velle ſuperioritatem, & authoritatem vſur-
pare, nam tempora inſtantiarū prorogauit,
vltra tempus limitatum a ſtatutis locorum
prædictorum, & a decretis Marchiæ, & inſtan
tias peremptas reſtaurauit, tam in cauſis ci-
uilibus, quam criminalibus, & illis ſpiritum
vitæ inſuflauit, quæ omnia ſunt de reſeruatis

Cc D. Du-

D.Ducis in ſignum eius ſupremæ poteſtatis,
10 † quia inſtantia cauſarum perempta reſtaura-
tur ex gratia ſolius Principis, qui inſuflat ſpiri-
tum vitæ in eam mortuam, & ſic de nihilo fa
cit aliquid, ſicut Deus cœleſtis, qui in cadauer
Lazari inſuflauit ſpiritum vitæ, ita Angel. in l.
2. colum. 1. verſicu. in text. ibi, quod ſi ita C. de
tempor. appellatio. per illum tex. ibi, a noſtro
numine reparationem peti præcipimus. iun-
cta gloſſ. in verbo reparationem, Paris de pu-
teo de ſindicatu in verbo, ſententia, capitu. 6.
incip. reſtat, nume. 5. vbi ait, quod quando in-
ſtantia eſt ex toto perempta per lapſum tem-
poris, & ſic vita eius eſt finita, tunc inquit ſup-
plicatur Principi, quod cum lis ſit mortua,
ſpiritum vitæ inſuflet, & det liti ſpiritum vitæ.
Conceditur ergo iſta ſuſcitatio inſtantiæ, iam
mortuæ a Principe, vt ibi dicit idē Paris, Gra-
mat. deciſ. 69. in princip. & deciſ. 91. etiam in
principio, ac deciſ. 103. nume. 116. & ſequen-
tibus, vbi ex eodem Angelo dicit, quod hu-
iuſmodi inſuflatio fit per reſtitutionē ex me-
ra gratia Principis, idem Gramat. conſilio 28.
numero 7. dicit, quod ad Principem ſpectat
inſtantijs litium peremptis vitam inſuflare,
Marāt. de ordine iudicio. in quinta parte prin-
cipali numero 32. dicens, quod quādo inſtan-
tia eſt perēpta ſolet actor adire Regem, vel
ſacrum conſilium, vt authoritate Regia inſu-
flet ſpiritum vitæ illi inſtantiæ perempæ, &
ſic Rex inſuflat ſpiritum, & facit inſtantiam
reuiuiſcere. clarum eſt ergo ex ſupra allegatis
quod huiuſmodi inſtauratio, ſeu vt ita dicam
inſuflatio ſpiritus ad ſolum Principem ſpe-
ctat, & ideo alius inferior non poſſet. Vi-
dendum eſt ergo an in caſu noſtro probetur
D. Alfonſum huiuſmodi inſtaurationem, ſeu
inſuflationem feciſſe, & breuiter agendo ni-
hil omnino probatum video de contentis in
hoc capite inquiſitionali, nam ſuper hoc
duo teſtes examinati leguntur videlicet, Con-
ſtantinus Barberius, & Bartolomeus Porrus,
quibus non eſt credendum, quia ille Con-
ſtantinus eſt ſingularis, & vnicus. l. iuriſiuran-
di C. de teſtibus. capitu. in omni, extra eodem
titu. & præterea eſt ſuſpctus, & in cauſa pro-
pria deponit, quia dicit quod huiuſmodi re-
ſtauratio facta fuit per D. Alfonſum in fauo-
rē Ambroſij barbarotti ſui aduerſarij in qua-
dam cauſa inter eos vertente coram prætore
Deghi, & quod cum fuiſſet cōqueſtus per ſup
plicationes porrectas eidem D. Alfonſo *di-
cendo, che mi era fatto agrauio apertenendoſi queſto at-
to di reſtaurar' inſtanza a ſua Eccellenza, e non a detto
ſignore ſuo vaſſallo per detto luogo, non ho però mai po-
tuto eſſer vdito, in modo, che mi ha conuenuto ha-
uer patienza, & queſto è la pura e mera verita, e
non direi mai altrimenti per tutto l'oro del mondo,
& rende cauſa di ſua ſcienza per le ragioni ſudette,
come perche ſa molto bene, che coſa vuole dire re-
ſtaurar' inſtanza, & altri ſimili atti*, iure pro-
feſſionis, ex qua depoſitione redditur inha-
bilis omnino, & ſuſpectus, tum quia depo-
nit in cauſa propria ex qua commodum re-
portare poteſt, quia ſi ita eſſet poſſet aduer-
ſus D. Alfonſum agere ad intereſſe, eo quod
contra ius ad fauorem aduerſarij ſui inſtan-
tiam reſtaurauerit, & ideo repellitur. l. om-
nibus. C. de teſtibus. capitu. nullus extra eo-
11 dem titulo. † nam teſtis dicitur deponere in
cauſa propria ex eo quod commodum vel
incommodum ad eum pertinere poteſt, ſe-
cundum Bald. conſilio 227. incipiente quan-
do pro debito libro quinto, quem refert Cra-
uet. conſilio 99. numero ſecundo. maximè ve
rò cum dicat ſe de hoc pluries fuiſſe conque-
ſtum per ſupplicationes porrectas eidem D.
Alfonſo, a quo nunquam tamen potuit exau
diri, adeo quod eidem conuenit patienter fer
re, ex quibus verbis oſtendit non modo affe-
ctionem ad cauſam, ſed odium ſaltem præ-
12 ſumptum aduerſus D. Alfonſum: † ideo mul
to magis repellitur l. fin. ff. de teſtib. Alexand.
conſil. 146. colum. penult. poſt medium ver-
ſicul. & vbicunque apparet, lib. 5. & conſi. 152.
col. 3. verſicu. diminuitur etiam lib. 7. quem
cum multis alijs refert Crauet. conſi. 281. nu-
me. 3. verſic. ſed præmiſſis non obſtantibus, &
nu. 4. & affectio etiā oſtenditur ex eo, quod
dicit, quod coqueſtus fuit cum D. Alfonſo
dicendo quod fuerat ex hoc grauatus, *aperte-
nendoſi queſto atto di riſtaurar' inſtanza a ſua Eccel-
lenza e non a detto Signore ſuo vaſſallo*, ex qui-
bus verbis apparet quod iudicat nō autem te
ſtificatur, quia dicit huiuſmodi actum reſtau-
randi inſtantias pertinere D. Duci, non au-
tem D. Alfonſo, ex quo non ſolum redditur
13 affectionatus ad cauſam, ſed iudicat: † offi-
cium autem teſtis eſt deponere ſuper facto
non autem iudicare, vt ſupra ſæpe diximus ex
Bartol. in l. qui teſtamento §. fina. ff. de teſtam.
tradunt Innocen. & cæteri doctores in capit.
cum cauſam de teſtibus. Craue. conſilio 41.
nu. 4. poſt Bald. Oldra. & alios per eum rela-
tos, maxime autem omnium ſuſpectus red-
ditur & affectionatus in eo, quod dicit hanc
ſuam depoſitionem eſſe puram & meram ve
ritatem, & quod nunquam aliter diceret pro
toto auro mundi, quæ verba non modo affe-
ctionem immodicam, ſed ſuſpicionem ſub-
ornationis & falſitatis redolent, quia huiuſ-
modi aſſeucratio eſt inſolita in teſte, argumē-
to eorum, quæ dicuntur de clauſulis inſolitis
14 appoſitis in inſtrumēto † quæ illud reddunt
ſuſpectum, & inducunt præſumptionem frau
dis gloſſ. & ibi Bald. & Angel. in l. ſi quis ſub
conditione, ff. de cond. inſtitu. latè Iaſ. poſt
Bald. Salicet. & Paul. de Caſtr. in l. teſtamen-
tum, colum. 1. verſicu. faciunt etiam clauſulæ
inſolitæ, vbi multos refert C. de teſtament. &
per Petr. Gerard. in ſingu. 77. incipien. clauſu-
læ inſolitæ, & ſuſpicio detegitur ex eo, quod
redendo cauſam ſcientiæ dicit, *perche ſa molto
bene che coſa vuole dire reſtaurar' inſtanza*, & ta-
men ex ſua depoſitione apparet quod non be
15 ne ſcit, quid ſit reſtaurare inſtantiam: † teſtis
autem non probat, vbi non intelligit, id de
quo deponit vt per Nattam conſilio 473. nu-
mero 19. poſt Bartol. Bald. Speculator. Anto.
de Butr. & alios ibi relatos, quod autem iſte
teſtis

teſtis nõ intelligat id de quo deponit, ſcilicet
reſtaurare inſtantiam ex ſua met depoſitione
apparet, eo quod in cauſa de qua deponit nõ
poterat eſſe perempta inſtantia, nam dicit,
quod cauſa inter ipſum teſtem, & dictum Am
broſium Barbarotum fuit ventilata per bien-
nium, & in initio ſuæ depoſitionis dicit, quod
ſunt duo anni proxime fluxi, vel circa, quibus
mouit litem contra ipſum Ambroſium Bar-
barottum, & fuiſſe datam ſententiam a qua-
tuor menſibus proxime fluxis citra, quo ſtãte
non poterat dici perempta inſtantia, quæ du-
rat triennio in cauſa ciuili, qualis erat cauſa,
de qua deponebat vulgata. l. properandum,
16 C. de iud. & ibi doctores tradunt, & non † in-
cipit inſtantia niſi a die litis conteſtatæ, d. l.
properandum paulo poſt principium, ibi
non vltra triennij metam poſt litem conte-
ſtatam eſſe protrahendas, & ibi omnes do-
ctores notant, & præcipue Alexand. in prin-
cip. & Iaſo. colum. 2. in 6. notabili inſerentes
propterea, quod ſi per mille annos conten-
derent partes ſuper legitimatione perſona-
rum, aut per mille annos ſtarent litigantes ad
conteſtandum litem, nunquam curreret in-
ſtantia, & ita communiter concludunt Do-
cto. vt atteſtatur Marant. de ord. iud. dicta 6.
parte numero 3. & numero 29. poſt eoſdem
Alexand. Iaſo. necnon Bald. Socin. & alios ibi
relatos, & iſtud eſſe memoria dignum tradit
Catthella. cotta. in memoriali incip. inſtan-
tia, ex Bald. quem refert. in l. & poſt edictum.
§. 1. ad finem. ff. de iud. & pluribus alijs ibi per
eum relatis. Vnde ſi intelligit de inſtantia de
iure communi prout de illa loqui cenſetur
cum aliud non exprimat, falſum eum dicere
apparet videlicet, quod in illa cauſa fuerit re-
ſtaurata inſtantia ſi illa perempta non erat,
reſtauratio enim præſupponit extinctionem
ſeu peremptionem ſicut reſurrectio præſup-
ponit mortem argumento. l. decem. ff. de ver
bo. obligat. l. qui res. §. aream. ff. de ſolut. appa-
ret etiam quod ratio adducta per teſtem non
eſt concludens, quia non eſt bona ratio, ſcio
fuiſſe reſtauratam inſtantiã per D. Alfonſum
in dicta cauſa, quia bene ſcio quid vult dicere
reſtaurare inſtantiam, & multominus poteſt
dici concludens ratio, quæ reſultat ex eius di-
ctis videlicet, quia fuit litigatum per bienniũ,
& poſt biennium fuit data ſententia, quia imo
hæc ratio eſſet falſa, cum non labatur inſtan-
tia niſi poſt triennium, & vlterius triennium
non incipiat currere niſi a litis conteſtatione,
vt ſupra diximus: ſed ſi intellexit de inſtantia a
decretis ſeu ſtatutis loci vel Marchionalibus,
debuiſſet exprimere, quanto tempore duret,
vnde cum iſte teſtis nullam concludentem
17 rationem adducat nihil probat, † quia vt ſu-
pra diximus teſtis debet adducere rationem
concludentem dicti ſui, etiam non interroga
tus in criminalibus ex Marſil. in ſua practica
in §. diligenter, nume. 13. Alexand. conſil. 15.
numero ſexto libr. 1. poſt Salicet. in l. fin. C. de
probatio. cum alijs relatis, per Crauet. conſil.
2. numero 3. conſilio 115. numero 9. in fine, &
nume. 10. maxime vero quando teſtis depo-
nit ſuper his, quæ ſunt perceptibilia intellectu
tantum, ſecundum Bartol. Bald & communi
ter alios in l. ſolam, C. de teſtib. cum concor-
dantibus alias relatis, quibus addo Cur. in ſuo
tractatu de teſtib. concluſione 39. vbi multos
refert, paria autem ſunt nullam rationem
adducere, aut ineptam, & non conclu-
dentem, argumen. tradit. per gloſſ. & do-
cto. in l. fina. in verbo, orbitates. C. ad
legem flauiam, de plagiar. nam attendi-
mus medulitus dicta teſtium penes ratio-
nem, ſeu cauſam, & modum ſciendi, quia
friuola ratio, & non concludens annihilat, bo
na ratio facit bonum omne dictum, & mala
malum, ita inquit Curt. dicto tractatu de te-
ſtib. concluſio. 41. vbi poſt Bald. Bartol. An-
gel. Anto. & Imol. dicit, quod ratio debet eſ-
ſe concludens generalis, & vniuerſalis, & di-
uerſa a dicto, & ſicut bona ratio iuſtificat di-
ctum teſtis, ita mala elidit, quia in cauſa ſcien
tiæ ſtat effectus: ex quibus concluditur hunc
teſtem nihil omnino probare. Multominus
probat alius teſtis Bartolomeus Portus, qui
eiſdem, & etiam alijs morbis laborat, vt nul-
lam omnino fidem mereatur, quia eſt minor
25. annis, ideo in criminalibus non recipitur
in teſtem, l. in teſtimonium. ff. de teſtib. gloſſ.
& Docto. in l. inuiti, eodem titulo Rolan. con
ſilio 24. numero 66. & numero 88. poſt Alex.
& Marſil. in pluribus locis ibi relatis, item de-
ponit de auditu a prædicto Conſtantino Bar-
18 berio teſte, † ideo non probat l. teſtium, C.
de teſtib. capitu. licet ex quadam eodem titu-
lo vbi Abbas in 2. notabili, tradit, quod teſti-
monium de auditu non dicitur proprie teſti-
monium, imo eſt præter, & contra regulam,
& formam iuris, Roland. dicto conſilio 24. nu
mero 86 & 87. poſt eundem Abb. Anton. de
Butr. necnon Alexand. & Paris. per eum rela-
tos. Neuiza. conſi. 78. num. 18. & multo minus
probat in caſu noſtro, cũ deponat de auditu
ab eo, qui etiam repellitur, vt ſupra probaui-
mus, vnde vt ſupra dicebamus teſtibus de au-
ditu, nõ creditur quorũ repelluntur authores
c. licet ex quadã de teſtib. c. fraternitatis de hæ
ret. c. nullus. 3. q. 4. cũ alijs relatis p Crau. d. con
ſil. 41. nu. 2. & alibi ſæpe, dicens ibi, quod abſur
dũ eſſet, quod ſi nõ creditur originali ideſt au-
thori alicuius famæ, qđ credatur eius copiæ, id
eſt ijs qui ab authore dici audiuerunt. Præte-
rea & ipſe quoque ſuſpectus redditur, & affe-
ctionatus, & indicat, non autem deponit, dicit
enim ſe ſemper audiuiſſe a Conſtãtino de Bar
berijs, & Bertolomeo Balurio, & alijs, qđ ho-
mines loci Deghi pro præterito in eorũ cala-
mitatibus ſemper habuerunt hoc refugium,
*di raccorrere da ſua Eccellenza & dal Senato Eccellen
tiſſimo di Caſale, da quali reſpettiuamente ſono ſtati in
ogni tempo proteggiuti al giuſto, ne con tutto cio, non ha
ceſſato il Signor Alfonſo di leuare la libertà a detti huo
mini, come quello, che per ciò ho inteſo dire co-
me ſopra, che non voleua conſentire, che ſopra
di lui gli fuſſe alcun ſuperiore, & ſi diceua che
egli haueua, per molto mal acharo, quando queſti*

homini dalli agrauij fattili da ſuoi officiali haueuano ricorſo da ſua Eccellenza o dal ſuo Senato Eccellentiſſimo, ex quibus verbis apparet, quod iſte teſtis iudicat, dum dicit D. Alfonſum non ceſſaſſe leuare libertatem hominibus recurrendi, veluti is qui nolebat conſentire, quod ſupra eum eſſet aliquis ſuperior & iudicium ipſius teſtis eſt de intrinſecis ipſius D. Alfonſi, & quod magis eſt iudicium facit ex auditu ab alijs, vnde nihil omnino probat, vt diximus ſupra, quia officium teſtis eſt deponere ſuper facto, non autem iudicare ſecundum Bartol. in dicta l. qui teſtamento, §. fin. ff. de teſtam. cum alijs ſupra adductis & ex hoc iudicio redditur iſte teſtis affectionatus, vt dicebat idem Crauet. dicto conſilio 41. numero 4. vnde ratione affectionis etiam repellitur, ex ſupra allegatis quibus addo. Neuiza. conſilio 80. numero 19. & non ſolum ex eo quod iudicat redditur affectionatus, ſed ex alijs eius dictis maxime dum dicit, *& con tutto ciò non ha ceſſato il Signor Alfonſo di leuare la libertà a detti homini*, nimis enim temere & animosè deponit, qua ratione redditur ſuſpectus, vt ſupra ſæpe diximus. Itaque ex prædictis teſtibus non probatur D. Alfonſum inſtauraſſe inſtantiam prout deducitur, quia conſiderata inſtantia de iure communi, nulla potuiſſet interuenire inſtauratio inſtantiæ in illa cauſa, de qua teſtes deponunt, cum nondum eſſet perempta, vt ſupra diximus, ſi verò loquimur de inſtantia a decretis locorum ſeu marchionalibus ſtatuta, prout præſupponi videtur in inquiſitione, quæ breuiori tempore terminatur, & vt audio quinque menſium ſpacio, tunc potuit huiuſmodi inſtantia per D. Alfonſum prorogari vſque ad tempus a iure communi ſtatutum, ex traditis per Salicet. in l. properandum, C. de iud. vbi notabiliter ait, quod licet inſtantiæ tempus de iure communi non poſſit prorogari, poteſt tamen prorogari inſtantia breuiori tẽpore inducta a ſtatuto, Salicet. ſequuntur Alexand. & Iaſ. in d. l. properandum., & Felin. in capitu. venerabilis, ſub nume. 9. verſicul. prima declaratio, & numero 10. & licet idem Alexand. contrarium tenuerit conſulendo in conſilio 24. in fine lib. 4. attamen affirmatiua eſt magis communis, vt atteſtatur Marant. de ord. iud. in quinta parte numero 25. Præterea, vt mihi in facto narratur ſuper hoc an D. Alfonſus poſſit inſtantias cauſarum peremptas reſtaurare, & prorogare, lis pendet indeciſa, ciuiliter mota inter ipſum D. Alfonſum, & Fiſcum Marchionalem, quia prætendit idem D. Alfonſus de iure poſſe reſtaurare, & prorogare inſtantias, & vidi elegans conſilium D. Politonij mediabarbæ olim Senatoris Mediolanenſis, qui multis rationibus & authoritatibus ſuſtinet hanc facultatem eidem D. Alfonſo cõpetere: vnde non debet, inter ea ſuper hoc moleſtari criminaliter, ſed ciuiliter potius agi, & iudicari, an eidem competat talis facultas.

Vndecimo capite inquiritur idem D. Alfonſus, quod ad effectum vſurpandi ſuperioritatẽ D. Ducis tranſmiſit ad triremes, quendam Melchionem Schiaffonum de loco Deghi, ex eo, quod in quadam cauſa ciuili, in qua fuerat lata ſententia contra eum, habuerat recurſum ad Illuſtr. Senatum D. Ducis Caſalis reſidentem, & qui Schiaffonus ob hanc cauſam tranſmiſſus ad triremes ibi deceſſit ab hac vita, & hoc egit idem D. Alfonſus in ſpretum ſuperioritatis, & authoritatis dicti Ducis, & vt homines dictorum locorum deficerent ab obedientia debita dicto D. Duci, ac vt metu illius nullus auderet ad ſuam Excellentiam, nec ad eius Illuſtr. Senatum recurſum habere, in quo capite duo continentur, primum, quod illum Melchionem ad triremes tranſmiſerit, & is tranſmiſſus in triremibus deceſſerit, ſecundum quod ob malam cauſam, & contra ius & iuſtitiam tranſmiſerit, nempe, quia recurſum habuiſſet ad Senatum D. Ducis Caſalis reſidentem, & ſic D. Alfonſus de duobus teneretur, videlicet de morte illius indebite, ad triremes tranſmiſſi, item de eo quod impediendo homines habere recurſum ſatageret, ſeu conatus ſit, auferre ius ſuperioritatis, & recurſus quod habet D. Dux in locis prædictis. Videndum eſt ergo, an contenta in hoc capite probentur, & in primis, an ille Schiaffonus fuerit tranſmiſſus ad triremes, & ibi mortuus ſit, quia ſi non conſtat de tranſmiſſione, & morte illius, euaneſcit etiam ſecundum caput, neque iuſte potuit, ex hoc capite formari aliqua inquiſitio contra D. Alfonſum, & multominus ipſe detineri,
20 † nam ſemper antequam procedatur contra aliquem, ſiue per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, oportet prius conſtare delictum eſſe commiſſum, & non ſufficit conſtare præſumptiuè, ſed debet conſtare plene, l. 1. §. illud autem, ff. ad Syllania not. Iaſ. per illum text. in l. ſi quando in 4. notabili poſt Bald. ibi C. vnde vi, inferens cum eodem Baldo quod ſi ſtatuto cauetur, quod cõtra homicidas poſſit iudex certo modo procedere puta, ſine indicijs, oportet ſtatim conſtare plene, quod homicidium ſit factum, & quod homo ſit occiſus, pro quo facit quod decidit Bartol. in l. diuus. ff. de teſtam. milit. dicens, quod ſi ſtatuto cauetur, quod contra inſtrumentum nihil opponi poſſit, oportet conſtare, quod ſit inſtrumentum, & ſimiliter ſi ſtatutum loquatur de damno dato, debet conſtare, quod ſit damnum datum, & Bartol. in propoſito noſtro, refert cum pluribus alijs Dec. conſilio 410. nume. 6. & 7. Dec. poſt Abb. in capitu. 1. colum. fin. in fine de officio deleg. vbi dicit, quod ad hoc vt delegatus poſſit exercere districtionem eccleſiaſticam, debet manifeſte conſtare de delicto, & non ſufficit, ſi ex coniecturis appareat Crauet. conſil. 244. in princip. Roland. a Valle, conſil. 51. nume. 9. & ſequent. lib. 1. vbi quod antequam iudex procedat contra aliquem ad inquiſitionem debet ante omnia ſibi conſtare delictum

de quo

de quo inquiritur eſſe commiſſum, & facit
21 quod tradunt Docto. in ſimili, † quod ſi reus
confitetur ſe commiſiſſe homicidium, nō ta-
men poterit puniri de homicidio, niſi con-
ſtet aliter de homicidio, ſeu de cadauere ſecū
dum Abbatem in capitu. auditis, de præſcri-
ptio. colum. vltima, quem refert Marſil. ſing.
185. confeſſio inquiſiti, verſicu. teneas tamen
menti, & in l. repeti ſub nume. 20. verſicu. quat
tus eſt caſus. ff. de quæſtio. poſt plures per eum
relatos, & in ſua practica, §. principium num.
5. & 6. Boſſ. latè, in titu. de delicto, per totum,
Clar. in practica criminali. §. fin. quæſtio. 4.
Plot. libr. 1. conſiliorum criminalium conſil.
132. nume. 22. At in caſu noſtro ex actis non
conſtat de tranſmiſſione ad triremes & mor-
te illius aſſerti Melchionis Schiaffoni, er-
go &c. Nam quatuor teſtes examinatos vi-
deo ſuper hoc capite, qui ſunt nulliter exami-
nati per aſſertum delegatum Nicolaum ci-
cognonum notarium non citato D. Alfonſo
ſaltē legitime, vt in primo & ſecundo reſpon
ſo demonſtrauimus, & vlterius qui nihil om-
nino probant, quia tres ex ipſis ſunt paupe-
res, & viles, nempe Habraham Schiaffonus,
qui in bonis dicit ſe habere tātum aureos 25.
Laurētius Rognonus, qui habet 10. in bonis,
& Dominicus Boggianus, qui dicit habere
22 quinquaginta, & ſic † cum non habeant vltra
quinquaginta aureos in bonis, ideo cenſen-
tur pauperes in cauſa criminali iuxta l. nōnul-
li. ff. de accuſatio. & ſic in cauſa criminali non
ſunt idonei teſtes, vt ſæpe diximus in præce-
dentibus, imo nec etiam in ciuili ſecundum
gloſ. in §. ſi vero abſunt, in verbo ſubſtātiam
in authen. de hæred. & falcid. quæ dicit, quod
teſtis pauper dicitur etiam in cauſa ciuili, quā-
do non habet tantū in bonis quanti valet cau
ſa, ſuper qua deponit, & illam gloſſ. approbat
ibi Angel. & ſequitur Dec. conſil. 105. colum.
penul. verſicu. accedit, quod iſte teſtis eſt pau-
per, ſed hoc non puto verum, ſed relinquen-
dū exiſtimo arbitrio iudicis, quis dicatur pau-
per, & quam fidem mereatur in ciuilibus, ſed
in criminalibus non eſt idoneus teſtis, vt per
Doctores communiter in cap. ſi qui teſtium,
de teſti. Alexand. conſil. 15. nume. 2. & 3. lib. 3.
poſt alios ibi relatos, eum multis etiam rela-
tis per Roland. conſi. 7. nume. 21. & conſi. 73.
nume. 28. lib. 1. & licet ſecundum aliquos etiā
in cauſa criminali, non omnino repellatur te
ſtis pauper, vt ſi ſit bonæ famæ, ac honeſtæ vi-
tæ & conuerſationis debeat admitti ſecūdum
aliquos, & ideo etiam hoc totum iudicis arbi
trio relinquendum ſit, vt per Menoch. de arbi
tra. iud. lib. 2. caſu 96. attamen iſtud eſt verum,
quando ſolus defectus paupertatis concurrit,
ſed ſi cum paupertate concurrit etiam vili-
tas, ſeu alius defectus, tunc omnino repelli-
tur, maxime in cauſa criminali, vt per Crauet.
dicto conſilio 249. ſub numero 11. verſicu. ſe-
cundo, quia licet, poſt Bart. Anchar. & Rom.
in locis ab eo relatis, & Crauet. refert Me-
noch. dicto caſu 96. nume. 8. Alexand. Strati
Thom. 1. conſiliorum criminalium, conſilio
117. nume. 27. At in iſtis teſtibus alij etiam de-
fectus concurrunt, nam Laurentius Rogno-
nus vltra quod eſt pauperrimus, fuit ſolicita-
tor illius Schiaffoni, vt ipſe met fatetur, dicēs
quod ſepties iuit Sauonam allocutum ipſum
D. Alfonſum pro rellaxatione eiuſdē Schiaf-
foni, prout pariter deponit Dominicus Bo-
gianus, qui dicit, quod Laurentius Rognonus
23 erat eius ſollicitator, † vnde non eſt idoneus
teſtis, vt per Felin. in capit. cum a nobis, num.
15. de teſtib. poſt DD. de Rota, Ant. de But. Io.
de Imol. & Petr. de Anch. per eum relatos. cō
cludentem, ſollicitatorem eſſe repellendum
a teſtimonio, Alexand. conſi. 64. nume. 9. lib. 3.
conſi. 154. num. 3. libr. 5. poſt eoſdem DD. de
Rota Anton. de Butr. Imol. & alios, quos etiā
refert in conſi. 152. nume. 6. lib. 7. Natta conſi.
24 161. nume. 11. lib. 1. & eſt generale, † quod nū-
quam ſit adhibenda fides teſti deponenti ſu-
per facto proprio, ex quo poſſit eidem laus,
vel vituperium aſcribi, vt poſt alios tradit idē
Felin. in dicto cap. cum a nobis, nume. 5. vbi
loquitur de adminiſtratore in cauſa, & dicit,
quod ſi ex factis, vel omiſſis per ipſum nihil
poteſt ei adſcribi ad damnum, vel opprobriū
admittitur ſecus ſi immineat laus, vel vitupe-
rium, & per Alexand. conſi. 141. nume. 9. lib. 1.
cum multis ibi relatis in additio. ad eum. Præ-
terea nō etiam probat, quia loquitur per ver-
bum, videtur, dicit enim, quod lata quadam
ſententia cōtra illum Schiaffonum in vna ſua
cauſa ciuili, videtur eidē teſti, quod ille Schia-
fonus ſentiens ſe grauatum ob multos fauo-
res factos ſuo aduerſario in illa cauſa ciuili, ha
25 buit recurſum ad D. Alfonſum, † vnde cum
loquatur per verbum videtur non probat ſe-
cundum Barto. in l. quid tamen §. ſi arbiter ff.
de arbit. Alexand. conſi. 15. nume. 5. lib. 1. poſt
eundem Barto. necnon Io. And. Bal. & Ang.
ibi relatos, dicens teſtem deponētem per ver-
bum, videtur, non probare etiam in ciuilibus;
Itē ex ſola inſpectione ſuæ depoſitionis ſeip-
ſum ſuſpectiſſimum reddit iſte teſtis, qa dicit,
che eſſo Melchione eſſendo prigione nel Castello del
Degho, & non hauendo perſona che negotiaſſe li
fatti ſuoi, fu ricercato io da ſua moglie di andar
come fece almeno ſei viaggi à Sauona da detto Si-
gnor Alfonſo, per rilaſſo di detto pouero homo, &
vi ſono ſtato tal volta a parlar con tanta humi-
lita, con quanta foſſe poſſibile, ma non fù mai
rimedio di poterlo adolcire tanto era incolerato, che
egli haueſſe hauuto ricorſo al Senato di Caſale &
alle volte mi ſarei più toſto augurato d'eſſer ſtato
inanci a trenta para di diauoli, a dimandare giu-
ſticia loro, che dimandarla al detto Signore, &
concludendo ſuam depoſitionem dicit, *che*
non paſſorono due meſi che egli doppo l'hauer patito
ſi longa pregionia fu mandato alla Gallera per due
anni, di doue poi ſe ne morſe, & queſto è ſtato ſen-
za che mai ſi ſia inteſo da homo viuente che detto
Melchione cometteſſe pur vno minimo delitto degno di
caſtigo in vita ſua, & per la terra publicamente ſi di-
ceua tutto quello che ho detto io. volui verba referre,
vt appareat quam auide & animoſe deponat
cōtra D. Alfonſum, & idō vti ſuſpectiſſimus ni

hil omnino probat ſecundum Iaſ. ſupra rela-
tum,pluribus in locis,conſi. 167.col. 3. verſic.
item dictus Nicolaus,& verſic.& ſic dictum il
lius,& col.penul.in princip.verſicu. item vt in
ſuperioribus,& Crauet. conſi. 249. ſub nume.
4.verſicu. ſaltem negari non poteſt, & conſil.
2.nume.6.& Roland.conſi.7.nume. 20. libr.1.
cum ſimilibus, & maximam habere affectio-
nem ad cauſam hāc & ad illum ſchiaffonum
oſtēdit,& ſe eſſe eidem D.Alfonſo odioſum,
26 † quo fit, vt propter affectionem & odium,
repellatur omnino, vt in ſimili teſte affectio-
nato ex ſollicitatione & ſe ipſum oſtendente
odioſum dicit Alexan.conſil.152. ſub num.7.
verſic.plus dixit libr.7.poſt Petr.de Anch. quē
refert conſil. 217.ſed eſt alias conſi.226.incip.
ad corroborationem colum.fin.& vlterius tā
iſte, quam etiam alij maxime Abrahā Schia-
27 ſonus deponunt de auditu, † ideo nec etiam
quicquam probant, iuxta notata in l. teſtium
C.de teſtibus.in cap.tam literis,extra eod.titu.
& vbique Doct. cum alijs ſupra adductis, qui-
bus addo Alexand.conſi.123.nu.6.lib.7. conſ.
45.nume. 10.& nu.12.lib. 2.Rol.conſ.24.num.
86.& 87.& conſi.35.nume.22.libr.1. cum plu-
ribus relatis per Nattam conſil.170. in princ.
lib.1.& deponunt de auditu ab ipſo Melchio-
ne,& Abrahā Schiafonus vltra quod eſt pau-
per,& agnatione coniunctus,deponit de audi
tu à muliere ipſius Melchionis Schiafoni, &
etiam de auditu ab ipſo Laurentio Rognono
teſte, vnde ſicut non crederetur nec Melchio
ni, nec eius vxori, ita nec iſtis teſtibus de audi-
tu ab ipſis, & ſimiliter ſicut non creditur eidē
Laurentio Rognono deponenti de auditu
multominus creditur huic alteri teſti Abra-
hā Schiafono deponēti de auditu ab ipſo Ro
gnono, quia vt diximus ſupra, teſtibus non
creditur quorum repelluntur authores capit.
fraternitatis de hæret.cap. nullus 3. quæſtio.4.
Crauet.conſi.6.nume.67.conſil. 112. num.13.
conſil.41.num.2. poſt plures per eum relatos
Horalictius conſil.161.nu. 33. primo Thomo
conſiliorum Criminalium poſt Oldra. conſi.
79.colum.2.

Tertius verò teſtis Dominicus Bogianus
eodem morbo laborat, quia loquitur de au-
ditu ab illo Melchione, & deponit per verbū
videtur, quo caſu non probat vt ſupra dixi-
mus, & deponit iſte teſtis, quod poſtquā fuit
dictus Melchio detentus per longam deten-
tionem, tandem fuit condemnatus ad trire-
mes,& ſic præſupponit ſententiam præceſſiſ-
ſe, dum dicit, quod fuit condemnatus, & ſic
28 quod iuſta ex cauſa fuerit tranſmiſſus, † cum
pro ſententia præſumatur lapſo biennio &
non conſtito de appellatione vulga.l. Herren-
nius §.Caia,ff. de euictio. quartus verò ſcilicet
Laurentius Boydus eſt manifeſte falſus, quia
dicit audiuiſſe à maiori parte hominum loci
Deghi quod Schiafonus non fuit miſſus ad
triremes ob aliud, niſi, quia habuerat recur-
ſum ad Senatum Caſalenſem, & tamen fuit
adhibitus pro teſte in ſententia, vt in ea legi-
tur, ex qua apparet de cauſa iuſta ob quā fuit
ad triremes condemnatus, vnde manifeſte ap
paret hunc teſtem ſcienter veritatem occul-
tare, vltra quod eum ſua met depoſitio ſuſpe-
ctum reddit, quia dicit, quod D. Alfonſus fe-
cit incarcerare ipſum Melchionem Schiafo-
nū in caſtro Deghi ſub cuſtodia ipſius teſtis,
& quòd eum cognoſcebat adeo probum vi-
rum, quòd aliquando permittebat eum carce
ratum exire cum alijs ſuis laboratorib. ad la-
borandum pro ſeruitio ipſius teſtis, & ꝙ hoc
faciebat ipſe teſtis quia nunquā intellexerat,
ꝙ ipſe Melchio vnquam commiſiſſet aliquā
ſpeciem delicti deinde ſubiungit, *ma non ſtete
guari che il pouero homo fu reſtretto di tal ſorte, che dop
po l'hauer patito vna pregionia di due meſi fu mandato
alla galera e iui ſe ne morto*, ex qua depoſitione af-
fectionatus admodum detegitur erga illum
Schiafonū propter operas, quas ab eo ſuſce-
perat, ideo nō probat, vt ſupra ſæpe diximus.
Poſtremo prædicti teſtes nullam omnino ad-
ducunt rationem dicti ſui, quia ſimpliciter di-
cunt ꝙ cum ille Melchio Schiafonus adiuiſ-
ſet D. Alfonſum pro habēdo recurſu ratione
cuiuſdam ſententiæ latæ contra eū in vna cau
ſa ciuili,& nihil potuiſſet reportare, vt ipſe di-
cebat, recurſum habuit ad Illuſt.Senatum Ca-
ſalis, a quo reportauit literas iuſtitiæ directi-
uas ad ipſum D.Alfonſum, qui indignatus qđ
recurſum habuiſſet ad Senatum, remiſit eum
cum literis ad locum Deghi, vbi fuit detētus
in caſtro per bimeſtre & deinde trāſmiſſus ad
triremes, vbi & deceſſit, nullam omnino re-
dentes cauſam ſcientiæ nec rationem ſui di-
29 cti, ideo nihil omnino probant. nam † in cri-
minalibus teſtes tenentur etiam non interro-
gati reddere cauſam & rationem concluden-
tē dicti ſui, vt mox dicebamus ex Marſi. Alex.
Crau. maxime vbi teſtes deponunt circa ea q̄
ſunt perceptibilia intellectu tantum ſecundū
Bar.Bal.& cōiter alios. in l.ſolam C. de teſtib.
cum multis alijs concordantibus relatis per
Alexan.conſi.148.nu.4.lib.2. Rolan. conſil.3.
nume.52.& 53.lib.1.Clar. in pratic. criminali
quæſt.53.col.fin.verſic.præterea, vbi de com-
muni teſtatur poſt plures ibi relatos, ſed qđ il-
le Melchio Schiaffonus fuerit tranſmiſſus ad
triremes ex eo, quod recurſum habuiſſet ad
Senatum, iſtud nō percipitur aliquo ſenſu cor
poris, ſed intellectu tantum, ideo &c. & licet
oēs teſtes in fine depoſitionis vnius cuiuſque
dicant, quod reddūt cauſam ſcientiæ, eorum,
quæ depoſuerunt, per ea quæ ſupra dixerunt;
attamen hoc non ſufficit, quia ex antedictis in
eorū depoſitionibus nulla colligit cā, ſiue rō
ſaltem concludens. prout requiritur. nā ſi vo-
lunt intelligere cām ſeu rationem eſſe ex eo,
ꝙ poſtquā, vt ipſi dicunt, dictus Melchio ha-
buit recurſum ad Senatum March.& ab eo re
portauit prouiſionem, ea viſa valde indigna-
tus eſt D. Alfonſus,& illi minatus eſt tranſmiſ-
ſionem ad triremes, dico hanc non eſſe con-
cludentem rationem, quia nō ſequitur D.Al-
fonſus indignatus eſt, & illi minatus, ergo ob
eam cauſam eum tranſmiſſit ad triremes, qa
potuit ille minari & indignari, qđ habuiſſet
recur-

recurſum ad ſenatum, & tamen ob aliam cauſam iuſtam eum ad triremes tranſmittere, vulga. l. fin. ff. de calumnia. Præterea de huiuſmodi indignatione & minis omnes prædicti teſtes deponunt de auditu ab ipſo Melchione, ideo non concludunt iuribus ſupradictis, vnde non eſt concludens ratio, audiuimus à Melchione quod Dominus Alfonſus fuit valde indignatus contra eum, & illi minatus eſt, eo quod recurſum habuit ad ſenatum, ergo eum tranſmiſſit ad triremes ob hanc cauſam. minus poteſt dici concludens ratio, quam adducit Dominicus Bogianus, dum dicit reddendo cauſam ſuæ ſcientiæ per rationes ſupradictas, quia, nunquã intellexit, quod dictus Melchio commiſiſſet aliquod delictum, cum potuerit commiſiſſe delictum & ob illud tranſmitti ad triremes, quod ipſe teſtis neſciret, vnde non commiſſerit aliquod delictum, ſed debuiſſet dicere, & non potuiſſet committere aliquod delictum punibile in pœna corporali, & pro eo ad triremes cõdemnari, quin ego teſtis ſciuiſſem, late Clar. d. §. fi. quæſt. 52. Boſſ. in titu. de defenſio. reorum num. 15. 17. & ſeq. poſt multos citatos, eodem modo dicitur de alijs teſtib. deponentibus, quod ille Melchio ſemper vixit vti homo probus & nunquam deliquit. Non etiam poteſt dici bona ratio, & concludens, videlicet quod ita publicè audiuerint in dicto loco Deghi, & vt dicit, Laurentius Boydus, quod publicè ſemper dici intellexit à maiore parte hominum illius loci, quod ille non fuerat tranſmiſſus ad triremes ob aliud, quam quod habuiſſet recurſum ad ſenatum, prout etiam dicit Abraham Schiafonus, quod intellexit publice dici per locũ Deghi, qđ Melchio Schiaffonus nõ fuerat trãſmiſſus ob aliud ad triremes, niſi quia habuit recurſũ ad ſenatum, & ſimiliter Laurentius Rognonus, qui dicit, quod per eum prædepoſita publice dicebantur, vel erat publica vox & fama quod fuit tranſmiſſus ad triremes ob habitum recurſum ad ſenatum, ergo ob iſtam cauſam fuit tranſmiſſus ad triremes, quia potuit eſſe falſus rumor & publice dici falſum, ac fama mendax prout eſt præcipue, cum non dicant à quibus ita dici audiuerint, maxime dictus Abraham Schiaffonus, qui dicit non recordari præcisè à quo dici audiuerit ſaluo ab vxore ipſius Melchionis, & à Laurentio Rognono teſte, alij autem non dicunt à quib. di-
30 ci audiuerint. † vnde nõ probatur fama iuxta late tradita per Bar. in l. de minore in §. plurium. ff. de quæſtio. & per Abb. & alios. in c. veniens. el primo de teſtib. & per Dec. conſi. 37. col. 5. verſi. ſecundus teſtis, vbi ex Ang. Innoc. Cuma. Fulgo. & pluribus aliis concludit, famã non probari niſi teſtis dicat de cauſis & perſonis à quibus fama ortum habuit, dicens etiam ibi poſt Bart. & Alex. quod ſi teſtis dicat non recordari à quibus dici audiuit non probat, licet dicat ſe a maiori parte audiuiſſe, multos alios concordantes refert Crauet. conſil. 41. num. 5. & ſequent. & huiuſmodi fama ortum habere debet à pſonis honeſtis, & fide dignis, vt per doctores in locis præallegatis, ſed ſuperfluum videtur circa hoc amplius cartas denigrare, poſtquam extat ſententia, per quam fuit ille Melchio condemnatus ad triremes ob delicta ipſius, vt ex ipſa ſententia apparet,
31 † & quæ cum tranſitum fecerit in rem iudicatam probat & pro ea præſumitur abſque alia actorum productione, & omnia de quibus in ea fit mentio præſumuntur vera abſque eo, ꝙ aliter ex actorum productione appareat de cauſa, ſecundum Innoc. in c. bonæ de electio. ſuper verbo præſumuntur, quem refert, & ſequitur Pau. de Caſt. conſi. 16. incipiente ſi ponderentur colum. 1. verſ. reſtat nunc reſpondere & col. 2. in princip. lib. 1. Crauet. conſi. 108. num. 2. in fine & ſemper pro ſententia præſumitur quod iuſte fuerit lata vulgata l. Herennius §. Gaia ff. de euictio. & l. ab ea parte. ff. de probatio. quod maxime verum eſt, quando ſententia, quæ producitur apparet lata iam lapſo biennio, quia tunc pro ea omnino præſumitur etiam ſine actis c. eum inter & cap. ſicut de re iud. Bal. in ti. de milit. vaſſal. qui contum. eſt nu. 30. & in titu. quo tempo. miles. §. ſancimus num. 2. cum multis aliis per nos relatis Dec. 13. in fine. quo fit vt à contentis in hoc capite ſit pariter abſoluendus D. Alfonſus.

Duodecimum caput inquiſitionis pertranſeo, quia in eo deducta non reſpiciunt ipſum Do. Alfonſum, & quia nihil etiam probatur de contentis in eo, maximè quod Franciſcus Tortus & alii ibi nominati ſeditionem aliquã concitauerint in locis prædictis & inſtigauerint homines ad abnegãdum ſuperioritatem Dom. Ducis, quod vero in eo continetur videlicet quod fuerint electi homines nomine vniuerſitatum qui pecuniam mutuo acciperent & Domin. Alfonſo traderent vt litem aduerſus cameram Marchionalem inſtituerет, pro defenſione iuris immunitatis & exemptionis, in hoc nullum conſiderari poteſt delictum.

Supereſt itaque vltimum caput huius inquiſitionis; in quo duo deducuntur contra Dom. Alfonſum, primum eſt quod præſumpſit reſcribere Baptiſtæ Tocho poteſtati loci Deghi, vt ſuper contentis in precibus eidem Do. Alfonſo præſentatis procederet, ſummariè, ſimpliciter, de Plano, ſola facti veritate inſpecta, vt patet in reſcripto per eum cõceſſo ſub anno. 1572. die vigeſimatertia Februarij, de quo in proceſſu fol. 70. quam clauſulam vaſallus, qui non poteſt ſtatuere cõtra ius commune non poteſt apponere in reſcripto. alterum de quo inquiritur eſt quod de anno 1572. die vigeſimatertia Februarii idem Do. Alfonſus gratiam fecit Franciſco ſuardo de homicidio per eum perpetrato in perſonam quondam Angelini Charloni, & a banno perpetuo ei indicto, reſtituendo eum in priſtinum ſtatum, committendo prædicta doloſe, vſurpando ea quæ ipſi ſoli principi ſpectant in ſignum ſupremæ poteſtatis, & quæ ſunt de reſeruatis Principi, patrando prædicta contra formam iuramenti præſtiti crimen & infidelitatis, & vſurpa-

vſurpationis incurrendo, circa primum, ve-
32 rum eſt regulariter † quod nullus inferior à
Principe nec etiam legatus de latere poteſt re
ſcribere cum clauſulis prædictis glo. reputata
ſingul.& ſolemnis in ca. fin. de hæret. in 6.ſed
ſunt etiam aliæ gl.nempe in clem. ſæpe in ver
bo,mandamus de verb.ſigni. & in clemen.ne
Romani de electio.& vbique per docto.cum
multis concordantibus relatis per Alexan. &
Iaſ.in l.nemo poteſt in ſecunda lectura col. 2,
in prin.ff.de leg. 1.& per Natam in dicta clem.
ſæpe,in prin.col. 68. ſuper gl. prædicta in ver-
bo,mandamus, vbi infinitos refert, & in ſpe-
cie de vaſſallis & feudatariis, quod non poſ-
ſint reſcribere & delegare cauſas cũ dicta clau
ſula ſummarie ſimpliciter & de plano tradit
Boſ.in titulo de regalijs nu.30. vbi ait,quod ſe
natus Mediolanenſis non patitur,quod feuda
tarij illius dominij in reſcriptis ponant clauſu
las appellatione remota, & quod procedatur
ſummariè,ſimpliciter,& de plano &c. ſed ſo-
lum vult, quod literæ eorum ſint ſecundum
iuſtitiam, & qui ab ea vult recedere, recurrat
ad ſenatum, vel Principem, & idem Boſſ. in
tit.de Principe ſub nu.377.verſi. & quod dici-
tur,& nu.287.in fine,vbi ait,quoties ſenatus in
telligit talia fieri à feudatarijs excandeſcit, &
in eos animaduertit. Sed hoc non obſtante in
caſu noſtro nihil animaduerſione dignum cõ
miſiſſe dici poteſt Domin. Alfonſus reſcribẽ-
do prout reſcripſit cum clauſulis prædictis
ſummarie,ſimpliciter, & de plano, ſola facti
veritate inſpecta maxime vero in caſu in quo
33 reſcriptum prædictum cõceſſit, † nam etiam
inferior a Principe poteſt ex cauſa reſcribere
cum clauſulis prædictis, puta ſcandali euitan-
di; pulchre, & notabiliter voluit Imol. poſt
Ant.de But.in c.fi.de tranſactio.arg. illius tex.
& ita limitat prædictam concluſionem Alex.
in d.l.nemo poteſt nu.4.in fine & nu.5.& poſt
eum Iaſ.colu.2.verſic. limitat duobus modis,
& ab ea non recedit, Nata in dicta clem.ſæpe
loco ſupra citato col.71. ver. tertio fallit, qui
licet dicat ſibi non videri quod hæc limitatio
probetur per eum text. in dicto c. fin. de tran-
ſac. attamẽ affirmat illam eſſe in ſe ueram, &
multis rationibus comprobat, vt ibi per eum,
& Imol.in d.c.fin.ſequitur etiam Felin.in c.1.
col.2.verſi.quinto declara, de reſcript. dicens
tex.in dicto c.fi. de tranſactio. benefacere pro
hac opinione, at in caſu noſtro Do. Alfonſus
reſcripſit,& commiſit cauſam cognoſcendã,
& terminandam ſummariè &c. propter quie
tem populi & pacem publicam, prout fieri
poſtulabatur in precibus porrectis ibi, *coſa
pia, quiete al popolo, & pace publica*, ergo &c.
Secundo dicitur,quod cum Do. Alfonſus ha-
beat iuriſdictionem,& adminiſtrationem per
petuam in dictis ſuis locis, & ſit inueſtitus cũ
primis & vlterioribus appel. vt patet ex inue-
ſtituris,& cum pacto expſſo, ꝙ D. Dux nõ poſ
ſit ſe intromittere, vtique dici poſſet ipſum ha
bere facultatem reſcribendi cum dictis clau-
ſulis, ita etiam prædictam concluſionem li-
mitat Natta in dicta clem.ſæpe col.71.verſic.
quarto fallit, vbi poſt lõgam diſputationem
tandem col.ſeq.verſic.ſtat ergo concluſio,fir-
34 mat concluſionem,† quod inferior a Princi-
pe habens dignitatem perpetuam, & iure pro
prio poteſt reſcribere cum clauſulis prædi-
ctis,& cum hac opinione trãſire videtur Dec.
in c.paſtoralis col.2.ver.imo quod plus eſt,de
appellatio. vbi quod inferiores a Principe
etiam recognoſcentes ſuperiorem quando
iure proprio & in perpetuum habent admini
ſtrationem, poſſunt committere cauſam ap-
pellatione remota,& Felin.in c. 1. col.2.verſi.
ſecundo declara, de reſcript. poſt Bal. & Pau.
de Caſtro per eum relatos,& licet hæc opinio
ſit dubitabilis,prout eam non firmat Iaſ.in d.
l.nemo poteſt col 2. verſi. ſecundo ſingulari-
ter limita,& Boſſ.in ti.de principe, n.377.verſ.
& quid de inferioribus,maxime vero in feuda-
tarijs principum recognoſcentium ſuperio-
rem,attamen,ſatis eſt, quod ex hoc excuſare-
tur Domin. Alfonſus à delicto. Tertio ex alio
etiam defenditur Do. Alfonſus,nam vt mihi
narratur,extat in loco Deghi, ſtatutum anti-
quum quod in cauſis procedatur ſummarie,
& ſic virtute dicti ſtatuti omnes cauſæ effectæ
ſunt ſummariæ, quod etiam diſponit decre-
tum generale totius patriæ Marchiæ Montis-
ferati, quo ſtante dico potuiſſe D. Alfonſum
reſcribere quod procederetur ſummarie, ſim
pliciter, & de plano, quia ſic reſcribendo &
committendo cauſas videtur iuriſdictionem
iam conceſſam per dicta decreta ſeu ſtatuta,
quod procedatur ſummarie, excitare,non au-
tem de nouo committere,arg no.in l.fi. §.da-
to ff.à quib.appel.non licet & in c.licet de off.
ordina.nam ſi princeps committit aliquid or-
dinario,quod tamen iure ordinario facere po
terat abſque commiſſione tunc videtur prin-
ceps iuriſdictionem ordinariam excitare, &
ne videamur deficere authoritate ita in ter-
minis ſingulariter, & notabiliter tradit Paris
de Puteo in ſuo tracta. de ſindicatu in verbo
ſententia cap. 3. & ideo per hanc ſingularem
limitationem Puthei dicebamus Deciſ. Pede
monta.1.num.18. quod in hac patria propter
tale decretum generale, quod in cauſis pro-
cedatur ſummarie etiam inferiores poſſunt
huiuſmodi clauſulam in reſcripto apponere,
quarto Do. Alfonſum defendit conſuetudo,
quæ vt audio eſt notoria in patria Montisfera
ti, quod vaſſalli ſeu feudatarij illius dominij
impune ſolent reſcribere cum clauſulis præ-
dictis ſummarie,ſimpliciter, & de plano, ſola
35 facti veritate inſpecta: † nam ſola conſuetudo
tribuit iuriſdictionem l.1.C.de emancip.lib.c.
irrefragabili.§.exceſſus de offi. ordin. & vbiq;
doct.Fel.poſt Abb. in c. cum contingat nu.2.
de foro competen. Alex.conſi. 240.in princi-
pio.lib.6.vnde dicebat Ang. in l. cum prætor.
§.j.ff.de iud. quod licet delegatus non deleget
l.à iudice C.de iud.attamen delegare poſſet ſi
de hoc ſit conſuetudo per dictam l. cum præ-
tor §.1.quam tenendam menti dicit,quia non
eſt alibi in toto corpore iuris,& Ang.refert,&
ſequitur Felin. in c. ſuper quæſtionum col. fi.
verſ.

36 verſ.6.fallit de offi.delega.& in ſpecie, † quod ex conſuetudine acquiratur ius inferioribus apponēdi ſimiles clauſulas in reſcriptis tenet Narta in dicta clem. ſæpe in princip. colu.72. verſi.quod ſine dubio eſſet, vbi pro hac adducit,quia etiam id, quod reſeruatur principi in ſignum ſpecialis priuilegij per conſuetudinē multiplicis commiſſionis tranſit in generale mandatum c. quod ad tranſlationem de offi. lega.addo Cæpol. conſi. criminali. 17. nu.47. quem ad hoc propoſitum refert & ſequitur Neuiza.conſi.83.ſub num. 5. ver. tamen ſecus eſt quando aliter ſe habet conſuetudo &c. & quatenus diceretur huiuſmodi conſuetudinem non potuiſſe induci per vaſſallos,ſeu ſeu datarios & illam non valere,ex his quæ tradit Bart. in conſi. 136. incip. Capitaneus circa finem,quem refert,& ſequitur Craue.conſ.134. num. 25. dicentes, quod conſuetudo non valet,quando eſt inducta ſuper eo, ſuper quo inducentes conſuetudinem expreſſe ſtatuere non poſſunt, de quo nunc non diſputo, attamen talis conſuetudo ſaltem excuſaret à delicto,& à pœna, † quia conſuetudo etiam iniuſta, & inualida excuſat a pœna glo. in c. deni-
37 que in verbo conſuetudine 4 diſtinctio. quæ dicit nota. argum. quod conſuetudo excuſat in delictis,& in c. cum venerabilis vbi Abba. & cæteri docto. norant de conſuetud. multos refert Iaſ.in l.de quibus col. 2. ff. de leg. Alex. conſi.240.nu.7.lib.6.in conſi.172. num. 6.lib. 2.& conſi.39.nu.2.lib.3.vbi,quod conſuetudo excuſat notarios,& alios ſcribentes pœna falſi, quem cum multis alijs refert Catella. cotta memorali incip.conſuetudo facit licitum, accedat quod Domin. Alfonſus non abſolute commiſit cauſam cognoſcendam ſummariè, ſimpliciter,& de plano, ſed cum clauſula reſtrictiua,quatenus iuris fuerit,vt patet, ex illis verbis,procedat prout iuris fuerit, ſummarie &c. quæ immediate appoſita ante dictam clauſulam declarant eam, nam præcedentia declarant ſequentia.l.ſi ſeruus plurium. §.fi.ff. de leg. 1.cum ſimilibus, & ſic dum committit prætori Degi qđ cognoſcat ſummarie &c. intelligitur ſcilicet ſi de iure communi vel ſtatutorum loci,ita ſit cognoſcendum,& iudicandum,& hæc interpretatio vltra quod eſt vera, & ex mente reſcribentis, multo magis debet recipi cum per eam euitetur delictum,vbi aliquod conſideraretur ex huiuſmodi reſcribendi modo, ex quibus omnibus concluditur D. Alfonſum eſſe pariter ab huiuſmodi imputatione abſoluendum.

Venio ad ſecundam partem huius vltimi capitis,circa quam paucis agendo, dico non probari Dom. Alfonſum feciſſe gratiam ſeu reſtitutionem Franciſco ſuardo a banno ei in dicto, vt dicitur ob aſſertum homicidium.
37 † nam gratia per ſcripturam probari debet,& licet ſcriptura non requiratur ad validitatem gratiæ requiritur tamen ad eius probationem ſecundum Bal.in l. humanum ſub nu. 6. verſi. quid erit in gratijs C. de leg. in l. ſi qua per calumniam nu.5.C.de epiſcop. & cleric.& alibi ſæpe, cum multis relatis in additio. ad prædictis locis, & per Abba. & Felin in rubr.de conſtit. Boſſ. in titu. de re ſola clement. princip. numero 54 in caſu noſtro non probatur ſaltem per ſcripturam de aſſerta gratia, quia literæ fidem non faciunt contra Don. ſum maximè cum ab eo fuerint recognitæ, gariuè,vt patet in proceſſu fol.92. a tergo, vbi Dom. Alfonſus viſis ipſis literis ſibi oſtenſis reſpondet , eas eſſe falſas, & falſiſſimas, & ſubſcriptionem non eſſe manum ſuam, vnde cū per eum non agnoſcantur, remanet ſuſpecta arg.§. & quod ſæpe in auth. de trien. & ſemiſſ. ibi , ſed ſubſcriptoris cuiuſpiā forte corrupti, aut cuiuſcunque,quem tex.ſingul.dicit Bal. in l.contractus colum.penult.C. de fid. inſtru. & per Ioan.de Anna.conſi.28.col. 1. quo fit, vt per ſcripturam probata non dicatur. multominus probatur per aſſertos teſtes examinatos per Gulielmum de portis aſſertum delegatum fol. 78. & ſequentibus , nam Antoninus Gandulfus,& Iohannotus Viualdus dicunt ſe neſcire , an Do. Alfonſus fecerit gratiam ſuardo,Antonellus Pera, & Antonellus Gandulfus deponunt per hæc verba, & ſe dice *che il Signor Alfonſoli ha fatto gratia*, ipſe vero Franciſcus Suardus nullam omnino fidem facit, tum quia vnicus,& ſingularis,tum etiam quia infamis ratione homicidij, quod dicit ſe perpetraſſe, & vlterius parte non vocata examinatus,neq; ex eo quod prædicti teſtes dicunt, quod Franciſcus Suardus ſtetit abſens forbannitus à loco planæ, & nunc libere habitat & conuerſatur in loco, poteſt propterea inferri ergo Do. Alfonſus fecit ei gratiam, quia poteſt eſſe quod fuerit bannitus ad tempus , maxime cum ipſi teſtes non deponant,quod fuerit bannitus perpetuo , neque conſtet de aliquo banno. vnde ſuper iſtis teſtibus non eſt vlterius inſiſtendum.Sed dato citra veri præiudicium,quod de huiuſmodi gratia conſtaret, dicitur Domi. Alfonſo competere facultatem indulgendi & faciendi gratias virtute inueſtiturarum conceſſarum anno 1534. & 1562. de quibus in proceſſu , in quibus fit expreſſa mentio de gratijs, nam licet feudatarij non poſſint regulariter facere gratiam ſubditis vt per Sali.in l.cum indulgentiam C. de ſentent. paſſ. per Bal.in l.relegatæ, per illum tex. ff. de pœnis, Iacob. a Santo Georgio in ſua inueſtitura in verbo, princeps in 17. ſpecialitate,& in verbo cum mero mixto imperio colu.2. verſ. ſed an inueſtitus. cum aliis cumulatis Deciſ. Pedemonta.101.nu.1.& ſequen attamen poſſent, vbi ex tenore inueſtituræ id permiſſum appareret, vt inquit Boſſ. in tit. de remediis ex ſola clem.principis num.52. & in caſu noſtro magna eſt vis inueſtiturarum cōceſſarum D. Alfonſo, & anteceſſoribus ſuis. nam per eas fuerunt conceſſæ etiam primæ & vlteriores appellationes in ciuilibus & criminalibus
38 † quæ ſunt etiam de reſeruatis principi, nec veniunt in generali conceſſione meri & mixti imperij & omnimodæ iuriſdōnis : vt dicit Iacob.

le Santo Georgio in dicto verbo, cum mixto imperio colum. 2. in fine. poſt Innoc. per eum relatos: poteſt etiam indulgendi, ſeu faciendi gratias feudatarij ex conſuetudine ſecundum conſi. præallegato 83. nu. 5. vbi idem in ſaluaguardia, quæ ſolum conceditur à ſupremo principe, quia quodammodo dicitur q d regale, vt dicit Ioan. de Platea in l. cum ſæpe colum. 2. verſic. nota ergo. C. de erroga. milit. anno. lib. 12. vbi ait, quod per ſolum principem conceditur ſaluaguardia niſi alij inferiores hoc etiam facerent ex præſcripta conſuetudine. l. 1. & fi. C. de emancip. liber. quia quod ex conceſſione principis fit, poteſt ſimiliter ex conſuetudine & præſcriptione fieri, arg. l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqua. quotid. & æſtiua, cum ſimilibus, & idem de clauſulis ſummariè ſimpliciter, & de plano, quibus etiam inferiores vti poſſunt ex conſuetudine, vt diximus ſupra. at in caſu noſtro Domi. Alfonſus prætendit ex conſuetudine tale ius faciendi gratias ſubditis ſuis ſibi competere: nam probatur anteceſſores ſuos conſueuiſſe ſimiles gratias facere, vt patet ex duabus gratijs productis, quæ ſufficerent ad inducendum conſuetum, quia per binum actum dicitur aliquid eſſe conſuetum ſecundum Bar. in l. mela §. ſed ſi alimenta ff. de alim. & cib. lega. & in l. 1. C. quomodo & quando iudex in l. vnica vbi etiã alij C. quæ ſit long. conſuet. & per canno. in rubr. de conſuet. & in c. fin. eo. tit. per feudiſtas in tit. qui feud. dar. poſſunt, vbi inter alios Præpoſ. col. 9. verſ. quot autem actus requirantur, & in omnem caſum talis conſuetudo excuſaret, vt mox dicebamus, ex ibi allegatis, quib. ad do Hippol. in l. 1. nu. 93. & ſeq. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & in ſua practica. in § quoniam, n. 97. per Brun. conſi. 27. colum. penult. verſic. quarto, Gramm. Deciſ. 50. num. 3. cum multis aliis qui allegari poſſent.

Concludendo itaque in omnibus ſupraſcriptis dico Do. Capitaneum Iuſtitiæ non fuiſſe nec eſſe iudicem competentem in hac cauſa: D. Alfonſum Spinulam indebite, & illegitime inquiſitum, & detentum tamdiu fuiſſe, eundemque pendente iudicio feudis ſuis priuari, & ſpoliari non debuiſſe: deducta & contenta in omnibus capitulis inquiſitionalibus omnino non probari, & ideo ipſum Do. Alfonſum abſoluendum eſſe ab omnibus contentis in hac longa & laborioſa inquiſitione, & à duris carceribus in quibus iam triennio detinetur relaxandum cenſeo, ſalua ſemper dominorũ, qui in hac cauſa iudicaturi ſunt cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſola facti veritate inſpecta operatur, vt agenti poſſeſſorio etiam recuperandæ poſſit opponi exceptio proprietatis vel dominij.*

2 *Rei verbum generale eſt aptum comprehendere petitorium & poſſeſſorium.*

3 *Petitorium & poſſeſſorium ſimul terminandum quando ſuper vtroq; fuerunt iura producta & factæ probationes.*

Nec ſufficit fuiſſe factas proteſtationes pẽdente iudicio.

4 *Cauſa ſtatus quando cum alia concurrit principaliter, vel incidenter prius de illa cognoſci debet & iudicari. & num. 16.*

5 *Connexum id dicitur quod ad alterius determinationem venit.*

6 *Proprietatis & poſſeſſionis cauſa dicuntur vnum continens & connexum.*

Incidens quæſtio quæ dicatur nu. 6. & quando ſuper ea prius pronunciandum nu. 9.

Exceptiones dependentes quæ dicantur & quando ſuper eis iudicandum.

7 *Iuris ordine quando ſuper petitorio & poſſeſſorio pronunciari debeat & quomodo.*

8 *Petitorium prius quàm poſſeſſorium quando terminari debeat.*

10 *Verba geminata & conculcata reſcripti enixam & latiſſimam mentem reſcribentis oſtendunt.*

Verbum (quouis modo) extendit diſpoſitionem.

11 *Delegatus quando ſuper petitorio & poſſeſſorio ſimul poſſit cognoſcere.*

12 *Interpretatio ita facienda vt euitetur correctio ſeu contrarietas.*

13 *Clauſula in fine appoſita ad omnia præcedentia referri debet.*

14 *Cauſæ cognitio cui commiſſa eſt, eidem commiſſa quoq; cenſetur diffinitio.*

15 *Clauſula damus vobis eandem poteſtatem & vices noſtras quid operetur.*

17 *Inſtrumenta quando rem liquidam & notoriam faciant.*

18 *Agens vt filius legitimatus alicuius debet probare ſe filium illius & vt e legitimatum.*

19 *Exceptio proprietatis & dominij admittitur contra agentem remedio l. fi. C. de edic. diui Adr. toll. quando eius probatio offertur incontinenti.*

Amplia etiam quòd agatur de bonis feudalibus & opponens eſt in poſſeſſione; & ſi agatur de fortalitijs vt num. 27.

20 *Inſtrumenta dicuntur probatio probata & manifeſta & rem liquidam & notoriam facere.*

Notorium conſtituit ex inſtrumenti productione quando intelligatur. & nu. 41.

21 *Probatio quando incontinenti offerri dicatur & ibi quod iudicis arbitrio relinquatur, & quando ac quomodo id iudex arbitrari debeat.*

22 *Exceptio quæ dicatur requirere altiorem indaginem.*

23 *Statutum prohibens exceptionẽ nullitatis opponi contra inſtrumentum de qua exceptione intelligatur.*

24 *Exceptio quotieſcunq; reijcitur non cenſetur reiecta exceptio ex eodem fonte ex eadem cauſa & ex eodem inſtrumento reſultans.*

25 *Legitimus contradictor ad impediendam miſſionem ex l. fi. C. de edict. diui. Adr. quando quis dicatur.*

26 *Poſſidere ſine vitio is dr̃ q poſſeſſionẽ vacantẽ accepit.*

Vel quando ex licentia teſtatoris tacita vel expreſſa poteſt propria authoritate poſſeſſionẽ apprehendere.

28 *Spoliatus ante omnia reſtitui debet nec; vlla admittitur exceptio quod fallit vt nu. 42. & 45.*

29 *Interdicto recuperãdæ agẽs quid neceſſario hẽat ꝓbare.*

30 *Poſſeſſio per alium puta procuratorem ſine mandato nobis non acquiritur.*

Nec prodeſt ratificatio ſubſequuta niſi fuerit facta tẽpore habili.

31 *Procurator non eſt idoneus teſtis in cauſa.*

Notarius

32 *Notarius non eſt idoneus teſtis ſuper his de quibus fuit rogatus.*
33 *Teſtis idoneus non eſt quis ſuper eo ex quo laus vel vituperium ei aſcribi poteſt.*
34 *Teſtis omnino idoneus non eſt pauper, & vilis perſona.*
35 *Teſtis idoneus non eſt inimicus etiam ſi is contra quem deponit dederit cauſam inimicitiæ.*
36 *Teſtis ob nimiam affectionem ad alteram partem non dicitur omni exceptione maior.*
37 *Teſtis ſuper apprehēſione poſſeſſionis dēt reddere cauſā ſcientiæ per actum ex quo inducetur apprehenſio.*
38 *Poſſeſſio non probatur per recognitiones neque ſolutiones penſionum ſaltem quoad tertium.*
39 *Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua quomō magis credatur quàm deponentibus ſuper negatiua.*
40 *Reintegrandæ remedio agens non obtinet ſi non probat ſe poſſediſſe.*
41 *Notorium inducunt acta etiam ante concluſum in cā.*
42 *Interdicto recuperandæ agenti obſtat notorius defectus proprietatis.*
43 *Iudex in remedio reintegrandæ quādo notorie cōſtat de defectu proprietatis dēt ēt ſuper petitorio pnūciare.*
44 *Exceptiones proprietatis quòd non admittantur in remedio recuperandæ non ſufficit contradictio, ſed ſi admittantur neceſſaria eſt appellatio.*
45 *Exceptio incapacitatis ſeu inhabilitatis obſtat agenti recuperandæ.*
46 *Poſſeſſione amiſſam incontinenti recuperare licet, & quā dicatur incontinenti. & q̄ ēt lite pendente poſſit.*
47 *Poſſeſſionem ciuilem retinens poteſt recuperare naturalem amiſſam propria auctoritate.*
48 *Poſſeſſionem recuperare de facto poteſt qui copiam iudicis non habet.*
49 *Spoliatio pbatur ex apparētia antiquioris poſſeſſionis.*
50 *Poſſeſſio antiquior præfertur.*

CONSILIVM LXVII.

SEnectus, ſui natura morboſa: præſertim ſi ei podagra admixta ſit, officij Publici mihi iniūcti grauitas, ſubiectæ materiæ latiſſimus campus, rerū dubiarum difficilis ſolutio, me vrgebant, vt prouinciam rebus dubijs propoſitis reſpondendi non aſſumerem, ſed coactus iuſſibus (non dicam precibus) Illuſtr. Marchionis Sancti Martini (cui parere, & volo, & debeo) qui dubijs excitatis reſpondere iuſſit, nō potui à reſponſione mihi iniuncta abſtinere.

Viſa igitur ſpecie facti controuerſiæ vertentis coram Excelſo Senatu Mediolanenſi inter Illuſtrem Dom. Alexandrum filium legitimatum & hæredem ex teſtamento quondam Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Cardinalis Corrigieſis agentem, ac ſuper Illuſtres Dominos Gibertum, Camillum, & Fabriciū fratres Comites Corrigiæ conuentos, agnatos pximiores præfati Reuerendiſſi. Cardinalis, vna Cum reſcripto delegatorio Maieſtatis Cæſareæ, & eiuſdem Maieſtatis Priuilegio legitimationis de ipſo Alexandro factæ, & demum motiuis ſubtiliſſimè excitatis per Illuſt. D. Senatorem Portum, de pluribus quæritur.

Et primo, An Illuſtriſſimus Senatus [illegible]reus in hac cauſa delegatus debeat cau[illegible] petitorij, quam poſſeſſorij vnica ſent[illegible]tia finire. & concluſiuè loquendo, cum cauſæ p[illegible] dictæ apud prudentiſſimos iudices, quibus nihil in iure dubitabile, oīaq; iura ſunt aperta, tractentur. Inuocato Dei Opt. Max. auxilio, reſpondeo, vtranq; cauſam poſſeſſorij, & petitorij debere vnica ſententia difiniri, fundamentis & argumentis infraſcriptis, quorum primum eſt huiuſmodi.

1 † Quando cognitio & deciſio aliquarum cauſarum commiſſa legitur cum clauſula ſola facti veritate inſpecta: talis clauſula operatur, quod agenti poſſeſſorio etiam recuperandæ opponi poſſit exceptio dominij vel proprietatis, aut alia concernens petitorium, cuius probatio offertur incontinenti, ita nominatim ſcribit Dec. conſi. 449. nu. 12. poſt Bald. Rom. Butr. & Alex.. locis citatis, quem refert & ſequitur Rube. Alex. conſ. 4. nu. 12. Neuiza. conſ. 80. nu. 39. & ſeq. & conſ. 97. num. 13. poſt alios citatos. Crauc. conſ. 299. num. 8. verſ. reſpondetur, Gram. deciſ. 15. nu. 4. & ibi in prin. dicit, ꝙ ſuper vtroq; & poſſeſſorio & petitorio poteſt pronuntiari virtute clauſulæ ius & iuſtitiam miniſtrari, ex Bal. quem refert in l. incerti. C. de interd. nec nō Cald. & Feli. in locis ibi relatis, Georg. Nat. in repet. cle. ſæpe. §. non fit tamen, addens Io. And. & alios ibi citatos: plures ad hoc cumulat Burſat. conſ. 27. nu. 3. & 13. poſt alios per eum relatos. ex quibus patet iſtam eſſe communem concluſionem. faciūt quæ de dicta clauſula congerit Rolā Val. cōſil. 53. nu. 14. & ſequentib. vol. 2. Marāt. de ord. iud. diſtinc. 9. nu. 32. & ſequ. & in l. is poteſt nu. 198. & trib. ſeq. ff. de acq. hæred. quæ etiam locum habent ſi dictum ſit, ſola rei veritate in-
2 ſpecta, quoniam † rei verbum generale eſt, pinde habile petitorium & poſſeſſorium continere l. 1. in fin. ff. de reb. cred. l. rei appellatione la 2. ff. de verb. ſignifi. c. cum ad ſedem vbi Bal. Imol. & docto. de reſtit. ſpolia. Menoch. in pludi. tract. recuperan. poſſeſ. nu. 12. poſt alios p eum relatos, & multo magis prædicta procedere dicuntur quādo vltra dictam clauſulam eſſet commiſſa cognitio, & deciſio cauſarum tam ſuper petitorio quam poſſeſſorio, argumento auth. multo magis. C. de epiſc. & cleri. At in caſu noſtro eſt commiſſa cognitio prædictarum cauſarum petitorij & poſſeſſorij cū prædicta clauſula, vt ex lectura reſcripti delegationis legitur. ergo utrunque remedium eſt decidendum.

Secundo prædicta cōcluſio ſ. quod debeat Illuſt. Senatus iudicare ſuper exceptione inualiditatis legitimationis & alijs concernētib. petitorium & poſſeſſorium ſimul, comproba-
3 tur ſequenti haud fragili argumento. † Quando ſuper petitorio & poſſeſſorio in precibus ſeu libello narratis, aut aliter etiam in modū exceptionis propoſitis ambæ partes deduxerunt & pduxerunt iura petitoriū & poſſeſſorium concernentia, feceruntq; ſuper vtroq; probationes: tunc ſuper petitorio & poſſeſſorio

eſt

mo dum dicit, quod cum Cæſarea Maieſtas
Senatui, ſeruatis de iure communi ſeruandis,
cauſam ſeu cauſas tam in poſſeſſorio, quã in
petitorio debito iuris ordine audiendas & de
cidendas delegauerit, debitusq; iuris ordo po
ſtulet, vt prius poſſeſſoriũ quam petitorium
diffiniatur l. ordinarij C. de rei vend. cum ſimi
libus. ergo poſſeſſoriũ prius terminandũ eſſe.
Quia reſpondetur quod cum Imperator cõ
mittat cãm & cauſas tã ſuper poſſeſſorio, quã
petitorio cognoſcendas. & terminãdas illa
verba (ſeruatis de iure cõi ſeruandis) & illa de
bito iuris ordine) nõ tã referẽda ſunt ad cauſã
poſſeſſorii, ſed etiã ad cauſam petitorij quia
cum vtrunque reſpiciant, vtrunque pariter
determinare debent vulga. l. iam hoc iure. ff.
de vulg. & pupill. perinde ac ſi dictum fuiſſet,
cognoſcatis tam ſuper poſſeſſorio quam pe-
titorio & in vtroq; remedio procedatis & iu
dicetis ſeruatis ſeruandis, & debito iuris ordi-
7 ne. Secundo Reſpondetur, † quod cum etiã
debitus iuris ordo poſtulet, vt quãdo cã con-
miſſa eſt cognoſcenda & terminanda cũ clau
ſula ſola facti veritate inſpecta tũc de vtraq;
iudicandum eſt, iuribus in primo argumento
adductis, & quando de vtroque ex actis con-
ſtet, vtrũque eadẽ ſentẽtia terminetur, ſubor-
dinatè tamen, vt prius in ordine ſcripturæ ꝓ-
nuntietur ſuper poſſeſſorio, deinde ſuper peti
torio ſed in exequendo præualeat ſententia
ſuper petitorio c. cum dilectus vbi Abba. &
alij tradunt extra de cau. poſ. & proprie. cum
aliis allegatis ſupra in ſecundo argumẽto, qui
bus additur idem Abb. in c. paſtoralis col. x. in
fine, verſ. ad tertium qualis debeat eſſe exitus,
eodem titulo Socin. conſi. 98. num. 3. lib. 4. vbi
dicit, quod licet iudex pronunciaret prius ſu-
per petitorio, nihilominus ſententia teneret
poſt Specul. Io. Calder. Anto. de Butr. & Bar.
ibi relatos, ergo non aduerſantur dicta verba,
8 † quinimo fortius ſi de petitorio ex actis lique
at: & illud, ſit tale quod abſorbeat poſſeſſoriũ,
tunc etiam debitus iuris ordo poſtulat, vt pri-
us petitorium diffiniatur quã poſſeſſorium, te
ſte Bal. in d. l. ordinarii col. fin. verſ. quæro an
iſta iudicia C. de rei vendica. vbi ait, quod quã
do petitorium eſt tale, quod abſorbet poſſeſ-
ſorium tunc procedendum eſt in petitorio tã
quã maiori & præiudiciali, quia ſemper ĩquit
de præiudiciali eſt prius cognoſcendum, & i-
ſtud procedere vult Bal. etiam in poſſeſſorio
ſummario quale eſt remedium ex l. fin. C. de
edict. Diui. Adria. tollen. ſi offeruntur paratæ
probationes in petitorio, & ĩ poſſeſſorio ple
nario ſeu ordinario, etiam quod non ſint pa-
9 ratæ probationes, † quia inquit ſemper ex or-
dine quæſtio præiudicialis debet præferri. l. ſi
quis libertatem ff. de pet. hæred. idem Bald. in
cap. penul. col. 2. in princip. extra de ord. cog.
vbi ait, quod ſemper de incidenti ſi eſt præiu-
diciale & proponatur obiectiuè eſt prius co-
gno ſcendum & interloquendum, & Bald. re-
fert & ſequitur Neuiz. d. conſi. 80. nu. 36. & ſe-
quen. vbi pluribus authoritatibus id compro-
bat et dicit præſertim procedere quando iu-
dex cognoſcit & decidit ſine figura iudicii &
ſola facti veritate inſpecta: tunc enim ſi plene
eſt cognitum ſuper incidẽti, etiam de eo pro
nunciari poteſt quinimo inquit circumſcrip
ta dicta clauſula quilibet iudex iudicare debet
de re de qua cognouit l. de qua re ff. de iud. idẽ
Neuiza. conſi. 97. nu. 7. vbi dicitur quod quan
do eſt plene cognitum tunc debet ſuper vtro
que pronunciare ſaltem ſubordinatè: quia of
ficium boni prætoris eſt veritatem nõ dimit-
tere indiſcuſſam, itaque illa verba debito iu-
ris ordine tam de ordine anterioritatis cauſæ
petitorii ad cauſam poſſeſſorij referri debẽt,
quàm econtra, ſi de petitorio ſit plene cogni
tum & de eo conſtet ex actis prout in caſu no
ſtro. Et ſic retorquentur dicta verba, quæ con
tra ſe fundantem in eis interpretãda ſunt vul-
gata l. veteribus ff. de pactis, & hæc interpreta
tio maxime ſuadetur ex eodem reſcripto, dũ
vt ſupra dictum eſt cõmittitur cauſa cognoſ-
cenda & terminanda ſuper vtroque cum om
nibus ſuis circunſtantijs annexis, connexis, in
cidentibus, emergentibus, & inde quouis mo-
do depẽdentibus tàm in poſſeſſorio quam in
petitorio, quæ verba, adeo ampla & prægnan
tia ſunt, vt negari, non poſſit quin ſuper exce-
ptionibus incidentibus, aut emergẽtibus quo
modocunque & qualitercũque incidant, vel
emergãt poſſit cognoſci & diffiniri, maximè
ſi de eis incidentibus & emergentibus ſit ple-
10 ne cognitum † illa enim verba ita inculcata
oſtendunt latiſſimam & enixam volũtatem
reſcribentis argumento l. Baliſta. ff. ad Trebe.
glo. in c. ex eo, in verbo, vt omnia & ſingula
de electio. in 6. & eo magis oſtenditur ex ver
bo illo vniuerſali, quouis modo, quod multũ
extendit diſpoſitionem gl. in l. cum pœna in
glo. 2. ibi quocunque modo. ff. de arbitr. cum
infinitis cumulatis per Tiraq. de retract. con-
11 ſangui. §. 1. gl. 7. n. 21. & plurib. ſeq. nam † quan
do reſcriptum delegatorium eſt generale &
ex verbis amplis & prægnantibus videtur cõ-
ceſſa facultas procedendi ſuper poſſeſſorio
& ſuper petitorio, tunc delegatus poteſt ad li
bitum procedere ſuper vtroque. Ita Menoch.
de recuperan. poſſeſ. remed. 15. nu. 369. poſt
Franciſcum Marc. quem refert quæſt. 67. Et
multo magis id poteſt fieri & debet virtute di
ctæ clauſulæ quæ ſubſequitur, ſola rei verita-
te inſpecta, vt ſupra in primo fundamento di
ximus, quæ potius appoſita cenſentur ad au-
gendam & ampliandam diſpoſitionẽ & mẽ-
tem reſcribentis, non autem ad limitandam
aut corrigendam vt euitentur inconuenien-
12 tia conſiderata, in motiuis † nam interpreta-
tio ita fieri debet vt euitetur correctio ſeu cõ-
trarietas aut derogatio, vt in prima conſt. C.
§. quibus, & no. in l. ſcripturæ. C. de fid. inſtr. in
c. imputari, extra eo. tit. l. vbi repugnantia,
vbi Doct. ff. de reg. iur. imo cum clauſula illa,
debito iuris ordine, legatur appoſita imme-
diatè poſt illa verba, cũ dependentibus emer
gentibus annexis & cõnexis, intelligẽda ſunt
de ordine cognoſcendi circa incidẽtia, emer
gentia, annexa, & cõnexa quæſtioni ſeu facto

gentia,annexa, etiam connexa quæſtioni ſeu
facto principali, videlicet an prius de incidē-
ti vel emergenti et connexo cognoſcendum
ſit:ſed debitus iuris ordo poſtulat vt ſuper in-
cidenti,quãdo eſt præiudiciale,cognoſcendū
prius,& pronũciandum ſit, vt diximus ſupra
ex Bal.Neuiza.Menochio & alijs ergo &c.
Nec obſtat,quod dicta clauſula videatur tantū
appoſita cognitioni,non autem diffinitioni,
dum dicitur procedendo &c.ſola rei veritate
inſpecta,& quod prima pars reſcripti cõmit-
tat cauſam diffiniendam ſeruato iuris ordine
quæ tendunt ad diuerſos effectus, & nihil cõ-
mune habeat forma procedendi in cauſa, cū
forma determinandæ cauſæ,vt per Bal.in l.q
procuratorem,ver.& faciunt, de procura. &
Soc.conſi.195.col.2.lib.2. addo tradita p Bar.
in l.ſed ſi lege.§.1.ff.locati,vbi dicit,quod po-
teſtas habens arbitrium in diffiniendo, non
põt prorogare terminum,quia talis proroga
tio reſpicit proceſſum;vnde cū ſint diuerſa, &
diuerſos effectus reſpiciãt, vr quod dicta clau
ſula nõ debeat operari circa formã determi-
nandæ cauſæ.Quoniã reſpõdetur, quod imo
13 dicta † clauſula in fine poſita ad omnia præ-
cedentia referri debet,& ideo reſpicit, tã for-
mã in terminãdo,quàm in procedēdo, & co-
gnoſcendo,neq; eſt ratio cur magis reſtringa
tur ad vnum, quam ad aliud, iuxta tradita p
Bar.in l.talis ſcriptura.ff.de leg. primo. & in l.
fi.ff.de reb.dub.idem Bart.& cæteri in l. ſi ijdē
cum eodem.ff.de iuriſdi.omn.iud. per Ab. in
c.ſedes,de reſcript.eo maxime, quia ſi dicere
mus iudicem virtute dictæ clauſulæ poſſe co-
gnoſcere ſuper petitorio, ſed non diffinire,
vtiq; diuideretur continentia cauſæ,ↄtra l.nul
li C.de iu.& quod iudex de qua re cognouit,
de ea pronunciare nõ poſſet,contra l. de qua
re ff.de re iud.c.cum ſuper,de cauſ. poſſeſ. &
propriet.ita in ſpecie ſentit Natta. in clem.
ſæpe in §.non ſic tamen, col.25.ver.eſt etiã ad
uertendum,an dicta clauſula apponaꝛ cogni-
tioni,extra de verb.ſig.nã ſi delegatur cogni
tio cauſæ,cū clauſula ſola facti veritate inſpe
cta, eidē cēſetur quoq; delegata diffinitio cū
eadē qualitate,argumento tradito.per Bar. in
l.a Diuo Pio,n.11.& ſeq.ff.de re iu.Fel.in c.ſu
per quæſtionū nu.3.in fi.de offi.dele.& in c.in
præſentia nu.20.in fi.de proba.vbi concludit,
14 cõiter teneri,† quod ſi alicui ſit commiſſa au
dientia,ſeu cognitio alicuius cauſæ, cenſetur
etiam commiſſa deciſio,per tex.in l. 1.C.ſi ↄ
ius.&c.& in d.l.de qua re ff.de iu.& hoc maxi-
me procedit in delegato Principis, vt p Me-
noch.de arb.iudi.quæſt.37.lib.1.num.37. poſt
Bald.Ioann.And.Butr.Alexan. & alios ibi re-
latos,ſubdens ibi rationem,quia delegatio a
Principe facta fauorabilis eſt, & ob id latam
interpretationem recipit, concludens pro-
pterea,quod conceſſo arbitrio iudici delega-
to in procedendo,cenſetur quoque conceſſū
arbitrium in diffiniendo,& habens arbitrium
in principali,illud quoque habet in dependē
ribus,& connexis,vt per eundem Menoch.d.
libr.1.quæſt.45.n.13.& 14.Et hæc ſine difficul-
tate ꝑcedūt ĩ caſu noſtro,attēta ēt dicta clau-
15 ſula ſequēti† damus.n.vobis eandē plenã po-
teſtatē &c. ac vices noſtras &c. quæ clauſula
operatur, vt Excellentiſſimus Senatus in co-
gnitione prædicta cauſarum id poſſit, quod
Imperator poſſet ex notatis per Bar.Bal.An-
gel.Salicet.Alc.& Moder.in l.ſi ꝓcurator. C.
de procura.& qui cõmittit vices ſuas ſimpli-
citer,videtur commiſiſſe in totum,gl.in c. ve
nerabili,in verbo,vices ſuas,& in ca. ſup quæ-
ſtionū in §.ſi vero,in verbo,vices ſuas, & vbi-
que Ab.not.de offic. deleg quod maxime ꝓ-
cedit,propter illa verba, plenam poteſtatem
plena enim dicitur,cui nihil addi poteſt, Cal.
in c.licet de vitanda in princ. de electio. cum
alijs adductis per Tiraq.de retract.conuentio.
§.11.num.40.& in repet.l.ſi vnquam in gl.vlt.
nume.10.& ideo abſolutam poteſtatē oſten-
dunt prædicta verba,ex traditis per Barto.in l.
creditor §.Lucius per illum text.ff.manda.cū
aliis relatis per Menoch.de caſib.arbitra.libr.
1.quæſtio.7.num.62.vbi & nu.64.dicit, quod
ſi Princeps alteri vices ſuas mandet, videtur
illi data facultas faciēdi ea,quæ ipſe Princeps
poſſet,& id ſaltem non negat ibi,quin hoc ca-
ſu intelligatur facta cõmiſſio æquitate, & ra-
tione naturali ſeruata,ſed ſpreta illa ſtricta iu
ris cõmunis ſolemnitate. at Imperator poſſet
cognoſcere,& iudicare de vtraq; cauſa, ergo
idem poteſt Senatus. Præterea cum tex. ſit in
iure clarus,quod quãdo exceptio inualidæ le-
gitimationis opponitur alicui petitioni con-
cernēti petitorium ſeu poſſeſſorium,tunc re-
gulariter debet de tali exceptione illegitima-
tionis prius cognoſci,quam de cauſa princi-
pali iuribus ſupra in tertio fundamento alle-
gatis,ſequiꝛ,quod in caſu noſtro de exceptio
ne inualiditatis dictæ legitimatiõis priuſquã
16 de poſſeſſorio iudicandū ſit.† & prædicta ꝓ-
cedunt regulariter,etiã ſi cauſa ſtatus require
ret altiorem facti indaginem,niſi quæſtio ſta-
tus opponereꝛ ↄtra pupillum, qa tunc benefi-
cio Carboniani edicti differret ĩ tēpus puber
tatis,toto titulo de Carb.edicto.ff.& C.Cal.in
d.l.1.nu.1.in fine C.de ord.iud.vbi dicit, quæ-
ſtionem ſtatus differri, vbi mouetur contro-
uerſia de ſtatu pupilli, ſecus ſi de ſtatu maio-
ris;quia tunc nõ differtur quæſtio ſtatus.& cū
eo tranſeunt ibi Salic.& Paul.de Caſtro.colu.
2.verſic.aut mouetur,nec non Bar.ibi, dicen-
tes,quod,quando mouetur quæſtio ſtatus de
functi ipſi pupillo, tūc illa quæſtio nõ differꝛ,
vt in l.liber.C.de petitio.hæred.qa qđ differatꝛ
cã ſtatus fuit ĩtroductū fauore pupilli, & ſi pu
pillo expediat etiã nõ differꝛ,ſed tantū differꝛ
ſi expediat,vt declarant ibi omnes Doctores.
Vnde in caſu noſtro cū agaꝛ de cã ſtatus ma-
ioris,differenda nõ eſt quæſtio in aliud tēpus.
Et ex ſupraſcriptis fundamētis, præſertim vl-
timo apparet,nõ rectè loquutū fuiſſe Ruin.d.
cõſ.87.in fi.vol.3.& Bal.per eum allegatus in
d.l.eā ꝓponas C.de reb.cred.nõ ꝓbat allega-
ta p Rui.imo ↄtrium, dum dicit, quod de iure
probando bene poteſt fieri cõpromiſſum,qa
cauſa eſt mixta cum facto, ſed de iure qđ ap-
paret

paret per aperturam librorum non poteſt cō
promitti, tanquam ſit iuris quod ſemper eſt
certū Bal.in l.ancillæ in tertio nota. C.de ſur.
quem refert & ſequitur Natta. conſi.502. nu.
10.facit quod ſcribit iure cōſultus in l. ordine
ff.ad Municipa.quod quæſtio facti eſt in pote
ſtate iudicātiū, iuris aūt authoritas non. At in
caſu nr̄o per aperturā librorū certū eſt an di-
cta legitimatio attēta eius forma ſit valida,
vel inualida ī totum, vel in parte; ergo ſumus
in caſu iuris certi, quod, & cōprobat, quia illa
iuris quæſtio dicitur de indubitabili, quando
de ea extat communis concluſio, Neuiza. in
ſilua nupt.in verbo, quomodo iudicandum,
nu.24.& ſeq.pro quo facit tex.in l.1.ff.de offi.
quæſto. in l.cum quædā.§.qđ dicit 2. ff. de ac-
qui.hære.cū ſimilib.cumulatis in glo.in verb.
pōt. At in caſu noſtro eſt cōmunis opinio p̄di
ctā legitimationē ex rationibus adducēdis nō
valere, vt infra ꝓbabimus, ergo nō reqrit altio-
rē iuris indaginem, nec eſt dubium de iure.

Nec in cōtrarium mouere debet, quod in
motiuis dicitur, ſufficere domino Alexādro
produxiſſe inſtrumenta legitimationis, & te-
ſtamenti præfati Cardinalis, ex notatis p Bal.
in l.intereſt. in vltimo notabili, C.de ſolut. &
Dec.conſi.36. tanquā prædicta inſtrumenta
17 faciant rem liquidā, & notoriā † quia prædi-
cta nō procedūt, ſi dicta inſtrumenta aliquas
in contrarium patiantur exceptiones, aut op
poſitiones, quoniam tunc non faciunt rem li-
quidam & notoriā, præſertim ſi opponantur
exceptiones concernentes ſubſtantiam & va
liditatem inſtrumētorum, vt ꝓbauimus deci.
Pedem.139.nu.7.& 8.poſt Bar. Imol. Butr. So
ci.Dec.& Rui.locis citatis, quibus addo Dec.
conſi.474.nu.3. At in caſu noſtro opponūtur
exceptiones concernentes ſubſtantiam, & va
liditatem legitimationis productæ, vt infra
demonſtrabimus. ergo de validitate dictæ le-
gitimationis iudicandum eſt. Et ſi dicatur do
minum Alexandrum edocturum de validita
te dictæ legitimationis in iudicio petitorio;
Reſpondeo multis modis. Primo non legi in
actis dominum Alexandrum, ſeu eius procu
ratorem id allegaſſe, quo fit, vt non poſſit a iu
dice ſuppleri, cū ſit facti ex notatis C. vt quæ
deſunt a duo.par.iud. ſupl. debent enim iudi-
ces ex his, quæ fide geſtorum probantur, non
ex extrinſecis iudicare l.illicitas.§. veritas. ff.d
off. præſid. cum ſimilib. cumulatis deci. Pedē.
1.nu.39.& multis ſequ. Secundo reſpondetur
18 † quod cum dominus Alexander in hoc iudi
cio agat tamquam præfati domini Cardina-
lis filius legitimatus, debet probare ſe fuiſ-
ſe filium, ac rite, & rectè legitimatum, Alexā.
conſi.60.col.5. verſi. venio ad ſecūdum vol.
3.quē refert & ſeqtur Rol.a Valle cōſi.100.n.
21.& plurib.ſeq. volu.2.poſt plures alios locis
deſcriptis, argumēnto no. in l.4.§. cōdemna-
tum ff.de re iud.l.quoties.ff. qui ſatiſda. cogā.
& vbique Barto. & Docto. bonus text. in l.2.
§. primo ff quemadmo.teſtamen.aperia.l.nō
putauit §.non quæuis ff.de bon.poſ. ꝯ tab. gl.
in l.nō diſtinguemus, in verbo, cōpromiſſum
ff.de recept. arbit. Enchiridiō Bart.in verbis
eſſe, indebite eſſe, nō de iure, & eſſe inualidū,
& in uerbis facere inſufficienter facere, inde-
bite facere, inepte, & facere illegitimè: his de
ſeruiunt, quæ ſcribit Rol.a Valle.cōſ.48.col.
fi.ver.imo plus voluit lib.4. vbi poſt Doct. ibi
citatos cōcludit, qđ ſi filia patris hæres petat
ſe mitti in poſſ. bon. paternorū agnato oppo
nēte & offerente ſe paratū probare inconti-
nēti bona eſſe feudalia, & replicet ſe eſſe habi
litatā ad feuda, vt demonſtrabit in petitorio,
nō eſt audienda, ſic dicēdū videt in caſu nr̄o,
qđ audiendus nō ſit Dominus Alexāder, ſi di
cat ſe paratū ꝓbare ī alio iudicio requiſita ad
validitatem legitimationis, cū, vt ſupra dixi-
mus, iudicandum ſit ſuper actis, nō ſuper ex-
trinſecis, præſertim futuris, quorū nō eſt de-
terminata cognitio, hētq; ſe ad eſſe, & nō eſſe.

Tertio reſpondeo, quod cum cauſa legiti-
mationis ſit cauſa ſtatus, vt ſupra ꝓbauimus ī
tertio argumento: ideo de ea prius cognoſcē
dum, & iudicandum, nec expectat aliud iudi-
cium, & id præſertim locū habet in caſu no-
ſtro, in quo Imperator mandauit incidentia
emergentia, & cōnexa cognoſci, & termina
ri. Concludo igitur ex ſupra allegatis iuribus
& fundamentis cauſas poſſeſſorij, & petitorij
eſſe vnica ſententia diffiniendas.

Prædicta autem concluſio præcipue locū
habet in remedijs intentatis, ēt circunſcripta
clauſula, ſola facti veritate inſpecta, & alijs in
reſcripto Cæſareo deſcriptis, & primo in in-
terdicto adipiſcendæ ex beneficio l.fin. C. de
19 edict. Diui Adri. tollen. † in quo admittit̄ ex-
ceptio proprietatis, & dominij, quādo oppo
nens ſe incontinēti probaturū offert, iuribus
ſupra in ſecundo argumen. allegatis, qbus ad
do tradita per doctores ferè omnes in d.l.fin.
C.de edict. Diui Adria. tollen. & per gl. & Do
cto, in l.2.cod.tit. Ripa in l.1.nu.12.ff. quorum
bonorum, vbi poſt plures, quos refert, atteſta
tur hanc eſſe communem opinionem, Deci.
conſ.84.col.2.verſi. præterea tale ſtatutū poſt
Bal.quē refert in rub.de cauſ.poſ. & propriet.
ſequitur Sappia.in repet.d.l.fin.num.20. cum
pluribus per nos adductis deci. Pedemon. 26.
in princip. & ſi agatur de bonis feudalibus a-
gnati ſunt legitimi contradictores in hoc re-
medio ad impediendam miſſionem, quādo
incontinenti ſe offerunt probaturos, vt per
Iſer. Præpoſit. & Alua.in c.1.§. inter filiam, ſi
de feudo fuerit contro.int.domi. & agna. vbi
Affl. expreſsè nu.5.& in terminis Natta.cō
ſi.502.nu.4.idem dicit Zucar.in repet. d.l. fin.
nu.486.vbi allegat Campeg.idem tenētē cōſ.
2.col.3.inter conſ.Bruni. Rol. a Valle conſ.1.
nu.23.& 70.lib.1.vbi hanc dicit eſſe veram cō
cluſionem, & licet in caſu ſuo contrarium te
neat, attamē illud ideo eſt, quia agnati ibi nō
poſſidebant, ſecus quando poſſident, & ſunt
parati probare prout in caſu noſtro, q̄a tunc
ſūt legitimi ꝯdictores, vt infra dicemus, & ī
terminis ēt idē Rollan. firmiſſimè hāc cōclu-
ſionē tenet, ī cōſ.48.n.51.ver.2.fallit & nu.56.
verſic. item & quod ea, poſt Iſer. Alua. Deci.

Brun.Gozad.Ruin.Barto.Rip.Nat.Zuccard.
Duē.& Port.in locis ibi relatis dicens docto-
res ita communiter tenere, & ibi poſt eundē
Zuccard. & Alua. dicit quod imo ſi fœmina
vellet allegare quod forſitan erat habilitata,
vt demonſtrabit in petitorio, quod in ſua al-
legatione nō eſt audienda.faciunt ad præmiſ
ſa quæ dicit Bal.in conſi.244. incip.nō tangē
do ſubſtantiam lib.3.quem refert & ſequitur
Natta.conſi.246.in fi.lib.2.quod agnatus,qui
præuenit in poſsidēdo,debeat in poſſeſsione
deffendi,donec alius de iure ſuo doceat,iudi-
cio ſup hoc legitimè inſtituto,nec debet mo
leſtari in poſſeſsione nedum priuari, niſi aga
tur contra eum petitorio, quod dictum ſatis
conuenit caſui noſtro,fa ciūt,quæ ſcribit Ol-
dra.cōſ.139.ad habendā col.3.verſi.7.eſt, vbi
dicit,qđ cū talis miſsio ex edicto ſit iudicium
poſſeſſorium adipiſcendæ poſſeſſionis, legiti
mas exceptiones admittit quarū exitus faci-
lis eſt,& altiorem indaginem nō exigit,l.3.§.
cāæ & §.duæ.ff.de Carbō.edict. & l. ſi is a quo
ff.vt in poſ.lega.Cor.conſi.232.litera s.lib. 5.
vbi ait quod ſi conſtat, vel incontinenti con-
ſtare poteſt,poſſidētē reſtituēdū eſſe; oppoſi-
ta exceptione.dolo facis petere qđ reſtituturus
es,oblata ꝓbatione incōtinēti,repellēdus
eſt hæres:qa iſtud eſt poſſeſſoriū remediū adi
piſcēdæ in quo millitat hmōi exceptio,ſi cō-
ſtat vel in promptu eſt probatio, ut ī caſu no
ſtro, in promptu eſt ꝓbatio exceptionū op-
poſitarū contra agentē,adeo, vt nō probādū
incontinenti,ſed probatū iā dicat,ergo ſuper
dictis exceptionib.eſt iudicandū,& ex ipſis aſ
ſerta miſſio in poſſeſſionē impediēda. Quod
aūt ꝓbatū dicatur,apparet ex inſtrumentis in
20 actis hinc inde productis † quæ di cūtur ꝓba-
tio ꝓbata,& manifeſta,veritas apparens,rem
liquidā efficere,& notoriā reddere, vt tradūt
Bar.& alij in l.1.num.8.ff.de nou.ope.nuncia.
Dec.in c.licet cauſam,in 13.notab.de ꝓba.&
conſi.36.nu.2.cōſ.423.nu.12.cōſ.488.n.1.cōſ.
682.col.1.Aleia.de præſumpt. reg.3. præſūp.
13.nu.8.& apud nos Deciſ.Pedem.72.n.4. cū
infinitis cumulatis p Tiraq. de retract. cōſāg.
§.1.gl.1.n.20.nā & notoriū cōſtituitur ex ſola
ꝓductione inſtrumenti,vt tradūt Docto.in c.
ſignificauerunt,vbi inter alios Feli. ſub nu.4.
de teſtib.Crauet.conſi.303.ſub nu.6.ver.imo
notoriè dicitur (quod tamen intelligo quo
ad effectum productionis, ſecus quo ad ꝓba-
tionis effectū:quia tunc non probat, niſi pe-
tenti decernatur copia cum termino oppo-
nendi ſecundū Bar.cōiter receptum in extra-
uag.ad reprimendum in verbo,de plano) Vñ
21 Docto. in terminis noſtris † probationē tūc
incontinenti offerri, & exceptionē nō regre-
re altiorem indaginē exemplificāt,quādo in-
ſtrumenta præ manibus habentur, & ſine di-
latione oſtenduntur, nullaq; legitima opponitur
exceptio teſte Bal.in l.2.C.de edict.Diui Adr.
tollen.vbi ēt alij,Ripa.in l.1.n.13.ff.quor.bo-
nor.& in l.4.§.condemnatū n.32.ff. de re iud.
Tiraquel.loco proxime citato, & apud nos
dicta deciſ.26.nume.16.Crauet. diſertè in ter-
minis noſtris dicto conſil.299.nume.6. verſi.
tertio reſpondeo,licet aliqui velint,quod re-
linquatur arbitrio iudicātis, vt per Menoch.
de caſib.arbitra.lib.2.quæſt.20. nume.3. & in
tracta.de recuperan.poſſeſ.remed.primo nu.
230.& ſeq.poſt multos ibi relatos: qui iudex
exiſtimare debet,tunc dici incontinenti, quā
do probatio offertur infra illud tempus, in-
fra quod proceſſus principalis expediretur, ſi
talis exceptio oppoſita nō fuiſſet, vt per Bar.
in d.l.is à quo ff.vt in poſſeſ.leg.& in d.§.con-
demnatum,vbi etiam Ripa,Alexand.poſt Sa
lic.in d.l.2.C.de edict.Diui Adria. tollen. vbi
ait,quod iudex hoc conſiderare debet, an de
exceptione poſſit conſtare infra tempus in-
fra quod habet examinare an hæres ſcriptus
ſit mittendus, vel non in poſſeſſionem, vt p
Ange.in l.ille a quo. §. ſi de teſtamento ff. ad
Trebel.quem refert & ſequitur Alexā. conſil.
22 166.nu.6.& 7.lib.2.dicens † quod exceptio nō
dicitur altiorem indaginem requirere,vbicū-
que liquidari poteſt infra tempus, infra quod
inſtantia debet ſopiri, ita quod iudex infra il-
lud tempus poterit deliberare qualem ſentē
tiam ferre debeat.ſic igitur in caſu noſtro, cū
tempore quo examinandum, & diſcutiendū
eſt, an dominus Alexander aſſertus hæres ſit
mittendus vel ne in poſſeſſionem prædicto-
rum bonorum feudalium, ſimul etiam con-
ſtet liquidiſſime de exceptionibus p ipſos fra-
tres oppoſitis, vt infra demonſtrabitur, ideo
ſuper illis ſimul eſt etiam iudicandum, quia
aptiſſimè dicere poſſunt conuenti, modo cō
ſtat,modo agatur,iuxta d.l.is a quo ff. vt i poſ
ſeſ.lega.imo,vt diximus, iam liquet. nam ex-
ceptiones,quæ aduerſus legitimationem op-
ponuntur,probatione exteriori non indigēt,
ſed ex aſpectu ipſius priuilegij legitimationis
probatæ reſultant; ideo altiorem indaginem
non requirunt, argumento eorum quæ tra-
dit Roma.conſi.42.viſis egregie col.2.vbi ait
23 † quod ſtatutum prohibens exceptionē nul-
litatis opponi aduerſus inſtrumētum vel ſen
tentiam, intelligitur de exceptione velata, &
quæ probatione extrinſeca indiget, non autē
de illa, quæ ex facie ipſius inſtrumenti reſul-
tat,& probatione exteriori nō eget. & his de-
ſeruit quod a doctoribus ſcribitur, ſtatutum
excludens exceptionē nullitatis aduerſus exe
quutionem ſententiæ,nō excludere exceptio
nem nullitatis reſultantem ex lectura actorū,
Afflict.deciſ.283.Neuiza.conſ.41.nu.44.cum
ſimilibus cumulatis deciſ.Pedem.142.nu.44.
& ſeq.quibus addo Nattam conſi.474. nu.35.
& ſequenti,vbi poſt Bar.Bald. & alios per eū
24 citatos concludit † quod quotieſcunque ex-
ceptio reijcitur, nunquam cenſetur re iecta
exceptio quæ deſcēdit ex eodem fonte, ex ea
dem cauſa,vel ex eodem inſtrumento,& loq
tur in exceptionibus oppoſitis aduerſus intē-
tantem remedium adipiſcendæ, vel recuperā
dæ poſſeſſionis.at in caſu noſtro aduerſus in-
ſtrumentum legitimationis multæ exceptio-
nes opponuntur, quæ ex lectura prædictæ
legitimationis reſultant: ergo ſuper di-
ctis

ctis exceptionibus eſt iudicandum, de quibus
infra tractabimus. Ex alio etiam capite legiti
mi contradictores cenſentur dicti fratres ad
impediendam hanc miſſionem, ſiue pronun
25 ciationem de immittendo, † quia multiplicē
titulum oſtendunt ante mortē defuncti quæ-
ſitum, quo caſu dicuntur legitimi cōtradicto
res, ſecundum opinionem Azonis in d. l. fin.
quem refert, & ſequitur Oldra. dicto cōſ. 139.
col. 3. verſi. præterea ſecundū, Guid. Pap. ſing.
789. incip. beneficium l. edicti, verſ. ille eſt le-
gitimus cōtradictor, vbi poſt Cin. quē refert,
dicit, quod ille eſt legitimus cōtradictor, qui
allegat iuſtū titulum etiam diſſimilem teſta
mento, ante mortem defuncti in re ſibi com
petere, quem titulum paratus eſt probare in-
continenti, multo magis ergo ſi iam eſt ꝓba-
tus. Et prædicta maximè procedunt, quando
opponēs eſt in poſſeſsione ſine vitio, qa, tūc
proculdubio talis dicitur legitimus contradi
ctor ad impediendam miſsionem, ſecūdum
Bart. in l. filiā fratribus ff. ad Trebel. vbi Alex.
& alij, & tradunt omnes in d. l. fi. C. de edicto
Diui Adria. tollen. concludentes, quod quan-
do fideicommiſſarius poſsidet ſine uitio, &
eſt paratus incontinenti probare de fideicō-
miſſo, tunc eſt legitimus contradictor, idem
Bart. ī l. fi. C. quor. bono. Oldra. cōſ. 107. n. 10.
dicens gloſas ita cōmuniter tenere. Pariſ. cōſ.
53. nu. 106. & quatuor ſeq. vol. 3. Bero. cōſ. 16.
26 nu. 32. vſq; in fin. vol. 2. † Sine vitio autē poſsi
dere dicitur, quando poſſeſsio eſt vacās, quo
caſu legatarius vel fideicommiſſarius non in
cidit in pœnā l. non dubium. C. de lega. ſecun
dum gl. ibi in d. l. non dubium, vbi etiam Bar.
Angel. Salicet. Paul. de Caſtro. Alex. Iaſ. Cor.
& Iacob. a Sancto Georgio, dicentes iſtā eſſe
communem concluſionem, quam etiam te-
net Alex. in l. Paulus reſpondet ſi certa ff. ad
Trebel. Dec. in d. l. fi. nu. 48. C. de edicto Diui
Adria. tolle. & dicit Bal. in cōſ. 14. li. 2. & Imo.
in d. l. filiā fratribus, quod dicitur poſsidere ſi-
ne vitio dummodo non ceciderit a legato ꝑ
apprehenſionē poſſeſsionis, prout dicitur in
d. l. non dubium, & tunc cadit quando poſſeſ-
ſionem apprehenſam per hæredē occupat ꝓ
pria authoritate, & ſic vitioſa diceretur poſ-
ſeſsio; quia tunc eſſet cum vitio ſpolij, ſi ergo
ante apprehenſam poſſeſsionē per hæredem
reperiantur poſsidere, dicuntur poſsidere ſi-
ne vitio, vt per Rui. conſi. 60. nu. 22. lib. 3. & de
bent in ea deffendi nedū priuari, vt diximus
ſupra ex Baldo d. conſ. 244. & Natta d. conſil.
246. in fi lib. 2. & etiam ſine vitio poſsidere di
citur, quando ex licentia teſtatoris tacitè vel
expreſſe poteſt propria authoritate illam ap
præhendere, vt exemplificat Alex. poſt Ang.
in d. l. filiam fratribus, & per Dec. cōſ. 84. col.
2. vers. nam ſine vitio, ſed iſti fratres virtute
conuentionum factarum inter prædeceſſo-
res de anno 1449. quorum probantur deſcen
dentes, dicuntur habuiſſe licentiā capiēdi poſ
ſeſsionē propria authoritate, ob contractio
nē Cardinalis, prout palā & bona fide eā acce
perunt, ideo ſine vitio poſsidēt, & conſequē-
ter ſunt legitimi contradictores, cum ex actis
de eorum optimo iure cōſtet, et eo maximè
audiendi ſunt, ſuperq; eorū iure etiā cogno-
27 ſcendum & iudicandū † eo quod agatur de lo
cis, & caſtris munitiſsimis, & de fortalicijs, ꝓ-
ut probatū eſt, quorum difficilis eſſet recupe
ratio, & non ſine magno ſcandalo & pericu-
lo, attenta præſertim abſentia Imperatoris in
longinquis partibus degentis, quē veriſimile
non eſt pro recuperatione dictorū locorum
coacturū exercitum in Italiam; quo caſu etiā
ſuper proprietate cognoſci debet & miſsio
impediri, ſecundū Paul. de Caſtro in d. l. 2. ī fi.
C. de edicto Diui Adria. tollen. vbi Iaſ. & alij,
& per Ripam in l. naturaliter. §. nihil commu
ne nu. 74. ff. de acq. poſ. cum multis alijs a do-
ctiſsimo Saluatorino allegatis, & per nos di-
cta deciſ. 26. nu. 6. vbi etiam reprobamus limi
tationē Angeli in l. 2. in fi. ff. qui ſatiſd. cogan.
neq; hic adeſt aliqua cautio idonea, aut ali-
quid ſimile, per quod euitari poſſent ſcanda-
la, vt dicebamus eadem deciſione n. 18. limi-
tando aliter Pau. de Caſtro in d. l. 2. C. de edi-
ctio Diui Adria. tollen. videlicet quod cau-
tio idonea offeratur per quam cuitari ſcāda-
la poſsint, quamuis difficile & periculoſum
ſit hæc committere fragilitati cautionis, ſed
quicquid ſit in hac exceptione nō inſiſto ſed
in alijs ſup. & infraſcrip.

Concludo igitur in hoc interdicto adipi-
ſcēdæ poſſeſsionis ex beneficio. d. l. fi. Ill. Fra
tres eſſe legitimos ꝯtradictores, & cū ex actis
liqueat de eorū iure, & de nō iure agentis, vti
reos & poſſeſſores eſſe abſoluendos.

Quod vero attinet ad remedium recuperā
dæ poſſeſsionis intētatū per Dominū Alexā
drum pro loco & bonis Fabrici, quorū poſ-
ſeſsionem appræhendiſſe prætendens idem
Alexander, & ab ea ſe vi deiectum, reſtitui, &
reintegrari petit, non viderentur militare di
cta in præcedentibus remedijs poſſeſſorijs ꝓ
28 pter regulam, quæ habet † quod ſpoliatus an
te omnia reſtitui debet, etiam ſi ſit prædo l. ſi
quis ad ſe fundum C. ad l. Iuliam de ui publi-
ca l. 1. §. quia me. ff. de ui & ui arma l. momen
taneæ. C. vnde ui, & vbiq; glo. & Doct. & in l.
ſi de ui ff. de iud. c. in literis de reſti. ſpolia. cū
ſimilibus, & reſtitutio confeſtim fit, nulla ad-
miſſa exceptione proprietatis, etiam quod ꝓ
batio incontinenti offeratur d. l. 1. §. 1. vbi glo.
in verbo, ad recuperandū. ff. de ui & ui arma.
l. 1. C. ſi per vim vel alio modo, ibi, ſine ulla
cunctatione reſtituant, & tradunt Docto. cō-
muniter in locis præallegatis.

Sed breuiter agēdo, cōcludo, ēt in hoc in-
terdicto Dominū Alexādrū obtinere nō poſ
29 ſe ex ſequētibus. Et primo, † qa agēs hoc inter
dicto neceſſario hēt ꝓbare duo extrema, poſ
ſeſsionē. ſ. & ſpoliationē, ſeu deiectionē c. cō
ſultationibus. de offi. deleg. vbi Abb. & Dec.
vterq; in ſecūdo notab. poſt gl. ī l. 1. §. interdi
ctū aūt ff. de ui, & ui arma. ī verbo, poſſidebat
& in c. olim, el primo, in verbo reſtitutionē,
vbi idē Ab. de reſtit. ſpol. Affli. deciſ. 85. ſub n.
2. Boer. deciſ. 238. nu. 3. poſt Bar. Alber. Curt.

Oldra.Corn.Curt.Iun.Inn.Rip. Iacob.a San-
cto Georgio,& alios ibi relaios,& nouiſſimè
Menoc.de recuperan.poſſeſſ.in prin. nu.1. &
2.Deci.conſi.191.col.pen.verſi.6.hoc clarũ,
& conſi.671.col.1.& 2.poſt Abba.Lapp.Pau.
de Caſtro, & Dom. de Sancto Gem. in locis
ibi relatis,dicens ẽt ibi poſt Bar.& Bald. quos
refert,quod ad hoc,vt quis de ſpolio conuin-
catur debet ẽt dolus ꝓbari l. 2.§.doli mali ff.
ui bonor.rapto.idẽ dicit in cõſ.125.num.7. &
plus voluit ẽt Curt.Sen.conſi.71.col.2.verſic:
ſed præmiſſis omnibus,& cõſ.73.col.pe.verſ.
aduertat ẽt dignitas veſtra,poſt Inno.& Aret.
quos refert,videlicet,qđ adduci,& ꝓbari etiã
debet,qđ illo die,quo poſſidebat, fuit ſpolia-
tus,ꝑ quo dicto videtur tex.in l.1.§.interdictũ
autẽ.ff.de vi,& vi arma.ibi,niſi ei, qui tunc cũ
deijceretur,poſſidebat,ponderando dictionẽ
tunc,quæ extremitatẽ tẽporis ſignificat.l.4. ff.
de condi.& demo.Ripa . in c. cũ eccleſia Su-
trina nu.32.& ſequ. de ca.poſſ.& proprietatis
poſt Cur.Old.Inn.& Ang.Aret. per eum rela
tos, licet hoc vltimum ſit dubitabile ex addu
ctis a Ripa in d.c.cũ eccleſia Sutrina.n.72. At
in caſu noſtro probata non video prædicta
omnia extrema, præcipuè poſſeſſionẽ ipſius
Alexandri in bonis,& loco ꝓdictis : ergo &c.
quod aũt nõ probet poſſeſſionẽ,patet. Nam
teſtes,qui legũtur examinati pro parte ipſius,
deponunt de apprehenſione poſſeſſionis fa-
cta ꝑ quendã Blõdũ aſſertũ ꝓcuratorẽ ipſius
domini Alexandri,de cuius tñ mãdato ad ap
prehẽdendã talẽ poſſeſſionẽ nõ conſtat, ideo
30 † nõ potuit talis ꝓcurator ſine mãdato ei ac-
quirere vllã poſſeſſionẽ,gl. magna. in l. 1. §. ꝓ
ꝓcuratorẽ & l.poſſeſſio.§. & ſi poſſeſſio, & l.
cõmunis ſeruus.§.1.ff.de acq.poſ.& vbiq; Do
cto.& in l.q mihi donatũ.ff.de dona.Io.Clau-
dius inter cõſ.Bruni.cõſ.122.n.7.& 8.vbi poſt
Alex.quẽ refert,dicit, quod quamuis aliquis
cõſtituerit,& dixerit ſe nomine illius, de quo
agitur,apprehendiſſe poſſeſſionem:tamen il-
li non acquiritur poſſeſſio niſi,cõſtet de mã-
dato vel de ratihabitione Alex.conſi.88 col.
3.vol.5.Rui.conſi.164.nu 16.& ſeq.vol.5.So-
cin.Iun.conſi.126.n.14.& 15.li.2.Aymo. cõſ.
5.num.16.poſt Corn.Alexan. & Gozad. ꝑ eũ
relatos,dicens ibi n.17. quod nec etiam prod
eſt ratificatio,niſi fiat tempore habili l. bono
rum ff.rem rat.haberi.& per Barto. & alios in
l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap. & ante eũ
ita in terminis tenet Alexand. conſil.167. nu.
2.& 9.lib.6.vbi poſt Barto.Antho. de Butr. &
alios quos refert,ait,quod ad hoc,vt per rati-
habitionem poſſit transferri poſſeſſio,& acq
ri poſſeſſorium remedium ex amiſſa poſſeſ-
ſione,oportebat ratihabitionem fuiſſe ſequu
tam ante apprehenſionem poſſeſſionis factã
per ſpoliantem,Rol.a Valle conſi.19. nume.
3.& 4.& nu.13.lib.1.& appoſite conſ.46.n.39.
poſt Alex.Dec.Beltr.Curt.Iun.Gozad. Ruin.
& Corn. & Pari. per eum relatos, quibus ad
do Abb.in c.cum veniſſent colum. 2. in prin.
de reſtit ſpolia.quem refert & ſequitur Deci.
conſi.243.ſub numero quinto verſicu. quar-
to hoc idem confirmatur,& Corn.conſi.119.
litera M.volum.ſecundo,vbi dicit,quod ſi ali
quis tamquam geſtor negotiorum meorum
poſſidebat nomine meo,& antequam ratum
habeo ſpoliatur,tunc non obſtante rati habi-
tione ſequenti non potero agere interdicto
recuperandæ, quia ratihabitio nil operatur,
cũ non reperiat tũc tẽporis poſſeſſionẽ in il-
lo,Grat.reſpon.36.nu.39.vſq; in finẽ li.1. Sed
in caſu nr̃o ; de nulla ratihabitione apparet
ſaltẽ tẽpore habili facta;ergo &c.neq; ꝓbatur
mãdatũ ex dicto illius teſtis Antonij Bolzoni
notarij dicẽtis ſe vidiſſe dictũ mãdatũ;quia in
hoc ei non creditur,niſi de mãdato aliter cõ-
ſtet,vt in auth.ſi qs in aliquo,& ibi omnes Do
cto.C.de eden.cũ igiť nõ cõſtet de mandato,
nec de ratificatione tẽpore habili ſubſequuta
ſequiť nõ eſſe probatã aliquã poſſeſſionẽ præ
fati D.Alexandri.& hoc ſufficeret ad abſoluẽ
dum præfatos Dominos fratres. Sed dato ci-
tra ueri ꝑiudiciũ,qđ de mãdato, aut de ratiha-
bitione cõſtet;dicimus,illis teſtibus parte Do
mini Alexãdri examinatis, nõ eſſe credendũ.
nã ut ĩ facto ꝓſupponiť vnus illorũ videlicet
Marcus Blondus erat ꝓcurator ipſius Alexan
dri,ad apprehẽdẽdũ ꝓ eo poſſeſſionẽ dictorũ
31 bonorũ,† qui nõ eſt teſtis idoneus,vt per In-
no.in c.inſuper,vbi Ab.n.8.de teſtib. & Inno.
refert & ſequitur Lanfran.in repet.c.qm̃ ꝯtra
in verbo,teſtiũ,col.17. verſ. quæro quarto de
procuratore,de probatio.Felin. in c. cũ a no-
bis nu.14.eo.tit. vbi remiſſiuè multos allegat
concordantes,& in terminis Alex.d.cõſ. 167.
in princip.& nu.3.verſic.item tanto magis,ac
nu.9.verſ.ſed iſta ratio, lib.6.vbi,poſt multos
quos refert,ait, qđ exequutor negotiorũ ĩ tali
actu appræhẽſionis poſſeſſionis repelliť a te-
ſtimonio,niſi de conſenſu vtriuſq; partis pro
ceſſerit, & hãc dicit eſſe cõem opinionem.
Alius teſtis videlicet Antonius Bolzonus di-
ciť notarius, rogatus de actibus apprehẽſiõis
32 poſſeſſionis,† qui nec ẽt eſt idoneus teſtis ſuꝑ
actu apprehenſionis predictæ, de quo dicit ſe
fuiſſe rogatũ, vt per Lanfran. loco præcitato
col.18.ver. ꝯſequẽter quæritur quid de Tabel
lione.Tertius teſtis Cæſar aycardus ꝓtẽdiť fa-
ctus ꝓtor dicti loci Fabrici a dicto D.Alexan-
dro,q negari nõ põt,quin ex hoc ſperet ſe cõ
modũ alaturũ:& ideo nõ eſt idoneus teſtis.l.
oĩbus C.de teſtib.l.nulla.ff.eo.tit.Rol.a Valle
cõſ.72.n.13.& 14.vol.2.vbi nu.15. poſt Doct.
ibi relatos dicit,numerũ teſtiũ in hoc nõ ſup-
33 plere,qđ deficit in fide. Et ꝓdictis oĩbus teſti-
bus adſcribi põt laus;vel vituperiũ, ꝓſũptioq;
eſt,ꝙ velint factũ eorũ approbare, ideo nulla
eſt eis fides adhibẽda,vt per Doct.in d.c. inſu-
per,& ꝑ Fel.in d.c.cũ a nobis n.5. vbi poſt Io.
And.& Ant.de But.relatos tradit vnã optimã
& regularem doctrinã, videlicet, ꝙ nũquàm
ſit adhibẽda fides teſti deponẽti ſuꝑ facto, ex
quo poſſit eidẽ laus vel vituperiũ adſcribi, &
in d.c.inſuper,n.10. vbi loquiť de adminiſtra-
tore in cã,& dicit,qđ ſi ex factis, vel omiſſis ꝑ
ipſũ nihil põt ei adſcribi ad damnũ vel oppro
briũ,admittiť,ſecus ſi immineat laus,vel vitu-
perium.

periũ.Nõ minus sũt ſuſpecti alij duo teſtes, vi
delicet, Cæſar ſcardua poſtillionus,& Augu-
ſtinus albertarius, quorũ primus eſt viliſſima
34 pſona,& paupꝛ† ideo ſuſpectus.l.3.ĩ pri.ff.de te
ſtib. & quãtũ fidei detrahat̃ teſti ꝑꝑ pauperta-
tẽ,eſt ĩ arb. iudicis,ſcd̃m Ab.ĩ c.ſi qui teſtiũ đ
teſtib.quẽ refert Dec.cõſ.105.co.pe.ĩ pri.vbi
ex Ang.& Alex.quos refert, dicit qđ ad ꝓpo-
ſitũ paup reputat̃,q nõ habet ĩ bonis tãtũ, quã-
tũ valet cã,ſup qua deponit,qđ dictũ ſi eſt ve-
rũ,videret̃ maxime notãdũ, ſufficit tñ in caſu
nr̃o,q huic teſti multũ detrahit̃ de fide ꝑꝑ vi-
litatẽ & paupertatẽ. Alter verò interuenit ĩ il
lo ficto & ſomniato actu iuriſdictionis ſeu iu
ſtitiæ facto p illũ deputatũ p̃torẽ, qđ fuit ad in
ducẽdũ,qđ fuiſſet factũ aliqđ exercitiũ ſeu ad
miniſtratio iuſtitiæ ſeu iuriſdictionis ꝓ Alexã
dro,& ſuſpitio ꝯ hũc teſtẽ ẽt detegit̃ ex eo,qđ
allegat̃ adductus ꝓ teſte, & interueniſſe ĩ quo
libet actu appræhẽſionis poſſeſſiõis , vt ex de-
poſitione illius teſtis Antonii Bolzoni nota-
rij apparet,q in quolibet actu apprehẽſiõis ſi-
bi rogato,allegat ipsũ Albertariũ in teſtẽ ſuæ
receptionis,ſeu rogitus.Et negari nõ põt , qn
iſti oẽs ſupradicti teſtes affectionẽ habere p̃-
ſumãt ad ipsũ D.Alexãdrũ , & odio maximo
ꝓſequant̃ DD.fratres ob carcerationẽ p̃cedẽ
tẽ eorũ atteſtationes,vt in facto p̃ſupponitur
35 † quo caſu reppellunt̃ ꝑꝑ p̃ſũptã inimicitiã ẽt
qđ iſti DD.fratres,ꝯ quos depoſuerunt,dede-
rint cãm inimicitiæ,vt p Alc. cõſ.99. ſub.n.3.
ver.& poſito,qđ cã inimiciriæ lib.1.poſt Bar.
Bal.& Anto. de But.p eũ relatos , qbus addo
Ab.ĩ c.reppellant.col.1.ver.vlt.ſcias de accu-
ſa.vbi poſt Archi.quẽ refert,ait,qđ ille, q fuit
cã inimicitiæ põt excipere ꝯ inimicũ ſuũ de
inimicitia,idẽ vult Alb.in l.pe.ĩ pri.ff.ſol.ma.
ꝓut ẽt nimiã eorũ affectionẽ ipſimet oſtẽdũt
dũ nimis animoſe deponũt vt ex eorũ depoſi
36 tione apparet,& in facto p̃ſupponit̃,†quo ca-
ſu fidẽ nullã merent̃,Ale.cõſ.146.col.pe.lib.5.
vbi poſt Pet.de Anch.quẽ refert , dicit qđ te-
ſtis q vr̃ habere affecti onẽ ad vnã partẽ , non
põt dici oĩ exceptiõe maior,idẽ Alc.cõſ.154.
col.fi.ver.& nimis animoſe deponebat,eo.li.
5.Dec.d.cõſ.105.col.4.ver.accedit ẽt vbi poſt
Cin.Floria.Ab.Imo.Bar.& Ale. ĩ locis ibi re-
latis dicit,qđ teſtis beniuolus alterius partis li
cet nõ repellat̃ a teſtimonio,detrahit̃ tñ de fi
de,vt nõ videat̃ omni exceptione maior; idẽ
Dec.cõſ.256.nu.3.ver. & iſte primus teſtis,&
cõſ.310.co.2.ver.vlterius ẽt cõcurrit,vbi poſt
Ab.quẽ refert in c.vr̃.ĩ fi.q mat.accus.poſſ. di
cit , eſſe regulã cõem , qđ teſtes ꝑꝑ affectionẽ
reppellant̃.Craue.cõſ 2.n.6.Præterea ſi teſtiũ
p̃dictorũ depoſitio ſtat, ꝓut ĩ exẽplo depoſi-
tionis Ant.Blõdi notarij,ad me trãſmiſſo , cũ
quo dicit̃ ĩ facto alios oẽs cõcordare,dicimus
ex dictis ſeu depoſitionib.ipſorũ nõ reſultare
cõcludẽter ꝓbatã apprehenſionẽ poſſeſſiõis
37 p̃tenſæ;† cũ ipſi nõ deponãt de cã ſciẽtiæ p ali-
quẽ actũ in ſpecie,ex quo inducat̃ apprehẽſio
poſſeſſionis,puta p introitũ, & de ambulatio
nẽ ĩ p̃diis,& reb.quorũ poſſeſſio apprehendit̃
aut ſi ſint domus,qđ viderint illas claudere,&
claues tenere, iux.no.in l.3.in prin.ff. de acqu.
poſſ.in l.clauib.ff.de cõtrah. emp. & per Soc.
conſ. 13.nu.14.li. 4.& faciũt tradita p Bar.in l.
de ætate.nu.11.in fi.ff.de min.Sed deponũt in
genere apprehenſam fuiſſe poſſeſſionẽ & nõ
dicũt ẽt interrogati,p quos actus fuerit appre
hẽſa,neq; p recognitiones factas p enũciatos
liuellarios,ſeu tenẽtes bona ad liuellũ a quon
dã Cardinali defuncto, dr̃ apprehenſa poſſeſ-
38 ſio illorũ,†cum ex hmõi recognitionib.non
ꝓbat̃ poſſeſſio,ſaltẽ quoad tertiũ c.inter dile-
ctos,vbi Fel.n.8.de fid. inſtru.immo nec ẽt ſo
lutio pẽſionis, vel canonis ꝓbat poſſeſſionẽ,
vt p Bar.in l.q vniuerſas in §.qđ p colonũ.ff.đ
acq.poſ.& ĩ l.q̃uis.§.1.eo.ti.Dec.in ca. bonæ,
co.7.ver.notãdũ eſt qđ ſolutio pẽſionis,de ap
pel.& p Fel.& alios in c.cũ Bertoldus n.25.&
ſeq.de ſentẽ.& re.iu.qđ verũ ĩtelligo qñ alius
poſſidebat,ſecus aũt ſi alius nõ poſſidet,vt de
clarat Bar.in d.§.qđ p colonũ,& in d.l.q̃uis.§.
1.& p Fel.& Dec.in locis præall. ſed ĩ caſu no
ſtro nõ deponũt teſtes de aliqua ſolutiõe ca-
nonis vel pẽſionis ꝓ bonis libellaris : ergo nõ
põt dici ꝓbata poſſeſsio.Hinc ſequit̃ qđ reco
gnitiones,de qb.loquunt̃ teſtes , factæ erga il-
lũ aſſertũ ꝓcuratorẽ Dñi Alexãdri ꝓ p̃diis li-
bellariis nõ ꝓbãt poſſeſsionẽ , ita in terminis
Soc.cõſ.166.col.4.ĩ fi.ver.4.vidẽdũ eſt, vbi in
terminis huius interdicti recuperãdæ,dicit,qđ
p cõtractũ emphiteoticũ, ſeu cẽſualẽ nõ ꝓba
tur poſſeſsio,ſaltẽ quoad tertiũ, licet vbi ꝓba
ret̃ de pceptione poſſet videri ꝓbatũ de poſ-
ſeſsione,declarãdo vt ibi p eũ; & qđ nõ fuerit
apprehẽſa poſſeſsio p aſſertũ procuratorem
Dñi Alexãdri,ꝓbat̃ ẽt ex teſtib9 ꝓ parte DD.
fratrũ examinatis,q dicũt nullã fuiſſe factam
39 apprehenſionem.& nõ obſtat ſi dicat̃† qđ ma
gis credit̃ teſtib.deponẽtib.ſup affirmatiua , q̃
iſtis deponẽtib.ſup negatiua, ſcd̃m gl. in l. diẽ
ꝓferre.§.ſi plures,in verbo,vñ quærit̃.ff.de ar-
bitr.& in c.1.in gl.fi. de p̃ſcript. cũ ſimilib. qa
reſpõdet̃ qđ ẽt iſti teſtes deponũt ſup affirma-
tiua videlicet ipſos dños fratres poſsidere ,
ideo credit̃ ipſis ſup negatiua quæ habet cõiũ
ctã affirmatiuam,vt plurib.authoritatib. ꝓbat
Port.li.2.com.opi.cõc.14.limitatione.3.& in
terminis Alex.d.cõſ.167.ĩ fi.Et ex ſupradictis
omnib.cõcludit̃,nõ dici ꝓbatã poſſeſsionẽ ip
40 ſius D.Alexãdri,† & ideo cũ nõ ꝓbet ſe poſſe
diſſe ad poſſeſsionẽ,q̃ nõ habuit reſtitui non
põt,vt dicit tex.in l.1.§.interdictũ aũt,& §. eũ
q,& vbiq; Doc.ff.đ ui & ui arm.l. nõ vr̃ deſijſ-
ſe ff.de reg.iu.Craue.cõſ. 302.in fi.Cur.Se.d.cõ
ſi.71.col.2.ver.cũ igit̃ agẽtes, & So.d.cõſ.166.
col.5.ver.ex qb.apparet,Rol.a Val.cõſ.72.nu.
10.& ſeq.vol.2.poſt Ale.Dec.Rui.& alios lo
cis citatis,& clarius conſ.46.nu.23. & 24. eod.
vol.poſt Affli.deciſ.395.

Secũdo,dato citra veri præiudiciũ,qđ fuiſ-
ſet probata poſſeſsio,ad huc tamen obtinere
nõ poteſt idẽ D.Alexander actor:quia cũ fue
rint in caſu iſto admiſſæ exceptiones cõcernẽ
tes petitoriũ,& ſuper eis receptæ probatiões,
ideo dicitur notoriè cõſtare de nõ iure ipſius
agẽtis,& de iure ipſorũ fratrũ conuentorum:

nam

41 nam acta inducunt notorium, vt diximus ſu
pra in primo articulo, iuribus ibi allegatis,
quibus addo Inno. & cæteros Docto. in c. ex
inſinuatione, de appella. Dec. conſi. 191. col.
pen. verſi. 4. facit, poſt eundem Inno. nec non
Abba. Bald. Angel. & Anto. de Butri. per eum
relatos. & non ſolum in propoſito. dicitur
notoriè conſtare poſt concluſum in cauſa,
prout voluit Rota Deciſio. 393. in nouis, &
Abb. poſt Anto. de Butri. in cap. ſignificaue-
runt. numero quarto & ibi in additio. ad eũ,
de teſtib. vbi ait, quod non dicitur liquere de
cauſa, niſi fuerit renunciatum, & concluſum
in cauſa, & ita dicit eſſe intelligendum c. cum
olim de verbo. ſignifi. vbi dicitur, quod acta
inducunt notorium: ſed ſecundum alios, etiã
ante concluſionem in cauſa dicitur notoriè
conſtare, vulg. glo. in c. ad decimas, in verbo,
præſumitur, de reſt. ſpolia. Aret. in d. c. ſignifi-
cauerunt, & ibi Felin. late numero quarto de
teſtib. immo fortius vult ibi Fel. poſt plures
quos refert, quod ſola productio inſtrumenti
inducit notorium, & in terminis vult Aym.
conſi. 302. ſub nu. 6. verſi. immo notoriè dici-
tur, quod tñ intelligendum eſt, vt ſupra dixi-
42 mus. † At quando eſt notoriũ de defectu pro
prietatis agentis, & de non iure ipſius, tũc ſpo
liatus nõ reſtituitur, qm̃ agenti hoc interdicto
obſtat notorius defectus ꝓprietatis, Inn. in c.
cõſtitutus, de filiis præsb. gl. in c. fi. de reſt. ſpo.
lib. 6. tradũt cõiter Doc. præſertim Alex. in l.
naturaliter. §. nihil. cõe. ff. de acq. poſſ. Pau. de
Caſt. in l. 2. col. fi. C. de edict. Diui Adria. toll.
Alex. cõſ. 77. nu. 12. li. 2. Dec. cõſ. 191. col. pen.
verſ. 4. facit, poſt Ant. de But. Inn. Ale. & Lãf.
ꝑ eũ relatos, Menoch. d. tract. de recup. poſſeſ.
in j. remedio. nu. 202. Brun. cõſ. 19. nu. 17. & in
eadẽ ſpecie facti in conſi. 21. ſub nu. 7. verſ. 7.
ex quo erat notoriũ, Aym. d. cõſ. 302. n. 6. poſt
Inn. Abb. Alex. nec nõ Old. Soc. & Rub. Alex.
ꝑ eũ citatos, vbi ex eodẽ Oldrado dicit, qđ do
miniũ ꝓbatũ ex actis obſtat agẽti poſſeſſorio
recupandæ, licet nõ dñiũ ꝓbãdũ, vnde infert,
qđ regula, quæ hẽt, qđ ſpoliatus ẽt p̃do ante
oĩa reſtitui dẽt, nõ ꝓcedit qñ ex actis ꝯſtaret,
ipsũ eſſe p̃donẽ: qa tũc notoriè dr̃ ꝯſtare đ nõ
iure ipſius, Meno. đ recuperã. poſſe. remedio.
1. nu. 113. poſt But. Abb. Bero. Corſet. Rub. Ne
uiza. & plures alios quos refert, vbi hanc eſſe
cõem ſniam tã canoniſtarũ, quã legiſtarũ te-
ſtat. Itaq; cũ in caſu noſtro ex deductis, & ꝓba
tis, tã ꝑ inſtra. quã per teſtes notoriè cõſtet de
nõ iure ipſius agẽtis, iõ reſtitui nõ dẽt; imo qđ
43 plus eſt † nõ ſolũ ſup poſſeſſorio ꝓnũciari de
bet, ſed ſup exceptionib. petitorij, ſeu proprie
tatis admiſſis, & ꝓbatis l. de qua re. ff. de iudi.
cũ alijs ſupra citatis, quib. addo Aym. cõſ. 248.
nu. 1. ĩ fi. & ſub nu. 4. verſ. & iſto caſu. vbi poſt
Cor. Brun. & alios ait, qđ licet ꝓnũciet ſuper
vtroq; tñ mãdatur exequutioni ſnĩa in petito
rio lata c. cũ dilectus & c. cũ eccleſia Sutrina
de cauſ. poſſeſ. & ꝓpriet. & vbi nõ ꝓnũciaret
ſup vtroq;, ſed ſup petitorio tñ, valeret ſnĩa
ex Socin. Corn. & Paul. de Caſtr. in locis rela-
tis, idẽ Aym. d. cõſ. 302. ſub nu. 5. verſ. tñ dico,
poſt Inn. Alex. & Iaſ. & nu. 6. verſ. in ꝓpoſito
noſtro. & verſ. amplius dico, ac dicto cõſ. 29
ſub n. 6. verſ. 3. rñdeo, vbiq; poſt Anch. & Old.
dicẽs, qđ admiſſa exceptione ꝓprietatis, & ſu-
ꝑ ea factis ꝓbationibus, ex qbus cã ipſa ꝓprie
tatis liqda ſit, nõ dẽt iudex ꝓnũciare ſup poſ-
ſeſſorio ſed ſup petitorio tñ, qđ abſorbet cau
ſam poſſeſſorij: qđ maximè ꝓcedit, vbi agens
paſſus ẽ admitti exceptiões, & ꝓbationes ſup
petitorio iuribus ſupra adductis, quibus addo
Bar. & poſt eũ alios in d. l. ſi qs ad ſe fundũ nu.
44 2. C. ad leg. Iul. de vi pub. cũ ſimilibus, † & vbi
in caſu nr̃o agẽs cõtradixiſſet admiſſioni ex-
ceptionũ ꝓprietatis, nõ ſufficeret cõtradixiſ-
ſe ſimpliciter, ſed debuerat appellare qñ vi-
dit exceptiões admitti, qa nõ appellãdo cẽſet
cõſenſiſſe admiſſioni, ita idẽ Aym d. cõſ. 302.
ſub nu. 6. verſ. ſed dicet aliqs poſt Alex. quẽ re-
fert ĩ d. l. naturaliter. §. nihil cõe col. 7. ff. đ acq.
poſſeſ. Felj. in c. inter monaſteriũ col. 14. poſt
mediũ verſ. forte tñ eſt neceſſaria, de re iudic.
Idẽ Aymo d. cõſ. 248 n. 3. & 4. quẽ cũ multis
alijs refert & ſequit Menoc. de recup. poſſeſ.
remed. 1. nu. 167. & p̃dicta maximè ꝓcedũt in
caſu nr̃o, pp clauſulã ſola facti veritate inſpe-
cta, vt ſupra latè diximus in 1. articulo, quibus
addo Aymo. d. conſi. 248. in fine.

Tertio, qa eidẽ D. Alexã. agẽti obſtat exce-
45 ptio incapacitatis, ſeu inhabilitatis: † quo ca-
ſu ĩpedit reſtitutio, niſi agẽs edoceat đ titulo,
& ꝓbet ſe capacẽ & habilẽ, eo qa eidẽ reſiſtit
jus cõe feudorũ. Aflic. deciſ. 324. n. 3. & 4. poſt
Andr. de Iſer. quẽ refert in c. Imperialẽ in §. il
lud, de ꝓhib. feud. aliena. ꝑ Feder. nã qñ p̃ſum-
ptio iuris eſt ꝓ ſpoliante, & cõtra illũ q p̃ten-
dit reſtitutionẽ, tũc ĩpedit reſtitutio. c. ad deci
mas, vbi Archidia. & Filip. Frãc. de reſt. ſpolia.
in 6. cũ multis relatis ꝑ Portiũ li. 2. cõmu. opi.
cõcl. 44. limi. 13. quẽadmodũ dicimus de agẽ
te poſſeſſorio ad beneficiũ, ꝙ ei obſtat excep-
tio ĩcapacitatis, puta ꝙ eſt laycus, qui ſpũalia
poſſider nõ põt c. cãm de p̃ſcript. Aymo. cõſ.
322. ſub nu. 4. verſ. 6. principaliter, vbi reddit
rõnẽ, qa iſto caſu nõ dr̃ opponi cõtra poſſeſ-
ſoriũ, ſed negat ipſum poſſeſſoriũ. & cõcludit
ipsũ agẽtẽ nõ poſſidere, nã ſi laycus poſſidere
nõ põt; ergo in layco poſſeſſio nõ cõſiderat,
& cõſequẽter fruſtra tractatur de reſtitutione
poſſeſſionis, q̃ nõ eſt: qa non entis nullæ ſunt
qualitates l. eius qĩ ꝓuincia ff. ſi cer. pet. cũ ſi-
milib. Iac. a S. Geor. ĩ l. ſi de vi nu. 18. fall. 8. ff.
de iud. ſic ergo in caſu nr̃o, iſte agẽs ẽt ſi ſit le-
gitimatus poſſidere tñ nõ põt feudũ. §. natura
les. ſi de feu. fue. cõt. int. do. & agn. & nõ obſtat
qđ ſit exp̃ſſe legitimatus ad feuda, & ideo ſit
capax, qa verũ eſſet, vbi aduerſus legitimatio
nẽ nihil opponeretur, ſed aduerſus hãc legiti-
mationẽ multa opponunt q̃ reddũt eã ipſo iu
re nullã, & exceptio ĩualiditatis legitimatio-
nis p̃dictæ oppoſita ꝑ cõuẽtos cũ nõ exigat ꝓ
bationẽ facti, ideo obſtat agẽti ad ſpoliũ, vt in
ſimili inqt Bru. cõſ. 19. nu. 18. poſt Ale. & Ant.
de But. per eũ relatos. Et p̃terea habilitatio ad
ſuccedẽdũ in feudis nõ ĩtelligit de feudis anti
qs, qualia ſũt hæc, de qbus agit, ꝓut ĩ. đmõſtra
bim⁹ cũ đ petitorio & iuribus legitimationis
agem⁹. ergo quo ad ipſa nõ ꝓdeſt legitimatio

Quat-

Quarto, q̃a, vt præſupponitur D. fratres cõ
uẽti tpe mortis Cardinalis, & ante, ac tpe aſſer
tæ apprehenſionis poſſeſſionis factæ nomine
D. Alex. erãt in poſſeſſione loci, & iuriſdict.
Fabrici, & p̃tor qui tũc aderat, fuerat ab ipſis
fratribus deputatus, & noĩe eorũ exercebat in
ſolidũ iuriſdictionẽ & hoc virtute cõuentio-
nũ initarũ inter ipſos fr̃es cõuentos, & Cardi-
nalẽ dũ viueret: quo ſtante, duo inferũtur cor
46 rollaria. Primũ eſt † qđ eiſdẽ fr̃ibus ſuã poſſeſ-
ſionẽ recuperare licuit, maxime incõtinẽti, vt
eſt tex. in l. 3. §. cũ igitur, & l. q poſſeſſionẽ. ff. de
vi & vi ar. vbi gl. Bar. & cæteri declarãt, qñ di-
cat incõtinẽti, ſeu cõfeſtim, de quo late p Me
noch. de recup. poſſ. remed. 1. nu. 224. & ſeq. &
qđ ſpoliator primus incõtinẽti ſpoliari a poſ
ſidẽte ĩpunè poſſit, idẽ Menoc. eo. remed. nu.
338. poſt Bart. Barba. Ang. Iaſ. Dec. Rui. Goz.
Marã. Neuiz. & Cra. in locis ibi relatis. Alc. ap
poſite Reſpõ. 361. imò hæc recuperatio fieri
poſſet ẽt lite pẽdẽte, ſcđm Dec. cõſ. 460. n. 18.
& 19. & 20. poſt Th. de faſto Inno. & Rot. p eũ
relatos; q̃a hoc caſu, ĩquit, nõ vr̃ recuperãs a-
tẽtaſſe, ſed potius ſuã poſſeſſionẽ cõtinuaſſe,
& vt inquit text. in d. l. qui poſſeſſionẽ, in pri-
ſtinam cauſam reuerti, potius q̃ vi poſſide-
re intelligit, Boc. deciſ. 238. ſub nu. 5. verſ. 1. fal
lit, poſt Abba. Corſe. Soc. Fran. Cur. Iaco. a S.
Georg. Bal. Io. de Imo. & alios per eũ rela-
tos, qđ ſi licet pẽdẽte lite, quo caſu ſpoliatio
odioſior reputat, multo magis id licuit iſtis fr̃i
bus nulla adhuc lite cẽpta. addo p̃dictis Aym.
cõſ. 299. ſub nu. 6. verſ. 2. tñdeo, vbi ait, qđ agẽ-
ti poſſeſſorio recuperãdæ admittit excep. rei
cõuẽti, qñ cõcludit ad defectũ ſeu deſtructio-
nẽ ipſius poſſeſ. puta ſi reus excipiat, qđ ſpolia
uit actorẽ incontinẽti defendẽdo poſſeſſio-
nẽ ſuã, & id licuit facere authoritate ꝓpria, ẽt
cũ violẽtia, q̃a p p̃tẽſam poſſeſſionis apprehẽ
ſionẽ D. Alexandri ipſis fr̃ibus abſentibus &
ignorãtibus factã, vt ꝓbatur, ipſi ſuã nõ amiſe
runt, ſed ſẽper retinuerũt: q̃a prætor ab eis de-
putatus nõ fuit expulſus, & ideo dicit retenta
poſſeſſio, p ea q̃ habẽtur in l. clã poſſidere. §.
q ad nũdinas. ff. de acq. poſſ. Et ꝓpterea † hoc
47 caſu retinẽdo poſſeſſionẽ ſaltẽ ciuilẽ potue-
rũt ꝓpria authoritate recuperare naturalẽ, ẽt
qđ in recuperãdo fuiſſet eis facta reſiſtentia, vt
p Aym. cõſ. 5. nu. 9. circa mediũ, & nu. 11. vbi
poſt Abb. Soc. Bar. Gozad. & alios dicit, qđ ſi
aliqs relinquit ĩ poſſeſſione, retinet poſſeſſio
per eũ, quẽ abſens reliquit, & eo expulſo, amiſ
ſa videtur omnis poſſeſſio ẽt ciuilis, ſecus er-
go eo nõ expulſo, q̃a tũc inquit licet propria
auctoritate, & cũ armis ꝓ recuperãda ſua natu
rali poſſeſſione aliũ expellere. Neuiz. cõſ. 82.
nu. 26. & 27. addo Abb. in c. cũ veniſſent in 3.
notab. de reſt. ſpo. & col. 2. ver. vlt. põt colligi.
& Dec. d. cõſ. 103. dicẽtẽ qđ dñs, q retinet na-
turalẽ poſſeſſionẽ p colonũ priuat tũc demũ
poſſeſſione, qñ alius ingreditur, & expellit co
lonũ, alias ſi nõ fuerit expulſus colonus, licet
dñs ſciat aliũ ingreſſũ eſſe poſſeſſionẽ, non tñ
priuat poſſeſſione, niſi expellat colonus, &
ideo cũ nõ amittat poſſeſſionẽ ſaltẽ ciuilẽ, ex
pellẽdo alium ingreſſum non dicitur atten-
taſſe, ſed potius ſuam poſſeſſio. antea acqui-
ſitam continuaſſe, diſertè Alcia. reſponſ. 256.
num. 15. omnino videndus. Multo autem ma
gis licuit eiſdẽ fratribus ꝓ defenſione, & cõti-
nuatione ſuæ poſſeſſionis ꝓpria auctoritate
expellere, cum, quatenus fuiſſet in poſſeſſio-
48 ne, prout nõ erat † ex quo nõ aderat copia iu-
dicis, ſeu ſuperioris ad quẽ poſſẽt de facili re
currere, cũ ipſi ſubſint Imperatori q erat in lõ
ginquo, vt ſ. diximus, licuit ꝓpria auctoritate
ſibi ius dicere, vt eſt tex. in l. generali. C. de De
curio. lib. 10. gl. in l. nullus C. de iude. & in ter-
minis Aym. cõſ. 5. ſub nu. 11. verſ. & eo maxi-
me, poſt Bal. Pau. de Caſt. & Old. p eũ relatos,
& Neuiz. d. conſi. 82. n. 33 poſt Affli. Bal. Pau.
de Caſt. Felin. & Ripam in locis ab eo relatis.
Scđm corrollariũ eſt, qđ ex antiquiore poſ-
ſeſ. dictorũ fratrũ cõuentorũ reſultat & appa-
ret de notoria ſpoliatione poſſeſſionis eorun
49 dẽ, † q̃ ſpoliatio eo ipſo ꝓbat, qđ apparet de
antiquiore poſſeſſione ſcđm Bal. notab. in l.
pen. nu. 20. C. ſi a nõ cõpet. iud. quẽ refert & ſe
quit Alex. in addi. ad Bar. in l. ſi duo, ſub nu. 4.
ff. vti poſſid. & ſtãte poſſeſ. eorũdẽ fratrũ non
põt agẽs dici ſpoliatus, q̃a impoſſibile eſt qđ
poſſideret. cũ alius eſſet ĩ poſſeſſione, vt p eũ
dẽ Bal. in d. l. pen. nã duo eãdẽ rẽ poſſidere in
ſolidũ nõ poſſũt c. licet cãm, de ꝓba. l. 3. §. ex
cõtrario. ff. de acq. poſſeſ. cũ ſimilibus; Vnde
dicit notab. Iac. a S. Georg. in d. l. ſi de vi, n. 23.
in 25. fallentia. ff. de iud. qđ regula, quæ hẽt qđ
ſpoliatus ante oĩa reſtitui dẽt, nõ ꝓcedit, ſi di-
cat, & ꝓbet qđ eo mẽſe, quo agẽs dicit ſe ſpo-
liatũ, ego eo mẽſe poſſidebã, vel alius tertius
poſſidebat, q̃a ſi tpe p agẽtẽ deducto in libel-
lo, ipſe nõ poſſidebat, ſed ego poſſidebã, vel
alius poſſidebat, ergo verũ eſt dicere qđ non
fuit ſpoliatus, & ita refert deciſum per Do-
minos de Rota deciſ. 430. incip. item ſi agen
ti, ſed eſt deciſio. 439. in nouis, & ita etiam
determinant Abba. & Imol. in ca. 1. ad fin. de
reſt. ſpo. & ꝓ ſingulari recitat Cotta ĩ memo-
riali inci. ſpoliatus, verſ. illa tñ regula & Boe.
q multos recẽſet deciſ. 238. nu. 5. verſ. 1. fallit
Roll. a valle. cõſ. 46. n. 23. & 24. li. 2. poſt Goz.
& Affl. ibi relatos. Cõſequit ẽt aliud videlicet,
50 qđ cũ poſſeſſio iſtorũ fratrũ cõuẽrorũ ſit an-
tiquior, ideo illa eſt p̃ferẽda, vt p Bar. ĩ l. ſi duo
col. 2. ff. vti poſſid. quẽ in terminis refert, & ſe-
quit Aym. d. cõſ. 248. ſub nu. 6. verſ. rurſus oſtẽ
dit, poſt Rube. Alex. & alios ibi relatos, & id
maxime ꝓcedere dicit, qñ cũ poſſeſſiõe oſtẽ-
dit ẽt titulus, q̃a tũc poſſeſſionis cã fit iuſtior
ex Alex. & Decio in locis ab eo relatis, & q̃to
eſt iuſtior poſſeſſio dominorũ fratrũ, q̃a anti-
quior, & munita titulo, tãto magis redditur vi
tioſũ poſſeſſoriũ Allexãdri agentis, ꝓinde ei
nõ ꝓdeſt l. j. §. fi. ff. vti poſſid. & l. j. §. Ariſto. ff.
de aqua quoti. & æſt. cũ alijs ſimilib. p eũdem
Aymo. adductis d. cõſ. 248. ſub nu. 5. verſ. 2. prĩ
cipaliter, & ibid. nu. 6. concludit poſt Paul. de
Caſt. & Anch. p eũ relatos, quod qñ poſſeſſio
eſt vitioſa, tũc reintegrari ad eã qs nõ dẽt, idẽ
Aymo cõſ. 299. nu. 5. poſt Cald. quẽ refert cõſ.
3. ſub tit. de cauſ. poſſeſ. & proprie.
Quinto principaliter adduco ꝓ hac parte
text.

tex.in l.1.§.cũ q ff.de vi & vi arm.vbi dicit tex. qđ is qui nec aĩo,nec corpore poſsidebat, ingredi aũt & incipere poſsidere ꝓhibeať,nõ videť vi deiect⁹,q̃a deijcit,q amittit poſseſsionẽ nõ q nõ accipit,& gl.ibi ĩ verbo,poſsidere,exẽplificat ĩ hærede volẽte ingredi poſs. bon. defuncti:ſic ergo in caſu nřo, cũ iſte hæres q ex pſona defũcti nõ poſsidebat nec aĩo nec corpore l.cũ hæredes.ff.de acq.poſ. vellet ĩgredi, & incipere poſsidere nõ põt dici vi deiectus, ſed tm̃ ĩgredi ꝓhibitus, & multominus deiectus dici põt cũ alius poſsideret, & in ipſo ingreſſu p poſſidẽtẽ fuit ꝓhibitus, vt ſupra diximus,quo caſu poſsidens ꝓhibere dř, & ĩ priſtinã cãm reuerti,nõ aũt deijcere,nec vi poſſidere,vt & ĩgt tex.ĩd.l.q poſſeſsionẽ.ff.đ acq.poſ. & ex ſupradic.oĩb.cũcludo.D.Alex.agentẽ in hoc interdicto obtinere non poſſe.

Non obſtãt,q̃ p D.Senatorẽ in ſuis motiuis adducũtur cũ ex ſupradictis ſublata remaneant;Nã dũ dicit, qđ aduerſus intentantẽ remediũ vnde vi,nec exceptio dominij ſpoliantis nec notorii defectus dñij ſpoliati,ẽt quod incõtinẽti offerať ꝓbatio admittitur, ex Meno: quẽ allegat in tract.de recup.poſſ.remed.r.q. 21.nu.210.vbi & alios refert.Reſpõdetur Primo,qđ ṗdicta forte ꝓcederẽt,vbi per agẽtem hoc interdicto ꝓbarentur extrema requiſita, ſed hic,nõ ꝓbať poſſeſsio,q̃ dicitur vnũ de extremis ad obtinẽdũ in hoc interdicto, ideo actore non probante reus debet abſolui reg.l. qui accuſare.C.de eden.cum ſimilibus.

Secundo reſpõdetur quod licet nõ admittať exceptio dominij ꝓbanda,etiam quod ꝓbatio incõtinẽti offeratur,admittitur tamen, & obſtat agẽti exceptio dominij probata, ꝓut in caſu noſtro,quia tũc notoriè dicitur cõſtare de illa.Et in iure verum non eſt,prout dicit dominus motiuans, quod in hoc interdicto non admittitur exceptio notorii defectus dominij ſpoliati:quia immo illa admittitur, vt ſupra latè probauimus in ſecundo fundamento,& quæ concluſio, non ſolum procedit ĩ beneficialibus tm̃;prout aliqui voluerũt, ſed ẽt in profanis,prout ita loquuntur omnes Docto.in dicto ſecundo fundamento relati. Et præterea dicta per Dominũ motiuãtẽ nõ procedunt,vbi ſpoliator erat in poſſeſsione, quia tunc licuit etiam ꝓpria authoritate aliũ deiicere Incõtinenti,prout in caſu noſtro factum eſt,vt ſupra diximus ĩ quarto fundamẽto.& eo caſu admittitur exceptio dominij in continenti probanda ad iuſtificandã & corroborandam poſſeſsionem.

SVMMARIVM.

1 *Legitimationis in impetratione requiritur pſentia, & conſenſus tã patris offerẽtis pces,quã filij legitimãdi.*

2 *Legitimatio facta abſente legitimato, & eo non ratificante non valet.*

3 *Ratificatio legitimationis fieri poteſt etiã poſt mortẽ patris,ſed illa nõ retrotrahitur ĩ præiudiciũ alterius.*

4 *Mandatum nunquam præſumitur etiam ex curſu mille annorum.*

5 *Principi referenti aliam ſcripturam an credatur, licet non conſtet de ſcriptura relata,& quando.*

6 *Verbis enũciatiuis Principis an & qñ p beĩ mãdatũ.*

7 *Obreptio,& ſubreptio, etiam modica vitiant gratiam ſeu priuilegium.*

Obreptio & ſubreptio maxime vitiant diſpenſationẽ.

8 *Naturalis vt quis dicatur,requiritur ꝙ ſit natus ex ſoluto, & ſoluta retenta in domo in ſchemate ſeu habitu concubinæ,alias dicitur ſpurius.*

9 *Spurius dicitur quicunque eſt natus ex his, inter quos tẽpore conceptionis matrimonium eſſe non poterat.*

10 *Legitimatio redditur nulla,ſi fuerit narratum legitimatũ eſſe naturalẽ, cum in veritate eſſet ſpurius*

Legitimatio eſt quoque nulla ſi nõ fuerit narrata qualitas matris,an eſſet vilis,vel nobilis.

11 *Clauſula,non obſtantibus, in legitimatione appoſita non relleuat,vbi plura obſtant.nu.65.*

12 *Legitimatio vt valeat exprimi debet matrimoniũ eſſe non poſſe cum concubina, ſaltem honeſte.*

13 *Legitimatio nulla ex defectu expreſſionis qualitatis ſpurietatis an & quando validetur per clauſulam generalem,non obſtante alio quocunque defectu.*

14 *Clauſula generalis ſequẽs ſpecialiter præmiſſa reſtringitur ad ſpecialiter expreſſa, & non extenditur ad maiora.*

15 *Dictio alia refertur ad ſimilia expreſſis.*

16 *Verba appoſita in executione gratia non ampliant, neque alterant gratiam.*

17 *Legitimatio ſubreptitia redditur ſi ab impetrante non fiat mentio agnatorũ & nu. 49. & quomodo, ac qualiter fieri debeat dicta mentio.nu.19.*

18 *Et in eadem fieri debet mẽtio de qualitate feudi, alias etiam cenſetur ſubreptitia.*

20 *Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum inductum cenſetur ex prohibitione de nõ alienando adiecta cauſa, vt bona permaneant in agnatione.*

21 *Legitimatio cenſetur ſubreptitia,ſi non ſit facta mẽtio fideicommiſſi,vel ſubſtituti.nu.22.*

22 *Legitimatio dicitur ſpecies alienationis.*

23 *Legitimationis in impetratione fieri debet mentio ſtatuti,ꝙ ſpurij ſeu illegitime nati exhæredentur,& ſimiliter ꝙ filiæ propter maſculos excluduntur.*

24 *Legitimatio vt ſit valida requiritur citatio eorum de quorũ præiudicio agitur puta agnatorũ vel ſubſtituti.*

25 *Citatio in legitimatione maxime requiritur ẽt viuente patre qñ pater nõ hẽt liberã diſponẽdi facultatẽ de bonis,vt quia ad aliũ poſt mortẽ ſuam ſint peruentura.*

26 *Citatio ĩ actu q voluntarie celebrať ĩ p̃iudiciũ alicuius tũc sẽp reqrit,alias actus nõ p̃iudicat,& late nu. 50.*

27 *Citatio agnatorum vel ſubſtituti maxime requiritur in diſpenſatione.*

28 *Naturales etiam legitimati non ſuccedunt in feudis niſi ſpecialiter ad feuda ſint legitimati.*

29 *Filiorũ legitimorũ appellatione an veniant legitimati n.eo.legitimati per reſcriptum non dicuntur vere legitimi ibi.*

30 *Filius natus ex his inter quos matrimonium conſiſtere non poterat non dicitur legitimari ſed diſpenſari.*

31 *Diſpenſatio quare dicať odioſa & ſic ſtricte ĩtelligẽda.*

32 *Legitimatus non dicitur vere legitimus vbi agitur de præiudicio tertij, neq; ex cõmuni vſu loquẽdi nu. 33.*

34 *Communis vſus loquendi probatio neceſſaria non eſt, quando notorius eſt.*

35 *Legitimatus non comprehenditur ſub ſtatuto præferente filios maſculos fœminis.*

36 *Ius in ſpe quod habent agnati in feudo, vel ſubſtituti pendente conditione fideicõmiſſi dicitur cõſiderabile.*

37 *Ius in ſpe tolli non poteſt per Principẽ ſicut nec ius ĩ re.*

38 Prin-

38 Princeps tollere non poteſt ius agnati ſuper feudo in ſpe quaſitum ex contractu ideo non poteſt habilitare fœminam ad ſuccedendum in feudo agnatis non conſentientibus nu. 39.

40 Princeps in feudo antiquo nullo modo poteſt agnatis pœiudicare.

41 Rex legitimare non poteſt filium ſuum in præiudicium conſanguinei cui regnum ex conſuetudine defertur rege moriente ſine liberis.

42 Princeps legitimando in dubio non cenſetur velle alteri pœiudicare niſi dē eius expreſſa voluntate appareat.

43 Princeps ſi dicat expreſſe etiam ſi de alterius præiudicio agatur, intelligitur ſi de modico agatur, non autē ſi de magno præiudicio.

44 Princeps, quod tertio præiudicare velit & ius tollere requiritur cauſa & qualis cauſa requiratur, & an præſumatur cauſa in principe.

45 Princeps ius alterius tollere velle non cenſetur, ſi de eo non eſt certificatus nu. 48.

46 Clauſula ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis & aliæ nō operātur in his quæ ſunt facti n. 61. & 62.

47 Legitimatus expreſſe ad feuda admittit̄ ad feuda excluſis agnatis. intellige & limita vt n. 48. & 51. & 60.

50 Citatio ſeu mentio agnatorum vel ſubſtituti in legitimatione licet non requiratur quoad validitatem legitimationis, requiritur tamen ad effectum pœiudicandi.

52 Legitimatus expreſſe ad feuda in dubio de quibus feudis intelligatur.

53 Feudum pro ſe & legitimis hæredibus conceſſum de quibus hæredibus intelligatur.

54 Verbum hæredibus in materia feudali quō intelligat̄.

55 Legitimatus ſimpliciter ad ſucceſſionem bonorum fideicommiſſorum, de quibus fideicommiſſis & bonis debeat intelligi.

56 Imperator teſtatoris voluntatē tollere, violare, aut mutare non poteſt.

57 Imperator ſi derroget expreſſe fideicommiſſo, nō tenet derogatio niſi in ſpecie derroget l. ſi teſtim C. de teſta.

58 Clauſula generalis nō obſtantibus, nō operatur quoad leges habentes verba derrogatoria.

59 Verba perinde, ac ſi, & habeatur, ac reputetur, denotāt fictionem.

60 Verba quòd legitimatus habeatur, ac reputetur pro vero & legitimo & comprehendatur ſub quacunque diſpoſitione loquente de vero & legitimo quomodo intelligantur.

Verba generalia reſtringunt̄ ne tertio pœiudiciū inferāt.

61 Clauſula ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, & non obſtan. quando & in quibus non operantur num. 62. & ſequen.

62 Princeps quādo aliquid facere dicatur ex certa ſciētia.

64 Clauſula, de plenitudine poteſtatis quando operatur & quando non.

65 Clauſula, non obſtantibus, poteſt operari ad præiudiciū tertij in his quæ ſunt iuris poſitiui, ſecus in his quæ ſunt iuris gentium.

CONSILIVM LXVIII.

NVNC ad merita accedēdo, qm̄ tota huius ꝯtrouerſiæ sūma ī legitimario nc ꝓducta cōſiſtit, ideo de illa principaliter agēdū eſt: q̄ circa duo verſatur; Primū an talis legitimatio ſit valida, ſecūdū, dato qđ ſit valida, an iſtis DD. fratribus agnatis pœiudicet. ſup q̄bus cōcluſione procedā, cū, vt a principio diximus, res eſt corā doctiſſimis uiris, qui ꝑp eorū perſpicaciā, & prudentiā ad ſolū labiorū motū intelligūt, vt dicebat Bar. de illo Nello in l. 1. n. 7. ff. de verb. oblig. & in ſimili Neuiza. cōſ. 99. ī pri. maxime qđ multis alijs detētus negotijs tempus, & otiū mihi non datur:

Circa primū igitur, omiſſo articulo, an Imperator poſſit legitimare filiū clerici præſertī beneficiati, & multo magis Cardinalis presbiteri, de quo late ſcripſit doctiſſimus D. Saluatorinus, plures doctores adducens, quibus addo Vaſquiū li. 1. de ſucceſſionū creatiōe §. 10. in repetitio. l. qm̄ in prioribus ſub nu. 648. concludo, legitimationē hāc nullā eſſe ex ſequētibus fundamētis. Primo q̄a obtēta legit̄ ab aſſerto ꝓcuratore de cuius mādato nō apparet immo nec eius nomē deſcribit̄ quo ſtāte, fie-
1 ri nō potuit dicta legitimatio † cū in ea req̄rat̄ pſentia, & cōſenſus patris offerentis præces, & ipſius filij legitimādi, ſecundū Bal. in c. cū dilectus, in fine de ord. cogni. Lud. de Sard. in tracta. de legitimatione, charta 11. col. 4. verſi. 2. quærit, poſt gl. Iacob. Butr. & Bar. quos refert in l. poſt mortē. §. fi. ff. de adoptio. Idē Iacob. Butri. in l. neq; abſens. §. fi. eo. ti. Steph. Bertrā. ī 1. par. vol. 2. cōſ. 122. n. 4. poſt Angel. & Anch. locis citatis. Signorol. de homod. cōſ. 18. incip. quidā dictus Ianolus, & cōſ. 127. incip. dominus Gulielmus, ad finem, dicens quod in legitimatione ad ſuccedendum in feudis requiritur præſentia legitimandi, & ratio eſſe poteſt ne liber inuitus in poteſtatem patris redigatur, & ut inſpiciatur qualitas, & aſpectus pſonæ, an ſit habilis præſertim ad præſtandum ſeruitia perſonalia, iuribus, & rationibus p cū adductis, quæ nō refero, quia clarum eſt quā
2 tum ad filium legitimandum, † legitimationem eo abſente factam non valere §. generaliter, in auth. quib. mod. nat. effic. ſui per quem tex. ita tenet Bart. in l. inuito, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. Bal. conſ. 306. proponitur qđ quidam num. 2. vol. 5. Bero. conſil. 171. n. 7. & num. 20. libr. 1. Roma. conſi. 194. col. 3. verſic. aduertendum, Dec. conſi. 661. nu. 10. Brun. cōſil. 15. nu. 5. verſic. 3. videtur iſta limitatio corruere, poſt Angel. Signorol. Curt. & alios relatos, quos citauimus deciſ. Pedemon. 119. n. 22. vbi nume. 25. & pluribus ſequen. diximus, quod licet conualidetur per ratificationem,
3 quæ etiam poſt mortem patris fieri poteſt, at tamen talis ratificatio non retrotrahitur in præiudicium agnatorum, quibus eſt ius quæſitum formaliter per mortem patris, ſed tantum ſumit vires a tempore ratificationis iuribus ibi citatis, quibus addo Alexand. d. conſil. 26. num. 15. 17. & ſequen. & conſil. 133. nu. 18. vol. 6. Deci. conſi. 247. num. 3. & quatuor ſeq. & in l. contractus nume. 16. & 18. ff. de reg. iur. Ruin. conſi. 97. ſub nume. 4. verſi. 2. principaliter, & ſub num. 7. verſic. præterea ex dicto capite lib. 3. Bello. conſi. 176. num. 18. & 19. poſt Barto. communiter approbatum in l. ſi indebitum §. 1. ff. rem rat. hab. Grat. reſp. 76. nu. 44. & ſequen. libr. 1. Alcia. reſp. 200. numero 12.

vbi

vbi dicit,quod mortua matre ſtatim eſt quæ-
ſitũ ius ſorori, quod ei auferri non poteſt. ſic
in caſu noſtro, mortuo Cardinali ſtatim ac-
quiſitum eſt ius dominis fratribus, quod ab
eis tolli non poteſt,Rollan. a valle conſi. 40.
num.38.& ſequen.lib.2.& conſi.63. nu. 53. &
54.vol.4.Franciſ.Beci.conſi.66. nu. 24. & 25.
ex quibus patet hanc eſſe veram & receptam
ſententiam. At in caſu noſtro de aliqua ratifi-
catione ſaltem congruo tempore facta non
apparet:ergo eſt nulla dicta legitimatio. Quã
tum verò ad patrem an poſſit per procurato
rem ſupplicare,filium illegitimum legitima-
ri,licet Bar.& communiter Doct.in l. Gallus,
in §.forſitan ff.de lib. & poſthu. velint poſſe,
attamen in caſu noſtro de mandato procura
4 toris legitimè non conſtat,† nec illud vnquã
præſumitur,etiam ex curſu mille annorum,
ſecundum Bal.in l.2.verſi.quæro quid ſi do-
minus C.ſi ex falſ.inſtrum.& in l.j.in princip.
C.de reb.alien.non alien. quem cum alijs re-
fert,& ſequitur Alex.in l.qui in aliena in prin.
ff.de acquir.hæred.& in l.ſciẽdum col.5. verſ.
vnum tamen ſciatis ff.de verb.oblig. & conſi.
1.nu.9.lib.4.ac conſi.191.nu.4.lib.6.cum plu-
ribus per nos relatis deciſ. Pedemont.175.nu.
4.Cagno.in l.velle,nu.16.ff.de reg. iur. vbi di-
5 cit communem.Et † quãuis dicatur ſpeciale
in ſcriptura Principis referente aliam ſcriptu
ram, vt ei credatur de ſcriptura relata, licet
non exhibeatur, vt per Alex. Dec. & alios in
authen.ſi quis in aliquo C. de edendo. & per
Deci.conſi.152.columna ſecunda verſ. non
obſtat quod dicta priuilegia &c. attamen il-
lud non procedit in caſu noſtro, in quo non
fit relatio alicuius ſcripturæ, & habet lo-
cũ in his, circa quæ Princeps habet poteſta-
tem, liberè diſponendi; prout in priuilegijs,
& ſimilibus ſecus autem in his, in quibus non
habet poteſtatem liberè diſponendi quia tũc
ei non creditur,ſed firma manet regula dictæ
authen.ſi quis in aliquo,etiam in Principe te-
ſte Purpu. ibi.nu.50.poſt Roman. quem refert
conſi.336.in primo dubio, vbi concludit, q̃d
ſi in Bulla Papæ exequutoria fiat mentio de
ſententia,& iſta nõ inſeratur de verbo ad ver-
bum,talis bulla non probat ſententiam latã,
& ibidem poſt Inno.& Specul.ait, quod ſi Pa
pa ſimpliciter confirmat, vel in genere, *dicẽdo
confirmo* donationem, vel conceſſionem tibi
factam per talem, non probat Bulla Papæ
donationem factam,ſic ergo in caſu noſtro
cum Imperator in narratiua dicat ſimplici-
ter,& in genere,ſupplicare nobis fecit per le-
6 gitimum procuratorem,† per iſta verba non
probatur illum procuratorem habuiſſe legi-
timum mandatum, prout ita tenet Ioa. And.
& Dom.in c.nonnulis,in §.ſunt & alij, de re-
ſcrip.quorum opinio iuuatur, ex his quæ tra-
dit Crauę.de antiq.temp.in prima par.nu.44.
poſt Soci.& alleg. Felin. locis citatis, dicens
clem.j.de proba.non procedere,quãdo narra
tur factum alienum, & agitur de magno præ-
iudicio,quia tunc non ſtatur aſſertioni Papæ,
etiam quoad præſumptionẽ, q̃ trãſferat onus
probandi in alium,aſſerens hanc eſſe cõmu-
nem opinionem. At in caſu noſtro agitur de
facto alieno, nempe de mandato Cardinalis,
& de magno præiudicio.ergo nõ ſtatur aſſer-
tioni Imperatoris, facit quod ſcribit Grat. re-
ſpon.140.nu.32.lib.1.poſt Bart. Oldra. Aret.
& Deci.locis citatis,vbi dicit, quod aſſerẽti,
nõ creditur in his,quæ nõ depẽdẽt a libera vo
lũtate aſſerẽtis p̃ſertim q̃n ſine eo, q̃d aſſerit
actus valere nõ poteſt, & hoc ẽt in principe
aſſerente aliquid,quod nõ eſt in eius poteſta-
te,dicit procedere Bello.conſi.76.nu. 13. poſt
Card.Gem.Deci.& Rip. per eum citatos; At
Imperator non poſſet patre abſente ſine mã-
dato legitimare filium naturalem; ergo eidẽ
Imperatori non creditur de mandato.& licet
Abb.& ibi Fel.poſt Imo.in d.§. ſunt & alij,di
cant contrarium,quod immo verba narrati-
ua Imperatoris probant mandatum, ſaltem
præſumptiuè quoad hoc, vt transferãt onus
probandi contrarium in negantem;attamen
eorum opinio procedere poſſet, & loquun-
tur,quando enunciatio eſſet facta a Principe,
taliter,quod poſſet aduerſarius ſi vellet pro-
bare contrarium,vt puta ſi dictum fuiſſet, per
talem procuratorem, eum nominando ſpe-
cifice,quia tunc bene poteſt probare contra-
rium ita loquitur Imo.in d. §. ſunt, & alij nu.
3.& Felin.nu.43.verſ.amplia quarto,& coñ.
ſeq.ſecus autem in caſu noſtro,vbi fit enũcla-
tio procuratoris in genere, non expreſſo no-
mine p̃curatoris,nec deſignato aliquo man-
dato,adeo quod iſti aduerſantes non poſſent,
ſi vellent,probare contrarium,& priuarentur
eorum defenſione.his deſeruiũnt, quæ ſcribit
Neuiz.conſi.12.num.91.& 92.q̃ non creditur
Principis aſſertioni de meritis in genere, quã-
do facit actum contra iuris diſpoſitionem.ſic
in caſu noſtro,cum legitimatio ſpurii fiat cõ
tra iuris diſpoſitionem,§.primum quidem,iũ
cta glo.in verbo. participium, in anthẽ. quib.
mo.nat.effic.ſui.ſequitur,quod aſſertioni Im
peratoris non ſit ſtandum. & prædicta etiam
comprobantur ex diſertè traditis per Rode-
ri. Suarez.allega. 12.nume. 34.& multis ſeqen.
de generalitate inſerta ĩ reſcripto gratiæ, ſeu
priuilegiorum,quæ inducit obſcuritatem, &
Princeps facile poteſt circumueniri, nec eſt
veriſimile Imperatorem ſciuiſſe,an procura-
tor Cardinalis eſſet legitimus, vel non prop-
ter multitudinem negociorum,quibus conti
nuo vrgetur,vt in ſimili dicit idem Suarez. d.
allega.12.nu. 39.

Secundo dicta legitimatio eſt nulla ex mul
tiplici vitio obreptionis, & ſubreptionis nam
7 † obreptio,& ſubreptio etiam modica vitiat
gratiã ſeu priuilegium, vt in terminis noſtris
tradit Cur.Sen.conſi.16. col.penul.verſic. ſed
ita eſt,quem refert Neuiza.conſil.99.nu.13.&
quælibet qualitas, vel aliud tacitum, quo ex-
preſſo Princeps veriſimiliter legitimationẽ
non conceſſiſſet,aut ſaltem difficilius, reddit
legitimationem ipſo iure nullam,vt dicit idẽ
Curt.conſi.17.col.pen.verſ. nam reſcriptum,
& conſi.55.numero 27.conſil.13,num. 31.&

32.in

32.in fine, cum multis alijs relatis in additio.
ad Alex.conſ.195.in princ.lib. 2. & per Pariſ.
qui plures etiam refert in conſ.4.nu.25. & ſeq.
vol.2.Ruin.conſi.98.num. 14. vol.4.late Ro-
der.Suarez.d.allegatio.12.num. 31. vbi nume.
32.per tex.in c.poſtulaſti.& ibi Abb. in 3. col.
de reſcrip. concludit, ſubreptionem non ſo-
lum vitiare conceſſionem, & gratiam, quan-
do ſubreptio fuit cauſa inductiua, & finalis cõ
cedendæ gratiæ, ſed etiam ſi fuit cauſa ſolum
impulſiua, vt quia Princeps etiam conceſſiſ-
ſet ceſſante ſubreptione, idem firmat Pariſ. d.
conſi.4.num.25.& 26.vbi poſt Cin.Bart.Bald.
Angel.Ioan.And.Felin.& alios per eum alle-
gatos, dicit, quamlibet minimam obreptio-
nem, ſeu ſubreptionem etiam non doloſam
vitiare priuilegia, & gratias, nec in eis locum
habere diſtinctionem, de qua in c. ſup literis,
de reſcrip. videlicet, an Princeps alias fuiſſet
conceſſurus, vel non, idẽ etiam tenet Socin.
Iun.conſi.77.nu.83.& ſeq.vol.1.Gozad.conſ.
9.num.4.& ſequen.Rol.à Valle conſi.2.num.
157.& tribus ſequ. lib. 1. ex quibus patet iſtam
eſſe communem opinionem, quæ maxime
procedit in diſpenſatione, qualis eſt iſta, vt in
fra dicetur, Ancha.in terminis conſil.241.ſub
num.4.verſic.iſtas autem, vbi ait, quod diſpen
ſationes, & cõceſſiones odioſas quælibet ſup-
preſſio vitiat, c. ſi motu proprio de reſcript.
lib.6.nec conualeſcunt, licet ceſſet impedimẽ
tum quod reddebat eas inualidas, vt in c.ſi eo
tempore, de reſcript. lib. 6. faciunt quæ in ter-
minis legitimationis tradit Anto. de Roſellis
conſ.144.nu.45.inter conſilia vltima. volunt.
At in caſu noſtro multa fuerunt tacita, quæ ſi
fuiſſent expreſſa veriſimile eſt quod Impera-
tor legitimationem non conceſſiſſet.

Primum eſt, quia dictum fuit ſimpliciter ip
ſum Alexandrũ eſſe naturalem, cum tamẽ ſit
ſpurius, qa natus ex ea, quæ licet eſſet ſoluta, at
tamen non erat retenta in domo in ſchema-
8 te, hoc eſt habitu concubinæ: quod requirit
adhoc, vt qs dicatur naturalis, vt in auth.quib.
mod.nat.effic.ſui §.ſi quis autẽ, ibi libera mu-
liere in ſchemate concubinæ ;ſociata) alias dr
ſpurius, vt per Port.in conſi.106.num.43.& ſe
quen.vbi poſt Io.And.Oldr.Alex. Dec. Ruin.
& alios relatos concludit, talem eſſe ſpurium,
nõ autem naturalem, & ideo, ſi fuit narratum
ſimpliciter iſtum eſſe naturalem, cum ſit ſpu-
rius legitimatio eſt nulla, vti ſubreptitia: & qd
talis ſit ſpurius, tradit Aleia. de præſump. reg.
2.præſumpt.5.& ibi Nicola. arelat.in additio.
& per Cæph.conſi.111.num. 28. in fine par.1.
poſt Bart.Bald. Afflict. & Ruin. in locis ab eo
relatis, dicens ;natum ex vili ancilla eſſe ſpu-
rium, non aũt naturalem, & ideo ſi nõ fuit nar
ratum eſſe natũ ex vili ancilla ltĩmationẽ non
valere vti obrepticiam, Bertrand.conſ.135.in
fine vol.2.priori parte. Item qa pater erat cle-
ricus beneficiatus, & licet mater eſſet ſoluta,
9 nihilominus dicitur ſpurius:† quia inter eos tẽ
pore cõcubitus matrimonium conſiſtere nõ
poterat, vnde filij ex his nati, nec per ſubſe-
quens matrimoniũ legitimari poſſunt, ſecun-
dum Bar.in l.2.nu.5.in fine.ff. de cõcub.quem
refert, & ſequitur Anto. de Roſſell. in tracta.
de legitimatione.lib. 1.§.de cauſa materiali le
gitimationis.nu.3.& ſeq. & Lud. de Sard.in ſi-
mili tractatu, in 2.parte princip.§.de legitima-
tione per verum matrimonium quæſt.3.n.17.
Socin.Iun.in com.opin. in verbo ſpurius, vbi
poſt plures per eum citatos concludit, quòd
large ſub nomine ſpurii veniunt omnes, qui
ex illegitima, & improbata coitione naſcun-
tur, cum aliis per nos relatis Decit. Pedemon.
145. ſub num. 1. quibus. addo Præpoſ. Alex.
in c.naturales col.4. verſic. quæro an natus ex
clerico, vbi cum hac opinione trãſit & loqui-
tur in clerico in minorib.conſtituto ſimplici-
ter, multo fortius ergo in clerico beneficiato.
Cum ergo fuerit narratũ Imperatori, quod
iſte erat naturalis, cũ in veritate eſſet ſpurius
10 †ex hoc legitimatio reddit̃ nulla, vt per Alex.
conſ.60.nu.23.lib.2.vbi plurib.id cõprobat, &
conſ.195.nu.8.& ſeq.eo.lib.vbi poſt Anto. de
But.dicit, qd in legitimatione, oportet expri-
mere qualitates, an ſit ſpurius, vel inceſtuoſus,
quia difficilius diſpenſatur cũ inceſtuoſo, vel
ſpurio, quam cũ illo qui eſt naturalis ſimplici-
ter; late per Curt. in locis ſupra relatis Caſſan.
in conſuet.Burgund.rub.8.§.5.nu.32.Item nar
randa quoq; fuerat qualitas matris ipſius filij
legitimandi, an eſſet vilis, vel nobilis, & an eſ-
ſet virgo, vt per Menoc. de caſib.arbitra.caſu
203.lib.2.nu. 7. poſt Ruin. quem refert conſi.
66.nu.27.in fine lib.3.& idem dicit Cæphal. d.
conſ.111.nu.26.& 27.par.1.vbi poſt plures ibi
relatos cõcludit, legitimationem in caſu ſuo
fuiſſe ſubreptitiam, eo quod non fuerat narra
tum legitimatum eſſe natum ex ancilla vili;
quia talis dicitur ſpurius non naturalis, nam
inquit iſtæ generales & inuolucres expreſſio-
nes nihil aliud ſunt, quàm obreptiones, & quia
ex virgine ſuſceptus eſt iſte D. Alexander, vt
præſupponitur: quod etiam non fuit narratũ,
quo caſu cõcurrit aliud vitium, nempe, quod
natus ex ſtupro, & ſic coitu punibili: ideo non
ſufficit fuiſſe narratum, ipſum eſſe genitum ex
clerico & ſoluta, ſed exprimi debuit, quod ex
clerico beneficiato, & virgine vel vili, vel no-
bili: & retenta, vel non, in ſchemate concubi-
næ quia cum triplex vitium cõcurrat, triplici
modo dr̃ ſpurius, imò inceſtuoſus, iõ ob hanc
taciturnitatem multo magis dicitur legitima-
tio obreptitia, non enim ſic faciliter diſpenſa-
tur cum triplici, ſicut cum ſimplici, vt inquit
Caſſan. loco ſupra proxime citato num. 33.&
11 per Alc.Cur.& alios in locis præallegatis.† &
hoc caſu non releuat clauſula, non obſtante,
in ltĩmatione apposita, vt dicunt præfati Do-
cto. quia requiritur, quod vnicuiq; derogetur
in ſpecie, & in dubio derogatum non cenſet,
vt dicit idem Caſſan. loco præcitato, poſt Iaſ.
quem refert in l.fi.col.8.ff.de conſtit. Princip.
Addo p̃dictis Rui.conſ.102.n.5.in fi.lib.3.Ne-
uiz.conſ.99.nu.14.& n.29.eundẽ Iaſ. cõſ. 233.
col.7.verſ.vñ qñ multa, & varia ſunt obſtãtia,
Crot.conſ.60.nu.22. Rol.à Val. conſ.89.n.42.
& quatuor ſeq.lib.1.Et licet aliqui velint, non

eſſe neceſſariam expreſſionem omnis qualita
tis defectus nataliũ in legitimatione, attamen
eorum opinio non procedit in legitimatione
ſpuriorum, quæ à iure eſt magis reprobata, &
odioſa §.fi.in auth.quib.mod.nat.effi.ſui, ideo
omnis qualitas ſpurietatis exprimenda eſt, ſe-
cus in legitimatione naturalium tantum, in
qua non eſt exprimendum, an nati ſint ex ſer-
ua vel ne, vel alia qualitate, ita notabiliter di-
ſtinguendo declarat Lud.Roma.conſ.144.in-
cip.in propoſita conſultatione col.2. quem re
fert, & ſequitur Præpoſ.Alex. in §.naturales ſi
de feud.fue.contro.inter dom. & agna. col.4.
verſi. ellegantius declarat, Roll. à Valle d.cõſ.
89.nu.49.poſt Pau.de Caſt. Anch. & Dec. per
eum relatos. Aliam etiam expreſſionẽ neceſ-
ſariã adducit Crot.in conſi.99.nu.5. poſt Præ-
poſ.Alex.quem refert, qua omiſſa, legitima-
12 tio redditur nulla: videlicet, † quod ſi petens
legitimari non expreſſit, ſe non poſſe habere
concubinam in matrimonium, ob hanc taci-
turnitatem vitiatur legitimatio, ſequitur Di-
dac.in epit.ſecundæ part.c.8.§.9. nume. 5.poſt
Hippol.de Marſil.Cæpol.Ant.de Roſell.Lud.
de Sard.& Iaſ.per eũ allegatos, Menoch.de ca
ſib.arbi.caſu.203.nu.4.lib. 2.centur.3.poſt An-
tho.de Roſello quem refert, & facit etiã quod
inquit Curt.Sen.conſi.17.col. penul.verſi.vlti
mo accedit, & conſi.16.col.penult. verſi. vlti-
mo iſta pars, quod ſi pater in ſupplicatione
expreſſiſſet ſe habere filias legitimas, nuptas
condecenter, & condecenter dotatas, quod
tamen verum non ſit, ex hoc legitimatio red-
ditur inualida, & ſubreptitia.

Non obſtat ſi dicatur, prædicta vitia obre-
ptionis ex defectu expreſſionis qualitatis ſpu-
rietatis purgari, & tolli per verba in ltĩmatio-
ne appoſita, quæ etiam per Dñm motiuantẽ
ad hoc conſiderantur, videlicet, obiectione
prolis illegitimæ ſiue modo prædicto, ſiue
alio conceptus ſit, & quacunq; alia ẽt maiore
penitus ceſſante, ex quib.quidem verbis vr̃ Im
perator cogitaſſe de omnib.defectibus, & vo-
luiſſe tollere, ẽt ſi ſint maiores expreſſis, quia
ad hoc quod prima facie videt̃ vrgere, rñdet̃.
13 Primo, † quod qñ nullus defectus fuiſſet ex-
preſſus in ltĩmatione, ſed ſimpliciter fuiſſet di
ctum in ltĩmatione, eſſe illegitimum, tunc be-
ne talis clauſula operaretur, & valida eſſet ltĩ-
matio, quia tunc videret̃ Imper. in genere co-
gitaſſe de omnib.defectib.argu.l. q iure milita
ri ff.de teſtam.milit.ſecus aũt eſt, qñ fuit expſ-
ſus vnꝰ defectꝰ, & ſuberat alius, vel plures alij,
prout in caſu nr̃o, tũc.n. legitimatio eſt nulla,
non obſtãtib. dictis verbis gñalibus, ſeu vniuer
ſalib.adeo, vt nõ validet̃ per illã clauſulam, vi
delicet, ẽt ſi pateretur quẽcunq; aliũ defectũ,
ita in terminis vult Paul.de Caſt.in conſ.30.in
cip.ſuper puncto iſto, ad finem lib. 1. quem in
terminis refert, & ſequitur Roll. à Valle conſ.
89.nu.48.lib.1.vbi pluribus iuribus concludit,
legitimationẽ eſſe nullã, ſi nõ fuit facta mẽtio
oĩs qualitatis illegitimitatis, nec validari poſi-
to ꝙ in legitimatione dicatur, ẽt ſi quẽcunq;
aliũ defectũ pateretur, allegat eũdem Pau, de
Caſt.in conſ.221. ſed ſecundũ meã impreſſio-
nem eſt d.conſ.30.allegat pariter ad hoc Soc.
& Gozad.in locis ibi relatis, eundem Caſt.re-
fert, & ſequit̃ Rui.cõſ.82. nu.7. & conſ.97.ſub
nu.3.verſ.ſed põt & tertio, lib.3.dicẽs hoc ma-
xime ꝓcedere, vbi agit̃ de præiudicio tertii, qa
tũc ſtricte fieri dẽt interpretatio, & verba capi
debent cõtra proferentẽ: & ad prædicta opti-
14 me facit regula, quæ hẽr † ꝙ generalis clauſu-
la ſequens ſpecialiter præmiſſa reſtringitur re-
gulariter ad ea, quæ ſunt ſimilia expreſſis, non
autem extenditur ad diuerſa, aut maiora l.fi.§.
cui dulcia ff.de tri.vin. & ol. leg. c. ſedes de re-
ſcript.& vbiq; doct.maxime Feli. in d. c.ſedes
col.2. & 3. & p̃dicta præſertim ꝓcedunt in ca-
15 ſu nr̃o propter dictiones alio, & alia † quæ re-
ſtringũt dictionẽ vniuerſalẽ, quæcũq;, ad ſimi-
lia expreſſis, gl.cõiter recepta in l.ſi fugitiui iũ
cto tex.C de ſeruis fugit.& ĩ c.ſedes de reſcrip.
& ibi Fel.col.5. in 4. declaratione verſ. ſed ta-
men iſta declaratio.Soc.conſ.104.nu.1.vol.3.
poſt gl.Bar.Oldra.But.Card.& Lapum per eũ
citatos, cum ſimilib. cumulatis Deciſ. Pede-
mon.167.nu.7.& duob. ſequentibus, ita quod
illa verba, vel alio modo, & illa, & quacunque
alia, etiam maiore, debent intelligi, & reſtrin-
gi ad maiorem illegitimitatem, habentem ta
men ſimilitudinem cum illegitimitate filij na
turalis expreſſa; & id patet ex eo, quod ſpecia-
liter derogauit Imperator l.1. & tot.titu.C.de
natu.lib.nec non auth. quibus. mod. nau. effi-
ci.legitimi, quæ de naturalibus tantum loquũ-
tur, non autem derogauit authent.quib. mod.
natu. effi. ſui. in §. penult. & alijs ſimilibus lo-
quentibus de ſpuriis, quorum etiam ſpecialis
requiritur derogatio, ſecundum gloſſ. in d. §.
penult.in verbo participium d. authent.quib.
mod.nat.effi.ſui, quod facile fuiſſet eidem Im
peratori facere ſi voluiſſet, quod cum non fe-
cerit noluiſſe cenſetur argumento l. vnicæ §.
ſinautem ad deficientis.C.de cad.toll. vt puta,
ſi præfatus Alexander, quem aſſertus patet di-
xit filium naturalem qui proprie is dicitur, q
naſcitur ex concubina retenta in domo indu-
bitato affectu cõcubinæ, vt in auth. licet, & in
corpore vnde ſumitur C.de naturalib.liber.&
per Bertran.conſ.135.in prin. vol.2.in 1. parte.
& diximus ſupra, nõ fuiſſet natus ex concubi-
na, ſed ex alia ſoluta non retẽta in domo, non
tamẽ virgine, nec vidua, cuius coitus de iure ci
uili non eſſet punibilis, vel ex virgine, aut vi-
dua, cũ quib. coiẽs ſtuprũ comittit omni iure
punibile, & in illis caſib. poſsent verificari illa
verba, alia ẽt maiore, q̃ aliunde nihil operant̃,
niſi vnũ de maiorib. fuerit expreſſũ teſte Feli.
in d.c.ſedes. Præterea, de vno tãtum alio vitio
intelliguntur verba, dum dr̃, ſiue alio concc-
ptus ſit, nõ aũt de plurib. qa ſingularis nume-
rus vno cõtentus eſt, l.vbi numerus ff. de teſti.
cum ſimilib. ſed hic multiplex vitiũ concur-
rit, & multi defectus, ſeu qualitates fuerũt ſup
preſſæ, quæ exprimi debuerãt, vt ſupra demõ-
ſtrauimus, ideo &c. Et prædicta interpretatio
maxime ꝓcedit in caſu iſto, vbi tractatur de
diſpẽſatione, cum ſpurius iſte natus ſit ex his,
inter

inter quos matrimonium conſiſtere non po-
terat, quo caſu dicitur diſpenſatio. & conſe-
quenter odioſa, & ſtrictè intelligenda, vt in c.
1.& fin.de filijs presbiter.in 6.

Secundo, vltra prædicta reſponderi etiam
16 poteſt † quod dicta verba cũ ſint appoſita in
exequutione gratiæ, ideo non alterant, neque
ampliãt ipſam gratiam, vt in Clem. prima in
fin.de præb.per quem tex.dicit Abb.in c.cum
noſtris,col. penult. verſicu. aut ſimpliciter de
conceſſione præbendæ poſt Lapp.de Caſtell.
& Calder. quos refert, quod literæ ad benefi-
cium impetratæ non facta mentione de poſ-
ſeſſione facti colorata alterius, non ſunt ſub-
reptitiæ ſi in eis ſit appoſita clauſula, amoto
quolibet illicito detentore, ſed iſtud verum eſ-
ſe dicit idem Abbas quando dicta clauſula eſt
appoſita in literis ipſis gratioſis, ſecus autem
ſi ſit appoſita in executione ipſius gratiæ, quia
tunc non validatur gratia eo quia inquit, ea,
quæ apponuntur in exequutione gratiæ non
firmant gratiam aduerſus vitium ſubreptio-
nis, quod eſt notandum ſecundũ eum, & Abb.
refert, & ſequitur Felin.in cap.licet, nu.7.verſ.
confirmo dictis notabilibus de offic.deleg.

17 Aliud vitium obreptionis reſultat ex eo, ꝙ
Imperatori non fuit narratum patrem legiti-
mantem habere iſtos fratres agnatos proxi-
miores, & bona eſſe feudalia antiqua, aut fidei
commiſſo ſublecta, & de quibus inter præde-
ceſſores ipſorum fratrum, & Cardinalis fue-
rat conuentum, & præfatus Cardinalis non
poterat libere diſponere de illis quæ ad ipſos
proximiores agnatos erant peruentura; nam
de exiſtentia agnatorum expreſſa mẽtio fieri
debet, alias legitimatio eſt nulla aut ſaltem a-
gnatis non præiudicat Crot. in repet.§.& quid
ſi tantum, col.57.in princip. & col. 42. in fine
verſi.tertio limita, & ibi Ruin.num.191.verſi.
concedo tamen, quod fienda ſit mentio ſub-
ſtituti, idem Crot. in dicto conſilio 49.in prin-
cip.vbi dicit legitimationem eſſe inualidam,
quando procurans legitimationem non ex-
primat ſe habere coniunctos, qui ei ab inteſta-
to poterant ſuccedere, & conſilio 113. nu.15.
Curt.Sen.dict.conſi.73.nu.29.vbi multos con-
cordantes allegat, & conſ. 35. num. 28. conſi.
29.nu.7.Aret.conſ.166.col.fi. verſ. circa filios
legitimatos, vbi notabiliter ait, quod ſicuti le-
gitimatio ſpurij non valet ſtantibus filiis legi-
timis, ſi princeps non fuit certificatus de ſuper
exiſtentia eorum, ita non videntur naturales
legitimati, quãdo Princeps neſciret eſſe agna-
tos; qui poſſent ſuccedere, Alex.conſil.25.nu.
7.lib.1.poſt Paul.Iacob.de bell. Anto.de But.
Io.And.& Pau.de Caſt.per eum relatos, quos
etiam citat conſ.67.nu.18. eodem lib.1.eoſdẽ
refert, & ſequitur Deci.conſ. 85. nu. 8.Brun.d.
conſ.15.nu.19.poſt Marian.Felin. & Anto.de
Roſel.locis relatis Socin.Iun.conſ.14.num.3.
& conſi.99.nu. 40. & ſeq.vol. 2. addens Vber.
de Bobi.Ancha.Soci & Cor.ita tenere Steph.
Bertran.omnino vidend. in 1. par. volum. 2.
conſi.112. nume. 26. & quatuor ſequen. Cor.
conſi.93.litera N.volum.2.Berous conſi.176.
num.35.volu. 2. vbi ait, legitimationem non
facta mentione agnatorum, qui ſupererant,
& quibus poterat præiudicari, dici ſubrepti-
tiam, & conſequenter nullam, allegat Socin.
Io.And.Alex.Pau.de Caſt.& Præpoſ. & conſ.
177.num. 34. & ſequen. eod.lib. vbi expreſſe
ait, quod quando legitimatio impetratur a
Principe, etiam ſi impetretur ab illo, cui de-
bet legitimatus ſuccedere, neceſſe eſt in tali
impetratione mentionem facere de agnatis,
& de aliis, qui ab Inteſtato ſuccedere potuiſ-
ſent, quibus tollitur & minuitur ſucceſſio, &
nu.37.circa medium dicit, quod ex hoc legiti-
matio redditur ſubrepticia, & inualida, & nu.
81. poſt Doctores p eum relatos idem tenet,
Bened.in repet.c.Raynutius, In verbo, & vxo-
rem nomine Adelaſiã, nu.196.dicens, quod in
legitimatione fieri debet mentio de filiis legi
timis, & de agnatis, & cæteris ab inteſtato ſuc
cedentibus, ſi quos pater habet, cum eo caſu
ſaltem ſit difficilior diſpenſatio, quàm ſi alios
non haberet ab inteſtato ſucceſſores, Socin.
conſi. 251.col.12.verſ.confirmatur etiam iſta
opinio, lib.2.Grat.lib.2.reſpon.158.num.28.&
29.Rimin.conſ.46.nu.78 vbi poſt Crot.Ruin.
Paris.& alios per eum aductos dicit, quod li-
cet in legitimatione viuente patre facta non
requiratur ſecundum aliquos citatio filiorũ,
nec agnatorũ per rationem Bartoli, qa pater
de bonis ſuis liberam habeat facultatẽ diſpo-
nendi, attamen requiritur ſaltem, quod de fi-
liis & agnatis fiat mẽtio, alioquin eis velut ſub
reptitia non nocet, neque præiudicat.ex quib.
patet iſtam eſſe crebriorem Doctorum ſen-
tiam. Et non tantum opportebat Imperatorẽ
18 certiorare de exiſtentia agnatorum, † ſed etiã
de qualitate feudorum, vtrum ſint noua, vel
antiqua, ita Signorol.de homod. in conſ.218.
ſub nu.10.verſi.præterea cum ipſe comes, vbi
etiam ait, quod hac certioratione deficiente
ipſa legitimatio cenſetur ſubreptitia, quia nõ
fuiſſet veriſimile Imperatorem ſi certioratus
fuiſſet de feudo antiquo, & de exiſtentia agna
torum, quod legitimationem conceſſiſſet ad
ſucceſſionem talium feudorum, cum p hoc
ſpes agnatorum minuatur, argumento l. nec
enim.§.penult. ff. de adoptio. Caſſan. in con-
ſuetu.Burgund.rub.8.§.5. ſub num.ar. verſic.
item maximè, Rollan. à Valle conſi. 49. in fi.
libr. 4. vbi poſt eundem Signorol. Socin.Iun.
Moder.Paris.Zas.Franc.Sanſaloch. Alua.Af-
flict.& Cæphal.per eum relatos concludit, le-
gitimationem reddi obreptitiam ex taciturni
tate, quod feudum ſit antiquum, & nouiſſimè
Menoch.de caſibus arbitra.lib.2.caſu.203.nu.
11.Poſt Ruin. Socin. Iun. & alios quos refert
ait, quod cum naturalis legitimatur, vt in feu-
do ſuccedere poſſit, in ſpecie feudi qualitas
exprimenda eſt, & quoad illud legitimatio fie
ri debet, & ratio diuerſitatis eſt euidens, quia
in feudis antiquis agnati veniunt virtute pri-
mæ inueſtituræ, ideo factũ vaſſalli non nocet
ſucceſſoribus.c.1.de ali.feudi pat.ſecus in Feu
do nouo, in quo agnati non ſuccedunt iurib.
vulgaribus. Neque dicatur quod de agna-

tis & ſimiliter de feudis facta ſit mentio, eo
quod Imperator expreſſe ipſum Dominum
Alexandrum habilitat ad ſuccedendum agna
tis, & cognatis, & alijs, & in quibuſcunque bo
nis etiam feudalibus, quia ex hac habilitatio-
ne facta ad ſuccedendum agnatis, & cognatis,
dici non poteſt, quod de iſtis facta fuerit men
tio, quæ fieri debuit in impetratione ab ipſo
patre ſupplicante nec de ſuccedendo agnatis
tractat, ſed an de ipſis agnatis de quorũ exclu
ſione agitur, debuerit fieri mentio cum de ip-
ſorum præiuditio ageretur. Præterea non ſuf-
ficit illa mentio ab Imperatore incidenter fa
cta in exequutione gratiæ prout in ſimili de
mentione exiſtentiæ liberorum in legitima-
tione facienda dicit Alex. conſi. 60. nu. 22. lib.
19 2. † Ruin. conſi. 82. nu. 12. lib. 3. Port. d. conſi.
106. nu. 38. verſ. & vlterius, poſt eundem Alex.
nec non Ruin. & Barba. per eum relatos, &
pulchrè voluit Berous d. conſ. 177. nu. 30. in fi.
& num. 37. vbi ait, neceſſe fuiſſe in impetratio
ne legitimationis expreſſam mentionem fa-
cere per hæc verba, vel ſimilia, non obſtante,
quod ſint alij filij, vel alij fratres; vel ſorores,
vel mater, & ſpecifica, ac nominatim fieri de-
bet & non ſufficeret fieri in genere, neque ex
hoc dici poteſt, quod de eis Imperator fuerit
certificatus nominatim, prout requiritur, ad
hoc, vt dicatur voluiſſe ipſis præiudicare,
nec quod fuerit certioratus de qualitate feu-
dorum, quod eſſent antiqua, quod ſi fuiſſet ex
preſſum fortaſſe non habilitaſſet ad ſucceſſio
nem feudorum, prout nec id voluiſſe, nec po-
tuiſſe infra oſtendetur.

Alia quoque & tertia reſultat obreptio ex
eo, quod nec etiam fuit eidẽ Imperatori nar-
ratum, quod virtute cõuentionum factarum
inter Manfredũ, & fratres de Corriggia ante-
ceſſores de anno. 1449. fuerat expreſſe prohi-
bita omnis diuiſio, & alienatio iſtorum feudo
rũ extra familiam adiecta cauſa, quod volue-
runt dicta bona perpetuo pertinere, & perue-
nire ad deſcendentes ex ipſis legitimos, & na-
turales proinde natos ex lt̃imis nuptiis. l. filiũ
eum diffinimus, iũcta gl. 1. ff. de his qui ſui vel
20 ali. iur. ſunt. † ex qua prohibitione ſimplex, &
abſolutum fideicommiſſum inductum cenſe
tur, etiam in caſum mortis, ſecundum Bart. &
communiter Doct. in l. qui Romæ. §. cohære-
des. ff. de verb. oblig. cum multis per Portium
adductis lib. 1. com. opin. concl. 57. verſi. ſi ve-
ro alienationis prohibitio facta ſit extra fami
liam, & cum ratione &c. vbi poſt Crot. quem
refert dicit, quod ab hac opinione nemo di-
ſcrepat, item quod aliud quoque aderat fidei-
commiſſum factum per Comitem Gibertũ
patrem Hippoliti, & Hieronimi Cardinalis,
quod decedentibus ipſis Hippolito, & Hiero-
nimo ſine filiis lt̃imis & naturalibus, & per cõ
ſequens natis ex viro & vxore vt ꝓxime dixi-
mus, ꝙ præſertim locũ hẽt in viris nobilibus,
vt in caſu noſtro, quos nõ eſt præſumendũ co
gitaſſe de ſpuriis qui dedecori ſunt nobili ꝓſa-
piæ, ita tenet Gribal. lib. 10 com. opin. in ver-
bo, lt̃imatus filius verſ. ſcd̃o fallit, poſt Alex.
conſ. 171. circa fi. vol. 7. & tradunt cõiter do-
cto. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebel.
Alci. reſpon. 201. nu. 53. & infra dicetur: ſubſti-
tuit eiſdem Mãfredum patrem dictorum fra-
trum conuentorum, nec non eius filios, & de
ſcendentes, vt in teſtamento eius manu ſcri-
pto, & ſignato per ſeptem teſtes apparet, &
ſic quod ex duplici fideicommiſſo iſti fratres
erant vocati, quod ſi fuiſſet narratũ, veriſimili
ter lt̃imationem non conceſſiſſet, aut ſaltem
21 nõ ita de facili, † ideo iſta legitimatio reddit̃
ſubreptitia, & conſequenter inualida, vt no. in
c. poſtulaſti in verbo, de leui, de reſcrip. ita in
ſimilib. terminis Iaſ. conſi. 233. col. 7. verſi. 10.
facit lib. 2. & Brun. conſi. 15. ſub num. 11. verſi.
prædicta fortificantur, Crot. in conſ. 60. num.
45. poſt Bal. & Alex. per eum relatos, & conſi.
113. nu. 14. & 15. Menoch. de caſibus arbitra.
lib. 2. caſu 203. nu. 10. vbi poſt Iaſ. & Curt. quos
refert, ait, eſſe faciendam mentionem diſpoſi
tionis, qua teſtator prohibuit ſpuriis relinqui
vltra certam ſummam, & præterea quod nar-
randum eſt etiam fideicommiſſum a teſtato-
re factum, & ſignanter in terminis dicit Soci.
conſi. 251. col. 10. verſi. confirmo omnia præ-
miſſa lib. 2. quod in impetratiõe reſcripti, ſeu
priuilegii exprimenda ſunt ea, quæ mouere
poſſunt animum concedentis ad non, vel diſ-
ficilius concedendum, vt in d. c. poſtulaſti de
reſcript. cum aliis per eum relatis, alias reſcri-
ptum redditur ſubreptitium; & ſubreptio vi-
tiat ipſo iure priuilegia, ſeu reſcripta gratioſa
iuribus ibi adductis, ſed quis nõ videt, inquit,
quod difficilius Princeps conceſſiſſet legiti-
mationem in præiudiciũ ſubſtituti, cui eſt ius
quæſitum, & extimabile, quam, quãdo nõ tra-
ctatur niſi de præiudicio patris legitimari pe-
tentis? argumento l. 2. §. merito & §. ſi quis a
Principe ff. ne quid in loco publico. vñ cõclu
dit, quod ſi nulla ſubſtitutorum facta eſt men
tio non vr̃ aliquo modo legitimatio valere
tanquam ſubreptitia. prædictis addo Cæphal.
conſi. 111. nu. 44. & ſeq. lib. 1. vbi ait, eſſe faciẽ-
dam ſpecificam mentionem fideicommiſſi
cũ ſpecifica illius derogatione, & Ruin. conſ.
60. nu. 5. & nu. 24. lib. 3. concludens, legitima-
tionem cenſeri ſubreptitiam, ſi in ea non fuit
facta mentio de ſubſtitutione, & conſi. 95. nu.
6. verſi. & conceſſa, eodem lib. 3. dicit legitima
tionem reddi ſubreptitiam, ſi non fuit narra-
tum, neque expoſitum, quod extarent bona
emphiteutica, quæ ad alios deuoluerentur ex
tenore inueſtituræ, quia ſi hoc ſciuiſſet Prin-
ceps, veriſimiliter eiſdẽ ꝑiudicare noluiſſet,
vel ſaltẽ difficilius legitimaſſet. Accedat qd̃ in
caſu noſtro duplex fideicommiſſum, & ſic du
plex ꝓhibitio alienationis iſtorũ bonorũ con
currit, ideoq; nullo caſu tenet alienatio, vt tra
dunt Doct. in l. filiusfam. §. diui. ff. de leg. 1. &
22 in auth. res quæ. C. de fideicommiſſ. † lt̃imatio
aũt dicitur ſpecies alienationis, quia ad eũ per
ueniũt bona, de quo teſtator, nec ꝯhentes co-
gitarunt, Alex. conſ. 67. ſub nu. 3. verſi. & dato
& conſi. 25. col. 1. verſ. adducit etiam Petrus
lib. 1. poſt Anch. conſ. 427. col. 2. verſi. item tẽ-

pore

pore legitimationis, vbi dicit quod nō potuit
grauatus per talem legitimationē ſubuertere
jus fideicommiſſi, quia eſſet quædam ſpecies
alienationis rerum fideicommiſſo ſubiecta-
rum, cum per ipſam legitimationem bona in
alterum deuoluerentur, quam in eum, de quo
teſtator diſpoſuerit, & Anch. refert & ſequitur
Rui. conſi. 106. nu. 5. lib. 3. Riminal. conſ. 46. n.
68. & num. 34. tradunt Docto. in l. ex facto §. ſi
quis rogatus ff. ad Trebel. Grat. lib. 2. reſponſ.
29. n. 48. vbi poſt eoſdem Alex. & Anch. quos
refert dicit, ꝙ legitimatus non excludit ſubſti-
tutum, quādo eſt expreſſe prohibita alienatio.
Narrari itaq; debuit prohibitio de non alienā
do. & quod iſti fratres in prædictis fidicom-
miſſis erant ſubſtituti, vt dicit Alex. d. conſ. 67.
ſub nu. 7. verſ. idem Paulus, & per alios, quos
adduximus ſupra circa mentionem de agna-
tis faciendam, qui & idem dicunt de ſubſtitu-
to, addo eundem Ruin. d. conſi 106. in fin. vbi
ait, legitimationem eſſe ſubreptitiam, ſi non
fuit facta mentio de ſubſtituto per illum qui
impetrauit legitimationem, & id cōfirmat ra
tione, nam extantibus filijs legitimis & natura
libus non valet legitimatio ſi de illis non ſit fa
cta mentio, minus ergo debet valere ſi de ſub-
ſtituto non ſit facta mentio, qui maius ius ha-
bet pendente conditione, quam filius viuente
patre, vt colligitur ex no. per Bar. in l. is poteſt.
ff. de acquir. hæred & hæc eſt fortis ratio. Ne-
uiza. d. conſi. 99. nu. 16. vbi optimum verbū di-
cit in propoſito, quod hæc mentio agnatorū
ſubſtitutorum fuit omiſſa per dolum, quia be-
ne ſciebat pater, quod ſi de prædictis omnib.
ſubſtitutionibus & prohibitionibus mentio-
nē feciſſet, non legitimaſſet Imperator, & ſciē
tia paterni teſtamēti probatur in caſu noſtro,
ideo hæc mentio, ſeu expreſſio dolo omiſſa
cenſet, ſubreptio autem doloſa vitiat totum,
vt ibi per eum, poſt Socin. quem refert conſi.
246. col. 5. verſi. ad ſecūdum reſpondeo, & ad
prædicta faciunt, quæ tradit Alex. conſi. 195.
ſub nu. 11. verſi. ex alio etiam capite lib. 2. vbi
23 ait, † legitimationem reddi ſubreptitiam, &
nullā ex eo, quod nulla fuerit facta mentio de
ſtatuto diſponente, quod ſpurij, & illegitime
nati exhæredentur, & quod ſpurij, & inceſtuo-
ſi non poſſint in hæreditate parentum ſucce-
dere, prout in ſimili, quod debeat fieri mentio
de ſtatuto, quo fœminæ pro pter maſculos ex-
cluduntur, tradit Menoch. de arbitr. iud. lib. 2.
caſu 203. nu. 9. poſt Goza d. quem refert in con
ſiliis ibi relatis, vbi poſt eum adducit rationē,
quia dum fœminæ excludendæ veniunt de eo
rum præiudicio agitur, quod quidem præiudi
cium, ſi Principi cognitum fuiſſet, legitima-
tionem non conceſſiſſet, & ante eos ita quo-
que voluit Dec. conſi. 393. ſub num. 7. vbi ait,
quod Imperator difficilius conceſſiſſet talem
legitimationem, ſi ſciuiſſet, quod filia natura-
lis & legitima excluderetur per ſtatutum, &
conſequēter legitimatio videtur ſubreptitia,
idem dicit Soc. in d. §. & quid ſi tantum nu. 20.
circa medium; multo ergo magis ſubreptitia
cenſeri debet in caſu noſtro ob taciturnita-
tem prædictarum conuentionum, & fideicō-
miſſorum, cum de maximo agatur præiudi-
cio iſtorum vocatorum.

Quarto, dicta legitimatio eſt etiā nulla ex
24 defectu citationis, † nam prædicti fratres, citā
di fuerant tanquā agnati, & multo fortius tan-
quā ſubſtituti, cū de eorū præiuditio ageretur,
Anch. d. cōſ. 427. col. 2. verſ. per hoc ſpeciali-
ter, & conſ. 241. nu. 4. Alex. dicto conſ. 67. nu. 4.
& dicto conſ. 25. nu. 7. ac conſ. 94. num. 9. lib. 1.
Crot. in d. §. & quid ſi tantum col. 46. verſi. iſta
concluſio procedit ſi ſubſtitutus ſit citatus, &
conſi. 60. nu. 18. & ſeq. Galiaula in d. §. & quod
ſi tantum, nu. 84. verſ. limita modo, & nu. 86.
Brun. conſi. 15. nu. 9. & 16. Dec. conſi. 85. colu.
penul. verſi. poſtremo prædicta legitimatio,
vbi hanc dicit communem concluſionem, &
poſt eum Didac. in epithom. ſecūdæ partis c.
8. §. 9. nu. 9. Curt. Iun. conſ. 83. nu. 8. & num. 10.
Caſſan. d. rub. 8. §. 5. num. 22. Neuiz. d. conſ. 99.
nu. 20. vbi poſt Curt. in multis conſiliis ibi re-
latis, dicit, quod immo eorum conſenſus req-
rebatur, Crot. d. conſ. 60. nu. 18. & 19. & conſi.
113. nu. 23. vbiq; concludens legitimatum ita
demum excludere ſubſtitutum, ſi ipſe fuerit
citatus, & cōſenſit legitimationi, & nimirum,
quia non poteſt pater libere diſponere de bo-
nis fideicommiſſo ſubiectis ad fraudandum
ſubſtitutos, ſicut nec etiam de bonis feudali-
bus, vel emphiteuticis ſine citatione domini,
vel agnatorum, de quorum præiudicio agere-
tur, ſicut nec ēt de bonis ſuis ad fraudandum
filios legitima portione, ita inquit Curt. Sen.
d. conſi. 16. col. 11. verſ. ſexto oſtenditur nulli-
tas, & col. ſeq. Barb. conſ. 27. incip. ſcripſit do-
ctiſſimus, col. 26. verſi. præterea ex alio infrin-
gitur, par. 1. vbi poſt Petr. de Ancha. quem re-
fert ait, quod legitimatio ſpurij non nocet ſub
ſtituto, ex eo, quia non fuit citatus in legitima
tione fienda, Rui. d. conſ. 60. nu. 5. & nu. 24. lib.
3. Vaſquius ſuo tract. de ſucceſſionum creatio
ne lib. 1. §. 1. de teſtat. poten. num. 20. vbi am-
pliat procedere dato quod in reſcripto fuiſſet
expreſſum quod legitimatio valeat, etiam in
præiudicium legitimorum, quibus ius iam
delatum erat, nihilominus litimatio abſq; cita
tione eſt nulla, & dicit Grat. lib. 2. reſponſ. 158.
nu. 24. & ſeq. & reſponſ. 29. nu. 63. quod deuiat
ab honeſtate, & rōne non citare illos, quib. ius
conditionale debetur, maximè qn conditio
erat de proximo adimplenda, vt qa ſupplicās
erat ſenex, & decrepitus, ita qđ eſt veriſimile,
quod amplius non habeat filios legitimos, p-
ut in caſu noſtro dici pōt de patre ipſius Ale-
xādri, q erat Cardinalis, & presbyter, adeo, vt
cōditio haberet pro impleta & purificata, idō
multo magis erat neceſſaria citatio iſtorum
agnatorū, non modo iure feudi, ſed ex fideicō-
miſſo vocatorum, qa de bonis, & iure ipſorū
agebatur, non autem Cardinalis, Alcia. reſpō.
201. nu. 59. Nā per fideicommiſſum ſuccedit
teſtatori nō aūt hæredi grauato l. cohæredi. §.
cū filiæ. ff. de vulg. & pupill. vbi Doct. & conſe
quenter nō tractatur de bonis ſuis, ſed alioꝶ,
& quod dicitur legitimatum excludere ſubſti-

tutum ſm opinionē cōem, intelligiſ tñ, dum-
modo in legitimatione ſubſtitutus ſit citatus,
vt inqt Cathel. Cotta in memor. incip. ltīma-
tus excludit. hanc opinionem & tenet Socin.
Iun. in d. §. & quid ſi tantum nu. 144. & ſeq. &
conſ. 82. nu. 10. vol. 4. Pariſ. cōſ. 9. nu. 28. & ſeq.
vol. 2. atteſtās eſſe communem, quem refert,
& ſequitur Gri. lib. 10. comm. opi. in verbo le-
gitimatus excludit circa finem, & Villalob. ibi
verſ. limita ſi non ſit citatus dicens pariter eā
eſſe cōem, pro hac opinione videntur text.
in l. 2. pen. & fina. ff. de nat. reſtitu. & ſtant regu-
læ l. de vno quoq; ff. de re iud. & l. 1. C. res int.
ali. act. ali. non præiud. & l. non debet alteri. ff.
de reg. iuris, Steph. de Barba. conſi. 105. nu. 22.
& ſeq. inter conſilia vltima. volunt. & licet cir
ca citationem in legitimatione requirendam
videantur variæ opiniones inter Doctores: at
25 tamen illa vera eſt, † & magis recepta, quod
quando pater non habet liberam facultatem
diſponēdi, puta in bonis fideicommiſſo ſubie
ctis, vel feudalibus, vel emphiteuticis, tunc re-
quiritur citatio in legitimatione, etiam ſi fiat
viuente patre, ita Cephal. conſi. 23. numm. 58.
& ſeq. par. 1. poſt Soci. Brun. & Ruin. per eum
relatos, & firmiſſimè tenet, & pluribus rationi
bus, & authoritatibus comprobat Socin. d.
conſ. 251. colum. 9. verſicu. ſed præmiſſis non
obſtantibus, & col. 10. lib. 2. vbi ait, ſe ſemper
fuiſſe in hac opinione, & quod hæc eſt pura
veritas, & ita iudicaret ſi eſſet iudicaturus, p-
ut ita dicebat Alex. ibi per eum relatus, & ibi
colu. 11. reſpondet omnibus contrariis, Dec.
conſi. 307. col. 2. nu. 5. verſ. & vlterius reſpon-
deri poteſt, & dicto conſ. 85. col. penult. verſ.
poſtremo addo, Barba. dicto conſ. 27. col. 26.
verſi. præterea ex alia, parte. 1. pulchre Socin.
in d. §. & quid ſi tantum col. fin. vbi tradit re-
26 gulam, † quod quando ſumus in actu, qui vo-
luntarie celebratur in præiudicium alicuius,
tunc ille tertius eſt citandus, vt ſibi præiudice-
tur. at legitimatio dicitur actus voluntarius, &
celebratur in præiudicium ſubſtituti, ideo &c.
& eleganter idem Socin. dict. conſil. 251. col.
11. verſi. prima concluſio & verſ. ſecunda con
cluſio, vbi notabiliter declarat per concluſio-
nes doctrinā Bar. in l. in diem ff. de aqua plu. ar
cenda, & ibi etiam verſi. ex quibus, declaran-
do reſpondet ad ea, quæ dicit Bald. in l. fin. C.
quibus res iud. non noc. eadem etiam dicit in
d. §. & quid ſi tantum, col. fin. Ruin. conſil. 95.
num. verſ. hoc igitur ſtante, conſ. 99. num. 2. in
fin. & num. 3. & conſi. 106. nu. 7. & 8. lib. 3. vbiq;
concludens, legitimationem ad feuda non p-
iudicare agnatis, quando non fuerunt citati,
ſicut inquit non præiudicat legitimatio ſub-
ſtitutis non citatis, qui maiorem ſpem non di
cuntur habere pendente conditione fideicō-
miſſi, quam habeant in feudo agnati compræ
henſi in inueſtitura, & ibi idem Rui. d. conſ. 99.
nu. 4. dicit, poſt plures quos refert, quòd prin-
ceps etiam de plenitudine poteſtatis non poſ
ſet hoc caſu vel ſimili tollere citationem, af-
firmas hanc eſſe magis communem opinio-
nem, quāuis alii plures tenuerint ɔ̃trium, & ad

doctrinam Bar. in d. §. & quid ſi tantum, vltra
prædictos Doct. reſpondet Iaſ. ibi nu. 133. &
134. poſt Bar. & Claud. locis citatis Socin. in d.
conſi. 14. nu. 3. vol. 2. Stepha. Beltrand. d. conſ.
112. nu. 29. vol. 2. Pariſ. d. conſi. 9. nu. 30. & ſeq.
poſt Soci. & Deci. locis citatis Villa. loco pro
xime citato, verſic. amplia iſtam limitationē,
Ripa. lib. 3. interpreta. in rep. l. ſi vnquā quæſt.
30. nu. 80. qui omnes concludunt opinionem
Bar. & eum ſequentium non procedere quan
do pater non poteſt diſponere libere de reb.
quomodo vult. Item etiam opinio aliorum
tenentium contrarium procedere poſſet in
legitimatione naturalis, quæ dicitur propria
legitimatio, & eſt fauorabilis, ſecus autem eſt
in legitimatione, quæ fit de ſpurio, prout in ca
ſu noſtro, quæ dicitur potius diſpenſatio, &
conſequenter odioſa, c. 1. & fi. de fili. presby-
27 ter. cum ſimilibus, ideo in ea requiritur cita-
tio agnatorum, & multo magis ſubſtitutorū,
Anch. d. conſ. 241. num. 4. vbi ait, certum eſſe,
quod diſpēſatio requirit cauſæ cognitionē, &
aliter facta dicitur diſſipatio, vt not. in c. mul-
ta de præben. & c. cū ad monaſterium de ſtat.
Monach. ſed, vt dicat aliqd factū cauſa cogni
ta requirit citatio eorū qui læduntur, ſeu lædi
poſſunt l. nam ita diuus ff. de adoptio. l. in cāæ
§. cauſa cognita. ff. de mino. Soc. in d. §. & quid
ſi tantum, in fine poſt eundem Pet. de Ancha.
& Ioan. de Imola. quos refert, vbi dicit, quod
hoc caſu indubitanter requiritur citatio, & di
cit, ſe ita conſuluiſſe, prout conſuluit in conſ.
246. eleganter col. 3. verſ. 1. conſiderando &
d. conſi. 251. col. 10. verſ. non omitto qd ſi di-
cta legitimatio, lib. 2. idē dicit in l. falſa. §. ſed
& ſi cui, in fine ff. de cond. & demonſt. Dec. d.
conſ. 307. num. 6. Crot. in d. §. & quid ſi tantum
col. 43. in prin. & ibi etiā Iaſ. in 2. lectura col.
24. verſ. 2. limita, idem Crot. dicto conſ. 60. nu.
21. & 22. vbi concludit, quod in tali caſu cū re-
quiratur citatio duplici ex cauſa, prima, qa de
p̄iudicio agnatorū, & ſubſtitutorum agatur, ſe
cunda, qa ſit diſpenſatio, & ſic odioſa, & non
legitimatio, ideo hoc caſu nihil operabiē clau
ſula, non obſtante, prædictis addo Bero. conſ.
176. nu. 33. vol. 2. vbi ait, quod & ſi ad legitimā
dū nō ſint citādi agnati ſcđm aliquos, attamē
ad diſpenſandū cum illegitimo, prout in caſu
noſtro, requirit quod agnati, & ij, quibus ex di
ſpenſatione potuit irrogari præiudicium, fue-
rint citati, alioquin diſpenſatio ſeu legitima-
tio non valet arg. c. 1. & 2. de filiis presbyt. alle
gat inter alios Petr. de Anch. in conſ. 252. ſed
puto voluiſſe allegare in d. cōſ. 241. idē Bero.
conſi. 175. nu. 16. & 17. eod. lib. Rui. conſ. 105.
nu. 13. in fi. & nu. 14. lib. 3. & ex ſupradictis om-
nibus cōcluditur legitimationem de qua agi-
tur cenſeri ſubreptitiam, & iſtis Dom. fratrib.
non citatis non præiudicare.

Succedit nunc ſecūdus articulus huius pri
mæ conſultationis, videlicet an præſuppoſita
ltimatione pro valida Imper. cenſeat per illā
iſtis Dominis fratribus præiudicaſſe, & ius eo-
rum lædere voluiſſe, qui ēt duo cōtinet capi-
ta, alterū poteſtatis ipſius Imperatoris, alterū
volun-

voluntatis,ſed antequam illa diſcutiamus. In
primis aduertendum eſt, quod ex inueſtituris
productis apparet bona de quibus agitur eſſe
feuda antiqua,auita, & paterna, & quod ad il-
la iſti DD. fratres vti deſcendentes ab inueſti-
tis vigore ipſarum inueſtiturarum habent ius
fundatum , & radicatum , & non modo ex in-
ueſtituris , ſed etiam ex duplici fideicommiſ-
ſo ſuper ipſis bonis facto;alterum,quod reſul-
tat ex prohibitione diuiſionis,& alienationis,
de qua in inſtrumento conuentionum anni
1449.alterum ex teſtamento D.Giberti patris
ipſius D.Cardinalis. de quibus ſupradiximus,
in quibus quidem diſpoſitionibus ipſum legi-
timatum nullo modo comprehẽdi exiſtimo.
nam per inueſtituras vocantur ad hæc feuda
hæredes legitimi,& in aliis diſpoſitionibus vo
cantur deſcendentes ex ipſis diſponẽtibus le-
gitimi , & naturales ; quæ verba non compre-
hendunt legitimatos,quoniam verba in con-
tractu appoſita intelliguntur ſecundum ſubie
ctam materiam,& naturam cõtractus,de quo
agitur l.ſi vno ff. locati l. inſulam ff. de præſcr.
28 verb.cum ſimilibus.† ſed de natura cõtractus
inueſtituræ,& conſuetudine feudi eſt,quod in
eo naturales etiam legitimati non ſuccedant,
vt in cap.naturales,ſi de feud.fuer. contro. in-
ter dom.& agna.niſi ſpecialiter legitimentur
ad feudum,vt per gloſſ. ibi & Docto. & dice-
mus infra,ergo verba,de legitimis hæredibus,
intelligi debent naturaliter de natis legitimis,
& qui iura legitimationis habent a iure com-
muni,non autem de legitimis ciuiliter,& de
habentibus legitimationem diſpenſatiuè per
reſcriptum l.fin.C.de his qui veni. ætat. impe-
tra.vbi Bald. Salicet.& Alexan. ita in terminis
Signorol.de Homod.conſil.218. nume. 22. &
verba in potiori ſignificatu ſumuntur. l. vni-
ca.ff.ſi ager vectig. Nec veriſimile eſt contra-
hentes,& diſponentes ſenſiſſe de naturalibus,
multo minus de ſpuriis legitimatis per reſcri-
29 ptum,† qui non dicitur, nec ſunt vere & pro-
prie legitimi,ſed fictè,vt latè tradit Iaſ.in d.§.
& quid ſi tantum cum aliis pluribus relatis. de
ciſ.Pedemon.121.nume.6.vbi concluditur le-
gitimatum per reſcriptum Principis non eſſe
vere legitimum attenta vera, & originaria le-
gitimatione ; quæ ſolum ex matrimonio effi-
caci procedit , nec etiã dicitur verè legitimus
attenta legitimatione in genere ſumpta,quan
do vitium illegitimitatis reſultat mediante di
ſpoſitione iuris canonici ; vt tradit Curt. Sen.
d.conſi.16.colum.13.in fin. verſicu.& quia legi
timatus per reſcriptum; & in additio: ad finẽ
conſilij verſic.aut vitium reſultat, Capic.De-
ciſ.195.nume.7.Cæph.conſi.111.nume.7.& 8,
par.1.vbi poſt Brun.in conſil.15.ait, quod legi-
timati nec etiam veniunt appellatione legiti
morum & naturalium. Et hæc opinio maxi-
me procedit in eo, qui non eſt ſimpliciter na-
turalis, ſed ſpurius prout in caſu noſtro, vt po-
tè natus ex his,inter quos tempore conceptio
nis matrimonium conſiſtere non poterat , vt
30 ſupra diximus,† quo caſu talis non dicitur le
gitimari,ſed diſpenſari,Cæph.cõſil.117. nu-
me.17.par.1. poſt Deci. & Bru. ab eo relatos,
Bero.conſi.176.nume.39. & ſeq. libr. 2. vbi ex
Hoſtien.Ioan.And.& Anto.de But. ait, quod
illa dicitur proprie legitimatio , quæ fit ad ra-
dicem matrimonij , hoc eſt de illegitimè na-
to ex his, inter quos poterat eſſe matrimo-
nium,alioquin dicitur eſſe diſpẽſatio, & ideo
ſolus Papa ſecundum eum poteſt legitimare
illũ,qui natus eſt ex illis, inter quos matrimo-
niũ eſſe non poterat,& non Imperator, quod
& dixit Cæph.conſil.88.nu.30.libr.1. poſt Ho-
ſtien.Caſtren.Curt.Bened.de plumb.Alex.So
cin.Capram Dec. Goza. Brun. & Pariſ. ab eo
relatos.& conſequenter talis legitimatio dici
tur odioſa,& ſtrictè intelligenda , vt dicta De-
ciſ.Pedemont.119.nume.6.vbi poſt Soci. Be-
ned.de plomb.Crot.Paul.de Caſt. & Corn.ibi
31 allegatos concluditur † ideo eſſe odioſam ta
lem legitimationem,& ſtricte intelligendam,
eo quia legitimatio talium ſpuriorum eſt cõ-
tra ius commune , quo expreſſe prohibentur
tales ſpurij legitimari l.lege.§.fi. & auth.liceat
C.de nat.lib.& §.fin.in auth.quib.mod.nat.ef-
fic. ſui , & ideo ex quo talis legitimatio eſt de
genere prohibitorum maxime a iure cano-
nico non eſt vera, & propria legitimatio , ſed
potius diſpenſatio, quo caſu multominus ta-
lis legitimatus dicitur verè , & propriè legiti-
mus,eadem deciſ.119.nume.13.& in terminis
per Curt.Sen.d.conſil.16.in fin. poſt Anto . de
Roſſel.Bened.de Plombino,& alios, quos re-
fert,& conſil.35.nume.18.& ſequen.& d.con-
ſil.73.nume.20.verſicu.4.me mouet,ac d.con
ſil.13.in princ.& per Dec.conſi.393.num. 10.
Crot. in repet. §. & quid ſi tantum colum.56.
verſicu.tertius caſus,& conſil.60.nu.21.Bero.
d.conſil.177.nume.50.volum.2. vbi ait, quod
quãdo per reſcriptum Principis fuit legitima-
tus ſpurius,ſeu inceſtuoſus,ſeu adulterinus, ta
lis dicitur legitimus , non de iure communi,
nec de iure ſpeciali,ſed ſpecialiſſimo, & con-
32 tra regulas iuris. Accedat † quod multo mi-
nus poteſt dici verè legitimus in caſu iſto , eo
quod agatur de magno præiudicio tertij , vt
per Cæph.d.conſil.111.ſub num.21.ad finem,
vbi ait,legitimationem dici odioſam, vbi agi
tur de præiudicio tertij,& ideo hoc caſu legiti
matum non dici verè legitimum , vbi tamen
alias in materia fauorabili,& nemini præiudi-
ciali diceretur vere legitimus.

33 Accedat etiam,† quod ex communi vſu lo-
quendi , qui in omni diſpoſitione attenditur
l.librorum in princip.& §. quod tamen Caſ-
ſius vbi gloſſ. & Bartol.ff.de lega.3. cum ſimil.
appellatione legitimorum non veniunt legi-
timati per reſcriptum Principis , vt tradunt
communiter Docto. in l. ex facto §. ſi quis
rogatus,ff.ad Trebell.& in terminis Alexand.
d.conſi.25.colum.1.lib.1.Curt. Sen. d. conſil.
16.ſub nume.6.verſic.& ſine dubio procedet,
& conſil.73.colum.18.verſic.& iſtam partem,
vbi ait , quod ſecundum conſuetudinem lo-
quentis, ſiue teſtatoris , ſiue ſtatuentium ſem-
per ſecundum ipſum communem vſum lo-
quendi debemus intelligere appellatione fi-
liorum

liorum de natis ex viro, & vxore, præſertim
qñ conſuetudini loquẽdi accedit iuris cõis di-
ſpoſitio d.l.filium ff.de his qui ſui, vel alie.iur.
ſunt: a qua interpretatione non præſumit cõ-
trahentes & diſponentes receſſiſſe, nõ autem
intellexiſſe, de legitimatis, qa legitimati ſem-
per remanent cum illo nomine ſecundum cõ
munem vſum loquendi, idem Curt.conſi. 13.
nu.7. Brun.conſ.15.nu.11.& ſub nu.18. Neuiz.
d.conſi.99.nu. 24. Ideo hoc caſu talem legiti-
matum non excludere ſubſtitutũ, etiam quan
do ſimpliciter fuit ſubſtitutus ſub cõditione,
ſi deceſſerit ſine liberis, omnes concludunt in
locis præallegatis, Port.conſil.106.nu. 95. vbi
poſt Bald. Paul. de Caſtr. Fulg. Bologni. Dec.
& Curt.ait, quod, neque ex proprietate voca-
buli, neque ex cõi vſu loquendi appellatione
legitimorũ veniunt legitimati Cæphal.d.con
ſil.111.nu.18.& ſeq.lib.1.vbi poſt Caſtren.Ful-
go. & Alex. ait, quod nec etiam ex communi
vſu loquendi appellatione legitimi venit le-
gitimatus per ſequẽs matrimonium, quod &
voluit in conſil.82. num.18. & ſeq.ead.part.1.
34 † & cum vbique locorum videatur & ſit no-
torium de iſto communi vſu loquendi, neceſ
ſaria nõ eſt probatio, prout inquit Deci. cõſil.
284.nu.9.verſicu.primo ſi in loco, poſt Imol.
& Paul.de Caſt.per eum relatos, atteſtantes eſ
ſe notorium de iſto communi vſu loquendi
& Dec. refert & ſequitur Grat. reſponſo 29.
nume.49. & 50.lib.2. vbi ait, quod ita ſe habet
communis vſus loquendi in quocũque loco,
adeo quòd quis habet intentionem ſuam fun
datam, nulla facta probatione, ideo niſi legiti
matus probauerit communem vſum loquen
di aliter ſe habere reijciendus eſt, ſequitur Ri-
minal.conſil.46.num.43.& 44. & quæ opinio
maxime eſt vera, quãdo teſtator erat perſona
nobilis, & in dignitate, vt per Docto. cõiter in
d.§.ſi quis rogatus & in c. in præſentia de pro-
bario. Bal.conſi.203.punctus lib.5. & per Ale-
xan.d.conſi.25.num.3.& 4.& conſil.94.col.1.
verſicu.tertio probatur, & col.fin.circa fi. libr.
1. vbique concludens, quod quando teſtator,
vel hæres grauatus ſunt nobiles, & concurrit
cõmunis vſus loquendi, tunc legitimatus nul
lo modo excludit ſubſtitutum, Port.cõſi.106.
nu.92.poſt Alex.Angel.Salic. & alios ibi rela-
tos, vbi enumerat omnes differentias inter le-
gitimatum, & legitimè natum, Cæphal.d.con
ſil.117.nu.25.lib.primo & d.conſi.111. nu. 20.
& d.conſi.82.nu.22.poſt Ang.Rip. Dec.Brun.
Alex.& Socin.ibi relatos cum alijs quos ſupra
adduximus num. 20. Et quod talis legitimatus
per reſcriptum Principis non comprehenda-
tur in diſpoſitione faciente mentionem de le
gitimis tenet Capic.d.deciſ. 193. nume. 6. vbi
35 ait † quod ſtante ſtatuto præferẽte filium ma
ſculum fœminæ non comprehendet filium
maſculum legitimatum, quia verba ſtatuti, &
ſic etiam teſtatoris loquentis de maſculo de-
bent intelligi in potiori ſignificatu, de illo, q
eſt naturalis, & legitimus origine, non ex acci
denti, argumẽto.l.fi.C. de his qui ven.æta. im-
pet. & ibi dicit hanc opinionem ſibi videri ve
riorem, & magis communem, a qua in conſu
lendo, & iudicando non eſt recedendum, cui
addo cumulata à Tiraq. in repe. l. ſi vnquã in
verſi. ſuſceperit liberos, nu.98. C. de reuo.do-
na. Dec.d.conſi.284.ſub nume.10.verſ.2.com
munis opinio, & conſi.425.ſub nu. 12. verſi.3.
in caſu iſto, & verſic. quarto conſiderandum
eſt, Bened.in repe.cap.Raynutius in verbo, &
vxorem nomine Adelaſiam, nu. 101. vbi poſt
Bal.Sal.& Paul.de Caſt.ait, quod recipiẽs em-
phyteuſim, vel aliam quamcũque rem etiam
non nobilem, nec alias priuilegiatam pro ſe
& filijs ſuis legitimis appellatione legitimorũ
non comprehenduntur legitimati per reſcri-
ptum, concludẽs quoque, quod in diſpoſitio-
ne teſtamentaria vel ſtatuti licet veniat legiti
matus per ſubſequẽs matrimonium, vel alios
modos de iure communi inductos, puta per
oblationem curiæ, tamen nunquam venit le-
gitimatus per reſcriptum Principis, & hoc ha
bet locum etiam in contractibus ſecundũ eũ
poſt Alex.in l.fin.C.de his qui ven.æta. impe-
tra.prædictis addo Beroum d.conſ.177.num.
44.& pluribus ſeq. vol. 1. poſt plures ibi rela-
tos, & Cæphal.d.conſil.111.nu.9.& 13. ex qui-
bus patet hunc Alexandrum legitimatum nõ
comprehendi in prædictis diſpoſitionibus, &
multo minus in inueſtituris.

Nunc ad propoſitum, an ius quæſitum ipſis
fratribus agnatis radicatum in contractibus
inueſtiturarum ac tranſactionis, ſiue conuen-
tionum factarum inter prædeceſſores ipſorũ,
nec non in fideicommiſſo prædicto potuerit
per Imperatorem tolli, lædiue, aut minui, cõ-
cludo quod non. Nam licet iſtud ius quod ha
bet agnatus in feudo viuente vaſſallo, & ſub-
ſtitutus viuente hærede grauato, dicatur ius in
36 ſpe, † attamen cum huiuſmodi ſpes ſit radica
ta in contractu, vel alia diſpoſitione, & ex cau
ſa de præterito, dicitur probabilis & conſide-
rabilis Bar.in l.is poteſt, nume.11. ff. de acqui-
ren.hæred.& in l.poſt emancipationem §.1.ff.
de libe.lega. & Bartol.refert & ſequitur in ter-
minis Alexand.conſilio 67.ſub nume.26. ver-
ſicu.non obſtat, lib.1.& conſilio 218.nume. 2.
lib.2. Purpur.in l.fin.num.259.& ſeqnen. C. de
pact. vbi dicit, quod ſpes, quam habent agnati
in ſucceſſione rerum feudalium, & ſubſtituti
in rebus fideicommiſſo ſubiectis, eſt probabi
lis, & conſiderabilis, Aret.conſil.3.colum.fin.
verſic.ſi vero agnatus, vel frater, vbi ait, quod
iſta ſpes eſt conſiderabilis, & dicitur eſſe ali-
quod ius, quod ſine dubio cadit in remiſſio-
ne, & ceſſione, & conſi.7.col.fi. vbi reſpondet
ad tradita per eundem Bar.in d.l.fi.in fin.C.de
pactis dum ibi Bar.dicit, quod illa non dicitur
ſpes conſiderabilis, quæ pendet a mera volun
tate alicuius, cui etiam reſpondet Socin. Sen.
conſi.16.colum.7.verſic.tertio quia licet, Ber
trand.conſi.112.num.26.& 27.vol.2.in prima
37 par.eiuſdem. † Tale autem ius etiam in ſpe tol
li non poteſt, ſicut nec ius in re, ita Bald. in l.
ſi conſtante colum.2.verſic.nota quod quan-
do C. de dona. ante nupt. vbi tradit regu-
lam, quod qñ ex contractu contrahentiũ, vel

ex occa-

ex occaſione cōtractus per diſpoſitionem le-
galem eſt alicui tertio ius quæſitū re, vel ſpe,
non poteſt recedi in eius præiudicium, niſi eo
conſentiente, & Bald. refert & ſequitur Aret.
d.conſi.167.colum.penul.verſicul. ſed dicen-
dum eſt vnum, vbi poſt eūdem Bal. & Iacob.
Butr. arguit de iure in re ad ius in ſpe, dicens,
quod ſicut ius quæſitum tertio ex facto con-
trahentium re ipſa non poteſt ipſi tertio aufer
ri, ita nec ius quæſitum tertio ſpe, adducit ad
hoc text. in capit. quamuis de reſcript. libr. 6.
eundem Bald. refert & ſequitur Dec. conſil.
239.colum.3.verſicu.venio ad tertium,& con
ſil.107.colum.fin.verſic.nec obſtat quod ante
euentum, vbi dicit, ius in ſpe non poſſe tolli,
& in ſpecie de iure agnati in feudo apud nos
Deciſ.179.num.7.poſt Aret. Oldra. Deci.Zaſ.
38 Socin. & Tiraq. ibi relatos defendimus † tale
ius agnati ſuper feudo in ſpe quæſitum ex cō-
tractu nō poſſe retractari, quibus addo Brun.
d.conſil.15.nume.18.verſic. quod ſi dicamus,
Signorol. de Homod.conſi.10.ſub nu.4. verſi.
item non obſtat, vbi concludit, quod agnati
non poſſunt priuari ſpe ſua, quam habent ſuc
cedendi in feudo antiquo,& prouenięte a ge-
nere,& in terminis d.conſil.218. nu. 21. & 23.
dicit, quod cum legitimatio ſit quædam reſti-
tutio, nō debet poſſe reſoluere ius quæſitum,
ſeu ſpem quæſitam agnatis mediante contra-
ctu, quæ ſpes cū purificatur retrotrahitur ad
tempus cōtractus, & in terminis etiam Crot.
d.conſil.60.nume.24.& ſequen. dicens, quod
iuris acquiſiti ſpe, & iuris acquiſiti re idem eſt
iudicium cap.quamuis de reſcript.in 6.& ideo
cum ſubſtituto ſit acquiſitū ius in ſpe,non po
tuit etiam à Principe fieri legitimatio in eius
præiudicium eo non citato, nec conſentien-
te,ſubiungens etiam nume. 27. quod vbicun-
que alicui eſt acquiſitum ius ex diſpoſitione
iuris naturalis,vel gētium, actus qui fit a Prin-
cipe in contrarium non valet, niſi fiat ex cau-
ſa publicæ vtilitatis quæ appareat, & iuſtifice-
tur. Adde prædictis Præpoſi.in cap.1. §. Titius
colum. penult. verſicu. tertio Præmiſſo ſi de
feud.fuer.contro.inter Dom. & agna. vbi ait,
quod nemo poteſt diſponere de iure tertij ſi-
ne eius conſenſu, etiam ſi ſit ius in ſpe, dum-
modo ſit ſpes iuridica allegat. capit.1.de ſuc-
ceſſ.feud. Iaſ.conſi.233.colum.3. verſic. ſecun
do quia,& verſicu.quarto facit,libr.2.vbi poſt
39 Bald.& Aluarot.ait, † quod Princeps in præ-
iudicium agnatorum non poteſt facere gra-
tiam fœminæ in ſucceſſione feudi agnatis nō
conſentientibus,per text.in capitu.1.de alien.
feud.pater. nec poteſt Princeps conſentire in
præiudicium agnatorum & colum.7.verſicu.
nono facit,dicit,quod cum natura, & diſpoſi-
tio feudorum excludat fœminas, & deſcen-
dentes ab eis, non poteſt Princeps huic diſpo
ſitioni derrogare non conſentientibus agna-
tis: eodem modo ergo dicēdum eſt de filio na
turali legitimato,qui cum etiam ex natura,&
conſuetudine feudorum non admittatur ad
feudum,cap.naturales ſi de feud.fuer.contro.
inter Dom. & Agna.non poteſt huic diſpoſi-
tioni a principe derrogari in præiudiciū agna
torum, eis non vocatis, nec conſentientibus.
Accedit prædictis Lauden.conſi.119.num. 1.
& tribus ſequen.& nu. 14. inter conſilia Brun.
& idem Brun.d.conſi.15.num.7.Caſſan. conſ.
53.nume.54.& ſequen. Egid.Boſſ.de Principe
nume.198.ad hæc faciunt notata in l.ſpem.C.
de donatio. & quæ latè ſcribit Ruin. conſil.7.
nume.7.& ſeq.& nume.30.& ſeq. volum. 1. &
quod pulchrè etiam in propoſito ſcribit Hie-
ro.Scurph.inter conſilia Bruni.140. nume.27.
verſicu.ſecus tamen,vbi poſt Bal. per eum re-
latum ait, filium non dici ſuccedere in feudo
ſeu illud acquirere,ſed retinere, Afflic. in cap.
1.in princ.quæſt.20.de prohib.feud. alien. per
Fede.in verſicu.concludo ergo, poſt Lucam
de pœna ibi relatum,& in deciſ.Pedemō. 161.
num.11.poſt Tiraq. Iacob. Aſſaa Luſitanum,
vtrunque Socin. & Camerarium ibi relatos.
cum multis alijs abunde relatis deciſ. Pedem.
vltim.nume.26.& ſeq. vſque in fi. Et prædicta
maximè procedunt in feudo antiquo qualia
40 ſunt iſta, de quibus agitur, † nam in illo nullo
modo poteſt agnatis præiudicari, vt per Af-
flic.deciſ.112.nume.2. vbi, quod in huiuſmo-
di feudo non poteſt præiudicari filio primo-
genito,qui ad illud vocatur,& dicit Iaſ.in præ
lud.feu.nume.84.quod feudum antiquum ac-
quiritur ſine inueſtitura,cum ex antiqua inue-
ſtitura iam ſit quæſitum, & inquit Præpoſ. in
capitu.1.colum.2. verſicul. nota ibi poſſeſſio,
titu.quid ſit inueſtitura,& in capitu.1. in prin-
cip.per quos fiat inueſtitura, & in cap.fin.col.
fin.verſic.ſed oppono,de feud. cognitione, quod
inueſtitura antiqua nouum ius non tribuit in
re,nec præſtat poſſeſſionem, nec dominium,
ſed eſt iuris antiqui, & anteà tranſlati cōfirma
tio,& ait Rolan.a Valle conſi.41.num.15. 21.
& 27.lib.2.poſt plures ibi relatos, quod feudū
antiquum non poteſt fieri nouum in præiudi
cium eorum,qui poſt mortem vaſſalli ſucceſ
ſuri ſunt, Iul. Clar. in §. feudum quæſt. 21. vbi
poſt plures relatos ait, eſſe communem opi-
nionem, quod feudum antiquum non poteſt
alienari a vaſſallo etiam cum conſenſu Do-
mini in præiudicium agnatorum. pro qua, in
materia feudali ſunt tex.expreſſi in d.cap.1.in
princ.& ibi not.Docto. de alie.feu. pater. & in
§.Titius filios.ſi de feu.fuer. contr. inter dom.
& agn.& in materia fideicommiſſi, ſeu rei re-
ſtitutioni ſubiectæ.in l.fin.§.fi. C. commu. de-
lega. faciunt in terminis tradita per Imo. &
Gem.in cap.grandi de ſupplen.negl.præl.libr.
41 6.dicentes, † quod non poteſt Rex legitima-
re filium ſuum in præiudicium conſanguinei,
cui conſuetudo defert regnum Rege morien
te ſine liberis legitimis & naturalibus, late p
Ioan.And.in reg.ſine culpa.colum.10.verſic.
in contrarium.de regu. iur.in 6.& hoc in legi-
timato per reſcriptum Principis nō habet du
bium, licet in legitimato per ſubſequens ma-
trimonium aliqualiter dubitent Doctores, in
quo tamen Io.And.dicit idem,ſed cōtrarium
tenet Feli.in cap.prudentiam. nume.9. de of-
fic.deleg.poſt Floria. de Sanct. Petr. quem re-
fert,

fert,& Imol.ac Gemi.In d.capit.grandi refert
& ſequitur Alexan.d.conſil.25.nume.6.conſi.
67.nume.3.in fin.& ſub nume.4.verſicu.iuua-
tur iſta concluſio,ac conſi.94.nume.7.lib.1.&
conſi.60.lib.2.Bal.Paul.de Caſt.& alij in l.quo
tiens.C.de rei vend.Fortun.Garz.in repet.d.§.
& quid ſi tantum,nume.277.verſi.& hoc om-
nes, vbi dicit , omnes Doctores hoc firmare
nemine diſcrepante, & nume. 240. poſt Bald.
Alber.Paul.de Caſtro.Ioan.And.& Iacob.Bu
tri.per eum relatos. & ibi etiam Angel. in fin.
& Crot.colum.42.in principio,& Socinus nu
mero 20.27.& ſequen.Galiaula nume.85.De-
ci.conſil.307.nume.5.verſi. & vlterius reſpon
deri poteſt,& conſi.85.nume.8.ac conſil.363.
nume.8.Rui.conſil.106.nume.5.& 6.& latè in
conſil.99.nume.2.& 3.& ſeq. vbi hanc opinio
nem maxime veram dicit,vbi ſeuda recogno
ſcuntur ab ipſo Principe legitimāre,quia hoc
caſu inquit cum filius,vel agnatus admitti de-
beant ex ↄtractu inueſtituræ, non potuit prin-
ceps directe,vel per indirectum a ſuo contra-
ctu diſcedere,nec etiam ſucceſſor ipſius Prin-
cipis capit.1.vbi omnes Doctores tradunt de
proba.& in l.digna vox C. de legib. & non re-
fert ſecundum eum, quod agatur de iure quæ
rendo , quia vbi quis acquiſiuit ius in ſpe tan-
tum ex contractu Principis, non poteſt illud
ius in ſpe per principem auferri, vel minui,qa
alias princeps a ſuo contractu conditionali
diſcederet, qui tamen eſt irreuocabilis l. 1. C.
de periculo,& commod.rei vend.cum ibi no
ta.& l.neceſſario.§.penult.eodem tit.conclu-
dit ergo ibi nu. 7. principem non poſſe ſpem
feudi filijs,vel agnatis quæſitam ex contractu
ſuo legitimādo ſpurium ad feuda tollere , vel
minuere, ſicut nec vaſallum feudo ab eo con
ceſſo priuare ſine cauſa:nec illo caſu quo prin
ceps venit contra proprium contractum præ
ſumitur in eo cauſa, vt ibi per eum his.acce-
dunt ſcripta a Deci.conſil.410.num. 4. Natta.
conſil.268 nume.4.& nume.8.& ſeq.vbi affir-
mat iſtud ius non poſſe tolli per Principem ,
etiam de plenitudine poteſtatis , & in conſil.
503.nume. 7. dicit, quod feudum conceſſum,
vt trāſeat in primogenitos, intelligitur etiam
de naſcituris , & ius iſtud cēſetur quæſitū non
ſolum in actione perſonali l.quoties C. de do
natio.quæ ſub mod.ſed etiam in dominio re-
rum,Socin.dict.conſil.251.colum.10.verſicu.
confirmantur præmiſſa libr.2. Riminal. con-
ſil.45. nume. 53. vbi poſt Vaſquium ibi etiam
relatum,ait,quod in hoc articulo vix eſt dare
plenitudinem poteſtatis in principe, & in cō-
ſil.46.nume.64.& 65. Et ex præmiſſis paret er
roneam eſſe nonnullorum opinionem tenē-
tium Principem poſſe tollere ius competens
in ſpe radicata ex contractu vel ex fideicom-
miſſo prædeceſſorum, quæ ſi vera eſſet,coge-
remur fateri omnes prædeceſſorum contra-
ctus & vltimas voluntates quibus aliquid in
diem vel ſub conditione ſucceſſoribus debe-
tur eſſe in principum poteſtate quod dicere
omni iuri diuino naturali ciuili , & canonico
aduerſatur.

Sed diutius in hoc articulo immorandum
non exiſtimo, quoniam ſuperfluum videtur
de poteſtate Imperatoris diſputare , cum de
42 ipſius voluntate nō apparet in caſu iſto,† put
nec in dubio in præiudiciū alterius legitima-
re voluiſſe cenſetur l.2.§.merito & §.ſi qs Prin
cipe ff.ne quid in loco publ. l. nec auus C. de
emancip.lib.cum ſimilibus,Anch.conſi. 241.
ſub nume.4.verſicu.præterea,vbi ait, genera-
lem intentionem principis eam eſſe, ꝙ non
intendit per ſuum reſcriptum præiudiciū ali-
cui generare,& d.conſil.427.nume. 2. & 3. di-
cit , quod de natura legitimationis eſt , vt illa
quoad ius ſuccedendi non extēdatur ad aliū,
quam ad patrem,qui preces obtulit,nō ad bo
na aliorum de agnatione , quia non videtur
fuiſſe intentio Principis , ſiue Papæ ius tertio
quæſitum auferre capit.quamuis & cap.ſi pro
te de reſcrip.lib. 6. Idem Ancha. etiam in ter-
minis in conſil. 308. incip. prima facie videri
poſſet nume.5.verſi.ego de iure, ait, quod iſta
priuilegia, & conceſſiones Principū in quan-
tum lædunt tertias perſonas ſunt ſtrictè inter-
pretandæ,quinimo ita reſtringendæ, ne exten
dantur ad præiudicium tertij, & vt dicit Rimi
nal.conſi.46.in fine, ne dum iuri quod quis ha
bet in re, ſed nec iuri,quod habet ad rem, cen
ſetur princeps velle præiudicare legitimādo,
poſt Abb. Dom. Io. An. & Nattā ibi relatos,
& ad hoc vt dicatur derogatum iuri tertij,op-
portet quod de clara & aperta in tētione prin
cipis appareat,quod id voluerit,vnde bene in
terminis dicit Brun. d.conſil. 15. nume. 13. in
43 fine † quod immo etiam ſi expreſſe appareat,
principem voluiſſe præiudicare iuri tertij , vt
quia dicatur, non obſtante quod de tertij præ-
iudicio agatur , attamen hoc inquit intellige-
retur,quando cōtingeret agi de modico præ-
iudicio, non autem ſi de magno,addo Ceph.
In terminis conſil. 23. nume. 72. & duob. ſeq.
part. 1. poſt eundem Brun.necnon Pariſ. Ale-
xand.Deci.& Felin.per eum relatos,& conſil.
117.nume.33.ac conſi.111.in fi.ead.part.Rui.
conſi.105.nu.8.lib.3.Alcia.de præſump.reg.3.
præſump.11.nu. 5. & ad propoſitum pulchrè
facit,quod decidunt Ant. de Butr. & Imol. in
capit.cauſam quæ de reſcrip.quod refert pro
ſingulari & ſequitur Alexan.conſi.23. colum.
fin.in princip.lib.5.& Cotta in memoriali in-
cip.clauſula non obſtante,verſ.5. notandum,
Feli.in cap.ſuper eo,ſub nume. 5. de offic. de-
leg. quod ſi Papa per ſuas literas cōfert alicui
beneficium cum clauſula,non obſtante colla
tione alteri facta , quod dicta clauſula intelli-
gitur ſolū derrogare collationi inualidæ; non
autem validæ.in dubio ergo princeps non cē-
ſetur tollere ius tertij , Immo in caſu noſtro
potius de contraria volūtate Imperatoris ap-
paret,quod noluerit iſtis DD. fratribus agna-
tis præiudicare , & id patet ex pluribus vltra
præſumptionem iuris.

Primò ex eo, qđ id non expreſſit , nō enim
expreſſe dixit , etiam ſi de præiudicio agnato-
rum, & cuiuslibet tertij ageretur, quod facile
fuiſſet eidem Imperatori dicere , ſi id voluiſ-
ſet,

ſet,quod cum non fecerit noluiſſe cēſetur, ar-
gumento l.vnicæ,§. ſinautem ad deficiētis C.
de cad.tollen.capitu.ad audientiam in fine de
decim. capit. inter corporalia de transla. epi-
ſcop. ita in terminis arguit Riminal. conſilio
46.numero 36.poſt Socin.Cæph. & Grat. per
eum relatos.

Secundo patet ex eo, quod hic nulla ſubſit
legitima cauſa, ob quam debeat Princeps ius
44 agnatorum tollere, † quod requiritur vt per
Bart.in l.item verberatum.§. 1. ff. de rei vend.
& in l.antiochenſium. ff. de priuileg. cred. tra-
dunt communiter Docto. in capit. quæ in ec
cleſiarum.de conſtit. & eſt com.opinio vt at-
teſtaẽ Port.poſt plures,quos refert lib.5.com.
opinio. concluſ.15. verſic.contrarium tamē,
& cauſa talis eſſe debet, quæ reſpiciat publicā
vtilitatem d.l.item ſi verberatum §.1.vbi Bar.
l.Lucins. ff. de euictio.l. quod ſemel. ff. de de-
cret. ab ord. facien. cum multis per eundem
Port.adductis.d. ꝯcluſ.15.limitatione.14.verſ.
ſed iuſta cauſa, quibus addo Iaſ. in terminis
conſi.233.colum. 7. verſicu. vndecimo facit,
libr. 2.& Beroum conſi.177.nume.25. volum.
2.vbi poſt Caſtr. Abb.& Alex. quos refert, di-
cit requiri, quod fuerit cauſa publica. & quæ
concerneret vtilitatem publicam principali-
ter, & cauſa non præſumitur in Principe re-
ſcribente,ſed eſt verificanda, & probanda, vt
per Abb.& alios in d. c. quæ in eccleſiarum,
colum.5.verſicu.hoc dictum videtur de con-
ſti. cum multis relatis per Port. eodem libr. 5.
concluſ.16.in prin.Bero.d.conſi.177.num.24.
vbi ait, quod quando aliquid fit à Principe cō
tra ius naturale vel gentium,vel contra ius po
ſitiuum fundatum in ratione naturali, nun-
quam in dubio præſumitur iuſta cauſa, niſi il-
la fuerit expreſſa,& in terminis idem Iaſ.d.cō
ſil.233.colum.fin. air, quod id quod dicitur in
Principe ſemper præſumi cauſam,eo quia vo
luntas Principis & eius motus habētur pro iu
ſta cā,illud inquit ꝓcedit, qñ Princeps reſcri-
bit circa ea,q̄ ſunt iuris poſitiui,ſecus quando
Princeps reſcribit circa ea, q̄ ſunt iuris gentiū,
vel circa feuda & contractus, qui non ſunt in
eius libera diſpoſitione, tunc enim in Princi-
pe non præſumitur cauſa, nec eius voluntas,
& motus habenẽ pro iuſta cauſa,allegat Abb.
in d.c.quæ in eccleſiarum,idem in terminis di
cit Brun.d.conſil.15.nume.7.& dicit etiam ibi
idem Iaſ. quod nec etiā in Principe tunc præ-
ſumitur cauſa,quando facit, vel concedit ali-
quid, qđ ſit præiudiciale parte non citata arg.
clem.paſtoralis de re iud.& not. Abb.in capit.
1. in vltimo notabili de cauſ. poſſeſ.& pro-
prie.& plures refert idem Port.d. concluſ. 16.
verſicu. limita quarto, item præſumptio cau-
ſæ in Principe tunc cadit, quando veriſimili-
ter aliqua cauſa poteſt præſumi,vel imagina-
ri alias ſecus,vt idē Iaſ.dicit ibi in fine, & plu-
res refert Port.eadem concluſ.limitatio.1.At
in caſu noſtro nulla cauſa poteſt veriſimili-
ter præſumi,vel imaginari,per quam Impera
tor mouerī debuerit ad tollendum ius quæſi-
tum agnatis ex contractibus inueſtiturarum,
& trāſactionum etiam iuratis, & ipſis agnatis
non citatis,ergo illud noluiſſe cenſetur.

Tertio, quia vt ſupra diximus Imperator
non fuit de ipſis agnatis certioratus, nec de
qualitate feudorum, & quod ſuper eis eſſent
factæ conuentiones, ſeu tranſactiones iu-
ratæ, & teſtamenta, in quibus iſti agnati ſunt
45 ſubſtituti, † vnde abſurdū eſſet dicere, ipſum
voluiſſe agnatis præiudicare, & ius eis quæſi-
tum tollere, quod ipſe Imperator ignorabat
argumento l.cum Aquiliana, & l.qui cum tu-
toribus.ff.de tranſactio. & not.per Barto. in l.
fin.§.Idem quæſijt,& ibi alij Docto.ff.de con-
dit.indeb.l.mater in princip. vbi idem Bartol.
in 4.not.ff.de inoffi.teſtamen.l.in repudiando
ff.de acquir.hæred.nam eorum,quæ ſunt iuris
Princeps bene præſumitur habere ſcientiam.
l.omnium C. de teſtam. ſecus autem eorum
quæ ſunt facti, argumento capit. 1. de conſtit.
libr.6.Bald.in l.Impetrata C.ſent.reſcind.non
poſſ.vnde etiā ſi in reſcripto ſit appoſita clau
ſula,ex certa ſcientia,vel aliæ clauſulæ,non ta
men per illas intelligitur princeps velle ter-
tio præiudicare, quia illæ non operanẽ quoad
46 incognita, & in his quæ ſunt facti, vt per Iaſ.
d.conſi.233.colum.fin.in princip.& per Curt.
Sen.conſil.49.colum.22.verſic. decimotertio
dicunt,cum multis cumulatis per Port.libr.1.
com.opin.concluſ.1.colum.6. verſi. ſecundo
clauſula ex certa ſciētia,quibus addo Cottam
in memoriali incip. clauſula ex certa ſcientia
el 1. in princip.& nouiſſime Riminal. conſil.
44.nume. 43. vbi, ait, iſtud eſſe commune di-
ctum,poſt Bald. Alexand.Corn. Dec.Caſtren.
Soci.& Curt.Iun. ibi relatos: facit in terminis,
quod dicit Berous conſil. 177.nume.34.& 35.
volum.2. vbi ait, quod adhoc, vt princeps di-
catur voluiſſe præiudicare agnatis requiritur
quod de illis agnatis in impetratione fuerit fa
cta mentio, & quod ipſi ſuccedere potuiſſent
ab inteſtato ſi legitimatio facta non fuiſſet,
ſtante itaque ignorantia principis exiſtentiæ
agnatorum, & qualitatis feudorum, nec non
conuentionum,ſeu tranſactionis iuratæ,& fi-
deicommiſſorum,tantum abeſt, quod præſu-
matur Imperatorē voluiſſe præiudicare, qđ
Immo, ſi de illis fuiſſet certificatus legitima-
tionem non feciſſet, aut ſaltem feciſſet cum
clauſula;citra præiudicium agnatorum.

Quarto voluntatis coniectura oſtenditur
ex eo, quod ſequuta morte Cardinalis Impe-
rator recuſauit inueſtire eundem Dominum
Alexādrum legitimatum de dictis bonis feu-
dalibus, ſed remiſit cauſam in terminis Iuſti-
tiæ,nam ſi intellexiſſet velle præiudicare agna
tis,vtique eundem inueſtiſſet,ſed quia non ha
bebat hunc animum,ideo recuſauit inueſtitu
ram, ex facto enim ſequēti declaratur qualis
fuerit voluntas, & animus præcedens vulg. §.
Pauonum & §.ceruos.inſtitu.de rer.diuiſ.& l.
repræhendenda C. de inſtitu.& ſubſtitu. cum
ſimilibus, & etiam ex non facto voluntas de-
claratur,vt pluribus exemplificat Crauet. con
ſil.91.nume.10. Ex prædictis omnibus conclu
do per hanc legitimationem non cēſeri ſub-

latum

latum ius iſtorum DD. fratrum agnatorum
in feudis,& in bonis de quibus agitur.
Supereſt nunc reſpondere aliquibus in con
tratium facientibus,& per D.Senatorem Por
rum in motiuis adductis, ex quibus videtur
hunc legitimatum eſſe admittendum ad ſeu-
da de quibus agitur: Et primo ex eo, quod ſpe
cialiter & expreſſe etiam ad feuda fuit legiti-
47 matus per Imperatorem, † quo caſu admitti
tur excluſis agnatis, vt per glo. in d. cap. natu-
rales.ſi de ſeud.fuer. contr. inter dom. & agn.
& tradunt Doct.in d.l.Gallus.in §. & quid ſi iã
tum,& ita expreſſe tenet Curt.conſi.1.poſt tra
cta.ſeud.col.15.verſicu. præterea fortius. & in
eodem caſu Curtij conſuluit etiam Soc.con-
ſil.10.inter conſ.Bruni.vbi nu.29.in fin. dicit,
quod naturalis etiam legitimatus eſt inhabi-
lis ad feudũ, niſi in legitimatione dicatur ſpe-
cialiter,quod ſuccedat in feudo, quo caſu ad-
mittitur excluſis agnatis,& Clar.lib.4. ſenten.
§.ſeudum,q.82.vbi poſt Pariſ.Ruin.Curt.Iun.
& Boer. atteſtatur hanc eſſe communem opi
nionẽ & gloſſam in d.§. naturales eſſe per om
nes approbatam, dicens etiam, quod ſecun-
dum cõmuniter Doctores ſufficit, quod Prin
ceps legitimet in genere ad ſuccedendum in
feudis,licet non exprimat in ſpecie ad talia,&
talia feuda, & hoc verum accedentibus clau-
ſulis ex certa ſcientia,& non obſtante, ex qui-
bus cenſetur Imperator velle alteri præiudi-
care,& ius quæſitum tollere, vt not. Bal. Præ-
poſ.& alij in d.§.naturales,& id in caſu noſtro
Imperator voluiſſe cenſetur,apponendo etiã
clauſulam, de plenitudine poteſtatis, per quã
cenſetur voluiſſe ius alteri quomodocunque
quæſitum auferre, ſecundum Alexand.conſi.
116.col.5.verſ. ſexto confirmatur libr. 2. poſt
But.& Imol.per eum relatos. & Natta conſil.
340.nume.9.& in terminis Socin.conſi.63.nu
me.11.& ſeq.& nume.16.libr.3. vbi concludit
Principem poſſe legitimare in præiudicium
ſubſtituti,& tollere ius in ſpe ipſi ſubſtituto q̃-
ſitum,maxime accedẽte clauſula, de plenitu-
dine poteſtatis, quare cũ fuerit iſte Dominus
Alexander expreſſe legitimatus ad feuda per
patrem poſſeſſa, & id ex certa ſcientia, & de
plenitudine poteſtatis,& non obſtantibus qui
buſcunque,videbatur dicendum ex clara mẽ-
te & intentione Imperatoris ipſum eſſe ad-
mittendum ad hæc feuda in præiudiciũ agna-
torum.
48 Sed iſtis reſpondetur, † quod prædicta lo-
cũ haberent, & procederent vbi de ipſis agna
tis Imperator fuiſſet certificatus,& de eis mẽ-
tio facta fuiſſet, vel fuiſſent citati: tunc enim
bene cenſeretur Imperator voluiſſe illis præ-
iudicare, ſecus autem vbi Princeps nõ eſt cer
tificatus,neque vlla mentio fit, aut citatio in-
teruenit,prout in caſu noſtro, quia tunc dicẽ-
dum non eſt Principem velle alteri præiudi-
care,quia id non præſumitur d.l.2.§.meritò.&
§.ſi quis a Principe.ff. ne quid in loco publ. &
d.l.nec auus.C. de emãcip. lib. cum ſimilibus,
& multo minus vbi non expreſſit, nam requi-
ritur,quod expreſſe dicat, quod per legitima-
tionem intendit præiudicare, vt per Feli.in d.
cap.cum olim num.16.de re iud.vbi ait,quod
princeps de plenitudine poteſtatis poteſt legi
timare in præiudicium eorum, quibus eſt ius
quæſitum ſpe,etiam ipſis nõ citatis, dummo-
do tamen illi quorum intereſt nõ ſolum ſint
nominati,ſed etiam expreſſe ſit dictum,quod
princeps intendit eis præiudicare, & Felin.in
terminis refert & ſequitur Brun. d. conſil. 15.
49 verſi.& tanto magis.† Et quod dicitur in mo-
tiuis neceſſariam non fuiſſe nominationem
agnatorum in legitimatione ex Soci.Iun.con
ſil.142.nu.11.& ſeq.libr.1. id falſum eſt, vt ſu-
pra oſtendimus ex Curt. Sen. Crot. Bened. Si-
gnorol.de Homod. & alijs relatis, put, & hãc
opinionem tenuit etiam idem Soci.d. conſil.
251.col.10.verſic.confirmatur etiam iſta opi-
nio lib.2.poſt Anton.de Butr. Anto.de Roſel-
lo,& Paul.de Caſtr.per eum relatos, inferens
ibi, quod ſi facienda eſt mentio agnatorum,
quibus præiudicari põt, multo fortius facien-
da eſt mentio ſubſtituti,cui p̃iudicari non po-
50 teſt. Et ſaltem negari non poteſt † quod licet
non requiratur nominatio & expreſſio exi-
ſtentiæ agnatorum, quoad validitatem legiti
mationis, requiritur tamen quantum ad effe-
ctum illis præiudicandi, & ſi non interueniat,
non præiudicat ipſis, prout ita concordando
contrarias opiniones Doctorum in hoc arti-
culo diſtinguit Dec.conſi.393. ſub nu.8. verſi.
tertio reſpondetur poſt Iacob. de Bell. quem
refert in d.§.1.in authen.quib. mod. nat. effic.
ſui & Anto.de Butr. in c. per venerabilem qui
filij ſint legitimi,idem Dec.conſil.367.nu.5.&
conſil.307.nu.5.& vult etiam Socin.in d.§. &
quid ſi tantum per D.motiuantem adductus,
dum ait,quod Doctores qui volunt,quod fiat
mentio agnatorum volũt ad iſtum effectum,
vt agnaſcatur legitimatus nõ ſolum patri, ſed
etiam alijs agnatis, & cognatis, ita quod illis
ſuccedere poſſit,non autem ad effectum,vt il
lis præiudicet in ſucceſſione paterna, & ita di-
cit ſe conſuluiſſe,prout conſuluit in conſi.95.
nume.35.verſic. pro cuius cõcluſionis funda-
mento lib.4.vnde idem Socin. in d.§. & quid
ſi tantum nu.27.format concluſionem,& quã
dicit cõmuniter approbatam,videlicet,quod
legitimatio etiam facta viuente patre nõ præ
iudicat illis quibus pater non poterat præiu-
dicare teſtando nõ citatis illis, licet de illis ha
bita mẽtio fuiſſet,propterea ibi in quarto cor
rollario nu. 30. firmiſſimè tenet legitimatum
non excludere ſubſtitutum, & cum prædicta
diſtinctione tranſit etiam Port.lib.3.commu.
opin.concluſ.3.in fin.& Riminal. in terminis
d.conſi.46.nu.109.poſt prædictũ Dec. & Por-
tium,nec non Butr.& Cæph. per eum relatos
Galiaula in d.§. & quid ſi tantum nu. 84. verſi.
limita modo Bero.d. conſi.177.num.81.lib.2.
itaque licet legitimatio teneat, quod tñ non
admittitur ſufficit nobis quod ipſis DD. agna
tis non mentionatis,neq; citatis non præiudi-
cet Rui.conſi.85.nu.3.ver. ſed tñ iſtis non ob-
ſtan.lib.3.vbi poſt Ant. de Butr. Card. & præ-
poſ.quos refert ait, quod licet legitimatio di-
catur

cattur nulla ex eo, qđ de filijs, vel agnatis nõ ſit
facta mẽtio, attamẽ, inquit, hoc intelligendũ
eſt quãtũ ad extẽſionẽ p̃iudi cij, ſed nõ quoad
ſubſtantiã, quia dicto caſu valuit legitimatio
in ſubſtantia, ſed ex ea filio vel agnato præiu-
diciũ, non infertur, & quantũ ad hoc dr̃ nulla,
idẽ dicit in conſ. 95. ſub nu. 9. verſi. non valuit
ẽt. & conſi. 96. ſub nu. 4. verſ. nã & hæc ꝓcedũt
eod. lib. 3. Similis quoque diſtinctio fit ad con
ciliandas opiniones dictorũ inter ſe cõtrarias
circa citationẽ in legitimatione patre viuẽte
facta, vt ex defectu citationis nõ reddatur nul
la, ſed ſit valida, ſed agnatis, ſeu ſubſtitutis non
citatis nõ præiudicat, vt inquit Dec. conſi. 55.
ſub nu. 7. verſ. p̃terea & ſecũdo dato, poſt Ant.
de Butr. quẽ refert in c. per venerabilẽ, vbi etiã
Præpoſit. Alex. extra qui filij ſint legitimi, &
ante eũ ita voluit Alex. conſi. 94. ſub nu. 9. ver-
ſicu. accedit id qđ, lib. 1. vbi, ex Anto. de Butr.
quẽ refert ait, qđ ſi in legitimatione legitimãs
nõ fecit mentionẽ de iure alteri quæſito, dato
qđ legitimatio valeret illo nõ citato, tñ nõ va-
lebit ad præiudiciũ illius, Bero. d. cõſi. 177. nu.
81. vbi ait, qđ ſtãt ſimul, qđ legitimatio valeat,
nõ citatis veniẽtibꝰ ab ĩteſtato, & ſic legitima
tio valeat ĩ ſe, & tñ ipſis veniẽtibus ab ĩteſtato
nõ p̃iudicet ex quo de eis nõ fuit facta mẽtio,
& dicit ita colligi ex Ang. ĩ d. §. & qđ ſi tñ. & ĩ
varietate opinionũ inter Doct. in hoc articu-
lo, an requirat̃ mentio, & citatio agnatorũ, te-
nẽda eſt opinio prædictorũ diſtinguentiũ, &
per diſtinctionẽ contrarias opiniones Docto-
rum concordantium, & ſecundũ eã iudican-
dum, vt per Neuiza. in ſua ſylua nuptiali in ru-
brica qũo iudicãdum nu. 32. vbi plures refert.
Ex quibus patet qđ opinio gl. in d. §. naturales,
& aliorũ ſ. relatorũ locũ non hẽt in caſu nr̃o.

Secundo reſpondetur, prædictam gl. in d. §.
naturales. & communem opinionem Docto
rum ſupra in cõtrarium relatam procedere,
& locũ habere in feudo nouo, non aũt in feu-
do antiquo, qualia ſunt iſta, de q̃bus agimus,
ad quæ agnati iure ſucceſſionis ex contractu
inueſtituræ vocantur, ad quorũ præiudicium
non cenſetur facta legitimatio, & ideo nõ ob-
ſtante habilitatione expreſſe facta ad ſuccedẽ-
dum in feudis, non tamen admittuntur legiti-
mati, ita Alex. conſi. 60. in princ. verſic. & hoc
non obſtante. lib. 1. vbi poſt Iacob. de Bel. quẽ
refert dicit, quod illud quod dicit gl. in d. §. na-
turales, quod legitimatus ſuccedit in feudo, ſi
hoc fuit expreſſum in legitimatione, põt in-
quit procedere quando nulli extabãt agnati,
ſecus ergo ſi extant, ꝓut in caſu noſtro, & poſt
Alex. ita quoq; reſpondet Brun. d. cõſ. 15. dub.
nu. 18. verſ. quod ſi dicamus, & idem Alex. re-
fert Salicetũ ibi dicentem, quod in quantum
d. gl. velit intelligere, quod legitimatus ſucce-
dat etiam in feudo antiquo excluſis agnatis,
non eſt vera, prout & illam cõiter non teneri
dicit quoque Anto. de Roſello in tract. de le-
gitimatione in vltima cauſa, de effectu legiti-
mationis col. 7. verſ. ſed vlterius dubitatur, an
hic ſuccedat in feudo, & Alex. ac Salic. refert
& ſequitur Rui. conſi. 99. nu. 2. & ſub nu. 6. ver.
& vbi feuda lib. 3. vbi id maxime verũ eſſe di-
cit, quando agitur de feudis, quæ recognoſcũ-
tur ab ipſo Principe legitimante, prout in ca-
ſu noſtro, quia tunc ſaltem per indirectũ, prin
ceps legitimando ſpurium ad talia feuda in
præiudicium filiorum, vel agnatorũ, diſcede-
ret a ſuo contractu, quod facere non poteſt,
nec etiam ſucceſſor ipſius Principis c. 1. vbi
omnes Doct. notant extra de proba. & in l. di-
gna vox C. de legib. & ibi nu. 7. quod illo caſu,
quo princeps venit ꝯ propriũ contractum nõ
præſumitur cauſa in Principe: eãdem opinio
nẽ tenet etiã Afflict. in d. §. naturales in 2. not.
nu. 9. & plurib. ſeq. poſt And. de Iſer. ſi de feu.
fue. contro. int. dom. & agna. dicens Principẽ
poſſe legitimare ſpurium vt ſuccedat in feu-
do nouo, ſed in antiquo non, ad idem Lud. de
Sardo. in tracta. de legitimatione col. 59. quæ-
ſtio. 10 Zaſ. in tract. feudo. par. 8 col. antepen.
& Lud. ac Zaſium referũt, & ſequunt̃ Moder.
Pariſ. in conſuet. Pariſien. §. 8. glo. 1. nu. 39. &
52 † quod talis legitimatus, expreſſe ad feuda, nõ
admittatur ad feudum antiquum, conſuluit
Petr. de Anch. in conſil. 308. incip. prima facie
videri poſſet, vbi dicit, quod legitimatio in
quãtũ habilitat ad feuda, intelligitur de feudis
ex aliqua ſucceſſione ipſi patri deuolutis, & iu
re hæreditario, ſed feudum antiquũ, non iure
hæreditario deuoluitur, ſed ex pacto & proui
dentia primi inueſtiti, & ideo mortuo Cardi-
nali ſine legitimis deſcendentibus reſoluitur
ius feudi, & deuoluit̃ in proximiores agnatos
legitimos, quibus non eſt veriſimile Principẽ
voluiſſe inferri præiudicium, & in caſu illo le-
gitimatio fuerat facta expreſſe ad ſuccedẽdũ
in feudis acquiſitis, & acquirẽdis, qđ intelligi
dẽre dicit de feudis acq̃ſitis ꝑ eũ, de cuius ſuc-
ceſſione tractat̃. Idem ẽt ꝯſulẽdo tenuit Sign.
de Homod. in conſil. 218. nu. 21. vbi ait qđ ius
feudi antiqui eſt peruẽturum in agnatos a ge-
nere, hoc eſt ab eo, qui fuit cõis anteceſſor
agnationis vt in cap. vn. de grad. ſucced. in feu
do. igitur eis adimi non debet ſine eorum fa-
cto vt l. 4. ff. de interdict. & releg. idẽ etiam te-
net Rui. ꝯſ. 95. n. 6. ver. q̃uis li. 3. Deci. ꝯſ. 85. n. 8.
facit ad p̃dicta qđ dicit de legitimatione facta
ab Imperatore ad ſuccedendum patri, vt in-
telligatur, ſcilicet nullis extantibus filijs legiti
mis, vt in authen. quibus modis natu. effician.
ſui in §. illud tamen, & in §. ſi quis igitur, vn-
de dicebat Socin. conſilio 212. columna 2. &
3. libr. ſecundo, & conſilio 95. numero 39. &
ſequent. libr. quarto, quod data poteſtate Co-
miti legitimandi etiam extantibus legitimis,
ſi ſimpliciter Comes legitimet, alio non ex-
preſſo, non tamen intelligitur legitimare, vt
legitimatus ſuccedat vna cum legitimis, ſed
tunc demum eis non extantibus, ſic ergo in
caſu noſtro, cum Imperator aliud non ex-
preſſerit, reſtringi debet legitimatio, quo ad
feuda, ſcilicet ſi nulli extent agnati, vel ſi ex-
tent, & nolint forte, vel non poſſint ſucce-
dere, vt quia eſſent vltra ſeptimum gra-
dum, quo caſu non admittuntur, vt in c. pri-
mo, §. hoc quoque ſciendum, qui feud. dar.

poſſunt,& in cap.primo.§.hoc quoque obſer
uatur de ſucceſſo.feudi,& tradit Bal. in auth.
defuncto,colum.1.verſicu.& nota.C. ad Ter-
tullia. & his caſibus admitteretur legitimatus
etiam excluſo fiſco, vt in ſimili dicit Socin.in
cõſiijs proximè allegatis, vnde ad hos caſus
reſtringenda eſt legitimatio,& etiã, vt in feu-
do nouo a patre acquiſito ſuccedat,non autẽ
intelligi debet, vt in præiudicium agnatorũ,
& eis excluſis ſuccedat in iſtis feudis antiquis.
Et hæc interpretatio admitti debet, tum quia
eſt ex veriſimili mente Imperatoris legitimã
tis,qui per reſcriptum ſuum non cenſetur vo
luiſſe præiudicare iſtis agnatis dicta l.2.§. me-
rito & §. ſi quis a Principe.ff. ne quid in loco
publico,& dicta l.nec auus.C.de emancip.lib.
& ita ſi fuiſſet interrogatus, veriſimiliter ita re
ſpondiſſet,argumento not. per gl. & Doct. in
l.tale pactum ff.de pact. tum etiã, quia ſumus
in diſpenſatione, quæ eſt odioſa, & ſic ſtrictè
intelligẽda,vt ſupra pluries diximus,& etiam,
quia cum hæc legitimatio ſatis operetur in
alijs caſibus, in quibus non præiudicatur alijs
agnatis,& legitimis hæredibus, non debet ex-
tendi ad hunc caſum, in quo agiẽ de maximo
præiuditio agnatorum,vt per eundem Socin.
in ſimili.d.conſil.212.col.2. circa medium.

Nec obſtat quod in eiſdẽ motiuis dicitur,
iſta feuda de quibus agitur eſſe impropria, &
hæreditaria,vtpote conceſſa ꝑ ſe, & legitimis
hæredibus, & ideo tranſitoria ad quoſcũque,
& conſequenter ad illa legitimatũ eſſe admit
53 tendum, quia reſpondetur, † quod illa verba
pro ſe, & legitimis hæredibus debent intelligi
de hæredibus ſanguinis,hoc eſt de maſculis le
gitimis & naturalibus ex vero matrimonio,
& ex eo qui fuit primus inueſtitus deſcenden
tibus,vt in cap. vn. de grad. ſucced. in feud. &
in c.1. qui feu. dar. poſſunt, cũ multis per nos
relatis decis.Pedemon.161.col.2. vbi conclu-
debamus, quod in materia feudali, qñ de fi-
lijs,liberis,deſcendẽtibus, hæredibus, agnatis,
vel ꝓximioribus,ſimpliciter loquimur, ſem-
per de maſculis legitimè deſcendẽtibus intel-
ligere debemus, non aũt debẽt intelligi verba
de factis legitimis ciuiliter, ſed de natis, & ſic
naturaliter, vt in d.l.fi.C.de his q ven.æta. im-
petra.vbi doct.ita idẽ Signorol.d.cõſi.218.nu.
22. cum alijs ſupra adductis ad propoſitũ qđ
iſte legitimatus non dr̃ verè, nec propriè legi-
timus,& id ſuadetur ex materia ſubiecta,ſecũ
dum quam verba contrahentium intelligi de
bent,ſed materia feudalis non admittit ſui na
tura legitimatos ad ſucceſſionẽ feudi d. §.na-
turales.ergo de legitimis veris, non legitima-
54 tis intelligenda ſunt verba,& † verbũ hæredi-
bus exponit id eſt filijs, vt eſt tex.in l. ex facto.
§.fin.vbi Bart.& alij Docto.nor.ff. ad Treb. &
not. Abb. in c. in præſentia. de prob.quos cũ
multis alijs refert,& ſequit Dec. conſ.284.nu.
8.verſic. & retenta concluſione & huiuſmodi
feuda conceſſa pro ſe, & hæredibus legitimis
non cẽſentur hæreditaria ſimpliciter, ſed mix
ta, & ſecũdũ quid, vt apud nos d.decis.161.nu.
1.& 2.vbi poſt plures Doct.ibi relatos diceba
mus, verbũ hæredibus hoc caſu intelligi de fi-
lijs,ſed qui hẽant hãc qualitatẽ hæredis,& ſint
hæredes primi ĩueſtiti mediate, vel immedia-
te:inimo vt ibi ẽt dicebamus nu.15.illa verba,
ſuiſq; hæredibus legitimis interpretari debẽt,
id eſt, liberis maſculis legitime deſcẽdẽtibus,
non aũt de alijs quibuſuis hr̃dibus extraneis,
ſicq; de hr̃dibus ſanguinis,non aũt bonorum,
poſt Bar.Soc.Rip.Dec.Bal.Corn. & alios Do
cto.ibi relatos. quo ſtante non iudicaẽ de iſtis
feudis,ſicut de alijs bonis, & rebus, vt potue-
rit defunctus vaſſallus iſtis agnatis præiudica-
re, ſed iudicaẽ de eo prout de feudo proprio,
& recto, in quo nullo mõ põt agnatis præiudi
cari.Præterea rñdetur ẽt prout rñdet in ſimili
Brun.d.conſi.15.nu.18.arguendo ab enume-
ratione partiũ,quod,aut feuda de quibus agi-
tur ſunt alienabilia, & impropria: & tunc nec
ẽt poteſt admitti iſte legitimatus, qui cẽſetur
excluſus pp ſubſtitutiones, & fideicommiſſa,
ac conuentiones, de quibus ſupra, in quibus
vocantur legitimi & naturales,quorũ appella
tione non veniunt legitimati, vt ſupra proba-
uimus. Aut dicimus iſta feuda eſſe vera, & ꝓ-
pria,& non alienabilia, & tũc nec admitti po
teſt,etiam ſi ſit expreſsè legitimatus ad feuda,
eo quia intelligitur, ſcilicet ſi nulli extabunt
agnati legitimi & naturales ex Alex.d. conſil.
60. col. 1. Et per hæc tolluntur etiam quæ per
eundem D.motiuantem dicuntur, videlicet,
quod adſint multa bona allodialia, vel ſaltem
dubium eſt, an ſint feudalia, prout nec in du-
bio præſumũtur,quia indiſtinctè ſiue ſint feu-
dalia,ſiue allodialia, ſemꝑ excludiẽ legitima-
tus,quinimo, cum ſint deſcripta in inueſtitu-
ra interim præſumunt feudalia,qa illa deſcri-
ptio, & nominatio facit ceſſare præſumptio-
nem,quod ſint allodialia, ita in ſpecie de iſtis
feudis dicit Alex.conſi.29. ſub nu.25. verſi.ta-
men interim lib. 5.

Non obſtat ſi dicatur, quod ex legitimatio
ne apparet, Imperatorem feciſſe mẽtionẽ de
fideicõmiſſo,& habilitaſſe dominũ Alexãdrũ
ut ſuccedat in his bonis fideicommiſſo ſubie
ctis per illa verba, volumusq; vt idẽ Alexãder
admittatur ad ſucceſſionẽ bonorũ fideicom-
miſſorũ,& aliorũ, quorumcunque, ex quibus
videtur Imperator voluiſſe derogare fideicõ
miſſo,& qđ ipſe dominus Alexãder exclude-
ret ſubſtitutos, ſeu faceret deficere conditio-
nem,ſi deceſſerit ſine filijs legitimis & natura-
libus appoſitã ĩ ſupraſcriptis diſpoſitionibus.

Nam ad hæc reſpondetur. Et primo quod
quatenus in legitimatione fit mẽtio de fidei-
cõmiſſo,ſeu bonorũ fideicõmiſſorũ, intelligi
nõ põt,qđ voluerit derogare fideicõmiſſo, de
quo agit, cũ de eo non fuerit per ſupplicantẽ
in impetratione facta vlla mentio, prout fieri
55 debuit,vt ſupra probauimus:ideo † illa verba
loquentia de fideicommiſſo, intelligi debent
de fideicommiſſo relicto ipſi dño Alexãdro,
vel quod ei in futurũ relinqueretur, non autẽ
alijs, prout alijs non ſibi fuit relictum fideicõ-
miſſum de quo agitur, ita in ſpecie reſpondet
Cæphal.in conſi.111.nu.36.verſic.ad alteram
verò

verò lib. 1. poſt Ruin. Bru. & Soc. iun. per eum
relatos. ita etiam in terminis reſpondentes. nā
cum illa verba ſatis operētur in hoc caſu, quo
alijs non præiudicatur, extendi non debent ad
hūc caſum, in quo de maximo præiudicio ip-
ſorum ſubſtitutorum ageretur, quia legitima-
tio in dubio eſt interprætanda, vt minus no-
ceat tertio. l. 2. §. merito. & §. ſi quis a Princi-
pe. ff. ne quid in loco publico, & per Ruin. cō-
ſil. 60. nu. 6. ac Cæphal. loco proxime citato,
ita etiam inquit Soc. conſi. 212. col. 2. verſ. qui
bus præmiſſis lib. 2. & conſil. 95. nu. 19. libr. 4.
quod maxime verum eſt in diſpenſatione,
prout hic, quæ eſt odioſa & ſtrictiſſime inter-
pretanda, vt ſæpe diximus.

Secundo reſpōdetur etiam, quod quatenus
Imperator cenſeretur hoc voluiſſe, nō tamē
56 potuiſſet, † quia nō pōt Imperator per ſuum
reſcriptū, & per legitimationē teſtatoris volū-
tatē tollere, immutare, & violare vulg. l. ſi te-
ſtamētū. C. de teſtam. ſicut nec ēt diſpoſitioni
bus priuatorū, vt in l. ſi donationē. C. de reuo-
can. don. & vbique Doctores, Deci. cōſil. 468.
nu. 18. & conſi. 357. nu. 5. vbi poſt Paul. de Ca-
ſtro Fulg. Salic. & alios ait, qd Imperator non
pōt teſtō derogare, & voluntatē teſtatoris im
mutare, & ibi nu. 20. verſ. nō obſtat qd immo
dicit, qđ qñ ex volūtate teſtatoris apparet, qd,
noluit legitimatos excludere ſubſtitutos, ſeu
fideicommiſſarios, tunc nō videtur, quod Im
perator poſſit ſubuertere exploratam volun-
tatē teſtatoris per d. l. ſi teſtamentum, & ratio
ea eſt, quia teſtū, quoad ſui ſubſtantiam eſt de
iure gentium, ſicut & cōtractus, licet ſolēnitas
teſtī ſir de iure ciuili, ſecundū Bar. & cōiter do
cto. in l. interdū. ff. de condi. indebi. ea aūt quæ
ſunt iuris gentiū Princeps ſine cā tollere non
pōt. l. reſcripta. C. de precib. imper. offeren. l. fi.
C. ſi contra ius vel vtilit. public. & magis in ter
minis idē Deci. conſi. 557. nu. 4. 5. & ſeq. vbi ēt
concludit, Imperatorē per legitimationē nō
poſſe derrogare fideicōmiſſo, & cōtra volun-
tatem teſtatoris facere, quod legitimatus ex-
cludat ſubſtitutū, Brun. d. conſi. 15. nu. 12. Rui.
d. conſil. 60. nu. 7. & ſequent. & conſi. 95. nu. 7.
libr. 3. Socin. iun. conſi. 63. num. 15. & 16. lib. 3.
poſt Alex. Soc. & Curt. per eum relatos. & hos
refert & ſequitur Cæphal. d. conſil. 111. nu. 38.
& ſequen. & conſi. 66. nume. 41. lib. 1. latiſſime
tradit Didac. lib. 3. var. reſolut. cap. 6. vbi hanc
opinionem magis veram affirmat, & reſpon-
det omnibus contrarijs, & ibi etiam ait, quòd
ſi legitimati prohibentur expreſſe ſuccedere,
in feudis ex diſpoſitione teſtatoris, tunc non
admittētur ad feuda etiam ſi per Principem
expreſſe fuerint legitimati ad feuda, cum de-
rogatione clauſulæ, ſeu voluntatis teſtatoris,
quod maxime notandum eſſe dicit, & ibi im-
probat opinionem Caſtren. in d. l. ſi teſtamen
tum contrarium volentis, improbat etiam in
ſpecie Curt. ſupra in contrarium adductum.
d. conſi. 1. poſt tractat. feudorum. Vnde prædi
cti Doct. loquūtur in fortioribus terminis, qa
in eorum caſibus Imperator expreſſe deroga
uerat fideicommiſſo, diſponendo, quod legi-
timatus excluderet ſubſtitutum: quod in caſu
noſtro factum non eſt, quia hic nulla expreſ-
57 ſa derogatio interuenit. † imo adhuc vbi ex-
preſſa derogatio interueniſſet tamen nō ſuffi
ceret, niſi in indiuiduo Imperator derrogaſ-
ſet d. l. ſi teſtū, ſecundum Rui. d. conſ. 80. nu. 8.
ver. & quāuis Baldus, & d. conſi. 95. nu. 7. ver. &
quāuis Baldus eo. libr. 3. refert, & ſequitur Cæ-
phal. d. conſi. 111. nu. 45. eod. quia ſecundū eos
d. l. ſi teſtamētū habet clauſulā derogatoriam
ad reſcripta, & propterea oportet qd illi ſpe-
cialiter derogetur per Imperatorē l. ſi quis in
principio teſtī. ff. de leg. 3. l. ſi mihi, & tibi. §. in
legatis. ff. de leg. 1. & vbique gl. & doct. cōiter
vnde nō ſufficit in caſu noſtro clauſula gene-
ralis, non obſtātibus, vlla lege communi, vel
ſpeciali, aut conſuetudine, priuilegijs Impe-
rialibus, aut alijs ſub quacunque verborū for-
58 ma conceſſis in legitimatione appoſita, † qa
talis clauſula ſufficeret, quo ad leges quæ non
haberent verba derogatoria ad reſcripta, ſed
quo ad legem habentem clauſulam deroga-
toriam, prout dicta l. ſi teſtamentum non ſuf-
ficit hæc generalis derogatio, ſed requiritur
ſpecialis mentio ſaltem de verbis derogato-
rijs, ſecundum Ruin. in locis præallegatis poſt
Paul. de Caſtro Cy. Feder. de Sen. Calder. Car-
di. & Roma. per eū relatos, & ſicut Imperator
in caſu noſtro derogauit ī ſpecie l. 1. C. de na-
tu. lib. & §. naturales, ſi de feud. fue. contro. in-
ter dom. & agna. & alijs ibi expreſſis, ita op-
portuiſſet eum multomagis derrogare ſpe-
cialiter d. l. ſi teſtamentum, quæ habet clauſu-
lā derogatoriam ad reſcripta: vnde cū illi nō
derogauerit in ſpecie prout facere potuiſſet,
ſi voluiſſet, ſignū eſt, quod noluerit, & conſe-
quenter, quod iuxta ipſam legē noluerit volū
tatem teſtatorū, nec contrahentium violare
quoad fideicōmiſſa de quibus agitur. Immo,
quod magis eſt, ſecundū Didac. loco ſupra addu-
cto. nu. 9. verſ. 2. inſertur, non modo parū pro-
deſſet hoc caſu clauſula prædicta, non obſtan.
ſed nec ēt clauſulæ, ex certa ſcientia, & de ple
nitudine poteſtatis, immo nec ēt ſi expreſſim
dicat, nō obſtan. l. ſi teſtū, quia inquit cum in
Principe deſit poteſtas derogādi teſtamētis,
& priuatorū diſpoſitionibus, nihil agit, etiāſi
eidem legi nominatim derroget.

Nec obſtant verba in legitimatione ap-
poſita, dum dicitur, Perinde ac ſi ex vero &
legitimo matrimonio natus, & procreatus eſ-
ſet, & ibi, habilis idoneus, & capax exiſtat,
adeoque pro legitimo agnaſcatur, habea-
turque, & reputetur ab agnatis, & quibuſcun-
que perſonis, & comprehendatur ſub ſtatu-
to, lege, decreto, conſtitutione, vſu, & inue-
ſtitura feudali ordinatione, & qualibet vo-
luntate loquente, vel diſponente de legiti-
mo & naturali, ſeu de verè, ac propriè, & legi-
timè, aut de legitimo matrimonio nato, ac
procreato, &c.

Ex quibus verbis videretur dicendum hūc
cōprehēdi appellatione legitimi, ēt in mate-
ria feudali. Nā ad hæc rñdetur, quod nihilomi
nus dicit fictè legitimus, non verè, & propriè,

59 quod patet ex illis verbis, † perinde, ac ſi, quæ
denotant fictionē, & illa verba, habeatur, & re
putetur, quæ etiam fictionem denotant, & nō
veritatem, vt not. Bar. in l. 1. ad fi. ff. de ſuis & le
git. & in l. 2. §. legis Iuliæ. ff. de adul. & in l. ſi is q
pro emptore, vbi omnes Doctores. ff. de vſu-
cap & aliud eſt, quem eſſe legitimum, & aliud
haberi pro legitimo, ſicut aliud eſt ciuē eſſe, &
pro ciue haberi, iuxta notata in l. mercis ap-
pellatione. ff. de verb. ſign. & in l. quidam cū fi-
lium, ff. de verb. obl. & per Bart. in d. l. ſi mari-
tus. la 2. ff. de adulte. licet ergo ſit legitimatus,
perinde ac ſi natus eſſet ex legitimo matrimo
nio, tamen per hoc non pōt dici verè, & pro-
priè legitimus, licet habeatur pro tali, ita Cæ-
phal, conſi. 111. nu, 10. par. 1. & hoc probatur,
quia qñ vitium illegitimatis inſurgit à iure di-
uino, vel canonico, prout in caſu noſtro, tunc
Princeps ſecularis non poteſt facere verè legi
timum, quia, cū non poſſit ſuper antecedenti
diſpenſare, ſcilicet ſuper ſequenti veram legi-
timationē inducit, vt diximus ſupra, ex Curt.
in conſi. 16, col. 3. in fi. ver. & quia legitimatus
per reſcriptū & in additio. ad finē eiuſdē con-
ſilij. verſ. aut vitium, Capici. deciſ. 193. num. 7.
verſi. ſi verò vitium, & ex Bero. d. conſ. 176. nu.
60 39. & Cæph. d. conſi. 88. nu. 30. † illa ergo ver-
ba, perinde ac ſi de legitimo matrimonio na
tus & procreatus admittat ad ſucceſſionē bo-
norū feudalium, intelligenda ſunt ſcilicet, nul
lis alijs extātibus agnatis, ita Curt. Sen. cōſi. 13.
nu. 24. & Riminal. cōſi. 46. nu. 36. necnō Alex.
& Brun. in locis præallegatis, quia extantibus
veris, & legitimis agnatis ipſi præferri debēt,
non aūt excludi. Præterea rñdetur, quod quā-
uis Imperator velit, & poſſit velle, quod iſte
dicatur, & ſit verè legitimus, & qđ intelligatur
cōprehenſus in quacunq; diſpoſitione tā in vl
tima voluntate, q inter viuos faciente mētio-
nē de natis ex legitimo mřimonio, tñ iſta ver-
ba quantumcunque generalia debent intelli-
gi qñ non agitur de præiudicio alterius, & ſic
debent reſtringi ad caſus in quibus alteri non
præiudicaretur in iure quæſito, vt quia nulli
extarent alij nati ex legitimo matrimonio &
comprehēſi in inueſtitura, vel ſubſtituti; quia
ſatis in hunc caſum operari pñt dicta verba;
ideo ſufficit, ita in ſpecie rñdet Ruin. conſ. 95.
nu. 5. & 6. verſi. & quamuis voluerit. & ꝯſi. 106.
nu. 10. lib. 3. vbi ait prædicta verba quāuis gña-
lia, & vniuerſalia debere reſtringi ad effectū,
vt tertio non inferat præiudiciū per nota. per
gl. in l. fin. §. fin. C. de iure delib. vbi inter alios,
Paul. de Caſtro colligit, quod verba debent re
ſtringi ad hoc, vt euitetur præiudicium tertij,
etiam ſi mediāte tali reſtrictione verba reddā
tur ſuperflua & nihil operentur, idē Rui. conſ.
105 nu. 8. co. libr. poſt Oldr. Dom. Soc. & alios
ibi relatos Grat. ēt in terminis libr. 2. reſponſ.
158. nu. 23. Aymo. conſil. 3. nu. 6. & 7. vbi poſt
Bal. Aret. Crot. & alios ait, quod licet diſpoſi-
tio generalis continens extenſionem iuris iā
cōceſſi reſtringi non debeat iuxta doctri. Bar.
in l. 1. §. nunciatio. ff. de oper. nou. nun. reſtrin-
gitur tamen, quando alias generaliter intelli-
gendo alteri præiudicium fieret.

Non obſtant clauſulæ, ex certa ſcientia, &
de plenitudine poteſtatis, qa rñdetur. Primo
61 † quod illæ non operantur, qñ ſunt plura ob-
ſtātia, vt diximus ſupra ex Bruno Neuiz. Caſ-
ſan. Iaſ. & alijs ſupra relatis. At cum hic plura
ſint obſtantia, nēpe, defectus expreſſionis qua
litatis illegitimitatis, necnon nominationis
agnatorum, citationis eorundē, qualitatis feu
dorum, & demū expreſſionis cōuentionum,
ſiue tranſactionis iuratæ, & fideicōmiſſorum,
ideo iſtæ clauſulæ nihil operari debent; Itē il-
læ non extendunt ad incognita & ignorata, &
circa ea nihil poſſunt operari. arg. d. l. cū Aqui
liana & l. qui cum tutoribus. ff. de tranſact. ita
Rui. ꝯſi. 97. ſub nu. 3. ver. a. rñdetur lib. 3. & Iaſ.
d. conſ. 233. col. fi. lib. 2. Roder. Suar. allegatio.
12. nu. 25. & ſeq. præcipue nu. 28. plurib. cōfir-
mās, iſtas clauſulas nō operari, niſi in his in q-
bus princeps habet plenam notitiā, & ideo il-
læ non firmant gratiā cōtra obſtantia, quæ nō
erant nota Principi, addo Dec. conſil. 198. nu.
6. vbi etiam dicit poſt Abb. quem refert in c.
1. de cē. fir. vtil. vel inutil. quod clauſula, ex cer-
ta ſciētia nihil operatur, qñ impetratio eſt ob
reptitia: vnde cum de prædictis non fuerit Im
perator certificatus, ideo &c.

Reſpondetur, & tertio, dictas clauſulas nō
operari, qñ eſt defectus intentionis, & mentis
concedentis, & ſic defectus conſenſus, qui in-
ducitur ex qualibet minima obreptione ſeu
ſubreptione Abb. & Feli. in c. cauſam quæ de
teſt lib. Rot. in nouis deciſ. 3. Iaſ. d. cōſi. 233. col.
7. verſi. decimo facit, Pariſ. conſi. 4. nu. 27. cum
plurib. ſeq. lib. 2. poſt alios per eum relatos, &
conſi. 82. nu. 61. & ſeq. vol. 1. Immo dici etiam
poſſet huiuſmodi clauſulas apponi potius ex
ſtilo, & conſuetudine notariorum, ſeu ſecreta
riorum, quam ex mente ipſius Principis, arg.
eorū q dicit Bar. de clauſula codicillari in l. 1.
nu. 10. in fi. ff. de iure codicill. Dec. ꝯſi. 495. nu.
18. in fi. Soci. Iun. conſil. 116. nu. 21. vol. 2.

Secundo, & magis in ſpecie reſpondetur,
62 primo ad clauſulā ex certa ſcientia † quod il-
la non operatur in his, q ſunt facti, ſed tñ ope-
ratur in his. quæ ſunt iuris, vt etiam diximus ſu
pra ex Iaſ. Curt. Sen. Port. Riminal. & alijs ſu-
pra relatis, & per Alex. conſi. 125. num. 3. poſt
Bald. Abb. Socin. Dec. & Brun. ibi relatos, Iaſ.
conſil. 119. col. fi. vol. 4. plures citat Rolland. a
Valle conſi. 7. nume. 105. lib. 3. cum alijs a Por
tio relatis lib. 1. commu. opin. concluſ. 1. verſ.
clauſula ex certa ſcientia, & in terminis per
Rui. conſil. 97. ſub nu. 3. verſi. ſecundo reſpon-
det, & ſub nu. 7. verſic. cui non obſtat lib. 3. vbi
idem eſſe dicit de clauſula, de plenitudine po-
teſtatis, & de clauſula non obſtātibus, quod il-
læ ſolum operantur circa narrata, & expreſ-
ſa, non autem circa veriſimiliter incognita
ſecundum Abb. in capit. inter dilectos de fide
inſtru. At cum exiſtentia agnatorum, qualitas
feudorum, ac contractuum, & fideicommiſ-
ſorum cōſiſtant in facto, qđ Princeps pſumit
ignorare, ideo quoad hæc dicta clauſula nihil
operari poteſt, quia cum de illis nō fuerit in-
formatus

formatus,non poteſt dici feciſſe ex certa ſciē-
tia, nam tūc demum Princeps dicitur aliquid
facere ex certa ſcientia,quando eſt bene inſor
matus de omnibus, quæ Principem mouere
poterant ad non concedendum, alioquin ſi
non ſit informatus dicitur,ſubreptitia Abb.in
cap.paſtoralis §.præterea de offi. deleg. col.1.
verſic.in gloſa,Pariſ.d.conſil. 4. nu. 30. & ſeq.
poſt Bald.Paul.de Caſtro.Alex.Felin. Curt. &
Dec.per eum relatos & conſil.1.nu. 93. vol.4.
Rederi.Suar.d.allega.12.num.28.vbi ait,quod
non dicitur Princeps facere ex certa ſcientia,
quando in reſcripto dicitur ex certa ſcientia,
ſed quando ex verbis reſcripti poteſt compre
hendi certa ſcientia Principis,ſed certa ſciētia
Principis comprehendi non poteſt, vbi nulla
interuenit expreſſio,aut certificatio,ideo &c.
& ibidem nume. 39. poſt Card. quod refert in
clem.2.ad fin.de offi.ord.ait,quod maior ſub-
reptio præſumitur in Imperatore ſeu Papa,
quam in alijs inferioribus, quia propter multi
tudinem negociorum,& occupationum nun
quam præſumitur, quod habeāt notitiam eo-
rum cum quibus diſpenſant, vnde inquit mul
titudo reſcriptorum & priuilegiorū,quæ con
cedunt principes potius inducit circūuentio-
nem,quam animum deliberatū,& ideo,vt ſu-
pra dicebamus, huiuſmodi clauſula potius ex
ſtilo ſecretariorum apponitur quā quod prin
ceps habuerit intentionem ita faciēdi vti cer-
tificatus.eodem modo etiā dicimus de clauſu
la,de plenitudine poteſtatis,quia æquiparātur
iſtæ duæ clauſulæ,& idem important, vt dicit
Iaſ.d.conſil.223.col.fin.poſt glo.& Abb.ibi re
latos & Deci.d.conſil.198. nu.6. Cotta in me-
moriali incip. clauſula ex certa ſcientia idem
operatur, poſt Bald. Barb.Alex.Curt.& Dec.
& in locis ab eo relatis,Crauet.ɔſil.182.nu. 18.
63 Tertio etiam reſpondetur † hāc clauſulam,
ex certa ſcientia,& alias,non operari, nec ex-
tendere diſpoſitionem ad præiudicium tertij,
de quo Princeps non fuit certificatus,vt apud
nos Deciſ.Pedem.139.nu.19.poſt Pariſ. Dec.
Crauet. Gozad. Socin. Iun. Aret. Cur.Iun. &
Gramat.ibi relatos, & ibi dicebamus poſt An
cha. Abb.Dec.& Alex.quod gratia dicitur nul
la,ſi in ea vel in precibus non fuit facta mētio
de iure tertij.addo prædictis Zaſ. conſi.10.nu.
25.vbi poſt Bald. quem refert dicit,clauſulam
ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis
nihil omnino operari ſi per eas ius alteri de iu
re naturali,vel gentiū quæſitum læderet, cum
hæc duo ius diuinum & naturale iſtas clauſu-
las potenter exarment: at hic ius eſt agnatis
quæſitum ex contractibus inueſtiturarum, ex
conuentionibus, & teſtamenti diſpoſitione,
quæ ſunt iuris gentium,vt ſæpe diximus ergo.
addo etiam Curt.Sen.conſi.35.num.37.qui in
terminis dicit,quod clauſula,ex certa ſcientia
item & clauſula,de plenitudine poteſtatis, nō
operantur cōtra præſumptam mentem Prin
cipis concedentis,qui nō intelligitur velle al-
teri præiudicare,Grat.lib.2.reſponſ.158.num.
29.& ſeq.Riminal.ɔſi.45.nu.33. poſt Caſtren.
Alex.Ruin.& Ceph.per eum relatos, & conſ.
44.nu.41.& ſeq.ac conſi.46.nu.116.& 117.vn-
de cum Imperator non fuerit certificatus de
ipſis agnatis, nec de eorum iuribus dici nullo
modo pōt, quod ex hac clauſula habuerit in-
tentionē eis præiudicandi, nec cenſeē eis præ-
iudicatū, maxime cū agatur de magno eorū
præiudicio,vt per Pariſ.d.cōſi. 1.nu.76. & ſeq.
vol.4.poſt Abb.Alex.Soc.Curt.& Fel.in locis
adductis, prout & de clauſulā, de plenitudine
poteſtatis dicit Alcia.reſponſ.201.nu.9.& plu
ribus ſeq.Dec.conſi.198.nu.4.verſ.& certe,ad
finem,Curt.Iun.conſil.49.& conſil.142.nu.9.
Gram.deciſ.18.nu.1.Iaſ.conſi.8.num.44.inter
conſ.Brun.per tex.in c. conſtitutus de reſcrip.
poſt gl.Bal.Ang.& Salic.in locis citatis. Pariſ.
conſi.11.nu.20.& ſeq.libr.1.Soc.iun.conſi.77.
nu.104.& duob.ſeq.Roll.à Valle d.conſ.2.nu.
157.& plurib.ſeq.& cōſi.7.nu.105. vſq; ad finē
libr.3. Alcia. de præſump.reg.3. præſump.11.
nu.13.& ibi Nicol.Arelat.in additio. ad eū, &
ibi inquit idē Alcia.qđ, clauſula ex certa ſcien
tia, & aliæ operātur in præiudiciū tertij & per
eas videtur apparere de mēte Principis, quod
velit alteri præiudicare duobus concurrenti-
bus,videlicet,quod ſimus in caſu, in quo prin
ceps ſciat, vel veriſimiliter ſcire potuerit de
præiudicio tertij, & quod tollantur ea ſolum,
quæ ſunt iuris poſitiui.

Ad clauſulam de plenitudine poteſtatis, vl
tra rñſiones ex prædictis reſultantes, Rñdetur
64 vna cū Iaſone d.cōſ.233.col.pen.in fi. † quod
cū Imperator non dēat vti de plenitudine po
teſtatis,niſi ex magna cauſa,& hic nulla ſubſit
veriſimilis,nec iuſta cauſa,ergo dicta clauſula
nō dēt quicquā operari,maxime cū Princeps
non fuerit certificatus de contractibus,& con
uētionibus,vt ſupra diximus. Itē dicta clauſu-
la tunc demū effectū operatur, qñ fuit proceſ
ſum cum cāæ cognitione,ſecus,vbi ſine, vt in
caſu noſtro, vbi ſine citatione agnatorū fuit
proceſſum, & eo ipſo dr̃ proceſſum ſine cau-
ſæ cognitione, qñ Princeps dicit ſe aliquid fa-
cere de plenitudine poteſtatis, vt in terminis
Riminal.dicit d.cōſi.46.nu.120.poſt Rot. Spe
cu.Deci. Curt. Iun. Roll. à Valle p eū relatos.
Rñdetur etiā quod licet Princeps vtatur clau-
ſula de plenitudine poteſtatis, non tamen ſe-
quitur, quod voluerit tertio præiudicare, aut
ius alterius interuertere, vt dicit Crau. de An-
tiqu.tempor.par.1.in princ. nu. 39. poſt Bald.
Innoc.Corn.Gozad.& alios relatos.

Nec etiam obſtat clauſula, non obſtātibus,
65 quia, vt ſupra dicebamus † illa nihil operaē,
vbi ſunt plura obſtacula,q̃uis ſit multū gñalis,
vt inquit Cotta in memoriali incip. clauſula
nō obſtante,poſt Bal.Iaſ.Alex.Feli.& alios ibi
relatos,& adducit text. in c. accuſatus. §. licet
vero de hæret.libr.6. Item reſpondetur, quod
per hanc clauſulam non cēſetur Princeps vo
luiſſe tollere ius alteri quæſitū, ex eodē Cotta
ibi in fine, vbi id probat ex ſingulari deciſione
Cōpoſt. Butr. & Imo. in c. cauſam quæ de re-
ſcrip.dicentium,quod, ſi Papa per ſuas literas
conſert alicui beneficium non obſtante col-
latione alteri facta, quod dicta clauſula, non

obſtante, intelligitur ſolum derrogare colla tioni inualidæ alteri factæ non autem validæ, Felin. in cap. ſuper eo. ſub nu. 5. de offic. deleg.

65 Reſpondetur etiam † quod dicta clauſula po teſt operari in præiudicium tertij in his, quæ ſunt iuris mere poſitiui, ſuper quo Princeps habet plenitudinem poteſtatis, eique poteſt derogare, ſecus autem in his, quæ ſunt iuris na turalis, vel gentium, vt ſunt contractus etiam feudales & teſtamenta, prout in caſu noſtro. nam in his dicta clauſula non operatur ad ter tij præiudicium, vt late tradit Riminal. poſt plures quos refert in conſ. 45. nu. 36. & multo-minus in caſu noſtro pōt dicta clauſula ope-rari ad præiudicium agnatorum, cum Impe-rator de his non fuerit certificatus, nec de cō-tractibus, feudis, conuentionibus, & teſtamen tis, vt ſæpe diximus.

Non obſtat qđ in hac legitimatione enun-cienturaliæ legitimationes de eodem D. Ale xandro antea factæ, & quæ producentur ſuis loco & tempore, quia pro nunc non apparet, niſi de vna legitimatione, vt in ſimili dicit Ne uiza. d. conſi. 99. in fine, de alijs autem plenio-ribus, vt dicitur, non apparet, quo fit vt paria ſint non eſſe & non apparere. l. duo ſunt Titij de teſtam. tute. l. eius qui in prouincia. ff. ſi cer. peta. Ex quibus omnibus neceſſario ſequitur hanc legitimationem non valere, aut ſaltem nullo modo præiudicare iſtis DD. fratribus agnatis. Ideo eſſe pronunciādum prædictam legitimationem eſſe nullam, aut ſaltem non præiudicare prædictis agnatis ius habentibus in dictis bonis, tam virtute prædictæ primæ in ueſtituræ, quam ex conuentionibus & diſpoſi tionibus prædeceſſorū, & eos vti reos & poſ-ſeſſores eſſe a petitis abſoluendos ſaltem ex reg. l. fauorabiliores l. in pari. ff. de regu. iur. §. commodum autem, inſtitu. de interdic. cum ſimilibus, & ita cenſeo ſalua ſemper Excellen tiſſ. Senatus cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Reo mortuo pendente appellatione poteſt hæres appel lationem proſequi.*
2 *Appellatio an ſit recipienda, & attentata an ſint re-uocanda, cognitio pertinet ad iudicem ad quem, non autem iudici a quo, & id fieri debet cauſa cognita.*
3 *Attentata ante omnia eſſe reuocanda non procedit in caſibus, in quibus de iure eſt prohibita appellatio.*
4 *Appellatio à ſententia in crimine laſæ maieſtatis non datur contrarium verius nume. 26.*
5 *Appellari ad ſuperiorem omiſſo medio non debet, ſed gradatim, & à delegato ad delegantem limita, vt nume: 10. & 13.*
6 *Attentata non reuocantur, ſi appellatio ſit nulla.*
7 *Dominus non poteſt ſe intromittere de cauſis ſubdito-rum vaſſalli, quia ei tributa eſt iuriſdictio priuati-ue ad dominum.*
8 *Inhibitio iudici à quo, vt canonice facta dicatur, quæ requirantur.*
9 *Attentata non reuocantur propter clauſulam, appella tione remota.*
10 *Cauſa per appellationem ad ſuperiorem introducta, omiſſo medio quando tractanda ſit in curia etiā inui to appellato.*
11 *Appellantis iuramento, quòd non ſperet conſequi iuſti-tiam, in partibus, an adeo ſtandum ſit vt probatio in contrarium non admittatur.*
12 *Iuramentum prædictum appellantis poteſt per procura torem cum ſpeciali mandato præſtari.*
13 *Iudices in cauſa propria eſſe non poſſunt comites, & Ba rones, contra eorum ſubditos, ſed debet tunc cauſa per ſuperiorem cognoſci, & num. 28.*
14 *Iudices in cauſa propria poſsunt eſse Comites, & Ba-rones, in cauſis breuiſſimis, & modici momenti.*
15 *Princeps non recognoſcens ſuperiorem poteſt eſse iudex in cauſa propria.*
16 *Iudex ſuſpectus in cognoſcendo ſeu iudicando an poſſit delegare alteri cauſam.*
17 *Attentata, pendente appellatione, ante omnia ſunt re-uocanda etiam ſi appellationi non fuerit delatum per iudicem à quo.*
18 *Appellatione interpoſita à diffinitiua ſtatim remanet ſuſpenſa iuriſdictio iudicis à quo.*
19 *Appellationi cuilibet in dubio eſt defferendum.*
20 *Appellationi ad Imperatorem, vel Papam interpoſitæ ſemper eſt defferendum ob reuerentiam ſuperioris.*
25 *Per attentationem pēdente appellatione offenditur lex pars, iudicium, & iudex.*
22 *Attentata interim ſunt reuocanda dum diſputatur an appellatio ſit iuſta, vel iniuſta, & an ſit nulla vel fru ſtratoria, maxime vbi de hoc nō edocetur incōtinēti.*
23 *Attentata pendente nullitate ſimul, cum appellatione cumulata, reuocantur ante omnia.*
24 *Sententia executioni mandari non debet contra ſucceſ-ſorem condemnati non citatum.*
25 *Vaſsallo ad feudum vocato ex pacto, & prouidentia ex nullo facto defuncti vaſsalli poteſt præiudicari.*
26 *Appellatio à ſententia in crimine læſæ maieſtatis ad-mittitur de iure.*
27 *Crimen læſæ maieſtatis non dr̄ committere nō ſubditus.*
28 *Delegatio cum clauſula appellatione remota quomodo intelligatur.*

CONSILIVM LXIX.

SCripſimus aliàs circa merita cauſæ proceſſus inquiſitiona lis formati contra D. Alfon-ſum Spinolā, longiſſimè detē tum, nūc autem lata ſnīa con tra eū, per quā condēnatur in pœnā deportationis, ſeu relegationis ꝑpetuè in locū, per D. Ducem Mantuæ deſſignandū, & vlterius in ſumma triginta milliū aureorū ſoluendorum infra timeſtre tunc proxime ſe quuturū. Aduerſum eam idē D. Alfonſus de nullitate dixit, & ſi qua eēt appellauit, ſeu ſup-plicauit maieſtatē Cæſareā; qua appellatione interiecta, & pendente tpe ad eā introducen-dam corā Cæſare, arrepto iam itinere, per ge-neroſam matronam Dominam Leonoram Spinolam, eiuſdem D. Alfonſi vxorē; idē D. Alfonſus ī carceribus vita functus eſt, relicto D. Franciſco, & alijs filijs legitimis, & naturali bus hæredibus ei⁹ reſpectiue, quo vita functo, eis non citatis fuit de mandato dicti D. Ducis

Mantuæ

Mantuæ facta executio ſententiæ, pro ſumma
in ea contenta, in bonis feudalibus ipſius Do.
Alfonſi, & de facto, ac iure incognito: ablata
caſtra Iuſſuale, Planæ, Cagnæ, & Deghi, cum
1 omnibus iuribus, & pertinentijs eorum. † cum
autem mortuo appellante, pendente appella
tione, poſſit hæres appellationem à defuncto
introductam proſequi, iuxta tit. ff. & C. ſi pen-
den. appella. mors. interue. imò eidem hæredi
dantur à lege quatuor menſes vltra tempus
defuncto datum, vt in l. fin. C. eod. tit. & glo. in
l. 1. ff. eod. tit. & vbique docto, ideo volentes
dicti filij & hæredes reſpectiue appellationem
à patre defuncto interpoſitam proſequi, por-
rectis precibus Maieſtati Cæſareæ ſupplicarũt
quatenus appellationem à patre introductam
recipere, & admittere dignetur: & omnia at-
tentata interim reuocare, & in priſtinum reſti
tuere; vnde duplex vertitur quæſtio, prima.
An appellatio, ſeu recurſus, vel ſupplicatio
ad Cæſarem introducta, ſit recipienda, & cau-
ſa in Curia apud Cæſarem tractanda, vel ne.
Secunda, conſecutiue quæritur, an pendente
appellatione, ſeu ſupplicatione, vel recurſu li
cuerit Dom. Duci executionem facere, an ve
rò attentata ſint nulla, & ante omnia in priſti-
2 num reſtituenda. † quorum quidem articulo-
rum cognitio, & deciſio ad iudicem ad quẽ,
pertinet, & non iudici à quo, vt de primo eſt
glo. per multa iura quæ allegat in l. 1. in verbo
fiat ff. nil nou. appel. penden. & de ſecundo eſt
tex. in c. non ſolum, de appella. in 6. in illis ver-
bis per appellationis iudicem &c. vbi omnes
doctores tradunt, & Filipp. Franc. in c. de prio
re colum. 2. de appella. Vnde licet ſacrariſſi-
mus Imperator appellationis iudex ſeu eius
venerabile conſilium potuiſſet, forſan etiam
parte abſente decernere, an recipienda ſit ap-
pellatio, & retinenda cauſa in Curia vel ne, vt
voluit Innocen. in c. paſtoralis colum. de offi-
cio delega. attamen eidem fortaſſe viſa fuit
melior ſententia gloſæ, quæ vult contrarium
in l. 1. in verbo ſummatim C. quor. appella.
non recip. quæ tenet, quod talis cognitio fieri
debeat parte præſente, & cauſa cognita, & idẽ
de reuocatione attentatorum ſentiens requi-
ri cauſæ cognitionem, & citationem partis, vt
voluit Filipp. Franc. in c. bonæ memoriæ col.
4. verſ. primo quia, de appellationibus ideò ſu
per vtroq; articulo mandat Imperator, quod
citetur Dom. Dux Mantuæ ad videndum ad-
mitti, & recipi appellationem, & attentata re
uocari, vel cauſam legitimam dicturus in cõ-
trarium, quare præmiſſa fieri non debeant, vi-
dendum eſt itaq; an Dom. Dux Mantuæ con-
tradicere poſſit & legitimã cauſam allegare.

Et prima facie pro D. Duce facere videtur
limitatio, quæ datur ad regulam, quæ habet,
quod attentata pendente appellatione ſint an
3 te omnia reuocanda, † vt ea locum nõ habeat
in caſibus in quibus à iure prohibita eſt appel-
latio, vt eſt tex. in c. non ſolum de appella. in
6. ibi exceptis caſibus, in quibus poſt ſenten-
tiam iura appellare prohibent, vbi glo. in ver-
bo, caſibus, & omnes doctores, Vitali. in tra-
cta. clauſularũ, ſuper clauſula nil nou. appella.
penden. colum. 2. verſ. item fallit in his caſib.
& colum. 7. verſ. in caſibus vero, dicens, quod
in caſibus in quibus non eſt licitum appella-
re, non debet iudex primus ſuperſedere, etiam
quãdo appellatur à diffinitiua, niſi poſtquam
fuerit nominatim inhibitum, per iudicem ap
pellationis; at in caſu noſtro appellatio cenſe
tur à iure prohibita ergo &c. quod autem cen
ſeatur prohibita appell. patere videtur, tam ex
natura cauſæ, quam ex qualitate iudicis à quo,
ex natura cauſæ; quia ex proceſſu formato cõ
tra Domin. Alfonſum, & ex tenore ſententiæ,
fuit Domin. Alfonſus notatus, & condemna-
tus de crimine læſæ Maieſtatis, ſeu vt dicitur
4 rebellionis † quo caſu ab huiuſmodi ſenten-
tia non datur appellatio, vt voluerunt multi
præcipue Roma. in l. Pantonius. §. rei perduel-
lionis ff. de acquiren. hæred. Ang. in §. publica
in fine facti. de publi. iud. in l. conſtitutiones. ff.
de appella. & in tracta. maleficior. in verbo,
præſente, & appellante, & in verbo, *che hai tra-
dito la tua patria* in principio ſequitur Marſil. in
l. de minore in principio colum. 2. nu. 7. ff. de
quæſtio. Ratione autem iudicantium non vi-
5 detur quod teneat appellatio quia à ſenten-
tia delegatorum qui iudicarunt appellari de-
buit ad Ducem delegantem, nõ autem ad Im-
peratorem omiſſo medio l. Imperatores ff. de
appella. l. præcipimus. §. 1. & §. & hæc appella-
tio C. eod. tit. c. ſuper quæſtionum. §. porro de
off. delega. c. ſi delegatus c. is cui & c. ſi à dele-
gato eod. titulo, & introducta ad ſuperiorem
omiſſo medio videtur nulla, vt tradunt docto
res in l. 1. §. penult & in d. l. Imperatores ff. de
6 appella. † data autem nullitate appellationis
non reuocantur attentata, vt per doctores in
d. c. non ſolum, & per Innoc. in d. c. paſtoralis
colum. 3. verſ. nam cum ſuperior de offic. iud.
delega. vbi ait, quod cum ſuperior iudex non
habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei',
niſi quando eſt appellatum & appellatio eſt
nulla, in hoc caſu nullam habebit iuriſdictio-
nem, vt nota. plenius in c. Romana de appel-
la. in 6. & dicit Ang. in l. 1. colum. penult. verſ.
tertio quod vbi. ff. nil. nou. appel. pend. quod
vbi appellatio non tenet etiam notorie atten
tata per appellatum, vel iudicem non reuocã
tur, ſed attentata per ipſum appellantem ſic.
Vel ſaltem vbi teneret appellatio directa ad
maiorem magiſtratum omiſſo medio vt vo-
luit glo. & ibi multi docto. in d. l. Imperatores
in verbo non rectæ, & per præpoſ. poſt Abba.
in c. dilecti el 2. colum. 3. de appella. tamen ex
diſpoſitione iuris cenſeretur directa ad maio-
rem magiſtratum d. l. 1. §. pen. & d. l. Imperato
res. Accedat, quod cum Dom. Dux ſit inueſti-
tus cum primis, & vltimis appellationibus, cẽ
ſetur inueſtitus priuatiue ad ipſum Imperato-
7 rem † ideo non poteſt Imperator ſe intro mit
tere de cauſis vaſſallorum ipſius Ducis iuxta
Bal. in l. 1. quæſtio. 43. ff. de rer. diuiſ. quem re-
fert, & ſequitur Lauden. in tracta. de principe
concluſio. 145. incip. Dux Mediolani, præpo-
ſit. in prælud. feudor. col. 7. circa medium verſ.
& vſque

& vſque adeo,& in c.1.circa finem de contro-
uerſ.inueſti.int.vaſſal.& epiſcop. & per Abba.
in c. cæterum colum. 2. verſ. fareor tamen de
iud. vbi ait, qđ vaſſallo tributa eſt iuriſdictio
priuatiue ad Dominum,idem dicit Felin.in c.
paſtoralis colum. 3. verſ. limita 6. de offi. ord.
cum multis alijs relatis per Gramma. deciſio.
30.nu.7.verſ.contrariam ſententiam & num.
ſeq.vſq; in finem,quo ſtante,ſequitur,appella
tionem introductam per Domin. Alfonſum
non fuiſſe deuolutiuam iuriſdictionis ad ſupe
riorem,ad quem fuit appellatum , neque ſu-
ſpenſiuam iuriſdictionis iudicis a quo,& con-
ſequenter tenent attentata, etiamſi eſſent at-
tentata poſt inhibitionem. eo quia inhibitio
hoc caſu non diceretur canonice facta quod
requiritur ad hoc, vt attentata poſt inhibitio-
nem retractentur vt in d.c.non ſolum vbi do-
ctores declarant,quando dicatur inhibitio ca-
8 nonice facta.† nam inter cætera requiſita, ad
hoc vt dicatur canonica requiritur quod per
appellationem negocium ſit deuolutum ad
iudicem,ad quem,vt habetur in d.c. Romana
§.quod ſi obijciatur de appella.in 6. & tradunt
doct.in d.c.non ſolum,& per Vitali.in d.clau-
ſula nil nou.appel.pend.colum. 9. in princip.
verſ.ad hoc vt inhibitio ſit canonica,& ibi ꝓ-
pterea tradit , quod quando appellatus com-
paret coram iudice , ad quem , & negat fuiſſe
appellatum infra x. dies aut aliud ſimile , tunc
iudex appellationis non poteſt inhibere, niſi
primo cognoſcat illam cauſam eſſe deuolu-
tam ad eum per appellationem, ſiue appelle-
tur à diffinitiua,ſiue ab interlocutoria;conſta-
re. n. primo debet iudici de ſua iuriſdictione
d.c.Romana §. ſi vero vocatus. Vlterius for-
taſſe delegatio in caſu noſtro erit facta cum
clauſula,appellatione remota, ſed non firmo
9 quia eam non vidi † quo caſu ſi ſic eſſet licuiſ-
ſet eandem executioni demandare non obſtā
te appellatione ſecundum Inno.& Hoſtien.in
d.c.Paſtoralis de off.delega. quos ſequitur Vi-
tali. d.tracta:in clauſula nil noua.appel. pend.
colum.2.verſ. item ſi eſt cauſa cōmiſſa appel-
latione remota, potuiſſet autem Domi. Dux
Mantuæ committere cauſam , ſeu delegare ap-
pellatione remota,iuxta tradita in l. 1. §.inter-
dum ff.à quibus.appel. non licet & l. fin. C. de
ſent.& interlo.om.ind. hæc ſunt quæ pro Do.
Duce Mantuæ facere videntur.

Quibus non obſtantibus cenſeo in vtroq;
articulo pronunciandum in fauorem hære-
dum appellantium, & quod attinet ad articu-
lum; An recipienda ſit appellatio,& tractanda
cauſa in curia, quoniam memini aliàs fuiſſe
ſuper eo ſcriptum , & comprobatum multis
fundamentis eſſe admittendam , & recipien-
dam appellationem , ideo ſuper eo non mul-
tum inſiſtendum puto , addo tantum aliàs di-
10 ctis † quòd cum appellantes aut tutores no-
mine eorum aſſeuerent cum iuramento ſe nō
ſperare iuſtitiam conſequi in partibus apud
Ducem Mātuæ eius ve officiarios, debet om-
nimodo cauſa hæc in curia tractari, & per Im
peratorem ad quē appellatum eſt cognoſci,
ita tradunt domini de Rota deciſ.42.incip.itē
ſi impetratur in nouis , vbi notabiliter deci-
dunt,quod ſufficit hoc probare per ſolum iu-
ramentum , quia ea quæ conſiſtunt in mente,
vel in animo alicuius aliter probari non poſ-
ſunt,vt in c.ſtatutum,vbi Io.And.& alii de re-
ſcrip.lib.6.& in c.vt circa,eod. titu. nec poteſt
certior probatio haberi , quam per iuramen-
tum eius de cuius animo ac propoſito dubita
tur,ſeu quæritur, §. aliæ inſtit.de actio. l.ſi cui.
§.iiſdem. ff. de accuſa. & deciſio. Rotæ ſequi-
tur,& menti tenēdam dicit Abbas in c.Nico-
lao ſub num.6. verſ.ad vnum tamen aduerte,
de appella. dicens, ꝙ vbi cauſa de ſui natura
non eſſet tractanda in curia, ſi tamen appel-
lans iuret ſe non credere ꝙ habebit iuſtitiæ cō
plementum in partibus, tunc tractabitur in
curia,etiā inuito appellato , ſequitur ibi Imo-
la,necnon Francus colum.2.in fi. verſi. tertio
quærit. vbi pariter iſtud menti tenendum , &
vtile ait,idem tenet Præpoſitus col. 3. verſ.eſt
tamen vnus caſus,poſt Anto.de But.quem re
fert ita tenere ibi,& in c. veniens de renuncia.
& prædictos ſequitur etiam Decius in c.inter-
poſita colum. fin. in fi. de appella. vbi tradit,
iſtum eſſe vnum caſum in quo ſemper cauſa
erit tractanda in curia , ſi appellans iuraret ſe
credere non poſſe conſequi iuſtitiam in parti
bus,quia ſtatur eius iuramento arg. d. c. ſtatu-
11 tum , & † adeo inquit ſtatur eius iuramento ,
ꝙ contrarium probari non poteſt , vt tradit
Rota deciſ. 60. incip. vbi quis impetrat tit. de
reſcrip. in antiquis , aliàs eſt deciſio. 79. Paris
de Puteo de ſindicatu, in verbo, iudices c. 14.
incip. qualiter autem probabitur iuſtitiam de
negatam , ſed in hoc contrarium tenet Ioan.
Andr.in d.c.ſtatutum.§.cum vero de reſcript.
in 6.cum quo tranſit ibi Filipp. Franc. colum.
fi.Geminia.autem ibi colum.3.& 4.ſœdere di
ſtinctionis conciliat opiniones , vt per eum ,
non refero,quia nō expedit circa hoc ad præ-
ſens inſiſtere , eo quia vltra probationem per
iuramentum appellantium, probatur maniſe
ſte ex actis de iuſtitia denegata in præteritum ;
nam cum multoties fuerit ad ipſum Ducem
recurſum,& à grauaminibus illatis Domino
Alfonſo appellatum recurſum , ſeu ſupplica-
tum ad ipſum Dom. Ducem,nunquàm fuit ſi
bi prouiſum , neque iuſtitiæ complementum
conſequi potuit , quinimo ſemper abſq; pro-
uiſione aliqua remiſſus fuit ad eundem iudi-
cem grauantem contra l.eos in princip. C. de
appella.c.accepta extra eod. titu. & c.per tuas.
12 de ſenten.excomm.† Et prædictum iuramen-
tum præſtari poteſt in curia ex parte appellan
tis per procuratorem ſpeciale mandatum ha-
bentem,ſecundum glo.in d.c.vt circa.§.ſuper
huiuſmodi , in verbo , per ꝓprium de electio.
in 6.& licet Archidia.in d.c.vt circa,& in cap.
nulli.eod.tit.ac in d.c.ſtatutum.§.cum vero,te-
neat, ꝙ imo debeat præſtari per propriam per
ſonam appellantis,ponderando tex. in d. c. vt
circa dum ait, per proprium præſtandum cor
poraliter faciat iuramentum, attamen verior
eſt op.gloſæ in d.c.vt circa, cum qua tranſeūt
ibi

ibi Filipp. Franc. col. 5. & Geminia. in d. §. ſu-
per huiuſmodi col. 2. eo quia, iuramentum
procuratoris habentis ſpeciale mandatum di
citur proprium iuramentum domini, vnde ſi
procurator iurat falſum cenſetur dominus
periurus, vt c. 2. & c. fi. de iureiur. in 6. & c. fi. de
iura. cal. eod. lib. & ita ſeruari in curia ꝙ per ꝓ-
curatorem cum ſpeciali mandato præſtetur
iuramentum, atteſtantur idem Archidia. nec-
non Io. And. in locis prædictis, Poterit itaque
in caſu noſtro fieri ſpeciale mandatum pro-
curatori iam conſtituto in curia ad iurandum
nomine appellantium, prout ſic eorum tutor
ſeu tutores iurant ſe non credere, nec ſperare
poſſe conſequi complementū iuſtitiæ in par-
tibus à Domino Duce Mantuæ, nec eius offi-
cia ibus, & propterea petendum, & inſtandū
appellationis ſeu recurſus vel ſupplicationis
cauſam recipi, & illam in curia retineri, per ip
ſumq; Imperatorem cognoſci, & terminari.

Prætere a ratione etiam iuſtiſſime ſuſpitio-
nis debet cauſa in curia tractari eo quia cum
ſit propria cauſa ipſius Ducis tam ratione of-
fenſæ, quam prætendit ſibi illatam per ipſum
D. Alfonſum, quam ratione pœnæ pecunia-
riæ per ſententiā indictæ quæ eſt egregiæ quan
13 titatis iuſtiſſime recuſari poteſt & debet. † q. a
eſſet iudex in cauſa propria contra titu. C. ne
quis in ſua cauſa in rubro, & nigro & l. qui iu-
riſdictioni pœſt ff. de iuriſd. omn. iud. vbi Bart.
per illum tex. dicit, ꝙ Comites, & Barones nō
poſſunt cognoſcere de cauſa quæ vertitur in-
ter eos, & eorum ſubditos, Maranta de ord. iu-
dicio. parte 6. ſecundo actu principali, nu. 32.
& 33. vbi poſt Andr. de Iſer. quem refert ait, in
tantum hoc verum, ꝙ etiam rex non debet eſ-
ſe iudex in cauſa ꝓpria: addo prædictis, quod
elegāter tradit Præpoſit. in d. c. dilecti. el 2. col.
4. verſ. ſexto fallit de appella. vbi ponit multas
fallentias ad regulam quæ habet ꝙ gradatim
ſit appellandum iuxta l. Imperatores ff. de ap-
pellatio. & interallas, fallit ſecundum eum,
quando archiepiſcopus litigaret contra ſub-
ditum ſui ſuffraganei, qui ſubditus eſſet reus,
nam ſi appellare voluerit ſubditus à ſententia
epiſcopi non erit tunc appellandum ad me-
dium ſcilicet ad ipſum archiepiſcopum, ne ſit
iudex in facto proprio contra ea quæ haben-
tur in c. cū veniſſent de iud. in l. vn. C. ne quis
in ſua cauſa, & ideo inquit appellari poterit
ad patriarcham ... iſſo medio, vel aliū quē-
cunq; ſuperiorem, quaſi medium ſit impedi-
tum c. is cui de offi. delega. lib. 6. c. ſi a ſubdele-
gato eod. tit. & lib. addo etiam ꝙ ſcribit Oldr.
conſi. 234. incip. factum tale eſt, quidam miles
in fine, vbi loquitur de Barone, qui requiſierat
militem quendam tenentem ab eo feudum,
vt iret, & eſſet ſecum in exercitu regis, ꝙ cum
non feciſſet reuerſus à bello Baro indixit præ-
ſtationem certā pecuniæ militi ratione feudi,
quod ab eo recognoſcebat intendens hoc pa
cto reſarcire ab eo expenſas, quas ſuſtinuerat
in exercitu regio, & quærebatur an hæc indi-
ctio pecuniæ fieri per Baronem dicto militi
potuiſſet, concludit Oldr. ꝙ non, quia nō po-
tuit eſſe iudex in cauſa ſua propria, vt in rubro
& nigro. C. ne quis in ſua cauſa, & l. pen. ff. de
arbitr. & tanto magis in caſu noſtro militat di
ſpoſitio d. tituli. c. ne quis in ſua cauſa & l. qui
iuriſdictioni, cum agatur de cauſa grauiſſima,
& magnæ importantiæ vt alias diximus, vn-
14 de † licet in cauſis breuiſſimis & modici mo-
menti non haberet locum regula prædicta ſe-
cundum Ang. qui ita limitat in d. l. qui iuriſdi-
ctioni in principio & Iaſ. col. 2. verſ. 6. fallit, ac
Deci nu. 15. ver. hæc regula fallit, & Iacobi. à
S. Georg. in prima lectura nu. 6. attamē in cau-
ſa graui, & magni momēti omnes tenent, nō
15 poſſe quem eſſe iudicem in cauſa ꝓpria. † &
licet ſit ſpeciale in principe ſecūdum aliquos
ꝙ poſſit eſſe iudex in cauſa propria, attamē il-
lud eſt verum in non recognoſcente ſuperio-
rem vel ſaltem habente iura imperij, quod nō
eſt in D. Duce Mantuæ qui Imperatorem re-
cognoſcit: quo caſu non poteſt eſſe iudex in
cauſa propria vt per Iacob. à S. Georg. in ver-
bo princeps pedemontium col. 6. verſic. qua-
drageſima nona ſpecialitas vbi ait recogno-
ſcentem ſuperiorem non poſſe eſſe iudicem
in cauſa ꝓpria allegat Bal. in c. 1. tit. de inueſt.
in marit. facta. Et ſi dicatur vbi ratione dictæ
ſuſpitionis non poſſet ipſe Dux cognoſcere
16 alteri delegabit; † eo quia ſuſpectus in cogno-
ſcendo, ſeu iudicando, non cenſetur ſuſpectus
in delegando cap. ſi quis contra clericum vbi
Abb. not. de foro comp. ꝓut ita volebat Paul.
de Caſt. in d. l. q iuriſdictioni ff. de iuriſd. omn.
iud. per tex. in l. prætor. ff. eod. tit. vbi etiam idē
Paul. de Caſt. notat, ꝙ iudex ordinarius poteſt
recuſari vt ſuſpectus ad hunc finem vt cauſam
alteri deleget, non autem vt ex toto repella-
tur, nam licet inquit vt ſuſpectus ſit recuſatus,
non tamen prohibetur delegare, & ſic exce-
ptio quæ opponitur deleganti, nō opponitur
delegato. nam inquit in delegato ſuſpecti ceſ-
ſat omnis ſuſpitio, quæ poterit ſubeſſe in dele
gante, vt probatur in d. l. prætor. idē tenet Lā-
celo. Dec. in d. l. qui iuriſdictioni col. 2. ſed ad
hoc reſpondetur, ꝙ contrarium tenet Bart. in
d. l. qui iuriſdictioni nu. 2. eo quia, ſicut domi-
nus eſt ſuſpectus, pariter erit ſuſpectus ille quē
dominus dabit pro iudice in ipſa cauſa, ꝓ quo
faciunt tradita per Imolam in capitulo inſi-
nuante de offi. delega. & Filipp. Franc. in cap.
poſtremo. verſ. 12. ſuſpitionis cauſa de appel-
la. quos refert Maranta de ord. iud. parte 6. 2.
actu principali nu. 28. quod ſi Epiſcopus eſt ſu
ſpectus, pariter eius Vicarius eſt ſuſpectus, &
conſuluit Brunus conſ. 146. lib. 2. quod pote-
ſtas domini cenſetur ſuſpectus ſubdito litigan
ti contra Dominum, tantò autem magis ſu-
ſpectiſſimum eſt iſtis hæredibus appellantib.
coram Duce litigare, & eius officialibus, quo-
rum patet inhumaniter per quinquennium
in arctiſſimis vinculis detentus vita exceſſit,
quo fit, vt tutum eis non ſit ad ipſum Ducem
accedere, prout eundem eiuſue officiales ſu-
ſpectiſſimos iurāt arg. clem. paſtoralis, & quæ
ibi doct. tradunt de re iud. & cum fuerit idem
Do. Alfonſus dum viueret multipliciter gra-
uatus

uatus ab ipſo Duce,& eius officialibus,ad eun
dem grauantem appellantes remitti fas non
eſt,vt dicit Imperator in d. l. eos in principio
C.de appella.cum alijs ſupra adductis.verum
ipſemet Imperator prouocatus cognoſcere
debet.Stante ergo quod recipi, & admitti de-
beat appell. & tractari cauſa in curia ex ſupra
dictis, ſuccedit pro appellantibus regula iuris
17 canonici, & ciuilis † quod attentata penden-
te appellatione ſunt nulla, & ante omnia ſunt
reuocanda c.non ſolum de appella.in 6.c.bo-
næ memoriæ de confir. vtil. vel inutil. l. 1.nil
nou.appel.pend.l.ſciendum ff.de appel.recip.
in illis verbis, nec quicquam innouari etiam
ſi contra Fiſcum appellatum ſit,l. ex illo l.mi-
nime C.de appell. & ſatis eſt quod conſtet ap
pellatum fuiſſe intra decendium, vt reuocen-
tur attentata,d.c.non ſolum, vbi glo.in verbo
ante omnia,& ibi docto.declarant ad idem c.
Romana.§.ſi vero eod. tit. & lib. Nec refert,
quod appellationi non fuerit delatum per iu-
dicem à quo,quia vt dicit Præpoſit.in d.c.Ni-
colao col.3.in principio de appella. delatio iu
dicis à quo nihil operatur quoad diffinitiuam
18 per appella. ab ipſa diffinitiua.† nam ſtatim
interpoſita appellatione à diffinitiua inuitis
dentibus iudicis, à quo,appellatio eius iuriſdi-
ctionem ſuſpendit, & vbi à diffinitiua appella
tur ad Imperatorem,vel Papam,ſi Iudex non
defert,deferunt iura,vt dicunt Domini de Ro
ta deciſio.366.incip. ſi appelletur à diffinitiua
in nouis relati per Vantium de nullita. ſenten-
tia.titulo de nullita. ex defectu iuriſdictio. or-
dinariæ nu.77. & punitur Iudex non deferens
hoc caſu appellationi l.quoniam iudices l. iu-
dicibus C.de appella. c. de priore ex eod. titu.
Rota & Vantius locis prædictis, maxime vbi
appellatio eſt iuſta, vt tradit Ang. in d. l. quo-
19 niam iudices,& Fran.in d.c.de priore.† & vbi
dubium eſt,an appellatio ſit iuſta, vel iniuſta,
tunc cuilibet appellationi eſt deferendum vt
tradunt Ange. & Francus vbi ſupra, vbi idem
Francus col.2. ait quod appellatio ſemper di-
citur eſſe iuſta quãtum ad hoc, vt iudex tenea-
tur deferre,quoniam continet iuſtam cauſam
grauaminis,& ideo iudex à quo in dubio tene
tur deferre appellationi, & ſuperſedere, quia
an appellatio procedat,vel non procedat, ſit
iuſta, vel iniuſta, non pertinet ad eum cogni-
tio,ſed ad Iudicem appellationis vt ſupradi-
20 ximus. Vnde, vt id obiter dicam † debuiſſent
Iudices in caſu noſtro ob reuerentiam ſupre-
mi,ad quem fuerat appellatum deferre appel-
lationi,& apoſtolos ſeu literas demiſſorias tra
dere,iuxta l.eos §. fi. C. de appella.concordat
tex.elegans & notab.in c.1.de appella.in 6. Ibi
ſi appellationi ex ſuperioris reuerentia ſit de-
latum,aut ſaltem cauſas refutationis, & abne-
gationis Imperatori reuerẽter reſcribere iux-
ta l.pen.ff.de appella.recip. ibi,cumq; qui ap-
pellationem non recipit, opinionem ſuam
confeſtim per relationem manifeſtare, & cau
ſam pro qua non recipit appellationem &c.
& in l.eos §.ſuper C. de appella. & interim ab
omni executione & innouatione abſtinere de

buerant, quo fit vt per attẽtata non ſolũ cen-
ſetur offenſa pars, & in illius iniuriã facta exe-
cutio, ſed ẽt in offenſam ipſius Imper. ad quẽ
fuerat prouocatum Alex.conſ.99. col.3.lib.5.
21 vbi ait † quod per attentationem pendente
appellatione offenditur lex,pars, iudicium,&
iudex,poſt Filipp.Fr. quem refert in ca. bonæ
memo.col.10.verſ. item ipſe attentans de ap-
pella.quos etiam refert Didac.lib. practica. q.
c.23.col.2.ver.qa & executio,tex.eſt notabilis
in d.c.1.in fi.de appell.in 6.ibi,iuſtum eſt equi-
dem,vt in eum iura inſurgant, qui ius, & iudi-
cem,& partem elludit.Reuocandum eſt itaq;
omne attentatum, licet appellationi interpo-
ſitæ delatum non fuerit,neq; apoſtoli traditi,
nã imo ſecundum Filip.Fra. in c.ſollicitudinẽ
col.4. verſ. dubium tamen, de appel. Iudex à
quo denegando apoſtolos expreſſe habetur.
ac ſi appellationi detuliſſet,& omnis proceſ-
ſus coram eo factus ex poſt eſt nullus vt in c.
ab eo de appel.in 6. & clem.2.eo. tit. & ſcribit
Ang.in d.l.1.col.pen. verſ. quinto principali-
ter ff.nil.no.ap. pend. ꝙ ſi iudex à quo requiſi-
tus tempore,& loco congruis apoſtolos dare
negauit, tunc abſq; inhibitione omnis proceſ
ſus eius eſt inualidus,niſi per appellantẽ renun
tiatũ ſit appellationi gl.notab. & ibi oẽs doct.
in d.c.1.de appel.in 6.Vnde cũ in caſu nr̃o per
abnegationẽ apoſtolorũ dicatur recepta ap-
pellatio, iudices à quo abdicarunt totaliter a
ſe oẽm iuriſdictionem,ẽt ſi appellatio fuiſſet
notoriè fruſtratoria, vt dicit Ang.in d.l.1.col.
22 1.verſi.quæritur in litera, quo fit † vt compa-
rente D.Duce appellato,ſi neget,& contradi-
cat eſſe reuocanda attentata,eo quod appella
tio ſit nulla,& fruſtatoria,ſeu non tenere,velu
ti interiecta in caſu à iure ꝓhibito, audiendus
non eſt,nec interim diferenda reuocatio ex di
cta doctrina Angeli,quod maxime verum eſt
vbi de hoc non edocetur incõtinenti iuxta gl.
cõiter receptam in d.c.nõ ſolum in verbo ca-
ſib.arg.l.3.§.ibid.ff.ad exhibend.& c.literas de
reſtit.ſpol.& per Vitali.d.clauſula nil nou.ap-
pella.pend.col.3.verſ.vnum tñ vbi ait hoc te-
nendũ cordi;Accedat ꝙ in caſu noſtro cũ ap-
23 pellatione cumulata eſt cauſa nullitatis† quo
caſu licet attentata pendente nullitate ẽt prin
cipaliter intentata non reuocẽtur, attamẽ qñ
nullitas æquæ principaliter deducitur cũ ap-
pellatione, ꝓut in caſu n[illegible]ſtro tũc attentata
ante oĩa ſunt reuocanda [illegible] [illegible]llationis pri
uilegium, ſecundũ Cum. [illegible] expreſſim ff.
de appel.& Filip.Fran.in c. dilecto quæſt.9.de
appel.in 6.quos cũ multis aliis refert, & ſequi
tur Vantius de nullit.ſent.tit.quot & qb.mod.
nullitas proponi poſſit nu.34.vbi ꝓpterea cõ-
ſuluit, vtilius eſſe nullitatẽ appellationi cumu
lare,& cumulatã proponere,quam ſimpl'r eã-
dem ſolam deducere, & ita ſm eum obſeruãt
practici,nulliter itaq; oĩno ad executionẽ ſnĩæ
fuit ꝓceſſum maxime vero pẽdẽte adhuc ter-
mino trimeſtris,in ſnĩa ꝑfixo cõdẽnato ad ſol
uendũ,& mortuo D.Alfonſo nõ citatis eius fi
24 lijs hr̃dib.& ſucceſſorib.† q oĩno citãdi fuiſſẽt
vt p Ale.in l.à diuo pio §.in vẽd. col.11.verſ.2.
fallit.

fallit.ff.de re iud.vbi poſt Inno. Ang. & Bald.
per eum relatos ait, ſemper requiri citationē
ſucceſſoris condemnati in executione ſenten
tiæ,& Alex.refert Maranta de ord.iudicio. vl-
timo actu ritu. de exeutione ſententiæ nu. 18.
& cum executio facta fuerit in ſeudis, præci-
pue in eis fieri non debuit,nec potuit non vo-
cato Dom.Franc.eius filio, & ſucceſſore ipſis
in feudis ex pacto & prouidentia anteceſſorū:
25 †cui propterea ex nullo facto defuncti potuit
præiudicari,cum non ipſius patris ſed ſuperio
rum prouidentia habeat iuxta diſtinctionem
Dyni in regula non debet aliquis circa finem
de reg.iur.in 6. tradunt omnes in c. 1.ſi vaſſal.
feudo priuetur cui deferatur, & vera eſt con-
cluſio ꝙ in caſibus in quibus non poteſt pater
præiudicare filio contrahendo in ſeudo, in
eiſdem nec etiam poteſt delinquendo, vt per
Curt.de ſeudis in 5.parte colum.6.concluſio.
6.verſ.ego autem,quo fit vt de facto executio
ſententiæ facta dicatur,& conſequenter reuo-
canda remedio attentatorum.

Et per ſupradicta ſublata remanent, quæ in
contrarium adducta fuerunt,quibus tamen ex
abundanti reſpondetur. nam nō obſtat quod
primo dicebatur, appellationem in caſu iſto
eſſe de iure prohibitam eo quia agebatur de
crimine læſæ Maieſtatis, ſeu rebellionis, quo
caſu à ſententia ſuper tali crimine lata non ap
pellatur, & conſequenter ceſſat regula quod
attentata ante omnia ſint reuocanda. Nam re
ſpondetur quod verum eſt,regulam prædictā
ceſſare in caſibus, in quibus expreſſe & paten-
ter à iure prohibita eſt appellatio vt dicit glo.
in d.l.1.in verbo,fiat,nil nou.appel.pend.& ibi
docto.qui caſus ſunt certi, vt in l. fin.ff. de ap-
pel.recip.& in l.conſtitutiones ff.de appel.vn-
de dicebat Ang.in l.qui reſtituere. col.fi. verſ.
nota optimam doctrinam ff. de rei vendica.
quod ab omni ſententia poteſt appellari niſi
reperiatur iure cautum,quod nō poſſit appel-
lari.Sed in caſu de quo agitur,non reperitur in
iure expreſſe prohibita appellatio ergo &c.
quinimo ſecundum veriorem opinionem
26 † etiam à ſententia in crimine læſæ Maieſta-
tis à iure admittitur appellatio vt per glo. in l.
Pantonius §.rei perduellionis ff. de acquir.hæ
redita. quam refert. & ſequitur Laudenſis in
tracta.de crimine læſæ Maieſtatis quæſtio,7.ſe
quitur Andr.de Iſernia in c.1.in 9. nota 6.titu.
quæ ſint Regaliæ, vbi dicit, iure cautum non
reperiri, quod in crimine læſæ Maieſtatis ap-
pellatio ſit prohibita,idem voluit Afflict.in d.
c.1.§.& bona committentium colum. 4. nu.
42. verſ. vigeſimum primum ſpeciale. Augu-
ſti.de Arimini.in additio.ad Angelum de ma-
leficiis, in verbo præſenti Caio, & appellanti
Decius in c.cum ſit Romana colum. 4.in no-
no nota. de appel. & hanc æquiorem ſenten-
tiam appellat Gigas tracta. de crimine læſæ
Maieſta.tit.de pluribus & varijs quæſtio. quæ-
ſtione 13.nu.3. quæ opinio ſine difficultate ꝓ-
cedit, vbi delictum non eſt plene probatum,
contraria autem opinio poſſet eſſe vera in ac
cuſato de tali crimine, qui eſſet taliter conui-
ctus, quod delictum negare non poſſet, nam
eo caſu appellatio forte nō reciperetur, pro-
ut ita diſtinguebat Igneus in diſputatione inci
piente;An Rex Franciæ Imperatorem reco-
gnoſcat num.129. relatus per d Hieronimum
Gig.d. tractatu loco ſupracitato nu. 2. Præte-
27 rea † non cadit in Domi.Alfonſo crimen læ-
ſæ Maieſtatis.qui non erat ſubditus Do.Ducis
Mātuæ niſi ratione feudi, vt habetur in clem.
paſtoralis de re iud.& pluribus comprobaui-
mus in prioribus noſtris allegationibus im-
preſſis reſponſo primo num.11. vbi etiam di-
cebamus,quod imo contra Do.Ducem Mā-
tuæ qui recognoſcit Imperatorem,nec etiam
eius ſubditus ratione originis, vel domicilij di
citur proprie committere crimen læſæ Maie-
ſta.ſed tantum improprie.

Non etiam obſtat, quod ratione iudicis à
quo nulla eſt etiam appellatio vti interpoſita
ad Imperatorem omiſſo medio, vnde cum
non teneat appellatio ceſſet remedium atten
tatorum.nam reſpondetur,ꝙ imo in caſu no-
ſtro potuit omiſſo medio ad imperatorem ap
pellari, & tenet appellatio, quia medium eſt
impeditum, tum ratione abnegatæ iuſtitiæ in
præteritum, & quam nec in futurum conſeq
poſſe ſperant appellantes: tum etiam ratione
ſuſpitionis contra D.Ducem militantis,cum
agatur de cauſa propria, quibus caſibus licuit
appellare omiſſo medio vt late ſupra proba-
uimus,quibus addo quod eleganter conſulen
do determinat Bal. in conſi.474.incip.magni-
ficus dominus Nanus Marchio lib.1.quem re
fert Natta conſ.614.num.7.& ſequen.nam cō
ſuluit Bald. pro ſubditis marchionatus Ceuæ
contra ipſum Marchionem eorum dominū,
ꝙ ipſi ſubditi poſſint pro commiſſis ꝑ ipſum
Marchionem contra eos & eorum bona ha-
bere recurſum ad gubernatorem Aſtenſem,
non obſtante pacto inito inter ipſum Mar-
chionem,& ipſam ciuitatem Aſtenſem,ꝙ ip-
ſe Nanus Mar. & eius ſucceſſores nō poſſint,
ſeu debeant vllo modo compelli,vel cōſtrin-
gi per poteſtatem vel capitaneum dictæ ciui-
tatis,& ꝙ non teneatur ſtare iuri,ſeu reſponde
re de iure in dicta ciuitate Aſtenſi in aliqua cā
ciuili,vel criminali,nam multis rationib.pro
bat tale pactum nō valere in caſu de quo age-
batur contra ipſum Marchionē & inter alias,
28 † eo quia inquit non potuit transferri in ipsū
Marchionem poteſtas iuſdicendi in cauſa ꝓ-
pria l.1.C.ne quis in ſua cauſa, ergo cum non
fuerit translatum iſtud ius in alium remanſit
penes concedentem. Item quia, inquit, om-
nia iura clamant,ꝙ propter defectum iuſtitiæ
ſuperioris aditur maior poteſtas vt notatur
in c. 1. §. vlt. de milite vaſſallo qui contumax
eſt, quapropter ſubditi qui grauantur ab im-
mediato eorum ſuperiore poſſunt recurrere
ad mediatum.

Et per prædicta patet etiam reſponſum ad
id, quod dicebamus, ꝙ cum Dom. Dux ſit in-
ueſtitus. de primis & vlteriorib. appellationi-
bus etiam priuatiue ad Imperatorem,non po
teſt Imperator ſe intromittere de cauſis vaſ-

ſallorum ipſius Ducis. Nam ſecundum deciſionem Baldi ſupra relatam, per tales inueſtituras non cenſetur translata in Ipſum Ducem poteſtas iuſdicēdi in cauſis proprijs ipſius Ducis, quas habet contra vaſſallos, quia vt dicit tex. in d.l.1.C.ne quis in ſua cauſa, iniquum eſt cuiquam licentiam, ſententiæ in propria cauſa concedere, imo hoc eſt impoſſibile vt dicit Natta d.conſ.614. nu. 10. vt ibi ipſe declarat, ad quem me remitto, quo fit vt appellatio introducta vti valida legitima, & iuſta ſit deuolutiua iuriſdictionis ad ſupremum, ad quem fuit prouocatum, & ſuſpenſiua iuriſdictionis iudicis à quo, etiam abſque aliqua inhibitione, cũ ſit à diffinitiua iuxta tradita in d. c. non ſolum & alibi ſæpe per doctores, & ideo cum non licuerit ad executionem procedere, attentata omnia neceſſario ſunt reuocanda ac in priſtinum reducenda omnia.

Vltimo non obſtat quod delegatio fortaſſe erit facta appellatione remota: quo caſu ſi ſic eſſet non haberet locum regula quod attētata ſint ante omnia reuocanda, nam reſpondetur, quatenus eſſet facta delegatio appella-
29 tione remota † intelligeretur de appellatione ab interlocutoria, non autem à diffinitiua, aut quatenus delegans ſenſiſſet etiam de diffinitiua, reſpondetur debere intelligi de appellatione friuola, ſecundum Bar. & alios in l. 1. §. interdum ff. à quib. appel. non licet Bart. in l. 1. §. parui ff. quod vi aut clam. tex. notab. in c. paſtoralis de appell. ibi, dum dicit, fruſtratoria tā tum inhibita cenſeatur, & ibi omnes doct. notant. Reſpōdetur & tertio, quod vbi princeps delegaſſet cum dicta clauſula, appellatione remota, talis clauſula intelligeretur in præiuditium ipſius committentis, ſcilicet remota appellatione ad eum, non autem intelligeretur in præiuditium ſuperioris, ad quem deuolueretur cauſa per remedium appellationis ſecũdæ, vel recurſus, ita Angelus in d.l. 1. §. interdũ colum. 1. verſi. dicas ꝙ illa clauſula ff. à quibus appell. non licet, quoniam inquit, iuriſdictioni ſuperioris nemo detrahere poteſt directo, vel in conſequentiam l. ille à quo §. tempeſtiuum. ff. ad Trebel. cum concordantibus. Vnde ſubdit ibi Angelus notabilem concluſionem, ꝙ nulla ciuitas, aut dominus ſuperiorē recognoſcens poterit ſtatuere, vt à ſententijs officialium in criminalibus, & ciuilibus non appelletur niſi in præiudicium ipſorum ſtatuentium, ſcilicet vt nō appelletur ad eos, ſed non erit ſublata poteſtas appellandi ad ſuperiorem, vnde ſi ciuitas eſt ſubiecta principi appellabitur ad principem ſi eccleſiæ appellabitur ad eccleſiam, & ibi idem Ang. colum. fin. verſ. & ego dico notabiliter ait, ꝙ vbi eſt adiecta clauſula appel. remota, poterit tunc appellari ad ſuperiorem omiſſo medio. Patet etiã per prædicta quod quatenus vigore conſtitutionum patriæ ſententia mandari deberet executioni non obſtante appellatione, ſeu non poſſet appellari, puta ſi ſit ſentētia Senatus, huiuſmodi conſtitutiones locum non haberent, quando ad Imperatorem appellatum eſt quia eius iuriſdictioni nemo detrahere poteſt, directo, vel in conſequentiam, lex enim inferioris ſuperiorem non afficit d.l. ille à quo §. tempeſtiuum. ff. ad Trebel. cum ſimilibus. Concluditur itaque ex præmiſſis eſſe recipiendam, & & admittendam appellationem tractandamque cauſam in Curia, & ſubordinate pronuntiandum omnia attentata pendente appellatione fore, & eſſe reuocanda, &c. & ita iuris eſſe cenſeo ego.

SVMMARIVM.

1 *Veritas ſæpiùs agitata, magis ſplendeſcit.*

2 *Clauſula codicillaris, concepta per verba futurum tempus reſpicientia, rupto inde teſtamento agnatione poſthumi ignoranter præteriti non operatur, nec inducit fideicommiſſum, & nu. 4. ſed contra & verius num. 5. & 29.*

3 *Teſtator, in dubio præſumitur non prætuliſſe matrem proprijs filijs & deſcendentibus. Et quomodo id intelligatur, nu. 13. & 14.*

6 *Diſpoſitio l. 1. C. de codicillis, quo caſu, & quando procedat.*

7 *Clauſula illa, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, facit diſpoſitionem vno iure tantùm valere.*

8 *Argumentum de pacto ad codicillos, & de donatione inter viuos ad clauſulam codicillarem non valet. & num. 9.*

10 *Clauſula codicillaris poſita in teſtamento militis, an differat ab ea quæ ponitur in teſtamento pagani. Et quos contrarios effectus operentur. nu. 11.*

14 *Clauſula codicillaris, & illa omni meliori modo, & forma &c. an de conſuetudine notariorum potius, quam de mente teſtatoris apponantur.*

15 *L. 1. ff. de leg. 3. non procedit quando fideicommiſſum relictum eſt à venientibus ab inteſtato.*

16 *Natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, non rumpuntur codicilli ab inteſtato facti. Et cenſetur teſtator per illa verba ſi non valet vel valebit &c. in genere cogitaſſe de ruptura teſtamenti. nu. 17.*

18 *Teſtator præſumitur in eadem voluntate voluiſſe perſeuerare quando potuit clauſulam codicillarem mutare, & non mutauit, & talis voluntas nō præſumitur mutata niſi probetur. nu. 20.*

19 *Teſtamentum militare, quibus caſibus natiuitate poſthumi ignoranter præteriti non rumpatur.*

21 *Teſtator, cenſetur potius eius bona velle peruenire ad eius matrem, quam vxorem, decedente filio poſthumo ſine liberis.*

22 *Teſtator præſumitur maiorem habere affectionem ad ſibi proximos, quam ad proximos filij grauati.*

23 *Clauſulæ, valere voluit omni meliori modo, & forma quibus valere poterat, vis, & effectus quis ſit.*

24 *Commiſſarij cum iuramento allegati ſuſpecti geſta, nō valent.*

25 *Vitricus pro priuigna non eſt teſtis idoneus.*

26 *Teſtes ſingulares in loco, & tempore probant. & numero 27.*

28 *Teſtamentum non infirmatur ex eo quod teſtator ſimpliciter illis verbis vſus ſit, ſcilicet volo teſtamentum quod feci valere.*

30 *Gloſa, in authen. ex cauſa C. de lib. præter. intellectus.*

Specul.

31 *Spec.in tit.de inſtr.edi.§.compendioſa, ver. pone quidam,declaratur.*
32 *Angeli doctrina in l.qui iure,ff.de teſt.milit. & conſ. 108.declaratur.*
33 *Caſtren.conſ.88.lib. 2.& conſ.58.lib.1.declaratur.*
34 *Barbat.& Beltrand.in ſuis conſ.contrarij.*
35 *Signorol.conſ.171.nu.4 interpretatur.*
36 *Curt.Iun.in auth.ex cauſa nu.70.C.de lib. præter.exponitur.*
37 *Vitalinus in tracta. clauſularum colum. 12.quomodo intelligendus.*
38 *Cagnol.in repet. auth.ex cauſa C.de lib. præter. dicta aduerſus communem reiecta.*

CONSILIVM LXX.

ET ſi præcedentibus iuris allegationibus facile vobis Illuſtr. Clariſſimis. & Doctiſſimis iureconſultis liquere poſſit ſententiã. Illuſtr. Dominorum delegatorum primæ appellationis in fauorem Illuſtr.Dom. Ludouicæ ſolariæ.originaliter conuentæ ritè & rectè prolatam fuiſſe,attamen,

1 Quoniam veritas ſæpius agitata magis ſplẽdeſcit c.graue.35. quæſt. 9. notandoque & diſputãdo bene & optima ratione cognoſcitur. l.fi.§.mixta ff.de mun.& honor. Ideo exiſtimaui quæſtionem prædictam (licet ob Doctorum contrarias ſententias difficilem) quotidianam tamen & pulchram, tertio plenius & diligentius tractare,in qua diſcutienda,primo partem negatiuam præmittam.Secundo partem affirmatiuam tuebor. Tertio contrariis reſpondebo calculumq; addam,enixè rogans præſtantias veſtras vt accurate velint cuncta ſcrutari,quoniam in cognitione terminorum veritas huius quæſtionis conſiſtit. Quæſtio igitur noſtra eſt an clauſula codicillaris de qua in teſtamento quondam Do. Petri orliti filii prædictæ D.Ludouicæ concepta per verba ẽt reſpicientia futurum tempus (rupto dicto teſtamẽto agnatione Gabrielis poſthumi ignoranter præteriti poſt cuius natiuitatem teſtator annis circiter tribus ſuperuixit, potuitque mutare ſeu tollere dictam clauſulam & non mutauit) operetur fideicommiſſum ſaltim mortuo ſine liberis prædicto Gabriele filio ſuperſtitib. nob. Delphina ipſius pupilli matre, necnon prædicta Illuſt. D. Ludouica auia paterna hærede in prædicto teſtamẽto inſtituta.

2 Et prima facie videbatur dicendum clauſulam prædictam non operari fideicommiſſũ l.1.C.de codicillis,qua cauetur rupto teſtamẽto natiuitate poſthumi codicillos ad teſtamẽtum pertinentes etiam rumpi, & tunc dicuntur ad teſtamẽtum pertinere, ſiue facti fuerint ante,ſiue poſt, ſiue ex eo expreſſe fuerint confirmati,ſiue tacite,ita declarat gl.ibi quam ſequitur Bar.& cæteri Doct.in d.l.1.& hanc opinionẽ tenuit Bar.veluti in ca(ex his quos legi) Anteſignanus.in l.1.in 6.q.ff.de iure codic.& conſiliis infra citatis,quam duob.arg.comprobare nititur,quorum primum eſt hmõdi, donatio inter viuos potentior eſt fideicommiſſo, quia nititur voluntate duorum l. 1. C. de pac. vbi gl. at donatio inter viuos reuocatur natiuitate filiorum l.ſi vnquam C. de reuoc. don. ergo multo magis fideicommiſſum, ſecũdo hoc argum. vtitur;in teſtamento militis ineſt clauſula,ſi teſtũ non valet iure communi valeat iure militari l.3.ff.de milit.teſt.clauſula autem huiuſmodi non operatur in teſtõ militis, in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus l. ſi cum in vtero.C.de teſt.milit.& l. qui iure ff. eo.tit. ergo idem vr̃ dicendum in teſtamento pagani, in quo eſt expreſſa dicta clauſula codicillaris ſi nõ valet vel valebit.&c.& hanc opinionẽ dicit Bar. ꝓcedere maxime ſi hæc clauſula ponatur de conſuetudine notariorũ, quã ſequitur & totis virib.conatur defendere Are. conſ.vltimo col.2.& 3.vbi dicit huius opinionis eam eſſe rationem.

3 Quia teſtator in dubio teſtãdo & codicillãdo præſumitur nõ prætuliſſe matrem filijs & deſcendentib.ipſius teſtatoris arg.l.cũ accutiſſimi in fi.C.de fideic.l.tale pactũ § fi.ff.de pac. & l.ex facto ff.de vulg.& pupill.adducens pro hac opinione tex. quẽ dicit continere caſum clarum in l.cũ mater.ff.de inoff.teſt.vbi rupto teſtõ materno quo fuerat inſtitutus extraneus ex cã præteritionis ignoranter factæ ad filium hr̃ditatem maternam pertinere,Diuus Adria. decreuit,citat ẽt.l.ſicut certi.& l.ſi cũ in vtero. C.de teſt.mil.quib.legib.hetur teſtm̃ primũ in quo filius poſthumus eſt ignorãter præteritus aliis inſtitutis hæredib.minime valere,concludens hanc rõnem æque procedere, ſiue teſtm̃ à principio non valet ſiue ex poſt facto. & ſic ſiue clauſula codicillaris ſit concepta per verba præſentis temporis tãtum, ſiue ẽt futuri vt in caſu noſtro,adducit pariter tex.in l.qui graui.ff. de iure codicillorum, qua. l.hẽtur filiam poſt mortem patris natam in codicillis ad filium ſcriptis (quibus libertates dederat) ignoranter præteritam non grauari dictis codicillis, ſed libertates à ſolo filio præſtari debere.

Nec obſtare(dicit Aret. col.2.in prin.) verba reſpicientia futurum tp̃s, quia cum teſtm̃ prædictum poſſit nõ valere aliis ex cauſis,quã ex cã præteritionis poſthumi ignoranter præteriti, vt puta ſi hæres perierit ante teſtatorẽ, vel poſt mortẽ hæreditate non adita, aut repudiauerit hr̃ditatẽ, ſeu efficiatur incapax ꝓpter delictum,quib.caſib. poterit habere locũ prædicta clauſula codicillaris.propterea dicit non valere conſequentiam; verba generalia poſſunt comprehendere aliquem caſum ergo comprehendunt. Reſpondet etiam Aret. duob. modis ad l. ſi quis cum teſtamentum & l.ab inteſtato ff. de iure cod. vt ibi per eum.

4 Et prædictam opinionem dicit procedere,quando teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, potuitq; mutare teſtamentum & non mutauit tanquam eo caſu d. clauſula

codicillaris non operetur fideicommiſſum quia ſecundum Aretin. non propterea quod teſtator ſuperuixit videtur matrem filio proprio prætuliſſe, niſi expreſſe, aut aliquibus indicijs declarauerit velle teſtamẽtum ſeu clauſulam prædictam valere l. Idemque erit l. Tribunus l. filius familias verſ. Sed ſi quidem. ff. de milit. teſta. & in authen. vt factæ nouæ conſtit. §. non enim inſtingi, cum ſimilibus allegatis per eum, vbi inter alias rationes hanc citat. qa teſtator ſciebat diſpoſitionem legis (ſcilicet ruptum eſſe teſtamentum & codicillos agnatione poſthumi, ideo teſtamentum non mutauit. Et hæc multo magis in caſu noſtro vrgere videntur, attentis dictis aliquorum teſtium examinatorum parte Dom. Delphinæ, qui de aliquibus verbis à teſtatore poſt natiuitatem poſthumi prolatis ſcientiam rupturæ dicti teſtamenti propter natiuitatem præfati filij continentibus teſtificantur. Et pro hac opinione negatiua citantur ab aduocatis Dom. Delphinæ infraſcripti doctores.

Primo gloſſ. in authen. ex cauſa. C. de liber. prætet. quæ dicit clauſulam codicillarem nihil operari quando teſtamẽtum rumpitur ex cauſa præteritionis. Sed tantum quando ex defectu ſolemnitatis, quam glo. vt refert Cor. ibi. num. 152. ſequutus eſt Cyn. in l. ex ca. ff. de teſt. Guliel. de cun. in l. fin. C. de codicil. quem Domini aduocati dicunt ſecutum fuiſſe opinionem d. gl.

Albertus Galleotus in Margarita ſua in tit. de teſt. verſ. pone quæſtionem de facto Spec. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſæ verſiculo pone quidam fecit teſtamentum. Io. And. ibidem in addi. dum ſimpliciter ſe remittit ad q. Alberti Galleoti.

Barto. in l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure cod. & conſil. 210. & conſi. 235. quidam nomine lapus. Bal. in l. ſi totas. C. de inoffi. dona. & in conſi. 387. quædam domina num. 3. lib. 5. & conſil. 424. lib. 4.

Tindarus pronepos Barto. affirmans Gaſparem calcan. approbaſſe conſilia. Barto. Ange. in l. idemque erit de teſta. milit. in l. 1. ff. de iure codicill. in conſi. 108. iſta quæſtio principaliter.

Collegium Peruſinum relatum ab Angel. in d. l. Idemque erit.

Aret. in d. conſ. vlt. & in l. Titius. ff. de lib. & poſthum.

Socin. conſi. 93. dicit hanc opinionem magis æquam, fauorabilem, & ſecundum mentem teſtatoris, denique eſſe communem & refert quoſdam ſenatores ſenenſes ita iudicaſſe,

Socin, Iuni. conſi. 153. vol. 2.

Alex. conſ. 41. nu. 6. lib. primo.

Andr. ſiculus alias Barba. conſi. 60. illud afferam in medium. volum. 3. in addi. ad Bal. in l. 1. C. de iure codicil. & in ca. Raynaldus. ear. 53. de teſt.

Sig. homo. conſ. 172. ſer. Antonius.

Curt. iun. in Authen. ex cauſa nu. 70.

Card. Zabarella. conſ. 20.

Io. Baptiſta à S. ſeuer. relatus ab Aretin. in d. conſ. vltimo.

Iaſ. in authent. ex cauſa: C. de liber. præter. num. 70.

Duo ſenatores Ducis Mediolani vt ibidem refert Iaſ. ita iudicarunt.

Ripp. in l. ſi vnquam. quæſtio. 21. C. de reuocan. dona.

Vital. Neapol. in tractatu clauſularum. columna. 12.

Io. Dilect. de teſta.

Ruin. conſ. 2. & 6. vol. 3.

Cagno. in rep. d. Authen. ex cauſa.

Igneus. in d. authen ex cauſa.

Iulius Clarus. de teſt. quæſt. 46.

5 Opinionem vero affirmatiuam videlicet (dictam clauſulam codicillarem operari fideicommiſſum poſthumo etiam ignoranter præterito) defendunt, Iura, Rationes, & Authoritates infraſcriptæ.

Et primo argumentum munitiſſimum & iudicio meo inexpugnabile hac forma propoſitum, paria ſunt in Iure codicillos ab inteſtato facere & clauſulam huiuſmodi codicillarem (videlicet ſi teſtamentum non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum) in teſtamento apponere, at codicilli ab inteſtato facti non rumpuntur agnatione poſthumi ignoranter præteriti ergo nec d. clauſula codicillaris. maior ſilogiſmi propoſitio probatur in l. ſi iure C. de man. teſta. quam ad id citat nominatim. Alberi. in d. authen. ex cauſa. nume. 33. verſicu. præterea rogare quem ſequitur Bald. ibi colum. 4. verſic. ſicut enim per text. in l. Lucius §. filiam ff. de lega. 2. & in colum. antep. verſicu. nam ſicut codicillando ab inteſtato. & in l. qui filio §. 1. verſic. 2. nota. ff. de hæred. inſtit. vbi per illum textum iuncta glo. expreſſe dicit quod codicilli qui non poſſunt operari ex teſtamento, tacite videntur facti ab inteſtato. Angel. in d. Authen. in fin. & conſi. 108. num. primo. verſ. Dyn. vero. Cyn. & Barto. in fine. Imo. in l. qui filio. §. qui ſeruus. num. 2. ff. de hæredi. inſtit. & in l. filio præterito. colum. 8. ff. de liber. præte. Petr. de bellaperti. in l. 1. verſicu. & ſic teſtamentum quod fit hodie. C. de codicil. Com. in d. authen. ex cauſa. num. 153. vbi multis iuribus concludit paria eſſe rogare venientes ab inteſtato & adiicere dictam clauſulam codicillarem, aſſerens Barto. Bald. & doctores ita tenere, & Alexan. ibi colum. 7. verſic. ſed certe nec reſponſio. per text. in d. l. ex teſtamento iuncta glo. fina. communiter approbata. C. de fideicommiſſ. in qua lege dicitur fideicommiſſum peti non poſſe ex teſtamento quod de iure non valet, niſi ſuccedentes ab inteſtato probentur rogati & gloſſ. in verbo probentur. dicit id probari eo ipſo quod in teſtamento dixit ſi non valet iure teſtamenti valere volebat iure codicillorum, & Cyn. ibi expreſſe dicit paria eſſe rogare ab inteſtato & dicere ſi non valet &c. quod etiam expreſſe tenet Aretin. in l. ex ca. §. 1. in princip. ff. de

teſta-

teſtam. vbi ſummando tex. dicit quòd clauſuſula codicillaris facit vt omnia relicta in teſtamento debeantur ab inteſtato. & in primo notabili notat quòd clauſula codicillaris tantum importat quantum expreſſa repetitio relictorum facta ab inteſtato & citat glo. in d. l. ex teſtamento. dicens de hoc eſſe tex. clarum in l. fin. C. de Codicil. & colum. 2. verſ. requiritur etiam. vbi expreſſe vtitur hoc argumento ergo tex. eſt in d. l. ex teſtamento expreſſus iuncta gloſſ. quod clauſula codicillaris poſita in teſtamento quod poſtea eſt inualidum operatur fideicommiſſum, perinde ac ſi nominatim fuiſſet rogatum à venientibus ab inteſtato; quod etiam probatur in l. codicillis §. fin. & ibi glo. ff. de legat. 2. & ratio huius paritatis ea eſſe poteſt quia etiam paria ſunt non extare teſtamentum. vel quòd ſit ruptum. l. 1. ff. de iniu. rup. & irrit. facto teſt. & l. 2. §. 1. ff. quemad. teſta. aperi. Portius conſ. 106. nume. 72. ex quibus omnibus clare patet maiorem argumenti propoſitionem eſſe plene probatam, minor autem ſilogiſmi propoſitio. videlicet quod Codicilli ſimpliciter ab inteſtato facti non rumpantur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti probatur in l. ſi quis cum nullum in l. qui grauis vbi glo. & l. conficiuntur. §. primo. in fi. l. ab inteſtato. & l. penult. ff. de iure codicill. cum ſimilibus & vbique Doctores. Cõſequentia vero (licet de ſe pateat) probatur, quia æquiparatorum eadẽ eſt diſpoſitio vulgata l. ſi quis ſeruo perſuaſit. vbi gloſſ. C. de fur. & ratio euidens eſt, quia propter prædictam clauſulam cenſentur venientes ab inteſtato (quorum numero venit poſthumus) vocati & grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto ita expreſſe dicit Barto. communiter approbatus in d. authen. ex cauſa. in fi. per text. in l. poſthumus. §. fin. ff. de iniuſt. rup. & irrit. fac. teſt. vbi glo. plures concordantes adducit, Angel. d. conſ. 108. num. 1. verſ. Din. vero vſque in finem. Socin. in conſ. 140. num. 5. Vital. in ſuo tra. clau. colum. 11. verſ. clauſula iſta in fin. tex. in l. codicillis. §. fin. ff. de legatis. 2. Nicol. Bell. conſ. 53. num. 17. & ſequen. Marcus Ant. Baue in repet. l. cum filio. nu. 162. ff. de leg. 1. citans. glo. in d. l. ex teſtamento & alii omnes Docto. infra pro hac opinione citati. pro qua adducuntur tex. in l. generaliter §. ex teſtamento. ff. de fideicommiſſariis liber. & in d. l. ex teſtamento C. de fidcicom. quibus legibus, iunctis gloſis notatur communiter à doctorib. clauſulam codicillarem operari effectum fideicõmiſſi filio ignoranter præterito, & hanc opinionem conſtanter tenuerunt infraſcripti doctores.

Odofr. quem citat ſpec. in titu. de Inſtr. editio. §. compendioſæ nu. 18. verſ. item vide.

Spec. loco proxime citato.

Cin. in auth. ex cauſa. col. fi. verſ. niſi ponerẽtur verba futuri temporis.

Iacob. de Beluiſ. relatus à Bar. in d. l. 1. in 6. q. & à pluribus aliis, præſertim ſi potuit mutare & non mutauit teſtamentum.

Nicolaus de matha. relatus à Bal. in d. auth. ex cauſa. & à Com. conſ. 118. litera M. vol. 2.

Din. & omnes tunc moderni relati à Bat. in d. 6. quæſt. & ab Alex. Iaſ. Corn. in d. Authen. ex cauſa. & d. conſ. 118. volum. 3. Beltran. d. conſ. 150. num. 4. in 2. parte 3. volum. qui omnes concludunt quod communis opinio Doctorum antiquorum eſt quòd d. clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum. etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi ignoranter præteriti.

Franciſcus de Ramp. relatus ab Imo. in l. filio præterito. col. 4. & 11. ff. de iniuſt. rup. teſt. & à pluribus aliis.

Oldradus de Ponte. conſ. 149. nu. 2.

Barto. in l. qui filiabus. in principio. num. 6. ff. de leg. primo. & in authen. ex cauſa. numero 24.

Bald. in l. 1. ff. de iure codicil. in Authen. ex cauſa. colum. penul. C. de lib. præter. & in l. fin. col. penult. C. de codicil. vbi dicit vnum notatu dignum quod in dubio debemus recurrere ad voluntatem legis quæ eſt vt ſequamur verba teſtamenti.

Alberi. de Roſato. in d. authen. ex cauſa. numero 37. & ſequen. & in l. fina. nume. 4. C. de codicill.

Salicet. in d. l. fi. nu. 18. verſ. quæro ſeptimo. C. de codicil.

Ang. in authen. ex cauſa. col. fi. conſ. 51. nu. 4. & conſi. 99.

Omnes Doctores ciues & forenſes tunc cõmorantes peruſii tempore Angel. iuxta quorum conſilium fuit iudicatum peruſii teſte Angel. d. conſ. 99. Pau. de Caſt. in l. 1. nu. 2. C. de poſthumis hæred. inſti. conſ. 15 & 271. volu. 2. & in l. ſicut certi num. 7. in fi. C. de milit. teſta. & conſ. 375. num. 5. & ſequen. volum. 1. in fi. quibus in locis conſtanter dicit hoc procedere quando teſtator nato poſthumo ſuperuixit, potuitque mutare teſtamentum & non mutauit.

Imo. in l. filio præterito col. 9. verſ. ſed de re vera. ff. de iniuſt. rup. irrit. teſtam.

Cor. in d. authen. ex cauſa nu. 46. 51. & ſequ. 157. & ſequen. conſ. 195. colum. penult. & fin. volum. primo vbi dicit, Docto. ita communiter tenere & reſpondet ad contraria, & conſi. 118. litera. R. vſque in fin. volum. 2. tenet hanc opinionem affirmatiuam præſertim quando teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Iacob. de S. Georg. in Authen. ex cauſa. nume. 27. vbi in fi. poſt Alex. dicit hanc opinionem eſſe communem & ideo non eſſe tutum ab ea recedere.

Abb. in conſiliis relatis à Cor. d. conſ. 118.

Raffael. Cuma. citatus à Cor. d. cõſ. 118. lit. R.

Io. de monte ſperello in authen. ex cauſa. dicens, Docto. ita communiter tenere quem refert & ſequitur Cor. d. conſ. 118. col. fi.

Fulgo. in d. auth. ex cauſa. nu. 14. & 15.

Rom. conſ. 122. verſ. præmiſſis non obſtantib. vbi dicit præſertim id procedere ſi teſtator ſupuixit potuitq; mutare teſtm̃ & nõ mutauit.

Alex. pater veritatis late in Auth. ex cauſa.

colum.8.verſ.quicquid dicant.conſ.123.nu.8. vol.primo conſ.142.num.5.vol.2. conſ.30.& 31.nu.1.lib.3.& alijs. pluribus conſilijs vbique defendens iſtam opinionem eſſe magis communem, maxime ſi potuit & non mutauit teſtamentum.

And.Barba.conſ.6.col.penult.& fi.vol.3.& in additione ad Bal.in l.fi.col.penul. C.de codic.vbi dicit quod apud Bononiam cõſuluit, d.clauſulam operari fideicommiſſum.

Omnes Doct.Paduæ & Ferrariæ,qui ſe ſubſcripſerunt d.conſ.6.prout Barb. teſtatur in d. conſ.& in additionibus ad Bal.in d.l.fi.col.penul.C.de codic.

Io.Petruci.relatus à Barb.d.conſ.6.

Angel.Aret.Inſti. de codic.in principio dicens Bar.fuiſſe ſibi contrarium & ſæpius conſuluiſſe contra eum.

Io.Petr. ferrar. in ſua practica in forma libelli pro legato rei ſingul.in verſicu.nec valet nec valebit & verſ.nec valere.

Guid.Pap.quæſt.323.referens & ſequens ferrar.loco proxime citato.

Capella Tholoſa.quæſt.455.

Anfredus in additione ad d.Capel.Tholoſ. dicit quaſi omnes Doct. tenere iſtam opinionem affirmatiuam.

Benedict.in c.Raynutius.verſ.in eo teſtamẽto.1.num.242.affirmans, Docto. ita communiter tenere & in verſic. ego puto hoc verum niſi &c.

Addi.ad Bart.in d.l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codicil. affirmans ibi Barto. communiter reprobari.

Iaſ.in l.qui filiabus.num.33. vbi etiam dicit Bar.in d.6.quæſt. communiter reprobari. Idẽ Iaſo.in d.authen.ex cauſa.nu.25.loquens quãdo teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & nõ mutauit & nu.24. in prin.dicit quod magis communis opinio eſt contra Bar.in d.6.quæſt.

1 Steph. Bertran. conſ. 130.num. 1. in prima parte primi vol.& conſ.150.nu.4.in 2.parte 3. vol. vbi dicit non eſſe in iudicando & conſulendo ab hac opinione recedendum præſertim quando teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit aſſerens iſtam eſſe magis communem opinionem.

Claudius mared. Petrus Cornelij & Thomas Pelliſſoni relati à Beltran. conſ. 10. in 2. parte primi vol.

Ludouicus Bollogni.conſ.73.vbi dicit Bar. fuiſſe ſibi contrarium & communiter damnari in d.l.1.quæſt.6.ff.de codicil.

Decius conſ.242.& 490. reſpondens ad adducta in contrarium.

Poteſt etiam adduci Aret.ſibi contrarius in l.Titius.colum.fin. verſ. & ad l. ſi vnquam. C.de reuoca.don.ff.de lib.& poſthum. vbi expreſſe dicit quod propter verbum valebit apparet quod teſtator cogitauit in genere teſtamentum poſſe rumpi natiuitate poſthumi.

Et clarius.in l.ex ea ſcriptura.colum.2.verſ. requiritur.vbi firmat iſtam eſſe communem opinionem.

Curt.Iun.conſ.150.num. 12.& in Authen. ex cauſa. num. 72. maxime ſi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Craueta conſ.34.nu.2.& conſ.67. nu.2.præcipue ſi potuit & non mutauit teſtamentum.

Ruinus conſ.19.num. 8. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus. volum. 3. dicens hanc eſſe communem opinionem præſertim ſi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Pariſ.conſ.60.nu. 20. cum plur. ſeq. vbi nu. 23.dicit id potiſſime procedere quando teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.& num.28. dicit communem opinionem eſſe contra Conſilia Socin. 93.& Barb.idem Pari.conſ.61. num.14.15.16.19.& 24.& conſi.64.num.13. vſque ad nume. 27.& ſequen.vol.2.

Socin.Iun.conſ.3.num.27.& ſeq. volu.4.& conſ.29.nu.15.vol.3. dicens Docto.communiter tenere hanc opinionem præſertim ſi ſuperuixit potuitque mutare & non mutauit teſtamentum.

Io. Baptiſta caſulanus in ſubſcriptione ad conſ.Socin.Iun.128.num.257. volum.primo affirmans iſtã opinionem eſſe communem.

Gratus reſponſo.112.nu.25.& ſequ. dicens. Bar.in d.6.quæſt.communiter reprobari.

Villalabos in ſuis communibus opinionibus in litera C.num.67.ſequens Decium.conſil.490.

Benedictus de Benedictis conſ. 106.& 115. affirmans iſtam eſſe communem opinionẽ.

Ripa reſponſo.128.nu.19.verſ.tamen limitari,vbi ſcribit, ſe limitare dicta per eum in repet.l.ſi vnquam in 21.quæſt.& conſ. ſequenti. nu.14.& ſequenti. dicit hanc eſſe magis communem opinionem præcipue ſi teſtator ſuperuixit & non mutauit.

Alci.reſponſo.350.

Ballionus in repet. d. Authen. ex cauſa. nu. 78. defendens hanc opinionem eſſe magis communem.

Berous conſ.16.nu.30.& conſ.17. nu. 27.& duobus ſequen.volum. 2. vbique conteſtatur iſtam eſſe receptiorem ſententiam & ab ea non debere in iudicando & conſulendo recedere.

Silua.conſil.14.nu.14.atteſtans etiam iſtam eſſe communem.

Cæphal.conſ.38.nu.32.& ſequen. vol.1.dicens iſtam eſſe communem præſertim ſi teſtator ſuperuixit & non mutauit teſtamentum.

Io.Crotus.conſ.66.vbi concludit in terminis noſtris dicens hanc eſſe magis communẽ præcipue ſi teſtator ſuperuixit,& potuerit mutare teſtamentum & non mutauerit reſpondens ad plura contraria.

Emanuel ſuares. in ſuo Theſau. recep. ſententi.in verbo præteritio filiorum. num. 243. & ſequenti.

Tiraquellus in repet. l. ſi vnquam. verſicu. Donatione largitus.num.269.& ſequen.argumento.l.placet & l.ideo.ff.de lib.& poſthum.

& l.

& l. qui iure. ff. de milit. teſta.

His accedit Curt. ſenior conſil. 75. in fine. vbi generaliter dicit quòd virtus clauſulæ codicillaris, ſi non valet vel valebit, operatur quotieſcunque non poſſet valere iure teſtamenti.

Et ex ſupraſcriptis Doctoribus numero 59. videtis iſtam affirmatiuam opinionem indubitanter eſſe crebriorem. & excedere negatiuam fere in duplo & etiam triplo ſi de negatiua demerimus Doctores non loquentes quando clauſula eſt coucepta per verba futuri temporis, & quando teſtator ſuperuixit potuitque mutare teſtamentum, & non mutauit.

Supereſt reſpondere ad iura, & argumenta in contrarium adducta: quibus ſublatis in tuto erit affirmatiua & crebrior ſententia.

Non obſtat igitur primo tex. in l. 1. C. de co
6 dicil. quia reſpondetur d. legem cum ſimilib. procedere quando à principio vtrumque ſcilicet teſtamentum & codicilli valebant, codicillique ad teſtamentum pertinebant, eorumque validitas à teſtamenti validitate pendebat, tunc enim rupto teſtamento natiuitate poſthumi codicilli veluti acceſſorij & ad teſtamentum pertinentes pariter rumpuntur, ſecus autem ſi locus non erat codicillis, niſi in caſum inualiditatis teſtamenti vt puta ſi dictum ſit ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, quia hoc caſu clauſula codicillaris non dependet à teſtamento cum tantum incipiat operari quando non valet teſtamentum. ita expreſſe dicunt Petrus de Bella perti. & Pau. de Caſtro in dicta l. 1. numero ſecundo verſicu. requiruntur etiam. & verſicu. item requiritur tertium. C. de codicil. Alexan. ibi colum. 1. verſ. & ideo vbi teſtamentum habet clauſulam codicillarem. & colum. 2. verſicu. Sed mihi videtur, quem refert & ſequitur Corn. in d. l. 1. num. 5. & in authent. ex cauſa. ad quam ſe remittit. ſequitur Iaſon in dicta l. 1. numero 1. & huius reſponſionis euidens eſt ratio, quia, cum dicta clauſula codicillaris fuerit poſita caſu quo non valeret teſtamentum, potius diceretur contraria aut ſaltim diuerſa à Teſtamento quam acceſſoria ſeu pertinens ad teſtamentum Alexand. in d. l. 1. colum. 2. verſicu. ſed mihi. argument. notato. in lege cum propo-
7 nas. C. de hæred. inſt. faciunt notata per Bartol. in l. fina. numero 4. C. de codicil. vbi dicit quòd clauſula, ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, facit diſpoſitionem vno iure tantum valere, quia ſi poteſt valere iure teſtamenti non valebit iure codicillorum, quem refert & ſequitur appoſitè Cur. ſenior conſil. 75. colum. fina. verſic. vltimo confirmantur præmiſſa. poſt eundem Bartol. in d. l. 1. in 2. quæſtio. ff. de iure codicil. Cum igitur vt ſupra in maiori propoſitione noſtri argumenti concludenter probauimus quòd clauſula hæc codicillaris perinde habenda ſit, ac ſi codicilli ab inteſtato facti fuiſſent, conſequens eſt in caſu noſtro locum non eſſe diſpoſitioni. d. l. 1. C. de codicillis, ſed l. ab inteſtato. ff. de iure codicil. cum ſimilibus & ſic quòd natiuitate Gabriellis poſthumi non fuerit rupta prædicta clauſula.

Nec obſtant quæ à Barto. ſcribuntur in d. l. 1. in 6. quæſtio. ff. de iure codicil. cuius argumentum primum ſumitur ex l. ſi vnquam C. de reuocan. donat. quia multis modis reſpondetur.

In primis (negando rationem maioris propoſitionis argumenti. videlicet quod potentior ſit donatio inter viuos fideicommiſſo, quia nitatur voluntate duorum) cum hæc ratio non ſit generalis quoniam non nunquam potentius eſt fideicommiſſum, quod pendet à voluntate vnius ab eoque oblique poteſt relinqui hæreditas, quàm pactum, quod à duorum pendet voluntate, quo hæreditas dari non poteſt, lege hæredi-
8 tas. C. de pacti. conuent. & quod non valeat argumentum de pacto ad codicillos eſt ſingul. gloſ. in lege qui graui. circa final. verſicul. item argumento contra. ff. de iure codicillis.

Secundo (& melius) reſpondetur negando conſequentiam, quam facit Bartol. dum dicit donationem inter viuos reuocari ſuperuenientia filij dicta lege, ſi vnquam. ergo & fideicommiſſum, quod reſultat ex clauſula codicillari, quia hæc conſequentia (ſalua reuerentia tanti viri & eorum qui eum ſequuntur) à iure improbatur. cum & ſi donatio inter viuos facta irritetur natiuitate filii dicta lege, ſi vnquam. attamen natiuitate filii non rumpuntur codicilli ab inteſtato facti dicta lege ſi cum nullum. l. ab inteſtato. & l. penult. ff. de iure codicill. cum ſimilibus ſupra citatis, hanc reſponſionem ſentit Imol. in d. l. filio præterito. colum. 10. verſicul. & maxime etiam vbi quemadmodum &c. Clauſula autem codicillaris de qua agitur æquiparatur codicillis ab inteſtato factis vt ſupra, late probauimus. ergo de donatione ad dictam clauſulam codicillarem non valet argumentum.

9 Tertio reſpondetur vt per Imol. in d. l. filio præterito, colum. 10. verſicu. item non obſtat. l. ſi vnquam. vbi tres reſponſiones adducit, quarum potior videtur illa in qua ponit rationem diuerſitatis inter donationem inter viuos, & fideicommiſſum: videlicet quoniam donatio inter viuos tanquam perfecta regulariter non poſſit reuocari, & propterea lex voluerit prouidere. fideicommiſſum autem poſſit expreſſe ſeu tacite reuocari.

Quarto reſponderi poteſt ſecundum Bald. in l. ſi. colum. penult. verſ. item non obſtat. l. ſi vnquam. C. de codicill. vbi dicit ideo in d. l. ſi vnquam reuocari donationem, quia donãs non prouidit in caſum in quẽ donatio rumperetur prout prouidit in d. clauſula ſaltim in genere: quam reſponſionem refert & ſequitur

Aret.in l.Titius.colum. fin. verſ. & ad l.ſi vnquam.ff.de lib.& poſthu.

10 Nec ſupradictæ ſententiæ aduerſatur Bartoli ſecundum argumentum factum de clauſula ſubintellecta in teſtamento; quod miles deſtinauerat facere iure communi & ante deceſſerat quam teſtaretur. quæ clauſula ex verbis Barto.eſt huiuſmodi, ſi teſtamentum non valet iure communi valeat iure militari,& tamen tale teſtamentum iure militari factum rumpitur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, iuribus pereum allegatis ergo ſecundũ. Bartol.arguendo de d. clauſula,ad clauſulam codicillarem expreſſam in teſtamento pagani videlicet ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum pariter dicitur rumpi clauſula codicillaris. Quia ſi terminos iuris vt opportet diligenter obſeruabimus manifeſte cognoſcemus magnam extare diuerſitatem inter prædictas clauſulas illaſque diuerſos immo nonnunquam contrarios effectus operari. Id circo ab altera ad alteram non ſubſiſtere argumentum. vulgata l.fin.ff.de calum.diuerſitas autem patens eſt, quia clauſula ſi teſtamentum non valet iure communi valeat iure militari ſubintellecta in teſtamento, quod mi'es deſtinauerat facere iure communi & morte præuentus non ſecit de qua in l: 3.ff.de mil.teſta. non facit teſtamentum militare valere iure fideicommiſſi, etiam ſi d. clauſula eſſet expreſſa & ſic nõ prouidet in futurũ.Sed teſtamentum militare ſemper valet iure directo etiam ſi filii iam nati vel poſthumi fuiſſent ſcienter præteriti, cum huiuſmodi præteritio in teſtamento militari pro exhæredatione habeatur d. l. ſicut certi in principio C.de mil.teſt.

11 Clauſula autem ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum.poſita in teſtamẽto pagani, facit diſpoſitionem valere iure fideicommiſſi filijs iam natis ſiue poſthumis ſcienter præteritis ſecundum Bar.& communiter doctor. in authen. ex cauſa. C. de lib. & poſth.& in d.l.1.in 5.& 6.quæſt.ff. de iure codicil. & ſic prouidet in futurum;ergo de vna ad alteram clauſulam non bene infertur.

Et ſi dicatur argumentum Bartoli loqui in teſtamẽto militari in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus arguendo hoc modo, quod ſicut natiuitate poſthumi ignoranter præteriti teſtamentum militare in quo eſt dicta clauſula, ſi nõ valet iure communi valeat iure militari rumpitur d. l. ſicut in verſ. ita ſi ignorans & l.ſeq. idem pariter dicendum videtur in teſtamento pagani, in quo eſt poſita prædicta clauſula codicillaris &c.

Ad hoc replicatur adhuc non valere prædictum argumentum nec conſequentiam, quia termini non ſunt pares. Procederet enim argumentum ſeu conſequentia hoc modo, teſtamẽtum militare rumpitur agnatione poſthumi ignoranter præteriti ergo etiam teſtamentum pagani,ſed arguere prout arguit Bar. à ruptura teſtamenti militaris, qđ valuit iure directo, ad rupturam clauſulæ codicillaris ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum, qui non valent niſi iure fideicommiſſi non puto iure fieri poſſe propter apertam rationis diuerſitatem, quia in teſtamento militari rupto natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, teſtator non proſpexit caſum teſtamenti rumpendi natiuitate poſthumi ignoranter præteriti. de quo caſu proſpectum fuit ſaltem in genere in teſtamento in quo poſita eſt dicta clauſula codicillaris, ita nominatim ad d.l.ſi cũ in vtero: reſpondet Bald.in d.l.fin.colum.penult. verſicu.non obſtat.C. de codicill. quinimo, ſi in teſtamento iure militari facto ĩ quo poſthumus fuit ignoranter præteritus aliqua eſſent verba etiam generalia, ex quibus elici poſſet militem teſtantem voluiſſe diſpoſita in dicto teſtamento militari deberi ab inteſtato qſquis hæres ſibi naſceretur, tunc huiuſmodi teſtamentum militare non rumperetur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti. l. qui iure ff. de militari teſt. cum ſimilibus, ſic in caſu noſtro ſtante prædicta clauſula in qua ſaltim in genere apparet de animo teſtatoris grauandi venientes ab inteſtato ad reſtitutionem hæreditatis. Aret. in d. l. Titius.col.fi. verſ. ſed per dictam clauſulam codicillarem teſtator. ergo de caſu non proſpecto ad caſum proſpectum non bene infertur. Alias tres reſponſiones ad d. l. ſicut certi. & l. ſed cum in vtero ponit Imo.in l.filio præterito.colum. 9. verſi. item non obſtat l. ſicut. quem refert & ſequitur. Cor. in auth. ex cauſa.nu.43.

12 Nec præmiſſis aduerſatur quod dicit Bart. videlicet d. clauſulam codicillarem & aliam omni meliori modo &c. ſolere poni de conſuetudine notariorum & non de mente teſtatoris, quia communis opinio eſt in contrariũ vt atteſtãtur prædicti Doctores tenentes opinionem affirmatiuam, quibus addo Curt. in Authen.ex cauſa.nu.74. Neuiz. conſ.28.num. 14.& ſeq. quæ ſine difficultate procedit quando d. clauſulæ fuerunt lectæ teſtatoribus & teſtibus, prout in caſu noſtro. Teſte Portio lib. 4.commu.opinio.cap.18.in fi.quod autem. d. clauſulæ fuerint lectæ & publicatæ Petro teſtatori & teſtib. probatur ex illis verbis. actũ.&c. quæ important perfectionem actus Neuiza. late.conſ. 26.nu.42. & in terminis Bero. conſ. 16.nu.23.vol.2. Et clarius ex illa clauſula poſita in fine inſtrumẽti ſcilicet de quibus iuſſum fuit per eundem teſtatorem mihi notario ſubſignato fieri publicum inſtrumentum, quæ referuntur ad omnia præcedentia vt late cõcludit Pari.conſ.28.nu.51.& ſeq. vol. 2. ex quibus manifeſte apparet teſtatorem etiam rogaſſe notarium de prædictis clauſulis codicillari, & alia omni meliori modo & forma. Præterea hæc confirmantur ex communi concluſione de qua per eundem Portium d. lib. 4. cap. 19. quo loci multis authoritatibus concludit notarium cenſeri rogatum omnes clauſulas cõſuetas apponi, in inſtrumento apponere.

13 Nec huic opinioni nocent adducta per Aretin. d. conſ. vltimo videlicet ꝙ teſtator teſtando

ſtando

ſtando & codicillando in dubio nõ præſumatur voluiſſe præferre matrem filijs deſcendẽtibus ipſius teſtatoris argumento l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. l. generaliter. C. de inſti. & ſubſti. l. cum auus. ff. de cond. & demõſt. cum multis modis poſſint tolli.

Primo negando l. illam procedere in codicillis ab inteſtato factis, qui non rumpuntur natiuitate poſthumi d. l. ab inteſtato cũ ſimilibus ſupra allegatis, & per conſequens nec militare in teſtamento in quo eſt prædicta clauſula codicillaris, cum in vtroque caſu iuris diſpoſitione ſeu præſumptione cenſeantur venientes ab inteſtato, grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto, & ſic eum velle præferre in bonis fideicommiſſo ſubiectis venientibus ab inteſtato, & propterea magnam eſſe rationis diuerſitatem inter caſum d. legis, & noſtrum, nã ibi nominatim erat inſtitutus filius teſtatoris, & grauatus reſtituere poſt mortem ſuam cuidam nominato, quo caſu lex præſumit huiuſmodi grauamen fuiſſe ex veriſimili mente teſtatoris factum ſub conditione ſi filius inſtitutus decederet ſine ſobole, quibus ſtantibus videtur teſtatorem voluiſſe ſuã poſteritatem prætuliſſe alienæ d. l. cum acutiſſimi, nec cenſentur filij poſiti in cõditione rogati ſeu grauati ſecundum glo. communiter receptam in l. Lucius ff. de hæred. inſtitu. quæ præſumptio non militat in caſu quando vel facti ſunt codicilli ab inteſtato, vel in teſtamẽto inſtitutus eſt alius quam deſcendens & eſt appoſita d. clauſula codicillaris ſi non valet, vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum, quia per huiuſmodi clauſulam vt ſupra probatum fuit, veniẽtes ab inteſtato quorum numero venit poſthumus d. l. generaliſ. §. ex teſtamento iuncta glo. cenſentur grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto. Ita expreſſe dicit Imo. d. col. 3. verſ. & per prædicta. Corn. in d. Auth. ex cauſa. nu. 51. & alij ſupra citati quos non repeto.

14 Secundo retorquetur tex. in d. l. cum acutiſſimi & adducitur pro Illuſt. D. Ludouica dicitur enim in ea l. grauamen iniunctum filio hæredi inſtituto de reſtituenda hæreditate debere ĩtelligi ſub ꝯdõne. i. ſi fili' vocatus ſine liberis deceſſerit, quo caſu cẽſet Imperator locũ eẽ reſtõni, at ĩ caſu nr̃o Gabriel filius vocatus ab inteſtato & grauatus virtute d. clauſulæ codicillaris deceſſit ſine liberis ergo locus eſt reſtitutioni ex expreſſa diſpoſitione d. legis. Et ſi dicatur in caſu d. l. filius erat expreſſe inſtitutus & grauatus ſimpliciter reſtituere hæreditatem ſubſtituto teſtamentumq́; non rumpebatur; in caſu aũt noſtro poſthumus fuit ignoranter præteritus & teſtamẽtum fuit ruptum.

Reſpondetur, quod per dictam clauſulam codicillarem, poſthumus cenſetur ab inteſtato vocatus & grauatus d. l. ex teſtamento iuncta gloſſ. C. de fideicom. l. generaliter §. ex teſtamento. ff. de fid. liber. ergo idem dicendum eſt quòd in expreſſa inſtitutione & grauamine. cum par virtus ſit taciti & expreſſi vulgata
15 l. cum quid. ff. ſi certum petatur. † Nec obſtat l. 2. ff. de leg. 3. qua cauetur ex filio præterito fideicommiſſum relinqui non poſſe, quia illa lex non procedit quando generaliter ſeu ſimpliciter fideicommiſſum relictum eſt a veniẽtibus ab inteſtato, vt quando in teſtamento eſt poſita d. clauſula codicillaris vt ſupra probaui, ita ſentit gloſſ. in d. l. 2. circa fin. & in l. 1. §. ſecundum. in verbo non admittitur eodem titu. quam ſequitur vbique Bartol. & Alexan. in l. ſi patroni. §. actiones colum. 5. in principio ff. ad Trebel.

Non obſtat l. cum mater. ff. de inoff. teſt. qa tribus modis reſpondet. Primo prout reſpondet Imol. in d. l. filio præterito. col. 10. verſ. nõ obſtat etiam prædictis. l. cum mater. Secundo reſpondetur vt per Cor. in d. Authen. ex cauſa. num. 46. ver. item facit l. cum mater. Tertio quia in teſtamẽto de quo ibi nullam legimus factam mentionem de aliqua clauſula codicillari prouidente in futurum, prout eſt in caſu noſtro. Ad l. ſicut certi. & l. ſi cum in vtero. C. de teſt. mili. ſatis reſpõſum fuit ſupra reſpõdendo ad argumẽta Bartoli. Nec Aretin. opinio iuuatur l. qui graui ff. de iure codicil. quia in codicillis de quibus in illa. l. non erant venientes ab inteſtato expreſſe ſeu tacite grauati præſtare libertates relictas. prout eſt quãdo ſimpliciter ſunt facti codicilli d. l. ab inteſtato & in d. l. qui graui. arguendo a contrario ſenſu, Sed nominatim erat grauatus filius ad quẽ codicilli fuerant ſcripti. Ideo nimirũ ſi poſthuma non tenetur dictas libertates præſtare, ſed a ſolo filio debentur, ita reſpondet Imol. in d. l. filio præterito. col. 8. verſi. & ſi nominatim non erant relicta.

Nec iuri conſona eſt reſponſio Aret. quam facere nititur colum. 2. in principio verſicu. & quo ad primum. ad id quod contra eius opinionem adducebatur, videlicet, quòd quãdo verba clauſulæ codicillaris ſunt cõcepta etiã per verba futuri temporis non videbatur cõprehendi ruptura teſtamenti, quæ fit natiuitate poſthumi, concludens, ꝙ licet verba illa generalia ſui natura poſſent comprehendere caſum rupturæ teſtamenti natiuitate poſthumi, & propterea non valere conſequentiam, verba poſſunt comprehendere hũc caſum ergo comprehendunt.

16 Quia ſalua pace Aret. & aliorum qui eum ſequuntur dicunt expreſſe contra text. in l. ſi quis cum nullum & l. ab inteſtato. ff. de iure codicill. cum ſimilibus. quibus iuribus habetur codicillis ab inteſtato factis vocari hæredes ab inteſtato & comprehendi etiam poſthumos ita vt natiuitate eorũ etiam ſi fuerint ignoranter præteriti non rumpantur codicilli, & id comprobatur ex glo. iuncto tex. in d. l. generaliter. §. ex teſtamento. ff. de fideicommiſſ. libertat. ſufficit enim in genere & implicite de poſthumo cogitare. ita expreſſe dicit Bald. in d. Authen. ex cauſa. col. 4. in fin. verſic. tamen teſtamentis. quia per prædictam clauſulam non valet vel valebit. Teſtator cogitauit de ruptura teſtamenti, & proſpexit contra omnes cauſas rumpẽdi: ergo in genere & implicite

pllcite cogitault de natiuitate poſthumi, quæ
eſt vna cauſa rūpendi, quia qui cogitat de fine
cogitat de omni modo, quo pōt peruenire ad
finem. Sufficit enim generaliter & implici-
te cogitare argumento l. placet. & l. ideoque.
ff. de lib. & poſth. Iſta ſunt dicta Baldi, qui col.
ſequenti circa prin. verſ. Item qui codicillarē.
dicit quod qui ponit clauſulam codicillarem
oēs ſucceſſionis ſpecles grauare intēdit argu.
l. cū pr̄. §. filijs matrē. ff. de leg. 2. idē ſentit ī l. fi.
col. pen. ver. ſed q̄ro nūquid C. de codicil. Al-
ber. ī d. auth. ex cā n. 43. circa finē & n. 34. & in
l. fi. n. 4. C. de codicill. Cor. ī d. auth. ex cā n. 47.
& 54. in fi. Paul. de Caſt. in l. 1. n. 2. C. de poſth.
hæred. inſt. Imol. In l. filio præterito. col. 8. ver.
& per prædicta idem Aret. in d. l. Titius. col. fi.
17 verſ. † Nam propter verbum valebit. apparet
quod teſtator cogitauit in genere poſſe in fu-
turum rumpi teſtamentum natiuitate poſthu
mi. Crottus dicto conſi. 66. nu. 6. & ſeq. vbi di-
cit ꝙ idem operatur generalis cogitatio teſta-
toris, quod operatur ſpecifica eius conſidera-
tio. l. qui iure. ff. de mili. teſt. Sequitur Deci. cō-
ſil. 490. nu. 5. & 6. per multa iura per eum cita-
ta dicēs hæc verba negatiua, nō valebit, æqui
polere vniuerſali, cum potentius negatiua ne
get quam affirmatiua affirmet iuribus per eū
citatis, hæc comprobātur ex regula de qua in
l. in fraudem §. fin. in fin. ff. de milit. teſt. iuncta
gl. fi. vbi generalis diſpoſitio teſtatoris ita om
nes caſus includit vt nulla ſit exceptio, quam
refert & ſequitur. Deci. conſi. 5. nu. 2. & conſil.
48. nu. 2. concludens generalem diſpoſitionē
regulariter comprehēdere omnes caſus etiā
ꝙ ſit maior ratio in vno quam in alijs: quam
etiam ſequitur Sigiſ. in conſi. 9. nu. 26. ſcribens
generalem diſpoſitionem includere omnem
caſum etiam ſpecialem iuribus per eū citatis.
18 Et prædicta clauſula ſine ſcrupulo proce-
dit quando teſtator ſuperuixit, potuitque mu-
tare dictam clauſulam & non mutauit, tunc
enim præſumitur in eadem voluntate voluiſ-
ſe perſeuerare argumen. text. in l. in fraudem.
§. Teſtamentū. ff. de milit. teſt. cū ſim. ſ. citatis.
Nec in contrarium vrget reſponſio Aret.
d. conſi. vltimo colum. 2. fundata in l. idemq́;
erit. & in l. ſi filius familias. ff. de milit. teſtam.
Quia ſi conferantur leges illæ cum l. qui iure
& l. ſequenti ad quas continuatur d. l. idemq́;
erit. non probant intentionem Aretini, nam
in l. qui iure. & duabus ſequentibus (Quoniā
cautum alijs legibus erat teſtamentum mili-
tare rumpi agnatione poſthumi ignoranter
præteriti l. ſicut. & l. ſequenti C. eodem titu. &
l. ſi filius fam. in principio & verſic. ſecundum
quæ. ff. de mil. teſta. tanquam hoc caſu præſu-
meretur voluntatem militis fuiſſe velle hære-
di in teſtamento militari ſcripto p̄ferre poſt-
humum per errorem in teſtamento militari
19 præteritum) ponit iure conſultus caſus, in qui
bus ceſſat prædicta diſpoſitio, & ſic caſus in
quibus teſtamentum militare natiuitate poſt-
humi ignoranter præteriti non rumpitur. Pri
mum ſi teſtator hoc animo fuit vt vellet quiſ
quis ſibi naſceretur exhæres eſſet. Secūdum ſi
poſt teſtamentum militare aliquem arroga-
uit nepos ue ſucceſſit in locum filij arrogati.
Tertium ſi poſt natiuitatē poſthumi maluit
eodem teſtamēto durāte decedere. Iſtis enim
caſibus cautum eſt legibus prædictis non rūpi
teſtamentum militare natiuitate poſthumi
ignoranter præteriti. Ideo nimirum ſi in caſu
d. l. Idemque erit. & l. ſi filiusfamilias. Teſtamē
tum militare ruptum natiuitate poſthumi nō
reconualeſcit ex præſumpta voluntate mili-
tis, ex eo ſolo ꝙ miles, poſt natiuitatem poſt-
humi ſuperuixerat, ſed requirat aliquod mili-
tis nouum factum; quo appareat illum velle
teſtamentum militare ſubſiſtere, quia volun-
tas dicti militis tempore teſtamēti in quo de
poſthumo non cogitauit in genere nec in ſpe
cie iuris præſumptione vt diximus fuit nolle
excludere poſthumū quē errore præterierat.
Et propterea vt tollat hæc præſumpta vo-
lūtas quæ durare præſumitur, requiritur quòd
miles aliquod de nouo faciat, & tunc tale fa-
ctum valet quaſi de nouo factum d. l. ſi filius
familias l. Tribunus. & l. Titius eod. titu.
Nec ſufficit hoc caſu ſola ſuperuiuentia mi
litis ad probandam mutationem voluntatis,
quæ iuris præſumptione non cenſetur muta-
ta, quinimo in ea perſeueratum. l. eum qui ff.
de proba. vulgata l. cum hic ſtatus. ff. de dona.
Affli. Dec. 381. num. 4. & hæc probātur in d. l.
Tribunus. & l. Titius, quibus cauetur teſtamē-
tum, quod Paganus antequam miles efficere-
tur voluit facere iure communi, non valere
iure militari, niſi aliquo facto miles declara-
uerit id velle iure militari valere. Ecce quòd
dictis iuribus clare probatur nō præſumi mu-
tationem voluntatis, niſi aliquo de nouo fa-
cto. At in caſu noſtro ꝓpter prædictam clau-
ſulam codicillarem teſtator voluit diſpoſita
in d. teſtamento ſi non valerent iure teſtamē-
ti valerent iure codicillorum, & ſic habere ef
fectum in vim fideicōmiſſi, iuribus & authori
tatibus ſupra allegatis.
20 Ideo qui vult dicere hanc teſtatoris volun-
tatem reſultantē ex d. clauſula codicillari eſ-
ſe mutatam probare debet iuribus prædictis
quibus addo text. clarū. in l. Lucius. in fin. ff. de
leg. 2. qua lege cauetur ad hæredem grauatum
recuſantem fideicommiſſum ſpectare proba
re voluntatem defuncti fuiſſe mutatā: & iſtis
ſic ſtantibus non aduerſatur. §. nō enim infrin
gi in authen. vt factæ nouæ conſti. cū d. clauſu
la codicillaris ab initio fuerit rite facta, & ex
ea appareat de mente codicillantis, quare pōt
retorqueri præſertim in verſ. quamobrem ab
initio factum recte. Crottus d. conſi. 66. nu. 17.
& pluribus ſequentibus.
Et ſi dicat prout dicit Aret. quod ideo non
mutauit teſtamentum, quia ſciebat natiuita-
te poſthumi ruptum eſſe teſtamentum, ad id
replicatur, quod ſi ſciebat natiuitate poſthu-
mi ruptum eſſe teſtamentum, vtique etiā ſcie
bat ſeu ſcire debebat (quæ paria ſunt l. ꝙ te ff.
ſi certum peta.) d. clauſulam codicillarē non
rumpi natiuitate poſthumi ignoranter præ-
teriti d. l. ab inteſtato cū ſimilibus ſ. allegatis,

ita

ita expreſſe reſpondet Imol.in d.l.filio..col.8.
verſi.& per hoc facit & verſ. ſed re vera.

Nec in caſu noſtro videt vrgere ratio, qua
mouentur Areti.& alij doctores tenentes cō-
trariam opinionem videlicet veriſimile eſſe
ſi teſtator cogitaſſet ſe ſuſcepturum filios, ꝙ
eos tanquam magis dilectos non autem ma-
trem inſtituiſſet & veriſimile eſſe quemlibet,
ita reſponſurum.. Quoniam ſtante prædicta
clauſula reſpiciente tempus futurum, qua ſe-
cundum crebriorem ſententiam teſtator in
genere cogitauit de ruptura teſtamenti etiam
natiuitate poſthumi, fruſtra quærimus de præ
ſumptionibus & veriſimilitudinibus, cum in
claris non ſit opus coniecturis vulgata l. con-
tinuus.§. cum ita ff. de verbo. obliga. & argu-
men.notatorum in l.precibus.C.de impub.&
ali.ſubſti.& in l.in teſtamento.C.de teſta.mili.

Secundo reſponderi poteſt, poſito teſtato-
rem in dubio propter parentum commune
votum præſumi potius ad eius bona & hære-
ditatem proprios liberos quam matrem vel-
le vocare vulgata l.nam & ſi parentibus. ff. de
inoff.teſt.& l.cū ratio.ff.de bon.dānat.cū ſim.

21 Attamen etiam veriſimile eſt, quod ſi Pe-
trus teſtator fuiſſet interrogatus quid ſi ipſi te
ſtatori naſceretur filius, qui poſtea decedat ſi-
ne liberis, an mallet eius bona & hæreditatem
ad ipſius teſtatoris matrem, quam ad vxorē
matrem filiorum peruenire, vtique reſpondiſ
ſet potius velle ad eius matrem quam ad vxo
rem peruenire cum matri, quando pereūt fi-
lij ſine liberis pie relinqui debeat d.l.nam & ſi
parentibus.& l.ſi quis a liberis.§.à milite.ff. de
lib.agno.l.1.ff.de leg.præſtan & toto titu.ff.ad
ſenat.conſul. Tertul. vxor autem niſi poſt de-
cimum agnatorum & cognatorum gradum
non vocetur l.1. C. vnd. vir & vxor. His acce-
dunt notata in l.teſtamento. iuncta glo. fin.ff.
de fideicom.liber.Iaſ.in l. nō dubium nu. 6. &
ſequent. C. de teſtament. & quæ ſcribit Iaſ. in
conſi.4.in prin.nu.7.vol.5. vbi reſponſio data
ad vnum caſum etiam extendi poſſet ad aliū
caſum in quē ſi interrogatus fuiſſet ſimiliter
prouidiſſet.plura ad hoc citātur in annota.ad
Alci.de præſump.reg.1.c.28. quibus addo. Io.
Coraſium in rep.l.hæreditatem.num.10.C.de
impub.& alijs ſubſti.Soci.cōſil.23.nu.21. non
enim omnino extranea hæres dicitur mater,
quæ & ſi ſtrictè loquendo tamquā in poteſta-
te teſtatoris non exiſtens non dicatur ſua hæ-
res, attamen ratione coniunctionis ſanguinis
dicetur propria hæres ipſi teſtatori.l.1. vbi eſt
text. clarus C. de annonis ciuilibus libr. 10. &
certo modo dici poteſt ſua hæres l.ſi fœmina
& ibi glo.& Ang. C. ad Turpil. late Caſſan. In
conſuetud.Burgum.in titu. de ſucceſſio.Rub.
vng. chaſcum habile §. 3. *a ſes vrays heretiers*
per totum.

Et ibi dicta locum habent præſertim in ma
tre cum primum gradum aſcendentium te-
neat & cuius viſcerum pars ſunt filij cap. affer
22 te de præſump. † His conueniunt quæ ſentit
Antonius de Butrio.conſil.15.nume.1.& ſeq.
vbi multis iuribus ad paria iudicari dicit teſta
menta liberorum erga parentes & teſtamēta
parentum erga liberos: & quo ad effectū ſuc-
ceſſionis præſumitur teſtatorē maiorē habe-
re affectionē ad ſibi proximos ꝗ ad proximos
filij grauati. Ita dicit nominatim Iaſ.conſ.4.in
primo & nu.1.& Soci.Iun.conſ.126.nu.8.vol.
1.ꝙ comprobatur ex cōi concluſione de qua
per Fab. Acorambonum poſt Bar.in rep.l. hæ
redes mei.§.cum ita.nu.4.& ſeq.ff.ad Treb.qđ
proximus conſideratur reſpectu perſonæ te-
ſtatoris, non aūt reſpectu grauati Rui. conſil.
142.nu.8.15.& ſeq.vol.3. Et hæc opinio videli
cet ꝙ in caſu noſtro interrogatus reſpōdiſſet
velle matrem ipſius teſtatoris mortuo filio ſi
23 ne liberis ſibi ſuccedere vltra prædictam clau
ſulam codicillarem, cōprobatur ex alia clau-
ſula ſubſequēti, ſcilicet prædicta valere voluit
omni meliori modo & forma quibus melius
valere poterat. cuius clauſulæ tāta eſt vis ꝙ ſi
actus non poteſt valere modo quo fit operat
quod valeat omni alio modo quo diſponens
actum facere potuiſſet. Ita dicit Roma.d.con
ſil.122.col.1.in fin.Soci.conſi.142.nu. 5.& to.
conſi.173.nu.4. Aret.conſi.17.col.3.verſi.non
obſtat clauſula. Craueta conſi.326.nume. 15.
Deci.conſi.11.nu.20.conſi.14.num.2. & duo-
bus ſequen.& conſi.77.num.4. Ruin.conſi.12.
nu.13.& duobus ſeq. dicens d. clauſulam ſup-
plere omnes defectus & conſ.47.nu. 20.vol.2.
& conſi.146.num.16.vol. 3. vbi dicit clauſulā
prædictam operari ꝙ teſtator nō videatur ſe
ad ſpecificata tantum reſtrinxiſſe Goza. con-
ſil.21.nu.8.ſcribens virtute d.clauſulæ poſthu-
mos cenſeri vocatos & conſil.46. nu. 26. poſt
car.Socin.& Alex.dicit prædictam clauſulam
eſſe tantæ efficaciæ vt ſi actus non poteſt va-
lere eo modo, quo agit, valeat eo modo quo
pōt teſte Fulg.conſi.43.nu.3.verſ.rurſum cōſi
derandū. & conſil.79.nu.2.ver.3. cōprobatur.
quem refert & ſequitur Cur.Iun.conſil.72.nu.
8.vbi expreſſe dicit virtute d. clauſulæ venien
tes ab inteſtato cēſeri vocatos, & proinde ha
bendū eſſe ac ſi id ꝙ erat exprimendū ad vali
ditatem actus fuiſſet expreſſum, & cōſi.73.nu.
22.nominatim dicens ꝙ licet actus ſit expreſ-
ſus vno modo & eo modo non poſſit effectū
ſortiri cēſeatur eo mō factus quo valide fieri
potuiſſet & conſi.179.col.2. quem refert & ſe
quitur Bello.conſi.53.nu.17. Bero.conſi.4.nu.
5.conſi.82.nu.12.vol.2. Port.cōſi.36.nu. 25.&
ſeq. Daniel Lan.Pap.conſi.155.nu.3.vol.1.cō
ſiliorū vltima. vol. At ſi in d.teſtamēto fuiſſēt
expreſſe vocati & grauati veniētes ab inteſta-
to & per conſequens poſthumus d.l. generali
ter.§.ex teſtamento.ff.de fideicom.liber.in du
bio ſuſtineretur inſtitutio in vim fideicōmiſ-
ſi, ergo virtute.d. clauſulæ omni meliori mo-
do dicitur expreſſe inductum fideicōmiſſum
proinde grauatus poſthumus ſeu D. Delphi-
na eius mater reſtituere hæreditatem Illuſtr.
D. Ludouicæ auiæ paternæ.

Nec vrget replicatio, quam faciunt D. Ad-
uocati D. Delphinæ videlicet iſtam ſecūdam
veriſimilitudinem de matre non eſſe conſide
rabilem tanquam ſatis ſit teſtamētum ex ve-
riſimili

riſimili mente teſtatoris pp natiuitatē filij fuiſ
ſe ruptũ, nec, debere cõſiderari quid poſtea ſe
quutum fuerit. Quia hæc procederent vbi ſta-
tum fuiſſet duntaxat intra terminos teſtamen
ti: tunc rupto teſtamento ex poſt non conuali
datur, ſecus vero quando teſtator non ſe con
tinuit ſimpliciter intra terminos teſtamenti
ſed in defectum teſtamenti eſt poſita clauſula
codicillaris de qua ſupra, qm̃ tunc conſidera-
uit in genere teſtator caſum rupturæ teſtamẽ-
ti natiuitate poſthumi & ꝓuidit vt ſupra pro-
bauimus, quibus addo text. in l. fi. §. ſi quis ve-
ro. C. de codicil. vbi teſtator inſtituit vnum ex
parentibus in teſtamento quod etiam voluit
valere in vim codicillorum, ſi contingat pa-
rentem inſtitutum nõ obtinere hæreditatem
ex teſtamẽto poterit eã obtinere in vim fidei-
commiſſi virtute codicillorũ, & his maxime
accedit text. iuncta glo. in l. poſthumus. §. fi. ff.
de iniuſ. rup. & irri. facto teſta. faciunt quæ ſcri
bit Pariſ. conſi. 75. nu. 68. & ſeq. vol. 2. & eo ma
gis ita reſpondiſſet ſi cogitaſſet vxorem ſuſce
pturam prout ſuſcepit ſobolem ex forenſi &
penitus incognito viro.

Nec Dominæ Ludouicæ Solariæ nocet, qđ
dicitur ex aliquot teſtibus parte D. Delphinæ
examinatis probari D. Petrum teſtatorem na
to præfato Gabriele poſthumo dixiſſe ſe tene
re prædictum teſtamentum nõ ſubſiſtere pro-
pter ſubſequutum matrimonium & natiuita-
tem dicti Gabrielis. Quia multifarie rñdetur.

Primo quod examen primũ a D. Verque-
ria prætenſo delegato ſeu commiſſario factũ
eſt nullum. tũ quo ad teſtes examinatos poſtq̃
24 fuit allegatus cum iuramento ſuſpectus, quo
caſu ab eo geſta iure ciuili non tenent vulgata
l. apertiſſimi iuncta gl. C. de iudic. & l. vni. in fi.
C. ſi quacunque prædi. poteſtat. Alexã. conſil.
89. col. 2. verſ. qui probatur. & ſeq. vol. 1. cum
etiam 2. 4. & 5. teſtes iurauerint nõ ad banchũ
iuris iuxta monitionis formã, ſed in Platea
quæ ampliſſima eſt etiam ante portam dicti
banchi quod intra d. portam ſitum eſt, & fieri
poteſt ꝙ procurator dominæ Ludouicæ in-
tra dictam portam & ſecus banchum ſtaret &
non viderit commiſſarium qñ in Platea ante
portam dicti banchi iuramenta dictis teſtibus
detulit, quo fit vt militet doctrina Bart. cõiter
recepta in l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam
& 4. teſtis iurauit die 6. Decembris, quæ erat
dies feſtus diui Nicolai, & ſi videatur prædi-
ctum examen videbitur quantũ propere pro-
ceſſit dictus delegatus & nullis penitus factis
interrogatorijs. Ideo nimirum ſi ſub die no-
na Ianuarij. 1570. fuit lata ordinatio, qua ordi
natum legitur teſtes examinatos parte D. Del
phinæ debere repeti ita quod ad lungũ depo-
nerent abſque relatione ad primã depoſitio-
nem, quibus tamen liceret petere illam eis le-
gi: & ſi dicatur prædictam nullitatem eſſe ſub-
latam ex repetitione dictorũ teſtium. Ad hæc
reſpondeo, quod Chriſtophoro Berſatori nõ
eſt credendum quia noluit in repetitione ad
lũgũ iuxta ordinata (licet ſæpius a cõmiſſario
eſſet monitus) deponere, ſed tñ ſe referre ad
primam depoſitionẽ ꝯ formã dictæ ordina-
tionis, ex quo argui põt quanta fides ſit ei, ad-
hibẽda. Et ſi ei crederet reſpectu primæ depo-
ſitionis fruſtratoria fuiſſet ordinatio, qua de-
claratũ fuit teſtes eſſe repetendos, ita qđ non
25 deberẽt ſe referre. † Item depoſitioni d. Ber-
ſatoris credi nõ dẽt cũ ſit vitricus D. Delphi-
næ & ſic in primo affinitatis gradu, quo caſu
non probat Alex. conſi. 133. nu. 8. col. 1. atque
ſingularis ratione loci & tpis, quia deponit de
dictis in domo propria & ẽt in verbis cũ alio
modo deponat quã per alios teſtes dicatur,
26 ita ꝙ nulla fides eſt ei adhibenda. † Nec pari-
ter Bernardo Canali deponẽti de verbis dictis
per præfatum Petrum teſtatorem in quadam
via cũdo ad pratum Merleti cum in ſuo dicto
ſit ſingularis in loco & tpe, quo caſu vt dictũ
eſt non probat Alex. conſi. 94. nu. 4. vol. 6. Iaſ.
in l. admonendi nu. 256. & ſeq. verſic. credo ex
prædictis ibi nominatim dicit ꝙ in probanda
alicuius confeſſione ſeu dicto teſtis ſingularis
in loco ſeu tpe non probat nec ꝯiũgitur quod
etiam voluit Felin. in c. licet ex quadã nu. 2. in
princ. & col. pen. verſ. 2. reſtringenda circa fin.
de teſti. Alex. conſi. 68. nu. 8. vol. 3. cum multis
ſimilibus. Et interrogatus de verbis formali-
bus eſt varius à verbis primæ depoſitionis,
quo caſu non probat Alex. conſi. 111. num. 8.
vol. 3. Felin. in d. c. licet ex quadam col. 4. circa
medium. Item deponit ꝙ Petrus teſtator ita
loquebatur Burlandoſi & ꝙ quãdo dictus Pe-
trus dicebat prædicta verba ipſi teſti túnc erat
ipſe teſtis ætatis annorũ ſexdecim & dixit ꝙ
non adhibebat mentem verbis præfati Petri.
Bernardus de Ferrarijs nõ fuit repetitus culpa
partis, quia nõ præſentatus a D. Delphina iux-
ta ordinata.

Barbara vxor Gaſpardi Grane in repetitio-
ne variat a prima depoſitione præſertim in
verbis formalibus de quibus fuit interrogata,
nec reddit rationem ſcientiæ licet interroga-
ta, eſtque ſingularis & filia ſpuria. D. Antonij
Berſatoris proinde infamis & ſic fide non di-
gna c. teſtimonium vbi Feli. de teſt. Antonio
Treſie non eſt etiam credendum propter eius
nimis affectionatam depoſitionem de qua ap
paret in repetitione ĩ principio in illis verbis.
*Che la Signora Ludouica capitulata in queſta cauſa ha
gran torto e che la può allongare ma non ſcampare*,
eſtque ſingularis ratione temporis & loci
patruelis & creditor D. Delphinæ vt ipſe at-
teſtatur.

27 Cum igitur prædicti teſtes ſint ſingulares
ratione temporis & loci & verborũ non pro-
bant etiam ſi eſſent mille, tantum enim valẽt
quantum vnus. Alexand. conſil. 13. nume. 20.
vol. primo latè conſil. 21. nume. 2. vol. 4. cum
infinitis ſimilibus. Et quòd non ſufficiant te-
ſtes ſingulares probatur argumen. tex. in l. ſan
cimus verſic. ſin autem teſtator tãtum modo
dixerit. C. de teſt. vbi cauetur, ꝙ ad probãdam
contrariam voluntatem teſtatoris requirun-
tur tres teſtes idonei conteſtes ergo duo mul-
to minus ſingulares: & non integri non ſuffi-
ciunt.

Quarto

Quarto reſpondetur, dato & non cõceſſo, quod teſtibus D. Delphinæ eſſet credendum quo ad prædicta per eos teſtificata, attamẽ eorum dicta non concludenter probarent volũtatem teſtatoris fuiſſe, quod dicta clauſula codicillaris nihil operaretur eſſetque cum teſtamento prædicto natiuitate dicti filij poſthumi rupta argum. notato. in §. eo autem ſolo iuncta gloſ. in verbo noluerit Inſt. quib. mod. 28 teſt. infirm. † vbi glo. expreſſe dicit ꝙ ſi teſtator dixit ſimilia verba, nolo teſtamentum, qđ feci valere non propterea infirmatur teſtamẽtum. cui accedit tex. in l. militis codicillis ff. de mil. teſt. & in l. ſancimus verſ. ſin autem teſtator tantũ modo dixerit. C. de teſt. & in l. Diuus §. cæterum. ff. de milit. teſt. repetito in §. cæterum Inſti. eo. titu. & vbique gl. & ratio cur ita dictis legibus caueatur ea adducitur, quia ſi ſimilibus verbis ſtaretur facilè poſt mortẽ alicuius inuenirentur teſtes qui ſimilia dicerent, quorum dictis voluntates hominum ſubuerterentur. & hæc comprobatur argum. l. literæ verſ. vel animi affectus exprimitur. ff. de iure Codicill. vbi literæ quibus animi affectus exprimitur vim codicillorum non obtinent, ergo ſicut non obtinent vim codicillorum ita non poſſunt operari codicillorum deſtructionem cum eadem ſolemnitas requiratur in deſtructione codicillorum, quæ requiritur in cõſtructione vt in ſimilibus terminis reſpondet Natta in repe. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto nu. 220. C. de teſta. poſt Bart. in l. fideicommiſſum. C. de fideicom. facit vulgata regula de qua in Authen. econtra. C. de repudi. cum ſimil. citatis in Deciſ. Senat. Pedem. 53. nu. 10. & ſeq. faciunt ad hæc quæ ſcribit Bar. in l. fi. ff. de teſt. & in l. 1. §. ſi quis ita nu. 3. ff. de verb. obli. & ibi Iaſ. nu. 2. vbi ſi quis ab aliquibus interrogatus aliqua verba iactantia dixit præſentibus teſtibus ad id non vocatis non inducunt diſpoſitionem argum. l. fi. ff. de teſt. & l. obligationum ſubſtantia in fin. ff. de 29 actio. & oblig. præterea vt ſupra probauimus communis eſt opinio de qua atteſtãtur pluſquam 22. Doctores, ꝙ ſi teſtator ſuperuixit nato poſthumo & potuit mutare & non mutauit teſtamentum, quod tunc clauſula codicillaris concepta per verba futuri temporis operatur fideicommiſſum, mutatio autem teſtamẽti eſt facti, facta vero verbis præſertim ſimplicibus non tolluntur.

Nec fundamentum aliquod validum fieri poteſt in dictis Doctorum ex aduerſo citatorum. & primo in glo. in authen. ex cauſa C. de lib. præter. quia multis modis reſpondetur.

Primo, ꝙ gl. prædicta in finalibus verbis dicit contrarium, teſte Cur. Iun. ibi nu. 68. in fin. poſt Bal. per eum allegatum.

30 Secundo, quod glo. prædicta non loquitur quando clauſula codicillaris erat concepta per verba futuri temporis, ſed per verba præſentis temporis tãtum vt in verſ. ſed pone, ita expreſſe eam declarat Spec. in d. §. compendioſè nume. 18. vbi dicit ſecus eſſe ſi dictum ſit valet vel valebit. In caſu autẽ noſtro clauſula codicillaris eſt concepta per verba præſentis & futuri temporis, ergo non nocet prædicta glo. propter diuerſitatis rationem.

Tertio reſpondetur glo. illam eſſe communiter reprobatã tã per antiquos quam per modernos teſte Bar. in l. 1. quæſt. 5. ff. de iure codicill. Bald. conſi. 170. nu. 7. vol. 5. Iaſ. latè in d. authen. ex cauſa. nu. 33. vbi dicit non habere dubium & ſequuntur communiter Moder. ibi, late Socin. Iun. conſi. 107. nu. 24. vol. 1.

Citantur Gulliel. de Cun. in l. fin. C. de codicill. & Cin. in l. ex cauſa. ff. de teſt. tanquam ſequentes prædictam gl. quos non habeo: ideo non credo eos ita loqui, & quatenus ita loquerentur tolluntur ex reſponſionibus cõtra præfatam glo. adductis, quinimo Cin. tenuit contrarium in d. authen. ex cauſa. circa fin. in illis verbis niſi ponerentur verba reſpicientia futurum tempus, valet vel valebit.

Adducitur etiam, Alber. Galleo. quem nõ vidi niſi relatum in additio. Io. And. ad Spec. in allegato. §. compendioſè nu. 22. verſi. pone quidam, quo loco non video, quod aliquid pro opinione negatiua concludat. Poteſtque loqui quãdo clauſula codicillaris eſt ſolũ per verba præſentis temporis concepta ſeu quando teſtator nõ ſuperuixit diu nato poſthumo.

31 Adfertur Spec. in d. verſi. pone quidam, qui ſanè intellectus non probat id ad quod adducitur, quia non loquitur quando clauſula codicillaris fuit concepta per verba, valet vel valebit, ſi ad proxime præcedẽtia referatur, vt referri debet præſertim ne videatur in continenti voluiſſe ſe corrigere ab illis, quæ affirmat nu. 15. verſi. item vide.

Præterea in d. verſi. pone quidam, loquitur expreſſe qñ poſthumus natus eſt poſt mortẽ patris quo caſu non militant ea, quæ in caſu noſtro vrgẽt, videlicet quod teſtator ſuperuixerit & potuerit mutare teſtamentum & non mutauit. Item quærit Specu. nunquid viuente poſthumo, poſt mortem patris teſtatoris legata peti poſſint. Nos autem ſumus in caſu, quo mortuus eſt poſthumus, inter quos caſus magna eſt differentia vt infra dicetur.

Citatur etiam Io. And. referẽs Alber. Galle. cui reſpõdetur vt ſupra ad Alber. Gull. Ad Barto. in l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codicill. & in conſilijs ex aduerſo citatis tribus modis reſpondetur.

Primo Bar. in d. 6. q. non loqui quãdo teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, potuitque mutare teſtamẽtum, & non mutauit.

Secundo Bart. fuiſſe ſibi contrarium in d. l. qui filiabus. nu. 6. ff. de leg. primo & in d. auth. ex cauſa. nu. 24. vbi ſequitur Dinum loco ſupra citato.

Citant Bal. in l. ſi totas C. de inoff. don. & cõſil. 387. quædam Dña vol. 5. Cui reſpondetur prout fuit reſponſum ad Bar. præſertim quod eſt ſibi contrarius in d. l. 1. ff. de iure codicill. & alijs locis in prioribus allegationibus citatis ideo nimirum ſi in d. conſi. 387. parum ſibi cõſtans ſuadeat cauſam eſſe concordãdam, & licet ibi dicat magnam eſſe authoritatem gloſatoris

ſatotis tamen conſi.170.nu.7.vol.5. dicit glo. in d.auth.ex cauſa communiter reprobari.

Cumulant, quendam Tindarum pronepotem referentem Gaſparem Gald. approbaſſe conſil. Bar. Item, quẽdam Andream Craſſum piſſanum, quos ſimpliciter refert Soci.d. conſil. 93. nec vidi illum Tindarum ſubſcriptum conſilijs Bar. Quo vero ad Gaſparem Calderinum, quem habeo inter conſi. Io. Calder. non reperui dicentem prout ex aduerſo citatur.

Connumerant Ang. in l. qui iure ff. de teſt. milit.& conſi.108.col.2.verſic. venio ad 2. cui duobus modis reſpondetur.

32 Primo quod loquatur quando clauſula codicillaris erat tantum cõcepta per verba præſentis temporis vt videre eſt in d.cõſi.in verſi. ergo deficit illa conditio ſi non valet, cũ hoc caſu non dicatur cogitaſſe de omni ſpecie rupturæ teſtamenti & natiuitate poſthumi, quia tunc ſtatim valet teſtamentum: ſecus vero tenet Angel. ſi clauſula prædicta reſpiciat tẽpus futurum, vt in caſu noſtro cum tũc ſaltem in genere cogitauerit de ruptura teſtamenti natiuitate poſthumi. Ita expreſſe tenet idẽ Angel. d.conſil.99, col.1.verſi. ſi autem eſſet illa clauſula, ſi non valeret vel ſi non valebit, quo caſu dicit iſtam opinionem eſſe veriorem & ſecũdum eam ita fuiſſe iudicatum de cõſilio quaſi omnium Doctorum ciuium & forenſium Peruſij commorantium. Idem expreſſe dicit Angel. in d. authen. ex cauſa, columna fi. verſ. diligenter tamen attende vſque in fin. vbi nominatim dicit per hanc clauſulam codicillarem, induci repetitionem legatorũ & fideicommiſſorum a veniẽtibus ab inteſtato.

Secundo Reſpondetur, quod idem Angel. etiam vbi clauſula eſſet ſolum concepta per verba præſentis tẽporis, tenuit operari fideicom.in poſthumo ignoranter præterito conſil.51.nu.4.verſ. Tandẽ alias conſultius tenuit.

Additur conſilium collegij Peruſini relatũ ab Ang. in d.l. qui iure cui conſil. non poſſum reſpondere, quia non vidi & fieri poteſt illud loqui quando clauſula codicillaris eſſet concepta per verba præſentis temporis tantum prout loquitur Ang. quo caſu non aduerſaretur caſui noſtro.

Præterea non eſt curandum de dicto conſi. Collegii Peruſini poſtquam idem Ang.d. cõſil.99.dicit quod in caſu quo agebat de clauſula codicillari habente verba reſpicientia futurum tempus fuit de conſ.quaſi omnium Doctorum tam ciuium quam forenſium Peruſij commorantium iudicatum contrarium.

33 Pro hac opinione negatiua, allegant etiam Paul.de Caſtr.conſil.88. præclarus & egregius & conſil.58.Bertol.de Peruſ. quæ conſilia credo Dominos aduocatos in fonte non vidiſſe, quia ſi ea legiſſent non citaſſent cum aperte faciant in contrariũ. Nam d.conſ.38. quod habeo ſub nu.15. vol.2. & in caſus poſitione incipit Præclarus & Egregius, alias incipit. Incipiendo a ſecundo quæſito, multis iuribus & & rationibus concludit clauſulam codicillarem per verba futuri temporis operari fideicommiſſum etiam poſthumo ignorãter præterito dicens hoc præſertim procedere quando teſtator ſuperuixit poſt natiuitatem poſthumi, & potuit mutare & non mutauit teſtamentum & conſil. illud Paul.de Caſt.pro opinione affirmatiua allegauit Socin. conſil. 93. nu.6.circa finem vol.4.aliud vero conſi.Paul. de Caſtr. 56. Bartholomeus de Peruſio, quod ego habeo in primo vol.nu.200. incipiẽs Clarum eſt Teſtamentum in fin. concludit quod quando teſtator diu ſuperuixit potuitque mutare teſtamentum & non mutauit tunc d.clauſula operatur fideicommiſſum.

Pro hac opinione adducitur Soci.in d.conſil.93. qui multa allegat quæ in contrarium loquuntur vt legere eſt nu.9. Dum citat Bald. in authen.ex cauſa.in 7.q. Paul.de Caſt.in conſil. prædicto incipiente Bartholomeus de Peruſio & maior pars doctorum, quos adducit loquuntur in clauſula codicillari concepta per verba præſentis temporis dumtaxat, nec loquuntur quando teſtator ſuperuixit poſt natũ Poſthumum potuitque mutare teſtamentum & nõ mutauit & in penul.col. dicit quod non auderet eligere aliquam partem niſi eſſet fretus authoritate Aret.ſui præceptoris.

Agregatur Socin. Iun.conſil.153.vol. 2. ſed contrarium tenuit conſi.3.nu.27.vol.4.vbi dicit communem eſſe pro opinione affirmatiua & conſi.29.nu.15.vol.3. Ideo de eo non eſt curandum.

Addunt etiam Alex.conſil.41. vol. 1. qui ſi in fine conſilij videatur non firmar dictã opinionem ideo dicit ſe in ea non vim facere.& propterea non meretur allegari pro opinione negatiua nec dici contrarius cum in d. authen.ex cauſa.& conſi.123.nu.8.vol.primo ac alijs pluribus conſilijs alias allegatis conſtanter teneat opinionem affirmatiuam eſſe magis communem: ideo illi adhærendum eſt cũ ab omnibus dicatur pater veritatis.

34 In conſi.Barba.60.vol.2.fieri nõ debet fundamentum, quia contrarium tenuit in addi. ad Bar.in d.l.1.q.6.ff.de iure codicil. & clarius in additi.ad Bal.in l.fin.col.pen.C. de codicil. vbi dicit quod Bononiæ conſuluit dictã clauſulam operari fideicommiſſum, & quod exiſtẽs Ferrariæ omnes Doctores Ferrariæ & Paduæ ſe ſubſcripſerunt eius conſi.& etiam contrarium expreſſe tenuit ipſe Barb.conſi.6.col. pen.& fin.vol.3. vbi reſpondet ad Bart. in d.l. 1.q.6.ff.de iure codicill.

Citatur pariter pro hac opinione negatiua Bert.conſi.170.vol.1.& 701.vol.7. ſuper quibus nihil validi ſuperædificari poteſt tũ quia idem Bertr.contrarium expreſſe teneat conſ. 130.nu.1.vol.1.vbi dicit magis cõem opinionem eſſe, ꝙ clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum, quam opinionem affirmatiuam & receptiorem dicit conſi.156. nume.4. in 2.parte 3. vol. concludens opinionem affirmatiuam præſertim procedere ſi teſtator ſuperuixit potuitque mutare teſtamentum & non mutauit: proinde nõ eſſe ab hac opinione in iudicando recedendum & conſil.10. in princi-

prin.in 2.par.vol.1.expreſſe dicit non eſſe dubiũ quin opinio affirmatiua ſit magis cõis & dũ dicit opinionẽ negatiuã poſſe procedere, qñ teſtator eſt iuris ignarus. Reſpondet id iure nõ probari cũ quilibet præſertim vir nobilis & gnarus.prout erat teſtator noſter præſumatur leges & iura non ignorare l.leges ſacratiſſimas.C.de legib.l.conſtitutiones & l.fi. C. de iur.& fact.ignor.l.regula ff.eodem.titu.

Conſilio ſignoroli 171.ex aduerſo adducto,tribus modis reſpondetur.

35 Primo,ꝙ multa iura allegat quæ nõ loquũtur,quando clauſula eſt cõcepta per verba futuri tẽporis præſertim nu.4.dũ citat gl. ĩ auth. ex cauſa.& nõ nullos pro eius opinione adducit,qui cõtrarium ſentiunt vt Spec.in d. §.cõpendioſe verſ.item vide.qui verſ.eſt nu.18.

Secundo reſpondetur Signorol.non loqui vbi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Tertio reſpondetur Signorol. pro nepote ex filia conſuluiſſe,quia ipſe nepos præteritus agebat,eiuſq; aduerſarii erãt hæredes hæredis inſtituti,& per ꝯſequẽs quo ad ipsũ teſtatorẽ de cuius hæreditate agebatur pœnitus extranei. Imo expræſſe dicit Sign.col.fin.verſ.item ſciat D.conſultor,ꝙ ſi tẽpore quo conſuluit viueret Albertus nepos ex fratre hæres inſtitutus nunquã ſcripſiſſet nec pro vna nec pro altera parte;& ſi cõſiderẽtur rationes per eũ adductæ in 6.col.fi. faciunt in caſu noſtro pro matre teſtatoris inſtituta quæ eſt ĩ primo gradu aſcẽdẽtiũ & cõtra ipſam D.Delphinã pœnitus extraneã quo ad ipſum teſtatorẽ reſpectu ſucceſſionis C.vnde vir.& vxo.

Præterea fuit ſibi contrarius Signo.in cõſil. allegato per Bal.& Imo.in l.filio præterito.ff. de lib.& poſthum.Cor.in d.auth.ex cauſa.nu. 156.in fi.quo conſi.vna cũ collegio Mediolanenſi reſpondit,clauſulam codicillarem operari in prætetitione poſthumi.

36 Nec eſt vis faciẽda in dicto Cur.Iun.in authen.ex cauſa.nu.70.quia reſpõdetur duobus modis. Primo,quod idẽ Curt.ibi nu.72. diſputando de limitatione loquente de ſuperuiuẽtia teſtatoris poſt natiuitatẽ poſthumi & non mutãtis teſtũ dicit ſibi magis placere opinionẽ,quod tunc clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum,& Idem Cur.Iun.contrariũ tenuit conſi.150 numero 12.& ſequen.vbi dicit quod communis eſt concluſio quod,quãdo teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamẽtũ & nõ mutauit,quod tunc clauſula codicillaris operatur fideicõmiſſum in teſtamẽto rupto agnatione poſthumi ignorãter pteriti.

Subiungitur cõſ.Zabarell.vigeſſimũ,cui reſpondetur illud loqui qñ teſtator nato poſthumo morbo præuentus non potuit mutare teſtamẽtũ vt in ſpecie facti ibi propoſita apparet verſ.deinde præuẽtus teſtator morbo &c, ergo ſi nõ fuiſſet morbo ꝑuentus & potuiſſet mutare teſtũ & non mutaſſet contrariũ forſan tenuiſſet. præterea non reſpondet ad ſupra adducta in contrarium,& contra eum eſt communis opinio.

Citatur ſimiliter conſilium Io.Baptiſtæ a S. Seuerino,cui non reſpondeo, quia illud non vidi,poſſunt tamen reſponſiones ad conſiliũ Aretini datæ accomodari.

Iaſ.autẽ in d.auth.ex cauſa.male allegatur ꝓ opinione negatiua, tum quia aperte fateatur magis cõem opinionẽ eſſe contra Bar.in d.l. 1.in 6.quæſt.ff.de iure codicil.vt ibi atteſtatur nu.24.verſ.ſed breuiter dico, quod etiam firmat Idẽ Iaſ.in l.qui filiabus nu.33.ff.de lega.1. cum etiam Iaſ.ibi nu.25.in princ.& in fi.in authẽ. ex cauſa limitet dictã opinionẽ Bar.nõ ꝓcedere qñ teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit &c.

Quo vero ad ꝓtensã ſñiam dñorũ Senatorum a Iaſ citatorum parum curandum eſt de ea,præſertim cum iudicauerint contra communem ſententiam.

Nec curandum eſt de Igneo. in d. authen. attentis reſponſionibus datis ad conſiliũ Are. & contra Igneum eſt communis opinio vt ipſe atteſtatur nu.255.in fi.

Nec aduerſatur Ripa in repe. d.l. ſi vnquã. quæſt.21.quia limitat opinionẽ Barto. in d.6. quæſtio.non procedere qñ teſtator ſuperuixit nato poſthumo potuitq; mutare teſtamentũ & nõ mutauit,quam limitationem magis affirmat cõſ.128.& ſequẽ.vbi dicit iſtã eſſe cõmunem concluſionem:Ideo retorquetur.

37 Vitalino autem loco ex aduerſo citato,reſpondetur tribus modis.

Primo ꝙ non loquatur quãdo clauſula codicillaris eſt concepta per verba futuri tẽporis.Secundo illum non loqui qñ teſtator ſuperuixit potuitq; mutare teſtamentũ & non mutauit. Tertio,quia fundat ſe in conſ.Bar.quod communiter reprobatur.

Non obſtat Rui.quia eſt ibi contrarius.

38 Nec vrgere debet authoritas Cagnoli in d. authẽ. ex cauſa.quia ipſe ibi nu.146.dicit doctores cõiter tenere limitationem quod ſi teſtator ſuperuixit & non mutauit teſtamentũ tũc clauſula prædicta operatur fideicõ. poſthumo ignorãter præterito,& nu.149.verſ.retẽta tñ.dicit difficile eſſe obtinere in practica contra dictam limitationem cum Doctores illam communiter ſequantur.

Nec mouere debent ſcripta a domino Iul. Claro quia iura rationes & authoritates ſupra allegatæ & ſic communis opinio ſunt in contrarium.

Accedat ꝙ omnes Doctores qui opinionem negatiuam tenuerunt loquuntur quãdo poſthumus ipſe & ſic deſcendens a teſtatore præteritus agit contra inſtitutum in teſtamẽto ſiue eiuſdem ſit gradus ſiue vlterioris reſpectu teſtatoris.

Nos autẽ ſumus in caſu in quo poſthumus extraneus hæres quo ad ipſum teſtatorem agit cõtra matrem teſtatoris ab eo inſtitutam inter quos caſus multũ intereſt vt per Signo. d.conſi.171 & Iaſ.cõſi 4.in priu.& nu.primo. volumine primo.

Nec aduerſus hanc opinionem mouere debet aſſerta ratio, qua aliqui (ſe eſſe clemen-

tiores prudentiores.lege demonſtrare conantes contra tex.in l.proſpexit ff.qui & a quibus man.& in §.oportet in authen. de iudic. & ſecundũ eorũ conſcientiam non iuxta leges iudicaturos aduerſus tex.in §. omnis authen. de iudi. & in l.illicitas.§.veritas ff. de offi. præſ.) ducuntur videlicet abſurdũ videri, ꝙ propter clauſulam codicillarẽ filius poſthumus præteritus ſtatim cogatur reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto in teſtõ,quia ſi vera & vrgens eſſet dicta ratio vtique pariter locũ haberet in codicillis ab inteſtato factis quoniam etiam poſſet dici videri abſurdũ qđ propter dictos codicillos ab inteſtato factos.poſthumus ſtatim cogeretur reſtituere hæreditatẽ nominato in dictis codicillis,& ſic codicilli rũperentur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, quod tñ eſt falſum d.l.ſi quis cum nullũ & l.ab inteſtato ff.de iure codi.cũ aliis ſupra allegatis.Cum igitur tam per codicillos ab inteſtato factos quam per dictã clauſulã,venientes ab inteſtato,quorũ appellatione venit poſthumus cenſeantur rogati reſtituere hæreditatẽ nominatis in teſtamento ſeu codicillis vt ſupra latiſſime ꝓbauimus, & ſic ſaltẽ in genere & implicite vocati & grauati dicantur, non poſſunt dici omnino præteriti,nec eis fit iniuria,cũ habeant ſuam legitimã,multo magis ſi legitimæ iuncta ſit Trebellianica,alioquin ſimiliter dici poſſet clauſulã codicillarẽ nihil operari poſthumo ſciẽter prætetito,cũ eo casu teneretur ſtatim reſtituere & ꝑ cõſequẽs ſe eũdẽ ꝑdictos ẽt eis fieret iniuria, qđ tñ eſt falſum ſcđm Bar.& cõiter Doctõn d.l.t.ff.de iure codicil.& locis ſupra citatis.

Cõcludo igitur ĩ caſu noſtro prædictã clauſulam codicillarẽ operari fideicõmiſſũ hācq; fuiſſe & eſſe veriorem & crebriorẽ Doctorũ ſñiam proinde bene fuiſſe per Illuſ.Iudices in cauſa appellationis in fauorẽ Dominæ Ludouicæ originaliter cõuentæ iudicatum,excepto forſan in eo,quod trebellianicã Dalphinæ matri adiudicarunt cum ei tantum legitima ſecundum magis receptam ſententiã deberetur:& male ad vos prudentiſſimos Iudices appellatum ſeu ſupplicatum.

RESPONSA ILL. DD. ROLLANDI a Valle Petrini Belli & Magnifici D.Ioannis Baptiſtæ Surdi.

VIſo elegãti & ſubtili cõſilio clariſſimi & iſignis.I.C.& ſecũdi Præſidis Senatus Pedemõtani dñi Octauiani Chacherani vti fr̃is obſeruãdiſſimi, in quo maturè examinatur q̃ſtio illa (& ſi vulgaris) an rupto teſtõ magnifici Domini Petri orliti natiuitate Domini Gabriellis poſthumi ignoranter præteriti per clauſulam codicillarem conceptam per verba de futuro ſi non valebit &c. Magnificæ Dominæ Ludouicæ hæredi inſtitutæ a prædicto domino Petro eius filio reſtituenda ſit hæreditas,& ſi prima facie videatur dicendum illam nõ eſſe reſtituendam vt lucerna iuris Bart. videtur concludere in l. 1. quæſtione ſexta. ff.de iure cod.quem plurimi legum vertices videntur ſequi & quos ſpecialiter enumerat prædictus Dominus conſulens,Tamen ingenue fatendo cum contra Bartol.ſit magis communis opinio,vt ſatis candidè apparet ex deciſionibus per prædictum D. conſulentem allegatis concurro in eius ſñiã & illã approbo cũ optimis argumẽtis ſit fũdata & locupletiſſimis authoritatibus munita. & licet omnia maturè & abundè pertractauerit adeo vt nihil fere addi poſſit, tamen recolligendo nonnullas ſpicas poſt terga metentium pro confirmatione ſententiæ ſuæ adduco deciſiones infraſcriptas videlicet Rayn. de Forliuio in l. ex ea ff.de teſta.Paul.de Caſt.conſilio decimoquinto.vol.2.Cur.Iun.in authen.ex cauſa. colum. 38.verſic.autem C.de lib.præteri.Corn.in cõſ. 150.litera e volumine tertio Ruin. in conſil. 50.numero tertio colu. 2. Et ipſam vti magis communem ſequuntur Corn. in conſil. 133. litera e.volum.3.in conſi.194.litera h. conſil. 225.litera q.vol.eo.Bene. Capr. in regula ſua. 3.num.19.Bero.conſi.12.nu.2.& 7.volum. 2. Nicel.in concord.Bartol.206.& Anto.Gabr. in ſuis concluſio.lib.6.de clauſulis.concluſ.7. & eo magis id admittẽdum fore arbitramur vt etiam concludit prædictus Dominus conſultor,cum vt in facto præſupponitur teſtator qui dictam magnificam Dominam Ludouicam ĩſtituerat & de domino Gabriele poſthumo nullam mentionem fecerat ſuperuixit poſt natiuitatem poſthumi, quem ſciebat natum fuiſſe per longum tempus neque aliter teſtamentum mutauit pro vt mutare potuiſſet ſi voluiſſet:qđ cũ non fecerit videtur quod non obſtante natiuitate dicti Gabrielis voluerit cum illo teſtamento decedere,& clauſulam codicillarem in eo appoſitam locum habere & effectum,& per conſequens quod dicta Magnifica Domina Ludouica haberet per fideicommiſſum bona hæreditatis deducta legitima debita filio teſtatoris vt ſatis apperte conſtat ex allegatis per præfatum Dominum conſulentem, quibus addo Soc.Iun. in conſi.107. numero vigeſimoſecundo vol. primo vbi ſequitur hanc partem vti communem Alexan.in conſi.50.columna.tertia vol. ſexto Corn.in conſil. 193. litera f. volumine tertio 194.litera f.225.colum.penul.& 150.litera e.volum.3.Bero.in conſi.ſupra citato 12 nu.7.vol.2.Cur.Sen.vbi ſupra in dicta authen. ex cauſa.Iaſ.abunde in l.ſi mater colum. prima & ſecunda C.de inoffic. teſtamen. Barba. conſ.54.colum. penul. vol. 3. Doleo quidẽ quod aſtringar ſuccinte procedere in hac ſubſcriptione tum propter vrgentes occupationes quæ me premunt, tum propter ſolicitudinem nuntij,qui horatim calcaribus me ſtimulat.De ſubſcriptione igitur requiſitus vt ſupra concluſum eſt per prædictum Inſignem Dom. Conſulentem Iuris eſſe arbitor Ego Rolandus a Valle. I. eques. & Senatus Montisferrati præſes & in fidẽ me ſubſcripſi & cõſului,Sigillum apponi mandaui.

Con-

COnclusio cõfirmata per Ill. & Clariſſimũ Præſidem D. Octauianũ Cacheranũ qđ ruptũ teſtamẽtum per agnationem Poſthumi nondum concepti præteriti ſuſtineatur in vim Codicillorum per clauſulam codicillarẽ cõceptã per verba futuri temporis ſi teſtator diu ſuperuixit poſt natiuitatẽ poſthumi, communior eſt & crebriore calculo doctorũ cõprobata Bar. Iaſ. in l. qui filiabus in fine principij de leg. 1. Bal. fulgo. Alex. Iaſ. in authen. ex cauſa. C. de lib. præteri. Dec. conſi. 490. num. 7. Cur. Iun. conſi. 150. Berous. cõſi. 12. li. 2. Rom. conſi. 122. Ripa in l. ſi vnquã nu. 42. in fi. C. de reuo. don. tranſit Crau. conſi. 34.

Pro qua ſtat euidens ratio, nam teſtator apponens clauſulam prædictam, viſus eſt cogitaſſe omnes caſus per quos teſtamentum rũpi poſſet, & ſic per natiuitatẽ poſthumi Alex. d. authen. ex cauſa. Roma. d. conſ. 122. Ripa d. num. 42. in princ.

Si igitur Teſtator hunc caſum agnationis poſthumi præmeditatus eſt, citra dubium qđ in eum caſum potuit codicillos facere illum grauans reſtituere hæreditatẽ nominatis in teſtamento, & per conſequens valẽt Codicilli.

Item Codicilli nullo facto teſtamento nõ rũpuntur natiuitate filii l. ab inteſtato ff. de teſta. milit. ſed æquiparantur hi duo caſus, quod nullũ ſit factum teſtamentum vel ſit factum; ſed factum non duret l. fi. ff. de cond. ob. cau. Fortunius gracia in l. gallus §. & quid ſi tantũ nu. 221. ff. de lib. & poſthu.

Et eſt ratio quia codicillaris clauſula concepta eſt ſub conditione, ſi teſtamentum non valebit Bar. in l. 1. ff. de cõdi. & demonſt. Eueniente igitur conditione, diſpoſitio codicillaris fit pura, & paria ſunt ꝙ diſpoſitio ſit pura vel conditionalis conditione eueniente l. fi. §. 1. vbi Ang. ff. de vulg. & ſic codicilli ſoli valẽt & validitas attribuitur tempori quo conditio euenit: ſed ſi eo tempore teſtator feciſſet Codicillos, certum eſt, ꝙ amplius non rumperẽtur, Ergo dici nequit, ꝙ rumpantur cum prius non extiterint.

Non obſtat conſiderata præſumptio per doctores tenentes cõtrariam opinionem, qđ teſtator nunquã præſumitur alienas ſucceſſiones propriæ ſoboli in ſuis bonis præferre l. cũ acutiſſimi C. de fideicommiſ. quia reſpondetur quod concluſio dictæ legis ꝓcedit vbi teſtator nil diſpoſuit de ſobole, ſed vbi ſumus in clara diſpoſitione, non eſt opus coniecturis. clara autem eſt diſpoſitio in caſu noſtro quia teſtator ĩ dicta clauſula cogitauit de poſthumis & eis ſucceſſuris ab inteſtato iniunxit codicillans, vt hæreditatem reſtituerent nominato in teſtamento.

Nõ obſtat qđ rupto teſtõ rũpuntur Codicilli qa hoc verũ eſt ſi Codicilli capiãt vires a teſtõ, ſed in caſu noſtro, nõ capiũt vires ab eo, ſed tunc incipiũt valere ſi teſtũ corruat.

Non obſtat id, quod allegatur, quod tacens teſtator poſt natiuitatem poſthumi, cenſetur velle teſtamentum rumpi ſecundum legis diſpoſitionem, quæ iam effectum ſuum circa ruptionem operata eſt, quia licet lex ruptionem operata ſit tamen operatur etiam generationem in eodem tempore codicillorum. Et quamuis teſtator ſciuerit teſtamentum factum, eſſe nullũ, tamẽ ſciuit etiam codicillos vim ſuſcepiſſe. Et ideo non refert tameſi teſtator nil dixerit deĩde, & ideo cẽſeo trãſeũdũ cũ præmiſſa concluſione ſaluo ſaniori &c.

PRo tuẽda ſnĩa, quam vna cũ alijs Clariſſimis viris protuli pauca quædã ſubijciã. Primo quidẽ magis cõem Doctorũ eſſe opinionẽ, ꝙ etiã fideicõmiſſum vniuerſale ſuſtineatur per clauſulam codicillarẽ apte conceptã in teſtõ appoſitã, etiã filio ignoranter præterito, præſertim in caſu cũ teſtator per annos a nato filio ſuperuixit, prout contigit in caſu iſto, qui caſus longe minorem habet difficultatem, quã cũ natus eſt filius poſt mortem teſtatoris, in quo tamen adhuc ſecũdum crebriorem Doct. opinionẽ ſuſtinentur codicilli, ita vt detracta legitima reſtituat filius hæreditatem ſcripto hæredi, quã opinionẽ dixit cõem Alex. in conſi. 142. lib. 2. in conſ. 30. 31. & 87. li. 3. latiſſ. Deci. in conſi. 242. li. 2. & 490. Idem in caſu cum pater ſuperuixit, late firmat Pau. de Caſ. in conſi. 375. lib. 1. in conſi. 394. num. 4. in conſi. 271. circa fi. & in conſi. 15. lib. 2. atque ẽt in conſi. 200. li. 1. eandem concluſionem firmat Iaſ. in authẽ. ex cauſa. nu. 25. C. de lib. præte. & Paris. in cõſ. 6. nu. 15. & 28. lib. 2. & in cõſ. 61. nu. 14. in hanc etiam partẽ inclinat Crau. licet aliud tractans, in conſ. 67. nu. 2. loquens in Patre ꝗ ſuperuixit. Cõfirmatur hæc pars clara & manifeſta ratione, ſi enim propter generalitatẽ dictæ clauſulæ codicillaris videtur pater ſaltem in genere hunc caſum rupturæ teſtamenti per ſupernaſcentiam filij cogitaſſe, & ſic non põt vere dici filium talẽ ignorãter præteriiſſe, qđ firmãt omnes Docto. qui hanc partem tuentur, etiam cum pater non ſuperuixit, ꝙ latiſſ. tractat Imo. in l. filio præterito. ff. de inIuſ. rup. teſt. nu. 7. vſq; in 27. & præſertim nu. 17. & 18. & ante eũ Bal. in d. auth. ex cauſa. col. 4. verſ. item in teſtamentis, & verſ. itẽ qui codicillarẽ, & in 3. col. verſ. alij dicunt, & ibi etiã Alex. ſub nu. 14. verſ. nã teſtator apponendo clauſulam, ſi inquã ex ſola hac clauſula cenſetur cogitatum de filijs quanto magis dicẽdus eſt de filio cogitaſſe hic pater qui ab eo nato aliquot annis ſupuixit? ſibi ergo ĩputet ſi non prouidit, vt ibi dixit Imo. quia debuit mutare teſtamentum & codicillum, Iux. gl. in l. athletæ. §. dat remiſſionem ff. de excu. tu. Neq; videtur curãdum de eo ꝙ dixit in cõtrarium Bal. in conſi. 239. col. 2. li. 3. ꝙ ideo nõ mutauit quia ſciebat natiuitate filij ruptũ, & propterea non cenſetur in ea voluntate perſtitiſſe, quã ſciebat inualidam, quia quemadmodum creditur ſciuiſſe rupturam teſtamenti, ita & ſciuiſſe creditur validitatem & virtutem codicillorum, Perinde enim valent, rupto teſtamento ac ſi ſoli & abſq; eo eſſent confecti, quod dixit Paul. de Caſt. in l. 1. verſ. requiruntur etiã alia. C. de iu. codicil. & ibi ẽt Alex. circa prin. & in 2. no. ꝙ etiã firmat Alber. in l.

ſi quis cum teſtamentum §. 1.ff.eo. Neq; vide
tur concludens reſpõſio ad hoc vltimum da-
ta per Ripam in l.ſi vnquam in 21.quæſt.C. de
reuo.don.dum excuſat teſtatorem, ſi neſciuit
virtutẽ huius clauſulæ, in qua etiã celeberri-
mi iuriſconſ.allucinantur & ſubſiſtũt:ſaltem
enim ſcire debuit codicillos eſſe factos, & ali
quam eſſe vim ipſorum, ſibi igitur imputet,
vt iam dixi ſi tutiorem viam non elegit, ſu-
mus igitur extra difficultatem ꝙ filius dicatur
ignoranter præteritus, quo caſu res longe eſt
extra difficultatem de qua per Bar.in d. ſua 6.
q.quia in ſcienter præterito res videtur extra
omnem dubitationem.

Et quãuis obiectũ iſtud nixa ſit mater infan
tis,tollere, producendo quoſdam teſtes per
quos probare attentauit teſtatorem decla-
raſſe ſe credere poſtquã natiuitate filii ſui ru-
ptum erat teſtũ,bona ſua,ſi quid aduerſi filio
contingeret,ad aliũ quã ad matrem filij, vxo
rem ſuam, deuolui & pertinere, eorum ta-
men teſtimonia puto in nullo pœnitus pro-
deſſe producenti.Sciendum quippe eſt in fa-
cto,duos tantũ teſtes ſuper verbis teſtatoris at
teſtari idq; perſunctorie.dicunt enim,ꝙ cum
commitarentur teſtatorẽ ad ſuũ ruſticũ pre-
diũ,& interrogarẽt eũ quid cõtingeret de hæ
reditate,ſua,ĩ aduerſã filii fortunã, præſertim
propter teſtamentum in quo matrem ſuam
inſtituerat; Ipſe reſpondit teſtamentum eſſe
ruptũ,& velle in dictũ euentum, ꝙ vxor ſua
infanti eius filio hæres eſſet,qbus in facto præ
miſſis,vltra obiecta indictos teſtes dicã cũ Iu
riſconſ.in l.diuus.circa.fi.ff.de mil.teſt.non eſ
ſe facile huiuſmodi teſtes recipiendos ad ꝓ-
bandã etiã militũ voluntatem:alioquin enim
non difficulter, poſt mortẽ miltis teſtes inue-
nirentur qui affirmarent ſe audiuiſſe ſic & ſic
militẽ dicentẽ,quæ verba non poſſent.aptius
aut commodius facere ad cantam iſtam.

Sed adhuc ad obiectum iſtud reſpondeo ꝙ
etiã in milite qui poſt huiuſmodi teſtamentũ
filium ſuſcipiat,& qui ſi velit,poteſt teſtamẽ
tum illud ſuſtinere, requiritur tamen,ꝙ ita ve
lit,& ꝙ legitime de tali eius voluntate appa-
reat,vt ſunt iura in l. ſicut,certi, & in l. ſi cum
vel in vtero.C.de teſta.mil.in l. idẽq; & in l.ſi
filiusfa. ff. eo. & incipiet valere ex nouo con-
ſenſũ,licet ſuſtineatur vetus diſpoſitio, ita ꝓ-
batur in d. Iuribus,& in l.tribunus. §. 1. & in l.
Titius in fi.in tex.& gl.in l. miles filiusfa. in gl.
fi.& in d.l.ſi filiusfa.ꝙ eſt tamẽ ſpeciale in mi-
lite,vt ibi per Bal.& Angel.

In Pagano autem requiritur vt hãc poſtre-
mã voluntatẽ ſuam ſolenniter declaret, neq;
ſufficit perſunctoria nudaq; & ſimplex decla-
ratio,ita habetur & notat in l. qui ex liberis,
quæ eſt lex pen.§.teſtamẽto.in gl.aliis litteris.
ff.de bo.poſ.ſec.tab.quæ dicit ꝙ eadẽ ſolẽni-
tas exigitur in reuocatione quæ in actus cõfe
ctione,& eſt conſimilis gl.in l.1.C.de codi. ꝙ
clare tenuit Ang.in d.l.ſi filiusfa.& in d.l. Idẽ-
q;.q̃ legi- cũ l.qui iure militari. Et licet dicat
ibi,ꝙ annullãt teſtũ pagani qui filiũ ignorãter
præterit,quantocunq; poſtea interuallo ſu-
peruixerit,nihil tamen ad rumbũ cũ nõ eſſet
ibi clauſula codicillaris. Neq; obſ.ꝙ dicebã-
tur ꝙ ad teſtatoris mentẽ declarandũ duo ſoli
teſtes ſufficiunt iuxta tex. vbi ẽt notãt omnes
ſcrib.in l.hæredes palã.§.1.ff.de teſta.neq; ꝙ di
citur,ꝙ ẽt ex actu nullo & inualido mẽs decla
ratur.vt per Bar. in l.fi.de re.eo.in l.in teſtõ de
fideicõ.lib.in l.2.§.teſtamẽtũ q̃mad.teſta.aper
quæ iura citat ad hoc Deci. in conſ. 172. col.
2.& 176.Ad hæc.n.reſpondeo, ꝙ ad volunta-
tẽ & diſpoſitionẽ de nouo inducendam, ſiue
ad iam inductã reuocandũ & infringendũ, ea
dem ſolemnitas requiritur, vt per gl. in d.§.te
ſtamento.& in d.l.1.C. de cod.vt per Bar.in d.
§.teſtõ.& in d.l.hæredes palã.§.1. poſt Di. Cũ
vero agitur,de priore voluntate & diſpoſitio
ne declarãda diſtinguitur,quia aut fuit ab ini-
tio inualida,& declaratio eã nõ cõualidat,niſi
adſit noua diſpoſitio,& ſolẽnitas. Aut agitur
de ſimplici declaratione actus validi & ſolẽ-
nis,& tunc verum eſt,ꝙ duo teſtes ſufficiũt.&
ꝙ eadem requiratur ſolemnitas in reuocatio
ne,quæ in confeſſione voluit etiã Bal. in l. cũ
proponebatur de leg.2.& in l.ſancimus C. de
teſta.per Bar.in d.l.hæredes palã.& in l.ſi iure,
de leg.3.& etiã in d.§.teſtamento Cuius diffe-
rentiæ ratio, eſt in prõptu qui enim declarat
non dicitur aliquid noui facere,at qui validũ
reuocat, vel inualidũ firmat, longe egreditur
declarationis terminos,vt per Bar.& Albe.in
l.1.§.1.de leg.3.vbi Pau.de Caſ.aperte dicit; ꝙ
codicilli ab initio inualidi non conualidan-
tur niſi corã quinque teſtibus, de quo latius ꝑ
eum in d.l.hæredes palam §.1.in 3.col.vbi di-
cit,ꝙ in reuocando eadẽ requiritur ſolẽnitas,
quia etiam iſte eſt actus vltimæ voluntatis.ꝙ
etiã dixit Bar.ĩ l.fideicõ.C.de fideicõ.& Deci.
in d.conſi.176.nu.4.Et quãuis gl.in d.l.ſi iure
de leg.3.dicat ꝙ nuda voluntate fideicõmiſſa
infirmãtur ſupplendum eſt tñ ad eã, ſi ea vo-
lũtas ſolemniter ꝓbetur,vt per gl.in l. fideicõ.
C.de fideico.nuda.n. intelligit ſcilicet a ver-
bis,vt in gl.ĩ d.l.ſi iure,& in l.3.§.fi.de adi. leg.

Rurſum principalẽ articulum reaſumẽdo
dico ꝙ paria ſunt ſiue quod fiant codicilli abſ
que teſtõ,vel ſeorſum ab eo,ſiue,ꝙ in eos per
virtutem d.clauſulæ teſtamẽtũ ipſum conuer
tatur ita firmat Paul.de Caſ.in d.l.1.C.de codi
cil.verſ.requirũtur ẽt alia,& ibi Ale.circa prĩ.
ver.& ideo vbi teſtũ.& ĩ 2.n.& ante eos Alb.
in l.ſi quis cũ teſtũ §.1.ff.eo.Certũ eſt autem,
ꝙ vbi ſoli codicilli facti ſunt debentur legata
etiam filio ignoranter præterito vt in d.l.ſi qs
cũ teſtũ in prin.nec dicatur ideo in caſu d.l.
præſtare filium legata & fideicommiſſa quia
eſt ibi dictio illa,quiſquis mihi hæres erit,quæ
& filium ſunt apta,cõprehẽdere, & quia hæc
generalitas non latius patet quã clauſula codi
cillaris,vt probatur in l.lucius, alias incipit co
dicilli.§.fin.ff.de leg.2.vbi verba teſtatoris, ſi
quod minus legitime fecere pro iure legiti-
me haberi debet &c.æquipollent clauſulæ co
dicillari ad ſuſtinendum diſpoſitionẽ in vim
fideicommiſ.& longe melius probatur,ꝙ ſu-
ſtinetur fideicommiſ.in l.Lucius la 2.§.filiam

cod.

co.tit.ibi enim legauit teſtator ſi neque filia neque nepos extabunt, & cum non extarent, extaret tamen pronepos ex eis, de quo teſtator neſciebat, ſaltim quòd appareat ex textu, ſuſtinētur relicta, cum tamen veriſimiliter nō minor eſſet affectio teſtatoris erga eum q̃ erga filiam & nepotem, cui textui non bene reſpondit Bald. in conſi. 239. col. 2. verſic. Item non obſtat l. Lucius. §. filiam dum dicit, ꝙ teſtator qui ſimpliciter excepit filiam & nepotem cenſetur omnes alios voluiſſe grauare, quia fateor ꝙ omnes alios Collaterales ſed nō deſcedentes propter generalē rationē legis cum accutiſſ. & l. cum Auus cum vulg. imo cum ſic pronepos obligetur fideicom. eſto ꝙ ignoranter omiſſa de eo fuerit mētio, ſequitur vt ille tex. apte inducatur ad caſum noſtrū, ad idem facit tex. in l. cū Pater §. filius matrem. de leg. 2. dum ibi dicitur, ꝙ enixæ voluntatis præces ad omnem ſucceſſionis ſpeciē porriguntur, idē igitur dicendum cū adeſt codicillaris clauſula & d. §. filius matrem adhoc allegat Bald. in d. authen. ex cauſa. col. 4. verſ. Item qui codicillarem clauſulam.

Confirmantur ſupradicta ex eo, quòd potiſſima ratio eorum, qui contrariam partem tuentur in eo conſiſtit ꝙ non eſt veriſimile, ꝙ teſtator de tali filio cogitauerit, neque conſequenter, ꝙ eum grauare voluerit, quæ conſideratio ceſſat in teſtatore, qui ſuperuixit poſt natū filiū, qui omnino de eo cogitauit, & certam ſcientiam habuit, vt dixi ſupra allegãdo Pau. de Caſt. Alex. Deci. & Paris. & has rationes conſiderauit Bal. in d. conſ. 239. lib. 3. in 2. col. circa fi. dū allegat Nico. de matarelis, qui ita tenuit in d. aut. ex cauſa. & dicit, ꝙ abſq; dubio quæſtio eſt ambigua, & ꝙ ſæpe de ea dubitauit, & ꝙ multi tenēt cōtra Bar. licet ipſe ibi, cauſe ſeruiēs eū ſequatur, & de hac quæſtione valde dubitauit idē Bal. in conſi. 459. circa fin. li. 5. & in conſi. 387. eo. li. vbi laudat cōcordiā pp difficultatem & varietatem opinionum.

Et licet qui contrariam partem tuentur innitantur cuidam æquitati naturali, quæ videtur attendenda, propter veriſimilem cuiuslibet voluntatem, qui de hoc interrogati forte pro illa parte cōtra dictam clauſulam & ſcriptum hæredem pronuntiarent, iuxta. vulg. gl. in l. tale pactum de pac. hæc eſt tamē æquitas non ſcripta, & in præſenti caſu cōtrariam habet equitatē aliā, nā hæres in teſtamento ſcripta erat mater teſtatoris, quam nō minus durum eſt excludi per nurū ſuam a filij ſui hæreditate, quam ipſam nurum ab hæreditate ſui infantis, cum non ſit amplius hæreditas teſtatoris, quam rationem fateor mihi non multū probari, licet placuerit Signo. de homo. qui ita tenuit in conſi. 171. & cum hac tali æquitate concurrit fauor vultimæ voluntatis, quæ omni conatu venit ſuſtinenda. Hæ fuerunt rationes propter quas moti fuimus ad pronunciandum in fauorē matris hæredis inſtitutæ temperato tamē rigore iuris propter magnū conflictum opinionum, dum diximus eſſe detrahendas per matrem infantis duas quartas, qđ dixit Bal. ĩ cōſ. 14. ad fi. li. 3. & Iaſ. in d. auth. ex cā. nu. 22. licet nō ignorauerimus ſolā legitimā ſtricto iure eſſe detrahendā, iqđ dixit Bal. in cōſ. 36. ꝓponitur ꝙ D. Ant. & cōſ. 431. lib. 3. & cōſ. 395. lib. 1. Pau. de Caſ. in cōſ. 375. li. 1. & conſ. 29. nu. 2. & cōſ. 15. li. 2. Ale. in cōſ. 50. col. 2. lib. 6. ſed libenter aliud cenſuimus vt tanto minus eriperetur a matre hærede infãtis. Nouiſſimorū Celleberrimorū Iudicum partes erunt diiudicare quæ ſententia & opinio iuſtior ſit atque æquior.

SENTENTIA NELLA CAVSA Della Ill. Signora Ludouica Solara contra madona Delphina Orlita.

NEl Nome del Signor noſtro Ieſu Chriſto amen. L'Anno Corrente tuolto dalla ſua Natiuita M.D. ſettanta vno, alla decima quarta Inditione, & alli vinticinque dil meſe di maggio. A tutti ſia manifeſto, che hoggi ĩ Turino per vigor della precedēte aſſignatione alle infraſcritte parti fatta giorno per giorno ad oldete l'Infraſcritta noſtra ordinatione, ò ſia ſentēza diffinitiua, Inanti Noi, Perimbello Signor di Grinzane, Cōſegliero di ſtato, Antonino Theſauro, Signor di Salmor, Ceſare Cambiano, Signor di Ruffia, Senatori, Guido Pancerola, & Bernardo Trotto, Lettori di S. A. e Giudici In queſta parte ſpecialmente dellegati Sono giudicialmenti Comparſi M. Fermino Galleani al nome de cui negl'atti. Il qual acoſtandoſi a ſuoi retroproduti cedullati & rechieſte inſta farſi cōforme a eſſe & pronūciarſi in ſuo fauore cō vittoria delle ſpeſe de quali al ſudetto nome fa cōtinua proteſta ꝑ vna parte. Et miſſer Perrotto Caualleria nome parimenti di cui ſopra reproducendo ogni coſa ſopra per parte ſua produta in vtilibus & accoſtandoſi a ſue antecedēti rechieſte inſta farſi conforme a eſſe & che ſia ordinato in ſuo fauore con vittoria de le ſpeſe de quali proteſta & ſopra il tutto li ſia miniſtrata giuſtitia per l'altra parte. Quali vditi, noi Giudici dellegati, ſequendo l'aſſignatione ſopra per noi fatta giorno per giorno a older la infraſcritta noſtra ſententia ſedendo ſopra cinque catedre a modo di noſtri magiori per noſtro idoneo tribunale ellete non pendendo da parte alcuna ma procedendo come vole la giuſtia inuocato in prima el nome de Iddio hauemo pronunciato ſententiato & condemnato come ſegue; Nella cauſa della Signora Ludouica Solara, & la nobile madona Dalphina Orlita parte diuerſe, V E D V T I gli atti della prima & ſecōda inſtanza con le dedutioni & eſſami in eſſi atti fati & conſiderata la forma dil teſtamento in eſſi atti produtto & ogni altra coſa qual di ragione conſiderar ſi douea, PRONVNTIAMO eſſer ſtato ben giudicato dalli primi Giudici, ecceto in quanto non hanno piu

debeat tempus teſtamenti,ſeu mortis teſtato
ris tenuerunt glo.in d.§.in fideicommiſſo,Io.
And.in additio.Specul.in rub.de teſtamen.in
verſi. item Lambertus, quem referunt & ſe-
quuntur Anto. de Pratoueteri inter conſilia
Alexand.conſi.13.viſis & perlectis col.2.ver-
ſic.ſed præmiſſis non obſtantibus,& in conſ.
ſeq.colum.2.verſi.in contrariam partem lib.
4.dicens ita videri ſentire Bar.in d.l.ſi cogna
tis,dum dicit ſufficere tempore teſtamenti,
vel tempore mortis eſſe cognatum, conclu-
denſque quod in relictis factis coniunctis per
ſonis intelligitur ſiue tempore teſtamenti, ſi
ue mortis teſtatoris fuerunt coniuncti , & in
cõſ.184.co.1.vo.2.Dec.cõſi.95.co.4.verſ.ter
tio principaliter. Famulatur etiam huic opi-
nioni regula.l. in delictis.§.ſi extraneus. ff. de
6 noxal.actio.qua cauetur† qualitatem adiectã
verbo debere intelligi ſecundum tẽpus ver-
bi,at in caſu noſtro qualitas proximitatis eſt
adiecta verbo ſubſtituo , quod eſt præſentis
temporis,ergo de agnato proximiore tẽpo-
re conditi teſtamenti,aut ſaltem mortis teſta
toris intelligi debet.
7 Et hæc opinio comprobari videtur ex illa
crebriore ſententia,quod legatum , ſeu fidei-
commiſſum relictum proximioribus agnatis
in dubio debet intelligi de proximioribus a-
gnatis ipſius teſtatoris , non autẽ hæredis gra-
uati:quem tenuerunt Iaſ.conſi.215.colum.1.
in princip.& conſi.159.colu.1. volum.4. poſt
Barto.& alios per eum citatos,affirmans hãc
eſſe crebriorem ſententiam.Dec.conſil.545.
num.5.verſi.ſexto,Ruin.conſi. 142. num.15.
volum.3.Pariſ.conſi.36.colum.2.volum.2.la
te D.Rolland.a Valle conſi.70.num.73.& ſe-
quen.volum.3. Quod ſi proximitas attẽditur
reſpectu teſtatoris , conſequens eſſe videtur
eam debere conſiderari tempore teſtamẽti ,
aut ſaltem mortis ipſius teſtatoris , & hoc ſi-
ne difficultate procedere videtur in caſu no-
ſtro, in quo teſtator expreſſe vocauit ipſius a-
gnatum proximiorem,quod intelligi nõ po-
teſt niſi de proximiore tempore teſtamenti
vel mortis ipſius, dum dicit ſubſtituo agnatũ
meum proximiorem maſculum , quæ verba
cum reſtringantur ad proximiorem agnatũ
8 ipſius teſtatoris,quia † de natura pronominis,
meus,ſit reſtringere diſpoſitionem indefini-
tam,l.Stichum qui meus erit,ff.de leg.primo,
l.nuper ff.de lega.3.cum ſimilibus,ideo in ca-
ſu noſtro videtur reſtringere ad proximiorẽ
ſuum,qui tempore teſtamenti, vel eius mor-
tis aderat , quia pronomẽ meum reſtringitur
ad præſens tempus,non autem ad futurũ,qua
ſi velit dicere , ſubſtituo agnatum meum qui
nunc eſt vel tempore mortis meæ erit.l. ſi ita
ff.de auro & argento lega.vbi teſtator dixit,le
go veſtem meam,argentum meum,reſpõdet
Iuriſcõſultus id legatum videri , quod tem-
pore teſtamenti extabat,quoniam præſens tẽ
pus ſemper intelligitur , ſi aliud comprehen-
ſum non ſit, nam hac demonſtratione, meũ
præſens tempus non futurum oſtenditur. Idẽ
ergo dicendum videtur,ſi teſtator dixit proxi
miorem meum, arguendo de rebus ad perſo
nas,quod argumentum validum eſt,l. qui fu-
rere,vbi Alberi. & Bal.ff.de ſtat. homin .vt ſi-
cut hac demonſtratione,meum,præſens tem-
pus denotatur: ſic dum loquitur de agnato ꝓ
ximiore ſuo , debet intelligi de proximiore
tempore teſtamenti , aut ſaltem eius mortis,
non autem de futuro , proinde non ad tẽpus
euenientis conditionis referatur, ita in ſimili
caſu conſulendo reſpondit Bal. in conſ.477.
incip. caſus talis eſt quidam Titius deceſſit li.
3.vbi ait, quod dum teſtator dicit proximio-
res meos,intelligitur de proximioribus tem-
pore mortis,nõ poſtea: quia dictio illa meos
reſtringit indefinitam appellationem pro-
ximiorum,ſcilicet ad tempus mortis,non ta
men allegat d.l.ſi ita , ſed l.ſi cognatis de reb.
dub.Et hæc videntur ſine difficultate in caſu
noſtro procedere,in quo, non ſolum dicit a-
gnatum meum,ſed addidit, mihi in gradu ꝓ-
ximiorem.
Stantibus igitur prædictis,videretur dicen-
dum præfatum Io.Firmum vti ex proximio-
ribus dicti teſtatoris, & maiorem natu cæte-
ris agnatis in eodem gradu exiſtentibus tem-
pore teſtamenti & mortis dicti teſtatoris cen
ſeri vocatum ex dicta ſubſtitutione.Et ſi dica
tur omnes ſupranominatos in eodem gradu
exiſtentes debere admitti ad bona & hæredi-
tatem præfati Ioannis d.§.in fideicommiſſo,
reſpondetur ſolum Io. Firmum videri voca-
tum tãquam nominatum à teſtatore , ſaltem
in genere, cum eſſet vt præſuppoſitum fuit ,
natu maior omnibus in eodem gradu exiſtẽ-
tibus,idque probatur tam ex præſumpta mẽ-
te teſtatoris , qui ſicut in quolibet gradu ſub-
ſtitutionum præcedentium & ſequentiũ vo-
cauit maiores natu ſeu primogenitos,ita etiã
cenſeri debeat vocaſſe maiorem natu dicto-
9 rum proximiorum agnatorum , † cum vna
pars teſtamenti aliam declaret,& ex præcedẽ
tibus ſeu ſequentibus declarentur media,qua
litaſque in præcedentibus poſita cenſeatur in
ſequentibus repetita vulgata.l.qui filiabus. ff.
de lega.primo cum ſimilibus & id etiam pro
batur ex vi illius dictionis,vt ſupra,quæ eſt re
petitiua omnium qualitatum præcedentiũ
Dec.conſi.394.nu.1.
Prædictis tamen non mouentibus conſtan
ter teneo attentis verbis teſtamenti proximi-
tatem prædicti agnati ſubſtituti debere conſi
derari & attendi tempore euenientis condi-
tionis ſubſtitutionis , & ſic in caſu noſtro ſal-
tem mortis dicti Io.Iacobi hæredis ſine libe-
ris defuncti,non autem ſimpliciter teſtamen
ti ſeu mortis Ioannis teſtatoris,ad quod pro-
bandum proponuntur infraſcriptæ commu
nes concluſiones.
10 Prima erit concluſio, † quod diſpoſitio,
ſeu qualitas iuncta aliquibus verbis debet ſe-
cũdum tempus verborum,quo diſpoſitio ſu-
mit effectum,intelligi. At in caſu noſtro ſub
ſtitutio facta de agnato proximiore eſt iun-
cta verbis reſpicientibus tempus futurũ,non
ſolum poſt mortem teſtatoris, & hæredis in-
ſtituti,

ſtituti,ſed etiam poſt mortem omniũ deſcẽ-
dentium ab ipſo hærede. Ergo illa ſubſtitutio
ſeu qualitas proximioritatis agnati ſubſtituti
debet attendi tempore, quo euenit conditio
ſubſtitutionis,petiq́; hæreditas,ſeu bona poſ-
ſunt & ſic mortis præfati Io. Iacobi hæredis,
non aũt mortis teſtatoris. Maior argumenti
ſeu concluſionis prædictæ propoſitio probat
vulgata l.in delictis §. ſi extraneus. ff. de noxa.
actio. l. Titius. ff. de mili. teſta. l. ex facto. §. ſi qs
autem. ff. ad Trebellia. Bal. conſi. 391. numero
primo volu. primo, Bar. cõmuniter receptus
in l. ex facto num. 1. verſi. ſecundo caſu requi-
ritur ff. de vulg. & pupill. vbi latè Ripa nume.
29. & ſeq. & in l. Centurio num. 41. eodem tit.
poſt multa iura p eũ citata, Alexã. conſil. 59.
col. fi. verſ. contrariam ſententiam, & conſil.
101. nu. 14. volu. 7. & pluribus aliis conſilijs,
Capra in ſuis regulis in materia compendio-
ſæ, cap. incip. reſtat nu. 42. Crauet. in terminis
noſtris conſi. 16. num. 2. verſicu. ſecundo con
firmatur. Bertran. conſ. 298. nu. 1. vol. 4. doctiſ
ſimus Ferrandus Viſchius lib. 1. controuerſ. in
præfa. nume. 33. & in terminis noſtris adduco
text. in l. ſi fundus ff. quando dies lega. vel fi-
deicommiſſi cedit: qua lege Iuriſconſultus
quærit ſi fundus inſtructus relictus erit, vtrum
fundus inſtructus debeatur attento tempo-
re, quo facti ſunt codicilli, an tempore mor-
tis teſtatoris, an vero quo peti poteſt, & re-
ſpõdet fundum debere eſſe inſtructum tẽpo
re quo dies legati cedit, & ſic quo peti põt.

Minor autem prædictæ concluſionis ſeu
argumenti propoſitio clara redditur ex di-
cto teſtamento, in quo agnatus proximior
teſtatoris legitur ſubſtitutus ſub conditione,
quando & eo caſu quo deficeret linea deſ
cendentium Ioan. Iacobi hæredis inſtituti,
quæ verba neceſſariò reſpiciunt non ſolum
tempus mortis dicti Ioann. Iacobi hæredis
inſtituti, ſed omnium deſcendentium ab ip
ſo, ſi aliqui naſcentur, & proinde tempus
euentus conditionis, & purificatæ ſubſtitu-
tionis, & ſic defectus lineæ deſcendentium
Ioan. Iacobi hæredis inſtituti, quod proba-
11 tur ex illa dictione (vbi, † quæ, & ſi regula
riter ſit aduerbium loci Bart. in l. 1. nume. 19.
ff. de condition. & demonſtra. attamen ali-
quando in dicto teſtamento accipitur pro qñ
ſeu poſtquam, & ſic temporaliter gl. in l. ſi qs
in legatione. ff. de iud. & in l. poſtliminium in
princ. & §. 1. ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. facit
l. vbi ita donatur ff. de donat. cauſa mort. &
l. vbi autem non apparet ff. de verborum ob
12 ligation. Item ex illis ablatiuis, eo caſu, † quæ
conditionem important, & reſtringunt ſub-
ſtitutionem ad eum caſum tantum, quo de-
ficeret linea deſcendẽtiũ Domini Ioannis Ia
cobi hæredis inſtituti, non autem mortis te-
ſtatoris, Alexand. conſi. 101. nu. 14. vol. 1. Ro-
ma. conſil. 131. Ancha. conſi. 356. col. pen. ver
ſic. 3. hoc probat, & verſ. ſeq. quos refert & ſe
quitur Dec. conſilio 63. numero primo & ſe
quent. & conſilio. 336. num. 2. in fin. quem ci-
tat Pariſ. conſi. 73. numero 31. & conſi. 92. nu.
10. 11. & 26. lib. 2. idem Dec. conſi. 313. col. fi.
verſic. non obſtant contraria, & 290. nume. 3.
ver. accedit etiam. facit glo. in l. gallus in prin
cip. in verbo tũc vbi Ang. co. 7. exponit aduer
bium tunc ideſt eo caſu ff. de libe. & poſthu. q
bus appoſitè deſeruit doct. Bar. per illũ text. in
l. tutoribus. ff. de teſtam. tutel. & tex. in l. 4. §. fi.
ff. de cond. & demõſtra. Dominus Rol. a Val
le conſi. 56. nu. 20. lib. 3. vbi multum conſide-
rat, quando verba ſunt geminata, prout ſunt
in dicta ſubſtitutione, in qua ſunt illa verba
(vbi & eo caſu) Hugo. diliu. conſil. 20. nu. 16.
iuncto nu. 55. verſi. ſiue quia ſubſtitutio Bero.
conſi. 67. nume. 13. vol. 2. bonus tex. in l. in ſub
ſtitutione verſi. non ſimili modo cum ſimili
bus citatis in glo. fin. ff. de vulg. & pupilla. Er-
go proximitas dicti agnati ſubſtituti poſt
mortem hæredis & defectum lineæ deſcen-
dentium ab eo, proinde tempore euentus cõ
ditionis, non autem mortis teſtatoris conſi-
derari & attendi debet.

Secundo comprobatur hæc opiniò, quia
13 † quando aliquid legatum vel relictum in
diem vel ſub conditione eſt alicui, reſpectu
alicuius qualitatis, debet qualitas adeſſe non
ſolum tempore mortis, ſed etiam tempore
diei vel euenientis conditionis. hoc probat
textus in l. cum qui poſt ff. de condition. &
demonſtration. vbi relicto fideicommiſſo
alicui ſub conditione, puta ſi nauis ex Aſia ve
nerit, licet fideicommiſſarius interim fuerit
deportatus (dummodo tamen fuerit reſti-
tutus tempore euenientis conditionis) ad-
mittitur ad fideicommiſſum, & ibi gloſſa
ſuper verbo conditio dicit, quod in con-
ditionali diſpoſitione inſpicitur, an tem-
pore conditionis exiſtentis capax ſit vel nõ
legatarius, ſimilis eſt textus in l. ſed & ſi
conditioni §. ſolemus. ff. de hæred. inſtit. fa-
cit text. iuncta gloſ. in d. l. ſi cognatis. ff. de
reb. dub.

Tertiò adduco tex. in l. interuenit ff. de le-
ga. præſtandis, vbi ad hoc vt legatum condi
tionale debeatur liberis petita bonorum poſ
ſeſſione contra tabulas, requiritur quod quis
ſit de liberis tempore quo dies legati cedit
ex quo text. ita determinat Socin. in d. l.
ſi cognatis colum. antepe. ex quibus infertur
ſic ĩ caſu noſtro ſubſtitutio agnato facta ſub
conditione ſi deficeret linea deſcendentium
hæredis inſtituti ſecundum illud tempus attẽ
di debet.

Quartò ſeſe offert tex. in l. cum pater §. hæ-
reditatem ff. de leg. 2. ibi (viriles autem inter
eos fieri, qui pro tempore vixerint) nam fi-
lij de quibus ibi in tex. fuerant vocati ad fidei
commiſſum ſub conditione, vel alium futu-
rum euentum, vnde eſt ibi caſus, quod in eo
cui iure fideicõmiſſi quid relictum eſt, ſi cer-
ta qualitas in eo affuerit, requiritur illam qua
litatem adeſſe tempore cedentis fideicõmiſ-
ſi, ita illum tex. allegat & intelligit Io. And. in
additio. Specul. in rub. de teſtamen. in verſic.
item Lambertus, quem refert & ſequitur Iaſ.
dicto conſi. 159. nume. 3. volum. 4. Alex. con-

ſil. 26.

ſil.26.col:2.vol:3.Ruin.conſi.164.nu.6.libr.3.
14 Quintò hanc partem † quod in diſpoſitio
ne conditionali vel collata in aliquem futu-
rum euentum incertum attendatur proximi
tas inſpecto tempore euenientis conditio-
nis,vt ſupra ſcripſimus, tenet Alexan. conſil.
22.num.3.& 4.& d.conſi.26.colu.fin. verſicu.
reſpondendo ad tex. in d.l.ſi cognatis libr. 3.
quem ſimpliciter refert & ſequitur Dec. con
ſil.217.col.fin.in fin.& conſi.299.colu. penul.
verſic.ſexta concluſio conſi.443.nume.15.&
cum hac opinione tranſit etiam Pariſ.conſil.
36.num.9.& 10.& conſi.40.nu.17.libr.2.con-
cludens, quod quando teſtator vocauit pro-
ximiores,ille tantum debet admitti.qui tem-
pore purificatæ diſpoſitionis reperitur pro-
ximior,& conſil.66.num.56.libr.3.poſt Bart.
Ioan.And.Paul.de Caſtro Alexand.Socin.&
Deci.in locis ibi relatis dicit,quod in fideicō
miſſo facto verbis denotantibus tractum in
futurum,attendi debet tempus euenientis cō
ditionis.Crauet. d. conſil. 16. Cuma. in dicta
l.ſi cognatis circa medium & ibi late Socin.
in quarto notab.& num.30.verſi.ex quibus in
fertur limitatio ad ſuperiora ff.de reb.dub.al-
legans dictam legem interuenit.ff.de leg. præ
ſtan.Paul. de Caſtro conſil. 78 .incip. viſo di-
cto puncto verſicu. ſuper quarto dubio di-
cens, quod in legato conditionali attendi-
tur tempus ,quo dies legati cedit, prout Ca-
ſtren.refert Ruin.conſi.117.nu.20. conſi.119.
nu.17.conſi.159.nu.8.conſi.36.num.10.circa
medium & conſil.96.nu.17.ac conſil.123.nu.
16.lib.2.& conſi.164.nu.6.verſ.alias ſi ſub ver
bis lib. 3.Iaſ.conſ.159.nu.3.lib.4. allegans di-
ctam l.cum pater §.hæreditatem de lega.2.&
Ioan.Andre.in additio.Specula.in rubr. de te
ſtamen.dicto verſi.item Lambertus Alcia.In
l.ꝓnũtiatio nu. 24.& 25.ff.de verb. ſign. Rub.
conſi.28.col.3.verſi. item ex quo Ioan. Crot.
in repet.§.Diui.l.filiusfamilias colu.50. verſi.
ſeptimo quæritur in fin. & ibi etiam Ferdi-
nandus Loarez nu.529.concludentes,quod ī
fideicommiſſo conditionali requiritur,quali
tatem cuius contemplatione factum eſt fidei
commiſſum ,adeſſe in fideicommiſſario tē-
pore ,quo purificatur conditio d. l. cum qui
poſt.ff.de cond.& demonſtra.Alba.conſi. 51.
nu.19.vbi nominatim dicit huiuſmodi ſubſti
tutionem debere intelligi de agnatis proxi-
mioribus, qui reperientur in rerum natura tē
pore quo caſus euenerit,Cephal.conſi.262.n.
12.& plur. ſeq.lib.2.vbi nu. 16. affirmat,quod
vbicũque diſpoſitio eſt coditionalis collata
in aliquem futurum euentũ, attenditur ſolus
conditionis euentus. l. meuius & l. multũ in-
tereſt ff.de conditio.& demonſt.facit text. in
l.in tempus.ff.de hæred. inſtit. cum ſimilibus
citatis per Afflict.Deciſ.355.num.7. latè Do-
minus Roland.a Valle.conſi.70.nu.11.vol.3.
Berous conſi.67.nu.20.volu.2.his deſeruiunt
quæ ſcribit Alberi.de ſtatutis quæſt.136.colu.
4.ver.præterea expreſſe facit, quo loci addu-
cit tex.in l.1.& l.ſi ex duobus.ff.vñ legit.l.poſt
conſanguineos §.proximũ & §.fi.ff.de ſuis &
legitimis ex quibus omnibus clarè patet iſtã
eſſe veram & receptiſſimam concluſionem.
Sexto cō ꝓbat̃ ſupraſcripta opinio ex alia ve-
15 ra & recepta cōcluſione,videlicet † ꝙ ſubſti
tutio facta per nomina appellatiua collecti-
ua , vt puta de ꝓximioribus agnatis,& ſimili-
bus,ſemper debet intelligi de agnatis, ſeu co-
gnatis proximioribus extantibus tamen tem
pore,quo ſubſtitutio illa ſiue ſit pura, ſiue cō-
ditionalis ſumit effectum,eueniatq; caſus ſub-
ſtitutionis,non autē de agnatis,ſeu cognatis ī
rerum natura non exiſtentibus tempore euē-
tus conditionis,ſiue quia licet tempore teſta-
menti nati eſſent , tempore autem euentus
conditionis mortui reperiantur ; ſiue quia
tempore ſucceſſionis delatæ nondum nati eſ
ſent,& hoc argumento paritatis dictorum ca
ſuum ſcilicet , vel quia tempore euentus cō-
ditionis prædeceſſerit agnatus, vel nondum
natus eſſet, vtirut Alexand. conſil. 14. nume.
9.& nume.12.verſicu. quod ſi tempore.volu.
4.facit text.in l.fin.in fin.C.de inſtit. & ſubſtit.
quem citat Iaſ.conſi.148.col.3.verſic.3.facit.
et ſenſit Bald.d.conſi.477.volu.3. ex aduerſo
allegato de quo infra plenius dicemus.Ad id
videtur vrgere ratio textus in l.prima §. pro-
ximus,& §.ſequen.ff.vnde cognati in.l. ſecun
da.§.interdum.& §.fin.& l. Titius. ff. de ſuis &
leg.bonus textus. in §. proximus in fin. inſtit.
de legit. agnat. ſucceſſ.faciunt cumulata per
Tiraquell. de retract. lignag. §. primo gloſſa,
9.numero 8.& pluribus ſequentib. quod non
alia ratione ſaucitum fuiſſe cenſet , niſi quia
tempore effectus diſpoſitionis tales non re-
periebantur in rerum natura , quo fit vt am-
plius dici non poſſint agnati, gloſſ. in dicta l.
ſi cognatis verſic. vel pone ſecundo : Cum
igitur Comes Ioan. Firmus tempore purifi-
catæ conditionis reperiatur mortuus , perin-
de eſt ac ſi eo tempore nondum fuiſſet natus
cum æquiparatorum eadem ſit diſpoſitio
vulgata.l.quod ſeruo.C. de furt. gloſſ. penul.
in capitu.poſtquam,de elect. in ſexto.Et ſi di-
catur prædicta iura loqui de ſucceſſione ab
inteſtato,Reſpondeo idem eſſe in ſucceſſio-
ne directa , ſiue fideicommiſſaria ex teſta-
mento. l. cum pater ,§. hæreditatem filius.
ff.de lega.ſecundo dicta l.interuenit.ff.de leg.
præſtau.Socin. late conſilio 249.numero 21.
& in dicta l. ſi cognati in quarto notabili
ff.de rebus dubiis.Dec.conſilio 299. numero
2. & 8. quem refert & ſequitur Iac. Mandel.
Alba.conſi.106.nu.1.& plurib.ſequen.& con
ſil.60.col.3.verſ.quinto videtur, vbi in ſimili-
bus terminis reſpondendo poſt Alex.& Dec.
per eum citatos expreſſe dicit qualitatem pri
mogenituræ in fideicommiſſo non eſſe con
ſiderandam quolibet tempore , ſed dunta-
xat tempore fideicommiſſi , & ſic mortis
hæredis grauati, & nume.13. cōſtanter firmat
quod primogeninita, quæ fuit ante effectum
diſpoſitionis,non eſt habenda in cōſideratio
ne,ſed tantum primogenitura,quæ extat tem
pore quo actus deducit ad effectũ,idē appoſi
tè Rom.cōſ.438.col.penult.verſi. his autē nō
refragãtibus,vbi poſt Anch.cōſ. 27. tradit ꝙ
facta ſubſtitutiōe ꝗ maiori filiorũ Comcliæ,ꝗ
rebatur

rebatur an illa verba, quæ vocabant maiorẽ
filiorum, intelligenda eſſent vt ſolum voca-
retur is qui eſſet maior tempore conditi te-
ſtamenti, an verò qui maior eſſet tempore
quo cedit dies ſubſtitutionis, & reſpondet ibi
Roma. intelligi de eo qui maior eſt inter fi-
lios tempore euenientis caſus ſubſtitutionis,
eo quod inquit, non proximus maior tem-
pore teſtamenti vel mortis vocatus, ſed quili
bet maior vocatus intelligatur.

Septimo hanc opinionem videlicet debe-
re attendi propinquitatem tempore euentus
conditionis & purificatæ ſubſtitutionis, etiã
16 tuetur illa pariter communis opinio, † quod
proximitas agnati vocati ad fideicommiſ-
ſum conſideratur reſpectu hæredis granati,
& non reſpectu teſtatoris, hanc teſtatur
eſſe crebriorem Dominus Rolan. à valle cõ-
ſilio vltimo numero 18. in princip. poſt Paul.
de Caſtro Socin. Crot. Curt. Iun. Rube. Ber-
tran. Seuer. Socin. Iun. Gozad. & Pariſ. conſi-
lijs per eum adductis, referens ita fuiſſe iu-
dicatum, quibus addo Alexand. conſilio
13. verſicu. ſed præmiſſis non obſtantibus &
per totam colum. 2. volum. quarto dicto cõ-
ſilio 26. circa finem volum. tertio. Tiraquell.
loco ſupra citato, & numero 97. Cephal. con
ſilio 46. nume. 21. & pluribus ſequen. volum.
1. Portius conſil. 52. nume. 28. conſil. 121. nu.
11. & 12. verſi. alia eſt concluſio conſ. 22. nu. 6.
& conſi. 137. nu. 9. & ſequen. & conſil. 123. nu.
2. Hugo Diſſu. conſi. 39. nu. 6. And. & Alſe. cõ-
ſil. 35. nu. 3. & 4. inter conſilia vltimarum vo-
luntatum. Crot. conſi. 9. nu. 13. vbi concludit
illum agnatum debere admitti ad fideicõmiſ
ſum, qui grauato eſſet ſucceſſurus ab inteſta-
to, proinde qui eſſet in rerum natura tempo-
re euentus conditionis, quod etiam ſequitur
Tiraquel. loco ſupra citato nu. 82. & clericus
num. 85. & ſeq. ac n. 102. poſt innumeros per
eum relatos D. Iulius Clarus de teſtament.
quæſt. 76. reg. 3. verſic. ſed hic occurrit pulcra
quæſtio. ex quibus patet iſtam eſſe veram &
receptiſſimam ſententiam, videlicet tempus
exequutionis & effectus eſſe ſpectandum &
attendendum in diſpoſitionibus præſertim
conditionalibus.

Octauo prædicta ſine difficultate pcedunt
in caſu noſtro, attentis illis verbis (ſi aderit)
ſæpius in præcedentibus ſubſtitutionibus po-
ſitis, quibus verbis expreſſe apparet teſtatorẽ
cum primogenitos deſcendentes ab hærede
instituto ſubſtituit, ſemper intellexiſſe de pri-
mogenitis exiſtentibus in rerum natura tem-
pore quo eueniet caſus ſubſtitutionis. Et ſi di
catur prædicta verba (ſi aderit) non eſſe po-
ſita in ſubſtitutione facta de agnato proxi-
miori, proinde non debere intelligi repetita,
iuxta latè ſcripta à Pariſ. conſi. 38. nu. 21. & ſe-
17 quen. vol. 2. Ad hoc reſpondeo, † imo cenſe-
ri debere poſita & repetita in prædicto gradu
ſubſtitutionis proximioris agnati, quia vna
pars teſtamẽti per aliã declaratur, præſertim
quando ratio diuerſitatis reddi non poteſt. l.
qui filiabus in princ. l. ſi ſeruus plurium. ff. de
leg. primo Alexand. conſi. 204. nu. 13. volu. 6.
Socin. d. conſi. 249. nu. 14. Dec. conſi. 431. nu.
17. & in terminis noſtris Roma. d. conſi. 438.
col. fi. verſi. & hoc ex eo quod &c. Soc. Iun. in
conſi. 126. nu. 31. vol. 1. conſi. 180. nu. 21. volu.
2. Portius conſi. 14. nu. 18. & conſ. 51. nume. 3.
Natta etiam in terminis noſtris cons. 485. nu.
12. Alba. conſi. 24. nu. 7. & conſ. 51. num. 15. &
16. Pariſ. conſi. 91. nu. 25. vol. 2. & conſ. 92. nu.
32. eod. lib. 2. Berous conſi. 107. nu. 18. & ſequ.
vol. 2. D. Iul. Clar. de teſtam. quæſtio. 76. reg.
3. Et licet præmiſſa poſſint morderi ex addu
ctis ab eodem Pariſio d. conſi. 38. attamẽ tu-
ta redduntur propter dictionẽ (vt ſupra) in di
cto gradu ſubſtitutionis agnati proximioris
18 poſita † quæ eſt repetitiua omnium qualita-
tũ ſcriptarum in præcedentibus ſubſtitutioni
bus ad quas congrua poteſt fieri relatio l. itẽ
quæritur. §. item Iulianus, verſi. ſed & quia cũ
ſimilibus notat. in gl. ff. locati. Dec. conſ. 182.
nu. 3. conſi. 287. nu. 10. Pariſ. cõſ. 19. nu. 68. vol.
2. Rui. conſi. 183. nu. 1. vol. 2. & per conſequẽs
illius qualitatis (ſi aderit) tempore purificati
19 fideicommiſſi, quod comprobatur, † quia p̃-
dicta ſequẽs ſubſtitutio ſumit intellectum &
interpretationem a præcedentibus ſubſtitu-
tionibus & diſpoſitionibus, argumento no-
tat. in l. 1. C. de impu. & alijs ſubſtitu. & in l. co
hæredi §. qui diſcretas ff. de vulg. & pupil. Ro-
ma. d. conſ. 438. Pariſ. conſi. 18. nu. 75. & conſ.
37. nu. 62. vol. 2. Soc. conſ. 62. nu. 9. circa finem
& nu. 101 Alex. conſi. 24. nu. 24. in fi. vol. 3. quẽ
referunt & ſequuntur Moder. Pariſ. conſi. 40.
nu. 16. Dec. Pedemont a. 167. nu. 8. quibus ad-
do Cephal. conſi. 63. nu. 2. præſertim cum ſit
coniuncta præcedẽtibus per dictionem (&)
cuius natura eſt cõiunctiua & additatiua præ-
miſſis. l. ea tamen additio ff. de leg. 3. faciunt
notata per Bar. in l. ſeie. §. Gaio. ff. de fundo
inſtr. ideo pariformiter determinare debet
argumento nota. in l. iam hoc iure ff. de vulg.
& pupill. l. quamuis C. de impu. & alijs ſubſti.
l. in teſtamento C. de milit. teſtamen. Roma.
conſil. 131. Moder. Pariſ. conſi. 51. num. 15. Et
hæc qualitas ex identitate imo maioritate ra
tionis debet intelligi in dicto gradu ſubſtitu-
tionis repetita, quoniam ſi teſtator voluit pri
mogenitos ab hærede inſtituto deſcenden-
tes prius ſubſtitutos, & per conſequens magis
dilectos l. publius §. Titia ff. de condition. &
demonſtration. d. l. cum ita §. in fideicom-
miſſo ff. de lega. 2. Roma. conſil. 134. colum.
fin. Socin. d. conſil. 126. num. 24. & conſil. 52.
nu. 6. circa fi. Pariſ. poſt plures per eũ relatos
conſi. 18. num. 73. vol. 2. ita demum admitti, ſi
adeſſent tempore euentus conditionis ſubſti
tutionis, multo magis cenſendũ eſt prædictũ
teſtatorem voluiſſe proximiorem agnatum
ſubſtitutum poſt ipſos deſcendẽtes, & ſic mi-
nus dilectum etiam ita demum admitti, ſi in
rerum natura tempore euentus conditionis
ſubſtitutionis adeſſet, argumento nota. in l.
auia in prin. iuncta gl. in verbo repetita. ff. de
cond.

cond.& demonſtra.vbi gl.dicit per illum tex.
quod quando alia ratio aſſignari non poteſt,
quare duo non iungantur, tunc copulatiua
coniunctio (& vel cum) inducit repetitionē
conditionis, at in caſu noſtro non video ra-
tionem diuerſitatis,cur non ita debeat adeſſe
in rerum natura agnatus ſubſtitutus tempo-
re quo deficiet linea deſcendentium hære-
dis inſtituti, ſicut alij præcedentes ſubſtituti:
ergo conditio exiſtentiæ in prioribus appoſi-
ta cenſeri debet in hoc agnato ſubſtituto re-
petita,ita in ſimilibus terminis tenet doctiſſi-
mus Natta conſilio 485.numero ſeptimo,&
ſequen.vſque in fin.poſt Barto.Bald. Alexan.
& plura iura per eum allegata,& reſpōdet ad
contraria, & prædicta opinio quod teſtator
intellexerit de agnato qui eſſet in rerum natu
ra tempore euentus conditionis & purifica-
ti fideicommiſſi, etiam probatur ex clauſula
ſubſequenti , videlicet (& vbi nulli reperi-
rentur agnati) quod verbum reperirentur,
arguit agnatos qui vocantur ad ſucceſſionē
debere extare tempore delatæ ſucceſſionis,
faciunt quæ de verbo,reperio,ſcribuntur per
Card.in Cle. prima de offi. de leg. poſt gl. ibi.
Nonò,comprobatur hæc opinio infraſcri-
20 pta & quidem vrgenti ratione, † nam cum
Ioannes teſtator in dicto teſtamento fecerit
plures gradus ſubſtitutionum , vocaueritque
eius agnatum maſculum proximiorem poſt
defectum lineæ deſcendētiū maſculorū Ioā.
Iacobi hæredis inſtituti in infinitum , cogi-
mur fateri, quod ſicut cenſentur vocati or-
dine ſucceſſiuo omnes deſcendentes maſ-
culi dicti hæredis,etiam concepti & nati poſt
mortem prædicti teſtatoris vt late per Pari-
ſium conſilio 92. nu.ſexageſimoprimo & ſe-
quen. volumine ſecundo. Sic etiam cenſeri
debet vocatus agnatus, qui tempore defe-
ctus lineæ deſcendentis dicti hæredis , & ſic
euentus conditionis fideicommiſſi reperire-
tur proximior hæredi grauato , dato quod
tempore mortis teſtatoris non eſſet natus
aut conceptus , alioquin ſequeretur quod
ſi eueniſſet caſus ſubſtitutionis in perſona
(vt puta) abnepotis vel alicuius ex liberis
vlterioris gradus prædicti hæredis inſtituti ,
& ſic poſt centum annos a morte teſtatoris,
quo caſu non præſumerentur viuere agnati
maſculi, qui erant in rerum natura tempore
teſtamenti ſeu mortis teſtatoris. l. fin. C. de
ſacroſan. eccleſ. quod eo caſu agnatus maſ-
culus proximior dicto abnepoti , qui non
fuit agnatus teſtatori , cum fuerit conceptus
& natus poſt eius mortem dicta l. ſecunda §.
ſi quis. & l. Titius de ſuis & legit. cum ſimili-
bus , non ſuccederet in dictis bonis virtute
prædictæ ſubſtitutionis : quod dicere eſſet
omnino contra mentem teſtatoris, qui ex-
preſſe vocauit agnatum maſculum in defe-
ctum lineæ deſcendentium dicti hæredis ,
& ſic cogitauit de illo agnato maſculo pro-
ximiore tempore purificatæ conditionis ,
etiam quod non eſſet proximior tempore
mortis teſtatoris , ita nominatim tenet So-
cin. conſilio 113. numero quarto circa fin.
volumine primo,dicto conſilio.249. nume-
ro vigeſimoprimo verſiculo decimoquarto
confirmatur poſt gloſſā Iacob.de Beluiſ.An-
cha. Paul. de Caſtro & iura per eum citata.
Deci.deciſiue loquendo conſilio 299.nume-
ro octauo quem refert & ſequitur Socin.Iun.
d.conſi.126.nu.13.poſt Io.And.Paul.de Caſt.
Alex & Socin.per eum citatos, Portius conſ.
112.nu.5. & quod huiuſmodi fuerit mens te-
ſtatoris comprobatur ex eo,quod deſcenden
tes dicti hæredis inſtituti necnon ipſorum a-
gnatorum reſpectiue, ſubſtituit in infinitum
ſeruato ordine primogenituræ, ex qua ſubſti
tutione manifeſte apparet mentem teſtato-
toris fuiſſe non tam perſonam ipſius teſtato-
ris (cum ſciret ſe mortalem) quam etiam
omnem poſteritatem dictorum agnatorum
reſpicere & conſiderare , ita in ſimilibus ter-
minis ſcribit acuti ingenii Ferrādus Vaſchus
de fideicom.ſubſtit.lib.3.§.26.nu.11.verſi.cō-
trariam partem,poſt Socin. dicto conſi.249.
Tiraquell.& alia iura per eum relata , quibus
deſeruiunt quæ ſcribit idem Tiraquell.de re-
tract.lignag.§ primo glo.9. nu.82. & 88. Do-
minus Roland.a Valle dicto conſi.70.nu.20.
19.& duobus ſeq.& num.34.poſt gl.Soc.Cor.
Dec.Pariſ.& Ruin.per eum citatos.
Decimò,coadiuuatur hæc ſententia ex eo
quod cum ſciret Ioannes teſtator tempore
dicti teſtamenti ſe habere omnes ſuprano-
minatos agnatos in eodem gradu excepto ꝑ
dicto Comite Georgio filio ꝑdicti quondam
Com.Io.Firmi,qui erat vlterioris gradus,ip-
ſumque Comitem Io.Firmum eſſe omnium
dictorum natu maiorem , facile ei erat præ-
fatos agnatos, præſertim Comitē Io. Firmū
maiorem natu nominatim ſubſtituere , atta-
men nec ipſum Comitē Io.Firmum,nec ali-
quem prædictorū agnatorū nomine proprio
ſubſtituit ,ſed tātū agnatū ꝓximiorē in gene-
re,& ſub nomine appellatiuo vocauit, qđ nō
alia ratione factum exiſtimare debemus,niſi,
quia teſtator maiorem affectionē & dilectio
nē ad agnationē habuit, quàm ad ꝑſonas pro
prias dictorū agnatorū:Ideo cogitauit de a-
gnato ꝓximiore tēpore quo ſubſtitutio ſuū
ſortiretur effectū iuribus ſupra in prima ſecū
da,& nona cōcluſione adductis, quibus addū
tur notata in l.ſi quando.ff.de lega.1. & in ter-
21 minis noſtris Ancha.d.conſi.27. col.3.vbi fa-
cta ſubſtitutiōe de duobus antiquioribus de
domo & progenie teſtatoris, dubitabat quō
intelligi illa verba deberent,an ſ.reſtringere-
tur ſubſtitutio ad duos antiquiores præſentes
& qui eſſent tempore teſtamenti,an vero de-
uolueretur ad alios antiquiores ſequentes, &
reſpondet Ancha. intelligi debere gradatim
de alijs antiquioribus ſequētibus in infinitū,
& ſic de eis qui eſſent in rerū natura tempo-
re euenientis conditionis,eo quod inquit An-
22 cha.† qn̄ poteſt ꝓbabiliter dubitari vtrū teſta-
toris affectio ſit directa ad ꝑſonas, an verò ad
agnationem

agnationem, ſuam recurrendum eſt ad veriſimilia, ſcilicet, an exprimatur nomen officij perſonæ, vel alterius qualitatis, iuxta notat. in capitulo quoniam Abbas de officio delegat. vt quando ſolum nomen officij, vel qualitatis exprimitur, tunc ipſius habetur conſideratio, non perſonæ, & Anchar. refert & ſequitur Roma. d. conſilio 438. colum. penultima, verſiculo cæterum quod non proximus maior tempore teſtatoris &c. Ruin. conſilio vigeſimoquarto, numero ſexto volumine ſecundo, Alba. conſilio quinquageſimoprimo, numero vndecimo, & tribus ſequentibus poſt Abba. Barba. & Dec. per eum citatos. D. Rolland. à Valle dicto conſilio ſeptuageſimo, numero vigeſimoſecundo, vigeſimo octauo, & diſertè numero trigeſimoprimo volumine tertio, appoſitè & diſertè Barba. conſilio decimoſeptimo, præclare, columna quinta verſiculo tertio præmitto illud, volumine ſecundo. Sed hic nomen agnationis fuit expreſſum, non autem expreſſa nomina perſonarum, ergo ad agnationem tantum cenſetur directa affectio teſtatoris, non autem ad perſonas: Et hæc opinio firmior redditur ex eo, quod cum præfatus Ioannes, teſtator ſciret vel ſcire deberet, quæ paria ſunt. l. quod te. ff. ſi certum petatur, prænominatos ſuos agnatos eſſe legitimos & naturales, & ex legitimo matrimonio natos. l. octaui. ff. vnde cognati attamen adhuc in dicta ſubſtitutione agnati proximioris addidit illam qualitatem, legitimum & naturalem, quo ſit vt in genere de agnatis exiſtentibus tempore purificatæ conditionis modo eſſent legitimi & naturales intellexerit, alioquin dicta verba fuiſſent ſuperfluo appoſita contra. l. ſi quando. ff. de legat. primo, & ideo licet Comes Io. Firmus tempore teſtamenti vel mortis eſſet proximior, vel ſaltem in pari gradu, & natu maior, attamen cum non reperiatur tempore exiſtentis conditionis, & purificatæ ſubſtitutionis in rerum natura, debet alius, & ſic Marchio Franciſcus, qui nunc proximior & natu maior agnatus eſt, admitti, cum tempore purificatæ conditionis in eo concurrant qualitates in ſubſtitutione requiſitæ, videlicet, quod ſit ex proximioribus agnatis teſtatoris & maior natu, vt in ſimilibus terminis ſcribit Pariſ. dicto conſilio nonageſimotertio numero trigeſimoſexto volumine ſecundo.

Vndecimo prædictis deſeruiunt quæ ſcribit Ferdinandus Loarez in repetitione §. diui l. filiusfamilias, ff. de legat. primo, numero 258. poſt Crotum ibidem columna quinquageſima verſicu. ſeptimo, quæritur, vbi quærit
23 † an facta alienatione extra familiam contra prohibitionem teſtatoris admittantur hi, qui erant de familia tempore mortis teſtatoris, an vero tempore alienationis factæ, & ſic tempore cedentis fideicommiſſi: & concludunt diſtinguendo, quod autem tempore quo venit dies fideicommiſſi, adſunt aliqui, qui erant de familia teſtatoris tempore eius mortis, aut adſunt aliqui nati & concepti poſt eius mortem, vt primo caſu admittantur illi, qui aderant tempore vitæ & mortis ipſius teſtatoris, quia ij alijs præferuntur tãquam magis dilecti a teſtatore. d. l. cum ita. §. in fideicommiſſo. ff de legat. ſecundo, ſed ſi tempore quo ceſſit dies fideicommiſſi non ſupereſt aliquis, qui fuerit de familia teſtatoris eo viuente, tunc admittetur is, qui natus & conceptus fuit poſt. Sic in caſu noſtro cum tempore purificati fideicommiſſi non ſuperſit Comes Ioan. Firmus, qui viuente teſtatore inter proximiores maior natu erat, ideo admitti alius debet, & ſic Marchio Franciſcus, qui & tempore mortis, & purificati fideicõmiſſi proximior eſt, & nunc etiam natu maior, & ita ſi teſtator fuiſſet interrogatus veriſimiliter fuiſſet reſponſurus, iuxta glo. & ibi Doct. in l. tale pactum ff. de pactis cum ſimilibus.

Duodecimo. & vltimo dicitur Comitem Georgium quondam Ioan. Firmi nullo iure debere admitti ad prædictam ſucceſsionem, veluti non habens qualitates requiſitas in dicta ſubſtitutione, cum tempore euenientis conditionis, & ſic ſucceſsionis non ſit ex proximioribus agnatis præfati quondam Ioannis teſtatoris, nec maior ætate alijs ſupranominatis agnatis: quinimo præfati omnes ſupranominati agnati gradu & ætate illum
24 præcedant, quo ſit, vt † cum ei non conueniant verba ſubſtitutionis pariter non conueniat diſpoſitio vulgata. l. 4. §. toties ff. de damn. infect. l. quod conſtitutum. ff. de teſtament. milit. cum ſimilibus cumulatis per Hippol. ſingul. 339. Alexand. in terminis noſtris conſilio quarto, numero decimotertio volumine quarto, Pariſ. conſilio trigeſimonono numero volumine ſecundo Dec. cõſilio 443. numero vigeſimotertio. quem refert & ſequitur Mandellus conſilio ſexto, numero decimoſecundo & decimotertio Iacob. Henric. Mannus conſilio primo, numero 582. Et hæc comprobantur, quoniam ſi quando plura requiruntur ad hoc vt alij alijs præferantur, debent omnia interuenire, nec vnum ſuffieit. l. quæ Balneum. ff. qui pot. in pignor. habe. l. quoties. C. de rei vendicatio. multo minus alijs præferri debet, ſi nullum ex requiſitis in eo, qui præferri vult, interuenit.

Concluditur itaque ad huiuſmodi ſubſtitutionem proinde ſucceſsionem admittẽdum eſſe Marchionem Franciſcum veluti habentem tempore purificatæ ſubſtitutionis qualitates requiſitas in dicto teſtamento excluſo pœnitus præſato Comite Georgio vti nõ habente dictas qualitates.

Supereſt in contrarium adductis reſpondere. Et primo ad text. in l. ſi cognatis. ff. de reb.
25 dub. Cui reſpondetur, † illum loqui in legato vel fideicõmiſſo puro, quo caſu verum eſt,

quod inſpicit tps mortis teſtatoris, cū legata
& fideicōmiſſa pura debeant a morte teſtato
ris, l. a Titio, in fine ff. de furt. Inſti. de leg. §. 1. l.
ſi poſt diem, verſiculo item ſi pure legatum.
l. ſi vſumfructum, in principio l. cum dies in
principio ff. quan. dies lega. ſeu fideicom. ce-
dit & C. de cadue. tollend. §. cum igitur in fi-
ne, & §. in nouiſſimo. Secus autem eſt in le-
gato ſiue diſpoſitione conditionali, vel col-
lata in aliquem futurum euentum incertum,
quia tunc attenditur tempus euenientis con-
ditionis, ita reſpondet Socin. in d. l. ſi cogna-
tis in quarto notab. verſiculo ex quibus in-
fertur, & numero trigeſimo, verſiculo ex
quibus infertur limitatio, & dicto conſilio
249. numero vigeſimoſecundo, & ante eum
Raphael Cuma. in dicta l. ſi cognatis, co-
lumna prima, circa medium, Alexand. di-
cto conſilio vigeſimoſexto, columna fina.
libro tertio, dicens quod lex ſi cognatis lo-
quitur in diſpoſitione pura & ſimplici, quo
caſu non veniunt illi qui non ſunt cognati
tempore teſtamenti, vel tempore mortis:
ſed nos loquimur in diſpoſitione ſubſtitu-
tionis collata ſub conditione, & in tem-
pus incertum, ergo non obſtat dicta l. ſi co-
gnatis, ita reſpondent, & cum text. intelli-
gunt Iaſ. Ruin. Ioan. Crot. Loatez, & alij
ſupra relati, idem Ruin. conſilio 123. nu-
mero decimoſexto, libro ſecundo Bald. con-
ſilio 491. libr. primo dum ait ſufficere quam-
libet qualitatem adeſſe tempore quo dies di-
ſpoſitionis cedit, quod verum eſt, nam in re-
licto puro vt proxime diximus, dies cedit à
morte teſtatoris, in relicto autem condi-
tionali cedit dies euueniente conditione, vul-
gata: l. cedere diem. ff. de verborum ſigni-
ficatione cum ſimilibus, Ioan. Faber in §. in
extraneis, numero quarto, inſtitut. de hæred.
qual. & diffe. vbi inquit quod in relictis puris
attenditur tempus mortis, in conditionali-
bus verò tempus exiſtentis conditionis, hoc
etiam ſentit Alba. dicto conſilio centeſimo-
ſexto numero tertio, & duobus ſequentibus,
poſt plures per eum citatos, idem pariter re-
ſpondetur ad text. in l. cum ita §. fin. de legat.
ſecundo, & in l. fin. C. de verborum ſignifica-
tione. nam illi tex. loquuntur in fideicommiſ
ſo purè & ſimpliciter relicto familiæ, quo ca-
ſu admittuntur primo nominati a teſtatore,
deinde proximiores de familia, qui erūt tem-
pore mortis teſtatoris, & ſic illos text. in-
telligunt Socin. Alexand. & alij in locis ſu-
pra citatis, necnon Alciat. in dicta l. pronun-
ciatio, numero vigeſimoquarto Rolland. a
Valle dicto conſilio vltimo, numero deci-
motertio, vigeſimoſecundo & ſequent. Ideo
retorquentur prædicta iura, cum ex illis clare
probetur attendendum eſſe tempus quo di-
ſpoſitio ſumit effectum, ſeu cedit dies lega-
ti, aut fideicommiſſi puri, ergo idem in
conditionali diſpoſitione cenſendum eſt, vt
intelligantur de tempore quo vt dixi con-
ditio purificatur, venit, ac ceſſit dies, quo
peti poteſt relictum, quæ reſponſio ad om-
nia alia iura in contrarium adducta conue-
nit. Poteſt etiam reſponderi vt per Socin. Iun.
dicto conſil. 126. num. 43. & quatuor ſequen-
tibus vol. primo.

Non etiam in contrarium vrgent. l. Titius,
& l. item prætor. ff. de ſuis & legit. l. 1. §. ſi quis
proximior. ff. vnde cognati, imo retorquen-
tur cum ex illis iuribus clarè probetur; cum
qui ad hæreditatem aliquam, vel bonorum
poſſeſſionem admitti vult, debere eſſe in re-
rum natura tempore delatæ hæreditatis & bo
norū poſſeſſionis, vt ſupra demonſtrauimus.
Poſſet etiam reſponderi vt per Alexan. d. con
ſil. 26. nume. 15. lib. 3. Iaſ. d. conſi. 159. nume. 3
lib. 4. & Dec. d. conſi. 217. in fin.

Nec repugnat quod per fideicommiſſum
ſuccedatur teſtatori, ideo tempus eius mortis
attendi debeat, quia multis modis reſponde-
tur. Primo vt per Socin. Iun. ſubtiliter in dicto
conſilio 126. numero quadrageſimonono, &
duobus ſequen. vbi numero quinquageſimo
26 primo appoſitè dicit, † illud quod dicitur in-
ſpiciendam eſſe proximitatem eius cui ſucce
ditur, verū eſſe quando ſucceditur directo &
immediatè, ſecus ſi ſuccedatur mediatè. Secū
dò reſpondetur quod & ſi verum ſit per fidei-
commiſſum ſuccedi teſtatori, attamen non
tollitur quin in huiuſmodi ſucceſſione con-
ditionali attendatur tempus purificati fi-
deicommiſſi ex mente teſtatoris. Alexand. di-
cto conſilio vigeſimoſexto, numero quinto,
volumine tertio, & conſilio quarto, numero
decimo, volumine quarto. Reſponderi etiam
poteſt, quod ex quo ad hæredem inſtitutum
ſemel peruenit hæreditas, quæ deſijt eſſe hære
ditas, & facta patrimonium hæredis inſtituti.
l. ſed ſi plures §. filio. ff. de vulga. & pupilla.
quamuis adueniente caſu ſubſtitutionis ſuc-
cedatur teſtatori, tamen illud eſt mediatè,
quia immediate non capitur à teſtatore, ſed
ab hærede grauato, ideo conſideratur etiam
illud tempus, quo fideicommiſſum immedia
tè defertur, ita Rolland. à Valle dicto conſilio
vltimo. numero trigeſimonono, & ante eum
ſic reſpondit Ruin. conſilio centeſimo nona-
geſimo primo, numero vndecimo, libro ſe-
cundo. latè Portius dicto conſilio 121. nume-
ro vigeſimotertio, verſicu. ad quartum quod
in huiuſmodi. Socin. Iun. dicto conſilio 126.
numero trigeſimoſecundo, & ſequent. poſt
Bartol. & Socin. per eum citatos, quem refert
& ſequitur Portius conſilio quinquageſimo-
ſecundo nume. 11.

Nec pariter in contrarium pugnat argu-
mentum, quod ex aduerſo à contractibus ad
vltimas voluntates fit, vt ſicut in contractibus
conditionalibus inſpicitur tempus cōtractus
celebrati, non autem euentus conditionis d. l.
ſi filiusfamilias. ff. de verborum obligation.
ita & in vltimis voluntatibus etiam condi-
27 tionalibus: quia reſpondetur † argumentum
procedere, quando vtrobique eſt eadem ra-
tio l. fina. & ibi Salicet. notat. C. de lega. Ioan.
Faber.

Faber.& Angel. A ret. inſtitut. de leg. ſuſ. can. tollen. Euerar. dicto capitulo decimoſeptimo. Sed in caſu iſto diuerſa eſt ratio inter con tractus & vltimas voluntates, vt videre eſt per Dec. & Cagnol. in l. quæ legata. ff. de regul. iur. gloſſ. in d. l. ſi filiusfamilias vbi Iaſ. poſt alios. ff. de verborum obligation. gloſſ. & ibi Doct. communiter in l. ſi vxorem. C. de condi. inſert. ad quæ me remitto breuitatis gratia, ergo ceſſat argumentum.

Secundò reſponderi poteſt, quod in legibus illis ex aduerſo allegatis inſpicitur initium, vt acquiratur certæ perſonæ, ſcilicet patri filij familias contrahentis; eo quia in eo factum filij familiàs interuenit, hic autem non eſt certa perſona, cum vocatur agnatus proximior, quia ea ex tempore certificabitur, ſcilique poterit tempore euenientis conditionis, neque ab initio in huiuſmodi fideicommiſſo aliquod factum ipſius agnati interuenit, cum adhuc ſit incertus, ita reſpondet Tiraquel. loco ſupra citato numero nonageſimonono. Tertiò reſpondetur vt per Mandellum dicto conſilio ſexageſimo, numero nono, poſt Bartol. & alios per eum citaros. Poſſet quoque reſponderi retorquendo argumentum, vt ſicut in contractibus vt puta in feudis attenditur proximitas vltimò defuncti, ita attendatur in vltimis voluntatibus, hac reſponſione vtitur Socin. Iun. dicto conſilio 126. numero vigeſimoſeptimo, & vigeſimo octauo, faciunt quæ ſcribit Dec. cõſilio 445. numero trigeſimotertio, vbi æquiparat feudum antiquum, quod agnatis defertur, fideicommiſſo relicto familiæ ſeu agnatis.

Minus mouere debet quod dicitur teſtatorem præſumere voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione legis, & ſicut in ſucceſſione legali attenditur proximitas inſpecto tẽpore mortis eius de cuius ſucceſſione tractatur. d. l. Titius & l. item prætor & d. l. 1. §. ſi quis proximior, cum ſimilibus, ita huiuſmodi proximitas in ſubſtitutione attendi debet tẽpore mortis teſtatoris, quia & ſi verum ſit, quod teſtator præſumatur in dubio voluiſſe ſe conformare cum legis diſpoſitione, attamen non eſt verum quod ius diſponat proximitatem debere conſiderari tempore mortis teſtatoris, ita in ſucceſſione conditionali ſicut in ſucceſſione legali & diſpoſitione puta, cum hoc caſu tempus mortis teſtatoris, in conditionali autem tempus purificatæ conditionis conſideretur, vt ſupra probauimus, quinimo retorquetur argumentum, quia ſicut quando teſtator purè & ſimpliciter reliquit fideicommiſſum agnato vel cognato proximiori, tũc is proximus intelligitur vocatus, qui adeſt tẽpore mortis ipſius teſtatoris, vt in dicta. l. cum ita. §. fina. de legat. ſecundo cum ſimilibus, & hoc caſu præſumitur teſtatorem voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione legis, quæ defert hæreditatem proximiori tempore mortis eius, de cuius hæreditate agitur, ſic præſumitur teſtator voluiſſe ſe conformare iuris di-ſpoſitioni, cum fideicommiſſum ſub conditione vel in alium futurum euentum incertum reliquit, quo caſu iuris diſpoſitione attenditur proximitas tempore euentus conditionis, vt ſupra probauimus, quibus in noſtris terminis addo Iaſ. id expreſsè tenẽtem dicto conſilio 159. numero tertio, volumine quarto Pariſ. conſilio trigeſimoſexto, numero decimo, volumine ſecundo.

Non etiam obſtat quod dicebatur ponderando pronomen meum, & illa verba mihi proximiorem tamquàm præſens tempus nõ futurum denotent. l. ſi ita. ff. de auro & argent. legat. Quia reſpondetur verum quidem eſſe
28 † pronomen illud demonſtratiuum, meum, reſtringi ad præſens tempus, niſi aliud teſtatorem voluiſſe appareat, vt expreſſe inquit text. in d. l. ſi ita ibi (ſi aliud comprehenſum non ſit) & in l. non aliter de legat. tertio, cum alijs cumulatis à D. Roll. à Valle dicto cõſilio ſeptuageſimo, numero decimonono, volumine tertio, Rui. d. conſilio 164. numero ſexto, verſiculo aliàs ſi ſub verbis. ibi per tex. in l. cũ pater. §. hæreditatem. ff. de legat. ſecundo. At in caſu noſtro aliud comprahenſum eſt, quoniã pronomen illud, meum, ſtat demõſtratiuè ad tempus euenientis conditionis ſubſtitutionis propter illa verba conditionalia, & vbi deficeret linea deſcendentium hæredis inſtituti, eo caſu ſubſtituo agnatum meum proximiorem, ergo expreſſa teſtatoris voluntate appatet teſtatorem potiſſimè tempus futurũ euentus prædictæ ſubſtitutionis reſpexiſſe vt in ſimilibus terminis reſpõdet D. Roll. à Valle in d. conſil. 70. à nume. 19. vſque ad nume. 48. vbi nume. 28. ponuntur illa verba, cõſanguineum meum. quod comprobatur ex eo, ꝙ teſtator non ſolum vocauit illos de agnatione Triuultia, qui erant tempore teſtamenti & mortis teſtatoris, ſed etiã alios natos & conceptos poſt mortem, nõ ſolũ ipſius teſtatoris, verumetiã hæredis inſtituti, vt ſupra probauimus. & propterea ratione adiuncti verba mutant naturã ſuam, & id quod additur corrigit præcedẽtia l. tutoribus. ff. de teſta. tut. vbi Bar. notat, verbũ præſentis tpis trahi ad futurum ratione qualitatis additæ. Signo. conſi. 1. nu. 21. argu. l. vxor. §. fin. ff. de leg. 3. l. ſi vno. ff. locati. Affli. deciſ. 3. nu. 4. & deciſ. 307. nu. 25. aſſumit naturã adiuncti. Soci. Iun. conſi. 167. nu. 26. vol. 2. At illa verba, vbi & eo caſu, quo deficeret linea deſcendentium, quia verba poſſunt reſpicere tẽpus, quo nullus agnatus viuẽs tempore mortis teſtatoris eſſet amplius in rerũ natura, vt ſupra probauimus pſertim in nono & decimo fundamento. Nec in contrarium vrget Bal. d. cõſil. 477. vol. 3. Præterea poſito qđ deberet fieri reſtrictio ad agnatos ipſius teſtatoris exiſtentes tpe teſtamenti ſeu eius mortis, adhuc dicimus debere intelligi de illis agnatis, qui etiam eſſent in rerum natura tẽpore purificatæ conditionis, vt ſupra clarè demonſtrauimus.

Non obſtat qualitatem proximitatis agnati eſſe adiectam verbo ſubſtituo, quod eſt præſentis temporis, & propterea ſecundum tem-

pus teſtamenti debere intelligi. quia reſpondetur verbum illud ſubſtitutio eſſe adiectũ verbis, vbi & caſu quo deficeret linea deſcendentium hæredis inſtituti, & per conſequens eſſe colatum in tempus futurum, ſcilicet euentus conditionis ſubſtitutionis, perindeq; eſſe, ac ſi dictum fuiſſet tũc & illo tempore iuxta textum in l.4.§.fin.ff.de conditio.& demonſtr.ergo ſecundum illud debet intelligi iuribus ſupra allegatis, quibus addo doctr.Bar.communiter receptam in l.tutoribus.ff.de teſtam.tutel.Alex.in terminis noſtris conſil.1.nu.7.circa finem, & ſequent. volumine primo, conſilio centeſimoquadrageſimonono, numero quarto & ſequen.volum.7.

Nec aduerſatur allegata cõmunis opinio, de qua per Iaſonem conſi.215.& alios exaduerſo allegatos, quia habet plures contrariam opinionem tenentes vt ſupra probauimus, loquiturque in fideicommiſſis pure & ſimpliciter relictis, non autem conditionalibus diſpoſitionibus & reſpicientibus tempus futurum vt in caſu noſtro, in quo etiam apparet de mente teſtatoris vocantis proximiorem agnatum & ætate maiorem poſt defectum lineæ deſcendentium. Io. Iacobi hæredis inſtituti, & ſucceſſiuè in infinitum deſcendentes ipſius agnati. Præterea poſito ꝙ debeamus intelligere de ipſius teſtatoris agnato proximiore & ætate maiore, adhuc debemus intelligere de agnato proximiore & maiore natu tempore quo dies ſubſtitutionis ceſſit & venit iuribus ſupra abunde allegatis, & ita loquitur D. Rolland. à Valle dicto conſilio ſeptuageſimo, numero vigeſimoſecundo in fin. & nume.47.circa fin.lib.3.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatum regulariter ſapit naturam, aſſumitq; qualitatem eius, cuius in locum & gradum ſubrogatur.*

2 *Quod ampliatur, vt non ſolum in legis, verum etiam hominis diſpoſitione procedat.*

Filius ſuccedit in locum patris nu.3.& quomodo procedat, vide infra nu.19.

Glo.opinio in l cum ita §.fin.ſuper verbo proximo de leg.2.approbatã & defenditur authoritate doctorũ.nu.4.ſed vide infra nume.23.vſque ad fi.quomodo limitetur & procedat.

Filius locum patris ſubintrat, etiam in fideicommiſſis.nu.5.ſed limita vt nu.8.& ſeq.

6 *Teſtamenti pars vna per alteram declaratur.*

7 *Dictio, vt ſupra, facit relationem ad præcedẽtia & ad omnia ea refertur, quæ in præcedenti proximo capitulo continentur.*

8 *Filius locum & gradum patris nunquã ſubintrat, quando de ſucceſſione collateralium (patruo & auunculo exceptis) agitur, ſiue ab inteſtato, ſiue per fideicommiſſum.*

9 *Filius an iure repræſentationis locum aui & patrui in fideicommiſſis aſſumat.*

10 *Proximior vbicunque ex aliqua diſpoſitione vocatur tunc ſequens in gradu, licet huiuſmodi ſit, quòd priorem repræſentare ſoleat non admittitur.*

11 *Filiorum ſeu liberorum appellatione tunc demum veniunt nepotes, quando de gradu liberorum non ſit mentio aliàs ſecus.*

12 *Teſtatoris verba ſemper ad caſum verum non fictum referri & adaptari debent.*

13 *Fideicommiſſum agnatis, cognatis, familiæ & ſimilibus factum proximiores quoſque ordine ſucceſſiuo ſeruataque gradus prærogatiua vocaſſe intelligitur.*

14 *Repræſentatio locum non habet: vbi prioritas vel proximitas conſideratur.*

15 *Proximior vere non dicitur is, quem alter in gradu præcedit.*

16 *Comparatiuum, proximior, agnatum duntaxat immediatum magisque propinquum vocat, cæteros quomodocunque remotiores excludendo.*

17 *Teſtator ſi comparatiuo in eius diſpoſitione vtatur, ex induſtria & ad maiorem veritatis expreſſionem hoc feciſſe cenſendum eſt.*

18 *Pronomen, meum, demonſtratiue ſtat.*

19 *Antiquior iuris præſumptione cæteris prudentior reputatur.*

20 *Aetatis qualitas non eſt tranſmiſſibilis ad hæredes.*

21 *Fictiones duæ circa idem concurrere nequeunt.*

22 *Verba in dubio proprie accipienda ſunt.*

23 *Filius ius repræſentationis non habet, quando tempore mortis illius, de cuius hæreditate agitur, eius pater erat in humanis.*

24 *Fictio nititur æquitate ab eaque deſcendit.*

25 *Filius quando perſonam gradumque patris repræſentat, illud diſpenſatiue & per priuilegium eſſe cenſetur, quod tamen in ſtatuto locum non haberet.*

26 *Extenſio non fit de vno caſu ad alium, quando in altero eorum aliquid contra ius ex æquitate inductum eſt.*

27 *Extenſio non fit de vno caſu ad alium: vbi minor ratio ſubeſt in vno, quàm in altero & ampliatur vt procedat etiam quando dubitatur an eadem militet ratio.*

28 *Succedendi ius potentius eſt in aſcendentium, quàm collateralium ſucceſſione.*

30 *Dictio ſucceſſiue quid importet.*

31 *Repræſentatio a lege introducitur, ſubſtitutio ab homine, & illa gradum non facit, hæc autem ſic.*

CONSILIVM LXXII.

ATTENTA igitur ſupraſcripta concluſione vti vera & receptiſſima, videlicet in caſu noſtro qualitates proximitatis & maioritatis ætatis agnati ſubſtituti eſſe attendẽdas & obſeruandas, conſiderato tẽpore euentus conditionis, & purificatæ ſubſtõnis, nõ eſſet vlterius ſuper aliis quæſtionibus & articulis diſputãdum, cũ ex prædicta cõcluſione videat caſus nr̃ determinari

minari,vt in ſimili dicit Alexan.conſi.13.col.
2.verſi.quoad vltimum,volum.4.attamen po
ſito citra veri noxiam ſupradictam qualitatē
proximitatis gradus, & maioritatis ætatis ſe-
cundum tempus teſtamenti, ſeu ſaltem mor-
tis teſtatoris attendi debere, proinde Comitē
Ioan. Firmum ſaltem in genere & implicitè
fuiſſe ex præfata ſubſtitutione vocatum, ad-
huc defendimus nihili faciendam eſſe ſubſti-
tutionem conditionalem, cum attenta mor-
te dicti Comitis Io.Firmi ante hæredem inſti-
tutũ effecta fuerit quaſi caduca,aut in cauſam
caduci.l.vnica §.ea etenim iũcto.§. ſin autem
aliquid ſub conditione.C.de caduc. tollen. &
ibi glo.& cõmuniter Doct. nec Comiti Geor
gio aliquod ius competere ratione repræſen-
tationis,aut tranſmiſſionis,ſeu vulgaris vel fi-
deicommiſſariæ ſubſtitutionis: Ad quod de-
monſtrandum, vt opinio noſtra ab omnibus
telis tutiſſima remaneat ſequentem quæſtio-
nem veluti ad præcedentem pertinentē pro-
pono. An ſcilicet comes Georgius locum &
gradum Comitis Io. Firmi patris ſui ante hæ-
redem defuncti ſubintret ipſumq; repræſen-
tet, & conſequēter an eo iure repræſentatio-
nis admitti ad huiuſmodi ſubſtitutionem de-
beat.

Et videretur prima facie dicendum ipſum
Comitem Georgium iure repræſentationis
admittendum eſſe per text.in §.cum filius. In-
ſtitut. de hæred. quæ ab inteſta. defer.in auth.
ceſſante.C.de leg. hæred. & in §. reliquum in
authen.de hæred.ab inteſta.veni.quibus in lo-
cis habetur filium in locum & gradum patris
ſui prædefuncti ſuccedere,illumque repræſen
tare: & ob id ad ſucceſſionē admitti debere,
& ſicut pater admitteret ſi viueret, ſic debeat
admitti filius eum repræſentans,& in eius lo-
1 cum ſubrogatus † cum regulariter ſubrogatũ
ſapiat naturam,& aſſumat qualitatem eius,in
cuius locum & gradum ſubrogatur vulgata. l.
ſi eum.§.qui iniuriarum.ff. ſi quis cautio.§.fue
rat inſtit.de actio. ita in ſimilibus terminis ar-
guit Alex.conſil.88.nume.4.libr.1. Iaſ.conſil.
2 156.nume.4. libr. 4. † & licet prædicta iura lo-
quantur in ſucceſſione ab inteſtato,quæ venit
ex diſpoſitione legis,attamen idem eſt in ſuc-
3 ceſſione,quæ fit ex diſpoſitione hominis,†q a
etiam hoc caſu filius ſuccedit in locum patris
prædefuncti, ipſumque repræſentat, ita tenet
glo.notabilis in l.cum ita in §. finali ſuper ver
bo proximo.ff.de leg. 2. quæ relata ad text.ait
4 † quod fideicõmiſſo relicto familiæ vel agna
tis, aut cognatis aliquando admittuntur. qui
ſunt in gradu impari, videlicet filius fratris cũ
patruo, & hoc quia filius in locum patris ſuc-
cedit auth.ceſſante. C. de legit. hæred. & licet
ibi Bald.in fine prædictam gloſam repræhen-
dat, conſtituens diuerſitatem inter ſucceſſio-
nem ex diſpoſitione legis de qua loquitur di-
cta authen.ceſſante, & ſucceſſionem ex diſpo
ſitione hominis: attamen ab impugnatione
Baldi eam defendit ibi Imola,cuius defenſio-
nem laudat & approbat Aret.conſil.164. col.
fin. verſicu. venio igitur ad quartum, necnon
Alex.in pluribus cõſilijs,& in d.conſil.88.col.
1.lib.1.duplicato in cõſi.137.eodem lib.1.vbi
arguit Baldum cõtrarietatis, eo quod dictam
glo.conſulendo ſequutus ſit in quodam con-
ſilio per eum allegato,quod eſt conſi.488. in-
cip.caſus talis eſt quidam Titius deceſſit libr.
3.idem Alex.conſi.26.col.4.ver.præterea glo
ſa lib. 3. dicens Doctores magis communiter
tranſire cum opinione gloſæ prædictæ exce-
pto Baldo,& in ver.(& dictam gloſam)inquit
quod in dubio ab opinione gloſſæ non eſt di-
ſcedendũ,vt traditur in locis vulgaribus, ean-
dem ſequitur & communiter approbatã di-
cit Ruin.conſi.167.nu.15.lib.2. Soci.conſi.51.
viſa facti narratione nu.19.lib.4.ſcribens opi-
nionem gloſæ prædictæ eſſe veriorē, & conſi.
252.col.12.verſ.ad ſecundam rationem lib.2.
Crauet.conſi.67.nume.5. affirmans opinionē
Baldi cõtra gloſam eſſe valde dubiam,allegat
Curt. in plurib. conſilijs hanc opinionem te-
nentem,quam etiam latè defendit Iaſ. conſil.
215.col.5.verſ.ſed p̄miſſis libr.2.vbi ait, quod
ab opinione illius gloſæ in iudicando & con-
ſulendo non eſt recedendum, eo quia autho-
ritas gloſæ maxima eſt teſte Bar.in l. ex hoc iu
re colum.vltim.ff.de iuſt.& iure & Bal. in l.cũ
hæreditas. C. depoſiti: cum opinione gloſæ
tranſit quoque Dec.conſil.79. col. 1. in fin. &
col.2.in prin.& conſi.271. col.2. & nouiſsimè
opi. gloſæ prædictæ viriliter defendit Iacob.
5 Philip.Port.conſi.55.num.30.& ſeq. † conclu
dens indiſtinctè cõtra Baldum etiam in fidei-
commiſsis filium locum patris ſubintrare &
ipſum repræſentare,ex quibus & alijs cumula
tis ab Antonio de Gabrielis libr. 4. commun.
opi.in titulo de fideicommiſſo concluſ.3.nu.
1.patere videtur opinionem hanc eſſe cõem,
ſcilicet quod etiam in fideicommiſsis locum
habeat repræſentatio, & filius intret locũ &
gradum patris prædefuncti, licet ergo Com.
Io. Firmus, q erat proximior in gradu ipſi te-
ſtatori & natu maior prædeceſſerit,ante euen
tum fideicommiſsi,attamen is gradus in quo
erat nõ corrũpitur per mortem ipſius, ſed re-
præſentatur per Comitem Georgium eius fi-
liũ in locum & gradum ipſius ſuccedentē, vt
inquit Alex.d.conſi.26.nu.10.& nu.13. verſic.
pro reſponſione,faciunt tradita per Bald. in l.
1.C.de ſecund.nupt.col.5.verſi.pone dicit ſta
tutum vbi concludit, quod ſi ſtatutum diſpo-
nat filiã dotatam non ſuccedere extãtibus fi-
lijs maſculis, ſi deceſsit pater relicta filia dota
ta & relicto filio maſculo viuente, ac relictis
nepotibus ex altero filio præmortuo, q̃rit cui
applicetur iſtud,quod non capit filia, & vide-
batur, quod ſoli filio propter ordinē gradus,
tamen decidit quod venient tam filius,quam
nepotes ex alio filio, cũ nepos ſuccedat in lo-
cum filij,ideo ſecundum Bal.gradus non cor
rumpitur,ſed repræſentatur d.§.cum filius in-
ſtitu.de hæred.quæ ab inteſta. Confirmari vi-
detur hæc opinio in caſu noſtro, quia teſtator
vocãdo ad fideicommiſſum agnatum ſuum
maſculum ſibi in gradu proximiorem, cen-
ſet vt ſupra diximus voluiſſe,ſe cõformare cũ

diſpoſitione iuris, vt ſcilicet proximus quiſq;
admittatur eo ordine & gradu quo ab inteſta
to admitteretẽ, ſed ex diſpoſitione legis in ſuc-
ceſſione ab inteſtato filius ſubintraret gradũ
patris, & dicitur proximior cum repræſentet
patrem & in eodem gradu eſſe cenſeatur, quo
pater fuerat, dicto §. cum filius cum ſimili-
bus, ergo & teſtatorem idem voluiſſe dicen-
dum eſt, ita in effectu inquit Bald. in allegato
conſilio 488. in fine dum dicit quod teſtator
vocando proximiores retulit ſe ad ius, & ſic
teſtamentum ſuum loco diſpoſitionis legalis
ſubrogaſſe videtur, idem ſentit Dec. dicto cõ-
ſilio 79. & Soci. dicto conſilio 51. & latiſſime
Portius dicto conſilio 55. num. 30. & ſequent.
& id teſtatorem voluiſſe in caſu noſtro aper-
6 tius oſtẽdi poteſt per eam doctrinam, † quod
vna pars teſtamenti per aliam declaratur. l. ſi
ſeruus plurium, & l. qui filiabus. ff. de lega. pri-
mo l. vtrum. ff. de petit. hæredita. cum ſimili-
bus. nam in prima parte teſtamenti & ſubſti-
tutionibus factis de filijs & deſcendentibus
Ioan. Iacobi hæredis inſtituti teſtator aperte
voluit filium in locum & gradum patris præ-
defuncti ſubintrare, dum eidem Ioã. Iacobo
hæredi ſubſtituit eius filium primo genitum
legitimum, & de legitimo matrimonio pro-
creatũ, vel eius primogeniti filium ſi adeſſet,
ſin minus alium natu maiorem. Ex quibus
verbis elici poteſt teſtatorem filium primo-
geniti vocaſſe in locum primogeniti patris,
idem ergo cum voluiſſe in alia parte teſtamẽ
ti dicendum eſt, vbi ſubſtituit agnatum ſuum
proximiorem, vt ſcilicet eo non exiſtente, fi-
lius locum ipſius proximioris teneat, quod
cum etiam voluiſſe in hac parte teſtamenti,
quemadmodum & in ſuperiori probari dici-
7 tur ex dictione (vt ſupra) † quæ facit relatio-
nem ad præcedentia, & refertur ad omnia ea,
quæ proximè in præcedenti capitulo conti-
nentur teſte Bartol. in l. 1. §. hoc edicto in fine.
ff. de poſtul. Dec. conſilio 227. numero 3. pro-
bant etiam illa alia verba (ordine quo ſupra)
quæ ſunt etiam relatiua ad ordinem ſuccedẽ-
di in præcedenti capitulo deſcriptum, vt ſci-
licet filius proximioris agnati vocatus intelli
gatur in locũ patris prædefuncti, ſicut in præ-
cedenti capitulo filius primogeniti in locum
patris primogeniti: Præterea ſicut teſtator eũ
dem filium primogenitum agnati proximio
ris voluit eſſe expreſſe ſubſtitutum patri pro-
ximiori agnato, ita & multo magis cenſetur
voluiſſe eũdem in locum patris proximioris
ſuccedere, & per repræſentationem admitti,
& ſi teſtator fuiſſet interrogatus veriſimili-
ter, ita reſpondiſſet, argumento notat. per gl.
& ibi Bald. & alios in l. tale pactum. §. fin. ff. de
pactis cum ſimilibus.

Veruntamen pdictis non mouentibus con
trarium in caſu noſtro verius eſſe exiſtimo, vi
delicet præfatum Comitem Georgium filiũ
quondam Comitis Ioan. Firmi iure non de-
bere ad dictam ſucceſſionem ex capite repræ
ſentationis admitti: Ad cuius opinionis eui-
dentem demonſtrationem vt ſupra in prælu-
dijs propoſuimus prænotandũ eſt, dictos Co-
mites Io. Firmum & Georgium teſtatori, de
cuius hæreditate agitur, fuiſſe agnatos in gra-
du tñ multum remoto nempe in decimo, aut
ſaltem nono, vt in geneſi tranſmiſſa apparet,
& ſic non agi hic de ſucceſſione aſcendentis
vel patrui, aut auunculi, ſed tranſuerſalis lon-
ge vlterioris gradus: quo præſuppoſito ſtante,
8 ſuccedit vera & communis concluſio † quod
in ſucceſſione collateralium vltra patruum
ſeu auunculum, filius nunquam ſuccedit in lo
cum & gradum patris prædefuncti, ſiue aga-
tur de ſucceſſione legali ab inteſtato, ſiue de
ſucceſſione ex diſpoſitione hominis: hæc cõ-
cluſio probatur in auth. poſt fratres la 2. C. de
legit. hæred. & in §. ſi autem defuncto in auth.
de hæred. quæ ab inteſt. ibi (huiuſmodi autem
priuilegium in hoc ordine cognationis ſolis
præbemus fratrum maſculorum & fœmina-
rum filijs, vt in ſuorum parentum iure ſucce-
dant) & in §. huiuſmodi autem priuilegiũ ibi
(nulli alij omnino perſonæ ex hoc ordine ve
nienti hoc ius largimur) vbi Angel. in 3. nota-
bili ait eſſe ex eo textu notandum illud, quod
dr̃ in ſucceſſione trãſuerſalium filium fratris
obtinere locum patris, procedere, cum tracta
tur de ſucceſſione patrui, aut auunculi tãtum,
non autem cum de ſuccedendo alijs tranſuer
ſalibus in vlteriori gradu poſitis agitur, cõcor
dat tex. in §. hoc etiam Inſtit. de legit. agnato.
ſucceſſio. in illis verbis (& nõ deinceps perſo-
næ) idem notat etiam Bart. in dicta auth. poſt
fratres in principio dicens, quod filij ſuccedũt
in locum patris ſui tantum, quando tractatur
de ſucceſſione patrui vel aui, ſed ſi tractatẽ de
ſucceſſione aliorũ, ſecus eſt, quia tunc filij nõ
intrãt locũ patris & Bart. ac Ang. refert Alex.
conſi. 5. in fi. lib. 3. & conſi. 44. nu. 15. libr. 5. vbi
ait quod excepto caſu qñ nepos q̃rit auo ſuc-
cedere & filius fratris q̃rit ſuccedere patruo,
nunquã filius repræſentat locũ patris ad hoc
vt excludat aliũ, qui eſt eo prior in gradu, idẽ
dicunt Io. Fabr. & Ang. Aret. in d. §. cum filius
Inſtit. de hære. quæ ab inteſta. deferuntur, vbi
Ang. expreſſe dicit, quod qñ tractatur de ſuc-
ceſſione collateralium vltra patruos, tũc filij
non aſſumunt perſonas parentum, ſed tunc q
prior eſt in gradu, potior eſt in ſucceſſione fa-
cit tex. ĩ l. auũculo C. cõmu. de ſucceſ. Nicola.
de Vbal. in tracta. de ſucceſſ. ab inteſta. ĩ 3. par.
prin. col. 3. ver. aduerte tñ, & verſi. ſecundo in
quantũ &c. Concludens illud quod dr̃ de filijs
fratrũ ſuccedentibus in locũ patris, non habe
re locũ in vlterioribus trãſuerſalibus, Bened.
in c. Rainutius ſuper verbo, (& vxorem nomi
ne Adelaidã) nu. 664. & qđ in ſucceſſione fidei
commiſſi iſtud etiam procedat tradit Alexã.
conſi. 4. nu. 11. in fin. lib. 4. Cuma. cõſi. 106. mu
lier inſtituit col. fi. in prin. Dec. conſ. 1. col. 2. in
princip. & conſi. 527. nu. 8. & 9. & conſ. 408. nu.
13. vbi dicit ita fuiſſe iudicatum per Rottam,
& conſil. 412. Pariſ. conſi. 30. col. 1. nume. 1. &
2. latè conſi. 37. nu. 1. & ſex ſequentibus conſil.
39. nu. 12. conſi. 21. nu. 20. vol. 3. Tiraq. de iure
primogen. quæſt. 41. nu. 4. Crauet. conſil. 127.
nume. 3.

num.5.poſt Paul.de Caſt.Dec.Curt.Iun.in lo-
cis ab eo relatis: plures concordantes adducit
Cæphal.conſ.263.nu.12. lib. 2. Pariſ.conſ.40.
num.28. & duobus ſequentibus libro tertio &
conſ.37.col.1.lib.2.vbi poſt plures ibi relatos
firmat hanc eſſe communem opinionem, p-
ut verè communis eſt,quod filius ſubintrat lo
cum patris ſolum in caſibus,videlicet quando
agitur de ſuccedēdo ſiue ab inteſtato ſiue per
fideicommiſſum patruo aut auunculo carna-
li, vel auo, ſeu proauo: quando autem agitur
de fideicommiſſo aliorum tranſuerſalium,fi-
lius non ſubintrat locum patris prædeſuncti,
ſed ille vocatur ad fideicommiſſum & præfer
tur,qui eſt propinquior vel proximior, & ni-
mirum:quia teſtator videtur ſe voluiſſe con-
formare cum diſpoſitione iuris, ſecundum
quam nepos ab inteſtato admittitur ſimul cū
patruo, & repræſentat patrem pdefunctum,
quæ ratio militat etiam, quando agitur de ſuc
cedendo patruo grauato per fideicōmiſſum
relictum ab auo: quia tunc filius ſuccedit in
locum patris, quando agitur de ſucceſſione
prædictorum,dicta authen.ceſſante, ſecus au-
tem eſt ſi agatur de portione remotioris gra-
uati,quia tunc ſicut in ſucceſſione eius ab inte
ſtato non ſuccederet filius in locum patris p-
defuncti dicta authent. poſt fratres & in auth.
de hæredit.quæ ab inteſta.in §.ſi vero neq; fra-
tres,ita etiam in fideicommiſſo locum patris
non aſſumet,ita inquit Ruinus conſ.46.nu.16.
conſ.171.nu.8.& conſ.169.n.7.8. & 9.eod. lib.
poſt Io. And.Alex. Aret. & Socin. in locis ab
eo relatis & Iacob.Portius conſ.122. nu. 6. &
d.conſ.55.nu.41. diſertè Vaſch. de ſubſtitu. fi-
deicom.lib.3.§.26.nu.9.verſ.contraria opinio
poſt Alex.Iaſ.Dec.Gul.Ben.Curt. & Belo.lo-
cis per eum citatis Alba.d.conſ.69.nu.10.An-
to.de Gabrielis lib.4. comm.1. opin. in titulo
de fideicommiſſ.cap.3.num.2.& 18.poſt mul
tos ibi citatos.

Ex prædictis igitur patet hanc eſſe veram
& receptiſſimam concluſionem, quod quan-
do agitur de ſucceſſione collateralium vltra
patruos vel auunculos,ſiue ab inteſtato,ſiue p
fideicommiſſum, filius locum patris non te-
ner,& ideo cum in caſu noſtro agatur de ſuc-
ceſſione fideicommiſſi facti à Collaterali in
vlteriori gradu, non pôteſt Comes Georgius
in locum & gradū patris ſui prædefuncti ſub-
intrare,& iure repræſentationis ad huiuſmodi
9 ſucceſſionem admitti.† Nec eſſet forſan os in
cœlum ponere,ſi diceremus in fideicommiſ-
ſis filium non intrare in locum aui vel patrui,
nec eſſe locum repræſentationi, etiam quan-
do de ſucceſſione aui ſeu patrui tractatur, ex
late cumulatis ab Anto.Gabriel.loco ſupra ci
tato nu.2.& 13.ex quibus difficile dignoſci po
teſt quæ ſit communis opinio, hanc tamen
magis veram & communem dicit Portius ſi-
bi contrarius conſ.52.num.6.& conſ.53.nu.2.
& ſequen.

Secundo pro hac opinione facit,dato citra
veri præiuditium qđ eſſemus in caſu, In quo
filius locum patris teneret, ex alio tamen ca-
pite in caſu iſto nō admitteret dictus Comes
10 Georgius, † quia vbicunque in aliqua diſpo-
ſitione vocatur ad ſucceſſionem proximus
vel proximior,tunc non venit ſequens in gra-
du,licet talis ſit, qui priorem repræſentare ſo-
leat, vt eſt tex. in l. ſi libertus præterito. §. ſi li-
bertus ff. de oper.liberto. vbi iurecōſultus ſcri
bit, quod ſi libertus īteſtatus deceſſerit relictis
patroni filio,& ex altero filio duobus nepoti-
bus,nepotes non admittuntur quandiu eſt fi-
lius, & rationem ſubiungit tex. quia proximū
quemque ad hæreditatem liberti vocari mani
feſtum eſt:ecce ergo quod vbi vocatur proxi-
ximus vel proximior, tūc filius non ſubintrat
locum & gradum patris, nec eius perſonam
repræſentat, eo quia proximus verè non eſt,
probat etiam. l. iubemus in principio iuncto
fine,& ibi doc.C.ad Trebel. quo loci habetur,
quod diſpoſitio illius legis conceſſa filiis pri-
mi gradus non extēditur ad nepotes, qui ſunt
vlterioris gradus, eo quia cum illud ſit conceſ
ſum filiis primi gradus, ideo nepotes non re-
præſentant perſonam patrum, & ſic notat ex
11 illo tex.Bal. † quod licet vbi fit mētio de filiis
ſimpliciter,ſeu liberis, compræhendantur ne-
potes,qui ſuccedunt in locum eorum l.libero
rum ff.de verbo. ſignifica. tamen vbi fit men-
tio de filiis & de eorum gradu, tunc non ve-
niunt nepotes. Sic ergo in caſu noſtro dum
vocatur agnatus proximior habetur mentio
gradus,ideo filius non repræſentat perſonam
patris, ita ferè in terminis notat Alex. conſ.4.
nu. 2. & pluribus ſequentibus volum. 4. Dec.
conſ.1.nu.8.verſ. ſecus videtur in caſu noſtro,
& verſ. quarto quia hoc non videtur & conſi.
412. num. 14. addit rationem deciſiuam quia
quod filius ſuccedat in locum patris, iſtud eſt
ex interpretatione legis, ſed quando expreſſe
vocatur à teſtatore proximior,tunc verba te-
ſtatoris intelliguntur vt ſonant, & non viden-
tur recipere illam interpretationem, vt filius
ſubintret locum patris, & per repræſentatio-
nem admittatur:& Deci.refert & ſequitur Pa
riſ.dicto conſ.37.nu. 57. 66. & nu.69.70. & 75.
conſ.39.nu. 10. lib. 2. idem inquit Rub. Alex.
conſ. 149.num.8.& Caſſan.conſ.53.nu.18.32.
& 35.qui allegant dictam l. ſi libertus præteri-
to §.ſi libertus & d.l.iubemus.Port.d. cōſ.121.
12 num.17.verſ.tertia eſt concluſio.† nam verba
teſtatoris ſemper referri debent ad caſum ve-
rum non ad caſum fictum argumento l.fin.C.
de his qui veni. ætat. impetr. quam ad hoc ci-
tat Alex.conſ.5.nu.7.& in terminis dicto cōſi.
4.nu.3.& 6.volum.4.expreſſe Dec.dicto conſ.
1.nu.8.verſ.ſecus videtur conſ.412.nu.7.Crot.
conſ.9.nu.11.Alba.conſ.60.num.3. poſt alios
per eos citatos,idem etiam cum prædictis vo
luit Bald.ſi rectè ponderetur dicto conſi. 488.
prout eum refert Io.dilect.Gualden.in tracta-
tu de arte teſtandi tit.de ſubſtit.cautel.27.nu.2.
verſ.aut teſtator ſubſtituat proximiores ſuos,
quod etiam voluit Anch.conſ.82.col. fi.verſ.
ex quo concluditur, vbi firmat quod licet ne-
pos repræſentet patrem in ſucceſſione aui,ta-
men ſecus eſt in proximitate liberorum.

Tertiò

Tertiò ad prædictorum confirmationem
13 adducitur, † quod in fideicõmiſſo facto agna
tis, cognatis, familiæ vel ſimilibus ſub nomi-
ne collectiuo, tunc ad tale fideicommiſſum
proximus quiſque vocatus intelligitur ordine
ſucceſſiuo, & ſeruata gradus prærogatiua, vt
proximior quiſq; primo loco admittatur, &
eo deficiente, is qui proximè ſequitur, vt in l.
peto §. fratre ff. de leg. 2. ibi (vt proximus quiſ-
que primo loco videatur inuitatus) & in l. cũ
ita §. finali eodem tit. ibi qui ex his primo lo-
co procreati ſunt & in l. fin. C. de verbo. ſigni-
fica. in illis verbis (& hoc videlicet gradatim
fieri) & vbique glo. & doct. & hoc caſu filij in
locum patris non ſuccedunt, vt ſimul cum pa
truis admittantur ad tale fideicommiſſum, eo
14 † quia vbi conſideratur proximitas vel prio-
ritas gradus, tunc non habet locum repræſen-
tatio, ſed frater excludit filium fratris, dicta l.
ſi libertus præterito §. ſi libertus. ff. de oper. lib.
& l. 3. §. ſi duo. ff. de legit. tutel. ita per hanc ra-
tionem voluit Bal. in d. l. cum ita §. in fideicõ-
miſſo in fine, quẽ ſequitur ibi Raphael Cuma.
& alij communiter, quos longum eſſet refer-
re, multo minus ergo in caſu noſtro debet fi-
lius ſuccedere in gradum patris, vbi teſtator
expreſſe vocauit agnatum ſibi in gradu proxi
miorem, quod intelligitur ſalua gradus præro
gatiua, quo caſu, vt dictum eſt, filius non te-
net locum patris præmortui, ita nominatim
concluſionem illam, quod etiam in fideicom
miſſis filius intret locum patris quãdo agitur
de ſuccedendo auo vel patruo limitat Anto-
nius Gabrielis dicto lib. 4. commun. opinio. in
tit. de fideicommiſſis c. 3. nu. 3. vbi poſt Paul.
de Caſtro Deci. Curt. Iun. Crauet. Gozad. &
Grammat. dicit non habere locum, quando
teſtator volebat ſubſtitutos ſuccedere ſalua
gradus prærogatiua, at in caſu noſtro hoc vo-
luit teſtator vt ex illis verbis (ſucceſſiue & or-
dine quo ſupra) ſæpius in teſtamento poſitis
apparet, ergo Comes Georgius non intrat pa
15 tris locum: † non enim poteſt dici proximior
cum alium habeat proximiorem, qui eum in
gradu præcedit, ita Alex. conſ. 4. num. 10. verſ.
fortificantur etiam prædicta lib. 4. & Ruinus.
conſ. 171. nu. 11. lib. 2. & quamuis in caſu ſuo
contrarium determinet, attamẽ illud ibi ideo
eſt, q̃a alias actus ſiue diſpoſitio illa fuiſſet inu-
tilis, & quia natura rei repugnabat, vt ibi per
eum nu. 17. & per Pariſ. dicto conſ. 37. nu. 66.
& ſequen. & conſ. 39. num. 9. & ſeq. lib. 2. poſt
Dec. & alios in locis ibidem relatis, & dicto
conſ. 40. nu. 18. & ſequen. ac num. 26. lib. 3. Io.
Crot. conſ. 9. nu. 7. Prædictis addo quod teſta-
tor in caſu noſtro dixit agnatum meum mihi
in gradu proximiorem, vtẽdo comparatiuo,
vt intelligeret de proximo & magis propin-
quo immediatè, adeo quod remotiorem quo
modocunque voluit non admitti vt in ſimili
conſiderat Dec. ponderando comparatiuum
proximiorem, in conſ. 321. num. 5. verſ. vlte-
rius etiam aduertendum, vbi poſt Pet. de An-
cha. Iacob. Butrig. Bal. Angel. & Salicet. quos
16 refert, dicit † per comparatiuum proximio-
rem agnatum, intelligi debere de agnato ma-
gis propinquo, adeo quod remotior non ad-
mittitur. Nam licet regulariter nihil interſit
vtrum dicatur proximum, an proximiorem,
cum proximus is ſit quem nemo antecedit. l.
proximus. ff. de verbo. ſignifi. l. 1. §. proximus.
ff. vnde cognati l. 2. §. hæreditas & §. legitima.
ff. de ſuis & legit. & ideo proximo quis proxi-
mior eſſe non poſſit, vt per Tiraqu. de retrac.
17 part. 1. §. 11. glo. 1. in principio † attamen ad
maiorem veritatis expreſſionem & demon-
ſtrationem teſtatorem eo cõparatiuo vſum
fuiſſe cenſendum eſt, ita ſentit Anchar. conſ.
per Dec. allegato 94. ſed eſt 95. colum. 2. verſ.
ſecundo circa hoc verbum propinquioribus,
& illud conſiliũ non eſt Ancha. licet inter eius
conſ. reperiatur inſertum, ſed eſt Baldi, cui ẽt
ſubſcripſit Salicet. vt patet in ipſius Baldi cõſ.
334. in quæſtione quæ vertitur lib. 3. & id in ca
ſu noſtro maximè procedit iuncto dicto pro
18 nomine, meũ, † quod ſtat demonſtratiue iuxta
notata in l. Stichum qui meus erit ff. de lega.
primo & in l. ſi ita legatum eſſet ff. de auro &
argen. lega. ideo ergo illis verbis teſtator vſus
eſt. vt ſcilicet inter plures proximiores, qui ve
rè & immediatè ipſi teſtatori proximior eſt, p̃-
feratur ei qui fictè, & mediatè, ac per repræ-
ſentationem eſt proximior, argumento eorũ
quæ dicit Bal. prout refert Petr. de Anch. in c.
canonum ſtatuta circa medium de conſtit. q̃d
ſi teſtator diſponit quod bona ſua deueniant
ad maiores de agnatione, illud verbum maio
res intelligendum erit non de his, qui erunt
maiores dignitate vel ſcientia, ſed de his, qui
ſunt maiores ætate, tradit Felin. late in ca. pri-
mo colum. vltima de maior. & obed. & in ter-
minis noſtris Alex. conſ. 4. num. 6. lib. 4. dicens
teſtatorem præſumi voluiſſe hæreditatem ſuã
19 & bona deuenire ad antiquiorem † quia me-
lius gubernaretur per antiquiorem, vtpote iu
ris præſumptione magis ſapientem, ac cæte-
ris longe magis expertum, ſicut in ſimili habe
tur in l. cum pater. §. pater pluribus. ff. de leg. 2.
Cum ergo teſtator vnum tantum & antiquio
rem ad ſubſtitutionem admitti voluerit: ideo
ſi Comes Ioan. Firmus pater Comitis Geor-
gii viueret, profecto nõ ratione proximitatis
tantum admitteretur & Marchionem Fran-
ciſcum excluderet, quia ea ratione Io. Firmus
neque excluderetur, neque excluderet, cum ẽt
alij cum eo ſint in æquali gradu, ſed quia ma-
ior natu & antiquior inter proximiores eſſet,
& ideo etiam ſi Comes Georgius locũ & gra-
dum patris prædefuncti ſubintraret, attamen
admitti adhuc non poſſet, cum qualitas & ra-
tio ætatis, quæ erat in patre in eo non militet
vt expreſſe, inquit Alex. dicto conſ. 4. num. 5.
6. & 8. vbi expreſſe dicit, quod quãdo in patre
requiritur aliqua qualitas puta ætatis, tunc fi-
lius non intrat locum patris, & num. 9. nomi-
20 natim ſcribit † qualitatem ætatis non eſſe trãſ
miſſibilem ad hæredem per ea quæ habentur
in l. petendo. C. de tempo. in integ. reſtit. & in
l. Aemilius Largianus ff. de mino. cum ſimili-
bus, quem refert & ſequitur Dec. conſ. 443.
nu. 23.

num.23.& ſequentibus, & ante Alexan. idem ſcripſit Anchara. conſ. 82. incipiente dicta facti narratio. colum. fina. verſ. tertio ſic, affirmans quod ætas veluti res perſonaliſſima extinguitur cum perſona ſicut alia, quæ inhærent oſſibus inſtit.de vſuſru. § finali & c. priuilegia de reg. iur. in 6. nemo etenim inquit ſani capitis dicet ætatem filij eſſe ætatem patris ff. de adoptio.l.ſi pater.§.fin. Nam licet filius patrem repræſentet in certis caſibus quoad locum & gradum, attamen non quoad reliquas qualitates, quæ in patre erant, vt puta ætatis teſte Alexan.in additio.ad Bartolum in dicta authen.ceſſante poſt Barto. in l. 1.§. ſi ſit nepos. ff.de collat.dot.& in l.1.§. ſi ſit ff.de coniung. cum emãcip. lib. & ſic licet Comes Georgius in caſibus à iure expreſſis patrem repræſentet quoad gradum, non tamen eum repræſentat quoad reliquas qualitates in patre exiſtentes maxime reſpectu maioris ætatis, vt maior ætate cenſeatur & antiquior, ſicut erat eius pater ad excludendum Marchionem Franciſcum, qui ex proximioribus verè & immediatè natu maior & antiquior in rerum natura tempore purificatæ conditionis reperitur. His etiam accedit, quia quod dicitur filium locum patris & gradum repræſentare, id eſt fictè & per repræſentationem vt per Bal.in d.authen.ceſſante & in l.3.§.1.ff. de legit.tut.ſed ſi Comes Georgius repræſentaret patrem prædefunctum etiam quoad qualitatem maioris ætatis, certè duæ circa idem concurrent fictiones & duo ſpecialia, videlicet, quod repræſenta-
21 ret gradum defuncti, item & ætatem: † quod eſſe non poteſt.l. 1. C. de dot. promiſſ. & per Barto.in l.ſi rem aliquam.ff.de acquiren. poſſeſſ. & in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucapio. Cum igitur, vt ſæpius diximus, teſtator vſus fuerit comparatiuo, proximiorem, iũctis geminatis pronominibus (meum & mihi) exiſtimandum eſt non alio fine vſum fuiſſe dictis verbis geminatis, quam vt proximitatem veram & immediatam, non fictam, vel repræ-
22 ſentatiuam & mediatam demonſtraret † verba enim in dubio accipi debent propriè. l. nõ aliter. ff. de lega. 3. l. 1. §.ſi is qui nauem. ff.de exercito.& intelligi debent prolata in caſu vero, non autem in caſu ficto.l. fin. C. de his qui ven.æta.impe.l.ſtatius.§. Cornelio felici.ff. de iure fiſci.ſumique debent in potiori ſignificatu.l.1.§.qui in perpetuum. ff. ſi ager. vectigal. vel.emph. peta.ita in propoſito inquiunt Alex.d.conſ.4. num. 5. Ioann. Crot. inter conſ. Rubei conſ.59. nume. 5. idem Crot.d.conſi.9. nume.11. necnon Rub.d.conſ.149.nume.10. verſ.item quod nepos ſuccedat, Dec.d.conſi. 1.num.6.

Quarto præſuppoſito, quod locus eſſet in caſu iſto repræſentationi, adhuc tamen non
23 admitteretur Comes Georgius, eo † quia, filius tũc demum locum & gradum patris prædefuncti ingreditur, quando eius pater in cuius locum & gradum ſuccedit, iam deceſſerat tempore mortis eius de cuius ſucceſſione tractatur, vt probat tex. in d. authen. poſt fratres la. 1. in illis verbis (ſi qui ex eis iam deceſſerint) C. de legit. hæredit. prout ea verba ad hoc ponderat ibi Salicet. ſed tempore mortis Ioannis teſtatoris de quo dicitur tractari, ſi illud inſpici attendique debet, prout ex aduerſo prætenditur, quondam Comes Ioan. Firmus pater Comitis Georgii non deceſſerat, ſed erat viuens, ergo locus eſſe repræſentationi nõ poteſt, ita in terminis Dec. d.conſil. 1. colum. fina.in princip. poſt Salicet. in loco præcitato & Dec. ac eundem Salicet. refert etiam in ſimili Pariſ. conſ. 37. nume. 68. lib. 2. & conſi. 21. nume. 19. lib. 3. addo eundem Dec. conſi. 87. colum. penult. verſic. tertio efficaciter & colum. fin. verſic. tertio non obſtat dictum Saliceti, Iaſon. inter conſ.Rubei conſ.37. num. 3. Ruin. conſ. 134. nume. 22. verſic.nec obſtat ſi forte dicatur, & conſ. 169.num.7. verſic. nec præmiſſis obſtat lib.2.allegant l.ſi quis poſthumus. §. ſi filium. ff.de libe.& poſthum.& l. ſi quis filio exhæredato in principio. ff. iniuſt. rup.& irri. fac. teſta.idem voluit etiam Bald.d.conſ.488. in fin. vbi etiam Bald. ponderat dictionem, meum, quæ & in caſu ſuo appoſita erat, propter quã tenet, quod tunc filius non intrat locum patris prout Bald. ita ſentire oſtendit Iaſ. conſil. 159.colum.4. verſic.& iſtam partem tenet ibi Bald. lib. 4. & idem quod Baldus propter illa verba, proximior meus, comperio voluiſſe Ruin.conſ.96. num. 16. in fi. lib. 2. licet Bald. non alleget & quamuis Rui. contrarium in caſu ſuo determinet, attamen illud ibi eſt propter defectum implementi conditionis ſubſtitutionis, ob quod reſpondet in caſu illo locũ ſubſtitutioni non eſſe, faciunt quæ ſupra in proximo fundamento diximus.

Quinto facit, quia, quod dicitur, filium in locum & gradum patris prædefuncti ſuccedere, iſtud eſt per fictionem vt ſupra dictum eſt
24 ex Baldo, & aliis, † quæ fictio prouenit & cauſatur ex æquitate & æquitatem requirit. l. poſtliminium.ff.de cap. & poſtlimi. reuer. per Barto. in l. ſi is qui pro emptore. in 6. quæſt. ff. de vſucap. & in ſpecie huius fictionis probat tex. in d. §. cum filius. Inſtitut. de hæred. quæ ab inteſtato. ibi (æquum enim eſſe videtur nepotes, nepteſque in patris ſui locum ſuccedere) ſed hic nulla ſubeſt æquitas, quod Comes Georgius, qui non eſt verè proximior, ſed ſolum fictè & per repræſentationem excludat Marchionem Franciſcum, qui verè & propriè proximior eſt teſtatori & antiquior, ergo patris locum non repræſentat, ita in ſimili arguit Rubeus, Alex.d. conſ. 149.nu. 10.verſ.item quod nepos ſuccedat, & Caſſan. d.conſ.53.num.21.in fine, facit quod appoſitè ſcribit Barto. in l. illud. ff. de pet. hæredita. referens ſe ad dicta per eum.l.ſi is qui pro emptore. ff. de vſucapio. quod ſi fictio fundatur ſuper æquitate, diſpoſitio facta ſuper caſu vero non trahitur ad caſum fictum, quando in eo ceſſat æquitas, propter quam fictio fuit introducta, at hic ceſſat æquitas, quia non eſt æquum, quòd vlterior in gradu & mi-

nor

nor ætate prout eſt Comes Georgius, præfera tur Marchioni Franciſco & alijs prioribus in gradu & ſenioribus, præſertim cõtra mentem teſtatoris vocantis ꝓximiorem & natu maiorem, ideo ad eum caſum diſpoſitio trahi non debet.

25 Sexto † quod filius repræſentet perſonam patris, & cenſeatur eſſe in eodem gradu, iſtud eſt diſpenſatiuè & per priuilegium quando patruus vel auunculus ſolus ſuccedere vellet excluſo nepote, quia tunc ex diſpenſatione & iure ſpeciali admittitur nepos, vt vnà cum patruo ſeu auũculo ſuccedat dicto. §. cum filius. inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. ibi (& quia placuit nepotes) & melius in dicto. §. ſin autem defuncti, in authen. de hæred. ab inteſta. vbi tex. appellat iſtud ius priuilegium, dum dicit, huiuſmodi vero priuilegium, quem tex. ſingularem ad hoc appellat Guliel. Benedict. in repet. ca. Raynutius ſuper verbo & vxorem nomine Adelas: num. 616. & 623. extra de teſta. quem refert multis additis Tiraqu. de retrac. par. 1. §. 11. glo. 9. num. 6. quæ quidem diſpenſatio, ſeu priuilegium, cum concedatur ſolum filiis ſiue nepotibus aut pronepotibus, quando cumulatiuè & per cõcurſum cum patruis ſeu auunculis ſuccedunt, non debet ad alium caſum extendi & trahi, quando filij per repræſentationem ſuccedere vellent in totum excluſo patruo, prout in caſu noſtro, vt per Rubeum & Caſtaneum in locis præallegatis, hũc num. 18. verſ. ſeptimo facit, illum verò num. 9. verſ. confirmatur præmiſſa. Hinc etiam dicitur, quod huiuſmodi priuilegium locum non haberet in ſtatuto teſte Bald. conſ. 30. præſuppoſito ſtatuto colum. 2. verſ. ſecundo quæritur lib. 1. vbi propterea reſpondit, filium fratris non admitti cum patruo per repræſentationem ad ſuccedẽdum virtute ſtatuti, & Bal. refert Tiraquel. de retrac. loco proximè citato num. 3. poſt eundem Benedic. in d. c. Raynutius, in verbo & vxorem nomine Adelas. nu. 64. & 625. ex quibus patet huiuſmodi priuilegium repræſentationis vti ſtricti iuris non debere nec poſſe extendi ad alios caſus, nec pſonas, vt aperte probat tex. in d. §. ſin aũt defuncto, in verſ. huiuſmodi autem priuilegium, ibi nulli alii omnino perſonæ ex hoc ordine venienti hoc ius largimur, quo fit vt ex prædictis pateat verum non eſſe, quod inquiunt Abbas conſ. 85. colum. 4. verſic. nec obſtat ſi dicatur. lib. 1. & Socin. conſi. 51. num. 19. lib. 3. & conſ. 252. colum. 12. verſ. ad ſecundam rationem lib. 2. videlicet procedere in caſu iſto argumẽtum de parte ad totum, & idem iuris eſſe de toto quoad totum, quod de parte quo ad partem, vt ſicut filius ſuccedit in locum patris, quando agitur de ſuccedendo pro parte cum patruo, ita ſuccedat in locum eiuſdem, quando agitur de ſuccedendo in totum excluſo & remoto patruo, quia cum illud ſit inductum ex æquitate contra regulas iuris, quod filius qui & gradu inferior repræſentet perſonam patris, & locum eius teneat, quando agitur de ſuccedendo pro parte cum patruo, non debet huiuſmodi diſpoſitio extendi, quando filius per repræſentationem vult ſuccedere in to-
26 tum, † quia extenſio non fit de vno caſu ad alterum, quãdo aliquid inductum eſt ex æquitate contra ius in vno caſu, vt per Crau. conſ. 173. num. 7. poſt Anch. quem refert conſ. 362. de iuribus. colum. 2. & negatur quod idem iuris ſit in toto quoad totum, quod in parte quo ad partem, quia non eadem ratio æquitatis militat in ſuccedendo in totum excluſo patruo, quæ ſubeſt in ſuccedendo in parte per concurſum cum ipſo patruo: extenſio autem non fit vbi minor ratio eſt in vno caſu, quàm in altero. l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de ritu. nupt. cum aliis ſimilibus adductis per Areti. conſ. 25. viſo themate colum. fin. verſic. circa tertium & Dec. conſ. 261. colum. 5. verſic. nec obſtat cum aliis ibi per eum relatis, necnon per Crauet. conſ. 173. num. 13. vbi poſt Alex.
27 & Corn. ait † quod non ſolum non fit extenſio vbi minor ratio eſt in vno caſu, quàm in altero, ſed imo etiam impeditur extenſio, vbi dubitatur an militet eadem ratio, vel non, in his quæ ſunt contra ius.

Septimo pro hac noſtra, immo verius communi opinione vrgere videtur, quòd à multis dicitur, filium quando in locum patris ſui prædefuncti ſuccedit non ex perſona patris; ſed propria ſuccedere, ita notat Barto. in l. 1. in §. ſi ſit nepos. ff. de collat. dot. in l. 1. §. ſi ſit filius. ff. de coniug. cum emancip. lib. & in l. 2. C. de lib. præterit. vbique tradens, quod licet nepos vel filius ſuccedat in locum patris ſui, tamen ex pſona ſua propria ſuccedat, vt filius, non autem ex perſona patris, & Barto. referunt Alexan. conſi. 4. num. 13. volum. 4. Caſſan. conſi. 53. num. 18. Rub. conſ. 149. num. 10. Dec. conſi. 443. num. 29. idem Alexan. in additio. ad Barto. in authen. ceſſante. C. de legit. hæred. Iaſo. in l. ſi auiæ. C. de ſucceſſ. edicto. Aretin. in l. is poſt colum. 2. verſ. ſed in contrarium arguitur. ff. de acquiren. hæred. vbi poſt eundem Barto. ait quod licet nepos in ſucceſſione aui vel patrui ſuccedat in locum patris, tamen iſtud ſuccedere in locum patris, non ſignificat, quod filius ſuccedat ex perſona patris tanquam ex iure ad eum tranſmiſſo, ſed ſignificat, quod nepos ſuccedit in locum patris, ex perſona tamen propria, & iure proprio, tanquam nepos, non tanquam repræſentans patrem, idem Aretin. in l. ſi quis poſthumos. §. 1. colum. 6. verſic. pro iſta concluſione facit. ff. de libe. & poſthum. Alexan. conſi. 20. numero 3. libro 1. vbi & num. 8. verſicu. non obſtat octauum, declarat, iſtud maxime procedere vbi ſucceſſio non fuit delata patri, in cuius locum ſuccedit filius, quia tunc non conſideratur filius ex perſona patris, ſecus ſi fuiſſet delata patri, quia tunc conſiderari deberet ſuccedens non ex perſona propria, ſed ex perſona eius in cuius locum ſuccedit. l. ſi quis filium. C. de inoff. teſtam. his addo Ruin. conſ. 206. nu. 3. lib. 2. & licet nonnulli aliter ſentiãt, prout Abbas conſ. 85. col. 4. verſ. nec nepos lib. 1. Iaſ. conſ. 159. nu. 4. lib. 4. & Soc. conſ. 252.

colum.

colum. antepenul. verſ. ad quintam rationem lib. 2. Attamen illud poſſet forte procedere, quando agitur de ſucceſſione aſcendentium, quia tunc filius venit per repræſentationem ex perſona patris præmortui non propria, ſecus autem videretur, quando agitur de ſucceſſione tranſuerſalium tanquam tunc nõ ſuccedat ex iure tranſmiſſo ex perſona patris,
28 ſed potius ex propria, & ratio videt eſſe † quoniam non eſt ita potens ius quod habet pater in ſucceſſione tranſuerſalium, ſicut in ſucceſſione aſcendentium, quibus eſt magis debita quàm collateralibus, ita inquiunt Nicola. de Neapol. in §. 1. Inſti. de legit. agnato. ſucceſſio. & Io. Fabri. in §. cæterum Inſtit. eod. tit. prout eos refert Iaſ. in d. l. ſi auiæ n. 5. & licet ipſe ibi eorum rationem improbet, eo quia velit indiſtinctè filium vel nepotem ex propria perſona ſuccedere, non autem ex perſona patris vt ibi per eum, attamen eorum rationem approbat idem Iaſ. in additio. in dicto §. cum filius, vbi ait, quod tranſuerſales non habent ita potens ius vt tranſmittant ad filios, ideo filij ſuccedunt ex perſona propria, non ex perſona patrum, ſecus autem in deſcendentibus, & prædicta præcipuè procedunt, quando filius vult ſuccedere priuatiuè ſeu remotiuè, hoc eſt, remoto eo qui prior eſt in gradu, prout in caſu noſtro, quia tunc ille qui ſuccedit, non ſuccedit ex perſona primi, ſed ex pſona ſua, ſecus ſi agatur de ſuccedendo loco alterius per tranſmiſſionem, vt quia primus tranſmittit ius ſuum in ſecundum ſucceſſorem ſuum, qa tunc bene ſuccedituæ ex perſona primi, ita notabiliter diſtinguit Bal. & poſt eum Salicet. in l. ſi auus. C. de libe. præteritis. quos refert & ſequitur Caſſan. in conſuetu. Burgund. rub. 7. §. 10. in princip. num. 5. verſ. & ideo dicit dominus meus Iaſon. vbi reprobata vna cum Iaſone prædicta ratione Ioan. Fabri. & Nicola. de Neapo. approbat rationem hanc Baldi, & Saliceti in d. l. ſi auus. Idem etiam ſequitur in eodem. §. num. 36. & 37. & eoſdem Baldum & Salicetum ſequitur Ioannes Licirier Pariſien. in ſuo tractatu de primogenitura lib. 2. quæſt. 4. articulo 7. col. 5. verſ. pro reſolutione potes dicere, quæ omnia tamen ſanè intelligenda ſunt in terminis iuris, de quibus ſupra latè tractauimus.

Si igitur Comes Georgius velit venire remotiuè & priuatiuè quoad Marchionem Frãciſcum, qui eſt prior in gradu & ætate maior ac ſuccedere ex perſona propria & iure proprio, non autem ex perſona patris prædefuncti, conſequens eſt vt admitti non poſſit ex pſona propria, tanquam nõ habens qualitates à teſtatore requiſitas, nec tempore teſtamenti nec mortis teſtatoris, multo minus euenientis conditionis proinde mortis Io. Iacobi hæredis ſine liberis defuncti: ſi autem ex perſona patris admitti velit dicimus repræſentationi locum non eſſe, cum non agatur de ſucceſſione aui ſeu patrui.

30 Non obſtant in contrarium adducta & primo regula, quod filius ſuccedit in locum patris prædefuncti §. cum filius Inſtitut. de hæred. quæ ab inteſt. & §. reliquum in authen. de
29 hæred. ab inteſta. veni. cum ſimilibus, † quia multifariè reſponderi poteſt: Primo dicta nõ ita procedere, vbi agitur de ſucceſſione ex diſpoſitione legis, ſecus ſi agatur de ſucceſſione ex diſpoſitione hominis puta per fideicõmiſſum, quia tunc filius non intrat in locum patris, ita Bald. diſtinguit in l. cum ita in §. in fideicommiſſo, in fine. ff. de lega. 2. reprobata glo. ibi vt ſupra diximus, & rationem adducit Bal. quia in fideicommiſſo conſideratur affectio, quam teſtator videtur habere ad proximiores in gradu, ſed in ſucceſſione ex diſpoſitione legis cõſiderat diſpoſitio iuris, quæ eſt; quod filius in locum patris ſubintret. quàm diſtinctionem Baldi, vt ſupra latè ſcripſimus in primo fundamento opinionis noſtræ, imò verius communis, ſequuntur ibi Rapha. Cuma. Angel. Aret. in d. §. cum filius. col. 2. verſ. deinde iſta regula. & Dec. conſ. 478. num. 11. & 12. conſ. 408. in fine. & quam magis communem dicit in conſilio 1. num. 5. & conſ. 408. col. 4. & eandem communiter approbatam teſtatur quoque in conſ. 412. num. 5. in fine vbique plures referens dictam opinionem ſequentes, quam etiam communem dicit Curt. ſen. in l. ſi auiæ col. 2. vbi idem Deci. & Iaſ. C. de ſucceſſio. edict. quod & teſtatur Gratus reſponſo 27. col. 2. lib. 1. & Rube. Alexan. conſ. 39. col. 2. Pariſ. conſ. 18. lib. 2. vbi etiam plures hanc Baldi diſtinctionem tenentes refert. & conſil. 37. nu. 77. eodem lib. latè Portius dicto conſ. 52. num. 3. & tribus ſequentibus, & conſ. 53. num. 2. & ſequentibus. Antonius de Gabriellis loco ſupra citato: plures recenſerem, qui hanc Baldi opinionem ſequuntur, & magis communẽ atteſtantur, quos breuitatis gratia omitto, quoniam hic diſputare non expedit vtra verior ſit opinio gloſæ ſcilicet, an Baldi, cum ex alio etiam non obſtet gloſæ opinio in caſu noſtro, quia illa non vult quod indiſtinctè repræſentatio locum habeat in fideicommiſſis, ſed in caſibus tantum, in quibus de iure admittitur, videlicet quãdo de ſucceſſione vel fideicommiſſo fratrib. vel ſororibus iniuncto tractatur, quaſi tunc filius de iure repræſentet patrem, & admittatur cum patruo, ita enim expreſſe vult gloſa, dum ait, quandoque tamen qui in gradu ſunt impari æqualiter admittuntur, & exemplificat, vt filii fratrum cum fratribus, & allegat dictam authen. ceſſante, non autem ſentit, quod locum habeat, quando agitur de fideicommiſſo inter collaterales in vlteriori gradu vltra patruum, quia tunc ſicut ea locum non habet quando agitur de ſucceſſione legali, ita etiam quando de ſuccedendo ex diſpoſitione hominis, vt ſupra pluribus authoritatibus in primo fundamento probauimus, quibus addo Socin. in conſ. 133. num. 29. lib. 1. & ita ſaluat gloſam prædictam vt intelligi debeat ſecundum legem quam allegat ex doctrina Bar. in l. nõ ſolum §. liberationis verba. ff. de libe. lega. non autem debeat indiſtinctè referri ad textum in d. §. fina. vt indiſtin-

ctè

ctè in fideicommiſſis admittatur repræſentatio, ponderatque Decius dictionem (quandoque) qua vtitur gloſa, quam ante eum ponderauit etiam Cuma. conſ. 107. mulier inſtituit, qui pariter ſentit quod gloſa prædicta intelligi debet iuxta legem quam allegat, non autẽ vt limitetur §. fin. quapropter Curt. Iun. conſi. 57. num. 8. & conſ. 128. num. 21. poſt eundem Dec. ſaluando gloſam prædictam diſtinguit, quod aut loquimur in fideicommiſſo aui vel patrui, & tũc filius repræſentat patrem prædefunctum, & concurrit cum patruo ad fideicõmiſſum, quemadmodum faceret ſi ſuccedetetur ab inteſtato, aut loquimur de ſucceſſione vel fideicommiſſo aliorum tranſuerſalium, & tunc ſecus ſit inquit idem Curt. conſ. 161. in princip. dicens hanc eſſe magis communem reſolutionem, quod quando tractatur de hæreditate aſcendentis vel patrui tunc nepotes ſeccedant loco patris, licet ſecus ſit quando tractatur de ſucceſſione aliorum, eandem diſtinctionem ſequuntur Moder. Pariſien. in additio. ad Alex. d. conſ. 26. ſub num. 13. lib. 3. dicentes, quod gloſa prædicta ſanè intellecta non eſt vt vulgus putat communiter reprobata, ſed approbata. Doctores autem omnes ex aduerſo adducti qui opinionem gloſæ ſequuntur, loquuntur de fideicommiſſo aui vel patrui, vt in his tantum caſibus filius patrem repræſentet, & ad ſucceſſionem admittatur vnà cum patruo, ſicuti admitterentur in ſucceſſione ab inteſtato, non autem loquuntur quando agitur de fideicõmiſſo iniuncto alijs tranſuerſalibus vlterioris gradus. Et Iacob. Philip. Port. d. conſ. 55. qui tantopere laborat pro ſuſtinenda opinione gloſæ, loquitur de fideicõmiſſo facto ab aſcendente inter deſcendẽtes, quo caſu indiſtinctè tenet repræſentationem admitti inter omnes deſcendẽtes, ſed eius opinionem non putarem veram, quia de iure filius patrem repræſentat, quando agitur de ſucceſſione aui vel proaui, vt tunc nepotes & pnepotes tantum patrem repræſentent, prout expreſſe de nepotibus tantum & pronepotib. diſponit tex. in d. §. cum filius ibi: & quia placuit nepotes nepteſque item pronepotes, & pronepotes in patris ſui locum ſuccedere &c. prout iſtos tantum repræſentare quando agitur de fideicommiſſo aſcendentis, tenent plures Doctores ex Doctoribus ſupra in prima parte relatis, non autem quando ſunt vlterioris gradus, & ita ſentit Dec. conſ. 217. col. 2. dicens ibi poſt Bart. quem refert in d. auth. poſt fratres, quod ſolum in his caſib. filius locum patris intrat, quando agitur de ſucceſſione aui vel proaui & patrui ſeu auunculi carnalis, idẽ Dec. d. conſ. 1. & Pariſ. conſ. 37. nu. 66. & pluribus ſequentibus lib. 2. Port. d. conſ. 52. & 53. vbique de intellectu dictæ gloſæ tractans & ferè omnes Doctores ſupra relati limitatiuè loquuntur, quod ſcilicet filius locum patris teneat in ſucceſſione aui vel paui & patrui ſeu auũculi carnalis. Imperator verò Iuſtinianus in nouella conſtitutione allegata per eundem Portium ſimpliciter diſponit, quod nepotes ex filio & nepotes ex filia æqualiter ſuccedant & ad hæreditatem aui admittantur ſine diminutione tertiæ partis, prout alias fiebat iuxta tradita in §. item vetuſtas. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. deſcr. non autem diſponit, quod in deſcendentibus indiſtinctè filius locum patris teneat, cum ergo etiam in ſucceſſione aſcendentium aui ſcilicet, vel proaui, iura tantum diſponant de nepotibus, & pronepotib. non debent vltra caſus & perſonas expreſſas trahi, cum ſimus in correctoriis iuris antiqui: & regulæ quod in ſucceſſionibus proximior admittatur vt tradit idem Dec. d. conſ. 1. colum. 2. & faciunt quæ diximus ſupra in ſexto fundamento. Sed hæc omnia dicta ſunt præter rem, quia in caſu noſtro non agitur de ſucceſſione aſcendentis, ſed trãſuerſalis, quo caſu omniũ Doctorum conſenſu admittitur locum non eſſe repræſentationi, niſi eo caſu tantum, quãdo agitur de fideicommiſſo patrui ſeu auunculi: Secundo reſpondetur gloſæ prædictæ opinionem veram eſſe tantum, & procedere vbi agitur de ſuccedendo per concurſum, vt diximus inter nepotem, & patruum. vt tũc nepos vna cum patruo admittatur ad fideicommiſſum prout ita expreſsè loquitur dicta gloſa, dum dicit, quandoque qui ſunt in gradu impari æqualiter admittuntur, vt filii fratrum cum fratribus, ſecus autem eſt vbi filius in totum ſuccedere vult excluſo patruo, cum hoc caſu non ſubſit æquitas repræſentationis, quæ ſubeſſe videtur in alio caſu vt in d. §. cum filius. Nam huiuſmodi repræſentatio tanquam ſtricti iuris reſtringi debet ad terminos ſuos, non autem extendi vt ſupra latè diximus in præcedentibus fundamentis. Tertio reſpondetur ꝙ procedere etiam poſſet prædicta opinio gloſæ, vbi teſtator ſimpliciter proximiorem vocaſſet abſque expreſſione gradus, ſed hic cum vocauerit proximiorem facta expreſſa mentione gradus, quia dixit (agnatum meum mihi in gradu proximiorem) quæ verba, vt ſupra diximus indicant teſtatorem cõſideraſſe prioritatem ſiue ꝑrogatiuam gradus, ideo locus non eſt repræſentationi, vt per Dec. d. conſi. 1. & conſi. 408. verſ. tertia concluſio Curt. Iun. conſ. 154. num. 9. poſt Pau. de Caſt. quem referunt in authen. defuncto. C. ad Tertullia. Pariſ. d. conſ. 40. num. 25. & ſequen. lib. 2. & conſ. 38. num. 58. & conſ. 37. nu. 69. & 79. eodem lib. 2. cum multis aliis, qui adduci poſſent, & quod teſtator gradus prærogatiuam ſeruari voluerit vltra verba ꝓdicta expreſſiua gradus, aper-
30 tè probat illud verbum (ſucceſſiuè,) † quod idem eſt quod ordine ſucceſſiuo. hoc eſt qđ vnus poſt alium ſucceſſiuè ſuccedat, & gradatim ſubſtituti admittantur, vt per Dec. d. conſ. 1. nu. 5. in fi. & nu. 6.

Nec etiam vrget quod dicitur, teſtatorem cenſeri voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, & ideo ſicuti de iure communi filius ſubintrat locum patris, ita teſtatorem voluiſſe præſumendum ſit, quia reſpondetur retorquendo argumentum, verum eſſe præſumi teſtatorem voluiſſe ſe confor-

mare

mare cum diſpoſitione iuris, vt ſicuti de iure in tranſuerſalibus vlterioris gradus filius patrem nõ repreſentat, vt ſupra pluribus auctoritatibus comprobatum eſt, ita in caſu iſto in hoc fideicommiſſo repræſentatio non admittatur, quemadmodum non admitteretur ſi de ſuccedendo eidem teſtatori ab inteſtato ageretur: ita inquiunt Alex. Ruin. & alij ſupra relati maxime idem Ruin. d. conſi. 171. nu. 8. lib. 2. & conſi. 169. nu. 7. 8. & 9. poſt Alex. in d. conſil. 4. nu. 11. in fine lib. 4.

Minus etiam obſtant coniecturæ quæ colligi videntur ex verbis teſtamenti, quia ex illis non arguitur quod voluntas teſtatoris fuerit in hoc fideicommiſſo filium locum patris tenere; & illa verba in prima parte teſtamenti vbi ſubſtituit filium primogeniti ſi aderit, ſin minus alium natu maiorem, Item illa quibus ſubſtituit ipſi agnato proximiori eius filium primogenitum, non arguunt quod filius primogeniti vel alius natu maior admittantur, vti ſuccedentes in locum patris prædefuncti & ſubintrãtes gradum ipſius, ſed quod admittantur adueniente caſu ſubſtitutionis de ipſis reſpectiuè factæ tamquàm ſubſtituti & iure ſubſtitutionis, & ſic ex iure & perſona ac gradu proprio non autem patris prædefuncti. Nam cum diuerſa ſint repræſentatio & ſubſtitutio ex vna ad alteram inferri non poteſt vulgata. l. fin. ff. de calumnia. cum ſimili-
31 bus: † repræſentatio enim a lege introducitur. dicto §. reliquum & d. §. cum filius cum ſimilibus ſupra citatis Dec. d. conſil. 1. nume. 8. nec alium facit gradum Dec. conſi. 427. num. 8. vt late concludit Iaſ. in dictis conſi. 215. col. 5. verſi. alibi dicit Barto. & d. conſil. 159. col. 4. Pariſ. conſi. 36. num. 8. volu. 2. Subſtitutio autẽ ab homine fit aliumq; gradum facit. l. 1. l. põt quis cum innumeris ſimilibus. ff. de vulga. & pupill. Bald. in l. 3. §. fin. & ibi late Aret. ff. de liber. & poſth. Pariſ. conſi. 99. nu. 11. & 12. volu. 2. imo per fortiorem coniecturam contrariũ aguitur voluiſſe ſcilicet nullo modo repræſentationi locum fore, dum expreſſe dixit (ſubſtituo agnatum meum mihi in gradu proximiorem) quæ verba intelligi debent prolata in caſu vero, & ſic in proximiori vero non autẽ ficto & repræſentato, vt ſupra late probauimus, & ideo hæc coniectura vti fortior omnẽ aliam vinceret, ſiqua ſubeſſet arg. tex. ĩ l. ſi is qui adulterij. C. ad l. Iul. de adult. & nota per Bart. in l. Diuus. ff. de in integr. reſtit.

Cõcludo igitur in caſu noſtro non eſſe locũ alicui iuri repræſentationis, cum non agatur de ſuccedẽdo auo ſeu proauo, aut patruo, vel auunculo, nec de concurſu cum aliquo cohærede, ſed de ſuccedendo Ioanni teſtatori agnato tranſuerſali vltra octauum gradum, & ex expreſſa ſubſtitutione per eum facta proinde Comiti Georgio nullum ius repræſentationis competere.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſarius ſub conditione, eadem pendente ſi deceſſerit, ius nihilominus fideicommiſſi tranſmittit ad ſuos.*

2 *Quod præſertim procedit ſi teſtator maſculos de ſua agnatione ſubſtituit.*

3 *Aut ſi in teſtamento primogenitos ſi aderunt, ſin minus alios natu maiores vocauit.*

Quæ tamen omnia quomodo procedant & intelligãtur vide infra à nu. 6. vſque ad nu. 11.

4 *Tranſmiſſionis ius potentius eſt iure ſubſtitutionis: ideo hoc illud non tollit nec impedit.*

Obligatio conditionalis in contractibus ad hæredes eſt tranſmiſſibilis numero quinto, & ratio ponitur infra num. fin.

6 *Subſtitutionem conditionalem vel in diem incertum collatam, ſubſtituto moriẽte antequam caſus ſubſtitutionis euenerit, expirare quaſique caducam fieri dicendum eſt, neque propterea huiuſmodi fideicommiſſi ius ad hæredes ſubſtituti defuncti dici tranſmiſſibile, ſiue de vulgari ſubſtitutione loquamur, ſiue de pupillari & fideicommiſſaria tractemus.*

7 *Quæ concluſio ſecundum aliquos procedit, etiamſi agatur de fideicommiſſo conditionali facto ab aſcendente, quod nec etiam ad ſuos deſcendentes tranſmittat.*

8 *Iura conditionalia a deſcendentibus in hæreditate deſcendentium delata, ad poſteros non tranſmittuntur, ſi pendente conditione deceſſerint.*

9 *Ceſſibile quod non eſt, nec etiam tranſmiſſibile.*

10 *Tranſmiſſibilis non eſt maior ætas, quando aliqua in diſpoſitione requiritur.*

11 *Teſtator ſi pluribus inſtitutis vel ſubſtitutis, filios maſculos ſubſtitutorum præmortuorum ante euentum cõditionis cum fœminis vocauit, tunc ſi rationem habuerit familiæ, volueritque bona in eius agnatione conſeruari, veriſimiliter ius fideicommiſſi conditionalis ad filios maſculos in conditione poſitos tranſmitti voluiſſe dicitur, alias ſecus.*

12 *Subſtitutum immediate ex propria, vel mediate ex alterius perſona vocari, longe inter ſe differunt.*

13 *Obligatio quæ ex contractu naſcitur, ſemper in dubio etiam hæredes contrahentium comprehendit.*

CONSILIVM LXXIII.

SVCCEDIT nũc tertia quæſtio, quæ cũ ꝓxima præcedẽti affinitatẽ habet. An ſcilicet Comes Georgius ad p̃dictã ſucceſſionẽ admitti debeat ſaltẽ Iure trãſmiſſiõis, circa quã breuiter agẽdo videretur dicendũ cum ex iure ſibi à patre tranſmiſſo ad huiuſmodi fideicommiſſum admittendum eſſe, ex glo. in l. is cui. ff. de actio. & obliga. quam Doctores ſolitariam dicunt: ſed alia ſimilis habetᷣ ĩ l. ſi in ꝑſonã ĩ verbo vtiliter ĩ fi.
1 C. de fideicõmiſſ. quæ gl. voluit † ius fideicommiſſi cõditiõalis mortuo fideicõmiſſario pẽdẽte conditione, tranſmitti ad ſuos, & licet p̃dictarũ gloſarum opinio ſit dubia, & a Doctoribus reprobata, vt inquit Bart. poſt Din. in d. l. is cui; & poſt Cin. in l. 1. col. pe. verſ. alia glo. ff. de lega. primo, per Bald. & Iaſ. in dicta l. ſi

inperſonam Ale. poſt alios in l.hæredes mei.
§.cum ita,.in vltimo notab.vbi etiã Ripa nu.
60.attamen in caſu noſtro hæc opinio proce
dere videtur ex voluntate teſtatoris,qui in ca
ſu iſto videtur voluiſſe,quod huiuſmodi fidei
commiſſum conditionale ſubſtituto morien
te ante euentum conditionis vel diei incerti,
transmitteretur ad hæredes , cum poſſit te-
ſtator facere , quod id , quod alias non eſt
tranſmiſibile , tranſmittatur.l. in conditioni-
bus primum locum.§.hæc ſcriptura.ff.de con
ditio.& demonſtratio.& l.prima. C. vt actio.
ab hæred.& cont. hæred. ita Bald. in l. ſi pater
colum.penult.verſic. 4.quærinit. C.de inſtit.
& ſubſtit.& in d.l.vnica.C. vt actio. ab hæred.
& contra hæred.colum.prima verſicu. poteſt
quarto dici,ita intelligens textũ , in l.cui fun-
dus.ff.de conditio.& demonſtrat. ſufficitque
ad hoc tacita voluntas teſtatoris,quæ ex con-
iecturis colligitur ſecundum eundem Bald.in
d.l.vnica col.2.verſi. quæro de tali quæſtione.
C.de his qui ant. aper. tabul. Deci.conſil.397.
num.5.Pariſ.conſi.91.nu.44.& ſeq.vol.2. Be-
ro.conſi.104.nu.16.& 110.nu.35.vol.2. In ca-
ſu autem noſtro plures reſultare videntur cõ
iecturæ,ex quibus voluntas teſtatoris fuiſſe vi
detur,quod ius iſtius fideicommiſſi conditio
nalis,vel in diem incertum tranſmittatur.
2 Et Prima coniectura videtur † quod teſta-
tor vbique maſculos de agnatione ſubſtituit ,
expreſſeq; præcepit bona ſua inter ipſos ma-
ſculos,& ſic in agnatione conſeruari, quo ca-
ſu ſufficiens coniectura voluntatis teſtatoris
colligitur , quòd voluerit ius fideicommiſſi
conditionalis tranſmitti,prout ita à pleriſque
Doctoribus conſultum vidiſſe refert Curt.Iu.
conſi.96.nu.3. & ita conſuluit Iaſ.conſil. 154.
col.3.verſi.nam teſtator & col.4.lib.4. vbi re-
fert ita quoq; conſuluiſſe Franciſ.de Curt.cõ-
ſil.75.colu.4. in princip.& 2.dubio dicens iſtã
eſſe vehementem coniecturam,quod præſũ-
pta mens teſtatoris fuerit hoc caſu fideicom-
miſſum conditionale tranſmitti ad maſculos,
vt bona eius in agnatione conſeruentur,iſtud
quę ſibi videri ait uerum & ſolidũ fundamen
tum.idem etiam conſuluit conſi.233. colu. 1.
verſi.ſed iſtis non obſtantibus lib.2.
Secunda colligitur coniectura ex eo , quod
teſtator in prima parte teſtamenti & ſubſtitu-
tionibus factis Ioanni Iacobo,eidem Ioã. Ia-
cobo hæredi ſubſtituit eius filium primogeni
tum,vel eius primogeniti filium, ſi aderit, ſin
3 minus alium filium natu maiorem , † ex qui-
bus verbis videtur,teſtatorem voluiſſe , quod
non exiſtente filio primogeniti tẽpore eue-
nientis conditionis,quia prædeceſſerit , quod
tunc ius fideicommiſſi tranſeat in alium filiũ
maſculum natu maiorem,ita ſimilem conie-
cturam colligit Socin.conſi. 6.lib.3.& in d. l.
hæredes mei,in §.cum ita nu.12.ff. ad Trebel.
vbi format exemplum, ſi teſtator inſtituit Ti
tio & Sempronio fratribus, ſubſtituit Titio p
fideicõmiſſũ Sempronium,& eo non exiſten
te Gaium eius filium vnicũ & hæredẽ,quẽ ha-
bebat,ſi prædeceſſerit Sempronius relictis ẽt
aliis filiis,quos poſtea ſuſceperat, & prædeceſ
ſerit etiam Gaius ſubſtitutus , tale fideicom-
miſſum tranſmittitur ad alios filios , & hære-
des , quia inquit apparet teſtatorem voluiſſe
prouidere non ſolum Sempronio, ſed eius fi-
liis,& hæredibus & ſecundum hanc coniectu
ram Soc.conſuluit Curt.Iun.conſi.16.num.7.
Fulgoſ.conſi.15.proponitur quod mons Cu-
manus.conſi.13.Titius inſtituit.
Tertia colligitur etiam coniectura ex eo,
quod teſtator in teſtamento ſuo primogeni-
turã videtur conſtituiſſe inter maſculos quod
patet,qa vbiq; vocauit primogenitos, & poſt
eos alios natu maiores,quo caſu ex hoc teſta-
tor cẽſet voluiſſe ius fideicõmiſſi cõditiona-
lis tranſmitti ad filios, & hæredes primogeni-
tos,vt per Dec.conſi.397.col pe.verſi.2.prin-
cipaliter vbi ſimilem coniecturã conſiderat ĩ
teſtamento,in quo teſtator habuit reſpectum
ad ius primogenituræ, quia primo loco teſta-
tor filium primogenitum hæredem inſtituit ,
deinde ſucceſſiuè alios natu maiores,quo ca-
ſu dicit,quòd ius filii primogeniti ad filios trã
fertur,& in iſto iure non procedit regula.l.pri
ma.§.ſin autem aliquid ſub conditione. C. de
cad.tollen.Ex quibus omnibus videretur pri-
mæ fronte concludendum ius iſtud fideicom
miſſi tranſmiſſum fuiſſe à Comite Ioan. Fir-
mo in Comitem Georgium eius filium pri-
mogenitum.Nec videtur obſtare,quod dici-
tur primogenitum agnati vocari ex ſubſtitu-
tione expreſſa,ideo ceſſare ius tranſmiſſionis
4 † quia reſpondetur ius tranſmiſſionis eſſe po-
tentius iure ſubſtitutionis,ideo ab ea non im-
pediri ius tranſmiſſionis teſte Paul. de Caſtro
in l.vnica,C.de his qui ant. apert.tabul.nume.
3. & aliis cumulatis a Vaſchio in rubrica de
tranſmiſſione lib.1.§.6.nu.11.affirmans hanc
eſſe communem opinionem pro qua opinio
ne vrgere videtur argumentum , quod ſupra
dictum eſt in primo articulo.videlicet valere
argumentum à contractibus ad vltimas volũ
5 tates,† in contractibus autem obligationem
conditionalem eſſe tranſmiſſibilem ad hære
des.§.ex conditionali Inſtit.de verbo. obliga.
& l. 1.C.vt actio. ab hæred.& in hæred.incip.
ergo idem dicendum videtur in hac ſubſtitu-
tione.
Prædictis tamen non obſtantibus , exiſti-
mo Comitem Georgium nec etiam aliquo
iure tranſmiſſionis admittendum eſſe , nam
6 tritiſſima eſt iuris regula & concluſio,† ſub-
ſtitutionem conditionalem vel in diem in-
certum collatam ſubſtituto moriente ante-
quam caſus ſubſtitutionis euenerit,expirare,
& fieri quaſi caducam, neque huius fideicom
miſſi ius ad hæredes tranſmitti l. prima §.
ſin autem aliquid ſub conditione C. de cadu.
tollen.vbi Bal.& alii.l.ſi ex pluribus.ff. de ſuis,
& legi. in verſiculo alia cauſa ibi , huic enim
viuo defertur ex ſubſtitutione hæreditas,non
etiam ſi deceſſit hæredem eius ſequitur.Vr-
get etiam pro hac regula text. in dicta l. ſi in
perſonam C.de fideicommiſſi.in l.ſi cum hæ-
res.ff.quando dies lega.cedit,ibi (deinq; viuo
hærede

hæredc defunctus lcgatarius ad hæredes non
tranſit.) l.hæredes mei.§. cum ita vbi gloſſ. &
Docto.tradunt.ff.ad Trebellia.& in l. 2. C. de
his qui ant. aper.tabul. Fulg. conſi. 14.in quæ-
ſtione col. 1.verſic.ſed & alia ratione,& conſ.
70.proponitur col.2. in princip. & iſtud indu-
bitatiſſimum eſſe quod ius fideicommiſſi cō-
ditionalis non tranſmittatur,ſi fideicommiſ-
ſarius ante euentum conditionis decedat, di-
cit Roman. conſi.162. ſuper puncto in princ.
Alexand.conſi.4.nu.10.volum.4. conſi.49.n.
5.& num.13.verſic.ſecundo reſpondeo lib. 6.
vbi ait, nullum ius ſubſtitutionis ad hæredes
tranſmitti, ſiue loquamur de pupillari ſubſti-
tutione.l.qui liberis.§.hæc verba & l.ſed ſi plu
res in princip.ff.de vulga.& pupilla.ſiue loqua
mur de ſubſtitutione vulgari. l. ſi ex pluribus.
ff.de ſuis & legit.& l.toties. ff. de acquiren. hæ
redita. ſiue loquamur de fideicommiſſaria
ſubſtitutione facta ſub conditione. d. l.vnica.
§.ſin autem aliquid ſub conditione.C. de cad.
tollen. idem Alexand. conſilio 252. præclare
in princip.eodem libr.ſexto,conſi.62.colum.
1.libr.7.Crauet.conſi.152,num.3.Natta conſ.
78.num.6.conſi.55.num.15.16.17.& 21. colu.
penult.& finali & hanc concluſionem eſſe ſi-
ne vlla dubitatione, & ab ea neminem ſcri-
bentium deuiare ſcribit Iaſ.conſil.80.lib. pri-
7 mo, † proceditque prædicta concluſio ſecun
dum infraſcriptos Doctores etiam in fidei-
commiſſo conditionali vel in diem incertũ
facto ab aſcendente, quod nec etiam tranſ-
mittatur ad ſuos deſcendentes prout omnes
prædicti Doctores tradunt reprobata gl.præ-
dicta,quæ contrarium vult in d.l.is cui,contra
quam eſt alia communiter approbata in d. l.
1.C.de his qui ante apert.tab. & ibi communi
ter Doctores & alij cumulati a Beroo conſil.
194.num.16.conſi.107.num.1. & probat text.
in l.hæredes mei in §. cum ita. ff. ad Trebellia.
quem ad hoc contra gloſam prædictam pon-
derat Barto.in d.l.is cui,& Alexand. in d.§. cũ
ita ſuper glo.in verbo ſuſcepiſſe vbi ait,illum
textum eſſe notabilem, per quem probatur
8 † quod etiã iura conditionalia delata in hære
ditate aſcendentium a deſcendentibus non
tranſmittuntur ad poſteros, ſi deceſſerint pē-
dente conditione, & id etiam probari dicit
per textum in l.cum ex filio vbi Bal.ff.de vulg.
& pupilla.& idem Alex.d.conſil.4.dicens cō-
munem opinionem eſſe contra gloſſam præ
dictam & eam reprobari a Doctoribus,quod
etiam dicit Soc.in §.cum ita col.3.in fin. verſ.
in glo.fin.in verbo ſuſcepiſſet Soc.Iun. in d.§.
cum ita nu.37.Dec.conſi.416.in fine poſt plu-
res ibi relatos,Pariſ.conſi.18.nu.66.& ſeq. cō-
cludens Doc.ita communiter tenere & conſ.
37.numero 77.& ſequen.volu. 2. idem Alexã.
d. conſil.49. & d.conſil.252. Berous latè con-
ſilio 63 numero 19. circa finem & nume.ſe-
quen.volu.2. Et huic opinioni deſeruit regu-
9 la.l.ex pluribus.ff.de admi.tuto. † quod ceſſibi
le non eſt nec etiam tranſmiſſibile, at ius fidei
commiſſi præſertim in ſpe conſiſtens & con-
ditionale non eſt ceſſibile.l.ſi mulier. §. ex aſ-
ſe.ff.de iure dotium cum ſimilibus cumulatis
à Tiraquello de retrac.§.26.gloſſ. 1. nume.49.
Neuiza.conſi.33.num.17.Dec.conſi.443.nu.
28.& ſequen.ergo nec tranſmiſſibile, ſed non
eſt opus ſuper his immorari, cum non ſimus
in fideicommiſſo conditionali aſcendentis
ſed tranſuerſalis, & ob id res ſine difficultate
& dubitatione procedit,prout in ſimili inquit
etiam Corn.conſilio 180.multitudo quæſito-
rum litera C.libro quarto. Et ſi dicatur ſupra-
ſcriptos Doctores loqui,quando directa ſub-
ſtitutio eſt facta ſub conditione, reſpondeo
idem ĩ fideicommiſſaria dicta l.hæredes mei.
§.cum ita & d.l.ſi in perſonam. C. de fideicō-
miſſi.ita nominatim ſcribit Nat.dict.conſilio
551. nume.34. Præterea in caſu noſtro nullo
10 modo tranſmiſſio locum habere poteſt † cũ
maior ætas quæ requirebatur in patre, non ſit
tranſmiſſibilis, vt late concludit Alexand. di-
cto conſil.4 volum.4. Dec.d.conſi.443.num.
23.Solum ergo ſupereſt coniecturas in con-
trarium adductas tollere;& demonſtrare ex
eis non poſſe elici voluntatem teſtatoris fuiſ-
ſe velle fideicommiſſum illud conditionale
(quod ſui natura non eſt tranſmiſſibile) tranſ
11 mitti: Nam prima quæ colligitur ex eo † qđ
teſtator habuerit rationem agnationis, & vo-
luerit bona ſua in agnatione & familia Tri-
uultiorum conſeruari, procederet & vera eſ-
ſet, vbi teſtator pluribus inſtitutis ſiue ſubſtitu
tis filios maſculos ſubſtitutorum præmortuo-
rum ante euentum conditionis cum fœminis
vocaſſet, nam tunc verum erit teſtatorem ex
veriſimili mente voluiſſe ius fideicommiſſi
conditionalis tranſmitti ad filios maſculos
in conditione poſitos, quia non ob aliud in
conditione poſiti cenſentur, niſi ad exclu-
ſionem fœminarum, & vt eos bona conſer-
uentur, & ſic in agnatione ex his quæ tradun-
tur in l.Lucius la ſecunda ff. de hæred. inſtit.
Guid. Pap. deciſio.600.incip.item circa teſta-
mentum & quæſt.184.incip.in illa quæſtione
& Guid.Pap.ſequitur Dec.conſilio 270. & cō
ſilio 318.ac conſilio 516. & pluribus alijs in
locis,necnon Pariſ.conſilio 32.& 41.libro pri
mo & alibi ſæpè cum pluribus alijs per eoſ-
dem relatis, & ob id cenſetur etiam voluiſſe
quod ſubſtituto præmortuo ante purificatũ
fideicommiſſum relictis liberis maſculis, ipſi
maſculi admittantur ex iure ad eos tranſmiſ-
ſo, ne aliàs bona ad filias & ſic ad extraneã fa-
miliam perueniãt,& ita loquitur Iaſ.d. conſi.
254.lib.4.& 233.lib.2.& vterque Curt.in locis
ſupra relatis, & hanc differentiam inter filios
poſitos in conditione & filios ſubſtitutos ap-
poſitè tenet Natta.d.conſi.551.num.3.& duo
bus ſequentibus Pariſ.d.conſi.91.nu.41. volu.
2.Sed in caſu noſtro filij maſculi ſubſtitutorũ
non ſunt in conditione poſiti ſimpliciter, ſed
expreſſe vocati vt ſupra in articulo repræ-
ſentationis diximus, neque contentio eſt in-
ter maſculos,& fœminas, ſed inter maſculos
tantum & qui ſunt eiuſdem agnationis, adeo
quod ſemper conſeruatur mens & volun-
tas teſtatoris, cũ timor nullus ſubſit ne bona

 ad ex-

ad extraneam familiam deueniant, ergo in
hoc caſu non habet locum prædicta conie-
ctura, Præterea illa coniectura non eſt omni-
no vera, & licet Curt. d. conſi. 96. num. 3. dicat
ſe vidiſſe ita conſultum à pleriſque Doctori-
bus, attamen ipſe nullum citat, Iaſ. vero con-
trarium etiam conſuluit vt patet in cõſ. 29. li.
3. vbi in eo caſu militabat huiuſmodi cõiectu
ra, & nihilominus ea non obſtante concludit
ius fideicommiſſi non tranſmitti.

Non etiam obſtat ſecunda coniectura, qua
dicebamus teſtatorem in prima parte teſta-
menti dum ſubſtituit filium primogeniti, ſi a-
derit, voluiſſe quod ſi non adeſſet tempore e-
uenientis conditionis, eo quia prædeceſſiſſet,
quod ius ſubſtitutionis ad alium natu maiorẽ
tranſmitteretur ex traditis per Socin. in dicta
l. hæredes mei in § cum ita & Curt. dicto con-
ſil. 16. num. 7. Quoniam reſpondetur verum
non eſſe, quod per illa verba poſſit argui vo-
luntas teſtatoris quoad hoc ius tranſmiſſio-
nis, quia imò ſi filius primogeniti non adeſſet
tempore mortis Ioan. Iacobi vel filij primo-
geniti, alter filius natu maior vocatus in
defectum filij primogeniti non exiſtentis non
fuiſſet admiſſus ad ius ſubſtitutionis tanquam
ex iure ſibi tranſmiſſo ab eius patre præmor-
tuo, ſed fuiſſet admiſſus tanquam ſubſtitutus
in effectu ipſi filio primogenito, cum per illa
verba teſtator expreſſe eum vocauerit p ſub-
ſtitutionem, vt patet per illud verbum ſub-
ſtituo, quod ad omnes perſonas refertur, ita
in ſimili caſu conſiderat Alex. conſil. 49. viſo
themate in fine lib. 6. & d. conſi. 4. nu. 10. volu.
4. Aret. in l. cohæredi in princip. colum. 3. cir-
ca medium ff. de vulg. & pupill. vbi ponderan
do tex. in l. ſi Titius eodem tit. dicit, quod ibi
extraneus non vocatur ad partem vtriuſq; ex
perſona alterius, quaſi quod ſpes ſubſtitutio-
nis factæ de altero ad eum tranſmittatur, ſed
12 quia ipſe eſt ſubſtitutus† hæc enim inquit val
de differũt inter ſe, quod quis vocetur imme-
diatè ex perſona ſua vel mediate ex perſona
alterius. Dec. conſi. 427. nu. 13. per tex. in l. 3. §.
fi. ff. de lib. & poſth. vbi Bal. & late Aret. Pariſ.
conſ. 75. n. 22. lib. 2. poſt Bal. & Soci. ibi relatos.
Socinus autem & Cur. in locis ex aduerſo præ
allegatis loquuntur, in diuerſis terminis, quia
ibi teſtator mentionem duntaxat fecit de vni
co tantum filio & hærede Sempronij tunc exi
ſtente, qui cum prædeceſſerit & alij deinde na
ti ſint filij ipſi Sempronio, prædeceſſeritque
idem Sempronius & eius filius vnicus, qui
tunc erat, ideo nimirum ſi ex veriſimili men-
te teſtator cenſetur voluiſſe ius fideicommiſ-
ſi tranſmitti ad alios filios, ipſo filio vel Sem-
pronio non exiſtentibus, eo quia licet de vno
tantum fecerit mentionem, attamen ſi fuiſ-
ſet interrogatus an etiam exiſtentibus alijs fi-
lijs & præmoriente vnico filio qui tunc erat,
vellet alios filios admitti, veriſimiliter reſpõ-
diſſet quod ſic, ex traditis in l. tale pactum in
fine vbi glo. & docto. ff. de pactis, quamquam
etiam huiuſmodi coniectura Soc. non ſit om
nino tuta, quia cum teſtator potuerit cogita-
re etiam de alijs filijs naſcituris, & tamen de il
lo vnico tantum fecerit mentionem, nõ etiã
de aliis, quod tamen potuiſſet, ideo neceſſa-
rio non concluditur ex hoc voluntatem teſta
toris fuiſſe, quod ad alios filios non nomina
tos tranſmitteretur iſtud ius ſubſtitutionis,
prout ex hoc hanc coniecturam non omni-
no probat Ripa in dicto §. cum ita. nume. 65.
in fine. Multominus o' ſtat vltima coniectu-
ra, quæ deſumitur ex iure primogenituræ à
teſtatore conſtituto in teſtamento, quia
illa locum forte haberet, vbi filius primoge-
nitus prædeceſſiſſet ante euentum con-
ditionis, quia tunc eo præmortuo bene ius
ſubſtitutionis fuiſſet ad alium eius filium na-
tu maiorem tranſmiſſum, ſed Comes Ioan.
Firmus non erat primogenitus, nec vti primo
genitus ſi viueret admitteretur, ſed vti agna-
tus natu maior & proximior ipſius teſtatoris,
ideò hic conſiderari non poteſt ius aliquod
tranſmiſſionis primogenituræ, ex quibus om
nibus concluditur nec etiam vllo iure tranſ-
miſſionis ipſum Comitem Georgium admit
ti ad huiuſmodi fideicommiſſum poſſe.

Non obſtat doctrina Pauli de Caſtro in di-
cta l. vnica. C. de his qui ante apert. tabul. nu.
3. & aliorum ſupra citatorum, quia Paul. de
Caſtro ibi ſecum adfert ſolutionem, videlicet
illud procedere in caſibus, in quibus hæredi-
tas non adita tranſmittitur, vt quando tranſ-
mittens eſt de liberis teſtatoris, quod non eſt
in caſu noſtro cum ſimus in extraneo ſubſtitu
to, quo caſu regulariter hæreditas nõ adita nõ
tranſmittitur, vt per glo. com. approb. in d. l.
vnica in verbo, in liberos C. de his qui ant.
ape. tabul. & ita etiam loquũtur & intelligi de
bent Bar. & alij in contrarium adducti, vel ple
nius reſponderi poteſt, vt per Vaſchium loco
ſupra citato num. 32. vſque in fin.

Non obſtat argumentum quod fit de con-
tractibus ad vltimas voluntates, cum diuerſa
13 ſit ratio, † quia obligatio facta per contrahen
tes ſemper in dubio cenſetur, facta etiam pro
hæredibus l. pactum. ff. de probat. at ſubſtitu-
tio conditionalis non dicitur facta pro hære-
dibus, ergo non valet prædictum argumen-
tum, ita nominatim reſpondet Berous conſi.
107. nume. 10. & ſequenti. & nu. 13. & ſequen.
vbi ponit etiam alias reſponſiones volumine
ſecundo. Præterea cum ſupra in primo articu
lo ſatis plene (vt putamus) demonſtrauimus
neminem agnatum nomine proprio fuiſſe
ſubſtitutum in defectum lineæ deſcenden-
tium Ioannis Iacobi hæredis inſtituti: ſed ſo-
lum agnatum ipſius teſtatoris, qui tempore
euenientis conditionis ſubſtitutionis eſſet
proximior, & ætate maior, profecto nullum
ius, nulla qualitas poteſt conſiderari in Co-
mite Ioan. Firmo prædefuncto, quæ poſſet
dici tranſmiſſibilis, cum non cenſeretur ſub-
ſtitutus, niſi tempore euenientis conditionis
eſſet in rerum natura habens prædictas quali-
tates.

SVMMA-

S V M M A R I V M.

1 *Verbum ſubſtituo eſt commune, & ideo nedum vulgarem ſed & fideicommiſſariam ſubſtitutionem comprehendere poteſt.*

2 *Dictio ſucceſſiue tractum temporis in futurum denotat.*

Subſtitutionem fideicommiſſariam inducere voluiſſe teſtatorem dicitur, ſi in eius diſpoſitione legitima & Trebellianica detractionem aut bonorum alienationem prohibuerit numero tertio, quæ tamen quomodo procedat, vide infra numero 44. & in fine.

4 *Subſtitutionẽ vulgarem in primis, ſecundis & vlterioribus ſubſtitutionibus æquè ſicut in inſtitutionibus fieri poſſe dicendum eſt.*

Subſtitutus vulgariter ſubſtituto, etiam inſtituto dicitur ſubſtitutus, ſi primus ſubſtitutus inſtituto prædeceſſerit numero quinto, quod limita vt infra nume. 16.

6 *Subſtitutio vulgaris duo continet capita voluntatis, ſcilicet & impotentia.*

7 *Subſtitutio pupillaris facta poſthumo vulgarem in ſe continet, quæ etiam poſthumo non nato locum ſibi vendicat.*

Subſtitutiones fideicommiſſariæ vbi plures vna poſt alteram fiunt: ſi prima per mortem fideicommiſſarij ante hæredem grauatum defecerit, tunc ſecundo loco ſubſtitutus ſublato de medio primo gradu ſubſtitutionis admittitur: numero octauo, quid autem requiratur, vide infra numero 46.

Linea a patre, ſicut a fonte & ſtipite & deriuatur. nu. 9. ſed vide infra nu. 27.

10 *Linea quandoque effectiuè, quandoque contentiuè ſumitur.*

11 *Conditio illa defeciſſe dicitur, quæ nunquam impleta fuit.*

12 *Verbum deficere perſonis appoſitum, etiam in non natis verificatur.*

Paritas rationis id efficit, vt diſpoſitio in vno caſu facta, ad alium extendatur, etiamſi diſponentis verba ceſſarent. numero 13. quod limita vt infra numero 49.

14 *Extenſio fieri non dicitur, vbi mens omnimodaq́ue ratio cõcurrunt.*

15 *Teſtatoris diſpoſitio in vno caſu facta, ad alium caſum trahitur, de quo ſi fuiſſet interrogatus veriſimiliter idem diſpoſuiſſet.*

16 *Subſtitutus ſubſtituto ſub conditione, non dicitur ſubſtitutus inſtituto, quando conditio adiecta primo ſubſtituto defecit.*

17 *Medium per quod ad extremum peruenitur ſi tollatur, diſpoſitio etiam circa extremum ſublata cenſetur.*

18 *L. qui habebat ff. de vulgari, & pupillari, verus traditur intellectus per multos Doctores, confirmatus.*

19 *Verbum deficere, quomodo in iure ſumatur exponitur.*

20 *Finis ſiue defectus principium præſupponit, ſicut mors vitam & interitus ortum.*

21 *Oldradi authoritas maxima eſt.*

22 *Subſtitutio conditionalis deficiente conditione inutilis iudicatur.*

23 *Conditio voluntaria debet in forma ſpecifica non etiã per æquipollens impleri.*

24 *Conditio voluntaria non vltra terminos caſus expreſſi extendi debet.*

25 *Teſtatoris ordinatio in conditione voluntaria adeo attendenda eſt, vt caſus præter ordinationem contingens, comprehenſus non cenſeatur, etiam ſi nõ defuiſſet in eo maior ratio diſponendi.*

26 *Verba vbi & eo caſu ex eorum natura reſtringunt diſpoſitionem ad caſum formaliter expreſſum, etiam quod caſus omiſſus ex vi & natura diſpoſitionis poſſet dici comprehenſus.*

27 *Linea caput non eſſe de linea optime probatur.*

28 *Linea congrua deſcribitur definitio.*

29 *Heredis fauore regulariter fit interpretatio contra fideicommiſſarium, quando ſumus in caſu dubio.*

30 *Subſtitutio ſub pluribus conditionibus copulatiuè facta, omnium implementum requirit.*

31 *Caſus omiſſus iuris communis diſpoſitioni relinquitur, ſiue a contrahentibus, ſiue a teſtatore, ſiue a principe, vel lege omittatur.*

32 *Subſtitutio per verbum commune cõcepta nullo adiecto verbo tractum temporis denotante, vulgarem tantum continet.*

33 *Subſtitutionem potius vulgarem, quam fideicommiſſariam in dubio dicendum eſt.*

34 *Subſtitutio vulgaris inſtituto adeunte expirat, non ſolum quoad primum ſubſtitutionis gradum, verumetiam quoad omnes alios vlteriores.*

35 *Subſtitutus vulgariter non vltra eum caſum & euentum quo ex ſubſtitutione vocatus & honoratus fuit grauari poteſt.*

Præcedentia ſic a ſequentibus interpretationem accipiunt ſicut econtra. numero 36. quod tamen intellige vt infra.

37 *Clauſula & verba in vno gradu ſubſtitutionis appoſita in alio ſeparato gradu nõ cenſentur repetita nec ad illum relata.*

38 *Præcedentia maioris ſunt efficaciæ ad determinationem ſequentium, quam econtra.*

39 *Teſtator quod non fecit, voluiſſe cenſetur: & ideo omiſſum pro omiſſo.*

40 *Extenſio non fit de perſona ad perſonam, etiam concurrente tacita, & veriſimili mente teſtatoris.*

41 *Clauſula codicillaris nihil operatur in his, in quibus deficit voluntas teſtatoris.*

42 *Clauſula codicillaris tendit ad confirmandum id quod factum eſt, non ad ampliandum vt comprehendat id de quo teſtator non diſpoſuit.*

43 *Clauſula codicillaris (diſpoſitione teſtatoris iure teſtamenti vel ente) nihil operatur.*

44 *Prohibitio alienationis a teſtatore facta ſimpliciter non inducit fideicommiſſum inter inſtitutum & ſubſtitutos, niſi alienatione ſequuta & in caſum contrauentionis.*

45 *Clauſula alicui diſpoſitioni acceſſoriè poſita, principalem ipſam diſpoſitionem, nec ampliare*

pliare nec alterare poteſt.

46 *Subſtitutiones ſi plures fiunt earumque prima per mortem fideicommiſſarij ante hæredem grauatum deficiat: non aliter ſecundo loco ſubſtitutus admittetur, niſi omnes ſubſtituti per expreſſum fideicommiſſum vel compendioſe vocati fuerint.*

47 *Conditionis defectus omnem ſubſtitutionem afficit nedum fideicommiſſariam, ſed etiam vulgarem.*

48 *Teſtatorem aliquid voluiſſe non ſufficit niſi diſponat.*

49 *Diſpoſitio in vnũ caſum facta, licet ad aliũ ſimilẽ ex identitate rationis traheretur, illud tamen non procedit quando per modum conditionis eſt facta.*

50 *Verba geminata in aliqua diſpoſitione appoſita, licet idem ſignificent, tamen eam requirunt interpretationem vt geminatio aliquid operetur ſi fieri poteſt & ſuperfluitas euitetur.*

51 *Participium deſcendentium reſoluitur in relatiuum & verbum.*

CONSILIVM LXXIIII.

CVM igit̃ ſupra probauerimus
Comitem Georgium neq; iure repræſentations, neque iure
tranſmiſſionis ad dicta bona
admitti poſſe, ſupeſt vt tractemus an iure aliquo ſubſtitutionis vulgaris ſeu fideicommiſſariæ ex perſona
propria admitti debeat, & hæc erit vltima
quæſtio ſanè perdifficilis, in qua doctores varie cenſerunt, prout ex infra dicendis apparebit, pro quorum veritate habenda rogo prudentiſſimos Iudices ſingula pro more ſcrutari. Prima igitur facie dicendum videbat̃ ipsũ
Co. Georgium vtĩ ſubſtitutum ab bona Ioãnis teſtatoris ex iure & perſona propria admitti debere: Ad quod demonſtrandum pro
ponebatur ſubſtitutiones factas de agnato
proximiore & eius primogenito de quibus
in dicto teſtamento, dici poſſe compendio-
1 ſas vt conceptas per verbum ſubſtituo, † qđ
eſt commune aptum comprehendere directam, & fideicommiſſariam ſubſtitutionem
l. Iam hoc iure verſiculo. ſed ſi alter. ff. de vulga. & pupilla. Barto. communiter receptus
in l. Centurio numero 32. & ſequen. ff. de vulga. & pupilla. eo maximè quod videbantur
etiam factæ poſt mortem Ioannis Iacobi &
deſcendentium ab eo & per verba denotan-
2 tia tractum temporis in futurum † vt ſunt
illa verba ſucceſſiue. Socin. conſilio 89. colu.
penult. volumine 3. Item illa & abſque legiti
3 mæ & trebellianicæ detractione. † quæ verba
dicuntur importare ſubſtitutionem fideicõmiſſariam toto titulo ad ſenat. conſ. trebell.
ff. C. & Inſt. Crau. late d. conſi. 16. facit gloſſa
in l. in teſtamento C de teſtam. mil. verſ. ſi Lucius deceſſerit Sempronius hæres eſto, quã
notant ibi Paul. de Caſt. Alex. & alij. Barto. &
cæteri doct. in d. l. Centurio & l. precibus. C.
eod. titu. Idem ſcribunt Doct. in cap. ſi pater
de teſtam. lib. 6. & in c. Raynutius & in c. Rainaldus extra de teſtam. cum ſimilibus notiſſimis.
4 Secundo præmittitur † in primis ſecundis
& vlterioribus ſubſtitutionibus ſicut in inſtitutionibus fieri poſſe vulgarem ſubſtitutionem l. vt hæredibus ff. de lega. ſecundo l. vni. §. in primo & §. ſequen. C. de cad. tol. Bart. in l. quandiu nume. 10. verſic. reſpondeo Titius iſte ſubſtitutus. ff. de acqui. hæred. quem refert & ſeq. Socin. conſi. 52. nume. 6. 7. 13. & 14. Deci. conſi. 427. nume. 4. verſic. Talis ſubſtitutio compendioſa. Ruin. conſi. 137. num. 14. lib. 3. Socin. Iun. conſi. 94. num. 34. & 39. lib. 1. in terminis noſtris conſi. 181. num. 28. & 29. libr. 2. conſi. 3. nu. 5. & conſi. 100. num. 16. volum. 3. qui vltra prædicta iura citat l. ſi legata. C. de lega. & in conſil. 18. nume. 42. eo. lib. 3. Pariſ. conſi. 18. nu. 62. libr. 2 Corn. conſ. 35. littera E. & F. lib. 2. Port. conſi. 51. nu. 5. cõcludens huiuſmodi ſubſtitutionem factam priori ſubſtituto continere vulgarem.

5 Tertio præmitti poteſt † ſubſtitutum vulgariter ſubſtituto cenſeri, etiam ſubſtitutum inſtituto, ſi primus ſubſtitutus ante inſtitutũ deceſſerit. l. ſi Titius. ff. de vulga. & pupilla. & l. cohæredi. in princ. eod. titu. ibi nec intererit prior ſubſtitutus poſt inſtitutum an ante decedat. l. Celſus pater meus. §. 1. ff. de lega. 2. l. quandiu inſtitutus. §. is autem qui tertio gradu. ff. de acquiren. hæred. & vbique doct. per quæ iura ita determinatũ fuiſſe refert Guid. Pap. quæſt. 550. teſtator habens & ĩ ſimilibus terminis cõſuluit Cor. cõſ. 35. Iaſ. cõſ. 148. co. 3. verſic. 6. pro iſta parte colum. 4. in fin. vol. 1. Soc. Iu. cõſi. 94. nu. 34. & 39. lib. 1. d. conſi. 181. nu. 28. & 29. libr. 2. conſi. 3. num. 5. & conſi. 18. nu. 42. lib. 3.

6 Quartò pro hac opinione dicitur † ſubſtitutionem vulgarem duo continere capita, voluntatis ſcilicet & impotentiæ l. cum proponas. C. de hæred. inſt. vbi Bar. & communiter doct. Bar. in l. 1. nu. 18. ff. de vulga. & pupil. Caput autem impotentiæ ſecundũ Bar. ibi intelligitur quoquomodo veniat illa impotentia, quem refert Deci. conſ. 529. num. 2. Bero. conſi. 63. nu. 10. vol. 2. poſt alios per eum relatos: ideo ſiue non poſſit propter incapacitatem, ſiue quia ſubſtitutus moriatur viuo hærede inſtituto, vt in caſu noſtro contigit, tũc in omni caſu locus eſſe debet vulgari ſubſtitutioni. Iſtis ſic præmiſſis videtur dicendum quod & ſi Comes Ioan. Firmus qui ſaltem in genere dicebatur ſubſtitutus Io. Iacobo hæredi inſtituto deceſſerit ante ipſum hæredem inſtitutum, & ſic eius reſpectu ſubſtitutio ſit effecta quaſi caduca d. l. vni. §. pro ſecũdo. C. de cad. toll. Soc. Iu. d. conſi. 94. num. 34. & 39. libr. 1. conſi. 3. nu. 5. conſi. 18. num. 42. eod. lib. 3. & d. conſi. 181. num. 28. & 29. libr. 2. Attamẽ Comes Georgius eius filius primogenitus vulgariter eidem ſubſtitutus admitti deberet ex vulgari ſubſtitutione ad bona teſtatoris tãquã ſubrogatus in locũ patris ſui proximioris agnati prædefuncti, quemadmodũ dictus eius pater admiſſus fuiſſet, ſi viueret. Nec videtur obſtare quod ſubſtitutio facta de agnato ꝓximiore nõ videat̃ facta niſi in caſũ defectus lineæ deſcẽdentiũ Io. Iacob., ꝗa caſus nõ euenit,

euenit,cum nulli nati fuerint. vulg.l.nō poteſt
videri.ff.de reg. Iur: quia reſpondetur vt per
Aret.in l.ſi mater §.fi.col.penul.verſ. ſi autem
ſubſtitutio.ff.de vulg.& pupil.concludentem
7 † quod ſubſtitutio pupillaris facta poſthumo
continet vulgarem, quæ etiam locum habet
poſthumo non nato.l.fin.C. de inſti. & ſubſti.
ſub cond.fact.appoſitè Deci. conſi.227.nu. 2.
& ſeq.vbi ad hæc & alia reſpondet:his deſerui
tunt quæ ſtatim de ſubſtitutione fideicommiſ
ſaria dicemus.

Si vero ſubſtitutionem fideicommiſſariā
in eadem compendioſa comprehenſam cō-
ſideremus,pariter videretur admittēdus Co-
8 mes Georgius ad fideicomiſſum † quoniam
vbi plures ſubſtitutiones fideicōmiſſariæ vna
poſt alterā fiunt,ſi contingat primam defice-
re,quia fideicommiſſarius ante hæredem gra
uatum deceſſerit prout in caſu noſtro,tūc ſub
lato de medio primo gradu ſubſtitutionis fi-
deicommiſſariæ,admittitur ſecūdo loco ſub
ſtitutus,hæc eſt doctrina Bartoli communi-
ter approbata in d.l.quandiu in fi. ff. de acqui.
hæred.quem in terminis noſtris refert Guid.
Pap.d.Deciſ.550.& Corne. in locis proxime
allegatis.Soci:Iun.qui plures alios refert hāc
Barto.doctrinam ſequentes d. conſi. 181.nu.
46.& 47.lib.2.& eandem eſſe communiter ap
probatam atteſtatur Deci.d.conſi.227.nu. 12.
conſ.238.col.2.vbi loquitur in terminis quan
do prima ſubſtitutio & ſecunda fuerunt fidei-
commiſſariæ & conſi.427.nu.7. ſequitur etiā
Iaſ.in l.1.nu.29.ff.de vulg.& pup.dicens ſe ſæ-
pius pro hac opinione Bartoli conſuluiſſe p-
ut conſuluit in conſi.132.col.3.verſ.in primis
mouetor.lib.1.quam & communem dicit , &
late comprobat in conſ.198.col.3.lib.2.Rub.
Alex.conſi.104. col. 2. & eandem eſſe cōmu-
nem atteſtatur quoque Pariſ.conſi.73. nu. 36.
lib.3.Cum ergo in caſu noſtro ſubſtitutiones
factæ vna poſt aliam proponantur fideicom-
miſſariæ,caducaq; ſit effecta ſubſtitutio fidei-
cōmiſſaria proximioris agnati,id fideicōmiſ-
ſum quod ſemper penes Io. Iacobum inſtitu
tum remanſit cum onere reſtituēdi,debet ipſi
Comiti Georgio eidem agnato proximiori
ſubſtituto reſtitui per prædicta iura.

Et ſi dicatur quod ſubſtitutio per quam vo
catus fuit proximior agnatus facta eſt deſcen
dentibus Io. Iacobi,quia dictum eſt (& vbi de
ficeret linea deſcēdentiū Io. Iacobi ſubſtituo
agnatum meum mihi proximiorē) per quæ
verba agnatus proximior ſubſtitutus reperi-
tur deſcendentibus Io. Iacobi non autem ipſi
Io. Iacobo,& cum ex eo nulli nati ſint deſcē-
dentes,& ſic nulla extiterit linea , ideo locum
non eſſe ſubſtitutioni,eo quia nō videtur de-
ſiiſſe quod nūquam fuit. l. non poteſt videri
deſiiſſe.ff.de reg.iur.cum ſimilibus.Reſponde
tur quod cū ſubſtitutio prædicta facta ſit ſub
illa conditione,vbi deficeret linea deſcendē
tium Io. Iacobi ſatis dicitur defeciſſe & ſic co
ditionem eueniſſe eo ipſo quod Io. Iacobus
deceſſit nullis relictis deſcendentibus ,& ſic
nulla relicta linea tamquam in linea etiā ipſe
Io.Iacobus cōtineatur ſicuti caput & ſtipes;
cum ab eo linea incipiat.l. ſtemmata. & l. Iu-
riſconſultus.ff.de gradibus affi.& Bal.cōſ.334.
9 in quæſtione quæ vertitur col.fin.lib.3.† dicit
lineam a patre tanquam a capite & fonte in-
cipere & deriuari ſicut a limine hoſpitij incho
antur diuerſæ viæ per quas itur ad cellulas di-
uerſas,quæ ſunt in domo hoſpitij , quo fit vt
in ipſa linea contineatur Io. Iacobus tamquā
caput in corpore:in caſu enim noſtro ſumi-
tur linea contentiuè non autem effectiuè iu-
xta tradita per Socin.in l.Gallus in §. nunc de
lege nu.2.& 3.& ibi etiam Alexan. & alij.ff.de
lib.& poſth.vbi poſt Bald.quem refert. d. cōſ.
334.licet non citet numerum ſed principiū
10 tantum conſilij ſcribit: † quod aliquando li-
nea ſumitur effectiuè,vt ſi dicatur linea pater
na id eſt linea effecta a patre , aliquādo ſumit
cōtentiuè vt linea paterna in qua vel ſub qua
pater continetur,Idem Socin.conſi.33.nu.9.
verſ.confirmatur.lib.3. reſpondet quod dum
ſtatutum dicit quod ſorores excludantur ſtan
tibus collateralibus maſculis per lineam ma-
ſculinam paternam, intelligi debet ſtatutum
per lineam maſculinam paternā , ideſt lineā
patris contenti in linea in qua etiam ipſe pa-
ter continetur,& cui ipſe ſubiicitur,idem ſen-
tit Ruin.conſi.98.nu.2.& ſeq.lib.1.& Dec. qui
in eodem caſu Ruin.conſuluit conſi.379. nu.
1.Cum ergo ipſe Io.Iacobus in eadem linea
contineatur,& ſit principiū ipſius lineæ, ideo
ſubſtitutio intelligitur facta etiam ipſi Io. Ia-
cobo:cū idem iudicemus de principio prin-
cipiante quod de his quæ ſequuntur ab ipſo
principio,& idem de cauſa quod de cauſato
ſecūdum Paul.de Caſt.in l.maritus.col. 2. cir-
ca med.C.de procu.facit qđ ſupra diximus in
tertio præmiſſo: ſubſtitutū ſubſtituti dici ſub-
ſtitututum inſtituti.

Secundo reſpondetur lineam ſatis dici de-
feciſſe,etiam ſi principium non habuerit nul-
laq; vnquam fuerit,& ſi non propriè at ſaltē
impropriè ſecundum gl.in d.l.non poteſt vi-
deri deſiiſſe.ff.de reg.iur.& per Deci. in l. non
videtur rem amittere.nu. 4. vbi etiā Cagnol.
11 nu.3.eod.tit.† nam & conditio quæ non im-
pletur dicitur deficere.l.1.C.de īdi.viduit.toll.
l.vni.§.ſin autem aliquid ſub cōditione. C. de
cad.toll.immo quatenus ſubſtitutio videre-
tur facta tantum in caſum in quem extarent
deſcēdentes & deinde deficerent: attamen in
ſpecta mente ipſius teſtatoris extenderetur ēt
ad caſum in quem nati non eſſent deſcenden
tes, iuxta tradita per Doctores communiter
in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff. de lib. & po-
ſthu.& in l.ſi viro.ff ſol.mat.& aliis locis vul-
garibus.in caſu ergo iſto inſpecta mente teſta
toris quæ principaliter attendi debet & totū
facit.d.l.in conditionibus primum locum. ff.
de condi.& demō.teſtator per illa verba,(vbi
deficeret linea deſcendentiū Io.Iacobi) cēſet
voluiſſe ſubſtituere nō ſolū ipſi Ioan.Iacobo
& deſcendentibus ſuis caſu quo naſcerentur,
& deinde decederent,verum etiam vbi nulli
12 omnino naſcerentur † : cum illud verbū de-
fiee

ficeret verificetur etiam in non natis. Ita in terminis conſuluit Dec. d. cõſ. 227. in caſu ad me tranſmiſſo. col. 2. & ſeq. Vbi facta ſubſtitutione caſu quo Angelus, & eius deſcendentes omnes vocati inſtituti & ſubſtituti deficerent, & decederent & nulli nati eſſent deſcendẽtes ab ipſo Angelo hærede inſtituto, Quærebatur an locus eſſet ſubſtitutioni eo caſu facta de natu maiore deſcendẽtium Alberti de Bardis & reſpondet Dec. quod licet nulli omnino nati eſſent deſcendentes ex Angelo inſtituto, attamen locum eſſe ſubſtitutioni tum quia verba conueniant, tum maxime ex mente & voluntate teſtatoris quæ attẽdi debet licet verba hoc non importarent, vt ibi latiſſime per eum & vnà cum ipſo Decio in illa eadem ſpecie facti cõſuluit Soc. Iun. d. cõſ. 181. col. 3. & ſeq. lib. 2. qui ambo pluribus rationibus firmant & concludunt ſubſtitutionem factam eo caſu quo Angelus & deſcendentes ipſius deficerent & decederent, locum habere & trahi etiã ad caſum quo nulli nati ſint deſcendentes: idq; pro indubitato quodammodo habent adeo quod Soc. ibi nu. 24. dicat ſe non poſſe non vehementer mirari quod aliquis habeat ſuper hoc dubitationem, & eorũ rationes oẽs huic caſui noſtro maxime conuenire videtur, multũq; pro hac parte vrgere.

Præterea in caſu noſtro teſtator voluit & expreſſe diſpoſuit quod bona in agnatione & familia Triuultiorum conſeruentur, quod ẽt ex plurib. oſtẽditur maxime vero ex eo quod maſculos de agnatione vbiq; vocauit & ſubſtituit excluſis fœminis, ꝓhibuitq; alienationẽ bonorum fieri ex quauis cauſa eo quia voluit & vult ipſa bona in agnatione & familia Triultiorũ & inter inſtitutos & ſubſtitutos conſeruari, hæc autem tõ vtroq; caſu pariter militat, & vtroque caſu influit, vt ſubſtitutus admittatur ſiue deſcendentes naſcantur & deinde decedant, ſiue non omnino naſcantur, idcirco vtroq; caſu locum habere debet ſubſtitutio vulg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. cum ſimilib. & late per eoſdem Soci. & Deci. in locis ſupra citatis per hunc nu. 9. & 10. illum, aũt nu. 36. &
13 ſeq. † & paritas rationis facit vt diſpoſitio facta in vno caſu extẽdat ad aliũ, ẽt ſi verba ceſ-
14 ſarent: † q̃a vbi mẽs & oĩmoda rõ ꝯcurrit nõ dr̃ fieri extenſio ſingl. in c. 1. ſuper verbo Italiæ de temp. ordin. lib. 6. & in c. ſi poſtq̃ ſuper verbo mente de electionib. ſed vna & eadẽ dr̃, nec agitur de extẽſione: nã ſicut genus cõprehẽdit oẽs ſpecies, ita ratio gñalis oẽs caſus complectitur, vt plurib. cõprobat Deci. ibidẽ nu. 3. & Soc. nu. 37. & plurib. ſequentib., accedat q̃d ſi teſtator vocauit proximiorem agnatum & eum ſubſtituit caſu quo naſcerẽtur deſcendentes ex Io. Iacobo hærede, & exiſteret linea deſcendẽtium, cur non a fortiori vr̃ voluiſſe q̃d ẽt admitteretur eis non natis & nulla exiſtente linea auth. multo magis vbi doctores. C. de ſacroſ. eccle. Poſtremo facit ẽt, q̃a ſi teſtator fuiſſet hoc caſu interrogatus, veriſimiliter ita r̃ndiſſet ſubſtitutionẽ vtroq; caſu locum habere debere ex traditis per glo. vul. & doc. in l. tale pactum. ff. de pactis in l. Gallus. §. & quid ſi tñ. ff. de lib. & poſth. & in l. 3. C. de
15 inſtitu. & ſubſti. † quælibet enim diſpoſitio facta in vno caſu extẽditur ad alium caſum, de quo ſi teſtator fuiſſet interrogatus veriſimiliter idem reſpondiſſet, vt in prædictis locis traditur. Ex quibus omnibus videbatur dicendum ſubſtitutioni locum fore, & eundem Comitem Georgium admitti ad fideicommiſſum debere, tam virtute vulgaris quam fideicommiſſariæ ſubſtitutionis. Hæc ſunt quæ prima fronte vrgere viſa ſunt pro intentione Comitis Georgij.

Prædictis tamen non obſtantibus, prout vere non obſtant, contrarium in caſu noſtro verius eſſe exiſtimo, conſtanterq́ue teneo Comitem Georgium nullo modo virtute alicuius ſubſtitutionis vulgaris, ſiue fideicommiſſariæ ad prædictam ſucceſſionem admitti poſſe, Ad quod probandum vtor in primis iſtraſcripto fundamẽto ſeu argumẽto,
16 † videlicet ſubſtitutus ſubſtituti, ſiue vulgariter ſiue per fideicommiſſum, non cenſetur ſubſtitutus inſtituto, neque admitti poteſt, quando ꝯditio ſubſtitutionis factæ primo inſtituto non eſt impleta ſed defecit. At in caſu nr̃o cõditio ſubſtitutionis factæ de proximiore agnato defecit, ergo eius filius primogenitus ei ſubſtitutus non ſuccedit Io. Iacobo hæredi inſtituto. Maior huius argumenti ꝓpoſitio ꝓbatur per tex. ſingularẽ in l. qui habebat. ff. de vulg. & pupil. vbi habetur quod pater habẽs filiũ & filiam impuberes, inſtituit filium hæredẽ vniuerſalẽ, & ſi in pupillari ætate decederet ſubſtituit filiam, & ſi filia antequam nuberet deceſſiſſet ſubſtituit teſtator eidem filiæ vxorem & ſororẽ ſuã, filia deceſſit pubes ante fratrem inſtitutum, deinde deceſſit filius in pupillari ætate, Quæſitum fuit an vxor & ſoror teſtatoris ſubſtitutæ filiæ debeant iure ſubſtitutionis ipſi filio hæredi inſtituto ſuccedere. Reſpondet Iuriſconſultus non ſuccedere, & rationem adducit ibi glo. cõmuniter recepta, q̃a cõditio ſubſtitutionis defecit, ex quo filia cui erant ſubſtitutæ vxor, & ſoror deceſſerat pubes, ideo licet euenerit conditio ſubſtitutionis factæ filio inſtituto, Attamen nõ ſuccedunt eidem filio inſtituto. Ita Bar. poſt prædictam glo. ibi qui opponens de l. quandiu. ff. de acq. hæred. ſolum quod in d. l. qui habebat vxor & ſoror ſecundo loco ſubſtitutæ nõ ſuccedunt filio inſtituto, quia conditio defecit. Et ideo ex ea lege colligunt ibi Angel.
17 & Aretinus in principio, regulam, † Quod quando tollitur medium propter quod peruenitur ad extremum, tollitur & diſpoſitio teſtatoris, & ibidem Angelus in fine approbat ſolutionem gloſſæ quod ius, quod erat apud primum ſubſtitutum non tranſit ad ſecundum, quia defecit conditio ſub qua facta fuerat ſubſtitutio primo ſubſtituto, Idem Angel. in dict. l. quamdiu colum. penult. verſic. ſed reſponde quod ibi euanuit conditio, & ibidem etiam Imola. ff. de acquiren. hæredita. Alexan. in l. cohæredi in princip. ff.

de

18 de vulg.& pupil.† vbi reſpondendo ad d.l. q
habebat , dicit magis communem ſolutio-
nem ad d.l. eſſe, quod ibi deficiebat condi-
tio ſubſtitutionis in perſona filiæ, propterea
non ſucceditur filio primo inſtituto.ſequitur
eandem opinionem Bald. conſil. 162. quidã
fuit ſubſtitutus,libro primo, vbi etiam reſpõ-
dendo ad eandem,l.qui habebat ait, quod ibi
ideo ſecundo ſubſtitutus non ſuccedit inſtitu
to quia defecerat medium per quod perue-
niebatur ad primum , & quod ideo ſoror &
vxor teſtatoris non ſuccedunt filio inſtituto,
quia defecerat ſubſtitutio facta filiæ ,cui ipſe
ſoror & vxor erant ſubſtitutæ, cumque dicit
eſſe verum intellectum illius legis . Gualden-
ſis de arte teſtan.titulo de ſubſtitutionibus
cautela 24.numero ſecundo, dicens id quod
dicitur ſubſtitutum ſubrogari per omnia in
locum primi,quando primus non admittitur
vt quia prædeceſſerit, non procedere vbi ad-
impleta non eſt conditio adiecta per dictã l.
qui habebat. ſicque limitari dicit doctrinam
Bartoli in d.l.quamdiu.ff.de acquir. hæred. al-
legat Bald.conſi.428.incip. quia in ſubſtitutio
ne libr.4.& ita etiam conſulendo determina-
uit Oldr.conſi. 177. teſtator in ſuo vltimo te-
ſtamento per d.l.qui habebat,cuius deciſionẽ
ſequitur & ad literam refert Io.And. licet Ol-
dra.nullam mẽtionem faciat in additio.Spec.
in tit,de teſtam.§.in primis, in additione quæ
incip. occurrit caſus nouiſſimus de quorum
deciſione infra etiam dicetur.Com. conſilio
35.in fine libr.2.dum reſpondet ad d.l. qui ha-
bebat & conſi.180.litera L.& M. in fin. libr.4.
Soc.conſil.52.vt veram teſtatricis intentionẽ
col.vlt.verſi. præterea & ibi dicunt Doctores
lib.1.& conſi.76.viſis teſtamento nu.5. libr. 3.
nec ab hac opinione diſcedit Soc.Iun. conſil.
94.nu.46.verſi.poteſt tamen & ſecũdo reſpõ-
deri & nu.ſeq.lib.1.& conſi.114.nu.25.eodem
lib.vbi reſpondendo ad d.l. qui habebat dicit
quod ideo ſubſtitutus vltimo loco nõ admit-
titur, quia conditio ſubſtitutionis factæ defe-
cit & conſi.100.col.fin.verſi.vel ſecundo dici
poteſt eod.lib.pti.

Minor autem eiuſdem noſtri argumenti
propoſitio probatur ex lectura teſtamenti, in
quo ſubſtitutio proximioris agnati facta eſt
ſub conditione ,vbi & eo caſu quo deficeret
linea deſcendentium Ioannis Iacobi, & ſic
quando deſcendentes Io.Iacobi deficerent id
19 eſt morerẽtur .† ita enim exponitur verbum
deficeret.§.hinc nobis iuncta glo.ſuper verbo
deficientis in auth.de hæred.& falcid. Alber-
cus in ſuo dictionario in verbo deficiẽtis, quẽ
ad materiam ſubſtitutionis factæ ſub ſimili
verbo refert Pariſ.conſi.18.nu.13.& conſi.93.
nu.3.lib.2. vbi exponit verbum,& in defectũ
ideſt poſt mortem & conſi.75.nu.3.eod. libro
2.& cum nulla extiterit linea quia nulli nati
ſunt deſcendentes, ideo defeciſſe non poteſt.
d.l.non poteſt videri deſijſſe.ff.de reg.iur. l.Ti
tio vſusfructus.ff.de condition.& demonſtra.
deficere autem ſeu mori non poſſunt dici de-
ſcẽdentes qui nati non ſunt,ſolus enim viuẽs
moritur.l.qui duos.§. primo iuncta glo. ſuper
verbo tempus.ff.de manumiſſ.teſtam. glo. in
l.ſi cum hæres per illum textum ſuper verbo
non traſfert. ff. quando dies legati cedat , di-
cens quod viuens tantum moritur, nam amiſ
ſio eſt priuatio quæ præſupponit habitum. l.
manumiſſiones.ff.de iuſt.& iure.l.decem.ff.de
verbo.obligation.& vbique Doctores , nam
mors eſt priuatio vitæ quia mors omnia ſol-
uit.§.deinceps in auth. de nupt. & iuxta illud
omnia quæ orta occidunt , & aucta ſeneſcũt.
20 † Finis itaque ſiue defectus præſupponit prin-
cipium ſicut & mors vitam ſiue interitus or-
tum : Hinc dicitur quod non eſt, rumpi non
poteſt. l. nam & ſi ſub conditione. §. ſi poſt ff.
de iniuſt.rup.& irrit.fact.teſtamen.tradunt Do
cto.in d.l.non poteſt videri deſijſſe & in l.non
videtur rem amittere.ff.de regu.iur.Socin.cõ-
ſilio 163.numero 6.volumine ſecundo.His de
ſeruit vulgare dictum nõ entis nullas eſſe qua-
litates.l.eius qui in prouincia. §.pen. ff.ſi cert.
peta.cap.ad diſſoluedum iuncta gloſ.de deſp.
impub.gloſſ.in cap. bonæ de elect. in 6. Et ita
per hanc rationem in ſimili caſu decidunt Ol
dra.& Io.Andr.in locis ſupra proximè allega-
tis,in quibus determinant quod frater teſtato
ris ſubſtitutus ſecũdo eius filio poſthumo na-
ſcituro ſi decederet in pupillari ætate vel alias
quandocunque , non admittitur ex ſubſtitu-
tionẹ ſi filius natus non ſit , & id per prædictã
rationem quia frater eſt ſubſtitutus ſub condi
tione,ſi filius poſthumus deceſſerit, quæ con-
ditio defecit, quia non decedit qui natus non
eſt dicta leg.qui duos.ff.de manumiſſ.teſt. Di-
cuntque eſſe caſum expreſſum in dicta l. qui
habebat.ff.de vulga.& pupilla. & hanc deciſ.
Oldra.& Ioan. Andr. per prædictam rationẽ
approbat Alexand.conſi.primo num.13.ver-
ſiculo quarto probatur.& verſic.inſuper mo-
uetur lib.primo.vbi dicit quod ſibi magis ſatis
faciunt prædictæ rationes Old. & Ioan. And.
quam aliæ per eos allegatæ. eoſdem quoque
refert & ſequitur Corn.qui in eadem ſpecie fa
cti Alexandri conſuluit in conſil.199. colum.
10.verſ.& prædicta coadiuuãtur li.2. quos etiã
ſimpliciter refert & ſequitur idem Cor. in cõ-
ſil.180.litera M.in fi.lib.4.Soc.d.conſi.52. col.
pen.ver.præterea vbi dicunt Doctores iuncta
col.fin.circa finẽ li.1.& d.conſi.77.nu.8. lib.3.
ſequitur eoſdem etiam Rui.conſi.96.nu.19.li.
2.& magis in terminis idem Rui.conſi.175. n.
4.& 5.eo.li.2.referens vbiq; Pau.de Caſt.cõſul
uiſſe ſecũdũ ꝑdictã deciſionẽ Old.& Io.And.
ꝑ prædictã rationẽ in cõſ. prout ipſe refert 14.
ſed eſt alias ſecũdũ nouã impreſſionẽ cõ.219.
incip.viſis & conſideratis lib.1.& magis in ter
minis noſtris idem Rui.conſi.4.col.1.2.& 3.li.
3.Vbi facta ſubſtitutione Dionyſio hæredi in
ſtituto ſub conditione quod finita linea ma-
ſculina ipſius Dionyſij bona teſtatoris diſtri-
buerentur & diſpenſari deberent prout ibi , &
deceſſiſſet Dionyſius nullis natis nec relictis
maſculis , cõcludit cõditionẽ defeciſſe eo qđ
Dionyſius nullos reliquerit maſculos, & ex
eo nulli nati ſint maſculi, & ſic eius linea ma-
ſculina

ſculina initium non habuit,& propterea non
potuit finiri. d.l.nõ poteſt videri deſijſſe. ff. de
reg.iur. & per alias multas rationes, & in illa
eadem ſpecie facti cum Ruin. conſuluit quo-
que Pariſ. conſ.74. nu.2.& ſeq. lib. 3. Conclu-
dens cõditionem ſub qua facta fuerat diſpo-
ſitio defeciſſe,& propterea illi locum non eſ-
ſe & ambo referunt & ſequuntur Oldr. & Io.
And.in locis præallegatis, quorum etiam de-
ciſ.ſequitur Guli.Bened.in repet.c.Raynutius
ſuper verbo ſi abſq; liberis moreretur el 2.nu-
me. 4. extra de teſtamentis. Ex quibus patet
q̃d temere Iaſ.conſ. ex aduerſo allegato. 148.
& Soc.Iun. d.conſ. 181. dicunt indiſtincte de-
ciſionem Oldradi communiter reprobari,&
21 eius rationes falſas appellant,† cuius quidem
Oldradi authoritas maxima eſt,& quem Illu-
ſtrem Doctorem appellat Soc. eius patruus
cõſ.129.nu.2.lib.j.dicens ibidem poſt Paul.de
Caſt. quem refert in l.is qui putat. in fin. ff. de
acquir. hæred. quod Oldradus tempore ſuo
pater legum nuncupabatur, quod & poſt eun
dem Caſtr.dicit etiam Natta conſ.420. nu.16.
lib.2.& cuius deciſionem ſequitur & pulchrã
appellat idem Socin. Iun. ſibi parum con-
ſtans conſ. 169. nu.5. eod.lib.2. vbi conſuluit
ſubſtitutionem factam filijs naſcituris caſu
quo ſine liberis decederent locum non habe-
re ipſis filijs non natis per eaſdem rationes
Oldradi,eo quia non dicatur decedere qui na
tus non eſt. d.l.qui duos & ſic ſecundum eum
conditio ſubſtitutionis euanuit & defecit,nec
ab eius opinione diſcedere audet quãtum ad
hunc caſum. d. conſ. 94. ex aduerſo allegato
vt patet nu.46. verſ.poteſt tamen & ſecundo
reſponderi eod.lib.2.& Doctores qui contra-
rium tenent loquuntur in diuerſis terminis,
nempe q̃n conditio ſubſtitutionis euenit &
fuit purificata,nos autem loquimur quando
defecit,quo caſu deciſio Oldrad.& Io. Andr.
potius communiter approbatur vt ex ſupra-
dictis patet, nec hoc caſu procedit doctrina
Bartoli.in d.l.quamdiu.

Probatis igitur maiore & minore argumẽ
ti noſtri propoſitionibus neceſſario ipſius ar-
gumẽti ſequitur conſequentia, ideo locũ eſſe
nõ poſſe ſubſtitutioni, præſertim in fauorem
22 præfati Comitis Georgij † cum ſubſtitutio
cõditionalis defficiente conditione locũ nõ
habeat l.Meuius,& l.qui hæredi plures. §. fin.
vbi Bar.Soci.& alij cõiter.ff.de cõd. & demõ.
l.vn.§.ſin autem aliquid ſub conditione C.de
cad.tollen.& l.filiusfam.§.cum quis.ff. de leg.
1.cum ſimilibus Alcia.in l.gallus.§.& q̃d ſi tm
nu.29.verſ.ſecũda principalis regula vbi poſt
Bar.& doc. ſcribit nominatim ſecundã princi
palẽ regulã in illa materia eſſe ꝙ prouiſio fa-
cta per modũ conditionis in vnũ caſum non
trahitur ad caſum omiſſũ diſſimilẽ,expræſſo
23 iuribus ibi per eũ allegatis.† Cõditio.n.illa ad
iecta ſubſtitutioni factæ de proximiore agna-
to cum ſit voluntaria & nõ neceſſaria,ad hoc
vt locũ habeat impleri debuit in forma ſpe-
cifica.neq; ſufficit quod impleatur per æqui-
pollens.d. l. Meuius. & d. l. qui hæredi plures.
Bart.& cæteri cõiter in l.Gallus in §. & quid ſi
tãtum.ff.de lib.& poſthu. & ideo facta in vno
caſu non extenditur ad alium,vt per docto.in
d.l.Gallus.§.& quid ſi tantũ. Fulgo. conſi. 49.
ex facto proponitur col. pen. & in ſimilibus
terminis Petrus de Anch.conſi. 357. ex ſerie
teſtamẽti.col.2.verſ.4.cõfirmat, vbi pulchre
dicit,quod ſubſtitutio facta caſu quo maſcu-
li naſcerentur,non extenditur ad caſum quo
24 non naſcantur,† quia hoc caſu quãdo diſpo
ſitio eſt facta per modum conditionis volun
tariæ tunc debet impleri in forma ſpecifica
nec ad alium caſum porrigitur, & Pet.de An
cha.refert & ſequitur, & penæ totum eius cõ
ſilium trãſcribit Bened.in repet. c. Rainutius
ſuper verbo,ſi abſque liberis moreretur. el 2.
nu.39.ext. de teſta. & in ſimili caſu conſulen-
do eundẽ refert & ſequitur Dec.cõſ.89. nu. 2.
verſ.& hoc præſertim procedit. & verſ. & q̃a
conditio appoſita & nu. 3. verſ. ſecundo põt
reſponderi vbiq; dicẽs,quod cõditio volun-
taria appoſita a teſtatore in aliqua diſpoſitio
ne debet formaliter & ſpecifice,prout verba
25 ſonant,impleri,† quia hoc caſu in tali condi-
tione voluntaria ordinatio teſtatoris attẽdi-
tur,& caſus cõtingens præter ordinationẽ te-
ſtatoris non cõprehenditur in tali diſpoſitio-
ne,etiam ſi nõ defuiſſet maior ratio diſponẽ-
di ſecundũ Cin. quẽ refert in l. quod fauore.
C.de legib.relatum etiã a Petr.de Anch. d.cõſ.
356.col.fi.verſ.& præſuppoſito quod appare
ret Socin.d.cõſ.77.col.pen.in fi.lib.3.poſt eũ-
dẽ Anch.necnon Ang.quos refert etiã Socin.
iun.d.conſi.169.num. 11.lib. 2. & in terminis
Ruin.d.conſi.4.nu.4.& 5.lib. 3. & in eod. caſu
Pariſ.d.conſi.74.nu.6. & 7.lib.3. poſt eoſdem
Anch.& Dec.quos refert & Anch.d.cõſ.357.
refert & ſequitur ẽt Alci.in l.Gallus.§.& quid
ſi tm nu.19.ff.de lib.& poſthu. His accedit q̃d
multominus extendi debet in caſu noſtro ad
alium caſum,& ad aliud tempus propter illa
verba,(vbi & eo caſu) appoſita in ſubſtitutio
26 ne,† quorum verborum natura eſt reſtringe
re diſpoſitionem ad caſum formaliter expreſ
ſum,& nõ patiuntur extenſionẽ fieri ad aliũ
caſum vt per eundem Anch.d.conſi.356.col.
2.verſ. 3.hæc ꝓbat.vbi valde ponderat ea ver
ba,tunc,& eo caſu quia propter illa verba re-
ſtrictiua vulgaris facta in vno caſu & tempo
re,non comprehendit aliud tempus & alium
caſum,qui alias ſui natura comprehẽderetur
in vulgari,vt d.l.cum proponas. C. de hæred.
inſtit.& p Deci.d.conſi.89 nu.3.& Socin. Iun.
d.cõſi.190.nu.9.vbi poſt Anch. Roma. Deci.
& Gozad. per eum relatos, cenſet quod natu
ra horũ verborum eſt reſtringere diſpoſitio-
nem ad caſum expreſſum ita quod non traha
tur ad alium caſum,& tempus, dato quod
alias diſpoſitio per ſe & ſui natura trahe-
retur, prout eadem verba etiam ponderat
in conſi.169.nu.7.eo.lib.2. Concludens quod
propter illa verba ſuſpenditur extenſio ſubſti
tutionis de vno tẽpore & caſu,ad aliũ, & ma-
gis in terminis huic caſui noſtro ſimilibus ta-
lia verba conſiderat & ponderat Pariſ. dicto
conſi.

conſi. 14. nume. 8. & 9. & d. conſi. 74. nume. 8.
lib. 3. facit text. in l. ſi quis ita vbi Bartol. ff.
de vulga. & pupill. & ibi Docto. communiter.
Dec. conſi. 315. nu. 3. & ſeq. Bero. conſi. 65. nu.
23. & ſequen. Soci. in l. 1. nu. 27. ff. de vulga. &
pupil. quem refert, & ſequitur Vaſchius loco
ſupra citato nu. 22. D. Rollan. a Valle. d. conſ.
56. nu. 20. vbi maxime conſiderat verba gemi
nata, prout in caſu noſtro, in quo non ſolum
ſunt geminata, ſed triplicata, videlicet vbi, &
eo caſu, & vt ſupra, his addi poſſunt quæ ſu-
pra in primo articulo in verſiculo minor ꝓ-
poſitio annotauimus.

Secundò vltra prædicta pro opinione qđ
teſtator ſubſtituerit agnatum proximiorem
lineæ deſcendentium Io. Iacobi, & ſic deſcen
dẽtibus ipſius non autẽ ipſi Ioanni Iacobo fa
cit doctrina Pau. de Caſtr. in l. maritus col. 2.
verſ. & ego inducebam C. de procura. vbi no
tabiliter ſcribit, qđ ſi quis recepit emphiteo-
ſim pro ſe & ſuis liberis ex linea maſculina de-
ſcendentibus quæritur an comprehendatur
filia recipientis, & dicit ſe cõſuluiſſe quod nõ,
27 † quia linea non incipit in ipſo recipiẽte, ſed
in ſuis filiis maſculis, & ſic in filio maſculo in
cipit linea maſculina & in filia linea fœmini-
ni ſexus, idem Caſtr. conſi. 91. præſuppoſito
quod dictum ſtatutum col. fi. verſ. filius vero
a quo incipit lib. 2. & Caſtrenſem refert & ſe-
quitur Alex. in l. Gallus in §. nunc de lege nu.
3. verſ. ſed iuxta hoc quæro ff. de lib. & poſthu.
& in conſi 53. conſideratis. nu. 5 & 6. lib. 6. So-
cin. Iun. conſi. 69. nu. 3. lib. 3. poſt Caſtrenſem
Alex. Soci. Iaſ. Ruin. & Cur. Iun. in locis ab eo
relaris. Idem Curti. conſi. 172. nu. 6. & Ruin. d.
conſi. 23. nu. 4. in fin. & in terminis d. conſi. 4.
num. 2. & nu. 6. verſ. & ſic hoc legatum lib. 3.
Pariſ. d. conſi. 74. nu. 2. conſ. 32. vbi dicit quod
ex prædictis verbis teſtator facit differentiam
inter ſtipitem & eius lineam, conſiderando il
lam de per ſe vti deſcendentem a ſtipite, & ſic
a Io. Iacobo quem prorſus teſtator conſide-
rauit ſeparatum ab eius linea, & ipſum ſolum
vt ſtipitem. Imò ſi rectè conſiderentur verba
ſubſtitutionis teſtator aperte conſiderat line
am deſcendentium Ioannis Iacobi, non autẽ
dixit ſimpliciter, vbi deficeret linea Ioannis
Iacobi: quo fit vt nullo modo dici poſſit teſta
torem conſideraſſe ipſum Ioannem Iacobũ
neque eidem voluiſſe ſubſtituere proximio-
rem agnatum, ſed tantum deſcendentibus ab
eo, vel linea deſcendentium eiuſdem, vnde li
cet ipſe deceſſerit ſine deſcẽdẽtibus, attamẽ
cum eidem facta non ſit ſubſtitutio, locum
non habet in eo diſpoſitio teſtatoris, qui deſ-
cendentes ipſius Ioannis Iacobi non autem
ipſum Ioannem Iacobum grauauit, quod ex
alio etiam probatur, nam ſubſtitutio hæc fa-
cta in defectum lineæ deſcendentium Ioan-
nis Iacobi dicitur facta poſt mortem omniũ
deſcendentium: quorum appellatione veni-
unt omnes in infinitum. l. fin. C. de ſuis & le-
giti. Dec. conſi. 223. in cauſa numero vndeci-
mo cum pluribus per Pariſ. citatis conſi. 84.
nume. 12. 13. & 14. libro ſecundo & conſi. 30.
numero quarto eodem lib. & patet etiam ex
28 definitione lineæ, † quæ eſt collectio plurium
perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentiũ
plures gradus continens, prout ita definiuit
Bal. d. cõſi. 134. in quæſtione quæ vertitur. col.
3. verſ. 2. quotupliciter lib. 3. & Gozad. cõſ. 93.
poſt Io. And. in coment. arbor. conſangui. &
affi. & Hoſtien. in ſumma eiuſdem tituli de cõ
ſanguini. & affinita.

Præterea vbi ſubſtitutio hæc eſſet dubia ꝓ-
ut non eſt, An ſcilicet comprehendat Ioan-
nem Iacobum inſtitutum vel ne, interpræta-
retur contra eum qui ex ea nititur & ſic con-
tra Com. Georgium vt per Soc. conſ. 113. col.
29 fi. verſ. vnde ex præmiſſis lib. 1. † vbi ait quod
in dubiis regulariter fit interpretatio pro hæ-
rede contra fideicommiſſarium. allegat text.
in l. apud Iulianum. §. ſcio. ff. de leg. 1. & Rom.
in l. a Titio. ff. de verbo. obliga. idem tradidit
Corn. conſi. 186. col. fi. verſi. confirmãtur præ
miſſa & conſi. 304. col. 9. verſ. & quando ob-
ſcuritas li. 3. quod maxime procedit in ſubſti-
tutione fideicommiſſaria quæ eſt onus & gra
uamen. l. cohæredi. §. cum filiæ vbi commu-
niter Doct. ff. de vulg. & pup. ideo debet ſtri-
ctius interprætari, vt inquit Soc. Iun. conſi. vlt.
num. 6. lib. 2 poſt Beltran. quem refert conſi.
340. ponitur in facto quod dubium colum. 3.
verſ. & nimirum volum. 1. idem Soc. conſil.
100. nu. 20. lib. 3.

Tertio adducitur quod vbi citra veritatis
noxiam diceretur in ſubſtitutione prædicta
proximioris agnati compræhenſus etiam Io
annes Iacobus prout non eſt, clarũ eſt quod
huiuſmodi ſubſtitutio diceretur facta ſub plu
ribus conditionibus copulatiuè, videlicet ſi:
ipſe Ioannes Iacobus & linea deſcendentiũ
30 eiuſdem deficerent † quo caſu ad hoc vt locũ
habeat ſubſtitutio debent omnes cõditiones
copulatiue adimpleri & verificari, nec ſuffi-
cit vnam aut alteram fuiſſe adimpletã, vt in l.
ſi hæredi plures. ff. de condi. Inſti. vbi commu
niter Doctores. & l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit.
ff. de verbo. obliga. cum ſimilibus ibi allegatis
& per Dec. conſi. 89. num. 2. verſ. & cum vtra-
que conditio per alia iura ibi allegata, Pariſ.
conſi. 18. nu. 83. lib. 2. & in ſimil. Paul. de Caſt.
d. conſi. 219. in princip. quem in terminis re-
fert & ſequitur Ruin. d. conſi. 96. nu. 18. lib. 2.
& conſi. 175. nu. 6. eod. lib. 2. vbi facta ſubſtitu
tione caſu quo Angelus & eius filii & deſcen
dentes omnes deficerent, quoniam Angelus
tantum inſtitutus defecit & nõ eius filij & de-
ſcendẽtes, eo quod nulli nati eſſent, & ſic vnà
tantum conditio ex pluribus & non omnes
verificatæ eſſent, ideo concludit locum non
eſſe ſubſtitutioni, quod ſecus eſſet ſi alternati-
ue dictũ fuiſſet, ſi Angelus vel eius filij & de-
ſcendentes ex eis deficerent, quia hoc caſu re
gulariter ſufficeret alteram tantum conditio-
nem adimpleri & verificari ad hoc vt ſubſti-
tutio locum haberet. dict. l. ſi hæredi plures in
fin. ibi ſed ſi diſiunctim cuilibet. Sed vbi
copulatiue ſubſtitutio facta eſt ſub duplici
vel multiplici conditione mortis plurium
copu-

copulatiue,tunc morte vnius tantum ex copulatis verificata conditione ſubſtitutioni locus non eſt. Ita inquit pulchrè Roma. conſi. 131.prima dubitatio col. 1.& in eadem ſpecie facti repetijt in conſi. 138.noua ſuperuenit vbi col. 1.verſ.prima quia.concludit ſubſtitutionem factam ſi contingeret filium non naſci & cõtingeret naſci filias vnam vel plures, locum non habere niſi omnes iſtæ conditiones copulatiue impleantur, videlicet quod non naſcatur filius,& naſcantur filiæ vna vel plures.& Roman.refert & ſequitur Curt. Iun. conſi.89.nu.5. vbi etiam dicit has conditiones a teſtatore appoſitas cum ſint merè volũtariæ omnes debere formaliter impleri,adeo quod non ſufficiat per æquipollens, iuxta ſupradictam notabilem doctrinam Bart. communiter approbatam in l.Gallus in §.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſth.cum alijs ſupra citatis,quibus addo Dec.conſi.417.nu.1.& cõſ. 433.nu.6.& ſeq.poſt Rom.Anch.& Io.Andr. per eum relatos. Et in iſtis terminis procedit regul.d. l. Meuius & l.qui hærede. ff.de cond. & demonſt.

Ex his igitur apparet quod cũ teſtator ſubſtituerit proximiorem agnatum,vbi & eo caſu quo linea deſcendentium Io. Iacobi extaret & deficeret,diſpoſitionemq; ſuam reſtrinxerit ad eum caſum tantum, ideo non debet trahi & extendi ad alium caſum quo nulli naſcerentur deſcendentes & nulla extaret linea: Sed hic caſus qui omnino eſt omiſſus a teſtatore relinquitur diſpoſitioni iuris communis vulg.l.ſi cum dotem in prin.ff.ſolu.matrimo. l.comodiſſimè.ff.de lib.& poſth.cũ aliis citatis per Aachar.d.conſi.356.col.2. verſ. ſecundo hoc probat natura caſus omiſſi, Vbi dicit,
31 † quod caſus omiſſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis ſiue omittatur a contrahẽtibus, ſiue a teſtatore,ſiue a Principe, ſiue a lege vel canone, & propterea locum non eſſe ſubſtitutioni præſertim in fauorem Comitis Georgij.

Quarto pro hac opinione conſiderandum eſt quod teſtator plures gradus ſubſtitutionũ fecit,& inter alios primus eſt per quem eidẽ Io.Iacobo ſubſtituit eius filium primogenitũ vel ipſius primogeniti filiũ ſi extaret. ſin minus alium natu maiorem , & ſucceſſiue alios maſculos: ſecundus gradus eſt per quem ſubſtituit agnatum ſuum proximiorem vbi & eo caſu quo deficeret linea deſcendentium Io.Iacobi. Tertius gradus eſt per quem teſtator eidem agnato proximiori ſubſtituit eius filium primogenitum. Quo ad primum,dicitur quod per illam ſubſtitutionem filius primogenitus,vel eius filius maſculus ſunt vocati duntaxat,& ſubſtituti Ioanni Iacobo vulga-
32 riter,& non per fideicommiſſum† quia licet dicta ſubſtitutio ſit facta per verbum commune,attamen cum legatur facta ſimpliciter abſque aliquo verbo denotante tractum temporis in futurum , cenſetur vulgaris directa tantum,& non fideicommiſſaria,etiam ſi ſit facta per verbum ſubſtituo,vel aliud ſimile verbum cõmune.l.iam hoc iure.§. 1.ff. de vulga. & pup.in illis verbis,in vulgarem tantummodo caſum factam videri ſubſtitutionem & ibi inter alios Paul.de Caſt.colum.ſecunda verſ. item nota.& Alexan.num.4.verſ.in tex.ibi in vulgarem & ibidem etiam Aret.Socin.& alij communiter.Bart.in l.Gallus §.quidam recte num.2.ff.de lib.& poſthum.& in l. Lucius nu. 20.ff.de vulg.& pup.& clarius in l. cẽturio nu. 33.eodem tit.Concludens quod ſi teſtator dixerit filio meo talem ſubſtituo nullo adiecto verbo,quod requirat tractum temporis, tunc inquit illa ſubſtitutio non eſt compendioſa ſed vulgaris tantum per d. l. iam hoc iure. & Bar.refert & ſequitur Roma.conſi.503.diligẽter inſpectis teſtamentis col. 2. verſ. vnde ſupereſt & Alexan.conſi.15.nu.7.lib.4.repetito conſi.22.lib.3.Socin.conſi.52.col.3. in principio lib.1 Deci.cõſi.205.nu.5.6. & 7. & ↄſ. 236. col.2.verſic. & eſt verum quod iſta opinio & cõſi.253.nu.2. vbi nominatim dicit , quod ẽt ſi ſit facta per verbum commune ſubſtituo, quod nihilominus vulgaris tantum non fideicommiſſaria iudicatur,idem Deci.conſi.291. num.2.& conſi.205.col.2. verſ. his præmiſſis & col.3.in principio,dicens poſt Bar.Alexan. Cuma. Aret.& Socin.quos refert, quod quando filij ſunt ſubſtituti patri ſimpliciter non adiecta dictione denotante tractum temporis, quod talis ſubſtitutio cenſetur tantum vulgaris,& non fideicommiſſaria , prout hanc eſſe communem concluſionem dicit Alexan. cõſilio vigeſimoquarto numero quinto verſic. & idem voluit Raphael lib. 3. & eandem magis communem atteſtatur quoq; Crau.conſi. 131.n.3.verſ.circa hũc ſcdm modũ itelligẽdi.

Et facit † quod in dubio ſubſtitutio debet
33 iudicari potius vulgaris directa quam fideicõmiſſaria,etiam ſi verba proprie vulgari non conuenirent vt in c.ſi pater de teſtamẽ. lib. 6. glo.in l. verbis ciuilibus,& ibi Doct.communiter.ff.de vulg.& pupil. quæ allegat tex. in l. fin.C.de hæred.inſtit.vbi etiam Doctores tradunt Ruin.conſi.96.nu.13.lib. 2. Rom. Alexã. Dec.& alij in locis præcitatis appoſitè Bero. conſi.65.nu.2.& 3.conſi.66.nu. 6.verſ. contrarium,vbique aſſerentes iſtam eſſe communẽ opinionem reprobata opinione Bald. in lege humanitatis.C.de impub. & alijs ſubſtitutioni. Quo verò ad ſecundum gradum ſubſtitutionis per quam teſtator ſubſtituit agnatum ſuum proximiorem,vbi & eo caſu quo deficeret linea deſcendẽtium Ioannis Iacobi hæredis inſtituti,illa quidem compendioſa dicitur cum ſit concepta per verba denotantia tractum temporis in futurum , & continet fideicommiſſariam vt ſupra dictum eſt ex Bartolo & alijs communiter in d. l. Centurio in dicta lege præcibus & alijs locis vulgaribus. Tertius autem gradus ſubſtitutionis , per quam eidem proximiori agnato eſt ſubſtitutus eius filius primogenitus , illa etiam vulgaris tantum iudicatur prout primus gradus, cum ſimiliter ſimpliciter & abſque aliquo verbo tractum tpis denotante ſit ↄcepta.

Qui-

34 Quibus ſic ſtantibus † dicitur omnem ſubſti-
tutionem vulgarem expiraſſe per aditionem
hæreditatis ipſius Ioannis Iacobi vulg.l. poſt
aditam: C. de impub. & alij.ſubſti. l.ſi legata.
C.de legat.& non ſolum quoad primum gra
dum, ſed etiam quoad omnes alios ſequen-
tes l.ſi mater.§.fin.ff.de vulga.& pupill. quam
Barto.ita ſumat, ſi inſtitutus eſt hæres euane-
ſcit ſubſtitutio vulgaris prima & omnis alia
poſterior, ſequitur ibi Alexand. & communi-
ter alij doctores. Deci. in dicta l. poſt aditam
nume. 2. allegans in ſimili tradita per Oldra.
conſil. 21.thema tale eſt teſtator cum alijs ibi
dem per eum relatis & conſi.427.nume.5. Idē
tradit Aret.in d.l.qui habebat colum.2.verſi.
ſecunda ſolutio. ff. de vulga.& pupill. vbi ſol-
uendo oppoſitionem Bartoli dicit, quod ibi
in dicta l.qui habebat.hæreditas fuit adita per
filium inſtitutum hæredem. Vnde primo in-
ſtituto adeunte omnes alij gradus ſubſtitutio-
nis ſunt euacuati per dictā l.ſi mater.§. fin. &
ita etiam ſentit Barto. in dicta l.quandiu dum
opponit de dicta l.ſi mater.§.primo. & ſoluit
Socin. conſi.52.colum.6.verſicu. quatuor ca-
ſus poſſunt conſiderari libr.primo & in d.l.ſi
cognatis colum.antep. verſic. ſecundum co-
rollarium.Hug.Diſſut.d.conſi.55.nu.8.Bero.
conſi.6.nu.13.& conſi.63.nu.20. volu.2. Quo
fit vt fideicommiſſum ſi aliquod dici poteſt
iniunctum deſcendentibus Ioannis Iacobi
hæredis inſtituti ceſſare quoque debeat, quia
deſcendentes prædicti, qui vulgariter tantum
fuerant ſubſtituti, reperiebantur per aditionē
hæreditatis a patre factam excluſi.Et ratio eſt
35 † quia fideicommiſſum cenſetur iniunctum
habito reſpectu ad modum quo fuerāt voca
ti honorati deſcēdentes, ſcilicet caſu quo per
vulgarem ſubſtitutionē admitterentur cū in
eum caſum fuerint honorati vulga.l. ab eo.
C.fideicom.Ita ſubtiliter conſiderat Alexand.
in conſi.24.incipien.attētis his.col.3.ver. mo-
do redeundo ad propoſitū lib. 3 & ante Alc.
Cum.conſi.118.teſtator inſtituit. Idem conſi-
derat Dec.conſi.205.col.pen.verſi.& idem ta
men eſt, nulla neque Alexā.neq; Cuma.men-
tione facta, & in conſi.291.nu.6. verſi.his præ
miſſis dico.Et Alex.refert & ſequitur Rui. cō-
ſil.99.nu.13.in fine,& conſi.110.nu.6.lib.2.qui
omnes cōcludunt quod deſcendentes vulga-
riter ſubſtituti intelliguntur grauati in eum ca
ſum quo fuerunt vocati ex ſubſtitutione vul-
gari, & in hunc euentum tātum dicitur ab eis
relictum fideicommiſſum, quia tunc grauari
potuerunt ex quo fuerūt honorati, ſed vbi de
ſcendentes admitti nō potuiſſent, vt quia ſub-
ſtitutio vulgaris ex qua vocati fuerunt, expira
uit per aditionem inſtituti, tunc illis in hunc
caſum non intelligitur facta ſubſtitutio per fi-
deicōmiſſum, qa eū hoc caſu non reperiātur
honorati, ideo grauari non potuerunt. d.l. ab
eo. Et ſi dicat qđ licet prima ſubſtitutio facta
Io. Iacobo ſit ſimpliciter facta abſq; aliquo
verbo denotāte tractū tēporis, attamē illa de-
clarationem & interpretationē recipit ex alia
ſubſtitutione ſequenti facta ſub cōditione &
per verba denotantia tractum temporis, vt &
ſimiliter illa verba appoſita quoq; cenſeātur
primæ ſubſtitutioni, & ſic eodem modo & pa
riformiter illa iudicetur cōpendioſa vel fidei
36 commiſſaria ſicut ſequens, † Cum præceden-
tia etiam dicantur recipere interpretationem
ex ſequentibus; ſicut econtra.l. qui filiabus &
l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff.de leg.3.cum ſimili
bus ſupra in primo articulo verſ. 8.prædicta,
congeſtis.Quia, ad hæc reſpondetur quod cū
omnes iſti gradus ſubſtitutionum ſint ſepara-
ti & facti in diuerſis clauſulis & capitulis, vt
ex ſe patet, ideo conditio, & verba illa ſignifi-
cantia tractum temporis appoſita & adiecta,
in ſequenti gradu ſubſtitutionis factæ de pro-
ximiori agnato non porriguntur, neque extē
duntur ad primam ſubſtitutionem factā ſim-
pliciter Io.Iacobo ſeparatam & in alio capi-
tulo contentam, in qua teſtator voluit per eā
ſpecialiter prouidere ipſi Io.Iacobo: hoc eſt
quod in propoſito voluit dicere Dec.d. conſ.
205.num.7.verſic.& quia in Franciſco ex no-
tatis per Bart.in l.talis ſcriptura.ff.de lega. pri-
mo. Abb. in c.cum dilecti de donatio.& alios
ibidem relatos & ante Dec. ita clarius & ele-
gantius reſpondit Roman.cuius ipſe Dec. nō
meminit in conſi.503.incipien. Diligenter in-
37 ſpectis teſtamento col. 1. & 2.vbi dicit † quod
clauſula ſeu verba appoſita in vno gradu &
capitulo ſubſtitutionis non cenſentur repeti
ta in gradu alio ſeparato vel ad alium relata
per text.quem ad hoc notabilem dicit in l.ab
omnibus in §.cum quidam.ff.de lega. primo.
Vbi patet, quod quamuis regulariter condi-
tio appoſita in inſtitutione vnius videatur re-
petita in legato eiuſdem quod fit ab eodē gra
du Inſtitutionis: tamen nunquàm videtur re-
petita in legato quod fit a gradu diuerſo & ſe-
parato latiſſime Pariſ.d.conſi.38.numero 21.
& ſequen.conſi.87.nume.45.& ſex ſeq. vol.2.
poſt Cur.Sen.conſi.64.col.11.& 15.volu.2.Et
quod dicebatur ſequentia ita determinare p̄-
cedentia ſicut econtra, verū nō eſt: quoniam
imò vt idē Rom.inquit ibidē col. 1. in fi. quē
refert & ſequitur Cur.d.cōſ.64.col.10.in prin.
38 † facilius præcedēs clauſula determinat ſequē
tia, quā ſequens præcedētia vt in l.quiſquis. ff.
de leg.3.& l.filiū.ff.quādo dies legati cedat, in
quibus iuribus probatur quod præcedēs clau-
ſula maioris eſt efficaciæ ad determinationē
ſequentium quàm ſequens ad determinatio-
nem præcedentium, quod pro ſingulari tra-
dit Mathe.notab.151. incipien. nota ſingula-
re dictum, & ibi in additionibus plures con-
cordantes referuntur quos citauimus Deciſ.
Pedemon.147.num.16.quibus addo Iaſ. con-
ſil.51.col.pen.verſic. quarto multum fortiter
moueor.vol.1.& conſi.173.in fi.lib. 2. & alios
cumulatos per Tiraquel.de retract.titu.1.§.1.
glo.14.num.25. & 26.Nec his obſtare videtur
quod in primo articulo in verſic.octauo præ-
dicta, ſcripſimus, propter rationis diuerſita-
tem, cum qualitas exiſtentiæ in rerum natu-
ra tempore purificatæ conditionis, de qua ibi
ita intelligatur neceſſario in agnato ſubſti-

tuto ſicut in deſcendentibus Ioan. Iacobi hæ-
redis inſtituti vt ibidem latè probauimus:& fa
cit tex.in d.l.qui filiabus in prin.vbi appellatio
ne filiarum veniunt poſthumæ. Ideo nimi-
rum ſi in legato facto filiabus veniunt poſthu
mæ ſi de eis in aliqua parte teſtamenti ſit fa-
cta mentio de poſthuma. At quod repetitio
fideicommiſſariæ ſubſtitutionis comprehen-
ſæ in compendioſa facta de agnato proximio
re cenſeatur repetita in ſubſtitutione vulgari
ſimpliciter facta per verbum, ſubſtituo, Ioan.
Iacobo hæredi inſtituto de eius primogeni-
to, non eſt qualitas, quæ neceſſario compre-
hendatur in dicta ſubſtitutione vulgari, ita
quod cēſeri debeat repetita, præterea ibi ad-
eſt dictio, vt ſupra, quæ ſui natura eſt repetiti-
ua præcedentium iuribus ſupra citatis, quibus
addo Bero.conſ.63.num.24.verſ.ſed verba vt
ſupra lib.2.hic autem nulla eſt dictio repetiti-
ua:conditio itaque & verba tractum tempo-
ris ſignificantia appoſita in ſequēti gradu ſub-
ſtitutionis factæ deſcendentibus non intelligi
tur relata ad primū gradum ſubſtitutionis fa-
ctæ Ioan.Iacobo, cui teſtator ſpecialiter pro-
uidere voluit, & ſubſtituere ſimpliciter abſq;
aliquo verbo denotante tractum temporis, vt
oſtenderet ſe vulgariter tantum eidem ſubſti-
tuere velle, & non compendioſè vel per fidei-
commiſſum, quod facile fuiſſet eidem teſtato
39 ri facere, ſi id voluiſſet: † Et cum non fecerit,
noluiſſe cenſetur:argu.l.vn.§.ſin autem ad de-
ficientis.C.de cad.toll.& c.ad audientiam ex-
tra de decimis cum aliis ſimilib. per eundem
Rom.ad hoc adductis ibidem colum. 2. verſ.
facile enim fuiſſet. immo vt ſcribit idē Dec.
loco ſupra citato num.7.in fine ex quo Ioan.
Iacobus erat magis dilectus teſtatori, quod
patet eo ipſo quod illum inſtituit.l. Publius.§.
1. ff. de cond. & demonſtra. Ideo forte noluit
ei per fideicommiſſum ſubſtituere, prout &
in dubio ita iudicandum eſt, cum vt ſupra di-
ximus, fideicommiſſum ſit onus & grauamē.
d.l.cohæredi.§.cum filiæ. & ſic ſimus in odio-
ſis, quo caſu debent verba ſubſtitutionis ſtri-
ctius intelligi, vt ſupra probauimus, quibus ad
do Curt.Sen.d.conſ.64. colum.11.in princip.
Dec.conſ.287. nu. 13. verſ. tamen in caſu iſto
& nume. 14. verſ. præſertim quia materia eſt
odioſa, quia agitur de onere fideicommiſſi, &
vbi alia fuiſſet mens & intentio teſtatoris, atta
men de ea non apparet, & non ſufficit teſtato-
rem velle niſi diſponat. l. quidam cum filium
40 vbi Doct.ff.de hæred.inſtit. † Et extenſio non
fit de perſona ad perſonam etiam ex tacita, &
veriſimili mente teſtatoris, vt per eundē Dec.
d.conſ.291.num. 6. verſ. & licet alia fuiſſet in-
tentio teſtatoris poſt Aret. in l. Gallus in §. &
quid ſi tantum.ff.de lib. & poſthum. quem ibi
ſequuntur communiter Doctores concludē-
tes, qđ licet diſpoſitio teſtatoris facta in vno
caſu extendatur ad alium caſum ex tacita &
veriſimili mente teſtatoris, Attamen ſecus eſt
ſi extenſio fiat de perſona ad perſonam, quia
tunc talis extenſio fieri non debet etiam ſi ta-
cita & veriſimilis mens teſtatoris concurrat.

latè Iaſ.qui dictum iſtud Aretini pluribus iu-
ribus & authoritatibus comprobat conſ. 220.
colum. 3.verſi.imprimis ergo colum. ſequen.
& colum.fin. verſic. quod etiam dato lib.2.&
conſ.228.colum.2. verſi. ſed & præmiſſis non
obſtantibus eodem lib.2. vbique concludens
poſt Aretin. & alios quos refert extenſionem
fieri non debere de perſona ad perſonam, da-
to quod in alia perſona militaret eadem ratio
& præſumpta mens teſtatoris, item etiam da
to quod teſtator veriſimiliter idem ſtatuiſſet
in illa alia perſona ſi de ea fuiſſet interroga-
tus, quia licet iſta duo concurrerent, adhuc ta
men in vltimis voluntatibus non fieret exten-
ſio de perſona ad perſonam. Idem Iaſ.conſ.
29.colum.3.verſic. ſecundo facit, & verſi.ter-
tio & fortius lib. 3. Crauet.conſ.161.num.11.
poſt eundem Aretin. Abba. & Dec. in locis
ibi relatis. Berous latè. d. conſil. 63. nume. 24.
verſicul. ſecundo & magis, ac numero 25.
volum. 2.

Minus etiam concluſioni prædictæ obſtat
ſi dicatur, quod licet primus, & tertius gradus
ſubſtitutionis factæ Ioanni Iacobo, & agnato
proximiori de eorum primogenitis reſpecti-
uè contineat ſubſtitutionem directam vulga-
rem tantum, ex eo quod facta ſit abſque ali-
quo verbo denotante tractum temporis: atta-
men propter clauſulam codicillarem quæ eſt
in principio ipſius teſtamenti trahi debet ad
fideicommiſſum: cum ea ſit virtus clauſulæ
codicillaris, vt ſubſtitutio facta etiam per ver
ba directa trahatur ad fideicommiſſum, argu.
l.Scæuola.ff.ad Trebel.& not. voluit Bald.in l.
verbis ciuilibus.ff. de vulgar. & pupill. & Ma-
theſil.notabili.140.incip.nota mirabilem do-
ctrinam cum multis alijs ibi in additionibus
relatis, quia huic obiecto reſpondet in propo
ſito idem Dec.dicto conſ.205.num.9.& 10.vi
delicet quod cum teſtator fecerit vulgarem
ſubſtitutionem tantum, in qua nullo modo fi
deicommiſſaria comprehenditur, quinimo
ſimul ſtare non poſſint, cum hæc aditionem
hæreditatis requirat, vulgaris autem ſecus, &
ſic de fideicōmiſſaria non diſpoſuerit nec co-
41 gitauerit, ideo † clauſula codicillaris nihil ope
ratur in his in quibus deficit voluntas teſtato
ris, & in quibus non diſpoſuit Idem Dec. con-
ſil.291.num.3.verſic.nec obſtat prædictæ con
cluſioni & num. 4. & fuſius ac latius in conſil.
248.num.7.per tex.in Clemen. 1. in fin.de præ
ben.& poſt Anto.de Butr.Imol.Alex.& alios
42 quos refert † quod clauſula codicillaris vt ver
ba ſonant, tendit ad confirmādum quod fuit
factum, non autem ad ampliandum, vt com-
prehendat illud quod teſtator non diſpoſuit
& de quo non cogitauit, idem in ſimili reſpō-
det Soc.conſ.77.in fine lib.3. & Soc. Iun. eius
nepos conſ.100.nu.35.lib. 3. cōcludentes clau
ſulam codicillarē operari ſolum circa diſpo-
ſita per teſtatorem, cū dicatur ſolum appoſita
per eum ad ſuam diſpoſitionem conualidan-
dum: ſed vbi teſtator nihil dr̄ diſpoſuiſſe, tunc
clauſula codicillaris nihil operatur ex defectu
voluntatis teſtatoris.vide Crau.d.cōſ.22.nu.9.

Præte-

Præterea dici poteſt ſtāte forma dictæ clauſulæ codicillaris, nullam reſultare fideicommiſſariam ſubſtitutionem, quia teſtator tunc demum voluit per eum diſpoſita in dicto teſtamento valere in vim codicillorum, ſi non valerent in vim teſtamenti, & ſic codicilli de quibus in dicto teſtamento cenſentur ſub cōditione facti, videlicet ſi ordinata per ipſum teſtatorem non valerent iure teſtamenti,
43 quod tunc valerent iure codicillorum. † At cum ordinata & diſpoſita per dictum teſtatorem valeant iure teſtamenti, conſequens eſt nihil operari dictam clauſulam codicillarem tamquam conditio ſub qua facti fuerunt codicilli, defecerit ita ſcribit Bar. in l. 1. num. 10. ff. de iur. codicillo. quem ſequitur Dec. conſ. 205. num. 6. conſ. 652. in fine & dicto conſil. 291. numero 2. & ſentit Pariſ. conſ. 74. nume. 16. verſ. ex quibus infertur volum. 2. quibus deſeruiunt, quæ ſcribit Crotus conſil. 23. num. 6. quòd ſubſtitutio pupillaris quæ ſimul valuit iure directo & expirauit adueniente pubertate non conuertitur in fideicommiſſaria. Neque etiā prædictis repugnat clauſula illa adiecta ſubſtitutioni, ſcilicet omnibus melioribus modo, iure, cauſa &c, quia cum ſubſtitutio prædicta vulgaris duo contineat capita, videlicet ſi noluerit vel non potuerit vt ſupra diximus, & caput impotentiæ multipliciter conſideretur, hoc eſt ſiue non poſſit propter incapacitatem vt in l. a. C. de hæred. inſti. ſiue non poſſit propter errorem teſtatoris, vt in l. cum proponas vbi Barto. & alij. C. de hæred. inſtit. ſiue quia inſtitutio ex poſt facto annullctur vt porò quod inſtitutus viuo teſtatore moriatur. l. ab omnibus. §. cum quidam. ff. de lega. 1. quo caſu inſtitutio caduca efficitur. l. vnica. §. pro ſecundo. C. de caduc. tollen. l. non putauit. §. à primo. ff. de contrarab. debet dicta clauſula intelligi in prædictis omnibus caſibus, vt ſcilicet omnibus melioribus modis & caſibus quibus vulgariter ſuccedi poteſt, teſtator ſubſtituit, & ſic reſtringi debet illa clauſula ad modos & caſus ſubſtitutionis vulgaris ab ipſo teſtatore factæ, non autem appoſita cenſetur, vt addat ſubſtitutionem fideicōmiſſariam, qualificet, aut nouum augumentum vel modum det ipſi ſubſtitutioni vulgari, pro quo maximè conferunt quæ diximus ſupra proximè de clauſula codicillari ex Decio. dicto conſ. 248. & alijs locis, quod clauſula codicillaris tendit ad conſeruandum tantummodo diſpoſita per teſtatorem, non autem ad ampliandū & augendum, & ſic de hac clauſula dici poteſt quod ea non tendat ad augendum & ampliādum ſubſtitutionem vulgarē, vt ex directa fiat etiam fideicommiſſaria, ſed tantum ad confirmandum & conſeruādum ipſam ſubſtitutionem in qualitatibus & caſibus dictæ vulgaris ſubſtitutionis. Dici etiam poſſet quod cum teſtator ſpecialem prouiſionem fecerit Ioanni Iacobo per hanc ſubſtitutionem vulgarem, illa clauſula adiecta potius cenſetur ex capite vel de ſtilo notarij, quàm ex voluntate teſtatoris vt in ſimili de tali clauſula, inquit Curt. Iun. conſil. 70. nume. 11. verſic. poteſt quoque dici prout idem dicimus de clauſula codicillari, vt Bartol. tradit in l. 1. quæſt. 6. in fin. ff. de iur. codicillorum. Pariſ. conſ. 19. volum. 3. Tiraquel. de conſtit. limit. 21. num. 12. & Socin. Iun. conſil. 116. num. 21. lib. 2, ſicut aliquando idem dr. de illa alia clauſula vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum, & ſi in dicto teſtamento non ſit poſita quæ nonnunquam potius ex capite aut de ſtilo notarij in teſtamentis extraneorum appoſita cenſetur, quam de voluntate teſtatoris, vt per Dec. poſt plures quos refert in conſ. 384. nume. 8. verſ. ſecundo poteſt reſponderi, vbi ait Bartoli dictum in d. l. 1. de iur. codicill. de clauſula codicillari communiter approbari, prout idem quoque atteſtatur Curt. Iun. conſ. 101. colum. fin. poſt Barba. in conſilijs per eum relatis, quo fit vt multo minus ſubſtitutio prædicta iudicari debeat fideicommiſſaria ſed vulgaris directa tantum, eodem modo dici poteſt de illis verbis in fine capituli primæ ſubſtitutionis adiectis, videlicet abſque detractione alicuius legitimæ vel Trebellianicæ, quæ appoſita eſſe impertinenter & ex capite notarij eo ipſo apparet, quod dicitur abſque detractione legitimæ, cum in hac hæreditate & his perſonis quæ ſunt teſtatori penitus extraneæ, locus eſſe non poſſet detractioni legitimæ, quo fit vt illa verba inconſultè & inaduertenter & præter intentionem teſtatoris fuerint appoſita à notario prout in ſimili conſiderat idem Dec. dicto conſ. 394. colum. penult. verſ. & hoc patet vbi, cum filij inſtituti & ſubſtituti eſſent omnes puberes quo caſu pupillariter illis ſubſtitui non poſſit, & tamen dictū eſſet in illa clauſula vulgariter pupillariter & per fideicōmiſſum ex hoc quod dictum fuerat pupillariter ſubſtituit, cum eſſent omnes puberes, apparet clauſulam illam eſſe ex capite notarij & inconſideratè ac inaduertēter adiectam. Præterea vt in ſimili idem Dec. tradit dicto conſ. 394. colum. penult. verſic. ergo patet dicta verba abſque detractione legitimæ vel Trebellianicæ intelliguntur & reſoluuntur in effectu, quod nulla neque legitimæ neque Trebellianicæ detractio fiat caſu quo vulgaris locum habuiſſet, quo caſu voluit teſtator vulgariter ſubſtitutos grauare onere fideicommiſſi, vt ſupra dictum eſt, non autem caſu quo vulgaris non haberet locum, & prohibitio prædicta intelligitur facta inquātum materia ſubiecta pateretur, ſcilicet quatenus & caſu quo fideicommiſſo locus ſit & eſſe appareat ac probetur ſicut in eo qui concedit ius quod habet in tali fundo intelligitur caſu quo probetur & appareat de tali iure vt notat Barto. in l. ſi ſic. §. 1. in fine. ff. de lega. 1. cum alijs per eundem Dec. relatis loco proximè citato.

Minus etiam prædictis obſtat prohibitio de non alienando facta tam ipſi Ioanni Iacobo inſtituto quàm aliis ſubſtitutis, & adiecta cauſa quia voluit bona inter maſculos & in agnatione ac familia Triuultiorum re-
44 manere & conſeruari, † quia reſpondetur ex

dicta prohibitione de non alienando teſtato-
rem non cenſeri voluiſſe grauare ipſum Ioan
nem Iacobum nec alios & fideicommiſſum
inducere ſimpliciter & abſolutè, ſed tunc de-
mum ſequuta alienatione & in caſum cõtra-
uentionis tantum vt per Alexan. & alios com
muniter in l. qui Romæ in §. cohæredes colu.
3. verſicu. puto concludendum. ff. de verbor.
obliga. & Bartol. in l. pater filium in §. filiam.
ff. de lega. 3. quos refert & ſequitur Dec. conſ.
218. num. 14. conſ. 287. colum. antepenult. &
penultima vbiq; adducens ad hoc optimum
tex. in l. filius familiàs in §. cum quis. ff. de lega.
ptimo & plura alia iura hanc opinionem pro
bantia: Neque quicquam mouet ratio ſiue
cauſa adiecta prohibitioni, quia vt idem Dec.
ait dicto conſ. 218. colum. penult. verſ. ſed iſtis
& ſimilibus & dicto conſ. 287. colum. antepe-
nult. verſicu. non obſtat quod propter illam
cauſam, talis cauſa ſiue ratio bene infert quod
fideicommiſſum habeat locum in caſum
contrauentionis, quia tunc offenditur volun-
tas teſtatoris, non autem ex tali ratione infer-
tur, quod inter inſtitutum & ſubſtitutos abſo
lutè fideicommiſſum inducatur, quia dum-
modo bona ſint in familia & inter ipſos vlte-
rius non curauit teſtator, vt ratio ſua oſtendit.
Accedit quod ſi prohibitio alienationis ſim-
pliciter facta non inducit fideicommiſſum ni
ſi in caſum contrauentionis vt omnes docto-
res concludunt: idem eſt etiam ſi addatur cau-
ſa ſiue ratio, quia cauſa hæc adiecta eſt ad con
firmandum & corroborandum prohibitio-
nem alienationis in caſu quo loquitur, non
autem videtur ampliare diſpoſitionem ad
45 alium caſum qui non comprehẽdatur: † quia
clauſula in qua huiuſmodi cauſa eſt adiecta
cum ſit acceſſoria & acceſſoriè ponatur ad di
ſpoſitionem, ideo principalem ipſam diſpoſi
tionem alterare nec ampliare intelligitur vt
eſt tex. notab. in Clemen. 1. de præbend. la-
te per Nattam conſi. 582. colum. 1. & 2. lib. 3.
& in terminis noſtris idem Dec. hanc opinio
nem pluribus fundamentis comprobans con
ſil. 377. colum. 3. & ſequen. vbi ait quod pro-
hibita alienatione bonorum extra familiam,
omnes tenent quod ſolum oriatur fideicom-
miſſum in caſu contrauentionis, licet dictæ
prohibitioni addatur illa ratio, quia voluit bo
na perpetuo remanere in familia, eo quia ta-
lis ratio non debet augere nec extendere fidei
commiſſum cum acceſſoriè ſit poſita & clau-
ſula acceſſoriè poſita nõ debet ampliare, nec
alterare principalem diſpoſitionem, idem
etiam inquit in conſi. 422. vbi colum. penult.
verſic. his tamen dicit hanc eſſe communem
opinionem quod ex tali prohibitione non
oriatur fideicommiſſum niſi in caſu contra-
uentionis prout eandem eſſe quoque com-
munem opinionem & veriſſimam atteſtatur
Socin. conſi. 227. præſens conſultatio colum.
6. in fine lib. 2. quos refert & ſequitur Pariſ.
conſil. 75. numero 32. & pluribus ſequen.
libro 2. his accedunt quæ ad hanc prohibi-
toriam clauſulam ſcribit Curt. dicto conſil.
64. colum. 16. verſicu. ad tertium principale
obiectum, vbi concludit huiuſmodi prohi-
bitionem cum cauſa non excludere ſucceſſio
nem ab inteſtato in hærede grauato, quo fit
vt propterea vltra circa hoc inſiſtendum nõ
putem. Reliquum eſt vt aliis in contrarium
adductis reſpondeamus, quæ licet per ſupra-
dicta ſublata remaneant & ex illis reſponſio
reſultet, attamen vt clarior res fiat illis in ſpe-
cie reſpondebimus.

Non obſtat itaque quod dicebatur Co-
mitem Georgium ſubſtitutum Co. Ioanni
Firmo vt proximiori agnato admitti ad ſuc-
ceſſionem tam ex vulgari ſubſtitutione quàm
ex fideicommiſſaria, & cenſeri ſubſtitutum
Ioanni Iacobo ex dicta l. quandiu, & ibi tradi-
tis per Barto. in l. cohæredi & alijs iuribus in 3.
præmiſſo adductis: quia reſpondetur vt ſu-
pra diximus quod per aditionem hæredita-
tis factam à Ioann. Iacobo non ſolum expi-
rauit ſubſtitutio vulgaris primi gradus, ſed
etiam omnes ſubſtitutiones vulgares factæ in
alijs gradibus poſterioribus dicta l. poſt adi-
tam ibi Dec. iuncta dicta l. ſi mater §. fina. vbi
Bartol. & communiter docto. ff. de vulga. &
pupilla. cum alijs ſupra allegatis: ideo Comes
Georgius virtute huiuſmodi vulgaris ſubſtitu
tionis admitti non poteſt, cum nec etiam Co-
mes Ioannes Firmus ſi viueret admitteretur.
& regula quæ habet quod ſubſtitutus vulga
riter primo ſubſtituto cenſetur ſubſtitutus in-
ſtituto ſi primus ſubſtitutus ante inſtitutum
deceſſerit, procedit ſi per inſtitutum non fuit
adita hæreditas, ſecus autem eſt ſi per eum
fuerit adita, quia tunc cum per aditionem
vulgaris expirauerit etiã quoad omnes, ideò
ſubſtitutus ſecundo loco non ſuccedit inſtitu
to, & ita intelliguntur d. l. quamdiu & l. cohæ-
redi & alia iura in contrarium allegata, vt tra-
dunt communiter doctores in dictis legibus,
& ita intelligit Socin. conſi. 52. colum. penult.
verſicu. tertius caſus lib. 1. Quantum verò ad
fideicommiſſariam reſpondetur Comitem
Georgium nec etiam admitti nec cenſeri ſub
ſtitutum Ioanni Iacobo, tum quia ipſi fuit
facta ſubſtitutio vulgaris tantum & non fidei
commiſſaria, vt ſupra latè probauimus, tum
quia doctrina Bartoli in d. l. quandiu procedit
46 † quando tam primo loco ſubſtitutus quam
ſecundo vel tertio ſubſtitutus ſunt ſubſtituti
compendioſè vel expreſſe per fideicommiſ-
ſum, tunc bene procedit doctrina Bartoli in
d. l. quandiu. eo quia licet ſubſtitutus primus
prædecedat & ſic deficiat primus gradus, at-
men fideicommiſſum ſemper remanet pe-
nes primum hæredem inſtitutum cum onere
reſtituendi, & ſic debet reſtitui ſecundo loco
ſubſtituto l. vnica §. pro ſecundo C. de caduc.
tollen. & ita loquitur Barto. in dicta l. quan-
diu, ſecus autem vbi primus ſubſtitutus eſt pu
pillariter vel vulgariter & ſic directè, ſecun-
dus verò eſt ſubſtitutus compendioſe vel per
fideicommiſſum, quoniam eo caſu ſi non ha
bet locum vulgaris directa ꝓpter aditionem
hæreditatis factam ab inſtituto tunc deficien-
te

te vulgari deficit etiam fideicommiſſaria, ita
notabiliter diſtinguit Socin.dicto conſ.52. co
lum. penult. verſicu. tertius caſus lib. primo
vbi rationem adducit,quia tunc ſecundo lo-
co ſubſtitutus non poteſt venire ad hæredita-
tem adſcriptam primo ſubſtituto, niſi primo
ſubſtitutus fuerit hæres, quia aliter non poteſt
reſtituere hæreditatem per fideicommiſſum
l. apud Iulianum. §. idem Iulianus & l. ita ta-
men §. qui ſuſpectam. ff. ad Trebellianum,
& ita refert determinare Barto. in d.l. quan-
diu, quem ibi ſequuntur communiter docto.
& in d.l.qui habebat, & ſic in caſu noſtro cum
deſcendentes maſculi Ioannis Iacobi ſint vul
gariter tantum ſubſtituti vt ſupra in quarto
fundamento probauimus & eiſdem ſubſtitu-
tus proximior agnatus compendioſè defece-
ritque vulgaris ſubſtitutio per aditionem hæ-
reditatis: ideo non potuiſſent reſtituere hære-
ditatem vbi extitiſſent, quoniam grauati tan-
tum intelliguntur in eum caſum in quem fue-
runt vocati, ſcilicet vbi per vulgarem ſubſtitu
tionem fuiſſent admiſſi vt ſupra late probaui-
mus ex Cuma. Alexandro, Decio, & Ruino
in locis ibi relatis, & ſic ſimus in tertio caſu di
ſtinctionis Socini dicto conſ. 52. quem licet
Marianus eius nepos improbare videatur in
conſ.94. numero 49. lib. 1. attamen diſtinctio
vera eſt, neque quicquam contra eam adducit
quod vrgeat: & eandem opinionem tenet Be-
rous conſ.62.num.3.volum.2. vbi expreſſe aſ-
ſerit quod filij qui non poſſunt ex vulgari ad-
mitti nec etiam ex fideicommiſſaria admitti
poſſunt & in caſu ſuo nominatim dicit filios
domini Franciſci qui ſunt in locum ipſius ſub
ſtituti, ſicut non poterant admitti ex vulgari,
ita nec ex fideicommiſſaria. ſimiliter in caſu
noſtro poſito quod Comes Georgius fuiſſet
compendioſè ſubſtitutus Comiti Ioan. Fir-
mo, ſicut non poteſt ſuccedere ex vulgari ex-
tincta per aditionem hæreditatis, ita non poſ-
ſet ex fideicommiſſaria: reſpondetur etiam
doctrinam Bartoli in d.l. quandiu procedere,
quando conditio ſubſtitutionis fuit purifica-
ta & admitteretur ſecundo loco ſubſtitutus ſi
viueret, non autem vbi conditio ſubſtitutio-
nis defecit, vt in caſu noſtro contigit, prout ſu
pra latè probauimus, quia tunc non procedit
doctrina Bartoli per d.l.qui habebat & ibi do
ctores. & ita limitant omnes ſupra relati in pri
mo fundamento huius partis & in ſpecie Cor
ne.conſi.199.colum.2.verſ. nec etiam obſtat
d.l.quandiu. lib. 2. vbi ita reſpondet ad dictam
doctrinam Bartoli in d.l.quandiu, & Ruin. in
terminis d.conſ.175.num.4. verſ. quia prædi-
cta procedunt allegat glo. in d. l. qui habebat
47 & Alex.conſ.1.volum.1. † & defectus iſte cō-
ditionis afficit omnem ſubſtitutionem non
modo fideicommiſſariam, ſed etiam vulga-
rem, adeo quod vltimo loco ſubſtitutus etiā à
vulgari ſubſtitutione excludatur vt ex ea ad-
mitti non poſſit, ita ſubtiliter cōſiderat idem
Corn.in conſ.180. col.4. verſ. pro quo etiam
facit & verſ.& pro hoc in ſimili. vbi ad hoc pō
derat tex.in d.l.quæ hēbat ff. de vulg. & pupil.

Nec prædictis obſtat quod ex aduerſo dice
batur ſubſtitutionem vulgarem factam in ca-
ſum, quo linea extaret, & filii maſculi naſcerē-
tur locum etiam habere & comprehendere
caſum, quo nulla extaret linea & nulli nati ſint
deſcendentes ex d.l.fin. C. de inſti. & ſubſt. ſub
cond.fact.& aliis iuribus ex aduerſo allegatis,
quia reſpondetur regulam dictæ legis fina. lo-
cum non habere, quando teſtator reſtrinxit
diſpoſitionem ſuam ad caſum expreſſum, cū
tunc diſpoſitio facta in caſu quo filij naſcan-
tur locum non habeat in altero caſu, ſcilicet
quo non naſcantur: in caſu autem noſtro teſta
tor ſe reſtrinxit ad caſum quo linea extaret, &
filii ac deſcendentes naſcerentur vt ſupra di-
ctum eſt, vt patet ex illis verbis (vbi & eo caſu)
quorum natura eſt reſtringere diſpoſitionem
ad caſum expreſſum, ideo ad aliū caſum præ-
ter expreſſum non porrigitur. ita in ſpecie ad
eum tex. reſpondet Soc. Iun. dicto conſ. 190.
num.7.& 8. lib. 2. poſt Petr. de Ancha. Roma.
& Gozad. in locis ab eo relatis vt diximus ſu-
pra: quibus addo Dec. conſ.433.num.8.& 9.in
conſ.287.num.10.in fine & num.11. & conſi.
273.verſ.& prædicta cōcluſio, quem refert in
terminis noſtris Pariſ.dicto conſ.74.num.8.&
9.lib.3. vbique concludens quod licet regula-
riter ſubſtitutio vulgaris facta ī vno caſu por-
rigatur & comprehendat alium, attamen nō
porrigitur neque extenditur ad alium caſum,
vbi teſtator reſtrinxit diſpoſitionem ſuam ad
caſum expreſſum, quæ reſtrictio fit p illa ver-
ba vbi ſeu tunc & eo caſu & ſimilia, quod ma
ximè procedit quando ſumus in conditione
voluntaria in qua debet inſpici merum factū
& impleri debet in forma ſpecifica, & prout
verba ſonant vt ſupra latè diximus ex Bart. &
aliis in l.Gallus in §.& quid ſi tantum ff. de lib.
& poſthum. & diſpoſitio facta in vno caſu nō
porrigitur ad alium etiam quod conſiderare-
tur aliqua ratio in contrarium. ita in terminis
noſtris latiſſimè Pariſ. tradit dicto conſil. 74.
numero 7.& 8.& numero 24. poſt plures per
eum relatos & in ſimili tradit etiam Socin.
Iun. conſil. 169. numero 11.& 12. libro 2. ad-
ducens ad hoc l. commodiſſimè ff. de lib. &
poſthum. vbi inſtitutio facta de filio naſcitu-
ro viuo teſtatore, non trahitur ad natum
poſt mortem nec è conuerſo, quia non cre-
ditur ſic teſtatorem voluiſſe ex quo ſolum
de vno caſu meminit, licet ratio conſeruan-
di teſtamentum contrarium argueret, & ea-
dem ratio videretur in vno caſu ſicut in a-
lio: ſic ergo in caſu noſtro ex quo teſtator
reſpexit caſum quo linea extaret & deſcen-
dentes naſcerentur & deficeret, ideò ſubſti-
tutio locum habere non debet in caſu lineæ
non exiſtentis & deſcendentium non nato-
rum, qui euenit, etiam quod ratio aliud ſua
deret. Reſponderi etiam poteſt vt per Tho-
mam Calchaneum. in repet. l.1. num.17. ff. de
vulg. & pupillar. Hinc apparet reſponſum
etiam ad id quod ex aduerſo dicebatur de
veriſimili mente teſtatoris, qui ſi fuiſſet
de hoc caſu interrogatus, veriſimiliter ita

reſpondiſſet argumento eorum quæ tradunt
glo.& docto.in l.tale pactum .ff.de pactis,quia
cum teſtator ſe reſtrinxerit ad caſum expreſſū
ſcilicet,lineæ exiſtentis & filiorum naſcituro-
rum vt ex prædictis patet,& illum tantum ca-
ſum cogitauit , ideo dicēdum potius eſt quod
imò non ita veriſimiliter reſpondiſſet ſi fuiſ-
ſet interrogatus, ita huic argumento in ſimili
reſpondet Socin. Iun. d. conſil. 190. numero
10.verſic.nec prædictis obſtat.lib.2.poſt Alex.
quem refert conſil. 46. ponderatis verbis col.
fin.verſic.non obſtat quod ſi de hoc fuiſſet in-
terrogatus lib.2.Dec.conſi.211.num.5. conſi.
218.nu.8.& 9.Bero.late dicto conſil.63.nu. 35.
verſi.nec obſtat quartum argumentum & nu.
ſequen.vol.2. Imò reſpondetur etiam negan-
do talem veriſimilem mentem teſtatoris, qa
ſi eam teſtator habuiſſet & voluiſſet ita diſpo-
ſuiſſet in caſu non exiſtentis lineæ & filiorum
ae deſcēdentium Ioan. Iacobi non natorum,
ſicut prouidit in alio caſu exiſtente & filiorū
natorum & deinde morientiū,quod cū non fe-
cerit creditur noluiſſe l. 1.§. ſinautem ad defi-
cientis.C.de caduc. tollend. c. ad audientiam
in fin.de decim.cum ſimilibus.& vbi dici poſ
ſet teſtatorem habuiſſe talem veriſimilē men
tem , tamen illa velut in mente retenta nihil
operaretur. l. ſi repetendi cum concordanti-
48 bus ibi allegatis.C.de cond.ob cau. †nō enim
ſufficit teſtatorem velle niſi diſponat vt in l.
quidam cum filium vbi docto. notant. ff. de
hæred.inſtit.& ita In ſimili reſpondendo huic
obiecto inquit idem Socin.Iun.conſi.176.nu.
9.& ſeq.vol.2.vbi dicit voluntatē teſtatoris de
bere colligi ex verbis ſaltē cōſ.100.nu.55.ver-
ſi.ad tertium reſpondetur & num.58.& 59. &
60.libr.3.vbi ait tradita in dicta l. tale pactum
§.fin.ff.de pact.procedere, quando id quod te
ſtator non dixit nec diſpoſuit licet ſit in ſpe-
cie omiſſum , dicitur tamē virtualiter dictum
& ſequitur ex aliquo expreſſo vt declarat Bal.
in l. 1. C. de his qui ant.apert. tabul. ſecus au-
tem eſt quando eſt omnino & in totum omiſ
ſum , quia tunc is caſus relinquitur diſpoſitio
ni iuris communis d. l. commodiſſime. ff. de
libe.& poſthum. cum ſimilibus ut late tradit
in terminis Pariſ.dicto conſilio 47. nume.15.
& 16. & ita in eadem facti ſpecie reſpondet
Ruin.dicto conſi. 4. ſub nume.4. verſicu. nec
etiam obſtat quod notat glo. in l.tale pactum
libr. 3. vbi & alio modo reſpondet , dicens
quod gloſſ. in dicta l. tale pactum procedit
49 † quando prouiſio fuit facta in vnum caſum
per modum diſpoſitionis , quia tunc facilius
porrigitur ad alium caſum omiſſum , ſed
vbi in vnum caſum fit prouiſio per modum
conditionis,tunc gloſſa prædicta locum non
habet , ſed indiſtinctè tunc caſus omiſſus ha
betur pro omiſſo ,& debet in forma ſpecifica
adimpleri conditio iuxta Barto. & poſt eum
alios in d.l.Gallus in §. & quid ſi tantum. ff. de
libe.& poſthum. cum concordantibus ſupra
adductis.

Minus etiam obſtat quod dicebamus con-
ditionem ſubſtitutionis ſatis dici purificatam
& eueniſſe non autem defeciſſe eo ipſo quod
Ioannes Iacobus deceſſerit nullis relictis de-
ſcendentibus , & lineam dici deficere etiam
quod principium non habuerit,& ſi non pro-
prie at ſaltem improprie ex glo.Dec.Cagnol.
& alijs in d. l. non poteſt videri deſiiſſe. ff. de
reg. iur. quia vt in terminis noſtris inquit Rui.
d.conſ.4.nume.4.& Pariſ.d.conſ. 74. num.31.
cum hæc ſit conditio voluntaria., ideo debet
in forma ſpecifica & prout verba ſonant ,&
ſic proprie impleri non autem improprie vt
probatur in l. Lucius cum ibi notat.per glo.&
Bart.ff.de condi.& demonſtr.& in l. Mæuius.
ff.eod. tit. Neque verum eſt prout ex aduerſo
dicitur in linea comprænhendi & contineri ip
ſum Ioannem Iacobum tanquàm ſtipitem ca
put & principiū ipſius lineæ, & ideo ſubſtitu-
tionem cenſeri quoque factam ipſi Ioanni Ia
cobo, quia vt ſupra diximus ex Pariſ.in termi
nis.d.conſ. 74. num. 32. teſtator vt eius verba
clarè oſtēdunt, expreſſam & apertam facit dif
ferentiam inter ipſum Io. Iacobum & eius li-
neam, qa per illa verba (& vbi deficeret linea
deſcendentium Ioan. Iacobi) conſiderat ip-
ſam lineam prorſus ſeparatam ab ipſo Io. Ia-
cobo,& vt deſcendentem ab ipſo, dum dicit
linea deſcendentium, quæ verba exponuntur
ideſt linea quæ deſcendet:quia participium il-
lud , deſcendentium reſoluitur in relatiuum
& verbum iuxta gloſam in Clem. 1. ſuper ver-
bo dignitatibus de præben. vt infra dicemus,
non autem dicit ſimpliciter & vbi deficeret
linea Ioan. Iacobi,& ſic apertè patet quod te-
ſtator intellexit de linea deſcenſiue non au-
tem contentiuè,& ideo licet quandoque in li-
nea contineatur ſtipes vt ſupra dicebamus;at-
tamen aliud eſt quando in oppoſitum eſt vo-
luntas teſtatoris, vt idem Pariſ.inquit capien-
do lineam deſcenſiuè non autem cōtentiuè ;
quo fit vt propterea non comprehendatur in
eius linea,& conſequenter in ſubſtitutione ip-
ſi lineæ deſcendentium facta , quæ hoc caſu
cum deſcenſiuè capiatur non ab ipſo Iacobo
ſed ab eius filio primogenito incipit , vt dixi-
mus ſupra ex notabili deciſione Paul. de Ca-
ſtro in d.l.maritus. & ideo ceſſat quoque regu
la , quæ habet quod idem iudicandum ſit de
principio principiante quod de his quæ ab ip
ſo principio ſequuntur quia non Ioan. Iaco-
bus ſed eius filius maſculus eſt principium
lineæ .

Non denique obſtant Decius & Soci. Iun.
in conſiliis ex aduerſo allegatis conſulentes
in eadem facti ſpecie, quod ſubſtitutio facta
Angelo & deſcendentibus ſuis caſu quo defi-
cerent , locum habere debeat ipſo Angelo
mortuo ſine deſcendētib.& nullis natis deſcē-
tibus,eo quia contrarium eius quod ipſi con-
ſuluerunt tenuit in illa eadem facti contin-
gentia in indiuiduo Ruinus in conſil. 175.
libro 2. per totum & quidem melioribus &
ſubtilioribus rationibus, vt ibi per eum, quas
non refero & quæ omnes appoſitè huic ca-
ſui noſtro congruunt : Sed dato citra veri
præiudiciū quod opinio Decij & Socini præ-
valeret,

ualeret, attamen adhuc non noceret quia ſu-
mus in diuerſis terminis, nam in caſu illo ver
ba ſunt concepta ſub hac forma (& caſu quo
Angelus & eius deſcendentes vt ſupra voca-
ti & inſtituti & ſubſtituti omnes deficerent &
decederent, ita quod nullus ex eis extet exta-
ret vel extare poſſet, tũc & eo caſu inſtituit &
ſubſtituit maiorem natu tunc exiſtẽtem &c.)
prout refert idem Socin. nume. 21. verſicu. ſed
præmiſſis non obſtantibus, ex quibus verbis
apparet teſtatorem expreſsè ſubſtituiſſe com
pendiosè non ſolum deſcendentibus Ange-
li ſed etiam ipſi Angelo hæredi inſtituto, & iō
cum ipſe Angelus deceſſiſſet nullis relictis de
ſcendentibus, nimirum ſi dicitur ibi comple-
ta & purificata cõditio, & licet nulli ex eo na
ti eſſent deſcendentes & proprerea mori dici
non poſſent, attamen verum eſt ipſum Ange-
lum deceſſiſſe & conſequenter etiam deſcen
dentes ipſius defeciſſe, ita quod nullus ex eo
extet, extaret, vel extare poſſet, per quæ verba
apertè patet teſtatorem cõſideraſſe vtrumq;
caſum & in vtroque voluiſſe prouidere, ſcili-
cet & in caſum in quem deſcendentes Ange-
li naſcerentur & decederent, & etiam in ca-
ſum in quem non naſcerentur, quod oſtendit
illa inculcatio verborum, adeo quod nullus
ex eis extet, extaret & extare poſſet, & etiam il
la geminatio verborum, deficerent & decede
50 rent, † quæ verba licet idem ſignificent, atta-
men vt geminatio aliquid operetur & euite-
tur ſuperfluitas, debent adaptari ad vtrunque
caſum & ad vtrunque referri, prout prædicta
verba ad hoc valde ponderauit idem Soci. &
Dec. hic nume. 6. & ille nume. 29. & 30. in caſu
autem noſtro teſtator alterum caſum tãtum
cogitauit, & in eo prouidit, videlicet vbi na-
ſcerentur deſcendentes & ſic linea extaret, &
deinde deficeret quod patet, quia principium
lineæ cogitauit dum primo loco ſubſtituit fi-
lium primogenitum Ioannis Iacobi & conti
nuationem ipſius lineæ per tractum ſucceſſi-
uum, dum ordine ſucceſſiuo vocauit filium
maſculum filij primogeniti ſi aderit, ſin mi-
nus alium natu maiorem & ſucceſſiue pri-
mogenitos vſque in infinitum, & poſtremo
loco vocauit proximiorem agnatum vbi de-
ficeret linea deſcendentium Io. Iacobi, ideſt
vbi deficeret linea eorum qui ſunt deſcenden
tes Ioan. Iacobi, vel qui deſcendent ex ipſo
Ioanne Iacobo, ita enim exponuntur illa ver
51 ba: † vt participium illud deſcendentium re-
ſoluatur in relatiuum & verbum ſecundum
gloſſ. in clem. 1. in verbo dignitatibus de præ-
ben. Bar. in l. centurio. num. 25. in fine & ibi Ia
ſon ff. de vulga. & pupilla. Alex. conſi. 124. nu.
6. lib. 2. & conſi. 119. nume. 3. lib. 1. Ruin. conſi.
158. nu. 8. lib. 3. & conſi. 114. nume. 4. eod. lib. 3.
vbi loquitur de participio deſcendentium, Ia
ſon conſi. 65. colum. 2. verſicu. iſta ergo verba.
& in terminis ſimilium verborum lineæ de-
ſcendentium idem Ial. conſil. 55. col. penult.
verſicul. ſexto pro iſta parte negatiua, vbi ait
quod participium, deſcendentibus, facit con-
ditionem, ideſt, ſi deſcendent ſecundum Bar.
in d. l. 1. quæſt. 7. ff. de conditio. & demonſtra.
ſic ergo in caſu noſtro illud participium de-
ſcendentium exponi debet per relatiuum &
verbum ideſt qui deſcendent: vel conditiona
liter, ideſt ſi deſcendent, ſeu quatenus deſcen-
dent, quod licet ſit præſentis temporis, atta-
men reſpicit futurum & habet depẽdentiam
de præterito vt per Ruin. dicto conſi. 114. nu-
me. 4. lib. 3. poſt eundem Bart. in dicta l. 1. ff. de
cond. & demonſtra. ex prædictis ergo patet
teſtatorem apertè conſideraſſe exiſtẽtiam ip-
ſius lineæ per principium, medium, & finem
illius, & in omnibus his partibus lineæ proui-
diſſe deſcendentibus Ioãnis Iacobi in caſum
in quem naſcerentur & adeſſent, quod aper-
tius etiam probãt illa verba (ſi aderit) per quæ
videtur teſtator ſe reſtrinxiſſe ad caſum exiſtẽ
tiæ per natiuitatem ipſorum, & excludere ca-
ſum in quem non exiſterent & non naſceren
tur, quo fit vt maxima ſit diuerſitas in caſu no
ſtro à caſu Decij & Socin. Iun. ideo nimirum
ſi diuerſum quoque ius conſtitui debeat vul-
gara l. illud. ff. ad l. Aquiliam cũ ſimilibus: ex
facto enim ius oritur vulgata l. ſi ex plagis. §.
in cliuo ff. eodem titulo ad legem Aquiliam.

Neque mouet ratio quam adducunt præfa
ti doctores, videlicet quod teſtator voluit bo-
na in agnatione & familia Triuultiorum con
ſeruari, tum quia vbique maſculos de agna-
tione ſubſtituit, tum etiam quia expreſsè pro-
hibuit bona ipſa extra familiã alienari quouis
modo, quæ ratio conſeruandi bona in agna-
tione pariter militat vtroque caſu, ſiue deſcẽ
dentes naſcantur & extet linea, ſiue non om-
nino naſcãtur vt per eoſdem, quia cum teſta-
tor reſtrinxerit diſpoſitionem ſuam ad certũ
caſum & certas perſonas, ideò extẽſio admit-
ti non debet, licet in alio caſu eadem militet
ratio, & alia fuiſſet intentio teſtatoris, quæ nõ
attenditur cum de ea non appareat, multo au
tem minus extenſio admitti non debet in ca-
ſu iſto, cum ea ſit nõ ſolum de caſu ad caſum,
ſed etiam de perſona ad perſonã vt ſupra di-
cebamus ex Aret. & alijs in d. l. Gallus in §. &
quid ſi tantum ff. de libe. & poſthu. diſpoſitio
enim teſtatoris quæ reſpicit certas perſo-
nas ad illas tantum reſtringitur neque ad alias
extenditur, vt pulchre in ſimili reſpõdet Dec.
conſi. 287. nume. 7. & ſequen. & conſi. 291. col.
penult. vbi in ſimili ait, quod teſtator grauauit
deſcendẽtes maſculos ac proximiorem agna
tum & ſucceſſiuè alios, prohibuitque aliena-
tionem & alia quæ diximus ſupra, præſuppo-
ſito quod ad eos bona peruenirent, videlicet
ad ipſos maſculos ex vulgari ſubſtitutione eis
facta prout ipſe ordinauit: ſed iſte caſus nõ ve
nit, tum quia deſcendentes maſculi nati non
ſunt, tum etiam quia vbi nati eſſent, expirauit
eorum vulgaris ſubſtitutio per aditionem hæ
reditatis, & ideo pariter ceſſare debet ſubſtitu
tio fideicommiſſaria, etiam ſi aliud teſtator in
mente cogitaſſet, & eadem diſponendi ratio
pariter omni caſu militaret; quia caſus contin
gens præter ordinationem teſtatoris non in-
cluditur ſub diſpoſitione facta a teſtatore etiã

ſi maior

ſi maior eſſet ratio diſponendi vt ſupra diecebamus ex Anchar. poſt Cin. d. conſil. 357. col. 3. & Dec. d. conſil. 291. nume. 7.

Vltimo ſupraſcriptis ceſſantibus, quæ tamen maximè vrgent, reſpondetur, dato & nõ conceſſo quod omnes ſubſtitutiones contentæ in dicto teſtamento eſſent compendioſè vel expreſſe fideicommiſſariæ, & continerẽt non ſolum caſum quando nati fuiſſent deſcẽdentes Ioan. Iacobi hæredis inſtituti & perirent, ſed etiam ſi nulli naſcerentur: quinimo fortius ſi à teſtatore fuiſſet ſic dictum, & eidẽ Ioan. Iacobo hæredi inſtituto quandocũque decedenti ſine liberis ſubſtituo agnatum meũ mihi in gradu proximiorem maiorẽ natu, nihilominus adhuc non poſſet nec deberet admitti Comes Georgius attenta vera & communi concluſione, de qua latè ſupra in quæſtione prima ſcripſi, videlicet quod proximitas & maioritas ætatis agnati proximioris ſubſtituti conſiderari & attendi deberet tempore euenientis conditionis & purificati fideicommiſſi, non autem ſimpliciter teſtamenti & mortis teſtatoris, & per conſequens in caſu noſtro ille ſolus agnatus teſtatoris, qui tempore mortis Io. Iacobi hæredis inſtituti defuncti ſine liberis eſſet in rerum natura proximior & maior ætate cæteris dumtaxat cẽſeatur ſubſtitutus & vocatus, ita quod firmiter tenendum eſt neminem ex agnatis proximioribus dicti teſtatoris extantibus in rerum natura tempore teſtamenti & mortis dicti teſtatoris fuiſſe ſubſtitutum Ioan. Iacobo hæredi inſtituto præter eum agnatum, qui etiam reperiretur in rerum natura tempore mortis Ioan. Iacobi hæredis inſtituti, & ſic purificati fideicommiſsi. Et hæc eſt mera veritas cui cedere debent omnia fundamenta & argumenta ex aduerſo adducta potius ſubtilia quam vera, & quæ ſtantibus verbis teſtamenti prout ſtant locum non habent.

Concludo igitur Illuſtrem Com. Georgium filium quondam Com. Ioannis Firmi nullo iure ad hæreditatem bonaque de quibus controuertitur admitti debere: Non quidem iure repræſentationis ex perſona iam dicti ſui patris, cum hic vocatus à teſtatore ſeu ſubſtitutus nullo modo dici poſsit: ſtante ꝙ tempore purificatæ cõditionis in ſubſtitutione poſitæ in rerum natura non eſſet: tũ quia non agatur in caſu noſtro de ſuccedendo alicui aſcẽdẽti, patruo, vel auũculo extra quos, iuri repræſentationis locus non eſt: Non etiã tranſmiſsionis iure, cum præfatus Com. Ioannes Firmus, poſito quod poſſet dici ſubſtitutus (quod tamen vt ſupra dictum eſt non admittitur) ſpem fideicommiſsi conditionalis tranſmittere non potuerit, nec de trãſmiſsione aliqua tractãdum eſt, vbi agitur de ſubſtitutione: Multominus virtute vulgaris ſubſtitutionis nec etiam compendioſæ vel fideicommiſſariæ, cum illa per aditionem hæreditatis ab inſtituto hærede factam expirauerit, prorſuſque extincta ſit, hæc autem dictum Com. Georgium non vocet propter defectum qualitatũ in ſubſtitutione facta de agnato requiſitarum, proximitatis videlicet & maioritatis ætatis, quæ in eius perſona non reperiuntur, cum alios eo proximiores, natuque maiores habeat. & licet ſit primogenitus p̃dicti Com. Ioannis Firmi: non eſt tamen primogenitus illius agnati, qui proximior erat Io. teſtatori eo tẽpore & caſu quo fuit locus ſubſtitutioni factæ Ioan. Iacobo hæredi inſtituto, & ſic ei agnato qui dicitur ſubſtitutus. Verum perilluſtri Marchioni Franciſco dicti Ioan. Iacobi patri hæreditatem ac bona prædicta, omnimodo fore deferenda, cum tempore purificatæ conditionis omnes habeat qualitates à teſtatore requiſitas, quia & proximior eſt & maior natu: hæreſque ab inteſtato dicto Io. Iacobo eius filio: & ſi aliquod ſubeſt dubium (quod tamen nõ eſt) pro eodem nihilominus eſt pronuntiandum, quia reus eſt & poſſeſſor: proinde in eius fauorem ſtant omnes notiſsimæ iuris regulæ: & ita iuris eſſe arbitror ſalua cenſura Excellen. Senatus Mediolanenſis, cuius prudentiſsimo & æquiſsimo iudicio omnia à me ſcripta ſubijcio.

SVMMARIVM.

1 Bonorum amiſſio metui mortis comparatur.

2 Promiſſio facti alieni cum verbis caſum proprium faciendo, quomodo intelligatur & ibi declarantur dicta verba caſum proprium. 1

3 Promittens factum alienum etiam cum verbis, caſum proprium faciendo & ſub pœna, liberatur ſi omnem conatum & diligentiam ſine fraude præſtiterit quod alius faceret.

4 Promiſſio facta à marito quod vxor renuntiabit hæreditati paternæ ante quam traducatur non valet.

5 Promiſſio facti alieni vt obliget promittentem, apponi debet clauſula, quod non vult poſſe excuſari ſi fecit omnem diligentiam.

6 Pactum de non ſuccedendo maximè cum iuramento valet ſecundum aliquos.

7 Conſenſus eius cuius hæreditati renuntiatur, poteſt ex interuallo interuenire ideo non eſt de forma.

8 Conſenſus tunc dicitur eſſe de forma actus, quando in ipſo actu interuenire debet.

9 Probatio nulla melior propria confeſſione præſertim iudiciali.

10 Promittens ratificari facere contractum, non cenſetur promittere quod ratificans facta ratificatione non contraueniet.

11 Promittens quod alius ratificabit caſum proprium faciendo, non cenſetur promittere quod facta ratificatione alius non contraueniet.

12 Promittens ſub pœna, quod minor effectus maior ratificabit contractum ſi minor noluerit ratificare quia ſit enormiter læſus non cadit in pœnam promittens.

Idem ſi maritus promittat cum iuramento quod vxor nunquam aliquid petet de bonis maternis & ſi petat promittit refundere de proprijs.

13 Dolus ab omni obligatione excluſus cenſetur, ſiue ex propoſito ſiue re ipſa interueniat.

14 Promiſſio omnis ſemper intelligitur dũmodo adſit dolus

lus eius cui ſit promiſſio.

15 *Dolus nemini patrocinatur & commodum afferre debet.*

16 *Dolus ex propoſito præſumitur ex enormiſſima læſione.*

17 *Pactum de perdendo iure ſuccedendi non valet ſi paciſcens tantum non recepit quantum ſibi occaſione ſucceſſionis debetur.*

18 *Promiſſio qualibet de non contraueniendo debet intelligi niſi quis ex iuſta cauſa contraueniat.*

19 *Diſpoſitio hominis verificatur in primo actu licet talis actus non teneat.*

CONSILIVM LXXIIII.

FActi ſpecies ſic ſe habet. Anno 1553. Illuſtris Laurẽtius Balbus D. Varnoni minor annis viginti quinq; pactus eſt cum Magnifico Domino Pereiuale Dodolo Chenenſi ducere in vxorem Illuſtrem Paulam eius filiam nonum tantum tunc annum agentem, quando ad legitimam nubẽdi ætatem perueniſſet, promiſitq; cum iuramento in hæc verba. Itẽ promiſit D. Laurentius caſum proprium faciendo prædicto Domino Perciuali præſenti & acceptãti ſuo & quo ſupra nomine, quod aduenient legitima ætate præſatæ. D. Paulæ, & antequam conſequatur aliquam ſummam dictorum. duorum mille aureorum, quos adhuc eidem ſoluere tenetur prædictus Dominus Perciual; quod ipſa Domina Paula quitationem refutationem pacem & finem faciet prædicto D. Perciuali & Claudio Cæſari ipſius. D. Perciualis filio de bonis paternis & maternis in valida iuris forma, & cum clauſulis, & renunciationibus debitis, & opportunis, quæ quidem omnia & ſingula partes ipſæ &c. Et latius prout in dicto inſtrumento continetur. Quo pacto ſic ſtante de tribus quærendum eſt, Primo an aliqua exceptione tollatur prædictum pactum. Secundo an D. Varnoni cenſeatur liberatus ſi fecit quicquid potuit, vt D. Paula renũtiaret iuxta per eum promiſſa. Tertio an D. Varnoni obſeruauerit promiſſa. ita vt omnino ſit abſoluendus a petitione Domini Claudij Cæſaris. Redeo ad primum & dici poteſt prædictum pactum eſſe reſcindendum, quoniam metu facta fuit à præfato D. Varnoni dicta promiſſio, nempe vt recuperaret Dominus Laurentius omnia eius bona tunc à præfa
1 to D. Perciuale iniuria belli occupata. † Quorum amiſſionem nemini dubium eſt metui mortis comparari. c. 2. de his quæ vi vel metu cauſ. fi. vbi gloſſ. & Docto. Barto. in l. ſi ob turpem nume. 6. ff. de cond. ob turp. cauſ. Bald. in l. 1. C. eodem titulo. Grammat. deciſ. 18. num. 11. Socin. Iun. conſi. 77. & ſeq. vol. 1. poſt alios per eum relatos. Natt. conſi. 50. nume. 10. poſt Cyn. Bart. Bald. & But. per eum adductos. Nec obſtat iuramentũ à prædicto D. Varnoni præſtitum, quia non obſtante tali iuramento poteſt tamquam reus ſiſtere in iudicio ac excipere & ſe defendere. cap. dilecti: vbi Doct. communiter de except. Alexand. conſil. 37. nume. 7. volum. 2. Vel reſponderi poteſt obtentam eſſe abſolutionẽ de qua in actis ideo. D. Varnoni non obligari ex dicta promiſſione, veluti metu facta, toto titulo de his quæ vi metusve cauſ. fi. ff. C. & extra. & propterea eſſe reſcindendam dictam promiſſionem vti metu factam.

Sequitur ſecunda quæſtio, pro cuius intelli
2 gentia præmitto, † illa verba, caſum propriũ faciendo, ita debere interprerari ac ſi D. Laurentius promiſiſſet ſe curaturum & facturum quod Domina Paula quittationem & refutationem faciet de bonis paternis, & maternis, cum dicta promiſſio vtroque caſu factum, & caſum proprium contineat. §. ſi quis alium in fin. Inſtitut. de inutilib. ſtipul. & ibi gloſſ. fin. & Doctr. Bart. in l. 2. §. Cato. in 9. oppo. & ibi Docto. præſertim Rui. nu. 43. Maria. Soci. nu. 111. ff. de verbo. oblig. Ruin. conſil. 67. nu. 8. vſque in finem. volum. 4. per text. in l. quoties quis, in princ. eodem titulo per quam. l. Port. conſi. 67. nume. 1. æquiparat quod maritus promittat cum iuramento vxorem ratificaturã, aliàs vult teneri de proprio, vel de ſuo, & quod maritus promittat, ſe facturum quod vxor ratificabit. Et citat Alex. & Alci. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in princ. ff. de verbo. oblig. Et huic interpretationi appoſitè deſeruiunt quæ ſcribit Pariſ. conſil. 110. num. 53. volum. 1. vbi dicit, quod licet ille qui promittit ſe curaturum, & facturum quod aliquis aliquid faciet, dicat promittere quid diuerſum à facto principali: attamen quia tendit ad finem explicandi factum principale iuris interpretatione videtur promiſſio continere idem, quod factũ principale, & allegat Soci. in l. cum filius. §. 1. nume. 5. ff. de verbo. obli. & nu. 54. dicit iſtam interpretationem eſſe attendendam tãquàm vtiliorem, & minus damnoſam promiſſori, ita tenet gl. 1. communiter recepta in cap. ex literis. ſyluani de ſponſ. & matrim. quam ſequuntur Ioan. Andr. Butr. Abb. & reliqui Docto. ibi. Felin. in cap. ex reſcripto num. 17. poſt plures per eum relatos præſertim gloſſ. fin. in. fin. de iureiu. Corſ. in ſing. incipien. promiſſio facti alieni. Et locum habet prædicta reg. etiã ſi pœna vel quanti (interſit quæ æquiparãtur. d. l. ſtipulatio iſta. §. at ſi quis velit) promiſſum
3 fuerit. † ſi tamen promittens omnem conatũ diligentiamque ſine fraude, vt promiſſioni ſatisfaceret præſtiterit argumento notat. in l. fin. §. idem iuris. ff. ad legem Rhodiam de iactu. vbi nauta promittens certam pœnam, niſi ante conſtitutum diem merces eo loci expoſuiſſet, in quem vehẽdas eas locaſſet à pœna liberatur, ſi per eum non ſtetit, quo minus promiſſioni ſatisfaceret ex quo tex. & alijs iuribus ita ferè in terminis noſtris cõcludit Bartol. conſil. 236. concludens, quod promittens cum iuramento ſub certa pœna, quod Berta matrimonium contrahet cum Titio, non tenetur ad pœnam, ſi hoc non potuit facere, ga

recu-

recuſauit Titius, quem refert & ſequitur Abb. conſil.90.nume.1. verſic. venio ad ſecundum volum. 1. poſt Feder. de Seni. conſil. 117. ſeu 112. quem etiam ſequitur Aret.conſ.142.col. 4. verſicu. venio igitur ad primum; latiſſimè Felin.d.capit.ex reſcripto nume.18. verſic. & nota quod promittens de iureiur. Ludo. Roma.ſing.557.& ibi.Nicol.pigno. Deci. in l.fin. §.labeo.ff.ſi cer.pet.ꝯſi.313.nu.1.ver.ſed prædictis non obſtantib.& nu.ſeq.& cōſi.523.col.2. verſi. ſecundo quod taliter verba concipiantur. Vbi poſt alios per eum relatos concludit, quod verba ita debent ſpecificari quod promiſſor teneatur ad intereſſe non obſtante qđ feciſſet qcquid potuit, & in terminis noſtris Card.Pariſi.conſi.110. nume. 25. & multis ſequentibus volum.1.vbi num.26.& 54.atteſtatur hanc eſſe communem ſententiam quam etiam receptam affirmat Thom. Fer. Caut. 43.ac Ruin.conſi.67.nume.8.& ſequen.vſque in fin.volum.4.quo loci conſtanter tenet promittentem cum iuramento ſe facturum & curaturum cū effectu, & ſub pœna quod Titius aliquid faciet ſi fecit quicquid potuit non eſt moleſtandus & excuſatur à pœna. Quoniam & ſi promittens ſe facturum, & curaturum cū effectu, quod tertius ratificabit, ſeu renuntiabit aut aliquid faciet, videatur promittere caſum, & factum proprium; quo caſu valet ſtipulatio.§.ſi quis alium inſtitu.de inutilib.ſtipulat.attamen; quia tale factum proprium tendit, & eſt ordinatum ad factum alienum, id eſt quod tertius ratificabit, idē iudicatur de hac promiſſione, ſicut de promiſſione facti alieni quo ad hoc, vt faciendo quicquid potuit excuſetur à pœna conuentionali, & dicit hāc eſſe communem opinionem, quod etiam firmat Card. Burg.in add.ad Bar.in l. qui autem. §.ſi quis.ff.de conſtitu. pecu. concludens poſt Fel. Deci.& Iaſ.locis citatis, qđ ſi aliquis promittit ſe facturum, & curaturum cum effectu quod talis aliquid tale faciet, liberatur ſi fecit quicquid potuit, hanc ſententiam etiam crebriorem teſtatur Natta multis relatis conſil. 491.nume.41.& 42.& ſeq. Ant. Gabriel.libr.3. commun.opin.in tit.de pact.& conuent.concluſ.2.nume.1.& ſequent. Menoch. conſil. 15. num.17.& prædicta multo magis procedunt, quando maritus promittit vxorem ratificaturam, cum eam ratificaturam veriſimiliter credere poterat, teſte Rip. in l. quod te nume.46. poſt Bal.& Dec.locis citatis; cui opinioni deſeruiunt quæ ſcribit Paul.de Caſtr. conſi. 276. in fin.verſic. ſed nec ipſi marito volu.2.quem refert, & ſequitur Boer.quæſt.3.num.15.& 16. verſicu.nec nocet ipſi marito, vbi concludūt

4 † promiſſionem factam à marito quod filia renūtiabit hæreditati paternæ ante quam traducatur, non valere. Eandem ſententiam conſtanter tenet in terminis noſtris Affli.aſſerens ſic fuiſſe iudicatum deciſ.295. concludens, qđ ſi maritus promiſit cum iuramēto curare, & facere ita quod faciendo ſuum poſſe non excuſetur, quod vxor ſua propter dotem habitā renuntiabit eius fratri bonis paternis, & maternis, ſi fecit quod potuit vt vxor renūtiaret, & noluit renuntiare excuſandus, & non moleſtandus eſt maritus. Et prædictis accedūt quæ ſcribit Porti.dicto conſil.67.vbi ponit caſum in marito qui vendidit prædium nomine ſuo, & vxoris, quam cum iuramento ſpopondit ratam habituram dictam venditionem, alias de ſuo teneri voluit, quam ſponſionem dicit æquiparari illi promiſsioni ſe facturum, & curaturum & ſic facti proprij iuribus per eum allegatis, & illa verba de ſuo teneri pœnæ nomine adiecta debere cenſeri, & tamē concludit quod ſi maritus ante moram ex parte ſua adimpleuit, quia fecit quamprimum potuit vt vxor ratum haberet, liberatur ſi vxor ratū habere noluit, & ī terminis noſtris fere in indiuiduo ita tenet aſſerens eſſe communē opinionem & ita fuiſſe iudicatum Gram. deciſ. 102.nume.110.& ſeq.latè Viui.libr.14. recep. ſentent.in verbo, promittēs factum alienum vbi in verſic. ad tollendum omnia dubia. tra-

5 dit remedium, videlicet † quod quis expreſsè in inſtrumento promittat, quod non vult poſſe excuſari ſi fecit omnem ſuum conatū. At ex actis apparet D. Varnoni feciſſe quicquid potuit quod Domina Paula ratificaret, vt apparet ex duobus inſtrumentis renuntiationis a parte productis. Nec in promiſſione ſunt appoſita dicta verba, quod non vult poſſe excuſari faciendo quicquid poſſet, ſed tantum illa promittit caſum proprium faciendo quæ æquiparantur illis, ſe facturum & curaturum vt ſuprà diximus. ergo malè agit. D. Claudius Cæſar aduerſus præfatum D. Varnoni. Sed prædictis quæ tamen vrgentiſſima ſunt ceſſantibus defendi ſecundum Decium conſilio infra citando poteſt D. Varnoni adimpleuiſſe per eum promiſſa, cum renuntiatio facta a D.Paula de anno 1563. Domino Claudio Cæſari eius fratri de bonis paternis & maternis ſit in valida iuris forma. Ita in terminis noſtris tenet Deci. conſil. 31. vbi ſcribit, quod quidam Lucas viuentibus Simone patre & Iuliano fratre renuntiauerat cum iuramento bonis ipſorum in fauorem cuiuſdam tertij: mortuis autem patre & fratre volebat dictus renuntians conſequi eius portionem in hæreditatibus dictorum patris & fratris, potiſſimum ex beneficio l.fi.C. de pactis: (qua l. iuncta doctorum interpretatione cauetur, pactum factum etiam inter filios de hæreditate patris viuentis ipſo non conſentiente eſſe inualidum.) & concludit Deci.nu. 3. & 4.

6 † dictam renuntiationem cum iuramento factam eſſe validam, per tex.in cap. quamuis de pactis in 6.& reſpondet ad d.l.fin.C.de pactis, dicens illam non procedere in pacto de non ſuccedendo cum iuramento, quod etiam tenet conſil.86.colum.4.ita etiam, videtur concludere Barto.in d.l.fin.nume.7.& in l. ſtipulatio, nume. 4. verſicul. ſed ſi pactum fuerit fratri.ff.de verbo.oblig. Oldra. conſi.132.num.2. Porti.conſil.22.nume.13.Celſ.conſil.100.nu. 6.in fin.poſt Alex.loco citato, Vital.in ſuo tractā.Clau.in titu.renūtiatio ſucceſſ. futurarum

nume.

numero 2. & numero 5. verſicu. plenius quàm
Doct. At nos ſumus in pacto de non ſuccedē
do cum iuramento quod operatur, vt actus
valeat omni meliori modo quo de iure vale-
re poteſt. l. cum pater. §. filius matrē. ff. de leg.
2. Barto. in l. ſi quis pro co nu. 17. ff. de fideiuſ.
ergo dicta renuntiatio dicitur facta in valida
iuris forma, præſertim propter dictum iura-
mentum, ita nominatim dicit Boer. deciſ. 1.
num. 5. Nec obſtat, quod in dicta renuntiatio-
ne non interuenit conſenſus matris viuentis
7 iuxta. l. fin. C. de pactis. quia † cum dictus con-
ſenſus poſſit ex interuallo interuenire teſte
Bald. in d. l. fin. colum. fin. verſic. credo tamen.
C. de pact. Deci. d. conſi. 31. num. 4. Alcia. in d.
l. fin. nume. 19. C. de pactis. Cagnol. ibi. nu. 65.
& duobus ſequent. & in l. ſemper qui non pro
hibet. nume. 22. ff. de regu. iur. vbi dicit, actum
nullum defectu conſenſus ſemper ratificari
per ſuperuenientiam conſenſus, ſequitur præ
dictum conſenſum non eſſe de forma dictæ
renuntiationis, ſeu pacti de non ſuccedendo,
8 quia † tunc conſenſus dicitur eſſe de forma
quando debet interuenire in ipſo actu, alias
non eſt de forma Iaſ. in l. 1. §. 1. nume. 4. ff. de
verb. oblig. quem refert & ſequitur Celſ. con-
ſil. 34. nume. 4. & alij cumulati. Deciſ. Pedem.
66. nume. 8. ſi ergo dictus conſenſus nō eſt de
forma ſubſtantiali dictæ renuntiationis, ſequi
tur prædictam renuntiationem eſſe in valida
iuris forma, attento præſertim iuramento. d.
capitu. quamuis. & ſic mero iure tenere, licet
non ſubſequuto conſenſu irritetur. Præterea
cum D. Claudius Cæſar ſæpius confeſſus in a-
ctis fuerit, matrem conſenſiſſe dictæ renuntia
9 tioni, & quittationi, quam confeſſione contra
cum nulla melior eſt probatio: l. cum te. C. de
tranſac. l. generaliter. C. de non nume. pecu. c.
per tres, de probat. præſertim cum fuerit fa-
cta in iudicio ſeu apud acta ex cumulatis per
Marſi in rub. de proba. nu. 81. & quatuor ſeq.
conſequens fit vt non poſſit opponere quod
dicta renuntiatio nō fuerit in valida iuris for-
ma propter defectum conſenſus matris viuē-
tis; quem D. Claudius Cæſar fatetur interue-
niſſe. Accedat quod prædicta renuntiatio legi
tur facta ipſi D. Claudio Cæſari præſenti, & ac
ceptanti prædictam renuntiationem, & affir-
manti eſſe validam, & contra eam nolle veni
re de iure ſeu de facto cum iuramento, vt vi-
dere eſt in dicto inſtrumento renuntiationis
in clauſula incipiente, quæ omnia & ſingula
partes ipſæ &c. ex quo ſequitur quod cum ſe-
mel eam approbauerit, & agnouerit vti vali-
dam non poſſit amplius contra præfatum D.
Varnoni citra incurſum periurij nulla obten
ta abſolutione illam reprobare, & dicere non
eſſe in valida iuris forma. l. Pomponius ſcri-
bit. ff. de nego. geſt. l. fin. in princ. ff. de inoffic.
teſta. Nimis enim indignum eſſe iudicatur, vt
quod quiſq; ſua voce proteſtatus eſt, id in eun
dem caſum infirmare, teſtimonioq; proprio
reſiſtere d. l. generaliter. C. de non nume. pecu.
& d. capitu. per tuas de probat. facit reg. capit.
quod ſemel placuit de regu. iur. in 6. præſertim
cum fuerit acceptata a D. Varnoni. Prædictis
igitur attentis eſt abſoluendus D. Varnoni cū
promiſſa adimpleuerit, ex quo D. Paula non
ſolum ſemel, ſed bis, ex interuallo præſente
ſemper, & acceptāte præfato. D. Claudio Cæ-
ſare renuntiauerit bonis paternis, & maternis
cum iuramento.

Nec ipſi. D. Varnoni nocet contrauentio
ſeu petitio prædictæ. D. Paulæ eius vxoris ad-
uerſus prædictum D. Claudium Cæſarē nunc
intentata; quia contrauentio vxoris non de-
bet nocere marito. C. ne maritus pro vxore,
& in rub. res int. alios acta: non enim promi-
ſit D. Varnoni quod D. Paula poſtquā renun-
tiaſſet bonis paternis, & maternis nō veniret
contra renuntiationem, nec ageret ſeu repe-
teret bona quibus renuntiauerat, ſed tantum
promiſit D. Paulam facturam quitationem,
& refutationem de bonis paternis, & mater-
nis in valida iuris forma cum clauſulis debi-
10 tis, & opportunis: † ſub qua promiſsione non
comprehenditur obligatio, quod Domina
Paula poſtquam quitauerit, & renuntiauerit
non contraueniet, text. eſt in terminis in cap.
ad audientiam in fin. & ibi gloſſ. & Docto. de
his quæ vi metusvè cauſ. fi. vbi ſub promiſſio-
ne de renuntiando non continetur, quod re-
nuntians non contraueniet renūciationi nec
repetet bona quibus renuntiauerat quem tex.
ad terminos noſtros citant: Boeri. d. quæſtio-
ne 3. nume. 5. & 6. poſt Barbat. conſilio 51. vo-
lumine primo. Gramma. d. deciſ. 102. nu. 93. &
ſeq. poſt Barto: Abba. Angel. Paul. de Caſtr. &
multa iura per eū allegata. qui loquitur in ſor
tioribus terminis, videlicet quando maritus
promiſit, quod renūtiare faceret eius vxorem
in ampla forma, & quod caſu, in quem con-
dēnaretur frater vxoris, breui manu maritus
ꝓmiſſor ad intereſſe ex cā cōtrauētionis præ-
fatæ condemnaretur, quæ verba profecto cla
riora ſunt quam in caſu nr̄o, & tamen in fine
dicit, maritum fuiſſe abſolutum. His appoſite
deſeruiunt quæ ſcribit Cardi. Berg. in add. ad
Bart. in l. cum minor. nume. 81. ff. rem ratam
haberi, per illum text. quod ſi quis promittat
ratum habere, & ratum habuit quamuis po-
ſtea iure improbet, dicitur tamen conditionē
adimpleuiſſe. Ex prædictis igitur apparet D.
Varnoni non ſolum feciſſe quicquid potuit,
quod D. Paula renuntiaret bonis paternis, &
maternis, ſed etiam id præſtitiſſe, & propterea
redditur ſublata quæſtio illa, an attenta dicta
renuntiatione, & ratificatione renuntiationis
ſubſequuta, dicatur. D. Varnoni ſatisfeciſſe
promiſſioni ſcilicet, quod D. Paula faceret
quitationem, & reſutationem de bonis pater
nis, & maternis in valida iuris forma. Et ſi ali-
quis contendere velit, ſub illis verbis, cū clau-
ſulis debitis, & opportunis, cōtineri, quod D.
Paula promittat non contrauenire renuntia-
tioni faciendæ. Reſpondeo id iure non pro-
bari, ſolam enim reperio à iure datam formā
quæ ſeruari debeat ad validitatem pacti, de re
nuntiando, ſeu non ſuccedendo in bonis ali-
cuius viuentis, videlicet iuramentum. capitu.

quamuis

quaſuis de pactis in 6. Præterea demus ſub di
ctis verbis comprehendi quod D. Paula etiã-
promitteret de non contraueniendo renun-
tiationi per eam faciendæ, nonne hæc, & ma-
iora ad vnguem adimpleuit D. Varnoni? cer-
te ſic, vt videre eſt in prædictis duobus inſtru-
mentis annorum 1563. & 65. in quibus Domi
na Paula non ſolum renũtiauit, ſed promiſit
non contrauenire quittationi, & renuntiatio-
ni per eam factæ, verum eam velle perpetuo
obſeruare, & ſic in hoc bis adimpleuit ꝓmiſ-
ſa D. Varnoni.

Nec D. Claudio Cæſari proſunt illa verba
caſum proprium faciendo, quia ſi accuratè
legantur verba promiſſionis D. Varnoni, fe-
cit tãtum caſum proprium in hoc, quod Do-
mina Paula faceret quittationem, & refuta-
tionem in valida iuris forma, cum clauſulis
debitis, & opportunis, & id adimpleuit, vt ex
lectura inſtrumentorum renuntiationis, & ra
tificationis apparet. Non autem fecit caſum
proprium, nec promiſit, quod D. Paula poſt-
quam feciſſet quittationem, & liberationem
non cõtraueniet; Ergo dicta verba caſum pro
prium faciendo, non extenduntur ad contra-
uentionem ſubſequutam, vt in terminis ſen-
tit Pariſ. d. conſil. 110. nume. 61. & 63. volu. 1.
Arguendo igitur ab identitate multo magis
31 à maioritate rationis † ſi principalis, qui cum
iuramento promiſit ſe renuntiaturum bonis
paternis, & maternis, & ſic verè caſum, & fa-
ctum proprium promiſit, liberatur renuntian
do licet poſtea contraueniat tanquã hæc con
tra uentio non veniat ſub promiſſione renun-
tiationis. d. capitu. ad audientiam cum alijs ſu
pra allegatis; multo magis ille qui promiſit,
quod alius renuntiabit caſum proprium fa-
ciendo, & ſic factum proprium interpretati-
uè, dicitur liberatus argumento eorum quæ
ſcribit Pariſ. in terminis d. conſi. 110. num. 53.
volum. 1. liberatur facta renuntiatione a ter-
tio, licet poſtea tertius contraueniat, cum hu-
iuſmodi expromiſſor poſſit ſe iuuare eiſdem
defenſionibus & iuribus quibus poteſt princi-
palis, argumento notat. per glo. communiter
approbatam & Docto. in l. cum lex. ff. de fide-
iuſ. in l. omnes. ff. de except. Hyppol. Marſi. in
repet. Rub. de fideiu. nume. 285. & ſeq. cum ſi-
milibus & hoc argumẽto vtitur Gram. d. de-
ciſ. 102. nume. 105 Iaſ. conſil. 133. nume. 18. &
19. volum. 4. Caſſan. in conſuet. Burg. Rub. 4. §.
5. nume. 52. Cui fundamento non video con-
gruè reſponderi, igitur non militãt in caſu no
ſtro quæ dicuntur de eo qui fecit caſum pro-
prium, quia loquũtur, in capite in quo caſum
proprium fecerunt, vt puta in caſu noſtro, in
eo capite in quo D. Varnoni promiſit caſum
proprium faciendo, quod D. Paula faceret
quittationem, & refutationem, non autem in
eo caſu loquuntur, in quo caſum proprium
non fecit, vt puta in caſu noſtro in capite cõ-
trauentionis ipſius. D. Paulæ, in quo D. Var-
noni non fecit caſum proprium, ſtricti enim
iuris eſt promiſſio, ideo ſtrictè eſt intelligen-
da vulg. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verbor.
oblig. cum ſimilibus. Hinc fit, vt allucinentur
aduocati D. Claudij Cæſaris quos audio tena-
citer hærere, quod D. Varnoni promiſerit D.
Paulam eius vxorem obſeruaturam, & non
contrauenturam renuntiationi, & refutationi
per eam faciendæ aliqua ratione, vel cauſa de
iure, vel de facto, quia non legitur. D. Varno-
ni id promiſiſſe, ſed promiſit quod ipſe met
D. Varnoni perpetuo obſeruabit per eũ pro-
miſſa, & ipſe non contraueniet, de iure, vel de
facto prout obſeruauit nec in aliquo contra-
uenit de iure, vel de facto, & propterea incon
gruè allegatur. l. Thais. §. Stichus. ff. de fideicõ-
miſ. libert. Et dicere, quod ſub promiſſione fa
cta à D. Varnoni, quod perpetuò obſeruabit
omnia, & ſingula per eum promiſſa, & non
contraueniet continetur, quod etiam D. Pau-
la obſeruabit, & non contraueniet, tanquam
verba illa, caſum proprium, reſpiciãt omnia
prædicta ridiculoſum eſt, quoniam prædicta
clauſula, caſum proprium faciendo ſolet ap-
poni quãdo quis promittit factum alienum,
& pro cautela eius cui fit promiſſio, promit-
tens vult factum alienum haberi tanquam eſ-
ſet proprium, & ſic facit caſum proprium in-
terpretatiuè, cum fieri non poſſit, quod factũ
alienum ſit proprium verè, ſed ſi quis promit
teret factum proprium, & adderet hæc verba,
caſum proprium faciendo, ſuperfluò appone
rentur, cum clarum ſit, eum qui promittit fa-
ctum propriũ promittere etiam, & facere ca-
ſum proprium, Quinimo plures fictiones ſeu
ſpecialia circa idem concurrerent cõtra not.
in l. 1. C. de dot. promiſſ. Primò, quia promit-
tendo alium renuntiaturum faciendo caſum
proprium, facio caſum illius meum. Secundò
promittendo factum meum, videlicet obſer-
uaturum, & non contrauenturum cenſetetur
ſecundum interpretationem aduerſariorum
etiam, promittere factum alienum videlicet,
vxorem meam obſeruaturam, & non cõtra-
uenturam, quod eſt contra. l. ita ſtipulatus. §.
Griſogonus. ff. de verb. oblig. vbi perſona ex-
trinſecus non ſubintelligitur. item ſic intelli-
gendo, clauſula poſita in executiuis pro vt eſt
prædicta, quæ omnia, & ſingula &c. amplia-
ret, & augeret principalem diſpoſitionem cõ
tra naturam clauſularum acceſſoriarum, &
poſitarũ in executiuis quæ non ampliant prin
cipalem diſpoſitionem clemen. 1. de præben.
vbi communiter. Doct. cum ſimilibus cumu-
latis deciſ. Pedem. 64. nume. 2. ergo admitten
da non eſt aduerſariorum interpretatio. Sed
demus citra veri præiudicium à D. Varnoni
etiam factam fuiſſe promiſſionẽ caſum pro-
prium faciendo, quod D. Paula renuntiabit
bonis paternis, & maternis, & facta renuntia-
tione non contraueniet: adhuc dico ſub tali
promiſſione non comprehendi contrauen-
tionem, quæ fit ob enormiſſimam læſionem
cauſatam dolo eius cui fit promiſſio, & ſic D.
Claudij Cæſaris. capitu. cum contingat. capit.
Quintauallis de iureiur. Ancha. conſ. 330. col.
5. ver. ſed his non obſtantibus, quem refert, &
ſequitur Iaſ. in l. ſi pacto quo pœnam in fin. C.
de pactis,

de pactis, vbi poſt Bal. & Anchar. conſtanter
12 tenet, † quod ſi pater vel alius promittat ſub
certa pœna, quod ſuus filius, vel alius minor
ratificabit aliquem contractum cum erit ætatis legitimæ, & filius vel minor noluerit ratificare: quia enormiter ſit læſus, non cadit in pœnam ſic promittens, & conſi. 133. colum. pen. volum. 4. ponit caſum in fortioribus terminis quàm noſtris videlicet, quod quando maritus promiſit cũ iuramento fratribus vxoris, quod eius vxor nunquam aliquid peteret de bonis maternis, & ſi peteret tantum de proprijs bonis refunderet maritus, & concludit hanc promiſſionem nõ tenere propter enormiſſimam læſionem. Idem tenet Soci. conſil. 22. numero decimoquinto, & ſequent. vſque in fin. volum. 4. quem refert, & ſequitur Deci. conſil. 203. numero quinto, & ſequent. Socin. Iun. in terminis noſtris conſil. 129. nume. 66. & duobus ſequent. volu. 1. Corn. d. conſi. 11. col. 4. & ſeq. Port. conſil. 101. nume. 27. & 33. con-
13 cludens, † ab omni obligatione, & diſpoſitione excludi dolum, ſiue ex propoſito ſiue re ipſa interueniat, quod etiam dicit Bartol. in l. creditor. §. Lucius. ff. mand. & in l. in venditione in princip. ver. de tempore. ff. de bon. autho. iud. poſſ. & in terminis noſtris d. c. quamuis de pact. in 6. Ioan. de Amic. conſil. 114. nu. 28. & multis ſeq. Cæphal. conſil. 115. nume. 2. & ſequen. poſt Soci. Tiraquel. & Ripam locis citatis concludens tertium ſeu maritum promittentem, quod vxor vel alius non reuocabit, nec contraueniet renuntiationi quam fecit de bonis paternis & maternis in fauorem fratris non teneri vel obligari ſi vxor vel tertius, pro quo promittitur contraueniet ratione enormiſſimæ læſionis, & conſi. 308. nume. 32. & duobus ſequent. Et ratio eſt ſecundum
14 prædictos Doctores, † quia promiſſio facta alicui ſemper intelligitur dũmodo dolus eius cui promiſſio fit abſit, ita ſentit Anch. d. conſil. 330. colum. 5. verſicu. moueor principaliter, Cæpha. d. conſi. 115. nume. 4. & ſeq. Port. late conſil. 19. nu. 4. & pluribus ſequent. Thom. Gram. diſerte d. deciſ. 102. nume. 103. & ſex ſequent. poſt plures citatos affirmans hanc eſſe receptam ſententiam, quem refert & ſequitur Antonius Gab. d. cõcluſ. 2. in fi. vbi ex hoc capite enormiſſimæ læſionis declarat & reſtringit omnes limitationes & opiniones cõtrarias. Et prædictis accedunt quæ late ſcribit Neuiz. d. conſilio 22. nume. 26. & multis ſequ. vbi exactè hanc materiam tractat, latè deciſ. Pedem. 41. nume. 1. & tribus ſequent. quam citat & ſequitur Hippo. Rimi. conſil. 77. nume. 33. & tribus ſequent. Et ratio eſt in promptu.
15 quia, † nemo ex dolo ſuo debet commodũ conſequi l. nec ex dolo. ff. de dolo. l. verum. §. tempus. ff. pro ſocio. l. ſi ex duobus de tute. & rat. diſtrahend. l. itaque fullo ff. de furtis. capit. cum olim, de offi. deleg. Capra. regu. 87. num. 125. & ſequent. Grat. reſponſ. 2. nume. 66. libr. primo Alba. conſilio 9. nume. 51. Natta conſil. 166. nume. 26. Roll. à Valle conſi. 60. nume. 42. & 46. volum. 4. Crau. conſil. 110. nume. 11. cum ſimilibus citatis a Franciſco Becio conſilio 47. nume. 17. & conſilio 106. nume. 15. facit reg. legis iure naturæ. ff. de regu. iur. l. nam hoc natura. ff. de cond. indeb. capitu. locupletari de reg. iur. in 6. Dolus autem Claudij Cæſaris arguitur ex enormiſſima læſione re ipſa reſultante ex quittatione & renuntiatione facta à D. Paula de bonis & hæreditate paternis & maternis de quibus in actis inter D. Paulam & Dominum Claudium Cæſarem fratrẽ
16 factis, & in hoc proceſſu exhibitis, † ex qua enormiſſima læſione præſumit dolus ex propoſito Alci. conſil. 81. nume. 40. poſt Bald. Soci. & Corne. locis citatis. Cum igitur conſtet præfatam Dominam Paulam nõ ſolum fuiſſe enormiſſimè læſam reſpectu bonorum paternorum, quorum nec legitimam ſibi in bonis paternis debitam habuit, ſed etiã pluſquã enormiſſime quo ad bona materna, de quibus nihil penitus recepit. Sequitur præfatum D. Varnoni non teneri aſſumere onus dictæ litis cauſatæ dolo D. Claudij Cæſaris fratris propter enormiſſimam læſionem quæ interuenit in renuntiatione facta a præfata D. Paula prædicto D. Claudio Cæſari. Et ad hoc facit quod ſcribit Bartol. in l. fin. nume. 7. verſic. ſi verò non eſt admixtum delictum. C. de pac.
17 vbi concludit † valere pactum de perdendo iure ſuccedendi ſi paciſcens tantum percepit quantum ſibi occaſione ſucceſſionis debetur. Curt. Iun. in d. l. fin. nume. 43. verſicu. 20. fallit. C. de pactis. vbi dicit cum Bart. tranſire cõmuniter Docto. quod etiam firmat Cagn. numero 198. verſic. ſi vero tantum non recepit non valet pactum, & Bartolum refert & ſequitur Abb. conſil. 116. num. 2. vol. 2. aſſerens non reperiiſſe Bar. ab aliquo reprobari, & addit rationem ne videatur paciſcens de nõ ſuccedẽdo pro modica re, & multò magis pro nulla renuntiare ſucceſſioni paternæ & maternæ. Vnde voluit lex obuiare deceptionibus. Culpæ igitur Domini Claudij eſt adſcribendum ſi reſcindetur renuntiatio, quia tantum debebat dare quantum ſorori debebatur ex ſucceſſione materna. aut ſaltem id præſtare quo enormiſſima læſio tolleretur. Si is igitur qui promittit renuntiare & renuntiationi non contrauenire adhuc poteſt contrauenire ratione enormiſſimæ læſionis, quæ in renuntiatione interuenit tamquàm contrauentio ob enormiſſimam læſionem non ſit comprehenſa in tali promiſſione, Ergo longè fortius ſi maritus promittat vxorem renuntiaturam & non contraunturam non obligatur, ſi in renuntiatione vxor enormiſſimè lædatur, proinde contraueniat; hoc argumento vtitur Socin. conſilio centeſimoquinquageſimonono, numero trigeſimotertio. omnino videndus eſt Gramm. d. deciſ. centeſima ſecunda, numero centeſimoquinto, & pro D. Varnoni facit quod ſcribit Socin. conſilio 215. num. 7. vbi expreſſe dicit, quod licet maritus promittat quod vxor habebit ratam donationem & obſeruabit & non contraueniet, tamen ſi vxor admittatur ad reſcinden-

18 dum donationem nõ tenetur maritus † quia quælibet promiſſio de non contraueniendo debet intelligi, niſi quis ex iuſta cauſa contraueniet lege permittente. l. quidam cum filiſi, vbi Bartol. ff. de verborum obligatio. cum ſimilibus, & quem refert & ſequitur Chaſſ. in conſu. Burgond. rubr. 4. §. quinto, numero quinquageſimoſecundo, vbi ait non potuiſſe inuenire illud cõſilium Ancharani per Socin. allegatum 327. quod puto eſſe 330. a nobis ſupra citatum, Cantiuncula conſilio decimoſexto, numero vigeſimoſecundo, & adducit text. in l. ſi libertus. ff. de oper. liber. in capitulo Quintauallis de iur. iur. & in l. fin. in fine C. de fideiuſ. mino. His deſeruiunt quæ ſcribit Eman. Suarez in ſuo Theſ. recep. ſententi. in verbo fideiuſſores qui ſe euictionis nomine, & huic fundamento non etiam video poſſe reſponderi, cum Doctores qui in contrarium ſcripſerunt non loquantur quando contrauenitur ratione enormiſſimæ læſionis quæ quidem læſio enormiſſima latiſſimè deducta & probata fuit in actis inter prædictos D. Claudium Cæſarem & Paulam vertentibus.

Supereſt videre, an non obſtantibus prædictis geminatis quitationibus & renuntiationibus, teneatur adhuc D. Varnoni facere quod Domina Paula de nouo quitet & renuntiet bonis paternis & maternis. & concluſiue loquendo teneo non eſſe obligatum, quoniam
19 communis eſt concluſio; † promiſſionem ab homine factam, de aliquid faciendo vel fieri faciendo verificari in primo actu, etiam ſi non duret. l. Boues. §. hoc ſermone vbi Docto. præſertim Tiraquel. & Cæpol. numero nono, ff. de verborum ſignificatio. l. ſi quis vbi Bartol. C. de inſtitu. & ſubſtitu. l. qui ſatiſdare. ff. de fideiuſ. cum ſimilibus. l. duobus §. ſi ei. ff. de iur. iur. vbi gloſſ. Paul. de Caſtr. & Alexand. Petr. de Rauer. ſing. 523. Socin. conſilio nonageſimoprimo, numero quarto, volum. 4. vbi poſt Cyn. & Bald. locis citatis reſpondendo ad gloſſ. in d. §. hoc ſermone, dicit, illam non habere locum in diſpoſitione hominis, quia verificatur in primo actu, licet talis actus non ſortiatur effectum gloſſ. in l. 3. in princip. in verbo conſentiat in fin. ff. rem ratam haberi, quam dicit notabilem Ruin. in add. ad l. 4. §. Cato numero vndecimo, ff. de verborum obligatio. idem tenet Deci. conſilio nonageſimotertio, numero quinto, verſiculo tertio quod licet. & conſilio 287. numero decimoquinto poſt Alexand. conſilio ſeptuageſimo numero quarto, volumine ſecundo. Conueniunt quæ ſcribit Iaſ. in l. 1. columna prima ff. ſi quis in ius voc. non ierit, Angel. in tract. maleſi. verſiculo pro quibus Antonius fideiuſſit, Ioan. de Amic. conſilio 114. numero decimo concludentes, quod promittens aliquem repræſentare ſub pœna liberatur a pœna ſi ſemel præſentauit, licet præſentatus receſſerit: & comprobatur ex eo quod dicitur, ſufficere conditionem ſemel extitiſſe licet non durauerit. l. ſi quis hæredi vbi late Iaſ. & Corn. C. de inſtitu. & ſubſtit. faciunt adducta per Deci. conſilio vigeſimoquarto colum. 24. & conſilio nonageſimoquinto, column. fin. plura ſimilia in terminis noſtris adducit Grammat. d. deciſ. 102. nume. nonageſimoprimo & octo ſequent. & ex prædictis reſpondetur ad l. 1. §. hæc verba ff. quod quiſque iuris, quia loquitur in diſpoſitione legis ſiue ſtatuti, quæ ſemper loquuntur vulg. l. Arriani. C. de hæreticis & Manich.

Concludo igitur attentis præmiſſis præſertim enormiſſima læſione, ac geminatis quitationibus & renuntiationibus Dominæ Paulæ, eſſe a petitis Domini Claudij Cæſaris abſoluendum D. Varnoni cum victoria expenſarum pro vt abſoluti fuerant mariti de quibus in prædictis deciſionibus Afflict. 295. & Grammatici 102.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas matris ab inteſtato defuncta ita ad filias ſicuti ad filios defertur.*
2 *Diſpoſitio qualibet præſupponit ſubſtantiam & qualitatem actus de quo loquitur.*
3 *Paria ſunt de aliquo non conſtare omnino vel non legitime.*
4 *Statutum, cuius obſeruantia non probatur, non attenditur neque ligat.*
5 *Teſtis de auditu ab alio, & non dicens a quo, non probat etiam quòd dicat audiuiſſe dici publice, & ſub numero 9.*
6 *Procurator in cauſa non eſt teſtis idoneus.*
7 *Teſtis probat & interpretatur contra producentem & numero 10.*
8 *Filia vel mater excluſa ſtatuto a ſucceſſione morientis, non cenſetur excluſa a legitima, ſi de ea non fiat expreſſa mentio.*
9 *Legitima ſeu eius ſupplementa renunciatum non cenſetur niſi expreſſè dicatur, etiam ſi renunciatio fiat cũ iuramento.*
11 *Teſtis deponens de iudicio ſuo non probat.*
12 *Statutum excluſiuum filiarum a ſucceſſione parentum & iuris cõmunis correctorium cenſetur odioſum & & iniquum.*
13 *Statuti verba cui non conueniunt, nec eius diſpoſitio cõuenit.*
14 *Statutum loquens de filia maritata locum non habet in deſponſata.*
15 *Statutum admittens aliquo caſu filias ad ſucceſſionem non dicitur factum fauore agnationis quia agnatio per filias non conſeruatur.*
16 *Statutum quòd filia dotata non ſuccedat an locum habeat in filia cui a patre fuit dos aſſignata in teſtamento vel promiſſa & nu. 17.*
17 *Verba ratione adiuncti ſuam mutant naturam.*
18 *Statutum excludens filiam dotatam & maritatam intelligi debet de filia habili ad matrimonium contrahendum, non de pupilla.*
19 *Statuta excluſiua filiarum a ſucceſſione parentum vti correctoria iuris communis non extenduntur ad bona extra territorium ſtatuentium exiſtentia, ſiue loquantur in rem, ſiue in perſonam.*
20 *Nomina debitorum regulantur quoad locum, ad naturam rerum poſſeſſarum ſeu quaſi ideo prædicta ſtatuta nec etiam huiuſmodi nomina comprehendunt.*

21 *Solutio*

81 Solutio a debitore forenſe in dubio fieri debet in loco originis vel domicilij, vel vbi petitur quando nõ eſt dictum vbi fieri debeat.

82 Statuti pars vltima eſt obſeruanda quia vltima derogant præcedentibus, idem in ſententia.

83 Statuta excludentia filias dotatas a ſucceſſione patris & matris, debent intelligi & interpretari de congrue dotatis vt læſio non ſit in magno exceſſu.

84 Filia congrue dotata dicitur vt à ſtatuto excludatur ſi dos correſpondeat legitimæ.

CONSILIVM LXXVI.

CVM in omni iudicio ius in cauſa quæ fide geſtorum probatur, poſitum ſit, vulg. l. ſi ex plagis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. l. obligationum. §. in facto. ff. de actio. & obligat. Bald. in l. non ignorat. colum. 3. in fin. C. qui accuſ. non poſſ. adeo, vt etiam modicæ circonſtantiæ variatio ius immutet, teſte Decio conſilio 599 numero ſexto. Idcirco Ieſu Chriſti Domini & Saluatoris noſtri nomine inuocato, litis ab Illuſtri Domina Paula Balba Domina Varnoni aduerſus admodum Magnificũ D. Claudium Cæſarem Dodolum eius fratrem vtrinque coniunctum motæ, facti ſpeciem ex actis comprobatam, prætermiſsis ſuperfluis, præmittam; deinde quod in crebriore Doctorũ ſentẽtia ius ſtatuere mihi videatur, abſoluam. Factum igitur ſic ſe habet.

Anno 1553. die 21. menſis Iulij quondam Magnificus D. Perciual Dodolus Cherienſis & Illuſtris Dominus Laurentius Balbus Dominus Varnoni tũc minor annis vigintiquinque, conuenerunt, quòd dicta Domina Paula prædicti Domini Perciualis filia, quæ tunc nonum tantum ſuæ ætatis annum agebat, vbi ad legitimam ætatem nubendi perueniſſet prædicto Domino Varnoni nubere deberet, cui a Dodolo patre promiſſæ fuere dotes aureorum 3500. ſoluendæ conſumato matrimonio, & terminis ſtatutis, eodemque inſtrumento Dominus Varnoni promiſit, caſum proprium faciendo cum iuramento, quod prædicta D. Paula contracto matrimonio, & ante factam ſolutionem dotium, faceret pacẽ, finem, quittationem & refutationem eidem Domino Perciuali patri, & Claudio Cæſari fratri de omnibus bonis paternis, & maternis in valida iuris forma, cum clauſulis & renunciationibus opportunis.

Anno vero. 1563. die 25. Iunij, mortuo Perciuale patre, contracto & conſumato matrimonio, ac viuente adhuc Domina Franciſca Dictorum Dominorum Paulæ & Claudij Cæſaris matre, cum verterentur controuerſiæ tam verbis quam ſcriptis inter prædictos Dominos Iugales de Balbis, ac dictum Dominum Claudium Cæſarem, Ad pacta & conuentionem deuenerunt. Et inter alia conuentum extitit, quòd prædictus D. Claudius Cæſar vltra dotes à patre conſtitutas, ſolueret eidem Dominæ Paulæ aureos 200. termino duorum annorum: Quibus mediantibus, prædicta Domina Paula informata (vt in inſtrumento aſſeritur) de valore bonorum, & hæreditatis paternæ, cum iuramento quittauit, & abſoluit prædictum Dominum Claudium Cæſarem præſentem & acceptantem, cum pacto de amplius non petendo, a petitione legitimæ, & eius ſupplementi, renuntiando in fauorem prædicti Domini Claudij Cæſaris, omnibus iuribus quæ habebat, & ei competebant, & ſpectabant ſuper bonis, & hæreditate prædicti Domini Perciualis. Et vlterius bene inſtructa de tenore inſtrumenti dotalis, & de promiſſione facta per maritum, vt obſeruaret à marito in prædicto inſtrumento facto anno 1553. promiſſa, illo præſente & conſentiente, quittauit & abſoluit prædictum eius fratrem præſentem & acceptantem a toto eo, quod habere & petere poſſet in bonis & hæreditate paternis, & maternis; Renuntiando in fauorem prædicti fratris omnibus iuribus, & actionibus ſibi ſpectantibus in bonis & hæreditate paternis & maternis. in cuius inſtrumenti executionem, Domini Iugales de Balbis anno 1565. 22. Martij aureos. 140. receperunt, & dictum inſtrumentum quittationis, & renuntiationis in omnibus ſuis partibus laudarunt, approbauerunt, & ratificauerunt cum iuramento, & clauſulis ibidem deſcriptis. His peractis, mortua ab inteſtato dicta Domina Franciſca dictorum Dominorum Paulæ & Claudij Cæſaris matre; perijt in ſumma Domina Paula, (obtenta prius abſolutione a iuramentis in dictis inſtrumentis præſtitis) dimidiam dictorum bonorum præſertim maternorum, quam ſibi iure hæreditario ſpectare propoſuit, & ſe in poſſeſſionem dictæ dimidiæ mitti. Cui actioni duas oppoſuit reus exceptiones, nempe cuiuſdam aſſerti ſtatuti, ſeu conſuetudinis loci Cherij excludentis (vt aſſeritur) filias dotatas & maritatas a ſucceſſione bonorum paternorũ, & maternorum, ac prædictæ renuntiationis, & quitationis bonis paternis & maternis a prædicta Domina Paula factæ, & inde ex interuallo ratificatæ.

Quæritur quodnam Ius ex prædictis actis oriatur, Verum quia intẽtio partis agentis dicitur probata iuris communis diſpoſitione,
1 † qua patris & matris ab Inteſtato defunctorum hæreditates ita filiæ, ſicuti fillo deferuntur toto titulo. ff. & C. ad ſenatuſconſult. orphi. l. maximum vitium. C. de liber. præterit. & in authent. de hæred. quæ ab inteſta. defer. §. primo. l. 1. C. de bonis maternis. cum ſimilibus, ideo ſolum de veritate exceptionum & replicationum a partibus reſpectiue propoſitarum diſcutiendum putaui, in quarum diſputatione pro poſſe conabor (cum apud Excellen-

 tiſſimum

tiſſimum Senatum cauſa agatur) omiſſis inutilibus quæſtionibus, crebrioribus & veris vti ſententijs.

Opponit igitur primo exceptio aſſerti ſtatuti excludentis filiam à patre vel à matre dotatam & maritatam, a ſucceſſione patris & matris, exiſtente fratre, vel alia filia non nupta. Et in hoc aduertendum eſt quòd licet in actis in memoriali. ſub die 12. Iunij. 1573. legatur producta quædam copia duorum ſtatutorum, altera ſub Rubr. de muliere dotata, & maritata à patre, vel alio modo, altera verò ſub rubrica de fœmina maritata & dotata, attamen non eſt facta collatio niſi primi ſtatuti, Ideo de alio ſtatuto non eſt diſputandum cum de eo omnino non conſtet, & paria ſint non eſſe vel eſſe & non legitimè apparere. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tutel. l. fina. C. de ſucceſſ. edict. l. in lege. ff. de contrahend. empt. cum ſimilib. Aduerſus quam exceptionem plura nomine D. actricis replicantur.

Primo non conſtare legitimè de dicto primo ſtatuto, quando quidem notiſſima ſit iu-
2 ris concluſio ratione naturali ſuffulta, † omnem diſpoſitionem præſupponere ſubſtantiam, & qualitatem actus de quo loquitur. ita expreſſe docet Bartol. communiter receptus in l. Diuus. ff. de teſtam. milit. nominatim dicens, quòd ſtante ſtatuto quòd contra Inſtrumentum vel ſententiam non poſſint opponi niſi duæ exceptiones; poterit tamen opponi exceptio, non eſſe inſtrumentum, vel ſententiam. & huic concluſioni accedunt cumulata in decis. Pedemon. 169. numero octauo, quæ gratia breuitatis non repetuntur, quibus addo coacta à Portio in conſilio 101. numero tertio. At in caſu noſtro fuit oppoſitum non apparere de allegato primo ſtatuto, ergo prius de eo conſtare debet. Et ſi dicatur in actis liquere de dicto ſtatuto, Reſpondemus imo de eo non liquere, cum de illo legitimè non
3 appareat, pariaque ſint, vt diximus, non cõſtare, vel non legitime. argumen. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogant. Card. conſilio vigeſimoſeptimo, numero ſeptimo, & ſequen. Pariſ. conſilio nonageſimotertio, numero duodecimo, volumine primo, Natt. conſilio 609. numero vigeſimotertio. Damhod. in ſuo enchir. par. aut ſimil. in verbo, probatio illegitima, & in verbo probatio inſufficiens. ergo de dicto primo ſtatuto non apparet. Quod autem de dicto ſtatuto legitime non conſtet liquido dignoſcitur, tam ex deſcriptione ſtatus aſſerti libri in quo legitur inſertum enunciatum ſtatutum, qui liber caret omni iuris ſolemnitate, & fide, præſertim legitima ſubſcriptione, eſtque corroſum, & laceratum pluribus in locis præſertim in ſcriptura aſſerti ſtatuti, ita quòd ab omni forma ſcripturæ authenticæ ſit alienum, contra quod vrgens ſe ſe offert coniectura, dictum ſcilicet ſtatutum non extare; quia de eo in dictis inſtrumentis conſtitutionis dotis, & renuntiationis nulla penitus facta fuerit mentio, quod ſi extitiſſet, vtique fruſtra D. Perciual pactus fuiſſet, quod Domina Paula renuntiare deberet bonis paternis, & maternis, aut ſaltem de eo fuiſſet facta mentio ad maiorem quittationis, & renuntiationis faciendæ comprobationem. argumen. l. item apud Labeonem. §. hoc ædictum ſuperuacuum. ff. de iniurijs. Et ſi dicatur prædicti ſtatuti obſeruantiam teſtibus partis conuentæ probari; Reſpondemus non concludenter probari talem obſeruantiam, capitu. prudentiam. de probatio. l. neque nata-
4 les. C. eodem titulo cum ſimilib. † qua ceſſante ceſſat ſtatutum. ex text. in authen. de fideiu. in princip. & in authen. quib. mod. nat. eff. ſui. §. fin. in illis verbis, quoniam & non vtendo perempta eſt, latè Hippol. Riminal. conſilio quinquageſimoſecundo, numero octuageſimoſecundo, & duobus ſequent. concludens poſt plures ibi cumulatos, ſtatutum vſu non receptum non attendi Felin. conſilio decimooctauo, numero decimoſexto, poſt gloſſ. Innocen. Butr. Ioan. And. Bartol. Archid. & Ioan. de Ligna. locis citatis Menoch. cõſilio ſeptuageſimoquinto, numero nonageſimoprimo aſſerens poſt Deci. Pauſ. & Gozad. cõmunem eſſe doctorum opinionem, ſtatuta vſu non recepta non ligare, Cæphal. conſilio 441. numero 107. citans Rip. lib. 1. reſponſ. capitu. quinto, numero tertio. Quòd vero concludenter non probetur huiuſmodi obſeruantia facile dignoſci poterit ſi dicta vniuſcuiuſque teſtis de prædicti ſtatuti obſeruantia loquentia perpenderimus.

Nam tertius teſtis in ordine Bartholomeus Buncus, qui primus legitur ſuper dicti ſtatuti obſeruantia depoſuiſſe, non probat concludenter prædictam obſeruantiam, deponit enim tantum ſe fuiſſe ſententia quorundam arbitrorum à ſuis petitionibus depulſum: nõ enim dicit ſe propter dictum ſtatutum fuiſſe excluſum, ſeu indiſtincte, ideo non concludit; quoniam potuit excludi alijs de cauſis, quam virtute dicti ſtatuti vtputa, quia petebat partem hæreditatis patrui, ſeu auũculi magni, quo caſu filia non ingreditur locum patris, ſeu matris. Deci. late conſilio primo: ideo hoc capite merito fuit excluſus, vel quia forte Catherina ipſius teſtis mater renũciauerat hæreditati, de qua agebatur, aut eam non adiuerat; ſeu bona, ad quæ agebat, erant feudalia, vt in fine ſuæ depoſitionis dicit, nec apparet de dicto laudo: quinimo deponit quod excepta dicta lite, numquam intellexerit de obſeruantia vel inobſeruãtia prædicti ſtatuti. Quartus teſtis Petrinus Ghignonus deponit per audire dici, & ſe non recordari a quibus dici au-
5 diuerit, † quo caſu non probat l. teſtium. C. de teſtib. vbi docto. Alexand. conſilio 150. numero vigeſimotertio, volumine quinto Deci. conſilio centeſimotrigeſimotertio, numero quinto, & licet dicat ſe pluries fuiſſe Prætorem Cherij in abſentia Vicariorum, & ſæpius fuiſſe cauſarum primarum appellationum iudicem; Attamen dicit quod nunquàm illi occurrit caſus tractandi de dicto ſtatuto, & non vidit nec legit prædictum ſtatutũ niſi ab octo

dicbus

diebus citra. Quintus teſtis Luchas Chiar-
dus deponit per audire dici publicè de obſer-
uantia dicti ſtatuti tempore, quo fuit Rector,
inde Prætor, poſtremo Sindicus Cherij, licet
tempore dictorum officiorum nunquàm cō-
tigerit ei caſus dicti ſtatuti & clarum eſt in iu-
re, teſtem deponentem quòd audiuit publicè
dici, non probare famam Barto. in l. de mino-
re. §. plurium. numero vigeſimoprimo, ff. de
quæſt. Sextus teſtis Io. Petrus Roia deponit ſe
vidiſſe obſeruari prædictum ſtatutum, ſed nō
recordari in quibus cauſis: ideo non probat
teſte Alexand. & Deci. conſilijs ſupra citatis.
Septimus Ludouicus Ruſtichellus dicit ita di
ci audiuiſſe ab aduocatis, & vidiſſe pronuntia
tum in cauſa fratrum de Lanfranco contra
Annam eorum ſororem, ſed huic teſti non
eſt credendum, tum quia, vt ipſe atteſtatur, eſt
procurator D. Claudij Cæſaris contra Domi-
nā Paulam in cauſa quæ vertitur Cherij, quæ
6 eſt ſimilis huic, & tendit ad eum finem, † ideo
non probat. l. fina. ff. de teſtib. vbi gloſſ. & Do-
cto. in capitu. inſuper & capitu. cum nobis. de
teſtibus Specul. in titu. de teſte. §. primo nume
ro ſeptuageſimoquarto, cum etiam dicat fuiſ
ſe ita pronuntiatum, & tamen non conſtat de
dicta ſententia in ſcriptis, prout deberet con-
ſtare. capit. quoniam contra. de probatio. ma-
xime attenta forma Decretorum Dominica
lium, & eſt ſingularis. Octauus teſtis Ioan. Ia-
cobus Valle dicit, quòd audiuit dici à decem
annis citra de obſeruantia ſtatuti, & ſic non
concludit, tum quia loquitur de auditu, cum
etiam dicat à decem annis citra, & ſic potuit
audiuiſſe die præcedenti eius depoſitionem,
& propterea non probat teſte Bartol. commu
niter recepto in l. Celſus numero vigeſimo-
tertio ff. de vſucap. Verum teſtatur quòd du-
rante dicto tempore decem annorum num-
quàm euenit ei caſus ſuper obſeruantia dicti
ſtatuti. Nonus teſtis D. Martinus Calligarius
deponit ſolum de vno caſu, in quo dicit ſe vi-
diſſe obſeruari prædictum ſtatutum, videlicet
in cauſa quorundam de Pecetto, concludens
tamen prædictum ſtatutum non habere locū
quoad excluſionem filiæ maritatæ à ſupple-
mento legitimæ, & ita habuiſſe in practica in
cōtradictorio iudicio in cauſa Dominæ An-
næ Camotæ contra fratres, & hoc, in caſu quā
7 do dos eſſet minor legitima, † cuius teſtis di-
ctum probat contra ipſum D. Claudium Cæ-
ſarem producentem. vulg. l. cum precum. C.
de lib. cauſ. l. veteribus. ff. de pact. cū ſimili. cu-
mulatis per Felin. de except. capitu. cum ve-
nerabilis numero vigeſimotertio, Specul. in
titul. de teſti. §. primo numero ſexageſimono-
no, Socin. Iun. conſilio ſexageſimonono, nu-
mero ſecundo, volumine primo, quem re-
fert & ſequitur Cephal. conſilio ſexto, nume-
ro quinquageſimoquinto, & conſilio octua-
geſimoſecundo, numero quadrageſimoſepti
mo. Franciſcus Burſat. conſilio quinquageſi-
moſeptimo numero ſecundo, facit quæ ſcri-
bunt Roman. conſil. 104. Iaſ. in Rubr. de iure
iur. numero nono, & in conſilio quinquageſi-
motertio, numero quarto volum. primo. Pa-
riſ. conſilio 50. nume. 59. volum. primo quod
teſtis deponens de credulitate probat contra
producentem, iſtis deſeruiunt, quæ de produ-
cente inſtrumentum ſcribunt Iaſ. conſil. 57. &
Nat. conſil. 365. nume. 3. & 4. attento maxime
quia dictum prædicti teſtis conforme eſt, ſecū
dum plurium opinionem, iuris communi di-
8 ſpoſitioni, qua † filia vel mater excluſa ſtatu-
to à ſucceſſione morientis, non cenſetur ex-
cluſa à legitima ſibi debita niſi ſtatutū faciat
expreſſam mentionem de legitima, ita nomi
natim dicunt Alexand. conſil. 7. num. 9. & qua
tuor ſequen. volum. 2. aſſerens ita fuiſſe pro-
nuntiatum Bononiæ, Balb. de præſcrip. in 4.
part. 4. part. prin. quæſt. 23. in fin. Catald. Bon-
compagnus & Franciſcus Maria Plotus Ad-
uocati conſiſtoriales poſt collegium Peruſ.
conſil. 113. nume. 20. & 21. inter conſilia vlti-
ma volunt per text. in l. ſi quando §. generali-
ter. C. de inoff. teſtam. Socin. Iun. conſil. 113.
nume. 54. volum. primo poſt Soc. Sen. conſil.
76. volum. 3. Cæphal. conſi. 120. nume. 2. poſt
Salicet. Bald. Raphael. Alexan. Socin. Balb. &
Afflict. locis allegatis. Deci. d. conſi. 180. nu. 2.
aſſerens hanc eſſe communem opinionem.
Stante igitur dicto iſtius teſtis, intentio Domi
næ Paulæ quæ non habuit integram legitimā
in bonis paternis, multo minus in bonis ma-
ternis de quibus nihil omnino habuit, dicitur
etiam dato prædicto ſtatuto fundata, vt habe
re debeat ſupplementum legitimæ in bonis
paternis, & integram ſuam legitimam in bo-
nis maternis ſitis in territorio Cherij: cum ab
ipſis legitimis non cenſeatur excluſa vigore
aſſerti ſtatuti. & huic fundamento non video
iure poſſe reſponderi.

Nec aduerſatur quittatio, & renuntiatio fa
cta à prædicta Domina Paula bonis & hæredi
9 tati matris; † quia per dictam renunciationē
non cenſetur renunciatum legitimæ de qua
nulla fuit facta ſpecialis mentio. l. fin. §. gene-
raliter. C. de inoff. teſta. & §. cæterum. in auth.
vt cum de appel. cognoſcit. Nec obſtat iura-
mentum ex adductis à Curt. Sen. conſi. 76. col.
6. Signorol. conſi. 80. num. 4. & 5. Boer. deciſ. 3.
nu. 8. & duob. ſequentib. volu. 2. vbi dicit ſe ita
conſuluiſſe & obtinuiſſe. Secundo reſponde-
tur prout infra in capite renuntiationis reſpō
debitur. Decimus teſtis Michael Ferrerius de-
ponit per audire dici, non recordās a quibus,
nec in quo caſu; ideo non probat. l. ſolam C.
de teſtibus Deci. dicto conſilio 133. Afflict.
deciſ. 248. nu. 5. Vndecimus teſtis Merchuri-
nus de Reuigliaſco deponit de vnico caſu in
quo dicit fuiſſe latam ſententiam de qua non
conſtat, eſt ſingularis in dicto caſu, & dicit ſe
debitorem Domini Claudij Cæſaris. Duode-
cimus Ioanninus Viaritius deponit quòd ali-
qua ſtatuta Cherij obſeruantur, aliqua non,
& nihil dicit de ſtatuto de quo agitur.
Decimus tertius teſtis Dominus Aſcanius
Benzius Doctor deponit fuiſſe iudicatum
ſuper ſtatuto de quo agitur, ſed non ex-
primit qualiter fuerit iudicatum, an pro

filia maritata, an contra: Nec conſtat de di-
cta ſententia, & ipſorum duorum teſtium de-
10 poſitiones † cum ſint dubiæ debent interpre-
tari contra producentem capitu. in præſentia
de probatio. Affli. deciſ. 120. nume. 3. Deci-
musquartus teſtis Dominus Nicolaus Brolia
iureconſultus deponit per verbum exiſtimat,
& numquàm vidit tractari de obſeruantia di-
cti ſtatuti in contradictorio iudicio, & ſic ei
non creditur Bald. in d. l. ſolam. C. de teſtibus,
Afflic. deciſ. 381. nume. 7. Decimusquintus te-
ſtis Io. Michael Lomellus deponit ſe dici au-
diuiſſe quòd filia dotata & maritata à patre &
à matre, non ſuccedit patri nec matri: & quòd
de hoc caſu multæ contigerunt cauſæ, neſciēs
tamen eas exprimere, & numquàm vidiſſe
nec intellexiſſe qualiter ſucceſſerit, nec quali-
ter fuerit obſeruatum à iudicibus, & ſic non
concludit obſeruantiam prædicti ſtatuti. Ac-
cedat quòd loquitur de ſtatuto quo dicitur de
filia dotata & maritata à patre & à matre co-
pulatiue, non autem alternatiue; & ſic eius di-
cta non habent locum in caſu noſtro, in quo
non fuit a matre dotata, & maritata. Vigeſi-
musſextus teſtis Dominus Antonius Argen-
terius iureconſultus non concludit obſeruan
tiam dicti ſtatuti: dicit enim nunquàm ſibi eue
niſſe caſum dicti ſtatuti in contradictorio iu-
dicio; licet oretenus ſemper iudicauerit, quod
prædictum ſtatutum obſeruaretur in ſuis ter-
minis; ſecundum tamen qualitatem partium
& caſuum, & ſic arguit obſeruantiam non eſ-
11 ſe vniformem; & † deponit de ſuo iudicio,
ideo non probat. Bartol. in l. 2. §. penult. poſt
gloſſ. ff. de aqua plu. arcen. Afflic. d. deciſ. 381.
nume. 7. Pariſ. conſi. 67. nume. 66. volu. 3. poſt
Barto. Alexand. & Deci. locis citatis. Vigeſi-
mus ſeptimus teſtis Dominus Ioannes Berra
Doctor deponit quo ad obſeruantiam dicti
ſtatuti, numquàm vidiſſe deciſum in iudicio,
quamuis conſulendo illud obſeruarit. ergo
nō integer, cum deponat pro defenſione ſuæ
opinionis. Vigeſimus nonus teſtis Dominus
Gabriel Viſcha Doctor deponit ſe pluries di-
ci audiuiſſe extare tale ſtatutū, & etiam illud
legiſſe in libro paruo præſentato, nihilomi-
nus nunquàm ei occurriſſe iudicare, ſeu con-
ſulere in tali caſu.

Concludo igitur de prædicto ſtatuto non
conſtare per aliquam ſcripturam publicam
ſeu authenticam, Nec eius obſeruantiā con-
cludenter probari dictis teſtibus, & quatenus
dici poſſet probata, debere intelligi ſaluo ſem
per filiæ dotatæ & maritatæ iure petendi ſup-
plementum legitimæ tam in bonis paternis,
quàm integram legitimam in maternis ſitis
in finibus Chærij, vt clare deponit nonus teſtis
Dominus Martinus Calligarius.

Poſito tamen citra veritatis præiudicium
quòd de dicto ſtatuto legitime conſtaret eſ-
ſetque in viridi obſeruantia: attamen adbuc
dicimus, huiuſmodi ſtatutum non habere lo-
cum in caſu de quo agitur: ad quod demon-
12 ſtrandum, præmitto, † dictum ſtatutum eſſe
iuris communis correctorium, & ipſis filia-
bus odioſum & iniquum, proinde ſtricti iuris,
& ꝓpriè debere intelligi ex late cumulatis ab
Hippol. Riminal. conſil. 31. nume. 115. & qua-
tuor ſequent. Gozad. conſil. 87. nume. 12. Can-
tiunc. conſil. 9. nume. 4. Rolland. à Valle con-
ſil. 96. nume. 12. 15. & 16. volum. 4. Grat. Reſp.
20. nume. 1. & ſequen. volum. 1. Cæph. conſil.
210. nume. 37. & conſil. 278. nume. 208. & ſeq.
poſt Cor. Cur. Iuni. & Rube. conſilijs relatis,
præcipue in caſu noſtro, ex quo aſſertum ſta-
tutum Cherij dici nō poteſt factum fuiſſe dū-
taxat gratia ſeruandi bona in agnatione, cum
filiæ nuptæ, expreſsè à dicto ſtatuto ad ea vo-
centur, vt infra dicemus. Hoc præmiſſo dico
quod cum ſtatutum loquatur de filia dotata
maritata, & ex actis nō appareat, Dominam
Paulam fuiſſe dotatam, & maritatam tempo
re mortis ꝓdicti D. Perciualis patris, nec hoc
præſumatur, cum ſit facti, vulg. l. in bello. ff. de
capt. & poſtlim. reuerſ. ergo caſum noſtrum
13 non amplectitur dictum ſtatutum, † quia cui
non conueniunt verba ſtatuti, nec etiam con-
uenit eius diſpoſitio. vulg. l. 4. §. totiens. ff. de
damn. infect. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor ff.
de acquirend. hæred. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolu.
matrim. cum ſimilibus cumulatis ab Hyppo-
lit. ſing. 339. Iaſ. conſi. 155. nume. 1. vol. 4. Soci.
in terminis noſtris conſil. 9. nu. 5. Georg. Nat.
de ſtat. excluſ. fœmin. q. 2. col. 4. verſicu. quin-
to quæro. & ſequen. & num. 19. & pluribus ſe-
quentibus, Cephal. conſi. 5. nume. 6. vbi plures
ad hoc citat. Quòd autem non eſſet maritata
tempore aſſertæ conſtitutionis dotis apparet
ex ipſis actis præſertim inſtrumento cōfecto
anno 1553. quo legitur à prædicto Perciuale
patre facta promiſſio de nuptui tradēdo Do-
minam Paulam filiam impuberem, & abſen-
tem eidem D. Varnoni, & de ſoluēdis aureis.
3500. pro dotibus prædictæ Dominæ Paulæ,
cum qua tunc conſiſtere non poterat matri-
moniū, cum nonum dumtaxat ageret annū:
14 † quo fit vt nō poſſit habere locum ſtatutum
loquens de maritata ex Cor. poſt Bald. in l. nō
ſine, num. 5. C. de bonis quæ liber. & ibi in ad-
dit. cumulatis. ac per Hyppol. ſing. 106. vbi af
firmat hanc eſſe communem opinionem,
quam Berous ſequitur conſilio quarto, nu-
mero ſeptimo, & ſequentibus, volumine pri-
mo. Geor. Nat. loco ſupra citato, conclu-
dentes, quod ſtatutum loquens de maritata
ſiue nupta, non habet locum in deſponſata:
& hoc ſtante magnus reſultat effectus, quia
ſi ex actis nō conſtet Dominam Paulam tem
pore mortis patris dotatam, & maritatam,
profecto ſucceſſiſſet patri, ſi ab inteſtato perijſ
ſet vna cum fratre, tam ex iuris communis
diſpoſitióne, quam dicti ſtatuti vocantis ad
ſucceſſionem parentum filias non nuptas,
15 † qua vocatione nubilium fœminarum ſtan-
te, euidenter apparet prædictum ſtatutum nō
fuiſſe factum fauore agnationis, quæ non
conſeruatur à prædictis filiabus ex Alexand.
conſilio centeſimodecimoquinto, numero
decimo, & vndecimo volumine ſecundo quē
refert & ſequitur Brun. de ſta. exclu. fœm. art.
12. quæſt.

12.quæſt.9.col.3.verſicu.nec prædictis obſtar.
Bero.conſi.120.num.15.& ſeq.vol.2.Cephal.
conſi.245.num.19. D.Purpur. conſi.432.col.
2.verſic. vnde bene congruit nuptiæ enim ſu-
peruenientes non repellunt eam ab hæredita
te paterna.l.ſi alienum.ff.de acquir. hæred.§.
in extraneis.Inſtitu.de hær qual.& differ.Bart.
conſ.31.quem ſequitur Deci.conſi.24.nu.6.&
conſi.71.nu.1.verſi. tertio patrui ſaltem exclu
duntur.Roma.conſi.442.Camp. de dote in 4.
part.quæſt.36.concludentes, cōſiderari debe-
re tempus mortis patris, an tunc nupta fuerit
filia.
15 Et ex prædictis iure ſuſtineri poteſt, prædi-
ctam Dominam Paulam non etiam fuiſſe à
patre dotatam: quoniam & ſi Bart. in l. Titio
centum.§.Titio genero.num.5. ff. de cond.&
demonſtrat. & in l. qui pupilla. ff. ad l. Iul. de
16 adul. dicat † ſtante ſtatuto quod filia dotata à
patre non ſuccedat, dicatur etiam dotata, ſi
pater pupillæ filiæ in teſtamēto dotes aſſigna-
uerit, quē referūt & ſequuntur cumulati à Ti-
raquel.de retract.conuentionali.§.finis. num.
32.attamen dicta Bartoli procedere poſſent,
niſi ex communi loquēdi vſu aut ex alijs præ
ſumptionibus aliud appareat ſtatuentes vo-
luiſſe, ſic idem Bar. declarat in d.§.Titio gene-
ro.num.6.in fi.verſicu.prædicta vera. At in ca
ſu noſtro ſtatuentes intellexiſſe præſumuntur
de filia re ipſa dotata, ergo de aſſignata & pro
miſſa dote non intellexerunt, quod autem, de
dote data intellexerint, id clare probatur per
dictionem, maritata, in eadem oratione con-
iunctam quæ non verificatur in promiſſione
de nuptui tradendo, ſed in filia vere nupta, vti
ſupra probatum eſt: quibus addo tex. in termi
nis in l.cum fuerit.ff.de cond.& demonſt. vbi
dicitur, nuptiarum conditionem impleri, cū
vxor ad viri domum ducitur, vt ergo determi
natio vna reſpiciens plura determinabilia pa
riformiter determinet.vulg.l.iam hoc iure.ff.
de vulg.& pupil.& Barto.in d.§.Titio genero,
nu.1.debet dicta dictio, dotata, intelligi de ve-
re atq; re ipſa dotata, non autem de dote ſo-
lum promiſſa & aſſignata in caſum contrahē-
di matrimonii. Nam cum ſtatutum duo ad ex
cluſionem filiæ copulatiuè requirat, ſcilicet,
vt & dotata & maritata ſit, vtrunq; debet eo-
dem tempore coniunctim interuenire.l.ſi hæ
redi plures.ff.de cond.& demonſtra.ita in ter-
minis noſtris docet Georg. Nat. de ſtatu. ex-
cluſ.fœm.in 2.quæſt.prin.col. 2. verſic. quam
ſine dubio limita procedere, vbi ſtatutum ex-
cluderet dotatam & maritatam. & arg.notat.
per Socin.in terminis dicti ſtatuti conſ.92.nu.
5.& 6.vbi reſpondet ad dicta Barto. in d.§.Ti-
tio genero, dicentem eius opinionem proce-
dere, quando ſtatuta ſimpliciter loquerentur
de dotata: ſecus autem ſi aliquibus ex verbis
additis liquere poteſt ſtatuentes intellexiſſe de
dote realiter data, vt in caſu noſtro propter il
lam dictionem, maritata, & ob diſpoſitionē
illam ſtatuti filiam admittentis innuptam ad
patris ſucceſſionem. quam etiam opinionē
tenuit Com. in d.l.non ſine.num.5. C. de bon.
17 quæ lib.& comprobatur, quoniam † adiun-
cti ratione verba ſuam mutant naturam, & id
quod additur, præcedens verbum reſtringit.
argum.notato.in l.tutoribus.ff. de teſta. tutel.
vbi Bar.Sign.conſ.3.num.3.arg.l.vxor.§.fin.ff.
de legat.3.l.ſi viro.ff.locati. Afflict.deciſ.3.nu.
3.& deciſ.307.num.20. Socin. Iun. conſi. 167.
num.26.vol.2.vbi poſt Afflict. loco citato di-
cit, quòd verba ratione adiuncti aliquando ꝑ-
dunt naturam ſuam, & capiuntur ſecundum
naturam adiuncti.quo fit, vt ſicut maritata nō
intelligitur de promiſſa de maritando, ita di-
ctio, dotata, non debet intelligi de dote pro
miſſa tantum, ſed de dote verè data, proinde
quòd eodem tempore dotata ſit & maritata.
Hanc interpretationem, quod ſcilicet illa di-
ctio dotata debeat intelligi de dote re ipſa &
cum effectu, non autem de dote promiſſa vel
aſſignata tenent Fulgo.& alij Doct.in d.l.non
ſine.C.de bon.quæ lib. quos refert & ſequitur
Socin.conſi.207.nume.3.Deci.conſi. 106. nu.
2.poſt Bald.Paul.à Caſt. Anchar. & Rom.per
eum citatos.Campeg.de dote in 4.par.quæſt.
35.poſt Bald.in l.ſi mater. C. de iure dot.dicēs
verbum, dotata, in ſtatuto debere intelligi cū
effectu, non per actum nudi miniſterij. Ceph.
conſ.165.num.36.Capi.deciſ.176.nu.2. vbi ex-
preſſe dicit, quod ſtatutum excluſiuum fœmi-
narum, & ſi nihil dicatur de dote, ſubintelligi-
tur de dotatis, & quæ in alienam iam familiā
tranſiuerunt. Card.Berg.in l. qui hæredi. num.
20.ff.de condi.& demonſtrat.
18 Præterea † ſtatutum loquens de filia dota-
ta, intelligi debet de filia habili ad matrimo-
nium contrahendum, & ſic ætatis nubilis, non
autem de filia infante ſeu pupilla, prout erat
Domina Paula ætatis tunc annorum nouem,
cum qua matrimonium nequaquam contra-
hi poterat, ita tenet expreſſe. Bal. in l. ſi plures.
col.7.verſi.iuxta prædicta quæro.C. de condi.
inſert. quem refert & ſequitur Alex. conſi.13.
nu.11. & tribus ſequentibus. vol. 3. poſt Imo.
Fulgo.Cuma.Paul.de Caſtr.& Anch.per eum
citatos, cuius ſcripta eo tacito ſequutus eſt So
cin.dicto conſi.92.nu.6. verſic. ad idem quod
notat Bald. reprobata in hac parte opinione
Bar.in dicto §. Titio genero. idem etiam ſen-
tit Alex.conſ.21 1.num.10.volum.7. facit tex.
in l.fina. C. de donatio. ante nupt. Hinc fit vt
prædictum ſtatutum non habeat locum in ca
ſu noſtro, proinde prædicta Domina Paula
non cenſeatur excluſa à bonorum paterno-
rum, & maternorum ſucceſſione.

Sed demus citra veri noxiam, prædictam
Dominam Paulam à patre vere dotatam fuiſ-
ſe, & prædicto Domino Varnoni tēpore mor
tis patris reperiri nuptam, ſtatutumque eſſe in
viridi obſeruantia, etiam reſpectu legitima-
rum, attamen adhuc defendimus præfatam
Dominam Paulam fundatam habere inten-
tionem, & nulla legitima exceptione eliſam,
quo ad bona ſita extra territoriū, & fines Che
rij, cum vera & receptiſſima ſit Doctorum
19 ſententia † huiuſmodi ſtatuta eſſe contra iu-
ris communis diſpoſitionem, iuribus ſupra
citatis,

citatis, quibus addo Tiraquel. de Iur. primog. quæſt. 4. in princ. proinde non extendi nec vires porrigere ad bona exiſtentia extra fines & territorium ſtatuentium, & ſic Cherij vti veram & receptam tenuerunt ferè omnes antiqui Docto. in l. prima C. de ſumma Trinit. & fid. catho. & ibi Bar. num. 33. & 42. quem eo loco ſequuntur communiter ſcribentes citati ab Andr. Poma. ibi in additio. qui dicit, eandē concluſionem firmaſſe Angelum. Anchata. Anna. Alex. Aret. Roma. Capr. Barb. & Iaſonem locis per eum citatis, quam ſequuntur & communem eſſe dicunt idem Anchar. in repet. c. 1. quæſt. 12. poſt prin. verſi. quæro iuxta prædicta de conſtit. & conſi. 162. Bald. conſi. 246. num. 3. vol. primo. Lapus allegat. 91. col. pen. verſi. ſuper quæſtione. Alex. conſ. 16. nu. primo & quatuor ſequentibus, & conſil. 128. num. primo & pluribus ſequentibus vol. primo, concludens crebriorem eſſe ſententiam id procedere ſiue ſtatutum in rem ſiue in perſonam loquatur, quem refert & ſequitur aſſerens pariter eſſe communē Dec. conſi. 13. nu. 7. conſi. 276. num. 2. verſi. ſed quia (vt narrat) reperiuntur multa bona. adducens ita etiam tenere modernos in c. poſtulaſti. de for. compet. vbi Feli. Corn. in conſiliis ibi allegatis. & eam tenet Iacob. à S. Georgio de Roydis nu. 27. & crebriorem etiam teſtatur mihi conciuis Alber. Brun. diſerte ſcribens, & plures citans, de ſtat. excluſ. fœm. art. 8. quæſt. 25. num. 119. & 130. verſic. quicquid autem ſit non eſt recedendum à prima opinione, quæ eſt communis. cuius ſcripta exacte refert & ſequitur Tiraquel. de iure primog. quæſt. 46. num. 2. adducens hanc opinionem etiam tenuiſſe Maſuer. Eueral. & alios locis citatis. & nume. 23. vſque in fi. vbi hanc opinionem à contrariis ſtrenue defendit, quam pariter ſequitur Curt. Iun. conſi. 5. num. 42. & conſ. 108. num. 4. 30. & ſeq. affirmans eſſe communem, citans Capr. eandem tenere, quam etiam docte ſequitur conciuis meus Nat. conſil. 514. numero 11. & pluribus ſequentibus moder. Pariſ. conſil. 53. numero 13. & duobus ſequentibus. Rub. Alexan. conſil. 17. numero 10. dicens iſtam opinionem eſſe communem, & quam refert & ſequitur Socin. Iun. conſil. 62. numero 2. volum. 3. Ruin. conſi. 48. colum. 1. volum. 3. aſſerens hanc eſſe crebriorem & reſpondens contrariis. quod etiam firmat & teſtatur Cagnol. in l. fi. num. 21. poſt plures ibi citatos. ff. de Iuriſd. omn. iudi. loquens in terminis ſtatuti noſtri & ibi Marſ. nume. 195. Gozad. conſi. 37. nu. 12. Dominus Rol. à Val. de lucro Dot. quæſt. 20. nu. 14. Iacob. Filip. Port. conſi. 82. nu. 3. & 4. & conſi. 127. num. 3. 13. & 14. vbique dicens hāc opinionem eſſe receptiorem, quod etiam affirmat Mathe. Gribal. lib. 6. commun. opinio. in verbo, filia. verſicu. ſtatutum diſponens, & lib. 17. com. opin. in verbo, ſtatutum ſiue in rem ſiue in perſonam: & in verbo, ſtatutum ꝙ filia dotata, Viui. eod. lib. 17. verſi. ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, verſi. fallit primo & verſi. ſtatutum filias perſonæ ab inteſtato defunctæ. Ema. Suarez. copioſe plures allegans in ſuo theſaur. recepta. ſenten. verſi. ſtatutum ſuperſtitibus maſculis. atteſtans hanc eſſe crebriorē, quicquid in contrarium vt ipſe ait deblatrauerint aliqui. Alba. conſi. 23. nume. 8. & conſi. 26. nume. 3. poſt Alex. & alios per eum citatos, plures alios refert Rol. à Val. conſi. 80. nume. 23. lib. 4. quem his ſcriptis, vidi nec non Burſat. conſ. 8. nume. 34. & 35. conteſtans hanc eſſe ſcribentium cōmunem ſententiam ſiue ſtatuta loquantur in rem ſiue in perſonam. Moder. Pariſi. in conſi. 1. num. 57. Cæpha. conſi. 120. nu. 11. & conſi. 278. num. 104. Fran. Bec. conſi. 62. nume. 23. & ſeq. Geiar. Mazol. conſ. 36. num. 14. & nouem ſequentib. atteſtans hanc eſſe crebriorem, ſiue ſtatutum loquatur in rē ſiue in perſonam, Stepha. Lambert. de ſtatuto Mediola. glo. 2. in verbo mulierum nu. 33. poſt innumeros Doctores ibi citatos, ex quib. authoritatibus, iunctis in eis allegatis, liquido patet iſtam eſſe veram & receptiſſimam concluſionem à qua in iudicando & conſulendo non eſt recedendum. pro qua ſtat regula l. fin. ff. de iuriſd. om. iud. & ibi Dec. & communiter Doctores. quæ locum habet non ſolum reſpectu prædiorum vrbanorum & ruſticorum, ſed etiam nominū debitorum forenſium, præſertim quando creditor erat origine etiam forenſis, prout in caſu noſtro, in quo & Do. Franciſca creditrix & DD. Hippolita & Delia ex patre neptes debitrices, erant forenſes quo ad locum Cherij, cū omnes ex loco Braidæ eſſent oriundæ, & hæredes Dominæ Deliæ à loco Scalengiarum.

20 Quo ſtante † certi iuris eſt debere iudicari de dictis nominibus debitorum vel de rebus poſſeſſis, ſeu quaſi extra territorium Cherij, & ſic ſtatuentium, ita in terminis noſtris tenet Alb. d. conſ. 23. nu. 9. & ſeq. reſpondens ad id quod dicitur, vxorem debere ſequi forum, & ſtatuta mariti, dicens illud procedere quo ad ea, quæ reſpiciunt beneficium mariti, tam reſpectu dotis quam aliorum, ſecus vero quo ad alia, præſertim ſoluto matrimonio quia tunc mulier & eius bona reguntur ſecundum ſtatuta originis propriæ, citans ad hoc Barto. Caſtren. Abb. Alexan. Socin. Deci. & Curtium Iun. locis adductis, ſubdens quòd ſi non conſtat de ſtatuto originis, ſtandum eſt iuri communi. §. ſed quoties non addimus. inſtitu. de iur. nat. gen. & ciuil. & prædicta probantur ex eo quod dicitur, obligationem ſequi debere debitorem, teſte Bald. in l. prima colum. penult. verſicu. firmiter credo. & in fine. C. de ſumma Trinit. & fid. cathol. & propterea dicitur, actorem ſequi debere forum rei. l. ſecunda. C. de iuriſdi. omnium iudi. cap. ſi clericus. cap. cum ſit. de foro compet. At debitores ſeu debitrices quondam Dominæ Franciſcæ ſunt, vt ſupra diximus, forenſes. ergo forum eorum ſequendum eſt. Et hoc corroboratur ex dictis Lapi d. alleg. 91. colum. 3. verſiculo contrarium, &c. quo loci dicit nomina debitorum ad illum pertinere, vbi exactio de iure & de facto fieri poteſt: & reſpōdet

ad

ad id, quod dicitur nomina debitorum non
eſſe localia; quia hoc verum eſſe ſcribit circun
ſcriptiue; ſed conſiderato effectu ſunt in loco
in quo fieri debet exactio, ſeu ſolutio, prout in
fin. d. alleg. 91. dicit quòd cum prædicta con-
ſuetudo ſeu ſtatutum exorbitet à regulis iuris
communis, non eſt extendendum ad dicta no
mina debitorum & Lapum refert & ſequitur
Socin. conſi. 101. num. 2. verſicu puto hæc &
nu. 6. maxime in fine, vbi decidit caſum no-
ſtrum. idem repetit conſi. 175. vbi nume. 5. re-
ſpondet ad id, quod dicitur, debere attendi lo
cum contractus, quamuis in caſu noſtro vlti-
mus contractus quondam Dominæ Frãciſcæ
fuerit factus in ciuitate Taurini anno. 1564. 9.
21 Iunij. At † cum debitores ſint forenſes, nec
conuentum appareat in quo loco fieri ſolu-
tio debeat, in dubio fieri debet in loco origi-
nis ſeu domicilii rei, vel vbi petitur. l. id quod
legatur. ff. de iudic. cum ſimilibus Bario. in l.
quod ſi Epheſi in fi. prin. ff. de eo quod cert. lo
co & in l. item illa nu. 3. 9. 12. & 13. ff. de conſt.
pecu. plures citat Burſat. conſi. 74. num. 15. &
ſeq. Et pro hac opinione, videlicet quod de-
bitoris forenſis nomen iudicetur vti de re nõ
exiſtente in territorio ſtatuentium, proinde
non comprehenſa in ſtatuto, adduco tex. in l.
etiam. §. fin. ff. de petit. hæred. & glo. fin. in l. re-
gulariter, eo. tit. vbi dicitur, debitorem quaſi
poſſidere ipſum debitum. Hinc ſequitur, q̃ ſi
debitor ſit forenſis, per conſequens debet de-
bitum dici foreſe. multo magis ſi debitrix vel
creditrix ſit forenſis. Ex hac igitur communi
concluſione certi iuris eſt quod ad ipſum ſta-
tutum attinet, bona paterna & materna non
conſiſtentia intra fines Cherij & nomina de-
bitorum forenſium præſertim prædictæ ma-
tris forenſis pertinere & ſpectare pro dimidia
prædictæ Dominæ Paulæ vti cohæredi quon-
dam Dominæ Franciſcæ eius matris ab inte-
ſtato defunctæ.

Quo vero ad bona materna ſita in territo-
rio Cherij, dato citra veri præiuditium, quòd
eſſemus in caſu ſtatuti, attamen ſi verba circa
finem dicti ſtatuti poſita attendamus, cautum
expreſſe legetur, in tertia tantum parte bono-
rum maternorum debere ſuccedere D. Clau-
dium Cæſarem filium, præfatam vero Domi
nam Paulam filiam in aliis duabus partibus:
quod & optima factũ eſſe ratione puto, quo-
niam ſi filia dotata excludatur in totum à pa-
ternorum bonorum ſucceſſione, quæ quidẽ,
vt plurimum æſtimationis multo maioris eſ-
ſe ſolent, quàm bona materna, voluerunt ſta-
tuentes ex quo in vno grauarunt filias, exclu-
dendo ipſas à ſucceſſione bonorum paterno-
rum, illas in alio releuare; ſcilicet in adiudicã-
do eis duas partes de tribus bonorum mater-
norum, vt qui in vno grauatur ſubleuetur in
altero. l. eum qui, vbi glo. in verbo probandi.
22 ff. de iureiur. † Quæ quidẽ vltima ſtatuti pars
eſt obſeruanda, ex doctri. Angel. in l. inciuile.
ff. de legib. poſt glo. & Cin. in l. 3. C. de teſtam.
tut. pro qua facit l. ſi inæqualibus. ff. de hæred.
inſtit. l. Titia cum teſtamento. §. Lucius. ff. de
leg. 2. l. non ad ea. ff. de cond. & demonſt. qđ ſ
etiam in ſententia locum habet, Signorol. con-
ſi. 80. num. 6. verſicu. præterea finis dicti capitu
li. Car. conſi. 29. col. 6. in prin. per text. in l. ſi ita
in primo de hæred. inſtituen. & in l. ſi Stichũ.
ff. de manumiſſ. teſtam. gl. in c. prædicator. 16.
quæſt. prima, quibus accedunt notata per Iaſ.
in l. pacta nouiſſima. nu. 1. & ſeq. & Deci. nu.
3. & ſeq. poſt alios per eum relatos. C. de pact.
concludentes, vltima derogare prioribus, &
ea procedere in ſententiis & ſtatutis. Grat. re-
ſponſ. 129. nu. 13. lib. primo, quibus conuenit
quod dicitur attendendam opinionem vlti-
mam legiſlatoris, gloſarum & Doctorum te-
ſte Alex. conſi. 121. col. fin. verſiculo & ſic vi-
detur. vol. primo. Iaſ. in d. l. pacta nouiſſima
nume. 4. verſicu. 14. & vlt. in l. 1. nume. 61. C. de
iur. emphit. poſt plures per eum relatos. Curt.
Sen. conſi. 45. col. 7. verſicu. & ideo huic deci-
ſioni vltimæ, Soc. conſi. 166. nu. 9. alias ſeque-
retur in eodem ſtatuto repugnantiam ineſſe,
atque ita quidem non valeret, l. vbi repugnan
tia. ff. de reg. iur.

23 Præterea † ſtatuta prædicta excludentia fi-
liam dotatam à ſucceſſione patris & matris,
communi interpretationis ſenſu debent intel
ligi de congrue dotata, teſte Bald. in l. fin. col.
2. verſiculo, ſed pone quòd ſtatutum dicat, C.
de dot. promiſſ. Alex. conſi. 83. num. primo &
2. volum. 4. vbi multis iuribus id ipſum probat
poſt Bald. Ang. Salic. & Fulg. per eum citatos
Ben. Capr. conſ. 46. in fin. quem refert & ſequi
tur Corn. conſi. 100. litera C. vol. 3. aſſerens à
pluribus ita conſultum fuiſſe Doctoribus ibi
nominatim adductis, quos refert & ſequitur
Ruin. conſi. 60. nume. 1. & ſequen. vol. 3. Dec.
conſi. 106. nume. 3. Bal. nouell. de dot. in 6. par.
priu. 17. nu. 4. & 5. & adeo debet congrue dota
ri filia, vt magno in exceſſu neutiquam læda-
tur, nam tunc de dolo pater argueretur, & ſta-
tutum ceſſat. ita expreſſe Bal. Nouel. priuil. 17.
colum. 4. verſ. & hoc mihi ex magno exceſſu.
Alb. d. conſ. 100. nu. 2. Albert. Brun. de ſtat. ex-
cluſ. fœmin. 9. arti. niſi euidenter appareat de
magno exceſſu. Grammat. in terminis deciſ.
301. num. 15. & multis ſequenti. vbi nume. 17.
dicit quod ratione enormiſſimæ læſionis præ
ſumitur à patre seducta. & nume. primo ſcri-
bit, ex magno exceſſu redargui patris dolum,
quem refert & ſequitur Menoch. conſi. 8. nu.
11. Cæphal. conſi 34. nume. 35. & ſeq. firmans
hanc opinionem eſſe communem. & conſi.
137. nume. 67. poſt Caſtrenſ. Alex. Curti. ſen.
& Iun. Deci. Alci. & Ruin. locis citatis, ex qui-
bus probatur hanc eſſe crebriorem ſententiã.

Quanta autem debuerit eſſe dos, vt filia cõ-
grue dotata dicatur, clare demõſtratur ex in-
fraſcripta communi concluſione, quam latiſ
24 ſime tractat Socin. conſi. 150. videlicet † do-
tem congruam, ſtante ſtatuto excludente filiã
dotatam, dici, ſi commenſuretur & correſpõ
deat legitimæ debitæ filiæ, quæ concluſio ve-
ra & crebrior eſt, pro qua conſuluerunt quin-
quagintatres Docto. ibi à Soci. nominati col.
antepen. & pen. quibus addo infraſcriptos, vi-
delicet

delicet Anchar.conſi.168.colum.fi.verſiculo item cum ſuccedat loco legitimæ. Alex.conſ. 69.num.2.& ſeq.volum.1.& conſ.7. num. 26. & tribus ſequentibus volum. 2. quos citat & ſequitur Socin.conſi.207.num. 2. Iaſ. in auth. nouiſſima.num.59. & ſeq. C. de inoff. teſta.& in auth.res quæ num. 28. C. commu. de legat. Brun.de ſtat.excluſ.fœmin. artic. nono. colu. 10.verſi.alii autem voluerunt dotem indiſtincte.& colum.ſequen.verſi. & faciamus cõcluſionem, vbi pariter dicit iſtam opinionem eſſe communiorem. Bald.nouell.de dot.in 6. part.d.priui.17.nume.4. Deci.conſi.106.num. 3.conſi.80.num 2.conſi.181.num.5.conſ.276. num.2. vbique aſſerens poſt alios per eum relatos, hanc eſſe communem opinionem. Pariſ.conſi 16.num.7.8.volum.2.conſi.36.num. 19.& ſequen. volum. 3. Socin. Iun. conſ.109. num.8.& 9.volum.primo Ruin. conſi.60. nu. 1. & decem ſequent. volum. 3. Boer. quæſt.3. num.12.& ſequ. Grat.reſp.24.lib.1. & reſpon. 132.num.12.lib.2.poſt Ruinum. Cyn. Barto. Bald.Caſtren.Salicet.& alios per eum relatos. Celſ.conſi. 4. nume. 14. vbi dotem ait incongruam dici poſſe habito reſpectu ad amplum patrimonium; licet conſiderata ſumma dotis non diceretur parua dos. Hanc opinionem etiam tenet Albe.conſi.100.nume.primo Neuiz.conſi.95.nume.20. Afflict. deciſ. 160.in fi. dicens ita pluries fuiſſe iudicatum & Afflict. refert Grammat. deciſ. 101. numero 27. & deciſ. 102. in fine. aſſerens pro filia fuiſſe iudicatum. & Afflict. d. deciſ. 160. ac Boer. quæſtio 3. refert & ſequitur Cæphal. conſi.95. nume.23. & ſequent. & conſi. 34. nume. 35.& 36.conſtanter affirmans iſtam eſſe communẽ opinionem, quam & communiter receptam ait conſil.245.num.27. & multis ſeq. eandem etiam teſtatur eſſe crebriorem Menoch.dicto conſi.8.nume.8.9. & pluribus ſequentibus, reſpondens contrariis. quo conſilio ſcripſit pro Illuſtri Beatrice filia quondam Domini Caburri, & vxore tunc Domini Caroli ex Comitibus Lucernæ à patre in teſtamento dotata: in cuius fauorem pronuntiauit Senatus augẽdo dotes non obſtante conſtitutione dotis à patre in ipſo teſtamento facta. Cum igitur ex actis conſtet prædictam Dominam Paulam nequaquàm congruè dotatam fuiſſe, ex quo dotes ei ſolutæ dimidiam legitimæ ipſi in bonis paternis & maternis debitæ non complectuntur, quæ legitima reſpectu inquàm bonorum paternorum & maternorum ſitorum in territorio ſtatuentium abit in ſummam aureorum. debent de dictis bonis ſaltem maternis compleri dotes prædictæ vſq; ad dictam legitimam.

Concludo igitur non conſtare de aliqua ſcriptura publica ſeu authentica qua legitimè ꝓbetur prædictum ſtatutum, & quatenus de eo iuxta tenorem de quo in actis, liqueret; dicitur attẽtis verbis nouiſſimis dicti ſtatuti, duas partes ex tribus bonorum maternorum ſpectare Dom. Paulæ. Nec etiam concludenter probari dicti ſtatuti obſeruantiam: Et dato ꝙ eſſet probata, dicimus etiam ex teſtibus partis eſſe probatum, prædictum ſtatutum nõ compræhendere legitimam debitam ſeu quaſi filiæ in parentum bonis exiſtentibus in territorio ſtatuentium.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio filiæ de bonis parentum cenſetur donatio, ideo vbi ex forma ſtatuti non valet donatio niſi ſeruata certa ſolemnitate, nec etiam valebit renunciatio etiamſi ſit cum iuramento. & nu. 20.*

2 *Iuramentum in inſtrumento inualido appoſitum non ligat.*

3 *Cauſa cenſetur finalis quando in diſpoſitione eſt expreſſa.*

4 *Renunciatio filiæ vel vxoris metu reuerentiali mariti vel patris facta non tenet ſed reſcinditur præſertim concurrente enormiſſima læſione.*

5 *Maritus dicitur de perſonis quibus reuerentia debetur.*

6 *Metus non tollitur propter verba in contractu appoſita videlicet ſponte, & ſimilia, nec purgatus cenſetur vbi eadem cauſa metus durat.*

7 *c.quamuis de pactis in 6. diſpoſitio locum non habet in renunciatione facta à filia fratri de bonis paternis & maternis.*

8 *c.quamuis de pactis lib.6. diſpoſitio non procedit vbi in renunciatione enormiſſima læſio interuenit.*

9 *Dolus ex propoſito præſumitur vbi læſio enormiſſima interuenit nec hoc caſu iuramentum prodeſt propter dolum re ipſa.*

10 *Ratificatio vt valeat requiritur lectura & plena declaratio actus ratificati.*

11 *Renunciatio filiæ de bonis maternis & paternis reſcinditur ex capite enormiſſimæ læſionis etiamſi ſit ratificata ſeu geminata.*

12 *Confeſſio erronea licet geminata reuocari poteſt non obſtante geminatione.*

13 *Læſio enormiſſima tunc demum probata reſultat quando quantitas accepta non aſcendit ad dimidiam quantitatis donatæ ſeu renunciatæ.*

14 *Filia enormiſſime læſa ex renunciatione facta de bonis paternis & maternis, dicitur quando nihil omnino de bonis maternis habet.*

15 *Læſio enormiſſima vt conſideretur in renunciatione filiæ attenditur tempus mortis eius cuius hæreditati renunciatur non autem ipſius renunciationis.*

16 *Minoris ſeu mulieris renunciatio non tenet niſi fuerint certiorati de remedijs & beneficijs ſibi competentibus.*

17 *Scientia valoris bonorum in filia renunciante non nocet vbi læſio enormiſſima in renunciatione interuenit.*

18 *Iuramentum virtutem extenſiuam non habet.*

19 *Læſio enormiſſima non tollitur per clauſulas generales quæ in inſtrumentis renunciationum apponi ſolent.*

20 *Renunciatio filiæ bonis, & hæreditati paternis, & maternis inquantum eſt donatio reuocatur per ſuperuenientiam liberorum.*

CON-

CONSILIVM LXXVII.

ABSOLVTO igitur
articulo reſpiciẽte enũ-
ciati ſtatuti diſpoſitio-
nem formam & obſer-
uantiam; ſupereſt ſecun
dæ exceptionis caput di
ſentere, videlicet, an D.
Paula excludatur inſtru
mento pacis, finis, & renũtiationis bonorum
paternorum, & maternorum prædicto eius
fratri cum iuramento; & alijs clauſulis in eo
contentis anno 1563. factæ, & anno 1565. rati-
ficatæ; quibus ſtantibus, vlterior ad bona renũ
tiata non videretur dandus regreſſus l. quæri-
tur. §. ſi venditor. ff. de ædili. edic. & c. quamuis
de pact. in 6. cum alijs à Crauet. cumulatis con
ſi. 11. num. 5. vſque in finem, & conſ. 114. cum
ſimilibus. Quibus non obſtantibus reſpon-
deo exceptionem hanc triplici ex capite tol-
li. Primo quidem, quòd minime conſtet de re
nuntiatione, & ratificatione prædictis & per
1 conſequens nec de iuramento, quoniam † cũ
renuntiatio cenſeatur donatio. l. ſi mulier vbi
latè Alex. ff. de condictio. ob cau. l. Modeſti-
nus ff. de donatio. & in terminis noſtris Pau.
de Caſtr. conſi. 302. circa princip. & colum. fi.
circa fin. volum. 2. Iaſ. d. conſ. 133. num. 17. vo-
lum. 4. Ruin. d. conſ. 98. num. 16. & ſequen. vol.
primo. Inſtrumẽtum autem donationis à mi-
nore. 25. annis factæ, ex forma Decreti Domi
nicalis ſub rubri. de donatio. minorum, non
probat niſi donatio fuerit facta ſeruata quadã
ſolemnitate ibi deſcripta, quæ nuſquam in ca
ſu noſtro legitur obſeruata; conſequens eſt, vt
inſtrumentum renuntiationis prædictæ non
2 probet, etiamſi iuramentum adſit, nam † in-
ſtrumenti fide ſublata de iuramento haudqua
quam conſtare dicitur iuxta ſententiam Bal.
in tit. de pace iur. fir. num. 12. Alex. conſi. 125.
nume. 4. in fi. lib. 1. Soc. conſi. 97. nume. 4. & 5.
Hyppo. Marſ. poſt alios p eum citatos ſingu.
vlt. quem refert & ſequitur Cagnol. in l. ſi li-
brarius. num. 41. & 43. ff. de reg. iur. Et ſi dica-
tur dominicale decretum de bonorum om-
nium donatione loqui, renunciationem autẽ
Dominæ Paulæ nõ omnium eſſe bonorum,
ideo in ea diſpoſitionem decreti nullum ha-
bere locum. vulg. l. 4. §. toties. ff. de dam. infec.
Ad hoc reſpondetur, prædictum decretum ẽt
obtinere locum, quando ſcilicet minor maio
rẽ bonorũ ſuorum partem donauit, multo au
tẽ magis quando maximam, ex notat. per Iaſ.
in §. item ſi quis in fraudem. num. 36. inſtitut.
de actio. poſt Bar. Bal. & Angel. per eum alle-
gatos Gozad. conſi. 16. num. 13. & 14. Tiraqu.
in repet. l. ſi vnquam. in verſic. omnia vel par-
tem aliquam. num. 4. 6. & ſequen. C. de reuo-
can. dona. poſt alios per eum relatos: At Do.
Paula maiorem partem bonorum donauit,
ergo &c. Secundo reſpondetur poſito quod
de dicta renunciatione legitimè conſtaret, ea
tamen metu reuerentiali mariti facta eſt, ideo
tenere non debere, toto titulo de eo quod vi
metuſue cauſa geſtum. eſt. ff. C. & ext. Quòd
autem metu reuerentiali facta ſit probatur ex
prædictæ renuntiationis lectura, cum illam fe
cerit inſtante ac requirente Do. Varnoni eius
marito, vt eum ab eius obligatione, & pro-
miſſione anno 1553. quõdam Domino Per-
ciualo ipſius Dominæ Paulæ patri facta, libe-
raret, qua promiſit ipſam Dominam Paulam
attenta dote à patre aſſignata renuntiaturam
bonis omnibus tam paternis quam maternis.
3 † quæ quidem cauſa, videlicet, vt maritum li-
beraret ab obligatione, cum ſit expreſſa, cen-
ſetur finalis. arg. l. fin. ff. de hæred. inſtit. & l. Gal
lus. §. ſi eius. ff. de liber. et poſthu. Crauet. conſi.
192. num. 12. Celſ. Hug. conſi. 13. num. 16. Bur-
4 ſa. conſi. 101. num. 17. & ſeq. † quo metu reue-
rentiali ſtante certi quidem iuris eſt renuntia-
tionẽ huiuſmodi nihil valere, ſed penitus cor-
ruere atque diſſolui, aut ſaltem reſcindi debe-
re ex Socin. conſi. 263. num. 8. vbi poſt Bart. &
alios locis citatis, concludit, contractum, præ
ſertim à muliere, & minore, ad præces & inſtã
tiam eius cui reuerẽtiæ cultus debetur, factum
quo ad reſciſionem contractus, æquiparari
vero metui, nec eſſe proteſtationem neceſſa-
riam Iaſ. conſi. 133. colum. 4. verſic. item hoc
etiam præſumitur ex nimia pſuaſione patrui
volum. 4. Neuiz. d. conſ. 22. num. 22. dicens hu
iuſmodi rogationes æquiparari minis, cum
ab his, quibus reuerentia debetur emanant. c.
petitio de procurat. glo. in l. 1. in verbo, quem
admodum. ff. quod iuſſu. Bald. in l. ſi manda-
tor. C. quod cum eo qui in alie. poteſt. quæ cõ-
cluſio locum ſibi vendicat præcipue quando
cum huiuſmodi præcibus, & requiſitionibus
enormiſſima læſio concurrit, vt patet ex late
cumulatis in deciſ. Pedemon. 179. num. 5. & 6.
quibus addo Iaſ. d. conſi. 133. num. 7. verſ. ſed
prædictis non obſtantibus. & num. ſeq. vol. 4.
Corn. conſi. 140. circa finem. volum. 3. Crauc.
conſi. 192. num. 12. Crot. conſi. 121. nu. 28. Al-
cia. reſponſ. 266. Ruin. conſ. 98. num. 24. & ſeq.
Alb. conſi. 77. num. 21. & ſeq. conſi. 100. num.
4. & ſequ. Ema. Suarez. in ſuo Theſaur. recep.
ſenten. in verbo metus reuerentialis. verſ. niſi
inſignis læſio emergat. poſt Viui. loco citato.
ex quibus liquet hanc eſſe receptiſſimam Do-
ctorum ſententiam.
5 Quòd autem † maritus ſit ex perſonis qui-
bus à mulieribus reuerẽtia debetur, omnes ſu
pra nominatim adducti concordes in eãdem
ſententiam tranſeunt, præſertim Bart. poſt gl.
in l. 1. §. onerandæ. ff. quar. rer. act. non datur q-
bus accedit authoritas Diui Pauli ad Cori. c.
11. Epheſ. c. 5. verſiculo mulieres iuris ſuis ſub
ditæ ſint. De enormiſſima vero læſione ex a-
ctis ipſis fit manifeſtum, vt infra demonſtrabi
mus. ergo reſcindi prædicta renũciatio vti me
tu facta, debet. Non obſtat Crauet. conſi. 114.
num. 2. & ſeq. vſque ad 9. quoniam ibi interue
nerant plurima, ſcilicet præſentia iudicis, de-
inde mariti, de promiſſione cuius non ageba
tur, & filia maior erat, pluraque alia concurre
bant, quæ ceſſant in caſu noſtro. Nec aduerſa-
tur

tur etiam dictio, ſponte, aut aliæ ſimiles, Nā
6 † ex huiuſmodi verbis iuſta metus cauſa non
tollitur ex cumulatis per Rol. à Val. conſi. 2.
nu.71.& ſequen.vol.primo,nec metus iſte itē
rata ratificatione purgatus eſſe cenſetur cum
duraret eadem cauſa metus, mariti nempe re-
uerentia,& enormiſſima læſio: quo caſu pur-
gatio metus non inducitur Soc. Iun. conſ.77.
nu.62.vol.primo D.Rol. a Valle conſi. 2. nu.
74.& ſeq.vbi iuramento reſpondet,& aliis cō
trariis.Grat.reſponſ.71.nu.25.lib.1.Burſa.fusè
conſi.70.

Tertio reſpondetur, ceſſante etiam dicto
metu,prædictam quitationem aut renūtiatio
nem nihilominus adhuc reſcindi debere,tanq̄
iuri communi diſſonam,& contrariam l. pa-
ctum quod dotali. C.de collatio.cum ſimilib.
quibus à iure expreſſe talis improbatur renun-
tiatio ſeu pactum.Nec officit c.quāuis de pac.
7 in 6. † quia quando alij præterquā patri facta
eſt renūtiatio in caſu noſtro, tunc locum non
habet. d. c. quamuis diſpoſitio, & ita expreſſe
Deci.tenet d.conſi.180. col.fi. verſiculo ſecus
autem Cæpol.d.conſi.17.num.8. poſt Pau.de
Caſt.loco deſignato.Cæphal.d.conſi.142.nu.
21.& ſequen. Verum quia in caſu noſtro renū
tiatio facta fratri reſpectu bonorum paterno-
rum fuit facta de bonis iam quæſitis propter
mortem patris,propterea prædicta forſan nō
militarent niſi quatenus renuntiauit bonis &
& hæreditati matris tunc viuentis, & abſentis
cuius reſpectu prædicta renūtiatio de iure nō
tenet nec habet locum.c.quamuis.de pact. qđ
ſecundum communem interpretationem,
procedit,quando renuntiatio fit ei,cui renun-
tiatur,aut ſaltem eo cōſentiente ex Caſt. Dec.
Cæphal.locis ſupra citatis,quibus addo Bald.
conſi.437.num.1. verſic. ſed aduerte tu.vol.1.
Fulg.diſerte conſi.73.num.2.per totum.Alex.
conſi.155.num.9.vol.7.vbi poſt Ancha.Imo.
& Domi.in d.c.quamuis.Cuma. & Fulg. dicit
illud habere locum quando pactum fit patri,
ſecus ſi fieret cum alio de non ſuccedendo ip
ſi patri vel matri abſenti,quia non valeret pa-
ctū.d.l.fin. C.de pact. affirmans iſtud per ſe ſo
lum ſi bene conſideretur eſſe ſufficiens ad ſub
mouēdum ſubſtantiale fundamentum aduer
ſarii,Soc.conſi.183.nu.2. & conſ.73.nu.1.& 2.
vol.3.referens ſe idem ſentire in d.l.fi.Purpur.
ibi nu.40.& 188.Pariſ.conſi.24.num.59. & 94.
vol.2.Socin.Iun.in l.ſtipulatio hoc modo cō-
cepta.nu.63.in fin.verſ.ſecundo vt non proce
dat.ff.de verb.obli.Crau.conſi.42. num.5. vbi
poſt Alex.Socin.Deci. & Calcha. locis citatis
concludit, clariſſimam rem eſſe, quod ſi ma-
ter nō fuit præſens quando filia renūciauit bo
nis maternis,nō nocet filiæ renūciatio Dida.
poſt plures per ipſum allegatos in ipſo tertiæ
partis exordio relectio.d.c.quamuis. nume. 5.
& quatuor ſequent. Socin.in ſuis reg. litera F.
regu.150.num.13.Anchar.d.conſi.39.verſi. vl
terius eſt aduertendum. Deci. in d. l. pactum.
num.4.in ſexta limita.& col.fina. vbi reſpon-
det in contrariam partem adductis, Ruin. d.
conſi.98.num.11.& 12.vol.1.Cagnol.in d.l.fi.
nume.85.& tribus ſequentibus.vbi num.98.di
cit iſtam eſſe communem omnium opinio-
nem, quam etiam poſt Cagnol. & alios rece-
ptiorem dicit Hiero.Grat. conſi. 138.circa fi-
nem, dicens hoc caſu pactum factum à filia
fratri de non ſuccedendo patri ſeu matri, re-
ſpectu fratris continere pactum de ſucceden-
do, appoſitè Petr.Ant.Anguiſola omnino le-
gendus conſ.36.col.1.& 2. quo loci cōcludit,
renūciationem factam à filia patri de hæredi-
tate matris viuentis & abſentis, non valere ēt
ſi iuramento firmetur, & multo fortius ſi fra-
tri facta ſit vt in caſu noſtro;reſpondetq; ad id
quod de ſcientia & taciturnitate dicit Simon.
de præt.conſi.150.nu.33.& ſequent.poſt Pariſ.
Ruin.Craue.Alex.Gemi.Guid. Pap. Cur. Iun.
Socin.Cagnol.locis citatis, aſſerens hanc eſſe
communem concluſionem. Cuius dictis ad-
di poſſunt quæ de ratificatione alicuius actus
ſcribit Crauet.conſi.197.nu.14.vbi poſt Paul.
de Caſtr.& Corn.dicit oportere probari ma
trem ſciuiſſe tenorem ipſius renunciationis
& pacti: quia ignorans non poteſt dici quod
ratificet vel conſentiat,& requiri quòd lega-
tur ratificanti tenor inſtrumenti quod ratifi-
cat,ſequitur Pariſ.conſ.47.nu.97.& ſeq.vol.1.
& d.conſ.24.num.16. & 17. vol. 2. vbi impro-
bat Deci.conſi.31. & concludit non ſufficere
præſentiam & taciturnitatem, ſed neceſſariū
eſſe expreſſum conſenſum. quod comproba-
tur ex notat.per Hier.Gabr. conſi.36.nu.59.&
trib. ſeq. faciunt quæ appoſitè ſcribit Simon.
de præt.d.conſi.150.nu.37.& ſequen. & num.
45.verſi.tertium etiam,vbi poſt Bar. Ang.Sal.
& alios locis citatis, tenet quòd ex quo non
conſtat de cònſenſu matris cuius hæreditati
renunciatum eſt, præſumitur matrem ad eius
hæreditatē vocaſſe filiam.l.fi.ff.de iure codic.
8 Quarto reſpondetur † prædictum.c.quam-
uis ſtante enormiſſima læſione, non vrgere,
quando quidem vera & receptiſſima Docto-
rum ſententia ſit,quitationem & renunciatio
nē à filia, præſertim minore, patri multo ma-
gis fratri factam, ſi interuenerit enormiſſima
læſio veluti dolo re ipſa,qui dolo ex propoſi-
to æquiparatur,non valere, nec tenere etiam
interueniente iuramento, hanc cōcluſionem
firmarunt Doctores cumulati in deciſio. Ped.
41.nu.1.& 2. qui plures alios Doctores citant
in hanc ſententiam deſcendentes: quorū non
nullos aſſerentes eam eſſe receptiſſimam vi-
ſum eſt referre: hāc igitur communem dicit.
Deci.conſi.180.nu. 7. dicens ab ea in iudican-
do,& conſulēdo nō eſſe recedendū, & col. fi.
reſpondet contrariis. quem refert & ſequitur
Curt.Iun.conſi.53.num.10.verſi.ego ſemper
fui,& nume.ſequen.& conſi.141.nu. 5. & ſeq.
Neuiz.d.conſi. 22.nu. 53. vbi toto conſi. plus
cæteris diſputat hanc quæſtionem, & per col.
9.refert Doct.eandem tenentes, affirmans il-
lam eſſe veram & receptiorem, quam decem
& ſeptem fundamentis munitam à contrarie
tatibus tuetur affirmans ita iudicatum fuiſſe.
hanc eandem ſequitur & acerrime defendit,
communiorem atteſtans, & ad contraria re-
ſpondens

ſpondens Iaſ. legi dignus d. cõſ. 133. nu. 7. verſ.
ſed præmiſſis non obſtãtib. vſq; in finem vol.
4. quem refert; & ſequitur in terminis noſtris
Purp. conſ. 588. nec verſ. nec obſtat ꝙ excluda
tur quitationibus, nondum impreſſo. Crot. ↄſ.
5. nu. 33. abunde diſerteque idem Crot. ideo
videndus conſ. 120. nu. 21. & pluribus ſequen.
vſque ad numerum 29. excluſiuè, loquens in
fortioribus terminis, in renuntiatione ſcilicet
cui decretum iudicis interuenerat, contrariis;
que reſpondet Barto. ſimiliter legendus con-
ſi. 17. numero 3. vſque in finem, contraria tol-
lens. & conſi. 66. numero 26. Rub. conſi. 71.
numero 8. Alcia. d. reſpon. 267. numero 1. vbi
iſtud ait procedere etiam ſi clauſulæ efficaciſ-
ſimæ inſtrumento appoſitæ forent. & nume.
2. dicit filiam tunc enormiſſimè læſam ap-
pellari, quando minus habuit legitima; & re-
ſponſ. 97. numero 1. & ſeptem ſequen; & nu-
mero 24. & ſequen. reſpondet ad plura con-
traria, & reſponſ. 404. numero 7. dicens, eſſe
communem opinionem, Alba. conſi. 13. nu-
mero 3. conſi. 81. nume. 49. vſque in finem;
vbi etiam ad clauſulas generales renuntiatio-
nis reſpondet. Afflict. deciſ. 322. nume. 7. vſq;
in finem; aſſerens ita iudicatum fuiſſe. Pariſ.
conſi. 145. nume. 47. & ſequen. & clariùs con-
ſi. 49. nume. 19. & duobus ſequent. volum. 1.
conſi. 16. nume. 76. volum. 2. Socin. Iun. conſi.
48. nume. 25. & multis ſequent. conſi. 129. nu-
me. 4. & ſequent. volum. 1. conſil. 47. numero
40. vſque in finem & conſ. 50. nume. 3. vſque
ad finem volum. 3. Grauet. d. conſi. 142. num.
11. & conſi. 192. nume. 2. & multis ſequentib.
9 vbi nume. 5. & 8. dicit † ex enormiſſima læſio-
ne præſumi dolum ex propoſito, & non ob-
ſtare iuramenti religionem; quod & Roma.
confirmat conſ. 54. colum. 2. verſi. item præſu
mitur dolus. Caſtr. d. conſi. 302. colum. 2. lib. 2.
poſt Butr. conſi. 45. colum. 5. Corn. conſi. 11.
litera E. volum. 3. conſil. 166. litera E. excluſi-
ue lib. 1. conſ. 27. litera B. vſque ad literam I. in
cluſiuè lib. 4. Hippol. Rimiald. conſi. 3. num.
18. & plenius conſi. 5. nume. 122. poſt in nume
ros Doctores locis citatis, vbi numero 123.
poſt alios relatos; dicit iuramentum tanquã
dolo extortum minori non præiudicare, & nu
mero 124. & 155. declarat; quando dicatur
enormis læſio; quam etiam Ruin. ſequitur d.
conſi. 98. num. 26. & ſequen. volum. 1. reſpon-
dens ad iuramentum & generales clauſulas
renunciationis, Cagnol. in repet. l. 2. num. 80.
96. & duobus ſequentib. & num. 109. C. de re-
ſcind. vend. paſſim affirmans hanc veram &
communem eſſe Doctorũ opinionem, nec
eſſe neceſſariam abſolutionem à iuramento,
quæ tamen in caſu noſtro obtenta, & in actis
producta legitur. Ioan. de amic. conſi. 33. nu. 2.
& ſeq. Grat. reſponſ. 109. nume. 15. & plurib.
ſeq. lib. 1. Didac. in 3. parte relectio. c. quamuis.
§. 4. nu. 3. dicens hanc opinionem eſſe magis
communem, & æquitatem amplecti. Nat. exa
ctè conſ. 166. nu. 1. & multis ſequentib. conſil.
658. nu. 12. Rol. à Val. conſ. 70. nu. 43. & multis
ſequentib. vol. 3. vbi nu. 54. & ſeq. ponit quæ
nam læſio dicatur enormiſſima; & conſi. 96.
n. 57. & ſeq. eo. vol. 3. Bero. in terminis noſtris.
ideo videndus conſilio. 57. nu. 7. vol. 1. vbi ci-
tatis multis Doctoribus ait, opinionem hanc
veram & communem eſſe, & æquiorem, ac
ſæpius ſe conſuluiſſe in caſu, quando filia vel
ſoror maxime minor pro modica dote bonis
renuntiauit paternis & maternis magni valo-
ris. Port. Imol. conſi. 19. à nu. 39. vſque ad 47.
conſi. 22. nu. 34. plures congerens Doctorum
authoritates. fuſius conſ. 101. à nu. 22. vſque in
finem vbi num. 33. innumeros iuriſconſulto-
rum citat calculos hanc opinionem tam quã
receptiſſimam approbantes, contrariiſq; re-
ſpondet, eandem ſequitur conſ. 112. num. 2. &
ſeq. & lib. 4. com. opin. concluſ. 32. Mathe. Gri
bal. lib. 6. com. opin. in verſic. filia enormiter
læſa, adducens exemplum in filia quæ vnius
duntaxat dotis cauſa pluribus hæreditatibus
renunciauit, vt in caſu noſtro. & communem
eſſe teſtatur Stephan. Lambert. ſuper ſtatut.
Mediolanenſi prohibente mulierum aliena-
tiones ſine certa ſolemnitate. nume. 88. & 89.
Ema. Soarez. in ſuo lib. recept. ſent. verſiculo,
filiæ ſi paternis & citat Viuium idem tenere,
quam & probat Damhonderi. in ſuo enchir.
parium. verſi. dolus ex propoſito, Hancq; etiã
exactè & in terminis noſtris conſtanter defen
dit, contrariorum opinionibus reſpondens
præcipuè oppoſitioni de renuntiatione. Cæ-
phal. conſi. 34. nu. 20. vſque ad finem & conſi.
57. & 142. nu. 19. vſque in finem, poſt plures
ab ipſo citatos in terminis fortiorib. loquens,
Videlicet, quando mater de cuius etiam age-
batur hæreditate præſens aderat renuntiatio-
ni, & conſil. 208. nume. 52. dicens doctores ita
communiter tenere, quæ conſilia prorſus vi-
denda ſunt, eo quod caſum noſtrum decidãt,
& Cæphal. refert & ſequitur in terminis no-
ſtris pluribus aliis citatis Simon de pretis d.
conſi. 150. nume. 24. vſque in fin. reſpondens
fundamentis in contrarium adductis, Gerard.
Mazol. conſi. 110. num. 62. & quinque ſequen-
tibus, & num. 81. & ſequen. hanc etiam opinio
nem ſequitur Burſat. conſ. 75. nu. 5. verſ. ego ꝑ
nunc affirmans hanc opinionem non ſolum
æquiorem, ſed veriorem, ac receptiorem iuri-
ſperitorum calculo cõmuniter obſeruari. Et
ex prædictis patet diſpoſitionem d. c. quamuis
probata læſione ſ. enormiſſima, non procede
re, ideo nos eſſe in caſu. l. pactum & l. fin. C. de
pact. Nec obſtat Crau. conſ. 11. quoniam ſi le-
gatur accuratè, non aliã apparebit tenere opi
nionem, loquitur. n. in aliis terminis, & in cõſ.
114. n. 10. non ſibi conſtat & in caſu ſuo enor-
miſsimæ læſionis nõ eſſe locũ aſſerit, & illi re-
nũciatũ expreſſe fuiſſe, ꝙ in caſu nr̃o ſecus eſt.

Non ẽt D. Paulæ aduerſat ratificatio prædi
ctæ renuntiationis ab ipſa adhuc minore exi-
ſten. anno. 1565. facta, tanquàm ex renuntia-
tionis geminatione omne remedium ẽt læſio
nis enormiſsimæ tollat, ex notat. per Deci. ↄſ.
181. & Craue. d. conſ. 114. nu. 8. & 18. cum ſimi
lib: qꝛ in duobus modis r̃ndetur. Primo nõ con
ſtare de valida ratificatione prædicti primi in-

ſtrumenti , cum illud non fuerit ipſi Dominæ
10 Paulæ lectum & plene declaratum,† quod fie
ri debebat adhoc vt valida eſſet ratificatio ,
ex adductis deciſ.Pedemont.176. num.3.& 4.
quibus addo Grat.reſpon.76.nume. 48. lib. 1.
Nat.conſi.636.nume.194.Fran.Beci.conſ.37.
nume.24.cum ibi additis. Secundo reſponde-
tur contrariam opinionem eſſe de iure verio
11 rem,& crebriorem, ſcilicet , †ex renuntiatio-
ne etiam ratificata,non tolli remedium enor
miſſimæ læſionis,præſertim in muliere mino
re . Hanc enim tenuerunt Pau.de Caſtr. in ter-
minis noſtris conſil. 302. colum. 2. volum. 2.
Roman.conſi.54.colum.2.verſicu. item præ-
ſumitur dolus contra minorem commiſſus
ex enormiſſima læſione quando pluribus re-
nuntiatur hæreditatibus . Vbi multis authori
tatibus & iuribus conſtanter affirmat ratifica-
tionem actus continentis enormiſſimam læ-
ſionem à maiore annis.25.multo magis à mi-
nore,factam,non confirmare actum ipſum ra
tificatum,quem ſequitur Barb.conſi.24.& 42.
volum.1.eiuſdem ſententiæ eſt Soc. conſi.85.
nume.6.poſt Bart.Bald.& alios Doctores ma
gis communiter in l.ſi quis cum aliter. ff. de
verbor. obligatio.& alijs in locis per ipſum ci
tatis , concludens conſenſum duplicem non
tollere remedium l.2.C.de reſcinc.vend.mul-
to minus enormiſſimæ læſionis , quem ſequi-
tur Boer.conſ.39.num.6.allegans bonum tex.
in l.doli.§.diuerſum eſt in muliere & §. ſeq. ff.
de nouat , Eandem ſententiam comprobat
Corn. conſ. 11.litera E. & F. lib. 3. vbi expreſ-
ſe dicit hoc procedere etiam iuramento ſtan
te, & clauſulis de non contraueniendo ratio-
ne enormis læſionis,& renuntiando exceptio
ni doli mali,condictioni indebiti, & ſine cau-
ſa,expreſſe dicens illum,qui promiſit, non ve-
nire contra , enormis læſionis ratione , poſſe
tamen contra venire cauſa enormioris læſio-
nis , & multo fortius enormiſſimæ. & conſil.
140. col. fin. eod. lib. Hanc etiam ſequutus eſt
Deci.conſi.60.ad finem.& conſi.203. num. 6.
& 7. loquens in trāſactione geminata , & 632.
nume. 13. loquens in laudo ratificato ; quem
refert & ſequitur Purpur. conſi. nondum im-
preſſo 519.colum.3.& 5. verſiculo , & totum
habet locum dato quòd interuenerit gemina
tus conſenſus ex interuallo. Pariſ.conſi.99.nu.
20.& 21.volum.1.& conſi.12.nu. 69. & tribus
ſequen.poſt alios per ipſum citatos Curt. Iun.
conſi.5.nume.8.vbi pro hac opinione ait tex-
tum eſſe clarum in l.prima. C.ſi maior fact.
lib. 2. concludens ratificationem contractus
maioris in quo dolus ineſt re ipſa,minimè fir
mare dictum contractum & num. 9. citat do-
ctrinam Bart. in l. eleganter.ff. de dolo.quam
dicit intra limites doli prouenientis ex enor-
miſſima læſione reſtringi non debere, inferēs
propterea minoris contractum in quo ineſt
dolus ob læſionem enormiſſimam reſultans,
non roborari | ratificatione ipſius minoris
Crauet.conſil. 142. numero 12. & 13. Neuiz.
d. conſi. 22. numero 22. verſicu. & alter inter-
ueniens : vbi dicit, iuramentum ſuper huiuſ-
modi ; contractu interpoſitum quo plus repli
catur non confirmare ipſum contractum, ſed
multiplicare potius iniquitatem;& colum.pe
nul. & fina. poſt Iaſon.d.conſi. 133. colu. 4. &
alios ibi relatos.idem etiam tenet Ruin. con-
ſil.170.numero 29.lib. primo vbi poſt Roma.
d.conſi.54.Bart.& Ancha.locis adductis,dicit
ratihabitionem tacitam vel expreſſam non
confirmare actum,cui dolus re ipſa fuerit ad-
hibitus Cagnol. in l. 2. numero 71. & ſequen.
C. de reſcind. vend. nominatim dicens , pro-
pter æquitatem illius remedij læſo ſuccurri de
bere etiam quòd conſenſus fuerit geminatus,
Cæphal.d. conſi. 142. numero 54. & ſequent.
vbi non obſtare dicit etiamſi renuntiatio ſit
geminata;quia licet conſenſus geminatus ma
gis enixam oſtendat renuntiantis volunta-
tem , tamen obligationem nequaquam au-
get.l.qui bis idem. ff. de verborum obligatio,
& vbi dolus ineſt , ibi geminatus conſenſus
non ſolet conſiderari ; quoniam eadem ſim-
plicitate ſeu errore ſecunda renuntiatio dici-
tur facta: qua facta fuit & prima vbicumque
enim idem error cadit in approbatione , qui
in actu primo fuerat , approbatio ipſa non
impedit quominus ſubueniatur decepto ,
Idem Cæphal. conſil. 308. numero 45. & tri-
bus ſequentibus. Rolland. à Valle conſil. 60.
numero 41. & ſequentibus. volum. 4. His ac-
12 cedit † quod dicitur de confeſſione erronea
geminata , quæ poſſit reuocari non obſtante
geminatione .Roman. conſi. 391.Socin.con-
ſi.228.colum. 1. Deci. in l.j. colum. 2.in 4.no-
tab. C. de erro. cal. Card. Berg. in additio. ad
Bart.in l.de ætate.§.ex cauſa. ff. de inter. actio.
qui quidem error ſemper præſumitur in mi-
nore 25. ann. præſertim muliere, vt in caſu
noſtro l.regula §.primo Bald. in l.j.colum. 12.
circa fin. verſicu.quia error.C.de confeſſ. Cra.
conſi.142.nume.2.poſt glo. Aret. & Deci.lo-
cis citatis , vbi numero 12. concludit dolum,
fraudem,& malam fidem in primo contractu
adhibitam , etiam præſumi interueniſſe in ſe-
cundo actu ſubſequuto . huius ſententiæ eſt
Menoch.conſi.80.nume.74. vbi poſt Deci. &
omnes Doctores in c.j.de confirm.vti. vel in-
util.ſcribit,confirmationem non confirmare
actum nullum niſi cauſa , examinata & plene
cognita facta ſit;ſed hic confirmatio non fuit
facta cauſa cognita , ſed eiſdem morbis labo-
rat quibus prima renuntiatio. videlicet ob de-
fectum conſenſus minoris & exiſtētiam enor-
miſſimæ læſionis . ergo ita reſcinditur ſicut
prima , Pariſ. d. conſil. 12. numero 2. volum.
2. cum ſimilibus ſupra citatis . Et huic opi-
nioni ſuffragatur Socin. Iun. conſilio 50. nu-
mero 9. & tribus ſequentibus. volu. 3. Vbi ex-
preſſe , dicit inſtrumenti præcedentis confir-
mationem à primi validitate tanquàm à radi-
ce ita pendere, vt ea infecta & vitiata quæ ſub-
ſequuntur corruant. quod etiam ſenſit Can-
tiun.conſi.16.nume. 199. vbi dicit, confirma-
tionem actus prohibiti , non dare robur actui
prohibito. l. ſi mulier. & authen. ſi qua mu-
lier.C.ad Velleia.& ibi.Bald. & Doct. At hæc
renun-

renuntiatio eſt à iure prohibita vt ſupra probaui ergo. Accedunt notata per modem. Pariſ.conſi. 52. nume. 7. vbi dicunt eiuſdem matrimonij ratificationem non obeſſe cum pactio prima fuit nulla. Quod etiam firmat Crau.d.conſi. 142. nume. 13. Et hæc comprobantur ex eo, quod Socin.ſcribit conſi. 159. nume. 2. dicens, quod ſicut liberatio generalis non extenditur ad doloſam adminiſtrationem, ita nec ratificatio & nu. 30. dicit, ratificationem non comprehendere pluſquàm ratificatum ſui natura contineat. & nume. 32. expreſſe ait comprobationem ad dolosè geſta etiam re ipſa non extendi d. l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. obligatio. Et hæc opinio comprobatur ex eo quod dicitur, de ratificatione, quæ inducitur ex lapſu temporis, vt non inducatur data enormiſſima læſione. l. 1. & 2. C. ſi aduerſ. don. vbi Bald. & Modern. & alii à Boer. relati d.conſi. 39. nume. 9. Et ex præmiſſis apparet Deci. & alios illum ſequentes d. conſil. 281. male ſcripſiſſe niſi ipſum & eum ſequentes intelligamus loqui de renuntiatione minoris ratificata à minore, effecta maiore & in actu non improbato à iure niſi ratione defectus conſenſus ratificantis.

Nunc autem ſupereſt videre vtrum enormiſſima læſio reſpectu dictæ renunriationis probata ſit; Et concludo eſſe probatam, quoniam quantum ad bona paterna liquido ex actis patet immobilia & ea omnia quæ huius appellationis nomine veniũt tempore mortis patris & renuntiationis prædictæ poſtea factæ ad valorem aureorum aſcendere. Mobilia vero attentis qualitatibus & facultatibus prædicti Domini Perciualis mortis tẽpore egregij valoris fuiſſe, cuius quantitas, prætia excellentiſſimi Senatus taxa, poſita eſt in iuramento in litem per ipſam Dominam Paulam præſtando ob inuentarium à Domino Claudio cæſare non confectum. quorum omnium, attento patris teſtamento, quo præfatus Claudius Cæſar hæres vniuerſalis inſtitutus eſt, ad aureos aſcendebat, quorum dimidia ad ipſam Dominã Paulam vti filiam ex iuris diſpoſitione ſpectabat, quam tamen dimidiam non percepit. ſed duntaxat habuit ſummam aureorum trium milium & ſeptem centum, quæ nec legitimã integram iure naturæ debitam faciunt, quo fit vt ſole clarius demonſtretur enormiſſima læſio reſpectu bonorum ſcilicet paternorum

13 ex Soci.conſi. 260. nu. 2. vbi concludit † quod quando quantitas accepta non aſcendit ad dimidiam quantitatis donatæ ſeu renunciatæ, tunc dicitur probata enormiſſima læſio. Cæphal.d.conſi. 17. num. 6. vbi ponit exemplum filiæ quæ pro dote ducentorum & ſeptuaginta aureorum renunciauit paternæ hæreditati valoris plus minus ducatorum quingentorum.

Quod vero attinet ad bona materna pro quibus principaliter agitur, ipſa rei euidentia probatur enormiſſima læſio, qua nulla maior eſſe poteſt; Probantur enim dicta bona materna fuiſſe tempore mortis matris, æſti-

14 mationis aureorum † quorum nec minimum denarium habuit Domina Paula, & in ſimilibus terminis ita tenet Anchara.d.conſi. 39. videri dignus, vbi expreſſe loquitur quando filia à patre dotata renunciauit bonis paternis & maternis, de quibus maternis nihil habuit: quem refert & ſequitur Deci.conſi. 180. num. 2. verſi. certe ex hoc. & conſil. 379. nu. 14. vbi nominatim dicit, huiuſmodi renuntiationem continere euidenter enormiſſimam læſionem, quod & Iaſo. confirmat d. conſi. 133. colum. 10. verſic. non obſtat etiam dum dicebatur volum. 4. Cæphal. d. conſil. 142. nume. 19. Purpur. d. conſi. 588. in fine verſic. nec obſtat quod quitationibus excludatur.

Nec eidem Dominæ Paulæ nocere debet quod dicitur, debere attendi tempus dictæ renunciationis, quo tempore Domina Franciſca mater adhuc viuebat, propterea nullam eſſe læſionem, cum in hæreditate matris viuentis nullum certum ius Domina Paula haberet ex latè adductis per Rub.conſ. 12. & Pariſ.cõſ. 26. num. 86. vol. 3. quoniam opinio contraria

15 de iure verior eſt, videlicet † in huiuſmodi renunciatione tempus attendendum eſſe mortis eius cuius hæreditati renuntiatum fuit, proinde tempus quo ſuum ſortitur effectum renũciatio. Ad quod comprobandum infraſcripto vtor argumento, meo ſanè iudicio valido & vrgenti. Filius aut filia renuncians hæreditati patris vel matris viuentis, ea conditione renunciare cenſetur, ſi ſibi deferatur hæreditas, at patris aut matris hæreditas filij non defertur niſi poſt ipſorum parẽtum mortem, ergo tempus mortis parentum, non autem renunciationis filiorum ſpectari debet: maior iſtius argumenti propoſitio probatur in l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colla. bonor. & in l. 1. ff. de hæred. vel actio. vendit. quam ad hoc citat Signorol. conſ. 29. num. 3. cui pariter addo tex. in terminis in l. 2. in prin. in illis verbis, quam apud hæredem futurum eſſet, eod. tit. Bal. in conſi. 437. num. 1. verſ. præterea iſta renuntiatio, vbi expreſſe dicit, quod iſta renuntiatio eſt collata poſt mortem parẽtum, quia in vita eorum eis ſuccedi non poteſt, quoniam nemo viuẽs hæredẽ habere poteſt & ſi mille interuenirẽt iuramenta, quoniam id quod naturaliter eſt impoſſibile, non debet per iuramentum fieri poſſibile. l. Iuriſgentium. §. & generaliter. ff. de pact. Ideo eſt impoſſibile quod quis per renunciationem excludatur à ſucceſſione futura niſi, tunc demum, cum ſucceſſio defertur & non ante. Imol. in l. qui ſuperſtitis colum. 1. verſicu. ſed verius puto ff. de acquirend. hæredita. Paul. de Caſtr. in d. l. pactum numero 7. verſicu. & eſt alia ſubtilis. Alexan. ibi col. 3. verſicu. quia renuntiatio facta & verſicu. & etiam. C. de collat, quos refert, & ſequitur Socin. conſi. 183. col. 1. verſi. 2. præmitto, & nu. 2. vbi nominatim ſcribit, quod non donatur ſpes ſuccedendi, ſed donantur bona hæreditaria poſt ſucceſſionem quæſitam, ita Bar. in l. 1. ff.

de acqui.hæt.Ruin.d.conſ.188. num.15.& 16. & tribus ſeq.vol.1.vbi dicit,id procedere ſi frater ſtipulatur pro ſe & hæredib. vt in caſu noſtro,& conſi.204.nume.2.eod. volu.1.dicens id eſſe ex mente omnium Doctorum.Gozad. conſi.75.num.2. aſſerens hanc opinionem eſſe communem.Crauet.d.conſi.11.num.8.verſic.conſidero etiam ,& nu. 9. vbi nominatim ait, quitationem huiuſmodi tacitam in ſe & neceſſariam habere conditionem ſi matri filia ſuperuixerit, & ita effectum renunciationis & quitationis neceſſario in tempus mortis matris conferri debere, proinde tempus dictæ mortis & ſic conditionis exiſtentis; non autem tempus renuntiationis & quitationis inſpiciendum eſſe.l.cum qui poſt. ff. de condi. & demonſtrat. cum aliis plurib. ab eo citatis, Rolland.à Val.conſi.11.num.25.& duobus ſequentibus.vol.1.Purp. conſil. 354. circa princip. aſſerens opinionem hanc eſſe communem. Franciſcus Beci. poſt hæc ſcripta viſus conſi.74.num. 24. & 25. pro qua opinione facit regula,quod omnis diſpoſitio iudicatur ſecundum tempus in quod confertur eius effectus l.quod ſponſæ C.de dona.ante nup.l.in fugam.C.ad legem flau.de plag.quæ iura ad hoc citat Vitali. in tracta. clauſular. in clauſula renunciatio futurarum ſucceſſionum nume. 6. Minor autem argumenti propoſitio, ſcilicet hæreditatem non dici delatam niſi poſt mortem eius,cuius eſt hæreditas ipſa probatur in l. hæreditas nihil.ff.de reg.iur.in d. l. 1. ff. de hæred.vel actio.vendit.in d.l. qui ſuperſtitis cum ſimilibus. conſequentia vero ſcilicet tempus mortis matris expectandum eſſe per ſe patet, & ita tenet Pariſ.d.conſ.26.num.41.vol.1. vbi poſt Doct.prædictos expreſſe dicit, renuntiationem hæreditatis patris viuentis à filia factã cenſeri collatam in tempus,quo dicta hæreditas deſertur,ſub conditione,ſi deferatur,& caſu delationis adueniente per renuntiationem præcedentem eodem cõtextu cenſetur ab ipſa renuntiante abdicata,& nu. 26.nominatim ait, perinde eſſe ac ſi renuntiatio facta foret poſt mortem eius de cuius hæreditate agitur. quod prius dixerat etiam Signorol.d.conſi.29. num.3.verſi.Inſurgit ergo regula, vbi poſtquã dixit,quod pactum à filia patri factum de non petendo eius hæreditatem videtur poſt mortem patris collatum præcipue cum in pacto, vt in caſu noſtro, facta eſt mentio hæreditatis,infert,ergo inſurgit regula,quod collatum in tempus mortis, perinde habeatur ac ſi eo tempore factum eſſet.l.quod ſponſæ.C.de dona.ant.nup.l. in tempus. ff. de hæred.inſtitu.& ſic poſt mortem.idem dicit Soc. d. conſ. 183. nu.2. vbi nominatim ait,quod quando renuntiationes huiuſmodi ſonant in vim donationis, vt eſt hæc de qua agitur, ſecundum Alex. conſi.199.num.5.& 6.volum.7. non donatur ſuccedendi ſpes ſed bona hæreditaria poſt ſucceſſionem quæſitam, & ita quidem inſpecto tempore in quem effectus renuntiationis confertur dicitur pactum hæreditatis iam quæſitæ. & hæc comprobat authoritate Barto. qui hoc idem velle videtur. in l. is poteſt.numero 5. verſic.reſpondeo,ibi ſpes ipſa non communicatur, ſed videri poteſt communicanda ipſa hæreditas obueniens.ff.de acquiren. hæred. Hanc etiam opinionem, quod videlicet dolus re ipſa in caſu dict.c.quamuis, attendi debeat conſiderato tempore hæreditatum eorum qui viuunt, & ſic quærendarum, expreſſe tenet Anchar.d. conſ. 39. verſic.2. pendere & clarius verſic. ex quibus omnibus concludo. Quo fit vt eum male citet Rub.d. conſ.12.nu. 8.dum ait, Ancharanum loqui in ea quæ renuntiauit quinq; hæreditatibus iam quæſitis; quoniam in hoc allucinatus eſt Rub.ſi accurate legatur Ancharanus in verſi.vlterius eſt aduertendum, & verſic.ex quibus concludo. vbi expreſſe loquitur de pacto facto cum fratre & matre viuentibus, concernẽte hæreditates ipſorum, nec nõ fratrum & ſororũ nõ paciſcentium neque conſenſum præſtantium & ſic viuentis, & prædicto argumento motus ita reſpondet doctiſſimus Cæphal.conſi.34. nu.18. vbi circa finem.nume.19.dicit quòd,niſi dicamus talem renuntiationem conſiderari debere ratione vel reſpectu temporis mortis quò delata eſt hæreditas, renuntiatio foret ipſo iure nulla ex communi opinione de qua Barto, & alij in l.j.C.de pact.quibus addo tex. in d.l.1. ff.de hæred.vel actio.vend.& in d. l.qui ſuperſtitis.de acquir.hæred. & reſpondet conſ. Rubei & Pariſij in contrarium adductis, videlicet eorum dicta non procedere, quando in renuntiatione dolus verus aut præſumptus interuenit, & ſic re ipſa propter enormiſſimam læſionem. Nam tunc inter ius quæſitum & quærendum nulla eſt differentia; & allegat tex.in d.ca.quamuis. qui verè loquitur in iure quærendo, ſcilicet de renuntiatione filiæ hæreditati patris viuentis facta,quam propter iuriſiurandi religionem, modo dolus abſit, ſeruandum eſſe cenſet, quem interpretes citati ſupra verſic. ſecundo reſpondetur crebriore calculo etiam de dolo re ipſa ob enormiſſimam læſionem intelligunt, & idem cenſet ac repetit.d.conſi.142.num. 19. vſque ad finem. Quæ conſilia prorſus videnda ſunt cum in terminis noſtris loquantur, imo fortioribus, propter decreti iudicis interpoſitionem, tollãtq; omnia contraria: & differentiam hanc inter ius quæſitum & quærendũ quod ad huiuſmodi renuntiationem attinet expreſſe reprobat Dida.in 3.par.relect.d.c.quãuis.§.4.nu.2. circa finem, vbi impugnat dicta conſilia Rubei & Pariſij dicens quamplures Doctores ex ſupra citatis loqui in terminis d.c.quamuis, & ſic in iure quærendo,quod etiam firmat Rub. d.cõſi.12.nu.6.ex quo c.quamuis iuncta communi interpretatione Doctorum tenentiũ illud locũ habere etiam in dolo præſumpto contingente re ipſa, clare apparet renuntiationem à filia dotata factã hæreditati patris ſeu matris viuentis & cõſentientis debere ex capite enormiſſimæ læſionis reſcindi & ſic enormiſſimã læſionẽ in d.c. conſiderari reſpectu hæreditatis viuentis, cui renuntiatur: licet in ea nullum

ius

ius aquiſitum habeat filia. Stante igitur prædicta cōcluſione cōi, videlicet huiuſmodi quittationem & renuntiationem continere tacitam conditionem, ſi matris hæreditas filiæ renuntianti deferatur, & effectus eius in tp̄s mortis matris prædictæ conferatur quo tempore, & non ante hæreditas dr̄ delata, fateri cogimur grauiſſimam, ſeu enormiſſimam læſionem ex prædicta renuntiatione cauſatam, debere conſiderari & attendi tempore mortis prædictæ matris, & non quittationis & renuntiationis, quæ tunc nondum hæreditatis nomen obtinebat ſic etiam expreſsè tenet Rui. d.conſ.98.nu.23.ver.nec ēt prædictis lib.1.vbi nominatim ait, ꝙ ex quo dicta quittatio ſeu donatio collata eſt poſt ius quæſitum quantum ad prædictum præiuditium reſultans ex renunriatione, ſeu donatione prædicta debet attendi tempus mortis l. in tempus. ff.de hæred.inſtit.& Crau.d.conſi.11.nume.9. aperte faretur & dicit tempus mortis, non aūt quittationis attendi, & conſiderari debere. l. cum qui poſt apertum.ff.de condi.& demon. cum ſimilibus per eum allegatis vnde maximam mihi mouit admirationem opinio illorum, qui hanc læſionem aiunt debere perpendi & conſiderari habita ratione valoris atque pretij earum rerum tantum, quas pater & mater tempore quittationis & renuntiationis factæ poſſidebant; non autem earum rerum quæ tempore mortis in hæreditate reperiuntur, nam horum opinio eſt contra omnia iura a Crauet.adducta dicto conſil. 11. nume.9.quibus & illud conuenit, quòd cum hæreditas ſit vniuerſale nomen, atque ſui natura aptum recipere incrementum & diminutionem, vt doctores docent in rubr. ff. ſolu. matrimo.& de acquiren.hæredita.non eſt dicendum dictam renuntiationem operari, quòd hæreditas contra ſui naturam ad æſtimationem bonorum exiſtentium tantum tempore quittationis, & ſic vitæ patris reſtringatur. Prætereà demus: bona patris, vel matris cuius hæreditati fuit renuntiatum rempore renūtiationis eſſe æſtimationis aureorum duodecim milium, tempore autem mortis & hæreditatis delatæ propter alienationes a defuncto de dictis bonis poſt renuntiationem legitimæ factas, reperiri valoris duntaxat ſex milium aureorum, & filiam renuntiantem propoſuiſſe in iudicio ſe grauiſſime ex renuntiatione prædictæ hæreditaris viuente patre, ſeu matre facta, læſam, quæro vtrū in hac læſione probanda, an fiet æſtimatio bonorum exiſtentium tempore dictæ renuntiationis, & ſic duodecim miliū aureorum, an vero temporis mortis & hæreditatis delatæ, & ita ſex milium aureorum tantū. arbitror neminem recti iudicij dicturum eſſe habendam rationem læſionis inſpecto tempore renuntiationis proinde dictorum aureorum duodecim milium, quorum ſex milia propter legitimas alienationes à defuncto poſt renuntiationem factas, non erant tempore mortis in hæreditate, cui renuntiatum fuerat, & in quibus non ſucceſſiſſet filia etiam ſi non renuntiaſſet, quo caſu dici non poſſet læſa. ſicut igitur in probanda læſione enormiſſima cauſata ex renuntiatione a filia facta hæreditati patris vel matris viuentis ſi cōtingat hæreditatem tempore mortis eſſe diminutam, attendi debet tempus mortis non autem tempus renuntiationis, ita debet inſpici tempus mortis ſi hæreditas eo tempore reperiatur aucta, cum a pari procedant augmētum & diminutio.l.ſcribit.ff. ad Trebell.l.& ſi contra.ff.de vulga.& pupil.& l.fina. §. fina.ff. de legat. 3. & ſic vtroque caſu in probanda enormiſſima læſione ſpectandum eſt tempus delatæ hæreditatis, quamuis in caſu noſtro reſpectu hæreditatis matris tunc viuentis, probata cenſeatur enormiſſima læſio habita rōne vtriuſque temporis, cum vt dictum eſt, tā tpe renuntiationis quàm delatæ hæreditatis matris probetur enormiſſima læſio, ex quo nihil omnino de matris hæreditate habuit Do.Paula, & tamen ex actis patet, hæreditatē eius valere aureos duodecim milia vel circiter. Nec dos a patre habita eidem nocet argumento not.per Dec.conſi.23.nu.3.verſ.3.non videtur obſtare, & in l.pactum nu.8. C.de colla.quem refert & ſequitur Por.lib.4.com.opi. c.32.verſi. octauo limita, vbi expreſsè limitat diſpoſitionem prædicti c. quamuis non procedere quando filia non fuit dotata de bonis eius cuius hæreditati renuntiauit, citat ita tenuiſſe Pau.de Caſt.& Georg.Nat.locis citatis. Idem ſentit Neuiz. d. conſi. 22.nu.8.poſt Ancha.d.conſi.39.Cæphal.d.conſi.142. num.24. poſt Dec.in d.l.pactum.C.de collat. At in caſu noſtro D. Paula non fuit dotata de matris bonis cuius hæreditati renuntiauit. Ergo in caſu noſtro non habet locum diſpoſitio d. cap. quamuis. qua ceſſante non tenet prædicta renuntiatio.l.pactum dotali.C.de colla.cum ſi.

Nec aduerſum D.Paulam pugnat quod dr̄,
ipſam non poſſe conqueri de aliqua læſione,
cum renuntiationis tpe aſſerat ſe eſſe infor-
matam de valore bonorum quibus renuntia-
bat, & volenti & ſcienti non inferatur dolus
neque fraus.l.nemo fraudari.ff.de reg.iur.cap.
ſcienti.eo.tit.in 6.quia pluribus modis reſpō-
detur. Primo non ſat eſſe prædictam D.Paulā
16 fuiſſe inſtructā de valore bonorum; † ſed de-
buit ēt inſtrui de remedijs ſibi competentib.
ita expreſſim dicit Cornel.d. conſi.11.litera f.
circa fi.vol.3.Dec.conſ.60.nu.4.verſi.vnde in
muliere & conſ.180.nu.9.quib. addo cumula
ta p Tiraq.in l.ſi vnq̄ in præfat.nu.161.vbi mul
tis cōprobat authoritatib. minoribus & mu-
lieribus renuntiantibus & promittentib. non
ꝯuenire non certioratis de iure & bn̄ficio ſibi
competenti nil obeſſe iur̄m. Secundo reſpon
17 detur † hmōi ſcientiam non nocere, ſtante læ-
ſione enormiſſima: ita reſpondet Soci.conſil.
263.nu.2.Didac.d.c.4.lib.2.Variar.reſol.Alb.
conſi.81.nu.51.& trib.ſeq.poſt alios per eum
relatos Cæph.d.conſi.34.nu.44.& cōſ.142.nu.
50.& ſequen.vbi nu.33.ait mariti præſentiam

non nocere ,quando per euidentiam facti cõ-
ſtat aſſertionem eſſe erroneam. Tertio reſpõ-
detur quoad hæreditatem matris non potuiſ-
ſe inſtructam eſſe de illius valore, cũ ad mor-
tem vſque hæreditas incrementum & diminu
tionem accipere poſsit,ideo non recipiat cer
tam æſtimationem.Cephal.d.conſi.34.nu.32.
conſi.142.nu.50..& 56. 57. Accedat quòd va-
loris cognitio de qua in d.renuntiatione non
reſpicit bona paterna iam acquiſita, vt ex in-
ſtrumenti lectura videre eſt.

Non obſtant aliæ clauſulæ in fine prædicti
inſtrumenti poſitæ continentes renuntiatio-
nes generales,cum pluribus modis tollantur.
Primo quod non iurauit Do. Paula minor ſuper
dictis clauſulis,cũ poſitæ ſint poſt iuramentũ
per eam præſtitum vt ex lectione dicti inſtru-
menti apparet. Nec mouere debent illa ver-
18 ba, virtute prædicti † iuramenti quia iuramẽ
tum non habet veritatem extenſiuam text.eſt
in cap.penul.de iureiuran.Bartol. in l. fin. nu.
3.C.de venditio. re. ciuit.libro vndecimo.So
cin.conſil.214.nume.ſeptimo Iaſ.in l.ait præ-
tor.§.ſi neq; nu.10.ff.de iureiur.

19 Secũdo reſpondetur † prædictas clauſulas
generales non tollere enormiſsimam læſio-
nem.Cor.d.conſi.11.litera f.lib.3.Socl.d.cõſi.
159.num.31.verſ.tertio quia talis,& cõſi.263.
nu.9.Deci.conſi.180.nu.4.verſ.ſed tamen præ
dictis non obſtantibus.& col. fin. ac conſi.27.
nu.4.vbi dicit,quod renuntiatio generalis ex-
ceptionum nunquam intelligitur illam exce-
ptionem excludere quæ ortum habet ex facto
aduerſarii.l.qui officii.§. fin. ff. de contrahen.
empt.Didac.d.c.4.nu.5.var.reſol.Neuiz. d.cõ
ſilio 22.col.penul.& vlt. Cephal. d. conſi. 34.
num.37.late Cæpol.ſingu.18.poſt innumeros
per eum citatos.Alb.d.conſi.81.num.52. & ſe
quen.Cur.Iun.conſi.142.nu.19.& ſequen.

Præterea attentari iure poſſet, prædictam
renunciationem cenſeri debere reuocatã ex
ſuperuenientia liberorum, quoniam quoad
bona patris defuncti ipſi dominæ Paulæ tem-
pore prædictæ renunciationis iam acquiſita
excedentia ſummam dictorum aureorum,
3700.habitorum de bonis patris, & per con-
20 ſequens donata, † cum renuntiatio iuris quæ
ſiti ſit donatio, iuribus ſupra citatis: quibus
addo Alex. conſi.22.nu.8.vol.1. cum aliis cu-
mulatis a Didac.lib.2.var.reſol.c.4.nu.8. Rui.
conſi.6.nu.14.& duobus ſequentib. volum. 2.
Card.Berg.in additio.ad Bar.in l. Modeſtinus
ff.de don.certi iuris eſt natiuitate filiorum eſſe
reuocatam ex vulg.l.ſi vnquam C. de reuocã.
donatio.vbi Tiraquel.in verbo,donatione lar
gitus nu.173.poſt Cor.Socin.Ruin.& alios ci-
tatos,Rip.in d.l.ſi vnquã. q.11.Ruin.conſi.99.
& ſi dicatur Tiraquel.& Doctores ab eo cita-
tos loqui quando renũtiatio fuit gratuita,nos
autẽ eſſe in renũtiatione nõ gratuita,ſed facta
pro & mediãtibus aureis.3700. a renũtiãte de
bonis paternis habitis.Reſp. prædicta proce-
dere quo ad prædictam ſummam. 3700. ſed
ſi excedat multo pluris, in eo magno exceſſu
eſt donatio. ita multis iuribus & authoritati-
bus tenet idem Tiraq.in repet.d. l. ſi vnquam.
verſi.donatione largitus.nu.2.5.6.& trib. ſeq.
& nu.189.poſt plures per eum citatos,quibus
addo in terminis Socin.Iun.conſi.129.nu.49.
& 71.vol.1.faciunt etiam ad hæc quæ late ſcri
bit Nata.conſi.600.nu.35. & quinque ſequen.
concludens, Donationem remuneratoriam
inquantum excedit merita donatarii,dici pro
prie donationem.At cum legitima debita in
bonis patris tempore mortis eius eſſet æſtima
tionis aureorum quorum dimi
dia ſpectabat Do.Paulæ, quæ non recepit niſi
aureos.3700.ergo ſaltem in maiori ſumma in
qua eſt facta renunciatio & ſic donatio, cenſe
ri debet reuocata ex filiorum natiuitate.

Quo vero ad renũtiationem factam de hæ-
reditate matris viuentis,cuius reſpectu poſt e-
ius mortem nihil hactenus cõſequuta fuit, et
dici poſſet ex ſuperuenientia liberorum præ-
ſertim natorum poſt mortem matris eſſe re-
uocatã.Nã, cum vt ſupra probauimus , dicta
renuntiatio hæreditatis matris viuentis cen-
ſeatur facta ſub conditione, ſi hæreditas filiæ
renuntianti deferatur,& per conſequens in tẽ-
pus delatæ hæreditatis, & ſic mortis prædictæ
matris extitit purificata perĩde eſt, ac ſi fuiſſet
a principio pura.l.ſi pupillus.ff.de condi. inſti.
l.ſi ſeruum.§. Titius vbi Iaſ.nu.3. ff. de vulg. &
pup.At pura donatio natiuitate filiorum re-
uocatur iuribus ſupra allegatis,ergo,& opinio
nem hanc quod renũtiatio hæreditatis viuen
tis reuocetur ſuperueniẽtia liberorum tenue-
runt Cor.conſi.11.litera R. verſ.nã ex quo di-
cta Do,Lauta lib.3.Boer.deciſ.159.nume.18.
Ruin.d.conſi.98.nu.20.vol.1.& poſt hæc ſcri-
pta reperi hoc fundamento vtentem & dicen
tem illud eſſe tutiſſimum Sim.de præt.d.conſ.
150.num.39.poſt Cor. Soci.ſeni.& Iun.Ruin.
Curt.& Rip per eum adductos.

Concludo igitur non cõſtare legitime, ſtan
te forma decreti dominicalis de dicta renun-
tiatione & ratificatione a Do. Paula facta bo-
nis & hæreditati matris. Et quatenus de ea li-
queret,non valere valuti facta de hæreditate
matris viuentis ipſa non conſentiente,& poſi
to quod a principio teneret eam eſſe, tanquã
continentem enormiſſimam læſionẽ, reſcin-
dendam,attentis præſertim abſolutionibus a
iuramentis præſtitis,obtentis, ſalua ſemper in
præmiſſis omnibus prudentis cuiuſq; cenſura.

Prioribus allegationibus ſcripſimus de pro
batione, interpretatione,& obſeruãtia ſtatuti
Chærienſis.

Nũc ſupereſt diſcutere quid dicendũ ſit de
ſtatuto Rippæ propè Cherũ in actis pducto
excludẽte filias a ſucceſſione parentũ ſtanti-
bus maſculis deſcendentibus, & plenius vt in
eo continetur, An cõprehendat fœminas &
maſculos forenſes & per cõſequẽs Dominos
Claudiũ Cæſarem & Paulã : in qua quæſtione
ſi verbis ſtatuti & crebrioribus, & veris opi-
nionibus ĩhæreamus, clara erit iuris cõcluſio
quidqd aliqui antiqui & moderni ſcripſerint,
ab

ab opinione negatiua veluti crebriore nõ eſſe recedendum. Quòd autem negatiua opinio ſit magis recepta, liquere poteſt ex Doctoribus infraſcriptis videlicet Specu. in titu. de inſtru.edi.§ compendioſè.nume.16.verſi. Vnde conſuetudo vbi expreſſè dicit conſuetudinem alicuius loci non ligare niſi incolas ex notat.in l.pupillo.ff.de tuto.& cur.dat. ab his. quem ſequitur ibi Ioan. Andr. in verbo quæſitum. Dicens legem alicuius ciuitatis eſſe propriam ſuorum ciuium.l.omnes.ff.de iuſti.& iur.Guid.de Suſar.in ſuis quæſt. ſtatut. in quæſtione incipiente, ſed pone quòd ſtatutũ non tenet.& in quæſtio.incipien.quæſtio talis eſt Bononienſis conuentus, vbi vult quòd ſtatutum non comprehendat forenſem, nec vt ei proſit, nec vt ei noceat. Bar.in l.1.C.de ſumma Trini.& fide catholi.in 3. quæſtio. verſicu. aut ſtatutum loquitur ſimpliciter. vbi dicit ꝙ quando ſtatutum loquitur ſimpliciter & indiſtinctè habet locum in forenſibus ibi reſidẽtibus, ergo ſecus in non reſidentibus.& verſi. ſed circa hoc dubitatur. nume. 26. expreſſè dicit quòd ſtatutum non poteſt habilitare vel inhabilitare perſonam ſibi non ſubditam, nec circa eam aliquid diſponere, argum. not. in l.1.ff.de tuto.& cur.dat.ab his, & in verſicu. & ideo. dicit quod ſi ſtatutum diſponit impediẽdo perſonam non ligat forenſem rationibus ſupraſcriptis, & in ſeptima quæſtione nume. 42. ait quòd aut verba ſtatuti diſponunt circa perſonam, vt puta ſi ſtatutum dicat quòd primogenitus ſuccedat, & tunc diſpoſitio ſtatuti non porrigitur ad forenſes, At citra cauillum negari non poteſt quin ſtatutum præfatum diſponat circa perſonam filiarum, illas inhabilitando, & excludendo a ſucceſſione parentum, & circa perſonas maſculorum, illos vocando ad prædictas ſucceſſiones: ergo ad forenſes non extenditur.& opinionem Bart. ſequitur Bald in d.l.1.num.3.verſic.nunc econtra de inhabilitate vbi expreſſè dicit quòd ſicut ſtatutum non poteſt habilitare perſonam ita non poteſt inhabilitare.& nu.15.vbi etiam nominatim dicit ſtatutum non poſſe habilitare perſonam nõ ſubditam, & circa eam aliquid diſponere.& num.19. verſic. circa iſtam inhabilitatem, ait ſtatutum in perſonam non ſubditam non poſſe inducere veram inhabilitatem. Alber.num.26.verſi. Dominus tamen Oldra.& num.27.dicens poſt Oldra.ibi & Specul. loco ſupracitato conſuetudinem localẽ non ligare non ſubditum Salicet.num. 10. 14. Signo.de homo.num.17.& plenius nume. 26. 86.verſicu.mihi videtur. Alexand. in additio. ad Barto.in d.7.quæſtio. in verbo, de Anglia. Iaſ. in repe.num.55. vbi dicit ſe nunquam inueniſſe aliquem diſcrepare a doctrina Barto. idem dicit conſi.59.colum.2.volum.3.& conſilio 163.colum.pen.vbi profitetur a deciſione Barto.non eſſe recedendum, Addens Flor. in d.l.cunctos populos.Cacial.nume.89. 105. Alcia num.18.& duobus ſequentib. & nume. 26.Mart.Lauden.in tracta. de primogenitura in 7. colum. verſiculo verum quæro ſi ſtatutum ſit in Anglia.Crot.in repe.l. omnes populi nume.244.ff.de iuſti. & iur. Dicens ſtatuentes nunquam videri voluiſſe comprehendere forenſes in ſua diſpoſitione municipali, arg. l.Lucius.§.pen.ff.ad municipal.& no per Bar. & Bald. locis relatis, addens bona venire acceſſoriè ad perſonas, & reſpondet ad id quod dicitur de additione hæreditatis. & Barto. refert & ſequitur Marſ.in l.fin.num. 91. ff. de iuriſd.omn.iudic. Innocentius in cap. poſtulaſti.vbi expreſſè dicit ſtatutum non valere niſi ſuper perſonis ſuæ iuriſdictionis. & ibi Abba. colum.pen.verſi.aut verba ſtatuti diſponunt circa perſonam, & in c.quod clericis.num.32. & 33.& ibi Imol.num.4.verſic.& per hoc, vbi dicit ita conſuluiſſe in Ciuitate Lucana, de foro compe.vbi approbat doctrinam Barto. in d.l.cunctos populos.Bellam.num.2.& 4.verſ. verum licet Hoſti.Felin.num.4.verſi. & addo quòd filia non ſubiecta ſtatuto.Soci.in c. ſanè nume.4.verſicu.Immo dicit, de foro compe. Roc.Cur.in repet.c.fina.in quæſtio.12.in limitatione ſecunda.Anch. in repet. c.canonum. in 12.quæſt.colum.6.verſic.Ad non ſubditum enim non extenditur, nec præiudicium, nec commodum, &c. & colum. 2.verſicu. quæro vlterius circa ſtatuta permiſſiua.Hanc opinionem in conſulendo tenuerunt Bal. conſi. 460.num.2.volum.1.Ang.conſi.73.num.1.& 2.Signo.de homod.conſi.166.num.23.verſic. item licet non honorentur.Paul. de Caſt.conſilio 32.in primo quæſito volum.2.Rom.conſil.224.Cald.conſi.17.de conſti.Franc. de Rãpo.conſi.34.de teſta.inter conſilia Calde.vbique ſequentes Barto.in d. l. cunctos populos. Abb.conſi.52.num.2.volum. 2. Alex. diſertè conſi 44.per totum.vol.5.vbi num 4.& 8. reſpondet ad id quod dicitur de additione. & conſi.41.nu.6.vol.7.Corn.conſi.94.litera f.t. vol.2.Soci.conſi.98.nu.1.vol.1. citans Lamb. de Sale in l.cunctos populos.Idem Soci.conſilio 241.nu.8.Aret.conſi.54.vol.2. verſi. licet enim ſtatutum Ancha.conſi.179.verſic. vlterius aduertendum, dicens bona ſequi conditionem perſonæ, quos refert, & ſequitur Decius conſi.256.col.fin.verſic. ad dictum ſtatutum Iaſ.conſi.80.num.2.Pariſ.conſi.12.num. 2.& conſil.53.nume. 86. volum.3.poſt plures ibi citatos præſertim Cyn.& Brun. de ſtat.excluden.fœmin.in 6.artic.& conſi.20. nume.5. & duobus ſequentibus.Em. Suares in Theſau. recept.ſenten.in verbo forenſes, vt Doctores fatentur.poſt Ruin.& alios locis citatis. Soci. Iun.conſi.80.a num.4. vſque in fin. volum.4. Dicens eſſe communẽ opinionem, citat hãc opinionem etiam tenere Iaco.de Are. Mart. de Fano.And.de Piſis.Barb.Io.de Ciuer.Grat. Cagno.Ruin.in multis conſilijs ibi relatis. Roland.a Val.conſi.24.nume.18.vſque in fin.volum. 3. Addens vltra prædictos Alcia. Tiraq. Roſſol.Franc.Marc.Nat.Heur.Bot. Hierony. Alba.Rip.locis citatis.Cæphal.conſi.161.numero 13.Burſat.conſi. 8. nume. 28. & decem ſequentibus.Hippol.Riminal.conſi. 2. nume. 12. & tribus ſequentibus, & numero 27.& 28.

Proſp.

Proſp.paſſ.conſi.71.nu.4. Ex quibus quinquaginta ſex Doctoribus patet iſtã eſſe crebriorem Doctorum ſententiam a qua in iudicando, & conſulendo non eſt recedendum, quæ comprobatur arguendo de rebus ad perſonas l.ſi quis inquilinos.§. ita legatum.ff. de lega.1. Bar. in l. miles ita.§. 1.ff.de mili.teſ. At ſtatuta excludentia fœminas a ſucceſſione parẽtum non extenduntur ad bona ſita extra territoriũ ſtatuentium vt prioribus allegationibus abundè probauimus primo reſponſo. nume. 19.& 20. Ergo idem dicendum eſt de perſonis forẽſium, & præſertim ſine difficultate prædicta concluſio procedit in caſu noſtro, cum dici poſſit enuntiatum ſtatutum Rippæ, non eſſe factum vt bona conſeruantur in agnationibus cum excludat omnes agnatos exceptis deſcendentibus, vt ex ſcriptura præfati ſtatuti videri poteſt, & poſito ꝙ eſſet factum fauore agnationum: debet intelligi de agnationibus exiſtentibus in loco ſtatuentium, non autem de agnationibus alterius loci, cum eo caſu Reipub. ſtatuentium non interſit bona eſſe potius penes maſculos quã fœminas forenſes. Ita nominatim tenet Socin. conſi.128.nu. 4.& duobus ſequentibus volu. 4. poſt Lapum, Anchar.& Matheſ. locis relatis. Socin. Iun. dicto conſil.80.num.7. & pluribus ſequentibus. Adducens Io. Crit. in repet. l. omnes populi. ff.de iuſt.& iur. Prædictis deſeruiunt quæ ſcribit Paul. ad Corinth. 1.c.5. relatum in c.gaudemus de diuor. quid enim ad nos de his quæ foris ſunt. Hoc argumento tollitur id quod ex aduerſo dicitur forenſes debere gaudere beneficijs ſtatuti quando ſubeunt onera in loco ſtatuti; Quia etiam dato quòd ſubirent onera, adhuc ceſſat ratio dicti ſtatuti, quæ comprehendit tantum ciues, & ibi habitantes, & ſic ratione ſtatuti ceſſare debet eius diſpoſitio. Pariſ.conſilio 98. nume. 30.volum. primo. Secundo reſpondetur non conſtare in actis Dominum Claudium Cæſarem ſubire onera in loco Rippæ. Tertio reſpondetur Doctores tenentes forenſes debere gaudere beneficijs ſtatuti, Dummodo ſubeant onera in loco ſtatuti, debere intelligi quod ſubeant onera tam perſonalia quàm realia. Ita expreſſe tenet Ruin. conſilio 200.numero 12. & 14. volum. 2. poſt Bartol. & alios concludentes, ad hoc vt forenſis gaudeat ſtatuto, non ſatis eſſe quòd ſuſtineat onera realia, ſed debet ſubire etiam perſonalia, quem refert & ſequitur Roland. a Valle conſilio 79.35.& duobus ſequentibus, volumine tertio, loquens in fortioribus terminis, videlicet in Ciue originario non habitante in loco originis, ſed alibi, & ſic non ſubeunte onera perſonalia in propria Ciuitate Burſ. conſilio octauo, numero trigeſimo poſt Ruin. Afflict. Socin. Deci. & Cæphal. locis citatis. Et ex prædictis apparet aſſertum ſtatutum Rippæ, non obeſſe Dominæ Paulæ quominus ſuccedat matri in dimidia bonorum maternorum ſitorũ in territorio Rippæ.

Quòd vero attinet ad articulum, An Domina Paula cenſeri debeat excluſa a legitima in bonis poſito, quòd excludatur a ſucceſſione quicquid ex aduerſo dicatur, & allegetur, conſtanter teneo in caſu noſtro Dominam Paulam non cenſeri excluſam a ſua legitima præſertim in bonis maternis ſitis in territorio Cherij, de quibus nihil habuit. Primo ex authoritatibus allegatis in primo reſponſo præcedentium allegationum numero octauo, quibus addo Alexand. conſilio 88. volumine ſexto, poſt Bald. Salicet. & Colle. Florent. locis relatis. Socin. conſilio trigeſimo, numero trigeſimoſecundo, & tribus ſequentibus Andr. Pom. in additio, ad Bartol. in l. r. numero trigeſimotertio, in verbo porrigitur poſt multos citatos C.de ſumma Trinitate & fide catholica. Bernard. Bombin. conſilio 55. numero quinquageſimoſeptimo, poſt plures ibi citatos. Ex quibus patet pro hac opinione negatiua conſuluiſſe collegium Peru. & Florent.& fuiſſe iudicatum Bononiæ, & Neapoli. Secundo hæc opinio comprobatur ex communi concluſione quam dicto reſpon. primo, numero vigeſimoquarto, authoritate ſexaginta nouem Doctorum probaui, quibus addo Gerar. Mer. conſilio trigeſimonono, numero 2.3.32.& 35.& Bernardi. Bombi. dicto conſi. decimonono, & duobus ſequentibus atteſtantes eam eſſe communem, videlicet ſtante ſtatuto excludente filiam dotatam a ſucceſſione patris & matris debere intelligi de congrue dotata, quod fit quando dos commenſuratur legitimæ aliàs quòd poteſt peti ſupplementum congrue dotis vſque ad ſupplementum præfatæ legitimæ, At ſi iuxta receptiſſimam ſententiam, dos debet commenſurari legitimæ cogimur inuitis dentibus fateri conſiderato effectu, filiam dotatam excluſam a ſucceſſione vigore ſtatuti non eſſe excluſam a ſua legitima ſiue eam habeat ſub nomine dotis ſiue legitimæ, non enim curandum eſt de nominibus, ſed de effectu. Quarto indubitabilis redditur in caſu noſtro concluſio attenta depoſitione Domini Martini Calligarij teſtis a parte producti atteſtantis ita fuiſſe obſeruatum Cherij in contradictorio iudicio in cauſa Dominæ Annæ Camotæ contra eius fratres. Quinto ſine ſcrupulo procedit hæc concluſio attenta clauſula finali dicti ſtatuti vocantis filiam ad ſucceſſionem duarum partium bonorum maternorum, quæ vltima ſtatuti pars attendi debet ex citatis dicto primo reſpon. numero 22. quibus addo Signorol. conſi. 165.num. 31. dicentem non eſſe nouum quòd ſequens ſcriptura declaret, & det intellectum præcedẽti Burſ. conſ. 200.nu.10. verſi. & propterea dicentem ſequentem partem ſtatuti declarare partem ſtatuti præcedentem. l. vtrum. ff. de petitione hæreditatis. Et ex prædictis dicimus eſſe ſublata in contrarium adducta ad excludendam Dominam Paulam a legitima in bonis matris ſitis in territorio Cherij. Sexto confirmatur hæc concluſio alia concluſione quam dicit eſſe magis communem

Cæphal.

Caphal.conſil.278.nume.95. & ſeq. vbi citat quidecim Doctores concludentes filiam debere eſſe dotatam de bonis eius de cuius ſucceſſione agitur, proinde in caſu noſtro de bonis maternis Gerard. Mozol. conſilio 76. numero nono.

SVMMARIVM.

1 *Periculum maius vbi incenditur, ibi cautius agendum eſt.*

2 *Hominis vbi de ſtatu & vita agitur ibi cautius agendum eſt.*

3 *Incorrigibilis aut relapſus quis dicatur.*

4 *Abiurantes & pœnitentes nequaquam inter hæreticos deputandi ſunt.*

5 *Hæreticis ad ſinceritatem fidei Catholicæ reuertentibus, pro primo lapſu quoad vitam & bona temporalia parcitur, ſecus vero ſi relabantur.*

6 *Hæreticis relapſis & abiuratis poſt primam vicē parcendum non eſt.*

7 *Hæreticorum Carnes putridæ reſecandæ ſunt, & brachio ſeculari tradendæ.*

8 *Hæreſi inſcripti ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ reuerſi, præſertim ante ſententiam, pœna mortis naturalis plecti non debent.*

9 *Clericus de hæreſi inſcriptus curia ſeculari puniendus tradi non debet, niſi incorrigibilis vel relapſus ſit.*

10 *Pœnitentia in hæreſi pœna temporalis euitatur.*

11 *Hæretici per ſeculares puniri non debent, niſi cùm corrigi nolunt.*

12 *Sacerdotij gradum non habēs, miſſas celebrare, & laicos in ſacramentali confeſſione audire non debet, & ſi contra faciat, pœnis contentis in cap. 1. de cler. non ordin. miniſtr. punitur.*

13 *Diaconus ad ſacerdotium non ordinatus miſſas celebrans, & confeſſiones ſacramentales audiens, ad ſacerdotium promoueri non poteſt, & irregularis efficitur, ac Diaconatu biennio ſuſpenditur.*

CONSILIVM LXXVIII.

CVM paſſim tam canonicis conſtitutionibus quam legibus ciuilibus doceamur vbi maius periculū
1 † incenditur ibi plenius eſſe conſulendum cap. vbi maius. de elect. l. 1. §. Iulianus ſcripſit. ff. de Carbon. edict. & in authent. apud eloquentiſsimum. C. de fid. inſtrument. cum & in caſu de quo tractaturi ſumus de ho-
2 minis † adoleſcentis ſtatu & vita agatur, idcirco cautius agendum duximus. Perlecta igitur ſententia ab Illuſtriſsimo & Reuerendiſsimo Cardinali Vercellēſi, & a Reueren. hæreticæ prauitatis in ea Diœceſi Inquiſitore, aduerſus F. C. die. 20. Decēbris 1571. prolata, qua p̄ſatus C. ob enuntiata eius crimina, abiuratione & abſolutione ab excōmunicatione quā incurrerat præcedente, brachio ſeculari debita animaduerſione puniendus traditus fuit, & prætermiſſa quæſtione an in caſu noſtro fuerint ſeruata quæ ſcripta leguntur in capitu. excommunicamus. §. 1. de hæret. & in cap. nouimus. de verbor. ſignific. Quæſitum extitit qua pœna dictus. C. a magiſtratu ſeculari plecti poſsit. Cui quæſtioni reſponderi poteſt, dupli ci ex capite iegi condemnatum dictum. C. Primo quod varias hæreticorum opiniones ſecutus fuerat. Secundò quod cùm ad ordinem & gradum præsbiteratus ſeu Sacerdotij non eſſet promotus, ſed tantum Subdiaconatus, & Diaconatus ordine inſignitus, miſſas celebrare, nec non laicos in ſacramentali confeſſione audire, quæ omnia ſolis ſacerdotibus pertinebant, temerè præſumpſerit.

In quibus capitibus diuerſæ a iure conſtitutæ leguntur pœnæ.

Nam quo ad primū caput videtur dicendū nullo modo a iudice laico plecti poſſe, cum ex dicta ſententia appareat ipſum pœnituiſſe abiuraſſe, & ad ſanctam Catholicam & orthodoxam fidem Romanæ Eccleſiæ rediſſe, ac ab excommunicatione qua innodatus fuerat abſolutionem obtinuiſſe. Proindeque in-
3 corrigibilem † aut relapſum non fuiſſe. capit. firmiſsime. verſi. niſi ante finem c. ad abolendam. §. præſentia. verſicu. niſi continuo. cap. & penult. §. fina. de hæretic. cap. ſuper eo. cap. accuſatus. §. ille quoque cap. vt officium. §. ſi verò aliquis. de hæretic. in 6. Clemen. fin. in fin. de hæret. Quibus accedit tex. in cap. cum non ab homine de iudic. & in Epiſtola inter claras §. æquum quippe eſt. C. de ſumm. trinit. & fid. Cathol. & l. manicheos verſi. delicti etiam veniam petentibus damus. C. de hæret. Hinc fit
4 vt huiuſmodi abiurantes † & pœnitentes nequaquàm ſint inter hæreticos deputandi. cap. dixit Apoſtolus. vbi glo. fina. & cap. quia Eccleſia 24. quæſt. 3. quæ decreta citat Beatus Antonius in 2. parte ſuæ ſummæ tit. 12. cap. 14. de hæreti in prin. & §. 1. vbi dicit quòd ſi hæretici
5 † reuertuntur ad ſinceritatem fidei abiurantes hæreſim, pro primo lapſu parcetur eis, etiam quoad vitam & bona temporalia, ſecus ſi rela-
6 bantur, † quia tunc vt carnes putridæ reſecandæ, & brachio ſeculari tradendæ ſunt cap. reſecandæ 24. quæſt. 3. Quod etiam repetit idem Beatus Antoninus eodem titu. capit. 5. in princip. & §. 1. colum. 3. verſicu. quintum quod requiritur. Idem dicit ſumma Angel. in dictione hæreticus verſic. ſi tamen Paratus. vbi multa iura allegat. & hāc opinionem tenet Card. Pariſ. conſi. 2. nume. 185. & multis ſequ. quem refert & ſequitur poſt alios citatos. D. Roll. a Vall. conſil. 63. a nume. 25. vſque in fin. diſcretè Zaſ. conſi. vlt. lib. 1. vbi multis iuribus & aucto-
8 ritatibus concludit huiuſmodi de hæreſi † inſcriptos ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ reuerſos, præſertim ante ſententiam non debere plecti pœna mortis naturalis, quam opinionem veluti veriorem & crebriorē ſequuntur ferè omnes Doctores tā Theologi quàm Canoniſtæ & legiſtæ.

9 Aduertendum tamen putamus, clericū † de hæreſi inſcriptum, ex diſpoſitione iuris com-

munis

munis, nunquam tradi debere curiæ ſeculari; niſi incorrigibilis ſit, vel relapſus. cap. cùm nō ab homine. de iudic. cap. ad abolendam. verſi. niſi continuo, vbi glo. in cap. excommunicamus. §. condemnati, & c. excommunicamus, el 2. §. fina. iuncta glo. in verbo depræhenſi de hæret. cap. ſuper eo. de hæret. Bear. Antonin. de hæreſi. capit. 1. & 2. in fin. Sequitur Angel. in dictione hæreticus, Card. Zabar. in clem. ad noſtrum verſicu. cùm autem. in fin. de hæret. quem refert. & ſequitur Felin. in d. cap. ad abolendam; nunc. a. verſicu. Nota quòd propter
10 pœnitentiam † euitatur pœna temporalis. & clarius idem Card. in d.c. excommunicamus. §. damnati. vbi expreſsè dicit quòd non debēt
11 puniri hæretici † per ſeculares, niſi cum nolſunt corrigi. per text. in d. cap. ad abolendam. §. præſenti. vbi etiam idem tenet Socin. in d.c. excommunicamus. Bernard. Diaz. Hiſpan. in ſua practica criminali canonica capit. 196. nu. 9. & ſequen. Egid. Boſſ. de hæret. nu. 15. 17. 19. & 20. Latiſſimè Iul. Clar. in ſua pract. crimin. §. hæreſis. verſicu. ſed quæro, & quatuor ſequ. poſt plures Doct. per eum allegatos, At ex lectura dictæ ſentētiæ colligitur prædictum. C. ante dictam ſententiam pœnituiſſe, rediiſſe ad fidem Catholicam & abiuraſſe, ergo iuris cōmunis diſpoſitione Curiæ ſeculari puniendus tradi non debet.

Quo verò ad ſecundum caput pertinet, videlicet quia non promotus ad gradum ſacer-
12 dotii † miſſas celebrare, & laicos in ſacramētali confeſſione audire temerè præſumpſerit; Non videtur quòd inſpecta iuris canonici diſpoſitione potuerit tradi curiæ ſeculari. per text. in cap. 1. & fi. de Cleric. non ordinat. mi-
13 niſtran. vbi Diaconus † non ordinatus ad ſacerdotium patitur pœnas ibi deſcriptas, videlicet quòd ad ſacerdotium non promoueatur, & a Diaconatu Biennio ſuſpendatur. d.c. 1. & 2: Quibus accedit tex. in cap. Cum omne crimen. in fin. de conſecrat. diſtinct. 2. Item efficitur irregularis. vt latè ſcribit ſumm. Ang. in verbo irregularitas. num. 38. & tenetur pœna falſi. Ita ſentit Abb. in d. capitu. 1. num. 1. & Zach. ibi in apoſtil. Card. nu. 1. & Io. Bernard. Diaz. Hiſpan. in d. pract. c. 12. poſt plures per eum citatos in apoſt. ad ſumm. Ang. loco ſupra citato.

Concludimus ergo iſtum F. C. nō poſſe plecti maiori pœna quàm deſcripta in d. c. 1. de cleric. non ordinat. miniſtr. & in alio capite vt ſupra Diximus. Et ita iuris eſſe ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

3 *Verba vniuerſalia videlicet, omnibus, & ſingulis, & alterius cuiuslibet, augent & comprehendunt maiora expreſſis.*

4 *Immunitas conceſſa per contractum oneroſum, extenditur etiam ad caſus inſolitos, Et debet late interpretari, nu. 3. Et eo modo conceſſa non poteſt à principe reuocari nu. 4.*

5 *Obſeruantia temporis immemorabilis, certo modo ſoluendi, vel contribuendi, habet vim contractus, pacti expreſſi, & conſtitutionis.*

6 *Clauſula non obſtantibus, in reſcripto appoſita, nō operatur quando princeps non fuit de omnibus informatus.*

7 *Princeps non poteſt tollere ius tertio quæſitum de iure gentium cauſa incognita. Nec etiam de plenitudine ſuæ poteſtatis, nu. 8.*

9 *Per ſolutionem minori ſpacio triginta annorum factā, quis non cenſetur renuntiaſſe immunitati competenti maxime ex contractu oneroſo.*

CONSILIVM LXXIX.

IN hac cōtrouerſia ab Illuſtrib. Vtilibus Dominis Reuigliaſcii, & eiuſdem Vici hominibus aduerſus Magnificā Vniuerſitatē Cherij mota, Duæ leguntur prolatæ ſententiæ, Prima a ſuper Illuſtri & prudentiſſimo Millicto Præſide Sabaudiæ meritiſſimo, & a me Octauiano Cacherano in Senatu Pedemontano Præſide Ducalibus delegatis, Qua pronuntiauimus Tranſactionem inter ipſas partes Anno 1450. Initam eſſe obſeruandam, condemnantes propterea vniuerſitatem Cherij ad reſtitutionem pecuniæ eius nomine ab hominibus Reuigliaſci occaſione oneris Taxus, a S. A. poſt pacem publicatā ipſi vniuerſitati Cherij, & ab ipſa vniuerſitate prædictis hominibus Reuigliaſci impoſiti exacte, & ad releuandum ſeruandumq; in futurum indemnes dictos homines, à prædicto taxu tamquā eſſet in præfata tranſactione comprehenſus. Altera vero ab Excellētiſſ. Senatu Pedemontano qua declarat onus prædictum non comprehendi in dicta trāſactione, & propterea homines Reuigliaſci pro dicto taxu teneri contribuere cum præfata vniuerſitate Cherij, Qua Illuſtriſsimi Senatus ſententia attenta, Decreueram ob dicti Senatus dignitatem cui omnem reuerētiam debeo nihil ſcribere, præſertim cum Relatum fuiſſet prudentiſsimos iurecōſultos prædictarū ſententiarum futuros eſſe palemones, At cogitās negotium agi de iuſtitia ſeu iniuſtitia ſentētiæ à præfato Præſide, & à me prolatæ, Exiſtimaui muneris etiam mei eſſe defendere præfatā ſententiam noſtram (ſalua ſemper prædicti Illuſtriſsimi Senatus reuerētia) rite & rectè prolatam fuiſſe, Verum quia prædictarum ſententiarum repugnantia potiſsime in eo verſatur, An onus prædicti taxus cenſeatur comprehēſum in immunitate de qua in conuentione & tranſactione in actis producta fit mētio, Ideo in hoc articulo tantum inſiſtendum duxi, Et omiſsis his quæ diſputationis gratia in cōtrarium adferri poſſent, Conſtanter teneo huiuſmodi onus taxus in dicta conuentione & trāſactione contineri: Ad quod demōſtrandum, arbitratus ſum expedire verba dictæ cōuētionis

nis caput noſtrum reſpicientia ad vnguē de-
ſcribere, quæ ſunt huiuſmodi, Item quod præ
dicti domini Reuigliaſci videlicet eorum ho
mines teneantur & debeant anno quolibet in
perpetuum in feſto ſancti Martini cuiuslibet
anni dare & ſoluere maſſario dictæ commu-
nitatis Cherij recipienti nomine dictæ cōita-
tis florenos decemocto paruipon. mon. ſab.
tunc currentis, Et hoc pro omnibus & ſingu-
lis quæ ab eis peti poſſint tā per prælatū Do-
minum noſtrum quam dictam communita-
tem, Occaſione ſubſidiorum, donorum, taxo-
rum, caualcatarum, clientiæ, tallearum, gabel
larum, exercituum, & alterius cuiuslibet one-
ris, aliaq; quauis ratione vel cauſa, erga quem
prælibatum Dominum noſtrum modernum
& futurum dicta communitas teneatur & de-
beat Dños pariter & homines prælibatos re-
leuare & indemnes penitus cōſeruare a dictis
ſubſidijs, & alijs omnibus ſupraſcriptis: Qui-
bus verbis attentis incerti iuris non eſt onus
præfati taxus à principe vniuerſitati Cherij &
inde ab ipſa vniuerſitate pdictis hominibus
Reuigliaſci impoſitū comprehendi, non ſolū
ſub verbis vniuerſalibus toties in dicto capitu
lo repetitis, quæ nullum onus excludunt vul-
gata l. Iulianus ff. de leg. 1. l. à procuratore, C.
mãda, c. ſolitæ de maio. & obe. cum ſimil. Sed
ēt ſub verbis ſpecialibus ſeu ſingularibus qui-
nimo in indiuiduo in quibus fit ſpecifica mē-
tio taxorū, ſubſidiorum, tallearum, & gabella
rum per ipſum principē ſeu cōitatem Cherij
1 impoſitarū, † Additis clauſulis vniuerſalibus
ſcilicet, & alterius cuiuslibet oneris, aliaque
quauis ratione vel cauſa, Quæ verba augēt &
comprehendunt maiora expreſſis, ita expreſ-
ſe in terminis noſtris tenent Alex. cōſi. 30. nu.
14. & duob. ſeq. lib. 5. poſt gl. Bar. Bal. Io. And.
& Imo. per eū citatos Capo. caut. 63. Soc. cōſil.
272. nu. 9. verſ. 7. iſta concluſio, & nu. 10. vbi lo
quitur de illis verbis omnibus & ſingulis, & il-
lis aliqua ratione vel cauſa. Rub. cōſi. 135. Nat
ta apposite conſi. 63. nu. 11. & ſeq. latè conſil.
525. nu. 5. vſq; ad nu. 28. vbi ad contraria reſpō
det poſt multos per eum relatos D. Rol. à Val
le diſerte conſi. 5. à nu. 35. vſq; ad nu. 54. vol. 1.
latiſſime Doctiſſimus Ceph. conſi. 58. à num.
18. vſq; ad nu. 27. Addens id præſertim proce-
dere ſtante Iuramēto; qđ habet vim expreſſi
c. ex reſcripto, nu. 42. vſq; ad nu. 45. de iureiu-
rando & reſpondet cōſilio Albe. quos refert
& ſequitur Fran. Burſa. conſi. 16. nu. 48. vſq; in
finē ad contraria etiam rñdens & pluresalios
2 citans. † Ex quibus clare apparet iſtam eſſe ve-
ram & crebriorem ſententiam, quæ ſine diffi-
cultate procedit in immunitate conceſſa per
contractum oneroſum, in qua ſaltem in gene
re fuit facta mentio de oneribus inſolitis, vt in
caſu noſtro in quo fit mentio de ſubſidijs, ta-
leis, caualcatis, exercitibus, & in indiuiduo de
taxis. Quibus ſtantibus cum ſimus in cōtractu
locum non habet cōis concluſio de qua per
Alex. Iaſ. & alios in l. ſi ex toto, ff. de lega. 1. ita
nominatim cenſent Paul. de Caſt. conſil. 317.
nu. 8. & 11. vol. 1. Io. Bap. Se. in repe. l. oēs po-
puli. col. 72. ff. de iuſti. & iur. & Parpa. in repe. l.
placet nu. 68. C. de ſacr. ſanc. eccle. Neuiz. cōſil.
12. nu. 29. inter conſi. Bru. & plenius conſil. 66.
nu. 44. Leonar. Piſſau. in conſi. 117. nu. 145. In-
ter conſi. Brun. Alcia. reſponſo. 80 nu. 5. & re-
ſpon. 168. num. 11. expreſſe dicens huiuſmodi
conuentionem extendi ad caſus inſolitos Io.
Crot. cōſi. 64. nu. 34. & ſeq. late Natta cōſ. 397. nu.
8. verſi. 4. fortius & plurib. ſequ. vſque in finem
D. Roll. à Valle conſi. 5. nu. 53. libr. 1. & conſil.
76. nu. 13. & ſeq. lib. 2. & conſi. 13. nu. 50. vol. 3.
3 Cæph. conſi. 58. † dicens poſt alios per eū rela
tos, huiuſmodi conuentionem late deberi in-
terpretari Boſſi. in titu. de principe nu. 151. cō-
4 cludens poſt Bal. & Alex. locis citatis † princi-
pem non poſſe reuocare etiā in ſpecie immu-
nitatem conceſſam ex cauſa oneroſa Franc.
Burſ. d. conſi. 16. nu. 44. & tribus ſeq. & præmiſ
ſa multo fortius procedunt in caſu cōuentio-
nis immunitatis de qua agitur ſtantibus renū-
ciationibus de quibus in præfato inſtrumēto
Burſ. d. conſi. 16. nu. 59. & 60. præcipue cū pro-
ponatur inconcuſſe obſeruata ſpatio tempo-
ris immemorabilis, quo durante occurrerunt
bella & alia onera inſolita vt notoriū eſt, & ta
men nunquam ſubiuerunt prædicti homines
Reuigliaſci cū vniuerſitate Cherij alia onera
præterquam ſolutionem dictorum floreno-
5 rum 18. † quo fit vt obſeruantia dicti tempo-
ris immemorabilis habeat vim cōtractus, pa-
cti expreſſi, & conſtitutionis, ex copiosè addu
ctis, a D. Roll. à Valle conſi. 66. nu. 40. & mul-
tis ſequentibus, & nu. 59. & tribus ſequentibus
vol. 2. Burſa. dicto conſi. 16. nu. 41. & 64. Et ſe-
cundum hanc opinionē bis iudicauit Excel-
lentiſſimus Senatus Pedemontanus & in caſi
bus in quibus verba immunitatis non erāt ita
ſpecificata & prægnantia prout ſunt in caſu
noſtro vt legere eſt deciſ. 39. nu. 20. & ſeq. in cā
vniuerſitatis Vercellarum contra medicos &
Chirurgos, Item deciſ. 91. in cauſa inter prædi
ctam vniuerſitatem Vercellarū & dominos
fratres de aduocatis, Quas deciſiones refert
& ſequitur. Burſa. dicto cōſi. 16. addatur & ſen
tentia prolata a Dominis Referēdarijs in cau
ſa inter vniuerſitatem Cherij & dominos ac
homines Arignani feudi Cheriēſis in qua age
batur de ſimili immunitate prout eſt hæc ho-
minum Reuigliaſci, quæ ſententia in rem trā-
ſiuit iudicatam cum ab ea non appellauerint
Cherienſes, & de illa fuit facta fides in actis hu
ius cauſæ.

Nec obſtat quod dicitur principem in ca-
pitulis vniuerſitati Cherij conceſſis declaraſ-
ſe omnes villas territorij Cherij teneri ad ſolu
tionem prædicti taxus, non obſtante quacun-
que tranſactione & conuentione, Quia qua-
tuor modis reſponderi poteſt. Primo domi-
nos & homines Reuigliaſci obtinuiſſe literas
declaratorias mentis ſuæ Alt. non fuiſſe per
conceſſionem dictorum capitulorū velle iu-
ribus ipſorum Dominorum & hominū Reui
gliaſci præiudicare, quæ quidem declaratio
operatur, quod ius competēs dictis Dominis
& hominibus virtute prædictæ conuentionis
& tran-

& tranſactionis non obſtante dicta capitula-
tione ſit eis ſaluum ex adductis per Alex.con-
ſil.11.nu.17.vol.7. Secundo reſpondetur præ-
dictam conceſsionem Cherienſibus factã eſ-
ſe ſubreptitiam, quia non fuit expreſſum prin
cipi dictam conuentionẽ fuiſſe ex cauſa one-
roſa factam & comprehendere etiam onera
taxus & bellica, & ad dictam conuentionem
deuentum fuiſſe præhabita licentia principis,
& inde eius confirmatione, & quod trãſactio
eſſet iurata ex adductis à Crauetta conſil. 105.
nu.14.& 17. faciunt quæ ſcribit Cephal. conſi.
133.nu.110.& 112. poſt Iaſ. in l. 1. §. ſubſtitue-
6 re, ff. de vulg. & pup. † Quæ quidẽ clauſula non
obſtantibus non operatur quando princeps
non fuit de omnibus informatus idem ſentit
Colſ. conſil. 26. nu. 74. quod tunc dicitur prin-
ceps aliquid ex certa ſcientia facere, quando
fuit bene informatus de his quæ poterãt prin-
7 cipem mouere ad non concedendum. † Ter-
tio reſpondetur principem non potuiſſe tol-
lere ius acquiſitum virtute prædictæ conuen-
tionis & tranſactionis cauſa nõ cognita & ip-
ſis hominibus Reuigliaſci non vocatis ex ad-
ductis latè a Felin. in c. quæ in eccleſiarum nu.
66. de conſti. Affli. deciſ. 391. nu. 1. & 2. cũ con
tractus conuentiones obligationesq; ex ipſis
orientes iuris diuini & gẽtium ſint l. ex hoc iu-
re vbi Bar. & alij. ff. de iuſt. & iur. l. 1. ff. de pacti.
§. Ius autem gentium verſ. ex hoc iure inſti. de
iure natu. genti. & ciui. Quæ quidem iura diui-
na & naturalia tolli non poſſunt. §. ſed & natu
ralia inſti. de iur. nat. gent. & ciui. Accedit tex.
l. quoties l. reſcripta, C. de preci. imper. offer.
& l. cauſas. C. de tranſa. gl. fin. verſi. ſi vero con
tra ius humanum in l. fin. C. ſi contr. ius & vti-
li. pub. Feli. in c. quæ in eccleſiarum, nu. 55. de
conſti. appoſitè Craue. conſi. 103. nu. 15. & ſeq.
8 quo loci expreſſe dicit qđ princeps nõ † po-
teſt etiam de plenitudine poteſtatis tollere
ius quæſitum de iure gentium mediante con-
ſenſu partis, & in hoc omnes doctores conue
nire nemine diſcrepante, & in ſuo tractatu de
antiq. temp. in prima par. nu. 16. verſi. quid di-
cendum, cui deſeruiũt quæ ſcribit Iaſ. in l. ſi di
uerſa. C. de tranſa. quem refert & ſequitur So-
cin. Iun. conſi. 66. nu. 4. vol. 1. vbi dicit conſen-
ſum partium eſſe efficaciorem & potentiorẽ
reſcripto principis Natta conſi. 619. nu. 10. cõ
ſil. 4. num. 5. quo loci poſt Oldr. Alex. domi. &
Cæpo. per eum allegatos dicit & hinc ſumi-
tur quarta reſpon. quod ſi Papa cõferat bene-
ficium alicui cum clauſula non obſtante col-
latione alteri facta dẽt intelligi de collatione
inualida ſecus ſi eſſet valida. Sic in caſu noſtro
illa verba non obſtante conuentione debent
intelligi de inualida, & conſi. 268. num. 8. & 9.
poſt glo. cui & Paul. a Caſtro locis citatis no-
minatim dicit principem etiam de plenitudi-
ne poteſtatis non poſſe auferre ius alicui quæ-
ſitum ex contractu eſtrallo celebrato D. Rol-
lan. à Valle d. conſi. 66. nu. 56. & ſex ſeq. vol. 2.
Mathæ. Grib. Cherienſis lib. 14. commu. opin.
verſi. princeps de plenitudine poteſtatis non
poteſt auferre ius quæſitum iure gẽtium & ſic
ex contractu facit regula l. id quod noſtrum
eſt ff. de regu. iur. cum alijs concordãtibus ad-
ductis ibi per Cagnol. Non obſtat quod dici-
tur conuentiones debere intelligi rebus ſic ſtã-
tibus. Quia ad hoc ſatis abũde reſponſum po-
tamus in deciſione Pedemontana 91. nu. 14.
& ſeq. Præterea poſito quòd princeps plus ſo-
lito grauaſſet vniuerſitatem Cherij non pro-
pterea potuit vniuerſitas Cherij grauare plus
ſolito ſuos ſubditos; ita expreſſe dicit Soci. d.
conſ. 272. nu. 10. poſt Flori. in l. ſi filia nupta. in
princ. ff. fam. erc. Nec obſtat quod dicit prin-
cipem poſſe ex cauſa tollere ius tertij. Quia
id intelligitur ſi cauſa cõcernat principaliter
non ſecundario vtilitatem publicam, ita de-
clarant Craue. in ſuo tract. de antiq. temp. par.
1. nu. 17. verſ. quid dicendum poſt Bart. Oldr.
Paul. a Caſtro Deci. Feli. & Iaſ. locis deſcriptis
& nu. 28. dicit debere conſtare de tali cauſa &
nu. 31. verſ. Itaque infertur; Quos etiam refert
& ſequitur Grib. libr. 14. com. opin. in verbo
princeps de plenitudine verſ. requiritur quod
ſit cauſa, vilſalo. ibi verbo princeps licet non
poſsit addens Alexan. conſi. 361. nu. 40. vol. 2.
Burſ. d. conſi. 16. nu. 72. verſ. tertio. Nec moue-
re debet quòd dicitur prædictos homines Re-
uigliaſci ab anno 1550. vſque ad annũ 1559.
ſubiuiſſe onera bellica non obſtante dicta im-
munitate, & tempore pacis poſt impoſitum
onus taxus ſoluiſſe Cherienſibus eorum ratã
9 dicti taxus. † Quoniã per huiuſmodi ſolutio-
nẽ præſertim ſi fiat minori ſpatio triginta an-
norum non cenſetur renuntiaſſe immunitati
competenti præcipue ex contractu oneroſo
ex adductis in deciſ. Pedem. cap. 91. nu. 22. qui-
bus addo Alex. conſi. 1. nu. 8. & 9. vol. 1. Burſ. d.
conſi. 16. nu. 82. & ſeq. vbi atteſtatur iſtam eſſe
communem opinionem, Cõcludo igitur ex
prædictis ſententiam a præfato ſuper Illuſtri
Præſide & a me, delegatis fuiſſe rite & recte
prolatam iurique, & actis conſentaneam. *

* Et ita fuit iudicatum iuxta concluſionem Illius conſilij per Senatum Sabaudienſe, & collegium Patauinum, quibus fuit commiſſa reuiſio ſententiarum per Sereniſs. Ducem.

F I N I S.

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN OMNIA CONSILIA D. Octauiani Cacherani, Comitis Rochæ Arazij I. V. D. conſultiſsimi, Magni Sabaudiæ Cancellarij.

A

ABiurantes & Pęnitentes, non ſunt inter Hęreticos, deputandi, conſi. 73. nu. 4. fol. 215

Abſolutio a iuramento, obreptitia, eo quòd non ſit expreſſum, quod exprimendum erat, nullius eſt momenti conſi. 12. nu. 13. 44

Abſolutio iuramenti, ad effectum agendi, non tollit probationem reſultantem, ex confeſsionibus, in quibus iuris præſumptio, militat. conſi. 12 nu. 14. eod.

Abſurda, omnino vitanda ſunt conſi. 13. nu. 49. 45

Acquiſitio quæ per alluuionem ſit non ex contractu, ſed ex ſententia iurisgentium, procedit, quæ confeſtim in iudicatum tranſit. conſi 48. nu. 25. 115

Acquiſitio, quæ per alluuionem ſit, acquiſitioni factæ per vaſſallum, titulo emptionis, de feudo ęquiparatur. conſil. 48. nume 26. eo.

Acquiſitio, quæ per alluuionem ſit, illorum eſt, qui poſſeſſores, ſunt prædiorum, quibus alluuio accreuit. cõſi 48. nu. 28. eo.

Acquiſitio quæ per alluuionem ſit, vxoris eſt, ſi fundus dotalis inextimatus ſit, ſi vero extimatus, Mariti Lucro cedit. conſi. 48 nu. 29. eo.

Acquiſitio momentanea conſiderabilis non eſt. conſil. 13. nume. 36. 49

Acquirens rem prohibitam alienari, neceſsitatem ſic alienandi fuiſſe probare debet. conſi. 13. nu 39. 45

Acquirendi poſſeſsionem animum, qui habet, multo magis acquiſitam, retinere velle cenſetur. conſi. 55. nu. 9. 45

Actoria facta per tutorem, quibus caſibus nulla ſit. conſil. 36. nume. 25. 90

Acta & ſententia contra pupillum lata, quibus caſibus, ipſo iure nulla ſint. conſi. 36. nu. 27. eo.

Actuario, & Notario cauſæ, atteſtanti de comiſsione ſibi facta, examinandi teſtes, an credi debeat. conſi. 36 nu. 29. eo.

Actio competens pro adminiſtratione tutellæ vel curæ quicquid in reliquatu eſt, comprehendit. conſi. 43. nu. 7. 107

Actio tutellæ, data, & accepta, continet. conſi. 44. nu. 8. 109

Actionum omnium inſtituendarum principium, ab ea parte incipere debet, qua Prætor edicit, de in ius vocando, & ſic a citatione. conſi 5. nu. 6. 18

Actioni perſonali ſpatio triginta annorum, iuramento non obſtante, præſcribitur conſi. 21. nu. 12. 64

Actione in rem quis conueniri poteſt, in loco vbi res ſcita eſt conſi. 9 nu. 36. 34

Actor dicitur ille, qui alium ad iudicium vocat. conſil. 4. nume. 2. 14

Actor qui ſit, & qui reus, ex principio cauſæ cognoſcitur, quo ſit, vt qui alium ad iudicium vocat, actor dicatur. conſil. 4. nume. 3. eo.

Actores dicuntur, qui conqueruntur, de actibus merè extraiuditialibus vt eſt intimatio reſcripti obtenti. cõſi. 5. nu. 11. 18

Actor dicitur ille, qui ſe in poſſeſsione manuteneri, diffinitiuè petit. conſi. 5. nu. 12. eo.

Actoris petitio, prius diſcuti debet, quàm conuenti exceptio. conſil. 42 nu. 3. 104

Actus ſubſecutus, ex cauſa præambula, factus, cenſetur conſi. 2. num 32. 11

Actus, contra intentionem agentium, operari non debent. conſi. 2. nu. 34. 12

Actum eſſe iudicialem, non facit auctoritas iudicis, niſi partis citatio, & cauſę cognitio, interueniat. conſ. 5. nu. 17. 18

Actus omnis, qui a iudice ſit, iudicialis non dicitur. conſi. 5. nume. 18. eo.

Actum, verbum in ſcriptura poſitũ, perfectionem actus, ſignificat. conſi. 11 nu. 45. 39

Actus ſi non valet, eo modo quo expreſſus eſt, effectum ſortietur, eo modo quo valide fieri potuiſſet, ſi clauſula omni meliori modo, in ſcriptura poſita ſit. conſi. 11. nu. 79. 40

Actus petitionis quod fideicommiſſum, fideicommiſſario vniuerſali reſtituatur. principaliter contra tertios bonorum poſſeſſores fideicommiſsi, non dirigitur. conſi 15. nu. 4. 52

Actum ad impugnandum proprium contractum, nemo in dubio facere velle præſumitur. conſi. 18 nu. 11 56

Actus qui geritur, ſi præiuditium tertij reſpicit, ſciẽtia ſimplex in illo ſuperueniens, approbationem actus non inducit, ſecus ſi cum ſciẽntia, alius actus ſuperuenit vt præſentatio vel receptio literæ in qua de actu notitia detur. conſi. 34. nume. 47. 84

Actus omnes iuditiales, inſtrumentorum productione dempta diebus feriatis facti, nulli ſunt, & pro non factis habentur. conſi. 36 nu. 32. 90

Actui, quo res ad primordialem ſuam naturam, reuertitur fauendum eſt, ac illi ſtandum. conſi 41. nu. 8. 102

Actus factus, forma ſtatuti nõ ſeruata, nullus eſt, licet ſtatutum vlterius non procedat, annullando actum. conſil. 53 numero 14. 120

Actus agentium, vltra eorum intentionem non operantur, etiã ſi actus alias eſſet nullus vel inualidus conſi. 55. nu. 7. 121

Actum in dubio gerere, quis nomine ſuo, non alieno præſumitur conſil. 65. nu. 37. 148

Adam omnium hominum, primus parens eſt. conſil. 8. numero 37. 29

Adiuncti ratione, verba naturam ſuam, mutare poſſunt conſil. 8. num. 65.

Adiuncti ratione, dubitatio interpretationis rei de qua, agitur aliquando tollitur conſi 41 nu. 13. 103

Adminiſtrationis redditionem quilibet dare tenetur, qui aliena adminiſtrauit, Nec tamen redditio, neceſſario, illum debitorem facit. conſi 43 nu. 5. 107

Adminiſtratorum rerum publicarum heredes an ad reddendã rationem pro defuncto cogi poſsunt. conſi 63. nu. 3. 130

Adminiſtrationis redditio, actualis eſſe debet, quo ſit vt confeſſata non ſufficiat conſi 643. nu 37. 132

Agere prohibitus, ab exceptione prohibitus, non cenſetur. conſi. 4. nu. 4. 14

Agere non valentibus, nihil imputari poteſt. conſil. 15. numero 37. 53

Agens tamquàm procurator meus, me ſciente & patiente, videtur à me mandatum habere, adeò quòd ſententia contra

eum lata, mihi nocet, licet de alio mandato, non appareat. conſ. 1. nu. 59. 4
Agens vti filius legitimatus debet probare ſe ritè, legitimatum conſ. 67. nu. 18. 158
Agens debet preuenire in adimplendo promiſſa aliâs contra partem ad obſeruantiam, male agit. conſ. 4. nu. 8. 15
Agentium actus, vltra eorum intentionem non operantur. cõſil. 12. nu. 62 46
Agnatum, qui ad feudum hæreditarium admitti vult non ſufficit probare ſe deſcendiſſe ab aliquo qui eſſet communis pater agnationis. ſed debet probare, ſe hæredem, vltimi vaſſalli defuncti. conſi. 52. nu. 13. 120
Agnationis probatio aut præſumptio in præiuditium tertij nõ inducitur ex verbis enunciatiuis inſtrumenti, niſi inſtrumẽtum metam centum annorum excedat. conſ. 8. nu. 12. 28
Agnati vaſſalli, qui a communi ſtipite deſcenderunt etiam ſi tempore alienationis feudi nundum nati erant, tamen ad reuocationem alienationis admittuntur. conſ. 27. nu. 34. 74
Agnatus ad feudum hæreditarium non admittitur niſi ſit ſaltim mediate hæres primi acquirentis conſ. 38. nu. 45. 97
Agnati quando in actu in quo interuenerunt habent intereſſe vtilitatemq; præſentia eorum ad præiuditium minoris, vel alij alienare prohibiti nihil operatur. conſ. 12. nu. 61. 64
Agnatis ſucceſſoribus vaſſalli per vaſſallum tranſigendo præiudicari nõ poteſt, quod procedit etiam ſi agnati ſciuiſſent huiuſmodi tranſactionem & non contradixiſſent. conſ. 31. numu. 9. 78
Agnatum deſcendere, ab aliquo qui ſit cõmunis pater agnationis in feudo ſecundum aliquos Doctores ſufficit, licet nõ ſit hæres mediatus vel immediatus primi acquirentis. conſ. 38. nu. 48 97
Agnatus poſsidens feudum, qãndo miſsionem in poſſeſsionem de hærede ſcripto fiendam, impedire poſsit. conſil. 52. nume. 11 105
Agnatio per maſculos, non autem per fœminas, conſeruatur. conſi. 35. nu. 20. 88
Allegare aliquid non ſufficit, ſed alleganti incumbit onus probandi. conſ. 39. nu. 16 98
Alex. ab Imol. in conſulendo pater veritatis dicitur. conſ. 12. nu. 32. 37
Aliquis, ab Aliquibus interrogatus, verba iactatoria dicẽs pręſentibus teſtibus ad id non vocatis, per huiuſmodi verba diſpoſitionem, & obligationem non inducit. conſil. 21. numero 101 41
Alienatio feudi regulariter prohibita eſt, niſi ex cauſis in decretis ducalibus expreſsis, & præcipue Filiberti Sabaudiæ Ducis & Blancę Duciſſę. conſ. 12. nu. 38. 45
Alienanti rem prohibitam alienari, ob æs alienum, vel in caſum aliâs permiſsum, credendum non eſt, niſi de neceſsitate, & ære alieno verè appareat conſ. 12. nu. 41 45
Alienationis iuſtæ cauſæ pro re alienari alias prohibita verè probari debent, aliâs non tenet iudicis decretum, ſuper alienatione interpoſitum. conſ. 12. nu. 42. eo.
Alienationis geminata prohibitio, fideicommiſsum, inducit. conſ. 15. nu. 19. 52
Alienatio ad certum tempus prohibita, poſt id tempus, permiſſa videtur. conſ. 40. nu. 2 100
Alienatio neceſſeria ſub generali prohibitione legis, non continetur. conſ. 47. nu. 31. 113
Alienatio vbi aliâs fieri poſsit, concurrente prohibitione legis, & hominis fieri nequit. conſ. 49. nu. 18. 117
Alienatione in generali curiæ, caſtri, & territorij, non veniunt vaſſalli, quibus Princeps aliquid in feudum conceſsit. conſ. 49. nu. 20 eo.
Alienatione vniuerſali de bonis feudalibus, & non feudalibus per dominum directum facta vaſſalli & eorum iura in venditione etiam veniunt. conſ. 49. nu. 24 eo.
Alienatione bonorum facta extra familiam, contra prohibitionem teſtatoris qui ad recuperandum alienata, admittantur conſ. 71. nu. 13 187
Alienatio bonorum feudalium antiquorum per patrem facta, in præiuditium filij non tenet. conſ. 12. nu. 15 44
Alienationis appellatione, venit vtilis dominij tranſlatio, ideſt in feudum conceſsio. conſ. 26. nu. 14 73
Alienationis rei feudalis prohibitio fortior, & ſtrictior eſt a quam rei minoris aut fideicommiſſo ſubiectę, vel eccleſiæ. conſ. 30. nu. 2 77
Allodium, & feudum in eodem ſubiecto, tamquam contraria eſſe non poſſunt. conſ. 9. nu. 31. 34
Allodialia bona eſse non feudalia a iure præſumitur. conſ. 39. num. 1 95
Alluuionis incrementum, quod pendente tempore retrouenditionis prouenit, an commodo emptoris, vel potius venditoris cedat. conſ. 48. nu. 1. 114
Alluuionis incrementum; vſufructuarij commodo cedit. conſil. 48. nu. 6 eo.
Alluuionis incrementum, vaſsalli commodo cedit. conſ. 48. nume 7. eo.
Alluuionis incrementum emphiteutæ commodo cedit. conſ. 47. nu. 8 eo.
Alluuionis incremẽtũ pars pdij cui accreſcit dr. cõſ. 48. n. 10. e.
Alluuionis incrementum, emptoris commodo cedit. conſ. 48. nu 13. 115
Alluuionis acquiſitio ex iure gentium, deſcendit. conſ. 48. nume 23 eo.
Animus præcedens qualis fuerit ex ſequentibus declaratur. cõſil. 13. nu 21. 48
Annus ſecundum morem romanum computatur a die Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti. conſ. 4. nu. 19 16
Antecedens non ſapit naturam ſequentis, ſed ſequens antecedẽtis cuius quadruplex eſt virtus. conſ. 7. nu. 49. 26
Antecedens, qui ponit omnia ad id ſequentia ponere videtur. conſ. 17. nu. 20 55
Antecedẽti, deſtructo, & conſequens tolli neceſſe eſt. conſ. 43. nu. 8. 108
Antiquitatis territorij, & finium probatio, ea melior eſt, quæ per publica ſit inſtrumenta, quàm per teſtes, præſumptiones, & coniecturas dummodo inſtrumenta ſint facta, de conſenſu partium, quæ pro tempore erant. conſ. 1. nu. 3 2
Antiquiſsimum factum illud dicitur, quod metam centum annorum excedit. conſ. 1. nu. 16 eo.
Antiquitas, dat fidem inſtrumento enuncianti mandatum, ita vt propter curſum temporis antiqui, & enunciationem mandatum interceſsiſſe præſumatur. conſ. 1. nu. 53 4
Antiquitas temporis præſumi facit omnem ſolemnitatem circa actum interceſsiſſe. conſ. 1. nu. 78 5
Antiquum, vt quid dicatur, vel de antiquo tempus centum annorum requiritur. conſ. 8. nu 12 28
Antiquior iuris præſumptione cęteris prudentior reputatur conſ. 72. nu. 19 190
Appellatio interponi debet ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, niſi feudum eſset donatum per Imperatorem Eccleſiæ, quia tunc ad Imperatorem appellandum eſt conſ. 3. nu. 15 13
Appellatio non immutat, quia actor originarius per appellationem remaneat actor conſ. 4. nu. 6 15
Appellatio eſt deffenſio, ideò ab ea excommunicatus excluſus non dicitur. conſ. 5. nu. 3 18
Appellans a ſententia nulla illam confirmare non dicitur. conſil. 13. nu. 25 48
Appellatio an ſit recipienda, & attentata an ſint reuocanda cognitio pertinet ad iudicem ad quem nõ autem iudici a quo idque cauſa cognita fieri debet. conſ. 69. nu. 2. 172
Appellatio a ſententia in crimine leſæ Maieſtatis nõ datur, ſed contrarium verius. nu. 26. conſ. 69. nu. 4 eo.
Appellari ad ſuperiorem omiſſo medio, non debet ſed gradatim, & a delegato ad delegantem, vt nu. 10. cõſ. 69. nu. 5 eo.
Appellantis iuramento, quod non ſperet conſequi iuſtitiam in partibus, an adeò ſtandum ſit, vt probatio in contrarium nõ admittatur. conſ. 69. nu. 11 eo.
Appellatione interpoſita a diffinitiua ſtatim remanet ſuſpenſa iuriſdictio iudicis a quo conſ. 69. nu. 18 175
Appellatiõi cuilibet in dubio deferendũ eſt. conſ. 69. nu. 19 eo.
Appellationi ad Imperatorem, vel Papam interpoſitę ſemper ob reuerentiam ſuperioris, deferendũ eſt. conſ. 69. nu. 20 eo.
Appellatio à ſententia in crimine Lęſæ Maieſtatis iure admittitur. conſ. 68. nu. 26 174
Appellatio & ſupplicatio caſum, & ſententiam, ad terminos litis conteſtatæ reducit. conſ. 32. nu. 26 81

Arbitri

INDEX.

Arbitri ęquitatē rigori iuris præferre debēt conſ. 28. nu. 3. 75
Archiuio ſcripturarum publicarum debet præponi officialis publicus. conſ. 7. nu. 32. 24
Argumentum a contractibus ad vltimas voluntates, quando procedat. conſ. 73. nu. 27. 187
Argumentum de tempore, ad perſonas, etiam in materia ſubſtitutionum, valet. conſ. 25. nu. 28. 68
Argumentum a ſtatuto ad laudum a partibus emologatum valet. conſ. 17. nu. 24. 55
Argumentum a communiter contingentibus in iure validum eſt conſ. 1. nu. 7. 2
Argumentum a caſu, a teſtatore proſpecto ad caſum non proſpectum, non valet. conſ. 11. nu. 42. 39
Argumentum a contrarijs in iure ſumi poſſe certum eſt. conſil. 18. nu. 24. 57
Argumentandi modus, & genus in iure admittitur. conſil. 18. nu. 25. eo.
Argumentū a ſpetiali in iure validum eſt. conſ. 36. nu. 23. 89
Argumentū a ꝯtrio ſenſu debet ſumi limitatè, reſpectu eius dūtaxat, quod in ſenſu directo continetur. cōſ. 40. nu. 9. 100
Argumentum a contrario ſenſu, ad derogationem iuris communis ſumi non debet. conſ. 40 nu. 11. 101
Argumētum a contrario ſenſu in diſpoſitione negatiua, ſeu ꝓhibitiua, teſtatoris ſumi non debet. conſ. 40. nu. 12. eo.
Argumentum a contrario ſenſu nunquam ſumitur, quando ita ſumendo inducta ad vnum finem contrarium operarentur. conſ. 40 nu. 14. eo.
Argumentum a coniunctione duarum legum forte, & validū, eſt. conſ. 41. nu. 27 103
Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt conſ. 45. nu. 18 110
Argumentum a fortiori ſeu maiori ratione in iure validum eſt conſ. 56. nu. 12. 134
Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale in iure validum eſt. conſ. 63. nu. 7. 129
Argumentū de pacto ad codicillos non valet. cōſ. 11. nu. 37. 38
Arreſtum parlamenti regij nullum declarari poteſt. conſil. 32. nu. 27. 81
Aſſertioni alicuius etiam per inſtrumentum, ſtandum non eſt, quando actum liberè expedire nō poteſt, quia tunc aſſertio in fraudem legis facta præſumitur. conſ. 12. nu. 31 45
Aſſertioni partium ſi ſtaretur debita fingi poſſent cōtra l. cum hi. §. ſi cum lis. ff de tranſactio. conſ. 12. nu. 32. eo.
Aſſerens aliquid intentionem aſſerentis fateri non dicit. conſil. 15. nu. 13. 52
Aſſerens aliquid cum adiectiuo, quod aſſerens probus ſit intentionem aſſerentis probare dicitur. conſ. 15. nu. 14. eo.
Attentata ante omnia eſſe reuocanda non procedit in caſib. in quib. de iure prohibita eſt appellatio. conſ. 69. nu. 3. 172
Attentata non reuocant ſi appellatio ſit nulla. cōſ. 69. nu. 6. eo.
Attentata non reuocantur propter clauſulam appellatione remota. conſ. 69. nu. 9. eo.
Attētata pēdēte appellatiōe, ante oīa reuocada ſunt ēt ſi ꝑpellationi ꝑ iudicē a quo delatū nō fuerit. cōſ. 68. nu. 17. 173
Attētata interim ſunt reuocanda, dū diſputatur, an appellatio ſit iuſta, vel iniuſta, & an ſit nulla, vel fruſtatoria maximè vbi de hoc incontinenti non edocetur. conſ. 69. nu. 22. eo.
Attentata pendente nullitate ſimul cum appellatione cumulata ante omnia reuocantur conſil. 69. nu. 23. eo.
Auus non habet neptem in poteſtate ſua ſi pater neptis viuit; ſed in patris poteſtate eſſe dicitur. conſ. 10. nu. 7. 35
Augumentum quę inducere debent extinctionem non operantur. conſ. 40. nu. 16. 101
Authen. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vendit. quando locū non habeat. conſ. 47. nu. 5. 113
Authen. reſque. C. commun. de leg. diſpoſitio in dote confeſſata locum non habet, niſi de vera numeratione, & ſolutione dotis appareat. conſ. 12. nu. 47. 45

B

BArtolus ſibi met ipſi in ſuis ſcriptis contrarius quandoque fuit. conſ. 11. nu. 106. 41
Bannorum campeſtrium & pęnarum impoſitio & exactio iuriſdictionem ex parte imponentis & exigentis probat. conſil. 34. nu. 15. 85
Baro in ſua baronia ſuperiorem recognoſcens nouas gabellas indicere non poteſt. conſ. 31. nu. 17. 78
Benefitium alicui conceſſum propter eius benemerita iuri nō aduerſatur, & reale non perſonale dicitur. conſilio 19. nume. 11 60
Beſtia vendita ſi morboſa reperiatur a contractu venditionis recedi poteſt. conſ. 47 nu. 24. 113
Bona fides in dubio præſumitur niſi mala probetur, & ex coniecturis probari poteſt. conſ. 21. nu. 43. & 45 66
Bonam fidem non habere vel habere, ſed de ea nō apparere paria ſunt. conſ. 2. nu. 7. 10
Bona Eccleſiæ non veniunt in generali obligatione. conſil. 5. num. 44 20
Bona feudalia impropriè dicuntur quæ alienabilia ſunt, & de quibus vaſſallus teſtatur. conſ. 7. nu. 31. 24
Bona quæ non apparent regiſtrata, & pro eis onera ſoluta feudalia non allodialia præſumuntur. conſ. 12. nu. 10 44
Bona feudalia in dubio eſſe de feudo antiquo auito, & paterno præſumuntur. conſ. 12. nu. 13 eo.
Bonorum amiſsio metui mortis comparatur. conſil. 75. numero primo. 203
Bona feudalia pro reſtitutione dotium ex decreto Blancæ Sabaudiæ Duciſſe alienari poſſunt dotes tamen verè ſolutas fuiſſe conſtare debet. conſ. 12. nu. 43 45
Bona Principis, & de eius menſa ſola deſtinatione non fuerit, incorporatio requiritur. conſ. 27. nu 20. 74
Bona ære alieno deducto dicuntur. conſ. 56. nu. 12 124
Breuitas apud doctos, & graues viros commendatur. conſil. 31. num. 1 78

C

CAuſa quando tractatur apud prudentem, & æquum indicem diſputationes omittendę ſunt, & ſola rei veritas inſpicienda venit. conſ. 1. nu. 1 2
Cauſa quando reducitur ad non cauſam, perinde eſt ac ſi cauſa ab initio non fuiſſet conſ. 4. nu. 11 15
Cauſa ceſſante ceſſat effectus. conſ. 4. nu. 12 eo.
Cauſa eſt res in dicendo poſita cum impoſitione certarum perſonarum actoris ſcilicet rei, & iudicis conſ. 5. nu. 4. 18
Cauſa limitata limitatum effectum producit. conſil. 5. numero 33 19
Cauſa in propria nemo ſibi regulariter iuſdicere debet. conſil. 9. nu. 46. 34
Cauſa in propria iudicare poteſt qui iura imperialia habet. conſ. 9. nu. 47 eo.
Cauſæ feudales feuda ipſa reſpicientes per pares curiæ cognoſci & terminari regulariter debent. conſil. 9. nu. 49 eo.
Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi de amiſsione feudi principaliter non agitur, ſed in conſequentiam. conſ. 9. nu. 50 eo.
Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi conſuetudo patriæ extat, quòd per alium vel alios cognoſcantur vt per Senatum vel conſilia. conſilio 9. numero 51 eo.
Cauſa debitorum voluntariè contractorum non debet eſſe fauorabilior cauſa cauſata pro reſtitutione dotium omnino, neceſſaria. conſ. 12. nu. 50. 45
Cauſa ſi committatur iudici ſummariè decidenda, & ſola facti veritate inſpecta probationi veriſimili, & perſuaſiue iudex credere poteſt. conſ. 15. nu. 16. 52
Cauſa ceſſante ceſſare debet effectus nundum maximè conſumatus. conſ. 18. nu. 43 58
Cauſa quælibet apparēs etiam ſi ſit iniuſta bonam fidem in prę ſcriptione tribuit. conſ. 21. nu. 43 66
Cauſa proxima, & immediata, & cauſa remota, & mediata, vbi concurrunt ſemper proxima attendi debet. conſ. 45. nume. 7 110
Cauſa quęlibet etiam iniuſta excuſat a delicto. conſil. 65. nume. 16 146
Cauſa quęlibet etiam iniuſta excuſat a dolo in crimine falſi. conſ. 66. nu. 7 151

Cauſa per appellationem ad ſuperiorem introducta omiſſo me dio quando tractanda ſit in curia etiam inuito appellato cõſil.69.nu.10 172

Cauſæ cognitio cui commiſſa eſt eidem quoque diffinitio com miſſa cenſetur.conſ.67.nu.14 157

Cauſa ſtatus perſonæ quando cum alia concurrit principaliter vel incidenter prius de illa ſtatus cognoſci, & iudicari debet.conſ.67.nu.4 156

Cauſa cenſetur finalis quando in diſpoſitione expreſſa eſt. conſil.77.nu.3 210

Cauſa in qua de matrimonij diſſolutione agitur grauiſsima dicitur.conſi.39.nu.1 97

Cauſa poſſeſſorij prius diſcuti debet quam petitorij niſi Principis reſcripto in vtraque ſimul procedendum eſſe mandatum ſit.conſi.42.nu.4 105

Cambia & recambia quando illicita ſint,& quando licita. conſil.51.nu.1 118

Cambia,& recambia in ciuitate Ianuæ ex conſuetudine tolle rantur.conſi.51.nu.5 eo.

Canonis, ſeu cenſus ſolutio quo ad recipientem directum dominium,& ſuperioritatem arguit.conſi.34.nu.12 85

Cap.quamuis de pact.in 6.in renunciatione facta a ſorore fratri de bonis paternis,& maternis locum non habet.conſ.77.num.7 210

Cap.quamuis de pact.in 6.diſpoſitio in renuntiatione vbi enormiſsima læſio interuenit locum non habet.cõſ.77.nu.8 eo.

Capita omnia domorum ante ſindicatum vniuerſitatis citari debent vbi de cauſa ardua agitur aliàs mandatum non valet conſi.17.nu.5 54

Caſus notabilis ſcientia vel notitia præſumitur non ignorantia præcipuè in aſſines eius cui caſus euenit. conſil.18.numum.66 50

Caſus omiſſus pro omiſſo non habetur, ſed expreſſo ſimilis eſt quando in caſu omiſſo eadem ratio quæ in expreſſo uiget conſi.22.nu.24 67

Caſus fortuitus reputatur factum Principis vnde qui euictionem promiſit pro facto Principis non tenetur. conſil.31.num.80 80

Caſus omiſſus iuris communis diſpoſitioni relinquitur, ſiue a contrahentibus,ſiue a teſtatore,ſiue a lege vel principe omittatur.conſi.74 nu.32 198

Caſus in ſtatuto non expreſſus dicitur omiſſus,& in iuris cõmunis diſpoſitione remanet.conſi.20.nu.15 63

Caſtri & fortalitij reſtitutio pendente ſupplicatione ad ſuperiorem fieri non debet,quia illius recuperatio difficilis dicitur.conſi.32.nu.31 82

Caſtro cum pertinentijs,& omnimoda iuriſdictione conceſſo merum & mixtum imperium venit.conſ.45 nu.11 110

Caſtrum aut fortalitium in controuerſia poſitum cognitione pendente partibus remitti non debet ſed penes ſuperiorem ſub ſequeſtro retinendum eſt.conſi.32.nu.32 82

Cattaſtratio ſiue bonorum regiſtratio niſi ijs qui regiſtrationi conſenſerunt non nocet.conſil.34.nu.26 86

Cautio de expenſis refundendis in caſum ſubcumbentiæ per forenſem agentem,& in patria nulla bona poſsidentem præſtari debet.conſil 50.nu.5 118

Cedulas preces,aut inſtrumenta producens niſi illa animo impugnandi producat confirmare, & comprobare in eis contenta cenſetur.conſil.12.nu.5 44

Ceſsibile quod non eſt nec etiam tranſmiſsibile eſt. conſil.73.num 9 194

Citatio realis dicitur quando perſona capitur, aut detinetur. conſ.5.nu.19 18

Citatus perſonaliter comparere tenetur,niſi infirmus ſit quo caſu procuratorem conſtituens,& mittens excuſatur. conſil.8.nume.59 30

Citationem licet princeps omnino tollere non poſsit modum tamen citandi tanquam iuris poſitiui tollere, aut inducere poteſt.conſi.9 nu.22 32

Citationis finis eſt,vt citatio ad citati notitiã deueniat, vt comparere,& ſe deffendere poſsit.conſi 9.nu.23 eo.

Citandi illi nominatim ſunt qui contradicere, vel conſentire actui poſſunt alias non.conſi.15.nu.5 58

Citatio per edictũ an afficiat certos citãdos.cõſ.64.nu.10 130

Citatio per Principem tolli non poteſt certum tamen modum citandi,vt per edictum inducere poteſt. conſi.63.nu.11 130

Citationis illegitimæ ſi pars notitiam habeat perinde ligatur ac ſi citatio legitima fuiſſet.conſi 63.nu.12 eo.

Citationis defectum comparitio partis citatæ purgat. conſil.63. nume.13 eo.

Citatione facta ad certum locum,& tempus ſi actus fiat alio loco vel tempore actus non tenet.conſ.64.nu.23 137

Citatio in legitimatione præcipuè requiritur etiam viuente patre quando pater non habet liberam facultatem de bonis diſponendi: quia ad alium poſt mortem ſuam neceſſario peruentura ſint.conſi.63 nu.25. 165

Citatio in actu, qui voluntariè celebratur in præiuditium alicuius neceſſaria eſt âlias actus non præiudicat.conſil.68.nume.26 eo.

Citatio agnatorum in feudalibus bonis, vel ſubſtitutorum in diſpenſatione præcipuè requiritur.conſil.68.nu.27 eo.

Citatio, ſeu mentio agnatorum vel ſubſtituti licet in legitimatione non requiratur quoad legitimationis validitatem, requiritur tamen ad effectum præiudicandi. conſil. 68. nume.50 168

Citatio facta die feriata ad diem non feriatam an de iure valeat de conſuetudine valet.conſ.36.nu.28 90

Ciues generali conſuetudine circumſcripta ex iuris communis diſpoſitione collectas in ea ciuitate in qua inhabitant ſoluere debent etiam pro bonis alibi ſitis modo tributaria non ſint,& ſub eodem Principe ſubſint.conſi.34.nu.27 86

Clauſula ratum, & gratum &c. in mandatis apponi ſolita ſi fuerit omiſſa mandatum inſufficiens non reddit. conſil.1.nume.68 4

Clauſula iurium reſeruatiua nullum ius de nouo tribuit, ſed ſi quod ius eſt tantum conſeruat.conſi.2.nu.1 9

Clauſulæ antecedentes maioris efficaciæ ſunt,& magis tendunt ad declarationem, & determinationem ſequentium clauſularum quam econtra.conſi.7.nu.48 26

Clauſula,quod fœminæ aſſendentes, ſeu collaterales per inueſtituram ad feudum rectum vocentur inſolita eſt ſalſitatiſq; ſuſpitionem inducit. conſi.8.nu.62 30

Clauſula quod fœminæ aſſendentes, ſeu collaterales ad feudũ rectum & proprium admittantur diſpoſitioni iuris communis feudorum repugnat.conſ 8.nu.63 eo.

Clauſulæ ex certa ſcientia Principis motu proprio, & de plenitudine poteſtatis in præiuditium tertij non operantur. cõſil 9.nu.42 34

Clauſula codicillaris concepta per verba reſpicientia futurum tempus an rupto teſtamento præteritione poſthumi ignoranter præteriti operetur fideicommiſſum.conſi.11.nu.3 36

Clauſula codicillaris non operatur in teſtamẽto militis in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus.conſi.11.nu.8 eo.

Clauſula codicillaris in teſtamento militis in quibus caſibus locum habere poſsit.conſ.11.nu.14 eo.

Clauſula codicillaris ſecundum glo. in authen. ex cauſa. C. de lib. præterit. nihil operatur quando teſtamentum rumpitur ex cauſa præteritionis poſthumi,ſed tantum quando ex defectu ſolemnitatis.conſ.11.nu.16 37

Clauſula codicillaris poſthumo etiam ignoranter præterito fideicommiſſum operatur.conſi.11.nu.17 eo.

Clauſula codicillaris operatur, vt omnia relicta in teſtamento ab inteſtato debeantur,conſi.11.nu.23 eo.

Clauſula codicillaris tantum importat quantum expreſſa repetitio relictorum ab inteſtato facta.conſi.11.nu.24 eo.

Clauſula codicillaris poſita in teſtamento, quod poſtea eſt inualidum operatur fideicommiſſum, ac ſi nominatim rogatũ fuiſſet a venientibus ab inteſtato conſ.11.nu.25 eo.

Clauſula codicillaris operatur quòd cenſeantur venientes ab inteſtato vocati, & grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto.conſ.11.nu.28 eo.

Clauſula codicillaris poſthumo etiam ignorãter præterito operatur fideicommiſſum præſertim ſi teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit, & hæc eſt magis communis opinio conſi.11 nu 29 eo.

Clauſulam codicillarem operari fideicommiſſum etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi ignoranter præteriti exſtat magis communis doctorum opinio.conſi.11.nu.30 eo.

Clau-

Claoſula codicillaris vera debet concipi per verba præſentia, & futura hoc pacto ſi non valet teſtamentum vel valebit&c. & operatur quotieſcunque teſtamentum non poteſt valere iure teſtamenti.conſ.11.nu.33 38

Clauſula ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum facit diſpoſitionem vno iure tantum valere;quia ſi pôt valere iure teſtamenti non valebit iure codicillorum. conſil. 11. num.34 eo.

Clauſulæ ſi operantur diuerſos vel contrarios effectus ab vna ad alteram bonum argumentum non fit. conſilio 11. numero 40 eo.

Clauſula codicillaris potius ex teſtatorum mente præſumpta quàm ex notariorum conſuetudine apponi ſolet. conſil. 11. nu.43. 39

Clauſula codicillaris ex teſtatorum mente non ex notariorum conſuetudine appoſita cenſetur quando teſtatoribus,& teſtibus lectam fuiſſe conſtat.conſ.11.nu.44. eo

Clauſula de quibus omnibus iuſſit fieri inſtrumentum &c.in inſtrumētis apponi conſueta ad omnia præcedentia in inſtrumento contenta refertur. conſi.12.nu.46 eo.

Clauſula codicillaris ſi non valet, vel valebit teſtamentum,&c. eſt huius virtutis,vt cenſeatur teſtator cogitaſſe de omnibus cauſis rumpendi teſtamentum, & ſic etiā de natiuitate poſthumi.conſ.12.nu.50 eo.

Clauſulam codicillarem qui in teſtamento ponit omnes ſucceſsionis ſpecies grauare intendit.conſil.11.nu.52 eo.

Clauſula omni meliori modo in teſtamento poſita operatur q̃ ſi actus non poteſt valere eo modo quo fit, quod ſaltem valeat omni alio modo quo diſponens actum facere potuiſſet. conſ.11 nu.75 40

Clauſula omni meliori modo in inſtrumento appoſita omnes deffectus ſupplet.conſ.12.nu.76 eo.

Clauſula omni meliori modo in teſtamento appoſita operatur, quod teſtator non videatur ſe ad ſpecificata tantum reſtrinxiſſe,ſed ad alia etiam non ſpecificata ſe extendiſſe. conſ.11. num.77 eo.

Clauſula omni meliori modo operatur poſthumos in teſtamento præteritos a teſtatore vocatos cenſeri. conſil. 11.nume.78 eo.

Clauſula omni meliori modo in teſtamento appoſita &c. operatur inductionem fideicommiſsi ſicut clauſula codicillaris conſ.12.nu.80 eo.

Clauſula codicillaris operatur repetitionem legatorum, & fideicommiſſorum a venientibus ab inteſtato. conſil. 12. nume 108 42

Clauſula,quòd ius,& iuſtitia miniſtretur ſuper propoſitis in libello omni meliori modo intentando, &c. operatur videri intentatum omne remedium agenti competens, quod tamē ex narratis elici poteſt. conſi.12.nu.1 44

Clauſula quod ius, & iuſtitia miniſtretur ſuper propoſitis omni meliori modo &c. operatur à feudatario cenſeri intentatum remedium.§.Titius ſi de feud.fuer.contro.inter dom.& agnat.ſeu actionem ex conſuetudine feudorum, vel rei vendicationem.conſ 12.nu.3 eo.

Clauſula reſcripti ſi preces veritate nitantur probationem non aſſertionem ſupplicatorum requirit.conſ.12.nu.67 46

Clauſula quod procedatur ſola facti veritate inſpecta & ſummariè cauſa decidatur &c. operatur, quod ſuper deductis, & probatis in proceſſu licet in libello ſeu precibus non expreſsis ſententia ferri poſsit.conſ.13.nu.22 48

Clauſula in executiuis inſtrumentis ad augendum poſita auget, & declarat ſicut ſi eſſet in clauſulis diſpoſitiuis poſita. conſil. 16.nu.5. 53

Clauſula ad habendum, &c. & clauſula ad contrahendum etiā per viam vltimæ voluntatis tamquam in diſpoſitiuis inueſtituræ poſitę operantur,quod feudum alienabile dicatur. cōſil.16.nu.21 54

Clauſula qua petitur ſuper omnib'&ſingulis iuſtitiam miniſtrari operatur intelligi debere eſſe factam concluſionem ſuper omnibus narratis,& in petitione deductis.conſ.19.nu.9 60

Clauſula promittentes obſeruare omnia,& ſingula ſupraſcripta operatur relationem contrahentium cenſeri factam ad omnia in inſtrumento ꝯtenta,& tam incidenter,& enunciatiuè quam diſpoſitiue expreſſa.conſ.19.nu.7 eo.

Clauſula in fine poſita quando talis eſt quæ expreſſe ſe refert ad omnia præcedentia,tam ad proxima,quam ad remota referri intelligitur.conſ.19 nu.8 eo.

Clauſula ſaluo,&c.in libello poſita dicta in præcedētib.modificat,& reſtringit.conſ.32.nu.15 81

Clauſula ad habendum, tenendum, & poſsidendum plenum dominium denotat præcipuè ſi clauſula ſine contradictione ſubſequatur.conſ.37.nu.25 93

Clauſula ad habendum, tenendū,&c.in inueſtitura principaliter diſpoſita non alterat conſ.42.nu.46 107

Clauſula pro omni eo vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit conſ.43.nu.15 108

Clauſula reſeruatiua ius illeſum præſeruat.conſ 45.nu.13 110

Clauſulæ inſolite, dolum in contractu interceſsiſſe præſumi faciunt.conſ.47 nu.1 113

Clauſula reſeruatiua ſuperiora modificat atque reſtringit.conſ. 45 nu.14 110

Clauſula tamquam de feudo antiquo,auito, & paterno reſtringitur ex alia clauſula hæredibus, & ſucceſſoribus quæ facit feudum eſſe hæreditarium.conſ.52.nu.9 119

Clauſula omni meliori modo quid operetur. conſil. 62. nume 12 129

Clauſula geminata in contractibus appoſita videlicet promittunt contrahentes contenta in inſtrumento attendere, &c. quid operetur.conſ 62 nu.17 eo.

Clauſulæ inſolite reddunt inſtrumentum ſuſpectum & præſumptionem fraudis inducunt.conſ.66.nu.14. 151

Clauſula ſola facti veritate inſpecta operatur, vt agenti poſſeſſorio recuperandæ poſsit opponi exceptio proprietatis, vel dominij conſ.67 nu.1 156

Clauſula in fine poſita ad omnia præcedentia referri debet conſ.67.nu.13 157

Clauſula damus vobis eandem poteſtatem, & vices noſtras q̃d operetur.conſ.67.nu.15 eo.

Clauſula non obſtantibus in legitimatione poſita non relleuat vbi plura obſtant.conſ.67.nu.21 168

Clauſula generalis ſequens ſpecialiter præmiſſa reſtringit ad ſpecialiter expreſſa,& non extenditur ad maiorā. conſil 67. num.14 eo.

Clauſula rebus ſic ſe haben quomodo in contractu intelligatur.conſi.47.nu.17 113

Clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, & aliæ in his quæ facti ſunt nō operatur.conſ 68. nu.46 168

Clauſula generalis non obſtantibus non operatur quoad leges habentes verba derrogatoria conſ.68.nu.58 170

Clauſula ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis, & nō obſtantibus quando,& in quibus operetur.cōſ.68.nu.61 eo.

Clauſula de plenitudine poteſtatis quando operetur, & quando non conſ.68 nu.64 171

Clauſula non obſtantibus poteſt operari ad præiuditium tertij in his quæ iuris poſitiui ſunt ſecus in his quæ iuris gentium. conſ 68.nu.65 eo.

Clauſula, & verba in vno gradu ſubſtitutionis appoſita in alio ſeparato gradu repetita non cenſentur.conſ.74 nu.37 199

Clauſula codicillaris nihil operatur in his in quibus voluntas teſtatoris deficit.conſ 74 nu.41 eo.

Clauſula codicillaris tendit ad confirmandum id quod factum eſt non ad ampliandum, vt comprehendat id de quo teſtator non diſpoſuit.conſ.74.nu 42 eo.

Clauſula codicillaris diſpoſitione teſtatoris iure teſtamenti valente nihil operatur.conſ.74.nu.43 200

Clauſula alicui diſpoſitioni acceſſoriè poſita principalē ipſam diſpoſitionē nec ampliare nec alterare pôt.cōſ.74.nu.45 eo.

Clauſula ad habendum & quicquid placuerit diſponendum p ſubſequentem clauſulam reſtringi poteſt.conſ.8.nu.80 31

Clauſula non obſtantibus in reſcripto appoſita non operatur, q̃n princeps non fuit de oībus informatus.cōſ.79.nu.6 216

Clam illud fieri dicitur, quod ita fit, vt in notitiam eius cuius intereſt venire non poſsit conſ.43.nu.21 108

Clandeſtinitas poſſeſsionis ex iuſtis, & veris titulis tollitur.cōſil 45.nu 2. 110

Clara quæ ſunt coniecturas non recipiunt.conſ.45.nu.13 109

Clerici per iudicem eccleſiaſticum non per ſecularem puniēdi ſunt.conſ.25.nu.6 21

Cleric° de hæreſi inſcriptus curiæ ſeculari puniẽdus tradi non debet, niſi incorrigibilis vel relapſus ſit. conſ. 78. nu. 9 215
Clerici in ſuſceptione Peregrinorum & hoſpitum inuigilare debent. conſ. 37. nu. 43 94
Clerico ad reuocationem rei eccleſiæ malè alienatę actio cõpetit. conſ. 63. nu. 15 130
Coherentiãs territorium ſi datur pro conſorte alteri territorio illa ſeparata dicuntur. conſ. 34. nu. 7 85
Coitus inter compatrem, & comatrem etiam de iure ciuili ꝓhibitus eſt, & per iudicẽ laicum puniri põt. cõſ. 25. nu. 14 71
Collatio debet fieri de bonis quæ reperiũtur tempore mortis ĩ hr̃ditate teſtõris nõ in alijs vel alienis bonis. cõſ. x. n. 11. 35
Colloni & inquilini nomine qui veniant. conſ. 47. nu. 46 114
Collectę in terris ecc. per Principem ſecularem pro expelẽdis hæreticis imponi poſſunt. conſ. 3. nu. 17 13
Collectę ex cauſa vtilitatem publicam reſpicien. etiã tempore pacis imponi poſſunt. conſ. 9. nu. 8 33
Cõitas ſoluẽdo aliquid virtute trãſactionis initę per ſuos ſindicos cẽſet ipsã trãſactionẽ ap ꝓbare, & ratificare. cõſ. 1. n. 75. 5
Communitas ſoluens expenſas factas per ſindicum in lite videtur geſta per eum ratificare. conſ. 1. nu. 76 eo.
Cõi a doctorũ opĩone in iudicãdo recedẽdũ nõ ẽ. cõſ. 28. n. 1. 75
Communis vſus loquendi probatio neceſſaria non eſt quando notorius eſt. conſ. 68. nu. 34 166
Commune vendens comunantias, & promittens ab omni homine defendere intelligitur de eo quẽ prohibere poteſt non de facto ſocietatis quam prohibere nequit. cõſ. 32. nu. 73. 80
Cõmodũ ex ꝓpria falſitate q̃s aſſequi nõ dẽt. cõſ. 34. n. 39 84
Comparatiuum proximior immediatum agnatum ſignificat alios excludendo. conſ. 72. nu. 16 190
Comparatio literarum probationem concludentem non inducit ſi facta coram iudice non ſit, & teſtes non deponant cum iuramento parte præſente. conſ. 6. nu. 27 22
Comparationis literarum de fide minuitur quando de diuerſitate atteſtationum peritorum conſtat. conſ. 6. nu. 29 eo.
Comprobatiſſima varijs allegationũ cumulationibus comprobari non debent. conſ. 25. nu. 31 71
Comparitione etiam per nuntium facta omne vitium citationis purgatum dicitur. conſ. 9. nu. 25 33
Cõpatris & commatris coitus iure canonico prohibitus eſt. cõſil. 25. nu. 13 71
Comites Marchiones, & Duces, qui de ipſis dignitatib. ab imperatore inueſtiti ꝑpetuo sũt poſsũt regulariter in illis ea, q̃ imperator in terris ſibi immediate ſubiectis põt. cõſ. 9. nu. 2 32
Comes inueſtitus de comitatu perpetuo ab imperatore potius æquiparatur Principi quam præſidi. conſ. 9. nu. 4 eo.
Comiti palatino conceſſa facultas legitimandi ſpurios, ad ſpurios quibus obſtat impedimentum a iure diuino cauſatum non extenditur, vt ſi tempore natiuitatis ſpurij inter eius parentes matrimonium eſſe non poterat. conſ. 61. nu. 9 128
Commendæ religionis hyeroſolimitanę ſacro ordini in vniuerſo quoad dominium, & poſſeſſionem ſpectant non particulari perſonæ iure priuato. conſ. 54. nu. 1 121
Commendę quare ſic nuncupentur. conſ. 54. nu. 2 eo.
Commenda hieroſolymitana quando per ceſſionem, vel per reſignationem de vna perſona ad aliam tranſit, tunc illorum fructus p nouum adminiſtratorem duob. annis receptatori dictæ religionis perſolui debent. conſ. 54. nu. 3 eo.
Cõmẽdatari° prior vel bailiu° nou° ſi duob. primis annis de fructibus cõmendæ receptori religionis rñdere recuſat eiuſdẽ cõmẽdę poſſeſsione priuatus dicitur. conſ. 54. nu. 5 eo.
Commiſſarius ſi allegetur ſuſpectus cum iuramento ſufficit. conſ. 11. nu. 32 41
Commiſſarij geſta poſtquam eſt allegatus ſuſpectus non tenent iuris ciuilis diſpoſitione inſpecta etiam ſi de teſtium depoſitionibus agatur. conſ. 11. nu. 83 eo.
Commiſſarius deputatus ad examinandum teſtes nõ poteſt aliũ ſui loco ſubdelegare, & de ſubdelegatione ei non creditur, niſi appareat. conſ. 17. nu. 12 55
Cõmoda cũ ſeq. dẽnt quẽ ſequunt incõmoda. cõſ. 49. n. 12. 115
Compenſatio an reſpectu totius debiti vel partis tantum facta cenſeatur. conſ. 43. nu. 4 107
Compromiſſi prorogatio per arbitros facta partibus non intimata non valet. conſ. 17. nu. 9 51
Compromiſſi prorogatio ab arbitratoribus facta partibus non intimata de iure° non valet licet in compromiſſo auctoritas prorogãdi data fuerit. conſ. 36 90
Connexum id dicitur quod ad determinationẽ alterius venit. conſ. 68. nu. 5 156
Cõſanguinitas antiqua ex verbis enõciatiuis vnius inſtri nõ ꝓbat, ſed plura inſtrã in ſingulo gradu requirũt. cõſ. 8. n. 10. 27
Cognominis eiuſdem plures ſunt qui nullo agnationis, ſeu cognationis gradu iunguntur. conſ. 8. nu. 38 29
Coniunctus ſanguine notitiam, vel ſcientiam mortis coniuncti in patria habere præſumitur. conſ. 13. nu. 67 50
Coniecturis locus non eſt quando ex verbis de contrahentium mente conſtat. conſ. 39. nu. 13 95
Codicilli ad teſtm̃ ꝑtinere dicunt ſiue ante teſtm̃ facti ſint, ſiue poſt, & ſiue expſſe ꝯfirmati ſint, ſiue tacitè. conſ. 12. nu. 5 36
Codicillos ab inteſtato facere, & clauſulam codicillarem in teſtamento apponere paria ſunt. conſ. 12. nu. 18 37
Codicilli ab inteſtato facti non rumpuntur agnatione poſthumi ignoranter prætermiſſi ſicut nec teſtamentum in quo clauſula codicillaris appoſita eſt. conſ. 12. nu. 19 eo.
Codicillorũ ſcientia in hærede præſumitur. conſ. 43. nu. 20. 108
Codicillorum ea eſt natura vt conditionem vel grauamen quibus hæreditas adimatur non recipiant, alias vero conditiones recipiunt. conſ. 43. nu. 25 eo.
Codicillis directo hæreditas dari aut adimi nequit ſed ſolum indirectè, & per viam fideicommiſſi. conſ. 44. nu. 10 109
Confeſſio aliquorum alij nocere non debet. conſ. 6. nu. 46 22
Confeſſio negotiorũ geſtoris, q̃ ſolutio ſit de pecunia dñi ſi extraiudicialiter ſine iuramẽto & abſente domino facta ſit nõ probat nec domino præiudicat. conſ. 6. nu. 21 eo.
Confeſſio qualificata, & limitata non poteſt per partem diuidi & pro parte acceptari pro parte vero non. conſ. 8. nu. 28 29
Confeſſio in fauorẽ ꝯfitentis acceptari dr̃. conſ. 8. nu. 29 eo.
Confeſſio domini facta in cã poſſeſſoria, nocet ei in cã petitorij, ſecus ſi procuratoris confeſſio ſit. conſ. 8. nu. 31 eo.
Confeſſio licet in iuditio emiſſa ſi a parte acceptata non ſit cõfitenti non nocet, & aduerſario non acceptanti non prodeſt. conſ. 8. nu. 33 eo.
Confeſſio etiam in iudicio emiſſa ante acceptationem partis reuocari poteſt. conſ. 8. nu. 34 eo.
Confeſſio geminata in quocunque contractu exceptionem nõ numeratæ pecuniæ excludit. conſ. 8. nu. 52 30
Confeſſione alicuius in probanda teſtes ſingulares in loco, vel in tempore non recipiuntur nec probant minuſque coniunguntur. conſ. 11. nu. 89 41
Confeſſionib multiplicatis in iuditio emiſſis per aliquam partim nulla maior probatio datur. conſ. 12. nu. 8 44
Confeſſio ſola mariti etiam iurata verã dotis numerationem non probat & aliàs vbi actus verus requiritur ſola confeſſio nihil proficit. conſ. 12. nu. 45 45
Cõfeſſio ꝯfitenti, & ſucceſſori ſuo nocet. conſ. 31. no. 43 79
Confeſſio geminata magis vera præſumitur præcipuè ſi iudicialis ſit. conſ. 39. nu. 10 98
Confeſſio ſola facta per eum cui reddenda erat ratio, an ad liberandum obnoxium redditioni rationis adminiſtrationis ſufficiat. conſ. 63. nu. 36 132
Confeſſio erronea licet geminata reuocari poteſt non obſtante geminatione. conſ. 77. nu. 12 218
Confitenti, & alleganti propriam turpitudinem credendũ non eſt. conſ. 39. nu. 15 98
Confinia inter communitates præſcribuntur ſi fines ſint limitati, & diſtincti aliàs non. conſ. 2. nu. 5 10
Cõdõ illa deſeciſſe dr̃ q̃ nunq̃ impleta fuit. cõſ. 74. nu. 11. 196
Condõ non reſpiciẽs donãtis commodũ, ſed ſuorũ euẽtũ verã donationẽ ſimplicem non codĩnalẽ facit. conſ. 62. nu. 4. 128
Condõnis defectus omnẽ ſubſtitutionẽ afficit. cõſ. 74. n. 47. 201
Conditio ſeu grauamen an in codicillis imponi poſſit. cõſ. 43. num. 24 108
Conditio voluntaria in forma ſpecifica nõ per æquipollens impleri debet. conſ. 74. nu. 23 198
Conditio voluntaria vltra terminos caſus expreſſi extendi non debet. conſ. 74. nu. 24 eo.
Conductor non ſoluens mercedem locationis tempore conuento a conductione expelli poteſt. conſ. 4. nu. 31 16

Conductor ſectus pt expelli a locatione ſi nec ipſe, nec primus pductor mercedē locationis locatori ſoluerūt.cōſ.4.n.44.17
Conductor qui non ſoluit mercedē locationis ipe pueto pt p locatorem propria auctoritate expelli conſ 5 nu.46 20
Conductor qui cū iuramēto promiſit ceſſans ſoluere mercedē a iure ſuo cadit, & p totū tempus locationis expelli poteſt licet in vno tātū termino ſoluere ceſſauerit conſ.5.nu.47 eo.
Conductor probare debet ſe impeditum fuiſſe vti & frui re cō ducta vt aduerſus locatorem experiri poſsit & id locatori de nuntiare conſil. 21.nu.39 66
Conductor ſi non denūtiat locatori impedimēta ſibi in re cōducta data veriſimile eſt qđ impeditus nō fuerit pſ. 21.n.40 eo.
Cōductor nō ſoluēs mercedē ipe cōuēto ſtatim & ipſo iure pp iurē præſtitū a tota conductione cadit conſi.47.nu.7. 112
Condemnatus noīe ſuo ſi hoc tēdat ad incōmodū alienū appellare tenetur & appellationem proſequi conſi.46 nu.2 111
Confiſcatio bonorum propter contumaciam citati virtute ſtatutorum ſeu conſuetudinis fieri poteſt.conſi.34 nu.32 86
Confiſcationis bonorum ſententia in contumaciam prolata ad bona extra territorium iudicantis ſcita non extenditur conſilio 34.nume.34 eod.
Corrigere incontinenti quis ſe non cenſetur conſ.42.n.47 107
Contrahens cum minore ſine iuris ſolemnitate in dolo præſumptio eſſe cenſetur.conſi.47.nu.2 112
Contractus ſimulati nulla eſt qualitas nullaque ſubſtantia proinde aliquis effectus ex eo ſequi nequit conſil.6.nu.20 22
Cōtrahēs noīe alieno ei nullū iusq̄rit nec eū obligat pſ.6.n.8 22
Contractus ad hæredes regulariter tranſeunt etiam in materia feudali conſil.19.nu.18 61
Contractus verba ſunt forma contractus.conſ.19 nu.41 62
Cōtrahētiū mēs ſemp potiusq̄ verba attēdi dēt pſ.23.n.18 69
Contractus omnes cum Principe facti bonæ fidei naturam habent conſi.26.nu.3 72
Contractus factus per Principem ſuper regalibus ſucceſſorem non ligat conſ.31.nu.10 78
Contractus quaſi præſumptus ex longæuo vſu & continua obſeruātia inducitur a quo etiam Principi ſine cauſa recedere nō licet conſi.31.nu.70 80
Contractuum pluralitas non præſumitur conſ.33.nu.46 84
Contractus effectus potius quàm verba ſemper ſpectandus eſt conſi.37.nume.20 92
Contractus propriè ille dicitur, qui vltro citroq; obligatorius eſt conſi.41.nu.19 103
Contractus feudalis non eſt donatio ſed cōtractus vltro citroq; obligatorius conſi.41.nu.20 eod.
Contractus quando eſt vltro citroque obligatorius ab eo per alterū ſolū ex cōtrahētibus recedere nō licet cōſ 41.n.33 104
Contractus ex conuentione legem accipiunt.conſ.47.n.13 111
Contrahens cum minore ſine iuris ſolemnitate in dolo præſumpto eſſe cenſetur.conſi.47.nu.2 112
Contractus qđ deficiat ipſo iure vel ſine aliqua interpellatione aut qđ moræ purgationi locus nō ſit paria ſunt pſ.47.n.8 eo.
Cōtractū allegās & ſup eo ſe fundās exceptione implemēti nō ſecuti ex parte ꝯtrū allegātis repelli poteſt.conſ.47.n.20 eo.
Contractus tam excipiendo quàm agendo reſcindi poteſt iuramento appoſito non obſtante conſi.47.nu.21 eod.
Cōtractibus in ſucceſsiuis in qbus aliquid de futuro explicādū venit inſpiciēdum eſt quod euenire pōt & ſemper intelligi clauſula rebus ſic ſe habentibus conſil.47.nu.16 113
Cōtractū q reſcindere vult pro parte audiēdus nō eſt, ſed in totū reſcindi vel in totum cōfirmari debet conſi.47.n.25 eod.
Contractus emptionis & venditionis vltro citroque obligatorius eſt a quo neutri partium poſt eius perfectionem reſilire licet conſil 48.nu 38 116
Contractus quo quis pecuniam mutuat pacto adiecto q ſors cum intereſſe cābiorū & recābiorū ac quinq; pro cētenario ſoluantur manifeſtè vſurarius dicitur conſ.52.nu.11 129
Contractus, in conſtitutione maior ſolemnitas non requiritur quàm in diſſolutione conſi.63.nu.25 131
Contrariorum regula eſt vt vno retento & alterum dimiſſum cenſeatur conſi.18.nu.20 57
Contrarium ex contrario cognoſcitur conſi 18.nu.22 eod.
Contrariorum ꝯtrarij ſunt effectus pcipue vbi ꝯrietas circa ſubſtātialia non circa accidentalia verſatur conſi.18.nu.28. eo.
Contrarius non dicitur qui recedit a confeſsione impugnata conſi.5.nu.42 20
Contrariorū & correlatiuorū eadē eſt diſpoſitio cōſi.6.n.9 21
Contrariorum eadem eſt diſciplina conſil.21.nu.46 66
Conteſtatio litis actionem vſque ad quadraginta annos perpetuat conſi.21.nu.9 64
Contumaci audientia denegari debet donec expēſas in quibus condemnatus fuit perſoluerit.conſi.50.nu.1. 118
Conſequentia bona non eſt verba generalia ſunt ergo quemlibet caſum comprehendere poſſunt conſ.12.nu.15 36
Conſuetudo generalis pro lege habetur.conſi.10.nu.12 35
Conſuetudo ex vnico actu ſiue inueſtitura non inducitur conſilio 26.nu.22 73
Conſuetudo ſi generalis & notoria ſit ſufficit qđ allegetur nec ſuper ea aliqua probatio neceſſaria eſt conſi.49.nu.5 126
Conſuetudo eſt quid facti ideo qui eam allegat probare debet conſi.49.nu.26 117
Conſuetudo quæ eſt irrationabilis non valet neque ligat conſil.49.nume.25 eod.
Cōſuetudo de caſu ad caſum nec de perſona ad perſonā aut de loco ad locum non extenditur.conſil.49.nu.27 eod.
Conſuetudo mala illicitum delicto non facit conſi.51.n.7 118
Conſilium factum præcedere debet aliàs non releuat.conſ.55.nume.20 123
Cōſenſus & renuntiatio metu facta nō valent conſ.12.n.20 44
Conſenſus limitatus limitatum effectum producere debet conſil.12.nu.64 46
Conſenſus cauſatus iuſto errore non tenet nec conſentienti nocet conſil.12.nu.68 eod.
Conſenſum ſuperioris propter antiquitatem temporis interceſſiſſe præſumitur conſi.31.nu.66 80
Conſenſus eius cuius hæreditati renuntiatur poteſt ex interuallo interuenire quia de forma non eſt conſ.75.nu.7 104
Conſenſus tunc de forma actus eſſe dicitur quando in ipſo actu interuenire debet conſi.75.nu.8 eod.
Conuentio contra naturam actus nō valet vt quòd quis in plus vel minus teneatur quàm de iure obligatus ſit.
Conceſsio Principis ſecundum tenorem ſupplicationis intelligi dēt præcipuè ſi ibi adſit participiū annuēs conſ 19.n 3 60.
Conceſsionis feudalis diſpoſitio ſolum operatur reſpectu perſonarum pro quibus reperitur inueſtitura recepta nō pro alijs conſil.7.nume.12 24
Conceſsio Principis ex cauſa remuneratoria facta latiſsimè cōtra principem cōcedentē interpretari poteſt.cōſ.19.n.10 60
Conceſsio feudalis quæ ad aliam conceſsionem præcedentem relationem habet cum eiſdem qualitatibus & cōditionibus in præcedentibus deſcriptis intelligi debet.cōſi.19.n.37 62
Conceſsio feudalis quæ ab alia originem ſumit talis cenſeri debet qualis eſt illa prima,conſ.19.nu.38 eod.
Conceſsio quælibet in dubio ſecundum formam ſupplicationis intelligi debet conſi.7.nu.7 23
Concedens expreſſe rem vnam aliam prohibuiſſe cenſetur conſil.31.nu.39 79
Conſtituto in inſtrumento appoſito ciuilis & naturalis poſſeſsio acquiritur.conſ 7 nu.4 23
Conſtituto ciuilis & naturalis poſſeſsio acquiritur probato tamen prius quòd conſtituens tempore conſtituti poſsideret conſil.8.nu.74 32
Conſtitutum conſtituentem a reali & actuali traditione non liberat conſi.8.nu.76 eod.
Conſtituti poſſeſſorij clauſula Dominium & poſſeſsionē transfert conſi.37.nu.11 92
Conſtituti poſſeſſorij virtus ad eum transfertur ad quem verba ſtatuti diriguntur conſ.37.nu.12 eod.
Conſtitutiones & diſpoſitiones a iure communi exorbitantes ſtrictè intelligi debent interpretationemque paſsiuam a iure communi recipiunt conſi 41.nu.12 103
Conſtitutiones prohibentes alienationem aliquarum rerum ad alienationes quæ ex cauſa remunerationis ſiunt non extendūtur conſ.41.nu.23 eod.
Copula carnalis niſi per ſeminationem ordinariam conſumata dici non poteſt,conſi.39.nu.13 98
Copula ſiue dictio & inter diuerſa ponitur conſ.19.nu.33 61
Creditor,ſi poſt præfixum tempus vſuræ creſcāt, tenetur ſtatim pignus vendere.conſi.52.nu.13 129
Creditoris abſentia a loco deſtinatæ ſolutionis abſentia durante debi-

te debitorem a mora excuſat conſi. 4 nu. 26 — 16
Creditor licet vẽdat pignus tamquam creditor adhuc tenetur edocere ſe eſſe creditorem & ſi non edocuerit perinde habetur ac ſi non eſſet creditor conſi. 1 2. nu. 36 — 45
Creditor cui datur pignus cum facultate vendendi poſt tẽpus ſtatutum, ſi vſuræ creſcant, tenetur ſtatim lapſo tempore pignus vendere. conſil. 51. nu. 13 — 119
Creditor hæres inſtitutus a debitore grauari poteſt vt in falcidia totum debitum imputet conſi. 43 nu. 11 — 108
Creditor cui a debitore res pignori obligata eſt animo compẽſandi ſi legatum agnoſcat inde creditum petere nequit etiã ſi creditum ad plus aſcendat conſi. 43 nu. 13 — eod.
Creditore accipere nolente pecuniam debitam oblatam ſi pignus vendicare vult offerre conſignare & deponere debet. conſil. 5. nu. 22 — 19
Crimẽ lęsę Maieſt nõ dr̃ cõmittere nõ ſubdit⁹. ↄſ. 69. n. 27. 174
Cronicorum libris præcipuè in antiquis paſsim creditur, conſil. 3. nume. 4 — 12
Curatorem habens minor ſine curatore contrahere non debet, conſil. 47. nu. 6 — 112

D

DAmnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi non alijs imputare debet conſi. 18. nu. 39 — 58
Dãnũ pati non dr̃ qui volens damnũ patitur cõſ. 18. nu. 40 eod.
Datio inſolutum ab hypotheca ſiue a pignore multum differt conſil. 33. nu. 4 — 82
Datio inſolutũ cũ conſtituto duos effectus ꝑducit ↄſ. 33. n. 7. e.
Datio inſolutũ in accipientẽ dñium transfert. cõſ. 33. nu. 10 eo.
Datum ſub conditione ſub contraria conditione ademptũ cenſetur conſil. 44. nu. 12 — 109
Debitor ex cauſa contenta in Apocha in mora non cõſtituitur niſi prius apocha aut illius exemplum per creditorem exhibitum fuerint conſi. 33. nu. 45 — 84
Debitor voluntarius legans creditori animo compẽſandi legare non cenſetur. conſ. 55. nu. 1. — 122
Debitoris iuramentum de obſeruando promiſſa actionẽ vſque ad triginta annos perpetuat conſil. 21. nu. 13 — 64
Debitor qui eſt in mala fide quæ eſt ſcientia rei alienæ ſiue debiti proprij nunquam præſcribit etiam ſi per centum annos ſtaret conſil. 21. nu. 27 — 65
Debitor qui eſt in mala fide etiam ſi ſine iuramento promiſerit nunquam præſcribit, quia mala fides omnẽ præſcriptionem impedit conſil. 21. nu. 28 — eod.
Debitor qui eſt in bona fide poſitiua quia non in ſolo temporis curſu ſe fundat ſed in alijs ex quibus potuit veriſimiliter credere creditori ſatisfactum fuiſſe, debitum præſcriptione longiſsima præſcribere poteſt conſ. 21. nu. 31 — eod.
Debitor ſub conditione præſertim incerta ante cõditionis aduentũ propriè & verè debitor non dicitur conſ. 21. n. 33 eo.
Debitor ſub conditione purificata conditione in mora non conſtituitur, niſi ſciuerit vel ſcire debuerit conditionem eueniſſe conſi. 21. nu. 37 — eod.
Debitor a mora propter abſentiam creditoris a loco ſolutioni deſtinato poſt cœptum iudiciũ nõ excuſat. conſi. 4. n. 28 — 16
Debitor licet non conſtituatur in mora non ſoluendo in loco ſolutioni deſtinato propter abſentiam creditoris non tamen a debito liberatus dicitur conſi. 4. nu. 29 — eod.
Debitori conceſsa facultas vendendi pignus & eius hæredi cõceſsa vr̃ licet de hærede mentio facta non ſit cõſ. 19. n. 24 — 61
Debitor qs dicat̃ neceſſarius & quis volũtarius cõſ. 12. n. 71 — 46
Debitum iuratum vbi dies certa ſolutioni appoſita non eſt interpellationem requirit conſ. 21. nu. 38 — 65
Debita ex quibus deuenitur ad alienationem bonorum nõ obſtãte prohibitione legis ſtatuti vel Decreti, aliter quàm per aſſertionem partium probari debent. conſ. 12. nu. 27 — 45
Debita non dicuntur neceſſaria quando habẽt principium voluntarium conſi. 12. nu. 79 — 46
Debitum ex contractu mutui, voluntarium non neceſſarium dicitur conſi. 12. nu. 72. — eod.
Deceptis non decipientibus iura ſubueniunt conſi. 18. n. 51 — 58
Decretis Sabaudiæ antiquis & modernis in cauſa procedendũ eſſe ſummariè ſimpliciter de plano & ſola facti veritate inſpecta mandatur conſ. 12. nu. 2 — 44
Decretum officialis præcipitanter & cauſa nõ cognita interpoſitum nihil valet conſi. 12. nu. 26 — 45
Decretum iudicis interpoſitum ex aliquibus cauſis iuſtis & aliquibus iniuſtis in totum corruit conſi. 12. nu. 54 — 46
Decretum Principis iuri communi contrarium iuſtum & bonum dici non poteſt. conſi. 29. nu. 11 — 76
Decretum & edictum Principis publicari debet, & in Senatu recitari aliàs non ligat conſi. 29. nu. 12 — eod.
Delegatione ſimpliciter ad cauſam facta, conceſſa facultas cognoſcendi & decidendi tam in petitorio quàm in poſſeſſorio intelligitur conſi. 8. nu. 1. — 27
Delegato ad delegantem appellandum eſt conſil. 9. nu. 34 — 45
Delegatus ſubdelegare non poteſt. conſi. 65. nu. 1. — 144
Delegato ſiue commiſſario procedere non conceditur niſi edocto de ſua commiſſione conſ. 65. nu. 19 — 146
Delegatus quando ſuper petitorio & poſſeſſorio ſimul cognoſcere poſsit conſ. 67. nu. 11 — 157
Delictũ cõmiſsũ eſſe cõſtare prius dẽt antequã ꝙ delinquẽtẽ ꝓcedat̃ ſiue ꝑ inquiſitionẽ ſiue ꝑ accuſationẽ cõſi. 66. n. 20 — 152
Demonſtrationem rei ſatis demonſtratę addere fruſtratoriũ eſt conſ. 25. nume. 1. — 71
Depoſitũ factũ tpe icõgruo deponẽtẽ nõ releuat cõſ. 4. n. 32 — 16
Depoſitum non dr̃ legitimè factum niſi depoſitarius ſe obliget ad reſtituendum depoſitum creditori conſil. 4. nu. 33 — eod.
Denominatio a digniori facienda eſt. conſ. 47. nu. 43 — 114
Diaconus ad ſacerdotiũ non ordinatus miſsas celebrans & confeſsiones ſacramentales audiens ad ſacerdotium promoueri non poteſt & irregularis efficitur, conſ. 78. nu. 13 — 215
Dies commiſsi delicti neceſſario probari debet quando in inquiſitione ſeu accuſatione illa deducta fuit cõſ. 64. n. 31 — 138
Dies exequutionis reſcripti non autem dies cõceſsionis eiuſdẽ attendi debet conſ. 4. nu. 16 — 15
Dicta doctorum ſecundum leges & rationes quas allegant intelligi debent conſ. 6. nu. 34 — 22
Dicta teſtium neceſsario concludere debent aliàs non releuant conſi. 1. nu. 92 — 6
Dicenti & alleganti incumbit onus probandi, nõ autem neganti, conſi. 8. nu. 42 — 29
Dictio alius præcedentis qualitatis repetitiua & expreſsiua eſt conſi. 65. nu. 38 — 148
Dictio expreſsè in materia correctoria, iuris cõis dẽt intelligi propriè & ſtrictè ac ſi de expreſsis in indiniduo vel ſaltẽ ſpãliter nõ autem in genere mentio facta ſit conſ. 12. nu. 63 — 46
Dictio quõdam præſumptionem mortis eius qui aſſeritur fuiſſe in rerum natura inducit conſi. 15. nu. 28 — 52
Dictionis vt ſupra natura eſt referre & repetere omnes qualitates præcedentes conſil. 16. nu. 17 — 54
Dictio, & præcedentia æque principaliter copulat atque coniũgit conſil. 17. nu. 16 — 55
Dictio, &, qualitates adiectas in præcedẽtibus perſonis repetit. conſi. 17. nu. 17 — eod.
Dictionis, vt ſupra, natura eſt repetitionem omnium qualitatũ præcedentium facere conſ. 17. nu. 21 — eod.
Dictio, alius, ſimilitudinem præcedentium denotat cõſi. 19. nu. 34. 61. & conſil. 68. nu. 15. — 163
Dictio alius ſimilitudinem præcedentium aut ſubſequentiũ nõ denotat quando clauſula ſubſequens vel antecedens ſic intelligendo ſuperflua redderetur. conſi. 19 nu. 35 — eod.
Dictiones relatiuæ in omnibus diſpoſitionibus omnes qualitates præcedentes repetunt conſ. 19. nu. 36 — 62
Dictio ſi quis ſingularis numeri eſt & tamen quandoque in pluribus verificari poteſt. cõnſil. 22. nu. 26 — 67
Dictio hæredibus non adiecta aliqua qualitate in materia ſubinfeudationis feudalis tam ad maſculum quàm ad fœminã referre poteſt. quando adeſt clauſula ad faciendum & diſponendum prout inueſtito placuerit conſi. 23 nu. 2. — 68
Dictio hæredibus in feudis ſimpliciter poſita de maſculis tantum intelligitur conſi. 23 nu. 7 — 69
Dictio pleno iure reſpectu dominij & vſusfructus regulariter intelligitur conſ. 34 nu. 48 — 86
Dictionis, niſi, natura eſt inducere exceptionem & regulam, in caſu non excepto confirmare conſil. 36. nu. 13 — 89
Dictio de cætero tempus futurum indeterminatum comprehẽdit conſ. 37 nu. 34 — 93
Dictiones negãtes actũ certi tpis nõ ponũt. conſi. 40. n. 13 — 101
Dictio vbi aduerbiũ loci eſt, & nonnunquam pro qñ & quandoque pro dictione poſtquam ſumitur conſil. 71. n. 10 — 185

Dictio

Dictio vt ſupra eſt repetitiua qualitatum in præcedenti ſubſtitutione ſcriptarum conſi.71.nu.12 186

Dictio ſucceſsiuè quid importet conſi 72.nu.29 192

Dictio ſucceſsiuè tractum temporis in futurum denotat.conſil. 74.nume.2. 195

Dictum generale regulaꝛ a ratione & cauſa cõſi. 64.n.62 143

Diffinitiua ſententia reſpectu ſummarij poſſeſſorij dici poteſt. conſil.8.nume.7 27

Differentia maxima eſt inter pactũ legis commiſſoriæ adiectionis in diem redhibitoriam & permiſsionem de retrouendendo,conſil.48.nu.33 115

Dignum qđ plus eſt,ad ſe minus dignũ trahit cõſi.47.n.45 114

Diſpenſatio quare odioſa dicatur & ſtrictè intelligenda ſit conſil.68.nume.31 166

Diſtinctio ſeu diuiſio, faciliorem cognitionem negotij de quo agitur reddit.conſ.8.nu.25 28

Diſpoſitione in quacunque ſiue in vltima voluntate ſiue inter viuos potius mentem & effectum quam verba attendere debemus conſi.37.nu 6 92

Diſpoſitione in omni voluntas cum poteſtate cõcurrere debet aliàs altero deficiente diſpoſitio corruit cõſil.42.nu.18 105

Diſpoſitio per quam tranſitus ad primam naturam fit,fauorabilis eſt & obſeruãda ẽt in tertij pręiuditiũ conſ.42.n.30 106

Diſpoſitio ex geminatione reijteratione & triplicatione actus aut contractus efficacior redditur ita vt contra actum ex interuallo triplicatum nihil opponi poſsit conſ.42.nu.32 eod.

Diſpoſitione in cõditionali vel in aliquẽ futurũ euentũ incertũ collata,ĩps conditionis euenientis inſpicit cõſ.71.n.13 185.

Diſpoſitio in vnum caſum facta licet ad alium caſum ſimilẽ ex identitate rationis traheretur,illud tamen non procedit quãdo per modum conditionis facta eſt.conſ.74.nu.49. 201

Diſpoſitio hominis in primo actu verificatur licet talis actus non teneat.conſi 75.nu.19 205

Diſpoſitio qualibet ſubſtantiam & qualitates actus de quo loquitur præſupponit conſi.76.nu.2 206

Diſpoſitio generalis oẽm caſum ẽt ſpãlẽ icludit cõſ.18.n.56 40

Diſpoſitio generalis reſtringitur ad ſuã cãm conſ.64.n.61 142

Diuerſa bonam illationem non faciunt conſi 18.nu.9. 56

Diuerſa bonam illationem non faciũt inter ſe & ex tali illatione arguere non licet.conſ.1.nu.38 2

Diuiſio bonorum quid operetur inter diuidentes & alios ſucceſſores conſ.42.nu.36 106

Doctor ſolo verbo Principis quemadmodũ & Notarius creari poteſt.conſ.1.nu.30. 3

Doctoris dictũ ſine lege loquentis tutum nõ eſt cõſ.1.n.44 eo.

Doctoris dictum ſecũdum legem quam allegat intelligi debet conſi.5.nu.15 28

Doctorẽ ſine lege & rõne loqui erubeſcẽtia eſt,conſ.5.n.37 20

Dolus ab omni obligatione excluſus cenſetur ſiue ex propoſito ſiue re ipſa interueniat conſ.75.nu.13 205

Dolus nemini Patrocinatur & commodum adferre non debet conſi.75.nu.15 eod.

Dolus ex propoſito ex enormiſsima læſione præſumitur conſil. 75.nume.16 eod.

Dolus ex propoſito præſumitur vbi læſio enormiſsima interuenit nec hoc caſu iuramẽtum propter dolum re ipſa prodeſt. conſ.75.nu.16 205

Dolus reſultans ex eo quod qui Clarius loqui debuerat ſuppreſſit non ſupprimenda,ſi damnum cauſatur non auditur doloſus conquerens conſi.18.nu.41. 58

Dolus vẽdẽtiũ culpæ emptoris præponderat conſ.18.n.42 eod.

Dolus commiſſus in vendendo non purgatur in redimendo cõſil.33.nume.40 84

Dolus commiſſus a venditoribus prædij alieni propter ſcientiã emptori ſuperuentã purgatus dici non põt.conſ.33.n.41 eo.

Dolo re ipſa in tranſactione interueniẽs ſtante enormiſsima læſione Dolo ex propoſito æquiparatur & vtroque caſu reſciſioni locus eſt.conſ.29.nu.18 76

Dolus præſumptus & dolus re ipſa quo ad reſciſionem contractus æquiparantur conſ.47.nu.4 112

Dolus probari debet contra receptatorem quia receptare hominem in ſe non eſt delictum conſ.65.nu.43 149

Domicilij ratione quis ſortitur forũ illius iudicis in cuius territorio domicilium ſitum eſt.conſ.32.nu.14 81

Dominium vt probetur nõ ſufficit titulus venditionis, prætij interuentus,ac poſſeſsio niſi ſit longi temporis,deſcriptio in extimo & inſtrumentum diuiſionis ſed requiritur q̃ venditor tpe contractus rei venditæ Dñs fuerit conſ.6.n.32 22

Dominium ex præſcriptione longi temporis acquiritur conſil. 6.nume.37 eod.

Dominium ex præſcriptione longi temporis & ex titulo locationis probatur conſ.6.nu.38 eod.

Dominium non probatur in odium poſsidentis ſi nõ probatur penſionis perceptio continua ſaltem decem Annorum conſil.6.nume.45 eod.

Dominium directum ex inſtrumento diuiſionis non probatur conſ.6.nume.48 28

Dominium in vniuerſo poteſt eſſe vnius vt imperatoris ſed rerum particularium non imo multorum & quidem poſsidentium conſ.9.nu.3 32

Dominij direc. retentio in cõceſsione feudi neceſſaria eſt cõſ. 38.nume.9 95

Dominium vtile quod eſt penes vaſſallum,effectus directi Dominij dicitur conſ.26.nu.16 72

Dominus directus de primis cauſis vaſſallorum ſuorum ciuilibus aut criminalibus quouis modo ſe intromittere non poteſt conſ 65.nu.20 146

Dominus directus non poteſt ſe intromittere de cauſis ſubditorum vaſſalli quia vaſſallo eſt tributa iuriſdictio ad Dominũ directum priuatiuè conſ.69.nu 7. 172

Dominus ſicut non cogitur habere in vaſſallum quem non vult ita vaſſallus non cogitur habere in dominum, quem nõ vult præſertim ſi hoc ei eſſet indecorum conſ.49.nu.9 116

Dominus feudi propter fidelitatem præſtitam rei feudalis iuriſdictionem in vaſſallum habet conſ.9.nu.12 33

Domino directo in feudo melior conditio fit, qñ inueſtitura feudalis de maſculis tantum intelligitur conſ.23.nu.14 69

Domini directi in feudo,deteriorem conditionem vaſſallus facere non poteſt.conſ.23. nu.15 eod.

Dominus directus feudi ſi partem in feudo cũ vaſſallo habeat an totum feudum ad ſe pretio oblato,vaſſallo auocare poſsit conſ.27.nu.42 75

Domini plures eiuſdem rei eodem tempore inſolidum eſſe nõ poſſunt ſicut nec poſſeſſores conſ.37.nu.36 94

Dominus directus ſi fecit inueſtituram aut Cambium de beneficio ſui militis vel Baronis ſine conſenſu illius cuius eſt beneficium pro infecto habetur.conſ.49.nu.13. 116

Dominus directus feudi formam antiquitus conſtitutam mutare non poteſt.conſ.49.nu.14 eod.

Donatio ſimplex & non conditionalis ſeu ob cauſam quæ fit cõ filio 61.nu.2 128

Donatio tũc cõditionalis ſeu ob cauſam dr qñ reſpicit fauorẽ & cõmodũ donãtis & nõ excludit liberalitatẽ cõſ.62.n.3 eo.

Donatio ſimplex facta deſcendenti ab aſcendente non confertur niſi duobus tantum caſibus conſ.62.n.5 eod.

Donata a patre filio vt efficiatur clericus non conferuntur.conſil.62.nu.6 129

Donata a patre filijs inter viuos non conferuntur nec in legitima imputantur conſ.62.nu.9 eod.

Donator de euictione pro re donata non tenetur niſi expreſsè id promiſerit conſ.46.n. 20 112

Donare nemo poteſt quod non habet conſ.3.nu.2 12

Donatio inter viuos fideicõmiſſo potentior eſt conſ.51.n.7 36

Donatio inter viuos natiuitate filiorum donãtis reuocatur cõſil.11.nume 7. eod.

Donatio inter viuos inter cętera a fideicommiſſo differt quia perfecta non reuocatur niſi natiuitate poſthumi, fideicommiſſum vero ſic tacitè vel expreſsè conſ.11.nu.30 38

Donatio facta per patrem filio p.p. eius benemerita valet quatenus benemeritis commenſuratur nõ vltra cõſ.17.n. 77 47

Donatio monaſterio ædificando quando fieri poſsit & valeat conſil 37.nu.2. 92

Donationes alicui monaſterio ſeu Eccleſiæ factæ, Rectoribus & Monachis eiuſdem factæ cenſentur.conſ.37.nu.3. eod.

Donatio facta Eccleſiæ valet ſi Notarius pro Eccleſia ſtipuletur conſil. 37.nu.5 eod.

Donationis titulus ad dominij tranſlationem habilis eſt conſilio 37.nume.25 eod.

Dona-

Donationes a Principe factæ in ſtatu Mediolani non valent niſi a Senatu confirmatę fuerint conſi.41.nu.17 103
Donationis appellatione ſimplex & pura donatio tantum venit conſil.41.nume.21 eod.
Donatio remuneratoria ſimplicis & purę donationis nomine non venit conſi.41.nu.22 eod.
Donationis remuneratorię.44.effectus a Tiraq. ponuntur conſil.41.nu.25 eod.
Donatio quando per ſuperuenientiam filij reuocata cenſeatur. conſil.43.nu.48 107
Donatio ſeu repudiatio legati facta in fauorem abſentis non ſecuta ratihabitione inualida eſt conſi.55.nu.10 123
Donare aut remittere ius ſuum iactare aut perdere dicitur conſil.55.nu.17 eod.
Dos materna ad Auum non reuertitur per mortem ipſius matris ſuperſtite marito & filia nepte conſil.10.nu.1. 34
Dos Materna in bonis Patris vel Aui æs alienum reputatur cõſilio 10.nume.6 35
Dotis Dominium non eſt apud Auum, Neptem dotantem, ſed penes Patrem neptis ſi Auus ſtipulatus eſt Dotem reddi filię aut hæredibus ſuis, conſil.10.nu.8. eod.
Dotis confeſſio per maritum facta, fraudis præſumptionem excludit ſi ante Matrimonium facta ſit, & ex interuallo, exceptioni ſpei futuræ numerationis renuntiatum ſit vel lapſa tẽpora opponendi ſint conſil.12.nu.48 45
Dotis cauſa priuilegiata eſt & in ea ex bono & æquo procedendum eſt conſi.21.nu.34 65
Dotale illud fit quod per Alluuionem prædio dotali adijcitur & eadem actione repetitur conſi.48 nu.3 114
Dotes an de bonis feudalibus reſtitui poſſint cõſ.57.nu.1. 125
Dotes de bonis feudalibus ſimplicibus & proprijs reſtitui non poſſunt ſecus vero de feudis hæreditarijs & improprijs conſil.57.nu.2 eod.
Duces Marchiones & alij non recognoſcentes Imperatorẽ vel aliàs habentes iura Imperialia vt eſt Dux Florentiæ poſſunt in ſuis ditionibus quæ põt Imperator in ſuo Imperio & de ijs iudicatur prout de Imperatore conſi.2.nu.35 12
Ducatu aut comitatu conceſſo per ſupremum Principem etiã cum clauſula cum omni Imperio & omni iure nullo penitus reſeruato Regiæ Maieſtati reſeruata in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis non veniunt conſil.3.nu.12 13
Dux Sabaudiæ fuit ab Imperatore Creatus Vicarius Imperialis cum plenitudine iuriſdictionis & poteſtatis Imperialis conſil.9 nu.5 33
Dux Sabaudiæ poteſt noua onera indicta ſeu ſuperindicta ſubditis ſuis mediatis & immediatis imponere præſertim ob iuſtas cauſas vtilitatem ẽt publicã reſpiciẽtes.cõſi.9.n.6 eod.
Dux Sabaudiæ ab Imperatore inueſtitus fuit de Comitatu Aſtenſi & Marchionatu Cęuæ cum dignitatibus & iuribus regalibus & Imperialibus quo fit vt de cauſis ſuorum vaſſallorũ Imperator vel eius delegati cognoſcere non poſſint conſil.9 nume.39 34
Dux Sabaudiæ de omnibus & ſingulis Ciuitatibus oppidis & Caſtellis quæ in Pedemontana regione exiſtunt ab Imperatore inueſtitus fuit conſi.17.nu.21 74

E

Ecclesię bona ex ſimplici partiũ aſſertione pro debitis alienari non poſſunt, ſed debita verè probari debent conſil.12.nume.33 45
Eccleſiaſtica perſona & Eques Hieroſolymitanus ad ſuccedendum in feudo & bonis feudalibus non admittuntur conſil.24.nu.10 70
Eccleſiaſtici inter laicos ſe intromittere nõ dẽnt cõſ.25.n.7 73
Eccleſiaſticæ rei in alienatione ſolemnitatem extrinſecam interueniſſe propter antiquitatem temporis præſumitur conſil.31.nume 67 80
Eccleſiaſticæ rei in alienatione tractatus & capituli conſenſus interuenire debent conſi.31.nu.68. eod.
Edicta & priuilegia ipſo vſu comprobari pñt cõſi.34 n.16 85
Edicta prohibitoria contra benemeritos non eſſe prodita dici ſolet conſi.41.nu.24. 103
Effectus potius quàm verba ſpectandus eſt conſi.37 nu.9 92
Effectus ceſſare debet finali cauſa ceſſante conſi.39.nu.7 98
Emptione per retrouenditionẽ reſoluta omnia in priſtina cauſa eſſe cenſentur, conſil.48.nu.11 115
Emptoris commodo cedit, quod per alluuionem fundo empto accreſcit conſi.48.nu.15 115
Emptor rem emptam ſciens eſſe alienam, non amittit pretium ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit conſi.18.nu.5 56
Emptor ſciens rem emptam eſſe alienam nõ ſolum ad pretium agere poteſt, ſed etiam ad id quod intereſt ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit conſi.18.nu.6 eod.
Emptor moroſus in ſolutione pretij, ad vſuras ſiue intereſſe erga venditorem tenetur. conſi.18.nu.58 57
Emptoris incõmodo cedit interitus rei emptæ.cõſ.48.n.20 115
Emens ſcienter rem, alteri iam inſolutum datam vel venditam re & pretio carere debet conſi.18.nu.61 59
Emptor ſi poſt ꝯtũ vẽditionis ſuſcipiat expreſsè in ſe periculũ rei vẽditę, tale onus operaẽ qđ ſuſcipiẽs teneaẽ de caſu fortuito culpa etiã alterius partis contingente conſi.18.nu.66 eod.
Emptorẽ cogitare rẽ emptã fuiſſe vẽditoris nõ alienam a iure præſumitur, niſi ſcientia rei alienæ probetur cõſ.33.n.29 83
Emptæ rei pretium emptor retinere poteſt, ſi euictionis periculum in limine contractus imminere vidit cõſi.33.nu.42 84
Emptor condemnatus qui arbitratur habere bonam cauſam appellare a ſententia tenetur & appellationem proſequi vt de euictione agere poſſit conſi.46 nu.1. 111
Emptor qui non habebat neceſſitatem appellandi ſi appellauit & bonam cauſam intra fatalia non eſt proſecutus ad auctorem venditorem reuertere non poteſt conſi.46.nu.3. eod.
Emptor in dubio a ſententia contra eum lata appellare non tenetur ſi tamen appellauit appellationem proſequi tenetur. conſi.46.nu.4 eod.
Emptor ſi prius appellauit à ſententia contra eum lata, Nõ poteſt poſtea venditor appellare conſi.46.nu.5. eod.
Emptor regulariter litigare & defendere tenetur, aliàs de euictione agere non poteſt.conſi.46.nu.6 eod.
Emptor poſt denuntiationem litis venditori factam litem proſequi tenetur.conſi.46. nu.7 eod.
Emptionis & venditionis natura, vẽditor de euictione tenetur licet de euictione expreſsè ꝓmiſſũ nõ fuerit cõſ.46.n.14 eo.
Emptor quando in caſum euictionis de euictione agere non poſsit conſi.46.nu.16. eod.
Emptor lite pendente regulariter de euictione agere non põt ſed demum lite a tertio cępta, finita conſi.46.nu.17 eod.
Emptor lite à tertio mota pendente de euictione contra venditorem agere poteſt, ſi de hoc expreſſe conuentum ſuit aliàs regulariter contra conſi.46.nu.18 eod.
Emẽs ſciẽter rẽ alienã de euictione agere non põt, niſi euictionem ſibi deberi expreſsè ſtipulatus fuerit conſ.46.n.19 eod.
Emptor non poteſt de euictione regulariter agere niſi litem legitimè & debito tempore denuntiauerit conſi.46.n.21 eo.
Emptor non tenetur litem venditori denuntiare, ſi pacto denũtiandi neceſsitas remiſſa ſit conſi.46.nu.23 eod.
Emptor per denuntiationem litis, nõ eximitur a proſecutione litis, niſi talis proſecutio remiſſa ſit conſi.46.nu.23 eod.
Emptorem litem venditori non denuntiare, vel denuntiare ſed non debito tempore paria ſunt conſi 46.nu.24 eod.
Emptor non tenetur appellare & appellationem proſequi, ſi inter ipſum & venditorem conuentum ſit ne ad id teneatur cõſilio 46.nu.25 112
Emptor ſi ſubcũbat tenetur appellare & appellationẽ proſequi niſi appellandi neceſsitas remiſſa ſit conſi.46.nu.27 eod.
Emphyteota primus ſi fecit ſecundum emphyteotam de voluntate Domini directi & neuter ſoluit Canonem, vterq; a Domino expelli poteſt.conſi.4 nu.47 17
Emphyteuſis cõceſsione & penſionis perceptione Dominium concedentis non probatur, quando conſtat quod tempore ſolutionis alius poſsidebat conſi.6.nu.45 22
Epũs Clericis ſuis ſeu toti Clero, Caritatiuũ ſubſidiũ ſine cõſenſu capituli & ipſius Cleri imponere nõ põt.cõſi.31.n.27 79
Equalitas in iudicijs ſeruari debet conſi.4.nu.53 17
Eques ſiue frater Hieroſolymitanus feudi incapax eſt conſi 42. numero 38 106
Equitas Canonica quòd mora purgari poſsit de iure ciuili locum non habet conſi 4 nu.36 16
Equitas Canonica non habet locum in foro contentioſo, ſed in foro pœnitentiali tantum conſi.4.nu.37 eod.

Aequi-

INDEX

Aequitas inducta in vno caſu contra iuris regulas, ad alium caſum extendi nõ debet licet eadẽ ratio ſubſit cõſ.13.n 45 49
Aequitas Canonica quòd mora purgari poſsit non procedit in iuramento promiſſorio vel vbi mora eſt geminata, aut lis cõteſtata, vel vbi de conſiderabili intereſſe creditoris agitur cõſilio 4.nu.38 26
Errans errore ductus actum faciens ſibi non præiudicat. conſilio 27.nu 40 75
Error in actu geminato vel triplicato non præſumitur conſilio 42.nume.33 106
Eris alieni narratio pro alienatione bonorum obtinenda non ſufficit ſed aliter probari debet conſil.12.nu.34 45
Aetas teſtabilis in pupillo verificari nequit conſil.17.nu.23 55
Aetatis qualitas ad hæredes tranſmiſsibilis non eſt conſilio 72. numero 20 190
Euictio quando emptoris facto cauſatur, venditor de euictione non tenetur, niſi ſpecialiter euictio promiſſa ſit, etiam vbi res facto emptoris euinceretur, conſi.18.nu.65 59
Euictionis quem tenet actio eundem agentem repellit exceptio conſi 62.nu.15 139
Exemplum inſtrumenti, quando eſt contrarium originali non probat, ſed originali ſtatur, conſi.1.nu.79 5
Aetas teſtabilis in pupillo verificari nequit conſi.17.nu.23 55
Examen factum parte non vocata licet non valeat, tamen teſtiũ probatio veriſimilis eſt & apud bonos viros & ſola facti veritate inſpecta indices procedentes concludere debet conſil.15.nu.18 52
Excipiendo multa conſequi poſſunt quæ non agendo conſil.4. nume.14 15
Exceptio altiorem & longiorem indaginem requirens, An miſſionem in poſſeſsionem impedire poſsit conſi.42.nu 6 105
Exceptiones dependẽtes quando dicantur & quando ſuper eis iudicandum ſit conſi.67.nu.6.& 7 156
Exceptio proprietatis & Dominij admittitur cõtra Agentem remedio.l.fi.C.de edict.diu.Adria.tollen.cõſil.67 n.19 158
Exceptio quando altiorem indaginem requirere dicatur. conſil.67.nu.22 eod.
Exceptio quotieſcunque reijcitur nunquam cenſetur reiecta exceptio ex eodem fonte, ex eadem cauſa & ex eodem inſtrumento reſultans conſil.67.nu.24 eod.
Exceptiones proprietatis quod non admittãtur in remedio recuperandæ non ſufficit contradictio, imo ſi admittantur appellatio neceſſaria eſt conſi.67.nu.44 160
Excommunicatus agendo audiri non debet, ſed hæc concluſio non procedit in appellatione quia appellatio eſt defenſio cõſil.5.nume.2 28
Excommunicationis pęna, ſiue interdictio ſine cauſę cognitione & diſcuſsione ex Concilij Tridentini diſpoſitione laxari non debet. conſil.25.nu.12 71
Exemplatio Priuilegij legitimè fieri non poteſt, niſi partis citatio cuius intereſt interueniat, conſil.61.nu.1. 137
Exempla licet regulam non reſtringant, mentem tamen ſcribentis declarant. conſil 6.nu.40 22
Exemplum ſumptum de ſcriptura exiſtente in Archiuio publico non probat. conſil.7.nu.34 24
Executores teſtamenti non poſſunt alienare bona defuncti, vltra quàm neceſsitas vrgeat conſi.12.nu.78 47
Executio dicitur merè extraiudicialis, quando citatio non præceſsit conſi.5.nu.13 18
Executio quæ ſit præcepto iudicis cauſa non cognita & ſic parte non vocata actus iudicialis dici nõ põt, conſi.5.n.16 eod.
Exempti etiam conueniri poſſunt ratione contractus vel delicti non obſtantibus Priuilegijs exemptionis, cõſi.9.n.38 34
Exemptio captiuorum a manibus familię delegati de cuius poteſtate non conſtat, punibilis non eſt conſi.65 nu.18 146
Eximens captum de mandato iudicis incompetentis non punitur, conſi.65.nu.21 147
Expreſsi & taciti par virtus eſt, & qũo conſil.11.nu.49 39
Expreſſum illud dicitur quod verbis generalibus etiam exprimitur conſil.13.nu.17 48
Expreſsionẽ eorũ quæ tacitè inſunt, nihil operari, regula fallit, ſi alio modo exprimantur quàm inſint conſi.44.nu.15 109
Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, regulariter nihil operatur conſil.47.nu.36 113
Ex particularibus generaliter inferre iure non admittitur conſilio 18 nume 30 57
Experientia rerum Magiſtra eſt conſil.18.nu.45 58
Extenſio ex identitate rationis in materia exorbitanti dummodo fauorabilis ſit fieri poteſt, conſi.13.nu.54 50
Extenſio in contractibus cõuentionalibus de perſona ad perſonam, nec de re ad rem fieri non debet, conſi.6.nu.3 21
Extenſio non ſit de vno caſu ad alium quãdo in altero eorũ aliquid cõtra ius ex ęquitate inductum eſt conſ.72.nu.26 191
Extenſio non ſit de vno caſu ad alium vbi minor ratio ſubeſt in vno quàm in altero & ampliatur vt procedat etiam quando dubitatur an eadem ratio militet conſi.72.nu.27 191
Extenſio fieri non dicitur vbi mens omnimodaque ratio concurrunt conſi.74.nu.14 196

F

FActa factis non verbis ſimplicibus tollunt, cõſi.11.nu.104
Facta regulariter non præſumuntur, conſil.1.nu 32 3
Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt conſi.5.nu 28 19
Factum iudicis & multo magis Principis, factum partis reputatur conſil.5 nu.35 eod.
Factum non dicitur quod non durat, conſi.5.nu.34 eod.
Factum allegantem non excuſat, niſi probetur, cõſ.12.n 75 46
Factum aliter ſe habens quàm ex procemio ſcripturæ oſtendat diſpoſitionem ſequentem nullam reddit conſi.33 nu.36 84
Factum ad falſam relationem aduerſarij, detecta falſitate reuocari poteſt, conſil.33.nu.38 eod.
Facta potius quam verba ad mentis declarationem attendenda ſunt conſil 53 nu.5. 120
Facta ſi verbis repugnant, potius facta quam verba attendi debent. conſil.53.nu.6 eod.
Factum quando non eſt punibile quolibet tempore tunc debet exprimi & probari illud tempus, quo factum eſt punibile, cõſil.65.nu.42 149
Facti proprij, & recentis tollerabilis non eſt ignorantia conſil.18.nu.55 58
Factum approbare quis poteſt, & qualitatem facti reprobare, conſil.65.nu.36 148
Falſitatis ſuſpitio contra inſtrumẽtum ex friuolis & leuibus, ſuſpitionibus induci non debet. Imo in dubio, vt falſitatis ſuſpitio tollatur, interpretatio facienda eſt.
Falſitatem inſtrumenti ad oſtendendam in ciuilibus probatio per veriſimile vel nòn veriſimile ſufficit conſi.7.nu.25 24
Falſitatis ſuſpitio in cauſis Ciuilibus pro falſitate habetur ad repellenda dicta teſtium de falſo ſuſpectorũ, conſ.36.n.49 91
Falſitas non præſumitur in Notario ſi minus ſcriptum reperiatur in inſtrõ quàm dictum, ſed potius error cõſil.66.n.5 151
Falſitas ſine dolo non committitur & dolus probari debet. conſilio 66.nu.6 eod.
Falſitas nemini præiuditialis non punitur. conſi.66.nu. 8 eod.
Falſo inſtro vtẽs punit, ſi ſciẽs falſum, eo vtat conſi.66.n.9 eod.
Fama in antiquis, vim probationis habet conſ.1.nu.84 5
Fama confines antiqui plene probantur conſi.1.nu.85 5
Fama probata non releuat niſi teſtis deponat de communi fama, & quoda perſonis fide dignis nõ a ſuſpectis ortũ habuerit conſil.1.nu.95 6
Fama in ijs quæ memoriam hominum excedunt plenè probat. conſil.1.nu.86 5
Fatale quadriennij nõ ſolum petitioni reſtitutionis in integrũ ſed etiam ſiniendæ liti datum eſt quo ſit vt cauſa intra quadriennium finiri debeat conſi.13 nu.63 50
Fauore alicuius inducta in eius odium retorqueri non debent conſil.18.nu.37 58
Feudatarius primus acquirens, o primogeniturã in feudo conſtituere poſsit conſil.42.nu.28. 106
Feudo conceſſo pro ſe & liberis deſcendẽtibus Maſculis in inueſtitura non cenſentur vocati tranſuerſales præſertim aſcẽdẽtes primi acquiſitoris & multo min⁹ feminę.cõſ 7.n 6 23
Feudali in materia hæredum appellatione, maſculi tantum veniunt conſi.7.nu.8 eod.
Feudali in materia conceſsionis verba attendi debent, non recognitionis vaſſalli, tamquàm incidenter & in exequutionẽ præcedentis conceſsionis facta conſil.7.nu.9 24
Feudum antiquum dicitur reſpectu Attaui, qui in quinto gradu eſſe dicitur, conſil.7 nu.13 eod.

Feudum

Feudum ſi ſit antiquum, & de acquirente ad tranſuerſales tranſitum faciat ad illud vltra ſeptimum gradum tranſuerſales non admittuntur. conſi. 7. nu. 15. eo.
Feudi incapax eſt mulier regulariter loquendo. cõſ. 7. nu. 16 eo.
Feudalia eſſe bona debet concludenter probari ab eo qui illa vendicare vult, & etiam a communi patre agnationis proceſſiſſe conſi. 7 nu. 17. eo.
Feudalia bona regulariter in alienabilia ſunt, & de his vaſſallus teſtari nequit. conſi. 7. nu. 18. eo.
Feudũ quod eſt verum ſubſtitutionem non admittit, minuſque hæredis inſtitutionem conſi. 7. nu. 22. eo.
Feudum qui ab alio accipit non poteſt illud alteri alia lege dare niſi ea qua ipſe vſus fuit. conſi. 7. nu. 39. 25
Feudum conceſſum in feudum nobile & gentile fœminarum excluſiuum eſſe dicitur conſi. 7. nu. 41. eo.
Feudum conceſſum pro recipiente & ſuis hæredibus, pro maſculis tantum conceſſum intelligitur. conſi. 7. nu. 42. eo.
Feudum iudicatur alienabile & diſponibile quando in inueſtitura continetur clauſula ad faciẽdum quicquid vaſſallo placuerit conſi. 7. nu. 43. eo.
Feudo conceſſo iuxta morem patriæ maſculi vocati cenſent fœminę vero excluſæ conſi. 7. nu. 46. 26
Feuda ad naturam primęuam & propriam feudorum de facili reuertuntur, præſertim quando de forma largha ad ſtrictam tranſitus fit. conſi. 7. nu. 51. eo.
Feudum eſſe antiquum auitum, & paternum, ex inueſtituris feudi recognitionibus, ac ex anteceſſorum poſſeſſione probari poteſt. conſi. 12. nu. 4. 44
Feudalia bona eſſe ſi probatum fuit præſumptio iuris eſt quòd antiqua ſint & non à patre moderni feudatarij ſed ab eo qui pater agnationis fuit, proceſſiſſe. conſi. 12. nu. 12. eo.
Feudum hæreditarium, mixtum dicitur, & feudum non ſimplex, ſed ſecundum quid. conſi. 12. nu. 18. eo.
Feudum receptum pro ſe & hæredibus feudum mixtum dicitur. conſi. 12. nu. 19. eo.
Feuda ex decreto Ducali Sabaudiæ alienari poſſunt pro ſolutione debitorum ex cauſa tamen neceſſaria, per vaſſallum cõtractorum ſecus vero ſi debita voluntaria ſint conſi. 12. nume. 53. 46
Feudum hæreditarium exigit hæreditariam qualitatem conſil. 38 nu. 49. 97
Feudum antiquum vel iure antiqui conceſſum non poteſt habere agnatus niſi ſit hæres primi acquirentis conſil. 38. nume. 46. eo.
Feudalia bona pro mutuis & alijs ſimilibus debitis alienari nõ poſſunt quia ſunt debita a principio voluntaria. conſil. 12. nu. 73. 46
Feudum hæreditarium dicitur, quando de hæredibus in inueſtitura mentio fit. conſi. 16. nu. 1. 53
Feudum conceſſum ad habendum, & tenendum & quicquid voluerint inueſtiti diſponendum, in omnes alienabile dicitur. conſi. 16. nu. 2. eo.
Feudum conceſſum ad contrahendum & diſponendum etiam in vicem vltimæ voluntatis in omnes alienabile dicitur cõſil. 16. nu. 3. eo.
Feudum poteſt eſſe ex prouidentia concedentis & ſimiliter per contractum vel vltimam voluntatem alienabile. conſil. 16. nu. 7. 54
Feudum alienabile poteſt alienari, & cum qualitate feudali tranſire. conſi. 16. nu 11. eo.
Feudum quando eſt mixtum volens in eo ſuccedere primi acquiſitoris hæres mediatus vel immediatus eſſe debet conſil. 16. nu. 15. eo.
Feudum in parte poteſt eſſe alienabile, & in parte tamquam ex ſola prouidentia concedentis conceſſum inalienabile conſil. 16. nu. 13. eo.
Feudum hæreditarium mixtum dicitur quando in prima inueſtitura de hæredibus & ſucceſſoribus primi acquiſitoris mẽtio fit. conſi. 16. nu. 16. eo.
Feudum conceſſum cum clauſula adhabendum tenẽdũ, &c. & cum clauſula ad contrahendum pro recipiente & eius hæredibus, in quoſcunque etiam extraneos alienabile dicitur cõſit. 26. nume. 20. eo.
Feudum hæreditarium, qui ſaſſe qui vult hæredem primi acquiſitoris aut vltimi vaſſalli defuncti eſſe debet conſi. 19. nume. 13. 61
Feudum alicui conceſſum, intelligitur & pro eius hæredibus, & deſcendentibus conceſſum, dato etiam quod de hæredibus mentio facta non ſit. conſil. 19. nu. 20. eo.
Feudi impropria natura ex pacto proueniens, prævalet omni naturæ feudorum, ex iuris communis feudorum diſpoſitione reſultanti. conſi. 19. nu. 46. 62
Feudalium inueſtiturarum tenor ſemper obſeruandus eſt propriè quæ feudorum naturæ derrogat. conſi. 23. nu. 4. 68
Feudum conceſſum cum facultate ſubinfeudandi adiecta clauſula ad faciendum quicquid inueſtito, placuerit poteſt alteri concedi ſub ea lege quam inueſtitus imponere voluerit, modo id iure feudi faciat. conſi. 23 nu. 6 69
Feudi alienatione prohibita conceſsio in feudum prohibita non cenſetur. conſi. 26 nu. 18 73
Feudum regulariter amore, & non pecunia recepta conſtituitur. conſi 27 nu. 1 74
Feudum beneficium gratuitum eſt. conſi. 27 nu. 2 eo.
Feudũ poteſt emi, & pecunia comparari, & hac parte ſemota, recti & proprij feudi ſeruare naturam. conſi. 27. nu. 3 eo.
Feudum pecunia venditum per concedentem regulariter reuocari non poteſt. conſi. 27. nu. 4 eo.
Feudum reuocari poteſt non obſtante præſcriptione etiam cẽtum annorum vbi emptor ex titulo emptionis ſe tuetur. conſil. 27. nu. 25. eo.
Feudalia bona ad rationem quatuor pro centenario reſpectu redditusum in Pedemontana patria extimantur. conſil. 27. nume. 31 75
Feudum quando ob feloniam ad Dominum reuertitur, ſi iterum Dominus alteri in feudum concedat feudum nouum dicitur. conſi. 27. nu. 39 eo.
Feudalis primæ inueſtituræ tenor ſemper attendi debet. conſil 29. nu. 1. 76
Feudum rectum hæreditarium mixtum quomodo dicatur & conſtituatur. conſi. 29. nu. 2 eo.
Feudum rectum hæreditarium mixtum eſt illud quod prouenit ex pacto & prouidentia primi concedentis & primi acquirentis. conſi. 29. nu. 4 eo.
Feudum rectum hæreditarium mixtum qui aſſequi volunt hæredes mediati vel immediati primi vaſſalli acquirentis eſſe debent. conſi. 29 nu. 5 eo.
Feudum rectum, & antiquum, teſtamentariam vaſſalli diſpoſitionem non admittit. conſ. 29. nu. 6 eo.
Feudo recto & antiquo exiſtente per vaſſallum, deſcendentibus in inueſtitura comprehenſu pręiudicari non poteſt. cõſil. 29 nu. 7. eo.
Feuda recta & propria, per vaſſallum donari aut in dotem pro filia dari non poſſunt. conſ. 30. nu. 1 77
Feudalia bona propria, de iure communi etiam pro dote vel alia neceſſaria cauſa alienari non poſſunt, ſecus eſt in rebus eccleſię, minoris, & alijs per hominem alienari prohibitis. conſ. 30 nu. 7 eo.
Feudi proprij & ſimplicis fœmina incapax eſt conſil. 38. nume. 3 95
Feudi proprij ad eſſentiam ſeptem requiruntur, quorum vno deficiente, feudum improprium efficitur. conſ. 38. nu. 5. eo.
Feuda ſi impropria ſint in ijs fœminę ſuccedunt. conſil. 38. nume. 18 96
Feudum franchum dicitur, non ſolum quando expreſſa mentio ſit quòd franchum ſit ſed etiam quando directum dominiũ & omnis proprietas infeudatur. conſ. 38. nu. 19 eo.
Feudum franchum non deſinit eſſe propter reſeruationem vel pręſtationem iuramenti fidelitatis. conſ. 38. nu. 20. eo.
Feudum improprium ad fœminas tranſit. conſi. 38. nu. 24. eo.
Feudum improprium ex eiſdem cauſis non amittitur quibus proprium. conſ. 64. nu. 13 235
Feudi ob feloniam vaſſalli priuatio, locum habet, quando per dolum felonia committitur aliàs non. conſ. 64 nu. 16 136
Feudum a Domino emptum naturam allodialem ſappit. conſil. 38. nu. 27 96
Feudum emptitium ad inſtar aliorum bonorum hæreditariorum eſt conſi. 38. nu. 28 eo.
Feudum ſi eſt emptum & conceſſum etiam ob benemerita primi

mi acquirentis in eo fœmina admittitur conſi. 38.nu.29 eo.
Feudum emptitium feudo francho æquiparatur & ad vtrunq; fœmina admittitur non obſtante iuramento fidelitatis ſiue tacite, ſiue expreſſe vocetur. conſi. 38.nu. 33 eo.
Feudum licet liberum, & franchum concedatur, tamen vaſſalus tenetur ad ea, quę in cap. 1. qual. iur. deb. vaſſ. domin. fidelit. continentur. conſ. 38.nu.34 eo.
Feudi proprij & improprij in conceſsione iuramentum fidelitatis preſtari debet niſi tale iuramentum expreſsè remiſſum ſit. conſi. 38.nu. 35 eo.
Feudi ſubſtantia in iuramento fidelitatis conſiſtit. conſ. 38. nume. 42 97
Feudo in hęreditario qualitas hęreditaria, ad acquirendũ feudum neceſſaria eſt. conſ. 38.nu.42 eo.
Feudum cuiuſuis dignitatis etiam regalis ob defectum lineę eorum qui ad feudum vocabantur, ad directum dominum pleno iure reuertitur, & feudum eſſe deſinit conſil. 41. nume. 1 102
Feudalia bona ad directum dominum tranſeuntia, feudalia eſſe deſinunt. conſ. 41.nu. 2 eo.
Feudo in nouo ex mero pacto, & prouidentia concedentis cõceſſo per vaſſalum cum conſenſu domini, liberis ex prima inueſtitura vocatis prejudicari non poteſt. conſi. 32. nume. 25 106
Feudi in conceſsione pacta etiam inſolita, & contra propriam naturam feudorum apponi poſſunt. conſil. 42.nu. 26 eo.
Feudum quando ex pura gratia concedentis conceſſum eſt, pater filijs præiudicare non poteſt. conſ. 42.nu. 27 eo.
Feudi prima inueſtitura obſeruari, & attendi debet. conſilio 52.nu. 1 119
Feudum proprium ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium dicitur quando pro primo acquirente, eius filijs, & deſcendentibus tantum maſculis conceſsio facta legitur. cõſil. 52.nu. 2 eo.
Feudum ad hoc, vt ſit ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium quæ requirantur. conſ. 52.nu. 3 eo.
Feudo in hæreditario quis non admittitur, niſi vltimi vaſſalli defuncti hæres ſit. conſ. 52.nu.8 eo.
Feudo conceſſo iure antiqui feudi agnati ad illud non admittũtur, niſi ſint hæredes, ſi conceſsio pro primo acquirente, & hęredibus facta ſit. conſ. 52. nu. 11 eo.
Feuda hæreditaria, & impropria ad inſtar allodialium ſunt. cõſil. 57.nu 3 125
Feuda, vt dicantur hæreditaria quæ requirantur. conſil. 57. numero 5 eo.
Feudum, vt dicatur propriũ ex pacto, & prouidentia quę requirantur. conſi. 57.nu.6 eo.
Feudum hæreditarium mixtum ſecundum quid, quando dicatur. conſ. 57.nu.7 eo.
Feudum quo ad modum ſuccedendi vbi ſucceſsioni locus eſt ex pacto, & prouidẽtia eſſe poteſt, & ſic proprium, & ex alio capite improprium, & alienabile. conſ. 57.nu.8 eo.
Feudalibus bonis a primis contrahentibus pacta quæcunque apponi poſſunt etiam, quod propriæ feudorum naturæ derogarent. conſ. 57.nu.9 eo.
Feudo ineſt contractus in quo vltro citroque naſcitur obligatio. conſ. 59.nu.1 126
Feudum dicitur contractus nominatus, & in eo pęnitentia, aut reuocatio non datur. conſ. 59.nu.4 eo.
Feudo conceſſo cum aliquo territorio mero mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione etiam primæ appellationes veniũt. conſ. 59.nu.5 eo.
Feudi iudicium vniuerſale dicitur, quia ſub feudo res tam corporales, quàm incorporales variarum qualitatum eſſe poſſunt. conſ. 32.nu.5 81
Feudum ſemel diuiſum perpetuo diuiſibile durat. conſ. 42. numero 35 106
Feudum pro recipiente, & quibus dederit conceſſum, an proprium, vel improprium ſit. conſ. 14.nu. 1 51
Feudũ ab imperatore, vel ab alio Principe iura imperialia habente conceſſum pro recipiente, & quibus dederit præterquàm in alienatione quæ libera eſſe videtur propriam feudi naturam retinet. conſ. 14. nu. 6 eo.
Felonia contra vaſſallum ſaltem quinque teſtibus, & non minus probari debet. conſ. 65.nu. 12 147
Fęmina, quod ẽt vocata non ſuccedat in feudo ſtantibus maſculis qualiter intelligatur. conſ. 38.nu.43.& ſeq. 97
Fœminæ ex ſimplici, & propria feudorum natura ad feudum non admittuntur, niſi ſpecialiter dictum ſit, ad eas feudum pertinere debere. conſ. 23.nu. 3 68
Fœmina ad bona comprehenſa in ſubinfeudationibus factis pro ſubinfeudatis, & eorum hæredibus vtriuſque ſexus admittitur. conſ. 23.nu.8 69
Fœminæ in feudo frãcho ſuccedere poſſunt. conſ. 39 nu. 21. 96
Fœminæ in feudo emptitio ſuccedere poſſunt, & illius capaces ſunt. conſ. 39.nu. 23
Fœminæ in feudo habente mixtam naturam alterius contractus ſuccedere poſſunt. conſ. 38.nu. 25 eo.
Fœminæ ex habilitatione Principis ſuperioris ad feudum admitti poſſunt. conſ. 38.nu. 26 eo.
Fœmina vbi in feudo ſuccedere poteſt, vt in feudo improprio per ſubſtitutum ſeruitia perſonalia domino directo præſtare poteſt. conſ. 38.nu. 30 eo.
Fœmina per ſubſtitutum iuramentum fidelitatis præſtare poteſt. conſ. 38. nu. 31 eo.
Fœmina ex conſuetudine ad feudum extra iuris communis feudorum diſpoſitionem admitti poteſt. conſ. 38.nu. 32 eo.
Fictio pluſquàm veritatem operari non poteſt, quando defectu materiæ ſubiectæ ſecundum veritatem aliquid induci non poteſt. conſ. 61.nu. 6 127
Fictiones duæ circa idem concurrere nequeunt. conſil. 72. numero 21 193
Fictio æquitate nititur ab ea quæ deſcendit conſ. 72.n. 24 eo.
Fidem non obſeruanti, fides non eſt obſeruanda. conſilio 31. num. 12 78
Fides mala ex ſcientia cauſata præſcriptionem impedit. conſil. 2.nu.8. 10
Fides mala hæredes defuncti afficit, vnde propter defuncti vitium præſcribere non poſſunt. conſ. 2.nu.9 eo.
Fides mala ab initio quamcunque præſcriptionem longiſsimi temporis imo immemorabilis impedit. conſilio 2. numero 11. eo.
Fidelitatis præſtatio ad plura, & diuerſa ſe habere poteſt videlicet ratione domeſticitatis ſubiectionis, & bonorum, quæ ab alio recognoſcuntur. conſ. 38.nu. 14 95
Fidelitatis præſtatio recognitionem feudi neceſſario non infert. conſ. 38.nu. 15 eo.
Fidelitatem erga dominum vtilem vaſſallum ſubditi ſui facere tenentur. conſ. 26.nu. 35. 73
Fideiuſſor qui renuntiauit beneficio de principali prius conueniendo efficitur reus debendi, & vterque inſolidum obligatus remanet. conſ. 51.nu. 14 119
Fideicommiſſum ex teſtamento, quod de iure non valet, peti non poteſt, niſi ſuccedentes ab inteſtato rogati probentur. conſ. 11.nu. 22 37
Fideicõmiſſarius vniuerſalis, vt actionibus vtilib. experiri poſſit reſtitutione ſaltem verbali non facta ſufficit quod fieri faciat citationem per proclama generale, an quis hæredis grauati, hæres eſſe velit. conſ. 15 nu. 1 51
Fideicommiſſarius vniuerſalis facta citatione per proclama generale, an hæredis grauati hæres quis eſſe velit remedium. l. fina. C. de edict. Diui Adria. tollen. intentare poteſt, & alia etiam proponere ac ſi reſtitutio verbalis facta foret. conſ. 15. num. 2 eo.
Fideicommiſſario vniuerſali remedium. l. fin. C. de edict. Diui Adria. tollen. competit. conſ. 15.nu. 7 52
Fideicommiſſum ex prohibitione alienationis geminata expreſſe, ſiue tacitè, quia domum in agnatione teſtatoris remanere voluit inductum dicitur. conſ. 15.nu. 20 eo.
Fideicommiſſo inducto rei fideicommiſſariæ alienatio fieri nõ poteſt, & ſi fiat non valet, & dominij tranſlatio impeditur. conſ. 15.nu. 21 eo.
Fideicommiſſo inducto alienata per fideicommiſſarium reuocari poſſunt. conſ. 15.nu. 22 eo.
Fideicommiſſum quando conditionale eſt, vel in diem incertã poſitum præſcriptio longiſsimi temporis, niſi poſt purificatã conditionem currere non incipit. conſ. 15. nu. 38 53
Fideicommiſſa odioſa dicuntur. conſ. 22.nu. 2 66

Fideicommiſſum cũ ſit odioſum extẽſionẽ de vno caſu ad aliũ non admittit.conſ.22.nu.8 67

Fideicommiſſum onus eſt.conſ.22.nu.7 eo.

Fideicommiſſum de vna perſona ad aliam extenſionem non admittit.conſ.22.nu.9 eo.

Fideicommiſſum ex præſumpta teſtatoris mente inter inſtitutos deſcendentes inducitur, quando poſt mortem omnium inſtitutorum à teſtatore deſcendentium ſubſtitutio vniuerſalis facta eſt.conſ.22.nu.13 eo.

Fideicommiſſum reciprocum requirit ſubſtitutionem eſſe factam in tota hæreditate,& vltimo morienti expreſſe, vel virtualiter ex iuris diſpoſitione,& ex coniectura à teſtatoris mẽte.conſ.22.nu.14 eo.

Fideicommiſſaria bona reſtitutioni ſubiecta ex cauſa dotis etiã non ſeruatis ſeruandis alienari poſſunt ſecus vero ſi bona feudalia ſint.conſ.30 nu.3 77

Fideicommiſſa particularia, & vniuerſalia inter ſe valde differunt.conſ.32.nu.1 81

Fideicommiſſa vniuerſalia,& particularia etiam reſpectu competentiæ iudicis differunt.conſ.32.nu.2 eo.

Fideicommiſſa particularia ibi peti poſſunt, vbi res ſitæ ſunt vel hæres domicilium habet.conſ.32.nu.3 eo.

Fideicommiſſa ſi plura ſint,& diuerſarum rerũ,vnum quodque fideicõmiſſum corã iudice territorij vbi res ſitæ ſunt,vel vbi hæres grauatus domicilium habet non coram alio iudice peti debent.conſ.32.nu.4 eo.

Fideicommiſſum rerum particularium ibi peti non debet,vbi maior pars bonorum exiſtit, ſed ſingulatim vbi ſingulæ res ſitæ ſunt.conſ.32.nu.5 eo.

Fideicommiſſum ſimplex,& abſolutum inductum cenſetur ex prohibitione de non alienando adiecta cauſa, vt bona in agnatione permaneant.conſ.68.nu.20 164

Fideicõmiſſum agnatis cognatis familiæ,& ſimilib.factũ proximiores quoſque ordine ſucceſſiuo ſeruataque gradus prærogatiua vocaſſe intelligitur.conſ.72.nu.13 190

Fideicommiſſarius ſub conditione ea pendente ſi deceſſerit ius nihilominus fideicommiſſi ad ſuos tranſmittit.conſilio.73.nume.1. 193

Filius,quod capit vigore legis,vel ſtatuti, aut de voluntate patris,conferre non tenetur.conſ.10.nu.13 35

Filij teſtatoris cenſentur a teſtatore magis dilecti quàm mater eius.conſ.11.nu.61 40

Filius dicitur pars viſcerum matris conſ.11.nu.71 eo.

Filius quicquid acquirit regulariter patri acquirit,niſi in mortis articulo exiſtat.conſ.13.nu.35 49

Filiæ renuntiatio non extenditur ad fratris ſucceſſionem, vel aliorum quæ poſt renuntiationem ſibi obuenit. conſ.18. numero 15 57

Filius per reſcriptum principis legitimatus beneficio legis hac conſultiſsima.§ ex imperfecto. C. de teſtamen. gaudet ſicut legitimus,& naturalis ſimpliciter. conſilio 20. numero 2 63

Filia legitimata à patre magis dilecta quam ſororis filij cenſetur.conſ.20.nu.4 eo.

Filij per reſcriptum principis legitimati in caſu inteſtati nihil à filijs legitimis,& naturalibus differunt. conſilio 20.numero 16 eo.

Filijs quo ad bona allodialia viuente patre nullum ius formatum etiam ratione legitimæ competit.conſ.24.nu.3 70

Filius naturalis etiam legitimatus ad bona feudalia non admittitur ſtantibus præſertim filiis legitimis,& naturalibus.conſ.24.numero 7 eo.

Filiorum præteritio non rumpit teſtamentum paternum, ſi in teſtamento clauſula codicillaris adeſt. conſilio 24. numero 13 eo.

Filij primi gradus hæredes inſtituti, vel ab eis deſcendentes, duas quartas hæreditatis detrahere poſſunt, & illis trebellianicę detractionem teſtator prohibere nequit. conſil. 28. numero 5 75

Filius primogenitus in feudo paterno fratres ſuos ſecundo genitos non excludit licet ex decreto principis primogenitus aliis excluſis vocetur.conſ.29.nu.9 76

Filii ex prima inueſtitura vocati feudalia bona pro dote alienata recuperare poſſunt, pręcipuè ſi pretium dotium realiter ſolutarum reſtituere offerant.conſ.30.nu.12 77

Filiarum baronum,& comitum pro maritandis ſuis ſubditis, collectam imponere non poſſunt ipſi barones.conſilio 31.nume.32 79

Filii maſculi poſiti in conditione ex teſtamento aui paterni vocati non cenſentur.conſ.35.nu.1 87

Filios maſculos in conditione poſitos ex teſtamento vocatos non cenſeri extat magis,& crebrior Doctorum opinio. conſil.35.nu.2 eo.

Filii maſculi in conditione poſiti ex teſtamento vocati cenſentur quando per teſtatorem in aliquo grauati reperiuntur. conſ.35.nu.4 eo.

Filij maſculi in conditione poſiti ex teſtamento vocati cenſentur ſi teſtator plures gradus ſubſtitutionum fecit. conſil.35. num.5 eo.

Filii maſculi in conditione poſiti ex teſtamento aui paterni vocati cẽſentur, ſi ſubſtitutio vltimo ex pluribus hæredibus inſtitutis ſine filiis morienti facta ſit.conſ.35.nu.6 eo

Filij maſculi in conditione poſiti ex teſtamento vocati cenſentur ſi prohibitio alienationis bonorum hæreditariorum cauſa adiecta facta ſit, quia bona in agnatione teſtatoris remanere voluerat.conſ.35.nu.7. eo.

Filij poſiti in conditione cenſentur poſiti in diſpoſitione in legatis,ſecus autem in ſubſtitutionibus vniuerſalibus. conſilio 35.nu.10 eo.

Filiæ cum patre hæredes inſtitutæ, an cenſeantur ſimul vocatæ vel ordine ſucceſſiuo.conſ.58.nu.1 126

Filij inſtituti cum patre cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, quando inſtitutio eſt facta per verba ſingularis numeri. conſil.58.nu.2 eo.

Filiorum inſtitutorum cum patre concurrentium quæ portio eſſe debeat.conſ.58 nu.4 eo.

Filiorum duodecim numerus,an ab omnibus muneribus etiã patrimonialibus parentes eorum excuſet. conſilio 60. numero primo. 126

Filiorum duodecim numerus parentem decurionem ab omnibus muneribus tam perſonalibus,quàm patrimonialibus excuſat ſecũdũ cõem Doctorum opinionẽ. conſ.60.nu.3. 127

Filio per patrem donata ex cauſa futuri matrimonij conferri alijs fratribus,& cohæredibus non debent,nec in legitimam imputari.conſ.62.nu.1 128

Filii ſunt pars corporis, & viſcerum matris.conſ.63.n.5. 130

Filiorũ legitimorum appellatione an veniant legitimati. conſil.68.nu.29 166

Filius natus ex ijs inter quos matrimonium conſiſtere non poterat legitimari non dicitur,ſed potius diſpenſari. conſi.68.numero 30 eo.

Filius locum patris ſubintrat etiam in fideicommiſsis ſed limita,vt nu.8.& ſeq.conſ.72.nu.5 189

Filius locum, & gradum patris nunquam ſubintrat quando de ſucceſſione collateralium, (patruo, & auunculo exceptis) agitur ſiue abinteſtato,ſiue p fideicõmiſſum.conſ.72.n.8. eo.

Filius an iure repreſentationis locum,aui, & patrui in fideicõmiſsis aſſumat.conſ.72.nu.9 190

Filiorum,ſeu liberorum appellatione,tunc demum nepotes veniunt quando de liberorum gradu, mentio non fit alias ſecus.conſ.72.nu.11 eo.

Filius quando perſonam gradumque patris repreſentat illud diſpenſatiuè,& per priuilegium eſſe cenſetur,quodtamen in ſtatuto locum non habet.conſ.72.nu.25 191

Filia enormiſsimè lęſa ex renunciatione facta de bonis paternis,& maternis dicitur quando nihil omnino de bonis maternis habet.conſil.77.nu.14 212

Filii omnes æqualiter ad patris ſucceſsionem ex iuris communis diſpoſitione vocantur.conſ.42.nu.41 107

Filius ius repreſentationis non habet, quando tempore mortis illius de cuius hæreditate agitur eius pater in humanis erat. conſ.72.nu.23 191

Filius iure diuino patrem revereri tenetur.conſ.12.nu.56 46

Filius iure naturali patrem reuereri tenetur.conſ.13.nu.57. eo.

Filius iuris ciuilis diſpoſitione inſpecta in patris poteſtate eſſe dicitur.conſ.12.nu.58. eo.

Filia congruè dotata dicitur ſi dos legitimæ correſpondeat.cõſil.78.nu.29 209

Finem

Finem qui ſibi propoſuit,& omnem modum,quo ad finem peruenire poteſt præpoſuiſſe cenſetur.conſ.1 1.nu.51 32
Finis principium præſupponit ſicut mors vitam,& interitus, ortum.conſ.74.nu.20 197
Finium,& territorij,vbi controuerſia extat de terminorum poſitione inſtra fieri ſolent,quæ fines probant.conſ.1.nu.6 2
Finium deciſio,& terminatio quando de eis controuerſia præceſsit ad Principem ſpectat.conſ.1.nu.63 4
Finium deciſio,& terminatio dicitur eſſe de reſeruatis Principi in ſignum ſupremi dominij conſ.1.nu.64 eo.
Finium terminatio per præſumptiones,& coniecturas admittitur præcipuè in probandis confinibus antiquis vbi de inſtrumētis ſuper plantatione terminorū nō apparet.cōſ.1.n.82 5
Fines,& territoria probantur per teſtes deponentes de auditu à maioribus,& prædeceſſoribus ſuis.conſ.1.nu.87 eo.
Finium nomen ſi reperitur mutatum,tunc potius attenduntur cōfines,& rei qualitas quàm nomen proprium.conſ.1 n.91 6
Finium in controuerſijs ea pars vincit,quæ antiquiorem poſſeſſionem probat,quando vero de antiquioritate non conſtat,tam in petitorio,quam in poſſeſſorio illa vincit quę titulum habet.conſ.2.nu.18 10
Finium,& territorij cuiuſuis loci eſſe præſumitur,id quod intra eius fines ſitum poſitumque eſt.conſ.3.nu.5 12
Fiſcus Fauori pro ſe introducto renunciare poteſt. conſ.12.numero 2 48
Fiſcus qui ſucceſsit in locum proſcripti poteſt proſequi iuditium coram illo iudice coram quo cum proſcripto cœptum fuit.conſ.13 nu.2 eo.
Fiſcus dicitur vniuerſalis ſucceſſor condemnati ex quo iura actiuè,& paſsiuè in eum tranſeunt.conſ.13 nu.5 eo.
Fiſcus in locum patris ſuccedit,& quomodo procedat.conſilio 72.num.9 189
Flumina vice cenſitorum ſunt,quia vni adijciunt,alij vero auferunt.conſ.48.nu.24 215
Fratris dictio etiam in vterino fratre verificari poteſt. conſil 8.num.24 28
Frater ſororē dotare regulariter non tenetur.conſ.55.n.2 122
Frater ſororem dotare tenetur ſi aliunde ſoror non habeat vnde ſe dotet.conſ.55.nu.3 eo.
Frater dotans ſororem animo donandi dotare cenſetur. conſil.55.nu 5 eo.
Fratres,& eorum filij agnationem patris conſeruant non autem ſorores nec earum filij,licet maſculi.conſ.20 nu.7 63
Frigidus,& maleficiatus in iure æquiparātur.conſ.39 nu.27.98
Fruſtra quis quod ſibi debetur petit, ſi ipſe quod debet non impendit.conſ.4.nu.15 15
Fructus emptorem ſequuntur.conſ.48.nu.34 215

G

GEminatio præcedentia auget,& declarat. cōſ.16.n.4. 53
Geminatio,& prægnantia verba operantur,quod diſpoſitio trahatur ad omnem caſum ad quem alioquin ex natura actus trahi non poſſet.conſ.18.nu.29 57
Geneologia conſanguinitate,& proximitate aliquorum in pbanda debent ſinguli gradus ab vtroque latere probari.conſil.8.nu.9 27
Genitiui natura dominium eſt ſignificare. conſ.34 nu 28 86
Generalia verba,quid operentur,& an adminiſtratores defunctos comprehendant.conſ 63.nu.2 130
Generalis diſpoſitio omnes caſus includit.conſ.11.nu.55 40
Gloſſa in cap.cum Bertoldus in verbo quodam iure dicens ex ſolutione penſionis, non probari dominium neque poſſeſsionem in præiuditium tertij poſsidentis communiter approbata eſt.conſ.6.nu.42 22
Gloſſæ magna eſt auctoritas.conſ.1 1.nu.107 42
Gloſſæ opinio in l.cum ita.§.fin.ſuper verbo proximo de leg.2.approbatur,& defenditur auctoritate doctorum,ſed quomodo limitetur,& procedat vide infra nu. 23. conſ.72.numero 4 189.191
Geſta poſt ſententiam à ſententia dependentia cum ſententia connexitatem habere dicuntur.conſ.8 nu.3 27
Gerens ſe pro deſcendente alicuius illius deſcendentiam fateri dr̄ quo fit, vt deſcendentiæ inducta,& probata quaſi poſſeſſio videatur.conſ.15 nu.15 52
Ceſta a tutore ante confectionem inuentarij communi doctorum calculo inualida ſunt.conſ.36.nu.16 89
Grauamen iniunctum filio hæredi inſtituto de reſtituendo hęreditatem intelligi debet ſub conditione ſi filius vocatus ſine liberis deceſſerit.conſ.11.nu.48 39
Grauatus in vno in alio rellcuari debet.conſ.48.nu 19 215

H

HAeredi recuſanti fideicommiſſum reſtituere incumbit onus probandi teſtatorem voluntatem ſuam mutaſſe. conſ.11.nu 59 40
Hęres ob confectionem inuentarij ſolemnis facto defuncti cōtrauenire poteſt.conſ.12.nu.16 44
Hęres abſens ex cauſa legationis,& ſic neceſſaria habet reſtitutionem in integrum ad adeundam hæreditatem,& ſimiliter ex alia cauſa probabili.conſ.13 nu.42 49
Hęredi eius in cuius perſona ſubſtantia aditionis cadere non poterat,quia ſenſus & voluntas deficiebant reſtitutio ad adeundum non datur conſ.13 nu.50 eo.
Hæredes filii,& filię ex prima inueſtitura fendali vocati,feudū hæreditarium mixtum dici faciunt conſ.29 nu.3 76
Hęres nonnullis caſibus factum defuncti improbare poteſt. cōſil.30.nu 11 77
Hęredum,& ſucceſſorum appellatione in feudo improprio fęminæ veniunt. conſ 38 nu.36 96
Hæres alius dicitur ſanguinis,& alius hęreditatis. conſ.38.numero 47 97
Hęres ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato in poſſeſsionem bonorum etiam feudalium quę defunctus tempore mortis ſuę poſsidebat mitti debet.conſ 42.nu.7 105
Hæres creditor defuncti,an pręſumatur inſtitutus animo cōpenſandi cum debito,nec ne.conſ 43.nu.2 107
Hęres defuncti conſcientiam,& animum declarare non poteſt conſ 44.nu.1 108
Hęres non conficiens inuentarium res hęreditarias ſubtraxiſſe pręſumitur conſ.56.nu.18 124
Hęres creditor hæreditatis ſi conficiat inuentarium creditum ſuum non amittit aliàs ſic.conſ.56.nu.23 eo.
Hęredum inſtitutorum actio,cum ea parte hęreditatis quam adeunt confunditur,& reciprocæ actiones mutua compenſatione tolluntur.conſ.58.nu.5 126
Hæredes aui,& patris an teneantur reddere rationem adminiſtrationis per parentes in bonis vniuerſitatis factæ. conſil.63.nume.1 130
Hæredes quo ad actiones ciuiles,& rei perſecutorias,quæ ad defunctos ex contractu aliaue cauſa peruenerunt tenentur. conſ 63 nu 7 eo.
Hæredes adminiſtratorum rerum publicarum actionibus ciuilibus conueniri poſſunt.conſ 63 nu.8 eo.
Hæres ex delicto defuncti cōueniri non poteſt.conſ 63 n.9 eo.
Hęredis ad fauorem contra fideicommiſſarium in caſu dubio regulariter interpretatio fit.conſ.74 nu.29 198
Hęres cuiuſcunque impediti ex iuſta cauſa hęreditatem adire reſtitutionem in integrum ad adeundum ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa,&c. obtinere poteſt. conſ.13.numero 34 49
Hæres adeundo hæreditatem etiam cum beneficio legis,quando in credito ſuo ſibi pręiudicet conſ.43.nu.29 108
Hęres contra confeſsionem defuncti pro dote recepta,minus que cōtra ſuam propriam venire non poteſt.conſ.8.n.54.30
Hęreditas nō adita regulariter nō trāſmittitur cōſ.13 n.33.49
Hæreditatis non agnitę contra iuris regulas nulla tranſmiſsio fit niſi in caſibus a iure expreſsis.conſ.13 nu.43 eo.
Hæreditatem ignorans probabiliter ſibi delatam ante aditionem moriens regulariter ad eius hæredem beneficiū reſtitutionis in integrum ad adeundum non tranſmittit conſ.13.nu.49 eo.
Hęreditas aſcendentium etiam non adita in deſcendentes regulariter tranſmittitur.conſ.13 nu.53 50
Hæreditatis aditione,an confuſa ſit actio tutelæ,& curę adeunti competens.conſ.43.nu.1 107
Hæreditatem adiens aut eius hæres ex capite ignorantiæ aduerſus aditionem reſtitui in integrum non poteſt,niſi læſio-

nem, quæ cauſa reſtitutionis eſt probet. conſ. 44. nu. 5 — 109
Hæreditas matris ab inteſtato defunctæ, ita ad filias, ſicut ad filios defertur. conſ. 76. nu. 3 — 206
Hæreditas propriè data intelligitur quam quis adeundo conſequi poteſt. conſ. 13. nu. 38 — 49
Hæreditatem prius tranſmittere quam habere præpoſterū eſt. conſi. 13. nu. 39 — eo.
Hæreditatem paternam non aditam infans ex potentia ſuitatis ad matrem tranſmittit. conſ. 13. nu. 40 — eo.
Hæreticis ad ſinceritatem fidei catholicæ reuertentibus pro primo lapſu quo ad vitam, & bona temporalia parcetur, ſecus ſi rellabantur. conſ. 78. nu. 5 — 315
Hæreticis relapſis, & abiuratis poſt primam vicem non parcetur. conſ. 78. nu. 6 — eo.
Hæreticorum carnes putridę reſecandæ ſunt, & brachio ſeculari tradendæ. conſ. 78. nu. 7 — eo.
Hæreſi inſcripti ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ reuerſi præſertim ante ſententiam pœna mortis naturalis plecti nō debent. conſ. 78. nu. 8 — eo.
Hæretici per ſeculares puniri non debent, niſi cum corrigi nolunt. conſ. 78 nu. 11. — eo.
Hieroſolimitanæ religionis receptor propria auctoritate poſſeſſionem comendarum, quæ ad fructus pro duobus primis annis poſt reſignationem, aut ceſſionem tenentur accipere poteſt. conſ. 54. nu. 12 — 123
Hypotheca non operatur translationem dominij in eum cui prædium hypothecatum fuit, ſed penes debitores rei hypothecatę dominos dominium remanet. conſ. 43. nu. 5 — 82
Hypotheca ſolutione eius, quod debetur tollitur. conſilio 43. nume. 9 — eo.
Hominis vita probatur per præſumptionem iuris, qua habetur hominem præſumi viuere vſque ad centum annos. conſil. 8. nume. 70 — 31
Homines ſæpe de facultatibus ſuis amplius ſperant, quam in his ſit. conſ. 18 nu. 46. — 58
Hominis vbi de ſtatu, & vita agitur, ibi cautius eſt agendum. conſ. 78. nu. 2 — 315
Hominis prouiſio prohibitiua, quando prouiſionem legis imitatur tunc mixta prouiſio dicitur, & effectus augetur. conſil. 40. nu. 20 — 101
Hominis prouiſio, prouiſionem legis ceſſare facit. conſ. 16. numero 14 — 54
Homo hominis mei non eſt homo meus. conſ. 64. nu. 52 — 141
Homagij, & fidelitatis præſtatio in dubio feudum deſignare videntur. conſ. 38 nu. 16. — 95
Homicidæ carcerati ex iuris communis diſpoſitione, hodie bona non confiſcantur, ſed in corpore tantum puniuntur. conſil. 34 nu. 30 — 86
Homicidæ abſenti, & in contumatiam condemnato pœna tantum pecuniaria imponenda eſt, non autem bonorum confiſcatio iuris cõis diſpoſitione inſpecta conſ. 34. nu. 31 — eo.
Hoſpitalitatis opus pium, cum elemoſina iungitur conſilio 37. num. 42 — 94

I

Ignorans pati non dicitur, quia patientia ſcientiam præſupponit. conſ. 15. nu. 43 — 53
Ignorantia rei alienę pręſumitur niſi ſcientia probetur. conſil. 33. nu. 28 — 83
Ignorantia legum in minore præſumitur. conſ. 47. nu. 27 — 113
Ignorantiam allegans ſuper ignorantia iuramentum præſtare debet. conſ. 45. nu. 2 — 109
Ignorantia præſumptionis à iure introductæ audiri non debet. conſ. 43. nu. 18 — 108
Ignorantia defuncti per hæredem declarari non poteſt. conſil. 43. nu. 23 — eo.
Illicitum, vt euitetur interpretatio facienda eſt. conſil. 23. numero 17 — 69
Illuſtris perſona, perſonaliter citari nō poteſt, intellige in actione iniuriarum, ſecus vero in criminibus publicis. conſilio 9. nume. 27 — 33
Immunitatis conceſſio indefinitè facta ad munera realia non refertur, vbi remiſſio ab homine fit, ſecus ſi a lege. conſil. 60. nume 6 — 127
Imperator ioris communis diſpoſitione inſpecta dominium & iuriſdictionem in omnibus bonis mundi habere dicitur. conſ. 3. num. 1 — 12
Imperator non poteſt alienare terras imperij, vt nullo modo ſubſint imperio, niſi alienatio fiat in Eccleſiam Romanam. conſ. 3. nu. 10 — eo.
Imperator donans caſtrum ſolum intelligitur donare ius priuatum non autem conuenientia ſibi, vt imperatori quę cohęrent eius perſonæ, vt ſuprema auctoritas, vel iuriſdictio. conſ. 5 nu. 11 — 18
Imperator ſi donat oppidum Eccleſiæ inferiori, Eccleſiæ Romanæ ius ſuperioritatis ſibi reſeruare cenſetur. conſ. 3. n. 6. 12
Imperator ad præiuditium tertij, vel ad derrogationem iuris communis reſcribere non cenſetur. conſ. 9. nu. 28 — 33
Imperator ſecundum aliquos Doctores iuriſdictionem in perſonam vaſſalli aliunde non ſubditi ratione domicilij habere non dicitur. conſ. 9. nu. 18 — eo.
Imperatorē appellare non licet omiſſo medio. conſ. 9 n. 44 — 34
Imperator a Summo Pontifice approbari, & confirmari debet alias ſua electio non tenet. conſ. 25. nu. 22 — 73
Imperator de his quæ ad iuriſdictionem Summi Pontificis pertinent ſe intromittere non debet, nec econtra. conſil. 25. nume. 23 — eo.
Imperator loca, & oppida ſui imperij (citra tamen tertij præiuditium) vnire poteſt. conſ. 41. nu. 6 — 102
Imperator loca, & oppida ſui ſtatus (citra tamen tertij pręiuditium) ſeparare poteſt. conſ. 41. nu. 7. — eo.
Imperator ſtatum veterum vaſſallorum minuere non poteſt. conſ. 49. nu. 12 — 116
Imperator contractus, & ea quæ ſunt iuris gentium in præiuditium tertij tollere non poteſt. conſ. 57. nu. 10 — 125
Imperator teſtatoris voluntatem tollere violare aut mutare nō poteſt. conſ. 58. nu. 56 — 179
Imperator ſi derroget expreſsè alicui fideicommiſſo non tenet derrogatio, niſi ſpecialiter derroget. l. ſi teſtamentum. C. de teſtamen. conſ. 68 nu. 57 — eo.
Imperium merum, & mixtum ac omnimoda iuriſdictio tanto tempore cuius initij memoria non extat in contrarium pręſcribi poteſt. conſ. 34. nu. 37 — 86
Imperij meri omnine bonorum confiſcationes comprehenduntur conſ. 44. nu. 25 — 110
Impotentia coeundi cauſata ex maleficio perpetuo matrimonium diſſolui poteſt. conſ. 39 nu. 22 — 99
Impreſcriptibilia de iure præſcribuntur ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria in contrarium non extat. conſ. 34. numero 44 — 86
Incluſio vnius alterius eſt excluſio. conſ. 34. nu. 47 — eo.
Incidens quęſtio quę dicatur num. 6. & quando ſuper ea prius pronunciandum ſit conſ. 67. nu. 6 — 156
Inditia à remotis, & mediatis ad inquirendum ſufficientia non ſunt, & declaratur limitatio Ang. in l. ſi vacantia. conſ. 64. nume. 5 — 134
Inditium non faciunt duo, aut plures teſtes ſocij criminis. conſil. 64. num. 29 — 138
Indiffinita in probationibus vniuerſali non æquipolet regulariter contra. conſ. 1. nu. 97 — 6
Immunitas generaliter ab omnibus oneribus conceſſa comprehendit belica, & alia ēt publicę vtilitatis. conſ. 64. n. 63. 143
Immunitas reſcripto conceſſa quado valeat. conſ. 64. nu. 68. eo.
Immunitas non ſoluendi pedagia, & vectigalia pręſcriptione decem annorum, acquiri poteſt. conſ. 31. nu. 52 — 79
Inconueniens allegare ſoluere non eſt. conſ. 63. nu. 27 — 131
Infeudatio per Principem facta, quando in magnam ſui ſtatus diminutionem non tendit valida eſt aliàs ſecus. conſ. 27. nume. 11 — 74
Infeudatione directum dominium retinetur, & vtile conceditur. conſ. 27. nu. 13 — eo.
Infeudare rem ſolitam infeudari licitum eſt. conſ. 27. nu. 17. eo.
Infeudatio pecunia mediante fieri poteſt. conſ. 27. nu. 28 — eo.
Infeudatio in pręiuditium domini directi, vel agnatorum facta non tenet, ſed reuocatio permittitur. conſ. 27. nu. 36 — 75
Inquiſitio contra ratum habentem maleficium, quomodo formanda. conſ. 65. nu. 47 — 150
Inſtrumentum publicum, ſi extat de aliquo contractu, tunc

de eo dubitandum non eſt.conſ.1.nu.4 2
Inſtrumentum eſt probatio probata veritas apparens, & manifeſta.conſ.1.nu.5 eo.
Inſtrumentum ſi habeat omnia ſolemnia extrinſeca à iure requiſita de eo dubitandum non eſt.conſ.1.nu.8 eo.
Inſtrumentum, vt dicatur publicum, & ſolemne debet habere appoſitionem nominis domini anni, mẽſis, diei, indictionis, loci, teſtium ſubſcriptionis, & ſigni notarij. conſil. 1. numero 9 eo.
Inſtrumenta antiqua fidem faciunt, adeo quod contenta in eis reuocari non debent.conſ.1.nu.10 eo.
Inſtrumenta antiqua habent multas iuris præſumptiones pro ſe præcipuè, quòd vera & ſolemnia ſint.conſ.1.nu.11 eo.
Inſtrumentum ſimpliciter producens ſiue copiam aut exemplũ inſtrumenti omnia contenta in inſtrumento approbare cenſetur.conſ.1.nu.12 eo.
Inſtrumentum in executionem eius de quo appareat factum præſumitur.conſ.1.nu.13 eo.
Inſtrumenta plura ſuper eadem re facta diſponentia non præſumuntur.conſ.1.nu.14 eo.
Inſtrumenta notariorum non poſſunt annullari per ſtatuta cõmunitatum, ſed ſolum per Principem aut eius magiſtratũ. conſ.1.nu.20 eo.
Inſtrumenta duo ſi facta reperiãtur, vnum ſine die aliud cum die certa illud antiquius dicitur, quod diem certam habet. conſ.1.nu.21 3
Inſtrumenta duo ſi eadem die confecta reperiantur, & in vnó appoſita ſit hora in alio nõ, illud anterius præſumitur in quo de hora apparet.conſ.1.nu.22 eo.
Inſtrumentum licet non reperiatur regiſtratum in protocollo notarij, qui illud recepit, tamen iſtud partibus contrahentibus nocere non debet.conſ.1.nu.39 eo.
Inſtrumenti in publicam formam redacti fides non debilitatur ex eo, quod notarius illud in protocollo ſuo non poſuerit. conſ.1.nu.40 eo.
Inſtrumentum in publicam formam redactum vires ſuas non amittit, & effectum probationis ex eo, quòd de illo matrix non appareat.conſ.1.nu.41. eo.
Inſtrumentum qui dicit nullum non negat inſtrumentum fuiſſe factum.conſ.5.nu.38 20
Inſtrumento impugnato, quandoque quis ſe iuuare poteſt regulariter tamen contra.conſ.5.nu.39 eo.
Inſtrumentum impugnans non poteſt eo ſe iuuare, niſi ante ſententiam ab impugnatione deſiſtat.conſ.5.nu.40 eo.
Inſtrumẽti impugnatio debet acceptari per partem aduerſam aliàs impugnatio impugnanti non obeſt.conſ.5.nu.41 eo.
Inſtrumentum aut exemplum ab alienis protocollis parte non vocata ſumptum fidem non facit.conſ.8.nu.17 28
Inſtrumentum in actis non productum, non relleuat, nec ſuper eo iudex fundamentum facere poteſt conſ.8.nu.18 eo.
Inſtrumentum nullam fidem facit, quando teſtibus rogitis, & ſigno tabellionatus notarij caret.conſ.8.nu.19 eo.
Inſtrumentum in vna parte falſum in totum falſum eſſe præſumitur.conſ.8.nu.20 eo.
Inſtrumentorũ collatio legitimè facta non dicitur, quando nõ conſtat originalia eſſe de manu, & litteratura notariorum, q̃ illa recepiſſe dicuntur.conſ.8.nu.27 eo.
Inſtrumentorum exempla ſumpta parte non vocata fidem non faciunt.conſ.17.nu.13 55
Inſtrumenta etiam publica contra illos, qui in illis inſtrumentis non interuenerunt non probant, ſed ſolum inter contrahentes, & eorum hæredes.conſ.17.nu.14 eo.
Inſtrumentum legens, quando dicatur de eo notitiam habere, & illud approbare, & quando non.conſ.33.nu.43 84
Inſtrumenta antiqua fines, & territoria diuerſorum locorum ſeparata eſſe plenè, & concludenter probare poſſunt. conſ.34. nu.9 85
Inſtrumentum ſi quis propria pecunia à notario redimat, proprium redimentis efficitur, etiam ſi alterius vtilitatem contineat, & illi edere aut remittere non tenetur. conſil. 50. numero 10 118
Inſtrumentorum alienorum inſpiciendorum facultas, parti in iudicio petenti fieri, & concedi non debet. conſilio 50. nume 8 eo.
Inſtrumentum proprium occultans, per quod intentio aduerſarij probaretur in quo agere non dicitur nec dolum committere.conſ.50.nu.11 eo.
Inſtrumentum in iuditio ſemel exhibitum ſi iterum petatur exhiberi, an denuo exhibendum ſit. conſilio 63. numero 48 132
Inſtrumenta quando rem liquidam, & notoriam faciant. conſil.67.nu.17 158
Inſtrumenta dicuntur rem liquidam, & notoriam facere. conſil.67.nu.20 eo.
Inſtrumentum vel alium titulũ qui impugnat eius vigore preſcribere, aut aliàs eo ſe iuuare non poteſt. conſilio 2. nume.31 11
Inueſtiens ſecundo loco iuxta formam primæ inueſtituræ, omnes qualitates primæ inueſtituræ repetijſſe cenſetur. conſilio 59.nu.40 62
Inueſtitura eſt contractus hincinde obligatorius. conſil.64.nume.65 143
Inueſtitura feudalis facta pro recipiente, & hæredibus quibuſcũque operatur, quòd feudum improprium, & ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſmiſſibile ſit.conſil.19.nume.29 61
Inueſtituræ cenſentur factæ ſecundum conditiones, & pacta in primis, & antiquis inueſtituris appoſita. conſilio 19. numero 43 62
Inueſtitura, & bonorum confiſcatio ex falſa cauſa factæ, inualide redduntur. conſ 52.nu.6. 119
Inueſtituræ feudali tanquam actui perfecto nihil addi, aut detrahi poteſt niſi de partium conſenſu.conſ.59.nu.2 126
Inueſtitura facta alicui, de bonis quæ alias tenebat, licet de iure ſubſiſtat tamen, niſi certificentur bona prædicta inueſtitura ad nihilum reducitur.conſ.7.nu.36 24
Inueſtitura feudi ſe reſtringens ad ſucceſſores more patriæ capaces ad maſculos tantum extenditur. conſilio 7. numero 37 25
Inueſtiturarum, & perſonarum inueſtitarum diuerſitas ſtipitis diuerſitatem inducit.conſ.8.nu.41 29
Inueſtitura in dubio ſecundum iuris communis feudorum diſpoſitionem, aut ſaltem iuxta patriæ conſuetudinem facta pſumitur.conſ.8.nu.67 30
Inueſtituræ primæ forma per ſucceſſorem mutari non poteſt maximè quando inueſtiens iura principis non habet, ſed alium in ſuperiorem recognoſcit. conſilio 8. numero 68 31
Inueſtituræ tenor is eſt, quæ feudi naturam demonſtrat. conſil. 16.nu.8 54
Inueſtituræ primæ tenor potius attendi debet, quam feudorũ conſuetudo.conſ.16.nu.9 eo.
Inueſtitura ſi appareat ex iuſta cauſa præambula facta præſumitur.conſ.6.nu.16 21
Inueſtituræ tenor feudum extra propriam naturam feudorum trahere poteſt.conſ.23.nu.5 68
Inueſtitura feudalis poſſeſsionem verbalem, & abuſiuam inducit ideo inueſtito ad aprehenſionem actualẽ poſſeſsionis neceſſarius eſt concurſus.conſ.26.nu.24 73
Inueſtitura feudi citra præiuditium tertij ſemper conceſſa intelligitur.conſ.26.nu.29 eo.
Inueſtitus de feudo pro ſe, & ſuis hæredibus quibuſcunque de feudo ad libitum diſponere poteſt. conſilio 19. numero 28 61
Inueſtitus de mero, & mixto imperio cum omnibus rogatus, an vectigalia noua imponere poſsit.conſ.32.nu.5 78
Interpretatio pro validitate actus ſemper fieri debet. conſi. 2. nume.42. 3
Interpretatio in contractibus ſtrictè fieri debet præſertim ne aliorum, quam contrahentium obligatio inducatur.conſi.6. nume.5 121
Interpretatio illa capi debet quæ veriſimilis eſt, & quanto minus fieri poteſt a iuris communis diſpoſitione recedatur.cõſilio 12 nu.65 46
Interpretatio ſtricta fieri debet, vbi de correctione iuris communis feudorum agitur.conſ.12.nu.69 eo.
Interpretationes, ſeu reſtrictiones in claris fieri non debent. conſ.16.num.6 53

Interpretatio contra eum qui apertius, & fidelius loqui poterat, & non eſt locutus in dubio facienda eſt. conſil. 18. num. 50 — 58

Interpretatio in dubio ſecundum ſubiectam materiam fieri debet. conſ. 28. nu. 12 — 69

Interpretatio contra volentem imponere, ſeu exigere vectigalia in dubio fieri debet. conſ. 31. nu. 57 — 79

Interpretatio in dubio facienda eſt, vt delictum euitetur. conſil. 65. nu. 15 — 146

Interpretatio ita facienda eſt, vt correctio, ſeu contrarietas euitetur. conſ. 67. nu. 13. — 157

Interrogari poteſt pars, an in iuditio velliт vti aliqua ſcriptura, & reſpondere cogi poteſt, maximè ſi in actis legitime producta non legatur. conſ. 50. nu. 6. — 118.

Intellectus ille ſumendus eſt per quem actus ſuſtinetur. conſil. 16. nu. 18 — 54

Intellectus ille ſumendus eſt, ne ſuperflue in inſtrumento appoſita verba videantur. conſ. 16. nu. 19 — eo.

Interdicto recuperandæ poſſeſsionis agenti notorius defectus proprietatis obſtat. conſ. 67. nu. 42 — 160

Interdictum reſtituendæ poſſeſsionis quomodo, & quando cõpetat conſ. 54. nu. 4 — 121

Interdicta omnia licet in rem videanſ concepta vi tamen ipſa perſonalia eſſe cenſentur. conſ. 54. nu. 6 — eo.

Interdicta ideò perſonalia dicuntur, quia is qui tenetur aliquo interdicto obligatus eſt ad id quod in eo interdicto venit. conſ. 54. nu. 7 — eo.

Interdicto recuperandæ poſſeſsionis agens, quid neceſſario ꝓbare habeat. conſ. 67. nu. 39 — 159

Interdicto vti poſsidetis ille obtinet q̃ ꝓbat de antiquiori poſſeſsione ſine titulo, ēt ſi aduerſarius ꝓbet de iuniori poſſeſſione cum titulo, dũmodo ille titulus fuerit acquiſitus poſt tiquiorem poſſeſsionem, ſecus ſi ante. conſ. 2. num. 24 — 21

Inſtitutio filij a patre facta in bonis filij non valet. conſ. 10. nume. 4 — 35

Inſtitutio filij facta in re aliena non valet, ſed teſtamentum patris tamquàm inefficioſum impugnari poteſt. conſil. 10. nume. 5 — eo.

Inſtitutio de bonis proprijs teſtatoris facienda eſt. cõnſil. 10. num. 9 — eo.

Inſtitutio hæredis facta animo compenſandi totum debitum debiti petitionem excludit. conſ. 43. nu. 14. — 108

Inſpici non debet, quod factum eſt, ſed quod fieri debebat. conſil. 63. nu. 28 — 131

Inſtantia contra proſcriptum inchoata, in fiſcum tranſit quando fiſcus in bonis proſcripti vniuerſaliter ſuccedit. conſ. 13. num. 3 — 48

Inſtantia cœpta cum delinquente cui fiſcus ſucceſsit ſecundum aliquos Doctores in fiſcum non tranſit. conſilio 13. nume. 4 — eo.

Inſtantia coram parlamento regio regulariter non currit. conſ. 13. nu. 63 — 50

Inſtantia coram parlamento regio in præiuditium actoris currit quando actor ſibi incumbentia non fecit. conſil. 13. numero 64 — eo.

Inſtantia a die litis conteſtatę incipit. conſilio 66. numero 16 — 152

Inſtantia a decretis, vel ſtatutis municipalibus inducta prorogari poteſt, ſecus vero de inſtantia iure communi introducta. conſ. 66. nu. 19 — eo.

Inferius ſtantibus terminis diſcretiuis de eo, quod ſuperius eſt non participat. conſ 9. nu. 29 — 33

Inferior qui ſuperiorem recognoſcit contra ius cõmune conſtituere non poteſt, quamuis perpetuam dignitatem habeat. conſ. 29. nu. 10 — 76

Inferior poteſt præſcribere exemptionem, & libertatem cõtra ſuperiorem, vt ipſi non ſubſit, ſed immediate Papæ aut Eccleſiæ romanæ. conſ 41. nu. 5 — 102

Inferior non poteſt regulariter ſtatuere, & ligare aduerſus ſui ſuperioris auctoritatem. conſ. 1. nu. 26 — 3

Iniuſtitia nulla maior eſſe videtur quam actorum nullitas. cõſil. 13. nu. 15 — 48

Inquiſitio vt valeat, diffamatio inquiſiti præcedere debet. conſil. 64. nu. 1. amplia, vt nu. 2. & 3. — 133

Inquiſitio non tenet, ſi a iudice incompetenti facta ſit. conſilio 64. nu. 7 — 134

Inquiſitio ſi formetur de mandato, & mandatum non probetur ſed inſtigatio aut conſilium inquiſitus abſoluendus eſt. conſil. 64 nu. 42 — 140

Inquiſitio de falſo locum, & tempus commiſsi delicti continere debet. conſ. 66. nu. 1 — 150

Interlocutum quod eſt ab eodem iudice diffinitiua ſententia reuocari poteſt. conſ. 4. nu. 49 — 17

Intereſſe certum ad rationem de quinque pro centenario prò pecunijs mutuatis facit contractum eſſe illicitum. conſ. 51. num. 8 — 118

Intereſſe per teſtes non per coniecturas probari debet. conſilio 51. num. 10 — eo.

Intereſſe non poteſt probari iuramento damnum paſsi, vel pacto inito de ſtando eius iuramento, ſed aliunde per teſtes, vel legitimas ſcripturas. conſ. 51. nu. 12 — 119

Inueriſimilitudo, quando eſt iuri communi, vel naturæ contraria ſuſpitionem falſitatis contra inſtrumentum antiquum inducere poteſt. conſ. 1. nu. 33 — 3

Inuentarij ſolemnis confectio hæredi etiam in bonis feudalibus omne ius conſeruat. conſ. 12. nu. 17 — 44

Inuentarij ꝯfectio per teſtatorem prohiberi põ. cõſ. 36. nu. 8 — 89

Inuentarij confectio hæredi adeo proficua eſt, & perindo operatur ac ſi hæreditatem non adiuiſſet, vnde ad onera hæreditaria non tenetur. conſ. 62. nu. 21 — 129

Iudex originis, vel domicilij poteſt contra comittentes homicidium in alieno territorio procedere, & proceſſum formare. conſ. 1. nu. 102 — 7

Iudicium mutatio non facit aliã eſſe cauſam, vel iuditium. cõſil. 4. nu. 5 — 15

Iudices in cauſis pro deprehendenda veritate veriſimilitudinẽ maximè attendere debent. conſ. 7. nu. 26 — 24

Iudices inueriſimilibus fidem præſtare nullo pacto debent. cõſil 7. nu. 27. — eo.

Iudicis arbitrium ad caſus a iure determinatos non extenditur conſ. 8. nu. 50 — 29

Iudex in ijs quæ facti ſunt ſupplere non dẽt. cõſ. 8. nu. 48 — eo.

Iudex tenetur iudicare ex his quæ ex actis apparent, nõ ex alijs. conſ. 8. nu. 73 — 31

Iudices debent ſecundum leges, non iuxta eorum cõſcientiam iudicare. conſ. 11. nu. 12 — 43

Iudex probationi veriſimili, & perſuaſiuæ, licet non neceſſariò concludenti credere poteſt, ſi cauſa ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta decidenda commiſſa ſuit. conſilio 15. numero 17 — 52

Iudex ordinarius laicus poſt cognitionem iudicis eccleſiaſtici ſtupratores de nouo inquirere, & punire poteſt. conſilio 25. num. 29 — 71

Iudices competentes in cauſa feloniæ contra vaſſallum pares curiæ ſunt. conſ. 64. nu. 9 — 134

Iudex, & notarius in cauſis grauioribus idem eſſe non poteſt. conſ 64. nu. 25 — 137

Iudex nimis rigoroſè procedens redditur ſuſpectus. conſil. 64. nume. 49 — 141

Iudex nimis animoſè procedẽs ſuſpectus præſumitur. conſ. 64. nu. 26 — 138

Iudices in cauſa propria non poſſunt eſſe Comites, & Barones contra eorum ſubditos, ſed cauſa per eorum ſuperiorem cognoſci, & terminari debet. conſ. 69 nu. 13 — 173

Iudices in cauſa propria poſſunt eſſe Comites, & Barones in cauſis breuiſsimis, & modici momenti in alijs nõ. conſil. 69. nume. 14 — eo.

Iudex ſuſpectus in cognoſcendo, ſeu iudicando, an alteri cauſam dellegare poſsit. conſ. 69. nu. 16 — eo.

Iudex in remedio reintegrandæ, quando conſtat notoriè de defectu proprietatis, tam ſuper petitorio, quam ſuper poſſeſſorio pronunciare debet. conſ. 67. nu. 43 — 160

Iudex in fideicommiſſo vniuerſali quis competens ſit. conſ. 32. num. 12 — 81

Iudex qui pronunciauit in fideicommiſſo vniuerſali etiam reſpectu bonorum extra ſuam iuriſdictionem ſitorum, quando executionem ſuæ ſententiæ alij iudici remittere poſsit. conſ. 32 nu. 13 — eo.

Iudex

Iudex eccleſiaſticus pro ſtupro etiam inter laicos commiſſo ſe intromittere poteſt ratione peccati, vel aliàs in iudicis ſecularis negligentiam conſi. 55.nu.8. 71
Iudex eccleſiaſticus non poteſt inhibere iudici ſeculari ne procedat contra ſtupratores laicos, quia facultas iuriſdictionis a iuriſdictione & ſuperioritate pendet. conſi. 55.nu. 10 eod.
Iudicium in denunciatione noui operis, per iactum lapilli cœptum non dicitur, ſed a citatione initium ſumit. conſilio 5. numero 5 18
In iudicium vocare non dicitur, qui Principi aut præſidi libellum aut ſtipulationem dat conſi.5.nu.7 eod.
Iudicium vniuerſale certi feudi, ad alia bona ſeu feuda, quæ nõ ſunt de illo feudo non extenditur conſi. 5 2.nu.8 81
Iudicium ſuſcipiens coram aliquo iudice, facit eum ſuum iudicem competentem licet aliàs non ſit, niſi de incompetentia proteſtetur conſi. 5 2.nu. 18 eod.
Iudicium proferri debet ſuper ijs quæ ex actis conſtant, non ſuper alijs conſi. 53.nu. 15 180
Inducta ad vnum finem contrarium effectum operari non debent conſi. 18.nu.12 56
Iuri paſcendi animalia, in locis publicis, ac incidendi ligna, nõ præſcribitur, niſi ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria an contrarium non extat. conſil. 2.nu.14 10
Ius ſuperueniens pendente iudicio, ex cauſa tamen de præterito, poteſt in iudicio deduci, & ſuper eo condemnatio ſequi. conſil. 4.nu. 20 16
Iure datoris reſoluto, & ius acceptoris reſolutum eſſe cenſetur conſi. 4.nu.48 17
Ius ſuperueniens pendente iudicio ex cauſa de præterito poteſt in iudicium deduci, & ſuper eo ſententia ferri conſil. 5. numero 36 20
Ius in ſpe conſiſtens, radicatum in inueſtituris antiquis vel in alia cauſa de præterito, conſiderabile & probabile dicitur conſil. 12.nu. 23 45
Iura vbi conceduntur aliquid intelliguntur, non de ſimplici allegatione ſed de probatione ſimul conſilio 12 nu. 37. eod.
Ius adeundi hæreditatem, in bonis noſtris, eſſe non dicitur vnde hæreditas non adita non tranſmittitur conſilio 13. numero 51 49
Ius adeundi hæreditatem eſt ius quærendum, vnde alteri non acquiritur, quia hæreditas non adita non tranſmittitur conſilio 13.nume. 52 eod.
Iuribus ſuis in dubio nemo renuntiare cenſetur conſilio 18. numero 15 56
Iuribus futuris & quæ nundum competunt nemo renuntiare cenſetur conſi. 18.nu. 16 57
Iuris idem de hærede eſſe debet, quod de defuncto, etiam ſi de hærede mentio facta non fuerit conſi. 19.nu. 16 61
Iuris communis regulæ, in materia feudali, attendendę nõ ſunt, vbi in libris feudorum deciſio ſpecifica haberi poteſt conſil. 19.nume. 26 61
Ius accreſcendi etiam in coniunctis re & verbis, locum habet. conſi. 20.nu.19 63
Ius accreſcendi ſucceſſorio edicto potentius eſt, & illud excludit quia coniunctus re & verbis alium excludit, qui aliàs ex diſpoſitione legis venire poſset. conſi. 20.nu. 20 eod.
Iuri introducto principaliter in fauorem priuati & ſecũdario in fauorem publicum, cum iuramento, renuntiari poteſt cõſilio 21.nume. 2 64
Iuri introducto in odium alterius, quis cum iuramento renuntiare poteſt. conſi. 21.nu. 5. eod.
Ius filij quod in ſpecie, in bonis feudalibus, in inueſtituris antiquis radicatum, conſiderabile dicitur. conſi. 24.nu. 9. 70
Iura generaliter & indiſtinctè loquẽtia, generaliter & indiſtinctè intelligi debent. conſi. 59.nume. 15 98
Ius ex actoris perſona metimur, & ſic a petitione actoris incipiendum eſt. conſi. 42.nu. 2 104
Iuribus in incorporalibus, nullum ius acquiritur, vbi vi vel clã quis poſsidet. conſi 45.nu. 9 110
Ius venandi & prohibendi venationem ſub conceſsione omnimodę iuriſdictionis venit conſil. 45.nu.12 eod.
Ius nouum efficitur, quando aliquid additur, vel detrahitur. cõſil. 49.nume. 14 118
Ius in ſpe, quòd in feudo agnati habent, vel ſubſtituti pendente conditione fideicommiſsi, conſiderabile dicitur. conſilio 68. numero 56 166
Ius in ſpe per Principem tolli non poteſt ſicut nec ius in re. cõſil. 68.nu. 57 eod.
Iura conditionalia a deſcendentibus in hæreditate deſcendentium delata, ad poſteros, non tranſmittuntur, ſi pendente conditione deceſſerint conſi. 73.nu.8 194
Iureconſultus, ſecundum ea quæ ex fide geſtorum probãtur reſpondere debet. conſil. 42.nu. 1. 104
Iuriſdictio contra inferiorem a Papa & Imperatore poteſt præſcribi ſpatio longi temporis cum titulo tamen & bona fide. conſil. 2.nume. 25 11
Iuriſdictio non poteſt ſeparari, ab origine vnde orta eſt, cuius cauſa vigorem ſuum obtinet. conſi. 3.nu.8 12
Iuriſdictio ſuprema dicitur ſacrum ſacrorum, vnde non eſt in marſupio Principis ſupremi, vt videatur, illam a ſe abdicare velle conſi. 3.nu. 9. eod.
Iuramentum, moræ purgationem non admittit conſilio 4. numero 34 16
Iuramentum promiſſorium habet vim continuæ interpellationis ita vt mora purgari non poſsit, ſecundum communẽ Doctorum opinionem conſi. 4.nu. 39 eod.
Iuramentum iudex defferre debet inſpectis circumſtantijs perſonarum, & cauſæ, quandoque actori, & nonnunquam Reo. conſi. 5.nu.1 18
Iuramentum quid indiuiduum dicitur conſi. 9.nu.14 33
Iuramentum habet vim litis conteſtationis, actionemque perpetuat, ſicut litis vera conteſtatio. conſi. 21.nu. 7 64
Iuramentum ſecundum naturam contractus, cui interponitur intelligi debet. conſi. 21 nu. 10 64
Iuramentum ſuſcipit omnes conditiones ſiue tacitas ſiue expreſſas, contractus, ſuper quo præſtatur. conſilio 21. numero 11. eod.
Iuramentum a iure interpretationem ſumit. conſilio 21. numero 16. eod.
Iuramentum in plus non extenditur, quàm virtus promiſsionis extendatur conſi. 21.nu. 17 65
Iuranti ſe habere vſumfructum, catenus actio competit & durat quatenus duraret ſi verè vſumfructum haberet non vltra conſi. 21.nu. 18 eod.
Iuramentum reſtringi debet vt quanto minus fieri poteſt iurantem obliget conſi. 21.nu. 19 eod.
Iuramentum iudiciale litis deciſiuum ſeu extraiudiciale delatum a debitore creditori, qui iurauit ſe eſſe verum creditorem, actionem vſque ad 40. annos perpetuat conſilio 21. numero 24 eod.
Iuramentum præſtitum a debitore, qui expreſſe vel tacitè ſeu præſumptiuè propter iuramentum renuntiauit præſcriptioni, omnem præſcriptionem etiam 30. vel 40. annorum impedit. conſi. 21.nu. 25 eod.
Iuramentum præſtitum ſuper obſeruantia contractus operatur quod ſi debitor ſit in mala fide, ſcientiam habens rei alienæ, nunquam præſcribat etiam ſi per centum annos ſtaret. conſil. 21.nume. 26 eod.
Iuramentum fidelitatis eſt ſubſtantia feudi. conſilio 58. numero 42. 97
Iuramentum enormiſsima læſione probata nihil operatur abſolutio, tamen a iuramento obtineri debet. conſilio 24. numero 14 70
Iuramentum ſuper facto alieno præſtari non poteſt conſil. 44. numero 3 109
Iuramentum in contractu appoſitum, tamquam acceſſorium ad principalem obligationem, ſecundum eam intelligi debet conſi. 47.nu. 38 115
Iuramentum omnes conditiones exceptiones, ſubauditiones & limitationes recipit, quas contractus ſuper quo fuit interpoſitum recipere ſolet. conſi. 47.nu. 39 eod.
Iuramentum ſicut contractus debet intelligi cum clauſula rebus ſic ſtantibus prout in contractu præſupponitur conſi. 47. numero 40 eod.
Iuramentum de non contraueniendo debet intelligi cum clauſula ſi alia cauſa de nouo non ſuperueniat. conſilio 47. numero 41 eod.
Iuramentum in inſtrumento inualido appoſitum non ligat cõſilio

ſilio 77.numero 2. 210
Iuramentum virtutem extenſiuam non habet conſilio 77.numero 18 213
Iuramentum quando actum inualidum non validet. conſil.63.numero 38 133

L.

LAudi ſiue ſententiæ arbitramentalis, duo capita eſſe debēt videlicet rititudinis & rectitudinis, aliàs Laudum non tenet conſi.17.nu.1. 54
Laudum eſt nullum quando extra tempus compromiſſi latum eſt.conſi.17.nu.8 55
Laudum & compromiſſum ſi nulla ſunt, vel alterū eorum pupillus aduerſus ea in integrum reſtitui non debet, ſed abſque alio ſuis iuribus ſe iuuare poteſt conſi.36.nu.38 90
Laudum prolatum inter alios, alijs non nocet. conſilio 42.numero 49 107
Laudum propter læſionem enormiſſimam obtenta abſolutione a iuramento reſcindi poteſt.conſi.42.nu.50 eod.
Laudum vltra formam compromiſſi latum nullum eſt.conſilio 36.nume.33 & 34 90
Laudum nullum ratificari non poteſt.conſi.36.nu.37 eod.
Laudemium pro bonis allodialibus ſolui non debet, ſed tātum pro feudalibus & emphyteoticis.conſi.12.nu.7 44
Laici per iudicem ſecularem, & clerici per iudicem eccleſiaſticum puniendi ſunt.conſi.25.nu.5 71
Leges aliud ſunt, & aliud Canones, & aliud eſt dicere legale iudicium, & aliud canonicum.conſi.3.nu.13 15
Legis ad voluntatem in dubio recurrere debemus, quæ eſt vt teſtamenti verba ſequamur.conſi.11.nu.31 38
Lege clementior aut prudentior nemo eſſe aut demonſtrare ſe debet.conſi.11.nu.111 43
Legis Panthonius ff.de acquir.hæreditat. beneficium, ad caſus in l. non expreſſos, contra iuris regulas extendi non debet, etiam ſi rationis identitas in vtroque caſu concurrat. conſi.13.nume.48 49
Legis Pāthonius ff.de acquir.hæredit. diſpoſitio, tribus tantum caſibus locum habet conſi.13.nu.43 eod.
Legis vel ſtatuti prouiſio, quando iuris communis correctoria eſt, ad perſonas in ſtatuto vel lege tantum nominatas porrigitur, non ad alias.conſi.26.nu.11 63
Legis commodiſſimè.ff de libe.& poſthum. diſpoſitio, nō procedit quando in caſu omiſſo, eadem ratio quę in expreſſo nō viget.conſil.22.nu.23 67
Legis Boues.§.hoc ſermone.ff.de verbo ſignificat.diſpoſitio, locum non habet, quando de mente diſponentis apparet, quod in pluribus vicibus locum habere voluerit. conſilio 22.numero 31 68
Lex, hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel. loquitur in nepote teſtatoris poſito in conditione non autem proprie ſubſtituto. conſil.22.nu.39 eod.
Lex, edictum & Principis conſtitutio, niſi publicentur non valent.conſi.29.nu.13 76
Lex quæ in loco non obſeruatur, ſubditos non ligat conſil.29.nume.14 eod.
Legis cum a matre, C.de rei vendicat.diſpoſitio locum non habet, quando factum defuncti eſt inualidum & a iure reprobatum.conſil.30.nu.9 77
Legis cum a matre, C.de rei vendicat.diſpoſitio, locum non habet quando factum defuncti tendit ad priuādum hæredem, ab eo quod ſibi a lege vel facto anteceſſorum debetur conſil.30.nume.10 eod.
Lex quando circa plura in eadem oratione diſponit, diſpoſitū in vno, & in alio diſpoſitum videtur conſilio 42.numero 37. 106
Legis fina.C. de edict. diu. Adria. tollen. beneficium cedi poteſt.conſi.42.nu.44 107
Legis eadem C.locat. intellectus, conſil.47.nume.12. 113
Lex.cum, qui, ff de vſucap.& l cum eiuſdem. ff. de ædilit. edict. quomodo intelligi debeant.conſil.47.nu.19 113
Legis, eadem. C. locat. diſpoſitio locum habet in cauſa neceſſaria ſuperuenta poſt contractum, non in voluntaria conſi.47.nume.39 114
Legis, libellorum. ff. de accuſatio. ſolemnitates ita requiruntur in inquiſitione ſicut in libello accuſatorio. conſilio 64.numero 34 139
L.ſi cognatis.ff.de reb.dub.& l.cum ita.§.fina.ff.de leg.2. Intellectus.conſil.71.nu.22. 186
Legis eadem.C.locat.diſpoſitio, ſecundum glo.ibi etiam in colono procedit.conſi.47.nu.21 113
Legis verba cui conueniunt, & eius diſpoſitio conuenire debet conſi.47.nu.32 eod.
Legis in diſpoſitione latior ſit interpretatio quā in diſpoſitione hominis conſilio 60.nu.7 127
Legato per legatarium non acceptato præſcriptio locum habere poteſt.conſi.15.nu.30 52
Legato per legatarium non acceptato & præſcripto ſequenti in gradu ad acceptandum locus ſit.conſilio 15.nu.31 eod.
Legata & inſtitutiones vniuerſales quando differant. conſilio 35.nume.87 82
Legatarij largo modo creditores dicuntur. conſil.56.numero 14. 124
Legatum vel fideicommiſſum factum cognatis intelligi debet de cognatis qui fuerunt tempore teſtamenti vel mortis.conſil.71.nume.2 184
Legatum ſi ſit factum agnationi vel familiæ, ad illud nati vel concepti poſt mortem teſtatoris non vocantur, conſilio 71.numero 3. eod.
Legatum vel fideicommiſſum proximioribus agnatis relictum in dubio debet intelligi de proximioribus teſtatoris, non autem hæredis grauati in contrarium verius vt nume.16. conſilio 71.nume.7 184
Legatum vel fideicommiſſum conditionale, ſi fiat alicui reſpectu alicuius qualitatis, debet illa qualitas adeſſe ne dum tempore mortis teſtatoris, ſed etiam tempore euenientis conditionis conſi.73.nu.13 185
Legitima, de bonis proprijs teſtatoris, non de alienis relinqui debet conſi.10.nu.10 35
Legitima matris in bonis filijs, an ſit tertia eius portionis, in qua ab inteſtato ſucceſſura fuiſſet, An vero omnium bonorum, conſil.56.nume.1 124
Legitima matris an ſit detrahenda de melioramentis factis per filium in bonis feudalibus conſi.56.nu.4 eod.
Legitima an de feudo empto & alienabili detrahi poſſit conſi.56 nume.7 eod.
Legitimam matris in bonis filij, An æs alienum minuat, vel in totum tollat, & quid ſi non fuerit confectum inuentariū conſil.56.nume.9 eod.
Legitima in bonis filij in credito eſſe dicitur conſilio 56.numero 11. eod.
Legitimę debitæ matri in bonis filij, iura potiora ſunt quam legatariorum & fideicommiſſariorum.conſi.56.nu.15 124
Legitimę in detractione nullum onus conſiderari poteſt quia in legitima grauamen imponi nequit.conſi.56.nu.16. eod.
Legitima matris in bonis filij legatis aut fideicommiſſis etiam pijs locis factis non minuitur conſi.56 nu.17 eod.
Legitima vt plurimum de corporibus debetur.conſilio 56.numero 20. eod.
Legitima quota bonorum eſſe dicitur.conſi.56.nu.21 eod.
Legitima matris in bonis filij dicitur quota bonorum ad hoc vt matri, creditores præferantur, in alijs vero quota hæreditatis dicitur quia legatarijs fideicommiſſarijs & hæredi non conficienti inuentarium mater præfertur conſilio 56.numero 24. eod.
Legitimæ ſeu eius ſupplemento, renuntiatum non cenſetur niſi expreſsè dicatur, etiam ſi renuntiatio cum iuramento fieret conſi.76.nu.9 207
Legitimæ filij ſpes, viuente patre conſiderabilis non eſt conſil.24.nume.4 70
Legitima filij inſpicitur & computatur habito reſpectu ad tēpus mortis patris & ad valorem bonorum tunc exiſtentium non ante conſi.24 nu.5 eod.
Legitimatio non ſubſiſtit, niſi de originali priuilegio legitimationis appareat.conſil.61.nu.2 127
Legitimatio non valet quando de eius obreptione vel ſubreptione apparere poteſt.conſil.61.nu.3. eod.
Legitimatio quæ per ſubſequēs matrimonium ſit, maior eſt legitimatione

gitimatione facta priuilegio ſeu reſcripto principis & alio quocunque modo.conſil.61.nu.5. eod.
Legitimandi ſpurios conceſſa facultate, non poſſunt legitimari ſpurij quibus ius diuinũ vel naturale repugnat, ſed tãtũ ſpurij a lege Ciuili ſeu poſitiua improbati conſilio 61. numero 7. eod.
Legitimati reſcripto Principis, quibus obſtat impedimentum a iure diuino cauſatum, non ſunt nec eſſe poſſunt verè legitimati, ſed potius diſpenſati conſil.61.nu.8 158
Legitimandi conceſſa facultas, ad diſpenſandi facultatem non extenditur conſil.61.nu.11 eod.
Legitimatio eſt fauorabilis, diſpenſatio vero odioſa conſil. 61. numero 12 eod.
Legitimatio reſpectu bonorum feudalium requirit conſenſum agnati, Ad quem feudum eſſet reuerſurum aliàs ei non præiudicat conſil 61.nu.14 eod.
Legitimationis cauſæ generales ſunt, quia primęuo iure, omnes legitimi naſcebantur.conſi.61.nu.15 eod.
Legitimatio quando fit ab inferiore a Principe, cauſa concernens fauorem publicum vel magna literatura requiritur conſil.61.nume.16 eod.
Legitimandum eſſe bonę indolis, in Principe eſt cauſa ſufficiẽs legitimationis, ſecus in inferiore a Principe conſil. 61. numero 17 eod.
Legitimationis data inualiditate, bona ad eum pertinent, qui ab inteſtato ſucceſſurus fuiſſet.conſi.61.nu.18 eod.
Legitimationis in impetratione requiritur præſentia & conſenſus tam patris offerentis preces quàm filij legitimandi conſilio 68.nume.1 162
Legitimatio facta abſente legitimato & non ratificante non valet conſi 68 nu. 2 eod.
Legitimatio nulla redditur, ſi fuit narratum legitimatum eſſe naturalem, cum in veritate eſſet ſpurius. conſilio 68. numero 10. 163
Legitimatio nulla eſt, ſi non fuit narrata qualitas matris an eſſet Nobilis vel vilis.conſi.68.nu.11 eod.
Legitimatio vt valeat exprimi debet, matrimoniũ eſſe non poſſe, cum Concubina ſaltem honeſte conſi.68.nu. 12 eod.
Legitimatio nulla ex defectu expreſſionis qualitatis ſpuritatis an & quando validetur per clauſulam generalem non obſtãte alio quocunque defectu conſi.68.nu.13 eod.
Legitimatio ſubreptitia redditur, ſi ab impetrante non fiat mẽtio agnatorum & nu.49.& quomodo & qualiter fieri debeat dicta mentio conſil 68.nu.17 164
Legitimatio ſubreptitia cenſetur, ſi non fuit facta mentio fidercommiſſi vel ſtatuti.conſil 68.nu.21.& 22. eod.
Legitimatio ſpecies alienationis dicitur conſi.68.nu 22 164
Legitimationis in impetratione debet fieri mẽtio ſtatuti quòd ſpurij, ſeu illegitimè nati exhæredentur, & ſimiliter quòd filiæ propter maſculos excluduntur.conſi.68.nu.23 165
Legitimatio vt ſit valida requiritur citatio eorum de quorum præiuditio agitur puta agnatorum vel ſubſtituti. conſil. 68. numero 24 eod.
Legitimatus non dicitur verè legitimus, vbi agitur de præiuditio tertij, neque ex communi vſu loquendi, conſil 68.nume. 32.166.& 33.
Legitimatus, ſub ſtatuto pręferente filios maſculos, fœminis nõ comprehenditur conſi 68.nu.34 eod.
Legitimatus expreſsè ad feuda, excluſis agnatis, ad feuda admittitur, intellige & limita vt nu.48. 51. & 60. conſilio 68. numero 47 168
Legitimatus expreſſe ad feuda in dubio de quibus feudis, intelligatur conſi.68.nu.52 169
Legitimus contradictor ad impediendam miſsionem in poſſeſsionem ex remedio.l.fi.C.de edict.diu. Adria.tollen. quis & quando dicatur.conſi 61.nu.25 159
Lęſione enormi probata, renuntiationes & quitationes quę fũt reuocari poſſunt, & læſione non probata firmę remanent cõſil.24.nume.8 20
Læſione enormiſsima ſtante tamquàm dolo re ipſa, qui æquiparatur dolo ex propoſito, facta tranſactio reſcindi poteſt, iuramento appoſito non obſtante.conſil.29.nu.17 26
Læſio quæ interuenit tempore contractus conſideranda eſt nõ alia conſi.47.nu.15 113
Læſio quæ poſt contractum euenit, aliquando attenditur conſilio 47.numero 18. eod.
Læſio enormiſsima tunc demum probata reſultat, quando quititas accepta non aſcendit ad dimidiam quantitatis donatæ ſeu renuntiatæ.conſil.77.nu.13 212
Læſio enormiſsima vt conſideretur in renuntiatione filiæ attenditur tempus mortis, eius cuius hæreditati renuntiatur non autem ipſius renuntiationis conſil.77.nu.15 eod.
Læſio enormiſsima non tollitur per clauſulas generales, quæ in inſtrumentis renunciationum apponi ſolent. conſil. 73. numero 19 213
Liber extimorum ſiue bonorum regiſtratorum, niſi a publico Notario receptus ſit & ſolemnia habeat, priuata ſcriptura dicitur.conſil.34.nu.24 86
Libelli conuentionalis in iudicio præſentatio, non operatur videri dantem in ius aliquem vocaſſe, niſi Nuntius mittatur & referat.conſi.5.nu.8 18
Libellum pro obtinenda reſtitutione in integrum ad adeundũ hæreditatem intra quadriennium præſentare nõ ſufficit, ſed litis etiam conteſtatio neceſſaria eſt.conſi.13.nume.52 50
Liberis prouiderę commune Parentum votum eſt.conſi.19.numero 19 61
Liberorum.12.numerus an patrem ab omnibus muneribus excuſet.conſi.60.nu.2 136
Licentiam teſtandi alicui concedi, & de bonis feudalibus in quamcunque diſponendi paria ſunt.conſi.19.nu.27 62
Literas tranſmiſſas non acceptans, verum impugnans ex illis ſe iuuare non poteſt.conſi.5.nu.30 19
Literas tranſmiſſas qui acceptare vult, illas cum ſuis qualitatibus acceptare debet.conſi.5.nu.31 eod.
Literæ familiares poſt mortem ſcribentis exhibitæ regulariter plene non probant.conſi.6.nu.24 22
Literæ familiares non probant, niſi iuſtificentur ſcriptæ & ſubſcriptæ ab eo cuius eſſe dicuntur.conſi.6.nu.25 eod.
Literæ ex quibus comparatio fit debent habere teſtimonium officialis præſidẽtis Archiuio qui atteſtetur quòd de ſcripturis publici Archiuij ſunt.conſil.6.nu.28 eod.
Literæ quibus alicuius animi effectus exprimitur, vim codicillorum regulariter non obtinent.conſi.11.nu.99 41
Literę requiſitoriæ pro executione ſententiæ, quando ad alium iudicem mittendæ ſint.conſi.32.nu.22 81
Lite cum Procuratore conteſtata licet moriatur Dominus nõ tamen finitur inſtantia, nec procuratoris mandatum conſilio 8 numero 8 27
Lis tunc conteſtata dicitur, non ſtatim cum libellus ſeu ſupplicatio porrecta eſt, ſed cum iudex per narrationem negotij cauſam, audire cępit, & partes merita cauſæ ingreſſe ſunt conſil.13.nume.58 50
Lis conteſtari non poteſt, niſi partibus legitimè comparentibus conſil.13.nu.59 eod.
Lis & moleſtia in re aliqua quando inferri dicatur conſil. 62. numero 13. 129
Liquidum per illiquidum differri aut ſuſpendi non debet conſil.47.nu.26 113
Linea a patre ſicut a fonte & ſtipite incipit & deriuatur conſil. 74.nume.9. 196
Linea quandoque effectiuè, quandoque contentiuè ſumitur cõſilio 74 nume.10 eod.
Lineæ caput non eſſe de linea optimè probatur.conſilio 74. numero 27 198
Lineæ congrua deſcribitur diffinitio conſilio 74.nu.28 eod.
Locatæ rei mercedem conductori retinere licet, quando locator primo loco locationis inſtrumento contrauenit. conſil.4. numero 9. 15
Locator non poteſt expellere eum qui a conductore conduxit ſi ipſe primo conductori ſoluit, quamuis primus conductor locatori non ſoluerit limita tamen cõcluſionem duobus modis vt ibi conſil.4.nu.43 17
Locator ciuiliter & naturaliter poſsidens poteſt expellere quẽlibet detentorem etiam cauſam habentem ab eo qui cauſam a locatore habet.conſi.4.nu.45 eod.
Locatori competit interdictum retinendæ poſſeſsionis aduerſus ſecundum conductorem habentem cauſam a primo conductore non tamen cum propria auctoritate expellere poteſt.conſi.4.nu.46 eod.
Locator ſi agat contra tertium, actione reali ex inſtrumento locationis,

cationis, Dominium aut poſſeſsio non probatur conſilio 6. nume. 21. 22
Locatio & venditio eiſdem iuris regulis conſiſtunt proinde diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum eſſe cenſetur conſil. 6. nume. 33 eod.
Locatio ſola ad probationem dominij ſufficiens non eſt reſpectu locantis, ſed alijs concurrentibus bene ſufficit conſilio 6. numero 35. eod.
Locatio longi temporis iuſto titulo dominium inducit, quod ex præſcriptione cauſatur. conſil. 6. nu. 36 eod.
Locationis ſeu emphiteuſis titulo & penſionis aut cenſus ſolutione, Dominium aut poſſeſsio in præiudicium tertij, poſsidentis non probatur. conſil. 6 nu. 43 eod.
Locator expellens conductorem a domo locata ex diſpoſitione l. ędem. C. locar. Non tenetur ei de alia domo prouidere aut damna & intereſſe reſarcire conſi. 47 nu. 48 114
Locatoris ſucceſſor ſingularis an teneatur ſtare colono per locatorem poſito conſi. 47 nu. 37 113
Locupletari aliena iactura nemo debet conſi. 28 nu. 73. 59
Locus loci an in inſtrumentis & priuilegijs deſcribi debeat. conſil. 42. nume. 14 105
Lombardiæ Regio quæ ſit. conſil. 38. nu. 39 96
Loqui ſine lege in ijs quæ a iuris deciſione dependent erubeſcentia eſt. conſil. 11. nu. 109 44
Loquendi communis vſus in qualibet diſpoſitione attendi debet. conſil. 13. nu. 28 48
Lucri & damni, par ſemper ratio non eſt, quia potius fauendũ eſt ijs qui tractant de damno vitando, quàm alijs tractantibus de lucro captando. conſi. 18. nu. 52 58
Lucrum pecuniæ, dubij euentus ratione licitum dicitur conſil. 51. nume. 4 118

M

Mandatum ex diuturnitate temporis an præſumatur conſilio 1. nume 45 3
Mandatum licet ex diuturnitate temporis regulariter non præſumatur, tamen ſecus contingit, quando antiquitas eſt tanta ꝙ aliàs propter antiquitatem eius probatio impoſsibilis redderetur. conſil. 1. nu 47 eod.
Mandatum ex antiquitate temporis præſumitur, vbi licentia & conſenſus ad validitatem actus requiritur conſilio primo numero 48 eod.
Mandatum ex diuturnitate temporis præſumitur, quando vltra diuturnitatem, aliæ coniecturæ & alia inditia concurrunt. conſilio 1. nu. 50 4
Mandatum interceſsiſſe ex diuturnitate temporis præſumitur ſi de eo in inſtrumento per verba enunciatiua mentio fiat conſil. 1. nu. 51 eod.
Mandatum præſumitur ex diuturnitate longi temporis, concurrente tamen ſcientia & patientia eorum quorum intereſt cõſilio 1. nu. 54 eod.
Mandatum ex lapſu triginta annorum interceſsiſſe præſumitur conſil. 1. nu. 55 eod.
Mandatum ex concurſu quaſi poſſeſsionis cum diuturna patientia interceſsiſſe præſumitur. conſil 1 nu. 56 eod.
Mandatũ interceſsiſſe præſumitur ex veriſimilitudine data diuturnitate temporis pręcipuè ſi perſonę graues ſint & de actu magni præiuditij agatur. conſil. 1. nu. 61 eod.
Mandatum vbi præceſsit ratificatio non requiritur conſilio 1. nume. 66 eod.
Mandatum vbi interuenit promiſsio de rato ſuperflua redditur conſil. 1. nu. 67 eod.
Mandati fines diligenter cuſtodiendi ſunt, quo fit vt exceſſus, mandatum vitiet. conſil. 17. nu. 7 54
Mandatum ad illicita & inhoneſta nunquàm factum præſumitur conſi. 64. nu. 43 140
Mandatum nunquàm præſumitur etiam ex curſu mille annorũ conſi. 68. nu. 4 162
Mandato quantumuis generali nunquam cenſetur conceſſa facultas qua mandatarius poſsit facere incidere mãdantem in pœnam ſiue periurium aut in aliam rem illicitam conſil. 4. numero 10 15
Maleficia ſunt facti, & facta præcipuè delictum redolentia nõ præſumuntur niſi probentur. conſil. 39. nu. 14 98
Maleficium in nomine præſumitur perpetuum reſpectu matrimonij quando durat vltra triennium. conſil. 39. nu. 18 99
Mala fides debitoris non ſolum triginta vel 40. ſed etiam centum annorum præſcriptionem impedit conſilio 21. numero 29. 65
Mala fides debitoris etiam ſine iuramento, omnem præſcriptionem impedit. conſil. 21. nu. 50 eod.
Mala fides coniecturis & qualitate facti probatur conſil. 21. numero 44 66
Mala fide ſtante nulla præſcriptio currit conſilio 26. numero 31. 73
Mala fides ex ſcientia rei alienæ cauſatur, quæ ideo omnem pręſcriptionem impedit conſi. 26 nu. 34 34
Maſculinum non concipit fœmininum, quando inter vtrumq; diuerſa ratio viget. conſi. 20 nu. 8 63
Maſculinum in ſtatutis fœmininum non concipit conſilio 20. numero 9 eod.
Maſculis ſtantibus fœmina etiam vocata in feudo non ſuccedit conſi. 38 nu. 43 97
Maſculis ſtantibus fęmina vocata in feudo improprio ſuccedit conſi. 38 nu. 44. eod.
Matri, quando decedunt filij teſtatoris, ſine filijs piè relinqui debet. conſi. 11. nu. 64 40
Mater teſtatoris non omnino extranea hæres dicitur conſi. 11. nu. 66. Licet ſua hæres non ſit. eod.
Mater teſtatoris ſtrictè loquendo, ſua hæres non dicitur quia in teſtatoris poteſtate non reperitur conſilio 11. numero 67. eod.
Mater teſtatoris ratione coniunctionis ſanguinis ipſi teſtatori propriè hęres dicitur conſil. 11. nu. 68 eod.
Mater teſtatoris ipſi teſtatori largo & certo modo ſua hęres dici poteſt, non tamen propriè conſi. 11 nu 69 eod.
Mater primum gradum aſcendẽtium tenet, cuius viſcerũ pars, ſunt filij. conſi 11. nu. 70 eod.
Matri in bonis filij legitima debetur, non Trebellianica, quando hæreditas per fideicommiſſum reſtituitur. conſil. 11. numero 114. 43
Mater pro filijs regulariter ſtipulare non poteſt. conſilio 55. numero 11. 125
Matris legitima non eſt tertia tertiæ, ſed tertia omnium bonorum filij defuncti, quando cum fratribus & ſororibus ab inteſtato mater ſuccedit. conſi 56. nu. 2. 124
Mater ſi cum filio eadem Ruyna vel naufragio intereant mater filio ſuperuiuere cenſetur. conſi. 13 nu. 28 49
Mater hæreditatem ſibi delatam, non tamen aditam ad eius liberos non tranſmittit, & multo minus ad fratrem ſuum conſilio 13 nume. 30 eod.
Matrimonium carnali copula coniugum confirmari & perfici debet conſil. 39 nu. 2 97
Matrimonij inter fideles cauſæ principales contrahendi duæ ſunt prolis legitimæ ſcilicet procreandæ & fornicationis vitandæ conſil. 39 nume 3 98
Matrimonium ob impotentiam mariti naturalem vel accidentalem, carnali copula non conſummatum nec perfectum diſſolui poteſt, & vxor alium virum ducere conſil. 39. numero 8. eod.
Matrimonij ad ſeparationem, an neceſſario probatio virginitatis requiratur. conſil. 39. nume. 19 99
Matrimonium ex impotẽtia viri poteſt ſeparari etiam in vidua conſi. 39 nume. 20 eod.
Matrimonium propter adulterum alterius coniugis quoad torum ſeparari poteſt conſi. 39 nu. 25 eod.
Matrimonium carnali copula non conſummatum & denuntiationibus ſacri Concilij non præcedentibus celebratum viribus non ſubſiſtit, ſed diſſolui poteſt conſil. 53. num. 1. 120
Matrimonia ſiue nuptiæ ſine conſenſu legitimo non fiunt conſilio 53 nume 2. eod.
Matrimonium liberè contractum non dicitur, quando ſponſa a parrocho interrogata, an vellit matrimonium contrahere nihil reſpondit imo manum retrahit conſilio 53. numero 4 eod.
Matrimonium metu contractum ipſo iure non valet conſil. 53. numero 10 eod.
Matrimonium ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini tres denuntiationes præcedere debent, diebus feſtiuis diſcretis

&inter

& inter miſſarum ſolemnia aliàs non tenet. conſilio 53. numero 12 — 120
Matrimonia inuita malos exitus producere ſolent. conſilio 54. numero 20
Mariti impotentia ad carnalem copulam cum vxore matrimonium diſſolui poteſt. conſil. 39. nu. 6 — 98
Mariti vel vxoris impotentia ad carnalem copulam, eorum cõfeſsionibus iuratis probari poteſt conſil. 39. nu. 9 — eod.
Mariti impotentia ex maleficis artibus cauſata diſſolui poteſt matrimonium ſi vltra triennium duret. conſilio 39. numero 11. — eod.
Maritus dotis debitor, ſi vxorem hæredem inſtituat animo cõpenſandi cum dotis debitõ, & vxor hæreditatem adeat, dotem poſtea petere non poteſt. conſil. 43. nu. 14 — 108
Maritus mortuus præſumitur quando intra ſeptennium ad patriam non reuertitur conſil. 15. nu. 27 — 52
Media ex præcedentibus & ſequentibus declarantur. conſi 17. numero 22 — 55
Medium per quod ad extremum peruenitur ſi tollatur, diſpoſitio etiam circa extremum ſublata cenſetur. conſilio 74. numero 17. — 196
Mendax in pœnam mendacij, omni beneficio ſibi alioquin a iure induko priuatur. conſi. 18. nu. 35. — 57
Menſis in inquiſitione ſicut in accuſatione neceſſario deduci & probari debet. conſil. 64 nu. 32 — 139
Melioramentorũ in bonis feudalibus factorum, idem eſt iudicium quod de alijs bonis hæreditarijs conſilio 56. numero 6. — 124
Melioramenta in bonis feudalibus ad eum ſpectant, qui ea fieri fecit, vel ad eius hæredes. conſi. 56. nu. 5. — eod.
Meretricis Coitus de iure Ciuili punibilis non eſt, ſi tamen cõmiſſus eſt per compatrem a iudice eccleſiaſtico puniri poteſt. conſi. 25. nu. 17 — 71
Metus amiſsionis omnium bonorum, metui mortis æquiparatur conſi. 53. nu. 9 — 120
Metus minor ſufficit in muliere quàm in viro conſilio 53. numero 11. — 120
Miles Hieroſolymitanus vel alia Eccleſiaſtica perſona religionem ingreſſura poteſt facere renunciationem & quittationẽ de bonis paternis & maternis ad fauorem fratrum ſuorum, & ad feudum & bona feudalia non admittuntur conſil. 24. numero 6. — 70
Minori agenti ex capite iuſtę ignorantiæ aduerſus præſcriptionem longiſsimi temporis reſtitutio in integrum danda eſt conſil 15. nu. 48 — 53
Minoris res & bona pro dote vel ex cauſa dotis alienari poſſũt, ſicut bona eccleſiæ conſi. 30. nu. 5. — 77
Minoribus ex diſpoſitione legis, alienatio bonorum ſuorum interdicta eſt. conſi. 40. nu. 6 — 100
Minores in criminalibus teſtes idonei non ſunt conſilio 65. numero 11. — 146
Momentanea ſiue pauco tempore duratura in conſideratione eſſe non dicuntur conſil. 13. nu. 37. — 49
Moram purgare non poteſt, qui primo tenetur ex parte ſua aliquid adimplere, niſi prius adimplenda offerat. conſilio 4. numero 40. — 16
Mora quod æquitate canonica ſuadente purgari poſſit ſane intelligi debet videlicet ſi celeri ſatisfactione purgetur conſil. 4. nume. 41. — 17
Moræ purgatio licet iudicis arbitrio relinquatur, tamen arbitrium non debet excedere duos menſes a die moræ aliàs diceretur grauari creditor qui propterea appellare poſſet. conſilio 4 nu. 42 — eod.
Multa fieri prohibentur, quæ ſi fiant, & non opponatur tenent. conſi. 63. nu. 29 — 131
Mulieres in criminalibus teſtes non admittuntur. conſilio 65. numero 10 — 146
Mulieri adulteræ non cogitur vir debitum præſtare idem dicẽdum eſt in viro fornicante. conſi. 39. nu. 23 — 99
Munerum perſonalium onus ſubire non tenetur qui quinque filios habet. conſi. 60. nu. 9 — 127
Mutuans pecuniam quando pro ea licite lucrum ſiue Cambiũ accipere poſſit, & quando non. conſil. 51. nu. 3 — 118

N

NAturalis vt quis dicatur requiritur quod ſit natus ex ſoluto & ſoluta retenta in domo in ſchemate ſeu habitu cõcubinæ, aliàs ſpurius dicitur conſilio 68. nu. 8 — 163
Naturales etiam legitimati, in feudis non ſuccedunt niſi ſpecialiter ad feuda legitimati ſint. conſi. 68. nu. 28 — 166
Neceſsitas ex qua deuenitur ad alienationem bonorum nõ obſtante prohibitione legis ſtatuti, aut decreti debet verè probari non fingi & ſic cauſæ cognitio præcedere debet conſil. 12. nume. 28
Neceſsitatis caſus legi non ſubijcitur conſil. 47. nu. 30 — 113
Negatiuam allegans, illam probare debet, quando allegãtis fundamentum eſt. conſil 1. nu. 24 — 3
Negatiua continens quem non eſſe Notarium, per exhibitionem & inſpectionem matriculæ Notariorũ probari poteſt. conſil. 1. nu. 25 — eod.
Negatiua regulariter improbabilis eſt, Hinc eſt quod teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua magis creditur quàm deponentibus ſuper negatiua conſi. 2. nu. 2 — 10
Negatiua potentius negat quàm affirmatiua affirmet conſi. 11. nume. 54 — 39
Neglectum videtur id quod facilè exprimi poterat & expreſſum non fuit conſil. 32. nume. 24 — 81
Neglecta videntur quæ notabiliter fiunt, niſi ſpetialiter notentur conſi. 39. nu. 21 — 99
Neptis ab Auo inſtituta in re propria ipſius nepeis & ſibi per ſtipulationem Aui quæſita preterita reputatur & teſtamentum rumpere poteſt. conſi. 10. nu. 3 — 35
Noctuæ Athenas adferendæ non ſunt, quia eſſet aquam ad Mare deferre conſi. 17. nu. 15 — 55
Nobiles & Domini terrarum hominibus & ſubditis ſuis, non poſſunt imponere collectas pro filiabus ſuis maritandis vel pro feudo redimendo, niſi conſuetudo vel pactum talem facultatem tribuat. conſil 31. nu 35 — 79
Nomina quando diuerſa ſunt, vnum nomen appellatione alterius non venit. conſil. 3. nu. 14 — 13
Nominato aliquo & eius hæres nominatus videtur & ſi de hærede mentio facta non ſit conſil. 19. nu. 17 — 62
Nomina rebus conuenire debent. conſi 47. nu. 47. — 114
Nomina debitorum regulantur quoad locum ad naturam rerũ poſſeſſarum ſeu quaſi. conſil 78. nu. 19
Non entis nullæ ſunt qualitates. conſil. 6 nu. 13. 21. & conſil. 53. nume. 17 — 121
Notarius nemo naſcitur, nec talis quiſquam eſſe præſumitur niſi nuſq; eius aſſertioni ſtandũ eſt, niſi aliter appareat de Notariatu. conſil. 1. nu. 15 — 2
Notariatus qualitas, & rogitus inſtrumenti, ex antiquitate temporis præſumitur, & tunc non requiritur probatio quaſi poſſeſsionis Notariatus aut eius auctoritatis. conſilio 1. numero 17. — eod.
Notarios creare regulariter non poſſunt, niſi Princeps ſeu eius magiſtratus. conſi. 1. nu. 29 — eod.
Notarius poteſt apponere teſtes & locum inſtrumenti tam in Principio inſtrumenti quàm in fine & inſtrumentum valet. conſil. 1. nu. 35 — 3
Notarij cenſentur rogati a contrahentibus apponere clauſulas ſolitas apponi in inſtrumentis, imo eas apponere tenentur conſi. 11. nu. 47 — 39
Notario referendi citationem fuiſſe factam per Nuntium non creditur, niſi de relatione Nuntij conſtet. conſilio 17. numero 3. — 54
Notarij errore quandoque in inſtrumentis minus ſcribitur quã a contrahentibus dictum ſit. conſil. 36. nu. 40 — 90
Notarij ſtipulatione acquiritur ei pro quo ſtipulatus fuit conſilio 37. nu. 30 — 93
Notarij ſtipulatione abſenti ius non acquiritur, niſi ratificatione re integra exiſtente ſecuta per eum cuius ſtipulatio facta legitur, non per hæredes eius. conſil. 55. nu. 13 — 123
Notarius, ſuper his de quibus nõ fuit rogatus, idoneus teſtis nõ eſt. conſil. 67. nu. 32 — 159
Notarij & partium aſſertioni non ſtatur, quando de tertij præiudicio agitur. conſi. 12. nu. 40 — 45
Notorium aliam probationem non requirit. conſi. 31. n. 50 — 79

Notorium

Notorium conſtitui ex inſtrumenti productione quomodo intelligatur conſi.67.nu.20.& 41 — 158.160
Nouatio per interuentum nouæ perſonæ fieri ſolet. conſil. 49. nume.16 — 116
Nullum quod eſt, confirmari non poteſt. conſilio 42. numero 23. — 105
Nullitas quando ex actis euidens eſt, iam ante ſententiam quàm poſt quandocunque opponi poteſt. conſilio 13.nu. 11. — 48
Nullitas quando ex actis euidens eſt etiam poſt triginta annos opponi poteſt. conſil. 12.nume. 12. — eod.
Nullitas actorum deduci poteſt, & vnico contextu reſtitutio in integrum peti conſi.13.nu.24 — eod.
Numerus pluralis duobus non vno tantum contentus eſt. conſilio 22.nume.6 — 67
Numerus ſingularis ex identitate rationis concurſum plurium admittit. conſi.22.nu.43 — eod.
Numerus ſingularis regulariter pluralitatem non admittit conſil.22.nume.1. — 66

O

OBedientia & ſuperioritas de vno ſuperiore ad alium præſcribi poteſt. conſi.41.nu.4. — 102
Oblatio verbalis in iuditio facta ſecundum aliquos Doctores ſufficit, quando expreſſè creditor recuſat recipere pecuniam oblatam conſil.5.nume.23 — 19
Oblatio verbalis tunc ſufficiens dicitur quando purè fit & ſimpliciter, ſecus ſi ſub aliqua conditione etiam intrinſeca conſilio 5.nume.24 — eod.
Oblatio verbalis facta tempore incongruo non valet. conſil. 5. numero 25. — eod.
Oblatio verbalis in iuditio facta non releuat offerentem quando iuramentum interuenit, quia iuramentum ad factum precisè obligat conſil.5.nu.26 — eod.
Oblatio ſimplex verbalis inualida dicitur. conſilio 4. numero 22. — 16
Oblatio verbalis etiam in iudicio facta non ſufficit. conſi. 4. numero 23. — eod.
Oblatio verbalis facta tempore incongruo & poſt ius quæſitum parti, offerentem non releuat conſil.4.nu.21 — eod.
Obligatio ad inuitum & ignorantem regulariter non ſe extendit. conſil.6.nu.6 — 21
Obligans ſe ne aliquid faciat, obligatur & eius hæres ne id faciat. conſi.19.nu.22 — 61
Obligationis materia vbi tractatur ibi ſtricta interpretatio, facienda eſt. conſi.21.nu.20. — 65
Obligans ſe ad caſum ex facto Principis prouenientem nó obligatus cenſetur, quia talis obligatio peccatum continet. conſilio 31.nu.81 — 80
Obligatio facta pro facto ſui Principis iuramento non firmatur. conſi.31.nu.82. — eod.
Obligatio facta pro facto ſui Principis ideo non valet, quia impoſsibile continet, ad quod nemo tenetur. conſil. 31. numero 83. — eod.
Obligatio quæ ex cótractu naſcitur, in dubio ſemper etiam hæredes contrahentium comprehendit. conſilio 73. numero 13. — 194
Opiniones doctorum ambiguæ excuſant ab expenſis conſil. 64. numero 53. — 141
Obliuio in facto decem Annorum præſumitur conſilio 18.numero 56 — 59
Obreptio etiam modica gratiam & priuilegium vitiant. conſi. 68.nume.7 — 162
Obreptio & ſubreptio omnem Principis conceſsionem vitiant præcipuè gratiam priuilegium aut diſpenſationem conſilio 68 nume.7 — eod.
Offerens verbum iuncto accuſatiuo pecuniam de naturali & reali oblatione non de verbali intelligi debet. conſilio 4. numero 25. — 16
Officium iudicis, ad executionem quæ eſt factum extraiuditiale non extenditur conſi.5.nu.14. — 18
Officiales hincinde procedere poſſunt cótra homicidas pro homicidijs commiſsis in confinibus territoriorū conſilio 2.numero 104. — 7
Opinione a communi in iudicando & conſulendo recedendum non eſt. conſil.2.nu.10. — 10
Opinio Doctorum tenentium tempus dici antiquum, arbitrio iudicis probari communiter damnatur. conſilio 8. numero 14. — 28
Opinio legiſtarum in terris imperij, & opinio Canoniſtarum in terris eccleſiæ ſeruanda eſt. conſil.9.nu.21. — 33
Oppoſitum idē operatur, in oppoſito, quod propoſitum in propoſito conſil.6.nume.10 — 21
Oppida & villę, quęlibet, proprios fines habere preſumuntur cōſil.34.nu.1. — 85
Oppidum non eſſe de Dominio alicuius ſtatus, ex eo cognoſcitur, ſi illius ſtatus onera non ſubiuit eique non reſponderit conſi.41.nu.10. — 102
Opus pium, an in alium vſum commutari poſsit conſilio 37.numero 39. — 94
Omiſſum eſſe intelligitur quicquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, niſi palam verbis exprimatur conſilio 6. numero 2. — 21
Onera publica indicta ſeu ſuperindicta ſubditis per Sabaudiæ Ducem etiam tempore Pacis, ob cauſam tamen vtilitatem publicam reſpicientem imponi poſſunt. conſil. 9.nu.7 — 33
Oratio indiffinita, vniuerſali æquipollet. conſi.22.nu.17 — 67
Ordinis conſueti præpoſteratio, in inſtrumentis, ſuſpitionem falſitatis non inducit conſil.1.nu.36 — 3
Ordo intellectus, ordini verborum præferendus eſt conſilio 4. numero 18. — 16

P

PAcis Pedemontanæ capitulis inter cætera continetur, omnia iure Belli capta, prioribus Dominis reſtitui debere conſil.3 nume.3. — 23
Pacto facto in eius fauorem quilibet renuntiare poteſt. conſil. 4.numero 30. — 16
Pacta appoſita in inueſtituris feudorum, obſeruanda ſunt etiam ſi contra feudorum naturam ſint. conſi. 16 nu.10. — 54
Paciſcens quilibet, nō ſolum ſibi, ſed etiam hæredibus ſuis proſpicere voluiſſe cenſetur. conſil. 19.nu. 15 — 61
Pactum factum quod pignus vendi poſsit licet expreſſè creditoria perſonam tantum comprehendat nihilominus virtualiter ad hæredes creditoris extenditur. conſilio 19. numero 23. — eod.
Pacta ex conuentione legem accipiunt. conſilio 19. numero 44. — 62
Pacta trahunt feudum extra terminos feudi, ad terminos, pactorum, adeò quód iuri & feudorum naturæ derogant conſil.19.nu.48. — eod.
Pactum immunitatis in inueſtitura poſitum, pars inueſtiturę dicitur conſi.19.nu.49. — eod.
Pactum ne vēditor de euictione teneatur, emptori qui ſcit cauſam propter quam res euinceretur, & tacuit, non prodeſt. cōſilio 33.nu.33. — 83
Pacta quæcunque contra naturalia & accidentalia contractus, appoſita valent, & obſeruari debent. conſil 46.nu.8. — 111
Pactum quo remittitur emptori neceſsitas litem denuntiandi & proſequendi & appellandi licet ſit contra naturalia contractus emptionis, tamen obſeruari debet. conſilio 46.numero 9. — eod.
Pacta conuenta ſeruare humanæ fidei conuenit ibidem numero 10. —
Pacta leges frangunt conſi.46 nu.28. — 112
Pacta inſolita apponens contractum doloſum facere cenſetur conſil.47.nu.3. — 112
Pactum debet reſtringi ad tempus contractus, & ad rem tunc præſentem, & in eo deductam. conſil.48.nu.16 — 115
Pactum de retrouendēdo qui habet emptor dicitur conſ.48. numero 12. — eod.
Pacto legis commiſſoriæ & adiectionis in diem, contractus ipſo iure reſoluitur, ſecus eſt in pacto de retrouendendo quia ibi noua venditio neceſſaria eſt conſi.48.nu. 35. — eod.
Pactum de perdendo iure ſucceſsionis, non valet, ſi paciſcens tantum non recipit, quantum ſibi occaſione ſucceſsionis debetur conſil.75.nu.17 — 205

Papæ

Papæ conſenſus, ad validitatem alicuius actus requiſitus, propter antiquitatem temporis quòd intercesſerit præſumitur, conſil. 1 nu. 48 — 4

Papa cum omnibus iudicibus in iuriſdictione concurrit, & vbi ipſe incipit cognoſcere omnes alij iudices ſilent. conſilio 25. numero 19 — 78

Papa cócurrit in iuriſdictione cum omnibus ſuis iudicibus ordinarijs, non autem cum alijs vt cum iudicibus vaſſallorum conſil. 25. nu. 26. — eod.

Papa poteſt ſe intromittere in omni negotio etiam laicali in foro tamen pœnitentiali non contentioſo conſilio 25. numero 57. — eod.

Paria ſunt, aliquid fieri in tempore inhabili, vel habili, ſed in tempus inhabile conferri, conſil. 24. nu. 11. — 70

Paria ſunt non extare vel extare ſed non ſuccedere conſilio 56. numero 3. — 124

Paria ſunt actum a principio eſſe purum vel cõditionalem, ſed poſtea purificatum fieri. conſil. 62. nu. 10 — 129

Paria ſunt aliquid exprimere verbis, vel exprimere rebus aut factis. conſil. 62. nu. 18. — eod.

Paria ſunt aliquid exprimere nomine proprio vel circumlocutiuè per indubitatas tñ circumſcriptiones conſi. 62. n. 19 — eo.

Paria ſunt aliquid exprimere virtualiter vel tacitè. conſilio 62. numero 20 — eod.

Paritas rationis id efficit, vt diſpoſitio in vno caſu facta, ad aliũ extendatur, etiamſi diſponentis verba ceſſarent. conſilio 74 numero 13. — 196

Paria ſunt ratificationem fieri verbis vel factis, cum voluntas, ita declaretur verbis ſicut factis. conſi 1. nu. 71 — 4

Paria ſunt non eſſe vel eſſe ſed non apparere conſilio 6. numero 12. — 21

Paria ſunt in codicillis rogare venientes ab inteſtato, vel in teſtamento clauſulam codicillarem apponere conſilio 11. numero 21. — 37

Paria ſunt non extare teſtamentum, vel extare ſed quòd poſtea ruptum ſit. conſilio 11. nu. 26 — eod.

Paria ſunt ſcire vel ſcire debere conſil. 11. nu. 60 — 4

Parti quæ apertius ſibi prouidere potuit & non prouidit imputandum eſt. conſil. 47. nu. 20 — 113

Partis & totius idem eſt iudicium, vbi eadem eſt ratio, ſecus vbi diuerſa, quia ibi diuerſum ius ſtatuitur. conſilio 48. numero 30. — 115

Pars ſequitur totum in toto integrali, ſecus in toto quãtitatiuo, quod diuiſionem, & ſeparationem recipit. conſilio 48. numero 31. — eod.

Pars aduerſa in iudicio ab aduerſario ad exhibitionem iurium ſuorum cogi non poteſt. conſil. 50. nu. 9 — 118

Partium aſſertioni non ſtatur quando aliquid, ſine aliqua cauſa fieri aut expediri non poteſt, ſed aliter probari debent quæ à partibus aſſeruntur. conſil. 12. nu. 29 — 45

Partium aſſertiones vbi faciunt contractum eſſe licitum, quod aliàs a iure improbatum eſſet, tales enuntiationes & verborum cautiones nihil probant. Immo ex ijs iuris circumuentio arguitur conſi. 12. nu. 30 — eod.

Patientia diuturna, ſcientiam neceſſario includit. conſil. 1. numero 57. — 4

Patientia diuturna quæ habet annexam ſciẽtiam facit præſumi mandatum interceſsiſſe. conſi. 1. nu. 58. — eod.

Patientia ſcientiam neceſſario præſupponit, quia ignorans pati non dicitur. conſil. 15. nu. 42 — 53

Pater quod titulo donationis dat filio non imputatur in legitimam, ſecus ſi non expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat conſil. 62. nu. 8 — 129

Patri vendenti omnia bona, & pretium recepiſſe confitenti, nõ creditur in præiuditium legitimę filiorum, ſed aliter probari debet pretium fuiſſe verè exburſatum & receptum conſil. 12. nu. 52 — 46

Pater hæreditatem filij ſibi delatam, quam non adiuit, ad eius, liberos non tranſmittit conſil 13. nu. 29 — 49

Pedagiorum nouorum impoſitio de iure communi prohibita eſt conſil. 31. nu. 15 — 78

Pedagia & Gabellæ ſine iuſta cauſa impoſita, licitè fraudari poſſunt. conſil. 31. nu. 23 — eod.

Pedagiorum & vectigalium impoſitiones odioſę ſunt, & iure communi prohibitæ conſil. 31. numero 36. — 79

Pedagium ex principis conceſsione priuato competere poteſt, & ab eo immunitas 10. annis ſimiliter præſcribi poteſt. conſ. 31. nu. 53. — eo.

Pedagij receptio, & exactio præſcriptione decem annorum acquiri poteſt. conſ. 31. nu. 54 — eo.

Pœnę, & mulctæ indictę ex prohibitione, aut edicto principis in territorio vaſſalli, vaſſallo non Principi competunt. conſ. 45. nu. 20 — 110

Pœnę mulctæ pecuniariæ, & confiſcationes bonorum iuriſdictionis merique, & mixti imperij fructus eius ſunt, cuius iuriſdictio eſt. conſi. 45. nu. 21. — eo.

Perſonæ captura ſine iudicis commiſsione regulariter fieri nõ poteſt. conſ. 5. nu. 20 — 18

Perſonarum de legitimatione, vel illegitimatione prius tractãdum eſt, quàm de meritis cauſæ. conſ. 36. nu. 39 — 90

Periurium in ciuilibus per tormẽta tollitur, & purgatur, ſecus vero in criminalibus. conſ. 65. nu. 33 — 148

Periculum maius vbi eſt, ibi cautius agendum eſt. conſilio 78. num. 1. — 215

Permittere expreſſè, & expreſſè non prohibere paria non ſunt imo inter ſe valde differunt. conſ. 40. nu. 30 — 101

Pecuniæ ſimplici numeratione, & ſolutione per negotiorum geſtorem facta abſente domino extraiudicialiter, & ſine iuramento, actio & obligatio domino non oritur. conſil. 6. numero 22 — 22

Petitorium diſcuſſo poſſeſſorio, poteſt quandocunque proponi actore inuito. conſ. 8. nu. 5 — 27

Petitorium priuſquam poſſeſſorium, quando terminari debeat conſ. 67. nu. 8 — 157

Petitorium regulariter poſſeſſoriũ abſorbet. conſil. ſecundo numero 26 — 11

Petitorium, & poſſeſſorium ſimul terminandum eſt, quando ſuper vtroque fuerunt iura producta, & probationes factæ. cõſil. 67. nu. 3 — 156

Petere iniuſtum eſt id cuius contrarium quis poſtulaturus non eſſet. conſ. 48. nu. 21 — 115

Petitioni iuri conſonæ annuendum eſt. conſ. 50. nu. 3 — 118

Pignora lapſo anno vendi debent, nec tamen intereſſe capi poteſt. conſ. 51. nu. 13 — 119

Pluralis numerus quandoque in vno tantum verificatur. conſil. 22. nu. 34

Pluralitas quandoq; in ſingularitates reſoluitur. conſilio 22. numero 35 — 68

Pluralitas in ſingularitates reſoluitur quando in ea plures effectus conſiderantur. conſ. 22. nu. 36 — eo.

Pluralitas in ſingularitates reſoluitur, vbi eſt eadem ratio in ſingularitatibus, quæ in pluralitate. conſ. 22. nu. 37 — eo.

Pluralitas in ſingularitates etiam in materia ſubſtitutionum reſoluitur. conſ. 22. nu. 38 — eo.

Poſſeſsio aliqua ſeu quaſi per actus æquiuocos non acquiritur. conſ. 1. nu. 105 — 7

Poſſeſsione hominum priuatorum, & ex eorſidem actibus, an ius aliquod vniuerſitati quæratur mediante præſcriptione. conſ. 2. nu. 16 — 10

Poſſeſsio titulata tamquam magis iuſtificata non titulatæ poſſeſsioni præfertur. conſ. 2. nu. 19 — eo.

Poſſeſsio tanto iuſtior eſt quanto magis à Proprietate cauſatur. conſ. 2. nu. 20 — eo.

Poſſeſsio iunior titulo antiquo munita, & iuſtificata præfertur poſſeſsioni antiquiori nõ titulatæ, cum per titulum antiquũ præſumptio clandeſtinitatis tollatur. conſ. 2. nu. 22 — 11

Poſſeſsio iunior præſumitur clandeſtina, & vitioſa etiam ſi ſit titulata, quando titulus eſſet habitus poſt poſſeſsionem, ſecus ſi ante quia tunc antiquiori præfertur. conſ. 2. nu. 23 — eo.

Poſſeſsionem, & titulum ſi vtraque pars probauit illa vincere debet, quæ probauit antiquiorem titulum propter quẽ etiã poſſeſsio antiquior præſumitur. conſ. 2. nu. 25 — eo.

Poſſeſsionis cõmoda multa ſunt inter quæ fructuũ perceptio extat. conſ. 4. nu. 50 — 17

Poſſeſsionis continuatio ex parte venditoris poſt perfectam vẽditionem ſimulationis conjecturam efficacem inducit. conſil. 6. num. 15 — 21

Poſſeſsio pſumptionẽ iuris poſsidentis inducit. cõſ. 6. nu. 18 eo.

Poſſediſſe probare debet contractus tempore, qui dominium ex poſſeſsione probare vult. conſi. 6. nu. 39 22
Poſſeſsio eſt tanti effectus, vt ſine ea præſcriptio induci nõ poſſit. conſi. 26. nu. 26. 73
Poſsidendi & præſcribendi iuſtam cauſam præſtat, inueſtitura ab Imperatore facta. conſi. 34. nu. 21. 86
Poſſeſsio momentanea, & cum poſſeſsione fructuum non continuata conſiderabilis non eſt. conſi. 34. nu. 35. eod.
Poſſeſsionis commoda plura ſunt & inter cætera, acquiſitioné dominij, media præſcriptione cauſat. conſil. 37. nu. 53 93
Poſſeſsionem quis retinere præſumitur iure proprio nõ alieno, conſil. 37. nu. 14 95
Poſſeſsionem iuſtã qui habet, ſiue poſſeſſor bonæfidei fructus, ſuos facit conſi. 37. nu. 38 94
Poſſeſſorij cauſa etiam in materia feudali prius quam petitorij diſcuti debet. Idem in interdicto quorum bonorum, cõſilio 42. nume. 5 105
Poſſeſsionis retinendæ in interdicto, is vincere debet, qui poſſeſsionem nec vi nec clam, aut precario ab aduerſario tempore litis conteſtatæ detinet. conſi. 45. nu. 1. 109
Poſſeſſorium ſeu quaſi in remedio retinendæ tempore litis conteſtatæ probari debet. conſil. 45. nu. 3. 110
Poſſeſsio violenta reijcienda eſt. conſil. 45. nu. 8. eod.
Poſſeſsionem antiquiorem in interdicto retinendæ qui probat obtinere debet, quia poſſeſsio iunior clandeſtina & vitioſa præſumitur. conſil. 45. nu. 15 eod.
Poſſeſsionem amiſsã inconti enti recuperare licet & quando dicatur incontinenti. conſil. 67. nu. 46 161
Poſſeſsionem ciuilem retinens, naturalem amiſſam propria auctoritate recuperare poteſt. conſil. 67. nu. 48 eod.
Poſſeſsio iunior in interdicto retinendæ, an reſpectu antiquioris poſſeſsionis, clandeſtina & vitioſa præſumatur. conſil. 45. numero 16. 110
Poſſeſsio poſſeſsioni cumulari poteſt. conſil. 54. nu. 10 122
Poſſeſsioné qui propria auctoritate accipere poteſt, multo magis & auctoritate iuditiali id facere valet. conſilio 54. numero 13. eod.
Poſsidere ſine vitio is dicitur, qui poſſeſsionem vacantem accepit vel quando ex licẽtia teſtatoris, tacita vel expreſſa poteſt propria auctoritate poſſeſsionem apprehẽdere. conſil. 67. numero 26. 159
Poſſeſsio per alium vt per Procuratorem, nobis ſine mandato noſtro non acquiritur. conſi. 67. nume. 30. eod.
Poſſeſsio per recognitiones aut per ſolutiones penſionum ſalté quoad tertium non probatur conſil. 67. nu. 38 160
Poſſeſſor qui reſpondendo interrogatorijs partis aduerſæ mentitur dicendo ſe non poſsidere cum poſsideat, omni poſſeſſione ſtatim priuatur. conſil. 18. nu. 36. 57
Placita ſemel obſeruari debent. conſil. 27. nu. 8 74
Poſthumo ignoranter præterito debetur legitima, quãdo teſtamẽtum ſuſtinetur virtute clauſulæ codicillaris & hæreditas hæredi ſcripto per fideicommiſſum reſtituitur. conſi. 13. numero 113. 43
Pontifex maximus opus pium, in aliud opus pium commutare poteſt. conſil. 37. nu. 41. 94
Poteſtas ſuprema ſpatio tãti temporis cuius initij memoria in contrarium non extat præſcribi poteſt. conſi. 34. nu. 46 86
Poteſtas & voluntas omnes actus canonicant quorum altero deficiente actus corruit. conſil. 49. nu. 6. 116
Poteſtas quæ ad actum deduci non poteſt fruſtratoria dicitur. conſil. 25. nu. 30. 71
Præſumptio in ijs quæ facti ſunt non cadit conſilio 8. numero 43. 29
Præſumptiones plures ſiue ſpecialia plura ſuper vno met facto induci non debent. conſilio 1. nu. 65. 4
Præſumptionem iuris contra ſe habenti credendum non eſt. cõſil. 8. nume. 58. 30
Præſumptio iuris onus probandi contrarium in aduerſarium transfert. conſil. 8. nu. 71 31
Præſumptio iure diuino naturali & ciuili munita, cõtraria præſumptione, a iure tantum ciuili introducta non tollitur, ſed probationes apertiſsimè exiguntur. conſi. 12. nu. 59. 46
Præſumptio & ſemiplena probatio ex confeſsione partis aduerſæ corroborari poteſt. conſi. 15. nu. 12. 52
Præſumptiones plures vnam tollunt. conſi. 35. nu. 21. 88
Præſumptiones duæ vbi concurrunt vna excluſiua & alia incluſiua delicti, ſemper excluſiua attendi dẽt. conſi. 65. nu. 40 148
Præſumptiones & coniecturæ in claris locum habere non poſſunt. conſi. 43. nu. 3. 107
Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria in cõtrarium non extat, quomodo probetur & quæ ad id requirantur conſilio 1. nu. 93 6
Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium, debet probari per teſtes ad minus ætatis annorũ 54. conſil. 1. nu. 98 eod.
Præſcriptio non perfecta, aut ante litem motam non completa præſcribentem non releuat. conſi. 2. nu. 4. 10
Præſcriptio iuriſdictionis longum tempus titulum & bonam fidem requirit. conſi. 2. nu. 6. eod.
Præſcriptio tam longi quàm longiſsimi temporis, quo ad iuriſdictionem non procedit, niſi in ea concurrat ſcientia & patientia Principis contra quem præſcribitur aut ſaltem ſuorũ officialium. conſil. 2. nu. 12. eod.
Præſcriptionis exceptio odioſa & rigoroſa eſt, ac iuri & æquitati naturali contraria inducens iniquum præſidium conſi. 2. numero 17. eod.
Præſcriptio in iuriſdictione nõ procedit, niſi titulus iuſtus, vel putatiuus iuſto tamen errore cauſatus concurrat, conſilio 2. numero 19. 11
Præſcriptio non cadit in iure ſupremi dominij Principis, quia tale ius aliquo tẽpe præſcribi non poteſt. conſil. 3. nu. 16 13
Præſcriptio quadriennij ad adeundum hæreditatem per præſentationem libelli aut ſupplicationis, ſine litis conteſtatione interrupta dici nequit. conſi. 13. nu. 60. 50
Præſcriptionis interruptio ex ſola citatione ſecundum aliquos doctores cauſatur. conſil. 13. nu. 61. eod.
Præſcriptio completa dicitur licet deficiãt pauci dies, quia parum pro nihilo reputatur. conſi. 13. nu. 62. eod.
Pręſcriptio longi temporis in rebus fideicommiſſo ſubiectis & alienari prohibitis locum non habet, quando alienatio a prohibito facta fuit. conſil. 15. nu. 32. 52
Præſcriptio longiſsimi temporis ſecũdum Paul. de Caſtr. in bonis fideicommiſſarijs locum ſibi vendicat. conſi. 15. n. 33 53
Præſcriptio longiſsimi temporis currere incipit, poſtquam cõditio ſeu dies certa vel incerta ſub qua fideicommiſſum factum euenit, non ante conſil. 15. nu. 34. eod.
Præſcriptio longiſsimi temporis in omnibus cõtractibus & vltimis voluntatibus in quibus aliquid ſub die vel conditione diſpoſitum eſt, niſi prius dies vel conditio euenerit, currere non incipit conſil. 15. nu. 36 eod.
Præſcriptio probata non dicitur ſi initium pręſcriptionis probatum non reperitur conſi. 15. nu. 39. eod.
Pręſcriptio lõgiſsimi tẽpis perfecta nõ eſt, niſi poſſeſs. fuiſſe continuam probetur ſaltem primorum decem annorũ reſpectu conſi. 15. nu. 40. eod.
Pręſcriptio longiſsimi temporis perfecta nõ eſt, & pręſcribentem non releuat, niſi de fideicommiſſariorum ſcientia appareat. conſil. 15. nu. 41 eod.
Pręſcriptio longiſsimi temporis tempore pupillaris ętatis non currit ſed dormit. conſ. 15. nu. 44. eod.
Pręſcriptionis longiſsimi temporis in computatione, tempora pupillaris ætatis detrahenda ſunt. conſi. 15. nu. 45. eod.
Pręſcriptio 30. annorum in fauorem priuatorum principaliter introducta eſt, licet ſecundario in fauorem publicum. conſilio 21. nume. 4 64
Præſcriptio in odium negligentis principaliter introducta eſt conſi. 21. nu. 5 eod.
Præſcriptionis 30. annorum beneficio cum iuramento renunciati poteſt. conſi. 21. nu. 6 eod.
Pręſcriptio vt releuet ante litem cęptam, perfecta & completa eſſe debet conſil. 26. nu. 32. 73
Pręſcriptio locum habere non poteſt, quando cum prohibitione alienationis hominis per pactum & legis etiam prohibitio concurrit vt in feudo conſi. 26. nu. 33. eod.
Pręſcriptio lõgiſsimi temporis omnem defectum ſupplet. conſilio 27. nume. 14 74
Pręſcriptione longiſsimi temporis omne ius tollitur. conſi. 27. numero 15. eod.

Pręſcri-

Præſcriptionem nullam currere poſſe, priuilegio concedi poteſt conſil. 27.nu.26 eod.
Præſcriptio quoad bona feudalia, obſtante prohibitione Federici Imperatoris non currit conſ.27.nu.38 75
Præſcriptio cuius initij memoria in contrarium non extat etiã contra Imperatorem ad præſcribendam libertatem operatur conſ.31.nume.56. 79
Præſcriptio centum annorum, tam contra imperatorem quàm contra Papam currit conſ.34.nu. 40 86
Præſcriptio centum annorum etiam in ijs quæ ratione ſupremi dominij & ſuperioritatis debentur, contra Imperatorem currit conſ. 34.nu.44. eod.
Præſcriptio centum annorum patientiam & ſcientiam eius, contra quem præſcribitur non requirit.conſi.34.nu.42. eo.
Præſcriptione tanti temporis, cuius initij memoria in contrarium non extat, præſcribuntur ea etiam quibus ius reſiſtit.cõſil.34 nu.45. eod.
Preces patris ad filium quo ad reſciſionem contractus metui æquiparantur.conſ.12 nu.25. 45
Præcedentia ſic à ſequentibus interpretationem accipiunt ſicut ſubſequentia a præcedentibus.conſ.74 nu. 36 199
Præcedentia maioris ſunt efficaciæ ad determinationẽ ſequentium quam econtra.conſ.74.nu.58 eod.
Prædia ſi ſeparata ſint vnum ſub appellatione alterius non venit conſi 42.nu.43 107
Prædia vrbana ruſticis prædijs digniora ſunt. conſilio 48. numero 44.
Prædium eſſe hypothecatum vel inſolutum datum, tam in iure quam in facto multo differt.conſ 33.nu. 3 82
Præſuppoſita in motiuis vel alibi verificari debent aliàs nõ releuant.conſ.18.nu.23 57
Præſtationibus pro annuis an aliquod interdictum competat. conſil 54.nu.12 122
Pretium reſtituere receptũ tenetur, qui aliquo caſu de euictione in ampla forma obligatus non eſt, ne alterius iactura locu pletetur.conſ.18.nu.72 59
Principalius quod eſt cõſiderari debet non id quod minus principale eſt conſ.25.nu.16 71
Princeps ea quæ ſunt iuris poſitiui tollere poteſt.conſ.1. numero 27 3
Principis præſentia, omnem ſolemnitatem ſupplet, & defectũ inſinuationis ac ſuſpitionem fraudis tollit conſilio primo numero 28. eod.
Princeps comittendo alicui vt recipiat inſtrumentum ex hoc videtur eum Notarium facere conſil.1.nu.29 eod.
Principes viros Nobiles & iuriſperitos penes ſe habere præſumuntur conſ.1.nu 31. eod.
Princeps ſi inueſtiat aliquem de bonis de quibus alius inueſtitus fuerat, ſi non appareat quæ ſint illa bona conceſſio nihil operatur conſ.7 nu.35. 24
Princeps de mero & mixto imperio & de omnimoda iuriſdictione etiam imperiali inueſtitus, de quacunque cauſa criminali cognoſcere poteſt & bona publicare conſil. 9. numero 48. 34
Princeps ex ſuo contractu etiam cum ſubdito inito obligatur conſ.26.nume.1. 72
Princeps a contractu cum ſubdito etiam ſuo inito, eo inuito niſi ex cauſa vtilitatem publicam reſpiciente recedere non poteſt.conſil.26.nu.2 eod.
Princeps in ſuis contractibus cum ſubdito initis tamquam priuatus conſideratur conſ.26.nu.4 eod.
Princeps etiam de plenitudine poteſtatis, an contractui cum ſubdito ſuo inito contrauenire poſsit conſ.26.nu. 6. eod.
Princeps ſicut non poteſt contractum tollere ita nec minuere conſ.26.nume.7 eod.
Princeps an poſsit ſuo contractui contrauenire ſi adeſt clauſula non obſtante & clauſula de plenitudine poteſtatis. conſil. 26.nume.8. eod.
Princeps ſi contrahat cum oppidis & oppidanis ſibi ſubiectis quod non poſsit illa alienare, ſi contraueniat contractus nullus erit, & poterit Princeps, propria auctoritate ea reaſſumere.conſ.26.nume.9. eod.
Princeps ſucceſſor & hæres ex contractibus prædeceſſorum ſuorum obligatur conſilio 26 numero 9. eod.
Principes contrahentes eorumque ſucceſſores proprios & prædeceſſorum contractus cum ſubditis initos, obſeruare regulariter tenentur.conſ.26.nu.11. eod.
Princeps vel alius directus Dominus, non poteſt ſe de primis cognitionibus cauſarum intra territorium vaſſalli vertentium ſe intromittere conſ 26.nu.15. eod.
Princeps promittere poteſt ſe eiuſque ſucceſſores aliquod Caſtrum vel ciuitatem penes eorum Cameram perpetuo retenturos, & in alios non translaturos, & talis promiſsio valet & obſeruanda eſt conſil.16 nu 28. 73
Princeps qui aliquem de feudo inueſtiuit, eundem ſine culpa ſua deueſtire non poteſt conſ 27 nu.5. 74
Princeps contractum a ſe factum aliquo modo reuocare non poteſt conſ.27.nu 9 eod.
Princeps alicui dominium rerum ſuarum auferre non poteſt ſiue dominium ſit directum ſiue vtile, niſi cauſa iuſta ſubſit, conſilio 27.nume.10. eod.
Princeps ſi prohibetur alienare nõ prohibetur infeudare quia per infeudationem vtile tantum Dominium conceditur & directum retinetur.conſil.27.nu.12 eod.
Princeps ſucceſſor, infeudationem a prædeceſſore ſuo factam obſeruare an teneatur.conſ.27.nu.32 75
Princeps de conſilio trium ſtatuũ omnes alienationes per prædeceſſores ſuos de bonis Cameræ factas reuocare poteſt.conſil 27.nume.35. eod.
Princeps qui ſuperiorem non recognoſcit, licet in aſſumptione Coronæ iuret non alienare nihilominus bona principatus ſubinfeudare poterit.conſ.27 nu 37. eod.
Princeps cum alijs in re aliqua partẽ habens etiam minimam totam rem alienare poteſt, dummodo pretium pro parte ſocijs ſpectans reſtituat conſ.27.nu.41. eod.
Princeps ſine iuſta cauſa, nouum vectigal imponens mortaliter peccat.conſ.31.nu.22. 78
Princeps non poteſt ſubditis ſuis collectas aut taleas imponere niſi ob publicam neceſsitatem aut vtilitatem.conſilio 31.numero 26. 79
Princeps publica neceſsitate ceſsante a ſubditis ſuis inuitis caritatiuum ſubſidium exigere non poteſt. conſilio 31.numero 28. eod.
Princeps Pedagia indicere vel alijs facultatem indicendi concedere non debet niſi propter neceſsitatem & publicam vtilitatem aliàs mortaliter peccat.conſil 31.nu.29 eod.
Princeps pro maritanda filia ſua vel aliud ad honorem ſuum faciendo, ſubditis ſuis collectam imponere non debet cum ſatis ſolutione onerum annualium grauentur conſilio 31. numero 33. eod.
Princeps nouum onus ſubditis ſuis, niſi propter ſummam neceſsitatem, ſuperaddere non debet. conſilio 31. numero 34. eod.
Principis mens talis eſſe cenſetur, qualis de iure eſſe debet.conſilio 31.nume.59. eod.
Princeps ea velle cenſetur quæ iura volunt conſilio 31.numero 60. eod.
Princeps ius alienum aut tertij, tollere aut lædere non cenſetur conſ.31.nume.61. 80.
Principis de factis & perſona pauca dicenda ſunt. conſilio 31. numero 76. eod.
Principis facto per ſubditos obuiari non poteſt.conſilio 31.numero 77. eod.
Principis a poteſtate quę pendent, apud ſubditos impoſsibilia cenſentur conſ.31.nu.78. eod.
Principis factum inter caſus fortuitos reputatur conſil. 31. numero 79. eod.
Princeps quilibet imo etiam priuata perſona in terris Eccleſiæ iuriſdictionem temporalem præſcribere poteſt.conſ.34.numero 38. 86
Princeps ea quæ a contrahentibus aut teſtãtibus diſpoſita ſunt mutare non poteſt.conſil.37.nu.40 94
Principis ab ordinatione quòd aliquis in poſſeſsionem mittatur ſupplicare non licet.conſil.42 nu.9. 105
Princeps in feudo inhabilem inueſtiendo, eundem habilem facere cenſetur, ſed inferior a Principe id facere

nequit conſilio 42 numero 21. eod.
Princeps inferior & qui alium in ſuperiorem recognoſcit contra ius commune ſtatuere non poteſt aut legi derogare conſil. 42. nume. 22. eod.
Princeps ſucceſſor primi feudum concedentis, & vaſſallus ſucceſſor primi vaſſalli feudum acquirentis, formam primæ inueſtituræ in præiudicium deſcendentium vocatorum mutare non poſſunt conſil. 52 nume. 4. 129
Principum diſpoſitiones ab omni malitia & diminutione remotæ eſſe debent. conſ. 59. nu. 3. 126
Principum ſucceſſores an teneantur obſeruare ea quæ ab ipſis anteceſſoribus conceſſa fuerunt. conſil. 59. nu. 8. 126
Principis intereſt reſpublicas bene gubernari bonis ſuis non priuari, malè ablata reſtitui, Neminem cum alterius iactura locupletari & ius ſuum vnicuique tribui. conſilio 64. numero 18. 131
Princeps contractus iuratos tollere non poteſt. conſilio 63. numero 40. 132
Princeps ſuperiorem nõ recognoſcens iudex in cauſa propria eſſe poteſt. conſi. 69 nu. 15. 173
Princeps tollere non poteſt ius agnati ſuper feudo in ſpe quaſitum ex contractu, & ſic fœminam ad ſuccedẽdum in feudo agnatis non conſentientibus habilitare nequit. conſil. 68. numero 38. 167
Princeps in feudo antiquo agnatis aliquo modo præiudicare non poteſt. conſ 68. nu. 40. eod.
Princeps legitimando in dubio, alteri præiudicare velle non cenſetur, niſi de eius expreſſa voluntate appareat. conſil. 68. nume. 42. eod.
Princeps ſi in conceſſione dicat, etiam ſi de alterius præiuditio agatur intelligitur de modico præiuditio non de magno. cõſil. 68. nume. 43. eod.
Princeps quod tertio præiudicare velit, & ius eius tollere non præſumitur & in omnem euentum cauſa requiritur. conſilio 68. nume. 44. 168
Princeps ius alterius tollere velle non cenſetur ſi de eo certificatus non fuit. conſi. 68. nu. 45. eod.
Princeps non præſumitur habere iuſtam cauſam, quando vult recedere à contractu per ſe inito. conſilio 64. numero 66. 143
Princeps niſi ex cauſa vtilitatis publicæ non poteſt recedere à contractu ſuo. conſil. 64. nu 67. eod.
Primogenitura, an ex prohibitione alienationis bonorum extra vnum genus perſonarum inducatur & quid alienatione ſecuta conſ. 42. nu. 39. 106
Primogenitura an per diuiſionem bonorum tolli dicatur. conſilio 42. nume. 34. eod.
Primogenitura contra iuris communis diſpoſitionem eſſe dicitur. conſi. 42. nu 40 107
Primogenitura in præiuditium deſcendentium ex prima inueſtituræ ex pacto & prouidentia contrahentium vocatorum erigi non poteſt. conſi. 52. nu. 5. 129
Primogenituram in ſuo ſtatu erigere nõ poteſt qui alium in ſuperiorem recognoſcit conſi. 42. nu. 19. 105
Primogenituræ & ſucceſſionis omnium bonorum, de iure cõmuni baſtardus incapax eſt. conſil. 42. nu. 20. eod.
Priuilegium exemptionis a iuriſdictione non intelligitur ratione delicti vel quaſi. conſi 9. nu. 33 34
Priuilegium exemptionis habens vt ſub certo tantum iudice reſpondere teneatur, illud in loco contractus, delicti vel quaſi perdit. conſi 9. nu. 35. eod.
Priuilegia ſubreptitia dicuntur, quando aliquid exprimendum non exprimitur & nihil valent. conſi. 9 nu 43 eod.
Priuilegia, reſcripta, inueſtituræ, & conceſſiones Principum in dubio ſecundum tenorem ſupplicationum intelligi debent conſil. 19. nu. 2. 69
Priuilegia ſtricti iuris ſunt & ſtricte intelligi debent conſil. 42. nume. 42. 107
Priuilegium niſi ſubſcriptionem & ſigillum Principis habeat, priuatum & inualidum dicitur. conſil. 42. nu. 12 105
Priuilegijs antiquis non creditur, ſi ſigilla conſumpta ſint vel enormem fracturam patiantur conſ. 42. nu. 13. eod.
Priuilegium & aliam ſcripturam ſemel improbãs, ex ea poſtea ſe iuuare non poteſt. conſi 42. nu. 15. eod.
Priuilegia Principum Pedemontium ex cõſuetudine a Principibus ſubſcribi & ſigillari ſolent. conſilio 24. numero 17. eod.
Priuilegia conceſſa propter merita habent vim contractus cõſil. 64. nu. 64. 143
Probatio quæ fit per inſtrumenta euidens dicitur & manifeſta ac veritas apparens conſil. 1. nu. 81 5
Probatio æquiuoca indiffinita & dubia, probantem non releuat conſil 2. nu. 96 6
Probatio nulla maior eſt quàm partis aduerſæ confeſſio in iuditio facta conſil. 5. nu. 29. 19
Probatio neceſſario concludere debet aliàs non releuat conſil. 8. nume. 22. 28
Probationis in materia, verba non accipiuntur ſecundum ſubiectam materiam, nec in potentiori ſignificatu, ſed debent neceſſario concludere. conſi. 8. nu. 23 eod.
Probatio quando dubia eſt, interpretatio contra producentem & probantem fieri debet. conſi. 8. nu. 25. eod.
Probationes iudici regulariter arbitrariæ ſunt conſil. 8. numero 44. 29
Probationes teſte Coraſio, iudici arbitrariæ non ſunt, ſed concludentes eſſe debent aliàs fruſtra contenderent Doctores probare vel non probare. conſi. 8 nu. 49. eod.
Probationes licet arbitrariæ iudici ſint, tamen arbitrium a iure regulari debet. conſi. 8. nu. 51. eod.
Probationes factæ inter alios & in alia cauſa, quoad non vocatos præſumptionem inducunt & ſemiplenam probationem adeò quod iuramentum ſuppletiuum deferri poteſt. conſilio 15. numero 11. 52
Probatio de neceſſario contingentibus eſſe debet quia nõ probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe. conſilio 41. numero 15. 103
Probatio per iuramentum non admittitur, quando de magno præiuditio agitur. conſil. 63. nu. 47. 132
Probatio maior & efficacior requiritur, quando agitur de probando eo quod pro ſe iuris præſumptionem non habet. conſilio 67. nume. 3. 150
Probatio quando incontinenti offerri dicatur, & quod iudicis arbitrio relinquatur, & quomodo & quando id iudex arbitrari debeat. conſi. 67. nu. 21 158
Probatio nulla, melior eſt propria partis confeſſione præſertim iudiciali conſil. 75. nu. 9. 204
Proceſſus à tutore ante confectionem inuentarij factus quibus caſibus ſit nullus & quibus validus. conſ. 36 nu 14 89
Proclamata generalia pro reſtitutione fideicommiſſi impetrata ſufficiunt, nec citatio tertiorum bonorum poſſeſſorum nominatim neceſſaria eſt. conſ. 15. nu 6 52
Procurator non eſt idoneus teſtis in cauſa Domini conſil. 71. numero 31. 159
Procurator non habens ſpeciale mandatum ſed tantum generale confeſſionem quę præiudicet Domino facere non poteſt, niſi ſit facta in modum contentioſæ iuriſdictionis & iuſſus iudicis præcedat conſil. 8. nume. 32 29
Procurator ſi non habeat ſpeciale mandatum ad ſic confitendũ licet eius confeſſio Domino abſenti præiudicet, tamen cum ad eius notitiam confeſſio peruenerit illam abſque probatione erroris reuocare poterit. conſi. 8. nu. 35 eod.
Prohemij verba ſi vera non ſunt, tunc diſpoſitio ſequens irritatur conſ 33 nu. 35. 84
Prohibitio alienationis cũ generali hypotheca bonorum, ius alienandi tollit conſ. 26. nu. 12. 72
Prohibitio alienationis expreſſa per hominẽ, vbi additur prohibitioni legali illam non tollit ſed ampliat & operatur qđ alienatio fieri non poſſit etiam in caſibus a iure permiſſis. cõſilio 40 nume. 15 101
Prohibitio alienationis a teſtatore facta ſimpliciter fideicommiſſum non inducit inter inſtitutum & ſubſtitutos, niſi alienatione ſecuta & in caſum cõtrauẽtionis. conſi. 74. n. 44 200
Prohibitio teſtatoris quando cum prohibitione legis concurrit, alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni fideicommiſſi, fieri nõ poteſt, etiam in caſibus a iure communi permiſſis, & ſic pro dote reſtituenda. conſi. 8. nu. 55. 30

INDEX

Proprietas nihil aliud ſignificat quam directum dominium. conſ.38.nu.10 95
Proprietatis,& poſſeſsionis cauſæ dicuntur vnum continens,& connexum.conſ.67.nu.6 156
Propoſitum in propoſito idem operari debet, quod oppoſitum in oppoſito.conſ.18.nu.26 57
Promiſsio factum alienum continens regulariter non valet.cōſil.31.nu.12 78
Promiſsio facti alieni propter iuramentum interpoſitum valet. conſil.31.nu.13 eo.
Promiſsio facti alieni valet vbi promiſsioni pœna adijcitur. conſ.31.nu.14 eo.
Promiſsio prohibitiua facti alieni quando propter iuramentū & pœnam appoſitam teneat.conſ.31.nu.71 80
Promiſsio prohibitiua facti alieni comprehendit illas tantum perſonas quas promittens prohibere poterat non alios. conſil.31.nu.72 eo.
Promiſsione in quacunque auctoritas principis ſemper reſeruata cenſetur.conſ.31.nu.85 eo.
Promiſsio indemnitatis præſtandæ ſtricti iuris eſt, vnde quicquid re tempore, loco, & perſonis omittitur pro omiſſo habetur.conſ.33.nu.15 82
Promiſsio euictionis, & promiſsio indemnitatis paria ſunt. conſ.33.nu.24 83
Promiſsio euictionis reſpectu vnius cauſæ expreſſe ad euictionem ex alia tamen cauſa factam non extenditur.conſilio 33. nume.26 eo.
Promiſsio indemnitatis occaſione vnius cauſæ expreſſe ad dānum ex alia cauſa illatum non extenditur. conſilio 33. numero 27 eo.
Promiſsione de vendendo nullum ius reale,aut dominium acquiritur,ſed ſolum ius perſonale.conſ.48.nu.37 116
Promittens ratificare facere contractum non cenſetur promittere, quòd ratificans facta ratificatione non contraueniet. conſ.75.nu.10 204
Promiſsio facta à marito, quod vxor renunciabit hæreditati paternæ antequam traddicatur non valet. conſilio 75. numero 4 203
Promiſsio facti alieni,vt obliget promittētē apponi debet clauſula,quod promittens omnē diligentiam faciendo non excuſetur.conſ.75.nu.5 eo.
Promittens, quod alius ratificabit caſum proprium faciendo non cenſetur promittere, quòd facta ratificatione alius non contraueniet.conſ.75.nu.11 204
Promittens ſub pœna, quod minor maior effectus ratificabit contractum ſi minor noluerit ratificare quia enormiter læſus in pœnam non cadit.conſ.75.nu.12 205
Promiſsio omnis ſemper intelligitur dummodo abſit dolus eius cui promiſsio fit.conſ.75 nu.14 eo.
Promiſsio quælibet de contraueniendo debet intelligi, niſi ex iuſta cauſa contraueniat.conſ.74.nu.18 eo.
Pronomen, meus, mea, meum, diſpoſitionem ad tempus præſens reſtringit,adeò quòd per illud tempus præſens non futurum oſtenditur.conſ.71.nu.8 184
Prorogatio iuriſdictionis in criminalibus locum non habet quando per inquiſitionem proceditur.conſil.64.nu.8 134
Proteſtationes voluntatem proteſtantis declarant. conſilio 53. numero 8 120
Proximus conſideratur reſpectu perſonæ teſtatoris non autem reſpectu perſonæ grauatæ in fideicommiſſo. conſilio 12. numero 24 42
Prothocollum à quo extractum eſt inſtrumentum ſi non habet ſignum tabellionatus, aut manuale notarij, auctenticum non dicitur.conſ.8.nu.16 28
Pupillus ſiue agat, ſiue conueniatur legitimam perſonam ſtandi in iuditio, niſi tutore auctore non habet. conſilio 13. numero 6 48
Pupillus in cauſa minus legitimè defenſus dicitur, quando interuentus pro eo præſtitus legitimus non eſt. conſilio 13. numero 23 eo.
Pupillus contra quem nulliter proceſſum fuit indefenſus dicitur.conſ.36.nu.26 90
Pupilli culpam committere non poſſunt, ob quam feudo priuari poſſunt ſaltem confiſcatione.conſ.52.nu.7 119

Q

QValitas ſine ſubiecto non datur.conſ.8.nu.45 29
Qualitas poſita in legatis in inſtitutione vniuerſali repetita cenſetur.conſ.35.nu.8 87
Qualitates nullæ ſunt non entis.conſ.36.nu.42 92
Qualitas in contractibus conditionalibus adeſſe requiritur tēpore ipſius contractus non autem tempore conditionis, vel alterius futuri euentus.conſ.71.nu.5 184
Qualitas adiecta verbo ſecundum tempus verbi intelligi debet.conſ.71.nu.6 eo.
Quadriennium ad petendam reſtitutionem in integrum ad adeundam hæreditatem à die ſcientiæ mortis tantum currere incipit.conſ.13.nu.65 50
Quilibet de prouincia præſumitur ſcire ea quæ publicè, & notorie in prouincia facta fuerunt.conſ.13.nu.68 52
Quitationis inſtrumentum præcedentis contractus ꝯfirmationem inducit.conſ.6.nu.23 22
Quitationes & renunciationes quæ fiunt ab æquitibus, ſiue fratrib. Hieroſolimitanis, aut aliam religionem ingreſſuris de iure ſubſiſtunt præſertim ſi iuramentum interueniat. conſil. 24.nu.1 70
Quitatio,& liberatio geſtæ adminiſtrationis,ita demum valet, ſi ratio rectè riteque reddita fuit aliàs non. conſilio 63. numero 20 131
Qui totum dicit nihil excludit.conſ.19.nu.5 60

R

RAtio quæ generalis non eſt,& generaliter non concludit bona dici non poteſt.conſ.11.nu.35 38
Ratio naturalis vbi eſt aliquid pro comprobatione allegare infirmitas eſt intellectus.conſ.18.nu.47 58
Ratione à naturali nemo ſubduci poteſt.conſ.18.nu.48 eo.
Ratio vbi eadem eſt ibi idem ius ſtatuendum eſt. conſilio 22. nume.25 67
Ratio vbi eadem eſt ibi idem ius militare debet.conſil.56.numero 19 124
Ratificatio debet fieri cum illis ſolemnitatibus quæ in actibus ratificatis requiruntur.conſ.63.nu.23 131
Ratificatio mandati ex longitudine temporis ſicut mandatum præſumitur.conſ.1.nu.70 4
Ratificatio ex ſcientia,& taciturnitate inducitur.conſilio 1.numero 77 5
Ratificatio generalis mandato generali comparatus, & ſicut ꝑ mandatum generale non venit illicitum,ita nec per ratificationem generalem.conſ.5.nu.32 19
Ratificatio in delictis retrotrahitur, & mandato comparatur. conſ.64.nu.19 136
Ratificatio in delictis,vt valeat, & ratificans obligetur quæ requirantur.conſ.65.nu.35 148
Ratificatio legitimationis fieri poteſt etiam poſt mortem patris legitimantis,ſed illa in præuditium alterius non retrotrahitur. conſil.68.num.3 162
Ratificatio,vt valeat requiritur lectura,& plena declaratio actus ratificati.conſ.77.nu.10 211
Ratificare factis plus eſt quàm ratificare verbis.conſilio 63.numero 31 132
Ratihabitio regulariter retrotrahitur.conſ.18.nu.59 59
Ratihabitio non retrotrahitur quando ratificans in aliquem dolum,ſeu pœnam incideret.conſ.8.1.nu.60 eo.
Ratificatio,& mandatum ad delinquendum non præſumuntur conſil.65.nume.46 149
Receptator,vt puniatur de receptatione requiritur quod deducatur,& probetur quod ſciēter receptauerit bannitum,quia receptare in ſe delictum non eſt.conſ.65.nu.44 149
Recognitio facta per tertium non nocet alteri tertio cauſam à recognoſcente non habenti.conſ.6.nu.49 23
Regalia,vt ciuitates oppida,& caſtra ſi per principē alienentur per ſucceſſorem reuocari poſſunt.conſ.27.nu.34 75
Regalium expreſsio in genere,& in ſpecie eſſe poteſt.conſ.32. numero 6 78
Regalium ſubſignificatione, & appellationes veniunt. conſil. 59.numero 6 126

Regiſtra a notario pu. recipi debent alias priuatæ ſcripturæ dicuntur.conſ.34 nu.23 86

Regulæ tamquam Carocio inherendum eſt.conſ.13.nu.46.49

Regulis generalibus non ſemper vtendum eſt.conſ.19.n.15.61

Regula.l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff.de leg.1.quibus caſibus non procedat.conſ.34 nu.9 87

Regna,& ciuitates ſpatio centum annorum præſcribi poſſunt. conſ.34.nu.39 86

Reipublicæ qui ſemel rationē reddidit,an denuo ad illam reddendum compelli poſſit.conſ.63.nu.19 131

Relatum in refferente cum omnibus ſuis qualitatibus ineſſe dicitur.conſ.7.nu.43 25

Relatiuum quis vel qui licet ſit relatum ſubſtantiæ tamen refert etiam omnes qualitates conditionis,& tempora ad quę diſponens ſe refferre voluit.conſ.19.nu.39 62

Relatum etiam in materia feudali cum omnibus ſuis qualitatibus in refferente eſſe dicitur.conſ.23.nu.10 69

Rei veritas ex fide geſtorum probatur.conſ.1.nu.2 2

Rem,& pretium retinere contra legem,& æquitatem eſt. conſil.4.nu.13 15

Res vna, vel duæ adiunctæ diuerſo iure cenſere non debent conſ.8.nu.66 30

Rem recipiens ſub ea conditione quam alius habuit intelligitur recipere ſub eiſdem pactis, & oneribus quibus alius adſtringebatur.conſ.19.nu.52 162

Res quæ ius facilè ad naturam ſuam reuertitur.conſ.27.numero 18 74

Res prohibita alienari pro doté vendi poteſt ſicut res minoris conſ.30.nu.4

Res ſua ſibi hypotecata eſſe non poteſt.conſ.33.nu.21 92

Res iudicata pro veritate habetur.conſ.35.nu.3 87

Rei propriç obligatio regulariter non datur.conſ.37.nu.95.94

Rei augumentum ſiue commodum proueniens ex natura rei, aut tempore, vel opera domini ad ipſum dominum ſpectat. conſ.37.nu.37 eo.

Res vna,& eadem ex diuerſis reſpectibus & cauſis diuerſimode cenſeri poteſt.conſ.47.nu.29 113

Res aucta eiuſdem eſt naturæ,& iuditij cuius eſt incrementum & acceſſio.conſ.49.nu.2

Rei legate,quod per alluuionem adiicitur legatarii commodo cedit.conſ.48.nu.4 114

Rei obligatæ,quod per alluuionem accreſcit pignori obligatur. conſ.48.nu.5 eo.

Rerum ſuarū quilibet moderator eſt,& arbiter.conſilio 63.numero 34 132

Res inter alios acta aliis non nocet neque prodeſt.conſil.6.numero 7 21

Repugnantiam in ſe contractus continens, nihil valet. conſ.8. numero 82 32

Repugnantiam in contractibus,vt vitemus interpretatio benigne facienda eſt.conſ.8.nu 83 eo.

Repugnantia,& abſurditas in ſcripturis,vt euitet interpretatio fieri debet.conſ.37.nu.32 93

Repreſentatio locum non habet, vbi prioritas vel proximitas conſideratur.conſ.72.nu.14 190

Repreſentatio perſonæ à lege introducitur ſubſtitutio vero ab homine,& illa gradum non facit,hæc autem ſic.conſ.72.numero 31 eo.

Reſtitutionis in integrum beneficij tranſmiſsio contra iuris regulas nulla ſit,niſi in caſibus à iure ſpecificatis. conſ.13.numero 44 49

Reſtitutionis in integrum remedium ad adeundum hæreditatem intra annum a die notitiæ mortis eius de cuius hæreditate agitur intentari debet.conſ.13.nu.51 50

Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ea quæ caſu fortuito eueniunt.conſ.13.nu.51 eo.

Reſtitutionis in integrum beneficium ad hæredes tranſitorium eſt.conſ.36.nu.50 91

Reſtitutio in integrum propter minorem ætatem,& læſionem copulatiuè datur alias non.conſ.47 nu.14 112

Reſcripti ſupputatio fieri debet inſpecto tempore præſentationis non autem conceſsionis eiuſdem,& dies præſentationis non datæ attenditur.conſ.4.nu.17. 15

Reſcripti manutentionis executio actus extraiuditialis dicitur & manutentum actorem non facit,niſi pars ad id citata fuerit,vel iudex interuenerit.conſ.4 nu.2 14

Remedium recuperandæ poſſeſsionis ad hæredem ſpoliati trāſit.conſ.7.nu.2 23

Remedium reintegrandæ poſſeſsionis ijs qui a poſſeſsione facto eorum iurato ceciderunt non datur.conſ.45.nu.29. 110

Remedium adipiſcēdæ poſſeſsionis, an cum alijs remedijs concurrere poſsit,& quid ſi appoſita ſit clauſula ius,& iuſtitia, & an remedia omnia ſimul tentata cenſeantur. conſ.54.numero 8 121

Reintegrandæ remedio agens non obtinet,ſi non probat ſe poſſedisse.conſ.67.nu.40 160

Renunciatio facta per filium patri data enormi læſione reuocari debet non obſtante iuramento præſtito etiam minus, vel verberibus non probatis.conſ.12.nu.22 44

Renunciatio facta de beneficio ad ius futurum nunquam extenditur.conſ.18.nu.17 57

Renunciatio ad ius futurum non extenditur.conſ.18.nu.19. eo.

Renunciatio beneficii cum iuramento de iure præterito nō futuro intelligitur.conſ.21.nu.21 65.

Renunciatio,& quitatio ſponte facta in qua enormis læſio non interuenit reuocari non poteſt.conſ.24.nu.2 70

Renunciatio filiæ de bonis parentum cenſetur donatio vbi eſt forma ſtatuti,non valet donatio niſi ſeruata certa ſolemnitatè,nec etiam valebit renunciatio licet ſit iuramento firmata.conſ.77.nu.8 210

Renunciatio filiæ, vel vxoris metu reuerentiali mariti, vel patris facta non tenet, ſed reſcinditur præſertim concurrentē enormiſsima læſione.conſ.77.nu.4 eo.

Renunciatio filiæ de bonis paternis,& maternis reſcinditur ex capite enormiſsimè læſionis,etiam ſi ſit ratificata,ſeu geminata conſ.77.nu.11 211

Renunciatio filiæ de bonis,& hæreditate paternis,& maternis inquantum eſt donatio per ſuperuenientiam liberorum reuocatur.conſ.77.nu.20 213

Reus neceſſarius dicitur is qui ſpecialiter per nuntium, aut literas vocatur ad iuditium,vel quando citatio generalis certum genus perſonarum reſpicit.conſ.5.nu.9 18

Reus voluntarius dicitur, quando citatio eſt facta generaliter de quocunque qui comparere voluerit, vel ſpecialiter, cum clauſula tamen ſi citatur ſua intereſſe putauerit. conſil.5.numero 10 eo.

Reus exceptionibus contrariis in iuditio vti poteſt, ſecus crederem de actore in actionibus contrarijs per not.l.1.C. de furt.conſ.5.nu 45 20

Reus excipiendo non tenetur probare aliquem viuere, qui allegatur mortuus.conſ.8.nu.72 31

Rei conuenti ad fauorem in dubio pronunciandum eſt. conſil. 34.nu.51 86

Reo mortuo pendente appellatione,hæres appellationem proſequi poteſt.conſ.69.nu.1 172

Rei debendi ſi plures conſtituantur, & in rei veritate pecunia ad vnum tantum peruenerit ille prius conueniendus eſt præſertim quando epiſtolæ Diui Adriani renunciatum non eſt. conſ.51.nu.15 129

Retrouendere aliud eſt, & aliud promiſsio de retrouendendo. conſ.33.nu.49 84

Retrouenditio præcedentem venditionem præſupponit, vnde quod in venditione non continetur, nec in retrouenditione comprehendi poteſt.conſ.48 nu.22 115

Reuerentia paterna ſine minis,vel ſeuitia patris ſufficit ad præſumi faciendum iuſtum metum in filio, vt conſenſus renunciantis,& contractus reſcindatur.conſ.12.nu.21 44

Rex ſi concedat alicui caſtrum cum omni iure,quod habet ius regium conceſſum non videtur.conſ.3.nu.7 12

Rex Franciæ alias ab Imperatore de comitatu Aſtenſi inueſtitus fuit.conſ.9.nu.40 34

Rex ſeu Princeps inuitis hōib.ſuis,caſtrū,vel villam ſibi ſubiectā alteri inferiori ſubiicere non poteſt.conſ.26.nu.5 72

Rex legitimare non poteſt filium ſuum baſtardum in præiuditium conſanguinei cui regnum ex conſuetudine defertur,rege ſine liberis moriente.conſ.68.nu.41 167

Rogitus notarij eſt de ſubſtantia inſtrumēti quo fit,vt eius defectus inſtrumenti fidem tollat.conſ.8.nu.36 28

Sacer-

S

SAcerdotii gradum non habens miſſas celebrare, & laicos in ſacramentali confeſſione audire non debet alias ſi contrafaciat punitur pœnis contentis in cap. 1. de cler. non ordinat. miniſtran. conſ. 78. nu. 12 — 215
Sacramentum matrimonij in remedium euitandæ fornicationis etiam conſtitutum dicitur. conſ. 39. nu. 5 — 98
Satisfactio integra illa dicitur quæ ſine aliqua diminutione, vel detractione fit. conſ. 33. nu. 13 — 83
Scientia valoris bonorum in filia renunciatione non nocet, vbi læſio enormiſsima in renunciatione interuenit. conſ. 77. numero 17 — 213
Scientia, & patientia eorum quorum intereſt iuncta antiquitate temporis præſumi faciunt actum fuiſſe ſolemniter, & valide explicatum. conſ. 1. nu. 60 — 4
Scientia, vel conſenſus quando requiritur certo, & determinato tempore tunc ratificatio etiam expreſſa ſequens non retrotrahitur. conſ. 18. nu. 62 — 59
Scientia ſuperueniens cum aliquo actu, actus præcedentis approbationem inducit. conſ. 18. nu. 63 — 59
Scientia cum aliquo actu ſubſecuto actus præcedentis ratihabitionem inducit. conſ. 18. nu. 10 — 56
Scripturæ propter diſtantiam locorum, & breuitatem temporis de falſo redargui poſſunt. conſ. 7. nu. 23 — 24
Scriptura quæ veriſimilitudinem pro ſe nō habet falſitatis imaginem continere dicitur. conſ. 7. nu. 24 — eo.
Scriptura non habens rogitum, ſignum, & ſubſcriptionem notarij ſuſpitione falſitatis non caret. conſ. 7. nu. 28 — eo.
Scriptura non habens ſignum ſubſcriptionem, & rogitum notari priuata eſſe dicitur, & nullam fidem facit. conſilio 7. numero 29 — eo.
Scripturam qui dicit repertam in archiuio publico, & ideo eſſe authenticam bonam conſequentiam non facit. conſilio 7. numero 31 — eo.
Scripturam teſtamenti, aut contractus, vel alterius rei producens contenta in ſcriptura fatetur vera, & illa approbare dicitur. conſ. 8 nu. 57 — 30
Scriptura licet probetur alicui oſtenſa, niſi etiam iuſtificetur; quod fuerit tota perlecta non dicitur inducta de ea vera notitia. conſ. 18. nu. 53 — 58
Scriptura refferens in ſcriptura relata contineri dicitur. conſil. 19. nu. 6 — 60
Scriptura priuata, & infirmis ſaltem operatur, vt declaretur qualis fuerit animus diſponentis in actu præcedenti valido. conſ. 37. nu. 29 — 93
Scripturam producens ſibi præiudicat etiā ſi ſit res inter alios acta. conſ. 43. nu. 16 — 105
Scripturam in iuditio producens non ſeruata forma a ſtatuto inducta nihil producere dicitur. conſ. 51. nu. 7 — 118
Senatus Pedemōtanus in his quæ iuris ſunt, nihil dubitat, quia omnia iura ſit. conſ. 33. nu. 1 — 82
Sententia delegati a Senatu, ita executioni demandari debet ſaltem media cautione non obſtante appellatione interpoſita, ac ſi eſſet ipſiuſmet ſenatus. conſ. 4. nu. 51 — 17
Sententia lata in poſſeſſorio executioni demandari debet non obſtante quacunque appellatione, aut ſuplicatione. conſil. 4. num. 52 — eo.
Sententia interlocutoria dicitur non diffinitiua, quando in illa ſunt appoſita illa verba alio non apparente. conſil. 8. numero 6 — 27
Sententia iniuſtam qui dicit etiam de nullitate agere videtur. conſ. 13. nu. 14 — 42
Sententia infirmari, & reſcindi ſi petitum eſt etiam nullitas ſententiæ propoſita videtur. conſ. 13. nu. 19 — eo.
Sententia ipſo iure nulla aliquod validum effectum producere non poteſt. conſ. 13 nu. 27 — 49
Sententia lata pro reſtitutione fideicōmiſſi ad fauorem fideicōmiſſari vniuerſalis facit ius quo ad omnes non prætendentes ſimile ius dummodo per proclama generale citati fuerint. conſ. 15. nu. 8 — 52
Sententia ſi tranſitum fecit in rem iudicatam ob inſtrumenta de nouo reperta reuocari non poteſt. conſ. 18. nu. 1 — 56
Sententia quæ tranſitum fecit in rem iudicatam ob teſtes de nouo repertos reuocari non poteſt. conſ. 18. nu. 2 — eo.
Sententia lata prætextu iuramenti neceſſarii ob inſtrumenta de nouo reperta reuocari poteſt, ſed id ſpetiale eſt in tali ſententia conſ. 18. nu. 3 — eo.
Sentētiæ, & arreſti verba ſtrictè intelligi debet. cōſ. 33. nu. 16. —
Sententia plus inferri non debet quam ex ea neceſſario inferatur. conſ. 32. nu. 17 — 81
Sententiæ verba ad intellectum quem ex lata ſignificatione habere poſſent extendi non debent. conſ. 32. nu. 19 — 81
Sententia omiſſum cenſetur quicquid in condemnatione non eſt expreſſum. conſ. 32. nu. 20 — eo.
Sententia ſtricti iuris eſt. conſ. 32. nu. 21 — eo.
Sententia ſiue arreſtum parlamenti regii, ſaltem media cautione executioni demandari debet. conſ. 32. nu. 28 — eo.
Sententia lata ab incompetenti iudice etiam parlamento regio media cautione executioni mādari non pōt. cōſ. 32. n. 29. 82
Sententia ab incompetenti iudice lata ipſo iure nulla eſt etiam ſi a rege ſuperiorem non recognoſcente prolata fuiſſet. conſil. 32. nu. 30. — eo.
Sententiæ feriatus propter reuerentiam ſtandum eſt. conſil. 33. numero 17 — 83
Sententia a qua nō fuit apellatum, vel ſupplicatum trāſitum in rem iudicatam facit. conſ. 33. nu. 18 — eo.
Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit inter litigantes pro veritate habetur. conſ. 33. nu. 19 — eo.
Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit à litigantibus impugnari non poteſt. conſ. 33. nu 20 — eo.
Sententia ſi tranſitum in rem iudicatam fecit ab ea recedendū non eſt dato, quòd contra ius litigatoris eſſet. conſ. 33. numero 21 — eo.
Sententia condemnatoria contra homicidam abſentem iuris communis diſpoſitione inſpecta proferre non poteſt. conſil. 34. nu. 33 — 86
Sententia ad eam non vocatis non nocet. conſ. 34. nu. 50 — eo.
Sententia diuortij, vt proferri poſsit quæ requirantur. conſ. 39. num 26 — 99
Sententia executioni mandari non debet contra ſucceſſorem condemnati non citatum
Separatorum illatio bona non eſt conſ. 34. nu. 49 — 86
Sequentia præcedentia declarant. conſ. 13. nu. 20 — 48
Sequentia ex præcedentibus interpretationem recipiunt. conſil. 18. nu. 33 — 57
Sermones generales faciliores ſunt particulares vero veriores. conſ. 40. nu. 1 — 100
Sermo & diſpoſitio ſimplex licet adimpleatur per primum actum nihilominus id nō procedit quando per primum actū menti diſponentis ſatisfactum non eſt. conſ. 22. nu. 32 — 68
Simulatio cōtractus omnino deduci, & probari debet, nec ſufficit ſi ex poſt probatio ſuperueniat. conſ. 6. nu. 11 — 21
Simulatio contractus coniecturis, & præſumptionibus probatur. conſ. 6. nu. 14 — eo.
Sindicatum ſiue mandatum vniuerſitatis in loco communi, & ſolito ac ſono tubæ, aut cāpanæ vel pręconis fieri debet alias non valet conſ. 17. nu. 2 — 54
Sindicatum vniuerſitatis non valet, niſi omnia capita domorū fuerint. conſ. 17. nu. 4 — eo.
Singula ſingulis prout congruè fieri poteſt refferri debent, vt abſurditas, & contrarietas vitetur. conſ. 37. nu. 13 — 93
Socius ſeu particeps criminis non facit ſufficiens inditium ad inquirendum. conſ. 64. nu. 4 — 133
Solutio cenſus non facit quin dominium in dubio ſit pleno iure ſoluentis cenſum, cum regulariter per contractum cenſualem concedens omne ius ſuum in recipientem transferat. cōſil. 1. nu. 109 — 8
Solutio magis nomine proprio quàm alieno in dubio facta præſumitur. conſ. 18. nu. 7 — 56
Solutio in dubio ex præcedenti titulo facta intelligitur. conſil. 18. nu. 8 — eo.
Spetialia regulariter multiplicari non debēt. cōſ. 47. n. 28. 113
Spetialiter multa licet principaliter conſiderata tollerari non debeant tamen in conſequentiam admittenda ſunt. conſ. 47. nume. 29 — eo.

c 4 Spolia-

Spoliatus ante omnia reſtitui debet, nec vlla exceptio admittitur: quod fallit vt nume. 42. & 45. conſilio 67. nu. 28 159

Spurius dicitur quicunque natus eſt ex his inter quos tempore conceptionis matrimonium eſſe non poterat. conſilio 68. numero 9. 163

Spurius per reſcriptum Principis legitimari poteſt & teſtamento inſtitutus ad præiudicium venientium ab inteſtato ſuccedit, licet in reſcripto dictum eſſet, citra præiudicium venientium ab inteſtato conſil. 20. nu. 18 63

Statutum ſimpliciter diſponens in prohibitione actus, non intelligitur in dubio diſponere in caſu in quo iuramentum interuenerit. conſil. 1. nu. 23. 3

Statutum ſiue conſuetudo quibus cauetur teſtamentum coram minori numero ſeptem teſtium fieri poſſe, de iure ſubſiſtit, quia ſolemnitas ſeptem teſtium eſt ſolemnitas a iure ciuili introducta conſil. 20. nu. 1. 63

Statutum loquens de vna perſona non comprehendit aliã, quãdo ex illa comprehenſione reſultaret, vnam perſonam excludere aliam defuncto magis proximam & dilectam. conſilio 20. numero 3. eod.

Statutum diſponens quòd alia ſtatuta ad literam intelligantur nullam extenſionem ex identitate vel maioritate rationis recipit. conſil. 20 no. 5. eod.

Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur. conſilio 20. numero 6.

Statutum loquens de maſculino, ſi iuris communis correctoriũ ſit ad fœmininum non extenditur. conſil. 20. nu. 10 eod.

Statutum quo libera teſtandi facultas tollitur, iuris communis correctorium eſt. conſi. 20. nu. 12. eod.

Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringens ſtrictè intelligi debet. conſil. 20. nu. 13. eod.

Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringẽs, niſi in caſibus in eo expreſsis, locum non habet. conſil. 20. nu. 14. eod.

Statutum excludens creditorem a petitione debiti, poſt decennium, debita iurata non comprehendit. conſilio 21. numero 1. 64

Statutum malam fidem & ſic peccatum inducens non valet. cõſilio 21. nu. 23 65

Statuta in imperatore in cæteris Principibus, auctoritate imperiali fungentibus, qualis eſt Dux Sabaudię, locum habent. conſil. 25. nu. 24. 71

Statuta moribus vtentium non approbata attendi non debent conſi. 29. nu. 15. 76

Statuti ſeu Decreti verba ſuperflua eſſe non debent, aut ſine aliquo effectu conſi. 53 nu. 19. 121

Statutum ſi requirat auctoritatem alicuius illa debet præſtari tempore actus, & idem de conſilio, ſecus de conſenſu, quia etiam poſt factum præſtari poteſt conſi. 55. nu. 19. 123

Statutum prohibens exceptionem nullitatis opponi contra inſtrumentũ de qua exceptione intelligatur. conſilio 67 numero 23 158

Statutum cuius obſeruantia non probatur, non attẽditur neque ligat. conſi. 76. nu. 4 206

Statutum excluſiuum filiarum a ſucceſsione parentum iuris cõmunis correctorium cenſetur odioſum & iniquum. conſ. 76. numero 12. 102

Statuti verba cui non conueniunt, nec eius diſpoſitio conuenit conſ. 76. nu. 13. eod.

Statutum loquens de filia maritata locum non habet in deſponſata. conſ. 76. nu. 14. eod.

Statutum admittens aliquo caſu filias ad ſucceſsionem, non dicitur factum fauore agnationis quia agnatio per filias non conſeruatur. ſed per maſculos conſil. 76 nu. 15. eod.

Statutum quòd filia dotata non ſuccedat, an habeat locum in filia cui a patre in teſtamento dos aſsignata vel promiſſa fuit. conſil. 76. nu. 16 208

Statutum excludens filiam dotatam & maritatam intelligi debet de filia habili ad matrimonium contrahendũ non de pupilla. conſil. 76 nu. 18. eod.

Statuta excluſiua filiarum a ſucceſsione parentum vti correctoria iuris communis non extenduntur ad bona extra territorium ſtatuentium ſita, ſiue in rem ſiue in perſonam loquantur. conſi. 76 nu. 19. eod.

Statuti vltima pars obſeruanda eſt, quia vltima præcedentibus derogant idem in ſententia. conſil. 76. nu. 22. 209

Statuta excludentia filias dotatas a ſucceſsione patris & matris debent intelligi & interpretari de congrue dotatis, vt læſio non ſit in magno exceſſu. conſi. 78. nu. 23. eod.

Stipulatione Notarij non acquiritur ius abſentibus, niſi ratificatione re integra exiſtente ſecuta. conſil. 55. nu. 12 123

Stuprum in vidua vtroque iure ciuili & canonico prohibitum eſt conſi. 25. nu. 2. 71

Stuprum in vidua commiſſum, delictum punibile & puniendũ dicitur. conſi. 25. nu. 3. eod.

Stuprum quamuis de iure Canonico prohibitum ſit, ſi tamẽ inter laicos committatur iudici eccleſiaſtico iuriſdictionem tribuit. conſi. 25. nu. 4. eod.

Stuprum in commatre grauius punitur quam in alia propter illam qualitatem adiectam iure ciuili & Canonico prohibitã conſi. 25. nu. 15. eod.

Stupratores per iudicem laicum & etiam eccleſiaſticum puniri poſſunt. conſi. 25. nu. 28. eod.

Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur cõſil. 8. nume 77. 31

Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati, quando eſt diuerſæ qualitatis & naturæ rei, in cuius locum ſubrogatio ſit conſil. 8. nume. 78. eod.

Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati, quando plus vel minus reperitur expreſsè diſpoſitum in ſubrogato quàm in eo in cuius locum ſubrogatio ſit. conſ. 8. nu. 79. eod.

Subinfeudantes & ſubinfeudati in dubio, diſpoſitioni iuris ſe conformare voluiſſe cenſentur. conſil. 23. nu. 13. 69

Subditus ratione iuriſdictionis tenetur iurare fidelitatem Domino & nominatim vitam membrum & honorem Principis cuſtodire conſi. 9. nu. 9. 33

Subditorum appellatione de proprietate ſermonis, veniũt feudatarij, qui dominum recognoſcunt conſil 9. nu. 11. eod.

Subditus ratione domicilij, ſeu originis delinquens in territorio domini poteſt citari per edicta vel voce proclamatis in territorio Domini laxata vt perſonaliter compareat. conſilio 9. nume. 20. eod

Subditus ſubditi mei, ſubditus meus non dicitur. cõſilio 26. numero 17. 73

Subditi Baronum & Comitum pro maritandis filiabus Dominorum collectis grauari non poſſunt, niſi id ex pacto vel cõſuetudine habeant. conſi. 31. nu. 31 79

Subditus Principi dicere non poteſt cur ita facis conſilio 31. numero 75. 80

Subditi a vaſſallo, plus ſolito grauari non debent, etiam ſi ipſe plus ſolito a Rege grauaretur. conſil. 31. nu. 18 78

Subſtitutio illa quæ in teſtamento non reperitur, facta dici non debet conſil. 22. nu. 10 67

Subſtitutio ſimpliciter poſt mortem plurium inſtitutorum facta, non tamen in tota hæreditate, nec vltimo morienti, fideicommiſſum inter honoratos, non inducit. conſilio 22. numero 11. eod.

Subſtitutio nouiſsimè defuncto facta, ad primum defunctum non extenditur. conſi. 22. nu. 3. 66

Subſtitutio facta vni ad alios non extenditur, ſed tamquàm caſus omiſſus in iuris communis diſpoſitione remanet conſilio 22. nume. 5. eod.

Subſtitutio ſimpliciter facta ſine aliqua relatione, in tota hæreditate facta intelligitur conſil. 22. nu. 16 67

Subſtitutio facta vni perſonæ ad aliam non extenditur, quando certæ perſonę nominatim facta eſt, ſecus ſi indiffinitè vel generaliter vel per verba collectiua aut alia, quæ cuilibet inſtituto conuenire poſſunt. conſi. 22. nu. 27. eod.

Subſtitutio tacita immo expreſſa, de gradu in gradũ & de perſona ad perſonam non extenditur. conſil. 35. nu. 14. 87

Subſtitutio facta per illa verba videlicet eo caſu &c. operatur quòd ſubſtitutio ad aliom caſum quàm ſpecificatum non extendatur conſ. 35. nu. 15. eod.

Subſtitutio ſubſtitutionem declarare poteſt. conſilio 59. numero 3.

Subſtitutio facta per nomina appellatiua collectiua vt agnationis vel cognationis intelligit̃ de agnatis exiſtẽtibus tp̃e quo

ſubſtitutio ſumit effectum non de alijs. conſ. 71. nu. 15 185

Subſtitutio ſequens a præcedenti intellectum, & interpretationem ſumit. conſ. 71. nu. 19 186

Subſtitutio facta de duobus antiquioribus de domo, vel familia quomodo intelligatur. conſ. 71. nu. 21 eo.

Subſtitutionem conditionalem, vel in diem incertum collatã ſubſtituto moriente antequam caſus ſubſtitutionis euenerit expirari quaſique caducam fieri certi iuris eſt, neque propterea ius ad hæredes defuncti tranſmiſſibile dici poteſt, ſiue de vulgari, ſiue de pupillari, aut de fideicommiſſaria ſubſtitutione tractetur. conſ. 73. nu. 6 193

Subſtitutum immediatè ex propria, vel mediatè ex alterius perſona vocari longè inter ſe differunt. conſilio 73. numero 12 194

Subſtitutionẽ fideicommiſſariam inducere voluiſſe teſtator dicitur ſi in ipſius diſpoſitione legitimæ, & trebellianicæ detractionem, aut bonorum alienationem prohibuerit. conſil. 74. nu. 3. quæ quomodo procedant vide infra nu. 44. & in fine 195. & 200.

Subſtitutionem vulgarem in primis ſecundis, & vlterioribus ſubſtitutionibus æquè ſicut in inſtitutionibus fieri poſſe dicendum eſt. conſ. 74. nu. 4 195

Subſtitutus vulgariter ſubſtituto, & inſtituto ſubſtitutus dicitur ſi primus ſubſtitutus inſtituto prædeceſſerit. conſ. 74. numero 5. quod tamen limita, vt nu. 16 eo.

Subſtitutio vulgaris duo capita continet voluntatis, & impotentiæ. conſ. 74. nu. 6 eo.

Subſtitutio pupillaris facta poſthumo vulgarem in ſe continet & etiam in poſthumo non nato locum ſibi vendicat. conſ. 74. nume. 7 196

Subſtitutiones fideicommiſſariæ vbi plures vna poſt alteram ſint ſi prima per mortem fideicommiſſarij ante hæredẽ [illegible]rum defecerit, tunc ſecundo loco ſubſtitutus, ſublato [illegible]o primo gradu ſubſtitutionis admittitur. conſ. 74. [illegible] 8 eo.

Su[illegible]tus ſubſtituto ſub conditione non dicitur ſubſtitutus [illegible]to quando conditio adiecta primo ſubſtituto defecit. conſ. 74. nu. 16 eo.

Subſtitutio conditionalis deficiente conditione inutilis iudica[illegible] conſ. 74. nu. 22 197

Subſtitutio per verbum commune concepta nullo adiecto verbo tractum temporis denotante vulgarem ſubſtitutionem tantum continet. conſ. 74. nu. 32 198

Subſtitutionem potius vulgarem quam fideicommiſſariam factam fuiſſe in dubio dicendum eſt. conſ. 74. nu. 33 eo.

Subſtitutio vulgaris inſtituto adeunte expirat non ſolum quo ad primum ſubſtitutionis gradum verum etiam quo ad omnes alios vlteriores. conſ. 74. nu. 34 199

Subſtitutus vulgariter non vltra eum caſum, & euentum quo ex ſubſtitutione vocatus, & honoratus fuit grauari poteſt. conſ. 74. nu. 35 eo.

Succeſſor in feudo, an ex tranſactione prædeceſſoris pro feudo ligetur. conſ. 31. nu. 42. 79

Summus Pontifex in omni iuditio ſe intromittere poteſt, quia per totum orbem habitu iuriſdictionem habet. conſ. 25. numero 18 21

Summus Pontifex, & imperator conſiderari poſſunt, vt excedentia, & exceſſa, quia Summus Pontifex eſt maior dignitate imperator vero adminiſtratione. conſ. 25. nu. 20 eo.

Summus Pontifex vicarius Chriſti dicitur, & omnes poteſtates imperiumque, & imperatorem creat. conſ. 25. nu. 21 eo.

T

TAleę ad ratam regiſtri vniuſcuiuſque perſonæ ſingularis imponi debent. conſ. 63. nu. 30 132

Taleę in impoſitione duæ partes ex tribus decurionum interuenire debent. conſ. 63. nu. 26 eo.

Tempus deduci, & probari debet in inquiſitione ſicut in accuſatione. conſ. 65. nu. 8 145

Tempus immemorabile habet vim priuilegij, & ſpecialis conceſſionis ac contractus. conſ. 41. nu. 14 103

Tenor inueſtituræ ſemper attendendus eſt. conſ. 19. nu. 47 62

Teſtamentum multis de cauſis poteſt non valere, aut infirmari, ſiue hæres deceſſerit ante teſtatorem, ſiue hæreditatem non adierit, aut repudiauerit, vel ex eo, quod propter delictum incapax efficiatur, & tunc clauſula codicillaris locum habere poterit conſ. 11. nu. 13 36

Teſtamentum nõ extare vel extare, ſed ruptum eſſe paria ſunt conſ. 11. nu. 26. & 27 37

Teſtamentum, quod paganus antequam miles efficiatur voluit facere iure communi, non valet iure militari, niſi aliquo facto miles declarauerit id iure militari velle valere. conſ. 11. nume. 58 40

Teſtamenta liberorum erga Parentes, & teſtamenta parentum erga liberos in iure ad paria iudicantur. conſilio 11. numero. 72 eo

Teſtamentorum, & codicillorum in deſtructione, eadem ſolemnitas requiritur quæ in eorundem conſtructione exigitur. conſ. 11. nu. 100 41

Teſtamento quæ facta ſunt codicillis declarari poſſunt. conſil. 43. numero 26 108

Teſtamenti vna pars, aliàm declarat. conſ. 71. nu. 9 184

Teſtamento rupto natiuitate poſthumi, codicilli ad teſtamentum pertinentes etiam rumpi dicuntur. conſilio 11. numero 4 36

Teſtamento materno in quo fuit inſtitutus extraneus hæres rupto ex cauſa pręteritionis filij poſthumi ignoranter factæ hęreditas materna ad filium pertinet. conſ. 11. nu. 11 eo.

Teſtamentum in quo filius eſt ignoranter præteritus, an valeat & quid ſi teſtamentum a principio non ſubſiſtat, vel ex poſt facto. conſ. 11. nu. 12 eo.

Teſtati cauſa inteſtati cauſam ceſſare facit. conſ. 22. nu. 20 67

Teſtatoris generalis cogitatio, idem operatur, quòd ſpecifica eius conſideratio. conſ. 11. nu 53 39

Teſtator in dubio propter parentum commune votum ad eius hæreditatem potius proprios filios quam matrem vocare voluiſſe præſumitur. conſ 11. nu. 63 40

Teſtator quoad effectum ſucceſſionis maiorem affectionem habere præſumitur ad ſibi proximos, vt matrem ſuam quàm ad proximos filij ſui per fideicommiſſum grauati. conſ. 11. numero 73 eo.

Teſtator ſi inſtituat vnum ex parentibus ſuis hęredem in teſtamento, quod etiam voluit valere in vim codicillorum ſi contingat inſtitutum non obtinere hæreditatem ex teſtamento poterit eam habere in vim fideicommiſſi propter clauſulã codicillarem. conſ. 11. nu. 82 eo.

Teſtator ſi dicat nolo teſtamentum, quod feci valere, vel ſimilia verba non propterea teſtamentum infirmatur dummodo ſolemniter factum fuerit. conſ. 11. nu. 97 41

Teſtatoris ad probandam contrariam voluntatem, tres teſtes ad minus conteſtes idonei requiruntur. conſilio 11. numero 96 eo.

Teſtatorum voluntates hominum dictis, aut verbis facilè ſubuerti non debent. conſ. 11. nu. 98 eo.

Teſtator ſi condito teſtamento ſuperuixit nato poſthumo ignoranter præterito, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit, tunc clauſula codicillaris concepta per verba futuri tẽporis fideicommiſſum operatur. conſ. 11. nu. 108 eo.

Teſtator tutorem a redditione rationis geſtæ adminiſtrationis liberare poteſt. conſ. 63. nu. 33 132

Teſtatoris ſi de clara diſpoſitione, & voluntate appareat vlterior voluntatis quæſtio, aut declaratio neceſſaria non eſt. cõſil. 22. nu. 19 67

Teſtator ſi ad plures ſubſtitutionum gradus proceſſus eſt inter inſtitutos, & eorum filios fideicommiſſum inductum cenſetur. conſ. 22. nu. 21 eo.

Teſtator habens plures filios, & filias, filios hęredes vniuerſales inſtituens filias vero particulares fauore agnationis conſeruandę id feciſſe cenſetur. conſ. 22. nu. 30 68

Teſtator ſi hęredibus inſtitutis, ſubſtituat duos antiquiores de agnatione licet de proprietate verborum ſubſtitutio de duobus primis intelligi deberet nihilominus ex teſtatoris coniecturata mente in alijs ſequentibus antiquioribus verificari poteſt. conſ. 22. nu. 33 eo.

Teſtator tunc bona in agnatione ſua conſeruare voluiſſe cenſetur quando plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis fecit conſ. 35. nu. 13 87

Teſtator filijs ſuis,& hæredibus prouidere voluiſſe cenſetur nó autem illos pluribus oneribus grauare.conſ.35.nu.16 eo.
Teſtator plus diligere filium quàm nepotem non præſumitur. conſ.35.nu.17 eo.
Teſtatoris prouiſio expreſſa prouiſionem legis ceſſare non facit quando prouiſio legis de iure communi inducta eſt. conſil.40.nu.18 101
Teſtatoris prouiſio expreſſa prouiſionem legis regulariter ceſſare facit.conſ.40.nu.17 eo.
Teſtator legando creditori ſuo vel eundem hæredem inſtituendo an legare, vel inſtituere cenſeatur animo compenſandi necne.conſ.43.nu.17 208
Teſtatores communiter ignorare ſolent,quid ſit conditio ideò interpretandum eſt verba potius modum quam conditioné continere.conſ.43.nu.27 208
Teſtatoris mens etiam coniecturata in ſubſtitutionibus attendenda,& obſeruanda eſt modo ex verbis eliciatur. conſi.71. numero 1 184
Teſtatori ſemper ſucceditur per ſubſtitutionem ſiue vulgarem ſiue fideicommiſſariam, & quomodo intelligatur. conſil.71. numero 4 eo.
Teſtator ſi cóparatiuo in eius diſpoſitione vtatur ex induſtria, & ad maiorem veritatis expreſsionem id feciſſe præſumendum eſt.conſ.72.nu.17 190
Teſtator ſi pluribus inſtitutis,vel ſubſtitutis filios maſculos ſubſtitutorum vocauit cum fœminis ante euentum conditionis tunc ſi ratione familiæ non habuerit voluerit quæ bona in eius agnatione conſeruari veriſimiliter ius fideicommiſsi códitionalis ad filios maſculos in conditione poſitos tranſmitti voluiſſe dicitur aliás ſecus.conſ.73.nu.11 194
Teſtatoris diſpoſitio in vno caſu facta ad alium caſum trahitur de quo ſi teſtator interrogatus fuiſſet veriſimiliter idem reſpondiſſet.conſ.76.nu.15
Teſtatoris ordinatio in conditione voluntaria adeò attendenda eſt,vt caſus præter ordinationem contingens comprehéſus non cenſeatur etiam ſi non defuiſſet in eo maior ratio diſponendi conſ.74.nu.55 197
Teſtator quod non fecit noluiſſe cenſetur, vnde omiſſum pro omiſſo haberi debet.conſ.74 nu.39 199
Teſtatorem codicillis,vel teſtamento matrem filijs ſuis præferre voluiſſe iuris præſumptio non eſt conſ.11.nu.10 36
Teſtator filijs primi gradus hæredibus inſtitutis trebellianicæ detractionem prohibere non poteſt.conſ.28.nu.2 75
Termini agrorum, aut ſinium ſi ſint antiqui inſtrumentis quæ conformes mutati non præſumuntur.conſ.1.nu.90 6
Termini iuriſdictiones territoria, & fines diuerſorum locorú ſeparatos,& diſtinctos eſſe reſpectiuè oſtendunt. conſil.34. numero 4 85
Tertij poſſeſſores bonorum fideicommiſsi non ſunt particulariter citandi quando fideicom.agit pro reſtitutione fideicómimiſsi ſibi facienda, ſed proclama generale ſufficit conſil. 15.num.3 52
Tertius ſciens litem ioter aliquos verti, vel ſententiam prolatá fuiſſe ſtipulatus propter litem,vel ſententiam non citatus cóparcat pro ſuo intereſſe petendo aliquid fieri partibus actoris fungi dicitur.conſ.5.nu.21 18
Teſtibus deponentibus de confinibus licet paſtoribus,& ſimplicibus credendum eſt conſ.1.nu.88 5
Teſtibus deponentibus de aliquibus geſtis io regione aliqua non exprimendo certos terminos,& fines deſignatos noo creditur.conſ.1.nu.94 6
Teſtis deponens aliquem poſſediſſe à 30.annis citra poſſeſsionem triginta annorum non probat.conſ.1.nu.99 6
Teſtis deponens per auditum contra producentem probat.cóſil.1.nu.100 7
Teſtis ſi ſit contrarius non probat, & neutriuſque dicto eius ſtandum eſt.conſ.1.nu.101 eo.
Teſtis deponens per verbum credit non probat conſilio primo numero 103 eo.
Teſtis dicés,quòd ex eius diſpoſitione ſperat commodum, vel incommodum non probat.conſ. 1.nu.106 eo.
Teſti in eius depoſitione argumentanti inferenti,aut iudicanti non creditur.conſ.1.nu.107 8
Teſtis debet deponere de eo,quod percipit non intellectu,ſed ſenſu conſ.64.nu.59 142
Teſtis deponens de eius credulitate non probat,& ſimiliter ſi teſtificatur per audire dici conſ.1.nu.110. eo.
Teſtis bannitus propter homicidium non probat, & non dicitur idoneus teſtis.conſ.1.nu.111 eo.
Teſtibus depooétibus per dictionem,aut vel circa,aut per alia verba ambigua,vel obſcura,non creditur. conſilio primo numero 112 eo.
Teſtes ſingulares non probant.conſ.1.nu.113 9
Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur quàm mille negantibus.conſ.2.nu.3 10
Teſtes ad banchum iuris, vel iuxta monitionis formam iurare debent aliàs eorum depoſitiones nihil valent. conſ.11.numero 84 41
Teſtibus ſingularibus ratione loci, & temporis credi non debet.conſ.11.nu.87 eo.
Teſtis in verbis ſingularis dicitur cum alio modo deponit quá per alios teſtes dicatur quo ſit, vt nulla fides ei adhibenda ſit conſ.11.nu.88 eo.
Teſtis qui interrogatus de verbis formalibus eſt varius à verbis teſtificatis in prima depoſitione non probat.conſilio 11. numero 90 eo.
Teſtis interrogatus cauſam ſcientiæ non reddens non probat. conſ.11.nu.91 eo.
Teſtis ſpurius,vel ſpuria fide digni non ſunt.conſilio 11. numero 92 eo.
Teſti propter eius nimis affectionatam depoſitionem credi nó debet,vt ſi dicat che la parte ha torto,vel quid ſimile conſil. 11.nume.93 eo.
Teſtis parruelis, vel creditor eius partis ad cuius inſtantiam depoſuit idoneus teſtis non eſt.conſ.11.nu.94 eo.
Teſtes ſingulares etiam ſi eſſet mille tantum valent quantum vnus ſolus,& non probant.conſ.11.nu.95 eo.
Teſtes in dubio conteſtes non præſumuntur, ſed potius ſingulares.conſ.15.nu.46 53
Teſtibus iuramentum delatum alio die quàm aſsignato facit examen, & iuramentum nulla eſſe. conſilio 17. numero decimo. 55
Teſtes examinati ſine delatione iuramentorum nihil valent. conſ.17.nu.11 eo.
Teſtibus deponentibus in veriſimilia credendum non eſt. conſil.18.nu.57 50
Teſtes per eundem pręmeditarú ſermonem deponere non debent,& ſi deponant eis non creditur.conſ.18.nu.58 eo.
Teſtes ſine interuentu adiuncti præſentati à commiſſario examinati nulliter recepti dicuntur.conſ.36.nu.30 90
Teſtium idoneitas, vel indoneitas tempore præſtiti iuramenti non examinis inſpici debet.con.36.nu.31 eo.
Teſtes in celebratione matrimonij rogari debent.conſ.53.numero 16 120
Teſtium receptio,& examinatio in criminalibus delegari non poteſt maxime notario, ſed debet iudex per ſe examinare. conſ.64.nu.20 136
Teſtes recepti parte non vocata non valent, nec probant imo nec faciunt inditium.conſ.64.nu.21 eo.
Teſtium examinator ſuſpectus eſſe non debet.conſil.64. numero 27 138
Teſtes ſocij, ſeu participes delicti de quo inquiritur non probant etiam in caſibus exceptis.conſ.64.nu.28 eo.
Teſtium deffectum numerus oon ſupplet, quádo teſtes ſunt omnes inhabiles.conſ.64.nu.30 eo.
Teſtis deponens de tempore,& loquens per verbum circiter, vel circa non probant tempus conſ.64.nu.33 139
Teſtes pauperes repelluntur in criminalibus nec dicuntur omni exceptione maiores.conſ.64.nu.35 eo.
Teſtes ad probandum feloniam omni exceptione maiores eſſe debent.conſ.64.nu.36 eo.
Teſtis iudicans deponendo ſuſpectus cenſetur. conſil.64. numero 37 eo.
Teſtis animoſè deponens ſuſpectus cenſetur.conſilio 64.numero 38 eo.
Teſtis oſtendens affectionem deponendo non probat.conſi.64. numero 39 eo.
Teſtes non probant quando non recitant plené factum nec

plenè recordantur. conſil. 64. nume. 40 140

Teſtes ſuſpecti cenſentur quando dicunt non recordari de eo de quo veriſimiliter recordari deberent. conſilio 64. numero 41 eo.

Teſtes contra inſtrumentum debent optimè concludere, & rationem ſufficientem adducere etiam non interrogati. conſil. 64. nu. 45 eo.

Teſtes ad reprobandum inſtrumentum inducti debent eſſe omnino idonei, & omni exceptione maiores, & ita articulari, & probari debet. conſ. 64. nu. 46 eo.

Teſtis deponens ſuper facto ex quo reſultat contra eum opprobrium, vel vituperium non probat. conſ. 64. nu. 48 eo.

Teſtes ſe refferentes ad informationes, ſeu depoſitiones inualidas non probant. conſ. 65. nu. 5 144

Teſtes examinati non citata parte non probant. conſil. 65. numero 3 145

Teſtes viles non probant, & ibi quod biruarij non ſunt idonei, integri teſtes. conſ. 65. nu. 4 eo.

Teſtes non probant ſi non fuerint examinati ſuper interrogatorijs partis. conſ. 65. nu. 5 eo.

Teſtium examinatio ſuſpecto delegari non debet. conſ. 65. numero 6 eo.

Teſtium examinatio in criminalibus delegari non poteſt. conſil. 65. num. 7 eo.

Teſtis qui iudicat non probat, quia deponere ſuper facto non iudicare debet. conſ. 65. nu. 9 eo.

Teſtes omni exceptione maioris in criminalibus eſſe debent conſ. 65. nu. 13 146

Teſtes vbi requiruntur omni exceptione maiores id articulari & probari debet. conſ. 65. nu. 23 147

Teſtibus non creditur quorum auctores repelluntur. conſ. 65. numero 25 eo.

Teſtis qui ſe vltro ingerit, & offert ſuſpectus eſt. conſil. 65. numero 28 eo.

Teſtis affectionem habens ad cauſam repellitur à teſtificando, conſ. 66. nu. 29

Teſtis periurus omnino repellitur. conſ. 65. nu. 30 eo.

Teſtis dicto non ſtatur nec primo, nec ſecundo contrario, quando in vtroque iuramentum interuenit. conſ. 65. nu. 31. 148

Teſtis dicto in tortura, quando ſtandum ſit. conſilio 65. numero 32 eo

Teſtes contra inſtrumentum deponentes, quod ſint omni exceptione maiores articulari, & probari debet. conſ. 66. nu. 2. 150

Teſtes contra inſtrumentum de falſo deponentes circa locum, & tempus optimè concludere debent. conſ. 66. nu. 4 eo.

Teſtis in cauſa propria deponere dicitur, quando ad eum pertinere poteſt commodum, vel incommodum. conſilio 66. nume. 11 151

Teſtis propter affectionem, vel odium etiam præſumptum repellitur. conſ. 66. nu. 12 eo.

Teſtis officium eſt deponere non iudicare. conſ. 66 nu. 13 eo.

Teſtis non probat vbi non intelligit quid ſit id ſuper quo deponit. conſ. 66. nu. 15 eo.

Teſtis concludentem rationem dicti ſui etiam non interrogatus in criminalibus adducere debet. conſ. 67. nu. 17

Teſtimonium de auditu non probat. conſ. 66 nu. 18 152

Teſtis pauper iudicatur in cauſa criminali, qui non habet in bonis vltra quinquaginta aureos, & quid in ciuili. conſil. 66. nume. 22 153

Teſtis idoneus non eſt ſolicitator in cauſa. conſilio 66. numero 23 eo.

Teſti deponenti ſuper facto proprio ex quo eidem laus, vel vituperium adſcribi poteſt non creditur. conſi. 66. numero 24 eo.

Teſtis deponens per verbum videtur ſibi, non probat. conſ. 66. nume. 25 eo.

Teſtes non probant famam etiam, quod ita publicè dici audiuerunt. conſ. 66. nu. 30 154

Teſtis omnino idoneus non eſt pauper, aut villis perſona. conſil. 67. nu. 34 160

Teſtis idoneus non eſt inimicus etiam ſi is contra quem deponit cauſam inimicitiæ dederit. conſ. 67. nu. 31 eo

Teſtis ob nimiam affectionem ad alteram partem, non dicitur omni exceptione maior. conſ. 67. nu. 36 eo.

Teſtis ſuper apprehēſione poſſeſsionis debet reddere cauſam ſciētiæ per aliquem actum ex quo inducatur apprehēſio poſſeſsionis. conſ. 67. nu. 37 eo.

Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua, quod magis credatur quam ſuper negatiua quomodo intelligatur. conſ. 67. numero 39 eo.

Territoriorum diſtinctio ex eminētiſsimis, & vetuſtiſsimis terminis comprobatur præſertim ſi termini patentes ſint. conſi. 34. num. 3 85

Territoria, & diſtrictus diuerſorum locorum, quando ſeparatam iuriſdictionem habeant. conſ. 34 nu. 10 eo.

Territoria, & bona dicuntur eſſe illius, cui canon, ſiue cenſus ſoluitur. conſ. 34. nu. 13 eo.

Titulum qui habet a domino alicuius territorij videtur etiam habere cōceſsionem acquirendi poſſeſsionem bonorum in illo territorio conceſſorum. conſ. 6. nu. 17 21

Titulus potius verus quā ſimulatus præſumitur, vt præſumptio delicti, & fraudis euitetur. conſ. 6 nu. 19 22

Totum qui dicit nihil excludit. conſ. 41 nu. 31 106

Tranſuerſalis agnati ad feudum vltra ſeptimum gradum non admittuntur conſ. 7. nu. 14 24

Tranſuerſales agnati in feudo nouo regulariter non ſuccedūt. conſ. 12. nu. 6 44

Tranſactio data enormi læſione ex parte fratris minoris natu veluti metu reuerentiali fratris maioris, & dolo re ipſa facta eſt ipſo iure nulla, & inualida non obſtante iuramento appoſito a quo tamen puto abſolutionem ab epiſcopo obtinendā eſſe propter periurij reatum. conſ. 24. nu. 13 70

Tranſactio facta de re feudali ſine conſenſu ſuperioris non valet præcipuè vbi ius feudale vaſſallus remitteret. conſilio 31. numero 7 78

Tranſactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris quando de iure valeat. conſ. 31. nu. 61 80

Tranſactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris valet quando vaſſallus tranſigendo feudorum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit, quia tunc alienare non dicitur. conſ. 31. nu 63 eo.

Tranſactio ſuper re feudali ſine licētia ſuperioris ſincere, & bona fide facta de iure ſubſiſtit. conſ. 31. nu. 64

Tranſactio quando ſucceſſorem in feudo liget, & agnatis præiudicet. conſ. 31. nu. 69 eo.

Tranſmiſsibile ad hæredes quod eſt, & id ceſsibile pariter eſt. conſ. 42. nu. 45 107

Trebellianicæ detractio filiis primi gradus hæredibus inſtitutis prohiberi non poteſt, etiam ſi duæ quartæ detrahēdæ ſint. conſ. 28. nu. 4 75

Trebellianicæ prohibitio ne detrahatur expreſsè fieri debet, aut ſaltem talibus verbis quæ niſi in detractione trebellianicæ, aut falcidiæ verificari non poſsint conſ. 28 nu. 7 76

Trebellianica ab hærede filii primi gradus inſtituti, & per fideicommiſſum grauati detrahi poteſt licet inuentarium nō confecerit. conſ. 28. nu. 8 eo.

Trebellianicam non amittit hæres per fideicommiſſum grauatus licet inuentarium non confecerit. conſ. 28 nu. 9 eo.

Tutor datus per inquiſitionem non poteſt actorem in cauſa pupilli cōſtituere, nec aliquo modo adminiſtrare, niſi prius pupillum, & eius bona deffendere promiſerit, & iurauerit conſ. 13. nu. 7 48

Tutor pro pupillo vtilia facere, & inutilia prætermittere antequam adminiſtrare incipiat promittere debet. conſ. 13. numero 8 eo.

Tutor ante adminiſtrationem de bonis pupilli inuentarium facere debet. conſ. 13. nu. 9 eo.

Tutor non ſeruans a iure requiſita in adminiſtratione pupillo non præiudicat, & actus pupillo præiudiciales non valent. conſ. 36. nu. 4 89

Tutores teſtamento, aut per inquiſitionem dati ſatiſdare non tenentur alia tamen a iure requiſita præſtare debent. conſil. 36. nu. 5 eo.

Tutores teſtamentarij pupillus vtilia facere, & inutilia prætermittere, ac eos deffendere iurare debent aliàs geſta ab eis nō valent. conſ. 36. nu. 6 eo.

Tutores teſtamentarij ſtatim ſuſpecta tutela inuentarium bonorum pupilli facere debent ſaltem per notarium coram

duobus

duobus teſtibus, aliàs res pupillares lure adminiſtrare non poſſunt, nec actorem conſtituere. conſ. 36. nu. 7 eo.

Tutor ante confectum inuentarium nihil rectè adminiſtrare valet, niſi quod nec modicam dilationem expectare poteſt. conſ. 36. nu. 9 eo.

Tutor non poteſt conueniri, nec experiri in iuditio, vel extra inuentario nundum confecto, & perfecto. conſilio 36. numero 15 eo.

Tutor ob ignorantiam, & negligentiam, vt ſuſpectus remoueri poteſt. conſ. 36. nu. 17 eo.

Tutor qui nō ꝯfecit inuentarium, vt ſuſpectus remoueri debet. conſ. 36. nu. 18 eo.

Tutor teſtamentarius adita hæreditate ſtatim tutor eſt. conſil. 36 nu. 19 eo.

Tutor legitimus ſtatim mortuo patre pupilli tutor eſt quia lex cum tutorem facit. conſ. 36. nu. 20 eo.

Tutor datiuus ſtatim poſtquàm datus eſt tutor eſt tenetur tamen ante adminiſtrationem inuentarium facere. conſil. 36. numero 21 eo.

Tutor ante confectum inuentarium vtilia pupillo præparatoria ad inuentarium, & tempore peritura facere poteſt, ſecus in alijs. conſ. 36. nu. 24 eo.

Tutoris ſecundi confeſsio, & liberatio, an proſit primo tutori, ne denuo ad reddendam rationem teneatur. conſ. 63. numero 32. 132

V

VAſſallus feudum recipiens pro ſe, & hæredibus ſuis non cenſetur acquirere pro agnatis, & ſaltè illis ad quos feudum ſui natura tranſire non poteſt. conſilio ſeptimo, numero 40 25

Vaſſallus in iuramento fidelitatis vitam membrum, & honorē domini cuſtodire promittere debet. conſ. 9. nu. 10 33

Vaſſallus magis dicitur eſſe ſubditus domino directo quā alius ſubditus rōne iuriſdictionis, quia vaſſallus ſubiacet non ſolum ratione nudi exercitij iuriſdictionis, ſed etiam reſpectu feudi. conſ. 9. nu. 15 eo.

Vaſſalli de iuriſdictione inueſtiti ſunt iudices ordinarij territoriorum de quibus inueſtiti ſunt. conſ. 9. nu. 16 eo.

Vaſſallus dicitur ſubditus domino directo ratione feudi, vt ad feudi priuationem agi poſsit. conſ. 9. nu. 19 eo.

Vaſſallagium quandam ſeruitutis ſpeciem præ ſe fert. conſ. 9. numero 30 34

Vaſſallus de cauſis ciuilibus, & criminalibus occurrentibus in territorio ſuo dicitur priuatiuè inueſtitus quo ad directum dominum conſ. 9 nu. 41 eo.

Vaſſalli confeſsio, quòd ſit onuſtus ære alieno, & debitis, & q̄ receperit precium feudi venditi nihil valet, niſi probetur pretium vere ſolutum, & debita vere contracta conſ. 12. numero 51 45

Vaſſallus an teneatur cum hominibus ſubditis onera publica pro prædijs feudalibus ſubire. conſ. 14. nu. 2 51

Vaſſallus imperatoris, vel alterius principis iura imperialia habentis pro bonis feudalibus pro quibus ſeruitium perſonale præſtatur collectas publicas ſoluere non tenetur. conſ. 14. numero 5 eo.

Vaſſallus pro bonis feudalibus ad collectas non tenetur. conſil. 14. nu. 7 eo.

Vaſſallus inueſtitus, & eius deſcendentes bonorum feudalium vtile dominium habere dicuntur. conſ. 26. nu. 13 72

Vaſſallus non poteſt feudum ſibi conceſſum alteri in feudum concedere, & ſic ſubinfeudare quando cum prohibitione legis adeſt pactum de non alienando feudum cum vinculum duplex ſit, quod potentius ligat. conſ. 26. nu. 21 73

Vaſſallus ſine culpa ſua feudo per principem priuari non poteſt. conſ. 27. nu. 6 74

Vaſſallus non poteſt rem quam recognoſcit ab imperatore alteri in feudum concedere, niſi concedat cū bona fide ęquali, & ſub eiſdemmet qualitatibus, & conditionibus quibus ipſe prius retinebat. conſ. 27. nu. 22 eo.

Vaſſallus feudum vendens nihil agit, & alienatio deſuper facta in præiuditium ad feudum ſuccedentium non tenet. conſil. 27. nu. 23 eo.

Vaſſallus licet regulariter ſuper re feudali tranſigere poſsit nihilominus id non procedit quando iura vaſſalli ſuper feudo liquida ſunt. conſ. 31. nu. 8 78

Vaſſallus cum mero, & mixto imperio ac omnimoda iuriſdictione inueſtitus in loco illo noua pedagia imponere non poteſt. conſ. 31. nu. 16 eo.

Vaſſallus pro maritanda filia, vel pro feudo redimendo collectam imponere, & proprios ſubditos grauare non poteſt, niſi ex pacto vel conſuetudine aliter cautum ſit. conſil. 31. numero 30 79

Vaſſallus non poteſt ſubditis ſuis pro terra emenda collectas imponere. conſ. 31. nu. 40 eo.

Vaſſallus ſi habeat pecuniam, & ſciat dominum ſuum indigere vt ſoluat creditori cui promiſit illam erogare, & domino ſubuenire non tenetur. conſil. 31. nu. 41 eo.

Vaſſallus feudum alienare non dicitur quando tranſigendo feudum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit conſ. 31. nu 64 80

Vaſſallo quando proprietas feudi conceditur à natura feudi recedit. conſ. 38. nu. 11 95

Vaſſallus poteſt alium ſubinfeudare ſub eiſdem pactis, quibus primus vaſſallus acquirens accepit. conſilio 38. numero 37 96

Vaſſalli ex generali Lombardiæ conſuetudine per ſubſtitutum ſeruire poſſunt. conſ. 38. nu. 38 eo.

Vaſſalli in Italia per ſubſtitutum domino directo ſeruire poſſunt. conſ. 38. nu. 40. 97

Vaſſallorum Italiæ, & Alemaniæ in poteſtate eſt ſeruire dominis directis per ſubſtitutum, vel alium domino acceptabilē, vel dimidiam fructuum feudi vnius anni domino ſubminiſtrare. conſ. 38. nu. 41 eo.

Vaſſallus agnatus ad feudum hæreditarium admitti non debet niſi primi acquiſitoris hæres mediatus, vel immediatus ſit. conſ. 38. nu. 45 97

Vaſſallus in feudo hæreditario conceſſo iure antiqui feudi non admittitur, niſi primi acquiſitoris hæres ſit. conſil. 38. numero 46 eo.

Vaſſallus quo ad cognitionem primarum cauſarum inueſtitus cenſetur de iuriſdictione ad principem directum priuatiuè. conſ. 45. nu. 6 110

Vaſſallus inueſtitus de feudo cum mero, & mixto imperio de quibuſcumque criminibus cognoſcere poteſt. conſil. 45. numero 23 eo.

Vaſſallus ſi ſua pecunia, aut induſtria feudum adaugeat ad maius ſeruitium erga dominum vltra ſolitum non tenetur. conſil. 48. nu. 27 115

Vaſſalli inuiti, an cum vniuerſitate territorij in principem inferiorem alienari poſsint. conſ. 49. nu. 3 116

Vaſſallitij vaſſallis inuitis alienatio tenet, vbi conſuetudo ſic alienandi viget. conſ. 49. nu. 4 eo.

Vaſſalli inuiti, & ius ipſorum per dominum directum in alium transferri non poſſunt. conſ. 49. nu. 7 eo.

Vaſſallus per dominum male tractari non debet. conſil. 49. numero 10 eo.

Vaſſalli dignitatem dominus directus tueri debet, vel ſaltem conſeruare non autem deteriorem facere. conſilio 49. numero 11 eo.

Vaſſallus quando in inferiorem domino ſolito alienatur grauiorem ſeruitutem pati dicitur. conſilio 49. nu. 23 117

Vaſſallus non ſubditus niſi ratione feudi propter feloniam nulla alia pœna quàm priuationis ipſius feudi puniri poteſt. conſil. 64. nu. 10 134

Vaſſallus non ſubditus, niſi ratione feudi crimen leſę maieſtatis erga dominum directum committere non dicitur. conſil 64. nu. 11 eo.

Vaſſallus propter feloniam, non ſtatim perdit feudum, ſed ſententia requiritur. conſ. 64 nu. 12 eo.

Vaſſallus al quid faciens contra dominum pro iure ſuo conſeruando excuſatur, nec feudo priuari pōt. conſ. 64. nu. 15 135

Vaſſallus abnegationem feudi extraiuditialem reuocare poteſt. conſ. 64 nu. 18 136

Vaſſallus ſi accuſetur de felonia, quod amicitiam copulauerit cum inimicis domini debet per dominum deduci, & probari, quod fuerit amicitia copulata in damnum, & iniuriam

riam dñi aliàs non relleuat probatio.conſi.65.nu 45. 149
Vaſſallo ad feudum vocato ex pacto,& prouidentia primi conceden tis,& acquirentis ex nullo facto defuncti vaſſalli in feudo præiudicari poteſt.conſ.67.nu.24 174
Verba enunniatiua licet per ſe non probent tamen in antiquis plenè probant.conſi.1.nu.52 4
Verba inaduertenter emiſſa diſpoſitionem, & ſimplicem probationem non inducunt.conſ.7.nu.10 24
Verba quæ ex conſuetudine notariorum magis appoſita fuiſſe præſumantur quam ex partium voluntate probationem, & diſpoſitionem non inducunt.conſ.7.nu.11 eo.
Verba plenè iure ſine aliqua diminutione interpretantur. conſil.7.nu.19 eo.
Verba pleno iure directum dominium ſine diminutione important.conſi 7 nu. 20 eo.
Verba in præfationibus appoſita cauſam finalem oſtendunt. conſi.7.nu.47 26
Verba illa exemptionis omni priuilegio non obſtante,&c non debent intelligi de priuilegio clauſo in corpore iuris, ſed de priuilegio per principem viuente indulto.conſ.9.nu.34 34
Verba in reſcripto conceſsionis licentiæ alienandi bona feudalia,vt ſatis fiat creditoribus appoſita de neceſſariis nō de voluntariis debitis intelligi debent.conſ.12.nu 60 46
Verbum retractari ſententiam,vel arreſtum multas interpretationes habet.conſ.13.nu.26 48
Verba clara quæſtionem voluntatis non admittunt.conſilio 16. num. 22 54
Verba contrahentium otioſa eſſe tollerabilius eſt, quàm quòd ex eis quis indebitè grauetur.conſ.18.nu.44 58
Verba in quibus aliquis eſt ſpecificè nominatus conuentione adiecta, quod aliquid faciat pactum perſonaliſsimum cōtinere dicuntur.conſ.19 nu.58 61
Verba,& infraſcriptis,&c. operantur relationem ad omnia inferius ſcripta cenſeri factam.conſ.19.nu.30 eo.
Verba ſupraſcriptos,& infraſcriptos,&c. perinde operantur ac ſi nominatim quæ infra,& ſupraſcripta ſunt in eadem oratione exprimerentur.conſ.19.nu.31 eo.
Verba vt aliquid operentur intelligi debent conſ.19.n.32 eo.
Verbum ſuos, &c. in inſtitutione, & ſubſtitutione poſitum intelligitur primo de liberis, & deſcendentibus ipſorum inſtitutorum,& ſubſtitutorum inde de aliis hæredibus. conſi.22. numero 12 67
Verba in inſtitutione poſita in ſubſtitutione repetita cenſentur conſ.22.nu.15 eo.
Verba enunciatiua, aut narratiua in antiquis conſuetudinem inducunt.conſ.31.nu.44 79
Verba narratiua emiſſa principaliter propter ſe non incidenter propter aliud etiam in factis recentibus plenè probant. conſi.31.nu.45 eo.
Verba enunciatiua in antiquis notorium facti permanentis inducunt.conſi.31.nu.46 eo.
Verba enunciatiua dicuntur prolata per ſe principaliter non incidenter quando contrahentes ſuper narratis intentionē eorum fundant.conſi.31.nu.47 eo.
Verba narratiua per ſe principaliter prolata dicuntur non incidenter quando conceſsionis fundamentum ſunt,& in illis concedens fundamentum facit. conſilio 31. numero 48 eo.
Verba narratiua dicunt̄ prolata per ſe principaliter nō incidenter,& probant,quando ad aliud non terminantur nec alium finem niſi ſeſe reſpiciunt.conſ.31.nu.49 eo.
Verbum feudalium bonorum vniuerſale dicitur. conſilio 34. numero 6 81
Verba ſententiæ ſtrictè intelligi debent.conſi.35.nu.18 eo.
Verba hominis vniuerſalia nullam reſtrictionem patiuntur. conſ.35.nu.22 83
Verbum oportet neceſsitatem inducit.conſ.36.nu.11 89
Verbum gerere actum per ſe,& per alium ſignificat. conſil.36. numero 13 eo.
Verba directa, & verba communia,quoad inſtitutiones,& ſubſtitutiones valde inter ſe differunt. conſilio 36. numero 46 91
Verba ſæpè impropriam ſignificationem ex ſubiecta materia aſſumunt.conſ.37.nu.7 96
Verba ſecundum ſubiectam materiam intelligi, & reſtringi debent.conſ.37.nu.8 eo.
Verba debent interpretari, vt potius excludant debitum. conſil.64.numero 54.& 57.& falſitatem. nume.58 142
Verba teſtis debent intelligi modo licito. conſilio 64. numero 55 eo.
Verba in pœnalibus benignius interpretanda. conſilio 64.numero 56 eo.
Verbum vnum ex alio declarationem reſtrictionemque recipit.conſ. 37.nu.16 98
Verbum habeant duas ſignificationes habere poteſt in feudis videlicet iure dominii tantum,& ratione poſſeſsionis tātum.conſ.37.nu.17 eo.
Verba quæ habent plures intellectus in potentiori ſignificatu capi debent.conſi.37.nu.18 eo.
Verbum habere debere cum effectu intelligi debet. conſil. 37. numero 19
Verbum gaudere denotat actum, ſeu effectum concernentem beneficium illius ad quem tale verbum dirigitur. conſil.37. numero 20 eo.
Verba ad vtendum, & fruendum in temporali donatione poſita ius plenæ proprietatis in donatarium transferunt. conſil. 37.nu.21 eo.
Verba teneat,teneant,& poſsideant ciuilem, & naturalem poſſeſsionem ſignificant.conſ.37.nu. 22 eo.
Verba debent intelligi cum effectu, vt aliquid operentur. conſil.37.nu.24 eo.
Verbum dedicare quando præcedit titulus habilis dominij trāſlationem ſignificat.conſ.37.nu.27 eo.
Verbum aſsignare dominii translationem ſignificat, quando titulus habilis præcedit.conſ.37.nu.28 eo.
Verba nomine quo ſupra præcedentium repetitiua dicuntur. conſi.37.nu.31 eo.
Verba illa ea conditione, &c. in teſtamento appoſita pro onere accipi non debent, ſed quod potius modum quam conditionem contineant.conſ.43.nu.28 108
Verba generalia ad terminos iuris communis, & ſecundum naturam contractus intelligi debent. conſilio 47. numero 32 113
Verba potius ſuperflua indicanda ſunt quam, quòd iuri communi derrogent,& naturæ contractus repugnent. conſil.47. numero 34 eo.
Verborū multiplicatio non neceſſaria rerum ſubſtantiam non immutat.conſi.47.nu.35 eo.
Verba per ſe, & eius hæredes in donatione poſita quid operentur.conſ.62.nu.10 129
Verba promiſsionis factæ per donantem de non inferendo moleſtiā donatori,& ſuis hæredibus in rebus donatis quid operentur.conſ.62.nu.12 eo.
Verba quæ habere ſe poſſunt ad delictum, & non delictum in non delictum interpretari debent. conſilio 65. numero 39 148
Verba dubia qua intentione fuerint prolata ſtatur declarationi proferentis cum iuramento.conſi.65.nu.41 149
Verba geminata,& conculcata reſcripti enixam,& latiſsimam reſcribentis mentem oſtendunt.conſi.97.nu.9 157
Verba quouis modo diſpoſitionem oſtendunt. conſil. 67. numero 10 eo.
Verba appoſita in executione gratiæ, gratiam non ampliant neque alterant.conſi.68.nu.16 164
Verbis enuntiatiuis principis,an & quando mandatum probetur.conſi.68.nu.6 162
Verbum hæredibus in materia feudali quomodo intelligatur. conſi.68.nu.54 169
Verba perinde,ac ſi habeatur,& reputetur fictionem denotant conſi.68.nu.59 170
Verba,q̄ legitimatus habeatur,& reputetur pro vero,& legitimo comprehendaturque ſub quacunq; diſpoſitione loquente de vero, & legitimo, quomodo intelligantur. conſil. 68. num.60 eo.
Verba generalia reſtringuntur ne tertio præiuditium inferatur conſi.68.nu.60.& 61 eo.

Verba

Verba eo caſu adiecta condõnali diſpõni, diſpoſitionem ad eſs euenientis conditionis reſtringunt. conſi. 71. nu. 32 185
Verba in præcedenti gradu ſubſtitutionis appoſita in alio gradu ſequenti repetita cenſentur. conſ. 71. nu. 17 186
Verba cui non conueniunt, eidem non conuenit diſpoſitio. cõſil. 71. nu. 24 187
Verba in dubio propriè accipienda ſunt. conſ. 72. nu. 22 191
Verbum ſubſtituo commune eſt, & nedum vulgarem, ſed & fideicommiſſariam ſubſtitutionem comprehendere poteſt. conſi 74. nu. 1 195
Verbum deficere perſonis appoſitum etiam in non natis verificatur. conſi. 74. nu. 12 196
Verbum deficere quomodo in iure ſumatur hic exponitur. cõſil. 74. nu. 19 197
Verba vbi, & eo caſu ex eorum natura reſtringunt diſpoſitionem ad caſum formaliter expreſſum etiam quod caſus omiſſus ex vi, & natura diſpoſitionis comprehenſus dici poſſet. conſ. 74 nu. 26 eo.
Verba geminata in aliqua diſpoſitione appoſita, licet idem ſignificent, tamen eam requirunt interpretationem, vt geminatio aliquid operetur ſi fieri poteſt, & ſuperfluitas euitetur. conſ 74. nu. 50 202
Verba ratione adiuncti ſuam naturam mutant. conſi. 78. numero 12 208
Verba indefinita reſponſiua, ſecundum petitionem præcedentem intelligi debent. conſ. 19. nu. 2 60
Vectigalium, & gabellarum impoſitioni non præſcribitur, niſi concurrat tantum tempus cuius initij memoria in contrarium non extet. conſi 2. nu. 13 10
Vectigalis noui impoſitio de ſummo imperio eſt, ac de ſolo principi reſeruatis, conſ 31. nu. 2 78
Vectigalis noui impoſitio ex principis conceſſione etiam inferioribus à principe competere poteſt. conſ. 31. nu. 3 eo.
Vectigal inter regalia connumeratur. conſ. 31 nu 4 eo.
Vectigal nouum per verba quantumcunque generalia, & ampla conceſſum non intelligitur, niſi expreſsè concedatur. cõſil. 31. nu. 19 eo.
Vectigalis noui imponendi ius, & facultas vaſſallo ex conceſſione principis, aut ex conſuetudine tanti temporis cuius initii memoria in contrarium non extat competere poteſt debet tamen ſemper iuſta, & rationabilis cauſa adeſſe. conſi. 31. numero 20 eo.
Vectigalia noua niſi ex iuſta, & rationabili cauſa imponi non poſſunt. conſi. 31. nu. 21 eo.
Vectigalia, & pedagia ex iuſta cauſa imponi dicuntur ſi talis cauſa publicam neceſſitatem, & vtilitatem concernat. conſil 31. nu. 24 eo.
Vectigalibus in imponendis publica vtilitas inſpicitur. conſil. 31. nu. 25 79
Vectigalium in exactione ſtrictiſsima interpretatio fieri debet adeò quod de vno caſu ad alium, vel de vna perſona ad aliã extenſio fieri non debet. conſi. 31. nu. 35 eo.
Vectigalium ſtatutum, quia ratione caret extenſionem de ſimilibus ad ſimilia non admittit. conſilio 31. nume. 38 eo.
Vectigalium, ſeu pedagii immunitas, & liberatio ex conſuetudine, ſeu præſcriptione acquiri poteſt, etiam vbi licite, & cum cauſa legitima imponeretur. conſilio 31. numero 51 eo.
Vectigalium ſtatuta reſtringi debent, vt quanto minus fieri poteſt, iuri communi derrogent. conſil. 31. nu. 58 eo.
Vectigalium impoſitio, & exactio ex parte imponentis, & exigentis dominium, & ſuperioritatem probat. conſilio 34. numero 19 85
Vendens rem duobus, aut rem inſolutum vni datam alteri etiã vendens in pœnam ſtellionatus incidit, quæ criminalis arbitrio iudicis dicitur. conſ. 18. nu. 14 56
Vendens ſcienter rem alienam ignoranti re euicta tenetur non ſolum pretium receptum reſtituere, ſed etiam quanti emptoris intereſt rem non fuiſſe euictam proinde de euictione licet expreſſe promiſſum non fuerit. conſilio 18. numero 54 58
Vendens ſcienter emptori etiam ſcienti rem alienam, & promittens expreſse de euictione re actualiter euicta tuxta conuenta de euictione tenetur. conſilio 18. numero 64 59
Venditor ex natura venditionis de euictione regulariter tenetur. conſi. 18. nu. 68 59
Venditor ſi de euictione promittat quocunque modo, & caſu res euincatur, tunc talis promiſsio operatur, vt de euictione teneatur, etiam ſi res vendita culpa, & facto emptoris euincatur. conſi. 18. nu. 69 eo.
Venditor tenetur de euictione quando res euincitur culpa emptoris, ſi id nominatum promiſit, vel per æquipollens. conſil. 18. num. 70 eo.
Venditor in venditione ne de euictione teneatur cõuenire poteſt. conſ. 33. nu. 13 82
Venditor ſciens rem venditam eſſe alterius, & conueniens ſe ad aliquod onus nõ teneri attamen ſi certiorem emptorem de qualitate rei non reddidit, de euictione tenetur conſilio 33. nu. 31 83
Venditor vendens rem alienam, & tacens hanc qualitatem animo circumueniendi emptorem tacuiſſe cenſetur. conſil. 33. num. 32 eo.
Venditor conueniens, vt de euictione, & ad pretij reſtitutionẽ certis caſibus non teneatur, ſi ſciens alienam vendidit, quia dolo verſatus de euictione, & multo magis ad pretii reſtitutionem tenetur. conſi 33. nu. 34 84
Venditores locupletari iactura emptorum iura non admittunt. conſi 33. nu. 50 eo.
Vendere rem alienam ſcienter nemo præſumitur. conſil. 34. numero 11 85
Vendens concedens, aut dans rem in feudo, ſi non retineat penes ſe directum dominium omittit vnum quod ad eſſentiam recti feudi neceſſarium eſt. conſilio 38. numero 8 95
Venditor fiscum emptore conuenit, vt non teneatur de euictione nec ad pretij reſtitutionem conuentio valet, & ad neutrum tenetur. conſ. 46. nu. 15 118
Venditio iuris gentium contractus eſt, & per principem reuocari non poteſt. conſ 27. nu 7 74
Venditio de re aliena facta in præiudicium tertij cuius res eſt non tenet. conſi. 33. nu. 12 82
Venditio aliud eſt, & aliud in feudum conceſsio. conſi. 38. numero 7 95
Veritas ſæpius agitata magis ſplendeſcit. conſi. 11. num. 1 36
Veritas notando, & diſputando bene, & optima ratione cognoſcitur. conſ. 11 nu. 2 eo.
Veritatem præ oculis ſemper habere debet qui conſulit, & multo magis qui in cauſa iudicat præcipuè in materia feudali. conſil. 23. nu. 1 68
Via vna ſi aliquid prohibitum reperiatur, alia concedi non debet. conſ. 27. nu. 29 74
Viuere quiſque præſumitur vſque ad centum annos. conſilio 8. num. 69 31
Viuere nemo præſumitur vltra centum annos. conſilio 15. numero 25 52
Viuentis non datur hæreditas neque hæres. conſilio 40. numero 21 101
Vir nobilis, & gnarus iura ignorare non præſumitur. conſil. 11. nume. 110 42
Viro fornicanti non cogitur vxor debitum præſtare. conſil. 39. numero 24 99
Voluntas ita declaratur verbis ſicut factis præſertim per actus ſucceſsiuos, & continuatos. conſ. 1. nu. 72 4
Voluntas prima durare præſumitur, niſi de contrario appareat. conſ. 11. nu. 57 40
Voluntatem enixam, & deliberatam concedentis geminatio verborum arguit. conſ. 19. nu. 4 60
Voluntate ceſſante de poteſtate diſputare ſuperfluum eſt. conſ. 49 nu. 19 119
Vniuerſalis negatiua omnem ſpeciem impedimenti, & contradictionis excludit. conſ. 37. nu. 26 93
Vniuerſalis negatiua in parte vna verificari non poteſt, ſed cõcurſum omnium requirit. conſ. 36 nu. 10 89
Vniuerſitas non quærit ſibi poſſeſsionem ex actibus particularium perſonarum ipſius vniuerſitatis, intellige ſi faciant nomine

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

nomine particulari ſecus ſi vniuerſitatis. conſ 1.nu.108 8
Vniuerſitas quando procuratorem conſtituere vult ſingula capita domorum vniuerſaliter, & collegialiter congregari debent. conſ.64 nu.14 130
Vſuræ ab omni iure prohibitæ ſunt, & conſuetudo etiam vniuerſalis ad fauorem vſurarum introducta non valet. conſilio 51.numero 6 118
Vtile dominium qui habet omnem effectum directi dominij conſequitur. conſ.45.nu.24 110
Vxor ad hæreditatem mariti ab inteſtato, niſi poſt decimum agnatorum, & cognatorum gradum non vocatur. conſil. 11. nume.65 40
Vxor agens hypothecaria per tertium creditorem excludi poteſt ſi virtute confeſsionis dotis a marito etiam ante matrimonium factæ agat, & aliter de vera dotis numeratione non appareat. conſ.15.nu.40 45
Vxores ducere ante vigeſimum quintum annum adoleſcentibus non congruit. conſ.15.nu.23 52
Vxoribus ad expectandum maritum abſentem ſeptennium datur quo elapſo alium maritum licitè ducere poſſunt. conſil. 15.nume.26 eo.
Vxorem vnuſquiſque habere debet fornicationis vitandæ cauſa. conſ.39.nu.4 98

F I N I S.

L. GOTTSCHER 1972